BINDING SECT. FEB 13 1967

PL 189 E6 v.1
Emrullāh
Muḥiṭ ul-ma'ārif

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

السلطان ابن السلطان السلطان

الغازی

عبد الحمید خان ثانی

افندمز حضرتلرینک

حمایه‌گاه علوم و معارف اولان

سدهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهیلرینه تقدمهٔ ناچیزی

عبودیتکارانه در

شوكتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرينك تخت عالى بخت عثمانى يه جلوس همايونلرينك يكرمى التنجى سنهٔ دوريهٔ مسعوده سى بيوك بر سونج ايله ياد ايدلەرك هر طرفده او متيمن كونى تبجيلاً نيجه مآثر مبروره وجوده كتيرلمكده اولديغى كبى اقدام مطبعه سى دخى لسانمزده بر خاطرهٔ شكرانى اولمق اوزره شو :

محيط المعارف

ى نشر وعتبهٔ جناب ظل اللهى يه عرض و تقديم ايله تأييد عبوديت ايلمشدر .

فى ١٩ اغستوس سنه ١٣١٧

محيط المعارف

Emrullah, 1858 - 1914

علوم وادبياتی ، فنون وصنايعی جامع ، بالجمله اصطلاحات ايله
اسماء خاصه‌يی حاوی كليات علميه وادبيه‌در .

Muhit ul-ma'arif

برنجی جلد

باش محرری

مجلس معارف اعضاسندن

امرالله

صاحب وطابعی

« اقدام » غزته‌سی صاحب امتيازی و باش محرری

احمد جودت

معارف نظارت جليله‌سنك ٢٥ محرم ١٣١٨ و ١١ مايس
١٣١٦ تاريخلی و ٨٨ نومرولی رخصتنامه‌سيله طبع اولنمشدر .

كافهٔ حقوقی صاحب وناشرينه عائددر .

درسعادت

« اقدام » مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده دائرهٔ مخصوصه‌سنده .

١٣١٨

ماهیت أثر

« محیط المعارف » ی تألیف ایتمکده ایکی بیوك مقصد تصور اولنمشدر :

مقصد اول — علوم ومعارف موجوده ومدونه‌یی تکمیل فنون وفروعی ایله تلخیص ایده‌جك بر کلیهٔ علمیه وجوده کتیرمکدر. « محیط المعارف » — نامنه صادق بر اثر کامل صفتنه‌لایق اولمق‌اوزره — جناب کبریانك وحی ایله انزال بیوردیغی ، قوهٔ قدسیه‌نك کشف ایلدیکی ، قوهٔ عاقله‌نك ایجاد ایتدیکی نه‌قدر علم ومعرفت موجود ایسه بونلرك جمله‌سنی زبده ایده‌جك؛ او صورتده که هر بر علمه تعلق ایدن مباحث شتی اثردن تفریق ایدیله‌رك انحای علمیه‌یه توفیقاً آیریجه ترتیب اولندیغی حالده بو وجه ایله حاصل اوله‌جق هیأت مجموعه تماماً ومستقلاً اوعلمك دائرهٔ معرفتنی تشکیل ایلیه‌جکدر ، یعنی اثرك تشکیل وتألیفنده انحای تحصیلك ایکی رکن اعظمی دیمك اولان ترکیب وتحلیل قاعده‌لری تطبیق ایدلمش دیمکدر .

مقصد ثانی — لسان علم ومعرفتده تداول ایدن لغات علمیه واصطلاحات فنیه‌یی بر سلسلهٔ منتظمه تحتنده ضبط وترتیب ایدرك لسان علم وفنی تکمیل مفرداتنی ایله جمع ایلیه‌جك بر مصنفهٔ لغویه تشکیل ایلمکدر ؛ او صورتده که « محیط المعارف » جهان معرفتك حال حاضرنده افادهٔ حقایق ایچون وضع و استعمال ایدیلن نه‌قدر کلمات علمیه ، تعبیرات فنیه وار ایسه بونلرك جمله‌سنی حروف هجا صره‌سی ایله مشتمل اوله‌جق ، دها دوغریسی لسان علم ومعرفتك مکمل بر لغتنامه‌سنی تشکیل ایلیه‌جکدر .

ومن الله التوفیق

UNIVERSITY OF TORONTO SEP 1 1965
1004462
PL 189 E6 K1

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمْ

ا — علم حروف { الفبای عربیده برنجی حرف در . همزه‌نك

فتحی ولامك كسری ایله ألف تسمیه ایدیلیر . (بصائر) ده ألف شویله تعریف ایدیلیور :

« الف كه برحرف در، سائر حروفك اصل وهیولاسی در. جمله كلمات ولغات آندن متألفه در. والف حقیقی الف ساكنه در. (ما) و(لا) كلمه‌لرنده اولان الف كبی. متحرك اولدقده اكا همزه اطلاق اولنور. روزكار متحرك اولیجق ریح وساكن اولیجق هوا اطلاق اولندیغی كبی وكاهجه توسعاً همزه‌یه‌ده الف اطلاق اولنور . » [١]. الفك بوصورتله تعریف وتقسیمی علم حروف عربیه دائر یازیلان آثارك ، مباحثك همان جمله‌سنده كوریلیر. بوتعریف وتحدیده نظراً عربجه‌ده ایكی درلو الف معتبردر: ساكن الف، همزه الف. عرب علمای حروفنك ساكن الف دیدكلری حرف فن تصوت اعتباری ایله لسانمزده‌كی (آ) صائتندن، یونان و لاتین الفبالرنده‌كی (A) حرفندن باشقه برشی دكلدر ، صوائتك اولیدر . الف متحرك دینن همزه ایسه حركه‌سنه كوره أَ ، إِ ، أُ ، آ ، ئو، ئی كبی التی صورتله تلفظ ایدیلیر آیری برحرف در. زیرده ایضاح اولنه‌جغی وجه ایله عربجه‌ده الف ساكنه‌یی همزهٔ متحركه اولان (آ) ایله یعنی الف ممدوده ایله قاریشدیرماملی در . بری اصلاً صائت، دیكری بو صائت ایله تحریك ایدلمش بر حرف صامت در .

بناءً علیه یونان ولاتین الفبالرنده اولدیغی كبی الف حرفنك عرب الفباسنده معین ومنفرد برقیمت تصوتیه‌سی یوق‌در . بونك ایچون در كه عرب الفباسی ایله بوندن النان الفبالرده صوتی ایله، مسماسی ایله دكل، اسمی ایله افاده ایدیلیر یعنی الف دینیر ؛ بوحرف نامی ایله برابر عربلره فنیكیه‌لیلردن انتقال ایله‌مش‌در. فقط بو انتقال دوغری‌دن دوغری‌یه دكل آرامیون ، نبطیون ، سریانیون حتی هندیون واسطه‌لریله جاری اولمش‌در. (الفبای سامی والفبای عربی ماده‌لرینه باق) . بوحرفه سریانیه‌ده ألاف ، عبرانیه‌ده كسر لام ایله آلف، یونانجه‌ده آلفا (Alpha) دیرلر؛ بوكلمه‌نك اصلی فنیكی‌در ومعناسی اوكوز دیمك‌در . فنیكه خطنده الفك شكلی (𐤀) اوكوز بوینوزینه بكزر ، علمای لسانیه‌نك تقدیرینه كوره وجه تسمیه بومشابهته معطوف‌در .

— بوبابده بزم كندی رأیمز اویله دكل‌در . واقعا فنیكه الفباسنده بعض حرفك صورتی اسمنك دلالت ایتدیكی شیئك شكلنه بكزیور . مثلا (الف)ك رسمی اوكوز بوینوزینه مماثل، (عین)ك شكلی (o) كوزه مشابه‌در، (سین) ك صورتی (W)ده دیشلری آكدیرر. بوجهتله اوحرفلرك اسملری تشبیه طریقیله وضع اولونمق بلكه استبعاد

[١] ترجمهٔ قاموس‌دن .

ایدیله‌مز . فقط فنیکه حرفلرینك قسم اکثری بویله دکل‌در. رسملری ایله اسملری بیننده صورتاً اویله جلی برمناسبت ومشابهت یوق‌در. مثلا فنیکه الفباسنده ایکنجی حرف اولان (ب) نك شکلی (٩)، اسمی اولان« بەت» یعنی«بیت» ك مدلولنه یعنی اوه هیچ بکزه‌مز. (ج) حرفنك شکلی (٨) ایله بونك اسمی اولان (جمل) بیننده، د (دالەت) حرفی ایله بونك دلالت ایلدیکی قپو آره‌سنده کذلك شکلاً و رسماً مشابهت یوق‌در . دیکر حرفلرده همان جملةً بوقبیل‌دن‌در . هم فنیکه‌لیلرك حروف‌هجایه تشبیه‌طریقی‌ایله اسم‌ویرمه‌لری اساسی قبول ایدیله‌جك اولسه بوحالده برنجی حرفه الف نامی یرینه بوینوز معناسنی افاده ایدر برکلمه‌یی اسم تخصیص ایله‌ملری‌ایجاب ایدر ایدی. حرفك شکلی اوکوز بوینوزینه بکزه‌دیکی کبی باشقه حیوانلرك‌ده بوینوزینه‌مشابه‌در. الك‌زیاده‌کچی‌نك‌بوینوزینه‌بکزر. فنیکه‌لیلر حرفلرینی اویله ظن اولندیغی کبی تشبیه طریقیله دکل باشقه براصول ایله تسمیه ایتمشلردر. الفبالرینه نظرامعان وتحقیق‌ایله باقیله‌جق اولورسه پك آشکار اوله‌رق کوریلیرکه الفبای فنیکی‌ده هرحرفك اسمی بوحرف‌ایله ابتدا ایدن برکلمه‌دن عبارت‌در وحرفلرك اسملری‌ده بین‌الناس الك زیاده معروف‌و‌مأنوس‌اولان‌کلمه‌لردن‌انتخاب‌اولونمش‌در. بوندن استدلال ایله حکم ایدیله‌بیلیرکه : فنیکه‌لیلر الفبالرنده‌کی حرف هجالره اسم ویرمك ایچون حروف هجادن هر بریله بدء ایدن الك معروف ومستعمل کلمه‌لری‌انتخاب‌ایدرك حرفلرینی بوصورتله تسمیه ایله‌مشلردر . ایشته اوکوز معناسنه اولان الف کلمه‌سی‌همزه ایله بدء ایله‌دیکی ایچون بوحرفه الف نامی ویریلمش ؛ بەت (بیت) کلمه‌سی که ب حرفی ایله‌ابتدا ایدن برکلمهٔ‌مأنوسه‌در بوده (ب) یه علم اولمشدر . دیکر حرفلرك اسملری‌ده هپ بویله‌در . قدیم مصریلیلر دخی حروف هجالرینی تسمیه‌ده فنیکه‌لیلردن اول‌بواصوله مراجعت ایتمشلر ایدی . مثلا قبطی الفباسنده الف حرفنك اسمی (آحوم) در . آحوم لسان قدیم قبطی‌ده نسر یعنی قارتال معناسنی افاده ایدر. آحرفی‌ده خط شکلی قبطی (خط قبطی ماده‌سنه باق) ده بوقوشك رسمی‌ایله ابراز ایدیلیرایدی، صوکرالری قوشك‌اسمی‌ایلك حرفی‌اولان (الف) ه علم‌اولدی. شوقدرکه مصریلیلرك توجیهنده حرفك اسمی ایله بونك دلالت ایله‌دیکی شیء بیننده‌کی مناسبت ده نظردقته آلنمش ، ألف حرفی بوصورت ایله بدء ایدن کلمه‌نك مدلولی‌تصویر ایدیله‌رك ابرازاولونمش وبوعلاقه‌ایله حرف‌مذکوره‌ده اوکلمه اسم ویریلمش، احتمال‌که فنیکه‌لیلرده بویله یاپدیلر. مصریلیره تبعاً حرفك شکلنی بو حرف ایله بدء ایدن برکلمه‌نك مدلولنی ویا اختصار کوزه‌ده‌رك کلی جزئی ایله تسمیه قبیلندن او مدلولك برجزئنی رسم ایدرك ابراز ایله‌دیلر وبوکلمه‌یی‌اوحرفه‌نام اله‌رق‌ویردیلر. کیت‌کیده حرفلرك شکللری‌تغیر وخط دستده پك چوق تخفف ایدرك رسم اصلیلرندن‌خیلی‌دن‌خیلی اوله‌رق‌تباعد ایتمش، مع‌مافیه حروفی‌ابراز ایله‌مك ایچون‌مدلوللرینك رسملری یاپیلان کلمه‌لر‌اوحرفلره نام اوله‌رق‌قالمش‌در. بواحتمال دها زیاده مقرون حقیقت‌در. حتی (عین) ایله (سین) ، حرفلرینك رسملری ایله اسملرینك دلالت‌ایتدیکی شیلر بیننده کوردیکمز مشابهت ومناسبت ده بوتوجیه ایله ایضاح ایدیله‌بیلیر . فقط شوحالده طریق تسمیه برعکس اولیور. یعنی الف حرفنك شکلی‌اوکوز بوینوزینه بکزه‌دیکی ایچون بونامی‌آلمامش ، بلکه کلمه الف ایله باشلادیغی ایچون بوحرفه اوکوز نامی‌ویریلمش، ورسم خطده‌دخی بوعلاقه‌یه‌بناءً الف اوکوزك بوینوزینه‌تشبیهاً شکل وصورت آلمش‌در. مع‌مافیه‌خطك‌اصل ومنشئی‌حقنده‌تاریخك اطلاعاتی هنوز نقصان بولندیغی ایچون مسأله‌یی تأویلدن قورتاره‌رق حقیقت صرفه رنکنده کوسترمك عملك حال حاضرنده ممکن دکل‌در. (الفبای‌فنیکی ماده‌سنه باق) . عرب الفباسنده حرفلرك اصول تسمیه‌سی‌ده او قاعده‌یه توفیق اولنمشدر: ألف ، باء ، تاء ، ثاء ، جیم والی آخره کبی‌که بواسملردن هر برینك حرف اولی مسمای حرف ایله ابتدا ایدر . فرنك الفبالرنده الف حرفی صوتی ایله افاده ایدیلیر ، بزده‌ده اویله‌در. حتی الك قدیم

خط ترکی اولان اورخون الفباسنده الف حرفی (آ ئه) یعنی صوتیله مسمادر. واقعا بوحرف (آ) صوتندن ماعدا فرانسزجه‌ده‌کی (E) مقامنده (ئه) صوتی دخی ابراز ایدر. فقط لسانیونمزدن نجیب عاصم افندینك پك واقفانه بر صورتده تقدیر وتوجیه ایتدیکی وجه ایله ترك قدیم الفباسنده (e ـ ئه) صائتی ایچون آیری بر حرف اتخاذ ایدلمامسی تورك لسانده آهنك صوائت (L'harmonie des voyelles) قانوننك حکمفرما اولماسندندر . چونکه الف حرفنك قالین هجالی کلمه‌لرده (آ) ، اینجه هجالی کلمه‌لرده (ئه) تلفظ اولنمسی لسانك طبیعتی مقتضاسندندر . [۱] حتی بونه اورخون الفباسنده عین اصوله کوره ثقیل وخفیف (ئی ـ i, y) ، صائتلری ایچون ثقیل وخفیف (اق ، اؤ ـ ou) ، صائتلری ایله وینه ثقیل وخفیف (او ، اؤ ـ u, eu) صائتلری ایچون آیری آیری برر حرف موجوددر . بناءً علیه تورکجه‌ده بولنان سکز صائته بدل الفبای قدیم ترکیده‌ده هر بری ثقیل وخفیف ایکی صوت ابراز ایتمك اوزره درت حرف صائت واردر . صائتلرك عدد صوته کوره سکز اولمامسی شیمدیکی دیدیکمز کبی قانون آهنکك بوبابده دلالتی کافی اولماسندندر. (آهنك صوائت ، لغات ترکی ، اورخون ماده‌لرینه باق) . دیمك اولیورکه خط قدیم ترکیده جمله صوائت تام ومکملدر . حالبوکه عرب الفباسنده و بوندن منقول الفبای عثمانیده صائتلر ناقص در ، بوجهتله الف حرفی ایجابنه کوره (آ ـ A) ، (ئه ـ e) ، (ئی ـ i) ، (ئو ـ u) ، صائتلرینك خدمتنی ایفا ایدر . بر حرفك درت صوتی ، بر اسمك درت مسماسی وار دیمکدر . بونك ایچوندرکه الفبای عربیده الف حرفنی اسمی ایله افاده ایتمك ضروریدر . الفبای ترکیده ایسه آرتق بوکا لزوم قالمامشدر . چونکه عصر حاضرك ترقیات مهمهٔ لسانیه‌سندن اوله‌رق زمانمزده الفبای ترکینك حرف صائتلری اکمال وقانون آهنکدن استعانه‌یه بیله حاجت قالمیه‌رق

[۱] نجیب عاصم افندینك « الك اسکی تورك یازیسی » عنوانلی اثرینه باق .

سکزه ابلاغ ایدلمش اولدیغندن [۱] الفبامزده ، اصول طبیعیه‌یه ، واثر اولینه توفیقاً الف حرفنی ابراز ایلدیکی صوتك اسمی ایله افاده ایدرك (آ) دیه تسمیه وتلفظ ایلمه‌مك اقتضا ایدر . بزم الفبامزده الف یالکز (آ) حرفیدر . بوکا (الف) دیه‌جك اولور ایسه‌ك بو حرفك دیکر مسمالری اولان أ ، ای ، اق صائتلرینه نه اسم ویره‌جکز ، بو حرفلری صوتلری ایله تسمیه ایتمیورمی‌یز ؟ هیچ بر التباسه محل قالمامق اوزره صدر الفباده اثبات وجود ایدن حرف اوله‌ده (آ) دیرز والسلام .

اقوام ترکیه‌نك الك کزیده محصله‌سی ، الك زیاده مترقیسی اولان عثمانلی ترکلری دین مبین اسلام ایله مشرف اولدقدن صوکرا لسانلرینی یازمق ایچون ـ عجملر کبی ـ الفبای عربی‌یی قبول ایتمشلر ، عرب الفباسنده موجود اولان حروف ایله کلمات ترکیه‌یی تصویره چالشمشلردر . عربجه السنهٔ سامیه‌دندر ، السنهٔ تورانیه‌یه منسوب اولان ترکجه ایله آره‌لرنده هیچ بر مناسبت یوق ، بویله بر لسانك کندینه مخصوص اولان حرفلری ایله ترکجه کلمه‌لری حقیله یازمق برامر مشکل اولدیغندن بوحال ایله ترکجه کلماتك املاسنده ، قراءتنده صعوبت حاصل اولمقده‌در .

ابجد نظمنده الف همزهٔ مفتوحه‌در . (الفبا ماده‌سنه باق) .

فنیکه و سائر اقوام سامیه الفبالرنده الف بر حرف صامت اعتبار اولونمش ایدی . عرب الفباسنده‌ده بوصفتله کچمشدر . نحویوندن ابن جنی «سر الصناعه» [۲] نام اثرنده دیورکه «الف اصلنده همزه‌نك اسمی ایدی . همزه‌نك غیری‌یه اطلاق واستعمالی توسعاً در . علم حروف علماسی الفك بر حرف تام اولمادیغنه ، بلکه جمیع حروفك ماده‌سی بولندیغنه بالاتفاق حکم ایتمشلردر . حرف تام کرك نطقده وکرك کتابتده صورتی تعین ایدن حرفلردن عبارتدر . حالبوکه الف بویله دکلدر . صورتی یالکز خطده تظاهر ایدر نطقده تظاهر

[۱] مجلس معارف اعضاسندن احراه افندینك اصول مخارج اوزرینه ترتیب اولنان (الفبا) سنه باق .

[۲] « سر الصناعه واسرار البلاغه » لابن جنی ابی الفتح عثمان المتوفی فی سنة ۳۹۲ «کشف الظنون».

ایتمز. همزه ایله الفك مجموعی حرف واحد اعتبار ایدیلیر. »

الفك عرب الفباسنه صامت اوله‌رق انتقال ایله‌دیکی ابن جنی‌نك یوقاریده‌کی شهادتیله‌ده تحقق ایدیور. أوت عربجه‌ده همزه برحرف صامت‌ایدی. فنیکه‌لیلره تبعاً سائر اقوام سامیه کبی عربلر دخی بو حرفه الف دیمشلردر. ثانیاً ابن جنی عرب الفباسنده الف تسمیه ایدیلن‌حرفك نطقده صورتی یعنی قیمت تصوتیه‌سی اولمادیغنك پك کوزل فرقنه وارمش‌در. نطقده صورتی اولمادیغی ایچون الفباده مسماسی ایله دکل اسمیله بیان ایدیلیور.

حقیقت عرب علمای حروفنك بیان ایتدکلری کبی الف حرفنك الفبای عربی‌ده صوتی، نطقده صورتی یوق‌در. یالکز خطده شکلی واردر. بو اعتباره کوره الفبای عربی‌ده‌کی الف حرفی فن‌تصوتجه، سماعیاتجه برموضوع تشکیل ایده‌مز. چونکه فن‌تصوت حرفلرك صوتی، مسماسنی نظر مطالعه‌یه آلیر، یالکز شکلی، خطی اعتباریله علم السنه‌یه داخل‌اوله‌بیلیر. حتی‌بونکته‌یه مبنی‌درکه لسان‌عربده بعضاً همزه بیله یازیلیرده اوقونیه‌رق چکیلیر. (الف وصل)

جونکه قواعد عربیه‌ده همزهٔ وصل الف ساکنه‌یه تقریب وتشبیه ایدیله‌رك بعضاً حرفیتی معدوم عد ایدیلیر؛ یوق کبی قیاس ایدیلیر.

مثلا وامرأة، واسم، فاستخرج کلمه‌لرنده‌کی همزه‌لر تلفظدن ساقط‌در.

ینه ابن جنی‌نك پك دوغری اوله‌رق بیان ایله‌دیکی کبی همزه‌نك، صامت اعتبار ایدیلن بو حرفك قیمت‌تصوتیه‌سی یعنی‌نطقده صورتی واردر، فقط الفبای عربی‌ده حروف هجا صره‌سنده اوقیمته دلالت ایده‌جك معین بر رسم وشکلی یوق‌در. بونك ایچون‌درکه نطقده صورتی اولان همزه ایله کتابت‌ده صورتی اولان الف ایکیسی بردن عرب علمای حروفی عندنده حرف واحد اعتبار اولونمش‌در.

واقعا عرب لسانیونی عندنده، صائت اولان الف یعنی الف ساکنه حرکه نوعندن‌عد واعتبار اولوندیغی نظر مطالعه‌یه آلنیرسه حرف صفتی ایله الفبایه برهمزه قالیرکه بونك‌ده حرکه‌سنه‌کوره تنوع ایدن وجوه عدیده خطاً اکثر مواقع‌ده الف ایله ابراز اولندیغی کبی همزه‌نك الك مکمل صورتی اولان همزهٔ ممدوده نطقاً دخی همزه ایله الف ساکنه‌دن عبارت اولدیغندن لسان عربی‌ده همزه ایله الفك یعنی‌حرکه قبیلندن اولان صائت الف ایله حرف اولان صامت الف حرف واحد عد اولنمق‌ده اصابت درکاردر.

الف‌حقیقی‌که ما ولا کلمه‌لرنده اولان الف‌در. بوحرف فنیکه الفباسنده یوق ایدی. عربلر بو الفی اورادن آلمادیلر. اصول تهجیلرنده حرکه اشباعندن تولید ایتدیلر، کندیلری بولدیلر بو الفه علم حروف عربی‌ده الف مصوته الف ساکنه الف هوائیه دیرلر. الف مصوته دیرلر، چونکه بوحرف، هجالرده بذاته مصوت‌در، صوائتدن معدوددر. دیکر بر صوتك امداد واعانه‌سنه محتاج اولمیه‌رق تلفظ ایدیلیر، صامتلری تصویت ایدر ما ولا کلمه‌لرنده اولدیغی کبی. الف ساکنه دیرلر، چونکه بو حرف بذاته مصوت ومتحرك اولدیغی ایچون حرکه قبول ایتمز. بناءً علیه ساکن‌عد ایدیلیر. الف‌هوائیه‌دیرلر، چونکه بوحرفك اخراجی اعضای صوته تماس واعتماد ایتمیه‌رك عادتا جوف‌ده، هواده حاصل اولور. بونك ایچون اعضا ومدارج صوتدن برینه نسبت ایدلمیه‌رك جوفه، هوایه اضافه ایدیلیر. (آ، ماده‌سنه باق). علم تجویدده الف مد تعبیر ایدیلیر، چونکه دیکر حرفلری مد ایدر.

الفبای عربی‌ده حرف اول اولان الفك قیمت تصوتیه‌سی ـ اصول تسمیهٔ حروف نظرندن أ (é) اولمق ایجاب ایدر. حروف هجانك‌نظم سریانیسی اولان ابجد ترتیبنده‌ده الفك بوقیمتی ظاهردر. (زیرده لام الف بحثنه‌باق). ذاتاً الف ساکنه‌ده عرب علمای حروفنك قوللرنجه فتحه‌نك یعنی همزهٔ مفتوحه‌نك اشباعندن حاصل اولمامشمی؟ بونقدیرده حروف هجای عربی‌یی مسمالرینه کوره‌تسمیه ایله‌مك اقتضا

ایتسه أ ، بـ، تـ ، ثـ ثـ جـ والی آخره دیمك
لازم کلیر. حالبوکه حروف عربیه‌نك تسمیه‌سنده
ـ فنیکه الفباسنده اولدیغی کبی ـ مسمالری ایله
ابتدا ایدن بر کلمه اتخاذ ایلمك طریقی اختیار
اولندیغندن حرف اوله الف دینمش ، و بونك
مسماسی اشباع ایدیله‌رك حاصل اولان الف
ساکنه‌ده همزه‌نك یعنی الف صامتك بش نوعی
ایله برابر اونام مشترك آلتنه آلنمشدر عرب
الفباسنده فنیکه‌لیلردن کلن الف صامته‌یه بالخاصه
همزه ویا همزه الف تسمیه ایدیلیر ، بو الف کرك
ساکن اولسون ، کرك متحرك اولسون . دیمك
اولیورکه حقیقةً لسان عربده ایکی درلو الف
واردر. الف صائت الف صامت (الف صائت
ایچون آ ، ماده‌سنه والف صامت ایچون همزه
ماده‌سنه مراجعت) .

الف صامته همزه نامی‌ده ویریلیر . الف
ساکنه‌یه همزه دینمز ، یالکز الف تعبیر ایدیلیر.
حالبوکه همزه‌یه الف متحرك عد اولنمق اعتباریله ،
ویا مجاز طریقیله ، ویاخود کلمه ابتدالرنده الف
صورتنده یازلمسنه مبنی الف دینه‌بیلیر .

بناءً علیه الف کلمه‌سی عام ایله خاص بیننده
مشترکدر. فقط الف اصطلاحده الف ساکنه‌نك
اسمیدر همزه الف صامته ویا متحرکه‌نك اسم خاصی
اولدیغی کبی .

بو قاریده دیدیکمز وابن جنی‌نك ده تصدیق
ایله‌دیکی وجهله عربجه‌ده اوللری الف مصوته
معتبر دکل ایدی. الف فنیکه الفباسنده اولدیغی
کبی همزه‌یه منحصر ایدی . همزه ایسه اصول
تصویت وتحریك عربه نظراً سائر صامتلر کبی
حرکه آلیر. معلومدرکه لسان عربده حرکه یعنی
صامتلری تصویت ایده‌جك ، هجالرده صائت
خدمتنی کوره‌جك اولان وسائط رسمیه ایکی درلو
در : حرکهٔ حرف (voyelles)، حرکهٔ اشاره
(points - voyelles). بو حالده همزه کرك حرکهٔ
حرف ایله کرك حرکهٔ اشاره ایله مختلف صورتده
تحریك ایدیله‌رك بو قاریده دیدیکمز کبی اصول
تصوتده بش حرفك یعنی بش صائتك خدمتنی
ایفا ایدر: آَ أَ أِ أُ أو (اؤ) .

عربلرك اشباع حرکه‌دن تولید ایتدکلری ،
الف ساکنه دیدکلری الف ایله همزهٔ ممدوده‌یی
اصول هجای عربیه‌ده بربرینه قارشدیرمامه‌لیدر.
عرب کاتبلری ابتدالری ـــ الفبالرنده اولمادیغی
ایچون ـــ صائت قوللانمزلر ایدی . کلمه‌لری یالکز
صوامت ایله املا ایدرلر ایدی . مثلا (ابراهیم ،
اسماعیل ، اسرائیل ، اسحاق ، عثمان ، سلیمان ، ملائکه
لاکن) کلمه‌لری الفسز اوله‌رق ابرهیم ، اسمعیل ،
اسرئیل ، اسحق ، عثمن ، سلیمن ملئکه ، لکن کبی
یازیلیر ایدی . یوقسه بو املا ظن اولندیغی کبی
کلمات مذکوره‌نك کثرت استعمالنه عطف ایدیله‌مز.
صوکرا لسانلرنده حرکه اشباعندن متولد اولمق
اوزره برالف بولدیلر ، ما ولا کلمه‌لرینك الفی کبی .
بونلرده‌کی الف بدیهیدرکه همزه (ء) نك تحریکیله
حاصل اولان آ دکلدر . بوکا الف ساکنه
نامی‌ده ویردیلر. عربجه‌ده ساکن حرف ایله ابتدا
ممکن اولمز . ممکن اولمق ایچون حرف ساکنی
تحریك ایلمك ایجاب ایلرکه او وقت ایسه اصول
عربه کوره الف همزه‌یه منقلب اولمش اولور .
حالبوکه الف ساکنه بذاته برحرکه‌در ، صائتدر.
(ا ـــ فن تصوت ماده‌سنه باق) .

الف ساکنه ایله همزهٔ ممدوده بیننده‌کی فرق
بزم ترك علمای لسانیونی‌ده فرق ایده‌میه‌رك
السنهٔ سامیه‌دن ، عربجه‌دن بسبتون آیری اولان
ترکجه‌یه‌ده همزه اصولنی ادخال وتطبیق ایله فن
حروف ترکی‌ده آیری آیری بر صائت اولان
حرفلرمزی همزهٔ عربیه‌نك مختلف صورتده
حرکه‌لنمش نوعلرندن عد وقیاس ایتمشلردر. ایشته
بو غلطه بناءً درکه اسکی املالرده آ ، ای ، اق ،
او ، اق ، اؤ صائتلری جملةً الف صورتنده
یازلدیغی کبی املای جدید ده‌ده بو حرفلر همزه‌نك
الف ، واو ویا حرف مدلر یله تحریك ایدلمش نوعه‌لری ،
صورتلری عدایدلمکده‌در. مثلا لسانمزك اوز مالی
اولان (آ) صائتی الفبای ترکی‌یه مال ایدلمیه‌لك الفبای عربی
ده اولدیغی کبی برحرکهٔ مد مقامنده تلقی ایدلمکده‌در.
(آ ، ماده‌سنه باق) . ذاتاً اصول لسان عربی‌ده‌ده

حركه‌لر هرلسانده جملهٔ الفبائیه‌نك اصول وارکانی اولان صائتلردن باشقه برشی دکل‌در. شوقدرکه السنهٔ سامیه‌ده بو حركه‌لر یعنی صائتلر الفبالره ادخال، حروف صره‌سنه قید ایدلمیه‌رك صامتلرك تحریکنه ، اظهار قیمتنه خدمت ودلالت ایدن اشارات میانته اقامه اولنمش‌در . ترك کاتبلری‌ده عجم املائیونی کبی ـ الفبای عربی‌یی قبول ایتدکلری زمان ـ اوخطایه دوشمشلردر . السنهٔ آریه جمله‌سندن وامهاتندن اولان لسان فارسی‌ده (آ) صائتی مکمل برحرف اوله‌رق موجود ایکن بوکا التفات ایتمیه‌رك کلمات فارسیه‌نك ابتدالرنده بولنان آ لری همزه ایله الف مددن عبارت برحرف قیاس ایدرك بوطاقم کلمه‌لری مثلا آب (صو) لفظنی (ا اب) صورتنده یازمشلردر .

عرب لسانیونی صائت الفی کشف ایله املالرنده استعماله چوق زمان اول باشلامشلر ایسه‌ده بو حرفك ماهیت تصوتیه‌سنی ، اهمیت لفظیه‌سی حقیله تقدیر ایدیله‌مه‌مش‌در. (آ حرفنه باق) ، بونك ایچون ادبیون عرب الفبای عربی‌ده الف مصوته‌یه — اصول تصوته مبتنی اولان الفبالرده اولدیغی کبی — برمقام مستقل تعیین ایله‌مه‌مشلردر. عرب الفباسنده، اصول خطنده الف صائته برحرف هجا دکل ، سائر حرفلرك خدمتنه قائم بر حرف حركه‌در (الفبا ، الفبای عربی ، حركه ماده‌لرینه باق) .

عرب الفباسنده الف ساکنه‌دن ، همزه‌دن باشقه برده عین الف ایله لام واردر. عین الف یعنی (ع) حرفی که تصوتاً بوده بر صائت عد ایدیله‌بیلیر ، فنیکه الفباسنده اون التنجی حرف‌در. السنهٔ سامیه‌ده بوحرف همزه کبی ساکن ومتحرك اوله‌رق استعمال اولوندیغی کبی الف ساکنه کبی صائت مقامنده‌ده استعمال ایدیلیر. السنهٔ آریانیه وتورانیه‌ده (آ) صائتی ایله ابتدا ایدن کلمه‌لری عرب املائیونی اکثریا عین الف ایله یازارلر . عربه (اصلی آرابه) عرق (آراق) عربسون (آرابسون) عربکیر (آرابکیر) علکساندر (آلکساندر) کبی کذلك السنهٔ آریانیه‌ده سامیلرك عین الفی (آ) صائتی ایله ترجمه ایدیلیر . ذاتاً تصوت ومخرج اعتبارینه کوره آریانیلرك (آ) سی ایله سامیلرك — صائت مقامنده ایراد ایتدکلری — (ع) ی بیننده اساساً بیوك فرق یوق‌در . ایکیسی‌ده اقصای حلقدن کلیر، ایکیسنك تلفظنده‌ده مجرای صوت سربست، آغز آچیق بولونور (آ. — فن تصوت ماده‌سنه باق) . حتی امام خلیل (کتاب العین) ی ترتیب ایتدیکی وقت حروف هجانك جهاز تصوتده حنجره‌دن دوداقلره قدر مراتب ومدارجنی تحقیق ایدرك (ع) حرفنی مرتبهٔ اقصاده بولمش ، بو اصوله کوره اتخاذ ایله‌دیکی ترتیب حروفده (ع) ه مقام صدری توجیه ایتمش‌در. کتاب العین مؤلفنك فن تصوته مستند اولان بو ترتیبنده (ع) برنجی همزه، صوکنجی حرف‌در. (حروف ماده‌سنه باق) دیمك که امام خلیله کوره (ع) تصوتجه آ حرفنه بدل‌در .

الفبای عربیده حرف اخیری ابراز ایدن لام الف الفباجه الف ساکنه‌دن باشقه برشی دکل‌در. یالکز الفبای عربك حرف اولندن شکلاً فرقلی‌در.

الف اولی سریانی الفباسی واسطه‌سیله الفبای عربی‌یه کچمش، الف اخری نبطی وآرامی الفبالرندن دوغریدن دوغری‌یه آلنمش‌در . (ا ، خط ماده‌سنه باق) . بو حرفك اصلی تحقیق ایدیله‌مدیکنه مبنی اولمالی‌درکه بعضاً الف ایله لام‌دن مرکب برهجا صفتنده تلقی اولونمش ، بوجهتله الفباده، خطده لزومسز ، مقامسز برحرف عد اولونمش‌در. ابن جنی بوحرفه (لا) اسمنی ویریور. کلیات صاحبی ابوالبقا دیورکه متعلمینك لام الف تعبیرلری خطادر ، چونکه (لام) و (الف) قوللری الفباده سبق ایتمش برر اسم حرف اولوب مسمیات حروفی تسمیه‌دن غرض ایسه حروفك کیفیت ترکیبنی بیان ایتمك دکل ، بسائط حروفك اسملرینی سرد ایله‌مك در . علمای حروف‌دن برقسمی‌ده دیرلرکه مسمیات حروفی بیان ایتمکه احتیاج حاصل اولدیغی وقت بو مسمیات ایله ابتدا ایدن برر کلمه‌یی حرفلره اسم وضع ایتدیلر الف باء تاء ثاء ، جیم الی آخره کبی. نوبت تسمیه

آخر حروف اولان الف هوائیه‌یه کلنجه بو حرفك سکوننه مبنی اوطریق ایله تسمیه‌سی قابل اولمادی. بونك ایچون لام لفظنی اضافه وافاده ایدرك بو الفه‌ده الف‌لام دیدیلر. ینه ادبیوندن ابن‌درید دیورکه کلام عرب‌ده استعمال ایدیلن، اسملری، فعللری ، حرکات واصواتی ترکیب وتشکیل ایدن حروفك عـددی یکرمی طقوزدر . فقط جمله‌سی یکرمی سکز حرفه مرجع‌در. یکرمی طقوزنجی حرف ایسه بر حرف بلا صرف ویا بلا تصریف درکه بوده الف ساکنه‌دن عبارت‌در .

لسان عرب‌ده تعیین حروف مسأله‌سی یالکز علم حرف نقطهٔ نظرندن دکل، علم شریعت نقطهٔ نظرندن‌ده مهم ولازم‌در . مثلا شافعیه عندنده برآدم شخص آخرك لسانتی بعض حروفك تکلمی باطل اوله‌جق صورتده زده‌لسه دیت عدد حروفه کوره توزیع ایدیلیر. بوتقدیرده الفبـای عربی‌ده لام الفك برحرف بسـیط ومعـین اولوب اولماماسی مسـأله‌سی ایکی جهتله شایان تحقیق‌در.

یوقاری‌یه نقل ایتدیکمز اقوالی برلشدیره‌رك مقایسه‌ایده‌جك اولورایسه‌ك جمله‌سنك مضمونلرندن اولا شونی استنباط ایده‌بیلرزکه الفبای عربی‌ده صوك مرتبه‌ده کلن ولسـان متعلمین‌ده الف لام دینیلن حرفك حرف واحد وبسیط اولدیغنه اتفاق علما واردر . حرف مذکور ظن اولنـدیغی کبی لام ایله الفـدن مؤلف برحرف مرکب دکلدر ذاتاً لام الفك بر حرف واحد اولدیغی حدیث نبوی‌ده بیله مؤیددر . بوحرفك ماهیتنه قیمت تصوتیه‌سنه کلنجه ینه اقاویل علما ایله ثابت اولدیغنه کوره طبق الف حقیقی یعنی الف ساکنه کبی‌در. حتی لام الف بو اعتبار ایله فتحه اشباعندن تولد ایدن الف سـاکنه‌یه نسبت ایله دها اصلدر . بلکه‌ده اصل الف‌حقیقی بودر. یك تعمیق ایدیلیرسه الفبای عربی‌نك صدرنده حائز موقع اولان الف حرفی اصول تسمیهٔ حروفه نظراً عربجـه همزهٔ مفتوحه دینیلن أ (θ) صائتی‌اولمق ایجاب ایدر چونکه اسمی اولان أ حرفی ایله بدء ایدیور . دیکر تکمیل حروف هجـانك اسملرینك حرف اولری کبی . لام الفك الفبای عربی‌ده بالاستثنا بو حرف ایله بدء ایدن بر اسمی اولمـاماسی الف سـاکنه یعنی صائته اولدیغنه کفایت علمیه ایله دلالت ایدر . الف سـاکنه‌نك قیمت تصوتیه‌سی لایق ایله تقدیر ، ولاتین الفبالرنده بعض حرفلر حقنده جاری اولدیغی کبی بوطاقم حروف‌عربیه‌ده صـاملری اسم اتخاذ ایدیله‌ایدی اووقت لام الفه‌ده (آ) دینیله‌رك طبیعی بر اسمی بولنمش اولور ایدی. فتحه اشباعندن حاصل‌اولان الف ساکنه خط عربی‌ده شکلاً منشأ تولدی اولان همزه ایله مشترك اولدیغی حالده لام الفك کندینه مخصوص برشکل رسمیسی واردر (ا ، خط ماده‌سنه باق). شیمدی دیمك اولیورکه الفبای عربی‌ده ایکی نوع الف سـاکنه واردر : همزه‌نك اشباعندن تولد ایدن الف ، لام الف . الف اولی هم خطده هم الفباده معتبر اولدیغی حالده الف اخری یالکز الفبـاده موجود اولوب خط و امـلاده تعریف واستعمالدن ساقطدر. همزه الف ایله عین‌الفـده بونلره ضم ایدیلرسه الفبای عربی‌ده دزت درلو الف موجود دیمك اولور.

لام الفك وجه تسمیه‌سی ، الف ه لام اضافه ایلمك‌دن عبارت اولمسه کرك .

تقدیر عاجزانه‌مه کوره اصل الف ساکنه‌یه بونامك توجیهی شوصورتله تأویل ایدیلرسه دها قرین حقیقت اولور : معلوم درکه‌الفبانك آخری، لامی (لام الفعل ه قیاساً) الف در ؛ بواعتبار ایله الفبـای عربی‌نك صـوك حرفنـه الف لامی دینلمك البته دها زیاده اوفق وانسب در .

ا — **فن تصوت** { بر حرفی ایکی صورتله نظر مطالعه‌یه آله‌بیلرز :

صوتی اعتباریله، شکلی اعتباریله. حرفلرك صوتی فن تصوتك یعنی فونولوجی‌نك موضوعنی تشکیل ایدر؛ شکللرندن ایسه رسم‌خط بحث ایلر. الفبای عربی‌ده الفك صوتی معتبر دکلدر. الفك صوتنی تحقیق ایله‌مك ایچون بوحرفك لسانده صـورت استعمالنی تدقیق ایتمك ایجـاب ایدر. علم حروف عربی‌ده تصوت اعتبـاری ایله ایکی نوع الف تفریق ایتمشلردر :

الف صائته ، الف صامته . صامت الف ما ولا كلمه‌لرنده اولان الف نوعندندركه علم أدب (Grammaire) عربی‌ده بوكا یرینه كوره الف ساكنه ، الف هوائیه ، الف مد ، الف لینه تعبیر ایدیلیر . الف حقیقی ایشته بوالف‌در ، هر لسانده حروف هجانك اصل وهیولاسی‌در ، جهاز تصوتك اك مكمل محصولی‌در ، بالجمله مرتبات الفبائیه‌نك مبدأ ومأخذی در ، صوائتك اول واكملی‌در ، اس‌الحروف‌در (آ ، ماده‌سنه باق). بونكله برابر الفبا واملای عربی‌ده الف ساكنه بذاته مستقل برحرف اوله‌رق طانمامش ، كتابت‌ده حرف مد خدمتنی ایفا ایدر بر اشارت رسمیه ؛ صامتلری تحریك وتمدید ایتمكه خادم بر حركهٔ حرفیه مقامنده تلقی اولونمش‌در ؛ موجودیت حرفیه‌سی ماهیت تصوتیه‌سی كركی كبی تقدیر ایدیله‌مه‌مش ، امر تهجی‌ده خدمت واهمیتی لایقیله اكلاشیله‌مامش‌در . بونك ایچون‌دركه الفبانك اك بیوك ركنی اولان ، تصوتجه اك مكمل صورتده تعین ایدن بوحرفی عرب لسانیونی فتحه‌نك اشباعندن تولید ایله‌مشلردر . حال بوكه بوحرف اویله حركه اشباعندن حاصل اوله بر شی دكل . فن تصوت (Phonologie) نقطهٔ نظرنجه بذاته قائم برحرف تام ، بر موجود متعین‌در (آ ، ماده‌سنه باق) حتی لسان طبیعی‌ده باشلی باشنه بر كلمه‌در ، بر جمله‌در . ینه بوحرفك قیمت الفبائیه‌سی حقیله كشف ایدیله‌مدیكندن‌دركه نحات عرب الفبا خارجنده الف ندا ، الف تثنیه ، الف جمع كبی اقسام الف تفریقنه لزوم كورمشلردر . حالبوكه بوالفلر ینه فن تصوتجه الفبانك صدرنده اثبات وجود ایتمك شاننده اولان صائت الفدن باشقه بر شی اوله‌مز .

عرب الفباسنه فنیكه لیلردن انتقال ایدن الف صامت كه بوكا علم ادب عربی‌ده بالخاصه همزه نامنی ویررلر ، (همزه ماده‌سنه باق) عرب هجانامه‌سنده الف ساكنه‌نك غیری برحرف‌در ، فن تصوت اعتباریله برحرف حلقومی‌در ، نیم صائت عد ایدیلیر . یاری‌ده قالمش ، فعل تصوتده بر تأثیر مهم اجرا ایدن آغزك تضییق ایله تكمل ایده‌مه‌مش برالف‌در . اثنای تصوتده مجرای صوت سربست اولور یعنی حنجره‌ده تكون ایدن صوتك طبیعتنی تحویل ایده‌جك مواقعدن خالی ، وآغز تماماً آچیق بولونورسه بوحالده حادث اولان صوت الف ساكنه‌در . بوصوت اثنای حدوث وخروجنده حلقومده تضییق كوریر ، آغزده قیصیلیر قالیرایسه ایشته او وقت همزهٔ ساكنه حاصل اولور . حتی صامت الفه لسان عربده همزه اطلاقنك وجهی‌ده بو اولسه كرك . چونكه قاموس‌ده دینیوركه : « همزه صیقمق وبر طاریره صیقیشدرمق معناسنه‌در یقال همزة اذا ضغطة همزه حرفی بو معنادن مأخوذدركه مخرجندن صیقندی ایله چیقار . » حقیقت فن تصوتده نیم صائت صفتنی حائز اولان بو حرف اخراج حروف امرنده مردد صوت ، صندوقهٔ تردید خدمتنی ایفا ایدن جوف فمك اوضاع مختلفه‌سنه كوره بعضاً تصمت وتسكن ایدرك صامت درجه‌سنه تنزل ایدر . عربجه‌ده بوهمزه‌نك بوقیمتنی تقدیر ایده‌بیلمك ایچون وسط وآخر كلمه‌ده واقع همزهٔ ساكنه‌نك تلفظنه دقت ایلمه‌مك كافی‌در . مثلا (بدء ، ائتلاف ، آء ، وضوء) كلمه‌لرنده‌كی ساكن همزه‌لر كبی وبعضاده تصوت وتحرك ایدرك صائت درجه‌سنه اعتلا ایلركه الف ساكنه ایله همزه‌نك نقطهٔ اشتراك ومشابهتی بوراسی‌در . الف ایله همزه‌نك كاه توحیدی وكاه تفریقی حقنده علمای حروف آره‌سنده جریان ایدن اقوال مترددهٔ ، آرای متباینه هب بونقطه‌دن تحدث ایتمش‌در . حالبوكه حروف هجانك یكدیكرندن مابه‌الامتیازی اولان كیفیت صوتیه‌یی تعیین ایدن جهاز تصوتك اقسام مردده‌سی اولدیغندن جوف فك بروضع مخصوصی ایله تعین ایدن همزه یعنی الف صامته الف ساكنه‌دن باشقه برحرف‌در . بوبابده اختلاف والتباسه محل یوق‌در . حرف صامت اولان همزه بدء ، بئر كلمه‌لرنده اولان ساكن همزه‌در . (همزه ماده‌سنه باق) .

همزهٔ ساكنه همان السنهٔ سامیه‌یه مخصوص كبی‌در . (همزه ، حرف ماده‌لرینه باق) ، مع مافیه بولسانلرده همزه‌نك ده موجودیت حرفیه‌سی ،

قیمت تصوتیه‌سی لایق ایله تقدیر ایدیله‌مه‌مش ، بونك ایچون الفبای عربی‌ده دیگر صامتلر ایچون اولدیغی کبی بو حرفه مستقل برشکل ومقام تعیین اولونمامش در . حروف هجا صره‌سنده یری یوقدر . حرکات واشارات میانه قید ایدیلیر.

همزه الفبای عربی‌ده موجود اولان دیگر صامتلر کبی ساکن ویا متحرك اولور. همزهٔ ساکنه بدء ، ائتمار کلمه‌لرنده‌کی همزه‌لردر. همزهٔ متحرکه اولدیغی وقت حرکهٔ اشاره وحرکهٔ حرفدن برینی آله‌رق لسان عربده حرکه‌سنه کوره أ أُ آ اَو صوتلرندن برینی ایفا ایدرکه لسانمزده أ ، اي ، او ، اؤ ، او وفرنك الفبالرنده e, i, u, ou, a, صائتلرینه تقابل ایدر . بو حالده همزهٔ متحرکه‌نك کتابت عربیه‌ده بش مقامی واردر، بش صائتك یرینی طوتار، فقط برحرف متحرك صائت ایله تحریك اولنمش برحرف صامت دیمك اولدیغی ایچون همزه‌نك مختلف صوتلر ایله تحریك اولنمش صورتلرندن باشقه برشی اولمایان بوحرفلر حقیقتده برر هجا دیمكدر . ایشته لسان عربده فن تصوت اعتباریله الف حقیقی یعنی صائت الفدن باشقه الف صامت اولان همزه‌نك مختلف صورتده تحریکیله حادث اولور. التی نوع الف دها اعتبار اولونه‌بیلیرکه تصوت نقطهٔ نظرندن هر بری بو لسانك صوائتندن برینه دلالت ایلر . بونك ایچوندرکه الفبای عربی‌ده کوردیکمز الفك معین برقیمت حرفیه‌سی یوقدر .

الف ساکنه بر حرف مد ، همزه حروف هجا صره‌سنده وجودی اثبات ایدیله‌بن برحرف صامتدر. الفبای عربی‌ده‌کی الف ایسه ، الف ساکنه ایله همزهٔ متحرکه‌نك بش حالنه دلالت ایدر برحرف مشترك عد ایدیله‌بیلیر ، جمله‌سی بر الف ایله افاده اولونور. بر حرف که یرینه کوره التی حرفه بدل اولیور ، بر رسم که مقامنه نظراً التی صائته دلالت ایدیور . ایشته بونك ایچوندرکه الفك الفبای عربی ده کندینه مخصوص معین ومستقل برقیمت تصوتیه‌سی یوقدر .

عرب الفباسنده‌کی عین الفده فن تصوت نقطهٔ نظرندن همزه صفتنده برحرفدر . بوده همزه کبی برنیم صائتدر. کاه جوف فمك کشایش تامی ایله الف کبی تام برصائت اولورکه کتاب العین صاحبنك حرف اول اتخاذ ایله‌دیکی ایشته بو حرفدر (ا ، علم حروف ماده‌سنه باق) ، علی کلمه‌سنده‌کی عین الف کبی وکاه آغزك بردرجه تقبضیله صامت مرتبه‌سنه تقرب ایدر. اعمار، قعده ، معده کلمه‌لرنده اولدیغی کبی ، بعضاً ده ینه جوف فمك اوضاع مخصوصه سنه کوره لسان عربده او (o) ، او (ou) ، ای (ایلیق) کلمه‌سنده‌کی ای کبی) صائتلرنك یرنی طوتار . عمر، علوم ، عمارت کلمه‌لرنده اولدیغی کبی ناصیل‌که همزه ده کندینه کوره بو خدمتلری ایفا ایدر . فنیکه الفباسنده (ع)حرفی دخی الف کبی صامت ایدی . یونانیلر بوحرف صامتدن او (o) صائتی تشکیل ایتدیلر. دیمك حرفك صفت صائتیتی یونانیلرجه‌ده معلوم ایدی . اوروپا الفبالرنده‌کی (o) صائتلرینك ده منشئ هب بو حرفدر . السنهٔ مختلفه‌ده صائت اوله‌رق بو حرفه اشتراك وصحابت کلمه‌لرك لساندن لسانه لفظاً ترجمه‌لرنده‌ده ظاهردر . مثلا عربجه عمر ، علی کلمه‌لری لاتین حروفی ایله (Omer) ، (Ali) ، صورتنده یازیلیر، ترکجه آرابه، آراق لفظلری، یونانجه (Oméros اومروس) ، Alexandres ، آلکساندروس) کلمه‌لری لسان عربه، عرق ، عمروس، علکساندر شکللرنده نقل ایدیلیر (ع ، ماده‌سنه باق) لام الف ایسه — ا ، علم حروف ماده‌سنده تفصیل اولندیغی وجه — تام تمامنه برر الف صائته‌در ، (آ — A) صوتنی افاده ایدر . (الف) ك همزه‌یه اشتراکی اولدیغی حالده بونده استقلال تام واردر . فقط کلامده استعمالدن مهجور، یالکز الفبای عربی‌نك خاتمه‌سنده مذکور ومرسومدر . اصلی آکلاشیله‌مدیغندن اولملی‌درکه همصوتی اولان الف بوحرفه غلبه ایتمش، بریادکار ماضی اولمق اوزره یالکز الفباده شکلی قالمش . لام الف بویله متروك قالدیغی، عین الفك صائتلکی یك‌ده نظردقتی جلب ایتدیکی حالده الف ساکنه

ایله همزه‌نك بربرینه مناسبت ومشابهتی علم حروف عربی‌ده مباحثاتی داعی اولمشدر .

عرب صرفیونی الف ایله همزه‌یی بربرندن فرق ایله‌مك ایچون دیرلرکه اصل الف حرکه‌سز یعنی ساکن اولان الفدر . حرکه‌لی اولان الف همزه‌در؛ حتی بوتوجیهی برتشبیه ایله‌ده ایضاح ایدرلر : روزکار متحرك اولورسه ریح و ساکن اولورسه هوا اطلاق اولندیغی کبی . نته کم قطعهٔ آتیه‌ده بوتشبیهی تضمن ایدر :

کالف یریك الدهر فی اعین الوری
ولوشاء یبدی للعیون کهمزة
فکم من سکون مد بالریح کالهوا
الیك وکم فی الغیب عون ونصرة

بوتوجیه هیچ ده دوغری دکلدر . لسان عربك تصوتنه، اصول مخارجنه نظراً همزه ایله الف بربرندن حرکه قیدی ایله دکل ماهیةً فرقلیدر. الف ایله همزه‌نك صورت تصوتلری باشقه ، باشقه‌در . برنده مجرای تصوت تماماً سربست ، حنجره‌ده تکون ایدن صوتك طبیعتنی تحویل ایده‌جك موانع‌دن آزاده، آغز کاملاً آچیق بولونور. دیکرنده صوت مزماری مجرای تصوتدن کچر ایکن حلقومده ، آغزده تضییق وتأثیر کوریر .

ثانیاً همزه ساکن اولدیغی وقت ینه همزه‌در، متحرك اولدیغی حالده‌ده همزه‌در. هم لسان عربده اصل همزه، صامت اولان همزه، همزهٔ ساکنه‌در بدء ، داء کلمه‌لرینك همزه‌لری کبی . حتی اصل همزه ایله حرف مد (الف ساکنه) دن مؤلف اولان همزهٔ ممدوده ایله، الف ساکنه بینده‌ده تلفظ عربی‌ده مهم فرق واردر ، فقط اصطلاح لسانیون‌ده توسع طریقیله متحرك همزه‌یه‌ده الف نامی ویریلمشدر.

ثالثاً الف ساکنه برحرف صائتدر . یعنی بذاته متحرکدر . بویله نفسنده حرکه‌لی اولان برحرف ناصل اولورده تکرار حرکه قبول ایدر وهمزه‌لشیر؟ بالخصوص لسان عربده دیفتنکوزون (Diftingaison) یعنی اجتماع صائتین اصولی‌ده یوقدر . چونکه ، اجتماع صائتین قاعدهٔ عربجه اجتماع ساکنین دیمکدر. عرب لساننده حرکه‌له‌نن الف دکل همزهٔ ساکنه‌در. یوقاری‌ده تفصیلی کچدی . الف ساکنه بالطبع تحریك ایدیله‌من (آ، ماده‌سنه باق)

عرب لسانیونی حروف هجانك مسمالرندن باشقه اسملرینه‌ده پك زیاده اهمیت ویرمشلردر . مثلا حرفلرك اسملرینی متألف اولدیغی عدد حرفه کوره ملبوبی ، مسروری ، ملفوظی قسملرینه آیرمشلردر . (حرف ماده‌سنه باق) بو تقسیمه کوره‌ده الف ملفوظی نوعندن یعنی اسملری اوچ حرفلی اولان قسمندن اولور .

ا — فن خط { عرب الفباسی ایله بوندن آلنمش اولان دیکر الفبالرده

الف حرفنك رسمی بو « ا » در. بوشکل الفبای عربی‌یه خط نبطی وخط سریانی واسطه‌سیله فنیکیه الفباسندن انتقال ایتمش در (ا. علم حروف ماده‌سنه باق)

زمانمزده ، کتابتمزده معتبر اولان خطوط متنوعه‌ده الفك شکللری بروجه آتی ترسیم ایدیلمشدر :

کوفی ....

تعلیق ....

ثلث ....

محقق { (الف محقق الف ثلث صورتنده‌در. ۸ ـ ۹ نقطه الف محقق؛ ۷ ـ ۸ نقطه الف ثلث اولور.)

نسخ ....

غبار یاخود سیاقت

توقیع ....

دیوانی ....

جلی ....

اجازت ....

رقعه ....

ریحانی ....

شجری ....

لام‌الف (مخففه) ....

لام‌الف (مرسله) ....

استه‌نوغرافی‌ده الف حرفی صفر ایله ابراز ایدیلیر .

(تفصیلات ایچون خط ماده‌سنه باق)

تاریخچه . — فنیکیه الفباسندن آلنمش اولان الفبالرك جمله‌سنده طبیعی‌درکه الف حرفنك شکلی دخی فنیکیه‌لیلرك الفندن اقتباس اولونمش‌در ، بر اصلدن کلمشدر . بناءً علیه الف حرفنك تاریخ خطیسنی یازمق ایچون فنیکیه الفباسنه قدر ارجاع نظر ایله‌مك اقتضا ایدر . الفبانك موجدی عد ایدیلن فنیکیه‌لیلر دخی الفبالرینك ایلك حرفی اولان الفك صورت ورسمنی مصر قدیم مکتوباتندن آلدیلر . خط قدیم مصریده الف یعنی (آ) صوتی قارتال رسمی ایله ابراز ایدیلیر ایدی . چونکه اسکی مصریلیلر (فرعونیلر) لسانلرنده بوقوشه آحوم (ahom) تعبیر ایدرلر ایدی . خط قدیم مصرینك دور اولی‌که اشیانی شکللرینی رسم وتصویر ایله ابراز ایله‌مك طریق ابتدائیسندن عبارت ایدی ، بو اصولده طبیعی‌درکه نسری یعنی قارتالی یازمق ایچون بوحیوانك رسمی یاپیلیر ایدی . صوکرالری قبطیون لسانلرنده یکرمی ایکی صوت مقطع (مقاطع صوتیه) کشف وتعیین ایتدیلر وبونلردن هربرینه خطلرنده بر اشارت مخصوصه یعنی حرف وضع واتخاذ ایله‌دیلر . (الفبا وخط قبطی‌یه باق) که بو حرفلرك برنجیسی (آ) یعنی الف حرفی ایدی . لسان مصری‌ده نسر معناسنی افاده ایدن آحوم کلمه‌سنك برنجی صوتی (آ) اولدیغی ایچون جزئی کل ایله تسمیه ایله‌مك طریقیله الفبالرنده حرف مذکوره آحوم نامنی ویردکلری کبی ینه اومناسبتله بوقوشك صورتنی‌ده آ حرفنه اشارت وضع ایله‌دیلر . بناءً علیه خط قدیم مصری‌ده الف حرفك شکل اولی بو اولدی .

پك اسکی وقتدن بری مصریلیلر ایله مناسبت تجاریه‌ده بولونان فنیکیه‌لیلرك الفبالرینی مصرلیلردن اقتباس ایله‌دکلرینه آرتق شبهه قالمامشدر . الفك شکلی‌ده آنلردن آلدیلر . قدیم (عادی) (archaïque) فنیکیه خطنده الفك شکلی :

ایدی . مصرلیلرك آحومی ایله فنیکیه‌لیلرك آلفی مقایسه ایدیله‌جك اولورسه الفك آحومدن آلندیغی بداهةً تظاهر ایدر . فنیکیه‌لیلرك خط دستلرنده (cursive) سرعت حرکت ایجابیله الف حرفنك شکلی دها زیاده ساده‌لشمش ، ال یازیسنه دها الویریشلی برحاله کلمشدر :

سامیلکده فنیکیه‌لیلرایله مشترك اولان عبرانیلر نبطیلر ، سریانیلر الفبالرینی فنیکیه‌لیلردن اقتباس ایله‌دکلری ایچون الف حرفنی‌ده بالطبع اورادن آلمشلر ، بعض تحولات ایله الفبای عربه نقل ایله‌مشلردر .

آتیده‌کی جدول بوتحولاتی ایضاح وارائه ایدر :

قبطی (هیه روغلیف یعنی خط ملوکی)

قبطی (هیه راتیك یعنی خط کهانی) 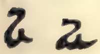

فنیکی (عتیق) ....

فنیکی (معقلی) ....

فنیکی (معقلی) ....

کوفی ....

سریانی ....

عربی ....

عربی (بربری) ....

بو شکللرك مقایسه‌سندن تحقق ایدرکه الفبای عربی‌ده ، بزم الفبامزده‌کی الفك شکل اصلیسی مصرقدیمده هیه روغلیف خطنه رسیده اولیور. ایجاب واستعمال ایله خط ساده‌لشه ساده‌لشه ، قومدن قومه انتقال ایده‌ایده شیمدیکی قوللاندیغمز حاله کلمش‌در . اوروپا خطلرنده‌کی الفك شکلی دخی ینه او اصلدن متشعب‌در . فنیکیه‌لیلرك ، عبرانیلرك الفی A شکلنه کیرمش، بوواسطه ایله لاتینلره ، اوروپا الفبالرینه انتقال ایله‌مش‌در . الفبا ماده‌سنده اقوام متمدنه‌نك الفبالرینی حاوی برلوحه ربط ایدیلمشدر. الفك هرلسانده شکللری اوراده موجوددر، مراد)

(دیگر تفصیلات ایچون الفبا وخط ماده‌لرینه باق)

الفبا وخط عربی‌ده همزه‌نك (ء) صورتنده یازیلان رسمی دوغریدن طوغری‌یه الفبای‌عبرانی (ء) دن اقتباس اولونمش‌در . عبرانی الفباسنده الفك برشکلی‌ده بودر :

بوشکل عربلره انتقال ایدنجه ال یازیسنده ، ایشلك قلمده بالطبع (ء) صورتنه انقلاب ایله‌مش‌در .

عرب الفباسنده عین الف تسمیه ایدیلن شو (ع) شکل ایسه فنیکیه الفباسنده اون التنجی حرف اولان وعین تسمیه ایدیلن (o) شکلندن آلنمش‌در (ع، ماده‌سنه باق). فنیکیه الفباسنده بوحرف صامت ایدی. عرب‌الفباسنه‌ده اویله قبول ایدیلمشدر . یونانیلر بوحرفدن ق (o) صائتنی تشکیل ایتمشلردر. (آ) صوتی ایله بدء ایدن بعض اعلام اجنبیه‌نك عرب‌حروفی‌ایله تحریر واملاسنده الف عین صائت مقامنده استعمال ایدیلیر . علکسـاندر ، علقو کله‌لرنده‌کی الف عینلر تماماً (آ) خدمتنی ایفا ایدرلر. الفبای عربی‌ده الف لامك شکلی اولان شو « لا » رسمی‌ده عرب الفباسنه خط نبطی‌دن انتقال ایله‌مش‌در . نبطی دین خطده الفك شکلی : در . (خط نبطی، خط عربی ماده‌لرینه باق)

لسانه دائر کوردیکمز بعض کتب شرقیه‌ده خط ابراهیمی نامی ویریلن وحضرت ابراهیمه اسناد ایدیلن خط که تدقیقات جدیده‌یه نظراً خط نبطینك برنوعی دیمك‌در. بونده دخی برنجی حرفك یعنی الفك شکلی صورتنده مرسوم در، أل دیه تلفظ ایدیلیر .

عربلر همعرقلری اولان اقوام سامیه‌دن نبطیلر، عبرانیلر، سریانیلر ایله هرزمان مناسبتده بولندقلری ایچون اصلاً فنیکیه الفباسندن الف حرفی الفبای عربی‌یه بو اوچ واسطه ایله انتقال ایله‌مش وبونك ایچوندرکه او الفباده نبطیدن ، سریانیدن ، عبرانیدن منتقل اولمق اوزره حرف الفك اوچ شکلی (ا ، ء ، لا) موجـود بولونمش‌در. سریانیدن آلنان (ا) شکلی فنیکیه الفباسنك نظمنه یعنی ترتیب ابجدی‌یه نظراً الفبانك باشنه یازیلدیغی حالده (لا) صوکنه درج اولونمشدر .

بوحرفه الف لام دینلسنك سببی بلکه‌ده خط ابراهیمی دیه توصیف ایدیلان خط نبطی‌ده (أل) نامیله توسیم اولنمه‌سی‌در (ا، علم‌حروف ماده‌سنه باق) .

بوکون الفبای عربیده لام الف دیدیکمز حرف اساساً الفبای عربی‌یه خط نبطیدن انتقال ایله‌مش الف حرفندن باشقه برشی دکلدر . حتی برشی یازه‌جغمز وقت صحیفه‌نك یوقاری طرفنه قویدیغمز شـو معلوم شکل‌ده الفبالرده ایلك

حرف اولان الفدن غیری برشی ایله تأویل ایدیله‌مز .

بعض الغازده کیمیای قدیم ، سیمیا کتابلرنده رمز مقامنده استعمال ایدیلن الفك آیری شکللری واردر . مثلا کیمیای قدیم اربابی بیننده متداول اولان قلم جعفری‌ده الفك شو (٧) شکلی کبی ، وابن حیانك کیمیایه دائر «کتاب الراحه» نام اثرنده الغاز کیمیویه‌دن اولمق اوزره حرف الف (٩) صورتنده مرسوم‌در .

الف ترکجه‌یه کلمات عربیه ایله کیرمش‌در . بونك شکلی الفبای ترکی‌ده یالکز اوله‌رق (ا) بر صوت افاده ایتمز . یالکز آ ، ۆ ، ای کبی صائتلری ، مرکب حرفلری ترسیم ایله‌مك ایچون استعمال ایدیلیر . مع مافیه کلمات ترکیه‌نك اورته‌سنده ، آخرنده (آ) مقامنده ، مد اشارتی قونمیه‌رق ساده‌جه یازیلیر . أ شکلنده‌کی همزهٔ مفتوحه ترکجه‌ده ینه اومقامده استعمال ایدیلیر . أل ، أر کلمه‌لرنده اولدیغی کبی طباعت‌ده الفك شکللری شونلردر :

ابتداده : (ا) اورته‌ده (ﺎ) آخرده (ا)
(خط ، قلم ماده‌لرینه باق)

ترکلرك قدیم خطلرندن اورخون خطنده الفك شکلی (𐰀) در . (تفصیلات ایچون خط ترکی ، اورخون ، اویغور ماده‌لرینه باق) . کتابت حاضره‌مزده الف حرفی باشسز اوله‌رق بر رقمی کبی دوز یازیلیر . انجق یازیلرده ، حسابلرده وبالخصوص افادات جبریه‌ده الفی واحددن تفریق ایله‌مك ، التباسه محل براقامق ایچون الف حرفنی کرك نسخ وکرك رقعه‌ده باشلی اوله‌رق یازمق اصوب واولادر .

ا — علم تجوید { علم تجویدده ، فن قرائت‌ده ساکن الف دائما حرف مد وبعضاً حرف اظهاردر . متحرك الف یعنی همزه ایسه سبب مد اعتبار ایدیلیر . (مد ، اظهار ماده‌لرینه باق) .

ا — صرف { صرف عربی‌ده الفك انواعی واردر :

(١) اسملرده ویافعللرده فتحه‌نك اشباعندن حاصل اولان الفه ، الف مجهوله دیرلر . فاعل وفاعول کلمه‌لرنده‌کی الفلر کبی .

(٢) اصلی واو یاخود یا اولوب بوحرفلردن منقلب اولان الفه ، الف محوله دینر . عصا ، رحی ، کساء ، رداء کلمه‌لرینك الفلری کبی ، واو دن ویا دن منقلب اولمیان الف اصلی‌در . اسملرك آخرنده بولنان الفلر الف محوله ، اواسط کلماتده بولنوب حرف مد خدمتنی ایفا ایدن الفلر الف اصلی‌در . کلماتك ابتدالرنده‌کی الفلر ایسه همزه در .

(٣) الف تأنیث درکه فعلی وزننده اولان کلمات عربیه‌ده‌کی الفلر بونوعدن‌در . حمراء ، صفرا ، طوبی ، مرضی کلمه‌لرنده اولدیغی کبی .

(٤) الف تثنیه که اسملرده ، فعللرده کلمات مفرده‌یی تثنیه یاپمق ایچون کتیریلیر . یذهبان ، کائنتان کلمه‌لرنده‌کی الفلر کبی .

(٥) الف جمع که کلمات مفرده‌یی جمع یاپمق ایچون ایراد ایدیلیر . کائنات ، جبال ، مجالس کلمه‌لرنده‌کی الفلر الف جمع‌در .

(٦) الف فاصله‌درکه فعللرده واو جمع‌دن صوکرا کتیریلیر . شکروا ، کتبوا کلمه‌لرنده‌کی الفلر کبی . یالکز خطده ثابت اولور ، واوك مد وتفخیمنه خدمت ایدر . (همزه ماده‌سنده‌ده مراجعت) .

ینه علم صرف عربی‌ده تلفظه نظراً الف حرفی الف ممدوده ، الف مقصوره نوعلرینه تفریق ایدیلیر .

معلوم درکه عربجه‌ده سکون ایله ابتدا متعذر عد اولندیغندن کلمات عربیه‌نك اوائلنده الف ساکنه یوق‌در .

عربی کلمه‌لرك اورته‌لرنده بولنان الف ساکنه‌لر دائما ممدود اوله‌رق تلفظ ایدیلیر . انسان ، جبال ، ناجی کلمه‌لرنك اورته‌لرنده‌کی الفلر کبی . کذلك ینه عین قاعده‌یه مماس اولمق اوزره بر کلمه‌ده همزه‌دن اول واقع اولان الف ساکنه‌لر ینه ممدود اوقونور . رداء ، کساء ، رداء ، غراء ،

هواء ، اعطاء ، اشتراء كبی . لسانمزه نقل ایتدیكمز كلمات عربیه‌ده آخرده واقع همزه‌لر حذف اولنه‌یغی ایچون نهایت كلمه‌ده مفرد قالیر بو حالده‌ده اصله رعایت ایله قاعده ینه جاری‌در . آخر كلماتده مفرد واقع اولان الف ساكنه‌لر مقصوره‌در . عصا ، قفا كبی . معتل‌اللام اولوب (ی) صورتنده یازیلان (ا ، — املا ماده‌سنه باق) .

الفلر كذلك مقصوره‌در : مشتری ، معطی ، مغزی ، ملهی ، صدی ، طوی والی آخره كلمه‌لرنده‌كی الفلر كبی .

كلام عربده الف ساكنه ایله همزهٔ ممدوده‌نك یكدیكرندن جهات فرقنی ، مواقع استعمالنی تعیین ایله‌مك ایچون‌ده كذلك علم صرف عربی‌ده قاعده بیان ایتمك اقتضا ایدر . واقعا همزهٔ مفتوحه‌نك ، همزهٔ مضمومه‌نك ، همزهٔ مكسوره‌نك الف ساكنه‌دن فرق صریح وظاهردر . همزهٔ ممدوده هم لفظاً هم كتابةً (ا . — املا ماده‌سنه باق) اكثر مواقعده الف ساكنه‌یه ملتبس اولدیغی ایچون بو ایكی حرفی بربرندن تفریقه مدار اوله‌جق بعض قاعده بیانی پك لازم در . مثلا الف جمع بعضاً الف ساكنه ، بعضاً همزهٔ ممدوده‌در . بونی ناصل بیلملی ؟ . عربجه‌یه مخصوص اولان همزهٔ ممدوده‌یی ، باب ده‌كی با تالی ده‌كی تا كبی بر حرف صامت ایله الف ساكنه‌دن عبارت بر هجا قیاس ایده‌میزكه او وقت الف هر یرده الف ساكنه همزه‌ده ب ، ت كبی بر حرف صامت عد ایدیله‌رك همزهٔ ممدوده تفریقنه محل قالماسین ؟ او وقت مثلا مآثر كلمه‌سنی شو صورتله تحلیل ایده بیلیرز : مه ء اثر (مه م صامتی ایله ه صائتندن عبارت بر هجا ، ء ا همزه صائتی ایله الف ساكنه‌دن مركب بر هجا ، وسائره ...) او وقت خط عربی‌ده كلمهٔ مذكوره‌یی م ء آثر یاخود مئاثر صورتنده ، مبارأت كلمه‌سنی‌ده مبار ء ات یاخود مبارئات شكلنده املا ایله‌مك ایجاب ایتمزمی ؟ بو وجه املا رسم خط عربی‌یه توافق ایتدیكی كبی همزهٔ ممدوده — همزه‌لرك سائر نوعلری كبی — علم حروف عربی‌ده بر حرف‌در ، حرف بسیطدر ، هجا دكل‌در . سائر حروف صوامت كبی عادی بر صامت‌ده دكل‌در . بر خصوصیت حرفیه‌یه مالك‌در . بعضاً صامتلك درجه‌سندن صائتلكه قدر تجاوز ایدر ، الف ساكنه‌یه اقتران ایلر (ا ، فن تصوت ماده‌سنه باق) . ایشته بوكا مبنی‌دركه الفبای عربی‌ده صوامتك هر برینك آیری آیری بر اسم مخصوص وضع اولندیغی حالده صائت همزه‌یه اویله بر نام ویرلمه‌مش وكلام عربده همزه — یالكز سكون وحركه نقطهٔ نظرندن — الف ساكنه‌دن آیری بر حرف عد اولنمق ایله برابر ینه الف اعتبار اولنمش ، بو ایكی حرفدن برینه الف ساكنه دیكری الف متحركه تسمیه قلنمش‌در . واقعا بو حال علم حروف عربی‌یه مخصوص بر كیفیت خصوصیه‌در ، یوقسه فن تصوت نقطهٔ نظرندن اصل همزه بدء ، ائتمار كلمه‌لرنده اولان همزه‌لر اولوب فرنك الفبالرنده‌كی صامت (e) كبی [١] عربلرك متحرك صفتیله تمییز ایله‌دكلری همزه‌لرك هر بری حركه‌سی كندندن ، تصوتی ذاتندن عبارت بر صائت‌در (ا . — تصوت ، همزه ماده‌لرینه باق) . فقط اصول تهجی عربی‌ده الف ساكنه ایله همزهٔ ممدوده بیننده مهم بر فرق واردر : الف ساكنه هجالرك اورته‌سنده ویا آخرنده بولنه‌رق صرف حرف مد خدمتنی ایفا یعنی كندندن مقدم اولان صامتی

[١] همزه اساساً السنهٔ سامیه مخصصاتندن ایسه‌ده دیكر بعض لسانلرك تلفظلرنده‌ده نیم صورتده محسوس‌در . مثلا فرنك الفبالرنده‌كی صامتْ (e ئه) دینیلن حرف بر درجه‌یه قدر همزهٔ ساكنه خدمتنی كوره بیلیر . (e ئه) حرفنك بو خدمتی اكلاشیله‌مدیغنه مبنی اولمالی‌دركه بو كونلرده درسعادت مطبوعات تركیه‌سنده غریب بر غلط التزام اولنمقده‌در : فرانسزجه‌دن تركجه‌یه لفظاً ترجمه ایدلمكده اولان Boers كلمه‌سی حروف تركیه ایله بوئر یازلمقده ، بوئه‌ر اوقونمقده‌در . حالبوكه كلمه‌نك اصلی همزه‌نك سكونی ایله (بوئْر) در فرنكجه‌سنده‌كی (e) عادتاً همزهٔ ساكنه‌در بز بو فرقه اعتبار ایتمیه‌رك سوق خامه ایله كلمه‌یی دوغری یازیورزده اوراده‌كی همزهٔ ساكنه‌یی صامت ظن ایدرك ئه كبی تلفظ ایدیورز . ایشته املامزك بر نقصانی‌ده بوراده یعنی همزه ساكنه‌نك رسم خطنده ظاهر اولیور . كلمه‌یی عمومیت اوزره اوقوندیغی كبی یازمق لازم كاسه اوحالده (أ) صائتی قوللانه‌رق (بوأر) طرزنده یازمق ایجاب ایدر . شو (ء) شكل دائما ساكن همزه‌نك علامتی در . املانك طوغریسی (بوئْر) در فقط دوغری اوقومق شرطیله .

مد وتحريك ايدر . همزهٔ ممدوده ايسه هجاآت عربيه‌ده هيچ بر وقت حرف مد خدمتنى كورمز بوفرقى برمثال ايله دها كوزل ايضاح ايده بيلرز. مثلا جمع اولان هيأت كلمه‌سنده‌كى الف همزه‌در. بوكلمه‌يى الف ساكنه ايله يازه‌جق اولسه‌ق هيات اولور وحيات وزننده اوقونور . كلمه‌يى فرنك حروفى ايله رسم ايدرسه‌ك (Héyat) شكلنده يازمق ايجاب ايدر هيأت اوقومق ايچون هجالرى تفريق ايدرك (héy - at) يازملى‌كه اوصورتله اوقومق قابل اولسون هيأت وهيات رسملرندن ايكيسنده‌ده ايكيشر هجا واردر . فقط هيأت (هى - آت) ده الف ايكنجى هجانك ابتداسنده، هيات (هه - يات) ده‌كى الف ايكنجى هجانك اورته‌سنده‌در . شيمدى بوندن الف ساكنه ايله همزهٔ ممدوده‌نك كلام عربده مواقع استعمالنى تعيين ايده‌جك بر قاعدهٔ مطرده استنباط ايده‌بيلرز : هجا ابتدالرنده بولنان الفلر همزهٔ ممدوده ، هجا اورته‌لرنده بولنان الفلر ايله هجا آخرنده بولنان الفلر (چونكه هجا آخرنده‌كى الفلر حرف مددن باشقه برشى اوله‌ماز) الف ساكنه‌در . بو قاعده عربجه‌ده ساكن ايله كلمه وهجا ابتدا ايله‌مك متعذردر ، كلام عربده اجتماع ساكنين غير جائزدر قاعده‌لرى ايله‌ده مؤيددر . بو قاعده‌لره كوره‌ده كلمه ابتدالرنده بولنان الفلر ايله ، كلمه اواسطنده ، بولنوب ده ماقبلى ساكن ويا صائت (حروف صائته عربجه‌ده ساكن حكمنده‌در) اولان الفلر همزه‌در. (ايضاحه حاجت يوقدركه كتابت عربيه‌ده حروف صائته‌يه يعنى حركات حرفيه‌يه بدل استعمال ايديلن حركات اشاره‌ده صائت مقامنده‌در) . ايشته بو قاعده‌لره بناءً هيأت ، ملاءن ، مأل ، مأثر ، فيأت ، مأت ، مرمأت وامثالى كلمه‌لرك الفلرى همزهٔ ممدوده اولور . چونكه بو الفلر ، كلمه ، هجا ابتدالرنده واقع وياخود حرف ساكن وصائتدن صوكرا واردر ، (ا . — املا ماده‌سنه باق) .

ا — املا { لسان عربك قواعد جليله‌سندن اوله‌رق املاء خطده اولان

هر كلمه‌يى ابتداء ووقفه رعايت ايدرك صورت تلفظنه كوره يازمق لازم در. وينه عربجه ده متخذ ديكر بر قاعده واردركه بو لسانده ساكن عد ايديلن بر حرف ايله كلمه ابتدا [١] ايله‌مك تجويز ايدلمز ، دائما متحرك ايله ابتدا ايديلير. بونك ايچون املاى عربى‌يه كوره كلمه‌لرك ابتداسنده الف ساكنه ايراد ايديله‌مز. حال بوكه ساكن، متحرك صفتلرى هجالرده معتبردر، حرف منفرداً يا صامت اولور يا صائت . هجا تشكيل ايله‌مك ايچون صائت ايله‌ده ابتدا ايديلير، صامت ايله‌ده . اصطلاح عربى‌ده الف ساكنه تعبير ايديلن حرف مكمل بر صائت‌در. بو صفته نظراً باشلى باشنه بر كلمه حتى بر جمله اولديغى كبى كلماتك هر برنده ، ابتداسنده ، اورته‌سنده ، آخرنده بولنه بيلير . كندى كنديسنه بر هجا اولديغى كبى صامتلرك اوكنه، صوكنه كله‌رك ديكر هجالر تشكيل ايدر . بو حالده كلمه‌لرك ابتداسنه الف ساكنه كلمز ديمك فناً دوغرى اوله‌مز. انجق اصول عربى‌ده الف ساكنه الف حقيقيه عد اولنديغى، ديكر تكميل حروف هجا الف ساكنه‌دن متألف اعتبار ايدلديكى حالده كنديسى ينه بر حرف مستقل صاييلمز ، صائتلرى تحريك وتمديد ايدر بر حركه فرض ايديلير . بوتقديره كوره الف ساكنه ايله كلمه بدء ايله‌مك بر صامتى مد ايده‌جك بر حرف حركه ايله ابتدا ايتمك‌دركه او اصوله كوره بالطبع ممكن اوله‌مز . كلمه‌نك ابتداسنده بر صامت بولونملى‌كه الف مد بونى تصويت وتحريك ايله‌سين. بناءً عليه املاى عربى‌ده كلمه‌لرك ابتداسنده الف ساكنه يازيلمز ديمك بوتوجيهه كوره صواب اوله بيلير . بو حالده اوائل كلماتده الف ساكنه‌نك املاسندن بحث ايتمكه محل يوقدر .

كلمه‌لرك اورته‌سنده واقع اولان الف ساكنه . — عربى كلمه‌لرك اورته‌سنده بولنان الف يعنى الف ساكنه دائما (ا) صورتنده يازيلير . معلومدركه الف حروف منفصله‌دندر. بونك ايچون املاده مابعدنده‌كى حرفه غير متصل

[١] ابتداء اصطلاحات لسانيه‌دندر؛ بعد الصمت حرفى ايله نطقه مباشرت ايتمكدر .

يازيلير . ماقبلنده‌كنه اتصال ايدر . جناب كتاب،
كلمه‌لرنده اولديغى كبى طبيعيدركه كلمه‌لرده حروف
منفصله‌دن صوكرا كلن الف نه مابعدنه ونه‌ده
ماقبلنه اتصال ايتمز . جواب ، دوام كبى . الفك
لامه اتصالى املاده برخصوصيت استثنائيه تشكيل
ايدر . بو صورتله تركيب ايدلين هجا قاعدهٔ
عموميه‌يه نظراً (لا) طرزنده رسم اولونمق
ايجاب ايدر ايدى . حالبوكه املاى جاريده
لام الف (لا ، لا) صورتنده يازيليور . لام
الف ديديكمز بو شكللر الفباى عربيده خط
نبطيدن انتقال ايله‌مش الف ساكنه‌در باشقه برشى
دكلدر . خط پهلويده دخى الفك شكلى بويله‌در :
(لا لا) كبى . (ا ، خط ماده‌بسنه باق) .
حرف تعريفده الف ، لام ايله تركيب اولنديغى
كبى بوكا قياساً (لا) حرفيده لام ايله الفدن
مركب برحرف هجا عد ايديله‌رك اغلب احتماله
كوره (لا) املاسى بوصورتله حادث اولمشدر .
اركان ديندن اولان صلات ، زكات كلمه‌لرينك
الفى رسم مصحف عثمانى ايله تبركاً واو ايله‌ده يازيلير
صلوة ، زكوة كبى . كذلك عرف قديم املايه
كوره ابراهيم ، اسماعيل ، اسحاق ، سليمان ، عثمان
كبى اعلام شخصيه‌دن الفك حذفى جائزدر . اوكلمه‌لر
ابرهيم ، اسمعيل ، اسحق ، سليمن ، عثمن شكلنده‌ده
تصوير ايديله بيلير . ثلاثة كلمه‌سى‌ده (ثلثة) كبى
يازيلير . سنت ناسده كثرت استعمالنه مبنى
« بسم الله الرحمن الرحيم » تركيب جليل ابتدائيسنده
باسم و الرحمن كلمه‌لرنده‌كى الفلر نقص ايدلمشدر ،
(كذلك) كلمه‌سنك الفى ده محذوفدر . ايشته كلمات
عربيه‌نك اواسطنده بولنان الف ساكنه‌نك
صورت املاسى حقنده لسانمزه تعلق اولان قواعد
وخصوصيات بونلردن عبارتدر .

آخر كلماتده واقع اولان الف ساكنه . —
اصول كتابت عربيه‌يه نظراً الف ساكنه اواخر
كلماتده هروقت (ا) صورتنده املا ايديلمز ،
يرينه كوره (ى) شكلنده‌ده يازيلير . بوبابده
ضوابط مخصوصه واردر ، لسانمزه تعلق ايدن
عربى كلمه‌لر حقنده بو ضابطه‌لر بروجه زير بيان
ايديلير :

معلومدركه عربجه‌ده كلمه بالاستقراء معتبر
اولديغنه كوره اوچ درلودر ، يا حرف اولور ،
يا اسم ، يا فعل .

(١) . آخرنده الف اولان كلمه‌لر حروف
نوعندن ايسه الف نهائى (ى) صورتنده تحرير
ايديلير . چونكه حرفلرك آخرنده‌كى الفلر اصليدر ،
اسملرده ، فعللرده واقع اولديغى كبى واودن ويادن
منقلب دكلدركه اصلى اعتباريله باشقه درلو
توجيهه لزوم كورولسون . يالكز درت حرف
بوقاعده‌دن مستثنادر . ينه يا ايله يازيلير : على ،
بلى ، الى ، حتى كبى . بز توركجه عباره‌لرده
بونلردن يالكز (حتى) كلمه‌سنى استعمال ايدرز .
الف ساكنه ايله منتهى اولان حروف معانيدن
بو دردى قاعده‌دن بالاستثنا يا ايله يازلمسنك
اسبابنى ايضاح ايله‌مك اوزره نحويون ديرلركه :
(بلى) كلمه‌سى الفنك اماله‌سنه ، (على) و (الى)
كلمه‌لرينك الفلرى (عليك) و (اليك) ده يايه
منقلب اولديغنه (حتى) كلمه‌سى ايسه حرفلرى
تعدد ايدرك الفى دردنجى مرتبه‌ده واقع وبو
جهتله اسمه وفعله مشابه بولنديغنه مبنى (يا) ايله
املا ايديلير .

حروفه مشابه اولان كلماتدن متى ، لدى
كلمه‌لرى دخى يا ايله يازيلير .

تنبيه . — لسانمزه داخل اولان حروف
عربيه حقنده بوقاعده‌يى محافظه ايله‌مك لازمدر .
چونكه حرفلر ادوات قبيلندن اولوب شكللرى
دها زياده معتبردر .

(٢) . آخرنده الف ساكنه بولنان كلمه‌لر اسم
نوعندن ايسه بوحالده ايكى شق تفريق ايديلير :
اوچ حرفلى اسملرك املاسى ، اوچدن زياده حرفلى
اسملرك املاسى .

كلمات عربيه‌دن اوچ حرفلى اولان اسملرده آخرده
واقع يعنى اوچنجى حرف اولان الف ساكنه
اصليه اولمايوب الف محوله‌در ، يا واودن وياخود
يادن منقلبدر . بوحاله نظراً الفك رسم خطى
تعيين ايله‌مك ايچون كلمه‌نك اصلنه باقيلير . اكر

الف یادن منقلب ایسه کلمه یا ایله یازیلیر . فتی ، هدی کبی .

فقط اسم اولان کلمات ثلاثیه‌ده یادن مبدل وحرف ثالث اولان الف ساکنه‌یی (ا) شکلنده یازمق‌ده جائز اولور واك دوغری املاده بودر .

الف واودن مبدل ایسه (ا) صورتنده املا اولنور . قفا ، عصا کبی .

فقط بو بابده علمای صرفیون بیننده اختلاف واردر . بصریونك قولنه نظراً ذوات واودن اولان کلمات ثلاثیه‌نك اوللری مفتوح ایسه بویله اولان کلمه‌لر مطلقا آخرنده الف ایله یازیلیر. قفا، عصا کبی . انجق کلمات مذکوره‌دن اوللری مضموم ویا مکسور اولانلر (یا) ایله تحریر اولنمق ملتزم‌در، ضحی ، صبی کبی. چونکه آنلرك فکرنجه اوللری مضموم ویا مکسور اولان کلمات ثلاثیهٔ منقوصه ذوات یادن بولنمق ایجاب ایدر ایمش . بونی تعلیل و ایضاح ایچون دیورلرکه اوائل کلماتده‌کی ضمه وکسره (واو) و (یا) منزله‌سنده عد ایدیلیر ، لسان عربده اولی واو ویا اولان کلمات ثلاثیه‌نك ایسه لامی یعنی آخری اصلا واو کلمز ، حالبوکه بعضا یاکلیر. ایشته بونك ایچون حرف اوللری مضموم ویا مکسور اولان کلمات ثلاثیهٔ ناقصه‌یی یا ایله یازمق طرفنی التزام ایتمشلردر. مع‌مافیه علم ادب عربیده عمومیتله قبول وتطبیق ایدیلن قاعده ذوات واودن اولان اوچ حرفلی اسملری هرحالده آخرنده الف ایله یازمق‌در .

ادبیوندن بعضیسی ده آخر کلمه‌ده‌کی الف کرك واودن وکرك یادن منقلب اولسون اوچ حرفلی اسملرك جمله‌سنی الف ایله یازارلرکه کتاب ایچون طریق اسهل ایشته بو قاعده‌در . شوقدرکه منون یعنی تنوینلی اولان اسماء ثلاثیه‌یی قیاس مبرده توفیقاً یا ایله رسم ایتمك مختار عد ایدیلیر، قیاس مازنی ایسه ینه الف ایله یازمق‌در.

لسان عربیده برکلمه‌نك آخرنده واقع اولان الفك اصلی واوی می‌در ؟ یائی می‌در ؟ بوله بیلمك ایچون صرفیونك بیان ایتدکلری قاعده کلمه‌نك تثنیه‌سنه ، ویا جمعنه نظر ایله‌مك‌در . دیمك اولیورکه کلمه‌نك مفردنی بیلمك ایچون تثنیه وجمعنه واقف اولمق اقتضا ایدیور . مثلا (عصا) کلمه‌سنی ، الف ایله‌می ویاخود یا ایله‌می یازمق لازم در ، تعیین ایده بیلمك ایچون تثنیه سنه باقیله‌جق تثنیه‌سی عصوان اولدیغی معلوم اولنجه قاعدهٔ عمومیه‌یه توفیقاً الف ایله عصا یازیله‌جق.

کذلك (فتیان) کلمهٔ مثناسنك مفردی قاعده‌یه توفیقاً یا ایله فتی یازلمق ایجاب ایده‌جك . کلام عربده بعضاً برکلمه‌نك ایکی درلو یعنی هم واو ایله هم یا ایله کلمش تثنیه‌سی واردر. بوحالده نه یاپملی ؟ هانکی نوع تثنیه غالب ایسه اوکا اعتبار ایدیله‌جك . مثلا (رضوان) تثنیه‌سی (رضیان) دن زیاده متداول اولدیغی ایچون مفردی الف ایله رضا ، و (رحیان) تثنیه‌سی (رحوان) ه غالب کلدیکی ایچون مفردی یا ایله رحی یازیله‌جق . ایشته بوبابده‌کی مشکلات املائیه‌نك تعدد و اهمیتنه مبنی‌درکه علمای ادبیوندن برقسمی آخری الفلی اسماء ثلاثیه‌نك جمله‌سنی اصلنه نظر ایدلمیه‌رك الف‌ایله‌یازمق طریقنی ترجیح والتزام ایتمشلردرکه زیرده مندرج اولان ملاحظه‌ده تشریح اولندیغی وجه ایله ترجمه‌یه آلدیغمز اسماء عربیه حقنده بزم ده اتخاذ ایده‌جکمز طریق املا بودر .

درت ویا دها زیاده حرفدن مرکب اولان اسملرده آخر کلمه‌ده‌کی الفك اصلی واو اولسون، یا اولسون دائما (ی) صورتنده یازیلیر . دعوی ، طوبی ، مشتری ، مرعی ، مجلی ، اقصی، صغری کبی. یالکز الف‌لامی (نهائی)دن اول کلمه‌ده یا بولنورسه او وقت ایکی یا بریره کلمه‌مك ایچون مستثنا اوله‌رق آخرده‌کی الف (ا) صورتنده املا ایدیلیر . علیا ، دنیا کبی بونکله برابر آخرده‌کی الفدن اول یا بولنان کلمه‌لر علم ایسه ینه قاعده‌یه تابع اولور یحیی کبی .

فقط بوصنف کلمه‌لر یعنی اوچدن زیاده حروفی جامع اولان اسملری ذوات واودن اولسون ، ذوات یادن اولسون الف ایله یازمق‌ده جائزدر،

بوحالده اوچ حرفلی اولسون ، اوچدن زیاده حرفلی بولنسون ، ذوات واودن اولسون، ذوات یادن بولنسون بالجمله اسماء منقوصهٔ عربیه‌یی الف ایله املا ایله‌مك وجوب وجوازی شامل برقاعدهٔ عمومیه اتخاذ ایدیله بیلیر . نته‌کم شاعر ادبی‌نك آتی‌ده‌کی بیتی بوقاعده‌یی نظم ایتمش‌در .

وکتب ذوات‌الیاء بالالف جائز
وکتب ذوات الواو بالیاء باطل

ملاحظه . — تورکجه‌یه داخل اولان اسماء عربیه ایچون بوقاریدن بری تعداد وتشریح ایتدیکمز قاعده‌لره کاهی حقیها رعایت ایله‌مکه تورك املاسنده بر مجبوریت لسانیه یوقدر . بز کندی‌لسانمزده، عربی‌قاعده‌سنجه (ی) ایله‌یازیلان آخری الفلی کلمه‌لری ثلاثی اولسون ، دها زیاده حرفلی اولسون دائما (ا) صورتی‌ایله املا ایده-بیلیرز. ذاتاً‌لسانمز بوبابده‌کی حق تصرفنی چوقدن بری استعماله باشلامش‌در. زمانمزده (معنا) یی معنی ، (قصوا) یی قصوی (مستثنا) یی مستثنی یازانلر قالمادی کبی‌در. تورکجه ایچون بوتجدد مهم بر اثر تصرف وترقی‌در. یالکز لسانمزده‌عباره ایچنده قوللاندیغمز مرکبات عربیه‌ده املای عربی‌یه اقتفا ایله‌مك تصویب ایدیله بیلیر . لسانمزه آلدیغمز وآله‌جغمز کلمات عربیه‌ده‌کی ساکن الفلری وسطده بولنسون، آخرده واقع اولسون هرحاله کوره (ا) صورتنده یازمق تورکجه‌ایچون مهم‌بر قاعدهٔ املا تشکیل ایدر. اویله یازملی‌در. یوقسه اصول عربه رعایت مجبوریتی‌تسلیم ایدیله-جك اولورسه او وقت‌کتاب عربك بیله تطبیقدن بعضاً عاجزقالدقلری اومشکل قاعده‌لری، تورکجه قواعد کتابلرینه آلمق ، کلمه‌نك اصلی واوی‌می‌در ، یائی‌میدر، بورالرینی بیلمك ایچون لغات عربده تغور ایله‌مك، علمای ادبیونك آرای مختلفه‌سنی تحقیق‌ایتمك، بصریونك کوفیونك رأیلرنی اوکرنمك ایجاب ایدرکه بسبتون آیری برلسان اولان‌تورکجه ایچون بومجبوریت هیچ بروقت تسلیم ایدیله‌مز...

ذاتاً لسانمزك بوبابده‌کی حق‌تصرفی قاعدهٔ‌ده مسلم‌در . نحویوندن ابوسعید الانباری موضوع بحث اولان‌مسأله حقنده غایت مساعده‌لی برقاعده وضع ایتمش‌در. دیورکه : «برکلمه ذوات واودن-می‌در ، یوقسه ذوات یادن‌می‌در ، بیلنه‌مدیمی او کلمه‌یی الف ایله یعنی (ا) صورتی ایله یازملی‌در. چونکه ذوات یانك الف‌ایله یازلمسی‌جائزومستحسن-در. حالبوکه‌ذوات واودن‌اولان یعنی‌واولی کلمه‌لرك یا ایله املاسی غیر سائغ‌در . لفظده الف اولان حرفك کتابتده الف اولماسی اصل‌در . الفك یا ایله کتابتی ایسه فرع‌در. حال بوکه بر شیئك اصلندن نقلنه دلیل بولنمادقجه اصلنه‌تمسك ایله‌مك ینه اصل‌در . اصلدن نقلنه دلیل اولمزسه حکم اصل اوزره باقی اولور. »

آنباری‌نك بوقاعده‌سی لسانمز ایچون پك مهم بر مقتدادر . برجه اصل مشکل کلمه‌نك اصلی واوی‌می‌در ؟ یائی‌می‌در بورالرینی بیلمك دکلمی ؟ لسانمز ایچون بونی بیلمکه مجبوریت اولمادیغندن حکم اصل اوزرینه معامله ایدرك ذوات یادن اولسون ، ذوات واودن بولنسون اوچ حرفلی اسملری دائما الف ایله یازمقده مختاریز. بوندن باشقه درت ویا دها زیاده حرفلی‌اسماء عربیه‌یی‌ده الف ایله یازمغه بوقاریده بیان ایتدیکمز کبی لسان عربی‌ده بیله جواز واردر . بوحالده لسانمزه آلدیغمز عربی اسملری‌ده ذوات واودن اولسون ، ذوات یادن بولنسون ، اوچ حرفلی اولسون، اوچدن زیاده حرفلی بولنسون جمله‌سنی قاعده‌یه موافق اوله‌رق الف ایله یازا بیلیرز . اویله یازمالی‌یز . یالکز اعلامك املاسنده قاعدهٔ عربه توفیق کتابت ایله‌مك طبیعی‌در . چونکه بوطاقم اعلام - حروف کبی - محدود و شکل اصلیلرینه اعتبار دها زیاده مقبول‌در .

ایشته او وقت آخری الفلی کلمات عربیه‌نك املاسی لسانمزده لایتغیر بر ضابطهٔ مطرده تحتنه ادخال ایدلمش اولور، صرف عثمانی کتابلرنده او صنف کلمه‌لر حقنده خصوصی قاعده بیان ایتمکه ، بوکلمه‌لره ادوات الحاق اولندیغی وقت (ی) یرینه (ا) یازیلیر دیمکه‌ده حاجت یوقدر. ذاتاً بو قاعده دخی نحو ترکی‌یه نحو عربی دن

انتقال ایتمش‌در. زیرا کلام عربده آخرلرنده‌کی الفلر (ی) صورتنده یازیلان کلمه‌لر ضمیرلره اضافه اولندیغی حالده (ا) شکلنده املا ایدیلیر: فتاك ، مستدعاكا کبی . آنجق لسان عربدن تورکجه‌یه آلنان اسماء منقوله‌یی جملةً الف ایله املا ایله‌مك اصولی قبول اولندیغی حالده اوقاعده‌نك‌ده ارتق تورکجه قواعدکتابلرنده ابقاسنه لزوم قالمامش اولور . تکرار ایدرزکه بواصولی قبول ایتمکدن باشقه‌ده املامز ایچون چارهٔ سلامت یوقدر . بوبابده ینه‌تردد ویاتعنّد ایدنلره قارشی برکتابده منظورمز اولان حکایهٔ آتیه‌یی بورایه‌نقل ایتمکله اکتفا ایدر :

ابوالعباس احمد بن یحیی بن ثعلبدن مروی‌درکه بوذات اکابر ابناء ظاهردن برینه مصحف شریف یازمش . ابوالعباس محمد ابن یزید المبرد مصحف شریفه نظر ایدرك « والضحی » کلمه‌سنك یا ایله رسم اولندیغنی کورونجه کلمه ذوات واودن ایکن نیچون یا ایله رسم ایتدیکنی ابن یحیی‌دن سؤال ایتمش. بوده دیمش‌که کلمه‌نك اولنده‌کی ضمه ذوات یادن اولدیغنی ایهام ایدیور (اوچ حرفلرك اسماء منقوله‌نك املاسنده بصریونك قولنه باق) . بوجواب اوزرینه حضرت‌مبرد اوتوهم یوم قیامته قدر زائل اولمیه‌جق بیورمشلر . » .

ایشته علمای لسان عربی وهمه القا ایدن بو مسأله‌لری سهولت‌ایله حل ایله‌مك طریق بولنمش ایکن ینه صعبه صاپتق معقول اولورمی ؟

« اقدام » غزته‌سنده نشر ایدیلن علوم لسانیه مقاله‌لرنده‌بوبحث عریض وعمیق‌تدقیق اولنمش‌در. اورایه مراجعت . (عن ۱۲۳۸ - ۱۶۰۱ الی)

لسانمزك مفردات لغویه‌سی میاننده افعال‌عربیه بالطبع داخل اولمادیغی ایچون بوبابده فعللره دائر قاعده بیانه حاجت کوریله‌مدی .

شیمدی صامت الفك ، یعنی همزه‌نك اصول املاسنی بیان ایده‌لم : کلمات عربیه‌ده همزه یا متطرف (یعنی کلمه‌نك طرفلرنده ، ابتدا و آخرنده واقع) یا متوسط بولنور .

کلمات عربیه‌نك ابتداسنده همزه دائما الف صورتنده یازیلیر. کرك مفتوح ویا مضموم ، ویا مکسور اولسون، کرك همزهٔ قطع یاخود همزهٔ وصل اولسون، کرك همزهٔ اصلیه ویاخود زائده اولسون (همزه ماده‌سنه باق) ، حرکه‌سنه کوره اوقونور. ان (آن) ، ال (آل)، احمد، اب (أب) ، احد (أحد) ، ابل (إبل)، ابرام (إبرام)، ایمان، اثر (إثر)، احد (أُحد)، الوف (أُلوف) ، اناث (إناث) کبی . اوائل کلماتده همزه‌نك‌بووجه ایله یازلمسنك سببنی‌ایضاح صددنده دیرلرکه همزه مخرجده الف ه مشارك در. الف ایسه حروف لینه‌نك اخفی‌در (ا. — فن تصوت ماده‌سنه باق) بناءً علیه همزه‌یی خطاً تخفیف ایتمك ایچون‌الف ه ابدال ایتدیلر. چونکه تخفیف لفظ ده مطلوب اولدیغی کبی خطده مقصوددر ، همزه‌نك لفظاً تخفیفی ممکن اولمادیغندن خطاً تخفیفی جهتنه کیدلدی .

بوتأویل قناعت علیه‌یی موجب برتوجیه عد ایدیله‌مز .

الفبای عربیده ابتدالری الف ، همزه ایکیسی برحرفدن عبارت اولدیغی کبی بوحرفك‌ده فنیکیه الفباسندن خط عربی‌یه انتقال ایتمش بر شکلی وار ایدی. (ا) کبی بونك ایچون اولین کتاب عرب همزه والف یرینه بوشکلی استعمال ایدرلر ایدی . نته‌کم محکوکات قدیمه بوکا شهادت ایدر.

صوکرالری الف ایله همزه فرقی اکلاشیله‌رق بوفرق خطاً دخی ابراز ایتمك اوزره همزه خط عبرانیدن اقتباس ایدیلن وبوخطده الفك شکلی اولان ش و صورت (א) ایله رسم اولنمغه باشلاندی .

فقط کلمات عربیه‌نك ابتدالرنده الف ساکنه بولنه‌میه‌جغی جهتله بومقاملرده همزه ایله الف بیننده التباس محذوری ملاحظه اولنمدیغندن کلمه ابتدالرنده‌کی همزه‌لری کافی‌الاول الف‌شکلی ایله ابراز ایله‌مك عادتی محافظه اولندی‌که بوده پك طبیعی برمعامله‌در. (ا. — خط ماده‌سنه باق). ایشته مسأله‌یی بوصورت ایله توجیه ایله‌مك

ادلهٔ علمیه‌یه مستند، ودها زیاده مقارن حقیقتدر.
آنجق عربی کلمه‌لرك ابتدالرنده بولنان همزه‌لری نوعنه کوره برر اشارت مخصوصه ایله تفریق ایله‌مك املامزی ایچون، تسهیل قرائت ایچون پك لازمدر. همزهٔ ممدوده‌یی (آ) صورتنده یازمق کتابتمزده اوته‌دن بری عادت اولمشدر. بواملانك تعمیم استعمالی ایله برابر بعض مطبوعات مصریه‌ده کورلدیکی کبی همزهٔ مفتوحه‌یی (أ) شکلنده ابراز ایتمك همزهٔ مضمومه ایله مکسوره‌یی حرکهٔ اشاره ایله تفریق ایله‌مك موافق اولور . هم او وقت هرصائت آیریلمش اولور ، التباسه محل قالماز . همزه ایله مصدر اولان کلمه‌لر طوغری اوقونه بیلیر. « محیط المعارف » بواملایی قبول ایتمشدر .

الفك اوزرینه همزه‌نك علامت مخصوصه‌سی یعنی (ء) اشارتی وضع ایدیله‌رك اوائل کلماتده‌کی الف صامت (أ) شکلنده‌ده تحریر ایدیلیر.

ابن کلمه‌سی شخص اسملرندن کنیه ولقبلردن ایکی علم بیننده صفت واقع اولدیغی زمان همزه‌سی حذف ایدیلر . محمد بن بکر ، حسن بن علی زید بن عمرو کبی .

فقط ابن کلمه‌سی ایکی علم بیننده واقع اولمادیغی تقدیرده همزه‌سی ابقا ایدیلر. ابن خلدون، ابن سینا کبی که بوایکنجی مثالده ابن کلمه‌سی صفت دکل خبر مقامنده‌در . کذلك اب ك یعنی بابانك غیری‌یه ، والده‌یه ، اب اعلایه اضافه اولندیغی وقت ابن کلمه‌سی ینه همزه ایله یازیلیر : عیسی ابن مریم، ابوالحسن ابن المهتدی بالله کبی .

ابن کلمه‌سنك همزه‌سی حقنده جاری اولوب لساننزه تعلق جهتیله ذکر ایتدیکمز شوقاعده‌لری تورکجه افاده وعباره‌لر ایچنده — قوللاندیغمز اوطاقم ترکیبلر حقنده عیناً تطبیق ایتمك لازمدر. چونکه بر لساندن لسان آخره آلنان ترکیبات - تابع اولدیغی - قاعده‌لری ایله برابر آلنمق مشروطدر .

کلمات عربیه‌نك اواسط و اواخرنده بولنان همزه‌لرك صورت املاسی حقنده لسان علماسی متعدد قاعده‌لر بیان ایتمشلردرکه بونلرك ضبط وتطبیقی خیلیجه کلفتلی کورینیر . مع مافیه همزه کلمه‌نك وسطنده ویاآخرنده واقع اولسون، حرف مددن مقدم ویامؤخر بولنسون، هرحالده صورت املاسنی ضوابط مطرده تحتنه جمع ایله‌مك وبو ضابطه‌لری املایه تطبیق ایتمك پك قولایدر .

معلومدرکه اواسط واواخر کلماتده بولنان همزه یا ساکن اولور ویا متحرك . وینه کلمات عربیه‌ده همزه‌نك ماقبلنده‌کی حرفده یا ساکن اولور ویا متحرك بولنور (اخطاره حاجت یوقدرکه عربجه‌ده حرف مد اولان الف، واو، یا حرفلری ساکن صاییلیر.)

عربی کلمه‌لرك اورته‌سنده ، صوکنده واقع اولان همزه‌لرك املاسی کرك همزه‌نك وکرك ماقبلنك سکون وحرکه‌سنه تابعدر .

اولا کلمه‌نك آخرینه کلن همزه :

ضابطه ۱. — آخر کلمه‌ده واقع اولان همزه حرف مددن صوکرا دائما (ء) یازیلیر. مثال : بناء ، سماء ، وضوء ، املاء ، تشنیء ، بریء ، بدیء ، نبیء ، ضیاء کبی .

تنبیه .— کتابت ترکیه‌ده کلمات عربیه‌نك آخرنده حرف مددن صوکرا واقع اولان همزه‌لر اثبات ایدلمز . یوقاریده‌کی مثالار بنا ، سما ، املا تشنی ، بری ، بدی طرزنده یازیلیر . انجق بو درلو کلمه‌لر فارسی قاعده‌سی اوزره ترکیباته داخل اولدیغی وقت الف ایله منتهی اولانلرده همزه یرینه (ی) کتیریلیر . چونکه ترکیب فارسی قاعده‌سی موجبنجه آخر کلمه‌ده‌کی همزه‌نك حرکه‌سی کسره‌یه تحویل ایدیله‌جکی جهتله بوحالده (ی) حرف صائته انقلاب ایدر. بونك ایچوندرکه (ی) صورتنده یازیلیر. بنای عالی، سمای استانبول ، ضیای آسمانی، صحرای کبیر کبی . فقط آخرنده یا ایله یازیلانلرده ایسه همزه اعاده اولنور ، نبیء ذیشان کبی . فقط عربی اصولی اوزره یاپیلان ترکیبلرده همزه حالیله اثبات ایدیلیر. (ترکیب ، مرکبات ماده‌لرینه باق) . شوقدرکه برهجالی اولان کلمه‌لرده آخرده‌کی همزه کتابت

تورکیه‌ده دخی اثبات وابقا اولنمق قاعده حکمنه کیرمشدر . داء ، ماء کبی . بو صنف کلمه‌لرده ترکیب حالنده‌ده همزه یایه انقلاب ایتمز . داء مهلك ، ماء لذیذ ، سوء حرکت کبی .

ضابطه ۲ . — آخر کلمه‌ده‌کی همزه‌نك ماقبلنده‌کی حرف ساکن اولورسه (حرف مد حکمنده دیمکدر) ینه (ء) صورتنده یازیلیر .

مثال : حبء ، بدء ، جزء ، ملء ، دفء ، شطء ، عبء ، سمء ، کفء کبی .

ضابطه ۳ . — آخر کلمه‌ده واقع اولان همزه‌نك ماقبلی مفتوح ایسه اووقت (أ) شکلنده رسم ایدیلیر .

مثال : نبأ (خبر) ، ملجأ ، مبدأ کبی .

ماقبلی مضموم ایسه واو ایله (ؤ) صورتنده یازیلیر .

تبرؤ ، تضؤ ، تبأبؤ کبی .

ماقبلی مکسور ایسه یا ایله (ئ) شکلنده یازیلیر . قارئ ، مستهزئ کبی .

ثانیا کلمه اورته‌سنه کلن همزه :

ضابطه ٤ . — کلمه‌نك وسطنده بولنان همزه الف مددن صوکرا واقع اولوبده حرکه‌سی فتحه ایسه ایکی ساکن بربره کلمه‌مك ایچون (وسط کلمه‌ده حرف مددن صوکرا بالطبع همزه ساکنه اوله‌من) (ء) صورتنده یازیلیر . براءة ، قراءة ، اساءة ، بطاءة ، وطاءة ، دناءة کبی . شوقدرکه کتابت ترکیه‌ده بوحالده واقع اولان همزه‌نك موقعنه اشارةً بردندان علاوه ایدیلیر . مثال براءت (براءة) ، قرائت (قراءة) ، اسائت (اساءة) ، بطائت (بطاءت) کبی .

همزه‌نك حرکه‌سی کسره ایسه او وقت کتابت عربیه‌ده‌ده یایه اشارةً دندان ایله املا ایدیلیر : طائف ، فائده ، مائده ، مائی ، مسائل ، زائر کبی .

وسط کلمه‌ده واقع اولان همزهٔ متحرکه‌نك ماقبلنده‌کی حرف مد یا ایسه او وقت همزهٔ مذکوره یایه اقترانی جهتیله ینه بر دندان ایله املا ایدیلیر : خطیئه ، ردیئه ، بدیئه کبی .

همزهٔ متحرکه‌دن مقدم اولان حرف مد واو اولدیغی تقدیرده بوطاقم کلمه‌لرك همزه‌سی مرؤة ، شنؤة کلمه‌لرنده اولدیغی کبی واوك اوزرینه وضع ایدیله‌رك یازیلیر . معمافیه املای ترکیده بو صنف کلمه‌لرك همزه‌سی آلتنه بردندان یازلمق واقعدر . مروئت کبی .

خطیئه ، ردیئه ، بدیئه ، مروئت (مرؤة) ، شنوئت ، کبی کلمه‌لرده اویله یازیلیر .

ضابطه ٤ . — وسط کلمه‌ده بولنان همزه ساکن اولوبده ماقبلی متحرك ایسه بوتقدیرده همزه‌نك رسمی ماقبلنك حرکه‌سنه تابعدر :

(۱) . ماقبلی مفتوح ایسه (أ) صورتنده یازیلیر :

مثال : رأس ، کأس ، شأن ، رأی ، دأب ، تألیف ، تأنیث ، مستأنف ، مأخذ ، مأمول کلمه‌لری کبی .

(۲) ماقبلی مکسور ایسه یایه دلالةً بر دندانه اوزرینه (ء) صورتی رسم ایدیلیر .

مثل : بئر ، ذئب ، ائتمار ، استئناف کبی .

(۳) ماقبلی مضموم ایسه ضمه‌یه اشارةً واو ایله ابراز اولنور :

مثال : سؤر ، رؤیت ، مؤمن ، لؤم کبی .

ضابطه ٥ . — کلمه اورته‌سنده بولنان همزه متحرك اولورسه بونده‌ده همزه‌نك ماقبلی ساکن ومتحرك اولدیغنه کوره برقاچ حال تفریق ایدیله بیلیر :

(۱) . همزه متحرك ، ماقبلی متحرك اولدیغی حال : بوصورتده همزه ماقبلنك حرکه‌سنه کوره یازیلیر یعنی : ماقبلی مفتوح اولورسه (أ) صورتنده تحریر ایدیلیر : مثال : مبارأت کبی .

ماقبلی مکسور اولدیغی حالده دندانه ایله (ئ) صورتنده املا اولنور .

مثال : فئه ، رئه ، سیئه ، توطئه کبی .

ماقبلی مضموم بولنورسه واو ایله (ؤ) شکلنده رسم ایدیلیر ؛

مثال : مؤنث ، مؤجل ، مؤل ، مؤلف ، مؤدب ، رؤسا ، سؤال کبی .

(۲) . همزه متحرك ماقبلی ساكن اولديغی حال : بوتقديرده‌ده همزه كندی حركه‌سی ايله يازيلير يعنی : همزه مفتوح ايسه (أ) صورتنده املا اولنور . مثال :

نشأت ، هيأت ، مسأله ، مأدبه ، اسأله ، جرأت كبی .

تنبيه . — كتابت تركيه‌ده بودرلو كله‌لرده‌كی همزهٔ متوسطه‌يی اكثريت اوزره دندانه‌ايله يازمق عادت اولمشدر: نشئت، هيئت كبی. فقط بزه‌ده اولاوموافق اولان بوبابده املای عربی محافظه ايله‌مكدر.

ماقبلی ساكن اولان همزه مكسور ايسه يايه اشارةً بر دندانه ايله ئ شكلنده املا ايديلير . ترئيه كبی .

مضموم ايسه واو ايله ؤ طرزنده يازيلير .

ضابطه ٦ . — اواسط كلماتده بولنان همزهٔ ممدوده‌لر (آ : — حرف ماده‌سنه باق) ماقبلی ساكن اولسون متحرك اولسون، دائما (آ) صورتنده املا ايديلير : مآل ، قرآن مآخذ ، هيآت (جمع) ، مرمآت كبی .

ضابطه ٧ . — كلمه اورته‌لرنده بولنان همزه واو ويا حرف مدلرندن بری ايله ممدود اولورسه بوحاللرده حرف مد واو اولديغنه كوره همزه بونك اوزرينه قونه‌رق (ؤ)صورتنده، حرف مد يا ايسه‌كذلك همزه يانك اوزرينه وضع اولنه‌رق (ئی) و (ئ) شكللرنده رسم ايديلير. كئول ، رؤس، رئيس،مرئی، هيئی كله‌لرنده اولديغی كبی.

تنبيه . — بو صنف كله‌لرده همزه ، واوك مدينی افاده ايله‌مك اوزره همزهٔ ممدوده‌نك اوزرينه برمد اشارتی وضع ايتمك ، واوك اوكنه بر ديكر واو رسم ايله‌مك ومثلا بوقاريده‌كی كلمه‌لری : مآل ، مآخذ ، هيآت ، مرمآت ، كؤول ، بؤوس ، رؤوس كبی يازمق ده اصوب واولادر .

همزه‌نك رسم واملاسی حقنده يوقاريدن بری بيان ايتديكمز ضابطه‌لرك جمله‌سی برامله ارجاع ، هپسی بر قاعده‌يه ادخال ايديله بيلير . يعنی :

همزه‌نك املاسی يا كنديسنك ، ياماقبلنك حركه‌سنه تابعدر ؛ چونكه كلمه‌نك نره‌سنده بولنور ايسه بولنسون ايكی حالدن آزاده اوله‌مز : يا ساكن‌در، يا متحرك‌در. ينه همزه ساكن‌اولسون، ماقبلی‌ده يا ساكن ويا متحرك بولنور. همزه كندی ساكن اولورايسه حركه‌دن استعانه‌يه محل اولماديغی ايچون بالطبع كندی صورتی ايله (ء) يازيلير (برنجی ايكنجی ، ضابطه) . همزه ساكن ماقبلی متحرك اولديغی وقت همزه‌نك املاسنه ماقبلنك حركه‌سی حكم ايدر ، زيرا متحرك ساكن‌دن اقوادر (اوچنجی ، دردنجی ضابطه) . همزه متحرك ماقبلی ساكن‌بولنديغی تقديرده طبيعی‌دركه‌همزه‌نك املاسنده‌كندی حركه‌سی معتبر اولور (اوچنجی. بشنجی « شق ثانی » ضابطه) . همزه كندی متحرك ، ماقبلی‌ده متحرك اولديغی حالده ايسه همزه‌نك كندی حركه‌سنه‌ده ، ماقبلنك حركه‌سنه‌ده ، اتباع ايله‌مك جائز اولور. بوبابده علمای نحويون اختلاف ايتمشلردر . بر قسمی ماقبلنك حركه‌سنه كوره بر طائفه‌سی‌ده كندی حركه‌سنه كوره رسم ايتمكی تصويب واختيار ايله‌مشلردر . املای تركی هرحالده ماقبلك حركه‌سنه اعتبار ايدر (بشنجی ضابطه،شق اول والتنجی ضابطه) . همزه‌نك كندی حركه‌سی حروف مددن برحرف بولنورسه او وقت حرف حركه تغلب ايدرك ماقبلك حركه‌سی معتبر اولماز (يدنجی ضابطه ، رؤف رئيس كبی) .

بورايه قدرهمزه‌لی كلماتی منفرداً مطالعه ايتدك. حالبوكه تركجه عباره‌لرده افاده‌لرده كله‌لر بربرينه اضافه ايديلير ، آخرينه ادوات الحاق ايديله‌رك تصريف اولنور . بوحالده آخر كلمه‌ده واقع همزه‌نك املاسی تبدله اوغرامق طبيعی‌در . شمدی بوتبدلاتی تدقيق ايده‌لم :

لسانمزده قوللانديغمز عربی كله‌لرك آخرنده‌كی همزه‌لر بوكله‌لرك مجرد حالنده ، ء ، أ ، ئی ، ؤ صورتلرنده اوله‌بيلير . بدء ، منشأ ، بریء ، قاریء ، مستهزیء ، تبرؤ ، تهذؤ كبی .

آخر كلماتده‌كی همزه‌لر كرك (ء) ويا (أ)

شكلنده رسم ايديلسون كرك (ئ) ويا (ؤ) صورتنده يازلسين، هرحالده فارسى قاعده‌سى اوزرينه ياپيلان تركيباته داخل اولدقلرى وقت املاى اصليلرينى محافظه ايدرلر يعنى ينه اويله يازيليرلر :

جزءِ كتاب . داءِ مهلك . ماءِ جارى
منشأ كتاب . ملجأ بيوايكان . مبدأ اول
قارئ قرآن ، مستهزئ نادان ، تبرؤ نفس

تركيبلرنده اولديغى كبى .

آخرنده همزه بولنان كلمه‌لره ادوات تركيه الحاق ايديله‌رك تصريف اولندقلرى حالده همزه‌لر (ء) و (أ) شكلنده بولنديغنه كوره ايكى درلو املا معتبردر : ادات الحاق اولنديغى صورتده همزه‌نك مجرد حالنده اولديغى كبى ساكنلكى باقى اولورسه همزه‌لرك رسم خطى ينه دكيشمز مجرد حالنده يازلديغى كبى محافظه ايديلير :

جزءلر ، جزءدن ، جزءدان
منشألر ، منشأدن كبى .

يوق بويله اولمايوبده ادات الحاقنه مبنى همزه حركه‌لنيرسه او وقت هرايكى حالده‌ده يعنى همزه‌نك شكل مجرديسى (ء) اولسون (أ) اولسون همزه بر دندان ايله اداته ربط ايديله‌رك دائما (ء) صورتنده يازيلير :

جزئى ، جزئه ، جزئى ، منشئى ، منشئه ، منشئك كبى. آخركلمه‌ده‌كى همزه (ئ) صورتنده رسم ايديلن كلمه‌لره ادوات تركيه الحاق اولنديغى تقديرده اشارةً بر دندان رسم ايديله‌رك همزه بونك اوزرينه وضع ايديلير . قارئلر ، قارئدن ، مستهزئلر ، مستهزئدن كبى، فقط اداتلرى كلمه‌يه ربط ايتميه‌رك برنجى طاقمده اولديغى كبى آيرى املا ايله قارئ‌لر ، مستهزئ‌لر ، قارئ‌دن ، مستهزئ‌دن يازمق دها صوابدر .

(ؤ) شكلنده يازيلان همزه ايله منتهى كلمات ادات الحاق اولنديغى حالده‌ده ينه املاى اصليلرنى محافظه ايدرلر . تبرؤلر ، تهذؤدن كبى .

تنبيه . — توركجه‌ده قاعدهٔ فارسيه اوزره تشكيل ايديلن تراكيب وصفيه و اضافيه‌لرده موصوف ويا مضاف اولان كلمه‌نك آخرنده كثيريلن همزهٔ مكسوره‌ده (ء) صورتنده رسم ايديلير. خواجهٔ دانا ، سفينهٔ نوح ، ديباجهٔ كتاب كبى (تركيب ، مركبات ماده‌لرينه باق) .

ا — اقتطاعات } [١] « اول » كلمه‌سنه دلالت ايدر .

ا — رموز } علم هيئتده .

علماى منجمين نزدنده ثور برجنك رمزى‌در . ناصل‌كه شو مصرع فارسى‌ده شهادت ايدر :

« از حمل صفر ، الف زثور نشان »

(بروج ماده‌سنه باق)

حروف يونانيه‌ده الفا (a) يرينه قوللانيله‌بيلير .

منطقده :

شكل اوله اشارتدر .

تصوفده :

انسان كامله اشارتدر . (حروف . — تصوف ماده‌سنه باق)

حساب جمله ، زيجلرده :

واحده دلالت ايدر . (حساب جمل ، باق)

حساب جمل كبيرده :

٩١ عددينه (الف كلمه‌سنده‌كى حرفلرك حساب جمل اوزره مجموعى) دلالت ايدر .

حساب جمل صغيرده :

١٩ عددينه (واحد كلمه‌سنده‌كى حرفلرك حساب جمل اوزره مجموعى) دلالت ايدر .

(حساب جمل ماده‌سنه باق)

علم نجومده :

شرطين منزله اشارتدر .

(ماده‌سنه باق)

موسيقيده :

لا پرده‌سنه علامتدر .

---

[١] اقتطاع عربجه‌ده بركلمه‌نك بعض حروفنى اثبات ايدرك باقيسنى حذف ايله‌مكدن عبارتدر. بوده ترخيم كبى انواع حذفدندر. مثلا (ب) بعض كلمه‌سنك ، (ق) قرعه لفظنك ، (شا) شاهد كلمه‌سنك ، (مص) مصنف لفظنك (مط) مطلوب تعبيرينك (س) سؤال كلمه‌سنك اقتطاعى‌در. بوتعبير فرانسزجه‌ده (Abréviation) تعبيرينك تماماً معادلى‌در . (محيط المعارفده اقتطاع ماده‌سنه باق) .

علم اسرار حروفده :

عناصر اربعه‌دن ناره دلالت ایدر . علوم غریبه‌دن صاییلان بو علمده معتبر اولان دیگر حروف ناریه : علمای مشارقه‌یه گوره : ه ، ط ، م ، ف ، س ، د وعلمای مغاربه‌یه گوره : ج ، ذ ، ش ، ظ ، ق ، ن حرفلریدر (اسرار حروف ماده‌سنه باق) .

علم جبرده :

کمیات معلومه‌یه بدل استعمال ایدیله‌جك حرفلردن ایسه‌ده شکلی بر رقمك عینی اولدیغی ایچون برکونه التباسه محل براقمامق ایچون افادات جبریه‌ده قوللانلمز. هندسه‌ده برنقطه‌یی کوسترمك ایچون سائر حرفلر کبی بوده مستعملدر . الفك شکلی شو (ا) صورتله یعنی باشلی اوله‌رق یازلدیغی حالده واحده التباس محذوری رفع ایدیله‌بیله‌جکندن اووقت جبر افاده‌لرنده ، دستورلرنده استعمال ایدیله‌بیلیر. هندسه‌ده ا حرفی دائما موضوع مسأله اولان نقطه اوزرینه وضع ایدیلیر .

ا ، ب (الفبا) — علم اللسانه { انسان ایچون

دویدیغنی ، دوشوندیکنی ، دیله‌دیکنی یالکز لساناً دکل قلماً دخی افاده ایله‌مك ، حفظ و اثبات ایتمك تا ازمنهٔ اولیه بری مهم بر احتیاج تشکیل ایدیوردی . انسان یالکز مخاطبه افادهٔ مرام ایله اکتفا ایتمز ، غائبه‌ده سویله‌مك ایستر . یالکز حاله خطاب ایله‌مز ، استقباله‌ده سویلر . انسانلر ایچون واسطهٔ مدنیت وتکامل اولان لسانلر یالکز صوتیاته انحصار ایله اکتفا پذیر اولمز؛ قوالب رسومه کیره‌رك فضای عالمده هر یرده ، هر زمانده اثبات وجود ایله‌مك ، افکار متراکمهٔ بشریتی ابد الاباد حفظ وصیانت ایتمك لازمدر . لسانلرك مدنیته ، انسانیته ، ترقیاته خدمتی اك زیاده بو جهته‌در . ایشته یازی یازمق او احتیاجك تولید ایله‌دیکی بر صنعتدر .

یازی ایله افادهٔ مرام ایتمك ایچون اوچ طریق اوله‌بیلیر :

طریق شکلی	Figuratif
طریق سمی	Symbolique
طریق تصوتی	Phonétique

برنجی اصولده — که انسانیتده خطك رتبهٔ اولاسیدر — اشیایه دلالت ایدن الفاظ اوشیلرك رسملری ایله ابراز وافاده ایدیلیر .

ایکنجی طریقده افکاره ، بالخصوص معقولاته دلالت ایدن لفظلر رموز وسمات موضوعه اتخاذی ایله تصویر اولنور .

اوچنجی اصول که اك مکملدر ، بو طریقده لفظلر هجالره واصوات مقطعه‌یه تحلیل ایدیله‌رك ، لسانده قوللاندیغمز هر صوت مقطعه ، هر عنصر لفظی‌یه بر دلیل رسمی اتخاذ ایدیله‌رك لفظلر کلمه‌لر بوواسطه ایله رسم وتحریر ایدیلیر (خط ، الفبا ماده‌لرینه باق) .

میلاددن اوچ بیك سنه مقدم ایدی که قبطیلر لسانلرنده بربرندن آیری یکرمی ایکی صوت مقطع تفریق وتعیین ایله‌دیلر وبو سسلردن هر برینی رسم وابراز ایله‌مك ایچون بر ویا برقاچ دلیل خطی اتخاذ واستعمال ایتمکه باشلادیلر . فنیکیه‌لیلر ایسه بوبابده دها زیاده ترقی کوستردیلر . چونکه قبطیلر یکرمی ایکی حرف اتخاذی ایله برابر اصول خطلرینی تماماً طریق تصوته تطبیق ایده‌مدیلر. حروف تصوتیه ایله برابرینه یازیلرنده سمات واشکال استعمال ایدیورلرایدی. فنیکیه‌لیلر واقعا بو حرفلرك نصفندن زیاده‌سنی قبطیلردن اخذ واقتباس ایله‌دیلر ، طریق تصوتینك ایجاد و استعمالنده قبطیلره خلف اولدیلر ، فقط یالکز دلائل تصوتیه ، حروف هجا استعمالیله خط تصوتینك مبانیسنی تأسیس وتأیید ایله‌دیلر. فنیکیه‌لیلرك بولدیغی حرفلرده یکرمی ایکی عدد ایدی .

قبطیلرك ایجاد واتخاذ ایله‌دکلری حروفك برنجیسی آحوم ایدی (الف ، خط ماده‌سنه باق) فنیکیه‌لیلر بو حرفه آلف نامنی ویردکلری کبی ایکنجی صایدقلری حرفه‌ده بهت دیمشلر ایدی .

صوكرا كلی جزئی ایله تسمیه قبیلندن اوله‌رق حروف هجانك بر نظام وضعی اوزرینه ترتیب اولنان هیأت مجموعه‌سنه ایلك ایکی حرفك اسملری عنوان اتخاذ قلندی . بوتسمیه‌ده بعض ملتلر باشدن یالکز ایکی حرفی اعتبار ایدرك تکمیل حروف هجانك هیئات مرتبه‌سنه الفبا (عربلر) ، آلفاویتا (یونانیلر) ، آلفابه‌توم (لاتینلر) دینلدیکی کبی بعضیسی‌ده باشدن صره ایله اوچ ویا درت حرفی آله‌رق آب ث ، آ ب ث د (a b c d) (فرانسزلر) نامنی ویرمشلردر .

ایشته شوصورتله بزده‌دخی ا ، ب حرفلرینك مسمالری لسانمزی یازمق ایچون استعمال ایله‌دیکمز حروف هجانك هیأت مرتبه‌سنه عنوان اولمشدر . حتی حروف هجانك هیأت مرتبه‌سنه ایلك حرفلرك ناملری ایله اسم ویرمك اصولی حدیث نبوی ایله‌ده مؤیددر . ابوذر غفاری رضی الله عنه فخرالانبیا افندمز حضرتلرندن آدم علیه السلامه هانکی کتاب نازل اولدی دیه سؤال ایتمشلر . جوابلرنده : کتاب معجم ا ب ت ث ج بیورمشلردر .

حروف هجایی ، مبادئ قرائتی تعلیم ایچون ترتیب ایدیلن رساله‌لره ، سپاره (اضباره) لره‌ده لسانمزده الفبا تعبیر ایدیلیر (الفبا ماده‌سنه باق) .

علم تفسیر }
الر (الف ، لام ، را)
الم (الف ، لام ، میم)
المر (الف ، لام ، میم ، را)
المص (الف ، لام ، میم ، صاد)

قرآن عظیم الشانده سور کریمه‌نك اوائل وفواتحنده واقع اولان حروف مقطعه‌نك معنالری حقنده مفسرین عظام حضراتی اقاویل عدیده وتوجیهات کثیره بیان ایتمشلردرکه تفسیر کتابلرنده علی التفصیل مندرجدر . بعض علمایه کوره حروف مقطعهٔ قرآنیه اقتطاعات [۱] دن عبارتدر . شویله که بوقوله نظراً حروف فواتحدن هر بری اسماء اللهه دلالت ایدن کلمه‌لرك ایلك حرفلری اعتبار ایدیلیر .

مفسرین کرامدن برفرقه‌سی‌ده اوائل سورده‌کی حروف مقطعه‌یی رموز واشارات مقامنده تلقی بیورمشلردر . بوتوجیه وتفسیره کوره‌ده حروف مذکوره بررمعنایه ویادین وامتجه بر امر جلیل‌الخطره دلالت ایدر .

بعض مفسرلرده سوره باشلرنده‌کی حروف مقطعه اسم سوره اولمق کرکدر دیمشلردر .

امام ائمهٔ سیر اولان ابن اسحاق ایسه دیورکه : « اشبو حروف مقطعهٔ قرآنیه آیات متشابهاتدن اولوب حقیقتنه علم ووقوف جناب علام الغیوبه مخصوصدر . » ایشته قول صحیح‌ده بودر . حقیقت مقطعات قرآنیه منزل قرآن اولان حق جل وعلا حضرتلریله منزل قرآن اولان نبی ذیشانی آره‌سنده تعاطی اولنمش اشارات خفیه‌درکه بو حروفك احتوا ایله‌دیکی اسرار وحقایق آنجق حضرت الله ایله رسول مصطفاسینه عیان اولوب او اسرار وحقایقه وقوف علم بشره میسر اولمایان لدنیات معرفتدندر .

آ — علم الالسنه { الفبامزده برنجی حرف و برنجی صائتدر .

اصول تصوت اوزرینه مبتنی اولان الفبالرك جمله‌سنده‌ده برنجی حرف صائتدر . یالکز حبش لسانی مستثنا . عرب الفباسنده بو حرفه الف ساکنه ، الف هوائیه اطلاق ایدیلیر (ا ، ماده‌سنه باق) . اصول تصوتی قبول ایدن السنه‌نك الفبالرنده (آ) حرفی تکمیل حروفك اصل وهیولاسی ، بالجمله مرتبات الفبائیه‌نك مبدئیدر . چونکه بوصوت لفظ بشرك طنت اساسیه‌سنی (Ton fondamental) تشکیل ایدر . جکرلرك ، بوغازك الك خالص برمحصوله‌سیدر . لفظ بشرده پك طبیعی اولان برصوتی افاده ایدر . اعضای تکلمی یورماز ، کلفته قویماز ، پك سهولتله تلفظ ایدیلیر . حتی علمای لسانیوندن بر ذاتك ادعاسنه نظراً دیشی دوداغی ، دیلی اولمایان برآدم بیله بو حرفی تلفظ ایده‌بیلیر ایمش . چوجقلرك آغزندن ایلك چیقان صوتده بودر . هر شخص ذوق والم ، حیرت وتعجب کبی احتساسات متخالفه‌یی هپ بوصوت ایله افاده ایدر .

[۱] یکرمی بشنجی صحیفه‌ده‌کی تعلیقه‌یه مراجعت اولنه .

الفاظ بشریه‌ده، السنهٔ آدمیه‌ده بوندن عمومی، بوندن طبیعی بر صوت دها یوقدر. هرلسانده کلماتك قسم اکثری نسبةً آ حرفی ایله ابتدا ایدر.

پره‌زیدان دوبروس (Présidant de Brosses) دیرکه آ صوتی ترتیبات الفبائیه‌ده دیکر بالجمله حروفه تقدم ایتمك ایجاب ایدر. چونکه نظام طبیعی‌ده برنجی مرتبه‌ده‌در. دقت ایدلمشکه هرلسانده (آ) چوجقلرك برنجی کلمه‌سی، حسیات افاده ایدن الفاظك سر دفتری‌در.

آ صوتی نظام طبیعی‌ده برنجی مرتبه‌ده بولندیغندن برنجی اوله‌رق کشف ایدلمش، بونك ایچون الفبالرده‌ده صدره کچمشدر. ابوالبشر اولان حضرت آدمك نامی بیله (آ) ایله بدء ایدر.

آ — حکمت طبیعیه { آ حرفنك دلالت ایتدیکی صوت جهاز تصوتك سربست بولنمسیله، آغزك حونی شکلنده بر وضع آلمسیله تحصل ایدرکه اویله بروضعده بولنان جوف فمك کندی صوتی دخی حنجره‌ده تکون ایدن اصل صوته انضمام ایدرك (آ) نك لحن مخصوصنی تأمین ایلر. آ صوتنك لحنی جوف فمك آلدیغی وضعلره کوره تنوع ایدر (تصوت، صائت، لحن ماده‌لرینه باق). آ حرفنك تلفظجه السنهٔ مختلفه‌ده حس وفرق ایدیلن نوعه‌لری هپ بوکیفیتدندر، یعنی لحن ایجابندندر.

تجارب علمیه ایله تحقق ایتدیکنه نظراً انسانده صوت جکرلردن سوق ایدیلن، پوسکوردیلن هوا ستوننك حنجره‌دن، وبوراده‌ده مزمار (Glotte) دلیکندن کچر ایکن اهتزاز ایتمسیله تکون ایدر (تصوت، مزمار ماده‌لرینه باق)، تلفظده جهاز تصوتك سائر قسملری وبالخاصه جوف فم مردد صوت (Résonnateur) خدمتنی ایفا ایدر. شیمدی حین تصوتده بوغازمزی، آغزمزی ممکن اولدیغی قدر آچه‌رق بوصورتله، مزمارده تکون ایدن صوتك مجرا ومخرجی طبیعت وماهیت صوتی تبدیل وتحویل ایده‌جك هردرلو مانعه‌لردن تخلیه ایده‌جك اولور ایسه‌ك ایشته او وقت (آ) صوتی حصوله کلیر.

اصوات مقطعه (Sons Articulés) نك روحی مقامنده اولان تکمیل صائتلر کبی (آ) صائتی دخی برصوت اساسی (Son Fondamental) ایله برطاقم اصوات معاونه‌دن یعنی آهنکینلردن (Harmoniques) مرکبدر. مشاهیر حکمیوندن (هلولج)ك تجارب وتحقیقاتی بوکشفی انتاج ایله‌مشدر. (اصوات بسیطه، اصوات مرکبه. آهنکین ماده‌لرینه باق).

(هلولج) تحلیل صوت اصولنی صوائته تطبیق ایدرك بوصورتله اجرا ایلدیکی تجربه‌دن تحقق ایتدیکنه کوره صائتلرك الحاقی تشکیل ایدن آهنکینلر اصوات آتیه‌دن عبارتدر.

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨
سی	سی	فا	سی	ره	می	لا	سی
١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨

بوصوتلردن الك پستی سی صوتیدرکه لانورمال ٨٧٠ تك اهتزازدن عبارت عد اولندیغنه کوره ثانیه‌ده ٢٤٤ تك اهتزازی احتوا ایدر (لحن صوائت ماده‌سنه باق).

هلولجك تجاربنه نظراً آ صوتنك تلفظنده صوت اساسیدن باشقه ٣، ٥، ٦، ٧ نمره‌لی آهنکینلر موجود ومحسوسدر. بونلردن ٣ نمره‌لی صوت بسیط غایت ضعیفدر.

ینه هلولجك تحقیقاتنه کوره بوآهنکینلردن (آ) صوتی الك زیاده تمیز وتعیین ایدن صوت بسیط سی‌ب پرده‌سیدر. یعنی آ حرفی تلفظ ایدلدیکی وقت مردد صوت خدمتنی ایفا ایدن، صائتك لحننی تشکیل ایدن جوف فم الك زیاده بوپرده‌یه توافق ایدن یعنی ثانیه‌ده ٩٧٦ کره اهتزاز ایدن صوت آهنکینی تقویه واعظام ایدر. دیکر آهنکینلری فرق ایتمك ایچون آ صوتی فناً تحلیل ایله‌مك ایجاب ایلرکه هلولج سکز عدد دیاپازون (مصوات) استعمال ایدرك بوتجربه‌یی اجرا ایله‌مش، آ صوتنك مرکب اولدیغی آهنکینلری تفریق وتحلیله موفق اولمش (لحن صوائت

وتحلیل اصوات ماده‌لرینه باق). وینه حکمیوندن (دوندرس)ك تجربه‌سنه کوره آ صوتنك تلفظنده تغلب ایدن صوت آهنکین سی‌ب اولور .

هلولجك تحقیق آلمان شیوهٔ تلفظنه کوره‌در. بزم کندی شیوه‌مزه کوره آ صوتنی تمیز ایدن آهنکینك تعیینی حکمیونمزك همتنه موقوف قالمشدر .

آ — خط { بو حرفك شکل رسمیسی سائر حروف هجا کبی بزه خطعربیدن انتقال ایله‌مشدر . فقط زمانمزده قوللاندیغمز حرفلرك شکل اصلیلرینی بولمق ایچون فنیکیه الفباسنه قدر ارجاع نظر ایله‌مك اقتضا ایدر . (ا ، خط) ماده‌سنده تفصیل اولندیغی وجهله الف فنیکیدن آلنمشدر . کتابت عربیه‌ده الف ممدوده اولا (ا ا) کبی یازیلیر ایدی . بوایکی الفدن بری الفبای عربی‌ده صامت اولان الف ویا همزه ایکنجی الف ایسه الف مد یعنی الف حرکه‌درکه صائت اولان الف دیمکدر. ناصیلکه د ، ت ، ج کبی صامت حرفلردن صوکرا با ، تا ، جا طرزنده الف مد یازلدیغی کبی همزه ویا صامت الفدن صوکرا دخی الف مد کتیریله‌رك أ ا یازیلیر ایدی . مثلا آبار کلمه‌سی او املایه کوره (ا ابار) آب کلمه‌سی (ا اب) طرزنده رسم اولنور ایدی. حتی لغتلرده آ ایله بدء ایدن کلمه‌لره مخصوص اولان بابه : باب الهمزة والالف عنوانی ویریلیر. نهایت الف مدی همزه‌نك اوزرینه قویمق دها اسهل کوروندیکی ایچون آ شکلی احداث و استعمال اولنمشدر . ایشته الفبامزده برنجی حرف وبرنجی صائت اولان آ حرفنك شکل رسمیسی بوصورتله حاصل اولمشدر.

آ — تلفظ { الفبامزده موجود اولان دیکر صائتلر کبی آ حرفی دخی ، فعل تصوتده ، ارغونك کورك خدمتنی کورن جکرلردن سوق وتسریب ایدیلن هوا ایله اوتار صوتیه (بوماده‌یه باق) نك اهتزازه کلمسیله تلفظ ایدیلیر . صوتی حصوله کتیرن هوانك خارجه چیقه‌بیلمسی ایچون ایکی منفذ واردر : آغز دلیکی ، بورون دلیکی . هوا کاملاً آغزدن چیقارسه صوت غیر منوّن (Non Nasalisé) اولور. یوق اکر ، برقسمی بوروندن خروج ایدرسه او وقت صوت منون اولور . غیر منون اولان هر صائتك اخراج وتلفظنده اولدیغی کبی (آ) نك اخراج وتلفظنده‌ده آغزك خیشوم ایله اتصالی منقطعدر. لهات (کوچك دیل) یوقاری‌یه قالقه‌رق آره‌لرینی سد ایدر. (آ) یی صوت اعتباریله دیکر صائتلردن تمیز ایدن ، هویت ذاتیه‌سنی تعیین ایله‌ین حلق ایله جوف فمدن عبارت اولان صندوقهٔ تردیدك (caisse de résonnance) بر وضع مخصوصیدر . آ حرفنك تلفظنده آغز واسعاً کشاده ، دیل اشاغه ایندیرلمش ، دوداقلر آچیلمش اولور ، مجرای صوتك هیچ برنقطه‌سنده دارلق بولنماز ، اوله‌بیلدیکی قدر کنیش که صوت اعضای تصوتدن هیچ برینه اعتماد ایتمز. عادتا بوشلقده هواده حصوله کلیر. بونك ایچوندرکه نحات عرب بوحرفه الف هوائیه دیمشلردر . حکمیوندن بروك (Brucke) ك تجربه‌سنه ، قولنه نظراً (آ) نك تلفظنده حنجره براز یوقاری قالقار . کلامی تشکیل ایدن الفاظ واصواتی اصدار واخراج ایچون آچیلماسی طبیعی اولان آغزك (چونکه ، آغز قپالی ایکن بورادن اخراج صوت ممکن اولماز) درجهٔ انکشاف واتساعی مقیاس اتخاذ ایدیله‌جك اولورسه آنك تلفظی آغزك اك بیوك آچیقلغنه تقابل ایدر . (آ ، نك لحنی حقنده صائت ولحن ماده‌لرینه باق) .

منون (آ) نك تلفظنده لهات (کوچك دیل) آغز ایله حلقومك مابینی بر درجه‌یه قدر سد ایدرك بوحالده جکرلردن کلن هوانك قسماً دوداقلر آره‌سندن وقسماً بورندن خروجنی ایجاب ایلر . بونك ایچون صائت ، منون (Nasal) اولور .

تلفظ اعتباری ایله لسانمزده ایکی درلو آ تفریق ایدیلیر : اوزون آ (ممدود الف) قیصه آ (غیرممدود الف) :

قیصه (آ) اصلی تورکجه اولان کلمه‌لره مخصوصدر.

آق ، آت لفظلرنده‌کی (آ) لر کبی . اصل تورکجه‌ده اوزون آ یوق‌در .

الف ممدوده لسانمزه عربی وفارسیدن آلدیغمز کله‌لرده بولنور. عالم، آب، رداء کله‌لرنده اولدیغی کبی . اوزون (آ) نك دیکرندن فرقی صوتك چابیق کسلیوب براز دها دوامندن عبارت‌در . بو ایکی (آ) یی خطاده براشارت‌ایله آییرمق پك فائده‌لی اولور . بوندن کتابةً ایدیله‌جك الك بیوك استفاده لسانمزده مشترکاً قوللاندیغمز عربی وفارسی کلمه‌لر ایله تورکجه کله‌لرك تفریقنه دلالت ماده‌سی‌در . واقعا کلمات عربیه‌ده الف مقصوره‌ده واردر ، عصا ، مشترا کله‌لرینك (آ) لری کبی . فقط عربی کلمه‌لرك الفی نره‌ده ممدوده اولور ، نره‌ده مقصوره اولور ، علم ادب عربی‌ده بوبابده قواعد مخصوصه بیان اولندیغنه نظراً عربی کله‌لرده‌کی الف مقصوره‌نك تفریقی‌ده او قاعده‌لره بناءً قولای برشی‌در . شو مشروحه‌یی برمثال ایله تأیید ایده‌لم :

مثلا تورکجه‌ده دار (ضیق معناسنه) کله‌سی ایله عربجه دار (او معناسنه) کله‌سی املاجه بربرینه ملتبس‌در. فقط بو ایکی کله‌نك تصوت‌ده فرقلری واردر. برینك الفی مقصور دیکرینك‌کی ممدود ، کذلك تورکجه بال (عسل معناسنه) کله‌سی ایله عربجه بال لفظی‌ده بویله‌در. لسانمزده بوقبیل دها چوق کله‌لر واردر. الف ممدوده‌نك غیرممدوده‌دن بر اشارت ایله تفریق بو التباساتی رفعه بیوك مدار اولور ، هم لغتلر دوغری اوقونور، هم جنسلری فرق ایدیلیر . تورکجه‌ده اساساً الف ممدوده بولنمادیغی ایچون درکه تورکجه‌لشمش اولان بعض کلمات عربیه‌ده الف ممدوده لسان خلق‌ده مقصور اوله‌رق تلفظ ایدیلیر . قاضی ، حاجی ، سیاح وسائره کبی .

آ — تاریخ { روما حاکملری بر متهم حقنده حکم ویردکلری وقت بونلردن متهمك برائتی التزام ایدنلر برلوحهٔ مخصوصه‌اوزرینه اطلاق معناسنه کلن (Absolvere) کله‌سنك برنجی حرفنی یعنی (آ) حرفنی یازارلر ایدی. بونك ایچون مذکورحرفه روما حقوقنده حرف نجات (Lettre Salutaire) ویا حرف اطلاق نامی ویرلمش‌در .

آ — علم صرف { کلمهٔ تعجب واستغراب : اصوات (Cris) دن‌در . لسان طبیعی‌ده تعجب ایدیورم ، شاشدم معنالرینی اشمام ایلر . مثال :

آ ؟ سن بوراده نه کزیورسك ؟

— حروف معانی‌دن‌در . اولا اسملرك ، اسم حکمنده استعمال ایدیلن صفتلرك جمله‌لرك اوکنده ندا نوعندن معانیٔ عدیده‌یه دلالت ایدر :

(١) . تنبیه معناسنی افاده ایدر . مثال :

آ چوجق! درسکه نیچون چالشمیورسك ؟

باق آ اوغل سن نره‌یه کیدیورسك ؟

(٢). تکدیروتقبیح معنالرینی تضمین ایلر. مثال:

آ چاپقین ؛ آ ملعون کبی .

(٣) . التفات ایچون اولور . مثال :

آ کوزل . آ جانم ، آ کوزمك ببکی ، آ یاوروم کبی .

(٤) . خطاب ایچون کلیر ؛ مثال :

« آ کوکل! نه آه ایدرسین بوکا روزکاردیرلر»

ثانیاً . — فعللرك آخرینه لاحق اوله‌رق تأکیدمعناسنی افاده‌ایدر.«باقسه‌ك آ» کبی. مثال:

«حتی باقسه‌ك آ قوجه سیدبیله اثرینه«تعریفات» دیمش تعریفات علوم » دیمه‌مش :

دیکر مثال :

نه قیرارسك ایکیده برده بنم خاطرمی
کوکلم ای‌طفل زیانکار! اویونجاق دکل آ

« اندرونی واصف »

آ حرف معناسی ، بعضاً ده فعللرك آخرینه لاحق اوله‌رق استفهام معناسنی افاده ایدر .
مکتوبی یازدك آ کبی .

بوصورت استفهام مخاطبدن جواب تصدیق منتظر اولدیغی حالده ایراد ایدیلیر (استفهام ماده‌سنه باق) .

تأكيد ويا استفهام معناسنى اشراب ايله‌مك
اوزره فعللرك آخرينه لاحق اولان (آ) يرينه
بعضاً (يا) كتيريلير . (يا ماده‌سنه باق)

ملاحظه .— كلمهٔ تعجب اولان (آ) ايله
حروف معانيدن اولان (آ) يى حروف هجادن
بولنان (آ) دن كتابت‌ده تفريق ايچون اشارات
مخصوصه اتخاذى لسانمزك اصلاحات صرفيه‌سى
جمله‌سندن‌در .

ثالثاً .— مجانس ايكى كلمهٔ تركيه‌نك صوكنه
كله‌رك مقابله وملابسه معنالرينى افاده ايدر .
مثال :

باش باشا ، قارين قارينا ، يان يانا آغز
آغزا كبى .

رابعاً .— مجانس ايكى كلمهٔ تركيه‌نك آره‌لرينه
كله‌رك مساوات معناسنى افاده ايدر :

باشا باش ، دارا دار كبى .

خامساً .— فارسى ايكى كلمهٔ مجانسه آره‌سنه
كله‌رك ينه مقابله وملازمت معنالرينه دلالت ايلر .
مثال :

لبالب ، دوشادوش ، خندا خند كبى .

سادساً : مجانس ويا غير مجانس ايكى كلمهٔ
فارسيه آره‌سنه داخل اوله‌رق محيطيت معناسنى
افاده ايدر .

سرا سر ، سراپا ، كبى . تركجه‌ده باشدن اياغه
ديمكدر .

بو درلو تركى تركيبلرده دخى آخرده‌كى (آ)
كذلك محيطيت معناسنى اشراب ايلر . مثال :

شهر باشدن باشا دونانمش ايدى .

سابعاً : توركجه افاده‌ده دوام و استمرار
معناسنى افاده واشراب ايله‌مك ايچون مكرر امر
صيغه‌لرينك آخرينه علاوه ايديلير . يازا يازا ،
چيقا چيقا ، آقا آقا كبى . صيغهٔ امرك آخرنده
صائتلردن برى بولنورسه اووقت حرف ملازمتدن
اول بر (ى) زياده ايديلير : اوقويا اوقويا
كبى .

مصدرلرى خفيف اولان امر صيغه‌لرنده آهنك
صوائت قانونه توفيقاً تخفيف ايديله‌رك ته (أ) يه
قلب ايديلير . كيده كيده ، سويله‌يه سويله‌يه كبى .

ينه توركجه‌ده امر صيغه‌لرينك آخرينه كله‌رك
غايت معناسنى افاده ايدر : دويا دويا يديم ، قانا
قانا ايچديم كبى .

ثامناً .— كلمه‌لرك آخرينه كله‌رك مفعول
اليه حالنه دلالت ايدر . طاغا (طاغه) چيقدم ،
كبى . آخر كلمه‌ده صائتلردن برى بولنورسه
(آ) دن اول بر (ى) كتيريليرر . قويويا ايندم ،
قپويا كيتديم كبى .

تاسعاً .— انتها وغايت معناسنى افاده ايدر :
بورادن اورايا ، پارسدن ليزبونا . تركيبلرنده
اولديغى كبى .

عاشراً .— ظرفيت معناسى ايچون كلير .
صاغدن صولا ، يوقاريدن آشاغا ، آيدن آيا ،
بر ياندن بر يانا ، دكزدن قارايا ، اوزاقدن
اوزاغا كبى .

حادىعشر .— تردد ايچون اولور . طاغدن
طاغا ، قپودن قپويا تركيبلرنده‌كى (آ) لر كبى .

ثانىٔ عشر .— توركجه‌ده متعاقب ايكى صيغهٔ
امر بينه كله‌رك حال معناسنى اشراب ايدر : باتا
چيقا ، دوشه قالقا كلدم . مثاللرنده اولديغى كبى .

ثالث عشر .— عربى وفارسى كلمه‌لرك ،
تركيبلرك آخرينه كله‌رك ندا ايچون اولور . مثال :
كريما ؟ شهريارا ؟ حشمتپناها ؟ كبى كه اى كريم ،
اى شهريار ، اى حشمتپناه ديمك اولور .

كلمه‌نك آخرنده ذاتاً (آ) وار ايسه او وقت
تحسين تلفظ ايچون ندا ايچون كلن آدن اول بر
(ى) زياده ايديلير .

مولايا ! كبى .

رابع عشر .— فارسى كلمه‌لرك آخرينه كله‌رك
مبالغه وفاعليت معنالرينى اشراب وافاده ايدر .
زيبا (زيب‌دن) ، شكيبا (شكيب‌دن) كه صبر
ايدیجى ديمك اولور .

بعضاًده حرف زائد (Lettre Servile) مقامنده
بر معنى تضمن ايتميه‌رك قافيه وشعر ضرورتنه
مبنى عربى وفارسى كلمه‌لرك آخرينه كتيريليرر :
كمال ، كمالا ، جمال ، جمالا كبى .

آ — اقتطاعات { كيمياده

آز آزوت ه

آل آاللومينيوم ه

آن آنتيموان ه دلالت ايدر .

آ. — املا { آ حرفى كلمات تركيه‌نك ابتدا- لرنده مد ايله (آ) ووسطلرنده

بلامـد (ا) صـورتنده يازيلير . آخرده واقع اولورسه اووقت هم (ا) شكلنده‌هم (ئه) صورتنده رسم اولنور ؛ آهنك صوائت قانونيه كوره تلفظ ايديلير : يانيه ، صارمه كله‌لرنده اولديغى كبى . فارسى كله‌لرنده نره‌ده بولنورسه بولنسون، دائما الف عربى شـكلنده (ا) يازيلير ، فقط بعض كلمات فارسيه‌نك وسطلرنده بولنان (آ) لر الف ه واو ترديف ايديله‌رك (وا) صـورتنده املا اولنور . خواجه ، خوانده خواهر كبى بوصورت ايله يازيلان الف ه الف معدوله ديرلر . چونكه واودن معدول‌در :

آ آ . Aa . —

اخطار. — اوروپا لسـانلرنده چفته آ (aa) ايله ابتدا ايدن اعلام اجنبيه‌يى لسانمزه اصلى كبى ايكى آ ايله يازمق خطـاً پك يقيشـيق آلمديغى كبى « قاموس الاعلام » ده اختيار ايديلن اصوله كوره اوطـاقم كله‌لرى تك آ ايله املا ايله‌مـك ده ده اصلنده‌كى فرقى اهمال ايتمك محذورى واردر. بونك ايچون بز « محيط المعـارف » ده اوصنف كلـات اجنبيه‌نك املاسنده برنجى (آ) يى عين الف ايله ابراز ايدرك فرانسزجه A A يرينه (عا) يازمق طرفنى تصـويب وترجيح ايله‌ديك . بوصورتده اويله كله‌لر اصلنه توفيقاً هم ايكى الف ايله يازيلمش اولور، هم كراهت خط محذورى مندفع اولور . ذاتاً فرنكلر املالرنده بزم (عا) هجاسنى (Aa) ايله ابراز ايتميورلرمى ؟ عالى ، عارف كبى اسملرى Aarif , Aali طرزنده يازميـورلرمى ؟ بزده آنلرك معقول اولان شـو اصلرينه توفيق املا ايده‌جك اولورسه‌ق طرفيجه كوزه‌ديله‌جك شـو مطابقت برلـاندن ديكرينه انتقال ايدن اعلامك اصللرينى كشف ايله‌مكده‌ده كوزل بردليل اولور.

تركجه قاموسلرده، محيطلرده (عا) ايله يازيلى اولان بر اسمك فرنك لغتلرنده مطلقـا A A يه مقابل اولديغى درحال آكلاشيلير .

بو اصوله توفيقاً چفته (آ) لى اعلام اجنبيه « محيط المعارف » ده (ع آ) حرفى ايله باشلايان كلمات صره‌سنده يازيلمشدر . ناصيل كه فرنكجه‌ده (o) حرفى ايله بدء ايدن بعض اعلام اجنبيه‌يى‌ده (ع) حرفنده تحرير ايده‌جكز (ديباجه‌ده اخطاره باق).

آء — نباتات { عاء وزننده عربسـتان ده ارض نجده مخصوص سرح

دينلن شجرك ميوه‌سى‌در. اوزومه بكزر، رنكى صـارى‌در ، اكل اولنور ، لذيذدر ، ادويه‌يه قاتيلير ، درى دباغتنده قوللانيـلير . (سرح ماده‌سنه باق) .

آء — (بلاد آء Pays d'Aa) — جغرافيا وتاريخ { عربستان شبه جزيره‌سنده ارض نجده يمامت بر مملكت اولمق اوزره تاريخ

قديم كتابلرنده تصادف ايديلير براسم‌در. «ماسپه- رو» نك قرون عتيقه تاريخنده روايت ايديلن بر فقره بو ير حقنده بعض معلوماتى جامع‌در. اهميته بناءً اوفقره‌يى ترجمه ايدرك بورايه درج ايله‌ديك :

« سينه » نامنده برى مصرى ترك ايله‌عربستان شبه جزيره‌سنه هجرت ايدر. سور كبيرى چه‌رك چوله داخل اولور. مصرى بوسياحتنى شويله نقل ورروايت ايديور :

« كيجه‌يوله چيقدم. شفق وقتى بتنه‌يه (Péten) واصل اولدم . بورادن كمرو (Quamoere) يه دوغرى‌توجيه حركت ايلديم . يولده صوصادم ، قوشمغه باشـلادم ، بوغازم قورودى . كندى كنديمه ديدم‌كه ايشته ذائقهٔ موت (le goût de la mort) ، بردن بره كندمى طوپلادم ، اعضـالرمى كردم . چونكه لطيف لطيف حيوان سـسلرى ايشـيديور ايدم . اوآنده بر بدوى كوردم؛ مصردن اوزاقلاشمق‌ايچون دلالت ايتمنى رجا ايتدم. بكا صو اكرام ايتدى: سودپشيرتدم،

بدوی ایله برابر عشیرتی نزدینه کتمك اوزره یوله چیقدق [١] »

« سینه » یی ایچلرینه قبول ایدن بدویلر قراری‌یی مرحله‌دن مرحله‌یه ادوم بلادینه قدر سوق ایدرلر . بوحوالینك مشایخ ورؤساسندن بری سینه‌یی جلب ایدرك نزدنده قالمسنی کندیسنه تکلیف‌ایدر : « کل بنم یانمده قال! بوراده مصر دیلنی ایشیده‌بیلرسك . » دیر. حقیقت سینه‌ٔ امیر نزدنده مسافر بعض مصر رجالنی کوریر . بونك اوزرینه مصرلی اوراده اقامت ایلمکه قرار ویرر. ینه کندی نقل ایدیورکه :

« امیرنی چوجقلرینه رئیس انتخاب ایله‌دی . بیوك قیزینی بکا تزویج ایتدی . جوار مملکته قدر امیرك تحت تصرفنده بولنان اراضیدن بکندیکم یرلری بکا احسان ایله‌دی. جوارمزده‌کی مملکت بلادآء نامیله معروف پك کوزل بر یرده‌در . بوراده اینجیر ، اوزوم یتیشیر ، صودن زیاده شرابی واردر . بال پك چوق بولنور . زیتونلکلر ، یمش اغاچلری کثرتلی‌در . »

برلین موزه‌خانه‌سنده محفوظ اولان مصر پاپیروس (Papyrus) لرینك یعنی برسلرینك [٢] احتوا ایلدیکی بومعلوماته نظراً بلادآء ارض‌ادومه جوار برمملکت اوله‌جق. بلادآء ایله شجرآء بیننده برمناسبت اولسه‌کرك‌در. بوروایه حضرت موسی (ع) ك مصردن خروج‌وفرارینی، ارض مدیان‌ده یترون نزدنده اقامتنی آکدیریور . (تورات ، خروج ، اصحاح ثانی‌یه باق) .

آب — تقویم { برکلمهٔ سامیه‌در . تقویم سریانی‌ده یازك صوك آینه ویریلن اسم‌درکه تقویم رومی‌ده آغستوس آینه توافق ایدر. سنهٔ سریانیه تشرین اولدن صاییلدیغی ایچون بوترتیبه کوره اون برنجی آیك اسمی دیمك‌در .

تقویم عبرانی‌ده ، ابیب یاخود نیساندن بدء ایدن سنهٔ دینیه‌نك بشنجی آینه ، تشری یعنی تشرین‌اولدن صاییلان سنهٔ مدنیه‌نك اون برنجی آینه کذلك آب تعبیراولنور. یهودیلرکبی اساساً سنهٔ قمریه استعمال‌ایدن عربلر، حسابات‌هیئیه‌ده سریانی تقویمنه مراجعت ایتدکلری ایچون بوتقویمده‌کی آیلرك اسملرینی‌ده استعمال ایله‌مشلر و بوصورتله آب اسمی سائر بعض‌سریانی آی اسملری کبی تقویم عربی‌یه‌ده انتقال ایله‌مش و بورادن عجملره، ترکلره‌ده سرایت ایتمش‌در . ایشته بونك ایچون آغستوس آینه عربجه شهرآب ، فارسیده آب ماه ترکجه‌ده آب آی تعبیر ایدیلیر. آغستوس نامی دخی لاتینجه اوغستوس اسمندن آلنمشدر . (بومادّه‌یه باق) .

« لغت ابوالضیا » ده آب مادّه‌سنده دینیورکه : « اسکی فرس تقویمنده ، تقویم جلالی‌ده تموزدن صکره کلان یازآییدر . حالا اغستوس دیدیکمز، سبب تسمیه موسم بارانك بوآیده حلولیدر . » بوتعریف وتوجیه خطادر. فرس قدیم تقویمنده، تقویم جلالی‌ده ، بزم اغستوس دیدیکمز آیه یورماه تعبیر ایدیلیر ، اغستوس معناسنه کلن (آب) ك فارسی اولمادیغی عجم فرهنکلرنده‌ده مصرح‌در . نته‌کم فرهنك ناصری‌ده شویله مقیددر : «آب بزبان رومی نام ماه یازدهم است ازسال.» یعنی زبان رومی‌ده (سریانی اوله‌جق) سنه‌نك اون‌برنجی آینك نامی‌در. دیکر فرهنکلرده‌ده بویله محرردر .

شرقیون آب نامنی استعاره ایتدکلری تقویم سریانی‌یه تقویم رومی نامنی ویریرلر . چونکه بوتقویم آنلره اوروپالیلرك «Syro-Macédonien» دیدکلری سوریه روملرندن (Grecs) انتقال ایتمش‌ایدی. بونلره اضافتله‌تقویم رومی دیمشلردر. (تقویم وسنه مادّه‌لرینه باق) .

آب — علم ادیانه { نصارا عندنده اقانیم ثلثه‌دن اقنوم اولك

[١] برلین موزه‌خانه‌سنده محفوظ اولان بر پاپیروس‌دن منقول‌در .

[٢] پاپیروس (Papyrus) یعنی پاپیرکه حصیر اوتی وساز نوعندن برنباتك اسمی اولوب بونك ایچ قبوقلرندن ، لحافه‌لرندن ازمنهٔ قدیمه‌ده کاغد اعمال ایدیلیر ایدی . مذکور قبوقلره‌ده پاپیروس دینیر . بوکلمه‌نك معربی ویا لسانمزده مرادفی برس‌در. نته‌کم لغت عثمانیه‌ده شویله تعریف ایدیلور: برس = حصیر اوتنك ایچ قبوغی‌که سابقا مصرده قرطاس تسمیه اولنان کاغد اعمال اولنور ایدی .

اسمی در. بوکلمه ده سریانی در. اب کلمه سنه التباسی منع ایتمك ایچون الفك مدی ابقا ایدلمشدر. زیرا لسان عربده اب اقنوم اول معناسنه آلندیغی کبی دیکر معنایه ده شامل اولور. معلوم در که عربجه ده بر شیئك ایجاد واصلاحنه، حصول وظهورینه باعث اولان سببه اب اطلاق ایدیلیر. بوجهتله شرائع متقدمه اربابی عندنده سبب اول اولمق اعتباریله حق تعالی حضرتلرینه ده اب دیرلر ایدی. صوکرا جملهٔ ناس بوتعبیردن معنای ولادت قصد ایتدیلر. ایشته بوبابده کی اعتقاد فاسدك منشئی شوسوء تأویلدر. نصارا کلیسا ارکان ورجالنه ده اب تعبیر ایدرلر. (آباء نصرانیه، آبه ماده لرینه اقانیم، اقنوم ماده لرینه باق).

آب. — صنایع { صو، جواهرجیلك، دمیرجیلك، صباغت } امهاء (Trempe) ماده لرینه باق.

آب — جغرافیا، لسانیات { برکلمهٔ فارسیه در. جغرافیا } جغرافیاده بعض اعلام تشکیل ایلمك ایچون ترکیبلره کیرر. آب سیاه، آب شیرین، آب شور، پنجاب، مرغاب، سرخ آب، آق آب کلمه لرنده اولدیغی کبی. لسان فارسیده بعضاً با ایله واو یکدیکریله تبادل ایدر. حکیم لطیفینك شو بیتنده اولدیغی کبی:

کی تواند که همچو باغ چکاو
بزند غوطه درمیانهٔ آو

بو جهتله شیرازده بر چوق صولره آو نامی ویریلیر.

ثانیاً: آب مطلق اولهرق ذکر اولندیغی وقت شعرای خراسان بوندن نهر جیحونی قصد ایدرلر: انوری کندی شعرینی ماوراء نهر وترکستان شعراسنك آثارینه ترجیح ضمننده دیرکه:

سواد نظم مرا کر بود بر آب کذر
کنند فخر رشیدی وصابر وعمعق [١]

آب — کیمیای قدیم { اصطلاحنده جیوه یه اطلاق ایدیلیر. } حکمت قدیمه ده عناصر اربعه دن بریدر (ماء وصو، عناصر وزیبق ماده لرینه باق).

آب — تاریخ عمومی { تورن (Turin) موزه خانه سنده } موجود اولان بر پاپیروسده مندرج معلوماته نظراً (آب) مصر فرعونلرندن برینك اسمیدر. مدت حکومتی ایکی سنه، بر آی، بر کون دوام ایتمشدر.

آب — تصوف { اصطلاحات صوفیه ده نفس کامله وعقل کله } اشارتدر، نفس ملهمه ده اطلاق ایدیلیر.

آب آبق — علم کیمیا { قاچیجی صو دیمكدر. بو } معنایه کوره کیمیای قدیمده جیوه یه اسم ویرلمشدر. ذاتاً آبق لفظی ده فارسیده (آب) ك مصغری اولان آبك کلمه سندن معربدر. آبك ینه جیوه دیمكدر.

(زیبق، جیوه ماده لرینه باق).

آب آرغون — (Abi Ergone) —

جغرافیا { ایرانده حوزستان ولایتنده جریان ایدن جراحی نهرینك یوقاری طرفلرینه } آب ارغون دینیر. ارغون لفظی — فرهنك ناصری ده محرر اولدیغی اوزره — اتراك ترکستاندن برقبیله نك اسمیدر. اوطرفلرده ساکن اولان بوقبیله یه نسبت ایله جراحی نهرینك بوقسمنه آب ارغون نامی ویرلمش اولمالیدر. (جراحی - ایران - توصیف انهار ماده لرینه باق).

آب آرمانیاق — (Eau d'Armagnac)

کیمیای طبی { آب بونفرم (Eau de Bonferme) ده دیرلر، برآب التیام (Eau } vulnéraire) درکه جوزبوا (Muscade)، قرانفل، دارچین، نارچیچکی کول ایله تقطیر ایدیله رك استحصال ایدیلیر. قفا بره لرینی، باش آغریلرینی تسکین وتداوی ایچون قوللانیلیر.

آب آشامی — (Eau potable) —

حفظ الصحه { (صو ماده سنه باق).

[١] شعرادن رشیدی سمرقندی، صابر ترمذی، عمعق بخاری.

آب آغریقی — (Eau grecque) —
کیمیای طبی { آب آفریقانی مادەسنه باق) .

آب آفریقانی — (Eau africaine) —
کیمیا { یاخود ماء آفریقانی بوکا آب فرس (Eau de Perse) ، آب قبط (Eau-d'Egypte)، آب چین (Eau de Chine) ، آب آغریقی (Eau Grecque) دە دیرلر. آزوتیت فضه (Nitrate d'argent) یعنی جهنم طاشی محلولی در. کیسو پیرالر (coiffeurs) بو صویی قرمزی وبیاض صاچلری سیاهلندیرمق ایچون استعمال ایدرلر، فقط مضردر. صاچلری محو ایدر، قیرار حتی جلدی بیله تخریب ایدر .

آب ابیض — (Eau blanche) —
کیمیا ، اجزاجیلق { یاخود آب سفید ویا ماء ابیض دە دیرلر ، بر آدی دە آب غولار (Eau de Goulard) در . تحت حلیت رصاص (Sous acétate de plomb) یعنی قورشون سرکەسی محلولیدر. ترکیبی: قورشون سرکەسی (Extrait de Saturne) ٨ غرام ، صو ٥٠٠ غرام ، آب عرق (Eau de Vie) ٣٠ غرام . طبدە خارجاً قوللانیلیر. رفادە یعنی باصغیلر، بندلر بوصو ایله ایصلادیلەرق محال (Réso-lutif) مقامنده استعمال ایدیلیر .

آب آکلی — (Eau phagédénique)
طب { ماء آکلی مادەسنه باق) .

آب آلومینی مرکب — Eau Alumineuse composée
طب { قابض (Astringent)، یعنی بوروشدیریجی بر مایع در. کبریتیت آلومین (Sulfate d'Alumine)، وکبریتیت حدید (Sulfate de fer) یعنی زاج اخضر (Vitriol vert) اوتوزر غرام ، ١٠٠٠ غرام قایناز صو ایچنده حل ایدیلەرك استحضار ایدیلیر .

آب آلیبور — (Eau d'Alibour) —
طب { کوز ادویەسندن برصودر. ترکیبی: کبریتیت زنك (Sulfate de Zinc) ٧٠ غرام، کبریتیت نحاس (Sulfate de Cuivre) یعنی کوز طاشی ٢٠ غرام، کافوری (Camphre) ١٠ غرام ، زعفران (Safran) ٤ غرام ، صو ٢٠٠ غرام. بونلرك جملەسی بر قاب ایچنه قویەرق براز براقیلی ، صوکرا سوزملیدر . التهاب ملتحمه (Conjonctivité) دە صباح آقشام کوزە بر داملە آقیدیلیر .

آب آمو — (Abiamou) — جغرافیا { نهر جیحون، آمودریا .

آب آهنین — (Eau ferrée) طب { بوکا ماء حدیدی، آب حالیبه (Eau) (Chalybée)دە دیرلر ، ١٠ سانتیغرام سولفات دوفر یعنی زاج اخضر (Vitriol vert)، ٥٠٠ غرام صودە حل ایدیلەرك استحضار ایدیلیر. خلوروز (Chlorose) خستەلغنه قارشو استعمال اولنور. برصراحی صو درونه یکی چیویلر وضع ایدیلیرسە صو ایچنده پاسلانەرق بو صورتلەدە برنوع آب آهنین حصوله کلیر .

آب آهو — جغرافیا { فارسیدە جیحون نهرینه ویریلن بر اسمدر. چینجه (Hoa) دن. آبیدە دیرلر. (آبهی، آبدالی) مادەلرینه باق .

آب آی — (Abaï) — تقویم { تقویم ترکیدە آغستوس آینك اسمیدر. (آب ـ تقویم مادەسنه باق) .

آب اسکندر { آب حیات مادەسنه باق .

آب ایستاده — جغرافیا { افغانستانده برکول در ، غزنەنك ٢٥ فرسخ جنوبنده کائن در . بوکولك هیچ برطرفه جریانی یوقدر . صویی راکددر .

بونك ايچون دركه نامنه آب ايستاده دينمشدر . دورى ١٢ - ١٥ فرسخ امتداد ايدر. غزنه چايى بوكوله آقار .

آب باران، آبباران — جغرافيا { كابل مضافاتندن خواجۀ سه‌ياران نواحيسنده مشهور برتفرجگاه‌در . شرق جغرافيونى بيننده جنان اربعۀ دنيا وصفيله معروف، شعراى شرقك بونجه ستايشنه مظهر اولان غوطۀ دمشق، شعب بوان ، صغد سمرقند، نهر ابلة (بوماده‌يه باق) كبى منتزهات ارضيه قدر خواجۀ سه‌ياران مسيره‌سى‌ده شهرت بولمش ، آنلر كبى بوده جنت دنيا وصفيله مدح اولنمش ، ادبيات شرقيه‌يه كيرمش‌در .

شعر :

اگرچه جاى خوش كابل آب بارانست
بهشت روى زمين خواجۀ سه‌يارانست

آب بروق كيه‌رى (Eau de Bruc- chieri) —
كيمياى طبى { طب‌ده سيلان دمى (Hémorragie) كسمك، يعنى قانى دوردیرمق اوزره استعمال ايديلير بر مايع‌در . تركيبى : تره منتى (Térébenthine) ٥٠٠ غرام، صو ٥٠٠ غرام. مخلوطى برساعت مدت قايناديوب بعده سوزملى‌در.

آب بقا { آب حيات ماده‌سنه باق .

آب باخ — جغرافيا { نهر جيحونك بر اسميدر. مجراى اعلاسى ديار بلخدن كچديكى ايچون نسبةً بو نام ايله‌ده ياد ايديلير .

آب بن — كيمياى عضوى { ضم باء ثانيه ايله ضمغ كبى برنسنه‌در. كهنه‌ومجوف جوز اغاجلرينك كوكلرنده بولنور ، سريانى‌ده ساد اوران ديرلر . ادويه جمله‌سندن‌در . وآندن برنوع مركب دوزرلر ، بعضلر اكا آغاج قره‌سى تعبير ايدوب بعضلر هند اشجارينك يوصونى‌در ديديلر . «برهان»
عربلر آكا سواد الحكام ديرلر .

آب بوتو — (Eau de Botot) —
كيمياى طبى { ماء بوتوده دينير. عصر اخير ديش طبيبلرندن (بوتو) نك ايجاد ايتديكى برتركيب‌در : آنيسون (Anis) ٣٠ غرام ، قرانفل (Girofle) ٨ غرام ، دارچين (داروى چين Canelle) ٨ غرام ، صو ٥٠٠ غرام ، نعنع روحى (Essence de menthe) بر غرام، آب عرق ٨٥٠ غرام . جمله‌سى برقاب درونده سكز كون قدر تعطين ايديله‌رك براقلدقدن صوكرا سوزيليره تعطير ايتمك اوزره ٤ غرام‌ده صباغۀ عنبر (Teinture d'ambre) علاوه ايديلير ، وقرمز (Cochenille) ايله بويانير ؛ سواك (Dentifrice) مقامنده استعمال اولنور .

آب بونفرم — (Eau de Bonferme)
كيمياى طبى { آب آرمانياق ماده‌سنه باق .

آب پراغ — (Eau de Prague) —
كيمياى طبى { حلتيت (Asfœtida) ، قصنى (Galbanum)، كدى‌اوتى (Valériane) مرصافى (Myrrhe)، ملك اوتى (Angélique) نعنع (Menthe)، سعتر برى (Serpolet)، بابونج (Camomille)، جند بادستر (Castoréum) ، كشنيش (Coriandre) ، ايله احضار اولنمش بر مكؤله(Alcolade)در. طب‌ده استريا (Hystérie) يعنى اختناق رحم خسته‌لغنده استعمال ايديلير.

آب پاشان — اعياد { بر وقت ايران‌ده ياغمورسزلق سببيله قحط عظيم اولمش ، برمدت بويله كچدكدن صوكرا تيرماهك اون التنجى كونى بول ياغمور نزول ايتمكله فارسيان بوكونى عيد اتخاذ ايله‌مشلر ، جنبش ايتمشلر، بربرلرينه آب وگلاب سرپمشلر. بونك ايچون اوكونه آب پاشان نامنى ويرمشلردر .
« بهار عجم »

آب پيما، آبپيما — Compteur d'eau —

هیدرولیك — ادارهٔ میاه { صوشركتلری، موجود اولان شهر
لرك صوتوزیعاتنده مشتریلردن، آبونه‌لردن هر برینه ویریلن ، حوضلره وسائر یرلره اجرا ایدیلن صویك مقدارینی تقدیر وتعیین ایتمك ایچون ایجاد واستعمال اولنان آلتلره قونتوردو (Compteur d'eau) نامی ویریلیرکه بوتعبیری لسانمزه آب پیما ، مقیاس ماء ویا صو اولچکی ترکیبلری ایله نقل وترجمه ایده‌بیلیرز. بوترکیبلردن انسب واوجهی (آب پیما) در. نته کم آنه مومترو (Anémomètre) یی ده (باد پیما)ایله افاده‌ایدیورز. استانبولده ترقوس صو شرکتنك قوللاندیغی آلات قیاسیه‌یه لسان عوامده « صو ساعتی » تعبیر ایدیلیور . بو توجیه فنی اولمادیغی قدر دوغری دكلدر، هم التباسی داعیدر. چونكه صوساعتی اصطلاحات فنیه‌ده دیکر بر آلتك اسمی درکه قوم ساعتی نوعندن اولوب تقدیر زمانه مخصوص‌در، قله‌پسیدر (Clepsydre,Hydroscope) مقابلی‌در. بناءً علیه آب پیما یرینه صو ساعتی تعبیر عامیانه‌سنی لسان علمی‌یه اخذ وقبول ایتمك تجویز ایدیله‌مز .

آب پیما تعبیری ایله ترجمه ایله‌دیکمز آلات قیاسیه‌نك جمله‌سی اساساً ایکی جزءدن مرکبدر : بر محرك مائی (Moteur hydraulique) برده جهاز مقید (Appareil indicateur) یاخود مقیاد یعنی آلت قید (بومادده‌یه باق) دن عبارت . آلتك جزء اصلیسنی تشکیل ایدن محرك مائی، مقداری قیاس وتقدیر ایدیله‌جك صویك قوهٔ جریانیله تحریك ایدیلیر . یعنی صو نره‌یه جریان ایدر ایسه اورایه کچرکن محرك مائی‌یی تحریك ایدر. محرك مائی‌ده برطاقم دیشلی چرخلری اداره ایدرك بوواسطه ایله جهاز مقیدك ابره‌لرینی ایشله‌دیر .

صو توزیعاتی ایشلرنده صرفیات واقعه‌نك مقدارینی اولچمك ایچون ایجاد واستعمال ایدیلن آلات قیاسیه پك متنوع ومتعدددر. آیری آیری سیستملره متعلق‌در. فقط بونلرك جمله‌سی ترتیبات عمومیه‌لری، صورت تحریك واداره‌لری اعتباری ایله برقاچ صنفه آیرمق قابل اولور .

اولا تضییقسز آب پیمالر واردرکه بونلر بر حوضه سربست اوله‌رق آقان صویك مقدارینی تقدیر ایله‌مك ایچون استعمال ایدیلیر . بو صنف آب پیمالر تضییق ایله صو نقل ایدن قنات مائیه (Conduite d'eau) یعنی صو بورولری اوزرینه تطبیق ایدیله‌مز . بوجهتله استعمالی نادردر . پارسده اورق (Orcq) صولرینك تقسیم کرینك باشنه تضییقسز بر آب پیما وضع اولنمشدر. بو آلت شکل (۱) ده کورلدیکی کبی افقی اجنحه (Palettes) لی بر چرخدن عبارتدر.

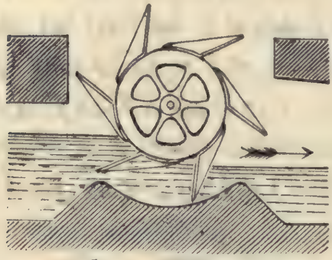

شكل ۱ — تضییقسز آب پیما

تضییق ایله ایشله‌ین آب پیمالردخی باشلیجه ایکی صنفه تقسیم ایدیلیر : حجم آب پیمالری ، سرعت آب پیمالری . برنجیلر صرف ایدیلن صویك حجمنی دوغریدن دوغری‌یه تقدیره وساطت ایلر، ایکنجیلر صویك سرعت جریانینه نظراً مقدارینی تعیینه دلالت ایدر .

ترتیباته کانجه حجم آب پیمالری اسطوانه شکلنده بر ویا برقاچ ظرفدن عبارتدرکه بونلرك حجم مستوعبلری اولجه محقق ومکمل صورتده تقدیر وتعیین اولنمشدر. بوظرفلر، کلن صو ایله متناوباً دولار بوشالیر. سرعت آب پیمالرنده ایسه عضو اصلی برجهاز دواردن عبارت اولوب بونك عدد دوری مقیادی واسطه‌سی ایله ضبط ایدیلیر. بوایکنجی طاقم آب پیمالر چوق یر اشغال ایتمز . اعمالاتی اوقدر مکلف ومصنع دکلدر. اقسام سابحه‌سی‌ده یوقدر . بونك ایچون آز مصرفله انشا ایدیلیر، فیئاتی ده دها اهوندر . فقط صحت تقدیریه‌لرینه اوقدر اعتماد ایدیله‌مز . خصوصیله صرفیات

واقعه‌نك مقداری قلیل اولورسه . حساسیتلری اورته مرتبه‌ده‌در .

حجم آب پیمالری ایسه دها زیاده متحمل، ویردکاری معلومات دها زیاده امنیتلی‌در . فقط بو محسناته مقابل چوق بر طوتارلر . کورولتیسز ایشله‌ملری نادردر . بونلرده احتکاك (Frottement) ده زیاده‌جه اولور . هله بو حجم آب پیمالرینی یرینه قویمق پك کلفتلی‌در . بونك ایچون حجم آب پیمالری عمومیت اوزره دها بهالی‌در . ابتدالری سرعت آب پیمالری چوق اعتبارده ایدی . حالا انکلتره‌ده ، المانیاده، حکومات متحده‌ده پك زیاده منتشردر . فرانسه‌ده دخی چوق بولنور . انجق تقدیراتده دها زیاده صحت و اصابت آراندیجه حجم آب پیمالری اولکیلرینه ترجیح اولنمقده‌در که استعماللری کوندن کونه تعمم ایدیور .

سرعت آب پیمالری ایچنده اك زیاده معروف اولان تورپینلی آب پیمادر . بو آلت (شکل ٢)

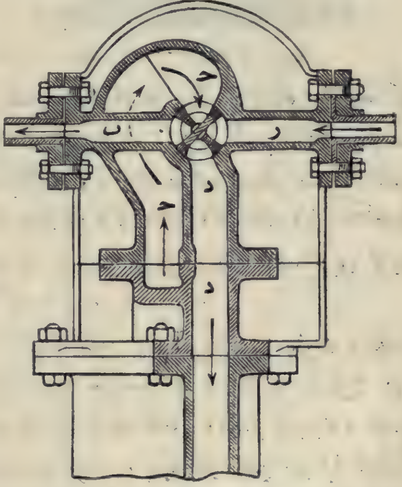

شکل ٢ . — کنه‌دی اصولنده آب پیما .
توزیع ماء محوری اوزرندن آلتك مقطعی : ر صویك مدخل آغزی؛ ب صویك مخرج آغزی ؛ ح پیستونك قسم اعلاسنه مقابل اولان قنات ماء د پیستونك قسم اسفلنه مقابل اولان قنات ماء

شاقولی محورلی کوچك بر توربین‌دن، برنوع صو دولابندن عبارتدر. شاقولی اولان محور تدویرینك ایچی مجوف‌در. دولابه صو بورادن جریان ایدرك یوقاریدن آشاغی‌یه کلیر و دولابك محیطندن صاویشیر کیدر . دولابك عدد دوری قادرانلی برمقیاد (Indicateur) واسطه‌سیله ضبط ایدیلیر. مقیادك چرخ طاقمی اوفاق بر قوطو دروننده محفوظ اوله‌رق زیتون یاغی ایچنده یوزر . سیمنس (Siemens)، هالسکه (Halske)، تیلور (Tilor) فاللر (Faller) ، له‌اوپولدر (Leopolder) اصوللرنده اولان آب پیمالرده توربین یرینه جنیحه (Ailette) لی بر دکرمی (Disque) قونمشدر .

اوره‌قا (Euréka) آوه‌رهت (Everette) ویت (Vitte) اصولنده یاپیلان آب پیمالرده ایسه دولابه بدل محور متحرك اطرافنه صارلمش بر حلزون اقامه اولنمشدر .

حجم آب پیمالرندن اك زیاده انتشار ایدنلرده صویك املا ایله‌دیکی ظرفلر مجوف بر اسطوانه‌دن عبارت اولوب بونك دروننده حرکت متناوبه ایله متحرك بر پیستون (کباس) بولنور . ایشته (کنه‌دی) اصولنده‌کی آب پیما بوترتیب اوزرینه یاپلمشدر. بو آلت خیلی اسکی وپك زیاده معروفدر. آلتك اسطوانه‌سی شاقولی اولوب پیستونه برساق مسنن (Crémaillère) یعنی دیشلی بر ساق ربط ایدلمشدرکه بونك واره‌کله حرکتی (Mouvement de va et-vient) هرجریه نهایتنده صویك جهت انصبابنی (آقمه جهتنی) تبدیله خدمت ایدر .

کنه‌دی‌نك آب پیماسندن باشقه یئه بوصنفدن ایکی جندره (سیلیندیر) لی وایکی پیستونلی، آب پیمالر، درت جندره‌لی و درت پیستونلی آب پیمالرده یاپلمشدر. هم بونلر دها مکمل‌در .

برنوع آب پیمالرده واردرکه بونلرده پیستون یرینه قاوچودن برحجاب قونمشدر. بودرلو آب پیماره لاستیقلی آب پیما (Compteur d'eau à membrane) دیرلر .

صو صرفیاتنی قیاس وتقدیر ایله‌مك ایچون ایجاد واستعمال ایدیلن آب پیمالر نه اصولده اولورسه اولسون بو آلتلردن حقیله استفاده ایده‌بیلمك ایچون یرینه قویمه‌دن اول بونلری تجربه

وامتحان ایتمك ، وآندن صوكراده عیار ومیزان
أیله‌مك لازمدر. أبی یاپلمش برآب پیما ۳۰ ـ ۴۰

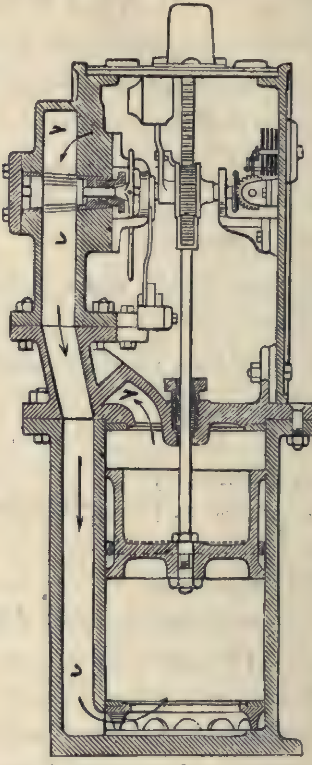

شکل ۳ .— کنه‌دی اصولنده آب‌پیما.
محور اسطوانه اوزرندن آلتك مقطعی

متره صوبك تضییقنه تحمل ایده‌بیلملی در. بوندن باشقه صرفیات مائیه‌نك مقدارینی تقریب کافی ایله کوسترملی در. والحاصل صوبك آب پیمایه کچرایکن واقع اولان ضایعاتی‌ده پك آز اولاملی در .

پارس‌ده (۱۵ تشرین اول ۱۸۸۰ تاریخلی بلدیه قرارنامه‌سی موجبنجه) هرآب پیما نهایت یوزده سکز تقریب ایله صرفیاتك مقدار حقیقیسنی کوستر- ملی‌در. اکسیك فضله فرق وانحراف مشترینك لهنه عد ایدیلیر .

آب تبر — جغرافیا { جهانتماده اسامی جیحون میانسنده مذکوردر. مسعودی‌ده (تبر) ماوراء النهرده بر ولایت وبر قوم اولمق اوزره ایراد ایدیلیور. کلمه تتر (تاتار) بیر اولمق احتمالی ده واردر (تبر ماده‌سنه باق .)

آب تبلر — کیمیای (Eau de crista-llisation)

معرفی { املاحك ویا دیکر اجسامك ترکیبنه داخل اولان کامن بر صودرکه آنلرك وجودی ایچون بالطبع لازم دکل در. اکثراجسام حرارت ایله آب تبلرنی ضایع ایدر. هله‌چوغی ۱۰۰ درجه‌ده بو ضیاعه دوچار اولور (تبلر ماده‌سنه باق) .

آب ترازو — فنویه { اصطلاح فارسی‌ده برفنك اسمی‌درکه صویی بر یردن دیکر یره نقل واجرا ایتمك اصولنی بیلدیریر . هیدرولیك علمنك برفصلی دیمكدر . بزده صو یولجیلق صنعتنه معادل اولور. حیاتك، فلاحتك اك برنجی لوازمندن اولان صو تدارکی انسانلری جمیع زمانده دوشندیرمش ، مشغول ایتمش‌در . یر ایچنده کیزله‌نن صولری کشف وتخمین ایتمك ، بو صولری سطح زمینه جلب واخراج ایله‌مك واقتضا ایدن یرلره سوق وایصال ایتمك انسانلر ایچون مهم مهم ایشلر تشکیل ایدرکه تاقرون قدیمه‌دن بری هر بری برفن معتنانك حدوثنه باعث اولمش در . ایشته فن ریافت
(L'art de découvrir les sources, Aquilégie)
ارض ایچنده‌کی صولری کشف ایتمك اصولنی؛ فن انباط میاه بوصولری یوقاری‌یه چیقارمق طریقلرینی جامع بر فن اولدیغی کبی آب ترازو دخی بر اوزرنده‌کی صولری بولندیغی محلدن دیکر محللره سوق واجرا ایله‌مك وسائطنی تعلیم ایدر برشعبهٔ معرفت اولمش‌در . ناصل که پك اسکی برکتاب زراعت اولان فلاحت نبطیه (بوماده‌یه باق) ده بوبابده معلومات مهمه مندرجدر. آب ترازو، نامی دخی دلالت ایتدیکی وجهله هیدروستاتیك نظریاتنه موقوف‌در . بوجهتله هیدرولیکك مهم برشعبه‌سی صاییلیر . بر صویك بولندیغی یردن دیکر بر یره سوق واجراسی وسائط طبیعیه دائره‌سنده ممکن اولوب اولمادیغنی کشف وتقدیر ایدن صو مهندس- لرینه‌ده آبشناس دیرلر . فن آب ترازو فنون بنائیه ومعماریه جمله‌سندن عد ایدیلیور. (هید- رولیك ماده‌سنه باق) .

آب ترازو تعبیرینك سوق وادارهٔ میاهه متعلق برشعبهٔ معرفته نام اولدیغی جناب (سراج المحققین)ك شو بیتیله‌ده استشهاد ایدیله بیلیر :

بیهوده بحر شعر تمام ارزوی ما
خوش درس علم آب ترازو گرفته است

لغت اعتباریله آب ترازو (Hydrostatique) یعنی (موازنت میاه) تعبیرینك حرفیاً ترجمه‌سی‌در. اصطلاحات علمیه‌ده اومقامده قبول واستعمالی پك مصیب وموافق اولور .

آب ترازو ترکیبی کلمه بکلمه هیدروستاتیك (Hydrostatique) مقابلی ایکن بز بو ترکیب افرنجی‌یی فن نامنه اوله‌رق لسانمزه موازنت مایعات ایله ترجمه ایدیورز . حالبوکه موازنت مایعات (Equilibre des liquides) معادلی‌درکه استواء وزن مایعات دیمك‌در . برفنك موضوعی ایله اسمی آیری آیری کلمه‌لردن عبارت اولمق اصطلاحات علمیه اصولی ایجاباتندن‌در . بالخصوص زمانمزده حکمت طبیعیه ومهنیاتك برشعبهٔ مهمه‌سی اولان هیدروستاتیك فنیء نامنی تشکیل ایدن ترکیبك دلالت لغویه‌سی توسیع ایدیله‌رك یالکز اجسام مایعه‌نك دکل مواد غازیه‌نك‌ده موازنتندن بحث ایدر بر علم اولمش‌در . بوتقدیرده ترکیبی حالاً ترجمه طریقیله هیدروستاتیك مقابلی فن موازنت مایعات دیمك مصیب ومناسب اولماز . فن موازنت مایعات و غازات دیمك ایجاب ایدرکه بوده‌پك اوزون دوشر. ثانیاً علوم وفنون سائره اسملرنده اولدیغی کبی فن موازنت مایعات وغازاتی‌ده عباره ایچنده بعضاً صفت اوله‌رق استعمال ایلمك ایجاب ایدر : (Point hydrostatique) ، (Pression hydrostatique) ، ترکیب علیلرینی ناصیل ترجمه ایتملی؟ تضییق ویا نقطهٔ مایعیه دیمك کافی اوله‌ماز. حالبوکه هیدروستاتیك مقابلی اوله‌رق بونك قدیم ترجمه‌سی ومرادف مصطلحی اولان آب ترازو قبول ایدیله‌جك اولورسه او وقت بوترکیب آبترازو صورتنده کلمهٔ واحده اوله‌رق استعمال اولنه‌رق اوفنه غایت مناسب برنام اوله‌جغی کبی صفت مقامنده‌ده آلنه‌رق نقطهٔ آبترازوبی ، تضییق آبترازوبی دیه‌بیلیرز . اووقت (Balance hydrostatique) تعبیرینی‌ده لایق وجه ایله لسانمزه ترجمه ایتمك تسهیل ایدلمش اولور . شیمدی انصاف بیورلسون حکمت طبیعیه کتابلرنده قوللاندیغمز (مایعات ترازوسی) سوزی (بالانس هیدروستاتیك) معناسنی افاده ایده‌بیلیرمی ؟ مایعات ترازوسی ترکیبندن حبوبات ترازوسی ، آلتون ترازوسی کبی مایعاتی طارتمغه مخصوص بر میزان معناسی اکلاشلمازمی ؟ بالانس هیدروستاتیك بومی‌در ؟ ایشته هیدروستاتیك مقابلی اوله‌رق آب ترازو تعبیر موافقتك قبولی بزی بومعناسزلقدن‌ده قورتارر. او وقت بالانس هیدروستاتیك یرینه میزان آبترازوبی دیرز والسلام .

آب ترهمنتینی — (Eau térébenthinée) (ماء ترهمنتینی ماده‌سنه باق) .

آب تره‌وز — (Eau fondante — de Trevez) کیمیای طبی — { برمایع محلل (Fondant) در. ترکیبی: کبریتیت مغنزیا (Sulfate de magnésie) ٣٠ غرام ، مقی (Emétique) ، ٣ سانتیغرام ، صو ١٠٠٠ غرام — ساعت باشنه برقدح ایچیلیر .

آب تلخ ، آبتلخ — (Abtelah) —

جغرافیا { فارسی‌ده جیحون یعنی آمودریا [١] نهرینك اسمی‌در . نهر بلخ نامیله‌ده معروف‌در . بیزانسلیلر بونهرك بوینده اقامت ایدن قبائل اتراکه آب تلخ (Aptelah) نامنه نسبتله اوفتالیت (Euphthalites) نامنی ویرمشلر ایدی (مالت برون) .

عرب مورخلرینك هباطله ، دیکر بعض شرق مؤلفلرینك هپتاله دیدکلری ، بیزانس محررلرینك

[١] جیحون نهرینك تورکجه اسمی آمودریا ، آمون دریا ویا آمول دریادر . وقتیله بونهرك کنارنده پك بیوك وناملی بر شهر اولان آمول بلده‌سنه اضافتله او اسمی آلمش‌در . بناءً علیه ترکجه بعض یکی جغرافیا کتابلرنده کوریلن « ام دریا » نامی غلطدر (محیطده اموردیا ، آمول ماده‌لرینه باق) .

التنجی عصر میلادی‌ده اوفتالیت ، ودها صوکرا مصرلی (ته اوفیلاقت) [۱] (Téophylacte) ك آبده‌لا تسمیه ایتدکلری ترکلر هپ برشی در. ۱۷٤۷ تاریخنده افغانستان‌ده یکی برحکومت تشکیل ایدن ابدال قومی ایشته بو ترکلردر (آبدال ، احمد خان ، افغانستان ماده‌لرینه باق) .

آب تیز — (Eau forte) کیمیا { تیزاب، حامض اخیر آزوت ماده‌لرینه باق .

آب تیز ، آبتیز — فن حك { تیزاب واسطه‌سیله حك ایدیلن معدنی رسم لوحه‌سی. (Eau forte) تیزاب ایله برشی حك ایتمك ایچون اولا لوحه‌نك اوزرینه ایس ایله بویانمش یومشاق و اینجه بر طبقه ورنی طلا ایدیلیر . بعده ورنی طبقه‌سی اوزرنده اوجی سیوری برقلم کزدیریله‌رك وبو صورتله قلمك تماس ایتدیکی یرلردن ورنی قالدیریله‌رق سطح مطلا اوزرنده خفیف خفیف اثرلر ، ایزلر پیدا ایدیلیر. شوحالده لوحه اوزرینه تیزاب دوکیله‌جك اولورسه قلمك اوجیله ورنیلری قالدیرلمش ، بناءً علیه چیلاق قالمش یرلرده بوصو معدنه تأثیر ایدرك حك فعلی بالکیمیا حاصل اولور.

بوصورتله یاپلمش ، ارباب صنعت بیننده اشتهار ایتمش پك نفیس آب تیزلر واردر .

جام اوزرینه حك ایتمك ایچون تیزاب یرینه حامض فلواور مولدالماء (Acide fluorhydrique) استعمال ایدیلیر . (فن حك ماده‌سنه باق) .

آب تیزی ، آبتیزی — (Aqua fortiste) آب تیز اصولی ایله رسم حك ایدن ارباب هنره دیرلر .

آبتیزیان (شرکت) — (Société d'Acqua fortistes) تاریخ ، صناعیات { پارس‌ده ۱۸۶۵ تاریخنده خصوصیت اجرائیه ایله یعنی صاحب هنرك حذاقت وهویتی ایله کسب امتیاز ایتمك شانندن اولان آب تیز فنی صرف مهنی (Mécanique) [۱] اولان اصول صناعیهٔ حکه قارشی مدافعه وحمایه ایتمك اوزره تشکل ایتمش برجمعیت‌درکه او وقتدن بری کوندن کونه ترقی ایدرك دوام ایتمش‌در . هرسنه پارس رسم مشهوره‌لرینك الك کوزل آثارینی احتوا ایدر بر آلبوم یعنی پیکر بند نشر ایدرك انظار عمومیه‌یه عرض ایلر .

آب ثانی — (Eau seconde) — کیمیای عملی { زرکرلرك (orfèvres) ، مصورلرك وسائر بدیعه‌کرلرك قوللاندیغی ایکی مایعك اسمی‌در : برنوعی قوتی تخفیف وتنقیص اولنمش ، کویا درجهٔ ثانیه‌یه تنزیل ایدلمش حامض اخیر آزوت (Acide azotique) یعنی تیزاب خالص‌دن عبارت درکه بونی زرکرلر استعمال ایدرلر. نوع دیکری پوتاس ویا سوده محلولی (Lessive caustique de potassium ou de soude) ، درکه صابونیه صویی (Lessive des savoniers) نامیله‌ده معروف اولوب مصورلر ، نقاشلر یاغلی بویا رسملری تطهیر ایتمك ، ییقامق ایچون قوللانیرلر .

آب جاویدان { آب حیات ماده‌سنه باق .

آب جه — کیمیا { ماء جه ویا ماء که ماده‌سنه باق .

آب جوانی — (Eau de jouvence) — آب حیات ماده‌سنه باق .

آب چین — کیمیای طبی { آب آفریقانی ماده‌سنه باق.

آب حالیبه — Eau Chalybée — کیمیای طبی { آب آهنین ماده‌سنه باق .

آب حدیدی — کیمیای طبی { آب آهنین ماده‌سنه باق .

---

[۱] ته اوفیلاقت که سیموقاتا (Simocatta) لقبیله معروفدر . یدنجی عصرك یونان مورخلرندن اولوب مصرده تولد ایتمش‌در . (ترجمهٔ حالی ایچون محیطده ماده‌یه باق) .

[۱] یونانیجه Μηχανη کلمه‌سندن معربدر .

آب حجری — (Eau lithinée) —

کیمیای طبی { صو ۱۰۰۰ غرام ، تخمیت لیتین (Carbonate de lithine) ۵۰ سانتیغرام ، — کونده اوچ ویا دورت قدح ایچیلیر.

آب حیات ، آبحیات — (Fontaine — de vie)

اساطیر { کتب شرقیه ده روایت ایدلدیکی } (حیات چشمه سی) اوزره ظلمات ایچنده برچشمه ایمش . بونك صوینی ایچنلر حیات ابدیه یه ویا طول عمره نائل اولورلر ایمش . اسکندر ذوالقرنین بو چشمه یی آرامش بوله مامش ، اسکندردن اول حضر والیاس علیهما السلام ده آب حیاتی طلب ایتمشلر ، بولمشلر ، صویندن ایچمشلر . صوکرا الله تعالی حضرتلری چشمه یی آنلرك کوزندن نهان ایتمش . بونك ایچون اسکندر اوقدر آرادیغی ، ظلماته قدر کیتدیکی حالده بوله مامش .

ایشته آب حیات حقنده کتب شرقیه ده کوریلن ، منقولات اساطیریه ده تداول ایدن معلومات بوندن عبارتدر . بوروایاتده آب حیاتك خاصه سی تصریح ایدیلیور . فقط محلی مجهول . عجبا هانکی اقلیم نهانی ده در ؟ ظلمات ایچنده بر یرده . معدومه وجود ویرمك ایچون بویله برتأویله مراجعت ایتمك طبیعی در . اسکی جغرافیا کتابلرنده ماورای معموره ده غیر مکشوف اولان بتون یرلره ظلمات نامی ویریلیردی . حتی قدمای جغرافیون بحر محیط اطلاسی یه بحر مظلم نامنی ویرمشلردی . چونکه بودکز تماماً مجهوللری ایدی . وقوف جغرافیلری غرب جهتنده منتهای ربع مسکون عد ایتدکلری جزائر خالدات (Iles eternelles) یعنی شیمدیکی قناریه اطه لرینی اوته یه کچه مه مش ایدی . آنلرجه بحر محیط اطلاسی وبونك ماوراسی هپ ظلماتدن معدود ایدی .

بوتوجیهه کوره دیمك اولیورکه فانیلری ابدی ایتمك خاصه سنه مالك اولان صویك منبعی امریقا طرفلرینه دوشه جك . اوروپالیلرك قرون وسطاده آب جوانی (Fontaine de jouvence) ویا « عین الشباب » نامیله تخیل ایتدکلری چشمهٔ معروفده قطعهٔ مذکوره نك کشفندن صوکرا بو طرفلرده یعنی امریقا سمتلرنده آرانمیورمی ایدی ؟ حتی تاریخ ده مضبوط درکه ۱۵۱۲ سنهٔ میلادیه سنده یکی یرلر کشف ایتمك ایچون « پورته ریقو » دن حرکت ایدن پونس ده له اون (Ponce de Léon) نام اسپانیا قپودانك طائفه لری بوچشمه یی بوله مدقلرندن پك زیاده متأثر ومتحیر اولمشلر . حتی پهرو فاتحی پیزارك رفاقتنده امریقایه کچن ، اسپانیا حکومتی طرفندن سانتیاغو دوکوبا (Santiagio de Cuba) والیسی نصب ایدیلن فرنان دی سوتو (Fernand di Soto) او تاریخدن یکرمی سنه صوکرا چشمهٔ شبابی ینه اورالرده تحری ایتمش در . اوزمانلر اوروپاده وباخصوص اسپانیاده حکمفرما اولان بر اعتقاده کوره آب جوانینك منبعی امریقاده ظن ایدیلیور ایدی .

قرون وسطاده اوروپاده همان عمومیتله جاری اولان بو اعتقاده نظراً آب جوانی اویله بر چشمه ایمش که جنت ارضدن چیقار ، صولری ، الماس پاره لری ، آلتون پارچه لری ایله پارلایان بر زمین اوزرنده جریان ایدر ایمش ؛ بوصویی ایچنلرده حیات ابدیه یه نائل اولورلرمش . پیرلره شبابی ، پیرامش چهره لره طراوتی اعاده ایدر ، یوزده کی بروشقلری ـ قوم اوزرنده کی چیزکیلری طالغه لر ناصیل دوزلدیر ایسه ـ بر آنده ازاله ایلر ایمش . آب جوانی ویا چشمهٔ شباب تصوری ازمنهٔ قدیمه ده دخی موجود ایدی . ایکنجی عصر میلادی محررلرندن اولوب اوزمان معلوم اولان مسکونهٔ ارضك قسم اعظمنی کزمش اولان پاوزانیاس (Pausanias) ۱۷٤ تاریخلرینه دوغری یازمش اولدیغی مسالك یونانستان (Itinéraire de la Grèce) نام اثرنده اویله برچشمه دن بحث ایدیور ودیورکه : « موره شهرلرندن آناپولی (Naupli) قربنده قالاتوس (Calatus) نامنده بر چشمه واردکه ژوپیترك نظرنده دائما کنج وکوزل کورونمك ایچون ژونون اوچشمه ده ییقانیر ایدی . »

اساطير يونانيه‌ده مروى اولديغى اوزره ژوانس (Jouvence) ياخود ژوونتا (Juventa) ژوپيترك محبوبه‌سى بر پرى (Nymphe) اولوب بونى ژوپيتر چشمهٔ شبابه تحويل ايتمش ايمش .

آب جوانى قرون وسطى رومانلرنده مهم بر موضوع تشكيل ايدر. فرانسه‌ده اوژيه (Ogier le Danois) هون دو بوردو (Huon de Bordeaux) نام اسكى رومانده چشمهٔ شباب خيالنى عمومه طانتديرمش ، هركسك فكرينه يرلشديرمش‌در. « هون دو بوردو » (Huon de Bordeaux) نامنده‌كى رومانك مؤلفى بو اثرنده آب جوانى‌دن بحث ايده‌رك ديوركه :

« بوچشمه برچول ايچنده‌در . نيل‌دن ، جنت ارض‌دن آقار كلير ، اوبله برخاصه‌سى واردركه خسته اولان برآدم صويندن ايچسه واللرينى يوسه درحال شفا ياب اولور . پير ايسه اوتوز ياشنه عودت ايدر. قادينلر بكرطراوتنى اكتساب ايدرلر. »

بونك ايچون‌دركه بهارحسنى صولمش، تازه‌لك لطافتى كيتمش اولان قادينلر چشمهٔ شبابى ، بوسحر آميز صويى خريطه اوزرنده آرايوب دوررورلر ايدى . شرقيونك آب حياتى كبى بوچشمه‌ده ناياب ! نه اولوردى ، بو چشمه‌لر بولنسه و ياخود دها دوغريسى اولسه ايدى ! دنيادن‌ده فانيلك كيدر، « ليت الشباب يعود يوماً » تحسرينه ده محل قالمازدى .

شو تفصيلاته كوره شرقيونك آب حياتى ، غربليلرك آب شبابى اصلاً بر شى‌در . تا زمان قديم‌دن برى مخيلات بشريه‌ده تداول ايدن براعتقاد مشترك‌در . اولمه‌مك ، عافيت بدنى ، طراوت شبابى الى‌الابد محافظه ايتمك، توكنمز برثروته نائل اولمق مسعوديت حياتيه‌يى تأمين ايدن خصوصلردن دكلمى؟ بوسعادتلره بالطبع مفتون اولان ابناى آدم عالم حقيقتك درشتلكلرينه قارشى او اسباب سعادتى خياللرنده ايجاد ايتمشلر ، حقايق واضحه‌دن زياده غرائب احواله ايناتمغه ميال اولان طبايع بشر اوزرنده بوخيالات قوت بوله بوله عادتا اعتقاد مرتبه‌سنه كلمش‌در. ايشته اسكندرلره (؟) فرناندلره دنيايى دولاشديران ، نيجه آدملرى افلاس ايتديرن ، بيكرجه ساده دلانى اغفال و اضرار ايدن آب حيات ، آب شباب ، حجر فلسفاتى (Pierre philosophale)، اكسير اعظم ، دواى كل (Panacée universelle) ، شجرهٔ حيات خيالارى هپ اودرلو اعتقادلرك آثارى‌در .

آب (حيات) ك مرادفلرى: آب اسكندر، آب بقا، آب جاويدان، آب خضر، آب حيوان، عين الحيوان، آب زندكانى .

« نزهة المشتاق » ده دخى عين الحيوان قفقاسيه‌ده صخرهٔ موسى نام موقعده مستور ايمش دينيور .

فرانسه‌ده ماقون (Mâcon) بلده‌سى قربنده كائن اولان بر چشمه‌يه‌ده فرانسزلر (آب جوانى) (Font. de Jouvence) نامنى ويرمشلردر.

آب حيات ترجمه‌سى اولان (Eau de vie) فرانسزجه‌ده آراق معناسنه كلير .

آب حيات — جغرافيا { ابن بطوطه‌نك رحله (Relation) سنده روايت ايدلديكنه كوره (چين)ده بر نهرك اسمى در. بوكا نهر سير دخى ديرلر ايمش. منبعى خان بالق (Combalu, Cambalig) يعنى (پكين) شهرى قربنده كوه بوزونا (كوه‌بوزينه) يعنى جبال قرود (ميمون طاغلرى) اولوب چينك اورته‌سندن جريان ايدرك صين الصينه (Sinae sinarume) منتهى وزيتون شهرى قربنده دكزه منصب اولور .

« مالت برون » ك جغرافياى كبيرنده، كاتب چلبى‌نك جهانما نام اثرنده ابوالفدانك تقويم بلدانده موجود اولان معلوماتدن استنباط ايلديكمزه نظراً ابن بطوطه‌نك آب حيات نامنى ويرديكى صو (چين) ك ايكى بيوك نهرندن برى اولان يانغ چه كيانغ (Yang tché - Kiang) نهرينه مواصل- زيرده ايضاح اولنديغى وجه ايله- اولان بوزون (Wosung) چايى اولمق كركدر.

(یانغ چه کیانغ ؛ چین ـ توصیف انهار ماده‌لرینه باق .)

« دائرة المعارف » ده « ابن بطوطه » نك آب حیاتی چین صولرندن هوآنغ هو (Hoang-Ho) نهری اولمق اوزره تلقی ایدیلیور . « قاموس اعلام ده » دخی ینه هوانغ هو ویا یانغ چه کیانغ نهری ظن ایدیلیور. بو ایکی توجیه‌ده قطعاً دوغری دکلدر. بز بو بابده پك چوق تحقیقات وتتبعات اجرا ایتدك. حاصل ایتدیکمز حکمی بیان ایتمه‌دن اول تحقیقات وتتبعاتمزی خلاصةً بورایه درج ایدیورزکه مطالعین وقارئین نظرنده مسأله‌نك حقیقتی عیاناً وواضحاً تبین ایتسون .

جهانما‌ده دینیورکه :

« ختای [١] مملکتنك دارملکی خان بالق [٢] نام شهر عظیمدر . خان‌بالق غوری لغتی اولوب اهل ختای اکا پایتخت معناسنه بو [gu] دیرلر. « حبیب السیر » ده مسطور اولدیغی اوزره جنیکزك حفیدی « قوبلای » خان « قراقوم » [٣] ده منکوقا آن یرینه کچوب خاقان اولدی. بر قاچ نوبت (چین) ه لشکر کوندروب غارت ایتدکدن صوکرا ختای خانلرینك مقر حکومتی اولان جنکدو [٤] نام شهر قربنده پولیس [٥] نام نهر اوزرنده خان بالق شهرینك بناسنی امر ایتدی .

بندرهندوچین‌اولان زیتون [٦] شهرینه آقان نهره بو شهردن بر نهر حفرینی فرمان ایتدی. تاکه میان شهردن آقوب بحر هند وچیندن کیلر کله. بو صورتله آز زمان ایچنده خان بالق عمارتی غایته ایروب دارملك ختای اولدی .

« مالت برون » ك مکمل جغرافیاسنده دخی:

« چین مملکتنك هر طرفنده پك چوق جدوللر حفر ایدلمشدر . بونلرك اك بیوکی جنکیز خانك حفیدی قوبلای خان زماننده حفری اکمال ایدیلن وجدول خاقانی ویافغفور قنالی (Canal Impérial) دینیلن قانال درکه چینك جنوبنده سو چه‌او (Sou-Tchéau) شهرینه قدر ایتره هوآنغ هو (Hoang-Ho) یعنی نهر اصفری یانغ چه کیانغ (Yang-Tché-Kiang) یعنی نهر ازرقه ایصال ایدر .

« سو چه‌او » شهرندن بر آز اوته‌ده شنجو (Shang-Hae یاخود Chang-Haï) لیمانی بولنورکه بوزونه (Wosung) چاینك دکزه دوکلدیکی محلده کائن اولوب موقع تجارت، مرکز معاملات صناعت اولمق اعتباری ایله اهمیتی « قانتون » دن کیرو قالماز. فضله اوله‌رق « شنجو » نك بر فائده‌سی دها واردرکه بو شهرك چینی دور ایدن طرق مائیه، جدوللر واسطه‌سی ایله مملکتك قسم اعظمی ایله مناسبت ومواصلتی واردر. ایشته شهر مذکور آرقه جانبنده بولونان « تای » (Taï) کولی واسطه‌سی ایله « سو چه او » یه کسب اتصال ایتمش وبو واسطه ایله اورادن کچن جدول خاقانی‌یه ارتباط پیدا ایلمشدر. دیکر جهتدن « بوزونه » چاینك بر ایاغی واسطه‌سی ایله‌ده یانغ چه کیانغ نهرینه مربوط اولوب بو سایه‌ده دخی مملکتك مرکزلرینه، وسطلرینه مناسبت حاصل ایتمشدر. »

ینه « مالت برون » دن:

« سیاح مشهور مارقوپولو (Marc-paul) مانجی (Manji) یعنی ماچین (بیوك چین، چینك جنوب طرفلری) قطعه‌سنك لیمانی اولان زه‌تون (Zaïton) یاخود زیتون (Zeytoun) شهرندن حرکت ایدرك او جوارده کائن اولان متعدد اطه‌لری زیارت ایتدی. مارقوپولو بو سیاحتنده « ژاپونیا » دن بحث ایتمشدر . »

« ابو الفدا » نك تقویم بلدانندن :

« زمانمزده » زیتون نامی ایله معروف اولان شنجو بلده‌سی بنادر چین دن بر بندردر. بورالرجه بندر (فرضه) یعنی لیمان دیمك‌در. شنجو یاخود زیتون شهری بو دیاره مسافرت ایدن تجار بیننده پك شهرتلی در. دکزه متصل برخور

---

[١] قطای (Kithaye) (٢) مونغول لساننده بالق، شهر وقصبه معناسنه‌در. خان بالق ترکیبی خان شهر ویا پایتخت دیمك اولور .

[٣] مونغول دولتنك پایتختی [٤] جنتکوت [٥] gu-ho [٦] بحر چین ساحلنده غایت مهم برشهر .

(کول)ی واردر. شنجویه برده نهر آقار. خورینك صویو طاتلی اولوب دکزدن سفائن بو کوله کیررلر وخلق بو کولدن صو ایچرلر.»

« جهانما » دن، « مالت برون » دن، تقویم البلداندن اقتباس ایله یوقاری‌یه نقل ایتدیکمز معلومات « ابن بطوطه » نك آب حیات نهری حقنده ذکر ایلدیکی روایات ایله تطبیق ومقایسه ایدیله‌جك اولور ایسه آب‌حیات دینن نهرك بوزونه (Wosung) صویی اولدیغنه شبهه قالماز. چونکه اولا ابن بطوطه نك زیتون دیدیکی بندر بلاد چین‌دن شنجو (Shang-Haï) شهری اولدیغی ثابت‌در. تقویم البلدانك بو بابده شهادتی کافی اولدیغی کبی مارقو پولونك رحله‌سندن مستبان اولدیغی وجه ایله زیتون‌شهری (چین) ك ژاپونیایه مسامت اولان ساحلی اوزرنده بولنمق اقتضا ایدر. شنجو لیمانك ارقه طرفنده‌کی تای (Taï) کولی تقویم البلدان‌ده ذکر ایدیلن طاتلی صو خوری اولدیغی پك ظاهردر. جهانمانك، مالت برونك ویردیکی معلوماته نظراً ده جدول خاقانینك پایتخته ربط ایتدیکی شنجو و زیتون ایکیسی‌ده عین بلده‌دن عبارت اولدیغی تحقق ایدر.

زیتون بلده‌سی نام دیکر شنجو شهری اولدیغی صورتده (ابن بطوطه) نك روایتنه نظراً بو شهره جریان ایدن آب حیات نهری‌ده «بوزونه» صویی اولدیغی پك واضح صورتده تبین ایدر. حتی آب حیاتك منبعی اولمق اوزره «ابن بطوطه»نك بیان ایلدیکی (بوزونا) جبالی ایله «بوزونه» (Wosung) نهرینك اسملری بیننده‌کی موافقت ومطابقت بالخاصه شایان نظر دقت‌در. یا نهرك اسمی منبعی اولان جبله ویا جبلك نامی نهره علم اولمشدر.

آب حیات { تصوف‌ده عشق حقیقی‌یه اطلاق ایدیلیر. ادبیات‌ده صاف و نازك کلامدن کنایه‌در.

شعر:

بن سنك آب حیات لبکك تشنه‌سی‌یم
طالب چشمهٔ حیوان ایسه‌م انسان دکلم
« عونی »

آب حیوان { آب حیات ماده‌سنه باق.

آب خرنات — جغرافیا { جیحون نهرینك قسم اولی‌دیر، جهانماده آب خرنات، (تقویم البلدان)ده خرناب، « مالت برون » ده (Tharnat) دیه مضبوطدر، (جیحون ماده‌سنه باق).

آب خضر { آب حیات دیمك‌در. اولیای عظام وانبیای کرامه خاص اولان علم لدنی‌یه‌ده اطلاق ایدیلیر.

درکلك تو سرغیب مضمر
در لفظ تو آب خضر مدغم
« کمال اصفهانی »

آب خور — جغرافیا { آب شور ماده‌سنه باق.

آب خورشید { قدمای شمسپرستان اصطلاحنده حیات دیمك ایمش، زعملرنجه روح تجلی فیض شمسدن عبارت اولدیغندن حیاته اونامی ویرمشلر.

آب دزد — (Puits perdu ,Boit-out)

— **طبقات الارضیه** { بر برك سطحی غیر قابل حلول (Imperméable)

یعنی صویی بلعه نامساعد اولوبده بر آلتنده قابل نفوذ یعنی آره‌سندن صو کچه‌بیلیر بر طبقه ایله اتصال پیدا ایده‌جك اولورسه بو حالده مذکور سطح اوزرنده‌کی صولری آلت طرفنده‌کی طبقه جلب وبلع ایدرك بر ائتنه اجرا ایدر. بویله بر اوزرنده‌کی صولری اشاغه طوغری جلب ایدوب آقیدان نقطه‌لره، محلره طبقات الارضده آب دزد تعبیر ایدیلیر. ارض اوزرنده اویله‌یرلر طبیعی اوله‌رق یا بولونور، ویاخود مخصوصاً حفرایدیلیر (آبارمنشفه ماده‌سنه باق). آب دزد تعبیر فارسیسنك بو معنایه کلدیکنه شاعرك آتیده‌کی بیتیله‌ده استشهاد ایدیله‌بیلیر. ظهوری (فیل) ك تعریفنده دیورکه:

فرو رفته دریا بحلقوم او
که دید آب‌دزدی‌چو خرطوم او

بر آلتنده طبیعی اوله‌رق بعض مغاره‌لر، کهفلر واردرکه سطح ارض اوزرنده‌کی صولر بر مجرا

بولدیلرمی اوراله ده هجوم ایدرلر. بونلر آب دزد دکلدر باشقه اسملری واردر.
آب دزده تورکجه‌ده (دوْدن) دیرلر ایمش.

— حکمت طبیعیه { ینه آب دزد فارسی فرهنكلرده تعریف ایدلدیکی اوزره بر ظرفه اطلاق ایدیلیرکه آلت طرفنده غایت کوچك دلیكلری واردر. بو ظرفه صو قونوب آغزی محکم قپانیرسه دلیكلردن صو جریان ایتمز. حالبوکه آغزی آچیلدیغی ایچنده‌کی صو درحال اقمغه باشلار. بو تعریفه کوره آب دزد هوای نسیمی‌نك وجودینی اثبات ایتمك ایچون استعمال ایدیلن آلات حکمیه‌دن بر شی درکه (Arrosoir magique) مرادفی اولور (آبدان ماده‌سنه باق).

آب دزد { چركاب چقوری (Puisard) معناسنه‌ده کلیر.

آب دیپه‌ل — (Eau Dippel) —

کیمیا { زیت حیوانیء دیپیل (Huile animale de Dippel) ١٥ غرام، ماء مقطر ١٠٠ غرام. بو ایکی ماده بربرینه قاریشدیریله‌رق آلت طرفی انبوبه‌لی دار بر صراحی (Flacon à tubulure inférieure) یه دولدیریلیر. برقاچ کون صیق صیق تحریك ایدیلیر، چالقانیر. بعده مخلوطه‌نك قسم تحتانیسی النه‌رق سوزیلوب هوا وضیادن محفوظ اوله‌رق صاقلانیر. اختلاجات (Convulsions) ده بش التی داملهٔ صو ایچنده ویریلیر.

آب دیز — (نهر دیز فول) —

(Copratas) — جغرافیا { نهر قارونك بر ایاغی دره. خوزستانده جریان ایدر. دیز فول قربندن کچر، بوکا نهر مسرقان‌دخی درلر. (قارون ماده‌سنه باق).

آب رحمت — جغرافیا { سمرقندك شرقنده، (کان کل) دینن مسیره‌دن کچن برچایك اسمیدر. نام دیکری قره‌صو (بوماده‌یه باق)

آب رکن آباد — { رکن آباد ده بر چشمه‌در. حافظك آتیده‌کی بیتنده وارد اولمشدر.

بده ساقی می باقی‌که درجنت نخواهی یافت
کنار آب رکن آباد وکلکشت مصلا را

آب رنکین — (Aqua tinta) —

صناعات فنی حك { باقر اوزرینه اجرا ایدیلن بر نوع رسم حکی (Gravure) درکه مداد چینی ایله یاخود ایس بویاسی وسپیه (Sepia) ایله یاپیلان لاوی (Lavi) یعنی صولو بویا رسملری پك کوزل تقلید ایدر. بواصول بالخاصه بیوك قطعه‌ده رسملر ایچون استعمال ایدیلیر. شویله‌که: اولا باقر بر لوحه اوزرینه تیزاب ایله رسمك چوره‌سی یعنی محیطی حك ایدیلیر. بعده حامض اخیر آزوتك (Acide azotique) یعنی تیزابك نفوذ وتأثیرندن مصون اولان بر ورنی (Vernis) ایله لوحه‌نك جزکیدن وکولکه‌دن عاری قاله‌جق یرلری طلاوستر اولنور. صوکره لوحه‌نك اوزرینه غایت رقیق غبار یعنی توز حالنده قلفونیا (Colophane) دینلن رچینه سرپیلیر، وبو رچینه اریینجه‌یه قدر لوحه قیزغین بر آتشه عرض ایدیلیر. بوواسطه ایله لوحه‌نك اوزرنده کوچك کوچك یرلر آچیلیرکه بورالردن حامض آزوت باقر اوزرینه تأثیرینی اجرا ایتمك قابل اولور. شیمدی لوحه‌نك اوزرینه حامض آزوت دوکیلوبده بش دقیقه قدر براقیله‌جق اولورایسه بو حالده رسم باقر لوحه اوزرینه بالکیمیا حك ایدلمش اولور. قوتلی کولکه‌لری ترسیم ایتمك ایچون عملیاتی برقاچ دفعه تکرار ایتمك ایجاب ایدر.
بوصورتله اعمال واستحصال ایدیلن رسم حکیلر، یعنی محکوکه‌لر، محکاك (Burin) یعنی قلم حك ایله ابداع ایدیلن محکوکه‌لر قدر حائز قیمت دکلسه‌ده زمانزده آب رنکین اصول حکی پك عالی بر مرتبهٔ تکمله واصل اولمشدر. بوسایه‌ده پك کوزل رسم لوحه‌لری، تابلولری اعمال ایدلمکده‌در. رسام ژازه (Jazet) بو اصول ایله حك ایدلمش

يك نفيس استامپه‌لر نشر ايتمشدر. آب رنكينلرك
قيمتي ماهر برمصور ويا رسامك الندن چيقمغه
متوقفدر. بواصول حكك ايجادينى برطاقلرى
هركول‌زه‌غره (Hercul Zeger)، (١٦٦٠ تا-
ريخنده) ديكرلرى پارس حكاكلرندن شار-
پانتيه (Fr. Phil, Charpentier) يه ويا خود ژان
باتيست له‌پرنس (Jean - Baptiste - leprince)
نام ذاته حمل واسناد ايدرلر. ژان باتيست
آب رنكين اصولنك موجدى دكلسه‌ده اكمال
واعلاسنه پك چوق خدمت ايتمشدر. آب رنكين
تعريف ايديلن اصول حكك اسمى اولديغى كبى
بواصول ايله اجرا ايديلن رسملرك، لوحه‌لرك ده
ناميدر.

آب رنكيني ياخود آبرنكيني { (aquatin-tiste) آب
رنكين اصولى ايله رسم حك ايدن ارباب‌هنره
ديرلر. (بوقاريكى ماده‌يه باق)

آب رابه‌ل { (Eau de Rabel) اوچ قسم كؤل ايله برقسم حامض
كبريت (زاج ياغى) قاريشديريله‌رق حاصل
اولان مايع مخلوطدر. سيلان دمى كسمك
ايچون قابض (Astringent) مقامنده استعمال
ايديلير.

آب رانق — (Eau de Ranque) —

طب { دافع جرب (يعنى اويوزى دفع ايدر) (Antipsorique) برمايع در. تركيبى:
بت اوتى (Staphisaigre) ١٥ غرام،
خلاصهٔ خشخاش (Extrait de Pavot) ٨ غرام
صو برليتره، جمله‌سى برپرده قايناديله‌رق استحضار
ايديلور. اويوزعلتنك تداويسنده غسوله (Lotion)
يعنى نطول مقامنده استعمال اولنور.

آب روان { آب طبريه ماده‌سنه باق.

آب زخم — (Eau d'arquebusade) —

طب { قديمدن برى آب زخم تفنك نامى ايله برآب التيام (Eau vulnéraire) معلوم ايدى كه اسلحهٔ
ناريه‌نك حاصل ايتديكى جريحه‌لرى تداوى ايتمك
اوزره خارجاً استعمال ايديلير برمايع ايدى.
اشتهارى مدت مديده پايدار اولان ته‌دن (Théden)
آب زخمى ١٥٠ غرام خالص حامض كبريت يعنى
زاج ياغى ايله ٨٠ درجه‌ده ٧٢٠ غرام كؤلدن
عبارت برمايع ايدى كه بومخلوطه‌يه ١٥٠ غرام
صوده حل اولنمش ٣٦٠ غرام شكر محلولى ايله
٧٥٠ غرام قدرده سوزولمش قوزو قولاغى
عصاره‌سى علاوه ايديلير ايدى. زمانمزده آب
زخمك تركيبى شودر:

حامض كبريت ١٠ غرام، سركه ٦٠ غرام،
كؤل يعنى اسپيرطو ٦٠ غرام، عسل مصفا (Miel
despumé) ٢٠ غرام.

آب زلال — جغرافيا { ايرانده شستر قصبه‌سى جوا-
رنده برنهردر. صويى غايت خفيف ولطيف
وصفوق اولديغى ايچون بو نامى آلمشدر. يونانيلر
بو نهره مقدما «اوليوس» ديرلر ايدى.
«لغت جغرافيه وتاريخيه»

آب زلال نهر قارونك جبل لور ويا جبل
اهوازدن كلير برآياغى دركه شستر ويا تستر شهرينك
قربندن كچديكى ايچون بوكا بعض جغرافيا كتا-
بلرنده آب تستر ويا نهر تستر نامى‌ده ويرلمشدر.
كذلك آب قوج آب كردستان ناملريله‌ده موسومدر.
(بو ماده‌لره باق).

يونانيلرك اوله‌اوس (Eulaios) ديدكارى
صو ايسه قارون نهرى دركه آب زلال، ديديكمز
كبى، بونهرك برآياغيدر. شستردن كچر. قارونك
ديكر آياغى‌ده يوقاريده ذكرى كچن آب ديز ويا
ديز فولدر. يونان جغرافيونك «اوله اوس» نامى
ويردكارى وتوراتده نبوت دانياله‌ده (١) بحث
اولونان اولاى (Eulæ) نهرى اوايكى آياقدن
تشكل ايدن قارون نهرى دركه بوكا قديم جغرافيا
كتابلرنده «دجلة الاهواز» (Choase) و
(Choaspase) نامى‌ده ويرلمشدر. (تفصيلات
جغرافيايه ايچون قارون ماده‌سنه باق).

(١) تورات، دانيال، اصحاح ثامن

آب زلالی (Eau albumineuse) — طب { ٣ الی ٦ یمورطه آق بر لیتره (رطل) صوده دوکیله‌رك كوپوكی آلینیر. اسهال (Diarrhée) ایچون استعمال ایدیلیر. آق سلیمانی (Sublimé corrosif) نك‌ده پاد زهریدر .

آب زندگانی — اساطیر. (آب حیات ماده‌سنه باق

آب زیبق (Eau mercurielle) —
كیمیای طبی { ماء زیبق ماده‌سنه باق .

آب سبیل — جغرافیا { وقف؛ عمومی چشمه‌كه بلاعوض هركس اندن انتفاع ایدر، (عمومی چشمه‌لر وقف چشمه‌لر ماده‌سنه باق)

آب ژاوه‌ل (Eau de Javelle) —
كیمیای عملی { آب قصاره‌ده تعبیر ایدیلیر. قلور (Chlore) ایله پوتاس (Potasse) ك امتزاج كیمیویسندن عبارت تحت قلوریت پوتاس (Hypochlorite de potasse) اولوب اداره‌ٔ بیتیه‌ده چاشیرلری بیاضلاتمق ایچون استعمال ایدیلیر. بوصویك الك اول پارس شهری قربنده كائن اولان ژاوه‌ل كوینده احضار ایدلمش اولمسی ظن ایدیلیور. نامی‌ده اورادن قالمشدر.

آب سحر — جغرافیا { خراسانده جبال سحردن چیقوب نیسابوره كلیر برصودر. نواحیسنده بعض یرلری سقی ایدر طولی اوچ فرسخدر. « جهانما »

آب سكون — جغرافیا (آبسكون ماده‌سنه باق).

آب سواك (Eau den tifirice) (سواك ماده‌سنه باق .

آب سماوی (Eau céleste) — كیمیای طبی { رنكنه نظراً بو نام ایله تسمیه اولنمشدر. تركیبی : ٢٠ سانتیغرام كبریتیت نحاس (Sulfate de cuivre) یعنی كوز طاشی (زاج قبریس) (Vitriole de Chypre) ٣٠ غرام صو درونده حل ایدیله‌رك بو محلوله ٣٠ دامله آمونیاق یعنی نشادر روحی علاوه ایدیلیر. كوز ادویه‌سندندر : اجزاخانه‌لرك سوقاغه ناظر جامكانلری ایچنده تزیینات مقامنده قونیلان بیوك شیشه‌لره اوكوزل سماویی رنكنی ویرن ایشته بوآب سماویدر. بوصویه ماء سماوی آب كبودده دیرلر .

آب سماعی لودویغ — (Eau acoustique de Ludwig) — كیمیا { لاواندا (Lavande) بیریه (Romarin)) كدی اوتی (Valeriane)، طفلان اعنابی، (Baies de laurier) جندبادستر (Castoréum) نقاعه‌سی (Infusion) یدر. بوكا كؤل مكوفر (alcool capmhré)، یعنی كافوریلی كؤل، مایع آمونیاق، عرعر (اردج تخمی) روحی، (Essence de Geniévre) علاوه ایدیلیر.

آب سی — (abi-si) — جغرافیا { ایرانده بحر فارسه جریان ایدن برصودر. آب شور مرادفیدر (بوماده‌یه باق ، و ایران توصیف انهار ماده‌سنه باق)

آب سیاه — جغرافیا { هندده قنوج قربنده برصو آدیدر .
(هند ـ توصیف انهار ماده‌سنه باق)

آب سیاه — طب { كوزه عارض اولور برعلتدر. توركجه‌ده قارا صو دیرلر (بوماده‌یه باق) .

آب شار ـ آبشار — (Cascade) —
جغرافیا { نهرلرك، چایلرك یوقاریدن اشاغه دوشمه‌لرینه، طاشلردن اوچوب دوكلمرینه جغرافیا اصطلاحاتنده آب شار (Cascade) تعبیر ایدیلیر. توركجه اوچار صو دیرلر. دوشن صو-

لرك پك بيوكلرينه، دها مهملرينه جنادل (Cataractes)، كوچكلرينه‌ده شلاله (Cascatelle) تعبير ايديلير. مصرده جنادل اصوان (Cataractes de Syene) تاريخ قديمده مشهوردر. (جنادل ماده‌سنه باق) . پيره‌نه طاغلرنده غاورانى آبشاريده لطافتيله مشهوردر. (صنعى آبشارلر ايچون شلاله ماده‌سنه باق)

آبشارلر، جنادل نهرلرده سير سفائنه پك بيوك مانعدر (جنادل ماده‌سنه باق) .

آب شور — Corius, Sals, Kour [١]

— **جغرافيا** { ايرانده بحر فارسه دوكيلور بر نهردر. نام ديكرى «ديورود» در. بوكا آب خور (Kour) دخى ديرلر. (بوماده‌يه وايران — توصيف انهار ماده‌سنه باق)

آب شور — (Eau crue) —

كيميا { صو ماده‌سنه باق

آب شوران — Apchéront —

جغرافيا { قافقاس طاغلرى اسكى شماخينك شرقنده آچيلاه‌رق بحر خزرك ايچريسنه دوغرى اوزانير برديل تشكيل ايدر. ايشته بحر خزرك غرب ساحلى اوزرنده كائن اولان بويارم اطه‌يه جغرافياده آب شوران (Apchéront) نامى ويرلمشدر. روسجه اوقوره‌سسا (Okoressa) شبه جزيره‌سى ديدكلرى‌ده بودر. يارم اطه‌نك دكزه منتهى اولديغى رأسنده‌ده آب شوران ديرلر. كلمه فارسيدر. (آب) ايله هيجان وفوران معناسنه كان شوريدن مصدرندن اصول فارسى ايله ياپلمش (شوران) كلمه‌سندن مركب براسم اولمق كركدر. اوروپا جغرافيونندن بعضلرى آبشه‌رون (Apchéront) ى آب شيريندن كتيريرلر. بوراده اطه‌يه صفت اوله‌جق درجه كثرتلى طاتلى صو اولماديغى كبى هربرنده طوزلى وصيجاق صو فواره‌لرى بولونديغنه نظراً بزم توجيهمز صوابه دها زياده مقروندر. آب شوران شبه جزيره‌سى اوقدر منبت دكلدر. طوپراغى كيللى وطوزليدر. نباتاتنده فيض وقوت يوقدر. مع مافيه آب شوران شبه جزيره‌سنده غارانس (فوه يعنى كوك بويا) زعفران، پاموق يتشديريلير. ارضى پك زياده عارضه‌لى، حركات بركانيه‌يه مقر دائميدر. طوپراغى نفت ايله مرطوبدر. نيم جزيره‌نك هرطرفنده كثرتلى غاز وصيجاق صو فواره‌لرينه، معدن‌ياغى منبعلرينه، چامور وهوابركانلرينه تصادف ايديلير. حتى يارم اطه‌ده لاو (Lave) بركانلرى بيله واردر. چوق يرنده طوپراق قازيلديغى قابل اشتعال غازلر خروج ايدر. بورالرده كوچك بر شراره بيوك بر يانغين ايجاد ايده بيلير. غازلر كيميا ده هيدروژن قاربوره (Hydrogène carburée) دينن اجسام مشتعله‌دندر. بعضاً اولوركه دكز ايچندن بيله نفت مجرالرى ظهور ايدر. صولرك التندن قاينايه قاينايه جريان ايدر. طالغه‌لرك اوزرنده غايت انجه ورنك آميز نفت طبقه‌لرى يوزر، تا اوزاقلره قدر كيدر.

قابل اشتعال اولان غازلرك مركز رأسيسى باكونك ١٥ كيلو متره شمال شرقنده (بيلقان) و(صورغان) كويلرينك جوارنده كائن بر طوزلى كولك كنارنده‌در. فرس وهند مجوسيلرينك مشهور آتشكده‌لرى بوراده ايدى. بو آتشكده‌ده برمحراب وار ايديكه يانده قامش كبى بربورو طوپراغه صوقولمش ايدى. يوقارى اوجندن اسپرطو آلوندن دهاخالص برماوى آلو چيقاردى. آتش پرستلر بوآلوه « نور ابدى » نظرى ايله باقارلر ايدى. فقط روسلر سونديرى ويرديلر (آتشكده ماده‌سنه باق)

آب شوران شبه جزيره‌سى نفت اعمال ايدر بركارخانۀ طبيعى‌يه تشبيه ايديله بيلير. بونك اهميت صناعيه‌سى پك عاليدر. فنون جديده‌نك كشفيات واختراعاتى، صنايع حاضره‌نك كوندن كونه تكملاتى سايه‌سنده اصول وفنونه توفيقاً اجرا ايديلان

[١] قور (Kour) ويا قوريوس (Corius) فارسى شور ويا خور لفظلرندن محرف اولوب « پلين » ك قوللانديغى (Salios) تعبيرى ايسه لاتينجه طوزلى ديمكدركه آب شورك ترجمه‌سيدر.

استخراجات پك مهم برادەیی بولمشدر. باکو جوارنده ٨٠ — ١٠٠ متره عمقنده حفرایدیلن ٧٠٠ نفت قویوسندن پك کلیتلی نفت استخراج ایدیلیر. قفقاسیه‌یه کان پترولك بش سدسی اوقویولردن چیقاریلیر.

باکو قربنده برتپه‌دن بیاض نفت چیقار. فقط مقداری پك آزدر. روسلر بونی دوا مقامنده استعمال ایدرلر. شبه جزیره‌نك اك مشهور یری باکو شهریدر. (سائر تفصیلات جغرافیا ایچون (قفقاسیه ماده‌سنه باق)

آب شیر — جغرافیا { ایرانده بحرخزره جریان ایدن سفید رود یاخود « قیزیل اوزان » نهرینك صاغ ایاغنه منبعی طرفنده ویریلن اسمدر. تاریخلرده، بعض اسکی جغرافیا کتابلرنده غلط اوله‌رق کوریلن « نهر شیر » ی بوآب شیر ایله قاریشدیرمامیلدر. نهر شیر ویا اصل دوغریسی « شیر نهر » شهر دجله نهرینك ساحلی اوزرنده وقدیم طسیفون (Ctésiphone) یعنی مداین شهری که دجله‌نك شرق ساحلی اوزرینه مبنی ایدی — مقابله‌سنده اسکی برقصبه اولوب نام قدیمی سلوسی (Séleucie) یعنی سلفکیهٔ عراق ایدی . بوراسی اویردرکه کتب تاریخیه‌ده مسطور اولدیغی اوزره خلافت حضرت عمر عصرنده سعد ابن ابی وقاص فارسیلر اوزرینه مشهور « قادسیه » محاربه‌سنی قزاندقدن صوکرا اردوی عجمی تعقیباً مداین اوزرینه حرکت ایتدیکی وقت اردوي اسلام ایله اورایه (یعنی نهر شیره) کلمش؛ ایشته بوراده، حضرت موسی نبوجبالی اوزرندن ارض موعودی، نهر اردنك اوبر طرفنده واقع اریحا شهرینی تماشا ایتدیکی کبی — اهل اسلام دخی دجله نهری اوزرندن مداینی، ایوان کسرایی کورمشلر. تکبیر کتیروب ایشته اللهك ورسولنك بزه وعد ایتدیکی ابیض کسری بودر دیمشلر ایدی. (قیزیل اوزان ماده‌سنه باق)

آب شیروان — جغرافیا { دجله‌یه جریان ایدن دیاله نهرینك بر ایاغنك اسمیدر. (دیاله — ایران، توصیف انهار ماده‌لرینه باق) .

آب شیرین (نهر شیرین) — جغرافیا { ایرانده جبل دیناردن چیقوب بحر فارسه دوکیلور برنهرك اسمیدر . (ایران — توصیف انهار ماده‌سنه باق) .

-- کشمیر حوالیسنده دیکر برنهرك نامیدر. « که هرکز آب شیرین عنبر سارانمی دارد » مصراعی بونهرحقنده سویلنمش اولسه کرکدر. (کشمیر — جغرافیا ماده‌سنه باق) .

آب صافی — جغرافیا { آذر بایجانده برچایك اسمیدر (ایران ـ توصیف انهار ماده‌سنه باق).

آب صافی (آبصافی) — جغرافیا { ازمید سنجاغی داخلنده اطه‌بازاری قضاسنه ملحق برناحیه‌در. (تفصیلات جغرافیه ایچون اطه بازاری ماده‌سنه باق) .

آب طارم — جغرافیا { ایرانده سفیدرود و یا خود قیزیل اوزان نهرینه آقار برچایك اسمیدر. (ایران ـ توصیف انهار ماده‌سنه باق) .

آب طبرستان { آب طبریه ماده‌سنه باق.

آب طبریه { عجم فرهنکلرینك بیانه کوره طبرستانده بر بونار (پیکار، عین، Fontaine) ایمش . صویی یدی سنه آقار یدی سنه کسیلیر ایمش .

محیط — طبیعتك صو تدبیراتنده، عیون طبیعیه میاننده بوصنف بونارلر یوق دکلدر. قدیم روما طبیعیونندن پلین « تاریخ طبیعی » نام اثرنده اویله بر بونار ذکر وتصویر ایدیورکه شمالی ایتالیاده قوم (Côme) شهری قربنده در . اوروپاده برقاچ یرده دها صولری وقت وقت آقار کسیلیر ویا کسیب شدت ایدر اودرلو بونارلر واردرکه محلنده ذکر ایدیله‌جکدر .

فرانسزجه‌ده بونلره (Fontaine périodique) یاخود (F. intermittente) یعنی عیون موقوته ویا عیون نائبه وعیون متقطعه دیرلر. عجملرك

آب طبریه‌سی‌ده اوقبیل بونارلردن بری اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز. اکلاشیلیورکه طبرستانده بویله بر صو مشاهده ایتمشلر، بوصویه‌واورایه‌نسبتله آب‌طبریه، آب طبرستان نامنی ویرمشلردر. عیون موقوته‌یه بز کندی اصطلاحات علمیه‌مزده‌ده‌اونامی‌ویرسه‌ك پك مناسب اولور ظن ایدرز.

عیون متقطعه‌ده صویك برمدت آقوب‌صوکره کسیله‌سی وجریانك بوصورتله متناوباً دوام‌ایله‌مسی حادثه‌سی‌که برغریبهٔ طبیعیه تشکیل ایدر علم حکمت طبیعیه بونی تماماً حل وایضاح ایلمشدر. (بونار، عیون موقوته ماده‌سنه باق) .

حتی بوبابده‌کی ایضاحاتی تأیید واستکمال ایتمك اوزره اوغریبهٔ طبیعیه‌یی تقلیدایدن آلات حکمیه بیله احداث اولونمشدر. (نافورهٔ استروم (آب دزد، نافورهٔ متقطعه ماده‌لرینه باق) .

آب طبریه دیدیکمز طبیعی وموقوت یعنی آقار کسیلیر پیکارلرده صویك بوصورتله جریان وانقطاعی وبعدالانقطاع ینه آقمسی حادثهٔ طبیعیه‌سی علم الطبیعه‌ده سیفون (Siphon) یعنی مماص نظریه‌سی ایله پك اعلا حل وایضاح ایدیله‌بیلیر. سیفون ویاخود مماص کیمیاخانه‌لرده، فنون وصنایع اجراآتنده بر قابدن دیکر قابه مایع نقل ایتمك ایچون استعمال ایدیلیر بر آلتدر. عادی سیفون غیرمساوی ایکی قول‌تشکیل ایتمك اوزره اکری بر بورودن عبارت اولوب (شکل ٤) بوآلتی

(شکل ٤)

استعمال ایتمك ایچون اولا تلقیم (Amorcer) ایتمك ایجاب ایدرکه بوکیفیتده مذکور معوج بورویی صو ایله دولدیرمق صورتیله حاصل اولور. بونك ایچون سیفونك اغزلرینی یوقاری طرفه کتیره‌رك بو وضعده ایکن صو ایله دولدیریلیر، وبعده اغز دلیکلرینی موقتاً قپایه‌رق بورونك کوچك قولی نقل ایدیله‌جك مایعك درونته باتیریلیر ، وياخود اولا سیفون یرینه قونور، صوکره ب مخرجندن التك درونده‌کی هوا اغز ایله استنشاق ایدیلیرکه بو حالده بورونك ایچی هوادن خالی قاله‌جغندن قابده‌کی صو هوای نسیمینك تضیقی ایله یوقاری صعود ایدرك بورویی کاملاً دولدیرر.

سیفونك تلقیمی نه صورتله اولورسه اولسون مایعك جریانی کوچك قولدن بیوك قوله دوغری واقع اولور ، وکوچك قولك آغزی مایعك ایچنده بولندقجه جریان دوام ایدر. بورونك آغزی صودن قورتلدیغی کبی جریان‌ده منقطع اولور وبو صورتله جریان کسلدکدن صوکره بورونك اوجی آشاغه ایندیریله‌رك تکرار مایعه باتیرلسه، ویا قابك ایچی یکیدن مایع ایله دولدیرلسه جریانك اعاده‌سی ایچون یکیدن سیفونی تلقیم ایله‌مك ایجاب ایدر (سیفون ماده‌سنه باق) .

علم‌الطبیعه آلتلرندن بردرلو سیفون‌ده واردرکه مماص نائبه (Siphon intermittent) ، یاخود آنیهٔ تانتال (Vase de Tantale) نامیله معروف در. بونوع سیفونك جریانی متصل دکل، متقطع‌در. سیفون بارداق کبی برقاب درونته یرلشدیرلمش اولوب بورونك قیصه قولی قابك دیبنه یقین آچیلیر، بیوك قول ایسه قابك دیبندن چقه‌رك خارجه مفتوحدر (شکل ٥) . قابه یوقاری طرفدن دائمی صورتده صو آقار. بناءً علیه قاب درونده سویهٔ ماء درجه درجه یوکسلیر ، و یوکسلدکجه سیفونك ارتفاعنه قدر کله‌رك

(شکل ٥)

کوچك قولی‌ده دولدیرر. بوحالده سیفونك تلقیمی مایعك اثر تضییق اوله‌رق کندیلکندن حاصل اولور

شکلده ارائه اولندیغی وجه ایله جریان وقوعه کلیر . شیمدی سیفوندن جریان ایدن صویك مقداری قابه کلن صویك مقدارندن زیاده ایسه جریان دوام ایتدکجه طبیعی درکه قاب دروننده‌کی مایعك سویه‌سی درجه درجه تنزل ایدر، ونهایت سیفونك کوچك قولی صودن قورتیلیر. او وقت تلقیمه خلل کله‌جکندن جریان بالطبع منقطع اولور. حالبوکه قابه یوقاریدن متصل صو کلدیکندن سیفونك جریانی انقطاع ایتدکدن صوکره قاب ایچنده مایعك سویه‌سی ینه یوکسله‌جکه باشلار، سیفونك ارتفاعنه قدر واصل اولور وبو تقدیرده ینه صویك تضییقیله سیفون یکیدن تلقیم ایدیله‌جکندن جریان تکرر ایدرکه بو ترتیب ایله جریانك حصول ووقوفی تمادی وتبادل ایلر.

ایشته آب‌طبریه دینیلن عیون نائبه‌دخی طبیعتده قدرتدن وجوده کلمش، یرآلتنده‌کی طبیعی غارلر ایله شقوق ارضیه‌نك آنیهٔ تانتال طرزنده تشکلندن حاصل اولمش سیفونلی قابلر کبیدر. یالکز فرق طبیعتده‌کی آنیهٔ تانتاللر غایت جسیمدر (شکل ٦)

(شکل ٦)

ح خزینه‌سی یوقاریدن کلن منبع ویا یاغمور صولری ایله یاواش یاواش دولار . سویهٔ ماء سیفونك د کوچك قولنی املا ایله نهایت ارتفاعنه واصل اولدیغی وقت -- آنیهٔ تانتالده اولدیغی کبی — تضییق ماء اثری اوله‌رق تلقیم واقع اولور، بونك اوزرینه طبیعی درکه سیفونك بیوك قولنك آغزندن صو جریانه باشلار، واو نقطه‌ده سطح ارضده برپیکار وجوده کلیر . یوقاریدن، جوار منبعلردن ح خزینه‌سنه کلن صویك مقداری بعض اسباب طبیعیه‌یه مبنی سیفونك اوجندن آقان صودن مقدارجه آز ایسه بدیهی درکه بر مدت صوکره خزینه‌ده‌کی صویك سویه‌سی تنزل ایده ایده نهایت کوچك قولك مدخلی صودن قورتیله‌جق درجه‌یه اینر. بوحالده تلقیمه خلل کله‌رك طبیعتیله جریان توقف ایدر. فقط جریانك انقطاعندن صوکره یوقاریدن کلن صو خزینه‌ده بریکه‌رك سویهٔ ماء تکرار یوکسلیر، د قولنك نهایت ارتفاعنه واصل اولدیغی کبی سیفونی املا ایدرك یکیدن تلقیم حصوله کلیر، پیکاردن صو ینه نبعانه باشلار وبوحادثه او منوال اوزره الی نهایه دوام ایدر. آب‌طبریه دینلن پیکارلرده صویك مدت انقطاعی بدیهی درکه ایکی تلقیم بیننده کذر ایدن زمانه مساوی در . بو زمان ایسه برکون، برآی، برسنه ویا دها زیاده اوله‌بیلیر . آب طبریه حقنده‌کی روایته نظراً بو چشمه‌ده مدت انقطاع یدی سنه اوله‌جق . (دها زیاده تفصیلات ایچون عیون نائبه ماده‌سنه باق).

ینه فرهنکلرده آب طبرستان وآب روان نامیله دیکر بر پیکار دها تعریف وتوصیف ایدیلیرکه بوچشمهٔ طبیعیده ولایت طبرستانده بر کوه مشهور شاهقه‌سنده کائن ایمش . اغرب غرائب اوله‌رق نقل اولوندیغنه کوره برکمسه اوپیکارك اوزرنده (دور!) دیه چاغرسه صویی درحال طورور، برقطره جریانی قالماز ایمش، و(آق!) دیه ندا ایلسه او آنده ینه آقماغه باشلار ایمش.

وبو امرلر بر ساعتده بيك دفعه تكرار ايدلسه كيفيت اصلا تخلف ايتمز ايمش ! . . .

بعض فرهنك صاحبلرى آب طبريه ايله آب روان ويا آب طبرستانى برشى عد ايتمشلردر. بو توجيه صوابه پك مقرون‌در . چونكه طبيعت‌ده اويله امر ايله آقار كسيلير چشمه يوق‌در. واقعا عيون نائبه‌نك ايضاحنه مدار اولمق اوزره اون يدنجى عصر حكميوننده آلمانيالى (استروم) بر نافورهٔ متقطعه ايجاد ايتمش ايدى‌كه بوآلت حقه‌بازلرك النده امر چشمه‌سى (Fontaine de commandement) ناميله خيلى شهرت بولمش ايدى. استروميوسك بوچشمه‌سى شويله تركيب اولنمش ايدى: ايچى بوش بر اسطوانه‌نك يوقارى طرفنه قپالى برقاب يرلشديرلمش وبوقابك آلت طرفنده دليكلرى غايت دار برقاچ موصلق طاقلمش. فرض ايديكزكه مذكور قاب صو ايله دولو اولسون موصلقلرده آچيق بولنسون. بوحالده بر قطره بيله صو جريان ايتمز (آب دزدده اولديغى كبى بو ماده‌يه باق) چونكه خارجده‌كى هوانك تأثيرى صويك جريانته مانع اولور.

اسطوانه‌نك قاعده‌سنه يقين بردليك‌دها آچلمش‌دركه بو واسطه‌ايله، درونده‌صو بولونان‌قابه هوا ادخال ايديله‌بيلير. اسطوانه‌نك آلتنده‌ده اوفاق بر حوض واردر. شيمدى اسطوانه‌نك دليكى آچيله‌رق قابه هوا نفوذ ايتديمى اجرا ايده‌جكى تضيقه بناءً درحال موصلقلردن صو آقاغه باشلار. فقط آقان صو حوضده تراكم ايده‌جكندن طوپلانه طوپلانه نهايت، ارتفاعى اسطوانه‌ده‌كى دليكى تجاوز ايدرك منفذ صو ايله سد اولنور و بونك اوزرينه موصلقلردن صويك جريانى منقطع اولور . حوضك‌ده بر موصلقى واردركه بونك دليكى يوقاريده بولونان قابده‌كى موصلقلرك دليكلرى مجموعندن اصغردر. انجق يوقاريكى موصلقلرك جريانى منقطع اولديمى حوض — ايچنده بريكن صو موصلقندن آقه‌رق — ياواش ياواش بوشالير. بو ثناده حوضده‌كى صويك ارتفاعى اسطوانه دليكندن آشاغه كلديمى هوا‌يك آچيله‌رق بورادن اوست قابده‌كى صويك اوزرينه ينه هوا دولار وتضييق اجرا ايدر، ودرحال جريان تكرار باشلار. براز قورنازلقله قابده‌كى صويك اقه وكسيله نوبتلرى تخمين ايديله‌بيله‌جكندن حقه‌بازلر «آق» و «دور» قوماندا سيله بو مصنع چشمه‌يى ايشله‌ديرلر. بو جهتله آدينه‌ده (امر چشمه‌سى) ديمشلردر. بوچشمه مجملرك آب دزد ديدكلرى (آب دزد ماده‌سنه باق) آلت كبى برشى‌در. يالكز «استروم» ك ايجادكرده‌سى اولان آلت دها مصنع ومكلف‌در. فقط اصلى، ترتيب اساسيسى اعتبارى ايله ايكيسى ده برشى‌در. اصطلاحات فنيه‌مزده «نافورهٔ استروم» ه آب دزد ده ديه بيليرز. بوآلت سيفونلر كبى آب طبريه نوعندن اولان عيون متقطعه‌يى بر درجه‌يه قدر ايضاحه مدار اولور ايسه‌ده حقه‌بازلرك توجيهى كبى امر چشمه‌سى صفتيله بونى طبيعته تطبيق ايله‌مك ممكن دكل‌در. طبيعتده اويله امر وقوماندا ايله حركت ايدر، ايشلر چشمه‌لر يوق‌در. بناءً عليه عجم فرهنكلرنده توصيف ايديلن آب روان ويا آب طبرستان يابرخرامه‌در ويا آب طبريه‌دن كنايه‌در.

آب طلا — صنايع { آب زر؛ زرياب، آب‌نقره‌ده ديرلر. آلتون حل ايديلن صودر. (آلتون صويى، ماء ملكى ماده‌لرينه باق) .

آب عرق { آب كل ديمك در. راقى‌يه‌ده ديرلركه تركجه آراق كلمه‌سندن معرب عد ايديله بيلير. (آب كل، آراق‌ماده‌لرينه باق)

آب عرق آلمانى { (Eau de vie allemande) — استسقا علتلرنده استعمال ايديلير برمايع‌در. تركيبى: صباغهٔ جلبا (Teinture de jalap)، صباغهٔ تربيت (Teinture de turbith)، صباغهٔ محموده (Teinture de scammonée) .

آب غولار { — Eau de goulard آب آفريقانى ماده‌سنه باق .

آب قاطع دم — Eau hémostatique —

طب { ماء قاطع الدم مادەسنه باق .

آب قبط — (Eau d'Egypte) —

کیمیای طبی { آب آفریقانی مادەسنه باق .

آب قطران { Eau de goudron قطران صوبی مادەسنه باق .

آب قطرانی — (Eau créosotée) —

طب اجزاجیلره { ١ غرام قره ثوزوت (-Cré osote) یعنی قطران روحی ایله ٥٠٠ غرام صودن عبارت بر مخلوط در. متعفن یارەلری ییقامق، وغسوله یعنی نطول (Lotion) یاپمق ایچون استعمال ایدیلیر.

آب قلوی — (Eau alcaline) —

کیمیا { ماء قلوی مادەسنه باق .

آب قلوروفورم — Eau chloroformée —

— طب، اجزاجیلره { طب ده مضاد تشنج (Antispasmodique) اولەرق استعمال ایدیلیر. مخلوطه سکز عشری نسبتنده کؤل علاوه ایدیلیرسه ایچنده ایستنلدیکی قدر قلوروفورم حل ایدیله بیلیر .

آب قوج — جغرافیا { ایرانده قارون نهرینی تشکیل ایدن باشلیجه ایکی آیاقدن برینك اسمیدر. عجمستان ده بوکا آب زلال وآب کردستان، نهر تستر دیرلر. (آب زلال، اب کردستان، نهر تستر وقارون مادەلرینه باق)

آب قولونیا — (Eau de Cologne) —

کیمیای عملی { قولونیا صویی مادەسنه باق .

آب کاشان { جغرافیا { ایرانده بر صودر. قطر طاغلرندن چیقوب کاشانه کلیر، بومناسبتله آب کاشان دینمشدر. (ایران ـ توصیف انهار مادەسنه باق) .

آب کافوری { (Eau camphre) ماء کافوری ، ماء مکوفر مادەسنه باق .

آب کافوری واثیری { (Eau camphrée et ethérée) ماء کافوری واثیری مادەسنه باق .

آب کبود — جغرافیا { چین دکیزلرندن بحر اخضرك (Mer bleue) یاخود چینجه (Ton-haï) دکزینك نام فارسیسی در. کوك دکز دیمکدر (بحر اخضر مادەسنه باق.

آب کبود — کیمیای طبی { آب سماوی مادە سنه باق .

آب کردستان (Pastigyris) —

جغرافیا { قارون نهرینك شرق طرفندن کلن ایاغنه آب زلال، آب قوج (بومادەلره باق) دینلدیکی کبی آب کردستانده دیرلر. چونکه بوصویك منبعی اولان وتسترایله اصفهان بیننده بولنان جبل لور ویا جبل اهوازده کردلر چوقدر . ایشته بونلره نسبتله اوصویه یعنی نهر تستره آب کردستان نامیده ویرلمشدر.

آب کرم — (Abi gherm) —

آب کلس { —(Eau de chaux) —

کیمیا { ماء کلس، کرچ صویی مادەسنه باق .

انوغرافیا — جغرافیا { ترکستانده بدخشانك شمال طرفنده کائن بر خانلقدرکه مرکز ادارەسی ینه آب کرم نامنده برکوچك شهردر. خلقی اوزبك ترکلرندندر. (ترکستان واقوام تورکیه مادەلرینه باق) .

آب كون (آبكون) — جغرافيا { بلوجستان ده كلات جوارلرنده كوچك برقصبه‌در. (بلوجستان، ساراوان ولايتى ماده‌سنه باق) .

— « برهان قاطع » ده، وبوندن نقلاً قاموس الاعلامده (آبكون) نامى ايله خوارزمدن كلوب بحر خزره دوكيلور برنهر اولديغى يازلمش ايسه‌ده اورالرده اويله برصو اولمايوب بونك (آبسكون)ك غلط ومحرف ايدوكى آشاغيده آبسكون ماده‌سنده بيان اولنمشدر . (آبسكون ماده‌سنه باق)

آب كند (آبكند) — جغرافيا { سيحون نهرينك براسمى‌در. بوكا « نهر شاش » و «صيردريا » ده ديرلر. [١] (صير دريا ماده‌سنه باق)

آب لار — جغرافيا { كشمير حواليسنده بر نهرك اسمى در. (كشمير - جغرافيا ماده‌سنه باق)

آب لوچ — (Eau de Luce) — كيمياى طبى { فرانسه‌ده ليل (Lille) شهرى اجزاجيلرندن لوچ (Luce) نامنده برآدمك اختراع كرده‌سيدر. آمونياق يعنى نشادر روحى ايله دهن ياخود زيت كهربا (Huile de succine)، بلسان مكى (Baume de Mecque) وشراب روحندن (Esprit de vin) عبارت بر مايعدر. طبيعتى محرك (excitant)، معرق (Sudorifique) در. طبده حالت غشيان (Syncope) ده، سملى حيواناتك صوقوملرينى (لدغه‌لرينى) تداوى ايتمك ايچون استعمالى فائده‌ليدر.

آب مبارك — (Eau Bénite) — دينيات { معموديه . (ماء مبارك ماده‌سنه باق) .

آب مبارك — (Eau bénite de la charité)

— طب { مقيي (Emétique) ٣٠ غرام، صو ٢٥٠ غرام، — طبده، قورشون مركباتنك ويرديكى اوجاع بطنك تسكين وتداويسنده استعمال ايديلير. برساعت فاصله ايله يومايعى ايكى دفعه‌ده ايچمه‌ليدر.

آب مجار { قرال صويى، مجار قراليچه‌سى صويى‌ده ديرلر. (آب ملكهٔ مجار ماده‌سنه باق) .

آب مخبّز — (Eau panée) — كيمياى طبى { ماء مخبز ماده‌سنه باق .

آب مخمّض — (Eau Oxygénée) — كيمياى طبى { ماء مخمض ماده‌سنه باق .

آب مردقان — جغرافيا { خرقان و همداندن كلوب مردقانى چكر ساوه‌يه وارير بر چاى‌در. « جهانما »
(ايران — توصيف انهار ماده‌سنه باق)

آب مرغان — جغرافيا { شيرازده بر سيرگاه در . ماه رجب ده هر صالى كونى زيارت وتفرج ايچون اورايه كيدرلر. بيت:

ديكر نه روم به آب مرغان
ديكر نخورم كباب مرغان

— ينه ايرانك قهستان ولايتنده بر پيكار دركه كويا صويى صيغرجق قوشلرينى جالب اولمغله چكركه‌يى دافع اولمق اعتقاديله اوزاق يرلردن آليرلرمش .
« قاموس الاعلام »

برهان قاطعده وسائر عجم قاموسلرنده‌ده عين روايت مسطوردر. هجرت سنيه عصر رابع مورخلرندن مسعودى «مروج الذهب» ناميله يازديغى اثرده‌ده صغيرجق قوشلرينى جلب ايده‌جك برطلسمدن، بر افسانه‌دن بحث ايديور. فقط مسعودى‌نك يازديغى ماصالده صغيرجق سوريلرى چكركه قتلنه مدعو دكل، زيتون طاشيغه مأمور.

[١] صير اويغور تركجه‌سنده بلور كبى پارلاق شعشعه دار معناسنه‌در . صير دريا پارلاق دريا ديمك اولور . « سير دريا» تركيبى غلط در .

كويا وقتيله رومهٔ كبراده جسيم بر رهبان معبدى وار ايمش، حكماى زمان اجساد معدنيه‌دن صيغيرجق قوشى صورتنى ياپديروب طلسم اولمق اوزره بوصورتى معبدك بر يرينه وضع ايتمشلر. هرسنه بوم معينده اطرافدن صيغيرجق قوشلرى صورت مذكوره‌نك يانه جمع اوله‌رق آغزلرنده كتيردكلرى زيتون دانه‌لرنى هديه تقديم ايدركى اورايه براقيرلر ايمش، معبدده ساكن اولان رهبانلر بودانه‌لرى طوپلايوب معبده لزومى اولان زيتون ياغنى بوتقريب ايله استحصال ايدرلر ايمش. كوزيله كورديكى حقايق تاريخيه آراسنده ايشيتديكى، اوقوديغى خرافاتى دخى نقل ايدن سياح شهير اولياچلبى‌ده بوافسانه‌يى قاچيرمامش، مسعودى‌نك روماده برمعبد ستونى اوزرنه نصب ايتديكى طلسمى چلبى افندى استانبولده چنبرلى طاشك باشنه قوندرمش، قوشلرك برذمت ساليانه اوله‌رق كتيردكلرى زيتونلرى‌ده استانبول كشيشلرينه قسمت ايتمش.

آب مريخ — Eau de mars, ou Eau (de boule) ياخود دميرصويى.

كيمياى طبى { اول تارتاريت پوتاس (Proto-tartrate de potasse) يعنى قريم طارطار ودمير ايله شراب روحندن ياپلمش حبلر صو ايچنده اريديله‌رك حاصل اولان محلولدر. شويله كه اعلا جنسندن بر نانسى حبى آلنه‌رق [١] (Boule de Nancy) بر ليتره قاينار صويك ايچنه قونور، بر قاچ دقيقه براقيلير. صورت استحضارى بوندن عبارتدر. خلوروز (Chloros) وفقر الدم خسته‌لقلرينك تداويسنده استعمال ايديلير.

آب مُسكن (پراغ) — Eau anodine de (Prague) — طب

اجزاجيلوه { كؤل آمونياق (Alcool ammoniacal) ١٨٠ غرام، زعفران روحى (Essence de safran) ٣٠ غرام، لواندا ياغى (Huile de lavande) ٢ غرام. طمده تخفيف وتسكين اوجاع ايچون قوللانيلير.

آب مصهر — Eau lustrale ou sacrée

— **دينيات** {قدماى زنادقه و وثنيه عندنده مقدس عد اولنمش برنوع صودر. (Eau de sacrifice) محرقه [١] آتشندن براخكر (قور، Tison) آلنه‌رق صويه القا ايله سونديريلير، آب مصهر بو صورتله احضار اولنوردى. بو صو برقاب (جرن) درونتده اوله‌رق معبد قپولرى اوكنه قونيز ايدى. معبده كيرنلر بوصودن اوزرلرينه سرپرلر ايدى. موتا خانه‌لرينه ده آب مصهر وضع ايدلمك عادت ايدى. (آبدست، طهارت ماده‌لرينه باق).

آب مقطر { (Eau distillée) ماء مقطر ماده‌سنه باق.

آب مكسيقانى { (Eau mexicaine) آب آفريقانى مرادفى در. بو ماده‌يه باق.

آب مكوفر { (Eau Camphrée) ماء مكوفر ماده‌سنه باق.

آب مَلِسا { (Eau de mélisse) —

كيمياى طبى { نسخه (Recette) سى وقتيله يالكز كرمل اوجاغى رهبانته (Carmes) معلوم اولان بو علاج ٨ قسم مليسا كؤلى ايله بر قسم بيريه (Romarin)، ككيك (Thym)، دارچين (Canelle)، كؤلندن، ٢ قسم جوزبوا (Muscade)، كؤلى ايله بر قسم يشيل آنيسون (Anis vert)، مرزنكوش (Marjolain) زوفا (Hysope) آطه چايى (Sauge)، ملك‌اوتى (Angélique)، قرانفل، كؤلندن، ٤ قسم ليمون قبوغى و ٢٠ قسم كشنيش (Coriandre) كؤلندن عبارت بر داروى مركبدر. جوارشاتدن (Stomachique)، در، آب التيام

[١] بو حبلرك اك اعلاسى فرانسه ده، نانسى بلده‌سنده اعمال ايديلير. بونلره حب المريخ (چونكه مريخ كيمياى قديمده دميرك اسميدر) ديرلر. نانسى‌يه نسبتله حب نانسى (Boule de Nancy) ناميله‌ده معروفدر.

[١] قربان ياقمق آيچون ايقاد ناره مخصوص انشا ايديلن مصطبه كبى يرلره محرقه (Autel) ديرلر.

(Vulnéraire) اولمق اوزره‌ده توصیه ایدیلیر، وخصوصیله اعصاب خسته‌لقلرینه قارشوده استعمال اولنور. آب بادرنك ده دیرلر. [١]

آب ماطف — (Eau sedative) —

طب. { ٦٠ غرام قلورور دوسودیوم (Chlorure de sodium) یعنی خالص مطبخ طوزی } بر لیتره صوده حل ایدیله‌رك بوكا ١٠٠ غرام آمونیاق و ١٠٠ غرام كئول مكوفر علاوه ایدیلیر. بوصورتله استحضار ایدیلن مایع طبده، یارم باش آغریسی یعنی صداع عصبی دینیلن (Migraine) خسته‌لغنی تداوی ضمننده استعمال ایدیلیر.

آب مَلِكی — (Eau régale) — كیمیای طبی. { ماء ملكی‌ده دیرلر. حامض آزوت اخیر (Acide nitrique) یعنی (تیزاب خالص) ایله } حامض قلوریدریك (Acide chlorhydrique) یعنی طوز روحی مخلوطی‌درکه آلتونی اریتمك خاصه سنه مالك‌در. آلتونه كیمیای قدیم‌ده (ملك معادن) لقبی ویرلدیكی ایچون مخلوط مذكوره دخی بالاضافه آب ملكی ویا ماء ملكی نامی ویرلمش‌در. فرانسزجه تعبیری ده عین معنایی مفیددر. بو مایعه آب طلاء، آب زر، آب نقره‌ده تعبیر ایدیلیر (بو ماده‌لره باق). اكثریا بو مخلوطده آسید قلوریدریك یرینه ملح بحری (Sel marin) یعنی مطبخ طوزی ویا ملح آمونیاق (Chlorhydrate d'ammoniac) استعمال ایدیلیركه عین تأثیری اجرا ایدر. آب ملكی كیمیائیون ایچون پك قیمتلی برمذیب (Dissolevant) در. بتون حامضاتك تأثیرینه مقاومت ایدن آلتون، پلاتنه، پالادیوم معدنلری آب ملكی ایچنده درحال مذاب اولور. صباغت كارخانه‌لرنده (Ateliers de teinture)، پورسلین (Manufacture de porcelaine) كارخانه‌لرنده آلتونی حل ایتمك، ویا قلای مركباتی تشكیل ایتمك اوزره استعمال ایدیلیر. آب ملكی‌نك حل واذابه ایتدیكی كافهٔ معادن بو مخلوط ایله قلورور حالنده ترسب ایدر. عرب كیمیاگر شهیری (جابر) ایلك دفعه اوله‌رق بو مخلوطی كشف وتعریف ایتمش‌در. جابر حامض آزوت یعنی تیزابه برمقدار ملح آمونیاق علاوه ایدرك آب ملكی مخلوطنی بو صورتله تشكیل ایدیور ایدی.

آب مَلَكی — (Eau angélique) —

كیمیای طبی. { یاخود آب فرشتهی: تركیبی: ٨ غرام قریم طرطر، (Crème de tartre) ٢٥٠ غرام قدرت حلواسی (من - Manne) ١٥ غرام لیمون عصاره‌سی یعنی صویی } بو مخلوطه‌یی یمورطه آقی ایله براقلاندیرمالی (Clairifier)، برازده پورتقال قبوغی علاوه ایتلی. بوصورتله ذائقه‌سی لطیف برمسهل احضار ایدلمش اولور.

آب مَلِكهٔ مجار — (Eau de la reine de Hongrie) —

كیمیای طبی. { بیریه (Romarin) مكئوله (Alcoolade) سی‌در. } طب‌ده مضاد اختلاج (Antispasmodique) اوله‌رق استعمال ایدیلیر.

آب منثور { (Eau pulvérisée) ماء منثور ماده‌سنه باق.

آب مؤثر — (Eau Ethérée) —

كیمیای طبی { ماء مؤثر ماده‌سنه باق.

آب مؤثر ومكوفر — (Eau Ethérée Camphrée) —

كیمیای طبی { ماء مؤثر ومكوفر ماده‌سنه باق.

آب نحاس — (Eau de cuivre) —

كیمیا. { یاخود ماء نحاس. تجارت‌ده حامض حماض (Acide oxalique) } یاخود قوزو قولاغی طوزی (Sel d'oseille) نك منحله‌سنه

[١] بادرنك، بادرنجبویه ملسا یعنی اوغل اوتنك فارسی اسمی در.

(Dissolution) [۱]. تعبیر ایدیلیر. بومایع باقر ادواتی تمیزلەمك ایچون استعمال ایدیلیر.

آب وهوا — لسانیات { فارسی آب كلەسی ایله عربی هوا لفظندن تشكیل اولنمش بركلمۀ مركبۀ عطفیەدركه كلمۀ واحدەحكمنه كیرمشدر. علم طب تعبیراتندن اولەرق اقلیم معناسنەاستعمال ایدیلیر. حیات دنیادە آب ایله هوا اك مهم واك مبذول عوامل طبیعیەنك، مواد لازمەدندر. آب وهوانك اصول حیاتە مربوطیت طبیعەسی هرجهتله دركار اولوب اغدیۀ بدنك لوازم اصلیەسندن، مأوای بشرك اجزای اساسیەسندندر. واقعا حیات آدمیه نقطۀ نظرندن انسان یشامق ایچون آب ایله هوادن باشقه مأكولاته، ملبوساته مساكنەدە محتاجدر. فقط احوال طبیعۀ حیاتیەدە مواقع ارضك تأثیرات صحیەسنی تعیین ایدن آب ایله هوا اولدیغنە نظراً علوم طبیەدە اقلیم یعنی قطعۀ صحیه معناسنه اولەرق اخذواستعمالی پك موافقدر. حقیقت اقالیم طبیەنك اوصاف وشرائط مخصوصەسنی تعیین ایدن آب هوادر. (اقلیم — طب مادەسنه باق) .

آب هوا موضوع اعتباریله علماً اوچ نقطۀ نظردن تدقیق ایدیله بیلیر :

(۱) علم الصحه .

(۲) علم التداوی .

(۳) طب جغرافی ویا جغرافیای طبی. (اقلیم طبی صو، هوا، تداوی بالماء، تداوی بالهوا مادەلرینه باق).

آب هبه — (Eau d Hébé)

كیمیای طبی { یوزدەكی چیل لكەلرنی (Taches de rousseur) ازاله ایتمك ایچون استعمال ایدیلیر برصودر. تركیبی : لواندا روحی (Essence de lavande) ۲۵۰ غرام، آغاج قاوونی (Cedrat) روحی ۶۰ غرام، كل روحی (Essence de rose) ٥ غرام، لیمون روحی (Essence de citron) ۱٤۰ غرام، كؤل ۹۰۰ غرام، صو ۸۰۰ غرام، تقطیراولنمش سركه ٦٥۰۰ غرام. بو مخلوطەیی اوچ كون قدر كونشە معروض برقابلی بعدە سوزملیدر.

— اخطار. مایعات طبیعیه، كیمویه وطبیەیە دائر آب كلەسی مضافاتندە بولنەمان مادەلری صو وماء لغتلری صرەلرندە تحری ایتملیدر.

— **استطراد** : مایعات كیمویه وطبیەیه متعلق اولان تعبیراتك قسم كلیسی آب لفظ فارسیسنه اضافه طریقی ایله تركیب وتشكیل ایدرك محیطدە آب مادەسنه ملحق اولەرق درج ایلەدك. حالبوكه تعبیرات مذكورەیی ماء كلمۀ عربیەسنه اضافه ایله تشكیل ایلەمك وضع اصطلاحاتجه بزم ایچون دها زیادە ملتزم برقاعدەدر. فقط ایی دوشینیلیرسه برنجی طریق ایكنجی‌یه هرحالدە شایان ترجیحدر. چونكه لسان فارسی اصطلاحات علمیه تركیب وتشكیل ایلەمكدە بزم ایچون دها زیادە مساعدەلیدر. هله اصطلاحات مركبەیی المانجەدە اولدیغی كبی كلمۀ واحدە صورتندە استعمال ایدە بیلمك نقطەسندە لسان فارسینك حائز اولدیغی قابلیت پك بیوك برنعمتدر. مثلا اصول فارسیەجه آب كل، آب چرك، آب تیز، آب زهر، آب شهد، آب سیل، تركیبلرندن كلاب، چركاب، تیزاب، زهراب، شهداب، سیلاب كلمۀ واحدەلری نه كوزل یاپلمشدر. ایشتە بزدە بو درلو تشكیلاته قیاساً آب مادەسندە صرەلەدیغمز تعبیرات مركبەیی یرینه كورە كلمۀ واحدە حكمنه وضع وافراغ ایدە بیلیرز. آب تیز مقامندە تیزاب دیدیكمز كبی آب ملكی یرینه شاهاب، آب عرق یرینه عرقاب، آب زخم یرینه ریشاب، آب ابیض ویا سفید یرینه سفیداب والی آخرە دیە بیلیرز.

آبا — (Aba) — **جغرافیا.** { مجارستاندە سیكفه ر (Székfeher) قومیتاسی داخلنده برقصبه در اهالیسی(۳۰۰۰). تكمیلی قالوینی (Calviniste) یعنی پروتستانلغك قالوین مذهبی طرفداریدر. بوراده منسوجات فابریقەلری، معادن صولری واردر.

[۱] حل (Solution)، انحلال (Dissolution).

آبا — رسم امم. { بر درلو کسوه‌در. (عبا ماده‌سنه باق.

آبا — (Aba) — جغرافیا. { یونانستانده فوکیده (Phocidée) نك شمال غربنده کائن برشهردر. روایته نظراً بوشهری آرغوس (Argos) قرالی آباس (Abas) بنا ایتمشدر. آپولون معبدنده‌کی هاتفی، یاخود مکهنه‌سی ایله مشهور ایدی. ایران حکمدارلرندن کی‌سرخس (Kshayrsha یاخود Xerxès) بوراری استیلا ایتدیکی زمان اهالی مذکور شهری ترك ایدرك اوبه (Eubée) یعنی آغریبوز اطه‌سنه هجرت ایتمشلردر. آنلره نسبتله بو اطه‌یه (Abantis) «اینه‌بختی؟» نامی‌ده ویرلمش در. (آباتی ماده‌سنه باق).

اخطار. — قاموس الاعلام ده (سرخس) یرینه ینه ایران قدیم حکمدارلرندن (اردشیر) یازلمش ایسه‌ده اردشیر نامی (Artaxerce) معادلی اولوب یونانستانه ایکنجی دفعه سفر ایدن، وآبا شهرینی تخریب ایله‌ین یونانیلرك (Xerxès) دیدکلری برنجی دارانك اوغلی وخلفی سرخس اولدر. واقعا بعض عجم تاریخلرینك ضبطایله‌دیکی سلسلهٔ ملوك فرسه نظراً یونانیلرك (Xerxès)ی آردشیر بابك اولمق ظنی ایجاب ایدر ایسه‌ده حقیقت بزم دیدیکمز کبی‌در.

آبا — (Aba) (ساموئل) — تراجم. { مجارستان قراللرندن‌در. ۱۰۴۱ سنهٔ میلادیه‌سنده تخته نائل اولمش واوچ سنه حکومت ایتمشدر. مجارستانك ایلك خرستیان حکمداری‌در. برحربده منهزم اولدقدن صوکره ترك حیات ایتمشدر.

آباء — لسانیات. { آباء کلمه‌سی اب لفظنك جمعی‌در. امور ومصالح دینیه‌نك تربیه وقیامنه مأمور اولمق اعتباری ایله خرستیانلقده کلیسا ارکان ورجالنه (اب) ك جمعی اوله‌رق آباء (Pères) نامی ویریلیرکه (Prêtres)، (Popes) ، (Papas) مقابلی اولور. بالفعل خدمات دینیه ایفا ایتمیوبده کتب مقدسه‌یی تلقین وتفسیر ایدن، عقائد خرستیانیه‌یه دائر اثرلر یازان متقدمین رجال مسیحیه‌یه‌ده آباء تعبیر ایدیلیر.

ثانیاً اب بر شیئك ایجاد و ظهورینه باعث اولان سببه‌ده اطلاق ایدیلیر. شرائع متقدمه اربابی سبب اول اولمق اعتباری ایله حق تعالی حضرتلرینه‌ده اب دیمشلردرکه بو حقیقته واقف اولمیان جهله او تعبیردن ولادت معناسنی استفهام ایلدیلر (آب ماده‌سنه باق).

آباء علویه ترکیبی (اب)ك معانیٔ ثانیه‌سنه‌کوره یاپلمش بر تعبیردر.

آباء محلّفه (Prêtres assermentés)
آباء غیر محلّفه (Prêtres non assermentés) } تاریخ

فرانسه اغتشاش کبیری هنکامنده، ۱۷۹۰ تاریخنده هیئت کنیسیه‌نك (Clergé) تنظیمات مدنیه‌سنه متعلق وضع واعلان ایدیلن قانونی قبول ایله یمین ایدن اقسه‌یه آباء محلفه، واو قانونه یمین ایتمیوبده خلف ایدنلر ویاخود بعد التحلیف یمینلرندن رجوع ایدن پاپازلره آباء غیر محلفه نامی ویرلمشدر.

آباء علویه — (پدران بلند) { حکمت قدیمه‌ده سیارات وافلاکه اطلاق ایدیلیر. ناصیلکه عناصر ارضیه‌یه‌ده امهات سفلیه تعبیر اولنور. سیاراتك حوادث دنیاده دخل و تأثیری ادیان قدیمه‌ده باخصوص براهمه، ومه‌آبادیان مذهبلرنده (آبادیان، برهمن ماده‌لرینه باق) قبول اولنمش بر اعتقاد ایدی. بوفکرلر هند وفرسدن یونان حکمتنه، عرب فلسفه‌سنه‌ده انتقال ایتمشدر. ایشته آباء علویه وامهات سفلیه تعبیرلرینك مدلوللرندن مستفاد اولدیغی وجه‌ایله حکما بوتعبیرلر ایله علویات وسفلیاتك علیت ومعلولیت طریقیله ارتباطی مسأله‌سنی افاده ایتمك ایسترلر. متکلمین دخی بو ارتباطی انکار ایتمیورلر فقط تعلیله‌ده قائل دکلدرلر، سیارات و افلاکه قدرت علیت اسناد ایتمزلر. اعلام علمادن حضر بك بوبابده‌کی مسلك متکلمینی بیت آتیده نظم ایتمشدر:

للعلو بالسفل ربط لا بتعليل
اذقد يدور مدار بل مضافات

(علت وعليت سياره، افلاك ماده‌لرينه باق).
ثانياً طالع بشرده سيارات وكواكب تأثيرينی ادعا واستخراج ايدن اهل نجوم ايله « سيارات سبعه‌يی ارباب ومدبرات عالم اعتقاد ايدن وياخود مدبرات عالم ديدكاری روحانيلرك واسطۀ تدبير وتأثيری ظن ايله‌ين » ارباب عزائم وخواص دخی سيارات مذكوره‌يه آباء وعناصره امهات ديرلر (علم نجوم، علم عزائم ماده‌لرينه باق).

آباء نصرانيه — (Pères de l'Eglise)

— تاريخ، علم اديان. { ديانت عيسويه تاريخنده زمان
حواريوندن اون اوچنجی قرن ميلادی‌يه قدر كلن، ومكتوبه‌لری عقائد خرستيانيه‌ده مقبول ومعتبر اولان علمای نصرانيه‌يه، كتاب مسيحيه‌يه آباء، ويا آباء نصرانيه وياخود ربانی [١] نامی ويريلير ناصيل كه يهوديلر ده دين علماسنه احبار دينير.

آباء نصرانيه‌نك تراجم احوالندن، آثار ومؤلفاتندن بحث ايدن تاريخ كنيسی (Histoire ecclésiastique) شعبه‌سنه‌ده كليسا اصطلاحنده (Patrologie) علم آباء ويا (Patristique) آبائيات نامی ويريلير. بوايكيسی برشی‌در. فقط پاترولوجی بالخاصه آباء متقدمين‌دن، پاتريستيك آباء متأخريندن بحث ايدر.

آباء نصرانيه‌يی اوچ صنفه تفريق ايدرلر:

آباء رسولين Pères apostoliques
آباء مناضلين Pères apologétiques
آباء كنيسين Pères écclésiastique

آباء رسولين حواريونه معاصر اولان وآنلردن اخذ دين ايدن آباء نصرانيه‌در. حواريون كبی بونلرده خرستيانلغی نشر وتعميمه خدمت ايتمشلردر.

آباء رسولين شونلردر:

بارناباس Barnabas
قله‌مان (اقليمنطس) Clément
هرماس Hermas
اغناس (اغناطيوس) Ignace
پوليقارپ Policarpe
دەنيس Denys

آباء كنيسيون ميلادك ايكنجی عصرندن اون اوچنجی عصری نهايتنه قدر كلن وقاتوليك كليساسی رأيی اوزره عامل اولان آباء نصرانيه‌در. پروتستان كليساسی آباء كنيسه‌يی ايكنجی عصر ايله آلتنجی عصر بيننده ظهور ايدن آباء نصرانيه‌يه حصر ايدرلر. بونلر بالخاصه دينه دائر اولان تأليفاتلريله اشتهار ايتمشلردر.

آباء مناضلين، ديانت عيسويه‌يی وثنيونه، اسرائيليونه، فلاسفه‌يه قارشی قلمريله مدافعه ايدن، نصرانيتك فضائلی حقنده ايمپراطورلره رساله‌لر تقديم ايدن اولين كتاب مسيحيه‌در. بونلرك يازدقلری مدافعه نامه‌لره‌ده، كتابات نضاليه (Apologies) تعبير ايديلير.

آباء مناضلين ايچنده الك زياده اشتهار ايدنلر ذوات آتيه‌دن عبارتدر:

سن ژوستين (ژوستيانوس) Saint Justin
قادرا (آتنه كليساسنك رئيسی) Quadrat
آريستيد (آتنه‌لی) Aristide d'Athènes
آريستون Ariston
سن مه‌ليتون (سارداسقفی) S. Méliton
آپولينه‌ر (هيه‌روپوليس كليساسنك مديری) Apollinaire
تاتيه‌ن Tatien
آته‌ناغور Athénagore
سن ته‌اوفيل Saint Théophile
هرميوس Hermias

بونلردن آتنه‌لی آريستيد ايكنجی عصر ميلاديده يازديغی برنضاليه (Apologie) ده دين مسيحی‌يی منشأ فوق الطبيعه‌سندن قطع نظرله بر فلسفه صفتنده اوله‌رق مدافعه ايديور.

مناضليندن ژوستيانوس ايمپراطور متی آنتونينه، سناتو (مجلس شيوخ)ه‌يه روما قومنه

(١) والربانيون علماء اهل انجيل، والاحبار علماء اهل ... ی البقا »

خطاباً يازديغى ايكى قطعه نضاليه‌ده دين مسيحك الهيلكنى، ظلمك افعال شيطانيه‌دن اولديغنى، نصرانيلر ايمپراطورلغنه، حكومته مضر اولمادقدن باشقه عنداه معين وظهير اولدقلرينى اثباته چاليشيور.

آباء كلمه‌سى مفردى اولان اب كبى اساقفه‌يه، قسيسلره، پاپازلره، جمعيات دينيه رجالنه‌ده تعبير ايديلير. آباء يسوعيين (Pères jésuites) آباء لازاريون (Pères lazaristes) تركيبلرنده اولديغى كبى. [١] (آب ماده‌سنه باق)

آباء نصرانيه — پداغوجى { يكى ظهور ايدن بر

دين ايچون تربيهٔ عموميه‌يى الده ايتمك، اصول و احكامنه كوره اداره ايلەمك پك طبيعى بر شيدر. نصرانيتك ظهورى ايله تربيهٔ عموميه اوزرنده اجرا ايلديكى تأثير نه‌دن عبارت اولدى. آباء نصرانيه‌نك، ايلك عصرلرده يتيشن علماى مسيحيه‌نك بو بابده‌كى مسالك وافكارى نه مركزده ايدى. تربيهٔ عموميه تاريخى نقطهٔ نظرندن بو ماده‌لرك تدقيقى اهميتدن ساقط دكلدر. چونكه آباء نصرانيه ميلادك ايلك بش عصرنده تربيهٔ مسيحيه‌نك مديرلرى، ناظرلرى ايديلر، حتى قرون وسطادن تا زمانمزه قدر تربيهٔ عموميه اوزرنده تأثيرات مهمه اجرا ايله‌مكدن فارغ اولماديلر. حالاده او تأثيرات شدتله دوام ايديور.

آباء عيسويه‌نك تربيهٔ عموميه‌يه دائر اولان فكر ومسلكلرينى تمهيد وايضاح ايتمه‌دن اول بونلرك تربيهٔ آدميه‌يى نه نقطهٔ نظردن تلقى ايله‌دكلرينى، تربيه وتعليمدن نه نتيجه بكله‌دكلرينى بيلديرمك لازمدركه بحثك حقيله عرض وتبيينى اعداد وتسهيل ايدلمش اولسون. چونكه بر ايشده هدف آمال اتخاذ ايديلن مقصد غائى بيلنمزسه بو مقصدى حاصل ايتمك ايچون اختيار اولنان اسباب ووسائطك لايقيله تقدير وادراكى مشكلدر.

آباء نصرانيه عندنده تربيهٔ آدميه‌دن مقصد تربيهٔ مسيحيه ايدى. آنلرجه بو تربيه ايسه نفوس بشريه‌يى هر شيئدن اقدم حيات سماويه‌يه اعداد ايله‌مكدن عبارت عد ايديليور ايدى. بو حياته اشتراك ايده‌بيلمك ده اول باول كليسا قپوسندن بركره ايچرى‌يه كيرمك يعنى نصرانيته دخالت ايتمك شرطيله ممكن فرض اولنديغى جهتله آباء نصرانيه‌نك تصور ايتدكلرى تربيهٔ حقيقيه، آدمى - قاچ ياشنده اولورسه اولسون - كليسايه كيرمكه، نصرانيتى قبوله حاضرله‌مقدن باشقه بر شى دكل ايدى. فقط بو تربيهٔ مسيحيه‌يى اطفاله تطبيق ايله‌مكده مشكلاته تصادف اولنمق طبيعى ايدى. چونكه تربيهٔ اطفالى يالكز اعداد نصرانيته حصر ايتمك ممكن دكل، چوجقلرك تربيه وتعليمنده بونلرى ايچنده ياشادقلرى، افرادندن بولندقلرى جمعيت روميه‌نك عادات معيشتنه، آداب زندكانيسنه اليشديرمق جهتنى ده التزام ايله‌مك، نظر اعتناده بولنديرمق مقتضى ايدى. واقعا اطفال ايچون روما جمعيتندن انفكاك ايتمك، افتراق ايله‌مك قابل اولمايوب حالبوكه نصرانى اولماسه‌لر اوجمعيت ايچنده كالاول يينه ياشامق آنلره آسان ايدى. ايشته آباء نصرانيه‌نك تربيه وتعليم حقنده فكرلرى بوخلاصه‌دن عبارت ايدى. مقصد تعين ايتدى. فقط آباء نصرانيه بو مقصده واصل اوله‌بيلمك ايچون نه صورتله حركت ايتملرى، نه‌كبى وسائط وتدابير اتخاذ ايلملرى لازم ايدى؟ شيمدى بو مسأله‌يى تشريح ايده‌لم.

اولاً، خرستيانلق ظهور ايتديكى وقت يونان وروما حكمتنك، علومنك، ادبياتنك كتبخانه‌لر دولوسى آثارى موجود ايدى. فلاسفه وادبيون (Grammairiens) ناميله تلقيب ايديلن برطاقم مدرسلر، معلملر او اثرلرى اوقوديور. تشريح وتفسير ايديورلردى. تعليم اهالى، معارف عصر بونلرك النده ايدى. خرستيانلرك آثار غير معبديه Œuvres profanes نامنى ويردكلرى، بو مصنفات

[١] اساقفهٔ نصارا پطريق كبيره تعظيم واجلال قصديله والد ومربى معناسنه اولان بابا (pape) لفظنى اطلاق ايتدكلرى كبى قسيسلر دخى پطريق وكيللرى اولان اسقفلره اب اسميله خطاب ايدرلر ايدى .
(ابن خلدون)

نصرانيتك ظهورندن اول حكما وادباى وثنيون طرفندن يازلمش كتابلر ايدى . نصرانيتك ايجاب ايتديكى تربيه وتعليم طبيعيدركه احكام دينيه يه مستند وموافق اوله جق . فقط بوتربيهٔ مسيحيه ذهنك سربستئ جرائتنه مانع مى اوله جق ايدى ؟ قرون عتيقه نك يونان وروما ذكاسنك وجوده كتيرديكى اوكليتلى اثار حكميه وادبيه، فنون قديمه برطرفه آتيله جقمى ايدى ؟ ايشته تربيهٔ عموميه تاريخنده بوپك بيوك برمسأله در. حكميات وادبيات غير معبديه يى يا كلياً رد ايله مك ويا نصرانيتك وضع وتأسيس ايتديكى احكام ايله تأليف ايله مك ايشته اول باول بومسأله نك حل وفصلى اقتضا ايديوردى كه بوده بالطبع آباء نصرانيه يه تعلق ايدن خصوصاتدن ايدى . خرستيانلغك ايلك عصرلرنده يتيشن آباء نصرانيه نك قسم اكثرى دين مسيحى يى قبول ايتمه دن اول فلاسفه‌نك، ادبيونك تحت تربيه وتعليمنده پرورده اولمش، يونان وروما حكمت وادبياتنى تحصيل ايله مش رجال معرفتدن بولندقلرى ايچون بوصنف آباء نصرانيه بالطبع يونان وروما حكميات وادبياتنه متمايل ايديلر. بوجهتله اومعارفه نظر حرمتله باقارلرايدى.

خرستيانلغك ظهورى زماننده موجود اولان مدرسه لرده فلاسفهٔ وثنيه نك، ادبيونك تدريساتى غايت واسع ايدى. اويله كه عادتا بوكون اوروپاده كى علوم وادبيات مدرسه لرنده كى تدريساته معادل طوتيله بيلير .

بوتدريسات ايسه قرون وسطى حكمياتنده فنون سبعه نامى آلتنده جمع ايديلن يدى فندن عبارت ايدى كه شونلردر :

غرامر (علم ادب)، علم جدل (Dialectique)، علم بلاغت (Rhéthorique)، موسيقى وغنا ، آريتمطيق (علم حساب) علم هندسه، علم هيئت .

بوندن بشقه ادبيون تدريسات جاريه ده آثار ادبيه وشعريه يى ده تفسير ايدرلر ايدى.

ايشته ادبيون وفلاسفه نك اداره ايتدكلرى بو تدريسات عاليه يه مقابل آباء نصرانيه نك اصل وظيفه سى ده خرستيانلغك تعليم ونشرينه تعلق ايديور ايدى. ذاتاً بونلرك ايلك ايشلرى، الك مهم خدمتلرى نصرانيلكى توسيع وتعميم ايله مكدن عبارت دكلمى ايدى؟ حضرت عيسى بالذات حواريونى تعليم ايتدى . حواريونده آباء نصرانيه نك معلملرى ايدى. بونلر ايچونده اثر نبى يه، مسلك حواريونه اقتفا ايله مك لازم ايدى . بووظيفه يه كوره آباء نصرانيه عندنده تربيهٔ مسيحيه يوقاريده تعيين ايتديكمز وجه ايله آدمى حيات سماويه يه حاضرلمق اوزره تلقى ايديليوردى. كليسايه داخل اولمق يعنى جماعت نصرانيه يه التحاق ايله مك ايشته آباء نصرانيه ايچون مقصد تربيه بوندن عبارت ايدى . چوجقلر ايچون بوتربيه دها مكلف ومعتنا طوتيليردى . باخصوص اطفالك تربيه سنده يعنى نصرانى يا بلمسنده آحاد افرادندن بولوندقلرى جمعيتك احوال معيشتنى كوزتمك ، شرائط حياتيه سنى حسابه قاتمق لازم ايدى .

آباء نصرانيه نك او مقصده مبنى ترتيب واجرا ايلدكلرى تعليمه قاتچيسيس (Catéchèse) ومعلمره قاته حيست (Catéchiste)، تلميذلره قاتخومه نوس (Catéchumène)، واو تعليمك صورت اجراسنه ده قاته حومه نا (Catéchuménat) تعبير ايديلير ايدى .

بوتعليم ايسه كليساجه تصويب ايديلن ترتيبه كوره خرستيانلغك اصول واحكامنى تبليغ ايله مكدن عبارت ايدى .

قاته حومه نا دينيلن تعليم دينى خرستيانلغه قبول ايچون برنوع تجربه وامتحان دورى ايدى . حتى بوتعليم كليساده اجرا ايدلميوب تعميدخانه لرده (Baptistères) ده اداره اولنيور ايدى ، وبر آدم دوغريدن دوغرى يه خرستيانلغه قبول اولنميوب اولا قاتخومه نوس اوله رق دائرهٔ تعليميه قبول اولنه رق كنديسنه احكام نصرانيه تلقين ايديلير ، تعليم وتجربه دورى كچدكدن صوكره تعميد ايديله رك نصرانيتكه صورت قطعيه ده داخل اولور ايدى. كوريليوركه خرستيانلق بدايت انتشارنده عادتا كيزلى برطريق كبى ايدى .

ایشته آباء نصرانیه‌نك اجرا ایتدكلری تربیه وتعلیمك برنجی مرتبه‌سی بوندن عبارت ایدی . میلادك ایلك اوچ عصرنده تربیهٔ مسیحیه همان بویله دوام ایتدی . كلیسا مظالم وتعدیات ایچنده افراد واعوانی قاتیحیسیس اصولیله تزییده چالیشیور ایدی . فقط وثنیونك ، فلاسفه وادیبونك اداره ایتدكلری تدریسات عالیه‌یه قارشی تربیهٔ مسیحیه‌یی بودرجه‌یه حصر ایتمك قابل اولورمی ؟

بوحالده آباء نصرانیه ایچون برمهم مسأله‌ده دائرهٔ تعلیمی براز توسیع ایتمك ، ادیبون وفلاسفه مكتبلرنده دوام ایدن تدریسات ایله كندیلرینك نشرعیسویت امرنده اجرا ایلدكلری تعلیماتی تألیف وتوفیقه چالشمق خصوصندن عبارت قالیورایدی .

برنجی ، ایكنجی ، اوچنجی عصرده كلن آباء نصرانیه‌نك بوبابده‌كی فكرلری پك متخالفدر . آباء مومی الیهمی كوزلجه تدقیق ایتمك ایچون اوچ صنفه تفریق ایده‌جكز . بوتصنیفده ـ مقصد حاصل اوله بیلمك ایچون ـ تاریخ صره‌سی دكل ، عرق فرق نظر اعتباره آلنمشدر . بوتقسیمه كوره میلادك ایلك اوچ عصرنده برحیات اولان آباء نصرانیه‌نك برنجی صنفنده یهودی عنصری ، ایكنجی طاقمنده یونان عنصری ، اوچنجی قسمنده روم (Romaine) عنصری غالبدر . صنف اوله منسوب اولان آباء نصرانیه بالخاصه عائله تربیه‌سندن بحث ایتمش ، ایكنجی طاقمدن اولان آباء اك زیاده « قاتیحیسیس » دینیلن تعلیم ایله مشغول اولمش ، اوچنجی قسم آباء نصرانیه‌ده خرستیانلرك اوزمانلرده جاری اولان تربیهٔ وثنیونه وفلاسفه‌یه صورت ودرجهٔ اشتراكنه دائر فكر ومطالعه بیان ایتمشلردركه ربانیات تاریخجه نظر اهمیته ، محیط المعارفده بحث وتعمیقه شایان اولان اصل ایكنجی واوچنجی صنف آبانك آرا وآثاریدر .

برنجی صنف آباء نصرانیه . — بونلرك تربیهٔ اولاده دائر یازدقلری اثرلرك جمله‌سی لسان یونانی اوزره تألیف اولنمش وبری مستثنا اوله‌رق هپسی سوریه ورومه‌ده وجوده كتیرلمشدر . بواثرلرك هر سطرندن افكار اسرائیلیه ترشح ایدر . آثار مذكوره بونلردر : رسالهٔ اقلیمنطی (Épître de Clément) ، رسالهٔ پولیقارپوس (Epître de Polycarpe) كه اولكنك تقلیدیدر .

تعلیم حواریون اثنی عشر (Enseignement des douze apôtres)

راعینامهٔ هرماس (Pasteur d 'Hermas)

مواعظ اقلیمنطیه (Homelies Clémentines)

كتاب معارف (Les Reconnaissances)

قوانین حواریه (Constitutions apostoliques)

اك زیاده تربیهٔ عائلهٔ نصرانیه‌دن بحث ایدن بو اثرلرده اولا اسقاط جنین ، نوزادلری سوقاغه براقمق عادتلرینك تركی توصیه ایدیلیور . ذاتاً فلسطیندن چیقان یهودیلرده یونانیلرك ، روملرك نوزادلری سوقاغه براقمق عادتلرینی تقبیح وتعییب ایتمشلر ایدی . ثانیاً چوجقلره اك كوچك یاشلرندن اعتباراً (مخافة الله) ی القا ایله‌مك وبونك ایچون اطفاله تكلمه باشلادقلری كبی كتب مقدسه‌دن بعض پارچه‌لر ازبر ایتدیرلمك تكلیف اولنیور . ذاتاً تربیهٔ ولدان بابنده دأب یهود دخی بوایدی . ملت اسرائیلیه‌ده اولدیغی كبی خرستیان عائله‌لرنده‌ده بو خدمت تربیه وتعلیم والده‌لره تحمیل ایدیلیور . مرتبهٔ ثانیه‌ده چوجقلر كتب مقدسه اوزرنده قرائته باشلاتدیرلمق اصولدن ایدی . خلاصه یوقاریده ذكر وتعداد ایتدیكمز اثرلردن مستفاد اولدیغی وجه‌ایله خرستیانلغك بدایت احوالنده عائله تربیه‌سی ـ یهودیلرده اولدیغی كبی ـ صرف دینی ایدی . چوجق معارف سائره تحصیلنه سوق ایدلسه ده اوحالده ینه بو تحصیلدن مقدم عائله تربیه‌سنی اكتساب ایتمش اولوردی . عائله نزدنده ابتداء تربیهٔ اولادك ، حتی مكاتب صبیانیه‌یه تودیع ایدیلن تربیهٔ ابتدائیهٔ تالیه‌نك صرف تربیهٔ دینیه‌یه حصری ، قرائته كتب مقدسه جزءلرندن باشلامق عادتی اسلامیتده‌ده جاری برقاعده‌در ، شعار دینیه‌دندر . اولاد اسلامكده اللرینه ویریلن ایلك كتاب قرائت كتاب قرآندر . حتی قاضی ابوبكر بن العربی بوبابده برطریقهٔ غریبه

بيان ايتمشدر . (انحای قرائت، اصول تعليم ماده‌لرينه باق) .

ينه آثار مذكوره‌ده مندرج اولان وصايای تعليميه‌دن اولمق اوزره كوچك چوجقلر حقنده نتيجه‌سی موجب وخامت اوله‌بيله‌جك درجه‌ده حلم و مسامحه كوسترلمامسی ، اطفالك افعال وحركاتنی دائما نظر دقت وترصد التنده بولنديره‌رق ايجاب ايتدكجه بلا محابا تأديبات جسمانيه اجراسندن‌ده چكنلمه‌مسی بيان ايديليور. حتی قوانين حواريه بو ماده‌يی اوزون اوزادی شرح ايديور :

«چوجقلره عتاب وعقاب ايتمكدن صاقنميكز. اطفالی عنف و شدتله تأديب و اصلاحه سعی ايديكز . بو بابده استعمال ايده‌جككز شدت ودرشتی ايله اونلری اولديرمزسكز قورتارمش اولورسكز. حضرت سليمان امثال حكمتنده بيورديغی كبی چوجغكی تأديب ايت كه سكا راحت ويرسين . چوجق آنجق تأديب ومجازات ايله اميد خير تأمين ايده‌بيلير. سن اونی دكنك ايله دوكرسك ، فقط روحنی مماتدن قورتاريرسك. ينه حضرت سليمان بر يرده بيوريوركه دكنكی اسركه‌ين اولادينی سومز . چوجق ايكن سن اونك كميكارينی قيركه بيوديكی وقت سرتلشوب سكا عاصی اولماسين . چوجغنی تأديب وضرب ايتمكدن صاقنانلر كندی شق فؤادی اولان اولادينه آجيمانلردر »

بوبابده‌كی وصايا بزه‌ده انتقال ايتمشدر . بزم كوچكلكمزده مكتبه چوجق باشلانيركن، خواجه‌نك يد تربيه‌سنه چوجق تسليم ايديليركن والده‌لرك پدرلرك معلمه ايلك كلامی، كلام ايجابی: « اتی سنك كميكی بنم » دستوری ايدی . بز او التفاتلری ايشيدوب كورمش ايدك !

برنجی صنف آباء نصرانيه ـ اقليمنطس ايله پوليقارپ استثنا ايديلنجه ـ جملهٔ تربيهٔ يونانيه عليهنده ايديلر. هله بو صنف آبادن اولان متنصرين ـ يهاوده (Judéo-chrétiens) بوبابده پك ايلری واريورلر ايدی. چونكه بونلر ايچون يهوديلك تعصبی باقی اولوب عندلرنده قانون دينی ، قانون سياسی ، قانون مدنی هپسی شیء واحد اولديغی كبی تربيه وتعليم ده عناصر دينيه‌يی، عدليه وادبيه‌يی جامع بر كليهٔ تدريسيه تشكيل ايديور ايدی. بونلرك احبار يهوددن فرقی يالكز عهد عتيقدن باشقه عهد جديده‌ده يعنی انجيله‌ده ايمان ايلمكدن عبارت ايدی.

بناءً عليه آباء مذكوره عندنده علوم يونانيه تهلكه‌لی عد اولندقدن فضله بتون بتون بی‌لزوم، فائده‌سز صاييليور ايدی . قوانين حواريه‌ده، كتاب معارفده ، مواعظ اقليمنطنيه‌ده علوم يونانيه وحدت الهيه‌يه ، اخلاق حسنه‌يه مغاير اولمق اوزره اتهام اولنمشدر. باخصوص مواعظ اقليمنطنيه‌ده پك شدتلی برلسان قوللانلمشدر . معلومدركه تدريسات قديمه‌ده تحصيلك شيمديكی درجهٔ ثانيه‌يه تعادل ايدن نوعی ادبياتده آثار شعريه‌نك شرح وتفسيرندن عبارت ايدی‌كه بو درسلرده ادبيون مناسبت دوشدكجه هربحثه دائر معلومات ويررلر، خصوصيله معبودلرك ، قهرمانلرك تاريخلرينی نقل وتوصيف ايدرلر ايدی. آباء نصرانيه‌نك اعتراضاتنه قارشی ادبيون درحال حس ايتديلركه حقيقت درسخانه‌لرده تاريخلرينی نقل ايتدكلری معبودلرك اكثر احوالی عقل سليم ايله قابل توفيق اوليه‌جق اباطيل اخبارندن عبارت . او وقت فلاسفه دين وثنيونی وجدان وترقیء افكار ايله هم‌آهنك اوله‌جق بر صورت ايله تأويل ايتمك، ادبيونده ايادیء متعلمين‌ده هزيود (Hésiode)ك اومروس (Homère) ك آثارينی محافظه ايليه‌بيلمك ايچون او ماصاللرده، بوافسانه‌لرده رموز والغاز ايله متواری تكميل بر علم طبيعت، برعلم اخلاق بولمغه موفق اولديلر. تفسير قدمايه توريه طريقی تطبيق ايتديلر .

معترضينه قارشی ديورلر ايدی‌كه او اثرلر حكما طرفندن غايت عالمانه بر صنعت ايله تأليف اولنمشدر . احتوا ايتديكی توريه‌لر آلتنده كيزله‌نن نكات ومزايا يالكز ادراك حكميانه مستعد اولان اهل عرفانه معلوم اوله‌بيلير .

فقط بوماهرانه تدبیرلرده تأمین مقصده کفایت ایتمدی یعنی مصنفات یونانیه‌یی آباء اولینك تعرضات وتعدیاتندن صیانت ایده‌مدی.

مواعظ مؤلفی بو تدبیرلرده، بو تأویللرده‌ده فلاسفه‌یی، وثنیونی ازعاج ایده‌جك یکی یکی اعتراض نقطه‌لری بولیوردی: «حقایق نافعه‌یی بوظرف ایچنه ستر ایتمکده، وبالخصوص بوظرفی مخل عار وحیا بر صورتله انتخاب ایله‌مکده معنا نه‌در؟ حقیقتده، اساطیر بدعت شیاطین‌در. چوجقلره آثار شعرایی اوقوتدیره‌رق تعلیم ایتمك اوبیچاره معصوملری افساد واخلال ایله‌مکدر. خصوصاکه چوجقلقده اکتساب ایدیلن ملکاتك بالاخره امحاسی‌ده پك زوردر. ایشته بونك ایچوندرکه قیرلرده، ترلالرده یاشایانلر، جهل ایچنده بویان اولانلر اخلاقجه اوقدر بوزولمامشدر. بناءً علیه گنجلری تحصیل اشعاره سوق ایتمه‌ملیدر. یالکز آثار شعریه‌دن دکل، آثار فلسفیه‌دن‌ده احتراز ایله‌مك لازمدر. اولیای اطفال غایت احتیاطکارانه، دوراندیشانه حرکت ایدرك چوجقلرینك روحلرینی - سن احتراصات ادراك ایتمه‌دن اول - ملکات فاضله افاضه ایده‌جك کتابلر ایله تربیه وتشکیله بذل همت ایتملی‌در. وبوبابده دهازیاده تحصیل امنیت ایچون چوجقلری ارکن اولندیرملیدر [۱]. سویله‌مکه حاجت وارمیدرکه کتب یونانیه‌یی یالکز چوجقلر دکل بیوکلرده قرائت ومطالعه‌دن قطعیاً اجتناب ایتملیدر.» «مواعظ اقلیمنطه» کبی «کتاب معارف»ده عین وصایا ایله مالیدر. شوقدرکه بونك لسانی اوقدر شدتلی دکلدر. مثلا کتاب معارفده علوم وادبیات یونانیه حقنده شویله کوچك بر مساعده وار: بر آدم وقتیله معارف یونانیه تحصیل ایتمش اولورسه وثنیون ایله خلاف [۲] ده بولندیغی زمان یالکز اووقت معارف مذکوره‌یی تذکر وتخطر ایده‌بیلیر ایمش.

[۱] بوده یهودی عادتیدر.

[۲] خلاف مسائل دینیه اوزرینه مجادله‌در controverse مقابلی

کوریلیورکه برنجی صنف آباء نصرانیه‌نك تربیه وتعلیم اهالی حقنده التزام ایتدکلری رأیلر هپ یهودیلکدن ترشح ایتمه فکرلردر. یهودیدن دونمه اولان بو طاقم آباء نصرانیه‌نك، ربانیون عیسویه‌نك خرستیانلغه یهودیلك قاریشدیرمق خصوصنده‌کی غیرتلری، بیضهٔ غرای احمدینك درر پاش انوار اولدیغی دور اول اسلامیتده یهودیدن مسلمان اولمش احبار بنی اسرائیل‌ده تقلید ایتمك ایسته‌دیلر، اسلامیته‌ده افکار یهودیه القا ایله‌مك عزمنده بولندیلرکه علمای محققین بو افکار دخیله‌یی پك عالمانه بر تدقیق ایله تفریق ایدرك منشئنه نظراً اباطیل مقامنده اسرائیلیات نامیله مهجور ایله‌دیلر.

— ایکنجی صنف آباء نصرانیه. — برنجی صنف آباء نصرانیه‌نك مرکزی سوریه، روما ایدی. ایکنجی طاقمك مرکزی مصر، اسکندریه‌در. مصرده دخی خرستیانلغك دور اولی افکار اسرائیلیه‌نك تحت نفوذ وتأثیرنده کورینیور. لکن بوراده - خرستیانلغك ظهورندن اول - اسرائیلیت یونانیته تماس ایتمش، عنصر یونانه قاریشمش، بو سببله کلی تحوله اوغرامش ایدی. هله حکمای اسکندرانیونك اواین وآخرینه مهد اقبال اولان اسکندریه‌ده، بومدینهٔ علم وحکمتده یهودیت بر نوع فلسفه وحکمت اولمش ایدی. بناءً علیه نصرانیتك مصرده، اسکندریه‌ده تصادف ایتدیکی فکر یهود، سوریه‌ده‌کی کبی صرف توراتی دکل، فلسفهٔ یونانیه ایله دکیشمش باشقه بر فکر ایدی. یهودیلك کبی خرستیانلق‌ده بو اقلیم معرفتده تحوله دوچار اولدی، فلسفه‌یه میل ایتدی.

مصرده‌کی استادان نصارا اصول تعلیملرنده، افلاطون اسرائیلی لقبی ایله اشتهار ایدن فیلونك، بو یهودی فیلسوفك اصولنی طوتدیلر. آباء اولیندن اسکندریه‌لی اوریجانوس (Origène) اسکندریه‌لی اقلیمنطس (Clement) وایکنجی صنف دیکر بعض آباء (فیلون)ی فوق العاده بر نظر تعظیم وحرمتله تقدیر وتلقی ایتمشلردر. مصرده مرکز تربیه وتعلیم عائله، خانه دکل، بالخاصه مکتبدر،

مدرسه‌در. بودار تحصیلره متعلین نصارا آقین ایدیور، مکتب کلیسانك بر عضو رسمیسی صفتنی آلیور، اسقفك نظارتی تحتنده ترقی ایدیور، حتی نصارا مکتبلری وثنیون مدرسه‌لری ایله رقابته چالیشیور. اووقت ایسه وثنیون مدرسه‌لری، شیمدیکی اوروپا دارالفنونلرینه قیاس قبول ایده‌جك درجه‌ده وسعت تدریسات ایله متصف ایدی.

خلاصه اسکندریه مکتب حکمتنك اسکی تلمیذلری اولان آباء نصرانیه تدریسات دینیه ایله تدریسات علمیه وادبیه‌یی توحید ایله‌مك، علوم موجوده‌یی تبلیغات دینیه‌یه مدخل اتخاذ ایتمك فکرینی التزام ایتدیلر. بوده طبیعی دکلمی ؟ چونکه بوصنف آباء نصرانیه یوقاریده دیکمز کبی قلبلرینی دین عیسایه ربط ایتمه‌دن اول حکمیات وادبیات ماضیه‌یه مفتون اولمش ایدی. بونك ایچوندرکه دین ایله فلسفه‌یی تألیف ایله‌مك، وحی ایله عقلی توفیق ایتمك غیرتنه دوشدیلر. ذاتاً آنلردن اول فلاسفهٔ یهوددن افلاطون اسرائیلی لقبیله اشتهار ایدن اسکندریه‌لی فیلونده یهودیلك ایچون بوغیرتی اظهار ایتمش ایدی.

معلومدرکه رواقیون (Stoïciens) یاخود اصحاب مظله دینیلن فرقهٔ حکمانك منطقلرنده علم جدل (dialectique) ایله برابر علم بلاغت (Rhétorique) وعلم ادب (Grammaire) داخل ایدی. بوندن باشقه حکمای رواقیون آثار شعریه‌یی‌ده تفسیر ایدرلردی‌که ایلك اول، یونان شاعرلرندن « اومیروس »ك «هزیود»ك اشعارینه اصول توریه (Allégorie) یی تطبیق ایدن ینه آنلردر. اووقتك تدریسات حکمیه وادبیه‌سنی تشکیل ایدن علوم ثلثه‌یه علم موسیقی علم حساب، علم هندسه، علم هیئت کبی ریاضیاتدن علوم اربعه انضمام ایدرك تدریس پروغرامی بوقاریده صایدیغمز یدی علمی احتوا ایدردی. هیأت مجموعه‌سنه‌ده علوم سبعه نامی ویریلیردی بوعلملرك تحصیلی احراره مخصوص اولدیغی ایچون فنون حریه (Arts libéraux) نامیله یاد ایدیلیردی.

اسکندریه‌لی فیلون بومعلوماتك جمله‌سنی فلسفهٔ کلیه نام مشترکی التنده جمع ایدرك بونك جامع اولدیغی فصول وحقایقی توریه وکنایه طرزنده اوله‌رق توراتده کاملاً موجود ومندرج عد ایدیور ایدی. بناءً علیه توراتك احتوا ایلدیکی مأل ومعانی‌یی حقیله ادراك ایده‌بیلمك ایچون علوم سبعه‌یی تحصیله، فلاسفهٔ وثنیه‌نك آثارینی مطالعه ایتمکه لزوم کوریوردی ایدی. فیلونك اقوال ووصایاسنه نظراً :

اولا مسائل دینیه‌یه تعلق ایدن سفسطه‌لری رد وجرح ایده‌بیلمك ایچون علم جدل تحصیلی الزم ایدی.

ثانیاً علم بلاغت اوکرنمك، چونکه عقل وحکمت نطق ایله افاده ایدیلیر.

ثالثاً ریاضیات وهیئت تحصیل ایتملی. چونکه فکر بشر بوسایه‌ده تجرید (Abstraction) وتعمیم (Généralisation) کبی لازمهٔ حکمتدن اولان انفعال ذهنیه‌یه آلیشیر، نظام عالمی تقدیره، کتب سماویه‌نك حاوی اولدیغی اسرار وحکمیاتی فهم وادراکه استعداد کسب ایدر.

بونلردن باشقه فیلون آثار شعریه وادبیه مطالعه‌سنی‌ده مرتبهٔ اولاده تصویب وتوصیه ایدیور. چونکه اوده رواقیون وادبیون کبی شعرانك نقل ایتدکلری افسانه‌لرك، نظم ایتدکلری ماصالرك تحتنده مستتر معانیٔ عمیقه ورموز حکمیه بولیور ایدی. کوریلیورکه فیلون یهودیلك ایچون معارف یونانیه‌نك تحصیلنه یالکز مساعد دکل، لزومنه‌ده قائل.

ایشته میلادك ایلك عصرلرنده یتیشن آباء نصرانیه‌دن اسکندریه‌لی قله‌مان (اقلیمنطس الاسکندر)ك، اوریژن (اوریجانوس)ك خرستیانلق نقطهٔ نظرندن حکمیات وثنیون حقنده‌کی فکرلری‌ده اومرکزده ایدی. اوریژن کتب مقدسه‌نك فهم وادراکی ایچون اقتضا ایدن علملری صایدقدن صوکرا دیورکه :

« فیلسوفلرك، هندسه، موسیقی، علم ادب علم بلاغت، علم هیئت حقنده دیدکلری کبی بو علملر فلسفه تحصیلنه نه قدر مظاهر ومقتضی ایسه

تعليم فلسفه‌ده خرستيانلغه اودرجه لازمدر. »

— ايكنجى صنف آباء نصرانيه‌دن اسكندريه‌لى اقليمنطس ، معارف يونانيه‌نك نفع تحصيلى حقنده پك چوق ادارهٔ كلام ايتمشدر. بونكله برابر متعلمين نصارايه معيشتده فوق العاده ساده‌لك، رياضت توصيه ايديور. په‌داغوق (Pédagogue) يعنى ربانى ناميله يازديغى بر اثرده اصول معيشت و معاشرتك اڭ كوچك تفرعاتنه وارنجه‌يه قدر تصوير وتفصيل ايله‌مشدركه اثرك بو پارچه‌سى آداب معاشرته دائر اون التنجى عصرده اطفال ايچون تأليف ايديلان بركتابه نقل ودرج اولنمشدر[١]. اقليمنطس كنجلره شرابى ، ضيافت اكلنجه‌لرينى (Festins) منع ايديور . شبان ايچون استحمامه پك آز مساعده ايتديكى حالده جيمناستيق درسلرينى شدتله توصيه ايليور.

ينه آباء نصرانيه‌دن اسكندريه‌لى اوريجانوس معارف يونانيه‌نك شدتلى حاميلرندن ، غيرتلى ناشرلرندندر. اسكندريه‌ده اقليمنطسدن صوكرا مدرسلكنه خلف اولديغى مكتبك متعلمينى آز زمان ايچنده اوقدر تكثر ايتمشكه اوريجانوس طلبه‌يى ايكى قسمه آييره‌رق صنف ابتدائيسنى بر معاونه ترك ايله تحصيلده برآز ايلريله‌مش اولان شاكردانه كنديسى آيرى برسماعخانه (Puditoi-re)ده يوكسك درسلر تعليم ايتمكه باشلامش . درسنه، بونامله معلمى دكله‌مك اوزره وثنيون بيله دوام ايدرلر ايمش. جميتلى سامعين حضورنده مذاهب فلسفه‌يى تنقيد ومؤاخذه ايدر، فطانت وذكا صاحبى اولان تلميذلرينه رياضيات تعليم ايدر، بو وجه ايله آنلرى تحصيل حكميانه اعداد وتشويق ايلر ايدى . جاهلره قرائت اوكرنمكى، ادبيات تحصيل ايلمكى توصيه ايدرك مدار ترغيب اولمق اوزره بودرلو تحصيللرك كتب مقدسه‌يى ادراكه ياردم ايله‌ديكنى سويلر ايدى. اوريجانوس شهرى ترك ايتدكدن صوكراده اخلافى زماننده بو فكرلرك رواجى اودرجه قوتلى اولمسه‌ده ينه دوام ايتمش، دردنجى عصرك نهايتنه قدر سورمشدر.

اوريجانوس اسكندريه‌دن مفارقت ايتدكدن صوكرا قيصريهٔ شامه (قيساريه) كله‌رك بوراده قدس وقيصريه اسقفلرينك صحابت وحمايتى تحتنده يكى بر مكتب تأسيس ايلمشدركه بوسايه‌ده قيساريه بلده‌سى اووقتلر خرستيانلغك شهرتلى برمركز معرفتى اولمش ايدى. اوريجانوس عادت قدمايه مخالف اوله‌رق درسلرك جمله‌سنى كندى درعهده ايتمش ايدى. اتخاذ ايله‌ديكى اصول تدريس سوقراطك انحاى تعليمنه تقليداً يرى زرع ايتمه‌دن فلح ايتمك يعنى اكه‌دن سورمك قاعده‌سنه موافق ايدى . اوريجانوس بو قاعده‌يه توفيقاً اولا اذهانى حراثت ايدر، حاضرلار ، بعده صره‌سى ايله علم جدل ، علم طبيعت ، علم كيان ، علم هندسه ، علم هيئت ، نهايت علم اخلاق وبوندن صوكراده علم الهيات درسلرينى اوقودير ايدى . اثناى تدريسده تلاميذينه حكمت وادبيات يونانيه‌يه دائر اولان بالجمله آثارى مطالعه ايتملرينى توصيه ايدر ايدى. يالكز آثار ملحدينى بوتوصيه‌دن استثنا ايلر ايدى؛ پك حقلى اوله‌رق ديور ايدى‌كه: انسان حكمادن يالكز برينك رأينه واقف اولور ايسه او وقت مضر برتأثير آلتنده قالمش اولور. بونك ايچون تكميل حكمياتى اوقوملى، مقايسه ايتمليدر . كنديسى‌ده بو قوله توفيقاً تلاميذى ايله برلكده كافهٔ مذهب فلسفه‌يى آيرى آيرى تدقيق ايله صوابنى خطاسندن تفريق ايدر ايدى. اوريجان ديار علم ومعرفتى بويله سربست سربست سير ايتدكجه كنديني جنتده ظن ايدر ايمش. آسيانك هرنقطه‌سندن، هر بلده‌سندن اوريجانك درسخانه‌سنه قوشوب كلنلر پك چوق ايمش، حتى برطاقم اسقفلر بيله بو معلم شهيرى دكله‌مك، حلقهٔ تعليمنه كيرمك ايچون اوزاق يرلردن قالقوب كليرلر ايدى. اوريجانوسك تلاميذى بو ربانينك فكرلرينى ولايتك باشليجه شهرلرنده نشر ايتديلر. چوغى اورالرده اسقف اولدى .

نصرانيته ارواح ايله برابر اذهانى‌ده جلب

[١] Civilité par Erasme

ايدن، وكتب مقدسه‌يى توريه (Allégorie) طريقيله ايضاح ايدرك عائد اوليهٔ نصرانيه‌يى نوعما بر مذهب فلسفى شكلنه افراغ ايله‌ين بو غيرت عليه بالطبع معارضه‌سز قالمادى. اسكندريه‌ده بيله بيوك برفرقه مواعظ اقليمنطيه‌يى تنظير ايدرجه‌سنه او مسلكك عليهنده بولنيور ايدى. واقعا بونلر بر درجه‌يه قدر اقليمنطيلرى، اوريجانلرى يورديلر، فقط منع ايده‌مديلر.

— اوچنجى صنف آباء نصرانيه‌دن آفريقالى ترتوليانوس (Tertullianus) (١٦٠ — ٢٤٥) ايسه يازديغى اثرلرك برنده خرستيانلرك گناهه كيرمكسزين، وثنيته دوشمكسزين سلوك ايده‌بيله‌جكلرى مكاسب وصنايعك تعيينى مسأله‌سندن بحث ايتديكى صره‌ده قرائت ادبيه‌نك مناسبات بشريه‌ده لزومنى تصديق ايله تحصيلات دينيه‌نك تحصيلات ادبيه وحكميه‌يه موقوف اولديغنى اعتراف ايلمشدر. ترتوليانوسك فكرينه كوره اطفال نصرانيه‌نك تربيهٔ ادبيه‌لرينى ادبيونه توديع ايله‌مك ايجاب ايديور ايدى. چونكه بوذات نصارا ايچون ادبيون صنفنه سلوك ايلكى قطعياً تجويز ايتميور ايدى.

ايشته ايلك اوچ عصر ميلادى‌ده ظهور ايدن آباء نصرانيه‌نك تربيهٔ عموميه حقنده‌كى فكر ومسلكلرى يوقاريدن برى ايضاح ايدلدى. اولاد نصارانك تربيهٔ دينيه‌لرى يا عائله‌ده و ياخود قاته‌شه‌ز اصولنده اولان مكتبلرده جارى اوليوردى. بونكله‌برابر خرستيان‌چوجقلرى ادبيات وعلوم تحصيل ايتمك ايچون وثنيون، ادبيون مكتبلرينه‌ده دوام ايديورلر ايدى. معارف يونانيه‌نك تحصيلى، مدارس وثنيونه دوام ايله‌مك خرستيانلر ايچون‌ده سربست ايدى. دردنجى عصرميلادى بوحال ايچنده ادراك ايله‌دى.

دردنجى وبشنجى عصرده آباء نصرانيه — دردنجى عصرده نائل استقلال و سربستى اولان كليسانك خرستيان اولادينى وثنيون مكتبلرينه دوام ايلمكدن منع ايتمسى، زمان بزمان تكثر ايدن ذريات‌نصرانيه ايچون كندى اصول‌واحكامى تحتنده يكى بر مسلك تربيه وتعليم اتخاذ ايلمسى پك مأمول ايدى. حالبوكه بويله اولمادى. واقعا وثنيون ومشركينك بعض مراسم علنيه وآيين خارجيلرى منع اولندى. فقط مكاتب وثنيه عليهنه هيچ برتدبير زجر وشدت اتخاذ واستعمال اولنمادى. بالعكس معارف وثنيه مظهر رغبت اولدى. (بوحالك اسبابى باشقه برماده‌ده ذكر وايضاح اولنه‌جقدر.) حتى دردنجى عصرده خرستيانلردن‌ده ادبيون مسلكنه انتساب ايدنلر اولدى. چونكه ادبيون عدادينه كچمك ايچون اجراسى مقتضى اولان مراسم وثنيه‌يه رعايت ايتمكه مجبوريت قالمامش ايدى. ادبيون نصرانيه شعراى قديمه‌يى وثنيت نقطهٔ نظرندن دكل يكى بر فكر حكمت نقطهٔ نظرندن ايضاح ايتمكه باشلاديلر. نصارا ادبيوننك الك قدمليلرى دردنجى عصرده يتشن آباء نصرانيه‌دن نازيانزلى غره‌غووار (Grégoire de Nazianze) ايله سن باسيل (Saint Basile) وسن آمبرواز (Saint Pmbroise) در. بونلرك اوچى‌ده اوريجانوس مكتبى رجالندندر.

دردنجى عصرده معارف وثنيونه (Païens) طرفدار و مدافع قالان آباء نصرانيه ايچنده نازيانزلى غره‌غوار (غره‌غوريوس النازيانزى) بو عصر ميلادى‌ده الك زياده ذكره شاياندر.

غره‌غووار ادبيونك تحت‌تربيه‌سنده يتشمشدر. فلاسفه وخطبا ايله مناسبات صميميه عقد ايتمش ايدى. بونك ايچون علوم وادبيات يونانيه‌يه پك زياده طرفدار ايدى. يازديغى بر اثرده دين عيسوينك علويتنى اثبات و اعتراف ايله برابر خرستيانلر ايچون معارف يونانيه‌يه اشتراك ايتمك حقنى مصرانه طلب و مدافعه ايتمشدر. حتى بر كليساده وعظ ايدركن كثرتلى برجماعته قارشى علوم وادبيات يونانيه‌يى مدافعه صددنده شويله ديمشدر:

«علوم وادبيات يونانيه بزم ايچون بيوك بر نعمتدر. معارف يونانيه عليهنده‌كى اعتراضات نه قدر چوق اولور ايسه اولسون ينه حقسزدر. حكميات وادبياتى تحقير ايدنلر قبا آدملردن،

معلوماتسز کسه‌لردن عبارتدر . جهللرندن او - تاندقلری ایچون ایسترلرکه هرکس‌ده اونلر کبی جاهل اولسون »

ینه تکرار ایده‌لم‌که معارف یونانیه‌یی، حکمیات وثنیه‌ونی التزام ایدن آباء نصرانیه فلاسفه وادبیوندن استماع ایتمش، آنلرك دائرهٔ تدریسلرنده یتشمش، آثار متقدمینی تحصیل ومطالعه ایله‌مش ارباب معلوماتدن ایدیلر. بونك ایچون او معارفی حمایه، مخاصملرینه قارشی مدافعه ایدیورلر ایدی. فقط میلادك ایلك عصرلرنده یتیشن آباء نصرانیه ایچنده معارف یونانیه دشمنلری‌ده اکسیك دکل ایدی. فقط تأثیرلری اولمیوردی. فلاسفه، ادبیون تدریساته دوام ایدیورلر ایدی، ایسته‌ینلر اولادینی بونلرك مکتبلرینه سربست سربست کوندریورلر ایدی. شوقدرکه ادبیونك فلاسفه‌نك آباء نصرانیه اوزرینه تأثیری اولدیغی کبی معارف یونانیه‌یه مخاصم اولان آباء نصرانیه‌نك‌ده ادبیونك تدریساتنه نفوذی اولمشدر . بونلر بعض اعتراضات محققه قارشیسنده نصرانیتك فکر زمانه بخش ایتدیکی استعداد مقابلنده تدریسات ادبیه‌ده تفسیر شعارده آرای جدیده ایله متناسب اصلاحات وتجددات اجراسنه مجبور اولمشلر ، اسکی زمان اصنامنك افسانه‌لری ایله دولو اولان آثار شعریه‌یی توریه ایله تأویل ایدرك علم طبیعت وعلم اخلاقه عائد اودرلو تأویللی مباحث متنوعه ایجاد ایلمشلردر. آنجق خرستیانلقده معارف یونانیه‌نك دوام رواجی یوقاریده اسملری کچن بعض آباء نصرانیه‌نك حمایت وصحابتی سایه‌سنده انجق درت عصر قدر جاری اولمش، بومدتده خرستیانلق او معارفدن کلی استفاده ایتمش ایسه‌ده آندن صوکرا نصرانیت عالمنی بر جهالت ظلمتی قاپلایه‌رق بو حال تعصب تادور انتباهه قدر حکمنی سورمشدر .

معارف یونانیه علیهنده خرستیانلغك ایلك مداخلهٔ قهریه‌سی ۳۹۸ تاریخ میلادیسنده عقد ایدیلن قارتاجه سنه‌وسی (concile) نك قراریله باشلامشدر .

علوم یونانیه علیهنده بولنان آباء نصرانیه‌نك الك شدتلیسی لاتین کلیساسی ارکانندن (سن او - کوستن) در. بو آدم کنجلکنده علم ادب، علم بلاغت تحصیل ایتمش، شعره پك زیاده محبت اظهار ایله - مش ایدی . فقط تنصر ایتدکدن صوکرا آمال شبابنی، کنجلك افکارینی بتون بتون ترك ورد ایتمشدر. کنجلکنده اوقدر شوق ومحبتله تحصیل، روماده، میلان‌ده اوزنه اوزنه تدریس ایله‌ش اولدیغی علم بلاغتی تحقیر ایچون ایراد ایتدیکی شو سوزلر شایان تذکاردر :

« بن‌ده برزمان لاف بازرکانلغی ایتمش ایدم ».

هیپون (Hippon) یعنی بونه اسقفی ایکن چیچرونك آثارندن بعض کوچ پارچه‌لری استیضاح ایچون کندیسنه مراجعت ایدن کیمسه‌لره جوابا : « ظن ایدرمیسکزکه براسقف (Evèque) بویله شیلرله مشغول اولسون، هم ایسته‌سه‌م ده هیپونده چیچرونك اثارندن برنسخه بیله بوله‌مام » دیمش.

بوپاپازك القا آتنه بناءً درکه قارتاجه سندوسی اسقفلره آثار وثنیونك مطالعه‌سنی منع ایتمشدر.

روما ویونان علوم و ادبیاتی رواجدن ساقط اولدقدن، تدریس ومطالعه‌سی منع ایدلدکدن صوکرا نصرانیت‌ده جهالت شدتی کوندن کونه آرتدیردی. « سن ژه‌روم » ك تعبیرنجه جهل ایله قدسیت توأم عد اولنمغه، اسقفلر، پاپازلر ایچون بله علم ومعرفت اوکرنمك معایبدن صاییلمغه باشلادی . التنجی عصرده بیوك سن غره‌غووار، لساننده صادر اولان صرف ونحو خطالری، کلمه لحنلری ایله افتخار ایدر ایمش. « هاتف الهینك کلامنی قواعد ادبیه‌یه تابع طوتمقدن حجاب ایدرم » دیر ایمش. جهل ایله نه تأویللی افتخار! .

ینه رنس (Reims) آرشوه‌کی (رئیس الاساقفه مطران) اولان « هه‌ریو » نفسنی شوائب تحصیلدن بری قیلدیغی ایچون تشرف ایدر ایمش .

نه حاجت نصرانیتده حجت دین کبی تلقی ایدیلن، خرستیانلغك الك برنجی محررلرندن عد اولنان (شاتوبریان) بیله دها دون « الله‌ه خوش کورونمك ایچون جاهل اولمق لازمدر » دیمشدر. العیاذ بالله.

اوروپا مؤلفلرینك اکثریسی دردنجی عصردن

صوکرا بتون خرستیانلق عالمنی استیلا ایدن، دور انتباهه قدر اذهان عمومیه‌یی پنجۀ آهنینی ایچنده صیقوب ازن جهالتك سببنی کلیسایه عطف ایتمکده براز مسامحه ایدرلر، طرفکیرلك کوسترلر. حالبوکه اك طوغری تنقیدات تاریخیه ایله ثابتدرکه اوروپاده قرون وسطا جهالتنك، باربارلغنك مبدئی قرون عتیقه‌دن موروث آدم اولان علوم ومعارفك نشر وتدریسی منع اولندیغی تاریخدر. علوم وادبیاتده دور انتباهك منشیٔده معارف قدیمه‌نك، آثار اصلیه‌نك اندلس اسلاملری دلالتی ایله یکیدن نظر اعتباره آلندیغی زمانه تصادف ایدر. اوروپاده بوفترت علمیه‌یه باشلیجه کلیسا سبب اولمشدر. چونکه علوم ومعارف قدیمه‌نك دور کشایشنی کلیسا منع ایتمش، دور انتباهك افتتاحنه‌ده اك زیاده ینه کلیسا مخالفت کوسترمشدر.

دین مبین احمدینك علویت احکامی مقتضای منیفندندرکه اهل اسلام علم ومعرفتی نره‌ده بولورسه اخذ وطلب ایتمك کبی بر وظیفۀ جلیله ایله مأموردر. «الحکمة ضالة المؤمن اخذها اینما وجدها» حدیث شریفی بوبابده نه قدر عالی بر حجت بلیغه تشکیل ایدر. حقیقت علمك دین ومملکتی یوقدر. بونك ایچوندرکه اسلامیت هرزمان علوم ومعارف عقلیه‌نك تحصیل وتوسیعنه حرص ورغبت کوسترمش، وخرستیانلغك آباء نصرانیه دورنده علوم ومعارف عقلیه علیهنده اعلا ایتدیکی حرب تعصبدن مسلمانلقده هیچ بر اثر کورولمه‌مشدر. اسلامیت ظهور ایدر ایتمز شرفیابش انتشار اولدیغی اقطار وممالکده بولدیغی علومی دائرۀ تحصیلنه اخذ ایدرك ترقیلرینه‌ده پك زیاده خدمت ایلەمشدر. دردنجی عصرهجری هنوز انجامنی ادراك ایتمامش ایدی‌که هندك، چینك، مصرك یونانك علوم وحکمیاتی قبضۀ اسلامه کچمش، اوزمانلرده موجود ومدون اولان آثار مهمۀ علمیه لسان اسلامه نقل وترجمه اولنمش ایدی. ایشته آباء نصرانیه‌نك فکر وتعصب جاهلانه‌لری آلتنده غربده علوم ومعارف عقلیه کلیاً محو ومندرس اولمق درجه‌سنه کلمش ایکن مسلمانلر احکام جلیلۀ دینیه توفیقاً علوم ومعارفی ظل حمایه‌لرنده حفظ وصیانت، ترقیات علمیه‌یه پك زیاده صرف غیرت ایدرك شرقی باشدن باشه انوار معارفه غرق ایتمشلر ایدی.

بو حقیقت اك صریح بینات نقلیه، اك قوتلی حجج تاریخیه ایله ثابت، آثاری الیوم کوز اوکنده باقی ایکن ینه اوروپا مؤلفلرندن بعض غرضکاران اسکندریه کتبخانه‌سنك فتح اسلامده حضرت عمر (رضی الله عنه) ك امریله احراق ایدلدیکنی ادعاده اصرار کوستریورلر. کویا، فاتح مصر اولان عمرو بن العاص حضرت خلیفه‌یه یازمش‌که اسکندریه‌ده بیوك بر کتبخانه وار بوراده‌کی کتابلری نه یاپه‌لم؟ خلیفه حضرتلری‌ده جوابلرنده: «او کتابلری تدقیق ایدیکز مندرجاتلری قرآن کریمه مخالف ایسه یاقیکز، موافق ایسه قرآن وار ایکن آنلره لزوم یوق ینه یاقیکز» بویله معناسز ومتناقض بر جواب حضرت خلیفه‌یه اسناد اوله‌بیلیرمی؟ اودرجه حامیٔ علم وعرفان اولان، علمی صوك درجه‌ده تعزیز وتقدیس ایدن بردین جلیلك مقام امامتنده بولنان بر ذات عالی شان ایچون علم علیهنده اویله بر امر ویرمك هیچ قابلمی‌در؟ نه بیوك بر بهتان؟

حالبوکه تاریخ صحیح او خبرك کذبنی ذاتاً اثبات ایتمشدر. اسکندریه کتبخانۀ شهیرینك برقسمی قیصر زماننده احراق اولندیغی کبی قسم متباقیسی‌ده نصرانیلر ایله وثنیونك یعنی دین عیسوی ایله حکمت یونانیه‌نك مجادله‌لری، محاربه‌لری هنکامنده یعنی میلادك ٣٩٠ تاریخنده تعصب نصرانی آتشیله یانمش، حتی اوروپا خرستیانلرینك اخیراً اندلس اسلام کتبخانه‌لری علیهنده تکرار ایتدکلری بو حرکت معرفتسوزانه اووقت اسکندریه پطریقلکی مقامنه قائم اولان براب نصرانینك امر وتشویقیله یاپلمشدر. مسلمانلر ایسه او آتش تخریبدن قورتیله‌بیلن آثار علمیه‌یی محافظه ایتمك شرفیله مباهات ایده‌بیلیرلر.

آباء نصرانیه — فلسفه { فلسفۀ نصرانیه مادده‌سنه باق.

آباء — علم — (Patrologie) } آباء نصرانیه ماده‌سنه باق
آبائیات — (Patristique)

آباءواجداد — لسانیات { موجوداولان لغتنامه‌لرمزك

هیچ برنده آباء واجداد تعبیرینك تعریف وتحدیدینه تصادف ایدیله‌مدی . حالبوكه مادهٔ آتیه‌ده وارد اولدیغنه نظراًمسأله‌نك علم حقوقجه بیوك اهمیتی واردر.

معلومدركه نسب (Parenté) بر اب مشتركدن ویا متعاقباً بربرندن نشأت ایدن اشخاص بیننده‌كی تعلق وارتباطه تعبیر ایدیلیر. بوده‌ایكی نوعدر. نسب بالطول (Parenté en ligne directe) ویانسب عمودی‌دركه آباءوابنابیننده‌اولان اشتراك واتصالدر. مثلا بابا، اوغل، دده حفید نسب بالطولده داخلدر. نسب بالطولده ایكی قسمه آیریلیر، نسبده یوقاری چیقلدقجه كلن اشخاص نسب بالطولك اصول (Ascendant) ی و اشاغه ایندلدكجه كلن اشخاص نسب بالطولك فروع (Descendant) ی اولور. ایكنجی نوع نسب دخی نسب بالعرض (collatéral)دركه بر اب مشتركدن نشأت ایدن بالجمله اشخاصك بیننده‌كی اتصال واشتراكدن عبارتدر. قرداشلر، قرداش چوجقلری، عموجه یكن آره‌لرنده‌كی نسب كبی . بونسبته قرابت جوارده دیرلر.

شیمدی آباء واجداد دینلدیمی طبیعیدركه بو تعبیردن نسب بالطولك اصولی مقصود اولمق اقتضا ایدر . چونكه آباء ابك جمعی اجداد جدك جمعیدر . بو تقدیرده عموجه دایی كبی نسب بالعرض‌ده داخل اولان اشخاص تعریفدن بالطبع خارج قالمق لازم كلیر. دوشنیلیرسه نسب بالعرضده داخل اولان اشخاص هرحالده‌اب مشتركده متصل اوله‌جغندن ـ چونكه برآدمك جدی هم باباسنك هم عموجه‌لرینك پدری دیمكدر ـ بو اتصال واشتراكه بناءً آباء واجداد تعبیری بابا و جد ایله برابر جدك دیكر اولادی اولان اعمامه‌ده تشمیل ایدیله بیلیر. فقط هرحالده بر شخصه نسبتله افاده‌اولندیغی حالده آباء واجدادده نسب بالطولك فروعی، نسب بالعرضك افراد كبارندن بشقه اشخاص داخل اوله‌ماز . ایشته بو سعهٔ معنایه مبنی‌دركه لسانمزده آباء و اجداد تعبیری نسبدن اولان اسلافه (ancêtres) ده اطلاق ایدیلیر فقط، فقه ده، حقوقده آباء واجداد تعبیرندن مطلقا نسب بالطولك اصولی مقصوددر. وحقوق جزاده تغلیباً والده وجده‌یه‌ده شامل‌در .

آباءواجداد — (Parents ascendants)

مقروه { اصول محاكمهٔ جزائیه‌نك ٢٧٣ نجی ماده‌سنك فقرهٔ اولاسی موجبنجه متهمك آباء واجدادینك شهادتی مسموع دكلدر وینه قانون مذكورك ٦٢ نجی ماده‌سنه نظراً خصمیندن برینك آباء واجدادندن اولوب محكمه‌ده اعضالق حقنی حائز اولان ذات رد اولنور. بو ماده‌لر واجبات اخلاقیه ایله واجبات قانونیه‌نك لزوم تألیفی حكمت عملیه‌سنه مبنی‌در (شهادت، رد اعضا ماده‌لرینه باق).

مجلهٔ احكام عدلیه‌نك ١٧٠٠ نجی ماده‌سی موجبنجه آبا واجدادك اولاد واحفادی لهلرینه شهادتی مقبول اولمز .

اصول محاكمات جزائیه قانوننك فرانسزجه اصلنده(Parents ascendants) تعبیری مستعملدركه بوتك لسانمزه ترجمه‌سی آباء واجداد ایله تعبیر اولنمش‌در. (یوقاریكی ماده‌یه نسب، ماده‌سنه) باق. متهم حقنده شهادتك عدم مسموعیتی قانوناً یالكز آباء واجداده منحصر دكلدر (شهادت ماده‌سنه باق.

آباء واجداد — فقه { فرائض ماده‌سنه باق.

آباء واجداد — مذهب { Culte desancètre — اسلاف (مذهب) — ماده‌سنه باق .

آباباس — (Ababas) **— رسم امم** { بره‌زیلیانك یرلی ووحشی اهالیسندن برعشیرتك اسمیدر. ماتتو غروسسو(Matto grosso)ولایتنده ساكندرلر. كورومبیارا (Curumbiara) نهرینك یوقاری قوللری آره‌سنده كائن اولان اورمانلرده اقامت ایدرلر .

آبابای — (Ababay) — نباتات { قرایب، یعنی
آنتیل اطه‌لرینك اهالیء اصلیه‌سی دیلنده نخله یکزر برآغاجك اسمیدر. قاوون کلکی شکلنده میوه‌سی اولور. (پاپایه «Papayer» ماده‌سنه باق).

آبابوی (Ababoui) — نباتات { آنتیل آطه‌لرنده یتیشن برنوع دیکنلی پورتقال آغاجنك یرلی لساننده اسمیدر. اوروپاده قیشلاقلر(Serres)ده یتشدیریلیر. فقط میوه ویرمز.

آبابك — (Aba-bek) { چنکیز خانك اوغللرندن، شیبانی خان احفادندن خوارزم دیارنده حکومت ایدنلردن آوانش خانك علی سلطان زماننده ایرانیلردن برنجی طهماسب ایله وقوعه کلن محاربه‌ده یارارلغی کوریلن وتاریخجه شهرت قازانان بر ذاتدر.

علی سلطان نسا، ابیورد، اورکنج، هزار اسب وکات طرفلرنده بولنان (اوقلی کفلانك) قبیله‌سندن برآت الهیلك امیدیله اورایه کیتمش ایدی. شاه طهماسب بونك دفعنه ۱۲۰۰۰ نفرله بدر خانی مأمور ایلدی. علی سلطان (کورکان) صویی کنارنده تدافعی بر موقع آلدی. علی سلطانك معیتنده ۳۰۰۰ نفر اوزبك واردی. بونلر پیاده ایدی. ایرانیلرك هجومنه مقابله ایده‌بیلیورلر ایدیسه‌ده سواریلری اولمادیغندن موفقیتلرندن استفاده ایده‌میورلردی. ایشته او ارالق اوزبکلرك (اوقلی) قبیله‌سنده اوبکی رتبه‌سنی حائز اولان آبابك اوچ یوز قدر سواری ایله امداده یتیشه‌رك عجملری کاملاً محو ایتمکه موفق اولدی. بو محاربه‌ده انجق بدرخان قورتلدی. وقعه‌یی یازان ابوالغازی، تاریخنی بیان ایتمیورسه‌ده: «بو واقعه‌دن اون بیش یل اونکاندین سونك» دیه‌رك باشلادیغی فقره‌ده علی سلطانك ارتحالنی خبر ویریبورکه بوده ۹۷۶ سنه‌سی اولدیغندن وقعه‌نك ۹۶۱ سنه‌لرینه طوغری جریان ایتدیکی اکلاشیلیور. [۱]

[۱] بوماده رفقای تحریردن نجیب عاصم افندی طرفندن یازلمشدر.

آبات — (Nicolo delle Abatte) —
تراجم { ایتالیالی بر بدیعه‌کردر. هم نقاش، هم نحات، هم معمار ایدی. ۱۵۱۲ تاریخلرینه دوغری مودەن ([۱] Modene) ده تولد ایتمش، ۱۵۱۷ تاریخنده پارسده وفات ایتمشدر. زمانك مشهور استادلرندن اولوب (رآفائل) ك تلامیذندن رسام بنام ژول رومن (Jules Romain) ك مکتبنده یتشمشدر. ینه (ژول رومن) ك تلمیذلرندن وصاحب ترجمه‌نك دانشمندلرندن اولوب فرانسه قرالی برنجی فرانسوانك خدمتنده بولنان وکندی کبی نقاش ونحات ومعمار اولان (پریماتیس) ك دعوتی اوزرینه فونتن بلو [۲] یه کلمش وآنك ایله برلکده فونتن‌بلو سراینی (اولیس [۳]) ك ماجرای حیاتنی تصویر ایدن نقوش اساطیریه ایله تزیین ایله‌مشدر. صاحب ترجمه بدیعیاتده «فونتن‌بلو» قولی دینیلن مکتب فنك مؤسسلرندندر. آثار مشهوره‌سی شونلردر: ولادت مسیح، پرستش مغان (Adoration des mages) یعنی عبادت مجوسان (ایران قدیمده پیشوای دین اولانلره «مغ» دینور ایدی موبد معناسنه، یونانیلر بونی ماغوس، عربلر مجوس که ماغوسك معربیدر، فرانسزلر ماژ یاپمشلردر.) بونلر بولونیا [٤] (Bologne) ده‌در. ایتالیاده لوحه‌لری، تصویرنامه‌لری نادردر. پارس موزه‌سنده ازدواج مجازیء سن قاته‌رین (Mariage mystique de Ste. Catherine) نامنده شهرتلی برلوحه‌سی واردر.

اوکوستن قاراش (Augustin Carrache) نامنده‌کی برشاعر صاحب ترجمه حقنده نظم ایتدیکی برقصیده‌ده دیورکه مسعود نیقولو میشل آنژك فن تصویرده‌کی عظمت وعلویتنی، «تیتین»ك اسلوب

[۱] مودەن، ایتالیاده برشهردر (محیطده بوماده‌یه باق).
[۲] فونتن‌بلو (Fontainbleau)، فرانسه‌ده پارسك ۶۰ کیلومتره جنوبنده، کوزل بر اورمان ایچنده کائن بربلده‌در. (محیط ده بوماده‌یه باق).
[۳] اولیس (Ulysse) یونان قدیمده ایتاکیه حکمداری ایدی. (محیط ده بوماده‌یه باق.
[٤] بولونیا ایتالیاده برشهردر. (محیط ده بوماده‌یه باق).

حقیقتنی، (قوریه‌ج)ك صنعت ظرافتنی، «رافه‌آل»ك صدق تناظرینی « پارفران »ك احتشام زینتنی قلمنده جمع ایتمشدر.

بوسوزلر کوزلدر. فقط صرف شاعرلك مقتضاسی مبالغاتدن عبارتدر. یوقسه برآدم طبعنده اوقدر خصائص برکزیدهٔ صنعتی جمع ایتمك ممکن اوله‌ملز.

آبات — (Baldo-Angélo d'Abbat) —

تراجم { آباتی (Abbati) ده دیرلر. اون التنجی عصر میلادك اواخری ایتالیان اطبا- سندندر. اثرلرینك برنده حیوانك اعضای تناسلیه‌سنی، انیاب سمیه‌سنی [١] برتفصیل بیان وتصویر ایتمشدر. یلانك أتنده پادزهر خاصه‌سی اولدیغنی وتریاقك بوخاصه‌یی یلاندن اقتباس ایلدیکنی ادعا ایدر ایدی.

آباتوس — (Abatos) — جغرافیا { مصرده

نیل نهرینك فیله (Philae) قربنده تشکیل ایله‌دیکی براطه. قیالقلرله محفوظ اولان بوموضعده مصر قدیم کاهنلری (ایزیس) و (اوزیریس) نام الهلرك (اومادەلره باق) تربه‌لرینی محافظه ایتدکلرینی ادعا ایدرلر و بوتربه‌لری زیارت ایله‌مك حقنی یالکز کندیلرینه حصر ایلرلر ایدی.

روما شعرا وعلماسندن لوکن (Lucain)'ایله سه‌نك (Sénéque) اثرلرنده بواطه‌نك قدیم مصریلرجه پك محترم اولدیغنی وپك چوق پاپیروس یتشدیردیکنی نقل ایدرلر.

— . اساطیر — . اساطیر یونانیه‌ده آباتوس جهنم الهی (پلوتون) ك آتلرندن برینك اسمی در.

آباتوجی — (Jaque Pierra abbatucci)

تراجم { فرانسز جنرالیدر. ١٧٢٦ ده قورسیقه‌ده دوغمش، ١٨١٢ ده وفات ایتمشدر.
مملکتنی جنوه‌لیلره قارشی مظفرانه مدافعه ایلدی. فقط فرانسه علیهنده‌کی محاربه‌لرنده طالعی اوقدر یاور اولمادی. اطه‌نك فرانسه اردوسی طرفندن ضبطی اوزرینه عرض اطاعت ایدرك فرانسه قرالی اون التنجی لوئی طرفندن اردو مشیری نصب اولندی. مؤخراً قورسیقه‌یی جنرال پاتولی (Paoli) وانکلیزلره قارشی مدافعه‌یه مأمور اولدی لکن موفق اوله‌مدی، فرانسه‌یه عودت ایتدی. بعده ایتالیا سفرنده همشهریسی جنرال بوناپارته‌یه رفاقت ایله‌دی.

آباتوجی — (Charles Abbatucci) —

تراجم { بوده فرانسز جنرالیدر. یوقاریده ترجمه‌سی سبق ایدن آباتوجی‌نك اوغلی اولوب ١٧٧١ ده قورسیقه‌ده طوغمش، ١٧٩٦ ده وفاتی واقع اولمشدر. جنرال پیشه‌غرو (Pichegru) نك یاور حربی ایکن قاتاوقامبره‌سیس (Cateau-Cambrésis)، لاندره‌کیس (Landrécis)، ومه‌نین (Menin) محاربه‌لرنده احراز ظفره بالفعل خدمت ایتدی. رن نهرینك برنجی عبورنده اوقدر شجاعت وجنکاورلك ابراز ایتمشدرکه مکافاةً بومحاربه‌ده جنرال رتبه‌سنه نائل اولدی. وقتاکه جنرال مورهاو (Moreau) باویه‌رایه کیردکدن صوکرا رجعته مجبور اولدی، دمدارینی آباتوجی‌نك قوماندانسنه تودیع ایله‌مش ایدی. بعده هونینك (Huningues) شهرینی اوستریالیلرك تجاوزینه قارشی مدافعه ومحافظه ایتمك اوزره ینه بوکنج جنرالی مأمور ایله‌دی. پرنس فورستمبرغ (Furstenberg) اردوسی ایله کلوب شهر مذکوری محاصره ایتدیکی وقت آباتوجی‌یه تسلیم اولمسنی تکلیف ایدر. بهادر جنرال پرنسه »آلیکز!« دیه تك کلمه‌لك برجواب کوندریر. شهردن برخروج اجرا ایتدیکی صرده آلدیغی جریحه‌دن وفات ایتمشدر. — آباتوجی‌نك مقتولاً دوشدیکی یرده (مورهاو)ك نصب ایتدیرمش اولدیغی علمی متفقین ١٨١٥ ده هدم ایتدیردیلر. لکن بوعلم ینه تجدید ایدلدی.

آباتوجی — (Jaque Pierre Charles -) —

[١] انیاب ویا کلالیب سمیه یلانلرك زهرلی اولان دیشلرینه دینور (Crochet).

آباتوجی (Abbatucci) — تراجم { ترجمهٔ حالی بونداول / یازیلان آباتوجی نك
یکنیدر. فرانسه‌نك ارباب قانون ورجال سیا-
ستندندر. ۱۷۹۲ ده قورسیقه‌ده دوغمش،
۱۸۵۷ ده پارسده وفات ایتمشدر. قورسیقه
طرفندن فرانسه‌یه مبعوث انتخاب اولنه‌رق بوخد-
متنده «کیزو» قابینه‌سنه فوق‌العاده متمردانه مخالفتده
بولنمشدر. ۱۸٦۸ اغتشاشندن صوکرا پارس
محکمهٔ استینافنه، بعده محکمهٔ تمییزه مشاور اعضا
تعیین اولندی. (۱۸٤۹) ده تأسیسات وقوانین
(Lègislatif، Constituante) مجلسلرینه لوواره
(Loiret) ولایتی طرفندن مبعوث اولدیغی زمان
رئیس مجلس لوئی بوناپارتك پولتیقه‌سنی ترویج
وادامه‌یه چالیشدی. ۱۸۵۱ سنه‌سی کانون اولك
ایکیسنده سناتو یعنی مجلس اعیان اعضاسی،
بعده عدلیه ناظری تعیین اولندی.

.— مخدوملرینك الك بیوکی ژان شارل
(Jane Charles) (۱۸۱٦ — ۱۸۸۵)
لژیسلاتیف یعنی مجلس قوانینه مبعوث (۱۷٤۹)
وایمپره طورلق زماننده شورای دولته ودها
صوکرا مجلس قومی‌یه اعضا اولدی. (۱۸۷۱ —
۱۸۷٦)

.— ایکنجی اوغلی آنتوان دومینیك
(Antoine Dominique) جنرال اولدی
(۱۸۷۸ - ۱۸۱۸) .

— اوچنجی اوغلی پول سه‌وه‌رین (Paul -
Severin) ده بر قاچ دفعه قورسیقه مبعوثی
اولمشدر.

آباتی — (Antonio Abati) —
تراجم { ایتالیا شعراسندندر. ۱٦۰۲ ده / دوغمش، ۱٦٦۷ ده وفات ایتمش، بر
قاچ مجموعهٔ اشعاری واردر. آوستریا ارشیدوقی
لهپولدك شاعری ایدی. رفاقتنده اوروپایی سیا-
حت ایتمشدر.

آباتی — (Abbati) — تراجم { آبات / ماده-
سنه باق.

آباتیا — (Abatia) — نباتات { سا- / میدیه
(Samydée) فصیله‌سندن برجنس نبتدر.
بعض امریقاجه (بودورآغاج) لرینی حاویدر.
(فصیله‌سنه باق) .

آباتینی — (Abbatini) — تراجم { اون / یدی-
نجی عصرك ایتالیا مصورلرندندر. متعدد کلیسا-
لرك تزییناتنه چالشمشدر. صاحب هنر اولدیغی
حالده ضرورت ایچنده یاشامش، هیچ برایشده
موفق اوله‌مامشدر. طالعسز برآدم ایمش. ۱٦۵٦
وباسنده مترسنی کورمك اوزره خانه‌سنه کلدیکی
صره‌ده مطعونین آرابه‌سی محبوبه‌سنك نعشنی آلـق
اوزره قپوسی اوکنده دوردیغی کورمش وروایته
نظراً بوحالدن فوق‌العاده متهیج ومتأثر اوله‌رق
از زمان صوکره وفات ایله‌مشدر.

آباجی — (Abagi) — مسکوکات { ایرا- / نك
برسکه‌سیدرکه ۱۰۵۰ فرانق رواجی واردر.

آباچقایا — (Abatzkaïa) — جغرافیا {
سیبریاده توبولسق (Tobolsk) ولایتنده برکوچك
شهردر. ایرتیش (Irtyche) نهرینه جنوباً ملاقی
اولان ایشیم (Ichïm) یعنی قیرغیز دیلنده
« ایسل » چایی اوزرنده ونفس توبولسق شهرینك
۲۰۰ کیلومتره قدر جنوب شرقی سمتنده کائندر.

آباخ — (Abach) — جغرافیا { المانیاده / باویه‌را
(Basse-Bavière) قراللغی داخلنده باویه‌رهٔ زیر
ولایتی مضافاتندن برقصبه‌در. طونه نهرینك ساحل
یمینی اوزرنده کائندر. نفوسی ۱۱۰۰. بوراده
لیکنییت (Lignite) معدنی، طاش اوجاقلری،
کوکردلی وقلوی صولر واردر. امتلاء بطن،
جلد خسته‌لقلری (Maladies cutanées)، نقریس،
روماتیزمه مبتلالری ورحم مضطربلری تداوی
ایچون بورایه کلیرلر. پاناری قوریلیر. قصبه‌نك
یاننده هانریخسبورغ (Henrichsbourg) قله
(Château) سنك خرابه‌لری موجوددرکه المانیـه

ایمپراطورلرندن ایکنجی هانری بوقلعه‌ده دوغمشدر.

آباد — لسانیات جغرافیا { فارسی بر کلمه در.[۱] برقاچ معنایه کلیر : اولا معموره دیمك درکه بو معنایه کوره بعض اسملره، کلمه‌لره اضافتله ترکیب ایدیله‌رك شهر وقصبه وقریه اسملری تشکیل ایتمك ایچون استعمال اولونور : الله آباد، احمد آباد، جلال آباد، اکبر آباد، جهان آباد، اذر آباد کبی که :

معمورهٔ خدا، معمورهٔ احمد (ابن تاتار خان)، معمورهٔ جلال (جلال الدین اکبر شاه)، معمورهٔ شاه جهان، معمورهٔ آتش دیمك در. لسانمزده بو مقامده معموره کلمه‌سی ده قوللانیلیر : معمورة العزیز کبی. فرانسزجه‌ده بو معناده (Ville)، هندی ده پور [۲] لفظلری قوللانیلیر : آببوویل (Abboville)، آببه‌ویل (Abbèville)، جلال الدین پور کبی که آبو (Aboot) نك، آبه (Abbé) نك، (جلال الدین) ك اعمار واحیا ایتدیکی شهرلر دیمك‌در.

ثانیاً — اووه‌یه، صولری اوتلری بول اولان یره‌ده دنیر. عربجه مرج معناسنه. اسد آباد، قاز آباد کبی.

ثالثاً — محل کثرت معناسنه کلیر. بو معنایه کورده‌ده اسامیء جغرافیه ترکیبلرینه داخل اولور: جبل آباد، فرح آباد، زور آباد، برنا آباد (بیرون آباد غلط در) کبی.

هندستانده، ایرانده، ممالك عثمانیه‌ده اوچ معناسنه کوره آبادلی بر چوق شهرلر، قصبه‌لر، قریه‌لر، اووه‌لر، مسیره‌لر واردر.

رابعاً — مطلق ذکر اولندیغی وقت کعبهٔ مکرمه‌یه‌ده دلالت ایدر.

نته‌کم حکیم اسدی بیورمشدر :

فرستاد پس کردکار بهشت
بدست سروش، حجسته سرشت
زبا قوت یکپارهٔ لعل فام
درخشان بدان خانه آباد نام
مران رامیان جهان جای کرد
پرستش که خاطر آرای کرد

بعضلر مکهٔ مکرمه‌یه‌ده آباد دیرلر.

آباد — تاریخ، ملل ونحل { فرس قدیم اعتقادنجه عجم طائفه‌سنه الك اول مبعوث اولان پیغمبرك اسمیدر. (آبادیان، مه آباد ماده‌لرینه باق).

آباد — جغرافیا { بلوجستانده بر قصبه‌در. سند نهرینه التقا ایدن ناری صوینك ساحل یمینی اوزرنده کائن‌در. سندیه (هندستانك قسم غربیسی) ده دخی او نامده دیکر بر محل واردر. ساکار ایله شیکراپور بیننده‌در.

• — آمو صوینك بوینده بر مکان نا معلوم اولق اوزره شجرهٔ ترکی‌ده مذکوردر.

آبادا — حیوانات { لسان هندی ده (کرکدان) ك اسمی در. (کرکدان ماده‌سنه باق).

آبادان { (Abadan) ایرانده بحر خزرك جنوب طرفنده یعنی مازندران قطعه‌سنده قدیم بر شهر ایدی. آثوریه حکمدارلرندن توغلات حابال ـ آزار (Touklat-Habal-Asar) بورالری استیلا ایتدیکی وقت شهر مذکوری ده ضبط ایتمش ایدی. بر نامی‌ده آبداذان در. (بو ماده‌یه باق.)

— قاموس الاعلامده شط العربك مجراسی ایچنده دکزدن اوتوز کیلومتره بعدنده، وبصره‌نك تقریباً ٦٥ کیلومتره جنوبنده اولمق اوزره دیکر بر آبادان ذکر ایدیلیورسه‌ده بونك عرب جغرافیه‌لرنده عبادان نامیله معروف اولان بلده‌نك غیری اولمادیغی معلومدر. ذاتاً قاموس الاعلامده دخی « عبادان » ماده‌سنده : «عبادان شط العربك دکزه منصب اولمه‌دن اول آیردیغی ایکی قولك آره‌سنده‌کی جزیره‌نك ساحل غربیسنده

[۱] آب ایله آد اداتندن مرکب اولدیغی بعض فرهنکلرده یازیلی‌در. صو باعث عمران اولدیغنه مبنی معموره‌لره فارسی‌ده آباد نامی ویرلش دیمك در.

[۲] هندی ده پور یونانیده (Pyrgos) فرانسزجه بورغ (Burg) عربجه‌ده برج هپ بر اصلدن در.

و بصره‌نك ٥٥ كيلومتره جنوب شرقيسنده واقع بر قصبه‌در. » [١]

دينيله‌رك بو ايكى اسمك بر مسمايه دلالت ايتديكى اتيان اولنمشدر. چونكه عين موقع ده اوله‌رق برى بصره‌نك ٦٥ كيلومتره ديكرى ٥٥ كيلومتره جنوبنده، برى آبادان، ديكرى عبادان نامنده ايكى شهر يوقدر. آره‌ده‌كى بو اون كيلو متره فرق ايسه مرحله نك تقديرندن نشأت ايتمش اولسه كركدر. عرب جغرافيونى عبادان شهرينى بصره‌نك بر بچق مرحله جنوبنده كوستريورلر. لغت جغرافيه صاحبى (ويويه‌ن) [٢] مرحله‌يى ٨ ساعتدن فضله قاموس اعلام صاحبى ٨ ساعتدن دون فرض وتقدير ايتدكلرندن كيلو متره حسابنده برفرق حاصل اولمشدر.

برده آثار قديمۀ عربيه‌ده عبادان بصره كورفزى ساحلنده اولمق اوزره تصوير ايديليور. قصبه‌نك بوكونكى موقعى ايسه دكزدن اوتوز كيلومتره قدر بعيددر. بو اخلاف موقع ده مرور زمان ايله نهرك كتيرديكى رسوبات ايله دكزك دولمه‌سنه حمل ايديله‌بيلير. بو حال تاريخجه‌ده مثبتدر (عبادان ماده‌سنه باق).

قاموس الاعلام‌ده‌كى اختلاف موضوع اختلاف مأخذدن نشأت ايتمش اولسه كركدر.

آبادانى — تراجم { (عبادانى ماده‌سنه باق).

آبادون — (Abadon) [٣] { رؤياى يوحنا Apocalypse)

[١] « عبادان عراقده بر جزيره (دلتا) آديدركه آنى دجله‌نك ايكى شعبه‌سى احاطه ايتمشدر. اورادن بحر فارسه منصب اولور. قال الشارح ومنه المثل : ليس وراء عبادان قرية . « قاموس »

[٢] « (Abadan) — « شط العرب » ك ساحل شرقيسى اوزرنده، دلتا (يعنى نهرك قوللرنده‌كى جزيره) نك بر اطه‌سنده، كائن بر بر دركه تقريباً بصره‌دن ٦٥ كيلومتره آشاغيده، دكزدن اوتوز كيلومتره مسافه‌ده‌در. قدماى مصنفين عرب بويرى چوق ذكر ايدرلر. »

[٣] بوكلمه‌يى Abbadon, Abaddon صورتنده‌ده يازارلر آلمانيا شعرا ومتأخريندن قلوپستوق (١٧٢٤—١٨٠٣) نظم ايتمش اولديغى مسيحيه (Messiade)ده كلمه‌يى Abbadonna يازمشدر.

de Saint-Jeane)[١] ده ملك الهاويه (Ange de l'abîme) يه جراد جمعك رئيسلرينه ويريلان نام عبرانيدر. بولفظى غرب مؤلفلرى عبرانيجه هلاك معناسنه اولان ابد اصلندن كتيريرلر. كلمه‌نك اصل و اشتقاقى، عربجه شكل وصورتى حقنده مطالعه‌مزى بيان ايتمه‌دن اول بو ماده حقنده رؤياى يوحناده مسطور اولان فقره‌نك بعض يرلرينى نقل ايتمك اقتضا ايديور:

« . . . . كوردم‌كه بئرهاويه آچيلدى. بورادن عظيم بر فرون كبى دومان چيقدى. دخاندن شمس وجوى ظلمت استيلا ايتدى، و بر اوزرنده جراد پيدا اولدى. جرادك شكلى حربه مهيا آتلره مشابه، باشلرنده آلتونه بكزر اكليللر وار. يوزلرى انسان وجهى كبى، صاچلرى قارى صاچى كبى، ديشلرى ارسلان ديشى كبى. حديددن دروع ايله مجهز. قنادلرينك سسى قتاله يورين سوارى آلاينك حركتندن حاصل اولان اصواتى اكديريور. عقارب كبى بونلرك‌ده اذنابى وار. اذنابنده حماتى وار. هاويه اوزرينه مؤكل درلر. رئيسلرينك اسمنه عبرانيده ابدون، يونانيده ابوليون (apolyon) ديرلر. »

امهات كتب لغويه‌دن مستفاد اوليوركه عربجه‌ده أبد، آبد (اوابدك مفردى) وحشى جانور معناسنه‌كلير. شوتعريفه كوره فرانسزجه آبادون، عبرانيجه أبدون، عربجه آبد وأبد بر اصلدن مأخوذدر، كلمه‌نك سامى الاصل اولديغنه شبهه يوقدر. فقط ديكر جهتدن لسان عربده بود (بانك فتحى، واوك سكونيله) قويو معناسنه كلديكى نظر مطالعه‌يه آلنيرسه بونكله‌ده آبادون بيننده بر مناسبت معنائيه كوريليور. فقط ظن غالب توجيه اوله‌در. بو حالده آبادون لفظنى لسانمزده (آبد) ايله افاده ايتمك مناسب اولور (آبد ماده‌سنه باق).

[١] آپوقاليپس يونانجه كشف و الهام معناسنه كلير بر كلمه‌در. طريق الهام ايله كشف آتى‌يه‌دائر يازلمش اولان بعض آثار دينيه‌يه بو نام ويريلير. فقط بالخاصه يوحنانك پاتموس جزيره‌سنده، يازوب عهد جديدك صوك كتابنى تشكيل ايدن سفره تعبير ايديلير. رؤياى يوحنا ايله معروفدر. (محيط ده آپوقاليپس، انجيل ماده‌لرينه باق).

واقعا فرنك مؤلفلری (ابد) لفظ عبرانیسنی هلاك معناسنه آلیورلر. حالبوكه توراتده سفر ایوب ه، مزامیر داودده، امثال سلیمانده ذكری گچن ابد لفظ عبرانیسی عربجه بود (اباده) ماده‌سندن اولان بركلمه‌در. أبدون ایسه وحشی جانور معناسنه اولان (ابد) ماده‌سندن اولمق دها محتملدر.

آباده — جغرافیا { فارسده اصفهان ایله شیراز بیننده‌كی طریقك

تقریباً نصفنده كائن برقصبه‌در كه خور (Koûr) نامنده برنهر یعنی آب شور اوزرنده مبنیدر. قصبه برسور ایله محصور اولوب خارج سورده ایسه روح افزا باغلری بستانلری واردر. هواسی لطیف صویی گوزلدر. یكرمی قدر معمور قریه شهرك مضافاتنی تشكیل ایدر.

— « بستان السیاحه » ده ذكر اولندیغنه گوره دیگر برآباده دخی كرمان طریق اوزرنده كائندر. بوندن باشقه او نام ایله ایرانده برقریه دها موجوددر.

آباده‌س — (Abades) — جغرافیا { اسپانیاده

سه‌غووی (Segovie) یعنی سقوبیه شهرینك ایكی كیلو متره غربنده برقصبه‌در. نفوسی ۸۰۶

آباده‌ساس — (abadesas) — جغرافیا {

اسپانیه‌ده جرونه (Gérona) ولایتنده بر قصبه‌در. (تر) چاینك صول ساحلی اوزرنده كائندر. بورایه طاشدن یاپلمش گوزل بركوپریدن گچیلیر. ۵۰۰۰ نفوسی واردر.

آباده‌ن — (Abadin) — جغرافیا { اسپانیاده

غالیچیا ولایتنده لوغو Lugo (لوقه) قصبه‌سنك قرق كیلو متره شمالنده كائن و « موندونه‌دو » Mondonédo قضاسنك برناحیه‌سیدر. قراسی ایله برابر ۴۵۴۰ نفوسی واردر.

آبادی { (جمال‌الدین حسین عظیم) آبادی اسمنه باق.

آبادی — (تقویم) { آبادیان — تقویم ماده‌سنه باق.

آبادی — صناعت { ایپكدن یاپیلیر. اینجه گوزل جنس بركاغدك اسمیدر. اعلاسی دولت آبادده اعمال ایدیلیر ایمش. آلمانجه مایرك آنسیقلوپدیسنده آبادی بونام ایله اشتهار ایدن كاغد فابریقه‌سنك اسمی اولمق اوزره گوستریلیور. (كاغد ماده‌سنه باق.)

آبادی (لوئی) — abadie (Louic) —

تراجم { فرانسه‌لی بر بسته‌كاردر. ۱۸۱۴ ده دوغمش، ۱۸۵۸ تاریخلرینه دوغری پارس خسته‌خانه‌لرینك برنده سفالت ایچنده اولمشدر. رومانسلری، شانسونلری اهالی آره‌سنده پك زیاده رغبته مظهر اولمشدر.

آبادی (پول) — Abbadie (Paul) —

تراجم { فرانسز معماریدر. ۱۷۸۳ ده دوغمش ۱۸۰۸ ده وفات ایله‌مشدر. فرانسه‌ده خیلی آثار ومبانی براقمشدر.

اوغلی پول (Paul) (۱۸۱۲-۱۸۸۴) دخی كندیسی كبی معماردر. فنون بدیعه اقادمیاسی اعضالغنه نائل اولمشدر. بونكده فرانسه‌ده مشهور اثرلری واردر. آركه اولوجیده وسعت درایت وجودت قریحه‌سیله معروفدر. آثار معماریه‌سنده (رومانو - بیزانتن) اسلوبنی قبول ایتمشدر.

آبادی — (آنتوان تومسون د —) (Antoine Thomson d' Abbadie) — تراجم { فرانسه‌لی برسیاحدر. ۱۸۱۵ تاریخنده دوبلن (Dubin)

ده تولد ایتمش، ۱۸۹۷ پارسده وفات ایله‌مشدر. برادریله‌برابر، مصری زیارت ایتدیكی كبی حبش مضافاتندن بلاد بربرا (Pags des Gallas) ده (۱۸۱۷ - ۱۸۴۸) تاریخلرنده استكشافات جغرافیه (Excursion) اجرا ایله‌مشدر. ۱۸۶۷ ده مأموریت علمیه ایله سن دومنیكه (Sain - Domingue) گیدرك بورادەزهره‌نك

شمس اوزرندن اجتیازینی (Passage) مشاهده
ورصد ایله‌مشدر. مؤلفاتنك الك مهمی « تقسیم ارض
حبش اعلا» (Géodésie de la Haute Ethiopie)
نام اثریدر. — برادری آرناو میشل آبادی
(Arnaud Michel Abbadie) كه ١٨١٠ ده
دوبلنده تولد، ١٨٩٣ ده وفات ایتمشدر.
— بوده قارداشی كبی سیاحدر. جزائرده،
مصرده اجرای سیاحت ایتدیكی كبی برادرینك
رفاقتده بلاد حبشه‌نك، بلاد بربرانك (Paye des
Gallas) استكشافاتنه خدمت واشتراك ایله‌مشدر.
« بلاد حبشهٔ اعلاده اون ایكی سنه » (Douz
ans dans la haute Ethiopie) عنوانی ایله بر
سیاحتنامه نشر ایتمشدر.

آبادی — (Jeane abbadie) — تراجم
پروتستان متألهیندن مشهور بر آدمدر. ١٦٥٤
تاریخنده فرانسه‌ده نای (Nay) قصبه‌سنده
تولد ایتمش، ١٧٢٧ ده لوندره جوارنده وفات
ایله‌مشدر. اولا برلینده صوكره لوندره‌ده
فرانسز پروتستان كلیساسی پاستوری (Pasteur)
یعنی پاپازی [١] اولدی و ١٦٩٠ تاریخنده ینه
لوندره‌ده ساووا پرتستان كلیساسنه مینستر
(Minister) یعنی پاپاز تعیین ایدلدی. دین نصرا-
نینك حقیقتی (Traite de la Verité de)،
(La religion chretienne)، الوهیت عیسی
(Divinité de Jésus-Christe)، فن معرفت نفس
(Art de connaître soi-même) ناملری ایله
وسائر عنوانلر ایله برقاچ پارچه اثری واردر.

آبادیا — Abbadia — جغرافیا { برەزیلیاده باحیا
(Bahia) ولایتنده كوچك بر بلده‌در. آریكیتابا
(Ariguitaba) چایی اوزرنده و دكزدن ٢٥
كیلومتره مسافه‌ده كائندر.

آبادیا — (Abadia) — جغرافیا { اسپانیاده
بر قصبه‌در. بوراده آلب دوقلرینك (بو ماده‌یه
باق) سرایلری واردر. مشهور دوق دالب
منكوبیتی متعاقب بورایه چكلمشدر.

آبادیا آلپینا — Abbadia Alpina —
جغرافیا { ناحیه: ایتالیاده پیه‌مون (Piémont)
قطعه‌سنده تورەن (Turin) ولایتنده
پینه‌رولو (Pinérolo) یاخود پیغنه‌رولو (Pigre-
rolo) دائره‌سنده كائندر. نفوسی ١٦٢٠.

آبادیا سان سالواتور — Abbadia sans Salvator
— جغرافیا { شهر: ایتالیاده، توسقانه‌ده،
سیه‌نه (Sienne) ولایتنده مونته
پولجیانو (Monté Pulciano) دائره‌سنده كائندر.
نفوسی ٣٧٠٠.

آبادیان — تاریخ، ملل ونحل { (آباد)ه منسوب
اولانلر دیمكدركه فرس قدیم اعتقادنجه عجم طا-
ئفه‌سنه الك اول مبعوث اولان آباد ویا مه‌آباد نام
پیغمبرك امتنه تعبیر ایدیلیر. فارسیلرك یعنی قدیم
ایرانیلرك، مدیه‌لیلرك ایلك دینلری پك اوقدر
مضبوط ومعلوم دكلدر. تاریخلرك، آثار دینیه‌نك
خبر ویردیكی اوزره ایرانده زردشت (بو ماده‌یه
باق) مذهبی تقرر ایتمه‌دن اقدم بو دیار خلقنك
عقائد دینیه‌لری نه‌دن عبارت ایدی؟ تاریخجه بر
درجه‌یه‌قدر مضبوط اولان شكل آخر قدیمنه یعنی
زردشت مذهبی حالنه كلمه‌دن اول ایرانده ظهور
ایدن احوال دینیه، انسانلرك سائر اوائل احوالی
كبی هنوز كركی كبی كشف وتحقیق ایدیله‌مه‌مشدر.

[١] خرستیانلقده، كلیسالرده آیین عبادت اجراسنه ریاست
ونظارت ایدن كیشی یه (آبه‌ی ماده‌سنه تعلیق ایدیلن بر
فقره‌یه باق) شیخ معناسنه اولان بر كلمهٔ یونانیه‌دن مأخوذ
اوله‌رق فرانسزجه‌ده پره‌تر (Prêtre) تعبیر ایدرلركه
لسانمزده بونك مقابل ومعادلی قسیس‌در. شرق كلیسالرنده
یعنی اورتودوقس مذهبنده ایسه قسیسلره روحی بابا معنا-
سنه اوله‌رق پاپاس (Papas) ویا پوپ (Popes)
دیرلر. كلمه بزه‌ده انتقال ایتمش، لسانمزده دخی اورتودوقس
قسیسلرینه پاپاز دیرز. بو اصطلاحدن پاپاس ایله قسیس
(Prêtre) ك فرقلری آكلاشیلیور. پروتستانلغك
ظهورندن صوكرا اوروپاده پره‌تر یعنی قسیس تعبیری قانو-
لیك پاپاسلرینه منحصر قالدی. پروتستانلغك مؤسسی اولان
لوتەرك اصلاحات وتعدیلاتی قبول ایدن كلیسالرده قسیسلره
پاستور یعنی راعی ومینستر یعنی ناظر دیدیلر.

آنجق هند آريلرى ايله فرس آريلرى بر مهددن ظهور ايتمش، صوكرالرى آيرلمش اقوامدن اولدقلرى نظر دقته آلنيرسه هندآريلرينك عقائد اوليه‌لرى حقنده سانسقريت لساننده موجود اولان آثار قديمه‌ده بعض معلوماته دسترس اولونديغنه كوره بو معلوماته قياساً فرس آريلرينك يعنى اسكى عجملرك دخى زردشت دينندن اول معتقد اولدقلرى مذاهب عتيقه حقنده بر درجه‌يه قدر وقوف حاصل ايتمك ممكن اولديغى اكلاشيلير. بو اثره نظراً بدايتده هندآريلرى ايله فرس آريلرى بيننده عقائد دينيه‌جه اشتراك واتفاق كوريلور. اصول عبادتلرى بر. تعبيرات دينيه‌ده اشتراك موجود. وه‌ده (Vedas) دينلن آثار دينيهٔ هندك محرر اولديغى سانسقريت لسانى ايله بوندن منشعب وايرانك لسان قديمى اولان زند لغتنك تاريخاً تجليات وترقياتى مقايسه ايديله‌جك اولورسه بو اشتراك تحقق ايدر. فقط صوكرالرى آره‌لرنده دينجه اختلاف ظهور ايتمش، هنديلرده تكميل الهلرى خالق عوالم، مدبر اعظم صفتلرينى حائز اله واحده ارجاع ايله‌مك استعدادى اوياندیغى حالده ايرانده بالعكس اثنينيه (Dualisme) مذهبى ظهور ايله‌مش، مبدأ خير، مبدأ شر اولمق اوزره ايكى اله قبول ايدلمشدر. ايشته تاريخك ضبط وتصوير ايله‌ديكى زردشت مذهبى بو اساس اوزرينه يعنى اثنينيت اساسى اوزرينه قورولمشدر. (زردشت ماده‌سنه باق) .

زند لساننده يازلمش، اصللرى ويا ترجمه‌لرى زمانمزه انتقال ايتمش اولان آثار قديمه زردشت مذهبنك اصول وفروعى حقنده معلومات كافيه‌يى جامعدر. حالبوكه زردشتدن اول قديم ايرانيلرك دينى يوقمى ايدى؟ مورخ يونانى « هه‌رودوت » آيين مغان [١] (Institions des mages) دن، دين مجوسى‌نك اصول واركانندن بحث ايتديكى وقت زردشتدن اقدم ايرانيلرك بر دينى اولديغنه دائر هيچ برشى ذكر ايتميور، متجاهلانه داورانيور. عجبا واقف اولمامشمى؟ ايرانك اقوام قديمهٔ مترقيه‌سى بر دينه صاحب اولمق ايچون « زردشت » ظهورينه قدر بكله‌ديمى؟ افكار دينيه‌دن بتون بتون غافل اوله‌رقمى ياشاديلر؟ فكر بشرك تاريخ تجلى وترقيسنه، احوال آدميه‌نك نظام ارتباطنه نظراً ايرانيلرك او وقته قدر بر دين ايله مقيد اولماملرى ممكن دكلدر. شبهه ايديله‌مزكه ايرانيلرك زردشت مذهبنى اخذ وقبوله آنلرى اعداد ايله‌مش دها قديم بر دينلرى اوله‌جق در. زردشت دينينك كتابى اولان « زندابستا » البته دها قديم بر كتاب دين دن صوكره كلمشدر .

[١] « مغان » فارسى‌ده مجوس دينينك رؤساسنه، مؤبدانه تعبير ايديلير، مفردى « مغ » در. يونانجه (Magos)، عربجه مجوس، فرانسزجه (Mage) هپ بو اصلدن اولسه كركدر.

او حالده زردشتدن اول ايرانيلرك مذهبى نه ايدى؟ زردشت يكى بر مذهبمى ايجاد و تأسيس ايله‌دى يوقسه موجود وموروث اولان بر مذهبى تبديل واصلاحمى ايتدى؟ زندآبستادن اول ايرانيلرك كتاب دينى هانكى كتاب ايدى بحثمزه تعلق ايدن اصل مهم مسأله‌لر ايشته بونلردر.

اك زياده اعتماده شايان اولان روايات وآثار تاريخيه‌يه نظراً زردشت بر محدث ويا واضع دين دكل بر مصلح دين در. خدمتى ذاتاً موجود اولان، آثار واحكامى اضمحلال پذير اولان بر دين قديمى تجديد واصلاح ايله‌مكدن عبارتدر. زردشتك تجديد واصلاح ايتديكى دين ايسه پك اسكى زماندن برى ايران ده حكمفرما اولان، مرور اعصار ايله بر چوق تبدلاته اوغرايان دين مه‌آباديان دركه بوده مه‌آبادك وضع وتأسيس ايتديكى دينك شكل اخيرندن عبارتدر. (مه) ياخود (ماه) فارسى‌ده بيوك معناسنه كلير وبنه آباديانك كتب دينيه‌لرينى جامع اولان (دساتير) نام مجموعه‌ده تعريف ايدلديكى اوزره آباد يزدان پرست، يزدان پسند معناسنه كلديكى كبى فرهنك جهانكيرى ده پسنديده معناسنه اوله‌رق مذكوردر. بو تقديرله كوره مه‌آباد عابد اعظم ويا پسنديدهٔ اعظم ديمك اولوركه رسول، ومختار مقابلى در .

مه‌آباديانك اعتقادلرينه كوره كنديلرينه مبعوث

اولان پيغمبره نازل اولان كتابك اسمى دساتيردر.
١٨٢١ كانون ثانى تاريخلى جريدهٔ علما (Journale des savants) ده مشاهير مستشرقين دن سيلوستر دوساكى (Sylvestre de Sacy)نك مندرج اولان برمقاله‌سنده دينيوركه:

« دساتيرك يازلمش اولديغى لسان زند، پهلوى لساننلرندن، شيمديكى فارسيدن، وكافهٔ السنهٔ معلومه‌دن فرقلى وآيرى‌در. بوكون اصل دساتيرك بر كلمه‌سنى بيله اكلامق قابل دكلدر.

ايكنجى ساسانك فارسى‌يه حرفياً ترجمه اولنمش، وترجمه‌لر بند بند حتى سطر بسطر اصله علاوه اولنمش نسخه‌سى الده موجودده بو سايه‌ده كتابك مندرجاتنه وقوف ميسر اولمشدر. ساسان دساتيرى يالكز ترجمه ايله اكتفا ايتمدى، بو كتابه بردهٔ تفسير يازمشدر.» [١]

فارسیء قديمده «دساتير»ك معناسى كلام‌الله ويا كتاب سماوى ديمك ايمش.

دساتير اون‌بش صحفدن عبارت اولوب جناب حق طرفندن كويا اون بش پيغمبره كوندرلمش ايمش بو باطل پيغمبرلرك برنجيسى مه آباد، يعنى بيوك آبادو آخرى ايكنجى ساسان ايمش؛ ازمنهٔ قديمه‌نك حقيقةً اعلام واوابد تاريخيه‌سندن معدود اولان دساتير ايله مه آباد مذهبندن يونان وروما مؤرخلرى هيچ برشى ذكر ايتميورلر. بونك ايچون ياقين زمانه قدر اوروپا علماسى زردشتدن مقدم ايرانده ظهور وانتشار ايدن مذاهب وعقائد حقنده معلومات ايدينه‌مه‌مشلر ايدى. زردشتدن صوكره ظهور ايدن مذاهب ايرانيه حقنده دخى كذلك وقوفلرى يوق ايدى. زردشت مذهبنه دائر اولان معلوماتلرى‌ده يونان تاريخلرنده مندرج اولان روايات ناقصه‌يه منحصر قالمش ايدى. اون يدنجى عصر ميلاديسنك نهايتنه دوغرى ايران قديم عقائد ومذهبى حقنده معلومات صحيحه وكافيه ايدنمك ايچون آثار وتواريخ شرقيه‌يه مراجعت اولنمق فكرى اوياندى. وقتك علماى بنامندن «توماس حايد» نامنده برانكليز ـ كه السنهٔ شرقيه‌يه تماميله واقف ايدى ـ محررين ومؤرخين اسلاميه‌نك آثارندن استفاده طريقنى دوشوندى. حقيقت ايران قطعه‌سنه دولت اسلاميه مالك اولديغندن علماى اسلامك‌ده معارف ايرانيه‌يه وارث اولملرى طبيعى، عرب، عجم، ترك مؤلف ومؤرخلرينك عقائد ايرانيه‌يه دائر اوراده بولدقلرى، كوردكلرى معلوماتى قيد وضبط ايتمه‌لرى مأمول قوى ايدى.

ايشته بونك ايچون « توماس حايد » ك آثار شرقيه اوزرنده اجرا ايلديكى تتبعاتك ثمره‌سى اوله‌رق ايران مذاهب وعقائد قديمه‌سنه دائر يازديغى اثر تاريخى [١] اوروپا جهان معرفتنده مهم بر تبدل ايجاب ايتدى، بيوك تحسينلر ايله تلقى اولندى.

ينه «لوقاس حايد»ك آچديغى مسلكه توفيقاً اجرا ايديلن تتبعات سايه‌سنده‌دركه دبستان نام اثرده دساتيردن بحث اولنديغى كورولمش، وتحريات واقعه نتيجه‌سى اوله‌رق ١٧٨٩ تاريخنده «دساتير»ك برنسخه‌سى‌ده الده ايديله‌بيلمشدر.

دساتيرده صاحب كتاب وشريعت اولمق اوزره ذكر ايدلن اون بش ذاتدن برنجيسى اولان مه آباد قدماى فرسك اعتقادنجه ايرانك يالكز پيغمبرى دكل، دور حاضر عالمك أب اولى، نوع بشرك ايلك شارعى عد اولنمقده‌در. چونكه بونلرك زعم باطللرنجه دور اول عالمك نهايتنده نوع بشر بر بلاى آسمانى ايله محو وهلاك اولدقدن صوكرا ايكنجى دفعه اوله‌رق مه آباددن توره‌مش، مه آباد نسلندن آباد ناميله اون اوچ پيغمبر ويا ملك كلمش، وبونلرك جمله‌سى مه آباديان سلاله‌سنى تشكيل ايله‌مش. بو سلاله‌نك ايرانده دوام ايتديكى مدتى سنه ايله افاده ايتمك هيچ برلسانده قابل دكلدر. ٦ عددينك اوكنه ٢٢ صفر قونورسه عدد سنين بالرقم ابراز ايدلمش اولور. فقط بو افادهٔ ترقيميه‌ده دوغرى دكلدر. چونكه تقويم مه آباديانده سنه‌نك بركونى زحلك بردور تامندن عبارتدركه بوده ٣٠ سنهٔ شمسيه‌يه معادل اولور.

[١] دساتير ساسانك ترجمه وتفسيريله برابر ١٨١٨ تاريخنده ملا فيروز بن كاوسك همتيله بومبايده طبع اولنمشدر.

[١] Veterum Persarume et magorum religionis historia. — ١٧٠٠ و ١٧٦٠

ینه بوتقویمده آلتی کون بر آی صاییلیر. اون ایکی آی برسنه‌عد ایدیلیر. و بویله یوز سنه‌یه برفرد، بیك‌فرده مرد، بیك مرده‌جاد، بیك جاده راد، بیك راده دخی زاد دیرلر ایمش. بوحسابه نظراً دساتیرقولنجه مه‌آباد سلاله‌سی ایرانده یوز زاد حکم سوره‌مش اولیور.

مه‌آبادیاندن‌صوکرا (جی‌افرام ـ Dji-Afram) سلاله‌سی یعنی فرقهٔ جیان کلیور. جی‌افرام ایرانك مذهبجه ایکنجی مقتداسی‌ایمش. بوسلاله‌ده ایرانده برملیون سنه (سنهٔ آبادی) حکومت ایتمش.

ایران قدیمك اوچنجی متنبی‌سی شای‌کلیو (Schaï-Kéliv) درکه سلالهٔ شائیانه‌نك رئیس ومؤسسی‌در. بو سلاله‌ده ایرانده برشمار یعنی تقویم شمسی حسابنجه اون میلیون سنه قدر دوام ایله‌مش.

شای‌کلو سلاله‌سنه شای مهبول (-Schaï Mahboul) ك اوغلی و ایرانك دردنجی متنبی‌سی یاسان سلاله‌سی خلف اولمشدر. (بو سلاله‌نك مدت دوامی‌ده طقسان سلام، یعنی طقوز میلیون طقوز یوز بیك سنه ایمش. تاریخ مغان‌دن معلوم اولدیغنه نظراً طائفهٔ مه‌آبادیانه، فرقهٔ جیانه، زمرهٔ شائیانه، طبقهٔ یاسانیانه نازل اولان کتب وصحفك جمله‌سی مه‌آبادك احکام دینیه‌سنه موافق ایدی. سلالهٔ یاسانیانك انتهاسنه‌قدرمتنبیان عجمك جمله‌سی ملت مه‌آبادك تقویه‌سنه مأمور ایدیلر. کشتاسب زماننده زردشت ظهور ایتدی. بونك مذهبی شایع اولدی. حتی زردشتك کتابی اولان «زندابستا» یی‌ده معتقدات مه‌آبادیان وفقی‌اوزرینه تأویل ایدرلر.

دساتیرده ـ نسخهٔ مترجمه‌سنه نظراً ـ ایکی بیوك قصور کوریلیور. بری تاریخلرده عقلك تصور و تقرب ایده‌میه‌جکی درجه‌ده مبالغات زمانیه، ایکنجیسی تناقضات تاریخیه (-Anachro nisme) . [۱]

دساتیرده کوریلن مبالغات زمانیه اواثر ایچون حقیقةً پك بیوك بر قصوردر. طوپی اون اوچ کشیدن عبارت اولان برسلاله‌نك ملیار کره ملیار سنه دوام حکومتی قابل‌اولورمی؟ مع مافیه آبادان (تقویم ـــ) ماده‌سنده بیان ایتدیکمز وجه ایله سنهٔ مه‌آبادی‌یی زحلك دور محوریسنه کوره تعیین وتقدیر ایتمك طریقیله بومبالغه‌لر بردرجه‌یه قدر تخفیف ایدیله‌بیلیر. برده احتمالکه «مه‌آبادیانك سنه‌لری، آیلری، کونلری، رموز ایله افاده اولنمشدر.

دساتیرده‌کی تناقضات تاریخیه‌ده شایان مؤاخذه وتنقیددر. مثلا برنجی ساسان (Sasan) که دساتیرده ایکنجی دارانك اوغلی، اسکندرك برادری اولمق اوزره کوستریلیور، مانو (Manes) دن، شاپور (Sapor) ایله مجادلاتندن، مزدك (Mazdek) دن حتی حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزدن‌بیله بحث ایدیور، یعنی‌زماننده ۶ـ۹ عصر صکره ظهور ایدن احوال تاریخیه‌یی ذکر ایدیور. خسرو پرویزه معاصر اولدیغنی بیان ایدن وساسانیلرك سقوطندن طقوزسنه‌اول وفات ایله‌ین بشنجی‌ساسان عربلرك فتوحاتندن، ترکلرك سطوت وقدرتندن، دین اسلامك بعض احوالندن بحث ایلیور. بوتناقضات تاریخیه کشف استقبال نامی آلتنده تأویل اولنمق ایستنیورسه‌ده دوغریسی مستشرقین‌دن «ساکی» نك قولنه نظراً دساتیرك بوتاریخلردن بحث ایدن، تناقضات تاریخیه‌یی ایجاب ایدن صوك فصلاری هجرت نبویه‌دن آلتی یدی عصر صکره هندستان‌ده ویا بورایه جوار بریرده یازلدیغی مستبان اولیور.

بونکله برابر دساتیر هرحالده علم تاریخ ایچون غایت قیمتلی برآبده‌در. اصول تنقید زائدنی اصلندن تفریق وتمییز ایدرك، آبادیانك، ایران قدیم ادیانی‌نك احکام واحوالی حقنده بزه پك چوق معلومات تأمین ایده‌بیلیر. ذاتاً هند قدیم کتابلرندن، ویا مذاهب قدیمه‌یه‌دائر موجوداولان اسکی اثرلردن بالواسطه ویا بالقیاس استنباط ایدیلن بعض معلومات متفرقه استثنا ایدیلرسه مه‌آبادیانك

[۱] تناقض تاریخی یعنی آناخرونیزم‌که تارق زمان ایله ده ترجمه ایدیله بیلیر، نظام زمانه عدم رعایتدن عبارت برخطای تاریخیدر. مثلا اوچ عصر فاصله‌لی کلمش ایکی آدمی معاصر کوسترمك برتناقض تاریخیدر.

مذهبلری، تاریخلری حقنده المزه واصل اولان یگانه اثر جامع دساتیر قالیر.

« بستان السیاحه » ده مه آبادیانك عقائدندن بحث اولوندیغی بابده ترجمهٔ دساتیردن نقلاً دینیورکه:

« آدمیتك دور اولنده مه آباد نامنده بری وار ایدی. جناب حق بوکا عظیم ذریت وچوق اولاد احسان ایتدی. کندیسنه بر وظیفهٔ معنویه وکشفیه ویردی، سرافراز ایتدی. مه آباد دخی لوای عدل وداد وصلح وسدادی آسمانه ایریشدیردی. وحی اسمانی وحکم یزدانی ایله رسوم ملت وقواعد دولت وضع وتأسیس ایتدی. اصناف خلقی درت قسمه آیردی:

اولا : علمای دین و عرفای معرفت قرین که قواعد دینیه واصول مذهبیه نك محافظه سنه مأمور وموکل اولدیلر بونلره موبد وهیربد نامنی ویردی.

ثانیاً : خسروان کشور و سپهداران لشکرکه بونلر جهانی آباد، ورعایایی دلشاد ایده‌لر، زیر دستانی نعمت عدالتدن حصه دار ایلیه‌لر، بوفرقه یی ده چیتری (Kchatriya) [۱] نامیله تسمیه ایتدی تاکه عامهٔ انام انلرك ظل معدلت فرجاملری آلتنده آسوده و مرفه الحال یاشایه‌لر.

ثالثاً: اهل حرفت وارباب زراعتکه بوفرقه نك نامنه ده باسی (Vaisya) دیدی. چونکه فرس قدیمده باسی بسیار یعنی چوق معناسنه کلیر. بو طائفه دیکر فرقه‌لردن زیاده اولدیغی ایچون او وجه ایله تسمیه اولوندی. وباسی آبادی یعنی معموریت معناسنه ده کلیر. بو جماعت باعث معموریت عالم اولدیغی ایچون بو معنایه کوره ده وجه تسمیه ظاهردر.

رابعاً : هرکونه خدماته ورفع زحماته معین اولانلردر. بونلره سود (Soudra) نامنی وضع ایتمشدر. چونکه خلقه فائده‌لری اولور. استراحت عمومیه یه خدمت ایدرلر.

مه آباد جهانی تشکیل ایدن درت عنصره مقابل درت صنف خلقی تفریق ایتمش، بو وجه ایله اسباب نظام عالمی، اوضاع طوایف وامی ترتیب وتنظیم ایله‌مشدر. دساتیرده هرکونه علم، وهر لغت موجود ومندرجدر. کتاب مه آبادی بعض محققین ترجمه وشرح ایتمشلردر. من جمله بزرك مهر (بزر جمهر) ك ترجمه سی واردرکه کی قباد و اوغلی نوشیروان ایچون تألیف اولنمشدر. بو مترجمه نك مضامیننده برنبذه بیان ایدیورز: ذات یزدان جمیع اشکال والواندن مبرا، هردیارك فحول علما وفصحاسنك وصفندن معرادر. معرفتندن عقول عقلا و فهام حکما قاصر وعاجزدر. جمله مخلوقات چکونکیٔ ذات یزدانده سرکردان وکافهٔ موجودات آنك وجودندن بر پرتودر. علمی بتون ممکنات اوزرینه مساوی ویکساندر. ذاتی، قدرت، علم، اراده وحیات کبی صفات کمالیه یی مستجمعدر. اول مخلوقاتی عقلدر. وبو واسطه ایله تکمیل عقول خلق اولنمشدر. ومه آبادیان ینه دیرلرکه نور خورشید اجرامه نسبتله نه ایسه ذات یزدان جهانه نسبتله اودر. ازلدن موجود ایدی وابدالاباد موجود اوله‌جقدر. عالم کون وفساده نه واقع اولورسه سیاره‌لرك یعنی آباء علویه نك (بوماده‌یه باق) اثریدر. ینه ترجمهٔ کتاب مه آبادیانده یازیلیدرکه مبدع حقیقی سبحانه وتعالی اجرام وسمواتی کواکبی اویله خلق ایتمشدرکه آنلرك کردش وحرکاتی شبهه سز جهانده ابراز آثار ایدر. امهات سفلی نك حوادثی بی شك آباء علویه دندر. آبادیان بر موضعده که آتشکده اتخاذ ایتدیلر، اوراده مطلقا برهیکل نجم یاپدیلر. بونلره تعظیم واختر-کده‌لره تکریم ایدرلر وخلق هنکام شدایدده بو پیکرلر نزدنده استغاثه ایلرلر و دائما ذات یزدانه طریق عبودیت وبندکی یی آتشکده وپیکرکده‌لرده ایفا ایدرلر.

مه آبادیان عندنده آتش مظاهر تامه‌دن بیلنیر وآتشه احترام واجب صاییلیر. مه آبادیانك عقائدنده بی آزار اولان یعنی مضر اولمیان حیوانی اولدیرمك حرامدر. حیوانات مضره‌یی، سباعی قتل ایتمك اینه واجبدر. آبادیلر اعمار عالمه سعی بلیغ صرف ایتدیلر، آبادیٔ جهانه جهد واهتمام ایله‌دیلر. کتابلرنده مسطور اولدیغی اوزره مه آبادندن صوکرا

[۱] چتری چری دیمکدرکه عسکر معناسنی افاده ایدر.

ینه آباد نامی ایله دها اون‌اوچ مقتدالری کلمشدر. وبونلره‌ده صحف وکتب نازل اولمشدرکه هر برینك مضمونی دین مه آبادی تقویه‌دن عبارت ایدی. وبونلردن صوکرا دها اون درت آباد کلمشدرکه کیمه عقائدده رهبرلك کیمه حکومت ویرلمشدر. الك صوك کلنك اسمی آباد زاددر.

ایشته بورایه قدر (بستان السیاحه) ده مروی اولدیغی اوزره آبادیانك مذهبلری، عقیده‌لری حقنده خلاصةً بعض معلومات بیان اولوندی. کرك بوروایاته وکرك مصنفات قدیمه‌ده مذکور اولان منقولاته (Légendes) نظراً آباد طائفهٔ عجمه ویا بتون آدمیته الك‌اول مبعوث اولان پیغمبرك نامی اوله‌جق. ذاتاً آباد پسندیده، ممتاز معناسنه کلدیکی کبی مه لفظی‌ده بیوك دیمك اولدیغنه کوره مه آباد ترکیبی اونامه دلالت‌ده مضمونلی کورینیور. مه آبادك صوینندن دیکر پیغمبرلر علما وحکما وحتی حکمدارلر ظهور ایتمش. دین مه آبادی کشتاسب (بومادّه‌یه باق) دورنده زردشتك، مازادیه مذهبنك یعنی دین مجوسینك (بومادّه‌لره باق) [۱] ظهورینه قدر حکم سورمش، حتی زردشت یکی باشدن بردین واضعی اولمایوب بعض تبدیلات و اصلاحات ایله آباد مذهبی اوزرینه قورولمش بر مذهب مؤسسی ایمش. زردشتك اجراآتی اسکی مه آبادیانك طریقلرینی بردرجه‌یه قدر تبدیل و اصلاح ایله‌مکدن عبارت اولمش، ذاتاً مذهب زردشتك ملت مه آبادیان‌دن مقتبس وآنك تجددندن عبارت اولدیغی بوکون تبین ایتمش‌در.

یوقاریده دیمش ایدك‌که، فرس آریلری ایله هند آریلری بیننده بدايةً اتحاد جنسیت وحرائته بناءً افکار وعادات مدنیه‌جه، عقائد دینیه‌جه مناسبت واشتراك کوریلور. حتی مه آبادیان مذهبی حقنده بردرجه‌یه قدر دها صحیح عد ایدیله‌بیلن معلوماتی‌ده بوسایه‌ده ایدینه بیلمك قابلدر. بوقولی تأیید وتأکید ایله‌مك ایچون فرس قدیم خلقنك ایلك دینی اولان مه آبادیان مذهبی‌ایله هند آریلرینك ایلك مذهبلری اولان براهما دینی شویله بر مقایسه ایده‌لم.

اسکی هندیلر کندیلرینك مقتدالرینه برهمن اکبر دیرلر. برهمن آباد مقابلی اوله‌رق مستعمل‌در. بوحالده برهمن ایله اکبر مه آباد بیننده مناسبت واردر. شومقایسه‌ده برنجی موافقت هرایکی دین‌ده رئیس اول عداولنان ذاتلره ویریلن اسملرك دلالت وضعیه‌لرنده کوریلیور.

ثانیاً: پارسیان عندنده مه آباد آدمیته مبعوث اولان پیغمبرك اولنه‌ده اطلاق اندیلیر. قدیم هندیلرك رأینجه برهمن اکبرده اوصفتله طانمش‌در. بو اعتقاد مشترکه کوره پارسیان‌ده مه آباد، هندیلرده برهمن اکبر ابو البشر اولمق لازم کلیور (براهما، برهمن مادّه‌لرینه باق).

ثالثاً: براهمه مذهبنده اهالی درت صنفه آیریلمش ایدی. «بستان السیاحه» دن نقل ایتدیکمز معلوماته نظراً مه آبادیان مذهبنده‌ده خلقك صنوف اربعه‌یه تقسیمی عینیله جاریدر. حتی بو صنفلره ویریلن اسملر دخی هرایکی مذهبده بربرینه موافق کلیور، مه آبادیان مذهبنده حیوانات غیر مضره‌یی قتل ایتمك حرام‌ایدی. براهما مذهبنده‌ده بویله‌در.

براهمه مذهبنده کواکب ونجومك جهان‌اوزرنده افعال وتأثیراتی قبول ایدیلیردی، مه آبادیان مذهبنده دخی عین اعتقاد موجوددر.

خلاصه بوایکی دین بیننده دیکر بعض جهات مناسبت دها واردر (براهما مادّه‌سنه باق).

بوحالده بدايةً مه آبادیان مذهبی براهمه مذهبنه پك یقین‌در. بوایکی دین فرس آریلری ایله هند آریلرینك بربرندن آیرلمه‌دن اول اتخاذ ایله‌دکاری بردین مشترکك بعدالتفرقه حادث اولان ایکی فرعی دیمك اولور.

[۱] «زردشت»ك وضع‌ایتدیکی دین مازادیه ایله مجوسیت بیننده فرق‌واردر. خالص زردشت مذهبی‌آذربان (Athra-vans) لر یعنی آتشکده رؤساسی طرفندن اجرا وتطبیق ایدیلردی، جمشیدیلر زماننده فارس‌وبختریه قطعه‌لرنده‌جاری ایدی. صوکره مدیا قطعه‌سنده پیشوای دین زردشت اولان مغان اصل مذهبه تورانیلردن، کلدانی وآثوریلردن مقتبس بعض احکام دینیه قاریشدیردیلر، مذهب زدشتی تشویش ایتدیلر. ایشته دین مجوسی بوقاریشق مذهبدر.

آباديان — تاريخ { دساتيرده (يوقاريكى ماده‌يه باق) مندرج اولان معلوماته نظراً «مه آباد طائفهٔ عجمك ايلك مؤسس اعتقادى زعم اولنديغى كبى ملك اول‌ده عدايدلمش. هم رياست روحانيه‌ده بولنمش هم سلطنت ايتمش. مه آباددن صوكرا كندى نسلندن برچوق آبادلر دها كلمش كه بونلرده آباديلر اوزرينه اجراى رياست وحكومت ايتمشلر. ذاتاً قرون عتيقه‌ده بوصورتله يعنى رياست وحكومتك اشتراكى ايله اداره ايديلن حكومتلرك امثالى يوق دكلدر. بنى اسرائيل تاريخى بوبابده مهم برمثال اوله‌بيلير.

دساتيرده مندرج اولان اخبار وروايانه نظراً آباديان ايران‌ده حكومت ايدن پيشداديان‌دن اول اورالرك مقام روحانيسيله حكومتده بولنمش، جيان فرقهٔ شائياناك ظهورينه قدر دوام ايله‌مش نبوت رياست روحانيه‌لرو حكم وحكومتلر حسابسز عصرلرجه آباديان سلاله‌سنده قالمشدر (يوقاريكى ماده‌يه باق).

مه آباد خاندانندن صوك كلن نبى و حكمدارك اسمى (آبادزاد) ايمش. بوذات حكومتدن كاروبار جهاندن كف يد ايله، عبادت يزدانه، پرستش سبحانه حصر اوقات ايله‌مش صوكره (جى افرام) نامنده برى قاعد حكومت اولديغى عقبنده بعض اصلاحاتله اشتغال ايلمش و اولاد احفادى برچوق عصرلرده اثر پدره اقتفا بولنده پك ايلرو كيتمشلردر. بونلرك صوكى (جى آلاو) در. كتب مه آباديانده مسطور اولديغى اوزره جى افرام «آباد زاد» ك اوغلى ايمش. آنجق بوايكيسى بيننده‌كى احوال مجهول قالمشدر. «جى آلاو» ك حكومتنى متعاقب ايران ممالكى ينه خرابه يوزطوتمش، بونك اوزرينه جى آلاوك اوغلى (شاى كليو) ينه پدرينك منصبنه قائم، اصلاح عالمه مأمور اولمش. شاى كليو ايله ابتدا ايدن فرقهٔ شائيانك ادارهٔ عادله‌سى تحتنده آز زمان ايچنده مملكت اعادهٔ معموريت ايتمش، خلق حضور وآسايشه نائل اولمش. شاى‌وشائى عابد معناسنه ايمش وكثرت عبادتنه مبنى آلاو ازاده‌يه كليو شاى ويا شائى ديمش. بوخاندان‌ده خيلى مدت دوام ايتمش. شائياندن صوك كلن حكمدارك اسمى شاى مهبول ايمش. بونك وقتنده‌ده اورته‌لقده تكرار بعض اويغونسزلقلر باش كوسترمش، اهالى يرلرينى يوردلرينى براقه‌رق طاقم طاقم طاغلره چكلمكه مجبور اولمش. نهاية الامر (مهبول شاى) ك اوغلى (ياسان) مقام روحانى و حكومته نائل اوله‌رق اعادهٔ عمران وآسايشه موفق اولمش. نبوت وحكومت ياسان خاندانده‌ده چوق زمان قالمش، وآخرلرى اولان (ياسان آجام) ك وفاتى اوزرينه امورحكومت ينه كشمكش و پريشانى‌يه اوغرامشدر. چونكه اوغلى (كلشاه) عمرنى عبادت ايله چكيرر، هيچ كمسه ايله الفت ايتمز، اصول ادارهٔ حكومت، رسوم قواعد ملته التفات ايله‌مزايمش. بوحال ايله عالمك پريشانلغى صوك درجه‌يه واردیغندن نهايت (كلشاه) امور حكومتى اله آله‌رق همت و اداره‌سيله جهان ينه حضور وسلامته، ثروت ومعموريته نائل اولمش، ظلم وجور اورته‌دن قالقمش، رفاه حال عودت ايتمش. يزدانيان (كلشاه)ه ابوالبشر ديرلر. «بستان السياحه» ده وبعض كتب تاريخيه‌ده يازيلى اولديغى وجهله «كلشاه» بعض مؤرخلرك قولنه كوره پيشداديانك اولى اولان كيومرث ايمش.

يوقاريدن برى نقل ايتديكمز روايانه نظراً آباديانك ايران‌ده حكومت ايدن پيشداديان‌دن اول اورالرده رياست ايتمش، برقاچ طبقه‌يه انقسام ايله‌مش بيوك برسلاله اولمق اوزره آكلاشيليور. بوروايات دساتيرده مندرج ايسه‌ده معلومات بشريه‌نك حال حاضرنده اعتماده شايان معلومات تاريخيه‌دن عد ايديله‌مز، وثائق ايله مؤيد دكلدر. هله آباديان خاندانك منقسم اولديغى فرقه‌لرك مدت حكومتلرى حقنده دساتيرده مندرج اولان مبالغه‌لر عقلاك قبول ايده‌بيله‌جكى حدى پك زياده تجاوز ايديور. مع مافيه بوقبيل روايتلر تاريخدن عد اولنمسه‌ده ينه منقولاتدن صايله‌بيلير، وبوصفتله معلومات بشريه جمله‌سنه حق انتسابى واردر. ذاتاً منقولاتك تاريخه خدمتى مسلمدر. منابع تاريخيه

صره‌سنده مقامی بولونور. آدمیتك، هرقومك اوائل احوالی تاریخجه ثابت دکلدر. مأثورات ایله منقولدر. بالخصوص منقولاتك ادبیاتده، خصوصیله ادبیات ملیه‌ده خدمت وتأثیری انکار ایدیله‌بیلیرمی؟ ایشته بو ملاحظه‌لره مبنی درکه وقایع صحیحهٔ تاریخیه میاننده دکل ایسه‌ده مأثورات صفتنده اوله‌رق «آبادیان» حقنده دساتیردن نقلاً دسترس اوله‌بیلدیکمز بعض معلوماتی خلاصةً بورایه درج ایله‌دیك. ایران قدیم تاریخنده بالمناسبه بوبابده بعض معلومات دها علاوه ایدیله‌جکدر.

آبادیان — (تقویم —) (آبادیانك دین کتابی اولان «دساتیر» ده مبسوط اولدیغی وجه ایله تاریخ آبادیان‌ده قیاس زمان ایچون ۳۰ سنهٔ شمسیه تقدیر ایدیلن مدت دور زحل اساس ومقیاس اتخاذ اولنمشدر. زحلك بردور تامی برکون اعتبار ایدیلوب آلتی کون برآی و اون ایکی آی برسنه‌دن عبارت عد ایدیلیر، که بوحسابجه برسنهٔ مه آبادی ۷۲ کوندن مرکب دیمکدر. زحلك حول شمس‌ده مدت دوری اوتوز سنهٔ شمسیه‌یه معادل آلندیغنه نظراً [۱] بریوم مه آبادی اوتوز سنهٔ شمسیه‌یه وبرسنهٔ مه آبادی ۲۵۹۲ سنهٔ شمسیه‌یه بالغ اولور. یوز سنهٔ مه آبادی‌یه اصطلاحلرنده فرد (که بزم اصطلاحمزده عصر دیمك اولور)، بیك فرده مرد، بیك مرده جاد، بیك جاده راد، بیك راده زاد دیرلر ایمش.

ملاحظه — تقویم مه آبادیان‌ده دور زحلك تقدیر زمان ایچون مقیاس اتخاذ اولندیغی دساتیرده مصرحدر. فقط ملاحظهٔ عاجزانه‌مزه نظراً بودورك دور محوری اولمسی احتماله، حقیقته دها زیاده مقروندر. زحلك محوری اطرافنده دوری ۱۰ بچق ساعتده حاصل اولدیغنه کوره کونك تعیننده بومدتك اساس اتخاذی قبول ایدیلنجه مه آبادیانك تاریخلرنده کوردیکمز خرد ناپذیر مبالغات زمانیه‌ده بر درجه قدر تهوین و ایضاح ایدیله‌بیلیر. چونکه اووقت سنهٔ مه آبادی سنهٔ شمسیه‌دن ۲۵۹۲ کره بیوك اولمیاز، تام ۵٤ کوندن عبارت برسنه اولورکه سنهٔ شمسیه‌دن تقریباً ٦٫٦ دفعه دها کوچك قالیر.

یوم مه آبادی‌نك ۳۰ سنهٔ شمسیه‌یه معادل اعتبار ایدیلن مدت دور زحلدن عبارت اولدیغنه دائر دساتیر ترجمه‌سنده کوریلن معلومات پك محتمل‌درکه اثر تغییر اولسون، ویا دور زحلی ایضاح ایچون مترجم ومفسر طرفندن علاوه ایداش بولنسون. هرحالده مسأله‌نك صورت صحیحه‌ده حلی دساتیرك نسخهٔ اصلیه‌سنی اوقویه بیلمکه موقوفدر. فقط ظن غالب بزم توجیهمزده کورینیور. دساتیرك دلالت ایتدیکی درجهٔ معلومات ومدنیته نظراً آبادیانك اویله ۳۰ سنه‌لك برکون قبول ایتملری پك مستبعد، بلکه‌ده مستحیلدر. بوقدر اوزون بر کونك نه تاریخده، نه معاملاتده استعمالی غیرقابلدر.

[۱] زحلك حول شمسده مدت دوری ۱۰۷۵۹٫۲ کون درکه ۲۹ سنه‌دن زیاده ایدر.

آبادیانو — (Abadiano) — جغرافیا (اسپانیاده، بیسقایه (Byscaye) ولایتنده، پیره‌نه طاغلرینك یوقاری سمتلرنده بر قصبه‌درکه ساحل بوینی جریان ایدن نه‌رویون (Nervion) نهرینك آناقولی اولان دورانغو (Durango) صویی اوزرنده کائندر.

نفوسی = ۲۰۰۰ . صنایع حدیدیه‌سی واردر.

۱۸۳۹ تاریخنده قارلیستلرك یعنی دون‌قارلوس طرفدارینك قوماندانی ماروتو (Maroto) ایله قرالیچه ایزابلك نامنه اردویه قوماندا ایدن أسپارته‌رو (Espartero) بوقصبه‌نك جوارنده سان آنتولین (San-Antolin) منسکه (Ermitage) سنده برلشه‌رك، اختلافات جدیده‌یه خاتمه ویرن وه‌رغارا (Vergara) عهدنامه‌سنك مقدماتی مذاکره ایتمشلردر.

آبادیت — (Abadite) (عبادی کلمه‌سنك فرانسزجه محرفیدر (عباده، عبادی ماده‌لرینه باق).

آبادیت — (Abadite) — لسانیات (عربجه عباد کلمه‌سنك محرفیدر. عباد عینك کسریله عربدن

برنجیه قبائل متفرقه‌یه اطلاق ایدیلیرکه عراق‌ده حیره نام محلده ساکن ایدیلر (عبادی، حیره ماده‌لرینه باق) .

آبادیر — (Abadir) { اساطیر.

(۱) . فنیکه‌لیلرك الهلرندن برینه ویردکلری اسم . قرون قدیمه‌ده فنیکه‌نك زادهٔ عمارتی، مستعمره‌سی اولان قارتاجه‌ده دخی برنجی صنف الهلره بونام ویریلیردی.

کلمه‌نك اصلی سامی اولمق لازم کلیر. لاتین کلیساسنك اك بیوك آباسندن (آباء نصرانیه ماده‌سنه باق) معدود اولان سن اوکوستن (۳۵۴ - ۴۳۰) كه قارتاجه‌ده معلملك ایتمشدر. یازدیغی بر اثرده آبادیر کلمه‌سنك سامی اولدیغنی بیان ایدیور. مع‌مافیه کلمه‌نك اشتقاقی مشکوکدر. اوروپا مؤلفلرینك بوبابده‌کی اقوالنه نظراً آبادیر لفظی فنیکه لساننده بابا معناسنه اولان أب مفردی ایله بارع (Magnas) معناسنه کلن آدر کلمه‌سندن مرکب ایمش‌که اب بارع دیمك اولور.

کلمه‌یی اویله ایکی لفظدن ترکیب ایتمك حل‌مسأله‌یه کفایت ایدیورسه اوحالده (آبادیر) ی سامی أب لفظیله فارسی آدر (آتش) کلمه‌سندن تشکیل ایله‌مك دها صائب اولور. زیرا فنیکه‌لیلرك مذهب اصلیلری شمس(بعل) پرستلك اولوب بومذهبك‌ده فرس قدیمدن انتقال وانتشار ایتدیکنه باقیلیرسه اساطیر فرس‌ده اله شمس ویا فرشته شمس معناسنه اولان (آدر) لفظنك‌ده اعتقاد ایله برلکده فنیکیه‌لیلره کچمسی ملحوظ وذاتاً السنهٔ سامیه‌ده اب کلمه‌سی سبب وعلت معناسنه‌ده آلنه‌رق بوجهتله الهه اب اطلاق (آب ، آباء، اب ماده‌لرینه باق) متعامل اولمسنه بناءً اله آدر ترکیبنه بدل آب آدر ترکیبنك اتخاذ واستعمالی دها زیاده محتمل، دها زیاده بجادر.

(۲). فنیکه‌لیلرك وقارتاجه‌لیلرك مذهبلرنده احجارمقدسه‌دن برینك اسمی‌در. یوقاریده ذکری کچن سن اوکوستن قارطاجه وحوالیسنده آبادیر دینیلن احجاره پرستش اولندیغنی یازیور.

سنکپرستلك یعنی طاشه طاپمق مذهبی شرقده ظهور ایتمش، واورادن انتشار ایله‌مشدر. قدمای شرقیون تصور ایتدکلری الهلره شکل آدمی ویرمه‌دن اول قبا یونتولمش، بچمسز (Informe) طاشلره اله مقامنده تعبد وپرستش ایدرلردی. اوروپای قدیم‌ده مانحیر (Menhirs) قروملخ (Cromlechs) دینیلن احجارده سنکپرستلك آثارندندر. ظن اولندیغنه نظراً فنیکه‌لیلر آبادیر دیدکلری الهلرینی تجسم ایتدیردکلری طاشلره‌ده بدایة اونامی ویرمشلردر . بوعادت طاشلری یونته‌رق اله دوزمك اصولنك، یعنی بترستلکك مقدمه‌سی، ایلك خطوه‌سی دیمكدر. یونان قدیم‌ده، اساطیر اوروپائیه‌ده بت‌ایل (Bethyles) دینیلن طاشلرده [۱] احجار مقدسه ومعبوده‌دن ایدی . تاریخده وارددرکه اسپارطه‌ده مینه‌روه (Minerve) معبدنده بربت‌ایل وار ایمش‌که خلق بوکا پرستش ایدر ایمش (بت‌ایل ماده‌سنه باق). روما ایمپراطورلرندن أله غابال [۲] فنیکیه‌دن رومایه مخروط شکلنده سیاه برطاش کتیرمش، وبوطاشه تعبد ایتمك اوزره خلقه امر ایتمش ایدی. بت‌ایل نامی ویریلن طاشلر برروایته‌کوره‌ده سمادن نازل‌اولمش، آکلاشیلان بوطاشلر احجار سماویه (Aérolithe) اولمق کرکدر. زمان جاهلیتده، سمادن نزولی اسبابی بیلنمدیکندن ـ خلقك خشیت وحیرتی جلب ایدرك عبادتلرینه مظهر اولمش (بت‌ایل ماده‌سنه باق).

(۳) آبادیر فنیکه‌لیلردن اساطیر یونانیه‌یه‌ده کچمش، ارض الهه‌سی « سیبل » ك طوغوردیغی چوجغی (ژوپیتر) بزله صاره‌رق سیبلك زوجی

[۱] اون یدنجی عصرك مشهور مستشرقلرندن سموئل بوشار (Samuel Bochart) فرانسزجه Bethyle کلمه‌سنی عبرانی لغتنده « بت ایل » دن کتیریر. بولسانده بت ایل بیت خدا دیمکدر. حضرت یعقوبك برکیجه اوزرنده یاتدیغی وبر رؤیا کوروب اویاندقده زیت ایله تصهیر ایله‌دیکی طاشك محلنه بربیت یاپیله‌رق نامنه بت ایل دینمش، اوطاشه‌ده بونام اضافه ایدلمش.

[۲] ایل، اله فنیکه لساننده، اصول سامیه‌ده الله دیمکدر، ایل غابل ویا أله‌غابل فنیکیه دیلنده اله شمس دیمك اولور. بوجهتله سوریه‌ده امس بلده‌سنك معبودینه بونام ویرلمش ایدی. اله غابل ایمپراطور اولمه‌دن اول بومعبودك خدمتنده بولندیغندن اوکا نسبتله نام آلمشدر،

ساتورنه (يونان وروما اهاليندن) يوتديردیغی بت ایله یعنی حجر مقدسه‌ده نام اولمشدر. (سيبل ماده‌سنه باق)

آبادیوا — مبحث اسماك { غادوس جنسندن (Abadiva)
برنوع بالقدرکه شمال دکزلرنده بولنور.

(شکل ۷) . آبادیوا

آبادیوت — (Abadiote) { اصلاً مغرب عربلرندن
اولوب آق دکزك اوطرفلرنده قورصانلق ایدن طائفه‌یه اوروپاجه ویریلن اسمدرکه (عبادیون)دن تحریف اولونمشدر. بونلر مؤخراً قورصانلغی ترك ایدرك كريد جزیره‌سنده توطن ایتمشلر، زراعته سلوك ایله‌مشلردر. ایدا طاغنك جنوب طرفنده کائن یکرمی قدر کوی خلقی هپ آنلردندر.

آبار — کیمیا { یانمش قورشون معناسنی افاده ایدر برکلمه‌در.
« مخزن الادویه » نام اثرده قورشونك صورت احراقی بروجه آتی تعریف ایدیلیور :

بردمیر پوته‌نك ایچنه بر مقدار قورشون ایله کوکرد قونور. پوته دمیرجی اوجاغی اوزرینه وضع ایدیله‌رك کرکی کبی قیزدیریلیر. بومعامله‌نك نتیجه‌سنده آبار حصوله کلیر.

شوتعریفه، صورت استحصاله نظراً آبار بوکون لسان کیمیاده اول کبریت اسرب (Protosulfure de plomb) دیدیکمز جسم اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز. چونکه اول کبریت اسربده تسخین واذابه طریق ایله عین صورتله استحصال ایدیلیر: قرمزی درجهٔ حرارتده اریدلمش قورشونه کوکرد قاریشدیریلیر. کوچك قورشون پارچه‌لری کوکرد بخارنده آتش آلیر. آلوله یانار و (اول کبریت اسرب) حبه‌لر شکلنده پوته‌نك دیبنه چوکر. ایشته بونك ایچون بدرکه اوجسمه یانمش قورشون نامی ویرلمشدر.

اول کبریت اسرب طبیعی یعنی معدنی اوله‌رق‌ده بولنور. اسمنه غالن (Galène) تعبیر ایدیلیرکه لسانمزده مرادفی اولان برکلمه‌یه دسترس اوله‌مدق. فقط مادامکه مصنوعنه آبار دیمشلر، مطبوعنه‌ده آبار معدنی ویا آبار طبیعی دیه بیلیرز. غالن قورشونك جوهر معدنیسیدر. صناعتده قوللاندیغمز قورشون اکثریت اوزره بوجوهردن چیقاریلیر. (اسرب، قورشون ماده‌لرینه باق)

آبارك اوصاف و احوال کیمیویه‌سی اسرب، کبریت اسرب ماده‌لرنده‌در.

اسکی مفردات کتابلرنده آبار، اثمد (کبریت آنتیموان Sulfure d'antimoine) کبی کحل یعنی کوز ادویه‌سندن اولمق اوزره توصیه ایدیلیر. (اشیاف الابار) دینیلن ادویهٔ عینیه ترکیباتنه ادخال ایدیلیر.

آبار — علم اصول دفتری { ال دفتری (Brouillon)
معناسنه‌در. (دفتر ماده‌سنه باق)

آبار — جغرافیا { عراق عربده واسط قریه‌لرندن برکویدر.
« معجم البلدان »

آبار (آوار) — جغرافیا { آوار ماده‌سنه باق.

آبار — (Abar) — أتنوغرافیا { آبور (Abor)
ماده‌سنه باق.

آبار — لسانیات { بئرك جمعیدر. اصطلاحات فنیه یاپمق ایچون
لسانمزده قوللانیلیر، ترکیبلره داخل اولور: آبار نافوریه Puits artésiens ، آبارمنشفه (Puits absorbants) کبی.

معلومات محیطیه ایچون قویو (علم طبقات — علم فقه —)، فن ریافت (L'art de découvrir les sources) — فن انباط میاه ماده‌لرینه باق.

آبار — فلاحت { انباط میاه، اروا و اسقا، بستان قویولری
ماده‌لرینه باق).

آبار — فقه { قویو ماده‌سنه باق.

آبار (حفر) — صناعت { (قویو ماده‌سنه باق).

آبار آرتوازیه — طبقات الارض { (آبار نافوره ماده‌سنه باق)

آبار آنیه — (Puits instentanés) { (آبار آنیه

یاخود بورو قویولر دوکه دمیردن یاپلمش بر بورودن عبارتدر.

بو بورونك آلت طرفنه کوچك کوچك برچوق دلیکلر آچیلمش یوقاری طرفنده بر امه طلومبه کچیرلمشدر. بورو یره چاقیله بیلمك ایچون اوجی مخروط کبی سوریلمشدر. بو صورتله اعمال ایدیلن بورو یره صوقولدیغی حالده برسویهٔ مائیه‌یه تصادف ایدرسه طلومبه ایشله‌دیله‌رك یردن صو انباط ایدیله بیلیر ۸ نمره‌لی شکل بونوع برقویو ابراز ایدر؛ شکلده ب ب حرفلری طبقهٔ آبداری (Couche aquifère) یعنی سویهٔ مائیه‌یی ارائه ایدر. طلومبه‌نك امه تأثیریله بوراده برنوع د د صو خزینه‌سی حاصل اولمشدر.

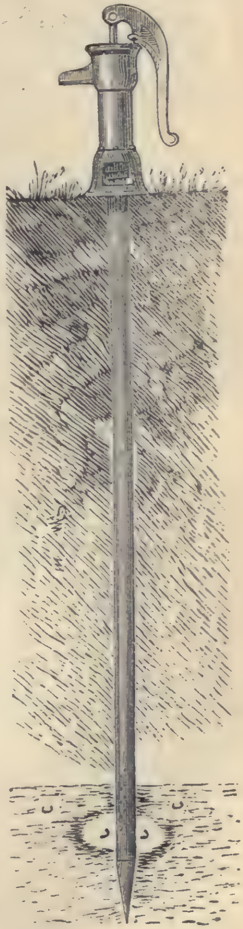

(شکل ۸)

بورو قویولر ایلك اول ۱۸۲۵ تاریخنده جزائرده اوران (Oran) جوارنده مرج الکبیرده موقع تطبیقه قونلدی. موجدی وویمه‌ن (M. Veuillemain) عد ایدیلیر. فقط اخیراً چوق مهندسلر، خصوصیله لیوذلی دونه (Donnet) انکلیز نورتون (Norton) نام ذاتلر بوکشفی کندیلری ایچون ادعا ایتدیلر. بورو قویولرك استعمالنی تعمیم ایله‌مك ایچون ۱۸۶۸ده متعدد تجربه‌لر اجرا ایدلدی. فقط مقصد حاصل اولمادی. بو قویولرك استعمالی پك کارلیدر. برکره مصارف انشائیه تصرف ایدیلیور. فقط بورو قویولر تطبیق ایدیله بیلمك ایچون تحت الارض نهایت یدی متره درینلکده برسویهٔ مائیه بولنمق مشروطدرکه بوده هریرده ممکن اولمز. ثانیا قویونك یری طاش اولمامالی؛ بورونك کیرمسنه مساعد طبقه‌لردن متشکل بولنملی در. یومشاق، قومسال، صویی سطحه یقین اولان یرلرده بورو قویولرك استعمالی هرحالده موفقیتلی وفائده‌لیدر.

آبار اسلامیه { آبار عادیه مقابلی اولوب زمان اسلامده حفر ایدیلن قویولردر. بونلره بدیٔ نامیده ویریلیرکه بئر عادیه مقابلیدر. کویا که قدم اعتباریله عاد قومنه منسوبدر عربلرك کندی زمانلرینه منسوب اولمایان هرشیٔ قوم عاده نسبت ایتمك اسکی عادتلریدر.

آبار الاعراب — جغرافیا { عربستان شبه جزیره‌سنده (اجفر) ایله (فیده) بیننده و اجفردن اون میل مسافه‌ده کائن برموضعدر.

« معجم البلدان »

آبار عادیه { عربستانده زمان اسلامدن اول حفر ایدیلن قدیم قویولردرکه قوم عاده نسبتله آبار عادیه تسمیه ایدیلیر. عربستان شبه جزیره‌سنده قویولرك اهمیتی پك زیاده‌در. چونکه اکثر یرلرده همان یکانه منبع آب قویولردر. بونك ایچون اورالرده قویولره دائر برطاقم اوصاف واحکام مخصوصه واردرکه قویو ماده‌سنده تفصیل ایدیله‌جکدر.

آبار عمومیه — (Puits communs) (عموم حق استفاده‌سی اولان قویولردر. بونلره آبار موقوفه‌ده دیرلر. (قویو ماده‌سنه باق)

آبار معدنیه — (Puits de carrière, (de mine { معدن قویولری، طاش قویولری، طاش اوجاقلری ماده‌لرینه باق.

آبار منشفه — ادارهٔ میاه { (Puits absorbants)

سطح ارضك برطرفنده، غیرقابل حلول (Imperméable) یعنی صو کچمز بر زمین اوزرنده بیریکوب دوران صولری اورادن کیدرمك وبویله صولی یرلری قوروتمق، صودن تخلیه ایله‌مك ایچون باشلیجه ایکی چاره واردر. یا جدول حفر ایدیله‌رك بوواسطه ایله مذکور صولر برمجرایه آقیدیلیر ویاخود صولرك بولندیغی زمینك آلتنده قابل حلول برطبقه بولنجه‌یه قدر قویولر قازیلیر. بوحالده بر اوزرنده تراکم ایدن صولر برآلتنده قابل حلول یعنی صو کچر برطبقهٔ ارضیه ایله اتصال پیدا ایدرك بوواسطه‌ایله زیرزمینه جریان‌ایدرلر. ایشته بودرلو قویولره آبار منشفه تعبیر ایدیلیر. خانه‌لرده چرکاب اساله ایتمك ایچون قازیلان قویولر دخی بونوعدندر.

صناعتده، فلاحتده، آبار منشفه‌دن پك زیاده استفاده‌ایدیلیر. بر اوزرنده صولری طوتان غیر قابل حلول طبقه‌نك تحتنده سطح ارضه یقین بر طبقهٔ قابل حلول موجود اولدیغی حالده بویله موقعلرده صولرك تراکمندن حاصل‌اولان باتاقلری قوروتمق ایچون آبار منشفه حفری اك فائده‌لی برتدبیردر (تجبیر اراضی Drainage تصحیح اراضی Assainissement ماده‌سنه باق).

معدن اوجاقلرینه هجوم ایدن صولری‌ده آبار منشفه آچه‌رق زیرزمینه اجرا ایتمك اکثریا اتخاذ ایدیلن تدبیرلردندر. چوملکجی کارخانه‌لرنده (Exploitation d'argile) کی بالچق حوضلرنده (یعنی قویولرنده) بریکن یاغمور صولرینی‌دخی آبار منشفه واسطه‌سیله اجرا ایدرلر. خلاصه اعمارات ارضیه‌ده آبار منشفه حفری فوائد عظیمه‌یی موجب اولور. آنجق اول امرده قوریدیله‌جق بتاقلرك، صولری تخلیه ایدیله‌جك یرلرك مستند اولدیغی طبقه‌لرك، صخره‌لرك جنس وترکیبنی بنیه وتشکیلنی، سطح زمینه بعدینی تحقیق ایله‌مك اقتضا ایدرکه بوده فن بشرك اعداد واختراع ایتدیکی وسائط کشفیه سایه‌سنده قولای برایشدر. طبقات ارضیه‌نك جنس وترکیبنی وبناءً علیه قابل حلول اولوب اولمادیغنی « سوند » یعنی منقب دینیلن مخصوص بورغولر واسطه‌سی ایله کشف وتحقیق ایدرلر (بورغو Sonde ، تنقیب Sondage ماده‌لرینه باق.)

آبارمنشفه‌یه آبدزد (بوماده‌یه باق) دینلدیکی کبی فرانسه مشاهیر علماسندن (آراغو) نك غایت مصیب وموافق اولان برتوجیهنه کوره آبارنافورهٔ سالبه (Puits artésiens négatifs) ده تعبیر ایدیلیر. (بوماده‌یه باق)

مملکتمزده باتاق یرلری قوروتمق ایچون آبار منشفه‌دن پك زیاده استفاده اولنه‌بیلیر.

آبارمنقوبه — (Puits forés) { دلینمش قویو

معناسنه، آبار نافوریه دیمكدر بوماده‌یه باق.

« امهاتدن استنباط اولندیغی‌اوزره «ثقب»ثای مثلثه‌ایله نافذ وصغیر اولان دلیك دلمكدر. منقب ایله دلدکاری دلیك کبی. ونقب نون ایله عمیق و نافذ وعظیم اوله‌رق دلیك دلمكدر. دیوارلرده، طاغلرده دلدکاری دلیك وانم کبی. » «قاموس»

شوتعریفه نظراً نقب (Forer) مقابلی‌اولیور. آبار منقوبه‌ده تماماً « Puits forés » معادلی اولمق ایجاب ایدر.

آبار نافوریه — طبقات الارض { معلومدرکه

عادی قویولرده صو سطح ارضه قدر چیقماز، قویونك آلت طرفنده بریرده، برارتفاعده قالیر. بوقویولردن صویی برواسطه ایله یوقاری‌یه چکمك ویا چیقارمق لازمدر. (قویو ماده‌سنه باق) حال بوکه آبارآرتوازیه ویا آبار نافوریه دیدیکمز قویولرده صو کندیلکندن یوقاری‌یه چیقار، ونافوره کبی قویونك آغزندن خارجه فوران ایدر، فیرلار. بونك ایچون‌درکه نافوره‌لره تشبیهاً بونوع قویولره آبار نافوریه تعبیر ایدیلیر. اوروپاده بش آلتی

عصردن بری بویله قویولر اك چوق فرانسه‌نك قدیم ولایتلرندن بولنان آرتوواز (Artois) ده ایجاد ایدلدیکی ایچون اورایه نسبتله اسمنه آرته‌زین قویولری ویا آبار آرتوازیه‌ده دینلمشدر. مع مافیه آبار نافوریه پك اسکی زماندن بری آسیاده، افریقاده موجود ایدی. آسیا چوللرنده، چین‌ده، هندستان‌ده، افریقا صحراسنده آبارنافوریه‌کوریلیر (قسم تاریخی‌یه باق).

تورکجه‌ده آبار نافوریه‌یه بورغو قویولری‌ده دیرلرکه بونك‌ده وجه تسمیه‌سی شمدی ایضاح ایده‌یله‌جکدر.

آبار نافوریه سطح ارضدن باشلایه‌رق تحت الارض ایکی طبقهٔ غیرقابل‌حلول (Imperméable) بیننده محصوربرسویهٔ مائیه‌یه تصادف ایدنجه‌یه‌قدر شاقولی استقامتده سوندا (منقب) ایله آچیلمش بر دلیکدن‌عبارتدرکه سویهٔ مائیه‌نك یوقاریدن کلدیکی نقطه قویونك سطح‌ارض اوزرنده آچیلدیغی نقطه‌دن دها یوکسك بولندیغی ایچون حکمت طبیعیه‌ده تجربه ایدیلن اتصاللی قابلر ویا ظروف متواصله قانونی موجبنجه صو قویونك آغزندن یوقاری‌یه دوغری، کلدیکی نقطه‌نك سویه‌سنه قریب برنقطه‌یه قدر فوران ایدر. بغچه‌لرده یاپدیغمزفسقیه‌لر آبارنا فوریه‌یه کوزل برمثال اوله‌بیلیر. یالکز آبار نافوریه‌نك صویی قدرتدندر؛ دولدیرمه دکلدر.

آرتوداز ویا بورغو قویولرنده صویك اوصورتله خروج وفورانی برمسألهٔ مرکبه‌در. بومسأله‌نك حل وایضاحی برطرفدن اتصاللی قابلرده یعنی ظروف متواصله‌ده (Vases communiquants) استوای وزن مایعات (Equilibre des liquides) قانوننه (بومادەیه باق) دیکر جهتدن صویك یعنی ارضی تشکیل ایدن اجزای اساسیهٔ اربعه‌دن جزء مایعك اجزای صلبه ایله، یعنی طبقات ارضیه ایله مناسباتنی تحقیقه موقوفدر.

اولا صولرك طبقات ارضیه ایله مناسباتندن بحث ایده‌جکزکه بوبابده‌کی موضوع اصلی جزء‌مایعك طبقات ارضیه‌یه، صخره‌لره تأثیری نفوذ وعدم نفوذی مسئله‌سیدر.

هرکسه معلومدرکه اك قوراقلق زمانده بیله ارضك نره‌سنده اولورسه اولسون بریر ایکی اوچ متره قدر قازیله‌جق اولورسه ایصلاق (مبلول) تربه‌لره، طاش طوپراق پارچه‌لرینه رطوبتلی‌صخره (Rocher) لره تصادف ایدیلیر. طاش اوجاقلرندن چیقاریلان مولوز (Moellon) لرك صلابتی‌معدندن چیقار چیقمز اودرجه‌ده دکل ایکن هواده قورودقدن صوکرا زیاده اولور. تحت احجاره یعنی طاشلری یونتمه‌یه پك مساعد اولان بوحال اوجاق صوینك (Eau de carrière) وجودینه حمل ایدیلیرکه پك طوغریدر. صخره‌لرك جمله‌سی حتی غرانیت (صوان) پورفیر (سماق) کبی اك زیاده شدت وصلابتلی اولان طاشلرده بیله اوجاق‌صویی واردر. صخره‌لری بل ایدن، ایصلادن صولر حقیقت حالده سطح ارضدن کلیر سطح ارضده‌کی صولری‌ده یاغمورلر کتیریر.

یاغمور صولرینك ارضه تأثیر ونفوذی هریرده بر دکلدر. سطح ارضك بنیه وترکیبنه‌کوره تخالف ایدر. کل (Argile) لی اراضیده یاغمور صولری ارضه نفوذ ایده‌مز، براوزرنده قالیر، اوفاق‌کوللر، مستنقعه‌لر پیدا ایدرکه بونلر بتون قیش دوام‌ایدر یوللر چامور کسیلیر.

بوحادثه‌یی ایضاح ایلمك ایچون دیرلرکه کل صویه غیر قابل حلولدر. واقعا بوتعبیر معناً براز مبالغه‌لیجه‌در اما ینه دوغریدر. چونکه کل‌صویی طوتار وصویی طوتدیغنه بناءً درکه قنالرك، بعض حوضلرك دیبلرینی بوصخره ایله یعنی کل ایله اورترلر، صیوارلر. حال‌بوکه قوملی اراضی‌ده یاغمور دانه‌لری یره دوشدکجه غائب اولور کیدر. یاغمور دیندکدن‌صوکرا یر اوزرنده صو کورونمز، چامور اولمز، کونش چیقدیمی اوفاق بر روزکار اورته‌لغی طوزه دومانه قاتار.

ایشته کله نسبتله قوم وتبه‌شیر طاشی قابل حلول صخره‌لردن عد ایدیلیر.

قابل حلول‌اولان صخره‌لر یالکز بونلردن عبارت دکلدر. چوق یرلرده اویله طاشلر واردرکه غرانیت کبی مرمر کبی حد ذاتنده آره‌سندن صو

صیزمز طاشلردن اولدیغی حالده اکثه بوینه هر جهتنی دور ایدن شقوق (Fissures) یعنی چاتلاقلر واسطه‌سیله بونلرك ایچندن‌ده ینه صو کچر.

خلاصه صو اساساً هردرلو صخره‌لره نفوذ و حلول ایدر، آره‌کرندن جریان ایدر کچر. آنجق صخره‌لرك جنسنه درجهٔ صلابتنه کوره صوبك حرکتی هرطبقه‌ده بر اولمز، بعضلرنده سهل و سریع بعضلرنده درجه درجه صعب وبطی اولور.

دیمك اولیورکه ارض‌ده صوبك تأثیر ونفوذینه نظراً ایکی‌درلو صخره ویا طبقه تفریق ایدیله‌بیلیر: برنوعی صوبك نفوذینه مساعد دیکر نوعی غیر مساعد، اولکنه قابل حلول دیکرینه غیر قابل حلول دیرلر. بوطبقه‌لرك بربرینه نسبتله اوضاع و ترتیباتی طبیعتده اوبله عامیانه، اتفاق دکلدر. بعض احوال خصوصیه استثنا ایدیله‌جك اولورسه عمومیت اوزره طبقات مذکوره وضعیت عمومیه‌لرینه نظراً طبیعتده بربریله تبادل‌ایدر یعنی آشیرتمه طریقیله مرتبدر، اوصورتده‌که هرایکی طبقهٔ قابل حلول آره‌سنه برطبقهٔ غیر قابل حلول وهر ایکی طبقهٔ غیر قابل حلول بیننه بر طبقهٔ قابل حلول کیرمش تداخل ایتمشدر. ارضك سطحی‌ده یرینه کوره یا قابل حلول ویا غیر قابل حلول برطبقه‌دن عبارت اولورکه قابل حلول ایسه بونك تحتنده غیر قابل حلول برطبقه بولنمق، غیر قابل حلول ایسه آلتنده‌کی طبقه قابل حلول اولمق طبیعی‌در.

ارضك صو تدبیراتنده طبقات مذکوره‌نك بوصورتله مرتب اولمه‌سی هم‌ضروری هم‌طبیعی‌در. مادامکه‌طبقه ایکی‌در ترتیبلرك‌تبادل‌ایتمسی‌البته‌ضروریدر. یوقسه طبقاتك برجنس‌اولماسی اقتضاایدرکه تبادل ممکن اولماسین. ارضك سطحی‌ده بعض یرنده قابل‌حلول وبعض یرنده بونك عکسی‌اولملی‌که صولرك اداره وحرکتی تأمین ایدیله‌بیلسین. سطح ارض تماماً غیر قابل حلول برطبقه‌دن عبارت اولسیدی یر ایچنه صو کیرمك قابل اولمزدی‌که یردن صو چیقمق امکانی اولسون، عکسی‌صورتده ایسه یراوزرنده صو بولندیرمق مشکل‌اولوردی. مادام‌که تبادل طبقات ضروری، سطح ارضك بعض محلی قابل حلول اولمه‌سی برابر طبیعی‌در، شمدی اوترتیباته کوره ارضك حادثات مائیه‌سنی، صولرك طبقات ارضیه ایله مناسباتنی تشریح ایده‌لم.

معلومدرکه یر اوزرنده بولنان صولر هوادن کلیر یعنی یاغموردن حاصل اولور. یاغمور صولری ایسه اصابت ایتدیکی یرك طبیعتنه، میل‌وانحدارینه کوره یاآشاغه طوغری آقارکیدر، نهرلره، کوللره، دکزلره وارر قاریشیر ویا دوشدیکی نقطه‌لره طوپلانیر طورر و یاخود ارضك تحتنه نفوذ ایدر، یرك ایچنه آقار.

« الم‌تران‌الله انزل من‌السماء ماء فیسلکه ینابیع فی‌الارض » آیت کریمه‌سی ارضك صو ترتیباتنده جاری اولان حکمت علیهٔ ربانیه‌یی نه‌کوزل ایضاح ایدیور.

شیمدی فرض ایده‌لم‌که ارضك سطحی بریرده پك زیاده قابل حلول برطبقه‌دن عبارت اولسون وبونك آلتنده‌ده درین برموضعده غیر قابل‌حلول برطبقه بولنسون. تبادل طبقات قانوننه نظراً بو فرض حقیقی برحال تشکیل ایده‌بیلیر. ناصیل‌که طبیعتده بویله‌حاللر چوقدر. بوصورتده بدیهیدرکه اوسطح قابل حلول اوزرینه اصابت ایدن یاغمور صولری ایچری نفوذ ایدر. جاذبهٔ ارضیه تأثیریله اشاغه طوغری صیزه‌رق تا طبقهٔ غیر قابل حلوله قدر اینر وبوراده تراکم ایدرك بوایکی طبقه‌نك فصل مشترکنده بر سویهٔ مائیه تشکیل ایلر. سطح ارضك عارضه‌لی اولماسی یعنی بعض یری یوکسك وبعض یری آلچاق بولنماسی حسبیله اوله‌بیلیرکه برطاغ اتکنده، بر وادی (دره) نك دیبنده او سویهٔ ماء خارجه ظهور ایدر. ایشته اووقت سطح ارضده بر پیکار، طبیعی برچشمه، برمنبع، برعین حصوله‌کلیر (پیکار. عین ماده‌لرینه باق). دیمك اولیورکه بویله‌برپیکارك‌صوبی سطح ارضدن‌کلیور. قابل‌حلول برطبقه ایچندن سوزلجدن سوزیلیرکبی کچیور، وبو واسطه ایله غیر قابل‌حلول طبقه‌یه‌قدر اینیور، بورادن آشاغه کچمك قابل اولمادیغندن ایکی طبقه‌نك برلشدیکی یرده بالطبع تراکم ایدیور. ایشته بوطبقه‌لرك صوتراکم ایدن محللری یعنی فصل

مشترکلری یر آلتنده کیده کیده طاغ اتکی، دره دیبی کبی آلچاق بریرده سطح ارضه ملاقی اولدیغی طبیعیدرکه بونقطه‌دن صولر ینه سطح ارضه جریان ایدیور. بوراده سویهٔ ماء (Niveau d'eau) تعبیرینك مدلولنی تعیین ایله‌مك لازمدر.

سویهٔ ماء تعبیرینه بدل لسان فن‌ده اکثریا « تحت‌الارض صو برکه‌لری » ، « برکهٔ ماء » Nappe d'eau souterraine ترکیبلری استعمال ایدیلیور. بوترکیبلر دلالت‌معنویه‌جه برازسقطدر. چونکه بر مؤلفك پك کوزل فرقنه واردیغی کبی مذکور تعبیرلردن ارحام ارضده، قوم طبقه‌لری، کرج طاشی طبقه‌لری اولدیغی کبی صو طبقه‌لری‌ده واردرکبی برمعنا حس‌ایدیلیور. حال‌بوکه یرایچنده اویله صو طبقه‌لری یوقدر و اوله‌مز. واقعا تحت‌الارض جریان ایدن نهرلر ، امتداد ایدن کوللر یوق دکلدر. لکن نهر اولسون کول اولسون بوطاقم صولر صخره‌لرك ایچنده قدرتدن یاپیله‌ کهفلر، مغاره‌لر درونده بولنور، اوستده‌کی طبقه‌لر او صولر اوزرینه استناد و اعتماد ایتمز. سویهٔ ماء تعبیرندن مقصود ایسه قوم‌دن، کرج طاشندن عبارت مساماتلی طبقه‌لر ، چاتلاقلی صخره‌لردرکه بومسامات وچاتلاقلر صو ایله مملودر. یوقاریده فرض ایتدیکمز حاله کوره سطح ارضدن صیزوب اینن صولری طوتان طبقهٔ غیر قابل حلول مائل اولورسه بوتقدیرده سویهٔ مائك حاوی اولدیغی مایع مذکور طبقه‌نك میل وانحدارینه تبعاً حرکت و جریان ایدر فقط مجراسنده آقان برچای کبی دکل بر سوزکجدن صویك سوزوله‌سی کبی جریان ایدر بوقضیه‌نك اثباتی پك قولایدر. حتی بونك ایچون صو ایله اشباعه کلمش یعنی آله‌بیله‌جکی قدر صو آلمش برقوم طبقه‌سی‌ایچنده کوچك برچوقور آچمق کفایت ایدر . اووقت کوریلیرکه آچیلان چوقور برحوضدن ویا نهردن صو آقیدیر کبی بردن بره طولماز . چوقوری احاطه ایدن قوم طبقه‌سنك آره‌لرندن صیزه‌رق سوزیله‌رك کلن صولرایله قسم قسم طولار. اشمه‌لرده (بومادیه باق)ده‌بوحال مشاهده ایدیلیر. قایناقلرده یردن بویله نبعان‌ایدر، قوم آره‌لرندن پوسکورور. بونك ایچوندرکه اویله منبعلره لسانمزده قایناق نامی ویریلمشدر. بریردن صو قایناپور تعبیری‌ده اونکتهٔ علمیه‌یی ضامن‌در. (عین، منبع، قایناق ماده‌لرینه باق).

سطح ارضده بریری تشکیل ایدن قابل حلول برطبقه تحتنده غیر قابل برطبقه‌نك بولنمه‌سی دره ایچلرنده کاش اولوب سنه‌نك بعض زمانلرنده صولری آزالان ویا بسبتون کسیلن منبعلرك، قایناقلرك وجودنی‌ده ایضاحه مدار اولور. واقعا طبیعتده، آلچاق یرلرده، دره دیبلرنده بعض منبعلر کوریلیرکه صولری سنه‌ده برقاچ کون حتی برقاچ هفته کسیلیر، آقماز. چونکه طبقهٔ قابل حلول ایله طبقهٔ غیر قابل حاولك فصل مشترکلری هروقت سطح ارضه‌ملاقی‌اولمز. بعضاً طبقهٔ غیرقابل‌حلول آزچوق درینجه بریرده‌قالیر. بوحالده یوقاریدن صیزوب‌کلن وغیر قابل حلول اولان طبقه اوزرنده تراکم ایدن صولرطوپلانه طوپلانه مساماتلی‌طبقه‌نك خیلی تخللی یعنی خیلی قالین برقسمنی اشراب واشباع ایتمیلدرکه سویهٔ‌مائیه‌نك سطح اعلاسی دره‌نك قعری‌ایله برابر اوله‌رق اورادن صو خارجه نبعان ایده بیلسین. بوتساوی دوام ایتدکجه صویك جریانه سکته‌کلمز. فقط قوراقلق سببی ایله ارتفاعی تنزل ایتدیکی منبعك صویی درحال منقطع اولور . طبقهٔ قابل حلول اوزرینه یاغمور یاغوبده بوصولر صیزمه طریقیله آشاغه اینه‌رك سویهٔ مائیه‌نك ارتفاعی اسکی درجه‌ده یوکسلتنجه‌یه قدر منبعك انقطاعی دوام ایدر.

یرآلتنده کهفلردن، مغاره‌لردن چیقان بیکارلرده یوقاریده توصیف ایتدیکمز منبعلر نوعندن در. بونلرك چیقدیغی کهفلر، مغاره‌لر بعضاً طبیعی اوله‌رق اویله بر وضعیتده بولنورکه بوصورتله هرکسك نظر حیرتنی جلب ایدن، وعیون موقوته (Fontaines périodiques) تعبیر ایدیلن بیکارلر وجوده کلیر (عیون موقوته ویا نائبه ماده‌سنه‌باق).

بورایه قدر طبقه‌لرك تبادلی قاعده‌سنه نظراً بریرده سطح ارضك قابل‌حلول وتحتنده‌کی طبقه‌نك غیر قابل حلول اولدیغی صورتنی تشریح ایتدك.

شمدی بونك عكسنی فرض ایده‌لم یعنی یر اوزرینی تشكیل ایدن طبقه غیر قابل حلول بونك آلتنده‌كی طبقه قابل حلول اولسون. بوحالده طبیعی‌دركه بویله بریره اصابت ایدن یاغمور صولری ایچری‌یه نفوذ ایده‌مز. آلتنده‌كی طبقهٔ قابل حلولك احتوا ایلدیكی سویهٔ مائیه‌یه اوصولرك برتأثیری اولماز. بو ایكنجی حالده طبقهٔ غیر قابل حلولك آلتنده‌كی طبقهٔ قابل حلوله بر یاریق ویا چاتلاق واسطه‌سی ایله مناسبت واتصالی بولنه‌جق اولورسه اووقت یر اوزرنده‌كی صولر بوواسطه ایله آشاغه آقار، طبقهٔ قابل حلوله جریان ایدر. منبعك عكسی بو حادثه اولور.

اویله نقطه‌لركه بورالره منبعلرده اولدیغی كبی یر آلتنده صوكلمدكدن باشقه اویرلرده‌كی صولریده یرچكوب یوتیور. طبیعتده بویله نقطه‌لره آب‌دزد (boitout, gouffre, bétoire)، تعبیرایدیلیر. بعض نهرلر آب دزد واسطه‌سیله یرك ایچنه كیروب غائب اولورلر. وصوكرا ینه یوزه چیقارلر، فرانسه‌ده رون (Rhône) نهری كبی. شوراسنی اخطار ایده‌لم كه علم‌الارض تعبیراتندن‌اولان آب دزدلر ایله یر اوزرنده‌كی صولرك اكثریا باتدیغی تحت‌الارض مغاره‌لری، كهفلری بربرینه قاریشدیرمامليدر. آب دزدلك صفت امتیازی تحت‌الارض بر طبقهٔ قابل حلوله ارتباطیدر. طبقاتك بو ایكنجی حاله كوره ترتیبندن یر اوزرنده متراكم فضله ومضر صولری زیر زمینه آقیتمق صورتیله زراعتده صناعتده استفاده ایدر. (آبار منشفه ماده‌سنه باق).

تبادل طبقات نقطهٔ نظرندن مطالعه‌یه شایان اولان برحالده ایكی طبقهٔ قابل‌حلول بیننه برطبقهٔ غیر قابل حلولك تداخل ایتمه‌سیدر. طبیعیدركه بوحالده اورته یرده‌كی طبقهٔ غیر قابل حلول، قابل حلول اولان طبقه‌لر آره‌سنده برسد حائل تشكیل ایدر وبونك سطح اعلاسی اوزرنده بر سویهٔ ماء بولنور. الك آلتده‌كی، طبقهٔ قابل حلول ایسه یان طرفلرندن سطح ارض ایله مناسبت ومواصلتده بولنه‌بیلیركه بوتقدیرده مسأله براز صوكرا تصویر ایده‌جكمز دردنجی حاله داخل اولور. یوق بوطبقهٔ قابل حلولك سطح ارض ایله مناسبتی اولمز، یان طرفلری‌ده غیرقابل‌حلول كتله‌لر ایله سطح ارضدن منفصل بولنور ایسه بدیهیدركه اوزرنده‌كی طبقهٔ غیر قابل حلولك تشكلی زماننـدن بری مذكور طبقهٔ قابل حلولك حاوی اولدیغی صولر اوراده راكد واینستاده برسویهٔ مائیه تشكیل ایدر. طبقاتك اوصورتله ترتیبنك امثالی نادردر. معدن اوجاقلری آچلدیغی وقت بعضاً بوحاله تصادف ایدیلیر.

بحثمزه اصل تعلق اولان دردنجی حالكه ایكی طبقهٔ غیر قابل حلول بیننده محصور برطبقهٔ قابل حلول بولنمسندن عبارتدر، بوحالی‌ده بروجه زیر تصویر ایدیورز. طبقات ارضیه‌نك اخذ ایتمش اولدیغی اوضاع مختلفه ایجابنجه بعضاً اولوركه ایكی طبقهٔ غیر قابل حلول بیننده محصوراولان برطبقهٔ قابل حلولك یان طرفلری سطح ارضه تلاقی ایدر. بوحالده سطح ارضده‌كی‌صولر میللری تعقیب‌ایدرك اورالردن یعنی تلاقی ایدن یرلرندن طبقهٔ مذكوره‌یه دخول ایدر. طبقه ایچنده‌كی سویهٔ ماء بوصورتله وجوده كلیر.

طبیعی‌دركه بوسویهٔ ماء حاصل اوله‌بیلمك‌ایچون طبقه درونه حلول ایدن صولر اولا طبقه‌نك الك آلچاق نقطه‌لرینی اشباع ایدر، دولدیریر؛ درجه درجه یوكسك‌یرلرینه سرایت ایدر، نهایت طبقه‌نك تكمیل تخنی استیلا ایلر. بوحاله نظراً طبیعتده اكثریت اوزره واقع اولدیغی‌كبی طبقهٔ قابل‌حلولك آلچاق نقطه‌لری طبقه‌نك سطح ارضه تلاقی ایدن یرلرنده یعنی فصل مشترك اوزرنده بولنورسه اووقت مذكور نقطه‌لردن برر منبع ظهور ایدر. بحثمزه طوغریدن طوغری‌یه تعلق ایتمسنه، وعلم‌الارضده اهمیتنه مبنی شوحالی براز دها ایضاح ایده‌لم:

ایشته برطبقهٔ قابل حلولكه ایكی طبقهٔ غیرقابل آره‌سنده صیقیشمش قالمش، طبقات ارضیه‌نك وضعیتلرینه كوره برمنحنی كبی اینه‌رك چیقه‌رق آلچاله‌رق یوكسله‌رك، اوزانمش كیتمش، براوجی

ارضك یوكسك بریرنده، برطاغ سفحنده[١] سطحه چیقمش یوزه كلمش، بوكا مقابل اولان دیكر بر اوجی‌ده آلچق بریرده ینه سطح ارضه تلاقی ایتمش، یاغمور صولری اوست باشندن یعنی یوكسك اوجندن بوطبقه‌یه كیریور. اولا آلچاق نقطه‌لرینی، صوكرا درجه درجه تكمیل انحاسنی دولدیریور، اشباع ایدیور، اوبر اوجندن‌ده بوصولر خارجه جریان ایلیور، برمنبع تشكیل ایدیور. دیمك‌كه شوصورتله توصیف ایتدیكمز طبقه‌لرك مقطعی جسیم بر بورویه تشبیه ایدیله‌بیلیر. اویله بربوروكه مائل اوله‌رق وضع ایدلمش، یوقاری طرفی آچیق، آلت طرفی آچیق، یوقاری باشنده برصو خزینه‌سی موجود، بورادن بورویه صوكیریور، بورویی دولدیریور، اشباع ایدیور، نهایت آلت طرفندن سطح ارضه آقیور. شمدی بوبورونك بریرنده اوست سطحنه بردلیك آچیله‌جق اولورسه صو بو دلیكدن چیقار، ویوقاری‌یه طوغری شاقولاً فوران ایدر، اویله بر ارتفاعه قدر فیرلاركه بو ارتفاع هم بورویه صوكان خزینه‌نك ارتفاعنه، هم‌ده بورویه آچیلان دلیك ایله صو خزینه‌سنك بیننده‌كی مسافهٔ افقیه‌یه تابعدر.

فسقیه‌لره تصادف ایدیلیر. بوصورتله یردن چیقان صولرك حجمی بعضاً پك زیاده آرتار، بورالرك تشكلات ارضیه وتدبیرات مائیه‌سی كشف وتدقیق ایدیله‌جك اولورسه بوفواره‌لر یوقاریده تصویر ایتدیكمز دردنجی حالك تطبیقات طبیعیه‌سندن اولدیغی تظاهر ایدر: شویله‌كه بودیارده برطبقهٔ غیر قابل‌حلول اوزرینه استناد ایتمش برطبقهٔ قابل‌حلول موجود اولوب بونك حاوی اولدیغی سویهٔ مائیه‌یی تشكیل واداره ایدن صولر مذكور طبقه‌نك طاغ سفحلرنده سطحه چیقان، یان ویرن طرفدن كلیر وطبقه‌نك میلنه تبعاً بوصولر سودان جهتنده، طرف مقابلندن جریان ایدر.

شوتعریف ایتدیكمزعیون فواره(میاه‌متدفقه) ایله ایرلانداده، متفقهٔ امریقا (Etats-Unis) ده نووه‌ل زه‌لانده‌ده موجود اولان، اوروپا لسانلرنده غایزر (Geysers) نامیله معروف اولان صیجاق صو فواره‌لرینی برشی قیاس ایتمه‌ملیدر.

غایزرلر نوعما اندفاعات بركانیه (Eruption volcanique) قبیلندندر. بونلرده صویك صعودی، فورانی جزایرده‌كی میاه متدفقه‌كبی تضییق یاانضغاط آب ترازوبی (Pression hydrostatique) [١]

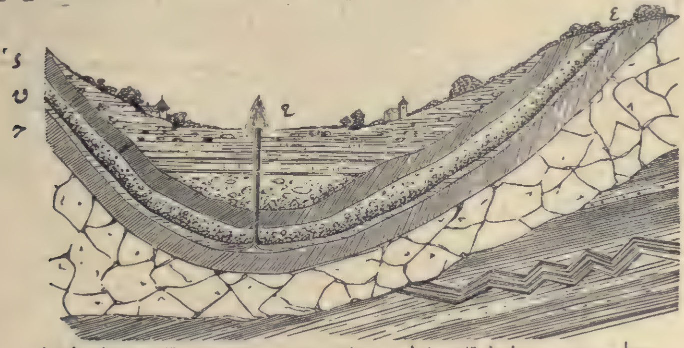

ح سطح زمین، ب طبقهٔ قابل‌حلول (شكل ٩) ح د غیر قابل حلول طبقه‌لر

٩ نمره‌لی شكل ایكی طبقهٔ غیر قابل‌حلول بیننده محصور اولان برطبقهٔ قابل‌حلولك توصیف ایتدیكمزصورتنی ابرازایدركه بوراده نقب ایدیلن بربورغو قیوسی‌واسطه‌سیله طبقهٔ مذكوره‌نك حاوی اولدیغی صولر خارجه فوران ایدیور.

شو توصیف وتصویر ایتدیكمز حال قورو برفرض‌دن، ذهنده تصور ایدلمش بر موهومه‌دن عبارت ظن ایدلمسین. طبیعتده‌چوق یرلرده تحقق ایتمش برحالدر، موجوددر. جزائرده برچوق یرلرده اودرلو عیون فواره‌یه (Fontaines jaillissantes) یعنی صولری یوقاری‌یه فیشقیرر بیكارلرده، طبیعی

نتیجه‌سی دكلدر. طبیعتك تحت‌الارض ایشله‌مكده اولان كیمیا اوجاقلرنده قاینایان صولردن حاصل اولان بخارك قوهٔ الاستیقیه‌سی آثاری‌در. (غایزر، منابع كرمائی «Sources thermales» ماده‌لرینه باق).

[١] برطاغك سفحی تپه‌سندن اتكنه قدر اولان سطحیدر. فرانسزجه‌ده Versant معادلی‌در.

[١] فرانسزجه‌ده (Sources jaillissantes) دینیلن وبورانده عیون فواره دیه ترجمه ایتدیكمز صولره عربجه‌ده عبب تعبیرایدیلیر نه‌كیم قاموسده تعریف ایدیلیور. «عبب – ضمتینله یردن فیشقروب فوران ایدن و پوسكوره‌رك جریان‌ایدن صولره دینیر. میاه متدفقه معناسنه.

بعضاً ده اویله اولورکه طبقات ارضیه‌نك بربرینه نسبتله وضعیت وترتیبی ایجابی اوله‌رق ـ چونکه طبقات ارضیه اکثر یرلرده بربری ایچنه قونلمش کووجلر (Cuvettes) کبی موضوع ومرتبدر ـ ایکی طبقهٔ غیر قابل حلول بیننده محصور اولان طبقهٔ قابل حلول یوقاریده‌کی تشبیه‌ده تعریف ایتدیکمز کبی مائل بربورو شکلنده دکل مقوس بربوری طرزنده اولور اوصورتده‌که طبقه‌نك سطح ارضه ملاقی اولان طرفلرندن یعنی بورونك ایکی اوجندن دها آلچاق اولان برنقطه‌ده چیقان صولر یوقاری‌یه فیرلار، اوراده برفوارهٔ طبیعیه حادث اولور. وبو فواره‌نك ارتفاعی طبقهٔ مذکوره‌یه صویك داخل اولدیغی نقطه ایله مخرج نقطه‌سی بیننده‌کی فرق ارتفاعه مقارن اولور ٩ نمره‌لی شکل بووضعیتی‌ده ارائه ایدر.

(شکل ١٠)

صاغ طرفده‌کی عادی قیو — صول طرفده‌کی بورغو قیوسی

طبقات ارضیه‌نك اوصورتله وضعیت وترتیبندن حاصل اولان عیون فواره‌یی حقیله ایضاح ایده‌بیلمك ایچون حکمت طبیعیه‌ده اتصاللی قابلر نظریه‌سنه‌ده مراجعت ایلمك اقتضا ایدر.

بناءً علیه بورایه‌قدر ویردیکمز ایضاحاتی اکمال ایلمك ایچون برازده اتصاللی قابلرده استوای میاه یعنی صولرك موازنتی قانوننده بحث ایده‌لم.

(شکل ١١) ده کوستردیکی وجه ایله برنومرولی اتصاللی بورونك قوللرندن برینه آغزندن صو قویبکز. بومایع آلتدن دیکر قولنه‌ده چیقار و موازنت تقرر ایتدکدن صوکرا قوللرده‌کی صویك ارتفاعلری برسویه‌ده‌قالیر. شیمدی فرض ایده‌لم که ٢ نمره‌لی (شکل ١١) اتصاللی بورووده اولدیغی کبی قوللرك بری دیکرندن اقصر اولسون. بیوك قولك تپه‌سنده صوایله مملو کوچك برخزینه وقیصه قوله‌ده برموصلق طاقیلمش اولسون، بوموصلق قپالی اولدیغی حالده بیوك قولده‌کی صویك سویه‌سی کوچك قولده‌کی صویك سویه‌سندن ح د

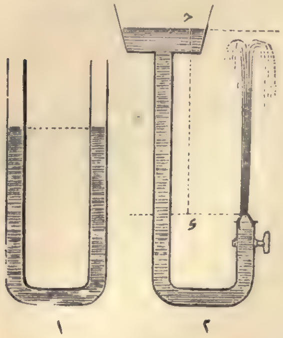

(شکل ١١)

ارتفاعی قدر فرقلی بولنور. بناءً علیه اتصاللی بورو درونده صویك موصلق اوزرینه اجرا ایله‌دیکی ضغط وتضییق، قاعده‌سی کوچك قولك مقطعنه، ارتفاعی ح د بعدنه مساوی برصو ستو‌نك ثقلتنه مساویدر. شوحالده موصلق آچیلیرسه تضییق واقعه مبنی بورو ایچنده‌کی صو یوقاری‌یه طوغری شاقول استقامتنده فوران ایدر. فورانك ارتفاعی ح د ارتفاعنه مساوی اولمق لازم کلیر. لکن صو اونقطهٔ ارتفاعه قدر چیقماز چونکه صویك حرکت صعودیه‌سنی اولا بورونك کنار‌لرینه صویك احتکاکی (Frottemen)، ثانیاً صو فوران ایدرکن قالدیردیغی هوا کتله‌سنك مقاومتی براز تعدیل وتنقیص ایدر.

ایشته ایکی طبقهٔ غیر قابل حلول آراسنه قابل حلول برطبقه تداخل ایتمسنه مبنی طبیعت‌ده حادث اولان خدائی فواره‌لرك صورت حصول وکیفیت ظهوری اتصاللی قابلرده استوای میاه قانونی موجبنجه پك کوزل ایضاح ایدیلیر. طبقهٔ قابل حلولك حاوی اولدیغی سویهٔ مائیه‌نك باشی، مبدئی یوکسك بر نقطه‌ده، فواره‌نك ظهور ایتدیکی نقطه اکا نسبت ایله دها آلچاق. بوصورتله طبیعت‌ده‌ده قوللرینك بری قیصه دیکری اوزون اتصاللی برقاب حاصل اولمش. شکل‌ده‌کی ایکی نمره‌لی اتصاللی قابده اولدیغی کبی عین قانونه توفیقاً، طبیعی اولان اتصاللی قابلر‌ده‌ده صو ینه عین صورتله خارجه پوسکوریور، فوران ایدیور.

ایشته برطبقهٔ قابل حلولك ایکی طبقهٔ غیر قابل حلول بیننه صیقیشمه‌سی کبی ترتیبات طبیعیه آثارندن اوله‌رق یوقاریده توصیف وتشریح ایتدیکمز وجه ایله بعض محللرده یردن طبیعی اوله‌رق فیشقران، آز چوق بر ارتفاعه‌قدر صعود ایدن صومنبعلری قدیمدن موجود آبار نافوریه‌دن باشقه برشی دکلدر. طبیعت بولطفی هریرده ابذال ایتمه‌مش. فقط صناعت بشریه نه‌دکونه‌وریور. طبقاتك اودرلو وضعیاتندن استفاده ایتمك، ایکی طبقهٔ غیر قابل حلول آره‌سنده محصور اولان برطبقهٔ قابل حلولك حاوی اولدیغی صولری فن قوتیله یردن فشقرتمق قابل دکلمی؟ تصادف بوامکانی‌ده انسانلره کوسترمشدر. حد ذاتنده نه‌قدر ساده برمسأله. اویله‌که ایکی طبقهٔ غیر قابل حلول آره‌سنه تداخل ایتمش، بریانی یوکسك بریرده سطحه ارضه چیقمش سویهٔ مائیه‌سنی بورادن تدارك ایله‌مش اولان برطبقهٔ قابل حلوله‌قدر ارضه بردلیك آچمق کفایت ایدیور.

شیمدی آکلاشیلدی‌که آبار نافوریه دیدیکمز قویولر تحت الارض ایکی طبقهٔ غیرقابل حلول بیننده محصور اولان برسویهٔ مائیه‌یی بولنجه‌یه قدر منقب (Sonde) واسطه‌سی ایله یوقاریدن آشاغه آچیلان غایت دار دلیکلردن عبارتدر (شکل ١٠).

سطح اوزرنده بریرده آز چوق وسعتلی بر حوضهٔ جغرافی (Bassin géographique) فرض ایده‌لم. ٩ نمره‌لی شکلده ج حرفی ایله اشارت ایتدیکمز حوضه کبی.

بوحوضه‌نك آلتنده غیر قابل حلول ایکی طبقه ایله بونلرك آره‌سنده محصور برطبقهٔ قابل حلول بولنسون. شکلده غیر قابل حلول اولان طبقه‌لر (ب) و(ح) حرفلری ایله قابل حلول اولان طبقه (ق) حرفی ایله کوسترلمشدر. ینه فرض ایده‌لم‌که ق طبقه‌سی - شکلده ابراز اولندیغی کبی - یوکسك بر یرده یوزه چیقمش، طبقهٔ سطحیه ایله اشتراك ایتمش اولسون (شکلده ع حرفیله کوسترلدیکی کبی) بورادن کیرن، طبقه ایچنه صیزان یاغمور صولری طبقه‌نك میل وانحدارینی تعقیب ایدرك حوضهٔ جغرافینك آلتنه کلیر، وبوراده تراکم ایدر. چونکه آلتی اوستی، درت طرفی غیر قابل حلول دیکر طبقاتله مسدود. بناء علیه یوقاریدن کلن صولر بشقه بر یره حلول ایده‌مز، حوضهٔ جغرافینك تحتنده طوپلانیر، بریکیر. ایشته حاضرلنمش، طبقهٔ قابل حلولی اشباع ایتمش برسویهٔ ماء، اوراده دوریور، برطرفه کیده‌میور، سطح ارضه چیقامیور، برآلتنده محفوظ برصوخزینه‌سی وار، شیمدی بوسویه‌نك اوزرنده‌کی طبقهٔ غیرقابل حلول منقب ایله دلینه‌رك سطح ارضدن طبقهٔ قابل حلوله قدر برمنفذ آچیله‌جق اولورسه استوای میاه قانونی موجبنجه صولر دائمابرسویه‌ده بولنمغه میل ایده‌جکندن اتصاللی قابلرده اولدیغی کبی - آچیلان دلیکدن یوقاری‌یه دوغری چیقار، وسویهٔ مائیه‌نك کلدیکی نقطه نه‌قدر یوکسك‌ایسه اودرجه بر ارتفاعه قدر فوران ایدر.

آبار نافوریه‌ده چیقان صویك واصل اولدیغی نقطهٔ ارتفاعه‌سویهٔ آب ترازوبی (Niveau hydrostatique) تعبیر ایدرلر. تحقیق اولوندیغنه نظراً آبار نافوریه‌ده سویهٔ آب ترازوبی ثابت دکلدر. زمان زمان یوکسلیر، آلچالیر. بوده سویهٔ مائیه‌یی اداره ایدن صولرك کثرت وقلتنه تابعدر. ایشته آبار نافوریه حقنده ویردیکمز ایضاحاتی تأیید ایدر برحادثه دها. طبقهٔ قابل حلولك سطح ارضه تلاقی ایتدیکی یرلرده صولر بول اولدیغی زمان سویه آب ترازو یوکسلیور، آزالدیغی وقت آلچالیور. چونکه سویهٔ مائیه‌نك ارتفاعی تبدل ایدیور. یعنی اتصاللی قابك اوزون قولنده‌کی صویك سویه‌سی آلچالوب یوکسلیور دیمکدر.

شو تشریحاتدن اکلاشیلیورکه آبار نافوزیه تأسیسنده شرط موفقیت، قویو آچیله‌جق یرك آلتنده - یوقاریدن بری کراراً تصریح ایتدیکمز وجه ایله - صره ایله اولا برطبقهٔ غیر قابل حلول اولملی، ثانیاً بونك تحتنده‌قابل حلول برطبقه بولونمالی، ثالثاً ایکنجی طبقه‌نك آلتنده‌ده ینه غیر قابل حلول برطبقه موجود اولملی‌در. چونکه برکره قویو آچیله‌جق یرك آلتنده قابل حلول طبقه اولمزسه سویهٔ مائیه حاصل اوله‌مز. بوقابل حلول طبقه‌نك

اوستنده‌ده غیر قابل حلول برطبقه بولونماز ایسه بوحالده (برنجی حال) یالکز برجنس طبقه موجود دیمك در، اوستدن کلن، یاندن کیرن صولر طبقه‌نك آلت قسمنده تراکم ایتمکه باشلایه‌رق سطح ارضه جریان ایده‌جك مخرج بوله‌مز ایسه یاواش یاواش طبقه‌نك یوقاری قسملرینه دوغری سرایت ایدر هرطرفنه یاییلیر، سطحنه قدر حلول ایلر. بر آلتنده محدود برصو خزینه‌سی حاصل اوله‌مز. طبقه کاملاً اشباعه کلدکدن صکره آرتق صولر طبقه‌نك سطحی اوزرنده تراکم ایتمکه باشلار، بورادن یابر طرفه آقار ویا اوراده برصولاق، برکول پیدا ایدر.

آبار نافوریه تأسیسنده ایکنجی شرط موفقیت‌ده طبقهٔ قابل حلولك یوکسك بر یرده سطح ارضه تلاقی ایتمسی‌در. بویله اولمازسه طبقه‌یه صو کیرمك قابل اوله‌میه‌جغی کبی اتصاللی قابلر نظریه‌سنه موافق برسویهٔ مائیه‌ده حاصل اوله‌مز.

ارضك اکثر طرفلرنده بو شرطلری حاوی طبقه‌لر، ارضه‌لر واردر. بویله یرلرده آبارنافوریه آچمق هرحالده ممکن اولور. ایش یالکز سویهٔ مائیه‌یی حاوی اولان طبقه‌یه قدر دلیك دلمکدن عبارت قالیر. طبقه‌لرك اوصورتله وضع وترتیبلرینی کشف وتحقیق ایله‌مك‌ده علم طبقات‌الارض اربابی عندنده کوج برشی دکلدر. آبار نافوریه‌یی اداره ایدن صولر بعضاً یکرمی اوتوز فرسخ اوزاق یرلردن کلیر. بوقویولرك عمقی یعنی درینلکی‌ده موقعنه کوره‌در. پارس شهرنده آچیلمش اولان غره‌نه‌ل (Grenele) وپاسی (Passi) قویولرینك سویهٔ مائیه‌سنی حاوی اولان قوم طبقه‌سی شهر مذکورك شرق جنوبی سمتنده و ۲۶۰ کیلو متره بعدنده کائن اولان لانغر (Langres) یایلا- سنده سطح ارضه چیقار (بو یایلانك ارتفاعی ۵۱۶ متره‌در) . بناءً علیه مذکور قویولرك صولری اورادن کلیر یعنی ۱۱ نجی شکلده ۲ نمره‌ده رسم ایدیلن (ح) صوخزینه‌سی بوراده بریرده‌در. مذکور طبقهٔ آبدار (Aquifer) ك اوستنده‌کی غیر قابل حلول طبقه غایت قالین صخره‌لردن، تبه‌شیر طاشلرندن عبارتدر. ایشته بوترتیب ایله طبقه لانغر یایلاسندن بدء ایله پارسك آلتنه قدر کلیر. ۱۲ نمره‌لی شکل بوحوضه‌نك پارس ایله لانغر بیننده‌کی قسمنك مقطعنی ارائه ایدر. پاسی

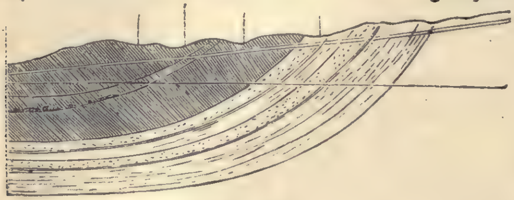

(شکل ۱۲)

قویوسنك درینلکی ۵۷۰ متره، غره‌نل قویوسنك عمقی‌ده ۵۴۸ متره‌در . بوقویولرك سویهٔ آب ترازوییسی ۳۰-۳۳ متره‌در. یعنی قویونك آغزندن صو اوتوز اوتوز اوچ متره ارتفاعنه‌قدر فیرلار. صولرك درجهٔ حرارتی قویودن چیقدقلری وقت غره‌نل قویوسنده ۲۷ درجه پاسی قویوسنده ۲۸ درجه‌در .

عادی قویولر کنیش‌در. بونلر قازیلیر، حفر ایدیلیر. جدارلری اکثریا طاش ایله اوریلیر، بو صورتله تحکیم ایدیلیر (قویو ماده‌سنه باق) . آبار نافوریه غایت داردر . (قطری اکثریا ایکی، یاخود اوچ ده‌سیمتره‌یی تجاوز ایتمز) بونلر دلینیر، نقب ایدیلیر؛ یوقاریدن آشاغه ایچنه ساج بورولر کچیریلیر. صو بورولر ایچندن صعود ایدر. آبار نافوریه‌یه بورو یرلشدیرمکدن مقصد قویونك جدارلرینی تحکیم ایتمك، وطبقات مختلفه آره‌سندن دیکر صو صیزینتیلرینی منع ایله‌مك خصوصی‌در. چونکه بوصیزینتیلر آجی وطوزلی صولردن عبارت اوله‌بیلیرکه بوحالده قویونك اصل صوینه قاریشدیر. له‌سی بالطبع تجویز ایدلمز .

آبار نافوریه آچمق ایچون برطاقم نقب آلتلری ایجاد اولنمشدرکه قویوجیلق ماده‌سنده بوآلتلر تعریف وتصویر ایدیله‌جك ، عملیات نقبیه تفصیل اولونه‌جقدر . بوآلتلر اساساً یری دلمك ایچون ایجاد وترتیب اولنمش برنوع بر بورغولردن عبارتدر. بورغو ایله آچیلدیغی ایچوندرکه آبار نافوریه‌یه لسان عوامده بورغو قویولری نامی‌ده ویریلمشدر .

آبارنافوریه‌دن چیقان صولرك كمیتی صعود بوروسنك قطرینه، سویهٔ آب ترازوینك ارتفاعنه، تحت‌الارض سویهٔ مائیه‌ده صویك صورت حركتنه تابعدر. بونك ایچوندركه آبارنافوریه‌دن چوق صو آله‌بیلمك ایچون درین بر طبقهٔ قابل حلول بولمق ایجاب ایدر. آبارنافوریه تنقیب ایدر ایكن بعضاً قات قات برقاچ سویهٔ مائیه‌یه تصادف ایدیلیر. بو حالده سویه‌لرك اك درینی اك زیاده صو ویره‌نیدر. فقط بو حالك استثناسیده واردر چونكه اك دریننده‌كی سویهٔ مائیه‌یی اداره ایدن صویك كلدیكی نقطه یوقاری طبقه‌لرده كائن اولان دیگر سویه‌لرك مأخذندن دها آلچاق اوله‌بیلیر. بویله برقاچ سویهٔ مائیه ایچندن كچن آبار نافوریه‌نك جدارلرینی كمال اعتنا ایله بوروله‌ملیدركه اك آلتنده‌كی سویه‌دن كلن صویك برقسمی دیگر قابل حلول طبقه‌لر طرفندن نشف ایدلمسین. ذاتاً آبار نافوریه‌یی بوروله‌مقدن بر مقصدده برقاچ طبقهٔ قابل حلول ایچندن كچن قویولرك مذكور طبقه‌لر ایله اتصال واشتراكنی منع ایله‌مكدن عبارتدر.

بربرینه یقین اولمق اوزره متعدد آبارنافوریه آچیلدیغی حالده بونلرك عددینه، صعود بورولرینك قطرینه كوره. یعنی بوقویولری اداره‌ایدن سویهٔ مائیه‌نك ابعادی ایله صعود بورولرینك مقطعلری مجموعنك نسبتنه نظراً هربرینك اخراجات مائیه‌سی تبدله اوغرار، تناقص ایدر.

تاریخچه (Historique) .— آبار نافوریه پك اسكی وقتلردن بری معلومدر. اختراعات بشریه‌نك اكثرنده اولدیغی كبی بوقویولرك ایجادنه‌ده تصادف یاردم ایتمشدر. معدن ایشلتمك فنی اوقدر قدیم برصنعتدركه ابتدای ایجادی ازمنهٔ اولیه‌یی ستر ایدن ظلام مجهولیت ایچنده مختفیدر. طبیعتك ارحام زمینده حفظ ایتدیكی بوقیمتلی ركاز (Dépôts) ی، دفینه‌لری كشف وتحری ایله‌مك ایچون پك چوق زمان اول منقبه‌لر، بر بورغولری (Sondes) اعمال ایتمك، بو واسطه ایله طبقات زمینك محتویاتنی یوقلامق بر امر طبیعی دكلمیدر؟ ایشته پك محتملدركه بویله تحریات اثناسنده معدن آرارکن یردن صو فیشقرمش، بوتصادف انسانلره آبار نافوریه آچمق طریقنی كوسترمشدر. ذاتاً تصادف دنیاده هرصنعتك پیریدر، پریسیدر. بونك ایچوندركه تا زمان قدیمدن بری چینده، آسیای صغراده، ایرانده هندستانده، افریقاده آبار نافوریه آچیلمشدر. هله چینلیلر پك قدیمدن بری غایت درین آبار نافوریه آچمق فننده مهارت كوسترمشلردر.

اوروپاده آبار نافوریه حفری اون ایكنجی عصردن بدء ایدر. ایلك آچیلان بورغو قویوسی (آرتوواز) ولایتنده، (لیلیه‌ده) شارتروز دیرنده آچیلمشدر. روایته كوره بوقویو ۱۱۲۶ تاریخنده انشا اولنمشدر. بونوع قویولر آچمق فنی آرتوواز ولایتنه میراث قالدیغندن بورایه نسبتله مذكور قویولرده آبار آرتووازیه «Puits artésiens» نامی یادكار قالمشدر. ۱۶۷۱ تاریخنده فرانسه قرالی اون دردنجی لوئی‌نك ایتالیادن جلب ایتمش اولدیغی هیئی (هیئت‌عالمی) قاسینی (Cassini) اووقت موده‌نده، بولونی (Bologne) ده آچیلمش اولان آبار منفجره اوزرینه علمای عصرك نظر دقت وامتحاناتنی جلب ایتدی. ۱۷۸۰ تاریخنده اون التنجی لوئی رامبویه (Rambouillet) ده كندی كوزی اوكنده اویله برقویو آچدیرمشدر.

اوروپا وآمریقاده آبار نافوریه‌نك تكثروتعممی اون طقوزنجی عصر میلادی اوائلندن ابتدا ایدر. چونكه بوزمانه قدر آبار نافوریه آچمق ایچون اصول عتیقه‌یه كوره ایش كوریلیوردی، اسكی ترتیب آلتلر قوللانیلیوردی. واقعا علم‌الارضك تدقیقات وكشفیاتی ارض اوزرنده جابجا آبارنافوریه آچمغه مساعد موقعلر بولوندیغی، سنین اولیه‌دن بری یر آلتنده تراكم ایتمش صوخزینه‌لری موجود اولدیغی بیلدیردی، صوسزلق چكیلن یرلره بوخزینه‌لری آقتمق قابل اولدیغی اكلاتدی. فقط عملیاتده، اجراآتده مشكلات چوق، اصول قدیمه ایله ایش كورمك، اویله برطاقم ادوات ایله قعرزمینه قدر دلیكلر آچمق قولای برشی دكل ایدی.

بونك ایچون‌درکه آبار نافوریه‌دن هر جهتجه ایدیله‌جك استفادهٔ عظیمه‌یی نظر دقت واعتباره آله‌رق ۱۸۱۸ تاریخنده، موسیو « توری » نك راپوری اوزرینه «شرکت ترغیبیه» قویو دلمك عملیاتنك اصلاح واکمالی حقنده برمسابقه آچدی. بوتاریخدن اعتباراً گرك شرکت مذکوره‌نك وگرك زراعت شرکت مرکزیه‌سنك همم ومساعیسی سایه‌سنده فن‌تنقیب سرعتله ترقی ایتمکه باشلادی. بر طرفدن‌ده‌اووقتلر نشرایدیلن خاطره‌لر آبارنافوریه‌نك هر صورتله اهمیت ومنفعتنی اثبات ایتدی. بونك اوزرینه اوروپانك هر جهتنده آبار حفریه آچمق امرنده برغیرت عمومیه اویاندی، آبار نافوریه کوندن‌کونه چوغالمغه یوز طوتدی .

خوارق فنیه‌دن اوله‌رق، مهندسلرك الـنده بیوك برمهارتله ایشله‌ین منقبه‌لر — عصای موسی کبی — یردن صو فیشقرتمغه، قوراق چوللر اورته‌سنده‌مفجره‌لر،مشجره‌لراویاندیرمغه، بیابانلرده بستانلر یشیللندیرمکه باشلادی. ازمنهٔ ابتدائیه‌دن بری ارحام ارضده پنهان اولان صولر یر یوزینه آقدیرلدی .

بوقاریده ذکری کچن پاسی وغره‌نل قویولری تنقیب آبار یعنی قویو دلمك فننك استکمالی سایه‌سنده وجوده کلن آثار مهمه‌دندر . پاسی قویوسنی فرانسز مهندسلرندن مولو (Mulot) نام ذات آچمش، غره‌نل قویوسنی اسقوچیالی (کینـد) نقب ایتمشدر. تنقیب آبار (Forge des puits) فننك ترقیاتنه بو ایکی مهندسك پك بیوك خدمتلری اولمشدر .

پارس شهرنده کائن اولان پاسی وغره‌نل قویولری ارضات ثالثیه (Terraines tertiaires) طبقه‌لری ایچندن دلینمش، سویهٔ مائیه‌یی حاوی اولان یشیل قوم طبقه‌سنه واصل اولمشدر . پارس حوضه‌سنك تدقیقات ارضیه‌سی بوبابده‌کی موفقیتی قطعیاً تأمینه مدار اولدی. پارس طبقات‌الارض علماسندن م. والفردن (Walferdin) مذکور طبقهٔ آبدارك سطح ارضه چیقدیغی محلی کشف ایتمش ایدی. بونك سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی ۱۲۵ متره، غره‌نل موقعنك ینه سطح بحردن اعتباراً ارتفاعی ۳۱ متره اولدیغنه نظراً غره‌نل قویوسندن صویك فورانی اولجه معلوم ومحقق ایدی. اصل کوچلك سطح زمینه ۶۰۰ متره قدر درینلکده بولنان طبقهٔ رملیه‌یه قدر یری دلمکدن عبارت ایدی .

غره‌نل‌قویوسنك نقبنه ۲۴ کانون اول ۱۸۳۳ تاریخنده بدء اولوندی. عملیات آنجق ۲۶ شباط ۱۸۴۱ سنه‌سنده ختام بولدی‌که ۷ سنه‌دن‌زیاده دوام‌ایتمش‌دیمك‌در. بوقویونك‌عمقی ۵۴۷ متره‌در. صو ۳۰ متره ارتفاعه قدر فوران ایدر. قویو ثانیه‌ده تقریباً ۴۰ لیتره صو ویرر .

پاسی قویوسی، ادوات نقبیهٔ جدیده‌ایله محرك مقامنده بخارماکنه‌سی‌استعمالنه، غره‌نل‌قویوسنك حفری اوزرینه‌حاصل‌اولان تجربه‌یه بناءً دلینه‌جك طبقات ارضیه‌نك جنس وطبیعتنه دائر معلومات ایدینلمش اولمسی سایه‌سنده دها آز زمانده آچیلمش‌در. عملیاته ۵ ایلول ۱۸۵۵ تاریخنده باشلاندیغی حالده ۱۸۵۷ سنه‌سی‌مارتنده قویونك درینلکی ۵۲۸ متره‌یه واصل اولدی. آنجق برعارضهٔ مهمه عملیاتك تعطیلنه بادی اولدی . طوپراغی طوتمق ایچون قویویه ایندیریلن ساج بورولر یرك تضییقنه مقاومت ایده‌میه‌رك قویونك آغزندن ۵۲ متره آشاغی‌ده‌کاملاً پارچه‌لانه‌رق‌قویو طیقاندی. قویونك‌مهندسی موسیوکیند پارس بلدیه‌سنه‌قارشی‌عملیاتی ایکی‌سنه‌ده اکمال‌ایتمك‌اوزره تعهد ایتمش ایدی. قیریلان بورولری چیقارمق ایچون پك چوق اوغراشدی، موفق اوله‌مدی. نهایت عملیاتك اداره‌سنی‌ترك ایتمکه مجبور اولدی. بونك اوزرینه طرق ومعابر اداره‌سی مأمورلرینك‌تحت نظارتنده اوله‌رق ایشه تکرار مباشرت اولوندی مع مافیه موسیو (کیند) مهندس صفتیله تنقیب عملیاتنه ینه اشتراك ایدیوردی. عملیات نقبیه‌یه تکرار ابتدار ایتمه‌دن اول قویویی تخلیه ایتمك ایجاب ایدیوردی. بونك ایچون مذکور قویونك حولنده ۵۳ متره درینلکه قدر دیکر بر قویو حفر ایدلدی‌که بونك ارتفاعنك ایلك ایکی ثلثنده

قطری ۳ متره، اوچنجی ثلثنده ۱ ویا (۰،۷) متره ایدی. بو ایکنجی قویونك جدارلری (۰،۰۳۵) متره ثخننده دوكمه بورولر ایله تحکیم ایدلدی. پاسی قویوسی بوصورتله تخلیه ایدلدکدن صکره عملیات نقبیه یه دوام اولندی و ۵۷۰ متره درینلکنده صو بولوندی. فقط صو قویونك آغزینه یقین بر یره قدر چیقارق اوراده قالدی. بونك اوزرینه اصل قویو بوروسنك ایچنه قطری کوچورك و ۵۲ متره طولنده بر بورو دها ایندیرلدی وقویو براز دها دلیندی نهایت ۲۴ ایلولده صو کمال تهورله خارجه فیرلادی. اولا چیقان صوبك مقداری ۲۴ ساعتده ۱۵ بیك متره مکعبی ایدی. یاواش یاواش یکرمی بیك متره مکعبنه قدر چیقدی. اولجه تخمین اولندیغی وجهله پاسی قویوسنك آچیلسی اوزرینه غره نه ل قویوسنك صوبی براز آزالدی. یکرمی درت ساعتده ۹۰۰ متره مکعبندن ۷۷۰ متره مکعبنه تنزل ایتدی. بو نتیجه نك حصولی طبیعی ایدی. چونکه بوقویولرك ایکیسی ده اداره ایدن برسویهٔ مائیه در. اورالرده دیگر قویولر آچلسه بو ایکی قویونك اخراجات مائیه سنه ینه بالطبع نقصان عارض اولور. فقط یکی آچیله جق قویولرك اخراجات مائیه سی مجموعی موجود ایکی قویونك اخراجات مائیه سی نقصانندن چوق فضله اوله جغی جهتله اوکبی یرلرده یکیدن آبار نافوریه آچمق هرحالده منفعتلی، کارلی اولور.

آلمانیاده دخی آبار نافوریه نقبی اسکی بر صنعت در. استوتغارد (Stuttgarde) ده پك قدیم برزماندن بری آبار نافوریه موجود اولوب شوقدرکه زمان تأسیسلری صورت قطعیه ده معلوم دکلدر. عصر حاضر ظرفنده ممالك مذکوره ده پك چوق آبار نافوریه آچیلمش در. زراعت، صنایع بوقویولردن کلی استفاده ایدیور. هله صولری آز اولان یرلرده آبار نافوریه مملکته بول بول صو اجرا ایله مکده در. انکلتره ده امریقاده کذلك پك چوق آبارنافوریه آچیلمش در. امریقاده اك درین بورغو قویوسی سن لوئی (Saint Louis) ده برشکر فابریقه سی ایچون آچیلمش اولان بورغو قویوسی درکه عمقی ۱۱۵۵ قدم در.

افریقاده، مصر قدیمده آبار نافوریه آچمق اصولی معلوم ایمش. حکمای اسکندرانیوندن والتنجی عصر میلادی رجالندن اولیمپیودور (Olympiodore) روایت ایدیورکه: « واحه (Oasis) لرده برطاقم درین قویولر حفر ایدیلیر بونلر بعضاً ۱۸۰ متره درینلکه قدر واصل اولور اغزلرندن نهرلر انفجار ایدر، صولر فیشقیریر. اهل زراعت ترلالرینی بستانلرینی اوصولر ایله اسقا واروا ایدرك کلی استفاده ایدرلر ». انجق صوکرالری مصرده بوصنعت یعنی آبارنافوریه آچمق فنی متروك اولمش در. شوقدرکه فرانسه مهندسلرندن دهغوزه (Dégousée) نك بیانه نظراً افریقاده بادیه نشین اولان عربلر اسکیدن قالمه اصول ایله چوللرده حالا آبارنافوریه حفر ایدرلر ایمش. ادریسی « نزهة المشتاق فی احتراق الآفاق » نام اثرنده افریقاده بلاد مغربده تلمسان قربنده ساقیة النصارا دنیلن محلده برنافوره قیوسنك وجودندن بحث ایدیور، وبوکا فواره نامنی ویریور. خدیو مصر مرحوم سعیدپاشا ۱۸۵۱ تاریخنده اسکندریه قربنده کائن بغچه سنده اوروپا مهندسلری معرفتیله بر بورغو قویوسی حفر ایتدیرمش در. اون متره درینلکده صو بولونمش، بر بچق مترو قدر یوقاری یه صعود ایله مشدر. جزائر صحراسنده آبار نافوریه تأسیسنه مساعد تحت الارض برسویهٔ مائیه موجود اولدیغی اوطرف اهالیسنك قدیمدن بری معلومی ایدی. بوصویی بر یوزینه چیقارمق، فوران ایتدیرمك ایچون پك اسکی وقتلردن ابتدا ایدن تشبثاتك آثاری اورالرده الآن مشاهده ایدیلر، پك چوق آبار نافوریه نشانلری کوریلیر. فقط اصول تنقیب غایت ابتدائی اولدیغی ایچون تشبثات واقعه ده موفقیت نادراً حاصل اولوردی. بونك ایچون اورالرده لزومی قدر آبار نافوریه آچیله مدی. اللی التمش متره درینلکنده برقویو حفر ایتمك ایچون سنه لرجه ایشله مك، چالیشمق ایجاب ایدیوردی. خصوصیله اثنای تنقیبده ده لیکنی کوچ، زورلی برصخره یه تصادف اولندیمی اکثریا صویی بولمغه بر ایکی مترولق مسافه قالمش

ایکن عملیاتی ترک ایتمکه مجبوریت حاصل اولیوردی. سنه‌لرجه صرف ایدیلن امکار چوق کره نتیجه ادراک ایدیله‌جکی زمان بویله هدر اولوب کیدیوردی. جزائر صحراسنده باشلانوب ده بتیریله‌مه‌مش آبار نافوریه اثرلرینه کثرتله تصادف ایدیلیر. عصر حاضرك اوائلنه دوغری اوروپاده تنقیب آبار فنك استکمالاتی، پارسده غره‌نه‌ل قویوسنك موفقیتی اوزرینه جزائر صحراسنده‌ده آبارنافوریه حفری تشبثاتی یکیدن اهمیت آلدی. ۱۸۵۶ تاریخنده فرانسه جنرالی دەوو (Desvaux) نك اثر ابدائی اوله‌رق صحرای شرقی‌ده بر نافوره قویوسی آچیلدی. عملیات نقبیه قرق کون سوردی. ۶۰ متروده سویهٔ مائیه بولوندی. وبورادن خارجه بول برصو فیشقیردی (دقیقه‌ده ٤,٥۰۰ لیتره) . بوخارقه اورالرده‌کی اهالیی سروره مستغرق ایتدی. حقیقت صوسز بر یرده، چول ایچنده یردن بره اویله برکتلی بر منبعه نائل اولمق نه بیوك بر نعمت‌در. صحرالیلر بوقویویه عین‌السلام (Fontaine de la paix) نامنی ویردیلر. براز صوکرا چولك برطرفنده ایکی قویو دها آچیلدی. جوارده کزن بدویلر بوقویولرك اطرافنده خرما اغاجلری دیکدیلر، کوی یاپدیلر، بورالره یرلشدیلر حضریته کیردیلر. چوللرده‌کی عربانی بداوتدن قورتارمق حیات حضریه‌یه سوق ایتمك ایچون آبار نافوریه حفری نه‌قدر اقتصادی، نه‌قدر فائده‌لی برتدبیردر. صحراده سید رشید واحه‌سی پك شن ومعمور ایکن صویك قلتنه مبنی خرابه یوز طوتمش ایدی. دقیقه‌ده ٤,۳۰۰ لیتره صو ویرن بربورغو قویوسی حفری اورایی یکی باشدن احیا واعمار ایتدی.

۱۸۶۰ تاریخنده صحرای شرقی‌ده ۵۰ قدر آبار نافوریه موجود ایدی‌که بونلرك هربری وسطی اوله‌رق دقیقه‌ده ۷۵۰ لیتره صو تأمین ایدییوردی. بوقویولر سایه‌سنده اورالری معموریت یوزی کوردی؛ صولری بتمك اوزره اولان واحه‌لر یکیدن کسب عمران ایتدی. اغاجلر یتشدیرلدی؛ چول جابجا براقلیم معموره تحول ایله‌دی.

ممالك عثمانیه‌ده دخی سلانیك، ازمیر کبی دکز ساحلنده واقع بعض شهرلرده آبارنافوریه آچیلمش ایسه‌ده پك اهمیتسز قالمشدر. قوتلی برسویهٔ مائیه بولنه‌مدیغی ایچون بونلردن پك آزصو جریان ایدر.

۱۹۰۰ مشهرهٔ عمومیه‌سنده آمریقانك تنقیب قومپانیه‌لرندن بری پارسده ونسانده ۵۹۰ متره عمقنده بربورغو قویوسنی ایکی آیدن آز برزمانده وجوده کتیردی. حالبوکه ٥٤۷ متره درینلکی اولان غره‌نه‌ل قویوسنك نقبی یدی سنه‌دن زیاده دوام ایتدی. آمریقاده اصول تنقیبك نائل اولدیغی تکمله باقیکز.

آبار نافوریه‌نك فوائد ومحسناتی. — صحت عمومیه، صنایع، زراعت آبار نافوریه‌دن پك زیاده استفاده ایدر. برکره بوقویولرك عادی قویولره الك برنجی سبب رجحانی صویك سطح ارضدن اعتباراً آزچوق یوکسك برمسافه‌یه قدر کندیلکندن صعود وفورانی‌در. چکمه زحمتی، مصرفی یوق. مملکتك، شهرك یوکسکجه برنقطه‌سنه آچیلان بربورغو قویوسنك صولری هر طرفه اساله ایدیله‌بیلیر. بناءً علیه صوقاق صولامق، بغچه صولامق ایشلری بوقویولر سایه‌سنده پك زیاده تسهیل اولنمش در. یرالتنده الی الابد طوروب قاله‌جق اولان صولری، یریوزینه چیقاروب فیرلاتمق‌ده‌کی، صوسز یرلری صویه غرق ایله‌مك‌ده‌کی فائده‌نك درجه‌سی تصور ایدیله‌بیلیرمی؟ آبار نافوریه‌نك فوائد ومحسناتی یالکز اسقا وارروا خصوصلرنده دکل‌در. بوصولر برکتلی، قوتلی اولدیغی ایچون فابریقه‌لرده قوهٔ محرکه مقامنده، چرخ دوندیرمك ماکنه ایشلتمك ایچون‌ده قوللانیلیر. فرانسه‌ده ماکنه‌لری بوقوتله ایشلر دکرمنلر، فابریقه‌لر واردر. فرانسه شهرلرندن تور (Tours) بلده‌سنده برایپك منسجه‌سنك ماکنه‌لری ۱٤۰ متره درینلکنده اولان و دقیقه‌ده ۱,۱۰۰ لیتره صو ویرن بربورغو قویوسنك صولری ایله حرکت ایدر. امریقاده سان لوئی شهرنده بر شکر فابریقه‌سی‌ده کذلك بوصورتله ایشله‌دیلیر.

آبارنافوریه صولری صنایع ده دکرمنلرده،

فابریقه‌لرده قوه محرکه مقامنده استعمال اولندیغی کبی کرك زراعت، کرك صناعت بو صولرك حرارتندن ده پك چوق استفاده ایدر. یوقاریده دیمش ایدك که آبارنافوریه‌نك صولری اکثریت اوزره درین طبقه‌لردن کلدیکی ایچون درجه درجه صیجاقدرلر. صولرك درجهٔ حرارتی قویولرك عمقنه تابعدر. آراغونك کشف وتحقیقنه کوره یوقاریدن اشاغی هر ۲۰ـ۳۰ متره درینلکه سانتیغراده یعنی تقسیم مئی‌یه کوره بر درجهٔ حرارت اصابت ایدیور. ایشته پاریس‌ده‌کی غره‌نه‌ل قویوسنك صولری ـ بو شهرده یرك حرارت وسطیه‌سی ۱۰.٦ درجه اولدیغی حالده ـ دائما ۲۷,۸ درجهٔ حرارته مالكدر. ٦٦ متره درینلکی اولان سن‌اوئن (Saint-Ouen) استاسیو-نك قویوسندن چیقان صولرك درجهٔ حرارتی ۱۲,۹ در. انکلتره‌ده شیرنه‌س (Sheerness) ده آچیلان، ۱۱۰ متره عمقی اولان بورغو قویوسندن چیقان صولرك حرارتی ــ سطح زمینك حرارت وسطیه-سی ۱۰,٥ اولدیغی حالده ــ ۱٥,٥ درجه‌در.

بناءً علیه آبارنافوریه‌دن فوران ایدن صولرك حائز اولدیغی حرارتدن دخی استفاده ایله‌مك طریقلری دوشونلمش. بو صولر ایله فابریقه‌لر (مصانع)ی، قیشلاق (Serres) لری تسخین ایله‌مك، شدتلی صووق اولدیغی وقت دونان صولری، دکرمان آرقی (خرق)، چرخ اولوغی کبی بوز طوتان مجرالری اریتمك، تمییع ایتمك چاره‌لری اتخاذ اولونمشدر. المانیاده وورتمبرغ ده آبارنافوریه صو-لری بورولر ایله دور ایتدیریله‌رك فابریقه‌لر بو صورتله تسخین ایدیلیر. بو صولرك حرارتی ثابت اولدیغی ایچون قیشلاقلری تسخین ایتمك خصوصنده پك زیاده ایشه یارار.

شدتلی قیشلر حکم سوردیکی زمان غدیر (Étangs) یعنی اکرکلر (بوماده‌یه باق) ده بالقلر اکثریت اوزره صووقدن تلف اولور. آبارنافوریه اولان یرلرده بو نوع کوللره صیجاق صو اساله ایدرك بالقلرك محافظهٔ حیاتی تأمین ایدیلیر.

آراغونك تحقیقنه نظراً ایکی بیك بش یوز، اوچ بیلده متره عمقنده اوله‌رق آچیله‌جق بر بورغو قو-یوسندن قاینار یعنی ۱۰۰ درجه حرارتده صو استحصال ایله‌مك قابلدر که بو صو بورولر واسطه-سی ایله ایجاب ایدن یرلره، اولره، چاماشیر خانه‌لره، مطبخلره، حماملره قدر توزیع وایصال ایدیله‌بیلیر. بو صورتله هم صودن هم حرارتدن استفاده ایدلمش اولور.

آبارنافوریه صولری غایت براقدر. بو جهتله کاغد اعمالنده‌ده قوللانیلیر. خصوصیله یاغمورلی زمانلرده منبع؛ نهر، چشمه، عادی قویولرك صوبی بولانیق اولدیغی ایچون بو زمانلرده کاغد فابریقه-لری براق صو بوله‌مدقلرندن تعطیل اعماله مجبور اولورلر. حالبوکه آبارنافوریه بولونان یرلرده بو مجبوریته محل یوقدر. آبارنافوریه‌نك صولری اوزاق یرلردن، قوم طبقه‌لری ایچندن ارتشاح طریقیله یعنی سوزیله سوزیله کلدیکی ایچون هر زمان براق هیچ بر وقت بولانیق اولماز. آبارنافوریه‌نك دائما بول وصاف اولان صولری صنعی تره‌زار[۱] (Cressonnieres) لر یعنی تره تر لالری احداث ایله‌مك ایچونده استعمال ایدیلیر. المانیاده ارفورت (Erfurt) ده آبار نافوریه صولرندن تشکیل ایدلمش تره‌زارلر واردر که سنه‌ده ۳۰۰,۰۰۰ فرانق حاصلات کتیرر.

ملاحظه ــ ممالك عثمانیه‌ده آبارنافوریه تأسیسنه هیچ اهمیت و یرلمه‌مشدر. بو نوع قویولرك صحت عمومیه‌یه، زراعته، صنایعه خدمتی تقدیر ایدیله‌مدیکندنمی یوقسه قطعات ثلثهٔ ارضدن اقلیم اقلیم نصیبی اولان مملکت وسیعهٔ عثمانیه‌ده آبارنافوریه آچمغه مساعد زمین‌می یوق؟ مملکتمزك جغرافیاسی کبی علم الارضی‌ده ناقصدر، هم پك ناقصدر. بز فرانسه‌نك، بره‌زیلیانك اوستنی آلتنی بیلدیکمز ویا بیله‌جکمز قدر مملکتمزك هیچ بر نقطه-سنی بیله‌یز. جغرافیای عثمانی‌یی اکمال ایله‌مك،

---

[۱] فرانسزجه قره‌سسون (Cresson) تعبیر ایدیلن صو تره‌سی پرنجلك کبی صو ایله مملو بر نوع ترلالرده یتیشیر. بو ترلالره، منبتلره قره‌سسونیه‌ر (Cressonnieres) دیرلر که لسانمزده ترجمه‌سی ـ پرنج ترلالرینه (Rizier) پرنزار، پرنج زار دینلدیکنه قیاساً تره‌زار اولمق اقتضا ایدر.

مملكتمزك خريطه‌لريني تصحيح وتنظيم ايتمك ايچون بر زماندن بری‌در، ارباب فنـدن مركب هيئتلر ممالك عثمانيه‌يی طرف طرف دولاشمغه مأمـور ايدلدی . بو سايه‌ده مملكتمزك علم جغرافيسی بيوك ترقياته مظهر اوله‌جقدر. علم طبقات الارض ايچون‌ده بويله بر همت، بويله بر عنايت ايستر. اووقت يرلرمزك، طاغلرمزك تشكلاتی، تحت‌الارض طبقاتك اجناس وتركيباتی حقنده بردرجه‌یه قدر معلومات كافيـه استحصـال ايده بيليرز. هم علم مستفيض اولور، هم مملكت مستفيداولور. مملكتمزك بول، صحرالری واسع يايلالری چـوق. الكامزك حاوی اولديغی معادن‌ده بو وسيله ايله صـورت رسميه‌ده كشف وتحقيق ايدلمش اولور. او وقت مملكتمزك الده‌كرلی برطبقات‌الارض خريطه‌سی‌ده بولونور. نره‌لرده آبار نافوريه آچـق قابل‌در آكلاشيلير. البته، اوچ قطعه‌یه يايلمش، مملكتمز كبی واسع بر الكاده، طاغلری مبذول اووالری بر طرفدن يوكسـك نقطه‌لرده طـاغ ياماجلرنده، يايلالرده سطح ارضه چيقمش قابل حلول (نشاف) طبقه‌لر واردر. اويله يرلرده آبارنافوريه آچـه‌رق قـورو اووالری اسـقا ايتمك، اراضیء مواتی احيا ايله‌مك، چوللری شنلنديرمك، صوسزلقدن صقندی چكن شهرلری، قصبه‌لری، كويلری صويه قاندر-مق البته قابل‌در. فقط آرامق ياپمق لازمدر. آبارنافوريه حقنده بومادۀنك بدايتندن بری وير-ويرديكمز تفصيلات بو قويولرك تعريف ماهيتنه، تقدير اهميتنه كافی‌در. مملكتمزده قحط مايه مبتلا اولمش نه‌قـدر يرلر وار. احتمالكه بو يرلرك يوز ايكی‌يوز متره التنده ازمنۀ ابتدائيه‌دن بری تراكم ايتمش، خارجه انفجار ايتمك ايچون نقابك بورغو-سنه انتظـار ايدوب قالمش براق صو سويه‌لری دوريور. نهرلری جـدول حفر ايدرك آشاغه دوغری مكملاً آقيتمق قابل اولديغی كبی، يری دله‌رك آلتنـده مجتمع اولان صـولری شاقولاً يوقاری‌يه اجرا ايله‌مك‌ده نه‌درجه‌لرده قابل اولديغی يوقاريدن بری ايضاح واثبات ايله‌دك. ايش يری بولمق ودلمك‌دن عبـارت. جبالی قلع ايتمك درجه-سنده ادعای فخر ايدن همتلر بورغو ايله يری دلمكدن عاجزمی‌در؟

آبارنافوريۀ سالبه (Puits artè-siens négatifs) آراغو-نك ايجاد ايتـديكی برتعبير جيددركه آبار منشـفه ديمك‌در (بومادۀيه باق). ايكی طبقۀ غير قابل حلول ياخود تعبير ديكرله ايكی طبقۀ غير نشـاف آره‌سـنده محصـور اولان طبقۀ قابل حلول يعنی طبقۀ نشا-فه‌نك سطح ارض ايله جهت اشتراكی اولمديغی حالده طبيعی‌دركه بو طبقه صودن خالی بولونور. ارض اوزرنده بر يرده يوزه چيقمامشكه بورادن صو آله‌بيلسـين. شيمدی بويله بر طبقـه‌یه قدر سطح ارضدن بردليك آچيله‌جق اولور ايسه آبار نافو-ريه‌لرده‌اولديغی كبی بودليكدن‌يوقاری‌يه صوفيشقر-مدقدن باشقه يوقاريده بر اوزرنده بولنان صولر مذكور دليكدن طبقۀ نشافه‌يه جريان‌ايدرلر، بلع اولونورلركه آبار نافوريه‌نك عكسی بر حادثه ظهور ايدر. ايشته بونك ايچون‌دركه برتشبيه رياضی ايله بودرلو قويولره يعنی آبار منشفه‌يه آراغو آبار نا-فوريۀ سالبه ديمش‌در. آبار منشفه ماده‌سنده‌بيان اولنديغی وجه‌ايله سطح ارضده غير نشاف بر طبقه اوزرنده تراكم ايدن فضله صولر، ضررلی‌اكركلر، بوواسطه ايله ازاله ايديلير. قرال ره‌نه (René) اسكی وقت‌ده مارسليا جوارنده كائن اولان پالونس (Paluns) اووه‌سنی احاطه ايدن باتاقلغی قوروتمق ايچون مختلف نقطه‌لرده برچوق آبار منشفه ياخود بلاعه (Puisards) لر آچـديرمش‌در. بو اووه‌يی استيلا ايدن صولری اوقويولر واسطه‌سی ايله طبقۀ نشافه بلع ايدرك محل مذكور قابل زراعت برحاله كلمش‌در. بعضاً ارض اوزرنده برنقطه‌ده آبار نافو-ريه ايله آبار منشفه جمع ايديلير. فرانسه‌ده « سن-ده‌نی» شهرنده آچيلمش اولان برنافوريه قويوسنك صولری پك‌مبذول اولديغندن يازين شهری باشدن باشه‌يبقارايدی. فقط‌بومحسنه‌يه بدل قيشين‌سوقاقلر بوزايچنده قاليوردی. يازين او صويك مبذوليتنی محافظه ايتمك قيشين شهری بوزدن قورتارمق مهم برمسأله شكلنی آلمش ايدی. مهندس مولو(Mulot)

آبار نافوریه ایله آبار منشفه‌یی جمع ایتمك صورتیله بو مسأله‌یی حل ایتمکه موفق اولدی. شویله‌که موجود بورغو قویوسنك سویهٔ مائیه‌یه قدر اینن بوروسنی محیط وبناءً علیه دها بیوك قطرده اولمق اوزره برطبقهٔ نشافه (Couche absorbante) بولنجیه قدر یرك ایچنه دیکر بر بورو ایندیردی. بوایکی بورو بیننده محصور اولان مکان حلقوی‌ده بالطبع صویوق‌در. قیشین بورغو قویوسنك فضله صولری بوواسطه ایله طبقهٔ نشافه اجرا ایدیلیر. زمانمزده آبار منشفه، آب دزد (بومادده‌یه باق) واسطه‌سیله قوهٔ محرکه احداث ایلمك فکری‌ده اویانمش در. بو فکرك اساسی یریوزنده‌کی صولری تحت الارض برطبقهٔ نشافه اجرا ایتمك، صولرك قوهٔ سقوطیه‌سندن استفاده ایلمك قضیه‌سی‌در.

آبار نافوریهٔ معدنیه (غاز (پترول) قویولری ماده‌سنه باق).

(آبار نافوریه آچمق ایچون استعمال ایدیلن) وسوندا دنیلن آلت حقنده براستطراد)

استطراد — (Digression) (فرانسزجه سوند (Sonde) کلمه‌سی

اصطلاحات علمیه‌ده برقاچ معنایه کلیر:

علم الارض‌ده: قشرارضی ترکیب ایدن ارضه‌لرك (Terraines) وبونلری تشکیل ایدن طبقه‌لرك جنس وطبیعتنی تحقیق ایتمك، یرآلتنده‌کی سویهٔ مائیه‌لری تحری ایلمك ایچون احداث واستعمال ایدیلن یوقلامه آلتی.

زراعتده: تولالرك، اراضینك آلتنده‌کی طبقه‌لرك جنسنی وطبیعتنی کشف وتعیین ایتمك ایچون استعمال ایدیلن معاینه آلتی.

صناعتده: یره کوچك قطرده دلیك دلمك ایچون ایجاد واستعمال ایدیلن آلتلردرکه یوقاریدن بری بیان ایتدیکمز بواوچ نوع سونده‌یه تاریه (Tarière) یعنی بورغوده دیرلر. حقیقتده بوآلتلر بری‌درلر. طبقات ارضیه‌یی نقب ایدر برنوع بورغولردن عبارت‌در.

فن‌ابحار (Nvigation) ده: صولرك درینلکنی، قعرك جنس وطبیعتنی اکلامق ایچون استعمال ایدیلن مقیاس معروفك اسمی.

طب‌ده: اجواف طبیعیه‌یی، اجواف عارضیه یعنی جریحه‌لری کشف ایتمك ایچون استعمال ایدیلن معاینه آلتنه وینه بول آقیتمق ایچون احلیل یعنی مجرای بول واسطه‌سی ایله مثانه‌یه ادخال ایدیلن تخلیه آلاتنه‌ده سوندا تعبیر ایدیلیر.

بزده اصطلاحات طبیه صره‌سنده سوند کلمه‌سی لسانمزه کیرمش، لسان جاری‌ده بالخاصه تخلیهٔ مثانه عملیه‌سنده قوللانیلان آلته نام مخصص اولمش در. بوکلمه‌نك اصطلاح اوله‌رق لسان علمی‌ده تأیید رواجی آیری بر مسأله. کلمه‌نك دیکر معنالرینه کوره لسانمزده معادللرینی تعیین ایتمك، بو بابده مطالعه بیان ایتمك بردرجه‌یه قدر اتعاب فکره دکر برکیفیت‌در. بومسأله‌ده کندی رأیمزی بیان ایتمه‌دن اول اصطلاحات علمیه ایچون اك فیضلی مرجعمز اولان لسان عرب‌ده (سوند) وسونداژ (Sondage) مقابلی اوله‌رق موجود ومتداول اولان کلمه‌لری برر برر تعداد وتعریف ایلمك اقتضا ایدیور. عربجه‌ده (سوند) و«سونداژ» معناسنه کلیر متعدد کلمه‌لر واردر:

اولا:

رجس، ارجاس — مرجاس ایله صو تقدیر ایلمك.

مرجاس — شول طاشه دینیرکه برایپه باغلایوب قویویه صارقیدیرلر قویونك صوینك درینلکنی بیلمك ایچون. بومقصده مبنی قویویه آتیلان طاشه‌ده مرجاس دیرلر.

ثانیاً:

سبر — جبر وزننده یاره وقویو، وسائر نسنه‌نك غور وغایتنی بیلمك ایچون یوقلایوب دنه‌مك معناسنه‌در. میل ایله یاره‌یی، صریق ایله قویویی، اسقاندیل ایله دکزی یوقلامق کبی.

استبار — افتعال وزننده سبر معناسنه‌در.

سبار ومسبار — جراحلرك یاره یوقلایه‌جق آلتنه دینیر میل معناسنه.

ثالثاً:

بلد — کمیجیلرك اسقاندیل تعبیر ایتدکلری نسنه‌یه

دیرلرکه قورشوندن مصنوع اولوب یووارلق شاقول کبی برشی در. آنکله دکزك صونی قیاس ایدرلر. عربجه بعض اسکی جغرافیا کتابلرنده (بلد) ك مرادف اولمق اوزره مثقال تعبیری دخی مشهوددر.

فن ابحار اصطلاحاتندن اولان (سوند) کلمه‌سی معادلی اوله‌رق لسانمزده «اسقاندیل» تعبیری پك زیاده معروفدر. بوکلمه‌ده اصطلاحات بحریه‌مزك چوغی کبی ایتالیانجه‌دن (Scandaglio) دن آلنمش در. بوکا بدل عربجه‌ده اوچ کلمه موجوددر: مرجاس، بلد، مثقال. لسانمزده تکمیل حقوقیله یرلشمش اولان «اسقاندیل» کلمه‌سنی ترك ایدوب‌ده یرینه مذکور کلمه‌لردن برینی قبول ایتمك تکلیفی فکرمزدن کچمز. فقط فن ابحارده (Sondage) یرینه یعنی، اسقاندیل ایله صولرك درینلکنی تقدیر ایله‌مك عملیه‌سنه، بوفعلك صورت اجراسنه (ارجاس) دیمك پك موافق اولور ظن ایدرز. بو تعبیردن یرینه کوره لسانمزده، ترکیبات فنیه‌ده چوق استفاده ایده‌بیلیر. صناعت طبیه‌ده جریحه، جوف یوقلامق ایچون استعمال ایدیلن سوندایه بدل مسبار، میل وبو معنادن (Sondage) مقابلی استبار تعبیرلری قات قات فائق‌در. فن طبجه‌ده تخلیهٔ مثانه ایچون قوللانیلان سوندایه‌ده ظن ایدرزکه مبوال دیمك مناسب اولور.

شیمدی کله‌لم اصل بحثمزه تعلق ایدن علم الارضه، صناعته تعلق ایدن سوندك لسانمزه ترجمه‌سی مسأله‌سنه: یری دلمك، طبقات ارضیه‌یی نقب ایله‌مك وبو صورتله کشفیات لازمه اجرا ایتمك ایچون ایجاد واستعمال ایدیلن سوندلر یوقاریده بالمناسبه دیدیکمز کبی بر نوع بورغودن عبارتدر. بونك ایچون اودرلو سوندلره بورغو معناسنه تاریه‌رده دیرلر. دائما بومقاملرده سونداژ (Sondage) دخی فوراژ (Forage) یعنی دلمه دیمك اولور. بناءً علیه بحثمزه متعلق اولان معناسنه کوره سوند وسونداژ کلمه‌لرینه لسانمزده معادل بوله بیلمك ایچون فوراژ کلمه‌سنه مرادف آرامق دها زیاده مقصده خدمت ایدر. فوراژ لفظی طبقات الارضده آلنان معناسنه کوره طبقات ارضیه‌نك جنس وطبیعتنی تحقیق، تحت الارض بر سویهٔ مائیه تحری ایتمك ایچون ارضی یوقاریدن آشاغه شاقولاً دلمکدن عبارتدر. عربجه‌ده بر ودیوار کبی شیلری دلمکه نقب دیرلرکه فارسیده بومقامده نغم (ترکجه‌ده لغم) کلمه‌سی مستعملدر. حتی لغم دلنلره نقاب تعبیر ایدیلیر. بوحالده (فوراژك) ك لسانمزده مرادفی نقب وتنقیب کلمه‌لریدر. منقبه‌ده آلت نقب دیمکدر. بناءً علیه نتیجه‌یی فعل ایله تأویل ایدرك سونداژ یرینه تنقیب، وسوند یرینه‌ده منقبه تعبیرلرینی قبول واستعمال ایده‌بیلیرز. حتی لسان عوامده بر سوندالرینه بورغو وسوندا ایله آچیلدیغی ایچون آبار نافوریه‌یه‌ده بورغو قیوسی دیمیورمی؟ لسان علمیده‌ده اویله دیرز والسلام.

آباراقا — (Abaraca de Boba) — **تراجم** { آراندا ماده‌سنه باق.

آباران — **جغرافیا** { روسیه‌ده، قفقاسیه‌ده اونامده برچایك اوزرنده کائن برقصبه‌در. اران (اریوان Erivan یاخود ایراوان، روان) ك ۲۲ کیلومتره شمالنده‌در. آباران چایی آراس نهرینه شمال جهتندن کلوب التقا ایدن برصودر.

آباران — (Abaran) — **جغرافیا** { آلباران (Albaran) ده دیرلر. اسپانیاده مورکی (Murcie) ولایتنده کائن برقصبه‌در. نفوسی ۲۸۵۲.

آبارباره —(Abarbarée)— **اساطیر** { خرافات یونانیه‌ده نایاد (Naïade) لردن یعنی صوفرشته‌لرندن، صوپریلرندن بری‌درکه تروا (Troie) حکمداری لاومه‌دون (Laomédon) ك ولد زناسی اولان بوقولیون (Bucolion) دن ایکی چوجغی اولمشدر. برینك آدی اوزه‌پوس (Oesèpos) دیکرینککی په‌داسوس (Pédasos) در. آلتنجی عصر میلادی مورخلرندن میله (Millet) لی ازیخوس (Hèsy-

chius)ك بيانته نظراً اساطير يونانيه‌ده (آبارباره) نامنده ديكر فرشته‌لر (Nymphes) دها وارايمش.

خرافات يونانيه‌ده نایاد تعبير ايديلن صوفرشته‌لرينه اساطير فارسيه‌ده آبان و آبانكاه دينير. برهان‌ده تعريف ايدلديكى وجه ايله بر فرشته آدى‌دركه صو اوزرينه مؤكل‌در. بوكلمه آب ايله كوزله‌مك يعنى حفظ وحراست معناسنه اولان نكاه لفظندن مركب اولمق كركدر. (آبانكاه ماده‌سنه باق.

آبار بانه‌ل — (Abarbanel) — **تراجم** { آبرابانه‌ل (Abrabanel) ماده‌سنه باق.

آبارقا (دون يواكيم) — **تراجم** { آبارقا (Abarca don joaquim) له‌اون (Léon) اسقفى ايدى. ١٨٧٠ ده آراغون‌ده دوغمش‌در. ١٨٤٢ تاريخنده ايتاليا‌ده تورن شهرى قربنده كائن لانزو (Lanzo) صومعه (Couvent) سنده وفات ايتمشدر.

اسپانياده ١٨١٢ قوانين حربيه‌سنك وضع وتأسيسنه مخالف بولنان اسقفلردن برى‌ده بوايدى.

آبارقا (پيه‌ر) — (Pière Abarca) — **تراجم** { اسپانيالى بر جزويت (يسوعى) در. ١٦١٩ده ژاقا (Jaca) ده تولد ايتمش، ١٦٩٣ ده واله‌نسيا (بلنسيه)ده وفات ايله‌مش‌در. سالامانك (Salmanaque) دارالفنونده يكرمى بش سنه الهيات تدريس ايتمش‌در. الهياته دائر لاتين لساننده يازلمش متعدد اثرلرى واردر. بونلردن باشقه اسپانيول لسانى اوزره برده آراغون تاريخى تأليف ايتمش‌در. بواثر غايت مقبول بركتاب‌در.

آبارقا — (دون ژه‌روم Don jérome d'abarca) — **تراجم** { آراغون كبراى امراسندن برى‌در. اون آلتنجى عصر ميلادى اوائلنده برحيات ايدى. آراغون قراليتنك مكمل برتاريخنى يازمغه تشبث ايتمش ايسه‌ده صحق مساعد اولماديغندن اثرك اكماله موفق اوله‌مامشدر.

مع مافيه آراغونك الك عالم مورخلرندن زوريتا (Zurita) اواثردن چوق استفاده ايله‌ديكنى لسان تقدير ايله بيان ايديور.

آباره‌چ — (Abbaretz) — **جغرافيا** { فرانسه‌ده. لووارزير (Loire inférieure) ولايتنده، شاتوبريان (Chataubriand) سنجاغنده، نوزاى (Nozay) قضاسنده‌كائن برقصبه‌در. نفوسى ٢٦٩٤. صنايع‌ده يوكسك فرونلرى (قالخانه) (Hauts fournaux) واردر.

آباريد — **حيوانات** { يونانجه بركلمه‌در. سبكبار معناسنى افاده ايدر. حشرات‌دن مغمدالجناح (Coléoptéres) يعنى قين قناد فرقه‌سنك خمسة المفاصل (Pantamère) يعنى جسملرى بش پارچه‌دن مركب‌اولان قسمندن، آغولى بوجك طائفه‌سندن (Famille) (Carabique) فه‌رونيه قبيله‌سندن (Tribu feronien) بر بوجك جنسنك اسمى‌دركه بونك يكانه نوعى آمريقاده قارته‌جن (Carthagène) جوارلرنده بولنان آباريس آنه‌آ Abaris aenéa در.

بو حشره مملكتمز حيوانلرندن دكل‌در. كندى كبى اسمى‌ده اجنبى اولمق طبيعى‌در. حيوانات محشره (Collection) لرنده كوريله‌بيلير. بز بوراده رسمنى ابراز ايله اكتفا ايله‌دك (فه‌رونيه ماده‌سنه باق).

(شكل ١٣) . آباريد
(٣ كره بيودلمش)

آباريس — **تاريخ اساطير** { (١). قديم حبش حكمدارى كفه (Céphé) نك قيزى آندرومد (Andromède) ايله نشانليسى پرسه (Persée) نك (كه ژوپيتر ايله دانائه‌نك محصول معاشقه‌لرى ايدى) وليمه‌جمعيتلرى اجرا اولونديغى صره‌ده كووه‌كى‌نى اولديرمك اوزره قيزك آموجه‌سى فينوس (Phineus) ضيافت مجلسنه كيرديكى وقت معيتنده بولونان رفيقلرندن

بری ایدی . بو ضیافتده فینوس قلیچی آلتنه کلنلرك جمله‌سنی قتل ایدرك پرسه‌یی‌ده تلف ایده‌جکی آنده پرسه، مه‌دوس (Méduse)ك باشنی کوستره‌رك فینوسی آباریس وسائر رفیقلری ایله برابر طاشه قلب ایتمش (بوراده ذکر ایدیلن اسملره باق) .

(۲). قدیم ایتالیاده لاتیوم (Latium) اقوامندن روتول (Rutul) لرك جنكاورلرندن بری ایدی. تروا (Troie) محاربلرندن اوریال (Euryale) ایله نیسوس (Nisus) ك روتول اردوسی اوزرینه ترتیب واجرا ایتدکلری شبخون‌ده اوریال مرقوم (آباریس) ی قتل ایتمش‌در.

(۳). خرافات قدیمه‌ده، رومادە اوغوست عصری شعراسندن (اووید) ك انتساخات (Métamorphoses) نام اثرنده تصویر اولوندیغی وجه ایله قوشه نسخ اولونمش برشخص‌در.

(٤). سکیت (Scythe) سحربازلرندن بری درکه آپولون (Apollon) یعنی شمس الٓهی بوکا براوق ویرمش وآباریس بو اوق اوزرینه بینه‌رك اقلیم هواده سیر وسیاحت ایدر ایمش. کهانت مظهریتی‌ده کندیسنه ویرلمش. آپولونك امریله قبل المیلاد ۷۰۰ و ۷۵۰ تاریخلرینه طوغری یونانستانه کلمش، وجدانلری تهذیب، مرضایی تشفیه ایتمش، آپوللون نامنه متنبیلك ایتمش.

خرافات آباریسیه (Abarique) پك چوقدر. اوقدرکه تاریخده ایچندن چیقیله‌ماز.

آباریس — (Abaris) — **تراجم** { فلاسفهٔ یونانیه‌دن «فیثاغور»ك تلامیذندن عدایدیلن افسانه آلود بر شخصدر. اقوال وآثار حکمیه‌سندن هیچ برشی معلوم دکلدر.

آباریغا — (Abariga) { (سن توما Saint Thomas) اطه‌سنده بیتر، یتشیر بر نوع نخل (Palmier) در. بونك میوه‌سنه یرلی لساننده آبانغا (Abanga) دیرلر. کنارلری چیزلدیکی حالده بر شیره ترشح ایدرکه بونی زنجیلر اختمار ایتدیره‌رك برنوع نبیذ اعمال ایدرلر. (آبانغا ماده‌سنه باق).

آباریم — (Abarim) — **جغرافیا** { عباریم (ماده‌سنه باق.

آبازه — **اتنوغرافیا** { عرق ابیضه منسوب، قفقاسیه‌نك اهالیء اصلیه‌سندن برصنف خلقدر. قفقاسیه‌ده آبازه (آبازه - جغرافیا ماده‌سنه باق) دینیلن مملکتده اقامت ایدرلرایدی. چرکسلر ایله همجنس، هم اصل ایسه‌لرده علم انساب امم‌ده آنلردن آیری بر ملت عد ایدیلیرلر. آبازه‌لر کندیلرینه آبساخ (Absne) نامنی ویررلر. بوملته یونانیلر آخای (Aschai) دیرلر ایدی. بیزانسلیلر عندنده‌ده آبازج (Abasgi) نامیله معروف ایدیلر، اسیر تجارتی ایله اشتهار ایتمشلردی. هم اصللری اولان چرکسلر ایسه کندیلرینه آدیغا دیدکلری کبی آبازه‌لره‌ده «آرانخا» نامنی ویررلر. آبازه‌لرك بنیه‌لری غایت قوتلی، مشاق ومزاحمه‌یه پك متحمل‌در. وجودلری پك چویك‌در عمومیت اوزره یاقیشقلی‌درلر. اوائلده آبازه‌لر حال بدویتده ایدیلر. اورمانلرده کزرلر، رعی حیوان ایله اشتغال ایدرلر ایدی. چرکسلر کبی بونلرده شجیع وجنکاور بهادر آدملردر. بوجهتله اطراف ممالکه آقین ایدرك غصب وغارت ایله‌مك وقتیله باشلیجه صنعتلرندن ایدی. صوکره بو حالی ترك ایدرك یرلشدیلر، مدنیته کیردیلر .

آبازه‌لرك مقداری ۱٤٥ بیك راده‌سنده‌در. بونلرك مملکتلری میکریل (Mingrélie) جدودندن چرکستان سنورنه قدر قره دکز ساحلی بوینجه امتداد ایدر. (آبازه - جغرافیا ماده‌سنه باق) . آبازه‌لر ایله چرکسلر اتنوغرافیا یعنی علم انساب امم نقطهٔ نظرنجه بر اصلدن تشعب ایتمش ایکی ملت‌در. لسانلری مقایسه ایدیلنجه بو حقیقت تظاهر ایدر. تاریخجه بیلنه‌مین برزمانده آبازه‌لر ایله چرکسلر بربرندن آیریلمشلر. تاریخ افتراق اوزاقلاشدقجه لسان وعادتلری تخلف ایدرك مرور زمان ایله آیری آیری ایکی ملت تشکیل ایتمشلردر. لسانلری اساساً بر ایکن آیرلدقدن صوکرا بربرلرینی اکلایه‌میه‌جق درجه‌ده تبدل ایله‌مشدر.

آبازه ایله چرکس دیلی بربرندن یالکز لفظاً آیری دکل، قواعد اساسیهٔ لسانیه‌جه‌ده، اشکال حرفیه‌جه فرقلی‌در. مثلا چرکسجه‌ده اسملرده تأنیث وتذکیر قاعده‌سی کوزه‌دلمدیکی حالده آبازه لساننده بو قاعده مرعی‌در.

حتی المانیا مشاهیر طبیعیون ونسابیندن اولوب مونغول وقفقاسیه لهجه (dialectes) لری حقنده تدقیقات عمیقه اجرا ایتمش اولان پاللاس (Pallas) (١٨٤١ - ١٨١١) نام ذات آبازه لسانڭ دنیاده موجود اولان دیللرك، لهجه‌لرك هیچ برینه بکزه‌مدیکنی بیان ایدیور. حالبوکه اسوجره علمای طبیعیوندن « غولدنسته‌د » (Guldenstaedt) ١٧٩١ تاریخنده قفقاسیه ملتلرینك احوالنه دائر یازدیغی بر رحله (relation) ده آبازه‌لرك لسان وعادتلری چرکسلرك لسان وعاداتنه پك زیاده مشابه اولدیغی یازمش‌در. مع مافیه آبازه‌لر ایله چرکسلر بیننده لساناً اولدیغی کبی اخلاق قومیه‌جه‌ده فرق واختلاف موجوددر. آیین وعادتلری باشقه باشقه‌در . خلاصه بربرندن آیری ایکی طائفه‌در.

علمای نسابیندن بر قسمنك رأینه نظراً بو اختلاف قومیت آبازه‌لرك اوراره وقتیله استیلا ایدن ابنای ایرانیه ایله اختلاط وتصالبندن نشأت ایتمش در. فی الواقع آبازه‌لرك عاداتنده ایران قدیم عقائد واخلاقنی آکدیریر بعض حاللر کوریلیر .

بعض قدیم تاریخلرك روایتنه نظراً کویا آبازه‌لر قبائل قریش‌دن «عبازی» نامنده برینك اولادو انسا-لندن حاصل اولمش بر قوم ایمش. حکایه اولنیورکه بو (عبازی) حضرت عمر (رضی الله عنه) زماننده عرب ملوکندن (بشه) نامنده برملکك اوغلی اولوب عدالت فاروقی‌دن فرار ایدن برادری جبله‌ودیکر قرداشی کسا ویا کیسو ایله متفقاً قسطنطنیه ایمپره-طورینه دخالت ایتمشلر. وکویا استانبول قیصری بونلردن جبله‌یه شیمدیکی آرناودلق طرفنی کسایه، شیمدیکی چرکزستانی ، وعبازی‌یه‌ده قفقاسیه‌نك قره دکز ساحلنی اقطاع ایلمش ، آرناوودلر ، جبله‌دن چرکسلر کسادن آبازه‌لرده عبازی‌دن اوره‌یوب یتشمش . ایشته آبازه‌لرك قریشه نسبتی بوصورتله اثبات وایضاح اولنمش‌در.

جهانماده محرر اولدیغی اوزره بعض مؤرخلرده آبازه‌لرله، چرکسلرك کویا وقتیله اسباط بنی اسرا-ئیلدن بوطرفه نقل ورحلت ایلیان اوچ سبطدن اوره‌مش اولدیغنی بیان ایدرلر. بلوج قومنك منشئ حقنده‌ده عین روایت موجوددر .

بوروایتلر مرمأت اخبار و اباطیل حکایات قبیلندن‌در. باطل افسانه حکایاتدن عبارتدرلر. یوقسه عصر عمری‌دن عصرلرجه مقدم آبازه‌لر ، چرکسلر ، ینه قفقاسیه‌ده، اوراله ساکن برر امت اوله‌رق موجودایدوکی آثار ودلائل تاریخیه ایله مثبتدر. هم آبازه‌لر سام نسلندن دکل یوقاریده دیدیکمز کبی عرق یافث‌دندر. قرون اولانك تا بدایتلرندن بری آبازستان‌ده حال بدویت‌ده یاشار برقوم اولوب قفقاسیه‌نك یرلی اهالیسندن، سکنهٔ اصلیه‌سندن معدوددر . چونکه آبازه‌لرك بوقطعه‌یه دیکر بریردن هجرت ایتدکلرینه دائر تاریخجه معلومات مضبوطه یوقدر. حالبوکه آبازه وچرکسلر قفقاسیه‌نك یرلی خلقی اولدقی اوزره یونان قدیم مورخلرینك معلومی ایدی.

« جهانما » ده بیان اولندیغی وجه ایله ادارهٔ حکومت اعتباری ایله آبازه‌لر برطاقم بکلکلره منقسم ایدی وهربر بکلك برر لیمان اسمی ایله تسمیه ایدیلیر ایمش. آچوبا بکی صوغوجق بکی کبی.

آبازه‌لر قدیم دینلرنده آغاجلره طاپارلر ایدی. ذاتاً شجرپرستلك سائر قوملرده‌ده کوریلیر ، مع مافیه ایچلرینه مجوسی آیینی بیله کیرمش ایدی.

مجوسیلك بورایه انتشاری وقتیله اوراره-قدر استیلا ایدن اسکی ایرانیلر واسطه‌سیله اولسه کرکدر.

دردنجی عصر میلادی‌ده بیزانس ایمپراطور-لرندن زوستنیانوس بونلره دین عیسوی‌یی قبول ایتدیرمش. برروایته کوره‌ده آبازه‌لره خرستیان دینی اوساحللرده تجارت ایچون طولاشان جنویز کمیجیلری واسطه‌سی ایله کیرمش‌در. فقط نصرا-نیت بوملت‌ده تقرر ایده‌مدی . آبازه‌لر اخیراً ١١٩٥ تاریخنده صوغوجق والیسی نصب ایدیلن فرخ علی پاشانك همت دیانتکسترانه‌سی، دلالت

ارشادكارانه‌سی‌ايله دين اسلام‌ايله مشرف اولديلر. (فرخ علی پاشا ماده‌سنه باق). ذاتاً آبازه‌لرك برزماندن بری اسلامه ميللری ، ايچلرنده مسلمان اولنلری وار ايدی . چونكه حضرت عمر رضی‌اﷲ عنه حضرتلرينك زمان خلافتلرنده ايرانك فتحی اثناسنده اردوی اسلام اوطريق ايله طاغستان جهتلرينی‌ده استيلايه تشبث ايتمش ، و بوصورتله اسلاميت اوطرفلره‌ده نورانيت بخش انتشار اولمغه باشلامش ، فتوحاتك واسلام حكومتلرينك بوراولرده تمادی وتواليسی اوراولرده اسلاميتك توسعنی تأمين ايتمش‌ايدی. آبازه‌لر دخی قفقاسيه‌ده‌كی مسلمانلرايله مناسبت مجاورت حسبيله بالطبع اسلاميته ميل ايتديلر. برده استانبولده‌كی طوبخانه آبازه‌لرندن مملكتلرينه عودت ايدن مسلمانلر همشهريلرينه دين اسلامی تلقين وتبليغ ايديورلر ايدی . اوليا چلبی.... تاريخنده آبازستانه سياحت ايتديكی‌زمان بعض يرلرده مسلمان آبازه‌لره تصادف اولنديغنی ، حتی برقاچ كوی‌ده مسجد كورديكنی سياحتنامه‌سنده يازيور. بناءً عليه ايچلرندن برطاقمی قبول اسلام ايتدی فقط احكام جليلهٔ محمديه‌يه كركی كبی وقوف حاصل ايده‌مدكلری جهتله عادات قديمه‌لرينی ، عقائد اصليه‌لرينی ترك ايده‌ميورلردی . بوحال فرخ علی پاشانك زمان ولايتنه قدر دوام ايتدی.

آبازه‌لرك عقايد قديمه‌لری حقنده صوغوجق واليسی فرخ علی پاشانك خدمت كتابتنده بولنمش اولان هاشم افنديك آبازه وچركسلرك احوال وعقائدی حقنده يازمش اولديغی اثردن نقلاً جودت تاريخنده كوريلان معلومات بخشه تعلق جهتيله بروجه زير نقل ايدلدی :

« چركس وآبازه دخی سائر اقوام وحشيه كبی آرانلسه بولنه بيله‌جك برباطل سببه مبنی قودوش آغاجی ديدكلری آغاجی معبود اتخاذ ايدرك اكا پرستش ايدرلر ايدی.

« تفصيلی بووجهله‌دركه تخوم ايله صوغوجق ميانده غوبه تعبير اولنور جبالده ميشه آغاجی جنسندن كبير وعجيب برآغاج كه برچوق آغاجلرك برپرده بتوبده يتشمسندن حاصل اولمشدر اكا قودوش آغاجی ديرلر سنه‌ده‌بركره جانب كوهستاندن غايت بيوك ومهيب بربوغه كلدرك باشنی قودوش آغاجنه طيايوب قربان اولمغه آماده اولور واصلا مخالفت ايتمزايمش. حاضراولان جماعت همان اوزرينه واروب قربان ايدرلر (بوبوغانك صاحبنه آخين ديرلر ايمش وينه آبازه لساننده قودوش آغاجنك اسمی « تاجئما » ايمش) وباشنه وكوزينه بوزه وعرق دوكوب ای اولو تكريمز بوبنده‌لريكه اولان عنايتك حد وحسابی يوقدر ديو قلپاقلرينی اللرينه آلوب باش آچيق اولدقلری حالده اول آغاجه پرستش ايدرك بوغه‌نك اتنی ودريسنی بينلرنده تقسيم ايدوب متشكر اولورلر وبحراً خچابا قايغيله قورصانلغه وياخود براً خرسزلغه كيتدكلرنده اكر غائب اولور ايسم تفنك وزره و يغموردن فنا بوليه‌جق برشيئك اعلاسنی قودوشه كتوره‌يم ديو نذر ايدوب كتوردكلرنده داللرينه آصارلر. بناءً عليه قودوش آغاجنك اوزرنده بومقوله پك‌چوق اشيا آويزه اولوب قالمشدر. لكن كيمسه آله‌ميوب زعملرنجه اكر بوشيلردن برينی سارق آله‌جق اولسه بردرلو نجات احتمالی اولميوب همان هلاك اولور ديرلر ايمش.

« سائر يرلرده دخی قودوش وكيللری اولوب « طغالك » تعبير اولنوركه خانه‌لری اوكنده بكندكلری الك كوزل وموزون برآغاجی قودوش‌وكيلی ايدوب اطرافنی پرمقلق ايله ستر ايدرلر وتپه‌سنی اوت وايپ‌ايله عمامه كبی باغلايوب «طغالك» تسميه ايدرلر واكدكلری ذخائری طغالكك حفظ وحمايتنه احاله وامانت ايدوب كندومك و مسافرلريمك مأكولاتمزدر . كچن سنه آز اولدی. كرم ايله بوسنه چوق اولسون رجا ايدرم ديو قلپاقلرينی چيقاروب كون طوغيسی طرفنه طوغری آغاج آلتنده پرستش‌ايدرلر وبرقيون وياخود كچی‌قربان ايدوب باشنه بوزه وعرق سرپرلر اشته وقت حصاده‌دك بووجهله رجا ونياز ايدوب اكر مراملری حاصل اولورسه طغالكه عرض‌تشكر ايدرلر واكر مرام ومأمولرينك خلافی ظهور ايدرايسه طغالكه انفعال ايدوب نيچون بنم سوزيمی طوتمدك ديو

برك وبارنی وبیخ وستونی قطع واحراق ایله بر دیکر آغاجی انك یرینه نصب ایدرك تمام حرمت ایتدکدن صکره اشبو یکی طفالکه متوجه اولوب ای بنم یکی معبودم سندن اول پرستش ایلدیکم طفالك کستاخلق ایلدیکندن نار ونوره القا ایلدم وسنی کندیمه مجدداً طفالك ایدوب طاپدم سندخی سوزیمی دیکلمز ایسه‌ك سنی دخی احراق ایلرم دیو تنبیه ایلك عادات قدیمه‌لرندن ایمش.»

اشته فرخ علی پاشانك چرکستانه مأموریتی اواننده چرکسلرك برطاقمی اعتقادات قدیمه‌لری اولان پرستش شجرده دائم اولوب برطاقمی دخی بویله یلان یاکلش مسلمانلقده بولندقلری کبی بعضلری دخی خرستیانلغه مقلد اوله‌رق بیضهٔ سرخه اعتبار ایدرلر ایمش.»

آبازه‌لر عادات قدیمه‌لرندن، احوال اجتماعیه‌لرندن اولدیغی اوزره بربریله، قبیله قبیله محاربه ایدرك طوتدقلری کمسه‌لری اسیر صفتیله خارجه صاتارلر ایدی. جزایه مقابل‌ده مجرمی اسیر عدایله صاتمق‌ده عادتلرندن ایدی. ارککلری کوجلی قوتلی، قادینلری حسنا اولدیغی ایچون آبازه‌لرده اسیرتجارتی پك‌زیاده توسع ایتمش‌ایدی. باخصوص بوتجارت بیزانسلیلر زماننده پك زیاده رواج بولدی.

حتی بیزانس مورخلری آبازج (abasij) نامنی ویردکلری بوملتدن اکثریا اسارت مناسبتی ایله بحث ایدرلر.

آبازه‌لر ادارهٔ عادلهٔ عثمانیه‌یه کیردکدن‌صوکره فرخ علی پاشانك همتی، دها صوکرا عصر محمود خانی‌ده طربزون والیسی چیچن‌زاده حسین پاشانك غیرتی ایله کاملاً مسلمان اوله‌رق دولت‌علیه‌یه، خلافت اسلامیه‌یه رابطه‌لری تأیید اولنمشدر.

آبازه‌لر جزئی زراعت ایله اشتغال ایدرلر. آبازستانك هرطرفنده پاسته یاپمق ایچون داری اکلدیکی کبی قوتاس طرفلرنده یعنی آبازه ولایتنك اقصای شمالنده بغدای زراعتی‌ده رواجلی‌در. وفقط آبازه‌لر اکثریت اوزره راعی‌درلر. چونکه یرلری رعی‌حیواناته دها زیاده مساعددر. حیوان اوره‌دیرلر، آری بسلرلر، کوزل جنس آت یتشدیررلر. بونلردن باشقه دمیرجیلك صنعتنده پك ماهردرلر. نفیس وقیمتلی اسلحه اعمال ایدرلر. آبازه تفنکلری مشهوردر. آغاجدن کوزل یای دوزرلر.

آبازه‌لر کمیجیلکده‌ده ماهر وجسوردرلر. وقتیله اوفاق وسریع قایقلری یعنی (خنچاپا) لر اوزرنده قورصانلق ایدرك قره‌دکزك اوطرف ساحللری اوزرنده کلی یغما کرلك ایدرلر ایدی. یونانیلر آخائی نامنی ویردکلری آبازه‌لری زورلی ودساس قورصان اوله‌رق طانیمشلردر. آبازه‌لرك قورصانلق فعلنده‌کی تعدیاتی یقین وقتلره قدر دوام ایتمش‌در. حتی فرخ علی‌پاشانك والیلکندن، اسلام اولدقدن‌صوکرا قورصانلغی ترك ایتمیه‌رك اوطرفده تجارت بحریه‌یی سکته‌دار ایدوب طهرورلرایدی. برآرالق سلطان محمودخان‌ثانی دورنده اوجهتلرده تجارت بحریه‌یی، عثمانلی تجارت کمیلرینی آبازه قورصانلرینك تجاوزاتندن محافظه ایتمك‌ایچون طربزون والیسی حسن پاشانك انهاسی اوزرینه دردولتجه بعض تدابیر احتیاطیه اتخاذینه لزوم کورونمش، وبومیانده فیمابعد او سواحله کیده‌جك کمیلر اول امرده انایه‌یه کلوب اورادن‌قلاوز ومستحفظ آلمدقجه حرکت ایتمه‌ملری رؤسای سفائنه تبلیغ و اعلان اولنمشدر.

آبازه‌لرك اخراجاتی چوخه وکبه مشلحلر، تلکی وزرداوه (Fouine = دلق ، حزر ، صانصار « سکسار ») کورکلری، بال، بالمومی، چمشیر آغاجی کبی اشیایه منحصردر. وقتیله اسیر تجارتی‌ده آبازستانك اك مهم وجانلی اخراجاتندن ایدی.

ادخالاتی باروت، قورشون، تفنك، اوق، یای وقلیج کبی اسلحه، کوملك بزی، اوجاق دمیرلری، قازان، اوجاق ایچنه قازان آصه‌جق دمیر زنجیر، طوز، صابون کبی شیلردن عبارت ایدی. مبادله عیناً اجرا ایدیلیردی. چونکه سکه‌لری یوق ایدی، پاره نه‌در بیلمزلرایدی. حتی‌تاریخ جودتده محرر اولدیغی وجه ایله ایلك دفعه اوله‌رق اردوی همایونی کوردکلری وقت بعض لوازم مبایعه ایتمك

قصدیله عسکرك کندیلرینه ویردکاری آقچه‌لری دقتلیجه معاینه ایتدکدن صوکره قیمتنی تقدیر ایده‌میه‌رك یره آتمشلردر.

اتنوغرافیا اعتباریله آبازه‌لرك منقسم اولدیغی قبائل بروجه آتی تعداد ایدیلیر:

آوه‌چقوواش (Avestkovaches) لر
باغیس (Baghis) لر
ایبسیپ (Ibsips) لر
اینالقوپ (Inalkoups) لر
مادچاوه‌ی (Madchaveis) لر
اوبیك (Oubyks) لر
ساسق (Sasks) لر

آبازه‌لر ۱۸۱۲ تاریخنده عهداً روسیه اداره‌سنه کچمشدر. فقط بونلر جسور و جنکاور، طبعاً فوق‌العاده استقلال پرور اولدقلری ایچون خیلی زمان روسلره مقاومت کوستردیلر. آنجق ۱۸۳۰ تاریخنده روسیه اداره‌سی آبازستان‌ده تأسس وتقرر ایده‌بیلدی. مسلمان اولان آبازه‌لرك سبی واسترقاقی، اسیر صفتیله صاتلمی اخیراً دولت علیه‌جه منع اولندیغی تاریخ لطفیده مسطوردر. روسیه اداره‌سنه کچدکدن صوکرا اسیرجیلك کلیاً لغو ایدلمشدر. آبازستانك روسیه‌یه التحاقندن صوکرا آبازه‌دن خیلی خانه ممالك عثمانیه‌یه هجرت ایله‌مشدر (۱۲۸٤). چرکس ملتی قبیله‌لرندن بری اولان آبازخ‌لر ایله آبازه‌لری بربرینه قاریشدیرمامليدر. اسملری بربرینه بکزیور ایسه‌ده کندیلری انتوغرافیاجه آیری آیری برر عرق عد ایدیلیر (بوماده‌لره باق). فرخ علی پاشانك کاتبی محمد هاشم افندینك رساله‌سنده چرکسلر ایله مشترکاً آبازه‌لرك عادات واحوال ملیه‌لری حقنده خیلی معلومات موجود ومندرجدر.

آبازه‌لر اخلاقجه، غایت صاغلام بر امتدر. فضائل طبیعیه‌لری شایان ستایشدر. یالان سویله‌مزلر. هله یالان یره قطعیاً یمین ایتمزلر. فطرت ومشربلری حسن آمیزشه میال، معتدلدر. سوکمك، دوکمك، اولدیرمك کبی قبایح و ذنوبدن غایتله اجتناب ایدرلر. بربرلرینه بد معامله ایتمزلر، حتی استرقاق ایتدکلری اسیرلری بیله خوش طوتارلر. جمعیتلرنده یکدیکره قارشی مناسبتلری غایت متواضعانه، حرمتکارانه جریان ایدر. کوچکلرك بیوکلره رعایت وتعظیمی صوك درجه‌ده‌در. ایچلرندن سناً بیوك بریسی مجلسلرینه کلدکده حاضرون جملةً قیام ایدرلر. مسافرینه‌ده حرمتلری مبذولدر. الك بیوك اکراملری پاسته، وچرکس طاوغیدر. عرضه رعایتلری پك قوتلیدر. باخصوص قادینلر زوجلرینه چوق زیاده حرمت ایدرلر. قوجه‌لری ایله برلکده سفره‌یه اوتورمازلر، آیاقده طوروب خدمت ایدرلر. فحشیاتدن غایت محترزدرلر. شاید ایچلرنده بویله برخباثت ارتکابنه جرأت ایدن اولورسه یا ترك مملکته مجبور قالیر، یا اسیر اوله‌رق صاتیلیر دفع ایدیلیر، ویا اولدیریلیر. خلاصه قورتولیش یوقدر.

مع‌مافیه آبازه‌لرده خرسزلق ایتمك، غصب وغارت ایله‌مك معایبدن صایلماز، یکیتلك عد ایدیلیر. ذاتاً دشمن اورطه‌سنده، ایقاع اولنان غصب و غارتلر هرآن لازم اولان قوهٔ شجاعت وجسارتی ادمان واکماله بروسیله عد ایدیلیر. وقتیله یونانستانك الك شرفلی اقوامندن عد ایدیلن اسپارطه‌لیلر عندنده خفیاً اجرای سرقته موفقیت بر فضیلت، تربیهٔ شبابده نمونهٔ امتثال عد ایدیلیر ایدی.

آبازه‌لر ادارهٔ ملکیه‌جه برطاقم بکلکلره منقسم ایدی. هربکلك یا مرکز اداره اتخاذ ایدیلن قصبه ولیمانك نامی ایله ویا عشیرت اسمی ایله یاد ایدیلیر ایدی. اداره‌لری اصول ادارهٔ اجتماعیه‌نك شکل اولی اولان ابوی (Patriarcal) طرزنده ایدی. هر قبیله‌ده اوته‌دن بری حسب ونسبجه بیوك طانمش خاندانلر موجود اولوب قبائل ایچنده مرعی الخاطر ایدیلر. بونلردن الك بیوکی کیم ایسه قبیله‌نك امیری ویا بکی طانیلیر، سوزی عمومه نافذ اولور ایدی. امور عامه و حرکات حربیه‌ده هر قبیله کندی بکنه اطاعت ایدر وآنی حاکم وقوماندان طانیر ایدی.

آبازه‌لر اورمان ایچنده متفرق صورتده اقامت

ایدرلر ایدی. اولری تخته اورتولی ساز قلبه‌لردن عبارت اولوب هراون او مشترك برچیت سور ایله احاطه‌ایدیلیر. بویله اون خانه‌یه برقباق دیرلر ایدی بش‌اون قباق‌ده برکوی تشکیل‌ایدرایدی. عمومه عائد مهم بر ایش ظهورنده ویا برحرکت حربیه اتخاذ ایدیله‌جکی زمان طاغدن طاغه بربرلرینه سسلنه‌رك مراملرینی بو صورتله افهام ایدرلر وایجابنده بریره طوپلانه‌رق تسویهٔ مصلحت ایلرلر ایدی.

آبازه‌لرك اصول وعادات عدلیه‌لرنده الك بیوك جزا جریمه وعیبلق‌در. مجرمدن درجهٔ جرمه کوره جزای نقدی استحصال ایدیلیر جزای نقدی‌یه محکوم اولانلر بهمه حال بو جزایی تأدیه ایتمکه مجبوردرلر. تأدیه‌دن عاجز اولدقلری حالده محکوملر اسیر ایدیلر پازارده صاتیله‌رق بدللرندن جزای نقدی تسویه اولنور. ایچلرندن برینك مالنی آشیران سارقدن اومال استرداد اولندیغی کبی بدلنك طقوز مثلی‌ده جریمه تحصیل ایدیلیر.

کذلك زانی‌دن زانیه‌نك بدل فروختی ایله بونك طقوز مثلی جریمه آلنیر.

زنا ایدن عورت جزاءً اولادی ایله برابر اسیر صفتیله فروخت ایدیلیر.

قضاءً قتل ایدن قاتلدن دیت آلنیر. دیت‌اوچ مرتبه‌در. اوسط مرتبه‌ده اولان بریسی قتل اولنسه دیتی یکرمی طوپ تعبیر اولنورکه بونك‌بش طوپی قارشدن‌چیقمش [۱] بش باش اسیر، وبش طوپی برر اسیر بهاسنه اولمق اوزره بش رأس اسب، وبش طوپی کذلك برر اسیر بهاسنده اولمق اوزره بش‌عدد زره وباقی بش طوپی شوشقه یعنی قلیج وتفنك ویای ویرلمك اوزره قانون اولوب بهمه حال تحصیل اولنور.

قاتلك وقتی یوق ایسه واقربا وتعلقاتنده‌ده برشی بولنمزایسه مجرم صاتیله‌رق بدلندن تسویه ایدیلیر.

آبازه‌لرك اصول عدلیه‌سنجه انسان هم مال قزانیر برشخص، هم مال عد ایدیلر، بونك ایچون‌درکه جریمه‌یی تأدیه ایده‌جك مالی اولمازسه کندیسی بدل ویریلیور.

هاشم افندینك رساله‌سنده تصویر اولندیغی وجهله آبازه‌لر شریعت اسلامیه‌یه نائل اولمزدن مقدم بینلرنده ازدواج ونکاح کیفیتی شوصورتله جریان ایدر ایمش :

اوغلان قیزك خانه‌سنه کله‌رك مکالمه وبربرینی بکنوب‌ده قبول ایتدکدن صوکرا برکون اقربا ویارانلری ایله قاین پدری اوله‌جق آدمك خانه‌سنه کلوب دیت ماده‌سی کبی رتبه‌لرینه کوره معتن اولان مقدار طوپ اوزرینه ایلچی واسطه‌سی ایله قیزك بهاسی قطع اولنور. صوکرا دامادك دوستلرندن بری بر زره، دیکری بر قلیج، او بری بر اسب ویروب علی الحساب اوله‌رق قاین پدره تسلیم ایدرلر وباقیسنی داماد تدارك ایتدکده ویرمك اوزره مجلسه ختام ویروب یرلو یرینه کیدرلر.

بعده داماد آرالق آرالق قاین پدرینك خانه‌سنه کلوب عیالی اوله‌جق قیز ایله ملاقات ومصاحبت ایلر. ووالدینندن خالی بروقت بولدقده قیز ایله قول وقرار ایدوب شویله‌که بن سنی بو یکی طوغه‌جق آیك مثلا اوچنجی یاخود بشنجی کیجه‌سی ابتدا خروس اوتدکده فلان آغاجك آلتنده بوله‌یم دیو تأکید ایدر. واول وقت مرهون‌ده بهادر وفن سرقتده ماهر توانا سواریلردن یکرمی اوتوز قدر قفادار ایله اول آغاجك آلتنه کلیر، وقیز دخی والدینندن کیزلی اوله‌رق اوراده منتظر بولنور. سواریلردن الك ابتدا قیزی کیم کورورسه همان ترکیسنه آلوب فرار ایلر وکندی خانه‌سنه کتیروب دنیا وآخرت کریمه‌سی اولمش اولور. شویله‌که یدی بطنه وارنجه ظهور ایدن اولادلرینك بربرینه عقد نکاح ایدملری قانونلرنجه جائز اولماز. واکر قیزی آلوب‌ده فرار ایده‌جکلری اثناده قیزك باباسی وسائر قبیله‌سی آکاه اوله‌جق اولورسه درحال آنلر دخی سوار اولوب طرفیندن آغازجنك

---

[۱] قارش تعبیرینك معناسی بودرکه بینلرده نقدوسکه اولمادیغندن بها تقدیری قارش‌حسابیله‌در. اسیرك کوزللکنه وچیرکینلکنه‌ده اعتبارایدلمز. عندلرنده تام اسیر التی قارش اولمق اوزره اعتبار اولنوب بوندن اشاغیسی ناقص عد ایدیلیر. مثلا بری دیکرینه تمام براسیر ویرمك لازم کالدکده درت قارش بوینده براسیر ویره‌جك اولسه اوست طرفی بر دیکر برشی ایله تماملمق لازم کلور.

وجدال اولنەرق بر بيوك هنكامۀ قتال اولور.
واكرچه مقدما باباسنك حسن رضاسی ایله قیزك
بهاسی قطع اولنمش وعلی الحساب اولەرق براز شی
دخی ويرلمش ایسەده كوزكورە قيزینی دامادە
تسلیم ایتمك مغایر طبع قبائل اولدیغندن بویله
سرقت يوللو آلمق عادت جاریەلرندن ایدی.
وچونکه کلین اولان قیزه آناسی وباباسی طرفندن
برشی ويرلك معتاد اولمادیغندن یکی کووه‌کی درون
جبالده مسکن كبی برمحل، برقازغان ایله برقوفه،
و برآغاج چناق تدارك ایدنجیەدك برمنوال
مشروح قیزی قاپان ذاتك خانەسندە مسافراولورلر،
واوراده ییوب ایچرلر. »

فرخ علی پاشادن صوكرا دین اسلام اوحوالی‌یه
منتشر اولەرق شیمدی عادت اسلام اوزره امام
چاغرەرق احکام شرعیه‌یه توفیقاً عقد نکاح ایدرلر.

آبازه — جغرافیا { قفقاسیه‌ده آبازه‌لرك ساكن اولدیغی
مملکتدر. توسیمات جغرافیه‌ده عادت اولدیغی
اوزره ملتك نامی مملکته‌ده علم اولمش.

كوه قاف دیدیکمز قفقاس صره طاغلری
قوبان نهرینك منصبی جنوبنده، کرچ بوغازی
قربنده وقره دکز ساحلی اوزرنده كائن اولان
آناپه قلعه‌سندن بدء ایله شمال غربی‌دن جنوب
غربی‌یه دوغری امتداد واشتتات ایدرك قور نهری
منصبنك شمالنده آبشوران (Apcheront) شبه
جزیره‌سنده بحر خزره منتهی اولور. بو طاغلر
وضع جغرافی اعتباری ایله اوچ منطقه‌یه تقسیم
اولونمشدر(قاف، وقفقاس ماده‌لرینه باق) : قسم
غربی، قسم مرکزی، قسم شرقی.

قفقاس طاغلرینك قسم شرقیسی قره دکزك
شمال شرقی ساحلنه موازی اولەرق اوزانوب کیدر.
ساحل ایله آراده‌کی مسافه ١٠ ـ ٤٠ کیلومتره
راده‌سنده‌در. کلینجك لیمانك شمال شرقیسنده
سلسله جنوب شرقی‌یه دوغری میل ایدر و درجه
درجه یوکسله‌رك بو استقامتده دولم ایلر؛ بعض
نقطه‌لرده ارتفاعی ٢٠٠٠ ، ٣٠٠٠ متره‌یه قدر
واصل اولور. بوقسمك الك یوکسك نقطه‌سی اولان
اوچتك (Ochtek) (ارتفاعی ٤٥٧٥ متره) جبلنده
ساحلدن ٤٠ کیلومتره مسافه‌دن اعتباراً دائمی
قارلی باشلار. بو تپه‌نك قارشیسنده شماله دوغری
سلسلۀ اصلیه‌دن ایکنجی طاقم طاغلر آیریلیرکه بونلره
قره یایلا (Carascici montes ، montagnes
noires) نامی ویریلیر. قره یایلا طاغلری سلسلۀ
اصلیه‌یه موازی اولەرق براستحکامك خندق اوكنده‌كی
شیولری كبی امتداد ایدرك کوه البرزه اتصال
ایدر. فی الواقع بوطاغلرك یالیم (Crète)ی یعنی رأسی
اوقدر مرتفع دكلدر، شماله دوغری کیتدکجه آزار
آزار انحدار ایتدیکی حالده جنوب جهتنده بردن
بره وعادتا شاقولاً اینر، وبو وضعیتله مذکور
طاغلر ایله اصل قفقاسیه بیننده بروادی، برحوضۀ
جغرافی وجوده کلیر. ارتفاعی اهمیتسز درجه‌ده
اولان بعض یرلرنده قره یایلانك رأسی یاریله‌رق
بورالردن شماله دوغری متعدد چایلر جریان ایدر.
قفقاس طاغلرینك قسم غربیسندن تشعب ایدن
فرعلر (contre-fort) علی الاکثر آنا سلسله ایله
زاویۀ قائمه تشکیل ایدرك آیریلیر. جنوب غربی
جهتندن غایت دیك میل ایله قره دکز ساحلنه
اینر. بونلرك آره‌لرنده‌كی دره‌لردن دکزه صولر
جریان ایلر. بوشعبه‌لرك الك نهایتده‌كی جمان طاغ
(Djouman tag)در. شمال شرقی مائله (versant)
سنده‌كی طاغ شعبه‌لری قوبان وادیسی ایچریلرینه
دوغری امتداد ایدر. بونهره التقا ایدن آیاقلرك
اوزون وعرضانی وادیلرینی بربرندن فصل وتفریق
ایلر. جمان طاغدن اعتباراً سلسلۀ اصلیه بوفرعك
استقامتنده اولەرق بردن بره شمال شرقی‌یه توجه
ایدر. کوه البرزه دوغری ایلرلر. قفقاس طاغلرینك
قسم غربیسی بعض بوغازلری احتوا ایدرکه بونلر
ساحل ایله داخل بیننده وسائط طبیعیۀ اختلاطیه
تشکیل ایدر. لکن آرابه ایشلمه‌یه مساعد
دکلدر.

ایشته آبازه مملکتی قفقاس طاغلرینك شوتوصیف
ایتدیکمز قسم غربیسنك جنوب مائله‌لریله آناپه‌دن
صخوم قلعه‌یه قدر بحر سیاه ساحلندن عبارتدر.
آبازستانك شمال وشمال شرقی طرفنده چرکس

مملکتی، وجنوبنده مکریل ولایتی واردر. قوبان نهری آبازه‌لری قبارطای (Kabardah) چرکسلرندن، جبان طاغ کرجیلردن فصل وتفریق ایدر.

جهانماده آبازه ولایتی شو صورتله تحدید ایدیلیور:

«آبازه بونلر قره دکز ساحلنده چرکس جنوبنده اولورلر وابتدا حدلری صوجه لیماندن چاق قودر ایرماغنه وارنجه‌درکه اول سمته صخوم دیرلر. آبازه ولایتی قره دکز ساحلنه ممتددر چاق مکریل (Mingrelie) ولایتنه منتهی‌در.»

جهانمانك بوتحدیدی یوقاریده تصریح ایتدیکمز تحدیداته تماماً موافقدر. چونکه صوجه لیمانی آناپه قربنده کائن، قودر (Kodor) چایی ایسه صخوم قلعه‌نك براز جنوبنده واقعدر.

هاشم‌افندی‌ایسه چرکزستانك حدودنی تعریف ایتدیکی صره‌ده دیورکه:

«نهر قوبانك اناطولی (یعنی شرق) طرفنده واقع جه‌نی صحراسی تحتنده قزل طاش بوغازینه‌دك یوز ساعت، وآندن نهر قوبان ایله یوقاری‌یه طوغری کیدلدکده کوه آلبرز دامننده قوبانك منبعی وبنی قبیله‌سنك مقر ومسکنی اولوب قبار طایك قارشوسنده حاجیلر قلعه‌سی دنیلان محله وارنجه یوز ساعت وآندن لزکی ممالکی ایله آبار ولایتنك بیننده سدسدید اولان جبال عظیمه دامنیله صخومه کلنجه‌یه دکین یوز ساعت که مثلث الشکل اوچ یوز ساعت اولور.»

شو تعریفه نظراً آبازه ولایتی جنوباً صخوم قلعه‌دن بدأ ایدیور، قفقاس طاغلرینك قسم غربیسی رأسلرینی تعقیب ایدرك قوبان نهری منصبنه قدر واریورکه بو تحدیده دوغری دیمکدر.

خلاصه آبازه مملکتی شمالاً قوبان نهری جنوباً جبان طاغ ایله غرباً قره‌دکز وشرقاً قفقاس سلسله‌سنك قسم‌غربیسنك رأسیله یعنی خط‌تقسیم میاهیله محدود بر قطعه‌در.

بیك یوز اوتوز بش تاریخنده آبازه ولایتی ساحلنی کشف ایتمك‌اوزره‌اوراره مأموراً کوندرلمش اولان دولت علیه معمارلرندن (خبره‌جی محمد اغا) نك در دولته کوندردیکی کشف کاغدلری آبازه ولایتنك حدودی حقنده معلومات واضحه‌یی مبین، وجغرافیای تاریخی نقطهٔ نظرندن بر وثیقهٔ مهمه اولغله جهانماده مندرج اولان صورتی بورایه نقل اولندی:

«بحرسیاهده آبازه قیسنده کائن‌اولان صخوم قلعه‌سی کشف وهندسه اوزره رسم‌اولنمشدر وقلعه دیواری دائراً مادار بیك ایکیوز اون ذراعدر دریا طرفنده اولان دیوارلری ایکیوز اللی‌ذراعی منهدم اولوب صو ایچنده قالمشدر. قره طرفنده ایکیوز ذراع‌دیواری موجود،انجق‌خندقی‌چاتلقدر. قصوری یدی یوز التمش ذراعی خاکله یکسان اولوب اوزرنده کوهی اغاجلر بتمشدر. قلعه‌نك باطی طرفی سازلی باتاقدر. قبله طرفنده طاتلی کول واردر. ایچی آیقلانوب آغزی آچیلورسه فرقته‌لر قشلار وکولك آچیق اولان صولرینك درینلکی برقولاجدر. قلعه‌نك اوکنده اولان دکز اچیق یردر لیمان دکلدر.کنشلمه وقبله ولدوس بو اوچ‌روزکار ایچنه اوغرارتیمورقوتیله یازك بارینیله‌بیلیر وبکلك دونما ایچون لیمان دکلدر. بو ذکر اولنان روزکارلردن غیری آبازه قیلری بالجمله امیندر. قلعه‌یه برچاریك ساعت یردن‌برچای‌کلوب اوکنی قپایوب قلعه دیوارینه قریب اولان کوله قاتیلور ایسه دخی اعلی اولور. قلعه‌نك اطرافی دوز یردر. یلدیز طرفنده اوچ‌چاریك ساعت مسافه طاغلر واردر. اغاج وکراسته هرمحللرنده مناجدر کرج وسائر طاش و قوم ارسلان کرای وانایپه بلنقه‌لرنده موجوددر.صخومه اوچ ساعت مسافه‌در آرابه‌ایله دریا کنارینه چکیلوب سفینه‌لر ایله صخومه نقل اولنور وتجاران و رنجبران وآرابه آبازه‌ده اصلا یوقدر. طربزون ایالتنده اونیه سنجاغنده بالطه‌جی وهمشین‌ناحیه‌سنده طاشجی کرجیجی بولنور صخومه قریب اولان انقره قلعه‌سی بنا اولندقده بیجان دادیان میکریل خانی کلوب عربه خدمتنده بولنمشدر. اوصاف صوغوجق: بحرسیاهده‌اولان صوغوجق‌وکلینجك لیمانلری کرکی کبی کشف وهندسه

اوزره رسم اولنمشدر. صوغوجق لیمانی آغزی قریم طرفندن نهایتنه وارنجه اون اوچ میلدر وچرکس طرفندن نهایتنه‌دك اون طقوز میلدر ولیمانك بوغازی بش میلدر. قریم طرفنده اولان یوزنده کشتیله روزکارینه‌قارشی ایکی میل صیغدر. لیمان مزبورك دیبی پاك قومدر وجوانب اربعه‌سنده اولان طاغلرده طاتلی صو قیناقلری مباحدر وکراسته دخی بولنور. طوپراغی وهواسی لطیفدر عتیق قلعه‌نك بناسندن اثری یوقدر و یقیننده حواله‌سی واردر. قریم طرفنده اولان لیمان اغزندن بشنجی میل محلی دوز میداندر حواله‌سی یوقدر. بنا یاپمغه مناسبدر. لیمان مزبورك بحر سیاهده مثلی یوقدر. کلینجك لیمانی ایله مابینی طقوز میلدر ونهایتی بش میلدر. اوفاق دونما قیشلر.»

ایشته، قره دکزك آبازه قیلرینی کشف ایتمش اولان معمار محمد اغانك تقریری ایله‌ده ثابتدرکه آبازه مملکتی ساحلاً صوغوجق‌دن صخوم قلعه‌یه‌قدر امتداد ایدر. شرقاً (قره یایلا) سلسله‌سی آبازستانی چرکزلردن، وجنوباً جهان طاغ اسوانلر (Suanes کرجیلردن برقبیله) دن تفریق ایلر. بونکله برابر جغرافیوندن بعضلری آبازه مملکتنك حد جنوبیسنی « بیجوندا » نك آزیجق شمالنده قره دکزه آقان بزیل (Bzyl) چاینه قدر اعتبار ایدرلر و بورادن دها جنوبنده میکریل حدودنده جاری اولان انکر (Ingour) چاینه قدر اولان پارچه‌یی جغرافیای سیاسیه‌جه (آبحاذیا) نامی ایله آبازه‌دن آیری بر ولایت عد ایلرلر. بوتحدیده کوره بیجوندا وصخوم قلعه آبحاذیا بلادندن صایلق اقتضا ایدر. آبحاذلر کرجیلرله اختلاط ایتمش آبازه‌لرن بشقه بر شی دکلدر، احوال تاریخیه‌جه جغرافیای سیاسیه‌جه بعض خصوصیتی، نوعما فرق اولمغله برابر آبحاذیا دینیلن قطر جغرافی ینه آبازستان‌دن معدوددر. ذاتاً آبحاذیه آبازه کلمه‌سنك کرجی لساننده تلفظ ایدیلن صورتیدر .

بوقاریدن بری حدودنی، اطرافنی تعیین وتحدید ایتدیکمز آبازه مملکتی جغرافیای طبیعیه نقطهٔ نظرندن مطالعه ایدیلنجه کوریرزکه بواقلیم طاغلق بر یردر. فقط غایت منبتدر. ایچندن وافر چایلر جریان ایدر. چوق یرلری اورمان ایله مستوردر. حرارت ورطوبت برلشه‌رك بوسایه‌ده قوهٔ انباتیه‌سی غایت فیضلی، نباتاتی پك کوردر. آمریقا طوپراغنی اکدیرر. علیق (liane) لر بوراده‌ده اغاجلری صارارلر، بوغارلر.

آبازستانك توصیف جبالی حقنده یوقاریده معلومات کافیه ویرلدی. آبازه طاغلرینك آره‌لرینه دائره شکلنده بیوك بیوك وادیلر صیقشمشدر. بو وادیلردن اوچی بالخاصه شایان ذکر وتصویردر. بونلردن بری قفقاس طاغلرینی تشکیل ایدن قسم غربی آناسلسله‌سنك (chaîne principale) شمالنده اولوب قره یایلا طاغنه قدر امتداد ایدر. دیکر ایکیسی آنا سلسله‌نك جنوبنده واقعدر. بونلر سلسلهٔ اصلیه‌دن تشعب ایدن فرعلر ایله بربرندن تفریق اولنور. متعدد چایلر بووادیلری اروا ایدرکه باشلیجه‌لری بزیل (Bzyl)، آجارا (Adjgara) قلیچ (Klitch) و سکن (Seken) صولریدر. جمله‌سی قره دکزه جریان ایدر.

اساطیر یونانیه‌ده، ادبیات قدیمه‌ده پك زیاده شهرت بولان پرومه‌ته (Promethé) قایاسی بو بابده دوران ایدن روایات خرافیه‌یه نظراً آبازه جبالنده، قسم غربی آنا سلسله‌سندن آیریلوب کاکری (Gagri) قربنده قره دکزه منتهی اولان فرع جبلك ذروهٔ ساحلیه‌سی اوزرنده کائندر.

آبازستانك اقلیمی معتدل، هواسی غایت لطیفدر. صولری طاتلی ومبذولدر. مرعالری بولدر. بورالرده کلیتلی مواشی رعی ایدیلیر. کوزل آت یتشدیریلیر. بویارده موجود اولان دیکر حیوانلرك باشلیجه نوعلری شونلردر:

طاغ کچیسی (chamois اروی، وعل)، یر طاوشانی (lièvre terrier)، قوقارجه (putoruis fœlidus, putois ظربان، کوجن، مفرق‌الغنم)، قاقم (hermine)، زرداوه (fouine)، آرغه‌لی (argali) یعنی یبان قویونی، طاغ قویونی [۱]، واشاق

[۱] آرغه‌لی مونغولجه بر کلمه‌در. طاغ قویونی، یبانی قویون دیمکدر. آرغه (ترکجه‌ده آرقه) اوساننده ذروه، طاغ یاللانی (crète) معناسنه کلیر. بوحیوان طاغ باشلرنده یاشادیغی ایچون او اسمله آدلانمشدر. فارسی‌ده غرم دیرلر.

(lynxe اوشك) تلکی که بونلرك پوستلرندن کورك یاپیلیر. چاقال، قورد، آیی‌ده بولنور. بونلردن باشقه برچوق طیور مفترسه‌ده واردر.

نباتاته‌گلنجه آبازستان‌ده اشجاردن ارز(cèdre)، سروی، ابهل(savanier)، قزیل آردیج (genev-rie rouge)، کورکن (hètre) ، میشه آغاجلری موجوددر. قیا سیرلرنده محفوظ اولان صیجاق یرلرده، وادیلرده بادم، شفتالی انجیر اغاجلری پك کوزل میوه یتشدیریرلر. آیوا، یبانی قایصی، اریك، خرما(dattier)، عناب(Jujubier)، کستانه آغاجلری‌ده مبذول‌در. هله اوزم آصمه‌لری پك فیضلی‌در. بوده اقلیمك اعتدال ولطافتنه دلالت ایدر. یوکسك وادیلرده، یایلالرده یبانی یاسمین(Seringa)، یاسمین، لیلاق، قفقاسیه گلی یتیشیر. آناپه جوارنده سنامکی، راوندچینی، وبرنوع مقوی سحلب بولونور. ساحللرده انواع سبزه یتشیر. ختایی بر نوع چای حاصل اولور. چوق چمشیرلك واردر. آبازه وادیلرنده، طاغ صرتلرنده هر درلو حبوبات زرع ایدیلیر. پاموق اکیلیر. طوت آغاجی جوز آغاجی یتشدیریلیر. اورمانلرنده ایکنه یاپراقلی (ابری الشکل ـ aciculaire) آغاجلر غالب‌در. بونکله برابر چمشیر، آقچه آغاج (Erable ـ اسفندان شجر العرب) ، دیش بوداق (frêne ـ دردار) جوز ویبانی میوه دار آغاجلرده بولنور . ۲۷ متره ارتفاعنده قاین، (bouleau ـ شجر بتولا، آق قواق)، چام آغاجلری واردر.

طاغلرنده دمیر، باقیر، قورشون معدنلری موجوددر. سواحلی یاناشلمه مساعددر، کوزل لیمانلری حاوی‌در.

آبازه مملکتی بیوك وکوچك آبازه نامیله ایکی‌یه تفریق ایدیلیر. بیوك آبازه یوقاریدن بری تحدید وتصویر ایتدیکمز مملکت‌در. کوچك آبازه ایسه قره یایلا سلسله‌سنك شمال جهتنده قبارطای Kabardah حدودنده‌در، قوبان وادیسنه منسوب در. بیوك آبازه قفقاس طاغلرینك سلسلهٔ غربیه‌سی ایله قره دکز آره‌سنده محصور اولوب ساحل بوینجه طاغدن یاپلمش بر نوع قورنیش تشکیل ایدر. بیوك وکوچك آبازه بیننده‌کی حد فاصل قفقاس ذروه‌لرندن عبارت‌در.

آبازستانك مساحهٔ سطحیه‌سی تقریباً ۱۱,۲۰۰ کیلومتره مربعی‌در. روسیه دولتنك قفقاسیه‌ده اتخاذ ایتدیکی تقسیمات ملکیه وعسکریه‌ده آبازه مملکتی قوبان ولایتنه داخل، صخوم قلعه وچرنومورسکی (Tchernomorskii) دائرهٔ عسکریه‌لرینه منقسم در.

جغرافیای تاریخیه . — غرباً قره‌دکز ساحلی ایله شرقاً قفقاس طاغلری ذروه‌لری ایله محدود ومحفوظ اولان آبازه قطعه‌سی پك اسکی برزماندن بری استقلالیت ملکیه‌سنی محافظه ایتمش ایدی. تاریخ قدیمده آبازیا دنیلن بوقطعه‌نك سکنه‌سی اسکی رومیلره آبازخ ، وقدیم یونانیلره آخای نامیله معروف ایدی. مسعودی «مروج الذهب»ده ابخاز دیور وبوطائفه‌نك اولاد نوحدن عامور بن یافث انسالندن اولدیغنی بیان ایلیور. اون اوچنجی عصرده (۱۲۵۲م) فرانسه قرالی سن‌لوئی طرفندن سفارتله قاپچاق حکومتی نزدینه کوندریلن روبریکی آبازه‌لردن آز(ases) نامیله بحث ایدیور وچرکسلره مجاور برقوم‌در دیور. اون بشنجی عصر میلادی‌ده تاریخ ترك مؤلفی نیقولا حالقوندیلاسك قبازیتی دیدیکی ینه آبازه‌در . رومالیلر بیزانسلیلر بو مملکته کویا مالك اولدیلر ؛ فقط حاکم اوله‌مدیلر. بیزانسلیلردن صوکرا عجملره چکدی ۱۴۰۰ تاریخ میلادیسنده تیمورلنك ضبط ایتدی . فقط براز صوکرا آبازستان ینه استقلالیت ملکیه‌سنه نائل اولدی. ۱۱۳۵ تاریخلرینه دوغری دولت علیهٔ عثمانیه روسیه وایرانه قارشی قفقاسیه‌ده نفوذ وقوتنی تحکیم وتشدید ایچون مناسب تدبیرلر اتخاذ ایتدیکی صره‌ده قره دکزك قفقاسیه ساحلی کشف ایدیله‌رك [۱] ایجاب ایدن یرلرنده قلعه‌لر بناسی تنسیب اولونمش ایدی. ایشته بو تدابیر

[۱] آبازه ساحلنی کشف ایتمك ایچون دولت علیه معمارلرندن خمبره‌جی محمد اغانك کوندرلدیکی و بونك در دولته تقدیم ایلادیکی کشف کاغدلرینك برصورتی یوقاریده یازلدی. (آبازه — جغرافیا ماده‌سنه باق)

مصیبه جمله‌سندن اوله‌رق اوزمانلر کرجستان سا۔ حلنده فاش (Toti-phase) قلعه‌سی بنا اولنـدیغی کبی آبازستانك اقصای شمالنده‌ده قریبه یقین صو۔ غوجق قلعه‌سی انشا ایدلمش ایدی. ۱۱۸۲ سنه۔ سندن صوکرا دولت علیه بو حوالی‌یه برقاتدها انظـار دقتنی نصب ایتدی. بورالرینك اعمـاری موافق مصلحت کوریله‌رك، آبازه سواحلنده‌لیمانلر تأسیس ایله‌مك، قلعه‌لر بنـا ایتمك، چرکزستانده نفوذ دولت علیه‌یی تشیید و تحکیم ایله‌مك اوزره رجال دولت‌علیه‌دن فرخ‌علی‌پاشا صوغوجق‌والیسی تعیین اولنه‌رق آبازستانه کوندرلدی.

علی پاشا صوغوجغه‌کلدیکی وقت کندی تصویر ایتـدیکی وجهله صغوجق قلعه‌سی تعبیر اولونان بر قیز قله‌سـندن بیوجك ایکی قپولی بر بلنقه اولوب درونـنده موجود اغا ونفر وامام ومؤذن جمعاً یکرمی درت آدمدن عبـارت ایمش. حتی فرخ علی پاشـا دائره‌سـنی دوزوب مهمـات ولوازمی مستصحباً کیلرله صوغوجق لیمانـه واصل اولدیغی زمان طـوپ انداخت ایتـدکده قلعه‌دن مقـابله اولونمامش. وسببنی اوکرنمك ایچون کمیدن قلعه‌یه کوندریلن مأمورلر قلعه مستحفظلرینی آجلقـدن بی‌تاب ومـترقب ممـات برحالده کورمشلر. مکر اوسنه مستحفظلرك درعلیه‌دن مرتب ومعتاداولان ذخیره‌لری کوندرلمك اونودولمش.

فرخ علی پاشـا صوغوجغی توسیع، قلعه‌سـنی تعمیر ایله‌مش. جامع وحمام بنا ایتمش، اطرافدن، قریم وطماندن مهـاجرلر جلب ایده‌رك بوراده اسـکان ایله‌مش صوغوجغی معمور برقصبه حالنه قویمش‌در.

بیوك آبازستانك اقصای غرب وشمالنده کائن اولان صوغوجق قصبه‌سی آناپه‌نك ٦ فرسخ جنوب شرقنـده‌در. کوچك وکوزل بر لیمـانك مدخلنده مبنی‌در. موقع تجارت‌در. آبازه سـاحلنده کائن اولان کلینجك لیمانی موقع طبیعیسی اعتباریله محمد اغانك ذکری کچن کشفنامه‌سنده‌ده بیان اولندیغی وجهله کوزل وامین برلیماندر. جودت تاریخنـده بولیمانی حقنده شویله دینیور:

« صـوغوجغك اناطولی طرفنده بر میل بعید کلنجك لیمانی‌که بربر آینه‌سی شکلنده برلیمان اولوب چرکزستان سواحلنده‌اولان لیمانلرك الك‌اعلاسی‌در. فرخ علی پاشا دلی باشیسنی انواع مواعیدایله اورایه اغا نصب ایدوب اقامتی ایچون اوطه‌لر وطابیه‌لر وبر جامع شریف انشـا وایچنـه طوپ وجبه‌خانه وضع ایدرك اغانی ومعیتنـده اولان نفراتی جویسـون بکلرندن قریم‌خانی مشهور شاهینکرای بکك سود قرنداشی‌اولان اون درت اون بش یاشنده (ناچو محمد کرای) بکه امور وخصوصـاتنی اصمارلایوب کیفیـتی علی‌التفصیـل درسعادته تحریر و اشـعار ایله‌مشدر.»

فقط ینه تاریخ جودت‌ده مندرج‌اولدیغی اوزره بوسـاحللرده اصل چرکستانه مرکز اداره اوله۔ بیله‌جك یر اناپه‌نك موقعی‌اولوب انجق بعض‌جغرافیا رساله‌لرندن استنباط اولندیغنه‌کوره اولوقت‌آناپه خرابه‌زار ومسـکن مورومار اولوب ییقلمش قلعه دیوارلرینك طاشلرندن بشقه علائم اعمار یوقمش. اشبو طقسان سنه‌سی‌خلالنده فرخ علی‌پاشا بورالرك تقویت واستحکاماتنی نیت ایتمکله صـوغوجق جبه خانه‌سندن بیك‌قازمه وبیك‌کورك جلب‌ایله اورالرده اسکان‌ایدیلن نوغای تاتارلرندن عمله تدارك ایدرك اوکوز دیلی شـکلنده لیمـانه ناظر اولان محل‌که آناپه‌نك موقعی‌در، اوچ طرفی بحر ایله محاط اولوب جانب بریسـنده ایکی بیك ایکی یوز یکرمی ایکی ذراع اولمق اوزره مهندس حسین‌اغا معرفتی ایله رسم قلعه اوزره بربرینی متعاقب طابیه‌لر رسم اولنـه‌رق خنـدقك حفرینه مبـادرت واز وقت ظرفنده اتلودن امین اوله‌جق‌قدر همت ایله ۱۹۷ سنه‌سی خلالنده آناپه‌یه وضع اساس اولونمش‌در.

فرخ علی پاشا آناپه قلعه‌سـندن بشـقه بونك قربنده جریان ایدن بخور چاینك اوته طرفنـده دخی برقلعه بناسنه کتخداسنی مأمور ایتمش ایدی. استحکامات اون بیـك نوغای تاتارلری علی‌العموم ایشله‌دیله‌رك یدی کونده ختام بولوب نامنه نوغای تسمیه‌اولونمش‌درکه حالا محل‌مرقومه نوغای خندق دیرلر.

فرخ علی پاشا آناپه‌یه طمانلدن مهاجر جلب ایدرك قشله، جامع، حمام، خان، دکان انشا ایتد. یره‌رك از مدت ظرفنده اورایی بر شهره لایق درجه‌ده اعمار ایتمش‌در. حتی بیك یوز طقسان سکز سنه‌سی خلالنده چارشوده موجود اولان دکان و تجار اوطه‌لری تعداد اولنه‌رق اوچ جامع، واوچ حمام وابنیهٔ میریه‌دن بشقه بشیوز اللی باب دکان وقهوه‌خانه موجود بولونمشدر.

ایشته فرخ علی پاشا صوغوجغی اعمار، آناپه‌یی مجدداً تأسیس وبنا ایله‌دیکی کبی اوحوالی‌ده دولت علیه‌نك شان ونفوذنی اعلا ایتمك ایچون طاقت آدمیه‌نك مساعده‌سی فوقنده چالیشمش، تحمل ایدلمز متاعبه قاتلانمشدر. اك صوك بناسی آناپه‌ده کندی تربه‌سی‌در. حجلهٔ غفرانده زوجه‌سی ایله برابر مدفون‌در. (جناب حق ایکیسنی‌ده غریق رحمت ایلسون)

آبازستان بلادندن صوغوجق ایله آناپه دولت علیه بنا کرده‌سی اولان قصبه‌لردن‌در. صخوم قلعه، قاغری، یاخود کاکری (Gagri)، بیجوه‌ندا (Bidjvinda, Pitzounda, Pisiounta که قدیم Pityse در) اسکیدن موجود اولان شهرلردر.

آبازستان فرخ علی پاشانك حمیت وهمتی ایله دولت علیه‌یه تأمین اولوندقدن صوکرا ١٨١٢ تاریخنه قدر ادارهٔ عثمانیه تحتنده‌قاله‌رق بوزمان‌ده روسیه‌یه ترك اولونمش‌در.

آبازه‌لر ادارهٔ ملکیه‌جه برطاقم بکلکره منقسم ایدی‌که هربکلك مستقل اولوب مرکز اداره اتخاذ ایدیلن قصبه‌نك نامی ایله ویا عشیرت‌اسمیله معروف ایدی.

... تاریخنده آبازستانه سیاحت‌ایتمش وبوممالکی بویدن بویا کزمش‌اولان (اولیا چلبی) مشهودات وتحقیقاتی‌اوزرینه آبازه طائفه‌سنك عشیرتلرینی، بکلکلرینی‌سیاحتنامه‌سنده بروجه زیر ضبط وتصویر ایتمش‌در:

(١). چاچلر عشیرتی — مکریلستانك قارشی طرفنده و (قاشه) نهرینك صاغ جهتنده ساکن درلر. مکریلجه‌ده سویلشیرلر. چونکه مکریل حدودی‌اوزرنده بولندقلرندن بونلرایله مناسبتلری زیاده‌در. اون بیك قدر توانا عسکره مالك‌درلر. هیچ بر مذهبده دکل‌در. بهادر برقوم‌در سلاحلری عرب کبی اوق، یای وحربه‌در. اتلولری آز ایسه‌ده پیاده‌لری شهبازه دلبرلری شهنازدر. اسکله‌لری غربده ایکی قوناقلق مسافه‌ده (لاقبا) دیرلر بریردر. طربزون‌دن اوچ یوز میل عظیم براسکله‌در. کمیلر قیشله‌یاماز. چونکه قبله وکون طوغوسی غایت شدت اوزره اسر. بورادن غرب طرفنه دوغری لب دریا ایله کیدیلیرایسه (آرلان) عشیرتی حدودنده خفان قریه‌سنه تصادف‌اولنور.

(٢) . آرلان عشیرتی. — اون بیك قدر بهادره مالك‌در. منبت و محصولدار اراضیلری واردر. اسکله‌سی (لاچیغا) درکه باش اسکله‌در. لطیف لیمان‌در . صیف وشتاده کمیلری اکسیك اولماز . بورادن ینه جانب غربده ایکی قوناق مسافه‌ده چاندالر عشیرتی واردر.

(٣) . چاندالر عشیرتی. — اون بش بیك قدر بهادر قوم‌در. صحیح ابازه بونلردر [١] . بکلری واردر. بونلره طاغ چاندالری دیرلر. اسکله‌لری قاقر (کاغری Gagai) درہ طاغده (خوفه) نامی ایله دریایه ناظر باغلی و باغچه‌لی بر کویی واردر. بورادن‌ده غربه دوغری لب دریا ایله اوچ قوناق کیدیلنجه «بیوك چاندال» عشیرتی حدودنه کلیر.

(٤). بیوك چاندالر عشیرتی. — یکرمی بش قدر کویلری واردر. اون بش بیك عسکره مالك اولوب ایروجه بکلری واردر. لیمانه (چاندا) دیرلر. کمیلر قیشلایاماز. بو قبیله‌نك طاغلرینك

[١] بوراسی اصل آبازستان‌ایله آبحازیه بیننده حدوددر. چونکه جغرافیاجه اصل آبازه مملکتنك حدودی قاقری‌دن بده ایدر. قاقری‌دن قاشه چاینه قدر اولان یرلره آبحاذی نامی ویریلیرکه بورالرده تعرض ایتمش اولان آبازه‌لر مکریل وکورجیلر ایله اختلاط ایدرك اصل آبازه‌لردن بر درجه‌یه قدر آیرلمشلردر (آبحاذی ماده‌سنه باق). بناءً علیه اولیا چلبینك اصل آبازه‌لر بونلردر دیمسی پك دوغری، و بو افاده‌سی مومی‌الیهك آبازه‌لر حقنده‌کی تدقیقاتنك صدقنه دلیل‌در.

ارقه‌سی (مامشوح) چرکسلرینك ولایتیدر. بو چاندالردن ینه جانب غربه لب دریا ایله بر قوناق کیدیله‌رك (چکیلر) عشیرتنه واریلیر.

(٥) . چکیلر عشیرتی. — باغ ارم مثالی محصولدار برولایتدرکه یتمش پاره قرادن مرکب در. ایکی بیك قدر تفنك انداز عسکره مالك اولوب برده بکلری واردر. صولری اب حیات مثال لذیذ ولطیفدر. (لبو) نامنده بر نهر عظیمی واردرکه کیلر کیرر. بونهر کوه‌البرزدن بری کلوب بومحلده قره دکزه منصب اولور. ماه تموزده بیله چکید ویرمز برصودر. قیش کونلری کیلر یاثار امین بر یردر. چکیلر قومندن بو محله کلنجه بونهرك ایکی جانبی کوناکون خدائی میوه‌لو ویرو اشجاردلارا ایله مزیندر. بوعشیرتك اون بیك عسکری اولوب چوغی آتلیدر. اولو قومدر. بورادن ایکی قوناق اوته‌ده (آرت) عشیرتی کلیر.

(٦). آرت عشیرتی. — چکیلر قومندن چوق در. اما اونلرقدر بهادر وشجیع دکللردر. اکثریسی تجاردر. زرداوه (Fouine) صید ایدرلر. خنزیرلری غایت چوقدر. مذهب نه‌در کتاب نه‌در بیلمزلر. فقط صاغ سوزلی بر قوم اولوب اوتوز بیك قدر آدمه مالکدر. بونلرکده بربکی واردر. بوعشیرتك اسکله‌سنه (آرقلر) دیرلر. لیمانی آچیق در. کمی قیشلایامازلر. بر اسکله‌سنه‌ده (یوش) دیرلر. بوراده‌ده کیلر قیشلایاماز. آنجق یازین آلتی آی یاته‌بیلیر. فقط بندر اسکله‌در. بونك شمالنده عظیم طاغلر ایچنده (حدشه) ولایتی واردر.

(٧). حدشه ولایتی. — سیدی احمد پاشانك ولایتیدر. شمال جانبنده‌کی چرکس قومی ایله آلوب ویردکلری خصیله چرکسجه‌یی وآبازه‌جه‌یی فصیح بیلیرلر. یدی بیك شجیع توانا بهادرلردر. بونلرك شور وشرندن چرکس وآبازه‌لر دائما حذر اوزره درلر. آرت قومی بونلره امان ویردکلرندن (آرقلر) اسکله‌سنه اسیر وعسل کتیره‌رك تجارت ایدرلر. ینه جانب غربه دکز بوینجه کیده‌رك اوچ قوناق مسافه‌ده (قامش) عشیرتی واردر.

(٨). قامش عشیرتی. — بر بکلری اولوب اون بیك قدر بهادر، شجیع قولی واردر. بوقامش قومی ایچنده استانبولدن، ومصردن کلمه طوبخانه آبازه‌لری واردر. مسجدلری اولاد وانساب صاحبی مسلمانلری چوقدر. آب وهواسی غایت لطیفدر. کویلری قبله‌یه متوجه (قره‌یایلا طرفلری اوله‌جق)در.

بورادنده لب دریا ایله غربه طوغری اوچ قوناق کیدیلنجه (سوچه‌لر) عشیرتنه واریلیر.

(٨). سوچه‌لر عشیرتی. — بونلرکده بربکلری اون بیك قدر پیاده نامدار عسکری واردر. یرلری سنکستان اولدیغندن آتلیلری آزدر. اسکله‌سی واردر .

سوچه‌لردن جانب غربه لب دریا ایله ایکی قوناق کیدیله‌رك جبه عشیرتنه تصادف ایدیلیر.

(٩) . جبه عشیرتی. — بربکلری وایکی بیك پیاده عسکری واردر.

(١٠) . بوزدوق عشیرتی. — جبه عشیرتنك ایکی کون غربنده‌در. بونلرکده بکی واون بیك آدمی واردر. آبازه (بوزدوق) ی ایله چرکس (بوزدوق) ی بیننده (اوبور) طاغی واردر. یکدیکرینی باصوب اولادلرینی اوغورلارلر. آبازه بوزدوقندن ینه جانب غربه لب دریا ایله ایکی قوناق کیدیلوب «اوسوولین» عشیرتنه واریلیر.

(١١). اوسوولین عشیرتی — لب دریاده بر یالچین قیا اوزرنده بر کهنه خراب قلعه‌سی وار. بکلری واردر. جمله‌سی تونفنك قوللانیر اوچ بیك قومدر. اسکله‌سی «کرمن اوسوولین » در.

بورادن جانب غربه ایکی کون کیدیلنجه (آشفیال) عشیرتنه کلنیر.

آشفیال عشیرتی. — بونلرك ده بکی اولوب ایکی بیك قدر آدمه مالکدر. غایت بهادر وشجیع درلر. بوراده‌ده برویران قلعه واردر. اسکله‌سنه آشغی دیرلر. بورایه کفه، کرش، طمان، کمیلری چوق کلیر . اما قیشده یتامازلر آچیق یردر . طاغلری محصولداردر. آشفیال عشیرتنه تابع عاتمه قریه‌سی طاغ ایچنده بر معمور کویدر. ایچنده طوبخانه آبازه‌لرندن مسلمانلر واردر. برده مسجد

کوردك. بوکویدن چرکس دیارینه بر قوناق مسافه‌در هر بار چرکس ایله جنك ایدرلر. آشغیال‌دن ایکی اوته صووق صو عشیرتی کلیر.

(۱۲). صووق صو عشیرتی. — بر بکلری واوچ بیك بهادرلری وار. اسکله‌لری (حارونه)در. اعلا یتاق لیمانی واردر. صووق صو نامیله چکید ویرمز برنهر عظیمی واردرکه چرکس طاغلرندن ظهور ایدوب بو محلده قره دکزه منصب اولور. آب حیاتدن نشان ویرر بر صودر. ایشته بو نهر کنارنده واقع اولدیغندن بو عشیرته صووق صو نامی ویرلمش‌در. مالدار ومنعم آدملری واردر. بورادن جانب غربه ایکی قوناق کیدیله‌رك (قوتاس) عشیرتنه واریلیر.

(۱۳). قوتاس عشیرتی. — بربکلری واردر. جمله‌سی یدی بیك عسکر اولور. اسکله‌لرینه (قوتاس) دیرلر. تخته‌ایله بنا اولنمش حصیراورتیلی مخزنلری واردر. کویلری لیمانه حواله طاغلرده‌در. لیماننده کمی، طمان کیلری چوق‌در. بو قوتاس قومنك سازدن تخته اورتولی اولری واردر. اون اوه بز (قبان) تعبیر ایدوب جوانب اربعه‌سی قلعه مثال چیت آزبارلردر. جمله حیوانلرنی حفظ ایدوب کیجه صباحه قدر ارسلان مثال کلبلری ایله نوبت بکلرلر. جمیع آبازه عشیرتلرینك حاللری بودر. بوقوتاس قومی ایله ژانه چرکسی آره‌لری برقوناق‌در. بونلر چرکس لسانی‌ده بیلرلر. بونلر چرکسه چرکس‌ده بونلرك لیمانه امان ایله متاع کتیریرلر.

بورایه قدر ذکر ایدیلن آبازه عشیرتلری ساحل بوینده اقامت ایدرلر. طاغلرده ساکن اولان آبازه عشیرتلری‌ده آتی‌ده مذکوردر:

پوشرحی عشیرتی. — میکریله قریب‌در. بکلری وار یدی بیك عاصی قوم‌در.

اخ چیپی عشیرتی. — بونلرك‌ده بکلری‌وار. اون بیك قوم‌درلر.

بـلب عشیرتی. — بکلری وار. یدی بیك قوم شجیع‌در.

مکلیه عشیرتی. — اوچ بیك برار قوم اولوب برده بکلری واردر

وای پیغا عشیرتی. — بکلری وار. بیك عدد قوم‌در.

باغرسی عشیرتی. — بکلری وار. جمله سکز یوز قوم ضعیف‌در.

آلاقریش عشیرتی. — بشیوز قوم اولوب برده بکلری واردر.

جیرقوس عشیرتی. — جمله اوچ بیك آدم‌در. بکلری واردر.

سفریه (Bibliographie) — آبازه‌لر حقنده معلومات واسعه الق ایچون مراجعت ومطالعه‌ایدیله‌جك اولان اثرلر شونلردر:

المانیا علمای طبیعیوندن و مشهور نسابلردن (پاللاس)‌ك رحله‌سی (Voyage). اسوچره‌عالملرندن غولدنسته‌د (Guldanstaed)‌ك روسیه وقفقاسیه رحله‌سی (Voyage en Russie et dans les montagnes de Caucase)

المانیالی مستشرق‌شهیر قلاپروت (Klaproth)‌ك قفقاسیه وکرجستان‌رحله‌سی (Voyage au Caucase et en Géorgie)

فرانسه‌لی سیاح (غامبا)‌نك جنوبی روسیه وماورای‌قفقاس رحله‌سی (Voyage dans la Russie méridionale et au de là de Caucase)

روسیه‌لی مشهور طبیعی (naturaliste) ایخوالد (Eichwald)‌ك بحر خزر و قفقاسیه رحله‌سی (Voyage Sur la mer Caspiènne et au Caucase)

اسوچره‌لی سیاح و عتیق (Archeologue) دوبوا دومونپه‌رو (Dubois de Montpéru) نك قفقاس اطرافنده، چرکسلر وآبازه‌لر نزدنده‌جولانی (Voyage autour du Caucase, chez les Tcherkesse et les Abkases)

انکلتره تاجرلرندن وآرمادورلرندن (Armateur) بل (Bell)‌ك چرکزستان‌ده براقامت روزنامه‌سی (Journal d'une résidence en Circassie)

بونلردن باشقه آلمانیا علماسندن روزه‌ن (Rusen)‌ك میکریل، اسوان وآبازه لسانلرینه دائر اولان (Ueber di Mingrelische, Abchasische, Und Suaniche Sprache) نام‌اثری (سنه ۱۸٤٥)

ایله موسیو شغره‌ن (Sjœgren)ك پترسبورغ اقادمیاسی موقوته نامهٔ علمیسنده (Bulletin Scientifique) مندرج اولان تذکره (Mémoire)سی، ویوین دوسن مارته‌ن (Vivien de Saint-Martin)ك (Annals des Voyages) ده مندرج اولان برتذکره (mémoire) سی بالخاصه شایان مطالعه‌در.

محمد هاشم افندینك رساله‌سی‌ده [۱] آبازه‌لر وچرکسلر حقنده پك مهم آثار اتنوغرافیه وتاریخیه‌دن‌در. اولیا چلبی سیاحتنامه‌سنده دخی آبازه امتی و آبازه مملکتی حقنده خیلی معلومات مندرج‌در.

آبازه — تاریخ { آبازه‌لرك تاریخی دیگر ملل قفقاسیه ایله مشترك در. بوجهتله آبازه تاریخی ایچون قفقاسیه ماده‌سنه مراجعت بیورلسون.

آبازه‌لر — تراجم { اصلی آبازه اوله‌رق دولت علیه‌ده یتشمش خیلی رجال واردر. ترجمهٔ حاللری اسملرنده یازیله‌جقدر. بونلردن یالکز بری تاریخ عثمانی‌ده آبازه پاشا لقبی ایله شهرت بولمشدر:

آبازه پاشا. — اصلی آبازه نامی محمددر. جانبولاد اوغلنك خزینه‌داری اولمش ایدی. ۱۰۱۶ تاریخنده سردار اکرم قوجه مراد پاشا جانبولاد اوغلنك فرقه‌سنی منهزم و پریشان ایتدیکی وقت آبازه‌ده اسیر ایدیله‌رك حضور سرداره کتیریلمش. ایکن بهادر ودلاور بریکیت اولدیغندن یکیچری آغاسی خلیل آغانك شفاعتیله قتلدن خلاص اولمش وبو کوندن اعتباراً خلیل آغایه انتساب ایلمش ایدی. ایشته آبازه محمد پاشانك شخصیت تاریخیه‌سی بوزماندن بدء ایدر. آبازه ذاتنده بهادر، ایش اری، جری برآدم اولدیغندن خلیل آغایه خدمتی بکندرمش و آغانك حمایه‌سیله درجه درجه ترقی ایده‌رك نائل مناصب اولمش ایدی.

(۱۰۱۷)ده خلیل آغا قپودان دریا نصب اولندیغی وقت محبی اولان آبازه‌یه دریا بکلکی ویرمش ایدی.

(۱۰۳۰)ده خلیل پاشا صدر اعظم و سردار اکرم نصب اولنه‌رق عجم سفرینه عزیمت ایتدیکی زمان آبازه‌یی برابر آلدی وکندیسنه مرعش ایالتنی توجیه ایلدی.

آبازه جنتمکان سلطان عثمان ثانی حضرتلری ایله خوتین سفرینه عزیمت ایتمش ایدی بوسفرده روم ایلی بکلربکی ایمش. محاربه‌دن عودتده خدماتنه مکافاتاً ارضروم ولایتنه تعیین اولندی. آبازه‌نك تاریخ عثمانیده شهرت واهمیتی اصل بورادن باشلیور.

سلطان عثمان حضرتلری خوتین سفرنده یکیچریلرك اعتماد ایدیله‌جك بر عسکر اولمادیغنی، نظام واداره‌لرینه تشوش عارض اولدیغنی رأی العین کورملری اوزرینه، اوجاغه پك زیاده مغبر اولمشلر ویکیچری اوجاغنك الغاسیله یکی برعسکر تشکیل ایتمك جهتنی تصور بیورمشلر ایدی.

بوتقدیر وتفرس ایله پادشاه حقایق آکاه ایکی عصره قریب برزمان صکره نائل سلطنت اولان دیکر برپادشاه اعظمه، کندی کبی کنج برحکمدار عدل عنوانه بیوك برحکمت شاهانه درسی حاضرلامش دیمك‌در.

حضرت پادشاهك بو فکرلرینی خارجده تقدیر ایدن رجال پك آز اولمغله برابر صاحب ترجمه آبازه پاشانك یکیچری اوجاغی علیهنده‌کی فکر وتشبثی سلطان عثمان خان حضرتلرینك فکرلرینه موافق ایدی.

اردو پادشاهك امرینه تابع، اطاعتنده دائم اوملیدر. بووظیفه‌دن خارجه چیقدیمی بوزولمش دیمکدر. یکیچریلرك نظامسزلغی دور عثمانیده صوك درجه‌یه وارمش ایدی. خوتین سفری بو عسکرك کفایتسزلکنی اثبات ایلمش ایدی. یکیچریلرك اصلاحی قابل اولمدیغندن دفع وتدمیرلری ایجاب ایلمش ایدی. ایشته سلطان عثمان حضرتلری کنج برسنده اولمغله برابر موهوب اولدقلری حکمت شاهانه‌لری دلالتی ایله اولزومی تقدیر ایده‌رك بویله برامر معضله تشبث ایتمش ایدیلرکه بوتصور همایونك نه‌قدر مصیب اولدیغنی اثباته حاجت یوقدر بوفکره الك زیاده خادم اولانلرك بری آبازه پاشادر. آبازه پاشای‌ده بوفکرده تأیید وتشجیع ایدن آبازه

[۱] عاشر افندی کتبخانه‌سنده نسخه‌سی موجوددر.

شیخی دیمکله معروف شیخ عبدالرحیم افندی ایدی (ترجمه‌سنه باق).

اوصره‌ده حادثهٔ الیمهٔ عثمان خانی ظهور ایدرك یکیچریلرك نهایت درجه‌یه واران شقاوتی ولایاته شایع اولدقده آبازه پاشا اوجاقلو علیهنه اظهار شدته باشلادی. ارضروم ولایتی ایله برابر سیواس ولایتی ده آبازه پاشانك عهده‌سنده ایدی. مال و لشکره اقتداری هر وجهله میسر اولوب وافر سکبان جمع ایلدی. اولا ارضرومدن بدأ ایله یکیچریلری قیرمغه باشلادی. ارضروم قلعه‌سنی بو طائفه‌دن تخلیص وشرق طرفندن کرجستانه قدر تخلیه ایتدی. بو طرفی تأمین ایتدکدن صکره غربه دوندی. بو خبرك استانبوله عکس ایتمسی وطاقم طاقم شکایتچیلر کلمسی اوزرینه یکیچریلر آبازه‌نك قتلنی طلب ایلدیلر. خلیل پاشایه‌ده آبازه‌یه طرفداردر دیه‌رك تعرض ایتمك ایسته‌دیلر بونك اوزرینه «ارضروم بکلر بکیسنی عزل ایتدم خلیل پاشانك بو خصوصده دخلی یوقدر اینجتمیه‌سز» دیه خط همایون صادر اولدی. آیالت ارضروم مصطفی پاشایه تودیع اولندی. فقط آبازه، مصطفی پاشانك متسلمنی قبول ایتمدی، حرکتنی توسیعه باقدی. حدود آیالتده واقع اولان قره‌حصارده مرتضی پاشا آبازه‌یه اطاعت ایتمه‌دیکندن اوزرینه واروب اون کون محاصره‌دن صکره مرتضی پاشا ناچار قاله‌رق قلعه‌دن خروج وعسکریله برابر آبازه پاشانك معیتنه التحاق ایتدی. بعده آبازه پاشا سیواس وانقره اوزرینه یورویه‌رك اطراف بکلرینه دعوتنامه‌لر کوندردی چوغی اطاعت ایتدیلر. مرعش بکلر بکیسی قلاوون یوسف پاشاده کلوب التجا ایتدی سیواسده طیار پاشا دخی قارشی چیقوب آبازه‌یه التحاق ایلدی. چونکه رجال وقتك چوغی یکیچریلرك سرکشلکندن ذاتاً بیزار ایدی. آبازه پاشا اثنای راهده زیله‌ده کندی علیهنه سوء قصد تهمتیله قلاوون یوسف پاشایی ازاله ایتدی. آبازه‌یی شیخی قیصریه‌لی عبدالرحیم افندی فکر وعزمنده متصل تحکیم وتشجیع ایدییوردی. آبازه زیله‌دن چوروم و آندن کنغری یه کلدی. بوراده نوغای پاشا استقبال وضیافت ایلدی. آبازه پاشا اوغرادیغی قصبات وقراده یکیچری نامنه کیمی بولدیسه همان قتل ایدردی. آناطولیده‌کی یکیچریلر اورکوب استانبوله دوکولدیلر. آبازه‌ده استانبول یولی اوزرنده حرکت ایدییوردی. کلوب قرق بیك عسکر ایله انقره‌یی محاصره ایتدی. آبازه‌نك بو حرکتی عصیاندن بشقه برشی دکلدی. خصوصا اوغرادیغی بلادك اهالیسنی پك زیاده تجریم ایتمشدی. هر طرفدن فریادلر چوغالیور یکیچریلرك باغریشلری آرتیور ایدی. نهایت آناطولی بکلر بکی الیاس پاشا ایله قره‌مان بکلر بکی آیالتلری عسکریله آبازه علیهنه حرکته مأمور اولدی. ودر دولتدن جغاله زاده وزیر محمود پاشا سردار تعیین اولندی بونلر اردولریله بکپازارینه قدر کیتدیلر فقط برایش بجره‌میه‌رك دوندیلر. آبازه ایسه انقره‌نك صورلرینی کسه‌رك واروشنی آلدی. فقط ایچ قلعه‌یه موفق اوله‌مدی. قیش کلدیکندن قیشله‌مق اوزره نیکده سنجاغنه چکیلوب کیتدی.

سلطان مراد رابعك بدایت حکومتلری هنکامنده ایسه آبازه‌نك دائرهٔ حرکتی خیلیدن خیلی توسع ایتمش ایدی.

آرتق دولتجه آبازه اوزرینه سفرجدی مقرر اولمغله چرکس محمد پاشا وزیر اعظم وسردار اکرم تعیین اولنه‌رق اردوی همایون ایله حرکت ایتدی. آناطولی بکلر بکی الیاس پاشا ایله قره‌مان بکلر بکی‌ده اردویه داخل اولدیلر. آبازه پاشا ایسه ترك، کرد، ترکمان وسائره‌دن کلی عسکر جمع ایده‌رك سیواس آلتندن حرکتله سرداره قارشی یورودی. قیصریه صحراسنده محاربه باشلادی. بدایت حربده برآرالق ظفر آبازه پاشایه توجه ایدر کبی اولدی ایسه‌ده آبازه‌یه سوز ویرن ترکمن اولوسلرینك چکلملری، طیار پاشا ایله مرتضی پاشانك دخی بالاتفاق عسکرلریله برابر اردوی همایونه دخالت والتحاق ایتلری اوزرینه آبازه‌نك اردوسنه وهن عظیم عارض اوله‌رق عسکری بوزولمش وآبازه پاشا منهزماً فرار ایده‌رك اعوانی ایله برلکده ارضروم قلعه‌سنه التجا ایتمشدر. آبازه بو مغلوبیتدن نومید اولمیه‌رق ارضرومده یکیدن عسکر تدارکی قیدینه دوشدی. فقط آرایه مظلون توسط ایده‌رك

آبازه محمد پاشانك خدمتنده بولنان كوچك آبازه اعتذار صورتنده سرداره كلوب استيمان ايتديكندن لمصلحة ايالت ارضرومينه آبازه پاشايه توجيه اولنه رق منشورى كوندرلدى. فقط ايچ قلعه يه برمقدار يكيچرى اقامه سى شرط ايدلدى.

بوصورت تسويه موقت ايدى. آبازه پاشا چوق سورمه دى ينه اظهارقيام ايتدى. ايچ قلعه يه اقامه ايديلن يكيچريلرى قتل ايلدى. عجم سفرندن عودت ايتمك اوزره اولان خليل پاشاكه آبازه نك ولى نعمتى ايدى اوزرينه كوندرلدى. فقط آبازه پاشا شهرك قپولرينى قپايه رق خليل پاشانك عسكرينه طوپ آته رق مقابله ايلدى. خليل پاشا ارضرومى بر مدت محاصره ايتمش ايسه ده برايش كوره ميه رك چكلدى كيتدى .

آبازه نك بودفعه كى حركتى خليل پاشانك برايش كوره ميه رك عودتى سلطان مراد خان حضرتلرينك مسموع شاهانه لرى بيورلينجه غضبناك اوله رق خسرو پاشايى سرداراكرم نصب ايتديلر. اردوى همايون ايله ارضرومه آبازه اوزرينه كوندرديلر. آبازه ليلر سردار سابق زماننده برى طاقم طاقم پاشالرندن آيريلوب عرض اطاعت ايتمكده، وحسن قبول كورمكده اولدقلرندن آبازه نك اعوانى كيت كيده آزالمش ايدى . بونك ايچون آبازه پاشا عجم شاهندن استمداد تدبيرينى دوشندى. كتخداسى چوپوربكرى كوچك آبازه ايله شاه عجم نزدينه كوندردى. عجم شاهى طرفندن شمسى خان معيتنده برقاچ بيك عسكر امداد كلمكده اولديغى اردوى همايونده خبر آلنمسيله على العجله حركت ايديله رك وقتنده ارضرومه يتشلدى، وشهر محاصره اولندى. (١٠٣٨). آبازه بويله بغتةً قوشادلديغندن حالتك نه يه منجر اوله جغنى آكلايه رق ماه محرمك ٢٩ نده شيخى ومرشدى اولان قيصريه لى سيد عبدالرحيم افنديى علما ومشايخدن آلتى نفر كسه ايله سرداره كونده ره رك نفسنه ماله اتباعنه برضرر اولماق شرطيله جرائم سابقه سنه توبه واستغفار وسردار اكرمه اطاعت والتجا وتسليم حصار ايتمك اوزره عهد وميثاق رجا ايتديلر. خسرو پاشادخى آبازه نك مسئوليتى قبول ايدرك وجه مشروح اوزره وعد وعهد ايلدى. جمعه كونى آبازه پاشا آلاى ايله كلوب سردار اكرمه عرض اطاعت ايتدى، خسروپاشا مضى مامضى ديه رك آبازه يه سمور كورك آغالرينه خلعتلر الباس واحسان ايلدى.

خسرو پاشا آبازه يى مستصحباً استانبوله كلدى ونزد شهرياريده شفاعت ايده رك حضرت پادشاهده جرائمنى عفو ايتدى. حياتنى باغشلادقدنصكره بوسنه ايالتنى ده توجيه ايلدى. پادشاه حضرتلرينك بوسموحلى بوعلوعاطفتى ثمره سز قالمدى. بوسنه واليلكنده آبازه پاشا دشمنان دولتك سرحدده برسد آهنينى اولدى، اعداى دولتى على الدوام قهر وتدمير ايتدى.

آبازه پاشا بوسنه دن عزل اولنوب سيلستره واوزى محافظه سنه مأمور اولديغى وقت سلطان عثمان ايله خوتين سفرنده بولنديغى زمان دوچار اولدقلرى موفقيتسزلكك آجيسنى چيقارمق وله ايله تجديد حربه وسيله حاضرلامق اوزره لهممالكنه هجوم ايده رك بورادهده خيلى موفقيتلره نائل اولمشدر آبازه نك عرض وانهاسى اوزرينه له سفرى تقرر ايتمكله پادشاه حضرتلرى ترتيب سفر ضمننده ادرنه يه تشريفلرنده آبازه پاشادعوت اولنه رق كلوب ركاب پادشاهى يه يوز سوردى. وحضرت پادشاه اكمال ترتيبات ايله درسعادته عودت بيوردقلرنده معيت همايونده استانبوله كلدى .

پادشاه حضرتلرينه پك زياده تقرب پيدا ايده رك مصاحب عال العال شهريارى اولدى. فقط آبازه نك بواقبالى چوق دوام ايتمدى. (١٠٤٤) تاريخنده وفات ايتدى .

قوجه مرادپاشا تربه سنه دفن اولندى بومناسبتله نعيما ديوركه :

«مرادپاشا مرحوم جانبولادلى يى بوزوب اتباعن قليجدن كچوردكده آبازه تازه يكيت اولمغله يكيچرى اغاسى خليل پاشا رجا ايدوب قتلدن خلاص ايتمش ايدى. خليل پاشا خدمتندن نشأت ايدوب بوقدر وقعه لر ظهوره كتوروب عاقبت مرادپاشا ايله مقبرم قوكشوسى اولدى. فسبحان القادر القاهر »

آبازه پاشا بهادر وجدى برعسكر ايدى. شكل

وشمائلی‌ده کوزل ایدی. نوعتك محاسن اشکاله مالك ایدی. بونکله برابر لباس خصوصنده ظرافت وتقیدی ابداع درجه‌سنه وارمش ایدی. حتی تناسب ملابیس ایله اطوار لوندانه‌سی پادشاه حضرتلرینی پك منبسط ایلر ایمش. مؤخراً ناس بیننده اوطرز تلبس تعمم ایلمش. (آبازه کسیمی ماده‌سنه باق).

[آبازه پاشانك تفصیل احوالی ایچون نعیما تاریخنك برنجی وایکنجی جلدینه مراجعت بیوریله]

آبازه (کوچك).— مشهور آبازه پاشانك دائره‌سی ارکانندن ایدی. آبازه پاشا طرفندن طلب امداد مأموریتیله عجم شاهی نزدینه کوندرلمش ایدی. ذکی وبجرکلی بر آدم اولدیغندن آبازه پاشا بو آدمی مهم ونازك ایشلرده قوللانیردی (آبازه پاشا ماده‌سنه باق).

آبازه شیخی.— مشهور آبازه پاشانك شیخی ومرشدی ایدی. اسمی عبدالرحیم‌در (عبدالرحیم وآبازه پاشا ماده‌لرینه باق).

آبازه کسیمی.— ترجمهٔ حالی ماده‌سنده بسط ایدیلن آبازه پاشا شکل وشمائلی کوزل بر آدم اولدیغی کبی لباس وکسوه ودستارده لطیف اختراعلری وارایمش. آبازه‌دن صکره آبازه کسیمی قفتان، آبازه‌لی قاووق، وآبازه‌طرزی رخت، قلیچ خلق آره‌سنده متداول اوله‌رق نیجه سال دوام ایتمش، بعده متروك ومنسی اولمشدر.

آبازه حسن پاشا — تراجم .— حسن پاشا ماده‌سنه باق.

آبازه محمد پاشا — محمد پاشا ماده‌سنه باق.

آبازه‌س —(abazès)— اعیاد{ برکلهٔ یونانیه‌دز

بی‌کلام دیمك‌در. اسکیدن یونانیلرده برعیدك اسمی ایدی. دیلسز اویونی کبی سوز سویله‌میه‌رك تام برسکوت ایچنده اجرا اولندیغی ایچون بونام ایله تسمیه ایدلمشدر.

آبازیخ — (abasques یاخود abasges) —

انوغرافیا{ قفقاسیه‌ده قولکیده (Colchide) نك قدیم اهالیسی‌در. شمدیکی آبازه‌لرك آنلرك نسلندن کلدیکی مرویدر.

آبازیخ —(abaseche)— انوغرافیا{ چرکس

قبیله‌لرندن برینك اسمی‌در. بونلر ١٨٦٤ تاریخ میلادیسنه قدر چرکزستانده قفقاس طاغلرینك شمالی مائله‌سی اوزرنده لابه (laba) وپسیش (Pschie) چایلری آره‌سنده ساکن ایدیلر. اوزمان روسیه‌لیلر ایله غایت خونریزانه وشجاعتکارانه محاربه‌لر ایتدیلر. یوزبیك نفوسی شامل اولان بوقبیله تاریخ مذکوردن صوکرا قوبان وادیسنه یایلدیلر، صوچه (subdja)یه قدر اوزاندیلر. قسم اعظمی‌ده دولت علیهٔ عثمانیه ممالکنه هجرت ایله‌دیلر. چرکسلرك اك جسور وجنکاور قبائلندن‌در. (چرکس وچرکزستان ماده‌لرینه باق).

آباس — (abas) — تاریخ اساطیر{ یونان

قدیم تاریخ واساطیرنده بونامده برقاچ حکمدار وقهرمان مذکوردر. اك معروفی موره‌ده آغروس بلده‌سی قرالی اولان آباس‌در. میلاددن ١٥١٠ سنه مقدم تخته جلوس ایتمش، ١١ سنه حکومت ایله‌مش. فوکیده‌ده آبه (abae) شهرینی بنا ایتمش. آبانت (بوماده‌یه باق) قومنك نامی اکریبوز آطه‌سنه‌ویریلن آبانتیس اسمی آباس‌دن انتقال ایله‌مش‌در.

بونك انسال و اعقابنه تاریخده آباسیون (abantides) دیرلر.

پره‌توس ((Prœtus)، آقریزیوس (Acrisius)، دانائه (Danae)، پرسه (Persée)، استه‌نه‌لوس (Sthenlus) آباسك اولاد واعقابندن‌در (بواسملره باق).

آباس — اساطیر{ مه‌غانیر (Héganir) ایله هیپوتون(Hippothon)ك

اوغلی‌در (بوماده‌لره باق) . اساطیر یونانیه‌ده بغدای وحصاد الهه‌سی اولان دمه‌تر (Demètre) ایله استهزا ایله‌دیکی ایچون بوآلهه مرقومی کرتنکله‌یه نسخ وقلب ایتمش.

آباس — اساطیر { خرافات یونانیه‌ده یار- یسی آدم یاریسی، آت
برمخلوق‌در.

آباس — تاریخ { تروو (Troie) پرنسلر- ندن آنه (Enée) نك
رفیقلرندن برینك اسمی‌در.

آباس { یونان کاهنلرندن، غیب شناسلرندن بری‌در . دلفی (Delphes) معبدنده
برهیکلی وار ایدی.

آباس { دیومه‌د (Diomede) ك رفیقلرندن بری (بومادده‌یه باق) . بونی وه‌نوس
(Venus) آلهه‌سی قوغو قوشنه (Cygne) ه نسخ وقلب ایتمش.

آباس — تراجم { بردور مجهوله منسوب یونان فیلوزوفی‌در .

آباسقال — (Abascale) — تراجم { دون ژو- زه فر -
ناندو (Don Iosé Fernando) آباسقال اسپانیالی بر جنرال ایدی. ۱۷۴۳ تاریخنده اوویه‌دو(Oviédo)ده دوغمش، ۱۸۲۱ سنه‌سنده مادریدده وفات ایتمش‌در. ۱۸۰٤ ده پهرو خدیو (Vice-roi)ی یعنی قائممقام تعیین اولنه‌رق ۱۸۰۸ ده حکومت مرکزیه علیهنه اعلان عصیان ایدن بو مملکتی برقاچ سنه دها اسپانیایه محافظه ایده‌بیلمش‌در. ۱۸۱٦ تاریخنده اوچنجی فردیناندك امریله عزل اولندی.

آباسقانتوس — (Abascantus) —

تراجم { طبیب‌در : میلادك ایکنجی عصرنده (لیون)ده تولد ایتمش‌در. بتون تراجم
نویسانك اتفاقیله مروی‌درکه بوذاتك صنعت طب‌ده شهرتی حکیم نامدار (جالینوس)ك تقدیر واعتمادینی جلب ایده‌جك درجه‌یه بالغ اولمش. فی الحقیقه جالینوس اثرلرنده‌ییلان صوقومنه دوا اولمق اوزره صاحب ترجمه‌نك «آباسقانتوس پاد زهری» نامیله اشتهار ایدن پادزهرینی مدح وتوصیه ایدیور. زمانمزده تمامیله معلوم اولمیان بودوای موضعی وخارجینك اساسی فربیون(Euphorbe) اولوب بونباتك یاقیجی خاصیتی سم حیوانی(venin) ایله افساداولنان پاره‌یی یاقه‌رق اوموضعك قوۀ بلع وامتصاصنی امحا وبوصورت ایله عوارض وخیمه‌نك ظهورنی منع ایدر. آباقانتوسك آثار علمیه‌سی معلوم دکل‌در. ذاتاً بو آدمدن یالکز جالینوس بحث ایتمش . وکتابلرنده آباقانتوسه اسناداولنان اوچ نسخۀ دوا (formule de remède) ذکر ایله‌مش‌در .

آباسولا — (abasola) — نباتات { مرکبه فصلیه‌
سنك نجمیه قبیله‌سنه منسوب‌در. اوراق مسننی یعنی کنارلری دیشلی‌در . اصلاً مکسیقانیالی‌در یالکز برنوعی معلوم‌در .

آباسیون — (Abantides) —

آرغوس { قرالی (آباس) ك اعقاب وانسالنه ویریلن عائله نامی‌در آباس ماده‌سنه باق.

آباش — (Abach) — جغرافیا { آباخ ماده-
سنه باق.

آباشیجه — (Abachidjé) — جغرافیا

أتنوغرافیا { آجیق باش محرفی برکلمه اولمق کرك‌در. قفقاسیه‌ده کائن ایمرته (Imérétie)
عائله امارتنك لقبی‌در. اونیدنجی واون سکزنجی عصرلرده بومملکتك تاریخنده مهم ایشلر ایفا ایتدیلر. کذلك مملکته‌ده اونام ویریلیر (جهانمایه، ایمرته وآجیق باش ماده‌لرینه باق)

آباغا — نباتات { تاتارجه برکلمه‌در . فرانسزجه‌ده (Fougère
(mâl) یعنی (polipodium jelix majus)، دنیلن نباتك اسمی‌در. لسانمزده مرادفلری برسف، سرحس، کیل دارو اکرلتی اوتی‌در.

آباغاخان — تراجم { آباقاخان ماده‌سنه باق.

آباغای تول — (Abagaïtoul) —

جغرافیا { آسیاده، روسیه ممالکنده ماورای بایقال (Trans Baïkal) دیارنده کائن
برر باط(poste)درکه قالون (kalun) یاخوددالای

نور (مونغولجه بويوك كول ديمكدر) كولندن آرغان چاینك چيقديغى نقطه‌نك بر آز آشاغيسنده، غوبى چولنك منتهاى شمال شرقيسنى تشكيل ايدن آبلانغان (Ablangan) يايلاسنك شمال جنوبى حدودى اوزرنده واقعدر. محل مذكور ٤٩ درجه ٣٠ دقيقه عرض شماليده. ١١٥ درجه ٢٥ دقيقه طول شرقيده بولنور.

آباڧى (ميخال) —(Michel Abaffi)—

تراجم (اردل يعنى ترانسيلوانيا پرنسلرندندر. (هرمانستاد (Hermanstadt) حاكمى بوركى آبافينك اوغلى ايدى. ١١١٧ (١٦٦١ م) سنه‌سنده دولت عليهٔ عثمانيه طرفندن اردل قرالى نصب وتعيين اولوندى. شويله‌كه اوستريا ايمپراطورى لئوپولد اردلستانى دولت عليه ايله كندى ممالكى بيننده حدود مانعه اتخاذ ايله‌مك تصورنده بولنه‌رق بومقصده واصل اولمق ايچون صرف واعمال نفوذ ايله اردل مجلس نوابنه (ديت diète) كندى آدمى وحمايه‌كرده‌سى اولان كيميا نوش (Kémeni-janos، Jean Kéménie) ى اردل قرالى انتخاب ايتديرمش ايدى. اردوى همايون سردارى على پاشا كيميا نوشه رقيب ومعارض اوله‌جق ديكر بر قرال انتخاب ايتمك اوزره دولت عليه‌يه صادق قالمش اولان اردلستان شهرلرينه تكليف امر ايتمش وبونلرده فطانت وشجاعتى ايله مشتهر اولان ميخال آبافى‌يى مملكتلرينه قرال انتخاب ايله‌مشلردر. آبافى ميخال اوستريا ايمپراطورى طرفندن نائل حمايت ومظاهرت اولان قوتلى بر رقيبه قارشى زمام حكومتى كمال متانت وجسارتله يد اقتدارينه آلدى. كيميانوش برسنه صوكرا يعنى ٢٣ حزيران ١٦٦٢ تاريخنده، اردلستانك شسبورغ (Sches-bourg) بلده‌سى قربنده واقع اولان بر محاربه‌ده على پاشانك سيف غالبيتى ايله مقتول اولديغندن اوستريالیلرك مداخلاتندن بيزار اولان ترانسيلوانيا خلقى باب عالينك منصوبى اولان آبافى‌يى عموميت اوزره قراللغه قبول ايتديلر.

١٦٦٤ تاريخنده دولت عليه ايله ايمپراطور لئوپولد بيننده عقد اولنان طمشوار (Temeswar) مصالحه‌سى آبافى ميخاله اردلستان قراللغنى تأمين ايله‌دى. بوندن صوكرا دولت عليهٔ عثمانيه حمايه‌سنده بلا مزاحمه اجراى حكومت ايتدى. اردل مملكتى برطرفدن لهستانه مجاور ديكر جهتلردن دولت عليه ممالكنه، اوستريا دولتنه متاخم، بويله يكديكرينه مراقب ومخاصم اوچ دولتك الكارلرى بيننده كائن بر موقع مهم اولديغندن آبافى ميخال بو اوچ دولتدن هيچ برينى كوجنديرمه‌مك ايچون تكميل مهارت ودرايتنى صرف ايديور ايدى. لكن اوستريايه قارشى رفع لواى عصيان ايدن مجارليلرى محابت ومظاهرت ايتمك مملكتنك منافعنه دها زياده موافق اولديغنى تيقن ايتمكله اووسترياىه اعلان حرب ايتدى وبوتجاوزنى حقلى كوسترمك اوزره اسباب مقبولهٔ حربى مشعر لاتنجه بر بياننامه تنظيم ايدرك ١٦٨١ ده بتون اوروپايه نشر ايتدى. سنهٔ آتيه‌ده كندى عسكرينى مجارليلرك قوماندانى اولان تكه‌لى‌نك اردوسنه الحاق ايدرك دولت عليه اردولرى قره مصطفى پاشا قومانداسنده اوله‌رق ويانه‌يى محاصره ايتمك اوزره اوستريا اولكاسنه كيرديكى صره‌ده مجارليلر ايله متفقاً ايمپراطور لئوپولده قارشى برمدت محاربه‌ده دوام ايتمش ايسه‌ده عثمانلى اردوسنك ويانه محاصره‌سنى ترك ايدرك عودته مجبوريتى، آوستريا اردولرى قوماندانى دوق دولوره‌ن (duc de Loraine) ك موفقياتى واردلستانك قسم اعظمنى ضبط واستيلاسى اوزرينه آبافى ميخال آووستريا ايمپراطورينى طانيمغه مجبور اوله‌رق ١٨٦٧ تاريخنده لئوپولدله عقد صلح ايتمش وآوستريا دولتنك حمايه‌سنى قبول ايله قراللغنى محافظه ايله‌مشدر. بوندن صوكرا آبافى ميخال آخر عمرينه قدر راحت ايله حكومت سورمش، ٤٨ ياشنده اولديغى حالده ١٦٩٠ تاريخنده ويسمبورغ (Weissembourg) ده وفات ايتمشدر. ادبياته منتسب، برقاچ لسان سويلر، لاتنجه‌يى كوزل بيلير ايدى. (اوليا چلبى سياحتنامه‌سنك آلتنجى جلدينه دخى باق)

مصطفى پاشا بووقوعاتى شويله يازمشدر:

«اردل قراللغندن معزول اولان راقوچى (Racoczy) اوغلى (يعنى ايكنجى راقوچى) جمع

ایده‌بیلدیکی عسکر ایله اردلستانی استیلایه عازم اولدی ایسه‌ده بودین والیسی سیدی احمد پاشانك سیف شهامتیله منهزم ومنعدم اولدقدن صوکره نیجه‌لولر امرای مجاریه‌دن کیمیانوشه عساکر وافره ترفیق ایله اقتدار وارسال ایله‌دکارینه وعساکر عثمانیه دخی مشتایه چکلمش بولندیغنه مبنی مزبور کیمیانوش اردلستانی ضبط وطرف سلطنت سنیه‌دن منصوب اولان قرال آقوشی دفع واستیصال ایله‌دیکی خبری واصل دردولت اولدقده قپودان کوسه علی پاشا سردار تعیین وتسیار قلندی. سردار مشار الیه بیك یتمش بر سنه‌سنده حصون اردلدن وراد (Vrad) قلعه‌سنی تسخیر وایرتسی سنه مزبور کیمیانوشی دخی تدمیر ایتمکله آباقی میخال نام بکزاده انتخاب اهالی ایله مقام قرالی‌یه اقعاد اولندی. مومی الیه آباقی میخال جانب دولت علیه‌دن نصب اولونان اردل قراللرینك خاتمه‌سی اولوب ویانه محاصره‌سنه قدر یکرمی سنه‌دن متجاوز زمان مسند حکومتده پایدار اولمش. (مصطفی پاشادن منقول)

آباقی (ایکنجی آباقی) — تراجم { برنجی آباقینك اوغلی‌در. پدری وفات ایتدیکی وقت اون اوچ یاشنده ایدی. اردلستانك صوك قرالی‌در. آوستریا ایمپراطوری لئوپولد اولا ایکنجی آباقی‌یی اردلستان قرالی اولمق اوزره طانیمش وصغرسنی حسبیله کندیسنه وصیلر تعیین ایلمش ایدی. حالبوکه برنجی آباقی‌نك وفاتی اوزرینه اردل قراللغنه دولت علیهٔ عثمانیه طرفندن تکه‌لی نصب وتعیین اولنمش ایدی. بناءً علیه تکه‌لی اردل حکومتنی ضبط ایتمك اوزره ایکنجی آباقی اوزرینه یوریمش، ایمپراطور عسکرینی بوزه‌رق ترانسیلوانیانك مقر اداره‌سی اولان هرمانستاده کیرمش ایدی. بو اثناده صدر اعظم کوپریلی پاشا دخی ایمپراطور اردوسنی پریشان ایدیور ایدی. لکن اووقت دولت علیه‌یی بعض وقوعات سیاسیه اشغال ایلمکه باشلادیغندن تکه‌لی غلبانی ادامه ایده‌مدی، ترانسیلوانیاده استقرار بوله‌مدی. اوسنه ایچنده بادپرنس (Prince de Bade)ی تکه‌لی‌یی مغلوب ایدرك اردلستاندن چیقاردی وبوسایه‌ده ایکنجی آباقی اوبله بررقیبدن قورتلدی. لکن آباقی بوموفقیتدن چوق زمان استفاده ایده‌مدی. ایمپراطورك رضاسی خلافنه اوله‌رق ترانسیلوانیا قونتی یورکی بتلم (Bethlem eorge)ك قیزینی تزوج ایله‌دیکندن ذاتا بویله برفرصته انتظار ایدن ایمپراطور اوازدواجی وسیله ایدرك بهانه ایله کنج قرالی ویانه‌یه جلب ایله‌مش، قید حیات شرطیله برمخصصهٔ سالی‌یه بدل اردلستان اوزرنده‌کی حقوق حکومتنی ترك ایتمکه مجبور ایتمشدر. قارلوفچه معاهده‌سی (١٦٩٩) اردلستانك آوستریایه انتقالنی اوروپا حقوق سیاسیه‌سی نقطهٔ نظرنجه‌ده تأمین ایتمشدر. کنج آباقی ١٧١٣ تاریخنده ٣٩ یاشنده اولدیغی حالده ویانه‌ده وفات ایله‌دی. اووقتدن بری ترانسیلوانیا آیالتی اووستریا اداره‌سنده قالمشدر.

آباق (Abapue) — معماریات { بوکله یونان قدیم لساننده پیشتخته، دامه تخته‌سی معناسنه کلن آباقی (Abaxe) لفظندن مأخوذدر. فن معمارده آباق ستون باشلغنك قسم فوقانیسنی تشکیل ایدن طبله‌یه تعبیر اولنورکه صچاق سیله‌سی ویا تکنه (Architrave) اونك اوزرینه اتضاع واستناد ایدر. ایشته

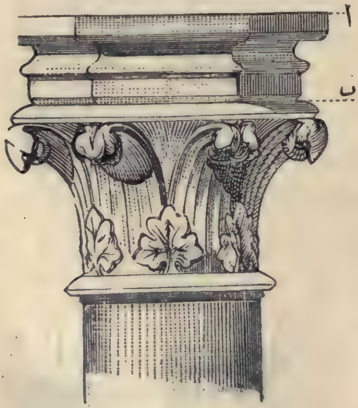

(شکل ١٤). آباق

(شکل ١٤) ده ا ب حرفیله ابراز ایدیلن پارچه باشلغك آباقی‌در. طوسقان (Toscane)، دوریك

لوحه — ١

رومى دوريك باشلغى آباق

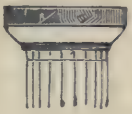

يونانى دوريك باشلغى آباق

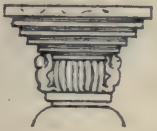

هند باشلغى آباق

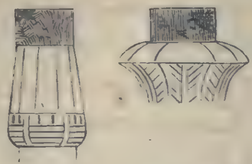

قبط يعنى قديم مصر باشلقلرينك آباقلرى

ابتدائى برباشلغك آباق

رومى آباقلر

بيزانتين آباق

غوتيك يعنى ستينى آباقلر

عرب اصول معماريسنده‌كى آباقلر

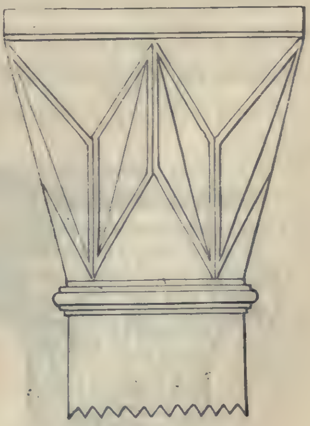

طرز مستوى

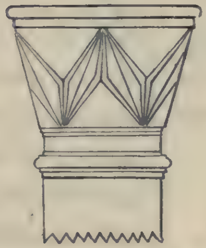

طرز مخروطى

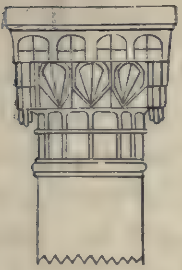

طرز مجوهرى

اصول معمارىء عثمانى آباقلرى

مستدير آباقلر

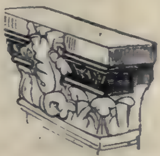

دور انتباه آباقى

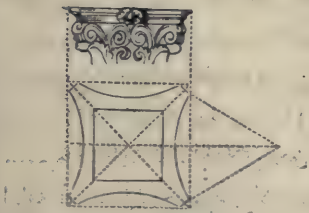

قورنتين نظامنده‌كى آباقه

(dorique) ، قديم ايونيك ديبن نظامات معماريه (Ordres d'architecture)ده [۱] آباق مستوى ومربع برطبله‌دن عبارت اولديغنه نظراً كلمه‌نك معناى لغويسيله او نظاملرده‌كى شكلى بيننده مناسبت وعلاقه ظاهردر.

ينه بومعنايه اشارةً ايتاليانلر آباق مقامنده قره‌دنزا (Crédenza) كلمه‌سنى استعمال ايدرلركه بونك‌ده معناسى طبله‌در . فرانسزجه اصطلاحات معماريه‌سنده آباق يرينه تايووار (tailloire) تعبيرى‌ده متداولدر ، بونك‌ده معناسى ايشلنمش اويولمش، تخت ايدلمش برپارچه، برقطعه ديمكدركه نظامات معماريه‌نك بعضيسنده آباقك منحوت و برطاقم نقوش ايله مزين اولمسى باعث تسميه‌اولمش‌در. عربجه‌ده آباق مقامنده رف، رفراف و افريز كلمه‌لرى استعمال ايدلمكده‌در . رف ايله رفرافك معناجه آباق (طبله) كلمه‌سى ايله مناسبتى دركار اولديغى كبى افريز (فارسيده فراز) برشيئك اك عالى موضعنه دلالت ايتديكنه نظراً باشلقك وبتون ستونك ذروه‌سنى تشكيل ايدن قسمنه افريز دينلمكده‌كى اصابت‌ده آشكاردر. برنجى عصرميلادينك نصف اولنده برحيات اولان معمار رومى ويتريليوس (Vitrilius) آباق مقامنده پلينت [۲] (Plinthe) تعبيرينى استعمال ايتمشدر. معمارىء عثمانى‌ده‌ايسه آباق كلمه‌سنه بدل مقطع تعبيرينه تصادف ايديلير. فقط اوروپالسانلرنده عموميت ومعروفيتنه مبنى لسانمزده‌ده اصطلاح اوله‌رق آباق لفظنك قبول وادخالنى بجا كوردك .

آباق، تعريفندن‌ده مستبان اولديغى وجهله كوچك برطبله(tablette)دركه برستون(colonne)ك

[۱] Ordres d'architecture تركيبنى لسانمزه انواع معماريه ويا طرز معمارى ايله ترجمه ايديورلر ايسه‌ده موافق دكلدر. ايونيك، دوريك، طوسقان، قورنتين وقومپوزيت دينن معمارى صنايعنده ستونلرك اقسام مختلفه‌سى چاپ ايله حساب ايديلير ابعاد معينه و مقننه‌يه تابع‌دركه معمار بو ابعاد مقننه‌نك خارجنه چيقه‌ماز بونك ايچون نظام وقانون معناسنه اوله‌رق او ترتيباً (ordres) دينلمش‌دركه انك دوغرى ترجمه‌سى نظام در.

[۲] پلينت يونانيجه پلنتوس (Plinthos) لفظندن‌در، مستطيل شكلنده كرميد معناسنى افاده ايدر ، ديركلرك باشنه اكيدن بويله بركرميد وضع اولنور وبوكا پلنيث دينير ايدى.

ويا عامود (Pilastre) ك [۱] باشليغنى تتويج ايدر، باشليغه دها كنيش برسطح تأمين ايلر وبوصورتله طاقلرك ويا تكنه‌لرك قاعده‌لرى ستون ويا عامود اوزرينه لايقيله استناد ايده‌بيلير. معمارىء قديمه‌ده آباق تكميل باشلقدن عبارت ايدى . ستون ايله بونك حامل اولديغى بنا بيننده برواسطهٔ استناد واعتماد تشكيل ايدردى. بونك ايچون‌دركه آباقك اهميتى بالخاصه معمارىء قديمه‌ده نظر دقته اصابت ايدر.

دوريك، طوسقان، قديم ايونيك نظاملرنده آباق مستوى ومربع برطبله‌دن عبارت ايكن صوكره‌لرى تبدل وتحوله اوغرادى، شكلى دكيشدى، مختلف و مكلف زهلر ايله، متنوع تزيينات ايله احتشام پيدا ايلدى. فقط خدمت معماريه‌سى ينه باشليغك سرفرازى اولمقدن عبارت قالدى.

آباقك مظهر اولديغى تحولات وتكاملات جمله‌سندن اوله‌رق قورينتين وقومپوزيت دينلن نظامات معماريه‌ده يان وجهلرى برقوس دائره ايله تحديد ايدلمش، زاويه‌لرى برر وجه ايله قطع اولنمش‌در.

قورينتين، قومپوزيت (مركب) نظاملرنده آباق بروجه آتى ترسيم ايديلير :

اولا قطرى درت چاپه يعنى قطر ستونك ضعفنه مساوى اولمق اوزره بر ا ب ح د مربعى انشا ايديله‌رك بو مربعك هرضلعى اوزرينه بر مثلث متساوى‌الاضلاع اقامه ايديلير (شكل ۱۵)، ا ب ع مثلثى كبى. بعده ع نقطه‌سى مركز آلنه‌رق ا ك ب قوسى رسم ايديليركه بوقوس دائره آباقك شكل وصورتنى تعيين ايدر. بونوع آباقلرده زهلر (moulures) مربعك ا ح ويا ب د قطرلرينك مستوىء شاقوليلرى (plans verticales) اوزرنده تقاطع ايتمزلر. وجوه مقطوعه (pans coupés) يعنى زاويه‌لر يرينه قائم اولان كوچك وجهلر ، فصلره

[۱] ستون اسطوانى‌دنكه مقطعى دائره اولان ديركدر colonne مقابلى. Pilastre عملى ديرك ويا عامودقارشيلغى اوله‌بيلير. چونكه پارچه پارچه طاشلردن‌ده ياپلديغى ايچون عملى ديرك ديمش‌در. بومقامده پلپايه‌ده دينه‌بيلير. چونكه پيل Pil يغين ديمكدر پايه آياق معناسنه‌در عملى آياق، ديرك ديمك اولور . ذاتاً فارسيده كوپرى آياقلرينه پلپايه ديرلر (پلپايه دكل) .

اوزرنده قالیرلر . بووجهلرك، طرف اعلاسنده
عرضی قورینتین نوعنده درت چاپ وقومپوزیت
نوعنده بش چاپ اخذ واعتبار ایدیلیر. شکلده
آباق آلتدن کورلمش فرض اولنمشدر. زهلرك
ضلع مجسملرك (arètes) ا ب ، اَ بَ ، اً بً
مرتسملری یعنی مسقطلری مرکز اوله‌رق آلنان
م نقطه‌سندن ترسیم ایدیلور.

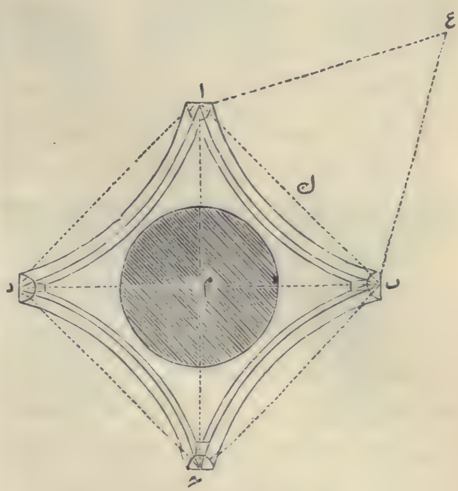

(شكل ١٥)

طوسقان نظامنده آباق یوقاریدن آشاغی صره
ایله برچیبیق (listel) ایله بر اولوق (congè)
و اصل آباق تشکیل ایدن بروجه (فص) شاقولی
مستویدن مرکبدر . بو وجهه لسان معماریده
مصرف ویا داملالق (larmier) تعبیر ایدرلر.

ایونیك نظامنده آباق برانجه عصبه ایله بریارم
قوال و برده یارم اولوقدن مرکبدر.

دوریك نظامنده آباق یالکز برانجه عصبه ایله
بر آرمودی (talon) یی حاوی اولوب دها اوستنده
بولنان خلزونلر (volutes) ایله آرمودی زه
بیننده جدول خلزون (Canal des volutes) تعبیر
ایدیلن بر فراغ محصوردر.

قورینتین و قومپوزیت نظاملرنده آباق یارم
قوال (quart du ronde) ایله برانجه عصبه
(filet) و بر عصبه‌دن متشکلدر.

قومپوزیت نوعنده عصبه قسماً خلزونلر ایله
محتجب و مستوردر. (بواجزای مختلفه‌نك ابعادی
ایچون باشلق ونظامات معماریه ماده‌لرینه باق).

قواعدمعماری عثمانی اقتضاسنجه ستون باشلقلر-
نده مقطعك یعنی آباقك عرضی زارك یعنی صچاق
سیلمه‌سنك ویاخود کمرمولدینك عرضنه مساویدر
(معماری عثمانی).

دیواره یاپیشیق‌اولورسه صچاق سیلمه‌سنك ویا
کمرلرك عرضی آباقك عرضندن دور کتابه‌سی
(archivolte) زهنك چیقمه‌سنه مساوی مقدارده
اکسیك اولور (معماری عثمانی).

اصول عثمانیه‌ده باشلغك ارتفاعی آباقك‌عرضنه
مساویدر. بو ارتفاعده بلازیك (collier) ده
داخلدر (معماری عثمانی).

دیرك باشلقلری آره‌سنده‌کی مسافه آباقك یعنی
باشلق طبله‌سنك تام عدده نصف عرضی ایله
تقدیر وقیاس ایدیلیر (معماری عثمانی).

کوریلیورکه (معماری عثمانی) نام اثرده‌بیان
وتعریف اولندیغی وجه‌ایله قواعد معماریهٔ عثما-
نیه‌ده مقطع یعنی آباق باشلغك ارتفاعنه و باشلقلر
آره‌لرنده‌کی‌مسافه‌نك تقدیرینه واحدقیاسی اولیور،
نته‌کیم باشلغك عرضی‌ده ستونك واحد معماریسنه
اساسدر. (چاپ ماده‌سنه باق) .

معماری عثمانیدن نوع مخروطی‌ده (-ordre
chanfriné) آباقك تحتنده برمخروط واردر.

آباق هرزمانده، هرقومك هرمملکتك معما-
ریسنده موجوددر. مصر وآسیا باشلقلری اکثریا
آباق ایله منتهی ایدی. یونان و روما باشلقلرندن
هیچ بروقت انفکاك ایتمز. قرون وسطی‌مابینسنده،
بزانتین اصول‌معماریسنده دائما کوریلور. عرب،
عجم، عثمانلی اصول معماریه‌سنده‌ده باشلقلر آباق
ایله منتوجدر .

آباق تزینات معماریه نقطهٔ نظرندن حائز
اهمیتدر (نظامات معماریه ماده‌سنه باق).

آباقا — (Abaca) — نباتات { فلیپین جزاء
ئرنده وبالخصوص‌لوسون آطه‌سنده نشو ونمابولان
برنوع‌موزاغاجنك یرلی لساننده‌اسمی‌در. بواغاجك

نام فنیسی موزفتیلی (musa textilis) در (موز ماده‌سنه‌باق). اوراقنك صاپلری (Pétiole) بومادهٔ فتیله (matière textile) حاصل ایدرکه یاپراقلرك صاپلرینی تشکیل ایدن خیوط والیافدن عبارتدر. بوماده‌یه‌ده آباقا دیرلر. اوروپاده مانیلیه کندیری نامیله معروفدر . چونکه‌اك زیاده اخراجات فیلیپین آطه‌لرینك مرکزاداره‌سی واك بیوك لیمانی اولان لوسون آطه‌سنده کائن مانیلیه‌دن واقع اولور. آباقا الیافنك یعنی مانیلیه کندیرینك لونی بیاض و پارلاقدر. بعضاً اسمر صارمتراق اولور . منظره‌سی حریری‌در. او قدر یومشاق دکلسه‌ده‌چوق‌مقاومتلی‌در. الیافنك‌طوللری ١,٥٠ـ ١,٨٠ مترهدر. مانیلیه کندیری اوروپا کندیرندن دها خفیف (١٢ ./. الی ٣٠ ./.)در. رطوبت ویبوستك تأثیراتیله بوزولماز. صباغتی پك سهولتله قبول ایدر. ایود ایله معامله اولنه‌رق بعده حامض کبریتك تأثیرینه ترك ایدیلیرسه صاری‌یه بویانیر.

(شکل ١٦) . آباقا

مانیلیه کندیرندن چان وچنغراق ایپلری، کمی خلاطلری (هم خفیف، هم متین اولور)، احبال ناقله (Cables de transmission) معدن فتیللری احبال تلغرافیه (یعنی تلغراف قابلولری) صارغیلری کچه، حصر، پاپس (paillasson) اعمال ایدیلیر. مانیلیه کندیری پاموق ایپلکی ایله مختلفاً منسوجات اعمالنده‌ده قوللانیلیر. آباقا الیافندن کاغد اعمالی‌ده تصور اولنمشدی لکن بهالی چیقدیغی ایچون ایش ایلری‌یه کیتمدی. بونکله برابر مانیلیه کندیرینك انکلتره‌یه دول مجتمعهٔ امریقایه ادخالاتی بوکونه قدر ترقیده دائمدر. مانیلیه کندیرندن اعمال ایدیلن قماشلرك خصائص صحیحه‌سی آباقا الیافنك متانتنه، قابلیت انبساطنه، رونق و آبنه معطوفدر .

شریف ادریسی «نزهة المشتاق فی احتراق الافاق» نام اثرنده بیان ایتدیکنه نظراً بونوع موز آغاجی جزائر رابحات (مالدیو maldive اطه‌لری)ده‌ده نشو ونما بولورایمش.

آباقا — تراجم [١] (آبقا، آبقه، آبغا صورتلریله‌ده یازیلان بوکلمه موغولجه‌ده (عمجه) دیمکدر [٢]. آباقاخان جنکیزك (تولی) نام اوغلندن وجوده‌کلن مشهور هولاکونك اوغلیدر . باباسنك ٦٦٣ سنه‌سی ربیع الآخرینك یدیسنده مراغه‌ده وفاتنه مبنی ایرانده بولنان موغول امراسنك اتحاد آراسیله یرینه کچیرلمش وحکومتی اوزمان جنکیزخانك تأسیس ایلدیکی ایمپراطورلغك مقام ریاستنده بولنان عموجه‌سی (قبلای ـ قوبلای) قاآن طرفندن‌ده تصدیق ایدلمشدر.

هولاکونك دور حکومتنده اك مشهور سر- عسکری کیتقانك اسلامه (عین جالوت) ده مغلوب اولمسی واك‌سوکیلی قاریسی اولان (طقوز ـ دوقوز) خاتونك خرستیان بولنمسی حسبیله غربی آسیاده خر- ستیانلر حمایه‌یه مظهر اولمقده وحکومت سیاسیاتنده حکومات اسلامیه ایله مخاصمه ونصرانیه ایله‌ده حسن امتزاجی کوزتمکده ایدی . ایشته بومناسبتی براز دها قوتلندیرمك ایچون بیزانس ایمپراطوری یدنجی میخال پالهٔ‌لوغك (دیپلو باتاتزین Diplobata zine) آدلی بر قاریدن پیدا ایلدیکی (ماریا) نام کریمهٔ غیر مشروعه‌سنی برچوق جهاز و هدیه‌لرله هولا- کویه تقدیم ایلمش ایدیسه‌ده قز کلدیکی زمان کند- یسنه قوجه اوله‌جق آدم دنیادن الیومش بولندیغی جهتله آباقایه قسمت اولمشدر.

[١] بوماده رفقای تحریرمزدن نجیب عاصم افندی طرفندن یازلمشدر.

[٢] بو ذاتك عربی خط ایله مضروب سکه‌لرنده آدی (اباقا) و (اویغور ـ موغول) حرفیله اولانلرنده (اباغا) یازلمش اولدیغندن املای عربیسی محافظه ایدلدی.

آباقانك موقع اقتداره كچمسنی متعاقب ايلك ايشی قرداشلرندن (شامات) ویا (يشموت) ی قيچاقلرك آقينلرينه قارشو كلمك اوزره (دربند) طرفنه مأمور ايتمك اولدی. واقعا دشت قيچاق آل جنكيزدن جوجی اولادی يعنی آباقانك عمجه‌زاده‌لری الندە بولنمقده ايديسه‌ده قيچاق توركلريله خوارزمشاهان آراسنده تا قطب الدين محمد زماننده علاقهٔ صهريت موجود بولنمسنه وجنكيزك بونلری الده ايتمك ايچون برخيلی شدت كوسترمكه مجبوريت كورمسنه، صوكره موغوللرك بورالردن طوتد. قلری كنج اسيرلری آلان ونديكليلر بونلری مصره صاتوب ايچلرندن اوراده‌كی « مماليك مصريه » دينلن حكمدارلر چقمسنه، وقيچاق حكمداری بركه خانك اظهار اسلام ايلمسنه مبنی قيچاقليلرله مصريلر آراسنده بر رابطهٔ معنويه وسياسيه وجوده كلمش و بونلر بالطبع ايران جنكيزيلرينه خصم اولمشلردی. ايشته جنكيزك قيچاق و ايرانده‌كی طورونلری آراسنده بر منافرت ورقابت پيدا اولمسی‌ده قيچاقليلرله مصريلر بيننده تعرضی بر اتفاق عقدينه وسيله اولديغندن آباقانك سوريه اوزرينه حركتنی منع ايچون قيچاقليلر دربند طرفندن اشغالده بولنيورلردی. ايشته شوحال آباقانك مصر مملوكلرينی تضييق اقتدارينی قيرديغی جهتله متفقلری اولان اهل صليب بقيه‌سی انطاكيه ودها برچوق سوريه شهرلرينی مصريلره ترك ايتمكه مجبور اولديلر.

آباقا موغول امراسندن (سونجاق تويان) ه سرعسكرلك پايه‌سنی، شمس الدين محمده وزارت كبری ورياست وكلا منصبنی، بووزيرك اوغلی بهاء الدينه اصفهان امارتنی، « تاريخ جهانكشا » مؤلفی عطا ملك علاء الدين جوينی‌يه‌ده بغداد امارتنی توجيه ايتدی. آباقا امور خارجيه‌ده نصرانيلردن استفاده‌يه چالشمقله برابر تابعيتنده بولنان اسلامك قلبلرينی اله آلمغه چالشمش وهرمذهب وجنسدن اولان تبعه‌سی حقنده التزام عدالت وحقانيت ايتمشدر.

موغوللرك تربيه‌ليجه حركتلرينی التزام ايله برابر باباسی زماننده ظهوره كلن بغدادك تخريبی كيفيت مؤسفه‌سنی تعديل ايچون اوشهرك يكيدن احيا و اعمارينی جوينی‌يه سپارش ايلمش وحقيقةً عطا ملكك همتی ايله اطرافدن هردرلو خلق و ارباب صنعت طوپلانه‌رق بغداد همان اسكی حالنی بولمشدی.

آباقانك ايكنجی سنهٔ حكومتنده قيچاقده حكومت ايدن (بركه) خان دربند طريقيله ايرانه كيرمكه چالشديسه‌ده آباقانك اوراپی محافظه‌يه مأمور ايلديكی قرداشی كيری چويرمكه موفق اولدی. شو عدم موفقيت خلافنه اوله‌رق بركه خان ينه اوچ يوز بيك آتلی ايله دربندی زورليه‌رق (قور) نهری ساحلنه كلمش ايدی. شو حسابجه بتون ايران اولكاسی قيچاقليلر النه دوشمك تهلكه‌سنده اولديغنی كورن آباقا وار قوتنی طوپلايه‌رق تفليسه كلدی؛ آنجق ايكی اردو قارشيلاشمه‌دن بركه فوت اولديغندن معيتنده‌كی اردوتكرار مملكتنه دوندی.

٦٦٦ سنه‌سی آباقاخان ماوراء النهرده حكومت ايدن ديكر عمزاده‌لريله، چغتای خانلريله، مخاصمه‌يه مجبور اولدی. بونلردن « براق اوغلان » امراسندن مشهور محمود يلواج بكك اوغلی مسعودبكی آباقا خانه سوزده عرض احترامه كوندرمش، و بوكا ايران احوالنی، يوللرينی، تفحص ايتمكی اصمارلمش ايدی. مسعودبك استكشافات اجرا ايدركن برنفر ايشی آكلامش وهمان باش وزير شمس الدينه خبر ويرمش ايدی. شمس الدين، مسعود بكی عودتنده طوتدرمق نيتی ايله كيفيتی طويمازلغه كلدرك كنديسنی فوق العاده برحرمتله قبول ايلدی. مسعود بك وداع ايتدكدن صوكره يوله چيقدی؛ ايلريده باشنه كلەجكی اوكجه‌دن حساب ايده‌رك يوللرده، منزلخانه‌لرده بينك آتلری بولندرمش اولديغندن، شمس الدين طرفندن كنديسنی ياقه‌لامق اوزره يوله چيقاريلانلرك النه ياقه‌يی قابدرمه‌دن قورتلدی. براق اوغلان يول احوالنی اكلادقدن صوكره اردولرينی آله‌رق ايران اوزرينه حركت ايلدی.

٦٦٧ سنه‌سی يوزبيك آتلی ايله جيحونی كچه‌رك آز بر مقاومتله خراسانه مستولی اولديغی كبی تا

آذر بايجانه قدر ايلريلدى ايسه‌ده آباقانك بوراده طوپلاديغى قوت دها ايلريلمسنه مانع اولدى.

٦٦٨ ده آباقا بالذات خصمى اوزرينه‌يوريدى. هرات جوارنده ايديلن اوزون، شدتلى برمحاربه‌يى نهايت قازاندى. قراركاهده بولنان برچوق‌شيلرى الده ايتدى. براق اوغلان پريشان برصورتله جيحونك اوته طرفنه كچدى. شومظفريت اوزرينه برقوۀ كليه ايله قرداشى (بنشين) ى اوراده براقه‌رق كنديسى آذر بايجانه كلدى.

مصر مملوكلرندن ملك ظاهر بيبرس البند قدارى ٦٦٨ سنه‌سى اهل صليب الندن عكا قلعه‌سنى قورتاردقدن صوكره، آرتق موغوللرك حكم و مراقبه‌سى آلتنه كيرن سلجوقيۀ روم ممالكنى كشف وتجسسه مراق ايده‌رك يرينه امين بنده‌لرندن بريسنى بالتوكيل تبديل قيافتله تا قونيه‌يه قدر كلدى. بورالرك احوالنى كوزيله كوروب آكلا‌دقدن، كرك تابعيت حالنده بولنان سلجوقيلرك، كركسه متبوعلرى‌مقامنده بولنان ايلخانيلرك غفلتنى ايبدن ايى‌يه اوكرندكدن صوكره مصره دوندى؛ اورادن بوالكانك متبوعى اولان آباقا خانه بر ايلچى ايله مكتوب كوندره‌رك « سياحت طريقيله ممالك رومى طولاشدم، ونشانۀعزيمتم اولمق‌اوزره قونيه‌ده آشچى دكاننده بر مجوهر خاتم براقمش ايدم. خاتم مذكورى اول محلدن فك ايله طرفمزه ارسال بيورلمسى التماس اولنور » ديه يازمش. آباقا خان شوقيجاقلى توركك جسارتنه حيران‌اوله‌رق رومده وكيلى اولان معين‌الدين پروانه‌يه يوزوكك بولديريلوب‌كوندرلمسنى امرايلمش و اورادن حقيقةً يوزوك كلديكندن صاحبنه اعاده ايتمشدر. فقط بيبرس شوحركتيله روم ممالكى حقنده‌كى فكر استيلا كارانه‌سنى بوس بتون ميدانه قويمش اولد‌يغندن چغتاى اولادى عليهنه آچيلان دهشتلى محاربه‌دن عودت ايدن آباقاخان سوريه‌نك مدا‌فعه‌سنه قالقشدى. شومقصدينك حصولى ايچون حكومات نصرانيه نزدينه و بالخاصه فرانسه قرالى سن لوئى، سجليا قرالى شارل، آراغون قرالى‌ژاق نزدينه‌اتفاق تكليفنى‌حامل‌ايلچيلر كوندردى (٦٦٨).

كيدن ايلچيلر هپ بوحكمدارلرك بيبرس عليهنه يكى بر اهل صليب محاربه‌سى آچمغه عازم بولندقلرى خبرينى كتيرديلر. بيبرس سوريه‌دن بشقه آناطو‌لى‌يه‌ده كيرمش، و بورانك آباقا طرفندن والئ عموميسى معين‌الدين سليمان(پروانه) ده حكومت مركزيه‌يه مخالفته قالقشمش ايدى‌كه بونك مسببى ده روايتده بيبرس ايدى. آباقا اوطرفده‌كى حاكميتى تأمين ايچون قرق‌كونلك برمسافه‌يى اون‌بش‌كونده قطع ايلدى. بونك اوزرينه بيبرس همان آناطولى‌يى ترك ايلدى. موغوللر مصر حدودنده بونلره يتشه‌رك دمداردن ايكى بيك نفر اسير ايله برخيلى غنيمت آلديلر؛ وبش بيك كرد عائله‌سنى‌ده برلكده آلوب كوتورديلر. موغوللر شدت حرارت سببيله مصره‌كيرمكه جسارت ايده‌مديلر. صوكره آباقاخان آناطولى‌يه كيره‌رك يكرمى بيك عسكر ايله اورالرى تسكين‌ايلدى. و پروانه‌يى‌ده الده‌ايده‌رك بلندن ايكى بولدردى؛ وجودينى پارچه پارچه ايتدردى. آباقا، بيبرس البند قدارى وآناطولى ايشلرينى بيتردكدن صوكره ٦٧٠ ده بغداده چكلدى. فقط بغدادده شدتلى برقحط بولنمق حسبيله موغول اردوسى سوريه‌ده قاله‌رق عينتاب وروها طرفلرينه ياييلديلر. ايرته‌سى ٦٧١ سنه‌سى موغوللر (بيره) يى محاصره‌يه قالقشديلر. بيبرس بونلر عليهنه يورويه‌رك فراتى كچمكه حاضرلق كوردى. موغوللر اسلامى بوحركتدن منعه اوغرا شيركن كنديلرينى صويه قاپدردقلرندن مصر اردوسى بونلرك منجنيق وسائر محاصره آلتلرينى اغتنام ايليه‌رك (بيره) محاصره‌دن قورتلدى. حتى شو مغلوبيت اوزرينه برقاچ ييل موغوللر اورالره كله‌مديلر. ٦٧٤ ده (آنتاى) قوماندا‌سيله كلنلرى‌ده بيبرس كيرى پوسكورتدى.

بتون شو مغلوبيتلرك آجيسنى چيقارمق‌ايچون آباقاخان حكومات نصرانيه ايله اتفاق ايده‌رك سوريه‌يى الده ايتمكه قيام ايلدى؛ پاپا اونجى غره‌غواردە بومقصدله ليونده بر (قونسيل) طوپلا‌مشدى. آباقانك بورايه كوندرديكى ايلچيلر پاپا و قونسيله اشتراك ايدن حكومتلرك مرخصلريله

اتفاق مقاوله‌نامه‌سنی امضا ایتدیلر. ایشته شو
مقاوله نامه اقتضاسندن اوله‌رق آباقا قرداشی
(منکو تیمور) ی قوتلی براردویه سردار نصب
ایده‌رك بیبرس علیهنه حربه کوندردی. منکو تیمور
مصریلرك بتون مملکتلرینی آلمغه مأمور اولمش ایدی.
آباقا بالذات (رحبه) محاصره‌سنه کیتدی. منکو تیمور
(قپادوقیا) ده بولنان خرستیان قرالی ایله متحداً
سوریه‌یه کیره‌رك بتون مملکتی حلب وحمصه قدر
تخریب ایتدی. بوتاریخده موقع حکومتده بولنان
ممالیکدن ملك منصور سیف‌الدین قلاون شامده
بولنیوردی. همان اردولرینی طوپلادی. تورك
وسائر جنس امرای اسلامیه‌سندن صهیون امیری
سنقرالاشقر، حما ایوبیلرندن ملك منصور ابوالفدا
اسماعیل، آیتمش‌السعدی، حاجی اوزدمور، علم‌
الدین الدیوداری ، بدرالدین‌البصری ، ایلبك ،
بدرالدین بیلیك الایدمور، بدرالدین بکتاش کبی
ذوات‌ده موجود معیتلریله (قلاون) اردوسنه التحاق
ایلدیلر. اسلام اردوسنك صاغ جناحنده حما
حکمداری ملك منصور ابوالفداء، صول قولده
سنقرالاشقر بولنیوردی . قلاونك سوریه‌ده‌کی
والیسی حسام‌الدین لاچین، قلبده بولنان شام‌عسکر‌
ینه قوماندا ایدییوردی. برعرب اردوسی صاغ
جناحه استناد تشکیل ایتدیکی کبی برتورکان اردو‌
سی‌ده صول جناحه استناد اولیوردی. موغول
اردوسی بش بیکی کندی جنسلرندن ، قصوری
کورجی، ایرانی وسائره‌دن مرکب اوتوز بیك
مقدارنده ایدی. منکوتیمور مرکزده، ختوم‌صاغ
جناحده ایدی. ایکی اردو ٦٨٠ سنه‌سی رجبنك
١٤ نجی پنجشنبه کونی حمص جوارنده کوزل بر
اووه‌ده مخاصمه‌یه باشلادی. ایلك اوکجه موغوللرك
صاغ جناحی اسلام اردوسنه هجوم ایتدی، بر
موغول‌قوماندانی‌ده دیکر برفرقهٔ اسلامیه‌یه‌تعرض
ایلدی . موغوللر بوهجوملرنده موفق اوله‌رق
اوچ‌کون فرقهٔ مغلوبه‌یی شامه قدر تعقیب ایلدیلر،
برخیلی تلفات ویردیردیلر، اردو خدمتکارلرینی،
یعنی سقا وچادرجی کبی آدملری قلیجدن کچیردیلر.
شومهاجم موغوللر کندی طرفلرینی غالب‌صانمشلر‌
دی؛ حال‌بوکه اسلام اردوسنك صول جناحی ایله
مرکزینك دهـا پارلاق برغلبه‌یه نائل اولدیغنی،
منکو تیمورك قرارکاهنی ترك ایله قاچدیغنی خبر
آلدقلری کبی کیری دونمکه مجبور اولدیلر. اسلام
تکرار طوپلانه‌رق ، منکوبی بکلمکده اولان
(ختوم) وسائر موغوللره قارشی طوردیلر. منکو
ایسه فرات ساحلنه واره‌رق اردوسنك بقیة‌السیو
فی اوراده بکلیوردی. ختوم آرقه‌سندن سیوف
اسلامیه اکسیك اولمیه‌رق مملکتنه قدر فنا بر
صورتده دوندی کیتدی؛ بتون ایشه یارار
ضابطلریله اردوسنك قسم مهمی طعمهٔ شمشیر اولدی،
منکوتیمورکدرندن جزیرهٔ ابن‌عمرده هلاك‌اولدی.
آباقاخان (رحبه) محاصره‌سنی ترك ایله ابتدا
بغداده، صوکره همدانه کیده‌رك اوراده خرستیا‌
نلرك بیوك پاسقالیاسی مناسبتیله کلیساده بولنه‌رق
آینه اشتراك ایلدی (٦٨١) . ایشته شوهزیمت
موغول اردوسنده آرتق جنکیزخانك وضع ایلدیکی
قوانین حربیه‌نك حکمدن دوشدیکنی کوستریبور،
پاسقالیانك ایرته‌سی کونی آباقا جملة‌الملکی شمس‌الدینك
برضیافتنده بولندی. صالی کونی کیتدیکی بو ضیا‌
فتده پك زیاده خسته‌لنه‌رق ٦٨١ سنه‌سی ذی‌
القعده‌سنك یکرمیسنه تصادف ایدن نیسانك ایلك
کونی فوت اولدی .

جنکیزخان واحفادی خصوصات مذهبیه‌یه
مسامحه کارانه برنظرله باقمش ایدیلر. حتی اوقوجه
موغول ایمپراطورلغنك مؤسسی اولان جنکیز ضرب
ایتدیردیکی سکه‌سنك وجهنه : « الناصر لدین‌الله
امیرالمؤمنین » جمله‌سنی یازدیره‌رق عباسیلره بر
حرمت مخصوصه‌ده بولنمش و سکه‌نك آرقه‌سنه‌ده
« العادل‌الاعظم جنکیزخان» عباره‌سنی قازدرمش
ایدی !

جنکیزدن صوکره کلن موغول قاآنلری هپ
بویله اوزمانك عادت اسلامیه‌سنه اتباعاً کلمهٔ شهادت
وسائر ادعیه واذکار جلیله‌یی محتوی سکه‌لر ضربنه
دوام ایتدکلری کبی آباقاخان‌ده اکثر سکه‌لرنده
بواثره رعایت کوسترمش وآنجق بر سکه‌سنك
وجهنده طرز وخط اسلامی‌یی محافظه ایله ظهرنده

خط ملی اولان (موغولی ـ اویغور) خطیله کندی آدینی و دیکر برنوع سکه‌سنك وجهی‌ده « دیز اوزرینه اوطورمش و ایکی الیله کوکسنه طوغری برهلال طوتمش برانسان تصویری » نی حاوی بولنمشدر . ایشته علامت وتوجیهاته نظراً حکومت ایلخانیه وآباقا خان زماننده اسلامك خاطرینه رعایت ایدلمکده اولدیغی استدلال اولنور ولو برمنفعت مادیه ایچون اولسون.

مأخذلر . — نجیب عاصمك تورك تاریخی . ابوالفدا تاریخی . ابوالفرج . ابن‌الاثیرك کاملی . تاریخ ابن شحنه. منجم باشینك صحایف الاخباری. سیوطینك مصر تاریخی. غفوری افندینك عمدة التواریخی. مبارك غالب بکك « ملوك ایلخانیه الخ مسکوکاتی » وسائره .

Déguigne: histoire de shuns. D'herbelot: Encyclopedie orientale. D'hosson: histoire des mongoles, etc.

آباقاس — (Abacas) — **جغرافیا** (فیلیپین آطه‌لرنده لوسون (Luçon) جزیره‌سی اهالیسندن برطاقم خلقدرکه نوائه‌وا اثیخا (Nueva Ecija) ولایتنده، جنوبی ریوغراند (Rio grand de Pampaga) حوضه‌سنی شمالی ریوغراند (Rio grand de Cagayon) مائله‌سندن فصل ایدن، وآطه‌نك مرکزجبلیسی اولان قارابه‌للاسور (Carabella Sur) طاغنك جنوبنده ، قارانغلان (Caran glane) جوارنده اقامت ایدرلر ؛ شمالی ریوغراند نهرینك منبعی طرفلرنده اولان محللرده، یوکسك طاغلی یرلرده، قیمتلی آغاجلری، صاف وسریع‌الجریان سیلابلری مبذول اولان اورمانلق ایچلرنده یاشارلر. مقدما کندیلرینه مخصوص ومستقل برلسانلری وارایمش. فقط بولسانی ترك ایتمشلر. اتنوغرافیا اعتباری ایله آباقاسلر ماله عرقنه منسوبدر (لوسون، ماله ماده‌لرینه باق) .

آباقسیس — (Abacaxis) — **جغرافیا** (برەزیلیاده پارا (Para) ولایتنده جریان ایدر برچایدر ، آمازون (Amazon) نهرینه التقا ایدر.

آباقان — (Abakan) — **جغرافیا** (آسیای روسیه‌ده، سیبریای جنوبی‌ده جریان ایدر برچایدر، صایان [۱] (روسجه Sayaus) طاغلرندن ظهور ایدرك شمال شرقی‌یه دوغری آقار، مینوسینسك (Minoussink) قصبه‌سنك براز یوقاریسنك ینیسی (Iénisseï) (مونغول وتاتارجه کم) نهرینه ملاقی اولور. طولی ۳۵۰ کیلومتره‌در. آباقان چاینك آیاقلری آلتونلی قوملر کتیریر . بوچایك جوارلرنده آثار قدیمه ومحکوکات (موسمات) تاتاریه مشاهده ایدیلیر (آباقانسق ماده‌سنه باق).

سبریای جنوبی‌ده ساکن اولان تاتار قبائلندن برقاچ طائفه الآن آباقان نهری ساحللرنده اقامت ایدرلر.

آباقانسق — (Abakansk) — **جغرافیا** (سبریاده آباقان چایی اوزرنده مستحکم برقصبه‌در. نامنی اوندن آلمشدر. طومسق مدیریتنه تابعدر. نفوسی تقریباً ۱۰۰۰، اقلیمی معتدل. بوقلعه بیوك پترو طرفندن انشا ایدلمشدر. حوالی قصبه‌ده ـ جنوبی سبریانك عمومیت اوزره هرطرفنده اولدیغی کبی ـ اسکیدن قالمه پك چوق قبر تومملری (tumulus sepulcrales) واردر بونلره اوطرفلرده اولان تاتارلر قطای مزارلری دیرلر . بوقبرلرده بعضاً آلتون وسائر معادندن یاپلمش بعض حلیات (ornements) بولنورکه بواثرلر مذکور تومملری ترفیع ایدن امتك قدم مدنیتنه، شکوه حالنه دلالت ایدر. کذلك آباقان چاینك اوزرنده ۲ـ۳ متره ارتفاعنده، طاشدن برطاقم قبادیرکار بولنمش. درکه بونلرك اوزرلرنده محکوك اولان خطلر ، مواسم اوروپا علماسنك انظار دقت ومراقنی جلب ایتمشدر . موسیو فلاپورت بوآثارك جمله‌سنی قیرغیز ترکلرینه اسناد ایدیور. آنك قولنجه بونلر مونغول دورنده حاقا (Hakas) نامنی حامل اولوب میلاد عیسادن سکزنجی عصرك نهایتنه‌قدر جنوبی سبریاده توطن وتشکیل حکومت ایتمشلر (قیرغیز، خط ترکی ماده‌لرینه باق) .

[۱] بورالرده ساکن اولان برتاتار طائفه‌سنك ده اسمی‌در.

آباقس — (Abax) — حشرات {مغمد الاجنحه

فرقه‌سندن، آغولی بوجك (carabique) فصیله‌سندن، فه‌رونیه (feroniene) قبیله‌سندن برجنس حشره‌نك اسمی‌در. اوروپا قطعه‌سی اقالیم معتدله‌سنك اورمانلرنده، طاغلق یرلرنده ساکن اولور. بوحیوانلرك رنکی سیاه، بدنلری یاصصی‌در. تاریخ طبیعی‌ده یکرمی برنوعی معلوم‌در. نوع مثالی (espéce type) آباقس استریولا (abax strivla) دینیلن بوجك درکه بویی ۲۵ میلیمتره طولنده اولوب فرانسه اورمانلرنده چوق بولنور.

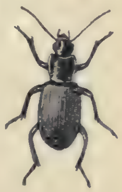
(شکل ۱۷) آباقس

آباققو (آنتونیو) —(Antonuis Abacco—

تراجم { لاباققو (Labacco) نامیله‌ده یادایدیلیر. اون آلتنجی عصرك ایتالیا معمار و حکاکلرندن‌در. معمارسان غاللو (San-gallo)نك تنظیم ایله‌دیکی رسملر اوزرینه روما شهرنده‌کی مشهور سن پیر (Saint-Pière) کلیساسنك پلانلرینی حك ایتمش‌در. کندی مؤلفاتندن اولان عتیقات رومه (les antiquités de Rome) نام اثرینی تشکیل وتزیین ایدن لوحه‌لری‌ده کندی قازمش‌در.

آباقو — (Abaco) — جغرافیا {بحر محیط اطلاسی‌ده

لوقای (Lucayes) یاخود باهاما (Bahama) جزائر مجتمعه (آرجیل[1]) سنك اقصای شمالنده کائن اولان برآطه‌نك اسمی‌در. مرکز اداره‌سی قارلتون (Carleton) بلده‌سی‌در. بوآطه لوقای جزائرینك اك بیوکی‌در. بونك ایچون بیوك لوقای نامیله‌ده تسمیه ایدیلیر. آنجق ایچنده صالح صولری یوقدر. بورادن کلیتلی کرسته، ومیوه اخراج اولنور. بیوك لوقای ویا بیوك آباقو آطه‌سنك منتهای شمالیسنده کوچك آباقو آطه‌سی کائن‌در. بیوك وکوچك آباقو آطه‌لری بربرندن دار وصیغ برقنال ایله تفریق اولنمش‌در. بوایکی آطه «پارس»ه نظراً ۸۰ نجی نصف‌النهار دائره‌سی تحتنده، و ۲۵,۵۰ ، ایله ۲۶,۵۵ عرض شمالی بیننده‌در. بوآطه‌لر انکلتره‌یه تابع‌در.

[۱] آرجیل (areniocl) کلمه‌سنك معربی‌در.

آباقو — (l'Abaco) — ریاضیات {ایتالیانجه‌ده

علم حسابه ویریلن برنام‌در. لاتینجه آباکوس (abacus) لفظندن آلنمش‌در. یونانجه آباقس، (Abax) وآباکیون، لاتینجه آباکوس وقتیله اوزرینه اینجه قوم دوشیه‌رك بوواسطه ایله اعمال حسابیه اجرا ایدیلن برلوحه ویا تخته‌دن عبارت ایدی. کرك لوحه‌نك اسمندن، کرك اوزرینه دوشه‌نن قوم‌دن السنهٔ مختلفه‌ده علم حسابه نام اتخاذ اولنمش‌در. ایشته عربجه‌ده حساب التخت والمیل، علم غبارکبی فرانسزجه‌ده آباق (abac) ، ایتالیانجه‌ده آباقو علم حسابه مصطلح اولمش (آباکوس ماده‌سنه باق) تعبیرلردر.

آباقو (پول ده‌ل) —(Paul del) Abaco —

تراجم { اون دردرنجی عصرك هندسیون و هیئیونندن‌در. بونکله برابر پول آباقونك بعض مجامیع ادبیه‌ده مندرج آثار شعریه‌سی‌ده واردر. حتی ارباب درایت وانصافدن اولان منقدلر آباقونك شعرلرینی افکار وحسیات جهتندن تقدیر ایتمشلردر. فقط اسلوب افاده‌سی معاصرلری اولان شعرادن دانت، چینو وخصوصیله پترارقك اسلوبلرینه قیاس قبول ایتمز. بونکله برابر آباقونك ترجمهٔ حالی اوروپاده طبقات شعراده، تراجم احوال شعرا صره‌سنده یازلمش‌در. قاموس ریاضیات‌ده محرر اولدیغی اوزره صاحب ترجمه‌نك اوروپاده اك اول علم جبرایله اشتغال ایله‌دیکی ظن اولنمقده‌در. بوندن باشقه مومی الیه کندی مخترعاتندن اولان آلات رصدیه ایله برچوق مهم رصدات اجرا ایله‌دیکی‌ده روایت ایدیلیور.

فقط پول آباقو اك زیاده علم هندسه، علم حساب علماسندن اولمق اوزره کسب معروفیت و اشتهار ایتمش‌در. هله علم حساب‌ده زمانك

فریدی عد ایدیله‌جك درجه‌ده وسعت معلومات ابرازایتمش‌در. بونك ایچون نامنه (Paul del Abaco) یعنی حسابجی پول دیتمش‌در (آباقو ـ ریاضیات ماده‌سنه باق). پول آباقو ۱۳۷۵ سنهٔ میلادیه‌ـ سنده وفات ایتمش‌در.

آباك — جغرافیای عثمانی { سیواس ولایتنده، توقاد سنجاغنده اربعه قضاسنه ملحق برناحیه‌در. (اربعه ماده‌سنه باق).

آباکت —(Abacète) — حشرات { مغمد الاجنحه فرقه‌سندن فه‌رونین (Feroniene) فامیلیاسندن برجنس بوجك‌در. سیاه ویا طونجی رنك‌ده قرق قدر نوعی واردر. برّ قدیمك اقطار حاره‌سنده ساکن، افریقانك شمال، اوروپانك جنوب طرفلرینه منتشردر (شکل ۱۸).

(شکل ۱۸). آباکت

آباکوس — (Abaque, abacus) — حسابیات { ارقامك وبالخصوص صفرك ایجادندن اول، اعمال حسابیه‌یی اجرا ایله‌مك ایچون احداث اولنمش برآلت‌درکه اقوام مختلفه نزدنده درلو شکل‌ونامله ایله تداول ایده‌کلمشدر.

آباکوسك اشکال مختلفه‌سی‌واردر: (۱) اینجه توزایله‌مستوربرتخته‌که بونك‌اوزرنده‌اعمالی حسابیه پارمق ویا برچوپ پارچه‌سی ایله اجرا ایدیلیردی. (۲) برچارچوبه داخلنه کچیرلمش موازی تللر ایله بونلره طاقلمش یوارلقلردن عبارتدر (شکل ۱۹). (۳) اوزرینه موازی اولوقلر آچیلمش برتخته ویا طاش قطعه‌سندن ویا معدن لوحه‌سندن عبارت ایدی‌که جسامتلری مختلف یوارلاقلر او اولوقلر ایچنده قایدیریله‌رق بوصورتله حساب یاپیلیرایدی. (٤) آغاج ویا طاش برلوحه اوزرینه اولوقلره

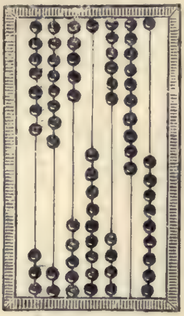

(شکل ۱۹)

بدل موازی‌چیزکیلر رسم‌اولنمش ایدی‌که بونده‌ده اعمال‌حسابیه یا اوفاق طاش پارچه‌لری ایله ویاخود آپیس(Apices) دینن اشارات مخصوصه واسطه‌سی ایله اجرا قلنور ایدی.

بوکون اوروپاده آباق (Abaque) نامیله معروف اولان بوآلته روماليلر (آباکوس) ، یونانیلر آباکس (Abaxe)، آباکیون ، چینلیلر سوآن‌پان (Snan-pan) عجملرایله روسلر چورتکه عربلر شبکه تعبیر ایدرلر.

آباق کلمه‌سنك اشتقاقنده اوروپا علماسی‌اختلاف ایتمشلردر. بعضیسی بوکلمه‌یی عبرانیجه توز، غبار معناسنه اولان عبق لفظندن کتیررلر. اعمال حسابیه اجرا ایله‌مك ایچون دوز برتخته پارچه‌سی اوزرینه یاییلان توزه نظراً آلته اسم ویرلمش دیرلر. برطاقمی‌ده طبله، دامه تخته‌سی معناسنه اولان آباکس (Abax) کلمهٔ یونانیه‌سندن اخذ ایدرلر.

عجم‌وروس لسانلرنده متداول اولان چورتکه لفظی‌ده سانسقریت دیلنده چار طرف معناسنی افاده‌ایدن‌چورکهته کلمه‌سندن مشتق‌اولمق محتمل‌در. چینلیلرك تللی آباکوسی مونغوللر واسطه‌سی ایله عصر سابقك اوائلنده روسلره انتقال ایتمش، و بونلر واسطه‌سیله‌ده اوروپایه کچمش‌در.

اخیراً آلت مذکوره اصلاح واکمال ایدیله‌رك محساب (Boulier compteur) نامیله مکاتب امیه

ومكاتب صبيانيه‌ده علم حسابك تسهيل تعليمنده استعمال ايدلمكده‌در.

توسيعاً حساب جدوللرينه‌ده آباكوس نامی ويريليركه بونلرك اك معروف ومشهوری جدول فيثاغوردر.

آباكوس نه‌شكلده اولورسه اولسون بوآلتك احداثی تعداد عشری قاعده‌سنك كشف ومعرفتنه موقوفدر. بوده اونه قدر اعدادك مادی برشی ويا اعتباری بردليل (آپيس) ايله ابرازينه، عددلرك وضعنه، مرتبه‌سنه كوره قيمتلرينك ١٠ ويا ١٠ نك قوتلری قدر تزايد ويا تناقص ايتمك عهدينك اتخاذ وقبولنه منوطدر. برصايينك مادی اشياءايله يعنی معدودات ايله ابرازی، عدده دلالت ايدن شيئك بولنديغی وضعه، مقامه كوره قيمتك ١٠ و١٠ نك قوتلری قدر تزايد وتناقصی برامر وضعی‌در، فقط طبيعتدن مقتبس‌در. انسانك ايلك آلت حسابی اللرينك پارمقلری‌دركه اون دانه‌در. پارمقلر تعدادك اساسنی تشكيل ايدر فقط حسابه كافی دكلدر. بونك ايچوندركه انسان بيوكجه حسابلری اجرا ايده‌بيلمك ايچون طبيعتده مبذول اولان، وهربری برواحد طبيعی تشكيل ايدن چاقل طاشلری ايله حساب ياپمق طريقنی ملاحظه ايتمشلردر. ايشته حساب معناسنه اوله‌رق عربجه‌ده مستعمل اولان احصاء (كه چاقل ديمك اولان «حصی»دن)، فرانسزجه قالكول Calcul (كه عينی‌معنايه‌در) بوندن‌در.

واحدك تصوری امور نفسانيه‌دندر. انسان اولا كندی نفسنده مشاهده ايله بعده اشيای طبيعيه‌يه تطبيق ايله‌مش، اشيايی تعداده باشلامشدر. تعداد آحاد طبيعيه‌يی بربرينه ضم ايله‌مكدن عبارتدر. تعداد بالطبع اشيای ماديه اوزرنده، معدودات اوزرنده اجرا ايديليركه بونلره اعداد مقيده ديرلر. صوكره‌لری انسانلر آحاد واعدادی اشيای طبيعيه‌دن نزع وتجريد ايدرك يعنی اشيای طبيعيه ومعدوداتدن قطع نظرله ملاحظه ايليه‌رك اعداد مجرده‌يی احداث، بوطريق ايله علم حسابك اساسنی اعداد ايتمشلردر. تعداد ديديكمز كبی

يا خارجده اشيای طبيعيه اوزرنده اجرا ايديلير ويا اعداد مجرده ايله اجرا ايديلير. كذلك تعداد يا ذهنده اجرا ايديلير، ويا اعداده دليل اولمق اوزره احداث ايديلن وارقام تعبير ايديلن اشارات مخصوصه ايله ياپيلير، وياخود بوطاقم وسائط طبيعيه ويا متخذه ايله اجرا ايديلير. معمافيه بونلرده دلائل عدديه‌دندر. مثلا برباغچه‌ده‌كی آغاجلری برر برر صايمق تعداد طبيعی‌دركه احصاء ديرلر. قهوه‌جينك تباشير ايله يازديغی چزكيلری صايمق تعداد دليلی‌در (چونكه هرچزكی برواحد طبيعی‌نك دليلی‌در). آيك كونلرينی پارمق ايله صايمق، تسبيح ايله صايمق، چاقل طاشی وامثالی وسائط ايله صايمق تعداد جوارحی‌در. بونوع تعدادده حسابی مطلوب اولان ضابيلان پارمقلر، تسبيح دانه‌لری، چاقل‌طاشلری تباشير جزكيلری دكلدر، بونلر وسائط وجوارحدن عبارت؛ اصل معدود باشقه شی‌در. بلادليل، بلاواسطه اوله‌رق ذهنده اجرا ايديلن تعداده‌ده تعداد هوائی تعبير ايدرلر.

معلوم‌دركه آحاد واعدادی ارقام تعبير ايديلن ادلهٔ مخصوصه ايله ابراز واثبات ايله‌مكه‌ده ترقيم ديرلر.

حساب يالكز تعداددن عبارت دكلدر. جمع، طرح، ضرب، تقسيم كبی اعمال حسابيه واردركه نتيجه‌سی معلوم‌اولان عددلر واسطه‌سی ايله مجهولی مطلوب استحصال ايله‌مكدر.

اعمال اربعهٔ حسابيه دخی، تعدادكبی يا بلا دليل. بلا واسطه اوله‌رق صرف ذهنده اجرا ايديليركه بوكا حساب هوائی (Calcule mentale) ديرلر. يا رقوم تسعه تعبير ايديلن ادلهٔ متخذه ايله اجرا اولنوركه عربجه‌ده حساب التخت والتراب ويا حساب التخت والميل تسميه ايدرلر ايدی. عربلرك حساب غباری‌ديدكلری فن حساب‌ده بونوعدندر. اعمال حسابيه دلائل رقميه‌ايله غبار اوزرنده‌اجرا اولنديغنه مبنی بويله ديمش‌در. اعمال‌حسابيه‌كذلك پارمقلر ايله و چاقل طاشی كبی سائر وسائط ايله‌ده اجرا ايديله‌بيلير. عربلرده پارمقلر واسطه‌سی ايله

ياپيلان حسابه حساب العقود والاصابع تعبير ايدرلركه قواعدى مضبوطدر.

ايشته آباكوس حسابىده بويله برطاقم وسائط ايله ترتيب واجرا ايديلن برحسابدن عبارتدر. صوكره‌لرى (آباكوس)ه ارقام طرزنده اشارات مخصوصه‌ده تطبيق اولندى‌كه آپيسلى آباكوسلر عربلرك حساب التخت والتراب فنوننده حساب الشبيكه ديدكلرى ايشته بودرلو برحسابدركه زيرده تشريح ايديلير.

يونانيلرك، روماليلرك برتخته ويا لوحه اوزرينه موازى جزكيلر رسم ويا اولوقلر حفر ايدرك اعمال ايتدكلرى آلت حسابيه ايله چينليلرك سوآن‌پان، عجملرك چورتكه ديدكلرى تللى آلت حسابيه‌يى بربرينه قارشديرمه‌ملى‌در. واقعا بوايكى آلتك‌ده اساسى، قاعده‌سى بردر؛ فقط صورت ترتيبلرى آيريدر. حالبوكه اوزرينه توز ياپلمش اولان لوحه بسبتون باشقه‌در. بونك استعمالى رقوم تسعه‌نك احداثنه موقوف ايدى. لوحه‌نك اوزرينه چوپ واسطه‌سى ايله رقملر يازيله‌رق عادتا حساب اجرا ايديليرو شمدى قوللانديغمز طاش تخته‌لر كبى برشى. عربلرك حساب غبارى كه ارقام ايله اجرا ايديلير، ايشته بورادندر. آباكوسك برنوعنده‌ده آپيس دينن اشارات مخصوصه ايله حساب اجرا ايديلير. شوحالده اعدادك مراتبنى كوسترن موازى جزكيلر، اولوقلر، تللر هر آباقده موجوددر. بونلر ترقيم اعشاريده اعدادك مراتب وضعيه‌لرينى، قيمت نسبيه‌لرينى كوستريرو اعدادك كنديلرينه كلنجه بونلرده يا (سوآن‌پان) ده، چورتكه‌ده اولديغى كبى تسبيح دانه‌سى كبى تللره كچيرلمش، ويا اويوقلرده قايديرلان يووارلاقلردن عبارت و ياخود لوحه اوزرنده‌كى موازى خطلر اوزرينه وضع ايديلن اوفق طاش پارچه‌لرندن، يازيلان اشارات رقميه (آپيس)دن عبارتدر. اوزرينه قوم ياپيلان آباق هرايكى صورتله‌ده استعمال ايديله‌بيلير. برنجى صورتده رقملر چوپ واسطه‌سى ايله ياپيلان برر نقطه ايله (شمدى بزم قوللانديغمز صفر مطموس) ايكنجى صورتده اشارات رقميه ايله حساب ايديله بيليرو فقط آباكوس اوزرنده اشارات رقميه ايله اجرا ايديلن اعمال حسابيه حساب مفتوح[۱]ده اجرا اولنان اعمال حسابيه كبى دكلدر. آباكوس حسابى يعنى حساب الشبيكه باشقه، حساب مفتوح باشقه‌در. اوروپاده قرون وسطاده آباكوس حسابى متداول ايدى بونك ايچون اووقتك حسابيونده جبريونه مقابل آباكيست(Abaquiste) نامى ويريلير ايدى. اشارات رقميه استعمال ايديلن آباكوس شبهه يوقدركه يووارلقلى آباكوسدن صوكرددر. هر حالده چينليلرك سوآن‌پانى مقدم اولمق لازمكلير.

توزلى آباكوس. — آباكوس نامى ويريلن آلت حسابك اك بسيط و اك قديمى اوزرينه توز سرپلمش اولان آباكوس ظن ايديلير. برنجى عصر ميلاديك نصف اولنده برحيات اولان شاعر پرسه (Persé) بربيتنده اوزرى توزلى برآباكوسدن بحث ايديور. معلومدركه ازمنهٔ اوليه انسانلرى اعمال بسيطهٔ حسابيه‌يى اجرا ايتمك ايچون اوفق چاقل طاشلرى استعمال ايتدكلرى كبى اشكال و اشارات رسم ايله‌مك ايچون‌ده قوم طبقه‌لرندن استفاده ايدرلردى. ايشته علم الرمل اوندن قالمه برتعبيردر. هريرده قوملى سطح بولنه‌ميه‌جغندن بر تخته پارچه‌سى اوزرينه قوم وضع ايدرك ايلك آلت حسابيه‌يى بوصورتله تشكيل ايله‌مك پك سهل وطبيعى ايدى بو ايجاد ساميلره معطوف ايسه نامنك‌ده عبرانيجه توز معناسنه اولان (عبق) كلمه‌سندن كلمسى پك محتملدر. فقط اقوام ساميه‌دن عربلرك بداية بوصورتله بدأ ايدن حسابه «حساب التخت والتراب» ديملرينه باقيليرسه، كلمه‌نك كوچك تخته، طبله معناسنه اولان آباكس، آباكيون لفظ يونانيسندن مشتق اولمسى دها زياده مظنوندر. چونكه عربجه‌ده تخت آباكيون معناسنى، تراب توز معناسنى اشمام ايدر. اوروپا قرون وسطا رياضيوننده برنه‌ليوس (Bernelius) ليبر آباكى (Liber Abaci) عنوانيله يازديغى بركتابده آباكوسى شويله تعريف

[۱] حساب مفتوح مجهول شى ايله يعنى س ايله افاده اولنميه‌رق اجرا ايديلن حسابدركه حساب جبر مقابليدر.

ایدیور: آباکوس مائی قوم ایله مستور، مصیقل برطبله‌در. بونك اوزرینه اشکال هندسیه ویا برطاقم جزکیلر رسم ایدیلیرکه بونلرك اوزرینه‌ده عددلر اشارت ایدیلیر. به‌رنه‌لیوسك تعریف ایتدیکی آباکوس بوئس آباکوسی نامیله معروف اولان آلت حسابیه‌نك ترتیبنه موافقدر.

اولوقلی ویا جزکیلی آباکوس. — آباکوسك بونوعی ینه تخته‌دن، طاشدن ویا معدندن معمول برطبله ایدی. بونك اوزرینه یوقاریدن آشاغه طوغری بربرینه موازی اولوقلر آچلمش، ویا خطلر ثبت اولنمش‌در. بودرلو آباکوسده عددلر یا اولوقلر ایچنده آشاغی یوقاری حرکت ایتدیریلن کوچك یووارلاقلر واسطه‌سی ایله ویاخود جزکیلرك اوزرینه وضع وترتیب ایدیلن اوفق چاقللر ایله ابراز ایدیلیر ایدی. روماليلرك استعمال ایله‌دیکی آباکوسلر اولوقلی نوعندن ایدی. رومادە کیرشه‌ر موزه‌سنده بویله برآباکوس موجود و محفوظدر. ۱۸۴۶ تاریخ میلادیسنده یونانستانده، سالامین‌ده بولنان مستطیل شکلنده برمرمر طبله (زمانمزده‌کی اویون‌تاوله‌سی یاخود طبله‌سی) یه مشابه بروضع وترتیبده‌در. ذاتاً ایی ملاحظه ایدیلیرسه تاوله، (زار اویونی طبله‌سی) داما، سطرنج تخته‌لری بدایة حساب ایچون احداث واعمال اولنمش برر آباکوسدن، حساب طبله‌سندن باشقه برشی دکلدر. تاوله یعنی زار اویونی طبله‌سی ۱۲ خانه‌یه تقسیم اولنمش برآباکوس (تعداد اثنا عشری[۱]، پوللری‌ده اعداده دلالت ایدن شیلر. کذلك دامه ویا سطرنج تخته‌سی‌ده آباکوس (تعداد ثمانی) دیدیکمز حساب طبله‌سندن باشقه برشی دکلدر. بونده طبله طولانی خطلر ایله تقسیم اولندیغی کبی خطوط عرضانیه ایله‌ده بولنمش، اعدادك کمیتنه، مراتبنه کوره خانه‌لر تشکیل اولنمشدر. شمدی تعداد عشری‌یه کوره صاغدن صوله وآشاغیدن یوقاری اونرخانه‌یه منقسم بردامه تخته‌سی، برشیکه فرض ایدیلنجه آباکوس قاعده‌سنجه صاغدن اعتباراً برنجی خط طولانی اوزرنده‌کی خانه‌لر آحاد، ایکنجی خط اوزرنده‌کی عشرات، اوچنجیده‌کیلر مأته والی آخره الوف، عشرات الوف، مأت الوف .... معتبر عد ایدیلیرسه، وعرضانی خطلر ایله تقسیم ایدیلن صره خانه‌لر واحددن طقوزه قدر اولان اعداده تخصیص قلنه‌جق اولورسه بوتقدیرده صاغدن وآشاغیدن برنجی خانه‌ده بولنان برطاش (دامه طاشی) واحد، ایکنجیده‌کی ۲ یه اوچنجی خانه‌ده‌کی ۳ ه و الی طقوزنجی خانه‌ده‌کی طاش ۹ عددینه دلالت ایدر. صاغدن ایکنجی وآشاغیدن برنجی خانه‌ده‌کی طاش ایکنجی مرتبه‌ده و واحد مقامنده بولندیغندن ۱۰ ه، ینه بوصره‌ده اوچنجی خانه‌ده‌کی ۱۰۰ ه، والی ۱۰۰۰ ه، ۱۰۰۰۰ ه، ۱۰۰۰۰۰ ه، دلالت ایده‌جکی کبی بالفرض صاغدن بشنجی، آشاغیدن برنجی خانه‌ده بولنان برطاش یتمش بیك عددینی افاده ایتمش اولور. شمدی دامه تخته‌سی اوزرینه دامه طاشلری ایله مثلا یتمش ایکی بیك آلتیوز قرق ایکی عددینی اشارت وافاده ایله‌مك ایجاب ایتسه صاغدن باشلیه‌رق برنجی طولانی صره‌نك آشاغیدن ایکنجی خانه‌سنه برطاش، ایکنجی طولانی صره‌نك آشاغیدن دردنجی خانه‌سنه برطاش، اوچنجی طولانی صره‌نك آشاغیدن آلتنجی خانه‌سنه برطاش، دردنجی طولانی صره‌نك آشاغیدن ایکنجی خانه‌سنه برطاش والحاصل بشنجی صره‌نك آشاغیدن یدنجی خانه‌سنه برطاش قویه‌جق اولورسه‌کز عدد مذکوری تماماً افاده ایتمش اولورسکز. فقط بوصورتله دامه تخته‌سی اوزرینه آیری آیری برقاچ عدد بردن یازه‌مازسکز. چونکه مختلف خانه‌لرده‌کی طاشلر او عددلردن هربرینه عائد اوله‌بیلیر، بوجهتله التباسی موجبدر. بوالتباس ایسه برعددی تشکیل ایدن طاشلرك مراتبنه نظراً عرضانی برصره اوزرنده بولنمامسندن نشأت ایدر، یوقسه برصره اوزرنده بولنه بیلسه اووقت دامه تخته‌سی اوزرینه آیری آیری برچوق اعدادلر یازیله بیلیر، اعمال حسابیه‌ده اجرا قلنه بیلیر. برعددی تخته‌نك عرضانی برصره‌سنده یازه‌بیلمك ایچون ایسه طولانی خانه‌لرك هربرنده ۱ دن ۹ ه قدر اولان

[۱] وترتیم اثنا عشری‌ده ۱۱ احاد، صفرایله برابر ۱۲ رقم ایلور. برخانه صوك کی رقم صاغدن برنجی خانه‌ده‌کی اورقمك ۱۲ مثلنی افاده ایدر.
اوصورتده‌که: ۱۰ ۱۰۰ ۱۰۰۰ رقملری
۱۲ ۱۴۴ ۱۷۲۸ عددلرینه بدل اولور.

عددلری برشکل مخصوص ایله ترسیم ایله‌مك ایجاب ایدر . شمدی ۱ دن ۹ ه قدر اولان عددلر ایچون برشکل مخصوص اتخاذ ایدیله‌جك اولورسه مطلوب حاصل اوله‌جق. اووقت یوقاریده‌کی یتمش ایکی بیك آلتیوز قرق ایکی عددینی دامه تخته‌سنك عرضانی صره‌لرندن صاغدن برنجی خانه‌یه ایکی عددینه مخصوص اولان اشارت رقمیه‌یی ، ایکنجی خانه‌یه ٤ عددینك اشارتنی و الی آخره بوصورتله یازه‌رق مذکورعدد کاملاً افاده‌ایدلمش اولور. ایشته بوصورتله دامه تخته‌سی اوزرینه برقاچ عدد بردن آیری آیری یازیله‌بیلیر، و اعمال حسابیه اجرا ایدیله‌بیلیر.

بوترقیم‌ده طبیعی‌درکه موجود اولمیان مرتبه‌لر بوش براقیلیر. مثلا آلتیوز یدی‌عددی ـ که بونك عشرات‌مرتبه‌سنده برشی یوقدر ـ صاغدن برنجی خانه‌یه‌یدی‌عددینك رقمی یازیلیر، ایکنجی‌خانه‌بوش براقیلیر ، اوچنجی خانه‌یه آلتی عددینك اشارتی وضع اولنور. بوش قالان خانه‌یه صفرتعبیرایدیلیر ایدی‌که معناسی بوش وخالی دیمکدر، (اصفرت ـ البیوت) . صوکره‌لری ترقیم اعشاری اصولی (یعنی شمدیکی بزم استعمال ایتدیکمزاصول‌ترقیم) استعماله باشلاندیغی وقت بوش‌اولان خانه بوشلغنه اشارةً اوفق برحلقه (ریاضیون عربدن محمد خوارزمی‌نك وضع‌وایجادی) ایله اشغال ایدلدی‌که اصلنه تبعاً بو اشارته‌ده صفر نامی قالدی. کوریلیورکه ارقام تسعه اتخاذ و احداث اولندقدن ـ صوکره دامه تخته‌سی اوزرنده‌کی طریق ترقیمك حساب جدیدده مستعمل اولان طریق ترقیمه انقلابی وترقیسی صفرك ایجادینه موقوف ایدی . فقط صفر بولنمادقجه دامه یعنی آباکوس اصولنك محافظه‌سی ضروری ایدی .

اوروپاده بوئس آباکوسی [۱] دیه تعرف ایدن آلت حسابیه طبق تعریف ایتدیکمز وجه ایله دامه تخته‌سی کبی برشی ایدی . بوئس بونك خانه‌لرینك یوقاریسنه آحاد، عشرات، مآت، الوف خانه‌لرینه اشارت اولمق اوزره (I ، X ، C ، M E

[۱] بشنجی عصر میلادی روم ریاضیوننداندر.

حرفلرینی وضع ایله‌مش وبردن طقوزه‌قدر اولان عددلرایچونده آپیس (بوکلمه‌یه باق) دینن ارقام تسعه‌یی استعمال ایلمش‌که بونلری حقیقةً استعمال ایله‌مش ایسه ارقام عربیه‌دن اقتباس ایله‌دیکنه هیچ شبهه یوقدر . چونکه شکللرده‌کی مشابهت ظاهردر (ارقام ماده‌سنه باق).

(بوئس) ك و صوکره بوکا تقلیداً یاپیلان برنه‌لیوس وسائر ریاضیونك آباکوسلرنده ترقیم دامه تخته‌سی اصولنده اجرا ایدیلیر، اعمال حسابیه بوکونکی عملیاته موافق برصورتده یاپیلیر ایدی . یالکز تقسیم عملنده مقسوم، مقسوم علیهدن‌باشقه دیکر قاسملرینه تفریق ایدیله‌رك بونلر جمع ایدیلیر وبوطریق‌ایله مقسوم علیه استحصال اولنورایدی. قاموس ریاضیاتده شویله برنمونه ایراد اولنمشدر . مثلا ٦٧٢ عددینی ١٦ عددی اوزرینه تقسیم ایتمك ایچون اولا :

٦٧٢ = ٦٠٠ + ٧٢

و ٦٠٠ = ٢٠ × ٣٠

ویا ٦٠٠ = ١٦ × ٣٠ + ٤ × ٤٠

اولدیغنه عطف نظرله

٦٧٢ = ١٦ × ٢٠ + ٤ (× ٣٠ + ٧٢)

= ١٦ × ٣٠ + ١٩٢

اولدیغی وثانیاً عین ملاحظاته توفیقاً :

١٩٢ = ١٨٠ + ١٢

= ٢٠ × ٩ + ١٢

= ١٦ × ٩ + (٤ × ٩ + ١٢)

= ١٦ × ٩ + ٤٨

وثالثاً :

٤٨ = ٤٠ + ٨

= ٢٠ × ٢ + ٨

= ١٦ × ٢ + (٤ × ٢ + ٨)

= ١٦ × ٢ + ١٦

وآخرالامر :

١٦ = ١٦ × ١

بولندیغی وبووجهله مذکور ٦٧٢ عددینك ١٦ × ٣٠ ، ١٦ × ٧ ، ١٦ × ٢ ، ١٦ × ١ حاصل ضربلرینه افراز اولنه‌بیلدیکی کورلمکله وبو حاصل

حاصل ضربلرك ١٦ ايله تقسيملرندن چيقان خارج قسمتلر نظير، نظيره ٣٠،٩،٢،١ و مجموعلرى‌ده ٤٢ عددينه مساوى اولور.

اولوقلى آباكوس‌ده اشارات رقميه استعمال ايدلمز ايدى. هر اولوق صاغدن اعتباراً صره ايله احاد ، عشرات ، مأت ، الوف و الى آخره مراتبه دلالت ايدردى. فقط بردن طقوزه قدر اولان عددلر هر اولوقده‌كى يووارلقلرك عددى ايله (هر اولوقده ١٠ يووارلق وار ايدى) اشعار ايديلير ايدى. مثلا بويله بر آباكوسده درت يوز ايكى عددينى يازمق ايچون صاغدن برنجى اولوقه يوقاريدن آشاغه ايكى يووارلق چكيلير، ايكنجى اولوق بوش براقيلير ، اوچنجى اولوقه يوقاريدن ٤ يووارلق اينديريلير بوصورتله عدد مذكور افاده ايدلمش اولور ايدى.

توزلى آباكوسلرده بردن طقوزه قدر اولان عددلرك اشارات مخصوصه ايله ابرازى صورتنده اك زياده قابل استعمالدر . بونك اشارات رقميه قوللانيلان ديگر نوع آباكوسدن فرقى شوكه بو اشارتلر قوم اوزرينه رسم اولندقدن، عمليات بيتدكدن صوكره قوم دوزله‌نير ، درحال ديگر بر عمل حسابى اجراسنه باشلانه‌بيلير. اشارات قلم ايله يازيله‌جق اولورسه سيلوب قوروتمسى مشكلجه اولور . عربلرك حساب التخت والترابى توزلى آباق حسابى، وحساب التخت والميل ديدكلرى قلم ايله ياپيلان آباكوس حسابى اولملى‌در.

جزكيلر وتوزسز آباكوسلرده بدايةً يعنى اشارات رقميه استعمالندن مقدم طولانى ومراتبه دال اولان خطوط اوزرينه بيوجك قوم دانه‌لرى ويا بوكا مماثل اوفق شيلر وضع اولنه‌رق بردن طقوزه قدر اولان عددلر هر مرتبه‌ده بوصورتله افاده ايديلير ايدى.

چين‌ده معلوم اولان وبورادن عصر سابق اوائلنده اوروپايه انتقال ايدن تللى آباق (شكل ١٩) ده، ينه صاغدن اعتباراً هر تل بر مرتبه اتخاذ اولنمش ، وهر تله چكيريلن اون عدد يووارلق هر مرتبه‌نك احادينى يعنى بردن طقوزه قدر اولان عددينى ابرازه خدمت ايدر . بونده‌ده اعدادك ترقيمى طبق اولوقلى آباقده اولديغى كبى افاده ايديله‌جك عددك هر مرتبه‌سنده قاچ واحد وار ايسه آلتنده اومرتبه‌لره مقابل اولان تللردن اوقدر يووارلق آشاغه ايندريليلير. مثلا ١٩ نمره‌لى شكلده آلتك آلت طرفنده ٣٢٥٩٤٠٩ عددى يازلمشدر .

بوتللى آباكوس اخيراً اكمال وشكل وصورتى اصلاح ايديله‌رك اوروپاده مكاتب صبيانيه‌ده مبادىء علم حسابك تعليمنده استعمال ايدلمكده‌در نامنه‌ده محساب (Boulier-compteur) ديرلر . تللى آباكوس ايله اعمال حسابيه‌نك صورت اجراسى محساب ماده‌سنده تعريف وايضاح اولنمشدر.

آباكوسلرك انواعى حقنده ويرديكمز تفصيلاتدن آكلاشيليوركه بو آلتلرك جمله‌سى ايكى قاعده اوزرينه مؤسسدر: برى صاغدن صوله كيدلدكجه قيمتك هرمرتبه‌ده اونر كره بيومسى ، ديگرى بردن طقوزه قدر اولان آحادك وجه ابرازى.

آباكوسلرده مراتب اعداد طبله اوزرينه يوقاريدن آشاغى بربرينه موازى اوله‌رق جزيلن خطلر ايله ويا برچارچوبه داخلنه چكيريلن تللر ايله اشعار ايديلير. هرمرتبه‌نك آحادينى كوسترمك ايچون‌ده ايكى طريق اوله‌بيلير: يا يووارلق، چاقل طاشى كبى اشياى ماديه ، وياخود بردن طقوزه قدر آحاده دلالت ايده‌جك رقوم موضوعه ايشته آباكوسلرده نوعنه كوره آحادك بو ايكى صورت ابرازى‌ده تطبيق اولنمشدر . فقط طبيعى‌دركه آحاد ايچون اشياى ماديه استعمال ايدن آباكوسلر بدائى، اشارات قوللانانلر مؤخر ومكملدر . حتى بونلردن صفرك ايجاد واستعمالى ايله شمديكى ترقيم اعشارى اصولى بولنمشدر.

قرون وسطاده اوروپاده حساب عملى آباكوسى قواعدى ايله اجرا اولنديغى ايچون علم مذكوره‌ده آباكوس، آباقو (آباقوء پولدا باقو ماده‌سنه باق) نامى ويريلير و حساب مفتوح ايله مشغول اولان رياضيونه، جبريونه، خوارزميونه مقابل آباكيست دينير ايدى.

آباكوك — (Abacuc) — تاريخ دينى (حاباكوك
(Habacuc) مادەسنه باق .

آباليكت — (Abaliget) — جغرافيا (مجارستانده
فونفكيرخن (FunfKirchen) قومیته‌سی داخلنده
برقريه‌در. نفوسى ۷۰۰ (آلمان ومجار مختلط) .
بوراده قيا ايچنده اويولمش ، قدرتدن ياپلمش بر
كهف واردركه شهرتى پك زياده شايع‌در .
ينه بوقريه جوارنده برآب طبريه يعنى صويى
نوبتله آقار كسيلير برچشمه واردر .

آبال (Abal) — **ياخود آبالوس** —
(Abalus) — جغرافيا (بحر محيط شمالى‌ده كائن برجزيره‌نك اسم
قديمى‌در. طبيعيوندن، قدماى جغرافيوندن پلين
(Pline) ك روايتنه نظراً بوآطه‌ده كهربا اوقدر
مبذول ايمش‌كه آطه خلق بوجسمى محروقات يرينه
استعمال ايدرلر ايمش . بوآطه‌يه قديماً بازيليا
(Basilia) نامى‌ده ويريلير ايمش. بواسمك بالتيا
(Baltia) كلمه‌سنه مشابهتى نظر دقته آلنيرسه آبال
لفظى آباليتا، بالتيا تعبيرلرندن برينك محرفى اولمق
احتمالى وارد اوله بيلير. بوتقديره‌كوره آبال بالطق
دكزينك وياخود بودكزده كائن اولان آطه‌لردن
برينك نامى اولمق كركدر. جغرافيون قديمه آبال
آطه‌سنى شمديكى بورنهولم (Bornholme) جزيره‌
سى اولمق اوزره تصوير ايديورلر.

آبالاق — (Abalak) — جغرافيا (روسيه‌ده، سبريا طر.
فلرنده كائن بركوى‌در . ايرتيش چايى اوزرنده ،
وتوبولسق (Tobolsk) بلده‌سى جوارنده‌در.
نفوسى ۶۰۰ — بوراده آبالاتسكى (Aba-latski)
نام برمناسترده روسلرجه خوارقدن معدود اوله‌رق
حضرت مريمك برتصويرى موجود ايمش، بوسببله
قريهٔ مذكوره زيارتكاه اولمش‌در.

آباچيسكه‌تا — (Abalcisquéta) —
جغرافيا (اسپانياده كيپوز قوا (Quipuzcoa) ولايتنده آرالار (Aralar) طاغنك
شمال سفحى اوزرنده كائن برقصبه‌در . نفوسى
۶۷۲ . بوقصبه‌نك بروقت ثروت و معموريتنى
ايجاب ايدن باقرمعدنلرى عصر سابقك ابتداسندن
برى متروك‌در .

آباللون — (Aballon) — جغرافيا (بر شهر اسمى‌در.
آواللون (Avallon) مادەسنه باق.

آبان — تقويم (فرس قديم تقويمنده سكزنجى آيك اسمى‌در.
تقويم رومى‌ده تشرين اول آينه توافق ايدر ؛
تقويم فرسك وضع واتخاذى ملوك پيشداديانده
(جمشيد) ه عطف واسناد ايديلير. مع مافيه ايران
قديم‌ده بيوك شاهلر زماننده رأس تاريخى تجديد
ايله‌مك عادت ايدى. ايشته بواصوله مبنى‌دركه
نوبت حكومت آخر ملوك پيشداديان اولان يزد
جرد ابن شهريار كرى‌يه كلديكى وقت بوشاهك
تخت ايرانه قعودى مجدداً رأس تاريخ اتخاذ
اولندى. بوجهتله فرس قديم تقويمى يزد جرده
نسبتله تقويم يزدجردى ويا تاريخ يزدجردى ناميله
متعارف واشتهار ايتمش‌در. بناءً عليه آبان تاريخ
يزدجردى‌ده سكزنجى آيك اسمى اولمش اولور
آبان، ملوك سلجوقيه‌دن جلال الدين بن ملكشاه
ابن آلب آرسلانك زمان حكومتنده احداث اولنوب
بو پادشاهه اضافتله تاريخ جلالى ويا تاريخ ملكى
ديه معروف اولان تقويم‌ده ينه سنه‌نك سكزنجى
آينه ويريلن اسم‌در. چونكه تقويم جلالى‌ده رأس
تاريخ ورأس سنه تبديل اولنه‌رق آيلرك اسملرى
ايله صره‌سى تاريخ يزد جردى‌ده اولديغى كبى كما
فى الاول حفظ اولنمش ايدى (تاريخ جلالى ويا
ملكى مادەسنه باق).
كرك تقويم يزدجردى‌ده، كرك تقويم جلالى‌ده
معتاد اولديغى اوزره آبان كلمه‌سنك آخرينه آى
معناسنه اولان ماه كلمه‌سى الحاق واضافه ايديله‌رك
آبان يرينه اكثريا آبانماه ديرلر . ويكديكرندن
تفريق ايتمك اوزره برينه آبانماه يزد جردى او.
برينه آبانماه جلالى دينير .
ثانيا آبان تاريخ يزد جردى‌ده هرآيك اوننجى
كوننه‌ده اطلاق ايديلير. چونكه تقويم فرس قديم‌ده

آى هفته‌يه منقسم دكلدى. بونك ايچون بر آيده‌كى كونلرك هر برينك آيرى آيرى اسملرى وار ايدى (تقويم فرس ماده‌سنه باق).

آبان — اساطير { اساطير فارسيه‌ده صو اوزرينه‌مؤكل برفرشته آدى‌در. بوكلمه صو معناسنه اولان آب ايله حافظ معناسنه اولان (بان) كلمه‌سندن مركب اولمق اقتضا ايدر. حافظ ماء ديمك. (با) نك برى تخفيفاً حذف اولنمش. ماه آبانده وقوعبولان امور و مصالحك تمشيتنه مأمور اولان فرشته‌ده اساطير فارسيه‌ده آبان ديرلر ايمش (آبانكاه ماده‌سنه و برهانده آبان ماده‌سنه باق).

آبانكاه — اساطير فارسيه { اساطير فارسيه‌ده صو اوزرينه مؤكل اولان پرى‌نك، فرشتهك اسمى (برهان) . صو پريلرى، صو فرشته‌لرى، صو الهه‌لرى يالكز اساطير فارسيه‌يه مخصوص ومنحصر دكل‌در. هرقوم وملت‌ده باشقه باشقه صورتلرايله تصادف ايديلير. مثلا اسرائيل حكماسى عندنده عدن(Osin ou odine) نامى ويريلن پريلر كوللرك، نهرلرك، دكزلرك اعماقنده ساكن اولوب صولرك حفظ وحراستنه مأموردر. اسكى تركلرك صو آنالرى‌ده باشقه برشى دكل‌در. قديم يونانيلرك ناياد (nayades) لرى، روماليلرك صوالهه‌لرى‌ده بوقبيلدندر. (عدن، ناياد، آباربارە، صوآناسى ماده‌لرينه باق).

آبانماه { آبان ماده‌سنه باق.

آبانا — جغرافيا { آناطولى شاهانه‌ده و قره دكز ساحلنده كائن براسكله موقعى وقسطمونى ولايتى داخلنده‌سينوب لواسنه مضاف استفان‌قضاسى ملحقاتندن برناحيه‌در. اهاليسى على‌العموم فن ملاحت ايله مألوف اولد. قلرندن قايقجيلق و ماونه‌جيلق ايله تعيش ايدرلر.

آبانت — (Abantes) { اوبه يعنى آغريبوز آطه‌سنك قديم اهاليسى. ايليادادە ذكر وروايت اولنديغى‌اوزره بونلر تروو‌ا محاربه‌سنه اشتراك ايتمش‌در. مؤخراً فوكيده، أپير قطعه‌لرنده‌ده آبانتلر بولنمش‌در. آبانتلرك اصلى مجهول ودها دوغريسى مشكوكدر. فوكيده‌ده آبه (Abaé) شهرندن نشأت ايتدكلرينه بناءً اسملرينه ابانت ديمش‌در.

آبانتو — (Abanto) { اسپانياده، شمال طرفنده، بيسقاى (Biscay) ولايتنده كائن برقصبه اولوب بيلباو (Bilbao) نك ١٦ كيلومتره شمال غربنده، وال‌مەچه‌دا (Val mécéda) دائره‌سى داخلنده، كائن‌در. نفوسى ٧١٥٠ — . آبانتو قصبه‌سى بيلباو حوالئ صناعيه وتجاريه‌سندن معدوداولوب معموريت جديده‌سى اوجوارده غايت زنكين و مشهوراولان دميرمعدنلرينك ايشلدلمسى سايه‌سنده حاصل اولمشدر.

آباندو — (Abando) — جغرافيا { اسپانياده شمال جهتنده بيسقاى (Biscay) ولايتنده كائن برقصبه‌در. بيلباو (Bilbao) دائره‌سى وتوابعندن‌در. نفوسى ٤٠١٥ . آباندو قصبه‌سى معدنلرك و باخصوص دمير معدننك، وصنايع محليه‌نك اتساعى حسبيله يقين برزمانده كسب اهميت ايتمشدر. بوحوالى‌ده اره‌خانه‌لر، ماكنه، وماكنه قزغانلرى اعمالاتى، كاغد فابريقه‌لرى، پترول تصفيه‌خانه (مصفى) لرى طوغله وكره‌ميدفابريقه‌لرى موجود ومترقى‌در.

آبانقاى — (Abankay) — جغرافيا { امريقاده پەرو حكومتى داخلنده آپوريماس (Apurimas) دائره‌سنده كائن برولايتك اسمى وبوولايتك مقر اداره‌سى اولان شهرك نامى‌در. شهر مذكور آپوريماق (Apurimac) نهرينك برآياغى اوزرنده مبنى‌در. جوارنده شكر قاميشى كليتله يتشديريليركه باشليجه محصولاتندن معدوددر. آبانقاى شكرى پەرونك اك اعلا جنس شكرى صاييلير. آبانقاى ولايتنك نفوسى ١٨٦٠ تاريخنده ٢٥٠٠٠ تقدير اولنمش ايدى. آبانقاى شهرينك نفوسى ايسه

۱۲۰۰۰ در . ولایت داخلنده شکر قامیشندن باشقه قهوه محصولی ده شایان ذکردر . کوش معدنلری ده واردر . حیوان یتشدیرمك ملکنك باشلیجه اسباب ثروتندندر. تجارتی شکر، پاموق، توتون، قنه‌قنه، قهوه، قاقاو ماده‌لرینه منحصردر.
آبانسای شهری لینا (Lina) شهرندن کوزقو (Cuzco) شهرینه کیدن یولك اوزرنده و کوزقونك ۱۴۰ کیلو متره غربنده کائندر .

آبانقور — (Abancourt) {فرانسه‌ده شمال ولایتنده قامبره} (Cambray) قضاسنده بر ناحیه‌در . نفوسی ۵۵۰ . بوراده روما زماننده قالمه بعض رسوم عتیقه کوریلیر .

آبانقور — (Abancourt) — جغرافیا {فرانسه} ده اوواز (Oise) ده‌پارتماننك منتهای شمال غربنده کائن و بووه (Beauvai) آررونديسمانی داخلنده واقع بر ناحیه‌در. نفوسی ۶۰۰ . جوارنده روما وقتندن قالمه بر قدیم یول اثری مشاهده ایدیلیر.

آبانقور — (Abancourt) — تراجم {فرانسوا} ژان ویلیه‌من دابانقور (François-Jean Villemain d'Abancourt) فرانسزدر . ۱۷۴۵ تاریخنده پارسده طوغمش ، ۱۸۰۳ ده اوراده وفات ایتمشدر. ارباب ادبیاتدن وکتب و آثار جمعنه مراقلی بر ذات ایدی . بو جهتله وفاتنده مهم بر تیاترو رسائلی قوللکسیونی ترك ایتمشدر . کندیسنك ده افسانه (fables) یه و درامه متعلق آثاری وار ایسه‌ده ذکرلی شیلر دکلدر .

آبانقور — تراجم {Charles-Xavier-Joseph de Franqueville) شارل قساویه ژوزف دو فرانکویل دابانقور فرانسز امرای عسکریه سندندر. ۱۷۵۸ ده تولد ایتمش ، ۱۷۹۲ ده ترك حیات ایلمشدر. فرانسه قرالی اون آلتنجی لوئی زماننده حربیه نظارتنه قدر ارتقا ایلمشدی .

آبانو — (Abano) — تراجم {پیه‌ر - دا- بانو} (Pierre d'Abano) یاخود پیه‌ترو دابانو (Pietro d'Abano) طبیب وحکیم ومنجم بر ذاتدر. ۱۲۵۰ تاریخنده آبانوده تولد ایتمش، ۱۳۱۶ ده انکیزیسیون طرفندن محاکمه ایدلمك اوزره ایکن پادو (Padou) ده وفات ایتمشدر . مومی‌الیه رومجه‌یی استانبولده اوکرنمش وصوکره پادو دارالفنونه معلم اولمش ایدی . اوراده‌کی تدریسات طبیه‌سی پك پارلاقدر. عربلرك طب و فلسفه‌سنه و بالخاصه ابن الرشدك مسلکنه پك زیاده تقدیر خوان ایدی . طبه دائر اوچ اثر تألیف ایلمشدر . آبانونك پدری قونستانزو (Constanzo) نامنده بری اولوب او حوالی‌ده خدمت عدالت (Notariat) [۱] ایله اشتغال ایدر ایمش .

آبانو — (Abano) — جغرافیا {ایتالیاده پادو ولا-} یتنده کائن بر شهردر . جلد خسته‌لقلرینه غایت نافع اولان (میاه کرمابی) قابلیجه‌لری ایله مشتهردر. نفوسی ۳۸۸۲ . بوراده روما زماننده قالمه بقایای مبانی موجود در . بو شهر مورخ شهیر تیت لیو (Tite-Live) ك مسقط رأسیدر . سحربازلق تهمتیله ۱۶۱۲ تاریخنده اعدامه محکوم ایدیلن سالف الترجمه طبیب پیه‌ترو دابانو (Pietro d' Abano) کذلك بوشهرده دنیایه کلمشدر .

آبانیللا — (Abanilla) {اسپانیاده مورسی (Murcie) ولا-} یتنده کائن بر شهردر . اسکی و یکی قصبه ایکی‌یه آیرلمشدر . اسکی قصبه‌ده خراب اولمش بر قله (Chateau) واردر . شهرك نفوسی ۱۸۷۷ تاریخنده اجرا ایدیلن تحریر واحصایه نظراً ۵۶۲۰ راده‌سنده‌در . ایپك منسوجاتی واردر .

آب یاخود آب — (Abb) — موسیقی

بو حرفلر ایتالیانجه «Abbassamento «di mano اصطلاح موسیقیسندن مقتطعدر . (پیانو) و (ارغنون) ایچون یازیلان آلافرانغه پارچه‌لرك اجراسنده بعضاً صاغ وصول الارك چاپراز دوشمسی

[۱] ابن خلدونده بزم مقاولات محرری دیدیکمز مأموره عدول ، وبو خدمته عدالت تعبیر اولندیغی مضبوطدر .

اقتضا ایدرکه بویله محللرده تصادف ایدیلان حروف مذکوره هانکی اله عائد سطرك اوزرینه قونمش ایسه او الك دیکرینك آلتندن کچه‌جکنی ارائه ایدر . (آلز ـ Alz حرفلرینه باق) .

آبا — (Abba) — تراجم { اون ایکنجی عصرده اصول دین
نصارایه دائر نشر آثار ایدن مشهور بر مؤلفدر. پاپانك امور روحانیه و سلك رهابینه دائر اسطار ابتمش اولدیغی محرراتی تفسیر ایتمشدر .

آباتینی — Abbatini(Antonio-Maria) —
تراجم { قتولیك کلیسالرنده اوقونمغه مخصوص ادعیه بسته‌لمکله اشتهار ایتمش اساتذه‌دن
اولوب ١٥٩٥ سنه‌سنده تیفرنو (Tiferno) وبر روایته کوره قاستللو (Kastelio) ده طوغمش و ١٦٧٧ ده قاستللو شهرنده وفات ایتمشدر . ١٦٢٦ ده اولا (روما)نك سن ژان دو لاتران (St-Jean-de Latran) کلیساسی سر مغنیلکنه تعیین قلنمش و دها صکره‌لری دیکر کلیسالرده دخی بو خدمتی ایفا ایلمش ایدی . بك چوق ادعیه بسته‌له‌مش ایسه‌ده بونلرك پك آز برقسمی طبع اولنه‌بیلوب دیکرلری مغنیلکنده بولندیغی کلیسالرك کتبخانه‌لرنده قالەرق انتشار ایتمه‌مشدر. صاحب ترجمه ، دل مال ان بنه(Del male in bene) عنوانی آلتنده بر اوپرا دخی تنظیم ایدرك ١٦٥٤ تاریخنده رومادە صحنهٔ تماشایه وضع ایتدیرمش و ژزویت راهبلرندن کیرشهر (Kircher) نام عالمك (Musurgia) نامیله نشر ایتدیکی اثره معاونت تحریریه‌ده بولنمشدر .

آباسانتا — (Abbassanta) —
جغرافیا { قریه : ساردنیا آطه‌سنك قسم غربیسنده کائن ، قالیاری (Cagliari) ولایتنده،
عوریستانو (Oristano) دائره‌سنده داخلدر . نفوسی ١٤٠٠ .

آباقو — (Paul del Abbaco) — تاریخ
آباقو ماده‌سنه باق .

آباقومیت — (Abbacomite) — تراجم
آبیه ـ قونت ماده‌سنه باق .

آباقومیتا — (Abbacomitat) — جغرافیا
آباقومیت ماده‌سنه باق.

آبانس — (Abbans) — جغرافیا
قریه : فرانسه‌ده دوبس (Doubs) ولایتنده ، بزانسون (Besançon) سنجاغنده کائن‌در . زیر وبالا آبانس نامریله ایکی‌یه منقسم‌در .

آبانو — (Abbano-Bgnai) — جغرافیا
ناحیه : ایتالیاده وەنه‌دیه (Vénétie)حوالیسنده پادو (Padou) ولایتی دائره‌سنده کائن‌در . نفوسی ٣٤٤٠ .

آبلليتورا و آبللیمانتو — (Abbellitura و Abbellimento) — موسیقی { (« اشارات تزیینیه » جمله‌سنه باق) .

آبوت (جون ـ استه‌ونس قابوت)

— (John - Stevens - Cabot) Abbott —
تراجم { آمریقالی مشهور بر محرردر. ١٨٠٥ تاریخنده (برونسویق) ده طوغمش ،
١٨٧٧ ده وفات ایتمشدر . برادری ژاقوب (Jacob ـ یعقوب) ایله مشترکاً تراجم احواله دائر قراللر وقرالیچه‌لر(Les rois et les reines.) نامنده و تاریخ ناپولیون اول ، تاریخ فره‌دریك کبیر، تاریخ حرب آمریقا عنوانلی مصنفاتی واردر . جون آبوتك اصل همت وشهرتی محررلکدن زیاده تربیهٔ اطفالده سبق ایدن (Pédagogue) خدمتیدر . بوصفتله آمریقاده تربیهٔ عمومیه‌یه بیوك بیوك خدمتلر ایتمش‌در . جون آبوت آمریقاده ماساشوسه‌ت (Massachussette) حکومتی

داخلنده برقاچ قضا (Paroisse)ده خدمات دینیه‌ده بولنمش ایدی . بو قضالردن برنده برجمعیت امیه (Association maternelle) تشکیل ایدرك بو جمعیت حضورنده والده‌لرك تربیهٔ اولاده متعلق اولان وظائفنه دائر برقاچ قونفرانس ویرمش ایدی .

بو قونفرانسلر بر جلد کتاب تشکیل ایدرکه ایلك دفعه اوله‌رق ١٨٣٣ تاریخنده نشر اولندیغی وقت بتون جهانك انظار تقدیرینی جلب ایتمش ، تکمیل لسانلره حتی آسیا و آفریقانك بعض لغه‌لرینه بیله ترجمه ایدلمشدر . شهرت و اعتباری آفاق عالمه انتشار ایدن بو کتاب عالم پسند (-Mother athome) نامنده بر اثردرکه اخیراً لسانمزه ده (مادر)نامیله ترجمه ایدیله‌رك نشر اولنمش ، کتبخانهٔ عرفانمزه یادکار قلنمشدر . [١]

جون آبوت ، برمدت صوکرا برادری ژاقوب ـ که بوده غایت معتبر و مفید مکتب کتابلری یاز ـ مشدر ـ ایله متفقاً بو ستون ده بر مکتب کشاد ایتمشدر . بومکتب آز زمان ایچنده اصول جدیدهٔ انضباطیله کسب نام وشهرت ایتدی . مکتبك تکمیل نظامات و تعلیماتی شاکردلر طرفندن یاپلمش ، اجراسنه‌ده ینه آنلر مأمور ایدلمش ایدی . دها صوکرا جون آبوت ، ژاقوب ودیکر ایکی برادری ایله مشترکاً نویورق‌ده بیوك بر مقیاس اوزره اسپینله‌ر انستیتوت (Inspingler institute) نامیله برشرکت عرفانیه تأسیس ایله‌دی‌که نسوانك تحصیل ثانویه نائلیتلری حقنده‌کی ایلك تشبث ایشته بودر .

بالآخره جون آبوت‌ده ادبیات ذوق مربیلك مسلکنه غلبه ایتدی . مکتبك اداره‌سنی دیکر شریك وبرادرلرینه ترك ایدرك جون آبوت ایله ژاقوب ، بو ایکی بورلمز برادر عوام ناسه ، مکتبلره مخصوص آثار مفیده تألیف ونشرینه قویلدیلر . بو اثرلرك جمله‌سی رغبت عمومیه‌یه مظهر اولدی . آمریقاده معارف عمومیه‌نك ، مکاتبك ترقیاتی قسماً بو ایکی برادر والامثالك مساعی واقداماتنه مدیون شکراندر .

آبوت (ادون) — Abbott (Edvin) —

تراجم { انکلتره محررلرندن صاحب درایت بر آدمدر . ١٨٣٨ تاریخنده لوندره‌ده طوغمشدر . صره ایله اولا بیرمینغام‌ده معلم ، ثانیاً لوندره‌ده سیته مکتبنه مدیر ، دها صوکرا قامبریج دارالعلومنه معلم ، اوقسفورد دارالعلومنده پره‌دیقاتور یعنی واعظ اولمشدر . نام و اشتهارنه باعث اولان آثارندن : علم ادب شکسپیری (Grammaire shakspearienne) ، باقون ـ و ـ اسکس (Bacon et essex) ، لرسالة علی طبیعة المسیح (Sur la naturede Christe) شایان ذکردر .

آبوت آباد — (Abbotsabad) — جغرافیا

هندستانده پنجابده بر شهردر . هند انکلیزینك هزاره (Hazara) ولایتنده ، هند نهرینك کوچك بر آیاغی (Affluent) اوزرنده کائندر . پیشاورك ٢٩١ کیلو متره شرقی وشرق شمالنده ، لاهورك ٢٩ کیلو متره شمال و شمال غربنده‌در . نفوسی ٤٤٨٣ (١٨٧٢ تحریرنده) . — بو شهر یکی بنا اولنمشدر . اهالیسی اسلامدر و فوق العاده مترقی بر شهردر .

آبوت بروملەی ـ (Abbots Bromley) ـ

جغرافیا { قریه : بوکا (Pagets Bromley) ده دیرلر . انکلتره‌ده استافورد (Stafford) قونته‌سنده و استافورد شهرینك ١٠ میل ، لوندره‌نك ١٢٩ میل شرقنده ، شمندوفر خطی قربنده کائندر . نفوسی ١٦٤٠ — بوراده بیوك حیوانات بازارلری اولور .

آبوت بوری — (Abbotsbury) —

جغرافیا { قصبه : انکلتره‌ده دورسه‌تشیر (Dorsetshire) قونته‌سنده مانش دکزی کنارنده کائندر . نفوسی ١٠٦٥ . — بوراده اسقومری صیدی کلیتلی اولور . آثار

[١] جیب همایون کاتبی سعادتلو ادیب بك افندی حضرتلرینك کریمه‌لری خالده خانم افندی طرفندن ترجمه اولنمشدر .

عتیقه‌دن معسکر رومانی (Camp romain) ، قروملك [۱] لر ، واردر .

آبوت‌فور — (Abbots ford) — جغرافیا

محتشم برقله‌درکه رومان‌نویس‌شهیر والتر اسقوطك بنا کرده‌سی‌در . ۱۸۱۱ تاریخندن بری رومان نویسك سکناسی ایدی . بو جهتله اشتهار ایتمش‌در . اسقوچیاده ملروز (Melros) ، یدبورغ (Jedburgh) دیرلری جوارنده ، تود (Twed) چایی کنارنده (ادیمبورغ) ك ۴۵ کیلومتره جنوب شرقنده کائن‌در .

آبوت‌حال — (Abbotshall) — جغرافیا

ناحیه : اسقوچیاده فیف قونته‌سی داخلنده فورث (Forth) کورفزی ساحلنده‌کائن‌در . نفوسی ۵۷۳۵ . — مصاید ماهی (Pecheries) — بز اعمالاتی (Manufacture de toile) ، فانیله اعمالاتی .

آبوت‌لانغله‌ی — (Abbots-Langley) — جغرافیا

ناحیه : انکلتره‌ده هرتفورد (Hertford) قونته‌سی داخلنده ، غراند ژونقسیون (Grande jonction) یعنی التقای کبیر قنالی اوزرنده ، شمال ـ غرب شمندوفر خطی بوینده کائن‌در. نفوسی ۲۶۴۰ . — کاغدفابریقه‌لری. — بو ناحیه‌نك مضافات و توابعندن اولان بلمون (Belmont) پاپا دردنجی (آدریه‌ن)ك مسقط رأسی‌در.

آبون — (Abbon) — تراجم

فرانسزدر. عالم بر راهب ایدی . اخیراً فلوری سورلووار (Fleury-sur-Loire) دیرینه دیار اولدی [۲].

[۱] قروملك (Cromlech) بر کلمهٔ اجنبیه اولوب قدیم غول یعنی جلالقه قومنك زمانندن قالمه بعض آثار قدیمه‌یه اطلاق ایدیلیر : مرکزده جسیم و یوکسك بر طاشك اطرافنه دائره شکلنده بیوك بیوك طاش پارچه‌لری دیکلمش محللردر .

[۲] آبیه ماده‌سنه باق .

۹۴۵ تاریخنده اورله آنه (Orleanais) ده طوغمش، ۱۰۰۴ سنه‌سنده ره‌اول (Reoule)ده اتلاف اولنمش‌در .

فرانسه‌قرالی‌روبر (Robert) طرفندن‌سفارت سیاسیه ایله پاپا بشنجی غره‌غووار (Grégoire) نزدینه کوندرلمش‌ایدی. اوچ سندوس(Concile) یعنی مجمع دینی‌ده بولنمش‌در . آثاری ایچنده : پاپالرك ملخص تراجم احوالی(Abrégé de la vie-des papes)، قرال هوك وروبره خطاباً یازلمش رسالات نضالیه (Lettres apologétiques aux-rois Hugues et Robert)سی موجوددر. اکثر کلیسالرده اعزه‌دن عد ایدیلیر .

آبوت‌روبر — تراجم (Abbot Robert)

انکلیزدر . علمای متألهیندن‌ایدی. ۱۵۶۰ ده‌کیلدفورد(Guildford) ده طوغمش، ۱۶۱۷ده وفات ایتمشدر . انکلتره حکمداری برنجی ژاق‌صاحب ترجمه‌یی اوقسفورد دارالعلومنه معلم قرالی تعیین ایله‌مش ایدی . بر آرالق‌ده ژاقك بیعه‌دار (Chapelain) ی اولدی. براز صوکرا ۱۶۱۵ سنه‌سنده‌سالیسبوری اسقفی نصب اولندی . اك کزیده اثری « تقدم قوای ملوك » نام مؤلفه‌درکه بو اثرده مؤلف او عصرك جزویت پاپاسلرندن اولوب پاپانك قوهٔ جسمانیه (Pouvoir temporel) سی قراللرك قوهٔ حکومتی فوقنده اولدیغنی ادعا واثبات ایدن بالارمن (Bellarmain) و سوآره‌س (Suarès) نام معترضلره قارشی حقوق حکمدارانی محافظه و مدافعه ایتمشدر. سالیسبوری اسقفلکی کندیسنه بوخدمته مکافات‌اولمق اوزره قرال ژاق طرفندن احسان اولندی .

آبوت‌ژورژ — تراجم (Abbot George)

بالاده ترجمه‌سی یازیلان (آبوت) ك برادریدر . ۱۵۶۲ ده (کیلدفورد)ده‌طوغمش، ۱۶۳۳ده‌وفات‌ایتمشدر. آنغلیقان مذهبی متألهیندن اولوب انکلتره‌ده (قانتوربه‌ری Cantorbery) باش اسقفی ـ رئیس الاساقفه (archevêque) نصب اولنمش

ایدی. اختلافات دینیه‌نك منازعات سیاسیه‌یه انضمام ایلدیکی برزمانده خدمات جدیه‌سی ایله اشتهار ایتمش برذاتدر. انکلتره حکمداری برنجی ژاقك مومی الیه پك زیاده امنیت واعتمادی وار ایدی. بونك ایچون ژورژ آبوتی انکلتره واسقوچیا کلیسالرینك توحید وتألیفنه، انجیلی یکیدن انکلیزجه‌یه ترجمه‌یه مأمور ایتمش ایدی. ژورژ آبوت حسن تدبیر ودرایتی ایله بو خدمتلرده موفق اولدی. ژاق وفاتندن صوکرا خلفی برنجی شارل زماننده برمدت معزول ومنکوب قالدی ایسه‌ده بالآخره ینه مأموریتنه اعاده اولندی. آنجق اسکی اعتباریتی بوله‌مدی. (لود) [۱] ایله آره‌لرنده امور مذهبه عائد خیلی مباحثات و مناقشات جریان ایتمشدر. لود، کندیسنك دهشتلی برخصمی ایدی. بعض مورخلرك قولنجه (ژورژ آبوت)ك خرستیانلغی پاپالغی تحقیر وتزییف ایتمکدن عبارت ایمش.

آثارندن الك مشهورلری: تصویر کائنات (Description de l'univers) نام کتابلردر.

آبوت (شارل، لورد انته‌ردن) —

(Abbot Charles, lord Enterden) { تراجم { انکلتره رجال قوانینندن برذاتدر (۱۷۶۲ — ۱۸۳۲). تجارت بحریه قانونلرینه دائر غایت مهم براثر نشر ایتمشدر (لوندره ۱۸۰۲).

آبازیا — (Abbazia) — جغرافیا

آوستریا ـ مجارستانده، استریا (Istrie) ولایتنده بر موقف اقلیمی (station climaté-rique)در. فیومه کورفزی داخلنده کائن اولوب اقلیمنك، آب و هواسنك فوق‌العاده لطافت واطرادی حسبیله آدریاتیك سواحلنك الك ایشلك یری، زواری بول برموقعدر. یازین قیش زوار اکسیك اولماز.

مصارفی رومانیاقرالی شارل حضرتلری طرفندن ویریله‌رك وجوده کتیرلمش غایت کوزل برکزینتی یری واردر. ۱۸۹۰ سنه‌سنده ۱۱۹۲ خروات اهالیسی وار ایدی.

آبون — (Abbon) — تراجم { پارس ده‌سن ژرمن

ـ ده‌پره (Saint-Germain-des- Prés) مناسترنده راهب ایدی. ۸۵۰ ده طوغمش، ۹۲۳ ده وفات ایتمشدر. نورمانلر پارسی محاصره ایتدکلری وقت آبون محاصره‌ده بولنمش ایدی (۸۸۵ — ۸۸۷). غایت مغلق لاتنجه ابیات ایله بو محاصره‌نك صورت جریانتی یازمش درکه تاریخجه و ثائق مهمه‌دن معدود در. کیزو بواثری فرانسزجه‌یه ترجمه ایدرك کلیات تاریخیه‌سی میاننده نشر ایله‌مشدر.

آبوویل — (Abboville) — جغرافیا

فرانسه‌ده جزائر ولایتنده یکی تشکیل ایدلمش برقصبه‌در. مؤسسی اولان موسیو آبو (Abbo)یه نسبتله آبوویل تسمیه اولنمشدر. بانئ قصبه موسیو آبو، اول امرده فرانسه‌نك الپ ماریتیم (Alpes-Maritimes) ولایتندن ۶۵ عائله ایله کله‌رك قصبه‌نك اطراف و جوارلرنده توطن ایله‌مشدر. مذکور قصبه‌یه بووا ساقره (Bois-Sacré) یعنی مقدس قورو نامی‌ده ویریلیر.

آبه — (Abbé) — دینیات { فرانسزجه برکلمه‌در.

سریانیه‌ده اب یعنی بابا معناسنه اولان آب لفظندن مشتقدر. اوروپاده آبه‌ی (Abbaye) عنوانتی حائز اولان رجال مناسترلرینك رئیسلرینه اطلاق ایدیلیرکه لسانمزده مقابلی دیّار و یا دیرانی در (آبه‌ی ماده‌سنه باق).

فرنکلرك آبه‌سی ایله ترکلرك ابه‌سی بیننده‌ده برمناسبت و مرادفت اولسه کرك! چونکه لسانمزده‌ده بعض مقاملرده رئیس معناسنه اوله‌رق ابه کلمه‌سی مستعملدر. اویون ابه‌سی کبی. ذاتاً ترکجه کبی السنهٔ تورانیه‌دن اولان تاتارجه‌ده ابه پدر معناسنه‌در. سبریای جنوبی‌ده اسکی بر تاتار طائفه‌سنه دخی قدمنه، و سائر طوائف تاتاریه‌نك

[۱] انکلتره رجال دینیه وسیاسیه‌سندن اولوب برنجی شارل زماننده صاحب ترجمه ژورژ آبوتك یرینه قانتربوری اسقفی تعیین اولنمش و بعده باش وکالته نائل اولمش ایدی (محیطده بوماده‌یه باق).

اصلی بولنمسنه نظراً ابه لفظنه نسبتله اسم ویرلدیکی بعض اثرلرده منظورمز اولمشدر. خلاصه ترجمه‌ده بو معنایه‌ده کلیور . کلمه‌نك اصلی سامی‌میدر ؟ تورانی‌میدر؟ حلی لسانیاته عائد بر مسأله‌در. بز ظن ایدرزکه ایکی طاقك‌ده کندی اوز مالیدر .

آبه‌لرك انواعی واردر :

(١) دیار سالك (Abbé régulier) بونلر بهمه حال رهبان کروهندن انتخاب وتعیین ایدیلیر ، دیرك امور روحانیه و خصوصات جسمانیه‌سنی برلکده درعهده واداره ایدر، کندی اوجاغنك لباسنی اکتسا ایلر .

(٢) دیار بالمفاوضه (Abbé commanditaire) که بونلر رهبان صنفندن اولمایوب غیر کنیسیوندن ویا غیر سالکین [٢] اولان کنیسوندن انتخاب وتعیین ایدیلیر . دیرك یالکز امور جسمانیه‌سنی درعهده ایدرلر . امور روحانیه‌سنی پریوره یعنی باش مرابط ویا دیرانی‌یه (آبه‌ی ماده‌سنه باق) [٣] براقیرلر .

(٣) اوجاق باشی اولان دیارلر (Abbé chef d'ordre) درکه سر اوجاق (آبه ماده‌سنه باق) رتبه‌سنده اولان اذیارك رئیسلریدر .

(٤) موقت آبه‌لر (Abbé temporaire) که برمدت محدوده‌وموقته ایچون تعیین ایدیلیرایدی.

(٥) آبه ـ قونتلر (Abbéscompte) که قرال ودره‌بك خاندانلرندن مفاوضه طریقیله آبه‌ی یعنی دیر ضبط ایدن آبه‌لردر .

(٦) سرای آبه‌لری (Abbé de cour) که قرال سرایلرنده بیعه‌دارلق ایدن ؛ واکثریا خانداندن انتخاب اولنان آبه‌لردر .

(٧) عصالی وقلنسوه‌لی آبه‌لر (Abbé crossé-et mitré) که ، اسقف مقام و صلاحیتی حائز و اساقفه کبی عصا (Crosse) وقلنسوه (Mitre)یی حامل اولان آبه‌لردر .

[١] «والدیر خان للنصاری والجمع الدیار وصاحبه دیار او دیرانی»
[٢] (آبه‌ی) ماده‌سنه وتعلیقه‌لرینه باق . « کلیات ابی البقا »
[٣] آبه‌ی ماده‌سنده (١) نمره‌لی تعلیقه‌یه باق .

(٨) دیار صغیر (Abbéin minoribus) که هنوز مراتب صغراده [٤] بولنان کنیسیوندن اولوب بالمفاوضه آبه‌ی ضبط ایدن دیارلردرکه زادکان صنفنه مخصوصدر .

آبه کلمه‌سی ابتدالرده علم وفضیلتله بنام اولان ذوات محترمه‌یه اطلاق ایدیلیر ایدی . دردنجی عصرده ، سن آنتوان (Saint-Antoine) مناستر اوجاقلرنی یکیدن جانلاندیردیغی زمان ریاضت و عبادتلریله خلقك نظر توقیرینی دعوت ایدن متوحدلره (Solitaires) ده آبه نامی ویرلمکه باشلادی . فقط چوق کچمدی بو نام مناسترلرك رئیسی‌ومدیرلری اولان راهبلره تخصیص اولندی. او وقت مناستر رؤساسنه ایغومه‌ن(ایغومه‌نوس)، آرخیماندریت ده دیرلر ایدی . یونان لساننده اولان بو تعبیرلر شرق کلیساسنده حفظ و ابقا ایدلدی. غربده ایسه بوتعبیرلرمتروك‌اوله‌رق آنلرك یرینه (آبه) کلمه‌سی قائم اولدی. مع‌مافیه‌شرقده دخی بوتعبیر یالکز آبه‌ی نوعندن اولان مناسترلر رؤساسنه ، وبالخاصه سن‌به‌نووا اوجاغنه منسوب اولان دیرلر ایله (آبه‌ی ماده‌سنه باق) سالکین کشیشلر (Chanoines réguliers) ینك دیرلری رؤساسنه حصر اولنمشدر .

سن به‌نووا قانونی (Règle de Saint-Benoît) (آبه‌ی ماده‌سنه باق) آبه‌لره پك واسع قدرت وصلاحیت تأمین ایتمشدر : آبه راهبلری ایله مشاوره ایدر . فقط آنلرك رأیلرینی‌قبول‌واجرایه مجبور دکلدر . دیرك ادارهٔ روحانیه و نظامات جسمانیه‌سی منحصراً کندیسنه عائددر . راهبلری تعلیم ایدر ، خدمتلرینی تعیین ایلر ، احتیاجلرینی تسویه ایدر . دیر ایله‌خارج دیر بیننده‌واسطه‌در. انتخابی اولان آبه‌یلر (دیر ماده‌سنه باق) ده رئیسی بولندیغی دیرك راهبلری طرفندن انتخاب ایدیلیر . راهبلر عمومی بردن ووهلهٔ یکزبان اوله‌رق کندیلرینه رئیس انتخاب واعلان‌ایده‌جك اولورلر ایسه بو اصول انتخابه طریق وهلی تعبیر ایدیلیر . انتخاب نیابت طریقیله‌ده اجرا ایدیلیر .

[٤] آبه‌ی ماده‌سنده (١) نومره‌لی تعلیقه‌یه باق .

بو اصولده ایسه راهبلر ایچلرندن برقاچنی طرفلرندن وکیل تعیین ایدرك آبه‌یی بونلر انتخاب ایدرلر. بعضاً ده دیارا انتخابنده ورقهٔ خفیه (Scrutin sscret) اصولنه مراجعت ایدرلر. انتخاب اولنان آبه اوچ آی ظرفنده مأموریتی مناسترك تابع اولدیغی دائرهٔ روحانیه رئیسی یعنی اسقفی طرفندن تصدیق ایتدیرمکه مجبوردر. اساقفه‌نك تحت تبعیتندن آزاده اولان ممتاز مناسترلر (Exempts) (دیر ماده‌سنه باق) رئیسلرینك مأموریتلری اوجاق باشی اولان آبه طرفندن ویا پاپا جانبندن تصدیق ایدیلیر. حکومتلر مناسترلره رئیس تعیین ایلامك حقنی کندی اللرینه آلمق ایچون صرف مساعیدن کرو طورمدیلر. فرانسه‌ده، برنجی فرانسوا ایله پاپا اونجی لئون بیننده ۱۵۱۶ تاریخنده عقد ایدیلان قباله (اتفاقنامه Concordat) موجبنجه آبه‌لری تعیین ایتمك حق صورت مطلقه‌ده فرانسه قرالنه عائد اولدی. شو قدرکه آبه‌یی منسوب اولدیغی اوجاق رهبانلرندن انتخاب ایلامك مشروط ایدی. حق تعیینی حکمداره عائد اولان آبه‌لرك مأموریتلرینك پاپا طرفندن تصدیقنه حاجت یوق ایدی. بو آبه‌لره پاپا جانبندن بر تصرفنامه (lettre de provision) ویریلیردی. فقط اوجاق باشی اولان آبه‌لری انتخاب ایتمك حق ینه پاپانك النده قالمش ایدی. چونکه بوطاقم رؤسانك حکم وصلاحیتلری فرانسه قراللغنك حدودنی تجاوز ایدیور ایدی. موقت آبه‌لرك (Abbés temporaires) لرك انتخابی ده کذلك پاپانك حقوقی داخلنده ایدی. موقت آبه‌لر تعیین ایلامك اصولی مناستر رئیسلرینك قوت وصلاحیت عظیمه‌لرینی تحدید ایلامك ایچون اتخاذ اولنمش بر تدبیردر. چونکه بو حالده آبه‌لر برزمان موقت ایچون انتخاب ایدلدکلرندن اقتدارلرینی پك چوق مدت سوء استعمال ایده‌میه‌جکلری طبیعی ایدی. بعضاً مناسترك اداره‌سی مفاوضه (Commendite) طریقیله سلك رهباندن اولمایان بر آدمه‌ده تودیع اولنور ایدی. بوذات دیاره عائد اولان حقوق جسمانیه‌یه تماماً متصرف اولوب دیرك امور جسمانیه‌سنی اداره ایدر ایدی. فقط مفاوضه طریقیله مناستر ضبط ایدنلره اکثریا (کوستودینو) تعبیر ایدیلیر. وکیلار معرفتی ایله ادارهٔ مصلحت ایدرلردی. ابتدالرده آبه قسیس اولمیه‌بیلیردی. چونکه او وقتلر مناستر اهلنه رتب دینیه (Ordres sacrés) یی اسقف توجیه ایدر ایدی. لکن بشنجی عصرك نهایتندن صوکرا آبه‌لر تحت اداره‌لرنده بولنان راهبلره قص شعر [۱] (صاچ کسمه Tonsure) رسمنی اجرا ایلامکه و رتب صغرایی حتی بعضاً شماسلق (Sous diaconat) رتبه‌سنی بیله توجیهه مأذون اولدیلر. بو حالده آبه‌نك قسیس بولنماسی اوایماز ایدی. فی الحقیقه بشنجی عصردن صوکرا تکمیل آبه‌لر قسیس صفتنی اکتساب ایله‌دی. طقوزنجی عصرده روما سندوسی یعنی مجمع دینیسی بو اصولی قانونه ربط ایتدی.

آبه‌لر ابتدالری دیرلرینك بولندیغی دائرهٔ روحانیه (Diocèse) نك اسقفنه تابع ایدی. فقط آبه‌لر بو تبعیتدن قورتولمق ایچون تشبثاتدن، صرف مساعیدن خالی قالمادیلر. بوصورتله استحصال استقلال ایدن دیارلره ممتاز آبه (Abbé exempt) نامی ویریلیر ایدی.

ممتاز آبه‌لر امتیازلرینك حد و درجه‌سنه کوره ایکی قسم ایدی. برطاقمنك امتیازی واسع اولوب بونلرك حق قضالری هم اهل دیره یعنی رهبانلره، هم دیره مربوط اولان املاك واراضیده ساکن اولان اهالی غیر کنیسه‌یه (Population laïque) شامل ایدی. قسم دیکرینك امتیاز وحق قضالری یالکز دیرده ساکن اولان رهبانلره منحصر ایدی.

آبه‌لر تا ابتدادن بری کلیسا عالمنده نفوذ وحیثیت کسب ایتدیلر. آلتنجی عصرده آبه‌لردن بعضیلری اساقفه‌نك وکیل ونائبلری اوله‌رق مجامع دینیه‌ده اعضا صفتیله بولنمغه باشلادی. سکزنجی طلیطله (Tolède) مجمعنده قرارنامه‌لره کندی نام‌لرینه اعضا قویدیلرکه بو عادت بعدما عالم نصرانیتده

[۱] قاتولیك کلیساسنده معتبر اولان بر رسم دینیدرکه، سلك کنیسیویه‌نك یعنی پاپاز سلکنه کیرمك ایسته‌ین کیمسه‌نك صاچلرینك برقسمی (پسقپوس) طرفندن کسیله‌رك سلك مذکوره ادخالندن عبارتدر.

محافظه اولندی. تشریفات کنیسه‌ده آبه‌ اسقفدن
صوکرا کلیر . فقط ترانت مجمعی مجامع دینیه‌ده
مذاکره‌یه اشتراك ایتمك حقنی یالکز اوجاق رؤساسنه
(Général d'orbre) و بعض ممتاز آبه‌لره
تخصیص ایتدی .

فی الواقع آبه‌لرکده مراتب و مقاماتی واردر.
ممتاز آبه‌لر غیر ممتاز (Non exempts) اولانلرك
فوقنده‌در. ممتاز اولان آبه‌لر ایچنده‌ده بعضیلری
بر اهمیت مخصوصه‌یی حائزدر :

اوجاق رؤساسی سیتو (Citaux) ، قلونی
(Cluny)، مونز قاسن (Mont Cassin) مناسترلرینك
آبه‌لری بو قبیلدندر (دیر ماده‌سنه باق) .

قلونی و مونز قاسن آبه‌لری بر وقت آبه ده زابه
(Abbé des abbés) یعنی دیّار دیّاران . یاخود
اب الآباء عنوانی پایلاشه‌مدیلر. نهایت روما مجمعی
بو عنوانی جبل قاسینی آبه‌سنه تخصیص ایدرك
منافسه و منازعه‌یه خاتمه چکدی . قلونی آبه‌سی‌ده
سر دیّار (Archiabbé) عنوانی آلدی (دیر
ماده‌سنه باق) .

مجارستانده سن مارتن (Saint-Martin)
مناستری آبه‌سی دها اول بو عنوانی کندینه مال
ایتمش ایدی .

آبه‌لر دیرك جمعانیتی اعتباریله دره بکلك
مراتبنده‌ده عالی برمقام اشغال ایدرلردی. سوژه
(Suger) ماتیو (Mathieu de Vendôme) کبی
بعض آبه‌لرك موقع شخصیلرندن قطع نظر شوراسنی
اخطار ایده‌لم که سن ده‌نی (Saint-Denis)
آبه‌سی پارس پارلمنتوسنده ، قلونی آبه‌سی دیژون
(Dijon) پارلمنتوسنده اوتوررلر ایدی .

آلمانیاده سه‌کولا ر بزاسیون [١] دن اقدم
اون بر آبه برنس عنوانی ایله یاد ایدیلیردی .
و بونلردن اونی ایمپراطورلق مجالس توابنده
اوتورور ایدی .

قرون وسطانك اوائلنده غیر کنیسی اولان
پرنسلردن برطاقی کندیلرینی آبه انتخاب ایتدیرمکه
موفق اولمشلر ایدی. حتی بونلردن بعضیسی برقاچ
آبه‌یی بردن اداره ایدرلر ایدی . یعنی ایرادینی
آلیرلر ایدی . دیرك ادارهٔ روحانیه‌سی بر یوره
یعنی دیرانی‌یه براقلمش ایدی . فرانسه قراللری
(Abbés de saint-Martin de Tour) یعنی
سن مارتن ده‌تور دیاری عنوانی تاشیرلر ایدی .

آبه ـ قونت — (Abbé-compte)

راهبلر آبه‌ـقونت ویاخود آبه قومیت (Abbé
comite) عنوانی نفوذ صاحبی اولان بعض
پرنسلره ویریرلر ایدی‌که بونلر بالمفاوضه بر دیرك
آبه‌سی اوله‌رق او دیری تحت صیانت وحمایتلرینه
آلیرلر ایدی. ایشته فرانسه قراللرندن، خاندان
قرالی پرنسلرندن بعضیسی اوصورتله آبه‌عنوانی
احراز ایتمشلردر .

آبه‌س — (Abbesse) — رئیسات

آبه‌ی عنوانی حائز اولان قادین مناسترلرینك
رئیسه‌لرینه اوروپاده ویریلن اسمدر ، (آبه‌ی
ماده‌سنه باق) .

لسانمزده آبه‌یه دیار دیدیکمز کبی قاعدهٔ
تأنیثه توفیقاً آبه‌س‌ده دیاره نامنی ویره‌جکز .

دیاره‌لرك تعیین و تأسیسی دیارلرك نصب
واحداثلرندن مقدمدر . آبه‌سلر مقدما ریاستنده
بولندقلری دیرك راهبه‌لری طرفندن انتخاب
ایدیلیر ایدی. انتخابده ورقهٔ خفیه، واکثریت آرا
اصولی جاری ایدی . دیاره‌لك مقامنه دائما دیرك
اك اسکیلرندن وادارهٔ دیره اقتداری اولانلردن
بری انتخاب و تعیین اولنور ایدی . پاپا بیوك
غره‌غووار (Grégoire le Grand)، دیاره انتخاب
اولنمق ایچون آلتمش یاشنده بولنمق شرطنی وضع
ایتدی. پاپا دردنجی اینوسان (Innocent) ایسه
حد سنی اللی اوچه تنزیل ایتدی . نهایت ترانت
مجمعی ٤٠ یاشنی حد تعیین ایله‌دی. فرانسه‌ده بنات
(Abbayes de filles) مناسترلری بوحق انتخابی
چوق زمان محافظه ایتدیلر . چونکه بو آبه‌یلر
پاپا اونجی له‌اون (Léon) ایله فرانسه قرالی برنجی

[١] سه‌کولاریزاسیون برکنیسی‌یی غیر کنیسی یاپمق ویا
سالکی غیر سالك صنفنه الحاق ایلمك معامله‌سنه اطلاق ایدیلیر.

فرانسووا بيننده عقد ايديلن قباله (Concordat) يعنى موافقتنامه‌ده داخل دكل ايدى .

ديارەلر مناستركك امور روحانيه و خصوصات جسمانيه‌سنى اداره‌يه مأمور ايديلر ؛ ديارلر كبى ، دره‌بكلره مخصوص اولان حقوق حاكميتى‌ده اجرا ايدرلرايدى. لكن حكم روحانيلرى (Juridiction-spirituelle) يوق ايدى . امور روحانيه‌لرنده ديرك بولنديغى دائرهٔ دينيه‌نك اسقفنه تابع ايديلر. حائز اولدقلرى خصوصيت وامتيازات، نائل اولدقلرى واردات عظيمه ديارەلره اوروپا عالمنده بيوك ومهم برموقع تأمين ايديورايدى. بوجهتله بيوك عائله‌لر، پرنس وحتى حكمدارخاندانلرى قيزلرينه برديارەلك استحصال ايتمكى اعظم آمال ايدنمشلر ايدى .

فرانسه‌ده فونتن بلو (Fontainebleau) ديارەسى يالكز راهبه‌لركده رئيسى ايدى .

آبه‌قور — (Abbécourt) — جغرافيا

قريه : فرانسه‌ده ئه‌ن (Aisne) ولايتنده ، لاعون (Laon) سنجاغنده‌كائن‌در. نفوسى ۷۰۰ — شكر فابريقه‌سى واردر .

آبه‌قور — (Abbécourt) — جغرافيا

قريه : فرانسه عوواز (Oise) ولايتنده بووه (Beuvais) سنجاغنده، نوآى (Noaille) قضاسنده كائن‌در. نفوسى ٤٩٤ . — بوراده آثار قديمه‌دن پره‌مونتره اوجاغنك (Ordre de Pre-montré) بر وقتلر پك مشهور اولان ديرينك بقاياسى كورينيز . انكلتره‌نك قانتوربه‌رى اسقفى سن توما(Saint-Thoma)فرانسه‌ده بولنديغى مدتجه بومناستره‌ده اقامت ايتمش ايدى .

آبه‌قور — (Abbécourt) { قريه : فرانسه‌ده‌سن ئه‌عوواز (Seine-et-Oise) ولايتنده ورساى سنجاغنده پوواسى (Poissy) قضاسنده كائن‌در .

جغرافياى طبى.- بوكوى‌ده تركيباتنده حديد ومانزياداخل سولفاتلى، بيقاربوناتلى صووق‌معدن صولرى واردر . ايچلمكه صالح اولوب خفيفجه مسهل‌در. داء الخنزير خسته‌لغنه قارشو استعمال ايديلير .

آبه‌ما (لوئيز) — Abbema (Louise) —

رسام { فرانسه‌لى مصور برقادين‌در. ۱۸۵۵ده طوغمش‌در. قومدى فرانسز (Comédie-française) تياتروسنك مشهور برآقتريسى اولان لوئيز قونتا (Louise Contat) ايله ۱۷۹۱ ده فرانسه حربيه ناظرى بولنان قونت لوئى ده‌نار بونك اعقابندن‌در . مادمازل آبه‌ما ۱۸۷٤ سنه‌سى رسم سالوننده تشهير آثاره باشلادى . حذاقت و مهارتنك ازادكى (franchise) و تلونى ايله انظار دقتى جلب ايتدى. آثاربديعه‌سى ايچنده صورتلر (Portraits) ، تصويرات تزيينيه، صولى بويا رنكين چيچكلر، مه‌داليوزلر، آبتيزلر واردر.

آبه‌ندور — (Abbendore) — جغرافيا

پروسيه‌ده، ساقس (Saxe) ولايتنده، ماغدبورغ (Magdeburg) هالبرستاد (Halberstadt) دائره‌سنده ، اوستروك (Osterwick) ناحيه‌سنده برقريه‌در. آلله‌ر (Aller) نهرينك برآياغى اولان اوكه‌ر (Oker) چايى اوزرنده كائن‌در. برونشوايغ (Braunschweig) دن قرق كيلومتره مسافه‌ده‌در. نفوسى ۱۱۰۰ . — صنايع : كاغد فابريقه‌لرى زيوت كارخانه‌لرى (معاصر Huileries)، دميرخانه‌لرى (Forges) ى واردر.

آبه‌اوقوتا — (Abbéokouta) —

جغرافيا { كينهٔ شرقى‌ده (اسرا ساحلى) اوزرنده كائن بر شهردر. يوربا (Yourba) ياخود اكبا (Egba) حكومتى الكاسنده‌در . ساحل بحرده لاغوس بطيحه (Laguns) سنه جريان ايدن اوغون (Ogoun) چايى اوزرنده مبنى دروساحلدن تقريباً ۸۰ كيلومتره مسافه‌ده‌در. اليوم نفوسى ۱۲۰۰۰۰ . — ۱۸۲۵ تاريخنده اقليمى سالم برموقع‌ده، ۱٦۷ متره ارتفاعى اولان بر يايلا اوزرنده اسراى آبقه - يعنى فرارى اسرا طرفندن برملتجا اولمق اوزره قيالر آراسنده اوچ

مترو یوکسکلکنده بر طوپراق سپر ایله محاط اولدیغی حالده تأسیس اولنمشدر . بعده اطرافندن وبالخصوص اکبا امتندن بك چوق احرارده کلوب التحاق ایتدیلر. اخیراً بوشهر استقلالیت اداره‌سنی قسماً ضایع ایتدی. الیوم انکلتره حمایه‌سی تحتنده بولنان لاغوس(Lagos) مستملکه‌سنه ملحق‌در. اهالیسی الك زیاده فلاحت ایله اشتغال ایدر . معمافیه صنایعده‌ده فعال‌در. قاش فابریقه‌لری،صباغخانه‌لر (Teintureries)ی مبذول‌در .

آبه‌ویل — (Abbeville) — جغرافیا

شهر : فرانسه‌ده سوم (Somme) ولایتی داخلنده سنجاق مرکزی‌در. سوم نهرینك منصبنه ۱۶ کیلومتره قاله بر قاچ قوله آیریله‌رق اروا ایتدیکی منبت ومحصولدار بروادی‌ده ونهر مذکور اوزرنده کائن‌در. جنوب وغرب جهتلرنده برتنال ایله احاطه اولنمش در . پارسدن ۱۵۷ کیلومتره شمال شرقی‌ده‌در. آمیه‌ن (Amiens)دن بولونیا (Boulogne)یه کیدن شمندوفر خطی اوزرنده‌در. نفوسی ۱۹۸۵۰ — مقدما بر موقع مستحکم ایدی. شیمدی برصنایع وتجارت شهری‌در .

صنایع : چوخه،کلیم، سجاده، یلکن بزی ، کمی خلاطی ، اوترخت قطیفه‌سی اعمال ایدیلیر وچوراب، الدیون، تاکیه ، یلك ، کوملك ، دون کبی شیلر اوریلیر .

تجارت : بغدای، حبوبات دهنیه (graines-oléagineuses)، شراب، کثولیات. سیدر، یوك وپاموق قاشلری، چلینکیر ادواتی ، اخشاب .

لیمانی سوم نهری اوزرنده‌در . بو قیلرده ایکی متره قدر ارتفاع کسب ایدن مدجزر لیمانه سنه‌ده ۳۵۰ — ۴۰۰ راده‌سنده ۱۰۰دن ۱۵۰ طونیلاتولنه قدر کمی جلب ایدر . شهرك اهمیت تجاریه‌سنه مبنی بوراده روسیه، پروسیه، اسوج نوروج ، پورتغال ، فلمنك دولتلرینك قونسلوسلری بولنور .

مؤسسات علمیه : کتبخانهٔ عمومی (۲۲ بیك جلد کتابی واردر) آثار عتیقه و تاریخ طبیعی موزه‌سی، مکتب اعدادی(Collège communal).

تاریخچه : آبه‌ویل(Abbatis-villa) شهرینك یری ازمنهٔ رابعیه‌دن بری مسکون ایدی . روما دورنده آثار عمرانی کوریلیر . طقوزنجی عصر میلادیده آبه‌ویل کوچك بر قصبه اولوب سن ریکه (Saint-Riquer) مناسترینه تابع ایدی نامی‌ده بو مناسترك رئیسنه یعنی آبه‌یه نسبتله قالمش‌در .

صوکرا سوم نهری منصبنی مدافعه ایدن بر قلعه حالنه وضع اولندی وبالآخره (Ponthien) (پونتین)‌ك مرکزی اولدی. آبه‌ویل شاعر میللووا (Millevoye) ، مونژرویل ((Mongerville)‌ك، جغرافی سانسون (Sanson) ك ، آمیرال قوربه (Courbet) نك وطنی‌در . اوچنجی اهل صلیب (۱۱۹۰) تاریخنده بوشهرده قرارلشدیرلمش‌در.

۱۳۴۶ تاریخنده انکلیزلر ضبط ایتمش ایکن ۱۳۶۰ ده ینه فرانسه‌یه اعاده اولندی. ۱۷۶۶ تاریخنده بان (Bane) نامنده کنج بر سفیه (Insensé) بر آبدال دینی برشبهه اوزرینه دیری دیری آبه‌ویل‌ده احراق بالنار ایدلدی‌که شایان ذکر بر وقعهٔ مؤلمه‌در .

آبه‌ویل سنجاغی — (Arrondissment-d'Abbeville)

مرکز اداره‌سی آبه‌ویل شهری اولوب ۱۱ قضایی شاملدر . سنجاغك مجموع نفوسی ۴۱۱,۶۰۰ .

آبه‌ویل — (Abbeville) — جغرافیا

آمریقاده دول متحده‌ده جنوبی قارولین(Caro-line) حکومتنده . برقونته‌در. غرب جهتنه اصابت ایدر . شمالده سالودا (Saluda) جنوبده ساوانا (Savannah) نهرلری بیننده کائن‌در. بوایکنجی نهر مذکور قونته‌یی ژه‌اورژی(Georgie) حکومتندن فصل و تحدید ایدر . تقریباً ۲۷۶۴ کیلومتره مربعی وسعتنده‌در . نفوسی ۴۷,۰۰۰ تقریباً ایکی ثلثی آفریقا عرقندن‌در .

آبه‌ویل — (Abbeville) — جغرافیا

دول متحده‌ده جنوبی قارولین حکومتنده برشهردر. بو نامده‌کی قونته‌نك مرکز اداره‌سی‌در . ساوانا نهرینك شمالی آیاقلرندن بری اوزرنده کائن‌در. (جنوبی قارولین)ك مقر حکومتی اولان قولومبیا (Columbia) نك غربنده ، شمندوفر ایله ١٦٠ کیلومترو بعدنده‌در . آبه‌ویل‌ك ١٢ فرسخ جهتنده آلتون معدنلری واردر .

آبه‌ی — (Abbaye) — دینیات } اوروپاده برنوع اركك ویا قادین مناسترلرینه دیرلرکه بونلره مربوط و مخصوص اولان املاك و عقارك وارداتی عادتا تیمار طرزنده او مناسترلری اداره ایدن رئیسلره ویا رئیسه‌لره عائد اولور (آبه ماده‌سنه باق) .

خرستیانلغك ظهورینی متعاقب ایلك عصرلرنده حیات صوفیانه‌یه اوزه‌نن نصارا متعبدلری تنها جبللره ، ایصسز صحرالره چکیله‌رك بورالرده یالکز باشنه یاشارلر ، عبادته مواظبت ایدرلر ایدی . بونلره متوحد (Anéchorète) ، منزوی (Solitaire) ، تارك دنیا (Ermite) دینلدیکی کبی یونانجه وحده معناسنه اولان مونوس (Monos) کلمه‌سندن مشتق اوله‌رق (monies) ده تعبیر ایدیلیر ایدی که ایشته فرانسزجه (moine) کلمه‌سی بوندن مأخوذدر . بو مقامده عربجه راهب دیرلر . نته کم قاموسده راهب شویله تعریف ایدیلیور :

« راهب نصارا طائفه‌سنك پاپازلرینه اطلاق اولنورکه سلفده ناردن انقطاع و انزوا برله تعبد و تنسك سعی ومجاهده و ملازمت ایدرلر ایدی » .

راهب بحیرا کبی صوکرالری طاغلرده ، صحرالرده تك و تنها وحدت کزین انزوا اولان بو متعبدلر بو حیات وحدتی ترك ایدرك و یکدیکری ایله برلشه‌رك اشتراك معیشت عالمنه (Vie cénobitique) داخل بر نوع شرکت معاشیه تشکیل ایله‌دیلر . یعنی، برمنزله اجتماع ایدرك ینه خلقدن ، ناسدن منقطع اولمق شرطیله کندی بینلرنده متخذ ومرعی اولان اصول و آیین تحتنده یاشامغه باشلادیلر . او وقت متوحدینه مقابل بونلره‌ده مجتمعین (Cénobites) نامی ویرلمش ایدی که ایشته ، فرانسزلرك (Moine) وبزم راهب دیدیکمز پاپازلر ، کنیسیون اصل بونلردر. مجتمعین ویا رهبان کروهنك مجتمعاً و مشترکاً اقامت وبیتوتت ایتدکلری ، برقانون و آیین تحتنده یاشادقلری منزللره ، خانه‌لره (مناستر) یعنی دار الرهبان اطلاق اولندیغی کبی بو صورتله برمنزل داخلنده تشکیل ایله‌دکلری جمعیتلره ، شرکتلره‌ده رهبان اوجاقلری (Ordres-monastiques) نامی ویریلیر. (مناستر ، آیینه‌روز ماده‌لرینه باق) .

عربجه‌ده مووان (Moine)ه راهب دیندیکی کبی بونلرك تشکیل ایتدکلری اوجاقلره مناسترلره‌ده دیر تعبیر ایدیلیر. نته‌کم شاعرك آتی‌ده بیتندزده بو توجیه مستبان اولیور :

«لقد صار قلبي قابلاً كل صورة
فمرعى لغزلان ودیراً لرهبان»

جمعی ادیار کلیر . صاحب ورئیس دیره دخی دیار ویا ذیرانی دیرلر (آبه ماده‌سنه باق) .

فقط بز شیمدی ایضاح ایده‌جکمز وجه ایله دیر کلمه‌سی مناستر دکل آبه‌ی مقابلی اوله‌رق قبول و تخصیص ایلیه‌جکز . چونکه آبه‌ی ایله مناستر بیننده فرق واردر .

خرستیانلقده دار الرهبانلرك انواعی واردر . باشلیجه‌لری: مناستر ، قوواز (Couvent) ، آبه‌ی ، پریوره (Prieur) در .

مناستر برتعبیر متوسطدر. عین اصول وآیین تحتنده اداره ایدیلن رهبان اوجاقلرینك دارلرینه اطلاق ایدیلیر. آبه‌ی زیرده تشریح ایدیله‌جکی وجه ایله خصوصی برصنف مناستردرکه مطلقا بر آبه و یا آبه‌سك تحت اداره و اطاعتنده بولنیر. قوواز ایسه رهبان وغیر رهبان ، سالکین وغیر سالکین[١]

[١] معلوم درکه خرستیانلقده قیام مصالح دینه مؤکل اولان کوچك بیوك کافهٔ مأمورین روحانیه وخدام دینیه‌یه کنیسی ، کنیسیون ویا طعات (Ecclésiastique) تعبیر ایدیلیر . بونلر ایکی صنفه ، (Classe) و یا ایکی رتبه (Ordre) یه منقسمدر : رهکولیه ، سه‌کولیه . برنجی صنفدن اولان کنیسیون برمناستر داخلنده ، یشایان مناستر اصول وآیینته تابع اولانلردن عبارتدرکه رهابین بو کروهی تشکیل ایدر. ایکنجی صنف کنیسیون ایسه اصول ونظامات رهبانیه ایله مقید اولمایوب خارجده ، ناس ایچنده یاشارلر .

هر صنف دینیون (Religieux) ك تشكیل ایلدكلرى جمعیتلرك، اوجاقلرك سكناسى اولان داولره اطلاق ایدیلیر بر تعبیر كلى در. آبه‌ى بالخاصه، آلتنجى عصر میلادیده، راهب سن‌ به‌نووا (Saint-Bénoît) نك وضع ایله‌دیكى قانون و آیینى قبول وتطبیق ایدن و بو راهبك تا اووقت ایتالیاده قاسینى (Cassini) جبلى اوزرنده تأسیس ایلدیكى دار الرهباندن تشعب ایدن مناسترلردر. ذاتاً آبه‌ى نامى بو نوع مناسترلرك رئیسلرینه، مدیرلرینه ویریلن (آبه) كلمه‌سندن آلنمش‌در. (بو ماده‌یه باق). قوواز ایسه دیدیكمز كبى هر صنف دینیونك اوجاقلرینه تطبیق ایدیله‌بیلیر. مثلا فرانسزجه‌ده (Un couvent de franciscains) بر فرانسیسكن قووانى دینلدیكى حالده (Un monastère de franciscains)، بر فرانسیسكن مناسترى وياخود (Une abbaye de franciscains) بر فرانسیسكن آبه‌یى دیمك صحیح اولماز [١] بزم ارباب ترجمه بو فرقلرى نظر دقت واعتباره آلمیه‌رق بالعموم نصارا دین اوجاقلرى حقنده مناستر تعبیرینى استعمال ایدرلر. حالبوكه او فرقلر اساس ماده‌یه تعلق ایتدیكى جهتله هر وجهله نظر اعتباره شایان، و او تعبیرلرى آیرى آیرى كلمه‌لر ایله ترجمه ایتمك منافع لسانیه وسیاسیه مقتضاىدر. ایشته ممالك عثمانیه‌ده آبه‌ى موجود اولمادیغى حالده مناسترلر، قووانلر واردر.

بناءً علیه بز محیط المعارفده آبه‌ى مقابلى اوله‌رق ـ بوقاریده اخطار ایتدیكمز وجهله ـ دیر تعبیرینى قبول واستعمال ایله (قووان)ى صومعه ایله ترجمه ایده‌جكز. مناستر تعبیرى ایسه ذاتاً لسانمزده تقرر و تأنس ایتمش‌در.

آبه‌لرك انواعى واردر. اولا اساساً ایكى نوعه منقسم‌در.

(١) ادیار سالكیه ویا ادیار مسلوكه‌در. (Abbayes en règle) دركه بونلرك آبه‌سى یعنى دیارى مطلقا سالكین (Réguliers) دن و یا

اولكیلره سالكین، ایكنجیلره غیر سالكین دیورز. چونكه سلوك برجماعته و یا اوجاغه داخل اولوب عادت وآیینلرى اوزره عامل اولمق معناسنه‌ده كلیر (لغت عثمانیه)....

[١] یكى لاروس لغتنه باق.

رهابین‌دن اولمق ایجاب ایدر.

(٢) ادیار مفوضه (Abbayes en commandite) دركه بونلرك دیارى غیر سالكین (Séculiers) دن ویا غیر كنیسیوزدن برى اوله‌بیلیر (آبه ماده‌سنه باق).

حكمدارلر طرفندن تأسیس و وارداتى تأمین ایدیلن آبه‌ى‌لره ادیار قرالیه (Abbayes Royales)، رئیسى، كندى رهبانلرینى انتخاب ایله‌مك حقنى حائز اولان آبه‌ى‌لره‌ده ادیار انتخابیه (Abbayes-électives) تعبیر ایدیلیر. بر آبه‌ى كه بوندن دیكر آبه‌ى‌لر تولد وتشعب ایتمش‌در، بوكاده آنا دیر (Abbaye-mère) ویا سر اوجاق (Chef d'ordre) دیرلر.

آوروپاده آبه‌ى‌لرك قسم اعظمى بو صورتله یعنى بر آنا دیردن تشعب ایتمك طریقیله تشكل ایتمش‌در.

فرانسه‌ده الك اسكى آبه‌ى‌لر دردنجى عصر میلادیده تورس (Torus) اسقفى سن‌ مارتن (Saint-Martin) طرفندن تأسیس ایدیلن لیغوژه (Ligogé) ومارمونتیه (Marmontier) مناسترلرى ایله بشنجى عصرده آرل (Arles) اسقفى سن‌ هونوره (Saint-Honoré) نك تشكیل ایله‌دیكى له‌رنس (Lerns) دیرى‌در. فقط بونلر اصل آبه‌ى دكل عادى مناسترلردر. چونكه غربده آبه‌ى اصولنى تأسیس ایدن آلتنجى عصر میلادیده ایتالیاده قاسینى مناسترینى تشكیل ایله‌ین سن‌ به‌نووا (Saint-Bénoît) دركه مناسترلرك اصول اداره ومعیشت مشتركه‌لرینى تنظیم وتنسیق ایدن وكندى نامنه منسوب اولان قانون و آیینى وضع ایدن‌ده بودر.

یدنجى عصردن اعتباراً برطاقم مناسترلر بو وقته قدر مناسترلرده جارى وساده مراسم ریاضتدن عبارت اولان اسكى قاعده‌لرینى ترك ایدرك سن‌ به‌نووا آیینى (Règle de Saint-Bénoît) قبول ایتدیلر و بو صورتله آبه‌ى اولدیلر. طقوزنجى عصرده بو قانون مجبورى الاجرا اولدى. بونك

[١] كنیسى یعنى صفت روحانیه‌سى اولمایان خلقه تعبیر ایدیلركه فرانسزجه لایق (Laïque) مقابلى‌در.

اوزرینه آوروپاده آبه‌یلر عادتا سن‌بەنووا یعنی بنه‌دیکتین مؤسساتی عدادینه‌کچدی. ایشته‌بوراده مناستر ایله آبه‌یك بربرندن فرقی پك اعلا تظاهر ایدیور. رهبان ویا دینی اوجاقلرندن بنه‌دیکتین (Bénédictines) لردن باشقه بو اوجاقدن تفرق ایدن برناردن (Bernardins) لرك، و برده پره‌مونتره (Prémontrés) لرك مناسترلری‌ده آبه‌ی مرتبه‌سنده عد ایدیلیر. سالکین ویا رهابنه‌دن دیکر نصارا اوجاقلرینك دارلرینه بالخاصه مناستر، بو وبو صنف دارالرهبانلر ایله برابر، غیر سالکین‌دن اولوب‌ده حیات مشترکه تحتنده یاشایان نصارا جماعتلرینك، کنیسیون اوجاقلرینك مجتمعاً ساکن اولدقلری دارلره شامل اولمق اوزره صومعه (Couvent) تعبیر اولنور. ایشته‌بوراده آبه‌ی یعنی دیر ایله مناستر،وصومعه آبه‌ی یعنی دیر ایله مناستر و صومعه بیننده‌کی فرقلر پك صریح اوله‌رق کورینور. دارالرهبان انواعندن اولان پریوره (Prioré) ایسه بر آبه‌یه تابع و آنك تتمه و فرعی اولان مناستره دینیرکه بونی‌ده لسانمزده رباط ایله ترجمه و افاده ایده‌جکز. هرمعرف آیری‌برتعبیر استر. پریوره‌لرك رئیسلرینه فرانسزجه پریور (Prieur) دیرلر. بوکاده مرابط ویا دیرانی دیه‌جکز. چونکه دیردن ایکی‌صفت تشکیل اولنمش دیار، دیرانی. دیار کلمه‌سنده بناء مبالغه واردر. پریوره‌یه نسبتله اصل اولان دیرك رئیسنه دیار دیدیکمز کبی دیرك برفرعی اولان پریوره یعنی زاویه‌نك رئیسنه‌ده دیرانی دیه‌جکز. [۱]

اوروپاده الك اول تأسیس ایدیلن آبه‌ی ایتالیاده ناپولی‌جوارنده کائن اولان جبل قاسسینی (Mont-Cassini) اوزرنده ۵۲۹ تاریخنده سن‌بەنووا (Saint-Benoît) طرفندن تشکیل اولنان مناستردرکه اوروپاده‌کی آبه‌یلرك الك قدیم والك مشهوریدر. حالا موجوددر. حکمدارلره، پاپالره ملجأ و عزلتگاه اولمشدر. بو مناستر بنه‌دیکتین یعنی سن‌بەنووا اوجاغنك مهدظهوری‌در. بو اوجاق رهبانلری یعنی بنه‌دیکتینلر اوروپانك هرطرفنه انتشار ایده‌رك جهات مختلفه‌ده پك چوق آبه‌یلر تأسیس ایتمشلردر. بونلر ایچنده الك مشهورلری فرانسه‌ده قلونی (Cluny)، سیتو (Citeaux)، قلروو (Clairveaux)، مون‌قاسسینی (Mont-Cassini)، سن وان (St-Vanne)، سن‌مور (Saint-Maure) مناسترلری درکه فرانسه‌ده موجود اولان دیکر بنه‌دیکتین آبه‌یلری آنلره تابع و مربوط ایدی. آلمانیاده پروم (Prum)، راتیسبون (Ratisbonne)، فولده (Fulde)، الوانی (Elwany)، سالزبورغ (Salzbourg)، رایخه‌نائو (Reichenau) مناسترلری، انکلتره‌ده قانتوربه‌ری (Canthorbery)، یورق (York)، وستمنستر (Westminster)، سن آلبان (St-Alban) مناسترلری ایدی (بنه‌دیکتین، سن‌بەنووا ماده‌لری ایله ذکر اولنان آبه‌ی اسملرینه باق).

فرانسه‌ده‌کی آبه‌یلرك الك معروفلری قلونی وسیتو دیرلری ایدی. قلونی آبه‌یی ۹۱۰ تاریخنده تأسیس اولنمشدر. آنا دیر یاخود سر اوجاق (Chef d'ordre) ایدی. فرانسه‌ده بودیره ۱۷۷۰ ده ۶۰۰ تیمار (Bénéfice)، ۲۰۰۰ خانه مربوط وتابع ایدی. قلونی دیری ۱۷۹۰ ده طاغیدلمشدر. دیاری مدت مدیده «دیاردیاران» (Abbé des abbés) عنوانی حائز اولدی. لکن ۱۱۲۶ تاریخنده روما سندوسنك یعنی مجمعك برقراری اوزرینه بوعنوان جبل قاسسینی دیارینه ویرلدی. بونك اوزرینه قلونی آبه‌سی سردیار (Archi-abbé) عنوانی آلدی. طبیعی درکه قلونی دیرنده سن‌بەنووا آیینی جاری ایدی.

سیتو (Citeaux) دیری بوده سن‌بەنووا اوجاغندن تولد ایتمشدر. ۱۰۹۸ ده تأسیس اولندی. ۱۱۱۳ ده سن‌برنار (Saint-Bernard)

[۱] رهبان مناسترلرینه رباط و راهبلره مرابطده دیرلر. حلقه ربط قلب ایتمك ویا دیره و اصول دیره ربط نفس ایتمك ملابسه‌سنه مبنی‌در. لسان عوامده نصرانی‌خواهرلرینه (Sœurs) ویریلن مارابت نامی مرابطدن غلطدر. فقط بز رباطی – اصل دیره ارتباطی ملاحظه‌سی ایله – پریوره‌لره تخصیص ایلدك.

سیتو مناسترینی یکی باشدن احیا ایدرك بوراده کندی نامنه منسوب براوجاق (برناردن اوجاغی) احداث ایتدی . سیتو رهبانی آز زمان ایچنده پك‌زیاده تکثر ایده‌رك فرانسه‌ده درت آبه‌ی دها تأسیس ایتدیلر . سیتو مناسترینك بنات اربعه‌سی تسمیه ایدیلن بودرت دیردن کیت کیده پك‌چوق آبه‌ی‌لر نشأت ایتمش، اوروپانك جهات مختلفه‌سنه‌یایلمش‌در (سیتو و برناردن ماده‌لرینه‌باق).

رهبان اوجاقلرندن پره‌مونتره اوجاغنك‌ده مناسترلرینه آبه‌ی نامی‌ویریلیر. بواوجاق ۱۰۸۲ تاریخلرینه طوغری تأسیس اولنمش‌ایدی. شویله‌که سن نوربر (Saint-Norbert) نامنده بر پاپاز قدیماً موجود اولوب سائر صنوف رهبانیه کبی مناستر اصولی اوزره یاشایان سن اوغوستین (Saint-Augustine) اوجاغی کشیشلرینی (Chanoines) برقاعدها دائرۀ اتحاد وانتظامه جلب و ادخال ایده‌رك بونلردن یکی بر اوجاق تشکیل ایتمش ؛ وفرانسه‌ده کائن پره‌مونتره قریه‌سی قربنده بویکی اوجاغه مخصوص برآبه‌ی تأسیس ایله‌مش‌در . کرك اوجاغه وکرك دیره پره‌مونتره‌یه اضافتله نام ویرلمش‌در . پره‌مونتره دیری‌سر اوجاق ایدی. آلمانیاده، فرانسه‌ده پك چوق دیرلر آندن تشعب وتولد ایتمش‌در .

سن به‌نووا اوجاغی دیرلری برمدت مستقلاً وآرالرنده هیچ برمناسبت وتبعیت‌موجود اولمیه‌رق دوام ایتدی . هر دیر باشلی باشنه مستقل ایدی. سر اوجاق اولان‌دیره مربوط دکل ایدی. یالکز پریوره‌لر اداره‌لرنده مستقل‌اولمایوب فرعی‌بولندیغی دیره تابع ایدی . فقط اکثریا واقع اولدیغنه نظراً بر پریوره کسب اهمیت‌ایدرك آبه‌ی درجه‌سنه ارتقا ایدر ایدی. بوحالده منسوب اولدیغی دیرك تابعیت و اداره‌سندن آزاده اوله‌رق استقلالیته نائل اولور ایدی .

فرانسه‌ده کائن‌وسر اوجاق‌عنوانی حائز اولان قلونی و سیتو آبه‌ی‌لری فرانسه‌ده‌کی سن به‌نووا اوجاغی ادیارینی ادارۀ‌مشترکه آلتنه جمع ایتمك ، جمله‌سنی آنا دیره ربط ایتمك ایچون تدابیر اتخاذ ایتدی . هله قلونی دیری بوبابده چوق ایلری‌یه کیتدی. مقصدی‌فرانسه‌ده یالکز برآنا دیر یعنی قلونی دیرینی براقق ، دیکرآبه‌ی‌لری آنك‌تمات و توابعی حالنه کتیرمك ایدی. بو تدابیر میاننده پریوره‌لرك آبه‌ی درجه‌سنه ترفع ایتمسنی‌ده منع ایتدی. ادیارك‌جمله‌سی بو احداثاتی قبول ایتمدیلر. لکن بونلردن عنوانلرینی محافظه ایدنلر چوق سورمدی امتیازلرینی‌غائب‌ایتدیلر. چونکه بونلرك دیارلرینی قلونی سر دیّاری تعیین ایدیور ایدی. قلونی دیرندن تولد و تشعب ایدن ادیار ایچنده استقلالیتلرینی‌محافظه ایدنلر، اصول محدثه‌یی‌قبول ایتدکدن صوکرا برر تقریب ایله مستقل اوجاق حالنه کیردیلر .

قلونی‌آبه‌یی کبی‌کذلك سر اوجاق اولان سیتو دیری بو تشبثاتده او قدر ایلری‌کیتمدی. کندی زاده‌لری اولان آبه‌ی‌لر عنوانلرینی ، هویتلرینی محافظه ایتدیلر . سیتو دیّاری مذکور دیرلرك رئیسلرینی‌تعیین ایتمك حقنی اغتصاب ایتمدی. یالکز انتخابلرینی تصدیق ایله اکتفا ایله‌دی .

پره‌مونتره‌آبه‌یی‌که‌بوده‌آنلرکبی سر اوجاق‌در، کندندن تشعب‌ایدن دیکر آبه‌ی‌لره‌حائز رجحان ایدی. بوکشیش (Chanoine) دیرلرینك یکدیـ یکرینه نسبتله درجۀ اهمیتی‌ده قدم تأسسلرینه کوره ایدی. یکی تأسس ایدن بر دیر ایله بونك منشئی اولان آنا دیر بیننده روابط و مناسبات قویه‌موجود ایدی . آنا دیرك ریاست اداره‌سنده بولنان‌دیّار بودیردن تشعب ایدن یکی آبه‌یی‌تفتیش ایتمك ، آبه‌سنك انتخابنی تصدیق ایله‌مك حقنی حائز ایدی .

اصول موضوعه‌یه نظراً یکی بر آبه‌ی تشکل ایده‌بیلمك‌ایچون لااقل اون ایکی‌راهب ویاکشیشك حضور و وجودی مشروط ایدی .

هر آبه‌ی‌ده جهات آتیه موجود ایدی :

دیارکه آبه‌یك رئیس و مدیری‌در .

پریورکه انضباط داخلی‌یه مأمودر .

پره‌وو (Prévôt) ، دووایِن (Doyen) یعنی رهبان باشی‌که هر اون راهبه بر باش تعیین‌ایدیلیر

ایدی. ذاتاً دووانِ لاتنجه ده‌قان (Décan)دن
اون باشی معناسنه‌در .

بیعه امینی (Sacristain) که دیرك کلیساسنی
یعنی بیعه (Chapelle) سنی محافظه‌یه مأموردر.

پاپاز ویا بیعه‌دار(Aumonier) که دیرك کلیسا-
سنده اجرای عباداته ریاست ایدر .

تیمارجی (Inflrmier) که خسته‌لره باقار .

آنبار امینی (Cellerier) که دیرك ارزاق
و لوازمنی محافظه و تودیعه مأموردر .

مهماندار (Hospitalier) که دیره‌کلن مسافرلره
مهماندارلق ایدر .

ابتدالری اسقفلرك کندی دائرهٔ روحانیه‌لری
(Diocèse) لری داخلنده بولنان آبه‌ی‌لر اوزرنده
حق قضا وحق اجرالری‌وار ایدی. اساقفه‌دیارلرك
انتخابنه نظارت‌ایلرلر، حتی بعض‌احوالده بر دیاری
مناسترندن اخراج ایده‌بیلیرلر ایدی . لکن یدنجی
عصر میلادیدن اعتباراً دیرلر بو تبعیتدن آزاده
اولمغه باشلادیلر . باشلیجه ایکی سببده بو تشبثه
یاردم ایتدی . بری دیرلره مخصوص و موقوف
اولان املاك و اراضینك چوغالمسی ، وسعت‌کسب
ایتمسی دیکری یوقاریده بیان ایتدیکمز وجه ایله
ادیارك بر اوجاق‌دائره‌سنه جمع والحاق‌ماده‌سی‌در.
هر دیرك رهبانلری‌کندی مناسترلرینه عائد اولمق
اوزره ترلا آچمغه ، فلاحت ایتمکه کمال اشتیاق
وموفقیتله صارلمشلر ایدی . بو ایشلرده رهبانلره
معاونت‌ایتمك اوزره غیرکنیسی پك‌چوق آدملرده
قوللانیلیر ایدی . بر طرفدن‌ده اهل‌تعصب‌اولان
خرستیانلر آبه‌ی‌لره املاك وعقار وقف ایدیورلر
ایدی. بو جهتله دیرلرك املاك‌واراضیسی پك‌زیاده
آرتمش ایدی . بو املاك واراضینك برقسمی‌دیرك
بولندیغی محلدن پك اوزاق یرلرده کائن ایدی .
ایشته فرانسه‌ده‌کی سیتو (Citeaux) آبه‌یی
کندی باشنه سکز اون‌بیك چفتلکه مالك ایدی.
بو حالده املاك و تصرفاتی بر قاچ دائرهٔ روحانیه
(Diocèse) داخلنه منقسم اولان بر دیری بر
اسقفك امر و اطاعتنه ترك ایتمك بالطبع مشکل
اولدی . برده آیری آیری دوائر روحانیه داخلنده
بولنان ادیارك بر اوجاق اولان بر دیره ربط
و الحاقی عمومنك بر دیر مقامنه ارجاعی‌ده عین
نتیجه‌یی ایجاب ایتدی . ایشته یدنجی عصر
میلادیدن صوکرا اوروپاده کوریلن ادیار ممتازه
(Abbayes exemptes) او احوالك الجاآتنه بناءً
وجوده کلمشدر . ادیار ممتازه‌دن مقصد اسقفلرك
تحت حکم و قضالرنده بولنمیان ، دیارلری امور
اداره و قضائیه‌لرنده سربست و مستقل اولان
دیرلردر. ممتاز اولان آبه‌ی‌لرك دیارلری‌یالکز
دیر اهلنه دکل ، دیره مربوط اولان چفتلکارده
ساکن اولان اهالی اوزرینه‌ده حق قضالرینی
تشمیل ایدرلر ایدی . کرچه‌ممتاز اولان آبه‌ی‌لر
اساقفه‌نك هر درلو مداخلاتندن آزاده ایدیلر .
فقط حکومت سیاسیه بو درلو دیرلر اوزرینه النی
اوزاتدی. چونکه‌دیرلر برر ملك‌صاحبی، وملکلرنده
برر حاکم مقامی ایدی . او وقتك اصولنجه تیمار
صاحبی برر دره‌بکلك‌اولدی . بونك‌ایچون‌حکومت
بو آبه‌ی‌لری دره‌بکلك تکلیفاتیله مقید قیلدی .
شو یله‌که فرانسه‌ده ٨١٧ تاریخنده متقی لوئی
(Louis-le-Pieux) نك بر فرمانی ایله لیسته‌سی
تنظیم ایدیلن برطاقم آبه‌ی‌لر دره‌بکلکلر کبی‌ویرکو
ویرمکه ، عسکر ویرمکه مجبور ایدلدی . محاربه‌یه
عسکرینی سوق‌ایتمك‌ایچون دیارلر غیرکنیسیوندن
(باشی بوزوق) برینی باشبوغ تعیین ایدر ایدی‌که
بوکا آووئه (Avoué)نامی و یریلیردی . بو آدم
بعضاً دیره تابع اولان املاك و اراضیده ساکن
اهالی اوزرنده حاکملك وظیفه‌سنی‌ده ایفا ایدر
ایدی . نفوذندن استفاده ایدرك دیرك املاك
و اراضیسندن برقسمنی کندی‌عهدهٔ تصرفنه بجزیره
ضبط ایلر ایدی . بوده حکومتك ادیار اوزرینه
بر مداخله‌سی ، انفاذ حکمی دیمکدر .

حکومتك ادیار اوزرینه مداخله‌سنی ضامن
اولان تشبثاتك بریده آبه قونت (-Abbés
Comptes) لرك تأسیسی درکه بونلر اون برنجی
عصره قدر دوام ایتدیلر (آبه ، آبه‌قونت، آبه
قومیت ماده‌لرینه باق) . اخیراً آبه‌ی‌لره وضع
و تطبیق ایدیلن مفاوضه (Commandite)

اصولی ـ که بر دیرك اداره‌سنی غیر کنیسی بر آدمه، ویاخود غیر راهب بر کنیسی‌یه تفریق واحاله ایله‌مکدن عبارت ایدی ـ بوده حکومت ملکیه‌نك ادیاره بر تجاوزی صاییلیر .

ایلك زمانلرده راهبلر طبیعی کهفلرده ، آغاج داللرندن یاپلمش کابه‌لرده اوتورورلر ، بو فقیرانه مسکنلره قناعت ایلرلر ایدی. بعضاده روما دورندن قالمش اسکی بنالرده ، خانه‌لرده اختیار عزلت واقامت ایدرلر ایدی . مناستر اصولنك ترقیسی بالآخره دیر اتخاذ اولنمق اوزره ابنیهٔ جسیمه و خصوصیه انشاسنی ایجاب ایتدی . مناسترلرك انشاسنده انتخاب ایدیلن شکل عمومیت اوزره مربع و یا متوازی الاضلاعدر . سن غال (Saint-Galle) ك طقوزنجی عصرده غوزبر (Gozbert) مناستری ایچون تنظیم ایلدیکی مشهور پلانده، بو شکلده‌در . بردیر اقسام و دوائر مختلفه‌دن متشکلدر. اڭ زیاده تکلف ایله تزیین ایدیلن قسمی کلیساسی‌در. کلیسانك خارجنده حولی (Cloître) امتداد ایدرکه بوراسی بر صحن (Cours) غیر مسقف اولوب رهبانك کزنتی (Promenade) یری‌در . اطرافی دائراً مادار مسقف بردهلیز (Galerie couverte) ایله محاطدر . اکثر مناسترلرده راهبلرك حجره (Cellule) لری ، بودهلیزه آچیلیر. فقط بعض آبه‌یلرده کرح[۱] اصولی یوقدر. راهبلر یتاقخانه‌لرده یتارلر. دیّارلرك آیریجه بردائرهٔ اقامتی واردر. بعض دیرلرده ایکی حولی واردر. برینه کوچك حولی (Petit-cloître) دیرلرکه بوراده رهبانلر مکالمه‌یه مأذوندر تنفسخانه کلیسانك طرف مقابلنده مبنیدر. کتبخانه برنجی قاتده‌در .

دیرك دیکر دائره‌لری شونلردر : مطبخ، اکمك فرونی، آنبار، حمام، معلولخانه، اجزاخانه ، خدمه ، مسافر اوطه‌لری که بونلر بوابك سکناسنه یاقیندر .

مناسترلرده رهبانه مخصوص برده ملاقاتخانه (Parloire) واردر. ابنیه‌نك اطرافنده سبزه بوستانی (Verger)، بغچه‌لر بولنورکه بوبغچه‌لردن بری نباتات صیدلیه یتشدیرمکه مخصوصدر .

آبه‌یلر دره‌بکلك مراتبی صره‌سنده احراز موقع ایتدکدن صوکرا بونلره برر محکمه دائره‌سیله حبسخانه‌ده علاوه ایدلدی. بوندن باشقه اوزمانلرده اوروپا ممالکنده جاری اولان اغتشاشات دائمه آبه‌یلر ایچون وسائط تحفظیه اتخاذینی ایجاب ایتدیکندن مناستر بنالری خندقلی ویا خندقسز برر سور ایله تحکیم واحاطه ایدیلیر ایدی . اوروپاده بعض دیرلر واردرکه حقیقی برقلعه‌در .

(آبه‌ی)ه مقابل و مرادف اوله‌رق قبول ایتمش اولدیغمز دیر ایله دار کلمه‌سی بیننده لفظاً و معنا بیوك برمناسبت واردر. دیر داردن آلنمشدر. دارك تعریفنده کلیات ابی البقاده دینیلورکه :

« بیت : دهلیزی اولان مسقف واحددن عبارتدر .

« منزل : بر قاچ بیت ایله بر صحن مسقفدن عبارتدر .

« دار : بیوت ومنازلی و صحن غیر مسقفی اشتمال ایدن خانه‌لره اطلاق ایدیلیر .

« والدار دار وان زالت حوائطها
والبیت لیس بیت بعدما انهدما »

« خان: کوچك بیوك هر مسکنه شامل اولور، داردن، منزلدن اعمدر .

« حجره : بیتك نظیریدر، دیوار ایله محجور اولان ارضدن عبارتدر .

دیر: نصارا خانیدر. جمعی ادیار کلیر، صاحبی دیار ویا دیرانیدر. »

شو تعریفلردن استنباط ایدیله‌بیلیرکه دار ایله دیر بیننده‌کی مناسبت لفظیه، دیرك بناسی اعتباری ایله داره موافقتی نقطهٔ نظرندنده مؤیددر . چونکه یوقاری‌ده تفصیل ایتدیکمز وجه ایله بر دیرك بناسی بیوت ومنازلی، صحن مسقف وغیر مسقفی احتوا ایدن بر دار در .

آبه‌ی — Abbey (John) — تراجم

پارسده (اورغنون) اعمالیه شهرت قزانمش بر

[۱] مناسترلرده تك بر راهبك اقامت ایتدیکی حجره‌یه (کرح) دیرلر .

هنرورد. ۱۸۷۵ ده انكلتره‌نك نورتهامپتون
(Northampton) قونتلغی داخلنده ويلتون
(Whilton) شهرنده تولد ايتمشدر. ۱۸۲۷ ده
« سركئ ملی » ايچون مثلی نامسبوق بر طرزده
اعمال ايتديكی ارغنون ايله مؤخراً تويله‌ری
(Tuilleries) سرايی و (اوپرا) تياتروسی
ايچون يابديغی ارغنونلر جداً انافس معمولاتندن
معدود در . شايان تأسفدركه بو ارغنونلرك
ايكنجيسی ۱۸۳۰ ده قضا زده اولديغی كبی
اوچنجيسی‌ده ۱۸۷٤ سنه‌سی حريقنده اوپرا
تياتروسيله برابر طعمهٔ لهيب اولمقدن قورتيله‌
مامشدر .

آبه‌یْ — (L'Abbaye) — جغرافيا

فرانسه‌ده برخيلی يرلر قديم مؤسسات دينيه‌يه
اضافتله بونام ايله تسميه اولنمشدر. (آبه‌ی دينيات
ماده‌سنه باق) ناصيل كه انكلتره وآلمانيه‌ده ينه
بونسبته مبنی آبه‌ی (Abbey)، آبته‌ی (Abtei)
نامنی آلمش يرلر واردر. فرانسه‌ده آبه‌ی اسمنی
حائز اولان محللرك اسكی اهميتی قالمامشدر .
بوميانده بر درجه‌يه قدر ذكره شايان اولانلر
شارانت (Charente) ولايتنده قورون (-Cou
ronne) مضافاتندن آبه‌ی قريه‌سی (كه بوراده
بركاغد فابريقه‌سی واردر) ايله آرسی-سوراوب
(Arcis-sur-Aube) سنجاغی داخلنده آبه‌ی سو-
پلانسی (Abbaye-sous-Plancy) قريه‌سی واردر.
بوقريه اوب (Aube) نهری اوزرنده كائن اولوب
جوارنده قديم روما دورندن قالمش بقايای مبنی
كوريلير .

آبه‌یْ — (L'abbaye) — جغرافيا

اسويچره‌ده وو (Vaud) قضاسنده لا واله
(la Vallée) ناحيه‌سنده بيوك بر قريه‌دركه ژو
(Joux) كولنك منتهای شماليسنه طوغری شرق
ساحلی اوزرنده كائندر. بوراده‌كی اسكی آبه‌ی‌دن
كليسا ايله برقله قالمشدر. نفوسی ۱۲۲۰ —
تاندر (Tendre) جبلی (ارتفاع ۱٦۸۰)
قريه‌يه حاكمدر. بو قريه‌دن اوچ ربع مسافه‌ده
جهنم قازغانلری (Chaudières d'Enfer) دنيلن
عجيب مغاره‌لر واردر .

آبه‌یْ — (Abbey) — جغرافيا

اسقوچياده بر محلدر. نفوسی ۳٤٫٤۰۰ . كموز
ودمير معدنلری واردر . بوكله بيوك بريتانياده
برچوق يرلرك، شهرلرك ، قصبه‌لرك ، قريه‌لرك ،
كويلرك اسملرينه داخلدر .

آبه‌یْ اوبووا —(Abbaye-au-Bois)—

تاريخ { پارسده سه‌ور (Sèvres) سوقاغنده
كائن ، راهبه‌لر جمعيتی ايدی . ۱٦٦۷
تاريخنده ايدی‌كه فضائل عشره صومعه (Convent
des dix vertus) سی دينن نسوان مناستری
آبه‌ی اوبووا تسميه اولندی. بوصومعه‌ده راهبه‌لره
مخصوص اولان دائره‌نك خارجنده كبار عالی
نسوانه مأوی اولمق اوزره آيريجه بر نشيمنگاه
تفريق واتخاذ اولندی‌كه محنت زده اولان كبار
قادينلری بورايه التجا ايدرلر، معمافيه خارج ايله‌ده
مناسباتی قطع ايتمزلر ايدی. ينه كبار خلق ايچنه
كيدركليرلر ايدی . كبار نسوان ايچون بوراسی
بر نوع استراحت قلبيه يری ايدی. مادام رده‌قاميه
(Récamier) ۱۸۱٤ تاريخنده بودارعزلته چكلمش
ايدی‌كه او وقت بو خانه‌نك سالونلرينه قبول
اولنمق شرفی زمانك بتون مشاهير ونامدارانك
مغبوط ومشتاق ايدی . لامارتين ايلك تفكرات
(Premières méditations) نام اثرينی بوراده
اوقودی. شاتوبريان هنوز مكتب رحله‌لرينه
وداع ايدن ويقتور هوغويی بوراده شاعر مفلق
(شاعر داهی Poète de genie) اعلان ايتدی .
حاصلی فرانسه‌ده يتيشن بالجمله شهرهٔ ادبانك
رسم تعميد وتبريكلری هپ بوراده اجرا ايدلدی.

آبه‌یْ زندانی -(Prison de l'Abbaye)-

تاريخ { بوبنای قديمك تاريخ انشاسی بالصحه معلوم
دكلدر. معمافيه بعض مؤرخلر ۱۵۲۲
سنه‌سنه دوغری انشا اولنديغی يازيورلر ابتدالری
پارسده كائن سن ژرمن ده‌پره (-Saint-Germain

(des-Prés) ديرنه ملحق برسجن ايدى . مربع شكلده ، صوم يابيلى آلچق وباصيق بر بنادر صوكرالرى عسكرى حبسخانه‌سنه تحويل ايدلدى .

آبه‌ىْ حوْلْم — (Abbey-Holme) —

حولم كولترام (Holme Cultram) ماده‌سنه باق .

[ايرلانداده دخى آبه‌ى نامنده برچوق كوچك ناحيه‌لر واردركه ذكرندن صرف نظر اولندى .]

آبْبياته‌غراسسوْ — (Abbiategrasso) —

جغرافيا { ايتاليا ده ميلان ولايتنده وميلان شهرينك ٢٤ كيلومتره غرب وجنوب غربنده برشهر اولوب دائره مركزى‌در . تەسن (Tessin) نهرندن (ميلان)ه كيدن وسيرسفاينه قابل اولان برقنال اوزرنده كائن‌در . نفوسى ١٠٠٠٠ — كوزل كليسالرى ، مهم مؤسسات خيريه‌سى واردر .

آبياته كُوآززوْن — (Abbiate-Gu-azzone) —

جغرافيا { ايتاليا ده ، لومبارديا ده قوم (Come) ولايتنده ، وارەز (Varèse) دائره‌سنده برقريه‌در . ترادات (Tradate) قربنده كائن‌در . نفوسى ١٣٢٠ .

آبْت — (Thomas Abbt) — تراجم

آلمانيا حكماى ادباسندن‌در . اولم (Ulm) بلده‌سنده تولد ايتمش‌در (١٧٣٨ — ١٧٦٦) . آثار ادبيه‌سندن برى يدى سنه محاربا تنده آلمانلرك اعتلاى بسالتنه خدمت ايتمش‌در . ادبياتده ينه آلمانيا اساتذهٔ ادباسندن « لسينغ » ك مكتبنه ، فلسفه ده حكمت كلاميه‌يه منتسب ايدى .

آبْتابه — (Arrosoir) — زراعت ،

بغچوانلق { بستانلرده ، باغچه‌لرده صو طاشيمق ، نباتلرى صولامق ايچون اعمال و استعمال ايديلن برآلتدركه آتى‌ده تعريف ايدلديكى وجه ايله درلو درلو شكل وصورتلرى واردر .

بو آلته عربجه منضحه [١] و زراقه ، فارسى‌ده آبتابه ، تركجه‌ده صووارق ، ديرلر . طشره تركجه‌سنده چيقريق تعبير اولنديغنى عاصم افندى مرحوم قاموس ترجمه‌سنده يازيور .

فارسى‌ده آبتابه صو قابى معناسنه اوله‌رق « تابهٔ آب » دن يابلمش بركلمه‌دركه ترلا و باغچه صولامق ايچون استعمال ايديلن آلتـه تعبير وتخصيص اولنمش‌در . [يالكز « قوغه » ديمكله مقصد ادا ايدلمش اوله‌ميور . چونكه بو آلت يالكز قوغه‌دن عبارت دكلدر .]

صووارق وچيقريق تعبيرلرى لسانمزده وبالخاصه پايتخت لساننده زبانزد دكلدر . آبتابه كلمه‌سى ايسه تعريف ايتديكمز معنايه اوله‌رق لسانمزه كيرمش ، لغتنامه‌لرمزه كچمش اولديغندن ولسان فنك وضوح وتوسعه احتياجى ده انكار ايدله‌ميه‌جكندن « محيط المعارف » ده اصطلاحات فنيه‌دن اوله‌رق آبتابه كلمه‌سنى قبول ايتدك . بونكله برابر صووارق ده ترك ايتمدك . بوده محيطه كچه‌جك شوقدر كه دلالت ايتديكى معلومات محيطيه (آبتابه) ماده‌سنده ويريله‌جكدر .

قاموس مترجمى منضحه ويا منضخه‌يى تعريف ايتديكى صره‌ده « نفنجيلرك نفت ياغى ايچون قوللاندقلرى امزكلى قابه‌ده منضحه تعبير ايديلير » ديدكدن صوكره « حريق طلومبه‌سنه‌ده منضحه اطلاق ملايمدر » مطالعه‌سنى ايراد ايديور .

حريق طلومبه‌سنه دكل اما ، فقط باغچه صولامق ، آغاج ييقامق ايچون ايجاد واستعمال ايديلن طلومبه‌لى آبتابه‌لر (Arrosoir à pompe)ه منضحه اطلاق مناسب اولور . هله ماكنه‌لرده ادوات محتكه (Parties frottantes)نك يعنى دلك وتماس ايدن اقسام ماكنه‌نك قيزمسنى . يانمسنى منع

[١] منضحه = مكنسه وزننده زراقه معناسنه‌دركه اكين و آغاج و باغچـه صووارەجق آلتـه دينيركه باقردن وتونجدن اولور . باغچوانلرك تنكه‌دن كوز كوز سطللرى كبى . منضخه = مكنسه وزننده اسم آلتدر . زراقه‌يه دينيركه عامه نضاحه ديرلر . وزراقه زاى مضمومه وراى مشدده ايله باغچوانلرك باغچه صولادقلرى آلته دينيركه تنكه‌دن سوزكجى يكچورلمش ، قوغه اوله‌جقدر . «ترجمهٔ قاموس»

وتنقيص ايتمك ايچون قوللانيلان آلتلره اونامك تخصيصى پك موافقدر .

نباتاتك نشوونماسى ايچون صو پك لازم بر مادەدر . هر نسجۀ نباتيه تماماً ابتلال وانتقاع [١] ايدلمش، صو ايله املا اولنمش برسونكر پارچەسنه تشبيه ايديله‌بيلير . (مثلا بر پنجارك كوكى ١٠٠ده ٨٠ نسبتنده صويى حاوىدر) كه بو صويى نباتات كوكلرى واسطه‌سى ايله اك زياده يردن جذب وبلع ايدر .

نباتاته نشوونما بولمق، وظائف حياتيه‌لرينى اجرا ايله‌مك ايچون مقتضى اولان صو كافياً يرده بولنسه ايدى، ويا باران ايله اداره قابل اولسه ايدى نباتى صولامق ، ترلالرى ، باغچه‌لرى ايصلاتمق كلفتندن بالطبع آزاده قاليردق . حالبوكه طبيعت ارضيه‌ده اويله دكل ، يرك رطوبتى غير كافى؛ ايسته‌ديكمز آنده، ايسته‌ديكمز قدر، ايسته‌ديكمز يره ياغمور ياغديرمق ، كوكدن صو ايندیرمك ده قدرت بشريه‌نك تعلق ايتمديكى اموردن در . فقط ير اوزرنده ، زير زمينده بريكمش، طوپلانمش صولر، راكد طوران بركه‌لر، جريان ايدن نهرلر يوقمى؟ ايشته بويله زراعت ايچون بى فائده طوران ويا آقان صولردن ترلالرى، باغچه‌لرى مستفيد ايتمك ، نباتات و مزروعاتى صولامق طريقلرى كشف وايجاد اولنمشدر .

ترلالرى ، باغچه‌لرى ، بستانلرى ، والحاصل على العموم منابت ومزارعى صولامق ايكى صورتله جارى اوله‌بيلير :

صورت اولى — صويى — يره‌دن آلنيرسه آلنسين — خرقلر، جدوللر، قنوات واسطه‌سى ايله جلب وسوق ايدرك نباتاتك كوكلرينه ايصال ايله‌مك ؛

صورت ثانيه — برقاب واسطه‌سى ايله صويى بولنديغى يردن آله‌رق نباتاتك اوزرلرينه، كوكلرينه دوكمك، اكيلى يرلرك، طرحلرك اوزرينه سرپمك .

بو ايكى صورت سقيك اولكيسنه اروا (Irrigation)، ايكنجيسنه نضح (Arrosage) تعبير ايديلير . تركجه‌ده اولكى مقامده صولامق، ايكنجى معناده صووارمق دينير .

اسقاى نباتاتك ايكنجى صورتى كه نضح تعبير ايتدك، بو عمليۀ زراعيه‌نك اجراسى آبتابه ويا صووارق ديديكمز آلات اسقائيه ايله تأمين ايديلير.

آبتابه‌لر اساساً ايكى صنفه تفريق ايديلير : عادى آبتابه‌لر، طلومبه‌لى آبتابه‌لر .

١. عادى آبتابه‌لر . — عادى آبتابه‌لر كه من القديم معروف ومستعملدر. اساساً اوچ پارچه‌دن عبارتدر: (١) آلتك كوده‌سى كه صويى استيعاب ايدن اصل قاب بودر (آلتك قوغه‌سى) ؛ (٢) كوده‌نك آلت طرفنه اتصال وكوده‌سى ايله برزاويۀ حاده تشكيل ايدن بر بورو ياخود قول؛ (٣) بو بورونك اوجنه طاقيلان برپارچه كه آبدان ويا طاقم، طاقمه (Ajutage) خدمتنى ايفا ايدر .

آبتابه‌نك كوده‌سى مختلف شكلده اوله‌بيلير . اك منتخب ومستعمل شكلى اسطوانه ايله قاعده‌سى مستدير برشكل بيضيدر (رسملرينه باق). آبتابه‌نك استعمال ونقلنى تسهيل ايچون كوده‌يه برقولب طاقلمشدر . قولب ايى طوتلمق ، والى اينجتمه‌مك ايچون موافق صورتده ياپلمليدر (رسمله باق) . قوغه‌نك آغزى ، اثناى اسقاده اكلديكى وقت اوستندن صو دوكلمك ايچون، قپالى اولمالى، يالكز درونه صو قونه‌جق آچيق بر يرى بولنمليدر. بو آچيق ير ويا آغز قولب جهتنده براقلمالى كه موافق اولسون يعنى صولار ايكن قوغه اكيلديكى وقت ايچنده‌كى صو يالكز بوروسندن آقسين، قوغه‌نك اوستندن دوكلمسين (رسمله باق). قوغه‌نك جسامتنه كلنجه على العاده اون ليتره (رطل) يعنى نهايت سكز اوقه قدر صو استيعاب ايده‌بيلملى‌در. ارتفاعى‌ده ٣٥ — ٤٧ سانتيمتره‌يى تجاوز ايتمه‌مليدركه سهولتله استعمالى تأمين ايدلمش اولسون . قوغه‌نك شكلى بيضى ايسه قولبك قوغه‌نك قارنته (Panse) مربوط اولديغى نقطه ايله بورونك قارنه اتصال ايلديكى نقطه يعنى مأخذ ماء (كه بورويه صويك كيرديكى محل)

[١] ترطيب ايكى صورتله اولور : صو برشيئك سطحنده، يوزنده قاله‌رق درونته، اجزاى داخليه‌سنه نفوذ ايتمز ايسه بوكا ابتلال، وبالعكس نفوذ ايدرسه انتقاع تعبير ايديلير .

بیننده عرضی ۲۷ سانتیمتره اولمالی وقابك قاعدهٔ تحتانیه‌ده قطری ۲۲ وقاعدهٔ فوقانیه‌سنده ۱۶ سانتیمتره بولنمالیدر . ایشته باغچوان آبتابه‌لری (Arrosoirs des maraîchers) دینن بیوکجه قوغه‌لرك ابعادی بویله‌در .

آلتك بورروسی اسطوانه شکلنده اولوب قطری بش بچق سانتیمتره‌یی تجاوز ایتمز . بورونك ارتفاعی علی الاکثر کوده‌نك یعنی قوغه‌نك ارتفاعنه مساوی در ، بعضاً بو ارتفاعی آزچوق تجاوز ایدر (رسملره باق) . آبتابه‌نك بورروسی قوغه‌نك دیبنه یاقین بر یردن باشلاملیدر . اثنای استفاده قوغه اکلدیکی وقت قوتلی بر دفع ماء ویا بر فوران حاصل اوله‌بیلمك ایچون بو شرط لازمدر . زیرا حکمت طبیعیه قوانینی مقتضاسندندر که آبتابه‌لرده فورانك قوتی ، شدتی قوغه درونده‌کی صویك سویه‌سی ایله بورونك مبدئی یعنی مأخذ ماء بیننده‌کی فرق ارتفاعه تابعدر .

آبدان ویا طاقه کنجه آبتابه‌لرك طاقم ویا آبدانی آتیده بیان ایدیله‌جکی وجه ایله اجرا ایدیله‌جك سقیك نوع و صورتنه کوره مختلف شکلده اولور . ازجمله صو یاغمور کبی دانه دانه سرپیله‌جك ایسه طاقم ویا آبدان کوز کوز ، دلیکلی بر سطح محدبدن (سوزکج) عبارت اولور . شکل ۲۰

(شکل ۲۰)

یوق اکر صو ، فدان واغاج کوکلرینه ویرلدیکی اوزره ایپ کبی دوکیله‌جك ایسه آبدان ویا طاقم عادتا امزیك کبی آغزی طار بر قیصه بورودن عبارت اولوب قوغه‌نك بورروسنه طاقیله‌رق علاوه ایدیلیر . بعضاده صویی دمت و چادر کبی یایمق ، ویا ایکی طرفه اوزاتمق اقتضا ایدر که بونك ایچونده آیریجه آبدانلر احداث اولنمشدر .

آبدانلر قوغه‌نك بورروسی اوزرینه طاقیله‌بیلمك ایچون طبیعیدر که بونلرك‌ده بورولرینك قطری قوغه بورروسنك قطرینه (۱۶ سانتیمتره) مساوی اولمق اقتضا ایدر . دلیکلی آبدانك بورروسی یوقاری طرفده خونی کبی آچیله‌رق بر سطح محدب ایله منتهی اولور که دلیکلر صره صره بو سطحه آچیلمشدر . سطح محدبك سهم انحناسی (Flèche de courbure) ۳ سانتیمتره‌در . بو نوع آبدانه بالخاصه سوزك (Pomme d'arrosoir) دیرلر . سوزکده علی العاده یدی صره دلیك واردر . الك بیوك صره‌ده‌کی دلیکلرك عددی ۸۰ در . دیکر صره‌لرك دلیکلری‌ده عدداً او نسبتده‌در . دلیکلرك قطری ۲ میلیمتره‌در . فقط بعضاً دلیك صره‌لرینك عددی تنزیل و دلیکلرك قطرلری‌ده تنقیص ایدیلیر . الك بیوك دلیك صره‌سیله سطح محدبك محیطی بیننده دلیکسز بر آز بر یر براقیلیر . کذلك مرکزده‌ده دلیك آچیلمز . بونك سببی آبداندن صو جریان ایدرکن پك زیاده یان و اکری آقماسی ، دلیکلردن فوران ایدن خیوط مائیه‌نك تشکیل ایتدیکی دائرهٔ مائك یعنی صو چادرینك دها قوتلی اولمسی ایچوندر .

امزیکلی آبتابه‌لر (Arrosoir à goulot) یعنی بورروسنه سوزك یرینه امزیك کبی آغزی طار بر کوچك بورو طاقیلان آبتابه‌لر صاقسیلرینه ویا یاپراقلرینه واطرافنده‌کی نباتاته طوقنمیه‌رق آغاجلرك ، نباتلرك دیبلرینه صو ویرمك ایچوندر .

بعضاً بو نوع آبتابه‌ده امزیکك یعنی بورونك آغزینه دلیکلی بر نوع طاقه علاوه ایدیلیر که بونك سوزاخنك اوکنده باقردن معمول کوچك دیل شکلنده بر لوحه‌جك موضوعدر . (شکل ۲۱) بو ترتیبك فائده‌سی اودر که آبتابه اکلدیکی وقت بورونك آغزندن فوران ایدن صو اوکده‌کی لوحهٔ حائله چارپه‌رق قیریلیر ، ایکی طرفه طاغیلیر . بو صورتله صودن بر صفحهٔ مستطیلیه حاصل اولور . بو طاقه ویا آبدانه کاسر فوران (brise-jet) نامی ویریلیر که موجدی اولان راوه‌نو (Raveneau) یه نسبت ایدیلیر . سوزك دیدیکمز آبدان ایله (کاسر فوران)

تسمیه ایلدیکمز راوه‌نو آبدانی بیننده‌کی فرق شودرکه سوزکاك ویردیکی حزمهٔ مائیه برمحل مستدیری احاطه ایدر، حالبوکه راوه‌نو آبدانك صویی برسماط مائی تشکیل ایدر، یعنی برمکان مستطیلی‌یی اسقا ایلر .

عادی آبتابه‌لرك مرکب اولدیغی اقسام واجزایی تعریف وهر برقسمك اوصاف خصوصیه‌سنی تشریح ایتدك. شیمدی عادی آبتابه‌لرك انواعنی بیان ایده‌لم :

آبتابه‌لر قوغه‌نك شکلنه کوره اولا اسطوانی وبیضی نوعلرینه آیریلیر . ثانیا باغچه ، بستان ، قشلاق صولامغه مخصوص اولمق اوزره‌ده آبتا. به‌لرك نوعلری واردر . حولی صولامق ایچون استعمال ایدیلیر بردرلوسی واردرکه بالخاصه سطل تعبیر ایدیلیر. بوندن و حولی ، سوقاق ، میدان صولامق ایچون قوللانیلان و فرانسزجه‌ده ینه آروزوار (Arrosoir) نامی ویریلن آلتلردن دیکر بر ماده‌ده بحث ایدیله‌جکدر ، (مسقات ومرشه ماده‌لرینه باق) .

آبتابه‌لرك اصل تصنیفی آبدانلرینه نظراً‌در . بو جهتله آبتابه‌لر بروجه آتی انواعه منقسمدر:

(١) سوزکلی آبتابه‌لر ؛
(٢) امزیکلی آبتابه‌لر ؛
(٣) کاسر فورنلی آبتابه‌لر .

سوزکلی آبتابه‌لر بالخاصه چیچك، سبزه صولامق ایچون استعمال ایدیلیر، آقتدیغی صو برسطح دائروی تشکیل ایدر . بو آبتابه‌لر ایله باغچه وبستان صولارکن آلت اوته‌یه بری‌یه سرعت ایله کزدیرلملی درکه فورانك تأثیریله یرده چوقورلر پیدا اولماسین ، طوپراقده قبارتیلر حصوله کلمسین .

امزیکلی آبتابه‌لر بر نقطه‌یه دفعهٔ واحده‌ده (En un seul jet)ده زیاده صو ویرمك ایچون مساعددر . صاقسیلری صو وارمق ، وآغاج دیبلرینه صو ویرمك ایچون فائده‌لیدر .

کاسر فوران وپاشاره‌لی آبتابه‌لر هروجه ایله قابل استعمالدر . بو نوع آبتابه‌لرده قوغه‌یه ویریله‌جك وضعیته کوره سماط مائینك اتساعی آرزو اولندیغی درجه تزیید وتنقیص ایدیله‌بیلیر . حتی سماط ماء (Nappe d'eau) اوقدر کوچیلتدریله‌بیلیر که بو آبتابه ایله برساقسیده دیکیلی اولان نباتك دیبنه، کوکنه صو ویرمك ممکن اولور . بونك ایچون آبتابه‌نك بوروسنی پك آز اکمك کفایت ایدر . بورو نه‌قدر اکیلیرسه سماط ماءك سطحی او قدر آرتار، ایکی متره‌یه قدر توسع ایدر . حتی طولاً دها زیاده مسافه‌یه واره‌بیلیر . ایشته بونك بر فائده‌سی‌ده باغچه‌لرده ، بستانلرده اکیلی دیکیلی اولان تخته‌لر (plates-bandes) ه ، طرحلر (Corbeilles) ه صو ویرمك ایچون بورالرینی باصوب چیکنمکده‌ده محل قالماز .

عادی آبتابه‌لردن امزیکلی آبتابه‌نك بر محذوری واردرکه اجرا ایدیلن صو یری چقورلاتما. مق ایچون، باغچوان صو ویرر ایکن زیاده‌جه اکلمکه مجبور اولور، بوده کندیسنی پك یورار.

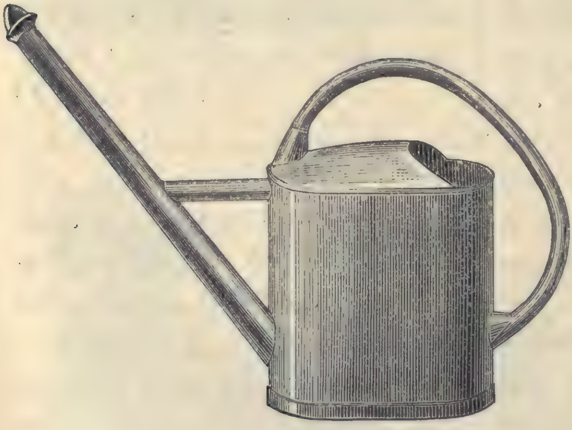

(شکل ٢١)

بومهم محذورك اوکنی آلمق ایچون لیریسون (Lyrisson) نامنده بری ترتیب آتی وجهله برآبتابه ایجاد ایلمشدر :

لیریسونك بو آبتابه‌سی شکل(٢٢)ده تصویر اولنمشدر . ا قوغه‌نك قولپی، ب صو قونیله‌جق فتحه، س بورو یاخود امزیك، د آلت ایشلدیکی وقت صوفشقیره‌جق آغزی، ع برقبضه‌ویا ممسك که

بورادن طوتیله‌رق آلت ایلری‌یه کری‌یه میل ایتدیریلیر، ف غایت قیصه و کوچك بوروکه بوکا ف ص بوروسی طاقیلمش‌در، بو بورو دخی ص نقطه‌سنده آشاغی‌یه دوغری قوریلمش‌در . بورونك ص نقطه‌سنه مشین ویا بزدن معمول بر خرطوم کچیرلمش‌درکه بونك‌ده نهایت نقطه‌سنه یعنی آغزینه ج جهاز مخصوصی قونمش‌در . خرطوم ویا ماربوجك آغزنده‌کی جهازك ایجابنده مانطار ویاساثر برطپه ایله سدی وجریانك قطعی ممکن اولور. بوکا اکثریا قوغه‌نك ایچنده صو بولنوب‌ده آلت استعمال ایدلدیکی زمان لزوم کورینور. ف س بوروسنك ایچنه اوت صاپلرندن برطیقاچ قونورکه صویك دفع وفورانی پك‌زیاده شدت وقوتله واقع اولماسین ایچون. بو آبتابه ایله نره‌سی صولانه‌جق ایسه خرطومك ویا ماربوجك آغزی اورایه توجیه و یا وضع ایدیلیر و قوغه قولبندن طوتیله‌رق هواده معلق بولندیریلیر . ایشته بو صورتله نباتاتك اسقاسی هم سهولتله ، هم زحمتسزجه اجرا ایدیلیر . باغچوان نباتاتك کوکلرینه ضرر ایتمیه‌رك صو ویرمك ایچون‌متصل اکلمکه مجبور اولماز .

قوغه‌نك ایچنده‌کی صو اوچ ربعه قدر تنزل ایتدیمی تضییق پك زیاده آزالیر، صو قولایلقله آقاماز. بو حالده تضییقی تزیید ایتمك ایچون ع قولبندن‌طوتارق آلتی اکك وبو صورتله‌صویك ارتفاعنی آرتدیرمق اقتضا ایدر .

بو آلتك برمزیتی دها وارکه اوده ف ص بوروسنی چیقاره‌رق و ف فتحه‌سنی بر طپه ایله طیقایه‌رق عادی بر آبتابه کبی استعمال ایدیله‌بیلمسی‌در. کذلك آلتك بوروسنك یعنی‌امزیکنك نهایتنده‌کی اکری پارچه‌ده س امزیکنك آغزینه اوزون قتیقدن برطپه اویدیره‌رق ایجابی حالنده فوران مائی‌بی تخفیف ایدرك آلتك بوصورتله‌ده استعمالی قابل اولور .

٢. طلومبه‌لی آبتابه‌لر . — عادی آبتابه‌لرده صویك اجراسی، فوران واندفاعی صرف ارضك قوهٔ جاذبه‌سی ایله ، تضییق ماء ایله واقع اولور . طلومبه‌لی آبتابه‌لرده ایسه فوران ویا اندفاع ماء صو اوزرینه ینه اجرا ایدیلان تضییق ایله‌وقوعه‌کلیر .

طلومبه‌لی آبتابه‌لرك‌ده انواعی واردر. مخصوص اولدقلری خدمتك نوعنه کوره بونلرده درلو درلو ترتیب واعمال ایدیلیر .

(١) « برونسویق » ك طلومبه‌لی آبتابه‌سی (Arrosoir à pompe) که آغاجلری ییقامق‌ایچون استعمال ایدیلیر (شکل ٢٢).

(شکل ٢٢)

شکلده کوستردیکی وجه ایله، طلومبه بر ال‌ایله‌طوتیلوب پستونك‌ساقی‌ده دیکر ال ایله تحریك ایدیلیر وطلومبه بو صورتله‌ایشلدیریله‌رك آغاجلره‌صو ایصال ایدیله‌بیلیر. بعضاً آبتابه‌نك‌ایچنه صابونلی صو ، ویاقاتل هوام برمحلول قونه‌رق بونکله آغاج‌داللرنده یاپراقلرده مسکن طوتان مضر بوجکلری محو ایتمك پك قولای‌در . برونسویق آبتابه‌سنك اوجنه مناسب برآبدان طاقه‌رق بو آلت ایله کلبك، یاپازه‌شکلنده دفع‌ماء ایتمك، فورانلر استحصال ایلمك قابل در . کذلك طلومبه‌لی آبتابه‌لره کاسر فوران تطبیق ایدرك سماط ماءده استحصال ایدیله‌بیلیرکه آغاجلری ییقامق، بوجکلری اولدیرمك خصوصنده پك ایشه یارار . [١]

٣. تضییق هوا ایله ایشله‌ین آبتابه‌لر — بوآبتابه‌لر بالخاصه صویی غایت اینجه طوز حالنده‌سرپمك ایچون استعمال‌ایدیلیر (شکل ٢٤). آلتی صو ایله طولدیرمق ایچون آغزنده‌کی جهاز ویده‌سی چویریله‌رك سوکیلیر، قوغه طولدیرلدقدن صوکره ینه یرینه‌قونور وآلتك‌تپه‌سنده‌کی لاستیك آرمود اوزرینه ال ایله اجرای تضییق ایدیله‌رك ذرات حالنده صو نشر ایدیلیر .

طلومبه‌لی آبتابه‌لرك‌دها بیوك ومکمللری‌واردرکه جسیم بستانلرده وباغچه‌لرده بونلردن پك زیاده استفاده ایدیلیر. (٢٥)نجی شکل‌ده کوریلن بر

[١] اصل بودرلو آبتابه‌لره زراقه دینلی‌در .

آبتابه که نوئل (Noêle) نامنده برمهندسك ایجاد کرده‌سیدر، محسنات عدیده‌یی موجبدر.

بونوع آلات اسقائیه ایله هرارتفاعه هرمسافه‌یه قدر صو سوق وایصال ایتمك ، وخرطوم واسطه‌سی ایله حوضلردن صو آله‌رق هرطرفه اثاره ایتمك پك قولایدر . باغچوان برالیله پستونی تحریك ایدرك طلومبه‌یی ایشلدیر ، دیکر الیله آبتابه‌نك بوروسنی اداره ایله صویی ایسته‌دیکی نقطه‌یه توجیه ایلر، صویی مص خرطومیله (Tuyau d' aspiration) دوغریدن دوغری‌یه حوضلردن آلیر. دیمك آبتابه‌یی طولدیرمق زحمتی یوق. وینه طلومبه ایله سوق ایدر. هله آبتابه برال ارابه‌سی اوزرنده حرکت ایتدیریله‌رك هرحوضك یاننه قولایلقله نقل ایدیلر. بوآلتله آز بر زمان ایچنده قوجه بر باغچه‌نك اسقاسی قابلدر .

آبتابه‌لرك ایچنه یا خالص صو ویا نباتاتی بسلیجی محلولات نافعه وضع ایدیلیر . ایجابنده بوجك اولدیریجی مایعات ایله‌ده املا ایدیلیر.

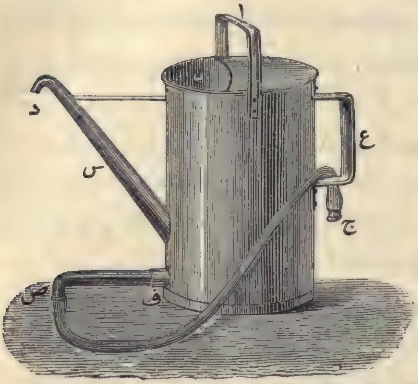

(شکل ۲۳)

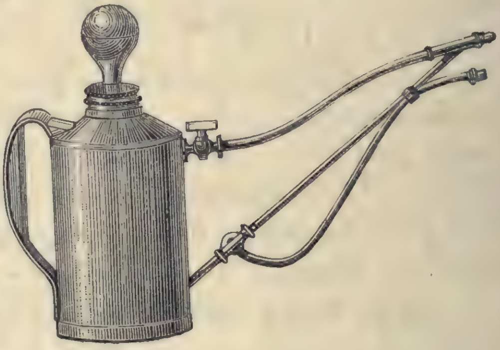

(شکل ۲٤)

(شکل ۲۵)

آبتابه — صنایع { عادی آبتابه‌لر طوپراقدن، تنكه‌دن ، صاچدن ، باقردن اعمال ایدیلیر. مملكتمزده بونلری تنكه‌جیلر، باقرجیلر یاپار. دیكر نوع آبتابه‌لر اوروپا فابریقه‌لرنده اعمال ایدیلیر .

آبتابهٔ الكتریقی — (Arrosoir élec-trique) — حكمت طبیعیه { الكتریقلنمش بر ماده‌نك جزء اصغرلری (Particules) بیننده واقع اولان مدافعات متقابله (répulsions mutuelles)یی اظهار ایله‌مك ایچون ایجاد و استعمال ایدیلن بر كوچك آلتدر. معدندن معمول برقاب اولوب دیبی دلیكلرله كوز كوزدر وبو دلیكلره آغزلری قیل كبی اینجه اكره‌تی بورولر (Ajutages à orifices capillaires) طاقیلمشدر كه اوجلرندن قابك درونندهكی صو دامله دامله تقطر ایدر. بو قاب بر الكتریق ماكنه‌سنه تعلیق ایدیله‌جك اولورسه ، ایچنده‌كی صو الكتریقلنیر ، و صو دامله‌لری بورولرك آغزلرندن چیقار ایكن كوچك كوچك ذراته، پك كوچك قطیراته انقسام ایدرك، كویاهر بورونك آغزنده بر آبدان یعنی سوزك (Pomme d' arrosoir)وار ایمش كبی انتشار ایدر.

آبتابهٔ سحری — (Arrosoir magi-que) — حكمت طبیعیه { مقدما حكمت طبیعیه درسلرنده تضییق نسیمك حقیقتنی، یعنی حقیقةً موجود اولدیغنی اثبات ایتمك ایچون استعمال ایدیلیر، تنكه‌دن معمول بر آلت ایدی. مجوّف بر اسطوانه‌دن عبارت اولوب بونك دیبنه كوچك كوچك دلیكلر آچلمشدر. یوقاری طرفنده‌ده كوچك بر بوروسی واردركه آغزی پارمق ایله سد ایدیله‌بیلیر. آلت صو ایله املاء ایدلدیكی حالده بورونك آغزی پارمق ایله سد ایدیلیرسه اسطوانه‌نك دیبنه آشاغیدن یوقاری اجرا ایدیلن تضییق نسیمك مقاومتی جهتیله دلیكلردن صو جریان ایتمز. فقط پارمق بورونك آغزندن چكلدیمی، تضییق نسیمی عینی درجه‌ده هم آشاغیدن یوقاری، هم یوقاریدن آشاغی متقابلاً واقع اوله‌جغی جهتله جاذبهٔ ارضیه‌نك تأثیریله صو دلیكلردن آقاغه باشلار. فقط پارمق اوجیله بورونك آغزی ینه طیقانه‌جق اولورسه درحال جریان ماء توقف ایلر. بو آلتی شهرمزده شربتجیلر قوغه‌لرندن شربت آلوب بارداقلره نقل ایتمك ایچون قوللانیرلر. (آب دزد ماده‌سنه باق).

عربجه‌ده بو آلتك اسمی سراقه‌در كه امتناع خلاء مسئله‌سنی اثبات ایتمك ایچون استعمال ایدیلیر ایدی. ینه عینی خدمته مخصوص دیمكدر (سراقه ماده‌سنه باق) .

آبتله — جغرافیا — { آبتله یاخود آب تله نهر جیحونك اسمی‌در. (آب تلخ ، آبدال ماده‌لرینه باق) .

آبتین — تاریخ — { قدیم ایرانده حكومت ایدن واصل تاریخدن زیاده منقولات اساطیریه‌یه عائد اولان پیشدادیان خاندان ملوكندن فریدونك پدرینك اسمی اولمق اوزره آثار قدیمه‌ده مروی ومضبوطدر. كلمه‌نك اصلی‌ده مشكوكدر. « فرهنك جهانكیری » ده بای مكسوره، بعده تا و یا ایله آبتین شكلنده رسم اولنمشدر. « فرهنك رشیدی » ده سكون با وكسر یا ایله آبتین صورتنده مضبوطدر. برهان ده كسر با و تا ایله عابدین وزننده منقولدر. حتی صاحب برهان دیوركه بوكلمه یانك تایه تقدیم وسكونیله هیچ بر یرده كورولمه‌مشدر.

كلمه‌نك اصلنه كلنجه بعضیلرینك قولنجه زند لغتنده پیدا اولمق معناسنه كلن اتین ایله آب لفظندن تركیب اولنمش ماحصل ماء (Aquigène) دیمك اوله‌جق .

فرهنك دساتیرده مسطوردركه آتبین (تقدیم تا ایله) كانبین وزننده نام پدر فریدون شاهدر. معناسی كامل النفس، و نیكوكار دیمكدر . بعض مورخلر آبتین ایسه پسر زادهٔ جمشید اولمق اوزره بیان ایدرلر. حالبوكه :

حمدالله مستوفی بو اسم صاحبی پدر فریدون اولدیغنی بیان صددنده تاریخنده دیوركه: فریدون ایله جمشید بیننده بدی بطن كچمش در . وبو بطنلردن هر برینك نامی اوكوزلرك رنكنه كوره ایمش . فضلای علمادن ابو ریحان احمد بیره‌نی خوارزمی‌ده

«آثارالباقيه» نام اثرنده او بطنلردن بحث ايدرايكن بونلره كاو زرد ، كاو سياه ، كاو دنيره كبى نامل ويرلديكنى بيان ايله حمدالله‌ى تصديق و تأييد ايتمش در . قدماى مورخين ايراندن بعضلرى «آبتين» ك نسبنى جمشيده ايرشديريرلر ، فقط هرحالده آبتين جمشيدك حفيدى دكل‌در .

آبتين نامنه ادبيات و اشعار فارسيه‌ده‌ده تصادف ايديليرر . ازجمله :

انورى ـ شعر :

مذكور بفرزند تاج بخش انجا بفريدون شد آبتين
مشهور بفرزند تاجدار اينجا بملك شه طغان تكين

حكيم سنائى غزنوى ـ شعر :

دشت عرب‌را ذويزن [۱]
خاك عجم‌را پسر آبتين

آبج — جغرافيا — { بلاد عجمده بر موضع در . } ابو عبدالله محمد بن محويه بن مسلم الآبجى بورايه منسوب در .

آبجاپونى — (Abdjaponi) — اساطير براهمانك اسملرندن برى . (براهما ماده‌سنه باق).

آبجاجا — (Abdjadja) — اساطير براهمانك بر اسمى . (براهما ماده‌سنه باق) .

آبجاسوراس — (Abhasvaras) — سانسقريت لساننده بر كلمه‌در كه بودى اصطلاحاتندن‌در . مشعشع ، رخشنده معناسنه كلير . هنديون اعتقادنجه سمانك اون ايكنجى قاتنده مكين اولان دوالر (اله) ك نام ويا عنوانى‌در . بونلرك مدت عمرى سكز بيوك قالپا (Kalpa) ايمش . تقويم بودى ده بر بيوك قالپا سكسان وسط قالپادن عبارت‌در . هروسط قالپاده بزم تقويمه نظراً اون يدى ميليون سنه‌يه معادل‌در . عقائد بوديه‌ده برعمر عالم بر بيوك قالپا ايمش . آباديلرك تقويملرى ايله بوديلرك زمان حسابلرى بيننده بر مناسبت كوريليور . (آبادى ، تقويم آباديان ، تقويم بودى ماده‌لرينه باق) .

[۱] يمن ملكى .

آبجاياجيريواسينا — (Abhayagiriva-sinas) — اساطير هنديه { سانسقريت لسانـنده مركب بر } كلمه‌در كه امن معناسنه اولان آبجايا (Abhaya) لفظى ايله ، جبل معناسنى افاده ايدن جيرى (Giri) وساكن ديمك اولان واسينا (Vasinas) لفظلرندن يابلمشدر . «سكان جبل امن» ديمك‌در . دين بودى اصطلاحاتندن او لوب بودينك متفرق اولديغى مذاهب مختلفه‌دن اون سكزنجى ايله صوكنجى مذهبك اسملريدر .

آبجيجاز — (Abhidjas) — اساطير هنديه { (آشوه‌ن ماده‌سنه باق) .

آبجيجيد — (Abhidgit) { اسكى آريلرك عقائد دينيه‌ } لرنده برآيين كفارت (Sacrifice expiatoire) دركه آتشله اجرا ايديلير قربازدن عبارت‌در .

آبجيدحارما — (Abhidharma) { دين بودى } اصطلاحاتندن‌در . سانسقريت لساننده بالا معناسنه اولان آبجى (Abhi) كلمه‌سى ايله قانون معناسنه كلن دحارما (Dharma) لفظندن تركيب اولنمش‌در . «قانون بالا» ديمك‌در .

ريسات بوديه‌ده قسم ماوراء الطبيعه‌يه دلالت ايدر .

سانسقريت لساننده آبجيدحارما ـ قوشا (Abhidharma Coucha) يعنى « خزينهٔ قانون بالا » نامنده براثر موجود ايسه‌ده آبجيدحارما نامى بركتاب معينك اسم خاصى دكل‌در . بو ، دين بودى سالكلرينك عمومى ويا قسم اعظمى طرفندن قبول ايدلمش اولان آثار ماوراء الطبيعه‌يه دلالت ايدن بر اسم در . ادبيات دينيه‌لرينك (كه بوديلر پتقا [۱] ديرلر) بر قسمنى تشكيل ايدر .

آبجيدحارما يدى كتابدن متشكل‌در . بوكتب سبعه‌نك عنوانلرى شونلردر :

(۱) دحاما ـ سانكينى (Dhamma-Sanguini) يعنى احصاء شرائط .

[۱] پتقا سبد ديمك‌در .

(۲) ویبحانغا (Vibhanga) یعنی تقسیم .

(۳) دحاتوقاتا (Dhâtoukathâ) یعنی «القول علی العناصر».

(٤) پوغغالا ـ پاننیاتی (Pouggala-Pan-nyatti) یعنی معرفت اشخاص.

(٥) قاتاواتحو (Cathâvatthou) یعنی اساس کلام .

(٦) یاماقا (Yamaka) یعنی زوج (چفت) .

(۷) پاتحانا (Patthâna) یعنی اصل، مبدأ .

بو بدی کتابك شرحلری ده واردر .

آبحیرا — (Abhiras) — اتنوغرافیا

هندستانده نهر سند ساحلنده متمکن بر طائفه درکه براهما مذهبنه غیر سالکدر . یونان شاعر دستانیسی «اومه‌روس» ك اشعارنده ایراد ایدیلن حیره (Hiré) لری طائفهٔ مذکوره‌نك عینی ظن ایتدیلر. آبحیرالرك اسمی سانسقریت قانونامه‌لرنده خلقدن، طبقات نادن بر صنف ادنایی افاده ایدر. بطلیوس هندستان طرفلرنده آبیریا (Abi-ria) نامنده بر بلده‌دن بحث ایدر . آلمانیالی مستشرق لاسسن (Lassen) بلاد آبحیرایی انجیلده وارد اولان بلاد عفیر (Ophir) ایله تفسیر ایلر .

آبحیشه‌کا — (Abhichéka) { آبحیشه‌کا اهانده‌

قدیمه‌نك مراسم دینیه‌لرنده اجرا ایدیلن علی بر نوع قربان آیینته تعبیر ایدیلیر. بدایةً بو کلمه بر هندینك اوستنه تبرکاً غانج نهرندن صو سرپمك عادتنه‌دنیر ایدی که صور مخصوصه ایله اجرا ایدلمك مشروط ایدی. مؤخراً آبحیشه‌کا صو ویا دیکر بر مایع ایله برابر اوله‌رق اجرا ایدیلن تکمیل قربان آیینلرینه نام اولدی. بعض اوروپا حکماسی قدیم آریلرك بو آییننده تعمید نصارا عادتنك اصلنی بولمق ایسترلر .

آبحیمانیو — (Abhimanyou) { مهبهرات (Mahab-harâta) نامنده‌کی کبیر داستان هندینك بر قهرمانیدر. کوزللکله مشتهر ایمش .

آبخازیه — (Abkhazie) — جغرافیا

آبخازده دیرلر که اسکی جغرافیا کتابلرنده بتون آبازه مملکتنه تعبیر ایدیلیر ایدی . فقط تحدید حقیقی یه نظراً، ابخازیه اساساً آبازه ممالکندن معدود اولمغله برابر، جغرافیاجه بنه آیری بر یردر. بناءً علیه آبازستان ایله آبخاز ویا آبخازیه‌یی بر برینه قارشدیرمامليدر. کورجیلر بزیب، آبسوواء آبسنهء چرکسلر آسه‌غا دیرلر.

آبخازیا قره دکزك ساحل شرقیسی اوزرنده کائن آبازه ممالکنك جنوب جهتنده واقعدر. بزیل (یاخود : بزیب) چایی ابخازیه‌یی اصل آبازه مملکتندن تفریق ایدر؛ جنوباً، بوقطعه تا فاشه چاینه قدر امتداد ایلر . (آبازه ماده‌سنه، ۱۱۸ نجی صحیفه‌ده‌کی تعلیقه‌یه باق) .

آلماناق دو غوتایه نظراً آبخازیه قطعه‌سنك مساحهٔ سطحیه‌سی تقریباً ۹۱۰۰ کیلومتره مربعیدر.

اینغور، قودور چایلری آبخازیه‌نك صولرندن در . قودور صویی اوزرنده زیبلدا ناحیه‌سی واردر. آبخازیه خطه‌سی قدیماً آبازه‌لر ایله مناسبتده بولنان بیوك برمائلهٔ قفقاسیه ایله مسکون ایدی .

بو قطعه یونانیلرك و روماليلرك معلومی اولوب اقوام مذکوره بو خطه‌ده مستعمره‌لر تشکیل ایدرك قفقاسیای غربی طاغلیلری ایله تجارت ایدرلر ایدی. قرون وسطاده آبخازیه کرجستان بکلرینك اداره‌سنه کچدی . لکن اهالیٔ قدیمه‌سی کندی لسانلرینی، عادتلرینی محافظه ایتدیلر. دها صوکره ابخازیه دولت علیهٔ عثمانیه‌نك تحت تابعیتنه کیردیکنده اهالیسنك قسم اعظمی شرف اسلام ایله مشرف اولمش ایدی. ساحل بحرده، صخوم قلعه (۲،۰۰۰ نفوس) ایله کغری و بزیل چایی منصبنده کائن بیجواندا آبخازیه‌نك باشلیجه قصبه‌لریدر . بو قلعه‌لر ایله بنه ساحلده بومبری (Bombéry) قلعه‌سی آبخازیه سواحلنی محافظه ایدر . طبیعت نباتیه‌سی اعتبار یله آبخازیه الك ثروتلی یرلردن در . طاغلری غایت کوزل اورمانلر ایله مستور، اووالری حبوبات زرعنه مستعد در . حتی پرنج، پورتقال، خرما بیله یتشدیره بیلیر . ابخازیه‌یی اروا ایدن صولر پك مبذول ایسه‌ده صنعت بشر مداخله ایتمدیکی

ایچون اوراده اکرکلر ، بتاقلر حاصل ایدرکه بوندن ماریا دیدکاری ایصتمه خسته‌لغی بتون‌سنه حکمفرما اولور. صخوم قلعه آبخازیه‌نك الك کوزل و امین برلیمانی‌در، قره دکزدن کلن روزکارلره قارشی محفوظدر . آبخازیه ۱۸۳۷ - ۱۸۲۹ آراسنده روسیه‌یه تابع اولمشدر .

۱۸۹۲ ده آبخازلیلرك عددی آلتمش بش بیك تخمین ایدلمش ایدی .

۱۸٦٤ دن‌اول‌دها کثرتلی‌ایدیلر. آبخازلیلرك اکثریسی ۸۷۷ : سنه‌سنده ممالك عثمانیه‌یه هجرت ایتمشلردر .

آبخازیه اهالیسی زراعت ، باغجیلق ، آریجیلق ، اورمانجیلق ایله اشتغال ایدرلر .

آبخوار — (Abreuvoir) — اداره ملکیه

بارکیر وسائر حیوانات اهلیه‌یی صولامق وحتی یقامق ایچون برمعتاد کوتوریلن مواضعه فارسیده آبخوار، ترکجه‌ده صوات، صولاق، یالاق، عربیده منهل، عطن، مورد ، شرعه ، شریعه تعبیر ایدیلیر . فارسیده آبشخوار ده دیرلر .

آبخوارلر یا طبیعی یا صنعی اولور . نهرلرك، دره‌لرك ، چایلرك ، کوللرك ، اکرك (Étang) لرك کنارلرنده طبیعی اوله‌رق بولنورکه بونلره ترکجه‌ده صوات عربیده بالخاصه مورد و یا منهل دیرلر . بویله طبیعی اوله‌رق موجود اولمایوب‌ده حیوانات اهلیه‌یه صو ویریلن ویا صو ادخار ایدیلن محل ، حوض انسانلرك اثر اعمالی اولورسه او وقت آبخوار صنعی دیرلر . صنعی آبخوارلرك انواعی واردر. حوض، قصطل، یلاق وامثالی کبی . کرك طبیعی اولسون ، کرك صنعی اولسون حقوق اداره نقطهٔ نظرندن آبخوارلر یا عمومی‌در، یا خصوصی‌در. عمومی اولان یعنی تصرف شخصی تحتنده بولنمیان اراضیده‌کی آبخوارلردن تعامل قدیمی موجبنجه هرکس استفاده ایده‌بیلیر .

آبخوارلردن استفاده حقنده احکام فقهیه واردر (مجلهٔ احکام عدلیه‌نك ۱۲٦۲-۱۲٦۹ ماده‌لرینه مراجعت بیوریله : حق‌شرب وشفه)

اوروپا دولتلرنده کرك عمومی، کرك‌خصوصی اولسون آبخوارلره دائر نظامات مخصوصه، پولیس تعلیماتی اتخاذ اولنمشدر .

ازجمله فرانسه‌ده آبخوارلرك امور انضباطیه‌سی بلدیه اداره‌لرینه مفوض‌در . بلدیه رئیسی آبخوارلرك دیك میللی اولمامسنه ، مجاری مائیه‌ده اتخاذ ایدیلن صواتلرك پارمقلق ایله تحدید ایدلمسنه صحت عمومیه‌نك ایجاب ایتدیکی تدابیری موقع اجرایه وضع ایتمکه نظارت ایدر .

پارسده بر سائس اوچ بارکیری بردن آبخواره کوتوره‌مز ؛ هله کیجه هیچ کوتوره‌مز . قادینلر ایله اون سکز یاشندن دون اولان صغیرلر آبخواره بارکیر کوتورمکه مأذون دکل‌در .

آبخوارلرده بزیقامق، خسته‌حیواناتی آبخواره کتیرمك ممنوع‌در .

ساری حیوان خسته‌لقلری حکمفرما اولدیغی زمانلرده بلدیه رئیسی خسته و شبهه‌لی حیواناتی صولامق ایچون بر آبخوار تخصیص ایدر. مصاب

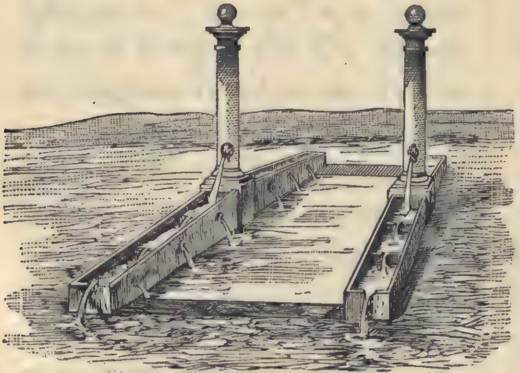

ایتالیاده پارم بلده‌سنده بر آبخوار صنعی

اولان حیوانلری عمومی آبخواره کوتورنلردن ۱۰۰ فرانق جزای نقدی آلینیر .

— فن اهتناء . — طبیعی آبخوارلرکه دره‌لرك ، چایلرك ، کول واکرکلرك کنارلرنده اتخاذ ایدیلر. بونلرك‌صولری اکثر زمانده‌ایچیله‌جك صولرك اوصاف وشرائطنی، حائزدر : هوالنمشدر، نادراً چوق صفوق اولور ، و مستثنا

اوله‌رق اوصولرده زیاده مقدارده، حیواناته مضر
اوله‌جق درجه‌ده املاح معدنیه محلول‌در .

مع‌مافیه اکثر منبع صولری یردن چیقدقلری
زمان چوق صغوقدر ، ودروننده کافی درجه‌ده
هوا یوقدر . بونك ایچون اویله صولری
حیوانه ویرمه‌دن اول برحوضده طوردیرمالی‌در.
شونی‌ده سویله‌یه‌لم که صولرده، باخصوص کوللرده
کثرتله باتق بولنمسی صویك ایلکنه کوزل بر
قرینه‌در .

اکرك و بتاقلق صولرینه اکثریا کوبلرك لغم
صولری، کوبره‌لك صولری قاریشدیغی ایچون
بونلر حیواناته ایچیرمکه او قدر صالح دکلدر .
باشقه یردن صوتدارکی قابل اولدقجه ، ضرورت
مس ایتمدکجه او صولردن استفاده ایتمکه
قالقشمه‌ملی‌در .

طبیعی آبخوارلرك کنارلری طاتلی میللی دکلسه،
بو برمحذوردرکه تدابیر مقتضیه اتخاذیله ازاله‌سی
لازمدر . بوتدابیر ایسه باشلیجه میلی متره‌ده ۱۰
سانتیمتره‌یی تجاوز ایتمیه‌جك صنعی نشیب (Rampes)لر
یاپمقدن عبارتدر . بونشیبلرك عرضی یوقاری
طرفنده یان یانه اوچ ویا درت بارکیر یکچه‌بیله‌جك
قدر کنیش اولمق کفایت ایدر. فقط آلت طرفه
یعنی صو جهتنه اینلدکجه کنیشلك آرتمالی‌درکه
حیوانلر صوایچدکدن صوکره بربرینه ضرر ایتمیه‌رك
کری دونه‌بیلسینلر. آبخواردن صو ایچمك ایچون
حیوانانك بناشه‌جغی یره قالدیریم یاپملی ویا چاقل
دوشه‌ملی‌در .

صوانك اك درین یری ۱٫۳۰ — ۱٫۵۰
متره‌یی تجاوز ایتمه‌ملی‌در . اکر آبخوار بتاغی
چامورلی برچایده اتخاذ ایدلمش ایسه آلتنه قالین
برطبقه چاقل دوشه‌مك اهم‌در . آبخوار کولده
ایسه، ینه بو شرطه رعایت ایتمك لازمدر ، مکرکه
آلتی اینجه ویا قالین قوم ایله مفروش بولنه .

آبخوار درین بر صوده ، دره ویا نهرده
اتخاذ ایدلمش ایسه حیوانلر صویك شدت جریانته
قاپلماق ایچون، آبخواری قوتلی برپارمقلق ایله
تحدید ایلمك ایجاب‌ایدر. بوتحدید ایسه اره‌لری
۳۰ ـ ۴۰ سانتیمتره‌اولمق‌اوزره مجرایه‌عموداً قازقلر
نصب ایتمك صورتیله یاپیلیر. قازقلرك‌ارتفاعی اویله
حساب ایدیلیرکه‌باشلری صویك واصل اوله‌بیله‌جکی
اك یوکسك سویه‌یی آشه‌بیلسین. بوقازقلر یوقاری
طرفدن بربرینه عرضانی‌آغاجلر ایله ربط ایدیلیر.

بردره‌نك مجراسی قربنده‌آبخوار حفر ایدیله‌
بیلیر. بوحالده صو آبخواره حوضك اورته‌سنه
آچیلان بر جدول واسطه‌سی ایله ویا خود بری
آشاغی جهتندن دیکری یوقاری طرفندن کشاد
ایدیلن ایکی مجرا واسطه‌سیله کلیر .

فرانسه‌ده حمایهٔ حیوانات جمعیتی طرفندن احداث
ایدیلن برنوع آبخوار صنعی که آتلره، کلبلره،
قوشلره مخصوص‌در .

صنعی آبخوارلر. — بر نهر ویا چایده، کول
ویا اکرکده آبخوار اتخاذی قابل اولمادیغی حالده
صنعی آبخوارلره احتیاج حاصل اولور. صنعی
آبخوارلر برحوضدن عبارتدرکه بوراده یاغمور-
دن کلن، ویا قویودن چکیلن صو ادخار ایدیله‌رك
حیواناته توزیع ایدیلیر .

بعضاً بوحوض پك بیوك اولور. صنعی بر

غدیره بکزر . بعضاً اوقدر کوچك اولورکه حیواناتی صولامق ایچون وقت وقت تکرار طولدیرمغه احتیاج کورینیر .

برنجی صنفدن بر آبخوار صنعی اتخاذ ایله‌مك ایچون چفتلك ابنیه‌سنك خارجنده، فقط قربنده آلچاق بر یرده محل انتخاب ایدیلیر. ممکن ایسه انتخاب ایدیله‌جك یرك ترابی کللی اولملی در . چونکه بوجنس ارض صویی طوتار. محل منتخب اوزرینه بر حوض حفر ایدیلیرکه بونك قعری طاتلی میل ایله کنارلرندن برینه دوغری هابط اولملی در . عمق اعظمی ۲ متره‌در . حوضك کنارلری طاش وخرج ایله اورلمك، دیبی دوکلمش کیل ویا چمنطو ایله فرش‌ایدلمك ویاصیوانمق اقتضا ایدر . حوض مستدیر اولورسه دها اعلادر . هم دیوار ایشجیلکندن تصرف ایدیلیر ، هم کوشه‌لرده دائم الوقوع اولان صو سزندیلرینك ، صو ضیاعنك اوکی آلنمش اولور . حوضه یاغمور صویی یا دوغریدن دوغری‌یه نزول ایدر ، ویا اطرافده‌کی یوکسك یرلردن سیلان ایدرك کلیر؛ حیواناتك صو ایچمکه یناشه‌جقلری نشیب (Rampe) طبیعی آبخوارلرده اولدیغی کبی یا قالدیرملی ویا چاقل طاشلریله مفروش اولملی در .

برصنعی آبخوارك ابعادینی تعیین ایله‌مك پك کوچ‌در . آبخوارك حفظ ایده‌بیله‌جکی صویك مقداری اقلیمه یعنی یاغمورلرك قلت وکثرتنه ، روزکارك شدتنه، مواسمك طبیعتنه وسائر احوال جویه‌یه تابع‌در . بونك ایچون حوضی پك بیوك انشا ایله‌مك‌ده هرحالده کار واردر . مع‌مافیه قاعده‌دن‌درکه حوضك جسامتی وسطی اوله‌رق ایکی آیده یاغان یاغمور صولری حوضی طولدیره‌جق صورتده تعیین ایدلملی‌در.

قویو صوینددن باشقه صو بولنمیان یرلرده ویاخود ارضك طبیعتی تعریف ایتدیکمز وجه ایله آبخوار اتخاذینه مساعد اولمیان محللرده چفتلکك اوکنده صو سیزمیه‌جق وجهله طاشدن، چمنطودن کوچك حوضلر انشا ایدیله‌بیلیر. بونلرك‌ده کنارلرندن برنده حیواناتك یناشه‌بیلملری ایچون بر نشیب بولنملی‌در.

بو حوضلره صو طولومبه ایله قویولردن چکیله‌رك قورشون بورولر واسطه‌سی ایله ایصال ایدیلیر. بونوع آبخوارلرك یانلرینه چمنطودن یالاقلر (Auge) یاپیلیر وبونلره‌ده صو حوضدن موصلق واسطه‌سی ایله اجرا ایدیلیر .

یالاقلرك سطح زمیندن ارتفاعی حیوانات قولایجه صو ایچه‌بیله‌جك درجه‌ده اولملی‌در .

بو یالاقلرك انشاسی واقعا مصرفلی‌در . فقط یلاق ترتیبی چفتلکده صویك ایستنلدیکی کبی صرف و استعمالنی تأمین ایدر . بعض‌چفتلکلرده حیوانات آخورلرده ، اصطبل‌لرده صولانیر ، و وسائط مختلفه ایله صو اورالره جلب ایدیلیر .

بعضاً‌ده تخته قابلرده ، تکنه کردللرده حیوانلره صو ویریلیرکه بونلره‌ده آبخوار دیرلر .

صنعی آبخوارلر میاننده چشمه آقارجه یالاقلری‌ده واردرکه باخصوص آقارجه‌لرده صو دائما جریان ایدرك یالاقلرك صویی علی‌الدوام تجدد ایلدیکندن حفظ صحت حیواناته پك موافق‌در .

آبدا — (Abda) — جغرافیا { فاس حکومتنده بر ولایتك آدیدر. شمال طرفنده دقلا (Dukkala) ولایتی ، شرقاً شراحنه (Cherghna) ولایتی ، جنوباً شدما (Chedma) ولایتی وغرباً بحرمحیط اطلاسی ایله محدوددر . مرکز اداره‌سی ساحل بحرده کائن اولان اسفی (Safi) بلده‌سی‌در . ولایتك یالکز سواحلی لایقیله معلومدر . مع‌مافیه سواحل ولایت اهمیتدن عاری قوم تپه‌لری سلسله‌لری ایله مستوردر. ایچ طرفلرنده ارضی منبت یرلر واردرکه پك کوزل زراعت ایدیلیر .

آبدال { بدلا وبدلا کبی . قلندر ، بوش ، احمق .

بوکلمه‌یی عربجه أبدال کلمه‌سی ایله قاریشدیرمامل‌یدر، فتح همزه ایله أبدال بدل کلمه‌سنك جمعی‌در، عربی‌ده کسر با ویا فتح با ودال ایله بدل شریف وکریم آدمه اطلاق اولنور. بونك ایچون‌درکه

زمرهٔ اولياء اللهدن اولان بر جماعته أبدال تعبير ايديلير .

آبدال عشق الهی ایله خروش ایدرك افعال فوق العاده اجرا ايدن كمسه لره دخى اطلاق اولنور. عجملر ديوانه خدا ديرلر . لاتينلر بويله آدملره « Fureus Dio » تعبير ايدرلر ايدى .

آبدال — (Idiot crétin) — علم التربيه

علم التربيه اصطلاحاتندن اوله رق آبدال اوچوجغه دنيركه قواى ذهنيه سى يا ناقص بر صورتده انكشاف ايتمش در، يا هيچ انكشاف ايتمه مش در. ذهنك بو فساد و اغتشاشنده چوق درجه لر واردر . بونك ايچون دركه اولياى اطفال آبدال علتنه دوچار اولان چوجقلرينى چوق زمان سالم الذهن صانيرلر، آلدانيرلر.

فى الحقيقه هر آدمده استعداد حالنده بولنان قواى ذهنيه قانون فطرت مقتضاسنجه درجه درجه ، چوجغك سنى ايلريلدكجه مرتبه مرتبه انكشاف وترقى ايدر. لكن قواى ذهنيه نك انما وانبساطى بعضاً سريع ، بعضاً دخى بطى اولور. دور انكشاف بعض چوجقلرده آزچوق تأخره اوغرار ، وقتنده يتشمز . آبدال چوجقلرده بو تأخر اكثريا پك زياده دوام ايدر .

آبداللغك اسباب عديده سى واردر. آبا واجدادك سفاهى، سكر دائمى كبى اسبابدن متولد احوال ارثيه ، آبا واجدادك امراض دماغيه يه ابتلاسى، اثناى حملده والده نك تأثيرات (Emotions) شديده ايله متهيج اولمسى، ياقين اقربا بيننده نكاح، وساٸره . بعدالولاده چوجغك بعض امراضه ابتلاسى ده آبداللغى موجب اولور .

اوللرى حتى چوق زمان آبدال چوجقلرك عطالت ذهنيه لرينى اصلاح ايتمك، بو بيچاره لرى او درددن قورتارمق ايچون چاره يوق ظن ايديلير ايدى . خلقتك بودرجه آفت ديده سى اولان ضعفاى اطفال هردرلو معاونتدن محروم اوله رق كندى حاللرينه براقيلير، بوصورتله فلاكتلرى دها زياده تشديد ايديلير ايدى. فى الواقع بعض آبدال چوجقلر واردركه بونلرده اميد صلاح اصلا يوقدر. ايشته قواى ذهنيه لرى فاقد اولمله برابر معيشت ايچون اك زياده لازم وضرورى اولان الهاماتدن (مثلا اغذيه يى طلب ايتمك، تناول ايتمك كبى حركات وحسياتدن) محروم اولور ايسه بويله چوجقلرى اصلاح ايتمك علمك حال حاضرنده قابل دكل در .

بوكون تجربه ايله ثابت دركه آبدال چوجقلرك جمله سنى حتى وسط مرتبه ده ذهن وذكا ايله مفطور اولان اطفال درجه سنه ايصال و اعلا ايله مك قابل اولمسه ده ، تربيه واعتنا ايله اوبله چوجقلرك احوال ذهنيه لرى بردرجه يه قدر تحسين واصلاح ايديله بيلير، حتى تربيه سايه سنده بعضيسنى تماماً فطرت صحيحه يه ارجاع ايتمك بيله قابلدر . آبدال چوجقلرك قسم اعظمى كنديلرينى بكنديره جك ، حياتلرينى تأمين ايليه جك بر صنعت وحرفت اوكرنه بيليرلر .

آبدال چوجقلرك تعليمى قابل ايسه ده بوبابده حصول موفقيت مشكلات عظيمه يى اقتحامه موقوفدر. بونلرك تربيه وتعليملرى ذكاى متوسط اربابندن اولان اطفال كبى اجرا ايديله مز. آيرى تدابير تعليميه يه محتاجدر . ذكالرى متوسط ويا دون درجه ده بولنان چوجقلردن برشعبه، بر قسم (Division) تشكيل ايديله رك صنوف ساٸره كبى جمله سى بردن تعليم وتدريس ايديله بيلير. آبدال اولان چوجقلر ايچون بوصورت اوله ماز. آبداللق چوجقلرده درجه ، درجه در ، نوعلرى چوقدر . بناءً عليه بر دارالتربيه ده جمع ايديلن آبدال چوجقلرك احوال ذهنيه لرى بيننده پك فرقلى عدم مساوات كوريلير. بونك ايچون آبدال چوجقلردن شعبه تشكيل ايتمك ، تربيه و تعليملرينى صورت مشتركه ده اجرا واداره ايلمك قابل اوله ماز ، قابليتنه كوره هر برينى آيرى آيرى تعليم ايتمك اقتضا ايدر . بو حالده آبدال چوجقلرك تربيه وتعليملرندن منتظر اولان نتايج حسنه وجوده كله بيلمك ايچون معلملرك عددينى تزييد ايلمك ضرورى اولور .

آبدال چوجقلرده اكثريت اوزره نطق پك ناقص در. بوده طبيعى بر حال. چونكه لسان معانى وافكارك مدارى در. بر ذهنده كه معانى وافكار ناقص در ، اويله بر انسانده البته لسان تام اوله مز . الفاظ معانى نك دليلى در . معنا آزاولنجه بيلين كلمه لرده آزاولور، بركت معانى مطلقا ذهنك فعاليتنه موقوف در. فكر عاطل وياقاصر اولنجه طبيعى دركه كلمه لرده لسانده ناقص اولور. ديكر جهتدن فكرك عدم فعاليتى آلت تلفظك عطالتنى ايجاب ايدر، چونكه بو آلتى ايشلەدەجك محرك يوق . ديمك نطق وتكلم متعسر اولور. بناءً عليه آبدال چوجقلرده نطقك انكشاف و توسيعنى اصوات مقطعه تمريناتيله اجرا ايلەمك طريقى فائده ويرمز . بو بابده معلمك ايلك همتى چوجغك ذهننه معنا ادخال ايتمكه، فكر صوقمغه مصروف اولمالى در . چوجغك سويليەمەمەسى ذهننده معنا فقدانندن وذهنك عطالتيله آلت تلفظك عطالتندن نشات ايدر . آلت تلفظى ايشلتمك ايچون اولا محركى ايشلتمك يعنى ذهنى اوياندير مق ايجاب ايدر. يوقسه آبدال اولان چوجغه اصوات مقطعه تقليد ايتديره رك ، بويولده تمرينات اجرا ايدەرك آلت تلفظى عطالتدن قورتارمق عبث بر ايش در . حالبوكه اول امرده چوجغك ذهننه معنا ادخال ايدلمك طريقيله تعليمه سلوك ايديله جك اولورسه او وقت بو معنالرى خارجه اظهار ايتمك، ديكرلرينه ايصال ايلەمك ايچون چوجقده طبيعى اولەرق براحتياج اويانيركه، بوسايه ده كلمه لر ذهننه بالسهوله انتقاش ايدر ، چوجغك آغزى اونلرى ترجمه يه جهد ايلر .

معلم، اولا هر شاكردك احوال ذهنيه سنى مشاهده وتدقيق ايدرك هربرنده آبداللغك نوع ودرجه سنى اوكرنملى در. يعنى بر طبيب متخصصك ديديكى كبى بويله برچوجغك بنيهٔ معنويه سنى لايقيله تدقيق ايتملى دركه داخل ذهنه نفوذ ايده جك ماده لر كشف ايديله بيلسين .

بويله آبدال چوجقلرده طبعنك قابليتندن استفاده ايله اول امرده احساسانى تنبيهه چاليشملى دركه بو واسطه ايله، احساسات ايله چوجغك ذهننده معانى ، افكار حصوله كلسين . معلوم دركه احساس، منابع معانيدن برى در. بناءً عليه بو نوع آبدال چوجقلرده حواس خمسك تربيه سنه همت واعتنا ايلەمك معلمك ايلك وظيفه سى در .

آبدال چوجقلرده اك آز بوزيلان ، طبيعت اصليه سندن انحراف ايدن، آبداللغى تشكيل ايدن تغيرات عموميهٔ ذهنيه وآليه يه اك زياده مقاومت ايدن حس باصره در . بونك ايچون كوز آبدال چوجقلره خطاب ايتمك ايچون اك كوزل بر واسطه در ، بو واسطه ايله پك چوق احساسات اوياندير يله بيلير. بناءً عليه قوهٔ باصره لرندن استفاده ايله آبدال چوجقلرك نظر التفاتنى اطرافده بولنان اشيا واجسام اوزرينه ، وبا خصوص دائما ايدى استعماللرنده تعاطى ايتدكلرى شيلر اوزرينه (البسه لرى ، ادواتلرى كبى) جلب ودعوت ايتمك اقتضا ايدر . بواشيانك صورت وشكللرى، رنكلرى ، وجه استعماللرى اوزرنده ذهنلرى كزديريلير . خلاصه هرمكتبده مفيد اولان تعليم مرئيات طريقى آبدال چوجقلرك تربيه لرنده غايت نافع در .

حواس سائره نك تربيه لرى ده حائز اهميت در؛ بوحاسه لره ملكه قازاندير مق ملكه لرينى آرتدير مق ايچون تمرينات مناسبه اجرا ايتمك لازم در . قوهٔ سامعه يى توسيع ايلەمك ايچون شاكردانى، كرك لقردى ايدن ، جهراً اوقويان ، تغنى ايدن بر ارقداشنى كورمديكى حالده سسنى فرق ايتمكه، آكلامغه ، كرك مواد مختلفه نك بربرينه چارپمسندن حاصل اولان اصوات (جام ، معدن ، آغاج ، طاش و سائره نك صوتلرى كبى) مختلفه يى وكرك آز چوق پس ويا تيز اولان اصوات موسيقيه يى تفريق ايتمكه آليشديرمق ايجاب ايدر .

آبدال چوجقلرده قوهٔ ذائقه، قوهٔ شامه اوقدر فاسد اولوركه بو بيچاره لر اك مستكره شيلرى هيچ تنسمه اثرى كوروليه رك اكل وبلع ايدرلر،

اك منتن رايحه نشر ايدن اجسامك يانده فنا بر قوقو استشمام ايتمه‌يورلرمش كبي راحت، راحت طورورلر. مع‌مافيه بيچاره‌لرك شم وذوق حسلری بر درجه‌يه قدر قابل تربيه و اصلاحدر. بونك ايچون طعوم مختلفه و روايح متنوعه بيننده تكرار تكرار مقايسه اجرا ايتمك ايجاب ايدر.

قوۀ لامسه‌نك توسيعی ده اونودلمامليدر. بونك ايچون‌ده شكللری، ثقلتلری، سطحلری مختلف اشيا آلنه‌رق بونلری شاكردانك اللرينه ويرملی، وكوزلری باغلی اولديغی حالده اوشيلرك نه اولديغنی تعيين ايتديرملی‌در. طبيعی‌دركه انتخاب ايديله‌جك اشيا كوزلری آچيق اولديغی حالده طانيه‌جقلری، بيله‌جكلری شيلر اولمق ايجاب ايدر.

آبدال چوجقلرده قوۀ حافظه بالخاصه شايان تحكيمدر. چونكه وسائط تربيه وتعليم ايله شاكردانه افاضه ايديله‌جك معانی، معلوماتی ذهننده صاقليه‌جق، حراست ايده‌جك حتی معلومات مكتسبه‌يی مقايسه ايله معلومات جديده توليدينه خدمت ايليه‌جك بو قوتدر. تمرينات مختلفه ومتنوعه ايله مقصده وصول قابلدر. بو بابده ترتيب واجرا ايديله‌جك تمريناتك اك بسيطی، اك ساده‌سی مثلا شودر:

بر قوطونك ايچنه مختلف رنكده، مختلف جنسده كوچك كوچك بر طاقم اشيا وضع ايديلير (دوكمه، پول، بغدای دانه‌سی، عقيده شكری كبی)، اولا بو شيلر چوجقلره كوستريلير، صايديريلير.

يارم ساعت، بر ساعت مدت كچدكدن صكره قوطونك ايچنده‌كی شيلر چوجقلره تكرار صايديريلير، تسميه ايتديريلير. بو يولده‌كی تمرينات ايله حافظه استعداد كسب ايتدكجه درس آره‌لری تمديد ايديله‌رك مثلا كونده درت دفعه، ايكی دفعه، بر دفعه، ايكی، اوچ، درت كونده بر اجرا وتكرار ايديلير. چوجقلر بو تمريناتده ملكه كسب ايده‌رك حافظه‌لری برازقوت بولدقدن صوكره حضور و مواجهه‌لرنده اولميان محللر (طعامخانه، يتاق تغوشی، تنفسخانه كبی) ازبردن توصيف ايتديريلير. بوتمريناتك جمله‌سنده، معلومات صحيحه ويرن شاكردانه مكافات وعد ايتمك وموفق اولانلره مكافات موعوده‌يی ويرمك لازمدر.

آبدال چوجقلرك ذهنلری، تمرينات واقعه ايله، بر درجه‌يه قدر كشاده ايدلديكی آرتق بونلری، قرائت، خط، حساب كبی درسلره باشلاتمق زمانی ادراك ايدلمش ديمكدر. بودرسلرك تعليمنده مكاتب صبيانيه‌ده جاری ومعتبر اولان اصوله رعايت ايديله‌بيلير. شو قدركه قرائت درسنده آكلايه‌بيله‌جكلری، كنديلرينه ايضاح اولنه‌بيله‌جك عباره‌لر انتخابنه فوق‌العاده دقت ايستر. بالخصوص اعمال حسابيه‌نك تعليمنده اصول عينيه‌يه صيق صيق مراجعت ايتملی‌در.

شاكردانك ترقيات ذهنيه‌لری مساعد بر مرتبه‌يه كلدكدن صوكره بونلره معارف ابتدائيه‌نك اقسام سائره‌سنه دائرده درسلر ويريله‌بيلير.

جناستيق، يعنی رياضت بدنيه اسباب فطريه ويا عارضيه ايله چوجقده خللپذير اولان موازنتی اعاده ايدرك آبداللغی ازاله ايلمكده نتايج حسنه‌يی موجبدر.

ينه بومقصده مبنی‌دركه آبدال چوجقلری ال ايشلريله مشغول ايلمكده پك فائده‌لیدر. بو صورتله اكتساب ايده‌جكلری مهارت يد احوال ذهنيه‌لری اوزرينه فيضبخش برتأثير اجرا ايدر.

بونك ايچون‌دركه آبدال چوجقلری دستكاهلرده، چيلنكيرلك و دمير جيلكده، و بالخصوص دار التربيه قيرده ايسه ترلالرده ايشله‌ديرلر.

اوروپاده، بالخصوص انكلتره‌ده آبدال چوجقلرك تربيه وتعليمنه مخصوص غايت مكمل مؤسسات خيريه موجوددر. اوروپا لسانلرنده، آبدال چوجقلرك تربيه وتعليمنه دائر كوزل اثرلرده يازلمشدر.

ماده‌نك تا بدايتنده تعريف اولنديغی وجه ايله آبداللق يا فطری يعنی مادر زاد اولور، ويا بعد الولاده چوجغك دوچار اولديغی عارضۀ مرضيه

سببیله حاصل اولور . فقط چوجقلرده بر نوع آبداللق ده‌واردر که نه فطری ونه عارضهٔ مرضیه ایله حاصلدر . چوجق فطرةً ذکی وفطین وهردرلو قابلیت فکریه ایله متحلی ایکن بد تربیه وتعلیمنه تودیع ایدیلن معلمك جهلنه قربان اولور ، ذهنی هضم ایده میه‌جك معلومات قارمه قاریشیق ابذال ایدیله‌رك چوجقده بر نوع امتلاء ذهن خسته‌لغی تولید ایدیلیر معاذالله تعالی ذکی بر چوجغك عادتا آبدال اولمسنه سببیت ویریلیر . چوجقلر کوریلیر که مکتبه باشلامه‌دن اول اثر ذکا کوسترمش ایکن اهلیتسز برخواجه‌نك النه چکدکدن برمدت صوکره آبداللاشیر . چوجقلرده بو نوع آبداللق تام معناسنه کوره آبداللق دکلدر . قابلیت فطریه اساساً موجود اولدیغی جهتله چوجق ینه تفیض ایده‌بیلیر .

آبدال اوتی — (Mezereum) —

نباتات { سودلکن انواعندن بر نباتدر . دول آبدال ، قولاپه‌ده‌دیرلر . عربیده زیتون الارض تعبیر ایدیلیر . نام فنیسی مازریون‌در . اشخیص‌ده دیرلر . دیسقوریدیسك مفرداتنده حاملاء (Chamélée) دینن نبات ابن بیطارك مازریونی در (مازریون ماده‌سنه باق) .

آبدال بك { امرای اکراددن اولوب شجاعت وبسالتیله شهرتشعار اولمشدی . آبدال بك دور سلیم خان ثانیده جسارتپرورلك خواصنی بر خیلی اموره ابراز ایتمش ایسه‌ده اك نهایت (ادرنه) ده موجب تأدیبی اوله‌جق بعض حالاته جرأت ایلمشدر . آبدال بکك بو حرکتی خبر آلنیر آلنماز امر تأدیبی لازم کلدیکندن صدر اعظم محمد پاشا لازمکلن تدابیری اجراده قصور ایتمدی . مومی الیهك حسن معامله ایله دائرهٔ تربیه‌یه آلنمسی اجرا ایدیله‌جك حرکاتك برنجیسی اولدیغندن او اثناده یکیچاوش باشی اولان بکتاش زاده محمد آغایی آبدال بکه کوندردی . محمد آغا آبدال بکه اوج شرفه‌لی جامعده تصادف ایدوب‌ده ایجاب ایدن اوامری تبلیغ ایلدیکی زمان آبدال بکك دهشتلی بر صدمه‌سنه اوغرادی . آبدال بکك حرکات نابجاسنی برقات‌دها تزیید ایلدیسه‌ده اك نهایت کندینی‌ده دست عدالته تسلیمه مجبور اولدی (۹۷۶) .

آبدال بك شجیع بر آدم ایدی . فقط صافدرونلغندن نشأت ایدن تهورینی ضبطه بر درلو مقتدر اوله‌مازدی .

آبدال پاشا { (۱۰٤۰) تاریخنده (موصل)‌ده افنای وجود ایتمشدر . آبدال پاشا ، خدمات دولته کیره‌مك شرفنه نائل اولوب‌ده تدریجاً قطع مراتب ایلدکدن صکره ایلك موفقیتنی حافظ احمد پاشا معیتنده کوستردی (۱۰۷۲) . احمد پاشانك بکر صوباشی ایله اجرا ایلدیکی محاربه‌ده ابی فداکارلقلر ابراز ایتدی . حافظ پاشا (کرکوك) دن قالقوب (بغداد)‌ده بکر صوباشی ایله محاربه ایتمکه کلدیکی زمان آبدال پاشا ، حافظ احمد پاشانك معیتنده اولدیغی حالده بوستان پاشا ، کور حسین پاشا وکردستان بکلرندن بر خیلی ذوات ایله دشمن اوزرینه مدهش برهجوم اجرا ایلدی . بعده (دیاله) نهری کچیدینك محافظه‌سنه یدی طوبله مأمور اولدی . دها طوغریسی کچیده‌ده برسرکوپری قوماندانلغنی ایفا ایده‌رك بوستان پاشا ایله کور حسین پاشا عسکرینك دشمن قارشیسنه کچمسنی تسهیل ایلدی . بوفرقه‌لر کچر کچمز نهرك او بر طرفنده حرب کیتدکجه قیزیشمغه باشلادی . فقط دشمندن آلنان اسیرلرك ویردیکی معلوماته نظراً حافظ پاشانك کلدیکنه خصمك اینانمامسی شو صورتله مقاومت ایلمسنه بادی اولدیغی آکلاشلدی . بونك اوزرینه اولجه ویریلان امر موجبنجه آبدال پاشانك آتدیغی طوپلرك صدای سامعه‌خراشی حافظ پاشانك‌ده ورودینی اثبات ایلدیکندن دشمن عرض تسلیمیت ایتمکه مجبور اولدی .

آبدال پاشا ، حافظ احمد پاشانك (بغداد) اوزرینه اجرا ایلدیکی سفرلرك کافه‌سنده بولندی . (۱۰۳۵) ده احمد پاشانك شاه عباس ایله اولان محاربه‌سنده پاشانك معیتی قوماندانسی التنه آله‌رق چرخه قوماندانلغی وظیفه‌سنه مأمور ایدلدی . پاشا ، بو وظیفه‌نك ایفاسنده خیلی

مهارت ابراز ایلدکدن صوکره بالاخره وقوعه کلن میدان محاربه‌سنده‌ده اظهار شجاعت ایتمکدن خالی قالمدی . سفرك ختامنی متعاقب آبدال پاشا (بغداد) جوارنده قالدی . (شهرزور) قلعه‌سنك عملیات انشائیه‌سی ختام بولوربولماز قلعه‌ده مأموراً قالمغه مجبور اولدی (۱۰۳۹) . ایالتك والیلکی‌ده شجاعت ومهارتیله مشهور اولان آرناود اوغلی مصطفی پاشایه ویرلدی . بواثناده ایدی، که (بغداد) فتحنده عدم موفقیت حاصل اولدیغنی طویار طویماز ممالك عثمانیه‌یه تعرض ایدن آردیلان حاکمی خان احمدله ظالم علی (شهرزور)ه قدر طیاندیلر . آبدال پاشا ایسه بواثناده (شهرزور)ده بولندیغندن بونلرك تقربلری خبر آلنیر آلنماز عقد ایدیلن مذاکره‌ده حاضر بولندی . کرك قوهٔ محافظه‌نك قلتی و کرك جوارده‌کی قبائل ایله اولان مناسبات سیاسیه‌نك کرکینلکی حسبیله دیکر پاشالرله برابر شهری تخلیه ایتمکه مجبور اولدی (۱۰۴۰) . پاشا، شهرك تخلیه‌سنی متعاقب کندیسنی تعقیب ایدن خانلرله اوفاق برمحاربه اجرا ایلدکدن صوکره (شهرزور)دن (موصل)ه کلدی . اول امرده تبرئهٔ ذات ایتمکی مقصد اساسی اتخاذ ایده‌رك طوتمش اولدیغی خط حرکتك محضا بر مقصد سیاسی‌یه وبوندن باشقه حال حاضرك‌ده اجبار قطعیسنه مبتنی بولندیغنی بیان ایلك ایستدی . فقط بومطالعاتی، صدراعظمك مسموعی اولمدیغندن شوصوك حرکتی یعنی موصلی مدافعه ایتمیه‌رك براقمسی اك نهایت سبب تأدیبی اولدی . آبدال پاشا، شجیع بر آدم ایدی .

آبدال (دکز آبدال) { مجهول الحال بر شخص که عرب وقتنده استانبولده قالمش ، مزاری قره کمرکده‌در . اومحله‌یه‌ده دکز آبدال دیرلر .

آبدال عطا — تراجم { عطا ماده‌سنه باق .

آبداللی (حسن) { حسن آبداللی ماده‌سنه باق .

آبدال محمد اغا { (محمد آغا ماده‌سنه باق) .

آبدال موسی — تراجم { موسی ماده‌سنه باق .

آبدالونیموس — (Abdalonymus) — تراجم { بوکا (آبدولونیموس) دخی دینیر . فنیکه لساننده عبدولونیم که عبدالله دیمکدر .
غایت اصیل بر ذات اولدیغی حالده فقر واحتیاج نتیجه‌سی اوله‌رق بالاخره باغچوانلق ایتمکه مجبور اولمش ایدی . اسکندر کبیر بوذاتی صدق و استقامتنه مکافاةً صیدا Sidon قراللغنه نصب ایتمش ایدی .

آبدالی — (Abdali) — تاریخ
ترکلردن بیوك بر طائفهٔ ذی‌قوت‌در که میلادك ۱۷۴۷ تاریخنده، رئیسلری بولنان احمد خانك معیتنده بتون افغانستانی استیلا ایدرك حکومت حاضرهٔ افغانیه‌یی یعنی دولت آبدالیه‌یی تأسیس ایتدیلر .

آبدالی طائفه‌سی تاریخك انفاذ نظرایده‌مدیکی برزماندن بری، قندهارده، خراسان شرقی طرفلرنده یعنی افغانستانك غرب جهتلرنده اقامت ایدیورلر ایدی . قوی شجیع، برطائفه اولدقلری کبی مدنیتده‌ده اوحوالیده ساکن طوائف سائره‌نك جمله‌سنه فائق ایدیلر . ایرانیلر ایله مناسبتلری قدیم‌در . خصوصی بر لسانلری اولوب اولمدیغی قطعیاً معلوم دکل‌در . شوقدرکه تکلم ایتدکلری لهجه‌نك صور هندیه ایله او قدر مخلوط اولمادیغی بعض قرائن ایله استدلال ایدیلیر . هم لسانلری دهازیاده محروت، فکر قومیتلری دهازیاده متین‌در . قندهاره پك زیاده تعظیم ایدرلر . اکابر آبدالیه‌نك جنازه‌لری بو شهره نقل ایدیله‌رك اوراده دفن ایدیلیر .

آبدالی طائفه‌سنك قوت ورجحانی علی العموم افغانستان خلقی تسلیم ایدرلر . حکومت حاضره‌نك مؤسسی اولمق جهتیله طائفهٔ آبدالیه افغانستانده ملت حاکمه‌در، وبوصفته لایق‌در .

آبدالی طائفه‌سنك رئیسی اولان احمد خان ایران حکمدارلرندن نادر شاهك سردارلرندن ایدی . نادر شاهك وفاتنده، ۱۷۴۷ تاریخ میلادیسنده

رفع لوای استقلال ایدرك ، برمليونه قريب طائفه‌سی خلقنی مستصحباً، اووقت ایران تابعیتنده بولنان ، افغانستان‌ده اعلان حکومت ایتدی، قندهارده تاج کیدی .

احمد خانه (درّالدوران) ترکیبندن آلنه‌رق « امیر دوران » لقبی ویریلدیکی ایچون افغانستانه استیلادن ودولت آبدالیه‌نك تشکلندن صوکره آبداللی طائفه‌سنه (دورانی) یاخود (دُرّانی) دینمشدر .

دورانیلرك اهمیت تاریخیه‌سی افغانستانده دولت آبدالیه‌نك تشکیلندن بدء ایدر. اووقته قدر مجهول اولوب صحنهٔ تاریخده اثبات وجود ایده‌مشلر ظن ایدیلیر . فقط مادهٔ آتیه‌ده تشریح اولندیغی وجه ایله چین مورخلرینك یه‌تا ، هندیلرك نیلو ویاتله ، عجم مؤلفلرینك هیتال ، بیزانس محررلرینك افتالیت (Ephtalites) ویا آبدالی، عرب تاریخ نویسلرینك «یاطله دیدکلری ترك امتندن اولدقلری تحقق ایتدیکی حالده آبدالیلرك ۱۷۴۷ سنه‌سندن مقدمده تاریخلری اولمق ایجاب ایدر .

خراسان طرفلرینه دین مبین اسلامك انتشاری زماننده اورالرده‌کی سائر طوائف ترکیه ایله برابر مظهر شرف اسلام اولمشلردر .

آبدالی — (Ephthalites) — تاریخ

یاقین وقته قدر، اخیراً دورانی لقبنی آلان (یوقاریکی ماده‌یه باق) آبدالی ترکلریله علی العموم بیزانس تاریخلرینك افتالیت نامنی ویردکلری ، وماوراء النهر قطعه‌سنده تمکن ایدرك، چینلر ایله، اقوام ترکیه ایله وباخصوص حکومت ساسانیه ایله مناسبات و محارباتده بولنان امت ترکیه بیننده مناسبت جنسیه کشف ایدلمه‌مش ایدی . واقعا یدنجی عصر میلادی شرق مؤلفلرندن مصرلی تئوفیلاقت سیموقاتا (Théophylacte Simocatta) بونلره (آبده‌لا) نامنی ویرمش ایسه‌ده دورانیلرك ظهورندن صوکره بوایکی قومك نامل‌ری بیننده‌کی مناسبت لفظیه‌ده یاقین زمانه قدر بالطبع نظردقت ومقایسه‌یی جلب ودعوت ایتمه‌مش ایدی .

فرانسه مشاهیر جغرافیونندن (ویویه‌ن دوسن مارتن) ۱۸۵۲ تاریخنده افتالیتلر حقنده تحقیقات وتدقیقاتی حاوی نشر ایله‌دیکی براثرده افتالیتلرك چین طرفلرندن ماوراء النهره هجرت ایتمش «آق هون»لر اولدیغنی بیان ایدیور :

« هونلر آلتنجی عصر میلادی اوائلنده تاتارستان بوزقیرلرینی ترکه مجبور اوله‌رق غربه دوغری یوریدیلر . یولده ایکی بیوك قسمه آیرلدیلر، بر قسمی بحر خزرك شرق جهتنده جیحون نهری بوینده یرلشدیلر، وآق هون یاخود افتالیت نامنی آلدیلر . نزاکتلرینه ، طبعلرینك عدم خشونتنه مبنی درکه بیزانسلیلر بونلره آق هون دیدیلر . بحر خزرك شرقنده، ترکستان حاضرك جنوبنده، جیحون بوینده اقامت ایدرلر ایدی . مرکز حکومتلری واراخشان شهری ایدی. ساسانیلر ایله محاربانده بولندیلر ، بالاخره ترکلر ایله مزج اولدیلر .»

سن ویویه‌ن بواثرنده دورانی آبداللری ایله افتالیتلر بیننده هیچ برمناسبتدن بحث ایتمیور ایدی. حتی افتالیت نامنی ، زیرده بحث اولنه‌جغی وجه ایله ، یه‌تالیتا (Yé-ta-lita) کلمه‌سندن کتیریور ایدی .

فقط یکرمی سنه صوکره بو فکرنده تردد ایتدی ، شکه دوشدی . حقیقت ذکر ایتدیکمز اثردن یکرمی سنه صوکره یازمش اولدیغی « لغت جغرافیا » نام کتابنده افغانستان قطعه‌سنك احوال تاریخیه‌سندن بحث ایدر ایکن دیورکه :

« غرب افغانلری (قندهار، و خراسان شرقنده ساکن اولان افغانلیلر که دورانیلردر) بشنجی عصر میلادینك نصف اولندن آلتنجی عصر میلادینك اواسطنه قدر ، تاریخ عالمده مهم بر موقع ادعا ایده‌بیلیرلر، شوشرطله که عجم وقعه‌نویسانك هیتال، بعض شرق مورخلرینك هیتال (Heptales) ، بیزانسلیلرك آلتنجی عصرده ، افتالیت و مصرلی مورخ « تئوفیلاقت سیموقاتا » نك آبده‌لا [۱] (Abdéla) نامل‌ریله تسمیه ایتدکلری طائفهٔ ذی‌قوت اخیراً دورانی دینن آبدالی قومندن ایسه ، ینه

[۱] یدنجی عصرده

شو شرط ایله که شمال و شرق طرفندن ممالك ایران ایله محدود اولان ، ساسانیلر ایله بر عصردن زیاده محاربانده بولنان او طائفه ـ اسملرینك موافقتیله‌ده استدلال اولنه جغی وجه ایله ـ اون سکزنجی عصر میلادیدن بری دورانی لقبنی اخذ ایدن آبدالی امتندن ایسه .

« یکرمی سنه اول افتالیت نامنك تطبیق خصوصنده باشقه بر فکره ذاهب اولمش ایدك ، فقط اعترافه مجبورزکه شمدیکی حالده او فکرمز تزلزله اوغرادی ، اوبابده بیوك شبهه‌لر حاصل اولدی . »

بوده ، ۱۸۸۳ سنه‌سنه مخصوص اولان جریدهٔ آسیائیه (Journal Asiatique) ده اشپخت (Specht) نام مؤلفك قدیم چین تاریخلرندن اقتباسلیتله دائر جمع و ایراد ایله‌دیکی معلومات موثوقه‌یی بروجه آتی خلاصه ایدەلم :

« لیانغلر تاریخی (۵۰۲ ـ ۵۵۰) ایله چه‌ئولر تاریخی (۵۵۷ ـ ۵۸۱) بختریه (Bactriane) خطه‌سنك هوآ (Hoa) ویا یه‌تا (Yéta ـ که یه‌تا ایلیتو =Yéta-ili-to كلمه‌سنك مقطعی در)ـ نامنده بر خلق ایله مسکون اولدیغندن بحث ایدرلر . بونلر او قطعه‌ده‌دها مقدم ساکن اولان یوئه‌چی (Yue-tchi) قومی دکل‌در .

« بعض شرق مورخلریله ، مسلمان ، بیزانس مؤلفلرینك هپتال(Heptales) ، هیاطله ، افتالیت ، آق‌هون نامنی ویردکلری قوم ، چینلیلرك « یه‌تا » ویا « هوآ » تسمیه ایتدکلری امت‌در ، بختریه قطعه‌سنده ساکن ایدیلر .

«چین تاریخلرنده مضبوط اولان معلوماته نظراً « یه‌تالیتو » لرك اصل و نشأت ، اخلاق وتاریخجه « یوئه‌چیلر » ایله قطعاً مناسبتی یوقدر .

« هوآ قومی ، چس(Tehesses) لرك بر شعبهٔ مخصوصه‌سیدر . یونغ کیه‌ن(Yôung-kien)ك برنجی سنه‌سنده (میلادك ۱۲۶ نجی سنه‌سی) خانلری یعنی حکمدارلری « یه‌تا ـ ایلی ـ تو » ایدی . »

« لیانغ » تاریخندن ترجمه ایدیلن شو فقره‌ده هوآ حکمدارینك « یه ـ تا ـ ایلی ـ تو » تسمیه اولندیغی مصرحدر .

ماتوآن‌لن(چین انسیقلوپدیسی)ده‌دخی مندرج درکه هوآ حکومتنك عائلهٔ حکمداری نامی«یه‌تا» ایدی ، و بونلرك اعقابی حکومته عائله نامنی ویردیلر .

چه‌ئولرك تاریخلری هوآ حکومتنی«یه‌تا ـ ایلی ـ تو » اسمیله ذکر ایدرلر . وه‌ی (we) تاریخنده ده شویله مضبوطدر :

« یه‌تالر بیوك یوئه‌چیلر عرقندندر (یعنی مقدما یوئه‌چیلرك اقامت ایتدکلری قطعه‌ده ساکن ایدیلر) . بعضلریده دیرکه یه‌تالر « قائوچه » لرك بر شعبهٔ مخصوصه‌سیدر . قدیماً سور کبیرك شمالنده وکین شان(Kin-Chan)ك جنوبنده کائن اولان ممالکده ساکن ایدیلر . بورادن هجرت ایلدیلر ، و ختان (Khotan) ك غربندن یکه‌رك رئیسلرینك مقرینی ماهی‌نا Ma-hina صوینك ۲۰۰ فرسخ جنوبنده شانغ ـ ناغان (Chang-Nagan) دن ۱۶۰،۰۱۰ فرسخ بعدنده اتخاذ ایلدیلر . »

آلتنجی عصرك اواسطنه دوغری هوآلر بیننده ظهور ایدن اغتشاشاتدن استفاده ایله ترکلر ادارهٔ حکومتی ضبط ایتدیلر ، وافتالیت امپراطورلغی انقاضندن ، بختریه وطخارستان خطه‌لرنده ایکی قراللق تشکل ایلدی .

فی‌الحقیقه چین وبیزانس تاریخلرینك اتفاق روایاتیله ثابتدرکه شرق رومه امپراطوری ایکنجی ژوستنیان زماننده ، میلادی ۵۵۰ـ۵۶۰ تاریخلرنده ترکلر ماوراء النهرده ساکن اولان « افتالیت » لری مغلوب ایتمشلر ، وبحر خزره قدر ایلریله‌مشلردر .

«یه‌تا» لر ، افتالیتلر ، مونغوللرده « تله » نامنی ویربرلر ایدی‌که بو اسم چین هندو مورخلری طرفندن‌ده استعمال اولنور . زمانمزده موجود اولان تلیش ترکنلرنده اونام الآن محفوظدر .

ایشته آثار قدیمهٔ تاریخیه‌دن مستبان اولدیغی اوزره افتالیتلر قدیماً چینك شمال طرفلرنده ساکن ایکن دردنجی عصر میلادی اوائلنده او حوالی‌یی ترك ایدرك غربه طوغری هجرت ایتمشلر ، وبشنجی عصر میلادینك اواسطنه طوغری

بحر خزرك شرق طرفنده ، ماوراء النهردينك قطعه‌ده يرلشمشلردر . جنوب و شرق طرفندن دولت ايرانيه ايله همحدود اولدقلرندن او وقت ايرانده حكومت ايدن ساسانيلر ايله بر عصر قدر محاربه‌ده بولنمشلردر . غرب مورخلرينك (هياطله تركلری) ديدكلری ايشته بونلردر . او. طوردقلری ماوراء النهر قطعه‌سنه‌ده آنلره نسبتله (بلاد هياطله) ويا (هيطل) تعبير ايدرلر ايدی .

قاموس ترجمه‌سنده محرردركه

« هيطل ماوراء النهر الكاسنك اسمیدر ؛ وترك طائفه‌سندن وعلى قول هندولردن برجنس مخصوص آدی ايدی كه سلفده ظهور ايلديلر . وصاحب شوكت ومناعت ايديلر . وآنلره هياطل وهياطله دخی دينير ايدی . برمدت هندستان طرفلرنده دولتلری مستمر اولمشدر . مؤلف مفرد وجمعی برعد ايلمشدر . بو قيصر ، قياصره ، كسری اكاسره كبيدر . آخرنده‌كی تا بو مقوله اقصای جمعه داخل اولور . مفردينك عجمی اولديغنه اشارت ايچوندر . وبرهانده مرسومدركه هيتال تاء ايله نام ولايت خطلاندر . پادشاهلرينه هياتله دينير ، پس هيطل هيتال معربی اولوب جمعنده هياطله دينمشدر . »

خطلان ويا ختلانده ، ختل دن دركه بوده Heptal ويا Hethal معربی اولسه كركدر .

جهانماده ماوراء النهر قطعه‌سی تعريف وتحديد اولنديغی صره‌ده دينوركه : نهردن مقصد جيحوندر ، وماوراء النهر بلاد هياطله‌در .

تقويم البلدانده دخی ماوراء النهر بلاد هياطله ديه تفسير ايديليور . فرهنك ناصريده اصلاً هيتل هانك وتانك فتحيله بلاد ماوراء النهر معناسنه مضبوطدر .

افتاليتلر عموم مورخلرك شهادتلريله ثابت اولديغی وجه ايله شجيع وجسور ، اخلاق چتين برقوم ايدی . اتنوغرافيا نقطهٔ نظرندن افتاليتلرك ترك عرقندن اولديغنه بوكون شبهه قالمامشدر . شيمدی اصل مسأله‌نك حلنه شروع ايده‌بيليرز يعنی درانی آبداللری ايله افتاليتلر ، هياطله اصلاً برقوممیدر ؟ يوقسه دكلیدر ؟ بو مسأله‌ٔ مهمهٔ تاريخيه‌يی حل ايتمك ايچون اولا آبدال كلمه‌سنك اصلنی ، اشتقاقنی ، صورت تشكلنی تحری ايلمك لازمدر .

يوقاريدن بری اجرا ايتديكمز تحقيقات تاريخيه‌يه نظراً موضوع بحثمز اولان امته چينليلر يه‌تا ويا هوآ ، هنديلر ومونغوللر تله ، بيزانسليلر آق هون ويا افتاليت ، آبده‌لا ، عجملر هيتال (يا ايله) نامنی ويرمشلر ايدی . بقالم بو اسملر نره‌لردن چيقدی :

عجملرك استعمال ايتديكی هيتال كلمه‌سی چينليلرك «يه‌تا»سی كبی «يه‌ـتاـ ايلی ـتو» نامندن اقتطاع طريقيله تشكيل ايديله‌بيليركه «يه‌تا» ويا «يه‌تال» ، لسانلرده عموميت اوزره جاری اولان قاعدهٔ تحريف ايله پك قولای هيتال اوله‌بيلير . فردوسی شاهنامه‌ده كلمه‌يی بوصورتده يعنی هيتال شكلنده ضبط ايتمشدركه بيت آتی بوكا شاهددر :

مناره بر آدم بشمشير و كنج
زهيتال تاكس نماند برنج

بوحالده عربجه هيطلك ده فارسی هيتال و يا هيتلك معربی اولديغنه شبهه ايديله‌مز .

ياخود اوله‌بيليركه ـ اقوای احتمال ده بودر ـ شرق مؤلفلرينك «هپتال» نده‌كی (پ) حرفی نساخلرك ، خطاطلرك قلم جهلنه قربان اوله‌رق ـ (خزر) ك حرف اخيری زايه تبديل ايله حزز اولديغی كبی ـ (پ) ده يايه بالتحويل آثار مدونه‌ده هيتال لفظی صورتنه كيرمشدر . بو احتمال پك قوتليدر چونكه بو كلمه‌لرك تداول ايتديكی آثار تاريخيه ، اشعار سلفيه حروف هجاء عربی اوزره محرردر . املاء رسم خطده (پ) ايله (ی) نك نقطه فرقنه دقت ايدلميه‌رك بو ايكی حرفك ـ بربرندن علامت امتيازی نقطه‌دن عبارت اولان ديكر حروف كبی ـ يكديكرينه التباسی كثيراً واقعدر .

مثلا جغرافيايه دائر اولان آثار قديمهٔ عربيه‌ده بحرسياهك نام قديمی بحرنيطش (اولا نون ، صوكره يای تحتانی) ديه مرسومدركه يونانی (Pontus) بنطس (اولا «ب» صوكره «ن») كلمه‌سندن محرفدر .

بوكا نظراً هپتال ایله هیتال آره‌سنده‌كی تحریف لفظی چوق اهون قالیر.

كلمه‌نك فارسی‌ده مطلقا (ی) ایله هیتال اولمسنه حكم ایتمك ایچون لسان قدیم فرسده او صورتله مضبوط اولدیغنه اطلاع حاصل ایله‌مك ایجاب ایدر كه بوده علم تاریخك حال حاضرنده ممكن دكلدر. بز «هیتال» لفتنی حروف عربیه ایله مكتوب اولان اثرلرده كوریورز.

واقعا كلمه‌نك یوقاریده دیدیكمز كبی «یه‌تا ایلیتو» دن مقطع و محرف اولمسی‌ده وارد ایسه‌ده بو احتمال دها ضعیف، ودها طوغریسی صرف بر فرضیه‌دن عبارتدر. حقیقته اقرب اولان احتمال ـ كلمه‌لرك رسم خطده كثیر الالتباس اولان ایكی حرف ایله، یالكز ایكی حرف ایله فرق پیدا ایتمسنه نظراً ـ احتمال ثانیدر.

اویله ایسه، شیمدی اصل هپتال كلمه‌سنك اصلنی تحری ایده‌لم، بونكله مسأله دها زیاده اتضاح ایده‌جكدر:

افتالیتلرك ویا آبده‌لالرك برنامی‌ده (تله) اولدیغنی سویلمش ایدك. بونلر هجرت نبویه‌دن بر بچق عصر مقدم ماوراء النهر قطعه‌سنی استیلا ایله او حوالی‌یه، جیحون نهری بوینه یرلشدكدن صوكره عجملر آنلره نسبتله نهر جیحونه «آب تله» ویا آب تلخ نامنی ویرمشلر. ایدی بونام نهردن ماوراء النهره، مملكتدن قومه علم اولدی. ذاتاً اكثریت اوزره قوم ومملكت نامملری متحد دكلمیدر؟ یا مملكت نامی قومه، یا قومك نامی مملكته ویریلیر.

(مالت برون) جغرافیای كبیر نام اثرنده دیوركه:

«آق هونلره افتالیت‌ده دیرلر. چونكه بونلر ایرانیلرك آب تله (Aptelah) تسمیه ایلدكلری جیحون نهری ساحلنده اقامت ایدرلر ایدی. افتالیتلرك ترك اولدقلری محتملدر، بلكه‌ده بونلر اغتشاشات متعدده‌دن صوكره بخارای كبیره حاكم اولان اوز ویا اوزبكلردن غیری دكلدرلر.»

مسعودی اوزلری امم تركیه‌نك اك جسور واك یاقیشقلیلری اولمق اوزره بیان ایدیوركه اخلاق وسیماجه افتیالیتلرك احوالی كدیریور.

«آب تله» كلمه‌سندن بعض شرق و بیزانس مورخلری هپتال، افتالیت كلمه‌لرینی تشكیل ایتمشلردر. ا حرفیله ه (e) حرفی، (ب، پ، ف) حرفلری بیننده‌كی تبادل آرتق ایضاحه محتاج دكلدر. بناءً علیه هبتال، افتال، افتالیت لفظلرینك «آب تله» دن اخذ ایدلدیكنه شبهه ایدیله‌من.

(هپتال) دن آبدال لفظنك تشكلی ایسه پك طبیعی و السنهٔ تركیه‌ده جاری اولان آهنك صوائت قانونی مقتضاسنه پك موافقدر. اوت بو قانون مقتضاسنجه هجالر اوینق ایچون برنجی هجابی‌ده ثقیل یاپمق كفایت ایدركه اووقت هپتال، طبیعتیله آبتال ویا آبدال اولور. ایشته آب تله تركلری حقنده آبدال تعبیری بو صورتله حادث وشایع اولمشدر. یدنجی عصر میلادی مؤلفلرندن (ته‌اوفیلاقت) ك آبده‌لا نامی ایشته بوندندر. آرتق حقیقته تقرب ایدیوركه عجملرك (هپتال)ـ لری عربلرك (هیطل) و(هیاطله) لری (یا) ایله دكل (با) ایله‌دركه تركلرك (آبدال) لریدر. بونقطه فرق كلمه‌لری دكیشدیرمش، بزه محرف اوله‌رق نقل ایتمش.

یوقاریده دیدیكمز وجه‌ایله چینلیلر آبدال قومنه هوآن نامنی‌ده ویررلر ایدی. بوندنده بیزانسلیلرك (آق‌هون) تعبیرلری ظهور ایتدیكی محتملدر. (هوآ) كلمه‌سی تلفظ فارسی‌ده بردرجه تحریف ایدیله‌رك هوآ ویا الفك تقدیمیله آهو، ویا تخفیف ایدیله‌رك (هی) صورتنه كیرمش اولملیدركه عجمجه وقتیله (تله) یه نسبتله نهر جیحونه «آب تله» نامنی ویردكلری كبی (تله) لرك نام دیكرینه اضافةً آب آهو ویا آب هی (آبهی) اسملرینی‌ده طاقمشلردر. «فرهنك ناصری» ده « آبهی رود آمودر، یعنی جیحوندر» دینیور وبهرامك قطعهٔ آتیه‌سی مقام استشهادده ایراد اولنیور:

همانكاه نزدیك دریا رسید
یكی ژرف دریای بن نا پدید
بوستا درون نام آن آبهی
كه‌قعرش نبو داست هركز تهی

حتی چینلیلرده آبهی مقامنده ماهی (Mahui)
دیرلرکه ما = مای صو دیمك اولدیغنه نظراً ترجمه‌سی
آبهی دیمك اولور .

نهر آمویه بو اسمی کرك دوغریدن دوغری‌یه عجملر ویرمش اولسون ، کرك چینجه‌دن ترجمه اولمش اولسون هر حالده آب آهو و آب هی نامیلری ایله هوآ اسمی آراسنده اصلا مناسبت واردر ، آندن مأخوذ در .

آبدال کلمه‌سنك اصلی بولدق ، صورت اشتقاقنی تعیین ایتدك . آبدالی ویا آبداللی‌ده آبدال قومنه منسوب دیمك اولور .

اصل مسأله که درانی آبداللری ایله ، ماوراء النهرده ، بشنجی عصر میلادینك اولندن ، آلتنجی عصر میلادی اواسطنه‌قدر اجرای حکومت ایدن ، صحنهٔ تاریخده اثبات وجود ایله‌ین آبدال قومنك امت واحده اولوب اولمامسی قضیه‌سی‌در ، ظواهر احواله واسماً تحقق ایدن موافقت اتحاده نظراً آلتنجی عصر میلادی اواسطنده شرقدن دیکر ترکلر کله‌رك ماوراء النهری استیلا و آبدال قومنه غلبه ایدرك حکومتلرینی پریشان ایتدکدن صوکره بونلرك برقسمی ، حتی قسم اعظمی دیارلرینی ترك ایله خراسان شرق وقندهار جهتلرینه چکلمشلر ، واوطاغلق ، صرپ یرلرده شجاعت فطریه‌لرینی ، مناعت اخلاقیه‌لرینی محافظه ایله تا اون سکزنجی عصر میلادینك اواسطنه قدر (۱۷۴۷) ، احمد خان آبدالینك ظهوریله افغانستانده دولت آبدا.لیه‌نك تأسسنه دکین تاریخدن پنهان اوله‌رق او حوالیده ثبات ایتمشلردر .

فقط بوکا قطعیاً حکم ایتمك ایچون الده‌وثائق تاریخیه هنوز ناقص‌در . درانی آبداللرینك احوال ماضیه‌لرینه عائد اولان منقولاتی ، داستانلری حقیله جمع وتدقیق ایدلمك ایستر ، خلاصه دها چوق وقوف لازم که تنقید تاریخی وظیفه‌سنی اکمال ایده‌بیلسین . بستان السیاحه‌ده افغان آبداللرینك حسن آبدال نامنده بر ذاتك نسلندن تشعب ایلدیکی مذکور ایسه‌ده بعید الاحتمالدر .

قسم تاریخی . — آبدال قومی یاخود تله ترکلری اساساً عرق تاتاردن منشعب اوله‌رق قدیماً چینك شمال طرفلرنده ساکن ایکن دردنجی عصرك اوائلنده بولندقلری الکایی ترك ایده‌رك غربه دوغری هجرت ایتمشلر ، و بشنجی عصر میلادی اواسطنه طوغری کلوب ماوراء النهر قطعه‌سنده یرلشمشلردر .

افتالیتلره نفتالیت (Nephtalites) آدینی ویرنلر ده واردر . بوکا سبب افیتالیتلرك ، یهودیلرك زمان ترقیلرنده افتالیتلرك بولندیغی مملکته کیدن و نفتالی دنیلن یهودیلردن ظن اولنملریدرکه پك یاکلشدر .

بونلری ینه‌ایم تاتاریه‌دن (یوئه‌ـچی) (Yue-chi) طائفه‌سی ایله قاریشدیرمامالیدر . بونلر میلاد عیسادن ۱۱۹ سنه مقدم دیار سغد (Sogdian)ه کلمشلر ایدی . زمانمزده تحقق ایتمش‌درکه (یوئه‌چی) لر و (یه‌تا) یعنی آبدال‌لر آیری آیری بر رامت‌در .

(یه‌تا) لر ویا (تله) لر نهر سیحونك اوته طرفندن ترکستانه کلدیلر ، ماوراء النهر (بلاد هیاطله) ه [۱] آنجق ۴۲۵ تاریخ میلادیسنده داخل اولدیلر حکمدارلرینه «یه‌تاـایلیـتو» [۲] دیرلر ایدی . قوزما (Cosma) ، وپریقوب (Péricop) ك بیان ایتدکلری (آق هون) لر بونلردر . ینه محکوکات هندیه‌ده کوریلن (هوآن) لرده هب اودر . چینلیلرك «یه‌تا» لری ، مونغوللرك (تله) لری ، بیزانسلیلرك افتالیتلری ، عجملرك ، عربلرك هیتال وهیطل‌لری ، ترکلرك آبدال‌لری برشی‌در . شمالاً جیحون نهری ایله غرباً جرجان ، و آترك چایلری ایرانیلر ایله آبداللر بیننده حدود ایدی . بوایکی دولت بیننده‌کی مناسبت اولا ۴۳۰ تاریخ میلادیسندن بدء ایدر . افتالیتلر میلادك بشنجی عصرنده رومه وایرانیلرله ایله‌ده مناسباتده بولنمشلر ایدی . اوزمانده یعنی ۴۳۰ تاریخلرنده آبداللر ایران اوزرینه هجوم ایتدیلر ، لکن دولت ایرانیهٔ ساسانیه حکمداری بهرام خامس کور آنلری هزیمت کلیه‌یه دوچار ایتدی ، آبداللر ایله ایسته‌دیکی کبی برمعاهده عقد ایله‌دی . بومحاربه‌ده ایرانیلرك نائل

[۱] ماوراء النهر بلاد هیاطله‌در .

[۲] بعض اوروپا مؤلفلری افتالیت نامنی «یه‌تاایلی‌تو» دن اخذ ایدرلرسه‌ده دوغری دکلدر ، اصل حقیقیسی تصریح اولندی .

اولدیغی ظفرك ادامهٔ تذکاری ایچون جیحون اوزرینه بر ستون رکز اولندی (طبری، وفردوسی) . بومناسبتحربیه‌دن صوکره ماوراء النهرده ساسانی مسکوکاتنی تقلیداً سکه ضربی ادخال ایدلدی. بو محاربه‌نك تفصیلاتی بعض تاریخلرده شویله مسطوردر:

بهرام کورك رسم تتوجنده افتالیتلر عجملرك مراسمله مشغول بوله‌جقلرینی حساب ایده‌رك (ترمذ) جوارنده جیحونی کچه‌رك او طرفده‌کی ایران مملکتنه تعرض ایتمشلر. بهرام کور طوپلایه‌بیلدیکی غایت اوفاق بر اردو ایله آذربایجانه حرکت ایتدیکندن بونی افتالیتلر علیهنه بر حرکتدن زیاده حادتا باشنی آلوب آشاغی‌یه طوغری قاچیور فرض ایتمشلر وحتی بویولده افتالیت حکمدارینه معلومات ویرمشلردی . اوده بتون ایرانی استیلا ایچون بونی فرصت صایه‌رق اردوسنی اطرافه نظامسز بر صورتده طاغیتدی .

بهرام کور دائما دربنده طوغری خزر ساحلنی تعقیب ایله خوارزمه کیروب ، تورکلری آنسزین باصدیغندن طوپلا نه میدان براقمقسزین فنا حالده منهزم ایلدی . فردوسی بووقعه‌یی شهنامه‌سنده عنعنه‌سیله نقل ایدر. افتالیت قرالنی بهرام اولدرمش، قلیجدن قورتیلانلری جیحونه قدر قوغمش. فقط بونلرك ایکی ملت آراسنده حدود اولمسنه دائر بر معاهده تنظیم ایدلدیکی یعنی حالا شو مظفریتله برابر عجملرك افتالیتلردن قورقدیغی آکلاشیلیور .

میلادك ٤٥٧ سنه‌سنده موقع اقتداره کلن یزدجرد ایله افتالیتلر آراسنده بروقعه ظهورینه دائر تاریخلرده برخبر یوقدر . یزدجرد وفاتنده یرینی هرمزه براقدی .

برمدتصکره یزدجردك اوغلی فیروز ، آبدال حکمداری قاغانیشك نزدینه التجا ایله‌دی. وبونك معاونتی ایله ساسانی حکمداری هرمزدن حکومتی نزع وضبط ایتدی .

فیروزبالآخره آفتالیتلرایله بوزیشه‌رق بونلره اعلان حرب ایلدی. بونی حربه وسیله عد ایده‌رك حربك نتیجه‌سنده فیروز غالب اولدی ، تالقانی ضبط ایتدی . (٤٧٥م) بونك اوزرینه تکرار حدود کسیله‌رك مصالحه اولندی.

فقط اون ییل صوکره ینه حربه قرار ویرلدی . افتالیتلر بوزغونلق بوزی کوستره‌رك طاغلدیلر. بر طاقمی بویوك آغاجلی بر اورمانه طالدیلر ، بر قسمی بونلره دمدار مقامنده بولنه‌جق موقعلاری طوتدیلر. فیروز بو تهلکه‌لی یرده ایلریلمکه باشلادی ، معیتی تهلکه‌یی آکلادیلر ، کندیسنه‌ده آکلاتمق ایچون ایمپراطور(زنون)ك کوندردیکی (اوسب)ی توسیط ایلدیلر . فیروز طوردی ، مذاکره ایچون اکابری طوپلادی. فقط افتالیتلر بوغازلری طوتمش اولدقلرندن تسلیمدن بشقه چاره یوقدی. افتالیت حکمداری فیروزك کلوب حضورنده دیز چوکه‌رك امان دیله‌مسندن وبرده‌ا کندیلریله محاربه ایتمیه‌جکنه سوز ویرمسندن بشقه کندی و معیتی ایچون چارهٔ خلاص بولنمدیغنی سویلدی. فیروز بوتکلیفی مغانلره بیلدیردی. اونلرده یمین ایچون بردیه‌جکلری اولمدیغنی سویلدیلر و فقط تعبد درجه‌سنده دیز چوکمك آنجق زردشت مذهبنجه کونشه مخصوص اولدیغندن بوکا برچاره اولمق اوزره صباحلین کونش چیقارکن حکمدارك اوکنه کیده‌رك سوزده اوکا حقیقتده ایسه کونشه تعبد ایتمسنه قرار ویردیلر . فیروز بویله یایدی. افتالیتلر بوحیلهٔ مذهبیه‌یه ایناه‌رق عجملری صالی ویردیلر . فیروز ینه عهدینی بوزدی . افتالیتلر بونی خبر آلدقلری کبی عجملرك کچه‌جکی برکچیدی قازدیره‌رق اوزرینه قامش قویدیلر ، دها اوستنه طوپراق اورتدیلر یاننه‌ده بر سواری براقه‌رق النه فیروزك امضالدیغی عهدنامه‌یی ویردیلر .

صوکره ایران اردوسنك قارشیسنه برمفرزه سواری کوندردی ، ایرانیلر بونلری تعقیب ایتدیلر اونلر ، بر طرفدن کچه‌رك کندی قرارکاهلرینه کلدیلر . ایرانیلر الدانه‌رق بوصویه دوشدیلر ، آرقه‌دن طولی دیزکین کلنلرده هپ خندقه طولدیلر برچوغی تلف اولدی (٤٨٨ م) ایران اردوسی‌ده طاغیلدی .

فیروزك یرینه كچن اوغلی ایكی ییل قدر زا-
بلستان، غزنه وبسط مرزبانك واسطه‌سیله عقد
ایدیلن عهده رعایت ایلدی. صوكره بو مرزبان
ایرانی بوعهدنامه‌دن قورتارمق ایچون یوز بیك
كشیلك براردو ایله خراسانه كیردی (مرو)ه
وصولنده هونلره حقارتله مملو بر كاغد یازدی .
افتالیتلرك رئیسی‌خوشنواز بوفلاكتلرك سببی هپ
عهدنده‌طورمیان فیروز اولدیغی جوابنی ویردی.
مرزبان‌جیحونی كچه‌رك‌افتالیتلر ایله‌ایتدیكی محاربه‌یی
قازاندی. ایرته‌سی‌كونی‌افتالیتلر ایرانیلرك كندیلرندن
آلدقلری غنیمتلری كیری ویرمك شرطیله نزدلرنده
اسیر بولنان (قباد)ی تسلیم ایده‌جكلرینی وعد
ایتدیلر. (۴۹۱ م)

قباد چوق زمان موقعنی محافظه ایده‌مدی،
ماوراءالنهره كیده‌رك تورك امراسندن برینك
قیزینی آلدی . بوندن مشهور خسرو نوشیروان
طوغدی. توركلر قباده حتی رومالیلرله ایتدیكی بر
محاربه‌ده اوتوز بیك كشی ویره‌رك یاردیم ده
ایتدیلر .

خسرو نوشیروان تخته چیقدیغی زمان صیتی
زیاده اولدی. فردوسی چین خانی دیبورسه‌ده
جوجن (Geou-Gen)لردن اولمسی دها زیاده
محتمل اولان برخان‌ایرانیلری اتفاقه طالب اولدی
افتالیتلر ایكی متفق آراسنده قالمامق ایچون‌چوق
اوغراشدیلر ، حتی جوجن ایلچیسنی اعدام‌ده
ایتدیلر. خان‌افتالیتلری(نخشب)جوارنده بوزدی
(۵۳۱) قراللری فوت اولدی . یرینه (فاغانیش)
آدلی برحكمدار انتخاب ایتدیلر و نوشیرواندن
اعانه ایستدیلر . نوشیروان، خانك زیاده اقتدار
قازانمامسی كندی منفعتی اقتضاباتندن اولدیغی
بیلدیكندن‌عسكر قالدردی. خان سمرقندجوارنده
ایدی. نهایت صلحه قرار ویرلدی ، نوشیروان
خانك قیزینی آلدی، خان‌ده كاشغره چكلدی .

بوتاریخدن صوكره آرتق افتالیتلر یرینه شرق
توركلری قائم‌اولدقلرندن آنلردن‌بحث‌اولنماز اولدی.
ماوراء النهرده‌كی آبدال حكومتی ۵۵۶
تاریخ میلادیسنده توركلر محو ایتدیلر . توركلرك
حكمداری (سسكن) ایدی. (موقان)ده دیزاره
عرب مورخلرینك(سنجو) سی، بیزانس‌مؤلفلرینك
سیلزیبولاس (Silziboulas)ی‌دركه خسرو
نوشیروانك معاونیتله آبداللره غالب كلدی .
آبدال حكمدارلرینك اك صوكی طبری تاریخنه
نظراً عوارز، فردوسی‌ده‌شاتفر، چین تاریخلرنده
اونواوئه‌ی (Onooueï)، مسعودی‌ده‌حناوس‌در.
كوریلیوركه آبداللر حقنده‌كی معلومات تاریخیه
نه‌قدر مختلف‌در .

ماوراء النهرده آبدال حكومتی متفرق اولد-
قدن صوكره آبداللرك قسم اعظمی خراسان
شرق طرفلرینته هجرت ایله اورالرده توطن
ایتمشلردركه اون سكزنجی عصرك اواسطنه
دوغری‌افغانستانده دولت آبدالیه‌یی تشكیل‌ایدن
بونلر ظن ایدیلیر . ماوراء النهرده قالانلر تركلر
ایله‌امتزاج ایدرك‌الآن بحر خزرك شرق طرفلرنده
تركمان نامیله‌كشت وگذار ایتمكده ، كوچبه حالنده
یشامقده‌درلر .

آبدالیه (دولت) { احمد خان آبدالی‌نك ۱۷۴۷ تاریخ میلا-
دیسنده رئیسی بولندیغی آبدال خلقی (بوقاریكی
ماده‌یه باق) ایله افغانستانده تشكیل ایلدیكی
دولت‌در. (افغانستان ماده‌سنه‌باق)

آبدالی ویا آبداللی { آبدال قومنه منسوب دیمك‌در .

آبدان — لسانیات { فارسی (آب) ایله (دان) ادات‌ظرفندن
تركیب اولنمش بركلمه‌در. صو قابی، صو بولنان ،
صو طوپلانان ظرف، ویامحل دیمك‌در. بومعنایه
نظراً بدن آدمده بولك طوپلاندیغی كیسه‌یه ،
تجویفه فارسی‌ده آبدان دینلدیكی كبی ، قیرلرده
منحدر یرلرده، چقورلرده‌طوپلانان،بریكن‌صولره،
اكركلره ، غدیرلره‌ده آبدان تعبیر ایدیلیركه
فرانسزجه‌ده(Etang)ك‌ترجمه‌سیدر. ذاتاً بوكلمه‌ده
صو طورمق معناسنه اولان (Stagnation)
لفظندن آلنمه‌در . تام اكرك دیمك در .
آبدانك اكرك، غدیر معناسنه‌كلدیكی‌آتیده‌كی
بیت ایله‌ده مستشهددر .

فقد تشنه در آبدان عميق
كه داند كه سيراب گردد غريق

آبدان كلمه‌سنك طبيعت وضعيه‌سى ايجابندن اولان قابليت معنائيه‌سنه بناءً فنون و صنايعده (Aquarium)، (Bache) كبى بعض نوع صو قابلرينه اونامى اصطلاح وضع ايده‌جكز .

آبدان — (Pomme d' arrosoir) { آبتا . بهلرك }
امزيكنه طاقيلان دليكلى باش ، سوزك . (ابتابه ماده‌سنه باق)

آبدان — (Etang) — فن اهتناء
اكرك، غدير ماده‌لرينه باق .

آبدان — (Aquarium) — فن اهتناء
برطاقم ظرفلره وياحوضلره دنيركه بونلرك ايچنده طاتلى صو ويا دكز حيواناتى، ونباتى يتيشديريلير، حراثت ايديلير. آبدانلر، حيوان ويا نبات يتيشديرمكه، طتلى صو ويا دكز حيواناتنه ، نباتاتنه مخصوص اولديغنه كوره مختلف شكل و ترتيبده اتخاذ ايديلير . متعدد نوعلرى واردر. اكثر خانه‌لرده اثاث تزيينده معدود اوله‌رق ماصه اوزرنه قونان كوچك بللور قابلردن، پارس موزه‌سنده حديقهٔ تأقلم (Jaridn d'acclimata-tion) ده نمونه‌لرى كوريلن مبانىٔ واسعه‌يه وارنجيه قدر آبدانلر واردر. اوروپا سواحلى بوينده انشا ايدلمش اولان حيوانات لابوراتووارلرينك جمله‌سنده آبدانلر موجوددر آتيده‌كى شكلده ايكى نوع آبدان كوريلير .

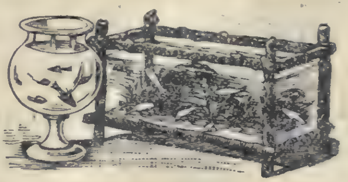

(شكل ٢٨ آبدان)

— آبدان اصطلاحات مولده‌دن‌در.

آبدان — (Bache) { اسطوانه شكلنده معدندن معمول بر
بيوك صهرنجدركه لوقوموتيفلرك صوينى اداره ايتمكه مخصوص عادتا بر مخزن ديمكدر. يولده لوقوموتيفه صو لازم اولدقجه بورادن ويريلير بعض واغونلرك آلتلرنده ويا اوستلرنده كوريلن جسيم اسطوانى بورولر ايشته تعريف ايتديكمز صومخزنلرى‌دركه آبدان ايله ترجمه ايديورز .

آبدر — (Abdère) — اساطير { آبدر ياخود
آبدروس آبدر بلده‌سنك قهرمانى و هركولك سلاح آرقداشى‌در . روايات اساطيريه‌يه نظراً ملك ديومد (Diomède) ك حربه كيدر ايكن كنديسنه توديع ايتديكى قصراقلر (Cavales) طرفندن پارچه‌لنمش، يتمش، وكويا هركول آنك نامنه آبدر بلده‌سنى بنا ايلمش .

آبدر — (Abdère) — جغرافيا { آبدر ياخود
آبده‌را (Abdèra) ، برشهر قديمك اسميدر. بوشهر وقتيله تراكيا ساحلنده ، نستوس(Nestos) يعنى قواله قربنده‌كى قره صو نهرينك منصبى اوزرنده كائن ايدى‌كه ميلاد عيسادن ٦٥٦ سنه مقدم قلا. زومنلى تيمه‌سيوس (Timésius de Clazomènes) طرفندن بنا اولنمش ايدى . تراكياليلر بوشهرى همان تخريب ايتديلر. فقط برعصر صوكره (٥٤٣)، وطنلرندن مطرود اولان ته‌ين(Teins)لر طرفندن تكرار بنا اولندى . جزئى برمدت حكومت ايرانيه اداره‌سنده بولندقدن صوكره مديا محاربه‌لرينى متعاقب نائل سربستى اولدى ، وچوق معموريت كسب ايتدى. فقط ٣٧٦ ده تريبال(Triballes)لرك طعمهٔ تخريبى اولدى. بوندن صوكره آرتق قالقينه‌مدى. بونكله برابر قرون وسطايه قدر دوام ايتدى . تك تك خرابه‌لرى الآن قره صو منصبى قربنده كائن بولوسترا (Bouloustra) قريه‌سى جوارنده مشاهده ايديليركه چوق ستونلى معناسنه اولان (پوليستيلو)دن محرفدر. پوليستيلو شهر قديمك خرابه‌لرينه اشارتدر .

آبدر قرون قديمه‌ده پك مشهور بعض رجاله مسقط رأس اولمشدر : فيلسوف ده موقريت،

بونك تلميذى آناكسارق ، بلكه ده استادى لوسيب كه بو اوچى حكمت يونانيه ده اجزاء فرديه مسلكنك مؤسسلريدر ، سفسطائى پروتاغورس ، و مورخ هله قاته ده آبدرلى در .

آبدس — (Abydos) — جغرافيا

چناق قلعه بوغازى مدخلنده قديم بر بلده نك نام معربى (آبيدوس ماده سنه باق .)

آبدس — (Abydos) — جغرافيا

مصرده بر بلده در . نام حاضرى مدفونه (آبيدوس و مدفونه ماده لرينه باق) .

آبدست { الصويى ، ال ييقامق ، وضوء . آبدست اسلام وضوء ماده سنده .

اديان سائره ده مرعى اولان آبدستلر (غسله) ماده سنده مندرجدر .

آبدستان — (Aquamanil) — { ال ييقامق ايچون ، آبدست آلمق ايچون استعمال ايديلن ابريق .

من خوش كردم كه آمد خوان غيب
تك بتان با آبدستان ميرسند

ابدسدادن ده يازيلير . ايكيسى ده «آبدستدان» دن مخفف اولمق كركدر .

آبدستانك لسان افرنجده مقابلى آكوامانيل (Aquamanil) در . بو كلمه نك ده معناسى الصويى ، ال ييقايه جق صو ديمكدر . آكوا (Aqua) لاتينجه ده آب ، مانوس (Manus) دست معناسنه در . بو مناسبتله اوروپاده قرون وسطاده يمكدن اول ، و بعدالطعام ال ييقامق ايچون استعمال ايديلن و بزم لكن ديديكمز قابلره تعبير ايديليردى . فقط موضع استعمالى لكن (شكل ۲۹) دن زياده ال ييقامق ايچون صو قونيلان قابده غالبدر .

آوروپاده تحف نحاسيه موسلرى ، (Amateur de dinanderies) بيننده تداول ايدن اصطلاحات جاريه دن اوله رق (آكوامانيل) تعبيرى طونجدن ويا قلايدن اعمال ايدلمش ، و عموميتله بر سوارى يى ويا بر حيوانى تجسم ايتديرر صورتده يابلمش كوچك موصلقلى قابلره اطلاق ايديلير .

ممالك عثمانيه ده ، چناق قلعه ده طوپراقدن او درلو چشمه جكلر ، صو قابلرى اعمال ايديليركه جمله نك معلوميدر . چناق قلعه معمولاتندن اولان

(شكل ۲۹ بر آكوامانيل)

آت و دوه شكللرنده كى دستيلرده ، ايشته او قبيل شيلردن ، يعنى آبدستانلردندر .

آبدست بوزان — (Taenia Saginata)

حيوانات { ديدان شعبه سندن ، ديدان عريضه شريطيه (Plathelminthes) (Cestodes) صنفنك تنياده (Téniadés) فاميلياسندن تنيا Taenia جنسنه منسوب بر نوع ديدان در .

وسطى اوله رق طولى ۳ الى ۸ متره در . بعض دفعه دها زياده بر طوله مالك اولور . حتى طبيب (بر انژه فرو) يه نظراً آبدست بوزان ديدانى ۷۴ متره (!) قدر اوزون اوله بيلير ايمش . آبدست بوزان ديدانك بدنلرى شريط كبى عريض ، بربرينه كچمش و مفصللى ، مستطيل شكلده پك چوق حلقه لردن متشكل ، بوقارى طرفنده تك بر رأس ايله منتهيدر . بو ديدانك رأس قطعه سى مربع شكلنده اولوب عرضى ۱٫۵ : ۲ ميلمتره در . تنياده فاميلياسنك ديكر نوعلرنده اولديغى كبى كلاب ايله يعنى بر يره ياپيشمق وطوتنمق ايچون آلات التصاقيه مقامنده اولان چنكلر ايله مجهز دكلدر . بونكله مذكور فاميليانك ديكر نوعلرندن آيريلير . آنك ايچون بو ديدانه عديم الكلاب ديرلر . رأسى بدنه ربط ايدن عنق ايسه اولدقجه طويل اولوب قالينلغى تقريباً رأسك نصفى نسبتنده در . آبدست

بوزان دیدانڭ طول بدننی تشکیل ایدن حلقاتدن عنقه قریب اولان حلقـات غایتله قصیر ایسـه‌ده کیتدکجه یعنی عنقدن تباعد ایتدکجه درجه درجه حلقه‌لرڭ طولی تزاید ایلر . حتی بردرجه‌یه کلیرکه حلقـاتڭ عرضی طوللرینی بیله آشـار ، مع مافیه بدن دیدانڭ نهایتنه‌دوغری ایسه حال برعکس‌در . یعنی حلقاتڭ طوللری عرضلرینی تجاوز ایدر . کامله کلمش بولنـانلرده حلقـه‌لرڭ طولی ۱۸ : ۲۰ ؛ عرضی ۵ : ۷ میلمتره‌در . یالکز بدنلرنده ، بر حلقه‌دن دیکر حلقـه‌یه کیدن ، یان یانه ، داخلی ایکی قنال مشاهده ایدیلیرکه دیدانڭ بر اوجندن دیکرینه قدر امتداد ایلر ؛ دیدان مجملری ایله امعایه التصاق ایدر .

بو دیدانلرڭ یمورطه‌لری حلقه‌لرده حصول ونما بولور ، اعضای تناسلیه‌سی (مذکر ، مؤنث) لری ده ینه حلقه‌لرده کائن‌در . حلقه‌لر هم مادهٔ ملقحه‌یی ، هم تلقیح ایدیله‌جك بیضاتی حاویدر . برحلقه‌ده بولنان یمورطه‌لر کامله کلدیمی ، بوحلقه حیواناتڭ بدنندن آیریلیر ، مواد غائطه ایله خارجه مندفع اولور . بو حادثه آشاغیدن یوقاری‌یه طوغری واقع‌در . یعنی اوّلا قویروق ده‌کی حلقـه‌لر قوپار ، آیریلیر وحیوان تناسل ایتدکجه طول بدنی تناقص ایدر . فقط تغذیه‌یی تشدید ایدرك آز زمانده ینه تلافیٔ مافات ایلر ، ینه اوزانیر .

آبدست بوزان دیدیکمز تنیا نوع بشرڭ امعای رقیقه‌سنده یشار . حالت حویصلیه‌سی تعبیر آخرله سرفه‌سی (Larves) دیدان مکیس بقر (Cysticer-cusbovis) نامنی اخذ ایدوب حیوانات بقریه وزرافه‌لرڭ عضلات و احشاسـنده سـاکن اولور . بعض مؤلفلر سرفه‌نڭ نوع بشرده دخی بولنه‌بیلدیکنی بیـان ایتمشلردر . نشو ونمای تام حالنده بوسرفه ٤ : ٨ میلمتره طولنده و ۳ میلمتره عرضنده بر حویصل مستطیل شکلنده‌در .

نشو و نما (Evolution) — حیوانات بقریه عضلات و احشاسـنده بولنان سرفه‌نڭ ، دیدان مکیس بقرڭ نوع بشر امعاسـنه کچمکله آبدست بوزان (Taenia saginata) حالنه تحول واستحاله‌سی مشاهدات وتجارب واسطه‌سیله اثبات اولنمش در . فی الحقیقه چوق پیشمامش ویا چیك حیوانات بقریه اتی اکل ایدن انسانلرده آبدست بوزانڭ کثرت اوزره بولندیغنی اطبا و طبیعیون خیلی زماندن بری فرقنه وارمشـلردی . لکن نوع بشرده بولنان بو تنیانڭ اصل و منشائی حیوانات بقریه‌ده بولنان سرفه‌سی اولدیغی اثبات ایدن ، هندستانده ۱۸۶۹ تاریخنده اولیوه (Oliver) نڭ تجاربیله ایتالیاده ۱۸۷۷ تاریخنده اطبای بیطریه‌دن معلم پرونچیتو (Perroncito) نڭ تجـاربیدر . بو معلملر ، تحت تجربه‌یه آلدقلری انسانلره ، اولاطارد دیدان بردوا ویره‌رك امعالرنده هیچ بر طفیلی اولمدیغنه قناعت کسب ایتدکدن صـوکره حیوانات بقریه‌ده بولنـان سرفه‌لری اکل ایتدیرمشلر ، وبو وجه ایله آبدست بوزانی استحصال وتولیده موفق اولمشلردر .

نوع بشرده بولنان بودیدانڭ حلقاتی کیف مااتفق برطرفه آتلمغله ویا مواد غائطه اوته‌یه بری‌یه ترك ایدلمکله درونده بولنان حلقات ویابونلرڭ حامل اولدیغی یمورطه‌لر حال سربستی‌یه کلمش اولورلر . او آره‌لق یغمور یاغه‌جق اولور ایسه یمورطه‌لر هر طرفه انتشار ایده‌بیلور (هوایه معروض قالان حلقه‌لر ویایمورطه‌لر سکز اون کون قدر نیم راطب محللرده حیاتلرینی محـافظه ایدرلر فقط یبوسـته او قدر مقاومتلری یوقدر) یمورطه‌لر مأکولات ومشروباتله حیوانات بقریه‌نڭ معده‌سنه کچر ، عصارهٔ معدویه یمورطه‌نڭ قوقعه (قبوق) سنی حل واذابه ایدرك درونده بولنـان بر رشیم قورتیله‌رق دوران واسطه‌سیله عضلاته ونسج منضمه کیدر . اوراده سرفه حالنه منقلب اولور . بوکبی بقراتڭ لحومی نوع بشر طرفندن بیفتك وروزبیف کبی یالکز طبقهٔ سطحیه‌سی قزارمش وایچی پیشمامش اولدیغی حالده اکل ایدیلیرسه سرفه انسانڭ انبوبهٔ هضمیسنده آبدست بوزان حالنه کچر .

آبدست بوزان — طب { علی العموم تنیالر و بالخاصه نوع } بشرڭ بیوك تنیاسی امعا درونده یالکز اوله‌رق بولنه‌جغنی متقدمین بیان ایتمش اولدقلرندن الحالة

هذه بين العوام بو نلره دود الوحيد (Vers solitaire) نامی ویرلمشدر . احوال کثیره‌ده یالکز برعدد اوله‌رق امعاده بولنیورسه‌ده ایکی ، اوچ و حتی ۲۰ ، ۳۰ ، ۴۰ عدد اوله‌رق شرجدن طرد ودفع اولندیغی ده کورلمشدر . نوع بشرک امعاسنده بولنان سائر دیدان ایله‌ده برلکده بولنه‌بیلور . آدم ، اکثریا حیاتک ازمنهٔ وسطیه‌سنده تنیالری قزانیر . معلم قراب ، یکرمی ایله اوتوز یاش آره‌سنده اک زیاده کورلدیکنی بیان ایدیور . مع مافیه اختیارلرده و حتی ایضاح و تفسیری هنوز مشکل برحادثه اوله‌رق اطفال نوزاد ده دخی کورلمشدر . نوعیتک تأثیرینی نظر دقته آله‌جق اولور ایسه‌ک قادینلرده ارککلردن زیاده‌در .

آبدست بوزان ، امعای رقیقه‌ده تقرر ایدوب بو ابدن جزئی بعید مسافه‌ده برلشیر . رأسی غشای مخاطی معائی آره‌سنه ادخال ایدوب حلقاتنی آرقه‌یه و نادراً امعای غلیظه‌یه قدر ایصال ایدر . اندر اوله‌رق معده‌یه قدر چیقار . آبدست بوزانک کلابی بوغیسه‌ده محاجی واسطه‌سیله قویاً غشای مخاطی اوزرینه التصاق ایدر . آبدست بوزانک مدت حیاتی حقنده معلومات تامه مفقود ایسه‌ده دوقتور واوروش (Wawruche) بر مریضک اوتوز بش سنه متصل آبدست بوزان دیدانی اخراج ایلدیکنی بیان ایدیور .

آبدست بوزان ، انسانک امعاسنده یومی ۱۳ : ۱۴ حلقه حاصل ایتدیکندن و بهر حلقهٔ کامله‌ده ۸,۸۰۰ یمورطه بولندیغندن مدت مذکوره ظرفنده بر بچق ملیاردن زیاده یمورطه‌نک خارجه اطراح اولندیغی بالحساب آکلاشلمشدر .

امعاده بو تنیا بولندیغنه دلالت ایدن اعراض ایکی قسمدر . بعضاً تغیرات موضعیه ایله و بعضاً دخی افعال منعکسه‌دن اولان مختلف حادثات عصبیه ایله آکلاشیلیر . اکثریا ایسه امعاده ابداست بوزان دیدانک بولندیغی ایما ایدن اعراض پك خفیف و ضعیف‌در . حتی بللی بیله اولماز . تغیرات موضعیه بطنده بر آغرلق طویمق ، انحای بطنده اوجاع حس ایتمك کبی اعراضدن عبارتدر . بو اوجاع بطنك دائما بر یرنده ثابت ویا اوته‌سنده بریسنده کزر کبی حس ایدیلیر . بعضاً ده قراقر دیدکلری قارن غورلدیسی ایله مترافقدر .

احتساسات مذکوره باشلوجه طعام اثناسنده تزاید ایدر اشتها بر قرارده اولماز . بعضاً فوق العاده تزاید ایتدیکی حالده بعض وقت ده پك زیاده تناقص ایدر ، حتی بتون بتون زائل اولور . اسهال ، انقباض و تقیأت دخی حاصل اولور . بعض انسانلر کسب ضعف ایدوب فقر الدمه دوچار اولورلر .

نسبةً نادر اوله‌رق واقع اولان علامات عصبیه ، دوار (Vertiges) یعنی باش دونمه‌سی ، وقت وقت طنین اذن ، تشوشات بصریه ، صرعه اعراضنه مشابه احوال واختلاجاتدن عبارتدرکه بونلر میاننده حکهٔ انف یعنی بورون قاشنمق ، وحکهٔ شرج دخی داخلدر .

آبدست بوزان هرنه‌قدر قاعدةً شرج طریقیله خارجه اطراح اولنمسی کثیر الوقوع ایسه‌ده بعضاً فم طریقیله دخی خروج ایتدیکی واقعدر . امعاده حاصل اولان بر آفت وجرحه واسطه‌سیله بطنه ، احلیله ، وحتی برناسور واسطه‌سیله‌ده خارجه ظهور ایتمسی ممکندر .

بر خسته‌ده تنیانک موجودیتنده شبهه حاصل اولدقده تشخیصی تأمین ایتمك ایچون مواد غائطه معاینه ایدلملیدر : یمورطه‌لرك شکل و ابعادی اکثریا تنیانک آبدست بوزان اولوب اولمدیغی حقنده معلومات اعطا ایدر ایسه‌ده حلقاتیله دخی بر درجه‌یه قدر تشخیصی تأمین ایدیلور .

ممالکمزده بو تنیایه آبدست بوزان دینلمسنك سببی تغوط اثناسنده اولدیغی کبی تغوط آره‌لرنده دخی بعضاً دیدانك زنجیری قیریله‌رق پارچه پارچه دون ایچنه دوشمش بولنمسیدر . آبدستلی بر مسلمانك نقض وضوئنی موجب اولمق ایله یکیدن آبدست آلمغه مجبور ایدر . آبدست بوزانی امعادن دفع و طرد ایده‌بیلمك ایچون استعمال اولنان ادویهٔ طارده پك چوقدر .

آبدست بوزان اوتی (پنپره‌نل)

نباتات — Pimprenelle — { ذات الفلقتين (Dicotylédone)

اولان نباتاتدن بر نوعدرکه نباتیء شهیر لیننه بوکا (پوتریوم) نامنی ویرمش ایدی . حال حاضرده وردیه فصیله‌سنك (سانکی زوربا) قبیله‌سنك (پوته‌ری‌یه) جنسی انواعندن عد ایدیلیر . حوالیء معتدله خشایشندن آجی وقابض برنباتدر . قیرلرده تنبت ایدر ، اك فنا اراضیده خدابی اوله‌رق نشو ونما بولور . ساق طویل ورقیق‌در . آبدست بوزان علی‌العاده خشایشدن یعنی اوت جنسندن‌در . پك نادر اوله‌رق خشبی اولور . نباتات خالده‌دزدر . یاپراقلری متبادل‌در . اذنابك یعنی یاپراق صاپلرینك دیبلرنده اکامی (Spatules) واردر . چیچکلری طولانی ویا مدور سنبله شکلنده اجتماع ایدر . آبدست بوزانك چیچکلری منتظم ، وریقات توبجیه‌دن معری ، خنثی ویا کثیر الزواج‌در . چیچکلرك توبجی یوقدر . عدد آلات تأنیثی متحول‌در . وردیه فاملیاسنك دیگر انواعی کبی آبدست‌بوزان‌ده دخی تانن دینلن مادهٔ قابضه واردر . بونك ایچون‌درکه طب قدیمده قابض اوله‌رق استعمال ایدیلیر ایدی بونکله برابر نباتات عطریه‌دن‌در . اوروپاده حاصل اولانلردن بریسی بیوك پنپره‌نل یاخود چایر پنپره‌نلی ، یاخود طاغ پنپره‌نلی ویاخود ایتالیانك عادی پنپره‌نلی (ساناس زوربافومون) = (سانکی زوربا اوفیچنالیس) درکه حیوانات ایچون یم مقامنده استعمالی موافق اولمغله اندن کوزل چایرلر یتشدیریلور . بریسی‌ده کوچوك پنپره‌نل (پوتریوم سانکی زوربا) درکه قابل اکل نباتاتدن اولمغله تزیید اشتها ضمننده صلطه‌لره قونیلور . ـ مائی پنپره‌نل یعنی صو پنپره‌نلی یاخود آفریقا پنپره‌نلی (مه‌لی آنتوس ماژور) = (مه‌لی آندیپره‌میدال) [زیفوفیلیه] ـ زه‌لاند جدید پنپره‌نلی (آنسیستر) — بیوك وچوق یاپراقلی قاناده پنپره‌نلی دخی انواعندندر .

آبدست‌بوزان اوتنه طبابتده مزید لبن ، قابض ، مدر بول ، نافع جرح کبی نظر اولنمش ایسه‌ده طب حاضرده غیر مستعملدر . آبدست بوزان اثمارینك آت یمی اوله‌رق علف مقامنده استعمالی توصیه اولنمش ایسه‌ده بجا دکل‌در .

آبدون -- (Abdon) { املای توراتی‌ده عبدون . سفر حکامده مذکور بر ذات‌درکه حضرت سموئل‌دن اول بنی اسرائیلده یدی سنه حاکملك ایتمشدر .

آبِده { ابدن مشتق برکلمه‌درکه دائم اولان شیء دیمك‌در . مدت مدیده دللرده داستان اولان داهیه‌یه اسم اولمش‌در .

بو کلمه ادبیات جدیده‌مزده (Monument) کلمه‌سنی ترجمه ایچون اخذ واستعمال اولنمش‌در . لسان عرب‌ده ایسه اوکلمهٔ اجنبیه‌یه معادل اوله‌رق علم ، معلم ، معالم تعبیر ایدیلیر . فرانسزجه‌ده مونومان (Monnument) کلمه‌سی مدلولنك معنای جنسیسنه نظراً بر وقعه‌نك ، برشیئك ویا بر ذاتك تذکیر نامیء تأبید خاطره‌سی ایچون اتخاذ ایدیلن بردلیل‌دن ، معلمدن عبارت‌در . مثلا مهم بروقعهٔ تاریخیه‌یی اکدیرمك ، ذکر ایتدیرمك اوزره رکز ایدیلن ستونلر ، بر بیوك آدمك تأبید نامی ایچون نصب اولنان تمثالر برر آبده‌در . بوبرنجی معنایه نظراً آبده بردلیل تاریخی‌در . برشیئك ادامهٔ ذکرینه خدمت ایدر . ثانیاً « مونومان » یعنی آبده تعبیری فنون بدیعه‌یه ، بالخاصه ، فن معماری وفن نحته متعلق اولان آثار و مصنوعاتده دلالت ایدر . آثار معماریه‌یه تطبیق اولندیغی حالده آبده شایان ذکر وتخطر اولان اشیانك تأبید خاطره‌سی ویا بر بلده‌نك تزیینه خدمت ایتمك معناسنی تضمن ایدر . قدیم آتنه شهری اوقدر کثیر آبدات ایله مزین ایدی که چیچرون بو بلده‌ده نره‌دن کچلسه تاریخ اوزرنده کزیلیر دیمش‌در . مبانیء مشرفه ، هیاکل کذلك آبداتدن معدوددر . چونکه بونلرده دائما برلرنده‌دوران دللرده داستان اولوب قالان ، بر زمانك ، بر دورك شایان ذکر وقایعنی حاکی و ذاکر اولان آثار صناعیه‌دن‌در .

منافع وخدمات عمومیه‌یه عائد اولان مبانیء عظیمه ومؤسسات جسیمه‌که فن و صنعت بونلره مبانیء عادیه‌نك فوقنده بر نشانهٔ امتیاز تأمین ایله‌مش‌در ، کذلك آبدات عدادنده داخل‌در . بو معنایه نظراً معابد برنجی مرتبه‌ده اولان آبدات عمومیه‌دن‌در .

بناءً عليه آبده نقش واعمال وانشاسنده كوريلان
مهارت وصنعت ايله برابر ندرت امثالى وبو مزايايه
منضم اولان قدم منشأ وتاريخيسى ايله وذاكر اولديغى
خاطرات حسبيله محافظهٔ تماميتى من كل الوجوه
موجب فوائد اولان هر كونا آثار دخى تعريف
ايدبله‌بيلير . چونكه (آبده) يالكز مبانى
وانشاآت جسيمه وعاليه‌يى شامل اولميوب قديم
اثاث واشياى قيمتداره وهرنوع آثار مبجله‌يه دخى
اطلاق اولنور . حتى برطاش پيغنى‌ده اوابددندر.

علم آثار عتيقه‌نك فن معمارى نقطهٔ نظرندن
اك زياده مشغول اولديغى جسيم، ذى قيمت، جالب
نظر حيرت آبده‌لر روما، آتنه، تدمر، آثور،
بابل ومصر خرابه‌لرينى تشكيل ايدن آثار باقيهٔ تاريخيه
اولوب بونلردن ماعدا كلت قومى كبى ديكر اقوامه
منسوب آبده‌لر دخى واردر .

آبده‌نك برقاچ انواعى واردر : آبدهٔ مقابر،
آبدهٔ شرف ، آبدهٔ محاربات ، آبدهٔ ظفر ،
آبدهٔ صلح ومسالمت وسائره كبى . بر آبده‌نك
صورت انشا واعمالى هر نره‌ده ايسه اورا اهالى-
ليسنك فنون وصنايعده درجهٔ ترقيلرينه كوره
موقع اجرايه قونيلور. اك زياده كثرتله بولنان
آبده‌لر مقابر آبده‌لريدر كه ازمنهٔ قديمه‌دن برى
موجوددر. آبدهٔ شرف اوللرى خيالى شيلر اولوب
صوكره‌لرى كيمك نامنه ياپيليور ايسه آنك شكل
مجسمنى آلدى. بونوع آبده‌لره ازمنهٔ قديمه‌ده يونا-
نيلر ورومانيلرده كثرتله تصادف اولنور. ازمنهٔ
متوسطه‌ده شكلى آبده‌لر پك نادر ايدى . علوم
وفنونك احياسى زماننده بو آبده‌لر يكيدن عادت
حكمنه كيرمش ايدى. فقط حكمدارلر ايله جنراللر
نامنه انشا ايديليلير ايدى. مصارف انشائيه‌سى كيمى
ارائه ايديورلر ايسه آنلر طرفندن ويريلير ايدى .

زمانمزده ينه آبده‌لر چوغالدى . بو آبده‌لردن
اشخاصى ارائه ايدنلر اليوم ياسياه طاشدن، يابرلوحهٔ
مرسمه‌دن يا يارى هيكلدن، ياآتلى برهيكلدن، ياخود
برقاچى بريرده ياپلمش هيكللردن متشكلدر . وقايع
نامنه ياپيلان آبده‌لر خطوطدن، قبارتمه‌لردن، بعض
اشخاص مجازيه‌دن، ستونلردن، ديكيلى طاشلردن،
طاق ظفرلردن ، معابددن ، بيوك تابلولردن عبا-
رتدر . شهرمزده بوكبى آبده‌لر موجوددر .
سلطان احمد ميداننده‌كى ديكيلى طاش، طونج ييلان
ايشته بونوعدندر .

زمانك اك جسيم آبده‌لرى شونلردر: مونيخده‌كى
باواريا ، رەكنسبورغده‌كى والهاله ، كل جامعده
بفرايونغس هاله ، وورمسده‌كى لوت، تويتن بورغ
اورماننده‌كى هرمان ، برلينده‌كى ستون ظفر ،
نيدر والده‌كى كرمانيا ، نويورق ليماننده‌كى آبدهٔ
آزادكى ازمنهٔ متأخره‌نك اك بيوك آبده‌لريدر.

آبده نامى برده ازمنهٔ اولاده بر دور علومك
براقديغى شايان دقت نشانه‌لره دينليلير . انشاآت
قديمه، آثار نقشيه ، قلچ ، مجوهرات ، اثاث بيتيه
كبى شيلر بوقسمدندر. اسكى مقابرده بولنان بوصوك
آثاره قبل التاريخ آبده‌لر نامى ويريلور .

اسلامده آبده - ديانت اسلاميه‌ده هيكل انشاسى
ممنوع اولديغندن هيكل نوعندن آبده‌لره تصادف
اولنه مامق طبيعيدر. فقط معابدو آثار خيريه قسمنه
داخل اولان ابنيه وانشاآت پك چوقدر. بوكبى انشا-
آت على الاكثر جوامع، كوپرى، چشمه، سبيل، تربه-
لردن متشكلدر. حكمداران اسلامك بيوكلرى دائما
بوكبى آثار براقمقله مبجلدر. ملوك قديمهٔ اسلاميه‌دن
صرف نظر عثمانلى پادشاهلرى حضراتنك پايتختمزده
وكرك خارج پايتختده بوكبى آثار معظمه‌لرى واردر.
سليمانيه جامع شريفى ، سلطان احمد چشمه‌سى ،
ادرنه‌ده‌كى سلطان سليم ثانى جامع شريفى ، بروسه‌ده‌كى
يشيل جامع شريف ، بندلر بو جمله‌دندر. آبده‌نك
كتابه قسمنه يعنى شايان تخطر بروقعه‌يى حاكى اولان
ستو مخصوصه‌دن متشكل اولانه كلنجه اسكى
تركلرده بوكبى آبده‌لر ركز و انشاسى معتاد
اولديغى آبدهٔ ظفر اولان (اورخون) آبده‌سنك
وجوديله آكلاشيليور .

زمانمزده مملكتمزده بوكبى آبده‌لر انشا
ايدلمكده‌در . حجاز تيمور يولنك مبدأنده خط
مذكورك انشاسنى حاكى اولان ستون دخى بو
آبده‌دندر .

مملكتمزده بولنان آبده‌لرك مواقعى و عدد-

لرینی کوستریر برجدول تنظیم اولنمامشدرکه شایان
تأسفدر. اوروپانك سائر مملکتلرنده بو یولدهکی
آثارك حفظی ایچون رسمی جدوللر ترتیب ایدلمش.
وبوکبی آثاری تخریب ایدنلر ایچون مجازات شدیده
تعیین اولنمشدر . یزدهده ۲۳ ربیع الآخر سنه
۱۳۰۱ و ۹ شباط سنه ۱۲۹۹ تاریخلی آثار
عتیقه نظامنامهسنك اوتوز اوچنجی مادهسنده
«عمومی وخصوصی محللرده موجود ومرکوز
اولان آثار عتیقهیی تخریب ویاخود رخنهدار
ایدنلردن قانون جزانك یوز اوتوز سکزنجی
مادهسی موجبنجه تضمینات وجزای نقدی آلنمقله
حقلرنده بر آیدن بر سنهیه قدر حبس جزاسی
دخی اجرا قلنور» دینلهرك آثار عتیقهنك محافظهسی
نزد حکومت سنیهده نهقدر ملتزم اولدیغی ارائه
ایدلمشدر . مملکتمزدهکی آبدهلرك حسن محافظه‌سنه تعمیر وترمیمنه معارف نظارتی مأموردر. جوامع
شریفه نوعندن اولان آبدهلر اوقاف نظارتنه عائددر،
فقط بوتعمیراتك صنایع بدیعهیه ووثوق تاریخی‌یه استناداً
اجراسی ایچون موزهٔ همایونه مراجعت ایدلمسی دهموزه
مدیریتنجه موقع بحثه قونمشدرکه طوغریسی هرحالده
شایان تقدیر وتحسین برتشبثدر.

بوقاریده دیدیکمز کبی آبده کلمهسی اصلاحات
جدیدهدندر. فرانسزجه (Monument) کلمهسنك
ترجمهسیدر. بوکلمهٔ فرانسویهده لاتینجه (Monumentum) لفظندن مشتقدر. لفظ مذکور «مخطره»
و «یاد داشت» معنالرینه کلیر. آبدهنك عربجهدهکی
معناسی اخصدر. ترکجهمزده ایسه تعمیم ایدلمشدر .

هرمملکتك، هرزمانك آبداتی واردرکه یرلرنده
ذکر وبیان ایدیلهجکدر.

آبدی — (Abdy) { میرا - اسمیت - میسترس آبدی. انکلیز مؤلفلرندن بر قادیندر (۱۸۱۸ — ۱۸۶۷).

آبدی — (Abdy تلفظی : ئەبدی) —
تراجم { جون طوماس آبدی حقوق علماسندندر. ۱۸۲۲ سنهسی تموزینك بشنده تولد
ایتمشدر. وکمبریج دارالفنوننك ترینیتی هول دینلن
حقوق شعبهسنده تحصیلنی اتمامه ایردیردکدن
صوکره ۱۸۵۲ دهده علمای حقوق درجهسنه
ارتقا ایتمشدر . ۱۸۵٤ده کمبریج دار الفنوننده
معلم تعیین ایدیلوب ۱۸۷۳ سنهسنه قدر بو
مأموریتی ایفا ایلمشدر. لوندرهنك (غرهشام)
مکتبنده حقوقه دائر درسلر دخی ویرمش
و(بدفورد) بلدهسنده حاکم تعیین اولنمش وبالاخره
چکلمشدر .

(روماليلر بيننده معاملات مدنيهنك تاريخی
برخلاصهسی، ۱۸۵۷) و (حقوق بین‌الملل حقنده
موسیو کنتك شرحنه برتتمه) نامنده ایکی اثریله
سائر تأليفاتی واردر .

آبدیاس — تراجم { آبدیاس عبدیاس یاخود عوبدیاده
یازیلیر. توراتده نامارى مذکور اولان اون‌ایکی
رسلك دردنجیسیدر . حضرت ارمیایه معاصر
اولدیغی ظن ایدیلیر .

آبدیاس — { حضرت عیسانك یتمش شاکردندن بریدر . روایته کوره
بابله ایلك اپسقپوس اولهرق تعیین ایدلمشدر .
حواریونك ترجمهٔ حالنی یازمش اولدیغی روایت
ایدلمش ایسهده بو اثر یدنجی عصر میلادیدهمعلوم
اولدیغندن بو روایت طوغری دکلدر .

آبر — جغرافیا { سجستانده بر قریهدر. محدثیندن ابوالحسن محمد
بن حسین بن ابراهیم عاصم الآبری بورالیدر .

آبر — (Aber) — جغرافیا { کلت (Celte) لسانندە
منصب (embouchure)، چای آغزی (estuaire)،
قوی معناسنی افاده ایدر. بونك ایچون بریتانیاده
جاری اولان چایلرك اسملرینه داخل اولان برکلهدر.

آبر — (Aber) — جغرافیا { فرانسهده ساحل بویی
جریان ایدن برکوچك چایدر . دوآرنەنز
(Douarnenez) مرساسنه آقار . طولی ۱۳
کیلو مترهدر .

آبر-بەنوا — (Aber-Benoît) — جغرافیا
فرانسهده ساحل بویی جریان ایدن برچایدر.

آبر یاخود آبروس — (Abrus, Abre)

(سوس رخوه - برنوع میان بالی حاصل ایدن شجر)

— نباتات { بقلیهٔ فراشیه فصیله‌سنك آبرینه قبیله‌سندن برشجیردر . انك مهم ونمونه اولان نوعی (آبروس پره‌قاتوریوس A. Precatorius) یاخود غلیجین آبروس (Glycine abrus) یاخود لیسان آرغلیس (Lîane à ré-glisse) یعنی میان صارمشغی در. بزرلری اوروپاده امریقا بزلیاسی (امریقا نزری) نامیله معروفدر. یووارلاق، مرجان کبی قرمزی، پارلاق، طاش کبی قاتی اولان بو بزوردن کردانلق، بیله‌زیك وتسبیح اعمال ایدرلر. خیلی زماندنبرو ابجه واسع برتجارت قپوسی اچشدر .

اشبو شجیر هندستان شرقیدن نشأت ایتمشدر امریقا وافریقاده وهمان کرهٔ ارضك بتون حوالئ حاره‌سنده زرع اولنور. هندستانده ومصرده بزوری غدا کبی قورو سبزه مقامنده اکل اولنور. هندستان چارسولرنده صاتیلور هندستانده (رتّی Retti یاخود روتی Rutti) نامی ویرلدیکی کبی بنکاله‌ده (غونچ Gaontch) ومصرده عنب الذئب دینور . بزورك مسحوق (ژه‌کی‌ریتی Jéquiriti) نامی تحتنده فن تداویده استعمال اولنان دوایی تشکیل ایدر . وبوندن (واتی Vatti) دینلان برمشروب دخی استحصال اولنور . جذوری میان کوکی خواصنه مالك اولدیغندن انك مقامنده استعمال اولنور. یومشاق ورقیق اولان اوراق

(شکل ۳۰)

(مالابار) ده خناقلره واوکسوروکه قارشو پك مؤثر عد اولنمشدر. شکرله برلکده دوکلدکدنصکره بر مطبوخ یاپیلوب استعمال اولنور. ساق رقیق متسلق، اوراق ریشیهٔ وتریه ایله مزیندر. ازهاری صغیر قوقوسز قرمزی یاخود بیاض سنبله صورتنده مرتب ابطی یاخود انتهائیدر . کاسی مقطوع ، درت یاخود بش، غایت قیصه ویاخود هیچ مشابه‌سنده اسنان ایله نهایتلنمشدر . آلت تأنیثی طقوز عدد وحید الاخ، مبیضی کثیرالبیض قیصه بر ابره‌یی حاملدر . میوه‌سی بقلی ، قصیر ذو مصراعین، تحملرك مابینی آز یاچوق مستعرضاً حایلی، بزورشبیه بیضی، یاخود همان کروی پارلاق آتشی قرمزی واورته سنده سیاه برنقطه ایله لکه‌لی در .

آبرا — (Abra) — جغرافیا { فیلیپین جزائر مجتمعه‌سندن لوسون (Luçon) آطه‌سنده جریان ایدر برچای درکه قابالله‌روس (Cordillera de Caballeros) طاغندن ظهور ایدرك ویغان (Vigan) لیماننده بر قاچ قولدن دکزه دوکیلور . مجراسنك قسم اعظمنده خفیف قایقلر اجرای‌سیر ایده‌بیلیر .

آبرا — (Abra) — مسکوکات { قدیم له قرال‌اللغنك کموشدن معمول بر سکه‌سی ایدی. شمدیکی رایجه کوره الی‌غروش یعنی ۱,۲۵ فرانق قیمتنده‌در . آبرا عصر سابقك نصف اولنده المانیانك بعض ولایتلرنده ، حاجی ترخان ده (اژدرهان) ، استانبولده وشرقك باشلیجه لیمانلرنده یحر ایدی . شرق بیاسه‌لرنده ارسلانلی یاخود اسدی غروشك و یاخود هولاندا تالرینك ربعی قیمتنده ایدی .

آبرا — (Abra) — جغرافیا { فیلیپین جزائر مجتمعه‌سندن لوسون (Luçon) آطه‌سنك شمال طرفلرنده کائن بر ولایتدر . آبرا نهری بوینجه امتداد ایدر . الیوم حکومات متحدهٔ امریقایه تابعدر . مساحهٔ سطحیه‌سی ۲۳۳۱ کیلومتره‌مربعی ، نفوسی ۵۴۷۱۸ راده‌سنده‌در . اهالیسی تنکیان طائفه‌سندن عبارتدرکه مالزلر ایله زنجیلرك وحتی چینلی وژاپونلرك تصالبندن حاصلدر. ولایتك نامی مذکور آطه‌ده جریان ایدن آبرا نهرندن مقتبس‌در. (یوقاریکی ماده‌یه باق) .

آبرا — جغرافیا { آفریقای غربیده فیل دیشی ساحلی مستعمره‌سنده کائن برقریه‌درکه (ابریه) بطیحه‌سنك شط شمالیسی اوزرنده در . آبرا قریه‌سی دیکر همجوار برقاچ

قریه ایله برلکده (پونو) مجتمعهٔ اداره‌سنی تشکیل ایدر. بونلر برطائفه‌درکه بالق صیدی ایله اشتغال ایدرلر، کوللر ایچنده، قازقلر اوزرنده مبنی قلبه‌لرده اقامت ایلرلر.

آبْرائون — (Abraun) — اساطیر

جرمانیا خرافاتنده انسانره مال‌مدفون ویامکنون اولان یرلری، دفائن ورکازی اعلام ایدن پری‌نك اسمیدر. بو پری یبروح الصنم (Mandragore) کوکلرنده تجسم ایدر ایمش.

آبرابانه‌ل — (Abrabanel) — تراجم

رجال سیاسیه‌دن، علمادن مشهور بر اسرائیلیدر. ١٤٣٧ ده لیزبونده طوغمش، ١٥٠٨ ده وفات ایتمشدر. پورتوغال قرالی بشنجی آلفونس (Alphonse)ك بعده قسطاله‌یعنی قاستیلیا(Castille) قرالی بشنجی فردیناندك مالیه ناظری اولمش ایدی. ١٤٧٢ ده یهودیلر اسپانیادن سی‌واجلا ایدلدیکی وقت صاحب ترجمه ناپولی‌یه التجا ایتدی، بوراده‌ده ناپولی قرالی برنجی فردیناندك امنیت و اعتمادنی جلب ایلدی. آنجق بو پرنسك وفاتی اوزرینه فرانسه قرالی یدنجی شارل ناپولی قراللغنی ضبط ایله‌دیکندن آبرابانه‌ل فردیناندك اوغلی وخلفی ایکنجی آلفونس ایله برلکده سیجلیاده اقامت ایتدی. پرنسك فلاکت احوالنه اشتراك ایتدی اولنجه‌یه قدر آلفونس‌دن آیرلمادی. آلفونس اولدکدن صوکره آبرابانه‌ل قورفویه وبورادن‌ده وندیکه کچدی. بوراده اقامت ایتدیکی هنکامده پورتکیزلر ایله‌وندیکلیلر بیننده تحدث ایدن‌تجاری بر اختلافك حلنه‌مأمور اولدی. بومسأله‌یی او قدر حقشناسانه برصورتده‌فصل‌وقطع‌ایتدی‌که بوکیفیت حقنده پك بیوك‌حرمت و تقدیری دعوت‌ایتدی. وندیکده‌وفات ایتمشدر. تورات‌اوزرینه‌تفسیراتی، مسیحه دائر کتاب کهانانی و دیکر بعض آثاری واردر.

اوغلی یهودا ـ له‌اون آبرابانه‌ل (Judas-Léon) (Abrabanel) که له‌اون عبرانی ونامری ایله‌ده

یاد ایدیلیر، فلسفه‌یه دائر بر اثر (Dialogi d'Amore) یازمشدر.

آبرابه‌زه‌س — (Abrabeses) — جغرافیا

اسپانیاده زامورا ولایتنده برقریه‌در. قربنده برصو منبعی واردرکه بر دکرمن چویره‌جك قدر بولدر. معده خسته‌لقلرینی تداوی‌یه قوللانیلیر، عقیم قادینلره نافع ایمش.

آبْرادات — Abradate — تراجم. { ابرداد } ماده‌سنه باق.

آبرا دو راقونی — (Abra de Raconis) — تراجم { برفرانسز متألهیدر. اون اوچنجی لوئی‌نك خصوصی باپاسی ایدی. لاووّر اپسقپوسی اولوب متعدد تألیفات جدلکارانه‌نك مؤلفیدر.

آبرازِن — (Abrasin) — نباتات { فربیونیه فصیله‌سندن شجر جوز ملوك (آلوریت Aleurit) جنسندن (ئه‌لواوقوقا قورداتا Elœococca cordata) یاخود (دریاندرا قورداتا Dryandra cordata) دینلان بر ژاپون نباتیدر. تخملرندن تعصیر ایله بر زیت خریف و محرش استخراج اولنورکه امور بیتیه‌ده تنویر ایچون قوللانیلور وبر جلا یاغنك ترکیبنه داخل اولور (آلوریت) باق.

آبْرازیت — (Abrazite) — معدنیات

جیزموندین (Gismondine) دینلن فلزك بر نوعه (Variété) سیدر (جیزموندین ماده‌سنه باق).

آبْراساقس — (Abrasax) — اباطیل

آبراقساس ماده‌سنه باق.

آبراستول — (Abrastole) — کیمیا

(ب ـ نافتول) (B-Naphtole)ك [ترکیبی $C_{10}H_7 \cdot OH$ دن عبارت اولمق اوزره متساوی

الترکیب ایکی مختلف نافتول موجود اولدیغندن بونلری یکدیگرندن تفریق ایتمك ایچون برینه I . نافتول، دیکرینه‌ده ب . نافتول تعبیر ایدلمشدر] حامض کبریت ایله معامله‌سندن حصوله کلیر بر مادهٔ عضویه‌در (ب ـ نافتول) عادی درجهٔ حرارتده مکثف حامض کبریت (زاج یاغی) ایله معامله اولنورسه (ب ـ نافتیل حامض کبریت) (B-Naphthylacide sulfurique) $(C_{10}H_7 . O. SO_3 H)$ تشکل ایدر و بوده تسخین ایله ترکیبی $C_{10}H_6 (OH). SO_3 H$ اولمق اوزره (آسید سولفو نافتول) نامنده ایکی مرکبه تحول ایدوب دی فه نیل تترا آزوقلورید (Diphényl-tetrazochloride) واسطه‌سیله تفریق اولنور .

شاید (ب ـ نافتول) ۱۱۰ ده ٤ قسم حامض کبریت ایله معامله اولنورسه (دی آسید سولفو نافتول) نامنده و $C_{10}H_5 (OH) (SO_3 H)_2$ ترکیبنده ایکی جسم حصوله کلیر .

آبراش — بیطره { (باق : ابرص)

آبراش بك — { کلوك اوغلی آبراش بك قریم خانی جان‌بك کرا یك بکلرندندر. له قرالندن وروسیه قرالندن خزینهٔ مخصوصه تحصیلی ایچون کراراً کوندرلمش اولدیغندن جان بك کرایك مکتوبلرنده باش ایلچمز « آبراش ـ بی ـ ...) دیه کوریلیر .

آبراق — (Abraq) — جغرافیا { افریقای شرقیده نوبهٔ سفلاده خرابه‌زار بر موضع رفیعك نامیدرکه قدیم برنیق (Bérénice) بلده‌سندن ۹۰ کیلومتره جنوب غربنده کائن ایدی . عربجه‌سی الابرق در (بومادیه باق) . ابرق کله‌سی ایله صفتلنه‌رق ویا آکا مضاف اوله‌رق عربستانده مواضع عدیده واردر . ابرق البادی ، ابرق ذی الجموع ، ابرق الحنان والی آخره کبی (ابرق ماده‌سنه باق) .

آبراقاپالو — (Abraca-palo) — نباتات (ایپداندروم)ه باق.

آبراقادابرا — (Abracadabra) — اباطیل { برکلهٔ غریبه ومطلسمه‌درکه قبول اباطیله میال ومنهمك اولان ازمنهٔ قدیمه اعتقادنجه بوکلمه بعض امراضی تشفیه ایتمك خاصه‌سنی حائز ایمش . بوکله‌نك یازیلی اولدیغی ورقپاره‌یه ، نسخه‌یه، حرزه‌ده آبراقادابرا نامی ویریلیر .

آبراقادابرانك خواص شافیه‌سی میانده بری‌ده حمای اربعه‌یی ازاله ایلمك‌در . اوچنجی عصر میلادی ابتدالرنده برحیات اولان طبیب وشاعر سه‌ره‌نوس سامونیکوس (Sérénus Sammonieus) نام ذاتك نقل وبیان ایتدیکنه نظراً بو خاصهٔ شفائیه تأثیرینی اجرا ایده‌بیلمك ایچون کلهٔ مذکوره‌نك حرفلری بر وجه آتی ترتیب وتحریر ایجاب ایدر ایمش :

ا ب ر ا ق ا د ا ب ر ا
ا ب ر ا ق ا د ا ب ر
ا ب ر ا ق ا د ا ب
ا ب ر ا ق ا د ا
ا ب ر ا ق ا د
ا ب ر ا ق ا
ا ب ر ا ق
ا ب ر ا
ا ب ر
ا ب
ا

بوصورتله برکاغد پارچه‌سی اوزرینه یازیله‌رق، وکاغد بوکیله‌رك بویونه تعلیق ایدیلیر ایمش .

آبراقساس — (Abraxas) — اباطیل طلسم قبیلندن محکوك بر سنکپاره‌درکه ایکنجی عصر میلادیدن صوکرا دیار شرقده تصادف ایدیلیر. بوطاشك برضلعی اوزرنده آبراقساس کلهٔ یونانیه‌سی محرر اولدیغی ایچون او نام ایله تسمیه ایدلمشدر . بوکلمه‌دن محرف اوله‌رق آبراقاس (Abracas)، آبراساقس (Abrasax)ده دیرلر؛ نسخه وطلسم مقامنده استعمال ایدیلیر ایمش .

بو طاشلرك اوزرنده عجیب عجیب صورتلر محکوك ومنحوت‌در : خروز ویا آرسلان باشلی انسان رسملری کبی. برطاقمنده‌ده انسانلرك آیاقلری ییلان شکلنده اولور . آبراقساس مطلسمه‌لری دیکر بعض رموز ایله‌ده موشح‌در . اکثریا

طاشلر ظهرنده يونان حروفيله يازلمش، آبراقساس ياخود آبراقاس كله‌لرى محرردر .

آراى جاريه‌يه نظراً آبراقساس طاشلرى نصارا رافضيلرندن بازيليدك شيعه (Secte) سى اولان اشراقيون نصرانيونك (Gnostiques Chrétiens) ك اثر ايجادى اولمق اوزره تلقى ايدلمكده‌در . چونكه بو نصارا رافضيلرى (hérétiques) كندى مذهبلرنده اك اعظملرينه آبراقساس نامنى ويريورلردى . بر فكره كوره‌ده شيعهٔ اشراقيون رئيسى بازيليد سنه‌نك عدد ايامى، و آنلرك اعتقادنجه سمانك عدد افلاكى اولان ۳٦۵ رقمنى كه ينه او اعتقاده كوره عند الهى‌ده اك زياده مرغوب اولان عدد بو ايمش — ابراز ايدن آبراقساس لفظنى بر كلمهٔ خير عد ايدرك بوطلسمى احداث ايتمش . فى الواقع يونان ترقيمات حرفيه‌سنده آبراقساس كله‌سنك حرفلرى ۳٦۵ عددينى ابراز ايدر .

دانشمندان عصردن بر طاقمى ايسه بو احجار محكوكه‌يى وثنيونه (Païens) عطف و اسناد ايدرلر . خلاصه آبراقساسلر منشئى نه اولورسه اولسون احجار مطلسمه‌دن باشقه برشى دكل‌در . قرون وسطاده بوطاشلرى بعض حكمدارلر، برنسلر خاتم مقامنده استعمال ايتديلر ازجمله فرانسه قرالى يدنجى لوئى .

(شكل ۳۱)

آبراقساس — (Abraxas) — حيوانات

حيوانات ذات الرجل المنصليه (Arthropodes) شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك خرشفى الجناح (Lépidoptères) صنفنك غير متجانسة القرون (Hétérocères) تحت صنفنك فاله‌نيده (Phalé-nidés) فاميلياسنه منسوب بر پروانه (Phalène) جنسيدر . آبراقساس جنسنده بويينوزلر (Anten-nes) اركـكنده قيصه ومشعر (Pubescentes)؛ قنادلر عريض وخاولى اولوب بر ويا ايكى صره سياه نقطه‌لره بنكليدر؛ بطن اوزرنده دخى بوسياه لكه‌لره تصادف ايديلور . بوجنسه منسوب پروانه‌لر نصف كرهٔ شمالى وجنوبينك ممالك معتدله‌سنده بولنور . بونك باشلوجه نوعى فرنك اوزومى اوراقنى تخريب ايدن فرنك اوزومى پروانه (Abraxas grossulariata) سيدر .

(شكل ۳۲)

آبراقساس غروسولارياتا اسم فنيسيله معروف اولان فرنك اوزومى پروانه سى نوعنه تموز آغستوس آيلرنده تصادف ايديلور . بو كلبكك بويينوزلرى قيصه، اجنحه‌سى عريض وبياض ايسه‌ده متعدد سياه رنكده نقطه‌لره بنكليدر . وجودك يانلرى ايله اجنحهٔ علويه‌نك بر قسمى صاريدر .

بو پروانه، كوندوزلرى چاليلقده، چيتلرده يپراقلر اوزرنده بولنور . جزئى بركورلدى ايشيديلر ايشتمز قاچار . سائر پروانه‌لر كبى اوراقك وجه سفليسنده كيزلنمز كونشك غروبندن صكره اركك ايله ديشيسى بربرينى آرايوب بولمق اوزره شايان حيرت برمرتبه‌ده دونه‌رك اوچوشورلر . فعل مقارنت اغستوس‌ده اجرا اولنور، ديشيلر، صمان كبى صارى رنكده يمورطه‌لرينى فرنك اوزومى اوراقيله قايصى و اريك آغاجلرى اوراق اوزرينه وضع ايدرلر . صحرالرده بولنه‌جق اولورسه آق ديكن آغاجى، يبانى اريك آغاجى... الخ اوراق اوزرينه براقيرلر . طرطيلك (Chenille) ظهرى بياض ايسه‌ده سياه نقطه‌لر ينه تظاهر ايدر . بطنى صاريدر . ايلولك اواسطنده طوغرى طرطيللرك انفجار (Eclosion) ى ختام بولور . موسم شتا حلول ايتمزدن، بر ايكى نسول (Mues) كوردكدن صوكره يعنى كوملكنى دكشديردكدن صوكره يپراقلرله برابر وياخود دها اول طوپراغه دوشه‌رك صاقلانه‌بيله‌جك برمحل آرار . قيش اويقوسنى كچيرنجه كنديسنى بسليه‌جك بر نبات تحريسنه قوييلور . او زمان خساراتى زياده اولوب اوراق تماميله كميرر . هله كثير العدد اوله‌جق اولورسه آغاجده

هیچ بر یشیللك براقمزلر. علی الاکثر منفرد او-
لەرق یشامقدن حظ ایدر وسوری ایله طولاشمزلر.
کاهل یعنی حشرۀ کامله حالیله طرطیلنده رنکك مشابهی
زیاده اولوب حتی بوحاله نادر تصادف اولنور.
مایسك نهایتنه طوغری، پکیرمش اولدیغی
اوراقك برندن ویا مجاور بر قطعەدن الیاف
حریره اوزاتەرق کندیسنی آصار وبووجهله بطنك
حافەلری صارمتراق اولان سیاه رنکده دود
حدیثه (Chrysalide) تحول ایدر. بر، بر بچق
آی صکره دود حدیث دورینی دخی اکمال
ایدرك قوزەسندن چیقار وحشرۀ کامله (کلبك)
حالنه کچر.
بغچەلرده طرطیللرینه ودود حدیثه تصادف
اولندیغنده آنلری اتلاف ایتملیدر.

آبراقاقس — (Abracax) — اباطیل

آبراقساس — اباطیل مادەسنه باق.

آبراقالان — (Abracalan) — اباطیل

قابال یعنی علوم مغلقه تعبیراتندن اولوب آبراقادابرا
(بومادەیه باق) کلمەسندەکی خاصۀ طلسمیەیی یهودیلر
بوکلمەیه اسناد ایدرلر ایدی.

آبراقالەاوس — (Abrachaleus) —

هیئت قدیمه { قدمای اهل هیئتدن بر قاچنك توأم (Gémeaux) صورتنده
(Constellation) پوللوکس (Pollux) کوکبنه
ویردکاری اسمدر.

آبراقرینوس — (Abracrinus)

مستحاثاتدن بر نباتك اسمیدر. ایرلاندەنك ارضات
فحمیەسنده بولنمشدر (آقیتوس قرینوس، کیاتو
قرینوس مادەلرینه باق).

آبرام — (Abram) — جغرافیا

بر قصبەدر: انکلترەده لانقاستر (Lancaster)
قونتەسنده، ویغان (Vigan) ناحیەسنده کائندر.
نفوسی ۱۰۶۵. کمور معدنلری واردر.

آبرام (نیقولا) — (Nicolas) Abram —

تراجم { جزویت اوجاغی رجالندندر. ۱۵۸۹ تاریخنده لورن (Lorain)ده دوغمش،
۱۶۵۵ده وفات ایتمشدر. ۱۷ سنه متمادیاً
الهیات تدریس ایلمشدر. آثارینك باشلیجەلری
شونلردر:

مسائل الهیات Questions théologiques
کتاب صدق وکذب Traité de la vérité et du mensonge
تلخیص مبادئ لسان عبرانی Abrégé des rudiments de la langue Hebraïque
تاریخ دار العلوم پون آمواسون Histoire de l'université de Pont-à-Mousson

آبرامس (میس هانرییت) ومادام (Miss Henriette et Mme) Abrams موسیقی

انکلیز مغنیەلرندن غایت کوزل سسلی ایکی قادین
درکه ۱۷۸۴ و ۱۷۸۵ سنەلرنده بستەکار شهیر
«هاندل»ك (بو مادەیه باق) تذکیر نام و شانی
ایچون لوندرەده ویریلن قونسرلرده مغنیۀ شهیره
مادام «مارانك» (بومادەیه باق) رفاقتنده بولنەرق
بو قونسرلرك تزیید لطافت و شعشعەسنه یاردم
ایتمشلردر. (میس آبرامس) بستەلدیکی آثاردن
بر قسمنی ۱۷۸۷ ده (Collection of Sangs)
عنوانلی برمجموعه ایله طبع ایتدیرمشدر. تواریخ
مختلفەده نشر ایتدیکی آثار سائرەسندن بعضلری
پك زیاده مظهر رغبت اولمش و حتی بونلردن
(Crazi Jane) سوزلریله باشلایان بر شرقیسی
انکلترەنك عوام شرقیلری صرەسنه کچمشدر.

آبرامو — (Abramov) — تراجم

نیقولا آلکسیەویچ آبرامو. روس جغرافیونندن
بر ذاتدر. ۱۸۷۰ ده وفات ایلمشدر. سیبریا
جغرافیاسنه متعلق آثار عدیدەسی وسیبریانك
مشاهیر رجالنك تراجمنه متعلق تعلیقاتی واردر.

آبرامیس آبرامو — (Abramis abra-

(mo — حيوانات { برچوق طبيعيونه كوره بو نوع، آتيده بحث ايتديكمز بورده‌لی بر نام نوع ایله چامچه (Gardon) بالغنك مقارنت و اجتماعلرندن حصوله كلمش بر مخلوط جنسين (Hybride) در. فی الحقیقه بونك شكلی چامچه بالغنه مشابهت ارائه ایدر . رأسی قیصه، برون اوجی قالین ومتورم ، كوزلر بیوك اولوب طولی ٥ : ١٨ سانتیمتره‌در . ظهری یشیل مائمتراق، یانلری مائی، بطنی كموشی بیاض، مسبح ظهری سیاهمتراق ، مسبح شرجی ایله مسابح بطنیه قرمزی‌یه میال پورتقالی رنكده‌در .

آبراميس براما — (Abramis brama)

حيوانات { اندر اوله‌رق آلتمش سانتیمتره طوله و بش كیلوغرام ثقلته واصل اوله‌بیلن بوعادی چیاق بالغی شكلاً بیضی ، جانباً باصیق ونسبةً خراشف كبیره ایله مجهزدر . وجودك حجمنه نسبةً رأسی كوچوك، برون اوجی سیوری اولمیوب مدور ، آغزك یارقلغی آز، وآلت چكه اوست چكه‌دن هرحالده قیصه‌در. كوزلری اولدقجه بیوكدر . مسبح ظهریسی (Nageoire dorsal) ١٢ ، شرجیسی ٢٧ : ٣١ عدد شعاعه (Rayons : دیكن) مالكدر . مسبح ذنبی هر ایكی فصی مساوی اولمق اوزره ایكی چتالدر (Homocerques). ظهری اسمر ویا سیاهمتراق، یانلری اسمر مائمتراق ویا بیاضه مائل، بطنی كموشی بیاض اولوب غایت رقیق سیاه نقطه‌لرله مجهزدر. مسابح (Nageoires) مائی‌یه میال سیاه رنكده‌در .

بو بالق اوروپانك هرطرفنده بیوك نهرلرده وكوللرده بولنقده‌در. اكثریا سوری ایله كزرلر؛ آقندیسی آز اولان صولرده، چامورلی یرلرده طولاشیر. دشمنی اولان طورنه بالغنك (Brochet) كلمكده اولدیغنی حس ایدرسه دشمنندن خلاص اولمق اوزره صویی بولاندیره‌رق فراره تصدی ایدر.

غذاسی، حیوانات نامیه (Mollusques) نك انواع صغیره‌سی ، حشرات سرفه‌لری (Larves) ویدان ایله چامورلقده تحلل ایتمكده اولان مواد نباتیه‌در. یمورطلامه موسمنده (ایلك بهاراواخری) صویك دیبنده طورمز ، جریانی زیاده اولان واوتی چوق اولان نهر وكول كنارلرینه چكیلیر، هردیشی علی العاده اوچ درت اركك بالق طرفندن تعقیب اولنور . پنبه ویا مائی رنكده اولان یمورطه‌لر وتلر اوزرینه ترك ایدیلیر؛ یمورطه‌دن یاوورونك چیقمه‌سی (انفجار) اون ، اون ایكی كونه متوقفدر . یمورطلامه زماننده راحت طورمزلر، صویی طالغه‌لندیررلر. كیجه‌نك سكوتنده بونلرك اوزمانده‌كی كورولتیلری خیلی اوزاق مسافه‌دن ایشیدیلور. هردیشی تخمیناً ١٤٠٠٠٠ یمورطه یمورطلار. هرنه‌قدر چیاق بالغنك دشمن طبیعیسی چوق ایسه‌ده یمورطه‌لرك كثرتندن بو بالغه مناسب اولان مواقعده ینه كثرتله تصادف ایدلمكده‌در. یمورطلامه موسمنده هوا صغویه‌جق اولور ایسه دیشیلرك بر چوغی تلف اوله‌بیلور مقاومت حیاتیه‌لری زیاده اولدیغندن برحوضدن دیكر برحوضه متأثر اولمقسزین نقل ایدیله‌بیلورلر.

چیاق بالغنك اتی بیاض اولوب اولدقجه لذتیده واردر قلچیغی زیاده‌در. چامورلی برمحلدن صید اولنمش اولانلرك اتی ناخوش بر رایحه ویریر . مقدما چوق معتبر ایدی. اون بشنجی عصرده الك بیوك ضیافتلرده كوریلور ایدی. وسطی جسامتده اولوب آقار صولی یرلرده آولانمش اولانلری هرحالده بوزمانده دخی معتبردر. آولانمسی اولطه وآغ ایلدر .

آبرامیس بژوارقنا — (Abramis bjo-erkna)

حيوانات { فرانسزلرك (Bordelière) نامنی ویردكلری بو نوع شكلا عادی چیاق بالغنه زیاده مشابهدر . مع مافیه رأسك حجمنه نسبتله بونده كوزلر دها بیوكدر . اسنانی ایله آندن تمیز ایدر . شكلی بیضی، پوللری كبیر، رأسی صغیر، برون اوجی مدور ومسبح ظهری مسابح بطنیه‌نك نقطهٔ ارتكاز بنك آرقه‌سنده بر موقع اخذ ایتمشدر . مسبح ذنبینك ایكی شعبه‌سی مساوی اولمیوب فص سفلی دها بیوجكدر . (Hétérocerque) مسبح

شرجی ۱۹ : ۲۳ شعاعه (دیکن) مالك اولوب مشولی الشکلدر (Falciforme اوراق کبی) مسبح ظهری‌یی متعاقب باشلار. اوزری یشیلتراق ویا اسمر مائمتراق اولوب یانلری بیاض مائمتراقدر. بطنی کل پنبه‌سی رنکنده بیاض قرمزمتراقدر. مسبح ظهری قویو اسمر اولوب حافه‌لری سیاهدر. مسبح ذنبینك اطرافی سیاه مائمتراقدر. مسبح شرجینك قدامی سیاهمتراق، خلفی بیاضمتراقدر. مسابح زوجیه قاعده‌لرنده قرمزمتراقدر. بو نوع، عادی چپاق بالغی کبی آقندیسی آز اولان نهرلرده، کوللرده، قوملی و بالچیقلی محللرده ساکن اولمقدن حظ ایدر. اکثریت اوزره صویك طبقهٔ عمیقه‌سنده بولنوب دیدان ایله بالق یمورطه‌لریله وتحلل ایتمکده اولان مواد نباتیه ایله بسلنور. یمورطلایه‌جغی موسمده (مایس، حزیران) نهر ویا کولك کنارلرینه کلیر جسارتی آرتار مدبرانه حرکت ایتمز. یمورطلامه کیفیتی اوچ درت کون ظرفنده ختام بولوب بهر دیشی ۱۰۰,۰۰۰ یمورطه یمورطلار. بونك صیدی اولکیلره نسبتله دها قولایدر. غایتله اکول اولدیغندن اولطه‌یه قونیلان هرقنغی بر یمه اولسه کلیر. مأکولات صره‌سنده قیمتی یوقدر اتی کوشکدر. آلابالقلری (Truites) بسلمك اوزره نهرلرده بولندیریلور.

آبرامیس سوپا — (Abramis Sopa)

حیوانات { بو نوعده مسبح شرجی، مسبح ظهرینك نهایت بولدیغی نقطه‌لرینك قدامنده باشلار. مسبح شرجی قرق ایکی شعاعه مالکدر. مسبح ذنبی بوجنسك برچوق انواعنده اولدیغی کبی شعبه‌لری مساوی ایکی چتالدر. برون اوجی مدوردر. ظهری یشیلتراق اولوب سائر نواحیسی بیاضدر. نادراً اوتوز سانتیمتره طوله واصل اولور. قره دکزه منصب اولان بیوك نهرلرده بو نوعه کثرتله تصادف ایدلمکده‌در. مأکولات صره‌سنده قدر و اعتباری یوق ایسه‌ده پولرندن کاذب اینجو یاپلدیغندن صنایع اربابنجه آرانیلان بر بالقدر.

آبرامیس ونبا — (Abramis Vimba)

حیوانات { فرانسزجه (Zerte) نامی ویریلان بو نوعك وجودی دها اوزونجه وبرون اوجی سیوریجه، مسبح ظهریسی ۱۱، شرجیسی ۲۲ شعاعه مالکدر. ظهرك رنکی سنجابمتراق ویاخود مائی سیاهمتراقدر؛ یانلری دها آچیقدر؛ بطنی کموشی بیاض اولوب مسابح ظهریه وذنبیه‌سی مائمتراقدر. مسابح زوجیه ایله مسبح شرجی بیاض صارمتراق رنکده‌در. ایلك بهار نهایتنه طوغری واقع اولان یمورطلامه موسمنده رنك دها پارلاقدر. بونوع اولکندن هرحالده کوچك اولوب طولی قرق سانتیمتره‌یی تجاوز ایتمز. ثقلتی ده‌یارم کیلو ویادها زیاده‌جه‌در.

اولکی نوعك یالکز طاتلی صولرده یشادیغنی بیان ایتدکسه‌ده بونوع طاتلی صولردن ماعدا آجی وطوزلی صولرده دخی ساکن اولور. بناءً علیه نهرلردن دکزلره اینر.

آبران — (Aberanne) — نباتات

برنوع بادم.

آبرانته‌س (لور سن مارتن پرموتن دوشس دا_) — Laure Saint Martin

تراجم — Permont duchesse d') Abrantès

فرانسه‌لی جنرال ژونو (دوق دابرانتس) ك زوجه‌سی‌در. ۱۷۸٤ ده مون پلیه (-Mont pellier) ده دوغمش، ۱۸۳۸ ده پارس‌ده وفات ایتمش‌در. ایمپراطوریچه ژوزه‌فین (-Josephine) ك دائرهٔ خصوصیتنه داخل وندیمه‌لکنه نائل اولمش ایدی. فرانسه‌ده ایمپراطورلغك زوالندن صوکرا سالونلری بر مدت زیارتکاه مشاهیر اولدی. لکن چوق سورمدی سفالته قریب بر حاله کلدی. آثار ادبیه نشر ایدرك تهوین معیشته مجبور اولدی. بعض ادواره متعلق اولان تذکره‌لری (خاطراتی) نائل رغبت

اولدی، الآن قسماً مستحق رغبتدر. فقط رومانلری بوکون هجرهٔ نسیانه آتلمشدر. ویقتور هوغو انوار وظلال (Les rayons et les ombres) نام اثرنده دوشس دابرانته‌سك نعشنه برلاشه‌ز مزارلغنده بر مدفنلك یری مجاناً ویرمدیکی ایچون لوئی فلیپ حکومتنی شدیداً تعییب ومؤاخذه ایتمشدر. دوشس دابرانته‌س والده‌سی طرفندن قومنن (Comnène) خاندان حکمداریسنه منسوب ایدی.

آبرانته‌س — (Abrantès) — جغرافیا

برەزیلیاده باهیا (Bahia) ولایتنده کوچك بر شهردر. بحرمحیط اطلاسی ساحلندن ٦ کیلومتره مسافه‌ده کائندر. نفوسی ٣٠٠٠. اونامده اولان قضا (Municipe) نك مرکز اداره‌سیدر.

آبرانته‌ش — (Abrantès) — جغرافیا

پورتوغالده، سانتارەم (Santarème) ناحیه‌سنده بر بلده‌در. تاجه (Tage) نهرینك ساحل یمیننه حاکم اولان بر تپه اوزرنده کائندر. نفوسی ٥٠٠٠. کوچك کمیلر تاجه نهرینی یوقاری‌یه چیقارق آبرانته‌سه قدر کلیرلر وبورادن بغدای، زیتون یاغی، نفیس میوه یوکلدیرلر. قصبه‌نك اطرافنده غایت کوزل باغچه‌لر واردر. ١٨٠٧ تاریخنده بوشهر فرانسه جنرالی ژونو (Junot) طرفندن ضبط ایدلدی. جنرال ژونویه دوق دابرانتس (Duc d'Abarntès) نامی بوندن قالمشدر.

آبرانته‌س (دوق دا-) — (Duc d') Abrantès — تراجم { ژونو (Junot) ماده‌سنه باق.

آبرانشه‌س (آلواره‌س د-) — (Alvares d') Abranches { پورتوغال جنرالی اولوب ١٦٤٠ تاریخنده قراللق براغانس (Bragance) خانداننه انتقال ایتدکدن صوکره حکمدار جدید طرفندن بیره (Beira) ولایتنه والی نصب اولندی. بوراسی آز زمان ایچنده حال تدافعی‌یه قویدی. کلیتلی عسکر تحشید ایدرك ١٦٤٣ده اسپانیوللر علیهنه کندی قوماندالسی تحتنده بر اردو سوق ایله‌دی. بر قاچ محاربه قزاندی، قسطالیه‌یه کیردی. زارقا (Zarca)، فونته‌ن ـ کینال (Fontaine-Guinal) بلده‌لرینی ضبط وتخریب ایله‌دی. آخرالامر جمله‌نك مظهر تقدیر وتحسینی اوله‌رق ترك حیات ایتدی.

آبرانغ ویا ابرنك — (Abrâng) — جغرافیا { کشمیر حکومتی داخلنده برشهردر. جانسقار (Djanskar) نهرینك برآیاغی اوزرنده کائندر. سیلادن ٢٨٨ کیلومتره شمالده‌در. پارسه‌ه نظراً ٧٤٢٢ طول شرقیده، ٣٣٤٠ عرض شمالیده‌در.

آبرانید — (Abranide) { اوائلده یونانستان نسوانك کیدکلری صاری رنکلی بر نوع کوملکدر.

آبراوانه‌ل — (Abravanel) — تراجم

آبرابانه‌ل ماده‌سنه باق.

آبراهام — (Abrabam) — جغرافیا

شمالی امریقاده که‌بك (Québec) شهرینه حاکم بر یایلایه ویریلان اسمدر. ١٧٥٦ تاریخنده بو یایلاده انکلیزلر ایله فرانسزلر بیننده شدتلی بر محاربه واقع اولمش، و بو محاربه‌ده مغلوب اولان فرانسز جنرالی مونقالم (Montcalm) ایله غالب اولان انکلیز قوماندانی وولف (Wolf) ایکیسی بردن هلاك اولمشدر.

آبراهام — (Abraham) — تراجم { آبراهام

آبراهام آنطاکی طقوزنجی عصر میلادیده ظهور ایتمش نصارا رافضیسی رئیسی (Hérésiarque) در. شیعه‌سنه آبراهامیون دیرلر. بونلر حضرت مسیحك الوهیتنی انکار ایدرلر. بو مسئله‌ده آیرلمشلردر.

آبراهام — (Abraham) — تراجم

آبراهام (روسلرجه : آورام) پولیتیچسکی نامیله معروف روس راهبی در . ۱۶۱۶ تاریخنده روسیه‌ده سولووتسک (Solovetsk) مناسترنده وفات ایتمشدر . ۷ عصرك ابتدالرنده، له اردولری روسیه‌یه استیلا ایتدیکی وقت اهالی‌یه خطاباً نشر ایتدیکی مکتوبلری روسلرك حمیت وطنیه‌لرینی آلولندیرمش ، دشمنك طرد ودفعنه پك یاردم ایتمشدر . کندیسی مسقوه قربنده کائن ترینیته (Trinité) مناسترنده انبار امینی ایکن مسقوه‌یی محاصره ایدن له عسکرینه قارشی مناستری فرط شدت و شجاعتله مدافعه ایلمشدر . بو محاصره ومحاربه‌نك تاریخنی غایت مفید صورتده یازمشدر .

آبراهام — (Abraham) — موسیقی

پارسده « قلارینته » و « قرائت موسیقیه » معلملکی ایله اشتغال ایتمکده ایکن ۱۷۹۰ ده دلاسمان قومیك (Délassement comiques) تیاتروسی اورکستره سنه داخل اولمشدر . تاریخ وفاتی ۱۸۰۵ سنه‌سنه مصادف در . بو ذات یکی بسته‌لنن اوپرالرك مقدمه‌لریله سائر هوالرینی مختلف آلاته کوره تنظیم ایچون موسیقی تاجرلرینك حسابنه چالشمقله امرار حیات ایتمش بر نوع موسیقی عمله‌سی ایدی .

آبراهام — (Abraham) — موسیقی

۱ ـ « براهام » ماده‌سنه باق . ۲ ـ « پته‌رس » ماده‌سنه باق .

آبراهام — (Abraham) — موسیقی

ارغنون عاملی ایدی . بوهمیاده تولد ایتمشدر . پراغ شهرنده قورده‌لیه (Cordeliers) وسن دومینیك (Saint-Dominique) طرق روحانیه‌سنه منسوب راهبلره مخصوص کلیسالر ایچون اعمال ایتدیکی غایت مصنع ارغنونلرله اشتهار ایتمشدر . نه زمان بر حیات ایدوکی معلوم دکلدر .

آبراهام ابن داود — تراجم { یهود مؤلفلرندن .

در. ۱۲ نجی عصر میلادی‌ده طلیطله‌ده بر حیات ایدی. قرون وسطاده یهودیت اوزرینه اك قدیم معلوماتی جامع اولان بر اثر تاریخیسی ایله طانمشدر. بو اثر ۱۱۶۱ تاریخلرینه دوغری تألیف اولنمشدر ینه بو تاریخلرده صاحب ترجمه‌نك «فلسفهٔ دینیه» یه دائر بر اثری ده نشر اولنمشدرکه ابراهام ابن داود بو تصنیفده، دیکر بر چوق حکما کبی، ارسطو و افلاطون حکمتنی دین یهودی ایله تألیف ایلمکه چالیشمشدر . صاحب ترجمه‌نك علم هیئته دائر اولان بر اثری ضایع اولمشدر .

آبراهام ابن داودك طلیطله‌ده، خرستیانلرك اجرا ایله‌دکلری مظالم وحشیانه اثناسنده تلف اولدیغی مرویدر .

آبراهام بن داود آرییه — (Abraham-Ben-David-Arié) موسیقی { ایتالیا موسویلرندن اولان بو

خاخام اون آلتنجی عصر میلادینك اواخریله اون یدنجی عصر ابتدالرنده بر حیات بولنیور ایدی. ایتالیاده واقع موده‌ن (Modène) شهرنده اجرای طبابتله مشغول اولمشدر . عبرانی لسانیله (Sciltè Hogghibborim) یعنی (سپراعاظم) عنوانی آلتنده یازدیغی اثری ۱۶۱۲ ده مانتو (Mantoue) شهرنده طبع ایدلمشدر . نسخه‌لری غایت نادر اولان بو کتابك برنجی قسمی قدس شریف معبدنده قوللانیلان اوانی واشیا ایله کسیلن قربانلردن و عزیزلره حرمةً دوکیلن شرابلر (Libation)دن وبو اثناده یاقیلان عطریات ایله تبرعات وسائر درلو نذرلردن باحثدر . ایکنجی قسمنده ایسه مراسم روحانیه ، راهبلر مغنیلر حقنده بر خیلی تفصیلات ویرلمکده‌در ؛ (سپر اعاظم) ك آلات موسیقیه‌یه ، تغنی‌یه واجرا آت موسیقیه ایله آکا متعلق مراسمه دائر معلوماتی حاوی بولنان واوئ فصلدن عبارت اولان بو قسمنی اوغولینی (Ugolini) نام مؤلف عیناً ترجمه ایدرك :

Thesaurus antiquitatium sacrarum, etc. عنوانلی اثر جسیمنك اوتوز ایکنجی جلدینه درج ایلمشدر .

آبراهام ابن هیا — (Abraham ben haija)

موسوی علماسندن اسپانیول ربانیوندندر (Rabbin) ۱۰۷۰ تاریخنده دوغری تولد ایتمشدر. حکمیاته، ریاضیاته دائر آثار عدیده‌سی واردر.

آبراهام بن هیا بالخاصه علم هیئته دائر اولان معلومات و آثاری ایله کسب اشتهار ایتمشدر. اولا جغرافیه‌یه ، هیئته دائر بر اثر تألیف ایتمشدر که بونك بر نسخه‌سی سه‌باستین مونستره (Sébastien Münster) کوندریله‌رك بونك معرفتیله عبرانیجه اوله‌رق ۱۰٤٦ تاریخلرنده بال (Bâle) شهرنده نشر اولنمشدر . ثانیاً صاحب ترجمه ینه هیئته دائر دیکر بر اثر دها یازمشدر. بونده مؤلف سیاراتدن، فلکلردن، یونانیلرك ، روما- لیلرك ، اسرائیلیونك اصول تقاویمندن بحث ایله- مشدر. ثالثاً آثار ریاضیه‌سی میاننده برده «کتاب الهندسه»سی واردرکه بو اثره مثلثات کرویه‌نك تعریف وایضاحنه، دوائر ایله زوایانك تحویلنه دائر بر تمه‌سی واردر . بواثرلرك جمله‌سی روماده واتیقان کتبخانه‌سنده موجوددر . تاریخ وفاتی معلوم دکلدر. صالح ذکی بکك قاموس ریاضیاتنده بیان اولندیغی وجه‌ایله، صاحب ترجمه زمان حیاتنده ایکن موسویلر بیننده «ناشی» یعنی امیروعربلر میا- ننده «صاحب الشرطه» (Préfet prétorien) عنوانیله شهرتشعار اولمسنه نظراً مأموریت ملکیه‌ده بولندیغی‌ده ظن وتخمین اولنمقده‌در .

آبراهام پورتاله‌اون — (Abraham Portaléone)

{یهودی طبیبدر. ۱۵٤۲ده (مانتو (Mantoue)ده تولد ایتمش، ۱۶۱۲ده وفات ایله‌مشدر.

آثارعتیقهٔ عبرانیه‌یه‌دائر برکتاب یازمشدرکه پك مقبولدر . ۱۰۶۱ سنه‌سی نیسانك اون برنده، پاپا اون دردنجی غره‌غووار صاحب‌ترجمه‌یه خرستیان اهالی نزدنده اجرای طبابته اذن و رخصت ویرمشدر .

آبراهام (تانقره‌د) — (Tancrède)

Abraham — تراجم {فرانسه‌لی بر مصور وحکاکدر. ۱۸۳۶ ده ویتره (Vitré)ده دوغمش ، ۱۸۹۰ده پارس ده وفات ایتمشدر . صحرائیه (Paysages)لری رقت قلم، شیوهٔ شخصیت ایله ممتاز و بنامدر . قیمتلی آبتیزلری (بو ماده‌یه باق)ده واردرکه آترس، دوبس (Doubs)، آنژو (Anjou)، ماین (Ma- yenne) شهرلرینك آبده‌لرینی ابراز ایدر .

آبراهام زاکوتو — (Abraham Za-cuto)

— تراجم {۱۵ نجی عصر میلادی اسپانیول یهودی مؤلفل- ندندر. اسپانیاده سالاماناق‌ده تولد ایتمشدر. بو شهرك اسقفی یعنی پسقپوسی صاحب ترجمه‌یی علوم اربعه (Qudrivium [۱]) یی تدریسه مأمور ایلدی .

۱٤۹۲ ده یهودیلرك اسپانیادن اجلاسی اوز- رینه لیزبون شهرینه هجرت ایتدی وبوراده پور- تکیز حکمداری امانوئه‌لك منجم باشیسی اولدی . پورتکیز یهودیلری‌ده اجلا اولندیغی زمان یعنی (۱٤۹۶)ده ممالك عثمانیه‌یه التجا ایلدی .

صاحب ترجمه‌نك ایکی مهم اثری معلومدر . بری تقویمنامهٔ یهودکه عبرانیجه‌تألیف اولنمشدر. ازمنهٔ تلمودیه‌ده وقرون وسطاده یهودیلرك وقایع عظیمهٔ ادبیه وسیاسیه‌لرینی نقل وحکایه ایدر .

ایکنجیسی علم هیئته دائر براثردرکه برنسخه‌سی فرانسه‌ده لیون کتبخانه‌سنده موجوددر.

آبراهام زاکوتولوستیانو — (Abra-ham Zacutolustiano)

— تراجم {یهودی طبیبدر.

۱۵۷۵ ده لیزبونده طوغمش ، ۱۶٤۲ ده آمستردامده وفات ایله‌مشدر . لیزبونده اوتوز

[۱] حساب، هندسه، هیئت، موسیق

سنه‌قدر طبابت ایتمش‌در. انکیزیسیون‌قورقوسندن لیزبون‌ی ترک ایله امستردامه هجرته کندیسنی مجبور ایله‌دی . امستردام‌ده‌ده اجرای طبابت ایدرك بوراده‌ده صنعتیله اشتهار ایله‌مش‌در . بتون اوروپا اطباسنك معروفی ایدی . علم طبه دائر خیلی آثاری‌واردر فقط بعضیلری ناتمام‌در.

آبراهامس — (Abrahams) — تراجم

آبراهامس نیقولا قریستیان (Nicolas Christian) دانیمارقه‌لی بر متبحردر . قوپنهاغده دوغمش ، وبوراده‌وفات ایله‌مش‌در. روما حقوقنه، وادبیاته منتسب ایدی. آثار ادبیه‌سی مهم و مقبول‌در .

آبراهام سانتاقلارا (Abraham a Santaclara) — { آلمان بر واعظدر . ۱۶۴۴ تاریخنده‌سوآب (Souab)ده دوغمش، ۱۷۰۹ ده وفات ایتمش‌در. اصل اسمی اولریق مکرله (Ulric Mégerle) در. اوغوستین (Augustin) اوجاغی رهبانلرندن ایدی . باویه‌راده مدت مدیده تاقسا (Taxa) صومعه‌سنده واعظلك ایتدی. بعده شهرتنه بناءً ۱۶۶۹ تاریخنده ویانه‌یه جلب ایدیله‌رك سرای واعظی نصب اولندی. ثروت خیال، فیض قریحه ایله تمیز ایدن موعظه‌نامه‌لرندن باشقه غریب غریب عنوانلر ایله دیکر بعض آثاری واردر . از جمله :

یهودا باش خبیث، خاتمهٔ عالم، عطار روحانی، لبالب برخزینه که روح بورادن دعوات خیر نوش ایدر ، دقت! عسکر، ابی دشمن، بیعهٔ ممات

بو عنوانلر واعظك هویت ادبیه‌سنه بر دلیل‌در .

آبراهامسون — (Abrahamson) — تراجم

دانیمارقه محررلرندن ورنه‌رژان فره‌دریك (Werner-Jean-Fredric) اولوب ۱۷۴۴ ده دوغمش ، ۱۸۱۲ ده وفات ایتمش در . قرون وسطاده دانیمارقه‌لیلرك ملی شرقیلرینی جمع ایدرك بر مجموعه نشر ایتمش‌در.(۱۸۱۲) .

آبراهامسون (پیه‌ر) — (Pierre) Abrahamson) — تراجم { اسوج علم قوانین اربابندن بر ذات‌در . ۱۷۰۴ تاریخنده (Jus christophorianum) دینلان مجموعهٔ قوانینی طبع ایتدیرمش در . بو طبعك هامشنده قوانین مختلفه‌یی شرح‌وتفسیر ایدن قرال امرنامه‌لری و برچوق مسائل قانونیه‌نك صورت حللری مندرج در .

آبراهامسون (ورنه‌ر ـ هانس ـ فره‌دریق) — (Werner-Hans-Frédéric) Abrahamson — موسیقی { دانیمارقه محرر. لرندن اولوب ۱۰ نیسان ۱۷۴۴ده (شله‌زویغ) شهرنده تولد ایتمش‌در . بسته‌لدیکی متعدد لحنلر (Mélodie) دانیمارقه‌لیلرك اوقدر خوشنه کیتمش‌درکه بونلرك اکثریسی عوام شرقیلری صره‌سنه کچمك درجه‌سنده قبول عامه‌یه مظهر اولمش‌در. آبراهامسونك موسیقی‌یه متعلق اولان اثری :

Chansons populaires et guerrières de Danemark, Copenhague, 1812–14

عنوانی آلتنده نیه‌روپ (Nyerup) ورابه‌ك (Rahbek) نام ذاتلرله مشترکاً جمع ایتدیکی بش جلدن متشکل مهم برمجموعه‌سیدر. آبراهامسون ۱۸۱۲ سنه‌سی ایلولك یکرمی ایکیسنده مجموعه‌سنك هنوز برجلدی نشر اولنه‌بیلمش ایکن وفات ایتمش ایسه‌ده رفیقلری اثر مذکورك امر طبعنه خلل کتیرمیه‌رك ایکی سنه صکره اکماله موفق اولمشلردر .

آبراهامسون (شوواليه) — (Chevalier d'- Abrahamson) — تراجم { دانیمارقه‌ده ، اصول تدارسی (Enseignement mutuel) تأسیس و احداث ایدن بر ربانی‌در . اصول تدارسه نمونه‌کاه اولمق اوزره ۱۸۱۹ تاریخنده دانیمارقه‌ده کندی مصرفی ایله بر مکتب کشاد ایله‌دی ، و اسلاندالی اسقف

مونستر (Meunster) ڭ فداکارانه مظاهرتی ایله اصول جدیدهٔ تدارسی تعمیمه موفق اولدی . حتی بو بابده‌کی خدمات مساعیسی دانیمارقه قرالی طرفندن مظهر تقدیر و تشویق اوله‌رق ١٨٢٢ ده اصول تدارسك ـ غیر مجبوری اوله‌رق ـ اکراخ معلمینه ادخال و تطبیق حقنده بر امر عالی اصدار اولندی . ایشته بو وجه‌ایله آبراهامسون حکومتكده مظهر حمایت و معاونتی اولدی .

اصول تدارسی تنظیم وتعمیم ایتمك اوزره تشکیل ایدیلن قومیسیون عالی ـ که آبراهامسون بو قومیسیونك روحی ایدی ـ بو اصولك ماهیتی تعیین ایله بالجمله تفرعاتی تحت نظام وقراره آلدی . تتبعات اساسیه اجرا ایدرك قطعات خمسه‌ده اصول تدارسك تاریخنی ، بو اصوله دائر یازلمش اولان آثارك سفریه (Biblio-graphie) سنی ، تعلیملری تدارس طریقی ایله جریان ایدن مکاتبك استاتستیقنی تألیف وترتیب ایله‌دی .

اخیراً (١٨٢٢-١٨٢٩) آبراهامسون ایله مونستر قومیسیونك محصول مساعیسنی خلاصه ایدرك « اصول تدارسك روحی و محسناتی » عنوانیله کبیر اوچ جلد نشر ایتدیلر . بو اثر اوروپاده عصر سابقك ثلث اولنده ، معارف ابتدائیه‌نك دورهٔ کشایشنی استقبال ایدن آثار مربیانه‌نك سر دفتری عد ایدیله بیلیر که لوره‌نك ، قوزه‌نك ، سن‌مارقك و سائر بعض ارباب قلمك معارف ابتدائیه‌یه دائر اولان مصنفه‌لری‌ده او آثار قیمتدار ایچنده داخلدر .

آبراهامسون و مونسترك نشر ایتدکلری اثرده مندرج اولان بر استاتستیقه ، جدول احصایه کوره ١٨٢٩ سنه‌سی ابتدالرنده قطعات خمسه‌ده اصول تدارسه تطبیقاً اداره ایدیلن مکتبلرك عددی آتی‌یه یازلمشدر :

	مکتب	شاکرد
اوروپاده	١٠,٦٠٠	١,٥٠٠ ٠٠٠
آسیاده	١,٦٠٠	٥٠٠ ٠٠٠
آفریقاده	١٣٠	٥٠ ٠٠٠
آمریقاده	١,٠٠٠	٢٨٠ ٠٠٠
اوقیانوسیه‌ده	١٠٠	٢٥ ٠٠٠

ینه او تاریخده اصول تدارسه دائر موجود اولان آثارك عددی خیلی کثیر اولوب بونلردن ٢٠١ ی فرانسزجه ، ١٨٩ ی انکلیزجه ، ٣٧ سی دانیمارقه لساننده ٣٤ ی آلمانجه ، ٦ سی اسپانیولجه ایمش .

آبراهامسه‌ن (اسحق) — (Isaac)

Abrahamsen تراجم { ١٦٦٣ده فلهسینغ‌ده دوغمش ، ١٧١٤ ده وفات ایتمشدر. بو بلده‌ده مدت مدیده خستکان مفتشلکی خدمتنده بولنمشدر . فلامان لساننده یازلمش بر وتقوایه دائر برقاچ کتابی‌ایله ، خلقتدن اعتباراً تاریخ هیأت روحانیه ، وتاریخ مدنیه متعلق وقایع مهمه‌یی مبین وتاریخ صره‌سیله مرتب بر اثری واردر .

آبراهام فاریسسول — (Abraham

(Farissol — تراجم { ١٥نجی عصر میلادی یهودی مؤلفلرندندر . فرانسه‌ده آوینیونده تولد ایتمشدر. صاحب ترجمه کنجلکنده مؤلفات عربیه‌یی استنساخ ایله اشتغال ایدرایمش . توراته دائر متعدد تفسیرلری واردر. بر طاقم آثار حکمیه‌ده ترجمه ایتمشدر . فرارا (Ferare) بلده‌سنده بولندیغی زمان دوقه ودوشسك الحاحی اوزرینه ایکی نصارا راهبی ایله دین یهودی‌یی مدافعة واقع اولان محاوراتنی ترس آبراهام (Bouclier d'Abraham : آبراهامك قلقانی) نامیله براثرده جمع ونشر ایتمشدر . فقط صاحب ترجمه‌نك اك مهم اثری «مسالك عالم» نامنده‌کی مکتوباتی درکه جغرافیا ایچون قیمتلی بر اثردر . بو اثر ١٥٢٤ده (فرارا)ده تألیف ایدلمش ولاتنجه ترجمه اولنمشدر .

آبراهام لوویتا — (Abraham Lovita)

ترا جم { (له)لی بر عالم اسرائیلیدر، قراقوویه‌ده تولد ایتمشدر ٦٥٦ تاریخنده آمستردامه کلمش ، کتاب التوبه نامنی بر اثر یهودی اوزرینه اوراده برشرح یازمشدر .

آبراهام مارونی — سوریه خلقندن ومارونی علماسندندر. فرانسه قولله‌ژنده یعنی درس عمومی مکتبنده سریانی وعرب لسانلرینی تدریس ایتمش، انجیل بلزبانك (Biblepolyglotte) طبعنده ژای (Jay) ه پك زیاده معاونت ایلمشدر. ۱٦٦٤ تاریخنده رومده وفات ایتدی. باشلیجه اثرلری شونلردر :
قواعد لسان سریانی ، مجموعهٔ فلسفهٔ شرقیه تاریخنامهٔ شرق

آبراهامویچ — (Abrahamowicz) —
تراجم { اون یدنجی عصر (له) رجال سیاسیه‌سندن و محررلرندندر. لهستانده وویووه‌لقده بولنمشدر. علم ثروته دائر بر اثری واردر. بونده اصول سربستی تجارتی توصیه ایدر.
— نامداشی نیقولا آبراهامویچ له جنراللرندن اولوب لهستان ایله سوج بیننده واقع اولان محاربانه (۱٦۲۱ - ۱٦٤۹) وصوکره مذاکرات صلحیه‌یه اشتراك ایله‌مشدر.

آبراهامی ، آبراهامیون — (Abrahamiens, Abrahamites) — دینیات { اون برنجی عصر میلا- دی‌ده ظهور ایدن رافضین نصارادن آبراهام آنطاکی‌نك شیعه‌سنه ، احداث ایتدیکی مذهبك طرفدارلرینه ـ صاحب مذهبك اسمنه نسبتله ـ ویریلن نامدر. بونلرك اقوال و عقائدی ینه رافضی نصارادن سمساطی بولس ویا پاولی‌نك شیعه‌سی اعتقادینه مشابه‌در.
ینه آوروپاده ۱۸ نجی عصرده ظهور ایدوب حضرت ابراهیمك ختانندن اول بو پیغمبرك دینی اوزره حامل اولدقلرینی اعلان ایدن ، مناسك عبادت نصرانیه‌ده یالکز پاتر ([۱] Pater) یعنی اب دعاسنی قبول ایدرك انجیلی انکار ایله‌ین بوهمیا قرویلرینه (Paysans) ده حضرت ابراهیمه نسبتله آبراهامی ویا ابراهیمی نامی ویریلیر.
وینه ۱٦۰۰ تاریخنده تأسس ایدوب کلیسانك قرابینی (Les sacrements) انکار ایدن بر روس شیعه‌سنده‌ده آبراهامی دیرلر.

آبراهامیس آبرامیس — (Abrahamis, Abramisis) — اسماك { ناعمة المسابح ویا مرخو المسابح (Malacoptérygiens) فرقه‌سندن سپیرینیده (Cyprinidés) فامیلیاسنه منسوب برجنس بالق اسمیدر. وجودلری یوکسك ، شکللری بیضی وجانباً باصیقدر. بطنی کسکین، مسابح فردیه‌ده عظمی الطبیعه اشواك مفقوددر. مسابح بطنیه ایله شرجیه آره‌سنده خراشفه مالك دکلدر. فك سفلیسی علی الاکثر فك علویدن قیصه‌در. بو صورتله سپیرینیده فامیلیاسنك اجناس سائره‌سندن تمیز ایدر.
آبرامیس جنسی انواعی نصف کرهٔ شمالینك نواحیٔ معتدله‌سنده، اوروپاده، آسیای شمالیده وجماهیر متفقه‌ده بولنور.
انواعندن باشلوجه‌سی عادی چپاق بالغی (Brème) ایسه‌ده برقاچ نوعی دها واردر.

آبراهامیه (مذهب آبراهامیه) — دینیات

آبراهام ناطان حیّاری — (Abraham Ben-Natan-Hayyarhi) — تراجم { لونه‌ل لی بر یهودی عالمیدر. آبراهام ابن داودك تلامیذندندر. بر فلاکته مبنی عائله‌سنی ترك ایدرك برچوق زمان سرسریانه طولاشدقدن صوکره طلیطله‌یه کلمش، وبوراده اختیار اقامت ایله‌مشدر. بوراده یهودی آیین عبادتنك مراسم اجراسنه دائر (رهبر) نامیله بر اثر یازمشدر.

آبربروتوق — (Aberbrothwik) —
جغرافیا { آربروآت ماده‌سنه باق.

---

[۱] مناسك عبادات نصرانیه‌ده بر دعادر که عقائد خرستیانیه‌یه کوره اولا حضرت عیسی طرفندن بارکاه حقه رفع و ایصال ایدیلن دعا بودر. حضرت عیسی بو دعایی حواریونه تعلیم ایتمش، آنلرك واسطه‌سی ایله خرستیانلقده محفوظ ومتداول اولمشدر. لاتینجه ترجمه‌سنده اب معناسنه اولان (Pater) کلمه‌سی ایله باشلدیغی ایچون بو نام ایله مذکور در.

آبرت (يوهان ـ ژوزف) — (Abert (Johann-Joseph

— موسيقى { ١٨٣٢ سنه‌سى

ايلولنك يكرمى برنجى كونى بوهميا‌ده (قوشوويچ) شهرنده طوغمشدر. ابتدا (له‌بپا) مناسترنده دعا اوقويان چوجقلر زمره‌سنه داخل اوله‌رق اوراده فن موسيقينك قواعد اوليه‌سنى تحصيل ايتمش ايسه‌ده مؤخراً مناستردن فرار ايتمش واقرباسندن برينك حمايه وتوسطى سايه‌سنده (پراغ) دارالموسيقيسنده (Conservatoire) كيتل (Kittl) و توماتزه‌ك (Tomaczek) نام معلملرك شاكردى اولمشدر. ١٨٥٢ده ستوتغارت سراينك اوركستره‌سنده «قونتر باصو» نامى ويريلن بيوك كمانى چالمغه مأمور اولديغى حالده ١٨٦٧ده مذكور اوركستره‌نك مديريتنه ارتقا ايتمش و١٨٨٨ده بووظيفه‌سندن دخى استعفا ايدرك خدمات مسبوقه‌سنه مكافاةً تخصيص ايديلن معاشى آلمقله اكتفا ايلمشدر. ١٨٥٢ده بسته‌لديكى «دومينور» سمفونيا (بوماده‌يه‌باق) سى ايله (قولومب) عنوانيله تنظيم ايتديكى «شعر سمفونيائى» سنى و:

Anna von Landskron

Kœnig Enzio

Astorga

Ehkehard, die Almohaden

نامنده‌كى اوپرالرى آبرتك سبب اشتهارى اولمشدر.

آبرتام — (Abertham) — جغرافيا

اوستريا‌ده بوهميا قطعه‌سنده بر بلده‌در. نفوسى ٢٢٥٥ الديون دانتله ايشلمه، معدن قاشق اعمال ايدن فابريقه‌لرى واردر.

آبرتينللى — (Abertinelli) — تراجم

ايتاليا‌ده فلورانسه مكتب هنرى منتسبيندن بر مصوردر. ١٥١٢ تاريخلرينه طوغرى وفات ايتمشدر.

آبرتيه‌رى — (Abertillerie) — جغرافيا

انكلتره‌ده موغون‌قونته‌سنده بر شهردر. نفوسى ٩,١٠٠. دمير فلخانه‌لرى.

آبردار —(Aberdare تلفظى: ئه‌بيردەر)—

جغرافيا { انكلتره‌ده، ممالك غال‌ده كائن بربلده‌دركه غلاموركن شير قونته‌سى داخلنده‌در. نفوسى: ٣٥,٠٠٠. قال‌خانه‌لرى، دوكه‌خانه‌لرى واردر.

آبردار (جبل) — جغرافيا { آفريقاى غربى‌ده،

خط استوانك براز جنوبنده امتداد ايدن بر سلسلهٔ جبالدركه كنيا جبالندن تانا نهرينك بعض منابعى ايله انفصال ايدر. بو نهر ٣٨٨٣ تاريخنده انكليز رحالى (سياح) ژ. تومسون طرفندن كشف اولنمشدر.

آبردار — (Aberdar تلفظى : آبردەر)

تراجم { بارون آبردار. انكلتره رجال سياسيه‌سندن برذاتدر. ١٨١٥ تاريخنده دوفرين‌ده تولد ايتمش، ١٨٩٥ده وفات ايلمشدر. دعوا وكالتندن وحاكملك مسلكندن يتيشمشدر. ١٨٥٢ده پارلمنتويه‌اعضا اولدى. ايكى دفعه‌داخليه نظارتى معاونى اولدى، تربيهٔ عموميه قومسيونه اعضا تعيين ايدلدى. ١٨٧٣ده لوردلق رتبه‌سنه نائل اولدى. بر مدت لورد پره‌سيدان مقامنده بولندى. بيوك جمعيات علميه اعضالقلرينى‌ايفاايتديكى كبى كنديسنك آثارى‌ده واردر.

آبردالجى —(Aberdalgie : ئه‌بردالجى)—

جغرافيا { انكلتره‌ده، اسقوچياده برقريه (نفوسى ٣٠٠) دركه ١٣٣٢ سنه‌سى ١٢ آغستوس تاريخنده بوقريه‌نك جوارنده دوپلين (Dupplin) محاربه‌سى واقع اولمشدر. انكليز عسكرى قرال ادوارد ثالثك قوماندامى تحتنده، اسقوچياليلرى مغلوب ايتمشدر.

آبردن —(Aberdeen تلفظى: ئه‌بيردين)—

تراجم { ژورژ هاميلتون غوردون قونت دابه‌ردن (George Hamilton Gordon-

(Comte d'Aberdeen) انکلتره رجال سیاسیه سندن ورلردن مشهور بر ذاتدر . ۱۷۸٤ده ادیمبورغده تولد ایتمش، ۱۸۶۰ تاریخنده وفات ایله‌مشدر .

کەستل‌ری (Castlereagh) ، صاحب ترجمه‌یی ۱۸۱۳ تاریخنده ویانه سفیری نصب ایتمش‌ایدی. استادی، سیاسیسی ایله اوستریایی فرانسه اتفاقندن آییروب ناپولیون علیهنده اووقت متشکل اولان اتحاد دولیه ادخال ایلمکه موفق اولدی .

بعده ناپولی‌یه مسارعت ایدرک ناپولیونك جنراللرندن ایکن ناپولی قراللغنه نائل اولان (مورا)یی اقناع ایدرك فرانسه علیهنه چویردی. ناپولیونك هزیمت قطعیه‌سی ، سقوطی اوزرینه فرانسه قرالیتنه اعاده ایدیلن ۱۸نجی لوئی ایله عقد ایدیلن معاهده‌یه انکلتره دولتی نامنه وضع امضا ایدن ینه صاحب ترجمه‌در .

انکلتره‌ده برقاچ دفعه هیئت نظاره داخل اولدی . دوق دو وللینغتون ، ومشهور پەل قابینه‌لری ارکانندن بولندی . ۱۸۵۲ تاریخنده کندی ریاستی تحتنده توری وویغ فرقه‌لری ارکانندن مختلط بر قابینه تشکیل ایله‌دی که بو قابینه‌نك اك مهم موفقیتی فرانسه ایله تدافعی وتعرضی بر معاهده عقدی خصوصی (۱۸۵۲-۱۸۵۵) در.

آبردەن — (ئەبردین) تراجم { جون قامیل
هامیلتون غوردون، قونت دابەردەن. یوقاریده‌کی آبەردەنك حفیدیدر . بوده انکلتره رجال سیاسیه سندن در ۱۸٤۷ ده تولد ایتمشدر . پارلمنتوده اولا توری طرفنده‌ایکن صوکره‌ویغ طرفنه کچدی. ۷۸۶ -ده ایرلاندالورد قائمقامی نصب اولندی. وبوراده اهالینك فوق‌العاده‌محبتنی قزاندی. ۱۸۹۳ده قانادا والیسی تعیین ایدلدی.

آبردەن — (تلفظی : ئەبردین) جغرافیا
اسقوچیانك اك زیاده تجارتگاه اولان بر شهری در. لیمان‌در . نفوسی ۱۳۱۰۰۰ . قطنیات ، بز، یوك منسوجاتی، کاغد فابریقه‌لری مشهوردر.

کمی انشا ایدیلیر مهم دار الصناعه‌لری واردر . دار الفنونی مشهور .

— ینه بو نامده امریقاده حکومات متحده‌ده بر بلده واردر. نفوسی ۸۳۵۰۰ .

آبردەن — جغرافیا { اوسترالیانك شمال لنده بر قونته‌درکه هنوز لایقیله مسکون دکلدر .

آبردین — (Aberdeen ئەبردین) — فن اهتناء { انکلتره‌ده ، اسقوچیاده، آبەردن بلده‌سی حوالیسنده یتیشن غایت مقبول برعرق بقری‌درکه عمومیتله ، قره‌رنکلی وبوینوزسزدر .

آبرژمان — (l'Abergement) — جغرافیا
فرانسه‌ده بورغونیاده، فرانش قونته‌ده برقاچ محلك اسمی‌در .

آبرسیشان — (Abersychan تلفظی : ئەرسیکن) — جغرافیا { انکلتره‌ده ممالك غالده بر بلده‌در . نفوسی ۱۵,۳۰۰ زنکین کمور ودمیر معدنلری واردر.

آبرغاوەنی — (Abergavenny تلفظی : ئەبرکەوەنی) — جغرافیا { انکلتره‌ده مونموث شیرقونته‌سی داخلنده بر شهردر . نفوسی ۷۰۰۰ . کمور معادنی .

آبرفراو — (Aberfraw) — جغرافیا
انکلتره‌ده بر قصبه‌در. آنغله‌زی اطه‌سنك ساحل شرق وغربیسی اوزرنده کائن‌در، نفوسی ۱۱۰۰.

آبرقرومبی — (Abercromby تلفظی : ئەبرقرقومبی) — تراجم { سور رالف ئەبیرقرومبی Sir Ralph انکلیز جنراللرندن واسقوچیانك اك اسکی خاندانندندر .

۱۷۳٤ده (تولیبودی) ده تولد ایتمشدر . ۱۷۵٦ده انکلترەنك دراغون آلایته داخل اولمش ، یدی سنه محاربه‌سنده ، انکلتره ایله

امریقا محاربه‌سنده خدمت ایتمشدر . ۱۷۷۳ سنه‌سندن اعتباراً پارلامنتوده (قلاقمانان) مبعوثلغنده بولنمشدر . ۱۷۸۱ ده میرآلایلغه، ۸۷ ده لوالغه ترفیع ایدرك ۱۷۹۳، ۱۷۹٤ سنه‌سنده فلنك محاربه‌لرنده اثبات وجود ایلمشدر. ۱۷۹۵ سنه‌سنك اغستوسنده‌هندستان باش قوماندانلغنه چیقه‌رق ۱۷۹٦ ده غره‌نادا، امه‌رارا ، اسکوئیبو شهرلرینی ، ۱۷۹۷ سنه‌سی شباطنده ترینیدات شهرینی ضبط ایتمشدر. ۱۷۹۸ ده انکلتره‌یه عودتنده انکلتره‌یی مدافعه ایتمش ، ۱۷۹۹ ده عسکر ایله هولاندایه گچن دوق دو یورقه رفاقت ایلمشدر . هر نه قدر هولاندالی جنرال (دندلس) ی رجعته مجبور ایتمش ایسه‌ده سنهٔ مذکوره تشرین اولك اون سکزنده روس و انکلیز اردوسنك هولاندایی براقوب گیتملرینی تأخیر ایده‌جك بر چاره بولمغه موفق اوله‌مامشدر. ۱۸۰۰ سنه‌سی نهایتنده دولت علیه ایله بالاتفاق فرانسزلری مصردن چیقارمغه اون سکز بیك کشی ایله مأمور اوله‌رق ۱۸۰۱ سنه‌سی مارتنك برنده (ابوقیر) ه بناشوب مارتك اون اوچنده اوجوارده فرانسز پیشدارلریله چارپیشمشدر . مارتك یکرمی برنده اسکندریه قربنده فرانسز جنرالی (مه‌نو) ایله بیوك بر محاربه‌یه گیریشوب نتیجه‌ده غالب چیقمش ایسه‌ده آلدیغی مهلك بر یاره‌دن قورتیله‌میوب وفات ایتمشدر. لوندره‌ده (سن پول) کلیساسنده موما الیهك نامنه طاشدن بر آبده رکز اولنمشدر .

آبرقرومبی — (Abercromby تلفظی : ئه‌بر قرومبی) تراجم { (ژاق) ماده‌سنه باق .

آبرقورن — (Marquis Hamilton A-bercorn تلفظی : ئه‌برقورن) — تراجم { (هاملتون) نه باق .

آبرقومبی — (Abercombie ئه‌بر قومبی) — تراجم { جون آبرقومبی. اسقوچیالی برطبیب‌در. ۱۸٤٤ ده تولد ، ۱۸۰۳ ده وفات ایتمش‌در . طب عملی تحصیلی ایچون برطاقم اصول تعلیم وضع و تأسیس ایتمش‌درکه بولیقلینك (سریریات متنوعه) طریقنه پك‌زیاده مشابه اولوب تطبیقاتی آلمانیاده محاسن عدیده‌یی موجب اولمش‌در. مراکز عصبیه ، جهاز هضمیه خسته‌لقلرینه دائر اولان نشریاتی کندیسنی اوروپا عالم طبابتنده طانتدیرمش‌در . علم طبه دائر اولان اثرلرندن ماعداء فلسفه‌یه ، اخلاقه ، دینه متعلق مصنفاتی ده واردر .

آبرقومبی — (Abercombie) — تراجم

جون آبرقومبی . اسقوچیا علمای زراعتندن‌در (۱۷۲۹-۱۸۰٦) . زراعته و بالخاصه بغچوانلق فننه دائر یازدیغی اثرلر ، السنهٔ عدیده‌یه ترجمه ایدلمش، علوم زراعیه‌نك ترقیسنه بیوك خدمت ایله‌مش‌در .

آبرقونوای — (Abearconwaye : ئه‌بر قونوای) — جغرافیا { انکلتره‌ده ممالك‌غالده بر چایك اسمی ساحلده قونوای‌ده دیرلر.

آبرنه‌تی — (Abernethy تلفظی: ئه‌برنیثی) — جغرافیا { اسقوچیاده ایکی محلك اسمی‌در . بری پرثدن ۱۰ کیلومتره بعدده کائن اولوب نفوسی ۱۷۰۰ دیکری کرنفورت جبلی قربنده اولوب نفوسی ۱,۰۰۰ .

آبرنه‌تی — (Abernethy : ئه‌برنیثی)

جون آبه‌رنه‌تی. انکلیزجراحیدر (۱۷٦۳-۱۸۳۱). عالم برمعلم ، صنعتنده غایت ماهر برجراح ایدی.

آبرو (انتونیو لیمپو دا-) — (An-tonio Limpo d' (Abreu — تراجم { بره‌زیلیا رجال دولتندن‌در. ۱۷۹۷ ده طوغمش ۱۸۸۳ ده ریو ژانه‌یرو (Rio-Janeïro) ده وفات ایتمش‌در. بره‌زیلیانك استقلالنی تعقیب ایدن (۱۸۳۱ ده)

وقایعـه فعلاً اشتراك ایتمش، پك بیوك فعالیت ابراز ایله‌مش‌در. ۱۸۵٤ده رئیس نظار، بعده رئیس اعیان (سه‌ناتور) اولدی. ایکنجی دون پدرونك دور حکومتنده بره‌زیلیاده اجرا ایدیلن اصلاحاته پك زیاده یاردم ایتمش‌در.

آبرو — { هندستانده دهلی حاکمی شاه‌نجم الدینك مخلصی‌در.

آبرو (آلکسی) — Abreu (Alexis)

— تراجم { پورتوغاللی عالم بر طبیب‌در. اون آلتنجی عصرك اواخرنده، اون یدنجی عصرك اوائلنده برحیات ایدی. ۱۵٦۰ تاریخنـه دوغری آلقوواس (Alcovas [۱]) بلده‌سـنده دوغمش، ۱٦۳۰ده وفات ایتمش‌در. افریقاده پورتوغال مستملکاتندن آنغولا (Angola) ولایتنده طقوز سنه طبیبلك ایتمش، وصنعتنده پك بیوك شهرت کسب ایتمش‌در. وطننه مهم بیوك خدمتلر کورمش‌در. آنغولا والیٔ عمومیسنك طبابت خصوصیه خدمتنده، حربیه ایشلرنده بولنه‌رق بو جهتله والینك پك زیاده مظهر انعام و احسانی اولمش‌در. نهایت لیزبونه عودت ایتمش، بورادەده پورتوغال قرالی ایکنجی فلیپك سرای طبیبی نصب اولنمش‌در.

آبرو (دون - ژوسف - آنتونیو)

— (Don-Josephe-Antonio) Abreu —

تراجم { اون سکزنجی عصر اسپانیول محررین سیاسیه‌سندن‌در. اسپانیا حکمدارلرینك بالجمله دولتلر ایله عقد ایله‌دیکی معاهداتی جامع بر اثر نشر ایلمش‌درکه ۱۲ جلد تشکیل ایدر. بو اثری ۱۷۵۱ده اکمال ایتمش، ۱۷۷۵ده وفات ایلمش‌در.

آبرله — (Aberle) تراجم { ماتیاس آبرله المانیـالی بر طبیب‌در ۱۷۸٤ده سالزبورغده وفات ایله‌مش‌در صاحب ترجمه سالزبورغده تشریح وعلم منافع الاعضا معلمی ایکن شهر مذکورده تشریح وعلم امراضه متعلق مهم برموزه تشکیل ایله‌مش‌درکه اصل سبب اشتهاری بوخدمتی اولمش‌در. امراض مختلفه‌یه عائد بر چوق شـاهداتی واردرکه نشر اولنمشدر.

آبرلی — (Aberli) — تراجم { ژان لو. ئی آبر. لی. اسویچره‌لی بررسام وحکاکدر. ۱۷۲۳ده طوغمش، ۱۸۷٦ده برن شهرنده وفات ایله‌مش‌در. صاحب ترجمه‌نك اثر اختراعی اولان برنوع محکوکات مجموعه‌سی که اسویچره‌نك مناظر مختلفه‌سنی ارائه‌در، بادئ اشتهاری اولمشدر. بوطریق رسم او وقتدن بری چوق دفعه تقلید اولنمش‌در.

آبرنك — (Abrang) { آبرانغ ماده‌سنه باق.

آبرو - حافظ آبرو — { حافـظ آبرو ماده‌سنه باق.

آبرواش — (Aber-Vach) — جغرافیا

فرانسـه‌ده ساحل بوبی جریان ایدر کوچك بر چای‌در.

آبروتالوس — (Abrothalus) —

نباتات { بعض یوصونلر اوزرنده طفیلی اوله‌رق یاشایان برنوع مانتاردر. ذات‌القاح خفی نباتاتندن‌در [۱].

آبروتامنوس — (Abrothamnus) —

نباتات { (هابروتامنوس) باق.

آبروتانللا — (Abrotanella) — نباتات

مرکبه (Composées) فصیله‌سندن بر جنس در چیچکلری هم‌انثی هم‌خنثی (Hermaphrodite) در تویجلری مضرس یعنی دیش‌دیش (Denté) در. غمه

[۱] آلقوواس پورتوغالده آلمته‌جو (Elemtéjo) ولایتنده بر بلده‌در.

[۱] ذات القاح خفیه اولان نباتات چیچکی اولمیـه‌رق تکاثر وتوالد ایدن نباتات دیمکدر.

(Achaines) لرى متطاول (Oblongs)، و تويىز در. اعشاب سامده (Herbes cespiteuses)دن وياخود ساق خفيفجه صاعد (Ascendant) اولان نباتاتدن در. اوراقنك وضعى كرميدى يعنى مكرمد (Imbriqué)در ياخود ساقك قاعده‌سنده مجتمع در. اوراق بيننده قه (Capitules sessiles) لرى، ياخـود خيمه (Corymbe) حالنده يعنى كوچك چادركبى اجتماع ايتمش زهره‌لرى واردر . بونبات امريقادن، نوول زه‌لاند (Novelle-Zélande)دن كلمش در. منبت اصليسى اورالرى در. يالكز برنوعى معلوم در. بونبات اوراطاماسيا، برنجاسف(Armoise) كبى قيصوم انواعنـدن در . (دوروول) نام كليهٔ صيدلانيـه‌ده كافور اوتى ديه ترجه اولنمش در. (قيصوم وكافور اوتى ماده‌لرينه باق).

— تجارت. — ليونده اعمال ايديلن وآر-مواز (برنجاسف) دينن ديبايه يعنى برنوع حرير قاشه مشابه وفقط خفيف وجلاسى اوقدر پارلاق اولميان بردرلو قماشك اسمى .

آبروتانوم — (Abrotanum) —

نباتات { قيصوم(Aurone)ك لاتنجه نام محرفى در. برنجاسف، پلين، قيصوم ماده‌لرينه باق.

آبروتانوئيد — (Abrotanoïde) —

نباتات { يعنى شبه آبروتون برنوع ماده‌پور (Mdrepore) دركه دكز ديبلرنده، قيالر اوزرنده ياشار. قيصوم (Aurone) ه مشابه بر نبات در.

(شكل ۳۳)

آبروتون — (Abrotone) — نباتات

(Aurone) يعنى قيصـومك نام عاميانه‌سى در. يونانجه آبروتونون (Abrotonon) لسان عوامده فرانسزجـه (Aurone) يعنى قيصـوم ايله بوكا بكزه‌ين بعض نباتاته دلالت ايدن نام مشترك در. قيصوم، آبروتانوم ماده‌لرينه باق .

آبروتونوم —(Abrotonum)— نباتات

متقدمين طرفندن مركبه فصيله‌سندن (خريسانه (Santoline)، (شاموجى پاريسوس Chamœcy parissus) و (آرته‌ميسيا آبروتانوم) كبى برقاچ نبات معطره ويرلمش اسمدر .

آبروتونيت — (Abrotonite) — { برنوع شراب

ايدى كه قدما بونك ايچنده قيصوم (Aurone) نقع (Infuser) ايدرك تعطير ايدرلر ايدى .

آبرود — (Nardindie) — نباتات { سنبل ماده‌سنه باق

آبرودبانيا — (Abrudbanja) — جغرافيا

آوستريا-مجارستانده، ترانسيلوانياده، آلسوفه‌هر (Also-Feher) قوميته‌سى داخلنده كائن برشهردر نفوسى ۳۰۰۰. بوشهرك اطراف وحواليسنده ثروتلى آلتون معدنلرى واردر. بوجهتله آبرودبانيا بلده‌سى ولايتك ادارهٔ معادن مركزى در.

آبرودفالوا — (Abrudfalva) — جغرافيا

آوستريا- مجارستانده ترانسيلوانياده آلسو-فه‌هر (Also-Feher) قوميته‌سى داخلنده كائن بربلده در. آلتون معدنلرى منطقه‌سنده داخل در. نفوسى ۴۴۰۰ .

آبروديقتيون — (Abrodictyon) —

نباتات { هابروديقتيون باق

آبروز — (Abruzzes) — فن اهتنا

ایتالیانجه آبروجی. آبروز، ایتالیای جنوبیده واسع
بر اراضینك اسمی اولوب اورالرده یتشدیرلمکده
اولان بر کوپك عرقنه، آبروز عرقی (Rrace des
Abruzzes) نامی ویرلمکده‌در .

عرق کلابدن بوعرق ، متوسط الشکل
(Mesomorphe) وقولاقلری قسماً دوشوك اولان
کوپکلر کروهنه داخل اولور . ایتالیای جنوبیده
قالابرا اهالیسی بونی چوبان کوپکی مقامنده استخدام
ایدرلر .

اوصافی — هیئت عمومیه‌سنه نظراً رأسی ،
قورت رأسنی آکدیرر . برونی سیوریدر . قو-
لاقلر قسماً دیك اولوب سربست اولان اوجلری
دوشوکدر. پوستی اوزون وپومشاق تویلرله مجهز
اولوب رنکی صاف بیاض ، رأسی ایله یانلرنده
آچیق صاریدر . بعضاً بیاض ایله قزل رنك
قاریشق اوله‌رق تصادف ایدیلیر.

ارتفاع وسطیسی ٦٠ سانتیمتره‌در . سائر
طاغ کوپکلرینه نسبةً دها نارین وقامتی موزوندر.
کرك بو جهتله کرك قولاغنك شکلیله بو عرقه
وقتیله تازی عرقی قانی کیرمش اولمسنه ذهاب
حاصل اولمقده‌در. حال حاضرده بو کوپکلر اغنام
وصیغیر سوریلرینی قورتدن محافظه ایتمك اوزره
قوللانلمقده‌در. مقدما آو خدمتنده قوللانیلورلردی.

فی الحقیقه ظبیعیوندن بره‌هملك قولنه باقیلورسه
١٧٦٥ تاریخنده فرانسه‌نك اسکی مملکتلرندن
ژه‌وودان (Gévaudan) ولایتنه مسلط اولوب
پك بیوك خساری وکدری موجب اولان کدی
جنسندن واشاق (Loup-Cervier) دنیلان
حیوانی اتلاف ایتمك خصوصنده قرال اون بشنجی
لوئینك سلاحداری شوالیه آنطوآنك آبروز
عرقنه منسوب کوپکلرك غیرتیله موفقیت احراز
ایتدیکی آکلاشیلیور .

آبروز — (Abruzze) — جغرافیا

ایتالیانجه آبروتسو. ایتالیای مرکزیده کائن بر
مملکتدر. قدیم ناپولی قرالیتنك اقصای شمالنده
واقع اولوب شرقاً آدریاتیق دکزی، غرب طرفنده
قدیما پاپالرك تحت حکومتنده بولنان ممالکك اجزا-
سندن اولان روما ولایتی، جنوباً تر دولابور
(Terre de Laboure)، وتردومولیز (Terre dé
Molise) ولایتلری ، شمالاً آسقولی (Ascoli)
واومبری (Ombrie) ولایتلری ایله محدوددر .
جغرافیای طبیعی اعتباری ایله، آبروز دینلن قطعهٔ
ارض مرکزی آپه‌نین طاغلرینك برقسمنی تشکیل
ایدرکه شمال غربی جهتندن ترونتو (Tronto) چایی
وادیسی ایله جنوباً تریغنو (Trigno) ، بیفرنو
(Biferno) وفورتورو (Fortoro) چایلرینك
کذرکاهی اولان یایلالر بیننده کائن اولوب شرقاً
آدریاتیق دکزی ایله وغرباً آپه‌نین طاغلرینه
موازی اوله‌رق امتداد ایدن ایکنجی مرتبهٔ جبال
ایله محدوددر . آبروز قطعه‌سی غایت طاغلق بر
یردر. آپه‌نین طاغلرینك اك یوکسك ذروه‌لری
مونته قورنو (Monte Corno)، غران ساسسو
(۲۹۰۲ متره)، ماجللا (۲۷۹۲ متره)، مه‌تا
(۲۲٤٥ متره ارتفاع) ذروه‌لریدر . بو
قطعه‌ده آپه‌نین طاغلرینك صرتندن اعتباراً شرقه
دوغری درجه درجه امتداد و انحطاط ایدن
یایلالر وادیلر آدریاتیق ساحلنه قدر تعاقب ایدر.
یوکسك وادیلر یالچین، بیابان ، وحوش آباددر.
آلچق وادیلری دوز ومنبت‌در . آبروز یایلا-
لرندن آدریاتیق دکزینه متعدد چایلر جریان ایدر.
سیجلیا. دکزینه دوکیلن وساحل پوپی کیدن غاریلیانو
(Garigliano)، وولتورنو (Volturno) نهرلری ده
ینه بو یایلالردن نشأت ایدر. آبروز قطعه‌سنه پك
چوق قار دوشر، مذکور سیلابلری، نهرلری
اداره ایدن ایشته بوقارلردر. بیوك وادیلرده
اقلیم پك بارددر. فقط ساحله تقرب ایلدکجه تبدل
ایدر، کسب اعتدال ایلر. آلچق وادیلری سبز
وتزیین ایدن اورمانلرده، واسع مرعالرده حسابسز
قویون سوریلری رعی ایدیلیر. مملکتك یکانه
اخراجاتی قویون تجارتندن عبارت‌در . حاصلات
نباتیه، زراعت بالطبع قطعه‌نك تحولات اقلیمیه‌سنه
کوره تبدل وتنوع ایدر. آلچق وادیلرده، یایلا-
لرك داخلنده‌کی اووه‌لرده حبوبات اکیلیر، دها

معتـدل اولان یرلرنده ، دکز کنارلرنده باغ ، زیتون، زعفران، میوه یتشدیریلیر. صنایع معدوم حکمنده‌در. آبروز قطعه‌سـنك چایلری، ترونتو (Tronto) ، ویبراتا (Vibrata) ، توردینـو (Tordino) ، وومانو (Vomano) ، پسقارا (Pescara)، یاخود آته‌رنو (Aterno)، سانغرو (Sangro) ، تریغنو (Trigno) صـولری‌در . پسقارا و سانغرودن غیری بو چایلرك جمله‌سی آدریاتیق دکیزنه منصب اولور . فقط بو چایلر حقیقت حالده مسیللردن، سیلابلردن باشقه برشی دکلدر. بو صولرك کذر ایتـدیکی وادیلر آبروزك اراضیٔ منبته‌سنی تشکیل ایدر . آبروز اهالیسی قدیم سامنیلرك اعقابندندر. درشتیٔ اخلاقلرینی، عادت قدیمهٔ شقاوتلرینی محافظه ایتمشلردر. آپه‌نین طاغلرینك بوهجری کوشه‌لرینه مدنیت حالا نفوذ ایده‌مه‌مشدر. مع‌مافیه آکیلا (Aquila)یه قدر برشمندوفر خطی انشا ایدلمش، فوسن (Fucin) کولی قورودولمشدر .

آبروز ادارهٔ ملکیه‌جه اوچ جزئه تفریق اولنمشدرکه هربری بر ولایت تشکیل ایدر: برنجی آبروز اولته‌ریور (Abruzze Ultérieure) مرکز اداره‌سی ته‌رامو (Teramo) ، ایکنجی آبروز اولته‌ریور (Abruzze Ultérieure) مرکز اداره‌سی آکیلا (Aquila) ، آبروز سیته‌ریور (Abruzze Citérieure) مرکز اداره‌سی شیه‌تی (Chieti)، یعنی برنجی اوته آبروز، ایکنجی اوته آبروز، بری آبروز .

آبروز اولته‌ریور (برنجی) —

— (Abruzze ultérieure première)

جغرافیا { ایتالیانجه آبروتسو اولته‌ریوره پریمو (Abruzzo ulteriore primo) یعنی برنجی اوته آبروز دیرلر. آبروزلر مملکتنك منقسم اولدیغی ولایات ثالثه‌دن بریدر . غرباً آپه‌نین طاغلری، شرقاً آدریاتیق دکزی ایله محدود اولوب جنوب طرفنده بولنان آبروز سیته‌ریور ولایتندن پسقارا (Pescara) چایی ایله، وشمالاً آسقولی (Ascoli) ولایتنـدن‌ده ترونتـو (Tronto) چایی ایله آیرلمشدر. ارضی اعلادر. لکن کرکی کبی محروث دکلدر. مساحهٔ سطحیه‌سی ۳۲۲۵ کیلومتره مربعی، نفوسی ۲۴۶۰۰۰ (کیلومتره مربعنـه ۷٤) . مرکز اداره‌سی (Téramo) شهری .

آبروز اولته‌ریور (ایکنجی) —

— (Abruzzes ultérieure deusième)

جغرافیا { ایتالیانجه آبروتسو اولته‌ریوره سقوندو (Abruzzo ulteriore secondo) یعنی ایکنجی اوته آبروز. آبروز (بو ماده‌یه باق) قطعه‌سنك منقسم اولدیغی ولایتلردن اوچنجیسیدر . شرقنـده آپه‌نین طاغلری بو ولایتی برنجی آبروز اولته‌ریور و آبروز سیته‌ریور ولایتلرندن تفریق ایدر. جنوبده تردومولیز (Terre de Molise) وتر دولابور (Terre de Labore) ولایتلری ایله وشمالده اومبری (Ombrie) ولایتی ایله محدوددر. بو صورتله تحدید ایتدیکمز ولایتده حراثت ارضدن زیاده حیوان بسله‌مك یتشدیرمك ایله اشتغال ایدیلیر . مساحهٔ سطحیه‌سی ٦٥٠٠ کیلومتره مربعی، نفوسی ۳۳۲۷٤٠ (کیلومتره مربعی باشـنه ٥١) . مرکز اداره‌سی آکیلا (Aquila) بلده‌سیدر .

آبروز سیته‌ریور ولایتنك جنوبنده، ایکنجی آبروز اولته‌ریور ولایتنك شرق طرفنـده کائن وآدریاتیق دکیزنه ساحل اولان مولیز (Molise) ولایتی‌ده یوقاریده ذکر ایتـدیکمز ولایات ثلثه جمله‌سـنه ربط ایدیله‌رك بودرت ولایتـه آبروز ومولیز (Abruzzes et Molise) نامی ویریلیر . آبروزك نسـبتنده آبروزی ویا آبروزانی دیرلر .

آبروز سیته‌ریور — (Abruzze ci-térieure)

یعنی اوته آبروز — جغرافیا { ایتالیانجه آبروتسـو سیته‌ریوره (Abruzzo Citeriore) . ایتالیاده آبروز مملکتنك منقسم اولدیغی اوچ ولایتدن بریدر . برنجی (آبروز اولته‌ریور) ولایتنك شمال وشمال غربنده کائن اولوب بو ایکی ولایت

بیننده پسقارا (Pescara) چایی حدود تشکیل
ایدر. غرب جهتندزده ایکنجی آبروز اولته‌ریور
(Ab. ultérieure) ولایتیله همحدود درکه بو
ایکیسنك آره‌سنده‌ده آپه‌نین طاغلری حدفاصلدر.
جنوباً تره دومولیز (Terre de Molise) ولایتندن
ترینغو (Tringo) چایی ایله آیرلمشدر. شرق
طرفنده آدریاتیق دکزی ایله محدوددر.
اراضیسی قوملی قوهٔ انباتی اورته درجه‌ده‌در.
مساحهٔ سطحیه‌سی ۲۸۶۱ کیلومتره مربعی، نفوسی
۳۲۹۹۸۶ (کیلومتره مربعی باشنه ۱۱۹).
مرکز اداره‌سی شیه‌تی (Chieti).

آبروز وموليز — (Abruzes et Mo-lise) جغرافیا { یوقاریکی ماده‌یه باق.

آبروس — نباتات { آبره باق.

آبروسه‌نا — (Abrucéna) — جغرافیا
جنوبی اسپانیاده آندالوزیا (Andalousie) یعنی
اندلس‌ده آلمه‌ریا (Almeria) ولایتنده بیوك بر
قصبه‌در. نفوسی ۱۷۰۰.

آبروفیل یاخود آبروفیللوم — (Abro-phyllum Abrophylle) — نباتات { یونانجه آبرو
(نرم)، (نازل) وفیللوم یاپراق معناسنه ایکی
کلمه‌دن مرکب بر اسمدر. نرم برك دیمکدر
کاسریه (Saxifragaces) فاملیاسندن بر جنس
نباتاتك اسمیدر. یالکز برنوعی معلومدر (Abr.
Ornans) که جنوبی اوسترالیاده نووه‌ل‌غال
(Nouvelle-Galle)ده برکوچك اغاج (شجیر)در.
تعریف فنی — کاسی متحد الورقات، قیصه
انبوبه‌لی، بش پارچه‌لیدر. تویجی کثیر الورقات،
عریض، بیضی، ساقط بش یاخود التی وریقاتدن
متشکل ومقدم تزهر مصرعیدر. اتامین یعنی
اعضای تذکیر وریقات تویجیه ایله هم عدددر
برکوچوك قرص اوزرنده مرتکز بولنور.
خیطلر قیصه، خشفه‌لر مستطیل، ثنائی المسکن،
متوجه الی الداخلدر. مبیض اعلا مستطیل، بش
زاویه‌لی، بش مسکنلی، کثیر البیضاتدر. ابره
قیصه، بش فص استغماتی ایله پایلنمشدر. بیضات
متعدد، مساکنك زاویهٔ داخلیه‌سنه مرتکز
ومعوجدر. میوه مستطیل، کثیر البزور برعنبدر.
بزورات برکوچك رشیمی احاطه ایدن لحمی وزیتی
بر سویدایه مالکدر. آبروفیللوم غال جدید
اشجار صغیره‌سندندر. اغصانی استوانی، مشعر،
اوراق متعاقبه متوسع وغشائی، زمجی اوزونجه
مؤنف، دندره‌کبی رقیقا مسنن، ذوذنب، بلاهدبدر.

آبرولحوس — (Abrolhos) — جغرافیا
پورتکیز لساننده مکسره یعنی دکز ایچنده کور قیا
(Recif) عربجه «رصیف»دن) معناسنه اولان بوکلمه
برطاقم کوچك کوچك آطه‌جقلردن عبارتدرکه
تکمیل قیادر. بعضیسی صو آلتنده و بعضیسی
صودن مرتفعدر. آبرولحوس تعبیری بوآطه‌جقلر
مجتمعه‌لرینه علم اولمشدر. اك زیاده معروف
اولانلر آوسترالیا، برەزیلیا، صولرنده بولنانلردر.
آووسترالیاده‌کی آبرولحوس بوقطعه‌نك ساحل غربیسی
قربنده ۲۸-۲۹ درجه عرض جنوبی بیننده
کائن اولوب قره‌دن غلوینق (Geelvink) قنالی
ایله منفصلدر. بوقنالك طولی ۳۰ میل بحریدر.
بورداه‌کی کورقیالر مجتمعه‌سنك آدینه بالخاصه
حوتمان آبرولحوسی (Abrolhos de Houtmane)
دیرلر. چونکه ۱۶۲۲ تاریخلرینه دوغری ایلك
دفعه اوله‌رق فلنك قپودانلرندن حوتمان طرفندن
کشف و اخبار اولندیغی ایچون بونامه اضافه
ایدلمشدر. پلذرت (Pelsaert) اسمنده دیکر
بر فلنك قپودانی‌ده اومجتمعه‌نك قیالرینه بیندیره‌رك
سفینه‌سی غرق اولدیغندن بو قیالره نامنی ترك
ایتمشدر.

— برەزیلیا آبرولحوسی باحیا (Bahya)

ولایتی ساحلنده، کائن اولوب سیر سفائن ایچون غایت تهلکه‌لی قیالردن ، مکسرلردن مرکب و آیری آیری ایکی طاقم مجتمعه‌دن عبارتدر. بر طاقمی اصل آبرولحوسلردرکه ساحلدن ۵۰ کیلومتره مسافه‌ده ، و ایکنجی طاقمی پاره‌د (Paredes) آبرولحوسی نامنده اولوب ساحله‌دها یاقین موقعده‌در. بو ایکی طاقم مجتمعه‌نك اطرافنده اك بیوك کمیلرك سیر ومرورنه مساعد درین‌لکده شه‌ناللر (Chenal) یعنی مجرالر دور ایدر، ۱۷ ۵۷ ۵۱ عرض جنوبی‌ده، ۲۹ ۵۹ ٤۵ طول غربی‌ده کائن برنقطه‌یه نصب ایدیلن برفنار ملاحلره او مهلکه‌لری ارائه‌در. ملیارلرجه قوشلر بواطه‌جقلرك سکانیدر یووالری ایله بویرلری ستر ایدرلر.

آبروما یاخود آبروم — (Abrome-Abroma) نباتات { لوز هندیه فصیله‌سی اجناسندن هندستاندن نشأت ایتمش ایکی یاخود اوچ نوعی آسیا و آوسترالیانك حوالیٔ مداریه‌سی شجیراتندندر. نباتات خشبیه‌دندر، سوند آطه‌سنده (آآبرا مـولیس) اسمنده برجنسی اولورکه بوکا انکلیزلر «هندستان کتانی» نامنی ویررلر. بونك لیفلری خلاط، ایپ ، قبا منسوجات وکاغد اعمالنده قوللانیلیر.

(شکل ۳٤)

بعضاً اوروپانك صیجاق یرلرنده (آبروم فاستواوزا A. Fastuosa) دینیلان نوع هندیسی زرع اولنورکه ازهار معلقه‌سی قویو اسمر قرمزی برنکده‌در.

تعریف فنی — اغصانی متعدد، اوراق ذوالفصوص کفیه ، ازهاری خنائی، کأس بش پارچه‌لی، تحت المبیض بش وریقهٔ تویجه‌لی، اعضای تذکیر وریقات تویجه ایله متقابل اوله‌رق بش عدد، خیطلر شبه تویجی، هر بریسی جانبی اوله‌رق خارجه متوجه اوچ یاخود درت‌خشفه‌یی حاملدر. مبیض بش مسکنیله کثیرالبزور. بش شعبه‌لی بر ابره ایله منتهی، میوه بر عنب انفجاری مسکنی وغیر تام اوله‌رق حاجزیدر.

آبروم املحه‌سی — (Sel d'Abraum de-Stassfurt) — کیمیا { یاخود المانجه اوله‌رق تلفظی: آبروم املحه‌سی)

استاسفورت قیاطوزی منابعنی ستر واحاطه ایدن و صوده بغایت منحل اولان طبقهٔ وسیعهٔ ملحیه‌یه استاسفورتك آبروم املحه‌سی تعبیر اولنور. املحهٔ مزبوره باشلیجه پوتاسیوم وَ ماغنزیوم مرکباتنی حاوی اولوب پوتاس املحه‌سیچون بیوك بر منبع استخراج اتخاذ ایدلمشدر.

۳۷٦,٦ متره جسامتنده بولنان قیا طوزی منابعی اساساً درت منطقه‌یه آیریلور:

۱ قارنالیت منطقه‌سی (Region de carnallite) — ٤۰ متره جسامتنده اولوب قیا طوزی ایله (Kieserite) ی حاویدر و فقط کیزه‌ریت نامنه ایشلدیلور.

۲ کیزه‌ریت منطقه‌سی — ٦۵ متره جسامتنده اولوب یوزده ٦۵ قیا طوزی، ۱۷ کیزه‌ریت، ۱۳ قارنالیت، ۲ آن‌هیدریت (Anhydrite) و ۳ قلور ماغنزیوم‌دن مرکبدر.

۳ پولیهالیت منطقه‌سی (R. de Polyhalite) — ٦۳ متره جسامتنده اولوب یوزده ۹۱,۲ قیاطوزی، ٦,٦۳ پولیهالیت، ۰,٦٦ آن‌هیدریت ایله ۱,۵۱ قسم قلور ماغنزیومی حاویدر.

٤ آن‌هیدریت منطقه‌سی — ۲۱۵ متره جسامتنده اولوب آن‌هیدریت طمارلریله قایلانمش خالص قیا طوزندن عبارتدر.

قارنالیت — ترکیبی [$+6H_2O+KCl+MgCl_2$] دن عبارت وقلور پوتاسیوم ایله‌قلور ماغنزیوم‌دن مرکب بر ملح مضاعف اولوب علی‌الاکثر حمض حدید احمر ایله اختلاطندن طولانی قرمزمسی بر رنك کسب ایدر.

کیزه‌ریت — ترکیبی ($MgSO_4 + H_2O$) اولوب کبریتیت ماغنزیوم (Sulfate de Magnesiume) دن عبارتدر.

بولیهالیت — ترکیبی ($2\,Ca\,SO_4 + Mg\,SO_4 + K_2\,SO_4 + 2\,A_2HO$) دن عبارت وکبریتیت ماغنزیوم وکبریتیت پوتاسیوم ایله کبریتیت‌قالسیوم دن مرکب بر ملح مضاعفدر .

آن هیدریت — صرف کبریتیت قالسیوم‌دن عبارت بر ملحدر.

قارنالیت منطقه‌سنده اشبو ذکر اولنان املاحدن بشقه جزئی مقدارده سیلوین (Sylvine) یعنی قلوز پوتاسیوم (K Cl) ، شونیت تعبیر اولنان وکبریتیت پوتاسیوم ایله کبریتیت ماغنزیومدن مرکب بولنان دیکر بر ملح مضاعف [$KSO_4 + Mg\,SO_4 + 6H_2\,O$]، قاینیت (Caïnite) تعبیر ایدیلن وقلور پوتاسیوم ایله کبریتیت ماغنزیوم‌دن مرکب اولان بر ملح مضاعف [$K\,Cl + Mg\,SO_4 + 3H_2\,O$] بولندیغی کبی تاهیدریت (Tahydrite) تسمیه قلنان وقلور قالسیوم ایله قلور ماغنزیوم‌دن مرکب بولنان بر ملح مضاعف [$Ca\,Cl_2 + 2\,Mg\,cl_2 + 12\,HO_2$]، بوراسیت (Boracite) واشتاسفورتیت (Stassfurtite) دینلن وبوریت ماغنزیوم (Borate de Mag.) ایله قلور ماغنزیوم [$2\,Mg_3\,B_8\,O_{15} + Mg\,Cl_2$]؛ حمض احمر حدید (اولیژیست - Oligiste) ، پیریت حدیدی ، ماغنزیوم پیریتی ، روبیدیوم وبروم دخی بولنور. املاح مزبوره‌نك وجودندن استدلال اولندیغنه نظراً اشبو مملحه اساساً دکز صولرینك تبخرندن حاصل اولمش اولوب اولا مطبخ طوزی توضع ایتدکدن صوکره متباقیسی جزئی مقدارده آیریله‌رق آنا صویندن منحل بر حالده قالمش وبالآخره مرور زمان ایله تبلر ایدرك بو حاله کلمشدر. نته‌کیم بحر خزرك جهت غربیه‌سنده وبحر سفیده موجود برچوق مملحه‌لرك طوزلری ترکیبجه همان عین مناسبتی حائزدرلر.

آبروم محله‌سندن استخراج اولنان املحه یوزده ۵۰-۵۵ قارنالیت (۱۳-۱٤ قسم قلور پوتاسیومی حاوی)، ۵۰-۳۰ قیا طوزی و ۱۲-۱۵ قسم کیزه‌ریت‌دن عبارت اولوب پوتاس و ماغنزیا املحه‌سی، صنعی کوبره مازمه‌سی (مثلا کبریتیت پوتاسیوم وماغنزیوم) بروم املاحی ، حامض بوریک (Acide boripue) و... الخ کبی مرکبات کیمویه استحصال اولنمق اوزره فابریقه‌لره کوندریلور. اخیراً سجلیاده کشف اولنان سیلوین معدنی طبقه‌سی ۳،۳ متره جسامتنده اولوب ماغنزیا املاحنی حاوی دکلدر. بوندن بشقه قاینیت نامنه کشف ایدیلن منابع ملحیه دخی ۲۰،۳ متره‌دن زیاده جسیم اولوب وسطی اوله‌رق یوزده ۵۱،۷۷ قسم قاینیت ، ۱۰،۸ سیلوین ، ۲۰،٦۷ قیا طوزی و ۵،٦۵ قسم طون (تراب کیلی) ایله مواد سائره‌دن عبارتدر .

آبروم املحه‌سی، حیوان کوبره‌سی کبی آزوتی حاوی مواد عضویه‌نك امر محافظه‌سنده نافع بر صورتده استعمال اولنمقده‌در. ملح مزبور تخمراتك قسم اعظمنی کاملاً منع وبر قسمنك زمان وقوعنی تأخیر ایلر . واقعا حیواناتك نعللرینی بوزمق و بعض میوه اغاجلرینه ایراث مضرت ایلمك کبی محاذیری وارسه‌ده فوق فوسفوریت تعبیر ایدیلن املاح ایله مخلوط اوله‌رق استعمال اولندیغی حالده بو محذور دخی ازاله ایدلمش اولور .

آبرون — (Joubarbe) نباتات { حی العالم / قیاقوروغی } (بومادده باق) .

آبرونیا — (Abronia) — نباتات شب پرست یعنی اخفشیه (Nyctaginées) فامیلیاسندن بر جنس نباتك اسمیدر . یالکز بر نوعی معلومدرکه آبرونیا اوم بللاتادر (Abronia Umbellata). آبرونیالر نباتات کلائیه (اعشاب ونجم : Plantes herbacées) دن یعنی نجوم دینن نباتاتدندر . منبت اصلیسی ، منشئی قالیفورنیادر . بونبات یاپراقلرینی دوکز یعنی خالد (Vivace) هردم تازه ، ساقی نحیف ، (rampant)، ویامتسلق(Grimpant)در. کوزل برزنباق کلنی آکدیران چیچکلری حزیرازدن ایلوله قدر علی‌التمادی آچار . وانیلیا رایحه‌سنه شبیه بر قوقو نشر ایدر ، هرجائیدر یعنی هر درلو

طوپراقده يتشير ، مايس آينده تخملری پراوزرينه سرپيله‌رك زرع ايديلير .

(شكل ٣٥)

آبرونيوس — (Abronius) — تراجم

آبرونيوم سيلو روما ايمپره‌طورلرندن اوغستوس عصری شعراسندندر . اومه‌روسك ايلياذا نام اثرندن برپارچه اوزرينه برشعری واردر .

آبروو — (Abrou) — نباتات { (پاپو آزی) ده زرع او- لنور كوچك و نازك بر فصوليه‌يه ويريلن اسمدر .

آبروی صنم — (Maneragore) — نباتات

يبروح الصنم ماده‌سنه باق .

آبره — (Les Abrets) — جغرافيا

فرانسه‌ده برناحيه‌در . نفوسی ١،٧٠٥ . صابونخانه‌لر .

آبره‌تيا — (Abrétia ou Abretie) —

جغرافيای قديم { آسيای صغراده ميزيا (Mysie) قطعه‌سنه جغرافيای قديمده ويريلن اسمدر . اوتنجی عصر رجالندن و يونان لغويوننددن سوويداس (Suidas) ك لغات تاريخيه (Lexique historique) نام اثر مشهورنده بيان ايتديكنه نظراً قطعهٔ مذكوره‌يه بو اسم آبره‌تيا ويا آبره‌تی نام پری‌دن ، فرشته‌دن انتقال ايتمش .

آبره‌تيا — (Abrétia) — اساطير

قديم آسيای صغراده ميزياده برقطعه‌يه نامنی ويرن فرشته‌در (بوقاريكی ماده‌يه باق) .

آبره‌ته‌نوس — (Abrettenos) — اساطير

وقتيله آناطولينك ميزياديه‌نان قسمنده ژوپيترك لقبی .

آبره‌ته‌نه — (Abrettene) { آبره‌تيا ماده‌سنه باق .

آبره‌س — (Abrest) — جغرافيا

فرانسه‌ده آلليه (Allier) ولايتنده ، پاليس (Palisse) سنجاغنده ، وآلليه چايی اوزرنده كائن برقريه‌در . نفوسی ٨٧٥ . ويشی جمله‌ٔ ميانه متعلق بر عين نافوريسی واردر .

آبره‌شويلله‌ر — (Abreschwiller) —

جغرافيا { آلمانياده آلساس لوره‌ن (Alsace-Lorraine) ده سار (Sarre) چايی اوزرنده كائن بر شهردر . نفوسی ١٤٥٠ . — دميرخانه‌لری ، كاغد فابريقه‌سی واردر . اطراف وحواليسنده آثار قديمه‌يه دلالت ايدركلت‌وروماني (Celto-Romain) مواسمی [١] (Vestiges) كورينور .

آبريا — (Abria) — تراجم { ژه‌ره‌می ژوسف به‌نووا آبريا .

فرانسه‌علم حكمت طبيعيه علماسندندر . ١٨١١ ده ليموژده تولد ايتمش ، ١٨٩٢ ده بوردوده وفات ايله‌مشدر . بوردوده دارالفنون علوم شعبه‌سنه حكمت طبيعيه معلمی نصب اولنمش ايدی . صكره بو شعبه‌يه مدير اولدی . بوردو علوم اقاده‌ميسی اعضالغنه‌ده نائل اولمش ايدی .

حكمت طبيعيه‌يه دائر مهم تفحصاتی واردركه باشليجه‌لری شونلردر : علوم تجربيه‌ده مصادراتك فائده‌سی . مختلف واسطه‌لر درونده ضيانك سرعتی . حرارت وضيانك عينيتی يعنی شی واحد اولديغی ، برانكسار مضاعف نظريه‌سی اوزرينه ايضاحات ، ضيای مستقطبه‌ده صفيحات متبلره‌نك الوانی حقنده بر مطالعه .

آبرياقان — (Abriachan تلفظی: آبرايچن) —

جغرافيا { اسقوچياده اينورنه‌س (Invernesz) قونته‌سنده بر محلك اسمی‌در .

[١] نشان ، اثر معناسنه اولان وسم‌دن .

آبرياقانيت — (Abriachanite) —

معدنيات { نام كيمويسى هيدر وسيليقات‌دوفرويا دومانيه‌زى اولان طبيعى برمعدنك Hydrosilicate naturel de fer et de magné-) (sie)نك اسمى دركه اسقوچياده اينورنه‌س (-Inver nesz) قونته‌سنده آبرياقان(Abriachan)ه نسبتله تسميه اولنمشدر . [$O_4(OH)_4$ ، $Si_2O_3(OH)_2$ ، Si_3 ، $Si_3O_5(OH)_2$ و ... الخ] كبى مكثر حامض سيليسيوم (Acidesilicique) مركباتندندر .

(من جهة احجار قيمتدار صره‌سنه داخل اولان اشبو معدن حقنده دها زياده تفصيلات آلمق ايچون عائديتى حسبيله سيليقات ماده‌سنه باق) .

آبريال (آندره - ژوسف قونت)

(André-Josephe Comte d' Abrial)Abrial —

فرانسه قانونشناسلرندن وحاكملرندندر . ۱۷۵۰ تاريخنده آننونه‌ى (Annonay) ده طوغمش ، ۱۸۲۸ ده پارس‌ده وفات ايتمشدر . اولا دعوى وكيلى ايدى . صوكرا محكمهٔ تميز نزدنده حكومت قوميسرى نصب اولندى . ۱۷۹۹ ده ، پارته‌نوپ يعنى ناپولى جمهوريت (-République Parthéno péenne)نك تنظيماتنه مأمور اولدى . ۱۸ برومر (۲۲ تشرين ثانى)دن صوكرا عدليه نظارتنه تعيين اولندى . فرانسه قانونامهٔ مدنيسنك تدوينده اشتراك ومعاونت ايله‌دى . بيوك ناپوليونك پك زياده مظهر الطاف وعواطفى اولدى . اون سكزنجى لوئى صاحب ترجمه‌يى فرانسه اعيانى (Pair de France) نصب ايله‌دى . وفاتندن اون سنه اول كوزلرينه عمى عارض اولمش ايدى .

آبريانى پاؤلو — (Abriani Paolo) —

تراجم { ايتاليالى بر اديبدر . ۱۶۰۷ ده تولد ايتمشدر . اسلوبى پارلاق دكلدر .

آبريانى (پول) — (Paul Abriani) —

تراجم { ايتاليالى بر كنيسيدر . دها كنج ايكن كرمل (Carmel) [۱] اوجاغنه كيرمش ، برقاچ شهرده واعظلك ، معلملك ايتمشدر . ديوان اشعارى ، تاريخچه ، فن بلاغته ، محاضرات ومناضلاته دائر مختلف عنوانلر ايله بعض آثارى واردر .

آبريزان — اعياد { تقويم فرس قديمده تير ماهك يعنى دردنجى آيك اون اوچنجى كوننه ويريلن نامدر . فرس قديم تقويمنده هفته يوقدر . برآيك هركوننك آيرى آيرى اسملرى واردر . (آباز تقويم ماده‌سنه باق) . برهانده مرسوم اولديغى وجه ايله ايران قديمده ملوك ماضيه‌دن برينك زماننده برقاچ سنه متصل ياغمور ياغمامش . خلق غايتله اضطراب ايچنده قالمش اتفاقا تير ماهك اون اوچنجى كونى كه اصل نام تقويمى جوشدر ، بوكون بالجمله علما وحكما واركان وسائر خواص وعوام برمحله‌ده تجمع ودركاه قاضى الحاجاته دست كشاى نياز وتضرع اولوب رجا ونيازلرى مقبول بدركاه اولمغله درساعت دلخواهلرى اوزره برمطر عظيم ظهور وفيضان وهركس مسرور وشادان اولوب فرط شوق ونشاطلرندن برى بريته صو سرپوب ملاعبه وملاطفه ايلشلر . بومناسبتله يوم مزبوره آبريزان تسميه ايتديلر . (صو دوكمك معناسنه اولان ابريختن مصدرندن) وبعدما هر سنه او كونده ينه رسم مرقومه رعايت ايدرلر . وفرهنك ناصرى‌ده مسطور اولديغى اوزره بو اثر الآن ايرانده باقى ايمش . هر سنه روز مخصوصده خلق بربرى اوزرينه آب وكلاب سرپه‌رك رسم جنبش اجرا ايدرلر ايمش . بوعيد جدّ نوشيروان فيروز زماننده اتخاذ اولنمش .

آبريزكان — اعياد { بوقاريكى ماده‌ده بيان ايديلان روز ابريز-كانده فارسيان طائفه‌سى بينلرنده رسم واجرا اولنان صو بايرامنك نامى‌در .

[۱] كرمل اوجاغى نصارا دين اوجاقلرندن (Ordres religieux) بريدر . ۱۲ نجى عصرك ابتداسنده ، سوريه‌ده جبل كرمل (Mont Carmel) ده تشكل ايتمش ، مذكور جبله نسبتله كرمل اوجاغى تسميه اولنمشدر .

آبری قوتین — (Abricotine) — نباتات
قیمی‌یه مشابه بر نوع اریك ـ قیمی اریکی .

آبریل — (Pierre-Simon) — تراجم
اسپانیالی برعلوم ادبیه معلمیدر. ۱۵۳۰ سنه‌سنه طوغری تولد ایتمشدر . لاتینجه ویونانجه کی قلاسیك لسانلرك تحصیلنی تسهیل ایچون بعض اثرلر یازمش ، آریستوفانك (پلوتوس)ینی واوریپیدك (مه‌ده)سنی نظماً اسپانیولجه‌یه ترجمه ایتمشدر.

آبریل پیه‌ر ـ سیمون — (Pierre-Simon Abril) — تراجم { لاتینجه اسمی آبریلوس (Aprilus) در .
اسپانیا ادیبون(Grammairien)ومنطیقوننـدن در ۱۵۳۰ تاریخنده دوغری آلقوراز (Alcoraz)ده طوغمشدر . مملکتنده آدمیات مصنفه‌نك (Humanités classiques) نشر واشاعه‌سنه همم عالیه بذل ایتمشدر. لاتین حکماسندن چیچرونك مکتوبلرینی (رسالات چیچرون Lettres de Ciceron) لاتین شعراسندن ته‌رانس(Terence)ك قومدیه‌لرینی ، یونان افسانه نویسلرندن ازوپ (Esope)ك ماصاللرینی (Fables)، ارسطونك کتاب السیاسه‌سنی وسائر بعض آثار مستطابه‌یی اسپانیولجه‌یه ترجمه ایتمشدر. کندی مؤلفاتی میاننده یونان ولاتین لسانلرینك علم ادبنه دائر ایکی اثریله برده منطق کتابی واردرکه مدت مدیده ایادی اعتبارده تداول ایتمش ، شهرتنی محافظه ایله‌مش برائردر.

آبریله — فن ملاحت { انکلیزجه استینغه Broil معناسنه
کله‌سندن محرفدر . کمیلرده ترنکت و مایستره یلکنلرینی استینغه ایدوب طوپلامق ایچون ویریلن برقوماندەدر. یالکز بویلکنلره مخصوص اولمق اوزره « آبریله مایستره، ترنکت! » دینیر آموره یه باق .

آبرینه — (Abrinées) — نباتات
بقلیه فصیله‌سی قبائلندن برینك اسمیدر . بعض نباتیون طرفندن ویسیه‌لر، بعضلر طرفندن فصوله‌لر میانه قونلمش اولان آبروس جنسی ایچون تشکیل اولنمشدر .

آبریولا — (Abriola) — جغرافیا
ایتالیاده ، بازیلیقات (Basilicate) ولایتنده پوتنزا (Potenza) دائره‌سنده بر شهردر. نفوسی ۳۰۰۰ .

آبریەس — (Abriès) — جغرافیا
فرانسه‌ده هوت آلپ (Hautes-Alpes) ولایتنده، بریانسون (Briançon) شهرینك ۶۴ کیلومتره شمال‌شرقنده کیل (Guil) چایی اوزرنده وال‌پره‌ور (Val prévaire) وادیسنك مدخلنده کائن بر قریه‌در نفوسی ۱۲۰۰ . — حیوان وپنیر تجارتی ایدر .

آبریەس دربندی — (Col d'Abriès) — جغرافیا { سن‌مارتن (Saint Martin) دربندی یاخود پارلی (Parli) دربندی‌ده دیرلر. ایتالیا ایله فرانسه حدودنده مشترك اولان آلپا سلسله‌سنده (Alpes Franco-Italiennes) دوفه‌ن (Dauphin) ، وپینیه‌رول (Pingnérol) طاغلری آره‌سنده محصور بر طرفدن فرانسه الکاسنده‌کی که‌یراس (Queyras) وادیسنی ایتالیایه وبرطرفندن‌ده، فرانسه‌ده کائن کیل(Guil) وادی مرتفعی اسویچره‌ده ژرمانیانسقا (Germagansca) یاخود پارلی وادیسنه ربط و ایصال ایدر . بودربندك ارتفاعی تقریباً ۲,۶۰۰ متره‌در . آبریەس دربندی نامی آبریەس قریه‌سنه نسبتله وضع اولنمشدر .

آبزاق — (Abzac) — جغرافیا { فرانسه‌ده شارانت ولایتنده قونفولانس (Confolens) سنجاغنده و مرکز قضاسنده بر ناحیه‌در . وین

(Vienne) چاینك اوزرنده کائن‌در. نفوسی ۱۳۱۶ . — قلوروورلی، صودالی مقوی صووق معدن صولری واردرکه حمای نائبه خسته‌لغنه قارشی مشروبات مقامنده استعمال ایدیلیر . — مادام دومونتسپان (Montespan)ك مولدی اولان سه‌ر (Serres) قلعه‌سی (Chateau de Serres)نك خرابه‌سی بوراده‌در.

آبزاق — (Abzac) — جغرافیا { فرانسه‌ده } ژیروند (Gironde) ولایتنده لیبورن (Libourne) سنجاغنده ، قوترا (Coutras) قضاسنده بر قصبه‌در. دوردانی (Dordagne) نهرینك (غارون حوضه‌سنده) بر آیاغی اولان ایزل (Isle) چایی اوزرنده‌در . نفوسی ۱۵۵۸ . — بیوك دکرمنلری ، زیوت کارخانه و معصره‌لری واردر . پنایر قوریلیر. اسلوب ستینی (Ogival) اوزره بنا اولنمش برکلیساسی موجوددر.

آبساق — (Absac) — جغرافیا
آوای (Availles) ماده‌سنه باق .

آبسالون یاخود آبصالون — (Absalon) تراجم { حضرت داود علیه السلامك اولادندن بری‌در. } بنی اسرائیل ایچنده تناسب اندام وحسن وآن ایله مشهور ایدی. اوز همشیره‌سی (تامار)ه حقارت ایتدیکی ایچون برای انتقام آمون (عمون) ی افنا ایدرك فراره جسور (Gésure) ملکنه التجا ایتمش ایدی. ایکی سنه صوکرا یوآب (Yoab)ك شفاعتی ایله مظهر عفو اوله‌رق پدری نزدینه عودت ایلدی. فقط برمدت صوکرا افرایم اورماننده واقع اولان محاربه‌ده مغلوب اوله‌رق فرار ایدر ایکن پك کور اولان صاچلری بر اغاجك داللرینه ایلیشمکله آلتندن آتی چیقمش کندیسی صاچلرندن معلق اوله‌رق قالمش، بو حالده آرقه‌سندن یتیشن یوآب ــ حضرت داودك امری خلافنه اوله‌رق ــ اوچ سهم ایله وجودینی بر یاندن بر یانه دله‌رك مرقومی اهلاك ایله‌مشدر . پدری اوغلنك بو صورتله هلاکنه پك زیاده متأثر اولمش، آجیمشدر .

[۱] پروسیانك شمدیکی ساقسونیا ولایتی .

آبسالون یاخود آکسل — (Absalon ou Axel) — تراجم { اون ایکنجی عصر رؤسای روحانیه‌سندن ، } رجال سیاسیه و عسکریه‌سندندر . اسقانیا (Scanie) ده لوند (Lund) باش اسقفی یعنی مطرانی ، دانیمارقه ، اسوچ ونوروچ حکومتلری باش مطرانی (Primat) ایدی. برنجی والدمار (Waldmar)، و آلتنجی قانوت (Canut) نام حکمدارلرك دور سلطنتلرنده‌ده وزیرلك و سرعسکرلك ایتمشدر. ۱۱۲۸ تاریخنده زه‌لاند (Séland) آطه‌سی قریه‌لرندن فینه‌سله‌او (Finnesléo) کوینده تولد ایله‌دی . اصل اسمی آکسل (Axel) ایدی .

حکمدار خانداننه قرابت صهریه‌سی اولان بیوك و ذی‌قدرت بر عائله‌یه منسوب اولدیغندن کنج پرنس والدمار ایله برلکده تربیه و تعلیم ایدلمشدر . بعده پارس دارالعلومنده اکمال تحصیل ایله‌دی . ۱۱۵۸ تاریخنده اسقف نصب اولندی؛ بر سنه اول پرنس والدمار تحت حکومته جلوس ایتمش ایدی . اسقف آبسالونی کندینه قرین و مشاور خاص تعیین ایتدی . مدت مدیده‌دن بری محاربات و غوائل مختلفه ایله پریشان ، اولان دانیمارقه دولتی بیوك قانوتك وفاتندن بری ضایع ایله‌دیکی موقع اقبال و اقتداره ایصال ایدن مظفریاتی حکمدار والدمار هپ اسقف آبسالونك نصایح حکیمانه و تدابیر صائبه‌سی سایه‌سنده احراز ایده بیلمشدر .

قرون وسطاده دانیمارقه‌لیلرك خصم الدلری ، الك دهشتلی دشمنلری واندلر (Wendes) لر اولوب روکه (Rugue) آطه‌سنده کائن اولان آرقونا (Arcona) بلده‌سی بو مهیب قورصانلرك قرارکاهی ایدی . (واند) لرك بیوك الهه‌لری نامنه اولان اسوانته‌ویت (Svantevit) معبدی ده بوراده ایدی . واندلر دانیمارقه سواحلی بوینده

غارت ایتدکلری اموال و غنایمی بو الهك درت
یوزلی اولان تمثال معظمی اوکنه ییغارلر ایدی.
۳۰۰ نفردن عبارت برجند معبدك خدمتنه ،
تزیید ثروتنه مأمور ایدی . آبسالون واندلرك
دونماسنی تخریب ایدرك آرقونا بلده‌سنی محاصره
ایتدی. شهر پك‌چوق زمان مدافعه‌دن صوکرا
نهایت تسلیم اولمش ایدی . آبسالون سانته‌ویت
معبدنی ییقدیردی، صنمی پارچه‌لتدی. فقط مغلو-
بینه خرستیانلغی قبول ایتمك ، دانیمارقه‌نك تحت
اطاعتنه کیرمك شرطیله‌ایلشمدی . بوندن صوکره
آبسالون سلاح تجاوزنی ژولن (Julin) یاخود
ژامسبورغ (Jamsbourg) حکومتی اوزرینه
توجیه ایله‌دی .

بوحکومت‌دانیمارقه مهاجرینی طرفندن تأسیس
ایدلمش اولوب خلقنك شجاعت و قهرمانلغنه تلمیحا
شمال اسپارته‌سی دیه‌یاد ایدیلیر ایدی. آبسالون،
قورصانلقلری ایله دانیمارقه سواحلنی بیزار ویغما
ایدن بوکوچك حکومتی‌ده تحت استیلا وانقیاده
آلدی . لکن بوواقعه هنوز ظلمات تاریخیه‌دن
قورتولمامش، کرکی کبی تحقق ایتمامش‌در. ینه‌بو
قبیل واقعاتدن اوله‌رق‌اوزره بعض مورخلر‌دانجیق
(Dantzick) شهرینك تأسیسنی ویا اعادهٔ عمرا-
نی‌ده آبسالونه عطف واسناد ایدرلر . ۱۱۷۸
تاریخنده آبسالون‌رئیس الاساقفه تعیین‌اولندی.

آبسالون اوروپاده قرون وسطا فحولنك اك
بیوکلرندن‌در . حکمدارینه فوق‌العاده صادق
ایدی . جسور بر قائد ، ماهر بر سیاسی
اولوب صدق عهدی اخلال ایده‌جك هیچ بر
حرکت‌ده، مغلوبلره، خصماسنه‌قارشی ظلم واعتسا-
فده بولنمدی. اردو قیادتنده برعسکرك شجاعتنه
برجنرالك‌درایت‌ومتانتنی‌جمع ایدن برقوماندان‌ایدی.
قره‌ده، دکزده‌هرزمان غالب اولدیغندن‌عسکرك
فوق‌العاده حرمت و محبتنی جلب ایتمش ایدی .
صلح وقتنده علی‌الدوام سواحلك محافظه‌سنه اعتنا
ایدردی. هافن(Hafen) دنیلن بربالقجی کوینك
قربنده مستحکم برقله انشا ایتدیردی که قوپنهاق
شهرینك اساسی بودر . برنجی والدمارك اعلان
ایتدیکی مجلهٔ قوانینك تدوینته پك زیاده یاردم
ایله‌دی. وطن خصوصیتی اولان زه‌لاند آطه-
سنك قانونامهٔ کنیسه‌سنی بالذات تنظیم ایتمش‌در
بو قانونامه‌ده او وقته کوره پك زیاده نظر
دقتی جالب بر ماده واردرکه بوده دعاوی
زنائیه‌ده آتش امتحاننك (L'epreuve de feu)
(بوماده‌یه باق) الغاسی کیفیتی‌در . دها زیاده
جالب نظر دیکر برماده دخی کلیساره وکلیسا
اهلنه قارشی اشخاصك سماحت واهبانه‌سنه حدود
معقوله وضعی خصوصی‌در . آبسالونك افعال
و موفقیاتی میاننده دانیمارقه‌نك تاریخ عمومیسنی
یازدیرمق‌ده واردر . بوایشه ساقسو (Saxo)
نامنده برخطیب ایله سوئه‌نو آکه‌زن (Sueno-
Agesen) اسمنده برعالمی مأمور ایتمش‌در .

۱۱۸۱ تاریخنده‌دانیمارقه‌تختنه آلتنجی‌قانونك
قعودی اوزرینه آبسالون شجاعت ومتانتی ابراز
ایده‌جك یکی برفرصت ووسیله دها انتهازایتدی.
آلمانیا ایمپراطوری فره‌دریق‌بارباروس، واندلردن
ضبط‌ایدیلن‌ممالکی‌دیکربرپرنسه‌تقلید وتوجیه‌ایتمك
ایچون دانیمارقه حکمدار جدیدنی تهدید ایدیور-
دی. آبسالونك نصح وتنبیهی اوزرینه قانون
سادس آلمانیا ایمپراطورینك تکلیفنی قطعیاً رد
ایلدی .

بونك اوزرینه ایمپراطور دانیمارقه حکمداری
نزدینه — یامدارا ومجامله ایله ویا عنف وتهدید
استعمال ایدرك تکلیفنی قبول ایتدیرمك اوزره
— برسفیر کوندرمش . ایشته اووقت آبسالون
سفیره شو حالی جوابلری ویرمش‌در :

«قونت زیکفرید (Sigfried) بیلمش اول‌که
دانیمارقه تورنکن (Thuringen) دکل‌در .
افندکه‌سویله دانیمارقه‌یه انفاذامر ایده‌بیلمك ایچون
بوممالکی اولا تسخیر ایتملی‌در. تسخیر مملکت‌ده
زره وجوشن ، پولاد الدیونله اولور . اوکا
آکلات‌که دانیمارقه‌لیلر بللرینه قوشاندقلری
قلیج ایله فتح ایتدکلری ممالك اوزرنده حقوق
حاکمیتلرینی محافظه ایدرلر . امین اولسون‌که
بنم متبوع مفخمم ، آلمانیا ایمپراطورینك دوستلغنه

پك آز اهميت ويرر ، غضبندن هيچ قورقماز» .
ايمپراطور بو درجه اغترار و تعظم ابراز او لنمسنه پك زياده حدت ايدرك پومرانيا (Pomeranie) دوقه‌سى بوغيسلاس‌ى دانيمارقه‌يه اعلان حرب ايتمكه سوق ايتدى ٥٠٠ كمى‌دن مركب بردونتما دانيمارقه عليهنه حركت ايلدى . لكن آبسالون مكمل صورتده تسليح اولنمش يكرمى قدر جسيم سفائن حربيه ايله مذكور دونتمايه بغتةً هجوم ايدرك برقسمنى تخريب ، مابقاسنى تشتيت ايله‌دى . دوق دوبورغيسلاس قوجه بر دونتمادن يالكز ٣٣ كمى‌نك قورتيلوب عودت ايتديكنى كورنجه متواضعانه صلحه طالب و دانيمارقه قرالنه تابع اولدى. بووقايع ١١٨٤ سنه‌سنده جريان ايتمش‌در . مكلنبورغ (Mecklembourg)، استونيه (Estonie) وديكر بعض ولايتلرك فتح وضبطنده‌ده حكمدارينه پك چوق خدمت ايتمش‌در. ٧٣ ياشنده وفات ايتمش‌در . بر سنه صوكراده آلتنجى قانون وفات ايلدى . قوپنهاغ موزه خانه‌سنده آبسالونك عصاسى ايله خاتمى محفوظدر .

آبسال وسلامان { سلامان وآبسال ماده‌سنه باق .

آبسام — (Absam) — جغرافيا { آووستريا. ده، تيرول (Tyrole) ولايتنده ، اينسبروق (Innsbrück) دائره‌سنده برقريه‌در. نفوسى ٩٥٠-١٠٠٠ . غايت‌ايشلك برموقع زيارت‌در.

آبسان — (Abesan) — تاريخ مقدس

آبصان ويا آبصن‌ده يازيلير . آب ساوه‌ده دنير. بنى اسرائيل قضاتندندر . يدى سنه حكومت ايتمش‌در. يهودا سبطندن ايدى‌سكزنجى حاكم‌در زمان حكومتى = ١٢٣٧ — ١٢٣٠ .

آبستا — (Avesta) { آبستا بر اسم‌دركه متون مازاديه‌نك ،

يعنى فرس قديم شرايعنه متعلق اولان، وزردشته اسناد ايديان كتبك هيئت مجموعه‌سنه تعبيرايديلير . آوستاده‌ديرلر. معناى لغويسى كلام ديمك‌در.

زمانمزه واصل‌اولان واليوم‌بومباى‌فرسلرينك، ايران كبرلرينك‌يدلرنده‌بولنان آبستا، قديم«آبستاى كبير»ك يعنى زند آبستانك[١] برقسميدركه بونك ديكر برقسمنى‌اسكندر كبير استحصال ايتديكى مروى‌در . كويا طبه ، هيئت و نجومه عائد اولان اقسام وابوابنك لسان يونانى‌يه ترجمه‌سنى امر ايتمش ، قصورينى احراق ايتديرمش .

فرسلر بيننده متواتراً منقول اولان رواياته نظراً آبستاى قديم ٢١ نسك ويا جزءدن عبارت ايمش. ايرازده حكومت ايدن ساسانيلر زماننده متون مازاديه‌نك صوك معاينه‌سى هنكامنده اثرك جزءلرى تماماً موجود ايمش . بوجزءلرك عددى ، اسملرى بزه اولا (قيام‌الدين) ك « روايات دستور برزو» نام اثرنده وارد اولمش (١٧نجى عصرده)، واخيراًده، پسهوتانجى‌بهرامجى سانژانا اسمنده بر دستور طرفندن ايكى دفعه ترجمه ايديلان ، و طقوزنجى عصرك اواسطنه دوغرى تأليف ايدلمش اولان دنقارت (Dinkart) نام پهلوى كتابيله معلوم اولمش‌در.

آبستاى قديمك متشكل اولديغى ٢١ جزء ويا نسك‌دن، تام اوله‌رق يالكز برى موجود دركه بندى‌داد متنى (Vendidad) تسميه ايديلير . بزه واصل‌اولان متون‌سائره يعنى يشن(Yaçna)، يزش وياپشت (Vispered) خردابستانام متلر فرسلرك ايراندن خروجنده برابر آلوب كتوردكلرى ، وصرف مناسك عبادته عائد اولان جزؤلردر ، ايشته دين مازادينك او واسع شريعتندن ، مناسك عباداتندن باقى قالان يالكز بونلردر.

بندى‌داد ٢٢ فراكرد ويا بابه منقسم‌در، مندرجاتى احكام معاملاته واحكام عباداته شامل‌در. بونكله برابر تكوين‌عالم مسأله‌لرندن‌ده بحث‌ايدر، اكثر مباحثى هرمزاد (Ormazd) ايله زردشت بيننده محاوره صورتيله تأليف اولنمش‌در، يشن يتمش (هاس) ه يعنى فصله‌منقسم‌در. بو

[١] زند لسان قديم فارسى‌ده پيوك معناسنه‌در . زند آبستا پيوك آبستا ديمك اولور . بوقسه بعض مورخلرك بيان ايتديكى وجهله زند، آبستانك شرحى ويا آندن باشقه بركتاب دكلدر.

يتمش فصل وسعت محتويات اعتباريله (بندی‌داد)ك
۲۲ فراكردینی تجاوز ایدر. يشن اصل قربان
كتابی‌در. یكرمی سكزنجی فصلدن، اللی ایكنجی
فصله قدر يشن‌ك مندرجاتی زردشت مذهبنك
اصولنه متعلق‌در. لسانی، آبستانك اقسام سائره‌.
سنك یازلمش اولدیغی لساندن دها قدیم‌در،
يشن‌ك بوقسمنده‌كی منظوماتك وزنلری‌ده پك
كوچ‌در. بونلرك، دین‌مازادی‌ده اهمیتلری پك
بیوك‌دركه بتون زردشتیلر اومنظومه‌لری،
زمزمه‌لری حفظ‌ایدرك حیاتك احوال فوق‌العاده
سنده انشاد ایلمكه مأمور ومجبوردرلر.

بسپرد، كنهاً مناسك عباداته عائددر. بندی‌
داد، يشن كتابلری قدر بیوك دكل‌در. ۲۷
فصله منقسم‌دركه هربرینه كارده (Kardes) نامی
ویریلیر. بسپرد، يشن كتابنك عادتا بر ذیلی
مقامنده‌در.

خرد آبستا (یعنی كوچك آبستا) یه كلنجه بو
كتابده خیر الهلرینه مخصوص نعوت، (كونش،
قمر، مادر، صو، دعالری كبی)، كیجه‌وكوندوزك
اوقات مختلفه‌سنه مؤكل اولان پریلره اهدا
ایدیلن، بعض احوال حیاتیه‌ده تلاوت ایدیلن‌ادعیهٔ
تبریكیه مندرج‌در.

زردشتیلرك بندی‌داددن، بسپرد ويشن
كتابلرندن اخذ وانتخاب ایدیلن، اعمال عباداتك
اقتضاسی وجه ایله ترتیب اولنان برمجموعه‌لری‌ده
واردركه (بندی‌داد ساده) دیرلر. بواثرك تحریرنده
متنی اغلاق ایدن شروحات غریبه طی ایدلمش‌در.

آبستا قرون اولانك معلومی ایدی. فقط
قرون وسطی، ودور انتباه بوكتابی بیلمیور
ایدی. دین قدیم ایرانه متعلق اولان بتون
معلومات تواترات یونانیه وروایات متأخره‌یه مبتنی
ایدی. مع‌مافیه هنده، ایرانه سفر ایدن سیاحین
قدیمه فرسلرك، كبرلرك اللرنده كتب مقدسه
بولندیغنی خبر ویرمشلر ایدی. آبستانك ایلك
نسخه‌سی اوروپایه ۱۶۳۳ده كلمش‌در. بوده
يشن‌ك برنسخه‌سی ایدی. دها صوكره بندی‌داد
ساده (۱۷۱۸ده)، ودیكر بعض متنلر الده
ایدلدی. فقط آبستانك موجود اولان تام نسخه‌لری
اوروپاده آنجق ۱۱۳۱ده تدارك ایدیله‌بیلدی كه
بوكا دلالت ایدن آنكتیل دوپررون (-Anquétil
Duperron) او اثرلری ترجمه‌یه‌ده بذل همت
ایدرك محتویاتنی اوروپا علماسنه بیلدیرمش‌در.

۱۸۴۲-۱۸۴۳ تاریخنده بندی‌داد، بسپرد،
يشن كاملا كجراتجه‌یه ترجمه ایدیله‌رك شركت آسیا.
تیه‌نك تحت حمایت و معاونتنده اوله‌رق بومبای‌ده
طبع ونشر اولنمش‌دركه دستورلر وياخود فرامجی
آسفانجارجی ترجمه‌لری‌ده مهم‌وشایان مراجعت‌در.

مصارف كلیه اختیاریله تدارك واشترا ایدیلن
نسخه‌لر اوروپا كتبخانه‌لرنده متعدددر. اكثریسی
۱۸نجی عصردن‌در. هرنسخه‌ده مؤلفك نامی،
نره‌ده یازلمش ایسه او بلده‌نك اسمی، تقویم
یزدجردی‌یه نظراً تاریخ تحریری‌ده مبین‌در.

بونسخه‌لرك جمله‌سی زند لسانده یازیلی دكل‌در،
اكثریسی پهلوی، سانسقریت، كجرات، حتی
فارسی لسانلرنده محرردر. بو ترجمه‌لر ازمنهٔ
مختلفه‌یه عائددر. ساسانیلر زماننده پهلوی استعمال
اولنمش‌در.

هندستانده آبستانك سانسقریت وكجرات
لسانلرینه ترجمه‌سی، دین زردشتك اوراره انتشاریله
حاصل اولان احتیاجات جدیده‌دن نشأت ایتمش‌در.
سانسقریت ترجمه‌لری، هند فرسلرینك پهلوی
لسانی تحصیلده اهمال ایلدیلری اوزرینه یاپلمش‌دركه
اون ایكنجی و اون اوچنجی عصرلرده واقع اولدی.
اون بشنجی عصره دوغری دستورلر سانسقریت
لسانك استعمالنی ترك ایلدكلرندن پهلوی نسخه.
لرنی ترجمه ایتمك ایچون لغت محلیه، یعنی كجرات
لسانی استعمال اولندی. شفاء صاحبی قاضی
عیاض، زردشت نبوتنده‌اختلاف اولنان‌ذواتدندر،
دیور. (زردشت ومازادیه ماده‌لرینه باق).

(زردشت دینی ویا دین مازادینك اصول
واحكامی مازادیه ماده‌سنده مسطوردر).

آبستان — { صولق یر، مملكت دیمك‌در.
سنكستان طاشلق، كوهستان
طاغلق محل اولدیغی كبی. فرانسزجه Aquitain
مقابلی اوله‌بیلیر.

آبستانی — (Aquatanien) {طبقهٔ آبستانی آکیتانیه مادهسنه باق .

آبسقون — (Abscon) {فرانسهده نور (Nord)} یعنی شمال ولایتنده، والانسین (Valenciennes) سنجاغنده، بوشهن (Bouchain) قضاسنده کائن برناحیهدر. نفوسی ۲۹۴۸ . شکر تصفیهخانهلری اوندکرمنلری، زجاج فابریقهسی، کمور معدنلری واردر .

آبسکون — جغرافیا {برهان قاطعده بو کلمه حقنده شویله دینیور : مسماسنده اختلاف ایلدیلر. بعضلر طبرستان نواحیسنده استرآباد ولایتنه قریب بر اطهدر و بعضلر قراسندن بر قریهدر دیدیلر. جرجان ایله مابینلری اوچ قوناقدر . آنده اولان دریایه دخی آب سکون اطلاق ایدرلر. ولایت خوارزم طرفندن بر نهر آقوب کلورکه آکا آبکون دیرلر کلوب بحر خزره دوکیلور . یاقلاشدقجه شدت جریانی تدریجی ضعف و سکونت بولمغله آبسکون اسمیله تسمیه اولندی . و بعضلر دیدیلرکه آبسکون نهر مزبورك دکزه قاووشدیغی یرك اسمیدر . وآنده اولان آطهیه آبسکون دیرلر و نقل ایدرلرکه سلطان محمد خوارزمشاه لشکر تاتاردن قاچوب اول آطهیه التجا ایلهدی . وچوق کچمیوب مدت حیاتی دخی انقضا بولدی . وحالا اول آطهیی صو باصوب دکز ایچنده قالمشدر . »

صاحب جهانکیری ، صاحب رشیدی ده بو روایتلری نقل ایتمشلردر .

قاموس الاعلام برهان قاطعدن اقتباس معلومات ایدرك (آبسکون) و (آبکون) کلمهلرینك تعریفاتنده شویله دیور :

« آبسکون — خوارزمدن آقوب ، بحر خزره دوکیلن (آبکون) نهرینك منصبنه واو منصبده بولنان برکوچك آطهیه واوندهکی شهره ویریلن اسمدر . بو آطه مغول تاتارلرینك دهشتندن قاچان محمد خوارزمشاهك ملجأ ومحل وفاتی بولنمش اولمغله شهر تباب اولمشدر. حالا صو آلتندهدر . ابوالعلا احمد بن صالح بن محمد بن صالح تمیمینك مسقط رأسیدر »

محیط . — (برهان)ك ویردیکی معلومات قاریشیق اولمقله برابر قسماً طوغری قسماً یاکلشدر، نته‌کیم بروجه زیر اتیان ایدیله‌جك تفصیلاتدن متبین اولور .

(آبسکون)ك (برهان) دهده ایما اولندیغی وجه ایله درت معناسی واردر .

اولا . — مازندرانده بر نهرك اسمیدر بوکا نهر جرجان دخی دیرلر. چونکه جرجان شهرندن مرور ایدر . بونهر مازندران طاغلرندن چیقار. براز شماله متوجهاً غربه دوغری میل و استقامت پیدا ایدرك ، میدان سلطان وجرجان [۲] وآبسکونه اوغرایهرق جریان ایله آبسکونه منتهی وقامشلر ایله مستور یدی قوله آیریلهرق بحر خزره منصب اولور . نهر مذکور ترکستان ایله ایران بیننده حدود تشکیل ایدر . مجراسی بتاق اراضی ایچندن کچر؛ بتاغی چامورلیدر . بونك ایچون صوینده چامور رایحهسی حس ایدیلیر صوینك طعمیده براز طوزلیجهدر . یازین صولری پك زیاده چکیلیر. فقط هیچ بروقت قورومازمنصبندن یارم فرسخ مسافهده نهر بر متره قدر ارتفاع کسب ایدر . طولی ۱۳۰ کیلو متره قدر امتداد ایلر . کنارلری سازلقلر ایله مستوردر. بهارده بالغی چوقدر . غایت آغیر جریان ایدر . ایشته بونك ایچوندرکه جغرافیین اسلامیه بو نهره آبسکون نامنی ویرمشلردر . برهانده و دیکر بعض فرهنکلرده « آبکون » نامی ویریلن نهر ایشته (آبسکون) در . کاه بر حرف سقوطی وکاه بر نقطه قصوری ایله جغرافیا اسملرنده ، املای اعلامده غریب غریب تحریفاته بادی اولان نساخلرك قلم جلادی شبههسزکه (آبسکون)ك ده (سی) نکی قطع ایتمش ، ایشته (آبکون). بو صورتایله حاصل اولمشدر . یوقسه او حوالیده، ترکستانده ، ولایت خوارزمده آبکون نامی ایله

[۱ـ۲] بوشهرلر قدیماً معمور ایکن شمدی خراب ونابوددر .

بر نهر معلوم دكلدر . ذاتاً بر نهره (آبكون) نام ويريلهمز . هيچ بر معنا يوق . فرهنك ناصرى صاحبى بو اثرنده ديوركه « فقير دولت ايرانيه طرفندن خوارزمه سفارت ايله كيتديكم وقت (٠٠ تاريخلرنده) صوردم خوارزمدن اويله بر نهر كلديكى كبى (آبكون) نامى اورالرجه ايشيدلمش بر اسم اولماديغنىده تحقيق ايلهدم . » بناءً عليه (برهان) ده وآندن نقلاً (قاموس الاعلام) ده برنهر اسمى اولهرق مندرج اولان (آبكون) (آبسكون) محرفى اولديغنه شبهه ايديلهمز .

ثانيا . — آبسكون ، بو نام ايله تعريف ايتديكمز نهرك دكزه منصب اولديغى محله ، بحر خزرك بو جهت ساحلنه تعبير ايديلير . تاريخ هجرتك دردنجى عصرى اوائلنده او حواليه سياحت ايتمش اولان مسعودى « مروج الذهب » نام اثرنده بو سياحتنى تصوير ايتديكى صرهده طبرستانه كچمك ايچون (آب سكون) ساحلندن دكزه بندم ديور . بحر خزرك بو ساحلنه « آبسكون » دينلسنك وجهى شبههسز اورايه انصباب ايدن آبسكون نهرينه نسبتلهدر .

ثالثا . — آبسكون بحر خزرهده نام اولمشدر . چونكه بحر خزرك اسملرى هپ محاذى و مساحل اولديغى بقعهلرك ، شهرلركناملرندن استعاره ايدلمشدر : بحر كركان ، بحر طبرستان ، بحر ديلم ، بحر كيلان دينلديكى كبى كه بو اسملر بحر مذكور ساحلندهبولنان ، كركاز ، طبرستان ، ديلم ، كيلان قطعهلرينه نسبتله وضع اولنديغى كبى آبسكون ساحلنه اضافتله مذكور دكزه بحر آبسكون نامىده ويرلمشدر . فقط بو ناملر دكزك جهات خصوصيهسنه عائد اسامىٔ جزئيهدن عبارت اولوب دريای مذكورك عمومى حقنده بحر خزر تعبيرى تغلب وتعمم ايتمشدر .

خزر دكزينه بحر آبسكون نامى ويرلديكى آتىدهكى بيت ايلهده مؤيددر : حكيم فرخى سلطان محمود غزنوىنك مدحى حقنده نظم وايراد ايلهديكى قصيدهٔ بليغهده ديوركه :

توداری از كنار كنك [١] تا دريای آبسكون
توداری ازدر كركانج [٢] تا قصدار [٣] وتا مكران [٤]

فى الحقيقه سلطان محمود غزنوى دولتى بر طرفدن بحر خزر ساحلندن هندستانده غانج نهرى كنارنه ، ديكر جهتدن عمان صولرندن جيحونه قدر توسع ايتمش ايدى كه تاريخلرده مسطوردر

رابعاً — آبسكون بحر خزر ساحلندهو آبسكون چاينك منصبى اوزرنده منبى كوچك بر بلدهنك وقلعهنك نامى ايله مذكور چايه و ساحله نسبتله تسميه اولنمشدر . تقويم البلداندن ، لبابدن ، معجم البلداندن مستفاد اولديغى اوزره آبسكون بلدهسى جرجانك ، استرآبادك بحر خزر اوزرنده اسكلهسى ايمش ، اطه دكلش جرجان ايله آرهسى اوچ قوناقلق مسافهدر . ابو العلا احمد بن صالح بن محمد التميمى آلابسكونىده اورالىدر .

آبسكون بلده وقلعهسى اليوم خراب ونابوددر . آبسكون نهرينك ساحل يمينى اوزرنده بر بيوك ديوار بقيهسى كوريليوركه «مالت برون» نك روايتنه نظراً اصلى مجهول اولوب شوقدر واركه بو ديوار وقتيله ايران دولتى ايله توران يعنى تركستان بيننده حدود اولمق اوزره انشا ايدلمش اولديغى ظن ايديليور . واقعا بعض عجم تاريخلرنده مسطور اولديغنه نظراً ايران ايله توران بيننده سد اولمق اوزره ملوك كيانياندن كشتاسبك يكرمى فرسخ طولنده برديوار انشا ايتديرديكى مروىدر ايران ايله توران بيننده جبال منيعهدن خالى اولان حدود مازندران ولايتنى بلاد خوارزمدن تفريق ايدن جرجان واديسى اولديغنه نظراً بونهر بوينده

[١] كنك كافك فتحى ونونك سكونى ايله هندستانده جريان ايدن غانج نهرينك نامىدركه هند لساننده غانغا ويا كانكادن محرف ومخففدر.

[٢] كركانج ضم كاف وسكون را ايلهدر . تركلر بيننده اوركنج نامى ايله مشهور وعربلر نزدنده جرجانيه ديه معروف اولان بو شهر آمودريا يعنى جيحون نهرى اوزرنده وقتيله بيوك ومعمور بربلده ايدى ؛ شمدى خرابدر .

[٣] قصدار ضم قاف و سكون صاد ايله بلوجستانده كلات شهرينك جنوب طرفلرنده برقصبهدر «قزدار» ده يازيلير .

[٤] مكران ضم ميم وسكون كاف ايله بلوجستانك جنوبنده عمان دكزى ساحلنده برولايت آدىدركه مركزى او وقتلر دريا كنارنده (تيز) شهرى ايدى .

اثار باقیه‌سی مشاهده ایدیلن دیوارك ایران حکمدارلرندن کشتاسبك انشا ایتدیردیکی دیوار اولدیغی قویاً محتملدر . هر حالده بودیوار کشتاسبك اثری دکل ایسه ایران حکمدارلرندن بری طرفندن یاپدیرلدیغنه شبهه ایدیله‌مز . اوطرفلرده اقامت‌ایدن ترکنلر او دیواره « قیزیل آلال» نامنی ویرمشلردر. مذکور دیوارك منتهای غربیسنده ودکز کنارنده ینه آثار قدیمه‌دن اوله‌رق بیوك بر بنانك ویا قلعه‌نك خارجی دیواری کوریلیرکه طولی ایکی یوز متره، ارتفاعی درت متره اولمق اوزره تخمین‌ایدیله‌بیلیر. بودیواردن ۱۴۰: ۱۵۰ متره اوته‌ده دکزه طوغری چیقمش بر رأس یعنی بورون واردرکه نظر دقتله معاینه ایدیلنجه بونك طبیعی اوله‌رق موجود و متشکل برشی اولمدیغی تظاهر ایدر .

فی‌الواقع مذکور رأس اوزرنده ابنیه دیوارلری، مدور قله‌لر درت کوشه بیوك طوغله‌لر ایله منتظماً دوشنمش یرلر کوریلیر. حتی بو اثرلر دکز ایچنده ۸۰ متره‌یه قدر مشاهده ایدیلیر . بوبورونه یرلیلر کومش تپه نامنی‌ویریرلر. اك زیاده شایان دقت اولان جهت آثار مذکوره‌ده خرابی و اندراس‌اماره‌سی اولمامسیدر. دیوارلرك جمله‌سی افق ایله بر سویه‌ده‌در . بوندن حکم ایدیله‌بیلیرکه اوراده‌کی مبانی برحرکت ارض ایله انحطاط ایتمش اولملی . اوجوارده بولنان ترکنلرك سوزلرینه باقیلیرسه آثار و مبانیٔ مذکوره‌یی حامل اولان کومش تپه‌برونی مقدما برآطه‌ایمش دکزصولرینك چکلمسی سببی ایله ۱۸۱۴ تاریخندن بری اوراسی قره‌یه ربط ایتمش .

واقعا ارباب فن‌طرفندن اجرا ایدیلن‌تحقیقات علمیه‌یه نظراً کومش تپه برونی ۱۷۸۲ ده برآطه تشکیل ایدیور ایمش . بوعصرك ابتدالرنده قره‌یه اتصال کسب ایتمشدر . چونکه بحر خزرك صولری چکلمکده‌در . ایشته نهر آبسکونك منبعی اتصالنده وبحر خزر ساحلنده کوریلن قلعه ومبانی آثاری آبسکون بلده‌سنك باقیاتیدر . الیوم کومش‌تپه برونی دینلن و ۱۷۸۳ تاریخنده آطه بولنان بر دخی زیرده تعریف ایدیله‌جك آبسکون جزیره‌سی اوله‌جقدر .

آب‌سکون بلده‌سی ونامی خیلی قدیمدر. استاد رودکینك آلتی‌یوز یکرمی تاریخنده سویله‌دیکی آتیده‌کی قطعه‌ده آبسکون بلده‌سنه اشارت واردر :

کرفته روی دریا جله کشتیهای بر تو
زبهر مدح‌خوانانت‌زشروان‌تاباَبسکون

بوبلده خوارزمشاهك بناسی اولمق کرکدر.

خامساً. — آبسکون برجزیره‌نك نامیدرکه آبسکون بلده‌سنك قارشیسنده کائن ایدی وبو بلده‌یه نسبتله تسمیه ایدلمشدر . بوقاریده‌کی تفصیلاته نظراً بو آطه شیمدی قره‌یه متصل اولان کومش تپه رأسیدر. اوزرنده ابنیه، قلعه بولندیغی مذکور تپه اوزرنده الیوم مشاهده ایدیلن آثارباقیه ایله استدلال اولنه‌بیلیر . حاصلی آبسکون جزیره‌سی آبسکون بلده‌سنه مربوط بر یاریم آطه‌جق اولدیغی آکلاشیلیور. چونکه جغرافیین اسلامیه‌نك همان عمومی بحر خزر ساحلنده آبسکون نامی ایله بر کوچك بلده‌نك موجود اولدیغنه شهادت ایتدکلری ، اثرلرنده بحرخزرده‌کی آطه‌لری ذکر و تعداد ایله‌دکلری حالده آبسکون نامنده برجزیره‌دن بحث ایتمیورلر یالکز تاریخ کتابلرنده ، مغول لشکرندن فرار ایدن محمد خوارزمشاهك صوك التجاکاهی اولمق اوزره اونامده برجزیره ذکر ایدیلیور . بناءً علیه آبسکون جزیره‌سی بلدهٔ آبسکونه مربوط، وشیمدیکی کومش تپه‌دن عبارت، وقتیله بر اوفق‌یاریم‌آطه اولدیغی آکلاشیلیور . شوحالده آبسکون جزیره‌سی الیوم صو آلتنده قالمش بر آطه دکل قره‌یه ارتباط ایتمش بر محلدر . ذاتاً بحر خزرك صولرینك چکلمسنه نظراً اوراده بر آطه‌نك صوآلتنده قالمق احتمالی یوقدر، مکرکه باته . تاریخ کاملده مضبوط اولدیغی اوزره مغول عسکرندن فراره مجبور اولان محمد خوارزمشاه بعض اصحابی ایله اجزای مملکتندن اولان مازندرانه کلمش ، بوراده کندی ملکی

اولان قلعهٔ آبسكونه التجا ايتمش . تاتارلر بورايه كلدكلرى زمان خوارزم مشاه اصحابى ايله كميه بنوب دكزه آچيلمش‌در. تاتارلر آبسكون بلده‌سنى تخريب ايدرك كيرويه عودت ايتملرى اوزرينه خوارزم مشاه آبسكون جزيره‌سنى كنديسنه قرارگاه اتخاذ ايتمش ، خزينه‌لرينك ، عيالنك . آبادئ تاتاره دوشديكى خبر صاعقه انكيزى كنديسنه واصل اولنجه اسف وكدرندن بو آطه‌ده ترك بار حيات ايلمش‌در . ايشته آبسكون آطه سنك تاريخجه اهميتى بو وقعه‌يه مبتنى‌در .

(آبسكون)ى تخفيف ايله بعضاً آسكون يازدقلرى كبى ساده‌جه (سكون)ده ديرلر . نته‌كيم حكيم ازرقى ، باغ طغانشاه ابن مؤيدك وسعتنى وصف ايله‌ديكى قصه‌ده :

باد اندر آن وزيده زپهناى آسكون
ابر اندر آن كذشته زبالاى قيروان

ديمش‌در . بعض تاريخ كتابلرنده قلعهٔ آبسكون مقامنده قلعهٔ سكون تركيبنه تصادف ايديلير. بونلر هپ برشى‌در .

بوماده‌يى يازمق ايچون مراجعت ايديلن اثرلر:
تقويم البدان ، معجم البدان ، نزهة المشتاق فى احتراق الافاق، المسالك والممالك، جغرافياى كبير، لغت جغرافيا ، تاريخ كامل ، تاريخ جرجان ، تاريخ خوارزم مشاهى ، تاريخ مازندران ، فرهنك ناصرى ، برهان قاطع ، تاريخ آل جنكيز ، حبيب السير ، جهانتما .

آبسنت — (Absinthe) — (Extrait d'absinthe) — كيميا { آفسنطين Artemisia ايله آناصون وآرته } ميزيافصيله‌سندن سائر نباتاتدن مستخرج ومشروبات كئوليه‌دن معدود يشيل رنكلى و سرت برنوع ايچكى‌در . انفس واعلاسى فرانسه‌ده بولنوب على‌الاكثر صو ايله قاريشديريله‌رق شرب واستعمال اولنور . مدت مديده منتظماً استعمالنه دوام اولنورسه صحتى اخلال وبالخاصه جملهٔ عصبيه اوزرينه فوق‌العاده سوء تأثير اجرا ايلر. آبسنت فرانسه‌ده و خصوصيله پارسده بغايت مرغوب ومعروف برايچكى اولديغندن بعدالزوال آلافرانغه ساعت درتدن التى‌يه قدر كچن زمانه پارس‌ده « يشيل وقت L'heure verte » يعنى « وقت كراهت » تعبير اولنور .

آبسنت ايچكيسى ١٩ نجى عصر ايچنده اسويچره‌ده (قووه) ده ميدانه چيقه‌رق صوكره فرانسه‌نك شرقندن باشلايوب هرطرفه يايلمشدر. افريقايه كيدن فرانسز عسكرى بو ايچكينك اك بيوك مروجى اولمشدر . ابتدا طورمش ، بوزلمش صولرك ازالهٔ عفونتى ايچون بر قاچ طامله صويه قاريشديريلور ايكن بالآخره بوده سوء استعماله اوغرامشدر .

— فرانسز آبسنتى (Absinthe Francaise) مشروب : ١ — ½ ليتره ، (٧٠) درجه‌لى اسپرتو ايچنده ٦ غرام آناسون ياغى، ٤ غرام آناسون چينى ياغى (Illiciume) ، ٢ غرام آبسنت ياغى ، ٢ غرام كشنيش ياغى (Huile de coriandre) ، ٢ غرام رازيانه ياغى (Huile de Fenouil) ، ١ غرام نانه ياغى و ١ غرام مليسا ياغى (Huile de Mélisse) حل ايديلوب يشيله بويانير .

— اسويچره آبسنتى (A. de Suisse) مشروب: ٥٠٠ غرام آناسون تخمى ، ٢٥٠ غرام صو زامباغى (قصب الزريده ـ acorus) ياغى، ٤٠٠ غرام رازيانه تخمى، ٣٠٠ غرام آلينه (Hélénie ـ برنوع قناريه اوتى) كوكى، ٢٥٠ غرام آجى آغاج (قواسيا ـ Quassia)، ١٥٠ غرام هندباء ١٠٠ غرام آجى بادم ، ١٥٠ غرام زنجفيل (زنجبيل) ٦ ليتره ٩٥ درجه‌لى اسپرتو و٣ ليتره صو ايله بر هفته مدت تنقيع ايدلدكدن صوكره وسوزلدكدن صوكره ٤٠ ليتره ٩٥ درجه‌لى اسپرتو و٥٠ ليتره صو ايله قارشديريلوب آچيق يشيله بويانير ومحافظه اولنور.

— اسويچره آبسنتى : ١٠ غرام آناسون ياغى ، ٥ غرام ملك اوتى (خشيشة الملائك) (Huile d'Angelica) ، ٣ غرام قاقوله (Cardamome) ياغى، ١٠ غرام كشنيش ياغى، ١٠ غرام رازيانه ياغى، ٠. غرام بردقوش(مرزنكوش

ـ Origanum Majorana) یاغی ، ۱۲ غرام آناسون چینی یاغی و ۱۵ غرام آبسنتین یاغی ایله ۱۰ کیلوغرام کئول أتیل (Alcool Ethylique) (روح الخمر) دن عبارتدر.

— اسویچره آبسنتی : ۱۵ غرام آناسون یاغی، ۸ غرام ملك اوتی (خشیشة الملائك) یاغی، ۱۰ غرام لیمون یاغی، ۱۰۰ غرام صبغ عرق (Teinture d'Arac) ، ۱۵ غرام رازیانه یاغی، ۲۰ غرام پورتقال قبوغی یاغی (Huile d'écorce d'orange) و ۲۰ غرام آبسنت یاغی ایله ۱۰ کیلوغرام کئول أتیل‌دن عبارتدر.

— اسویچره‌نك (مون پەلیه) آبسنتی ـ (A. de S. de Montpellier) : ۲,۵ کیلوغرام قورودلمش بیوك آبسنت (آفسنطین ـ Gr. Arte-misia)، ٦ کیلوغرام یشیل آناسون، ٤ کیلوغرام فلورانسه رازیانه‌سی، ۱ کیلوغرام کشنیش، ۵۰۰ غرام ملك اوتی (خشیشة الملائك) تخمی و ۹۵ لیتره ۸۵ درجه‌سی اسپرتوده ۷۵۰ شر غرام قورودلمش چوروك اوتی چیچکی وترك ملیساسی و ۱ کیلوغرام کچوك آبسنت ایله معامله ایتدیرلمسندن حصوله کلیر.

— ویانه آبسنتی ـ (A. de Vienne) : ۱۰۰ غرام خشیشة الملائك کوکی، ۲۰۰ غرام آناسون، ۱۲۰ غرام صو زانباغی (قصب الزریده)، ۵۰ غرام مرزنکوش، ۳۰ غرام نانه اوتی، ۵۰ غرام آناسون چینی، ۲۰۰ غرام آبسنت ایله ۲ کیلوغرام شکر و ۱۰ کیلوغرام کئول أتیل‌دن عبارتدر.

— اسویچره‌نك مضاعف آبسنتی ـ (A. dou-ble de S.) : ۲,۵ لیتره صو ایله ۵ لیتره ۹۰ درجه‌لی کئول أتردن عبارت محلولده ۲۵۰ غرام شکر اریدیلوب درونته ۱٦ غرام آناسون یاغی، ۱ غرام کشنیش یاغی، ۱ غرام رازیانه یاغی و ۱٦ غرام آبسنتین یاغی علاوه‌سیله حل ایدلدکدن صوکره یشیله بویانیر.

— لیون آبسنتی ـ (A. de Lyon) : ۳ کیلوغرام قورودلمش بیوك آبسنت، ۸ کیلوغرام یشیل آناسون، ۷ کیلوغرام فلورانسه رازیانه‌سی، ۵۰۰ غرام خشیشة الملائك (ملك اوتی)، ۹۵ لیتره ۸۵ درجه‌لی اسپرتودن اعمال و تلوین اولنور. دیکر نوعی: ۱ کیلوغرام قورودلمش لیمون ملیساسی، ۱ کیلوغرام قورودلمش آبسنت، ۵۰۰ غرام قورودلمش چوردوك اوتی چیچکی، ۵۰۰ غرام یاوشان اوتی (Veronica) چیچکندن عبارتدر.

— آبسنتول ـ (Absinthole) ترکیبی ($C_{10}H_{16}O$) دن عبارت اولوب افسنطین (Arte-misia absinthiume) یاغندن استخراج ایدیلور ومیریستیقول (Myristicole) تعبیر اولنان مایع حالنده دیکر برجمله متساوی الترکیب برمایعدر. ۱۹۵ ده غلیان ایدر.

— آبسنتین (آفسنطینین) ـ (Absinthine) لسان طب ده ولسان عوام ده علی العاده آفسنطین تعبیر ایدلن آرته‌میزیا (Artemisia Absinthiume (Lou A. Officinale Nees) نباتنك حاوی اولدیغی مادۀ مره (آجی ماده)؛ آبسنتین یاخود افسنطین آجیسی تعبیر اولنور.

— آبسنت راقیسی (براندی) — آبسنت اساساً مشروبات کئولیه‌دن معدود غایت آجی بر ایچکی‌در. آجیلغی، حاوی اولدیغی آبسنت خلاصه‌سندن نشئت ایدر.

بناءً علیه آبسنت نامی تحتنده علی العاده آبسنت وآبسنت مشروبی (.Liqueure d'A) کبی بالخاصه استعمال نقطهٔ نظرندن یکدیکرندن خیلی فرقلی ایکی مایع موجوددر.

برنجیسی قوتلی اسپرتو درونده زیوت أتریه ومواد مره‌نك انحلالندن حصوله کلمش بغایت مکثف بر محلولدر؛ اکر بو آبسنت صو ایچنه دوکیلورسه زیوت مزبوره ومواد مره، صوده منحل اولمدقلرندن، کچوك حبه‌جکلره آیریلوب سود کبی بولانیق بر حاله منقلب اولور.

آبسنت مشروبی ایسه انجق طوغریدن طوغری‌یه ایچیله‌بیله‌جك قدر اسپرتویی وبرمقدار شکری دخی حاویدر.

— آبسنت روحی (زیت آبسنت) (Essence d'Absinthe)

	١	٢	٣
آناسون چیچکی	١٠٠ غرام	٧٥ غرام	٥٠ غرام
پاپادیه چیچکی یاغی	٥ »	٣ »	٢ »
کشنیش یاغی	٥٠ »	٣٠ »	٣٠ »
رازیانه یاغی	٥٠ »	٢٥ »	١٢ »
طورنج چیچکی یاغی (عطر نارنج)	٥ »	٣ »	٢ »
آفسنطین یاغی	١٠٠ »	٨٠ »	٦٠ »
اسپرتو	١٠ کیلوغرام	١٠ کیلوغرام	١٠ کیلوغرام

دن عبارتدر.

— آبسنت قیماغی - (Crême d'Asinthe) مشروب : ١٠ لیتره‌لك بر مشروب ایچون ٥,٠ غرام آناسون یاغی، ٥,٠ غرام لیمون یاغی، ١ غرام قونیاق خلاصه‌سی، ٥,٠ غرام کشنیش یاغی، ٢,٠ غرام ملیسا یاغی، ١ غرام پورتقال قبوغی یاغی، ٢,٠ غرام بسباسه (Macis) یاغی، ١ غرام آناسون چینی یاغی، ١ غرام دارچین یاغی ایله ١ غرام آفسنطین یاغی قویوب یشیله بویانیر.

— آبسنتینزل مشروبی - (Temperance thrule) ٣ شکر شروبی، ٢ پورتقال شروبی، ١ لیمون صویی وبرآز پورتقال قبوغی خلاصه‌سندن عبارت اولوب عقیده شکرله بویانیر.

آبسنتیزم — (داء آبسنت absinthisme) آبسنت دینن ایچکینك سوء استعمالی ایله انسانده حادث اولان اعراض مخصوصهٔ مرضیه‌یه داء آبسنت نامی ویریلیر. آبسنتك جملهٔ عصبیه اوزرینه تأثیراتی راقینك تأثیراتندن دها زیاده کورینیر، اوبو شدیدیجی وخریف بر زهر ایله تسمم علائمی آکدیرر. مانیانك اجرا ایله دیکی تجارب فیزیولوجیه بوبابده هیچ شبهه براقامشدر. داء آبسنت ایکی نوعه تفریق ایدیلیر : داء آبسنت حاد، داء آبسنت مزمن. لانسه‌رونك تحقیقاتنه نظراً داء آبسنت مزمن، قوهٔ حسیه‌نك اغتشاشات وخیمه‌سی ایله تظاهر ایدر. اولا مرضك بر دوری باشلارکه بتون احتساسات لمسیه‌نك، علی الخصوص اطراف سفلاده، فرط الم ایله تمیز ایدر. دها ایلری بر دورده احساسات کلیاً معطل اولور، یعنی (آنستەزی) دینن بطلان حس حادثهٔ مرضیه‌سی تماماً حصوله کلیر. دها صوکره حرکت فعلنه و افاعیل سائرهٔ بدنیه‌یه اغتشاش، خلل عارض اولور. شویله‌که قوهٔ عقلیه‌یه فتور کلیر، بصر ضعفه دوچار اولور. بوطاقم حادثاتی اغتشاشات دماغیه‌دخی ولی ایدر : قوهٔ حافظه درجه درجه زائل اولور. قورقنج برساملر[١]، کدر، تشوش واضطراب درون، فرط تخرش وتهیج، وجه صوك درجه‌ده صولوق، شارب خمرك قرمزی یوزیله بر تضاد تشکیل ایدر. داء آبسنت، داء کؤول (کحل) کبی افاعیل هضمیه‌یی ده اخلال ایدر. داء آبسنت حادده سکر غایت کورلتیلی، تجاوزکارانه‌در، کؤولك سرخوشلغندن دها زیاده مدت دوام ایدر. بعده بر دور خمود وارتخاء کلیر. خسته‌یه هذیان وتخریف عارض اولور، وبعضاً افکار اضطهاد persécution ایله مضطرب اولور. مرضك بوحالی صرعه، اختناق رحم خسته‌لقلرینه انقلاب ایلدیکی ده واقعدر. آبسنت ایله تسمم کیفیتی ارثاً انتقال ایدرك اولاد واعقابده اغتشاشات عصبیه تولد ایدرکه بو حاللر اختناق رحمه قدر واره‌بیلیر. داء آبسنت مزمنك تداویسی ادویهٔ مخدره استعمالی ایله آلام و اوجاعی تسکین ایلمك، اویقو کتیرمك، علائم مرضدن هربرینی صورت خصوصیه‌ده تشفیه ایتمك صورتیله جاریدر. اسقوچیا دوشی طریقیله یعنی متناوباً صوغوق و صیجاق دوش ایله تداوی بالماءنك داء آبسنتی تداویده پك زیاده حسن تأثیری کوریلیر. داء آبسنت حادکه‌هم مبتلاسی ایچون، هم رفقاسی ویاننده بولنانلر ایچون تهلکه‌لی اوله بیلیر، قلورال ایله تسکین ایدیلیر. (جرعه و یاحقنه صورتیله ٣-٥ غرام)

آبسیرت یاخود آبسیرتوس —(Absyrte) — اساطیر یونانیه {قولکیده حکمداری أئته‌نك اوغلی ایدی. روایات اساطیریه‌یه نظراً همشیره‌سی میدا

[١] برسام فرانسزجه hallucination مرافیدرکه یقظه حالنده وجود حقیقیسی اولمیه‌رق برطاقم شیلر کوره‌رك بوخیالاته وجود خارجی اسناد ایلمك عارضه‌وعلتیدر.

عاشق اولان یاسون ایله برلکده فرار ایدرایکن بونلری تعقیب ایدنلری آلیقویمق ایچون آبسیرتك بدنی پارچه پارچه ایدرك یوللرینـك اوزرینـه آتمش‌در .

آبسیرتید — (Absyrtides) — جغرافیای قدیم‌ده آدریاتیك دکزنده بعض طوپلی آطه‌لره ویریلن نام ایدی که خرافات یونانیه‌یه نظراً میده آبسیرتی بو آطه‌لرده اولدیرمش ، و آطه‌لرك نامی آندن قالمش‌در .

آبسیماریوس — (Absimarius) — تراجم تیبریوس ماده‌سنه باق .

آبشاتس — (Jean-Assmann Baron d') — تراجم { آلمانیانك اون یدنجی عصرده‌کی / قلاسیك صنف ادبیسنه منسوب بر آلمان شاعریدر. سیلزیاده (وزبرتیس) شاتوسنده ۱۶۹۹ ده تولد ایتمشـدر . شعرلرنده صافیت حسیات ، وضوح ، سهولت اسلوب پك زیاده کوزه چارپار .

آبشناس — بحریه { کمی ناخداسی و نهر / ملاحی که صولرك هر برده آزلغنی زیاده‌لکنی واحوال سائره‌سنی بیلیر اوله .

— صو یولجی وزیاف معناسنه که فرانسزجه Aquilège تعبیر ایدیلیر .

آبَص — (Abez) جغرافیا { تورات ده / مدن یسا- کردن بربلده اولمق اوزره ذکر ایدیلیر که سفر یشوع ده اصحاح تاسع عشرده واردر. بعض مؤلفلر کلمه‌یی تابص دن محرف اولمق اوزره توجیه ایدرلرکه الآن طوباس ویا توباس دنیلن بلده اوله‌جق‌در .

آبصافی — جغرافیا { زبانزدی آب صوفی / در (آب صافی ماده- سنه باق) .

آبِق — فقه { بوکلمه هرب یعنی قاچق معنا- / سنه اولان ابق ماده‌سندن اسم فاعل‌درکه هارب ویا قاچیجی دیمك‌در .

علم فقه‌ده ، افندیسندن متمرداً فرار ایدن یعنی بر کونه خوف ویا اعمال شاقه دردی اولمیه‌رق قچان رقیقه ویا عبد مملوکه تعبیر ایدیلیرکه احکام مخصوصه‌سی واردر .

بر کیمسه آبق کوروب‌ده طوتمغه قوتی کفایت ایتسه ، آنی طوتارسه مندوب‌در . فقط طوتمق واجب دکل‌در . طوتارده حکومته تسلیم ایلرسه آبق اولدیغنی اثبات ایتمدکجه حکومت قبول ایتمز. شاهد اقامه ایدرك آبق اولدیغنی اثبات ایده‌بیلیرسه او وقت حکومت رقیقی توقیف ایدر ، و صاحبی ظهور ایدنجیه‌قدر حفظ ایلر ، بیت‌المالدن نفقه‌سنی ویرر. صکره صاحبندن آلور. اکر آلتی آی مدت مرور ایدوب صاحبی ظهور ایتمز ایسه حاکم آبق بیع ایدر ، بیت‌المالدن انفـاق ایتدیکی مقـداری آلیقویبلوب ثمنك باقیسنی صاحبی ایچون حفظ ایلر.

آبق طوتان کیمسه آنی حکومته تسلیم ایتمیه‌رك کندی نزدنده حفظ ایدرسه ، اکر قاضینك امری ایله انفاق ایتمش ایسه مالکی ظهور ایتدیکی وقت مصرفنی آندن آله‌بیلیر ، اذن قاضی اولمیه‌رق حفظ و انفاق ایلمش ایسه آله‌ماز .

طوتیلوب‌ده حکومته تسلیم ایدیلن آبقك صاحبی ظهور ایدرك آنی طلب ایتدیکی حالده حاکم آبق طرفندن مدعی‌یه قارشی برخصم نصب ایده‌بیلیر. بو خصم آبقـه صحابت ایدن کیمسه ایله حضـور حاکمده مرافعه اوله‌رق آندن بینه استر و بلکه صاتمش ، بلکه هبه ایتمش ، بلکه اعتاق ایلمش دیه مجادله ایلر . اکر مدعی دعواسنی بینه ایله اثبات ایدر و اوکوله‌یی ذکر اولنان وجوهدن بریسیله ملکندن اخراج ایتمدیکنه یمین دخی ایلر ایسه حاکم آبقی مدعی‌یه تسلیم ایدر . اکر مدعی دعواسنی بینه ایله اثبات ایده‌میوب فقط عبد آبق کندیسی مدعینك کوله‌سی اولدیغنی اقرار ایلر و یاخـود مدعی کوله‌نك علامتلرینی ذکر ایدرك آنك بو ذکری ده نفس‌الامره توافق ایدر ایسه حاکم کوله‌یی ینه مدعی‌یه تسلیم ایدر .

عبد آبق طوتوب صاحبنه تسلیم ایدن آدم اکر صاحبنه رد ایتمك اوزره طوتمش ایسه جعله یعنی

بدل خدمت اوله‌رق اجرته مستحق اولور اما اگر کندی ایچون طوتمش ایسه اجرته مستحق اوله‌ماز . آبق بر مدت سفر (یعنی اوچ کونلك یول) ویا دها زیاده مسافه‌دن چوریلوب کتیرلمش ایسه جعله قرق درهمدر . اگر آبقك قیمتی ده قرق درهمه مساوی ایسه اوحالده اجرت اوتوز طقوز درهم شرعیدر .

بوندن آز مسافه‌دن کتیرلمش ایسه جعله ینه او نسبته کوره ضرب ایدیلیر . یعنی قرق درهم اوچ کونه تقسیم ایدیله‌رك بو صورتله ضرب اولنور .

آبق حقنده سائر امملك قوانین ونظاماتنده‌ده مواد مخصوصه موجود در .

ویانه معاهده‌سی ایله اسارت حقنده احکام مخصوصه اتخاذ قلنه‌رق بو احکام دولت علیهٔ عثمانیه‌جه ده قبول بیورلدیغندن اسارت زنجیه‌نك منعی حقنده باب عالیجه اتخاذ ایدیلن مقررات ولایات شاهانه‌یه تبلیغ بیوریلان اوامر علیه منطوقنجه عبد آبق بر شخص طرفندن جبر وزجر اولنه‌میه‌جغی کبی حکومته مراجعت ایتدیکی حالده مدعی عمومیلر طرفندن اصولاً اطلاق واعتاق ایدیلیر .

آبق — تراجم { مجیر الدین آبق بن محمد ، بن بوری ، بن طغتکین

سوریه سلجوقیلرینك صوك حکمداریدر . باباسی محمد زماننده بر طرفدن اهل صلیب سوریه‌ده دائرهٔ استیلاسنی ، دیکر جهتدن باطنیلر نفوذینی آرتیرمقده ایدیلر . حتی بوصوکره‌کیلر شام طرابلس جوارنده اووقت متانتیله معروف اولان مسیاط حصارینی الده ایتمشلردی . ایشته بویله بر قاریشقلق زماننده محمد ارتحال ایلدیکندن ۵۳۷ تاریخنده یرینه طغتکینك اوغلی صاحب ترجمه اوتورتلدی . بو وقعه اثناسنده شام آتابکلردن عمادالدین زنکی طرفندن ایکنجی دفعه اوله‌رق محاصره‌ده بولنیوردی . ایلك ایش مرکزك محاصره‌دن قورتارلمسی اولدی . آتابك عمادالدین زنکی اطراف یداستیلاسنه کچیرمکده ایدی .

آبقك تابعیتنده بولنان تورکلر فرنکلری ازعاج ایده‌جك مرتبه‌ده قوته مالك دکللر ایدیسه‌ده بر غیرت جیتکارانه الجاسیله وادیء موسایه قدر آقیندن چکنمشلردی ؛ چونکه اورا اهالیسی کندیلرینی امداده دعوت ایلمشلردی . فقط بو تشبثده موفقیتی متعاقب ینه عودته مجبور اولدیلر .

۵۳۸ سنه‌سی سوریه سلجوقیلری نزدنده امارت مرتبه‌سنه نائل اولان تانتای نامنده بر مهتدی عائله‌سنك برقسمنی آله‌رق قدسه کیدوب بصرایی صلیبیلره ترك ایتمکی تکلیف ایتدی . فرنکلر بونی حسن تلقی ایله طبریه‌یه طوغری یورومکه حاضرلندیلر . فقط نائب حکومت (معیدالدین آنار) ایله برمتارکه عهدنامه‌سی امضا ایتمش بولندقلری جهتله خبرسز اعلان مخاصمه ایتمدیلر . آنار کیفیتی اخباره کلن ایلچیلری کندی قوتی طوپلانجه‌یه قدر توقیف ایلدکدن صوکره حضورینه چیقاردی . قدس قرالنك عهده وفاسزلغی بیلدیره‌رك بونلره توبیخاتده بولندی . فقط مملکتی عمادالدینك استیلاسی تهدید ایلمکده بولندیغندن هر حالده اهل صلیب ایله خوش کچنمکه لزوم وار ایدی . بناءً علیه آنار بونلرك بوکره‌کی مصارف حربیه‌لرینی تأدیه ایله مخاصمه قپوسنی قاپاتمغی تکلیف ایلدی . قدس قرالی اوچنجی بودوئن متارکه‌یی فسخ آرزوسنده بولنمدیغی وباشلیجه آدملرندن بریسی مملکتنه اعاده ایچون عسکر طوپلادیغی وکندیسنك‌ده بو بابده معاونتده بولنمسی لازم کله‌جکنی جواباً بیلدیردی . انار عزالدینك اوغلی وکندیسنك دامادی بولنان نورالدیندن چکنیور ، فرنکلری اداره ایتمك ایستیوردی . لکن طوپلانان اهل صلیب حربك کیری قالمسیله اومدقلری چاپول وياغمادن محروم قاله‌جقلرینی حساب ایده‌رك قراله قارشی قویدیلر . نهایت صلیبیون اولانجه قوتلریله ایلری یورویه‌رك (میدان) دینلن بر یره واردقلرنده قارشولرنده قوتلی بر تورك اسلام اردوسی بولدیلر . ایتدکلرینه نادم اولدیلرسه‌ده اطراف سوریه عسکری طوتدیغی جهتله ایستر ایستمز یورومکه مجبور اوله‌رق (بصرا) یه قدر کلدیلر . قلعه‌یی تانتایك حرمی تورکلره تسلیم ایتدکلرینی خبر آلدقلرندن آرتق قورتلمه‌نك قولاینی

آرامغه باشلادیلر. بولدقلری تدبیر قرالی اك ایی برآته بیندیره‌رك قاچیرمق ایدی. قرال بونی قبول ایتمدیكندن بوروممكه مجبور اولدیلر. نورالدین ده قاین‌آتاسنه امداده كلمش ایدی. بودوئن ویریلن وفیاتی كیزله‌مك ایچون امواتی دوه وسائر حیوانلر اوزرینه قویمغی امر ایلدی. توركلر آتدقلری اوقلرك تأثیرسز قالدیغنی كورمكله تعجب ایتدیلر. نهایت وادیده بولنان فونده‌لق، وبوكورتلنلكلره آتش ویردیلر. قرال قورتو- سندن صلح تكلیفنه آناره آدم كوندردیسه‌ده كیدن بر اوقله تلف اولدی. نهایت فرنكلر رجعتده دوام ایده‌رك (روب) مغاره‌لری جوارینه كلدیلر. بوراده انار ارزاق بولنه‌میه‌جغنی حساب ایده‌رك دشمنه بر ضیافت تكلیف ایتدیسه‌ده بودوئن جسارتسزلكندن قبول ایده‌مدی، طبریه‌یه كلدی. بصرا امیری جلب اولنه‌رق كوزلرینه میل چكلدی.

سوریه سلجوقیه حكومتی برطرفدن صلیبیونك، دیكر جهتدن اساساً ایران سلجوقیه‌سی امراسندن اولوب آتابك عمادالدین معیتنده بولنان امرانك تسلطلرندن كوندن كونه كسب ضعف ایدییوردی. عمادالدین بونلرك الندن او وقت (رها) دینلن اورفه‌یی آلدی (٥٣٩). اهل صلیب عمادالدینك بویله قوت قازانه‌رق بركون كلوب سوریه‌نك آناختاری مثابه‌سنده بولنان انطاكیه‌یی‌ده آله- جغندن قورقدقلری ایچون بتون اوروپایه فریاد- جیلر كوندردیلر؛ یكی بر اهل صلیب سفری اجراسنه موفق اولدیلر. فرانسه قرالی یدنجی لوئی، آلمانیا ایمپراطوری اوچنجی قونراد بتون قوتلرینی طوپلایه‌رق ٥٤٣ سنه‌سی ارض فلسطینه كلدیلر. سوزده بو سفر آتابكلر علیهنه ایكن سوریه‌لیلره قارشی آچیلدی. بودوئن بتون انسانیتی فلانی اونوده‌رق كندی عسكرینی‌ده اوروپا اردولرینه قاته‌رق شام محاصره‌سنه كلدی. شام اطرافنده بولنان باغچه‌لر ایچنده، براده نهری كنارنده ایدیلان فداكارانه حربلر اوروپانك قوتنی بوزه‌مدی. نهایت تورك عسكری شهره كیردی؛ موصل آتابكی سیف‌الدین غازیدن استمداد اولندی. بوده اردوسیله حمصه كلدی. شاملیلر عنوةً تسلیم قورقوسیله شهری ویره ایله ویرمك طرفنه مائل ایدیلر. فقط سیف‌الدینك كلمسی، انارك حسن اداره‌سی ایله شهر محاصره‌دن قورتلدی. انار سوریه فرنكلرینه اوروپادن یكی كلن فرانسه وآلمانیالیلرك قوت قزانملرندن وحمصده بولنان موصل آتابكنك كلوب شامه كیرمه‌سی محتمل اولمسندن وبویله بر یری الده ایتدكدن صوكره قدسی‌ده اشغال ایلمسندن بحث ایله كندی باشینك چاره‌سنه باقسنی توصیه ایلدی. قدس قرالی بونی تصویب ایله فرانسه قرالی وآلمانیا ایمپراطورینه شامك باغچه‌لر طرفی مستحكم اولمق حسبیله بورادن چكیلوب دیكر طرفدن هجومی تكلیف ایلدی. اوروپالیلر بو یرلری ترك ایتدیلر، دیكر جهتدن‌ده ارزاقسز براقلدقلرندن محاصره‌دن فراغته مجبور اولدیلر؛ آز زمان صوكره انار ارتحال ایلدی. انارك وفاتندن صوكره فرنكلرك شام اوزرینه قصدی تكرر ایلدی (٥٤٤)، نورالدین‌ده بو شهری محاصره‌یه كلدی. ذاتاً انارك نیابتی آلتنده ذوق وصفاسنه باقان آبق بر ایش بجره‌مدیكندن شاملیلر شهری نورالدینه تسلیم ایتدیلر. نورالدین، مجیرالدین آبقه ابتدا حمصی ویردی، صوكره اورادن عزل ایله نابلسه كوندردی. لكن بویله عزل وتبدیلدن جانی صیقیلان آبق مأموریتنی براقه‌رق متبوعی و اسكی تبعه‌سی نزدینه، شامه كلدی. صوكره اورادن بغداده كیده‌رك ٥٦٣ سنه‌سی فوت اولدی.

مأخذلر: ملك ابوالفدا اسماعیل ـ المختصر فی تاریخ البشر، ابن الاثیر ـ الكامل، ابو المحاسن بن تغری بردی ـ النجوم الزاهرة فی ملوك مصر والقاهرة، Michaud-Histoire des croisades.

آبْغاخان — { آباقاخان ماده‌سنه باق.

آبْغار —(Abgarus, Acharua, Augarus)—

تراجم { وقتیله اورفه‌ده حكومت ایتمش اولان یكرمی طقوز ملكك اسملریدر. بو حكومت میلاد عیسادن ١٣٧ سنه مقدم تأسس ایدرك بعدالمیلاد

۲۰۶ سنه صوكره رومالی قاراقاللا طرفندن بتيرلمش ايدی. بونلرك اك مشهوری عقامه ياخود اوقامه اسمنده بريسيدركه ميلاد عيسادن اللی سنه صوكره وفات ايتمشدر. روايته كوره حضرت عيسا ايله مخابره‌ده بولنمش، ومكتوبلری (اوزه‌بيوس) طرفندن رومجه‌يه ترجمه اولنمشدر. حضرت عيسانك عروجندن صوكره حواريوندن توماسك (تاده‌اوس) نام عزيزی خسته اولان آبغارك يانه كوندرلديكی، تاده‌اوس بونی شفاياب ايلدكدن صوكره، انجيلك انتشارينه ياردم ايتمسنی طلب ايتديكی واونكده ياردیم ايتديكی مذكور مكتوبلرده محرر ايسه‌ده اولری موثوق عد ايديلن بو مكتوبلره اوروپانك متأخرين علماسی شمدی موثوق نظريله باقامشلردر. عربلر بونلره (ابجر) ديمشلردر.

آبقا خان { آباقان خان ماده‌سنه باق.

آبك { فارسيده جيوه معناسنه كلير. جيوه‌نك بالجمله اساميسی شونلردر: آبك، آب آبق، ابو الارواح، اصل، ام الاجساد، برنده بنده تيرناقد، جوهر، جيوه، حل الذهب، حی الماء، روح روحانی، رجراح، راووق، زيوه، ستاره، سحاب النور، سيماب، طيار، عبد عطارد، عين الحيوان، غبيط غبان، فرار، كريزنده، لبن لجاج.

آبكوثر — جغرافيا { دياربكر ولايتنده كائن ومركز قضاسنه تابع بر ناحيه‌در. يدی قريه‌سی واردر. مركز ولايته ۱۲ ساعت مسافه‌ده‌در.

آبكوثن — جغرافيا { آب كون ماده‌سنه باق.

آبل — (Abel Otto) — تراجم { مورخدر.

۱۸۲٤ده وورتمبرغده (فلوستر رايخن باخ) ده تولد ايتمشدر. توبنيكن، (يه‌نا، هايدلبرغ، بون، برلينده تحصيل ايتمش وبالخاصه معلمين مشهوره‌دن (دالمان) ايله (رانكه)دن تدرس ايتمشدر. دها ۱۸٤۸ ده برپروسيا ايمپراطورلغی تشكلی اخص آمال ايدينمش ايدی. ۱۸۵۱ سنه‌سنده بوننده تاريخ معلم معاونلكنه تعيين اولنمش، اوچ سنه صوكره وورتمبرغده (ليؤن‌بوغ)ده وفات ايتمشدر. ايمپراطوو ايكنجی فره‌دريقك تاريخنی يازمش ايسه‌ده بونك يالكز بر قسمی نشر اولنه‌بيلمشدر.

اسكندر كبيرك پدری فليبدن اول موسی اليهك مملكتی نه حالده بولنديغی حقنده معلومات ويرمشدر. يكی آلمانيا ايمپراطورلغی وايمپراطوری ديه براثر دها يازمش، اوسقوتلرك قرالی تئوداته دائر برتأليف وجوده كتيرمشدر. آثار سائره‌سی‌ده واردر.

آبِل — جغرافيا { حمص قضاسی داخلنده بر قريه. — نابلس‌ده بر محلك اسمی.

آبل — (Karl) — تراجم { المان علم السنه علماسندندر.

۱۸۳۹ده برلينده تولد ايتمش ايدی. لسان قبط حقنده پك بيوك بر قدرت كوسترمشدر. اسلاو لسانلرنده استعمال اولنان حروفاتی توحيد ايتمك ممكن اولديغنی اثباته دخی صورت مخصوصه‌ده چاليشمشدر.

آبَل — تراجم { شارل آبل. آلمانيا، علم السنه متبحريندندر. ۱۸۳۷ ده برلين‌ده تولد ايتمشدر. لسانه دائر مهم برقاچ اثری واردر.

آبل — (Abel de Pujol Alexandre - Denis) — تراجم { بر فرانسز رساميدركه تابلولرينك موضوعلری هپ تاريخيدر.

۱۷۸۵ ده والانسيه‌زده تولد ايتمشدر. استاذ شهير (داويد)ك شاكرديدر. موسی اليهك منسوب اولديغی مكتب ترسيمك قلاسيك اولان اساسنی آثارنده دائما محافظه ايتمشدر. ۱۸۱۰ سنه‌سنده «اولاد يوسفك حضرت يعقوب طرفندن تقديسی» اسمنده‌كی تابلوسيله (روما مكافاتی)قزانمش وديكر انافس آثاريله جلب انظار دقت ايلمشدر. (سن سولپيس)ده (روق) كليساسنده‌كی صولی بويا

رسملری (Fresgues) ، پارسك بورسه صالو-
نندەكی فرەسقلری ، لووور سراینك مدخلنده
١٨٥٦ ده خراب اولان رسملری ، فونتبلوده
(دیانا) رسم صالوننده‌كی یكرمی ایكی تابلویی میدانه
قویمشدر . ١٨٣٥ ده اقاده‌می اعضالغنه تعیین
اولنوب ١٨٦١ سنه‌سنده پارسده وفات ایتمشدر.

آبل — تراجم { قولونیالی ایكی نحوینك اسمی در : غرەغور آبل ، پەتر آبل . ١٦ نجی عصرده برحیات ایدیلر .

آبل — (Karl von Abel) — تراجم
باویرا رجال حكومتندندر. وقتیله یونانستانه تعیین
اولنان هیئت نیابت اعضاسندن بولنمش ایدی.
بالاخره باویرا داخلیه نظارتنه تعیین اولنمشدر.
دها صوكره‌لری باویرانك تورن سفیرلكنه
كوندرلمش ایدی . مشهور آت جانبازی (لولا-
مونته‌ز)ك قونتس رتبه‌سنه ترفیعنه معارض
اولدیغی ایچون داخلیه نظارتندن عزل اولنمشدی .

آبل — تراجم { دانیمارقه قرالی ایكنجی ولادمیرك ایكنجی اوغلی
ایدی . اولا شلزویك دوقه‌سی ایدی . ١٢٥٠
تاریخنده قرال اولدی . ایكی سنه صوكره وفات
ایله‌دی .

آبل — تراجم { نیاس (نیقولا) هانری آبل. نوروچلی مشهور بر ریاضی
در . ١٨٠٢ تاریخنده فیندوده طوغمش ،
١٨٢٩ ده سفالت ایچنده ، مجهول ومنسی اوله‌رق
وفات ایله‌مشدر . دها قریستیانیا دارالفنوننده
تحصیلده ایكن ریاضیاتده كسب شهرت ایتمكه باشلا-
مشدی. ریاضیون معاصریندن (یاقوبی) ایله مشتركاً
فرانسه انستیتوسنك بیوك ریاضیات مكافاتنی
قزانمش ایدی . برمدت قریستیانیا مهندسخانه‌سنده
معلملكده ایتمش ایدی . آثاری جمع ایدیله‌رك نوروچ
حكومتی معرفت ومصرفیله طبع ونشر اولنمشدر.
حساب تحلیلی‌ده دخی كشفیاتی واردر .
آبل معادله‌لری . — بالاده ترجمه‌سی سبق
ایدن آبلك حساب تحلیلی‌یه ادخال ایلدیكی معا-
دلاته ویریلن بر نامدر. توابع نظریه‌سنه مراجعت.

آبل — { شارل فره‌دریق آبل . آلمانیا بسته كارانندندر « غامبا » دینلن
زمان قدیم كانی چالمقده دخی پك ماهر ایدی .
(١٨٠٢-١٨٠٩). الحان وآهنك نقطهٔ نظرندن
شایان تقدیر بسته‌لری واردر .
[آبل اسمنده آلمانیالی درت موسیقی شناس
دها واردر]

آبل — (Able) — تراجم { (آبل توماس ماده‌سنه باق).

آبل الزیت — جغرافیا { اردن یعنی نهر الشریعه قربنده
برموضعدر. اوراده قدیم بر شهرك اسمی.

آبل السقی — جغرافیا { بیروت سنجاغنده ، مرج عیون (مر-
جعیون) قضاسنده بر قریه‌در . موقعی غایت
كوزلدر. نفوسی ١٠٠٠ .

آبل السوق — جغرافیا { دمشقده بر قریه در كه
شهر شامه بش ساعت بعدی واردر. حسین ابن
عامر الحقری الآبلی بورادندر . حالا سوق
ویا (سوق وادی بدوی) دیرلر .

آبل القمح — جغرافیا { بیروت سنجاغنده ، مرج عیون قضا-
سنده بر قریه‌در. ٤٥ خانه‌لی جامعدر. بانیاس
ناحیه‌سی داخلنده‌در. بعض مؤلفلر بونی توراتده
مذكور اولان (آبل بیت ماكه) ظن ایدرلر.

آبل شطیم — جغرافیا { اردن وادیسنده بر قصبه‌در كه بنی
اسرائیل ارض موعوده داخل اولمه‌دن اول آبل
شطیمه كلمشلردی. بوراده كونشه یعنی (بعل) ه
پرستش ایله‌دكلرندن غضب حقه مستحق اولدیلر.

آبللو — (Abello) — اساطیر { غاسقونیا ده ، قو-
مینغ جوارنده كشف ایدیلن محكوكات قدیمه‌ده
ذكر ایدیلان بر اله اسمی دركه اسكی غالیالیلرك معبودی
ایدی .

آبللی — (Abelli) — تراجم { لوئی آبللی. فرانسه علمای

ده آلمهیننددر . ژانسه نیست طریقنك شدتلی خصماسندن ایدی (۱۶۰۳-۱۶۹۱) .

آبل مِصرایم — جغرافیا { اردن نهرینك غرب طرفنده کائن برمحلك اسمی درکه الیوم حجله دینن محلك قدیم مصرایم اولدیغی ظن ایدیلیر .

آبلا — (Abla) { اسپانیاده جنوب طرفنده آلمهریا ولایتنده کائن بربلده‌در. نفوسی ۲۰۰۰ .

آبلابیوس — (Ablabios) — تراجم

یاخود آبلابیوس (Ablabius). شعرای یونانیه‌دن بری‌در. هجو (Épigramme)ه دائر منظومه‌لری واردر .

— غوت مورخلرندن برینك اسمی . -

— بیزانس ایمپراطورلرندن قسطنطین زماننده صاحب شرطه ایدی. فوق‌العاده نفوذ واقتداره نائل اولمشدر. متعصب برعیسوی ایدی. قیزینی قسطنطینك اوغلنه تزویج ایلدی. بو حکمدارك وفاتنه قدر موقعنی محافظه ایلدی .

آبلاتا — (Ablata) — { بطلیموسك جغرافیا کتابنده مذکور بربلده اسمی درکه بحر آزاق طرفلرنده کائن ایمش.

آبلاقومایا — (Ablacomaya) — حیوانات

ناعمات مستحاثه‌دن برنوع‌در .

آبلاك — (Ablaque) — حیوانات

ذات مصراعین اولان حیوانات ناعمه‌ده حاصل اولور برنوع ایپك‌درکه بونکله قیالر اوزرینه یاپیشیر. بومادهٔ نسجیه عادی ایپك کبی استعمال ایدیله‌بیلیر . اوروپاده ایران ایپکنك اك اعلا نوعنه‌ده آبلاك دیرلر .

آبلانقور — (Noel - Perrot d' Ablan-court) — تراجم { برفرانسز مترجیدر (۱۶۰۶-۱۶۶۴) ترجمه‌لرینی لسانك پیدای ظرافت ایتسنه خدمت ایتمك اوزره میدانه قویمش، وبرظریف اسلوب اتخاذ ایتمشدر. (تاسیت) دن، (لوسیه‌ن) دن ایتدیکی ترجمه‌لرده بونلرك اصللرینی نقلدن زیاده قوتی ظرافته ویرمشدر. بونك ایچون ترجمه‌لرینه Les Belles infidèles عنوانی ویریله‌رك کوزل اولمقله برابر صحته قریب اولمدقلری اکلاتلمشدر. آبلانقور فرانسه اقاده‌میسنه دخی اعضا انتخاب ایدلمشدر. وقعه‌نویس اولمق اوزره توصیه ایدلمش ایدیسه‌ده پروتستان اولدیغی ایچون اون دردنجی لوئی طرفندن قبول ایدلمه‌مش ایدی .

آبلانیه — (Ablanie) — نباتات { (Tillia-cées) فا.

میلیاسندن برجنس نبات درکه اصلاً کیاناده نشوونما بولان یالکز برنوعی واردر. بونبات اللی قدم ارتفاعه قدر واصل اولور برآغاج‌در .

آبلوق — (Abloc) — بنا { بتون کتله‌سی که بونك اوزرینه بر بنانك، ویا کوپری آیاقلرینك اساسی وضع ایدرلر .

آبلوقه — (blocus) — تعریفات { آبلوقه کلمه‌سی

ایتالیانجه بلوقو (blocco) لفظندن اخذ اولنمش در . فرانسزجه بلوکوس (blocus) مرادفی اوله‌رق لساننزه کیرمش ، اصطلاحات سیاسیه و عسکریه‌یه کچمشدر . blocus دخی آلمانجه حصار [۱] معناسنه اولان بلوق هاوس لفظندن مقتبس‌در . انکلیزجه‌ده (Blokad) دینیر .

آبلوقه ، معنای عمومیسنه نظراً ، بر شهرك ، بر معسکرك ، برلیمانك، ویاخود دشمنك قرارکاهی اولان موقعك حصر وحداقندن [۲] عبارت‌درکه آبلوقه ایدیلن محل ایله خارج بیننده هر نوع

[۱] حصار برشهر ویا موقع مستحکمی محاصره ایتمك اوزره اطرافنه یاپیلان استحکاماته دیرلرکه حصردن‌در. روم ایلی، آناطولی حصارلری .

[۲] حصر بر آدمی طاره‌جق یره طیقیایوب اطرافندن صیقیشدیرمق دیمك اولور ، و احاطه و استیعاب ایتمك معناسنه‌در . و عسکر بر آدمی چویره چویره احاطه ایتمك معناسنه درکه حصار ایتمك تعبیر ایدیلیر .

احداق ، حدق — بر نسنه‌نك اطرافنی احاطه ایدوب قوشاتمق (قاموس ترجمه‌سی) . بو تعریفلره نظراً احداق ، حدق ، حصر فرانسزجه (Investissement) معادلی اولور.

مواصلات و مناقلاتی قطع ایلمك ایچون اتخاذ ایدیلیر. آبلوقه قره‌ده برشهرك ویا برموقع مستحکمك حصر واحاطه‌سنه تعلق ایدرسه (بری آبلوقه) تعبیرایدیلیر برلیمانك، برساحلك دکزدن حصر وتضییقنه‌ده (بحری آبلوقه) دیرلر. بعضاً اولورکه برلیمان هم براً هم بحراً آبلوقه ایدیلیر.

ینه اصطلاحات عسکریه‌دن اولان حصار ویا محاصره [٣] که فرانسزجه‌ده سیه‌ژ (Siège) تعبیر ایدیلیر، بونکله آبلوقه‌یی قارشدیرمامالی‌در. واقعا برمحلك، برموقعك محاصره‌سی، حصاری مستثناسی پك اندر اوله‌رق آبلوقه ایله ابتدا ایدر. فقط تطبیق و استعمالده محاصره باشقه، آبلوقه بشقه‌در. آبلوقه اویله بر حصاردرکه عساکر محاصره موقع محصوره کیرمك ایچون یوریش، هجوم اجرا ایتمز، محصورینك خارجه چیقمق ایچون مصروف اولان مساعیلرینی رد ایتمك، خروجلرینی منع ایله‌مك ایله اکتفا ایدر. بونك ایچوندرکه آبلوقه‌لرده، محاصراتده اولدیغی کبی طرق تقربیه قبیلندن مترسلر انشا اولنماز، یالکز استحکامات تدافعیه انشا ایدیلیر. چونکه آبلوقه‌دن مقصد تعرض ایله موقع محصوری ضبط ایله‌مك دکل، محصورلرك خروجنی، آبلوقه خطنی قیروب تجاوز ایتملرینی منع ایتمکدر.

محاصره ایسه کرچه یوقاریده دیدیکمز کبی آبلوقه ایله ابتدا ایدر، فقط مقصدی دها زیاده تعرض ایله، یوریش ایله قاعدةً هجوم (Attaque) ترتیب ایدرك، موقع مستحکمی ضبط و فتح ایله‌مك ایچون اتخاذ ایدیلیر.

— فن حرب. — آبلوقه‌لر قوای بریه ویا قوای بحریه طرفندن اجرا اولندیغنه نظراً بری وبحری نوعلرینه تفریق ایدیله‌بیلیر.

١. بری آبلوقه — محاربه‌لرده برقلعه‌نك، برشهر ویا موقع مستحکمك آبلوقه‌سی باشلیجه ایکی مقصد اوزرینه اجرا ایدیلیر: یا هجوم ایله، یوریش ایله ضبط وتسخیری متعسر بلکه غیر قابل، ویا هجوم ایله فتحی پك زیاده تلفاتی موجب اولان مواقع مستحکمه‌ده تحصن ایدن محصورلری، خارج ایله مناسباتنی قطع ایدرك لوازم معیشتلرینك، ارزاق ومهماتلرینك فقدانیله تسلیمه مجبور ایله‌مك ایچون اجرا ایدیلیرکه بویله آبلوقه‌یه اکثریا موقع محصورده ارزاق ومهماتك کلیتلی اولمادیغی معلوم اولدیغی حالده مراجعت ایدیلیر.

منتظم محاصره‌لره آبلوقه‌لرك ترجیحنی موجب اولان ایکنجی بر سبب حربی دها واردر. بعضاً اثنای حربده برموقع مستحکمی ستر ایتمك (masquer une place) اقتضا ایدر، یعنی بر استیلا اردوسنك (Armée d'invasion) حرکاتنه مانع اولان برمحل مستحکمی بیطرف برحالده بولندیرمق، اردونك حرکاتنی تهدید ایده‌میه‌جك حالده طوتمق ایچون آبلوقه‌یه مراجعت ایدیلیر. بو صورتده آبلوقه نسبةً پك جزئی برزمان ایچون اولور. فن حربك ترقیات جدیده‌سی بری آبلوقه شرائطنی پك زیاده دکیشدیرمش، وبو تدبیر حربینك اجراسنی خیلدن خیلی تسهیل ایله‌مشدر. چونکه برطرفدن شمندوفر خطلری، آبلوقه عساکرینه ایسته‌دیکی قدر ارزاق و مهمات یتیشدیریور. حالبوکه مقدملری، بعضاً محاصرلر، محصورلردن اول قحط ارزاقه کرفتار اولورلر ایدی، دیکر طرفدن شمندوفر خطلری آبلوقه خطی اوزرنده بولنان عسکری بو خط اوزرنده بر نقطه‌دن دیکر نقطه‌یه نقل ایلمکده پك زیاده سرعت و سهولت تأمین ایلدیکی جهتله دشمن محصورك بر نقطه‌یه هجومی اکلاشیلدیغی درحال اورایه لزومی قدر عسکر ییغمق آسان اولمشدر.

رومالیلر برشهرك محاصره‌سنه دائما آبلوقه ایله ابتدا ایدرلر ایدی. یعنی شهر ویا موقع مستحکمدن سکزیوزبیك متره بعدنده ایکی خط مترس (Ligne de retranchement) اتخاذ ایدرلر:

خط احاطۀ خارجی (محیط مقابل)، Circonvallation و
خط احاطۀ داخلی (محیط معکوس)، Contrevallation

دینن بوایکی خط مدافعه بیننده معسکرلرینی اقامه

[٣] محاصره وحصار دشمنك اطراف وجوانبنی احاطه وتضییق ایلمك معناسنه‌در. شارح دیرکه حصن معناسنه اولان حصار سور ایله مستور اولدیغی ایچوندر. وقلعه باروسنه حصار اطلاق حاصر اولدیغنه مبنی‌در. (قاموس ترجمه‌سی)

ایلرلر ایدی . بوخطلرك اتخاذ واستعمالی زمانمزه قدر دوام ایتمش‌در .

خط احاطهٔ خارجی دهازیاده محکم یاپیلیر ایدی، چونکه خارجه متوجه اولوب محصورینه کله جك قوهٔ امدادیه‌یه قارشی محاصرلری مدافعه ایلامك ایچوندر.

خط احاطهٔ داخلی ایسه اودرجه حائز اهمیت اولمایوب محصورلرك خروجنه ممانعت ایلامك ایچون اتخاذ ایدیلیر. بو خط مدافعلرك ایکیسیده دائراً مادار موقع محصوری احاطه ایدر ایدی . فقط اسلحهٔ جدیده‌نك منزللرینه نظراً زمانمزده بر فائده‌لری قالمامش‌در . بوندن باشقه آبلوقه آلتنه آلنه‌جق مواقع جسیمهٔ مستحکمه‌نك اتساعی اوقدر اعمال ومساعی‌یه لزوم کوستررکه شیمدیکی حالده دائراً مادار خطوط احاطه اتخاذ و استعمالندن صورت قطعیه و مطلقه‌ده صرف نظر اولنمش‌در .

محاربات حاضره‌ده محاصره‌لر دشمنك قوای فاعله‌سی ایله حرب ایدن برنجی خط عساکر منتظمه‌نك آرقه جهتنده اتخاذ و اختیار اولندیغی جهتله عساکر محاصره‌یی بو برنجی خط عساکر منظمه‌سی وقایه ایدر . دیمك که خارجی خط مدافعه‌یه آرتق حاجت یوقدر . بعض احوال استثنائیه‌ده بالفرض فرانسه ایله آلمانیا بیننده واقع اولان ۱۸۷۰ محاربه‌سنده اولدیغی کبی ، قوهٔ امدادیه ورودندن خوف ایدیله‌جك اولورسه ، مترسلرده ، خندقلرده آز آدم براقیله‌رق عساکر موجوده‌نك قسم اعظمی ایله دشمنك اوکنه کیدیلیر. اوحالده، اولجه کشف وتقدیر ایدیلن ، وبردرجه‌یه‌قدر استحکام‌ویریلن مواقع لازمه‌اشغال ایدیله‌رك امداده کلن دشمنه مقابله ومدافعه ایدیلیر. اکر آبلوقه ایدن عسکرك مقداری جزئی وياغير کافی ایسه، ویاخود دشمنك قوهٔ امدادیه‌سی موقع محصوره پك زیاده تقرب ایتمش بولنورسه اووقت آبلوقه‌یی همان رفع ایدرك تکمیل موجود ایله دشمنك قارشیسنه یوریمك اقتضا ایدرکه غالب کلندیکی حالده آبلوقه‌یه تکرار ابتدار اولنه بیلیر .

بوناپارت ۱۷۹۶ تاریخنده ، مانتو محاصره‌سنده بوتدبیرحربی‌یی استعمال ایله‌مش‌در. داخلی احاطه خطلرینه کلنجه بونلر الیوم فعلاً موجوددر. فقط قدیمده اولدیغی کبی برخط احاطه ویا برخط نا منفصل صورتنده دکل ، آبلوقه ایدیلن موقعك اطرافنده انتخاب ایدیلن ، محال لازمه‌ده اتخاذ ایدیلن برسلسلهٔ مواقع مستحکمه طرزنده باقی‌در . بومواقع مستحکمه تدافعی‌در . صورت منتظمه‌ده اتخاذایدیلیر، درونلرنده عساکر محاصره اقامت ایدر بومواقع مدافعه‌یه زیاده استحکام وانتظام‌ویریله‌رك بوصورتله آبلوقه ایچون چوق عسکر اقامه ایتمکده حاجت قالماز .

بعضاً واقع‌در، محاصره ایدیلن موقع مستحکم اوقدر حصین و منیع بر موضعده اولورکه عادتا غیرقابل فتح‌در، یعنی حرب ایله، تعرض ایله ضبطی غیر قابل‌در، یاخود درونده‌کی عساکر محافظه کثیر وپك زیاده جنکاوردر ویاخود تعرض اجرا ایتمك حمله وهجوم ایلامك صورتلریله قاعدةً محاصره ایتمك ایچون لوازم حربیه، وسائط مقتضیه مفقوداولور، بو حالده محاصره ساده آبلوقه‌یه انحصار ایدر ، ارزاق ومهماتك فقدانیله موقعك بالمجبوریه عرض تسلیمیت ایتمسنه انتظارایدلمکدن باشقه چاره‌یوقدر، تاریخ حرب اثبات ایدرکه بو چاره واقعا بطیء النتیجه‌در، فقط امین بر واسطه‌در. خارجدن بر قوهٔ امدادیه یتشوب‌ده آبلوقه‌یی رفعه موفق اولمادیغی تقدیرده محصورین ایچون عاقبت تسلیم اولمق ضرورتی واردر .

حقیقت آبلوقه ایدیلن محلده محصور اولان عساکر محافظه عساکر محاصره‌یه قارشی عاجزدر، وسائطی مفقوددر. عساکر محافظه‌نك شجاعت وبسالتی نه درجه‌ده اولور ایسه اولسون، اهالینك صبر وطاقتی نه قدر افزون اولور ایسه اولسون، ارزاق ومهماتك اداره‌سنده‌ده نه درجه اقتصاد کوزه‌دیلیرسه کوزه‌دیلسین ، البته برکون کلوب ارزاق ومهمات بته‌جکدر. اووقت عساکر متحصنه‌یه سلاح بدست اوله‌رق آبلوقه خطنی یاروب چیقمقدن ، ویا تسلیم اولمقدن باشقه نه چاره قالیر.

بر موقع مستحکمی آبلوقه ایدن عساکر

علی العاده ایکنجی خط حرب جیوشندن ترتیب ایدیلیر. بونلر برنجی خط جیوشنك تشکیل ایلدیکی دائرهٔ محافظه ده مصون اوله رق آبلوقه ایدیله جك موقعك پیشگاهنه واصل اولورلر. موقع مستحکمه بر کونلك مسافه قالدیغی توقف ایدرك موقع مذکورك اطرافنده ایجاب ایدن نقاط ومواضعی طوتمق ایچون تدابیر وحرکات لازمه اجرا ایدیلیر. بعده آبلوقه خطی قطعیاً تأسیس وتأمین ایلمکه صالح اولان ودشمن یدنده بولنان محلری ضبط ایلمك ایچون محاربه ایدیلیر وبو صورتله ممکن مرتبه خط احاطه تضییق ایدیلیر. محصورینه خارجدن کله جك قوهٔ امدادیه علیهنده ترصد فرقه لری اتخاذ ایدیلیر، وبوفرقه لر، موقع محصورك اطرافنده بولنمسی بر فائده یی موجب اولمایان سواری بلوکلرینی استکشافات خدمتنده قوللانیر.

آبلوقه ایدیلن قلعه ویا موقع مستحکم حقنده ده تدابیر آتیه اتخاذ ایدیلیر: اوامرك نقل وتبلیغی و علی العموم قوماندانك فعل و تأثیرینی تسهیل وتعجیل ایلمك اوزره آبلوقه ایدیله جك موقعك اطرافنده بولنان اراضی برطاقم قطعه لره تفریق ایدیلیر، وبوقطعه لر ماییننه عساکر وضع واقامه اولنور. تاریخ حربده مشهور آبلوقه لر نادر دکلدر. امثال جدیده میاننده یوقاریده ذکری سبق ایدن مانتو آبلوقه سی، برنجی حکومت عهدنده جنوه آبلوقه سی الآن محفوظ اذکاردر. جنرال بوناپارت مانتویی قاعدةً محاصره ایتمك ایچون اقتضا ایدن مواد ووسائطدن محروم بولنیور ایدی. غایت شدید برآبلوقه ایله مارهشال وورمسر تکمیل آتلری ییندکدن صوکره آنجق ایکی کونلك ارزاق قاله رق تسلیمه مجبور اولمشدر (١٧٩٧). اوستریا دولتی شهری آبلوقه دن قورتارمق ایچون بربرینی متعاقب ایکی اردو سوق ایتدی، موفق اوله مادی. ماسه نا ١٥٠٠٠ کشی ایله ارزاقسز اوله رق جنوه ده آبلوقه تحتنده بولندیغی حالده لاینقطع اجرا ایلدیکی محاربات ومهاجاتده اوستریالیلردن ١٨٠٠٠ عسکر تلف واسیر ایتمش ایدی. فقط قحط ارزاقه مبنی شهری تسلیمه مجبور اولدیغی وقت استحکامانده بتمش اولان اوتلره وارنجه یه قدر قابل اکل نه بولنمش ایسه استهلاك اولنمش ایدی (٦ ، ١٨٠٠ نیسان).

١٧٩٩ ده آنقونا آبلوقه سی ، ١٨١٤ ده هامبورغ آبلوقه سی ایله ١٨٧٠ ده متز و پاریس آبلوقه لری ده ازمنهٔ حاضره ده اجرا ایدیلن آبلوقه-لرك اك مشهورلرندندر. اوروپا تاریخ حربنده دها قدیم زمانلرده دردنجی هانری طرفندن پاریسك آبلوقه سی ده بوبابده وقایع حربیهٔ مشهوره دندر.

یوقاریده ذکری کچن جنوه آبلوقه سی مختلط ومشترك برآبلوقه ایدی. شهری قره دن اوستریا-لیلر، دکزدن انکلیزلر حصر واحاطه ایتمشلر ایدی.

تاریخ حرب عثمانیده دخی آبلوقه نك امثالی یوق دکلدر. مؤسس بنیان سلطنت عثمان غازی حضر-تلرینك دورنده ایکی دفعه بو تدبیره مراجعت اولنمش ایدی. حقیقت او وقتلر جند عثمانینك اطراف دشمنلرینه نسبةً قلتنه مبنی حصین، وهجوم ایله محاصره ایله ضبطی عسیر اولان قلعه لر، بلده لر یا برخدعهٔ حربیه ترتیب ایدرك ویا آبلوقه طریقنه مراجعت ایدرك تلفات کلیه یه میدان ویرلمیه رك فتح اولنمق وقتك مهام حربیه سندن ایدی. ایشته بونك ایچوندرکه عثمان غازی حضرتلری اوکبی یرلرك ضبطنده خدعهٔ حربیه ایجادنده ماهر اولدیغی کبی فن حربده کی وقوف همایونلری ایله ازنیق و بروسه شهرلرینك ضبط وفتحنه آبلوقه ایله ابتدار ایلمشدر.

ازنیق شهری اوزمانلر غایت مستحکم ومتین برشهر ایدی. عثمان غازی حضرتلری هرنه قدر شهری محاصره ایتمك آرزو بیوردیلر ایسه ده شهرك اوصورتله ضبطی عدیم الامکان اولدیغی اکلادقلرندن (یکیشهر) جوارنده کی طاغلره (ازنیق) شهرینه ناظر وشهر مذکوره حاکم برقلعه بنا ایده رك دروننه عساکر مستحفظه اولمق اوزره طاز علی نام جنکاور قوماندانسنده قرق نفر قدر عسکر براقه رق قلعه یی اپی مدت آبلوقه آلتنده بولندرمش وخصمك رفیق معاونی اولان تکفورلری برر برر تپه لدکدن صوکره

آبلوقه‌یی رفع ایده‌رك شهرك ضبطنه موفق اولمشدر .

ایکنجیسیده (بروسه) شهرینك حین ضبطنده اجرا ایدیلن آبلوقه‌در . عثمان غازی حضرتلری (بروسه) شهرینك فتحی غایت مشکل و هجوم ایله ضبطی غیر قابل اولدیغنی درك بیوردقلرندن (قابلیجه‌لر) طرفندن برقلعه بنا ایده‌رك برادر زاده‌لری آق‌تیموری قوماندان نصب ایتمشلر، بوندن باشقه طاغ جوارینه‌ده برقلعه بنا وبورایه‌ده‌مملوك شجیعی بلبانجقی قوماندان تعیین ایده‌رك (بروسه) شهرینی اپی مدت آبلوقه آلتنده بولندرمشلردر.

اوندن صوکره ضبط ایدیلن شهرلرك کافه‌سی هجوم ایله ضبط ایدلمش ، یالکز فاضل احمد پاشانك (قندیه) سفرنده قسماً بر آبلوقه دها اجرا ایدلمشدر، که اوده قپودان قپلان پاشانك سردار اکرمك امریله قندیه لیمانه کله‌رك دشمنك ارزاق وجبخانه نقلیاتنه ممانعت ایلمسندن عبارتدر .

بحری آبلوقه { آبلوقه‌نك طریق تأسیسی بر لیمانی، ویا دقیقه وثانیه‌سنه قدر ویریلن عرض وطول ایله حدودی و تعیین ایدیلن برساحلی آبلوقه ایتمك اوزره امر آلان بحریه قوماندانی تحت امرنده بولنان سفائن حربیه ایله‌مواقع معینه‌یه‌عزیمت ایله‌دکدن‌صوکره موجود سفائندن استکشاف‌ومخابره ونقلیاته مخصوص‌اولانلردن ماعداسنی یعنی برنجی صنفدن اولان سفن حربیهٔ جسیمه ایله زره‌لی قروازور وساحل محافظه‌سنه مأمور سفائنی ایکی خط اوزرینه تنظیم ایدر . شویله که : برنجی خط سفائنی قره‌یی ویکدیکرینی کوره‌رك مسافهٔ بعیده اشارتیله مخابره ایلیه‌بیله‌جك نقطه‌لرده ثابت یعنی دمیرلی بولندقلری کبی ایکنجی خطده‌کی سفائن دهازیاده سرعتلی اولانلردن منتخب اولمغله برنجی خطك طیش وایچ طرفلرنده سیار بولنورلر . آبلوقه خطنده بولنان سفائنی طوربیدو هجومندن محافظه ایچون اطرافلرنده قره‌غول فلکه‌لری بولندیره‌رق غایت متیقظانه تحفظ ایدلمك کمال بصیرتله حرکت اولنمق اقتضا ایدر .

قوماندان سفائن موجوده‌سنی موقعلرینه تعیین ایدرایتمز دولتلره اخبار کیفیت ایتمك اوزره اعلانات مخصوصه نشر ایلیه‌جکدر . اشبو اعلاننامه‌ده عرض وطولیله ساحلك امتدادی وبونك داخلنده‌کی مشهور لیمانلر ایله اطه‌لرك اسامیسی وهانکی تاریخدن اعتباراً سفائن موجوده‌نك مواقع مخصوصه‌لرینه تعیین اولندیغنی بیان ایلر بو حدود داخلنده بیطرف دولتلرك آراضیسی بولنمامسنه، وآبلوقه‌نك مکمل وحقیقی صورتده، تهدیدینی ایقاعه قادر اوله‌جق صورتده ترتیب واجراسی ایچون سفائنك کلی مقدارده اولماسنه دقت ایتمك الزمدر . آمیرال نشر ایلدیکی اعلاننامه‌نك قوپیه‌لرینی جوار لیمانلرنده‌کی دول مختلفه‌سفرا وقونسلوسلرینه کوندره‌جك ومنسوب اولدیغی دولته‌ده بیلدیره‌جکدر. آبلوقه خطنه مأمور سفائن هیچ بر معذرتله موقعلرینی ترك ایده‌میوب کومور وسائر مالزمه‌لری مخصوص نقلیه سفائنی واسطه‌سیله توزیع واعطا اولنور . انجق دکزدن قره‌یه طوغری هبوب ایدن تحملفرسا فورطنه‌لرك وقوعنده سفائن موقعلرینی محافظه ایده‌میه‌جکلرندن یاقین برلیمانه التجا ایتمه‌لرینه جواز ویرلمش وفورطنه‌نك شدتی زائل اولدقده تکرار موقعلرینی آلدقلری حالده بونك آبلوقه‌یی نقض ایدن برسبب عد اولنه‌میه‌جغی قبول ایدلمشدر. فقط کومور و لوازمات آلمق ویا ساحلك بر نقطه‌سنده اجتماع ایله دشمنی تضییق ایتمك ایچون ترك موقع ایدیلیر ایسه آبلوقه معطل حکمنده طوتیلیر. آبلوقه‌یی نقض واخلاله ساعی اولان سفائنك‌سرعتلری زیاده اوله‌جغندن آبلوقه‌خطنده بولنان سفائن مرتباتنك لیل‌ونهار تیقظده‌بولنماسی وطوپلرینك طولو ودمیرلرینك زنجیرلری شمانده‌یه مربوط اولدیغی حالده کلیدلرینك فوره ایدلمکه آماده بولنمسی الزم وتکمیل کمیلرك اسیم اوزرنده بولنملری‌ده ضروری و اهمدر. آبلوقه‌یه مأمور اولان سفینه‌لردن بری جوارده بر اجنبی وابورینك مرورینی مشاهده ایتدکده هویتنی تحقیق و معاینه ایچون درحال موقعنی ترك ایله معلوم بر حدوده قدر تعقیب ایده‌بیلیر

ایسه‌ده حرکت ایده‌جکی زمان اشارتله جوارنده‌کی سفائنه اخبار کیفیته مجبوردرکه بوواسطه ایله دونمانقوماندانی‌ده اوآنده سفینه‌نك حرکتندن خبردار ایدیلیر. آبلوقه خطنه مأمور سفائن دشمن دونماسی طرفندن جبراً طرد ودفع اولنور ایسه آبلوقه‌نك حکمی قالماز. کذلك آبلوقه خطنه مأمور سفائن بردولتك سفن تجاریه‌سنه دیکر بر دولت سفن تجاریه‌سندن زیاده مساعداتده بولنور ایسه بالطبع آبلوقه نقض واخلال اولنمش عد اولنور زیرا آبلوقه تحتنه آلنان لیمانلره دکل سفن تجاریه‌نك، رخصت رسمیه‌یی حائز اولمایان سفن حربیه‌نك دخولنه‌ده مساعده اولنه‌ماز . یالکز فورطنه ایله تهلکه‌ده بولنان سفائن مستثنادر .

ایشته اعصار سالفه‌دنبری جاری اولان بحری آبلوقه قواعدی شوصوك زمانلرده ایجاد وموقع استعماله وضع ایدیلان (طوربیدوبوط)لرك علی‌الخصوص تحت‌البحر حرکت ایدن بوطلرك تأثیریله حکمسز قالدیغی بیان اولنه بیلیر. چونکه حال حاضرده آبلوقه ایچون اس‌الحرکات اتخاذ اولنان لیمانلرك جوارنده ۳۵ الی ۴۰ میل قطرنده بر دائره داخلنده اجرای حرکته قابلیتلری تجارب عدیده ایله ثابت اولان تحت البحر بوطلرك مهاجماتنه قارشی آغیر ومناوره‌لری بطی اولان سفن حربیهٔ جسیمه‌یی محافظه ایتمك غایت مشکل اولدیغی ایچون دکل دمیرلی بولنمق، برثانیه توقف ایتمك بیله عادتا محوینی کوزه آلدیرمق دیمك اوله‌جغی تظاهر ایتمشدر . بوندن صوکره آبلوقه خطنی تشکیل ایده‌جك سفائنك ساحلدن لزومی قدر آچیقده وآبلوقه‌سی مطلوب اولان ساحل بوینجه ایکی خط حرب اوزرنده معین ومساوی سرعتله علی‌الدوام حرکت ایتملری لازمکله‌جکی تحقق ایتمش ومع‌مافیه آبلوقه وظیفه‌سنك سریع السیر قروازورلره احاله‌سیله سفن جسیمه‌دن متشکل دونمانك آبلوقه خطنه مأمور قروازورلری دشمن دونماسنك تعرضندن وقایه ایچون جوارنده وآچیق دکزده دولاشمه‌سی مواوفق کورلمکده بولنمشدر. شوصوك زمانلرده بو اصولك‌ده تأمین مقصدی کافل اوله‌میه‌جغی منتسبین فن حرب طرفندن نظر دقته آلنه‌رق بووظیفه‌نك «تجارت مخربی» نامی تحتنده مخصوصاً انشا اولنان بر صنف سفائنه احاله‌سی تنسیب اولنه‌رق آچیق دکزده تصادف اولنان ودشمن لیمانلرینه عزیمت ومنسوبیتی بعد المعاینه تحقق ایدن سفائنه آبلوقه قچاقجیلری کبی معامله ایدلمه‌سی متصور بولنمشدر (آلابامه‌یه باق).

حقوق دول — حقوق دول نقطهٔ نظرندن‌ده آبلوقه بری وبحری نوعلرینه منقسمدر .

۱. بری آبلوقه — برمحل آبلوقه اولندیغی حالده بورادن فرد واحدك خروجنه ممانعت ایله‌مك دولت محاصره‌نك حقوق صریحه‌سی جمله‌سندندر. آبلوقه ایدیلن بلده‌ده قادینلر، چوجقلر، اختیارلر، معلوللر، مجروحلر بولنه بیلیرکه بونلرك وضع وحاللری شایان رحم ومروتدر . چونکه بوطاقم کسه‌لر آبلوقه مناسبتی ایله حوایج حیاتیه ولوازم شفائیه‌دن اولان شیلردن محروم قالیرلرکه مغایر شعار انسانیتدر. بونك ایچون اوقبیل اشخاصك خط حصار خارجنه چیقمه‌لرینه مساعده استحصال اولنمق اوزره دولت محاصره‌نك انسانیتنه ، علو جنابنه مراجعت ایدیلیر . دولت محاصره بومراجعتی رد ایتمك حقنی حائزدر. رد ایتدیکی حالده قواعد حقوق اخلال ایتمش صایلماز . واقعا مراجعت مذکوره‌یی رد ایله‌مك دولت محاصره ایچون طبیعی ابراز شدت ایتمکدر . فقط بو شدت فائده‌لی برتدبیردر. چونکه اوطاقم اشخاصك موقع محصورده دوام اقامتلری برچوق نقطهٔ نظردن محصورینك ضعفنی، وموقعك برآن اول تسلیمنی ایجاب وانتاج ایدر . حقوق جدیده‌نك تقبیح ایلدیکی یکانه بر شی وار ایسه اوده فائده‌سی اولمیه‌رق مجرد شر ایچون شر ایشله‌مك ، غضب وانتقامدن متولد رنج واعتساف اجرا ایله‌مکدرکه بوحال دول متمدنه‌نك شعارندن دکلدر .

۱۸۷۰ ده آلمانیا فرانسه محاربه‌سنده استرازبورغ شهرینك محاصره‌سی اثناسنده شهرده محصور قالان اسویچره تبعه‌سنك طلب ومراجعتلری اوزرینه المانلر بر قاچ دفعه بر طاقم قادینلرك، چوجقلرك خروجنه مساعده ایلمشلردر.

دولت محاصره‌نك حق حصری یالکز دشمن
تبعه وافرادینه دکل، هرکسه، بیطرف دولتلر
تبعه‌سنه، حتی سفارات اجنبیه مأمورلرینه بیله
شاملدر. فقط مجامله بین‌الدول قاعده‌سی بوبابده،
کلی، جزئی، عمومی، خصوصی بعض مساعدات
تأمین ایده‌بیلیر. ایشته ۱۸۷۰ـ۱۸۷۱ تاریخنده‌کی
پارس محاصره‌سنده بیسمارق بیطرف دولتلر
سفراسنه، بریدلرینك یعنی پوسته‌جیلرینك خط
محاصره‌یی تجاوز ایلملرینی منع ایلدیکی حالده آلمانیا
دولتنك وکیل سیاسیسی اولان امریقا سفیرینه
بوبابده دها زیاده مساعده‌کار بولنمشدر. بوندن
باشقه سفارت مأمورلرندن هرکیم مراجعت ایتمش
ایسه خط محاصره‌یی تجاوزه مأذون اولمشدر.

۲. بحری آبلوقه — حقوق دول نقطهٔ
نظرندن اك زیاده مهم و شایان بحث اولان
اصل بحری آبلوقه‌در. چونکه بحراً آبلوقه
ایدیلن بر محل ایله بیطرف ممالکك مناسبات
تجاریه‌سندن متولد برچوق مسائل تحدث ایدرکه
بونلرك فصل وحلی حقوق دولك مباحث مهمه‌
سندندر. بری آبلوقه‌ده بر موقع مستحکمك، بر
شهرك ویا علی‌العموم برمعسکرك حصر واحاطه‌سی
حالنده محل محصور ایله خارج بیننده‌کی مناسبات
بالطبع منقطع اولور، واومحلك حصر واحاطه‌سی
ایله برابر آبلوقه ابتدار، حصر واحاطه‌نك رفعنه
قدر دوام ایدر. بوطبیعت مصلحت ایجابندندر.
حقوق دولده‌ده اویله قبول اولنمشدر. محل
محصورده کیم اولورسه اولسون خارجه چیقاماز،
چیقمغه تشبث ایدنلر منع وزجر اولنور. فقط
برکمسه آبلوقه خطنی یاروب چکمکه موفق اولورسه
آرتق مؤاخذه ایدیله‌مز. شوقدرکه دولت محاصره
مروت ایدوبده، یوقاریده بیان اولندیغی وجه
ایله بعض عجزه‌نك، ویا مأمورین سفارتك خروجنه
مساعده ایلر. بحری آبلوقه‌ده ایسه ینه طبیعت
مصلحت ایجابندن اوله‌رق مسأله دکیشیر. بحری
آبلوقه نه وقت بدء ایدر؟ نه وقت نهایت بولور؟
بری آبلوقه‌لرده اولدیغی کبی برمحلك بحراً حصری
ایله برابر آبلوقه واقعمیدر؟ یوقسه آبلوقه بین‌الدول
معتبر اولمق ایچون بوحصر بحرینك مقدماً اعلانی
لازممیدر؟ آبلوقه‌یی نقض واخلال ایلمك یعنی
آبلوقه خطنی یاروب چکمك قصدنده بولنان بیطرف
سفائن حقنده نه درلو معامله ایلمك ایجاب ایدر.
بو بابده‌کی شرائط وتطبیقاتی‌ده ینه علم حقوق
دول تعیین ایدر. قواعد حقوق بین‌الدولدندرکه
بیطرف اولان مملکتلر دول محاربه ایله مناسبات
تجاریه‌لرنده دوام ایدرلر. حتی بومناسبات تجاریه
محاربه سببی ایله کرمی کسب ایدر. محاربات
بحریه‌ده ملکیت شخصیه‌نك مصونیتی قاعده‌سی
هنوز بین الدول تقرر ایتمه‌دیکی ایچون دول
محاربه‌دن برینك سنجاغنی حامل اولان سفائن
تجاریه دیکر دولتك سفائن حربیه‌سی طرفندن
ضبط واغتنام اولنمق تهلکه‌سی موجود ایکن
بیطرف دولتلرك سفائن تجاریه‌سی حرب قاچاغنی
حامل اولمادیغی حالده سربست اوله‌رق هردکزده
سیر وسفر ایده‌بیلیر. بناءً علیه بیطرف دولتلر
تابعیتنده بولنان سفائن تجاره‌دن نقلیات بحریه‌ده
ممالك محاربه‌ده استفاده ایده‌بیلیر. باخصوص
بیطرف بر دولتك سنجاغی یالکز بو سنجاغی
حامل اولان سفینه‌یی دکل، سفینه‌نك حامل
اولدیغی مالی‌ده صیانت ایدر.

برمحلك بحراً آبلوقه‌سی حالنده بیطرف دولتلرك
تجارت بحریه‌سی کلی تحدیداته دوچار اولور، چونکه
بر لیمان ویا ساحلك آبلوقه‌سی بیطرفلره قارشی
اتخاذ ایدیلن برتدبیر حربی‌درکه بوندن مقصد
دشمن ممالکندن بر محلك تجارت بحریه‌سنی قطع
ومحو ایلمکدر. بونك ایچوندرکه حقوق بین
الدولده آبلوقه محاربلردن زیاده بیطرفلره عائددر.

آبلوقه‌نك، بیطرف دولتلرك ضررینه اوله‌رق
دولت محاربه‌یه تأمین ایلدیکی حقك اساسی علمای
علم حقوق ورجال سیاسیه بیننده خیلی مناقشه
ایدلمشدر. حالبوکه برمحلك بحراً حصر واحاطه‌سی
دشمن علیهنده اتخاذایدلمش برتدبیر حربی‌اولدیغندن
حقوق حرب جمله‌سندندر؛ بیطرف اولان هیچ
بردولت دول متحاربه‌دن برینی کندی منافعنی تأمین
ایچون تدابیر حربیه اتخاذندن منع ایده‌مز، وبو
تدابیرك ایجاب ایلدیکی نتایجی، نه‌قدر ضرر دیده

اولور ایسه اولسونلر، بیطرف دولتلر ایچون قبول ایلەمك ضروریدر. حرب كرك حقاً وكرك فعلاً یالكز دول محاربه ایچون دكل، حربه بیكانه قالان مملكتلر ایچون ده نتایج وخیمه تولید ایدر بر بلوی در، فلاكتدر. كوریلیور كه قوهٔ بحریەسی واسع اولان بر دولت محاربه ایچون آبلوقه غایت مهم ومهیب واسطهٔ حربیەدر. بویله بر دولت خصمی اولان مملكتك لیمانلرینی، سواحلنی آبلوقه ایدرك تجارتنی امحا ایدر، محصولاتنی اخراج ایتمك محتاج اولدیغی اشیایی خارجدن جلب وتدارك ایلەمك ایچون بیطرف سفائن تجاریه استعمالندن منع ایلر. چونكه عموماً قبول اولندیغی اوزره آبلوقه یالكز عسكری لیمانلره، مستحكم محللره دكل، تجارت بندرلرینه ده قابل تطبیقدر. واقعا بیوك ناپولیونك «بلوكوس قونتینانتال» عنوانیله بر آبلوقه احداث ایله‌دیكی زمان برلینده اصدار ایدیلن ٢١ تشرین ثانی ١٨٠٦ تاریخلی امرنامەده انكلتره علیهنده مندرج اولان شكایاتدن بریده بو دولتك آبلوقەیی غیر مستحكم اولان محللره، تجارت شهرلرینه‌ده تعمیم و تطبیق ایلمش اولمسی ایدی. بو امرنامەده «آبلوقه عقل وحكمتك مقتضاسنه وبالجمله اقوام متمدنەنك تعاملات سیاسیەسنه نظراً یالكز مواقع مستحكمەیه قابل تطبیقدر» عبارەسی كوریلیر كه اوزمان ایچون اختیار اولنمش بر دلیل ضعیف در. یوقسه بر دولت محاربه ایچون دشمنی اولان دولتك مستحكم ویا غیر مستحكم كافهٔ بلاد ومواقعنی ضبط واستیلا ایلەمك حقوق حربدن معدود اولدیغی حالده آبلوقەنك یالكز مواقع مستحكمەیه حصری ناصل معقول اولەبیلیر! شو قدركه آبلوقه بر نهرك منصبنه تطبیق اولندیغی حالده بونك مشروعیتی نهرك سیر سفائنه قابل اولان قسمی كاملاً دشمن الكاسی داخلندن جریان ایتمكه موقوفدر. یوقسه نهرده سیر سفائن ایله بیطرف بر دولتك الكاسنه واصل و داخل اولمق ممكن ایسه بوحالده اویله بر نهرك منصبنی آبلوقه ایتمك بیطرف بر دولتك طوغریدن طوغری‌یه حقوقنی اخلال ایلەمك دیمك اولور. زیرا بو دولتی خارج مملكت ایله اختلاطدن منع ایلەمكدر. بوكا

بناءً ١٨٧٧-١٨٧٨ سنهٔ میلادیەسنده وقوعه كلمش اولان محاربهٔ اخیرەده طونه نهری آغزلرینك روسیه دولتی طرفندن آبلوقه ایدلمیی بو نهر اوزرنده لیمانلری بولنان اوستریا دولتنك حقوقنی اخلال ایلەدیكی ایچون غیر جائز بر حركت صایلمشدر.

بناءً علیه بحراً آبلوقه ایدیلەجك محللر حقوق دولده مصرحدر:

١. دشمنك لیمانلرندن بری ویا بر قاچی.

٢. دشمن سواحلی.

٣. بیطرف بر دولتك اراضیسنه موصل اولمیان وصرف دشمن الكاسنده جریان ایدن قابل سیر سفائن نهرلرك منصبلری.

شو حالده حقوق دولده بحری آبلوقه «بر دولت محاربه طرفندن دشمنی اولان دولته عائد لیمان وساحل ونهر منصبی اولان یرلرك ـ سفائن حربیه اقامه ایدرك ـ خارج ایله دكزدن تجارت و موارداتنی قطع ایلەمكدر» دیه تعریف ایدیلەبیلیر.

بحری آبلوقەنك اجراسنه متعلق اولان مراسم. — بر بحری آبلوقەنك بین الدول معتبر ومرعی اولمسی ایچون بعض شرائط و مراسم واردركه اجراسی مطلقا لازمدر. یوقسه آبلوقه مقبول عد اولنماز، آبلوقەیی اخلال ویا اخلاله تصدی ایدن سفائن حقنده یاپیلان ضبط و مصادره معاملاتی صحیح وجائز اولماز.

بو مراسمك باشلیجەسی آبلوقەنك اعلاننه، بیطرف دولتلر ایله سائر علاقەدار اولانلره تبلیغنه تعلق ایدر.

بر لیمانك فعلاً احاطەسی ایله بیطرفلره قارشی آبلوقەنك درحال موجود اولمسی ایجاب ایتمز. لیمانك فعلا احاطه اولنمسندن، ودولت محاربەنك بوبابده‌كی نیات و آمالندن بیطرف دولتلرك خبردار اولمسی اقتضا ایدر. یوقسه بیطرف دولتلر آلدادلمش اولور. بر لیمانی آبلوقه ایدەجك اولان سفائن حربیەنك آمیرالی او محلك مأمورین حكومتنه لیمانی آبلوقه آلتنه آلەجغنی اخبار ولیمانده بولنان بیطرف سفائنكده چیقوب كیتملری ایچون برمهل تعیین ایدر، ١٨٧٠ده فرانسه آمیراللری

بحر شمال و بحر بالطیق سواحلنده بولنان المان
لیمانلرینی آبلوقه ایتدکلری زمان اووجه ایله معامله
ایتدیلر. کیفیتی اولا مأمورین حکومته اخبار ایله
برابر بیطرف سفائنه حموله‌لرینی بوشالتمق و یا
یوکلرینی اکمال ایله‌مك ایچون اون کون مهل ویر-
دیلر. فقط قوهٔ بحریه قوماندانلرینك بو صورتله
واقع اولان اخباراتی آبلوقه‌نك رسماً اعلانی ایچون
کافی دکلدر. بو بر اخبار محلی تشکیل ایدر. دولت
محاربه دیپلوماسی طریقیله آبلوقه‌یی صورت رسمیه‌ده
بیطرف دولتلره تبلیغ ایله‌مکده لازمدرکه
بونلرده وقتیله تبعه‌سنه معلومات ویره‌بیلسینلر.
اوله‌بیلیر که بعض لیمانلرده، آبلوقه آلتنه آلنان
محل ایچون حرکت ایتمك اوزره اشیا تحمیل ایدر،
ویا حرکت ایتمش‌ده یولده بولنان سفائن بولنور که
وقتیله کیفیتدن معلومات آلمازلر ایسه تبدیل حرکت
ایتمیه‌رك بیهوده متضرر اولورلر. آبلوقه آلتنه
آلنان لیمانده بولنان وچیقمق ایستین سفائن ایچون
آبلوقه‌نك قوهٔ بحریه قوماندانی طرفندن عمومی
صورتده اخبار واعلانی کفایت ایدر. بونلر کنده-
یلرینه خصوصی صورتده معلومات ویرلمدیکی جهتله
آبلوقه‌دن تجاهل ایده‌مزلر. حالبوکه آبلوقه ایدیلن
لیمانه متوجهاً یولده بولنان وآبلوقه‌نك اعلانی زما-
نده دکزده بولندقلری جهتله حقیقةً بوندن معلوما-
تی اولمیان بیطرف سفائن ایچون حال اویله دکلدر.
بونك ایچون بعض دولتلر، وبالخاصه فرانسه دولتی
قوای بحریه قوماندانلرینه اوکبی احوالده بیطرف
سفائن محاربه‌یه آبلوقه‌نك صورت خصوصیه
وشخصیه‌ده تبلیغنی امر ایدرلر. وبوتبلیغ خصو-
صیدن صوکره اولان تصدیاتی آبلوقه‌یی اخلال
عد ایدرلر.

بر محلك آبلوقه‌سنه بیطرفلرك رعایتی تأمین
ایچون آبلوقه‌نك قاعدةً اعلانی لازمدر.
بوده یوقاریده تشریح اولندیغی وجه ایله اوچ
قسمدن مرکبدر: ١. آبلوقه‌یه مأمور اولان
دونتما قوماندانی تحت حصره آله‌جغی محل مأمور-
لرینه آبلوقه‌نك بدایتنی اخبار ایدر؛ ٢. آبلوقه
حکومت مرکزیه طرفندن بیطرف حکومتلره
رسماً اخبار اولنور؛ ٣. آبلوقه بونك جاری
اولدیغی محلده بولنان ویا اورایه کیرمك ایستین
بیطرف سفائن قپودانلرینه صورت خصوصیه‌ده
دونتما قوماندانی جانبندن بیلدیریلیر. بیطرف
دولتلره صورت عمومیه‌ده تبلیغ ایدیلن اعلاننامه
لرده آبلوقه ایدیله‌جك ساحلك حدودیله داخلنده
بولنان لیمانلر و آبلوقه‌نك تاریخ بدئی مصرحاً تعیین
اولنمق قاعده‌دندر.

آبلوقه‌نك اعلانی طوغریدن طوغری‌یه حکومت
مرکزیه‌یه عائد اولوب قوای بحریه قوماندانلرینك
کندی طرفلرندن اعلانه صلاحیتلری یوقدر.
بر محلك آبلوقه آلتنه آلندیغی دول متحاربه‌دن
بری طرفندن اعلان اولندیغی حالده بیطرفلر
اورا ایله مناسبتلرینی کسمکه یعنی آبلوقه‌یه رعایته
مجبور اولورلر. بو رعایتده قصور ایدن بیطرف
سفائن حقنده دشمن معامله‌سی اولنور.

بحراً محصور اولان بر محل ایله اختلاطك بیطرفلر
ایچون عدم جوازی آبلوقه‌نك ابتداسندن انتهاسنه
قدردر. آبلوقه ایسه بر محل پیشکاهنده، اورا ایله
هر درلو اختلاطی فعلاً منعه قادر بر دونتمانك
وصولنده واصولاً اعلانیله باشلار. دونتما اوراده
بولندیغی مدتجه دوام ایدر وسفائنك اورادن
انفکاکیله برابر ختام بولور.

آبلوقه‌نك بدایتنی اعلان لازم ایسه‌ده، ختامنی
اعلانه مجبوریت اولمیوب، آبلوقه‌یه مأمور اولان
سفائنك اورادن مفارقتی آبلوقه‌نك ختامنه علامت
کافیه عد اولنور. مع مافیه آبلوقه‌نك ختامنی اعلان
لازم دکلسه‌ده مجاملةً دیپلوماسی طریقیله بیطرف
دولتلره اخبار ایله‌مکده عادات دولیه‌دندر. بر
محلی محاصره‌یه مأمور اولان دونتما بر دشمن
دونتماسنه مغلوب و اومحل پیشکاهندن تباعده
مجبور اولور ویاخود بشقه بر خدمته مأموراً
اورادن انفکاك ایدرسه آبلوقه بالطبع ختام
بولدیغی کبی؛ دونتمایی ترکیب ایدن سفائنك
بعضلری اورادن آیریله‌رق باقی قالان سفینه‌لر
قوهٔ کافیه تشکیل ایتمزسه ینه آبلوقه فعلاً ختام
بولمش اولور. آنجق بو سفینه‌لرك بری موقتاً

اورادن تباعد ایله ینه عودت ایدرسه بو حال آبلوقه‌نك انتها ویا انقطاعی دیمك اولمز . آبلوقه خطنه مأمور سفائن حربیه غرق کبی بر تهلکه‌یه معروض قالمدقجه ویافورتنه کبی بر سبب مجبر اولمدقجه موقعنی ترك ایتمه‌ملیدر. بوکبی اسباب مجبره‌دن طولایی ترك موقع اولنمسی آبلوقه‌یی تعطیل ایدر ایسه‌ده اخلال ورفع ایتمز بویله بر سببدن طولایی آبلوقه بر آن موقت ایچون منقطع اولدیغی وآز مدت ظرفنده تکرار تأسیس ایدلدیکی حالده اسکی آبلوقه‌نك خللپذیر اولمدیغی تسلیم اولنمشدر . بر محلك آبلوقه‌سی رفع اولندقدن صکره تکرار آبلوقه‌سی لازم کلیرسه بونك ینه اصولی دائره‌سنده اعلانی اقتضا ایدر. آبلوقه ایدلمش اولان بر محله خارجدن دخول واورادن خروج ممنوع اولدیغندن، بوکا رعایت ایتمین بیطرف سفینه‌لر حقوق دول قواعدینی اخلال ایتمش اولورلر. بناءً علیه بووجهله آبلوقه‌یه رعایتسزلکده بولنان سفینه‌لرك - اکر خط محاصره‌یی یاره‌رق کچمکه تشبث ایدرلرسه - درونلرنده‌کی تجار امتعه‌سیله برابر آبلوقه‌یی وضع ایدنلر طرفندن ضبط ومصادره‌سی جائز اولور. یالکز بو ضبط ومصادره کیفیتی فعلاً آبلوقه آلتنده بولنان بر محل ایله مناسبتده بولنمغه تشبث ایدنلره منحصراً قابل تطبیقدر؛ یوقسه بر بیطرف سفینه آبلوقه خطی خارجنده بر اسکله‌یه اشیاسنی چیقاردیغی حالده - بو اشیانك بحراً محصور اولان محله براً ادخال اولنه‌جغی معلوم اولسه بیله - ممانعت اولنه‌مز .

حقوق دول علماسی آبلوقه‌یی حقیقی (Effectife) وذهنی یا اعتباری (fictife) نامیله ایکی نوعه آییریرلر. چونکه آبلوقه غایت مؤثر بر تدبیر حربی اولدیغندن دول محاربه بوواسطه‌یی چوق زمان سوء استعمال ایده‌کلمشلردر. دول محاربه‌دن برینك سواحلی زیاده، لیمانلری کثیر اولدیغی حالده دیکرینك قوهٔ بحریه‌سی نه قدر عظیم اولور ایسه اولسون آبلوقه‌یی قیصه طوتمق وبونی دشمن ساحللرندن آز مسافه‌یه حصر ایله‌مك مجبوریتی واردرکه بو حالده بحری آبلوقه‌دن مطلوب ومنتظر اولان ثمره پك زیاده تحدید ایدلمش اولور. بونك ایچون بعض دولتلر کورلمشدرکه دشمنی اولان دولتك سواحلندن، لیمانلرندن بعض برلری سفائن حربیه ایله حصر واحاطه ایتمدکلری حالده ینه آبلوقه آلتنه آلدقلرینی اعلان ایتمشلردر. ایشته ذهنی ویا اعتباری آبلوقه بودر. بویله بر اعتباری آبلوقه اعلان ایدن دولت محصور اولان محله متوجه ویااورادن بادبانکشای عزیمت اولان بیطرف سفائن تجاریه‌یی ضبط ومصادره ایله‌مك حقنی ادعا ایلمسنه نظراً بونوع آبلوقه‌نك نه قدر سوء استعمالاتی، مناسبات دولیه‌جه نه‌درجه محاذیری داعی اولدیغی وارستهٔ ایضاحدر . اعتباری آبلوقه‌یی اك زیاده اجرا والتزام ایدن انکلتره دولتی اولمشدر. خصوصیله فرانسه‌یه قارشی اعلان ایلدیکی حربلرده موقع تطبیقه قویمشدر. ذهنی ویااعتباری آبلوقه بونك اجراسنی امرایدنلرك یالکز ذهن وخیاللرنده موجود، حقیقتده معدومدر. حقیقی آبلوقه ایسه حصر وتضییق ایدیله‌جك لیمان ویاساحلك پیشکاهنده کافی عدده یعنی آبلوقه ایدیلن محلدن خروجی ویا اورایه دخولی صورت قطعیه‌ده منع وزجر ایله‌مکه مقتدر بر دونمانك اخذ موضع ایتمسیله تعین ایدر.

آبلوقه‌نك حقیقی وجدی اولدیغنی مثبت اولان شرطلردن بری واولکیسی ده آبلوقه‌نك بدایتی ونهایتی بربیانامه ایله دونما قوماندانی طرفندن اعلان وتبلیغ اولنماسیدر. غنائم بحریه محکمه‌لری آبلوقه‌نك حقیقیتنه آبلوقه اجراسنه مأمور دونما آمیرالنك بیانامهٔ رسمیسنك موجودیتیله قانع اولورلر .

ایشته آبلوقه‌ده قوهٔ بحریهٔ کافیه استعمال اولندیغی حالده آبلوقه حقیقی (effectif) اولورسه‌ده، بوقاریده دیدیکمز کبی هر وقت بویله اولمز ؛ دولتلر اکثریا دشمن سواحلندن بر قسمنك ویا تکمیل برساحلك آبلوقه آلتنه آلندیغی اعلان ایله اکتفا ایدرلر. اوراده قوهٔ کافیه بولندیرمزلرکه بو(ذهنی ویا اعتباری آبلوقه)دیمکدر. حال حربده دولتلرك من القدیم مراجعت ایتدکلری صورت اشبو اعتباری آبلوقه ایدی . تاریخك بوقبیلدن ضبط ایتدیکی آبلوقه‌لرك اك اسکیسی ۱۳۴۶ سنه‌سنده انکلتره قرالی اوچنجی ادواردك فرانسه‌یه قارشی

اعلان ایتدیکی آبلوقه‌در، که بونکله فرانسه‌نك بالجمله لیمانلرینه یناشمغه تشبث ایده‌جك اولان سفائنك ضبط و احراق اولنه‌جغی اخطار ایدلمشیدی. ١٥٦٠ تاریخنده اسوج حکومتی روسیه‌یه قارشی بویله بر اعتباری آبلوقه اعلان ایتدیکی کبی، ١٥٨٤ سنه‌سنده فلمنك حکومتی - اسپانیا ایله اولان محاربات مدیده‌سی اثناسنده - اسپانیا اداره‌سنده بولنان فلاندر ایالتی لیمانلرینك آبلوقه آلتنده بولندیغنی ومذکور لیمانلر ایله مناسباتده بولنه‌جق اولان بیطرف سفینه‌لرینك ضبط ومصادره اولنه‌جغنی اعلان ایتدی. ١٧٥٦ سال میلادیسنده، یدی سنه محاربه‌لری اثناسنده، انکلتره حکومتی ینه بالجمله فرانسه لیمانلرینك آبلوقه آلتنه آلندیغنی اعلان ایتدی. بو اعلانه اولا روسیه، مؤخراً دانیمارقه، اسوج، پروسیا، پورتوغال وسیچیلیاتین حکومتلری بالاعتراض، ١٧٨٠ تاریخنده، بینلرنده (مسلح بیطرفلق) نامیله معروف بر اتفاق عقد ایتدیلر، که صکره فرانسه‌ده التحاق ایلدی. ١٧٩٣ سنه‌سنده، انکلتره حکومتی تکمیل فرانسه سواحلنی آبلوقه آلتنده اعلان ایتدیکی کبی، ١٧٩٨ده اشبو آبلوقه‌یی بلچیقانك بالجمله لیمانلریله نهر منصبلرینه تشمیل ایتدیکندن، دانیمارقه، اسوج، روسیه، پروسیا دولتلری بوکا اعتراضاً یکی بر مسلح بیطرفلق عقد ایتدیلر. ١٨٠٦ سنه‌سنده انکلتره حکومتی البا نهری منصبندن برست لیمانه قدر بتون سواحلی یعنی ٢٠٠ میل طولنده بر محلی، نهر منصبلریله برابر، آبلوقه آلتنده اعلان ایتدیکندن، بالمقابله ایمپراطور برنجی ناپولئونده (قونتینانتال) نامیله مشهور آبلوقه‌یی bilocus continental اعلان ایتدی، که بونکله بتون انکلتره آطه‌لری آبلوقه آلتنده اعلان اولنه‌رق جزائر مذکوره وبتون انکلتره تبعه‌سیله مناسبات تجاریه هرکس ایچون منع اولندی. آنجق ١٨١٥ تاریخنده دولتلر او زمانه قدر مرعی اولان اعتباری آبلوقه‌نك بعدما ردیله جدی صورتده اولمسی بینلرنده قرارلاشدیردیلرسه‌ده، انکلتره بوکا موافقت ایتمدی. ١٨١٨ تاریخنده دانیمارقه وپروسیا دولتلری برلیمان بحراً لااقل ایکی سفینهٔ حربیه وبراً بر بطاریه طوپ ایله احاطه ایدلمدکجه اوراسك آبلوقه آلتنده عد اولنماسنی بینلرنده بر معاهده‌یه ربط ایتدیلر. نهایت ١٨٥٦ سنه‌سنده تنظیم اولنان پارس بیاننامه‌سی آبلوقه‌نك بهمه حال حقیقی اولمسی لزومنی واعتباری آبلوقه‌یه بیطرف دولتلرجه رعایت مجبوری اولمدیغنی وبناءً علیه بوکبی بر آبلوقه‌یه رعایتسزلکده بولنان بر بیطرف سفینه‌نك ویا اشیاسنك محاربلر طرفندن ضبطی مشروع اولمیه‌جغنی اعلان ایتدی. بنابرین آرتق اعتباری آبلوقه دولتلرجه مرعی اولمیوب، محاربانده یالکز حقیقی آبلوقه اصولنه مراجعت اولنورسه‌ده، وقت صلحده بعضاً دیکرینك اجراسندن هنوز واز-کچلمامکده‌در.

صلحی آبلوقه — (Blocus pacifique) ایشته ایکی کلمه که معناً بربرینه ضد اولدیغی حالده شوصورتله ترکیبی بادیٔ امرده غریب کورینور. آبلوقه بر معنای زجر وجبری تضمن ایدرکه حس صلح وسلم ایله قابل توفیق دکلدر. حقیقت حالده ایسه صلحی و صفیله توصیف ایدیلن آبلوقه بر دولتك دیکرینه قارشی اختیار ایلدیکی بر معاملهٔ جبر و تضییق درکه مطلوبنی ترویج ایتدیرمك ایچون اجرا قلنور. زمانمزده مراراً واقع اولمشدرکه دول بحریه‌دن بری ترویج مطلوب ضمننده اعلان حرب ایتمیه‌رك، دیکر دولتك لیمانلرندن برینی ویا سواحلندن بر یرینی آبلوقه آلتنه آلمشدر. انکلتره وفرانسه دولتلری امریقای جنوبی حکومتلرینه قارشی بوتدبیره دفعات ایله مراجعت ایتمشلردر؛ ١٨٨٥ تاریخنده فرانسه دولتی چین ایله محارب بولنمیه‌رق بومملکتك بعض لیمانلرینی آبلوقه ایله‌مشدر. ١٨٨٦ده دول معظمه یونانستان سواحلنی ینه او صورتله آبلوقه ایتمشلردی. صلحی آبلوقه‌نك بین الدول بر تدبیر مشروع اولوب اولمادیغی مسئله‌سی محررین سیاسیه وعلمای علم حقوق بیننده اوزون اوزادی جای بحث ومقال اولمشدر. قسم اعظمی بو تدبیری تقبیح

ایدرلر. چونکه سوء استعمالاتی داعی اولدیغی کبی نابجا اوله‌رق برحربی ایجاب ایده‌بیلیر. صلحی آبلوقه‌نك نتایجی‌ده موجب مناقشات و اختلافات در : مثلا صلحی برآبلوقه‌یی اخلاله تصدی ایدن بیطرف سفائن تجاریه‌نك ضبط و مصادره‌سی جائزمی‌در؟ ایشته برمسأله که حقوق بین‌الدول‌ده پك‌مهم‌در . انکلتره حقوق بومسأله‌یی موجبه اوله‌رق، فرانسه حقوق ایسه سالبه اوله‌رق قبول ایتمشدر . اکر فرانسه حقوقنك قراری قبول ایدیله‌جك اولورسه بوحالده صلحی آبلوقه ایله حال حربده‌کی آبلوقه‌بربرندن پك‌فرقلی اولور. ١٨٨٦ ده دول معظمه طرفندن یونانستان علیهنده اجرا ایدیلن آبلوقه‌ده اتخاذ ایدیلان تدابیر زجریه پك مخفف ایدی. یالکز یونان سفائنی حقنده مرعی اولوب حتی بوسفینه‌لری ضبط ومصادره ایله‌مك تصور بیله ایدلمدی. یالکز سفائن مذکوره‌یه آبلوقه خطنی تجاوز ایله‌مك منع ایدیلیر ایدی . دیکر دولتلرك سفائن تجاریه‌سی تماماً سربست اوله‌رق سیر ایدرلر ایدی . حقوق بین الدول انستیتوسی ١٨٨٧ تاریخنده هایدلبرغ‌ده انعقاد ایدن اجتماعنده، المانیا بحریه نظارتی مشاوری په‌ره‌لس‌ك رابوری اوزرینه صلحی آبلوقه مسأ- لری حقنده اجرای مذاکرات ایله بعض‌مقررات اتخاذ ایله‌مش‌در . مقررات متخذه شونلردر : حال حرب اعلان ایدلمدکجه آبلوقه اجراسنك حقوق بین الدولجه جوازی شرائط آتیه‌یه موقوف‌در :

(١) سفائن اجنبیه آبلوقه‌دن مستثنا بولنملی.

(٢) صلحی آبلوقه رسماً اعلان وتبلیغ اولنملی، وقوهٔ کافیه ایله اجرا وادامه ایدلملی.

(٣) آبلوقه ایدیلن حکومت تابعیتنده بولنان سفائن آبلوقه‌یی اخلاله تصدی ایتدکلری حالده ضبط ومصادره اولنملی ، آبلوقه ختام بولدقدن صکره برکونه تضمینات ادعاسنه صلاحیت اولمیه‌رق ، اصحابنه اعاده ایدلملی.

بحری آبلوقه‌لر حقنده مرعی اولان قواعد دولیه - بحری آبلوقه‌یه دائر علم حقوق بین الدولده مسلم ومعاملات دولیه‌ده مرعی ومقرر اولان قواعد حقوق بروجه آتی خلاصه ایدیلیر :

اولاً — برموقعك آبلوقه ایدلمه‌سی بیطرفلرك منافعنی مخل اولسه بیله حقوق بین‌الدول احکامنجه عمومك آبلو- قه‌یه رعایته مجبوریتلری تسلیم اولنمشدر. آبلوقه‌نك بربیطرف سفینه طرفندن اخلالی سفینهٔ مذکوره- نك مصادره‌سنی موجب اولور . لکن آبلوقه حقیقی وسفینه‌نك آبلوقه اعلانندن خبردار اولمسی شرطدر .

آبلوقه‌نك اعلاننی متعاقب آبلوقه تحتنه النان لیمانلرده‌کی بیطرف سفائنك خروجنه مخالفت اولنه- میه‌جغی کبی فورطنه و سائر بر تهلکه‌یه دوچار اولان بیطرف سفائنك دخولنه‌ده ممانعت اولنه‌ماز.

آبلوقه حقیقی و معتبر اولمق ایچون بر قوهٔ کافیهٔ بحریه طرفندن وضع ومحافظه اولنملیدر .

حقیقی آبلوقه — ١٦ نیسان ١٨٥٦ تاریخلی پارس بیاننامه‌سنه نظراً آبلوقه‌لر مجبوری الاطاعه اولمق ایچون دشمن دونماسنك تقربنی منعه کافی قوتلی بردونما طرفندن تحت محافظه‌ده بولندیرلمسی لازمدر. آبلوقه برمعاملهٔ حربیه اولدیغندن آبلو- قه‌ده بولنان ساحلك خارج ایله کافهٔ مناسبات و اختلاطنی قوهٔ مسلحه ایله منع ایتمك اقتضا ایدر .

ثانیاً — برمحلك آبلوقه ایدلدیکی دیپلوماسی طریقیله اعلان اولنملیدر .

ثالثاً — آبلوقه اولنان بر لیمانه قصداً وجبراً دخول اولندیغی اثبات اولنور ایسه آبلوقه‌نك حکمی اخلال اولنمش دیمکدر .

رابعاً — آبلوقه ایدن سفائن آبلوقه اولنان سواحل ولیمانی نظردن غائب ایتمه‌ملیدر .

خامساً — غنائم بحریه محکمه‌لری آبلوقه‌یه دائر اختلافات واعتراضاتی حل ورؤیت ایدرلر.

سادساً — آبلوقه‌یی ضمناً اخلال ایدن مغایر حقوق هر حرکت بر اخلال واقع حکمنده طوتیلیر .

سابعاً — آبلوقه‌یی اخلال ایدن سفینه حقنده تطبیق اولنان جزا سفینه‌یی حموله‌سیله برابر مصا- دره ایتمکدر .

ثامناً — آبلوقه‌نك اعلاننده آبلوقه تحتنه آلنان لیمانده بولنان برسفینه اشیای غیر ممنوعه حموله- سیله چیقار ایسه آبلوقه‌یی اخلال ایتمش عداولنماز.

تاسعاً — آبلوقه‌یی اخلال ایدن بر سفینه آبلوقه خطندن خارجه چیقارق سفینه سفن حربیه طرفندن اخذ وگرفت اولنمه‌دن صوب مقصودینه مواصلت ایدر ایسه مرور زمان سببیله جزادن خلاص اولور .

عاشراً — آبلوقه‌نك اخلالنه تشبث و تصدی بر اخلال تام وواقع کبی عد اولنور . عین مقصدایله بدء ایدن بر حرکت حقوق شکننانه کذلك براخلالدر .

حادی عشر — بر تهلکهٔ بحریه‌دن برای تخلیص آبلوقه‌یی اخلال ایدن سفینه بوفعلك متجاسرلری حقنده موضوع مجازاته دوچار اولماز شوقدرکه مأکولات و مشروباتك فقدانی ، مشاهدات بحریه‌ده واقع اولان سهو ، یاکلش یول ، بوصله‌نك خطاسی و آبلوقه تحتنده بولنان ساحلك تعیین وتقدیر غیر صحیحی یعنی طانینه‌مامسی آبلوقه‌نك اخلالی بابنده معذرت اوله‌ماز .

ثانی عشر — برسفینه آبلوقه خطی خارجنده بولندیغی حالده آبلوقه خطنی مرور ایدن ماعونه ومراکب صغیره‌واسطه‌سیله اشیا وامتعه تحمیل واخراج ایدر ایسه آبلوقه‌یی اخلال ایتمش اولور . فقط آبلوقه‌نك اعلانندن اول آبلوقه‌یه النان لیمانده بولنان و وعده‌سی داخلنده مذکور لیماندن چیقان سفینه‌نك اشیای غیر ممنوعه یوكلی اولدیغی حالده عزیمتی آبلوقه‌یی اخلال ایتمز .

ثالث عشر — بر سفینه آبلوقه خطنك جوارنده دمیرلر ، ویاخود اورصه الاباندە ایدر یعنی دمیرلی اولدیغی حالده توقف ایلر ایسه‌مساعد بر فرصتدن استفاده کوزتدیکی بهانه اولنه‌رق آبلوقه‌یی اخلال ایتدیکنه حکم اولنور .

رابع عشر — بر آرماتور سفینه‌سی قپودانه اعطا ایتدیکی تعلیماتده آبلوقه تحتنده بولنان لیمانه دخولنی امر ایتمش اولماسی آبلوقه‌نك اخلالنه سررشته عدایدیلیر .

خامس عشر — آبلوقه‌یی اخلال ایدنلرك جزاسی سفینه‌وحموله‌سنك حجزی ومصادره‌سیدر . بالجمله‌مؤلفین آبلوقه خطی خارجنده دردست اولنان سفائنك مصادره‌سی غیر مشروع اولدیغنده متفق اولوب لکن آبلوقه‌یی اخلال ایتدکدن صوکره فرار ایدن وبالتعقیب دردست اولنان سفائن مستثنادر آبلوقه‌یی اخلال ایتدیکندن طولایی مصادره اولنان سفینه حموله‌سنك‌ده مصادره‌سی ، آبلوقه ایدیلن لیمان ایچون امتعه‌نك یوله چیقارلدیغی آنده سفینه صاحبنك آبلوقه اعلانندن خبردار اولدیغی ثابت اولور ایسه جائز اولور . بو حموله اشیای ممنوعه‌دن ایسه تمامیله ضبط و مصادره اولنور . مصادره اولنان سفینه‌نك طائفه‌سی غنایم بحریه محکمه‌سنك امرینه تابع اولوب اسیر حرب عد اولنماز .

سادس عشر — آبلوقه اخلالنك جزاسی عمومیتله آبلوقه اعلانندن خبردار اولدیغی حالده آبلوقه خطندن مروره تصدی ایدن بیطرف سفائن حقنده تطبیق اولنور . برسفینه آبلوقه‌نك اعلانی تاریخنده آچیق دکزده بولندیغی حالده آبلوقه اولنان ساحله تقربنده تصادف ایده‌جکی قروازور طرفندن تبلیغات لازمه اجرا اولنور ایسه انقیاد ایتمه‌سی لازمدر . انکلتره وسائر دول بحریه غنائم محکمه‌لری آبلوقه خطنه مأمور قروازورلر طرفندن اجرا قلنان تبلیغاتی بر تبلیغ رسمی عد ایله اجرای حکم ایدرلر .

آبلوقه‌نك اعلانی تاریخنده دکزده بولنوب آبلوقه‌نك وضعندن خبردار اوله‌میان سفینه‌لر آبلوقه خطنی کچمکه تصدی ایدرلر ایسه معذوردرلر .

آبلوقه ایدیلن لیمانلرده لنکرانداز بولنان بیطرف سفائنك خروجی ایچون بر وعده اعطا اولنور وبووعده دونانما قوماندانی طرفندن تعیین قلنور .

تبلیغاتك اجراسنی متعاقب آبلوقه بدأ ایدر . و ختام بولدیغی تاریخده بر بیاننامهٔ رسمی ایله بیطرفلره اخبار اولنور .

— تاریخ { برانی آبلوقه ویا قاره آبلوقه‌سی
— (Blocus continental) —

بونام ایله تاریخده معروف ومشهور اولان آبلوقه انکلتره دولتنك دکز اوزرنده تأمین تفوق ایتمك و فرانسز تجارتنی کسر ومحو ایلك ایچون اتخاذ ایلدیکی تدابیر وحرکاته مقابل ناپولیونك اجراسی

امر ایتدیکی بر آبلوقه‌در. شویله‌که ۱۸۰۶ تاریخنده، انکلتره حکومتی فرانسه سواحلنك قسم اعظمی آبلوقه آلتنه آلدیغنی اعلان ایلدی. ناپولیون انکلتره دونماسنه مقابله ایده‌جك برقوۀ بحریه‌یه مالك اولمادیغندن کندی تعبیرنجه «قاره‌دن دکزه‌حاکم اوله‌جغنی، وانکلیزلر فرانسه‌یه بحرمحیطی سد ایتمك ایسترلر ایسه اوده انکلیزله قاره‌یی قپایه‌جغنی» بیان ایلدی. ناپولیونك او وقت برلین‌دن اصدار ایلدیکی ۲۱ تشرین ثانی ۱۸۰۶ تاریخلی مشهور امرنامه ایشته اومقصدی قوه‌دن فعله چیقارمق ایچون ایدی. ناپولیون بوامرنامه‌ده اولا انکلتره حکومتی، اقوام متمدنه‌نك عمومیتله قبول وتمسك ایلدیکی حقوق دول قواعدینه مخالف برحرکتده بولندیغنی، ادوار اولیۀ وحشته لایق بر معاملۀ حقوقشکنانه اختیار ایلدیکنی، وبناءً علیه انکلتره حکومتنه، استعمال ایتدیکی سلاحك مثلی ایله مقابله واعتدا ایلك، کندی قوانین بحریه‌سنده متعامل اولان تدابیری ینه کندی علیهنه اداره ایتمك حقوق طبیعیه جمله‌سندن بولندیغنی اثبات ایلدکدن صوکره انکلتره علیهنده مقابله بالمثل اوله‌رق برطاقم تدابیر اتخاذی درمیان اولنمشدرکه بونلرك باشلیجه‌لری مواد آتیه‌دن عبارتدر: (۱) انکلتره آطه‌لری آبلوقه آلتنه آلنمشدر. (۲) انکلتره آطه‌لری ایله تجارت ومخابره کلیاً منع اولنمشدر. (۳) انکلتره تبعه‌سندن بری هرکیم اولورسه اولسون، نه صنعت وصفتده بولنورسه بولنسون، کرك کندی اردولرمزك ویاجیوش متفقه‌نك تحت اشغال واستیلاسنده‌کی ممالکده بولندیغی حالده طوتیلور ایسه حقنده اسیر حرب معامله‌سی اجرا ایدیله‌جکدر. (۴) انکلتره تبعه‌سندن برینك تحت تصرفنده بولنان مغازه‌لر، اموال تجاریه، املاك نه جنس اولور ایسه اولسون ضبط ومصادره اولنه‌جقدر. (۵) انکلیزامتعه‌سنك تجارتی ممنوعدر. انکلتره حکومتنك مالی اولان ویا مستعمره‌لرینك برندن کلن ویا انکلیز فابریقه‌لرندن چیقان امتعه ضبط ومصادره ایدیله‌جکدر. (۶) کرك طوغریدن طوغری‌یه انکلتره‌دن وکرك مستعمراتندن کلن، یاخود اشبو امرنامه‌نك اعلانی تاریخندن صوکره ممالك مذکوره لیمانلرنده بولنان سفائندن هیچ بری هیچ بر لیمانه قبول ایدلمیه‌جکدر. (۷) اشبو امرنامه‌نك برر صورتی اسپانیا، فلمنك، ناپولی واتروویه حکمدارلرینه، ودیکر متفقلرمزه تبلیغ ایدیله‌جکدرکه بونلرکده تبعه‌سی انکلتره قوانین بحریه‌سنك عدالتسزلکندن، وحشتندن متضرر درلر. بومادّه‌لرك نه درجه اصول حقانیته مغایر ومخالف اولدیغنی ایراد وایضاحه حاجت یوقدر. انکلتره علیهنده بر غرض انتقام ایله بالذات ناپولیون طرفندن قلمه آلنمشدر. بو امرنامه اوروپاده پك عظیم برتأثیر حاصل ایتمشدر.

سیاسی ومورخ شهیر تیه‌ر تاریخنده دیورکه:

«اوروپاده بعض سیاسیون ناپولیونك بو حرکتنده شایان تقبیح بر خودکاملق کوردیلر. بر طاقمی‌ده عمیق بر فکر سیاسی بولدیلر. فقط عموم بو حرکتی، بری، او وقته قدر بتون اقوامك طریق مشترکی اولان دکزلری ید استیلا وانحصارینه آله‌رق دشمنلرینه هردرلو تجارت بحریه‌یی منع ایتمك کبی بر جسارت ابراز ایدن، دیکری سلاح بدست اعتدا اوروپایی باشدن باشه تحت استیلایه آله‌رق سد بحره سدبر ایله مقابله ایتمك کبی بر عزم سطوتکارانه ابراز ایلاین ایکی قومك یکدیکری علیهنده التزام ایتدکلری برحرب دیو بدیو ایله متناسب بر فعالیت خارق العاده ایله تفسیر ایلدی. برمنظرۀ ناشنیده‌که ماضی‌ده مثلی نامسبوق بلکه آتیده تکراری محال، کرۀ ارضك ایکی بیوك قوی طرفندن ابصار عالمه عرض اولنمش، پیشکاه ارباب اعتباره وضع ایدلمش ایدی.»

حال بو مرکزده، بو مرتبه‌ده قالمادی. حقانیتسزلکك، شدت یأسك مراتب اخراسی هنوز ادراك ایدلمه‌مش ایدی. ۱۸۰۷ده انکلتره، طرفینك اتخاذ ایتمش اولدیغی تدابیر منعیه سببی ایله تجارتی سکته‌دار اولدیغندن باشقه بر طریق اختیارینه مجبور اولدی. تجارت عمومیه‌یی تسهیل

ایلمك خصوصنه قرار ویردی فقط اویله برشرط ایله که تکمیل تجارت بحریه‌یی کندی مملکتندن کچمکه، کندینه خرجکذار ایلمکه مجبور ایدرك، بونك ایچون انکلتره حکومتی ۱۱ تشرین ثانی ۱۸۰۷ تاریخنده مقررات آتیه‌یی اتخاذ و موقع تطبیقه وضع ایلدی:

انکلتره ایله اعلان حرب ایتمه‌مش بر دولتك تابعیتنده بولنان سفائن تجاریه کرك انکلتره‌نك وکرك مستعمراتنك لیمانلرینه سربست اوله‌رق کیره‌بیلیر، کرك مال چیقارمق وکرك امتعه یوکلتمك ایچون برکره انکلتره طوپراغنه بناشوب وسطی اوله‌رق یوزده یکرمی بش حسابیله کرك رسمنی تأدیه ایلدکدن صوکره انکلتره‌دن ایسته‌دیکی یره کیده‌بیلیر. فقط انکلتره لیمانلرندن برینه بناشمش اولمیان، وفرانسه مأمورینی طرفندن ویرلمش مبدأ شهادتنامه‌سنی حائز اولان هرسفینه ضبط و مصادره اولنه‌جقدر. انکلتره‌نك بو متخذات جدیده‌سنه ناپولیونك جواب ومقابله‌سی کچیکمدی. ۱۷ تشرین ثانی ۱۸۰۷ تاریخیله میلاندن اصدار ایلدیکی امرنامه‌ده تدابیر آتیه اتخاذ اولندی: انکلتره سفائن حربیه‌سنك معاینه‌سندن کچمش، ویاخود انکلتره لیمانلرندن برینه سیاحت ایلمش، ویاخود انکلتره حکومتنه بر رسم تأدیه‌ایتمش اولان برسفینه درحال تابعیتندن اخراج، سنجاغك تأمین ایتدیکی محفوظیتدن محروم ایدلمش، انکلیز مالی عد اولنمشدر (برنجی ماده). بوکیلر ضبط و مصادره ایدیلیر (ایکنجی ماده).

تجارت بحریه‌یی بودرجه تضییق ورنجیده ایدن مقرراتك هریرده تطبیقی بالطبع قولای دکل ایدی ناپولیون، طوغریدن طوغری‌یه تحت امر واشغالنده بولنان ممالکده مقررات مذکوره‌یی اجرایه موفق اولیوردی. فقط متفقلرینك ممالکنده اویله دکل ایدی. هرطرفده قاچاق قومپانیالری طاقم طاقم تشکل ایدرك ناپولیونك تدابیر منعیه‌سنی حکمسز براقیورلر ایدی. ناپولیون بو حاللردن پك زیاده غضب وحدت ایدیور ایدی. تجارته صنایع داخلیه‌یه ایراث ایلدیکی خسار عظیمندن طولایی اهالی‌ده پك بیزار اولمش ایدی. ناپولیونك سقوطیله قاره آبلوقه‌سی‌ده خاتمه‌سنی ادراك ایلدی. فقط ختامی ده فرانسه تجارت وصنایعنده مصائب مهمه‌یی موجب اولدی. چونکه بوبلالی آبلوقه‌نك رفعیله تجارت بحریه قیود مانعه‌دن خلاص اوله‌رق بردن بره فرانسه‌یه خارجدن امتعه‌نك هجومی فیأتلری فوق العاده تنقیص ایلدیکندن برچوق تجارتخانه و صنایعخانه‌لرك افلاسنه بادی اولدی. یدی فابریقه‌ده ۱۱ بیك عمله ایشلدن قالدی.

آبلوقه قاچاقجیلری — Blockade runner

محاربه‌زماننده آبلوقه آلتنه آلنه‌رق خارجله اختلاطی قطع اولنان اسلحه وامتعه ادخال ومحصولات داخلیه‌لرینی اخراج ایچون آبلوقه خطنی مروره ساعی اولان کیلردر. شمالی وجنوبی امریقا حکومتلری بیننده واقع اولان محاربات مدیده‌ده بو تشبث جرأ تکرارا نه‌نك ادوار مختلفه‌سی موقع فعل واجرایه چیقارق حقوق بین الدولك آبلوقه قواعدنده تطبیق و توسیع اولنمدق هیچ بربحثنی براقامشدر. شویله که: — شمالی امریقا حکومتی سفن حربیه‌سندن ماعدا سفن تجاریه‌سنی‌ده حرب سفینه‌سنه تحویل‌ایدرك جنوبی امریقا حکومتی سواحلنی تحت آبلوقه‌یه آلمش و اکثری لیمانلر آلتمش قطعه سفینه ایله محافظه ایدلمش اولدیغندن انکلتره منسوجات فابریقه‌لرینك محتاج اولدیغی پاموغك فیئاتی زیاده ترقی‌ایتدیکی کبی جنوبیلرك مهمات ولوازمات حربیه‌یه اولان احتیاجلری‌ده بوندن اشد بولنمش اولدیغندن مهمات ولوازمات حموله‌سیله جنوبی لیمانلرندن برینه دخوله موفق اوله‌رق صاتدیغی اشیانك اثمانیله پاموق تحمیل ایده‌رك خروجه ظفریاب اولان بر سفینه‌نك مثلی نامسبوق بر درجه‌ده تمتع ایتدیکی حس اولنمغله لزومی اولان مهمات و لوازمات انکلتره‌نك هند غربی جزایرندن ناصو آطه‌سنه وبورادن دخی مخصوصاً انشا اولنمش خفیف و سریع السیر آزصو چکن سفائن ایله امریقانك چارلستون و سائر لیمانلرینه کچیریلوب

بورادن النسان پاموق دخی بته او صورتله اقطارمه ایدیله‌رك انکلتره‌یه کتیریلیر ایدی .

آبْلون — (Ablon) — جغرافیا { فرانسه‌ده بر چوق کوچك ناحیه ویا قریه‌لر واردرکه بو نام ایله تسمیه اولنمشدر . بو ناحیه‌لردن برینك مرکزی قوربه‌یل (Corbeil) قصبه‌سیدر که سن نهری اوزرنده کائندر . اهالیسی ٩٣٠٠ .

آبلوواسن‌مارتن — (Ablois-Saint-Martin)

فرانسه‌ده مارن ولایتنده بر قصبه‌در . نفوسی ١٤٠٠ . دکرمن طاشی معدنی واردر . کاغد اعمال ایدیلیر ، شراب ، اخشاب وکمور تجارتی .

آبله‌پسی — (Ablepsie) — طب { عدم بصر .

آبله‌سیموف — (Ablessimoff) — تراجم

روس تیاترو مؤلفلرندن برفاجعه‌نویسدر . وفاتی ١٧٨٤ . روس تیاتروسنده وودویل vaude-ville اویوننك موجدیدر . روس کویلیلرینك اخلاقنی مصور اولمق اوزره تألیف ایتدیکی (دکرمنجی) نام اوپرا قومیك پك زیاده موجب نشاط ومحظوظیتدر .

آبلای — (Ablaï) — تراجم { اون التنجی عصرده سیبریا تاتار پرنسلرندن ایدی . روسیه‌لیلرك تحت تصرفنده بولنان اوفه بلده‌سنه هجوم ایله‌دی مغلوب واسیر اوله‌رق موسقوه‌یه کتیرلمشدر .

آبلای — یاخود آبولای — تراجم { عصر سابقده لرندندر . ١٧٧١ ده مونغول اورطه اردو خانی اولدی . بروتلر ایله ، طاشکندلیلر ایله محاربه ایتدی . ١٧٨١ ده وفات ایلمشدر . شهرت شجاعتی قرغز طوائفی بیننده پك شایعدر .

آبلایکیت — (Ablaïkit) { بوکون خراب بولنان بربودی مناستریدر . ١٧ نجی عصره طوغری آبلای نامنده برقالموق خانی طرفندن تأسیس اولنمشدر .

بیوك پترو زماننده بوخرابه‌لرده برطاقم مسودات بولنمشدر .

آبْنِلی — کمیجیلك { انکلیزجه‌سی (Vang) در . اصلی « حبل » اولمسی مظنوندر . یان یعنی فورطنه یلکنلرینك کشاد اولندیغی کیز (باق) سرنلرینی ایکی طرفه پراصیه ایتمك (چکوب بر طرفه تمایل ایتدیرمك) واستنیلن وضعیتده ثابت طوتمق ایچون جونده سنه (نهایت فوقانیسنه) یقین وضع اولنان دمیر چنبرك ایکی طرفنده‌کی مایه‌لردن (باق) کمینك سنجاق و اسکله الاباندەلرینه یعنی یانلرینه آلنان خلاطلردر .

آبْلپتاس — جغرافیا { اسپانیاده اناوار ولایتنده برقصبه . نفوسی ١٣٠٠ در .

آبْلیس — (Ablis) — جغرافیا { فرانسه‌ده بر ناحیه ویا قریه درکه سن - ئه - اوواز سنجاغنده ، دوردان (Dourdan) قضاسی داخلنده‌در . نفوسی ٩٧٠ .

آبنبرغ — (Abenberg) — جغرافیا

باویه‌را قرالیتنده فرانقونی مووابن دائره‌سنده بر کوچك شهردر . نفوسی ١٤٤٠ . ایکنه‌فابریقه‌لری عمر اوتی زراعتی . پنایرلری‌ده واردر .

آبندبرغ — جغرافیا { اسویچره آلپ طاغلرنده بر جبل درکه حاکم اولدیغی مناظرك حسنی ایله‌مشهوردر . سیلزیاده دخی بو نامده مواقع مرتفعه واردر .

آبندون — جغرافیا { جرجانده برقصبه . جقدر . محدثیندن ابوبکر احمد بن محمد بن علی الجرجانی اورایه منسوبدر .

آبْنِر — (Abner) — تراجم { ملوك اسرائیلیه دن ساؤلك برادر زاده‌سی و قائدلرندن بری ایدی نام توراتیسی آبنیر .

آبْنِر — (Abner) — تراجم { ربانیوندن یعنی یهودی

علماسندن ایدی. ١٢٧٠ تاریخلرینه طوغری، بورغوس‌ده تولد ایله‌دی. والادولیدده طب تدریس ایتمش‌در. اخیراً تنصر ایتمش، آلفونس‌ده بورغوس نامنی آلمش‌در. طاعونه‌دائر اسپانیولجه یازلمش برائری واردرکه ١٥٥١ده قرطبه‌ده طبع اولنمش‌در.

آبَنْسبَرغ — (Abensberg) — جغرافیا

باویراده کوچك بر بلده‌در. ره‌گنسبورغدن ٣٠ کیلومتره جنوب‌غربی‌ده وآبنس (Abens) چایی اوزرنده ٣٥٦ متره ارتفاعده کائن‌در. بیوك ناپولیون بوراده ارشیدوق لودویغ وجنرال هیلر قوماندانسنده‌کی اوستریا اردوسنی منهزم وپریشان ایتدی (٢٠ نیسان، ١٨٠٩) بومحاربه ایله آبنسبرغ بلده‌سی تاریخده کسب شهرت ایتمش‌در.

صنایعی: چوقه فابریقه‌لری، بوك قماش دستگاهلری، دمیرخانه‌لری، حیوانات پازاری واردر. سوء هضم، روماتیزمه، تقریس علتلرینه جلدخسته‌لکلرینه نافع معدن صولری مشهوردر.

آبنِغدوْن — (Abingdon تلفظی: ئه‌بینغدین)

انکلتره‌ده بربلده درکه تایمس (ته‌مس) نهرینه اوق، و یلتس وبرغ قنالرینك ملاقی اولدیغی محلده کائن‌در. نفوسی ٧٠٠٠. بیوك چوبان پازاری‌در.

آبنوْبا — (Abnoba) {قدیم جرمانیاده، طونه‌نهرینك منبعلری}

سمتنده بر طاغك اسمی‌درکه خلق دیانا معبودینه عبادت ایدرلر ایدی.

آبنوْس — (Ébène) — نباتات {اوه‌نوس (ἔβενος)}

لفظ یونانیسندن اوده طاش دیمك اولان (ئه‌بن) کلمهٔ عبرانیه‌سندن مأخوذ در. ابنوسیه فصیله‌سنك (بلاکه مینیه) یاخود (دیبوس پیروْس) جنسنه منسوب اشجار مختلفه‌نك خشبلرینه اطلاق ایدیلور. آغاج یاشلندجه خشب صادق یاخود قلب خشبی کوزل سیاه بر رنك آلور. آغاجك بیاض اولان خشب کاذبی غیر مستعملدر. خشب آبنوس غایت سرتدر سهولتله جلالنور. اك سیاهی اك معتبریدر. قرمزی‌عتراق، یشیلتراق، سیاه طمرلی، ابرولی، یشیل صاری رنکنده اولانلری‌ده واردر. خشب آبنوس آبنوسجیلقده مستعملدرحتی بواسم‌ده آندن آلنمشدر. چکمجه قاریوله یازی ماصه‌سی قونسول کتبخانه‌وسائر مفروشات قیمتدار اعمالنده قوللانیلور. بوخصوصده قوللانیلان خشبلرك باشلوجه‌لری آتی‌الذکر آغاجلردن حصوله‌کلور: مثلا سیاه، قرمزی، یشیل خشب آبنوس هندستان شرقینك (دیبوس پیروس أبه‌نوم) یاخود (دیبوس‌پیروس‌ابه‌ناستر) یاخود (دیبوس‌پیروس ملانوقسیلون) نام اشجارندن حصوله کلدیکی کبی ابرولی‌خشب آبنوس ماداغاسقار آطه‌لرینك (دیبوس پیروس ملانیده‌آ) وسیاه طمرلی خشب آبنوس (دیبوس‌پیروس‌لوقوملاس) ندن حاصل اولور. حقیقی خشب آبنوسه تجارتده سیاه خشب‌آبنوس یاخود (موریس) آبنوسی تسمیه‌اولنورکه (دیبوس پیروس‌ره‌تیکولا) نادن حاصل اولور. بونی بنه بو محلك (دیبوس‌پیروس‌تسه‌لاریبا) سندن حصوله کلدیکی سویلنیلان‌سیاه آبنوس ایله‌قارشدیرمامليدر. بوندن‌باشقه‌بره‌زیلیا، پورتکیز، ماداغاسقار، سنه‌غال وغابان آبنوسلری دخی واردرکه بره‌زیلیانك سیاه آبنوسی ایله پورتکیز آبنوسی (ملانوقسیلون‌برونا) نام‌شجره (بقلیهٔ‌سزالپینیه) یه، ماداغاسقار آطه‌لرینك بیاض آبنوسی (دیبوس پیروس قریزوفیللوم) ه، تحف‌رنکلی آبنوس (دیبوس‌پیروس‌ره‌تیکولاتا) یه، قاریشیق‌سنه‌غال آبنوسی (دالبرژیاملانوقسیلون) ه (بقلیهٔ فراشیه)، غابانك یشیل کبریتی آبنوسی (بیغنونیا لوقوقسیلون) ه (بیغنونیاسه‌ه) و یشیل اسمر آبنوس دخی فربیونیه فصیله‌سنك (اکسقوقاریا غلاندولوزا) سنه عطف واسناد اولنه‌کلمشدر. خشب آبنوسك‌تقلیدی‌ده واردر. اووز آغاجی، سنط آغاجی، اسفندان، برنوع آرمود آغاجی، بقام آغاجی کبی قاتی و ثقیل آغاجلر بر طاقم استحضاراته قونیلوب آز یاخود چوق اوزون بر مدت سیاه بویادروننده ترك اولندقدن‌صوکره آبنوس مقامنه قائم اولملق اوزره تجارته سوق اولنور (کاذب خشب آبنوس). مع هذا صحیح آبنوسی کاذب آبنوسدن تفریق ایتمك قولایدر. چونکه کاذب

آبنوسك كنديسنه ويريلن جلا و پارلاقلغه رغماً لون مستعارى اربابنك نظر دقتندن قورتلاماز. حقيقى آبنوس خشبى قرون عتيقه‌ده صيدا تجارتنك باشليجه موادندن برى ايدى. يونان وروما مؤلفلرندن بر طاقمنك روايتلرينه نظراً ازمنهٔ قديمه‌ده اسياى شرقيدن و بالخاصه هندستاندن پك كليتلى آبنوس اخشابى اخراج ايديلير ايمش حبشستانك دخى فيل ديشى ايله باشليجه اخراجاتندن برى آبنوس اخشابى ايدى. حبش آبنوسى هند آبنوسنه فائق در. سياه، غايت اينجه حبه‌لى، پك زياده سرت، كوزل برجلا وپرداخت قبولنه مستعد اولديغندن مكلف ومزين اشياى بيتيه اعمالنده، عبدهٔ اصنام ايچون تمثال اعمالنده استعمال ايديلير ايدى. شجر آبنوسك (اشاغيكى ماده‌يه باق) خشب كاذبى (لحاء) تحين، وبياض در، خشب صادق ياخود قلب خشبى يعنى اوزى سياه‌در، وچوق سرت‌در. فقط آبنوسك بعض نوعلرى واردركه خشبى اوقدر ممتاز دكل‌در. سرتلكى، رنكى نوعدن نوعه فرق ايدر. ايشته تجارتده، صنايعده آبنوس ديدكلرى بو خشب صادق‌در. فقط آبنوس ناميله بر طاقم اخشاب واردركه پلاكه مينيه‌لره مشابه اولان ديكر اشجاردن چيقاريليير. ازجمله آبه‌نوكيل كه قوشنشين اورمانلرنده پك بيوك اولور، وپك چوقدر - ايله‌منبت اصليسى فيلبين ايكن بورادن موريس آطه‌سنه كتيريلن مابولا (Cavavilla) آغاجى كبى. تجارتده اوچ نوع آبنوس اخشابى معتبردر؛ اك مقبولى واك كوزلى موريس آبنوسى‌دركه ٢-٦ متره طولنده ١٠-٤٠ سانتيمتره قطرنده اوله‌رق جزيرهٔ مذكوره‌دن كتيريلير. موريس آبنوسنك رنكى غايت كوزل قويى سياه‌در. صيق، كثيف رزين، حبه‌لرى غايت رقيق، كوزل برصيقل وپرداخت قبولنه صالح‌در. نه چاره‌كه قلب خشبى دائما چاتلاق اولور، و بعضاً‌ده بياض لكه‌لر ايله بنكلى اولوركه بو قصورلر قيمت واعتبارينى تنقيص ايدر. پورتكيز سياه آبنوسى كه بو مملكته برەزيليادن كلير، فقط اوروپانك سائر جهاتنه پورتكيزدن نقل اولنديغى ايچون تجارتده اونام ايله معروف‌در، بوده موريس آبنوسى كبى سرت، كثيف، صيق، رزين‌در. يالكز رنكى تحول ايدركه قويو سنجابى‌يه مائل يشليم‌طراق‌طمارلر ايله بنفسجى اللون‌در (منكشه رنكى). قرمزى طمارلى سياه آبنوس دخى پورتكيز واسطه‌سى ايله برەزيليادن كلير. آبنوس آغاجى آغيردر. صويه آتيليرسه درحال ديبه كيدر. يانديغى وقت كوزل بر رايحه نشر ايدر. طعمى خريف‌در. روايت اولنديغنه نظراً رنكنى تشديد ايتمك وپارلاتمق ايچون امريقا يرليلرى آبنوسى قطع ايتدكدن صوكره كويا بره كومرلر ايمش. آبنوس خشبى مارانغوزلقده، صدفكارلقده، طورنو ايله اجرا ايديلن اعمالات خشبيه‌ده استعمال ايديلير. برنوع آرمود اغاجى مازى وشاب ايله سياهه بويانه‌رق آبنوس اغاجى بوصورتله‌ده تقليد ايدرلر.

آبنوس آغاجى — نباتات { آبنوسيه فصيله‌سنك (پلاكه مينيه) ياخود (ديوس پيروس ابه‌نوم) آغاجنك بين الناس معروف اولان اسميدر. آبنوس آغاجى هندستانك بيوك بر آغاجيدر. سنجابى قشرلى قويو يشيل ياپراقله مزين اغصانه مالكدر. تجارتده بولنان حقيقى سياه خشب آبنوس بو آغاجدن حاصل اولور.

١. آبنوس آغاجى ساقى غايت طويل، اصلاً اسياى جنوبيه‌ده، هندستانده، مادا. غشقارده، ژاپونياده، يعنى بلاد حاره‌ده نشوونما بولور. ياپراقلرى متبادل‌در، يعنى آغاجك داللرى اوزرينه آشيرتمه طريقيله موضوع‌در. ياپراقلرك شكللرى بيضى و متطاول‌در. متجلد يعنى مشين كبى سرت اولوب پرتيلمز، ياپراقلرك رنكى پارلاق، اوست يوزى قويو يشيل، آلت يوزى بياضمتراق‌در. چيچكلرى ابطى‌در يعنى ياپراق ديبلرنده مجتمع طوپ طوپ زهره‌لردن عبارت‌در. كأسى درت پارچه‌ليدر يعنى ورقات كأسيه‌سى درت عدد در. ميوه‌لرى أتلى، قايصى كبى بيضى، اسمر رنكده‌در. يرلى اهالى بوميوه‌لرى كمال اشتها ايله اكل ايدرلر.

— کرید آبنوس آغاجی : بقلیهٔ فراشیه فصیله‌سندن (انتیللیس قره‌تیقا = ابه‌نوس قره‌تیقوس) دینلن آغاجدر. بو آغاج ایکی مترو قدر یوکسلور. بغچه‌لرك تزییناتی ایچون غرس اولنور برشجیردر. یاپراقلری بیاض وپارلاق اولوب تیش اثناسنده سقوط ایتمز. چیچکلری غایت کوزل پنبه رنکده‌در. تموز و آغستوس آیلرنده انکشاف ایدر. — طاغ ابنوسی اغاجی آنتیل اطه‌لرینك (بوهینیا آکو. میناتا) دینلان اغاجیدر (بقلیهٔ سزالپینیه) . — شرق ابنوس اغاجی : (البیزربیا لوبك) دینلان اغاجدر (بقلیهٔ مستحیه). — کاذب ابنوس اغاجی یاخود آلپ ابنوس اغاجی یاخود آلپك صاری صالقمی، (سیتی‌سوس‌لابورنوم) دینلان اغاجدر. (بقلیهٔ فراشیه) .

آبنوسیه (فصیلهٔ) — (Ebenacées) —

نباتات { علم نباتاتده نباتات ذات الفلقتین‌دن اولان اشجار وشجیراتدن مرکب بر فصیله‌یه ویر. یلان اسمدر .

تعریف فنی — اوراق متوالیه ومتبادله ، نادراً متقابله و اوجر اوجر حلقویه ، هدبسز ، قرص ورق مشین کبی سرت وتامدر. ازهاری اوراقك ابطنه یاخود ساق و اغصانه مرتکز . ثنائی المسکن ایله وحیدالجنس نادراً خنائی یاخود کثیر الزوج ، منفرد یاخود موجبهٔ صیوانیه شکلنده متراکم بش پارچه‌لی (روآیانا ، اوتله آ ، پلاکه‌مینیه) ، درت پارچه‌لی (تتراقسیل) یاخود اوچ پارچه‌لیدر (مابا) . کأس متحد الورقات ، ۳ـ۶ پارچه‌لی مستمر ونامی، تویج متحد الورقات تحت المبیض ساقط ۳ـ۶ فصلی متراکب وصوری. اعضای تذکیر تویجك قعرینه یاخود مزهر اوزرینه مرتکز، عددی فصیصات تویجیه‌نك عددینه مساوی یاخود ضعفی یاخود نادراً مربعی، خیطلر قیصه سربست یاخود یکدیکریله یاخود تویج ایله ملتصق، خشفه اوزون و متوجه الی الداخل، متصل بالقاعده درت مسکنلی ، عضوتأنیث ورقات کاسیه‌یه مساوی ثمیراتدن مرکب بر مبیض اعلای کثیر المسکنده مجتمع، هرمسکن ایکی بییض معوج معلق حاوی‌در. لکن هرمسکن اکثریا بر حجاب کاذب ایله وحید البزر ایکی کوچوك مسکنه منقسمدر . مبیضك اوزرنده سربست یاخود آز چوق ملتصق بر ابره بولنور استغمات بسیط غیر مشقوقدر. میوه بر عنبدر علی الخصوص کأس نامی ایله مترافقدر. بزور قرمزی قالینٔ ولحمی بر سویدایی حاویدر رشیم ابطی مستقیم یاخود منحنی فلقه‌لری شبه ورقیدر. ـ ابانوسیه‌لر: ساپونیه‌لر ایله میعهٔ سائلیه‌لر بیننه قونلمشدر اولـکیلرندن ثنائی المسکنلری ایکنجیلردن ارتکاز تحت المبیضلری ایله فرقلیدر. ابانوسیه‌لر اسیا وامریقا وافریقا واوسترالیانك حوالئ حاره‌سنده نشوونما بولور.

آبنوسیه‌لرك تقریباً ایکیوز سکسان نوعی معلومدر . التی جنسه تقسیم اونور : روپابا ، اوفله آ ، مانا ، دیبوس پیروس یاخود پلاکه‌مینیه ، تتراقسیل ، تراخی‌نه‌ما . یوز الیدن زیاده‌سی پلاکه‌مینیه جنسنه عائددر. قرق قدرده دور ثالث مستحاثاتندن بولنمشدرکه بونك‌ده ۳۳ قدری پلاکه‌مینیه جنسنه منسوبدر . آبنوسیه فصیله‌سی برچوقلری قابل اکل میوه‌لر حاصل ایدرلر. ازجمله پلاکه‌مینیه اوریانتال (دیبوس پیروس لوتوس = طربزون خورماسی) (دیبوسپیروس ویرژی نیاننا) و (دیبوسپیروس قالی) نك ژاپونیا اینجیری دینلن میوه‌سی بزم قیصلرمزدن دهانفیسدر. علی الخصوص آبنوسجیلقده مستعمل بر طاقم آبنوس تعبیر ایدیلان اخشاب بوفصیله‌یه منسوب (دیبوس پیروس ابه‌نوم) و (دیبوسپیروس ملانوقسیلون) و (دیبوسپیروس ابه‌ناستر) و (دیبوسپیروس ورنی. کولاتا) دن حاصل اولور. قبوغی طبابتده قاطع حماً کبی قوللانیلور و (دیبوسپیروس ویرژی نیقاتا) علی الخصوص پلاکه‌مینیه‌لر قابل اکل اولان میوه‌لری ایچون مقبولدر (پلاکه‌مینه لونی، پلاکه‌مینه قالی) کبی. پك صلب اولان خشبلری ایچون علی الخصوص (پلاکه‌مینه ابه‌نه پلاکه‌مینه لوقسیل) ك معتبردر .

آبو — جغرافیا { مصرده (قوص) ملحقاتندن بر قریه‌در. تاریخی

برمحلدر . بوراده اثار قديمه‌نك اڭ مهمى اولمق اوزره ۳۳ طولنده و مذهب وباشنك تزييناتى فتح ايتمش اولديغى ممالكدن استحصال ايديلن غنايمدن ياپلمش برهيكل واردركه اون سكزنجى عائلهٔ فراعنه‌نك برنجيسى‌در . قبل الهجره ۲۳۲۷ ده قعود ايدن (تاهازو) نامنده برقادين طرفندن بنا ايتديرلديكى اوزرنده‌كى محكوكاتدن آكلاشيليور . بونك قربنده (اوشونيس) اسمنده برمعبد واردركه درونده بيوك طاشلر ونقوش غريبه كورينير . ينه اوراده معابددن معدود مبانى قربنده رامسس ثالثه عائد اوله‌رق ديوارلرنده اسيا وسودان اهاليسندن النان اسرا رسملرى ووجوه مصريه ايله رامسسك كندى رسمى موجوددر . رامسسك برقادين ايله هم شطرنج اوينامقده هم يمش يمكده اولديغنى مصور بر رسمى دها واردر . آبونك منفيسدن ۲۰۰ سنه اول كرسىٔ حكومت اولديغى واعظم مداين مصريه اولوب حتى يوز قپوسى بولنديغى مرويدر .

آبو — (Abo تلفظى : اوبو) — جغرافيا

روسيه‌ده فنلانديا‌ده برشهردركه آبو - بيورنه بورغ (Abo-Björneborg-Län) ولايتنك مركز اداره‌سى‌در . پترسبورغدن ٤٦٠ كيلومترو مسافه‌ده كائن اولوب بالطيق دكزنده بوتنى ، كورفزى مدخلنده مهم برتجارت ليمانى‌در . نفوسى ٣٤,٦٩٤ . بو شهرى ١٢ نجى عصرده اسوچليلر بنا ايتديلر . ۱۷٤۳ تاريخنده روسيه ايله اسوچ دولتى بيننده اوراده برمعاهدهٔ صلحيه عقد اولندى . ۱۸۱۲ ده روسيه ايمپراطورى برنجى علكساندر ايله اسوچ قرالنك اوغلى قارل يوهان برنادوت بوشهرده ملاقات ايدرك ناپوليونه قارشى محاربات ونوروچك اسوچه الحاقنه دائر اولان و مارتك يكرمى دردنده عقد ايديلن معاهده‌يى اغستوسك اوتوزنده تأكيد و تصديق ايلديلر . معاهده‌يه دولتين يكديكرينى حمايه ايتمك ايچون‌ده بر مادهٔ خفيه علاوه ايدلمش ايدى .

آبو — نباتات { فارسى‌ده نيلوفر چيچكنك اسمى‌در .

آبو — (Abo) { افريقاده ، كينه‌ده بر بلده . در . انكلتره‌نك نيژر (Niger) پروتكتوراسى داخلنده‌در . بونهرك ينه آبو تسميه ايديلن بر قولى اوزرنده مبنى‌در . نفوسى ۱۰۰۰ . آبو بلده‌سى ايبوس (Ibos) لرك قديم مركز حكومتلرى ايدى .

آبو — (Abou) — جغرافيا { سانسقريتده آربودا .

هندستان غربى‌ده بر جبلك اسمى‌در . آراوالى سلسلهٔ جبالنك منتهاى جنوبى واڭ مرتفع نقطه‌سنى تشكيل ايدر . ارتفاعى سويهٔ بحردن اعتباراً ۱۲۰۰-۱۵۰۰ متره‌در . آبو جبلى تاريخك انفاذ نظر ايده‌مديكى برزماندن برى عقائد هنديه‌ده مقدس ومشرف برطاغ عد ايديلير . هندستانك شمال طرفلرنده ساكن اولان هنديلر بوطاغك زيارتنه كليرلر ، عندلرنجه كويا حج ايدرلر . بوجبلك سطحلرنده ، دامنلرنده كوريلن بيكلرجه كهفلر ، مغاره‌لر مقدما بوراده اختيار مجاورت ايدن متوحدين هنديه‌نك عددينى افاده ايدر . زمانمزده آبو جبلى ، جانيا نامى ويريلن شيعهٔ هنديه‌نك بش بيوك اماكن مباركه‌سندن برى‌در . هيتوپاده‌زا دينن امثال هنديه‌ده مذكور طاغك اسمى «آربودا- چيقارا» در ، كه معناسى جبل كثير القمه ديمكدر . حقيقت بو نام طاغك منظره‌سنه توافق ايدر . جبلك ذروه‌سى ۱۵ فرسخ دورنده برصحرا تشكيل ايدركه بورادن اهرام شكلنده بر چوق قله‌لر يوقارى‌يه دوغرى امتداد ايدر . آربودا كلمه‌سى اصلاً معناسى پك رفيع ديمك اولان برسانسقريت جزرندن مشتق‌در . بومعنادن ديكر جباله‌ده نام ويرلمش‌در . بطليموس سند سفلانك غربنده اوبله بر نام ذكر ايديوركه كلاتك يوقارى طرفنده بو نام ايله الآن بر جبل موجوددر (جغرافيون اسكندريه‌نك آربيتاسى ، زمانمزده آربوى) .

— آبو نامى آسيانك كبير جزائر مجتمعه‌سنده نقل اولنمش‌در . جزائر مذكوره‌دن سانكير اطه‌سنك قسم شرقيسنده كائن اولان بر قمهٔ بركانيه‌يه‌ده آبو تسميه ايديلير .

آبو — (Abu) — نباتات { موز آغاجی انواعندندر. میوه‌سی لزوجتلی وطاتسزدر . قزارتیله‌رق اکل ایدیلیر .

آبو — بیورنه‌بورغ (تلفظی : اوبو) — اوروپا قطعه‌سنده کائن اولان روسیه ممالکنك شمال‌غربنده ، فنیلاندیانك اقصای جنوب‌غربیسنده بر ولایت‌درکه شمالاً وازا ولایتی ایله ، شرقاً تاواسته‌ئوس ولایتی ایله ، جنوب شرقی طرفندن نیلاند ولایتی ایله محدوددر. جنوب جهتی فنیلاندیا کورفزی ، و غرب طرفی‌ده بوتنی کورفزی ایله محاط در . ادارةً آبوبیورنه‌بورغ ولایتنه تابع اولان آند جزائر مجتمعه‌سی بوتنی کورفزینی بحر بالطیق‌دن تفریق ایدر. ولایتك مساحهٔ سطحیه‌سی ٢٤١٧١ کیلومتره مربعی‌در . بونك ٣٤٦٠ کیلومتره مربعی آطه‌لردر . نفوسی ٤٠٨٠٠٠ . بو ولایتك اراضیسی دوزدر . اك یوکسك نقطه‌سی ٢٤٠ متره ارتفاعی تجاوز ایتمز . بو ولایتده جریان ایدن صولردن یالکز اورا (آبو نهری)، قومو (بیورنه‌بورغ نهری) شایان ذکردر . ولایت داخلنده کوللر پك چوقدر ، و مسیل نوعندن بر چوق جدوللر بو کوللری بر برینه ربط و ایصال ایدر . موجود کوللرك مساحهٔ سطحیه‌سی ١٠٤٤ کیلومتره مربعی اراضی‌یی احاطه‌ایدر. ولایتك سواحلی‌غایت قیالق وکوچك آطه‌لر ایله محاط در . کرینتسی جیقنتیسی پك چوقدر . روزکارلردن مصون بر قاچ لیمانی واردرکه باشلیجه‌لری آبو ونادندال لیمانلری‌در . ولایتك آطه‌لردن عبارت اولان قسمی ١٤٢٦ کیلومتره مربعی‌اولوب اوچ یوزجزیره‌یی جامع‌در. آبوبیورنه‌بورغ ولایتك اراضیسنده مرمر ، غرانیت پك چوقدر . دمیر فلزاتی‌ده چیقار . طاش اوجاقلری‌قربنده دمیر فلزاتی ایچون‌یوکسك فرونلر ایشلدیلیر. زراعت‌مترقی‌در . چوق‌حیوان یتشدیریلیر. نسبةً اقلیمی‌لطیف‌در ؛ آرپه،بولاف ومصر بغدایی فنیلاندیانك هر طرفنده زرع ایدیلیر خصوصیله بوولایتده فضله‌اوله‌رق حنطه‌زراعتی‌ده واردر . اورمانلری‌واسع و مبذول‌در . وکوزل ایشلتدیریلیر ، اره خانه‌لرك ، ترسانه‌لرك ، اشیای بیتیه فابریقه‌لرینك مالزمه‌سی هپ بو اورمانلردن کلیر . صید ماهی‌ده مهم‌در . صنایعده شو بیان ایتدیکمز حرفتلردن ماعدا دباغت ، مانیفاطوره صنعتلری‌ده موجود در . ولایتك ایشلك برقاچ تجارت لیمانی واردرکه تجارت بحریه‌سی پك مهم اولان آبو (بو ماده‌یه‌باق) لیمانندن ماعدا سالو، نیستاد ، بیورنه‌بورغ لیمانلری شایان ذکردر . ادارهٔ ملکیه نقطهٔ نظرندن ابو - بیورنه‌بورغ ولایتی ١٠ دائره‌یه‌منقسم‌درکه‌شونلردر : پیکیس، وه‌ما ، ویرمو ، ماسکو، آلاند ، یوکسك ، بالاء زیر ، وسطا ، و صفلریله تفریق ایدیلن درت ساتاقونتا . شیمدی موجود اولان آبو - بیور نه‌بورغ ولایتی فینلاندیانك تقسیمات عتیقه‌سندن تشکیل اولنمش‌در .

آبو (ادموند) — تراجم { ادموند آبوت Edmond-) about) . فرانسه مشاهیر محررینندن در . (١٨٢٨-١٨٨٥) بومحررك اسلوبنی تمیز ایدن اوصاف فارقه روح افاده ، وضوح بیان، حسن انشادر وخصوصیله لسانه تکریم واعتناکی مزیاتدن عبارتدر .

مؤلفیندن، سیاحیندن، حکایه‌نویس وغزته‌جی اولوب ١٨٥١ده آتنه‌یه‌کیتمش وپارسه عودتنده یونانستان حقنده تنقیدآمیز براثر نشر ایدرك‌جلب نظر دقت ایتمشدر. ابتدالری ره‌وووده‌دوموندده «تولالا» اسمنده‌بررومان نشر ایتمش، یونان حیدود-لرینه دائر دیکر بر اثری‌ده تفرقه ایتدیرمشدر. ژرمن، له‌زه شاس، ماریاژ دوباری ، ماریاژ دوپرووانس، مادلون نام رومانلری نشر ایتمشدر. بونلرك ایچنده اك ایسی ماریاژ دوپاری (Mariages de Paris) ایله مادلون (Madelon) در. برقاچ رومان دها یازمش وهله Le Roman) (d'un brave homme) ناموسلی برآدمك‌حکایه‌سی نامنده‌کی اثری فرانسه اقاده‌میسی طرفندن مظهر تقدیرات اولمشدر . «اوروپانك یکی خریطه‌سی» و« پروسیا » نامنده‌کی اثرلری اوچنجی ناپولیونه

خدمت ایچون یازمش، رومایه دائر تألیف ایلدیکی اثرلر ایله پاپالق مقامنك اغبرارینی جلب ایتمشدر احوال معیشته دائرده بعض آثاری ازجمله « عجبه‌مك قزینه مکتوبلرم » عنوانلی برکتابی واردر. (Question romaine) دیبه‌دی، اوروپاجه بادیٔ مقال اولمش بر اثری موجوددر. ١٨٧٠ سنه‌رنده (ووِرت) محاربه‌سنه قدر (سوار) غزته‌سنك مخابرلکیله ماقماهونك پیشندن آیرلمامشدر. منقد مشهور متوفی سارسه‌ی ایله برابر «اون سکزنجی عصر» نامیله بر غزته تأسیس ایتمشدر. ایام حیاتنك صوکارنده صنایع بدیعه‌یه دائر تنقیدات یازمقده ایدی.

غزته محررلکنده پك پارلاق بر شهرته نائل اولمش ایدی. ١٨٨٤ده فرانسه اقاده‌میسنه اعضا نصب اولندی. فقط خطبهٔ قبولنی ایراد ایتمه‌دن اول وفات ایله‌دی.

آبوبره — (Abobra) — نباتات { امریقای

(شکل ٣٦)

جنوبك اقطار حاره‌سندن اوروپایه کتیرلمش بر نباتدرکه. قرعیه (cucurbita-cées) فامیلیاسندن صارمشیق جنسندن بر نباتدر. آوروپا بغچه‌لرنده یتشدیریلیر. یشیل چیچکلی (Abob-ra viridiflore) آبوبرا بش متره قدر ارتفاعه واصل برنبات تزیینیدر.

آبوت ـ آبوتا — (Abuta-Abute) — نباتات

مه‌نیسپرماسه (ماهیٔ زهروی ـ مه‌نیسپرمیه) فصیله‌سی اجناسندن (قوقکوله) قبیله‌سی نباتاتیدر. آمریقای مدارینك نباتات متشبثه‌سندندر. بو جنس یدی سکز نوعی شاملدر؛ نمونه اولان نوعی (آبوتاروقس‌سان) [آبوتاروقس] درکه کویان نباتاتندن برشجیر متهافت ومتسلقدر. قایان جوارنده کائن اورمانلرده نشو ونما بولور. بو نباتك جذر و ساق خواص مدرهٔ مؤثره ایله متصفدر. طبابتده قولنج کلیوی‌یی تسکین ایچون استعمال اولنور. برهزیلیا اهالیسی آبوتا کوکنی دوای کل کبی استعمال ایدرلر. قایانده سدهٔ کبد نامیله پك معروف اولان علته قارشی منقوع صورتنده استعمالی مدح ایدلمشدر. اوروپایه نقل اولنه‌رق بیاض (پاره‌راپرادا) نامیله اجزاخانه‌لرده برمدر مؤثرکبی نظر اولنمشدر. (مارتین) نام ذاتك قولنجه برهزیلیانك (آبوتاروقس‌سان) و (آبوته‌ای‌مان)ی (کورار) استحضاراتنه داخل اولور.

آبوجه { آفریقاده، سودان مرکزیده بر بلده‌در. حوصا حکومتنك مرکز اداره‌سی‌در. نیژه‌ر نهرینه التقا ایدن غره چایی اوزرنده کائن‌در. ارتفاعی ٢٨٠ متره. آبوجه حکومت صغیره‌یی حوصا قبیله‌سی ایله مسکون در. بو عصرك ابتدالرنده قبیلهٔ مذکوره رئیسی طرفندن تأسیس اولندی. نیژه‌ر نهری ایله بوکا التقا ایدن بنوئه چایی بیننده‌کی زاویه‌ده کائن‌در. شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه طوغری طولی ١٢٥، عرضی ایسه ٨٠ ویا ١٠٠ کیلومتره‌در.

آبوچی — (Aboutchi) — جغرافیا

آفریقای غربیده، کینه‌ده نیژر سفلا نیل شرقی نهرینك ساحلی قربنده کائن بر شهردر. انکلیز نیژر قومپانیاسنك مرکز اقامتی‌در. ساحلدن بش کیلومتره داخلده اولان برلی قصبه‌نك لیمانی‌در. بر قاچ سنه اول بوشهر انکلیزلر طرفندن احراق اولندی.

آبوده — (Aboudé) { کینه‌ده بر شهرك نامی. آبوری ماده‌سنه باق

آبور — (Abors) — رسم اسم { هندستانده همالایانك منتهای شرقنده صورت مستقله‌ده یشایان برقبیله. بوقبیله تیبت ایله آسام مابیننده بولنورلر. وحشی ودشمن دیمك اولان بونامی آنلره (آساملی) لر ویرمشلردر. اصل اسملری پادام (Padams)در.

آبورده { انکلیزجه Aboarda کلمه‌سندن مأخوذدر. برکمی‌یه ویاخود اسکله‌یه

قارين قارينه يعنى بورده بورده‌يه يناشمق، بورده‌سندن يناشمقدر. محاربات بحريهٔ سالفه‌ده اك قطعى مناوره سفن حربيه‌نك بورده بورده‌يه يناشوب اسلحهٔ خفيفه ايله حرب ايتمى ايدى وبو مناوره‌يه‌ده رامپه (باق) دينير ايدى .

آبورون — (Aburon) {يازين وصوك بهارده زمين اوزرنده و} آغاجلرده نشو ونما بولان (لاقتر) لرك تحت الجنسندن اولان (اغاريقوس بيبراتوس) يعنى غاريقون فلفلى‌نك بعض محللرده بين‌العوام اسميدر. عصارهٔ لبنيه‌سى زياده خربقدر .

آبورى — (Abori) {كينه‌ده آلتون ساحلنده انكلتره} مستملكه‌سى داخلنده بر شهردر . آقوآپوم جبالنك سفحى اوزرنده ، و ٤٠٠ متره ارتفاعنده كائن در . قربندن آقرا ياخود آقوبى چايى نبعان ايدر . نفوسى ٦٠٠٠ . پورتقال ، شجرة العنباء شجرة البن يعنى قهوه آغاجى ، خرما وموز آغاجلرى كبى اشجار مثمره‌دن عبارت بر اورمان ايچنده‌در .

آبوزى — (Abauzi) — زاجم {فرانسه} حكماسندن وعلماى متألهيندندر . ١٦٧٩ تاريخنده اوزه‌س (Uzès) ده طوغمش ، ١٧٦٧ ده جنوه‌ده وفات ايتمشدر كه نانت فرمانك الغاسندن صوكره بوشهره التجا ايتمش ايدى. آثار عديده‌سى واردر .

آبوشوشو — (Abouchouchou) {شرقه كوند.} رلمك اوزره فرانسه‌نك جنوب طرفلرنده، مساوى نسبتده اوله‌رق فرانسز يوكى ايله اسپانيول يوكندن مختلطاً اعمال ايديلن بر نوع چوقه‌نك اسمى‌در .

آبوصه — بحريه {فرانسزجه خلاط معناسنه اولان Bosse كلمه‌سندن} مأخوذ اولماسى محتملدر. خلاط يصا وزنجيرابرغاد ايله ويره اولمقده ايكن طور ، طوت و اويرر معناسنى افهام ايدر .

آبوعام — (Abouam) — جغرافيا {صحراى كبيرك} فاس جهتنده اك بيوك مركز تجارت اولان بر بيوك قريه‌در. مراكش ايله تيدى كلت اراسنده كاربانلرك كذركاهنده كائندر .

آبوقارا — (Abucara) — تراجم {تئو دور} آبوقارا . سكزنجى عصر ميلاديده قاريه اسقفى ايدى . اووقت ظهور ايدن و استانبول كليساسنى اخلال ايدن فوتيوس‌ك آراسنى قبول ايتمش آنك طرفنى استصحاب ايله‌مش ايدى . صاحب ترجمه ، قالكه دونيا (شيمديكى قاضى كوى) اسقفى زاخاريا ايله برابر ، غرب ايمپراطورى و فرانسه قرالى برنجى لوئى نزدينه سفارت مخصوصه ايله كوندرلدى كه مأموريتلرى فوتيوس‌ك پاپا نيقولا عليهنه يازمش اولديغى بر كتابى مشاراليه تقديم ايتمك، وپاپالرك حكم ونفوذينه تابع اولماسى ايچون كنديسنى اقناع ايله‌مك خصوصلرندن عبارت ايدى. فقط يولده ايكن كرى دعوت اولندى. آبوقارا ، فوتيوس‌ك طرفنى التزامده اصرار ايله‌مك كندى حقنده مضر اولديغنى حس ايدرك برتقريب چكلدى ، فوتيوس‌دن ، وفرقه‌سندن آيرلدى. استعفاى قصور ايدرك آنجق بوصورتله موقعنى محافظه ايده‌بيلدى .

آبوققون، آبوقون، آبوكى {برمانياده و شرقى} هندستانك بعض جهتلرنده مستعمل بر وزن كه ٢٠٦ غرام و٩٥ سانتيغرامه معادلدر.

آبوقوما — (Abou couma) — جغرافيا ياخود آبوقوما ـ غاوا. ژاپونياده، نيپون اطه‌سنده، طرف شمالى‌ده جارى اولان بر نهرك اسمى‌در . بحر محيط معتدله دوكيلور؛ ايواكى ولايتى داخلنده امتداد ايدن آصاحى ياما جبلندن ظهور ايدر . منبعندن چيقدقدن صوكره برشلاله تشكيل ايدركه ٩٠ متره ارتفاعى واردر. منبعندن منصبنه قدر طولى ٢٠٠ كيلومتره‌در. بهنون ماچودن اعتباراً سير سفائنه قابلدر .

آبول-آبولا — (Abola-Abole) — نباتات
سین یاخود سینا (Cinna-Cinne) تسمیه اولنان نجیلیه جنسنك اسم مترادفیدر .

آبولاریا — (Abolaria) — نباتات { خشیشهٔ کرویه
انواعندن اوراق جذری، ازهاری غیر متفرع بر صاپك ذروه‌سنده بولنمقله متصف اولانلره ویرلش اسمدر .

آبولازا — (Abolaza) — نباتات { ماداغاسقار
اشجارندندر . اهالیء محلیه امراض قلبیه‌یه قارشو استعمال ایدرلر .

آبولبودا — (Abolboda) — نباتات { آمریقانك
اقطار حاره‌سنده ، بتاقلقلرده یتیشن و نباتات خالده و خشیشیه‌دن بر جنس نباتدر که حیزرانیه (Joncées) فامیلیاسنه قریبدر . ازهاری خنثی، مبیضلری اوچ رنکلی و بیضه‌لری کثیردر .

(شکل ٣٦)

آبوللا — (Abolla)
قدیما روما عسکرلرینك کیدیکی ایکی قاتلی، برنوع قالین عباکه اوموز اوزرینه آتیلیر ، ویقاسنك اوك طرفندن ایلیکلنیر ایدی . روماده ایمپراطوراق زماننده باشی بوزوقلرده آبوللا کیمکه باشلادیلر .

آبوللا — (Abolla) — جغرافیا { سجیلیا اطه‌سنده
کوچك برشهرك اسمیدر آوولا ماده‌سنه باق.

آبولوغ (Abulug) — { فیلیپین جزائر مجتمعه‌سندن ،
لوسون اطه‌سنده برشهردر. قاغایان ولایتنده، آبولوغ چایی اوزرنده کائندر . دکزدن بعدی ١٢ کیلومتره . اورمانلی طاغلرك حاکم اولدیغی منبت ، فیض وبرکتی مزید بر وادی ایچنده‌دره

نفوسی ٦٣٠٥ . بوراده پرنج، مصر بغدایی وبالخاصه توتون زرع ایدیلیر .

آپولونیا — (Apolenia) — جغرافیای قدیمه { جغرافیای قدیمده برچوق شهرلره ویریلن نام مشترکدر. اسیاده ، اوروپاده ، افریقاده اونامده شهرلر موجود ایدی . آپولونیا ماده‌سنده بیان ایدیله‌جکدر . (بوماده‌یه باق)

آپولونیوس — (Apolonius) — تراجم
آپولونیوس ماده‌سنه باق

آپولیوند — (Lac d' Apollonia) —
بوکول، خداوندکار ولایتنده میخالیج قضاسنك جنوب شرقنده ، بروسه قضاسی داخلنده برکول درکه ٢٦° ٨' — ٢٦° ٢٥' طول ایله ٤٠° — ٤٠° ١٢' عرض شمالی بیننده کائندر. اعظم طولی شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه طوغری ٢٢ کیلومتره ، اعظم عرضی ایسه ١٢ کلومتره . ساحلدن بعدی ٢٢ کیلومتره‌در. اطرانوس، وسماو یاخود صوصورلی صولری واسطه‌لریله بیوجك قایقلر بوکول ایله مرمره دکزی بیننده آمدوشد ایده‌بیلیر . کولده یلکنلی ، کورکلی پك چوق قایقلر ایشلر، بالق صیدی ایله اشتغال ایدرلر. کولده بالق پك چوقدر، وپك مقبول ولذیذدر. بونك ایچون بروسه‌ده چوق صاتیلیر، استانبوله قدر نقل ایدیلیر. آپولیوند کولی بالقلری ، سازاز، طورنه ، یاین، ولی بالیغی انواعی اولوب یایین بالیغی بونلرك اك مشهوری وکلیتلیسی‌در. آپولیوند کولنده یوزاوقه‌لق ویادها زیاده یایین بالیغی چیقار. بوحوالیده صیتمه دخی پك چوق اولدیغی براثر جغرافیده کورلمشدر. آپولیوند کولنده برقاچ اوفق آطه‌لر واردرکه بونلرك اوزرنده قدیم بیزانس زماننده‌ن قالمه مبانی بقیه‌لری کورینیر . بو آطه‌لرك بری اوزرنده ، ٥ کیلو متره دورنده ، کولك شمال شرقنده ، قدیم بیزانس بلده‌لرندن آپولونیـا آد ریندافوم (ad Rhyndacum) شهر قدیمی خرابه‌لری اوزرنده مبنی بر قریه واردرکه بورایه اخشاب بر کوپری

واسطه‌سی ایله آمد وشد ایدیلیر. بعض برجلر، وبیزانس سورندن قالمه بعض دیوارلر حالا باقی در. قیز آطه‌سی دینلن جزیره‌جکده‌ده مبانیٔ قدیمه اثرلری کوریلیر که بونلردن بر ریختم ایله بر معبد شایان ذکردر. احتمال که بو معبد آپولون معبدیدر. آپولونیا کولنك ساحل شرقیسی ایله مانیاس کولنك ساحل غربیسی بیننده‌کی مسافه ۳۳ کیلومتره در. اطرانوس، وسیما و چایلری ایله مانیاس کولی بربرینه اتصال ایدر. آبولیوند کولنه بر قاچ چای منصب اولور بونلردن بری زنجار صویی درکه کرماستی‌نك ۱۰ کیلومتره شمالنده، وغرب ساحلی اوزرنده آبولیوند کولنه انصباب ایدر. اولوباد موقعنده کولدن چیقان آیاق میخالیچك ۵ کیلومتره بعدنده صوصورلی چایی ایله تلاقی ایلدیکندن بو واسطه ایله آبولیوند کولی مرمره دکزینه کسب اشتراك ایلر. دیکر طرفدن زنجار صویی مانیاس چایی ایله متلاقی اولدیغی جهتله بو واسطه ایله‌ده آبولیوند کولی مانیاس کولنه مواصل اولور. آبولیوند کولنه جریان ایدن صولردن بری‌ده آطرانوس چایی‌درکه اولا زنجار چاینه تلاقی ایدرك بو واسطه ایله صولری کوله جاری‌در. سماوصویی یاخود نام دیکر صوصورلی چایی (Macestus) که باندیرمه‌نك ۴۷ کیلومتره شرقنده مرمره دکزینه دوکیلور، کوچك طونوده واپورلرك سیرینه قابل برنهر اولوب بونهر آبولیوند کولنه کسب اتصال ایلدیکندن، عملیات لازمه اجرا ایدیله‌رك مرمره‌دن آبولیوند کولنه کوچك واپور ایشلتمك قابل اولور. ناصیل که سلطان چایرنده بوراسیت معدنی صاحب امتیازی اولان شرکت فلزاتی صو صورلی چایی اوزرنده اوفق واپورلر ایله اجرا ایدیور ایدی. دمیر قپو اسمنده کوچك برروموركور، سلطان چایرندن میخالیچه قدر (۶۰ کیلومتره مسافه)، ایشلر و میخالیچدن فلزات معدنیه سلطان چایر نامنده دها بیوك برواپوره تحمیل ایدیله‌رك مرمره‌یه قدر کتیریلیر و بورادن‌ده دیکر برواپوره نقل ایدیله‌رك درسعادته ایصال ایدیلیر ایدی. یاغمور موسملرنده، قارلر اریدیکی زمانلرده آبولیوند، ومانیاس کوللری ایله بونلره آقان چایلر، طاشار و اکثریا ایکی کول بر اولور. صولر چکلدکدن صوکره اطراف وحوالی بتاقلق ایچنده قالیر، مضر صحت اولور. میخالیچدن ۳ کیلومتره بعدنده وآبولیوند کولنك غرب ساحلی اوزرنده لوباد ویاخود اولوباد ویا اولوآباد قریه‌سی کائن درکه بو جهتله کوله اولوآباد کولی نامی‌ده ویریلیر. کولك اسم قدیمی آپولونیادرکه بوندن آبولیوند اولمشدر، اولوباد ویااولوآباد دخی قدیم لوبادیوم‌درکه بروسه اطرافنی عثمانلیلرك تجاوزاتندن کویا محافظه ایتمك اوزره الکسی قومنن طرفندن بنا وتأسیس اولنمش بر قلعه‌ایدی. برجلری، دیوارلری حالا موجوددر، بوقلعه عثمانلی قایقلرینه صوصورلی چاینك مدخلنی سد ایتمك اوزره انشا اولنمش. سلطان اورخان غازی حضرتلری قلعه‌یی فتح ایله‌مش، و اولوآباد تسمیه بیورمشدر. (اولوآباد ماده‌سنه باق.)

آبولیوند — جغرافیا { آنف البیان آبولیوند کولنك ایچنده کوچك براطه اوزرنده مبنی برقریه‌درکه بروسه قضاسنه مضاف، و ۵۱۴ خانه‌یی مشتملدر. اهالیسی ۶۷۰ ی مسلم وباقیسی خرستیان اولمق اوزره ۳۰۳۵ نفوسدر. قصبه‌نك اطرافی قیاصرهٔ قسطنطنیه زماننده قالمه خراب بر سور ایله محاطدر. برده خراب قلعه‌سی واردر. قریه قریه‌طوغری توسع ایتدکده اولدیغندن بر قصبه شکلنی آلمقده‌در. اولجه قصبه‌نك بنالری غایت ملاصق ایدی، ۱۳۱۵ سنهٔ رومیه‌سنده وقوع بولان بیوك بر یانغینده ثلثانی کاملاً محترق اولدی. سوقاقلری شمدی منتظم صورتده ترتیب ایدلمشدر. قصبه دروننده بر جامع شریف ایله کلیسا ومبانیٔ عمومیه موجوددر. اهالیسنك باشلیجه مدار اشتغالی بالیقجیلق‌در. بوندن بشقه آطه‌نك قارشی یقه‌سنده (فضللی) قریه‌سنده ایپك بوجکی دخی یتشدیررلر. ابولیوند قصبه‌سی قریه‌یه اخشاب بر کوپری ایله متصلدر. قدیم آپولونیا شهری بوراده ایدی.

آبومه‌ی — (Abomey) — جغرافیا آفریقاده، شمالی کینه‌ده برشهردرکه قدیم داهو-

مه‌ی حکومتنك مقری ایدی . ۳۲۵ متره مرتفع بر یایلا اوزرنده کائن اولوب بو یایلایی ، اوئه‌مه (Ouémé) نهرینك صاغ آیاغی اولان زو (Zou) چایی احاطه ایدر. شهرك ساحله بعدی تقریباً ۶۲ میل انکلیزی‌در. شهر جسیم اولوب اهالیسی ۲۴۰۰۰ قدر تخمین ایدیلیرایدی. قوم چولی اورته‌سنده بنا اولنمش ایدی. فرانسزلر بوشهری ۱۸۹۲ تاریخنده ضبط واحراق ایتدیلر. داهومی‌ك تشکیلات جدیده‌سنده (داهومه‌ی ماده‌سنه باق) شهر مذکور آبومی حکومتنك مرکز اداره‌سی ، داهومی مستعمرهٔ فرانسویه‌سی محاماتندن اولان اراضینك تقسیماتندن بری اولدی . شیمدیکی حالده شهر جسیم برزنجی قریه‌سی‌درکه نفوسی ۲۰۰۰۰ بالغ اولور. بعدالخراب آز زمانده ینه کسب عمران ایتدی . شهرده بر بلوك فرانسز محافظه عسکری اقامت ایدر ، آبومی حکمداری نزدنده ده فرانسه‌نك بر مأمور مقیمی واردر .

آبومه‌ی حکمدارلغی — جغرافیا { فرانسه‌نك داهومه‌ی مستعمره‌سی محاماتندن اولان اراضینك تقسیماتندن بری‌درکه قدیم داهومه‌ی حکومتنك قسم مرکزیسنی احتوا ایدر. قدیم داهومه‌ی حکومتنك قسم مرکزیسنی تشکیل ایدن قطردن تشکیل ایدلمش اولان بو حکومت جدیده شمالده ماهی ، شرقده اوئه‌مه ، تقسیمات ملکیه‌لریله (که بونلرده قدیم داهومه‌ی اراضیسندن ایدی) جنوباً لاما بطیحهٔ کبیره‌سی ایله ، غرباً قوفو ایله محدود در .

آبومه‌ی ـ قالاوی — (Abomey-Calavi)

جغرافیا { فرانسه‌نك داهومه‌ی مستعمره‌سنده بر شهردر . قوتونو دائره‌سی داخلنده وبونك ۱۰ کیلومتره شمال غربنده نوقوئه یاخود دنهام کولنك ساحل غربیسی اوزرنده کائن‌در.

آبوند — (Abonde) — اساطیر افرنجیه

کویا کیجه‌این کلیر ، بر چوق ایلکلر ، خیرلر کتیریر بر پری ایمش .

آبوندانتیا یاخود آبوندانس — (Abondance) — اساطیر { روما معبودلرندن برینك اسمیدرکه رفاه و سعادته ، ثروت و یساره ، صحت وعافیته دلالت وصحابت ایدر ایدی. بومعبود النده، چیچك ومیوه طولو بر بوینوز اوله‌رق تمثیل ایدیلیر. کویا بو بوینوزدخی (ژوپیژ) دینن معبودی سودی ایله بسله‌ین (آمالته) نام کچینك بوینوزی ایمش. [(سه‌ره‌ز) دینلن معبوده ده بو هیأتده تصویر ایدیلیر. یالکز برنجیسنك النده طوتدیغی بوینوز منکوس یعنی باشی آشاغی تصویر اولنمشدر.]

قرن برکت (Corne d' abondance) دینلن و آغزندن میوه و چیچکلر طیشاری چیقوب طاشان بو بوینوز رمزی بالآخره صنایع تزیینیه‌یه دخی کیره‌رك بو شکلده مجوهر ایکنه و بوروش یاپلمش ، اون آلتنجی لوئی اسلوبنده آیاقلی شمعدانلره نقر اولنمش ، (روآن) چینیلرینه نقش ایدلمشدر.

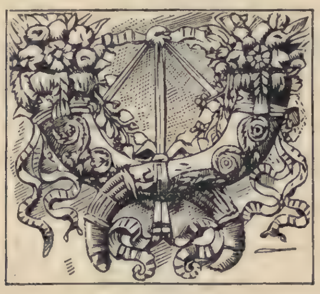

(قرن برکت شکل ۳۷)

آبوندانس — (Abundance) — تراجم

ژان دابوندانس . فرانسه‌ده اون التنجی عصر مؤلفلرندن برینك نام مستعاری‌در . مؤلف بو نام آلتنده هویتنی ستر ایتمش‌در. بونك کبی دیکر غریب مخلصلری‌ده واردر . اخلاقه ، شطحیاته متعلق برقاچ پارچه اثری واردر.

آبوندانس — جغرافیا { فرانسه‌ده، هوت ساووا ولایتنده بر قصبه‌در . نفوسی ۱۵۰۰ . بوراده کلیتلی پینر اعمال ایدیلیر .

آبوندانس قويى — جغرافيا { نووەل زه‌لانده‌ده آقانا
ماوى ياخود جزيرهٔ شمالى دينك آطه‌نك شمال جهتنده واسع بر قوى وياكورفزدر . داخلنده متعدد جزائر صغيره واردر .

آبونديو — (Abondio) — تراجم { ايتاليا لى بر
مصور و مداليا‌جى در . ميلازده طوغمش (٥٣٨٩) ، وياناده وفات ايلمشدر (١٥٩١) . مداليه‌لرى مشهوردر . AA AN-AB حرفلريله ممضى ايدى . صنعت رسم وتصويرده‌ده مهارتى وار ايدى .

آبونو — (Abouno) — جغرافيا { آبونو ياخود
آبرون كينه‌ده فيل ديشى ساحلى مقاطعه‌سنده بر مملكتدر . انده‌نيه‌نك شمال طرفنده كائن اولوب بوندوقو حكومتنك ولايت جنوبيه‌سنى تشكيل ايدر ، شمال طرفنده قوموئه نهرى ايله آنودن فصل اولنور ، شرقاً انكلتره‌نك آلتون ساحلى مستعمره‌سى توابعندن آشانتى مقاطعه‌سى ايله محدوددر . نباتاتى غايت فيضلى بر اقليمده كائن اولوب صيق صيق اورمانلر ايله مستوردر . داخلندن بر چاى مرور ايدركه ديكر بر طاقم كوچك صولر ايله برابر قوموئه نهرينك آياغى اولان با چاينه تلاقى ايدرلر . هر طرفنده اوفق اوفق تپه‌لر و آره‌لرنده كوچك كوچك دره‌لر طبيعت ارضيه‌سنى تنويع ايدر . بو مملكته آسيقاسوده ديرلركه معناسى يرلى لسانده آلتون يرى ديمكدر . آلتون معدنلرندن كنايه‌در . اك باشلى محلى آنتى‌به‌لكرو ياخود استيماسو قريه‌سيدركه مواصلات محليه‌نك مفتاحى مقامنده‌در .

آبونلون — (Abunlon) — رسم امم
فيليپين جزائر مجتمعه‌سندن لوسون آطه‌سنده ، ساحل شرقى بوينجه امتداد ايدن وزامبالا ولايتنده كائن اولان جبالك اوجرا محللرنده اقامت ايدن بر طائفهٔ وحشيه‌نك نامى‌در . ماله‌لر ايله نغريتولرك تصالبندن حاصل اولديغى ظن ايديلير .

آبونه — (Abonnement) { اهونجه بدل ايله برغزته‌ويا كتاب
آلمق ، برتياترويه ويا سائر اويونه بر ير انتخابيله كيرمك اوزره ، مقطوعاً ودائماً بروجه پشين اجرت ويرلمك اوزره ياپيلان مقاوله .

آبونى — (Abony) — جغرافيا { مجارستانده ،
پشته قونته‌سنه تابع برشهردركه بودا پشته‌دن ٨٥ كيلومتره شرق - شرق جنوبى‌ده كائندر . نفوسى ١٢,٠٠٠ .

آبوويل — (Aboville) — تراجم
فرانسوا مارى قونت دابوويل (François-Marie Comte d'Aboville) . فرانسزدر (١٧٣٠-١٨١٧) . طوپجى قومانداني ايدى . ١٧٩٢ تاريخنده امريقا استقلال محاربه‌سنه اشتراك ايله‌دى . ١٨٠٩ده مسقط رأسى اولان برست (Breste) ه والى اولدى . طوپجيلقده خيلى احداثات واكمالاتى واردر .

— اوغلى جنرال اوغوستن دابوويل (Augustin-Marie d'Aboville) لافه‌ر (La Fer) طوپجى مكتبى مديريت وقوماندانلغنده بولندى . بونك‌ده اوغلى اوكوست أرنست دابوويل (Auguste-Ernest d'Aboville) علم زراعت اربابندن ورجال سياستدندر .

آبه — جغرافيا { اصفهان قربنده بركوچك قصبه‌در . (جرير) ك
مسقط رأسيدر . بوكا اورا خلق (آوه) ديرلر ايمش .

بستان السياحه‌ده دينيلوركه :(آبه)يه (آوه) ده دينير . (ساوه) دن درت فرسخدر . جوانب اربعه‌سى واسعدر . هواسى صحباجقه‌در . اولدن بوراسى برشهر ايدى . چنكيز وسائره وقوعاتيله خرابه يوزطوتدى . بورادن بر چوق علماء فضلاء وزرا يتشمشدى . شمدى ايسه حال برعكسدر .

— قزوين ايله همدان اره‌سنده (آوه) نامنده بركوى واردر . اهاليسى عن اصل ترك اولدقلرندن

تركجه سويلرلر. هواسى كوزل، بركتلى مفرح بر يره ايمش.

آبه — جغرافيا { بوكا «آبة الوقف» ديليركه مصرده (بنها) ملحقاتندندر، ومنيه مديريتى داخلنده‌در. نيل اوزرنده‌كى حرنوش كوپريسى بونك يانده‌در. اهاليسى تجارتله مألوفدر وقويون يتشديريرلر.

آبه‌اوٓنا — (Abeona) — اساطير { روما ليلرك بريره سياحتلرنده استمداد ايتدكلرى معبودك اسميدر. عودتلرنده استرحامانده بولندقلرى معبوده‌ده آده‌اوٓنا Adeona ديرلر ايدى.

آبه‌تيفى — (Abétifi) — جغرافيا

كينه‌ده انكلتره‌نك آلتون ساحلى مستعمره‌سنده برشهردركه اوقو آحو ياخود آقا آحو نام يرلى بر حكومت صغيره‌نك مركز اداره‌سيدر. برجبلك ذروه‌سى اوزرنده و ٦٧٠ ارتفاعنده مبنيدر. نفوسى ٤٠٠٠. منظره‌سى غايت لطيف بر بلده‌در. بال ميسيونرلرينك مركز اقامتيدر.

آبه‌راوون — (Aberavon) — جغرافيا

انكلتره‌ده ممالك غالده، غلامورغن قونته‌سى داخلنده كائن بركوچك قصبه‌در. جوارنده، بيوك بريتانيانك اك كوزل دقيقه‌سى اولان مورغن پارق موجوددر.

آبه‌ره‌موآ — (Aberemoa) — نباتات

ياخود آيرم آمريقاى جنوبينك كويان اشجار وشجيراتنى جامع اولان (آنوناسه) فصيله‌سى نباتاتيدر. ازهارى مصرعى اوله‌جغى، اك خارج اتامينلر آثار تذكيريه صورتنه استحاله ايده‌جكى يرده ازهارى منتظم و خنائى اوج ورقلى تويج داخلى متراكبه مالك اولسه (آنونا) نك بتون اوصافنى حائز اولور.

آبه‌رى ـ آبه‌ريا — (Aberia-Abérie) — نباتات { بيكزاسه فصيله‌سندن (فلاقورتيه) قبيله‌سى نباتاتيدر. آفريقا وزه‌لاند جديدك اشجار ياخود شجيراتيدر. تعريف فنى: ازهارى ذوبيتين (ثنائى المسكن) در. يعنى آيرى خانه‌لرده اوتوران زوج وزوجه كبى اركك چيچكلر براغاچده ديشى چيچكلر ديكر اغاچده‌در. تخملرى، شفتالى كبى توپلى، وآلبومينلى‌در. (آبه‌ريا)-لردن بش نوع معروفدر. اكثريسى ديكنلى، اوراق متوالى، تام ياخود مسنن، ريشى العصبيات ياخود ثلاثى العصبياتدر. تزهرات ابطى، ازهار مذكره موجبهٔ عنقوديه شكلنده، ازهار مؤنثه منفرددر.

آبه‌ريستروت — (Aberystruth) —

جغرافيا { انكلتره‌ده جنوب غربى طرفلرنده مونموت قونته‌سى داخلنده برناحيه‌در. نفوسى ١٥٥٠٠. كومور معدنلرى، دمير خانه‌لرى واردر.

آبه‌ريستويت — جغرافيا { انكلتره‌ده، جنوب غربى طرفلرنده، مونموت قونته‌سى داخلنده برقضادر. اراضيسنده دمير معدنلرى واردر.

آبه‌ريستويت — (Aberystwith) —

جغرافيا { انكلتره‌ده ممالك غالده برليمان وبندردر. نفوسى ٦٦٩٧. سيملى قورشون معدنى اخراجاتى، فانيلا منسوجاتى.

آبه‌شه — (Abecher) — جغرافيا

حبشه، بلاد حبشه ماده‌سنه باق.

آبه‌غوندو — (Abegondo) — جغرافيا

اسپانياده برناحيه‌در. قاسترو مايور جبلنك شمالى سفحى اوزرنده كائن اولوب ٧٠٠٠ نفوسى واردر.

آبه‌ك — (Abegg) — تراجم { ژول فره‌دريغ هانرى. المانيانك علم قوانين اربابندن وجزائيون مشهوره‌دندر. ١٧٩٦ده ارلانكنده

طوغمش، ١٧٦٨ ده برسلاوده وفات ایله‌مشدر. علم حقوقه دائر مشهور اثرلری واردر. آثار مشهوره‌سی شونلردر: اصول علم حقوق جزاء رهبر دعاوی جزائیه، نظریات متنوعهٔ مجازات، جزا دعوالری حقنده رهبر حکم و محاکمه.

آبه ككت — (A'Bebkett) — تراجم

ژیلبر ـ آبوت آبه ككت. انكلتره ادباسندندر. ١٨١١ ده لوندره‌ده طوغمش، ١١٥٦ ده بولونیه‌ده وفات ایله‌مشدر. شطحیاته غایت مائل اولوب منثور ومنظوم اوله‌رق بوواديده بر قاچ پارچه اثر وجوده كتیرمشدر.

آبه ككه‌ت — (A'Beckett) — تراجم

آرتور ویلیام ابه ككه‌ت. انكلتره ادباسندندر. ١٨٤٤ تاریخنده تولد ایتمشدر. رومانلری، تیاترو پارچه‌لری واردر.

آبه كن — (Abeken) — تراجم

برنارد رودولف آبه كن. آلمانیا ادباسندن وعلم تربیهٔ اطفال علماسندندر. ١٧٨٠ تاریخنده «اوزنابروك»ده طوغمش، ١٨٦٦ ده وفات ایله‌مشدر. ادیب شهیر شیلله‌رك چوجقلرینی اوقوتمش، مسقط رأسی اولان بلده‌نك مكتب اعدادی مدیرلكنده بولنمشدر. برقاچ پارچه آثار ادبیه‌سی واردر. الك مشهوری دانته‌نك (Divina Comedia) نام اثرینی مطالعه‌یه یارایه‌جق بر رهبردر. (سیسه‌رو ومكتوبلری) نامنده‌كی اثری ده ذكره شایاندر.

آبه كن — (Heinrich Abeken) — تراجم

سالف الترجمه رودولف آبه كنك یكنیدر. پروسیا رجال حكومتندندر. ١٨٠٩ ده (اوزنابروك) ده تولد ایتمشدر. علم الهیات ایله فلسفه‌یی تحصیل ایتمش، ١٨٣١ ده رومایه كیده‌رك بر سنه صوكره آلمانیا سفارتخانه‌سی راهبلكنه تعیین ایدلمشدر. آلمانیایه عودتله ١٨٤١ ده پروسیا قرالی فره‌دریق ویلهلمك توصیه‌سیله انكلتره‌یه كیدوب قدس شریفده بر پروتستان اپسقپوسلغی استحصالنه چالیشدی. علمادن (ایسیوس)ك رفاقتنده مصره و حبشستانه سیاحتله عودتنده پروسیا خارجیه نظارتنده سفارت مستشارلغی رتبه‌سیله امور مهمهٔ سیاسیه‌یه دائر تلغرافنامه و مخطره‌لر تحریر وتنظیمنه مأمور اولمش ایدی. بسمارقك پك زیاده مظهر توجهی اولوب ١٨٦٦ و ١٧٧٠ سنه‌لرنده وقوعه كلمش اولان اوستریا و فرانسه محاربه‌لرینه اشتراك ایتمشدر. ١٨٧٢ ده برلینده وفات ایلمشدر. (بابل وقدس شریف) نامنده بر رساله‌سی واردر.

آبه‌لار — (Abélard ou Abailard) —

تراجم، فلسفه { پیر آبه‌لار. اسقولاستك فلاسفهٔ متألهیننددر. ١٠٧٩ ده، نانت } شهری قربنده كائن پالله قصبه‌سنده تولد ایتمش ایدی كه پدری بوراننك بكی ایدی. وفاتی ١١٤٢ ده سن مارسل دیرنده وفات ایتمشدر.

اصل نامی پیر ایدی. آبه‌لار بر لقبدر كه كندیسنه صوكره‌دن ویرلدی، بوكلمه‌نك معناسی ده هنوز معلوم دكلدر.

ابتدا عسكر سلكنه انتساب ایتمش ایكن تحصیل علومه اولان شوق و محبتی سائقه‌سی ایله، حق بكورینندن، حق وراثتندن واز كچه‌رك سلك عسكری‌یی ترك ایله زماننده معلوم و مدون اولان علوم و معارفك تحصیلنه حصر اوقات ایله‌دی. بالآخره پارسه كله‌رك كیلیوم دوشامپو نام معلمدن فلسفه اخذ وتدرس ایله‌دی، واسقولاستیك فلسفه‌سنده عادت اولان رؤس امتحاننده معلمنك مسلك فلسفیسنی مواخذه وتنقید ایتدی.

یكرمی ایكی یاشنده ایكن برمكتب تشكیل ایدرك تدریساته باشلادی. اولا مه‌لوزده، ثانیاً قوربه‌ی‌ده ونهایت پارسده صیت وشهرت ایچنده تعلیم فنون ایله‌دی. علم جدلده قوت ومهارتنك او درجه مظهر تقدیر اولدیغنی مشاهده ایدن آبه‌لار علم الهیاتده‌ده نام وشان احراز ایتمك فكریله لاوون بلده‌سنه كیدرك زمانك مشهور متألهیننددن عد ایدیلن آنسه‌لمدن الهیات تدرس

ایله‌دی. بعده پارسه عودت ایدرك بوراده الهیات تعلیمنه مشغول اولدی. شهرتی آرتدی. درسنی دکله‌مك، کندیسندن تلمذ ایله‌مك ایچون اوروپانك هرطرفندن شتاب ایدیلیور ایدی. فقط آبه‌لار، صیت وشهرتی حدمنتهایه واصل اولدیغی بر زمانده کندیسی ایچون مصیبتلی برعشقه مبتلا اولدی. پاپاز قولبرك همشیره زاده‌سی (هلوییز) نامنده غایت حسنا بر قیزه درس ویریور ایدی. دام عشقنه کرفتار اولدی. آز زمان صوکره هلوییز حامله اولدی. بونك اوزرینه آبه‌لار آنکله خفیاً عقد ازدواج ایله‌دی. قولبر وقعه‌دن خبردار اولنجه فوق‌العاده حدت ایدرك بیچاره فیلسوف عاشقك آلات تناسلیه‌سنی قطع ایتدیرمك کبی بر وحشتده بولندی. بونك اوزرینه آبه‌لار سن‌ده‌نی دیرینه چکلدی. زوجه‌سی‌ده آرژانتوی مناسترنده راهبه اولدی.

فقط چوق چکمدی آبه‌لار طلبه‌سنك ابرامی اوزرینه ینه تدریساته باشلادی. آنجق بو دفعه اقانیم مسأله‌لرینك حلنه چالیشدیغندن وبو بابده بیان ایلدیکی فکر ورأی اصول نصرانیته موافق کورونمدیکندن آبه‌لارك مدخل الهیات نامیله یازدیغی اثر احراق بالنار ایدلدی وصاحب ترجمه ینه سن‌ده‌نی مناسترینه التجا ایله‌دی. بوسفرده اعزه‌دن سن‌ده‌نی‌نك اصل ومنشئنه دائر اولان بر رساله‌ده رهبانك حدتنی دعوت ایدرك بورادن‌ده فراره مجبور اولدی. برمدت پرووانس‌ده بر مناسترده اقامت ایتدکدن صوکره کندیسنه کوچك برمنزل بنا ایتدی. طلبه‌سی هرطرفدن کله‌رك استاده ملاق اولمغله منزل بیودی وبر صومعه حالنه کلدی. صاحب ترجمه بورادده راحت طوره‌مدی. ینه ترك مقام ایدرك موربیحانك ایصسز ساحللرنده مبنی سن ژیلد مناسترینه قپاندی. بو انزوا دشمنلرینك غلیان حدتنی تسکین ایده‌مدی. سن برنار صاحب ترجمه‌نك علیهنده سانس مجمعندن یکی برمحکومیت اعلامی اصدار ایتدیردی. آبه‌لار رومایه مراجعت ایله بو حکمی استیناف ایتدی ایسه‌ده موفق اوله‌مدی. نهایت پیر لووه‌نه‌رابل نام پاپازك دلالتی ایله پاپا کندیسنی عفو ایتدی. آوان واپسین عمرینی ساون نهری قربنده کائن اولان سن مارسل صومعه‌سنده کچیردی، بوراده تکمیل انفاس ایلدی.

آبه‌لار فلسفه‌ده تصوریه (Conceptualiste) مسلکنك صاحبیدر. اسقولاستیق فلسفه‌سنده اسمیون (Nominalistes) وعینیون (Réalistes) نامیله ایکی فرقهٔ حکما طوره‌مش ایدی‌که بونلردن اولکیلری «معانیٔ کلیه‌نك، اجناس وانواعك نه ذهنده، نه خارج ذهنده موجود حقیقیلری یوقدر، جنس ونوع برصنف اشخاصه تطبیق ایدیلن اسم عاملردن عبارتدر» دیورلر ایدی. ایکنجی فرقهٔ حکما یعنی عینیون اجناس وانواعك، کلیات خمسك خارج ذهنده، اشخاص وافراددن غیری اوله‌رق موجودیت حقیقیه‌لرینه قائل ایدیلر.

بو ایکی فرقه بیننده پك چوق مباحثات ومناقشات جریان ایتمشدر. آبه‌لار بونلری تألیف ایتمك ایسته‌دی ودیدی‌که: معانیٔ کلیه، واقعا یالکز اشخاصده موجود اولان کیفیاتی بیان ایدن اسملردن عبارتدر فقط بویله اولمقله برابر، او معانی‌یی تصور ایدن، دوشونن ذاتك ذهننده تصور اوله‌رق موجودیت حقیقیه‌لری، یعنی وجود ذهنیلری واردر.

ایشته آبه‌لارك بومسلکنه فلسفه‌ده تصوریه نامی ویرلمشدر.

الهیاتده عقلك محدودیتنه قائلدر. فقط کندی دائرهٔ صلاحیتی داخلنده عقلك یکانه حاکم اولدیغنی تصدیق ایلر. آبه‌لارك علم اخلاق وجدان اوزرینه مؤسسدر، بناءً علیه دینی اولمقدن زیاده فلسفیدر.

آبه‌لار — (Giovanni-Francesco) —

تراجم { ۱۵۸۲ ده مالطه‌ده طوغمش برایتالیان معماریدر. مالطه آثار عتیقه‌سنه دائر غایت قیمتدار بر اثری واردر.

آبه‌لن — (J.-Philippe) — تراجم

غوروفره‌دوس عنوانیله معنون برآلمان مورخیدر. ١٦٤٦ ده استراسبورغده تولد ایتمشدر. «١٦١٩» ١٦١٨ سنه‌سنه قدر وقوعات عالم» نامنده یکرمی بر جلددن مرکب بر تاریخی واردر.

آبه‌لی ـ آبه‌لیا — (Abelia-Abelie) —

بیلسانیه فصیله‌سندن (لینه) جنسی نباتاتیدر. چین، وژاپون وحیمالایاده نشوونما بولان کوچك اغاجلردر. انبوب اوراقی متقابل، ذوذنب، منشاری، اهدابدن محروم، ازهاری خنثائی، غیرمنتظم، ابطی یاخود انتهائی، بر لفافهٔ کثیر الاوراق ایله مزیندر. اعضای تذکیر درت وغیر مساوی طولده (ثنائی‌القوه) یاخود همان متبارز، انبوب تویجه مرتکزدر. مبیض اوچ خانه‌لی ایکیسی کثیرالبزوردر. میوه سرت‌برعنب، بزر، لحافه‌سنك آلتنده لحمی برسویدایی حاویدر. حال حاضرده بش نوع (آبه‌لی) معروفدر. کانه‌سی اوروپاده چیچکلری ایچون زرع اولنور. بعضیلری : (ابه‌لی سینانسیس) و (آ. اونی‌فلورا) و (آ. سپاتولاتا) قیرلرده، برطاقی‌ده : (آ. روپستریس) و (آ. فلوری بوندا) معتدل سرلرده نشو ونما بولور. علی‌الخصوص (آ. روپستریس) خانم الی چیچکلری کبی مرتب ولطیف‌الرایحه بیاض چیچکلری سنبیله نظر ربادر. (آ. قلوری بوندا) ایسه بنبه رنکلی دمت شکلنده ابطی و انتهائی ازهار معلقه مالکدر.

آبه‌لی‌چه‌آ — (Abélicea) { (اولماسه) فصیله‌سی

اجناسی نباتاتیدر. بحر سفید چین وژاپونیاده نشو ونما بولور. میوه‌لری مجلا، شبه بیضی، قاعده‌سی‌شیشکین، ذروه‌سی اینجه هیئات‌مجموعه‌سی بوینوز کبی منحنی، غلاف ثمر اولا عتمیه بعده همان یابسدر. رشیم، مسطح محدب، نخیق، بوروشوق فلقه‌لری حاملدر. (آبه‌لی‌چه‌آ) لر بعضاً اوروپا بغچه‌لرندده زرع اولنور (زلقوآ) نامیله تعریف ایدلمش اولان (ابه‌لی‌ثه‌آ قره‌نه‌تا) و (آ. قره‌تیقا) بو قبیله‌ندر.

آبه‌لین، آبه‌لیت، آبه لونینی، آبه لونیت — مذاهب { البوم‌تونس‌ده کائن‌بون (Hippon) شهری

جوارنده متمکن عفت اخلاقیه‌لرینی محافظه امرنده کندیلرینه آنف الترجمه فیلسوف (آبل)ی نمونهٔ امتثال طوتان نصارا رافضیلری.

آبه‌ما — (Abema) { بارسطاریبونیه فصیله‌سندن(ستاشیتارفه‌تا)

نك اسم مرادفیدر.

آبه‌نا — (Abena) { (دربه‌نا)نك اسم مترادفیدر. بعض نباتیون

(ستاشیتارفه‌تا) جنسندن بر قسم عد ایتمشدر.

آبه‌ناکی — (Abénakis) — رسم امم

علم‌البشر { آمریقانك مخلوط عروقنه منسوب پنسیلوانی فامیلیاسندن (Pensylva - nienne) آلغونکن (Algonquin) کروهنه منسوب بر قبیله‌نك اسمیدر.

پنسیلوانی‌فامیلیاسنه منسوب‌اقوام حکومات‌متفقهٔ آمریقانك شرق شمالیسنده ساکن‌اولور. آبه‌ناکی قبیله‌سندن ماعدا له‌ناپ (Lénapes) ، دولاوار (Delawares) کبی دها بر قاچ قبیله‌یی جامعدر. آمریقا سکنهٔ اصلیه‌سندن اولان بو قبائله بین العوام قرمزی دریلی (Peaux-rouges) نامی ویرلمکده‌در. مقدماً، اقوام مذکوره‌نك‌قبیله‌لری متعدد ایدیسه‌ده انکلیزلر آمریقالیلر بونلری زجر و تنکیل ایتملریله تدریجاً آزالمقده‌درلر.

اوصاف حکمیه — بونلرك‌دریلری قرمزی‌یه میال باقر رنکنده‌در؛ وزون و سرت اولان صاچلری سیاهدر. باشلری کوزه چارپاجق صورتده هرمی‌الشکل در.

مع‌مافیه قبائل‌مذکوره اهالیسنك‌رأسلری‌دائما بو شکلده اولمیوب سن حداثتده خصوصی‌وصنعی بعض طریق‌ایله رأسك‌شکلنی تبدیله غیرت ایدرلر. جبهه‌لری شکلاً بونغول نمونه‌سنی آکدیریورسه‌ده کوزلری آنلره نسبتله دها آزمائل، برونلری واضح صورتده منقاری اولمق اوزره متبارز در. اجواف انفیه‌نك بیوك اولمسی سطح شامه‌نك

وبناءً علیه بونلرده قوهٔ شامه‌نك منتهی اولدیغنه اشارتدر. علی‌العموم اقوام وحشیه کبی قرمزی دریلیلرده حواس خمسه غایت زنده‌در. اوست چکه‌لری براز اوزون (مستطیل‌الفك) ، آلت چکه‌لری‌ده زوایای مدوره ارائه ایدر. وجودلری متناسب، قامتلری مرتفع اولان آبه‌ناکی قبیله‌سی باعث حیرت صورتده چویك آدملردر.

اخلاق وعادات. — طبیعتلری مغرور ، مشاق ومزاحمه متحمل اولان قرمزی جلدلیلر اوروپالیلره اصلا مطیع دکلدرلر. آوجی و محارب اولان قبائل مذکوره اهالیسی اوروپا مدنیتنك دشمنی ایدرلر. آمریقانك اورکوجلی یبان اوکوزی (Rison) باشلوجه مأکولاتلرینی تشکیل ایدوب بو حیوانك پوستنی بعض اشیا مقابلنده اوروپالیلرله مبادله ایدرلر. البسه‌لری قاش ویا دریدن اولوب باشلرینی مختلف‌الوانده قوش توکلریله تزیین ایدرلر. بر ونلرینه و قولاقلرینه تزییناته متعلق بوله بیلدکلری شیلری ادخال ایدرلر. وجودلرینی، باشلرینی طرارلر؛ هرنه‌قدر مملکتلرنده اوروپادن کلمش سلاح وباروت بولنور ایسه‌ده مزراق ، اوق ، طوپوز و چوماق کبی کندیلرینه مخصوص سلاحلردن صرفنظر ایتمامشلردر. تصادف ایتدکلری دشمنی تلف ایتدکده قفا دریسنی صویمق اوزره دائما یانلرنده بچاق طاشیرلر. مظفریت وغالبیتلرینی ارائه ایتمك اوزره او دری پارچه‌سنی صاچلریله برابر قبیله‌لرینه کتیرلر. اسیر ایده‌بیلدکلرینی اتلاف ایتمزدن اول برچوق ظلم واشکنجه ایچنده براقورلر. هله اللرینه کچیردکلری دشمن عرق ابیضه منسوب ایسه مسرتلرینك نهایتی یوقدر. او زمان قبیله‌جه اظهار شادمانی و مسرت ایدرلر. قرمزی جلدلیلرك قبائلی بدویدر چادرلرینی طاشیه‌رق بر طرفدن دیکر طرفه کوچ ایدرلر. هر بر ایش قادینلر طرفندن یاپیلور. ارککلری آنجق آوجیلق ومحاربه خدمتنی ایفا ایدرلر. ارککلر بشقه ایش کوررسه خوار وحقیر اولمش ظن ایدیلیر. بوندن طولایی صنایع نقطهٔ نظرندن اقوام مذکوره حالت ابتدائیه‌ده‌در. طاشدن معمول آلات و ادوات الآن موقع تطبیق و استعمالده‌در. طوقومقدن، حیوانات پوستلرینك، قیللرندن بر شیء اورمکدن خبرلری یوقدر. آوده اتلاف ایلدکلری حیوانانك درلرینی قباجه ، اولدیغی کبی صرتلرینه آلیرلر. لحمنی‌ده اکل ایدر. صنایعه دائر حسیات بونلرده کاملاً مفقوددر. قبیله رئیسلری ، بالانتخاب و بر مدت معینه‌ایچون اهالی طرفندن تعیین ایدیلور. مع‌مافیه پنسیلوانی فاملیاسنك بعض قبیله‌سنده قبیله ریاستی ارثاً دخی انتقال ایدر. اقوام مجاوره ایله جنك وجدالده کسب شهرت ایدن، الك چوق صاچلی قفا دریسی طوپلایان، یبان اوکوزی تلف ایدن ویاخود نطوق اولان بر کیمسه‌نك ریاست دعواسنده بولنمغه حق اولوورایمش. محاربه‌یه کیدرکن ، رئیس قبیله سوری ایله برابر بولنور ، ایجابنده کندیسیله استشاره ایدیلور. رؤسانك معاونی جسور و شجیع اولان اشخاصدن تعیین قلنوب بونلرك دخی اثنای محاربه‌ده قوماندا ایتمکه حق و صلاحیتلری واردر. قبیله‌ده احقاق حق ایتمك اوزره حکام بولنمیوب هرکس دعواسنی ایستدیکی کبی حل ایدر.

دیانت. — بر چوق اقوام وحشیه کبی آبه‌ناکی قبیله ی دخی جناب حق طانیرلر حق آوده، محاربه‌ده موفقیت احراز ایده‌بیلملریچون هرسنه بر بیوك ضیافت و شنلك رسم وآیین اجرا ایدرلر؛ رقص ایدرلر.

آبه‌ویلله‌آ — (Abbevillea) — نباتات (قامپومانزیا Campomanesia) (باق) جنسنك واسع الکائس قسمندن بر اغاجدر.

آبه‌هانار — (Abahanar) { (قالقا) موغوللرندن } (تائولنور Taolnor) کولی کنارنده ساکن ایکی بایراقلی برقبیله‌در.

آبه‌های — (Abahaï) { آل جنکیزك چیندن اندفاعندن صوکره } اوراده بولنان موغوللر (بیسودار) معیتیله اسکی یوردلری اولان قره‌قورومه چکلمشلردر. بونلر اوراده (قالقا‌ـپیرا) ایرماغی یاننده یورد طوتدقلرندن ، (قالقا) موغولی نامیله آکیلورلر.

بونلر برچوق قبیله ویاچینلیلرك تعبیرنجه (Kiکی)
دینان برطاقم بایراقلره آیریلورلر. ایشته آباهای.
لرده بونلردن بریسی اولوب ایکی بایراقلری واردر؛
برلری، الکجنوبده‌کی (سوره‌تو-هوشین -Suretu
Huchin) دینان برطاقم اوفاق کوللر جواریدر.
Deguigne-Histoire générale des Huns.

آبهی — جغرافیا { جیحون نهری.

آبه‌ی — (Yona Abeille) تراجم { فرانسز جراحین
عسکریه‌سندندر. ١٨٠٩ده تولد ایتمشدر. طبه
وجراحلغه دائر آثار مهمه‌سی واردر.

آبه‌ی — (Abeille) - تراجم { آبه غاسپراو آبه‌ی. فرانسه
ادباسندندر. ١٦٤٨ ده ریه‌زده طوغمش،
١٧١٨ تاریخنده پارسده وفات ایلمشدر. تراژه‌دی
نوعندن برقاچ پارچه اثری واردر.

آبه‌ی — (Abeille) — تراجم { اسیجیون آبه‌ی.
فرانسه‌لی بر جراحدر. اون یدنجی عصرده
برحیات ایدی. شعرده‌ده مهارتی وار ایدی.
تشریحه، فن جراحه‌یه متعلق اولان آثارنده
کوزل منظومه‌لری واردر. قدما ومتأخرین
اقوالنه نظراً تاریخ عظام نامیله یازدیغی اثرنده
شعری علمنه غالب کورینیر. علم تشریحه، فن
جراحی‌یه دائر برقاچ مؤلفاتی واردر.

آبه‌ی — (Abeille) — تراجم { ژوناس آبه‌ی.
فرانسه‌لی عسکری جراحلرندن بر ذاتدر.
١٨٠٩ تاریخنده دنیایه کلمشدر. استسقاء،
کیس، فلج اسفل، میه‌لیت، رحم، بوبرك خسته‌.
لقلرینه دائر اثرلری واردرکه مهمدر. قولرانك
استریقنین ایله تداویسی طریقنك باشلیجه مشوق
وملتزملرندن ایدی.

آبه‌ی — (Abeille) — تراجم { فرانسه‌لی عالم بر
مهندسدر. اون یدنجی عصرك نهایتنه طوغری
لانغ دوق ده سه‌ن لیانك توسیعی عملیاتی
اداره ایتمشدر. فرانسه آقاده‌میسنه کارکیر دوز
سقفلره دائر غایت مهارت آمیز برطریق انشا تکلیف
ایتمش.

آبه‌ی — تراجم { فیزیوقرات دینلن ارباب اقتصاددندر. بومسلکك
اك مهم مسائلی ایله اشتغال ایتمشدر. علی الخصوص
زراعت وصنایعك ترقیسنه مانع اولان احوالی ازاله‌یه
چالشمش؛ سربستی تجارتك، اتحاد اوزان ومقیاساتك
محسناتنی ارائه ایلمشدر. بوندن بشقه امر تنویرده
بر بیوك تجدده سبب اولان قوللاندیغمز شیشه‌لی
لامبه‌لرك موجدی آمی آرغانك سرائر صنعتنی کشفه
چالشان کنکه‌ولا نژ نامنده‌کی رقیبانه قارشو آنی حمایه
مقصدیله یازدیغی خاطراتی بیوك برتأثیر حصوله کتور.
مشدر ١٧٦١ تاریخندن ١٧٩٠ تاریخنه‌قدر متعدد
اثرلر یازمش ودیکر بعض آثارك تحریرینه‌ده
اشتراك ایتمشدر. حبوبات تجارتنك اصول سربستیسی
نام اثری بشقه‌جه طبع اولنمشدر.

آبی — (Abii) { تیه‌ن‌شان طاغلریله آق صو بلادنده ساکن او.
لان وَ آت اتی ایله تعیش ایدن بر (سکیت-سیت)
قبیله‌سی اولدیغنی بطلیوس جغرافیاسنده بیان ایدر.
(سیت وَ سیتیه ماده‌لرینه باق)

آبی — تراجم { آبه قریه‌سنه منسوب او. لان وزیر ابوسعد منصور
بن الحسینی‌نك عنوانیدر. موی الیه (نثر الدر)ك
مؤلفیدر.

آبی — تراجم { ارضروملودر. اسمی معلوم اوله‌مدی. دور سلطان محمد
خان رابعده استانبوله کلمش وبعده کریده کیدوب قندیه
قلعه‌سی محاصره‌سنده «سردن کچدی» یازلمش، دشمنك
خروج وهجومی اثناسنده شهیداً ارتحال ایلمشدر.
شجیع، بهادر، حمیتپرور، طبیعت شعریه‌سی ممتاز،
تیزفهم وقصیده‌پرداز برشاعر ایدی. وزیر کوپریلی
احمد پاشا مرحومه وکدخداسی ابراهیم پاشایه -که
صکره مصر والیسی اولمشدر- قصیده‌لر تقدیمیله
انعام واحسانلرینه نائل اولمشدر. شو برقاچ بیت
احمد پاشایه اولان قصیده‌سندندر:

بارك الله ای یکانه آصف روشن ضمیر
رأی پاککدر سنك آرای خورشید منیر

حسن تدبیر مقالکه ارسطو بسته فم
وجه تعبیر مآلکه فلاطون شرمگیر
امرکه سربسته اولمازسه عدوی سرکشك
خم اولوب قدی کان وش اوغراسون باغرینه تیر

آبی { (ابو منصور ال —) عراق سلجوقیلرندن
سلطان برکیاروقك معاصرلرندن بر فاضلدر. برکیاروق عهدنده مصر وشام ثغورلری محافظه‌سنده بولنان آقسنقر (آق‌سونقور) وبزان (بوزان) آلب آرسلان اوغلی تتش (توتش)ك قیامنه قارشو طورمق ایستدکلرندن توتش بونلری اله کچیره‌رك اعدام ایلمش ایدی. ایشته بو وقعه اوزرینه آبی فارسی برقطعه سویلمش ایدی. قطعه‌نك اصلی اله کچیره‌مدکسه ده عمادالدین الاصفهانینك «زبدة النصرة ونخبة العصرة» عنوانیله یازدیغی عراق سلجوقیه‌سی تاریخنده عربجه‌یه ترجمه‌سی مندرجدر. قطعه شودر:

قد غرقنا فی الشرب والسکر حتی
لم نفکر فی سنقر وبزان
ما ظفرنا بالبیندق الفردقی
الدست ولکن قد اسلم الرخان

آبی — (Aquatique) — حیوانات { دائما ویا اکثریت اوزره صوده ویا صو آلتنده بولنان حیوانانه دینلور. بالقلر، طیور مائیه وسائره کبی.

آبی — (Aby) — جغرافیا { آمریقاده فرانسه‌نك فیل دیشی ساحلی مستعمره‌سنده ساحل بوینجه امتداد ایدن بیوك بر بطیحه‌در. شمالدن جنوبه طولی ٣٠ عرضی ١٥ – ٢ کیلومتره‌در. برچای واسطه‌سی ایله وتنده‌کولنه اتصال ایدر. بطیحه‌نك اطراف وسواحلنه کوچك کوچك کویلر صره‌لنمش‌در. بونلرك اهالیسی بوکوللرده کثرت ایله بولنان بالق صیدی ایله کچینیر.

آبی وبری — (ذوالمعاشین Amphibies) — حیوانات { بونام تحتنده قره‌ده وصوده یشایان حیوانات قصد اولنور: غذاسی آرایوب بولمق اوزره ویا سائر برسببه مبنی صویه کیرن فرس الماء (Aippopotame) کبی، علی العموم صولاق و راطب محللرده بولنان بعض زواحف (Reptiles) کبی، صویه طالان وخیلی مدت صوده طوران ولکن تنفس ایتملری ایچون مطلق صودن چیقوب هوایه احتیاجی اولان دکردانه‌سی نام آخرله آبی بالغی (Phoques) کبی، حیاتنك بردورنده هوا تنفس ایدن قوربغه کبی، غلصمه‌لری باقی قالمغله برابر رئه‌لره مالك ضفادعدن پروته (Protées) نامی ویریلن حیوان کبی هم صوده هم هواده یشامغه بحق مستحق اولانلر آبی وبری (ذوالمعاشین) حیواناتدن معدوددر. بونلر میاننده یالکز پروته‌لر حقیق ذوالمعاشین حیواناتدندر. علم حیوانات علماسی فقریه (Vertébrés) تحت شعبه‌سی فرقه‌لرندن ضفادع (Batraciens) فرقه‌سنه منسوب حیوانلره ذوالمعاشین (Amphibiens) نامنی ویردکلری کبی بعضیلری‌ده ذات الثدایا (mammifères) فرقه‌سنك صنوفندن مسجی الارجل (Pinnipèdes) صنف حیواناتی‌ده ذوالمعاشین نامی تحتنده بولندیریورلر. بوصنف حیوانات علی العاده صوده تعیش ایدن ثدایادن اولوب اطرافی قیصه وآیاقلری کفی اولمغله برنوع کورك مقامنده قوللاندیغندن مسجی الارجل نامی ویرلمشدر. فی الحقیقه بونلر، صو درونده غایتله سریع یورورلر ایسه‌ده قره‌ده سورونه‌رك کوتنلیرلر؛ یاورولرینه ممه ویرمك اوزره قره‌یه چیقارلر؛ تنفسلری سائر ممه‌لی حیوانات کبی هوائی (Aérienne) اولدیغندن بحق ذوالمعاشین نامنی اخذ ایده‌مزلر. ضفادعیه صنفنه منسوب حیوانات ایسه سرفه حالنده دائما ویا موقت برزمان ایچون مجهز اولدقلری غلصمات ایله تنفس ایدرك صوده، وکاهل حالنده رئه‌لره مالك اوله‌رق قره‌ده یشابیلدیکندن ذوالمعاشین نامی تحتنده بولندرلمغه دهازیاده لیاقت کسب ایتمکله بعضیلری ضفادع کلمه‌سیله ذوالمعاشین کلمه‌سنی مترادف عد ایدرلر.

آبی اللحم — تراجم { صحابه‌دن بر ذاتدرکه غفاری اولدیغی متفق علیه ایسه‌ده اسمنده اختلاف ایدلمشدر. روایته

نظراً آبی‌اللحم دینلمی کسدیکنی یمدیکی ودیکر بر روایتده‌ده مطلقا ات یمدیکی ایچون ایمش. غزای خیبرده شهید اولمشدر.

آبیا — اساطیر { هرکولك اوغلی ایللوس (Hyllus) ك سوت آناسیدر.

آبیا یاخود آبیام { قدیماً برفلسطین حکمداری که دائما بنی اسرائیل حکمداری یربعام ایله محاربه ایتمش ایدی.

آبیاتار { موسویلرك اعاظم رؤسای روحا. نیه‌لردن بریدرکه بعض احوال ناېجا. سنه مبنی حضرت سلیمان طرفندن نفی ایدلمش ایدی. نام توراتیمی ابتیادر.

آبیپون — (Abipon) — رسم امم
آمریقاده، پاراغووای ده جنکاور بر طائفه‌نك اسمی‌درکه کاملاً تبدل ایتمش ویا محو اولمشدر.

آبیپون — (Abipon) علم السنه { برو لسا. نك برلهجه‌سیدر که پاراغوایده تکلم ایدیلیر و (ریو دولاپلاتا) ده ساکن آبیپونلر طرفندن سویلنور.

آبیت — (Abite) — کیمیا { کیمیای قدیم ده فحمیت کلس (Carbonate de chaux) . آبیت تسمیه اولنوردی.

آبیتیغا — (Abitigas) — رسم امم
آمریقاده پروجبالی اوزرنده اقامت ایدن وحشی و حیدود برقبیله‌در. اقالرك قدیم لسانی بو قبیله‌ده محفوظ قالدیغی مرویدر.

آبیخ —(Wilhelm Herman Abich)—
تراجم { سیاحیندن وکاشفیندندر. ١٨٠٦ ده برلینده طوغمشدر. ایتالیا و سجلیده برسیاحت فنیه‌دن صوکره (دورپارت) ده علم معادن معلمکنه تعیین اولنمش و ١٨٥٣ ده پترسبورغده‌کی فنون اقاده‌میسی اعضالغنه انتخاب اولنمشدر. روسیه‌ده بولندیغی مدتك قسم اعظمی قفقاس و ایران طرفلرینی کشت وکذار ایله کچیر.

مشدر. صوکره ویانه‌ده اوطوره‌رق ١٨٨٦ سنه‌سنده غراج‌شهرنده وفات‌ایتمشدر. پترسبورغ اقاده‌میسی ایله موسقوه‌نك فنون طبیعیه جمعیتی مخطره‌لرنده‌کی مقالات عدیده‌سندن بشقه (اتنا) و (وه‌زو) ینار طاغلرینك احوال طبیعه‌سی حقنده واضح بر اثری ایله، تشکلات برکانیه، و قفقاس ممالکنده تحریات ژه‌اولوژیقیه نام اثرلری شایان ذکردر. دیکر اثرلری دها واردر. موسی‌الیهك نامنی تأبید ایچون معدنیاتدن برینه (آبیخید) نامی ویرلمشدر.

آبیخت — (Abicht) — تراجم { ژان ها. نری آبیخ.
آلمانیا فلاسفه‌سندندر (١٧٦٢-١٨٠٤). قانتك، رتهولدك تلامیذندن ایکن استادلرندن آیریله‌رق اکثر آثارنده آنلری مؤاخذه ایلمشدر.

آبیخت — (Jean-George) — تراجم
المان متألهین ومستشرقیندندر ١٦٧٢ ده تولد و ١٧٤٠ ده وفات ایلمشدر. لسان وآثار عتیقهٔ عبرانیه حقنده برچوق تألیفاتی واردر.

آبیدا { قالموقلرك بیوك معبودلرندن بری ایمش.

آبیدوس — (Abydos) — جغرافیا
اسیای صغراده، هلسپونت یعنی چناق قلعه بوغازی مدخلنده، شمدیکی نعره بورنی موقعنده قدیم بر بلده ایدی که سرخس یونانستانه قارشی سوق ایتدیکی اردوسنی بورادن کچیرمش ایدی.

آبیدوس — (Abydos) — جغرافیا
مصر علیاده، یعنی صعیدده، نیل ساحلنده قدیم بربلده ایدی. تبدن صوکره مصر قدیمك ایك برنجی شهری ایدی. فقط حالا بریینقین خرابه‌دن عبارتدر. ١٨١٧ تاریخنده، بوراده کوچك بر معبدك دیواری اوزرنده محکوك بر هیه روغلیف خطی بولندی‌که لوحهٔ آبیدوس (Tab-le d'Abydos) نامیله معروف در، آبیدوسك موقعنده بولنان قریه‌یه « مدفونه » تعبیر ایدیلیر.

آبیده‌نوس — (-Aby یاخود Abydenus dinus) — تراجم {بر یونانلی مورخدر. بونجی بطولومه‌لر یعنی بطالسه زماننده کلدیکی ملحوظدر. (کلدانیلر و آثوریلرك تاریخی) نام اثرندن بعض پارچه‌لری اون التنجی عصرده اله کچوب قالمشدر.

آبیراس — (Abiras) {افریقای استوائیده بر فرانسز رباطی.

آبیرون {حضرت موسی ایله حضرت هارونه یعنی او زمان دین حقه قارشو حرکتده بولنمش بر لاویدر. کندیسی و شریك همتلری یره کچمشلردر. (سامری) ماده‌سنه باق.

آبیس — (Abysse) — طبیعیات {بر کلمهٔ افرنجیه درکه دیب، قعر معناسنه اولان Busse لفظیله یونانی α ادات نفیندن تشکیل اولنمش، دیبسز، قعر نایاب، هاویه دیمك اولور. تاریخ طبیعی‌ده دکزك پك درین اولان اعماق واغوارینه، غیای بحره اصطلاح وضع اولنمشدر. چوق زمان ظن اولندی‌که اوقیانوسك قعری نایاب، عمق ناقابل قیاس ایدی. صوکره دکزلرده اعظم اعماق اولملق اوزره ۱۵۰۰۰ متره بولندی‌که بو رقم ده پك مبالغه‌لی ایدی، عملیات قیاسیه‌ده واقع اولان خطادن ایلری کلدی. شیمدی معلومدرکه اغوار بحر اك درین یرلرنده ۸,۵۰۰ متره‌یی تجاوز ایتمز. دیمك‌که ارفع جبال ارض اولان حیمالایا طاغلرینك اك یوکسك نقطه‌لرینك ارتفاعندن ۳۰۰۰ متره بر فرق، ارضك اك غائر اولان حفره‌سی ایله اك عالی اولان ذروه‌سی بیننده ۱۳۰۰۰ متره‌لك بر بعد ارتفاع وار. اعماق بحر مظلمدر. ضیاء شمس انجق ۳۰۰ متره بردرینلکه قدر نفوذ ایده‌بیلیور. بوحددن اعتباراً تحت بحر برظلمت تامه ایچنده، یالکز حیوانات لامعه (حیوانات فوسفوریه) بو تاریکیٔ ابدی ایچنده خفیف شراره‌لر نشر ایدرلر. ایشته اعماق بحرك ضیاسی یوقدر. آبیسك یعنی غیای بحرك تاریخ طبیعی‌ده نظر اعتباره آلنمسی اعماق دریاده شرائط حیاتیه‌نك تحقیق و تعیینی مسأله‌سندن متحدثدر، کلمه‌ده صرف بونقطهٔ نظردن تشکیل اولنمشدر. اعماق بحرده حیوانات ناصلدر؟ ناصل یشایور؟ قعر بحره تقرب ایدلدکجه یوقاریدن اشاغه تضییق ماء تزاید ایدر. روی دریایی تقلیب ایدن حرکات قعر البحارده محسوس دکل. طبقات بحریه‌ده حرارتك انتشار وانقسامی‌ده قردده، هواده‌کی کبی دکل، تجارب متعدده ایله ثابت اولمشدرکه، دکزلرده ۲۵۰ قولاجه قدر حرارت سرعتله تناقص ایدر، بو حددن صوکره ایسه بردرجه‌یه قدر محافظهٔ اطراد ایلر. هله اعماق بحرده ضیانك عدمی شرائط حیاتیه اوزرینه تأثیرات مهمه اجرا ایدن اسبابدندر. ایشته بر سبب که احوال و شرائطی بسبتون باشقه. بویله بر محیط ایچنده شرائط حیاتیه‌نك‌ده تحول ایتمسی طبیعیدر. خصوصیله آبیسك درین کوشه‌لرنده تضییق مائك تأثیری، ضیانك کلیاً فقدانی بوبابده نه درجه مهم اولدیغنی ایضاحه حاجت یوقدر. بلکه‌ده اعماق بحرده بزم کوزلرمز ایله تقدیر و تمییزی غیر قابل درجه‌ده خفیف وضعیف برضیا واردر. واقعا اعماق بحر بزم ایچون، بزم کوزلرمز ایچون مظلم. آلت بصری باشقه صورتله بزم کوزلرمزك بنیه‌سندن مختلف صورتده خلق اولنمش حیوانلر ایچون‌ده اویله‌می؟ باخصوص بو فکر ثانی‌یه ذهنمزی میل ایتدیرن برشی‌ده وارکه اعماق بحرده، آبیس‌ده یاشایان حیواناتك کرچه بر قسمنك آلت بصری همان — معدوم دینه‌جك درجه‌ده ایسه‌ده بر طاقمنك کوزلری عادهٔ منکشفدر بوندن باشقه تحت بحرده برچوق حادثات لمعانیه واقع اولورکه حیوانات لامعه‌نك وجودلرندن صادر در. ارضك قره دیدیکمز قسمی اوزرنده احوال اقلیمیه‌نك، اوصاف ترابیه‌نك شرائط حیاتیه اوزرنده تأثیراتی ظاهر ایکن بزم بولندیغمز، ایچنده یشادیغمز واسطه‌یه همان برضد تشکیل ایدن آبیس‌ده شرائط زندکینك نه‌درجه تخالف ایده‌جکی میداندهدر. اعماق بحر اقاصیٔ هواکی آیری برعالمدر، باشقه برمحیط در. بوراده یاشایان حیواناتك‌ده خصوصیت حیاتیه‌سی

بالطبع انكار ايديله‌مز. آبيس‌ده ياشان ذی‌الحياته فرانسزجه abyssale تعبير ايديليرِ.

آبيس‌ده ، اعماق بحرده ياشايان حيوانلرك منشئی نره‌سی‌در ؟ نره‌دن كلديلر ؟ تحت‌البحر اجرا ايديلن كشفيات جديده‌يه نظراً بر درجه‌يه قدر تصديق ايديله‌بيليركه آبيسك سكانی حيوانات ساحليه‌نك اعماق بحره طوغری مهاجرتی ايله تجمع ايتمش‌در، اويله‌كه بوحيوانلر ابعاد بحريه‌يه واصل اولدقجه شرائط حياتيه‌نك تبدل واختلافنه مبنی مأوای‌جديدلرينه ائتلاف مطابقت ايدرك ، و درجه درجه بربرينی متعاقب ومتوالی ادوارتحول كچيره‌رك صورت اولالرندن تباعد ايتمشلر، باشقه درلو حيوان اولمشلردر. حتی انواع آبيسانيه ايله ازمنهٔ ثانويه‌نك حيوانات ساحليه‌سی بيننده ناقابل انكار مشابهت واردر. اعماق بحرده ساكن اولان حيواناتدن برقسمی‌ده واردركه اليوم موجود اولان ساحل حيواناتندن بعض نوعلرك سرفه حاللرينی آكديرير.

حيوانات آبيسانيه بروجه آتی بيان اولنور :

۱. حيوانات ابتدائيه اجسام آليه‌دن اك بسيط وساده اولان حيواناتدن قورامينفير (ذوالثقبات)لرآبيسك اك درين طرفلرنده ياشايانلر اولديغی ظن ايديليرِ. وبوحيوانجقلردن اك‌غائر قعرده بولنانلری علم نقطهٔ نظرندن غايت مهم‌در. چونكه بونلرك صدفلری اصلی بركانی اولان يعنی ينار طاغلردن چيقان فلزات قرينتيلرينك اجتماع والتزاقندن حاصل اولمش‌دركه بوفلزات پارچه‌لرينی اوزرنده‌يشادقلری قعربحرك زمينندن تدارك ايدرلر. ذوالثقباتك كافه‌سی بحار محيطه‌نك جمله‌سنه منتشر در. بعض نوعلری بحر محيط اطلاسی‌ده ، بحر محيط معتدلدن دها زياده بولنور.

(شكل ۳۸) آبيس‌ده بولنان اسماك : ۱ پسيقرويوت ليتفوا. ۲ ملانفتوس ژوستونی . ۳ اوريفارينقس . ٤ استومياس بوا . ٥ باتيپتروا. ٦ اونه روفاتتا .

۲. سونكرلر . بو حيوانلردن بعض نوعلری ۱۰۰ ايله ۳۰۰۰ متره اعماق بيننده‌كی طبقات بحريه‌ده صيد اولنمشدر. آبيسده بولنان سونكرلردن اك زياده شايان نظر مطالعه اولانی آنه‌نا دينلن نوع‌دركه ۱,۸۰۰ قولاج عمقه قدر انتشار ايدر . بو صنف حيواناتدن يالكز هكسائينلليد دينن نوع اسفنج اصل آبيس سكانی عد ايديله‌بيلير . آبيس‌ده مرجان ، ومه‌دوس‌ده كليتلی بولنور .

۳. حيوانات ثخين‌الجلد . بو صنف حيوانات اعماق آبيسانيه‌ده كليتلی‌در . بوصنف حيواناتده اك مهم فرقه مقنفذ الجلد (Cruoïdes) نامی

آلتنده جمع ايديلن حيوانلردركه برحيات اوله‌رق التمش نوعی موجوددر . بونلردن اك مهمی، و شايان تدقيق اولانی پانتاقرنيوس نوعی‌در . آبيسده ياشايان حيوانات ميانـنده نجم البحرلرده شايان‌ذكردر. بونلردن بعض نوع‌واردركه ٥٠٠٥ متره عمقنده ياشار . ثخين‌الجلد حيواناندن دكز خياری انواعنـدن . بسيقروپوت و اوليزوفانتـا (شـكله باق) ديلن حيوانلر ٤ بيك، ٥ بيك متره عمق بحرده اسكان ايدرلر . رنكاری غايت كوزل ، پارلاق‌در .

٤. ديدان . تحت البحر اجرا ايديلن طراق عمليانـده ٥٥٠٠ متره اعماقدن سـه‌رپول تعبير ايديلن ديدان چيقارلمش‌در.

٥. حيوانات اشنيه. بو حيـوانلر هردكزده، وتكميل اعماقده بولنور. بعض نوعلری واردركه ٥٠٠ متره عمقده ياشارلر .

٦. ناعمات. آبيسده ياشـايان حيوانات ناعمه ذوغاصمهٔ مصفحه ، مرجول البطن مرجول‌الرأس قسملرينه منسوب‌در . بونلردن مرجول‌الرأس‌لرك صـورتی اصلندن پك زياده تبـاعد ايتمش‌در . مرجول‌البطنلر اعمـاق بحردن ديری اوله‌رق چيقـارلدقلری حالده كوزلرينك پك زياده ملون اولديغی كوريلير.

٧. حيـوانات قشريه. اعماق بحرده ٥٠٠٠ متره‌يه قدر بو حيوانلر بولنمش‌در . حيـوانات قشريه‌نك اعماق تحت البحرده انتشـار وتوزعی قوانين مطرده تحتنده‌در . اك عالی نوعلر غايهٔ اعماقه واصل اولمازلر. آليتی نقصان اولنلر ايسه اك زياده درينلرده اسكان ايدرلر. اعماق‌عظيمه‌نك ظلماتی ايچنده ياشامغه محكوم اولان بوموجوداتك قسم اعظمی زنده ، پارلاق رنكلر ايله ملون‌در الوان غالبـه قرمزی، بنفسجی، ترنجی، آرغوانی ويا قانی بنكلرله نقطه‌لنمش بيـاض رنكده‌در . آبيسده ياشايان حيوانات قشريه‌نك اك‌زياده شايان مطالعه اولان صـورتی بانتيوموس ژيغـانتوس ديلن قشريه‌دركه مكسيقـا كورفزنده ١٧٤٠ متره‌ده بولنمش‌در . آبيسـده‌كی قشريه‌لرك قسم اعظمی كوردر . و بو حيـوانلرده بصردن عميـه وارنجـه‌يه قدر تكميل مراتب انحطاط مشـاهده ايديلير. بر اوجده آلت بصر معدوم، ديكر اوجده تام ومكمل. بوحيوانلر قعر بحره ايندكجه، اعماق دريايه دالدقجـه ضيانك فقدانـنـه مبنی استعمال ايديله‌ميه ايديله‌ميه آلت بصرلری ضايع‌اولمش‌در.

٨ . اسماك . قعر بحرده ياشـايان اسماكك رنكاری دونوق وعلی‌العموم سياه‌در. بعضيلرينك لونی ايسـه بياضمی‌در . جمله‌سـنك منظره‌لری غريب، هيئتلری عجيب‌در. هله برطرفنده كوزلو پك تحف‌در. آبيسده بولنان اسماك غريبه ميانـنده استومياس‌بواء باتيتيه‌روس لوفـكيب، ملانه‌سه‌توس ژوتشونی ديلن نوعلرواردر. اعماق‌بحرده ساكن اولان اسماكك تحصـيل وتدقيقی پك مهم‌در . علی‌الخصـوص حيوانات آبيسانيـه‌نك اعماق بحره هجرت ايتدكجه بو محيط جديدك اقتضا وايجابنه، احتوا ايتـديكی شرائط حياتيه‌يه كوره صور جديده اخذ ايتملری قانونی اك زياده اسماكده مشـاهده ايديلير .

آبيسانيه (حيوانات) —(Abyssale)—

آبيس كله‌سـندن تشكيل اولنمش بر صفت‌دركه آبيسده ياشـايان حيوانانه و صف اولور . بونام تحتنده اعمـاق بحرده سـاكن اولان مجموعهٔ حيوانيه مقصوددر . دكزلرك ديبلرنده حيواناتك موجوديتی دها يقينلرده حل اولنمش برمسئله‌در. ١٨٥٩ تاريخ ميلاديسـنده، «اوروپا دكزلرينـك تاريخ طبيعيسی» نامنده، فوربك (Forbes) تأليف ايتمش اولديغی اثره‌باقيلورسه دكز سطحندن ١٠٠ متره درينلكه قدر حيوانات ساكن اولديغی ودها درين طبقه‌ده بولنمديغی ، وشايدبولنورسه‌بونلر بوللرينی صاشمش اولان حيوانات اوله‌جغی بيان‌ايدلمش ايدی و ١٠٠ متره‌عمقی تجاوز ايدنجه حياتك منطفی اولديغی بيلديرلمش ايدی . فوربك تأليفاتی متعاقب وقوعـه‌كلن كشـفيات طبقات عميقه‌ده دخی حيواناتك يشايه‌بيلديكنی اثبات ايتمشدر. كشفيات مذكوره‌نك اك مهمی ١٨٦١ تاريخنده آلفونس ميلن ادوارسك كشفی اولمشدر: موما اليه سـار- دونيـا اطه‌سيله جزائر آراسـنده بولنـان وتحت

البحر ۲۰۰۰ : ۲۷۰۰ مترەدە بولنان قابلوتلك قيرلمش پارچەسندە تل اوزرينە يابشمش بر چوق حيواناتە تصادف ايتمشدركە صودن چيقارلد- يغندە بيلە الآن حياتە مالك اولدقلريني مشاهدە ايتمشدر . اولا بونكلە تحت البحر غايت درين طبقەلردە حيواناتك يشاديغي ثبوت بولدي. بوبابدە خصوصي تجربەلر يابلق اوزرە متعدد معلم سياحتە چيقديلر . بونلر ميانندە ۱۸۷۲ دن ۱۸۷٦ تاريخنە قدر دوام ايدن شالنكر (Challenger) سياحتيلە ۱۸۸۰ : ۱۸۸۱ تاريخنە قدر امتداد ايدن فرانسز كميلرندن تراوا- يور (Le Travailleur) و ۱۸۸۳ تاريخندە سياحتەچيقان تاليسمان (Le Talisman) نامندەكي فرانسز كميسنك سياحتيلە مشهوري اولدي. اعماق ابحاردە شرائط حياتيە بر خصوصيتلە ممتازدر . شويلەكە :

(۱) اورالردە حرارت آز ايسەدە تحت البحر واقع اولان جريانلردن طولايي بر نقطەدن ديكر نقطەيە صولر تحول ايدر . في الحقيقە مذكور جريانلر، برطرفە صيجاق صو ديكر طرفە بوزلي صو كتيرر. واقعا مجاور نقطەلردن برندە + ۷ حرارت وار ايكن مجاوري اولان ديكر نقطەدە حرارت — ۱,۵ اولوروسطي اولەرق بحرمحيط آطلاسينك عمقندە حرارت + ۱ اولەرق قبول اولنور .

(۲) تضييق غايتلە زيادەدر ۱۰۰۰ مترە عمقندە بردسيمترە مربعي محلە تضييق ۱۰۸۵۰ كيلوغرامدر. بو تضييق تحتندە حيوانات مذكو- رەنك ازلميوب برحيات قاللري شايان حيرت ايسەدە وجودلري او صو ايلە مشبوع وهمان صويە مشابە اولديغندن تضييقك مختلف فعلياتي كسب موازنت ايدر. بو تضييق اولمسە ويا آزالسە موازنتە خلل كلەرك عضويت محو وخراب اولەجقدر.

(۳) اونلرك بولنديغي نواحيدە ضياي شمس وبناءً عليه يشيل اوت مفقوددر. نباتاتك مفقوديتي حيوانات مذكورەنك آكل اللحوم اولدقلرينە اشارتدر. نباتاتك ضيا ايلە قائم اولان اك بيوك وظيفەسي بوراده اجراي احكام ايتميور . بناءً عليه حياتك شرائطي عميق تغيراتە اوغرامشدر .

(٤) سطح بحردە و بوسطحە قريب اولان طبقات مائيەدە كوريلن حركات يوقدر. قعردەكي قيالر مموج شكلدەدر. زمين قعر متجانس برصلصالدن عبارتدر (يوقاريكي مادەيە باق).

آبِيشتَك { ياخود آبستك حضرت ابراهيمە نازل اولان صحفك اسمي ايمش.

آبيسغا { (Abisga) — { فيزان نباتاتندن (قاپپاريس سودا- دا) ياخود (سودانادەسي دوآ) يە ويرلمش اسمدر. اهالي بلدە قوروتلمش اثمار عنبيەسني اكل ايدرلر. تازەسي ايجە ظاهردر . كوكلريني ديشلري تطهير و بياضلنديرمق ايچون اهالي اسلاميە مسواك مقامندە قوللانيرلر . دوەلر تازە اوراقني ديكر يم ايلە برلكدە قارشديرلديغي زمان لذتليجەيرلر قوروسي پك آجيدر .

آبيشيت — (Abichite) { معدنيات . فو- سفوريت جملەسندن بر معدن اولوب آفانەزيت (-Aphanè site) دخي تسميە ايديلور. جام كبي مجلا و واحد الفراش بلور حالندە بولنور. اساساً پارلاق طمارلي، جلاي زجاجي يي حائز ورنكي يشيل اولمغلە برابر نيم شفافدر . صلابت يعني سرتلكي ۲,۵-۳ و ثقلت اضافيەسي ۲,٤-٤,٥ در. تركيبي صويي حاوي آرسنيقيت نحاس (Arseniate de cuivre) ($Cu_3 Az_2 O_3 — 3CuO_2 A_2$) دن عبارتدر . صيدادە وانكلترە باقر معدنلرندە بوزدە اللي باقري حاوي اولمق اوزرە ظهور ايدر .

آبيشيرا — (Abichiras) — رسم امم امريقاي جنوبيدە ساكن برطائفەدر. نابونهري ساحلندە اقامت ايدرلر .

آبيغايل { بر موسوي قادينيدر . ابتدا (نابال) نامندە بر زنكينك زوجەسي ايدي. اونك وفاتندە حضرت داود ايلە ازدواج ايتمشدر.

آبيلا — (Abyla) — جغرافيا { افريقادە بر رأسدركە جبل الزنوندير بلدە وبرون آدي در. اسپانيا ساحلندە كائن اولان قالپە جبلي ايلە آبيلە رأسي وقتيلە بحرالزقاق (Colonnes d' Hercule) تشكيل ايدر ايدي .

آبِلدغارد — (Abildgaard) — تراجم

دانیمارقه علمای طبیعیونندن ایدی (۱۷٤۰ـ۱۸۰۱) علم حیواناته، علم معادنه دائر مهم اثرلری واردر. مملکتنده علم طب تحصیل ایتدکدن صوکره فرانسه‌یه عزیمتله لیون بیطر مکتبی درسلرینه ایکی سنه دوام ایتدی. قوپنهاغه عودتنده بوراده لیون بیطر مکتبی طرزنده بر مؤسسهٔ علیه تأسیسنه چوق غیرت ایدرك کندیسی‌ده بومکتبه مدیر تعیین اولندی. صاحب ترجمه قوپنهاغ علوم طبیعیه جمعیتنك مؤسسلرندن بری در.

آبیلدغارد — (Abildgaard) — تراجم

آبیلدغاردسوره‌ن. دانیمارقه علمای طبیعیونندندر. ۱۷۱۸ ده فلکفورده طوغمش، ۱۷۹۱ ده قوپنهاغده وفات ایتمشدر. اسلاندا اطه‌سنك طبقات الارض وعلم معادنه دائر بر قاچ اثری واردر.

آبیلدغارد — (Nicola Abraham Abildgaard تلفظی: آبلدغورد) تراجم { رسام تاریخیدر.

۱۷٤۳ ده قوپنهاغده طوغمشدر. ۱۷۷۲ ده رومایه گیدرك (فیلوقتت) نامنده‌کی تابلویی وجوده گتورمشدرکه بو مشهور تابلو دانیمارقه رسم موزه‌سنده الیوم محفوظدر. ۱۷۸۹ سنه‌سنده قوپنهاغده فنون بدیعه مکتبی مدیرلکنه تعیین اولنمشدر. آثار مشهوره‌سندن اولوب (قریستیانسبورغ) سرایی ایچون یاپمش اولدیغی اون تابلو مذکور سرای ایله برابر ۱۷۹٤ ده یانمشدر. ۱۸۰۹ ده وفات ایتدی. رسام شهیر میکل آنژك تابلولرنده‌کی صور انسانیه ایله (تیتیه‌ن) ك رنکلری کندیسی ایچون غایهٔ خیال ایدیسه‌ده بونلری الده ایتمکه موفق اوله‌مامشدر. نوروجلی هیکلتراش شهیر توروالسن ایله قارستن واکسبرغك معلمی اولمق حیثیتیله اهمیتی آرتمشدر. شمال رافائلی تسمیه اولنمش ایدی. فنون بدیعه‌نك نظریه‌سنه وتاریخنه دائر مهم اثرلری واردر.

آبیلدغارد ـ آبیلدغاردیا — (Abildgaardie - gaardia) — نباتات { وحید الفلقه

قسمندن، سعدیه فصیله‌سندن (فیم بریستیلیس) جنسنه پك قریب اولان سعد (سیپروس) جنسی نباتاتیدر. حوالیٔ حاره‌ده نشو ونما بولور. ازهاری عینی فصیله‌نك دیکر جنسلرنده کوریلان حریری تحت الپیضلردن محرومدر. وریق زهری مصرعیلو اتکارده موضوع و الك اسفلده بولنان حاقردر. اعضای تذکیر طبیعی اوله‌رق اوچ عدددر. بعضاً سقط ایله ایکی وحتی یالکز بره تنزل ایدر. ابره ثلاثی الشعب، قاعده‌ده سربلش و مبیض ایله مفصللنمشدر. تزهر سنبله، بعضاً منفرد و انتهائی بعضاً قمه یاخود صیوان شکلنده مجتمعدر. کافه‌سنده بوسنبله‌لرك محوری خفیفجه بورولمشدر. بوجنس اون ایکی قدر انواع نباتاتی جامعدر. کافه‌سی برازیلیدر. مشاهیر طبیعیوندن دانیمارقه‌لی (آبیلدغارد) نامنه اهدا وآنك اسمنه اضافتله یاد ایدلمشدر.

آبیللی — (Abilly) { فرانسه‌ده برقصبه‌در نفوسی ۱۲۰۷. مؤسسات معدنیه‌سی واردر.

آبیلو — (Abilo) { فیلیپین آطه‌لرینه مخصوص بر آغاجك اسمیدرکه (ایچیقاآبیلو) نامیله تعریف اولنمشدر. (مانیلا) نك راتینج لامیسنی حصوله کتیرر. بعض نباتیون اخیراً بو آغاجی ترمنتینیه فصیله‌سندن (فاناریوم قومونی) ه نسبت ایتمشدر.

آبیله — (Abila) — جغرافیا { سوریه‌ده، بقاع‌ده

قدیم برشهرك اسمیدرکه شامك ۱۰۰ کیلومترو غربنده کائن ایدی. زمانمزده برقریه‌در (نبی آبل ماده‌سنه باق). شهر مذکور آبلیه نامنده کوچك برمملکتك مقر اداره‌سی ایدی. بوراده حکومت ایدن رؤسادن لیسانیوس لوقا انجیلنده مذکوردر (اصحاح ۳، ۱). بونك زماننده آبیله‌ن طرابلس شامه قدر لبنانی فلسطینك

قسم شمالیسنی، باتنه وتراخونیتیسی حاوی ایدی‌که هرود آغریپایه انتقال ایتدی.

آبیول — (Abiul) — جغرافیا { پورتکیز مملکتنده، وسط طرفلرنده کائن برقصبه‌در نفوسی ۲۷۱۰ .

آبیه‌تات — (Abiétate) — کیمیا { (حامض آبیه‌تین) ك مختلف اساسات ایله تشکیل ایتدیکی املاحه آبیه‌تات تعبیر اولنور.

آبیه‌تن — (Abiétène) — کیمیا { مه‌تان (Me-than) مشتقاتندن یاخود پارافین سلسله‌سندن معدود اولوب کیمیای عضویده ($C_n H_{2n} +_2$) دستور عمومیسی تحتنده موجود و عددی لا یحصا دینه‌جك قدر کثیر اولان فحم مولدالماء مرکباتندن بری‌در. ترکیبی ($C_7 H_{16}$) دن عبارت بولندیغی جهتله هفتان (Heptan) نامیله دخی معروفدر. هفتانك متساوی الترکیب (Isomère) درت نوعی معلومدر. بونلردن برنجیسنه یعنی (نورمال هفتان) دینن اصل هفتانه آبیه‌تن تسمیه قلنمشدر. آبیه‌تن بالخاصه پترول (غاز یاغی) ده، ومستحاثات فحمیه‌ده بولنوب اوقتان ایله برلکده بازار تجارتده صاتیلان نفت یاغی (Naphta Ligroïne) نك ترکیب اصلیسنی تشکیل ایدر. جسم مزبور حامض آزه‌له‌ئین ($C_9 H_{16} O_4$) ك حمض باریوم ایله ویا پنیوس سابرینیانا (Pinus sabriniana) روحنك یالکز اوله‌رق تقطیرندن استحصال ایدیلور. پورتقال رایحه‌سنی حائز وثقلت اضافیه‌سی صفر درجه‌ده = ۰,۷۰۰۵۷ و ۱٦,٥ درجه‌ده = ۰,٦۹٤ اولوب ۹۹ درجه‌ده غلیان و ۲٦۰ درجه‌یه طوغری تحلل ایدر. ٥ قسم کلورل مکثف‌ده منحلدر. صفوقده ایود وبرومدن متأثر اولمازسه‌ده قلور کمال شدتله تأثیر ایدرك حامض قلور مولدالماء تشکیل ایدر.

آبیه‌تن(بروم) — (Bromure de Abietène) — کیمیا { ترکیبی ($C_7 H_{15}Br$) دن عبارت اولوب برومك غلیان درجه‌سنده بولنان فحم مولدالما (Hydrocarbure) اوزرینه تأثیرندن استحصال وبروم هپتیل (Bromure de Heptyile) دخی تسمیه قلنور. تقطیر ایله قسماً تحلل وایود پوتاسیوم ایله تسخین اولنورسه ایود آبیه‌تن یاخود ایود هپتیل (Iodure de Abietène ou Heptyle) ه تحول ایدر.

آبیه‌تن(حامض) — کیمیا { ترکیبی ($C_7H_{14}O_2$) دن عبارت اولوب متساوی الترکیب اوچ نوعی موجود ومعلومدر.

۱ حامض آبیه‌تن اصلی — دستور ترکیبی [$CH_3 (CH_2)_5 .CO_2 H$] دن عبارت اولان اشبو حامضه حامض هپتیل اصلی (Acide normal Aeptylique) یاخود حامض اونانتیل (Ac.Onanthylique) دخی تسمیه قلنوب اونانتول (Onanthole) ك تخمیضندن وکئول هپتیل اصلی‌نك حامض آزوت ایله معامله‌سندن یاخود هکسیل سیانید ($C_6 H_{13}.CAz$ — Hexylcyanide) دن استحصال اولنور.

حامض مزبور ۲۲۳ درجه‌ده غلیان ایدر، رایحهٔ دهنیه‌یی حائز برماده‌در. برودتك تأثیریله برکتلهٔ بلوریه حالنده انجماد و (-۱۰,٥) درجه‌ده ذوبان ایدر.

۲ دستور ترکیبی $\left.\begin{matrix}CH_3\\C_4H_9\end{matrix}\right\} CH . CO_2 H$ دن عبارت اولان بو ایکنجی حامضه (حامض مه‌تیل ـ بوتیل خل (Ac. Methylen-butylacétique) تعبیر ایدیلوب نظری اوله‌رق اصول ترکیب قاعده‌سنجه حامض آست خل (Ac. Acetacétique) دن تشکیل قلندیغی کبی له‌وولوز (Levulose) تسمیه قلنان میوه شکرندن مستخرج حامض له‌وولوز فحم (Ac.Levulosecarbonique) ك تجریدندن دخی استحصال اولنور ۲۱۰ درجه‌ده غلیان ایدر بر مایع حالنده‌در.

۳ دستور ترکیبی $\left.\begin{matrix}C_2H_5\\C_3H_7\end{matrix}\right\} CH .CO_2 H$ دن عبارت اولان اشبو اوچنجی حامضه‌ده (حامل أتیل ـ بروپیل خل) تسمیه قلنوب (أتر خل Ether acetique) دن استحصال اولنور

۲۰۹ درجه‌ده غلیان ایدر برمایعدر .

— آبیه‌تن (کئول) — ترکیبی $C_7H_{15}.OH$ دن عبارت اولمق اوزره متساوی الترکیب اوتوز سکز عدد کئول آبیه‌تن‌دن اون‌اوچی معلوم اولوب وفقط یالکز ایکیسی صنعی اوله‌رق قابل استحصالدر .

۱ کئول آبیه‌تن اصلی یعنی کئول هپتیل (Alcool Heptylque) یاخود کئول اوناتیل (Alcool Onanthylique) تسمیه ایدیلان ودستور ترکیبی $CH_3.(CH_2)_5.CH_2.OH$ دن عبارت اولان اشبو جسم آلدهید اونانت (Onanth alde-hyde) ایله آبیه‌تن اصلی‌دن استحصال قلنور . کئول مزبور ۱۷۵ درجه‌ده غلیان وتحمیض ایله حامض اوناتیل اصلی‌یه تحول ایدر .

۲ کئول پنتامه‌تیل - أتیلیك (Alcool pentaméthyléthylique) یاخود دی‌مه‌تیل - ترسیه‌ر بوتیل قاربینول (Diméthyle-terti-airbutyle-carbinole) تسمیه اولنان ودستور ترکیبی $C(CH_3)_2.C(CH_3)_2.OH$ دن عبارت بولنان اشبو جسم مه‌تیل توتیا ایله تری‌مه‌تیل حامض خلك بلاماء قلور ترکیبی — (Chloranhy-dride de trimethyl-acide acétique) دن استحصال اولنور. کئول مزبور (۱۷) درجه‌ده ذوبان و ۱۲۱ — ۱۳۲ ده غلیان ایدر صو ایله معامله اولنورسه بلوری برمائیت کئول آبیه‌تن $(2C_7H_{16}O+H_2O)$ تشکیل ایدوب بوده (۸۳) درجه‌ده ذوبان ایدر . قلور ایله اولان ترکیبی ۱۳۶° ده وایود ایله اولانی ۱۴۱° ده غلیان ایدر.

آبیه‌تین — (Abiétine) — کیمیا { قانادا و استر- اسبورغ ترمنتی‌سنده (Térébinthine) بولنان بر ماده اولوب ایکنه واهرام شکلنده تبلر ایدر . رایحه‌سز، طعمسز، صوده غیرمنحل، بالخاصه قاینار اسپرتوده، مکثف حامض خل (Ac. Acé-tique) ده وأتر (لقمان روحی) ده بغایت منحلدر.

آبیه‌تین (حامض) — (Acide Abiétique) — کیمیا { ترکیبی $C_{20}H_{30}O_2$ یاخود $C_{44}H_{64}O_5$ دن عبارت اولان اشبو جسم (آبیه‌تین)ك تقطیرندن استحصال اولنوب صیجاق اسپرتو واسطه‌سیله تفریق وتفرید ایدیلور. حامض مزبور صفیحه‌وی اوله‌رق تبلر و ۱۳۹ (۱۴۷) درجه‌ده ذوبان ایدر. تحمیض اولنورسه حامض تری‌مه‌تیل (Acide Triméthylique)، حامض ایزوفتال (Ac. Isophtaliqae) وحامض تربین (Ac. Terbinique) حصوله کتیرر .

آبیه‌ن — (Abiens) { سیت‌اممندن برطائفه یه ویریلان نام درکه شاعر یونانی اومروس بونلرك فضائلندن بحث ایدر . اسیای وسطاده سیحون نهری کنارنده اسکندر کبیره برهیئت سفارت کوندرمش اولان سیت قومنه ویریلان براسم. (آب، أبنجی ماده‌لرینه باق)

آپ — علم ادب { آپ یاخود آب ترکجه‌ده بر کلمه‌درکه آ حرفیله بدء ایدن صفتلرك ابتدالرینه کلیر، تمامیت معناسنی افاده ایدر. صفات انواعندندر. مثال : آپ آچیق، آپ آق، آپ آیقری کبی که تماماً آچیق، تماماً آق، آیقری دیمك اولور. آپ کلمه‌سنك داخل اولدیغی صفاتك اولنده ، آدن اول برحرف صامت بولنورسه اووقت اهنکی اتمام ایلمك ایچون صفتك اولنده‌کی حرف صامت آپ کلمه‌سنك اولنه‌ده کتیریلیر : قاپ قارا ، صاپ صاری کبی. وینا أپ (اپ أبی) اوپ (اوپ اوزون) ایپ (ایب ایری) کبی آهنکه توفیقاً أ، او ، ای، وامثالی صوائت ایله بدء ایدن صفتلرك اولنه کلن کلمات وصفیه حقنده ده عین قاعده‌لر جاری در .

آپا — (Apa) — جغرافیا { مجارستانده تیزا یاخود (تایس) چاینه ملاقی اولان سزامو وادیسنده برقصبه‌در نفوسی ۲۷۸۰ . تقطیر خانه‌لری واردر .

آپا — (Apa) جغرافیا { امریقای جنوبی ده‌جاری برچای درکه، برهزیلیا ایله پاراغوآی السکلارینی فصل ایدن پاراغوآی نهرینه ملاقدر . بوصویك شط جنوبیسی اوزرنده ایکی بلده کائندر : سان قارلوس، آپاتویا قصبه‌لری.

آپا — (Appa) {آفریقای مرکزی‌ده کینه‌ده انکلتره‌نك لاغوس
مستملکه‌سی داخلنده بر بلده‌در. « بوروتونووو »‌یی لاغوس ناحیه‌سنه ایصال ایدن قنال اوزرنده کائن‌در. فرانسه‌نك داهومه‌ی ممالکی حدودینه قریب‌در. نفوسی ۶۶۳۰. شهر ایله دکز بیننده طار ودوز بر ساحل واردر. باتی صیدی اك بیوك کسبی‌در.

آپا ـ آپاس — (Apa - Apas) — دینیات
عقائد قدیمهٔ هندیه‌ده وازو (Vasou) نام مشترکیله تسمیه ایدیلن سکز الهدن برینك اسمی‌در. (وازو ماده‌سنه باق). آپاس سانسقریت لساننده بر اسم مفرد وجمع دزکه آپ جذرندن تشکیل اولنمش‌در. بو لسانده صویه ویریلن یکرمی ویا یکرمی بش اسمك بری‌در. جمع اوله‌رق استعمال ایدلدیکی حالده مانونك ضبط وحفظ ایلدیکی هند نظریه‌سنده متعلق اولان اقوالده، تشکل عالم مباحثنده مهم بر موقع احراز ایدر: آپاس (میاه) اول مخلوقات عد ایدیلیر، موجودات متشخصه‌نك محیط اولی اعتبار اولنور. بو قوله کوره قدیمده هیچ بر موجود معین و متشخص یوق ایکن، هرشی ظلمت (جهل) وخلادن عبارت ایکن برسوامبهو (Svayambhou) (موجب بالذات قائم بالذات واجب بالذات معناسنه) وار ایمش‌که اولا صولری خلق ایتمش. بو صولره بر تخم حیات، بر جرثومه القا ایلمش، بو تخم کون کبی منور بر بیضه اولمش، وبو بیضه‌نك ایچنده برهمن پیدا وتولد ایتمش، برسنهٔ برهمنیه نهایتنده (بیکرجه اعصار) بیضه ایکی پارچه‌یه انقسام ایلمش. اب اول مخلوقات اولان برهمن بورطه‌دن چیقمش. بیضه‌نك ایکی نصفیله سما وارضی تشکیل ایتمش. بعده یا بالذات ویا بالواسطه اصناف مختلفهٔ موجوداتك خلقنه ابتدار ایله‌مش. اوصولره ناراس دخی دینیر ایمش. (بو ماده‌یه باق) سانسقریت لساننده آپ، فارسی آب ویا آو، فرانسزجه او (eau) ترکجه‌ده صو هپ بر اصلدندر. یونانی نه‌رو دخی ینه سانسقریت لساننده نه‌را جذرندن آلنمش‌در.

آپاپ — (Apap) — اساطیر قبطیه
مصر قدیم خرافاتنده عظیم بر ییلانك نامی‌دركه ظلماتك رمز وعلامتی ایدی. کویا کونش فلك اسفلدن کچدیکی زمان بو ییلان ایله بوغوشور ایمش. کتب قدیمهٔ مصریه‌دن « کتاب اموات » ك اوچنجی فصلنك مندرجاتنه نظراً آپاپ مطلق اوله‌رق متشخص شر ایمش. مونابونی مزراق ایله برپاندن برپانه دلر ایمش.

آپاپ — (Apap) {مصر قدیمده ۱۸ نجی سلالهٔ فرعونیه‌نك
احرازحکومت ایتملرندن اقدم مصره استیلا ایدرك بوراسنی بر بچق عصر قدر قبضهٔ حکومتلرنده بولندیران وملوك رعاة (Rois pasteurs) نامی ویریلن اسیا اقوامی رؤساسندن اوچنك طاشیدیغی اسمدركه هیه‌روغلیف محکوکاتنده کشف اولنمش‌در. بو اسم یونان آثار تاریخیه‌سنده آپوفیس، آفوبیس صورتنه منقلب اولمش‌در. بنی اسرائیلك مصره دخولی وبوراده یرلشملری بو اوچ حکمداردن برینك زماننده واقع اولمش‌در. پاستورلر یعنی رعاة انجق فرعون آحمس زماننده صورت قطعیه‌ده اوله‌رق ارض مصردن اخراج اولنمشلردر. (پاستور ماده‌سنه باق)

آپات — (Apate) حیوانات {مغمدالاجنحه جنسندن بر
نوع حشره‌در. آکل الخشب‌در، یعنی اشجارك خشبلرینه مسلطدر، بوستریشیه فامیلیاسندن در (بو ماده‌یه باق) انواع کثیره‌سی واردركه اقطار حارهٔ ارضك هرجهتنده منتشردر. برقاچ نوعی ده اوروپاده بولنور.

(شکل ۳۹)

آپاتفالوا — (Apatfalva) — جغرافیا
مجارستانده، بورسوو ملحقاتندن بر قصبه‌در. نفوسی ۱۳۰۰. کاغد فابریقه‌لری، طاش اوجاقلری، کرجخانه‌لری واردر. بو قصبه جوارنده بالا جبالی اوزرنده بر کهف واردركه بورادن صوك بهار کیجه‌لری آتش کبی ضیادار

بخارات خروج ایدر . بو جبلك دامنندن اوچ معدن صویی نبعان ایدرکه اوچنك‌ده خواص طبیه‌لری واردر .

آپاتفالوا — (Apatfalva) — جغرافیا

مجارستانده قراناد ملحقاتنده بر قصبه‌در . نفوسی ۵۱۶۰ . طونه نهرینك آیاقلرندن تیزا ویا تایس جاینه ملاق اولان ماروس صویی اوزرنده کائن‌در . بغدای زراعتی، باغ، زیتون یاغ کارخانه‌لری .

آپاتن — Apatin { مجارستانده برقصبه در. طونه نهری اوزرنده‌نفوسی ۱۳۰۰۰ حریرمنسوجاتی، حبوبات وکتان تجارتی واردر .

آپاتورا — (Apatura) — حیوانات

خرشفی الجناح جنسندن تعفالیه (شفیریه) فامیلیاسندن بر بوجك‌در که اسمر، بیاض بنکلی ، ماوی ویا منکشه حاره‌لی کوزل کلبکاری حاوی در. اورمانلرده ساکن اولورلر. قواق وسکود اغاجلری اوزرنده طرطیل براقیرلر .

(شکل ۴۰)

آپاتوره‌ئون — (Apaturéon) — عتیقیات

یونانیه { کبزیك (Cyzique) واوبلیا تقویملرنده سنه‌نك اوچنجی آینه ویریلن اسمدر . تقریباً آتنه‌لیلرك التنجی آینه توافق ایدر، تقویم افرنجی حسابیله کانون اول دیمك اولور . قدیم برغمه قرالنغی بلادنده، افس یعنی آیاسلوغ بلدهٔ قدیمه‌سنده آپاتوره‌ئون کذلك سنه‌نك اوچنجی آیی ایدی. یونام آتنه‌ده سنه‌نك اوچنجی آینده اجرا ایدیلن وآپاتوری دینن بایرامك اسمندن مقتبس‌در (آپاتوری ماده‌سنه باق) .

آپاتوری — (Apathurie) — اعیاد

قدیمده یونانستانده، ایپونیلر بیننده جاری اولان برعیدك اسمی‌درکه ژوپیتر، آتنه، افایستوس نامل‌رینه اوله‌رق اوچ کون دوام ایدر ایدی . برنجی کون هر قبیله‌ده ویریلن ضیافات عمومیه ایله کچردی . ایکنجی کون قربانلره تخصیص اولنمش ایدی . اوچنجی کونده ایسه رؤسای عائله، سنه ظرفنده تولد ایدن چوجقلری کندی قبیله‌لرینه یازدیریرلر ایدی .

آپاتوسوروس — (Apatosaurus) —

مستحاثات { زواحفدن برحیوان‌درکه کرتنکله‌یه بکزر. آمریقای شمالیده، قولورادوده طبقات ژورائیه‌ده ایکی نوعی بولنمش‌در. بوحیوانك اسکلتی ۲۰ متره طولنده‌در (آتلانسوریدس ماده‌سنه باق) .

آپاته — اساطیر یونانیه { کیجه‌نك قزی عد اولنور ایدی .

آپاته‌ئوم — (Apatéum) — مستحاثات

ضفادعدن برمستحاثه‌نك اسمی‌در.

آپاته‌لیت — (Apatelite) کیمیا { کبریتیت حدید

هیدراته. ترکیبی $S_5 O_{26} H_{52} Fe_{56}$. کلیه‌شکلنده ویا طین مختومده چیچك صورتنده بولنور .

آپاتی — (Apati) — جغرافیا { مجارستان سفلاده

آراو ملحقاتندن برقصبه‌در . نفوسی ۳۱۳۰ .

آپاتیت — (Apatite) — معدنیات

معدنیاتدن وفوسفوریت (Phosphate) جمله‌سندن برمعدن اولوب طبیعتده سداسی‌الاضلاعی (Hexagonale) یاخود صفیحه‌وی و اکثریتله ستون شکلنده بلوری و فوسفوریت (Phosphorite) حالنده حبی ولیفی اوله‌رق یاخود کثیف برکتله‌ بلوریه حالنده بولنور . رنکسز یاخود آچیق قیر، یشیلمی ماوی، بنفشه وقرمزی رنکلی اولوب جلای دهنی‌یی حائز ونیم شفافدر. صلابتی = ۵ ۱ ثقلات اضافیه‌سی = ۳,۱۶ — ۳,۲۲ در

پارچه‌لری تسخین اولنورسه لطیف یشیل رنکلی بر ضیا نشر ایدرك لمعه‌دار اولور، تفسفر ایدر. ترکیبی اساساً فوسفوریت کلس (Phosphate de chaux) ایله قلور قالسیوم (Chlorure de calcium) وفلوئور قالسیوم (Fluorure de calcium) دن مرکب اولدیغندن آپاتیت نامنه شو؛

$$3\,Ga_3(PO_4)_2 + CaCl_2 = 2\,Ca_5(PO_4)_3Cl_2$$

$$3\,Ca_3(PO_4)_2 + CaFl_2 = 2\,Ca_5(PO_4)_3Fl_2$$

وجهله ایکی ترکیب اساسی قبول ایتمك لازم کلوب آپاتیت ایله عینی جمله‌دن معدود اولان فوسفوریتك مجموع ترکیبی دخی :

$$[\,3\,Ca_3(PO_4)_2 + Ca\,Fl\,Cl\,]$$

دن عبارت اولدیغی کبی هر ایکیسی‌ده متساوی الاشکال (Isomorphe) وبرلکده اوله‌رق بولنورلر. آپاتیت طبیعتده غایت مبذول برمعدندر. برچوق قیالرك ترکیبنه داخل اولدیغی کبی اکثر معدن طمارلرنده مخلوط و بعضاً یالکز اوله‌رق بیوك ییغین حالنده دخی ظهور ایدر. تکلس وتفتت ایتمش یعنی بلوریتی غائب ایدرك بلا شکل (Amorphe) برکتله حالنه کلمش اولدیغی حالده ترلا طوپراقلرینك املاح فوسفوریه محتویاتنی تشکیل ایدوب بغدای، مرجك و بزه‌لیه کبی نباتات مغذیه طرفندن مص وبلع اولنور. آپاتیتك قوش قونماز یشیلی رنکنده اولان وقوش قونماز طاشی تعبیر ایدیلان نوعه‌سی، حالت تحولیه‌سی بالخاصه تیرول (Tirol)ده، آرندال (Arendal) معدنلرنده ماوی رنکلی موروقسیت (Moroxite bleu) درونده، اسکی ویکی احجار برکانیه‌ده (وه‌ژووده) ظهور ایدر. بازالت (Basalte) ایله متحد اوله‌رق اوبرپفالس (Oberpfalx)ده ظهور ایدن وخارجاً ترابی، داخلاً لیطوغراف طاشنه مشابه وکثیف اولان اوسته‌اولیت (Osteolite) معدنی دخی آپاتیت جنسندن اولوب انجق ترکیبنده‌کی فلور و فلوئورك نقصانندن طولایی آپاتیتدن تفریق اولنور. آپاتیت واوسته‌اولیتك مبذول بولندیغی معدنلر بوکون محضا کوبره استحصالاً. تیجون نافع برصورتده ایشلدلمکده اولدیغی کبی مجلا، لینی وترابی اولان آپاتیت وفوسفوریتلردن دخی خیلی استفاده اولنمقده‌در.

آپاتین — جغرافیا { مجارستانك (باچ) ملحقا. تندن بیوك برناحیه‌در. اهالیسی ۱۳۲۸۲ . ایپك فابریقه‌لری، بویا کار خانه‌لری، سپت فابریقه‌لری موجود اولوب طونه اوزرنده حبوبات نقل ایدن سفائنك‌ده ممریدر. بوراده کثرتله کتان تخمی زرع اولور. سفائن جسیمه خلاطلری بالخاصه آپاتین کنویرندن اعمال اولنور.

آپاجا — (Apacza) — جغرافیا { مجارستان سفلاده قازناد ملحقاتی داخلنده برکوچك قصبه‌در. نفوسی ۲۳۵۰ . بوراده حیوان بسله‌نیر، قویون یتیشدیریلیر، توتون اکیلیر.

آپاچقا — (Apatchka) — جغرافیا

روسیهٔ اوروپائی‌ده شرق جهتنده، اوفا ولایتنده برقصبه‌در. وولغا حوضه‌سی صولرندن قاما چایی اوزرنده کائن‌در.

آپاچه — (Apatezai) — تراجم

ترانسیلوانیالی برعالمدرکه بلاد اردلدن آباقازا (Abacaza)ده تولد ایتمش، ۱۶۵۹ ده وفات ایله. مش‌در. مسقط رأسی اولان بلده‌یه نسبتله نام آلمش‌در. ویسمبرغ دارالفنونی معلملکنده‌دخی بولندی. درسی پك غلبه‌لق ایدی. فلسفه‌ده فرانسه حکماسندن مشهور ده‌قارتك مسلکنه پیرو ایدی. التزام ایلدیکی مسلك تدریسدن ناشی پك چوق دشمن قزاندی. آثارندن باشلیجه‌لری بر آنسیقلوپدی ایله برده منطق کتابی‌در.

آپاچین — (Apatchin) — جغرافیا

سیبریای مرکزی‌ده ایرقوچق ولایتی داخلنده، بترا چاینك شط یساری اوزرنده کائن برقصبه‌در. نیژنی قامچاتسق‌ك ۳۶۰ کیلومتره جنوب غربنده‌در.

آپادانا — (Apadana) { یاخود آبادان بودی راهبه- لرینك فضائلنی نقل وروایت ایدن بر پالی مجموعه- سنك نامیدر . - ایران قدیم حکمدارلرینك سرا- یلرنده مراسم دیوانلرده آبادان دیرلر ایدی .

آپادانو — (Apadano) — جغرافیا

عبادان ، آبادان ماده‌لرینه باق .

آپار — (Apars) حیوانات { آمریقاقطعه‌سی حیواناتندن بر حیواندر . حیوانات ثخین‌الجلد شعبه‌سنك ذات‌الثدایا فرقه‌سنك ناقصة‌الاسنان صنفنك قوی‌الرجل فاملیا- سنك برجنسنه ویرلمش اسم‌اولوب لاتینجه‌سی تولی پوت‌در . شکلی مطول ، لسانی قیصه ، قویروقلری قصیر ، بدنی سرت وکمیك کبی لوحه‌لری ، بیوك پوللری حائزدر . بشره‌سی قرنی یعنی بوینوز طبیعتنده‌در ، حیوانك بدننی بر زره کبی ستر ایدر . مشیمه شبه قرصی ، ممه‌لری صدری‌در . آپارلر ، بری رأس اوزرنده دیکری ظهرنده اوچنجیسی صاغری‌سی اوزرنده اولمق اوزره اوچ قالقانه مالك اولوب ، ظهری اوزرنده‌کی ایله صاغریسنده بولنان قالقانلرك آره‌سی متحرك ومتراکب اوچ عدد قوشاق ایله تفریق اولنمشدر . چکه‌لرینك هر برنده سکز ، طقوز جفت دیش واردر . آپارلر ، قوی‌الرجل فاملیاسنك بویلری وسطی درجه‌ده بولنان حیواناتندن اولوب کندیلرینه تعرض و هجوم ایدلدیکنده تسبیح بوجکی کبی بوزیلوب یووارلانیر باشلیجه برنوعی واردر . بوکا اسپانیوللر کوجك یووارلاق معناسنی متضمن بولیتایعنی تسبیح حیوانی ، آمریقا یرلیلری آپاری آپارنامنی ویر- مکده‌درلر . قوی‌الرجل فاملیاسنك اجناس سائره‌سنده دخی تعرض حالنده حیوانلرك وجودلری یووارلاق شکلنی آله‌بیلمك احتمالی وار ایسه‌ده بعدالاتلاف قولایلقله اوزادیله‌بیلیر . حالبوکه آپارلرده وجودی حال طبیعیسنه کتیرمك مشکلدر . برون اوجندن قویروق اوجنه قدر حیوانك طولی ٤٦ سانتیمتره در . قویروغی ٧ سانتیمتره ، وشکلی یاصیدر . ظهری اوزرنده‌کی قالقانك اك یوکسك نقطه‌ده ارتفاعی ٦ سانتیمتره اولدیغی حالده صاغری اوزرنده بولنانك ارتفاعی ١٦ سانتیمتره‌در . حیوانك رنکی قورشونی اولوب جلا ویرلمش کبی پارلاقدر . بو حیوانه آمریقای جنوبیه‌ده آرژانتین حکومتنك واسع اووه‌لرنده و مقر اداره‌سی اولان بوئنوس آیره‌س شهرینه قریب محللرده والحاصل ٣٦ درجه‌دن جنوبه طوغری ٤١ درجه‌یه‌قدر اولان اراضیده تصادف ایدلمشدر . بعضاً آمریقای شمالیده حکومات متفقه‌نك سن‌لوئی شهری جوارنده دخی کورلمشدر . بو حیوان طوتیله‌جغنی حس ایتدیکی کبی اجناس سائره‌سنده همان تصاف ایدلمین برحال کوستر . رأسنی وآیاقلرینی و قویروغنی طوپلایه‌رق عادتا برکله شکلنی آلیر . اوزمان برمحلدن دیکرمحله کله کبی یووارلانسه آچلمز . آپارلره ، حیوانات کلبیه تصادف ایتدکده آنلری ایصرمق ایسترلرسه‌ده قالقانندن طولایی موفق اوله‌مزلر . حتی بعضاً بووجه ایله یووارلانمش اولدیغی حالده آلوب کوتورمکه غیرت ایدرلر آکاده موفق اوله‌میه‌رق حیوانی اورادن بورایه یووارلامقله بسبتون حدتلری آرتار . آمریقا اووه‌لرنده حیوانات رعی‌ایتمکله کچینن اهالی بو فاملیانك اجناس سائره‌سنی شکار ایدرك اکل ایتدکلرندن بعضاً بو حیوانی‌ده یقالارلر ایسه‌ده تحف بر حیوان اولدیغندن اتلاف ایتمزلر . چوجقلر ، دوز تخته‌لر اوزرنده بونی یووارلایه‌رق حصوله کتیردیکی کورولتی‌دن حظ ایدرلر . بعضاً انسانه مونس اولور انسانك الندن ، چکینمکسزین ییه‌جکنی آلیر ؛ یاپراق ، میوه‌یر . خصوصیله شفتالی ، خیار وصلاطه کبی مأکولاتدن خوشلا- نیر . اویومق ایچون رأسنی اوك آیاقلری آره‌سنه صوقار ؛ آرقه آیاقلرینی اوك آیاقلرینه یاقلاشدیردقدن صوکره اویقویه طالار . اثنای حرکتده طرناقلرینك اوجنه باصار . انسانی کوردیکنده شدتله قوشار یقالانه‌جغنی حس ایدرسه یووارلاق حالنی آلیر .

آپارااوپەت — (Apparaopett) —

جغرافیا { انکلیزجه‌سی apparowpett . هندستان جنوبیده ، دکن‌ده ، نظام حکومتنده برشهردر . حیدرآباددن ١٢ کیلومتره شمالده .

آپارآپوریم { مشهور کول تکین محکوکاتنده کوریلن بو تعبیر هنوز حل ایدیله‌مدی . کول تکین یازیلرینی حل و قرائته موفق اولان هلسینغفورسلی موسیو (توسن) بو کتابه‌لره دائر یازدیغی اثرنده « آپار آپوریم » دینلن اقوامك مجهول اولدیغنی سویلیور . متوفی موسیو لئون قاهون بوکلمه‌یی « پارپوریم » صورتنه قویه‌رق ، « بونلر خراسان خلقیدر . آپارپوریم ساسانیاندن ایکنجی یزدجردك تأسیس ایلدیکی اسکی نیسابور شهریدر . (پانقانیان) ك تاریخنده ، آپارلر مملکتنده بر شهر تأسیس ایلدی ، سفرلری اثناسنده اوراده اقامت ایدییور ایدی ... زمان حربده بالطبع آپارلر مملکتنده و نیشاپور قلعه‌سنده اقامت ایدییور ایدی » دیدیکنی بیان ایله بوکلمه‌نك « آپار » و « پوریم » کلمه‌لرینه تحلیلی قابل اوله‌جغنی سویلیور : ذاتاً « پوریم » قدیم ایرانجه‌ده شعر معناسنه کان (پورام) دن تحریف اولنمشدر . » دییور .

آپارجیا — (Apargia) — نباتات { بر نبات مجهولك نامی .

آپارخی — (Aparchies) { قدیم‌ده آتنه‌لیلرك بعض الهلره ترفنده میوه تقدیم ایدلمسندن عبارت اولان عادته ویریلن اسمدر. ذاتاً آپارخی لفظی‌ده ترفنده معناسنه‌در.

آپارقیتون — (Aparctiens) { آسیاده، آزوف دکزی قربنده ساکن کرماتیه اقوامندندر .

آپارنی — (Aparni) { قدمای جغرافیوندن استرابونك کتابنده بحر خزرك شرقنده خیرقانیه یعنی کرکان خطه‌سنده ساکن برامتك علمی اولمق اوزره مذکور در .

آپاری — (Aparri ou Apari) — جغرافیا
فیلیپین جزائر مجتمعه‌سندن لوسون اطه‌سنده ، ساحل شمالی اوزرنده بر بلدهٔ بحریه‌در . غاغایان ولایتنده ، وبونام‌ده برچایك کنارنده کائن‌در . نفوسی تقریباً ۰۰۰ ۵ . مساکن ایله اماکن امیریه‌نك قسم اعظمی قامش و اخشابدن انشا اولنمش‌در. سببی بو حوالیده حرکات ارضیه‌نك صیق صیق وقوعی‌در. لوسون اطه‌سنك بوجهت ساحلی اوزرنده آپاری لیمانی کبی پناشه بیله‌جك یکانه موقعی‌در .

آپاریت — (Aparites) { مورخ یونانی هرودوت بر طائفهٔ قدیمهٔ ایرانیه اولمق اوزره ذکر ایدر .

آپاریچیو — (Aparicio) — تراجم
اسپانیالی بر نقاش و مصوردر . ۱۷۷۳ ده آلیقانت‌ده طوغمش، ۱۸۳۸ده مادریدده وفات ایله‌مش‌در. پرادو موزه‌سنده صاحب ترجمه‌نك تاریخه عائد ایکی تصویری واردر .

آپاریزیون — (Apparizion) — جغرافیا
ایتالیاده، شمال غرب طرفنده، جنوه ولایتنده برقصبه‌در. زوسی‌نك ٦ کیلومتره غربنده نفوسی ۲۰۵۰ .

آپازلامه { انکلیزجه‌سی Lorge در. اصلی بوله‌مدق. بورده‌یه عموداوله‌رق یعنی کره استقامتندن اسن روزکاره دینیر آپازلامه روزکارله سیر ایتمك دینلیرکه مساعد روزکارله مطلوب اولان جهته طوغریدن طوغری‌یه عزیمت اولندیغی اکلاشیلیر .

آپاستامبا — (Apastamba) — مناسك هندیه
هند قدیم‌ده مراسم قربانیه، وصنوف روحانیه‌نك وظائفنه متعلق اوله‌رق ودالرك و باخصوص «یاجور» ودانك وصایاسنی غایت مرتب ومنتظم بر صورتده مندرج احکام مدونه‌یی جامع اولان مهم بر اثرك ، بر قالپاسوترانك کنیه‌سی‌در . بو کتاب اوتوز پراسنا ، یاخود مسأله‌یه تقسیم ایدیلیر . آپاستامبانك مؤلفی حقنده معلومات صریحه یوق‌در. فقط بعض قرائن واستدلالاته نظراً میلادعیسادن اوچ عصر مقدم برحیات اولدیغی آکلاشیلیور . بو اثرك بعض پارچه‌لری انکلیزجه‌یه ترجمه اولنمش‌در. آپاستامبا .— میلاد عیسادن مقدم تألیف

ایدیلن رسائل هندیهٔ هندسیه‌نك مؤلفلرندن برینك اسمی‌در . بومجموعهٔ رسائلك نام هندیسی سولوا-سوتراس یعنی قواعد معمار هندی‌در . بو اثرده انكلیزجه‌یه ترجمه اولنمشدر .

آپاسته‌پك — (Apasteepeque) {آمریقای مركزی} ده سان‌سالوادورده بیوك بر قریه‌درکه تموز آینده انعقاد ایدن چیوید پازاریله مشهوردر .

آپاش — (Apaches) — علم البشر

نوع بشرك آمریقا ملز عروقندن و مكسیقانك شمالنده سرسریانه طولاشان برقبیله‌نك اسمیدر. آپاش قبیله‌سی شرق جنوبیده قوبوتروس وشیری قاهوآ كروهنه، قیالق طاغلرك شرقنده مزقالروس وژی‌قاریلوس كروهنه تقسیم اولنورلر. ١٦,٠٠٠ كشی‌یی متجاوز اشخاصدن عبارت اولان ناواژاس قومی دخی آپاش قبیله‌سنه منسوبدر . بونلرك قد وقامتجه ارتفاعی وسطینك فوقنده (١,٦٧ : ١,٨٤ متره) اولوب علی العموم ضعیف البنیه وبجاقلرك عضلاتی قوللرك عضلاتندن زیاده نشوونما بولمشدر . دریلرك رنكی صاری‌یه میال ویاخود سودلی قهوه رنكنده اولوب صاچلری آبنوس رنكنده سیاهدر . اركككرده صقاللیلره نادراً تصادف اولنوب اكثریا یوزلرنده بیتن بر قاچ قیلی یوله‌رق قوپاررلر . قحفلری (قفا طاسی) قصیر اولوب كنج یاشده ایكن خصوصی صارغیلرله تضییق ایدرك قحفك شكلنی تبدیل ایتدكلری اغلب احتمالاتدر . الماجقلر حذاسنده وجهلری عریض وكوزلری آز آچیقدر.

ملبوسات ومساكن ـ قرمزی دریلیلر عنوان عمومیسی تحتنده بولندیریلان اقوام كبی آپاش قبیله‌سنه منسوب اهالی دخی مقدما غریب رنكلرله ملون وصچاقلی مشیندن معمول اثوابه مالك ایدیسه‌لرده حال حاضرده چوقه‌دن، پاموقدن معمول خفیف البسه اكتسا ایتمكده‌درلر. اركك وقادینلری همان دیزلرینه قدر اوزانان چاریق وطولاق كیرلر. اركككری باشلرینه قرمزی برمندیل صارارلر؛ یاخود باش زرهی (مغفر) شكلنده مشیندن معمول منقش وتویلرله مزین برطاقیه كیرلر. اركككر، قادینلر وچوجقلری صاچلرینی كسمیوب اوزادیرلر وبرچوق اوركی اوره‌رك آرقه ویانلرینه براقیرلر. مزینات جهتیله آپاشلر چوق شیئه مالك دكلاردر. كردانلق وبیله‌زیكلره اهمیت ویروب اینجو ویا بقلهلر ایله تزین ایدرلر . بعضاً كردانلغه قوش تویلری و یاخود صاچ بولمغه مخصوص بر قصقاج آصارلر. دریلری اوزرینه اشكال نقش ایتمكدن حظ ایتدكاریچون آلتلری اوزرینه مائی رنك ایله اشكال صغیره نقش ایدرلر ؛ بناقلرینه‌ده چیزكیلر ییارلر . محاربه كسوه‌لری آپاشلرده بسیط اولوب وجودلری اطرافنده قوشاق كبی بر صارغی ایله فشنك خرطوجلرینی قویمق اوزره بر كمر ، برده اوزونجه چاربقدن عبارت اولوب قوشاقلرینك ارقه طرفلرینه مأكولات وملبوسات آصارلر . مساكن ، دالدن چالی چرپیدن انشا اولنمش كابه‌لردن عبارتدر .

(شكل ٤١)

طرز حیات ـ هرشیدن اول محارب وجنكاور اولان آپاشلر مصر وقاربوز زرع ایدرلر. مصر ایله آز زمان ظرفنده كندیلرینی مست لایعقل براقان بر ایچكی ییارلر . حیوانات فرسیه‌یه مالك ایسه‌لرده قامتلری كوچك وآجلقدن هلاك اولمه درجه‌لرنده‌در. تلف اولانلرك لحمی آپاشلر طرفندن اكل ایدلمكده‌در . بونلر ، سواریلكده ماهر اولوب راكب اولدقلری فرسلره حال حاضرده مكسیقادن كتیرلمش اكرلی اوررلر. اوزنكیلری غایت قیصه براقدقلرندن دیزلری یوكسك بولنور. اثنای حركتده باشلریله اللری دائما حركتده بولنمغله اوچان بر قوشك قنادلرینی آكدیرر.

آودن حظ ایدرلر. همجوار اقوامدن فرس، استر وسائر مواشی سرقتیله امرار وقت ایدرلر. بونلر کوکس کوکسه ویا اسب سوار اوله‌رق حرب ایتمیوب طاغلرك قوغوقلرنده صاقلانه‌رق دشمنه قورشون آتارلر. اوندن ماعدا یکرمیشر، اوتوزر کشی اولمق اوزره دشمنك اطرافنه طاغیلوب بو وجهله آنلری اتعاب ایدرلر. سلاحلری، اوق و اوجی سیوری دمیرله مجهز اوزون برمزراق، قابل انحنا بر طوپوز، سرت مشیندن معمول بر حلقه‌دن عبارت ایسه‌ده شمدیلرده قویروقدن طولدیریلور تفنکلرله کنجلرده رووالور استعمالی تعمم ایتمکده‌در. آپاشلر اولجه دخی بحث ایتدیکمز کبی درجهٔ تالیه‌ده بر قاچ کوچك قبیله‌یه آیرلمش اولوب هر برقبیله‌نك باشنده بررئیس بولنمقده و محاربه پلانلرینی تنظیم ایتمکده‌در. محاربه‌ده زیاده لیاقت ابراز ایدن هرهانکی بر شخص رئیس اوله‌بیلمکه صلاحیتداردر. آپاشلرده تعدد زوجات حکمنی اجرا ایدوب علی العموم زوجه‌لرینه بد معامله ایدرلر. زوجه‌لردن بری غیر مشروع بر حرکتده بولنه‌جق اولورسه زوجی طرفندن اکثریا برونی کسیلور.

اخلاق وعادات — علی العموم قرمزی جلدلیلرك آغر، خائن، یغما وقتلدن بشقه بر شیئه دوشونمدکلری تواتر ایدیله کلمش ایسه‌ده آپاشلر بر درجه‌یه قدر اوصاف مذکوره ایله موصوف دکللردر: خاطرنواز، شن، لقردیجی، شقه‌جی وآچیق کوز اولان آپاش قبیله‌سی اهلیسی موزیقه، اویون و رقصدن حظ ایدرلر، هله کاغد اویونی اوینامقله امرار اوقات ایدینلر چوقدر. مقدما مکسیقا کاغدلرینی تقلید ایتمك صورتیله دریدن معمول استانبول کاغدی یاپارلر ایدیسه‌ده حال حاضرده بیلدیکمز کاغدلری همجوار اقوامدن ایدینیرلر. ۲۰ : ۲۵ سانتیمتره طولنده تخته‌دن معمول برکمانلری واردرکه برقاچ آت قیلنك بر آره‌یه کتیرلمسیله یاپلمش برتل ایله مجهزدر. محاربه‌نك ختامنده صلح رقصی نامیله مشعله‌لر اطرافنده اویونلر اوینارلر؛ آیروجه محاربه رقصی‌ده واردر.

آپاغی — (Apagy) — جغرافیا { مجارستان(ده، زابولق قومیته‌سی داخلنده برکوچك قصبه‌در. نفوسی ۱۴۰۰ . بغدای، سبزه یتیشر، تقطیرخانه‌لری واردر.

آپافی — تراجم { (اپافی)یه باق.

آپاق خواجه { جغتای خان سلاله‌سندن اولوب هجرتك تخمیناً ۱۰۷۰ نده کاشغرامارتنه نائل اولان امیر اسماعیل زماننده تورمش بر ذاتدر. بو تاریخدن بر خیلی زمان اول «آق طاغلی» و «قره طاغلی» نامیله ایکی‌یه آیریلان کاشغر خلقنك آق طاغلی فرقه‌سنه رئیس ایدی. آپاق خواجه‌نك بویله فوق العاده نفوذ قازانمه‌سی بالطبع امیر اسماعیلك خوشنه کیتمه‌مش، دفع مضرتی ایچون کاشغردن اخراجنه لزوم کورلمش ایدی. آپاق خواجه بومعامله‌دن دلکیر اوله‌رق ۱۰۹۷ده ذاتاً بسلدیکی مقاصد خفیه‌سنی اورته‌یه چیقارمق ایچون قالموقلرك امیر الامراسی اولان غالدان قونتایجی‌یی کاشغری استیلایه تشویق ایلدی؛ ۱۰۹۹ده بوده حاصل اولدی. غالدان قونتایجی کاشغر امارتنی آپاق خواجه‌یه بر مقدار ویرکو مقابله‌سنده توجیه ایلدی. فقط آپاق خواجه صوکره ایتدیکنه ندامتله «اوج طورفان» شهرینه کیده‌رك موقعنی امیر اسماعیلك قرداشی محمد امینه ترك وقالموقلر علیهنه قیامه تشویق ایلدی. محمد امین بوسوزلره قاپیله‌رق قالموقستانه اعلان حرب ایتدی، غالب ده کلدیسه‌ده غالدانك بوآجی‌یی چیقاره‌جغنی حساب ایده‌رك موقعنی ترك ایله کاشغرك غرب طرفلرینه قاچشدی. شو وقعه اوزرینه آپاق خواجه ایکنجی دفعه اوله‌رق موقع اقتداره کلمکه مجبور اولدی. وبراز صوکره وفات ایلدی؛ یرینی کوچك اوغلی مهدی‌یه براقدی، فقط مهدی صبی اولدیغندن والده‌سی نیابت طریقیله حکومتی اداره ایتمکده ایکن ذاتاً اغتشاش ایچنده بولنان مملکتی الده طوتمغه اقتداری کافی کله‌مدی.

آپاقتیس — (Apactis) — نباتات { ژاپونیا اشجا-
رندن بر نوع آغاجه نام اولمق اوزره وضع واحداث اولنمش بر کلمه‌درکه مسماسی هنوز لایقیله معلوم دکلدر . بو آغاج غایت داللیدر ، یاپراقلری متبادل ، ذوذنب ، وصیقدر . چیچکلری داللرك نهایتلرنده عنقود صورتنده یعنی صالقم صالقمدر .

آپاقزا — (Apacza) — جغرافیا { مجارستان سفلاده
قزاند ملحقاتی داخلنده بر قصبه‌در . نفوسی ۳۶۵۰ . بوراده صیغیر ، قویون یتیشدیریلیر . توتون زرع ایدیلیر .

آپاقزا — (Apacza) — تراجم { آپاچه ماده‌سنه
باق .

آپاکه — دیانت { بو کلمه‌نك معناسی اوزاقلاش دیمکدر . شیطان تباعد
ایت معناسنه اولان (آپاکه ساتانا) یعنی اذهب یا شیطان کلامی حضرت مسیح طرفندن سویلندیکنی (انجیلو یس متی) ٤ نجی فصلده ۱۰ نجی آیتده اثبات ایدییور .

آپال — (Apale) — نباتات { نباتات مرکبه‌دن هالویذیه
فصیله سندن برجنس اسمی ، درکه شیلی وقالیفورنیاده نابت اولان اعشاب سنویه‌یی حاویدر .

آپالا —(Apalat)— نباتات { بقلیهٔ جزالبنیه جنسندن بر
نبات اسمیدرکه امریقای مداریه‌دن نشأت ایدن اشجار وشجیراتی حاویدر .

آپالاتو — (Apalatou) — نباتات
یاخود آپالاتو آ. آپالا ماده‌سنه باق

آپالاچه — (Appalachee) — جغرافیا
مکسیقا کورفزنده ، فلوریده‌نك جنوبنده بر قویدرکه مارقس چایی بورایه منصب اولور .

آپالاچه — (Apalaches) — جغرافیا
امریقاده ، حکومات متحده‌ده بر سلسلهٔ جبالك نامیدر . آلله غانی ماده‌سنه باق .

آپالاچه — (Apalaches) — رسم امم
آمریقای شمالیده ساکن بر طائفهٔ بشرك نامیدر . مقدملری ذی قوت وصاحب مناعت بر خلق ایدی . آپالاچه جبالی دامنلرنده اقامت ایدرلر ایدی . بالاخره طوبدن هجرتله برقسمی جورجی حکومتنك (Géorgie) جنوبنده ، وبر قسمی میسیسیپی نهرینك شط غربیسی اوزرنده و روژ نهری بوینده تمکن ایتمشلر ؛ اون آلتنجی عصرده ، اوروپادن ایلك مستعمرلر بو قطعه‌یه واصل اولدقلری وقت آپا-لاچه‌لر مکسیقا کورفزینك شط جنوبیسنی ، اوحیو ملتقاسنه قدر میسیسیپی نهرینك ایکی قییسنی ، بحر محیط اطلاسی جهتندن ساوانه‌یه قدر فلوریده قطعه‌سنی اشغال ایدیورلر ایدی . ۱۵۲۷ سنه‌سنده سیاح « پانفیلونارواثه ز » آپالاچه‌لره او حوالیده تصادف ایتمشدر . هرناز دوسوتو نامنده‌کی کشاف دخی ۱۵۳۱ سنه‌سنده اجرا ایلدیکی رحله‌ده آپالاچه‌لردن بحث ایدیور . بونلرك صنعت ومعیشتلری پاموقدن قباقاشلر دوقومق ، یری براز اشه‌رك مصر بغدایی اکمکدن عبارت ایدی . ساکن اولدقلری اراضی اوقدر واسع ایدی که اخیراً بش حکومته الکا اولدی که لوئیزیانه ، میسیسیپی ، آلاباما ، فلوریده ، جورجی حکومتلریدر ۱۸۵۰ تاریخنده آپالاچه‌لردن تخمیناً ۵۰۰۰ کشی آنجق قالمش ایدی . بونلرده میسیسیپی سفلانك غربنده ، آرقانزا چایی بوینده طوپلانمشلر ، زراعته قو-یولمشلر ایدی . زمانمزده آرقانزا چایی ایله روژ چایی یعنی قرمزی صو بیننده ، ارض هندیدینك محلده اونیون حکومتنك اقامه ایلدیکی برلی اهالی میاننده تك توك بولنورلر . اپالاچه لسانلری بر صنف السنه تشکیل ایدرکه علمای لسانیاتدن فر . مولله‌رك تحقیقاتنه نظراً شه‌روق ، (Chéroekee)، قاتابا (Kataba) ، شاقتا (Chakta) ، کرك (Kreek) ، ناچه‌ز (Natchez) لغولرینی جامعدر .

آپالاچیقولا — جغرافیا { آمریقای شمالیده فرانقلن قونته‌سنده بر لیماندرکه آپالا چیقولا شهری قربنده‌در. شهرمذکورك ٢٧٢٧ اهالیسی واردر. کراسته جیلکله مشغولدرلر.

آپالاچیقولا — (Apalachicola) —
جغرافیا { شمالی آمریقانهارندندر. دیکربعض کوچك چایلر ایله برابر ٥٢٦٠٠ کیلو متره مربع اراضی‌یی اشغال ایدر. فلوریدا وجورجی حدودنده چاتاقوچی وفلیت نهرلرینك اجتماعیله حاصل اوله‌رق سن‌ونسان وسن‌ژورژ سواحلی قربنه کله‌رك واورادن فلوریدا شبه جزیره‌سندن کچه‌رك مکسیقا کورفزینك قسم غربیسنی تشکیل ایدن و بورادن اوزون قوم خطلریله تفریق ایدیلن آپالاچیقولا قوینه دوکیلور.

آپالاچیقولا — جغرافیا { آمریقاده حکومات متحده‌نك اقطار جنوبیه‌سنده، فلوریدا شبه جزیره‌سنك شمال غربنده بر شهردرکه فرانقلن قونته‌سنك اداره‌سی‌در. آپوچیقولا نهرینك شط یمینی اوزرنده کائن‌در. نفوسی ٣٠٠٠.
— آپالاچیقو لیمانی، فلوریدا قطعه‌سنك باشلیجه بر لیمانی اولوب ساحل بویی ایشلین کوچك واپورلرك دخولنه مساعددر. آپالاچیقولا لیمانی پاموق، تخته اخراج ایدر.

آپالاچین — (Apalachine) — نباتات
آمریقای شمالیده نشو ونما بولان بر نوع شجردر. آس بری (شرابة الراعی، چوبان پوسکولی Toux) جنسندن، شرابة الراعی (Aquifoliacées) فامیلیاسندن‌در. آپالاچه جبالی اوزرنده نابت اولدیغی ایچون بونام ایله تسمیه اولنمشدر. شرابة الراعی ماده‌سنه باق.

آپالاچیه — (Apalachie) — جغرافیا
آمریقاده، دول متحده‌ده فلوریدا سواحلنده برقوی‌درکه مکسیقا کورفزینك طرف غربیسنده‌در. آپالاچیقولا نهری بورایه منصب اولور.

آپالیت — (Apalit) { فاپین جزائرندن لوسون آطه‌سنده بر قصبه‌در، نفوسی ١٠,١٥٠. مانیلیا لیمانینه جریان ایدن ریوغراند دولاپامپانغا اوزرنده کائن‌در.

آپام — Apam — جغرافیا { مکسیقاده، جنوب طرفلرنده مکسیقو شهرندن ١٥٧ کیلومتره بعدنده برقریه‌درکه جغرافیا نقطهٔ نظرندن اهمیتسز بریر ایسه‌ده آغاو دینن آمریقا صبرینك اك اعلالری بوراده یتشدیرلدیکی ایچون کسب شهرت ایتمش‌در.

آپام — Apam — جغرافیا { افریقاده کینهٔ شرقیده فلمنك حکومتنك آلتون ساحلی بندری و دائرهٔ اداره‌سی ایدی‌که فانتی ممالکنده کائن‌در. بوراده اونام ایله بر شهر موجود ایدی. فقط ١٨١١ ده آشانتی طائفه‌سی طرفندن کاملاً تخریب وهدم اولندی. بویر ١٨٧٣ ده انکلتره‌یه ترك اولنمش‌در.

آپامه — Apamé — تراجم { افامیه ماده‌سنه باق.

آپامه — (Apamée) — جغرافیا { آسیای قدیمده برقاچ بلده‌یه ویریلن نامدر. افامیه ماده‌سنه باق.

آپانتومانسی — (Apanthomancie) —
چیچکلر ایله فال باقمق فنی، کهانت بالازهار. کهانت وعرافت ماده‌لرینه باق.

آپانوزه — (Appanoose) — جغرافیا
امریقاده حکومات متحده‌ده یووا قونته‌سنك جهت شمالیه‌ده میسوری نهری حدودی اوزرنده کائن وبونهرك شمال طرفندن کلن آیاقلرندن بری اولان شارشیون چایی ایله ریان برقطعه‌در. مساحهٔ سطحیه‌سی ١٤١٦ متره مربعی. بوراده معدن کوری کلیتلی بولنور. ١٨٧٠ده نفوسی ١٦٤٦٠ ایدی. مرکز اداره‌سی سانترویل بلده‌سی‌در.

آپانومه‌ریا — (Apanomeria) —

جغرافیا { آه‌نومه‌ریاده یازیلیر . سیقلاد جزائر مجمعه‌سندن ، سانتورین اطه‌سنده بر قصبه‌درکه جزیره‌نك منتهای شمالیسنده ، ترازیا قنالی اوزرنده کائن‌در. بوقصبه ته‌رادن صوکره اطه‌نك اك زنکین واك نفوسلی بلده‌سی‌در .

آپانه‌قا — (Apanéca) { آمریقای مرکزی‌ده سونسونات ولایتنده

بر بلدهٔ هندی‌درکه سطح بحردن ۱٤۰۰ متره ارتفاعنده ، وآپانه‌قا برکانك دامن شمالیسی اوزرنده کائن‌در . شهرك غرب طرفنده دیکر ایکی برکان دها واردرکه بونلرك آغزلری صو ایله دولودر. برینه لانکوناورد دیرلرکه او قدر درین دکل‌در. عرضی تقریباً ۱۲۰۰ متره‌در ، ۱٦۸۰ متره ارتفاعنده کائن‌در. اطرافی آغاجلق‌در. دیکرینك اسمی لانکونیتادر . بوده اولکیسی قدر بیوك در. عمقی نامعلوم‌در. واسع اورمانلرك اورته‌سنده کائن‌در .

آپانه‌قا —(Apanéca) جغرافیا { آمریقای مرکزی‌ده

سونمش برجبل برکانی‌در. (یوقاریکی ماده‌یه باق)

آپایاوس — (Apayaos) — رسم اسم

فیلیپین جزائرندن لوسون اطه‌سنده، شمال سمتلرنده ساکن اولان برطائفهٔ بشرك نامی‌درکه «غراندقور دیلیه‌ده‌ل نورتل»‌ك غربنده، ایلوقوس نورت وابرا ولایتلرنده اقامت ایدرلر . قسم اعظمی‌ده قوردیلیه‌را جبل رفیعنك شرقنده ، قاغایان ولایتنده مقیم‌در. اهالیسی هنوز وحشی‌در ، مشرك‌درلر ، غایت جسور وخونخوار درلر ، دشمنلری بونلردن چوق قورقارلر، باش صیدینه چیقارلر. ایچلرندن بر قسمی خرستیان اولمشلر، حکومته ویرکو ویررلر. آپایاوسلرك ساکن اولدیغی حوالی اخیراً براداره آلتنه جمع ایدیله‌رك برولایت تشکیل اولنمش‌در. (آتیده‌کی ماده‌یه باق)

آپایاوس — (Apayaos) — جغرافیا

فلیپین جزائرندن لوسون آطه‌سنك شمالنده کائن بر ولایتدر. نفوسی ۱۲,۰۰۰ . بوولایت اخیراً احداث اولنمش‌در. نامی‌ده بوراده ساکن اولان آپایاوس طائفه‌سندن آلنمش‌در. بوطائفه‌نك بر قسمی حالا کاملاً تحت اطاعته آلنماش‌در. آپایاوسلرك اطاعتنی تأمین ؛ وخرستیانلغك بورالرده نشرینی تسهیل ایتمك مقصدی ایله بوولایت تشکیل اولندی. حقیقت حالده ایسه ولایت ۲٤۰۰ متره مربعنده بر عسکری اداره‌سندن عبارت‌در . تکمیل نفوسی ۱۲۰۰۰ ی متجاوز دکل‌در.

آپاؤکی — (A-pao-ki) { ختن، یعنی شرقی تاتارستانده

بولنان (سیه‌ن-پی)لرك سکز مختلف قبائلنی طوپلایه‌رق مقام حکومته کچمش ویکرمی بیل قدر شانلی برصورتده ادارهٔ ملکه موفق اولمش بررئیسدر. (۳۱۳ : ۳۳٤). چینك شمالنده اراضی‌بی یعنی لیائوتونغ وپیچیلی وسائر ممالکی کندی اداره‌سنه آلدی، تشکیل ایتدیکی حکومته (له‌آئو) ایمپراطورلغی دینیر. تسین Tcin سلاله‌سی زماننده چینه‌ده آقین ایتدی، برقاچ شهر آلدی؛ قوره طرفلرندن براز ملکنی توسیع ایلدی .

آپت — (Apt) — جغرافیا { فرانسه‌ده ووقلوز

ولایتنك مرکز اداره‌سی اولان بر شهردر . دورانس نهرینك آیاقلرندن قلاووت چایی اوزرنده کائن‌در. نفوسی ۵۸۵۱ . طاش فابریقه‌لری، موم اعمالاتی، شکرلمه صنعتی . میوه تجارتی ایدر . بال، بالمومی، شراب ورقی اخراج ایلر .

آپت —(Apet) — اساطیر قبطیه { قدیم مصر-

ده قبطی آلهه‌ندن بری در . بالخاصه تب شهری معبودلرندن ایدی . ممه‌لری صارقیق دکز آیغری صورتنده تجسیم ایدیلیر ایدی . اموت ورضاعك رمزی ایدی . مصر قدیم ده آپت هم انتقام الهه‌سی‌ده عد ایدیلیرایدی. بوصفتله هیکلی برارسلان قفاسیله نهایتلنیر، وبر نوع بچاق ایله تجهیز اولنور ایدی .

(شکل ٤۲)

آپتا — (Apta) — جغرافیا { هندستان غربیده ، تانته دائره‌سنده برشهردر . انکلتره‌نك بومبای ریاستنه تابع‌در.

آپتر — (Aptère) { یونانی بر کلمه درکه معناسی عدیم‌الجناح ، بی‌بال یعنی قنادسز دیمك‌در . آبدات‌ده مستثنا اوله‌رق قنادسز ابراز ایدیلان بعض اله تمثاللرینه اطلاق ایدیلیر. بو جهتله آتناده نیکه نامی ویریلن ظفر تمثالنه لقب اتخاذ ایدلمش‌در . بو تمثالك قناددن عاری اولمسی آتنه‌یی ترك ایتمیه‌جکنه بر رمز وایهام ایدی. ینه بوقبیل رموز وایهاماتدن اولمق اوزره اسپارطه‌ده مریخ تمثالی زنجیربند اوله‌رق ابراز اولنمش ایدی . آتنه‌ده برده آپتر معبدی وار ایدی‌که نیکه تمثالنك نامنه انشا اولنمش ایدی. بو معبد حالا موجوددر. آمور وآرته‌میس کبی یونان الهلرینی تصویر ایدن دیکر قنادسز تمثاللرده کذلك آپتر لقبی ویریلیر .

آپتورنیس — (Aptornis) { یونانجه صلب معناسنه اولان آپتوس و قوش معناسنه کلن اورنیس لفظلرندن مرکب برکلمه‌در. طائر صلب دیمك . نووه‌ل - زه‌لانده‌ده بولنان طیور مستحاثه‌دن بر جنس‌در . کیمکاری دینورنیس دینن دیکر بر طیر مستحاثی‌نك عظامیله برابر بطاتلق چامورلرنده بولنور. حباری (Outarde) نام‌قوش جسامتنده‌در.

آپته‌رودیت — (Aptérodyte) — حیوانات { عدیم‌الجناح معناسنه اولان آپته‌روس لفظی ایله سابح دیمك اولان دیکر بر لفظدن تشکیل اولنمش برکلمهٔ افرنجیه‌در. قنادلری پك قیصه ، یلکدن عاری وبناءً علیه اوچمغه غیر مساعد اولان طیوره تعبیر ایدیلیر. قصیرالجناح (Manchot) دینن ایکی نوع طیوری حاوی‌در : آپته‌رودیت فوره‌ستری ، آپته‌رودیت پنناتی. بو ایکی نوع قوشك عادی مانشولر [١] دن بویلری دها زیاده یوکسك‌در . تپه‌لرنده باقه یعنی سورغجلری یوق‌در . بوندن باشقه بیونلرینك یان طرفلری صاری یوللر ایله مزین‌درکه بوکا یالکز اودیبت (بومادده‌یه باق) جنسنك شامل اولدیغی قوشلرده تصادف ایدیلیر . غاغالری عادی مانشولرك غاغالرندن دها اوزون و دها نحیف‌در . قویروقلری‌ده بونلرککندن دها قیصه‌در . آپته‌رودیتلرك مانشولره مشابهتی قنادلرینك قیصه‌لغی، تویلرینك طبیعتی، قوادم ذنبه‌لرینك سرتلکی، اصابع قدامیه‌لرینك اوضاعیله (که پك‌یایق‌در)‌در. آپته‌رودیت فوره‌ستری آپته‌رودیت پنناتی‌دن دها بیوك‌در. ناشیر یعنی آلت‌چکه‌بی ورسغ القدملری ریش ایله مستوردرکه ایکنجی نوعده بو صورت یوق در . آپته‌رودیت فورستری قطب جنوبی‌یه اك قریب اولان یرلرده یشار . حالبوکه آپته‌رودیت پنناتی دها شمالده ، فالقلاند ، جزائر مجتمعه‌سنده ، کرله اطه‌سنده ، قوزه وشوه‌رات جزیره‌لرنده بولنور.

(شکل ٤٣)

[١] مانشو چولاق دیمکدر . بو معنایه نظراً قنادی کودوك اولان قوشلره‌ده فرانسزجه‌ده او نام ویرلمشدر . بونلر قطب جنوبی طیورندندر.

آپته‌روسا — (Aptéroessa) — حیوانات

مغمدالاجنحه جنسندن چیچندلیه (Cicindelidée) فامیلیاسندن بر بوجك درکه یالکز بر نوعی معلوم‌در. جسمی بیوجك، رنکی متلون، هندستان جنوبی‌ده ساکن‌در .

آپته‌رونوت — (Aptéronote) — حیوانات { بی‌جناح معناسنه اولان آپته‌روس لفظ یونانیسی ایله آرقه معناسنه کلن نوتوس کلمه‌سندن مرکب بر اصطلاح‌در . مرخو المسابح یعنی ظهرلرنده بولنان یوزکجلری یومشاق وآپود یعنی مسابح بطنیه‌لری معدوم اولان اسماك جنسنه ویریلن نام‌در . یالکز بر نوعی واردر ، آمریقا صولرنده بولنور.

آپته‌رونیس — (Aptéronis) — حیوانات

یونانجه α ادات نفی ایله قناد معناسنه اولان پتروون وقوش معناسنه کلن اورنیس لفظلرندن ترکیب اولنمش برکلمه‌درکه طائر عدیم الجناح دیمك اولور، یعنی قنادسز قوش. طیور شاطیئه‌دن، یعنی آیاقلری و غاغالری اوزون قوشلردن بحر محیط هندی‌ده کائن ماسقاره‌ن اطه‌سنه مخصوص اولان صو طاووغی جنسنه ویریلان اسمدر. جنس مثالی آپته‌رونیس که‌رولسانس‌در.

آپته‌ریکس — Aptéryx — حیوانات

فقریه تحت شعبه‌سنك طیور فرقه‌سنك راکضه صنفنك عدیمة الاجنحه فامیلیاسنك یکانه اولان جنسنه ویرلمش اسمدر. وجودی بو دور اولان آپته‌ریکسلرك عنق (بیون) قیصه وقالین رأس متوسط درجه‌ده، منقاری (غاغا) شکلاً یکنظرده قره‌لیلك ویا چوللق قوشی منقارینه مشابهت عرض ایدرسه‌ده منقارك اوجنده بولنان مناخرك (برون دلیکی) وضعیتیله انلردن تفرق وتمیز ایدر. فی الحقیقه مناخر، منقارك اوست پارچه‌سنده فك علوی قاعده‌سندن نهایتنه قدر ممتد ایکی شقه‌نك نهایت قدامیسنه آچیلور. رسغ القدمی قوتلی وقیصه اولوب تماميله سربست اولان درت عدد اصابعی (پرمق) قوتلی وکسکین اظفار (طیرناق) ایله مجهزدر. قنادلری حالت اثریه‌ده برپارچه‌دن عبارتدر. ذنبی (قویروق) تماميله مفقوددر. تویلری اوزونجه واولدقجه یومشاقدر. دلم حیوانات علماسندن بعضیلری بو جنسه ایکی دیکرلری اوچ وحتی درت نوع ربط ایدیورلر. بونلر، علی العموم کیجه‌جی قوشلردن اولوب کوندوزلری آغاج قوغوقلرنده صاقلانه‌رق کیجه‌لری حشرات ویا دیدان کبی غذالرینی تشکیل ایدن حیواناتی آراشدیرمقده‌درلر.

آپته‌ریکس — (Aptéryx) — حیوانات

فقریه تحت شعبه‌سنك طیور فرقه‌سنك راکضه صنفنك آپته‌ریجیه فامیلیاسنك آپته‌ریکس جنسنك برنوعیدر. اوستالیاده بولنور برحیواندر. بونك ایچون اوسترالیا آپته‌ریکسی دیرلر. قنادلری اثر حالنده‌در. یعنی یرلری بلیرمش قالمش بونك ایچون اوچمغه مساعد دکلدر. فقط آیاقلری قوتلی اولدیغندن چوق قوشارلر، جسملری صو طاووغی جرمنده‌در. غاغالری چوللق غاغاسی کبی اوزوندر. بورون دلیکلری غاغانك اوجنده‌در. قویروقلری معدوم. اوچ نوعی معلومدر: آپته‌ریکس مانته‌للی، یاخود برلی لساننده کیوی کیوی که نووه‌ل‌زه لاند بولنور. آپته‌ریکس اووه‌نی، وآپته‌ریکس ماقسیما که بونلر تاسمانیه‌ده یاشارلر. مدافعه‌یه مخصوص جهازه مالك اولماسی، نوع بشر طرفندن دخی آولانمسی بونوعك محو و انقراضنه سبب اولمقده‌در.

آپته‌یق { چرخجیلق اصطلاحاتندن وانکلیزجه uptake لفظندن مأخوذدر.

قزغانلرك ارك طرفلرینی واوزرلرینی ستر ایدن بیوك برصندق ویا محفظه اولوب اوسته باجه‌لر اوتورر ودروننده قزغان بورولرندن دورایدن دومان وصیجاق غاز بچوب باجه‌یه کیدر.

آپیدشوپسیس — (Aptichopsis) —

حیوانات { قشریه‌دن برمستحاثه‌در. بنه مستحاثاتدن آپتیشوس نام حیوانه پك مشابه‌در.

قاپلومبغه کبی برقابوغی، یعنی بغه‌سی واردرکه متناظر ایکی پارچه ایله مثلث شکلنده برقطعهٔ رأسیه‌دن مرکبدر. برقاچ نوعی واردر. برنوعی بوهمیاده ارضهٔ سیلوریه‌ده بولنمشدر. دیکر نوعلری انکلتره‌ده، اسوچ ده ارضات سیلوریه‌ده، ارضات ده‌وونیه‌ده چیقمشدر.

آپیشوس — (Aptichus) { مستحاثه حالنده بولنان اجسام

عضویه‌دن برقسمنه ویریلن نامدر. مواد کلسیه‌دن متشکل یاخود قرنی برطاقم الواحدن عبارتدرکه برنجی حالده برخط متوسط ایله بتشمش ایکی جزء متناظردن متشکل و ایکنجی حالده بیضی شکلده یکپارچه‌در. حیوانات ناعمه‌دن آمونیتلرك قبوقلرندن باشقه برشی دکلدر.

آپتینوس — (Aptinus) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك خماسی الرسغ كروهنك قارابیده فامیلیاسندن برجنسك اسمیدر . آپتینوس جنسنی بعض مؤلفلر براكینوس نامی تحتنده بولندیریورلر ایسه‌ده براكینوسلر آپتینوسلرك عینی اولمیوب بعض جهتده اونلردن تمیز ایتمكه یكدیكرینه قارشدیرلماق لازم كلیر . آلت قنادلری مفقود اولوب اوست قنادلری سیاه اولانلری‌ده آپتینوس نامی تحتنده بولندیریورلر . قنادلری موجود اولوب اوصاف سائره‌سی میاننده جناح غمدیلر (اوست قناد) قویو ماوی ویا یشیله میال ماوی اولانلر برنده بحث ایدیله‌جكی وجه‌ایله براكینوس جنسنده بولندیریلور . آپتینوسلرده جناح غمدیلر كیتدكجه عریض اولورلر . حالبوكه براكینوسلرده عینی اجنحه مستطیل ویا مربعی الشكلدر . كرك آپتینوس جنسی كرك براكینوس جنسی بین العوام طوبجی نامیله معروفدر . فی الحقیقه كندیلرینه ایلشلدیكنده ویا بر دشمن طرفندن تعقیب اولندیغنده مدافعه ایتمك اوزره قوتلی محرش بر مایع فیرلاتیر . مایع مذكور سریعاً تبخر ایتدیكنده چتیردامق صورتیله بر صدا انتشار ایدر . حشرات مذكوره‌دن برقاچی كئولی حاوی بر شیشه درونه وضع ایدلسه‌لر ، طوبجی مزك باروتی (مایع محرش) توكنوب (كئول) طرفندن اتلاف ایدیلنجیه دكین متعاقباً بر چوق چتیردیلر ایشیدیلیرمش . بونلر ، قیا ویا نباتات انقاضی آره‌سنده ساكن اولورلر ، رطوبتلی محللری ترجیح ایدرلر .

آپتینوس آلپینوس — (Aptinus-Alpinus) { ۱۰ میلیتره طولنده اولان بو حشره آلپ طاغلرینك جنوبنده تصادف ایدلمكده‌در .

آپتینوس پیره‌نه اوس — (Aptinus-pyrenœus) — حیوانات { ۷ : ۱۰ میلیتره طولنده اولان بو حشره پیره‌نه حوالیسنده تصادف اولنمقده‌در .

آپتینوس دیسپلوزور — (Aptinus-displosor) — حیوانات { ۱۵ : ۱۸ میلیتره طولنده اولان بو حشره اسپانیا حوالیسنه پیره‌نه طاغلرینك شرق طرفلرینه مخصوصدر .

آپج — (Aptz ou Apez) — جغرافیا

مجارستان‌ده هه‌وس قومیته‌سی داخلنده كائن بر قصبه‌در . تیزا ویا تایس چاینه جاری اولان زاغیوا صویی اوزرنده كائن‌در .

آپر — (Aper) — تراجم { آپه‌ر مار . كوس . لاتین خطباسندن . اصلی غالیادندر . میلاددن ۸۵ اول بر حیات ایدی . مورخ شهیر تاسیت كنج ایكن بو خطیبه ملازمت وتردد ایدر ایمش . بوجهتله محاورهٔ خطبا نام اثرنده صاحب ترجمه‌دن بحث ایلمشدر .

آپر — (Appert) — تراجم { بنژامن نیقولا آپر . محب آدم بر ذات‌در . ۱۷۹۷ده پارس‌ده تولد ایتمشدر . آلای مكتبلرینه اصول تدارسی ادخال ایلمشدر . بعض صنف مصابین بشریه‌نك تهوین احوالنه متعلق خدماتی واردر . صاحب ترجمه‌نك تربیهٔ عمومیه وانسانیته چوق خدمتی سبق ایتمشدر . دها پك كنج ایكن فقرای اهالی یه‌نه معارفی نشر ایتمك آپرك الك طاتلی آمالندن ایدی . بو بابده اشتیاق فؤادی ایله متناسب بر طریق سالم اتخاذ ایلدی . اصول تدارسك تعلیم اطفالده دركار اولان فوائد ومحسناتنی پك كوزل تقدیر ایدرك بو طریقك امیلرك تربیه و تعلیمنده دها زیاده منفعتبخش اوله‌جغنی تیقن ایلدی . بو اصولی اولا شمال ولایتنده اوقومه یازمه بیلمه‌ین عمله‌یه ، و دها صوكره آلای مكتبلرینه ، موقوفینه تطبیق ایلدی . حقیقت ثمرات نافعه‌سی كورولدی . بتون عمری فقرا

و بیچارکانی تعلیمه مخصوص طرق مناسبه تحریسیله یکمش‌در. تاریخ وفاتی معلوم دکل‌در .

آپر — (Appert) — تراجم {اوژه‌ن آپر . فرانسز مصور} لرندن در . ١٨١٤ده آنژوده تولد ایتمش ، ١٨٦٧ ده قان بلده‌سنده وفات ایلمش‌در . فن تصویرده (انغر)ك تلمیذی اولوب تصاویر دینیه‌یه متعلق الواحی واردر . اثرلرنده حس وعبارت پك معنیداردر .

آپر — (Appert) — تراجم {فلیکس - آنتوان} آپر. فرانسه جنرالرندن‌در. ١٨١٧ده طوغمش، ١٨٩١ده وفات ایلمش‌در . ایسلی محاربه‌سنده (١٨٤٤) ابراز نام ایتدی. قریم محاربه‌سنده اشتراك ایلدی. پارس محاصره‌سی اثناسنده جنرال آپر ایکنجی اردو ارکان حربیه رئیسی ایدی . بوزمانده ایی خدمتی کورولدی. ١٨٧١ محاربه‌سنی متعاقب ورسای‌ده محکمهٔ عسکریه مدیری ایدی . بعده فریق اولدی . و ١٨٨٣ دن ١٨٨٦ یه قدر روسیه‌ده سفارت ایله بولندی .

آپر آریوس — (Aper Arius) — تراجم
آریوس ماده‌سنه باق.

آپراقسین — (Apraxine) — تراجم
روسیه‌ده ١٨ نجی عصر میلادی‌ده، خدمات مهمه ایفا ایدن بر عائله‌نك نامی‌در . اصلی تاتاردر . آلتون اردو ارکانندن سولوق میر نامنده برینه منتهی اولور که ١٣٧١ تاریخنده تنصر ایدرك ژان تسمیه قلنمش ایدی . روس پرنسسلرندن بری ایله ازدواج ایلدی . حفیدینك اوغلی آندره اوپراقس تسمیه اولندیغندن عائله‌نك نامی بوندن قالمشدر. بونلردن ماتوه‌ی آپراقسینك قزی مارفا آپراقسینا بیوك پترونك برادری ایمپراطور فه‌ئودور آلکسه‌یه‌ویچه واردی. پترو بو عائله‌نك افرادینه قونت عنوانی ویردی . بونلرك اك مشهورلری شونلردر :

پیه‌ر ماتوه‌یه‌ویچ که ١٦٩٧ده بیوك پترو ایله برابر فلمنك‌ه کیتمش ایدی . روسیه ایله اسوج آراسنده ظهوره کلن محاربه‌ده (١٧٠٢-١٧٠٥) پرارلق کوستره‌رك لوالق رتبه‌سنی احراز ایتدی . ١٧٢٩ ده پترسبورغده وفات ایتمشدر .

فئودور ماتوه‌یه‌ویچ آپراقسین (١٦٧١-١٧٢٨). روس آمیراللرندن در . روسیه‌ده قوهٔ بحریه‌نك تأسیس و تشکیلی امرنده بیوك پترویه چوق خدمت ایتمش‌در . ١٧١٠ ده اسوج ایله روسیه‌نك ایتدیکی محاربه‌ده جنرال لوبکره (اینکرمانلاند)ده غلبه ایدرك (ویبورغ) شهرینی ضبط ایتمش، ١٧١١ سنه‌سنده دولت علیه ایله محاربه‌سنده بحر سیاهده روس قوهٔ بحریه‌سنه قوماندا ایتمشدر . ١٧١٣ سنه‌سنده فنلاندیا محاربه‌سنده بولنمش و ١٧٢١ده اسوچی (نیستاد) مصالحه‌سنی عقده مجبور ایلمشدر. بو مصالحه ایله روسیه اینکرمانلاندی و آلان ولایتنی آلمش ایدی. ١٧٢٢ده ایران ایله وقوع اولان محاربه‌لرده دخی بولنه‌رق یارارلغی کورلمش‌در. ١٧٢٨ ده وفات ایتمش‌در. هم جنرال هم آمیرال ایدی . بیوك پترونك خادمین آمالندن بری‌در. ١٧٠٧ تاریخندن اعتباراً بحریه نظارتنی ایفا ایدیور ایدی. نیتساد مصالحه‌سنه قدر دونمایه قوماندا ایتدی . مارفا ایله پیه‌ر ماتوه‌یه‌ویچك برادری ایدی.

أتین فئودورویچ آپراقسین (١٧٠٢-١٧٥٨). روس جنراللرندن‌در. ١٧٣٦-١٧٣٧ده دولت علیه ایله روسیه بیننده واقع اولان محاربه‌ده جنرال مونیخك قوماندا‌سی آلتنده بولنمش‌در . ایمپراطوریچه آلیزابتی یدی سنه محاربه‌لرنده، ایکنجی فریدریك علیهنه تحریك ایلدی. بو محاربه‌ده پروسیه‌لیلر اوزرینه شانلی برظفر قزاندی (١٧٥٧)، «غروس یه‌کرن دورف» محاربه‌سنده پروسیالی جنرال (له‌والد) ه غلبه ایتمش ایدی . لکن اخانت ایله اتهام اولندی . چونکه غلبه ایله برابر قورلانده چکلمش ایدی. بوندن طولایی باش وکیل بستوشوف جزای نفی ایله تأدیب ایدلدیکی کبی آپراقسین‌ده دیوان حربه ویرلدی . حکم صادر اولمدن اقدم وفات ایلدی . رتبهٔ عسکریه‌سی فلد مارشاللغه قدر چیقمش ایدی .

— آپراقسین عائله‌سندن روسیه‌ده بیوك مناصبه نائل اولمش دیگر آدملر دها وارایسه‌ده تاریخچه اهمیتلری تراجم احواللرینی یازه‌جق درجه‌ده مهم دگلدر .

پترسبورغده‌کی مشهور آپراقسین چارشی‌سی بو عائله‌نك مالیدر .

آپراماناباجاس — (Apramânâbhas)

سانسقریت لساننده‌ندر. معنای لغویسی رونق بی‌نهایه دیمکدر. اساطیر بودیه اصطلاحاتندندر. سمای بودینك فلك صورت دینن قسمنده (بو ماده‌یه باق) یکرمی التنجی طبقه‌نك ۱۱ نجی مرتبه‌سنده اقامت ایدن الهه ویا دواله وریلن نامدر . بو الهه‌لردن هر برینك مدت عمری درت بیوك قالپا ایمش (قالپا ایچون آبجاسواراس ماده‌سنه باق) .

آپراماناکوبجا — (Apramànacubhas)

سانسقریت لساننده فضیلتلری بی‌نهایه اولانلر دیمك در. اساطیر هندیه‌ده سمای بودینك فلك صورت دینن طبقه‌سنك ۱۴ نجی مرتبه‌سنده مقیم الهه ویا دواله وریلن نام مشترکدر. مدت عمرلری ۳۲ بیوك قالپا ایمش (آبجاسواراس ماده‌سنه باق) .

آپرمون — (Apremont) — جغرافیا

بو نام ایله فرانسه‌ده بر قاچ قریه واردر .

آپرمون — (Apremont) — جغرافیا

فرانسه‌ده وانده ولایتنده برقصبه‌در. بحر محیط اطلاسی‌یه جریان ایدن وی چایی اوزرنده کائندر. نفوسی ۱۲۸۰ . بز فابریقه‌لری واردر . بش پناری قورپلیر. بوراده ۱۶ نجی عصرده آمیرال شابانك انشا ایتدیرمش اولدیغی گوزل بر شاتو واردر .

آپرناد — (Apernade) — جغرافیا

آلمانیاده بر بلده‌در که پتی بلت بوغازینك تشکیل ایلدیکی بورمسانك داخلنده کائندر . نفوسی ۵۳۸۰ .

آپروزیو — (Aprosio) — تراجم { آثار هجویه

مؤلفلرندن بر ایتالیاندر. پروتیمیل یعنی بابا وتیمیل نامی ایله ده معروفدر . ۱۶۰۷ ده وتیمیل‌ده طوغمش ، ۱۶۸۱ ده وفات ایتمشدر . متعدد رسائل هجویه‌سی واردر .

آپرون — (Apron — حیوانات { اوروپا طاتلی

صولرنده یاشایان بر جنس بالقدر. تقریبه تحت شعبه‌سنك اسماك فرقه‌سنك ذات العظام التامه صنفنك مشوك المسابح تحت صنفنك پرسیده فامیلیاسنك برجنسیدر. لاتینجه‌سی آسپرودر . آپرونلر ، طاتلی صو خانی بالغنه مشابهت عرض ایدرلر ایسه‌ده شکللرینك مغزلی (ایك شکلنده) وجودلرینك دها اوزونجه اولمسی ایکی مسبح (بالق قنادی) ظهرینك یکدیگرندن آیریق اولمسی ، غلط اوله‌رق بالق قولاغی دینلن عضوك مسنن اولمسی جهتلریله انلردن تمیز ایدرلر.

عادی آپرون — طاتلی صو خانی بالغی کبی خراشنی (پول) سرت وخشین اولمسندن طولایی بین العوام آپرون اسمیله تسمیه اولنمشی اغلب احتمالات اولان بو بالغك وجودی اوزونجه، وسط قطعه‌سی همان مدور دینه‌جك درجه‌ده ، رأسی عریض وبراز یاصی وخرشنی ، برون اوجی مدور واملس(دوز) وجودینك قسم علویسی صاری ویا اسمر ، تراق صاریدر. جوانبنده اوچ درت وحتی بعضاً بش عدد مائل و سیاه‌متراق شریتلر عرض ایدر . بطنی بیاضه میال اسمر اولوب مسابح (بالق قنادلری) صاری‌یه مائل ، اسمر رنکله ملوندر. طولی ۱۲ : ۱۵ وبعضاً ۱۸ سانتیمتره‌یه بالغ اولور . آپرونلر طاتلی صو بالقلرندندر. اك زیاده کوچك بالقلرله و حشراتله تغذی ایدر . یومورطلامه زمانی متحول ایسه‌ده باشلیجه مارت ویا نیسان آیلرینه مصادفدر . یومورطه‌لر کیرلی بیاض رنکده‌در. طونه ورون حوضه‌لرنده کثرت اوزره کورلمکده ایسه‌ده سائر یرلرده اوقدر مبذول دکلدر . آپرونلر ، پاك وجریانی زیاده اولان صولردن حظ ایدرلر . اکثریا انهارك قعرنده بولنوب انجق روزکارلی هوالرده یوقاری‌یه

چیقارلر. علی الخصوص شمال وشرق شمالی روزکار-
لری هبوب ایتدیکنده اسماك سائره دیبه ایندیکی
حالده بونلر صویك دیبنی ترك ایله یوقاری چیقارلر.
بوندن طولایی بعض مواقعده بو بالغه مشئوم نظریله
باقارلر وسحربازنامنی ویررلر. فی الحقیقه بربالقجینك
آغنه کیرمش اولمسی سائر اسماکك دیبلره چکلمش
بولندیغی وقته تصادف ایده جکندن اوکونکی آودن
استفاده آز اولدیغی ایچون مشئوم فرض ایدلمسنه
سبب در. طونه نهرنده وسائر روم ایلی طاتلی صولرنده
بولنمسنه نظراً ترکجه ده بونك اسمی اوله جغی بدیهی
ایسه ده دسترس اولنه مدی. انی اولدقجه لذتلی
ایسه ده کوچك اولدیغندن صیدینه پك اهمیت ویرلمز.

آپرونیوس — (Apronius) — تراجم

روما جنراللرندن ایدی. میلادك ۸ نجی سنه سنده
قونسول اولدی. پانونیه ده درزیلر علیهنده کی
سفرلرده بیوك خدمتلر کوردی. میلادی
۱۸-۲۱ سنه سنه قدر آفریقا پروقونسولی ایدی.
بو مأموریتنده ده (تاکفاریناك) بر عصیانی
باصدیرمش در. اوغلی آپرونیوس قازیانوس ۲۹
سنه سنده قالیکولا ایله برابر قونسول اولمش
ایدی. بوده (نومیدیه)لری تعقیب ایله چوله دفع
ایتمش در.

آپری — (Aprey) — جغرافیا { فرانسه ده هوت

مارن ولایتنده، لانغر سنجاغنده بر قصبه در.
سون نهرینه ملاقی اولان ونژان چایی اوزرنده در.
نفوسی ۵۳۰. چینی فابریقه لری واردر. بش
پناری قوریلیر.

آپریچه نا — (Apricéna) { ایتالیای جنوبیده قاپیتانات ولایتنده

برشهردر. ساحل اوزرنده واقع له زیتا کولنك
قربنده کی جبالده در. نفوسی ۵۲۷۰.

آپریس — (Apriès) — تراجم { دها طو-

غریسی اوقارمس. قبطیجه سی اوآح آبرا. مصر
قدیمده اون التنجی سلاله فرعونلرندن برینك
نامی در. فرعون ایکنجی پسامتیخك اوغلی در.
بنی اسرائیله معاونةً بخت نصر ایله محاربه ایتدی
فقط موفق اوله مدی. شوقدرکه سبی ایدیلان
یهودیلری مصر الکاسنه قبول ایتدی، وبونلره
یر ویردی. موزه لرده اوفاره نامنه طوپراقدن
معمول مینالی برچوق کوچك آثار عتیقه واردر.

آپریست — (Apriste) — حیوانات

یاخود آپریستوس. یونانجه دهتره معناسنه اولان
پرستیس لفظیله a ادات نفیدن یاپلمش بر کلمه در.
مغمد الاجنحه جنسندن، آغولی بوجك صنفندن
برجنس حشرات درکه تونج رنکنده کوچك کوچك
هوام در. نصف کرۂ شمالیده ساکن در.
خصوصیله اقطار غربیه ده. صویه یقین اولان
محللرده، قوملق یرلرده یاشار.

آپریغالینو — (Aprigalino) — جغرافیا

ایتالیای جنوبیده قالابر سیته ریور ولایتنده بر
شهردر. تارانت کورفزینه جریان ایدن قرانی
چایی اوزرنده ومیوه سی، باغلری مبذول برقضانك
وسطنده کائن در. نفوسی ۴۰۰.

آپریقا — (Aprica) — جغرافیا { اوروپاده

آلپ والانتین طاغلرنده بر دربند درکه ایتالیاده
آددا چایی اوزرنده کائن تیرانو بلده سی ایله ینه
ایتالیای شمالیده جاری اولان اولیو چایی اوزرنده
واقع أده لو قصبه سی بیننده کائن در. غایت صرب و
صعب المروردر. ۱۸۰۰ تاریخنده ناپولیونه یوریمش
واوزایی ضبط ایتمش اولان فرانسز مارشالی دوق
ماقدونالد اردوسی ایله برابر بو بوغازدن کچمشدر.

آپریون — (Aprion) — حیوانات

مشوك المسابح یعنی یوزکلری دیکنلی اولان
اسماکدن برجنس بالق درکه بحار حاره ده ساکن
اولور.

آپژونیت — (Apjohnite) — معدنیات

آفریقای جنوبیده کائن لاغوآ قوینده بولنور
بر معدن. ترکیبی کبریتیت مانغانز و آلومین
دن $[Al_2 (SO_4)_3 + 24 H_2O\ Mu\ SO_4 +]$

عبارتدر . اساساً لیفی باخود حجر فتیله (آسبست ـ آمیانت) شکلنده و ایپك كبی پارلاقدر .

آپس — (Aps) — جغرافیا { فرانسه‌ده ، آردەش ولایتنده ، پوس سنجاغنده بر قریه‌در . نفوسی ۱۵۹۰ . بو قریه قدیم آلبا موضع رفیعنك موقعنده كائن در . آلبا روما ایمپراطورلغی زماننده هلویونك مركز حكومتی ایدی . بوراده اون بشنجی عصردن قالمه برقلعه‌نك آثار مهمه‌سی كوریلیر .

آپساراس — (Apsaras) — اساطیر

خرافات هندیه‌ده صنف ثانوی الهه‌لرینه ویریلن نامدر . بونلر مغنیات ورقاصات ایمشلر . سماوات مختلفه‌ده مقیم اولان الهلری اكلنـدیرمكه مؤكل ایمشلر .

آپساروس — (Apsarus) — جغرافیا

كرجستان دن آقوب كلن بر چایك نامی درکه آپسارەس ویاآپساروم‌ده دنیلیر . طربزون قربنده قره‌دكزه دوكیلیر (دكرمن‌دره‌سی ماده‌سنه‌باق) .

آپسلی — (Apsley) — جغرافیا

اوستراليانك جنوب شرقنـده كائن اولان نوول غال جنـوبی‌ده بر چایدركه ملی نهرینـه ملاقی اولور . بو چای ۴۰۳ كیلومتره عرضنـده عظیم برنوع یاركنده ایچنـدن كچر ، عموداً قائم ۱۰۰ متره ارتفاعنده قیادن طبیعی دیوارلر ارەسـندن جریان ایدر .

آپسلی — (Apsley تلفظی : ئەپسلی) —

تراجم { انكلتره رجال‌حكومتندندر . باتهورست (بەترست) ە باق .

آپسود — (Apseude) — حیوانات

حیوانات قشریه‌دن بر جنس‌دركه بحار شمالیـه‌ده ساكن‌در . نوع مثالی «آپسودەس تالپادر» كه شمال دكزلرنده بولنور .

آپسیرتوس — (Apsyrtus) — تراجم

یونان علمای طبیعیونـندن در . ٤ نجی عصرك ابتداسـنده بروسه‌ده تولد ایتمش‌در . قسطنطین ایله برابر طونه بوینه كیتمش‌در . تداوی خیول وتاریخ حیوانات نامیله ایكی اثری واردر .

آپسیلوس — (Apsilos) — حیوانات { دیدان شعبه‌ سنك دواره فرقه‌سنك سابح كروهندن برجنسك اسمیدر . بونلرك اوزری زرهلی اولمیوب اعضای دواره (جهاز مهتزه) یه و آیاقلره مالك دكلدر ؛ وجودلری عدسی‌الشكل (مرجمك شكلی) در .

آپسینس — (Apsines) — { یونان قدیم خطبا . سندن‌در . فنیكیه ـ خلقندن ، و اوچنجی‌عصر میلادی‌رجالندن‌ایدی . ماقسیمیلوس زماننده آتنه‌یه‌كلوب درس آچدی . فن خطابه ، وجوه بیانه دائر ایكی اثری واردر .

آپشدیرمق — بحریه { جیفته‌دمیر آتلدقده‌هر ایكی‌زنجیره لزومی‌قدر مساواة قالومه ویره‌رك سفینه‌یی ایكی‌دمیرك بیننده بولندیرمقدركه‌موقع‌استعمالی‌دمیرمحلی‌كنیش‌اولمایان لیمانلردر . بویله دار یرلرده كبی آقینتی و روزكار ایله جهات مختلفه‌یه دوندكجه آز بر احاطه ایلر فقط بوصورتله دمیر انداختنه لزوم كوریلن لیمانلرده كثیر الوقوع اولان سرت روزكارلره مقابل دمیرلری آپشدیرمق جائز اولمایوب دائما هر ایكی دمیرك استقامتی روزكار مهبی جهتنده بولنمسی لازمدر زیرا دمیرلرك انداخت اولندیغی استقامت شـدتله وزانی ملحوظ اولان روزكارك مهبی جهتنده بو. لندیغی صورتده روزكار كسب شـدت ایدرك زنجیرلره قالومه ویرلك اقتضا ایدنجه وتدریجاً هر ایكی دمیره بردن قالومه ویریله‌رك دمیرلر باش طرفه النجـه كبی اك ایی بر وضعیته كتیرلمش اولور . بالاده بیـان اولندیغی وجه ایله دمیرلر آپشدیریلوب سفینه ایكی‌دمیرك بیننده ایكن فورطنه ظهور ایتـدكده كبی یالكز اوك طرفده‌كی دمیره بینر . هوانك شدتنه كوره قالومه ویرلك اقتضـا ایتدكده كمینك بتدیكی اوك طرفده‌كی دمیره قالومه

ویرلدکجه کریده قالان دمیرك زنجیرینك بوشی آلنمق اقتضا ایلر. روزکار آلتی دمیری دەسفینەنك پورووه‌سنه کچنجه ایکیسی بردن قالومه اولنور . اشبو تعریف اولنان قاعدەنك خلافی اولەرق دمیرلر هبوب ایدەجك روزکارك جهت وزانی استقامتنه براقلمایوبده اشبو جهته عمود اولان براستقامته انداخت اولنمشلر ایسه بالفرض هر ایکی دمیرك زنجیرینك قالومەسی اللیشر قولاج اولدیغنه کوره روزکار کسب شدت ایتدیکی آنده اشبو زنجیرلرك ایکیسنك بردن قوۀ تحملیه‌سی روزکارك جهت وزانی استقامتنده بولنان تك دمیرك قوۀ تحملیه‌سنه مساوی اولمق ایچون هربر زنجیرك ۵۸ الی ۶۰ قولاجه قدر قالومه اولنمسی اقتضا ایدر . حالبوکه مذکور دمیرلر هر نقدر بردمیر حکمنده بولندیرلمش اولسەلر بیله انجق ۲۹ قولاج قالومەلی برتك دمیره مساوی اولەجقلرندن بو حالده سفینه غایت آز قالومەلی دمیراوزرنده بولنمقله زنجیرك ثقلتی سفینەنك باشنی دائما صودن قالدیرمامغه ساعی بولنور . ایشته سفینه‌یی چیفته دمیرلرك بیننه وصل اولنان خطدن ۵۰ قولاج بعید بولندیرمق ایچون هر زنجیرك ۷۱ قولاج قالومەسی اولمق اقتضا ایدر. اکر هرزنجیره ۱۳۰ قولاج قالومه ویرلمش اولسه سفینه مذکور دمیرلر بیننه وصل اولنان خطدن انجق ۱۱۹ قولاج بعید بولنەجغندن بوتقدیرده چیفته دمیرلرك ۱۳۰ قولاج قالومەسی حقیقتده ۱۱۹ قولاج قالومه حکمنده قالیر . اکر سفینه دمیرلرینی فورطەنك اسدیکی جهتده بولندیریرسه، ۱۳۰ قولاج قالومه ویردیکی تقدیرده دمیرلردن بری ۱۳۰ قولاج ودیکری ۳۰ قولاج قالومه ایله هر ایکیسیده سفینەنك پورووه‌سی استقامتنده بولندیریلیر ، وایکنجی یعنی قالومەسی آز اولان دمیر لایقیله طوتماز ایسه دها زیاده قالومه ویریلەرك موثر و قاعدەلی برحاله کتیریله بیلیر .

آپشون — (Apchon) — تراجم { فرانسەده دیژون اسقف ایدی . بعده اوش رئیس الاساقفه‌سی تعیین اولندی . ۱۷۲۳ ده مونبریزونده طوغمش ، ۱۷۸۳ ده وفات ایلمشدر. خیرپرورلکیله مشهور ایدی . دیژون بلده‌سنده واقع اولان بر حریق اثناسنده طعمۀ نار اولمق اوزره بولنان ایکی چوجغی قورتارانه ایکیوز فرانسز آلتونی وعد ایتمش ایدی . کیمسه ظهور ایتمدیکندن کندیسی بر نردبان قویه‌رق آتشك ایچنه آتلمش ، و چوجقلری قورتارمشدر . مکافات موجوده‌یی‌ده بو چوجقلره بخش ایلمشدر .

آپشون — (Apchon) — جغرافیا فرانسه‌ده برناحیه‌در نفوسی ۸۰۵.

آپفلشتد — (Apfelstedt) — جغرافیا المانیانك وسط طرفلرنده، (توره‌نج)ده جاری بر چای‌در. جنوب غربیدن، شمال شرقی‌یه دوغری ساقس‌غوتا دوقه‌لغنی باشدن باشه دور ایدر .

آپکس — (Apex) — علم هیئت { لاتینجه برکلمه . درکه رأس وذروه معناسنه‌در . هیئت جدیده‌ده فلك سماده برنقطه‌یه تعبیرایدیلیرکه کونش تکمیل سیارات وتوابعی ایله بو نقطه‌یه طوغری ایلریلەمکده‌در . شو حالده آپکس رأس سما دیمك اولور. علم هیئت‌ده رأس سما نقطه‌سنك جهتی ، وشمسك بو نقطه‌یه طوغری قطع ایلدیکی محرك بردرجه‌یه قدر تعیین اولنمش‌در. علم بشرك بك یاقین برزمانده کشف ایلدیکی بو حقیقت قرآن عظیم الشانده « والشمس تجری لمستقر لها » آیت کریمه‌سنك معنای حکمتنی تفسیر ایدر .

آپل — (Apel) — تراجم { ژان اوغوست آپل . المانیا ادباسندن وعلم قوانین اربابندندر. ۱۷۷۱ ده لیپجیغ‌ده تولد ایتمش، ۱۸۶۱ ده ینه بوراده وفات ایلمش‌در . دها زیاده ادبیاته خدمتیله تعارف ایتمش‌در.

اوغلی کوئی تەاودور (Gui-Théodoro) دخی

ادبا صنفندن در. پدری کبی بونکده آثار ادبیه‌سی واردر.

آپل — (Apel) — تراجم { ژان آپل. المانیا علما-

ی قوانینندن در . ١٤٨٦ ده نوره‌مبرغ ده طوغمش، ١٥٣٩ ده ینه‌بوشهرده وفات ایله‌مش‌در. یتنبروغ‌ده معلم ایکن لوتر ظهور ایدرك قاتولیك کلیساسندن اعتزال ایتمش ایدی . صاحب ترجمه لوترك مسلکنی قبول‌ایتدی، براندنبورغ منتخبنك مشاوری نصب اولندی.

آپل — (Apelle) { قدیم یونان مصور- لرندندر . قبل المیلاد

دردنجی عصرك نصف اخیرنده کلش بر یونانلی رسامدر. (قولوفون)ده طوغدیغی محتملدر. رسم ایچون ایلك تحصیلی ایاثلوغده‌کی (یونیه‌ن مکتبنده) باشلامشدی. مؤخراً (سیکیون) ده پامفیلیوسك مکتبنه انتساب ایتدی. اسکندر کبیرك پدری فلیپك عهد حکومتنده موسی‌الیهك نزدینه کیدرك اوراده اسکندر کبیر ایله بینلرنده صمیمیت پیدا اولمشدر . آپل « تصویر لطافتده کیسه‌نك یتیشه‌مدیکی» عنوانیله تعارف کسب ایتمشدر. فن‌تصویرده یونین دینلن طرزك لطافتنی سیکیون مکتب هنرینك جدیتیله تألیف ایتمش بر استاد ماهر ایدی. اسکندر کبیر رسمنی یاپدیرمق‌ایچون صاحب ترجمه‌دن باشقه برمصوره التفات ایتمدی. اسکندرك وفاتندن صکره مصرده بطلیوس‌ك خدمتنه کیردی . انسان تصویرلرنده پك زیاده مهارت و حذاقت صاحبی بر هنرور ایدی . رسملرینك اك پارلاغی آفرودیت (زهره) ، هاریس و دیکر کنج آلهه‌لرك رسملری ایدی . علی‌الخصوص (آفرودیت آنادیوق) ك دکزدن چیقمسنی تصویر ایدن تابلو ایله (آرتمیس) ك اوده‌کی معیتیله مصور اولان تابلوسی فوق‌العاده تقدیراتی موجب اولمشدر. بعض مصورات مجازیه‌سی ازجمله افترایی تمثیل ایدن تابلوسی کسب شهرت ایلمشدر . ایتالیا رسامنرینك مشاهیرندن اولان (بوتیچلی) بوصوك تابلونك بخش ایتدیکی فکر اوزرینه کذلك بوموضوعی ارائه ایدر بر تابلو رسم ایتمشدر . آپلك محاربات تابلولری دخی پك کوزلدر . اسکندر کبیرك ومعیتنده‌کی قو- ماندانلری کوسترن تابلوسی بوجمله‌دندر. اسکندر کبیری ایاثلوغ‌ده (دیانا) معبدنده کوسترن تابلوسی‌ده مشهوردر . اسکندر کبیری النده صاعقه ایله‌مصور اولان تابلوسی‌کذلك‌پك مشهور اولوب ایشته بو تابلویه تلمیحاً اسکندر کبیر « دنیاده ایکی اسکندر واردر بری غیر مغلوبدر دیکری‌ده غیر قابل تقلیددر » دیر ایمش .

آپل — (Apelle) — تراجم { ایکنجی عصر میلادی نصا-

را رافضیلرندن‌در. مارچیونك تلمیذی ایدی. بونکله برابر استادینك ثنویت مطلقه حقنده‌کی فکرینی رد ایتمش ایدی.

آپل — (Appelle) — تراجم { فلمنك لی بر رسام

ومصوردر. ١٦٨٠ ده آمستردام‌ده تولد ایتمش، ١٧٥١ ده اوراده وفات‌ایلمش‌در. آثارمصوره‌سی میاننده صحرائیه‌لر، آدم تصویرلری، تاریخه متعلق لوحه‌لری واردر .

آپل — (Appelle) — تراجم { پول امیل آپل. فرانسز ریا-

ضیوننندندر . ١٨٥٥ ده استرازبورغ‌ده تولد ایتمش‌در. پارس دارالمعلمین عالیه‌سنده اکمال تحصیل ایدرك ١٨٧٦ ده علوم رؤسنه نائل اولدی . ١٨٨٥ ده پارس مدرسهٔ کلیه‌سی یعنی دارالفنونی علوم شعبه‌سنه مهنیات منطقه یعنی علم جر اثقال منطقه معلمی اولدی. ١٨٩٢ تاریخنده‌ده علوم آقاده‌میسنه اعضا نصب ایدلدی . ١٨٨٩ ده ، اسوچ قرالی ایکنجی اوسقار حضرتلری طرفندن کشاد ایدیلن مسابقه‌یه اشتراك ایدن بتون اوروپا ریاضیونی میاننده تمیز ایدرك ایکنجی مکافاتی (آلتون‌مادالیه) ، قزاندی . علوم ریاضیه روز- نامه‌لرنده منتشر اولان متعدد تذکره‌لرندن باشقه مهنیات منطقیه ، ریاضیات عالیه‌یه متعلق مهم وپك استفاده‌لی اثرلری واردر .

آپلاو — (Aplao) — جغرافيا { آمريقاده پروحكو. متى داخلنده بر شهردر . قاستيليا ولايتنك مركز اداره‌سى‌در . سبزه‌سى مشهوردر . اطرافنده باغلرى چوقدر .

آپلاسانتاليا — (Aplacentalia) حيوانات عديم المشيمه معناسنه‌در . علم حيوانات علماسندن برطاقى بو نام تحتنده، نماى رشيملرى مشيمه‌سز (صوك) واقع ذات الثدياى صغيره‌يى حاوى اولان بر فرقهٔ حيواناتى جمع ايدرلركه بونلرده رشيم، رحم درونده پك آز بر مدت بولنوب هنوز حالت ابتدائيه‌ده ايكن خارجه چيقار. اكثريت اوزره بو حيوانلر نشو ونمالرينى والده‌لرينك بطنلرى آلتنده بولنان برجيب ويا كيسه درونده اتمام ايدرلر. اوحالده اپلاسانتاليا تعبيرى تحتنده ذات الثديادن حيوانات ذوالكيس صنفيله حيوانات وحيد الثقبه [١] صنفى بر فرقه داخلنده بولندرلمش اولور .

آپلت — تراجم { آپلت ارنست فريدريخ المانيا فيلسوفلرندندر. ١٨١٢ ده (رابخه‌ناتو)ده تولد، ١٨٥٩ ده وفات ايتمشدر. آثارينك باشلوجه‌لرى علم فوق الطبيعيه، حكمت دينيه، وقوعات تاريخ بشر، «يوهان كپلرك تماشاى عالمى» نام اثرلريله ، علم هيئتده اصلاحات نامى ايله لاتينجه يازلمش ديكر بر اثردر .

آپلتر ـ اوشم — (Appelterre-Ev-ciem) — جغرافيا { بلجيقاده، شرقى فلاندريا ولايتنده، بر قصبه‌در. نفوسى ١٥٠٠ .

آپلترن — (Appeltern) — جغرافيا فلمنكده، كلدر ولايتنده برقصبه‌در. موزنهرى اوزرنده كائن‌در نفوسى ٣١٥٠ .

[١] وحيد الثقبه بردليكلى ديمكدركه منى، بول، مواد غائطه‌نك افرازات واخراجاتى ايچون يالكز بر منفذى اولان حيوانلره وصف اولور.

آپلدورن — (Apeldoorn) { فلمنكده، كلدر ولايتنده بر شهردر . بر قنال اوزرنده‌در. نفوس ٧١٠٠ .

آپلربك — (Aplerbek) — جغرافيا پروسياى غربى‌ده ، وستفاليا ولايتنده بر قصبه در . رن نهرينك آياقلرندن امشر چايى اوزرنده در . نفوسى ٧٠٠٠ . معدن كمورى ، دمير فلزى چيقاريلير . پودلر فرونلرى ، خدمخانه‌لرى واردر .

آپلس — (Appels) — جغرافيا { بلجيقاده شرقى فلاندريا ولايتنده برقصبه‌در. نفوسى ١٥٠٠ .

آپلش — (Appelsche) — جغرافيا فلمنكده فريز ولايتنده برقصبه‌در نفوسى ١٩٠٠ .

آپلود — (Apludes) — نباتات { نجليه فصيله سندن بر جنس نباتدركه آسياى مدارى‌ده ، نووه‌ل قاله‌دونين‌ده نشو ونما بولور . بعض نوعلرى بغچه‌لرده يتشديريلير .

آپلوقوما — (Aplocoma) { حيوانات مستحاثه‌دن‌در. آسپيدو. را ، اوفيورماده‌لرينه باق .

آپلوم — (Aplom) — معدنيات { سيليقات (سيليسيت) جمله‌سندن بر حجر ويا عقيق دركه عموميت اعتباريله حجرسيلان (Granate) ناميله ياداولنور (حجر سيلان ماده‌سنه باق) .

آپله‌تون — (Appleton) — جغرافيا فرانسزجه‌ده نامى غراندشوت يعنى هبوط عظيم‌در. آمريقاده ، دول مجتمعه‌ده ، شمال طرفنده ، ويسقونسن حكومتنده برشهردركه اوتاغامى قونته. سنك مركز اداره‌سى‌در . نفوسى ٥٥٠٠ . شهرك فرانسزجه نامى فوقس ريور نام صويك سرعتندن كنايه‌در . بو مجرانك ميلى ١٦٠٠

متره طولده ۹ مترەدر . بو سرعت میاه آپلەتون
فابریقەلرینه همان توكنمز بر قوهٔ محركه تأمين ايدر.

آپلەتون — (Appleton تلفظى: ئەپلتن) —

تراجم { ئەپلتن وقومپانیاسی نویورقك اڭ بیوك طابع وصحافیدر. ۱۸۹۷ سنه‌سندن
بری برشركت عظیمه حالنه گیرمشدركه بوشركتك
اعضاسی اسكی ئەپلتنك اخلافیدر. بوصحاف شركتنك
اڭ مهم تشبثلرندن بری ۱۸۵۷ ده باشلانمش بر
آمريقا انسيقلوپەديسی دركه اون التی جلددن
مركب اولوب التی سنه‌ده طبع وتمثیلی ختام
بولمشدر. بو انسیقلوپەدی بالآخره ۱۸۷۳ ده
رسملی اوله‌رق ترتیب اولنوب اوچ سنه‌ده اكمال
ایدلمشدر. بونك هرسنه برده ذيلی نشر اولنور.
ئەپلتن صحافخانه‌سی ایكی مهم اثر مصور دها میدانه
قویمشدر كه بونلرده L'Amérique Pittoresque
ایله L'Europe Pittoresque نام اثرلردر .

آپليت — (Aplite) — معدنيات { اساساً غرانيت
يعنى حجر صوانك بر نوعه‌سیدر . غرانيتللو
(Granitello) تسميه قلنور. (غرانيت ماده‌سنه باق)

آپليزيا — (Aplysia) — حيوانات

حيوانات ناعمه شعبه‌سنك مرجول البطن ويا
تعبير آخرله ذات الارجل البطنيه فرقه‌سنك ذات
الغلصمات الخلفى صنفنك بر جنسيدركه هردكزده
بولنور . بو حيوان قدمانك معلومى ايدى .
دكزطوشانی‌دیرلر ایدی وغایت مضر عد ایدیلیر
ایدی . گويا اصابت نظری موتی ايجاب ايدر
ايمش . بو ظنك اصلی ناعمات مذكوره‌نك بدشكل
اولمسندن ، غايت كريه بر رايحه نشر ايتملرندن ،
بولندقلری برده آز چوق خريف و رنكى قر-
مزمتراق بر مايع افراز ايلملرندن نشأت ايتمش
اولسه گركدر . علمای طبيعيوندن كوبه‌نك عصر
سابق ابتدالرنده بو حيوانلر اوزرنده اجرا ايلديكی
مشاهدات او ظنلرك بطلانی اظهار واثبات ايلدی.
بوحيوانلر آكل الحشايش‌در، هر دكزده ياشارلر،
اكثريا قيا پارچه‌لری ايچنده ، نباتات بحريه اوزرنده
بولنورلر . اوروپا سواحلی ، بحر سفيد قيلری،
آمريقا ، آسيا ، آفريقا ساحللری اوزرنده دائما
مشاهده ايديلير. بوجنس ناعماتك جسملری متطاول
يعنى طولی عرضندن زياده اولوب اوست طرفی
محدب ويا مقبب يعنى قبه‌مسی ، آلت طرفی
مستوی‌در. هرجهتندن بربرنس ايله محاط اولوب
بونك يان فصلری يوزمكه خدمت ايدر، وحيوان
سكونت حالنده بولنديغی زمان صرتی اورتمكه يارار.
قفاسی بللی وظاهردر ، بوينی‌ده واردر. باشنده
درت لماسه‌سی بولنور. ايكيسی باشك يوقاری
طرفنده و اوزون قولاق شكلنده‌در ، ديكر
ايكيسی اغز دليكنك يانده‌در. غلصمه‌لری يعنی
تنفس ايده‌جك عضو وآلتلری حيوانك ظهرنده،
برنسك قيوريملرندن تشكل ايتمش بر جوف ويا
كيسه ايچنده‌در . بو جوف ايكی قات غشا ايله
قپالی ويا محفوظدر. بو غشای مضاعفه «سديد»
نامی ويريليرر . سديدك بر جهتدن هيچ بريره
ارتباطی يوقدر ، سربستدر، قسم مركزيسنده
بر فتحه‌سی واردر. ايچنده قيوريملرك آره‌سنده
رقيق ، بيضی ويا نيم مستدير برشكلده، شفاف،
صارمتراق رنكده، رأس طرفنده خفيفجه مقبب،
ويالكز بر طرفندن مربوط برصدف بولنور .
سواحل اهاليسندن بعضيلری بوحيوانی بعدالطبخ
اكل ايتدكلرنده اصلا علائم تسمم كوسترمامشلردر.
مع مافيه آپليزيالر ازمنهٔ قديمه دنبری شايان
تأسف وقايعه سببيت ويرمكله معروف اولمشلردر:
ايكنجی عصرده كلان لاتين ادباسندن آپوله
برزنكين طول قادين ايله ازدواج ايتمش وخانه‌سنده
برآپليزيا بولنديرديغی ايچون، كويا ، زوجه‌سنك
قيللری دوشه‌رك اضطراب وآلام ايچنده بولنمسنه
سببيت ويرديكی بيان ايديله‌رك سحرباز عد ايدلمش
ومذكورناعمه ترك حيات ايتدكدن صوكره آلام
واضطرابك تسكينيله برابر قيللری دخی يكيدن
كلمش! حتى اندن طولايی بو حيوانه آنك نامی
ويرلديكی بيان ايدلمش ايسه‌ده وقعهٔ مذكوره
برافسانه‌دن عبارتدر. معلم اشميت برچوق كرهلر
همان بر انسان آياغی جسامتنه قريب آپليزيالری
بالذات اللريله طوتمش وحيوانه طوقندرديغی يرلری

اصلا متأثر اولمامشدر. حق مستكره قوقويى بيله حس ايده‌مامشدر. شوقدر واركه قطبلرده بولنان بعض انواعى خواص انجريه‌يه يعنى قورداشنه مشابه جلدده اندفاعات حصوله كتيره بيله‌جكنى ده علاوه ايتمشدر. آپليزيالرده موجود منكشه رنكى سريعاً تحلل ايديور ايسه‌ده حامض كبريت ايله تثبيته موفق اولنيور. بونلرك بعض افرادندن خالص ويابس اولمق اوزره ايكى غرام مادهٔ ملونه استحصال اولنديغنه مبنى صنايعده موقع تطبيقه قونلمسى آرزو اولنمش ايسه‌ده موفقيت مطلوب درجه‌ده اولمامشدر. آپليزيالرك معده‌سى حيوانات مجتره معده‌سى كبى درت محفظه‌يه مالكدر. اكثريت اوزره غذاسى دكز قيلرنده بولنان اوتلر، يوصونلر وسازلر تشكيل ايتديكندن اورالرده كثرت اوزره تصادف اولنور. بعضاً جزر اثناسنده قردده دخى بولنور. بعضاده دكزك قعرينه طوغرى اينر.

الك معروف نوعى آپليزيه‌ده بيلان دركه فرانسه سواحلندن مارسيليا، ونيس جوارنده زياده كوريلير. فرانسه‌نك بحرمحيط اطلاسى ساحلنده وبالخصوص روشل‌ده‌ده نادر دكلدر. بوحوالى بالقجيلرى مذكور ناعمه‌يه دكز كديسى نامنى ويررلر. جسمى محدب، متطاول، اوك طرفدن اوزانمش، آرقه جهتدن سيورلمشدر. قيصى ويا برنسى آرقه جهتدن ايكى كنيش فص ابراز ايدر. لامسهٔ فوقانيلرى مخروط شكلنده وباريقدر. بوجهتله عادتا ايكى اوزون قولاغى آكديرير. لونى اسمردر. غير منتظم وصولوق بيوك بياض لكه‌لر ايله نشانليدر. غشاى سديدك فتحه‌سى برنقطه اطرافنده انتشار ايدن اشعه صورتنده دها كوچك وسياه بنكلر ايله موسمدر.

آپليزينا — (Aplysina) — حيوانات

حيوانات اسفنجيه‌دن بر جنس ناميدركه قرنيدر. يعنى بو سونكرلرك قسم مركزيسى يومشاق، الاستيق اولديغى حالده اطرافى غير منتظم، انبوبه كبى قرنى بر شبكه ايله محاطدر. ايكى نوعى معلومدر. آدرياتيق دكزنده بولنور. بونلردن آپليزينا آئه‌روفوبا يعنى هوادن قورقان آپليزينانك جسمى كاملاً غايت كوزل زعفرانى بررنكده‌در. فقط هوا تماس ايتدكدن صوكره قويو مائى بر لون اخذ ايدر.

آپليزيّه — (Aplysidées) — حيوانات

ذات ارجل بطنيه ناعماتدن بر فاميليادر. هر دكزده بولنورلر. اكثريسى قرمزى برصو افراز ايدرك بولندقلرى نقطه‌ده دكزى تلوين ايدرلر. باشليجه اجناسى آپليزيا (يوقاريكى ماده‌يه باق)، ودولابللادر.

آپلينغ — (Appling) — جغرافيا {امريقا ده دول

متحده‌دن جورجى حكومتنده برقونته‌در. مساحهٔ سطحيه‌سى ۲۹۲۰ كيلو متره مربعى، نفوسى ۶۰۰۰. قسم اعظمى بياضدر. مركز اداره‌سى حولمسويل قريه‌سيدر.

آپن — (Apène) — {قديم يونانستانده استر قوشيلير ايكى

تكرلكلى بر آرابه ايدى. اوزون سياحته كيدلديكى وقت استعمال اولنور ايدى. اسكندردن صوكره ملاعب عموميه‌ده بونوع آرابه‌لرك مسابقه‌لرى اجرا اولنمغه باشلادى. بو وقته قدر يالكز آت قوشيسى ياپيلير ايدى.

آپنبورغ — (Apenburg) {پروسيه‌ده ايكى بيوك قريه‌در.

آپنراد — (Apenrade) — جغرافيا

پروسياى شمالى‌ده، سلزويك‌ده كائن بر بلدهٔ بحريه در. بالطيق دكزينى «قاته‌غان»ه ربط ايدن تى بلت بوغازينك تشكيل ايلديكى واسع بر مرسانك داخلنده‌در. نفوسى ۵۱۵۰. بوراده بر بحريه مكتبى واردر.

آپنزل — (Appenzelle) — جغرافيا

اسويچره مملكتنده برقانتون يعنى قضاى بلديدر. ايكى نيم قانتونه منقسمدر. قضانك مساحهٔ سطحيه‌سى ۴۱۹ كيلو متره مربعيدر. نفوسى

٦٧١٠٦ . بهر کیلومترەیه ١٤٥ کشی اصابت ایدر . لسانلری آلمانجەدر . زراعت ، باخصوص حیوان یتیشدیرمه قضاده پك مترقیدر . صنایع ده اولەدر . برود(ایشلمه) ، پاموق نسجی ، باشلیجه اعمالاتندندر .

آپنزل — (Appenzelle) — جغرافیا

اسویچره مملکتنده بونامدەکی قضانك مرکز ادارەسیدر . نفوسی ٣٦٩٠ .

آپنغدام — (Appingdam) — جغرافیا

فلمنكدە ، دامستردیب قنالی اوزرنده کائن بر بلدەدر . نفوسی ٢٧٥٠ . آت ومواشی تجارتی مهمدر .

آپنوایر — (Apenweier) — جغرافیا

المانیاده باد غراندوقەلغنده بر قصبەدرکه رن وادیسنده کائن در . نفوسی ١٥٠٠ . زراعتی مترقیدر .

آپنومون — (Apneumones) { یونانجه عدیم الرئه

دیمكدرکه آق جکری معدوم اولان بعض حیوانانه وبریلن نام مشترکدر . بو صنف حیوانات‌ك انواع عدیدەسی واردرکه بونلردر : سینابت ، آنابت ، سیژودت (بو ماده‌لره باق) .

آپنەاولوجی — (Apnéologie) { یونانجه انقطاع

نفس معناسنه اولان آپنه کلمه‌سی ایله کلام و علم دیمك اولان لوغوس لفظندن ترکیب ایدلمش بر نامدرکه علم طب اقسامندن ، انقطاع انفاسه متعلق حادثات مختلفه‌دن بحث ایدر برشعبهٔ معرفتدر .

آپو — (Apo) { فلیپین اطه‌لرندن میندانائو اطه‌سنده بربنار طاغدر .

ارتفاعی ٣١٤٣ مترەدر . منفذینك قطری بش یوزمترەدر . ایکی بیك مترەقدر ارتفاعلرده کوکورت منبعلری بولنور . بوطاغه اوروپالیلردن الك اول چیقان دوقتورمونتانو دیورکه : طاغك اوزرنده ، چوق یرلرنده غایت بیوك مستدیر غوره‌لر کوریلیرکه آتش چیقان آغزلرك نشانەلریدر . بویرلر الیوم جسیم اورمانلرایله مستوردر . چوق زمان‌واردرکه بویرکانك اندفاعی کورولمەمشدر . کیجه‌ذروه‌سنده دائمابردائرهٔ بخار مشاهده‌ایدیلیر .

آپو — (Apo) — جغرافیا { فیلیپین جزائر

مجتمعه‌سنده ، منده‌رو بوغازنده منده‌رو ایله بوزوآنغا آره‌سنده کوچك کوچك اطه‌لرك ، رصیفلرك ، کور قیالرك هیئات عمومیه‌سنه ویریلن نامدر .

آپو { تورکارده دردنجی درجه‌ده براصالت عنوانیدر .

آپو { میلادك ٦٤٦ ، هجرتك یکرمی بشنجی ییلنده شرق تورکلرندن « سین-ین-تو Sie-Yen-to »لرك برقول اردوسنه قوماندا ایدن ایدن وترخان‌رتبه‌سنی حائز بولنان برقوماندانرکه چینلیلردن تائو-تسونغه مغلوب اولمشدر .

آپوآقونیتین — (Apoaconitine) — کیمیا

خانق الذئب تعبیر ایدیلن نباتك طمرلرنده و حامض آقونیتین‌ده مرکبات سائره ایله برلکده اوله‌رق بولنور برمادهٔ عضویه‌درکه اجسام شبه قلویه‌نك‌ترکیب اصلیسنی تشکیل ایدر اساساً شقیقیه شبه قلویاتندن (Alcaloïde de rauunculace) معدود وترکیبی ($C_{36} H_{46} Az_{19}$) دن عبارت بولنان مادهٔ مزبوره عین جله‌دن آقونیتین تعبیر ایدیلن دیکر برشبه قلوی‌یه بغایت مشابه ایسه‌ده وجود حیوانی اوزرنده حائز اولدیغی تأثیرات فائقه‌سه و مضره‌نك زیاده‌لکندن دولایی فرق وتمییز اولنور . انکلیز آقونیتینی (هند قورت بوغانی) نباتندن استخراج اولندیغی حالده بیله ینه تماماً خالص اولمیوب بر مقدار (شبه‌آقونیتین) ی حاویدر .

آپوآن — (Apuans) — رسم امم

جنوه کورفزینك شمال شرق ساحلی اوزرنده ، لیکوریاده ساکن اولان بر طائفه‌نك اسمی‌درکه مورخ «تیت‌لیو» بونلردن (آپوآنی-لیکور) دیه بحث

ایدر. رومالیلر ایله چوق محاربه ایتمشلردر. رومالیلر بونلردن ٤٠٠٠ نفوسی یرلرندن قالدیره‌رق سا. مینوم‌ده اسکان ایتدیلر .

آپوباته‌ریون — (Apobatérion) { قدیم یونانستان ده ، بر سفر بحری ویا فورتنه‌دن صوکره سالماً قره‌یه چیقلدیغی وقت زوس(ژوپیتر) نام الهه ویا الهلردن دیکر برینه تقدیم و عرض ایدیلن قربان.

آپوبومیس — (Apobomies) { یونان قدیم ده معبد خارجنده اوله‌رق طوپراق اوزرنده ، ویا بر نهرك صویی اوزرنده اجرا ایدیلن قربانلره ویریلن نامدر .

آپوپا — (Apopa) — جغرافیا { آمریقای مرکزی‌ده سالوادور حکومتنده برکوچك قصبه‌درکه ناحیه مرکزیدر. مع ناحیه نفوسی ٦٦٣٠ .

آپوت — (Apote) { یونانجه‌دن تشکیل اولنمش بر کلمهٔ علمیه‌درکه صو ایچمیه‌رك یاشایه‌بیلن هرذی‌حیاته وصف اولور.

آپوتاف — (Apotaphe) { قبردن محجور معناسنه در . یونانستان قدیمده عائله مقبره‌سنه حقی اولمیان اسافل ناسه ویریلن بر اسمدر .

آپوتام — رسم امم { اسکی یونانستانده اجرا اولنان آرابه یاریشلرنده ارابه‌جینك یاننه اوتوران وعندالایجاب اشاغی اینوب ینه بینن آت اوشاغی .

آپوتراپی — (Apothérapie) — طب

تداوی شافی‌یی بانیو ایله اتمام ایلمك طریقی . تداوی بالماء ماده‌سنه باق .

آپوتم — (Apothème) — هندسه

١ . برمضلع منتظمك اضلاعندن بری اوزرینه مرکز نقطه‌سندن نازل اولان عموده تعبیر ایدیلیر. بر مضلع منتظمك داخلنه مرسوم اولان دائره‌نك نصف قطری ایله ، مرکزدن مضلعك بر ضلعی اوزرینه نازل اولان عمود بر شی اولدیغندن آپوتم تعبیری اویله بر شکلده هم نصف قطره ، هم عموده تطبیق و اطلاق ایدیلیر . آپوتم ضلعی ایکی مساوی قسمه تقسیم ایدر : مثلا بر مضلع منتظمك ب ح ضلعنی

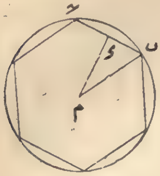

(شکل ٤٤)

و ح ایله خارجنه مرسوم اولان دائره‌نك نصف قطرینی ر و م ء آپوتمنی‌ده ك حرفلری ایله ابراز ایده‌لم . بو حالده ب م ء مثلثندن مساوات آتیه استخراج ایدیله‌بیلیر :

ك = ½ √(٤ ر² — و²)

ب م ء زاویهٔ مرکزیه‌سنی ﻫ ایله اشعار ایدرسه‌ك ینه او مثلثدن نسبت آتیه تشکیل ایدیلیر :

ك = ر محت ½ ﻫ

٢. بر اهرامده آپوتم اهرامك رأسندن قاعده‌سنك ضلعلرندن بری اوزرینه نازل اولان عموددر .

٣. بر مخروط قائمده آپوتم رأس نقطه‌سنی محیطه وصل ایدن مولددر .

آپوتم — (Apothème) — کیمیا { بر خلاصه صووده حل اولندیغی وقت ترسب ایدن ، دیبنه اینن اسمر برطوز حالنده‌کی چوکنتی‌یه تعبیر ایدیلیر .

آپوتوم — (Apotome) — موسیقی

(بعد مجنب صغیر ماده‌سنه باق) .

آپوتوموس — (Apotomuss) — حیوانات

مغمدالاجنحه حشراتدن ، آغولی بوجك صنفندن بر جنس حیوانذرکه صاری رنکده ، کوچك قطعه‌ده بوجکاری حاویدر . رطوبتلی اراضیده بولنورلر . بش ویا آلتی نوعی معلومدر .

آپوتورمه‌ریك ، حامض — (Apotur-mérique) — کیمیا { (تورمه‌ریك ماده‌سنه باق).

آپوتورنیس — (Apotornis) — حیوانات

طیور مستحاثه‌دن بر نوع درکه آمریقای شمالینك ارضات ثانویه‌سنده بولنمشدر . بوقوشك جرمی قارغه جسامتنده‌در . دیشلری وار ، باشلریله زاحفاتی آکدیررلر .

آپوته‌توس — (Apothétos) { قدیم یونانستان ده ، اسپارطه‌ده ، تایکت جبالی قربنده بر کهف ویا کن ایدی‌که اسپارطه‌لیلر ناقص‌الخلقه اوله‌رق تولد ایدن چوجقلری بورایه وضع ایدرلر ایدی . قدیم اسپارطه‌لیلر تربیهٔ اطفالده هر شیدن اقدم ریاضت بدنیه و ادمان عسکری خصوصلرینی نظر دقت و مطالعه‌یه آلدقلری جهتله تربیهٔ بدنیه و عسکریه‌یه قابل اولمیه‌رق طوغان چوجقلری مملکت ایچون بی‌لزوم بر بار عد ایدرك اوصورتله ترك ایدرلر ایدی (اسپارطه ، تربیهٔ اطفال ماده‌سنه باق) .

آپوخان یاخود بوخان { شرق ترکستان خان زاده‌لرندن در . آنا جهتندن اصالتی معتبر دکلدر . اصل آدی تا-لو-پیه‌ن Ta-lo-pien در . میلادك ٥٨١ نده موقع اقتداره کلدی . نزدینه بیزانس امپراطوری ایکنجی تیبه‌ر طرفندن والانتینوس آدلی بر ایلچی کلدی . بو ایلچی بیزانسدن ٥٨٠ تاریخنده چیقمش ، یاننه اولجه تورکلر طرفندن مختلف تاریخلرده کوندریلن ١٠٦ تورکی برابر آلمش ایدی . بوهیئت سفارت اولجه اووقت روملرجه Chersonèse Taurique دنیلن قریم شبه جزیره‌سنه وارمش ، بورانك جنوب حدودینی طولاشوب ، باناقلق بر مملکتی کچدکدن صوکره (آقاغاس Accagas) یوردینه کیرمش ایدی . آقاغاس آدی اوراده بولنان سیتلرك حاکمه‌سنك آدیدر . سیت دینلن وتوران قبیله‌لرندن اولدقلرینه شبهه اولمیان خلق او مملکتی (اویتیغور Ouittigour) [١] قرالی (آناناقایوس) الندن آلمشلردی . بورادنده چیقوب اوزون و زحمتلی یوللری تعقیبدن صوکره روملرجه (تورخانتوس) دیه ضبط اولنان و (تورخان-ترخان) اولدیغنده شبهه اولمیان بر تورك رئیسنك بولندیغی یره کلدی . بوتورخان غربدن شرقه کیدرکن ایلك راست کلدکلری بر تورك بکی ایدی ، وظیفه‌سی ، قوماندا سنده بولنانلرك کتیردکلری غنائمی طوپلامقدن عبارت ایدی .

ایلچی تورخانه (تیبه‌ر)ك موقع اقتداره کلدیکنی ، (دیزابول) و ژوستن کبی کندیسنك‌ده مناسبات حسنه‌ده بولنمق آرزوسنده بولندیغنی سویلدکدن صوکره برفرصت چیقاره‌رق ایرانیلر علیهنه اعلان حرب ایتمسنی توصیه ایلدی . تورخان ، والانتینك بو نطقنی ایشتدیکی کبی جواباً «سز مضمرینی قبول ایتدیرمك ایچون اون دیل قوللانان روملیلردن دکلمیسکز ؟ » دیمش در . و الانتین حدته کلن تورخانی تسکینه موفق اولدی . تورخان هیئتك کلدیکی زمان باباسنك وفاتنه تصادف ایتدیکی ایچون ماتمده بولندیغی و هیئت سفارتك‌ده بوکا اشتراك ایله علامت اوله‌رق صقاللرینی تراش ایله جنازه‌ده بولنملرینی تکلیف ایلدی . روملیلر قبول ایتدیلر . کندیسنك قوللاندیغی آتلرك مزارده درت (هون) اسیرینك دفنیله کسیلدیکنی کوردیلر . تورخان جنازه‌دن صوکره والانتینی (آلتای) طاغلرنده اوطوران (تاردو Tardou) نزدینه کوندردی ، و آز زمانده کندیسنك‌ده کیدوب قریمده‌کی یکی قلعه بوغازینی محاصره ایده‌جکنی بیان ایله تهدید ایلدی وفی الحقیقه آپو خانی قوتلی بر اردو ایله اورایی آلمغه کوندردی (آناناقایوس) دخی او جوارده تورکلره قارشی اردوسنی قورمش ایدی (٥٨١ م) . تورکلرله روملیلر آراسنده‌کی شو منافرتك سببی معلوم دکلسه‌ده یوقاریدن بری عرض ایلدیکمز وقایع تورکلرك غربده نه‌رلره قدر ایلریلدیکنی کوستریبور .

چینده (چه‌تو) سلاله‌سی یرینه (سوی Soui) لر قائم اولمش ایدی . حال بوکه خان اعظمك قاریسی (تسی‌ن - کین Tcien-Kin) چه‌تو سلاله‌سندن اولمق حسبیله زوجنی (سوی)لر علیهنه تشویقدن خالی قالمیوردی . نهایت خان اعظم ، وقتیله تسی (Tcy) لرله متحد اولان (قاتو-پاتو-نینغ) لرله اردوسنی برلشدیره‌رك (سوی)لر مملکتنه سوق ایلدی . (سوی) خاندا.

[١] اویتیغور کلمه‌سی «اویغور» دن محرف اولمیدر.

ئندن (ون-تی Ven-ti) بوندن پك زياده مضطرب اوله‌رق قلعه‌لره استحكام ويردی .

اودورده خاقان اعظم نزدنده بولنان وچينلی پرنسس كتيرمه‌سندن و اوق آتمقده‌كی مهارتندن طولايی پك زياده اعتبار قازانان چين امراسندن (چانغ-سونغ-چينغ) توركلرك احوال عسكريه‌سنی حقيله تدقيق ايتمش مملكتنه برخدمت اولمق اوزره (ون-تی)يه بوتوركلری تفرقه‌يه دوشورمه‌نك چاره‌سنی بيلديرمشدر . (تاردو) ايله (شا-پوليو) ظاهراً متفق كبی كورنمكده ايديسه‌لرده باطناً بربرينك فرصتنی كوزه‌تيورلردی ؛ چو-ثو هه‌ثو ايسه ضعيف ايدی . بقاسی شاپوليوخانك حمايه‌سندن ايلری كليوردی . ديكرطرفدن آپوخان قرارسز بر حالده اولوب شاپوليودن قورقيور ، كوركورينه آرزولرينه تبعيت ايليوردی ؛ فی‌الحقيقه بويله برهيئت آراسنه نفاق صوقمق قولای ايدی . چين ايمپراطوری ايديلان توصيه‌يه رعايتله (تاردو)يه برايلچی ايله علمی قورد باشندن عبارت بر سنجاق كوندردی . فقط چينليلرك ترتيباتی كندی حقلرنده خيرلی اولمدی ، توركلرك اتفاقی بوزلمدی . خان اعظم شاپوليو وايكنجی خان اولان آپو وساٸره چين داخلنه قدر كيرديلر . ٥٨٢ سنه‌سی بتون توركلرك مظفرياتيله كچدی ، ٥٨٣ ده چينليلر بر مأيوسيت فوق‌العاده ايله هرطرفدن صالديره‌رق توركلری بوزمغه موفق اولديلر . شو بوزغونلغه سبب توركلرك نفسلرينه و خفيف سواريلرينه كوكنمه‌لری ، دشمنه اهميت ويرمه‌لريدر . مغلوبيتی برده قيتلق و يومورجاق تعقيب ايلدی ، خيلی زيانی موجب اولدی .

ايشته بومحاربه اثناسنده (٦٨٣م) چين جنراللرندن (يوم-تيم Yum-Tim) ، (له آم-چه‌ثو) جهتندن اوتوزبيك موجودلی بر اردو ايله آپوخان اوزرينه يوريدی . بو اثناده برچين ضابطی كندی جنرالنه «هيچ بر قباحتی اولميان بيكارجه نفرلری بربرينه اولدرتمك حقسزلقدر . بويله ياپيله‌جغنه هر طرفدن برر مبارز اورته‌يه چيقاريله‌رق هانكی طرفككی يكيلورسه اونك مغلوب صاييلمسی مناسب اولور» ديدی . بو تكليف آپو خانه بيلديريلدی ، اوده قبول ايتدی ايكی اوردونك آراسنده شو ايكی پهلوانك ايتديكی مبارزه‌ده توركلرك مبارزی مغلوب اولدی . آپوخان بونك اوزرينه مغلوبيتی اعتراف ايله صلحه راضی اوله‌رق چكيلوب كيتدی .

آپوخان چين محاربه‌سيله اوغراشيركن ، يوقاريده آدی كچن چينلی چانغ-سون-چينغ ، ينه توركلر آراسنه تفرقه دوشورمكدن عبارت اولان حيله‌سنی اله آله‌رق ، آپو خانه مراجعتله : « (شار-پو-ليو) خان چينه هر كيريشنده مظفراً چيقيور . سن ايسه بوزيليورسك ، بوتون عسكر اوبوزغونلغه سبب سزی بيلورلر . خان اعظم عليهكزه اعلان حرب ايله شمالده‌كی مملكتلركزی الكزدن آله‌جق ؛ اوكا مقاومت ايچون عسكركز وارمی ؟ تاردو خان (سوی)لرله صلح ايتدی ، شاپوليو بوكا سنی چيقارمه‌دی . سز نيچون اونك كبی ياپميورسكز ؟ اويله ياپارسه‌كز تاردو ايله اتحاد ايدر قوتكزی آرتيررسكز » ديدی . آپوخان بو سوزلره قاندی ايمپراطور (ون-تی)يه ايلچيلر كوندردی .

خان اعظم بونی طويار طويماز همان آپوخان ملكنه عسكر چكدی ، آپويی بوزه‌رق غرب طرفنه ، تاردو نزدينه التجايه مجبور ايتدی ، تاردو آپويه يوز بيك نفر ويره‌رك شاپوليو اوزرينه كوندردی . آپو موفق اوله‌رق ملكنه تكرار صاحب اوله‌جق بر قوته نائل اولدی .

غربی توركلرك ايلك معظم خانی اولان آپو خانك مملكتی مشرقاً شرق توركلری ، واحتماله نظراً (ايرتيس) نهرينه ، غرباً (پالوس‌مه‌ئوتيد)ه ، يعنی آزوف دكزينه جنوباً كاشغره قدر اوزانيردی . يرينه (يام-سو) اوغللرندن بری كچيرلدی .

De Degugnes - Histoire Des huns . T. I. P. 227-463 .

آپوختين — (Apoukhtin) — تراجم

آلكسی نيقولاويچ آپوختين . روسيه شعراسندندر . ١٨٤١ سنه‌سی تشرين ثانيسنده تولد ايتمشدر ، فرانسه‌نك اسكی بر عائله اصيله‌سنه منسوب ايدی .

آپود — (Apodes) — حیوانات { معدوم الرجل

معناسی متضمن یونانجه بر کلمه اولوب علم حیوانانده بعض صنف حیواناته و برلمش اسمدر : ذوجلد مشوك (یعنی جلدلری دیکنلی) شعبه سنك ذوالثقبة الکامله فرقه سنده « آپود » نامی تحتنده معروف بر صنف حیوانات واردرکه ذوالثقبة الکامله صنفنده بولنان سائر حیواناتدن فرقلی اوله رق مشیه خادم اولان اعضایه مالك دکلدرلر . اغلب احتماله کوره بوصنفك کافه سی خنثی حیواناتدندر . اجناسی میاننده سینابتا جنسی معروف اولوب بونلرك وجودلری دودی الشکلدر . جلدی اوزرنده کمی دمیری شکلنده کوچك کوچك نشانلر واردر . وجودلری درونده حیوانات ناعمه نك مرجول البطن فرقه سندن برنوع ویاخود بربالق بولندیغی اکثریا مشاهده ایدیلیر . ینه ذات الارجل المفصلیه شعبه سنك قشریه فرقه سنك ، ذات الارجل السلوکیه صنفنده « آپود » نامی تحتنده معروف بر تحت صنف موجود در . فی الحقیقه بو تحت صنفده بولنان حیوانات سائر ذات الارجل السلوکیه صنفی حیواناتی کبی کثیرالمفاصل و صیوانلی سلوك نامی ویریلن ارجلره مالك دکلردر . اکثریت اوزره طفیل صورتنده ذات الارجل السلوکیه نك برنسی درونده یشارلر . پروته اوله پاس جنسی نمونه اوله رق ارائه ایدیله بیلور . فقریه تحت شعبه سنك اسماك فرقه سنك ذات العظام التامه صنفنك مرخوالمسابح تحت صنفك ذوالفم هوائی کروهندن مسابح بطنیه یه مالك اولمیان بر فاملیا حیوانات دخی « آپود » نامی تحتنده معروفدر . مرینا دینلن بیوك بیلان بالغی عادی بیلان بالغی ، آمریقای جنوبینك طاتلی صولرنده بولنان الکتریقلی بیلان بالغی بوبابده نمونه اوله رق ذکر ایدیله بیلورلر .

آپودانت — (Apodanths) { ستینیاسه جنسندن

ازهاری ثنائی المسکن اولوب ایکی نوعی واردر . بری کیاتده کیدونیلر اوزرنده ، نوع دیکری ونه زه تولاده فلاقورتی نام اشجارك قبوقلری اوزرنده یاشار .

آپودروس — (Apoderus) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه سنك حشرات فرقه سنك مغمدالجناح صنفنك رباعی الرسغ کروهندن بغدای ، نخود ، مرجك . . . الخ کبی مأکولاته عارض اولان کورکولیونیده فاملیاسنه منسوب برجنسك اسمیدر . بونلره بین العوام ذخیره بیتی دینلمکده در . بو فاملیانك رأسی منقار (غاغا) شکلنده تطول ایدوب نهایتنده ثقبهٔ فمیه سی بولنمقله سائر مغمدالجناح فاملیالرندن یکنظرده تمیز ایدر . آپودروس جنسنده رأس ، سائر ذخیره بیتلری رأسی قدر تطول ایتمامش ایسه ده ایری اولوب رأسك قدامنده متبارز در . رأسی اوزرنده برجفت بوینوز بولنورکه ملتوی یعنی بورمه لی اولمیوب نهایتی طوپوز واری بر عقده (دوکوم) ارائه ایدر . قرونك (بوینوز) نقطهٔ ارتکازینك همان خلفنده چیقندیلی کوزلره مالکدر . اجنحهٔ قدامی (جناح غمدی) خلفاً مدورلشه رك بطنك نهایتندن جزئی برقسمنی ستر ایتمز . بوجنس سکسان قدر نوعی شامل ایسه ده انجق ایکی نوعدن بحث ایده جکز :

آپودروس قوریلی — (Apoderus Coryli) — حیوانات { « فندق آغاجی آپود . روس » ی وجودینك همان

مربعی الشکل اولمسیله قولایجه طانیله بیلن بومضر حشره سیاه ایسه ده جناح غمدی نامی ویریلن اوستقنادلر قرمزی رنکك درجات مختلفه سنی عرض وارائه ایدر . ناحیهٔ صدریه بردنبره تضیق ایدرك رأس ایله اتحاد ایده جکی نقطه ده اینجه بر عنق (بیون) تشکل ایتمش اولور . طولی ۶,۵ : ۹ میلیمتره در . میشه اورمانلرنده ، فندق آغاجلرنده ، آق کولکن وقاین آغاجلرنده ساکن اولور . دیشیلری مذکور آغاجلرك اوراقنی مستعرضاً شق ایدرك حلزون شکلنده بوکر و بو وجه ایله حصوله کلن کلاه درونه یمورطه لرینی وضع ایدر . سرفه لر بواوراقك ایچنده نشو ونما بولور . اوراق کمیره . سرفه ، یمورطه صاریسی رنکنده اولوب ایکی یه بوکولمش دینه جك درجه ده انحنا ایدر ،

طولی ۱۱ میلیمتره اولوب اوچنجیدن التنجی یه قدر حلقانی اوزرنده حریری الشکل قیللره مالکدر .

آپودروس لوتزیقولیس — (Apoderus- longicollis) { « طویل العنق آپودروس » . بونوع اوصاف سائره جه اولکی نوعه } تقرب ایدرسه ده بیونک طولی اندن تمیز ایتمکی موجبدر . جارابه مخصوص اولان بونوعده فی الحقیقه بیون ، وجودک متباقی قالان قسمنه مساوی طولده اولمغله جالب دقتدر .

آپودکت — (Apodecte) — { اصلی یونانیجه جابی } معناسنه برکلمه در . قدیم آتنه ده تکالیف امیریه یی تحصیل وجبایته مأمور اولان کسانه ویریلن نامدر . یونانستانده اسباط عشره دن متناوباً وقرعه طریقیله هرسنه بری بو مأموریته انتخاب ایدیلیر ایدی .

آپودوت — (Apodotes) { قدیم ایتالیا ده اتولیاده نوپاقت } جوارنده ساکن برامتک اسمی اولمق اوزره مورخ پولیب ذکر ایلامشدر .

آپوده میالژی — (Apodémialgie) — سیاحت ایتمک انهماک سوداویسی که بر مرض معنوی در . نوستالژی حالتنک ضدی در . معلوم درکه نوستالژی غربانک مملکتلرینه اشتیاق عودتلرینه تعلق ایدن برحال معنوی در .

آپودی — (Apody) — جغرافیا { آپودی وادیسنده } (دیکر ماده یه باق) بر شهردرکه کوکرتلی ، بعض جلد خسته لقلرنده آثار شفائیه سی کوریلان برمعدن صوینه مالکدر .

آپودی — (Apody) — جغرافیا { بر اسم جنس . } درکه امریقاده ، برەزیلیانک شمال وشرق طرفلرنده چوق استعمال ایدیلیر . چه آرا ، شمالی ریوغراند ولایتلرنده امتداد ایدن برسلسله جباله علم اولمشدر . بو طاغلر انشاآت ایچون غایت الویریشلی اخشابی اولان ، بلسان ، رچنه ، صمغ حاصل ایدن اشجار ایله مستوردر . هرنوع حیوانانه مأوی در . جبال مذکوره ریوژوغاریب وریوآپودی حوضه لرینی بربرندن فصل ایدر .

آپودی نهری — (Rio Apody) — جغرافیا ۲۰۰ متره طولنده در . شمالدن جنوبه طوغری جریان ایدر ، شمالی ریوغراند ولایتی اروا ایدرک مجراسنک قسم اسفلی بو ولایتی چه که را ولایتندن تفریق ایلر . باشلیجه آیاقلری صاغ طرفندن کلیر . اك بیوکی اوپانه ما چایی در . آپودی وادیسی حار ، فقط سالمدر ، اراضیسی منبت فقط حراثتی ، سکانی قلیلدر . بووادیده اك زیاده ذکره شایان اولان بلده لر فه ررروزا وآپودی شهرلری در .

آپور — (Apore) { یونانیجه برکلمه درکه عدیم المجاز دیمکدر . } ریاضیاتده حلی غیر ممکن تلقی ایدیلن مسأله یه دیرلر . مثلا تربیع دائره مسأله سی برآپوردر .

آپور — (Apor) — تراجم { مجارستانده ۱٦ نجی } عصرده بیوك وصاحب املاك برعائله نك نامی در . بوعائله ، ازوون پرنسی خاندانك خصماسندن ایکن بالآخره بو خاندانه کمال صداقتله عسکرلك ایتمشدر . اك معروفی لادیسلاس آپوردرکه ترانسیلوانیا وویوده سی بولندی (لادیسلاس ماده سنه باق) .

آپور — (Apure) — جغرافیا { امریقای جنوبی . } ده ، وەنەزوئەلا حکومتنده برچای درکه اوره نوق نهرینه ملاق اولور .

آپور — (Apure) — جغرافیا { امریقاده ونه زو . } ئلاده قدیم بر ولایتك نامی در ، مەتا و آپور چایلری مابیننده ، واورەنوق نهرینك شط یساری اوزرنده کائن ایدی . مرکز اداره سی سه فرناندو دوآپور .

آپورتی — (Aporti) — تراجم ، علم التربیه

ایتالیاده ملاذاطفالك موجدی در. ایتالیانلر کندیسنه اب‌الصبیان لقبنی ویردیلر. بر آرالق تفتیش مکاتبه مأمور ایدلمش ایدی. بو خدمتی ایفا ایدر ایکن صباوتك احتیاجات جسمانیه، ذهنیه، واخلاقیه‌سی مسأله‌لرینی تدقیق وتعمیقه برزمین مساعد بولدی. او وقت ایتالیاده پك چوق کوچك مکتبلر واز ایدی. فقط جله‌سی جاهل معلملر النده بولندیغندن مکتبدن زیاده چوجق محافظه‌سنه مخصوص خانه‌لردن بشقه برشی دکل ایدی. کرچه چوجقلر بورالرده محافظه ایدیلەرك سوقاق تهلکه‌لرندن امین قالسەلرده بوكا بدل ـ دها بیوك بر محذور اولەرق ـ بدنلرینك صحتی ، ذهنلرینك سلامتی اخلال ایدیلیور ایدی. چونکه مکتبلر طار اوطه‌لردن، طرق تعلیم مضر کورەنکلردن عبارت ایدی. صاحب ترجمه ـ تربیه وتعلیمده پك بیوك بر حقیقت اولەرق ـ چوجغك تربیه‌سی بشیکدن باشلار قاعدهٔ جلیله‌سنی نظر اعتباره آلەرق بونك تطبیقنی تصور ایتدی ، وتجربه اولمق اوزره زنکین چوجقلرینه مخصوص اولیه برمکتب آچدی . بو مکتبده اتخاذ ایدیلن طریق تربیه وتعلیم ، بالآخره تجارب ایله مصدق اولەرق زمانمزده هر برده قبول وموقع تطبیقه وضع ایدیلن اصول معلومه‌دن عبارت‌در: سالم ومطرد برصورت تغذی ایله، درس زمانلرندن زیاده دوام ایدن تنزهات ایله ، سن ایله متناسب اولەرق اجرا ایدیلن ادمانات ایله چوجقلرك عافیت بدنلرینی تأمین ایلمك ، وصایا وامثال حکیمانه ایراد ایدرك قلوب اطفالی تهذیب ایتمك ، شاکردانك قابلیت ذهنیه‌لری ایله متناسب، منتظم بردرسدن زیاده بر ملاعبهٔ عارفانه طرزنده ترتیب ایدیلن تعلیملر ایله چوجقلرك ذهنلرینی تشکیل وتمیه ایتمك . بو برنجی تجربه‌ده‌کی موفقیت اوزرینه آپورتی‌نك اصولی حکومت طرفندن تحسین اولندی . ایتالیانك هرطرفنه انتشار ایلدی . ایشته ایتالیاده ، مکاتب ابتدائیه‌نك اعدادیه‌لری مقامنده اولان کوچك چوجق مکتبلری صاحب ترجمه‌نك دلالتی ایله تشکیل وتنظیم اولنمش‌در . آپورتی معلم یتیشدیرمکه ده مأمور ایدلدی . بو بابده ویردیکی درسلره پك چوق معلملر دوام ایدر ایدی. صاحب ترجمه‌نك خدمات واقعه‌سی فرانسه حکومتنجه‌ده تقدیر اولنەرق ١٨٤٦ ده کندیسنه لژیون دونور نشانی ویرلدی . ١٨٤٨ سنه‌سی نهایتلرینه طوغری ایتالیا قرالی ویقتور آمانوئل صاحب ترجمه‌یی خدماتنه مکافاةً سناتور یاپدی .

آپوروز — (Aporose) — نباتات

اوراقی متقابل برطاقم شجیرات درکه هندستانده واوقیانوسیهٔ مداریه‌ده بولنور .

آپوروقسیلون — (Aporoxylon) —

مستحاثات { بعض احشاب مستحاثه‌یه ویریلن اسم درکه قلبی یعنی اوز طبقه‌سی } عریض، متحدالمرکز طبقات خشبیه ایله غیر محاط در. حجیراتنده مسامات مفقود ، اشعهٔ وسطانیه‌سی نام ویا کسیك کسیك خطلردن عبارت اولور. اشجار حاضره‌ده بودرلو خشبه تصادف ایدلمز .

آپوره‌تین — (Aporetine) — کیمیا

ترکیبی $C_{15}\ H_{10}\ O_4$ دن عبارت اولان اشبو جسم عضوی اساساً راوند نباتنك (Rhubarbe) رچنیه‌سی درکه حامض آزوت ایله معامله ایدیلەرك حامض قریزامیك (Acide Chrysammique) ه تحول ایده‌بیلور .

آپوره‌ما — (Aporéma) { قدمای هند - سیون عندنده }

اویله بر مسأله‌یه وصف اولور ایدی که نه حل ایدیله‌بیلیر ، نه‌ده ناقابل حل اولدیغی اثبات اولنه‌بیلیر ایدی. پوربمونك ضدی .

آپوریماق — (Apurimac) — جغرافیا

قوتونفاده دیرلر. امریقای جنوبیده برچای درکه ویلافروکولندن خروج ایدرك متعدد آیاقلرك التقاسندن صوکره اوقاله‌یه نامنی آلیر .

آپوریماق — (Apurimac) { امریقاده پروده بر }

سنجاغك نامی درکه ١٥٠٠٠ کیلومترەمربعی اراضی‌یی حائز و ١١٩٢٥٠ نفوسی جامع‌در .

آپوزپازم — (Apospasme) — طب

رباط ده جرحه وتفرق اتصاله تعبير ايديلير .

آپوس — (Apus) — حيوانات {ذات الارجل المفصليه شعبه‌سندن قشريه فرقه‌سنك مغلصمة الرجل صنفنك ذو رجل مورّق (ورق كبى) تحت صنفندن آپوسيه فامليا سنك برجنسنه ويرلش اسمدر. وجودلرى ككيش برذيل (باغه) ايله مستور اولوب بونك اوزرنده اوج عدد كوز واردركه ايكيسى كلى الشكل (بوبرك شكلنده) وابريجه‌در . قرون (بوينوز) قداميسى قيصه اولوب ايكى مفصلدن مركبدر. قرون خلفى سرفه ده موجود وصوده كورك خدمتنى ايفا ايلمك اوزره اوزونجه ايسه‌ده كاهلر (كاله كلمشلر) ده مفقوددر. ارجل غلصميلرى ٣٠ : ٤٠ جفتدر. ديشيلرده اون برنجى جفتى يمورطه‌لرى اخذ ايتمك اوزره برر جيب شكلنه تحول ايتمشدر . بطن اطرافدن معرا اولوب نهايتى اوزون ايكى خيطى حاملدر . بونلرك كافهٔ انواعى طاتلى صوده يشارلر. كوللرده ، نهرلرده ، بطاقلقلرده ، طورغون صو چقورلرنده آپوس جنسى انواعنه تصادف ايديله‌بيلير. بوصولرك قورومامسى آپوسلرك هلاك اولملرينى موجب اولور ايسه‌ده يمورطه‌لرى برقاچ سنه چامور وچوراقلرده محافظه اولنه‌بيله‌جك مقاومت حياتيه‌يه مالك اولدقلرندن بوحال نوعك بقاسنه خدمت ايتمش اولور. باشلوجه ايكى نوعى واردر .

آپوس پروذوقتوس (Apus Produc- — tus) — حيوانات {«وجودى اوزونجه آپوس» بونوعده ارجلز واستطاله‌لر ديكر نوعدن قيصه‌در . ايكى استطالهٔ ذنبيه‌سى آره‌سنده كنارلرى مسنن برلوحه بولنور . ذيلى (باغه‌سى) صارى طوپراق بوياسى رنكنده اولوب يشيل رنكده لكه‌لر ايله ابروليدر. بطنى زيتونى اسمردر، استطالهٔ ذنبيه‌سى قزيله مائل قرمزيدر. وجودك قسم اسفلى شرابى قرمزيدر . بونوع نوع ديكر كبى هر طرفده مبذولدر . طغيان مياهدن صكره حصوله كلان صو چقورلرنده بولنور . ينه بونوعده ديشيلر اركلردن زياده بولنور ١٠٠ دانه‌سنده انجق يدى اركككه تصادف ايدلمشدر .

آپوس قانقريفورم (Apus Cancri- — forme) — حيوانات {«ينكيج و چغانوس شكلنده بولنان آپوس»
ظهرى يشيلمتراق اسمر، بطنى، ارجلرى واستطالهٔ ذنبيه‌سى (قويروق) شرابى قرمزى و يشيله مائلدر . اوروپانك هرطرفنده وعلى الخصوص ممالك عثمانيه كبى جنوب حواليسنده كثرتله بولنور. چامور و بطاق صولرندن حظ ايدر . صو بريكمش ارابه تكرلكى ايزنده بيله بعضاً بولنور، بالطبع اورالرده بورالى وياغمورلى هوالرده، ايلك بهار ، ياز وصوك بهارده تصادف ايديلور . اركلرينه دها نادر راست كلينور . ٦٠٠ دانه سندن انجق ١٥٠ قدرى اركك بولنمشدر .

آپوستازيا — (Apostasie) — نباتات

آپوستازيه فامليا سندن برنوع نباتدر . ازهارى مائل و عنقود انتهائى شكلنده بولنان خشايشى جامعدر . منابت اصليه‌سى جاوا ، و بينيانغ آطه لرينك طاغ و اورمانلريدر .

آپوستازيّه — (Apostasilaées) — نباتات

ذات الفلقه اولان نباتاتدن بر فامليادر . خشايش خالده‌دندر . اوصاف مميزه‌سى شونلردر . ساق بسيط ويا داللى، تزهر بسيط ويا مركب عنقود شكلنده . كأس ايله تويج بر برينه مماثل اوج پارچه‌دن مركبدر. باشليجه نوعى آپوستازيا(يوقاريكى ماده‌يه باق) در .

آپوستروفيا —(Apostrophia)— اساطير

آفروديت ، وه‌نوس ماده‌لرينه باق .

آپوستول — (Apostole) {قديم يونانستانده آتنه‌ده دونمانك تجهيز و تسييرينه نظارت ايدن بر بيوك مأموره ويريلن اسم .

— پاپالرده آپوستولوسلره یعنی حواریونه خلف اولمق اعتباریله قدیماً آپوستول دیرلر ایدی .

آپوستول — (Apostoles) — جغرافیا

آمریقای جنوبینك منتهای حدودنده ، ماجلان بوغازینك مدخلنده کائن اولان اون ایکی آطه‌نك اسمیدر . حواریون آطه‌لری دیمکدر .

آپوستولن — (Apostolin) — تاریخ دینی

حواریونك، واوایل متنصرینك طرز معیشتلرینی تقلید ایدن بر صنف خرستیان رهبانه و یریلن نامدرکه حوا‑ریون تابعلری دیمکدر. بونلره سن برنابه اخوانی‌ده تعبیر ایدیلیر . چونکه پیرلری بوعزیز ایمش . بو طریق رهبانك اصل و منشئی مجهولدر . اون بشنجی عصرده میلان ده ، و جنوه حکومتنده ظهور ایتدیلر . پاپا اونجی اینوسانس بو طریق ۱۶۵۰ تاریخنده فسخ ایلدی .

آپوستولیوس — (Apostolius) — تراجم

میخال آپوستولیوس . یونان خطبا و ادباسندندر. استانبولده طوغمش ، ۱۴۸۰ تاریخلرینه طوغری وفات ایلمشدر . استانبولك فتحی اوزرینه ایتالیایه هجرت ایلمش ایدی .

آپوستوربین (حامض) — (Acide apo- sorbinique) — کیمیا { ترکیبی $C_3H_3(OH)_3 \left\{ \begin{matrix} CO_2H \\ CO_2H \end{matrix} \right. = C_5H_8O_5$ دن عبارت اولان

اشبو حامض، غلیقوز سلسله‌سندن سوربین تعبیر ایدیلن برماده‌نك حامض آزوت (تیزاب) واسطه‌سیله اثنای تحمضنده حامض تارتار ایله برلکده اوله‌رق استحصال ایدیلور. صوده بالسهوله منحل اولوب کوچك کوچك صفیحه‌لر، بلور حالنده تبلر ایدر. و ۱۱۰ درجه‌ده غلیان ایدرك صو حصوله کتیرر .

آپوسه‌پین — (Aposépine) — کیمیا

تری‌مه‌تیل آمین (Triméthilamyne) ك (آ‑ دی قلور هیدرین غلیسرین (a-Dichlorhydrin glycèrique) اوزرینه تأثیرندن سه‌پین ایله برلکده حصوله کلیر بر اساسدر . قلور پلاتین ایله معامله اولنورسه قلور پلاتینیت آپوسه‌پین (Chlorplatinate d' aposépine ($C_9H_{24}Az_2Ocl_2 . PAcl_4$ — نامنده ، قرمزی رنکلی صفیحه‌وی بلور حالنده بر ملح تشکل ایدوب بوده صو ایله بالتحلل قلور پلا‑تینیت‌سه‌پین $[C_3H_6clOAz(CH_3)_3cl]_2PAcl_4$ ه منقلب اولور .

آپوسه‌پین (قلور ذهبیت) (Chlororate de aposépine) { آلتونی صاری بر ملح اولوب صوده آز منحل و ترکیبی $C_9H_{24}Az_2Ocl_2 .2Aucl_3$ دن عبارتدر .

آپوسه‌پین (قلورمائیت) (Chlorhydrate d' ap .) { کبریت مولدالماءنك قلور پلاتینات اوزرینه تأثیرندن استحصال اولنوب بیاض کتله‌ٔ بلوریه حالنده تشکل ایدر برجسمدر. غایت جاذب الرطوبه ، اولدقجه مسمم (Toxique) وَ اجسام شبه قلویه خاصه‌سنی حائزدر .

آپوسین — (Apocyn) — نباتات { یونانجه کلب معناسنه اولان kuon لفظیله بعید دیمك اولان Apo لفظندن ترکیب اولنمش بر کلمه‌درکه کلب‌قاچیران دیمك‌در. آپوسینه فامیلیاسندن برجنس نباتدرکه بعض انواعی مقی و مسهل خاصه‌لرینی حائزدر . آپوسین تعبیر ایدیلن نوع نبات اوصاف آتیه ایله تمیز ایدر : چیچکلرك کأسلری قاعده‌یه یقین بریره قدر آیریله‌رق بووجه‌ایله بش پارچه،

(شکل ٤٥ آپوسين)

منقسمدر . تویجلری چاك شكلنده‌در وكناری
یعنی آغزی بش‌قصه آیرلمشدر. آلات تذكیریه-
لرنده حشفه‌لر سهم شكلنده اولوب متقارب یعنی
بربرینه تقریباً متمایلدر . مبیضك آلتنده بش‌غده
واردركه جهت‌تحتانیه‌دن مبیضی‌احاطه ایدر . میوه
اوزونجه‌ایكی‌جرابدن (طفارجق كبی) مركبدر. بذر
حریری برشوشه (شیطان آرابه‌سی) ایله‌مجهزدر. بو
نباتك‌باشلیجه انواعی شونلردر : اندروسم یاپراقلی
آپوسین ، آپوسین شانورن . برنجی نوع نباتات
زینیه اوله‌رق حراثت ایدیلیر ، منابت اصلیه‌لری
اسیا ، امریقای جنوبی اوروپادر .

آپوسینوفیللوم — (Apocynophyllum) — مستحاثات { بو نامی طبیعیوندن اونكر بعض اوراق مستحاثه‌یه وضع ایتمشدركه
بویاپراقلر شكلری، عصبه‌لری جهتیله زقوم یاپرا-
قلرینی آكدیریر. برقاچ نوعی واردر.

آپوسینین — (Apocynine) { آپوسن نباتا- تندن چیقار-
یلان برمادۀ مؤثره .

آپوسینیّه — (Apocynées) { ذات الفلقتین اولان نباتا-
تدن بر فامیلیا اسمیدركه نوع مثالی آپوسیندر .
بوفامیلیانك حاوی‌اولدیغی نباتات اشجار وشجیراتدن،
اوراق متبادل ، متقابل ویا حلقوی حشایشدن
عبارتدر . چیچكلرنده كأس مستمردر ، یعنی
دوشمز ، وكأس بش پارچه‌یه منقسمدر. تویجی
صو قوپه‌سی ویاحونی شكلنده اولوب كنـاری
غایت مائل‌اوله‌رق بش‌قصه آیرلمشدر . بربویده
بش‌اتامینی یعنی آلت تذكیری‌واردركه حشفه‌لری
دانه‌دانه طلع ایله مملودر. میوه‌لری بربرینه غایت
ملاصق ایكی جرابدن‌عبارت اولوب چوق بذوری
حاویدر. بوفامیلیا اوچ فصیله‌یه تقسیم ایدیلیر :
قاریسائیه ، اوفیلاكسیلیه ، وآپوسینیه

آپوغراف — (Apographe) { قدیم آتنه ده‌دعاوی-
یی تقسیم وتوزیعه مأمور اولان حكامه ویریلن
نامدر .

آپوغلوسیق (حامض) — (Apoglucique) — كیمیا { اسمرر نكلی برحامض‌دركه شكر بعض صولی حامضلرك تحت
تأثیرینه القا ایدیلیرسه اووقت حصوله كلیر .

آپوغون — (Apogon) — نباتات
مركبه فامیلیاسندن هندبائیه فصیله‌سندن بر جنس
نباتدركه صاری چیچكلی كوچك اوتلری جامعدر.
منبت اصلیسی آمریقای شمالیدر .

آپوغون — (Apogon) — حیوانات
مشوك‌المسابح (یعنی یوزگلری دیكنلی) صنفندن
بر جنس بالقدركه بحار حاره‌ده منتشر یكرمی
قدر نوعی واردر . بو بالق قرمزیدر . بار-
بونیه‌یه بكزر. باربیونلری[١] یوقدر. بویلری بش
ایله اون بش سانتیمتره بیننده تفاوت ایدر .
جسملری، سدیده‌لری (قولاقلری) بیوك بوللرایله مستوردركه بونلرك چابق آیر- یلیر. اكثر انواعی

(شكل ٤٦)

بحراحمرده یاشار . بحر سفیدده یالكز بر نوعی
بولنوركه مالطه سواحلنده ، فرانسه قییلرنده
صید ایدیلیر . بوكا باربونیه بكی دیرلر . پارلاق
قرمزی كوچك بر بالقدر سیاه بنكلری واردر.
اتی نازك ولذیذدر (شكل ٤٦).

آپوفان — (Apophane) — { اوچنجی عصر میلادیده بر
نصارا رافضیسی ایدی كه مانسك تلامیذندن
ایدی. بونك شیعه‌سنه‌ده آپوفانیون دیرلر.

آپوفانیّون — (Apophnites) — { آپوفانك شیعه‌سی
بوقاریكی ماده‌یه باق .

آپوفراد — (Apophrades) — { یونان‌قدیمده بعض ایامی
توصیف ایدن بركلمه‌دركه اوكونلر مشئوم عد

[١] باربیون شنب‌السمك دیمكدركه بعض بالقلرك آغزلری
اطرافنده بولنان خیوط متقلصه‌یه(بیقلر)تعبیر ایدیلیر .

ایدیلەرك مجلس عقد ایتمك ، محاكمەدە فصل دعوا
ایتمك ایام مذكورەدە ممنوع ایدی .

آپوفورت — (Apophorète) { اسكندریەدە بطالسه عادا.
تندن بر دیرینه ایدی كه برضیافتە مدعو اولان
ذوات طعام یەرك عودت ایدر ایكن آلدقلری هدیەیە
تعبیر ایدیلیر ایدی . بزم دیش كراسی كبی برشی.
بو عادت صوكره رومایەدە سرایت ایتمش ایدی .

آپوفیلن (حامض) — (Apophyllénique)

كیمیا { تركیبی ($C_8H_7Az\,O_4$) دن عبارت اولان اشبو حامض قاترونین (Catronine)
تعبیر ایدیلن مادۀ عضویەنك حامض آزوت (تیزاب)
ایله برابر قایناد لمسندن حصوله كلوب اساساً حامض
سینشەمەرون (Cinchémeron) دەكی آزوت جزؤ
فردینك مەتیل (CH_3) جذری ایله ارتباطندن
شو $\left[C_5H_3\,(CO_2H)\,Az\,(CH_3) \right\} \begin{matrix} CO \\ O \end{matrix} \Big]$
وجهله تشكل ایتمش كبی نظر مطالعەیە آلنه بیلور.
حامض آپوفیلین ۲٤۲ درجەدە غلیان ایدرك
دوچار تحلل اولور . حامض قلور مولد الما ایله
ایله ۲۵۰ درجەدە تسخین ایدیلورسه ینه بالتحلل
(قلور مەتیل) ایله (حامض سینشەمەرون)ە منقلب
اولور .

آپوفیلیت — (Apophyllite) — معدنیات

سیلیقات (سیلیسیت) جملەسندن وزەاولیت (Zeo-
lithe) سلسلەسندن بر حجر اولوب آلبین (Al-
bine) دخی تسمیه قلنور. ستون، ستون یاخود رباعی
الاضلاع صفحەلر شكلندە تبلر ایدر. اكثریا رنكسز،
بعضاً پنبه رنكلی و نادراً اسمر اللون اولەرق
بولنور. نیم شفاف ویا تماماً شفافدر. متانت یعنی
سرتلكی ٤,٥-٥ ، ثقلت اضافیەسی ۲,۳-۲,٤
اولوب جلای زجاجی یی حائزدر. تركیبی سیلیسیت
قالسیوم ایله فلوئور بوتاسیوم (Silicate de chaux
$4\,(H_2\,Ca]$ (et Fluorure de Potassiume
$[Si_{26}O + H_2O) + K\,Fl$ دن عبارتدر. آوسسیغ
(Aussig) دە احجار لوزیه اجوافی دروننده ،
ایزلاندە وهند شرقی معدن اوجاقلرندە وفرایبرغ
منابعندە بولنور .

آپوقا — (Apoka) — جغرافیا { آنغونی مادەسنە
باق .

آپوقاریت — (Apocharite) — { اون اوچنجی عصر میلا.
دیدە برشیعۀ نصرانیەنك اعضاسنه ویریلن نامدر.
بونلر روح آدمك حقیقت الهیەدن مقتبس اولد.
یغنی ادعا ایلر، كندی صورتنه كوره الله روحی خلق
ایلدی دیین متألهین نصارانك قولنی رد ایدرلر ایدی.

آپوقاستاس — (Apocastase) — هیئت

اعتدالین نقطەلرینك بر دوروندن عبارت اولان
۲۵,٦٦۸ سنەلك مدته اطلاق ایدیلیر . بعض
مؤلفلر بومدته سنۀ كبری دیرلر .

آپوقافەئین — (Apocafeïne) — كیمیا

تركیبی $C_7\,H_7\,Az_3\,O_5$ دن عبارت بر مادەدر
(قافەئین مادەسنه باق) .

آپوقالباز — (Apocalbase) — كیمیا

بعض طوائف وحشیه اوقلری مؤثر ایتمك ایچون
اوچلرینه سوردكاری رچینه جنسندن برصمغدر كه
برنوع فربیبوندن استخراج ایدیلیر ایمش .

آپوقالیپس — (Apocalypse) — { یونانجه بر كلمه.
دركه كشف معناسنەدر . بونام آدمیتك عواقب
وانجامنه، دنیانك ختامنه، بردور رفاه و سعادتك
ادراكنه متعلق اولان آثاره اطلاق ایدیلیر. باروخك
ازدراسك آپوقالیپسلری كبی. ایشته بومعنادندركه
انجیلك صوك كتابی اولان ویوحنانك اثری بولنان
رؤیای یوحنایەدە آپوقالیپس دنیر. میلاد عیسایە
آز چوق قریب وكشف آتی یە متعلق اولان
آثار یهودیه و نصرانیەنك جملەسنه آپوقالیپس
تعبیر ایدیلیر .

۱. یهودی آپوقالیپسلری . — كشفیات جدیدەیە
نظراً بونام التنده زمانمزه واصل اولان آثارك

وحدت ادبیه‌لری مشکوك کورینیور. صفت ادبیه‌لری هویت نوعیه‌لری بربرندن فرقلی اوله‌رق متعدد یهودی آپوقالیپسی موجوددر : برطرفدن خلقك حسیات واحتراصاتنی تصویرایدن، هجوم مقابیندن صوکره قوم یهودك خیالنی اوقشایان آمال ملیه‌یی تمهید ایدن آپوقالیپسلر؛ ثانیاً یهودیلرك امید سیاسیلری محو اولدقدن صوکره تألیف ایدیلن ومشنا ایله تالمود نام آثاردینیه‌ده احکام ودساتیرشکلنده افاده اولنان الهیات یهودیه‌نك درجه‌درجه انکشاف وترقیسنی ارائه ایدن زبانی آپوقالیپسلری، والحاصل مرتبهٔ ثالثه‌ده صرف حکمی برطاقم آپوقالیپسلر واردکه بونلرك مؤلفلری یالکز ترقیات معنویه‌یه حصر انظار ایتمشلردر. یهودی آپوقالیپسلری ایچنده اول اول أنوش آپوقالیپسی کلیر. بواثرقبل المیلاد برنجی یازلمشدر. نسخهٔ اصلیه‌سی ضایع اولمش ایدی. یونانجه‌یه ترجمه‌سی ده قرون وسطاده غائب اولدی. ۱۷۷۳ ده حبشستان دن لسان حبشه مترجم برنسخه‌سی اوروپایه کتیرلدی . یهودی آپوقالیپسلرندن ازدراس آپوقالیپسی یدی رؤیایی جامع‌در. باروخ آپوقالیپسی دخی کذلك اویله برقاچ رؤیادن عبارتدر.

— اون ایکی کوهنك وصیتنامه‌لری دیه معلوم اولان اثر دخی یهود آپوقالیپسلرندندر. هرکوهنك حین وفاتنده کویا ایراد ایلدیکی فرض ایدیلن نطقلردن عبارت‌در. بواثرکلرك اصل آپوقالیپس اطلاقنه شایان اولان پارچه‌لری علم فوق الطبیعه‌نك اسرارینه ، وقایع آتیه‌یه متعلق بعض کشفیاته علی الخصوص حضرت مسیحك کویا دنیاده بعث بعد الموته،قوم یهودك ادبارینه عائددر. بواثرك مؤلفی شخص واحددن عبارت ایسه ایکنجی عصر میلادیدن مقدم برحیات اولان برمتنصر یهودی اولمق لازمکلیر. والحاصل عروج موسی نام اثرکه میلانده لاتینجه ترجمه‌سی ۱۸۶۱ ده برکتبخانه‌ده بولنمشدر علم تنقیدك تتبعات وتحقیقاتنه نظراً بو اثرك‌ده میلادك ٤ نجی سنه‌سی تمیزایدن وقایعك فرداسنده، بیوك هرودك مخدوملرینك بدایت حکومتلرنده تألیف اولندیغی آکلاشیلیور .

— نصرانی آپوقالیپسلری. — مؤلفلری مشکوك ویا معلوم اولان نصرانی آپوقالیپسلری میاننده خرستیانلرجه‌اك معروفی سن‌پیر آپوقالیپسی‌در وقتنده بیوك براعتباره نائل اولدی . اسکندرانی اقلیمنطس بوندن لسان احترام ایله بحث ایدییور. ذاتاً او اثردن باقی قالان فقرات اقلیمنطسك نقل ایتمش اولدیغی پارچه‌لردر. تاریخنه کلنجه ایکنجی عصر میلادی‌یه تقدم ایتمز . زمانمزه قدر واصل اولان فقراتنه نظراً سن پیر آپوقالیپسی یوم قیامت دن ، وبو کونك تقربنی ایما ایدن علاماتدن بحث ایدر . مؤلفلری مشکوك اولان آپوقالیپسلر ایچنده خرستیان کلیساسی نزدنده بردرجه‌یه قدر مقبول ومعتبر اولان یالکز بو اثردر . نصرانی آپوقالیپسلری میاننده سن توما آپوقالیپسی ، سن أتین آپوقالیپسی ، سن پول آپوقالیپسی نام اضافیلریله برطاقم اثرلر دها بولنورکه بونلر نصرانیتك تاریخ عتیقنده مذکور اولمادیغندن خرستیانلرجه حکم واعتباردن ساقطدر. ینه نصرانیت قانوننده مظهر قبول واعتبار اولمایان ودانیال آپوقالیپسلری دینن برطاقم اثرلرده واردرکه بونلرك جمله‌سی توراتده کتاب دانیالك تقلیدندن باشقه برشی دکلدر .

آپوقره‌نات — (Apocrénate) — کیمیا
حامض آپوقرینك تأثیریله حاصل اولان برملحدر.

آپوقریزییاریوس — رسم امم { میلادك دردنجی عصرنده بیوك اپسقوسلرك استانبول امپراطوری نزدینه کوندردکلری بر مأمور مخصوص روحانی ایدی .

آپوقرین (حامض) — (Acide Apocrénique) — کیمیا { ترکیبی ($C_{24}H_{12}O_2$) دن عبارت اولان اشبو جسم مواد عضویه‌نك تفسخندن حصوله کلیر برحامضدر. مواد عضویه‌نك وبالخاصه کوکندن ویا ساقندن آیریله‌رق صولمش ، ادامهٔ حیات ایچون تغذیدن محروم قالمش اولان نباتات تفسخه ترك اولنور، ویا مائیت فحملره قوتلی حامضات یاخود کاوی (محرق) قلویات تأثیر ایتدیریلورسه فعل تخمرك

محصول انتهایی اولان صو، حمض فحم وآمونیاق تشکلندن اول ٥,١ محصولی اولمق اوزره غیر قابل تبلر، قرال ویا سیاه رنکلی، رایحه وطعمسز بر طاقم مرکبات حصوله کلیرکه بونلر هوادن رطوبت وآمونیاق بلعنه بغایت حریص اولدقلرندن نباتاتك تغذیسنه فوق العاده خدمت ایدرلر . مرکبات مزبوره هومین (Humine) ، اولمین (Ulmine) ، حامض هومین ، حامض اولمین و . . . الخ کبی مواد عضویه ایله حامض آپروفین دن مرکبدر . حامض آپوقرین صوده بغایت منحل اولوب خفیف بر حامض خاصه سنی حائزدر . بوتاس کاوی محلولیله معامله اولندقدن صوکره استحصال ایدیلن قرال رنکلی محلولات حامضات غیر عضویه واسطه سیله قسماً تفریق اولنور . کرك حامض آپوقرینك وکرك هوموس (Humus) تعبیر ایدیلن تراب نباتیدن متحصل مرکبات سائره نك افعال کیمیویه نقطهٔ نظرندن تابع اولدقلری قوانین هنوز معلوم دکلدر .

آپوقرینوس روآسیانوس — (Apocrinus roissyanus) — حیوانات { ذوجلد مشوك شعبه . سنك مقنفذ الجلد (جلدی زنبقه مشابه) فرقه سنك آنقرینیده فامیلیاسنك آپوقرینوس جنسنك بر نوعیدر . بو نوع بر متره ارتفاعنه واصل اوله بیلیر . کأسی مدور و قرنلی اولوب قوللرك هر بری منتظماً متشعبدر . قاعده سنه طوغری ساق و بونی حامل اولان قطعه جحملیدر . بو نوعه اراضئ ژوراسیه ده مستحاثه اوله رق چوقجه تصادف ایدلمشدر . بو نوع منقرض در .

آپوقوپتون — (Apocoptone) — حیوانات { سابردنیه قبیله سندن ذات القرون طویله فامیلیاسنه منسوب آمریقه نك اقالیم حاره سنده یشایان مغمد الجناح بر بوجکدر .

آپوقولشیسه ئین (حامض) — (Apocolchiceïne) — کیمیا { ترکیبی $C_{12}H_{25}AzO_6$ دن عبارت بر شبه قلوی در .

(قولشیسین ماده سنه باق)

آپوکل — (Apocelle) — حیوانات

مغمد الجناح ، خماسی الرسغ یعنی بش رسغلی حشراتدن برنوع بوجك در که آمریقاده ساکن در .

آپوکینن — (Apochinen) — کیمیا

طبق آپوسینشن کبی کینن ($C_{20}H_{22}Az_2O$) تعبیر ایدیلان مادهٔ عضویه نك حامض قلور وحامض بروم مولدالماء ایله تسخیننندن یاخود شو :

$$C_{20}H_{22}Az_2O - AzH_3 + H_2O = C_{19}HAzO_2$$

وجهله مادهٔ مزبوره نك ترکیبندن برذره آمونیاق چیقاریلوب یرینه بر ذره صو اقامه ایدلمسندن تشکل ایدر .

آپوکینیمنك — (Apoquinimink) —

جغرافیا { امریقاده ، حکومات متحده نك قطر شرقیسنده نوقاستل قونته سنده بر قضا مرکزی درکه آپوکینیمنك چایی اوزرنده کائن در . نفوسی ٤٣٠٠ .

آپوکینین — (Apochinine) — کیمیا

ترکیبی [$C_{19}H_{20}(OH_2)Az_2$] دن عبارت اولان اشبو جسم کینین تعبیر ایدیلن مادهٔ عضویه نك حامض قلور مولدالماء ایله ١٥٠ درجهٔ حرارتده تسخیننندن، مه تیل جذرلری آیریله رق، حصوله کلیر. حقیقتده کینا (China) اساسلرندن معدود بولنان آپوکینین طبیعت کیمیویه نقطهٔ نظرندن ایکی قیمتلی برفنوله مشابهدر .

آپولدا — جغرافیا { ساقس وایمار دوقه لغنده بر ناحیه در. اهالیسی ٩٧٠٠٠ .

آپولدا — (Apolda) — جغرافیا { آلمانیاده ،

ساقس وایمار غراندوقه لغی داخلنده بر بلده در . اهالئ اصلیه ١٥,٦٣٠ . جوارنده معدن صویی منابعی واردر . سرپوش اعمالاتنده آلمانیانك باشلیجه مرکز صنایعیدر . برچوق فابریقه لر موجوددر . مراکز اعمالاتندر.

آپولوبامبا — (Apolobamba) — جغرافيا

امريقاده ، شمالى بوليويه ده بهنى ولايتنك مركز اداره‌سى اولان برشهردر . بهنى نهرينك بر ایاغی اولان تويش چايى اوزرنده كائندر . بو شهرك جوارنده بولنان اورمانلرده‌كى اشجاردن خيلى قنه‌قنه قبوغى طوپلانير و بورادن اوروپايه كوندريلير .

آپولودوت — (Apollodote) — تراجم

قديماً بختريه‌ده (تركستان ايله ايران آره‌سنده) اجراى حكومت ايدن ملوك يونانيه‌دن برينك نامى دركه ايكنجى عصر ميلادى مورخلرندن ژوستنك تاريخ عموميسنده و بحر حزر راهنامى (رحلهٔ دوريه) نده ايراد اولنمشدر. آرخورنى ودرانجيان‌ده حكومت ايتمشدر . زمان حكومتى اوقراتيده‌سك آخر عمرينه (قبل الميلاد ١٦٥) طوغريدر. ١٨٢٦ تاريخنده پنجاب ده تود دربندينك كشفنه قدر بو پرنسك مسكوكاتى معلوم دكل ايدى . ژوستن كندى زماننده باريغازا (شيمديكى باروچا)ده آپولودوت ومه‌آندرك صورتلرينى حاوى دراهم تداول ايتديكنى يازيور ايدى . آپولودوتك سكه‌لرى ذوخطيندر : يونانجه «ملك اعظم سوتر محب اب » وبختريه حروفيله: «ماهرازازا تراداتازا آپالاداستازا» عباره‌سى يازيلى ايدى كه ينه اومآلده در . آپولودوتك كموش و التون مسكوكات باقيه‌سى ميانده صنعت وحسنى دها دون درجه‌ده برطاقم سكه‌لرده واردركه آپولودوت نامنده ايكى ملك كلديكنى ظن ايتديريور؛ بريدها مؤخر؛ هندستانده اسكندرك اخلافندن اولمق محتملدر .

آپولودور — (Apollodore) — {تاريخ قديم}

ده سلانيك جهتلرنده اوزمان حكومت ايتمش برينك اميدركه احباسنك ، واطلاق وعدله اقناع ايلديكى برچوق ممالكك مظاهرت ومعاونتيله قاسساندرا حكومتنى ضبط ايلدى .

آپولودور — (Apollodore) — تراجم

يونان قديم مصورلرندندر. تاريخ ميلاددن ٤٠٧ سنه مقدم آتنه‌ده برحيات ايدى . لاتين محررلرندن پلينك روايتنه نظراً اشكاله ، تصاويره كولكه ايله جسميت منظره‌سى قبارتى ويرن صاحب ترجمه ايمش .

آپولودور — (Apollodore) — تراجم

يونان قديم شعراسندندر . قبل الميلاد دردنجى عصرك نصف ثانيسنده برحيات ايدى . يدى پارچه اثرى واردركه پك مقبول وشايان تقدير ايمش. فقط هيچ برى قالمامشدر .

آپولودور — (Apollodore) — تراجم

آتنه ادبيوندندر. فلاسفه‌دن آريستارقك تلميذى ايدى . ميلاددن ١٤٠ سنه اول برحيات اولوب برقاچ پارچه اثرى آلان موجوددر . بونلرك ايچنده الهلرك ، قهرمانلرك تاريخنى جامع اولان كتابى علم اساطير ايچون غايت مهم برمنبعدر .

آپولودور — (Apollodore) — تراجم

يونان قديم اطباسندندر. مصر ملكى بطلميوسه خمر حقنده بر رساله تقديم ايتمكله معروفدر . بورساله‌ده آپولودور صحت ايچون اك نافع اولمق اوزره پون (شيمديكى قسطمونى حواليسى) ده « ناسپرس » اكريبوز اطه‌سنده « اوره » آثارنانيه‌ده لوقاسل ، اپيرده آمبراكيه ، و بالخاصه پهپاراتوس جزيره‌سنك شرابلرينى توصيه ايديور. جالينوس صاحب ترجمه‌دن نقلاً حيوانات سميه‌نك لدغنه قارشى ايكى پادزهر بيان ايدر . پلين دخى آپولودورك آثارندن چوق شيلر اقتباس ايتمشدر.

آپولودور — (Apolldore) — {قاريستالى‌در . حق}

بلده ايله آتنه‌لى اولمشدر . آتيقه‌نك طرز جديد قومديه‌سنك اك مشهور شعراسندن بريدر . قرق پارچه قومديه‌سى وار ايمش. يالكز عنوانلريله بعض فقره‌لرى قالمشدر . بوپارچه‌لردن ، وتارانسك صاحب ترجمه‌نك آثارندن انتحال ايلديكى فقره‌لردن استدلال اولنديغنه نظراً شاعرك قومديه‌سنده بر آجى استهزادر . قومديه‌لرى قبا قبا كولدير مز ، بدبينانه برشطارت ايراث ايدر.

قبل المیلاد ۲٦۰ سنه‌سنده وفات ایله‌مشدر . بو زمانك كدورتی، صورت معیشتی بو طرزده بر قومدیه‌نك صورت ظهورینی ، ماهیتنی ایضاح ایدر .

آپولودور — (Apollodore) — تراجم
قدمای هیكلتراشاندن بریدر . آثار صنعتندن اولان فلاسفه تمثاللری ایله مشهوردر . پلین‌ك روایاتنه نظراً بو ذات یاپدیغی اثرلری اكثریا بكنمز ، اكمال ایلدكدن صوكره قیرار آثار ایمش. بونك ایچون كندیسنه بی شعور، معتوه لقبی ویرلمش

آپولودور — (Apollodore) — تراجم
برغامی یعنی برغمه‌لی آپوللودور دیه مشهوردر . یونان خطبا و ادباسندندر . میلاددن ۲۲ سنه مقدم برحیات ایدی . روماده مشهور بر مدرسهٔ ادبیه تأسیس ایلمش ایدی . روما ایمپراطورلرندن اوقتاو صاحب ترجمه‌نك تلمیذی ایدی .

آپولودور دمشقی — (Apollodore de Damas) {یك مشهور برمعماردر. تاریخ میلاددن ٦۰ سنه مقدم دمشقده تولد ایتمش، ۱۲۵ سنه تاریخلرینه طوغری وفات ایله‌مشدر. ایمپراطور ترایانه (Trajan)ك سرمعماری ایدی . باشلیجه آثاری شونلردر :
روماده ترایان میدانی (بو میدانده ترایان ستونی ویا دیكیلی طاشی، بر دیوان احكام، ایكی كتبخانه، ترایانك تمثال فارسی نصب وتأسیس اولنمش ایدی.) به‌نه‌وان، آنقون طاق ظفرلری، طونه نهری اوزرنده غایت جسیم بر كوپری كه باربارلرك هجومندن خوفاً ایمپراطور آدرین زماننده هدم اولنمشدر. (روما) و (وه‌نوس) نام معبودلر ایچون ترایانك انشا ایتمك ایستدیكی برمعبد پلانلری كندیسنه كوسترلدكده پلانلره نظر استهزا ایله باقدیغی ایچون قتله محكوم اولمشدر.

آپولودور منطقی — (Apollodore le logicien) — تراجم {یاخود آپولودوت . برحساب رساله‌سنك مؤلفی ایمش .

آپولوس — (Apollos) — تراجم {نصرانیه‌نك ازمنهٔ اولیه‌سی رجالندندر. افعال حواریونده آندن بحث ایدیلیر. یحیای معمدك تلامیذندندر. اسكندریه‌لی بر یهودی ایدی . میلادك ٥٤ تاریخنده تنصر ایتمشدر. افس یعنی آیاسلوغده ، وقورنت بلده‌لرنده نشر عیسویت خصوصنده واقع اولان مساعی ومواعظی ایله حواریوندن سن پول وسن پیر قدر شهرت قزانمش ایدی .

آپولوفان — (Apollophane) — تراجم
قدیم بختریه‌ده حكومت ایدن ملوك یونانیه‌دن برینك اسمیدر. غایت نادر برسكه‌سی واردر. آپرینه آپولوفان نامنده قدیم بر ایران والیسندن‌ده بحث ایدركه الكساندر زماننده اورنیلر علیهنده اجرا ایدیلن غایت خونریز بر محاربه‌ده مقتول اولمشدر .

آپولوفان — (Apollophane) — تراجم
فلاسفهٔ رواقیوندندر . قبل المیلاد اوچنجی عصرده برحیات ایدی. آریستونك تلمیذی اولوب الك زیاده اسكندریه‌ده اقامت ایدر ایدی .

آپولوفان — (Apollophane) — {سلفكیه‌لی بر طبیب
یونانیدر . قبل المیلاد ۲۲۰ تاریخلرینه طوغری سوریه حكمداری بیوك آنتیوكوسك طبیبی ایدی.

آپولون — (Apollon) — هیئت
بعض هیئتیونك جوزا صورتنده واقع اولان α كوكبنه ویردكاری نامدر. اساطیرده‌كی آپولوندن مأخوذدر.

آپولون — (Apollon) — اساطیر
اساطیر یونانیه‌ده نهار ، شعر ، موسیقی ، طب و فنون بدیعه الهی اولمق اوزره اتخاذ ایلمش بر معبود مخیلك اسمیدر .
آپولون معبودینك اصلی ، منشئ حقنده آراء مختلفدر. برطاقی یونانی شرقدن كتیریر . وحقیقت بواله پك قدیمدن بری آسیا سواحلنده ، یاخود بورالره جوار اولان جزائرده معبود اتخاذ اولنمش

ایدی. بعض مورخلرده آپولون الهنه پرستش آیننك اصیلا برابر یونانی اولدیغنی ادعا ایدرلر . کویا بو عبادت اولا یونانستانده تامپه‌ده ظهور ایتمش طوائف یونانیه‌دن دوری‌لر واسطه‌سی ایله بتون یونانستانه سرایت و تعمم ایله‌مش . مسأله‌یی تشویش ایدن بر ماده‌ده قدمانك بر قاچ دانه آپو- لون طانیه‌لری جهتی‌در . زمانمزده بری دوری، دیکری یونی اولمق اوزره ایکی آپولونك موجود اولدیغی قبول ایدلمکده‌در. فقط، ینه اکثریا بو ایکی آپولون بر برینه قاریشدیریلیر، افسانه‌لری بر برینه مزج ایدیلیر .

اڭ زیاده متداول اولان روایات خرافیه‌یه نظراً آپولون (زوس) یعنی اساطیر وخرافات یونانیه و رومیه‌ده اله اعظم ، وبتون الهلرك، انسانلرك اب اولی عدایدیلن (ژوپیتر)ك (له‌تون) ایله ازدواجندن حاصل اولمش ایمش. والده‌سنك التجا ایتمش اولدیغی ده‌لوس بلده‌سنده تولد ایله‌مش . آپولون، یونان اساطیری معبودلری میاننده کونش معبودی‌در. اساطیرك اڭ مهم برشخصیدر. برروایتده‌ده ، کویا ده‌لوس اطه سنده کینتوس طاغی اتکنده همشیره‌سی آرته‌میس ایله ایکیز اوله‌رق طوغمشلردر. عن اصل آپولون علی العموم معبود ضیا عد ایدلمشدر . یالکز کونش معبودی دکلدر . اسکی یونانیلرجه ضیای نهار ایچون هلیوس نامنده برمعبود طانمش ایسه‌ده بالاخره بو ایکیسی قاریشدیریلوب یالکز آپولون اعتبار ایدلمشدر. آپولون نامنك معناسی مبهمدر . بوکا فه‌بوس لیکیوس دخی دینیر که منور ، ضیادار دیمکدر . فه‌بوس پاك و مصفا معناسنه‌ده کلیر . آپولون معبود ضیا اولدیغی ایچون شب ایله دیجورك دشمنیدر . هر آیك یدنجی کونی آپولونه تخصیص ایدلدیکی کبی ایلك کونی دخی یوم مخصوصی اتخاذ ایدلمشدر . بوکا معتقد اولانلرجه قیشین آپولون یا آسیای صغرانك مستغرق ضیای شمس اولان لیکیا قطعه‌سنه ویاخود ماورای قطبده ضیای دائمی ایچنده یشایا- نلرك یاننه کیدر ، ایلك بهارده عودتله قیشك شدتنی ضیاسیله محو ونابود ایلرایمش . اساطیرده

مروی درکه آپولون طوغار طوغمز سهامیله دلف مکهنه‌سنك محافظی اولان پیتون نام اژدری اولدیرمشدر. برمعنایه کوره‌ده کویا آپولون موسم شتایی تعقیب ایدن بهارك غلبهٔ مجازیه‌سنه دلالت ایدر بر رمز ایمش . آپولون معبود شمس اتخاذ اولندیغی ایچون درکه ایلك بهارده ویا یازین کندیسنه کونلر ، عیدلر تخصیص اولنمشدر . مثلا تساوی لیل ونهار ربیعی‌دن صوکره کی دلفینی عیدی-که قیشك مروریله سیر وسفائنه قابلیت زمانی اشعار ایدر ایدی- برعید بهار اولوب کذلك ایلك بهار معبودینه (یعنی آپولونه) مخصص ایدی. آنی تعقیب ایدن تارژه‌لین عیدی‌ده تخملری اولدیران معبود صیفه عائد ایدی . اغستوس آینه قدر دوام ایدن کونشك سمت الرأسده بولندیغی مدت ظرفنده اتنه‌ده و اسپارته‌ده معبود صیفه یعنی بنه (آپولون)ه قربانلر ویریلیر ایدی . معبود صیفك کیده‌جکی موسم اولان صوك بهار کلدیکنده پیانه‌پسی اسمنده بریوم مخصوص واردی که اوکون صوك بهار میوه- لرندن ترفنده یتیشنلری آپولونه تقدیم ایدرلر ایدی . حبوباتی حمایه ایدن شدت حرارتی منع ایدن آپولون مواشینك وچایرلرك‌ده حامیسی عد اولنور ایدی. مواشی یتشدیرمك ایچون‌ده کذلك آپولونه مراجعت و آندن استعانه اولنور ایدی. کویا آپولونك برسوروی مواشیسی‌وار ایمش‌ده بونی قردا- شنك ایجاد ایتمش اولدیغی ربابه Lyre دنیلن آلت موسیقی‌یه مقابل اوکا ویره‌رك کندیسی لیری آلمشدر . ینه اساطیره کوره آپولون (لاعومه- دون وآدمه‌توس) ك مواشیلرینی‌ده محافظه ایتمش. کندیسی چوبانلرك معبودی اولدیغی ایچون (ننف) لرك ، (کوزل دافنه) نك قورونیس ك وینه معبود مواشی اولان آریسته‌ئوسك والده‌سی کیره‌نه‌نك عاشقی عد اولنور ایدی. دیکر اساطیره کوره‌ده آپولون ایله همشیره‌سی بر طاقم حیوانات ضعیفه‌نك حامیسی اولوب حیوانات وحشیه‌نك وبالخاصه سوریلرك دشمنی اولان قوردك عدو وخصمی ایدی. آپولون انسانلرك دخی حامی فیضی ایمش . معبود تناسل اتخاذ اولندیغی ایچون دوکو- نلره‌ده دعوت اولنور ودلیقانلیلرك حامیسی عد

اولندیغندن دلیقانلیلر ایلك دفعه صاچلری قطع اولندیغنده بوصاچلر آپولونه نذر اولنور ایدی. آپولون مشترنلکده قوت و قدرت ، سرعت ، مشی ، مهارت بخش ایتدیکی ایچون جیمنازلرده (تعلیمیرلرنده) هرمس و هراقلی دنیلن معبودلر ایله برابر کندیسنه‌ده احترام اولنور ایدی. آپولون معبود محاربات دخی اولدیغی ایچون اسپارته‌لیلر کندیسنی بو صفتله دخی تبجیل ایدرلر ایدی. بو مناسبتله آتنه‌ده بوئه درومی عیدی ده آپولونه تخصیص ایدلمش ایدی. برچوق محللرده باخصوص آتنه‌ده سوقاقلرك ، جاده‌لرك ، یوللرك محافظی اولدیغندن (ئه‌کییوس) صفتی ویریله‌رك خانه‌لرك قپوسنه ، وبومناسبتله مدخلنه باشی سیوری بر ستون رکز ایدیلیر ایدی که بونکله خیرك کلدیکنه ، شرك کیتدیکنه حکم اولنور ایدی. بو ستونلر قورده‌لالر ایله دفنه داللریله مرسین چیچکلریله تزیین اولنور ایدی. قره‌ده دکزده حامی ورهبر اولوب بوصفتله دلفینیوس نامنی آلیر ودوفن (یونس) بالقلری سیر سفائنه‌قابل اولان یرلرك‌علائمی عداولنور ایدی. بونك‌ایچون آپولون لیمانلرده‌اسکله‌لرده وباخصوص اتنه‌ده‌اوصورتله‌ده تبجیل اولنور ایدی. مستعمره‌لرك رهبری عد اولنور ایدی. دافع شر اولدیغی حیثیتیله کندیسنه (آلکسی قوس) دنیلیر وعلی‌الخصوص خسته‌لره یاردیم ایدر ایدی. آپولون موسم حارك معبودی اولدیغی ایچون امراض ساریه‌یی تولید ایده‌بیلیر وهمشیره‌سی آرته‌میس کبی بر اوق ایله کیمی ایستر ایسه همان اتلاف ایده‌بیلیر ایدی. مع‌هذا معاونت مؤثره‌ده‌دخی بولندیغندن معبود شفا اولان‌اوغلی آسقله‌پیوس (اسکولاپ) کبی‌ده مظهر احترام اولور ایدی. امراض ساریه‌دن وسائر فنالقلردن تخلیص ایلدیکی ایچون آپولونك شرفنه شرقیلرتغنی اولنور ایدی. آپولون روحانی اوله‌رق شرك‌مانعی وهوام وحشراتك دافعی‌ایدی. حیات معنویه‌ده اوصاف مادیه‌سی معنویات واخلاقیاته‌ده شامل‌اوله‌رق صافیت معنویه‌واخلاقیه مربیی ، انتظام ، حقوق و عدالت معبودی عد اولنور ایدی. ایشته بوصفتله اشرابی دفع ایدر وترووا پیشکاهنده محاربه ایدن یونانیلری محافظه ایلمش عداولنور ایدی. کندیسنه طلب‌حمایه‌ایچون مراجعت ایدنلرك‌دخی کناهلرینی‌عفو وتطهیر ایتمك قوتنه مالك ایدی. بو سایه‌ده تطهیر ایدیلن‌صاحب کناه‌وجرم ینه‌مذهبنه ومملکتنه‌مال اولورایدی. آپولون دلفی محافظی اولان اژدری اولدیردکدن صوکره مملکتنی ترك ایله یدی‌سنه آدمه‌توس ه اوشاقلق ایتمش و بعده کندیسنی تطهیر ایدوب ینه دلفی‌یه کلمشدر. بناءً علیه آپولون قتله بدل قتلی قالدیره‌رق بوکامقابل توبه‌وکفارتی قویمشدر. بو توبه وکفارت مسئله‌سی یونانیلرك اخلاقنده‌کی شدتی تهوینه یاردیم ایتمشدر. آپولون معبود نور اولدیغی کبی‌پدری ژوپیترك اوامر ونواهیسنی تبلیغه‌مأمورده صاییلیر ایدی. آپولون‌مکمنه‌لرینك مقداری کرك آسیای صغراده کرك یونانستانده چوق ایدی. فقط دلفی بونلرك اك مهمی ایدی. آپولونك موسیقیسی اذهان بشری‌تربیه واعلا ایدر ایدی. تغنیات(موز) دینلن‌پریلره ویرلمش‌ایسه‌ده مع مافیه آپولون ینه تغنی وشعر معبودی عد اولندیغندن بوصفتله کندیسنه (موزاکه‌تس) نامی‌ده و یریلیر ایدی. موزلر ایله مناسباتده بولندیغی کبی ملاحت پریلریله‌ده روابطی وار ایدی. انسانك حیاتنه و طبیعته بوقدر ارتباط ومناسبتی اولدیغی ایچون آپولونك یونانیلرجه بر بیوك و رفیع موقعی وار ایدی. نره‌ده یونانلی وار ایسه آپولونی طانیر ایدی. آپولون مذهبنك اك‌باشلی مرکزی دەلوس اطه‌سی‌ایدی. آپولون اوراده طوغمش ایدی. اوراده دکزه یقین بولنان‌غایت کوزل معبده‌آپولون نامنه‌هر بش سنه یونان حکومتلرندن کلن هیأت‌مبعوثه حضورنده اوبونلر ترتیب اولنور، بایرام یاپیلیر ایدی. آسیاده‌کی آپولون معبدلرندن اك مشهوری لیکیاده غایت مشهور بر کاهنی اولان (پاتارا) معبدی ایدی. روماليلر آپولونی یالکز اك صوك قراللری‌اولان تارکینیوس زماننده بیلمشلر ایدی. اوزمان رومالیلر ایلك‌دفعه دلفی کاهنندن

بعض خصوصاتك كشفنى طلب ايچون اورايه مراجعت ايلمشلر ايدى. دلفى معبدندن النان كتابلر اوزرينه آپولون مذهبى روماليلر عندنده اوقدر شايع اولديكه قبل الميلاد ٤٣١ ده روماليلر آپولون نامنه بر معبد انشا ايتديلر . بو معبدده كفارت وتوبه مراسمى اجرا ايدرلرايدى . قبل الميلاد ٢١٢ ده روماليلر ايكنجى پون محاربه‌لرى مشكلاتى اوزرينه بركاهنك طلبيله آپولون اويونلرينى احداث ايتديلر. روماقيصرلرندن اوكوست كنديسنى آپولونك محميسى عد ايدرك آقتيوم غلبه‌سنى متعاقب آپولونى الك بيوك معبودلر صره‌سنه قويدى واسكى آپولون معبدينى توسيع و تزيين ايتدى وآلديغى غنائمك بر قسمنى اورايه وقف ايتدى. آپولون نامنه بحرى وبرى ياريشلر احداث ايلدى وخانه‌سى قربنده (پالاتين) ده بر آپولون معبدى‌ده ياپديردى . آپولونك اوصا- فنده‌كى كثرت و تعدد بو معبودى ابراز ايلەمك ايچون اتخاذ ايديلن تماثيل ورموزده دخى كورينير. بو رموز وتماثيلدن الك شايعى كيتاره ايله اوق دركه بونكله موسيقى وصيد معبودى اولديغى اكلاشيلير. معبود مرسل اولمق اوزره اوچ اياقلى تصوير اولنوركه بوكا آپولون پيتيه‌ن تعبير اولنور . آپولونه تخصيص اولنان مقدس نبات دفنه‌در . آپولون معبدى دفنه‌لر اورته‌سنده اولوب باشنده‌كى تاج ظفرده دفنه داللرندن وخرما داللرندن ايدى. حيوانلردن قورت، يونس بالغى، قوخو، قارغه، ييلان وسائره كذلك آپولونك رموز وتماثيلندن ايدى. آپولون اولمب معبودلرى ميانده كنج وصقالسز اولاق اوزره تصور اولنمش برمعبوددر. صوكره- لرى آپولون چپلاق ، سرت ، اوزون صاچلى اوله‌رق تصوير اولنمش ايدى. مونيخ موزه‌سنده‌كى (آپولون دوتەنەآ) بونوعدندر . سلاحلرى ، كيتاره‌سى ده آپولونك نشانه‌لرندن ايسه‌ده بعضاً النده موسيقى الات وادواتى ايله برملاحت پريسى طوتمش صورتنده ده ابراز ايديلير . هوناتاس نام هيكلتراش آپولونى خارق العاده كوزل كوستر- مشدر . فيدياس زماننده‌كى هيكلتراشلر آپولونى اوقدر كنج كوسترمزلر، دها كچكين ، دها قوتلى كوستريرلردى . هيكلتراشلغك ايكنجى دورنده دها كنج ، دها نارين، دها لطيف كوسترلمشدر. فلورانسه‌ده‌كى آپولون هيكليه (آپولينو دو فلورانس) ايله رومامده‌كى (آپولون ساوروقتونوس) بو نوعدندركه وجودى غايت زنده ، چهره‌سى قيوريلمش كوزل صاچلر ايله احاطه اولنمش ، جبهه‌سى نشاط وممنونيتله تجهيز اولنمشدر . (آپولون دوبلوه در) آپولونى حركتده ، فعا- ليتده كوسترر . بو هيكل رومامده واتيقان موزه- سنده در . ١٤٩٥ ده آنتيوم خرابه‌سنده بولنمشدركه فوق العاده كوزلدر . ١٧٩٢ ده يانيه‌ده بركوچك طونج آپولون هيكلى بولنمشدركه پترسبورغده قونت استروغونوفك تحت تملكنده‌در.

(شكل ١٧) رومامده بلوه‌در
موزه‌سنده‌كى آپولون تمثالى

آپولون — (Apollon) — حيوانات

ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك خرشفى الجناح صنفنك كروى القرون تحت صنفنك پاپيونيده (شبه فراشيه) فامليا سنك پارناسيوس جنسنك بر قاچ نوعنه ويرلمش عاميانه برتعبيردر. دها زياده « آلپا طاغلرى كابكارى » ناميله معروفدر .

آپولون (بيوك) —(Parnassius Apollo)—

حيوانات { حشرات فرقه‌سنك ، خرشفى الجناح صنفنك ، كروى القرون تحت صنفنك پاپيونيده فامليا سنه منسوب پارناسيوس جنسنك

بر نوعیدر . اسویچره و آلپا طاغلرنده تصادف ایدیلن بو نوع حزیران تموز آیلرنده ظهور ایدر، صباحلری چیچکلر اوزرنده اویودیغی حالده بولنور، طیرانی بطی اولدیغندن طوتلمسی قولایدر. اجنحه‌سی صاری اولوب اوکده بولنانلرده جسامتلری متحول بش عدد سیاه لکه واردر . قنادلرك قاعده‌لری وحافات خارجیه‌لری دومانیدر . اجنحۀ خلفیه‌نك هر برنده کوز شکلنده و لعل رنکنده ایکی بنك واردر . اجنحۀ خلفیه‌نك حافات داخلیه بیاضمتراق اشعار ایله مستوردر. دیشیلری بطنك نهایتنده قرنی برجیبه مالکدر . طرطیللری سیاه اولوب قزل بنکلیدر . دود حدیث یاپراق وقیلدن معمول برکیسه ایچنده نشو ونما بولور .

آپولون (کوچك) — (Parnassius phalus) — حیوانات { کوچك آپولون، ده‌لیوس نامیله دخی معروفدر. بیوك آپولونه زیاده مشابه اولان بو نوع بوبجه آندن دها کوچکدر . برده اجنحۀ قدامیه (اوست قنادلر) ده بولنان وجسامتی متحول اولان سیاه لکه‌لر قرمزی نقطه‌لرله ملوزدر . بوکاده حزیران تموز آیلرنده یوکسك طاغلرك قیرلرنده ، چایرلرنده تصادف اولنور .

آپولون (اورته) — (Parnassius mnemo-syne) — حیوانات { اجنحه‌سنك رنکی اولکی ایکی نوعده اولدیغی کبی صارمتراق اولمیوب بیاضمتراقدر . آندن ماعدا اجنحۀ قدامیه‌نك اوك طرفی ایکی سیاه لکه، اجنحۀ خلفیه‌نك وسط نقطه‌لرنده دخی بر ویا ایکی سیاه لکه بولنور. کرك اجنحۀ قدامیه‌ده کرك خلفیه‌ده قرمزی لکه بولنمز . بوندن طولایی بین العوام اورته آپولون تسمیه ایدلمشدر. اولکی نوعه نسبتله بونوع نادر اولوب آنلرکبی آلپا وپیره‌نه واسویچره نك طاغلری آره‌لرنده تصادف ایدیلور .

آپولونیا — (Apolonie) — جغرافیا { افریقاده کینۀ شرقیده ، آسینی ایله تروو‌ا پوانت رأسی بیننده کائن اولان ساحله اوروپالیلرك ویردیکی نامدرکه قسم جزئیسی فرانسه‌نك فیل دیشی ساحلی مستملکه سنه ، قسم اعظمی انکلتره‌نك آلتون ساحلی مستملکه‌سنه عائددر. بویرك اسم حقیقیسی آحو آ در. قدمای ملاحیندن برینك روایتنه نظراً بوساحلده یاشایان زنجیلر پك کوزل، ووجودلری پك متناسب اولدیغندن کنایةً ، آپولون (بومادده‌یه باق) ك حسن اندامنه ایهاماً مملکت مذکوره‌یه آپولونیه نامی ویرلمش. اهالیسی دیکر زنجیلردن دها مدنی در ساحل بوینده پك ایی تجارت ایدرلر .

آپولونیا — (Apolonia) — جغرافیای قدیمه { یاخود آپولونیا . جغرافیای قدیمه‌ده اکثر بلاده ویریلن نام درکه جمله‌سی اساطیرده کی آپولون اسمندن آلنمشدر. آپولونیا نامنده اوتوز قدر شهر و بلده واردر . اولا اوروپاده : فوکیده طرفلرنده قدیم کیپاریس (بومادده‌لره باق) ، ایللیریاده بربلده که لائوس چاینك منصبی اوزرنده کائن، قورنت وقورسیرك مستعمره‌سی اولوب غایت معمور برشهر ایدی ؛ تاریخ یونانی‌یه عائد اولان وقایعه پك آز اشتراك ومداخله ایتدی . ایللریا لیلرك تعدیاتندن کندینی صیانت ایچون رومالیلره التجا ایتمش ایدی . کنج اوقتاویوس بوراده تحصیلده ایکن قیصرك خبر وفاتنی آلدی . بوبلده أغنانیا دینن طریق کبیرك برباشنده ایدی (اغنانیا مادده‌سنه باق) . زمانمزده‌کی بلدۀ مذکوره‌نك نامی پولینادر (بومادده‌یه باق) ، ثانیاً ، ماغدونیه بلده‌سی که بولبه‌لك کولنك شرق جهتنده کائن ایدی ، ثالثاً ، آتوس یعنی آینه‌روز جبلنك دامننده کائن اولان قالکیدونیه بلده‌سی، رابعاً، قره‌دکز ساحلی اوزرنده تراکه بلده‌سی که مزامبریا (میسیوری) نك جنوبنده کائن اولوب میله‌نك مستعمره‌سی ایدی . زنکین وذی قوت بر بلده ایدی. بوراده برآپولون معبدی ایله برده قولوس وار ایدی که بونی رومالیلر قاپیتول ه نقل ونصب ایتدیلر . مؤخراً بلدۀ مذکوره سوزوبولیس (سیزه بولی) نامی آلدی ، خامساً ، کرید جزیره‌سنده شمال ساحلی اوزرنده بربلده که فیلسوف دیوجنك مسقط رأسی ، سیجیلیاده بربلده که اطه‌نك شمال

ساحلی اوزرنده کائن ایدی . اسیاده : میزیه‌ده یعنی شمدیکی خداوندکار ولایتنده ، رانداکوس (اطرانوس) چایی اوزرنده وبرکولك ایچنـده بربلده که نامنی کوله‌ده وبرمش‌در ، زمانمزده آبولیـوند (بوماده‌یه باق) ، قاریه‌ده آلبـاقوم جبلی قربنده پسیدیه‌ده اسکندر کبیرك تأسیس ایلدیکی بربلده که آپوه‌سی مشهور ایدی (شمدیکی اولوبورلو) ، آثوریه‌ده بربلده که آپولونیدتاتیس دائره‌سنك مرکزی ایدی . موقعی مجهول‌در . آفریقاده : کیره‌نایك بلده‌سی که مغربده بلاد خمسه‌دن بری ایدی .

— جغرافیای جدید — آپولیوند کولنك نام افرنجیسی‌در (آبولیوند ماده‌سنه باق) .

— آفریقاده ، انکلتره مستملکاتندن آلتون ساحلی اوزرنده بر بندر تجارت وبرقلعه‌در . آسیینی‌نك شرق طرفنده کائن‌در .

آپولونیات — (Apolloniate) — جغرافیا

استرابون جغرافیای کبیرنده آسیای صغراده اولیمب (کشیش طاغی) طاغی قربنده کائن برکول‌در ، بالغی چوق‌در دیور . آبولیوند کولی اوله‌جق (بوماده‌یه باق) .

آپولونیاس — (Apollonias) — نباتات

غاربه جنسندن ایکی نوعه مخصوص اولمق اوزره وضع ایدیلن بر نام‌در . اوراق متقابل ، دائما یشیل ، ازهاری ابطی ویا انتهائی اولان اشجاری حاویدر .

آپولونیدس — (Adollonides) — تراجم

قوس یعنی استانکوی‌لی برطبیب‌در . ایران ملو-کندن اردشیرك اطباسندن ایدی (٤٦٥-٤٢٥) . عاقبت فجیعانه‌سی ایله معروف اولمش‌در . ایران اکابرندن برینك ارمله‌سی طرفندن دیری دیری کومدیرلمش‌در . آپولونیدس بوقادین ایله ، اصلی اولمیان برخسته‌لغك تداویسنی بهانه ایدرك مناسبات غیر مشروعه‌ده بولنمش ایدی .

آپولونیدس — (Apollonides) — تراجم

مسلك رواقیوندن بر فیلسوف‌در . اوتیقه‌لی قاتونك اطباسندن ایدی . اواخر عمرینی بونك یاننـده امرار ایله‌مش‌در .

آپولونیدس — (Apollonides) — تراجم

ایمپراطور طیباریوس زماننك ادیبوندن ایدی . آثارندن الك مهمی اکا اتحاف ایتمش‌در .

آپولونیس — (Apollonies) — {یونانستان‌ده آتیقه}

خلقنك منقسم اولدیغی اون اوچ سبطدن آتالید سبطنك مقری اولان برقضانك اسمی‌در . احتماله نظراً بوقضـا اوسبطك تشکیلی زماننده تأسیس واتخاذ اولندی . بلکه‌ده برغمه حکمداری برنجی «آتال» ك زوجـه‌سی آپولونیس ، نسبتله اویله تسمیه ایدلمش‌در .

آپولونیقون — (Apollonicon) — موسیقی

مهنی بر موسـیقی آلتی‌در . غایت ماهرانه ترتیب اولنمش‌در . فلیفت ورو بسـون نام موجدلر طرفندن لوندره‌ده اختراع اولنمش ، وایلك دفعه اوله‌رق ۱۸۷۱ ده شهرمذکورده موقع تطبیقه قونمش‌در . ۱۸۱۲ تاریخنده اعمالنه باشلانمش ایدی . ۱۰,۰۰۰ انکلیز لیراسنه چیقمش‌در . ۱۹,۰۰۰ بورویی حاوی ، وبو بوروله هوانك دخول و تضییقنی تنظیم واداره ایتمك ، دسـاینی [۱] تحریك ایله‌مك اوزره بك مصنع بر مهنیه‌سی وار ایدی . اولا بو آلت ایله بعض مشهور اوپرا پیشرولری چالنمش‌در . ۱۸٤۰ تاریخنه قـدر آپولونیقونك تطبیقات موسیقیه‌سی کتدکجه آرتیور ایدی . فقط بو تاریخدن صوکره آلتی دیکلتدیره‌رك پاره قزانمق خصوصنه خلل کلدیکندن آپولیقونی بوزدیلر ، بورولری دیکر ارغنونلر اعمالنده قوللانلدی .

آپولونیوس — (Apollonios) — تراجم

[۱] پیـانونك مضربلری مقـامنده اولان وقلاویه دینن مستطیل پارچه‌لرك اسملری .

بو اسمده برچوق اطبای یونانیه واردرکه اك مشهورلری شونلردر :

آپولونیوس هه‌روفیلیه‌ن — طبیب هه‌روفیلك تلمیذی اولدیغی ایچون بو نام ایله ملقب ایدلمشدر. قبل‌المیلاد ایکنجی عصرده اسکندریه‌ده یشامشدر.

آپولونیوس (برغمه‌لی) — قبل‌المیلاد برنجی عصرده یشامشدر. آثارندن یالکز داءالکلب وحجامت حقنده‌کی اثرلری معلوم وموجوددر.

آپولونیوس (قبرسلی) — قبل‌المیلاد ۷۰ تاریخنده قبرسده تولد ایتمشدر. بقراطك مفصللر حقنده‌کی اثری اوزرینه یازمش اولدیغی بر تنقیدنامه الیوم موجوددر.

آپولونیوس (آتنه‌لی) — (Apollonios d'Athènes)

— تراجم { یونان هیکلتراشلرندن اولوب میلادك برنجی } عصرنده یشامشدر. آثارندن (بلوه‌ده‌ر کوده‌سی Torse de Belvédère) نامیله معروف اولان والیوم واتیقان موزه‌سنده محفوظ بولنان برتمثال فن هیکلتراشیجه اك بدیع آثار عتیقه‌دن معدوددر.

آپولونیوس (پارغه‌لی) — (Apollonios de Perga)

تراجم { یونان قدیم هندسیونندن و هیئت } شناسلرندندر. انطالیه جوارنده پارغه شهر قدیمی اهالیسندن اولوب قبل‌المیلاد ۲۰۵ تاریخنده اسکندریه‌یه عزیمت واوراده کسب شهرت ایلمشدر. ارخیمدك شاکردی وآنك کبی ازمنهٔ قدیمه‌ده علوم ریاضیه‌نك آباء واركانندن بری ایدی. (قطوع مخروطیات) حقنده سکز کتابدن مرکب بیوك بر اثر نشر ایتمشدرکه بو اثرك یالکز ایلك درت کتابنك اصلی ومتباقیسنك لسان عربی‌یه مترجم نسخه‌لری قالمشدر. اثر مذکور ۱۷۱۰ تاریخنده اوقسفورده انکلیز لسانیله نشر اولنمش وناشری اولان (هالی) طرفندن آپولونیوسك ترجمهٔ حالی حقنده طوپلانیلان معلومات اثرك مقدمه‌سنه درج ایدلمشدر. بو معلوماتدن اکلاشلدیغنه کوره آپولونیوس مصر قدیم ده ملوك بطالسه‌دن بطلمیوس اورکتك زمان حکومتنده اسکندریه‌ده (اوقلید) ایله برابر بولنمش وحتی آندن بعض معلومات اقتباس ایلمش «قطوع مخروطیات» ی صاحب ترجمه‌یه (مهندس اعظم) عنوانی قزاندیرمش ایدی. فقط مخروطیات حقنده بو اثرده مندرج اولان معلومات صرف کندی کشفیاتی عد اولنه‌مز. زیرا اك اول مخروطیات ایله اشتغال ایدن میلاددن ۳۵۰ سنه مقدم یشامش اولان (اریسته) دره. معمافیه آپولونیوس کندیسندن مقدم قطوع مخروطیاته متعلق معلوماتی جمع وتدوین ایله اکتفا ایتمیه‌رك کندی طرفندن‌ده برچوق شیلر علاوه ایلمشدر. آپولونیوسك بو اثری کتاب المخروطات عنوانیله خلیفهٔ عباسی مأمونك امریله عربجه‌یه ترجمه اولنمشدر. فقط او زمان یالکز یدی کتابی حاوی اولان قسم اولی بولنوب ترجمه اولنمش ایدی. اثرك مقدمه‌سنده ایسه سکز کتابی شامل اولدیغی محرر ایدی. خلیفه مأمون زماننده هجرتك ۱۰۰۰ تاریخنه قدر بو سکزنجی کتاب بولنه‌مامش ایدی. ابوموسی دیورکه آپولونیوسك یدی کتابندن بشقه سکزنجی کتابك درت شکلی بولندی. احمد بن موسی الحمصی ایلك درت کتابی ترجمه ایتدی. «ثابت بن قره» ده باقی اوچنی ترجمه ایلمشدر. نوادرالاخبار صاحبی بویله یازیور، وحسن بن موسی ابن شاکر طرفندن بو ترجمه‌لرك تصحیح اولندیغنی بیان ایدیور.

آپولونیوس (تیانلی) — (Apollonios de Tyane)

— تراجم { فیثاغور مسلکنه منسوب مشهور برفیلسوف اولوب } میلاد عیسانك ایلك سنه‌لرنده قاپادوقیاده تیان شهرنده تولد وایاثلوغده وفات ایتمشدر. اون درت یاشنده ایکن طرسوسه کیدرك اوراده فنیکه‌لی (اوتیده‌موس) دن علم ادب وعلم بلاغت تعلم ایلمشدر. فیثاغورك مسلك فلسفیسنی قبول ایله اناطولی‌یه وبابله، بعده هندستانه سیاحت ایتمش واوراده برهمنلرك اعتقاداتنی اوکرنمشدر. معلمنك اثرینه اقتفاءً یالکز سبزه ایله تغذی

ایدر، شراب وایچکی قوللانمزه زنادن صاقینور، مالملکنی فقرایه ویرر، معبدلرده اسرار ایام ایدر، عموم طالبینه نشر علم و عرفان ایدر . یالین اباق یورر وصاچلرینی کسمزدی. کندیسنه بعض سحر بازلقلردخی عطف اولنمشدر. برروایته نظراً شعبده بازلقلر ایله کرامت طاسلار ایمش. عرب مؤلفلری بوکا آپولونیوس طلسمانی دیرلر. چونکه کویا بو آدم یونانیلرك تلسماتا دیدکلری اشکال غریبه ایله سحر یاپار ایمش . بونك ایچوندرکه طلسمانی (یعنی طلسمجی) دیمش . (دومیسیه‌ن) اوکا برچوق اشکنجه‌لر ایتمش وهپسنه جسارتله تحمل کوستر- مشدر . وفاتندن صوکره نامنه هیکللر ومعبدلر رکز وانشا اولنمشدر. بوفیلسوف معلومات، فضیلت وناطقه پردازلق جهتلریله زماننك اك خارق العاده آدملرندن ایدی . فقط ترجمهٔ حالی حقنده صحتنه کسب امنیت ایدیله بیله‌جك معلومات موجود دکلدر. (فیلوسترات) ك ایکی عصر صکره یازمش اولدیغی ترجمهٔ حالنده او قدر افسانه‌لر واردرکه بونلرك ایچندن حقیقتی بولوب چیقارمق غیر ممکندر . آثارندن یالکز سکسان درت قطعه مکتوبیله (دومیسیه‌ن) حقنده برمدحنامه‌سی قالمشدرکه بونلرکده فی الحقیقه اونك اثاری اولدیغی مشکوکدر.

آپولونیوس دیسقول — (Apollonios Dyscole) — تراجم { (تنقیداتنك شدت ومزا- جنك خشونتی سببیله

دیسقول یعنی صعب الفهم نامیله تلقیب ایدلمشدر . ایکنجی قرن میلادیده اسکندریه‌ده یشامش اولان ادبیوندندر . یونان قدیم لساننك نحوی حقنده غایت مکمل بر اثری واردر . دیکر درت اثر دها ترك ایلمشدر .

آپولونیوس (ردوسلی) — (Apollonios de Rhodes) — تراجم { یونان قدیم شعرا وادبیو-

نندن اولوب قبل المیلاد اوچنجی عصر اواسطنده ردوس جزیره‌سنك (نوقراتیس) قصبه‌سنده تولد

ایتمش، ۲۲۰ سنه‌سنه طوغری مصر قرالی (بطلیوس اورکت) ك دور حکومتنده اسکندریه‌یه عزیمتله ادبیوندن (قالیماق) ك شاکردی اولمشدر، بعض شهرلرك تاریخ تأسیسی حقنده منظومه‌لر انشاد ایتمش، بعده (آرغونوت) لر افسانه‌لرینی زمین اتخاذ ایدرك متعدد قصائد قلمه آلمشدر، اوزون قصیده‌ لرك علیهنده بولنان وداثما قیصه منظومه‌لر طرفداری اولان (قالیماق) ك مؤاخذات وهجویاتی اوزرینه ردوسه چکلمکه مجبور اوله‌رق اوراده برطرفدن استاد ومخاصمی (قالیماق) ایله تعاطیٔ هجویاته دوام وبرطرفدن علم ادب تعلیم ایتمش و(ارغونوت)لر حقنده نظم ایلدیکی دیوانی ردوسلیلره بکندیرمشدر ، (قالیماق) ك وفاتندن صوکره اسکندریه‌یه عودتنده حافظ کتبلك خدمتنده بولنمش وقبل المیلاد ۱۷۶ سنه‌سنه طوغری غایت مسن اوله‌رق وفات ایتمشدر. شعرای قدیمه‌نك علم ادبه درجهٔ اعتنالری حقنده اوزون تنقید نامه‌لر یازمش ایسه‌ده اك زیاده سبب شهرتی اولان اثری (آرغونوت) لر داستانیدر. مشهور ویرژیل بواثردن چوق شیلر اقتباس ایتمشدر . قوللاندیغی لسان اك زیاده اومیروسك لسانی ایدی .

آپولونیوس (مولون) — (Apollonios Molon) — تراجم { آلاباندالی (مولون)ك اوغلی اولوب ردوسده

بر بلاغت مکتبی آچمش ویك چوق ناطقه‌پردازلر یتیشدیرمشدر . روما‌لی چیچرو وژول سزار اونك تلمیذلرندندر. ناطقه‌پردازلغه طبعاً استعدادی اولمیانلری مکتبندن طرد ایدر وزمانلرینی بیهوده یره غائب ایتدیرمزدی .

آپولونیون — (Apollonion) — موسیقی

۱۸۰۰ تاریخنه طوغری ایجاد اولنمش برموسیقی آلتیدرکه هم پیانو هم ارغنون مقامنده استعمال ایدیلیر ایدی. آلتك اوزرنده یاپمه برده چوجق قائم ایدی که فلاوته چالارایدی . ارغنونی وپیانو کبی آیری آیری‌ده قوللانیله‌بیلیر ایدی .

آپولونیه — (Apolonie) — { آپولیونده‌ك نام دیکری (آپولیوند ماده‌سنه باق) .

آپولونیه — (Apollinaire) — { آپولون (بوماده‌یه باق) اسمندن تشکیل اولنمش برصفتدرکه بعض آثارعتیقه‌یه وصف اولور آپولنیر ماده‌سنه باق .

آپولونیه — (Apollonien) { آپولون معبودینه ویا مهندس شهیر آپولونیوسه منسوب دیمكدر . ملاحت آپولونیه ، منحنیات آپولونیه کبی (منحنیات ماده‌سنه باق).

آپوله — (Apulée) — تراجم { آپولونیه‌یاخود آپولیوس . فلاسفه‌دن در . قبل المیلاد ۱۲۵ تاریخنده بلاد مغربدن مادوره ده تولد ایتمشدر . قارتاجه‌ده تحصیل علم ایتدکدن صوکره آتنه‌یه عزیمتله بوراده حکمت اشراقیه‌یی تحصیل ایلدی . تاریخ وفاتی مجهولدر . برقاچ سیاحتی واردر . بومیانده رومایه‌ده سیاحت ایتمش ، وبوراده آووقاتلق ایلمشدر . مسقط رأسی اولان مادوره‌دن مصره کیدرایکن اثنای راهده ، طرابلس غربده اوغرایه‌رق بوراده زنکین برطول قادین ایله ازدواج ایلمش وزوجه‌سنك وفاتنده ثروتنه توارث ایتمشدر . قادینك اقرباسی صاحب ترجمه‌یی سحر ایله اتهام ایتمشلر ایسه‌ده برائت ایلمشدر . سن اوکوستن صاحب ترجمه‌نك سحربازلغندن بحث ایدیور . حتی بعض روایته نظراً حضرت عیسی علیه السلامه قارشی چیقاریلان سحربازلردن بری بو ایمش .

آپوله‌یوس — (Apuléius) — تراجم لوچیوس آپوله‌یوس . نباتیوندندر . یالکز آثاریله معلومدر . اعشاب طبیه‌یه دائر لاتینجه یازلمش بر اثری واردرکه تاریخ تألیفی لایقیله بللی دکلسه‌ده هرحالده طقوزنجی عصردن مؤخردر .

آپولیستا — (Apolistas) — علم البشر نوع بشرك آمریقا ملز عرقندن برقبیله‌نك اسمیدر آپولیستا قبیله‌سی آنتی زین فاملیاسنه منسوب سائر اقوام ایله برابر آمریقای جنوبینك راطب و حار اولان شرق سطح مائلنه انتشار ایتمشلردر . بوقبیله اهالیسی همجواری اولان آمارا و کی شوآ فاملیالرینه منسوب اهالیدن دها اوزون بویلیدر . وسطی اوله‌رق ۱,٦٤ متره ارتفاعنده درلر . بدنلری متناسب بنیه‌لری قوتلیدر جلدلری بیاض نه‌ده‌یك سیاه اولوب عادتا کونشدن یانمش بر رنکده‌در قحفلری (قفا طاسی) ، علی العموم آمریقا عرقنه منسوب اقوامك قحفی کبی اوزونجه‌در . صاچلری دائما سیاه وقیوریجق اولمیوب مستقیمدر آپولیستا قبیله‌سنك قادینلری زوجلرینك عادتا اسیریدرلر . هر ایشی حتی زراعت وفلاحت ایشلری چناق چوملك اعمالی هب قادینلره عائد وظائف میانده‌در . بوقبیله افرادی جمعاً وتخمیناً ٤۰۰۰ کشی‌یی تجاوز ایتمز . طبعاً حلیم اولوب ذوق وصفایه میال و اکثریت اوزره عیش وعشرتله اوقاتکذاردرلر چالشقان ، مطیع اولان آپولیستا قبیله‌سی افرادی مدنیتدن خط ایدرلر اوروپادن ویا سائر محللردن ایچلرینه کیدن میسیونرلرك تعلیم وتفهیم ایتدکاری موادی آز زمانده اوکرنورلر . بالق آولیه قره آولیه وزراعتله اشتغال ایدرلر . عمومی خرستیاندر .

آپولین — (Apolline) — تراجم { سنت آپولین . نصارا عزیزه لرندندر . اسکندریه‌ده تولد ایتمشدر . ۲٤۹ تاریخنده ایمپراطور عرب فلیب زماننده آتشده یاقلدی . آتشه کندی کندینی آتمشدر . روایت اولندیغنه نظراً او وقت اسکندریه خرستیانلری علیهنه ایقاع ایدیلان بر عربده‌ده برطاقم خذله بیچاره‌یی طوته‌رق دیشلرینی سوکدکدن صوکره دین عیسوی علیهنده کلمات تحقیریه تفوه ایتمزایسه کندیسنی دیری دیری آتشه یاقه‌جقلرینی مقام تهدیدده ایراد ایدرلر . مرقومه برلحظه تردد ایتمش ، بعده کندیسنی اختیاریله آتشه القا ایله‌مش . نصارا ۹ شباطده بوعزیزه‌نك یورطیسنی یاپارلر .

آپولیناریس — (Apollinaris) — { اسکندریه پطریقی

ایدی. ایمپره‌طور ژوستینیانوس طرفندن یعاقبه‌یی (ژاقوبیت) تأدیب ایلامك ایچون عساکر ایله مصره کوندرلمش ایدی . اسکندریه شهرینه عسکر قیافتیله کیردی .

آپولیناریس — جغرافیا { المانیاده رهماکن قربنده بر طاغدر .

آپولیناریس { بر معدن صوینك اسمی درکه آپولیناریس جبلی قربنده ، آر وادیسنده عمق ارضدن فوران ایدر . حرارتی سانتیغراد ۲۰ درجه‌در. سفره‌ده استعمال ایدیلیر سرینلك ویریجی برصودر. طبیعی قلوی‌در. قلوروری حاوی‌در، حامض فحمی غایت چوقدر. بوصو ۱۸۵۳ ده کشف اولنمشدر . بر انکلیز قومپانیاسی طرفندن ایشلدیلیر. سنه‌ده اون ملیون شیشه سوریلور . مذکور صوینك مرکباتی :

بیقاربونات دو سود	بیکده	۹,۵۵۵	غرام
بیقاربونات دو مانیه‌زی	«	۳,۷۷۵	«
بیقاربونات دو شو	«	۲,۶۰۸	«
قلور سودیوم	«	۳,۷٦٤	«

آپولینر — (Apollinaire) — { آپولینی یعنی آپولونه منسوب دیمك در. قیصر اوکوست زماننده تشکیل ایدیلن بر اردویه ویریلن نام در.

— آثار عتیقه . آوانیٔ آپولونیه . ایتالیاده براچیانو کولی قربنده کائن اولان ویقاررللو ایلیجه‌لری حوضلرنده، ۱۸۵۲ تاریخنده بولنان کوش وازولر، آنیه‌لره آوانیٔ آپولونیه‌یه (Vases apollinaires) دیرلر. بوآنیه‌لر درت عدددر. هر برینك اوزرنده درت سطر یازی محکوك درکه اسپانیاده قادیقس دن رومایه کیدن طریقك اوزرنده‌کی منزل، وکاربان سرای اسملرینی، میل حسابیله آره‌لرنده‌کی ابعاد ومسافاتی بیان ایدر. ایکنجی عصر میلادی اعمالاتندن عد ایدیلیور . ایلیجه‌لرك پریسنه (حمام اناسی) تقدیم ایدیلان هدیه‌لردن عبارت ظن ایدیلیور .

— ملاعب آپولونیه . رومادە ، ایکنجی پون محاربه‌لری دورنده آپولونك شرفنه اوله‌رق احداث ایدیلان اویونلره تعبیر ایدلمش در.

آپولینر (آیا) — (Saint-Apollinair) —

تراجم { فریجیاده هیه‌راپولیس پسقپوسی اولوب ایکنجی عصر میلادینك نصف اخیرنده تولد ایتمشدر . خرستیان رافضیلری علیهنه برچوق کتب وآثار نشر ایتمش وایمپراطور (مارق اورل) ه دین واعتقاد لهنده غایت بلیغانه یازلمش براثر یعنی نضالیه تقدیم ایلمشدر .

آپولینر (اختیار وکنج) — (Apollinair l'Ancien et le Jeune) { بونلر بابا ایله اوغل اولوب بعدالمیلاد دردنجی عصرده خرستیانلغه دائر منظوم و منثور متعدد آثار نشر ایلشلر وایمپراطور ژولیه‌نك خرستیان مکتبلرنده تدریسنی منع ایلدیکی بت پرست کتابلرینك یرینه بونلری مکتبلره قبول ایتدیرمشلردر . کنج آپولینر لااودیکه متره‌پولیدلکی ایتمش و (آپولیناریست) اسمنده خرستیانلقده یکی بر مذهب دخی احداث ایلمشدر. فقط بومذهب مؤسسنك وفاتی اوزرینه بسبتون منسی اولمشدر .

آپولینر — تراجم { سیدووان آپولینر ماده‌سنه باق .

آپولینوپولیس — (Apollinoplis Magna) —

جغرافیا { مصر قدیم بلادندن برقاچ شهر قدیمك نامی در. بریسی نیلك ساحل یسارنده کائن ایدیکه سورنده متعدد معبدلر موجود ایدی بونلرك اك بیوکی حالا هیه‌روغلیف یازیلریله طولو اولدیغی و نصفی قوم ایچنده مدفون بولندیغی حالده هیئت اصلیه‌سیله طورمقده‌در . شهرك بوکونکی اسمی ادفو در. ازمنهٔ قدیمه‌ده بوشهره (دبه‌تود) دینیلیر ایدی . اعتقادات قدیمهٔ مصریه‌یه کوره (حوروس) نام معبود نامنه معبد مذکور برنجی (بطلیوس فیلادلفوس) طرفندن تأسیس اولنمشدر.

هيئته عائد رسملريله وبعض خطوطيله بومعبد زمانمزده اهميت پيدا ايتمشدر. مصرقديمده آپولينوپوليس ناميله دها ايكى شهروار ايدى. برى شهرمذكورك شمالنده ونيل قربنده، ديكرى مصر علياده نيل اوزرنده ايدى. اوروپاكتابلرنده برى Apollinopolis parva ديكرى Apollinopolis minor ناميله ياد اولنور. (آپولينوپوليس پاروا) شهرى (نب) كبراز اشاغيسنده نيلك ساحل يميننده ايدى. مصريلر (قوس بور) ديرلر ايدى. اسكى شهرك خرابه‌لرندن همان هيچ برشى قالمامشدر. (آپوللينوپوليس مينور) مصر وسطاده نيلك ساحل يسارنده اولوب (قوس قام) دينلير ايدى. قبطيلر ايله عربلرينه بواسمى محافظه ايتمشلردر.

آپوليه — (Apulie) — (ايتاليانك جنوب طرفنده بر قطعه) دركه آپه نين طاغلرى، تارانت كورفزى، وآدرياتيق دكزى بيننده محصور در. غايت واسع بر اووه در. پالكز شمال شرق طرفنده غارغانو جبلى قدرتدن بر سور كبى يوكسليركه آدرياتيق دكزينه طوغرى ايلريله‌يه‌رك بر رأس، برممبز تشكيل ايلر. بورادن برچوق مسيللر جريان ايدرك آدرياتيق دكزينه دوكيلور. بو قطعه‌نك قديم اهاليسنه داونين، پوسه‌ئين، يابيج نامارى ويريلير ايدى. يابيجلرك بعض محكوكاتى قالمشدركه الآن اوقونه‌مامشدر.

آپوماتوس — (Apomatos) — حيوانات حلقويه صنفندن غايت كوچك بر حيواندر. مارسيليا، ناپولى كورفزلرنده بولنور. ايكى نوعى معلوم در. بوحيوانلرك طولى ۲۰ ميليمتره در.

آپوماتوقس — (Appomatox) — جغرافيا آمريقاده ويرژينى‌ده (حكومات متفقه‌نك قسم شرقيسى) جارى برچاى‌در. مانى طاغلرك شرقداكى منلرندن نبعان ايدر. طولى ۲٫٤۰ كيلومتره. يالكز سيتى پون دن پترسبورغ بلده‌سنه قدر ۳۰ كيلومتره مسافه‌ده كوچك مراكب بحريه‌نك سيرينه مساعددر. افتراق محاربه‌سنده آپوماتوس چايى اك مهم برخط تعبيه ايدى.

آپوماتوقس — (Appomatox) — (امريقاده، حكومات متحده‌دن ويرژينى‌ده بر قونته‌نك نامى‌دركه بو اسمه‌كى چايدن مقتبس‌در (بوقاريكى ماده‌يه باق) زيرا آپوماتو چايى بوقونته داخلدن نبعان ايدر، وقونته‌نك حد غربيسنى تعيين ايلر. مساحهٔ سطحيه‌سى ۷٤۸ كيلومتره مربعى، نفوسى ۸۹۵۰. بونك نصفى قدرى افريقانى‌در. مركز اداره‌سى قلوورهيل.

آپوماته‌زيه — (Apomathésie) — طب نسيان يعنى اوكره‌نيلن بر شيئك اونودلمسندن عبارت اولان حالت ذهنيه. بوحادثه اكثريا بر مرضك ظهورينه دلالت بعيده‌در.

آپوماق — (Apomaque) — (قديم يونانيلر خدمت عسكريه‌يه الويرشلى اوليان اشخاصه، ويا پيرلك اثرى اوله‌رق ناتوان قالان اسكى عسكرلره آپوماق تعبير ايدرلر ايدى.

آپومورفوز — (Apomorphose) — (بر نوع انتساخ آلى‌يه تعبير ايديلير.

آپومورفين — (Apomorphine) — كيميا آفيون شبه قلوياتندن (Alcaloïod d' opiume) معدود وتركيبى ($CH_{17}Sz_{17}O_2$)دن عبارت اولان اشبو جسم مورفين ياخود (قوده‌ئين) ك مدت مديده دومانلى حامض قلور مولد الما (طوز روحى) ياخود حامض كبريت (زاج ياغى) ايله ۱۵۰ درجه‌ده تسخيننده استحصال اولنوب على العاده مورفين‌دن شو:

$$C_{17}H_{19}SzO_3 - H_2O = C_{17}H_{17}SzO_2$$

وجهله برذره صو چيقه‌رق تشكل ايدر. آپومورفين، رنكسز بر توز يعنى بلا شكل بركتله حالنده‌در. صووده صعوبتله، اسپرتو، أثر وقلوروفورم‌ده سهولتله منحلدر. هوانك تحت تماسنده بولنديريلورسه درحال مولد الحموضه بلع

ایدرك رنکی یشیل و انحلالیتی قسماً زائل اولور. حامض قلور مولد الما ایله تشکیل ایتدیکی ملح، آپومورفینیت قلور (Apomorphinume hydro-chloricume, officinelle) — ($C_{17}H_{17}Az\ O_2.$ H Cl) قابل تبلر وصوده بالسهوله منحل بر ماده اولوب حتی غایت جزئی مقدارده وعلی الخصوص تحت الجلد زرق ایدیلورسه مقیء اوله‌رق تأثیر ایدیلیرسه وجودانسانه، هیچ برعارضهٔ وخیمه ایراث ایتمه‌مك اوزره سریع الزوال برکسل طاری اولور. بناءً علیه آپومورفین یالکز زرق ایله دکل بلکه مدت مدیده لمس ایله دخی عین تأثیری حصوله کتیرمك خاصه‌سنی حائز اولدیغندن بعض احوال خصوصیه‌ده مقیء اوله‌رق استعمال ایدیلور.

— اجزاجیلق — آپومورفین داخلاً (١٥ میلیغرام)، ویا زرق طریقیله (٥ـ١٠) میلیغرام ویاخود احتقان صورتیله (١٨ـ٣٦ سانتیغرام) غایت مؤثر برمقیء ومسهل‌در. اکثریا قیلوربدرات حالنده آلینیر. هرنه صورتله استعمال ایدیلیرسه ایدلسون محلول تازه اولملیدر. آپومورفین، مقیئین (Émétine) کبی دکل‌در. بو ماده جهاز هضمی داخلاً احاطه ایدن اغشیه اوزرینه اجرای تأثیر ایلدیکی حالده آپومورفین هم اغشیهٔ احاطیه اوزرینه، هم جملهٔ عصبیه اوزرینه تأثیر ایلر. زیاده مقدارده (٨ـ٢٦ سانتیغرام) اوله‌رق تحت الجلد زرق ایدیله‌جك اولورسه آثارق یرینه آثار تخدره حصوله کتیریر.

آپومه — (Apomée) — نباتات { ایپومه ماده‌سنه باق.

آپومه‌قومتر — (Apomécomètre) — هندسه { اشیا و نقاط بعیده بیننده‌کی مسافه‌یی تقدیر وقیاس ایتمکه مخصوص اولان بر آلتك نامی‌در. لسانمزده مسافه پیما دیمك مناسب اولور.

آپومه‌قومتری — (Apomécomètrie) — هندسه { اشیای بعیده بیننده‌کی مسافاتی تقدیر و قیاس ایتمك فنی.

— یا انسان آدیمی ایله، یا بارکیر آدیمی ایله ویا جیوشك مشی و حرکتی ایله تقدیر ویا قیاس مسافه ایتمك فنی.

آپومه‌قومتری تعبیری یونانجه بعید معناسنه اولان آپو (apo) لفظی ایله طول معناسنه کلن مه‌قوس (mêkos) وقیاس (یعنی اولچمك) دیمك اولان مترون (métron) لفظلرندن تشکیل اولنمش بر کلمه‌درکه اطوال بعیده‌یی اولچمك، قیاس ایتمك مفهومنی افاده ایدر. لسانمزده فن تقدیر مسافه ویا ساده‌جه تقدیر مسافه دیمك موافق اولورظن ایدرز.

آپومیوس — (Apomyius) — اساطیر

آپومیوس یاخود Chasse-mouche یعنی سینك قوغان. برکلمهٔ استمداد درکه آلیس نام بلده‌ده زوس الهنه خطاب ایدیلیر ایدی. بر افسانه‌ده وارد اولدیغی اوزره هراقلس اولیمپیه‌یه بر قربان عرض وتقدیم ایتدیکی صره‌ده سینکلردن پك زیاده بیزار اولدیغندن زوس الهندن استمداد ایدرك بوصورتله خلاص اولمش ایمش. بعدما هراقلس‌ك ایراد ایلدیکی اوکلمهٔ استمداد قالمش.

آپون — (Apone) — اساطیر { لاتینجه آپونی.

ایتالیاده، پادو ارضنده بر پیکاردرکه کویا صولری بالجمله امراضی تشفیه ایتمك خاصیتنه مالك ایمش. حتی کهانت، کشف آتی ایچون ده ایشه یارار ایمش.

آپونارسه‌ئین — (Aponarcéine) — کیمیا

آفیون اساسلرندن معدود بولنان اشبو جسم ($C_{23}\ R_{27}\ Az\ O_8$) محصول تجارت اولان (نارسه‌ئین) ك محلولات قلویه ایله تسخیننده‌ن استحصال قلنور. بووجهله حصوله کلن آپونارسه‌ئین املحهٔ قلویه‌سی، یا خالص نارسه‌ئین یعنی نارسه‌ئین املاحی استحصال ایتمك ایچون صو ایله محلول حالنه ارجاع ایدلدکدن صوکره حامض فحم (آسید قاربونیك) یاخود عضوی وغیر عضوی حامضاتدن بری ایله معامله اولنور؛ ویا املحهٔ

قلويهٔ مزبوره محلولات كئوليه‌سی بر حامض ايله معامله اولنه‌رق طوغريدن طوغری‌يه خالص آپونارسه‌ئين يعنی آپونارسه‌ئين املاحی استحصال ايديلور .

آپونت — (Aponte) — تراجم {بدرودا. آپونت .
آراغونلی بر مصور ايمش . بعض مضبوطات تاريخيه‌يه نظراً صاحب ترجمه‌نك ساراغوس‌ده ، والانس‌ده برچوق آثاری وار ايمش، فقط محوونابود اولمش . زماننده فن تصويرده شهرتی شايع ايمش . آراغون‌ده ايلك دفعه اوله‌رق ياغلی بويا رسم‌يابان بو ايمش . قتوليك حكمدارلرندن فردينانداك ، ايزابلانك سر رسامی تعيين ايديله‌رك بو صفتله آنلرك معيتلرنده اوله‌رق غره‌ناطه‌نك محاصره‌سنده بولنمش . كويا بو محاصره اثناسنده بزلراوزرينه ديوار رسملری تصوير ايدرك قتوليك اردوكاهنك اطرافنه نصب اولنمش . محصورلر غلط احساس ايله بونی حقيقی ديوار ظن ايدرك دوچار حيرت اولمشلر .

آپونغ — (Appong) — جغرافيا {پادانغ ماده‌
سنه باق .

آپونو — (Apono) — رسم اسم {افريقای استوائی
ده شرق قطرنده ، اوغووای زير نهرينك صول آياغی اولان رامبو چايی اوزرنده ساكن اولان بر طائفه‌نك اسمی‌در ؛ لسانلری عشيره‌طائفه‌سنك لسانلری كبی‌در .

آپونوژه‌تون — (Aponogéton) —
نباتات {آبی‌وخالد بر نبات‌در كه بش وآلتی نوعی واردر . غايت لطيف بر زينت نباتيدر .
چيچكلری بياض سنبله‌در . رايحه‌سی پك كوزل‌در . ياپراقلری بورك شكلنده ، ويا رمح شكلنی آكدبرر برصورتده بيغی (بيغی - رمحی)در. ذنبلری يعنی صاپلری غايت اوزون اولوب نيلوفر كبی صويك سطحی اوزرنده يوزر . ازهاری خنثی‌در. منابت اصليه‌سی اميد برونی ، هندستان‌در . اوروپاده قشلاقلر درونده ، آچيق هوايه معروض بركه‌لرده يتشديريلير . ملايم بر اقليمه آليشه‌بيلير. فرانسه‌ده مونپليه جوارنده يرليلشديرمشدر . اميد برونده تازه‌سورن شاخلرينی قوپاروب قوش قونماز كبی يرلر . بونك ايچون بو نباته اميد برونی قوش قونمازی‌ده ديرلر .

آپونی — (Apponyi) — تراجم {قونت آنتوان
رودولف آپونی . اوستريا رجال سياسيه‌سندن‌در . ١٧٨٢ ده تولد ايتمش، ١٨٥٢ ده وفات ايلمشدر. قديم وذی‌نفوس بر مجار خانداننده‌ندر . كنج ياشنده ايكن ديپلوماسی طريقنه سلوك ايتدی . فلورانسه‌ده سفير مرخص ايدی . رومادە ، لوندره‌ده ، پارسده دولت متبوعه‌سی طرفندن سفارتله بولندی .

آپونی — (Apponyi) — تراجم {يوقاريده
كينك اوغلی ١٨١١ ده طوغمش ، ١٨٧٦ ده ونديك ده وفات ايلمش‌در . ١٨٤٤ ده تورنده اوستريا سفيری ايدی . ١٨٤٩ تاريخنده فوق‌العاده مرخص صفتيله لوندره‌يه عزيمت ايلدی . ١٨٦٠ ده لوندره‌يه ، ودها صوكره پارسه سفير اولدی .

آپونی — (Apponyi) — تراجم {ژورژ قونت
داپونی . مجارستان رجال حكومتندن‌در . ١٨٠٨ ده طوغمش، ١٨٩٩ ده وفات ايتمش‌در . مأموريت سياسيه‌سنه مجارستانك ويانه قانچلاريه‌سنده كاتبلك ايله بدء ايتدی . ١٨٤٧ تاريخنده مجارستان قراليتنك باش وكيلی اولدی . آز زمان صوكره خدمت سياسيه‌سندن چكلدی . ١٨٥٦ ده رايشتاغ مجلسی تنظيم اولنديغی زمان ايمپراطورك امريله ويانه‌يه دعوت ايديله‌رك اعيان صفتيله بو مجلسه اعضا اولدی . ١٨٦٢ ده بوخدمتندن‌ده استعفا ايلدی . بو تاريخدن صوكره آرتق ساحهٔ سياستده بردها كورلمدی .

آپونيت — (Aponite) — كيمياى صناعى

على العموم احجار صنعيه يه آپونيت تسميه اولنور كه محل استعمالنه وتركيبنك اختلافنه كوره بر چوق انواعى واردر :

(١) ١ قسم چيمنتو و ٣ قسم قوم آلەرق مخفف حامض كبريت (زاج ياغى) (١٠٠ صو + حامض كبريت) ايله قارشديريلير، وتضييق اولندقدن صوكره ايكى كون هوانك تحت تماسنده قوريديلير. بونى متعاقب ١٢ ساعت مدت ينه عين حامض كبريت محلولى ايچنه وضع ايديلەرك تكرار قورومغه ترك اولنور .

(٢) ٢ قسم پورتلاند چيمنتوسى ، ١ قسم قوم ١ قسم لوله طاشى جروفى قورى اولەرق قارشديريلوب صولى زاج قبريسى (كبريتيت جديد) محلوليله ترطيب ايدلدكدن صوكره ايستنيان شكلده قالبلرده تضييق ايديلەرق ايكى هفته مدت صيجاق برمحلده قوريديلير ، بعده ٢٤ ساعت قدر صو ايچنده ياتيريلوب بتكرار ٤ هفته مدت قورومغه براقيلير .

(٣) ١٠ قسم سونمەمش كيرچ ، ٣-٤ قسم صو ايله كوزلجه يوغورولدقدن صوكره ٤٠-٦٠ قسم يابس قوم و ٢,٥-١٠ صوكيرجى علاوه ايدوب دكرمندهاوكوديلور وايستنيان شكلده قالبلانەرق تضييق اولنور . ٢) صوكيرجى صو ايله قواملى برخمير حالنده يوغورلدقدن وانجه قوم ايله قارشديرلدقدن صوكره ٢-٤ مثلى چيمنتو علاوه ايديلير. ٣) ١ قسم كول، ١ قسم رچينه ٠,١٢-٠,٢٥ قسم كتن تخمى ياغى ايله برقزغان ايچنده بالتسخين قارشديريلەرق اريديلوب ايستنيان شكلده قالبلره دوكيلور .

(٤) اولا ١٥ ليترەصودە ٠,٢٥ ليترەطوتقال حل ايديلەرك بوكا ٠,١٢ كيلوغرام توز حالنده بوراقس (تنكار-بوريت سوديوم) علاوه ايديلير. بعده بومحلولى قابل انضغاط برحاله كتيرمك ايچون ايچنه كافى مقدارده جبس قونەرق قالبلره اصاغه ايديلير . ثانيا ٣٠٠ كيلوغرام قوم ياخود پيريت يعنى حجر مرقشيشا، ٧٥ كيلوغرام رچينه و٢٠٠ ليترە اغاج قطرانى ولزومى قدر اوكودلمش طاش توزى مخلوطى ايچنه جبس علاوه ايدرك شدتله تسخين اولنور. ثالثا ٣٠ قسم قوراتس قومى ، ١ قسم حمض رصاص ، ١٠ قسم جام صويى ، ايجابى حالنده بر مقدار بويا ايله قارشديرلدقدن صوكره قالبلره قونەرق تضييق اولنور و ٢ ساعت مدت قيزل درجۀ حرارتده تسخين ايدلور .

٤ - قابل جلا بر حجر صنعى - مكلس ماغنزيا و قلور ماغنزيومدن تركيب و استحصال ايدلمش سورل (Sorel) چيمنتوسى ، آمونياقلى حمض نحاس (Oxide de cuivre ammoniacale) ده منحل سللولوز (Cellulose) محلولى ايله قارشديريلوب درونه قازەئين (Caseïne)، تولا، ضمغ ياخود بوكا مماثل ياپشقان مواد علاوه اولنور.

٥ - كيرچ، قوم وصو جامندن عبارت اولوب صو جامى اول امرده يابس و توز حالنده ايكن قوم ايله كوزلجه قارشديرلدقدن صوكره صو ايله معامله اولنەرق محلول حالنه ارجاع اولنور وبونى متعاقب درونه عين وجهله كيرچ دخى علاوه ايديلەرك غير منحل و صلب حالنده بر سيليسيت كلس كتلەسى حصوله كليركه بو واسطه ايله قوم دانەلرى كتلۀ مزبوره ايچنده غايت صيقى اولەرق ياپيشەرق يكپاره برطاش اعمال ايدلمش اولور .

٦ - كاركير انشاآته مخصوص حجر صنعى ، كسمه طاش- (شتروق Struck) نام ذاتك تحت امتيازنده بولنان ومتانت و ظرافت جهتيله فوق العاده جالب رغبت اولان اشبو براتلى احجار صنعيه ٤٠٠٠ قسم قوم، ٥٢٠ قسم كيرچ طاشى و ٦٠ قسم مكلس طين يعنى لولەجى چامورى ايله ١٣٠-٢٥٠ قسم سود صويندن عبارتدر.

٧ - مرمر وغرانيت تقليدى احجار صنعيه - ژورژ وَ ورنر (Wernaer)ك تحت امتيازنده بولنان اشبو احجار صنعيه، نوعى هرنه اولورسه اولسون ، يوكسك درجۀ حرارتده توز يعنى بلا شكل بركتله حالنه منقلب اولمق خاصەسنى

حائز اولان سیلیقاتلردن بری غایت اینجه اوله‌رق اوکولدکدن صوکره کیلی حاوی قوم ایله اذابه اوجاقلرنده اریدیلوب ایچنه آتشه طیانیر یعنی غیر قابل ذوبان طوپراق علاوه اولنور وبونی متعاقب عین وجهله استحصال قلنمش وحمض علاوه‌سیله تلوین ایدلمش یاپشقان بر مایع حالده بولنان دیگر برمذابه ایله قارشدیریله‌رق قالبلانیر . بو صورتله ایستنیلان رنکده ترکیب و اعمال ایدیلن احجار صنعیه مرمر و غرانیته غایت مشابه وفیأتجه نسبةً خیلی اوجوز بولندیغندن فوق‌العاده حائز رغبت اولمشدر .

٨ ـ پیاده قالدیریملرینه مخصوص قالدیریم طاشی. ٧٨ قسم سوقاق توزی ینه اوقدر ، طوپراق وَ ١٧ قسم قلفونیا ایله ٥ قسم کیرجدن عبارتدر.

٩ ـ احوال هوائیه‌یه قارشو مقاومتلی وغیر منحل احجار صنعیه ـ ٥ قسم مائیت کلس (Hydrate de chaux)، ٥ قسم شدتله تسخین ایدلمش کیرج کوزلجه قارشدیرلدقدن صوکره بونك ١ قسمی آلنه‌رق ١ قسم تباشیر ، ٢ قسم قوم ، ٣ قسم قوارتس یاخود جام توزی، ٦ قسم توز حالنه کتیرلمش فلوئور کلس (فلوئور قالسیوم) ولزومی قدر پوتاسلی جام صویی (١,٣ ثقلت اضافیه‌سنده) ایله تخلیط ایدیله‌رك دوکیلوب قالبلانیر و قوردیلور. بعضاً کتلهٔ مزبوره مخفف جام صویی وحامض سیلیسیوم فلورئور مولدالما ایله اشباع ایدلدکدن صوکره قوریدیلیر .

١٠ ـ جام صویی طاشی ـ ٥ قسم غرانیت طاشی قرینتیسی ١ قسم پورتلاند چیمنتوسیله قارشدیرلدقدن صوکره صو ایله خمیر حالنه بالافراغ دوکیلوب قالبلانیر ودرت کون مدت علی حاله ترك اولنور. بونی متعاقب ایکی کون دخی سودلی جام صویی محلولی ایچنده بولندیریلور .

١١ ـ پرمقلق وابنیه ستونلرینه ، ستون باشلقلرینه وسوقاق قالدیریملرینه مخصوص احجار صنعیه ـ ٣ـ٤ قسم غایت اینجه توز حالنه کتیرلمش صو کیرجی طاشی ایله ١ قسم کمور ویا قوق کموری توزندن عبارت برمخلوط صو ایله قاریشدیریله‌رق خمیر حالنه افراغ ایدلدکدن صوکره کیرج اوجاقلرنده تکلیس اولنوب اوکودیلور . بو توز هیدرو (Hydro) تعبیر اولنان ماده‌نك کتلهٔ اصلیه‌سنی تشکیل ایدر . ١ قسم هیدرو ایله ٣ قسم قومدن ترکیب ایدیلن احجار صنعیه پرمقلق و ابنیه ستونلرنده ، یالکز هیدرودن عبارت اولمق اوزره بالتضییق تشکیل ایدیلن احجار، مالطه تعبیر ایدیلان پلاقه طاشلری کبی سوقاق قالدیریملرنده استعمال اولندیغی کبی صو ایله دمیر شکلنه افراغ ایدیله‌رك بوصورتده‌ده استعمال اولنور.

١٢ ـ کونك بورو اعمالنه مخصوص ترکیب ـ ٤٠ اینجه قوم، ٢٠ کیرج طاشی توزی، ١٦ لوله‌جی چاموری ، ٢٠ قلفونیا ایله ٤ یانمش کیرجدن مرکبدر .

١٣ ـ قوم طاشی تقلیدی احجار مصنوعه ـ

	صارمسی	قویوقیررنكلی	قرمزی
اینجه قوم	٨٠	٦٠	٦٤
سوقاق توزی	—	١٨	١٢
قلفونیا	٧١	١٨	١٨
یانمش کیرج	٣	١٨	٤
زنجفره	—	٤	٢

١٤ ـ مرمر تقلیدی احجار صنعیه ـ

	دکزیشیلی	آچیق صاری	کره‌مید قرمزیسی
ایری دانه‌لی بیاض قوم	٢٨	٣١	٢٨
تباشیر	٤٢	٤٢	٤٢
قلفونیوم	٢٤	٢٤	٢٤
یانمش کیرج	٢	٤	٤
لاجورد طاشی بویاسی	٢	—	١
زنجفره	—	—	١

دن عبارتدر .

١٥ ـ دکرمن طاشی ترکیبی : ٤٠٠٠ ایری دانه حالنه کتیرلمش قورالش یاخود آتش طاشی، ٥٠٠ تباشیر یاخود کیرج طاشی، ٤٥ فوسفورت کلس، ١٠ فلوئور قالسیوم (اشپان فلوئور)، ٦٠ سیلیسیت آلومین وپوتاس (Spathe fusible) ایله ٢٥ پوتاسلی صو جامندن مرکبدر .

١٦ ـ ماصه و دوشمه طاشلرینه مخصوص

احجار صنعيه تركيبى : يوزده ٢ قسم اوكودلمش قورالش قومى (اشبو نسبت قوارتسك سرتلكنه كوره يوزده ٢-١٠ بيننده تخلف ايدر) اينجه توز حالنه كتيرلمش حمض رصاص (Oxyde de plomb) ايله قاريشديريلور. رنك ويرمك ايچون، ايستنلديكى تقديرده، حمضات معدنيهٔ ملونه‌دن برى دخى علاوه اولنور. اشبو توز اول امرده الكدن چكيريلوب پوتاس ياخود قورشونلى جام صويى ايله ترطيب ايدلدكدن صوكره كوزلجه بوغوريلور و ايستنيلان شكلده تضييق ايديله‌رك قالبلانير. بعده معتدل بر درجهٔ حرارتده تدريجاً قوريديلوب تكليس ايديلور.

١٧ - مردبون باصاماغى طاشلرينى تعميره مخصوص احجار صنعيه تركيبى : ٢ چيمنتو كيرجى ايله ١ پوتاسلى جام صويندن عبارت اولدقجه يوموشاق بر خمير اينجه اينجه الكدن چكيرلمش دره قومى قاريشديريله‌رق تشكيل اولنور. باصاماق طاشلرينك محتاج تعمير اولان يرلرينى اولجه قلمله اويمق، ايشلمك لازم كلميوب يالكز جام صويى ايله ايصلاتمق كفايت ايدر.

آپوواني — (Apoigni) — جغرافيا

فرانسه‌ده، يون ولايتنده برقصبه‌در. نفوسى ١٧٠٠. دميرلى معدن صولرى واردر.

آپوئيقا — (Apoïca) — حيوانات { يونانجه بركله.

دركه «اودن اوزاق» معناسنه‌در : غشائى الجناح اولان حشراتدن بر بوجك جنسى‌دركه آمريقاى جنوبيده منتشردر. (شكل ٤٨) باكنه‌لرى واردر.

(شكل ٤٨)

آپه‌ايبا — (Apéiba) { امريقاده، قرايب لسانده بر نوع

شجرك وياشجيره‌نك نامى‌دركه بونك داللرينى بربرينه سورته‌رك احتكاك طريقيله قبائل وحشيه‌دن قاليبى‌لر آتش ياقارلر ايدى. باديه عربلرينك آتش ياقمق ايچون بر نوع چاقمق (زند) دوزدكلرى مرخ وعفار نام شجرلر نوعندن اوله‌جق [١] بواغاجك ثمرى بيوك اولوب اوزرى ديكن ويومرى ايله مستوردر.

آپه‌ره‌آ (Apéréa) حيوانات { فقريه تحت

شعبه‌سنك ذات الثدايا فرقه‌سنك قاضمه صنفنك قاويا‌ده فامليا‌سنك قاويا جنسنك بر نوعى در. آپه‌ره‌آ نوعى كبى بو فامليا‌ده بولنان انواعك اصابعى مخلب يعنى طرناقلى پنجه يرينه قالين وعريض اظفاره مالك اولوب بر نوع ظلف تشكيل ايدر. اطراف قداميه درت اصبع (پرمق)، واطراف خلفيه اوچ اصبع ايله مجهزدر. آياغك طبانى معرادر. ذنب (قويروق) حالت اثريه‌ده‌در. قاويا جنسنه منسوب آپه‌ره‌آ نوعى اك اول معروف اولان نوعدر. حتى حال حاضرده معروف قوباى و نام آخرله وغلط اوله‌رق هند طموزى دنيلان قاضمه‌نك اصلى اولديغنى بيان ايدن مؤلفلر واردر. طولى ٢٦ : ٣٠ سانتيمتره، ارتفاعى ٨ سانتيمتره اولان آپه‌ره‌آنك پوستى اسمر اولوب صرتى اوزرنده صارمتراق قيللر واردر. بطنى اسمر صارمتراق اياقلرى بياضه ميالدر. بيقلرى سياه، اظفارى (طرناق) سنجابمتراقدر. موسم صيفده بو رنكلر دها آچيقدر. پاراكوآ، كويان وبره‌زيليا جوارينه مخصوص برقاضمه‌در. بوكورتلنلر آراسنده ساكن اولور. طوتيله‌جق اولورسه باغرر. كوندوزلرى اكثريا آوينى آراشديرمز اقشام اوزرى وبا صباح وقتى تحرى ايدر. حماقتى زياده اولديغندن يرتيجى قوشلر طرفندن قولايلقله يقالانير. بدوى اهالى بونك لحمنى اكل ايدرلر. اورمان كنارنده چالى وفونده‌لق آلتنده اختفا ايدر. اكثريا اون بش يكرمى قدرى بر آره‌ده طوپلانه‌رق وقت كچيررلر. يوواسندن پك اوزاق محللره كيتمز انجق يكرمى اوتوز متره قدر اوزا-

[١] زند مرخ وعفار نام شجرلردن باديه عربلرينك دوزديكى چاقماغه ديرلركه برى برينه سورته‌رك آتش چيقاديرلر. «قاموس ترجمه‌سى»

قلاشیر، طبیعتی اوقدر وحشی دکلدر. انسان همان اوچ بش آدیم قلنجه‌یه قدر اورکوتمکسزین یاننه کیده‌بیلور. دیشیلری سنه‌ده بردفعه حامل‌قالوب ایلك‌بهارده بر ویا ایکی‌یاورو تولید ایدر. انساندن ماعدا، آپه‌ره آرلی کدیلر، کوپکلر، وفونده‌لقده بولنان بیوك بیلانلر دخی محو ایدر.

آپه‌ری — جغرافیا { قارپاتوس آطه‌سنك مرکز اداره‌سیدر.

آپه‌غا — (Apéga) { براشکنجه آلتی‌درکه اسپارطه سرکرده‌سی

نابیس میلاددن ۲۰۶ سنه‌اول ایجاد ایلمش ایدی. نابیسك زوجه‌سنی تمثیل ایدن وهرطرفی اوجی سیوری چیویلرایله دوناديلن برپایمه آدم صورتنده ایدی‌که اشکنجه‌ایدیله‌جك بیچاره‌یی بقالاره‌ئلری آره‌سنه آلیر، وکوکسنه باصه‌رق اولدیرور ایدی.

آپه‌کیو — (Apéchio) — جغرافیا { ایتالیاده پزارو و اوربینو ولایتنده، اوربینو قصبه‌سنده برناحیه‌در. مرکزی آپه‌نین جبالنك دامننده کائن‌در. نفوسی ۲۷۵۰.

آپه‌لیقون دوته‌اوس — (Apellicon de Teos) — تراجم { فلاسفهٔ مشائیوندن اولوب میلادك عصراولنده برحیات

ایدی. آرسطونك آثارینك کاشفی اولمق اوزره مروی‌در. کویا ارسطونك آثاری یوز سنه بر کهفده مدفون قالدقدن صوکره صاحب ترجمه بونلری میدانه چیقارمش، نشر ایتمش.

آپه‌لیکه‌آ — (Apélikea) — { بر نوع زلقووه

درکه قندیه جبال رفیعه‌سنده نشو ونما بولور.

آپه‌نین — (Apennins) — جغرافیا

ایتالیانجه‌ده آپه‌نینو. ایتالیایی یوقاریدن اشاغی و باشدن باشه قطع ایدن سلسلهٔ جبالك اسمی درکه جنوه کورفزی ساحلنده آلپ ماریتیم یعنی بحری آلپ طاغلرندن انفصال ایتدیکی آلتار دربندندن بدء ایله جنوبه طوغری امتداد ایدرك میسینه بوغازینه منتهی اولور. آلپ سلسلهٔ جبالی اوچ قسمه مفرزدر.

(۱) شمالی آپه‌نین طاغلری‌که ویسسو دربندینه وأزینو ایله نه‌را اودیهٔ عالیه‌سی بیننده تشکل ایدن حوضهٔ طبیعیه‌یه قدر دوام ایلر.

(۲) مرکزی آپه‌نین جبالی‌که سانغور نهرینك منبعلرینه قدر امتداد ایدر.

(۳) جنوبی آپه‌نین طاغلری شبه جزیره‌نك اقصای جنوبنده بولنان برونلره قدر کیدر.

آپه‌نین سلسلهٔ جبالی اولا غربدن شرقه طوغری توجه واستقامت ایدر، و بو استقامتنده جنوه کورفزی ساحللرینی تعقیب ایلیه‌رك بوراله طوغری فرعلر اطاله ایدر. بعده جنوب شرقیه طوغری انحنا ایدرك ایتالیانك شبه جزیره قسمنه داخل اولور وبو قسمی یوقاریدن آشاغی کاملا تخطیط ایدرك اوزانیر کیدر وجابجا یایلالر، ایکنجی طاقم سلاسل جبال تشکیل ایلر. آپه‌نین سلسله‌سنده الك یوکسك نقطه (غران‌ساسو دیتالیا) ۲۹۲۱ متره‌یی تجاوز ایله‌مز. ارتفاع وسطیلری‌ده ۱,۶۰۰ متره‌یی کچمز. ۱۰۰۰ متره‌یی متجاوز اولان ارتفاعاتده سلسله‌نك صرتلری چوراق‌در، ذروه‌لری چپلاق‌در. ۱۰۰۰ متره‌دن دون اولان ارتفاعاتده نباتات متنوع‌در. بو طاغلرك الك مشهور دربندلری، کچیدلری شونلردر:

بوکتتا دربندی (ارتفاعی ۷۷۷ متره) که غاوی قلعه‌سی ایله محفوظدر. جنوه‌دن الکساندریه‌یه کیدن طریق اوزرنده‌در. جیووی دربندی‌که جنوه تورەن شمندیفر خطی بو بوغازدن مرور ایدر. مونته برونو دربندی‌که جنوه ایله فلورانس طریقی اوزرنده‌در. پونتره مولی دربندی‌که ۱۴۹٤ تاریخنده فرانسه قرالی یدنجی‌شارل؛ ۱۷۹۹ ده فرانسه مارشالی دوق ماقدونالد اردولری ایله بورادن کچدیلر. فیومالبو دربندی‌که پستوژادن مودنه‌یه کیدن یولك کذرکاهی‌در. پیترامالا دربندی (۱۰۰۲) که فلورانسه‌دن بولونیایه کیدن، وشبه جزیره‌نك طرق کبیره‌سندن معدود اولان یول بو بوغازدن کچر. آلپ سلسلهٔ جبالنك بحرسفید جهتنده‌کی

سفحی آدریاتیك سفحندن دها زیاده دیك اولوب سوباپه‌نین دیتن بر فرع اوزرینه اعتماد ایدر . آلپ طاغلری عمومیت اوزره کرچ و کوفکی طاشلرندن متشکل اولوب اعلا جنس مرمر اوجاقلرینی‌ده حاوی‌در .

آپه‌نینا — (Apenina) — اساطیر { قدیم غالیا
الهه‌لرندن برینك اسمی‌در که غالیاده رؤس جبالده معبدلری وار ایدی .

آپی — (Api) — جغرافیا { اوقیانوسیا ده ملانزیا قسمنده
یکی هبرید آطه‌لرندن بری‌در. نفوسی یدی بیکله اون بیك اراسنده‌در .

آپی — (Api) { لاتینجه آپیانوس، رومالی بر آدمك نامی درکه آشی
طریقیله نامنه مضاف اولان یعنی آپی تسمیه قلنان برنوع الما‌یی استحصال ایله‌مش‌در . بو الما کوچك، رنکی صولوق صاری، کونشه قارشی کان یوزی پارلاق قیرمزی، اتی صیقی، طاتلی برمیوه‌در.

آپیا — (Apia) — جغرافیا { المانیانك ساموا
آطه‌لرندن (اوپولو) آطه‌سنك مرکزیدرکه بو آطه‌نك شمالنده (ولآیآ) طاغنك اتکنده کائندر. تخمیناً ٢٥٠ قدر اوروپالی مسکنی واردر.

آپیا — (Apia) { پهلوپونس شبه جزیره‌سنك نام قدیمی‌در . کویا
آرغوس قرالی آپیس‌ه نسبتله تسمیه اولنمش .

آپیات —(Apiates)— رسم اسم { قدیم فرانسه
ده آکیتانیه‌ده ساکن بر طائفهٔ بشر ایدی . دیونك روایتنه نظراً قراسوز بونلری مغلوب ایتمشدر .

آپیاقا — (Apiacas) — رسم اسم { آمریقاده شمالی بره
زیلیاده ماتوغروسو ولایتنده ساکن بر طائفهٔ بشردرکه ١٨٤٤ تاریخنده م. دوقاسلو بونلری کورمشدر ، و قلمه آلدیغی سیاحتنامه‌ده بونلردن بحث ایلمشدر . یعنی یوزلی ، بادم کوزلی ، اسا. رو وجهه‌لری منتظم ، چویك ، ذهین ، یواش طبیعتلی آدملر ایمش .

آپیان (آدولف) —(Adolphe Appian)—
تراجم { فرانسز رسام و حکاکارندن اولوب ١٨١٩ ده لیونده تولد و ١٨٩٨ ده
شهر مذکورده وفات ایتمشدر . تیر منظره‌لری ترسیمنده مهارت تامه‌سی اولوب پارس و ویانه موزه‌لرنده برچوق تابلولری موجود در . انك مشهورلری شونلردر : رون ساحلنده بر آقشام حیوانات چارشیسی ، روش اورمانلری ، موناتو حوالیسی . لوحه‌لرندن بعضلرینی حك ایتمشدر .

آپیانو — (Appiano) — جغرافیا { ایتالیانك شمال طر-
فنده لومباردیاده قوم ولایتنك جنوب غربنده کائن بر بلده‌در . نفوسی ٢٨٣٥ . ایپك بوجکی بسلنیر .

آپیانوس — (Apianus) — تراجم { پییر آپیا
نوس المانیا ریاضیوننده وهیئونندن عالم برذات‌در. ١٥٠١ تاریخنده لیسنیغ‌ده تولد ایتمش، ١٥٥٢ ده اینغولشتادده وفات ایله‌مش‌در. المانجه نامی فون. بینه‌ویچ ایدی . صاحب ترجمه‌یه بشنجی شارل طرفندن رتبهٔ اصالت احسان اولنمش ایدی . اینغولشتادده چوق زمان معلملك ایتدی. طوللری کشف ایتمك ایچون قمرك حرکاتنی مشاهده ایله‌مك طریقنی ایلك اول آپیانوس تکلیف ایله‌دی . ذوات الاذناب حقنده‌ده جالب دقت مشاهداتی واردر . مؤلفاتندن قوزموغرافیا کتابی پك مشهوردر .

آپیانوس فلیپ — تراجم { سالف الترجمه آپیانوسك مخدو-
میدر، ١٥٣٢ ده تولد ایتمشدر. پدرینه خلف اولمشدر. پروتستان اولدیغی ایچون مسقط رأسی اولان اینغولشتاددن فرار ایتمکه مجبور اولمشدی. باویه‌رایه دائر نشر ایتدیکی برایستاتستیق ایله

وباویرانك یكرمی درت پافته‌لق خریطه‌سنك
تنظیمیله كسب شهرت ایتمشدر . بر كرهٔ سما
وارضی‌ده موجوددر .

آپیانی (آندره آ) —(Appiani)—

تراجم { ایتالیان رسام و نقاشلرندن اولوب ۱۷۵٤ ده میلانده تولد و ۱۸۱۷ ده
شهر مذكورده وفات ایتمشدر . برنجی ناپولیونك
خصوصی رسامی اولمش وبتون ناپولیون خاندانك
تصویرلرینی یاپمشدر . ناپولیونك سقوطی اوزرینه
موقعنی غائب ایدرك بقیهٔ عمرینی سفالتله چكیرمشدر
و یانه و ورسای موزه‌لرنده باغلی بویا متعدد
لوحه‌لری موجود در .

آپیانی (فراغیسقو) — (Appiani) —

تراجم { ایتالیان نقاشلرندن اولوب ۱۷۰٤ ده آنقوناده تولد و ۱۷۹۲ ده وفات ایتمشدر .
الك ایی ایشلری روما و پەروز كلیسالرنده كو-
رلمكده‌در .

آپیپ — (Apipe) — جغرافیا { امریقای جنوبی‌ده
پارانا نهری مجراسنده كائن بر كوچك اطه‌در كه
شلاله‌لری ایله مشهور، ارژانتین ایله پاراغووای
حكومتلری بیننده دوام ایدن محاربات متعاقبه
ایله مشهوردر كه اشبو محاربه‌لر مذكور اطه‌نك
طرفیندن برینك تصرف واستملاكی قضیه‌سندن
منبعث ایدی .

آپیچه — (Apice) — جغرافیا { ایتالیای مركزیده
بنه‌ون ولایتنده بر قصبه‌در نفوسی ۳۵۵۰ .

آپیچیوس —(Apicius) { قدیم روماده اوچ شكم‌پرور شهیرك
نامی‌در . بونلردن بری روماده حكومت اولانك
صوك زمانلرنده برحیات ایدی . ایكنجیسی اوكوست
وتیبر زمانلری آدملرندن ایدی . الك مشهوری‌ده
بوایكنجی آپیچیوس‌در . یكی بكلر ایجاد ایتمش ،
برثروت كلیه‌یی سفره‌سی اوزرنده اكل ایلامش
در .

اوچنجی آپیچیوس ایمپراطور ترایان زماننده
برحیات ایدی . استریدیه‌لری محافظه ایلامك
ایچون براصول كشف ایتمش . فقط بو اوچندن
هیچ بری زمانمزه قدر انتقال ایدن مشهور فن
طباخت اثرینك مؤلفی دكلدر . (آپیچیوس)
نامنه اضافتله اون جلددن مركب اوله‌رق تألیف
ایدیلن و(ده‌ره‌قوكیناریا) نامی ویریلن اشبو طباخت
كتابی (سلینوس) نامنده بری یازمشدر. كتاب
مذكور المانیاده هایدلبرغده (شوخ) نام كتبجی
طرفندن طبع ایتدیرلمشدر .

آپیر — (Apyre) — كیمیا { آتشدن متأثر اولمیان ،
یانوب تحلل ایتمین وهیچ بروجهله اریمه‌ین مواده تعبیر
اولنور. قیا بلوراتی، آمیانت (Amiante) یاخود نام
دیكرله آسبست (Asbeste) معدنی هپ بر نوع
آپیردن عبارتدر. كرهٔ ارضده آپیر نامی تحتنده
یعنی اوخاصه‌یی حائز پك آز اجسام واردر.

آپیرو — (Apiro) — جغرافیا { ایتالیای مركزیده
ماچه‌راتا ولایتنده بر قصبه‌در . نفوسی ۲۷٤۰ .

آپیریت — (Apyrite) — معدنیات

قرمزی تورمالین (Tourmaline rouge) یعنی
حجر كهربائی تعبیر اولنان برمعدندر. تورمالین
معدننك انواع مختلفه‌سی وارایسه‌ده آپیریت نامی
تحتنده معلوم اولان قرمزی نوعی دیكرلرندن
زیاده ذوبانه مقاومت ایلمسیله تفریق ایدیلور .

آپیرین — (Apyrine) — كیمیا { آمیدونه یعنی نشا-
سته‌یه مشابه بیاض برتوز اولوب برنوع هندستان
جوزی (Cacatier) چكردكلرندن استحصال
قلنور. حرارتله غیر قابل ذوبان برجسمدر .

آپیس — (Apis) { آری معناسنه بر كلمه-دركه نصف كرهٔ جنو-
بی‌ده كوچك بر صورته یعنی هیأت كوكبیه‌یه
ویریلن نام‌در . آری صورتی ، نحل صورتی
(بوماده‌یه باق) .

آپیس — (Apis) { مصر قدیمده ، منفس بلده‌سنده معبود اتخاذ ایدیلن بر ثورك یعنی اوکوزك اسمی در.

مصر قدیم اعتقادات باطله‌سنده آپیس، پات دنیلن الهك تجسم ایتمش، ثور شکلنه کیرمش بر صورتی ایدی که او حالده قدرت طبیعیه‌نك بر سمه‌سی ، بر رمزی اولمق اوزره تلقی ایدیلیر ایدی. (آپیس) پات الهنك حیات ثانیه‌سی، وبعضاً ابنی عد ایدیلیر ایدی . آپیس دیدکاری ثور قبطیلرك اعتقـاد باطللرنجه بکر بر اینكدن آتش سماوی‌نك القاحیله حاصل اولمش ایمش .

آپیسك بعض علامتلری وار ایدی که بونلر ایله طانینیر ایدی: جبهه‌سنده بر هلال، دیلی آلتنده بر حام بوجکی (Scarabé) ، ظهرنده آق بابا نشانلری. آپیس بوغازی ، قارنی ، قویروغی ، آیاقلری بیاض ، آرقه‌سنده سیاه پوشیده (یامچی) اوله‌رق ابراز وتصویر ایدیلیر ایدی (شکل ۴۹) . آپیس یشادیغی مدتجه برمعبدده بسله‌نیر ، اولدیکی وقت بالجمله اموات کبی بر (اوزریس - حاپی) یاخود (اوزار - حاپی) اولور ایدی که بو تعبیرلردن رومالیلر اقتطاع طریقیله (اوساراپیس) ساراپیس، سه‌راپیس‌ی

(شکل ۴۹)

تشکیل ایلدیلر ورومالیلر یله یونانیلر مصر قدیم الهنی بو اسملر ایله تلقیب ایتدیلر (سه‌راپیس ماده‌سنه باق) . مصرده حکومت ایدن بطالسه زماننده یونانیلر دخی آپیسه پرستش ایدرلرایدی. وبو عبادتلرینی کویا حقلی کوسترمك ایچون بر طاقم افسانه‌لر اویدیریرلر ایدی : ژوپیتر یونان الهلرینی ضرب ایتدیکی زمان کویا اوزریس الهی مصره فرار ایله ثور شکلی تحتنده اختفا ایله‌مش .

اولن آپیسلر کندیلرینه مخصوص برمعبد درونده دفن ایدیلیر ایدی . بومعبده سه‌راپیوم نامی ویرلمش در (بوماده‌یه باق) .

مصر قدیمده نیل الهنه، ومومیالری محافظه‌یه مؤکل عد ایدیلان درت پری‌نك برینه‌ده کذلك آپیس ویا حاپی نامی ویریلیر ایدی .

آپیس — (Apis) — جغرافیا { مصرقدیمده برشهر ایدی. بوراده ، آپیس نامی ویریلن ثوره‌عبادت ایدلدیکی ایچون شهرك اسمی بو ثورك نامنه نسبتله تسمیه اولنمشدر. خرابه‌لری الیوم مصر ایله طرابلس غرب حدودی اوزرنده‌در.

آپیس — (Apis) { آرغوس قرالی نیوبه‌نك برادری ایمش . پلوپونس شبه جزیره‌سی اکا نسبتله قدیماً ارض آپیس ویا آپیا (بوماده‌یه باق) تسمیه اولنمش‌در.

آپیس — (Apices) { میلادك بشنجی عصرنده برحیات اولان بوئس نام‌مؤلف طرفندن استعمال ایدیلن وارقام عربیه‌یه مشابه اولان اشکاله ویریلن نام در. (آباق ، وارقام ماده‌لرینه مراجعت)

آپیست (Apiste) حیوانات { ذوثلثة الشرافه فامیلیاسندن مشوك المسابح یعنی قنادلری دیکنلی بربالقدر اقالیم حاره‌ده کی دکزلرده کثرتله بولنور. کوکسلرنده بولنان قنادلری غایت بیوك اولدیغندن طیران ایده‌بیلیر . (شکل ۵۰)

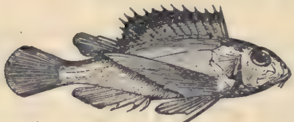

(شکل ۵۰)

آپیغنانو — (Appignano) { ایتالیای مرکزی‌ده ماچه‌راتا ولایتنك شمال غربنده بر بلده‌در . نفوسی ۲۲۲۰ .

آپیقو { برسفینه‌نك حین قیامنده زنجیری ویره ایدرك، ودمیرك اوزرینه واره‌رق زنجیرك شاقولی بروضعیته کلمسی یعنی صوده بولنان زنجیرك صو ایچنده بولنان قسمنك طولی عمق بحره مساوی اوله‌جق صورتده استقامت آلمسی در. فقط سرت هوالرده خصوصیله یلکن کیلرنده

زنجیر تماً شاقولی یعنی سطح بحره عمود بر وضعیته کله‌دن
آپیقو اشارتی ویریلیر که بوحاله قیصه قالومه ده دینیر.
آپیقو ایتالیانجه‌دن مأخوذدر. شاقولی دیمكدر.
یالکز سفائننده دمیرك زنجیری شاقولی استقامته
کلمزدن دها اول آپیقو قوماندەسی ویریله‌رك غابیه‌لر
فوره وسرنلر اقتضاسنه کوره پراسید اولنجه‌یه
قدر ایرغاد آبوصه ایدیلیر. بو مناوره اتمام
اولنجه‌یه قدر اووضعیتده توقف اولنه‌جغندن زنجیرك
دکزده بولنان مقداری هوانك حالنه کوره عمق
بحردن برقاچ دفعه بیوك اوله‌بیلیر وعلی الاکثر
بوکاده قیصه قالومه دینیر.

آپیناق — (Apinac) — جغرافیا { فرا- نسه- }
ده برناحیه‌در. نفوسی ٩٥٢.

آپینکی —(Apingi) { آفریقاده، خط استوا سمتنده وشرق }
ساحلی جهتلرنده آراغووای زیر ویا سفلا نهرینك
جنوبنده ساکن بر طائفهٔ بشرك نامیدر. بونلرك
رنکلری سیاهه مائل صارمتراق ایمش. دیشلرینی
اکه‌لیه‌رك بیز کبی سیوریلدیرلر.

آپینوس — (Apinus) — تراجم { یوخان لودوویغ }
آپینوس. آلمانیا اطباسندندر (١٧٠٣-١٨٦٨)
عالم برطبیب ایدی. ١٦٩٧ ده پرنس سولزباخك
طبیبی اولدی. ١٦٩٩ ده نورەمبرغ جمعیت طبیه-
سنه اعضا نصب ایدلدی، ١٧٠٢ ده آلتدورف
دارالعلومنه علم منافع الاعضا، وفن جراحه معلمی
تعیین قلندی. علم طبه‌دائر آثار مهمه وعدیده‌سی
واردر.

آپینوس — تراجم { فرانس ماریا اولبرغ تئودور. حکمت طبیعیه }
علماسندندر ١٧٢٤ده تولد ایتمشدر. ١٧٥٧
ده پترسبورغ ایمپراطور اقاده‌میسنه اعضا انتخاب
وحکمت طبیعیه معلمکنه تعیین اولنمشدر.
ایکنجی قاترینانك مظهر توجهی اولوب مشار
الیهانك اوغلی (پول)ك مربیلکنی ایفا ایتمشدر.
١٨٠٢ ده دوریات‌ده وفات ایتمشدر. الکتریق
ومقناطیسیت بحثلرنده ابراز موفقیات ایتمش
و فرانقلنك نظریه‌سنی توسیع ایلمشدر. آثار
عدیده‌سی واردر.

آپیوسپوریون — (Apiosporion) — نباتات
برنوع منطاردر که الما وچنار وقیزلجق یاپراقلری
کبی اوصاف واجهزه‌یی حائزدر.

آپیوقرین — (Apiocrine) — حیوانات
مقنفذالجلد حیوانات مستحاثه لرندن اولوب ژورا
طاغلرینك اشاغی ویوقاری طبقه‌لرینك اوصافنی
حائزدر.

آپیوقرینوس — (Apyocrinus) —
حیوانات { ذوجلد مشوك شعبه‌سنك ظاهراً زانبق چیچکنه مشابه اولمسندن قرینو- }
ئید (مقنفذالجلد) نامی ویریلان فرقه‌نك آنقرینیده
فاملیاسنك برجنسنه‌ویرلمش اسمدر. بونلر اکثریت
اوزره بربرندن متشعب اون عدد قوله و قالین
بر کاسه مالك، ساق بش کوشه‌لی (مخمس)
ویا مدور اولوب اطرافنده‌کی سلوکنك حلقه صور-
تنده داللری یوقدر.

آپیول — (Apiol) — کیمیا { اساساً کافور }
(Camphre) جمله‌سندن معدود بولنان اشبو
جسم بر ترکیب عضویدن عبارتدر. مایدونوس
تخمنك صو بخاریله اثنای تقطیرنده حصوله کلیر
ایکنه شکلنده تبلر، ٣٢ درجه‌ده ذوبان و ٢٩٤
درجه‌ده غلیان ایدر. صوده غیر منحل؛ اسپرتو
وأتر (لقمان روحی) ده منحلدر. حامض کبریت
(زاج یاغی) ایچنده منحل اوله‌رق قرمزی رنکه
تلون ایدر. پوتاس کئولی ایله معامله اولنورسه
متساوی الترکیب اولان ایزاپیول (Isapiol).
منقلب اولوب بوده تمحیض ایله آپیول آلده‌هید
وحامض آپیول تسخین اولنورسه حامض فخم ایله
آپیوله آیریلور. آپیول، بالخاصه فرانسه‌ده حمای
نائبه خسته‌لغنه قارشو، کینین (Chinine) یرینه،
یومیه ٠,٢٥ مقدارنده استعمال اولنور.

آپيون — (Apion) — تراجم {ميلادك عصر اولنده بر-
حيات اولان برخطيب اسكندرانيدر . بر مصر تاريخى تأليف ايتمش، يونان شاعر شهيرى اومه‌روسك اشعاريني شرح ايلمشدر. يهوديلر عليهنده غايت شدتلى بر هجويه‌سى واردركه اسنادات غرضكارانه ومفتريات ايله مالىدر. مورخ يهودى يوسف «آپيونه‌جواب» ناميله يازديغى بررساله‌ده بومفترياتى رد وجرح ايلمشدر.

آپيون — (Apion) — حيوانات

ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك رباعى الرسغ كروهندن كوركوليونيده فامليا‌سنه منسوب بر جنسك اسميدر. بو جنس حشرات هر طرفه انتشار ايتمش ايسه‌ده كوچكلكندن طولايى كورلمز. وجودلرى ارمودى الشكل اولوب قدامى (اوك طرفى) اينجه، خلفى (آرد طرفى) قالينجه‌در . رأس منقار (غاغا) شكلنده مطول اولوب اسطوانيدر . منقارك وسط نقطه‌سنده ايكى قرنى (بوينوز) موجود اولوب نقطهٔ ارتكازندن اعتباراً بوينوزلر كيتدكجه قالينلاشير . صدر قطعه‌سنك طولى عرضنه غالب اولوب شكلى اسطوانى ويا مخروطى در . رسغ القدمى اوزوندر . جناح غمدلرى (اوست قنادلر) ده درينجه چيزكيلر كوريلور . وجود، سياه، مائى ويا پارلاق تونج رنكنده‌در. مع‌مافيه يشيل وقرمزى رنكلى انواعى‌ده واردر . شكلاً آرمودى اولملرى يونانجه آرمود معناسنى متضمن آپيون كلمه‌سيله تسميه اولنمسنه سبب اولمشدر .

آپيون آپريقانس — (Apion Apri-cans) — حيوانات {« يونجه آپيونى » آپيون جنسنك برنوعى اولان
بو حشره‌نك رأسى تطول ايدرك منقار ويا خرطوم شكلنى آلمش و برازده انحنا ايتمشدر . خرطومك قالينلغى هرنقطه‌سنده مساويدر. صدر قطعه‌سى بنكليدر . هيئت عموميه‌سى آرمودى‌الشكل اولوب منقارك وسط نقطه‌سنه ارتكاز ايتمش اولان قرونى اوچ مفصلدن مكوندر. جناح غمدلرى بيضى الشكل اولوب اوزرنده اولدقجه درين برچوق ميزابه‌لر يعنى اولوقلر ايله چيقنديلره تصادف اولنور. يونجه آپيونى پارلاق سياه رنكده‌در. قرونك قاعده‌سى ، و ارجلارك ايلك مفصللرى (قالچه و ساق) پورتقالى صارى رنكده‌در. رسغ القدملرى سياهه مائلدر. قيش اويقوسنى كچيردكدن صوكره فصل مقارنت وقوعه كله‌رك ديشيسى يمورطه‌لرينى يونجه‌نك چيچكلرى اوزرينه براقير. اعظمى اوله‌رق ايكى ميلمتره طولنه واصل اوله‌بيلير سرفه‌لر هنوز تشكل ايتمكده اولان يشيل تخملرى يمكه باشلار: كأسى دلر ، تخمى كميرر . سرفه‌لرك اوچى ويا دردى بر يونجه باشنك تخملرينى محو ايتمكه كافى كلير. ايلك اوت بيچمه موسمنده سرفه‌لر غنچه‌لر آره‌سنده شفيره حالنه منقلب اولور.

آپيون راديولوس — (Apion radio-lus) — حيوانات {آپيون جنسنك برنوعى اولوب اوصاف واشكال
جهتيله اولكى نوعه قريب اولان بونوع ابه كوجنه مشابه نباتات (فصيلهٔ خبازيه) اوزرنده ياشار، ساقلرينى دله‌رك شفيره حالنه تحول ايدر. بونلرك دها برقاچ نوعى واردركه اوليا اوتنه‌وسائر اوتلره عارض اولور .

آپيه‌ئوم — (Apieum) — كيميا {(هابى Hapi ماده‌سنه باقى) .

آپيه‌ن (Appien) {ايكنجى قرن ميلادى روم مورخلرندندر،
اسكندريه‌ده تولد ايدرك كوچك ياشنده رومايه كلمش و برچوق مدت آووقاتلق ايتدكدن صوكره روما سراى ايمپراطوريسنك وكيلخرجلغنه ، بعده مصرده وبركو مديريتنه تعيين اولنمشدر. جغرافيا ترتيبنه رعايةً بر روما تاريخى يازه‌رق وقوعاتى ممالك وملل واقوام صره‌سنجه نقل ايلمشدر. آپيه‌ن بى طرف ، مدقق وحق شناس بر محرردر. روماليلره مغلوب اولان اقوام حقنده اثرنده پك چوق معلومات موجود اولوب محاربات داخليه حقنده

ویردیکی معلومات تاریخیه‌سی سزارك روایاتنی بر چوق نقطه‌لردن تصحیحه مدار اولمشدر .

آپیین — کیمیا { ترکیبی $C_{54} H_{32} G_{1(}$دن عبارت اولان اشبو جسم مقدار کافی مایدانوس قاینادەرق استحصال ایدیلور . ژه‌لاتینی، رنکسز و طعمسز بر ماده‌در. ١٨٠ درجه‌ده ذوبان ایله صاری بر مایعه منقلب اولور ، خالص آپیین‌توز حالنده اولوب أتر (لقمان روحی) ده غیر منحل ؛ صوده آز وَ اسپرتوده تماماً منحلدر. صولی محلولنه کبریتیت حدید (Sulfate frreux) علاوه اولنورسه قرمزی بر رنك حاصل اولور و بو واسطه ایله تشخیص ایدیلور .

آت — (Cheval) — لسانیات { همزك بیلدیکی

بو حیوانه قدیم وجدید السنهٔ مختلفه‌ده ویریلن نام‌لرك اکثری بیننده اصل واشتقاق، صیغه اعتباریله پك بیوك مشابهت ومناسبت موجود اولدیغنه نظراً لسانمزده آت کلمه‌سنك منشأ واصلی وصورت تشکلی حقنده بیان مطالعه ایتمه‌دن اول عربجه‌ده، فارسی‌ده، یونانی‌ده، لاتینجه‌ده، فرانسزجه وسائر بعض اوروپا لسانلرنده بو حیوانه ویریلن نام‌لر ایله بونلرك اصلی وصورت اشتقاقلری حقنده علم اللسانك کشف ایده‌بیلدیکی معلوماتی خلاصه ایده‌جکز .

معلومدر که آته فرانسزجه‌ده شوال (Cheval) تعبیر ایدیلیر. بوکلمه‌نك تاریخی پك مراقلی، وتحلیل اشتقاقینك تعلق ایتدیکی پك مهم بر بحث اولدیغی جهتله اولا آندن باشلیورز. حقیقت بوکلمه‌نك بر وقتلر اصلی پك چوق فرضیات ومناقشاته موضوع اولمشدر . اون سکزنجی عصر حکماسندن بر مشهور ذات، اوزمان پك ساده‌دلانه برصورتده بوربدیلن فن اشتقاق علیهنده‌کی مشهور هجونده شوال کلمه‌سنی مثال اتخاذ ایتمشدر. بو ذات مقام استهزاده دیورکه شوال (Cheval) اصلنده «هیپوس [١] » ایدی . « هیب » « ش » نه قلب ایدلدی، « بوس » دخی « وال » ه ابدال ایدلدی شوال اولدی .

تحقیقات علمیه‌یه نظراً فرانسزجه شوال (cheval) کلمه‌نك اصلی، مشتق منه قریبی لاتینجه قابالوس (Caballus) لفظی‌درکه بلکه یونانی اخیراً یونانیلرده اخذ ایدرك قاواللەس (Kavallês) صورتنه قویدیلر . چونکه قابالوس تعبیرینك لاتینجه‌ده استعمالی قدیم در .

شیمدی قابالوس کلمه‌سنك اصلنه کله‌لم . « قاموس اصول لغات یونانیه » مؤلفی بنفی لاتینجه « قابالوس » کلمه‌سی یونانی « قاواللەس » لفظندن مقدم اولدیغی، وبوکلمهٔ لاتینیه‌نك کلت لسانندن مشتق اولدیغنی بیان ایدیور . فی الحقیقه قابالوس وقاواللەس کلمه‌لری ایله کلت شعباتندن ایرلانده لساننده (قاوال) ، (قابویل) ، سیمری دیلنده (کیفل) ، (قورنی) لغوه‌سنده (کویل) که جمله‌سی آت ، قصراق معناسنه‌در ، آره‌لرنده‌کی مشابهت پك صریح در . روس ، له ، وایلیریه لسانلرنده موجود ومتداول اولان قوبیلا ، مجارجه ، قابالا تعبیرلری‌ده اویله‌در . دیمك که مشابهت یالکز کلت لسانلرینه منحصردکل. فارسی‌ده کول لغتی‌ده بوقاریده تعداد ایلدیکمز کلمات ایله عین بر اصلدن مشتق اولدیغی حکم ایدیله بیلیر. برهان‌ده دنیورکه : کول کچل وزننده اول آته دنیرکه قطعا اشکنی اولمیه شویله‌که هربار اوزنکی اورمغه محتاج اوله.

علم السنه‌نك تحقیقات وکشفیاتنه نظراً بوکلمه‌لرك جمله‌سی سانسقریت لسانده کیتمك ، تتره‌مك معناسنه اولان قاپ وقالپ جزرلرینه منتهی ظن ایدیلیر . حقیقت بواصللردن ، السنهٔ مختلفه‌ده برچوق حیوان اسملری اخذ وتشکیل اولنمشدر .

عربجه‌ده (Cheval) معادلی اوله‌رق پك چوق اسملر واردر . بونکله برابر اك زیاده مستعمل اولان فرس لفظی عجم وایران آتنه ویریلن برنام اولمق پك محتمل‌در. قدیماً عربلر ایراندن کلن برجنس آته بومملکته نسبتله فرس دیمش اولمق کرکدر. بوکلمه عبرانی‌ده حاراش ، حبش‌ده پاراس تلفظ ایدیلیرکه سانسقریتجه پاراسیقا لفظی کبی عجم آتنه دلالت ایدر . سانسقریت لساننده ، آتك کثرتایله موجود اولان اسملری علی الاکثر صور اجنبیه‌دن اخذ اولنمش کورینیور. چونکه سانسقریت

[١] هیپوس یونانجه آت دیمکدر .

لسانك مملكتي اولان هندستانك اقليمي ايي جنس آت يتيشديرمكه صالح اولمديغندن هنديلر شمال طرفنده‌كي ممالكدن آت جلب ايدرلر ايدي. طبيعي دركه اسملرده‌ده بوجهت انتساب كوزه‌دلمش. شو حالده فرس لفظنك اصلي عبرانيجه‌ده دكل، ينه سانسقريتجه‌ده آرامق ايجاب ايدر. سانسقريت لسانده آتك تقريباً يوزاللي‌يه يقين اسمي واردر. شيمدي ايكنجي طاقم مشتقاقه كله‌لم. يونانجه آته هيپوس ولاتينجه اكوس نامليري‌ده ويريليورايدي‌كه بوكلمه‌لرده اوروپا السنهٔ حاضره‌سنه انتقال ايتمش، خيلي مشتقات پيدا ايله‌مش‌در. اولا يوناني هيپوس ايله لاتينجه أكوسك برشي اولديغني اثبات ايلمك ايجاب ايدر. بوده پك قولاي‌در: پلرك ق ه تبادلي مسأله‌يي ايضاحه كفايت ايدر. فارسي اسب كلمه‌سي‌ده سانسقريتده آسوا لفظندن مأخوذدر. زند لسانده دخي آسوا آت ديمك‌در. واو قانون تبادل موجبنجه ب ه قلب ايديله‌رك فارسئ جديدده اسب كلمه‌سي حاصل اولمش‌در. حتي برهانده مرسوم اولديغي اوزره اسوار رهوار وزنده آتلو معناسنه‌در كه بوده زند لغتنده اسوبار لفظندن آلنمش‌در. «اسوبار نمودار وزننده زند وپازند لغتنده آتلي معناسنه‌در: برهان». لسانمزه آلديغمز، قوللانديغمز، سواري تعبيري‌ده بوندن دركه مشتق منه بعيدي سانسقريت لسانده آسوا ماده‌سي‌در. بوده لسان قديم هندده سرعتله چكمك معناسنه اولان آس جذرندن تشكيل اولنمش‌در. ديكر جهتدن هيپوس وأكوس ماده‌لري‌ده ينه او اصله ارجاع ايديله‌بيلير، چونكه آسواس‌ده س(ç)ك، [١] واو ب، پ وياصائت اوله‌رق ؤ (u) وأ حرفي‌ده ه كبي تلفظ ايدلمك السنه‌ده جاري برعادت اولديغنه مبني شو حالده آسواسك أكوس ويا هيپوس اولمسي پك طبيعي‌در. ايشته يونانجه‌ده هيپوس، قاوالله‌س، لاتينجه‌ده اكوس وقاباللوس، فارسي‌ده اسب هپ سانسقريت لسانده سرعتله يوريمك معنالرينه كلن آس، ويا قاپ اصللرينك مشتقاتندن اولديغي وعربجه فرسك ده ينه او لساندن آلنديغي زعم ايديليور.

كله‌لم تركجه‌ده آت كلمه‌سنك اصلنه. بعض لسانيون بزم آتي سانسقريت لسانده كذلك شوال معناسنه اولان. «آتيا» لفظندن كتيريرلر. ينه بوكلمه‌ده سرعت معناسني افاده ايدن آت جذرندن آلنمش. تركجه‌ده آتمق قاپمق، مصدرلري كه سرعت وچابكي معناسني متضمن‌در؛ بونلرك آت قاپ اصوللرندن تشكيل اولنديغي (قامچي) وآت هندستانه ممالك شماليه‌دن؛ يعني تركستان جهتلرندن كلديكي نظر مطالعه‌يه آلنيرسه بلكه‌ده قاباللوس لفظنك اصلي تركجه‌يه‌ده اسناد ايديله‌بيلير. ذاتاً قديم وجديد تركجه‌لرده آتك پك چوق اساميسي واردر. لاتينجه اكوس كلمه‌سي ايسه آت ايله همجنس اولان ئورك تركجه اسمي اولان اوكوز بيننده‌ده صريح ومهم برمناسبت موجوددر. استانبول ديلنده ولسان ادبي‌ده آت بنمك ايچون قوللانيلان وخايالري چيقارلمه‌مش اولان حيوانلره ديرلر. حالبوكه فرانسزجه شوال اسم جنس‌در: مثلا بر يوك حيوانه يوك آتي ديمز حالبوكه لسان علمده آت شوال كبي اسم جنس عد اولنمش‌در. باركير ايسه هم بنك هم يوك حيوانه دينير.

آت — (Equus caballus) — علم حيوانات

خيليه شعبه‌سنك فقريه تحت شعبه‌سنك ذات الثدايا فرقه‌سنك ذات الاصابع المفرد صنفنك اكيده فاملياسنك أكوس جنسنك برنوعيدر. آت، نوع آدمه ايفا ايلديكي خدمتلرك پك متنوع و مختلف اولمسيله حيوانات اهليه‌نك اك اهميتليسيدر. ابناي بشره تاريخ بشر ايله برابر خدمات لاتحصي ايفا ايدن، انسانك، حيواناتدن اك قديم اك كاركذار بر ياري و رفيق وفاكاريدر. آتلرك تناسل خدمتلرنده استخدام اولانلرينه آيغر، تناسلده قوللانيلميوب خايه‌لري چيقارلمامش اولانلرينه بالخاصه آت، عربجه‌ده خصان حصيه‌لري چيقارلمش اولانلره ايكديش، ديشيلرينه قصراق، ياوروولر اوچ ياشنه كلنجه‌يه قدر طاي اسمي آلير؛ آتلرك رأسنده قرون

[١] معلوم‌دركه ç حرفي س، چ، ك، ق، كبي تلفظ ايديلير.

(بوینوز) مفقود ، عظام انفیه (برون کمیکاری) نك اوك طرفی سیوری وسربست ، تسنّنی تام‌در . شوقدرکه قصراقلرده بعضاً اسنان کلبیه (آزی دیشلری) بولنمیه‌بیلور . اضراس دینلن اسنان قدامیهٔ داخلیه‌ده حدبهٔ قدامیهٔ داخلی (حلقهٔ قدامی) ، مطول و عریض اولوب خلفیدن دائما بیوك واسنان قدامیهٔ متوسطه‌یه (حلقهٔ لاحقه) عاجی (فیل دیشی کبی) بر ذنب ایله برلشمکله بر شبه جزیره تشکیل ایتمشدر . فرسك جدی عد اولنان ایپاریونده ایسه بالعکس اسنان قدامیه داخلیه مدور ومتوسطدن تماماً متفرق اولدیغندن آنلرده تشکل ایتمش شبه جزیره بونلرده آطه‌جق حالنده بولنمق اوزره آیرلمشدر . آنلرده سه‌مان (تعضو نقطهٔ نظرندن اسنانك مرکب اولدیغی اوج ماده‌دن قسم جذرینك عاجی و قسماً سربست اولان قطعه‌سنی ستر ایدوب قرن سنی داخلنه بوکیلان و اسنان طاحنه‌نك قسم مجردینك اجوافنی طولدیران الك خارج برطبقه) زیاده‌در . درت آیاغندن هربرینك نهایتی تك بر پارمق (وحیدالاصبع) ایله مجهز اولوب صوك سلامی (ال و آیاق پرمقلرینی ترکیب ایدن کمیکلر) چتالی اولمیان قرنی برظلف (حافر) ایله تماماً مستوردر . فکینی (چکه) ٢٤ عدد اضراس ویا طاحنه (اوکودیجی یان دیشلر) ٢٢ عدد ثنایا یاخود اسنان قاطعه (کسیجی اوك دیشلر) ؛ و ٤ عدد انیاب یاخود اسنان کلبیه ایله مجهزدر . انیاب بعضاً مفقوددر . ناحیهٔ منصبنیه (قاصیق) ده ایکی ممه‌سی واردر . معده‌سی بسیط وحجمی آز اولوب مشیمه (دول یتاغی ، صوك) سی منتشردر . حمار و زرد ذوالاصابع المفرد فاملیاسنك حیوانات سائره‌سندن طون (تویلرینك رنکی) لری اوزرنده چیزکیلر و خطلر بولنمامغله و ذنبلری قاعده‌سندن اعتباراً اشعار ایله مستور بولنمغله ، یله‌لری اوزون ومتموج اولمغله ، قولاقلرینك قیصه ومتحرك اولمسیله درت آیاغنده کستانه (مهره) نامیله معروف قرنی بر تبارزك موجودیتیله ، فقرات قطنیه‌سی ٥ ویا ٦ عدد اولمسیله تفرد وتمیز ایدر . اهلی آت اساتذهٔ بیطریه‌دن معلم سانسونه کوره ، اکثریسنك منشائی اوروپای غربی اولمق اوزره متفرق سکز نوعی حاوی اولوب دردی (آسیا وشرق آتی ، آفریقا آتی ، ایرلاندا آتی ، بریتانیا آتی) قصیرالرأس ، دیکر دردی (جرمانیا آتی فریز آتی ، بلجیقا آتی ، پروسترون آتی) مستطیل الرأسدر . بعض مؤلفلرده ؛ بری قحفی (قفاطاسی) کنکیش وجبهه‌سی عریض شرق آتی ؛ دیکری قحفی اوزونجه و جبهه‌سی طار غرب آتی اولمق اوزره اساساً ایکی عرق قبول ایدیورلر ؛ وعروق سائره‌نك بو ایکی عرقدن تولد ایتدیکنی سویله‌یورلر . مع مافیه بر چوق مؤلفلر ، حال حاضرده معروف عرقلرك کافه‌سی بر اصلدن مشتق اولدیغنه قائلدر .

طون . ـــ بدن حیوانك سطح خارجیسی احاطه وستر ایدن اشعار ایله یله وقویروغی تشکیل ایدن اوزون قیللرك هیئت مجموعه‌سنه طون تعبیر اولنور . طون ، اشعارك ارائه ایتدیکی بر ویا برقاچ رنکه کوره بسیط ویا مرکب نامنی آلیر . بسیط اولان طون مساواةً بیاض ، یاغز (سیاه) وآل (آزچوق طارچین رنکنی آکدیرر) دن عبارت اولوب بالطبع بونلرده درجه وقوتنه کوره برقاچ نوعه‌یه آیریلیر . بالفرض بیاض اولان طون : کیرلی بیاض ، طونوق بیاض ، جلدك سیاه رنکی بیاض قیللرك آراسندن انعکاس ایتمسیله ماوی یه قریب مشاهده اولنان پرسلن بیاضی قسملرینه آیرلدیغی کبی ؛ یاغز طون دخی : صاف یاغز ، قوزغونی یاغز ، کیرلی یاغز قسملرینه ؛ آل طون دخی قزل آل ، آچیق آل قویو آل ، کراز آلی ، ویانیق آل قسملرینه آیرله‌بیلور . مرکب طونلر قیر (بیاض ایله سیاه قیللرك مختلف نسبتلرده اولان اختلاطی) ، بوز (قرمزی وبیاض قیللرك نسبات مختلفه‌ده ترکیبی) ، طوری (قیللری قرمزی رنکلردن برینی ارائه ایدوبده یله ایله اطرافك نهایاتی سیاه) صقصغانی (سیاه ، صاری ویاقرمزی رنك اوزرنده بیوك بیاض لکه‌لر) و اخرج (بیاض سیاه قیللر ایله قرمزی قیللرك اختلاطی) طوندن عبارت اولوب بونلر دخی بسیط طونلر کبی درجه‌لرینه کوره بر دها تقسیم ایدیلیورلر .

بالفرض قیر طون : زیاده آچیق قیر ، آچیق قیر، عادی قیر ، قویو قیر ، قایغان قیری ، دمیری قیر، صغرجق قیری ، کیرلی قیر قسملرینه تقسیم اولندیغی کبی ؛ بوز طون : عادی بوز ، آچیق بوز، قویو بوز قسملرینه ؛ طوری طون : قزل طوری ، عادی طوری ، کراز طوریسی ، قویو طوری ، کستانه طوریسی ، اسمر طوری کبی قسملره ؛ صقصغانی طون : صقصغانی یاغز ، صقصغانی آل صقصغانی قیر ، صقصغانی بوز قسملرینه ؛ اخرج طون دخی عادی اخرج ، آچیق اخرج ، شرابی اخرج ، قویو اخرج قسملرینه آیریلور . بونلردن ماعدا قوله (استر چیزکیسنه مالك ، وجودك قیللری قزیله میال صاری یاخود سوتلی قهوه رنکنك قویوسی ویا آچیغی ایسه ده‌یله‌سی ایله قوللرك نهایتلری سیاهدر) ، قاره تویلی ، قورد قولاسی (قیللرك اوجی سیاهه مائل قویو اولدیغی حالده قاعده‌سی آچیق وقوللرك نهایتلری سیاه) کبی مخلوط طونلره ده تصادف ایدیلور . قویو طونده اولان آتلرك کرك تکمیل وجودنده وکرك نواحیٔ مختلفه‌سنده متفرق بیاض قیللر بولنورسه بوکا « چیللی » دینلور . آچیق طونده بولنان حیوانك وجودینك نواحیٔ مختلفه‌سنده متفرق برطرزده سیاه قیللردن متشکل بر طاقم بنکلر حصوله کلیرسه « بنکلی » دینلور . بنکلر قرمزی اولورسه «مرجانی» نامی ویریلور . آچیق طونده بولنان آتلرك نواحیٔ مختلفه‌سنده اولدقجه بیوك ، سیاه ویا قرمزی‌یه میال سیاه رنکده متشکل لوحات بولنورسه « قپلانی » دینلور . اکثریا یاغز ، آل ویا طوری طونلرك اوزرنده قوش باشی قار شکلنده بیاض لکلر اولورسه « قار یاغدیلی » دینلور. طون ، زیاده پارلاقلق کوسترسه « آلتونی » لفظی علاوه اولنور . نواحیٔ مختلفه‌ده وبالخاصه اوموز وصاغری اوزرنده سیاه ویا قرمزی لکلر بولنوب بیاض قیللرله تحدید ایدلمش ایسه « بقله » کلمه‌سیله توصیف ایدیلور .

نشانلر : تفرعات و تقسیمات کامله‌سنی بیاندن اجتناب ایتدیکمز طونلردن ماعدا آتلرك جلدلری اوزرنده بعض نشان و اشارتلره ده تصادف اولنور : مثلا جبهه اوزرنده موجود آز چوق واسع وطوپلی (کوکب ، طوپ) ، ویا جبهه‌دن برون اوجنه قدر نزول ایدن اوزونجه (هلال ، آقیته) نشانه‌لرله آیاقلرده تاج ناحیه‌سنده واسع ویا محدود (سکی) بیاض نشانلر کبی . بونلردن ماعدا جلده رنك ویرن مادهٔ ملونه (صباغ)نك غیبوبتی ایله اوزرنده اینجه قیللر بولنان بیاض لکلی آتلره ده (ابرص - آغزی کلیدلی) تصادف ایدیلور. بولکلره بروز قنادلری ، کوزلر وآغز و شرجك واعضای تناسلیه کبی جلدی رقیق اولان نواحیده تصادف اولنور . بعض نواحیده و فرضا جبهه‌ده قیللر استقامتلرینی تبدیل ایدرك (انحراف اشعار) خصوصی بر وضعیت آلیر . عربلر ، طوری ، آل ، یاغز و قیر طونده‌کی حیواناتی دیکرلرینه ترجیح ایدرلر . فقط قیر طون ، قویو بقله قیری اولمسی ، آلك یانیق اولمسی ، یاغزك قوزغونی اولمسی ، طورینك قویو کستانه طوریسی اولمسی مقبول ومطلوبدر .

آتلرك طونلریله نشانلری حقنده‌کی آراء وروایات . — آتلرك بدنینی ستر ایدن قیللرك رنکلری (طون) وبدنك قطعات مختلفه‌سنده کوریلن آقیته ، کوکب ، سکی . . . کبی طبیعی اولان نشانلر ، بوحیوانك خصلت و قیمتنجه تأثیردن خالی قالمدقلری حقنده زمان قدیمدنبرو هر یرده برر فکر واردرکه آتلرك سعد ونحسنه دلالت ایدر . فقط بو استدلالات هر یرده بر دکلدر : مثلا عربلرك بر قسمی عندنده هیچ نظر اعتباره آلنمیان بعض نشانلری دیکرلری مقبول ویا منحوس عد ایتمکده‌در. ازجمله بزده « آلمه آلی ، صاتمه قیری ، سو یاغیزی ، بین طوری‌یه » وعربلر نزدنده « قیر حیوان امرایه لایقدر . فقط حرارته تحمل ایتمز ؛ یاغز میمنتلیدر لکن طاشلق اراضیده کیتمز ؛ آل حیوانده سرعت غایت زیاده‌در . اکر بر آتك هواده اوچدیغنی بیان ایتدکلرینی ایشیدیرسه‌ك رنکنی صور ؛ آل اولدیغنی خبر ویررلر ایسه اینان ! اکر بر آتك اوچورومدن قورقوسزجه صیچرادیغنی طویارسه‌ك رنکنی سؤال ایله ؛ طوری اولدیغنی

بيـان ايدرلرسه اعتماد ايت؛ صبقصغان آلاجه‌سى اوكوزك آرقداشيدر. آندن اوزاق اول، عشيرتلر واردركه بركيجه‌جك مسافرت ايچون وياخود امانت اوله‌رق اوبله آتى آخورينه قومن » ديدكلرى حالده اسپانيوللر قويو آل رنكى ترجيح و تقدير ايتمكله « قويو آل يورولمه‌دن اولور » يعنى اولونجه‌يه قدر مشاق و مزاحمدن متأثر اولمز ديرلر. نشانلر حقنـده بزده چاپراز (چپ وراست) سكيلى ، ياقه‌سى يرتيق، بوش نشانلى ناملريله بر طاقم بيكناه حيوانلره بمنسزلك اسناد ايدرك او صورتله قيمتدن دوشوررلر . عربلر ، اوك صاغ آياغندن ماعداسى سكيلى (مطلق اليمين) اولان ايله آرد ايكى آياغنده سكيسز بولنان حيوانلر ميمنتلى وبركتلى، اوك ايكى وياخود درت آياغى سكيلى اولان نحوستليدرديرلر. فرانسزلر اوچ سكيلى آتى پك مقبول طوتدقلرى حالده درت سكيلى درت فرانق ديرلر. اسپانيوللر، آرد صاغ آياغنده سكيسى بولنان حيوانى شئامتله اتهام ايدرلر . بدن حيوانك نقـاط مختلفه‌سـنده قيللرك آلدقلرى استقامتلرك فصل مشتركلرنده مدور وياخـود طولانى قيورينتيلردن عبـارت اولان وصدغينه (شقاقلر) قريب كاكل آلتنده‌كى « قنديل » نامنـده‌كى نشـان علامت سـعد در كوزلرك اوسـتنده « شريفين » علامت سعد در جبهه‌نك وسطنده ايكى قرن تشكيل ايتمك اوزره بولنان « قبر مفتوح » اك بيوك نحس و شـأمت علامتيدر ! قبر مفتوحك آلت ، برون اوستنده بولنان « ندبه » قصراقده علامت نحس ايسـه‌ده آيغرده اهميتسزدر بوغازك آلت طرفنده «حجاب» علامت سـعد در عنقك حافهٔ سفلاسنده ياقه‌سى يرتيق « شـق الجيب » علامت نحسـدر صـدر ناحيه‌سنده بولنان « نشان الصدر » علامت سعددر اكسه‌نك خلفنده بولنان « الجرايد » علامت سعددر قولان يتاغنه قريب برمحلده بولنان « نشان الشريحه » علامت سـعد در چاوك قدامنده بولنان « نشان السره » ياخود « نشان السبق » علامت سعد در قاپناقلرده بولنـان « بوش نشان » علامت نحسدر قاعدهٔ ذنبك يقيننده بولنان « نشان الرامح » قصراغك دائما طلبده بولنديغنه دليل عـد اولنوب علامت نحسدر ! بزده بونلرك بر چوغنى طانيان و احكامنه اعتماد و اعتبار ايدنلر واردر . طون، حيوانك كنجلكنده و اختيارلغنده حالت صحت ومرضيده ، سمزلكنده ، ضعيفلكنده ، موسم صيف ويا شتاده زمان زمان آچيق وقويو پارلاق و طونوق اوله‌بيلديكنه ، اقاليم حاره حيواناتنك اكثريا طونلرى قويو و ممالك بارده حيواناتنك آچيق ، ممالك معتدله‌ده كيلرك هر نوعدن قاريشيق بولنديغنه وهر چشيد طونده‌كى آتلرك هم ايسى هم ده كوتوسى كورلديكنه دقت ايديله‌جك اولور ايسه طورى ايبدر ، آل فنادر ديمه‌مك لازمكلير. حيوانك رنكنه باقه‌رق احكام استخراجيله اوغراشمقدن ايسـه اولا حيوانك تخصيص ايديله‌جكى خدماته كوره تشكلات بدنيه‌سنى نظر مطالعه‌يه آلمق ثانيا قويو طونده بولنان حيوانلرك نه رنكده اولورسه اولسون رنكى آچيق اولانلره نسـبتله زياده تندرست وتاب آور بولنديغنى وبوندن ماعدا آچيق رنكلى حيواناتك ، اوزاقدن قويوطونليلره نظراً كورنلوب فرق ايديلشـلرى دها قولاى ايدوكندن اردولرده آچيق رنكلى حيواناتك پك‌ده الويرشلى اولمديغنى بيلمك كفايت ايدر . نشـانلى حيواناتك بكنيلوب بكنلمامسى هركسك ذوق وآرزوسنه، فكر شخصيسنه تابع ومخصوص اولديغندن جاى اعتراض دكلسه‌ده نشانلرينه‌ده باقوب حيوانك تنزيل قدر و قيمتنه قالشمامق لازمكلير .

آتك وجودى، اطراف قداميه (اوك آياقلر)، بدن، اطراف خلفيه (آرد آياقلر) ناملريله باشلوجه اوچ ناحيه‌يه تقسيم اولنور .

١ اوك قوللر — رأس ، عنق (بيون) ، ايله بيونك قاعده‌سنده بولنان ومتبارز برشاخه‌دن عبـارت اولان چداغودن وكوكس ايله اطراف قداميه‌دن يعنى اوك آياقلرندن عبارتدر .

٢ بدن — ظهر (صرت)، بل، اضلاع (قبورغه) جنب (بوش بوكر) ، مابين الابط (قولان يتاغى) و بطندن عبارتدر .

۳ آرد قوللر — صاغری ، وصاغرینك ایکی طرفنده بولنان ورك (قالچه) ایله اطراف خلفیه‌دن عبارتدر . هر آیاق تاماً ولایق وجه ایله تشکل ایتمش بر اصبعه مالکدر. اطراف قدامیه ؛ کتف (اوموز کمیکی) ، عضد (بازو) ، ساعد(قول) مرفق (دیرسك) ، کستانه ، رکبه (دیز) و اطراف خلفیه دخی ؛ الیه (قایناق) ، سمانه (اویلوق) ، ساق (ینجاق) ، مأبض (حنب) وکستانه‌دن و اطراف قدامیه ایله خلفیه‌ده مشترك اولان اینجك ، طپوق ، ثنه (طپوغك کیروسنده بولنان اشعار غلیظه) ، صرناق (ثنه ایله مستور قرنی حدبه) ، بوقاغیلق ، اکلیل (بوقاغیلغك جزء وسفلیسی یاخود طرناغك حافهٔ علیاسی)ورجل ایله اقسامندن عبارتدر. نواحیٔ مذکوره آتیده‌کی جدولده تفصیل اولنمش ولوحهٔ مخصوصه‌ده آت رسملرنده ارائه ایدلمشدر .

نواحی جدولی

رأس ۱۷ ناحیه				
وجه قدامی	وجه خلفی	وجوه جانبی	نهایت سفلی	نهایت علوی
۱ جبهه ۲ برون اوستی ۳ برون اوجی	٤ چکه چقورلغی ٥ غاناش (فك سفلینك اقسام مستقیمه‌سندن عبارتدر) ٦ صقال (آلت چکه‌نك ایکی شعبه‌سنك برلشمش اولدیغی نقطه) .	۷ قولاقلر ۸ شقاق ۹ کوزاوستی چقورلری ۱۰ قاشلر ۱۱ کوزلر ۱۲ یناق ۱۳ برون دلیکلری	۱٤ آغز ا دوداق ب دیشلر ت دیش اتلری ث کم یری ج مجرای لسان ح داماق	۱۵ نکفه ۱٦ اکسه ۱۷ بوغاز

بدن ۲۰ ناحیه					
وجه علوی	وجه سفلی	وجوه جانبی	نهایت قدامی	نهایت خلفی	اعضای تناسلی
۱ عنق یله کاکل ۲ جداغو ۳ ظهر (آرقه) ٤ قطن (بل) ٥ صاغری ورك (قالچه)	٦ قولان یتاغی ۷ بطن	۸ اضلاع (قبورغه) ۹ خاصره (بوکر) ۱۰ قاصق (فخذك وجه داخلیسی اوزرنده بطنك واقع اولان التواسنه توافق ایدر)	۱۱ صدر(کوکس) ۱۲ بین الابط (قولتق آره‌سی) ۱۳ ابط (قولتق)	۱٤ ذنب ۱۵ شرج ۱٦ عجان (شرجدن اعضاء تناسلیه‌یه قدر ایکی اویلق آره‌سنده واقع اولان مسافه) خیاطهٔ بارزه (عجانی عموداً ایکی قسمه تقسیم ایدن چیقیق خط صغیر)	رجال : ۱۷ حصیه و اکیاس ۱۸ قنب (چاو) قضیب دیشی : ۱۹ فرج ۲۰ ثدی

اطراف (اوك و آرد قوللر) ١٦ ناحیه		
اطراف قدامی	اطراف خلفی	ایکی اطرافده مشترك نواحی
١ ناحیهٔ کتفیه (اوموز)	٦ اویلوق وقاپناق	١٠ کستانه‌لر
٢ ناحیهٔ عضدیه (بازو)	٧ سمانه (مفصل فخذیٔ رضفی‌یه یعنی فخذك نهایت سفلاسیله ساقك قسم علویسی)	١١ مشط الید و مشط القدم (اینجك)
٣ بیلك	٨ ساق (باجاق)	١٢ طیوق
٤ مرفق	٩ مأبض (حنب)	١٣ ثنه و صرناق (مهموز)
٥ رکبه (دیز)		١٤ بوقاغیلق
		١٥ اکلیل بوقاغیلق ایله طرناق آره‌سنده‌کی ناحیه)
		١٦ رجل

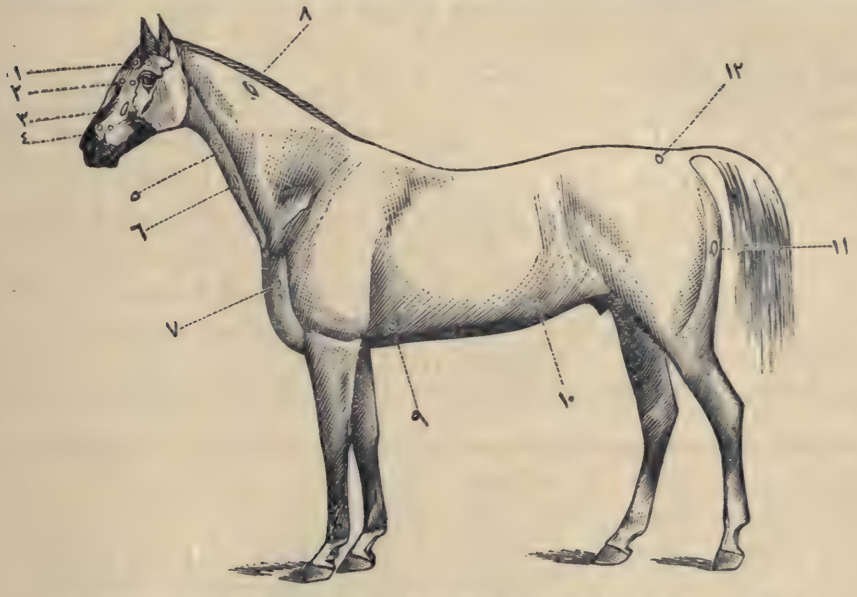

(شکل ٥١) ١ قندیل ٢ شریفین ٣ قبرمفتوح ٤ ندبه ٥ حجاب ٦ شق‌الجیب ٧ نشان‌الصدر ٨ الجراید ٩ نشان‌الشریحه ١٠ نشان‌السره ١١ بوش‌نشان ١٢ نشان‌الراح

اطراف قدامیه‌ده کستانه‌لر، دیزلرك فوقنده، اطراف خلفیه‌ده حنبك تحتنده موضوعدر. آتلر وسطی اوله‌رق ١٨ : ٢٠ سنه قدر یشارلرایسه‌ده ٤٠ وحق ٥٠ سنه یشایانلری‌ده ذکراولنمشدر. یاشنه‌کوره حیوانك قیمتی تخلف ایتدیکندن ممکن اولدیغی مرتبه یاشی‌طوغری تعیین ایتمك لازمدر. بوبابده باشلوجه ایشه‌یارایان اسنان قاطعه (کسیجی اوك دیشلر) نامی ویریلنلردر. اسنان، قاطعه، نابی (کلبی) وطاحنه نامل‌ریله اوچ قسمه تقسیم اولنمشـدر. حیاتك کافهٔ دورنده دیشلرك قسم علویسی آشـندقجه اسنخه (دیش چقوری) دن یوقاری‌یه سوررلر. دیشلر غایت سرت وچکه‌لرده دیش اولری درونده جزئی وکلی برلشمش‌بولنان عظمی‌الطبیعه آلات قاطعه ومضغیه (چکنمه) دن عبارت‌اولوب یکدیکریله تماس‌واحتکاك ایتمك‌ایچون آلت اوست‌چکه‌ده اسنخه دروننده‌ن خارجه چیقارلر. اسنان ، منظره وترکیب یعنی خواص حکمیه و کیمیویه‌لرینه نظراً عظمه دها زیاده مشابه ایسه.

لرده صورت تشكل وتكونجه محصولات قرنيه
(بوينوز، طرناق، قاغاطبيعتنده) يه بكزه‌دكلرندن
عظامدن تفريق اولنورلر. ديشلر چكه كميكلرينك
ايچنده يان يانه موضوع اولوب هر برچكه‌ده قوس
سن تعبير ايديلان بر خط منحنى تشكيل ايدرلر كه
قوس علوى قوس سفليدن دهاعريض وزياده‌قوتلى
واسنانى دها اوزوندر . آتلرده ديشلرك عددى
٣٦ : ٤٤ آره‌سنده تخلف ايدر. بونلر اسنان قاطعه
(كسيجى اوك ديشلر)، كلبيه (آزى ديشى)وضرسيه
(اوكوديجى يان ديشلر) ناملريله اوچه تقسيم
اولنورلر . ديشلر، اولا چكه كميكلرى درونده
تكون ايدوب براز بيودكدن صوكره كنديلرينى
ستر ايدن لثاتى (ديش اتلرى) تثقيب ايدرك
خارجه صدور ايدر . ديشلرك بعضيلرى ولادت
زماننده ، ياخود ولادتدن صوكره سوردكلرى
ايچون « سوت ديشلرى » نامى ويريلور ايسه‌ده
اسنان ساقطه تعبيرى دها مناسبدر. ديشلر ،
على العموم اوچ ماده دن مركب اولوب خارجى
اولاننه مينا، داخليسنه عاج (فيل ديشى) اوچنجيسنه
سه‌مان (جوهرقشرى) نامى ويريليور. فيل ديشى،
ديشك تكميل قطعه‌سنده بولنورسه‌ده مجرد يعنى
اتدن معرا اولان قسمنه طوغرى مينا ايله ديشلرك
قسم جذريى ده سه‌مان ايله مستوردر . رنكى
صاريجه بياض، وغايت مقاومتليدر. مينا، قسم
مجردك مادهٔ عاجيه‌سنك اوزرنى ستر ايدر بياض
برماده‌در. سه‌مان ، قسم جذرينك عاجنى وقسماً
چكه كميكندن فضله اولان قطعه‌سنى ستر ايدوب قرن
سن داخلنه بوكيلن واسنان طاحنه‌ده قسم مجردك
اجوافنى طولديران اك خارج برطبقه‌در . اسنان
قاطعه ـ بو ديشلر آلتيسى علوى وآلتيسى سفلى
اولمق اوزره ١٢ عدد اولوب كنج حيواناتده
اولدقجه منتظم برنصف دائره تشكيل ايدرلرسه‌
ده حيوان اختيارلادقجه دائرهٔ مذكوره‌نك شكلى
تغيرايدر. اسنان مذكوره‌دن اوكده والتى ديشك
اورته‌سنده بولنان ايكى ديشه مقدم ؛ بو ايكى
ديشلرك صاغنده وصولنده بولنان برر ديشلره
متوسط ؛ متوسطلرك يان طرفلرنده بولنوب قوس

سنى بى اتمام ايدنلره مؤخر تسميه اولنور. هر بر
ديش، قسم مجرد (ديش اتنك خارجنده‌كى قسم)
ديكرى قسم جذرى (ديش اتنك درونده‌كى قسم)
اولمق اوزره ايكى قطعه عرض ايدر. قسم مجرد،
لثه‌نك يعنى ديش اتنك كنارندن اعتباراً سفليده كيلر
على الوسط ١٦ ميليمتره طولنده اولوب قدامدن خلفه
طوغرى يعنى بر شكل مخروطى ارائه ايدر. وجه
قدامى ويا خارجى يعنى اوك يوزى خفيفجه محدب در
طول و عرضجه فك اعلاده كيلر ، فك اسفلده
كيلردن دائما زياده‌جه اولوب حيوانك سنى
بردرجهٔ معلومه‌يه طوغرى ايلرولدكجه نظر دقتى
جلب ايدن بر ويا ايكى درينجه ثلمه‌لر ايله محفور
(اويولمش) در. وجه خلفى ويا داخلى براز مقعر
وطرف خارجيسى متضيق اولوب وسعت وامتدا
دى وجه قداميدن دها اوزوندر . ديش
بسبتون خروج ايتديكى زمانده وجه مذكور
ديش اتنك فوقنده تبارز ايدر . قسم مجردك
آشاغى چكه‌ده‌كى يوقارى‌يه ويوقارى چكه‌ده‌كى
آشاغى‌يه دونوك وچكه‌لر قاووشدقلرنده يكديكر-
لرينه متقابل بولنمق اوزره برده تاج (ديشك
اوست يوزى) لرى واردركه مذكور تاجلر
حيوانك سنى تعيينه مخصوص علامتلرى ابرازايدر.
چكه‌لرك اسنان متقابله‌سنده، يكديكرينه تقابل ايدوب
دلك وتماس ايدن قسم مجردلرك نهايتنه سطح
احتكاك دينلور. آشنمامش ديشلرده سطح مذكور
حافهٔ داخليدن حافهٔ خارجيه طوغرى مستعرضاً
مطول بر جوف ارائه ايدركه بو جوف قعرينه
طوغرى صارى وسياه بر ماده ايله مملو اولديغى
كورينوركه، بوكا آريه‌جق نامى ويريلور . جوف
مذكورى تحديد ايدن وطرفينده‌برر زاويهٔ حاده
تشكيل ايدن ايكى كسكين حافه موجوددر . حافهٔ
قداميه (اوك كنار) حافهٔ خلفيه (آرد كنار) دن
زياده اوزون؛ واسع ومرتفع اولوب حافهٔ خلفيه‌نك
وسطنده دخى وجه خلفى ده‌كى ميزابه‌نك دوام
وامتدادندن حاصل اولان عميق بر ثلم (ايز)
موجوددر. ايشته حافات مذكوره آشنه‌رق سطح
احتكاك مستوى برحاله كلدكدن صوكره جوف

مذکور سطح سنی‌نك وسطنده قرن سنی (بین۔
العوام آرپه‌جق‌چقورلغی) تشکل ایدرکه حیوان
اختیارلادقجه جوف مذکور طارلاشوب حافهٔ
خلفیه‌یه تقرب ایدر . قوسی‌سنی، مخروطی اولوب
سطح احتکاك آشندقجه شکلی دخی تبدلاته دوچار
ونهایت مدور بر شکل اخذ ایتدکدن صوکره
تدریجاً غائب اولور. اسنان طاحنه ، (اوکودیجی
یان دیشلر) ٢٤ عدد اولوب آلتیسی صاغده
وآلتیسی صولده اولمق اوزره بهر چکه‌ده ١٢
عدد بولنوب بودخی مجرد ومستور اولمق‌اوزره
ایکی قسم ارائه ایدر . جزء مجردی ٢٠ : ٢٦
میلیمتره اولوب تاجلرنده (اوست یوزی) میزابلر
عریضه وحدبه‌لر موجوددر . اسنان کلبیه ویا
انیاب (آزو دیشلری) ، هربرچکه‌نك اسنان
ضرسیه‌سیله (یان دیشلر) قاطعه‌سی (اوك دیشلر)
بیننده بولنان وآزو محلی دینلن درت پرمق قدر
اوزون مسافه‌ده موضوع اولوب بهرطرفده برر
عدددن درت عدد دیشلره بو نام ویریلیرکه
قصراقلرده نادراً تصادف اولنور . ٣،٥ یاشندن
٦ یاش آره‌سنده ظهور ایدر . حیوانك دیشلر۔
ینك کافه‌سی یاشنی تعیین ایده‌جك علامات مختلفه‌یی
جامع ایسه‌ده اك زیاده مکمل ومعاینه‌سی قولای
وتغیراتی محدود اولان اسنان‌قاطعه وازجمله قاطعهٔ
سفلالردر .

— اسنان قاطعه‌نك سورمه‌لریله آشنمه‌لری .
علی‌العموم حیواناتك زمان تولدی ایلك بهار یعنی
نیسان مایس آیلری اولدیغی ایچون یاشی تعیین
ایدرکن دائما بونقطه درخاطر ایدلملیدر . طایلر،
تولدی زماننده یا بسبتون اسناندن عاری ویا
برنجی وایکنجی اسنان طاحنه‌لری موجود اولور.
بوخصوص زمان تولدك بر ایکی کون دوچارتأخر
اولمسندن ویاخود قصراغك زیاده قوتلی بولنمسی
حسبیله جنینی رحمنده ایکن مکملاً بسله‌مسندن
ایلری کلیر. بودیشلرحین‌تولدده بولنمیه‌جق اولور
ایسه اوچنجی ویا دردنجی کون ظهور ایدرلر.

٦ الی ٨ کونه طوغری مقدملر (اکثریت
اوزره اولا اوست چکه‌نك کیلر) خروج ایدوب
یالکز حافهٔ قدامیه (اوك کناری) سی کوریلور.

٣٠ : ٤٠ کونده متوسطلرك حافهٔ قدامیه‌لری
خروج ایتمش ؛ مقدملرك ایسه حافهٔ خلفیه (آرد
کناری) لری چیقمشدر .

٣ آیلق — هرچکه‌ده درت دیش بولنور .

٤ — قوس قاطع مستعرضاً توسع ایتمش
ومتوسط سفلیلر لثه‌دن قورتارلمشدر.

٥ — آیلق‌اسنان مؤخره‌نك ظهور ایده‌جك
محلی براز تبارز ایتمش، فقط لثه (دیش اتی) لر
ایله مستور قالمشدر .

٦ : ١٠ آیلق — اسنان مؤخره خروج ایدر
شوقدرکه بوحال ایرکنجه اوله بیلدیکی کبی کچده
اوله‌بیلور .

برسنه‌لك — مؤخرلر تماميله چیقمشلرایسه‌ده
یکدیکریله تماسده دکلدرلر .

١٦ آیلق — مؤخرلرك حافات قدامیه‌سی
یکدیکرینه تماس ایدر.

٢ سنه‌لك — قوس سنی منتظم ، واسع
اولوب‌مقدم علویلره تضییق اولندقده لثه‌نك براز
قعرینه کیدوب ینه حال اصلیسنه رجوع ایدر.

٢،٥ سنه‌لك — اسنان قاطعه‌نك مقدملری
سقوط ایدر. اکثریا بوحال اولا اوست چکه‌ده
باشلار .

٣ یاشنده — دائمیلر یرلرینی طوتار.

٣،٥ یاشنده — متوسطلر سقوط ایدر.

٤ یاشنده — دائمیلر یرلرینه قائم اولور .

٤،٥ یاشنده — مؤخرلر سقوط ایدر.

٥ یاشنده — دائمیلر یرلرینه کلیر .

٦ یاشنده — مؤخرلرترفع ایدرك‌متوسطلرك
تسویه‌سنی بولور. حافهٔ قدامیه‌لری برازآشینور؛
مقدملر بیضی اولمغه باشلار .

٧ یاشنده — مقدملر بیضی ، متوسطلر
سیلنمش، مؤخرلرك حافهٔ قدامیه‌لری حافهٔ خلفیه۔
لری سویه‌سنده بولنور . یوقاریکی مؤخرلرده،
خارجاً باقیلدقده کوریله‌جك درجه‌ده وبین‌العوام
قیرلانغج قویروغی‌تعبیر اولنان بریاریقلق‌کورینور.
قیرلانغج قویروغی اون درت وحتی اون سکز
یاشنه قدر قالیر.

٨ یاشنده — مقدم و متوسطلر بیضی ، مؤخرلر بیضی اولمغه باشلامش، آلت چکه دیشلری کاملاً سیلنمش، میناى مرکزى مستعرضاً مطول مینادن عبارت بر بارزه کوسترر. حافۀ قدامی ایله میناى مرکزى آره‌سنده صارى شریط حالنده کوکب سنی نامنده اوزونجه برخط ظاهر اولور.

٩ یاشنده — مقدملر مدور، میناى مرکزى مثلث الشکل، کوکب سنی طار، متوسطلر مدور اولمغه یوزطوتمش وکوکب سنی بونلرده‌ده ظاهر اولوب آره‌جقلر آرد کناره یاقلاشیر.

١٠ یاشنده — مقدملر زیاده‌سیله مدور، میناى مرکزى کوچك ومثلث کوکب سنی زیاده آشکار اولوب آره‌لر ایبدن ایی‌یه کیرویه چکیله‌رك کوچلشدر. کوکب سنی مؤخرلرده دخی ظاهر اولمشدر. متوسطلر مدوردر.

١١ یاشنده — اسنان مؤخره مدور، میناى مرکزى سطح احتکاکك حافۀ خلفیه‌سنه زیاده‌سیله متقارب اطه‌جق شکلنده وکوکب سنی‌نك مستعرضاً اولان وسعتی تناقص ایتدیکی جهتله حافۀ قدامیدن تباعد ایدرك حافۀ خلفیه‌یه کلیر.

١٢ یاشنده — اسنان قاطعۀ سفلا عموماً مدور ومینای مرکزى همان کاملاً محو اولمش ایسه‌ده بعضاً اثر واردر.

١٣ یاشنده — میناى مرکزى اسنان قاطعۀ سفلیه‌ده یوق ایسه‌ده اسنان علویه‌ده مدور بر شکل ارائه ایدر.

١٤ یاشنده — مقدم سفلا همان بر مثلث شکلنی اخذ ایدر.

١٥ یاشنده — مقدملر تماماً مثلث شکلنده ومتوسطلر شکل مذکورى اخذ ایتمك اوزره‌در. اسنان قاطعۀ علویه‌نك متوسطلرنده آره‌جقلر غائب اولمق اوزره آرد کناره تقرب ایدر.

١٦ یاشنده — متوسطلر تماماً مثلث، مؤخرلر ایسه مثلث بچمنی آلمغه باشلامشدر. اوست چکه‌نك متوسطلرنده میناى مرکزى (آره‌جق) نابدید اولور.

١٧ یاشنده — آلت چکه‌نك اسنانی کاملاً مثلث شکلنده‌درلر.

١٨ یاشنده — مقدملرك منتظم اولان مثلثلکی، ایکی مقابل ضلعلرك یکدیکرندن تباعدیله بوزولوب ذو اربعة الزوایا (درت کوشه‌لی) بر شکله همان برمستطیله مشابهت ایدر.

١٩ یاشنده — مقدم ومتوسطلرك قدامدن خلفه (اوکدن آرقه‌یه) اولان ابعادی مستعرضاً اولان ابعادندن زیاده اولوب اسنان قاطعه مثلث متساوی الساقینی آکدیرر.

٢٠ یاشنده — متوسطلر مستطیل شکلنی آکدیرر.

٢١ یاشنده — مؤخرلر مستطیل شکلنی آکدیرر.

بوزماندن صوکره مذکور دیشلرك اوصافی ضبط وتحریر اولنمیه‌جق صورتده عدم انتظام پیدا ایدوب واوك کنارلری انجق یکدیکریله تماس ایده بیله‌جك درجه‌ده اوزانوب (قازمه دیشلی) تعبیر اولنان حالی آلیر.

اسنان طاحنه. — اسنان طاحنۀ ساقطه‌نك برنجی وایکنجیلری یا طای ایله برابر ویاخود ولادتلرینك دردنجی کونی ظهور ایدوب اوچنجیلرك ظهوری یکرمی بش کونی نادراً تجاوز ایدر. اسنان طاحنۀ دائمه‌نك برنجیسی ١٠ : ١٢ آیده؛ ایکنجیسی ٢٠ : ٢٤ آیده؛ بعضاً ٣ : ٤ وبعضاً التی سنه‌ده چیقار. اون ایکی یاشنه قدر حیوانك سنی اولدقجه طوغری‌یه یقین اوله‌رق تعیین ایدیله بیلورسه‌ده بوندن صوکره‌سی تخمینی اولور. آتلر، حال طبیعیده آکل النباة ایسه‌لرده تأهیل ایدیله‌رك نوع بشر طرفندن خدمات ثقیله‌ده استخدام اولندقجه بونلره مولّد قوا حبوبات ویرلمکده‌در. حیوانات کلبیه ایله فرس حیوانات اهلیه‌نك ذکاوتجه الك ایلرو درجه‌سنه واصل اولانلریدر. احتساسی زیاده، صداقت واطاعتی مسلم وحافظه‌سی مکملدر. متحول اولان حسیاتی کشنه‌مسیله، قولاقلرینك حرکاتیله تظاهر ایدر.

یورویشلر. — یورویش یعنی سباق منتظم وغیر منتظم اولمق اوزره ایکی درلو اولور. طبیعی وصنعی اولمق اوزره‌ده تقسیم اولنه بیلور. بونلرك برچوق

انواعی اولوب اسامئ مختلفه اخذ ایدر. یورویش زمانده آیاغی بر محلدن قالدیروب دیکر محله استناد ایتدیردیکی وقت ایکیسنك بیننده کی مسافه‌یه خطوه تعبیر اولنور. یورویشلرده ایکی نشانه بولنور. بری ایز، دیکری صدا. آتك طبیعی یورویشلری، عادتا، سرعتلی، درت نعل وهجوم ایله یاریش یورویشلرندن عبارت اولوب سباقك نوعنی اکلامق ایچون بارکیرك آیاقلرینك نه طرزده بربرینی تعقیب ایلدکلرینی تدقیق ایتمك لازم کلیر.

عادتا یورویش — آتك اك خفیف بر یورویشی اولوب درت زمانده اجرا اولنور. حیوان یا اوك صاغ آیاقله ویاخود اوك صول ایاقله خطوه‌سنی اجرا ایدر. برنجی زمانده حیوان طرف قدامئ ایمنی (اوك صاغ آیاق) قالدیرر ونقلتنی مقابل طرفه تحمیل ایدر؛ صکره بو قالدیردیغی آیاغی یره استناد ایتدیرمك اوزره ایکن طرف خلفئ ایسر (آرد صول آیاق) ینی قالدیرر؛ بو ایکنجی زمانی تشکیل ایتمش اولور. اوك صاغ آیاق یره تماس ایتدکدنصکره آرد صول آیاق معلقده، اوك صول آیاقده هنوز رفع اولنمق اوزره ویا جزئی رفع ایدلمش بولنور. بوزمانده بدن طرف ایمن جانبیلر (یان صاغ آیاقلر) اوزرینه تحمیل اولنور اوچنجی زمانده طرف خلفئ ایسر (آرد صول آیاق) دائما معلقده وطرف قدامئ ایسر (اوك صول آیاق) دخی قالدیریلوب ایکیسی‌ده بر مدت معلقده بولندقدنصکره طرف خلفئ ایسر (آرد صول آیاق) یره استناد ایدر. اوچنجی زمانده طرف قدامئ ایسر (اوك صول آیاق) دائما معلقده بولنوب طرف خلفئ ایمن (آرد صاغ آیاق) دخی رفع ایدیلور که اووقتده طرف قدامئ ایمن (اوك صاغ آیاق) قالدیریله‌جغندن بدن طرف ایسر جانبیلر (یان صول آیاقلر) اوزرینه تحمیل اولنور. دردنجی زمانده طرف خلفئ ایمن (آرد صاغ آیاق) ایله طرف قدامئ ایمن (اوك صاغ آیاق) معلقده بولندقدنصکره طرف خلفئ ایمنی (آردصاغ آیاق) یره استناد ایدوب طرف قدامئ ایمن (اوك صاغ آیاق) معلقده بولندیغندن طبقی برنجی زمانده اولدیغی کبی طرف خلفئ ایسر (آرد صول آیاق) قالدیرلمغه باشلانه‌جغندن بدن قطر یسار اوزرنده بولنور. بو یورویشده درت صدا ایشیدیلوب صدانك ایکیسی بربرینه غایت یقیندر. ایزلر ایکی ویادرتدر. ینه بو یورویشده حیوانك عمودیتی مکمل اولوبده وسطی درجه‌ده یورورسه‌ده ایکی ایز کوریلور. چونکه اطراف قدامیه (اوك قوللر) نك ایزلرینه اطراف خلفیه (آردقوللر) استناد ایدر (تقریب). یاواش یاواش یورودیلورسه، حیوانك آرد قوللری اوك قوللرینه یتیشه‌مزسه درت ایز کوریلور. جیزلی یورودیکنده آرد قوللر، اوك قوللری تجاوز ایده‌جکلندن ینه درت ایز کوریلور. حیوان، اوك صاغ آیاغیله یورویشه باشلامسنه نظراً دیکر درت آیاقلرك حرکتی شو صره اوزرینه‌در:

برنجی صدا	اوك صاغ آیاق
ایکنجی صدا	آرد صول آیاق
اوچنجی صدا	اوك صول آیاق
دردنجی صدا	آرد صاغ آیاق

عادتا یورویش؛ یاواش وسطی وجیزلی اولمق اوزره اوچه آیریلور. بر آیاغك قالقمش اولدیغی نقطه ایله استناد ایتمش اولدیغی نقطه بیننده‌کی مسافه‌یه خطوهٔ کامله دینلدیکنی مقدما بیان ایتمش ایدك. بعض مؤلفلر حیوانك جداغوسندن سطح ارضه قدر اولان مسافه‌یی او حیوانك بر خطوهٔ کامله‌سنه مساوی ویا اندن براز زیاده‌جه اولدیغنی وبو وجهله خطوهٔ کامله حیوانك ایریلکنه کوچکلکنه کوره تحول ایده‌جکنی بیان ایتمشلر و ۱،٤۰ متره ایله ۱.۸۰ متره آره‌سنده تفاوت ایتدیکنی بیلدیرمشلردر.

سرعتلی یورویش — (طیریس). بو یورویش عادتا (قیصه)، کسکین (اوزون) و کوچك (اورته) سرعتلی اولمق اوزره اوچ درلودر. بونده دائما ایکی صدا ایشیدیلور. یعنی اطراف اربعه‌نك ایکیسی بر زمانده دیکر ایکیسی‌ده ینه برزمانده معلقده بولنور واستناد ایدر، طرف قدامئ ایمن

(اوك صاغ آياق) ايله طرف خلفی ایسر (آرد صول آياق) ی قالديروب ايكنجی زمانده دخی طرف قدامی ایسر (اوك صول آياق) ايله طرف خلفی ایمنی (آرد صاغ آياق) رفع ايدلمش بولنوركه حيوان بر لحظه اولسـون تماميله معلقده بولنمش اولور . بو يورويشـده ايكی وياخود درت ايز مشاهده اولنور . اورته سرعتلیده آرد آياقلرك ايزلری اوك آياقلرك ايزلرينی ستر ايتديكندن ايكی ايزمشاهده اولنور. قيصه سرعتلیده آرد آياقلرك ايزلری اوك آياقلرك ايزلری كيروسنده قالديغندن درت ايز مشـاهده اولنور . اوزون سرعتلیده آرد آياقلرك ايزلری اوك آياقلرك ايزلرينی تجاوز ايتديكندن ينه درت ايز مشـاهده اولنور . بو يورويشـده بهر خطوهٔ كاملهنك طولی اشـكين يورويشدهكی مسافهنك همان ايكی مثليدر. ١٠٦٠ ارتفاعندهبولنان برحيوان ايچون مسافهٔ مذكوره ثانيهده ٢،٤٠ متره اعتبار ايدلمشدر .

درت نعل يورويش — اك زياده سريع بر يورويشـدن عبارت اولان بوحركت عادی درت نعلياخود اوچ زمانده اجرا اولنان درت نعل ايله اوچنجيسی يورويشـلرك اك زياده سرعتلی اولانی هجوم ياخود ياريش درت نعلدن عبارتدر.

عادی درتنعل — عادی درتنعلده حيوان آياقلرينی شوطرزده : آرد آياقلردن بريله، قطراً متقابل بولنان آياقلرايله، اطراف قداميهدن بريله حركت ايتديرر :

آرد صاغ آياق

آرد صول واوك صاغ آياق

اوك صول آياق .

اوك صـول آياغك يردن قالديرلمسندن آرد صاغ آياغك تكرار قالديرلمسنهقدر حيوان برلحظه معلقدهقالير. اطرافك تعاقبی دائما جانبی اولان ايكی آياقدن بری ديكرينـه تقدم ايتمك صورتيله واقع اولديغندن اكر صـاغ يان آياقلر ايلروده ايسـه حيوان صاغ يانيله درتنعل، وصول يان آياقلری تجاوز ايليورسه صول يانيله درت نعل يورويور دنيلور .

درت زمانده اجرا اولنان درت نعل — مائل درت نعلی دخی دنيلان بويورويشده درت صدا ايشيدلمسی، قطراً متقابل اولان آياقلرك يرهاستناد. ندنصكره اوك آياقدن اول آرد آياغك دخی يره برلحظه استناد ايتمش بولنمسندندر .

هجوم درت نعلی — بو يورويشده حيوان عادتا صيچرار كبی بر حركتـده بولنور يعنی اوك قوللرينی برلكده وآرد قوللرينی برلكده رفع ايدر هر ايكيسیده عينی زمانده استناد ايتديره. جكندن ايكی صـدا حس ايديلورسـهده دقتله ديكلنورسـه اوچ زمانده اجرا اولنان درت نعل كبی بوندهدهاوچ صدا ايشيديلهجكدر. فقطصدالر بينندهكی فاصله پك جزئی اولديغندنعادتا ايكی صدا ايشـيديلور . بو سرعتله حيوانك قطع ايدهجكی مسافه ديكرلرندن زياده ايسهده چابوق يورولمق محذوری واردر . بو يورويشـده ثانيهده ١٤ مترهدنزياده مسافهقطع ايديلورسهده هجومدرت نعليله انجق ايكی كيلو متره مسـافه يورونهبيلور. حيوانانقطاع تنفسدن(مستثنالری بولنهبيلورسهده) هلاك اولور .

رهوان — بويورويشده حيوان يان آياقلرينی متعاقباً حركت ايتديرر . بونده ايكی صدا ايشيديلور ؛ درت ايز كوريلور وهر رجلين جانبين ايله قطع اولنان مسافه رجلقدامی ايله خلفی آرهسنده طبيعی اولان مسافهدن برثلث قدر واسع اولديغی ايچون رجل خلفينك ايزی رجل قدامينك ايزينك اوكنده بولنور . رهوان يورويش عادی يورو- يشدن زياده ايسـهده طريس قدر اولمديغنـدن خدمات عسكريهيه وآرابهيه الويرشـلی دكلدر . سوارييی ايچون زحمتلی اولمديغندن بنك ايچون مقبولدر . رهوان يورويش ياطبيعی ياخودصنعی اولور . برنجی حالده بولنـانلر والدهلريله برابر آليشانلر ويورويننلردر . (روم ايلی رهوانی) . ايكنجی حالده بولنانلر كريد رهوانی ناميلهمعروف اولوب كوستكارله آلشـديريلور . بو يورويش حيوانی زياده يورار . صيچرامه ، شـاخه قالقمه وتكمهآتمه كبی حركات ده بوصرهدهشايانذكردر.

شاخه قالقمق — حیوان اوك قوللرینی قالد-
یره‌رق اكثریا پك آز مدت ثقلت بدنی آرد قوللره
تحمیل ایدن بر وضعیتدن عبارتدر كه آرد قوللریله
حیوانك بره استنادی طار بر سطحك اوزرنده وقوع
بولدیغندن بو وضعده بدنی كاملاً طوغرولده‌من
زیرا اووقت بدن درحال كیرویه میل ایدرك
مخاطره‌لی بر سقوط واقع اولور . بوندن ماعدا
مفاصل وعضلاتك ترتیبی مكمل صورتله طوغرو-
لمغه مانع اولور . بو حركت حیوانی یوردیغندن
انجق بر لحظه سورر .

تكمه آتمق — آرد قوللرك بردنبره رفعیله
كیرویه دوغری كرلمسنه مساعده ایدن بر حركتدن
عبارتدر حیوان بو حركتی كندی اوزرینه هجوم ایدن
دشمننه اورمق، یاخود كندوسنی دشمندن محافظه
ایتمك وبعضاً برمانعه‌یی آتلاركن صیچرامه حركتنی
تكمیل ایتمك ایچون استعمال ایدر. آرد قوللری
قالدیرمزدن اول ثقلت بدنك بر قسمنی اوك قوللر
اوزرینه نقل ایتمك اوزره باشك اوكه اكلسیله بو
حركت تسهیل ایدلمش اولور . حتی حیوانی چفته
آتمسنه مانع اولمق ایچون باشنی قوتله یوقاری قالدیرمق
وبو وجهله آردقوللری تحمیل ایتمك كفایت ایدر.

صیچرامه — شاخه قالقمه حركتیله تكمه آتمه
حركتنك برلكده واقع اولمسیدر .

آت — فن اقتناء { اصلاح وتكثیر . — على العموم حیوانات
اهلیه كبی جنس فرسك اصلاحی ایچون دخی
اصطفا وتصالب اصوللرینه مراجعت ایتمك لازمدر.
بر عرق داخلنده بولنان حیواناتدن اوصاف
مطلوبه‌یی جامع اولانلری انتخاب ایدرك ازدواج
ایتدیرمكه اصطفا نامی ویریلور. بوندن مقصد
عرقده‌كی صافیتی ضایع ایتمامكدر طبیعةً حیواناتك
آنجق كندی نوعلری دیشیلریله برلشوب
چفتلشمسنه ـ بر ایكی مستثنالری وار ایسه‌ده ـ
اصطفاء حیوانی ویا طبیعی نامی ویرلمشدر . نوع
بشر حیوانات اهلیه‌نك تناسللرینه مداخله ایدر ،
آرزوسنه، ایشنه كوره دول حصوله كتیره جكلری
انتخاب ایدر. بو ازدواجه اصطفای صنعی نامی ویریلركه
بونده بالطبع محصولك ایی اولمسی ایچون ، دول
حصوله كتیره جك حیوانلر لایقیله انتخاب اولنور.
هله فرانسه وایتالیا كبی بعض ممالكده بو بابده پك
زیاده اعتنا ایدیله‌رك زراعت نظارتی طرفندن ویاخارا
اداره‌سندن تقدیر وتحسین ایدلدیكنه، وفعل تناسلی
تمامه ایفایه اهل وقابل اولدیغنه دائر علم وخبر
آلنمامش آیغرلرك بر قصراقله ازدواجی خبر آلنسه
آیغر صاحبندن جزا آلنور. فقط قصراقده آیغر
صاحبنك ایسه ایلیشیك ایدلمز. حكومتك بو وجه ایله
مداخله‌سی نوع فرسك اصلاحنه خدمت ایدر ،
عیبلی ، قصورلی وضعیف اولانلری ، امراض
ارثیه‌یه مصاب اولانلری بو اصوله توفیق حركتله
تناسلدن منع ایتمك لازم كلیر . اصطفا اصولیله
كوزل بر فامیلیا ویا عرق میدانه كتیریله بیلور
بوندن بشقه دائمی صورتده فامیلیا ویا عرقك خالص
وصاف قالمسنه یاردم ایدلمش اولور. اوروپاده بعض
ممالك مختلفه‌ده كوریلن تدنیء نفوس مسأله‌سنك اوكنی
اولمق اوزره تناسل بشره‌ده اصطفا اصولنی تطبیق
ایله‌مك ، وبو بابده ازدواج ایده جكلردن تأهله قابل
وصالح اولدقلرینه دائر بر شهادتنامه طلب ایدلمك
تكلیف اولنیور . بو فكری اورته‌یه قویان پارس
طب آقاده‌میسی نوع فرسك ، قواعد فنه تطبیقاً
اصطفا اصولنه رعایةً چفتلشدیرلمسندن حاصل اولان
موجب ممنونیت نتایجی الك معقول بر سبب اولمق
اوزره كوسترمشدر. ایشته انسانلرده‌ده بو وجه ایله
امراض ارثیه‌یه مانع اولمق ایچون تأهل شهادتنامه‌سی
ایستیه‌رك دینج ، زنده وامراضدن سالم یكی بر
نسل وجوده كتیرلمك چاره‌سی دوشونیلیور .
بو فكر، آوروپاده هر نه قدر هنوز مظهر حسن
قبول اولمامش ایسه‌ده مجتمعهٔ آمریقانك داقوتا ،
آندیانا كبی حكوماتنده او بابده قانونلر احداث اولنمش
ومخصوص بر قومیسیون طرفندن معاینهٔ طبیه اجرا
ایدلمدكجه كیمسه‌نك تأهل ایده‌میه جكی اعلان اولنمشدر.
بر عرق داخلنده بولنان اشخاص میاننده اوصاف
وخصائص عرقی الك صحیح وصریح اوله‌رق ارائه
ایتمكده اولان شخصلر انتخاب وازدواج ایتدیریلورسه
بوكا اصطفاء واقی نامی ویریلیور . بالطبع عرقی

تمیز ایدن اوصاف عرقیه وعمومیه میاننده بر حیوانه مخصوص اوصاف شخصیه بولنه‌جغی کبی هرحالده بو اوصافك بر ایکیسی ، اك مهمی برقاچ شخصده دها زیاده تظاهر ایده‌جکدر . ایشته بو وجه ایله مطلوب اولان نمونه‌یه واصل ، بر کروه مماثل تشکیل ایدلمش اولور . مع مافیه اوصاف شخصیه‌دن طولایی بالطبع مطلق درجه‌ده تمامیله مشابهت ممکن اوله‌مز . اوصاف مطلوبه‌یی ارائه ایتمیان حیوانلر ، یکدیکریله ازدواج ایتدیرلمیوب تفریق اولنورلر . بونده ثبات لازمدر . تصالب ، عینی نوعدن و مختلف عرقدن ایکی شخصك ازدواجنه ویرلمش اسمدر . بوندن حاصل اولان دوله خلاسی [١] نامی ویریلیرکه دائما قابلیت تلقیح خاصه‌سنی محافظه ایدر . تصالب ایله اصطفا محصول جهتیله هرایکیسنده‌ده قابلیت القاحك محافظه‌سندن طولایی بر برلرینه بکزرلرسه‌ده اصطفاده یکدیکریله ازدواج ایدنلر غایت مشابه اولدیغی حالده تصالبده عدم مشابهت واردر . بو عملیاته باشلامزدن اول اقلیم ، و ازدواج ایده‌جك اشخاصك عرقلری کوزدن کچیرلملی . ممالك بعیده‌ده بولنان ایکی عرقك بربریله ازدواجی هیچ اولمزسه بر زمان ایچون ثمره‌سز قاله‌بیلیر . ازدواج ایده‌جك عرقلر بیننده مناسبت و وفاق بولنملیدر . مثلا ابعاد ثلثه‌دن اوزونلغی تقدم ایدن بر شخصی قیصالتمق ایچون بردنبره عرضی غالب اولان بر شخص ایله چفتلشدیرماملیدر . چونکه اووقت محصولده بسبتون آهنك ومناسبت بولنمیه‌بیلور . اولا ابعاد ثلثه‌سی وسطی درجه‌ده اولان بر عرق اشخاصیله چفتلشدیرمك اوزره تدریجاً تناسله دوام ایتملیدر . هر نوعده قیصه ، اوزون ووسطی شکلده اشخاص بولنه‌جغی طبیعیدر . بونلردن بریله یرلی حیوانلری اصلاح ایتمك ایچون یرلی عرق هانکی شکله قریب ایسه اشی اوشکلدن آراملی ، اشکالدن صکره ثقلت وقطعه‌یی نظر مطالعه‌یه آلملیدر . بالفرض غایت ایری مثلا قلی دسدال عرقنه منسوب بر آیغر

[١] ایکی طرفدن ، یعنی آنادن بابادن برر شی اختلاس ایده‌رك تشکل ایتمش دول .

ایله قوره جزیره‌سی حیواناتی کبی کوچك بر قصراغك چفتلشمسی مادةً محالدر . بو عدم امکان جهتی برطرف ایدلسه‌بیله بوکبی ازدواجات ضررلی اولور . بعض اشخاص اوصاف خصوصیه‌لرینی ارثاً انتقاله زیاده درجه‌ده مائل کورلدیکی کبی تصالب عملیاتنده ایکی عرقده بولنه‌جق وراثتك عدم تساویسی نظر دقت واهمیتدن دور طوتلمامليدر . تصالب ایتدیریله‌جك ایکی عرقك اشخاصنده قابلیت انتقالده عینی شدت بولنمسی نادردر . اکثریا بری دیکرندن زیاده کندی اوصافنی محصوله نقل ایتدیرمش اولور . مطلوبه نائل اولمق ایچون بو عملیات تکرار ایدلملی . یعنی برنجی ، ایکنجی ، اوچنجی ودردنجی دیشی یاورولر ، بابالرینك منسوب اولدیغی عرق ارککیله چفتلشدیرلملیدر . حیواناتك اصلاحنه حکومتك مداخله‌سی سرکیلر ، مسابقه‌لر تشکیل ایتمك مکافات ، مدالیه اعطا ایله‌مك صورتیله اهالی‌یی تشویق ایتمك لازمدر . مکمل صورتده تناسب اعضایه مالك آیغرلری حکومت محلیه محافظه ایدوب ایجابنده کویلیلره ویرر . بالطبع چفتجی بوکبی آیغری بولوب قصراغیله چفتلشدیرمکه بودجه‌سی مساعده ایتمز . رأی‌العین محسناتنی مشاهده ایدرسه امنیت کسب ایدر . زراعت ترقی ایتدیکنده حکومتك مداخله‌سنه حاجت قالمز . حکومتك طوغریدن طوغری‌یه توسط واشتراکی ایسه ، چفتلکار وحارالر تأسیس ایتمسیله ، بالواسطه اشتراکیده مسابقه و سرکیلر تشکیل ایتمسیله‌در . ملی مؤسسات خیلیه‌لر حیوانات فرسیه‌نك تکثرینی تسهیل وتشویق کیفیتنه منحصر اولوب آیغر و قصراقلره مخصوص حارا ایله بونلره ملحق و مربوط مأذون آیغر دپولری تشکیل اولنمغله وتشویق ضمننده نقداً اکرامیه ویا مکافاة ویرمکله حیوانات فرسیه‌نك اصلاحنه غیرت ایدیلور . بوبابده مطلوبه واصل اولمق ایچون وسائط متنوعه واردر . حارالره ، آت اوره‌تنلره آرزو ایتدکاری زمان جنس آیغرلر ویره‌بیلمك ، فعل ازدواجده قوللانیلان آیغرلری نظارت دائمه تحتنده بولندرمق ، حیواناتی اصلاح ایله اوغراشان ولایات اهالیسنه اکرامیه ومکافاة

ویرمك، مسابقه و یاریشلر ترتیب ایتدیرمك اهالی‌یی تشویق ایتمك کبی وسائط وتدابیر . حیوانات فرسیه‌نك اصلاح و تربیه‌سیله اشتغال ایدن چفتلکلر حارا اسمنی اخذ ایدر. اصول تربیه و تکثیر ممالکه کوره تحول ایدر . آمریقا و روسیه کبی بعض محلرده آتلر سنه‌نك هرحانکی برموسمنده اولورسه اولسون کندی حالنه ترك اولنمشلردر . بونلره خرکه‌نامی ویریلورکه یبانی چیفتلکلرده آیغرلر، قصراقلر وطایلرله برابر سربستجه یشارلر . بو وجه ایله یتشدیریلن حیوانلر قناعتکار وصاغلام اولورلر ایسه‌ده سرکش ووحشی‌ده اولورلر. بونلری طوتمق ایچون بوینلرینه کمند آتارلر . هواده ظهور ایدن تبدلات عظیمه یبانی چفتلکلری کاملاً محو ایده‌بیلدیکی کبی شتانك شدتندن ناشی آجلق و صوغوقدن کنج حیوانلرك تلف اوله‌بیلمسی، ساری خسته‌لق ظهور ایتدیکنده احکامنی تماميله اجرا ایدرك قولایلقله اوکی آلنه‌مامسی ، حتی قابل تداوی امراض بیله وقت زمانیله کوریله‌مامسنه مبنی حیواناتك تلفنی موجب اولمق کبی برطاقم محاذیری اولملقله برابر یبانی چفتلکلر مصرفسز اداره اولنور؛ آیغرلر علی الاکثر آخورلرده بولنوب آنجق موسم مخصوصنده قصراقلرك یاننه صالیویریلور.

فرانسه کبی بعض ممالکده حیوانات اطرافی قپالی برمرعاده بولنوب مرعانك برکوشه‌سنده آخورلر بولندیغندن آتلر آرزولرینه کوره طشره‌ده و یا آخورده وقت کچیررلر . بونلره اهلی چفتلکات یاخود چفتلکات محصوره نامی ویریلیر . بوراده حیوانلر دائما صاحبنك تحت نظارتنده اولوب اکثر اوقاتده اطرافی محدود محلرده رعی ایدیلیر . حارا (چفتلکات) اداره‌سی متعدد اعضادن مرکب بر قومیسیون معرفتیله اداره اولنور. اهالی، قصراقلرینی ازدواج ایتدیرمك ایچون حارا اداره‌سنه مراجعت ایدر ، اکر بر قوشوم حیوانیله ازدواج ایده‌جك ایسه ۸ فرانق؛ نصف الدم اولانلر ایچون ۸ و ۱۲ : ۱۵ فرانق اولوب اکر عرقی غایتله صاف (خالص الدم) بر آیغرایله ازدواج ایده‌جك ایسه ۲۵ : ۱۰۰ ویرمسی لازمکلیر . والحاصل حیوانات فرسیه‌نك اصلاحی خصوصنده بوراده تفصیلات وتشریحاته کیریشه‌میه‌جکز . تشکل ارض ، مرعالرك هوای نسیمینك طبیعتی، سطح بحردن اولان ارتفاع ایله عرض وطول جغرافی ، موقعك قابلیت زراعیه‌سی، وراثت ، قرابت دمویه اوزرینه ازدواج ، اصطفا ، تصالب وخلاسیت کبی مباحثده آیروجه نظر تدقیقدن کچیرمك لازمدر. حکومت اکرامیه ومکافات ویرمکله بعض، حارالری نظارتی تحتنده بولندیرمغله ، مسابقه سرکیلری و یاریشلر ایله بالواسطه حیوانات فرسیه‌نك اصلاحنه معاونت ایدر. بوکبی اصول تشویقیه‌یه حکومتك مداخله‌سندن ماعدا خصوصی شرکتلرده معاونت ایدر. بونك ایچون جنس فرسك اصلاحی و آت یاریشلری ترتیبیله مشغول خصوصی شرکتلر تشکل ایتمشدر. فرانسه حکومتی بو خصوصده سنوی طقوز اون ملیون فرانق صرف ایدیور . سرکیلرده بعض آیغرلره تحسین و تقدیر اولنمش نامنی ، بعضلرینه‌ده مأذون نامنی ویررلر . تقدیر نامه‌لیلر بر عرقی اصلاح ایده‌بیله‌جك امتیازی حائز ایسه‌ده ، اذن نامه‌لیلر آنجق کندی شخصنی ادامه ایدر . ملی اکرامیه‌لر ، تقدیرنامه ویا اذن نامه قزانمش آیغرلرك نسلندن اولان طایلره ویریلور. یاریشلری بعض مؤلفلر مقبول طوتمیورلر. حیوانات فرسیه‌یی یالکز سرعته آلیشدیرر؛ مشاق ومزاحمه تحمل ایده‌جك اوصافی تشکیله کافی اولمدیغنی بیان ایدیورلر. یاریشلر یا درت نعل ویا طریس اوله‌رق اجرا اولنور . درت نعلده یا دوز پرده ویاچیت آتلامغله ویاخود موانع سائره آتلامق صورتیله اجرا اولنور. دوز پرده یاریشلر شرکت تشویقیه‌لر طرفندن اداره و نظارت ایدیلور . مانعه آتلامق ایچون یتشدیریلن حیوانلر آیروجه ـ تیپل ـ چس نامی ویریلن خصوصی آت یاریشی جمعیتی طرفندن اداره ایدیلور. طریس یاریشلر یا قوشولی اولدیغی حالده و یا یالکز سواری بیندیکی حالده اجرا اولنور . قوشولی اوله‌رق یاریش دها مقبولدر. ایشته بوکبی یاریشلره سنوی منسوب اولدیغی شرکتلر خیلی تخصیصات ویردکدن ماعدا ولایتلرده تشکل ایتمش زراعت شرکتلری وخصوصی اوله‌رق

اهل ثروتدن برچوق ذوات معتبره و شمندوفر قومپانیه‌لری مصرف پاره‌سی اولمق اوزره خیلی معاونتده بولنورلر. فرانسه حکومتی بوخصوصده سنوی ۶۰۰ بیك فرانق آیریجه اعانه‌ده بولنور. خلاصه حکومت جنس وسنك اصلاحنه طوغریدن طوغری‌یه مداخله ایتدیکی کبی سرکیلر ومسابقه‌لر ترتیب ایتمك صورتیله دخی حیواناتك اصلاحنه معاونت ایتمش اولور. بونلردن یالکز سرکی‌یه حیوان کتیرنلر استفاده ایتمز. سرکیلر بر مرکز تعلم اولور. سرکی‌یه کلن زوار، سیرجیلر، رأی العین برچوق حیوانك اوصافنی مشاهده ایدوب مقایسه طریقیله هانکیسی طبیعتلرینه موافق ایسه بالانتخاب آنی مبایعه ایدر. مسابقه، تناسل خدمتنده استخدام اولنه‌جق حیوانات حقنده ترتیب اولنمش ایسه آیغرلرك اوصاف مخصوصه‌سنی معاینه ایدر. مطلوب اولان نمونه‌نك نه ایدوکنی آکلار. عادتا سرکیلر بر تطبیقات مکتبی اولور. کتابلردن ایدیلان استفاده‌یی اوکره‌نیلن معلوماتی اوراده تطبیق ایتمك صورتیله تضعیف ایتمش اولورلر.

مؤسسات خیلیه‌نك برشعبهٔ ممتازه‌سی اولان ره‌مونت (تجهیزات خیلیهٔ عسکریه) دپولری حقنده‌ده بر ایکی سوز سویلمك لازمکلیر. حکومت کندینه حیوان یتشدیرمك ایچون‌ده بعض تدابیر اتخاذ ایدر. بو تدابیر بر هیئت مخصوصه‌نك (ره‌مونت عسکری) تشکلنی ایجاب ایلمشدر. ره‌مونتلر، بر دولتك عسکرینه لزومی اولان حیواناتی مبایعه وعساکری حیوانات لازمه ایله تجهیز ایدر. عساکرك هرخصوصده اسلحه و مأکولات وملبوساتی کبی شیلرده لوازم اداره‌سی بولندیغی کبی مؤسساب خیلیه‌نك یتشدیردیکی حیوانات مهمه‌یی عسکر خدمتنه بالفعل آلوب قوللانمق ره‌مونته مخصوصدر. ره‌مونت شعبه‌سی یالکز عساکرك حیوانلرینی مبایعه ایله دکل مؤسسات خیلیه‌نك بر رکن عظیمی اولمغله عساکره الویریشلی حیوانك یتشمه‌سنه خدمت ایتمکله‌ده مکلفدر. ره‌مونت شعبه‌لری همان هربلده‌ده موجود اولملیدر. مؤسسات خیلیه‌ده مأمورین ملکیه بولندیغی حالده ره‌مونت مأمورلری عسکردر. تربیه واصلاح فرسی تشویق ایتمك، مبایعه اولنان فرسلرك جنسی وطبیعتلری تحقیق واصلاح ایله‌مك، ذخیره فیئاتنك غیرمتبدل اولمسی وممکن مرتبه کافی مقدارده ذخیره بولنه‌بیلمسی کبی خصوصاته نظارت ایتمك اوزره ره‌مونت شعبه‌لری بر قومیسیون معرفتیله اداره اولنور. اوچ یاشلرنده سواری بارکیرلری مبایعه اولنه‌رق آلایلری اشغال ایتمامك ایچون درت بچق یاشنه قدر موقت دپولرده توقیف اولنه‌رق مؤخراً آلایلره کوندرمك؛ بارکیرلرك موجودی و اجرا ایدیله‌جك اصلاحات پیش نظره آلنه‌رق هرسنه بارکیر مبایعه ایتمك؛ سنه‌نك هرقنغی برزمانده مملکت داخلندن مبایعه ایده بیلمك؛ مبایعه موقعنك ثروتنه کوره مختلف محللردن اولمق کبی بعض مطالعه‌لر، فرانسه‌ده تشکل ایتمش قومیسیون طرفندن درمیان ایدلدی. حال حضرده عسکری ره‌مونتلری فرانسه‌ده ایکی اداره‌یه منقسمدر. برنجیسی مبایعه اداره‌سی که آتك زیاده بولندیغی محللرده طوغریدن طوغری‌یه عساکره لازم اولان فرسلری مال صاحبلرندن مبایعه ایتمك؛ ایکنجیسی آکا ملحق موقت دپولر اداره‌سی که اوچ بچق یاشلرنده اوله‌رق مبایعه ایدلمش سواری، طوپجی بارکیرلری بش یاشنه کلنجیه قدر تحت نظارتلرنده محافظه اولنور. بو ایکی تأسیساتك اداره‌سی عموم سرمفتش اولان برفریق ایله مفتش ثانی وظیفه‌سنی ایفایه مکلف برلوانك ید اداره‌سنه محولدر. هر دپویی بر قائمقام ویا بر یوزباشی اداره ایدر، مبایعه زماننده (تشرین اولدن مایسك اون بشنه قدر) دپویه قوماندا ایدن برضابطه برسواری ویا طوپجی ضابطی ایله بربیطر وبرده محاسبه جیدن مرکب بر قومیسیون متشکل اولوب اوچ بچق یاشندن یوقاری حیوانات مبایعه ایدیلور. درت، بش یاشلرنده آلنمش طوپجی‌یه مخصوص بارکیرلر، طوغریجه آلایلرینه کیدر. ملحق وموقت دپویه اوغرامز. بورایه اوغراسه‌لر بیله آنجق خیار ایچوندر. یعنی حیوانك صاحبنه اعاده‌سنی موجب اولان عیبلری بولنوب بولنمدیغنی آکلامق ایچوندر. هر آلای، ایکی ویا اوچ دپودن

تجهیز اولنور. سن مطلوبه واصل اولان آتلر سنه‌نك قنغی موسمنده اولسه آلایه کوندریله‌بیلور. یالکز اوچ بچق یاشنده‌کیلر درت یاخود بش یاشنه کلنجه‌یه قدر موقت دپولرده توقیف اولنور. واقعا حیواناتك اوچ بچق یاشنده مبایعه ایدیله‌رك بش یاشنه قدر موقت دپولرده ادامه‌سی خیلی مصرفی موجب اولدیغی بدیهی ایسه‌ده مال صاحبلری حیوانلری بش یاشنه کلنجه‌یه قدر تجاره صاته‌جقلرندن ایجابنده عسکره حیوان تدارکی مشکل اولور. حیوانی صاحبلری بش یاشنه قدر محافظه ایتدکلری قبول اولنسه بیله آرپه ویولافسز نشو و نما بولان بر حیوانك مزاجی لنفائی اولوب آنجق اهتمامات جدیه‌دن صوکره خدمته صالح ومناسب اوله‌جقدرکه بوده عینی نتیجه‌یه منجر اولور. ره‌مونت ضابطانی حیوانه غایت مراقلی، ذکی، چالشقان و اهل دقتدن اولمسی لازمکلدیکی کبی بارکیر حقنده‌ده اولدقجه مطالعه‌سی اولملیدر. مبایعه خدمتنده مستخدم ماهر بر ضابط حیوانی کورر کورمز قیأتنی تقدیر ایتملیدر. حیوانی ایلك کورشده حاصل ایتدیکی تأثیر اوزرینه جواب ویره‌بیلملیدر.

حیوانات فرسیه‌نك اصلاحیله عساکر شاهانه سواری وقوشو حیواناتنك داخلاً تدارکی ایچون اتخاذی لازمکلان تدابیر وتشبثات خصوصنده بوچق کره‌لر باب سرعسکری‌ده متشکل قومیسیونلر ایله زراعت نظارتی اداره‌سنده ضابطهٔ صحیه قومیسیوننده عسکری و ملکیه بیطارلرندن مرکب قومیسیونلر طرفندن مذاکرات واقع اولمشدر. زراعت نظارتنده تشکل ایدن بر قومیسیونده ممالك شاهانه حیواناتنی اصلاح ایچون عرب آیغرلریله مجار قصراقلری مبایعه ایدیله‌رك تصالب ایتدیرلمك فکری درمیان ایدلمش ایدی. مؤخراً مجار قصراقلری آسیا اقلیمنك غیری بر اقلیمده بولنمسی وجرمانیا قصراقلریله عرب آیغرلرینك تصالبندن حاصل اولمش ملزلردن عبارت بولنمسنه مبنی، آیغرلر (عرب) آسیا عرقنه منسوب اولدیغی جهتله اجنبیده آرانیله‌جق قصراقلرك دخی آسیا عرقنه عائد اولمسی وبوجهتله قره باغ (قفقاسیه‌ده کور ایله آراس مجارلری و اروان آیالتی آراسنده بر خطه) قصراقلرندن مبایعه اولنمسی تنسیب و مبایعه‌لرینه مساعدهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفتعلق بیورلمش اولان عرب آیغرلرینك حین انتخابنده نظر دقته آلنمسی لازمکلن شرائطه‌دائر بر تعلیماتنامه دخی تنظیم ایدلمشدر. قومیسیون عسکری طرفندن تنظیم اولنان مضبطه‌ده جنود جناب ملوکانه‌یه مقتضی سواری وقوشو حیواناتنك داخلده تدارکی لازمه‌دن اولدیغی بیلدیریله‌رك سوریه و عراق قطعه‌لرندن بشقه اکثر ولایات شاهانه‌ده یتیشن حیوانلر، جثه وارتفاعجه سواری‌یه الویرشلی اولمدقلرندن بونلرك اصلاح جنسی، و دردنجی، بشنجی و آلتنجی اردوی همایونلر سواری ره‌مونت بلوکلرینه مواسم مخصوصه‌سنده عشایر و اهالیدن آلنمسی تقرر ایدن طایلرك کاملاً اعلا و یوکسك بویلی حیواناتدن اولمسی فائده‌یی تأمین ایده‌جك مواددن بولنمسنه کوره آناطولی و روم ایلی قطعه‌لرنده حیوان یتشدیرمکه صالح اولان ولایات شاهانه‌یه مناسبت موقعیه‌لرینه نظراً عربستان آتلرندن ایجابی قدر آیغر مبایعه و ارسالیله ولایتلرجه مجرد دامزلق اولمق و بر نظارت فنیهٔ دائمه آلتنده بولندیرلمق شرطیله حیوان یتشدیرمکه مألوف اولان چفتلکلره توزیع و اعطاسیله جنس فرسك اصلاحنه اعتنا ایدلمسی وبوصورتله یتشدیریله‌جك جثه‌لی وارتفاعلی حیواناتك بهرسنه عساکر شاهانه سواری وطوپچی آلایلری ایچون مبایعه قلنه‌جغنك اعلان قلنمسی خصوصلری تکلیف اولنمش وبوبابده قلمه آلنان نظامنامه مقرون مساعدهٔ عالی اوله‌رق حکمی موقع اجرایه وضع اولنمشدر. ممالك شاهانه‌ده جنس فرسك اصلاح و تکثیرینی مستلزم اوله‌جق تدابیر اساسیه‌دن بری‌ده بو ایش وتجارتله مشغول اولانلرك تشویق وترغیبی ماده‌سی اولدیغنه کوره ره‌مونت بلوکلرنجه هرسنه وقوع بوله‌جق مبایعات حیوان یتشدیرنلر ایچون بیوك بر سرمایهٔ ثروت و باعث افزایش هوس و رغبت اوله‌جغی درکار در.

حارای همایونلرك مکملیت وانتظامی، ویتیشدیر

ذكاری آتلرك جنسی واصالتجه مرتبهٔ اعتباری معلوم در .

طایلرك استحصالی واصول تربیه وتكثیری حقنده فن اهتناً وتعبیر دیكرله فن مواشیده قواعد مخصوصه واردر كه تناسلی (ازدواج) حصوله كتیره جك حیوانلرك انتخابی، عنانت وعقامت (فعل ازدواجی ایفایه عدم اقتدار، (قیصرلق)، خزاب (قزغنلق)، ازدواج وتلقیحی تأمین ضمننده ایجاب ایدن معامله، ازدواجده اصول مختلفه ، القاح وقابلیت تلقیح ، حمل ، مدت حمل ، علائم حمل ، گبه قیصراقلرك حفظالصحه سی، سقط جنین، وضع حمل، امزرمه، سوددن كسمه طایلره ویریله جك تعیینات وطایلرك نشو ونماسی كبی مسائله تعلق ایدر. (طای ماده سنه باق)

دول حصوله كتیره جك حیوانلرك انتخابی — تناسلی حصوله كتیره جك اشخاص عرقلرینك اوصافیله كندی اشكال وخواصنی دوللرینه نقل ایده جكلرندن بونلرك لایقیله انتخابی شرطدر. اوصاف عرقیه واشكال خارجیه سی معاینه اولنه رق اوصورتله انتخاب اولنملیدر . عرق داخلنده خصوصی بر فامیلیا تشكل ایتمش ایسه فامیلیا داخلندن انتخاب ایتملیدر. بعض فرسیه فامیلیاسی بالفرض اخلاقنك ملایم اولمسیله تمیز ایتمشلردر. بوندن صكره تناسلی حصوله كتیره جكلرك انتخابنده یاش مسئله سی كلیر. هانكی یاشده اركك ، دیشی ازدواج ایتمك مناسبدر . بوخصوص ، نوع بشرده سن رشد وبلوغ ایله افاده اولنوب طائفهٔ نساده اكثریا دها اول وقوعه كلیر. تاریخ طبیعینك ویادها طوغریسی علم حیواناتك برشعبه سی اولان علم البشرده اقلیمك طمث (دم حیض) اوزرینه تأثیری اولدیغی وممالك حاره ده دها اول وقوعه كلدیكی واختلاف مذكورك برسنه ایله درت سنه آره سنده تحول ایتدیكی معلوم اولمشدر : مثلا ، لاپونیاده وسطی اوله رق ١٦ یاشنده ؛ قالكوتاده ١٢ یاشنده باشلار . حیوانات اهلیه ده وعلی الخصوص بوراده مشغول اوله جغمز حیوانات فرسیه ده دخی بوبابده اقلیمك تأثیری اولوب اولمدیغی تجربه ایدلمامشدر. اطبای بیطریه دن بعضیلری یاشنه هنوز واصل اوله ده اولان اوچ اركك طایك كندیلری كبی كنج دیشی طایلری ودها یاشلیلرینی آشدقلری ومحصولده آلندیغنی سویلیورلر . لكن بوحاللر پك نادر ومستثنا اوله رق تلقی ایدیلیور . علی العاده اون سكز آیلق ایكن اركك حوینات منویه (نطفه) یی، دیشی دخی بییضاتی حصوله كتیرمكه قابلیتلری واردر. یوقاریده ذكر ایتدیكمز احوال ، نوع بشرده وقتندن اول واقع اولان طمث حالنه تشبیه اولنه بیلور . خزاب (قزغنلق) ، زمانی حیوانات فرسیه ده، كرك آیغر كرك قصراق ایچون اون آیلق اولدیغی زماندر . قزغنلق زماننده حیوانلرك عادات واخلاقی ، سوق طبیعیلری تبدل ایدر . سنه لر كچدكجه یعنی یاشلاندقجه آیغرلرده شدت تناسل تناقص ایدر. لكن عقیم (قیصر) اولملرینی موجب اولمز . پك یاشلی آیغرلرك قصراقلرله ازدواجنده محصول آلندیغی كورلمشدر . نوع بشرده دخی بوحال عینیله جاریدر. آدم یاشلاندقجه ضعیفلادیغندن جماع آرزوسنده بولنمامغه باشلار؛ بعضاً فعل جماعه قوتی ده قالمز. شوقدر واركه اكثر احوالده حوینات منویه لری موجود در . ٩٤ یاشنده براختیار اركككده خیلی مقدار حوینات منویه یه تصادف اولنمش در. اوزده (طمار) نك زیاده نشو ونماسیله مجاری منویه نك مسدود بولنمسندن حوینات منویه كوزوكه یه بیلور . علم حیوانات مؤسسلرندن آرسطو بیله ٤٠ یاشنده بر آیغرك دامزلق خدمتنده بولندیرلدیغندن بحث ایدیور . حیواناتك دیشیلرنده حیات تناسلی نوع بشرده طائفهٔ نساده اولدیغی كبی محدود در . واقعا بلچیقا بیطر مكتبی مدیری معلم ده ژیو ، بلچیقا عرقنه منسوب ٣٨ یاشنده بر قصراغك تقلیح اولندیغنی و اوتوز برنجی یاوروسنی حاصل ایتدیكنی بیان ایتمش ایسه ده بوكبی حاللر قصراغك عمر طبیعیسی آلتمش ، یتمش سنه یه تقرب ایدرسه او وقت عمومی كبی قبول اولنه بیلور . بناءً علیه بز ، وسطی اوله رق قصراقلرك یكرمی یاشنه قدر تلقیح اولنه بیلدیكنی قبول ایدرز . هارتمان ، آرسطونك فكرینی تصویب ایدرك قصراغك مدت حیاتی

هر حالده آيغردن زياده اولديغنى سويليور. لكن بيطر مكتبلرى تشريح خانه‌لرينه كتيريلن قصراقلرك مبيضلر (يمورطه) لرنده‌كى استحاله (تحول) نظر دقته آلنه‌جق اولور ايسه سنلرى ترقى ايتدكجه آثار عقامت نمايان اوله‌جغى استدلال اولنه‌بيلور.

ايكى كنج حيوانك مقارنت و ازدواجيله حاصل اوله‌جق ياورو ايله بو ايكى حيوان ياشلى اولدقلرى حالده تولد ايده‌جك ياورو بيننده فرق يوقميدر؟ تعبير آخرله آنا بابانك سنلرى دوللرك بنيه‌سنه تأثير ايدرمى؟ حيوانات اوزرنده ياپيلان تجربه و مشاهدات هر نه‌قدر كنجلرك دوللرى ديكرلرينه تفوق ايده‌جكنى كوستريور سه‌ده بو بابده خيلى مستثنالره‌ده تصادف اولنيور. دائما رقه‌ده و بوتلاند جوارنده ٢٥ : ٢٨ ياشنه قدر آيغرلر، بلاتردد دامزلق خدمتنده قوللانيليور. شو قدر واركه بونلرك حائز اولدقلرى اوصاف مقبوله دوله تماماً انتقال ايده‌مديكى دخى واقع اوليور. علم البشره كوره قادينلرك قوهٔ تناسليه‌سى ١٤ : ٢٧ ياشنه قدر كيت كيده متكملدر. يعنى ٢٧ ياشنده طوغوره‌جغى چوجق هر حالده ١٥، ١٨، ٢٠ ياشلرنده ايكن تولد ايده‌جك چوجقدن بنيه‌جه دها قوى اولور. حيواناتده دخى بوكا مشابه خصوصاته تصادف ايدلمشدر. هنوز مرتبهٔ تمامه واصل اولمه رادهلرنده ايكن كبه قاله بيليرلر. بو صورتده مأكولات ومشروبات جهتيله كنديسنه ايديلن دقت و اهتمام ياورويه انتقال ايده‌جكى و والده‌نك ضعيف قاله‌جغى وارد خاطر اولمش ايسه‌ده معلم سانسون قصراقلر لايقيله بسلندكلرنده بو جهتدن قورقليه‌جغنى بيان ايتمشدر. وقتى، نقد ديمك اولديغندن آنا اوله‌جقلر ايلك خزانده بيله اولسه‌لر كوزل بسلنمك شرطيله تلقيح ايتديرلمكدن اجتناب ايتماليدر. حيوانات فرسيه‌ده ايلك ازدواج زمانى هر نصلسه تأخير ايدلمكده‌در؛ هله حارا وچفتلكات اداره‌لرى آيغرلرينه اوچ ياشنه كلين قصراقلرى چكميورلر. اوچ ياشنده ايلك دفعه اوله‌رق چكلديكى قبول ايديلنجه ايلك خزان بر بچق سنه اول علائمنى كوسترمش اولور.
زماندن استفاده ايتمك ايچون هيچ اولمزسه قصراقلرى‌ده ايكى ياشنده بولندقلرى زمانده آيغره كوسترمليدر. ياشلرى زياده اولان قصراقلرى تصرف جهتى كوزه‌دليه‌رك فسيولوجى نقطهٔ نظرندن تناسل خدمتنده قوللانماليدر. عرقلرينك صافيتندن، اجنبى بر قانك قاريشمامسندن خالص الدم نامنى حائز انكليز ياريش باركيرلرى ميانندە ٢٢ ياشنده بولنان قصراقلرك مكمل قوشو باركيرى اولمش بر ايكى دول ويردكلرى كورلمش ايسه‌ده بوكبى ديشيلرده كوريلان حالات استثنائيدر. اوياشده بولنان قصراقلر دول ويره‌من دكلرسه‌ده بر نجيلك مرتبه‌سنى احراز ايده‌جك درجه‌ده دول ويرملرى اندر در. مقارنت ايتديريله‌جكلرك ياشى بعد المعاينه شخصلرى‌ده معاينه اولنمليدر. بونلرده اركك‌لك و ديشيلك علائمى تماميله آشكار اولمليدر. على الخصوص ديشيلرده بعض اركك‌لك علائمى كوريلورسه تناسل خدمتنده قوللانلماليدر. حتى اسنان كلبيه (آزى ديشلرى) سى خيلى بيومش قصراقلر مقارنت ايدرلرسه مشكلاتله تلقيح اولندقلرى روايت ايدلمكده‌در. حيوانات هنوز ايكى اوچ آيلق ايكن تناسله مخصوص اولمق اوزره انتخاب ايديله‌جك اولسه اركك و ديشى‌يه عائد اوصاف تماميله ظاهر اولمديغندن صعوبت دركار در. ذاتاً بوقدر كنج حيوانك مبايعه ايديله‌بيلمسى منسوب اولديغى سورينك فاملياسى نامدار اولمغه توقف ايدر. فطامه (ممه‌دن كسلمه وقتى) دن صوكره بر انتخاب قطعى اجرا اولنه‌بيلور. هله بر ياشنه كلمش، بر بچق ياشنه واصل اولمقده بولنمش حيواناتك انتخاب اولنوب اولنه‌ميه‌جغى محتاج تدقيقدر. حيوانلرده آلينوسيت (وجودك مختلف ناحيه‌سنده و على الخصوص درينك ايكنجى طبقه‌سنده، قيللرده كوزده، تن و قيللره رنك ويرن مادهٔ ملونه‌نك غيبوبتندن ويا آزالمه‌سندن عبارت غلط طبيعت حالى) يعنى جلدك بياض اولمسى... الخ تماميله تظاهر ايدرسه وظيفهٔ تناسلك ضعفنى ايما ايده‌جكى خاطردن چيقارلماليدر. بعده حيواناتده سرعت جهتى آرانيله‌جق ايسه كتفك (اوموز

کورکی) اوزون اولمسیله برابر مائلیتی ، آغر یورومك اوزره خدمات شاقه‌ده قوللانیله‌جغی تقدیرده عضلاتك متبارز بولنمسی کوزتمیلدر . دول کثیره جکلر اخلاق جهتیله دخی انتخاب ایدلملیدر . سرت و سرکش اولمیانلری بولملیدر . قصراقلرك الیه (قاپناق) ومه‌لری طوتیله‌رق اورکك لکی و بو وجه‌ایله والده‌لکی حقیله ایفا ایده‌بیله‌جکلرینی بالمعاینه آکلاملیدر . قصراقلرده اکثریا عقامتی موجب اولان مانیاء غلمت (Nymphomanie) یعنی حرص جماع دینلن علتك بولنمدیغنی ده تحقیق ایتملیدر . طبیعت بشریه‌ده جماعه مقاومت برانداز برفرط میل ایله توصیف ایدیلن بو مرض حیواناتده دخی بولندیغی بیلدیرلمش ایسه‌ده بوکا اکثریا بقراتده تصادف اولنور . بو علتله معلول قصراقلر دول ویره‌جك اولورلر ایسه بو عیب دوللرینه انتقال ایدیور . آیغر بویله بر قصراغه تقرب ایتدیکنده قصراق ، اوك قوللرینی قدامه و آرد قوللرینی آرقه‌یه اوزاتمق یعنی خطوط عمودیه‌نك خارجنده ومرکز ثقلتدن بعید اولمق اوزره بر وضعیت آلیر ؛ براز بولانیق بول ایله قاریشیق برمادهٔ مخاطیه‌نك فرجدن چیقدیغی مرویدر . آلات تناسلیه دخی معاینه اولنه‌رق ازدواجه هیچ برشیئك حائل ومانع اولمیه‌جغی آکلاشلملیدر . شوراسیده خاطردن چیقارلماملی که بر عرقك اصلاحی نه درجه ترقی ایتمش ، مکملیته واصل اولمقده بولنمش ایسه او نسبتده‌ده عنانت (ازواجه عدم اقتدار) دن قورقیلور ؛ بونکچون یوکسك فیئاتله دول کثیر مکه یارایه‌جق حیوانلر آلنه‌جغی زمان قوهٔ تناسلیه‌لرینی آکلامق اوزره بر تجربه یاپلمسی لازمدر .

عنانت و عقامت — عنانت وعقامت ارککده و دیشیده بولنه‌بیلور . بو جهتی معاینه ایتمك لازمدر . چونکه مکمل برعرق ویافاملیایه منسوب اولسه‌لرده دول ویرمیه‌جکلری جهتله بونلردن استفاده اولنه‌مز . بو ایکی کلمه‌یی بربرینه قاریشدیرماملیدر . عنانت عدم اقتدار دیمکدر یعنی مقارنت وازدواجی اجرادن عاجز و غیر مقتدر اولمقدر . حالبوکه عقامت حالنده ، مقارنت و اجتماعك اجراسی ممکن اولدیغی حالده محصولك آلنمسی غیر قابل‌در . بویله‌سنه ترکه‌ده قیصیر دیرلر . بعضاً مقارنته میل جدی کورلمز . فقط بو ، تلقیحه مانع اولمز . کنج وهمان علائم خراب اظهار ایتمش قصراقلر ایله یاشی کچکینلرك دول ویرملری بو بابده مثال اوله‌رق ارائه اولنه‌بیلور . بعض آیغرلر کندیسنه کوستریلان قصراغی قبول ایتمز . حالبوکه دیکری آز چوق حاضرلقدن وبراز مجانبتدن صکره مقارنته تشبث ایدر . متعدد اسبابدن نشأت ایدن عقامت ایکی جنسده (ارکك دیشی) دخی بولنه‌بیلور ؛ برنجیسی عمومی وبنیوی امراضدرکه بوحالده آفات مرضیه جهاز تناسلیه‌ده تقرر ایدر . نوع بشرده بوکبی امراض چوق ایسه‌ده حیواناتده آنجق عره (اویوز) رعام (برونده سموك آقق) وتدرنده بوحال کوریلور . آیغرلرك خصیه‌لرنده رعامی الطبیعه ادرانه تصادف اولنور . بو حالده حیوانك عقامتندن اول بو مرضك انسانه و سائر افراد فرسیه‌یه سرایتندن قورقلدیغندن همان حیوان اتلاف ایدیلور . حیواناته خیلی مدت ایی‌ودلی ادویه ویرلمسی خصیه‌نك ضمورینی موجب اوله‌رق عقامته سببیت ویردیکی و مبیضلرده ده ضموریت (بر عضوك بسلنه‌میوب ضعیفلنمسی و قورویوب بطال قالمسی) کثیره‌رك دیشیلرده دخی عقامتی موجب اوله‌جغی سرد ایدلمش ایسه‌ده اثبات اولنمامشدر . اطبادن بعضلری مدت مدیده تحت الجلد مورفین شیرینغه‌سی ، نوع بشرده رحم ومبیضه تأثیر ایدرك انقطاع طمثی (عادتك کسلمسی) موجب اولدیغی ونهایت عقامته سببیت ویردیکنی بیان ایتدکلرندن اطبای بیطریه‌نك دخی بو جهتی نظر مطالعه‌یه آلملری لازم کلیر . بوکبی امراض نتیجه‌سی اوله‌رق طبابت بشریه‌ده ارکك و دیشینك عقامتی عینی درجه و نسبتده ایسه‌ده حیواناتده عقامت آنجق دیشیلرده کورلمشدر . مع مافیه چفتلشمه ایله انتقال ایدن خسته‌لقلرده واردر . مرض آیغرده بولنور ایسه قصراغه ، قصراقده بولنه‌جق اولورسه آیغره جماع ایله کچر . عقامتی موجب اولمز ایسه دخی عره‌ده اولدیغی کبی خسته‌لغك وخامتندن بوکبیلر

چفتلشدیرلمز . حقیقی خنثائیت (جهاز تناسلی ذکور و اناثك عین شخصده بولنشی) حیوانات اهلیه‌ده همان یوق کبیدر . بوندن هم عنانت هم عقامت تولد ایدر . عقامتك اسبابی ارککك و دیشیده آیروجه مطالعه ایدلملیدر .

ارککك — ارککك عقیم اولمسی اعضای تناسلیه‌نك سوء تشکلندن ، و یا کاله کله‌مه‌مسندن ، یاخود اعضای تناسلیه‌ده‌کی امراضدن و یا برقصادن یاخود نطفه‌نك عدمندن یاخود نطفه‌ده بر حال مرضی واقع اولمسندن ایلری کلیر . عدم الخصیه (خایه‌لرك مفقودیتی) یا تام یعنی ایکی خصیه‌نك عدم موجودیتی ایله ویاخود غیر تام یعنی وحیدالخصیه (تك خایه‌لی) اولمق اوزره ظاهر اولور . تك خایه‌لی اولان حیوانك بو خایه‌سی کوچك اولوب تماميله اجرای وظیفه ایده‌مز . غدد خصیه‌دن بری فعالیتی ویا حجمنی ضایع ایدرسه دیکری‌ده آکا اشتراك ایدیور؛ بعضاً خایه‌لر جوف بطنیده قالمق اوزره کیزلنمش اولور (ذات الخصیة الخفیه) اوحالده حیوان کاملاً خایه‌لردن عاری کوریلور . بوکبی آیغرلر ، زیاده سرت و افعال تناسلیه‌یه زیاده مائل ودائما یرامز یاخود خرچین اولدیغی کبی اکثریا خایه‌لری مضمور (بسانه میوب کوچلش) بولنمغله عقامتی موجب اوله‌جغندن تناسل خدمتنده استخدامه صالح دکلدر . خصیه‌نك کاله کله‌مه‌مسی بر چوق اسبابه مستنددر ؛ بعضاً قضیبك درجهٔ نشو ونماسیله ترافق ایدر . اولورکه یاهیچ قضیب بولنمز ، یاخود قناتك دلیکی یان طرفده اولور ؛ یاخود قضیبك نهایتنده غیر طبیعی بر انحنائیت بولنور . بو وجه‌ایله حوینات منویه عنق رحمه قریب برمحله دوشمز . وبو حال فعل تلقیحه مانع اولمش اولور . قیلهٔ مائیه ، قیلهٔ لحمیه ، فتق صفنی ، التهاب خصیه ، التهاب بربخ ، قناة ناقلة المنوینك التهابی ، حویصل منوینك تصلبی ، قنوات دافقه‌نك مسدودیتی ، التهاب پروستاة و تضیق احلیل کبی آفاتدن طولایی اعضای تناسلیه مدت مدیده تحت تضیقده قالەرق کسب ضعف ایدر . مخ (ایلیك) ده بر آفت ، ناحیهٔ قطنیه (بل کمیکی) یه تصادف ایدن شدتلی بر تپه و یا ضربه خایه‌نك ضمورینی موجب اولدیغی بیان ایدلمشدر . بعض ارککلرده ، آلات تناسلیه جهتیله تام الاعضا اولدقلری حالده منی‌لرینی اخراج ایده‌مزلر . بو حاله معدومیت منی دینلور . وبو حال موقت اولدیغی کبی دائمی دخی اولور . قناة دافقه‌نك مسدودیتندن ویا انحرافندن ایلرو کلدیکی کبی احلیل (مجرای بول) ده بر مانعك بولنشندن ، ویا مخ شوکی (مردار ایلیك) ویا اعصاب قضیب طرفندن تماميله تنبیه ایدلمدیکندن تولد ایدر . بعض دفعه دفق (نطفه‌یی طیشاری آتمه) ممکن ایسه‌ده آغزدن آقان صالیا کبی بر حالده بولنمغله عنق رحمه قدر ایصال ایدیله‌مز . یاخود مایع منوی‌ده حوینات منویه بولنمز (معدومیت حوینات منویه) . بو کیفیته خصیه‌ده تقرر ایتمش بر مرض سبب اوله بیلور . یاخود مایع منویده حوینات آز مقدار بولنور . بوکا قلت منی دینلور . بو خصوص شیخوختی اعلان ایدر ، بعض کره حال طبیعیه‌ده‌کی کبی حوینات منویه بولنورسه‌ده حجرات بشریهٔ مخاطی ایله ، مادهٔ ملونهٔ دم ویا کریوات دم ایله ، متقیح کریوات ایله مخلوط بولنور . بعضاً‌ده حوینات منویه ظاهراً طبیعی کبی کورینور ایسه‌ده حوینات منویه‌ده حرکت بولنمدیغندن فعل تلقیح ینه حصوله کلمز . فی الحقیقه خرده بین اعانه‌سیله معاینه اولندقده دفق اولندیغندن آز وقت صوکره حوینه‌لرك حرکتدن عاری اولدقلری کوریلور ؛ حالبوکه بیضاته تصادف ایچون ، فعل تلقیحك وقوعی ایچون بوکاده لزوم اولمغله عکسی حالنده عقامت ظهور ایده بیلور .

دیشیده عقامتك اسبابی — دیشی حیوانده اسباب عقامت ارککدن زیاده‌در ، تناسلی حصوله کتیره جك اعضانك کاله ایرمه‌مسندن یاخود حوینات منویه‌نك ، بیضاتك حرکاتنه مانع بر عارضه‌نك موجودیتندن یاخود مبیضده بولنه‌جق بوروقلقدن ایلری کلیر . مبیضك ، قناة بیضه‌نك ، ویا رحمك بسبتون عدمی اندردر . حالبوکه بر عضوك زمان طفولیتده‌کی کبی قالمسی وکاله ایرمه‌مسی کثیر الوقوعدر ،

حيوانات فرسيه داخل اولديغى حالده بالجمله ممه‌لى حيواناتده رحمك يالكز بر جهتنك وجودى حالنده ينه تلقيح وقوعه كليور . اعضاى تناسليه‌ده‌كى آفاة اكثريا عقامتى توليد ايدر . مبيض ، نفيره ، رحم ، عنق رحم ، مهبله آفات عارض اوله بيلور . اكثريا حوصله ويا پريطونده خسته‌لق كوريلوركه بورادن اعضاى تناسله سرايت ايده بيلور . مع مافيه پريطوندن سرايت ايتمكسزين ده اعضاى تناسليه‌ده آفت ظهور ايده بيلور . حاد ويا مزمن التهاب مبيض ، استحاله‌ء ليفيه ودرنيه ويا بركيسه بولنه بيلور . بوكبى آفاتك توسعنه كوره بيضاتك حصولى موقتاً منقطع اولديغى كبى دائماً دخى حصوله كلمه‌مسى واقع در . قناة بيضه (قناة مبيض) نك التهابى دخى تلقيحه مانع اولور . مزمن التهاب رحم ده عقامتى مستلزمدر . مشيمه (صوك) نك بر قسمنك اعضاى تناسليه‌ده قالمسى ينه عقامتى انتاج ايدر ، التهاب رحمه سببيت ويرر . بعضاً بو التهاب بر جسم خارجينك ، ميقروبلرك موجوديتندن تولد ايدر . بعضاً ده التهاب مهبل مزمن برحاله كچر . اوزمان مهبلك افرازاتنده حامضيت زياده‌لشديكندن حوينات منويه‌نك حياتنه مانع اولمغله ينه عقامتى موجب اولور . على العموم حامضات حجيرات منويه‌يه مضردرلر . خفيف حامضلر و فرضا برغرام حامض خل وياخود حامض قلور ماء ٧٥٠ غرام صوده حل ايدلسه بو محلول حوينات منويه‌يى اتلاف ايديور . اتر ، قلور تمل ، كئول وماء مقطر دخى طبق اونك كبى تأثير ايدر . حال طبيعيده طائفهٔ نسانك مخاط مهبليسى حامض و مخاط رحمى قلويدر . بوندن طولايى يالكز مهبلده قالان حوينات منويه پك آز زمان ظرفنده حركاتدن قاليرلر يشايه‌مزلر . اون ايكى ساعت صكره فعاليتلرندن ، حركتلرندن اثر يوقدر . حالبوكه عنق رحمده سكز اون كون حركتلرينى محافظه ايتمك شرطيله ادامهٔ حيات ايده بيلورلر . حركتلرنده‌كى سرعت ايله قناة مبيضك مناسبتلرينى تبديل ايدن اسباب دخى عقامتى منتجدر . قناة مبيض اكثريا رحمده بولنان اورامدن طولايى وضعيتنى تبديل ايله انحراف ايتمش اولور . ياخود قناة مبيض مسدود اولور . بوده حوينات منويه ايله بيضاتك بربرلرينه تصادفلرينه مانع اوله بيله جكندن عقامتى موجب اولور . مع مافيه قناة مبيضك مضاعف اولمسى بردرجه‌يه قدر عقامت احتمالنى برطرف ايدر . چونكه صاغ جناحده‌كى نفير مسدود اولدقده بيضات صول طرفده‌كى نفيردن رحمه اينه‌جكى بيان اولنمقده‌در . رحمده بعضاً ليفىء عضلى ده اورامه تصادف اولنور وياخود كيسه‌لر بولنوركه بونلرده عقامتى انتاج ايدر . نوع بشرده اك زياده فعل تلقيحه مانع اولان عنق رحمدر . عنق رحم آز زياده‌جه اولور ايسه حوينات منويه‌نك مرورينه مانع اوله بيلور . لكن حيواناتده بوكبى وقايع معلوم اولمامشدر . عنق رحم ايله غشاى مخاطىء مهبلى بيننده التصاق وقوعه كله بيلور . ياخود حيواناتده نادراً بولنان غشاى بكارتك لجاميله ، عنق رحم مسدود بولنور . وياخود اورام موجود اولور . احوال مذكوره عقامتى موجب اولور . نوع بشرده طائفهٔ نساده كوريلن تضيق عنق رحم عقامتى موجب اولور . قادينده بعض تقلصات تشنجيه‌دن حوينات منويه رحمه دخول ايده‌مز . لكن حيواناتده بوكبى حاللرك عقامتى مستلزم اولوب اولميه‌جغى هنوز معلوم اولمامشدر . سقوط بيضات علائم خزابك (قزغنلق) شدت ويا خفيتله مختل اوله بيلور . بعض ديشيلرده خزاب علائمى ايله قابل تلقيح حاله كلمسى كچ زمانده اولور . بعضاً علائم خزاب ايركن ظهور ايدر و دول آلنور . بعده برمدت خزاب علائمى ظهور ايتمز . خزاب علائمى بعضاً بر سنه وبعضاً بر سنه‌دن زياده بر مدت ظرفنده كورلميه بيلور . بوندن بيضاتك حصوله كلديكى آكلاشلمامليدر . فى الواقع اكثريا بيضاتك عدم تكوننددن منبعث ايسه‌ده بو حال مطلق صورتده واقع دكلدر ؛ بالعكس بعض ديشيلرده علائم خزاب هرحالده ودائما ظهور ايدر . بو حاله اولجه‌ده بيان ايتديكمز كبى (مانياى غلمت) نامى ويريلور . وراثت ، تدرن ، خيلى مدتدن برى مجامعت ايتمامك ويا چفتلشمكسزين برابر بولنمق ديشيده ويا اركككده موجود بر عيب مانياى غلمق

دعوت ايدن اسبابدن معدود در . بعض مؤلفلر بونك سببنى جملهٔ عصبيه يه عطف ايديورلر . حيواناتده ، نوع بشرده اولديغى كبى عقامتك تداويسيله اوغراشلمز . تناسلى حصوله كتيره‌جكلر مكمل صورتده و اصطفا اصولى اوزره سچلدكدن صكره غير قابل تلقيح اولانلرينى نقليه خدماتنده استخدام ايدرلر. و طبعاً عنانت وعقامت كوسترن اركككرى نقليه خدماتنده استخدام ايچون ايكديچ ايدرلر. اكر قيمتى غالى وجنسى پك ايى اولور ايسه اووقت تداوى جهتى دوشونيلور، حوينات منويه‌نك قلتنه ويا حركات حياتك فعاليته كتيرلمسنه چاره آرا. نيلور. ايجابنه كوره مسح و دلك وياخود فارادى جريان الكتريقيله تداوى اوليور. ديشيلرده عقامتك اوكنى آلمق ايچون وسائط چوق ايسه‌ده حقيقتنى آكلامق لازمدر . طبابت بشريه‌ده بو بابده منظار ايله طرق تناسل معاينه ايديلور . طبابت بيطريه‌ده دخى انواعنه كوره تعديل اولنمش بوكبى بر آلتك استعمالى الزمدر . اكر فعل تلقيحك اجرا اولنه‌مامسنه سبب عنق رحم ايسه ال ايله توسيعنه وحتى شق ايدلمسنه بيله جواز ويرلمشدر. بو بابده طبابت بشريه‌ده خصوصى آلتلر قوللانيلور. التهاب رحم ايله مهبلك حامضيتى ايچون اسقا وزرق طريقيله مضاد تعفن وتلوى ماده‌لر طرق تناسلى‌يه ادخال ايدلمليدر. تدرن ، التهاب بريطون ايله نفير و مبيضده آفاة وار ايسه موفقيت ممكن دكلدر . مانياى غلمت ايچون اكثريا خزع مبيض عمليه‌سى اجرا ايديلور .

خزاب (قيزغينلق) — اركك ايله ديشيدن اركك دائما مقارنته حاضر ايسه‌ده ديشى اويله دكلدر ديشيلرك چفتلشمك آرزو ايتدكلرى زمانه (وقت خزاب) دنيلور . بو بابده اهلى حيوانلر ايله يبانيلر آره‌سنده فرق زياده‌در. تأهيل ، بيضاتك حصولنى تسريع وعلائم خزابى (قيزغينلق) صيقلاشديرر . هله طيور اهليه ايله يبانيلرى آره‌سنده بو فرق آشكار صورتده تظاهر ايدر . اهلى طاوق سنوى ١٠٠ يمورطه يمورطلديغى حالده يبانيسى ٢٠ عدد يمورطلار . تأهيل ، بييضاتك حصولنى زياده‌لشديرديكى كبى انك علائمنى ده سنه‌نك معين زمانلرينه حصر ايتميوب هرزمان ظهورينه سبب اولور . مأكولاتك علائم خزابه بيوك برتأثيرى واردر. نه‌قدر مغذى مأكولات ويرلسه اونسبتده علائم خزاب كثير الوقوعدر . حتى بو شرطك وجودى حالنده امزيرمه‌ده ايكن بيله خزاب علائمى كورينور . علائم خزاب بيلنه‌رك ديشى حيوان اركككه كوسترلمليدر . وقت خزابده حرارت حيوانيه تزايد ايدر، عموميتله حيوانده بر حال انتباه كوريلور . كوزلر پارلاق اولور. قصراق ، آيغرى كورديكنده لاقيدانه حركت ايدركن خزاب زماننده يانته تقرب ايدر اياقلرينى آچار بعضاً آز بر شى تبول‌ده ايدر . اوك قوللرله يرى قازار. اخلاقده تبدل ايدر ، بوريدلمك ارزو ايدلديكنده تعند ايدر تكمه آتار ايصيرر . قصراق ايلك دفعه اوله‌رق والده اوله‌جق ايسه علائم خزاب او قدر آشكار اولمز خزاب مدتى قصراقلرك بعضيلرنده چابوق كچديكى حالده ديكرلرنده امتداد ايدر. حيوانات فرسيه‌ده مدت خزاب تماميله بيلنه‌ميورسه‌ده اون ، اون ايكى كون قدر امتداد ايتديكى بيان ايديليور ، قصراقلر سائر ديشيلر كبى تلقيح اولنـدقلرندن وضع حمله قدر خزاب علائمى كوسترمزلر. لكن بونده مستثنا حاللره تصادف ايديليور . ايكى اوچ آيلق حامل قصراقلرك خزاب علائمى ارائه ايتد. كارى كورلمشدر . بو حالده مقارنت ايده‌جك اولورلر ايسه سقط جنين واقع اولور . اكر قصراق تلقيح اولنمامش ايسه معين زمانلرده تكرار خزاب علائمى ظاهر اولور . قصراقلرده سقوط بيضه‌نك وقوعى لايقيله بيلنميور. بييضات بعض اسباب وعوارض ايله متأثر بولنور. خيلى مستثناسيله برابر قصراقلر ايچون نيسان ايله حزيران نهايتى موسم خزاب اوله‌رق كوسترلمكده در. قصراقلردن بعضيلرى سنه‌ده انجق بركره علائم خزاب اظهار ايتدكلرى حالده ديكرلرى غير منتظم فاصله‌لر ايله سنه‌ده ايكى اوچ ويا دورت دفعه علائم خزاب ارائه ايدرلر . حارالرده و بيوك چفتلكلرده

چفتلشمه شباطده بدأ ایله تموزده نهایت بولور . اومدت ظرفنده فعل تلقیحده موفقیت دها زیاده اولور ایش . مع مافیه صوك بهارده خراب علائمی اظهار ایدن قصراغك چفتلشمسیله تلقیح اولندیغی دخی کورلمشدر . وضع حملدن صکره خراب علائمنك نه‌وقت ظهور ایتدیکی و بناءً علیه تکرار چفتلشمك نه‌زمان مناسب اوله‌جغی بیلنمیلیدر. حمل زماننده سقوط بییضاتك فعالیتی بردرجه‌یه قدر تناقص ایتمش ایسه‌ده بعض انواعده وضع حملی متعاقب خراب علائمی آشکار اولور. اوزمان عنق رحم دها هنوز منبسط بولنمغله بییضات ایله حوینات منویه‌نك تماس واجتماعلری احتمالی زیاده‌در . بوبابده اکثری اوقاتی صوده کچیرن دکز آرسلانتی مثال اوله‌رق ایراد ایدرلر : فی‌الحقیقه بوحیوان وضع حملدن ایکی کون صکره ارککی آرایور چفتلشیور ودول حاصل اولیور . قیصراق، وضع حملدن طقوز کون صکره خراب علائمی اظهار ایدر او زمان چفتلشمه‌نك ثمره‌سی اولور. علی‌العموم خراب علائمی اظهار ایدن قیصراقلر چفتلشدیرلمیلیدر . عکسی حالنده مانیای غلمت مشاهده اولنه بیلور. خراب علائمنك ظهوری حویصلات غرافك انتضاج (اولوب کاله کلن) وانفجارینه توافق ایدن بر علائم فیسیولوجیه اولمغله ظهوره کلدیکی تقدیرده تداویسی ممکن اوله‌مز . مع مافیه اوکبی حیوانلر ، ارککاره کوسترلمکله تنبیه ایدیله بیلورلر. مطمث ادویه قوللانیلورسه‌ده بونلرك تأثیری بتخصیص رحمه اولوب بییضاتك انتضاج وانفجارینه تأثیری مجهولدر .

حیوانات فرسیه‌ده ازدواج و تلقیحی تسهیل ایچون ایجاب ایدن معامله — علائم خراب ایله ظاهر اولدیغی اوزره بر ویا برچوق بییضه کاله ایردیکی زمان بر ویا برقاچ حجیرهٔ منویه‌نك تماسنه احتیاج مس ایدر، یوقسه بییضاتك تکوننندن بر ثمره حاصل اوله‌مز؛ حیوانات اهلیه‌نك کافه‌سنده حوینات منویه‌نك بییضاته تصادف وتماسی دیشینك بدنی داخلنده اولور بونده هرحالده ارککك آلت تناسلیه‌سی دیشینك آلت تناسلیه‌سنه دخول ایدرك حوینات منویه رحمه ادخال اولنمق لازمکله‌جکی آکلاشلور . ایشته بو فعله علی‌العموم ازدواج وچفتلشمه نامی ویریلور ایسه‌ده حیواناتك نوعنه کوره خصوصی اسملر دخی ویرلمشدر . بوراده صرف آته عائد معلومات بولنه‌جغندن فعل مذکوره حیوانات فرسیه‌ده (سفاد) نامی ویرلدیکنی ذکر ایله اکتفا ایدرز . حیوانات فرسیه‌ده ارکك دائمی صورتده ازدواجه حاضر بولنوب علائم خرابی اظهار ایتمکده اولان بردیشی‌یی ویابرقاچ دیشی‌یی تلقیح ایدر. اطبای بیطریه‌دن بعضیلری ، برطاقم آیغرلرك برویا برقاچ قصراغه میل ومحبتلری زیاده اولوب انلرله ازدواجی آرزو ویا چفتلشمه‌دن نفرت ایتدکارینی بیان ایتمشلر ایسه‌ده بوکبی وقایع لایقیله وجداً مشاهده اولندیغی قبول اولنسه بیله مستثنا قبیلندن معدود اولوب قاعدهٔ عمومیه بر آیغرك بلافرق هرهانکی برقصراق ایله‌اولورسه اولسون ازدواج ایتمسیدر. آیغرلرك کسب ضعف ایتمامسنه ودیشیلرك قابل تلقیح برحالده اولمسنه‌کوره هرارککه نه‌قدر دیشی تعیین وتخصیص اولنه‌جغی بیلنمیلیدر . آیغرلرده قوهٔ تناسلیه زیاده اولدیغندن برچوق قصراقلرله ازدواج ایده‌بیلورلرسه‌ده معین مواسمده ، معین قصراقلرله چفتلشملرینه اعتنا ایدلملیدر . بو خصوصده انواعدن ماعدا عرقك اقلیمك دخی تأثیری واردر . ممالك عثمانیه‌ده بولنان یرلی آیغیرلر ، ممالك غربیه آیغیرلریله مقایسه اولندیغنده بزمکیلر قوتلی ومشاق ومزاحمه دهازیاده متحمل ایسه‌لرده قوهٔ تناسلیه‌لری ممالك بارده‌ده‌کی آیغیرلره نسبةً دهادون‌در. فلنکده، جله‌سنی تلقیح ایتمك شرطیله یومی بش‌التی قصراغه چکیلان آیغیرلره تصادف اولنور. جزائر حارالرنده دائمی صورتده آخورده بولندیریلان آیغیرلر ، فرانسه‌ده‌کی آیغیرلره نسبتله قوهٔ تناسلیه‌جه دون مرتبه‌ده درلر. بونك ایچون درکه آیغیرلره بلا زحمت آشه‌جغی قدر دیشی تسلیم اولنمیلیدر . بالطبع کنج ویا نشو ونما دورنده بولندیغنده دها آز دیشی تسلیم اولنور . ازدواج موسمنده بر آیغیرك یومی اوچ قصراغه آشمسی تنسیب

اولنيور. عرقى، خالص الدم انكليز قوشو حيواناتى كبى غايت صاف اولانلره يومى بر قصراق ، عرقك صافيتى وسطى درجه‌ده اولانلره (نصف الدم) ايكى كونده اوچ قصراق تسليم ايدلمليدر . فقط احتياج مبرم اولديغى زمان قصراقلر زياده‌لشديريله‌بيلور . هر ازدواجده فعل تلقيح وقوعه كله‌ميه‌جكندن وقصراق تكرار ازدواجه خواهشكر بولنه‌جغندن بر اركككك قاچ ديشى‌يى اداره ايده‌بيله‌جكى وارد خاطر اوله‌بيلير . خالص الدم عرب آيغيرلرندن اوله‌جق اولورسه بر آيغيره قرق ويا اللى قصراق، نصف الدم آيغيره آلتمش ، قوشوم آيغيرلرينه طقسان قصراق كفايت ايدر . مع مافيه بعضاً دها زياده قصراقلر تسليم ايدلديكى واقعدر . حتى بر موسمده يوز قرق قصراغى آشان آيغير دخى بولنور، فقط زياده يورولور، قوتدن دوشر . بعض مستثنا حاللر برطرف ايدليرسه علائم خراب سنه‌نك هرحالده بر زمانده ظهور ايده‌بيله‌جكندن انسان سفادى آرزو ايتديكى موسمده موقع تطبيقه وضع ايدر . حيوانات فرسيه ايچون موسم اولدقجه معتدل ومأكولاتك زياده اولمسى زماننده تولداتك حصوله كلمسى آرزو اولنديغندن ازدواج زمانى آكا كوره ترتيب وتنظيم اولنور قصراقلرك اكثريا قيش نهايتنده ويا موسم بهارده وضع حمل ايتملرى آرزو ايديلور. بوحالده طاى، والده‌سيله مرعايه كيده‌بيلور. حيوانات فرسيه‌نك ازدواجنده انسانك نظارتى لازمدر. چونكه قضا وقوعى ملحوظدر.

ازدواجك صورت مختلفه‌سى واردر . ال ايله چفتلشديرمك ، سربست چفتلشديرمك ، متوسط ويا المانيا اصولى چفتلشديرمه باشلوجه‌لريدر .

ال ايله چفتلشديرمك — قصراغك آرد آياقلرى كوستكلنور؛ آيغر بر يولار ايله قصراغك يانه كوتوريلور بعضاً خصوصى بولمه‌لى ، قولتقلى بر محله كوتوريلور . بو اصول ديكرلرينه مرجح اولمغله كثير الاستعمالدر . بوحالده آيغيره تسليم اولنه‌جق قصراقلرك عددى معين اوله‌جغى كبى آيغرده قصراق طرفندن واقع اوله‌جق سركشلكدن قورتلمش اولور . سربست حالده اولورسه بالطبع بو محذور موجوددر . قصراق سرت اولورسه يواشه وضع ايدرك بر آدمده باشنى يوقارى قالديرمليدر . آيغر ، آخوردن چيقمزدن اول كوزلرينه كوز اورتيسى وضع اولنور . طوغريجه آشرمه‌دن ايسه قصراغك يانده آز برشى طولاشديره‌رق قصراغك قوقوسنى آلديرمق دها مناسبدر . او حالده قصراق دخى ازدواجه حاضر بولنه‌رق بردنبره شاشيرمامش اولور. اندن صكره بر آدم قصراغك قويروغنى قالديره‌رق آيغرك قضيبنى فرجك مدخلنه تماس ايتديره‌رك ادخالنه غيرت ايدر . عكس حالده قصراغك موتنى موجب اوله‌جق درجه‌ده خطا وقوعبولمق اوزره قضيبك شرجه دخولى ومعاى مستقيمى ياره‌لديغى كورلمشدر مقارنت فعلى اجرا اولندقدنصكره كوز اورتيسى يواشه رفع اولنور . مقارنتك ختامى ، آيغرك قويروغنى تتره‌تمسى وبايغين بر حالده بولنمسيله ثابتدر. اوندن صكره قصراق برايكى خطوه ايلرو چكيلور وبووجهله آيغرك مأبقى اوزرنده يورولمسنك اوكى آلنمش اولور. بو اصول ايله چفتلشمه شرائط طبيعيه‌يه توافق ايتمديكندن بعض بيطرلر طرفندن تنسيب اولنميور وازدواجك اكثريا مثمر اولميه‌جغى بيلديريليور . قصراقلر ، آيغرك زور ايله كنديسنه چكلديكنى كوره‌رك حركات شديده‌سنه مشكلاتله صبر وتحمل ايلديكندن او خاطره ايله آيغره ميل وهوسى اوله‌جغى يرده اونى دشمن فرض ايتديكى بيان ايديليور ، بو سببدن علائم خراب كچيور ، فعل ازدواج نادراً مثمر اوليور، كبى مطالعه بيان ايدنلر اولمش ايسه‌ده فعل تلقيحك وقوعى ايچون ديشينك ميل وهوسنك ، جماع آرزوسنك زياده ويا آز اولمسى شرط دكلدر انجق حوينات منويه‌نك بييضاته تماس و تصادف ايتمسى لازمدر . اكر بييضات كماله ايرمش ايسه هرحالده حوينات منويه‌يه تصادفنده فعل تلقيحك وقوعه كله‌جكى شبهه‌سزدر. حتى بوبابده نوع بشرده قادينلر ، سرخوش اولدقلرى زمان وياخود قلوروفورم، اتر ويا سائر برماده ايله حسلرى ابطال اولنديغى وقتلرده كنديلريله جماع اولنوب حامل قالدقلرى ذكر اولنه‌بيلور .

سربست آشدیرمه .— ایتالیا وفرانسه‌نك بعض مواقعنده اولدیغی وجه ایله بتون سنه مرعاده امرار اوقات ایلین حیوانلرده بوسربست آشدیرمه اصولی تطبیق اولنیور . لکن بونده محذور زیاده‌در ؛ آیغرلر بیننده مجادله وقوعه کلیر ، بوندن‌ده نتایج وخیمه حاصل اولور. وقت خزابده بولنان قصراق سوری‌یی ازعاج ایدر. آیغرلر ، قصراغه تقرب ایده‌جکی زمانده تپه آتار . آیغر برچوق قصراغه آشه‌بیله جکندن آز وقت ظرفنده ضعیفلار بعضاً فلج علائمی کوستر. آیغر شدتلی وقوتلی ایسه بعضاً قضیبی فرجه ادخال ایده‌جکی یرده شرجه ادخال ایدر اسقاط جنینی موجب اولور . بناءً علیه سربست حالده آشدیرمه‌نك موقع تطبیقه وضعی متروك برحالده قالیور. انجق روسیه‌نك بعض حارالرله ، آمریقا حارالرنده نیم وحشی حالده یشایان بارکیرلرده حیواناتك کثرتندن ناشی بو اصول الآن جاریدر. قصراقلر قبیله قبیله طوپلانیرلر . هر برینك باشنده برآیغر بولنور. نه وقت علائم خزاب اظهار ایدرلر ایسه او وقت چفتلشدیریلیر . آیغرلر بعضاً علائم خزاب اظهار ایتمین قصراقلره‌ده آشارلر . کوزل اداره اولنان حارالرده بوخصوصی ، آیغرلرك کیفنه ترك ایتمیوب مرعاده یالکز قصراقلری بولندیررلر . مناسب وقتده مقدار کافی آیغر صالیویررلر .

متوسط آشمه .— آیغر ایله قصراق قپالی برمحله ، حولی‌یه وضع اولنه‌رق چفتلشدیریلور ، عملیاته نظارت اولنور. اکثریا آلمانیا چفتلکلرنده قصراغك آیغره چکیلمك لازم کلدیکنی اکلادقلری زمان قپالی بر محل ایچنه نعللری سوکیله‌رك آیغر ایله قصراغی براقورلر . او محله بر دلیك یاپوب داخلنده کذر ایدن حرکاتی مشاهده ایدرلر. بر دفعه چکیلن آیغر ، نه قدر ایستنیلورسه اوقدر چکیله‌جکی کبی عینی قصراغه قاچ دفعه مناسب ایسه او مقدار چکیلور . عملیاتك اجراسندن صوکره ایکیسیده آخورلره سوق اولنور . دیشی مرکبله آیغرك ویاخود قصراقله ارکك مرکبك ازدواجی ایچون هر حالده ال ایله چفتلشدیرمك اصولنه مراجعت لازم کلیر. مع‌مافیه بعضاً حیله‌ده یاپیلور. فرضا ارکك مرکبه دیشی مرکب کوستریلور. بعده کوزلرینی قپایه‌رق یرینه قصراق کتیررلر. لکن قصراق بویجه یوکسك اولدیغندن ارکك مرکبك آلتنه برباصه‌مق وضع اولنمق لازمه‌دن‌در. اکر چفتلشه‌جك حیواناتك فیئاتلری فاحش ایسه دیشینك وقت خزابده اولوب اولمدیغنی اکلامق ایچون اولا بر اختیار ارککله تجربه اولنمق لازم کلیر ؛ علی‌الخصوص حیوانات فرسیه‌ده علائم خزاب پك ظاهر اولمدیغندن اونلرده بو اصولك تطبیقی شایان توصیه‌در. قصراق ، اختیار برتجربه آیغرینی رد ایتمدیکی تقدیرده وقت خزابده اولدیغی اکلاشلمله اصل آیغر میدانه کتیریلور . حیوانات اهلیه‌نك کافه‌سی چفتلشمك ایچون دیشیلرینك اوزرلرینه بینرلر . آیغر قصراغی قوقلار ، کشنر انتعاظه باشلار ؛ اطراف خلفیه (آرد قوللر) سی اوزرینه شاخه قالقار وقصراغك اوزرینه بینه‌رك قضیبی فرجه ادخال ایدر . نظارت اولنمیوب آیغرده‌ده شدت تناسل موجود ایسه قضیبك شرجه دخولیله معای مستقیمك یرتلمسنی وقصراغك تلف اولمسنی موجب اوله‌جغنی اولجه بیان ایتمش ایدك . بعض آیغرلر ، هنوز قصراغك یاننده بولنمدیغی زمان بیله شاخه قالقار ؛ بو حرکت کندیسنی یوره‌جغندن حوینات منویه‌نك بییضات ایله تصادف وتقابللری ، رحمده ، قناة مبیضده ، ویاخود مبیضك سطحنده وقوعه کله‌بیلور ایسه‌ده هرحالده بوتصادفك وقوعی ایچون غیرت ایتملی . بو خصوصده بعض مؤلفلر ، دیشینك اعضای تناسلیه‌سنه داخل اولان مایع منوی مقدارینك تزییدینی تصویر ایتمشلردر. دیکرلری ، اصانی یعنی ارککی دکشدیرمکی ، بعضلریده دیشیلرك احتداديني (حدت‌اعصاب)منع ایدرك اعضای تناسلیه‌لرنده بولنان مایع منوینك طیشاری آتلمسنك اوکنی آلمغی دوشونورلر . بعضیلری‌ده بو مایعك رحمه دخولنه چاره آرارلر .

(١) قصراغی آیغره یقین فاصله‌لر ایله بر قاچ دفعه چکمك لازمدر. بعض حارالرده قصراقلر ،

بش كون ظرفنده اوچ دفعه آيغره كوستريليور.

(٢) بعض آيغرلر ، بعض قصراقلرى تلقيح ايده‌مدكلرى حالده ديكر قصراقلرى تلقيح ايدرلر. بو جهتدن بر قصراغه ايكى اوچ آيغر چيقاريرلر . عرق عينى ويا غيرى اولمق اوزره متواليا اوچ اركك عينى قصراغه آشمى تنسيب اولنمشدر . بعض حالده بر قصراق عينى زمانده بر مركب و آيغره چكيله‌رك فعل تلقيحك هر ايكى حالده‌ده موفقيتلى اولديغى، وضع حملده بر استر ايله بر فرس اولمق اوزره توأم محصول آلنديغى كورلمشدر. اكر بر اركك برديشى‌يه برقاچ دفعه چكلديكى حالده قصراق تلقيح اولنمامش اولور ايسه وعقامت آثارى كندیسنده بولنمديغى معلوم ايسه آيغرى دكشديرمك لازمدر.

(٣) ديشيلرك احتداد وهيجانى تسكين ايتمكدر. بو خصوص آرسطو زماننده بيله معروف اولمش ايدى. ديشيلرى بعدالازدواج كزديررلر وناحيهٔ قطنيه (بل) اوزرنده بردكنك كزديريله‌رك قنبورلنمه‌سنه وبناءً عليه مايع منوينك طيشارى‌يه آقمسنه مانع اولمغه غيرت ايديلور. فعل مقارنتدن بر ايكى ساعت اول ديشيده بر فصد (قان آلمه) عمليه‌سى اجرا اولنه‌جق اولورسه احتداد هيچ اولمزسه موقتاً ازاله ايدلمش اولور. بعضاً ناحيهٔ قطنيه‌يه صغوق صو دوكيلور و قصراق قوشديريلور.

(٤) مايع منوينك رحمه داخل اولمسى كيفيتيدر. عنق رحمك طارلغى حوينات منويه كچه‌ميه‌جك درجه‌ده ايسه بو عنقك انبساطنه چاليشلمليدر. بللادون «كوزل عورت اوتى» بوماطه‌سنك بوبابده محسناتى اولوب اولميه‌جغى تجربه اولنمديغندن اكثريا عربلرك ده ياپدقلرى كبى ال ايله انبساطه غيرت ايديلور. عربلر، ال وقوللرينى زيتون ياغى و ياساده ياغ ايله طلا ايتدكدن صوكره قصراغك مهبلنه ادخال ايدرلر؛ النده‌كى اوزونجه برخرما دانه‌سيله تدريجاً عنقى آچارلر بعده تماميله النى چكر چكمز آيغرى كتيررلر. عربلرك بو اصولنى اوروپاليلر دخى تجربه ايتمشلردر. بورغو صوقيلور كبى برحركتله اولا يالكز بر پرمق بعده ايكى وحتى اوچ پرمغى رحمه ادخال ايتدكدن صوكره بش پرمغه مخروط شكلنى ويره‌رك بردن صوقمليدر. براز مدت او حالده توقفدن صوكره قول چكيله‌رك آيغر كتيريلور. بعض معلملر ، بو وجه ايله مكمل بر انبساطه حاجت اولمديغنى ، پرمغك ، عادى سوندا حجمنده برقثاطيرك ادخالى تلقيحى تأمينه كفايت ايده‌جكنى بيان ايديورلر. عنانت اظهار ايدن ديشيلرده عنق رحمك بووجه ايله انبساطندن اوچ درت كون صوكره خراب علائمى ارائه ايتدكلرى كورلمشدر بناءً عليه بعضا بويله ده تجربه ايدلمليدر. قصراغك طرق تناسليه‌سنه صيجاق صو شرينغه ايدلمسى عنق رحمك انبساطنى موجب اولديغى كبى حوينات منويه‌نك حياتنه مضر اولان مواد دخى مهبل ورحمدن بوصورتله دفع وطرد ايدلمش اولور. مخاط مهبلينك حامضيتى، آزنسبتده قلوى مايعاتك زرق ايدلمسيله زائل اولور.

القاح و قابليت تلقيح — القاحك حصوله كلمسى ايچون مطلق صورتده عضو تذكير مستخرجاتنك عضو تأنيث مستخرجاتيله برلشمسى لازم كلير. تناسلى حصوله كتيره‌جكلرك انتخابى نصل اولور ايسه اولسون عنانت ايله عقامت شرائطى برطرف ايدلمش، و خراب زمانى و حتى فعل ازدواج دخى وقوعه كلمش بيله اولسه فعل تلقيحك حصولى ايچون مطلق صورتده عنصر مذكر ايله عنصر مؤنثك برلشمسى لازمدر. حقيقى صورتده قابليت تلقيحك درجه‌سى معلوم اوله‌ميور. هله جمعيت بشريه‌ده قابليت تلقيحك درجه‌سى بر درلو آكلاشيله‌مز. چونكه حالت مدنيه‌يه، طرز مقارنته كوره تحول ايدر. اوروپاده يوز متأهل خانه‌نك اون اوچنده چوجق بولنمز. اسبابى عقامت فسيولوجيائيه‌يه عطف اولنور. عدم قابليت تلقيح اسبابنك ١٠٠ ده ١٧ سى اركككه ٨٣ ى قادينه عائد در. حيوانات فرسيه‌ده ١٠٠ قصراق آيغرله مقارنت ايتدكلرنده وسطى اوله‌رق ٥٢ قصراق تلقيح اولنمشدر. مع مافيه بومقدار دها زياده اوله‌بيلور. بومپادور حاراسنده آيغره چكيلن ١٠٠ قصراقدن ٧٤ ى تلقيح اولنمشدر.

تأهيل ، مأكولات ، سن ، اقليم ، عرق ، اصول تكثير و اصلاح ايله شرائط حفظ الصحه‌نك درجهٔ تلقيحه تأثيرى واردر . اهليلر ايله يبانى حيوانات آراسنده فرق بولنديغى وبناءً عليه اهليلرده فعل القاحك دها زياده اولديغى تحقق وتبين ايتمشدر . تأهيلده كوريلن بو خاصه ، مأكولاتك زياده‌لكيله صورت توزيعنده اولان انتظامدن منبعثدر . نوع بشرده بيله سياحلر ، وحشى حالنده امرار اوقات ايله غير منتظم مأكولات اخذ ايدن اقوام و قبائلده قابليت تلقيحك ندرتندن بحث ايديورلر . ايتاليا‌ده اجرا ايديلن تجاربه باقيلورسه يشيل وتازه اوت اكل ايتمكده اولان آيغرلر ١٠٠ ده ٧٠ نسبتنده فعل القاحه موفق اولدقلرى حالده قورى و منبه اوت اكل ايدن آيغرلرك ١٠٠ ده ٥٠ نسبتنده فعل القاحه موفق اولدقلرى آكلاشيليور . لكن مأكولات افراط درجه‌ده ويريله‌جك اولور ايسه حيوانلر تسخن ايده‌جكلرندن عقامتلرينى موجب اوله‌بيلور . سنك ده دخلى واردر . ايلك خزاب علائمنده تلقيح اولنمش ديشيلره نادراً تصادف اولنور . لكن اوخزاب زماننده اركك بر قاچ دفعه آشارسه ويا ايكنجى علائم خزاب بكلنيرسه موفق اولنه‌بيلور . قصراقلرده بر بطنده ايكى ويا زياده ياورو حاصل ايدنى نادر در . تناسلى حصوله كتيره‌بيله‌جك زمانلرده بر قصراقده قابليت تلقيحك درجه‌سنى آكلامق ، بو بابده بر فكر ايدنمك ايچون حارلرده ضبط اولنان استاتستيقلرى تدقيق ايتمك لازم كلير .

فره‌ديقسبورغ حاراسنده ١٠٤٥٧ قصراقدن ٦٧ سنه ظرفنده آتيده‌كى نتايجه دسترس اولنمشدر:

قصراقلرك ياشلرى	طوغوردقلرى طايلر
٥ ياشنده	١٠٠ ده ٤٨,٥
٦ - ٨ ياشنده	١٠٠ ده ٤٨,٩
٩ - ١٢ ياشنده	١٠٠ ده ٥١,٢
١٨ ياشنده	١٠٠ ده ٤٥,٩

بو حالده قوهٔ تناسليه قصراقده اون ايكى ياشنه قدر تزايد ايتديكى اكلاشيلور .

انكلتره‌ده يكرمى ياشندن اعتباراً قصراقلرك ويردكلرى محصولات آتيده‌كى جدولده كوسترلمشدر:

ياشلرى			آلنان دول
٢٠	ياشنده‌كى	١٠٠٠ قصراقدن	٢٢٦
٢١	»	» »	١٧٥
٢٢	»	» »	١٤١
٢٣	»	» »	٨٣
٢٤	»	» »	٤٩
٢٥	»	» »	٢٢
٢٦	»	» »	٨
٢٧	»	» »	٢
٢٨	»	» »	٢
٢٩	»	» »	١

ياشلى قصراقلردن‌ده ايكيز طوغورانلرى واردر ؛ حتى بر بطنده اوچ ياورو توليد ايدنلرى ذكر اولنمشدر . مع مافيه اقليمك ده قابليت تلقيح خاصه‌سنه بر تأثيرى اولديغى خاطردن چيقارماملى . حيوانات فرسيه‌ده شمالدن جنوبه ايندكجه درجهٔ قابليت تلقيحك تناقصى كورلمكده در . اكر عرقك تأثيرى طوغرى ايسه بوكا بشقه سبب منضم اوليور چونكه شرق باركيرلرى اوروپايه ادخال اولندقلرنده زياده محصول ويريورلر . بونده غذانك تأثيرى بيان ايدلمشدر . فى الحقيقه بوجهت انكار اولنه‌مزسه‌ده هندستانده طاءوس قوشى سنوى ٣٠ يمورطه يمورطلاديغى معلومدر . اوروپاده كمال كرمى ايله بسلنديكى حالده ١٢ يمورطه‌دن زياده يمورطلاميور . هوانك تخلخل وعدم كثافتى وتضييق هوانك تناقص تناسله غيرمساعد اسبابدن معدوددر . قيرغيزلر ، آسياى وسطاده سطح بحردن ٣٦٠٠ : ٣٧٠٠ متره مرتفع اولان ومكمل مرعالرى بولنان يايلالرده كه قصراقلرده اسقاط جنين وقوعه كلديكنى ، فعل القاحك چوق دفعه نتيجه‌سز قالديغنى بيان ايدرلر . بوكيفيتك سببى كنديلرنجه معلوم اولديغندن كه قصراقلرى طاغلرك آشاغيلرنده بولنديررلر . نوع بشرده بر بطنده نهايت بش چوجق بولنه‌بيلور ، وسطى اوله‌رق ٧٥ وضع حملده انجق برتوأم حمل تصادف اولنور ، ٥٠٠٠ وضع حملده انجق بر بطنده اوچ چوجغه

تصادف اولنور؛ ١٥٠,٠٠٠ وضع حملده انجق بربطنده درت چوجغه تصادف اولنور. حیوانات فرسیه‌ده ایسه ١٠٠٠ وضع حملده برقصراق بر بطنده ایکی یاوروتولید ایدر. حیوانات فرسیه‌ده بربطنده ایکی ویا زیاده یاورودن استفاده ایدیله‌مز؛ چونکه سقط وقوعه کلیر. بونلرده، اوچ درت یاورونك بر بطنده تولدی اندر اولمغله وسطی بر حساب درمیان ایدیله‌مز.

حمل — فعل تلقیحك موفقیتله اجرا اولنمسنی متعاقب یکی بر وجود میدانه کله‌جك وتدریجاً نشو ونما بوله‌جقدر؛ یکی وجودك میدانه کلمسی، تشکل ونشو ونما بولمسی حیواناته کوره یا والده‌نك عضویتی داخلنده ویاخود خارجنده واقع اولور. علائم هر ایکی حالده عینی اولوب انجق محیط تبدل ایدر. حیوانانك کبه قالوب قالمدقلرینی ونه کبی علائم ایله حملك آشکار اولدیغنی ومدت حملی بیلمك لازمدر. فعل القاحك وقوعندن صوکره محصول، رشیم نامنی وبتون اعضاسنه مالك اولدیغی زمان یعنی درت بش آیلق اولنجه جنین نامنی آلیر. مدت حمل زماننده یاورونك نشوونماسی بردرجه‌ده دکلدر. ایلك زمانلرده غایت بطائتله بیودیکی حالده حملك صوك زمانلرنده نشو ونماسنده بر سرعت کوریلور.

مدت حمل. — جنینك رحم مادرده بولندیغی زمان قصراقلره نظارت وخدمت ایستر، حین حاجتده اطبای بیطریه‌یه بیله مراجعت لازم کلیر. بومدت نه قدر کوزل معلوم اولورسه وقوعی ملحوظ قضالرك دخی اونسبتده اوکی آلنمش اولور. مدت حمله بعض اسبابك تأثیری واردر. نوع بشرده دخی وقتندن اول ویا صوکره تولدات واقع اولیور. مدت حمل بشرده حد اصغری ٢٦٧، اعظمی ٢٨٠ کون اولوب وسطیسی ٢٧٠ کوندر. قصراقده مدت حملك حد اصغری ٣٢٠ کون، حد اعظمی ٤١٩ کون اولوب وسطیسی ٣٤٥ کوندر. ایکی حد بیننده ٩٩ کون فرق واردر. اختلاف مذکور هرچفتلشمه‌ده اوکون حیوانك مطلقا کبه قالماسندن ایلری کلیر. حوینات منویه، بییضاته تصادف ایدنجیه دکین اون، اون ایکی کون قدر طرق تناسلیه‌ده محافظه اولنه‌بیلور. آندن ماعدا تأهل، عرق، قامت، طرفینك سنی، دولك ارکك ویا دیشی اولیشی کبی احوالدن مدت حمل زیاده‌لشیر ویا آزالیر. تأهیل، مدت حملی تنقیص ایدر. دول ارکك ایسه مدت حمل اوزون اولور بو خصوصده والده‌نك سنی حسابه آلنمز. علی العموم ایلك یاورولایانلرده مدت حمل، یاشلیلردن آزدر. ارککلکده مدت حمله تأثیری واردر. قصراغك آیغر ویا مرکب طرفندن تلقیح ایدلمسی مدت حملك تحولنه تأثیر ایلدیکی استدلال ایدیلیورسه‌ده بو بابده نوعك تأثیرینی خاطردن چیقارماملیدر.

حملك علاماتی — اکر تلقیح وقوعه کلمش ایسه قصراقلر حقنده حفظ الصحه قواعدینه رعایت لازمدر؛ ایلك زمانلرده رشیم بطائتله بیودیکندن بیوك جثه‌لی ممه‌لی حیواناتك دیشیلرنده او زمانلرده حملك تشخیصی قولای دکلدر. ذاتاً بشنجی آیدن صکره بیله حملی طانیمق اولدجه ملکه ومهارته متوقفدر. مع مافیه آتیده بیان ایده‌جکمز علامت ونشانلره دقتله مهما امکن تأمین مقصد اولنه‌بیلور.

اساسلی نشانلر (دلائل احتمالیه) — قزغینلق علائمنك منطفی وبر طرف اولمسیله، حیوانك سمن پیدا ایتمسیله، بطن وثدیك (ممه) کسب جسامت ایلمسیله، وجودك اوك طرفی ایله ارقه طرفی بیننده‌کی فرق ثقلت ایله، مهبلده حرارتك تزایدیله، بولك مرکبات کیمیویسیله، سودك مرکباتنده کوریله‌جك تحول ایله، حیوانك خوننده بعض تبدلات ایله، قصراغك حامل اولدیغی استدلال ایدیله‌بیلور. فی الحقیقه علائم خزابك تکرار ظهور ایتمامسی بردرجه‌یه قدر فعل تلقیحك موفقیتله اجرا ایدلمش اولدیغنی ایما ایدرسه‌ده قطعی اوله‌رق تعین ایده‌مز. قصراقده علائم خزاب موسمه تابع وسیرك واقعدر. تلقیح اولنسون اولنمسون علائم خزاب کوسترمیه‌بیلور. حامل اولدیغنده دخی انهماك تناسل ارزوسی مطلق صورتده

آزالمز . حملك ايلك آينده . بو آرزو ينه موجود اوله‌بيلير . تسمن ، في الواقع تلقيحي متعاقب حصوله كله‌بيلورسه‌ده ديكر احوالده دخي كوريله‌جكندن بونك‌ده علامت حمل طمانينه‌سي كافي دكلدر . بطنك بيومسي جنينك بولنمسندن وبيومسندن ايلري كليرسه‌ده بوده ايكنجي دورده يعني بش آيلق اولدقدنصكره وشريدلر ايله حسابلر يابلمغله بردرجه‌يه قدر آكلاشيله‌بيلور . ممه‌لرك بيومسي حيوانات وحشيه‌ده حملك وقوعني ايما ايدرسه‌ده حيوانات اهليه‌ده قطعي برنتيجه‌ويره‌مز . قصراقده دردنجي آيدن اعتباراً ممه‌دن برقاچ دامله سود چيقارتمق ممكندر . بوسود ، ياپشقان ، لزوجتلي وحمل مدتي ايلرولدكجه قويولاشمق خاصه‌سني حائز در . حامل اولميانلرده بو مايع كورلمز . وياخود براق برمايع اولور . چفتلشوب ده تلقيح اولنمامش بعض قصراقلرده ، كويا ملقح ايمشلر كبي مدت حمللري نهايتنده ممه‌لرندن سود كلديكي كورلمش ايسه‌ده بوكيفيت حالات استثنائيه‌دن معدوددر . مدت حمل زمانك صوك كونلرنده اون بش كون قدر ممه‌نك شيشه‌رك برقاچ دامله صو آقديغي وبالآخره ينه كسيلديكي كوريلير ايسه حملك ايكيز ومحصولك بري اولو اولديغي آكلاشيليلدر . قصراق كبه قالنجه ، رحم محمول سره (كوبك) يي چكر ، معده‌يه كبده وحجاب حاجزه (كوكسي قارندن داخلاً آييران بيوك زار) تقرب ايدر . بوندن طولايي قسم قدامي ايله قسم خلفي‌نك ثقللري تبدل ايتديكندن باسكولده ايكي قسم ميزان ايدلمكله حمل آكلاشيله‌بيلور . لكن بو اختلاف دخي انجق ايكنجي دورده كورلديكندن بونك‌ده اهميتي ديكرلرينه ويرديكمز اهميت نسبتنده‌در . نوع بشرده ۳،۰ درجه مهبلده حرارتك تزايدي علائم حملدن عد ايديليور . بو خصوص نوع ، عرق جهتلري دخي نظر اهميته آلنمق اوزره حيوانانده دخي تطبيق اولنسه فائده‌دن خالي دكلدر . بول ، تحليل اولندقده كلس (كيرج) مقدارينك نقصاني كوريلور جنينك عظامني تشكيل ايتمك اوزره كلس ياوريه چكد.يكندن حامل اولانلرك بولنده كلسك مقداري جنين كالني بولدقجه تناقص ايدر .

حكمي نشانلر (دلائل صحيحه) — بوبحثده استقصاى (وسائط مختلفه ايله تفتيش) مهبل (رحمك آغزندن خارجه قدر اولان مسافه) استقصاى معاى مستقيم ، لمس بطني ، جنينك حركاتي واصغا (ديكله‌مك) ماده‌لري ذكر اولنمليدر . استقصاى مهبل خيلي معلومات ويره بيلور . نوع بشرده بووجهله دردنجي آيدن اعتباراً حملك وقوعي بيلنور پارمق ايله محمول اولان رحمه طوقنلدقده جنينك حركت وصدماتي حس اولنور . درت آياقلي حيوانلرده جنين بشقه وضعيتده بولنديغندن بوحركت وقوعه كلز . حملك غيري زمانده عنق رحمك ثقبهٔ مهبليسي همان غيرقابل مرئيدر حالبوكه تلقيحدن بر بچق آي صكره ثقبه توسع ايدر . يارم سانتيمتره قطرنده بر ثقبه بولنوركه هلامي برماده (طوتقال كبي) ايله طپالانمشدر . بوماده ، ميقروب ويا سائر اجسام اجنبيه‌نك دخولني منع وبووجهله جنينك تعجيز ايدلمامسنه خدمت ايتمش اولور . مع مافيه بو ماده‌نك قصراقلرده بولنوب بولنمديغي هنوز مطالعه ايدلمامشدر . استقصاى معاى مستقيم دخي طبقي استقصاى مهبل كبي اجرا اولنور . اللر ييقانير ، طرناقلر كسيلير مضاد تعفن قواعدينه رعايت ايديلير . معاينه ايدن آدم قولني معاى مستقيمك ايچنه صوقوب دائما خط متوسط اوزره يوقلايه‌رق رحمك بوش ويا طولو اولديغني حس ايتمكه غيرت ايدر . معاى مستقيم طولو ايسه بوشالتمق وقولني ايجابنه كوره ياغلامق ويواش يواش صوقه‌رق امعانك تموجات مستديره‌سي جنينك صدمات متقطعه‌سندن تفريق ايدرك كوزلجه معاينه ايتمليدر . بالطبع بونلري تفريق ايچون اولدقجه مهارت لازمدر . لمس بطني‌دن آلنه‌جق معلومات دخي ايكنجي درجه‌در : حيوانك آرته وصاغ جهتنده طوريلور ، صاغ ال فقرات عموديه (اوكورغه كميكلرينك تشكيل ايتدكلري زنجير اولوب اكسه‌نك منتهاى اعلاسندن قويروق صوقومنه قدر اوزانير) يه استناد ايتديريلور .

صول ال يومروق وضعيتي رضفه‌نك يوقاري
طرفلرينه طوغري (فخذك قسم علويسي) كزديريلور
وبر ايكي دفعه خفيف خفيف اوريلور. جنين وار
ايسه صدماتي عكس ايدر. بعضاً حيوانه صغوق
صو ايچيررلر، حركاتني تزييد ايدرلر، قوشديررلر.
قصراغك بطني اصغا ايدرك جنينك حركات قلبيه‌سي
معاينه ايديلور. نوع بشرده بوندن چوق معلومات
استحصال اولنيور. كرك مسماع اغانه‌سيله كرك
طوغريجه بطني اصغا ايتمكله حملي ايلرولمش حيوانده
صاغ بوكرك آلتنده ضعيف بر چوق زئيرات
(كورلتي) ايشيديلور. بونك حركاتي اوزري
اولدجه قالين بر بز ايله اورتلمش ساعتك طيق
طاق ايتمسنه تشبيه ايدلمشدر. حركات مذكوره
جنينك تقاصات قلبيه‌سندن متولد ايسه‌ده قصرا-
قلرده قراقر امعا (بغرصاقلرده‌كي كورلديلر) نك
همان دائما بولنمسندن پك فرق ايديله‌مز.

حامل قصراقلرك حفظ الصحه‌سي. — حامل
اولان ديشيلرك موفقيتله وضع حمل ايده بيلملري
ايچون، ايجاب ايدن قواعده رعايت ايدلمك
لازمدر. قصراقلرده سقط جنين زياده اولديغندن
حامل قصراقلر حقنده دقت واهتمام زياده اولمليدر.
حامل قصراقلر آغير خدمتلرده قوللانلماليدر. آره
صره بنك حيواني كبي استخدام اولنه بيلورسه‌ده
مهميز اورماماليدر. جفت اوله‌رق اصلا آرابه‌يه
قوشولماماليدر. ايكي حيوان آره‌سنده‌كي فاصله
غايت جزئي اولديغندن بطن تضييق كوره بيلور.
آخورده سائسلر طرفندن حلم وملايمتله معامله
اولنمليدر. دائما آخورده براقليوب خفيف خدمتلر
كورديرلمليدر. ايلك دورده مأكولاتي تبديل
ايدلمز. يالكز جهاز هضميسنه بر بوزوقلق كلمامسنه
دقت اولنور. آره‌صره حمل زماننده خفيف وجعلر
حس اولنور. بونلر چابق كچر وتكرار ظهور
ايدر. بوكبي اهميتسز واوفق تفك حاللر ايچون
تلاش ايتماليدر. حامللرده برنجي دوردن صوكره
عدم انتظام حاللري زياده‌در. اوحالده بشنجي آيه قدر
آره‌صره كورديريلن خدمت كيتدكجه آزالديريله‌رق
وضع حمله اون بش، يكرمي كون قالديغنده اصلا
خدمتده قوللانلماليدر. مأكولاتك حجماً تزايدي
جهتنه كيدلميه‌رك خاصه‌سنه دقت ايتمليدر. آز
مقدارده اولمق اوزره مغذي مأكولات ويرمليدر.
اكثريا حملك صوك آينده ممه‌نك اوك طرفلرنده
وصدره طوغري ايلروليسان ووخامتي اولميان بر
اوذيما پيدا اولور. وضع حمل ايله اوذيما دخي غائب
اولورايسه‌ده اوآره‌لق حيواني حوليده كزديرملي
وقايمامسنه دقت ايتمليدر. قصراقده انقباض علائمي
كوريلورسه كزديرمكله مأكولاتك تبديليله وغايت
خفيف مرخيه (لينت ويريجي علاجلر) لر ايله
تنقيه ايتمكله علائم مذكوره مندفع اولور. صوك
زمانلرده مسهلات ويرلمكدن ايسه وجوده مفرغ
كبي تأثير ايدن تحت الجلد كبريتيت ازه‌رين ويا
پيلوقارپين شرينغه ايدلمسي مرجحدر. او زمانلرده
حيوان صاحبلري ناحيهٔ ثدييء بطني آره‌صره لمس
ايتملي، والده اوله‌جق قصراقك ياوروسني امزير-
ده‌جكي وغجقلانميه‌جغي آكلاشلي. اكر بوكبي
حركاتك كنديسني تعجيز ايتديكي كوريلورسه بو
حركاتي صيق صيق اجرا ايدرك آلشديرمليدر.
حامل اولان قادينلرده كوريلن وبعضاً حمل زمانك
ابتداسندن انتهاسنه قدر دوام ايدن اغتشاشات
حيوانلرده كورلمز. يالكز وضع حملدن اول فلج
علائمي ايله دها نادر اوله‌رق سؤالقنيهٔ عظمي
(كميكلرك تشكلاتك بوزلمسي) خاطرده بولنمليدر.
فساد ذوق (غريب وهضمي اكثريا كوج اولان
شيلرك اكلي)، نزف رحمي، حواله، معص
(عضلات وبالخاصه بجاقلرده‌كي سيكرلرك چكلمسي)
كنه (قره‌صودنيلن كوزعلق) كبي حاللرك وقوعي
ذكر اولنمش ايسه‌ده اندردر. حالبوكه سقط
جنين بالعكس زياده‌سيله حائز اهميتدر.

سقط جنين — جنين برحيات تولد ايتمد-
يكنده سقط جنين واقع اولديغي تسليم اولنور. نوع
فرسده وقتندن اول تولد ايدن طايلر يشامايورلر.
بركره سقط جنين واقع اولورسه ايرتسي سفرلر
ايچون قصراقده بوكا استعداد زياده‌لشيور. سقط
جنين اكثريتله حملك ايكنجي دورنده يعني بشنجي
آيدن صكره وقوعه كلير. طائفهٔ نساده اكثريا

اسقاط جنین برنجی دورده واقع اولدیغنی اطبا بیان ایدیورلر . حیوانات ایچون دخی مؤلفلردن برطاقمی بوفکری قبول ایدیورلر ایسه‌ده بعض چفتلك حیواناتی حقنده ضبط اولنان استاتستیقلره باقیلورسه قصراقلردن همان هیچ برنده ایلك آیلرده اسقاط جنین واقع اولمیوب بش آیلغی تجاوز ایتدکدن صوکره واقع اولدیغی کوریلیور. فی الواقع بعضاً اوچ آیلق ایکن سقط وقوعه کلدیکی مشاهده ایدلمش ایسه‌ده بوحال عمومی دکلدر. خارجاً هیچ بر علامتله قصراغك سقط جنینه سببیت ویره‌جکی اکلاشلمز . حیوان صاحبلری اولجه قصراقلرنده سقطك وقوعه کلوب کلمدیکنی بیلمیلدرلر . بوکبی بر استعداد ذاتی کوسترن حیوانلرده بعضاً مأنیای غلمت‌ده کورلدیکندن اوکبی حیوانلر بکلدلمیوب بر آن اول فروخت اولنملیدر. سقط جنین یا منفرد ویا مستولی اولور. اسبابی مختلفدر : مأکولاتله ، مشروباتك بعضیسی رحم محولك تنبیهنی موجب اولور. بعضاً امراض عمومیه ویا انتانیه نتیجه‌سی اوله‌رق واقع اولور . یاخود بعض میقروبلرك تأثیریله مشیمه رحمدن آیرلمغله ظهور ایدر. اسقاط جنینه مستعد قصراق کبی حیوانات ایچون امعانك اغتشاشنی موجب مأکولات اسقاط جنینه سببیت ویرر. سملی نباتات ویا حبوبات، شدتلی بر مسهل کبی تأثیر ایده‌جکندن اسقاط جنینه سببیت ویرر. لحلاج (آجی چیدم) ، شجر قضم (بورسوق آغاجی) ، بنکلی شوکران وقاین آغاجی قوزه‌لاغی پوصه‌سی سقطی موجب اوله‌جغی کبی چودار مهموزی ، سذاب اوتی‌ده مسیل طمث کبی تأثیر ایده‌جکلرندن سقطی دعوت ایده‌بیلورلر. حیوانات مأکولاتنده‌بولنان وهنوزلایقیله تدقیق اولنمامش کوفلردخی سقطی منتج اوله‌جغی اغلب احتمالاتدر. کوفلنمش یونجه اکل ایدن قصراقلرده سقط واقع اولدیغی مشاهده ایدلمشدر. بوخصوصلر ایچون یعنی نباتات ذات‌الالقاح خفیه ایچون مطالعه‌سی لازم کلن چوق بحثلر واردرکه تجربیات وتجارب ایله هانکیلرینك مضر اوله‌جغی اکلاشیله‌بیلسون. آلمان بیطرلرندن (هازلباخ) ذخائر اوزرنده بولنان ویائیق دنیلن نوعك حیوانات طرفندن اکلی‌ده سقطی موجب اولدیغنی بیان ایتمش . ایسه‌ده معلم (مانی) ایله (بابه) کبی مؤلفلر بونی رد ایتدکلرندن بوکیفیتك ده هرحالده تحقیق ایدلسی لازمدر ، اوزرلرینه قیراغی دوشمش نباتاتك زیاده مقدارده اکلی اسقاط جنینی موجب اوله‌بیلور. پانجار ، پاتاتس ویا سائر قراغیلی جذور ، وغایت صفوق صو ایچرتمك ده سقطی موجب اولور . طوزلی مأکولات ویرلدیکنده زیاده صو ایچلمکه سببیت ویره‌جکندن عینی نتیجه‌یی حاصل ایدر. نوع بشرده فرنکی ایله جدری (چیچك خسته‌لغی) کبی برچوق امراض کذلك سقط جنینی موجب اولیور. حیواناتده جدریٔ اغنام ، جمره ، حمای قلاعی (شاب ، طباق) ، ذات الرئهٔ معائی وتیفو کبی امراض‌ده اسقاط جنینی موجب اولور. حال حاضرده هنوز امراض ساریه‌دن معدود اولمیان التهاب معدویٔ کبدی‌ده بعض معلملره کوره سقطی موجب در .

وضع حمل — حملك مدتی ختام بولوب جنین‌ده رحم مادردن خارجده یشامق ایچون کفایت درجه‌ده نشو ونما بولنجه آرتق خروج ایده‌جك وقتی کلمش اولمغله جنینك وجود مادردن طیشاری‌یه طرد اولنمسی ایچون وقوعه کلن فعله وضع حمل نامی ویریلور . وضع حمل ، یا طبیعتك معاونتیله و بناءً علیه کرك والده وکرك یاورو ایچون ایولکله واقع اولوب بوکا طبیعی ویا فسیولوجی نامی ویریلور. بالعکس مولد بیطرك توسطنه محتاج اوله‌رق هم والده‌یی هم یاورویی اولدقجه مخاطره‌یه القا ایدرسه غیر طبیعی ویا مرضی ویا زحمتلی نامی ویریلور . بز بوراده آنجق وضع حمل طبیعیدن بحث ایده‌جکز : جنینك رحم مادردن طردینه بادی اولان افعالك هیئت مجموعه‌سنه مخاص (طوغورمه آغریسی) نامی ویریلور . وضع حملدن برقاچ کون اول حیوانات دقتله معاینه اولندقده کبه‌لکلری حد ختامه واصل اولمش دیشیلرك احوال معتاده‌لرنده بعض تبدلات مشاهده اولنور . بطنلری دها زیاده دوشوك ، حاصرتینی دها زیاده چوقور، صاغری دها زیاده اینجه‌لمش اولدیغی کوریلور. بووقتلر ممه

زیاده حجملی وكركیندز . فرج بیوییه‌رك آغزندن لزوجی وكثیف بر مایع جریان ایدر . بو زمانده مهبل مدبرانه استقصا اولندقده عنق رحمك همان كاملاً محو اولوب جزئی قالین بر دائره‌یه منقلب اولدیغی حس اولنور . بر قاچ دفعه طوغورمش اولانلرده دائره‌یه منقلب اولان عنق رحم دها زیاده آچیقدر . وضع حملك وقتی تقرب ایتدكجه علائم مذكوره دها آشكار اولور . حیوان یم یركن وقت وقت یمندن فارغ اولور . وكندیسنده وقوعه‌كان مجهول بر شیئه دقت ایدر كبی كورینور . آخورك اك مظلم نقطه‌سنه كیدر . آندن صكره انبساط عنق رحم زمانی كلیر . قصراق سانجیلانور ؛ قالقار ، یتار ، یم یركن توقف ایدر . قویروغنی صاللار ، سانجیلر اولا ضعیف اولوب فاصله‌لری اوزون سورر و صكره صیقلاشور . ایشته بو وقتده عنق رحم انبساط ایتمكه وكاملاً محو اولمغه باشلار . جلدك درجهٔ حرارتی زیاده‌لشور . نبض كسب سرعت ایدر و اغشیهٔ مخاطیهٔ ظاهره ممتقع (قان طوپلانمش) اولور ؛ دیشی اكثریا تغوط ایدر ؛ متناوباً تقلصات كورینور . هر بر تقلص یعنی آغری برقاچ ثانیه‌دن ایكی ویا اوچ دقیقه‌یه قدر امتداد ایدر . كندیسندن صكره كله‌جك آغری اون بش دقیقه‌لق بر وقت سكونتدن صكره مندفع اولورسه‌ده وقت مذكورك مدتی كیتدكجه آزالیر . انبساط عنق رحم ایلرولیوب اغشیهٔ جنین آیرلمغه باشلار . بوحالده قصراقده محفظهٔ خارجیهٔ جنین (قوریون) قسماً كوریلور . تقلصات زماننده زیاده كركین اولدیغندن تمزق ایدرك مایع عصیبی مهبله‌دوكیله‌رك خارجه طرد اولنور . مایع مذكورك افراغندن صكره حال سكونت كلیر . آغریلر كیتدكجه دها صیق ودها شدتلی اولور . تقلصات رحمیه‌یه عضلات بطنیه‌نك ، حجاب حاجزك (كوكسی قارندن داخلاً آییران بیوك زار) وهمان بدنك كافهٔ عضلاتنك تقلصی منضم اولور . آیاقده بولنان قصراق درت قوللرینی مركز ثقلته یاقلاشدیره‌رق محمود فقاریسنی قنبورلاشدیرر . بدنك كافهٔ عضلاتنك قوتلی بر تقلصیله جنین تضییق اولندیغندن جزئی مقاومت كوردیكی جهته كیتمكه مجبور اولور . تقلصاتك هر برنده صو كیسه‌سنك حجمی تزاید ایدرك اغشیهٔ جنینیه تحجم وتوتر (كرلمك) ایدر ، وبراز وقت صكره ییرتیله‌رق صولر متمادیاً جریان ایدر . او آره‌لق آغریلر توقف ایدرسه‌ده آز وقت صكره دها شدتلی كلیر ؛ جنین حوصله (قارنك آلتنده صاغری كمیكلرینك تشكیل ایتدكلری محفظه) دروننده ایلرولیوب اوك قوللریله برون اوجی فرج آره‌سندن كورینوركه او زمان فرج دخی آچیلور . ایشته جنین ، یواش یواش یول آله‌رق قوتلی بر تقلص واسطه‌سیله بسبتون خارجه چیقار . وضع حمل طبیعی حد وسطی اولمق اوزره قصراقلرده ١٥ : ٣٠ دقیقه امتداد ایدر . قصراقلرده اغشیهٔ عصیبیه ورحلیه (جنینی احاطه ایدر زارلر) كثیف و زیاده مقاوم و رحمه جزئی متلاصق اولدقلرندن صو كیسه‌سی دها كیج یرتیلور ؛ حتی طایك كاملاً مظروف اولدیغی حالده تولدی نادراتدن دكلدر . آیاقده وضع حمل ایدن دیشیلرده حبل سری (كوبك) ، جنین یره دوشدیكی وقتده قوپار ، بعضاً ده قوپماز ، والده یاوروسنی یالاركن حبل سرییی دیشلریله كسر ؛ هر حالده نزف وقوعندن قورقلمز . هر قنغی بر سببدن ناشی حبل سری كندی كندینه قوپمیوب والده‌سی طرفندن ده قوپارلمامش ایسه سره‌نك بش ویا آلتی سانتیمتره بعدندن بر مقاص ایله كسلمسی لازم كلیر ؛ نزف (قانامه) وقوعندن قورقلمز ایسه‌ده امین اولمق ایچون ٣ : ٤ سانتیمتره بعدنده باغلانمسی مناسبدر . مشیمه (صوك) بعضاً درحال جنینی تعقیب ایدر . بعضاً رحم مادرده براز قالدقدن صكره خارجه طرد اولنور . بو وقت وضع حمل قطعیاً ختامه رسیده اولمش اولور . قصراقده اغشیهٔ جنینیه ومشیمه (صوك) نك آیرلمسی قولای اولدیغندن اكثریا طای مظروفاً تولد ایدر . بوحالده قصراغك صوكنك رحمده قالمسی (عدم تخلص) قصراقده نهایت درجه‌ده نادر در . جنینك خروجندن بر بر چاریك ویا یكرمی دقیقه صكره صوك چیقار . قصراقلرده صوك نهایت ٢٤ درت ساعتدن زیاده

ایجروده قالمامليدر . بو زمان ظرفنده خروج ایتمدیکی تقدیرده اطبای بیطریه‌یه مراجعت لازمدر . وضع حمل طبیعیده والده ویاخود یاورویه بعضاً معاونت ایدیلیر . على العموم وضع حملك وقوعی ایچون یالکز تقلصات رحمیه کفایت ایتدیکندن وضع حمل ابتدالرنده توسطه احتیاج کورلمز . قصراغی راحت براقق ، بحضور ایدن شیلری برطرف ایتمك و اکر ضیای شمس شدتلی ایسه آخور قپو و پنجره‌لرینی قسماً قپامق لازمدر . اثنای وضع حملده حصوله کله‌جك عوارضك اوکنی آلمق ایچون مدبر برآدمك حاضر بولنمسی لازم ایسه‌ده اوزاقجه بر محلده موقع اخذ ایدرك ممکن اولدیغی قدر آخورده بولندیغنی دیشی‌یه حس ایتدیر-مامليدر . بعضکره دیشی هر نه‌قدر مساعی دافعهٔ شدیده اجرا ایدرسه‌ده وضع حمل ایدرولمز : طرناقلر کسلمش ، ال و قول باغلانمش اولدیغی حالده اعضای تناسل استقصا اولنمليدر . جنینك وضعیتی آکلاملیدر . بوکا توسط ایدلمزسه حیوان بیهوده صرف مساعی ایدرك قوتدن دوشمش بولنور . ضعیف و اختیار بولنان فنا وغیرطبیعی بر غذا ایله بسله‌نن ، حددن زیاده چالیشان قصراقلرده ومزمن امراضه مبتلا اولانلرده وضع حمل بطیدر. بویله بر حالده یاپیله‌جق تدبیر پاپادیه آطه چایی، پلین وسائره کبی منبه وعطری منقوعاتك وبعضاً درونلرینه قزارتلمش اتمك و طوز ویا منبهات سائره علاوه اولنمش شراب وآرپه صویی کبی کئولیاتك استعمالندن عبارتدر . وضع حمل، زمان طبیعیسندن زیاده سوررسه حیوان صاحبلرینی پك چوق اشغال ایدن بر نقطه واردرکه اوده جنینك صاغ ویااولو اولدیغنی آکلامقدر. درون رحمده هلاك اولمش اولمسی اصغای بطن، و میاه رحلیه‌نك عفونتی وجنینك فرجدن خارجه چیقمش بولنان اجزاسنك تبردی و حرکات فاعلهٔ جنینك حس اولنمامسی ایله معلوم اولور . اصغای بطندن طب بیطریده هنوز برشیٔ آکلاشیله‌میور . میاه رحلیه‌نك تعفنی جنینك هلاکنی مشعر دکلسه‌ده عفونهٔ مذکوره ثبوت بولدیغنده جنینك اکثریا مرد اولدیغنی ایما ایلیور . جنینك فرجدن خارجه چیقان اجزاسنك تبردی دخی بر نشانهٔ موت اوله‌بیلور . جنین حیاتده بولندیغی مدتجه کافهٔ اجزاسنك حرارتی هوای خارجیدن یوکسك بولنورکه بوکاده سبب دورانك دوام اوزره بولنمسیدر . جنینك حرکات فاعله‌سی لایقیله حس اولنمدقده جنینك حیاتده اولدیغنی افهام ایدرسه‌ده مفقودیتی جنینك هلاکنه بر نشانهٔ مطلق اوله‌مز . جنین خروج ایتدکدن صکره والده‌نك سطح وجودینی و باشلوجه بطننی اوت دمتیله دلك ایتمك وبوندن صکره موسمه نظراً قصراغی اورتولر ایله اورتمك لازمدر . بو صره‌ده درونته آرپه ، چاودار ویاخود بغدای اونی ایله برابر براز مطبخ طوزی علاوه ایدلمش یارم قوغه صیجاق بر چورباویرمك نافعدر . بعده آلتنه قوری ویا تازه اوت قویه‌رق یتاغنی پاپملی واستراحتده بولنمسی ایچون آخورك قپو پنجره‌لرینی قپایوب طیشاری‌یه چیقمليدر . یارم ساعت صکره تکرار آخوره کلوب یکیدن چوربا ویرملی . بعض یرلرده سبزوات ویا بوصه‌لی چوربا ویردیکی حالده مواقع سائره‌ده پاپادیه ، اخلامور ، هندستان جوزی منقوعی ویرلمکده‌در . طای شاید مظروفاً تولد ایتمش ایسه باشلوجه یاپیله‌جق شیٔ محفظه‌لری سریعاً ییرتمقدر ؛ عکس حالده مخنوقاً تلف اولور . حبل سری قوپدقدن صکره یاورو ، یالانوب قورولانمسیچون والده‌سنه یاقلاشدیرلملی . اکر والده درمانسز ایسه بز ایله یاورو قورولانملی. بتون والده‌لر سوق طبیعیلری نتیجه‌سی یاورولرینی یالایوب قورولارلر ایسه‌ده ایلك دفعه اوله‌رق طوغورانلر وعلى الخصوص اثنای حملده پك چوق مضطرب بولنانلر بوفعلی اجرا ایتمزلر . او حالده یاورونك اوزرینه کپك وعلى الخصوص ملح بحری کبی لذتلی بر ماده اکه‌رك مذکور فعله اجبار ایدیلور . مواد مذکوره مایعاتی مص ایدر وخواص حکمیه‌لرندن ناشی یاورونك اوزرینك قورومسنه مداری اولور ؛ یاورو چابوق آیاغه قالدار ؛ آیاغه قالقمق ایچون اجرا ایلدیکی ایلك مساعی ثمره‌سز قالیر ایسه‌ده

آز وقتده آیاغه قالقمغه و والده‌نك ممه‌سنه طوغری كیتمكه موفق اولور . عكسی حالده قالقمسنه معاونت ایدیله‌رك ممه‌یی بولمسی اوكردیلور. بووجه ایله ، والده‌لرندن، آغز نامی ویریلن ایلك سودی امه‌رك داخل رحمده ایكن امعاسنده بولنان وعق دینلن موادك دفعنه همت اولنمش اولور . بعض ممالكده بو ایلك سوده اهمیت ویرلیوب حتی بونی یاوروبه ویرن آدمی تقبیح دخی ایدرلر ایسه‌ده خطا ایتمش اولیورلر . قصراغه ، تدابیر ابتدائیه تطبیق ایدیلوب یاوروسنه آلشدیغنده یاوروبی امزردملیدر . یاورو قالدیردیله‌رق قوللری اوزرینه وضع اولنور . ایكی طرفه صاللانمقده اولدیغندن آرقه‌سندن ایته‌رك كندیسنه معاونت اولنملیدر . آغزینی والده‌سنك ممه‌سنه یاقلاشدیرمغله وحتی امزیك ، آغزینه صوقلمغله سوق طبیعی نتیجه‌سی امه كیفیتی باشلار . بركره امدیكنده آلیشور و آرتق بو خصوصله اشتغال ایتمكه حاجت قالمز. تكرار كندیلكندن كلیر . لكن ضعیف اولورسه قالقه‌میه‌جغندن بر ویا ایكی دفعه دها معاونته عرض احتیاج ایدر . براز مدت صكره آیاقلری كسب قوت ایتمكله والده‌سنك اطرافنده صیچرامغه باشلار. معمافیه دائما بو انتظام كورلمز . بعضاً والده ، یاوروسنك ممه امه‌سنه روی موافقت ایتمز. یاخود یاورو امك ایسته‌مز ممكن اولدیغی قدر بونك چاره‌سی آرانیلوب موفق اولنه‌مدیغی تقدیرده ارضاع (امزیرمه) صنعی‌یه مراجعت اولنور . اكثریا قوللرندن بری قالدیریلوب والده‌یه دائما مأكولات و مشروبات ویرمكده و تیمار ایتمكده اولان برشخص دخی بعلی اوخشایه‌رق والده‌نك ممه‌سندن برقاچ دامله سود چیقاردیلو . آنی متعاقب یاوروسی امدیریلور. قصراقلرده ممه‌باشلری غایت كوچك اوله‌بیلور سبیله امه خصوصی مشكلات پیدا ایتمش اولور : ایكی شخص یاوروبی والده‌نك بوكرلرینه یاقلاشدیره‌رق برونك اوجی والده‌سنك ممه‌سنه تماس ایتدیریلور اشخاص مذكوره‌دن بری آغزینی آچدیغی حالده دیكری امزیكی آغزینه طوتوب برقاچ دامله سود آقیتدقدن صكره ممه باشنی براقیر اكر امكه باشلارسه موفقیت حاصل اولمش دیمك اوله‌جغندن آنجق ممه باشنك آغزندن چیقمامسنه و شاید چیقارسه آنی تكرار ویرمك ایچون نظارت آلتنده بولندرمغه احتیاج واردر . بر مدت صكره كسب اعتیاد ایده‌جكلرندن معاونت ایتمكه حاجت قالمز . بعضاً ایلك دفعه اوله‌رق طوغوران قصراقلرده سود مفقود اوله‌بیلور اطبا بوحالی طائفهٔ نساده اكثریا مشاهده ایتدكلرندن حب السلاطین اوراق منقوعیله ممه‌یی یكرمی دقیقه قدر بانیو وترطیب ایدیورلر. بعده اوراق مذكوره ایله لاپه یاپیله‌رق ثدیه اوزرینه تطبیق وقوری‌نجه‌یه قدر ترك ایدیلور . بومعالجه اهلی دیشیلرده دخی تجربه ایدیله‌بیلور. اكثریا ، ایصرغان، نجی سدفی، كشنیش، آناسون، رازیانه، چین آناسونی، كیمیون وملك اونی كبی منبه ومعطر بذور مكون ابن كبی تلقی اولنمغله آنلر آرپه‌یه قارشدیریله‌رق ویریله‌بیلور. قصراغه بوبابده چوق صو ایچیرملیدر . مأكولاتی طوزلامقله وایلیق صو ایچیرمكله افراز لبنك تزاید ایده‌جكی بیان اولنمشدر . مأكولات صولی ویرلملیدر. بوصه‌لر بوبابده شایان توصیه ایسه‌لرده اكثریا قصراق قبول ایتمز. بعضاً تدابیر مذكوره‌یه مراجعت اولندیغی حالده دخی موفقیت كورلمز اوزمان یاوروبی والده اولان دیكر قصراغه امزیرملی ویاخود ارضاع صنعی‌یه مراجعت ایتملیدر . اكر یاورو اولو طوغمش ایسه ممه‌ده‌كی سود قصراغه ضرر ویره‌جكندن مأكولاتی آزالده‌رق و مسهلات ویریله‌رك سودك كسلمسنه غیرت ایتملیدر. آقی دیكن دال وبوداغی ، جویز بیراقلری فطریه‌دن قطران كوپوكی سفوفی آتی پیرین ، بللادون، ایبود پوتا. سیوم مضاد افراز ابن كبی تلقی اولنمشلردر. شاید ممه كركین ایسه یاغلاملی و صاغه‌رق ایچنده‌كی سود چیقارتملیدر .

علی العموم امزیرمه . — كنج حیوانات ذات الثدایا ایلك زمانلرنده سود ایله بسلندكلری معلومدر اكر ارضاع (امزیرمه) طوغریدن طوغری‌یه والده‌لرینك ممه‌لرندن اولور ایسه

طبیعی، اکر بونك غیری طرزده واقع اولورسه صنعی نامی ویریلور. یاورولی جهاز هضمیه‌لری هنوز تماميله نشو ونما بولمدیغندن مواد صلبه‌دن استفاده ایده‌مزلر. فقط سوتده مناسب نسبتده مواد آزوتیه، قاربون، مولد الماء، مولد الحموضه ومواد معدنیه بولورلر.

طبیعی امزیرمه. — بوطرز امزیرمه حیوانات وحشیه‌ده قاعدهٔ عمومیه‌در. بعض حیوان صاحبلری طایلری والده‌لرندن آییرر، برلوجه‌ده باغلی ویا سربست اوله‌رق براقیر، معین زمانده قصراغك یاننه امزیرمكه کوتورر. بوندن استفاده اولنه‌جق نقطه کنج یاورولر لزومندن فضله سوت امه‌میه‌جکلرندن سوء هضملرك اوکی آلنمش اولمسی و التهاب امعا واسهالك کورلمامسیدر. والده‌لرده دائماً راحتسز ایدلمامش اولور. بووجه ایله تغذی زمانلری کنج ایکن تحدید وتعیین ایدلمش اوله‌جغندن فعل هضم سهولتله ایفا اولنه‌جغی کبی تمثیل (اغذیه‌نك کندی جسملرینه قلبی) کیفیتی ده مناسب وجه ایله اجرا اولنمش اولور. اکر قصراق، خدمات زراعیه‌ده ویا سائر ایشلرده استخدام اولنمقده ایسه آخوره عودتنده سانجیلر ظهورینه سببیت ویرلمسی احتماله مبنی هنوز ترلی ایکن یاورولره امزیرتمامه‌لی تری قورویوب تنفسی انتظام کسب ایتدکدن صوکره امزیرمکه کوتورملی. سودی زیاده‌لشدیره‌جك اغذیه والده اولان قصراقلره تدارك اولنملیدر. ممکن اولدیغی قدر تازه اوت ویرلملیدر. ایکی آیلق طایه والده‌نك سودندن ماعدا صنعی امزیرمه‌ده بیان ایده‌جکمز ترتیبات پاپیلور. اکر موسم مساعد ایسه یاورولری مرعایه صالویرملی. والده‌لرینك اوتلادقلرینی کورنجه اونلرده تقلید ایدرلر. بو وجه ایله تدریجاً اوت ایله تغذی زمانی ایرکن باشلار، اووقت والده‌لرینك ممه‌لرینه زیاده صارلیه‌جقلرندن ماعدا صوکره ممه‌دن کسمك ده قولای اولور.

صنعی امزیرمه. — کرك احوال مجبره‌دن کرك اقتصاد جهتندن صنعی امزیرمه‌نك بعضاً موقع تطبیقه قونلمسی ایجاب ایدر. والده اولان قصراغك هلاك اولمسی، سودك آز بولنمسی ویاهیچ بولنمامسی ویاخود آنانك امزیرتمامك خصوصنده اصرار کوسترمسی کبی احوالده صنعی امزیرمه‌یه مراجعت اقتضا ایدر. طبیعی وصنعی امزیرمه مسأله‌سی طبابت عالمنده خیلی مناقشاته سبب اولمش ونهایت نوع بشرده طبیعی امزیرمه ترجیح اولنمشدر. بوبابده برفکر بیان ایتمك ایچون صنعی امزیرمه ایله طبیعی امزیرمه‌ده وفیات نه نسبتده اولدیغنی آکلامق لازمدر. بوجهت انواع حیواناته، وموقع تطبیقه وضع اولنان اصوله کوره تحول ایدر. نوع بشرده فی الحقیقه علی الخصوص کبار عائله‌لری چوجقلرینه ممه ویرمکدن چکنیر. علی الخصوص اوروپا قادینلری کوزللکلرینی؛ بالولرده ضیافتلرده کوسترمکه مجبور اولدقلری کوکس وممه‌لرینك طراوتنی محافظه مقصدینه مبنی چوجقلرینی امزیرمکدن اجتناب ایدرلر. واقعا سوت ننه طوتمغه مقتدر اولانلرك اولادی اینك سودینه، برچوق مستحضراته احتیاجدن و بوصورتله خراب اولمقدن قورتیلور ایسه‌ده دیکرلرینك حالی آجینه‌جق درجه‌ده‌در. حتی بوجهت تناقص نفوسه سبب اولان اسباب عدادنده مهم برموقع اشغال ایدر. بوکبی اطفال ایچنده، هرشیئه تحمل ایدوب یشامش اولانلرینك عاقبتلری کمیك ضعفی، حواله، سرسملك، ورم وسائره کبی خسته‌لقلره معروض قالیور. حیوانات اهلیه‌نك هرنوعی لایقی وجه ایله صنعی امزیرمه‌یه تحمل ایده‌میور. علی الخصوص طایلر بوکا آلیشه‌میورلر. طایلره ویریله‌جك سوتده دقت اولنه‌جق ایکی نقطه واردر: اولا سوت ممکن اولدیغی نسبتده کندی نوعندن اولان حیواندن تدارك ایدلمش اولملی؛ ثانیاً تخمر ایتمامسنه وذوالالقاح خفیه‌دن هیچ برینك بولنمامسنه دقت ایتملیدر. صنعی امزیرمه‌ده کی اصوللردن باشلوجه‌سی یاورویی کندی نوعندن دیکر بر دیشی‌یه آلشدیرمق و اونك سودینی امزیرمکدر. هرحالده حیوانات فرسیه‌ده بونك موقع تطبیقه وضعی مشکلدر. سوت ننه اوله‌جق قصراغك وضع حملی عین زمانه تصادف ایتمش بولنملی؛ طایلر، آغز نامی ویریلن ایلك سودی (سوت باشی) ایچملیدرلر. نوع بشرده؛

بعدالمعاینه بر سوت ننه طوتمق و دائما چوجق ابوینك اونده بولندیرلمق ولایقیله حفظ الصحه‌سنه نظارت ایتمك اینك سودی وامثالی ایله بسلنمکه هرحالده مرجحدر. زیرا اینك سودی، کچی وقیون سوتلرینك کرك ترکیباتجه اولان فرقی، کرك آنا سودینك تازه‌لکی جهتیله، برقاچ ساعت اول صاغیلمش و بلکه‌ده صولاندیرلمش حیوان سودینه نسبةً آنا سودی ویا بیان ایده‌جکمز شرائط تحتنده سوت ننه سودی مرجحدر. حیواناتده اکر عین نوعدن بر والده بولنه‌میه‌جق اولورسه هیچ اولمزسه کندی نوعنه یقین برنوع اولملیدر. فرضا قصراقلر ایچون دیشی بر مرکب بولملیدر طای اینکه ویریله‌جك اولورسه قبول ایتمز اینك تعندایدر. بوحالده دیکر واسطه‌لره مراجعت ایتمك لازمکلیر. شیشه‌دن معمول صناعی امزیکلر وکردللر قوللانمقیدر. بو یولده اجرای حرکت اولندیغنده هر بر دیشینك سودنی یاورویه ویره‌بیلورز. برچوق مواقعده اینك سودی دها قولایلقله تدارك اولندیغندن اکثریا طایلره اینك سودی ویریلیر.

سوت‌ده برچوق میقروبلرك قولایلقله تکثرایتدیکی معلوم در. بونلر سودك خواص و اوصافنك تبدل ایتمسنه سببیت ویریرلر. طای، طوغریدن طوغری‌یه والده‌دن ویا کیف ما اتفق دیکر بر والده‌دن سوت امدیکی تقدیرده ویریله‌جك سوت، هوا ایله تماسده بولنه‌جغندن ماعدا سودی صاغان آدمك اللرندن ویا کردلدن سوده برچوق میقروب داخل اوله‌بیلور. بوسببه مبنی سوت قایناتیلور. قاینادیلنجه بعض تعدیلاته دوچار اولدیغی بیان ایدیلیور ایسه‌ده هرحالده خمیره ومیقروبلرك محو اولمسیله ایدیله‌جك استفاده زیاده‌در. سوت ویرلدکدنصکره سودی حاوی اولان قاب ییقانملی و قابده بر دامله بیله سود قالمامليدر، اکشیر، تخمر ایدر. نوع بشر حقنده یاپلمش صناعی امزیکلرده اطبا سودك کوفلندیکنی بیلدیرمشلردر. فی‌الحقیقه نباتات سفلیهٔ مذکوره (کوف) سوت درونده، امزیکلرده نشوونما بولدقلری کبی حیوانات ایچون قوللانیلانلرده دخی کورلمشدر. ممکن اولدیغی تقدیرده سوت، انجق طایه ویریله‌جکی زمانده صاغلملیدر. اکر یاورولر پك کنج ایسه سوت آز ایلیق اوله‌رق ویرلملیدر. صکره‌لری ایصیدلمق لازمکلمز. ایشته بو تدابیره رعایت ایدلدیکی حالده حیوانات خیلیه‌ده صنعی امزیرمه‌دن هیچ بر فنالق کلمز. اولجه‌ده سویلدیکمز کبی طایلر، صنعی امزیرمه‌یه قابل دکللرسه‌ده ایجابنده بالضروره بوطریقه مراجعت ایدیلیر.

عربلر، قصراغك سودی بولنمدیغی زمان طایلره دوه ویا قیون سودی ویرلملك لازمکلدیکنی اوروپالیلره چوقدن اوکرتمشلردر. اوروپاده بالاده ذکر ایتدیکمز کبی اکثریا اینك سودینه مراجعت وایچنه آز مقدار شکر علاوه ایدرك قصراق سودینه یاقلاشدیررلر ایسه‌ده شکرك علاوه‌سی الزم دکلدر.

فطامه (ممه‌دن کسلمه وقتی). — یاورولره والده‌لرینك ممه‌لرنی امزیرمکی و یاخود شیشه وکردلدن امکی منع ایتدکلرنده فطامه‌لری اجرا اولنمش دیمکدر. فطامه‌یه نه درلو تشبث ایتملی ونه زمان اجرا اولنملیدر؟ اکثریا فطامه غیر معقول برصورتده موقع تطبیقه قونلدیغی کوریلیور. برچوق مواقعده والده‌دن یاورویی بردنبره آییره‌رق آخورك برکوشه‌سنه ترك ایدرلروبونلره کاهل سنده بولنان حیوانلره ویریلان غذایی ویررلر. اکر تازه اوت موسمنه تصادف ایدرسه بو اصول بردرجه‌یه قدر موافقدر. فقط موسم شتاده بولندیغنده قوری اوت وصمان ویرلمسی لازمکلیرکه بوسببدن بش آلتی آیلق یعنی فطامه زمانه‌قدر کندیسنده کوریلان بنیه اعلا ایکن بعد الفطامه تعقیب اولنان شو اصول نتیجه‌سنده اون، اون ایکی آیلق طایلرك مزاجسز، لاغر بر حالده بولنه‌جقلرینه تعجب ایدلمامك لازمکلیر، نشوونمادن خیلی شی ضایع ایدلمش وبعضاً دائمی اسهاللره طوتیله‌رق بتون تلف اولملرینه سببیت ویرلمش اولور. فطامه، تدریجی صورتده اجرا اولنملی که مأکولات وجود ایله توافق وتطابق

ایده‌بیلسون. برقاچ هفته‌قدر بسبتون سوت ویرمامزلك ایتمه‌ملی یوکا زمان لازمدر. کنج یاورو صنعی امزیرمه اصولیله بیودلمه‌ده ایدیسه فطامه دها قولایدر. تدریجاً کندیسنه ویرلمکده اولان سودك مقداری آزالدیلور. بالآخره قایماغی آلنمش سوت ویریلور. دها صکره‌لری اونلی صولر، اوت منقوعی، چوربا وبوصه صولری ویریلور. بونلرك مقداری تدریجاً تزیید ایدیله‌رك سودك مقداری تنقیص ایدلملیدر. او زمانلر، کوزل جنسدن کیاه (اوت)، حاووج یپراقلری، پانجار یپراقلری، دوکولمش، قاینادلمش حبوبات ویریلور. طای اکر طبیعی امزیرمه ایله بیومکده ایدیسه ارضاع بحثنده دخی سویلدیکمز کبی یاورولی والده‌لریله برابر مرعاده بولندیریله‌رق اوتلامغه اوزه‌نیرلر تجربه‌ده بولنورلر. بر پارچه مأکولات صلبه‌یه معده‌لرینی آلشدیرورلر. لکن تماميله سوتدن کسمك ایچون انسانك توسطنه احتیاج واردر اولا طایلر، والده‌لرندن آیری محله قونور، وکونده اوچ دفعه والده‌لرینك یاننه کتیریله‌رك امزیردیلور، وبالاده ذکر ایلدیکمز متمم غذالر ویریلور. برنجی هفته بووجه‌ایله حرکت ایدیله‌رك ایکنجی هفته‌ده یومی ایکی دفعه والده‌لرینك یاننه کوتوریلور؛ اوچنجی هفته‌ده بر دفعه کوتوریلور دردنجی هفته‌ده یاورو والده‌سنه هیچ کوسترلمز فطامه‌ده تمامه ایرمش اولور. ایشته بوطریق تدریجی ایله اجرا قلنان فطامه نه والده‌یه، نه‌ده یاوری‌یه بادیٔ مضرت دکلدر. فطامه‌نك زمانی انواعه‌کوره تحول ایدر. حیوانك بالآخره قوللانیله‌جغی خدمته و اقتصاده نظراً زمان تزیید ایدیله‌بیلور: علی‌العاده طایلرك فطامه وقتی بش ویا آلتی آیلق اولدقلری زمانده‌در. اکر محصول بالآخره طام‌لقده استخدام اولنه‌جق ایسه فطامه مدتنی تزیید ایتمك محسناتدن خالی دکلدر.

آت — علم المستحاثات { آمریقا علم مستحاثات علماسنك ارائه ایتدکلری وجه‌ایله بوکون حال حیاتده‌کی فرس فامیلیاسی مستحاثات حالنده پراکیده نامی تحتنده بولندیریلان انواعه مربوطدر. محو اولمش اولان بو اشکال زمان ثالثینك ائوسن (éocène) طبقه‌سنده ظهور ایتمشدر فرس، زمان ثالثیده اسنان طاحنه‌نك مترقیانه صورتده مختلط بولنمسی وقدمك عینی صورتده ساده‌لشمسی کبی تعدیلات کوره‌رك شمدیکی حالنه کلمش اولیور، انجق اوتوز بش سنه‌لك بر مدتده‌درکه بوسلسله وتعاقب آکلاشیله‌بیلمشدر. بعض اشکالك موقتاً تصنیف اولنمسی آره‌لرنده بر ایکی شکلك هنوز کشف اولنه‌مامسندن ایلرو کلیورسه‌ده کشف مستحاثات ماده‌سی ترقی ایدرك بالآخره اشکال مذکوره‌ده بولنه‌جق اولورسه سلسله‌نك هرجهتی مربوط بولنمش اوله‌جغنه شبهه یوقدر. مستحاثات تحریاتنده ظهور ایدن بعض اشکال، بربرینك عینی اولدیغی حالده کاشفلرك تعددینه نظراً عینی برشکل مستحاثه‌یه متعدد ومختلفناملر ویریله‌بیلسی مطالعه‌یی اولدقجه مشکلاته دوچار ایده‌جکندن او اسامی‌یی بربرینه قارشدیرمامغه دقت ایتملیدر. ایلك اول معلم کووی‌یه پارسك مون مارتر محله‌سنده کبریتیت کلس طبقه‌سنده برفرس مستحاثه‌سی بولمش، وبونی جمع وترمیم ایدرك مستحاثه‌یه پالئوتریوم نامنی ویرمشدر. هربرنوعك خصوصی برصورت خلقی استلزام ایله انواعك لایتغیر وثابت اوله‌جغنی ادعا ایدن وانواعك برسلسلهٔ استحالات ایله تشکلنی قبول ایدن داروین مکتب و مسلکنك خلافنه قیام ایدن بالذات مشرح مشهور کووی‌یه اولدیغندن بولدیغی بو شکلك اصلا حال حیاتده‌کی فرسك اجدادندن اوله‌جغنی قبول ایتمدی. صکره آمریقالیلر، بر چوق حالده مفرد الاصابع مستحاثات شکللری بولدیلر. اوروپاده کرچه انواع فرسیه مستحاثاتی آز بولنیورسه‌ده برچوق علما ومشرحین طرفندن تماميله وجدی برغیرتله مطالعه ایدلدکلرندن مستحاثات علمنك اوروپاده دخی آمریقاده‌کی کبی ترقی ایده‌جکی مأمولدر. اوقیانوسیا قطعه‌سی انواع فرسیه‌دن بر نشان ویرمدی. آفریقای وسطی تماميله کشف اولنمدیغندن نه کبی اشکالی حاوی اولدیغی بیلنه‌میورسه‌ده آفریقای شمالی اراضیٔ

ثالثیه ورابعیه‌سنده ذات الثدایا انواعی نمونه‌لری
بولندی . انکلیزلر طرفندن مطالعه ایدیلان آسیا
اراضیسنده‌ده خیلی اشکال کورلدی. انکلیز مشاهیر
طبیعیوننندن «اوون» ایلك دفعه ١٨٦٢ ده فرسیه‌نك
اجدادی اولمق اوزره آسیاده بولنان پالئوتریوم
شکلنی کوستردی. برچوق مستحاثات علماسی طرفندن
بوفکر حسن قبول کوره‌رك ١٨٨٢ تاریخنه
قدر رواجی دوام ایتدی. اوتاریخده آمریقانك
اراضیء ثالثیه‌سنده وورتمانك بولدیغی ناقودوس
شکلی فرد الاصابع حیوانانك و علی‌الخصوص
فرسیه‌نك اساسنی تشکیل ایده‌جکنی وپاله‌ئوتریوم
قاعده‌نك طرفیننده وهرحالده فه‌ناقودوس شکلندن
صکره‌کله‌جکنی مومی‌الیه کوستردیکی کبی قربستول
دخی ایپاریون ویاخود ایپوتریوم نامنی اخذ ایدن
شکلی، مطالعه ایدرك بونك حال حاضرده موجود
ذو الحافرلر میاننده اشغال ایتدیکی حقیقی موقعی
تعیین ایتدی . تشکلات فرسیه ایکی قطعه (آسیا،
آمریقا) ده متوازیاً می جاری اولدی؟ ویاخودیالکز
برنده واقع اوله‌رق بعده بو حیوانات دیکرینه‌می
نقل ایدلدی ؟ دیه موضوع بحث اتخاذ ایدیلن
سوأله ایکی جهتك دخی التزام اولنه‌بیله‌جکی جوابی
ویریله بیلور سه‌ده فرسیه‌نك قطعات جدیده‌ده
ظهوری طرفداری دها چوقدر. ادوار ثالثیه‌ده
خیلی مدت ایکی قطعه یکدیکر یله ارتباطده
بولندیغی معلومدر. فرسیه فاملیاسنه عائد مستحا-
ثه‌لرك ، کشفیاتك صره‌سنه نظراً جدوللرده
کوسترمك هرحالده بینلرنده‌کی ارتباط ومناسبت ،
جدولی تعقیب ایتمکله بالسهوله تحصیل ایدیله‌بیلور.
آنجق آمریقا ایله اوروپا اراضیء ثالثیه‌لری ،
و بناءً علیه بونلرده‌کی اشکال بیننده‌کی فرقدن
طولایی آمریقاده‌کیلر ایچون آیرو برجدول و
اوروپاده بولنانلرایچون دخی آیری برجدول یاپلمسی
مناسب اوله‌جقدر. آمریقاده زمان ثالثینك اك آلت
طبقه‌سنك (ائوسن) قسم اسفلندن اعتبار ایله
حیوانات فرسیه‌نك اجدادی‌عد اولنان وبوطبقه‌ده
کشف ایدیلان فه‌ناقودوس مستحاثه‌سی ایله کوندن
کونه تکثر ایدن و بوصورتله آتك تاریخ طبیعیسی
اتمام ایده‌جك اولان عناصر الده ایدلمکده‌در.

فه‌ناقودوس نامی ویریلان مستحاثه‌نك اطراف
قدامیه‌ده ارضه تماس ایدر بش اصبع واطراف
خلفیه‌ده یره طوقونمیان بش اصبعی وار ایدی
رأس، ضخیمة الجلد حیواناتده اولدیغی کبی ایسه‌ده
اسنانی آکل‌الکل حیواناتك دیشلرینی آکدیرر،
اسنان طاحنه‌ده درت درن وحدبه واردر .

ئه‌اوهیپ دیدیکمز شکل مستحاثه تلکی بوینده‌در.
رأس علی‌العموم حیوانات فرسیه‌نك رأسنه مشابه
چکه‌لری یدی عدد اسنان طاحنه واسنان کلبیه
ایله مجهزدر . اسنان ، مستحاثه حالنده بولنان
بالجمله فرسیه‌لرده موجوددر. ئه‌اوهیپ مستحاثه-
سنك ٤٤ دیشی واردر . بونلرك تشکیلنه اعانه
ایدن اوچ ماده‌دن سه‌مان یعنی جوهر قشری
طبقه‌سی موجود دکل ایدی . اطراف قدامیه‌ده
درت اصبع واطراف خلفیه‌ده اوچ اصبع موجود-
درکه بونلردن انجق وسطده بولنان اصبع ارضه
منطبق ایدی جوانبده‌کیلر دها قیصه اولدقلرندن
یره تماس ایتمزلردی .

اوروهیپ دنیلان مستحاثه بویجه دها بیوکدر
(قیون قامتنده) . اطراف خلفیه‌ده‌کی اصابعدن
جوانبده بولنانلرك نمالری دها دون مرتبه‌در .
بو جهتله ئه‌اوهیپ‌دن تمیز ایدرلر . بالاده بیان
ایتدیکمز اوچ مستحاثه (فوناقودوس ، ئه‌اوهیپ ،
اوروهیپ) آمریقانك ائوسن طبقه‌سنه منحصردر.
پالئوتریوم مستحاثه‌سی ایسه اوروپا وآسیا قطعه-
لرنده‌ده نادر دکلدر ؛ پارسك تحت‌الارض دور
ثالثی طبقاتنده بولندیغی کبی آلمانیاده ، مجار-
ستان‌ده ، اسپانیا و هندستانده دخی ظهور
ایتمش‌در. بومستحاثه، حیوانات حاضره‌دن، برونك
اوزون ، واحتمالکه برخرطوم ایله تطول وتمادی
ایتمش بولنمسندن ناشی تاپیر نامی ویریلان حیوانه
مشابهت ابراز ایدر ؛ اصابع جانبیه‌دن ایکیسی‌ده
لایقیله نشو ونما بولمش ایدی . اولا کووی‌یه
طرفندن کشف ایدیلن (پالئوتریوم) مستحاثه‌سی
مؤخراً انکلیز مشاهیر طبیعیوننندن اوونك اتخاذ
ایلدیکی تقسیمده بومستحاثه جنس اعتبار ایدیله‌رك

شكل ابتدائی‌یه نسبةً ایكی جانبده‌كی اصابعی آز نشو ونما بولمش اولان واسنانی فرسیه‌یه دها زیاده مشابه اولان حیوانات هپ بوجنسه ادخال ایدلمش‌در . بو جنسده كی انواع اثوسن طبقه‌سیله میوسن اسفل طبقه‌سی آره‌سنده بولنور آمریقانك میوسن طبقه‌سنده بولنان ، مزوهیپ میوهیپ نامی ویریلان مستحاثه‌لرده یان ایكی اصبع (ایكنجی ودردنجی) انجق صوك سلامك مفصلنه قدر واصل اولور : عظم كعبره ایله زند (بیلك كمیكاری) بربرینه ممتزج كبی‌در . بونوعلرك اسنانده سه‌مان هنوز تشكل ایتمه‌مشدر . عدد اسنان ینه ٤٤ در . بویلری مدللی ارتفاعنده‌در . ینه آمریقاده پلیوسن طبقه‌سنده مستحاثات علماسندن مارسی طرفندن بولنان پاراهیپ وپروتوهیپ ایله اوروپاده خرستول طرفندن بولنان ایپاریون یاخود قوپ طرفندن بولنان ایپوتریوم ؛ وامریقای شمالیده پلی‌اوهیپ وآمریقای جنوبیده ایپی دیوم مستحاثه‌لری ده واردر . آمریقاده بولنان اشكالك اسنانی آتلرده اولدیغی كبی ایسه‌ده اصابع جهتیله آره‌لرنده خیلی فرق واردر .

ایپاریون دینن مستحاثه‌ده رأس قطعه‌سی اولدقجه حیوانات فرسیه‌نك رأسنه مشابه ایدیسه‌ده اسنانی پروتوهیپ ، پاراهیپ وپلیوهیپ مستحاثه . لرینك دیشلرینه نسبتله آت دیشلرندن چوق فرقلی‌در . تسنن ابتدائی (موقته) ده یدی عدد اسنان طاحنه ظاهر ایكن تسنن دائمیده دیشك بری غائب اولیور . موسیو غودرینك تتبعاتنه نظراً ایپاریون رون حوضه‌سنده ومیوسن علیاده بولندیغی كبی آفریقا قطعه سنده پلیوسن وسطی وبعضاً پلیوسن علیاده كشف ایدیلیر . آمریقای جنوبینك پامپا دپولرنده بولنان ایپی‌دیوم نه‌اوژوم مستحاثه سنده عظام فوق‌الانفك (برون اوستی كمیكی) اوزون ومحدب اولمسندن ناشی رأسك برون اوستی ناحیه‌سی‌ده محدب اولوب قوچ باشنی آكدیریر . بونك ایچون‌در كه ایپی دیوم ده دخی تاپیركبی برخرطوم ویا استطاله‌نك موجود اولدیغنه قائل اولنیور . بومستحاثه‌ده جبهه عریض ، اسنان كلیبه لایقیله نشو ونما بولمش ، اطرافده‌كی عظام واوچنجی سلام (ال وآیاق پرمقلرینی تركیب ایدن كمیكارك بهری) آتلره یقین‌در . والحاصل برون اوستی قطعه‌سیله تاپیر دینلان حیوانه ؛ فقراتك شكل وعددینه نظراً مركبه ؛ اطراف واصابعك عریض اولمسندن فرسه مشابه ایدی . علمادن ده‌پره‌نك بیانته نظراً ژروه نام ذاتك وسطی پلیوسن‌ده بولدیغی ایپاریون قراسوم مستحاثه‌سی ایپاریون غراسیل ایله شمدیكی آت بیننده بر رابطهٔ اتصال تشكیل ایدیور ایمش . چونكه بو مستحاثه‌ده اصابع وحیدالاصبع اولمغله شمدیكی فرسه تقرب ایتمش ، یالكز اسنان ایپاریون شكلنده بولندیغی كبیدر .

وحیدالاصبع فرسیه — وحیدالاصبع فرسیه فاملیاسی پلیوسن دورنده ظهورایله دور رابعی‌یه وحال حاضره‌قدر دوام ایدیور . دور رابعیده‌كیلر حال حاضرده‌كیلره زیاده مشابه ایسه‌لرده كثیر . الاصابع اجداددن وحیدالاصبعه كچدكلرینی كوستر بعض خصوصات تظاهر ایدیور . اولاً مشطالید ومشطالقدم جانبیلر مشطالید ومشط . القدم اصلی‌یه نادراً ملتصقدرلر . ثانیاً عظم‌زندی (طپوق كمیكی) دور رابعی اشكالنده عرض جهتیله حال حاضرده‌كیلرك ضعفی نسبتنده‌در . بعضلری تسنن‌ده دخی فرق كوستریبورلر . مستحاثهٔ فرس كرهٔ ارضك محال مختلفه‌سنده نظر مطالعه‌یه آلنمق اقتضا ایدر .

آمریقا — بوقطعه‌ده حیوانات فرسیه فاملیا . سندن برچوق مستحاثه‌یه تصادف ایدلدیكی اول وآخر ذكر اولنمقده ایسه‌ده اصل شایان حیرت جهتی بوكا دور رابعی‌ده تصادف اولنه‌مامسیدر . سبب اوله‌رق اوروپاده‌كی ادوار جودیه‌یه مماثل اوله‌رق دور رابعی‌ده بوز وصفوقلرك حكم سور . دیكی بیان ایدیلیور . بو فرضیه كرك قبول اولنسون كركسه رد اولنسون آمریقاده دور ثالثی ورابعی ده بولنان وحید الاصبع فرسیه‌لر شونلر در :

آمریقای شمالی — پلی اوهیپ‌دن صوكره

پشایان وپلیوسن دورینك نهایتنه طوغری ضایع اوله‌رق .مؤخراً کرك پلیوسن علیاده کرکسه اراضیٔ رابعیهٔ سفلاده ظهور ایتمش اکوس پاروولوس مستحاثه‌سی بولنورکه بوندن اشکال آتیه تولد ایتمشدر : اکوس ماژور، اکوس اوقسیدا-نتالیس، اکوس کوربدنس، اکوس قونورسیدوس صکره‌کی شکل آمریقای شمالی وجنوبیده دخی بولنمشدر . اکوس پاروولوس شکلی آمریقانك شرق سطح مائلی جهتلرنده و قیالق طاغلرده ؛ اکوس ماژور شکلی حکومات متفقه کورفزلرینه یقین اراضیده بولنوب اکوس پاسی فیکوس شکلیله ایکیسی حال حاضره‌کی فرسدن جثه‌جه دها فرقلی اولدقلری آکلاشلمشدر. اکوس اوقسی دانتالیس حال حاضره‌کی فرس جسامتنده در . اکوس قونورسیدئوس زمان ثالثك قسم علیاسنده ومکسیقا زمان رابعنده بولنمشدر .

آمریقای جنوبی . — دور ثالث و رابعی وحید الاصبع اشکالی آمریقای شمالی‌یه نسبتله جنوبیده دها زیاده‌در. ایپی دیوم شکلنه عائد معلومات بالاده بیان ایدلمش ایدی. «برومایستره» کوره بری اصل ایپیدیوم دیکری ایپیدیوم نه ئوغوم اولمق اوزره ایکی شکل ایپیدیوم موجوددر . ایپیدیوم آرسیدئوس نامنی ویردکاری شکل اصل ایپیدیومك برنوعه‌سی‌در . سائر اشکال فرسیه « برانقون » ك اکوس آندیوم ؛ ویاخود واغنرك اکوس فوسیلیس آندیوم ؛ اووه‌نك اکوس کورویدنس ، ژروه ایله آمه‌غینونك اکوس ره‌سق دوس ؛ برومایسترك شکللریدر . اکوس آندیوم ، آمریقانك اغلب احتمال پلیوسن دورینك ایلك فرسی اولوب قطعات عتیقه‌نك اکوس سته‌نونیس شکلنه تقرب ایتدیکی واکوس کورویدنس دخی لوندك اکوس قابالوس آفینیس ، وژره‌نك اکوس آمریقانوس نامنی ویردکاری شکللرك مماثللری‌در.

آفریقا . — جزایرده ، قسطنطنیه شهری جوارنده پلیوسن طبقه‌سنك قسم علیاسنده بولنان برچوق مستحاثه اشکالی میاننده برایپاریون ایله برفرس ویاخود فرس دنیله‌جك رادده‌ده ایکی شکل مستحاثه بولندیغی « تومابیا » ن ایدیور . زمان رابعیٔ جدیده‌ده شمدیکی آفریقا آتندن تالی صورتده تخلف ایدن برفرس ایله اسنانی جهتیله ایپاریون شکلنه تقرب ایدن ومرکب بوینده برشکله تصادف اولنور .

آسیا . — آسیای روسیه‌ده ، هندستانده سیوالیك طاغلرنده میوسن طبقه‌سنك قسم علیا-سنده مستحاثهٔ فرس بولندیغی حالده دیکر یرلرده انجق میوسنك قسم وسطیسنده کوریلیور. قطعات سائره‌ده کوریلن اشکالدن ماعدا ایکی عددی یالکز آسیایه منحصر قالیور : بری اکوس سیوالنسیس؛ دیکری اکوس نامادیکوس ناملرینی آلیور .

اوروپا . — دور ثالث ورابعی‌ده وحیدالاصبع فرسه ، روسیه‌ده ، آوستریاده ، ایتالیاده ، اسویچره‌ده ، بلچیقاده انکلتره‌ده وآلمانیاده تصادف اولندی. بهرنغك آلمانیا اراضیٔ رابعه-سنده کشف ایتدیکی اکوس هه‌میونوس فوسیلیس شکلی فرسدن زیاده هه‌میونه (جکتای) مشابه‌در، « فورسیت ماژور» ك اکوس قوآغوئیدس ایله « والدریش»ك اکوس قوآفنیس شکللری بربرینه غایت یقین وفرس ایله قوآغا (یبانی مرکب) آره‌سنده برحد فاصل تشکیل ایتدیکی وفرسه دها یقین بولندیغی آکلاشلمشدر. بونلردن صوکره، کیتدکجه شمدیکی فرسه تقرب ایدر اشکاله تصادف اولنور. دارنو وادیسنده موسیوقوشی‌نك بولدیغی اکوس سته‌نونیس ، والدیرلشك اکوس فوسیلیس شکللری ، دالماچیاده اووه‌نك اکوس سپه‌لئوس ایله قوشی‌نك اکوس لارته‌تی شکلی دخی ینه دارنو وادیسنده بولنمشدر . اشکال مذکوره میاننه والدریش ، آوستریانك ادریاتیق دکزی جوارنده‌کی ایستریا اراضیسنده بولنان اکوس سته‌نونیس آفنیس ایله اکوس فوسیلیس مینور اشکالنی وضع ایتدیکی کبی بهرنغ‌ده ساقس آپالتی جوارنده بولنان اکوس قابالوس فوسیلیس و بونك نوعه‌لرندن وورتمبرغده بولنان اکوس قابالوس فوسیلیس لاتی فرونس اشکالنی بولند-یریورلر . ایشته اشکال مذکوره یکدیکرینی ولی وتعقیب ایله ظهور ایتمش اولور . روتی میرك

قولنه نظراً تعاقب وتوالی شو ترتیبده واقع اولمشدر: اکوس ستهنونیس، اکوس فوسیلیس، اکوس لازتهتی . شکل اخیر، شمدیکی فرسك معاصری اولیور. ایشته بواوچ شکل طبیعی برقانون تحتنده یکدیکرندن مشتق اولهرق شمدیکی فرسه واصل اولنیور . بونلرك شمدیکی فرسله فرق وتخلفاتی اسنان جهتیله ایسهده بوراده اندن بحث ایدهمیز . روتی مایر ، برومایستر وفورسیت کبی مؤلفلره کوره اسویچره ایله قورسیقانك شرقنده آلپ آطهسنده اراضیٔ رابعیه حوضهلرنده وحتی حال حاضرده آفریقاده یشامقده اولان فرسلر میاننده بعضیلری اسنان جهتیله حال حاضردهکی فرسه مشابهت عرض ایدهجکاری یرده پلیوسن طبقهسنده بولنان فرسلره دها یقین بولنیورلر . دور رابعیده قد وقامتك زیادهلکی و رأسلرك جسامتیله ممتیز فرسلر مشاهده اولنمشدر . بعض اراضیده، آسیاده حال حاضرده وحشی وسربست حالده یشایان فرسلره مشابه بودور ، قامتی قیصه فرسیه شکلرینه تصادف اولنیورکه بونلر اوروپای وسطیده دخی بولنمشدر. سون نهری وادیلرنده بولنانلرك قامتی وسطی درجهده یعنی تخمیناً ۱,۳۶ متره ارتفاعنده ایدی . لکن بوندن دها مرتفع قامتده اشکالهده تصادف اولندی .

حال حاضرده بعض آتلرك کثیرالاصبع اولملرینك ایضاحی .— مستحاثات علمی ترقی ایتدکجه آره یرده ناقص قالان بعض اشکالی اتمام ایدیلهرك بوصورتله برنوعهدن دیکرنوعهیه کچمك خصوصی بر درجهیه قدر ایضاح ایدیلهجك ظن ایدیلیور . بالاده کوردیکمز کبی عظم کعبره ایله زندك التصاقلری ، عدم استعمالدن اصابعك برر برر ضمور ایدرك تناقص ایتمسی کبی بعض قوانین تحتنده اولهرق مختلف اشکال فرسك بر برندن حاصل اولدیغی تخمین ایدلمکدهدر . بعض طایلرك حین تولدلرنده جانبی و منضم ایکی اصبعه مالك اولدقلرینی کورمك اندر دکلدر. غلط طبیعت عنوانی تحتنده بولندیریلان وعددی ۴۹ ه بالغ اولان بوکبی خصوصی وقایعدن انجق اون ایکی شکل کثیرالاصابع حیوانات عد اولنمغه شایسته اولوب دیکر اوتوزیدیسنده اصابع انجق اطراف قدامیهده کورلمشدر. نه ایچون شمدیکی حالده بعضاً فرسلر کثیرالاصبع اولهرق تولد ایدیور ؟ بویله بر حال مجابٔاتدنمی معدوددر ؟ یوقسه مطابقت قانونه کوره حاصل اولمش برتحولمیدر ؟ یاخود مشابهت اجداد ، ارتجاع قانونی ایجاباتندنمیدر ؟ علم المستحاثات بر عضوك کسب ضمور ایتمسنه ، دیکر برعضوه التصاق ایتمسنه ، نشو ونماده توقفنه ویا اصلا نشو ونما بولمامسنه ، تبدیل موقع ایتمسنه والحاصل التواسنه دائر معلومات ویرر ایسهده اصابع منضمهنك آتیده بیان ایدهجکمز مستثنیاتنی ایضاحه کافی اولهجق معلومات ویرمیور. برفرسده اطرافده ایکی واوچ اصبع بولنور ایسه بو اوچ اصبع هرحالده و دائما اطراف قدامیهده وایکی اصبع اطراف خلفیهده بولنور. اکر یالکز ایکی اصبعلی ایسه بوحالده منضم اولان ایکی اصبعدن داخلدهکنك دها زیاده نشوونمابولدیغی کوریلیور. بوحال مطابقت قانونیله ایضاح ایدیلهمز . چونکه مکث وتوقفده طوپراغه تماس ایتمین جانبی اصابع منضمهنك برفائدهسی یوقدرکه ایجاب مطابقتله حاصل اولسون . بوتقدیرده مشابهت اجداد وارتجاع قوانینی نظر مطالعهیه آلنمق لازم کلیر. اکر بو جهت قبول واهمیتله تلقی اولنورسه پره اکیده نامنی ویردیکمز ایلك فرسلر میاننده بعض اشکالك اطراف قدامیهده اوچ واطراف خلفیهده ایکی اصبعه مالك اولمسی و بونلری تعقیب ایدهجك اشکالکده اطراف قدامیهسنده ایکی اصبع واطراف خلفیهلری وحیدالاصبع اولهرق بولنملری لازم کلهجك که علم المستحاثاتك ترقیسی بلکه آتیاً بونی کوستره بیلهجکدر. مستحاثاتك برخصوصیتی اولهرق قبول ایدلمش اولان بالادهکی خلاف قاعده وقایع، جدده ایکی شکلك موجودیتنی و بونلردن برینك اون و دیکرینك التی اصبع ایله مجهز اولدیغنی قبول ایتدیریور. فی الحقیقه وجودك ثقلتی اطراف اربعهیه تقسیم وتوزیع اولندیغنه وبونلرك مکث، حرکت وسرعت زمانلرنده دخل وتأثیرلری اولدیغنه

نظراً ده عوارض مذكورەنك دورثالثی موازنت
عضويه قانونيله مطابقتدن حصوله كلمش اولديغنی
كوستريور . حيوانات فقريەده بوكبی تعديلاته ،
بعض اعضانك وجودده ويا اطرافده غيرمستعمل
فعاليتده بولنمامسندن ويا فائدەسز اولمسندن
ناشی فقدانه ويا ديكر اعضايه تحول ايله فاعل
برحالده بولنمسنه دفعاتله تصادف ايديلير. حيواناتك
بدنلريله اطرافی بيننده برارتباط وتعلق بولنديغی
وفرضا وجودی ايلرويه سورمكه خدمت ايدن
اطراف خلفيه‌يه نسبةً اطراف قداميه وجودك
ثقلتنی تحمل ايچون پاينده خدمتنی ايفا ايديورسه
آز برشی تعديلات كورەرك مشابهت اجداده يعنی
كثيرالاصبع اولمغه تقرب ايدر . پاينده خدمتنی
ايفادن معاف ايسه تعديلات زياده اولور .
حيوانات فرسيه‌ده اطراف قداميه ، مركز ثقلته
قريب اولمسی حسبيله هرشيدن اول پاينده خدمتنی
برنجی درجه‌ده ايفا ايدر. اطراف خلفيه‌ده ايلری
سورمكه خدمت ايدر . پليوسن طبقه سنده‌كی
فرسيه‌ده متوسط براصبعك ياننده برايشه يارامايان
غيرفاعل ايكی جانبی اصبع بولنمسی ، متوسط
اصبعك وظيفه‌دار اولمسی وبو وظيفه‌يی دها لايق
وجهايله ايفا ايده‌بيلمك ايچون دها زياده نشو ونما
بولمسنه احتياج مس ايده‌جكی وبوكاده اولا اطراف
خلفيه‌ده بولنان ايكی جانبده‌كی اصبعلرك ضياعيله
كسب قوت ايدرك موفق اوله‌بيله‌جكی وبووجهله
وجودی ايلری سوره‌بيله‌جكی غيرقابل اعتراض
برصورتده تظاهر ايديور . اطراف قداميه ايسه
انجق ، حركتنه ، آديم آتمغه مباشرت ايدوب
پاينده اوله‌جغندن جوانبده‌كی اصابع اطراف
خلفيه‌يه نسبةله دهازياده برزمانله ضايع اوله‌جقدر
اكر ، اطراف قداميه طيرانه ، تناوله ، طرمالا-
نه‌رق چيقمغه ، قازوب دلمكه خدمت ايده‌جك
اولسه ايدی بوله حيوانلرده اطراف خلفيه جزئی
تعديلات كوره‌جكدی . حالبوكه دوه قوشی كبی
حيوانلرده اطراف خلفيه‌ده تخلف دها زياده
آشكار اوله‌جقدر .

توزيع جغرافی — حال حاضرده‌كی اهلی فرسك
اجدادی اولمق اوزره قبول اولنان زمان ثالثی
ورابعی حيواناتنك بولندقلری محال نظر اعتباره
آلنه‌رق بوبابده بعض قواعد وضع ايديله‌بيلير .

مركز انتشار وتوزيع اولمسنه نظراً آسيا
وآمريقا قطعه‌لرينك اهميتی — مستحاثاتك
كيف مااتفق بر نوعی مختلف اراضيده عينی
زمانده‌می وياخود متعاقباً ظهور ايدرك كرهٔ ارضك
مختلف قطعاتنه‌می انتشار ايتمش اولديغنه دائر
علم المستحاثات هنوز بيان مطالعه‌يه جسارت ايتميور.
سه‌ده كشفيات ، اوروپا قطعه‌سنده‌كی پليوسن
حيواناتی آسيای جنوبيدن هجرت ايتمش اولدقلرينی
كوستريور . مستحاثهٔ فرسك ، آسيا زمان ثالثنك
پليوسن اسفل طبقه‌سنده ظهور ايتديكنی مقدما بيان
ايتمش ايدك . اوروپا قطعه‌سنده فرسه پليوسن طبقه-
سنك قسم وسطيسنده تصادف ايديليور. مدنيتك
مهد ظهوری آسيا قطعه‌سی اولمسنه نظراً قطعهٔ
مذكوره زمان ثالثی‌ده بر چوق حيواناتك منشئی
اولمق اوزره تلقی اولنمقده‌در . انواع حيواناتك
منشائنه تعلق ايدن بومسأله‌نك حلی پك مشكلدر.
اكثريا زمان ثالثی ورابعی‌ده كثرتله موجود اولان
برنوعك حال حاضرده هيچ اثری قالمامش. اوحالده
عينی مملكتده دورثالثی ورابعی‌ده يشامش برنوعه
حال حاضرده او مملكتده يشايان برنوعی ارتباط
وتسلسل ايتديرمك خصوصنده اصرار ايتمك
پك‌ده جائز اوله‌مز. كرهٔ ارضك تزلزلات، حركات
ترابيه ، جوديه‌لر ودكزلرك اجرا ايلدكلری
تأثيرات مخربانه‌سندن متولد اولان مناسبات
موقعی ومحلی اوله‌مز . حيوان بوكبی اسبابدن
طولايی نشئت ايتديكی محلی ترك ايله ديكر بر
محلده يشايه بيلور . فرضا رن نامی ويريلان
كيك ، فيل . . . . الخ كبی حيوانات مقدما
اوروپای وسطيده يشامقده‌لر ايكن بعضلری شماله
بعضلری جنوبه هجرت ايتمشلردر . فرسلر ، آمر-
يقاده زمان ثالثی طبقه‌لرينك قسم علياسنده كثرتله
بولنمقده ايكن بالآخره بسبتون ضايع اولمش واكر
اوروپاليلر فرسلرينی آمريقايه ادخال ايتمامش
اولسه‌لر ايدی حال حاضرده فرس آمريقا ايچون

یبانجی کوریله‌جکدی . انقلابات ژه‌اولوژیه ایله برنوع بولندیغی محلدن آیریله‌رق فرضا ژاپونیا وقالیفورنیایه هجرت ایده‌بیلیر ؛ ناکهانی برحادثه حیواناتك اسکان ایلدکلری ناحیه‌یی دوچار تحول ایدرك بتون حیواناتنی برموت آنی ایله اولدیری ویرر . بعض حوضه‌لرده صوبك یرینی مواد صلصالیه قاپلار بعض نواحیده صوده بر تحول حروری حصوله کله‌رك درجهٔ حرارتی دکشیر ؛ یاخود املاح وغازات مهلکه حیواناتك سبب هلاکی اولور . ازمنهٔ ابتدائیه‌ده بالفرض سبریاده یشایان برحیوان حال حاضرده آفریقای جنوبیه‌ده یشایور زمان ابتدائیده قطبلردن خط استوایه قدر سطح ارضك حرارتی بوکونکی اقالیم حاره درجه سنده اولوب زمان ثانوی اواسطنده قطب ارض تبرده باشلادیغی وحرارت خارجیه‌نك بو وجهله تحولنه سبب مرورزمان ایله کرهٔ شمسك قطرظاهریسنك تناقص ایتمکده اولمسی اولدیغی معلوم بولنمشدر . شوراسی‌ده اونودلاملی که صوك سنه ظرفنده نشر ایدیلان پالئونتولوژی رساله‌لری حیوانات فرسیه‌نك منشأ ومهد ظهوری آمریقا اوله‌جغنی بیان ایتمکدن چکنیورلر : علم‌المستحاثات علماسنك تحریات جدیده‌لری فرسك اصل ومنشائی آمریقای شمالی اولوب اورادن آمریقای جنوبیه وصکره اوروپایه کچدیکنی بیلدیریور . مستحاثات علماسنك سائر حیواناتده هنوز تماميله موفق اوله‌مدقلری حالده حیوانات فرسیه فاملیاسنه مربوط اشخاصك تسلسل وتعاقبنی غایت دقتله مطالعه ایتمشلر وزمان ثالثینك بتون مدت جریاننده بربرینی تعقیب ایدن ۱۳ : ۱۵ قدر شکل بولمشلردرکه معروف آتك همان تماميله اجدادندن عبارت بولنمشدر . جای تعجب اولان نقطه آتك جدی اولان اشکال مذکوره دفعةً اوروپا ایله امریقای شمالینك عین سنه تقابل ایدن مضجعلرنده تصادف ایدلمشدر . بو توافق ایکی فرضیه ایله تفسیر ایدیلیور : (۱) سلسله‌نك نمونهٔ ابتدائیلری موازاةً یعنی بر زمانده وعینی صورتده ، ومستقلاً ایکی قطعه‌ده دخی نشو ونما بولمشلر ، وانلری متعاقب کلان اشکال تالیه عین اسبابك تأثیریله متأثر بولند قلرندن عین صورتده دوچار تعدیل اولملرینی موجب اولمشدر . (۲) مع‌مافیه آمریقاده بولنان سلسلهٔ انساب ، بر ایکی حدی نقصان اوله‌رق اوروپاده بولنان سلسله‌دن دها مکمل اولدیغی کبی دور ثالث مدتنده آمریقا ایله اوروپا قطعه‌سی آره‌سنده قامچاتقه جهتندن غایتله وسعتلی اتصال وارتباط موجود اولدیغنی توصیف طبقات‌الارض فنی کوستردیکندن حیوانات فرسیه‌کبی حرکتلری سرعتلی اولان حیوانات ایچون آمریقادن اوروپایه هجرت وقوعه کلدیکی ملحوظدر . فی‌الحقیقه کتدکجه مذکور نقطهٔ اتصال طارلاشمش واو زمانلر ، حوالیٔ مذکوره شمدیکی کبی اولمیوب الك معتدل برنقطه‌دن معدود بولنمش ایدی . اسباب مذکوره‌دن و دها سائر علم‌المستحاثات حقنده اجرا ایدیلان تدقیقات عمیقه‌دن طولایی اکثر مؤلفلر آت ایچون آمریقای شمالی‌یی مهد ظهور ومنشأ قبول عد ایتمکده تردد ایتمیورلر . مختلف زمانلرده آمریقادن اوروپایه مهاجرت وقوعبولمش ، یکی کلانلر بر زمان آمریقاده‌کی همجنسلرینه موازاةً اوروپاده نشوونما بولمشلر ایسه‌ده ، بوکبی شعبه‌لر اصل بزجه معروف آتی حاصل ایتمکسزین محو ومنقرض اوله‌رق آت پلیوسن دورنده طوغریدن طوغری‌یه آمریقادن کلمش اوله‌جغی اغلب احتمالات بولنمشدر . بناءً علیه حیوانات فرسیه‌نك الك بعید جدی اولمق اوزره تلقی ایدیلان الك اسکی ذات‌الثدایا آمریقا اراضیٔ ثالثیه‌سنك الك اسکی طبقه‌لرنده بولنان فه‌ناقودوس شکلی اوله‌جقدر . شکل مذکور کرکدان وتاپیر دینلان حیواناتك‌ده جد اکبرینی تشکیل ایدیور .

آت — عروق فرسی { عروق فرس شرقی ویا غربی نوعلرینه آیریلیر : بونلرده ثانیا برچوق فروعه انقسام ایدر شویله‌که :

شرق عروقی — ۱ عربستان جنسی أ ـ جزیرة‌العرب . ب . نجد (شمر)، ج . خطهٔ یمانیه ـ حجاز ـ هـ . سوریه ـ (عنزه)، و ـ عمان ومسقط

ب - ذمقله (داردمقله) ح - مصر، ط - بربریه، ی - جزایر عرقلری

٢ ایران جنسی؛ أ - عجم، ب - کرن، ح - قره باغ عرقلری

٣ عثمانلی جنسی؛ أ - روم ایلی، ب - بوسنه، ج - اناطولی ء - چقور اووه ﻫ - کرد، و - اوزن یایلا عرقلری

٤ حجاز جنسی

٥ مولدوان جنسی

٦ ترانسیلوانیا جنسی

٧ تاتار جنسی أ - تاتارستان ء ن - ترکستان ج - چین وهندستان ء - روس ﻫ - چرکس عرقلری

غرب عروق .— ١ انکلیز جنسی : أ - قوشو آتلری ، ب - آوآتلری ، ج - حاق وتوب، د - یورق شایر، ﻫ - نورقولق، و - قلیدس دال، ز - سوقفولق دینیلان ایری قوشوم آتلری عروق

٢ فرانسز جنسی: آ - لیموزین، ب - نورماند، مرل، رو، ج - دویل، بید، برهتون بنك حیوانلریله آ - قونتین ب - پرشرون ج - آنغلو نورماند ء بولونه قوشوم آتلریدر

٣ اسپانیول وپورتکیز جنسی

٤ فلمنك جنسی

٥ دانیمارقه

٦ اسوج ونوروج جنسی

٧ المانیا جنسی

٨ بلجیقا جنسی

٩ اوستریا ومجارستان جنسی

١٠ ایتالیا جنسی

١١ امریقا واوستralیا جنسی

انسال فرس بروجه بالا بولندقلری مواقعه نسبت اولنه‌رق حصوله کلان اجناس مختلفه‌دن بشقه برده خالص جنس ، یارم قان وعادی جنس نسللرینه انقسام ایدر. اشبو ایکی صورت تقسیمك توحیدیله اجناس مختلفه حقنده بیان مطالعه ایتمك مشکل اولمغله برابر تقسیمات اساسیه‌یه کوره اعطا ایدیله‌جك معلومات مختصره صره‌سنده هر جنس و یا عرقك درجهٔ اصالتی‌ده ذکر اولنه‌جقدر.

شرق اجناسی - ا ء عربستان اجناسی خالص الدم واصیل عرب آتلری جنس فرسك نمونهٔ اصلیسی اولوب اجناس سائرهٔ فرس اراسنده بالاستحقاق برنجی درجه‌ده بر موقع اعتبار وامتیازه مظهر اولمشدر. طمارلرنده بشقه برقان جولان ایدن بوآتلر یکنظرده محن و مشاقه تحمل فوق العاده‌سنی ارائه ایدر. سیماسی معنیدار، آلنی عریض و مستوی، کوزلر بیوك وآچیق، و زکا و جرأته دلالت ایدر صورتده پارلاق قولاقلر مقطوع و مطبوع وغایت متحرك باشك هیئت عمومیه‌سی مربع وطویلی، بیون جداغودن اعتباراً ایلری طوغری چیقه‌رق کوزل اساسلنمش، باشه خفیفجه مربوط جداغو یوکسك ، اتنز وکیری‌یه طوغری مائل اوموزلر، درجهٔ مطلوبه‌ده اوزون ومائل کوکس ، وسعتلی یانلر وبوش بوکورلر، آرقه قیصه، بل قیصه، صاغلام صاغری اوزون وافقی قویروق ، یوکسك یاپیلی بجاقلر ، دوکلش تیمور کبی سرت وکمیکاری عریض مفصللر، اتنز و اویناق رجلر سرت و منتظم طرناقلر . بوآیری آیری اوصافدن بشقه تشکلات بدنیه هیئت عمومیه‌سی اعتباریله غایت موزون وهرناحیه یرلی یرینه موضوع بولنمقله وجود دائما موازنت خفیفه حالنده ویله وقویروق وقیللری ایپك کبی اینجه و پارلاق اولوب آتده تصور اولنه‌بیلان کمالات و بدایعك هیچ بری نقصان اولمدیغی کبی طبعاً مطیع، ملایم، قناعتکار، متحمل وجسوردر. ارتفاعلری ١،٤٨ الی ١،٥٤ ذراع اعشاریدر

أ - جزیرة العرب آتلری بغداد وبصره ولایتلرنده یتشمکده اولوب اجناس اصلیه میاننده کحیله نامیله شهرت بولان جنس سائر عرب آتلرینك اصلی اولدیغی ظن اولنور ایسه‌ده بین العرب کحیله ، عبیه، سقلاوی معتکی، دهمه، هدیه، حمدانی، ریشان ، ام عرکوب ، ملیحه، ربده ، سعده ، شویمه وکبیشه نامریله اون بش قدر اجناس اصلیه تعداد وبونلردن تشعب ایتمك اوزره کحائل

العجوز نام عموميسی آلتنده اوتوز بش وعبيه عنوانيله درت و سقلاوی نامی آلتنده سكز ومعنكی اسميله درت كه جمعاً يوزه قريب قوافل ياد اولنمقده‌در .

ب ـ نجد آتلری جزيرة العرب اجناسنه نظراً دها قيصه، دها اوفق ايسه‌ده بتون دنياده آتك واصل حد كمال اولمش تمثال بی مثالنی عرض واظهار ايدن و بالاستحقاق شهرتشعار اولان اشبو نجد آتلری اصالتلری اعتباريله اجناس سائره‌يه من كل الوجوه تفوق وبورغونلغه وآجلغه كافه‌سندن زياده تحمل ايدر بونلرك مهد ظهورلری شمالاً جبل شمّر جنوباً دهناء چولی شرقاً جبل طويق غرباً وادیء الحجرله محدود اولان عربستانك وسطيدر .

ج ـ خطهٔ يمانيه‌ده قديماً مطبوع ومشهور آتلر بولنديغی كبی اليوم موجود اولانلری دخی ندرتيله برابر اولدقجه بويلی وجسور آتلردر.

د ـ سواحل بحر احمر بوينجه سويشدن جدود يمانيه‌يه قدر اراضی ايله بين الحرمين ودها ايچرولرده قيمتدار ورفيع القامه آتلر موجود اولوب بورالرك مصر ايله حيوان تجارتی واسعدر.

هـ ـ سوريه آتلرينك اجناس عاديه‌سندن صرف نظر اك اعلا جنس دنيا يوزنده نجديدن صكره ايكنجی عد اولنان عنزه جنسيله بونك قوافل متعلقهٔ سائره‌سيدر. عنزه جنسنه مخصوص اولمق اوزره هر ايكی قولاغنك آرقه طرفنده مثلث شكلنده بر علامت داغلانور.

و ـ عربستانك اقطار جنوبيه‌سنده يعنی عمان خطه‌سنك منبت اراضيسنده يتيشان آتلر علی العموم رفيع القامه وقوی البنيه ايسه‌لرده اصل عرب آتلرينك اوصاف و خواص مقبوله‌لرينه مالك دكلدرلر عموم عربستانده بولنان آت موجودی آنجق ١٠٠,٠٠٠ مرتبه‌سنده تخمين ايدلمكده‌در[١].

[١] « عقد الاجياد فی الصافنات الجياد » نام اثر بهينده خيل عربی درت قسمه تفريق ايديليور : عربی ، هجين ، مقرف ، برذون . بو تقسيم آتك اجناس اصولنه كوره‌در . عربی ، عتيق هم اناسی هم باباسی عربی اولان آتدر . خيل هجين باباسی عربی آناسی عجمی اولان آت دركه خيالون عرب بيننده معتبر دكلدر. خيل مقرف باباسی عجمی ، اناسی عربی اولان فرسدر. خيل برذون (كسر يا ايله) هم آناسی هم باباسی عجمی اولان عربستان آتيدر .

ز — مصر عليا ايله حبشستان اراسنده ونوبه اراضيسی اواسطنده‌كی دمقله (دار دمقله) آتلری شرق اجناس فرسی اصيللرينه اوقدر بكزه ميوب بويلری ١,٦٢ الی ١,٦٧ ذراع اعشاری ايسه‌ده شكللری غير منتظمدر . اوزون قفالی وقوغو بيونلی وقوچ بورونليدر .

ح — مصر جنسی : مصر سفلی آتلرينك بويلری اولدقجه يوكسك وشكللری قبا وباشلری اوزون ، قولاقلری نسبتسز وياصصی، كوزلری كوچك ، بويونلری اكثريا مقوس و صاغريلری اكثريا دوشك ، قارنلری ايری اولوب مع مافيه قوتلی ومتحملدر . مصر عليا جنسی ايسه ديكرلرينه نسبةً دها مرتفع دها اوزون شكلاً دها خوشدر. مصرده آنجق ٢٠,٠٠٠ آت موجود اولديغی حالده ١٠٠,٠٠٠ مركب واردر .

ط — بربريه جنسی — بونلر همان عرب آتلری قدر مطبوع ومشهور اولوب اوصاف آتيه ايله تميز ايدرلر . وجودلری نارين، كميكلری آز چيقينتيلی اولمغله هيئت مجموعه‌سی نظر فريب ونازكدر . باشلری پك كوچك بويون اوزون و نارين وارتفاعلری ١,٤٥ متره قدردر . بلی قيصه صاغريسی اوزون ومفاصيلی حجملی وطرناقلری اوفق بخاقلری عرب آتندن اشاغی قاليه‌جق درجه‌ده عمودی وقويدر .

ی — جزائر جنسی : بوراده « عوران » جنسندن ماعداسی انسالی بوزلمش بربريه حيوانلرندن عبارتدر. عوران حيوانلری قوی ومتحمل در. ملايمتله قوللانيلور خشاری حيوانلردر .

٢ — ايران جنسی : آ — عجم آتی : بو جنس حيوانلر اسكيدنبری احراز ايتدكلری شهرتلريله همان عرب آتلرينه دعوای مساوات ايتمكده‌در. بونلرك ارتفاع قدلری عرب آتلرندن زياده اولوب شكل و هيئتی ظريف باشی قوری وخفيف بويون نارين ومنتظم صورتده مقوس صاغريسی افقی وياقيشيقلی اياقلری و اينجيكاری

عرب آتلرینککی کبی نادر وقویدر . سرعت سیرده دخی آتلردن کیرو قالماز ایسه‌ده فقط کتدیکی یردن عینی سرعتله کله‌مز .

ب — کرد عرقی : ممالك ایرانیه داخلنده عجم آتلرینه شکلاً بکزه‌میانلر میاننده اك زیاده حسن اشکاله مالك اولان کرد آتلریدر که اوصافی عثمانلی جنسی صره‌سنده بیان اولنه‌جقدر .

ج — قره باغ عرقی : قره باغ حیوانلریله طبعاً بونلره مشابه اولان کرجی حیوانلرینك بویلری حد وسطی مادوننده ایسه‌ده بنیه‌لری جبل حیوانلرینه مخصوص اولان صحت وقوت وچویکلکی حائز اولدیغندن عارضه‌لی اراضیده حرکتده غایت صالح وجفاکش قالین بویونلی ومدور وجودلی قوی حیوانلردر .

۳ — عثمانلی اجناسی : ممالك شاهانه‌دن یتیشان اجناس مختلفه‌دن عرب، مصر و کرد جنسلری استثنا ایدلدکدن صکره روم‌ایلی واناطولی حیوانلری اشکالجه یکدیکرینه آز چوق مشابه اولوب آنجق زیرده بیان ایدیله‌جکی وجهله پوسته بارکیر-لری طرز اشکالی ایله روم ایلی جنسندن وچقور اووه جنسی ارتفاع وتناسبجه اناطولی حیوانلرندن فرقلیدر . اشبو اجناس مختلفه، جثه‌لرینك آز چوق کوچکلکیله برابر شکللرینك اولدقجه متناسب وقوای بدنیه‌لرینك مکمللیتی سایه‌سنده هردرلو خدماتك ایفاسنه صالح دینج وتوانا ومتحمل حیوانلر اولوب مقدارجه‌ده برعصر مقدملرینه کانجه‌یه قدر سواری عسکرینك موجودیتنی قرق بیکدن اشاغی دوشورمامش ایکن تیمارلی سپاهی (بومادده‌یه باق) اوجاقلرینك الغاسندن صکره مقدارینه طاری اولان تدنی یوزندن نهایت ۱۲۷۳ تاریخندن اعتباراً دولتجه اجنبیدن حیوان مبایعه‌سی لزومی تحقق ایتمش در .

آ — روم‌ایلی جنسی : انتظام اشکال جهتیله خطوط تناسبدن بعید اولوب ارتفاعلری آنجق ۱٫۳۸ الی ۱٫٤۷ متره وکوکسی طارجه وبوینی ایله بوش بوکرلری قیصه‌جه وصاغریسی دوشك ایسه‌ده بنیه‌سی وخصوصاً بجاقلری قوی اولدیغندن هردرلو خدماته الویریشلی جفاکش حیوانلردر . مذکور حیوانلرك غذا وتربیه‌لرینه دها زیاده اعتنا ایدلسه اصلاح اوصاف ایده‌جکلری شبهه‌سزدر .

ب — بوسنه جنسی : ارتفاعلری نهایت ۱٫٤٥ متره اولدیغی حالده اشکالجه روم ایلی حیوانلرندن دها چالیملی وطیانقلی اوفاراق باشلی کنیش جبهه‌لی قالین وقیصه بویونلی کنیش کوکسلی وبجاقلری صاغلام وقوهٔ بدنیه وافعال حیاتیه‌سی مطلوبه موافق اولوب کرك بونلر کرك روم ایلی حیوانلری قوشومه دخی یارار .

ج — اناطولی حیوانلری عمومیت اعتباریله روم ایلی جنسنه همان مشابه ایسه‌ده طرز تغذی وتربیه‌لرینه ایدیلان اهتمامسزلقدن فعالیت آلیه-لری دوچار سکته وکسالت اولمقله برابرینه خدمات شاقه‌ده استخدام اولنیورلر ایسه ده کندیلرندن انتظار اولنان اقتدار واستعداددن همان محروم بر حالده‌در . خصوصیت اعتباریله بالاده وزیرده بیان اولندیغی اوزره اولدقجه تناسب اشکاله مالك وهر درلو خدماته صالح قوی حیوانلر موجود ایسه‌ده مقداری احتیاجدن پك دوندر .

د — چقورواوه جنسی : علی الاکثر کوزل باشلی ویرلی اجناس سائره‌سندن دها بویلی واشکالجه آلیملی قوی البنیه وبویونی وآرقه‌سی وصدری و بطنی تناسب وسطی ده و آیاقلری قوتلی اولوب عمومیتله بنکه الویریشلیدر .

ه — کرد آتلری : عرب آتلرندن دها کیکلی و ایری جثه‌لی و یوکسك بویلی مقوس بویونلی اولوب اشکال و حسن اندامجه نه کاملاً عربه و نه‌ده عجم آتلرینه بکزه‌مامسیله برابر سلیمانیه و رواندز و اربیل جوارلرنده یتیشانلرك عرب و عجم جنسلرینك برلشمسیله وجوده کلدیکی و اقلیمك تأثیراتنه منضم اولان جباله مخصوص جیادت هوا وکثرت اغذیه و طرز تربیه کبی احوالك بنیه و عضولرینی تحویل ایتدیکی آشکاردر. دیاربکر، درسیم، معمورة العزیز، سعرد وحکاری حوالیسنده‌کی کرد حیوانلری یرلی جنسیله تخلیط

ایدلمکدن و باقلرینه اهتمام اولنمامقدن ناشی جثه و اندامجه دیکرلرینك مادوننده‌در .

و — اوزون یایلا حیوانلری : چرکس مهاجرلرینك جلب و تکثیر و یازین عزیزیه سمتلرینه و قیشین چقور اووه جهتلرینه سوروب خرکاه حالنده رعی ایلدکلری قفقاسیه جنسی حیوانلری اولوب اشکال و اوصافی چرکس حیوانلرینی آکدیرر .

ح — عراق آتلری — عراقك هر یرنده اعلا آتلر وار ایسه‌ده اڭ کوزل وجنسلری بدوی اولان شمر وعنزه ، والظفیر والعجمان والمزه کبی قبائلده بولنورکه جمله‌سی عرب آتلری عرقندن‌در .

استطراد — بوندن یکرمی اوچ یکرمی درت سنه اول واپورلر بغداد وهندستان تجارتنی بولشدیردیکی جهتله سائر اشیا مثللو بورادن حیوان اخراجنه‌ده انکلیزلر اهمیت ویره‌رك عراقك اوکوزل واصیل حیوانلری دائماهندستانه چکیلیور . حیوان نقلیاتنه کوره آز زمان ایچنده عراقده جنس فرسك استفاده اولنه‌میه‌جق برحالده تدنی ایده‌جکی اکلاشلمسیله حکومت‌سنیه خارجه حیوان اخراجنی بوندن سکز سنه اول منع ایلمشیدی . بوممنوعیتك محافظه‌سنه فوق‌العاده اعتنا واقدام ایله‌برابر بوقدر چوللری بیابانلری محافظه ممکن اوله‌مدیغندن ینه حیوانلریمز هندستانه کیدیور . حالبوکه انواع حیل ودسایسله ولایتدن چیقاریلن حیوانلر طوغریجه محمره‌یه کتوریلوب اورادن واپورلرله‌بومبایه نقل ایدیلور وبوواسطه ایله محمره‌ده حیوان باشنه‌ایکی لیرا اخذ ایدیلورکه بوندن سنوی درت بش بیك لیرا قدر استفاده ایدیلیور . بو ممنوعیتك محافظه‌سیچون ولایتجه تدابیرمؤثر اتخاذ اولندیغندن بعدما ممنوعیت واقعه‌نك محافظه‌سی قویاً مأمولدر . « بغداد سالنامه‌سی »

ج — مواقع سائره حیوانلری — آناطولینك شرقنده و شرق شمالیسنده بولنان حیوانلر نقل احمال ایشلرنده و سائر خدمات شاقه‌ده خیلی یارارلق کوستررایسه‌لرده جثه واندام وارتفاعلری موجب خشنودی بر درجه‌ده دکلدر . قسطمونی ، خداوندکار ، آنقره و آیدین جهتلرنده بولنان آتلر اولدقجه بویلی و شکللری مهما امکن منتظم و تشکللری قوی ومزاجلری صحیح و حرکتلری خفیف و بنك و قوشوم خدمتلرنده استخدامه الویریشلیدر .

٤ — مجار جنسی : موجود حیوانلرك عروق و اجناسی پك مختلف اولوب حکومتك حازالری آیغر دپولری ناملریله بر چوق یرلرده تشکیل ایده‌کلدیکی وسائط ایله جنس‌فرس اصلاح وتکثیر ایدلمکده‌در . ایشته بو صورتله یتیشان آتلر مستثنا اولدیغی حالده دیکرلرینك شکل‌ومنظره‌لری مقبول ومطبوع عد ایله‌جك بردرجه‌ده اولمیوب مع‌مافیه شو طرز تشکللرینه‌باقشدیریله‌میان چویکلك و خفیفلکاری و جسارتلری حسبیله سواری و طوپجی الایلرنده استخدام اولنمقده‌درلر . تعلق حسبیله بو مجار حیوانلرینه عائد تفصیلات سائر آوستریا جنسی بحثنده بیان ایدلمشدر .

٥ — مولد وان‌جنسی — بونلر ترانسیلوانیا حیوانلری قدر کوزل اولمدقلری حالده شکلاً آنلره تقرب ایدرلر . عموماً اوزون قفالی قوتلی حیوانلردر . ایری چکه‌لی قوی بویونلی قیصه و کنیش صاغریلی و کمیکلری قوتلی حیوانلردر .

٦ — ترانسیلوانیاجنسی : شکلاً مجارجنسندن دها کوزل چویکدر . بونلر اسپانیا و شرق حیوانلرینك اجتماعلرندن حاصل اولمغله شکلاً آلیملی و طور و حرکتلری چالیملی حیوانلردر .

٧ — تاتارستان جنسی : تاتارستان ترکستان هندستان وسائر ممالکه انتشار ایتمش مختلف العروق حیوانلردرکه :

ا — تاتار جنسی اولمق اوزره برچوق اقسامی اورال نهرینك سواحل شرقیه‌سندن چینك ایالات شمالیه‌سنه قدر آسیانك صحاری شمالیه‌سنه انتشار ایتمشدر . هیئت عمومیه‌لری لاغر ونحیف وشکللری غیر منتظم اولمغله برابر تعب ومشقته و اکل وشربدن محرومیته فوق‌العاده متحمل حیوانلردر .

ب — ترکستان جنسی اولان دیکر اقسام متنوعه‌سی ایسه بحر خزرك سواحل شرقیه‌سندن شرقه طوغری مواقعه منتشر اولان و ترکمن عرقی دخی تسمیه ایدیلان حیوانلر اوزون بجاقلی بیوك باشلی اولمقدن بشقه بر قصورلری اولمدیغی کبی سرعت و تحملده تاتار حیوانلرندن کیرو قالمازلر .

ج — روس جنسی — (آ) اوقرانیا عرقی : دینیه‌پر نهریله اسقا اولنان قطعهٔ وسیعه حیوانلری اولوب جثه‌لرینك کوچکلکی بویونلرینك افقی اولمسیله و قویروق قیللرینك چوقلغی ایله محاسن اشکالدن محرومیتی ولاغرلغی ایله تاتار حیوانلرینه مشابه اولدیغی کبی ینه آتلر کبی یورغونلغه آچلغه و تأثیرات هوائیه‌یه متحملدر .

۲ لیتوانیا (پولونیانك روسیه داخلنده اولان قسمی) حیوانلری اولوب نیم وحشی حالنده حارالرده یتیشور ؛ بونلرده دیکرلری کبی محاسن اشکالدن محروم وهر درلو مشاقه محتملدر. بوجنس حیوانلر اجناس شرقه مقارنتله اصلاح ایدیله‌رك خیلی کوزل وبویلی وقوشوم خدمتنه الویرشلی آتلر تکثیر ایدلمکده‌در . روسیه‌ده اك مشهور جنسلر قره باغ ، دوق ، باشکیر ، قیرغیز و اورلوف جنسلریدر . روسیه‌ده یتبوغ نامیله حصوله کلن آغر قوشوم بارکیرلری ارتفاعلری ۱,۶۰ : ۱,۷۰ باشلری آغر وبراز محدب بویونلری وسطی طولده قویروق و یله‌لری اوزون، چفته صاغریلی منتظم قوللی، ساکن طبیعتلی وغیرت وقابلیتلی حیوانلردر. عموماً روسیه الکاسنده مختلف الجنس آت حاصل ایدن جدی و خصوصی چفتلکلرك عددی درت بیکه بالغ اولدیغی کبی آت موجودیده ۲۲ ملیوندن زیاده‌در .

۸ — چرکس جنسی : شکلاً منتظم وقداً مرتفع اولدیغی کبی قوتلی بجاقلره مالکدر. بونلر چوبك وچرکسلرك فن فروسیتده اولان مهارتلری ایله بر قاتدها انبساط ایدن حس ذکالری شمال حیوانلریله قابل مقایسه دکلدر . بونلرك اك اعلا جنسی « شاولوخ » نامیله یاد اولنور .

غرب اجناسی — حکومات غربیه‌ده یتیشان آتلر شرق جنسیله اختلاط ایده‌رك اصیل اولانلر ایله عادی حیوانلر جنسندن اولمق اوزره ایکی صنف آت تشکل اتمشدر .

ا. أ. اوروپاده خالصیت و اصالتجه عرب آتلرینك معادلی خالص الدم انکلیز یاریش آتلریدر. آنا وبابالری عرب اولدیغی حالده بو جنس ایله عرب آتلری آره‌سنده فرق انکلتره اقلیم وغداسنك و اصول تربیه و تعلیمك آلیت وخواص اوزرینه ایراث ایتدیکی بعض تعدیلاتدن عبارتدر .

ب — آو آتلری نامی ویریلن فرسلر ایسه عرب آتیله یرلی قیصراقلرك محصول سفادی اولوب بولندقلری مواقعه و آنا و باباسنك جنس و عرقنه کوره مختلف بر طاقم اشکال و اوصاف عرض ایدرلر .

ج — حاق وتوب — دینیلان آتلر دخی هونترله قریب اصلاح ایدلمش مختلط جنسلردر.

د — انکلیز قوشوم حیوانلری — فرانسه‌نك نورماند حیوانلرینه مشابه اولان یورق شیر جنسی غایت ظریف و چست و چالاك وآرابه چکملری کمال قوت وسرعت و بیوك انتظام ایله‌در.

هـ — نورفولق جنسی : اولدجه اصیل وشکلاً منتظم و سرعتلیلری زیاده و انسان طاشیمغه مخصوص اولان آرابه‌لری ایچون پك اعلا آتلردر.

و — آغر قوشوم جنسلری، قلدسدال جنسی اسقوچیاده یتیشور. بونلرك قوت وفعالیتلریله جثه و جسامتلری خارق العاده اولوب بدنلری مدور کوکسلری کنیش، صاغریلری چفته وغایت یووارلاق و شکلاً منتظم حیوانلردر . بلجیقانك اردنه حیوانلرینه مشابهدر .

ز — سوففولق جنسی : ابتدالری نورماندیا و فلاندر آیغرلری و مؤخراً یورقشیر جنسندن اولان آیغرلرك اختلاطندن حصوله کلمش بر جنس اولوب قلدسدال جنسی کبی یووارلق وجسیم الجثه دکل ایسه‌ده مرتفع وقوتلی آغر قوشوم حیوانلریدر. عموم انکلتره‌نك حیوان موجودی ۳ میلیونه قریبدر .

۲ فرانسه اجناسی : مرغوب واشکالی منتظم اولانلر لیموزین، نورماند مرل رو، دوبل بیده، پره‌بون وبونلرك مادوننده دخی ناوار، اوده‌رن‌پی، بره‌نانی ، آردن ، قامارق جنسلری وقوشوم حیوانلری کایر .

آ ـ لیموزین جنسی: غایت اصیل بینك حیوانیدر ، عرب آتی سیمالیدر . فرانسه‌نك جنوب ایالاتنده حصوله کاور .

ب ـ نورماند مرل‌رو جنسی : بو حیوانلر انکلیز وعرب حیوانلرینك اندامنی آکدیریر .

ح ـ دوبل‌بیده وپره‌بون جنسی : فرانسه‌نك ایالات شمالیه‌سنده یتیشور دیکر بینك حیوانلری ایسه اردن ، ناوار ، نارب وقامارن جنسلری اولوب تفصیلدن صرفنظر ایدلدی .

فرانسه قوشوم حیوانلری ایسه آ ـ فونتین جنسی : بونلرك ارتفاعلری ۱٫۶۰ متره قدر اولوب باشلری نسبت مطلوبه‌ده ایسه‌ده اکثریا ایالات شمالیه حیوانلرنده کورلدیکی اوزره بورون دلیکلری طار اولدیغندن دواملی یوریشلر ایچون کنیش نفسلری یوقدر بویونلری کوزل مشکل وبراز یووارلق سینه کنیش جداغو یوکسك اموز وبجاقلر ملحم ودیز و جنسلر واسع وقوللر نسبت لازمه‌سنده اولوب اقسام بدنیه علی الانفراد حیوانك قوت وشدتنی ایما ایدر .

ب ـ پروسزون جنسی : بونلر کوچك وبیوك بویده بولنوب کوچکلری ۱٫۵۲ الی ۱٫۵٦ وبیوکلری ۱٫۵۷ الی ۱٫٦۵ ارتفاعنده‌در باشلری ایری فقط کوزل و اوموزلری براز قیصه ومائل وآرقه‌لری قوتلی صاغریلری عریض ودوشوك وچفته صاغریلی اولدقلرندن ایکی صاغری آراسی غایت بللی وقویرقلری سافلاً موضوعدر وقوللری ایو شکل و حرکاتی لطیف و طونلری اکثریت اعتباریله قیر وبقله قیردر.

ج ـ انفلو نورماند جنسی : قائن و مانش ایالتلرنده نورماندیا قیصراقلریله انکلیز آیغرلرینك مقارنتلرندن حصوله کلمش برجنس اولوب انکلیزلرك یورق شیر قوشوم حیوانلرینه بکزرر بو حیوانلر کوزل واز هرجهت مطلوبه موافق وفیئاتلری خیلی یوکسکدر .

د ـ بولونه جنسی: باشلیجه پیقاردی، آرتووا فلاندر ایالاتنده یرلی قیصراقلر ایله شرق جنسنك اختلاطندن حصوله کلمش ۱٫٦۰ الی ۱٫۷۰ متره ارتفاعنده ایری باشلی ملحم بویونلی کنیش کوکسلی و چفته صاغریلی قوتلی بجاقلی جسیم الجثه حیوانلر اولوب حیوانله تحریك ایدیلن ماکنه‌لرده ویا بوکا شبیه خدمات ثقیله‌ده استخدام اولنورلر. ایالات اسملرینه نسبتله بروجه بالا یاد ایدیلن دیکر جنس آتلر ایله اردنئه، قوشوا و قونتواز وسائره نامیله فرانسه‌ده موجود اولان قوشوم حیوانلرینك تعریفاتی لاجل الاختصار ترك ایدلدی . عموم فرانسه‌ده‌کی آت موجودی ۳ میلیونه بالغ اولور.

۳ — اسپانیا و پورتکیز جنسی : بورالرده اوللری موجود اولان و عرب نسلندن تورمیان جنسلر منقرض اولمغله الیوم عمومیت اعتباریله قیصه بویلی حیوانلر یتشدیرلمکده اولوب همان ۲ ملیوندن زیاده مرکب و استر موجود اولدیغی حالده آت موجودی آنجق ۷۰۰٫۰۰۰ مرتبه‌سنده‌در .

٤ — فلمنك جنسی : بونلرك اك مقبوللری فریزون جنسی اولوب بویلی ، اوزون باشلی کوچك و متقارب قولاقلی ایله و قویروقلری زیاده قیللی آیاقلری نارین ساعدلری آز ملحم طرناقلری بانقین و تازی قرینلیدر . رطوبتلی ارض وهواده یشامقده اولدقلرندن مزاجلری لنفاویدر. فلنمکلیلر شو صره‌ده اجناس فرسك اصلاح و تکثیری مقصدیله فرانسه‌دن خیلی آنفلونورماند آیغرلری جلب ایتمشلردر . بوراده‌کی حیوان موجودی ۲۵۰٫۰۰۰ قدردر .

۵ — دانیمارقه حیوانلری : بو الکاده وبالخصوص یوتلاند و فیونی ایالتلرنده کوزل حیوانلر یتیشور . ۱٫٦۰ الی ۱٫٦٦ ارتفاعنده وجثه‌لی و آیاقلرینك صاغلام بو عمودیت مکمله‌ده بولنمسیله اشکالی ظریف حیوانلردر. عموم حیوان موجودی ۳۲۰٫۰۰۰ ه بالغ اولور .

٦ — اسوچ ونوروچ — شو ایکی حکومت

داخلنده دخی بر قاچ جنس بینك وآرابه حیوانی حاصل اولمقده‌درکه عموم موجودی ٧٠٠,٠٠٠ قدردر .

٧ — المانیا جنسی : المانیاده وعلی‌الخصوص شرقی پروسیا ، مكلمبورغ ، هانوره ، هولشتاین نواحیسیله ساقسونیا ، باویرا ، وورتمبرغ داخلنده اجناس شرقیه اختلاطیله خالص‌الدم ویارم قان اوله‌رق خیلی بینك حیوانلری یتیشدیرلمكده‌در. المانیانك نواحئ جنوبیه‌سنده‌دخی یوكسك بجاقلی اوزون وطار كوده‌لی و منظره لری ظریف وسریع‌السیر حیوانلر حاصل اولمقده‌در . قوشوم حیوانی اوله‌رق مكلمبورغ ، اولدنبورغ وهانو- ره‌ده یتیشان حیوانلر ایسه مخلوط برجنس‌ا ولمق اوزره محدب باشلی اوزون وقالین بویونلی اوزون بللی وكوزل صاغریلی وبجاقلری صاغلام وثقلت وجودیله متناسب اوله‌جق درجه‌ده متانتلی واشكال خارجه‌لری لطیف حیوانلر اولوب فقط تعب ومشقته طاقتلری یوقدر. تراكن چفتلكنده اصطبل امپراطوری ایچون اصیل بینك و آرابه حیوانلری یتشدیرلمكده‌در . حیوان موجود عمومیسی قسم‌اعظمی پروسیا داخلنده اولمق‌اوزره ٣,٥ میلیونی تجاوز ایدر .

٨ — بلچیقا حیوانلری : بوراده بینك آتی اوله‌رق اویله بللی باشلی اوله‌رق برجنس حصوله كلیوب بیوك یوك آرابه‌لرنده وچفتده استخدام اولنمق اوزره « اردنه و فوندوز » ناملریله اورته وجسیم الجثه ایكی جنس حیوان یتشور . عموم موجودی ٣٠٠,٠٠٠ دن زیاده‌در .

٩ — اوستریا ومجارستان جنسی : بوراده دخی مجارستان كبی برچوق یرلرده یرلی قیصراقلر ایله عرب آتلرندن دول یتیشدیرمك اوزره حارالر موجود اولدیغی كبی نجیجا وندیاموز باركیری نامنده‌سالچبورغ ، تیرول‌وایشل جهتلریله باویرانك جنوب طرفلرنده ١,٦٠ : ١,٧٠ ارتفاعنده ایری‌حیوانلر حصوله كلمكده‌در. تریسته‌یه برچق ساعت مسافه‌ده كائن لیپیجاده امپراطورلغه‌مخصوص برچفتلك موجوداولوب آلای آرابه‌لرنده استخدام اولنور ١,٥٧ الی ١,٧٠ متره ارتفاعنده حیوان یتشدیریلیركه اسپانیا جنسندن تشعب‌ایتمسی حسبیله اشكال واوصافی انلرك عینیدر. حاصلات مذكوره‌دن ایشه یارار آیغرلر اصلاح جنس ایچون بعض چفتلكلره دخی كوندریلور . بوندن بشقه بنه اصطبل امپراطوری‌یه مخصوص اولان قلادروب جنسی دخی ایتالیاواسپانیا جنسلرینك اختلاطندن حصوله‌كلوب ١,٧٠ : ١,٨٠ ارتفاعنده غایت جسیم حیوانلردر. والحاصل اوستریا ومجارستانده شایان تذكار اولان باشلیجه مه‌زوهه‌كس ، كیسبر ، بابولنا و فورغاراس ورداوتس چفتلكلرینك محصولاتیله یرلی قیصراقلرك انكلیز آتلری ایله تصالبندن استحصال ایدیلن حیوانلردر .

اخطار . — ممالك عثمانیه‌ده عروق فرس حقنده تفصیلات متممه ولایات وبلاد شاهانه‌نك اسملری كلدكجه درج ایدیله‌جك .

آت — تاریخ { آت تا ازمنهٔ قدیمه‌دن بری معلوم در ، چوق زمان منشأ اولی آسیا قطعه‌سنك صحرای مركزیسی ظن ایدلدی كه بوراده الآن وحشی آتلر بولنور . فقط تحقیقات جدیده ، كشفیات اخیره بوظنك بطلانی اثبات ایلدی . قدیمدن بری یالكز آسیاده دكل، اوروپا قطعه‌سنده‌ده ، ابنای آدمك كهفلرده ، طبیعی مغاره‌لرده اوطوردقلری ، معادنی بیلدكلری بر زمانده بیله غایت بیوك آت ورن سوریلری موجود اولدیغی ثابت اولدی . او وقتك آدملری بوحیوانلری آولارلر ایدی . برطاقم علماده آتك منشئی آمریقا اولدیغنی ادعا ایدرلر (آت - توزیع جغرافی ماده‌سنه باق) .

تا اوزماندن‌بری اوروپا قطعه‌سنده‌بوحیوانلرك بقاسنه خلل كلمه‌مشدر. تاریخجه اصل مسأله آتك منشأنه دكل ، زمان تأهیلنه تعلق ایدر . آتك منشأ مسأله‌سی تاریخ طبیعی‌نك موضوعاتندن‌در. بو بابده اجرا ایدیلن تدقیقات علمیه‌یه نظراً آتك نبی‌بشر طرفندن تأهیلی، حیوان اهلی كبی كندینه استیناس ایدرك خدمات مختلفه‌ده استعمالی برنج دورینه قدر واصل اولور . فی‌الحقیقه بو دورك

قرارکاه بشر اولان مواقعنده ، اسویچره‌نك پالافیت‌لرنده یعنی قبل‌التاریخ ابنای آدمك کوللر ایچنده قازیقلر اوزرنده انشا ایلدکاری مسکنلرده برنجدن معمول آت کملری بولنمش‌در . بو ادوار اولیه‌نك آتلری جملةً شمدیکی آتلردن کوچك ایدی ؛ اوروپاده الآن موجود اولان اقاراق آتلری قدر ایدی‌که ذاتاً بونلر اونوع قدیمك صوك نمونه‌لری در .

مصر قدیمه آت ؛ اون اوچنجی واون دردنجی سلالهٔ حکمداران زماننده آسیادن کلدی ، واو زمان مصری استیلا ایدن باستورلر یعنی رعاة نامی ویریلن قوم اسیائی آتی کتیردی . پاستورلر او وقت آتلری هم حرب ایچون هم حراثت ارض ایچون استعمال ایدرلر ایدی . زمانمزده دمقله دینن نوع فرس که باشی قیصه ، بوینی (Encolure) قالین، جثه‌سی اوزونجه، یوکسکلکی اورته درجه‌ده در، مصرده پك چابق تأقلم ایتدی. مصر قدیم حکمدارانی یعنی فراعنه تب ، هرمو- پولیس ، هراقله اوپولیس ، منفد بلده‌لرنده ، حارالر تأسیس واتخاذ ایتدیلر . مؤخراً حضرت سلیمان علیه‌السلام عهدنده بوحارالرده یتیشدیر- دکاری محصوللری سوریه طرفلرینه اخراج ایلمکه باشلادیلر . مصر قدیمه پك کچ ادخال ایدلمش اولان آت اساطیر وادیان قبطیه‌ده موضوع بحث اولمامش‌در. یالکز برقصهٔ یونانیه‌ده هوروس ایله‌تیفونك مبارزه‌سنده هوروسك آتلی اولدیغی وآتی کندیسنه پك زیاده معاونت ایلدیکی مروی‌در. قدیم یونانلیلرك سرکذشت حیاتلرنده آت مهم بر موقع اشغال ایدر . کسنوفونك رساله‌لرندن مستبان اولیورکه او وقت یونانستانده آت یتیشدیرمك، آتلرك جنسنی کوزللشدیروب اصلاح ایله‌مك خصوصنه پك زیاده اعتنا و اهتمام ایدیلیر ایدی . فن‌فروسیت پك ایلری کیتمش ایدی. اك ایی ومقبول اولان عروق فرس تسالیا، تراکیا، پلوپونس ، لیبی وسیچیلیا عرقلری ایدی . بیوك مسابقه‌لرده ، بیوك اویونلرده غالب اولان آتلر صاحبلری درجه‌سنده مظهر حرمت اولوردی ؛ اولدکاری وقت طنطنه ایله کوتوریلوب حائله مقبرینه دفن ایدیلیر ایدی . حتی آتلرك شرفنه ، نامنه تمثال بیله نصب ایدیلیر ایدی . الهلردن بعضلرینه قربان اوله‌رق آت ذبح ایدیلیر ایدی . قدیم تصویرلرده ، تمثاللرده نقش ونحت ایدیلن آت صورتلرنده مشاهده ایدیلن اوصاف عجیبه پك زیاده نظردقتی جالب اولمش‌در. بونلر زمانمزده کوردیکمز آتلرك اشکالندن پك چوق نقطه‌لرده اختلاف ایدر. مقابرقدیمه‌ده بولنان آتلر اوزرنده اجرا ایدیلن عملیات تشریحیه بو اختلافاتك حقیقی اولدیغنی اثبات ایلمش‌در. اسکی عرقلردن بعضیسی بتون بتون محو وزائل اولمش ایسه‌ده بعضیسی بعض اوصاف فارقه‌یی حالا حائزدر . انکلتره حکمدارلرندن ریشار کوردولیونك ، ودیکر انکلیز حکمدارلرینك ، پرنسلرینك خاتملرنده اینجه یاپیلی ویوکسك بویلی برطاقم آتلر منقوش درکه شمدیکی خالص‌قان انکلیز آتلری اونلرك طوغریدن طوغری‌یه فروعی اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز . اون ایکنجی عصرمیلادیدن قالمه اسپانیولجه برمسوده‌ده مصور باشی‌کوچك ویاندن منظری قویون قفاسی آکدیران ، صاغریسی مدور اولان آت بوکون اسپانیاده کوریلن آتلره تماماً مشابه‌در . فقط اکثریت اوزره اسکی زمان حرب آتلری نسلی منقطع اولان عروقه منسوب ظن ایدیلیور . روایت اولندیغنه نظراً برنجی ناپولیونك محارباتی برقاچ عرق فرسك زوالنی موجب اولمش. اون التنجی عصرك نهایتنده بیوك بویلی محاربه آتی بولمق پك متعسر ایمش . اوروپاده اون یدنجی عصرك نهایتنه قدر محاربه‌یه مطلقا تام آت یعنی فحل ایله کیدیلیر ایدی . بوسببله آیغیرلر قیریلوب کیدر ایدی . اون دردنجی عصرده آتلره پك بیوك بر بار تحمیل اولندی . چونکه بو عصرده سواریلرك کیدیکی زرهلر پك آغیر اوله‌رق یاپیلیر وبوندن باشقه آتك هرطرفیده زرهلی پوشیده‌لرایله اورتولیرایدی. بونك ایچون بویله مجهز اولان یعنی زره پوش (Destrier) آتلره اثنای سفرده بنلمز ، یالکز حمله زمانی راکب

اولنور ایدی . اثنای راهده آلای آتلرینه اشکین آتلره (Haquenés) بنیلیر ویابونلرك برینه دیکر بعض قوتلی یوك وبنك حیوانلری استعمال ایدیلیر ایدی . بوندن باشقه سمر حیوانلری (Sommiers)، بربدلر (Bidets) ده قوللانیلیر ایدی . زرهپوش آتلر ایری حیوانلر ایدی که دانیمارقه آتلرینه بکزرلر ، یره یاقین کریملی ، (Cour-jointée)، آغزلری ، بوینلری کنیش اولوب کندیلرینه مخصوص برحرکتلری (Allure) وار ایدی (عربلر بو بیجم آتلره هیکل وسرحوب دیرلر) بواری ویعنی حیوانلر ١٥٦٠ تاریخندن صوکره کی آبده‌لرده منقوش اولان آت تمثال وتصویرلری آره سنده کورولمیور . لکن اون بشنجی عصرك الواح وتصاویرنده مشاهده ایدیلیر . اوروپاده محاربات دینیه ، و اوتوز سنه محاربه‌سی خیول حربیه‌نك عرقنی کسمش‌در . ینه تاریخك روایتنه کوره آسیاده دجله ایله وفرات وادیلرنده آثور وبابل حکومتلری هنکامنده اورالرده آتك موجود اولدیغی و دهاش بر آوجی اولان (نمرود)ك آت مراقلیسی بولندیغی وسمیر امیس ، (شمرام)ك آته بنمکدن پك زیاده ذوق وصفا بولدیغی اکلاشلقده وآثوریلردن قالمه اویمه طاشلرده پك چوق وپك کوزل آت رسملری کورلمکده‌در. فقط صوکره‌دن (میدیالیلر) ایله فرس‌قدیم آتلری (هرودوت)ك تحقیقات وروایتنه کوره شکل وهیئتلرینك کوزللکیله دها زیاده کسب شهرت ایتمش‌در . اقوام مختلفه‌نك امثال وحکایات وتواریخنده آت حقنده پك چوق اساطیر ومناقب واردر : اساطیر یونانیه‌ده دکز الهه‌سی اولان (نپتون) ك اوچ دیشلی یاباسنی ارضه اوره‌رق آتی پیدا ایلدیکی و مؤخراً بالذات (نپتون)وحتی زمان الهی ورئیس‌الهان (ژوبیتیر) ك بدری (قرونیدا)نك شونظر ربا ودلکش قیافتده کوکلری اورمق وسحاب سما وامواج دریا ایله محبت ممنوعه‌ده هوائی آتلر یتیشدیرمك ایچون برآرزوی مشتاقانه ایله آت‌شکل وصورتنه انقلاب ایتدکاری مذکوردر . شو شاعرانه افسانه‌لردن برحقیقت چیقارمق ایسته‌نورسه آتك یونانستانه بحراً نقل ایدلمش اولمسنه حکم ایدلمك لازمکلور. ینه اساطیر مذکوره‌یه کوره حاشا آتی خلق ایدن (پوزآیدون) دکزلری آشمق ایچون بو حیوانی استخدام ایلمه‌مش . الهۀ عقل اولان (آتنه) (بهرفون) ه دیزکین استعمالنی اوکرتمش . (آریختون) ینه او استاد بری زاد (آتنه) دن آرابه قوشمنی اوکره‌نمش وآرابه‌سنه درت آت قوشمشدر . والحاصل میلاددن ٧٧٦ سنه‌اول یونانستانده تأسیس ایدیلن (اولیمپ) اویونلری آتك‌سوق‌واداره سنده بیوك برمهارت. وفوق‌العاده برادمان وتعلیم ایجاب ایتدیرمش وبوده یونانستانده آتك رواج وتکثرینه سبب اولمشدر . (آت قوشیسی، آت میدانی ماده‌لرینه باق) اولیمپ اویونلرنده یاریشلرنده ، اولجه ایکی و صکره درت آت قوشولی آرابه مسابقه‌لری اجرا ایدیلوب آتك سواری آلتنده قوشویه کیرمسی اولیمپ اویوننك اوتوز اوچنجیسنده (قبل‌المیلاد ٦٥٤) واقع اولمشدر . یونانستانده محاربه ایچون بینجیلك فنی پك صوکره‌لری میدان آلمشدر . هر نقدر (سولون) قوماندا سنده (ق . م ٥٩٤) بر سواری محاربه‌سی ترتیبات ابتدائیه‌سی نظر مطالعه‌یه تصادف ایدرسه‌ده (ماراطون) (ق . م ٤٩٠) و (پهلاته‌آ) (ق . م ٤٧٩) محاربه لرنده شایان تذکار برکونا وقوعات جندیانه ظهوره کلمامشدر . انجق (کسه نوفون) زماننده یونانستانك آتلی عسکرینك عددی اون بیکه بالغ اولمشدر . (کیخسرو) اردوسنده بر چوق آتلی عسکری بولندیغندن بو عجم آتلری یونانستانده آت جنسنك تبدل وتکملنه سبب مستقل اولمشدر . عجملر ومدیالولر زمان ظهورلرندن بری آتلی ایدی . هندلیلرك زمان قدیمدن قالمه تناسخه عائد کتابلرنده کندی الهلری اولان (ویقنو)صره ایله‌بالجمله حیوانات‌شکللرینه کیروب الك نهایت آرتق حاشا ثم‌حاشا مرتبۀ الوهیته وصولی زماننده تام‌ الاعضا برآت هیئتنه تحول ایتدیکی مذکوردر .

هله قديم هندليلر نزدنده (ق . م ١٥٠٠) كونشه ذبح قربان دورنده آتك اك شرفلى بر قربان مقامنده تقديس ايدلديكى مثبتدر . چينليلرده آتك تعريفاتى ايچون پك اسكى رسملر ، تصويرلر موجود اولديغى كبى (شانغ) سلالەسى دورنده (ق . م ٢٠٠٠) اوديارده آتك استخدام اولنديغى كتب مقدسەلرنده مذكوردر . قديم جرمانلر اساطيرنده دخى آت فوق العاده بر موقع امتياز واعتبار طوتمشدر . شويله كه : كويا كونش طلوع ايتمك ايچون ايكى آت قوشولى آرابه ايله سمايه عروج ايدر وينه ديكر بر حكايهٔ اساطيريه يه كوره (كيجه) هر صباح آغزى كوپوكيله روى ارضى نمناك ايدن ياغز آتى آرابەسنه قوشار ، (كوندوز) يلەسيله فضاء وارضى تنوير ايدن قير آتله ليلى تعقيب ايلرايمش . آثار عتيقەيه نظراً آتك موجوديتنه دلالت ايدن ايلك ايز اسكيدنبرى مزروع ومسكون اولان مصرده كورلمش اولديغندن آتك وطنى اوراسى اولمق ايجاب ايدرسەده توراتك آتدن تاحضرت يوسفك مصره كلديكى زمانده بحث ايتمسى (پاستورلردورى) مصر كبى حيواناته طاپيلان بر محلده آتك دها اوللرى هيچ اولمزسه حيوانات اهليه صرەسنده بولنمديغنى كوسترمكده اولديغى كبى اون سكزنجى سلالەدن مقدمكى (ق . م ١٨٠٠) آثارده آته دائر بر كونا اماره الده ايديلەمامش وهله ميلاددن ٢٥٠٠ سنه مقدمكى اهراملر واسكى مزار طاشلرى اوزرنده هيەروغليف خطوطيله بر طاقم آلات وحيوانات رسملرى وحتى بر چوق مركب شكللرى موجود اولديغى حالده آت ودوه رسملرى كوريلەمامشدر .

يهوديلرك مصردن هجرتلرنده (ق . م ١٥٠٠) يانلرنده بر چوق آت بولنديغى حالده آتدن بحث اولنمامسنه نظراً آتك مصرده حيوانات اهليه صرەسنده استخدامى آنجق (ق . م ١٨ - ١٩) عصرلر آرەسنده واقع اولمشدر دينيلير . واقعا توراتده (ق . م ١٦٥٠) مصرده بنك وآرابه آتلرينك موجود اولديغى مذكوردر ، (سيزوستريس) زماننده (ق . م ١٣٩٦) بو وارلرده آرتق آت تكثر ايتمش و او زمانلردن قالمه اويمه رسملرده غايت كوزل و طاقم اورلمش آتلر كورلمشدر . ايتاليا سكان قديمنك آته ميل ومحبتلرى اولديغنه و آتك سوق و ادارەسنده مهارتلرى بولنديغنه و آتليلرك بر اعتبار و امتيازه مالك اولدقلرينه (واركينوس-سوپرلوس)ك تخميناً (ق . م ٦٠٠) بر آت تعليمخانەسى (سيرق) بنا ايتديرمش اولمسى و (فورينوس)ك آتيله بر اوچورومدن آتلامسى دليل كافيدر . فقط اسكى روماليلر آتى محاربەده يالكز نقليات ايشلرنده استخدام ايدرلردى . عسكرلكده سواريلك فكرينى اوياندرمق شرف وهمتى ژول قيصره عائددر . بالعموم روما ايمپراطورلرى آته فوق العاده ميل و محبت ايتدكلرى كبى بو هوس و سودا ايمپراطور (قاليغولا)ده پك زياده ايدى .

امريقانك كشفنده بوراده آت بولنمامش ، زمانمزدەكى امريقا آتلرى اوروپا مهاجرلرينك بو قطعەيه كتيردكلرى آتلردن اورەمشدر .

ميلاد حضرت عيسادن صوكره آت وقصراغك اعلاسى ، اصيلى عربلره انحصار ايتمش كبى اولوب زمان سعادت نشان حضرت رسالتدن صوكره اصحاب كزين حضراتنك وسائر مجاهدين عربك محاربات ومجاهدات معلومەلرنده شجاعت وبسالتله كنديلرى شهرت قزاندقلرى مثللو راكب اولدقلرى آت وقصراقلرده كندى فعللريله متناسب اصالت شهرتنى قزانمشلر وعربلر اوحيوانلرك نسلنى شمدى يه قدر محافظه ايده كلمشلردر . لطافت وظرافتجه كرهٔ ارض اوزرنده عربستان حيوانلرى كبى وجودجه كوزل و متناسب وفعلاً دواملى ومتانتلى حيوان بولنمز ادعاسى پك طوغريدر .

يبان آتلرى .— كرهٔ ارضك جهات مختلفەسندە بيابانده وحشى اولەرق ياشايان آتلر واردركه بونلره على العموم يبان آتلرى (Cheval sauvage) ديرلر ، انواع عديدەسى واردر .

١. جونغاريه يبان آتى (Equus Przewalskii (paliakof) ، چكتاى (Hémion) جسامتنده بر آتدر فقط تناسبجه چكتايدن چوق فرقليدر . دها زياده بونەى يعنى مدللى دين آتلره مشابهت

ابراز ایدر . تفاسی بیوك ، قولاقلری چکتایك قولاقلرندن دها کوچك ، بویون ارککنده ، اهلی آیغرلرده اولدیغی کبی قالین ، اطراف قوتلی ، چکتای و اشکارك اطرافندن دها قالینجه . بله‌سی دها قیصه ، ومستقیم ، قویروق دها اوزونجه ، قسم اسفلی اوزون قیللردن متشکل بر طره ایله منتهی‌درکه چکتایك ، اشکاك طره‌لرندن بیوجك‌در . اطراف قدامیه و اطراف خلفیه‌ده کستانه‌لری موجود . حالبوکه چکتای‌ده ، اشکرده ، زرد (Zebres) لرده اطراف قدامیه‌ده کستانه‌لر مفقود در . حافرلری آتده اولدیغی کبی مدور اولوب چکتایلرده‌کی کبی باصیق دکلدر . الحاصل بجاقلرك آلت قسملری اوزون قیللر ایله مجهزدرکه بونلر حافرك ذروه‌سنه قدر اینر . عادی جنس اهلی آتلرده‌ده بویله‌در . تویبك رنکی‌ده بو حیوانك اوصاف ممیزه سندندر : صرتی صولوق بیاضمتراق سنجابی رنکده اولوب باشده بوینده آچیق صاری‌یه میل ایدر . اطرافی قارنی بیاض‌در . یانلری سنجابی ایله بیاض آره‌سنده مشترك وممتزج برلون ارائه ایدر . قولاقلرینك آلت قیللری ، مرسن کذلك بیاض‌در . یله‌سی اسمر ، وبله قیللرینك اوجلری سیاه‌در . قویروغك توپی ، بجاقلرینك آلت قسمنده‌کی اوزون قیللری ، حافری سیاه‌در . شعر اوزون ومتموج‌در ، باخصوص قیشین . چکتای نوع‌لرینك جمله‌سنی تمییز ایدن اوصافدن اولمق اوزره صرتی اوزرنده قویو رنکلی جزکیلری یوق‌در . بیانی آتك بو نوعی ١٨٨١ تاریخنده سیاح پرژوالسکی طرفندن آسیای مرکزی‌ده کشف اولنمشدر . بو آت جونغاریه‌نك الك تنها وایصسز بوز قیرلرنده ، آلتای و تیان‌شان جبالی بیننده‌کی اراضی‌ده یاشار ، بشقه هیچ بریرده کورولمه‌مشدر . قیرغزلر بو حیوانه کرتاغ ، مونغوللر تاققه تعبیر ایدرلر . بو بیان آتلری ٥-١٥ حیواندن مرکب واختیار بر آیغرك ریاستی آلتنده کوچك کوچك سوریلر ایله یاشارلر . صوسزلغه طول مدت تحمل ایده‌بیلیرلر . چونکه بونلرك مأواسی اولان یرلرده صو پك قطدر . غایت محترزدرلر . قوهٔ باصره ، قوهٔ شامه وسامعه‌لری پك زیاده منتهی ومنکشف اولدیغندن ، صیادك ورودینی پك اوزاقدن حس ایدرلر . بو جهتله یانلرینه وارمق پك مشکلدر .

مانچوریه بیانی آتنك کشفی تاریخ طبیعی‌ده پك مهم بر ماده‌در . بو آتك تارپان (بو ماده‌یه باق) دینن ، واهلیته کتیرلدکدن صوکره آدم الندن قورتیله‌رق بیابانه عودتله تکرار حال وحشته رجعت ایدن آت ایله هیچ رابطه واشتراکی اولما . دیغنه نظراً اهلی آتك چوق زمان اقدم منقرض اولدیغی ظن ایدیلان اصل اولی ، مانچوریه بیان آتی اولمق پك محتملدر . بلکه‌ده اوروپاده دور رابعی‌ده یاشایان وزمانزده اوروپانك هر جهتنده انقاض مستحاثه‌لری بولنان آتلرده ، الآن آسیا قطعه‌سنده ، مانچوریه‌ده یاشایان بیان آتلری نوعندندر . ذاتاً بعض طبیعیونك فکری خلافنه اوله‌رق ، کاشفنه نسبتله اکوس پرژوالسکی نامی ویریلان مانچوریه بیان آتنك اوصاف واشکالی اهلی آتك اوصاف واشکالی کبی‌در . چکتایك اوصاف واشکالی دکلدر . بناءً علیه اکوس پرژوالسکی ، اکوس قابااللوس ایکیسی‌ده برنوعه منسوب اولمق ایجاب ایدیور . اویله ظن اولندیغی کبی بو حیوان چکتای اولمقدن بعیددر . کشفیات جدیده ایله تأیید ایدیله‌جك اولورسه اهلی آتك جد اصلیسی بولنمش اوله‌جقدر .

« أکوس همیونوس » نامیله أکوس جنسنه ربط ایدیلن چکتای ایله بونك نوع‌لرندن دیکر ماده‌لرده بحث ایدیله‌جکدر (چکتای ، یحمور ، قولان ، کور ، خرکشت ماده‌لرینه باق) .

بیان آتلرینك بر طاقمی‌ده واردرکه دنیانك هر طرفنده بولنور ، ومارون تسمیه قیلنیر . بونلر اهلی اولدقدن صوکره حال وحشته عودت ایدن آتلردر . اصل بیان آتی دکلدر . بو صنف بیان آتلرندن آسیا بوزقیرلرنده یاشایانلره تارپان نامی ویریلیرکه بعض مؤلفلر بو آتلری خلاف حقیقت اوله‌رق اصل بیانی آت اولان مانچوریه وحشی آتی ایله برشی عد ایدرلر . افریقاده نیژر نهری بوینده کزن ماروون آتلره کمراه نامی

ویریلیر. امریقاده بولنان ماروون آتلرده موسشانغ، سیماروون دیرلر . امریقـاده دور رابعیده آتك متعـدد نوعلری موجود ایکن اخـیراً منقرض اوله‌رق بو قطعـه‌نك اوروپالیلر طرفنـدن کشفی زماننده امریقاده آت یوق ایدی. اوروپادن نقل ایدیلن اسپانیول آتلری واسع اوتلاقلرده اعادهٔ سربستی ایدرك وحشی حالنـه عودت ایتدیلر امریقا ماروونلری بوصورتله حاصل اولمشدر .

اوسترالیاده‌ده یبانی آتلر کورولمش ایسـه‌ده مهاجرلر اهلی قصراقلر ایله مقارنت ایتمه‌مك ایچون بونلری صید واتلاف ایدرلر (تفصیلات ایچـون تارپان، کراه، موستانغ، سیماروون ماده‌لرینه باق).

آت — اقتصاد زراعی { آت حیـوانات اهلیه‌نك اك مهمی در . جانلی محرکلرك اك اعلاسیدر. بونك ایچون درکه آت یتیشدیرمك اقتصاد زراعی‌نك اك اهمیتلی برفرعیدر . آت اورتمك‌ده ایکی مقصد کوزدیله بیلیر : یوك طاشیه‌جق آت یتیشدیرمك، قوشیلمغه مخصوص آت یتیشدیرمك . بوایکی صنف آتلرده ایکنجی درجه‌ده دیکر اقسـامه تفریق ایدیلیر : بینك آتلری ، قوشـو آتلری ، مانژ آتلری ، سیاحت آتلری ، یوك آتلری . قوشوم آتلری، آرابه ، دیلیژانس آتلری ، آلای و زینت آرابه لرینـه مخصوص اولان آتلر ، طوپکش آتلر و سائره کبی . آتلردن انتظار ایدیله‌جـك خدمتلرك بودرجه اختلاف وتفاوتنه نظراً بوژه‌لا نام مؤلفك بنیهٔ حسـنه ، وحسن تنـاسب فرس حقنـده وضع ایلدیکی قاعده‌نك کلیت اعتبـاریله حکمسزلکی تحقق ایدر. چونکه برآتك کوزللکی مخصوص اولدیغی خدمتـه قابلیتنده آرانیر . بو حالده آتلرده برقاچ نوع کوزللك آرامق ایجاب ایدر. مثلا آغر آرابه‌لر چکمکه مخصوص اولان آت بو ایشـه نظراً کوزل اولدیغی حالده بیـنك ویا قوشو حیوانی اوله‌رق کوزل دکلدر .

بینك آتلری . — بینك آتلرینك بویی وسطی اوله‌رق ١,٥٠ متره بولنملیدر . اشکالی نحیفجه، عضلاتی‌ایجه ظاهروبارز، صیقی، کثیف نسج حجروی ایله قالینلاشمش اولمالیدر . اطرافی اشاغی ناحیه‌لرنده قورو وقوتلی اولملی ، رباطی ایی آیرلمش، مفاصلی قالین بولنملیدر . عنقی طویل ، عضلاتی باخصوص قاعدهٔ عنقده مکمل ، واهرام شکلنده اوله‌رق حاصره‌نك اوك طرفنـده براز منحط بولنملیدر . عنقك حافهٔ علیاسی اینجـه‌رك اولوب نه‌چوق ، نه‌آز رقیق واوزون قیللر ایله مستور بولنملی وعنقك حافهٔ سفلاسی واسع اولملیدر. والحاصل عنقك نهایت علیاسی قفایه خفیف ومنحنی بر ایز ایله کسب اتصـال ایتملیدر . قویروغی یوکسکدن مربوط، اوزون وانجه قیللر ایله‌مستور بولنملیدر. اوموزلری مائل اولـملیدر . عرب آتلری ، وخالص جنس انکلیز آتلری بنك حیواناتك اك اعلالرندندر .

قوشـوم آتلری . — بویی دهـا اوزون ، جثـه‌سی دها قبـا ، یره یاقین اولملیدر . اطرافی دها یوغون وحجملی اولملی، بوینی دها عضـلاتلی کوکسی دها کنیش، صاغریسی دها اتلی، بالدیری دها دوشـوك اولملیدر والحاصل حیوانك اشکال حسنه‌سی محافظه اولنمقله برابر ثقلتی، قوهٔ جریه‌سی دها زیاده اولمق قوشوم حیوانی، کوزل جنس بنك آتندن تفریق ایدن علائم مخصوصه‌دندر.

خفیف قوشوم آتلری . — یاخود آرابه آتلری بو خدمته یارایه‌جق حیوانلرك یورویشی سربست وسریع، بنیـه‌سی قوی عظامی قالین، عضـلاتی زورلی اولملیدر. بویی ١,٦٠ متره اولسه کافیدر.

آغر قوشوم آتلری — بو ایشه قوللانیله‌جق آتلرك اوصافی‌ده خفیف قوشوم آتلرینك اشکال واوصافنه مشابه‌در. یالکز جسامت آلیه بدنك هر طرفنده نسبةً دها زیاده اولمق ایجاب ایدر. بو آتلرك بویی ١,٦٠ متره‌دن دون اولماملیدر . عضلاتی غایت قالین صـاغری اوزرنده ، بوش بوکر اوزرنده زیاده متبارز وکنیش اولملیدر .

قوشـو آتلری . — بونلرك ده اوصـاف و اشکال بنیویه‌لری ایی جنس بنـك آتلرینـك اوصاف واشکالنه مشابه‌در. دنیاده اك ایی قوشو آتلری خالص قان انکلیز آتلری ایله ، عرب

آتلری‌در . (آت قوشیمی ماده‌سنه باق) .

آتك مخصوص اولدیغی خدمته کوره بویی ، ثقلتی ، ودیکر بعض ملاحظاتی حاوی زیرده بر جدول مندرج‌در .

خدمت	بوی	ثقلت	ملاحظات
خفیف سواری	۱,۴۷ — ۱,۵۰	۴۰۰ کیلوغرام	
صف حرب سواریسی	۱,۵۰ — ۱,۵۴	۴۷۰ »	
احتیاط » »	۱,۵۴ — ۱,۶۰	۵۶۰ »	
ژاندارمه »	۱,۵۲	۵۰۰ »	ژاندارمه آتنك بویی
طوپجی (بنك ، قوشوم اکیباژ)	۱,۴۸ — ۱,۵۴	۴۵۰ »	۱,۵۲ دن‌دوز اولامیلیدر
آغر قوشوم آتلری	۱,۵۸ — ۱,۶۶	۷۰۰ »	
تنزه آرابه بارکیرلری	۱,۱۰ — ۱,۳۰	۲۰۰ »	

اقتصاد زراعی نقطهٔ نظرندن آته تعلق ایدن‌اك مهم‌مسأله اعمال زراعیه‌ده اك فائده‌لی محرك آت‌می در؟ اوکوزمی‌در؟ بحثی‌در. بوحیوانلرك قوتلری نظر مقایسه‌یه آلنه‌جق‌اولورسه کوریلیرکه قوشوم آتلری عرقنده طاقت فرس‌حیوانك ثقلتندن پك فرق ایتمز . «قریستن» بو ثقلتی اورته آتلر ایچون ۳۶۰ کیلوغرام، و«زه‌دغولت» ۴۰۰ کیلو غرام تقدیر ایله‌مش‌در . فقط بدیهی درکه بو طاقت یالکز برلحظه، برآزدوام ایدر،ومتمادیاً ایشله‌ین برآتك قوتنی تقدیره کافی دکل‌در. اورته قوتده بر قوشوم آتی بر چکیشده یعنی جرهٔ واحده‌ده کندی ثقلتنه مقارن اوله‌رق ۳۶۰ ویا ۴۰۰ کیلوغرام آغیرلغده برشیئی چکیور، طاقتی ایشته بوقدر . فقط بو طاقت برآن‌ده صرف اولندیغنه کوره‌در ، بر چکیشه مخصوص‌در. عملیهٔ جرك دوامی حالنده حیوانك برکونلك ایشی عادی یورویشه ، حیوانك قوتنه ، ایشك نوعنه کوره ۵۰ ـ ۱۰۰ کیلوغرام تقدیرایدیلیر. یعنی برحیوان صباحدن اقشامه قدر قوشوم ایشنده استخدام ایدیلیرسه چکدیکی ثقلت ۵۰ ایله ۱۰۰ کیلوغرام بیننده تفاوت وتخالف ایدرکه بواختلاف وتفاوت دیدیکمز کبی حیوانك قوتنه ، ایشك نوعنه تابع‌در . بو بابده اجرا وشرائط مختلفه تحتنده اداره ایدیلن تجاربه نظراً جفت‌آتنك طاقتی ۱۰۰ کیلو غرامه قدر بالغ اوله‌بیلور. فقط بوحالده حیوانك یورویشی، ۵۰ کیلوغرام طاقت‌ایله یول اوزرنده بر یوك ارابه‌سنی چکن آتك یورویشنك نصفنه قدرتنزل ایدر. برجفت اوکوزینك‌طاقتی ایسه‌براز دها زیاده در. مارکی دودامبر جفت‌ایشلرنده‌آت ایله‌اوکوزك طاقتلری بیننده‌کی فرقی‌بوایکی حیوانك اوصافلرنده‌کوریلن اختلاف ایله ایضاح ایدیور . اوکوز دائما متساوی صورتده ایشلر ، مقاومت حیوانك طاقتنی کسر ایتمز ، یوریلوب طورمز ، صبر وتحملی چوق زیاده‌در. طاقت زیاده‌لشدیمی، صبر وتحملنه جسارتنه خلل کتیرمیه‌رك یورویشی آغرلادیر . آت ایسه بالعکس آتشلی ، سریع حرکت ایدر ، فقط بر مقاومت دائمه قارشیسنده حدت‌ایدر، چبالار، یوریلور،نهایت‌طاقتی کسیلیر، آرتق یوریمز اولور ،یرنده میخلانیرقالیر. بناءً علیه اجراسی سهل‌اولان، سرعت‌مطلوب اولان زراعت ایشلرنده آت پك اعلادر . متمادی ومتساوی صورتده مقاومت ایجاب‌ایدن آغیر وچتین‌ایشلرده اوکوزك خدمتی دها زیاده کارلی‌در. بوندن‌باشقه آتك بسلنمسی‌ده اوکوزك کندن دها مصرفلی‌در. بونکله برابر امور زراعتده جفت سورمکدن باشقه اولان اعمال وخدماتده آتلرك خدمتی ینه مهم وفائق‌در .

اشکال فرسیه‌نك طریق‌معاینه‌سی .— مهنشناسان ، جانسز آلت محرکه اولان بر ماکنه‌یی معاینه ایده‌جکلری وقت ، بووظیفه‌یی حقیله ایفا

ایده‌بیلمك ایچون او ماکنه‌ده افاعیلی مختلف اوچ پارچه آلت تفریق واعتبار ایدرلر . شویله که : اولا بو ماکنه‌ده بر جهتدن ماکنه‌نك آلات محرکه‌سی ، ثانیاً مولدقوت قسمی ، ثالثاً توزیع قوته خادم اولان قسم ناظمی صره ایله نظرتدقیق وتفحصدن کچیررلر . مثلا برلوقوموتیف‌ده اولا تکرلکلری ،دینکالری، باتی(bâti) یعنی اصفره‌سنی خارج عن‌المرکزلری ، رقاصلری ، پیستون و سیلندیرلری معاینه ایدرلر ، بونلر لوقوموتیفك مهنیه‌سی یعنی مقانیزمه‌سی‌در . ثانیاً نظرتدقیق قزغانه، یاخود مولد قوته، بونك جهاز اداره‌سنه، اوجاغنه توجیه ایدیلیر. والحاصل درجهٔ ثالثه‌ده بخارك قزغاندن ویا مولددن سیلندیره کچدیکی جریده‌لر معاینه اولنور. ایشته بوصورتله اجرا واداره ایدیلن تفتیش وتفحصده هیچ برنقطه نظر دقتدن قاچیرلماز، ماکنه حقنده طوغری برحکم ویرلمش اولور .

آت‌ده جانلی برماکنه دکلی؟ بونك‌ده معاینه‌سنده ینه اوطریقی تطبیق ایلمك‌دن اعلا براصولی اولور . فی‌الحقیقه آتده آلات متحرکه اطراف‌ده (عظام ، رباط ، عضلات وبونلرك اوتاری) ، مولد کوده‌ده (که ، جهاز تغذیه‌یی ، جهازتنفس وهضمی، قوهٔ حیوانیه‌نك سواغی اولان‌قانك توزیع وتقسیمنه خادم اولان أنابیبی‌حاوی‌در)، والحاصل ناظم جملهٔ عصبیه‌ده قائم‌در . ایشته مقصدی بالسهوله تأمین ایده‌بیلمك ایچون‌جانلی برماکنه‌دن عبارت اولان آتی‌ده بو نظام وترتیب اوزره معاینه ایلمك اقتضا ایدر . یوقسه بوترتیبه رعایت اولنمدیغی تقدیرده نتیجهٔ معاینه‌ده ویریله‌جك حکم صائب اوله‌ماز . مثلا بو قاعدهٔ معاینه‌یه اتباع ایدلمیه‌رك آتك اول امرده بالفرض کوده‌سنی نظر تدقیق ومعاینه‌دن کچیرمك صورتیله ایشه بدء ایدیلیرسه وجود فرسك بوقسمنده مشاهده ایدیله‌جك خطوط لطیفه ، نسب بدیعه انسانك حس بدایعپرور یسنه موافق کله‌رك آتلرده هرشیدن اول سلامت ومتانت ملتزم اولان اطرافك معاینه‌سنده ذهن، حس‌بدیعی ایله مقید اوله‌رق حرکت‌وحکم ایدرکه امر معاینه‌ده ایی بر تدبیر دکل‌در . انطباع اوله مفتون اوله‌رق معاینهٔ ثانیه‌ده تصادف ایدیله‌جك قصورلر، عیبلر نظر مسامحه ایله کورولمك طبیعی‌اولور. بونك ایچون‌درکه برآت معاینه ایدیله‌جکی‌وقت حیوانك یانته، نظری بره طوغری نصب ایدرك وارملی‌در . یردن باقنه باشلاملی صوکره یوقاری‌یه توجیه نظر ایلملی‌درکه حقیله معاینه قابل اوله‌بیلسین . یوقسه اکثریا یاپیلدیغی، فن فرسه متعلق اولان بعض‌اثرلرده‌توصیه قلندیغی‌وجه‌ایله آتك‌معاینه‌سنده اولاباشندن باشلامق خطالی برطریق وتدبیردر .

هرآت، مخصوص‌اولدیغی خدمت نه‌اولورایسه اولسون، حیوانك قابلیت‌فطریه وکسبیه‌سی‌نه جهتده فائق بولنورسه بولنسون، برطاقم اوصاف‌عمومیه ومطلقه‌یی حائز اولمق ایجاب ایدر ، بنك آتی ، یاریش‌آتی، قوشوم آتی والحاصل‌خدمت وقابلیتنه کوره هرنوع آتده مطلقا بو اوصاف وخواص بولنملی‌در ؛ بونلر اویله صفتلردرکه آتك مخصوص اولدیغی خدمته، قابلیتنه تابع دکل‌در. بواوصاف اساسیه بولنمادقجه آتك قابلیت استخدامنه تعلق ایدن خصائصی نه قدر مبذول اولسه ینه بر ایشه یاراماز .

آتك بنیه‌سنه متعلق‌اولان‌اوصاف اساسیه.— آتك بنیه‌سنه ، تشکلات بدنیه‌سنه تعلق ایدن اوصافك برنجیسی آیاق (رجل) لرك ، وحافرلرك حسن تشکلی‌در. قوائم واطرافك بوقسملری عیبلی وقصورلی اولدیغی حالده مهنیهٔ فرسك اقسام‌سائره‌سی‌ده برشیئه‌یاراماز.حافر(طرناق)دیدیکمزظرف قرنینك حفظ و احاطه ایلدیکی جزء رجل غایت حساس‌در .

قوائمك بوپارچه‌لری آلت استناد اولدیغی کبی هم‌آلت لمس‌در . بونك ایچون حلیمات عصبیه‌سی چوق در . بو حلیمه‌لر زیاده تضییق ایدیله‌جك اولورسه خاصهٔ حسیه‌لرینی ضایع ایدرلر . بز کندمزه قیاس ایله‌ده بوبابده برفکر آله‌بیلیرز . آیاغمزه کیدیکمز قوندره موافق اولماز ، طار و صیق بولنورسه آیاغمزی اینجتدیکی ، مشی

تصعیب ایلدیکی کبی آتلرك حافرلریده بیله‌در . اطراف وقوائمك اقسام سائره‌سی نه قدر مکمل ومنتظم اولورسه اولسون رجلرك بنیه‌سی فاسده حافری تشکیل ایدن قرنك طبیعتی ایی وسالم دکلسه یالکز بو عیب آتك هیچ بر ایشه اهل اولمادیغنی اثبات ایدر . چونکه حافر ماکنهٔ حیوانك برنجی نقطهٔ استنادیدر. بوقصور اوقدر مهم وبیوك درکه اصلا نظر مسامحه ایله تلقی اولنمامليدر. بناءً علیه آتك معاینه‌سنه حافردن ، یره باصدیغی نقطه‌سندن باشلاملی، حافرینی حیوان یره باصدیغی وضعده ، واياغنی یردن قالدیره‌رق ینه بوصورتده کراراً پك مدققانه معاینه ایلمك لازمدر. بوعضوك بنیه‌جه قصور وعیوبی حافر ماده‌سنده ، تصریح اولنمشدر .

حافرك معاینه‌سندن رجلك بو قسمنه یعنی قسم منتهاسنه مجاور اولان نواحیٔ اطرافی تدقیق ومعاینه ایلمك ایجاب ایدر. حافره اڭ یقین اولان نواحیٔ رجل بوقاغیلق، طوپوقدر. بونلرده بنیه وتشکل اعتباری ایله قوت و متانتی تجربه وتحقیق اولنمق ایجاب ایدر . (بوقاغیلق ، طوپوق ، اکليل ، قره‌صو ماده‌لرینه باق) . بعده اینجیكده عینی صورتله معاینه اولنمق لازمدر (اینجیك ماده‌سنه باق) . تشریح بیطریده آتك آیاغنه عائد اولان بو قسملردن صوکره اطراف قدامیه ایله اطراف خلفیه‌یی آیری آیری نظر معاینه‌یه آلمق اقتضا ایدر. رجلی متعاقب کان مفاصل اطراف قدامیه و اطراف خلفیه‌ده بر درجه‌ده حائز اهمیت دکلدر . ذوات الاربعده اوك طرفده بولنان و رکبه (دیز) دینن مفاصلك خدمتی خلفده‌کی مفصلك (اینجیك) خدمتی قدر مهم دکلدر . بونك ایچون ایکنجی درجه‌ده اطرافك معاینه‌سنده نظر دقتی بالخاصه رکبه‌یه احاله ایلملیدر. مع مافیه عضدك معاینه‌سنده ده لاقیدانه بولنمامق لازمکلیر (دیز ، اینجیك ماده‌لرینه باق) .

اطرافده بو ایکی مفصلك اوستنده اینجیك ایله بجاغك عضلاتی شایان دقتدر . فقط بو جهت اوصاف مطلقه‌دن زیاده اوصاف خصوصیه‌یه تعلق ایدر . واقعا بو ناحیه‌نك عضلاتی ممکن اولدیغی درجه‌ده قوی و متین اولمقده دائما فائده موجوددر. بونلرك صرف ایده بیله‌جکلری طاقت بوعضلاتك قطرلری ایله متناسبدر . بناءً علیه نه قدر قالین ایسه او قدر قوی اولورلر. فقط آتك اوصاف خصوصیه‌سندن اوله‌رق بعض ایشلره مخصوص اولان حیوانلرده بو عضلاتك قطراً عظمندن زیاده طولاً عظمی و بعضلرنده بونك عکسی مطلوبدر . بناءً علیه بو بابده آتك صفت بدیعه‌سی مخصوص اولدیغی خدمته ، قابلیت استخدامنه تابعدر . شو حالده آتده سرعت حرکت و یا قوت مطلوب اولدیغنه کوره عضلات مذکوره‌ده ایکی صفت اخذ واعتبار ایلمك ایجاب ایدر . بدیهیدرکه اطراف فرسك مفاصل سفلاسی بنیه و تشکلجه متین وسالم اولمق لزومی تحقق ایتدیکی حالده مفاصل علیانك یعنی دیرسك ، واوموز ، بالدیر وقالچه دینن مفصللرده ده بوبابده لزوم مکملیتی البته تسلیم ایدیلیر (سمانه ماده‌سنه باق) . بورایه قدر ذکر ایتدیکمز اقسامك معاینه‌سی ختام بولدقدن، بوقسملرك بنیه‌جه متانت و سلامتی تحقیق اولندقدن صوکره اطرافك اسکلتی تشکیل ایدن عظام طویله‌نك مانیوه‌له اوضاعی تدقیق ایدیلیر . بو اوضاعك ، مهنیهٔ محرکه‌نك ایشلمه‌سنه پك زیاده تأثیری واردر . انتظام و اتساع حرکت بو اوضاعك حسن ترتیبنه موقوف و معلقدر . اطراف فرسده‌کی عظمی مانیوه‌لرك اکثریسی نقاط مفصلیه‌ده اجتماع ایدرك بر خط منکسر تشکیل ایدر. چونکه بو مانیوه‌له‌لرك وضعی عمومیت اوزره بر برینه معکوس جهته مائلدر . بونلردن یالکز بر قاچی خط واحد مستقیم معطفنده اتصال ایدرکه بونلرده یالکز اطراف قدامیه، ساق ایله اینجیکك مانیوه‌له‌لریدر . اطراف قدامیه‌ده دیکر مانیوه‌لر ، اطراف خلفیه‌ده تکمیل مانیوه‌لر ، صاغدن صوله ویا صولدن صاغه اوله‌رق مائلدر، وبونلرك مفصللری ده منتظمدر . شمدی پك بدیهیدرکه آت آیاقده طوردیغی وقت قوائم بر ستون اعتماد تشکیل ایده بیلمك ایچون او صورتده

طورملی که مانیوه‌لرك تشکیل ایلدیکی خطوط منکسره، زوایای مفصلیه آچیلوب قپانمدیغی حالده، اولدیغی کبی یرنده بولنملی‌در. بو زاویه‌لر نظری اوله‌رق هرمفصلك نقطهٔ مرکزیه‌سنده ایکی خط مستقیمك تقاطعیله اشعار ایدیلیر. بو ایکی خط مستقیمك هر بری‌ده مانیوه‌له تشکیل ایدن هر عظم طویلك مفصل نقطه‌لرینی بربرینه وصل ایدر. زوایای مفصلیه عضلات ممده (Extenseurs) نك فعل وتأثیریله قائم‌در. بو فعل وتأثیر منقطع اولدیمی درحال زاویه‌لر قپانیر، ووجود حیوان آرتق بریره معتمد اوله‌میه‌جغندن یره سقوط ایدر. حیوان آز چوق احتیاط ایله یاتدیغی زمان انقطاع فعل اختیاری واقع اولور، فلج حالنده ایسه انقطاع فعل آنی اولوب حیوانك درحال یره سقوطنی ایجاب ایدر. پك قولای اکلاشیلیرکه زوایای مفصلیه‌یی عادی درجهٔ انفتاح‌ده بولندیرمق ایچون اقتضا ایدن فعل عضلینك شدتی بودرجهٔ انفتاحه تابع‌در. ثقلت بدنك اجرا ایلدیکی تضییق وانضغاط سطوح مفصلیه وعضلات اوزرینه انقسام ایدر. زاویه‌نك انفتاحی نه‌قدر زیاده ایسه، سطوح مفصلیه‌نك حصه‌سی اوقدر زیاده‌در. وبالعکس اطرافده‌کی عظامك مفصللره منتهی اولان اوجلرینك، و بناءً علیه مفاصلك فعل مقاومتی، کرك حیوان طورورایکن، کرك یورور ایکن، زوایای مفصلیه‌نك انفتاحی نسبتنده تزاید ایدر. بونك ایچوندرکه مشاهدهٔ عوامه نظراً میلك پك جزئی اولمسی حسبیله بوقاغیلقلری قائم عد ایدیلن آتلر بعض عوارضه، مفصل خسته‌لقلرینه معروض ظن ایدیلیر. ینه بو ملاحظه‌یه مبنی عظام مانیوه‌لرینك میلی نه‌قدر زیاده اولورسه آت او قدر مقبول عد ایدیلیر. فقط مشاهدهٔ علمیه ایله ثابت اولدیغی اوزره بو میل عادةً ٤٥ درجه‌یی تجاوز ایتمز. حتی میلك بو درجه‌یه بالغ اولدیغی‌ده پك نادر در. حقیقت میلك بو درجه‌یه بالغ اولمسی بر وضع کامل‌در. چونکه بوحالده مختلف جهتده بربرینه مائل اولان عظام بینلرنده ٩٠ درجه‌لك بر زاویه، یعنی زوایای قائمه تشکیل ایدر. بویله بر وضعك ایسه موازنت وقوت نقطهٔ نظرندن نه رتبه قرین کمال اولدیغی بالسهوله ایضاح ایدیله‌بیلیر. فی‌الحقیقه بو وضع، موازنت نقطهٔ نظرندن انضغاطاتی سطوح مفصلیه ایله عضلات بیننده متساویاً تقسیمه خدمت ایدر. قوت نقطهٔ نظرندن ده طاقات عضلیه‌نك حد اعظم استفاده‌سنی تأمین ایلر. بناءً علیه اطرافده‌کی زوایای مفصلیه‌نك درجهٔ انکشاف وانفتاحی یعنی آچقلغی لایقیله تقدیر ایتمك، عظام مانیوه‌لرندن یالکز بری ویا ایکیسی بردن مائل اولدیغنه نظراً زاویهٔ قائمه‌یه ویا ١٣٥ درجه‌لك بر زاویه‌یه اك زیاده قریب اولان میللری ترجیح ایله‌مك اقتضا ایدر. تعبیر دیکرله مانیوه‌له خدمتی کورن عظام طویله‌دن مائل اولانلرده ٤٥ درجه‌لك میل آرامق، ودیکر عظام قوائمك بلا میل خط مستقیم استقامتنده اوله‌رق اتصال ایتمش بولنملرینه دقت ایله‌مك ایجاب ایدر. بو مانیوه‌له عظامی بیننده تشریحاً مناسبات مشترکه واردرکه بو مناسباتك وجودی اطراف فرسك بنیه‌جه مکملیتنه، و عدمی سوء تشکلنه شرط و علامت اولور. برنجی حالده بر جهته طوغری استقامت ایدن عظام بربرینه موازی بولنورکه بو شرط اطراف اربعه‌ده زوایای مفصلیه‌نك مشابهتنی ایجاب ایدر. عظام اطرافك موازاتی، زوایانك مشابهتی ذوات الاربعده قوائمك تشکیلنه اساس اولان قواعد مهنیه‌دن‌در، کمال بنیه‌یی تقدیره مقیاس اولور (عمودیت ماده‌سنه باق). مهنیه‌نك یعنی آلات حرکیه جمله‌سنك وجه مشروح دائره‌سنده امر معاینه‌سی اکمال اولندقدن، و عمودیت بحثنده تفصیل ایلدیکی وجه ایله مختلف یوریشلر ایله‌ده تأیید قلندقدن صکره مولد قوت اولان قسمك معاینه‌سنه ابتدار ایله‌مك زمانی ادراك ایدیلیر. بوایکنجی نوع معاینه‌نك اجراسنی تسهیل ایتمك ایچون‌ینه اصولاً حرکت ایله‌مك لازم‌در. بونك ایچون جهاز هضم، جهاز تنفس، ایله جهاز دوران کبی آلاتك صره ایله معاینه‌سی جهتی التزام ایدلمیه‌جك اولورایسه ایش چوق تسهیل ایدیله‌بیلیر.

مثلا معاینه‌یه باشدن باشلایه‌لم : اولا حیوانك آغزینی آچه‌رق ، جهاز هضم اقسامندن اولان آلت مضغك (اغذیه‌یی چکنه‌مکه مخصوص اولان جهاز) مکملیتی تفتیش ایدیلیر. معلومدرکه جهاز مضغك حسن حالی هضمه پك بیوك مداردر . بو صره ده اسنان قاطعه دخی نظر معاینه‌دن کچیریله‌رك حیوانك سنی ده تقدیر وتخمین اولنملی در (آت . — علم حیوانات، ماده‌سنده اسنان، سن فرسی بحثلرینه مراجعت) ، شو نقطه‌یی ده نظر امعاندن آییرمامالی درکه برحیوانك قیمتی ، اکثر احوالده فاعلیتنه کوره‌در. دیشلری اکسیك ویا بوزوق برحالده بولنان آت لایقیله تغذی ایده‌میه‌جکندن حاصل‌ایده‌جکی ایشك مقداری بالطبع تدنی‌ایدر. آغزدن‌صوکره صتان(بوز)ك معاینه‌سی کلیر (بوکله‌یه باق) . بوصره‌ده فرصتدن استفاده ایله حیوانك کوزلرینی‌ده معاینه ایتملك ، عوارض وعیوبدن عاری اولدیغی یعنی حیوان ده قوهٔ باصره‌نك مکملیتی، طبقهٔ‌قرنیه‌ده نقطه بولنمدیغی، کوز ببکلرینك متحرك اولدیغی ، ضیانك درجهٔ شدتنه کوره انقباض و انبساط ایلدیکنی تحقیق ایتملك اقتضا ایدر. بوندن‌صوکره بوغاز(Auge) ك معاینه‌سنه کچیلیر . بو عضوك ده تمیز اولدیغی ، انسدادات غدویه بولنوب بولنمدیغی ، اضلاع فکیه (Tranches Maxillaires) ده آز چوق انحراف واقع اولوب اولمدیغی ، تحقیق ایدیلیر . بوانحرافك درجه‌سنه کوره حنجره‌نك اتساعی تعین ایده‌جکندن تنفسك سهولتله جریانی بالطبع اودرجهٔ انحرافه تابع‌در . بناءً علیه بو معاینه‌نك درجهٔ اهمیتنی‌ایضاحه حاجت یوق‌در. بوغاز کنیش اولدیمی طبیعی‌درکه حنجره‌ده اونسبتده واسع اولور ، بوده فعل تنفسك قوتله جریانی ایجاب وتأمین ایدر. حیوان تنفس ایدر ایکن قورناژ (Cornage) دینن کورولتی هوانك مرور وجریاننه بر مانعه بولنمسندن نشأت ایدرکه بو مانعه‌ده همان دائما بوغازده کائن‌در. دها صوکره حنجره‌یی تعقیب ایدن قصبه‌یی معاینه ایتملی‌در . بونك ایچون باش پارمق ایله دیکر پارمقلر آره‌سنده قصبه‌نك ایلك حلقه‌لرینی حیوانی اوکسورونجه‌یه قدر تضییق ایتملی‌در . اوکسوروکك صفتی حیوانك صدری حقنده ایی بر علامت اوله‌بیلیر. اوکسوروك قوتلی ، صوات (سسلی) اولور ؛ قولایلقله استحصال ایدیله‌من ایسه بو ایی علامت در . حیوان قصبه‌یی تحریك وتضییق ایدیلنجه قولایجه اوکسورور ، و اوکسوروکی قوتسز ، بربرینی متعاقب برقاچ دفعه تکرر ایدر ایسه علامت خیر دکل در . قصبه‌نك عنق بوینجه امتداد ایدن قسم متباقیسنك معاینه‌سی ، بو انبوبه‌نك یاصصیله‌رق ویا برپری چوکه‌رك وضع طبیعیسندن انحراف ایلدیکنی تحقیق ایله‌مکدن عبارت درکه بونك ایچنده عنق اوزرندن قصبه‌یی ال ایله یوقلامق کفایت ایدر. اکر قصبه جداری قوی، منتظم براسطوانه‌شکلنده‌ایسه‌ایی‌در. قصبه‌دن صوکره کوکسك معاینه‌سنه ابتدار ایدیلیر. بومعاینه‌ده کوکسك وسعت داخلیه‌سنی ، استیعابنی تحقیق‌ایله‌مك ایجاب‌ایدرکه بوصورتله کوکس درونده مظروف اولان آق جکرلر ایله قلبك جسامتی حقنده بر فکر استحصال ایدلمش اولور . چونکه بونلرك جسامتی بالطبع مظروف اولدقلری جوفك وسعتنه تابع‌در . معلوم‌درکه تغذئ هوائی یعنی تنفس حجیرات رئه‌نك سطحلری ایله ، عضلاته ایصال ایدیلن قوتك سواغی (ناقل) اولان قانك فعلیت دوریه‌سی‌قلبك حجمیله‌متناسب‌در . صدرقاعده‌سی مائل بر مخروط ناقص شکلنده‌در . بونك استیعاب کلیسنی فن فرس اربابندن بعضلری اکثریا یاکلش اوله‌رق تقدیر ایدرلر. چونکه بونلر ظن‌ایدرلرکه صدرك عرضانی اوله‌رق ضیق و طار بولنمسی عمقك زیاده اولمسی ایله تلافی ایدیله‌بیلیر . یعنی صدرك عرضی‌طار اولسه‌ده ارتفاعی زیاده اولنجه استیعابنه خلل کلیه‌جکنی ادعا ایدرلر . بو ادعا باطل‌در. واقعا بر شیئك‌عرضی طار ایکن‌ارتفاعنه ضم ایدیلیرسه حجمی تزاید ایدر. فقط بوحقیقت هندسیه آتك صدرینه قابل تطبیق دکل‌در . آتك‌صدرنده دائمابعد غالب‌مخروط صدرك طول وسطیسی‌در . بوده حجاب حاجز دینن عضله ایله

محدود اولان قاعدهٔ مخروطك ميلنه تابعدر . حالبوكه ينه بو مخروطك يوقارى و آشاغى جهتده حد فاصللرى ثابتدر . شويله كه ، يوقارى جهتنده ايلك فقرات قطنيه وآشاغى جهتده ده عظم قصك استطاله سى ايله اك صوك اضلاعك وجه داخليلرى اوزرنده كائندر . ديمك كه حجاب حاجزك وضع مائلى منحصراً عظم قصك طولنه تابعدر. بوطول ايسه متحولدر ، عظم قص اوزون ايسه حجابك ميلى تناقص ايدر ، قيصه ايسه بالعكس تزايد ايلر. ايشته بوصورتله مخروط صدرك قاعده سنه آزچوق بيوك برحجم قطعه سى اكلنير ويا مخروطدن اكسيلير. بو حجم قطعه لرينه نظراً ، صدره ابعاد شاقوليه ويا افقيه نك يعنى عرض و ارتفاع صدرك تزايد و تناقصيله منضم اولان ويا اكسيلن حجملر هيچ برشى دكلدر . شمدى آكلاشيليوركه جوف صدرك وسعتنى و بناءً عليه جكرلر ايله قلبك جسامتنى تقدير ايده بيلمك ايچون اول امرده عظم قصك طولنى اولچمك اقتضا ايدر . عظم قصك طولى مساوى فرض اولنديغنه كوره بديهيدركه صدرك عرض وطولى نه قدر زياده ايسه جوف صدرك حجمى او قدر بيوك اولور . صدرك كنشلكى اطراف قداميه بيننده كى آچيقلق ايله ، اوموز اوجنك عرضى ايله واضلاع اوليه نك قولان يتاغى حذاسنده توترى ايله تقدير وقياس ايديلير. صدرك عمقى ايسه آتك جداغودن اعتباراً آلنان بويى ايله عظم قصك يره اولان بعدى بيننده كى فضله مساوى آلنير. بوفضل نه قدر آز ايسه اوقدر أيىدر . آتده بطنك اشكالى ده جهاز هضمينك ايشلمه سنه متعلق ايضاحاتى اعطا ايدر . آتك اشكال بطنيه سنى معاينه ايله بوحيوانك أيى ويا فنا بسلنديكى ، اشتهاسى يولنده اولديغى درحال آكلاشيلير . حيوان ايى تغذى ايدر ، اشتهاسى يولنده دوام ايلر ايسه طبيعيدركه منتظماً قوت ادخار ايتمش اولور . ايى بسله نن ، اشتهاسى يولنده اولان حيوانك بطنى اويله انكشاف ايدركه بونك آلت طرفدن پروفيلى اطراف قداميه نك سويه سنه قدر صدرى ولى ايدر، محسوس اوله جق درجه ده يوكسلمز ، صدر ايله بطن صانكه متصل بر منحنى تشكيل ايدر . حالبوكه ايى بسلنميه ين آتده بطنك آلت پروفيلى بردن بره يوكسلير ، حيوانك قارنى چيقيق اولور ، وبويله بر آتك بعده بعره لرى (قضيبك اوجى) معاينه ايديله جك اولور ايسه كوچك ، آزچوق يابس واسمر بولنور ، سطحى غايت پارلاق كوريلير. ايى بسله نن آتلرده ايسه بعره لر دها حجملى ، قاتى دكل فقط قوامى دها صيقى ، رنكى دها آز قويو اولور . بو حال جهاز هضمك حسن حالنه ، اجراى وظيفه ايتديكنه مهم بر دليلدر. بطنك معاينه سى جهاز هضمك درجهٔ فعليتنى ارائه ايتديكى كبى حاصره (بوكر) اوزرنده حركات تنفسيه يى ده مشاهده يه خدمت ايدركه ايجابنده ، فعل تنفسك عدم انتظامنى تحقيقه مدار اولور. على الخصوص بين العوام طيق نفس (ضيق نفس ، ربو الخيل) دينن عارضهٔ تنفسيه بو مشاهده ايله پك قولاى تحقيق ايديلير . منتظماً جريان ايدن فعل تنفسده حاصره بلا فاصله متناوباً يوكسلير ، آلچالير . حالبوكه ضيق نفسده حاصره نك بو حركت متناوبه سنده انتظام يوقدر، آلچالدقدن صوكره آز برتوقف ايدر . آت حيزلى يورديلديكى و يا قوشديرلديغى زمان بو عدم انتظام حركت دها سهولتله نمايان اولور (ضيق نفس بيطرى ماده سنه باق) .

والحاصل اوچنجى درجه ده آتى جملهٔ عصبيه سنك درجهٔ انتباهى نقطهٔ نظرندن معاينه ايتمك ايجاب ايدر . حيوانك حدت نفسى ، شدت مزاجى ، خصوصيله مخصوص اولديغى خدمتده غيرت وحماستى جملهٔ عصبيه سنك انتباهنه تابعدر . حقيقت مهن حيوانك تصرف ايتديكى قوتك صرفنده ناظم اولان جملهٔ عصبيه در . انتباه كرك حسى ، كرك حركى اولسون ، بونك درجه سى غير مبهم يعنى مدلولى معلوم ومعين اولان برطاقم دلائل وعلامات ايله ظاهر اولور. بوندن باشقه آتك نظرنده كى حدت عبارت Vivacité d'expression ،كه بو بابده پك زياده شايان دقتدر. قولاقلرك حركتى برلسان خصوصى تشكيل ايدركه بوندن استخراج معناده انسان بروقت ياكلماز. آتك نظر يله ،قولاقلرينك حركتيله نه ديمك

ایسته‌دیکنی صاحب وفارسی درحال آکلار. عربلر آتك بوصفتلرینه پك زیاده اهمیت ویررلر (بوماده‌ده صفات فرس بحثنه باق).

قابلیت انتباهی زیاده اولان آت، اطرافنده واقع اولان هرشیئه، حاصل اولان هر سسه دقتلی کورینیر. صیوان اذننی، سسك کلدیکی جهته توجیه واداره ایدر، نظرینی یکی اولان اشیایه عطف ونصب ایدر. جملهٔ عصبیه‌سی او درجه منتبه اولمیان آتلر بویله حاللرده لاقید طورورلر. سکونت واعتداللری دائما تام در. برنجی طاقم آتلره لسان خیالوزده «قانی وار» دیرلر. بوتعبیر عامی‌نك معناسی پك کوزل ایضاح ایدیله‌بیلیر. آتك قانی اولمق سهولتله قابل انتباه واحتداد اولان برجملهٔ عصبیه‌سی اولمق دیمك‌در. طوغری اولان بومفهومه نظراً عروق فرسدن هر برنده قانی اولان آتلر بولندیغی کبی قانی اولمیان حیوانلرده واردر. بناءً علیه قان نوع فرسدن خالص الدم دینن نوعه‌نك مخصوصاتندن دکل‌در. قانی اولان آتلرده شوك ظهری، جداغونك آرقه طرفنده، عموم بیطرلرك کلتیات دیدیکی ناحیهٔ قطنه قدر ایکی پارمق ایله طوتیلوب صیقیلیر ایسه یعنی جمدیکلنیرسه درحال حیوانده ساق فقریتك انحطاطنی ایجاب ایدر. یعنی آت درحال متأثر اوله‌رق بردن بره ساق فقریسنی ایندیرر. دیکر حیوانلر ایسه بو جمدیکی یا هیچ طویمازلر، ویا پك آز طویارلر، وجمدکدن قورتلمق ایچون هیچ برحرکت اجرا ایتمزلر، جامد کبی طورورلر. وینه بویله قانسز حیوانلرك قویروقلرینی قالدیرمق ایستلدیمی هیچ بروجه ایله مقاومت کوسترمزلر، عضلات خافضه‌لرینی تحریك وتقلیص ایتمزلر، اویناتمازلر. قانلی آتلر ایچون ایسه حال برعکس‌در. بونلر حرکته، مشیه باشلادیمی درحال قویروقلرینی قالدیررلر، وظریف برصورتده طوتارلر. قانسزحیوانلر یوریدکلری وقتده ینه قویروقلرینی مترهل، صارقیق برصورتده براقیرلر.

آتلرك معاینه‌لرنده طونلرینی نظر دقته آلمق اقتضا ایتمز. چونکه طون آتك اوصاف اصلیه‌سندن دکل‌در، صرف ذوقه تابع‌در. هرنویده ایی آت واردر. شوقدرکه تجارتده طون مسأله‌سی آت اوره‌تنلرك نظر اهمیتنه شایان اوله‌بیلیر. چونکه هانکی طونده آت زیاده مطلوب ومرغوب ایسه اوطونده دول یتیشدیرمك کارلی اولور. یالکز حافرلرك رنکی بیاض اولمق ایی دکل‌در. چونکه بونلرك متانت ومقاومتی رنکلی اولان حافرلرك صلابتی درجه‌سنده دکل‌در. آتلرك وقصراقلرك تناسله متعلق اولان اوصافی «آت - فن اهتناماده‌سنده» ایراد اولنمش‌در.

بورایه‌قدر بیان ایلدیکمز اوصاف مطلقه هر آتده بولنمسی مقتضی اولان خصائص کلیه‌دن در. هر عرقده، هرجنسده، هرنوعه‌ده بولنان علی‌العموم برآتی توصیف وتمیزه کافی‌در. آنجق آتلرك قوهٔ محرکه‌لرندن استفاده ایلەمك طریقلری مختلف در. بو اختلاف ایسه اساساً ایکی حاله منحصردر: برنجی حالده حیوانك یورویشنده سرعت ملتزم اولور، ایکنجی حالده بالعکس حرکت ایتدیریلان ثقلت نظر اعتباره آلنیر. ینه بونقطهٔ نظردن آتلر مخصوص اولدیغی خدمتلره کوره ایکی صنفه آییریلیر. (١) قوهٔ مدخره‌لرینی سرعت صرفیله اجرا ایدن آتلرکه مخصوص اولدیغی خدمته کوره بنك آتی، آرابه آتی، خفیف قوشوم آتی نامریله ایله بر طاقم صنفلره تفریق ایدیلیر. خفیف قوشوم آتلرینك آرابه آتندن فرقی شو نقطه‌ده درکه بونلر سریع یورویشله آغر بریوك چکدکاری حالده آرابه آتلری خفیف یوك چکرلر؛ اومنیبوس آتی خفیف قوشوم آتلرینك نمونه‌سی در. (٢) سرعت صرفی دکل، کتله تحریك ایلەمك صورتیله اجرای فعل ایدن آتلرکه آغیر قوشوم آتلری تعبیر ایدیلیر.

بو ایکی نوع خدمتك اختلافنه آتك آلات مهنیه‌سنك اوضاعی مطابقت ایلەمك طبیعی‌در. بوکیفیت اقتصاد نقطهٔ نظرندن‌ده مهم برمسأله‌در حتی مطابقت یالکز بوایکی نقطه‌ده کوزه‌دلەلی. بنك آتی، یوك آتی، خفیف آرابه آتی، آغیر آرابه آتی، انسان طاشیمق، ادوات زراعیه

چکمك ، بیوك ثقلتلر نقل ایله‌مك ایچون قوللا-
نیلان آتلرك ده هر برینك آیری آیری قابلیت
واستعدادینی نظر مطالعه‌یه آلمق ایجاب ایدر .

اولا علی‌العموم سرعت‌صرفیله اجرای حرکت ایدن آتلره لازم اولان اوصاف خصوصیه‌یی بیان ایده‌لم . آتلرده یورویشك سرعتی ایکی شیئه موقوفدر. برطرفدن اطرافك حرکتلرنده وسعت ، دیکر طرفدن بو حرکاتك واحد زمانی ظرفنده عدد تکراری. واحد زمانی ظرفنده آتك قطع ایلدیکی یول بو ایکی عامل ایله مبسوطاً متناسبدر . و ینه شرط ثانی اعصاب عضلیه ایله عضلاتك قابلیت انتباهنه ، شرط اول اوچنجی نوع مانیوه‌له (بوکله‌یه باق) اوزرینه اجرای تأثیر ایدن و اطرافده بولنان عضلات محرکه‌نك طولنه تابعدر . طبیعیدرکه بوعضلات تقبض ایتدیکی وقت طوللرینك ربعی ویا ثلثی ویا دیکر برکسری قدر قیصالیر ، دیمك که مطلق صورتده بوقیصالمه (اقتصار مطلق) عضله نه‌قدر اوزون ایسه او نسبتده زیاده اوله‌جغندن عضلاتك ایشلتدیکی مانیوه‌له‌نك اوجی ایله قطع ایدیلن طریق ده کذلك اونسبتده فضله اولور ، وبوحالده زاویهٔ مفصلیه‌نك آچیقلغی وقپانقلغی‌ده زیاده‌در. موافقت تشریحیه قانوننه نظراً اطرافده‌کی عضلاتك طولی ، بو عضلاتك احاطه ایلدیکی عظامك یعنی مانیوه‌له‌لرك طولیله متناسبدر . بناءً علیه اطرافك اك بیوك وسعت حرکتی ویاخود یورویشلرك سرعتی اطرافك طوللرینه واطرافده وعلی‌الخصوص اوموز ، قول ودیرسکك ، انجیك بجاق کبی عضله‌لی اقسامك اوزونلغنه تابعدر. اطراف ایله اقسامی نه‌قدر طویل ایسه یورویش‌ده اوقدر سریع اولور. وبوناحیه‌لرده‌کی عضلاتك ثخن ویا حجم کلیسی طوللرینه نسبتله اوقدر اهمیتی حائز دکلدر. عضله‌نك قطری ویا مقطعی طاقت عضلیه‌نك درجهٔ شدتنه تأثیر ایدر ، یعنی عضله نه‌قدر قالین ایسه طاقتی اوقدر شدید اولور. فقط بوراده اصل مقصد حرکتك وسعتیدر ، شدتی دکلدر . بناءً علیه قوتلرینی سرعت صورتنده صرف ایدن آتلرك اوصاف خصوصیه‌سی اطرافنك بالنسبه طویل اولمسی ، یعنی بجاقلرینك یوکسك ونحیف بولنمسیدرکه قیصه قالین اولان آتك ضدیدر. خفت حیوانك بنیه‌سی دها اول بیان ایدیلن اوصاف مطلقه دائره‌سنده اولملقه برابر ، سرعت صورتنده صرف قوت ایدن آتلر ایچون پك لازملی بر شرط اقتصادیدر. یوقسه یعنی خفت بولنمدیغی تقدیرده آتدن سرعت صورتیله استفاده ایله‌مك همان قابل اوله‌ماز . زیرا اوله بیلیرکه آتك عضلاتنده بولنان تکمیل قوت کندی بدننك ، کندی ثقلتنك انجق ثقلتنه کافیدر ، وبوحال واقع اولماز دکلدر. اکر آتك جثه‌سنك ابعادی ، عضلاتك ابعادی کبی ، متناسباً تزاید ایده‌جك اولسه اوحال واقع اولور . قوای عضلیه تزایدات خطیه ایله متناسباً ترقی ایدر ، حالبوکه ثقلت بدن تزایدات خطیه‌نك مکعبیله متناسب اوله‌رق آرتار . بو تقدیرده بر زمان کله‌بیلیرکه اووقت قوای عضلیه ثقلت بدنی تحمله غیرکافی اولور . بوندن اکلاشیلیرکه آتك جانلی ثقلتی بر درجه‌یی بولدقدن صوکره آتدن سرعت‌صرفی صورتیله استفاده ایدلمك قابل اولماز . چونکه قوتی انجق کندی ثقلتنی اداره‌یه کافیدر. فضله قوت آرتمزکه استفاده ایدیله بیلسین. تجربه کوستریورکه بوبابده حدغایه ۶۰۰ کیلوغرام راده‌لرنده‌در (جانلی محرکلر ماده‌سنه باق) . خلاصه آتك بوینه کوره بالنسبه خفیف برجثه ، بالنسبه طویل اطراف سرعت صرف ایله‌مك صورتیله قوتندن استفاده ایدیلن آتلره یعنی طریس لینك و درت نعل یورویشلره لازم اولان اوصاف خصوصیه ایشته بونلردر .

بواوصاف خصوصیه ، سرعت صرفی صورتیله قوتندن استفاده ایدیلن آتلرك هرصنفنه یعنی بنك ، آرابه ، وخفیف قوشوم آتلرینه آیری آیری تطبیق ایدیله‌بیلیرکه بوحال خصوصیلری‌ده بروجه آتی بیان ایده‌جکز .

بنك آتلرینك‌ده انواعی واردر وهر برینك کندینه مخصوص قابلیتلری ، خاصه‌لری واردر . مثلا آلای آتی ایله تنزه بنك آتی ، خدمات

عسكريه وحربيه‌ده قوللانيلان بنك آتلرى برشى
دكلدر. عكسى فكرده بولنانلر خطا ايدرلر. بو
حيوانلردن هربرينك قابليتى، اشكالى ديكرندن
فرقليدر. طبيعيدركه بنك آتلرينك جمله‌سنه
شامل بر طاقم اوصاف مشتركه واردركه يوقاريده
قوتلرندن سرعت صرفى صورتيله استفاده ايديلن
آتلرحقنده بيان ايديلن اوصاف ايشته بوقبيلدندر.
بوندن باشقه بنك آتلرينك هپسى مرونت
(الاستيقيت) حركاتيله متصف اولملى دركه بوسايه‌ده
كوچك بر سطح اوزرنده كندى اوزرينه
دونه‌بيلسين (Evoluer)، كندى اطرافنده بر
نصف دور اجرا ايده‌بيلسين. بو مرونت اكثر
احوالده عنقك مرونتنه تابعدر. بونك ايچون
آتك عنقى كافى درجه‌ده اوزون و خفيف
بولنمق لازمدركه جسم حيوانك مركز ثقلنى
عنقك انحنا وانثناسى ايله بالسهوله تبديل مكان
ايده‌بيلسين. مع مافيه بوصفت آلاى آتندن
زياده حرب آتنه كركدر. چونكه آلاى وزينت
آتنك خدمتى طوغريجه يولنه كيتمكدر. عنقك
صلابت وكركينلكى مناوره وچرخه‌لرده لازم
اولان مرونتى اخلال ايله‌ديكندن، بونقيصه‌نك
اك زياده موجود اولديغى انكليز آتلرنده محاربه‌
لرده نتايج وخيمه‌سى كورولمشدر. پورتكيزده
وه‌للينغتون سفرنده، قريم ده، بالقلاوه
محاربه‌سنده انكليز مزراقلى آلايى حمله اثناسنده
حيوانلرينى ضبط ايتمكه، وچويروب كرى كتيرمكه
موفق اوله‌مديغندن كاملاً محو اولمشدر. مع مافيه
محاربه آتى‌ده آلاى آتلرى مخصوصاتندن اولان
ظرافت اشكاله محتاج دكلدر. محاربه بنك آتلرينك
اك مهم خصائصى مشاقه تحمل ايتمك (جفاكش
اولمق) آز ييه‌جكه قناعت ايتمك، كوبيليك حالنه
قاتلانمق خصوصلريدركه بومزيتلرى غايت كوزل
بنك، قوشو، وزينت آتى اولان انكليز حيوانلرنده
بولمق قابل دكلدر.

بوى آلاى وزينت آتنك لوازم اصليه‌سندندر.
ارتفاعى درجهٔ كافيه‌ده اولميانلر (۱٫۵۵) آلاى
آتى اوله‌ماز. حالبوكه عثمانليلرك، روسلرك، مجار-
لرك اوزون سفرلرنده سوارى محاربه‌لرى اثبات
ايتمشدركه، حرب آتنك بويى اوقدر اولمق لازم
دكلدر. بالعكس كوچك بويده اولان حيوانلر
محاربانده دها چوق ايشه يارار، هم احتياجات
غذائيه‌سى‌ده اهون اولور، ايشلرندن دها زياده
استفاده ايديلير. بوحالده آتك ارتفاعى سواريسنك
آياغى يره دكميه‌جك درجه‌ده بولنمق كفايت
ايدر. ذاتاً بويله بويسز حيوانلرده آته يوكسك
اكر قويه‌رق ارتفاعى بوصورتله تزييد ايديله‌بيلير.
آرابه آتى بيوك بنك آتلرندن دها كنيش
اولمق، مرونته احتياجى دها آز بولنمغله تميز
ايدر.

خفيف قوشوم آتى هم چوق قوتلى هم سريع
السير اولمق ايجاب ايدر. بونك بنيه وتشكلى آرابه
آتندن فرقليدر. اطرافى دها قالين، عضلاتى
دها ثخين، جثه‌سى، اشكال بنيويه دها مدور
اولور. بوآتلر ايشلرينى كورمك ايچون زياده
قوت صرف ايتمكه مجبور اولدقلرندن كندى
بدنلرينك جانلى ثقلتى ۵۵۰ كيلوغرامى تجاوز
ايتمه‌مليدر ۵۰۰ كيلوغرامدن زياده كلنلر ايسه
ثقلت بدنيه نقطهٔ نظرندن اك مكمل خفيف
قوشوم آتلرى ايشته بونلردركه ۵۵۰-۶۰۰
كيلوغرام ثقلتنده اولان حيوانلر قدر ايش كورير.
حالبوكه تغذيجه آره‌لرنده فرق يوقدر. ديمك
اوليوركه حيوانك جانلى ثقلتندن طرح ايديلن
۱۰۰ كيلوغرام، قوهٔ مصروفه‌يه خلل كلميه‌رك
بش مثلى حموله‌يه تقابل ايديور.

آغر قوشوم حيوانلرينك ذكرى تقلصات
عضليه‌لرينك قوتى نسبتنده‌در. عضله‌لرى قالين
اولسونده بويلرى قيصه اولمقده اوقدر بأس
يوقدر. شكللرى نه قدر مدور، نه قدر يردن
ياپيلى (Trapu)، جانلى اوله‌رق ثقلت بدنيه‌سى نه‌قدر
زياده ايسه مخصوص اولديغى خدمته كوره بنيه‌سى
اوقدر اعلادر. آغر قوشوم آتنك خدمتى، آهسته
آهسته يوك چكمك ايچون زياده قوت صرف ايتمك،
ياخود پك آز بر سرعتله اثقال عظيمه‌يى تحريك
ايله‌مكدر. بونك ايچون بوحيوانلرك عضلاتى پك

ثخین ویك قوتلی اولمق و ثقلت بدنیه‌لری زیاده اولمق ایجاب ایدر. آغر قوشـوم آتلری یا یان یانه ویا اوك اوکه قوشیله‌رق ایشلدیلیر. یالکزده قوشیلورلر .

بورایه قدر فن نقطهٔ نظرندن آتلرك اوصافی، طرق معاینه‌سی شرح و بیان اولندی . اقوام مختلفه‌ده اشکال خارجیه‌لری نظر مطالعه‌یه آلنه‌رق و صرف تجربی اوله‌رق صفات فرس حقنده بعض ملاحظات بیان ایدلمش ، و بوملاحظات شعرا و ادبایه توصیف فرس بابنده زمین نظم اولمشدر.

ازجمله عرب قولنجه آتك اعلاسی اولدرکه باشی قورو اوله ، قلم قولاقلی اوله، بورون دلیکلری بیوك اوله ، بوینی اوزون اوله یعنی دال بیونلی اوله ، قارنی زیاده کنیش اوله ، جیران کوزلی اولوب یاوز باقشلی اوله ، و یوریدکده ایکی آدیمی بینی آلتی ذراع اوله ، و صوپی ایکی طرفدن معلوم و مضبوط اوله . ترکمان قولنجه آتك اعلاسی اولدرکه آنده اولی یالی یدی نسنه موجود اوله : یصی اوله ، یانجقلی اوله ، یالیلی اوله ، بیه‌کن اوله یده‌کن اوله ، یله‌کن اوله ، یاشه‌غن اولوب چول هریانـه دکه . بعض خیال قولنجه آتك اعلاسی چکیچ باشـلی اوله ، دیه‌دن قولاقلی اوله ، قلقان کوکسلی ، دیبك قارنلی اوله ، دال صاغریلی اوله، آلما کوزلی اوله ، اوکوز بلـکلی اوله ، قاطر طر- نقلی اوله ، آردی اوکی ، اورتاسی چوق، صنانی آچیق اوله . شهرلرده و آلای اولان محللرده کباره یارار آتك اعلاسی اولدرکه اوکوز باشلی ، حزان اکسه‌لی ، وچتال صاغریلی ، یره یقین یصی سورچز قاقز ، اوستی چوق ، کوکسی چوق ، اشکنی چوق ، جبه بورغه‌لی ، اغربساط قالدیریره سکری تمام ، کموکلی اوله . ترکلر بیننده آتك ایوسی شو اوصاف ایله تقدیر ایدیلیر :

« ایو کامل آت اولدرکه آنده یکرمی یدی اولی یا ایله اولان ترکی آدلر جمع اوله ١ یورکن ، ٢ یوکرك ، ٣ بیکن ، ٤ یصی ، ٥ یوکسـك ، ٦ یوغون بلـکلی، ٧ یومشاق تویلی، ٨ یصداغج قارینلی، ٩ یومری طرنقلی، ١٠ ینجقلی ١١ یغز، ١٢ یوفقه دریلی، ١٣ یای بویونلی، ١٤ یورکلی، ١٥ آیتغی کنیش ، ١٦ یینی، ١٧ یله‌سی اینجه و اوزون ، ١٨ یدالـکن ، ١٩ یوش، ٢٠ یتغن، ٢١ یوزکج، ٢٢ یدی‌یاشلی، ٢٣ یوزی کوزل، ٢٤ ییولی، ٢٥ ییرتماجلی، ٢٦ یجانجی، ٢٧ یرتلمش. بعضیلر دیمشکه ایو آت اولدرکه آنده اون ایکی تشبیه بولنه. اوچ بری کوزل عورته بکزه‌یه، اوچ بری دوه‌یه بکزه‌یه ؛ اوچ بری صـو صیغیرینه بکزه‌یه، اوچ بری قاطره بکزه‌یه . اما عـورته بکزه‌ین اوچك بری کوزلـکدر. ایکنجی صاچی ملایم واینجه واوزون اولمقدر. اوچنجیسی یانجقلری عورت یانجغی کبی چوق اولمقـدر . اما دوه‌یه بکزه‌ین اوچك بری بوینی اوزون اولمق، ایکنجی کرپکلری،زیرا دوه کرپکلی آت آلما کوزلی اولور. اوچنجی قیج سیکیرلری یوغون ودیك اولمقدر . اما صـو صیغرینه بکزه‌ین اوچك بری اولدرکه بلـکلری یوغون وقیصه اوله اوکوز کبی، ایکنجی قارن الق یصی اولمقدر . اوچنجی قویروق یتاغی کنیش اولمقدر. اما قاطره بکزه‌ین اوچـك بری اولدرکه قولاقلری اوزون اوله، ایکنجی اولدرکه قویروغی قاطر کبی قامچی قویروقلی اوله، اوچنجی طرناغی پکلـکده ، اوزونلقده دکل زیرا آتك طرناغی طوروپ کبی دکرمی کرکدر . بوتشبیهلر ینه اول یکرمی یدی یاده (یا ایله باشلایان کله‌لرده) بولنور. حاصل کلام اولدرکه آتك ایوسی وهنر- لوسی کوزل اولور نته‌کم انسـانده دخی برکشی کوزل یوزلو و هیبتلو و قوتلو و اوزون بویلی و یصی یغرنلو وخوش آوازلو اولسه اکثریا خوبی دخی کوزل اولور . »

(کتاب مقبول فی‌حال‌الخیول)

شـو نقل ایتدیکمز اوصـاف فرس میانـنده جنس آتی بحق تمیز ایدن ، وفنه‌اك زیاده موافق اولان عرب قولیدر . اقوال سائره ایسه علی‌العموم آتك مخصوص اولدیغی خدمته کوره‌در ،

روایت اولندیغنه نظراً ملك ابرویز حکیم حنه‌یه فرس حقنده شویله دیمشدر :

عندمزده مراکبك افضل و اکرمی قصیرالثلاث،

طویل الثلاث ، رحب الثلاث ، عریض الثلاث ، صافی الثلاث ، اسود الثلاث ، غلظ الثلاث اولان آتلردرکه بونلری جواد عد ایدرز . رکوبه صالح بیلیرز . ثلاث قصار : عسیب ، ظهر ، رسغ در ، ثلاث طوال : اذن ، خد ، عنق در . ثلاث رحاب : جوف ، نحر ، لبب در . ثلاث عراض : جبهه ، صدر کفل در . ثلاث صافیات : لون ، لسان ، عین در ، ثلاث سود : حدقه ، جحفله ، حافردر . ثلاث غلاط : فخذ ، و ضیف ، رسغ در . بو اوصاف ایله برابر آت حدید النفس (٧١٢) ، جرئی المقدم اوملی در .

شعرا بو اوصافی بر قطعه ده جمع ایتمشلردر :

وقد اغتدی قبل ضوء الصباح
و ورد القطا فی القطاط الحثاث
بصافی الثلاث عریض الثلاث
قصیر الثلاث طویل الثلاث .

امیر عبد القادرک نجل اصیلی محمد پاشا حضرتلرینک « عقد الاجیاد فی صافنات الجیاد » نامیله تألیف بیورمش اولدقلری اثرده عرب آتلرینک اوصافنه دائر منظورمز اولان اقوال ، بحثه پك زیاده تعلق و مناسبتی جهتیله مختصراً و اقتباس طریقیله بروجه زیر اخذ و نقل اولندی .

١ . شق شدقینی واسع اولمق .

هریت قصیر عذار اللجام
اسیل طویل عذار الرسن

(هریت واسع دیمکدر)

یعنی ایکی جانبدن شق شد قینی مستطیل دیمك درکه بوندن مقصود عذار لجامی ، سیلان خدی در وبونلرك استطالتی عذار رسنك طولنه دلالت در . بویله اولان آته اشدق تعبیر ایدیلیرکه مقبول در .

٢ . رحبة المنخر اولمق . آت وصفنده امرؤ القیس

لها منخر کوجار السباع
فمنه تریح اذا تبهر

بیتنی نظم ایلمش در .

قاموس ده دینورکه ضیق منخر عیوب خیلدن در .

٣ . جبهه سی واسع اولمق .

ینه امرء القیس وصف فرس ده

لها جبهة کسراة المجن
حذفه الصانع المقتدر

دیور

مجن قالقان دیمکدر .

٤ . کوزلرنده سمو ، حدت ، اتساع اولمق

وعین لها حدرة بدرة
فشقت مثاقیها من اخر

« امرؤ القیس »

صدرة ، ضخمه دیمکدر ، بدره ممتلئه دیمکدر ، مثاق انفه ملاقی اولان طرف عین در . بویله اولان آته قبل دیرلر .

متنبی ده آتك حدت نظرینی توصیفاً دیورکه

وینظرن من سود صوادق فی الدجی
یرین بعیدات الشخوص کما هیا

٥ . ناصیه سنك شعری طویل وغریز اولمق .

بو بابده ینه امرؤ القیس دیورکه :

وارکب فی الروع خیفانةً
کسا وجها سعف منتشر

خیفانه طویل القوائم ، مخطفة البطن ، قلیلة الحضن اولان قصراق دیمکدرکه ارککنه خیفان دینر . سعف خرما دالی دیمکدر .

٧ قولاقلری محدد ، رقیق لطیف ، منتصب اولمق ، یمین وشماله کثیر التحریك اولمق اوصورتله که اماله ایدرسه طرف صدغ اوزرندن طرف عینه بالغ اولسون .

خذا اذنده استرخاء درکه آتده مکروه در و مستحب اولان دقت و انتصاب در .

عرب دیرکه آتك قولاقلری کوزلرندن اصدق در . بونکله صادقة السمع دیمك ایسترلر .

ابو العلاء معری آتك بو حالنی بر قصیده سنده شویله توصیف ایدر :

کان اذنیه اعطت قلبه خبراً
عن السماء بما یلقی من الغیر

ینه شاعر :

فی جحفل ستر العیون غباره
فکانما یبصرن بالاذان

بینی آذان فرسك اهمیتنی تصویر ایله‌مشدر .
(جحفل جیش عظیم دیمكدر) .
٨ معرفه‌سنك شعری طویل وغزیز اولمق .
لها غدر كقرون النساء
ركبن فی یوم ریح وصر
(غدر قدام قربوسدن قولاقلره قدر متدلی اولان شعردر . معرفه یله بری .)
٩ عنق طویل اولمق .
وسالفة كسحوق اللیا — ن احزم فیه الغوی السعر
امرؤالقیس
(سالفه عنق ، لیان نخله طویله)
١٠ رأسی ، اكتافی ، كفلی یوكسك اولمق ، ظهری دوز (ملسه) ، صدری ضخمه (یوغون) كلیتنی ضامر ، یعنی اتسز اولمق .
متنی قلیل اللحم اولمق .
١١ كفلی مستوی و املس اولمق .
١٢ عسیبی قیصه ورقیق ، سبیبی طویل اولمق .
طویل ذیل وسبیب وطلا
قصیر ظهر وعسیب ونسا
١٣ شدت عدوده اذنابنی رفع وشیل ایتمك .
والخیل شائلة تشق غبارها
كعقارب قد رفعت اذ نابها
متنبی
١٤ بطنی ضامر اولمق .
باقب یعص الكف ثم یطیعه
فتراه بین تسرع و توان
١٥ مابین منكبینی بعید اولوب بربرینه اورمامق .
١٦ مؤخر رسغده متدلی اولان شعری طویل و اسود اولمق .
١٧ حوافری مدور اولمق ، صلب اولمق .
١٨ بطن حافرده‌كی لحمه‌سی صلب ویابس اولمق .
١٩ شعر بدنی رقیق و قصیر اولمق . بویله اولان آته جرد تعبیر ایدیلیر :
و اطنابه ارسان جرد كانها
صدور القنا من بادی ومعقب
طفیل بن عوف
٢٠ حقفان قلبی كثیر ذكی ، ومتحذر اولمق .

آت — فنون بدیعه { قدیم یونانستانده اولمپ اویونلرنده غالب اولانلر قادریجه [١] لریله برابر ابراز ایلدیلیر ، و بوجمله تماثیل برنجدن یا پیله‌رق اولمپ ملعبه‌سنه ركز ونصب اولنوردی . صنعت نحتك بو فرعنده اك بیوك استاد قالامیس ایدی . آتنه‌ده ، پارته‌نوزك فرازنده فیدیاسك نحت ایله‌دیكی آتلر اربابی آره‌سنده مقبول اولان آثار بدیعه‌دندر . یونان قدیم مصورلرندن آپل در (بومادهیه باق). رومالیلر پك چوق آتلی تمثاللر یاپمشلردركه بونلرك طورلری متحكمانه ومؤثرانه‌در. بوقبیل آثار رومیه‌دن اك مشهوری مارق اوره‌لك آتلی تمثالیدر . ونديك‌ده‌كی ، برنجدن مصنوع اولان سن مارق آتلری قدیم بیزانس‌دن هیپودروم (آت میدانی)دن آلنه‌رق اورایه كتیرلمشدر . مونته‌قاللو دینن تماثیل رومادە ، ایمپراطور قونستانتینك انشا ایتدیرمش اولدیغی حماملردن آلنمش كه بیوك و مشهور میدانلردن بری اولان كیرینالی میدانی تزیین ایدن آثار عتیقه‌دندر. بوتمثاللر، ایلری‌یه‌دوغری آتیلن ایكی آتی ضبط ایدن ، قاستور ، وپولوكس نامنده ایكی دلیقانلی‌یی تصویر و ابراز ایدر . هر-كولانوم تیاتروسنك باش جهه‌سنی تزیین ایدن برنجدن مصنوع آلتی آتك بقایا و انقاضندن بر آت دوزلمشدركه الیوم ناپولی‌ده ، أتو موزه‌سنده معروضدر . نصرانیتك دور بدایتنده ، اكثر آبدات قبریه اوزرنده ، حیات نصرانیه‌یی جانباز خانه (سیرق) لرده آت اویوننه تشبیه ایدن رموز و اشاراتدن اولمق اوزره ، آت رسملری كوریلیر. ینه بو آبده‌لر اوزرنده ایكی آتلی ، و درت آتلی آرابه رسملری ده واردركه بونلره قوشیلان آتلرك باشلرنده دفنه دالی ، و صرتنده كنج بر سواری تصویر اولنمشدر . قرون وسطا سمه‌لرنده آت باشلیجه مصوراتدندر . بر آرسلانك پنجه زوریله یره‌یاتیرلمش اولان بر آدم رسمی ، دزه‌بكلرك برقوة

[١] قادریجه قدیمده ایكی تكرلكلی بر آرابه (قاكلی) ایدی‌كه یوكا یان‌یانه درت آت قوشیلیر ایدی. اخیراً یونانستانده اولیمپیا اویونلرنده مسابقه‌ایچون بونوع آرابه استعمال اولندی.

٢٦

مركزيه اداره‌سنده عاجز اولديغنك رمز ودلالتی اوله‌رق اكثر آبدات اوزرنده مصوردر. تصاوير نصرانيه‌ده شيطان، قنادلی بر آت صورتنده ابراز ايديلير. ايتاليا مصورلرندن ويتوره بيزانللو، آتلری كويا جانلی كبی منظور اوله‌رق رسم وتصوير ايدر ايدی. پولو اوچللونك، بر محاربه رسمنده تصوير ايلديكی آتلرده ينه اونوع تصاوير فرسيه‌نك اك قيمتليلرندن اولوب لوور موزه‌سنده انظار تماشايه معروضدر. مانته‌نيانك ظفر قيصر نامنده‌كی لوحه‌سنی تزيين ايدن آتلر حدت اشكال ايله تميز ايدن آثار بديعه‌دن در. منحوتات بديعه‌دن «غرآتا ملاتا» نك تمثال فارسی‌كه، دهاة نحاتدن دوناتللونك اثری اولوب پادووه منصوبدر، وقولله اونی‌نك تمثال فارسی‌كه نحات آندره ورروكيونك اثری اولوب ونديكده مركوزدر، بالخاصه شايان ذكردر. ينه بو قبيل منحوتاتدن اوله‌رق ژان بولونيی‌نك آثارندن برنجی «قوم»ك تمثالی، فلورانسه‌ده، استاد تاقانك محصول دست مهارتی اولان برنجی «ويقتور آمده»نك تمثالی (توره‌نده)، برنك مصنوعاتندن «قونستانتين»ك تمثالی (رومادە) اوروپاجه مشهور و معتبر عد ايديلن اثرلردن اولديغی كبی، كنج «كيليوم قوشو»نك چيره دستی مهارتيله صورتپذير و مرمردن مصنع بر جملهٔ تماثيل اولان مارلی هيكلی پك بيوك بر اثردر. بو هيكل ١٦٤٥ تاريخنده مارلی ميدانده ايدی. ١٧٩٤ ده پارسه كتيريله‌رك شانزه‌ليزه مدخلنه نصب اولندی.

اون طقوزنجی عصر ميلادی مصورلرندن (قارل ورنه) اشكال بديعهٔ فرسی اك زياده ادراك وتقدير ايدن بديعيوندندر. (هوراس ورنه) آتك تصويرنده حس حقيقی‌بی پك زياده اظهار ايله‌مشدر. بوری‌زن آتی (Cheval de trompette) نام لوحه‌سی بوبابده اك كوزل بر مثالدر. هوسسار آلايندن بر بوری‌زن چاوشی باشندن مهلك صورتده يارالانه‌رق آتندن يره دوشمش، ياره‌سندن آقان قانی آتی يالايور، نظر ترحم ايله صاحبنك يوزينه باقيور.

اوروپا مصورلرندن فرومه‌نتن عرب آتلرينی پك بيوك مهارت وصنعتله رسم ايدر.

انكلتره‌نك اك عجيب آثار عتيقه‌سندن بری‌ده (بەث) طريقی اوزرنده كائن اولان بر تلك يعنی كوچك جبلك سفحنده مشاهده ايديلن بياض آت نامنده‌كی تمثالدر. بوجبله تل تنين يعنی جبل اژدرها نامی ويريلير، مادهٔ متشكله‌سی كرچ طاشيدر. تمثال بوجبلك حاصره‌سنده يعنی بوكرنده نحت اولنمشدر. صورتی غايت كوزلدر، جسامتی او درجه عظيم دركه ١٦٠ اولك يرطوتار، اون ميل مسافه‌دن فرق ايديلير. بو هيكل معظمك چوره‌سی غايت منتظمدر. اجراسنده فن مناظر قواعدينه پك بيوك بر مهارت وحذاقت ايله مراعات اولنمشدر. آت درت نعل كيديور وضعده تصوير ايدلمشدر. اشعهٔ شمس جبلی تنوير ايتديكی زمان قاركبی بياض و پارلاق كورينير، بياضلغی انسانك كوزينی آلير. هيكلك منقور يرلری زمان زمان سو پورولمكه، تميزلنمكه احتياج كوستريز. چونكه جبلك يوقاری طرفندن دوشن توز طوپراق بو يرلرده طوپلانير كرينتيلری طولديرر. بو عمليهٔ تنظيفيه‌ده سنه‌ده بركره، او جوار كويليلری طرفندن بياض آت يورطيسی ناميله ترتيب ايديلن بر قير اكلنجه‌سی هنكامنده اجرا ايديلير.

ينه منحوتات فرسيه‌دن وآثار قديمه‌دن ايرانده اعمال دينوردن بلاد قرماسين‌ده بر جبلده مصور اولان ملك ابرويز ايله آتی صور عجيبهٔ منقوره‌دندر (آت مشاهير فرس ماده‌سنه باق).

آت — ادارهٔ ماليه { اوروپاده آتلردن ويركو آلنير. فرانسه‌ده بو ويركونك طرح و جبايتنه متعلق اولان قانونك باشليجه احكامی بروجه زير خلاصه ايديلير.

بينك آتلری، ذاتاً ويركو ايله مكلف اولان آرابه‌لره قوشيلان آتلر تام ويركويه تابعدر. ويركونك مقداری حد اعظم ٢٥ فرانق ايله حد اصغر ٥ فرانق بيننده تفاوت ايدر. ويركو آتك آلنديغی يعنی ايدينلديكی آيك برنجی كوننده بدء ايدر. آت صاحبنك مختلف اقامتكاهی اولوب‌ده تبديل اقامتكاه ايتدكجه آتلرينی‌ده برابر كتيرديكی حالده ايكی يرده آيری آيری ويركوويرمز. فقط

الکیوکسك تعرفه‌یه تابعدر . آت آلان کیمسه بونی عائد اولدیغی دائره‌یه اخبار ایله‌مکده اهمال ایدر، ویا یاکلش صورتده اخبار ایلر ایسه ایکی قات ویرکو ویرمکه مجبوردر. آت ویرکوسندن معفو اولانلرده واردر : رؤسای حکومت، امرا وضابطان عسکریه، یایـز آرابه‌لره قوشیلان آتلر ایله ، تجارتده صاتیلق ویا کرالق اولان آتلر ، ورژی رسمی تأدیه ایله مکلف اولان عمومی آرابه‌لره قوشیلان آتلر ، دامزلقده قوللانیلان آیغرلر ویرکودن مستثنادر .

ممالك شاهانه‌ده آت ویرکوسی اصلا وضع ایدلمدیکی جهتله بزده آت ویرکوسندن بحثه محل یوقدر .

شریعت اسلامیه‌ده آتدن زکاة ساقطدر . جابر بن عبدالله‌دن مروی‌درکه فخر عالم صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری « ان‌الله تجاوز لکم عن صدقة الخیل » بیورمشدر . ینه عمر بن الخطاب رضی‌الله عنه‌دن مروی اولدیغی اوزره رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم افندمز خیلدن زکاة اخذ بیورمامشلردر . سلیمان بن یساردن مروی درکه اهل شام ابو عبیده‌یه مراجعت ایله آتلردن صدقه اخذ اولنمسنی تکلیف ایتمشلر ، ابو عبیده ابا ایتمش ، وحضرت عمر رضی‌الله عنه حضرتلرینه یازمش ، خیولدن صدقه آلنماسی ایچون امر کلمش . شاملیلر ینه تکلیفلرینی تکرار ایتمشلر، بونك اوزرینه ابو عبیده ینه حضرت عمر (رضی‌الله عنه)ه یازمش ، بوسفر وارد اولان جوابده مادامکه ایستیورلر آلیکز فقرایه رد ایدیکز بیورلمش .

آت — رسوم { رسوم ماده سنده حیوان رسمی بحثنه مراجعت .

آت — تراجم { مشاهیر فرس : آت که انساندن صوکره اشرف حیوانات عد ایدیلن بر مخلوق مبارکدر ، بو حیوانلردن صاحب و فارسنك شان وشهرتنه ، شهامت وحماستنه ، محاربه‌لرده ظفر و هزیمتنه سعادت وفلاکتنه اضافت واشتراك ایله ، محبت وخرمتنه استحقاق، مسابقه‌لرده احراز مکافاب ایله تاریخده نام کسب ایتمش ، اسمی قالمش، تراجمی ضبط اولنمش خیلی اشخاص واردر . بناءً علیه تراجم خیول غریب عد ایدیله‌جك بر عنوان دکلدر. ایشته بونك ایچون درکه تاریخده مشهور آتلر اولدیغی کبی اصحاب فرس دخی محبتلرندن ناشی اولاد کبی آتلرینه‌ده نام واسم طاقمشلردر. تاریخك ضبط ایده‌بیلدیکی ، شعرا وادبانك وصف ومدح ایلدیکی اك مشهور آتلر - اطلاع ایدیله‌بیلدیکی قدر - بروجه آتی بیان ایدیلیر :

مشاهیر فرسك سر دفتری فخر عالم صلی‌الله علیه وسلم افندمزك شرف رکوبنه مظهر واصطبل نبوی‌یه داخل اولان آتلردرکه اسملری شونلردر :

رسول‌الله صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك ملك نبوتپناهیلرینه داخل اولان فرس اول مدینه‌ده ، بنی فزاره‌دن بر رجلدن اشترا بیوردقلری بر فرسدرکه بونك اعرابی نزدنده اسمی ضرس ایدی ؛ پیغمبرمز افندمز حضرتلری بوآتی سکب تسمیه بیوردیلر . ابن جبیب بغدادی دیرکه سکب کمیت ، اغر ، مطلق الیمین اوله‌رق محجل ایدی [۱] . ینه ابومنصور

---

[۱] « کمیت زبیر وزننده شول قرمزی آته دنیرکه قرمزیلغنه قنوه یعنی خالص اولمیان سیاهلق که قرامتق تعبیر اولنور ، قارشمش اوله . لسانمزده آکا خرمایی طوری تعبیر ایدیلیرکه رنکی قرامتق قرمزی اولور . اثواب مقوله‌سنده اکاکووز ، و آتدن قویو اولورسه مور تعبیر ایدیلیر . ولاول آتك یلیسی وقویروغی سیاه اولور . ورد ایله و اشقر ایله فرق بودرکه رنك مذکور اولورسه‌که خرمایی طوری اوله‌جقدر ، کمیت دینور ، آتدن آچیق اولورسه ورد دینورکه فارسی‌ده کلکون وترکیده آچیق طوری دیرلر. و یلیسی ، قویروغی قرمزی اولورسه اشقر دینورکه ترکی‌ده آل تعبیر ایدیلیر .

اغر ، غره‌دن وصفدرکه جبهه‌سنده غره‌سی اولان ارکك آته دینور .

غره ، غینك ضمیله آت قسمنك جبهه‌سنده اولان بیاضه دینورکه صباح الخیر تعبیر اولنور .

محجل ، تحجیل‌دن در ؛ تحجیل آت قسمنك قوائمنده اولان بیاضه دینورکه سکیل تعبیر اولنور ، بلکلریغی تجاوز ایدوب دیزلرینی یوقاری کچمیه . واشبو سکیل دخی کمینك درت آیاغنده ، کمینك ایکی ایاغیله بر النده ، ویالکز ایکی ایاغنده ، و یالکز بر ایاغنده اولور ، بویلجه اولورسه تحجیل واول آته محجل دینور، « قاموس‌ترجمه‌سی »

تحجیل قوائمك دردنده بولنورسه محجل اربع ، اوچنده بولنورسه محجل ثلاث دیرلر، بوحالده مطلق یعنی بیاضدن خالی اولان دردنجی قائمه حیوانك صاغ النده اولورسه بووجه ایله محجل اولان آته مطلق‌الیمین تعبیر اندیلیر .

ابن اسماعیل الثعالبی دیرکه آت خفیف الجری ، وسریع الجری اولورسه فیضه وسکب تعبیر ایدیلیر که صویك فیضان وانسکابنه تشبیهاً برتسمیه‌در . بونك ایچون رسول‌الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك فرسی سکب تسمیه اولنمش در . رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری احدده سکب اوزرنده غزا بیوردیلر . او وقت طرف مسلمین‌ده سکب‌دن باشقه یالکز برآت دها وار ایدی‌که بوده ابوبرده‌نك ملاوح نامنده‌کی فرسی‌در . دیمك اسلام‌ده ، ابتدا فی‌سبیل‌الله غزایه اشتراك ایدن سکب ایله ملاوح در . بوایکی نام ، سکب ، ملاوح جندیان ومجاهدین اسلامك محفظهٔ خاطرینه الی‌الابد شرف ویره‌جك اسملردر . پیغمبر افندمزك اسب سعادتلرندن بری‌ده مرواح (میمك کسریله) ایدی . ابن‌سعد وفادات عرب‌ده ، اسامه بن زیددن روایت ایدرکه مذحج دیارندن حی رهاویین‌دن اون بش کمسنه حضرت پیغمبره کله‌رك بارکاه جناب رسالتپناهیلرینه تقدیم ایتدکلری هدایا میاننده برآت وار ایدی‌که اسمی مرواح ایدی . مرواح ریح دن بناء مبالغه‌در . سرعتده ریحه تشبیهاً بونام ایله تسمیه اولنمق محتمل در . اوچنجی اسب سعادت مرتجز نامنده برفرس مبارك درکه ابن سعیدك روایتنه نظراً حضرت پیغمبر افندمز بوآتی بنی‌مره رجالندن برندن مبایعه بیورمش در . ابن اثیر مرتجزك بیاض اولدیغنی روایت ایدیور . بعض علمانك قولنه نظراً حسن صهیلنه بناءً مرتجز تسمیه قلنمش . ابن قطیبه دیرکه حضرت پیغمبرك بنی مره رجالندن بر اعرابیدن اشترا بیوردقلری فرسك اسمی برروایتده طرف ، روایت اخراده نجیب ایدی . طرف کسر طا ایله خیل کریم معناسنه کلیر . دردنجی اسب سعادتك نامی بحر ایدی . ابن بسنینك روایت ایتدیکی وجه ایله نبی علیه‌الصلاة والسلام بوآتی یمن تاجرلرندن اشترا بیوردیلر ، وبواسب سعدت مرات ایله مسابقه‌یه اشتراك ایله‌مش‌در . ابن اثیر دیرکه بحرکمیت ایدی ، برروایتده‌ده ادهم[١]در .

[١] ادهم یاغز دیمك در .

بحور سرعت‌سیرندن‌فضله جودتی‌ده اولان آتلره تعبیرایدیلیر . بشنجی اسب سعادتك اسمی سبحه‌در . ابن بنین‌ك روایتنه نظراً سبحه شقرا [٢] ایدی ، افندمز صلی‌الله علیه‌وسلم بوفرسی جهینه طرفندن اولان براعرابیدن اون دوه‌یه اشترا بیورمش‌در ، اوزرنده مسابقه بیورولدیغی ابن بنین‌دن مروی‌در . آلتنجی اسب سعادت ذوالعقال (ضم عین ایله) نامنده برفرس ایدی . عقال قوائم دابه‌یی ولی ایدن ضلعلره تعبیر ایدرلر . یدنجی اسب سعادت لحیف نامنده ایدی . برروایتده بوآتی پیغمبر افندمزه ربیعه بن ابی‌البراء اهدا ایلمش . خیول سعادتدن بری‌ده ورد ایدی . ابن سعد دیرکه رسول‌الله صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمزه تمیم‌الدار برآت تقدیم ایتدی ، اسمی ورد ایدی . پیغمبرمز افندمز حضرتلری بوآتی حضرت عمره ویردیلرکه اوزرنده فی‌سبیل‌الله غزا ایلدی . حافظ شرف‌الدین دمیاطی ، ودیکرلری دیرلرکه نبی ذیشان افندمز حضرتلرینك آتلری یدی ایدی بومتفق علیه‌در . باقیلرنده اختلاف اولندی . ابن‌بنین ابن خالویه‌دن روایت ایله دیرکه : پیغمبر افندمز حضرتلرینك اسب سعادتلری بونلر ایدی : سبحه ، لحیف ، لزاز ، ضرب ، سکب ، ذاللمه ، سرحان ، مرتجل ، ادهم ، مرتجز . ینه موضع آخرده ملاوح ، ورد ، یعسوب ، یعبوب‌نامارینی ده ذکر ایلدی . عرب‌ده ، صدراسلام‌ده ، غزاة مؤمنین ایله ، سائر فرسان‌عرب وعجمك آتلرنده اشتهار ایدن آتلری‌ده بروجه آتی بیان وایراد ایدیورز .

ملواح احد غزاسنده اسلامك ایلك سواری عسکرینك آلتنده حرب ایدن برآتك نامی‌درکه ابوبرده بن دینارك ایدی . ملاوح ، دائما ضامر ، سمیزله‌مز آته وصف اولور .

یعسوب ، سهیلك آتی‌درکه بدر غزاسنده

[٢] شقراء اشقرك مؤنثی‌در . اشقر شقرتدن وصفدر ، دواب وانسانه صفت اولور ، دواب قسمنده‌کی آت قسمی‌در ، رنکی صافی قرمزی اولوب یلیسی وقویروغی دخی قرمزی اوله ترکی‌ده آل تعبیر اولنور ، یلیسی وقویروغی سیاه اولانه کمیت دینورکه طوری تعبیر اولنور .
« قاموس ترجمه‌سی »

بونك اوزرنده بولندی . سبل ، مرثد بن مرثد الغنوی نك ، بعزج ، مقداد بن اسود حضراتنك آتلرينك نامی در كه غزای بدرده ، طرف مسلمينده يالكز بو اوچ آت موجود ايدی . حالبوكه ينه اوكون مشركين طرفنده يوز آت وار ايدی . فی سبيل الله ايلك دفعه اوله رق فرس ارتباط [١] ايدن حضرت مقداددر . زبير رضی الله عنه حضرتلرينك درت آتی وار ايدی كه ذات النمال ، يعسوب ، معروف ذوالخمار تسميه اولنمش ايدی . حضرت زبير بدر غزاسنده يعسوبه سوار اولديغی مروی ايسه ده بونده اختلاف واردر . زبير رضی الله عنه حضرتلری خيبر غزاسنده معروفه ، يوم جمل ده ذوالخماره سوار اولمشلر ايدی . حتی بونك اوزرنده شهيد اولديلر . محمد بن العباس دن مروی در كه حضرت زبيره سن می اشجعسين يوقسه حضرت علی می ؟ ديمشلر . جواباً راجل (يعنی ايكيمزده پياده) ايكن حضرت علی بندن اشجع در ، فارساً بن حضرت علی دن اشجعم بيورمشلر . بوكلمه حضرت علی رضی الله عنه)نك مسموعی اولنجه مهالك آتيده كی بيتی ايله تمثل ايله مشدر .

لم يطيقو ان ينزلوا فنزلنا
واخو الحرب من اطاق النزولا

ينه عربده ظهور ايدن مشاهير فرسدن بری ده حماله در كه فارسی عامر بن الطفيل ايدی . بنی سليم بن منصورده ده بونامده برآت وار ايدی . حماله كسر حاء ايله قليچ باغی ديمكدر . ينه او جمله دن جناح نامنده كی آت مقنع بن الحصين ك آتی ايدی كه قادسيه محاربه سنده بو آته راكب اولمش ايدی . لماعه ، حفاف بن نهدبة السلمی نك آتنك نامی در . فتح مكه كونی حفاف لماعه نك اوزرنده ، ولواء بنی سليم آنكله برابر ايدی . جلوی الصغری قتيبه بن مسلم ك آتی ايدی . لاحق برآتك نامی دركه فارسی سعد بن زيد ايدی . سعد حضرتلری يوم سرح ده رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم افندمزك پيش سعادتلرنده كيدن فرسانك اميری بولنه رق لاحقه راكب اولمش ايدی . ينه لاحق حضرت حسين رضی الله عنه ك آتلرندن بری ايدی . حضرت معاويه بن ابی سفيانك ده لاحق نامنده برآتی وار ايدی . عبيد ، عباس بن مرداس السلمی حضرتلرينك آتی ايدی . صاحبی زمان اسلامده فارس العبيد ، زمان جاهليتده فارس زره تلقيب اولنور ايدی . حوی ، قريش فرسان وشعراسندن ضرار بن الخطاب الفهری نك آتی در كه يوم فتح ده خندقه آتلاين درت آتك بری بودر . ذی الخرق ، عباد بن الحارثك آتی دركه يوم يمامه ده بولندی ، و اوكون حضرت عباد شهيد اولدی . هرم ، شاعر ابورعنه عامر بن كعبك فرسی دركه بونك اوزرنده يوم احدده بولندی ، و او وقت بو شعری سويلدی :

انا ابورعنه يعدو بی الهرم
لم تمنع المخزاة الا بالالم
يحمی الذمار خزجی من جشم

عيار ، حضرت خالد بن وليد بن المغيره نك آتی در . مضرس بن انس المحاربی شويله وصف ايدر :

ولقد شهدت الخيل يوم يمامه
يهدی المقانب فارس العيار

ورد ، حضرت حمزه بن عبدالمطلب رضی الله عنه ك آتی در . بونك حقنده حضرت حمزه شويله بيورمشدر :

ليس عندی الا السلاح وورد
قارح من بنات العقال

اطلال ، برآت دركه ابو عبيده نك روايتنه نظراً فارسی بكير بن شداد بن يعمر الشداخ ايدی . قادسيه محاربه سنده بو آته راكب ايدی ، حكايه اولنديغنه نظراً نهری عبور ايتمك اوزره ناس مهاجمه ايتمشلر ، طوپلانمشلر ، بكير صيحه ايدرك اطلال ايله نهری آتلامش . بو بابده شاعر بيت آتی يی سويلمشدر .

لقد غاب عن خيل بموقان اسلمت
بكير بن شداخ فارس اطلال

ذالشمراخ ، برآت دركه فارسی مالك بن عوف حضرتلری ايدی . يوم حنين ده قائد ايدی ،

[١] ارتباط ، افتعال وزننده برآدم سرحدده دشمنله جنك ايلك ايچون آت ايدنمك معناسنه در . « قاموس ترجمه سی »

واوكون مسلمان اولدى . آتى حقنده شويله ديمشدر :

وقد اعدت للحدثان غضباً
وذا الشمراخ ليس به اعتلال

سبحه ، جعفر رضى‌الله عنه‌ك فرسى ايدى . كربلا حادثهٔ مؤلمه‌سنده بو آتك اوزرنده حيدرانه حرب ايدر ايكن شهيد اولمشدر . بعض علمانك قولنه نظراً جائزدركه بو آتى پيغمبر افندمز حضرتلرى حضرت جعفره اهدا بيورمشدر . چونكه نبى ذيشان افندمزك ده بونام ده بر اسب سعادتلرى وارايدى. فقط حضرت جعفر رضى‌الله عنه تبركاً آتنه بونامى ويرمش اولمق دها محتملدر. حضرت على رضى‌الله عنه حضرتلرينك ده سبحه اسمنده بر آتى وار ايدى . ديكر بعض ذوات ده ينه تبركاً آتلرينه سبحه‌نامنى ويرمشلردر. يحموم، حضرت حسين رضى‌الله عنهك بر آتى‌در . ديكر برفرسلرى‌ده لاحق نامنده ايدى. ولد مكرملرى على بن الحسين الاكبر كربلاء حادثهٔ دلسوزنده بو آتك اوزرنده حرب ايتمشلر ايدى . اجدل ، ابوذر غفارى رضى‌الله عنهك فرسى اسمى ايدى. لطيم ، بر آتك نامى دركه فارسى عبيد بن عمر بن الخطاب رضى‌الله عنه ايدى . حضرت معاويه ايله صفين‌ده بولندى بو آت اوزرنده وفات ايتدى. فرسى حقنده شو بيتى سويلمشدر :

اذا كان سيفى ذوالوشاح ومركبى ال
طيم فلم يطلل دم انا طالبه

ذالمه، عكاشة بن حصن الاسدى حضرتلرينك آتى ايدى. بعض علمانك قولنه كوره جائزدركه پيغمبر افندمز حضرتلرى بو آتى حضرت عكاشه‌يه اهدا بيورمش اوله‌لر. غطيفى ، بنى غطيف‌ده برفرس ايدى كه خيل غطيفيات دينن فرسلر بوكا منسوبدر، سوابق الخيل‌دن در . بلقا ، سعد ابن ابى وقاص حضرتلرينك آتى ايدى . هراوة العزاب عربده مشهور بر آت ايدى كه اعزابه يعنى بكارلره موقوف اولوب بونك اوزرنده غزوه ايدرلر ، وتزوج ايله‌مك ايچون مال جمع ايلرلر ايدى .

مروان بن ابى العاصك بر فرس اشقرى وار ايمش كه سائسى بونك يانته اذن ايله كيرر ايمش. سائس مخلاتى [١] تحريك ايدر، آت حمحمه [٢] ايدرسه كيرر، حمحمه ايتمزده كيررسه شدت اظهار ايدر ايمش . اعوج اكبر بر آتدركه عربده بوندن اشهر ونسلى اكثر آت يوق ايمش . شعرا وفرسان بوآتى چوق ذكر ايدرلر .

لبيد بن ربيعه ديوركه :

معاقلنا التى ناوى اليه
بنات الاعوجيته والسيوف

متنبى‌ده شويله ديمشدر :

واذا المكارم والصوارم والقنا
وبنات اعوج كل شى تجمع

جريرك آتيده‌كى بيتنده اعوج ذكر ايديلير :

ان الجياد يبتن حول قبابنا
من نسل اعوج او ذى العقال

حاصلى اعوجك وصف ومدحنده متقدم ومتأخر شعراى عربك خيلى ابيات و قصائدى واردر .

اعوج ناميله عربده مشهور ديكر آتلرده واردركه اعوج اصغر ، اعوج سبله ، اعوج موثق كبى . اعوج اكبر زادالراكب نسلندن ايمش . روايت اولنديغنه نظراً حضرت سليمان عليه‌السلام نزدينه قوم ازد ويا قبيلهٔ جرهم‌دن بر وفد (هيئت مبعوثه) كلمش . يرلرينه عودت ايده‌جكلرى زمان حضرت سليمان عليه‌السلامه : يا نبى‌الله يرمز اوزاقدر . بولده بزه كفايت ايده‌جك قدر زاد احسان بيورك ديمشلر. حضرت سليمان دخى بونلره برفرس اهدا بيورمش، و ديمش كه : برمنزله ايندككز وقت سز آتشكزى ياقه‌دن اول او سزه طعام كتيرر. وفد فرسى آلوب يوله چيقمشلر . اثناى راهده بر منزله اينديكه بو آتك اوزرينه بر چوجق بنديره‌رك آو آولامغه كوندررلر ايمش . ظبى بقر و حمار وحش نه راست كليرسه صيد ايدوب كتيرير ايمش . بوحال ايله مملكتلرينه قدر وارمشلر. وبو مناسبتله فرسك اسمنه‌ده زادالراكب (آتلى

---

[١] مخلاة يم طوربه‌سى ديمكدر .

[٢] حمحمه انواع صهيلدندر يعنى برنوع كشنمه‌دركه حنينه بكزر ، كويا صاحب وفارسنى رقته كتيرير .

آزيق)ديمشلر. اموج اكبر ايشته بو زادالراكبك نسلندن ايمش .

ينه عربده مشهور آتلردن ايكيسىده داحس ايله غبرا نام فرسلردر. بو ايكى آت بنى عبس وبنى ذبيان قبيله‌لرى بيننده سبب حرب وقتال اولمشدر. بو جهتله تاريخ عربده شهرتلرى واردر . [١]

تاريخ اسلامده فارسنك حماست و جلادتنه اشتراك ايله احراز نام ايدن مشاهير فرسدن برىده عقبه بن نافعك آتى دركه غازئ غضنفر نشان اعلاى كلمة الله ايچون بحر محيط اطلاسى‌نك ساحلنه كلديكى وقت آلتنده‌كى آتى دكزه سوره‌رك : « الٓهى نام جلالكى دها ايلرى‌يه كتوره‌جك ايدم، پيشكاه عزيمته شو عمان تصادف ايتدى » ، كلمهٔ غراسنى باركاه احديته او آتك صرتنده ايكن ايصال ايتمش ايدى . صانكه حضرت مجاهد ، موجوديتندن خبرى اولميان بر بر عظيمه قدر ايصال پيام ايمان ايلمكه عزم ايتمش ايدى .

دارانك آتى . تاريخده ذكرى سبق ايدن آتلردن برى ده ملوك قديمهٔ ايراندن دارانك آتى دركه تاريخاً برشهرتى واردر .

شيداد ، ينه ايران كسرالرندن ابرويزك آتى دركه خيول تاريخيه‌دندر. «مروج الذهب» ده مسعودى نقل ايدركه ابرويز ايله بهرام جور شاطئ نهرده محاربه ايدر ايكن ابرويزك بينديكى آت عاجز قالمش، ونعمان‌دن يحموم ناميله معرف اولان فرسنى طلب ايتمش ايسه‌ده ابا ايدرك كندى نفسنى قورتارمش. بو زمانده حسان بن حنظلة ـ الطائى ، رجالنك اخاتيله ابرويزك مشرف هلاك اولديغنى كوره‌رك صبيب نامنده اولان كندى فرسنى تقديم ايتمش . ابرويز دخى حسان بن حنظله‌يه كندى فرسى شيدادى ويرمش ايدى كه حسان بوكا بينه‌رك جملهٔ ناس ايچندن صاووشوب قورتلمشدر . ابرويزده پدرى نزدينه كلمش ، بو حادثه‌يى حسان بن حنظلة الطائى شويله روايت ايديور :

اعطيت كسرى ما اراد ولم اكن
لاتركه فى الخيل يعثر راجلاً
بذلت له ظهر الصبيب وقدبدت
مسومة من خيل ترك ووائلاً

بعد ذلك ابرويز حسان بن حنظله‌يه مكافات ايتمشدر . شيدادك بلاد قرماسينده، برجبلده تمثالى منحوتدر (آت — فنون بديعه ماده ـ سنه باق) .

سميراميسك آتى . پلين ديوركه : ژوبانك روايتنه نظراً سميراميس بو آتى اوقدر سومش ايدى كه بو آته تسليم اولوردى . يونانيلرده ، شهرت تاريخيه‌يه نائل اولمش آتلر واردر : سياح قديم پزونياس نقل ايدركه اولمپياده ايكى آت تمثالى كوريليركه بونلرك قانْدلرى يانلرنده آياقده طورير ، بو آتلردن برى آرغوسلى ده‌نيسك ، ايكنجيسى اكين‌لى سيمونك در .

يونانيلر مشهور آتلرك باخصوص مسابقه‌ده برنجى كلنلرك تمثاللرينى ياپارلر ، بو صورتله نامل‌رينى ادامه ايدرلر ايدى . اولمپيا ميدانده تمثالى ركز ايدلمش اولان روزكار نامنده‌كى آت بركون مسابقه ايدر ايكن فارسى يره دوشمش ، روزكار سيرينه دوام ايدرك سدى طولاشمش ، كلوب هيئت مميزه‌نك اوكنده طورمش ، بو وجه ايله صاحبنه مكافاتى قازانديرمش . قرون اولاده اك زياده اشتهار ايتمش اولان آت اسكندرك بوسه‌فال نامنده‌كى فرسى در . تساليالى برى اسكندرك پدرى فيليپه بر آت كتيرير ، غايت غالى بر فيات ايله صاتمق ايستر . آتى تجربه ايله‌مك ايچون اووه‌يه اينرلر فقط كيمسه بنه‌مز . چونكه يانته كيم ياقلا ـ شيرسه آت درحال شاخلانير، ايكى آياغنك اوزرينه قالقار ايمش . بونك اوزرينه فيليپ آتى آلوب كوتورمسنى صاحبنه امر ايدر . اسكندركه اووقت اون بش ياشنده ايدى ، آتك كيرو كوندرلديكنى كورنجه متأثر اوله‌رق « بنمسنى بيلمدكلرى ايچون بويله بر حيوانى الدن قاچيريورلر » ديه حايقرمش. فيليپ اوغلنك سوزينه حدت ايدرك اويله ايسه كل سن بين‌ده كوره‌لم ديمش. اسكندر اولجه دقت

[١] بورايه‌قدر مشاهير فرس حقنده‌كى معلومات « عقد الاجياد فى صافنات الجياد » نام اثردن مقتبسدر .

ایتمش که آت کندی کولکه‌سندن قورقیور ، بونك ایچون بینمکه تشبث ایتمه‌دن اول حیوانك یوزینی کونشه طوغری چویرتمش . بعده آتی الیله اوخشایه‌رق ، دیلیله نوازش ایدرك آرقه‌سنه صیچرامش ؛ ابتدا دیزکینی چکرك ؛ و شدت کوسترمیه‌رك ، حیوانی دوکمیه‌رك ضبط ایتدکدن ، آتك حدت و شدتی سکونه میل ایلدکدن صکره ارخاء عنان ایتمش ، و سرت بر سس ایله خطاب ایدرك آلابیلدیکنه قوشدیرمغه باشلامش . فیلیپ ایله معیتی خوف وسکون ایچنده طوکه قالمشلر . اسکندر قوشو میدانك اوبر باشنه‌واردقدن صوکره آتی دوندیره‌رك کمال امنیت ایچنده محل عزیمته کلدیکی وقت هر طرفدن آلقشلر عیوقه چیقمش ؛ فیلیپ ، کوزی ایله کوردیکی بو حالدن اسکندرك آتیسنی استدلال ایدرك مسروریتندن آغلیه آغلیه اوغلنی قوجاقلامش ، و « اوغلم سن کندیکه لایق بر حکومت آرا . بوراسی سکا کافی دکلدر » دیمش . اسکندر نره‌یه کیتدی ایسه بوفالی برابر کوتورمش ، بوحیوان افندیسنك تکمیل سفرلرینه اشتراك ایله‌مشدر . نهایت پوروز ایله اولان محاربهٔ خونریزانه‌ده بوفال اولمشدر .

اسکندر بوسه‌فالك ضیاعندن فوق‌العاده متأثر اوله‌رق اولوسنه هید اسب نهری بوینده عظیم بر جنازه آلایی ترتیب ایله‌مش ، دفن ایتدیکی یره ، آنك نامنه بر بلده تأسیس ایله‌مشدر . (بوسه‌فالا ماده‌سنه باق)

روماليلر آت میداننده ، جانبازخانه‌لرده قوشدیره‌دقلری آتلره درلو کوزل نام‌لر ویررلر ایدی . رومادە بر مرمر طاش پارچه‌سی اوزرنده کوریلن بر محکوکه‌ده بو قبیلدن یوز یکرمی قدر آت اسمی یازیلیدر . مسابقه‌لرده ، اویونلرده غالب اولان برنجی کلن آتلره تمثاللر یاپارلر ، مزارلر بنا ایدرلر ایدی . رومادە بویله یاپلمش متعدد آت مزارلری وار ایدی (آت مزاری ماده‌سنه باق) ، آثار عتیقه متتبعلری بو مزار یرلرنده مارتن اسمنده بر آتك سنك مزارینی بولمشلردر .

لاتین تراجم نویسلرندن سوئه‌تون نقل ایدرکه جزار (قیصر)ك بندیکی آتك آیاقلری انسان آیاغی کبی ایمش . حافری یارلمش ، متعدد پارمقلره انقسام ایتمش کبی منظره آلمش . جزار ، کندی آخورنده یتیشن بو آتی بیوك بر اعتنا ایله بیوتمش چونکه هاتفلر بو آتك صاحبنه حکومت عالمك میسر اوله‌جغنی خبر ویرمشلر ایدی . ایلك بو آتی تسخیر ایدن یعنی بینمکه موفق اولان جزار کندیسیدر . بو زمانه قدر هیچ بر سواری بو آته بینه‌مش ایدی . صوکره جزار آتنه « وه‌نوس ژه‌نیتریکس » معبدی پیشکاهنده بر تمثال یاپدیردی . جزارك آتی کبی کثیرالاصابع آتلر یوق دکلدر . ۱۸۲۷ تاریخنده « ژوفروا سن هیلر » علوم اقاده‌میسنده (۱۳ آغستوس جلسه‌سی) اوك آیاقلرنده بربرندن غشا ایله آیرلمش اوچ پارمقلی بر آتدن بحث ایتمش درکه بو آت لیون‌ده ، بیطر مکتبی مدیری موسیو برده‌نك قولکسیونده موجود و محفوظ ایدی . ژوفرواسن هیلر ، بو نمونه‌یی ، کندی نظریاتندن اولان وحدت آلیه و نظریهٔ مستنسخات نقطهٔ نظرندن مطالعه ایلدی . فی‌الحقیقه بو نظریه‌ده ، خارق عاده ، عد ایدیلن اشکال مستنسخه احوال مختلفه‌نك تأثیریله هرنوعده برصورت اخری اخذ وکسب ایدن شخصك حال اصلیسنه رجعت وعودتی کبی نظر و تلقی ایدیلیر (ارتجاع قانونی) . ایشته کثیرالاصابع فرس‌ده بویله بر شیدر . شمدیکی نوع فرسك جدی کثیرالاصابع اولدیغندن زمان حاضرده ، بعض اشکال فرسیه‌ده کوریلن وغرائب خلقت نامی ویریلن بو حاللر (برقاچ پارمقلی اولمق) بر عضوك (مثلا بوراده رجلك) جد اصلیده‌کی حالنه رجوعی ایله ایضاح ایدیله‌بیلیر (آت ـ علم استحاله ماده‌سنه باق) .

روما ایمپراطورلرندن وروسك بر مشهور آتی وار ایدی که « وولکوریس » تسمیه ایتمش ایدی . بو آتی او قدر سور ایمش که آلتوندن تمثالنی دوکدیره‌رك دائما یاننده طاشیر ایمش . آت اولدکدن صوکره بوکا واتیقان‌ده بر مزار یاپدیرمشدر . روما ایمپراطورلرندن قالیکولا آتنه پك زیاده مفتون اولدیغندن بوحیوان حقنده ایتدیکی

لطف قالمامشدر : اینجیتانوسه (آتك آدی) مصنع برآخور یاپدیرمش ایدی که دیوارلری مرمردن، یملکلری صدفدن ایدی. آتك یامچیسی، قرون عتیقه‌ده اك قیمتلی قماش اولان برفیردن یاپلمش، کمی مجوهرات ایله تزیین اولنمش ایدی. آته باقمغه مأمور اولان خدمه یمنی آلتوندن معمول بر قوغه ایچنده کتیررلر، آلتون قدحلر ایله آته شراب ویریرلر ایدی. قالیکولا اکثریا آتی کندی سفره‌سنه آلیر، کندی ایله بوبختیار حیوانه آلتون یالدیزلی آرپه ویریر ایدی. حتی اینجیتانوسی پاپاس مجلسنه اعضا تعیین ایتمش ایدی. عمری وفا ایتسه‌ایدی قونسول نصب ایده‌جك ایدی.

تروا آتی. روایت اولندیغنه نظراً قدیمده یونانیلر تروا شهرینك اون سنه دوام ایدن محاصره‌سندن اوصانه‌رق قوتله نائل اوله‌مدقلری موفقیتی خدعه ایله استحصال ایله‌مك جهتنی تصور ایتمشلر. بونك ایچون برتقدمهٔ دینیه اولمق اوزره اغاجدن غایت جسیم برآت اعمال ایله‌مشلر. وبونی اوراده ترك ایدرك صاووشوب کیتمشلر. تروالیلر یونانیلرك حقیقةً عودت ایله‌دکلرینه ذاهب اوله‌رق بو قوجه آتی کندیلری آلوب شهره صوقمشلر؛ حالبوکه آتك جوفنده مسلح یونانیلر اختفا ایتمش. کیجه‌لین، ایشه واقف اولان و یونانیلر طرفنه مجلوب اولان شینون نامنده بری کلوب آتك ایچندن یونان جنکاورلرینی چیقارمش. بونلرده شهرك قپولرینی آچه‌رق یونانیلری ایچری‌یه آلمشلر. بو بر مصالدر فقط ادبیات غربیه‌ده پك چوق ایهاماته زمین اولمشدر. یالکز بو جهتله اهمیتی واردر.

قرون وسطاده، شوالیه‌لك دورلرنده کسب شهرت ایتمش چوق آتلر واردرکه اکثریسی او زمانك احوالنی تصویر ایدن رومانلره کیرمشدر.

سلاطین عثمانیه‌نك اصطبل همایونلرینه داخل اولان نائلی آتلرده مشاهیر فرس صره‌سنده معدوددر. سلطان فاتح حضرتلرینك استانبولی محاصره بیوردقلری اثناده اورته‌کوی ساحلندن برمحاربهٔ بحریه‌یی سیر ایدر ایکن سوق جلادت وحماست ایله ـ عثمانلی حرب کمیلرینك امدادینه شتاب ایدرکبی ـ دکزه سوردیکی آت حضرت فاتحه نسبتندن باشقه برده شو وقعه ایله کسب شهرت ایتمش، تاریخه کچمشدر. سلاطین عظام حضراتنك آتلرینه کوزل کوزل ناملر ویریلیر ایدی. سلطان عثمان حضرتلرینك آتلرینك اسملری نفعی‌نك مشهور قصیده‌سنده مذکوردر. حضرت پادشاهك سیسلی قیر نامی ویریلان آته اوقدر رغبت همایونلری وار ایمش که، بوآت اولدیکی وقت تأثر شاهانه‌لرینی موجب اولمش، وآت اسکدارده احسانیه نام محله دفن ایدلمشدر. مزارك باشنه آتك تاریخ وفاتی مشعر برده طاش دیکلمشدر. (آت مزاری ماده‌سنه باق)

ابوالدرداتك آتی. قره‌جه احمد سلطان نام ذاتك تربه‌سی آلتنده «آتی دیرکلی» تربه‌نامیله اطرافی آچیق بر قبه واردرکه بونك ایچنده دوزطاشلی برمزار بولنیور. بومزاره «ابوالدرداتك آتی» دیورلر. دیکر بر روایتده دخی «قره‌جه احمد سلطان» ك آتی نامی ویریلیور. بو تربه‌نك ایچنه تبرکاً آرپه دوکیلور. بورایه یورومین چوجقلری آیك ایلك جمعه‌سنده کتوریورلر. شفقتلی والده‌لر بوآته برآز آرپه دخی برابرجه کتیررلر و چوجق طولاشیرکن آتك یمنی صاچارلر. وقتاکه چوجق یورودیمی، آتك مزارینه دست سماحتله آرپه دوکرلر، قربان کسرلر قره‌جه احمد سلطانك تربه‌سی یاننده بولنان فقرایه طاغتیرلر.

آت — اساطیر { اساطیر یونانیه‌ده کونشك آرابه‌سنه قوشلمش درت آتی واردر : اریته‌روس، آقته‌ئون، لامپروس، فیلوغائوس. بونلردن برنجیسی اریته‌روس احمر دیمك درکه شمسك طلوعی اثناسنده کی لعلکون رنکندن مقتبسدر. آقته‌ئون شعاعلی معناسنه‌در، بوده شمسك افقده یوکسلدکدن، ارتفاع ایلدکدن صکره نشر ایتدیکی شعاعاتدن کنایه‌در. شمس وقت ظهره تقرب ایتدیکی زمان شعشعه ریز انوار اولور، بوندن کنایةً کونشك اوچنجی آتنه‌ده

مشعشع ، درخشان معناسنه اولەرق لامبروس دیمش . والحاصل درددجی آت ارضك دوستی اولوب شمسك راكب اولدیغی آرابەیی یره طوغری جر ایدرك غروب شمسی تعجیل ایدر ایمش . شاعر یونانی اومروس، آشیل نام قهرمانك كسانت، وبالی نام آتلرینی وصف ایدرك شهرتلرینی ادامه ایلمشدر (آشیل مادەسنه باق). ینه اومروسك ایلیادا نام افسانەسندە آریون نامنده برخیل اساطیریدن بحث ایدیلیور. پزونیاس بو آتك طوغیشنی بروجه آتی نقل ایدر : « سەرز قیزینی آرامق ایچون سرسریانه اوتەدە برودە دولاشیر ایكن كندیسنی ، وصال قصدیله نپتون تعقیب ایدیور ایدی . سەرز بونك النه دوشمەمك ایچون قصراغه تنسخ ایتدی ، اونپتوم ده اوتلایان قصراقلرك ایچنه قاریشدی . نپتون بو خدعەیی كشف ایتمكله بوده كندینی آته تحویل ایلدی وبو صورت ایله سەرز ایله مناسبتده بولندی . اولا الهەیك زیاده حدت ایتدیسەده صكرەلری غضب وحدتی كسب سكون ایلدی . ایشته آریون بومناسبتدن حاصل اولمش. » ینه روایات اساطیریەیه نظراً هركول، بو آتی آدراست ه ویرمش. یلەسی یشیل ، سرعتی بینظیر ایمش . اساطیر نویسانك ضبط ایلدیكی افسانەلره نظراً آدراست نەمه اویونلرنده (بومادەیه باق) آریون ایله مسابقەیی قزانمش ، رؤسای سبعه سفرندن صاغ اولەرق یالكز كندیسی عودت ایدەبیلمشدر. مسابقەده آریون ایله برابر آرابەیه قوشیلان دیكر آتك اسمی قاروسی اولوب بونكده سرعت سیری فوق‌العاده ایمش . اساطیرده مارس الهنك آتلری دەموس، وفوبوس تسمیه ایدیلیر ایدی كه خوف، خشیت دیمك در . لامەدونك آتلری اوقدر خفیف السیر ایمش كه صو اوزرنده یورورلر ایمش. هركول، لامەدوندن، قیزی هزیونی قورتارمق شرطیله ومكافاةً بو آتلری ایستەمش. رەسوس و دیومدك آتلری ده خیول اساطیریەدن در . دیومد آتلرینی انسان اتیله بسلر ایمش. بو آتلری هركول امحا ایتمش . خیول اساطیریەدن اننك آتلری‌ده شایان ذكردر . اومروس دیوركه بو آتلر ژوپیترك، قدیم فریجیاحكمداری تروسه، اوغلی غانیمدی قالدیردیغی وقت بوكابدل ویردیكی فرسلرك صویندندر .

آت — ادبیات { آت ادبانك شعرانك ، اشعار وقصائدینه كوزل بر زمین تشكیل ایدر. بونك ایچون شاعرلر جمیع زماننده كریم وجواد آتلرك اوصاف ومدایحنی نظم ایتمشلردر . علی الخصوص عثمانلی شعراسی وصف خیولی بعضاً قصیدەلرینه تشبیب اتخاذ ایدرلر . عرب شعراسی اوصاف فرسك نظمنده اولدقجه مسلك حقیقی یه میل ایتدكلری حالده عجم، ترك شعراسی خیالپرستانه حركت ایدرلر. سلطان عثمانك آتلری وصفنده نفعی نك مشهور قصیدەسی بوبابده كوزل برمثال اولور .

عربلر آتلرینه آیری آیری شجرەلر، سلسلەنامەلر ترتیب ایتمك درجەسنده اهمیت ویردكلری كبی یازدقلری نشائدەده بونلرك اشكالنی ، طونلرینی حركات ومهاجاتنی، خویلرینی، درجۀ سرعتلرینی تصویر ونظم ایلمكده ابراز مزیت ایدرلر. ادبای عربك توصیفاتی دائما بویله تصویر حقیقت وادیسنده جریان ایتدیكی حالده ایران ادباسی هرشیده اولدیغی كبی آت وصفنی متضمن سوزلرنده دخی غلو واغراقك صوك درجەلرینه چیقیورلر. ذاتاً بر عجم شاعری كوزل بر بنك آتنی یالكز كوزللكندن فوق العاده بر سرعتله متمایز اولمسندن ، یاخود محضا تصویر ایله مألوفیتدن طولایی وصف ایتمز. بونی كندی تخیلاتندن عجائب مخلوقاته بر ضمیمه وجوده كتیرمك ایچون یازار . یازدیغی شی‌ده لطیف بر منظومەدن زیاده عادی بر غرابتنامه شكلنی آلیر. ادبای عجم بویله كوزل بر حیوانك لزوم توصیفنی اكثریا ایكی نقطەده تخطر ایدیورلر. بری اساطیره ، خرافات قدیمەیه متعلق جنك وجدال داستانلرنده ، دیكری‌ده اكابردن برینك ستایش قهرمانیسنی متضمن قصیدەلرده. فردوسینك مشهور شهنامەسی ایله نظامینك خمسەسنده نەقدر آت موجود ایسه مطلقا بونلرك غبار شم پایی

آفتابی ستر ایده‌جك خارقه‌لر كوسترمشدر. بزده (معروف فقط یاكلش بر تعبیر ایله) بوكبی (رخشیه‌لر) یالكز نفعی دیوانده كوریلیور. نفعی دوری برطرفدن یكیچریلر اره‌سنده جرید، قالقان اویوننك اك زیاده رواجه اوغرادیغی بر زمان حماسته، دیكر طرفدن دخی ساحهٔ ادبیاتده مسابقهٔ خیولی كوله‌كده براقه‌جق مبالغه یاریشلری ایدلدیكی بر وقته مصادف اولدیغندن بو پارلاق، طمطراقلی رخشیه‌لر بر خطوه‌ده شرقدن غربه قدر طی مسافه ایدیورن آتلرله طولودر. نفعینك هر قصیده‌سنده بویله رخشلر، توسنلر، رختلر، زینتلرله مزین بر ایكی بیته تصادف ایدیلیر. فقط اصل آت وصفنده اوزون اوزون تشبیلرله باشلادیغی ایكی قصیده واردركه بونلردن بری

بارك الله زهی رخش لطافت سیما
كه قومش نامنی سلطان جهان بادصبا

بیتیله دیكری‌ده

تعالی الله زهی رخش همایون هماسایه
كه تصویر دلاراسی یتر اكلنجه دنیایه

مطلعیله باشلار.

نفعی برنجی قصیده‌یی امر ایله یازمشدر. بركون شاعر مشارالیهی اصطبل عامره‌یه كوتوررلر. اوراده بولنان خیول خاصه‌یی آیری آیری نظر دقتدن كچیرر، هپسنك اشكالنی، طونلرینی النده‌كی كاغده قید ایدر. خویلری، یورویشلری حقنده معلومات آلیر، اسملرینی ضبط ایدر. صكره قصیده‌سنی یازار. نفعی بوقصیده‌سنده بالخاصه شو اسملری ذكر ایدییور: باد صبا، طیار، اورز، صاچلی طوری، مرجان، جلالی یاغزی، ادهم، توما، قابو اغاسی طوریسی، ارسلان طوریسی، جبلی طوری، قایش اوغلی طوریسی، اغا آلجه‌سی، شام آلجه‌سی.

پادشاه حضرتلری بغداد سفرنده بولندقلری صره‌ده بونلردن طیار، باد صبا، اغا آلجه‌سی. ناملرنده‌كی آتلری كوتورمش واوراده قزاندقلری مظفریتی بوآتلر اوزرنده احراز بیورمشلردر. نفعینك ایكنجی قصیده‌سی ینه بوآتلرك اوصافیله باشلار.

آت — علم الحدود { هر لسانده آتك اسماء كثیره‌سی وار در .

آته وضع ایدیلن اسملر بوحیوانك نوعنه، صوینه، یوریشنه، طونه، شكل و قیافتنه، یاپیسنه قوللانلدیغی خدمته كوره معتبردر: مثلا اركك دیشی كوچك بیوك، كنج اختیار، هرنوع آته لسانمزده فرس تعبیر ایدیلیركه اسم جنس‌در، فرانسزجه‌سی Cheval . فرس طوغدیغی كوچك ایكن طای دیرلر. طای اركك ایسه فریس (Poulain)، دیشی ایسه فریسه (Pouliche) دنیر . طای بیودكدن صوكره ارككنه بالخاصه آت، فحل، حصان (Cheval entier) ، دیشیسنه قصراق (Jument) دیرلر . آتك خایه لری چیقاریلیر ایسه ایكدیج (Hongre) ، آت تناسل ایچون استعمال ایدیلیرسه آیغر، قصراق تناسل خدمتنده قوللانیلیر ایسه دامزلق تعبیر ایدیلیر. صوی، كریم، سریع السیر اولان آته جواد (Coursier) دیرلر. آتك یوریشنه كوره اشكین، یورغه، رهوان كبی اسملری اولدیغی كبی، طونه كوره، جثه‌سنك بنیه وصورتنه كوره‌ده نامری واردركه جمله‌سی لغت صره‌سی كلدكجه ایراد ایدیله‌جكدر .

آت — حفظ الصحهٔ فرس { آتك حفظ صحتی باقمه تابع اولوب

باقمه‌ده تیمار، نعل، یم، صو، خدمتك حسن تقسیمی، حفظ صحت قواعدینه موافق آخور اتخاذی، وحیوانی خسته‌لنمقدن محافظه كبی مواد وتقیدات سائره‌دن عبارتدر. فعلیت حیاتیه‌نك تأمینی وضایعات بدنیه‌نك تضمینی ایچون یم وصو لازم اولدیغی كبی اعضای داخلیه ایله حركاته آلت اولان قوائمك حسن محافظه‌سی ایچونده حرارت، ضیا، تیمار حركت واستراحت مشروطدر. ایشته بونلرك عمومی برلكده حیوانك صحتنی محافظه‌یه وشرائط حیاتیه تحتنده حیوانك ایفا ایده‌جكی خدمتی تأمینه سبب مستقلدر. خدمت واستراحت یكدیكریله متناسب اولملیدر. ١٢ ساعت استراحت ایتمك اوزره، سرعت عادی یوریشی، ثقلت نصابنی تجاوز ایتمامك شرطیله برحیوان كونده ١٢ ساعت خدمت

كوره بیلور. حیوانك آخوری هوادار ، یابس
وحار اولملی (٥ْ١-٥ْ٢) وآلت اوتی ایی اولملی،
یم وصو منتظماً وقسم قسم ویرلملی، صو تمیز وبراق
وآز صوئوق اولملی، صو یمدن مقدم ویم خدمتدن
اقلی برساعت اقدم ویرلملیدر . ویم تعییننك قسم
اعظمی اقشام خدمتك ختامندنصكره ویرلمك
خصوصیده شایان دقتدر. كونده ایكی كره تیمار
لازمدر. حیوان ترلی ترلی آخوره چكلمه‌ملی وبو
حالنده جریان هوادن محفوظ بولندیرلملیدر .
یم ؛ حبوباتدن آرپه، یولاف چاودار ، بغدای،
مصر ، بزلیه ، بقله وبورچاق، وصاپلردن قوری
اوت ، صمان چایر وكوك مأكولاتدن هاووج ،
یر الماسی ، پتاتس كبی شیلر ایله عادی اكمك و
اوروپاده نقلنك سهولتی حسبیله بالخاصه حیوانلر
ایچون اعمال ایدیلان حیوان اكمكی كبی مواد مختلفه‌دن
عبارت ایسه‌ده اك اعلاسی آرپه، یولاف وقوری
اوتدر . خدمات خفیفه‌ده بولنان حیوانلره جثه‌
لرینه كوره ٤-٦ كیلو آرپه ویا یولاف ٣-٤
كیلو قوری اوت ویا ٤-٥ كیلو صمان اعطا اولنور
خدمت ، حیوانك جسامتی واشتهاسی زیاده اولدقجه
مقادیر مذكوره‌یه برر قیه دها ضم ایتملیدر .
سفاد زمانی آیغرلرك وطایلی قصراقلرك تعیینلری
تزیید ایدلملیدر .

سینكار حیوانی پك زیاده راحتسز ایده‌جكندن
موده‌یه تبعیتله بیچاره‌لرك قویروقلرینی كسمك جداً
شایان تقبیح اولوب شاید چاموردن وسائره‌دن
تمیزلك مقصدیله كسیلور ایسه هرحالده قویروق
حیوانك حنب قطعه‌لرندن (اینجكلرك مقوس یری)
درت پارمق یوقاریسنه یتیشه‌میه‌جك قدر كسیلملیدر.
آتك نعلی دیمك اولان طرناقلره پك زیاده دقت
ایدلملیدر . (نعل ونعلبندلك كلمه‌لرینه باق) .

آت — طبابت بیطریه { آت برطاقم داخلی وخارجی امراضه
مبتلا اولور. بونلرده احواله نظراً موضعی، حاد،
مزمن، خفیف، شدید، بسیط، مركب، ساری،
غیر ساری ، ولادی و ارثی ناملریله توصیف
اولنور . خسته لغك اعراض عمومیه سی اشتها
سزلق ، عمومی دوشكونلك ، نوبت علایمی ،
قولاقلرك صغوق وكوزلرك سنوك اولمسی وتویلرك
اورپرمسی وطنوقلغی وسائره كبی حیوانك هرزمانكی
نشئه وطورینك انقلابیدر. امراضك باشلوجه‌لری :
سقاده (مانقافه وسراجه) طولوجه ، مختلف
انسداد واحتقانلر وانواع التهابات، انف العنزه (نزله‌
مستولیه) اویوز ، حماء تیفوئیدی ، غورم ،
بل اغریسی ، دلیجه باش دونمه‌سی ، ذات الرئه ،
ذات الجنب، طیق نفس (ضیق نفس) ، صولوغان
مختلف صانجیلر، اسهال، سدیك زوری وسائره كبی
امراض ایله جروح النهابیه، عمایی موجب اولان داخلی
ومتناوب كوز آغریلری وطوپاللغه بادی اولان برچوق
موضعی عللدر. امراض خارجیه باخصوص بجاقلر-
ده‌كی التهابلر ال ایله تماس ایدیلنجه حرارتندن
وحیوانك آغری حس ایتمسندن بللی اولور .
آتك قصور ومعایبی پك چوق اولوب بوده حیوانی
تخصیص ایدلمسی آرزو ایدیلن خدمتك ایفاسنه غیر
مقتدر قیلان ویا قیمتنی تنقیص ایدن ویاخود اوصاف
سائره‌سنه مقابل اغماض ایدیله‌بیلن سائر معایبدن
عبارتدر. (تفصیلات ایچون تداوی خیول، بیطره
ماده‌سنده) .

آت — مقوره { فسخ بیعی موجب اسباب : باجمله اوروپا
دولتلرنده آت حقنده فسخ بیعی موجب اولان
اسباب ایله هربررلری ایچون مدت ضمان مصرحاً
قانونلرده وضع ایدلمش اولوب بزده مجله‌نك
٣٣٦ ماده سندن ٢٥٥ ماده‌سنه قدر اولان
احكامه تماساً و تعامل قدیمه استناداً متناوب
كوز آغریلری ، داء سكون ، اویوز ، صرعه
اونوزر وصولوغان ، سقاده ، سراجه ، غوم ،
بقار كور كبی معایب ١٥ بشر كون مدت ضمان
ایله فسخ بیعی موجب اولور. (بوكلمه‌لره وعیوب
ماده‌سنه باق)

آت — بینیجیلك { بینیجیلك ماده‌سنه باق .

آت — عسكریه { سواری ، ره‌مونت ماده‌لرینه باق .

آت — فضائل فرس { آت انساندن صوکره اشرف

حیوانات‌در. قرآن عظیم الشان ده آت حقنده آیات کریمه وارد اولدیغی کبی احادیث شریفه‌ده واردر. باخصوص « والعادیات ضبحاً » آیت کریمه سنده آت مظهر قسم الهی اولمش‌در. جناب حق کتاب عزیزنده، سورهٔ عادیات‌ده، « والعادیات ضبحاً فالموریات قدحاً فالمغیرات صبحاً فاثرن به نقعاً فوسطن به جمعاً » بیوربورکه هپ آت حقنده در. «عادیات» جمع عادیه‌در که سرعتله جاری دیمك در. ضبح آت دشمنی کوردیکی وقت اظهار ایتدیکی صوت انفاسی درکه صهیل [۱] وحمحمه‌نك غیری بر سس‌در. تعب وفزع ایله حالی تغیر ایتدیکی وقت آت بوصوت ایله صیحه‌دار اولور. «موریات» افعال بابندن اراء مصدرندن اسم فاعل جمع صیغه‌سی‌در. اراء اخراج نار یعنی آتش چیقارمق دیمك در. قدح ضرب معناسنه کلیر. آت حافرلری ایله طاشه اوردیغی وقت آتش چیقارر آیت کریمه‌ده بومعنایه اشارت واردر. «مغیرات» اغاره‌دن‌درکه غارت‌ده اشتداد عداوت معناسنه‌در. « فالمغیرات صبحاً » وقت صبحده اغاره ایدن آتلر دیمك اولور. وقت صبح غارات‌ده معتاد ایدی. «فاثرن به نقعاً» یعنی او آتلرکه بووقت‌ده یردن توز قالدیررلر، « فوسطن به جمعاً » یعنی او آتلرکه صباح وقتنده مجتمعاً دشمنك اورته‌سنه کیررلر، ضبح، حافر ایله اخراج نار، اثارهٔ غبار صفات خیلدن‌در. ینه آت حقنده دیکر آیات کریمه نازل اولدیغی کبی غزای فی سبیل‌الله ایچون آت بسلمه‌نك شرف و فضیلتی حقنده ده « واعدوالهم مااستطعتم من قوة ومن رباط الخیل ترهبون به عدوالله وعدوکم وآخرین من دونهم لاتعلمونهم الله یعلمهم وماتنفقوا من شیء فی سبیل‌الله یوف الیکم وانتم لاتظلمون » آیت کریمه‌سی نازل اولمش‌درکه غزا وحرب ایچون رباط خیل اعدادی امر بیوریلیور. آتك شرف وفضیلتی حقنده احادیث شریفه‌ده وارد اولمشدر. «الخیر معقود فی نواصی الخیل» حدیث شریفی فضیلت فرسه دلالت ایدر بر برهان جلی‌در. ینه آتك فضل وشرفی حقنده آثار اسلافده شعرای متقدمین ومتأخرین‌ده پك چوق مباحث ومناقب واردر. هله عرب شعراسی، جنس اعلاسی عربستانه مخصوص اولان بوحیوان مبارکك محاسن وبدایعنی تصویر و نظم ایده ایده دیوانلر طولدیرمشلردر.

آت — (Pégas) — هیئت { الفرس ماده‌سنه باق.

آت — (Ate) — نباتات { هند شرق طاغلری

اوزرنده نابت اولان کوکلری ورمی (پاتاتس کبی یومرو)، ساقلری یاپراقلی خشایشی جامع برنوع نباتات در.

آت — (Ath) — جغرافیا { بلجیقاده (هه‌نو)

ایالتنده قضا مرکزی بر شهردر. ۹۸۶۸ نفوسی واردر. اهالیسی کتان وکتان بزی تجارتیله اشتغال ایدر. قضاسنك نفوسی ۹۲۰۰ در. بو بلده ۱۶۶۷ تاریخنده اون‌دردنجی لوئی زماننده فرانسه طرفندن ضبط اولندقدن صکره (نیمه‌غ) معاهدهٔ صلحیه‌سیله المانیایه اعاده قلنمش ایدی. بعده ۱۶۹۷ده مارشال‌قاتینا طرفندن ینه فرانسه ممالکنه الحاق ومؤخراً (ریزویق) معاهده‌سیله المانلره اعاده ایدلمشدی. ۱۷۰۶ ده هولاندالیلرك ید ضبطنه کچمش و ۱۷۱۶ده ینه المانیا ایمپراطورلغنه اعاده اولنمش ایدی. ۱۷۴۵ده اون‌بشنجی لوئی زماننده تکرار فرانسه طرفندن ضبط اولنمش وقلعه‌لری هدم اولندقدن صکره اقس لاشاپل معاهده‌نامه‌سیله المانیا ایمپراطوریچه‌سی ماریا ترزایه اعاده ایدلمش‌ایدی. (ژه‌ماپ) محاربه‌سندن صکره بتون هه‌نو ایالتیله برابر

---

[۱] خیالون عرب انواع صهیلی یعنی کشنه‌لری شویله تقسیم ایدرلر: اجش، جهر اولان صوت فرس‌در. صلصال، حاد اولان صوت فرس‌در. مجلجل، صوتی صاف اولان، اینجه‌لن برصهیل درکه غنه‌لی‌در. صهیللرك احسنی بودر. اغن، اکثر صوتی منخردن ظهور ایدن صهیل‌در. حمحمه، برصهیل درکه حنینه بکزر، کویا بونکله فرس صاحبنی رقته کتیرر.

تکرار فرانسه‌نك النه کچمش و ١٨١٥ معاهده‌
نامه‌لریله فرانسزلردن آلنمش در . میسیسبی
کاشفلرندن (هه‌نبنی) نام راهبك مسقط رأسیدر.

آت — (Atte) — حیوانات {ذات الارجل المفصلیه شعبه
سنك عنکبوتیه فرقه‌سنك عناکب صنفنك ذو-
الرئتین تحت صنفنك طفار المثنی (صیچرایجی اوروجك)
فاملیاسندن علم حیواناتده سالتیکوس یاخود آتوس
نامنی آلان جنسه ویرلمش اسم عامیانه‌در. بونلر
کوچوك ، اکثریسی پارلاق رنکلی حیوانلردر.
اوچ صره اوزرینه موضوع سکز کوزی واردر.
وسطده‌کیلر الك بیوکلریدر . آت نامنده‌کی او-
روجکلر آغلریله بیراقلری برلشدیره‌رك کندیلرینه
برز کیسه اوررلر ؛ بو کیسه‌لرك ایچندن حرصله
بکلدیکی آوینك اوزرینه آتیلورلر . نصف کرهٔ
شمالیه مخصوص اوروجکلردندر .

آت — (Atte) — حیوانات {ذات الارجل المفصلیه شعبه‌
سنك حشرات فرقه‌سنك غشائی الجناح صنفنك
حامل ابره تحت صنفنك فورمیسیده فاملیاسنك
میرمیسنه تحت فاملیاسنك بر جنسنه ویرلمش اسم
اولوب آتا نامیله دخی معروفدر . آمریقای
جنوبیه مخصوص صیچرایجی قرنجه‌لردندر . بطن
قطعه‌سنی صدر قطعه‌سنه ربط ایدن ذنب ایکی
قطعه‌دن مرکب اولوب ایکی عقده منظره‌سنی ارائه
ایدر . بونلرك دیشیلریله عمله طاقمنده ایکنه‌لری
واردر .

آت — (At) { سیام مسکوکاتندندرکه طونجدندر. کوشدن یاپیلان
و(بات) دینلن مسکوکه‌نك التمش درتده بریدر .
قیمتی تخمیناً بش پاره‌در .

آت آیاغی (استریدیه) — (L'huître

pied de cheval) — حیوانات { حیوانات ناعمه شعبه‌سنك ذو-
الغلصمة اللوبحات فرقه‌سنك استریدیه فاملیاسندن بر
نوعك اسم فنیسیدر. بو استریدیه‌نك قبوغی غایتله
قالین وجسامت بدنیه‌سی اون بریچق سانتیمتره قدر
اولدیغندن آت آیاغنه تشبیه ایدلمشدر .

آت بالغی (فرس الماء) — (Hippopo-

tamus) — حیوانات {فقریه تحت شعبه‌سنك ذات الثدایا فرقه‌سنك
ذوالاصابع المزوجه صنفنك خنازیریه تحت صنفنك
صو صغری فاملیاسنه منسوب بر نوعك اسمیدر.
بو جنسده بولنان حیوانلرك، وجودلری جسیم فقط
بیچمسز، جلدلری همان تویسز وغایت قالین، اطرافی
قیصه وایری، اصابع متساوی‌در. اصابعك جمله‌سی
زمین اوزرینه استناد ایدر. صو آیغری ویاخود
فرس الماء اسمی دها صحیح در . صو آیغری بری
اولان ذات الثدایانك الك بیوکی‌در. هر آیاقده درت
عدد ظلفی واردر . بورون اوجی عریض ومدور
اولوب خرطوم طرزنده تطول ایتمامشدر. تسنن،
ایکی یاخود اوچ اسنان قاطعه ایله برسن کلبی ،
یدی اسنان طاحنه‌دن عبارتدر. اسکلتلری ثقیل
اولوب رأسی همان ذواربعة الاضلاع و باصیق‌در.
جوف دماغی کوچك اولوب عظام سائره ایریدر.
اسنانی سائر ضخیمة الجلد حیواناتدن فرقلی اولوب
بردرجه‌یه قدر خنزیر اسنانی آکدیرر . اسنان
کلبیهٔ سفلیه منحنی اولوب ارککلرنده بعضاً برمتره
طوله واصل اولور. اسنان کلبیهٔ علویه دخی انحنا
ایتمش ایسه‌ده اوقدر معوج دکل‌در . جسامتلرینه
رغماً هر ایکیسیده بورون اوجندن خارجه تبارز
ایتمز. بونك یالکز برنوعی واردر :

آت بالغی (ذوالمعاشین) — (Hippopotamus

amphibius) — حیوانات {فقریه تحت شعبه‌سنك ذات الثدایا فرقه‌سنك
ذوالاصابع المزوجه صنفنك خنازیریه تحت صنفنك
صو صغری فاملیاسنه منسوب بر نوعك اسمیدر.
تسنن (دیش چیقارمه) برطرف ایدیلرسه بالخاصه
رأس ، ذوالمعاشین آت بالغی سائر ثدایادن تفریق
و تمییز ایدر . رأس رباعی الزوایا ، بورون اوجی
اوزونجه وغایتله عریض، علی العموم هیئت کامله‌سی
کبی رأس قطعه‌سی دخی بیچمسزدر . شفهٔ علوی
(اوست طوداق)صارقق اولدیغندن تماماً آغزی
ستر ایدر . مناخر (بورون دلیکلری) مائلاً مو-

ضوعدر. وجود ایری، ثقیل وهمان اسطوانیدر. عظم عجز (قویروق صوقومی کمیکی) جداغودن دها مرتفعدر. بطن حیوان، صارقیق وآیاقلری قیصه اولدیغندن یورودیکی زمان یره‌سوریتور. طولی درت، بش متره و جداغـوده ارتفـاعی ١,٥٠ متره اولوب آیاقلری کاملرده بیله ٦٦، قویروغی ٥٠ سانتیمتره‌یی تجاوز ایتمز. قویروق اینجه وجانباً مضغوط (باصیق) اولوب نهایتی‌دمیر تل کبی سرت قیللرله مجهزدر. وجودك سـائر نواحیسی‌همان چپلاقدر. جلدك ثخنی ٣ سانتیمتره‌دن زیاده‌در؛ طاغنق وقیصه برقاچ تل حریری‌حامل اولان عنـق (بیون) ایله صدرك قسم قدامی درینجه یوروشقلق وبوکلوملر ارائه ایدر. جلدك اوزری بربرینك اینجه کچمش اولان میزابه‌لردن (یوروشـقلق چیزکیلری) کوچك ویا بیـوك خراشـفله (پول) مسـتور ظن ایدیلور. رنکی اسمرباقر رنکنده ایسه‌ده اسمرمتراق ویا مائمتراق لکلری واردر. حیـوانك ایصلاق ویا قوری اولیشنه نظراً لونی تبدل ایدر. صودن‌چیقدیغنده صرتی اسمر مائمتراق، بطنی ات رنکنده اولدیغی حالده‌جلدی قوری ایکن آردوآز طاشی رنکنده‌در. تحت‌الجلد ٨ : ١٦ سانتیمتره ثخننده بر ایچ یاغی‌طبقه‌سی واردر. عموم حیوانك ثقلتی ٢,٥٠٠ ٣٠٠٠ کیلو، ویالکز ثقلت‌جلدی ٤٠٠، ٥٠٠ کیلودر.

توزیع جغرافی.— بوحیوانه آفریقاده سودان حوالیسـنده تصادف ایدیلور. التنجی عصرده ناپولی اطباسـندن زه‌رنکی دمیـاط خندقلرنده وبناءً علیه نیل‌مبارکك شعباتندن برینك منصبنده آت بالغنك بولندیغنی مشاهده ایتمش وحتی اتلاف ایتدیردیکی برقاچنك دریلرینی ایتالیا موزه‌خانه‌سنه کوندرمش ایدی. حال حاضرده بوحیوان‌مصردن وحتی حبشستاندن تماميله غائب اولمشدر، ره‌ریس حوضه‌سی انهـارندن آشـاغی طرفلره ایتمیور؛ یاخود اندر اوله‌رق اورالرده آره صره کندیسنی کوسـتریور. سـودان‌ده اورمانلرده کوللرده، انهارده کثرتله تصادف اولنمقده ایسه‌ده‌نیل‌ابیض ایله نیل ازرقك تقابل واجتماع ایتدکلری نقطه‌ده یعنی‌خرطوم جوارینك دها یوقاروسنه کچمیور؛ والحاصل شمالاً ١٥ درجه عرضی تجاوز ایتمیور. بحر محیط اطلاسی‌یه (کینـه‌کورفزی) منصب اولان آفریقا انهار کبیره‌سـندن نیژر نهرنده، مهـابی‌یه وتومبی نهرلرنده، کافرسـتانده لمپوپو نهرنده وآفریقای وسطی ایله جنوبی آره‌سـنده سواحله قریب‌اولان محللرده‌ده مشاهده‌ایدیلور. بعضاً دکزه‌اینرلر وخیلی آچیلیرلر. زنکبار‌اطه‌سیله آفریقای شرق سـاحلی آره‌سنده اولان (٣٧ انکلیز میلی) مسافه‌یی دکزده یوزمك صورتیله قطع ایدرك زنکباره واصل اولان آت بالقلری کورولمشدر.

عادات واخلاق، طرزحیـات.— بوحیوان اکثریت اوزره نهرلرده یاشـار، صو ایچنـده نبات آز بولنـدیغی زمان بعضاده کونشلنمك اوزره قره‌یه چیقار. خرطوم حوالیسنده، نهردن چیقوب اورمانه ویا ترلالره کیتدیکی زمان یرده براقدیغی ٦٠ سانتیمتره عمقنده وبرآغاج کوده‌سی ایریلکنده‌دلیکلر، ایزلر جهت استقامتنی تعیینه خدمت ایدر. بو ایزلر آره‌سـنده مقدما بیـان ایتدیکمز وجه ایله بطنی سوروکله‌سـندن ایلرو کلن اوزون بر چوقور بولنور. فی‌الحقیقه اوکبی اراضی‌ده طوپراق صـاغلام اولمدیغندن باصدیغی یر چوکر. صو درونـنده بولندیغی زمان تنفس ایتمك اوزره آره صره صویك سطحنه چیقارسه‌ده کوده‌سی کورلمیـوب انجق باشی کوریلور. نادراً کوده‌سی‌ده کوریلور. صویك درونـنده ٣، ٥، ٨، دقیقـه‌دن زیاده طورمز. بر چاریك قدر صو درونـنده قالدیغنی روایت ایدن سـیاحینك افاده‌لری خطـادر. مجروح اولمدقجه آت بالغی صویك ایچنـده تماماً طالمش اولدیغی حالده درت دقیقـه‌دن زیاده طوره‌مدیغنی بر چوق طبیعیون بیان ایتمکده‌در. نهایت صویك یوزینه چیقار، وهیچ اولمزسـه مناخرینی صـو سطحنه کتیره‌رك تنفس ایدر، ینه آشاغی اینر. سائر ضخیمة‌الجلد حیوانات‌کبی بونلرده سـوری ایله طولاشـان

حیواناتدن معدود در . دردی بشی ویا زیاده اوله‌رق بر اراده کزرلر . بیوك مرعاره مجاور اولان کول ونهرلر جوارنده برلشیر یقین مرعاده بیه‌جك برشی قالمدیغنده‌دیکر برلره هجرت ایدرلر. یاغمور موسملری هجرتلری دها زیاده واقع اولور . تماميله چول اولان محللرده کوندوزلری صویك ایچندن چیقوب کنارنده خواب استراحته واریر . اطرافنده برچوق قوشلر وعلی‌الخصوص یغمور قوشلری طولاشوب آت بالغنك صرتنده بولنان سلوکارله بوجکاری طوپلارلر . بالتعجیل قوشلری‌ده اوزرلرنده سربستجه یورویه‌رك عین وظیفه‌یی ایفا ایتمکده‌درلر . سودان عربلری، آت‌بالغنك‌وفاکار ارقداشی اولان یغمور قوشلرینك برتهلکه ملحوظ اولدیغنی بو حیوانه خبر ویرمکده اولدقلرینه قائلدرلر . بو قوشلر زیاده کیدوب کلدکلرنده وتلاش کوستردکلرنده، آت بالغی همان کندیسنی صویه آتار. بو حیوانلردن انسانلری کورمش وبونلرك تفنك صدالرینی ایشتمش اولانلر ابنای آدمه قارشی محترزانه حرکت ایدر هیچ انسان کورمامش اولان آت بالقلری ایلك دفعه اوله‌رق انسانی کوردکلرنده توحش ایتمزلر. ارککلرك خوردانه‌سی ، اولوماسی مسافات بعیده‌دن ایشیدیلور . صوده بولندقلری زمان بربرلرینی قوغالارلر قعر مایه اینرلر، یوزه چیقارلر صوده حرکتلری‌ده اولدقجه سرعتلیدر . فول مصری ونبق ، آت بالغنك باشلیجه آرادیغی بر غذادر. مع‌مافیه سائر نباتاتی، نباتات مائیه‌یی ، حصیر اوتی وقامش. . دخی اکل ایدر آت بالغی برشیء یدیکی زمان برکیلومتره مسافه‌دن آغزی فرق اولنور . یوز اللی خطوه‌دن حرکات مضغیه مشاهده ایدیلور . حیوان صویه طالار بر دمت اوتی قوپاره‌رق صویك سطحنه کلیر ، اکله باشلار. آغزینك ایکی طرفندن صالیا ایله اوت پارچه‌لری آقار نیل ابیضك حصوله کتیردیکی آطه‌جقلر، کوللر وبطاقلقلرده آت بالغنك طرز حیاتی بو صورتله کچر. کنارلری صرب وقیالق اولان نهرلرده جریانده زیاده اولورسه بر طاقم اوفق کول وآطه‌جقلر حصوله کله‌میه‌جکندن کونشك غروبندن صکره آت بالقلری صودن چیقار اطراف واکنافنه کوز کزدردکدن صکره اورمانلره کیررلر . آچلغی زیاده ایسه آیاقلریله ازوب چیکنه‌دیکی نباتات اکل ایتدیکندن زیاده‌در. خنازیر کبی اوتلرده یووارلانیر . زراعتی محو ایتدیکی کبی انسان وحیوانات ایچون دخی مخاطره‌لی بر حیواندر . اسنان قاطعه‌سی دهشتلی بر سلاح اولدیغندن آنیده بر اوکوزی پاره‌لار. نادراً ، وقیزغین بر زمانده دکلسه انسانی کوردیکنده قاچار، تمساح بالقلری، ارسلاز، کرکدان وفیلدن‌ده چکینمز . حصاد زماننده آت بالقلری بولنان صولرك قربنده ساکن اولان اهالی بو مضر حیوانلرك صودن چیقمسنی منع ایچون، غروب زماننده نهر ویا کولك بر قاچ طرفنده مشعله یقارلر، آت بالغی بوندن اورکه‌رك صودن چیقماز مشعله یاقیلیه‌جق اولور ایسه بر قاچ آدم باغروب چاغرمغله ، داوول دومبه‌لك چالمغله بو ضخیمة‌الجلد حیوانی اورکیدرلر. دیشیلری، یالکز بر یاورو تولید ایدرلر. یاورولرینه محبتلری زیاده اولدیغندن یاورو ایله بولندقلری زمان تهلکه دها زیاده‌در او زمان نهر وکولده بولنان صندالری‌ده دویررلر. حیوانات بنچه‌لرنده بولندیریلان ایپوپوتاملر، والده‌لری اولدرلدکدنصکره طوتیلان کنج یاورولردر . سودان عربلری اوزمان اونلره اوچ درت اینك سودی تخصیص ایدرلر. صاحبنه آلیشر، اطاعت ایدر. آت بالغنك لحمی آفریقای جنوبی اهالیسی نزدنده معتبردر. کنجلری اوروپالیلر طرفندن دخی استهلاك ایدلمکده‌در . یاغی ، اوروپالیلرجه خنزیر یاغنه مرجحدر آفریقا اقوامندن بعضیلری وعلی‌الخصوص هوتانتو قبیله‌سی یاغی اریده‌رك ایچرلر . آنکله ده‌لقا نامنی ویردکلری بر پومادا یاپه‌رق وجود وصاچلرینی یاغلارلر. عربلر، بو حیوانه اعتبار ایتمزلر . جهنم دن کوندرلمش عاصی بر حیوان اولدیغنه قائلدرلر .

آت بازاری — (Marché aux cheveaux)

١ قولاق
٢ كاكل
٣ جبهه
٤ كوزاوستی چقورلغی
٥ قاش
٦ كوز
٧ برون اوستی
٨ برون اوجی
٩ برون دليكی
١٠ شفهٔ علوی (اوست دوداق)
١١ اوموز
١٢ اوموز اوجی
١٣ عنق (بيون)
١٤ كوكس
١٥ بين الابط (صتان)
١٦ ابط (قولتق)
١٧ قول
١٨ ركبه (ديز)
١٩ اينجيك
٢٠ طپوق
٢١ بوقاغيلق
٢٢ اكليل
٢٣ رجل
٢٥ اضلاع (قبورغه)
٢٥ بوش بوكر
٢٦ قالچه

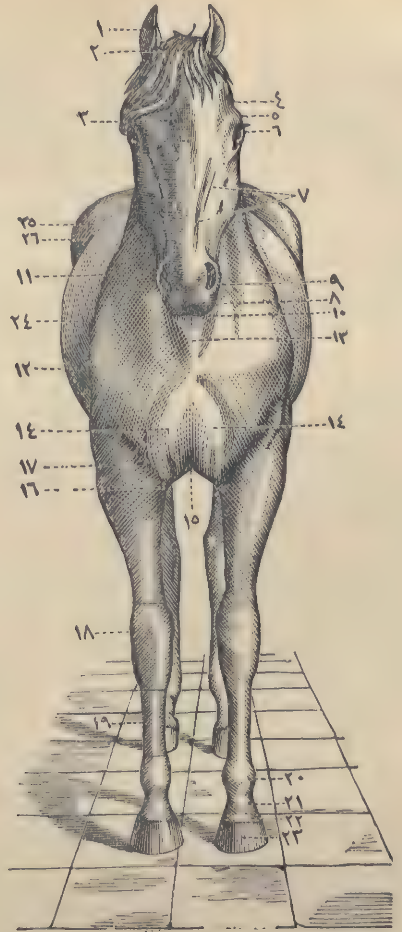

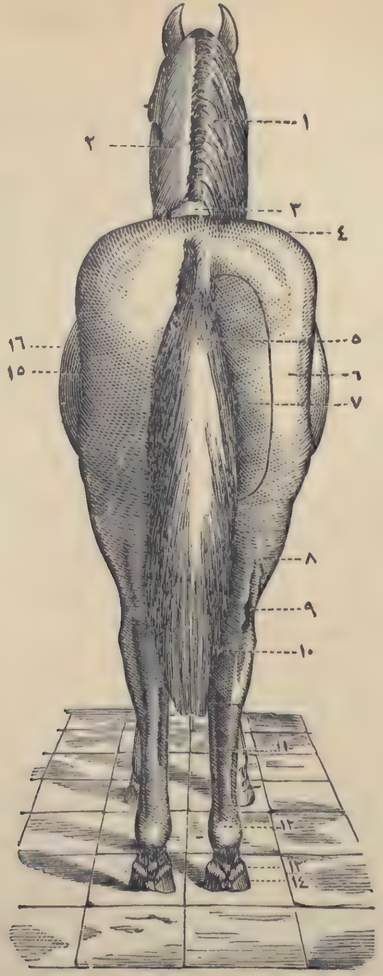

١ يله
٢ عنق
٣ جداغو
٤ صاغری
٥ ذنب
٦ اويلوق
٧ قايناق
٨ حبل حنب
٩ مأبض اوجی (حنب اوجی)
١٠ حنب (مأبض)
١١ اينجيك
١٢ طپوق
١٣ اكليل
١٤ رجل
١٥ حاصره (بوكر)
١٦ اضلاع (قبورغه)

نواحیٔ فرسی ارائه ایدن آت رسملری (فورمه ٢٢ ، صحیفه ٣٣٩)

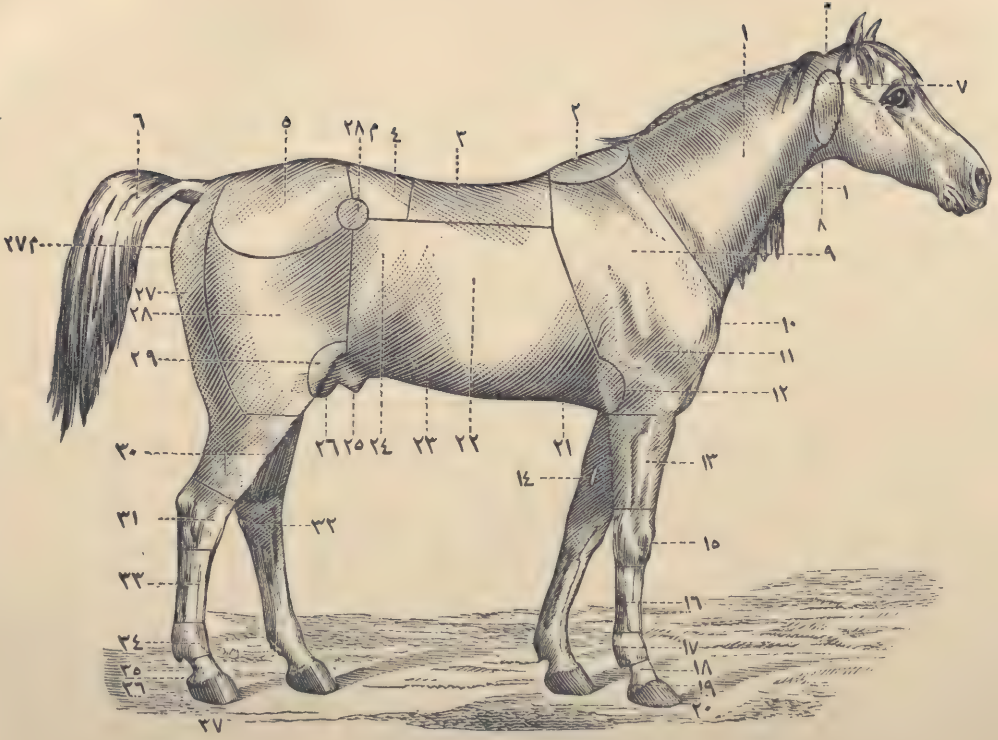

٠ اكسه
١ عنق
١ ميزابۀ وداجى
٢ جداغو
٣ ظهر
٤ كليتان
٥ صاغرى
٦ ذنب
٧ نكفه
٨ بوغاز
٩ اوموز
١٠ اوموز اوجى
١١ بازو
١٢ ديرسك
١٣ قول
١٤ كستانه
١٥ ديز
١٦ اينجيك
١٧ طپوق
١٨ بوقاغيلق

١٩ اكليل
٢٠ آياق
٢١ قولان‌يتاغى
٢٢ اضلاع
٢٣ بطن
٢٤ حاصره
٢٥ قنب
٢٦ خصيه
٢٧ قايناق
م٢٧ قايناق اوجى
٢٨ اويلوق
٢٩ سمانه
٣٠ بجاق
٣١ مأبض
٣٢ كستانه
٣٣ اينجيك
٣٤ طپوق
٣٥ بوقاغيلق
٣٦ اكليل
٣٧ آياق

آت آلنوب صاتیلان پازاره دیرلر. عربجه‌سی (مَشْوَرْ) در. استانبولك آت‌پازاری فاتح جوارنده بر میدانده در که بوراسی قدیماً یعنی بیزانس ایمپراطورلغی زماننده صیغر پازاری ایکن فتحدن صوکره بالخاصه آت پازاری اتخاذ اولنمشدر. اداره‌سی شهرامانتنه تابعدر.

آت پازارینك تاریخ تأسیسی فاتح سلطان محمد خان حضرتلری زماننه مصادفدر. الیوم بر محله‌یی آکدیران و درت بش سوقاقله بیوجه بر میدانك دائرهٔ تحدیدنده محصور قالان بو اسکی پازار یری وقتیله پك واسع ایمش. صوکره صوکره وسعتنی غیب ایده‌رك ٢٥، ٢٦ آخوردن عبارت محدود بر دائره‌یه منحصر قالمش. فقط دور تأسیسندن آز بر مدت صوکره ١٧٠ آخور ایله ایکی بیوك میدانه صیغمایه‌جق درجه‌لره کلدیکی تاریخاً ثابتدر. آت پازارینك شکل سابقی نامنه الده ایدیلن معلومات بوراسنك سراجخانه جهتندن فاتح میدانه قدر امتداد ایتدیکنی کوستریور. شو ساحهٔ وسیعه‌یی اشغال ایدن مبانیٔ تجاریه بالطبع یالکز آت آخورلرندن عبارت دکلدی. او زمان سمرجیلر آشاغی میدانده، موتابلر آت پازارینك آرقه سوقاغنده، شبشیجیلر سراجخانه جهتنده، یعنی شیمدی آرابه‌جی دکانلریله محاط اولان کمر آلتی طرفنده بولنور ایمش. شو تقسیمات آت پازاری دینیلن محلك یالکز حیوان آلم صاتمنه مخصوص بر یر اولمدیغنه دلالت ایدر. آت پازاری او حالنده آته، یاخود دها واضح تعبیرله سواریلکه متعلق نه‌قدر صنعت وارسه جمله‌سنی جامع بر تجارتگاه عمومی شکلنی حائز ایمش. مرور زمان ایله بو صنعتله اشتغال ایدنلر اوته‌یه بری‌یه طاغیله‌رق الیوم آت‌پازاری جوارنده بر ایکی موتابخانه ایله برقاچ سمرجی دکانندن بشقه برشی قالمامشدر. مع‌مافیه تبدلات واقعه آت پازارینك شکل قدیمنی بیوك بر تغیره اوغراتمامشدر. بورایه صکره‌دن علاوه ایدیلن برشی وارسه اوده جنتمکان عبدالمجید خان حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده بر تمثال لطیف معماری اوله‌رق میدانك اورته‌سنه یاپدیریلان درت طرفلی بر چشمه‌در. الیوم آت پازاری اهالیسنك پك زیاده استفاده ایلدیکی بو چشمه‌نك اوزرنده‌کی تاریخ منظومه‌دن ١٢٦٩ تاریخنده پادشاه مشار الیه حضرتلری طرفندن احیا بیورلدیغی آکلاشیلیور. آت‌پازارنده بولنان حیوانلرك بوندن بشقه صولاغی اولمامسی چشمه‌نكٔ موقعنده حائز اولدیغی درجهٔ لزومی اثبات ایدر.

آت پازارینك یوقاری جهتنده برده دعا میدانی واردر که هرصباح دکانلر آچلمازدن اول اصناف و اهالیدن بعضلری اورایه کلیر. محله جامعنك امامی طرفندن کوزل بر دعا اوقونور. حاضرون دعایی دیکلر. آندن صکره دکانلر بر بر ایکیشر آچیلماغه، آتلر اوته‌یه بری‌یه کوتورلمکه، پازارك معاملات معتاده‌سی کورلمکه باشلار. شوکتمآب افندیمز حضرتلرینك عهد عالیٔ خلافتپناهیلرنده بورایه برده دلنشین نمازگاه علاوه ایدلمسی دعا میدانك لطافت روحانیه‌سیله متناسب برشکل ظریفه کیرمسنی موجب اولمشدر. اسکدارده بولنان آت‌پازاری فاتحده‌کی پازار قدر مشهور دکلدر. اوراده نه بویله عادتلره، نه‌ده دائمی بر آلیش ویریشه تصادف ایدیله‌بیلیر. اخذ واعطا پك محدوددر. ذاتاً اسکدارده پازار اتخاذ ایدیلن محل برقاچ خاندن عبارتدر. یالکز جمعه کونلری آچیلیر. پازار معامله‌سی، آلم صاتم اوچ درت ساعت دوام ایدر. فاتحده‌کی آت پازاری بر وقتلر سواری آتلرینك مبایعه‌سی ایچونده یکانه مخرج اولمشدر. عصر سلطان محمود خان ثانیده نظام جدیدك ایکنجی دفعه اوله‌رق احداثی اوزرینه عسکر ایچون آلنان ایلك حیوانلر اورادن اشترا ایدلمشدر.

آت پازارینك صورت اداره‌سی، معاملاتی، حیوانلردن آلنان رسوم پك بیوك تبدلاته اوغرامامشدر. اوته‌دن بری آت پازارینك بر کتخداسی ایله برده یکیت باشی دیدکلری کتخدا وکیلی واردر. بونلر علی‌الاصول اصناف طرفندن انتخاب ایدیلیر. یکیت باشی مزایده یرینه نظارت ایدر، کتخدا امور اصناف ایله مشغول اولور،

بوراده مزاده چیقاریلان حیوان دلال النده کزدیریلیرسه رسم میری نامنه بش غروش آلنیر . بشقه برشی ایستنلمز . آخور صاحبلری خارجدن کلن تجارك آتلرینی محافظه ایدرلر . بونك ایچون یومیه ، یاخود آیلق نامیله اجرت ویرمك معتاد دکلدر . حیوان نه زمان صاتیلیرسه آخور صاحبی مشتریدن ۳۰ غروش آلیر . صاتیلان آتلرك بر عذر مقبول اوزرینه اعاده‌سی ایچون ۳۹ کوندن عبارت بر مدت تعیین ایدلمشدر . بو مدت ظرفنده حیوانك صراجه ، طیق نفسلك ، صرعه کبی علتلردن بریله مصاب اولدیغی آکلاشیلیرسه حیوانك اعاده‌سی مجاز عد اولنور . او زمان اصنافك ایلری کلنلری برلشیرلر . حیوان تدقیق ایدیلیر . خسته اولدیغی تبین ایدرسه صاتان آدم پاره‌یی اعاده ایتمکه مجبوردر . حیوانلردن بلدیه‌جه بر احتساب رسمی آلنیرکه بونك محل تطبیقی یالکز آت بازاری دکلدر . درسعادت وبلاد ثلثه‌نك هانکی طرفنده حیوان صاتیلیرسه - کویلر مستثنا - احتساب رسمنك استیفاسی ایچون خصوصی مأمورلر واردر .

آت بازارنده‌کی حیوانلر هر کون بر بیطار مفتشی طرفندن معاینه ایدلدیکی کبی آلنوب صاتلدیغی زمانلرده دخی مشتری ارزو ایدرسه بونی مأمور مومی الیه معاینه ایتدیره بیلیر .

آت بازارنده سنوی اوتوز بیك مانده ، اوکوز ، ۷۰۰۰ قدرده بارکیر صاتیلور ایمش . روم ایلیدن آناطولی‌یه ، یاخود آناطولیدن روم ایلینه کتیریلن حیوانلردن (کچید پاره‌سی) نامیله بشر غروش دها آلنیرکه بو احتساب رسمنه داخل دکلدر . ممالك اجنبیه‌دن کتیریلن حیوانات ذاتاً کمرك رسمنه تابع اولدیغندن بونلردن رسم میری استیفاسی ایکنجی دفعه صاتلسنه متوقفدر .

احتساب رسمنك احداثندن اول یعنی ۱۲۶۵ تاریخلرینه قدر صاتیلان حیوانلردن مالیه نظارتی مأمورلرنجه (سرچین ، پرچین) پاره‌سی نامیله بر غروش آلنیردی . بورسم حالا کتخدا عائداتی مقامنده آلنیور . ایشته آت بازارنده صاتیلان آت ، صیغر ، اوکوز کبی حیوانلردن تحصیل ایدیلن رسوم متنوعه شونلردن عبارتدر (احتساب ، رسوم ماده‌لرینه باق) .

آت پازاری — تراجم { آت بازاری / عثمان افندی } مشاهیر علمادن (عثمان افندی ماده‌سنه باق) .

آت تره‌سی — (Beccabunga' cresson de cheval) — یاوشان اوتی (بو ماده‌یه باق).

آت جانبازی { جانباز ، جانباز خانه ماده‌لرینه باق .

آت سلوکی — (Hemopis) — حیوانات

دیدان شعبه‌سنك خراطینیه فرقه‌سنك ، علقیه تحت فرقه‌سنك غناتوبده‌لیده فاملیاسنك لیمناتیس یاخود اموپیس جنسنك بر نوعیدر . بونلرك مجمم (امه‌جك عضوی) قدامیلرنده شفهٔ علوینك آلت یوزنده اوزونجه بر میزابه (ایز) واردر . (چکه)لرنده دخی حس ایتمکه مخصوص حلیماتی حامل اسنانی بولنورکه بو ایکی صفتله علق جنسندن تمیز ایدر . لیمناتیس نامیله معروف اولان بوجنسده بر نوع آت سلوکی ده واردرکه لیمناتیس ملوبیقا نامنی اخذ ایدر . آت سلوکنك (علق الخیل) طولی ۸ : ۱۰ سانتیمتره عرضی ۱ : ۱،۵ سانتیمتره‌در . وجودی یومشاق (عادی سلوك دها سرتجه‌در) ، ظهری قرمز متراق ویا زیتون رنکنده‌در . وجودك طولی استقامتنده آلتی ، درت ویا ایکی صره سیاه نقطه‌لره مالکدر . بعضاً بو نقطه‌لر یرینه عریض و قزیله ، آلتی بویاسنه میال ایکی شریط کوریلور . بعض افرادنده ایسه ظهری وحیداللوندر . حاقانی ، پورتقالی ویا صاریدر . بطنی آردو آز رنکنده ایسه‌ده بعضاً قزل ویا زیتونی رنکده اولور و بعضاده تماماً سیاه ولکه‌لیدر . مجمم شرجی ، مجمم فمینك ایکی مثلی جسامتنده‌در . جلدلرینك لونه نظراً بو نوعده اون ایکی نوعه بولندیغی قبول ایدلمکده‌در . آت سلوکی ، آفریقانك شمالنده ، جبل الطارق بوغازندن مصر وسوریه حوالیسنه قدر منتشردر . ممالك عثمانیه‌نك مختلف نواحیسنده بوحیوانه تصادف ایدلمکده‌در . کاهل اولانلر ، قوم ، چامور و صلصال ایچنه

کومیلور. کنج ویاورو اولان آت سلوکاری شدتلی آقندیلرده طولاشیر. منبعلردن، چشمه‌لره پیکارلره کیدر . بو صولر خانه‌لره ایصال وسوق ایدلمکده ایسه موصلقلرك آغزندن چیقدقلری ده کوریلور. اکثریت اوزره موسم شتاده غائب اولور، نیسان مایس دن اعتباراً ینه کورلمکه باشلار . فکوکی (چکه) علق طبی‌نك فکوکندن قصیردر ؛ هر فکده ۳۰ قدر سنینات (کوچك دیش) بولنور. بونلر او قدر کوچکدر که آنجق غشای مخاطی‌یی شق ایده‌بیلورلر . بوندن طولایی آت سلوکاری مفاتح طبیعیه‌یه کیررلر ؛ انسانده فم ، بلعوم (غیرتلاق) ، مری، معده ، اجواف انفیه (برون دلیکی) حنجره (بوغاز) ، مهبل (رحم یولی) و عینك طبقهٔ ملتحمه‌سنده کورلمشدر . حیوانات اکثریا یالاقلردن صو ایچدکلرنده ، بیقاندقلری اثناده آت سلوکاری آغزلرینه داخل اولور . حیوانات اهلیه‌دن، فرس، استر، بقر، درو مادر. (هجین دوه‌سی) وکلبلرده‌ده آت سلوکی کورلمشدر. آت سلوکارینك حیوانات فملرینه دخولی اکثریا سلوکلر کوچك یعنی ۲ : ۳ سانتیمتره طوله مالك اولدقلری زمانده‌در . انسانلر ، چولده صحراده اوتلر اوزرنده اویودقلرنده ، موصلقلره آغزلرینی ویره‌رك صو ایچدکلرنده آغزلرینه داخل اولور. آت سلوکاری باشلوجه لسانك آلتنه، فمك وخلف فمك کافهٔ اقسامنه یاپیشه‌بیلورلر . اورادن غشای انفی‌یه و حتی شریان شزنه واصل اولمسی مطلق آغزدن کیرمکه توقف ایتمز . حیوانات یالاقلردن صو ایچدکلرنده طوغریدن طوغری‌یه اجواف انفیه‌یه کچه‌بیلورلر . کوز قپاقلرك وجه داخلیلرینه، اینکلرك ، قصراقلرك مهبللرینه داخل اولدیغی دخی کورلمشدر . مخاط اوزرینه یالکز محجم خلفیسی ایله یاپیشیر، محجم قدامیسنی صاغه صوله کزدیره‌رك ایصیردیغی یرلردن آقان قانی امر ، ویا حیوانی یکیدن لدغ (ایصیرمه) ایدر . حیوان هنوز یالاقده ایکن بعضاً آت سلوکاری کافی مقدارده قان مص ایتمش و اولدقجه انتفاخ ایتمش بولندقلری زمان ، قانی امدیکی حیوان هنوز دها یالاقدن

چکلمه‌دن سلوك قارنتی طولدیرمش اوله جغندن کندینی صویه براقیر . آت سلوکارینك عددینه وبونی حامل اولان حیوانه کوره اعراض تخلف ایدر . الك زیاده ثابت وکثیرالوقوع اولان سیلان دمدر. سلوکار بالواسطه طرد وتنکیل اولندقدن صکره، ویا کندیلکارندن دوشدکدن صکره ایصرمش اولدیغی نقطه‌لردن دم اولدقجه زیاده سیلان ایدر. آغزده، اکثریا واقع اولدیغی وجه‌ایله برقاچ عددی بولنه‌جق اولورسه بر مدت آکلاشلمز . لکن حیوانات فرسیه ایشلر ایکن سلوکار، آتلرك آغزلرنده بولنه‌جق کم بر درجه‌یه قدر لعابك (توکروك) بلع اولنمسنه مانع اوله‌جغی کبی آغزکده آزالق قالمسنه سببیت ویره‌جکندن ملتقای شفتاندن (طوداق کناری) قان آقمغه باشلار . اکثریا بو علامتله حیوانك آغزنده سلوك بولندیغی حس ایدیلور . دها صکره‌لری مواد صلبه‌دن عبارت اولان مأکولاتی اکلدن اجتناب ایدر. بوحالده آغزك معاینه‌سی ایله آغزده سلوك بولندیغی آکلاشیلیر . اجواف انفیه‌ده وبلعوم (غیرتلاق) ده بولنه‌جق اولورسه برون دلیکارندن آقار (رعاف) . حنجره‌ده ویاحنجره‌نك مدخلنده بولنه‌جق اولورلر ایسه انقطاع تنفس وقوعه کلیر. بوسببله موتی‌ده انتاج ایده‌بیلورلر. آت سلوکاری حیواناتده سکز کوندن بر آی قدر طفیلی حالنده بولنه‌بیلورلر . جزائر ، تونس کبی کثیرالمقدار اوله‌رق بولنان مواقعده حیوانات بقریه ، فرسیه وجملیه‌نك انقطاع تنفس ، هلاکلرینی ، موجب اولمقده‌در . حیوانك هلاکندن اون اوچ ساعت صکره بیله غشاده ارتکاز ایتمش اوله‌رق کورلمشدر. قوپارلملری غایت کوجدر . ال ایله طوتیله‌بیلیرلر ایسه طوغریدن طوغری‌یه استیصال ایدیلیر. غایت درین اوله‌رق بولنورده ال ایله، ملقط (قصقانج) ایله یتشیله‌مزسه تدخینات (توتسی) اجرا اولنور . آغزك ایچی طوزلی صو ، سرکه‌لی صو ، دخان مطبوخی ، آمونیاقلی صو ایله غرغره ایدیله‌رك التهابی تسکین ایتملی‌در. نزفی (سیلان دم) توقیف ایتمك خاصه‌سنه مالك ، فوق قلور حدید ، کبریتیت توتیا زرق

ايتمكده توصيه ايديورلر . عربلر، اللرينه بر بز صاردقدن صكره حيوانك آغزينه صوقه‌رق سلوكارى طوپلارلر . بالطبع بو وجه ايله آنجق يتيشه‌بيلدكلرينى آليرلر . آمونياق ، عطر ترمنتى، بانزين ايله ياپيلان تدخيناتده بعضاً موفقيت واردر. فقرالدم متزق ايچون بالطبع معالجات خصوصيه ويرمك لازمدر. فقط تداوى وقائى دها مؤثردر. حيواناته ، تميز ، براق سوزلمش صو ويرمليدر. صويك ممرينه قومله وياكور طوزيله مملو بر سوزگچ وضع ايتملى . بعض محللرده سلوكارى محو واتلاف ايچون حيواناتك صو ايچدكلرى صواقلره ييلان بالقلرى وضع ايديورلر . مذكور بالقلر سلوكارى التقام ايدرك بوصورتله محو ايدلمش اولويورلر. سائر بالقلرده بو خدمتى كوره بيلور . استانبولده حيوانات فرسيه‌ده آت سلوكنه آره‌صره تصادف اولنيور. اوق ميدانى كولنده چوقدر .

آت سينكى — (Hippobosque du cheval) — علم حيوانات { ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك ذوالجناحين صنفنك قصيرالقرون تحت صنفنك اپيوبوسيه فاميلياسنك اپيوبوسقا جنسنك بر نوعيدر. اسم فنيسى اپيوبوسقا اكينادر . قنادلرى داخل اولمديغى حالده طولى ٨ ميليمتره قدردر . قنادلرنده طولانى بش عدد عصبيات واردر . رنكى اسمر صارمتراقدر . خرطومى قيصه وبونك سربست اولان نهايتى سيورى اولميوب كوتدر. آتلرك اوزرينه قونار، وجودينك اوزرنده سربستجه قوشار ؛ خرطومنى درينك اينجه وتويسز اولان نواحيسنه (شرج جوارينه، اويلوغك ايچ طرفلرينه ، قارنينه ...) صاپلار . بوسينك هرنه‌قدر اك زياده آتلرده بولونورسه‌ده اوكوزلره ، كوپكلره وحتى انسانلره بيله عارض اوله‌بيلور . بعض آتلر بونلرك وخزلرندن يعنى صوقه‌لرندن زياده متأثر اولمغله حدت ايدرلرسه‌ده صوكره‌لرى آليشه‌رق ايليشيك ايتمزلر. حيوانلرى صيقجه تيمار ايدرك بونلرى اوره‌تمامكه غيرت ايتمليدر.

آت طبانى — نباتات { ظفرالخيل ماده‌سنه باق .

آت قاصنيسى — (Galbanum) اساماً رچينى بر مادۀ صمغيه‌دن عبارتدر . صيوانيه‌لردن هنوز لايقيله معين اولميان بر نباتدن حاصل اولور. اوروپاده بازار تجارتده بولنان قاصنى آز چوق ياپشقان ، خارجاً يشيله مائل، قرال صارى رنكلى، غير منتظم كوچك دانه حالنده اولوب برودتده سرتلشمكله برابر پرمق آره‌سنده قابل تعجين ، بغايت معطر رايحه‌سى خوش ، طعمى آجى و ترمنتى‌يه مشابهدر .

پله‌تيه (Pelletier) نك تحليلنه كوره تركيبى:

رچينه	٦٦,٨٦
صمغ	١٩,٢٨
مواد خشبيه، وسائره	٧,٥٢
زيوت طياره وضايعات	٦,٣٤
	١٠٠,٠٠

قاصنى اسپرتوده تماماً منحل دكلدر . صو ايله سوبيه (لوزيه) مسى بر ماده ، مايع حصوله كتيرر. تجارتده ايكى نوع آت قاصنيسى موجوددر. برى كوچك دانه حالنده واك‌ايى جنسيدر. ديكرى قويو رنكلى ، كتله حالنده ، آز چوق دانه‌لى اولوب مواد اجنبيه ايله مخلوطدر . آت قاصنيسى اوللرى معالجه مقامنده استعمال اولنور و رحم اوزرينه بر تأثير مخصوصى اولديغى ظن ايديلوردى. شمدى يالكز مخرش جلد اولمق اوزره ياقيلرده قوللانلقده‌در. دها اوللرى عبرانيلر اثناى عبادتده توتسو اوله‌رق وقرون وسطاده اكثريتله بهار وادويه مقامنده استعمال اولنوردى. [١]

آت قايغى — { آتلرى بحراً نقل ايتمك ايچون استعمال ايديلان بيوجك ماعونه‌لره ديرلركه بو خدمته الويريشلى

[١] غالبانوم (galbanum) كلمه‌سى عبرانيده خلبانه‌دن در . يونانيلر اورادن آله‌رق خلبانى ديديلركه بوندن‌ده غالبانوم كلۀ لاتينيه‌سى تشكيل اولنمشدر . هنديده بريجا ، فارسيده بارزه ، عربيده قنه ، تركجه‌ده صفى ، طنه چادرى ديرلر .

بر صورتده یاپیلیر . قدیماً سفرلرده اردولرك استانبولدن اسکداره ، اسکداردن استانبوله نقلی ایچون آت قایقلری استعمال ایدیلیر ایدی .

آت قصابلغی { آتك اتی تغذیٔ بشره تماماً صالح در . اجرا ایدیلن تحلیلات کیمیویه‌یه نظراً آت اتنك ترکیبی صغر اتنك ترکیبنه پك قریب در . اطبای انسانیه واطبای حیوانیه لحم فرسك اوصاف صحیه‌سنی تصدیق ایدرلر . بونك ایچون درکه اوروپاده آت اتنك استعمالی کتدکجه تعمم ایله‌مکده ، آت قصابلغی توسع ایتمکده‌در . فیئاتی اهون اولدیغندن آوروپاده عمله صنفی ایچون آت اتی کارلی وموافق صحت برغدا اوله‌رق تلقی ایدلمکده‌در . اقوام تاتاریه آت اتی یرلر ایدی .
آت اتی یمك شرعاً مکروهدر .

آت قویروغی — (Equisétum) — ذنب الخیل (ماده‌سنه باق) .

آت قوشیسی — فن اهتناء { پاریشلر ، حیوانات فرسیه‌نك اصلاحنی تشویق ضمننده تأسیس اولنمشدرکه پك اسکی زماندنبری اجرا اولنمقده‌در . بدایتی همان ، یونانستانده بهردرت سنه‌ده بر اولیمپ نام محلده اجرا ایدیلن اولیمپیا اویونلرینه قدر چیقیور . حال حاضره‌کی پاریشلر ، سرعت جهتنه استعداد واختصاص پیدا ایتمش حیواناتك تکثیرینه خادم‌در . بو یولده‌کی پاریشلر ، اولا انکلتره‌ده قرال برنجی ژاق زماننده (١٦٠٣) تأسیس اولندی . فرانسه‌ده ١٧٧٦ تاریخنده فونتن بلو جوارنده باشلادی . فقط حکومتك مداخله ومعاونت رسمیه‌سی انجق ١٨٠٥ تاریخنده در . اصلاح فرس خصوصنده پاریشلردن محسنات کورلدیکنی بیان ایدنلر اولدیغی کبی بونلری ذم ایدنلرده واردر : حیواناتك اوصاف اصلیه‌سی غائب اوله‌رق یالکز سرعته اختصاص کسب ایتدیکندن پاریشلری مقبول طوتمیورلر . حیوانلرك مشاقه تحمل ایده‌میه‌جکلری ، نحیف اوله‌جقلری ، ابعاد ثلثه‌دن یالکز طولی غالب اوله‌رق آز مدت ظرفنده هلاك اوله‌جقلری بیلدیریلیور . بعضیلری‌ده مسابقه‌یی براویون کبی تلقی ایدیور . مع‌مافیه قوشو آتلرندن برنجی درجه‌ده اکرامیه قزانانلر آره‌سنده اولدقجه بودور و مشاقه طیانقلی حیوانلرده بولنیور . حیوانات فرسیه‌نك اصلاحی مقصدیله پاریشلر کوندن کونه تعمم ایدیور . مع‌مافیه سرعتی تزیید ایتمك ایچون بو حیوانلرك وجودلرینی خفیفلتمك ایستینلره مقابل برازده ثقلت قزانملری مناسب اوله‌جغنی بیان ایتملی‌یز . پاریشلر ، یا درت نعل ویا طریس اولمق اوزره اجرا اولنور . درت نعل‌ده یا دوز یرده ویا چیت آتلامغله ویاخود موانع سائره آشمق صورتیله اجرا اولنور ، دوز یرده اجرا ایدیلن پاریشلره هیئات تشویقیه طرفندن اداره ونظارت ایدیلور . بو هیئتلره جوکه ـ قلوب نامی ویریلوب فرانسه‌ده ١٨٣٣ تاریخنده تأسس ایتمشدرکه ، لونشان ، شانتی‌یی ، ونسن ، فونتن‌بلو ، و اوتوی کبی پارس حوالیسنده وولایاتده قوشی میدانلری تشکیل ایتمشلردر . پارسده بیوك مکافاة قوشیسی هرسنه حزیرانك اون آلتیسنده اجرا اولنور . بوقوشینك ایلك مکافاتی (١٠٠) بیك فرانق اولمقله برابر ، پاریش محلنه دخولیه اجرتنك یکونی دخی برقاچ یوزبیك فرانغه بالغ اولور . پاریشه یالکز فرانسز بارکیرلری دکل ، انکلیز ، آمریقا . . . حیواناتی‌ده داخل اولور . موانعه آتلامق ایچون یتیشدیریلن حیوانلر ، آیروجه سیتپل ـ چس نامی ویریلن خصوصی آت یاریشی جمعیتی طرفندن اداره ایدیلور . بوجمعیت فرانسه‌ده ١٨٦٣ تاریخنده تشکل ایتمشدر . طریس پاریشلر ، یا قوشولی اولدیغی حالده ویاخود یالکز سواری بندیکی حالده اجرا اولنور . قوشولی اوله‌رق پاریش دها مقبولدر ؛ حال حاضرده بنك حیوانده اوقدر سرعت آرانلیور . بوکبی پاریشلره ، سنوی ؛ منسوب اولدیغی هیئات خیلی تخصیصات ویردیکندن ماعدا ولایتلرده تشکل ایتمش زراعت شرکتلری وخصوصی اوله‌رق اهل ثروتدن برچوق اهالی وشمندوفر قومپانیالری مصرف خرجی اولمق اوزره خیلی پاره ویررلر . فرانسه حکومتی

سنوی بوخصوصده ۴۰۰,۰۰۰ دن ۶۰۰,۰۰۰ فرانقه‌قدر اعانه‌ده بولنور. یاریشلرك عموم وارداتی برملیونی تجاوز ایدر.

آت قوشیسی — تاریخ { تاریخك ویردیکی معلوماته نظراً

آت قوشیسی یونانستانده اولیمپیا اویونلرینه قدر ارجاع ایدیلیور. بو اویونلرده اجرا ایدیلن مسابقه‌دن بریده آت یاریشی ایدی. بدایةً آتلر ارابه‌لره قوشیلی اولدیغی حالده مسابقه‌یه سوق ایدیلیر ایدی (آت‌میدانی ماده‌سنه باق). صوکره‌لری فارس التنده آت قوشیسیده احداث اولندی که تاریخی اولیمپیا اویونلرینك اوتوز اوچنجیسی (ق. م ۶۴۸) زمانه تصادف ایدر.

آت مسابقه‌سی یونانستاندن رومایه انتقال ایتدی. رومادە جانبازخانه (Cirque) لرده اجرا ایدیلن آت یاریشلری برقاچ نوع ایدی:

(۱) آته چبلاق بنیله‌رك اجرا ایدیلن یاریشلردرکه بووجه‌ایله یاپیلان مسابقه‌لرده اکثریا بینیجی یدکنده دیکر بر آت چکر وقوشار ایکن برمهارت جانبازانه ایله التنده‌کی آتدن دیکرینه صیچرار ایدی.

(۲) قاوالقاد نامی ویریلن یاریشلردرکه بر سد اطرافنده دور ایدیله‌رك اجرا ایدیلیر ایدی.

(۳) سپاهی یاریشلری‌که برسواری ضابطنك قوماندامی تحتنده اون کشیلك بر طاقم طرفندن اجرا ایدیلیر ایدی.

(۴) نپتون یاریشلری‌که اساطیرده آتك خالقی عد ایدیلن بو الهك شرفنه اوله‌رق اجرا قلنور ایدی. روماليلر حین مسابقه‌ده یاریش آتلرینی قوشدیران بینیجیله‌ره قورسور، ویاریش آتلرینی چکنلره آجیتاتور دیرلر ایدی. بونلر مسابقه‌یی قزاندقلری حالده فوق‌العاده مظهر مکافات و اکرام اولورلر ایدی. ایمپراطور قالیکولا بینیجیسی اوتیکوسه بر دفعه ۲۰۰۰ سسترجه (۲۶۰,۰۰۰ فرانق) ویرمشدر.

روما جوکه‌یلری ده، زمانمزده، اوروپاده اولدیغی کبی مختلف رنکلی البسه‌لری ایله تفریق ایدیلیر ایدی: بیاض، ماوی، قرمزی، اخیراً جوکه‌ی لره، صرمه، برفیر اکساسنه ده مساعده اولندی. جوکه‌یلر ابتدالری اسرادن انتخاب ایدیلیر ایدی. صوکره‌لر روماليلرك کبارلری بیله بوخدمته هوس ایتدیلر. رومادە آت مسابقه‌سنی تشویق وتنظیم ایلمك ایچون مخصوص هیئتلر، مجلسلر وار ایدی‌که زمانمزده‌کی جوکه‌ی قلوبلری مقامنده ایدی.

بوهیئتلرك بر رئیسی‌ده وار ایدی‌که‌مسابقه‌یه نظارت ایدر ایدی. بوندن باشقه ارسال سوابق اشارتنی ویرن آیریجه برمأمورده بولنور ایدی‌که بوکا دەزینیاتور یعنی اشارتجی دیرلر ایدی. ارسال خیولدن اول بر ایپ کریلیر، دەزینیاتورك ویردیکی اشارت اوزرینه بو ایپ صالیویرلدیمی آتلر همان ارسال اولنور ایدی. مسابقه‌ده قزانانلره ویریلن مکافاتلر، پاره، مدالیه، آلتون وکموش قدحلردن عبارت اولوب بونلره انضماماً یونانیلرده اولدیغی کبی اکلیل، نخله دالی کبی جائزه‌لرده ویریلیر ایدی. آت‌مسابقه‌لری اوزرینه بحثده جریان ایدر، و زمانمزده اولدیغی کبی بعضاً پك زیاده سوء استعمال اولنور ایدی.

نرونك زمان حکومتنده اوزرنده بینیجی اولمیه‌رق آت یاریشلری احداث اولندی. بویله یالکز باشنه مسابقه ایدن آتلری تحریض ایتمك ایچون یان طرفلرینه، خاصره‌لری اوزرینه اوجی سیوری چاپك چیویلر طاقلمش اغاج که‌له‌لر آصیلیر ایدی‌که حیوان قوشدقجه بوکه‌له‌لر خاصره‌سی اوزرینه متمادیاً اوره‌رق‌سوابقی مهمیزلر ایدی.

اسلامده آت‌یاریشی — عربلرده، اسلامده آت قوشیلری، آت یاریشلری موجود و معتبر ایدی. زمان سعادت‌نشان حضرت‌رسالتپناهی‌ده مسابقهٔ خیول ماده‌سی مظهر تشویق حضرت نبوی اولدیغی کبی پیغمبریمز صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری فرس‌سعادتلرینی‌ده مسابقه‌یه قویمشلردر. مروی‌درکه نبی ذیشان علیه الصلوات والسلام افندمز حضرتلری: « احب‌اللهوالی

اجراء الخیل» بیورمشلردر. بو حدیث شریف ایله نزد سعادتلرنده مسابقهٔ خیولك بر امر محبوب اولدیغی تحقق ایدیور. واثله بن الاسقع رضی الله عنه حضرتلرندن مروی اولدیغی اوزره فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز (بحر، ادهم) نامنده‌کی فرس سعادتلرینی مکهٔ مکرمه قربنده محصب نام محلده مسابقه‌یه قویمشلر. ادهم برنجی کلمش، ینه ثقاتدن مروی درکه سکب نامنده‌کی فرس سعادت مسابقه‌ده برنجیلکی احراز ایتمش، حضرت پیغمبر افندمز بینیجی‌یه بربرد یمانی احسان بیورمش. بونك ایچوندرکه کرك زمان سعادتده کرك زمان سعادتدن صوکره مسابقهٔ خیول امرینه هرطرفده اعتنا اولنمش، وبونك فائدهٔ سیاسیه وحربیه‌سی تقدیر اولنمشدر.

عربلرده موقع مسابقه‌یه مضمار (Lice) ومیدان مسابقه‌نك نهایتنه مدی تعبیر ایدیلیر ایدی. مدیك حد غایه‌سنده برمزراق قصبی (قامیش) دیکیلیر، رهان (اوکدول) بوقصبك اوجنه وضع وتعلیق ایدیلیر ایدی. ایشته احراز قصب السبق حائز قصب السبق تعبیرلری بوندن قالمشدرکه اوکدولی احراز ایلدی یعنی، مسابقه‌یی قزاندی مقامنده ایراد ایدیلیر. بوتعبیر تعمیماً آت یاریشندن غیری اولان مسابقه‌لرده‌ده، ادبیاتده‌ده استعمال ایدلمشدر. یاریش آتلری ارسال ایدلمه‌دن اول صدرلرندن برایپ چکیله‌رك بو صورتله جمله سنك بر حذاده بولنملری تأمین اولنور ایدی که بو ایپه مقبض ویا مقوس دیرلر ایدی. یاریش آتلرینه سوابق الخیول تعبیر اولنور. یاریش زماننده آتلری اون اون ارسال ایدرلر ایدی. هر برینك بر اسم مخصوصی واردر. اصمعی‌نك بیانه نظراً مسابقه صره سیله بو آتلره ویریلن اسملر شونلردر:

١ مجلی، ٢ مصلی، ٣ تالی، ٤ مومل، ٥ مرتاح، ٦ عاطف، ٧ حظی، ٨ لطیم، ٩ سکیت اونجی یعنی صوك کلن آته‌ده مفسکل ویا مقردح تعبیر اولنود ایدی. ابن قتیبه دیرکه بوندن صوکره‌کلن آت صاییلمز. جاحظك روایتنه نظراً سوابق خیول سکزر سکزر ارسال ایدیلیر، وبوندن صوکره کلنلر ایچون حظ یوق ایمش، ینه ابن عبیده دیورکه علمنه وثوق واعتماد ایدیله‌جك ذواتدن سوابق الخیل حقنده یالکز ایکنجی واونجی اسمدن باشقه بر شی ایشتمدم. بونلردن ایکنجی‌یه مصلی، اونجی‌یه سکیت دیرلر. دیکرلری ثالث، رابع الی اخره کلمه‌لری ایله توصیف ایدیلیر. حالبوکه مسعودی‌ده اخبار خلائب (یاریش آتلری) ومرتب خیل حقنده روایت ایدیلن بر فقره‌ده سوابقك اون اون ارسال اولندیغی وهر برینك براسم مخصوص اولدیغی تأیید اولنمشدر. محمد بن یزید بن مسلمه بد عبدالملك بن مروان خیل حلب یعنی یاریش اتلرینك اسماء وصفاتنی ومراتبنی توصیف ایلدیکی بیوك برقصیده‌ده یوقاریده ذکر ایلدیکمز اسملری صایمشدر.

زمان سعادتدن صوکره عباسیلر، امویلر دورلرنده آت مسابقه‌لری موقع اعتبارده قالمشدر.

ابوالفرج اصبهانی نقل ایدرکه خلفای عباسیه‌دن مهدی‌نك غضبان نامنده بر فرسی احراز قصب السبق ایتمکله شعرادن ابو دلامه‌یه غضبانك غلبه‌سنی وصف ایله‌مکی امر ایتمش، شاعر مرتجلا بو شعری سویله‌مش:

قد غضب الغضبان اذ جد الغضب
وجاء یحمی حسباً فوق الحسب.
من ارث عباس بن عبد المطلب
وجاءت الخیل به تشکو التعب

مهدی بونظمی استحسان ایله شاعره اون بیك درهم جائزه احسان ایله‌مش ینه خلفای عباسیه‌دن هرون الرشیدك مشمر اسمنده‌کی آتی بر مسابقه‌ده برنجی کلدیکندن هرونك امریله شاعر ابوالعتاهیه قطعهٔ آتیه‌یی نظم ایله‌مشدر:

جاء المشمر و الافراس یقدمها
هونا علی رسله منها وما ابنهرا
وخلف الریح حسری وهی جاهدة
ومر یختطف الا بصار و النظرا

ممالك عثمانیه ده آت یاریشلری اوته‌دن بری جاریدر. اخیراً بو یاریشلرك فوائد ملکیه‌سی

وجنس فرسك اصلاحی امرنده حسن تأثیری لایقیله اکلاشیله‌رق ممالك شاهانه‌ده، حارالرده آت یاریشلرینی تکثیر وتشویق وصورر اجراسنی تنظیم وتعیین ایتمك اوزره برده نظامنامه نشر اولنمشدر.

آت کستانه‌سی — (Marron) —

آت کستانه اغاجنك میوه‌سیدر : زیاده مقدارده فکوللی در فقط مر وخریف (یاقیجی) برعنصری حاوی اولدیغی جهتله طعمی غایتله آجیدر. حیوانات وحشیه‌نك بونی بیوك بر اشتها ایله یدیکی کوریله‌رك ذبح حیواناتنه‌ده بم ایله قاریشدیریله‌رق ویرلمسی تجربه اولنمشدر. طبخ اولنورسه آجلغنك برقسمی زائل اولدیغندن اکثریا بوصورتله معامله ایدیله‌رك استعمالی توصیه ایدیلیر . چی ایکن حیواناتی بوکا آلشدیرمق مشکلدر. مع‌هذا خفیفجه قلوی برصو ایله بردفعه یاخود عادی صو ایله برقاچ دفعه ییقانیرسه بو طریق ایله ده آجیلغی ازاله ایتمك ممکن اولور .

تأثیر مقوی‌یی حائز اولدیغی جهتله حیوانانه نافعدر لکن آز مقدارده ویرمك مناسبدر . بعض کیمیاکرلر مبذولیتندن طولایی انسانلرك غداسنده ده استعمال ایتمك ایچون عنصر مرك ازاله‌سیله پاتاتس و بغدای نشالرینه قارشدیرمغه موفق اولمشلردر. بناءً علیه عنصرخریف ومردن تجرید اولندقدن صکره غدا کبی استعمال اولنه‌بیلیرسه‌ده صنایعده ، قماشلری حشیلله‌مك ایچون بغدای نشاسته‌سی وپاتاتس فکولی یرینه قوللانمق دها موافق کورولمشدر . بوجهتله آت کستانه‌سی فکولندن قولا اعمال اولندیغی کبی کاغدجیلقده و مجلدلکده دخی بو فکولك استعمالی موقع تجربه‌یه قونلمشدر. برده نعلبندلر صولوغان خسته‌لغنه قارشو بارکیرلره یدیررلر . آت کستانه‌سی اسمی بوندن طولایی ویرلمش اولسه کرکدر فقط ممالك سائره ده بو جهتله استعمالك فائده‌سی پك مصدق دکلدر. سفوف (طوز) صورتنده برونه چکیلورسه نزله‌یی دفع ایلدیکی مجربدر .

آت کستانه‌سی صابونین ایله اسمر برزیتی حاویدرکه آت کستانه‌سی زیتی دینور. طبابتده خارجاً طلاسی نقریس ، و اوجاع وآلامه قارشو مسکن کبی مؤثر اولدیغی روایت اولنمشدر . اللری بیاضلتمق ایچون اعمال اولنان عجینلرك ترکیبنه داخل اولور بوخصوصده‌کی تأثیری حاوی اولدیغی صابونین‌دندر.

آت کستانه‌سی اغاجی — (Maaronnier d'inde)

(اسقولوس هیپوقاستانوم). هیپوقاستانه (کستانیه) فصیله‌سندن حال حاضرده اوروپانك هرطرفنه منتشر کوزل برشجرکبیردر. هندستانك شمالنده کائن جبالدن نشأت ایلدیکی ظن اولنمشدر. اوروپای شرقیه‌یه ١٥٩١ سنهٔ میلادیه‌سنه طوغری ادخال ایدلمش و ١٦١٥ سنه‌سنده (باشه‌لیه) نام ذات طرفندن استانبولدن پارسه نقل ایدلمشدر. بو اغاج پك یوکسك بویلیدر . ساق طوغری ذروه‌سی مخروطیدر . ازراری بیوك ، خراشفی قالین اولوب مبذول بر مادهٔ لاصقه‌یی حائزدرکه بو ماده تازه فلیزلری حمایه‌یه خدمت ایدر ، شدتلی صغوقلره مقاومتنه یاردم ایلر . اوراق اوزون ذنبلی بیوك وآچیقدر. یدی پارچه‌لی مرکبهٔ اصبعیه‌دندر. بیضی اولان پارچه‌لرك قاعده‌لری اینجه مقابلی کنیش وسیوری برذروه ایله منتهیدر کنارلری دخی دیشلیدر. چیچکلری بیاض پنبه بنکلی، خنثا ، تزهر انتهائی ، سنبلهٔ متفرعه صورتنده مرتبدر. نیسان یاخود مایس نهایتنده یشیل کورینورلر . تویج بش پارچه‌لی اعضای تذکیر یدی عدد ، ذوالفراشین ، میوه علب کروی ، انفجاری مسکنی، ثلاثی المصراع، شوالی ایله مزیندر وآت کستانه‌سی نامیله معروفدر . (بومادهٔ یه باق) . ایکی اوچ سنه‌لك اغصانك قشری خارجاً اسمر ومشقوقدر مکسری (پاریق) کالکونی در. قوقوسز، طعمی مر، قابض وناخوش‌در. طبابتده دافع حما و ردیء الطبیعه یاره‌لره قارشو مضاد تعفن کبی ملاحظه اولنمش وقته‌قته‌یه خلف طوتلمق استه‌نلمشدر. سفوف حالنده ١٥-٢٠ غرام مقدارنده ویریلور .

آت کستانه‌سی آغاجی لطیف اولان منظره‌سی

اوراقنك كوزلكى چیچكلرينك مبذولیتی سببیله اشجار سایه دارك برنجی صره‌سنه قونیلور ، بیوك شهرلرك سوقاقلرینی تزیین وكولكه حاصل ایتمك ایچون غرسی اك مناسب اولان اشجاردندر. مسیره‌لرمزه قامت وطراوتیله سایه انداز لطافت اولمقده‌در . پك چابوق نشو ونما بولور . تخمی واسطه‌سیله تكثر ایدر ، بونلری بتون قیش رطوبتلی قوم درونده حفظ ایتمك لازمدر . ایلك بهارده ۲۰ـ۲۵ سانتیمترو مسافه‌لرده فیده شكلنده زرع اولنور. ایكی سنه‌لك فدانلر مناسب مسافه‌لرده سوقاقلرده دیكیلور پك چابوق وهر ارضده نشو ونما بولور.

آت كستانه‌سی اغاجنك قشری آجی بر مادهٔ خصوصیه‌یی حاویدركه (آسقولین) یعنی (كستانئین) دینور . بو ماده میوه‌لرندن ده استخراج اولنمشدر. معتدل، خفیفجه مر ، صغوق صوده همان غیر منحلدر صیجاق صوده كثولده زیاده منحلدر . تبخیر ایله آثار صغیره (كوچك ایكنه‌لر) شكلنده كومه‌لر صورتنده ترسب ایدر (پ‌ئالالوقروم) یاخود (پولی قروم) نامیله یاد ایدلمشدر. صولو حامضات بونی (اسقوله‌ئین) ایله غلیقوزه تفریق ایدیلیر. طبابتده دافع حما كبی توصیه اولنمشدر. آلام عصبیهٔ نوبیه‌نك تداویسنده نفعی كوریلور ۱ـ۲ غرام مقدارنده استعمال اولنور. قرمزی آت كستانه‌سی (اسكولوس پاویا) برنوعی واردركه قشری دافع حما بزوری متلف اسماكدر .

آت مزاری { مشهور فرسلره ، صاحبنك محبتنی قزانمش اولان آتلره } مزار انشا ایلمك قدیمدن بری عادت ایدی . سلطان عثمان خان ثالث حضرتلری پك زیاده سودكلری « سیسلی قیر آت » نام مشهور اسب صبا رفتاری اسكداره احسانیه ده چیچكجی قهوه‌سنك قارشوسنده برمحله دفن ایتدیرمشلردركه اوزرینه دیكیلان و الیوم بر قوناغك دیوارنده اوقونماز برحالده طوران طاشك اوزرنده‌كی تاریخ آتی‌یه نقل اولندی :

ظل حق حضرت عثمان خانك
سیسلی قیر آتی كه آكلمشدی
امر ایزد ایله موت ایریشیجك
بو مقام ایچره اوكومولمشدر

بو طاشه سیسلی قیر آت مزاری، آت طاشی دیورلر . بورایه بعضاً صانجیلی حیوانلری كتیروب كزدیریورلر .

آت میدانی — (Hippodrome) —

آنسیقلوپدی { هیپودروملرك تاریخ ایجاد و تأسیسی پك ازلیوب یونانستان } قدیمده قهرمانلر دورنده احداث اولنمشدر. (اومر) شعرلرنده آت میدانلرندن بحث ایتمشسه‌ده بونلر او وقت غیرمنتظم اولوب بالآخره ترقی ایتمشدر. فن مصارعه وجمناستیق كبی اویونلر تربیهٔ عمومیه حكمنه كیردیكی وقت مبارزلره مخصوص جدی میدانلر تأسیس ایدلدیكه بونلرك ایچنده اك مشهورلری ، اولمپیاد ، نه‌مئ ، پیتیك ، ایستمیك ده‌كی میدانلردر . بو میدانلرك طرز معماریلری عمومیتله واسع برشكل مستطیلده اولوب حیوان وآرابه‌لره مخصوص آیروجه برده دهلیزلری وار ایدی . اولیمپ هیپودرومی درت استاد طولنده و بر استاد عرضنده بر میدان ایدی كه برطرفنده طوپراقدن معمول یوكسكجه بر سد اولوب مسابقه ایدن آرابه‌لر سرعتله كیدر ایكن بوسدی طولاشمق تهلكه‌لی وپك چوق مهارته موقوف ایدی . واكثریا قضالره ، فجیعه‌لره سبب اولورایدی . آرابه‌لر نقطهٔ عزیمته عودت ایچون بومانعه‌یی بردن‌بره دونمك اقتضا ایدردیكه بوده پك مشكل برمانوره ایدی . سدك آرقه جهتی غایت طار ، عرضی آنجق تك برآرابه كچه بیلمسنه كفایت ایده‌جك درجه‌ده ایدی . بو موقع مشكله كلدیمی ، آرابه‌یی اداره ایدن سایس تدبیرسزلكله یاریشه اشتراك ایدن دیكر مسابقلرك اوكنه كچه‌مز ، وآتلرك شدت سیرینی تعدیل و اداره ایده‌مزسه او سده چارپه‌رق آرابه‌سی ایله برلكده پارچه پارچه اولوردی . بوكبی قضا وتهلكه‌نك اوكنی آلمق ایچون یاریشجیلر بوطوپراق

سدك اطرافنده كى خندق ملجأ سلامت اتخاذ ايدرك يولك بوشالەرق سربست قالمسنى بكلرلر ايدى . مذكور سددن بشقه باركير قورقولنى تعبير اولنان برمانعه دها وارايديكه محل مذكورده دور ايدن سوارى باركيرلرينك كوره بيلەجكى بر محلده موضوع اولوب بوندن مقصد حيوانى قور- قوتمق ايدى. هيئت مميزه قوشوجيلرك قارشوسنده وسيرجيلر ميدانك بوينجه صف،صف طورورلردى. بوميل و انهماك بعده روماليلرده يونانيلردن سرايت ايتمشدر . روما هيپودروملرندن صوكره (بيزانس) آت ميدانى كليركه بونلر شمدى يه قدر ياپيلان هيپودروملرك اك مكمل واعلاسيدر. بونلرده ايكيدر. اولكيسى تئودوس طرفندن انشا ايديلەرك بالآخره (ابرەن) طرفندن تخريب ايدلمشدر. ايكنجيسى ايسه (ستيم سەور) طرفندن باشلا- نيلوب قسطنطين طرفندن اكمال اولنمشدر . انكلترەده اخيراً انشا اولنان هيپودروملرك جهت فنيسندن بحث ايدەلم . بوكون بر آت ميدانك مكمليتى ايچون لازم كلن شرائط اساسيەنك اك مهمى هيپودروم يرلرينك چيمله دوشنمش اولمسيدر. باركيروباخصوص ياريش حيوانى يتيشديرمك ايچون اخيراً نشر اولنان بر انكليز رسالەسى ديبوركه : انشاسى ارزو اولنان هيپودروم ايچون اول امرده دوشونيلەجك شى انتخاب اولنان يرك قورو وشرائط لازمۀ فنيەيى حائز بولنمسيدر ، عرصەنك افقى اولمسنده اوقدر لزوم اولميوب بعض ميللى عارضەلر بولنمسندەده هيچ محذور يوقدر. يالكز اثناى دور و مسابقەده سطح مائلره ياريشجيلرك دقت ايتملرى لازمدر. ميدان، سيرك يرى چاللى كللى ، وقالين اوتلرله مستور اولماليدر. چونكه بويله طوپراقلر ياغمورى يدكدن صوكره بسبتون چامور حالنه كلەرك ياريش حيوانلرينك سير وحركتنه مانع اولور . ديكر محذورده بوكبى كللى وقالين اوتلى يرلر اوزرنده اجرا اولنان ياريشلرده حيوانلرك قايمەسيدركه بو يوزدن بر چوق قضا ووقوعى احتمالى واردر. الحاصل برآت ميدانى يرينك قورو ، وآز قوملى ، يابس، غايت صيق وقيصه چيم طبقەسيله مستور اولوب حيوان اثناى سيروحركتنده عادتا يشيل برخالى اوزرنده يورويورمش كبى اولمليدر. بوكبى اوصاف لازمەيى حائز بر ير بولنمسى مشكل ايسەده سعى وصنعتك ياردميله الده ايديله بيلور . ايشته هيپودروم ايچون شايان دقت مطالعاتى حاوى اولان رسالۀ مذكورەنك مواد كليەسى بوكون هر طرفده قبول اولنمشدر. انكلترەده كى هيپودروملرك اك مشهورلرى (ئەپسوم) و (نيوماركت) دەكيلردر. (ئەپسوم) هيپودرومى قير اوزرنده و غايت مساعد برمحلده انشا اولنوب ايلك بهارده مشهور (دربى) و صوك بهارده شهرتجه برنجيدن دها دون اولان (اواكس شتەكيس) ياريشلرى بوراده اجرا اولنور. (نيوماركت) ياريش محلنك زمينى مرور زمان ايله اوقدر مساعد برحاله كلمشدركه طوپراق عادتا برنوع خاصۀ آلاستيقى آلەرق اوزرنده باركيرلرك حافرى طوپ كبى صيچرار، (دوق پورتسلرند) ايله لورد (لورتر) كبى اصحاب مراقك همتيله بوراسى فوق العاده انتظام كسب ايتمشدر. بوميدانده هرباركيرك طرز مشى وحركتنه وجنس وسننه كوره بر چوق مناسب محللر ترتيب اولنوب ازجمله قوتلى بر باركيرك بر يقوشى آتمسى ايچون فرازلر ، ضعيف فقط ايى درت نعل كيدن باركيرلرك سهولت وسرعتله ايتمسى ايچون ميللر، خستە و يورغون باركيرلر ايچون سطح مستويلر ياپيلوب والحاصل اوصاف مطلوبەيى جامع جنس بر حيوان بومواقع مرتبەنك كافەسنى سربستجه طولاشير. (ئەپسوم) ، (نيوماركت) هيپودروملرندن صوكره (آسقوت) (غوودوود) (دونقاستر) و (ليورپول) شهرلرندەكى هيپود- روملر كلوركه بونلر انتظام ومكمليتجەده درجۀ ثانيەده درلر . فرانسەده ايلك آت ميدانى (شان دومارس) ده تأسيس اولنمش فقط موقعك مساعدسزلكدن ناشى ١٨٥٧ دە ترك اولنەرق ياريشلر بولونيا اورماننده ياپيلان (هيپودروم)دە اجرا اولنمغه باشلانمشدر. (شانتى نى)و(وەنسان) دەكى ياريش ميدانلرى هر سنه ترتيب ايديلن

مسابقه‌لر ایله بولونیا اورماننده کی میدانه رقابت ایتمکده‌درلر . بو میدانلردن صوکره مانعه‌لی یاریشلریله شهرت آلان (مارش) هیپودرومی کلیرکه لطیف ومنتظمدر. بونلردن ماعدا فرانسه‌نك هرطرفنده یوز قدر یاریش میدانلری واردرکه بونلرك اکثریسی شرائط لازمه‌یی حائز وترقیات اخیرهٔ فنیه‌یه توفیقاً یاپلمشدر . بونلرك ایچنده (نانت) ده‌کی هیپودروم شایان تذکاردر . بلچیقانك (آنورس) بروکسل ، غاند ، بروژ ، یه‌ژ ، نامور ، سپا ، بلادیله سائر شهرلرنده متعدد هیپودروملری واردر. آلمانیاده دخی آت میدانلری موجود اولوب شایان تذکار اولانلری (باد) و « فرانقفورت سورمان » ده‌کیلریدر .

ممالك عثمانیه‌ده ، بالخصوص عربستان وسوریه جهتلرنده آت اویناتمق ویاریش اجرا ایله‌مك ایچون قوشو میدانلری ومحللری وار ایسه‌ده اویله مخصوص یاپلمش ومنتظم ومرتب دکلدر. یالکز ازمیر جوارنده منتظم برقوشو میدانی واردرکه هرسنه ، ایلك بهارده بوراده مکمل برقوشو ترتیب واجرا ایدیلیر .

آت میدانی — تاریخ { وقتیله استانبولده هیپودروم نامی ویریلن مسابقه ویاریش میدانی. هیپودروم کلمه‌سی یونانجه آت معناسنه اولان هیپوس ایله ، سباق معناسنه کلن درروموس لفظلرندن منحوت برکلمه‌درکه ترکجه‌سی تماماً آت میدانی دیمکدر . شرق ایمپراطورلغی زماننده هیپودروم ویا آت میدانی ملاعب جندیانه‌یه ، آت و آرابه یاریشلرینه مخصوص بر میدان ریاضت و مهارت ایدی . استانبولده‌کی قدیم آت‌میدانك تأسیسنه شرق ایمپراطورلرندن سه‌ور باشلادی ، بیوك قونستانتین بومیدانی اکمال ایلدی‌که ، استانبول شهرینك یوم تأسیسنه مصادف اولان کونده هرسنه بو میدانده آت یاریشلری اجرا ایتدیرنده بودر. قدیماً آت‌میدانی درت طرفدن دیوار ایله احاطه ایدلمش ایدی ، اوچ قپوسی‌وار ایدی‌که میدانه بومدخللردن کیریلیر ایدی. برنجیسی آنتیوخوس قپوسی اولوب یالکز ایمپراطورلر بورادن کیررلر ایدی. ایکنجیسی ده‌سیم، و اوچنجیسی نه‌قراپیلی قپولری ایدی . قدیم آت میدانی شیمدیکندن دها زیاده واسع اولوب سلطان احمد جامع شریفنك مبنی اولدیغی محلك برقسمی، قارشی جهتده‌کی دفترخانه ومهترخانه بنالرینك یرلری بیك بر دیره‌که قدر هپ داخل ایدی . میدانك چپ چوره اطرافنده رواقلر انشا اولنمش، وهر رواقك کندینه مخصوص مرمر بر مردیونی وار ایدی‌که سیرجیلر بومردیونلردن چیقه‌رق مصطبه‌لر اوزرینه اوتورورلر ، اویونلری ، یاریشلری سیر ایدرلر ایدی . بو مصطبه‌لرك یوقاریسنده وغرب جهتنده ایمپراطورلرك مقامی وار ایدی‌که یکرمی درت بیوك ستون اوزرنده بر طاق ایدی . بیزانس ایمپراطورلری معیتلری ایله بوموقعه چیقارق اویونلری مسابقه‌لری تماشا ایدرلر ایدی . قدیم آت‌میدانی یعنی هیپودروم برطاقم نصب بدیعیه ، آثار عتیقه ایله ، تماثیل اساطیریه ومعماریه ایله تزیین قلنمش ایدی : اله تمثاللری ، قهرمان ، ایمپراطور غلادیاتور هیکللری، ویونان اساتذهٔ نحاتینك الك کوزل اثرلرندن اولان سائر آثار صناعیه بتون بومیدانی تزیین ایدن شیلردن ایدی. فقط قدیماً فرانسزلر ، وندیکلیلر استانبوله کلدکاری زمان باقردن مصنوع اولانلری یرلرندن قلع ایدیله‌رك اذابه اولندی، دیکر بر طاقمی‌ده اخیراً تخریب وهدم اولندی ؛ وقسماً دیکر محلره نقل ایدلدی . آثار مذکوره‌دن یالکز اوچی قالمش درکه حالا آت میداننده موجوددر . بعض تاریخلرده روایت اولندیغنه نظراً هیپودرومده زوارك ، سیرجیلرك قعودینه مخصوص مرمر مصطبه‌لر وسائر مرمر طاشلر سلطان سلیمان دوری وزراسندن مهتدی ابراهیم پاشانك شیمدی دفترخانه‌نك بولندیغی یرده ، انشا ایتدیرمش اولدیغی جسیم قوناغنده استعمال اولنمشدر. سلطان سلیمان حضرتلری زماننده مجارستانده اوفن بلده‌سندن اغتنام ایدیلن آثار عدیده میاننده هرکول ، دیانه ، وآپولون تمثاللری‌ده وار ایدی‌که بونلری مهتدی ابراهیم پاشا انشا ایتدیرمش اولدیغی قوناغنك نجاهنده آت

میداننده، آثار باقیه‌دن آلتی مرمر ستوندن بری اوزرینه نصب ایتدیرمش ایدی . بوکیفیت سوء تلقی ایدیله‌رك حق شاعر :

برخلیل اول کاوب ایتمشدی اصنامی شکست
سن خلیلم صکره‌دن قیلدك جهانی بت پرست

بیت مشهورینی بونك اوزرینه سویلمش . ستونك محیطی اون یدی قدم ایمش . ابراهیم پاشا ترك حیات ایتدکدن صوکره بوتمثاللرده اورادن قالدیرلمش ، ومذکور مرمر ستوزده قلع اولنمش‌در . هیپودروم‌ده بیزانس ایمپراطورلرینك مقامنی تشکیل ایدن یکرمی درت ستون کذلك یرلرندن آلنه‌رق بعض مؤسسات عمومیه‌نك انشا آتنده قوللانلمش‌در .

زمانمزده استانبولك اك واسع بر منتزهی اولان آت میدانك طولی تقریباً ایکی یوز اللی قدم ، عرضی یوز اللی قدم‌در . میدانك شرق جهتنده بر علم معظم هدایت کبی سلطان احمد جامع شریفی کوریلیرکه استانبولك مخلدات معماریه‌سندن ، آبدات اسلامیه‌سندن هرصورتله مکمل بر بنای قدسی‌در .

آت میداننده آثار عتیقه‌دن اوچ پارچه شی قالمش‌درکه بومنصوبات ثلثه‌نك بری مسله (Obé-lisque) ، ایکنجیسی ستون افعی صورت ، اوچنجیسی قولوس‌در .

دیکیلی طاش . بو اثر قدیم یونانیلرك اوبه‌لیسك ، عربلرك مسله ، ترکجه اثرلرده میل [١] نامی ویریلن نصب معماریه نوعندن یکپاره و چارکوشه (Quadrangulaire) برطاش‌درکه معدنی غرانیت یعنی صوان‌در . ارتفاعی تقریباً آلتمش قدم‌در . اوزرنده مصر خط کهانیسی یازلمش سطور ، عبارات مندرج‌در . بو حروف رمزیه ویا اشارات شکلیه کرك رمزی اولسون ، کرك تصوتی اولسون ، مصریلرك ، و بونلرك حکمدارلری بولنان فراعنه‌نك تاریخنه عائد اولان مباحثی شامل‌در . تب شهرنده و مصرك دیکر بلده‌لرنده معابد پیشکاهنده نصب ورکز ایدلمش مسله‌لرده بومعظم اثرلرك الهلره اتحاف اولندیغنه دائر بونلری نصب ایدن فراعنه طرفندن غایت تعظیمکارانه بر لسان ایله یازلمش عباره‌لر کوریلیر . آت میداننده‌کی مسله‌نك اوزرنده بیغی کتابه‌لر ایچنده، محرر اولان سطرلردن آکلاشیلیورکه بو اثر توتمس نامنده بر فرعون طرفندن نصب اولنمش‌در. مورخ « مان تون » ك قول وروایتنه نظراً توتمس اون سکزنجی سلاله‌نك ایکنجی فرعونی ایمش (قبل‌المیلاد ١٦٠٠) که مصرده مدنیت بونك زماننده باشلامش . بو مسله مصر سفلاده هیلیوپولیس (بلدة‌الشمس) ده معبد شمسك پیشکاهنه‌رکز ایدلمش‌ایدی . ارتفاعی ٢٥ متره ، هر ضلعی ٦ قدم عرضنده ایدی . شرق ایمپراطورلرندن بیوك « تئودوس » بو مسله‌یی استانبوله نقل ایتدیره‌رك ماقسیم ایله اولان محاربه‌سنده اجرا ایتدیکی پارلاق غلبه اوزرینه هیپودروم یعنی آت میدانده دیکدیردی (٣٩) . تئاودوسدن اول ایمپراطور یولیان بوطاشك استانبوله نقلنه تشبث ایتمش و آق‌دکز ساحلنه قدر ایندیرتمش ایسه‌ده وفاتی وقوع بولدیغندن مسله اوراده اوتوز ییل قدر قالمش ایدی . عملیات نصبیه اوتوز ایکی کون دوام ایتمش‌در . مسله‌نك قاعده ویا پایه‌سی استانبولده یاپلمش‌در . ارتفاعی یدی قدم‌در . درت طرفی منحوتات ایله تمیق اولنمش‌در . بومنحوتات صنعتجه کوزل ایسه‌ده ، فنون بدیعه‌نك انحطاطه باشلادیغی دورك بدایتنی ارائه ایلمکده‌در .

قاعده ویا پایه‌نك برضلعی اوزرنده ایمپراطور تئاودوس عظمتله تخت اوزرینه قورولمش ، زوجه‌سی ایله ایکی چوجغی (هونوریوس ، آرقادیوس) یاننده اوله‌رق تصویر ایدلمش‌در . دیکر ضلع اوزرینه ینه ایمپراطور تئاودوسه اعادیسنك عرض مطاوعت ایلدکلری ارائه ایدلمش‌در . اوچنجی ضلع اوزرنده دخی تئاودوس اولیمپ اویونلرینی

[١] اوبه‌لیسك یونانجه تیغ ، چوالدوز معناسنه اولان اوبللوس کلمه‌سندن تشکیل اولنمش‌در . شکللری تیغ ویاچوالدیزی آکدیران ونصب معماریه‌دن اولان چارکوشه آثار عتیقه‌یه او مناسبتله اوبه‌لیسك نامی ویریلیر . عربلر بونی مسله ایله ترجمه ایلدیلر . مسله‌ده ینه او معنایه‌در . بزده میل ده دیرکه ینه او در . نته‌کم اولیا چلبی بوطاشدن بحث ایدر ایکن «چارکوشه ، احمرکون ، سنك زنبوری ، نقش بوقلمون میل‌در » دیور ، اوبه‌لیسکلر چارکوشه اوله‌رق ، اکثریا یکپاره طاشدن یاپیلیر و بر پایه اوزرینه اقامه ایدیلیر .

تماشا ایدر بر وضعده کوریلیر. دردنجی ضلع‌ده‌کی
تصویرده کذلك تەاودوس اوغللرینك اورته‌سنده
بولنیور، النده برتاج طوتیور، ارقه‌سندن برقاچ
کشی کلیور. پایه‌نك آلت طرفنده مسله‌نك عملیات
نصبنده، وهپودروملك انشا وتنظیمنده قوللانیلان
آلات وادوات تصویر اولنمشدر. بوندن باشقه
پایه‌نك درت کوشه‌سنده باقردن معمول درت
مکعب واردرکه مسله بونلرك اوزرینه اتضاع
واستناد ایدر. مسله‌نك تپه‌سنده مقدما ینه
باقردن معمول بر کره وار ایدی. تەاوفیلك
اوغلی میخال زماننده استانبولده واقع اولان بر
زلزله‌ده یره دوشمش وپارچه‌لنمشدر. والحاصل
پایه‌نك ضلعلری اوزرنده بری یونانجه، دیکری
لاتینجه ایکی عباره محکوکدرکه مألی شودر:

«یالکز تەاودوس، یرده یاتان بو چارکوشه
ستونی قالدیروب دیکمکه جسارت ایله‌دیکندن
بو ایشه پروقلوس‌ی مأمور ایتدی، وستون
اوتوز ایکی کونده دیکیلدی.»

اصل طاشك یعنی مسله‌نك اوزرنده‌کی
هیەروغلیف (خط کهانی) ایله محرر اولان یازیلرك
ترجمه‌لری محسن بك‌افندینك بوخطه (هیروغلیف ـ
حروف‌برباییه) دائر نشر ایلدکلری براثرده کوریله‌
رك بر وجه آتی نقل اولندی:

شمال جبهه‌سی: «مظهر تجلیات اسم خفی اولان
(امون) معبودینه نذرینی کمال عجز ایله تقدیم
ایده‌رك مستمندانه بروضعیتده و(حوریس) نامنده‌کی
معبودك قوت وقدرتنده نائل ورافع الحکومه
محب‌الشمس وانوار الدیانه صاحب القطرین (رعمخپر
استپن‌رع) ملك القاهر حدود مملکتنی بین‌النهرینه
قدر کوتورمکه عازم اولدی.»

جنوب غربی جبهه‌سی: «ملکك معبود
(امون)ه نذرینی تقدیم ایله صورت عجز وابتهالی
آکلاتدقدن صکره وقت طلوعده کونشده اولان
التون (رنك) لرینی عالمه افاضه ونشر ایله متجلی
اولان (حوریس) ك بخش ایلدیکی قوت وثروت
ایله شدت ومهابتی جامع ومصر علیا وسفلی
حکومتلرینك تاجلرینی حائز وشمس جانبندن
منتخب اولان (رعمخپر استپن‌رع) عالم حکومتنده
آفتاب آسا آفاقه شعشعه‌پیرا اوله‌رق بوآثاری صاحب
ارائك القطرین اولان پدری (اموزوع) ایچون
یاپدی.»

[مأخذ ترجمه فوطوغراف اولدیغندن ستونك
الك اوستنده‌کی نقوشك حل وقرائتی ممکن اولامشدر].

جنوب جبهه‌سی: «(حوریس) نامنده‌کی
معبودك تجلیات فیوضات بخشاسنه مظهر وابن
الشمس لقبیله (رعمخپر ارترع) موقره مصرعلیا
وسفلانك حکمداری کمال قوت وعدالتله آفاقه
شعشعه انداز ظهور اوله‌رق عساکرینك اوکنده
اولدیغی حالده بحر سفیدده سیاحت وبین‌النهرینه
قدرده کمال عزم وقدرتله عزیمت ایده‌رك وقایع
عظیمهٔ حربیه ایتمشدر.»

شمال غربی جبهه‌سی: «اون سکزنجی سلاله‌دن
(اوچنجی طوطمس) (امون) معبدینه نذرینی
تقدیم ایله وظیفهٔ اولیه‌سنی ایفادن صوکره کمال
اقتدار وقوتده (حوریس)ك مظهر تعاون وهمتی
اولان متدین ومصر علیا وسفلانك صاحبی شمسك
سلالهٔ معنویه‌سندن اولوب (توم) معبودینك
تربیه وتغذیه‌سیله ام مقدسه نیت معبوده‌سنك
آغوش نازنده پرورشیاب اولان (رعمخپر.ورع)
ـ (مو) صو و (رع) شمس دیمکدرکه حسب
الترکیب ماءالشمس، نقطة الشمس، سلالة الشمس
اولورکه مطلوبده بودر ـ (طوطمس) عالمده بتون
بحار وانهاری تحت حکمنه آله‌رق دور حکومتنك
اوتوزنجی سنهٔ عیدیه‌سنده دها نیچه زمانلرك
ایصال ایده‌جکی اعیاد ایچون انشا ورکز ایتدی.»

بورمه دیرك. ــ آت میداننده بولنان آثار
عتیقه‌دن ایکنجیسی ییلان صورتنده اولان باقر
ستوندرکه لسانمزده بورمه دیرك تعبیر ایدیلیر.
بونك اوچ باشلغی وار ایدی. بیوك قسطنطین
بونی دلفی‌دن استانبوله نقل ایتدی. ستون
دلفی‌ده منصوب ایکن رأسنده، دلفی هاتفنه
مخصوص وآلتوندن معمول اوچ آیاقلی بر اسکمله
وار ایدی. مورخ هرودوت بو ستون ایله حامل
اولدیغی آلتون اسکمله حقنده شویله دیور:

«یونانیلر پالاته [١] محاربه‌سنی قزاندقدن صوکره آلتون کموش نه اغتنام ایتمشلر ایسه بر یره جمع ایتمشلر، وبونك اونده برینی دلف معبودی ایچون تفریق ایلمشلر. وبوحصه ایله اوچ آیاقلی بر آلتون اسکمله اعمال ایدرك [٢] دلف معبودینه تقدیم ایتمشلر. بو اسکمله اوچ باشلی ییلان صورتنده‌کی باقر ستونك تپه‌سنه قونلدی‌که بو ستون دلفی مکهنه‌سنك قربنده ایدی.» ینه سیاح قدیم «پزونیاس» نقل ایدرکه: «بنم زمانمده دلفی‌ده بولنان ییلان صورتنده‌کی اوچ باشلی ستونك باقردن اولان قسمی تماماً موجود ایدی. فقط فوقیده حکمدارلری ستونك آلتونلرینی کاملاً آلدیلر.»

بو ستون استانبوله نقل وآت میدانـه رکز اولندیغی وقت اوچ باشی موجود ایدی. استانبولك فتحندن صوکره، اولیا چلبی‌نك نقل ایتدیکی وجه ایله بریکیچری دلیری قلیچ اوروب یوقاری طرفنی شکست ایله‌مش.

آت میدانـنده موجود اولان آثار عتیقه‌دن اوچنجیسی طاشدن معمول برقولوس یعنی هیکل [٣] درکه آت میدانك منتهای حدودینی اشارت ایدر ایدی. مربع طاشلردن ترکیب اولنمش عالی بر دیرك ایدی. قونستانتین پورفیروژه‌نت طرفندن تعمیر وتجدید اولنمش‌در. قدیماً بوهیکل یوقاریدن آشاغی باقر الواح ایله قاپلی ایدی وبو باقر لوحه‌لرده مذهب ایدی. ارتفاعی تقریباً ٩٤ قدم‌در. ودیرکك مستند اولدیغی مربع شکلنده مرمر طاشك ثخنی یدی قدم، اوچ پارمق‌در. بوطاش اوزرنده ترجمه‌سی آتی‌ده مندرج یونانجه بر نظم محکوك‌در:

«بو هیکل جسیم وچارکوشه تأثیر زمان ایله بوزولمش ایدی. ابوروم‌ن ایمپراطور قسطنطین اسکیسندن دها کوزل اوله‌رق تعمیر وتجدید ایله‌دی. زادوس‌ده‌کی هیکل کبی بوده عجایب عالمدن معدوددر.»

اخیرا باقر لوحه‌لر سوکلدی، وسوکیلیر ایکن طاشلر یرندن اویناديغنـدن شمدیکی حالده هیکل مذکور غیر منتظم بر صورتده قالدی.

هیپودرومی قدیماً تزیین ایدن آثار بدیعه‌دن، مذهب دورت عـدد آت تمثالی‌ده بالخاصـه ذکر ووصفه شایان‌در. بوآتلر، سیرجیلرك اوزرینـه اعتماد ایله اوبونلری تماشا ایتـدکلری پارمقلغك اوستنه نصب اولنمش ایدی. مورخ خونیـاتك روایتنـه نظراً بونلر باقردن اعمـال اولنمش، واوزری آلتون ایله یالدیزلنمش ایدی. بیونلری قابل تحنی (Souple)، ونحیف اولوب بربرینـه آتشـین بر نظر وقار ایله باقارلر ایدی. بوبابده دوران ایدن معلومات تاریخیه‌یه نظراً بوآتلری رومه سناتوسی یعنی مجلس شـیوخی قورینت‌دن رومایه نقل ایتدیرمش، اولا نرونك طاق‌ظفری اوزرینه، وبعده ترایانك طاق ظفری اوزرینـه وضع اولنمش ایدی. دها صوکره کونش معبدینه قونلدی. بیوك قسطنطین مذکور آتلری بورادن قالدیره‌رق یکی تأسیس ایلدیکی استانبول شهرینه

[١] ایرانیلر ایله یونانیلر بیننده واقع اولان بر محاربهٔ مشهوره.

[٢] قدیم یونانستانده هاتفلر، عادت اولدیغی اوزره اوچ آیاقلی بر اسکمله اوزرینه اوتوره‌رق کهانت ایدرلردی. دلفی کاهنی قرون عتیقه‌ده پك مشهور ایدی.

[٣] قولوس (colosse)، فرانسزجه‌ده پك زیاده بویلی یعنی ارتفاعی فوق‌العاده اولان تمثاله تعبیر ایدیلیر. بوکلمهٔ افرنجیه‌نك لسانمزه اك موافق ترجمه‌سی هیکل‌در. واقعا بزهیکلی استاتو معادلی اوله‌رق استعمال ایدیورز آما طوغری دکل‌در. استاتونك اصل مرادفی تمثال‌در. نته‌کیم کلیات ابی‌البقاده ذوات روحدن خلق‌اللهه مشابه اوله‌رق دوزیلن شیلره تمثال تعبیر ایدیلیر دینور، تغلیبا بو قبیل تکمیل صور مجسمه‌یه تمثال اطلاقی پك ملایم اولور. هیکل ایسه قاموس‌ده شویله تعریف ایدیلیور:

«هیکل صیقل وزننده مطلقا ایری دیزمان نسنه‌یه دینر. وکریملو اوزون آته دینر، وکالی بولوب مقدارنجه یوغونلانمش و اوزامش نباته دینر، و نصارا طائفه‌سنه مخصوص شول بیته وحجره‌یه دینرکه آنده مریم علیه‌السلامك صورتنی وضع ایدرلر. ونصارانك مناسترلرینه‌ده هیکل دینور. ویوکسك بنایه دینر. وبرهان‌ده مشروح اولدیغی اوزره هیکل اعجمی اوله‌رق بتخانه‌یه و صورته دینر. اسلاف حکما اعتقادلرنده کواکب انوار مجرده‌نك ظلال وهیاکلی اولمغله هر کوکب ایچون مناسب طلسم وضع و اول طلسم ایچون بیوت بنا ایدوب هیاکل‌النور دیرلر ایدی.»

شو تعریفلردن آکلاشیلیورکه هیکل حیوان اولسون، نبات اولسون تمثال اولسون، بنا اولسون بویله شیلرك بیوکلرینه تعبیر ایدیلیور. شـو حالده لسانمزده صورت استعمالنه نظراً statut یی تمثال، و (colosse) ی بتخصیص هیکل ایله ترجمه ایله‌مك بموافق اولور ظن ایدرز. هیکل بناء رفیع معناسنه اوله‌رقده لسانمزده متداول در.

نقل ایله هیپودرومك پارمقلقلری اوزرینه وضع ایتدیرمش‌در .

بر روایت تاریخیه‌یه کوره‌ده بو آتلری ایمپراطور کنج تئه اودوس ساقزدن کتیردەرك آت میدانه نصب ایتدیرمش . روایات واقعه‌دن ایکیسنك‌ده اصابتنده شبهه واردر .

۱۲۰۳ تاریخ میلادیسنده اقوام غربیه قسطنطنیه‌یی استیلا ایتدکاری وقت بوشهری‌ده پك چوق نهب وغارت ایتدیلر ، بوصره‌ده وندیکلیلرده دیکر بعض آثار و اشیای قیمتدار ایله برابر او آتلری‌ده آله‌رق وندیکه نقل وبوراده سن‌مارق کلیساسنك مدخلنه نصب ایتدیلر . ۱۷۹۷ ده واقع اولان ایتالیا سفرنده فرانسزلر مذکور آتلری پارسه نقل ایتدیلر ؛ ایمپراطورلق دورنده بونلری ناپولیون قاروسل طاق اوزرینه نصب ایتدیردی ، اخیراً ینه وندیکه اعاده ایدلدی . بو آتلر ، قرون عتیقه‌ده باقر ، آلتون وکوشدن یاپیلان ، قورینت باقری نامی ویریلن مشهور بر آمالغامدن اعمال ایدلمش ایدی . بوصنعت منسی اولمش‌در .

آت میدانی حالاً تزیین ایدن آثار بدیعه‌نك بری‌ده ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی‌یه ملاقی اولمق اوزره آلمانیا ایمپراطوری حشمتلو ایکنجی ویلهلم حضرتلرینك درسعادته ایکنجی دفعه زیارتلرینك بر خاطره‌سی اولمق اوزره مشارالیه ایمپراطور حضرتلری طرفندن بومیدانده انشا ایتدیریلن چشمه درکه ۱۳۱۶ سنه‌سی کانون ثانیسنك ۱۴ نجی کونی رسم کشادی اجرا قلنمش‌در .

بوچشمه‌نك رسم وپلانلری مشارالیه ایمپراطور حضرتلرینك بالذات چیزمش اولدقلری قروکیلر اوزرینه «تونسه‌یه انتیم» یعنی مشاور مخصوصلق رتبه‌سنی حائز معمار (اوبرباووزان شپه‌تتا) طرفندن ترتیب وتنظیم ایدلمشدر . چشمه‌نك محوری دیکیلی طاشلرك محورینه موازی اولدیغی کبی آیاصوفیه میدانی سلطان احمد میدانه وصل ایدن طریق ایله شهراماتی دائره‌سی استقامتندن میدانه چیقان یولك یکدیکرینی قطع ایتدکاری برنقطه‌ده انشا ایدلمش اولدیغندن هر هانکی طرفدن باقلسه تماماًیله کورینیور .

برشکل ذوثمانیة الاضلاعده بولنان بوآبده قیمتدارك مواد اساسیه‌سی رخام ابیضدن متشکل اولوب مدخلی جنوب شرقی جبهه سنده‌در . سکز ضلعدن بری اولان قپو محلی استثنا ایدلدیکی حالده دیکر یدی ضلعی چشمه‌نك موصلق محللرینه تخصیص اولنمشدر . مرکزی ، هرضلعك فصل مشترکاری ایله متحد جلالی باقر یاپوجلقلرك اوستنه موضوع ، وسماق دینلن سیاه مرمرلردن معمول مجلا سکز ستونك باشلقلری ده ینه جلالی باقردن مختلف طرزده اعمال ایدلمشدر . بوستونلره اتکا ایدن چشمه‌نك قسم اعلاسی هرضلعده بر رواق تشکیل ایتدکدن صکره یارم مترو قدر یوکسله‌رك بیزانس طرزنده چیچك ایشله‌ملی قیصه بر سقف متعاقب قبه‌نك اتکلری ایله برلشمکده‌در . قبه مرکزدن محیطه وهرضلعك فصل مشترکی استقامتنده برخطی تعقیباً ینه ثمانیة الاضلاع بر شکل آلمقده‌در . قبه‌نك اوستی چیچك قبارته‌لی باقر قاپلامه اولوب ینه باقر چبوقلرله برطاقم مربعلره تقسیم وهرزاویه‌نك مرکزی رأسی محدب چیوی تقلیدی باقرلرله ستر ایدلمش وقاعده‌سی محیطنه قبارتمه بر قوردون چورلمشدر . مربعلری تفریق ایدن چبوقدرله ، چیوی تقلیدلری و اطراف قوردونی قبه‌نك رأسده‌کی علمك دورلری وسائر نقاطی آلتون رنکنده ورقلرله تذهیب ایدلمش و زمینی آچیق یشیله بویانمشدر . تزیینات خارجیه یالکز بوقدرله قالمیور ، رواقلرك دورینه موازی وتخمیناً اون سانتیم عرضنده بر قوردون چوریله‌رك بونلرك ایچی متعدد دائره‌لره آییرلمشدر . هر دائره‌نك درونده یکدیکرینی قاطع رسم اولنان متعدد وترلرك درونی موزاییق ایشلنمش وکرلرك قسم اعلاسی وسطنده ده ینه موزاییق ایشله بر مخروط وضع ایدلمشدر . چشمه‌نك یدی موصلغی واردر .

چشمه‌نك قبه‌سی یالدیزلی‌در . مرکزنده وبر متره محیطنده بولنان محلی موزاییق اوله‌رق

مختلف رنكلرله بیزانس طرزنده نقش و تزیین ایدلمشدر وعقده نقطه‌سنده رنكارنك موزاییقدن برشمسه یاپیلمشدر. اوتزیینات منقوشه‌دن اشاغیسی كاملاً یالدیزلی موزاییق ایله مستوردر.

سماق ستونلر اوزرینه استناد ایدن كمرلرك داخلی جهتنه و مائی ـ یشیل موزاییقلر اره‌سنه غایت نفیس ثلث خطی ایله نظم معالیده مشتهر اولان ادبای بدایع‌نویساندن مستشار سرعسكری عطوفتلو مختار بك‌افندی حضرتلری طرفندن نظم اولنان وخطاط شهیر عزت افندی حضرتلرینك خطیله محرر بولنان زبرده مندرج تاریخ غرا آلتون‌یالدیزلی موزاییقلرله‌نقش وترتیب‌اولنمشدر. هر بر مصراع كمرك نصفنی اشغال ایتمكده اولدیغندن تاریخ غرا سكز بیتدن عبارت بولنیور :

حضرت «عبدالحمید» خانك محب خالصی
زیور اكلیل حشمت قیصر عالیتبار
یعنی آلمان ایمپراطوری حكمدار گزین
حضرت ویلهلم ثانی كامران روزكار
پادشاه آل عثمانی زیارت قصد ایدوب
مقدمیله ایلدی استانبولی پیرایه‌دار
بوملاقات محبت پروری تذكار ایچون
ایلدی بوچشمه ساری خیره آرای قرار
سوبسوجاری‌اولان آب صفاتشكیل‌ایدر
آب صافیٔ مصافاته مثال پایدار
وقفه‌گیر حیرت ایلر چشم اهل دقت
طرز انشاسنده‌كی حسن بدیع روزكار
ركن اقوای حیات اولدقجه آب جانفزا
پایدار اولسون بوتأسیس‌محبت استوار
بی بدل تاریخی جاریدر لسان لوله‌دن
اولدی بو چشمه ملاقاته نه دلجو یادكار

قبه‌نك التنده بیاض و پارلاق مرمرلردن معمول صو خزینه‌سی كائن‌دركه طونجدن معمول درت بیوك قولبلی جسیم برقپاق خزینه‌نك اوزرینی قپامقده واكا بشقه بر لطافت بخش ایتمكده‌در. ستونلرك اره‌لرینه تصادف ایدن ضلعلرده جسیم ویكپاره مرمرلردن قاعده‌لر واردر. شادروان ایله ستونلر اره‌سنده قالان بر متره عرضنده‌كی كزنتی محلك زمینی رنكارنك و كوچك مرمر پارچه‌لریله موزاییق طرزنده ستر ونقش ایدلمشدر. مرمربونلرك مواجهه‌سنده وداخلی شادروانك اوك طرفنه طونجدن معمول بیوك بر لوحه تعلیق اولنمشدر. بونك اوزرینه آلمانجه بركتابه نقش ایدلمشدركه عیناً نقل ایدییورز :

Wilhelm II deutscher Kaiser stiftete diesen Brunnen in dankbarer Erinnerung an seinen Besuch bei seiner Majestät dem Kaiser der Osmanen Abdul-Hamid II im Herbst des Jahres 1898.

مذكور كتابه‌نك ترجمه‌سی بروجه‌آتیدر:

«پادشاه عثمانیان سلطان (عبدالحمید) خان ثانی حضرتلری ایله ۱۸۹۸ سنه‌سی صوك بهارنده وقوع بولان ملاقاتك برخاطرهٔ شكرگذارانه‌سی اولمق اوزره آلمانیا ایمپراطوری ایكنجی ویلهلم حضرتلری بوچشمه‌یی انشا ایتدیرمشلردر.»

آت میدانی، حال حاضرنده ۳۰۰ متره طولی، ۷۵ متره عرضی اولان برفسیحه‌دركه استانبولك پایتخت سلطنت سنیه‌نك الك‌واسع برنزهتكاهی‌در. بر جهتی سلطان احمد جامع شریفی وتربه‌سی ایله محدود ، قارشی جهتنده دفترخانه دائره‌سی ایله حبسخانهٔ عمومی بناسی موجود اولدیغی كبی مرمره طرفنده اخیراً انشا و جلوس همایون حضرت شهریاری‌نك‌یكرمی‌بشنجی‌سنهٔ دوریهٔ مسعوده‌لرنده رسم كشادی اجرا قلنان اورمان ومعادن نظارتی بنای عالیسی بومیدانه ناظردر. طرف مقابلنده‌ده بلدیه باغچه‌سی بولنیور.

بو میدانده قدیماً ارابه وآت مسابقه‌لری اجرا اولندیغی كبی فتحدن صوكره دخی عثمانلی جندیلرینه تعلیمگاه اولمش ایدی ، بوراده آت وجرید اویونلری اجرا ایدیلیر، سواری تعلیملری یاپیلیر ایدی. اخیراً ترك ایدیله‌رك شیمدیكی میدان مذكور واسع برتنزهگاهدن باشقه برشی‌دكلدر. سایهٔ رفاهوایهٔ حضرت شهریاری‌ده مكمل ومنتظم برمنتزه عمومی حالنه قونمق ایچون بعض تصورلر موجود دركه قریباً موقع اجرایه وضعی حالنده

آت میدانی درسعادتك اك كوزل برسیرانكاهی اولەجغنە شبهە یوقدر . وقتیلە، بیزانس حكومتی زمانندە ونت ویشیل نامی ویریلن طوائف عسكریەنك جمعیتكاهی اولمغلە مشتهر اولدیغی كبی جد امجد حضرت شهریاری سلطان محمود عدلی حضرتلرینك دور سلطنتلرندە یكیچری غائلەسنك دفعی هنكامندە تاریخ عثمانیدەدە شهرت قزانمش در . یكیچریلرك الغاسی امرندە آت میدانی ایلە ات میدانی مهم برر موقع اشغال ایدرلر . بو مناسبت ایلە بعض اوروپا مؤلفلری بو ایكی میدانی بربرینە قاریشدیریرلر . (یحیا) نك «شاه وكدا» سندەكی بر بیت میداندن دكز كورلدیكنی حاكیدر كە بوندن میدانك قانونی سلطان سلیمان حضرتلرینك دور همایونلرینە قدر وسعت قدیمەسنی محافظە ایتمش و بالآخرە تدریجاً كوچلمش اولدیغی آكلاشیلیور . قدیماً (صقوللی) نك وزرادن دیكر ایكی ذاتك قوناقلری دە اورادە ایمش . تاریخ عثمانیدە مذكور الاسم روم اكابرندن نوتراس ـ كە دور فتحدە ترك حیات ایتمش ایدی ـ ك دخی قوناغی بومیداندە ایدی . شیمدیكی مكتب صنایع یاپلەدن اول اورادەدە بر محلە وار ایمش . سلطان احمد جامع شریفنك انشاسندن صوكرە آت میدانە سلطان احمد میدانی نامیدە ویرلمشدر . الآن بونام ایلە دها زیادە معروفدر .

آتا — (Atta) — تراجم { آتا یاخود « تیتوس كوونتوس» سیللا زماننده یتیشن روما شاعرلرندن اولوب قبل المیلاد ۷۷ تاریخندە وفات ایتمشدر .

آتاأوی — (Ataouï) — جغرافیا

(درعا) طرفلرندە مسكون قبائل بربریەدن بر قبیلەنك اوروپاجە اسمی اولوب (طفیلالە) نك جنوب غربیسندە برقاچ كونلك مسافەدەدر . بورالردن مرور ایدن قافلەلر بونلرك صولت و تهاجمندن فوق العادە خوف ایتمكدەدرلر .

آتاباپو — (Atabapo) — جغرافیا

جنوبی آمریقادە « ونزوئەلا » حكومتك غربی جنوبی جهتندە جریان ایدن برچایدر . طولی ۲۲۵ كیلومترەدر . اورەنوق نهرینە منصب اولور . سن فرناندو شهری بو منصب اوزرندە كائندر .

آتاباسقا — (Athabasca) — جغرافیا

قنادادە بیوك برنهر اولوب لااقل ۱۲۰۰ كیلو مترو طولیواردر . آلبرتا اراضیسندن باشلایەرق (براق صو) نامی ویریلن ایرماق ایلە برلشدكدن صكرە (اسقلاو) كولندن یچوب آتا باسقا كولنە منتهی اولور .

— قنادانك شمالندە كائن طقوز قطعە اراضیدن بری اولوب مساحۀ سطحیەسی ۶۰۰۰۰۰ كیلو مترو مربعی یعنی فرانسەدن دها بیوكدر . نفوسی پك آزدر . آتا باسقا نهری اكثریتلە بو اراضیدن كچدیكی ایچون بوراسیدە او نهرك اسمیلە یاد اولنمقدەدر .

آتاباسقا — (Athabasca) — جغرافیا

قنادادە بیوك بركول اولوب مساحۀ سطحیەسی ۷۰۰۰ كیلومترو مربعیدر . شرقدن (وولاستوق) كولنك ، جنوب غربیدن (آتا باسقا) نهرینك صولرینی آلەرق بونلری اسقلاو نهری واسطەسیلە اسقلاو كولنە دوكر . (هودسون) تجارت قومپانیەسی بو نهرك سواحلندە ایكی تجارت موقعی تأسیس ایتمشدر .

آتاباسقا — (Athapaska) — رسم اسم

آمریقای شمالیدە مكسیقا كورفزیلە جنوبی (زەد . ریوەر) آرەسندە مسكون صنوف طوائفك نام عمومیسیدر .

آتابال — (Attabales) — موسیقی

اون سكزنجی عصردە اوروپالیلرك رقص ایدركن اللرندە طوتدقلری چالپارەلرە ویریلن اسمدر كە « زیللی ماشە » دیدیكمز آلتە مشابە ایدی . الطبل كلمەسندن آلنمق محتملدر .

آتابالیپا — تراجم { آتاتولبا مادەسنە باق .

آتابك { صاف تورکجه اولان بو ترکیبی عجم و عرب مؤرخلری أتابك صورتنده قید وفارسی قاعده‌سی اوزره جمع ایله أتابکان دیرلر . حال بوکه طوغریسی ، یازدیغمز کبی، آتابك در ، که بك بابا دیمکدر . حتی روم سلجوقیلرنده بالفعل موقع اقتدارده بولنان حکمدارانك نفوذلی وزراسی بیله بویله بر لقب آلیردی . وقتیله سلجوق حکمدارلری کندی اوغللرینه امور حربیه و سیاسیه تعلیمی ایچون معینلری امرای بنامندن بریسنی مأمور ایدر وبونلره، کنج پرنسلر اوزرنده بر نفوذ معلمانه وپدرانه ایفاسنه‌یاردیمی اولسون‌دیه آتابك عنوانی ویررلردی . ایشته آتابکاردن بعضیلرینه بر اولکا تملیکی ویا بونلرك تعلیمی نتیجه‌سی اوله‌رق آلتنجی ویدنجی عصر هجریده بر قاچ آتابك حکومتی تشکل ایتمشدی . واقعا بونلر ملکلرنده کمال آزادکی ایله حکم سورمشلر ایدیسه‌ده اسکی متبوعلرینه حرمةً خطبه‌یی اوخاندانك بر ذاتك نامنه اوقوتدقلری کبی کندیلری ده او متبوعیتك بر خاطره‌سی اولمق اوزره یالکز آتابك عنوانی ایله اکتفا ایدر، بشقه بر لقب حکمداری آلمقدن اجتناب ایلرلردی. آتابکلر سکز حکومت تشکیل ایتدیلر .

آذربایجان آتابکلری — ذاتاً سلجوقیلر النه دوشمزدن چوق زمان اول آذربایجان بر تورك مملکتی اولمش ایدی (آذربایجان کلمه‌سنه باق). بو حکومتك مقری (اران) شهری ایدی . حکومتك مؤسسی ایران سلجوقیلرندن محمودك وزیری کمال سمیرامینك کوله‌سی شمس‌الدین ایلدکزدر. بوذات سلجوقیلردن آرسلان شاهك آناسنی یعنی طغرل ابن محمدك خاتونی آله‌رق اوکی اوغلنه آتابك اولدی (٥٤٨). ایشته بو تاریخدن اعتباراً کندی حسابنه چالشه‌رق آذربایجانی وجوار ایالتلری، ری واصفهان شهرلرینی آلدی. باشنده‌کی عسکری اللی بیك قدر سواریدن عبارت ایدی .

آذربایجان آتابکلرینك صیره‌سیله تاریخ قعود وارتحاللری آتیده مندرجدر :

شمس‌الدین ایلدکز	٥٣١ : ٥٦٨
جهان پهلوان محمد بن ایلدکز	٥٦٨ : ٥٨٢
قزل آرسلان عثمان بن ایلدکز	٥٨٢ : ٥٨٧
نصرة‌الدین ابوبکر بن جهان پهلوان	٥٨٧ : ٦٠٧
آتابك اوزبك ابن ابوبکر	٦٠٧ : ٦٢٣

بو حکومته (پهلوانیه) ده دیرلر . احوال تاریخیه‌لری ایچون حکمدارلرینك اسامیسنه مراجعت اولنه.

فارس آتابکلری — بونلره « سلغریه » ده دیرلر . اصل فارس اقلیمنده حکومت ایتدیلر ، مقرلری شیراز ایدی . بو حکومتك مؤسسی مظفرالدین سنقر (سونقور) بن مودود بن سلغردر. ذاتاً سنقرك باباسی ودده‌سی سلجوقیلرده آتابکلك مقامنده بولنمشلردی ؛ کندیسی عراق سلجوقیلرندن محمود بن ملکشاهك زماننده فارس ایالتی والیسی ایدی ؛ محمود ارتحالنه یاقین کوچك اوغلی محمدی سنقره تودیع ، یعنی آتابکلکنه نصب ایله ایالتنه کوندرمش ایدی؛ ایشته ٥٤٣ ده افندیسی نامنه حکومته باشلادی. فارس آتابکلری شونلردر:

مظفرالدین سنقر ابن مودود	٥٤٣ : ٥٥٦
مظفرالدین زنکی ابن مودود	٥٥٦ : ٥٧٠
تکله ابن زنکی	٥٧٠ : ٥٩٠
طغرل ابن سنقر	٥٩٠ : ٥٩٩
سعد بن زنکی	٥٩٥ : ٦٢٨
ابوبکر بن سعد	٦٢٨ : ٦٥٨
سعد بن ابوبکر	٦٥٨ : ٦٥٨
محمد بن سعد	٦٥٨ : ٦٦١
عائشه خاتون بنت سعد بن زنکی	٥٦١ : ٦٨٢

عائشه خاتون موغوللردن هولاکونك اوغلی منکوبه واردی بو منکو اسلامی اظهار ایله سلطان احمد نامنی آلمش ایدی. ایشته بویله‌جه‌ده یکرمی ییل کچدکدن‌صوکره عائشه خاتونك وفاتنده مملکت بوس بتون موغوللر النه دوشدی. بو خاندان افرادی عمومیتله « مظفرالدین » لقبنی حائزدرلر .

موصل ویا عراق آتابکلری — قسیم الدوله آق سنقر (سونقور) عراق سلجوقیلرندن ملکشاه ابن آلب آرسلان معیتنده بولنمش ودایه سیله ازدواج ایده رك نسبتنی آرتیرمش بر تورك امیری ایدی . ملکشاه موقع اقتداره کچدیکی صره ده آق سونقوری اك بیوك مأموریتلره کچیردی . حکومتده سائر ایلری کلنلر کندی موقعلرینی محافظه ایتمك املیله امیر آق سونقورك کوستردیکی خدمتلره مکافاة اوله رق کندیسنه حلب ، حماه ، منبج طرفلرینی تملیك ایتدیردیلر . آق سونقور محل مأموریتنه کیتدی ، اداره سنك کوزللکیله خلقك محبتنی قازاندی .

ملکشاهك ارتحالنی متعاقب سوریه طرفلرنده بولنمش مشهور تتش (تونش) ك طرفنی التزام ایلدی . شو خدمتی قارشیلغنده کوره جکی مکافاته بدل آذربایجاندن کلن توتش آق سونقورك الندن حلبی آلدی ، بوندن طولایی ٤٨٧ ده وقوعه کلن محاربه ده توتشك امریله آق سونقور برطرف اولندی .

آق سونقورك اوغلی عمادالدین زنکی اوزمان هنوز اون یاشنده بر چوجق ایدی . بو چوجق سلجوق امراسنه خدمتلر عرض و ادا ایده رك برچوق مصادمه لرده بیوك یارارلقلر کوستردی . آق سنقر برسق (آق سونقور بورصوق) بوذاتی ٥١٦ ده واسط امارتنه وبصره شحنه لکنه تعیین ایلدی . صوکره سلطان محمود بن محمد بن ملکشاه کندیسنی باباسنك اسکی مأموریتی اولان بغداد وموصل حکومتنه نقل ایتدیردی . اهل صلیب تا ماردیندن مصره قدر اولان ممالك اسلامیه یی الده ایلدکلری ، عراق تهدید آلتنده بولندردقلری جهتله آق سونقور بورسقینك اوغلی عزالدین مسعود اوزرینه لیاقت واقتدارینه مبنی عمادالدین زنکی موصل والیسی اولدی ؛ ایلك اوکجه موقعنی تحکیمدن صوکره بورصوق اوغللرینك کوله لری (ممالیك برسقیه) النده بولنان جزیرۀ ابن عمری محاصره وضبط ایلدی . صلیبیلردن (ژوسلن)دن رها (اورفه) ، سروج ، وبیره جکی قورتاردی .

٥٢١ ده حلبی ، صوکره سوریه نك بر بیوك قسمنی اداره سنه الحاق ایله حکومتنی اعلان ایلدی . کندیسنه اولاد و احفادی ده خلف اولدیلر . موصل و حلب و سوریه نك بر چوق شهرلرینی کندیلرینه مقر ایدنمشلردی ؛ بوکا سبب ایسه حکومتلرینك برچوق شعبه یه آیرلمسیدر .

بو خاندانده موصلده حکومت ایدن ذوات شونلردر :

آتابك عمادالدین زنکی ابن آق سونقور	٥٤٠
سیف الدین غازی بن زنکی	٥٤٤
قطب الدین مودود ابوالملوك بن زنکی	٥٦٥
المعز سیف الدین طغرلتکین ابن مودود	٥٧٦
عزالدین مسعود اول بن مودود	٥٨٩
نورالدین آرسلان شاه اول بن مسعود اول	٦٠٧
ملك القاهر عزالدین مسعود ثانی بن نورالدین آرسلان شاه	٦١٥
نورالدین آرسلانشاه ثانی بن عزالدین مسعود	٦١٦
ناصرالدین محمود بن عزالدین مسعود	٦١٩
ملك الرحیم بدرالدین لؤلؤ (٦١٩ ده عباسیه طرفندن تأیید و تصدیق اولنان بو ذات نورالدین آرسلان شاه اولك کوله سی ایدی)	٦٥٧
ملك الصالح بن لؤلؤ	٦٥٨

ملك القاهر مسعودك وفاتنده ایکی اوغلی قالمش ایدی ؛ ١٠ یاشنده بولنان اوغلی نورالدین آرسلان شاه بدرالدین لؤلؤك نیابتی ایله باباسی یرینه کچدی . کرك بونك وکرکسه کندیسنه خلف اولان قرداشی ناصرالدین مسعودك زمانلرنده بدرالدین لؤلؤ حکومت سوردی . ناصرالدینك ارتحالنده بغداددن استقلالنی مصدق منشور کلدی . صوکره زماننده هولاکو خان عراقه کلدیکی وقت مدارا و اطاعت ایده رك موغوللره تابع قالدی . بالاخره یرینه کلن صالح هولاکونك کیفنجه کیده مدیکندن برطرف وحکومتی موغول اداره سنه نقل اولندی .

حلب آتابکلری — موصل آتابکلکنی تأسیس ایدن عمادالدین زنکینك ارتحالندن صوکره

اوغللرندن سيف الدين غازى ايله نورالدين محمود آراسنده بر اختلاف چيقـدى ، فقط آز زمان صوكره اختلاف ائتلافه مبدل اولدى ؛ نورالدين محمودك اقتدارى حسبيله وقتيله استيلا ايتـديكى حلبى كندى پاينه آيردى و ٥٤١ سنه‌سى حكومتى تأسيس ايلدى .

بونلرك اسملرى شونلردر :

ملك العادل نورالدين محمود بن زنكى ٥٤١ : ٥٦٩
ملك صالح اسماعيل بن نورالدين ٥٦٩ : ٥٧٧
عمادالدين بن زنكى ابن قطب‌الدين
مودود بن عمادالدين زنكى ٥٧٧ : ٥٧٩

نورالدينك ارتحالندن صوكره اوزمان مصرده حكومت ايدن صلاح‌الدين ايوبى ، صالحى حلب اميرى طـانيمش ايدى ؛ فقط صالحك وفاتنـده كلدى حلبى محاصره ايلدى. عمادالدين كنديسنده مقاومته اقتـدار كوره‌مديكى ايچون حلبى سنجار ايله مبـادله‌يى تكليف ايتـدى . صلاح‌الدين‌ده كنديسـنه سنجار ايله برلـكده نصيبين ، رقه ، خابور وسروجى ويره‌رك حلبى آلدى.

جزيرهٔ ابن عمر آتابكارى — بناسى عمر بن عبـد العزيزه نسبت ايديلن بو شهر ماردين ايله موصل آراسـنده، وقتيله مستحكم واليوم كوى حالنـده بر موقعدر. ايلك اوكجه بوراسى موصل آتابكلكنه عائد ايكن اوعائله‌دن ايكنجى سيف‌الدين غازينك وفاتنده كوچك اوغلى معزالدين سنجرشاه ملحقاتى ايله بورالرى كندى حسابنه تملك ايلدى.

بوعائله‌دن كلن آتابكلر شونلردر :

معزالدين سنجرشاه بن سيف‌الدين ٥٨٦ : ٦١٨
غازى بن سنجرشاه ٦١٨ : ٦١٨
معزالدين محمود بن سنجرشاه ٦١٨ : ٦١٨
ملك الزاهر بن معزالدين محمود ٦١٨ : ٦٢٩
ملك مسعود بن ملك معزالدين محمود ٦٣٩ : ٦٤٨

اربيل، ياخود اردبيل آتابكارى — الجزيره‌ده اوزمان رصانتى ايله مشهور اولان اربيل، شهر زورك مقرى ايدى . موصل آتابكارينـك نفوذ واقتدارى ضعفه دوشديكى زمان عباسيه بندكاننددن وتوركان جنسـندن بكتكين ياخـود طوغريسى

يكتكين نام ذاتك اوغلى زين‌الدين على موصل آتابكارندن عمادالدين زنكينك توجهنى قازانمش واك اول موصله سوق ايلديكى عسكرك سردارلغنه نصب ايدلمش ايدى. آتابك زنكينك اوغلى برنجى سيف‌الدين غازينـك موصلده آتابكلكى زمانـنده خدمتنده بولنديغى كبى صوكره برادرى مودودك‌ده معيتنده بولنمش ايدى . ٥٦٣ ده زين‌الدين على وفات ايده‌رك بيـوك اوغلى زين‌الدين يوسف ، موصل آتابكى طرفنـدن اربيل حكومتى نيابتنـه مأمور ايدلدى . ٥٨٦ ده زين‌الدين يوسـفك وفاتنـه مبنى صلاح‌الدين ايوبى معيتنده بولنـان قرداشى مظفرالدين كوكبرى (كـبورى) [١] بالفعل اربيل آتابكلكنه نصب ايدلدى . حكمـدارلرى شونلردر :

زين‌الدين يوسف بن على ٥٦٣ : ٥٨٦
مظفرالدين كوكبرى بن على ٥٨٦ : ٦٣٠

وفاتنـده حكومتى ، مستنصر بالله‌ه انتقـال ايلدى .

سنجار آتابكارى — مؤسسى موصل آتابكارينك اوچنجيسى اولان قطب‌الدين مودودك كوچـك اوغلى عمادالدين زنكيدر .

عمادالدين زنكى ابن مودود ٥٦٦ : ٥٩٤
قطب‌الدين محمد بن عمادالدين ٥٩٤ : ٦١٦
عمادالدين شاهنشاه بن قطب‌الدين ٦١٦ : ٦١٦
جلال‌الدين بن قطب‌الدين ٦١٦ : ٦١٧

ايوبيـلردن ملك الاشرف يدبله حكومتلرى موصل حاكمى بدرالدينه ويرلدى .

لورآتابكارى — عرب املاسنجه (ل) يازيلان وايرانك غرب جهتنده سـاكن اولان (لور) خلقنه مسكن اولان بو خطـه‌ده برى بيوك وديكرى كوچـك ايكى آتابكك حكومتى تشكل ايتمشيدى .

١ بيوك لورآتابكارى — «آتابكان لر بزرك» ديه تاريخلرده آكيلان بو حكومت، فارس آتا.

[١] كوك قورت ، ديمكدر ؛ توركارده قورت سمهٔ اقتدار طانمش ايدى، حتى حكمدار چادرلرينه ، سانجاق كوندرلرينه بررقورت باشى قونور ايدر .

بكارينك برنجيسى اولان آتابك ابوبكر سونقورك امراسندن ابوطاهر محمد طرفندن ٥٤٥ تاريخنده تأسيس اولنه‌رق ٨٢٧ سنه‌سنه قدر ٢٥٠ ييل سورمش، ٩ حكمدار يتشدرمشدر. اصل اقليملرى لورستان اولديغى حالده بر آرالق اصفهان جوارينه قدر توسيع ملك ايتمشلردى . حكمدارلرى شونلردر :

ابو طاهر بن محمد	٥٤٥ : ٥٥٠
هزار اسب ابن ابو طاهر	٥٥٠ : ٦٢٦
عمادالدين پهلوان ابن هزار اسب	٦٢٦ : ٦٤٦
نصرةالدين كلنجه ابن هزار اسب	٦٤٦ : ٦٥٢
مظفرالدين بن نصرةالدين	٦٥٢ : ٦٥٦
شمس الدين آلب آرغون ابن نصرةالدين	٦٥٦ : ٦٧١
يوسف شاه بن شمس‌الدين	٦٧١ : ٦٨٠
افراسياب ابن يوسف شاه	٦٨٠ : ٦٩٦
نصرةالدين احمد بن يوسف شاه	٦٩٦ : ٧٣٣
ركن‌الدين يوسف بن نصرةالدين	٧٣٣ : ٧٤٠
مظفرالدين افراسياب ابن نصرةالدين	٧٤٠ : ٧٩١
احمد بن افراسياب	٧٩١ : ٧٩٥
ابوسعيد بن احمد	٧٩٥ : ٨٠١
شاه حسين بن ابوسعيد	٨٠١ : ٨١١
غياث‌الدين بن كاوس	٨١١ : ٨٢٥
	٨٢٥ : ٨٢٧

بو خانداندن توكله (تكله) بغدادك ضبط وتخريبنده، مع الكراهه، هولاكو معيتنده بولنمش واسلامك نكبتنه آجيديغى ايچون اماته ايدلمشدر . توكله‌دن صوكره كلنلر ايلخانيلره تابع اوله‌رق ياشامشلر وصوكره تيمورلنكى متبوع طانيمشلرسه‌ده بالاخره شاهرخ ميرزا طرفندن حكومتلرى رفع اولنمشدر .

٢ كوچك لور آتا بكلرى — «آتا بكانلر كوچك» ويا «لور صغير» دينلن بو سلاله‌نك باشى ايران سلجوقيلرى طرفندن كوچك لورستان واليسى بولنان حسام‌الدين شوهلك آدمى وخلفى اولان شجاع‌الدين خورشيد در . شجاع‌الدين خورشيد كوچك لورستانك مقرى اولان خرم آباد ده ٥٧٠ سنه‌سى واليلكه ارتقا ايتمش و اوزمانك حكمنجه اورته‌لغى بوش بوله‌رق ٥٩١ ده استقلالنى اعلان ايلمشدر . بونلردن كلن حكمدارلرك اساميسى شونلردر :

شجاع‌الدين خورشيد	٥٩١ : ٦٢١
سيف‌الدين رستم ابن نورالدين	٦٢١ : ٦٢٢
شرف‌الدين ابوبكر بن نورالدين	٦٢٢ : ٦٢٤
عزالدين كرشاسب ابن نورالدين	٦٢٤ : ٦٢٧
حسام‌الدين خليل بن شجاع‌الدين خورشيد	٦٢٧ : ٦٤٠
بدرالدين مسعود بن شجاع‌الدين خورشيد	٧٤٠ : ٦٥٨
تاج‌الدين بن عزالدين	٦٥٨ : ٦٧٧
ملك‌الدين حسن } عزالدين حسين	٦٧٧ : ٦٩٢
جمال‌الدين خضر	٦٩٢ : ٦٩٣
حسام‌الدين عمر	٦٩٣ : ٦٩٣
صمصام‌الدين محمود	٦٩٣ : ٦٩٥
عزالدين محمد	٦٩٥ : ٧١٦
دولت خاتون، زوجهٔ عزالدين محمد	٧١٦ : ٦١٧
عزالدين ، برادر دولت خاتون	٧١٦ : ٧٣٠
شجاع‌الدين محمود بن عزالدين	٧٣٠ : ٧٥١
عزالدين حسين بن شجاع‌الدين محمود	٧٥١ : ٧٨٨
سيد احمد بن عزالدين	٧٩٠ : ٨١٠
شاه حسين عن احفاد عزالدين حسين	٨١٠ : ٨٣٥
شاه رستم بن شاه حسين	٨٣٥ : ٨٧٠
» » » » »	٨٧٠ : ٩١٢
اوغوز خان بن رستم شاه	٩١٢ : ٩١٥
جهانكير بن رستم شاه	٩١٥ : ٩٢٠
شاه رستم ابن جهانكير	٩٢٠ : ٩٢٣
محمد بك بن جهانكير	٩٢٣ : ٩٢٧
شاه ويردى ابن محمد بك	٩٢٧ : ٩٣٠

بونلرده بر آرالق ايلخانيه ، بعده آل تيمور صوكره صفويلره مدارا و تبعيتله عادتا قوتسز فرسز بر حكومت سوردكدن صوكره ٩٣٠ تاريخنده مملكتلرى ممالك ايرانيه‌يه الحاق اولندى .

(بتون شو آتا بكلرك احوال خصوصيه‌لرى ايچون اسملرينه مراجعت بيوريله)

آتابی — (Atabi) — { قالین بر ایپك قاشنك اوروپاجه نامی‌در .
خالص ایپك‌دن‌در . آلتون تل یعنی صیرمه ایله قاریشیق دکل‌در . بو کلمه عربی (عتابیه)دن محرف درکه بغدادك بر محله‌سی ایدی . بونوع ایپك قاشلر اوراده ایشلنیر ایدی . عتابیه قاشلرینك بالکز ۱۲ نجی و ۱۳ نجی عصرلرده رواجی‌وار ایدی . عرب‌مؤلفلری ادبا وشعراسی بوندن‌بحث ایدرلر . ادریسی دیورکه بو نوع قاشلرك‌مرکز اعمالی ایران‌ده اصفهان ، اسپانیه‌ده المریه ایدی (عتابیه ماده‌سنه باق) .

آتابیریا — (Atabyria) — جغرافیا
ردوس جزیره‌سنده واقع (آتابیریس) طاغنه اضافةً قدیم جغرافیا کتابلرنده جزیرهٔ مذکوره‌نك بعضاً بو اسمله یاداولندیغی واردر .

آتابیریس — (Atabyris) — جغرافیا
ردوس‌جزیره‌سنك اڭ مرتفع طاغیدر . بوطاغك تپه‌سنده قدیماً (زوس‌آتابیریوس) اسمنده بر معبد موجود ایدی . بو اسمك منشئی معلوم دکل در .

آتاپه‌دو — (Atapédo) — حیوانات
حیوانات‌ناعمه شعبه‌سنك مرجول‌البطن فرقه‌سنك ذات الغلصمة القدامی صنفنك بر نوعنه ویرلمش عامیانه تعبیردر . اسم فنیسی پتالیدس یاخود پاتل‌در . بوناعمه‌نك قبوغی رنکجه منحولدر . اکثریا صاری اولوب اسمر ویا سیاه نقطه‌لری واردر . شکلی بیضیدر . رأسنده ایکی‌عدد لواحق‌لامسه‌سی واردر . فم ناحیه‌سی برچوق اسنان ایله مجهزدر بوناعمه قیاره قوتلیجه التصاق ایدر . بحرسفیدك روم اهالیسی‌طرفندن اکل‌اولندیغی کبی‌یم اوله‌رق اولطه‌یه دخی طاقیلور . مملکتمزده بین‌العوام اسمی (پتالیدس) در .

آتاتبا — (Attatba) — جغرافیا { جزایرده بر ناحیه
درکه جزایر شهرینه ٤٠ کیلو مترو مسافه‌ده‌متیجه اووه‌سنده واقع ۲۲۸۷ نفوسلی برقریه آدیدر .

آتاجو — (Atajo) — جغرافیا { آرژانتین جبالندن
برطاغ اسمی اولوب بو جبل غرانیت طاشلرندن مرکب ویرچوق باقر معادنتی حاویدر . (سیه‌ررادل آتاجو) دینن بوطاغ شرقدن غربه‌طوغری امتداد ایدرك جنوبده (لوس پوزوئلوس)صحراسنی تشکیل‌ایدر وغرباً (سیه‌ررا بله‌م) جبالی‌ایله اتصال ایدرکه بوده سالطه ولایتنه قدر کیدر . غرباً (آرژانتین) حکومتنه تابع (قاتامارقا) ولایتی داخلنده (آقونکویجا) سلسله‌سنه التصاق ایدر . بوراده آلتوق ، باقر معادنی اخراج اولنور . آتاجو طاغنك ارتفاعی ۳۳۰۰ متره

آتاچی — (Atatchi) — جغرافیا
(اورنبورغ) ایله (قیرغیز) صحراسنك اوستنده بر خط ارتفاعدر .

آتاچی — (Atatchi) — جغرافیا
اسیای غربیده سیبریانك اورنبورغ قطعه‌سنده برسلسلهٔ‌جبال اولوب اورال نهری بویجه اوزانیر وبو نهرك وادیلریله قیرغیز چوللرینی یکدیکرندن تفریق ایدر . بوراده دمیر فلزاتیله‌عقیق استحصال ایدیلور .

آتاچینی — (Atacini) — تراجم { ناربونه غالیالرینك
اسمیدر . بونلر (ته‌قتوراج) و (ئه‌راقومیق) ولسلری نامیله ایکی قسمه آیریله‌رق (لوود) ولایتی حوالیسنده اقامت ایدرلردی .

آتاد — { مجارستان ده ، سومك ولایتی ملحقاتندن بر قصبه‌در . نفوسی ۲۰۸ در .

آتاران — (Attaran) — جغرافیا
تنه ساریم یعنی بیرمان انکلیزی‌ده جاری برنهر آدیدر . نهرمذکور ته‌ناسه‌ریم ، ایله‌سیام قرالیق آره‌سنده برحد فاصل تشکیل‌ایدرك شمال وشمال شرقی‌یه طوغری توجیه استقامتله یله‌و ـ بالیو آطه

سنك منتهای شمالنده واقع (مارتابان) كورفزينه منصب اولور . واديسنك طولی ١٥٠ كيلو مترو اولوب جوارنده غايت زنكين اورمانلری واردر .

آتارانت — (Atarantes) — جغرافيا

قديم آفريقاده بر قبيله اسميدركه هرودوت ده مذكوردر .

آتاربشيس — (Atarbéchis) — جغرافيا

مصر قديمده بر شهر آديدر . (هرودوت) شهر مذكور حقنده شو يولده معلومات ويرييور : شهر مذكور (نيل) ك ساحل يميننده و(منفيس) ك درت ميل بعد جنوبيسنده واقع اولوب لسان مصريده بوشهره (بلدهٔ هاتهور) دينير ايدی كه آتاربشيس بونك محرف بر نامیدر . مصريلرك (هاتهور) الهه‌سی يونانيلرك وه‌نوسنه معادل اولديغی ايچون يونانيلر بوشهره (آفروديتوپوليس) نامنی‌ده ويرمشلردی . مصريلر هنوزطوغورمامش بر اينك شكلنده اولان (هاتهور) ك هيكلنه طاپارلرايدی . شمديكی (عطفيه) اوشهر قديمك يرنده‌در .

آتاردی — (Attardi) — تراجم {(سنت اوغوستن)

راهبلرندن اولوب سيجيلياده (سنت فيليپ داژير) ناميله معروف قديم بر شهرده طوغمش ايدی . موی‌اليه (قاتانا) دارالفنوننده (تاريخ مقدس) معلمكنده و ١٧٣٨ ده مالطه وسيجيليا هيئت روحانيه‌سی رياستنده بولنمشدی . موی‌اليه (سن پول) ك اثنای راهده دكزده اوغراديغی قضا اوزرينه چيقديغی ، لاتينجه مه‌ليتا تعبير اولنان اطه‌نك تعيين موقعنه دائر بر مسئله چيقاردی . هركس عموميتله آفريقا ايله سيجيليا اره‌سنده واقع مالطه اطه‌سی اولديغنی وبعضيلری ايسه مالطه اطه‌سی اولميوب دالماچياده واقع (مه‌لادا) دينيلان اطه اولديغنی بيانده اصرار ايديورلردی . بونلردن (جيورجی) بوصوك فكری قبول ايتمشسه‌ده الك نهايت مشاراليه (سن پول)ك چيقديغی بر مالطه اطه‌سی اولديغنی (آتاردی) اثبات ايدرك معارضلرينی اسكات ايتمشدر .

آتاژن — (Les attagènes) — حيوانات

ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفنك درستيده فامليا سندن بر جنسك فرانسزجه اسميدر . لاتينجه‌سی يعنی فنی اسمی آتاژه‌نوس‌در . آتاژنلرده قرون «بوينوزلر» قيصه اولوب اوچی طوپوزشكلنده انتفاخ ايتمشدر . رأسی اوزرنده موجود وبسيط بركوزدن عبارت اولان شالل صباغيه (ملون برلكه) آتاژن جنسنی مجاوری اولان اجناسدن تفريق وتمييز ايدر .

آتاژه‌ن (كورك) — (L'attagène de pelleteries) { (كورك كووه‌سی)

بوحشره‌نك سرفه‌سی يعنی هنوز سينك حالنه كيرمامش قوردی كوركلره ، يوكلره ، خالی وكچه‌لره ، شلته‌لره ... عارض اولوب يوك وقيل ايله بسلنديكندن او اسم ويرلمشدر . كامل حالنده ايكن اكثريت اوزره فصيلهٔ صيوانيه انواع نباتنك ازهاری اوزرنده بولنه‌رق ضرر ايراث ايتمزسه‌ده يومورطلامق اوزره مساكن درونه كيرديكی آرتق مضر بر حشره اولور . اسم فنيسی ، آتاژه‌نوس په‌لليودر . حشرهٔ كامله‌نك طولی انجق ٤ ميليمترو قدردر . ظهر (صرت) ی محدبدر . لونی اساساً اسمر سياه‌متراق ايسه‌ده كموش رنكده برقاچ عدد بياض قيللری‌ده واردركه عادتا برر بياض لكه كبی كورينور . بوقيللرك ايكی عددی جناح غمدی (اوست قناد) اوزرنده سائرلرندن دها بللی‌در . سرفه‌لری يوك وقيله عائد برشیء بولمزسه بوينوزلره وحتی كميكلره‌ده صالديرر . بوينوزدن معمول طبقه وسيفاره آغزلقلرينی چوق كره كيردكلری واقعدر . آتاژه‌نك سرفه‌سی مايس ، حزيران ، تموز آيلرنده استحاله‌سنی كوريركه ذاتاً بوآيلرده‌ده كوركلر سيلنوب سوپريلور . بوبوجك استانبولده‌ده بولنيور . بوندن خلاص اولمق ايچون برنجی واسطه حشرهٔ كامله‌نك موسم بهارده مساكن درونه كيرمسنه مانع اولمقدر . فقط بوممكن اولمديغندن كوركلری وكچه‌لری موسم صيفده

آره صره آصوب هوالانديرمق، سيلكمك وممكن ايسه ٥٥ درجهٔ حرارته خيلى مدت معروض براقق، وياخود بر اوطه‌ده كوكرد ياقه‌رق حاصل اولان حامض كبريتى بخارينك تحت تأثيرنده بولنديرمق بونوع كوكه (كووه) لردن خلاصه چاره اولور (كووه ماده‌سنه باق). چيچكلر اوزرنده يشايان بنكلى، منقش برنوع آتاره‌ن دها وار ايسه‌ده بونك مضرتى يوقدر.

آتاره‌پو — (Ataraipou) — جغرافيا

كويان انكليزيه‌ده (شيطانقياسى) ديمكله معروف بر جبل صوانيه اولوب (كيدارو) ايله (روپونى) دره‌لرندن ٣٠٠ مترو ارتفاعنده‌در. جبل مذكورك سطح بحردن ارتفاعى ٤٠٠ متروبى تجاوز ايتمزسه‌ده اوراده‌كى تپه‌لرك اك يوكسكيدر.

آتاسقوزا — (Atascosa) — جغرافيا

آمريقا حكومت متحده‌سنك جنوب قسمنده برقونتلغك اسميدر. موقع مذكور (ريونوئس) نهرينه منصب اولان آتاسقوزا چايى اوزرنده كائندر. اهاليسى كاملاً عرق ابيضه منسوب اولوب مقدارى ١٨٧٠ ده ٢١٣٠ راسنده ايدى. مركزى (پلهانتون) اسمنده برقريه‌در ٢١٠ نفوسى واردر.

آتاف — (Attafs) — جغرافيا { ياخود عطاف

جزائر ولايتنده برقريه آديدر. ٢١٢١ نفوسى واردر. روما خرابه‌لرندندر.

آتاقازو — (Atacazo) — جغرافيا

امريقاى جنوبيده خط استوا حكومتنده (پليشنشا) قربنده بروولقان اولوب ٤٥٣٩ مترو ارتفاعنده در. منفذينك عمقى ٤٢٤٢ مترودر. كيتو بلده‌سنه حاكمدر.

آتاقاما — (Atacama) — جغرافيا

(بوليويا) ده (آند) طاغلرنده و ٢٢,٤٥ درجه عرض جنوبيده واقع بروولقان اولوب ارتفاعى ٥٥٠٠ مترودر.

آتاقاما — (Atacama) — جغرافيا

شيلى ايالاتندن برى اولوب مركزى (قوپياپو) شهريدر ٧١٤٣٠ نفوسى حاويدر. بو ايالت داخلنده ٥٠٠ كموش، ١٢٠ باقير و ٢٠ آلتون معدنى موجود اولوب بومعدنلر ايشلديله‌ايشلديله‌طمرلرى توكنمكه باشلامشدر. بو (آتاقاما) ايالتى قديماً بوليويا حكومتنه عائد بولنديغى حالده ١٨٨٣ده شيلى‌يه ترك اولنان و اليوم (آنتوفاغاستا) ناميله ياد ايديلان ايالتدن بشقه‌در. بو صوك ايالتك شمال طرفنده‌كى برقاچ منبت واديدن ماعدا محلارى واسع و چوراق بر قوم صحراسندن عبارت اولوب حالبوكه آتاقاما ايالتى صنايعدن زياده زراعت و تجارت مملكتيدر.

آتاقاما — (Atacama) — جغرافيا

شمالى (پرو) ده بر ولايتدر. مذكور ولايتك اراضيسى عموميتله قوملق اولوب يالكز شمال جهتى براز منبتدر. بو ولايت ٥٢٧٢ نفوسى، ايلجه‌لرى وباقر معادنى حاويدر. (قوبجا) ليمانيله (سان فرانسيسقو و آتاقاما) باشلوجه شهرلرندندر.

آتاقامس — آتاقاماس (Atacames — ou Atacamas) — جغرافيا { آمريقاى جنوبيده ساكن اسكى آمريقا-

ليلرك اسميدر. بوطائفه بحرمحيط معتدل ساحلنده و ١٩ ايله ٢١ درجه عرض جنوبيده ساكن‌در بونلر (پرووين) لرك فاميلياسنه عائد اولوب لسان مخصوصلرنى بسبتون غائب ايتمشلردر.

آتاقامه‌س — (Atacames) — جغرافيا

آمريقا، (اسمارالداس) ك غرب جنوبيسنده‌وسان فرانسيسقو برونك براز شمالنده واقع كوچك بر شهردر.

آتاقاميت — (Atacamit) — كيمياى معدنى، معدنيات { معدنياتدن و اوقزى قلوريد جمله‌سندن باقرى حاوى برجوهر معدنى‌در. معين

شكلنده اوفق بلور حالنده بولنور . اساساً بوبرك شكلنده اولوب سرت ، طمارلی ویا دانه‌لیدر . بر درجه‌یه قدر جلای زجاجی‌یی حائز اولمغله برابر بعضاً شفاف بعضاً ده غیر شفاف اوله‌رق ظهور ایدر. رنکی زیتونی وزمردی یشیل ویاسیاهمسی قویو یشیل‌در . مقطعی غیر مستوی و الما یشیلی رنکنده چیزکیلری حاوی اولوب او درجه قابل انکسار دکلدر . صلابتی = ٣ — ٣,٥ ، ثقلت اضافیه‌سی = ٣,٦٩ — ٣,٧٠ در . ترکیبی قلور نحاس ایله حمض ماء نحاس (مائیت نحاس) دن مرکب یعنی [$cucl_2 + cu_3 H_6 O_6$] دن عبارتدر .

آتاقامیت جنوبی وال جدید ده افریقای غربی ده شیلی و پروده بولندیغی کبی بالخاصه آمریقای جنوبی ده کائن بولیوی ده کثرتله مبذولدر . اشبو قطعهٔ اراضیدن چیقاریلان جوهر معدنی ایشلدیلوب باقر استخراج اولنمق اوزره اوروپایه سوق وارسال اولنور . بعض سیلاب یتاقلرنده توز حالنده بولنه‌رق ریك مقامنده استعمال اولنور .

آتاقس — (Atax) — حیوانات { ذات الارجل المفصلیه شعبه‌ سنك عنكبوتیه فرقه‌سنك آقار صنفنك عنكبوت الما یعنی صو اوروجکی فاملیاسنه منسوب برجنسك اسمیدر . ایدراقنا نامیله دخی معروفدر . بوجنس انواعی طاتلی صولرده یشار . تنفس اکثریت اوزره قصبی‌در. فکچه‌لری مخلب شکلنده، فکوکی قیصه و متبارزدر . ارجل سجیلری حریر ایله مجهزدر . استحاله‌لری مختلطدر . یمورطه‌لرینی صوده بولنان یپراقلر ، وساقلر اوزرینه براقیر. دیشیلرك برچوغی برلشه‌رك بردن یمورطلرلر . یمورطه‌لردن چیقان سرفه‌لر آلتی آیاقلی اولوب حشراتك مغمد الجناح وجناحیة النصف صنفنك آبی اولان انواعنك اوزرنده بولنور . شفیره حالنه استحاله ایده‌جکی زمانده مسدس الرجل اولان بو سرفه ، صویك دیبنه دوشه‌رك غیر متحرك قالیر. بعده آز مدت ظرفنده بو صو اوروجکی دیه‌بیله‌جکمز حیوان مثمن الرجل اوله‌رق صویك دیبندن چیقار. بوجنسك بعض انواعی بتون مدت حیاتنده آبی اولان حیواناتك غلصمه‌لرنده طفیل صورتنده ساكن اولور. بعضیلری آنجق شفیره (تنفس آبی‌یه مخصوص آلت) دورنده طفیل‌در . آتاقسلرك ابعادی كوچك رنکلری قرمزی ویایشیل اولوب سرعتله صوده یوزرلر .

آتاقولیت — (Attacolit) — کیمیا

ترکیبی مائیت فوسفوریت آلومین‌دن عبارت اولوب لینیتك بر نوعه‌سی‌در . (بومادده‌یه باق)

آتاقوم — (Attacum) — جغرافیا

اسکی اسپانیاده بر شهر آدی اولوب الیوم اسمی (آته‌قا) در .

آتاك — (Attaques) — جغرافیا

فرانسه‌ده (سنت اومر) ده (قاله) قنالی اوزرنده واقع (بولونیا) یه ٣٧ کیلو مترو مسافه‌ده بولنان ١٦٦٦ نفوسی حاوی بر قریه آدیدر .

آتاکوس — (Attacus) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك خرشفی الجناح صنفنك غیر متجانس القرون تحت صنفندن بونبسیده فاملیاسنه منسوب بر جنسك اسمیدر . بعض مؤلفلر بونی ، عینی فاملیایه منسوب وساتورینه نامیله معروف جنسك یقین بر ارقداشی اولدیغنی و حتی بعض مؤلفین تمامیله بونك عینی اولوب مختلف ایکی اسم تحتنده بولندیغنی بیان ایدییورلر (ساتورینه ماده‌سنه باق) . اوراق کبی اولان قنادلری زجاجی کوزلره مالکدر . بو جنسك بعض انواعی حریر حاصل ایدرلر . اکثریسی ممالك حاره‌یه مخصوص برقاچ نوعه مالکدر .

آتاکی — (Ataki) — جغرافیا { بسارابیا قطعه‌ سنده (دنیستر) نهرینك ساحل یميننده (خوتین) ه ٩٤ کیلومترو بعدنده کائن ٧٠٠٠ نفوسلی بر شهردر .

آتال — (Attale) — تراجم { بر غمه‌لی برواعظ

در . ایکنجی عصر میلادیده لیوزه کلهرك خرستیانلغی نشر وتعمیم ایتمشدی سنه ۱۷۷ .

آتال — (Attale) — تراجم { (هونور. بیوس)ك زمان حکومتنده سناتو اعضالغی وروما والیلکنده بولنمشدر . (آلاریق) رومایی ضبط ایتدیکنده مومی الیهی تلطیف ایدرك حکمدارلق رتبه سنی ویرمش ایسه ده بالآخره بو عنوانی استرداد ایتمشدی . ٤١٦ سنه سنده حکومت تکرار (هونوریوس) ه انتقال ایتمش ومومی الیهك النی قطع ایتدیردکدن صوکره (لیپاری) آطه سنه نفی و اعزام ایتمشدی .

آتال — (Attale) — تراجم {اسکندرك پدری فیلیپك قائممقامی و (قله ئوپاترا) نك عموجه سی ایدی که فیلیپ (اولمپیا) یی تطلیق ایتدکدن صکره بو (قله اوپاترو) ایله ازدواج ایتمشدی. ۳۳۶ تاریخنده ایرانیلره قارشو حرکت ایدن پیشدار قولنك قوماندانی آتاله ویرلمشدی . فیلیپك وفاتنده اسکندره قارشو کوچك یکننك حقوق حاکمیتنی محافظه و تأمین ایتمك ایستمشسه ده موفق اوله میه رق ترك حیات ایتمشدر .

آتال — (Attale) — تراجم {برغمه قرالی اولوب قبل المیلاد ۲٤۱ دن ۱۹۷ تاریخنه قدر اجرای حکومت ایتمشدر . سوریه حکمدارلرندن ضبط ایتدیکی فتوحاتیله حکومتنی توسیع ایتمشدی . روماليلرك اوچنجی (فیلیپ) ه قارشو وقوع بولان تجاوزلرنده مومی الیه روماليلره معاونت ایدرك محبت وتوجهلرینی قزانمشدی . برغمه کتبخانه سنی تأسیس ایتدی برغمه ده موجود اولان مشهور محرقه (Autel) مومی الیهك زماننده یاپلمشدر .

آتال — (Attale) — تراجم {بوده برقدیم برغمه حکمداری. فیلادلف لقبیله معروف اولان ایکنجی (آتال) برنجینك اوغلی اولوب برادری ایکنجی « ئومن » ه خلف اولدی. قبل المیلاد (۱۵۹-۱۳۸) ه قدر اجرای سلطنت ایتدی . روماليلرك معاونتیله بیتینیا قرالی پروزیاسی مغلوب وپریشان ایتدی . آتالی وفیلادلفی شهرلرینی بنا ایتدی . کندیسی حرف وصنایعی چوق حمایه ایدر ایدی .

آتال — (Attale) — تراجم {ایکنجی (آتال)ك یکنی اولوب قبل المیلاد (۱۳۸-۱۳۳) ه قدر برغمه ده اجرای حکومت ایتدی . زراعت وباغچوانلق کبی ایشلره مراق ایتمش ایدی. صحت وموثوقیتی شایان اعتماد اولمیان بر وصیتنامه سنده املاك واموالنك کافه سنی روماليلره ویرمش ؛ وبالآخره ممالکی روماليلر طرفندن ضبط ایدیله رك روماليلرك اسپاده کی ولایتلری اعدادینه داخل اولمشدی .

آتال — (Attale) — تراجم {آندرومنك اوغلی اولوب اسکندر کبیرك جنراللرندن ایدی . پردیقاسك همشیره سی آتالانت ایله ازدواج ایتدی. اسکندر ایله همسن ایدی. ایسوس وغوغامه‌ل محارباتنده فوق العاده یارارلق کوسترمشدی.

آتال — (Attale) — تراجم {تیبر زماننده یتیشن رواقیون مسلکی فیلسوفلرندندر. سه نه‌ك مومی الیهك حلقهٔ تدریسندن استفاده ایتدیکندن استادینك حقنده مدح وستایشده بولنمشدی .

آتالا — (Attala) — جغرافیا {امریقا حکومات متحده سنه تابع برقونتلق آدیدر. ۱۳۰۰۰ قدر نفوسی اولوب مقری (قوسیوسقو) در.

آتالا — هیئت {مریخ ایله مشتری بیننده کی سیارات صغیره‌نك یوز یکرمی بشنجیسیدر. بو صغیره‌یی ۱۸۷۵ سنه‌سی ۲ تشرین ثانیده پول هانری کشف ایله‌مشدر .

آتالاریق — (Athalaric) — تراجم

اوستروغوت قراللرندن اولوب ۵۱٦ سنه‌سنده تولد و ۵۲٦ سنه‌سندن ۵۳٤ سنه‌سنه قدر اجرای حکومت ایلمشدر . دها چوجق ایکن والده‌سی (آمالاسونت) ك نیابتی تحتنده اوله‌رق قرال (تئودوریق) دن صکره مقام قرالی‌یه قعود ایتمش ایدی.

آتالاس — (Atalas) — جغرافیا {آرژانتین حکومتی داخلنده واقع (شاقو) صحراسنده کشت وکذار ایدن برلیلره و یر یلان اسمدر. بونلره اکثریا (ریووه‌رمه‌جو) نهری وادیسنده تصادف اولنور.

آتالانت — (Atalante) — اساطیر {یونان قدیم اساطیرنده سرعت سیریله مشهور آرقادی‌لی برقیز اولوب هرکیم ازدواجنی طلب ایدرسه قوشو مسابقه‌سنده کندیسنی کچمسنی شرط ایدر ومسابقه‌یه چیقانلرك اولا اوکنه کچملرینی مساعده ایلدیکی حالده ارقه‌لرندن برحربه ایله قوشوب یتیشیر، بعده کندیلرینی تلف ایدرمش. نهایت (وه‌نوس) ك نصیحتی اوزرینه (هیپومن) اسمنده بری سرعت مسابقه‌سی اثناسنده صاغه وصوله اوچ آلتون الما دوشورمش وآتالانت اونلری یردن قالدیرمغه اوغراشورکن بریکی محل مقصوده واصل اولمشدر. اساطیره کوره آتالانت تولدندن صکره قیرده ترك اولنه‌رق بر دیشی آیینك یاننده بیومشدر. صید وشکارده بیوك شهرتی واردر. تاریخ اساطیره نظراً مرقومه‌یی سالف الذکر حیله سایه‌سنده تحت ازدواجنه آلان (هیپومن) دکل (ملانیون) اسمنده بریدر.

— هیئت مریخ ایله مشتری ماییننده، اوتوز التنجی سیارهٔ صغیره‌که پارسده غولد شمیت طرفندن ۱۸۵۵ سنه‌سی ۵ تشرین اولده کشف اولنمشدر.

آتالانتی — (Atalanti) — جغرافیا

یونانستانده ینه بواسمی حائز اولان کورفز قربنده کائن و ۱۷۰۰ نفوسلی اوفاق بر قصبه‌در.

— یونانستانده اغریبوز آطه‌سیله لوقرید قطعه‌سنی تفریق ایدن بر کورفزدرکه قدیماً اوبه (اینه‌بخثی) کورفزی نامیله یاد اولنوردی.

آتالانتی — (Atalanti) — جغرافیا

یونانستانده فوکیدا ولایتی داخلنده (لوقریس) ئه‌پارکیالغنك مرکزی اولوب ۲۷۶۰ نفوسی حاوی کوچك برشهردر. لسان ترکیده بو شهره (تالاندی) دینور.

آتالانتی — (Atalantie) — نباتات

فصیلهٔ سذابیه‌دن، نارنجیه قسیمه‌سندن بر طاقم دیکنلی اشجار ویا شجیراتك اسم جنسیدر. بونلرك منابت اصلیه‌سی اسیای استوائی ایله اوسترالیادر. یاپراقلری مرکب، وحید الورقه، عالك (یعنی متجلد، مشین کبی سرت)، ازهاری موجبهٔ عنقودیه (بر رأسدن صالقم کبی چیقمش) ویا مجتمعهٔ ابطیه (یاپراغك قولتونلرنده طوپلانمش) شکلنده مرتب، نوع مثالی آتالانتی مونوفیلا (یك ورق آتالاتی) درکه هند شرقیده نابتدر. بونك اوراق مقوی، و روماتیزمه‌نك مضادی اولمق اوزره توصیه ایدیلیر.

آتالایا — (Atalaya) — جغرافیا

بره‌زیلیاده (آلاغواس) ولایتنده ۲۰۰۰ نفوسلی بر شهردر.

آتالرسوزی — (Adage) — {عربجه «امثال»

دینان بر طاقم اقوالدن عبارتدر. آتالر سوزی الفاظی قلیل، دلالتی کثیر، سهل الفهم، معانیسی قوتلی بر طاقم جمله‌لردرکه بر حکم اخلاقی ویا فلسفی‌یی و یاخود تجربی‌یی تضمن ایدرك لسان عوامدن توارد ایدر. بر خلقك مزاج وطبیعتنی اکلامغه مدار اولور. او خلقك افکارینی، ادراکنی، اخلاقنی، عاداتنی کوستر بر آیینه‌در. هرقومده آتالر سوزی واردر. فقط هرقومك‌کی کندیسنه مخصوصدر. اقوام مدنیه‌نك همان کافه‌سی بوسوزلرك قیمتلرینی تقدیراً جمع ایتمشلردر. نا اسکی یونانیلر بیله جمع امثاله اهتمام ایلمشلردر. ترکده‌کی آتالر سوزی اقوام مختلفهٔ تورکیه آراسنده مشترکدر. حاوی اولدقلری الفاظ یرینه کوره دکیشیور. ضروب امثال عثمانیه‌نك جمعنه کمال پاشا زاده، احمد وفیق پاشا و شناسی کبی ذوات همت ایتمشلردر. شعرادن نجاتی، ذاتی، ثابت، نابی، راغب پاشا ضروب ارسال مثل صورتیله بر طاقم اشعار قیمتدار

وجـوده كتيرمشدر . هرمملـكتده مجاميع امثال دفعاتله طبع اولنديغى كبى توركجه‌ده‌كى برچوق آتالر سـوزى مجموعه‌لرى فرانسز ، انكليز ، آلمـان و مجارجه‌يه ترجمه ونشر ايدلمشدر . (امثاله باق)

آتالق — { آتابكاردن دها اوفاق برعنواندر: بونك اصحابنـدن اك مشهورى كاشغرده بر حكومت اسلاميه تأسيس ايدن آتالق غازى يعقوب بك‌در . (يعقوب خان ماده‌سنه باق)

آتالن — (Althalin) — تراجم { فرانسه جنراللرندن اولوب ٢٢ حزيران سنه ١٧٨٤ده (قوللار) ده طوغمش ١٨٥٦ سنه‌سى ايلولنك اونـنده وفات ايتمشدر. ١٨٠٢ده پوليتقنيق‌مكتب عسكريسنده بولنه‌رق استحكام ضابطى اوله‌رق مكتبدن چيقدى ١٨١١ده يوزباشى رتبه‌سيله ايمپراطورك خاصه اركان حربيه‌سنه ياورلـكله تعيين اولندى .

آتالن —(Athalin)— تراجم { ١٧٠١ده (سمبوان) ده طوغمش‌در . مومى‌اليه (بزانسون) دارالفنون طبيسـنده معلمك ايدردى . ١٧٨٢ ده شهر مذكورده وفات ايتمشدر . مسلك طبابتـه عائد بعض آثارى واردر .

آتالوس — (Attalus) — حيوانات

ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفنك مرخوالادمه (دريسى يومشاق) تحت صنفنك مالاكيده فاميلياسـنه منسوب برجنسك اسميدر. بحر سفيد حوضه‌سـنده بو جنسك قرق قدر انواع صغيره‌سنه تصـادف اولنمقده اولوب اك معروفى آتالوس لوباتوس ايله آتالوس پاليدوس نوعلريدر .

آتاله — (Attalei) — نباتات { ذات الفلقه صنفنك نخليه فصيله‌سـندن يالـكز جنوبى آمريقـا قطعه‌سنك صيجاق يرلرنده منبت بيـوك بر آغاجدر. بوندن بر مادهٔ زيتيه استحصـال ايديله‌رك قوقو ياغى مقامنده استعمال اولنور. اوروپايه اخراج اولنان ياپراقلرندن جاده وسـوقاقلرى سپورمك ايچـون كنيش برنوع سپوركه اعمال ايدرلر. ميوه‌سـنك چكردكى غايت سرتدر . بوندن تسبيح، طبقه، طراق وسائره اعمال اولنور.

آتالى — (Athalie) — تراجم { يهودا ملكه‌سى ايدى قبل‌الميلاد ٨٧٨ تاريخنـده وفات ايتمشدر. بنى‌اسرائيل حكمدارى (آخاب) ك قيزيدر . يدى سـنه اجراى حكومتدن صكره وفات ايتمشدر.

آتاليا — (Athalia) — حيوانات { ذات‌الارجل المفصليه‌شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سـنك غشائى الجنـاح صنفنك تانتره‌دينيده فاميلياسـنه منسوب بر جنسـدر. بو جنسـه منسوب غشائى الجنـاح حشراتك قرونى (بوينوز) قيصـه اولوب اون ويا اون‌بر مفصلدن متشكلدر . قنـادلرى اوزون وعصيباتك تحديد ايتديكى حجرات رمحى‌الشكلدر. آتاليـالرك، ايلول آينـده سرفه‌لرينك ايقـاع ايتدكلرى خسـارات زراعت اربابنى بعضاً شاشرده‌جق درجه‌ده‌در.

آتاليا اسپينارزوم — (Athalia Spina-rum) — حيوانات { آتاليا جنسنه منسـوب اولان بونوع ياپرطورپى اوراقنه عارض اولان برحشره‌در . يمورطه‌لرينى ديشيسى ييراقلر اوزرينه براقير . اسـاساً رنكى ، يمورطه صاريسى ايسـه‌ده رأسنده، قرونـنده، وصدرينك برقسمنده پارلاق سياه رنك واردر . ارجللرى صارى وسياه دائره‌لرله چورلمشدر. بو حشره‌نك سرفه‌سى شـالغم و تازه پانجار ييراقلريله طورب ييراغنى اكل ايدر. حشرهٔ كامله‌دن مايسده كوريلنلرى موسم شـتاده سرفه حالنـده قالمش اولانلردن يتشمشدر . بونلرك سرفه‌لرندن اوقدر تشكى ايدلمز . بو سرفه‌لر حزيران نهـايتيله تموز ابتدالرنده حشرهٔ كامله حالنى آليرلر. بونلرك يمور-طه‌لرندن حاصـل اولان سرفه‌لر ايلول وتشرين اول نهايتلرنده كوريلورلر. سرفه اسمر يشيلتراق رنكده اولوب سياه خطوط ونقاط ايله مخططدر. يكرمى ايكى اياغى واردر ، تشرين اول‌ده حشرهٔ كامله حالنـه استحاله ايدرك طوپراغك ايچنـده

طوپراق وقبوقدن معمول برقوزه اوررلر وقيشى اوراده كچررلر .

آتاليا روزه — (Athalia rosoe) —

حيوانات { آتاليا جنسنه منسوب اولان بونوع اولـكندن كوچوك اولمسيله وصدرينك هرطرفى سياه رنكده بولنمسيله اولـكندن تفرق وتميز ايدر . بو نوعك سرفه لرى كل آغاجنـده، بوكورتلنلرده وفصيلهٔ صيوانيه انواعى اوزرنده تعيش ايدر .

آتالياتا —(Attaliata) — **تراجم** { اون ايكنجى (ميشل دوقا)نك زماننده (پروقونسول) ومحكمه رياسـتى كبى مأموريتلرده بولنـدى (١٠٧٠) اشعار وحقوقه دائر بعض آثارى واردر .

آتاليه —(Attalia)— **جغرافياى قديم**

آناطوليده واقع اوچ شهرك آدى اولوب برنجيسى طبيعيوندن (پلين) ذكر ايتمشدركه (ثماوليدا) ده‌در . ايكنجيسى ده بشنجى عصره طوغرى ترتيب ايدلمش بر پسقپوس فهرسنده مذكور برشهردركه ليـديا (ازميـد جوارى) ده ايدى . اوچنجيسى پامفيليـاده (قونيه حواليسى) واقع اولوب برغمه حكمدارى ايكنجى (آتال) طرفندن بنا ايدلمشدر . بو شهر غايت زنكين و برده مهم ليمـانى اولوب روما قوماندانلرندن(سرويليوس) (ايزوربه‌ن)ه غلبه چالدقدن صكره بوراسنى ضبط و اشـغال ايلمشدى. آنطاكيه‌يه شهر مذكور اليوم آنطاليه ناميله معروفدر. آداليه، آنطاليه ماده‌لرينه باق.

آتاماس — (Athamas) — **اساطير**

يونان‌قديمك (به‌اوسيا) قطعه‌سنده كائن (اورخومن) شهرينك قراليدر. زوجه‌سى اولان بلوط الهه‌سى (نفه‌له) دن (فريقسوس) و (هلله) اسمنده ايكى چوجغى اولمشدر. (قادموس)ك كريمه‌سى (اينو)يه علاقه‌ايلديكندن نفه‌لە‌يى ترك‌ايدرك اينوايله ازدواج ايلمش‌بونك‌اوزرينه نفله كنديسنه‌وايكنجى‌زوجه‌سى (اينو) دن حاصل‌اولان ايكى‌چوجغنه‌فلاكت ياغد. يرمق ايچون كوكه چيقمش . ديكر طرفدن بو ايكنجى زوجه دخى نفله‌نك چوجقلرينى محو ايتمك عزمنه‌دوشه‌رك بونلرى‌اوصره‌ده حكمفرما بولنان برقحطه دوا اولمق اوزره قربان ويرمسنى زوجنه تكليف ايتمش وقانديرمشدر . چوجقلر كسيله‌جكى صره‌ده (نفه‌له) ايكيسـنى‌ده كوكدن اينـديرديكى آلتـون يوكنوزلى بر بوزاغى ايله قاچيرمشـدر . چوجقلردن (فريقسوس) بو صورتله قوالـكيدايه چيقمش ايسـه‌ده (هله) چناق قلعـه بوغازنده بوغلمش وبو سببله او بوغازه‌ده لسان يونانيـده (هلـه‌پونت) تسميه‌اولنمشدر. بعده آتاماس نه‌ياپديغنى بيلميه‌رك (اينـو) دن حاصـل اولان بر اوغلنى وحشى حيـوان ظنيله قتل ايتمشدر . زوجـه‌سى (اينو) بو وقعه‌دن متولد يأس ايله ديكر چوجغنى‌ده قاپنار صويه القا ايتمش . كنديسى‌ده (مه‌غار) ايله (قورينت) آراسنده دكزه آتلمشدر .

آتامانتين — (Athamantine) — **كيميا**

تركيبى ($C_{48}\,O_{14}\,H_{30}$) دن عبارت قابل تبلر بر جسم عضوى اولوب شيب نباتى تحملرنده بولنور بلورلرى اپك كبى پارلاق ويوموشاق، رايحه‌سى صابونى، طعمى آجى وككرميى يعنى بوروشديريجى در صوده غيرمنحل، كئول وأتر (لقمان روحى)ده منحلدر . ٦٠ درجـه‌نك تحتنده ذوبان اولور . بلاتحلل يعنى تركيب اصليسى دوچار تحول اولمقسزين غيرقابل تقطيردر. قورى اوله‌رق تقطير ايديليرسه حامض واله‌ريانه منقلب اولور . قلور مولد الما غازينك تأثيريله و ١٠٠ درجهٔ حرارتده شو :

$$C_{48}H_{30}O_{14} = 2\,C_{10}H_{10}O_4 + C_{28}H_{10}O_6$$

آتامانتين حامض واله‌ريان اورسه‌لون

معادلهٔ كيمويه موجبنجه حامض واله‌ريان (كدى اوتندن مستخرج برحامض عضوى) ايله (اورسه‌لون) ه آيريلور. دومانلى حامض آزوت ايله معامله اولنورسه، تركيبى $C_{48}\,H_{27}\,O_{14}\,(Az\,O_2)_3$ دن عبـارت وَ (ترى‌نيتروآتامانتين) نامنده بر ماده حصوله كلير. عناصر مولدالاملحه (فلوئور، قلور، بروم و ايود كبى معـادن ايله مولد الحموضـه‌دن عارى املحهٔ مثنائيـه تشكيل ايدن عناصر شـبه

معدنیه) ایله برطاقم مرکبات متبادله تشکیل ایدر.

آتامی — (Atami) — جغرافیا { ژاپونیانك نیپون

اطه‌سنك جنوب شرقی ساحلنده برقصبه‌در (یه‌دو) قوینه یاقین بر مرساده کائن وغرباً سارغورا کورفزیله محاط کوچك برشبه جزیره اوزرنده‌در. آتامی مرسانك کنارنده کوچك بر اطه‌نك قارشوسنده واقع لطیف برقصبه اولوب قصبهٔ مذکوره بر سطح مائل اوزرنده بولندیغندن سوقاقلری اینیشلیدر. کوکورتی حاوی بوراده نبعان ایدن صوده استحمام ایتمك اوزره یازین ژاپونیانك هرطرفندن بیکارجه زوار ورود ایدر.

آتامیسکی — (Atamisqui) — جغرافیا

امریقاده آرژانتین حکومتی داخلنده (سوقونشو) ایالتنه تابع و (سالادو) ایله (سالادیلو) اره‌سنده (توکوا) دن (قوردووا) یه کیدن یولك اوزرنده کائن و (سانتیاغو دەل‌ئەسترو) لواسنك مرکزیدر. تجارتگاه بر بلده اولوب اهالیسی اکثریا قوراقلقدن شکایت ایتمکده‌درلر. بورادن چیقان بال غایت نفیس ولذتلیدر.

آتاناجی — (Atanagi) — تراجم { ایتالیا ادبا.

سندن اولوب ایتالیاده کائن قالي قصبه‌سنده تولد و ١٥٦٧ سنه‌سیله ١٥٧٤ سنه‌سی اراسنده وندیکده وفات ایتمشدر. یکرمی بش سنه قدر رومادە فقر وسفالت ایچنده حیاتگذار اولدقدن صکره (برناردو تاسو) نام شاعرك (آمادی) اسمنده‌کی منظومه‌سنی تصحیح ایتمك ایچون اوربه‌ن دوقه‌سی طرفندن دعوت اولنمش وبقیهٔ عمرینی وندیکده تصحیح وطبع آثار ایله کچیرمشدر.

آتاناریق — (Athanaric) — تراجم

ویسیغوت رؤساسنك وخرستیان مخاصملرینك باشلیجه‌لرندن بری‌اولوب میلادك دردنجی عصری اواسطنده ایمپراطور (والانس) ه ادرنه قربنده قارشی کلمش و اوچ سنه مقاومتدن صکره ٣٦٩ سنه‌سنده مغلوب اولمشدر. هونلرك مهاجاتی زماننده یرلی اهالی روما ایالاتنی استیلا ایدرکن اونلرك حرکاتنه اشتراك ایلیه‌رك داکیا طاغلرنده اختیار اقامت ایتمشدر. ٣٨٠ سنه‌سنده غوت محاربلری طرفندن تکرار قراللغی اعلان اولنمش، بعده بیزانس ایمپراطوری تئودسیوس ایله عقد اتفاق ایتمشدر. بو اتفاقدن آز بر زمان صکره وفات ایتمشدر.

آتاناز — (Athanase) — تراجم { ٨٧٧ سنه.

سنده ناپولی پسقپوسی اولوب ٩٠٠ ده وفات ایتمشدر. ناپولی دوقه‌سی برادری کیوسدن صکره ناپولی دوقه‌سی اولمشدر. بالآخره پاپا طرفندن آفوروز وکلیسادن طرد اولندقدنصکره اسپانیا عربلریله اتفاق ایدرك مملکتی غارت ویغما ایله بینلرنده تقسیم ایتمشدر.

آتاناز — (Athanase) — تراجم

پیه‌ر آطناش خطیب اولوب اون التنجی عصر نهایتلرنده قبریسده تولد ایتمش و ١٦٦٣ ده پارسده وفات ایتمشدر. ١٦٣٨ ده پارسه کله‌رك نائبهٔ حکومت طرفندن مأموریت مخصوصه ایله ممالك شرقیه‌یه کوندرلمش وعودتنده اهمیت وقیمت علیه‌یی حاوی خیلی آثار تألیف ایتمشدر.

آتاناز (آیا) — (Saint Athanase) —

تراجم { اسکندریه پطریقی اولوب اوچنجی عصر میلادینك صوك سنه‌لرنده (٢٩٨ یاخود ٢٩٩) شهر مذکورده تولد و ٢ مایس ٣٧٣ ده وفات ایتمشدر. ثبات و متانتی ایله مشهوردر. حیاتی هپ مبارزات و مناقشات ایله کچمشدر. وقتك عادتی وجهله یونان شاعر وفیلسوفلرینك اثارنی مطالعه وتتبع ایتمش‌ایسه‌ده اك بیوك سعی وتتبعنی انجیله حصر ایلمشدر. سنت آلکساندرك وفاتی اوزرینه اسکندریه پطریقلکنه انتخاب اولنمشدر (٣٢٨) آریوس مذهبی طرفدارانینك شکایاتی اوزرینه عزل اولندیغندن استانبوله عزیمتله موقتاً ایمپراطور قسطنطینك نفوذ واعتمادینی قزانمغه موفق اولمشدر.

فقط چوق کچمه‌دن خصملری ایمپراطور قسطنطینك یانـه کلوب شکایتلرینی تجدید ایتمشلر وکندیسنی نفی ایتـدیرمکه موفق اولمشـلردر . قسطنطینك وفاتـدن صکره ۳۳۸ سنه‌سـنده اسکندریه‌یه تکرار کلمش ایسـه‌ده دشمنلری استعمال سـلاح ایله انی ایفای وظیفه‌دن منعه تشبث ایتدکلرندن اطناش رومایه عزیمت ایتمش وروما و ساردیق مجامع دینیه‌سنی کندی طرفنـه جلب ایتدیره‌رك شرق وغرب کلیسالری آراسنده برمناقشه قپوسی آچلسنه سبب اولمشـدر . مؤخراً برقاچ دفعـه پطریقلك مقامنه عودت ایتمش، برقاچ دفعـه نفی اولنمش والك نهایت استحصال مأذونیتله اسکندریه‌یه کلدیکندن آز برمدت صکره اوراده وفات ایتمشدر.

آتاناژیا — (Athanagia) — جغرافیا

(ایبر) نهرینك شمالنده واقع قدیم اسپانیا شهرلرندندر . الیوم (انسا) یاخود (اغرامو) نامیله معروفدر .

آتاناژیلد — (Athanagilde) — تراجم

اسپانیا ویسیغوت قراللرندن اولوب ٥٥٤ دن ٥٥٦ سنه‌سـنه قدر اجرای حکومت ایتمشدر . بیزانسلیلری اسپانیادن طرد ایتمکه چالشمش وتبعه‌سنه کمال رفق و ملایمتله معامله ایتمشدر .

آتاناغار — (Attanagar) — جغرافیا

هندستان شمالیده (لاقنو) نك ۱۰۵ کیلومترو جنوب شرقیسنده ۶۰۰۰ نفوسی حاوی (پرتابغراج) لواسنه تابع برقصبه‌در . قصبهٔ مذکوره‌نك اورته‌سندن (غومتی) نهرینه آقان سانی نادی اسمنده برچای کچمکده‌در .

آتاندورن — (Attendorn) — تراجم

نفس پروسیاده وستفالی ولایتنه تابع لن نهرینه منصب اولان بیغه چایی اوزرنده واقع ۳۰۰۸ نفوسی حاوی کوچك برشهردر. بو شهر قرون وسطاده (هانزه آتیك) اتحاد تجاریسندن معدود ایدی .

آتاندولو — (Attendolo) — تراجم

ایتالیا ادبا وحکماسندن اولوب (قاپو)ده طوغمش ۱۰۹۲یه طوغرو وفات ایتمشدر. کندیسی راهب اولوب (قروسقا) اقاده‌میسی اعضاسـندن ایدی، بالجمله السنه حقنـده معلومات و وقوف تامه‌سی وار ایدی. آثار متروکه‌سی مختلف زمین اوزرنده یازلمش اشعار ایله شروحدن ونطقلردن عبارت ایدی،

آتانغادی — (Attangadi) — جغرافیا

هندستانك منتهای جنوبیسنده واقع (تراونقور) حکومت صغیره‌سنه تابع کوچك بر شهردر . شهر مذکور (آنجنغو) نك بر قاچ کیلو مترو شرقنده و آلیغهیری یاخود تراوانقور جبالنك اتکنده‌در.

آتانقور — (Attancourt) — جغرافیا

(واسس) سنجاغنه تابع، (بله‌ز) صویی اوزرنده کائن بر قریه‌در . معدن صولری پك مبذولدر . اطرافنده واسع اورمانلری اولدیغی کبی دارالصناعه‌لری‌ده موجود در ۳۲٤ نفوس .

آتاواپیسقات —(Attahwahpiskat)—

جغرافیا { قنـاداده واقع بر نهر آدی اولوب (هود سـون) کورفزینه دوکیلور طولی ٦٥٠ کیلو مترودر .

آتاوانت — (Attavante) — تراجم

فلورانسه‌لی اولوب کوچك قطعه‌ده یاپدیغی رسملرله اکتساب شهرت ایتمشـدر . ۱٤٥۲ ده دنیایه کلوب ۱٥۱۱ تاریخلرینه قدر معمر اولمشدر . بروکسلده (بورغونیا) دوقلرینه مخصوص کتبخانه‌ده محفوظ بولنان آیین کتابیله (سنت ژه‌روم) ك انجیله دائر یازدیغی براثرك رسملرینی‌ده مومی الیه یاپمشدر .

آتاوانتی — (Attavanti) — تراجم

راهب اولوب ۱٤۱۹ ده فلورانسه‌ده دنیایه کلمش ۱٤۹۹ ده عین شهرده وفات ایتمشـدر . وعظ

و نصیحتده او قدر بیوك بر شهرتی وار ایدیكه حكمادن (مارسیل فیچین) موسی الیهك قدرت بلاغتنه حیران اوله رق صاحب ترجمه یی (اورفه) یه بكزتمكده تردد ایتمامشدی . موسی الیه وفاتنده رهبانیته مخصوص برچوق آثار براقمشدی .

آتاهوالپا یاخود آتابالیپا — (Atabalipa ou Atahualpa) — تراجم { پرونك (اینقا) تسمیه اولنان

قدیم یرلی خاندان حكومتنك صوكنجی حكمداری اولوب ۱۵۳۳ تاریخنده وفات ایتمشدر . ۱۵۱۷ سنه سنده پدری (هواناقاپاق) ك وفاتی اوزرینه (قویتو) قرالیتنی ید ضبطنه آلمش و برادری (هواسقار) دخی پرونك قطعات سائره سنی تملك ایتمشدر. بونك اوزرینه آره لرنده شدتلی بر محاربه ظهور ایلمشدر . بو محاربه نك اك زیاده شدت كسب ایلدیكی بر زمانده و ۱۵۳۲ سنه سنده اسپانیا قوماندانی پیزار (پرو) یه واصل اولمشدر . آتاهوالپا ایكی خونریزانه محاربه دن صكره خصمنی اسیر ایتمكه برابر اینقالردن بتون ایلری كلنلرك اعدامنی امر ایلمش اولدیغندن اسپانیا قوماندانی (پیزار) مرقومی بر ملاقاته دعوت ایدرك او اثناده حبس و توقیف ایلمشدر . آتاهوالپا حبس و توقیف اولندقدن صكره (هواسقار) ك دخی اعدامی ایچون امر ویرمش و اسپانیوللره تخلیهٔ سبیلنه مقابل آلتون معدنی اراضیسی وعد ایلمشدر . وعدینی انفاذ ایلدكدن صوكره (پیزار) سبیلی تخلیه دن امتناع ایدرك مرقومی اعدامه محكوم ایتدیرمشدر . آتاهوالپا دیری دیری احراق اولنمامق ایچون كندینی وافتیز ایتدیرمش و محبسنده مخنوقاً وفات ایتمشدر .

آتایر — (Ataïr) — هیئت { الطائر ماده سنه باق .

آتائید —(Ataïde)— تراجم { پورتكیز رجال حكومتندن و

قوماندانلرندن اولوب ۱۵۱۹ ده تولد و ۱۵۸۰ ده غوآده وفات ایتمشدر. ۱۵۶۹ سنه سنده هندستان حكومتلری پورتكیزلیلری آسیادن طرد ایچون اتفاق ایتمشلر ایدی. موسی الیه یرلی پرنسلرك هپسنی مغلوب و دائرهٔ اطاعته ادخال ایتمش، ادارهٔ ملكیه ده انتظامی تقریر و تأسیس ایلمشدر .

آتباسارسق — (Atbassarsk) — جغرافیا

آسیای روسیده (آقمولنسق) شهرینك ۲۲۲ كیلومترو غرب وشمال غربیسنده و (ایچیم) نهرینك ساحل یمیننه منضم اولان (آتباسارقا) چایی اوزرنده ۱۷۱۰ نفوسی حاوی بر قصبه آدیدر . دمیر خانه و باغخانه لر یله اناث و ذكوره مخصوص مكتبلری واردر .

آتبوی — (Athboy) — جغرافیا

ایرلاندانك (لانیستر) ولایتنده (بوین) ایرماغی اوزرنده واقع ۱۸٤٦ نفوسلی بر قصبه در مكتبلری متعدددر .

آتتار — (Attar) — عطاركیمیا { (كول (یاغی)

(عطار ، عطردن مأخوذ اولسه كركدر) (كول یاغی ماده سنه باق) .

آتامانیا — (Athamanie) — جغرافیا

الیوم (آتوولاكیا) نامیله معروف اولان بو قطعه (پندوس) طاغنك غرب سطح مائلنده وقدیم اپیرقطعه سنك جنوبنده واقع (آكه لوئیس) و (آراكتوس) نهرلرینك محل نبعانیدر . (آتامانیا) اهالیسی تسالیالیلرله هم اصل عد اولنورلردی .

آتر — (Atter) { بوقاری اوستریانك اك بیوك كوللرندندر .

(تراثون) كولنك شرقنده در . طولی ۱۸,٥ ، عرضی ۳,۷ كیلومتره ، عمقی ۱۷۱ متره در . (آغر) چایی بو كولدن چیقار . جنوب غربی و جنوب جهتنده بر طاقم قیالقلر ایله محاطدر . بورادهكی (اونترآخ) و (وایسنباخ) كویلری صیفیه لك محللردندر. آتر كولنده واپور ایشلر. ٤٧ كیلومتره مربعی وسعت سطحیه سی واردر .

آترااولا — (Atraola) — جغرافیا

هندستان شمالیده واقع ۶۰۰۰ نفوسلی بر قصبه‌در . فیض‌باد سنجاغنه مضاف‌در .

آترااولی — (Atraoli) — جغرافیا

هندستان شمالی ، میرات ولایت انکلیزیه‌سی داخلنده ۱۵۰۵۲ نفوسلی بر شهردر . شهر مذکور (دوآب) قنالیله صولانان منبت بر اووه‌ده کائندر .

آتراتو — (Atrato) — جغرافیا { غره‌ناد جدیده

(جنوبی امریقا) بر نهردر . ۶۶۵ کیلومترو مسافه قطع ایتدکدنصکره بحرمحیط اطلاسیده واقع (داریه‌ن) کورفزینه منصب اولور . بو اثناده نهر مذکورده آلتون پارچه‌لری بولنمقده‌در . آتراتویی بحرمحیط معتدله منجر اولان (سان ژوان) نهرینه بر قنال واسطه‌سیله ربط ایدرك بحرمحیط اطلاسی ایله بحرمحیط معتدل اره‌سنده برطریق مراسلات تأسیس ایتمك تصوری وار ایدی .

آترافابالدا — (Atrafabalda) — جغرافیا

هندستان وسطیده (نظام) ولایتنك نام قدیمیدر مساحهٔ سطحیه‌سی ۸۶۲۰ کیلومترو مربعی اولوب نفوس موجوده ۸۰۵۰۰۰ راده‌سنده‌در . مرکزی (حیدرآباد) شهریدر .

آتراقتاسپیس — (Atractaspis) —

حیوانات { حلیه تحت شعبه‌سنك زواحف فرقه‌ سنك حنشیه صنفنك سوله‌نوغلیف تحت صنفنك ویپه‌ریده فاملیاسنه منسوب ثعابین زبلیه‌دن (بوللی‌بیلان) آفریقا وآمریقایه مخصوص برقاچ نوعی حاوی برجنسك اسمیدر .

آتراقتود — (Atractode) — حیوانات

ذات‌الارجل‌المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك خماسی‌الرسغ کروهندن بره‌ زیلیایه مخصوص برقاچ نوعی جامع بر جنس حشره‌نك اسمیدر .

آتراقتوسه‌روس — (Atractoceros) —

حیوانات { ذات‌الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك ایله‌سه‌تیده فاملیاسنك آکل‌الحطب کرو. هندن ممالك حاره‌یه مخصوص برقاچ نوعی حاوی برجنس حشره‌نك اسمیدر .

آتراقتومر — (Atractomère) —

حیوانات { ذات‌الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات‌فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك رباعی‌الرسغ کروهندن بره‌زیلیا وکوبان‌حوالیسنده یشایان برقاچ نوعی حاوی بر جنس حشره‌نك اسمیدر .

آتراقتیلن — (Atractylins) — کیمیا

ترکیبی ($C_{20} H_{30} O_6$) دن عبارت اولان اشبو جسم (حامض آتراقتیلن) ك پوتاس ویا باریت محلولیله تصبننددن استحصال اولنور . اساساً برمادهٔ صمغیه حالنده و حامض تأثیرینی حائز اولوب رایحه‌سز وطعمی شکره قریب طاتلیدر . صو واسپرتوده یك منحل وأزده (لقمان روحی) غیرمنحلدر . حامض کبریت (زاج یاغی) ایچنده منحل اوله‌رق حامض مزبوری صاری‌یه تلوین ایدرسه‌ده صفوقده رنك مزبور دکیشوب قان قرمزی‌یه منقلب اولور . حامض آزوت (تیزاب) انجق صیجاق ایکن آتراقتیلینه تأثیر ایده‌بیلور . صولی پوتاس محلولیله معامله اولنورسه آتراقتیلی ژه‌نیوم تعبیر اولنور برماده ایله غلیقوزه آیریلور .

آتراقتیلین (حامض) — (Acide A-tractylique) — کیمیا { ترکیبی ($C_{30} H_{54} S_2 O_{18}$) دن عبارت اولان اشبو

حامض (Atractylis gummifera) تعبیر ایدیلن نباتك کوکارنده شکر ، هلوتیه (قوشقونماز دن مستخرج برماده) واینولین (منسین) ایله برلکده اوله‌رق بولنور . حامض مزبور فعل تصبن ایله (حامض‌ب‌ـ آتراقتیلین) وحامض واله‌ریانه آیریلور .

حامض آتراقتیلین اوچ اساسلی برحامض اولدیغندن ترکیبنده‌کی ۲۰۱ و ۳ جزؤ فرد مولد الما یرینه برنجی صنفدن یعنی وحیدالقیمه اولان معادندن ۱، ۲ و ۳ جزؤ فرد معدن قائم اوله‌رق املحه تشکل ایدر . پوتاسیوم ایله تشکیل ایتدیکی آتراقتیلینیت پوتاسیوم ($C_{30}H_{52}S_2O_{18}K_2$) ملحی رنکسز وایکنه شکلنده بلوری اولوب صووده منحلدر. بر حامضله برلکده قایناديلورسه - طبق کندی حامضی کبی - دوچار تحلل اولور . قلور باریومایله معامله اولنورسه (آتراقتیلینیت باریوم) ملحی تشکل وترسب ایدرکه بوده حامض قلور مولد الما (طوز روحی) ده وچوق صو ایچنده منحلدر.

آتراقس — (Atrax) — اساطیر { خرافات

یونانیه دورنده (پەنه) و (بورا) نك اوغلی و (آتراکس) شهرینك بانیسیدر. شهر مذکور (تساليا) قربنده‌در .

آترامن طاشی — Atramen-) Atramen tarius Sapis) یعنی حجر حبر، مرکب طاشی — کیمیا { ازمنهٔ قدیمه‌ده کبریتیت حمض اول حدیده آترامن تسمیه اولنوردی . (کبریتیت حدیدی ماده‌سنه باق) .

آترامنتاریوم — (Atramentarium)

رومالیلرك قوللاندیغی آوانی میاننده برنوع قاب درکه درونه آترامنتوم (بو ماده‌یه باق) اسمنده سیاه برمایع قونیلور ایدی. (پلین) ك روایتنه نظراً بو مایعی رسام و قوندره‌جیلر (ورنیك) مقامنده استعمال ایتدکاری کبی مرکب یرینه‌ده قوللانیلیر ایمش .

آترامنتوم — (Atramentum) — کیمیا

(لاتینجه بر کلمه‌در) هر سیاه بویایه وعمومیت اعتباریله اسودیته آترامنتوم تعبیر اولنور .

آترامنتوم پیقاریوم — (Atr.Pictorium)

اوزوم جبره‌سندن، فیل دیشندن وسه‌پیا کبی موادّدن مستخرج برنوع سیاه رسم بویاسیدر . اوزوم جبره‌سندن استحصال اولنان بویایه فرانقفورت سیاهی ، فیل دیشندن استحصال اولنان بویایه فیل دیشی سیاهی ، مرکب بالغندن مستخرج سیاه بویایه‌ده (سه‌پیا) تسمیه اولنور . قرون وسطی کیمیاجیلری لساننده، آترامنتوم تعبیری حجر فلسفانی‌یه دخی اشارت ایدی .

آترانوچن — (Atranutzin) — جغرافیا

ارضرومك نام قدیمیدر.

آترانوری (حامض) — Acide A-) tranorique) — کیمیا { ترکیبی ($C_{19}H_{18}O_8$) دن عبارت اولان

اشبو حامض حامض اوزنی (Acide Usnique) ولکنورا آترا (Lecanora atra)ده بولنور بر مادۀ عضویه اولوب أتر (لقمان روحی)واسطه‌سیله استخراج اولنور وقلوروفورم‌ده منحل اولدیغندن تبلر فصلی ایله (حامض اوزنی) دن بالتفریق کچوك منشور بلوری حالنده تبلر ایتدیریلور . حامض مزبور اسپرتو ، أتر وقلوروفورم‌ده منحل ایسه‌ده انحلالیتی صغوقده پك آز صیجاق‌ده دها زیاده‌در بلورلری ۱۹۰ درجه‌ده ذوبان ایدر . قلویاتده‌کی محلولی صاری رنکلی‌در . هیپوقلوریتی سودیوم ایله معامله اولندقده صاری رنکلی برمحلول حصوله کلیرسه‌ده درحال قرمزی‌یه تحول ونهایت رنکی بتون بتون زائل اولور. اسپرتو ایله و ۱۵۰ درجه‌ده تسخین ایدیلورسه انحلالیتی نسبةً زیاده اولور ، بلورلری ایکنه شکلنده تکون ایدر . ۱۱۵ درجه‌ده ذوبان ایلر . آنیلن ایله معامله اولنورسه ۱۵۰ درجه‌ده ذوبان وصاری برماده‌یه تحول ایلر .

آترای — (Attray) — جغرافیا { فرانسه‌ده (لووار)

ولایتنك (وتبیویه) سنجاغنه تابع (اوتارویل) قضاسنه مضاف ۳۷٦ نفوسلی برقریه‌در .

آتربوری — (Atterbury تلفظی : ئه‌تر

بژری) — تراجم { انكليز شاعرلرندن اولوب ١٧٣٢ ده (ميدلتون) ده طوغمش و ١٨٥٥ ده پارسده وفات ايتمشدر. يازديغى اشعار ومنظوماتيله كنديسى بين الاقران تميز ايتمشدى . قرال (كيليوم) ك وقراليچه (آن) ك خصوصى پاپازى ، نهايت (روشستر) پسقپوسى اولدى.

آتربوم — (Aterbom) { اسوج شاعرلرندن اولوب (وسبو) ده ١٧٩٠ تاريخنده طوغمش ١٨٥٥ ده (اوپسال) ده وفات ايتمشدر. بركوى راهبك اوغليدر. دها كنج ايكن المان ادبياتنه انتساب پيدا ايتمشدركه بالآخره بووقوف مسلك ادبيسنه تأثير ايتمشدر . اسوج ادبياتنى غير طبيعيلكدن و اقادەمينك محصوريت قواعدندن قورتارمغه چاليشمشدر. اسوج قرالى اوسقار حضرتلرينه پرنسلك زماننده علوم ادبيه يى والمان لسانني تدريس ايتمشدر. (Phosphore) ناميله بر غزتەده چيقارمشدركه (١٨١٠ - ١٨١٣) ە قدر انتشار ايتمشدر . موى اليه ١٨٢٨ تاريخنده (اوپسال) دارالفنوننده منطق و ماوراء الطبيعه و ١٨٣٥ ده علم بدايع (Esthétique) معلمككنى استحصال ايتمش وبرچوق آثاردن باشقه اسوج تاريخ ادبيسى ناميله ده بر اثر مقبول براقمشدر . ١٨٥٥ ده وفات ايتمشدر.

آترپسيا — (Athrepsie) — طب { عدم اغتذاى نوزاد . ممه امن كوچك چوجقلره مخصوص بر خستەلق اولوب ابتدا دوقتور (پاررو) طرفندن مكملاً مطالعه و تعريف ايدلمشدر . آترپسيا ابتدا هضمسزلق و اسهال ايله باشلار . عمللر غايت صيق وغايت صولى ويشيل رنكلى و فوق العاده فنا قوقوليدر. حتى كيتدكجه تعفن تحمل اولنەميەجق درجەده شدتلنير. بعده چوجق قوصمغه باشلار، هيچ برشيئى هضم ايدەمز اولور . معدەسنه نه واررسه درحال قوصوب چيقارير . عمل ايله برابر چوجق ضعيفلمكه يوزطوتوب بوضعف تدريجاً آرتار ونهايت بيچارەقديد ديه توصيف اولنەجق قورقونج، طانلماز برحاله كلير. ابتدا چوجق اضطرابندن متمادياً آغلايوب فرياد ايتديكى حالده صوكنده قوتسزلكدن يالكز حزين و درين بر انين ايشيديلير . متعاقباً آغز و دوداقلرده (قلاع) دينلن اندفاعات آياقلرده ، باجاق آرەلرنده طوربه (صغن) لر و قايناقلرنده يانيق كبى قيزارتيلر ، سيويلجەلر ، قبارتيلر وعادتا يارەلر (قرحه) ميدانه چيقار . بعضاً اختلاجات و تشنجات و سبات كبى عصبى حاللرده مشاهده اولنور . نهايت وجودك حرارت طبيعيەسى آزالمغه باشلايوب بوسفالت عضويه موت ايله نتيجه پذير اولور . اسبابنه كلنجه : اولا قواعد صحيه يه رعايتسزلك كوزه چارپار . چونكه آترپسيا الك زياده فنا بسلنمكه باشلانان چوجقلرده وقوعه كليور . فنا امزيكلر، چوجغك حال وسنيله متناسب اولميان سوتلر ، فعل اغتذايى كوجلشديرن (طاوشان دوداق) كبى سوء تشكلات بدنيه هپ اسباب مرضيه جدولنه قيد اولنەجق حاللردندر . بعضاً نوزاد (نزله) اولور بورنى طيقانير . طبيعى سوت امەمز . شو حال (آترپسيا) نك ظهورينى انتاج ايدەبيلير . اكثريا حمالى خستەلقلرى متعاقب وظيفهٔ تغذى سكتەدار اولەرق (آترپسيا) ميدانه چيقمقدەدر .

تداويسى — ابتداسنده يعنى هنوز عمل دورنده يتيشيلیرسه اوكى آلنەبيلير . فقط قى يعنى قوصمه باشلامشسه بر چاره بولنەماز. مبدأنده نه ياپيلەجق درحال چوجغك ارضاع واعاشەسنى قواعد وشرائط صحيەيه تطبيقاً تنظيم ايتمليدر. يعنى امزيكله بسلنيورسه ترك اولنوب برسوت ننه تدارك ايديلير. سوت ننەده ايسه سوتى ياراميور ديمكدر. دكيشديريلوب باشقەسى بولونور. يالكز بوتدابير ايله اسهالك اوكى آلنەمازسه اوحالده خفيفجه مشروبات كئوليه، حامض لبن (ليموناتەسى)، سوتله قاريشيق اولديغى حالده (تحت آزوتيت بيزموت) دينلن بياض توز، كرج صويى ، بيوك قره قفس شروبى و سائره اعطا اولنور. بعده تبرددن وقايه ايچون اسپرتولى ويا خفيف خردالى بانيولره صوقولوب واتقه پاموغيله صاريلير . صيجاق صو ايله مملو شيشەلر بشيكك

اطرافنه دیزیلیر . بو خسته‌لقدن فوت اولان چوجغك معاینهٔ تشریحیه‌سنده قاره جکر ، دالاق کبی احشانك استحالهٔ شحمیه‌یه دوچار اولدیغی ورید یعنی سیاه قان طامارلرینك محتقن اولوب ، شوراده بوراده قان پختیلری یعنی علقه‌لری تشکل وطامارلری سد ایتدیکی مشاهده ایدلمکده‌در .

آترت — (Attert) — جغرافیا { بلجیقاده لوکسنبورغ
ولایتی داخلنده ۲٦٥۰ نفوسی حاوی برشهردر.

آترتون — (Atherton تلفظی : أذرتن) —
جغرافیا { انکلتره‌ده (لانقاستر) قونتلغی داخلنده واقع ۲۸۷۲٤ نفوسلی بر شهردر . جوارنده دمیر وچیوی دار الصناعه‌لری واردر. ۱٦٤۳ ده جنرال (فرفاقس) خاصه اردوسی طرفندن هزیمت ومغلوبیته دوچار ایدلمشدی .

آترستون — (Atherston تلفظی : أذرستن)
جغرافیا { انکلتره‌نك (وارویق) قونتلغی داخلنده (قووانترای) قنالی اوزرنده واقع ٤٦٥۰ نفوسلی برشهردر . شهر مذکورده قوریلان پنیر پازاری انکلتره‌نك هرطرفنده بیوك برشهرت قزانمشدر . (بوسوورت) معرکه‌سی بو شهره یقیندر .

آترستون — (Atherston تلفظی:أذرستن)
تراجم { انکلیز محررلرندن اولوب ۱۷۸٦ ده (نوتنغام) طوغمش ۱۸۷۲ ده وفات ایتمشدر. مومی‌الیه آثار مطبوعه‌سی ایچنده ۱۸٦۱ ده ، نشرایلدیکی براثرده بنی اسرائیلك مصرده‌کی ادوار حیاتیه‌سنی ۲۰۰۰۰ متجاوز بیت تصویر ایتدکدن ماعدا (انکلتره‌ده دکزقراللری) نامیله ۳ تاریخی برده رومانی واردر .

آترمان — (Atherman) { حرارت‌شعاعیه‌نك دروننـدن
پچمسنه قابل اولمایان جسملره وصف اولور بر کلمه‌در. ضیا نظریه‌سنده کثیف یعنی غیر شفاف نه ایسه حرارت نظریه‌سنده‌ده آترمان اودر. بر جسم هم آترمان هم غیرشفاف اوله‌بیلیر، بونك کبی نه آترمان ، نه شفاف اولمیان جسملرده واردر. (بلع ماده‌سنه باق) .

آترنوم — (Aternum) — جغرافیا
ایتالیاده قدیم برشهرآدیدر. الیوم (آترنوس) نهری منصبنده واقع پسقارا شهریدر (بوماده‌یه‌باق)

آتروپاتس — (Atropatès) { مدیاساتراپلرندن در
قبل‌المیلاد ۳۳۱ تاریخنده (داربل) محاربه‌سنده بر عجم فرقه‌سنه قوماندا ایتمشدی . مومی‌الیه اسکندر طرفندن (مدیا) ساتراپی نصب وتعیین اولنمش و همشیره‌سنی (پردیقاس) ه ویره‌رك وفاتنده (پردیقاس) مومی‌الیهه خلف اولمشدر .

آتروپاتن — (Atropatène) — جغرافیا
فارسی آذربایکان نامنك محرفی‌در . شمدیکی آذربایجان (آذربایجان ماده‌سنه باق).

آتروپوس — (Atropos) — حیوانات
حلیه شعبه‌سنك، فقریه تحت شعبه‌سنك زواحف فرقه‌سنك ثعبانیه ویا حنشیه صنفنك سوله‌نوغلیف تحت صنفنك چنغراقلی ییلان فاملیاسنه منسوب زهرلی بر ییلانك لسان عامیانه‌ده اسمیدر . علم حیواناتده یعنی لسان علومده برتروپس اسمیله معروفدر. (بوتروپس ماده‌سنه باق)

آتروپوس — (Atropos) — حیوانات
ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك عصبی‌الجناح کاذبه صنفنك آشندیریجی تحت صنفنك پسوسیده فاملیاسنك برجنسنه ویرلمش اسمدر. بونلر ، اکثریا مساکن دروننده کتابلر آره‌سنده ، اسکی کاغدلر ایچنده بولنور کهله‌یه مشابه حیوانلردندر. پزوك نامیله دها معروفدر. (پزوك ماده‌سنه باق)

آتروپوس — (Atropos) — حیوانات
ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك

خرشفی الجناح صنفنك غیر متجانس القرون تحت صنفنك اسنفژیده فاملیاسنه منسوب آکه رونتیا جنسنك برنوعیدر . علم حیواناتجه آکه رونتیا آتروپوس یاخود اولو باشی کلبکی نامیله معروف بر کلبکدر . آکه‌رونتیا ، یونانجه آهرون کلمه‌سندن مشتق اولدیغنه‌کوره جهنم نهری معناسنی متضمندر . بوکلبك ایریلك جهتیله سائر کلبکلره تفوق ایدر . قنادلری آچیق اولدیغی حالده وسعتی (یایلیمی) ١٢ سانتیمتره‌در . قرونی (بوینوز) پك اوزون اولمیوب عرضلری ، قاعده‌سندن اوجنه قدر همان بر نسبتده‌در . خرطوملری قیصه‌در ، وجودلرینك اوزری زیاده‌جه تویلیدر . صدر اوزرنده بولنان تویلر اسمر ایسه‌ده وسط ده‌کی تویلر صاریدر . برلوحه شکلنده‌بولنان بوصاری رنکك اوزرنده اسمر ویا سیاه تویلردن مکون ایکی سیاه لکه‌نك موجودیتی و وسط نقطه‌سنده اسمر ویا ماتی رنکده طولانی برشریط کورینور . آتروپوسلر ، خرطوملرینك قیصه اولمسندن سائر کلبکلر کبی عصارهٔ ازهاری جذب و بلع ایده‌مزلر ؛ بال ایله تغذی ایدرلر . قوغانلره کیره‌رك اکثریا چوق زیان ایدرلر . بوسنتك قالنجه‌اولمسی آریلرك صوقمسنه قارشی آلت مدافعه اولدیغندن آریلر بوکلبکلره‌برشی یاپامازلر قوغانلرینی ترکه بیله مجبور اولورلر . بونلر کیجه کلبکلرندن اولمغله کوندوزلری کورلمز . بعض محللرده مایسده دخی کاله کله‌رك میدانه‌چیقارلر . سه‌ده اکثریا ایلول وتشرین اول آیلرنده زیاده کوریلورلر . آلاجه قراکلق زمانلرنده ، چالیلقلر آره‌سنده ، یاسمینلر جوارنده کورلدیکی کبی مساکن‌ده بولنان ضیا دخی کندیلرینی جذب ایدوب بوصورتله اولرده دخی بولنه‌بیلورلر . بعض کوی اهالیسی بوکلبکلرك ظهورینی فال خیر عد ایتمیورلر ؛ علی‌الخصوص طوتلدقلری زمانده تیز وکسکین برصدا چیقارملری بر چوق کیمسه‌نك منفوری اولملرینه سببیت ویرمشدر . بوکلبکه ، مکسبقاده ، آسیا وآفریقانك همان هرطرفنده ، جاواده تصادف اولنور . اوروپا ممالك شمالیه‌سندن نهایت انکلتره حدودینه‌قدر کوریلیور . استانبولده دخی تصادف ایدیلیر . طرطیلی اکثریا تموز ، آغستوسده مشاهده‌ایدیلور ، طولی ١٣ سانتیمتره‌یی دخی تجاوز ایدر . بطنی ایله آیاقلری زیتونی یشیل ، یانلری یشیل اولوب مائلاً موضوع مستعرض صاری شریطلر ایله موشح در . صرتی چاتی کیریشی شکلنده وماتی رنکده ایسه‌ده سیاه نقطه‌لرله بنکلیدر . ماتی‌یه میال اولان بو سیاه نقطه‌لر ، بدنی تشکیل ایدن حلقاتدن ایلك اوچ حلقه ایله نهایتکی حلقه مستثنا اولدیغی‌حالده دیکر حلقات اوزرینه‌ده سربلمشدر . رأسی صاریدر . حال استراحتده بو طرطیلك رأسی یوقاری‌یه قالقیقدر . اساطیرقدیمهٔ مصریه‌نك قیز باشلی وقنادلی آرسلان صورتنده تخیل اولنان اسفنکس نامنی آلان تمثال باشك یوقاری‌یه طوغرلمش اولمسنه تشبیهاً ومقایسةً بوکاده اسفنکسی نامی ویرلمشدر . طرطیللری بادنجانیه فصلیه‌سنك انواع مختلفه‌سی یپراقلری اوزرنده وبتخصیص پاتاتس ، قره‌چالی ، جوز مائل نباتلری اوراق ، یاسمین و هـ وج ، کوك بویا یپراقلری اوزرنده بولنور . نهایت‌حلقه‌ده آرقه‌یه متوجه برقرنی (بوینوز) واردر . شفیره دورنی طوپراغك ایچنـه کومیلرك کچیرر . بعده دود حدیث حالنـه کچر وبو وجهله استحاله‌سنی اکمال ایدر .

آتروپوس — (Atropos) — اساطیر
یونان قدیمه مقدرات بشره مؤکل اولان اوچ الهه‌نك بریدر .

آتروپوس — هیئت { سیارات صغیره دن برینك اسمیدر .

آتروپی بروم (حامض) — کیمیا
اساساً حامض بروم مولد الما (H Br) نك حامض آتروپی (لفاحی) یه انضمام ایلمسندن متساوی التركیب (حامض آتروپی‌یه باق) اوله‌رق ایکی شکلده حصوله‌کلیر بر مادهٔ عضویه‌دن عبارت‌در بونلردن (ا . حامض آتروپیء ماء بروم) حامض بروم مولد الماء ایله حامض آتروپیء لبنی‌دن دخی استحصال اولنه‌بیلور .

خواصی: (ا. حامض آتروپیٔ ماء بروم) ۹۳ درجه‌ده غلیان وسودا محلولیله قایناندلقده بتکرار حامض آتروپیٔ لبنی‌یه تحول ایدر (ب ـ حامض آتروپیٔ ماء بروم) عین وجه ایله ۹۳ درجه‌ده غلیان ایدوب حامض‌فحم قلویاتی ایله قایناديلورسه حامض آتروپی ایله برابر حامض تروپی واستیرول تشکل ایدر . حامض آتروپیٔ مانك قلورلی اولان مرکباتی‌ده عین خواص کیمیویه‌یی حائزدرلر .

آتروپیٔ (حامض لفاحی) — (Acide Atrepique) —

کیمیا { ترکیبی اساساً ($C_9H_8O_2$) دن عبارتدرکه حامض قرفه [داروی چین یاخود قرفه تعبیر ایدیلن بر نوع نباتدن مستخرج بر حامض] ایله متساوی الترکیب اولان وَ (أ ـ حامض فه‌نیل آقریل) دخی تسمیه ایدیلن اشبو جسم آتروپین ایله حامض‌تروپی وحامض آتروپیٔ [۱] لبنی (لفاحیٔ این)نك مکثف حامض قلور مولد الما ، یاخـود ماٸیت باریت ایله تسخیننندن استحصال اولنور .

حامض آتروپی‌نك خواصی : صیجاق صـوده منحل‌در واحد الفراش لوحه شکلنده تبلر ایدر . صوٸوق صوده صعوبتله، أثر (لقمان روحی) ، کبریت فحم وبنزول‌ده سهولتله منحل‌در. ۱۰۶° ده ذوبان ایلر وصـو بخارینك تأثیریله تقطر ایدر . حامض قروم مخلوطی ایله بالتحمض حامض جاوی وسودیوم مالغمه‌سنك تأثیریله حامض آتروپیٔ ما (لفاحیٔ ما) حصوله کتیردیکی کبی حامض قلور وحامض بروم مولدالما ایله معامله اولندقده عناصر مولدالاملاحه‌یی (قلور، فلوٸور، بروم، ایود) حاوی (أ ـ حامش آتروپیٔ ما) و (ب ـ حامض آتروپیٔ ماء) یعنی

$$B)\ C_6H_5 . Br \begin{cases} CH_3 \\ COH_2 \end{cases} \quad a)\ C_6H_5 . CH \begin{cases} CH_2Br \\ CO_2H \end{cases}$$

تشکیل ایدر. حامض آتروپی (لفاحی) پوتاس کاوی ایله اذابه ایدلدکده ـ سائر بالجمله حامضات عضویهٔ غیر متبوعه کبی (بومادهیه باق) ـ حامض نمل ایله حامض تولوٸیل($C_6H_5 . CH_2 . CO_2H$)ه آیریلورسه‌ده حامض مزبور ایله متساوی الترکیب اولان حامض قرفه بالعکس حامض جاوی وحامض فل‌ه تحلل وتفرق ایدر . حامض آتروپیٔ صـو یاخـود حامض قلور مولد الما ایله مدت مدیده تسخین اولنورسه ($C_9H_8O_2$) شکلنده ایکی عدد مکثر ایز وحامض آتروپی‌یه تحول ایدوب (اشبو فعل کیمیوی حتی تبلر مکرر اثناسنده دخی قسماً وقوع بولور) . بونلردن بری ۲۳۷°ده غلیـان ایدر. هر ایکیسی‌ده صوده غیرمنحل اولملقله برابر ارتق بوندن زیاده قابل تکثر دکلدر.

آتروپیٔ غلیسرین ـ لفاحیٔ غلیسرین (حامض) — (Actde Atroglycerique) —

کیمیا { ترکیبی $C_6H_5 . C(OH)\begin{cases} CH_2 . OH \\ CO_2H \end{cases}$ دن عبـارت اولان و (ا ـ حامض فه‌نیل غلیسرین) دخی تسمیه ایدیلن اشبو جسم (ا ب ثانیٔ حامض آتروپیٔ ماء بروم) (حامض آتروپیٔ ماء بروم ماده‌سنه باق) ك زیاده مقدار مواد قلویه ایله قایناد لمسندن حصوله کلدیکی کبی کثول آسه‌توفه‌نون یعنی بنزوٸیل قاربونیلك حامض کیانوس مولد الما ایله معامله‌سندن استحصال اولنور. حامض مزبور صـوده بلوری بر جسم اولوب ۱۴۶°ده ذوبان ایدر .

آتروپیٔ لبنی (حامض) یاخود حامض لفاحیٔ لبنی — (Acide Atrolactique) —

[۱] حامض آتروپی (لفاحی) یعنی حامض فه‌نیل آقریل حامض قرفه ایله متساوی‌الترکیب اولدیغندن کیمیای‌عضویه‌ده بویله ، خواصی مختلف و فقط ترکیبلری بر اولان ، مرکبات متساویه‌یی یکدیکرندن تفریق ایتمك ایچون اسملرینك اوننه حروف الفبادن صره ایله برر حرف وضع اولنـوب مثلا (أ ـ حامض فه‌نیل آقریل) دیه تسمیه اولندیغی‌کبی اوروپا لسانلرنده دخی عین‌وجهله حروف یونانیه‌دن آلفا، ویتا ... الخ حرفلری وضع ایدیله‌رك تسمیه قلنـور. فی‌الحقیقه عین ترکیبی حائز اولان و اساساً حامض فه‌نیل آقریل‌دن بشقه برشی اولمیـان حامض قرفه‌یی، حامض آتروپی (لفاحی) دن تفریق ایتمك ایچون، (ب ـ حامض فه‌نیل آقریل) صورتنده توسیم ایتمك لازمدر .

كيميا { تركيبی ($C_9H_{10}O_3$) دن عبارت اولان و(ا ـ حامض فه‌نيل لبنی) دخی تسميه ايديلان اشبو حامض برومی حاوی (ا ـ حامض آتردی‌بیء ماء)نك (حامض آتروپی ماده‌سنه باق) سودا محلوليله قايناديلمسندن ياخود ساده حامض آتروپیء مائك قامليون يعنی (فوق مانغانيت پوتاسيوم) ايله تحميض ايدلمسندن استحصال اولنديغی كبی طريق تأليف ايله آسه‌توفه‌نون ($C_6H_5.CO.CH_3$) نام جسم حامض كيانوس مولد الماء وحامض كبريت (زاج ياغی) ياخود صولی حامض قلور مولدالماء ايله معامله ايديله‌رك بوصورتله‌ده استحصال اولنه‌بيلور. كيانوسك مكثف حامض قلور مولدالما ايله قايناديلمسندن قلورلی (أ. حامض آتروپی ماء) حصوله كلير. (بو ماده‌يه باق) .

خواصی : حامض آتروپیء لبن، صوده بالسهوله منحل اولوب ½ ذره ماء بلوری (بو ماده‌يه وآب تبلر ماده‌سنه باق) ايله برلكده ايكنه ياخود لوحه شكلنده تبلر ايدر. (٨٠) ـ (٨٥) درجه حرارتده ماء بلوريسی زائل اولور. صودن عاری بولنديغی حالده ٩٣ درجه‌ده وعكس تقديرده ٩١ درجه‌ده مذاب اولور . باريت صويی ايله تسخين اولندقده قطعاً دوچار تحول اولمازسه‌ده مكثف حامض قلور مولد الما ايله صو و حامض آتروپی (لفاحی)يه منقلب اولور.

آتروپیء (لفاحی) — (Atropique) —

كيميا { آتروپينه عائد مركباته تعبير اولنور.

آتروپیء ما (حامض لفاحی) — (A-cide Hydratropique) —

كيميا { تركيبی C^5H^9 $CH\begin{cases}CH_3\\CO_2H\end{cases}$ دن عبارت اولان و(أ ـ حامض فه‌نيل پروپيون) دخی تسميه ايديلن اشبو جسم حامض آتروپی ($C_6H_5.C(CH_2)CO_2$) اوزرينه سوديوم مالغمه‌سنك تأثيرندن استحصال اولنور.

خواصی: حامض آتروپیء ماء، صوبخارينك تأثيريله قابل طيران برمادۀ زيتيه‌دن عبارتدركه ٢٦٥ درجه‌ده غليان ايدر . فوق مانغانيت پوتاسيوم محلوليله معامله اولنورسه موضعی متوسط اولان فحم جزؤ فردينك مربوط بولنديغی مولدالما جزؤ فردی هيدروقسيل (O H) جذريله مبادله اولنه‌رق حامض آتروپیء لبنی [$C_6H_5.C(OH)\begin{cases}CH_3\\CO_2H\end{cases}$] يه تحمض ايدر. (حامض آتروپیء لبنی‌يه باق) .

آتروپين (لفاحين) — (Atropine) —

كيميا { تركيبی ($C_{17}H_{23}AzO_3$) دن عبارت اولان اشبو جسم فصيلۀ بادنجانيه‌دن لفاح (كوزل عورت اوتی) ، طاطوله، كوپك اوزومی (عنب الثعلب) كبی نباتاتدن مستخرج بر مادۀ عضويه درکه اساساً سولانوم تعبير ايديلن شبه قلوياتدن معدود وهيوسيامين، هيوسين جسملريله متساوی التركيبدر.

استحصالی: آتروپين، آچيلمش اولان لفاح يعنی عورت اوتنك صويی (عصاره‌سی) تعصير ايديله‌رك چيقاريلدقدن صوكره سوزكچدن كچيريلير، ٩٠ درجه‌يه قدر تسخين اولنور، ايچنه برمقدار پوتاس كاوی محلولی قونيله‌رق بونكله معامله اولندقدن صوكره قلوروفورم ايله چالقالانيرسه آتروپين تفريق واستحصال ايدلمش اولور. چونكه آتروپين، قلوروفورم ايچنده تماماً منحل اولديغندن بعدالحل تبخير ايديله‌رك تفريق اولنور و تبلر طريقيله تصفيه قلنور.

خواصی : آتروپين رنكسز، رايحه‌سز، طعمی ناخوش ومدت مديده دل ايله تماسده بولنديريلورسه آچيلق حس اولنور، كوچك قطعه‌ده منشور ويا ايكنه شكلنده تبلر ايدر برجسمدر . صوده آز وصعوبتله ، كئول وقلوروفورمده چوق وسهولتله منحل اولوب ١١٥ درجۀ حرارتده مذاب اولور. برطاقم املحه تشكيل ايدركه بونلر صعب التبلر صو وكئولده بالسهوله منحل، أتر (لقمان روحی) ده غير منحل‌در . كدی اوتی حامضی حامض فو (حامض والهريان، حامض فو، آسيد والهريانيك) آتروپينك حامض كبريت ايله

تشکیل ایتدیکی املحه یعنی واله‌ریتیت آتروپین (فوهیت آتروپین) وکبریتیت آتروپین طبابتده کثرتله مستعملدر. آتروپین، حامض قلور مولدالماء یاخود باریت صویی ایله تسخین اولنورسه تروپین لفاحین تعبیر اولنان دیکر برشبه قلوی ایله حامض تروپی حامض لفاحی‌یه آیریلور. وبالعکس تروپین وحامض تروپی صولی (بالماء) حامض قلور مولدالماء ایله تسخین ایدیلورسه بتکرار آتروپین تشکل ایدر. آتروپین وجود حیوانی اوزرنده حائز اولدیغی تأثیراتک فوق العاده‌لکندن طولایی بالخاصه تمیز ایتمشدر. غایت آز مقدارده اوله‌رق کوز ایچنه قونورسه غشای مخاطیٔ عینی تخریش ایتمکسزین حدقه‌نک توسعنی موجب اولور. امراض عصبیهٔ قلبیه و امراض عصبیه‌ده موضعی اوله‌رق تسکین اوجاع وآلام ایچون معالجه مقامنده و خصوصیله امراض عینیه‌نک تداویسنده ده استعمال اولندیغی کبی عملیات جراحیه‌دن صوکره حصولی ملحوظ اولان التهابی منع ایتمک ایچون دخی قوللانیلور.

آتروپین، مورفین — (Morphine) ه

قارشی ومورفین دخی بالعکس آتروپینه قارشی بر درجه‌یه قدر مضاد سم پادزهر اوله‌رق تأثیر ایدر. یعنی وجود حیوانی اوزرنده بری دیکرینک تأثیرینی محو وازاله ایلرسه‌ده آتروپین مورفینک تسکین اوجاع خصوصنده حائز اولدیغی تأثیری امحا ایده‌مز. بوکا بناءً مورفین، آتروپین ایله برلکده اوله‌رق دها زیاده مقدارده استعمال ایدیله بیلور. ساده مورفین ایسه بوقدر قوللا- نیله‌مز. آتروپین ابتدا ۱۸۳۱ تاریخنده ماین طرفندن کشف اولنمشدر. و ۱۸۳۳ ده غایکر وهس معرفتیله (طاطوله) دن استخراج قلنمشدر. آتروپین شبه قلویاتنک وجوه تشخصی : اجسام مزبوره‌دن بری غایت جزئی بر مقداری مکثف حامض کبریت ایله تسخین اولنور، وبعده ایچنه براز صو ایله فوق مانغانیت پوتاسیوم علاوه ایدیلورسه آجی بادم یاغنه مشابه بررایحه حصوله کلیر. اشبو جسمک جزئی برمقداری حتی اثری بیله مکثف حامض کبریت ایچنده حل ایدلدکدن صوکره جزئی آتروتینیٔ سودیوم ایله معامله ایدیلورسه پورتقال صاریسی رنکی حاصل اولورکه بوده کثولی پوتاس کاوی محلولی علاوه‌سیله درحال غایت لطیف بنفشه‌وی قرمزی بررنک و فقط برآز صوکره طونوق کل پنبه‌سی رنکیله تلون ایدر.

آتروزین — (Atrosine) — کیمیا

لفاح یعنی عورت اوتی کوکنک خلاصه‌سندن عبارت برمادهٔ عضویه درکه حامضاتده منحل و آمونیاق (نشادر روحی) ایله قابل ترسیبدر. عورت اوتی عنبنک مادهٔ ملونه‌سنی تشکیل ایدر.

آتروسپرما — (Atherosperma) — نباتات

ذات الفلقتین صنفندن (مونیمیه) فصیله‌سنه منسوب برجنس آغاج اولوب انواعندن بعضیسی جنوبی آمریقا، بعضیسیده آوستراليا قطعه‌سنده یتیشیر. (آ. موچاتوم) دینلن نوعنک قابوغی بهارلی و قوقولی اولوب اهالیٔ محلیه بیننده مقوی ومضاد داء اسقوربیت کبی مستعملدر. (لوره‌لیا) دخی دینلن دیکر بر نوعنک یاپراقلرندن چای کبی منقوع یاپیلوب هاضم، منبه ومعرق (ترله‌دیجی) مقامنده ایچیلیر.

آتروسپرمین — (Atherospermine) —

کیمیا { زه‌یر نام کیمیاکر معرفتیله مادهٔ سابقه‌ده (مذکور آتروسپرما موچاتوم) آغاجنک قابوقلرندن چیقارلمش برجوهر مؤثر اولوب اجسام کیمیویه‌نک (شبه قلویات) صنفنه منسوبدر. لذتی غایت آجی رایحه‌دن عاری اولوب اسپرتو وقلور فورم مایعلرنده اریر. صوده همان غیرمنحلدر. (۱۲۸°) حرارتده مذاب اولور. دها شدتلی حرارتده تحلل ایلر. شیمدیلک استعمال طبیسی یوقدر.

آتروسیانوس — (Atrocianus) — تراجم

آلمانیا شعرا ونباتیوننندن اولوب اون پشنجی

عصر نهایتنه طوغری طوغمش ۱۰۲۰ ده وفات ایتمشدر. تراجم احوال یازان محررلر موی الیهی (بال) ده ریاضیات وطبابت معلمکنده بولنان (آقرونیوس) ظن ایدرلردی . آتروسیانوس (فریبورغ) و (بریغاو) ده السنهٔ قدیمه وطبابت تدریسیله اوقاتکذار اولدقدن صکره (بال) و (قوللار) ده ده تعلیم وتدریس ایله مشغول اولمشدر . موی الیه شعر وانشایه وآثار علمیه وفنیه یه دائر خیلی آثار براقمشدر .

آتروقسیندول — (Atroxindol) — کیمیا

حامض آمید وهید راتروپینك بلامابر ترکیبندن عبارت اولان بوجسم، $\left[C_4H_6\left\{\begin{matrix}Az\\ CH(CH_3)\end{matrix}\right\}CO\right]$ (Acide o-nitré) نك تدریجاً وآشاغی درجهٔ حرارتده قلای مکثف و حامض قلور مولد الما واسطه سیله تجرید ایدلمسندن استحصال اولنور. بیاض رنکلی وکچوك ایکنه حالنده تبلر و ۱۱۹ درجه ده ذوبان ایدر. صغوق صوده آز، قاینار صوده، اسپرتو وأترده زیاده منحلدر . دوچار تحلل اولمقسزین آزار آزار تقطیر ایدیله بیلور . محلولی معتدلدر . قاینار صوده تدریجاً تحلل ایدرسه ده قلور مالی (و *) محلولنی دوچار تحول اولمقسزین قایناتمق ممکندر . قلویات ایچنده دخی منحل ایسه ده حامض فحم واسطه سیله بتکرار تفریق اولنه بیلور .

آتروما — (Atherome) — طب

علم امراضده ایکی مختلف خسته لغك اسمیدر . برنجیسی: اکیاس دهنیه صنفندن هلام قوامنده بر ماده ایله مملو کوچوك اورامه دینیلیر (ورم هلامی). بونك تداویسی صرف عملی وجراحیدر. ایکنجیسی : شریان یعنی قرمزی قان دامارلرینه مخصوص بر آفتدر. بوخسته لق شریانلرك غشای داخلیسندن باشلار. نسج مذکور سهولتله استحالهٔ شحمیه یه اوغرار یعنی یاغه منقلب اولور. شریانك ایچ یوزنده هلام قوامنده مادهٔ شحمیه یی حاوی صارمتراق لکه لر حصوله کلیر . تدریجاً مادهٔ مذکوره ارتشاح ویرینه قانك (لیفین) دینیلن ماده سی و مواد کلسیه توضع و تراکم ایله طامار آلاستیقیتنی غائب ایتمکه وسرتلشوب قاتیلاشمغه باشلار عادتا قترداق یعنی غضروف کبی برصلابت کسب ایدر. شریانك برنوع (التهاب مزمن) ندن عبارت اولان بو (آتروما) ایله بالخاصه (تصلب شرایین) آراسنده بیوك فرق کورولیور. تصلب شرایینده طامارك هم غشای داخلیسی هم غشای خارجیسی بردن مصاب اولور وبوخسته لق اك زیاده احشای بدنیه نك شرایین رقیقه یعنی اینجه طامارلرنده وقوعه کلیر . آتروماده ایسه یالکز غشای داخلی آفتزده در . واك زیاده شرایین کبیده ده مشاهده اولنور. بوصورتله یکدیکرندن آییرد ایدیلیور. آترومانك اهمیت ووخامتی اصابت ایتدیکی ناحیهٔ بدنیه یه کوره دکیشیر. قلب ودماغ طرفلرنده ایسه تهلکه زیاده لشیر. آترومایه دوچار اولان شریانك قاتیلاشوب آلاستیقیتی غائب ایتدیکندن قان زیاده جه هجوم و تضییق ایدنجه اوکا کوره کنیشلیه میوب سهولتله چاتلار، ییرتیلیر . کذلك طامارك ایچ یوزی پروزلی برسطح حالنی آله جغندن بویله یرده قان قولایلقله تخثر ایده بیلیر یعنی پختیله شیر. بوصورتله علقهٔ دم طاماری تماماً سد ایدوب طیقه یه رق جریان ودورانی دمی منع ایله او عضوك (غانغره ن) ی موجب اولدیغی کبی بعضاً قان پختی سنك بر پارچه سی قوپوب جریان دمه قاتیله رق اوزاقلره کیدوب آق جکرده ویا دماغده ویا اعضای سائره ده حجمی کوچوك بر طامارده طیقانوب قاله بیلیر . بونلرك ایکیسیده وخیمدر . (صحامه وسداده یه باق) آترومااك زیاده اختیارلرده، چوق و اوزون مدتدنبری عشرت ایدنلرده، فرنکی یه مبتلا اولانلرده، تسمم اسربیٔ مزمن یعنی قورشون املاحیله وقوعه کلان مزمن تسمماتده کورولور. سببی هرنه اولورسه اولسون تداویسی عینیدر . بوکا مصاب اولانلر استطعام لبنیه تابع طوتولور یعنی سوت ایله تغذیه ایدیلیر وداخلاً (ایپود پوتاسیوم) و (ایپود صودیوم)

ویریلیر. بناءً علیه بو طرز تداوی‌یه فاصله‌لرله اوزونجه مدت دوام ایتمك شرطدر.

آتره — (Atrée) — اساطیر { (پهلوپس)ك اوغلی و } (میسه‌ن) قرالیدر. (تائنال) و (پهلوپس) الهلرك آتره‌فامیلیاسنه اولان خصومتلرینك سبب اساسیسنه دائر اوا سملرده معلومات ویریله‌جکدر.

آتره ـ حاتره — جغرافیا { قدیم (مسو پوتامیا) ده } واقع چول اورته‌سنده بر شهردر. شهر مذکور (تراژان) و (سه‌ور)ك مهاجماتنه ایتدیکی مقاومتیله شهرتشعاردر.

آتره‌بات — (Atrébate) — جغرافیا

بلچیقاده ساکن اولان غوللرك یعنی جلالقه‌نك اسمی ایدی. مقر اداره‌لری اولان (نه‌مه‌تاغدم) شهری الیوم موجود اولوب (آراس) نامیله یاد اولنور. سه‌زار بونلری (آکزونا) جوارنده واقع اولان محاربه‌ده مغلوب وپریشان ایتدیکی کبی (نروبین)لرله اتحاد ایتدکلرنده‌ده عین مغلوبیته‌دوچار ایدلمشلردی. — بیوك بریتانیاده واقع (تایمس : ته‌مس) نهری جنوبنده ساکن قومه‌ده (آتره‌بات) نامی ویریلور.

آتری — (Atri) — جغرافیا { ایتالیاده (ترامد) } ولایتنه تابع ۱۰۶۵۰ نفوسلی برشهردر. الیوم (آبروز) نامیله معروفدر. شهر مذکور ایمپراطور (آدریه‌ن) طرفندن تأسیس ایدلمشدر.

آتریانوس — (Atrianus) — جغرافیا

(تارتارو) نهرینك نام قدیمیدر. غولیالی‌سی واروا ایدرك (آدریاتیق) دکزینه دوکیلیر ایدی. منصبنده برچوق بطاقلقلر وار ایدی.

آتریبس یاخود آتاررابیس — (Athribis ou Atharrabis) — جغرافیا { مصر قدیم شهرلرندن } در. شهر مذکور (نیل)ك (آتریبتیك) نام قولی اوزرنده‌در. رومه قیصرلرینك زمان حکومتلرنده شهر مذکور (پسقپوسلق) مقری وغایت مهم ایدی. خراباتی (آتریب) کوینك قربنده الآن مشاهده اولنمقده‌در.

آتریپالدا — (Atripalda) — جغرافیا

ایتالیاده قاپانیا قطعه‌سنده (آوللینو) ولایتنه تابع ۶۳۰۰ نفوسلی بر شهردر. باشلیجه اخراجات تجاریه‌سی شرابدر.

آتریقور — (Attricourt) — جغرافیا

فرانسه‌ده یوقاری (سون) ولایتنك (وینژوم) نهری اوزرنده واقع (غرای) سنجاغنه تابع (اوتره‌ی له‌غرای) قضاسنه مضاف ۱۲۵ نفوسلی بر قریه آدی اولوب ۱۸٦٤ سنه‌سنده قریهٔ مذکوره‌نك ۱۳۰۰ مترو شمال شرقیسنده برچوق (موزائیق) طاشلرینی حاوی رومه‌لیلره مخصوص بر اقامتگاه کشف اولندی. بو طاشلرله منقوش تصاویر کوناکونی حاوی ۹,٤٥ مترودن ۱۲,۲٥ مترویه قدر وسعتنده بولنان لوحه‌لرك کوزللری بالآخره (سن ژه‌رمن آن‌لای) موزه‌سنه نقل اولنمشدی.

آترین (حامض) — (Acide Atrique) — کیمیا { ترکیبی ($C_{16} H_{18} O_5$) دن عبارت برحامض عضوی‌در. }

آترینا ایسه‌توس — (Atherina hepsetus) — حیوانات { فقریه تحت شعبه‌سنك اسماك فرقه‌سنك ذات العظام } التامه صنفنك مشوك المسابح تحت صنفنك آترینیده فاملیاسنك آتوسودیام نام آخرله آترینا جنسنك بر نوعیدر. بونوعه بین العوام سوقله یاخود مله نامنی ویریورلر. بونوعده وجود مطول، رأس کوچك وبراز سیوری، یاندن باقلدیغنده ظهری همان مستقیم اولوب بطنی براز محدبدر. فلری، برون اوجی نهایتنده موضوع اولوب مائلاً مشقوقدر؛ فی‌الحقیقه فك اسفل، فك علویدن اوزوندر. برنجی مسبح ظهریده ۸ : ۹ شعاع موجوددر؛ ایکنجی‌ده ۱۱ : ۱۲ شعاع بولنور.

ظهری سنجابتراق اولوب پوللرینك اوزرنده سیاه بر لكه واردر. بطنی ایله جوانبی بیاضدر. بتون وجودی بویدن بویه كناری یشیلتراق مائی اولان كومشی بر شریت ایله مقطوعدر. سدیدك قسم علویسی ایله رأسك اوزری سیاه نقطه‌لر عرض ایدر. یناقلری كوشی بیاضدر. مسابحی آچیق سنجابی رنكده‌در. بحر سفیدك هرطرفنده سوریلرله بونوعه تصادف اولنمقده‌در. اثنای شتاده بحر سیاهك شمال طرفلرنده كثرت اوزره بولنوب خمسی ایله برابر آولانمقده‌در. استانبول وحوالیسنده بوبالق مایسدن تشرین اول نهایتنه قدر كوچوك آغلر ایله صید اولنور.

آتریئنسیس — (Atriensis) { قدیماً رومامادە كبار عائله‌لرك نزدنده خدمتكارلق ایدنلره ویریلان اسمدر. رومالیلرك قبول صالونی دیدكلری (آتریوم) دائره‌سنك ترتیب وتنظیمی وظیفه‌سی بو صنف خدمتكارلره محول ایدی. بونلر خدمهٔ سائره‌یه تفوق ایدر وانلره نظارت ایلرلر ایدی.

آترینه — (Atherina) — حیوانات { فقریه تحت شعبه‌سنك اسماك فرقه‌سك ذات العظام التامه صنفنك مشوك المسابح تحت صنفنك آترینیده فاملیاسنك جنسی اولوب آترینا نامیله دها معروفدر. تركجه‌ده كموش بالغی دیرلر. بونلرده وجود مطول، فك علوی اسنان صغیره ایله مجهزدر. برنجی جفت مسبح ظهری قیصه وایكنجیسندن نسبةً بعید بر مسافه‌ده موضوعدر. وجود جانباً هر ایكی طرفده كموشی ایكی اوزون شریت ایله مجهزدر. حال حاضرده كموش بالقلری ابحار حاره ومعتدله‌ده بولنمقده‌در. بونلر، سواحل بالقلرندن اولوب سوری ایله طولاشیرلر. تولدلرندن آز بر زمان صكره یاورولر لایعد ولایحصی بردرجه‌ده كثیف برسوری تشكیل ایتمك اوزره برلشیرلر. بحر سفید سواحلی اهالیسی اوزمان بونلری آولایه‌رق قزارتمه صورتنده ویا سوت ایله قایناده‌رق اكل ایدرلر. بعض مواقعده كاهلره زیاده مقدارده تصادف اولندیغندن عادتا اكل ایدیله‌میوب حیواناته، كوپك وكدیلره ویریلور. بونلرك برطاقمی بیوجك دیكرلری كوچوك اولور. ایریسنه آترینا دینلدیكی حالده، كوچكنه چاموقه نامی ویریلور.

آتریوم — (Atrium) { رومالیلرده اوك الك بیوك اوطه‌سنه ویریلن نامدر. اكثریا مسافرلر بورایه قبول ایدیلیر ایدی. (آتریوم) دائره‌لری عمومیتله مستطیل شكلنده اولوب اكثریا طاوانك اورته‌سنده باجه آچیلیر ایدی كه بورادن آقان یغمور صولری آتریومك وسطنده بولنان حوضله آقار. سقفلری ستونلر اوزرینه مبنی اولدیغندن صالونك اطراف و جوانبی دیركلرله محاط اوله‌رق عادتا (غالری) منظره‌سنی اكدیرر ایدی. طرز معمارینك اختلافنه نظراً مختلف شكللرده یاپیلیر، وهرنوعنه آیری آیری اسملر ویریلیر ایدی:

آتریوم توسقانیقوم: توسقان اسلوب معماریسنده انشا اولنان دائره‌لره ویریلان اسمدركه رومالیلر بو طرز معماری‌یی (اتروسكلر) دن آلمشلردر. اكثریا بوطرزه بیوت صغیره‌ده تصادف اولنوركه سقف ستونلر اوزرینه آلنمیه‌رق دیواردن دیواره تمدید ایدیلن كیریش اغاجلری اوزرینه قوریلیر ایدی. سقفك اورته‌سنده ضیا آلمق ایچون بوصورتله مربع الشكل برتیپه پنجره‌سی تشكیل اولنور ایدی. (پومپه‌ی) ده كشف اولنان (سالوست) ك خانه‌سی ایشته بو طرز معماریده‌در.

٢ آتریوم تەتراستیلوم (Atrium Tetras-tylum): بوطرز آتریوملرده، سقف صالونك درت كوشه‌سنده مركوز برر ستون اوزرینه مبنیدر. جنرال (شامپونه) نك امریله پومپه‌ی‌ده اجرا اولنان حفریاتده (تەتراستیلوم یعنی چارستون) طرزنده بعض ابنیه خراباتی مشاهده اولنمشدر.

٣ آتریوم قورنتیوم (Atrium Cornthium) بوطرزده انشا اولنان صالونلرك چاتیسی برچوق ستون اوزرینه استناد ایتدیریلیر، رومانك زنكین واصیل عائله‌لرینه مخصوص خانه‌لرده‌كی صالونلر بو طرز محتشم معماریده انشا اولنور ایدی.

٤ آتريوم ديسپلوويا توم (Atrium displu-viatum) بونوع آتريوملرده خارجه سقفلر ميللى ايدى كه كنارلرينى تشكيل ايدن دامله لقلردن صولر سوقاغه و يا حوليه جريان ايدردى . حالبوكه ديكر طرز آتريوملرده سقفك ميلى ، اورته يرده اتخاذ ايديلن پنجره يه طوغرى اولوب ، بوقاريده بيان اولنديغى وجه ايله صولر بوباجه دن آتريومك اورته سنده كى حوضلره دوكيلير ايدى . آتريوم قاعه ايله ترجمه ايديله بيلير .

آتريولوم — (Atriolum) { رومادە (آتريوم)
ديتن دائره لرك كوچكنه و يريلان اسمدر . روما سرايلرنده بر نوع خصوصى دائره لر وار ايديكه ايكنجى (آتريوم) ناميله معروف اولوب بونلرك بيوك (آتريوم)دن فرقى يالكز جسامتده ايدى .

آتزلت ياخود آزه لت — (Atzelt ou Azelt) — رسام { المانيالى حكاك اولوب ١٦٥٤ ده (نورمبرغ)ده طوغمش
١٦٩٢ ده وفات ايتمشدر . موميٰ اليه برچوق كتابلرك رسملرينى حك ايله مش ، بالخصوص (١٦٨٨-١٦٩١) ده عثمانليلر ايله اوو تريالير بيننده وقوع بولان محارباته عائد حك ايتديكى رسملرله كسب معروفيت ايتمشدى .

آتسبه آ — (Atsbeha) — { حبش قراللرندن ايكيسنك اسمى
دركه بونلرك زمان حكومتلرنده خرستيانلق حبشستانه داخل اولدى . عصر حاضر لاتين و يونان مؤلفيننك بياناتنه نظراً بو ديارده خرستيانلغى نشر و تعميم ايدن ذات اسكندريه پطريقى (آطناس) طرفندن مصر جنوبيه كوندريلن هيئت مرخصهٔ دينيه اعضاسندن (فرومانيتوس) اسمنده بر پاپاسدر . موميٰ اليه بالآخره (آباس سالامه) ناميله حبشستانده كى كليسانك پسقپوسى اولمشدى . روايات محليه يه نظراً بو واقعهٔ دينيه (لا ابره آ) و (لا آتسبه آ) نام ايكى قرالك دور حكومتلرنده ظهور ايتمشدر . هر نه قدر مؤرخين قدمه ايله متأخرين آره سنده بومسئلهٔ تاريخيه يه دائر فرق و اختلاف وار ايسه ده هر حالده حبشستانه خرستيانلغك تاريخ دخولى ٣٣٠ ايله ٣٣٣ آره سنده در .

آتسته — (Ateste) — جغرافيا { قديم ايتاليا
شهرلرندن اولوب اليوم اسمى (استه) در . (پلين) عتيقه نظراً بو شهر روما مستعمره سندن ايدى . (استه ماده سنه باق)

آتسز { شمدى فارسيده كى نام مقابلى اوله رق بزم ، يعنى غرب توركلرينك (آد)
ديه تلفظ ايلديكمز اسم ايله (سز) ادات نفيندن مركب بركلمه در (آدسز) .

آدسزلق اسكى توركلرده جارى اولان معكوس بر توارث قاعده سى ايجاباتندندر : بناءً عليه ابتداى امرده توارث معكوسى آكلامق اوزره نجيب عاصمك آثار اخيره سندن اولان (تورك تاريخى) نك برنجى جلدينك ٦١ نجى صحيفه سنده كى معلوماتى بورايه نقل ايتمكه لزوم واردر :

« اسكى تورك و مونغول تاريخنى پك زياده تنوير ايده جك احوال خصوصيه دن بريسى ده « توارث معكوس » اطلاقنه سزا اولان اصول وراثتدر . قديماً تورك توره سى موجبنجه وراثت بوس بتون خصوصى برطرزده در . بوقانون موجبنجه وارث ، يعنى مسقط رأسده قائم اولان ، اولادك اك كوچكيدر . مونغوللرك « اوت چيكين » وتوركلرك « تكين » ديدكلرى (اوجاق محافظى ، اوبكجيسى) بوچوجقدر . چين مؤرخلريله غرب سياحلرينك ، كيمسه يه انتقال ايتميوب دائما صاحبى النده قالديغندن بحث ايلدكلرى تارلا اك كوچك چوجغه عائددى ؛ بونك بيوكلرى اموال منقوله يى يعنى توركلرك عربه دن آله رق دمير باش اشيا مقامنده قوللاندقلرى (مال) كلمه سنك دلالت ايلديكى شيلرى ، حيوان سوريلريى آرالرنده بوليشورلر . »

« بوليشمك برقاعده يه تابعدر ، ابوالغازى بهادر خان : « اك اوصلو واك جرى يه آتلر ، اك ضعيفه قويونلر » ديور . اكثريا بابالرك براقديغى اموال اك بيوك ايله اك كوچك آراسنده تقسيم ايديله رك اورتانجه لر ياى ، قليچ وبلكه ده برايكى كوتو آت ايله قاليور . ايشته خصوصى بر حال

اولان « توارث معكوس » بوراده كوريليور ؛ اموالدن محروم قالان اورتانجه كيدوب كنديسنه برآتا ، برآنا ارامغه مجبور اوليور. اسكى تورك داستان ومصاللرنده بونك حالى ايكى صورتله تصوير اولنيور : بعضاً او چوجق آتلانه‌رق ، يارافلانه‌رق آز كيدر ، اوز كيدر ، دره تپه دوز كيدر قوجه‌سى تارلاده بولنان برقوجه قارينك يانـه وارير : « ـ آنام اول » دير ؛ قادين راضى اولورسه قالير. اقشام اوستى اختيار قوجه كلير ، اوكاده ـ « آتام اول » دير . ايكيسى‌ده راضى اولدقلرى كبى « آتا ، آنا بكا بر آد ويريكز » دير. بوندن آكلاشيليوركه اوآدى صاحبى بللى اولميان غريب يكيتك برآدى بيله يوقدر. تورك خرافه‌لرنده تصوير ايديلن قهرمانلردن بر چوغى (آتسز-آدسز) ديه تلقيب ايدلدكارى كبى تاريخده برطاقم حكمدارلر، جنك ارلرى‌ده آتسز لقبنى كمال افتخار ايله محافظه ايلمشلردر . حتى عثمانلى توركلرى ايچنده اولادى ياشامايان آنا وبابالر چوجقلرينه ياشاسون ديه (ياشار ، طورسون ، طورمش) كبى آدلر ويردكلرى ، چوجق كنديلرينك دكلش كبى (صاتيق ـ صاتيق ، صاتلمش) ديه آد ويرنلر بولنديغى كبى بعض آدسزلرك بيوك موفقيتلره نائل اولدقلرينه قائل بولنملرى حسبيله چوجغى بلوغه ايرنجه‌يه قدر آدسز براقانلرده واردر . »

« هر نه ايسه مالدن محروم اولان چوجق بعضاً‌ده كيده كيده نهايت اكابردن برينه انتساب ايدر . ابراز صداقت وعبوديت واظهار مردانكى وحماست ايله هردرلو جنك اويونلرنده ، ياريشلرده موفق اولور ؛ دكزلر آشمق ، آلاو دريالرندن آتلامق ، اژدرلر و ديولرله كولشمك تكليفلرينى قبول ايدر . بونلرى باشاران يكيت نهايت افنديسنك مظهر عاطفتى اولور ، صوكره « بر دشمنك طاغيتديغى خلقى كندى يوردلرينه طوپلامق ايچون » كيرى يوردينه كلير. اوصافيانه امثال ايچنده ادبى حكايه‌لر ، آرامق نافله‌در . اسكى توركلرك رومان طرزنده‌كى حكايه‌لرى كندى ياشايشلرينك برنمونه‌سيدر. او قبيل حكايه‌لرده‌كى (آتسز-آدسز)لركبى بيكلرجه يكيتلر پارت قراللرى، عجم شاهلرى، عرب اميرلرى، چين ايمپراطورلرى، سغد بكلرى نزدينه مراجعتله قليجله خدمت تكليف ايدرك بر نام آلمش ، برعائله صاحبى اولمشلردر . تيمورلنك، ايشته پژمرده قيافتلى، آريق آتلى تورك يكيدى كبى على چون غربانينك محبسندن قاچش، آقساق، آتنك تركيسنه قاريسنى بينديره‌رك جهان كشالغه باشلامشدر . ينه او دلى قانليلر كبى تموجين دخى (كرايت) قرالنه عرض خدمت ايتمش، صوكره مونغوللرك (جنكيز)ى اولمشدر. هجرتك برعصر مقدمندن طقوزنجى عصرينه قدر تورك قازاق ماردانلرى عرب اميرلرينك حربيه جيسى، ايران، چين، آناطولى وسوريه‌نك اجرتلى عسكرلرى، مصر مملوكلرينك قاطع الساق اولمق صورتيله ميدان آلديلر.» ايشته آتسزلق حقنده‌كى معلومات بوندن عبارتدر . شمدى تاريخجه شهرت آلانلرى بيلديره‌لم :

آتسز { خوارزمشاه حكومتنك مؤسسى اولان وسلجوقيلرك قوللرندن انوشتكينك اوغلى بولنان قطب الدين محمدك اوغلى وخلفى وبو خاندان حكمدارلرينك ايكنجيسيدر . ٥٢١ ده باباسنك برينه خوارزم حكومتنه كچدى. آتسزده، باباسى محمد قطب الدين كبى ، سلجوقيلردن سنجرك ابريقدارلق خدمتنده بولنمش ، بو حكمدارك ، يعنى كندى متبوعنك توجهنى قازانمش ايدى . بناءً عليه كرك باباسنك كچمش خدمتلرى وكركسه آتسزك كوستردیكى يارارلقلر سنجرك كندى حقنده زياده توجهنى جلبه سبب اولمش ايدى . آتسزك سنجر نزدنده‌كى نفوذينى رقيبلرى چكه‌ميور ، غمزدن خالى قالميورلردى . نهايت آتسز مأمور اولديغى خوارزمده چيقان بر قارغشه‌لغى بهانه ايدرك اونى باصدرمق اوزره ايالتنه كيتمكه مساعده استحصال ايلدى . شوصورتله خصمانسك شرندن كنديسنى‌ده قورتاردى . سنجر آتسزك حالنى ايجه اوكرنديكى جهتله مساعده‌سيله حضو- رندن چيقوب كيدركن : « شمدى اوموزلرينى كورديكم شوآدمك بردها يوزينى كوره‌ميه‌جكم»

دیمشدر . (آتسز) خوارزمده تك طورمدیغندن سنجرده بوفتنه‌یی باصدرمق ایچون حرکات عسکریه اجراسنه لزوم کوردی .

٥٣٣ ده سنجر اردوسیله خوارزم اوستنه یورودی . آتسز ، اوغلی قوتلغ (بعض تاریخلر بو اسمی ایل قلیج دیه قید ایدر) ایله سنجره قارشی قومغه جسارت ایتدی؛ فقط قوتی سنجردن پك آشاغی اولمق حسبیله عسکری مغلوب ، اوغلی اسیر اولدی . شو موفقیت اوزرینه خوارزم ایالتی ینه سلجوقیه اداره‌سنه کچدی . حکومتنه‌ده سنجرك قرداشی اوغلی ، یکنی غیاث‌الدین سلیمان شاه نصب اولندی . سنجر (مرو) ه دونر دونمز آتسز کلیتلی برقوتله کله‌رك سلیمانی سنجر نزدینه التجایه مجبور ایتدی . آتسز اوزمان کاشغری الده ایدن ختنلیلرك اتفاقنی قازانمش ایدی . کاشغره حاکم اولان ختنلیلرك باشنده اسکی حکمدارلری (تایغرایلی) نك زوجه‌سی و اوغلی (ایلی) خانك نائبه‌سی سیاوش (چینلیلر بو اسمی سیائوش دیه قید ایدرلر) بولنیورلردی . ایشته آتسز بوحاکمه‌نك اتفاقنی قازانمش ، ماوراء النهره استیلایه حرصلندیرمش ایدی . ختنلیلر ماوراء النهره کیردیلر ، سنجر خراسانی ترك ایله امداده قوشدی . ٥٣٦ سنه‌سی محرمنده ایدیلن بر محاربه‌ده مغلوب وحرمی اسیر دوشدی . سنجرده (بلخ) ه چکلدی . ختنلیلر ماوراءالنهری الده ایتدکلری زمان آتسز خراسانه کیروب ایالتی تخریب و (مرو) ده‌کی خزینه‌لری ضبط ایلدی ، بو شهری آلیرکن اهالی حقنده زیاده شدت کوستردی . آتسز مرودن نیشابوره کیتدی ، اوراده مروده‌کی شدتنی کوسترمه‌مسنی کندیسندن استرحام ایتدیلر . اوده قبول ایله شهره کیردی . آتسز سائرکونه معامله‌سنی دخی تعدیله مجبور اولدی . نیشابوردن صوکره (بیهق) ه کیتدی ، اهالینك مقاومتنه قارشی قویه‌مدی ، اطرافی یاغما ایتمکله اکتفا ایتدی . سنجر ٥٣٨ ده ختنلیلرله اوبوشدقدن صوکره یوزینی خوارزمه چویردی . وقتیله آتسز النه کچن برچوق یرلری استرداد ایله خوارزمشاهی مقر حکومت ایدندیکی کورکانج (جرجانیه) ده محاصره ایلدی . آتسز آرتق تسلیم اولنه‌جغنی آکلادیغندن افندیسنك عاطفتنه التجا ایلدی . سنجر کندیسنی عفو ایلدکدن بشقه یرنده ابقا ایتمك کبی فضله برسماحتده ده بولندی ، آتسزك صوکره‌کی حرکتی بوکا لیاقتی اولمدیغنی اثبات ایلدی . آتسز ینه مناسبتسزلکه باشلادی . سنجر بونعمت شکرینی بیلمز نمك بحرامه اجرای نصایح ایلك اوزره (ترمذ) لی ادیب صابر آدلی بر امیری کوندردی . آتسز ، برطرفدن تدارکاته باشلادی آتسز کندی‌سی حال و حرکتنی ادیب صابرك مروه بیلدیردیکنی خبر آلدیغنده بیچاره‌یی برقلعه‌دن جیحونه آتدردی . آرتق کمی آزی‌یه آلان بویله بر نانکوری تأدیب واجب اولدی . سنجر ٥٤٢ ده بر قوتلی اردو ایله او وقت الك مهم بر قلعه اولان (هزار اسب - هزار اسف) ه کلدی . آتسزك مادحی شاعر (رشید وطواط) ده محصورین ایچنده ایدی .

مألی بالطبع خوشه کیتمیه‌جك بر بیت انشاد ایله بر اوقه باغلادوب سنجر اردوسنه آتدرمش ایدی . سنجر ، رشیدك شو حرکتندن فنا حدتلندی ؛ شهر آلندقدن صوکره قائلنك طوتیلوب یدی پارچه ایدلمسنی امر ایلمش ایدی . شهر آلندی : رشید اله کچدی ؛ قورتلق ایچون مسخره‌لقدن بشقه چاره اولمدیغنی کورن شاعر جکز : « افندم ! وطواط (براسه دیمك‌در) بر ضعیف قوشدر ، یدی پارچه اولمغه وجودینك تحملی یوقدر ، ایکی پارچه ایدیکز ! » دیدی ، بوصورتله یاقه‌یی قورتاردی . هزار اسبدن صوکره اصل خوارزمك مقری اولان کورکانج محاصره‌سنه باشلانلدی . آتسز جداً مدافعه ایتدی ، موفق اوله‌میه‌جغنی آکلادیغی کبی ینه سنجرك عفوینه التجایه مجبور اولدی . توسط ایچون او زمان خلقك پك زیاده توجهنه نائل اولان آهو پوش لقبلی بر درویشی ایلچیلکله کوندردی . سنجر کرك قان دوکه‌دن احترازندن ، کرکسه بتون عمرینه ، سورن محاربه‌دن اوصانمه‌سندن صلحی قبول

ايتدى ، يالكز آتسزك جيحون ساحلنده حضورينه
كلوب بر اوپمه‌سنى و خراساندن وقتيله آتسزك
صندق طوليلرى آلديغى مالارك اعاده‌سنى شرط
قوشدى . آتسز بو حالى قبول ايده‌مكله برابر
ممكن مرتبه اجراسنده‌ده مجبور قالديغندن چادر
اوكنه قدر كله‌رك آت اوزرنده بويون اكمكله
اكتفا ايلدى . سنجر بوندن ممنون اولمامقله برابر
بوقدرجغى‌ده قبول ايتدى . ايشته آرتق بوندن
صوكره ايكى طرف آراسنده‌كى مناسبات بوزلدى .
٥٤٧ ده خزر دكزى سواحلنده مقيم خلق عليهنه
اعلان حرب ايده‌رك (صغناق) و (كاندور)
ايالتلرينى ضبط ايلدى . سنجر ، غور تركمانلرى
النه اسير دوشديكى زمان ، آتسز خراسان واليسى
محمود خانه معاونت ايچون (نسا) حدودينه كچمش
و بوراده سنجرك قورتلديغى خبر آله‌رق عودته
قرار ويرمش ايدى . عودتنده (خابوشان)
واديسنده امرادن بر طاقملريله چادرنده اوطوروركن
طيشاريده بريسنك قرآن كريم تلاوت ايتديكنى
ايشتدى ؛ كنديسى خسته ايدى ؛ ايلك ايشيده‌جكى
آيت كريمه ايله تفأل ايتمك ايستدى ؛ قولاغنه :
« وما تدرى نفس باى ارض تموت » آيت جليله‌سى
واصل اولدى ، زياده كدر ايتدى ؛ ٥٥١ ده
ارتحال ايلدى . ٤٩٠ سنه‌سى رجبنده طوغمش
اولديغندن وفاتنده ٦١ ياشنده ايدى . (ابوالفدا
ارتحالنى ٥٥٠ جمادى الآخره‌سنده كوستريور) .
عمرينك صوكلرنده منزوى اولمش ايدى ؛
قولنج تداويسى ايچون قوللانديغى قوتلى علاجلر
موتنى تسريع ايتديلر . مؤرخلر جسارتنى ، فنون
عسكريه‌ده‌كى مهارتنى كنديسى ادبادن اولمقله برابر
بوصنف خلق حقنده‌كى سخاوتنى زياده ثنا ايدرلر .
مدت حكومتى ٢٩ ييلدر ؛ يرينه اوغلى ايل
آرسلان قائم اولدى .

مأخذلر : نجيب عاصمك تورك تاريخى ، تاريخ
ابوالفدا ، ديار بكرلى سعيد پاشانك مرآت العبر ،
فتح بن على بن محمد البندارى الاصفهانى‌نك زبدة
النصرة و نخبة العصرة نام اثرى .

آتسز { ٤٦٧ سنه‌سى عباسيلردن مقتدى بالله
كچديكى تاريخده سلجوقيلردن ملكشاه

عمجه‌زاده‌سى سليمان بن قتلمش (قوتلش) ى اوزمانه
قدر يونانيلر النده قالان سوريه‌نك بعض اقسامنى
ضبطه مأمور ايتمشيدى . او زمان بيزانس حكومتى
ميخائل پاراپيناپس النده بولنيور ونيكه‌فور بوتانيات
بوكا معارض بولنيوردى . سليمان بو رقيبه براز
معاونت ايده‌رك سوريه‌نك انطاكيه‌يه قدر اولان
يرلرينى الده ايلدى . سليمان شاه آناطولى ايچلرينه
طوغرى ايلريلكده اولديغى صره‌ده ، ملك شاه
ايرتسى سنه ، ٤٦٨ ده ، امراسندن خوارزملى
صاحب ترجمه آتسزى‌ده ، مصرده حكومت سورن
فاطميلره عائد اولان سوريه اراضيسنى اشغاله
مأمور ايتدى . دمشق شام اوزون وموجب قحط
بر محاصره‌دن صوكره آتسزه تسليم اولدى . بوندن
صوكره حمص ايله سوريه‌نك برچوق يرلرى‌ده
آتسز النه كچدى . سوريه‌دن صوكره آتسز
مصره كيره‌رك قاهره‌يه قدر ياقلاشدى (٤٦٩) .
مستنصر بالله فاطمى مركزى و تبعه‌سنى براقوب
صاوشدى ؛ خلق سودانيلرله برلشه‌رك آتسزى
دفع ايتديلر . آتسز ، رمله و قدسى ياغما ايده‌رك
سوريه‌يه عودت ايلدى . ملك شاه آتسزكبى
دكرلى بر قوماندانى تلف اولمش قياس ايده‌رك قرداشى
تاج الدوله تتش (توتش) ى همان سوريه‌نى كاملاً
ضبطه مأمور ايتدى . آتسز توتشك كلديكنى
و كنديسنه رقابت ايده‌جكنى ايشيدوب آكلاديغى
كبى اورالرده يالكز باشنه قالمق ، قازانديغى
موفقيتلردن استفاده ايده‌بيلمك ايچون توتشه بر
چوق پاره‌لر ويره‌رك اورادن چكلمسنى رجا ايلدى .
توتش حلبده حكومت سورن بنى مرداسدن
(نصر) ك معرفتيله ايكى ييل اول روملردن آلنان
منبجى تسخير ايدوب حلب اوستنه كلدى . ٤٧١
ده حلبى محاصره ايله مشغول ايكن مستنصر بالله
فاطمى ، كندى امراسندن بدر جمالى‌يى آتسزك
النده بولنان شامك تسخيرينه كوندرمش ايدى .
آتسز مصرليلره قارشى توتشدن امداد ايستدى .
اوده همان حلب محاصره‌سنى براقدى كلدى ، مصرليلر
كيتديلر ، آتسز توتشى استقبال ايتديسه‌ده بريكنك
اورايه قدر اويله عجله كليشى امداددن زياده فتح

بلاد ایچون اولدیغندن آتسزی کندیسی استقبالده تراخی کوستردیکی بهانه‌سیله ازاله ایلدی .

آتسز خان { آتسز خان بن ، آتلی خان ، بن یلبجه خان ، بن بوقا خان ، بن تاتار خان ، بن آلنجه خان ، بن کیوك خان ، بن دیب‌باقوی خان ، بن ایلجه خان ، توتوق‌خان بن تورك (ترك) خان ، بن یافث ، بن نوح‌در . ابوالغازی بهادر خانك «شجرهٔ ترکیه» آدلی کتابنده سلسلهٔ نسبی بو وجه ایله مقید اولان آتلی خان باباسی یلبجه خانك یرینه کچمش وبرقاچ ییل محاربه و آو ایله وقتنی کچیرمشدر . یرینه اوغلی اردو خان کچدی .

آتسا — (Atessa) — جغرافیا

ایتالیانك آبروزو ایالتنده برناحیه مرکزی‌اولوب ۱۰۲۰۰ نفوسی‌جامعدر. حیوانات‌ومیوه‌یتیشدیرر.

آتش — لسانیات { آتش برکلمهٔ فارسیه‌درکه قدیمدن بری لسانمزه کیرمش ، لسان علمی و ادبی‌ده قبول اولنمش‌در. بوفارسی کلمه‌نك فصیح وصحیحی کسر تاء ایله آتِش‌در. فتح تاء ایله آتَش، لسان فارسی‌ده غلط در . ینه فارسی‌ده کسردال ایله آدیش ده دیرلر. تاء ایله‌دالك ، ترکجه‌ده اولدیغی کبی فارسیده دخی تبادلی قاعدهٔ جاریه‌در. حکیم انوری‌ده :

کرکند چوب استان تو حکم
شحنهٔ چوبها شود آدیش

وارد اولمش‌در .

ینه‌لسان‌فارسی‌ده ، آذر، آدر، آفر، آکر، آور ، آیر کلمه‌لری‌ده آتش معناسنه‌در .

آذر، ویا امهات فارسیه‌یه‌نظراً صحیح وفصیحی دال‌ایله اولان آدرك آتش‌معناسنه‌استعمالی شواهد عدیده ایله ثابت در .— انوری :

ساغرش برباده روشن چنان آید بچشم
کز میان آب روشن برفروزی آذری

آتش معناسنه اوله‌رق آذر لفظندن خیلی کلمات مرکبه تشکیل اولنمش‌در . ازجمله : آذر آبادکان که تبریزده برآتشکده‌نك نامی ایدی . بونك ایچون‌درکه ایرانك‌بوجهتلرینه آندن اقتباس وتعمیم‌ایله قدیمدن بری آذرآبادکان، آوز بایکان، ویا کاف ك جیم ه ابدالیله آذر بایجان دیرلرکه بلادآتش دیمك اولور . نته‌کیم بوکلمه‌یی یونانیلر لسانلرنده با اولمدیغی ایچون بوحرفی پ تلفظ ایدرك بر درجه دها تحریف ایدرك آتروپاتن (Atropatén) یاپمشلردر . خلاصه، آدر، آذر، آتر هپ برمعنایه اوله‌رق‌فارسی‌ده‌آتش دیمك‌در.

ینه فارسی‌ده آذر لفظنك مرکباتندن اوله‌رق آذرآیین ، آذر برزین برر آتشکده‌نك اسمی اولدیغی کبی آذر بیرا ، آذربان خادم و حافظ آتشکده دیمك در . آذرنك ده آتش رنك معناسنه کلیر. آذر کلمه‌سنك‌آخرنده‌کی دال حرفی شین ه ، تبدیل ایدیله‌رك آدش وآتش لفظلرینك بو وجه ایله حاصل اولمسی پك محتمل‌در . آهر ، آور، فارسی‌ده بونلرده آتش معناسنه کلیر . بو جهتله آذر بایجانه اولسانده آهرده دیرلر .

آیرك آتش معناسنه قوللانلمش اولدیغی‌ده قطعهٔ آتیه ایله ثابت‌در :

هوا آیرین ـ سروخت آیرین
دله آیرین ـ بد بخت آیرین

ینه فارسی‌ده‌آف کونش معناسنه‌درکه اصلاً آتش دیمك اولور . بونك ایله آور بیننده‌کی مناسبت‌ده ظاهردر . (آور) ده حرف اخیر حذف اولنمش ، بونك کبی آدش لفظندن ده صوکنجی حرف اولان ش حذف ایدیلنجه (آد) قالیر. لسانمزده تداول‌ایدن آتش لفظنك‌اصلی‌احتماله نظراً بوماده‌درکه سانسقریت لسانه منجر اولور. ترکجه آتش معناسنه اوله‌رق قدیماً مستعمل‌اولان (اود) کلمه‌سی ایشته بو اشتقاقده مشترك در . آتش، اود ظاهرا بربرندن آیری‌کورینورسه‌ده، حقیقتده ، اصلده بر شی اولدقلری اکلاشیلیور . لسان ادبیزده کونش معناسنه استعمال ایدیلن آفتاب کلمه‌سنك آف ایله تابدن اولمسنه نظراً شمسك هم حرارت هم ضیا مرکزی برجسم یعنی آتشین اولدیغنه اشارت ایدرکه آفك آتش معناسنه کلدیکی بونکله‌ده تظاهر ایلر .

ينه فارسى آفرازه شعلهٔ آتش ديمك دركه آتشك بر افراز اولان يعنى يوقارى چيقان قسمى، يالينى آلوى مقصود در . ايشته آفك آتش معناسنه كلديكى بوصورتلده اكلاشيليور. آفرازه آف افرازه‌دن مخفف‌در ، يعنى تخفيفاً افرازه‌دن اف حذف اولنمش . افراز ، فراز يوقارى‌يه ، بالايه چيقان ديمك در افروزيدن مصدرندن . آف ايله آو ايسه ايكيسى برشى، آه كلمه‌سنك آتش (آتش‌درون) معناسنه كلديكنه، وبوبابده پك چوق ابيات موجود اولديغنه نظراً بوكلمه ايله يوقارى‌ده ينه آتش معناسنه كلن آهر لفظى بيننده‌كى مناسبت ده پك صريح .

آى كلمه‌سى ايله آير بيننده‌كى مناسبت، اوقدر صريح دكلسه‌ده بوده بر درجه‌يه قدر ايضاح ايديله‌بيلير. معلوم دركه ايرانك قديم آتش پرست دينلرنده آهرامن، ايزد ، يزد اسملرى كوريلوركه آهرامن آهرايله آدم ، ذو معناسنه كلن (من) دن متشكل بركلمه اولديغنه نظراً مولد آتش معناسنه اوله‌رق ايزد لفظنك ده آى ماده‌سندن تشكيل اولنديغى وارد اوله‌بيلير .

يوقاريدن برى اجرا ايلديكمز ملاحظاته نظراً لسان فارسى‌ده آد ، آذ ، آه ، آف ، آو ، آى هپ برمعنايه اولوب ، بوكلمه‌لرك آخرينه (ش) و (ر) حرفلرى كتيريله‌رك بو صورت ايله آدش ، آتش ، آدر ، آذر ، آور ، آهر لفظلرى‌ده حاصل اولمق اقواى احتمالات‌در . بو حالده آتش لفظى آد ماده‌سندن مشتق‌دركه تركجه‌ده اود در .

فارسى‌ده آتش كلمه‌سى اود، نار معناسنه كلديكى كبى نور، رواج، رونق، غضب، قدر واعتبار معنالرينه‌ده استعمال ايديلير . بهاليلقدن، نرخ وسعرك آغير وغالى اولمسندن، شجيع وبهادردن، عاشق ، حرارت و حرقت عشق‌دن‌ده كنايه اولوركه آتشك بو معانئ مجازيه وكنائيه‌سى اوكلمه ايله برابر لسانمزه‌ده انتقال ايلمش‌در . كيمياى قديم‌ده كبريت احمره‌ده آتش ديرلر ايدى . علم طب‌ده حرارت غريزيه‌نك حد طبيعيسنى تجاوز ايدن مرتبه‌سنه، حميه‌ده آتش دينور .

آتش — طبيعيات { صيجاق ، صوئوق ديديكمز احساسات ،

كندى تجربهٔ ذاتيه‌سى ايله هركسه معلوم اولان كيفياتدن‌در. احساسات بصريه ويا نوريه‌ده بويله‌در. علم حكمت طبيعيه‌ده برنجى نوع احساساتك سببنه حرارت ، احساسات بصريه‌نك سببنه‌ده ضياء تعبير ايديلير. كرك حرارت، كرك ضيا برجسم‌ده آيرى آيرى بولنديغى كبى اكثرياً بو ايكى حادثه برجسم‌ده زمان واحده‌ده مشتركاً موجود ومحسوس اولور. بو فعله، يعنى برجسم‌ده زمان واحده‌ده حرارت وضيانك مشتركاً وجود وحصولى فعلنه ينه علم حكمت طبيعيه‌ده اتقاد (Ignition) ديرلر. ايشته آتش ديديكمز شى بو فعلك اثرى در . شوحالده آتش برجسمده حرارت وضيانك برلكده حصوليله قائم‌در. حرارت حواس خمسى‌دن قوهٔ لامسه ايله احساس ايديلير ، ضيا ايسه قوهٔ باصره‌نك محسوساتندن‌در. آتش دفعةً بو ايكى حاسه‌يه تعلق ايدر يعنى هم حاسهٔ لمس ايله، هم حاسهٔ بصر ايله بيلنير. كوروله‌ين، مبصر اولميان حرارت آتش اولماديغى كبى لمس ايدله‌ين، لامسه ايله ادراك اولنمايان ضيا ينه آتش صايلماز . ديمك كه آتش بر ضياء ملموس‌در وياخود آتش بر حرارت مبصره در ديه‌رك‌ده آتشى تعريف ايده‌بيليرز. آتشده ايكى شيئى نظر مطالعه‌يه آلمق ايجاب ايدر: برى آتشك حصوله كلديكى ماده‌كه جسم متوقددن عبارت‌در ، ديكرى آتشك صورتى كه جسم متوقدده حاصل اولان حرارت وضيانك اجتماعندن عبارت اولور . بو وجهه ملاحظه علم حكمت طبيعيه‌ده مهم اولديغى كبى ، علم فقه‌ده‌ده معتبردر (آتش. — فقه ماده‌سنه باق). آتشك حاصل اولديغى مواده ، اتقاده استعدادى اعتباريله وقود (Combustibles) دنيركه بونلرده اجسام صلبه، مايعه وهوائيه‌دن عبارت اوله‌بيلير . اجسام هوائيه‌نك يعنى غازلرك آتشنه بالخاصه شعله نامى ويريلير. اجسام صلبه، و مايعه‌نك اتقاديله‌ده شعله حاصل اوله‌بيلير فقط

بونك ايچون اجسام مذكوره اتقاد ايتديكی زمان غاز حاصل واصدار ايلملری شرطدر[١]. او وقت بوغازك اتقاد ايتمسندن شعله اجسام متوقده‌نك اطرافنده ويا اعلاسنده ظاهر اولور. تركجه‌ده بوكا يالين تعبير ايدرز. ديل كبی اوزون وسيوريجه بر شكلده كورينير ايسه آلو، لهيب، لسان النار، زبانه نامنی آلير. مومك، غاز فتيللرينك شعله‌لری كبی. اجسامك اتقادندن، ادارهٔ معيشتده تسخين ويا تنوير مطلوب اولديغنه كوره بو فعلی افاده ايچون لسان عموميده تعبيرات مخصوصه اتخاذ اولنمشدر. مثلا تسخينه تعلق ايدن اتقاده احتراق، تنويره عائد اولورسه اشتعال ديرز. واقعا احتراقده اشتعال، اشتعالده احتراق داخلدر. يالكز استعمالده فرق ايدرلر. احتراقده سخونت آرانير، اشتعالده ضيا مطلوبدر آتش حصوله كتيرمك يعنی بر جسمده اتقادك وقوعی علوم جديده‌ده، فعل مهنی وفعل كيميوی ايله ايضاح ايديلير. معلومدركه آتش وجوده كتيرمك ايچون اولا اتقاد ايده‌جك بر جسم يعنی وَقود، ثانياً ايقاد ايده‌جك بر جسم لازمدركه بوكاده موقِد (Comburant) تعبير ايدرلر. فعل اتقادده موقد خدمتنی ايفا ايدن اجسامك باشليجه‌سی واعلاسی مولد الحموضه نامنی ويرديكمز عنصر غازيدر. بوحالده اتقاد اجسام متوقده‌نك يعنی وقودك اجسام موقده وبالخاصه مولد الحموضه ايله امتزاجندن عبارت اولور. برجسمك مولدالحموضه ايله اتحاد وامتزاجنه لسان كيمياده احتماض (Combustion) نامی ويريلير. بو فعل احتماضده ايكی صورتله وقوعه كلير: اكر مولد الحموضه‌نك بر جسم ايله امتزاجی حرارت وضيا صدور ايتميه‌رك واقع اولورسه بوكا احتماض بطیء، يوق حرارت وضيا صادر اوله‌رق حصوله كليرسه احتماض حديد ديرلر. ايشته اتقاد، احتراق، اشتعال بو ايكنجی نوع احتماضك نام خصوصيلری ويا عامليدر. برجسم اتقاد ايده‌بيلمك ايچون برشرط دها واردركه بوده وقود ايله مولدالحموضه‌نك اتحاد وامتزاجنی تأمين وتسهيل ايله‌مك خصوصيدركه بوده شايان دقتدر. آتش يا مهنی اوله‌رق، يا كيميوی اوله‌رق استحصال ايديلير ديدك. مثلا ايكی سرت وقوری آغاج پارچه‌سی بربرينه شدتله سورتيله‌رك، احتكاك ايتديريله‌رك آتش ياقيلديغی وقت بو حادثه‌ده وقود اولان اودون پارچه‌سنده آتش صوكره ايضاح ايديله‌جكی اوزره، احتكاك ديديكمز فعل مهنی ايله، بر قوتك ديكر بر قوته استبدالی طريقيله، حاصل اولان حرارت سايه‌سنده فعله چيقارلمشدر. اولا بربرينه سورتيلن اودون پارچه‌لرنده صيجاقلق محسوس دكل ايكن، احتكاك ايدلدكجه سخونت پيدا اولمغه باشلار، احتكاك شدتله دوام ايتدكجه نهايت برمرتبه‌يه كليركه اودون پارچه‌سنك اجزای فرديه‌سی بيننده‌كی حركاتك كيت كيده عنف و شدتله واقع اولمسندن آتش حصوله كلير، اودون پارچه‌سی يانمغه، آلولنمغه باشلار. چاقمق ايله آتش استحصالی ده بوقبيلدندر. ينه دلك وتماس ويا احتكاك ايله‌دركه ماكنه‌لرده، آرابه‌لرده ادوات دواره ومتحركه‌نك بربرينه متمادياً وشديداً سورتلمسندن اولا سخونت (قيزمق)، ونهايت آتش حصوله كلير. فعل كيميوی ايله حرارت استحصالی‌ده اجسامك امتزاج وتحليل حاللرنده واقع اولور. مثلا صويه برپارچه سوديوم ويوتاسيوم آتلديمی، درحال آتش حاصل اولور، چونكه پوتاسيوم ايله مولدالحموضه بيننده‌كی علاقهٔ كيميويه پك زياده اولديغندن، درحال بو ايكی جسم بيننده شدتلی برامتزاج وقوعه كلير، بوندن‌ده آتش پيدا اولور. كذلك كيميوی كبريتلرده‌ده آتش بويله برامتزاج ايله حاصل اولور.

آتش طوتشديرمق، آتش ياقمق ايچون بدايةً حرارت لازم، الده برآتش بولنمق لازم؛ بز بوحرارتی برقاچ يرده بوله‌بيليرز. كونشده، ارضده (ينارطاغلر، منابع مشتعله)، افعال مهنيه

[١] شعله برغاز يوكسك درجهٔ حرارتده (لااقل ٦٠٠) حالت اتقاديدر. دميركبی صابر يعنی غاز حالنه كله‌مين بر جسم حرارت ايله نار بيضا (incandescence) اوله‌بيلير؛ لكن هيچ بر وقت آلو اولماز. آلو اولمق ايچون جسم متوقد يا غازی وياخود تأثير حرارت ايله غاز حالنه كله‌بيلن بر جسم صلب ويا مايع اولمليدر. زيتون ياغی، اسپرتو، كوكرد، اودون كبی (آلو ماده‌سنه باق).

وكيميويه (حرارت، منابع حرارت ماده‌لرينه باق).

قوای طبیعیه‌دن اكثریسی، ضیا ، الكتریق ، علاقهٔ كيميويه حركت، حرارته مبدل اوله بيله جكندن آدميتك ادوار قديمه‌سندن بری ، آتش استحصال ايله‌مك ايچون بو وسائط وعوامله هروقت مراجعت اولنمشدر. پرتوسوز دينن محدب بللور پارچه‌لری، مقعر آينه ايله كونشدن آتش ياقمق قرون قديمه‌ده بيله معلوم اولان ، اجرا ايديلان تدابيردن در . كونشدن آتش طوتشدیرمقدن، ياقمق (Allumer). دن عبارت اولان بوطريق تطبيق وتعميم اولنه‌مادی . بونك كبی عصر اسبقده ، يعنی ۱۷۷۷ تاريخنده ايجاد ايديلن وولتالامبه‌سی بعض احوال خصوصيه‌ده طوتراق، مضرام يعنی (Allume-feu) مشعال خدمتنی ايفا ايدرسه‌ده طاشيمی، استعمالی سهل بر الكتريق مشعالی هنوز ايجاد اولنمامشدر. علاقهٔ كيميويه ايله حركته كلنجه بونلر جميع زمانده، وهر يرده آتش استحصال ايده‌جك اك مهم وسائطدندر . كونش حرارتی ايله ، آتشی ايله ارضی ايصيديور ، بزی تسخين ايديور . فقط آتش آلمق ايچون ، كونشه قدر چيقمق قابل دكل . واقعا پرتوسوز ايله كونشدن استعانه ايديله‌رك بر يوزنده آتش ياقيله‌بيلير، فقط بوده پرتوسوزك ايجادينه موقوف اولديغی كبی تطبيق واستعمالیده مشكل وهروقت غيرقابلدر . يانار طاغلردن ، بوجهنمی اوجاقلردن آتش آلمق كونشه چيقمقدن دها كوچ . او حالده بزه ايكی چاره قاليور : حركت يعنی فعل مهنی، فعل كيميوی . فرض ايده‌لم كه دنياده اوجاقلر بردنبره سونسون، المزده هيچ آتش قالماسين . مهنی ، كيميوی كبريتلر ايله ينه آتش ياقه‌بيليرز ، فقط بونلر هپ علم ومعرفت ايجابات و احداثاتندن در . ازمنهٔ جهالتده ، آدميتك ادوار ابتدائيه‌سنده بالطبع بووسائطدن استفاده ايله‌مك‌ده قابل دكل ايدی . او وقتلر ايچون يكانه چاره احتكاك طريقيله آتش تداركی خصوصی ايدی كه زيرده بحث وتفصيل ايديله‌جكی وجهايله (آتش. — رسم اسم ماده‌سنه باق) ، الآن ممالك وحشيه آدملری بوصورت ايله آتش ياقارلر.

آتشك حيات ارضيه ومعيشت آدميه‌يه لزومی، وانسانلرجه ايلك آتشك تداركنده و بونك ضياعنده‌كی اهميت نظر مطالعه‌يه آلنجه آتشه پرستش ايله‌مك دينينك صورت ظهوری بو وجه ايله‌ده ايضاح ايديله‌بيلير (آتشپرستی ماده‌سنه باق) . انسانلره بدايةً آتش ياقمق طريقنی كيم تعليم ايلدی بو برمسأله فلسفيه‌دركه مادهٔ آتيه‌ده (آتش ـ فلسفه) موضوع بحث در.

طرق كيميويه ايله آتش ياقمق صنعتی ايسه دها كچ كشف اولنمشدر. (آتش افروز، كبريت ماده لرينه باق) . ديمك اوليوركه انسانلر ايچون آتش استحصالنه ايكی چاره واردر : بری مهنی(احتكاك، ضرب ونقره يعنی چاقمق) ديكری كيميوی .

ايشته آتش ياقمق ايچون قوللانديغمز واسطه‌لر كبريتلر هپ بو اساسلره مبتنی‌در. (آتش افروز، كبريت ماده‌لرينه باق) . شو ايضاحاتدن مستبان اوليوركه بز بر يوزنده آتش ايدينه بيلمك ايچون اجسام متوقده‌نك مهنياً احتراقنی تأمين ايله‌مك هواده مبذول اولان مولدالحموضه ايله امتزاجنی شدتلی برصورتده حصوله كتيرمك اقتضا ايديور. معاملات بيتيه وصناعيه‌ده آتش ياقمق، برشيئی ايقاد ايله‌مك ايچون قوللانديغمز و يا استحصال ايلديكمز آتشلرده‌ده طوتراق تعبير ايدرلر. آتش ياقمق ايچون آلديغمز قور كبريت چوپی، چاقمق قاوی هپ طوتراق جمله‌سندندر . طوتراق ايله آتش ياپمغه‌ده حرق، طوتشدیرمق تعبير ايديلير . آتش طوتشدیرقدن صوكره امتزاجك دواميله جسم متوقدك بوصورتله استهلاك اولنمسنده ياقمق ، يانمق ديرلر . آتش يانوبده شعله‌سی كيدر ، كوللنمكه باشلار ايسه بويله اولان آتش پارچه‌سنه قور ، اخكر يالكز بر طرفی يانمش اولان جسم متوقده‌ده اكی (tison) ديرلركه آتش طوتشدیرمق ايچون خانه‌لرده اكثريا قوللانيلير . آتشك يانمسی ايچون امتزاجك شدت دوامی لازم اولديغی كبی بو امتزاجی ادامه ايدن حرارتده فقدان عارض اولماملی در.

يوقسه امتزاج منقطع اولەرق آتش سونر . مثلا بر آتش طوتشدیرلدیغی وقت ویا یانان برموم اوفلنسه ، ویا شدیدجه بر جریان هوانك تأثیرینه معروض قالسه درحال سونر . نیچون سونیور؟ چونکه نفس ویا جریان هوا اوآتشده‌کی آلوی طاغیده‌رق حرارتی بلع ایتدی . امتزاجی ادامه ایده‌جك حرارت ناریه قالمدی‌ده آنك ایچون. ایشته مومی نفسله سوندیرمك‌ده بو حال عینیله واقع اولور . آتشك احراق جسم متوقدك مولدالحموضه ایله امتزاجنه موقوف دیدك. بناءً علیه مولدالحموضه اولمیان یرده یاشانیله مادیغی کبی آتش‌ده طوتشدیریله‌مز. مولدالحموضه نه‌قدر مبذول، نه‌قدر صاف (یعنی غیر مغشوش) اولورسه امتزاج او قدر شدید اوله‌جغندن، یانغده اولان بر آتش اوزرینه منفاخ ایله ویا کوروك ایله زیاده مقدارده هوا سوق ایدیله‌جك اولورسه او درجه آتش زیاده یانار ، زیاده حرارت دوام ایدر . چونکه دوام امتزاج تجدید هوایه موقوف ، اوفله‌مك ، کوروکله‌مك ، هوانی سرعتله تجدید ایله‌مکدر . فقط یوقاریده دیدیکمز کبی آتش دها خفیف ایکن اوزرینه شدتله نفخ ایدیلیر ایسه حرارتی بلع ایدرك عکس فعل‌ده حصوله کله‌بیلیر . مثلا قرارمش برقورپارچه‌سی اوفلندجه اتقاد ویا احتراق ایده‌جکندن یعنی مولدالحموضه ایله امتزاج کیفیتی تشدید ایدیله‌جکندن قور قطعه‌سی قزاریر ، قزیل‌لاشیر . حتی بعضاً بر قور اوفنەرك شعله‌لندیریله بیلیر که بو صورتله موم ولامبه یاقیلدیغی واقع اولور . منغالی چابق یاقمق ایچون روزکاره قورلر. او وقت هوا ، سرعت جریان ایله تجدد ایدرك بول بول مولدالحموضه صرفی تأمین اولنور ، امتزاج تشدید ایدلمش‌دیمك. منغال روزکارده چوق براقیله‌جق اولورسه چابق یاندقدن صوکره پك چابق بیتر ، کول اولور. چونکه جسم متوقده یعنی کورده‌کی اجزا کاملاً بتمش ، مولدالحموضه بول اما بونکله امتزاج ایده‌جك جسم متوقد یوق . بونك ایچوندرکه آتش یاقلدقدن صوکره ، حفظ اولنمق ایچون اوزری کول ایله قپانیر ، سببی آرتق مولدالحموضه ایله امتزاجك دوامنی منع ایله‌مك ایچوندر. کذلك مولدالحموضه صاف اولورسه (هواده آزوت ایله مخلوطدر) امتزاج دها سریع ودها شدید اولور. مثلا آغزی کنیش بر شیشه‌یه مولدالحموضه غازی طولدیرولوب‌ده ، یانمش بر کبریت سونر سونمز او شیشه‌نك ایچنه صوقلسه درحال پارلاق بر ضیا ایله اتقاد و احتراق ایدر . والحاصل جسم متوقد ایله مولدالحموضه‌نك امتزاجی نه‌قدر شدید، نه‌قدر مکمل اولورسه ، یعنی اتقاد نه درجه تام اولورسه آتش او درجه‌حار وضیادار اولور. بونده مولدالحموضه‌نك مقداریله صافیتی ، اجسام متوقده‌نك نوعی ، امتزاجك وقوعیله حاصل اولان حرارتك درجه‌سی نظر حسابه آلنه‌جق لوازم و عواملدندر . (حرارت وضیا ماده‌لرینه باق). جسم متوقد یانه‌رق یرینه بر کلس ویا کول دیدیکمز ماده‌قالیرکه بواجزای متوقده‌نك تحمضندن یعنی مولدالحموضه ایله امتزاجندن حاصل اولمش بر جسم جدید در. معادنك احتراقیله (یعنی احتماضیله) حاصل اولان امتزاجاته اکلاس معدنیه دینلیر ایدی. بونك ایچوندرکه مواد معدنیه‌نك احتراقنه کیمیای قدیم‌ده تکلیس تعبیر اولنور . صلب اولان اجسام متوقده وباخصوص معادن اتقاد ایتدکلری وقت بر طاقم رنکلر اخذ ایدرلرکه بو احساسات بصریه (الوان) ایله و استدلال طریقیله حال اتقادده بولنان جسمك درجهٔ حرارتی تقدیر ایدیله‌بیلیر . کرك اتقاد ایدن ، کرك یانان بر جسم ایله تسخین اولنان اجسامك اخذ ایتدیکی الوانه نظراً حائز اولدقلری درجات حرارتك آتیده بر جدولی مندرجدر :

پلاتینك اخذ ایتدیکی الوان	بو الوانه توافق ایدن درجات حرارت
احمر ظاهر	٥٢٠
اسمر قرمزی	٧٠٠
کراز قرمزیسی	٩٠٠
آچیق کرازی	١٠٠٠
قویو پورتقالی	١٢٠٠
بیاض	١٣٠٠

بياض لامع ١٤٠٠
كوز قماشديرن بياض ١٥٠٠

كوريليوركه ٥٠٠ درجه‌نك مادوننده اجسام ضيادار دكلدر. او وقت حرارت مظلمدر دينر. بعض معادن واردركه، قورشون، و قلاى او درجه‌يه كلمدن اول، اريرلر، مذاب اولورلر. بناءً عليه بونلرك اتقادى آتش حالنه كلمسى قابل اوله‌ماز.

شو حالده صلب اولان اجسام متوقده‌ده حرارتك مرتبهٔ ابتدائيه‌سى نار احمر ديدكلرى قرمزى آتشدر. اتقاد دها زياده تقوى وتكمل ايتديمى، لونى صارارير؛ صوڭ درجه‌ده بياضلانير. ايشته نار ابيض ديدكلرى ضيادار آتش بودر.

اتقادك ايضاحى.— تاريخچه.— اتقاد واحتراق فعليله بونده ظاهر اولان حرارت وضيا حادثه‌لرى، وبو حادثات ايله موجودات آليه‌نك حيات ونماسى بيننده موجود اولان مناسبات صميميه جميع زمانده انسانلرك انظار دقت و التفاتنى جلب ايله‌مشدر. آتش ياقمق، آتش حصوله كتيرمك علم بشرك مرتبهٔ اولاسى، صنعت آدمك موفقيت ابتدائيه‌سيدر: «بتون حرف وصنايعك حاكمى، استادى، ذوى الحيات ايچون الك بيوك برنعمت الهى اولان» آتشك معرفتى بنى آدمه طبيعتى تسخير ايدن، نوع بشرى حالت ابتدائيه‌دن امم حاضره‌نك نائل اولديغى مرتبهٔ ترقى‌يه ايصال ايله‌ين سلسلهٔ اختراعاتك حلقهٔ اولاسيدر. آتش حصوله كتيرمكى اوكرندكدن، آتشدن استفاده ايلدكدن صوكره هرشيئك اصل وحقيقتى تدقيق وكشفه فطرةً ميال ومنهمك اولان ذهن انسان نظريى آتشك ماهيتنى ايضاحه توجيه ايلدى. ايشته بونك ايچوندركه، ادوار اولاى بشريتده آتش عصرلرجه، بروجود ذى روح عد ايديله‌رك مظهر عبادت اولدقدن، كاه مضل وماحى (آهرامن) وكاه مصلح ومكون (هرمز) صورتده معبود اتخاذ ايدلدكدن صوكره (آتشپرست ماده‌سنه باق) نهايت عقل بشرك ادراك حقايقله، ايضاح حوادثله مشغول اولديغى برزمانده، علم حكمتك بدايتى هنكامنده فلاسفهٔ يونانيه‌يه بر موضوع علمى اولدى. بوماده‌نك علماً، عقلاً ادراك وايضاحنه تشبث اولندى. يونان حكماسى اولا آتشده ايكى صفت فارقه بولديلر: ١- مادهٔ آتش، ٢- قوت. آتش ماده اولمق صفت واعتبارى ايله عناصر اربعه‌دن عد ايدلدى، هوايه، صويه، ترابه تمثيل اولندى. يعنى آتشده هواء، صوء، تراب كبى برماده اوله‌رق تلقى اولندى. فلاسفه‌دن امپودوقل، ارسطو وسائر برچوق يونان حكماسى بورأيده بولنديلر. آتش بر حادثهٔ مهنيه، بر قوت اولمق صفت واعتباريله‌ده عالم طبيعتده فاعل و مؤثر اولان حركت كليه‌نك علتى عد اولندى (آتش فلسفه ماده‌سنه باق). بو ايكى ملاحظه، اتقاد و احتراقه معروض اولان ماده‌نك دوچار اولديغى تحولاتى تحقيق وايضاح ايله‌مك بابنده اجرا ايديلن تجارب و تتبعات اخيره تأثيرينى كوستردى. يعنى حكما طوغريدن طوغرى‌يه آتشى دكل، ياقان برجسمه عارض اولان تحولاتى تدقيق و ايضاحه باشلادقلرى وقت ينه حادثهٔ اتقادى او ايكى صفتله، او ايكى نقطهٔ نظردن مطالعه ايلديلر. واقعا فعل اتقادده، ياقان ماده‌نك تحول وتبدل ايتديكى مشاهده ايديلير. بناءً عليه فعل اتقادك تحصيل وتحقيقنده برنجى نقطهٔ نظر آتشك ماده‌سنه معطوف اولمق طبيعى دكلمى؟ اتقاد اثناسنده مادهٔ آتش يعنى جسم متوقد تبدل ايديور، حرارتك تأثيرى تحتنده جارى اولان افعال ومعاملات ايله مادهٔ آتشك ثقلتى لاينقطع تبدل ايديور، بعضاً تكليس (بو ماده‌يه باق) طريقيله ثقلت معادنك تزايد ايتديكى مشاهده ايديليوركه بو حادثه اون التنجى عصر ميلادك اواخرنده عموميتله معلوم ايدى. بعضاًده اجسام متوقده ياندرق محو و هلاك اوليور، باقى بر پارچه كول ويا طوپراق اثرى قاليور. ايشته بوندن، ظاهراً بديهى، بوفكر حاصل اولديكه كويا اجسام متوقده مادهٔ آتشده ويا عنصر آتشده تبدله، ياخود تعبير ديكرله اجسام متوقده‌ده كامن ومضمر برحالده بولنان بوماده‌يى

تجدیده مستعددر دیرلدی . تا قرون عتیقه‌ده بایله كوكردده آتش مبذولدر ، یعنی چوق آتشی محتویدر دیمش ایدی كه بو معنایی افاده ایدر . بالعكس بوعنصر آتش معادن كبی اجسام اوزرنده تثبت ایدرك معادنی تحویل، ثقلتلرینی تزید ایدر ظن واعتقاد اولندی .

آتش ، مواد متوقده ، ارواح طیاره ، بزم الیوم بخار وغاز دیدیكمز شیلر ، قرون وسطاده مسألهٔ واحده كبی تلقی ایدیله‌رك اون سكزنجی عصره قدر بوحال دوام ایتدی . فقط برطرفدن علوم طبیعیه وعلوم ریاضیه‌نك ترقیاتی ، علم بشره ، او وقته قدر معلوم اولمین وثوق وصحتی تأمین ایله‌مكده اولدیغی ایچون بو بابده ذهنلرده كشف حقیقت حرصی ، روح یقین قوتلی بر صورتده اویاندیغندن آرتق آتش حقنده موجود ومدون نظریات قدیمه ایله تسكین اذهان ایله‌مك قابلمی ؟ ایشته بویله بر زمانده آتشك ماهیت وحقیقتنی ایضاح ایله‌مك ایچون ، تحقق ایدن لزوم قریبه مبنی ، فلوژیستیك (Philogistique) یعنی جوهر نار نظریه‌سی میدانه چیقدی . بونظریه‌نك صاحب ومؤسسی آلمانیا علماسندن اشتال ایدی . بو ذات او وقته قدر كشف ایدلمش اولان حادثات اصلیهٔ كیمویه‌یی حالنه بر صورتده جمع وتركیب ایدرك معمافیه ، تجارب سابقه‌نك عدم كفایتی‌ده نظر مطالعه‌یه آلیه‌رق ، تاریخ علمده مشهور اولان بو نظریه‌یی احداث والتزام ایتدی . اشتالك وطرفداری اولان ارباب فننك اقوالنه نظراً ، كوكرد ، زیوت ، كومور كبی مواد موقده ویا وقود ، بر ماده‌یی ویا اصل جوهری‌یی حائز وحاوی دركه فلوژیستیك نامنی ویردكلری بومادهٔ اصلیه ، یوكسك بردرجهٔ حرارته معروض اولدیغی مادهٔ آتشه تحول ایله‌مك خاصه‌سنی حائز ایدی . بو ماده ، آتش یالین ویا شعله ایله ظهور ایدر ، محو اولور ایدی ، حرارت وضیا صورتنده صرف اولنور ایدی . بناءً علیه اجسام متوقده فلوژیستیك دیدن بوماده ایله بوكا انضمام واجتماع ایدن آز چوق مقدارده ترابدن مركب عد ایدیلیر ایدی . تسخین ایدیلن معادن فیلوژیستیك تسمیه ایدیلن مادهٔ ناریه‌یی ضیع ایدرك اكلاس معدنیه‌یه تحول ایدر ایدی . بناءً علیه اشتالك قولنجه معادن مادهٔ نار وقابل اشتعال اولان فیلوژیستیك ایله تراب ویا كلسدن مركب اجسام متوقده‌دن عبارتدر . وینه بونك عكسی اوله‌رق ، اكلاس معدنیه‌یه برفیلوژیستیك ضم واعاده اولندیغی معادن هیئت اصلیه‌سنه عودت ایدر كبی قبول اولنمش ایدی . بونك ایچون اكلاس معدنیه‌یی یعنی یانمش اولان معدنلری زیت ، كوكرد ، كومور كبی فیلوژیستیكی ، مادهٔ ناری مبذول اولان بر جسم متوقد ایله تسخین ایله‌مك كافی ایدی .

ایشته بو وجه ایله اكلاس معدنیه‌نك تشكلی زمانمزده احتماض (Combustion) دیدیكمز فعل كیمویه تقرب ایدیور ایدی . اجسامك تسخنی ، حرارت و شعله‌نك حصولی بیننده پك ظاهر اولان روابط ومناسبات ، حیواناتك تنفسنه ، وجود حیوانده ثابت اولان مادهٔ ناریه (فیلو- ژیستیق) نك خارجه ظهور و انتظارندن عبارت برفعل نظریله باقلسنه نظراً حرارت وضیا حصولنه تعلق ایدن نه قدر حادثات طبیعیه وار ایسه جمله‌سی برنظریه تحتنده جمع ایدیله‌رك فیلوژیستیك نام مادهٔ ناریه ایله ایضاح ایدیلیور ایدی : اتقاد واحتراقده مادهٔ ناریه اجسام متوقده‌دن چیقوب كیدیور ، تسخینده مادهٔ ناریه اجسام و معادنه كلوب انضمام واجتماع ایدیور .

اتقاد واحتراق حادثه‌سنی علماً ایضاحه موفق اولان كیمیائی شهیر لاووزایه‌نك معاصرلرندن ماكر نام ذات احتراق ویا اتقاد مادهٔ مشتعله‌نك صدورندن عبارت اولان بر كیفیتدر دیور ایدی . كویا اجسام متوقده‌ده برمادهٔ مشتعله وار ایمش ؛ بو نظریه‌ده قدمای طبیعیونك قوللرنده ، صلابت ومایعیتك مقامی اولان عناصری آكدیریور . اشتعالیت برخاصه ، صلابت مایعیت كیفیتلری كبی ؛ بونكده اجسام متوقده‌ده بولندیغی برماده واركه ایشته ماكرك نظریه‌سنده‌ده مادهٔ مشتعله بو ایدی .

قدمای کیمیائیون هر معدنده جیوه‌نك وجودینه قائل اولدیغی کبی، ماکرده تکمیل اجسام متوقده‌ده مادهٔ اشتعالیه‌نك حلولنه ذاهب ایدی . بوندن فضله اوله‌رق فیلوژیستیك برجسمدن دیکر جسمه انتقال ایله‌مك خاصه‌سنه مالك ایدی‌که ایشته تسخین واشعال بو صورتله واقع اولوردی ، یعنی فیلوژیستیك برجسمدن دیکرینه انتقال ایدرك بو ایکنجی جسمه‌ده اشتعالیت خاصه‌سنی ویریر ایدی . لاووازیه بو نظریه‌نك بناسنی تا اساسندن هدم ایتدی، چونکه اتقاد واحتراق وقوع بولدیغی زمان اجسام متوقده‌نك ثقلتلرنده وقوعه کلن تغیرات، اجسام متوقده‌نك مادةً تزاید وتناقصی او وقته قدر ظن ایدلدیکنك عکسی صورتده واقع اولدیغی اثباته موفق اولدی. اشتال وطرفدارانی برجسم اتقاد ایتدیکی وقت بوندن فیلوژیستیك چیقارق ثقلتی تناقص ایتدیکنی ، وینه اجسام معدنیه تسخین ایتدیکی زمان ماده‌لرینه خارجدن کلن فیلوژیستیك یعنی مادهٔ ناریه انضمام ایدرك ثقلتلری تناقص ایلدیکنی بیان وادعا ایدیور ایدی . فقط اشتال نظریه‌سنك مستند اولدیغی تجارب طوغری دکل ایدی. کور اتقاد ایتدیکی، ومحو اولیور ظن ایدلدیکی وقت، حقیقتده کورك ماده‌سی زائل اولمیور، حرارت وضیا ویاخود فیلوژیستیك حالنده ثقلتی ضایع ایتمیور، بویله اولمادقدن باشقه بالعکس حین اتقادده کورك ماده‌سی دیکر برمادهٔ خصوصیه ایله اتحاد وامتزاج ایدیور. بومادهٔ مخصوصه ایسه لاووازیه زماننه قدر وجودی مجهول اولان مولدالحموضه غازیدر . بو اتحاد وامتزاجدن یکی بر جسم تشکل ایدرکه بوده حامض فحم‌در . بو جسم جدیدده ، یعنی حامض فحم‌ده یانان کور تماماً موجوددر، وثقلتی بو کوره انضمام و امتزاج ایدن مولد الحموضه‌نك ثقلتی قدر فضله‌در یعنی یانان کور وزن ایدلسه بونك ثقلتی نه ایسه اتقاد ایتدیکی وقت اتحاد وامتزاج ایله‌دیکی مولد الحموضه‌نك ثقلتی اوکا ضم ایدیلیرسه بو اتقاد و امتزاجدن حاصل اولان حامض فحمك ثقلتنه تماماً مساوی اولور. وبالعکس اکلاس معدنیه کمور ایله برابر تسخین اولندیغی وقت حرارت ایله ینه اسکی حاللرینه یعنی پارلاق معدن هیئاتلرینه عودت ایتمیی، معهود فیلوژیستیك کبی بر مادهٔ مخصوصه‌نك معادن اوزرینه انضمام واجتماعندن نشأت ایتمیور، چونکه بوحالده، یعنی حرارت ایله هیئت اصلیه‌لرینه کلدیکی زمان معدنك ثقلتی، اولکی حالندن یعنی کلس معدنی حالندن دها آزدر. اکر معدنه فیلوژیستیك کبی برمادهٔ ناریه انضمام واجتماع ایتسه ایدی طبیعی درکه ثقلتی تناقص دکل ، تزاید ایله‌مك ایجاب ایدردی. حالبوکه تجربه ، وزن عکسنی اثبات ایدیور. فقط بوصورتله معدنك ضایع ایلدیکی ماده کمور ماده‌سی ایله اتحاد وامتزاج ایدرك یکی برغاز تشکیل ایدرکه مذکور مادهٔ ضایعه تام ثقلتیله بونده موجوددر.

ایشته لاووازیه‌نك کشف مهمی بوندن عبارتدرکه علمده بیوك برتحولی موجب اولمشدر. آرتق بوزمانه قدر، حادثات کیمیویه‌نك ایضاحی ایچون فرض و قبول ایدیلن اقوال بسبتون حکمدن ساقط اولدی ، اتقاد خصوصنده‌ده، قابل وزن ، اجسام متوقده اوزرینه انضمام، ویا اجسام متوقده‌دن انفصال ایدرك اجسام مذکوره‌نك ثقلتلرینی تزیید ویا تنقیص ایله‌مك خاصه‌سنه مالك اولان مادهٔ ناریه یعنی فیلوژیستیك نظریه‌سی ترك ایدلدی. فقط پك صریح وتجربی برصورتده ابطال ایدیلن بونظریه‌نك روحی، فکر اساسیسی ینه باقی قالدی . چونکه آتشك حصولی مسأله‌سنی ایضاح ایله‌مك ایچون لاووازیه‌نك بوکشفی ده کافی دکل. واقعا اتقاد فعلی اجسام متوقده‌نك مولد الحموضه ایله اتحاد وامتزاجندن حصوله کلیور ، بو امتزاجده برطاقم غازلر پیدا اولیورکه بونلرك عناصر مرکبه‌سی، امتزاج ده جسم متوقدك صرف ایدیلن ماده‌سی ایله ، بونکله اتحاد ایدن مولد الحموضه‌دن عبارتکه مقداری مقدارینه بربرینه توافق ایدیور. ترازو، وزن بونی اثبات ایدیور . فقط اصل مسأله جسم متوقدك ماده‌سی ایله مولد ـ الحموضه‌نك امتزاجندن نصل اولیورده حرارت

وضیا یعنی آتش پیدا اولیور . بو نقطه مجهول
قالدقجه آتش نظریه‌سی اکمال ایدلمش صایله‌ماز .
لاووازیه بومسأله‌ٔ اصلیه‌یی‌ده دیکر یکی برفکر
ایله ایضاح ایله‌مك ایستدی ، فقط بوبابده اسکی
نظریه‌نك تأثیرندن قورتیله‌مدی : شویله‌که : لاوو-
زایه‌نك بوفکرینه نظراً احتماض ویا اتقاد کیفیتنك
آثاری وبوفعل احتماضدن آتش صدور وحصولی
ینه برماده‌ٔ خصوصیه‌نك جسم متوقددن انفصال
وانفکاکیله واقع اولیورایدی که بوماده‌ٔ خصوصیه
کندینه خاص برصفت فارقه‌یی حائز، غیرقابل وزن
(وزن ناپذیر) ، برماده‌ٔ ناریه ویا سائله‌ٔ ناریه
اولوب بونك قابل وزن بر ماده اولان مولد-
الحموضه ، مولد الماء ، آزوت وسائره ایله امتزاجی
حال حاضرلرنده بوغازلری تشکیل ایدر ، یعنی
بوغازلردن هر بری کندی حالنده مذکور ماده‌ٔ
ناریه ایله ممتزج بولنور . وقتاکه مولد الحموضه
غازی ، معادن ایله ، اجسام متوقده ایله امتزاج
ایتدیمی ، اولجه متحد وممتزج بولندیغی ، ومولد-
الحموضه‌یی غاز حالنده بولندیراز ماده‌ٔ ناریه‌دن آیریلیر ،
وبوماده شعله حالنده هوواده ظهور ایدر . ایشته
بوصورتله احتراق ، شعله ایله جسم متوقددن
خروج ایدن غیر قابل وزن ماده‌ٔ ناریه ویا سائله‌ٔ
ناریه‌ایله مولدالحموضه‌نك قابل وزن اولان کوکرد ،
فوسفور ، کمور ماده‌لرینه تبادل امتزاجیله ایضاح
ایدلمك ایستنلدی. امتزاج حاصل اولدقدن صوکره
آرتق مذکور ماده‌لر یعنی اجسام متوقده ، اساس
حالنده (مولدالحموضه ایله ممتزج) قالیور . دیمك
اولیورکه لاووازیه‌نك نظریه‌سنده ماده‌ٔ ناریه وسائله‌ٔ
ناریه (قدیم فیلوژیستیك) اجسام متوقده‌ده دکل،
مولدالحموضه‌ده . حین اتقادده اجسام متوقده‌دن بری
مولد الحموضه ایله امتزاج ایدیور ، برباز تشکیل
ایدیور ، بو حالده سائله‌ٔ ناریه مولد الحموضه‌دن
قورتیله‌رق ، خلاص اوله‌رق طبیعت اصلیه‌سی
اولان شعله یعنی حرارت وضیا صورتنده صدور
ایدیر . ینه عینی حادثات معادنك تکلیسنده ،
حیواناتك تنفسلرنده‌ده واقع در. شوفرق ایله که
بونلرده حادثات احتراقیه یعنی مولد الحموضه ایله
مواد محترقه‌نك امتزاجی دها بطی اوله‌رق حصوله
کلیور. لاووازیه‌نك بونظریه‌سنده آتشه مادیت؛
جسمانیت اسناد ایدیلیور. فقط اویله برماده‌که
ثقلتی غیرقابل قیاس ، وزن ناپذیر. لاووزایه‌نك
سائله ناریه‌یی ایله اشتعالك ماده‌ٔ ناریه‌سی
(فیلوژیستیك) بیننده‌کی فرقده بونده . چونکه
(فیلوژیستیك) قابل وزن عد ایدیلیر ایدی .
لاووازیه‌بوفکری اتخاذ والتزام ایله‌برابرکندیسنك
بوبابده بشقه بر رأیی‌ده وار ایدی‌که زماننده
تداول ایتمکه باشلامش ایدی . معاصرلرندن
لاپلاس بوفکر ثانیده اصرار ایدیور ، او وقتك
علم حکمت طبیعیه علماسی‌ده بوفکره اشتراك ایلیور
ایدی. بونظریهٔ جدیده ده ایسه حرارت، اجسامی
تشکیل ایدن اجزاء فردیه‌نك حرکت غیر
محسوسه‌لرندن نشأت ایلدیکی ادعا ایدیلیور
ایدی . معلوم درکه اجسامده ، حتی کثیف
اولان جسملرده بیله اجزای فردیه آره‌لرنده خلا،
یعنی ماده‌دن خالی غایت کوچك یرلر واردر .
بناءً علیه اجزای فردیه بو خالی یرلرده برنوع
حرکت رقصیه اجرا ایده‌بیلیرلر ، اوینایه‌بیلیرلر .
مادامکه اجزای فردیه‌نك آره‌لرنده ماده‌دن خالی،
بوش یرلر واردر ، اجزای مذکوره‌نك بو بوش
یرلرده متمادیاً هرجهته حرکت ایلدکلرینی چالقاند-
قلرینی دوشنمك ، فرض ایله‌مك طبیعی‌در ، او
صورتده‌که بوحرکات دائمه بر درجه کسب شدت
ایدرسه اجزای فردیه‌نك ارتباطنه خلل کله‌رك
جسمك تجزی ایتمسی ایجاب ایلر. ایشته حکمای
مذکوره قولنجه احتراق وقوعنده حرارتی ایجاب
ایدن بوحرکات فردیه‌در. زمانمزده بوقول کسب
قوت واعتبار ایتدی . حرارت نظریهٔ مهنیه‌سنك
اساسی‌در ، علوم طبیعیه‌نك هر طرفنه استیلا
ایتدی . ایشته بو صورتله علوم متقدمین‌ده بر
ماده عد ایدیلن آتش علوم جدیده‌ده حرکتله
قائم بر حادثه اولدی . بو نظریهٔ جدیده ایله
اجسامده آتش حادثه‌سنك صورت ظهور
و وقوعنی ایضاحه‌مدار اولملق اوزره احتراقه دائر
شوراده براستطراد ایرادی مناسب کورولدی .

احتراق .— «احتراق کلمه‌سنك معنای عادیسی، کرك شیمدی، کرك اسکیدن، هواده یانان بر جسمك استهلاکی دیمکدر. اودونك، غازك، شمعك، بر پارچه بزك احتراق بو مختلف جسملرك یانارق ظاهراً محو و تلف اولملرندن عبارتدرکه هرکسك بیلدیکی بر شیدر. بو قارنده آتشك تاریخچهٔ علمیه تعلق ایدن بحثنده بیان وایراد ایتدیکمز وجه ایله حادثهٔ احتراقك نه‌دن عبارت اولدیغنی اون سکزنجی عصر میلادینك اواخرینه طوغری لاووازیه کشف و تعیین ایلدی. هواده بولنان و او وقته قدر معلوم اولمیان مولدالحموضه غازینی تفرید و تجرید ایتدکدن صوکره اصابتی پك آشکار و غیر قابل انکار اولان تجارب ایله اثبات ایتدی‌که، هوا درونده و یا مولدالحموضه ایچنده، بالفرض، فوسفور، کمور، کوکرد، دمیر، چینقو ـ بونلره شیمدی مانیه‌زیوم‌ده علاوه ایدیله‌بیلیر ـ و سائره‌نك احتراقندن تحدث ایدن جسملر، فوسفور، کمور، کوکرد، دمیر، چنقو و سائره‌نك مولدالحموضه ایله امتزاجندن تشکل ایتمشدر؛ حامض فوسفور، حامض کبریت، حامض فحم، حمض حدید، حمض مانیه‌زیوم دن عبارتدر.

ایشته بو تجربه ایله لاووازیه، معادن هواده تسخین اولندیغی وقت، حادث اولان کیفیت کیمیویه‌یی ایضاحه موفق اولدی، ومعادنك هواده تسخیننده حاصل اولان و اکلاس معدنیه‌نك‌که بونلری نظریهٔ قدیمه فیلوژیستیك دینن مادهٔ ناریه‌یی ضایع ایتمش معادن صفتنده تلقی ایدرلر ایدی ـ احماض معدنیه‌دن یعنی معادنك مولدالحموضه ایله امتزاجندن حصوله کلن حمض معدنیلردن باشقه بر شی اولمادیغنی اثبات ایله‌دی (حمض ماده‌سنه باق).

احتراق بطی، احتراق حدید.— رطوبتلی بر یرده بولنان دمیرك پاسلانمه‌سی‌ده، بو معدنك هواده‌کی مولدالحموضه ایله امتزاجندن باشقه برشی اولمادیغی جهتله بو فعل احتماضه لاووازیه احتراق بطی نامنی ویردی. و بالعکس هواده ویا مولدالحموضه ایچنده بر جسمك حرارت و ضیا نشر ایدرك احتراقنه‌ده احتراق حدید ویا عنیف تسمیه ایلدی. مثلا الده رطیب فوسفور چبوقلری طوتیلور ایسه بونلردن غایت ضعیف ضیالی بخارلر صدور ایدر. بو حادثهٔ لمعانه تفسفر تعبیر ایدیلیر. ایشته ایصلاق فوسفورلی کبریتلردن، کیجه وقتی صدور ایدن ضیانمسی بخارات، اویله برکبریتی الزه ویا سائر بر یومزه سوردیکمز وقت قراکلقده کوریلن حادثات لمعانیه بو قبیل تفسفراتدندر. ایشته تفسفر بر احتراق بطیدر. چوریمش طلاش و حطب پارچه‌لرندن حامض فحم چیقدیغی وقت بونده‌ده ینه عینی حادثه یعنی احتراق بطی واقع اولور. بالعکس پك زیاده مستعد اتقاد و احتراق اولان ماده‌لر احراق ویا اشعال ایدیله‌جك اولورسه او وقت آز چوق حار بر شعله حاصل اولورکه ایشته احتراق حدید بودر. کمور، هوا غازینك، بر لامبه‌نك احتراق واشتعالی هپ احتراقات حدیده‌دندر. بونك ایچوندرکه لاووازیه مولدالحموضه غازینه جسم موقد و یا جسم وقاد نامنی ویرمشدر. کذلك علم کیمیاده، مولدالحموضه ایله امتزاج ایدرك حرارت وضیا یعنی آتش حصوله کتیرمکه قابلیتی اولان بسیط ومرکب بالجمله اجسامه‌ده وقود تعبیر ایدیلیرکه بو صورتله یانمغه صلاحیت و استعدادی اولان جسملردن عبارتدر. اجسام موقده ایله اجسام متوقده یعنی وقود بیننده اولان فرقی دها صریح ایضاح ایده‌بیلمك شوراده کوچك بر تجربه ایراد ایده‌لم. ایکی محان (Eprouvette) [۱] آله‌رق برینی مولدالحموضه دیکرینی مولدالماء ایله املا ایده‌لم. اولکیسنه

[۱] کیمیا، حکمت طبیعیه قابینه‌لرنده اپرووت کوچك بر جهازدرکه بونك ایچنده پك جزئی مقدار مواد اوزرنده کوچك تجربه‌لر، اختبار یاپیلیر. برشیئك اوصاف و احوالنی، تجارب اجرا ایده‌رك تحقیق ایله‌مك معناسنه اولان «eprouver» مصدرندن یاپلمش بر کلمه‌در. بو مصدر فرانسوینك لسانمزده مقابلی محن و محنه‌در. نته‌کم قاموس ترجمه‌سنده: (محن صنه‌مق معناسنه‌در، محنة میمك کسریله صنامغه دینور، آزمایش معناسنه. پس بلاکبی غم و رنج و مصیبتده مجاز اولور.) دینیور. محنه‌ك معنای مجازیسنده فرانسزجه «eprouver» کلمه‌سی‌ده مشترکدرکه بواشتراك ایله ترکی، فرانسوی مذکور ایکی کلمه‌نك مطابقت ومعادلتی تحقق ایدیور. شو حالده بزده اسم آلت اوله‌رق محن‌دن ممحان کلمه‌سی تشکیل ایله اپرووت معامنده استعمال ایده‌بیلیرز.

يانمش بر كبريت ادخال ايدرسه‌ك مولدالحموضه ايچنده شدت و حدتله اشتعال ايدر . صوكره بو كبريتی مححاندن چيقارير ايسه‌ك ايچنده‌كی مولدالحموضه غازنده آرتق اثر احتراق و اشتعال كورونمز . دفعهٔ ثانيه‌ده يانمش كبريتی ايكنجی مححانك آغزينه طوتالم . بونك ايچنده‌كی مولدالماء درحال آلولنير . فقط كبريتی مولدالماء غازينك درونه ادخال ايدرسه بو سفر كبريت سونر . بناءً عليه مولدالحموضه برجسم وقاد ويا موقد در ، مولدالماء وقوددندر .

احتراقات مختلفه . — علم كيميا‌ده احتراق ، يوقاريده بيان وايضاح ايلديكمز وجه ايله بر جسم متوقدك ، وقاد اعلا اولان مولدالحموضه ايله امتزاجنه وضع اولنمش بر تعبير ايدی . فقط تمثيل طريقيله ، كيمياده علی العموم امتزاجات‌ده ، اجسام ممتزجه‌نك لا اقل بری نار ابيض حاصل ايدن افعال كيميويه‌يه‌ده احتراق نامی و يريلير . مثلا قلور ديديكمز جسم بسيط وهوائی ايچنه ، آرسه‌نيق غباری ، قلای ياپراغی ، فوسفور پارچه‌لری آتيله‌جق اولورسه ، مختلف قلوريتلر تشكل ايدر ، وذكر ايلديكمز بوجسملردن بريله قلورك امتزاجی حرارت و ضيا نشر اولنه‌رق واقع اولوركه قلورده بر احتراق ديمكدر . بونك ايچوندركه قلوره‌ده وقاد ديرلر . قلور اولا تسخين ايديليرده ايچنه ، باقر ، دمير ، حتی جيوه قونه‌جق اولورسه ينه بونلر بيله يانارلر . كذلك آمونياق غازی قلور ايچنده كندی كنديته اشتعال ايدر . ينه كوكرد مولدالحموضه‌يه نظراً وقوددن معدود ايكن باقر ايله بولنورسه موقد اولور . فی الحقيقه بو ايكی جسمی برابر بر بوته ايچنده تسخين ايده‌جك اولورسه‌ق كوكرد بخاری ايچنده باقر نار ابيض حالنه كلير ، و پك چابق كبريت حديد تشكل ايدر . حمض اول آزوت دخی مولدالحموضه كبی بر جسم وقاد در . كوكرد حمض اول آزوت ايچنده‌ده ، صانكه مولدالحموضه درونده ايمش كبی ، اشتعال ايدر .

احتراقه مساعد اولان اسباب . — اجسام متوقده بخار ويا غاز حالنده اولور ايسه ، صلب ومايع حاللرندن دها زياده سهولتله يانارلر . مثلا كوكرد چبوق اوله‌رق كوچ التماع ايدر ، حالبوكه كوكرد بخاری ايله هوا مخلوطی ٣٠٠ درجهٔ حرارتده آتش آلير . بو حادثه‌ده بر جهتدن او درجهٔ حرارتك تأثيری واردر . فقط جسم موقد ايله جسم متوقدك غاز حالنده لايقيله ودها صميمی بر صورتده اختلاط ايلمرينك‌ده مدخلی يوق دكلدر . پك زياده دقيق اوله‌رق غبار حالنه كتيرلمش اولان مواد احتراقيه پك سهولتله قابل اشتعال اولوركه بوده جسم متوقد اك كوچك جزئنك مولدالحموضه ايله احاطه اولنمسندن وبو صورتله امتزاجك تسهيل وتعجيل ايدلمسندندر . ينه بونك كبی طلاش اودوندن دها قولای وچابق احتراق ايدر .

صو ايچنده احتراق . — اجسام متوقده ايچنده بعضسنك مولدالحموضه‌يه علاقهٔ كيميويه‌سی يعنی بو غاز ايله امتزاج ايله‌مكه ميلی او قدر شديددركه بو قبيل جسملر صو ايله تماسده بولنديمی ، درحال بو مايعی تحليل ايدرلر ، كويا صو اونلر ايچون وقاد اولور . معادن قلويه بو نوع جسملردندركه صو ايچنده بومايعك مولدالحموضه‌سنی اخذ وامتزاج ايدرك يانارلر . باشليجه‌سی پوتاسيوم ايله سوديوم‌در .

زمانمزده علمك قبول و ترويج ايلديكی حرارت نظريهٔ مهنيه‌سنه نظراً حرارت اجزای فرديه‌نك حركتلرندن نشأت ايدن بر قوهٔ زنده اعتبار ايديليور ، امتزاج ايدرايكن جسم متوقد ايله جسم وقادك اجزای فرديه‌لری بربری اوزرينه تهالكله آتيليورلر ، مصاكت ايديورلر ، بوندن نظريهٔ مذكوره موجبنجه بر قوهٔ زنده (بو ماده‌يه باق) ضايع اوليور ، بو ضياعدن حرارت حصوله كليور . چونكه برقوهٔ زنده‌نك ضياعی ظاهر اولوب حقيقتده ضايع اولدی ظن ايديلن قوهٔ زنده ديكر برقوهٔ زنده‌يه يعنی حرارته تحول ايتمشدر . ايشته بو صورتله‌ده احتراق‌ده يعنی امتزاج كيميوی‌ده حرارت وضيانك صدوری ايضاح ايديليور . ديمك آتشك منبعی حقيقتده بر دركه بوده حركت ، حركت باير جسم متجانسك اجزای فرديه‌سی بيننده حصوله

كليور ، بونلر بر برلريله مصاكت (صكدن) ايديورلر مصاكتده ، برقوهٔ زندهنك (حركت) يرينه ديكر بر قوهٔ زنده (حرارت) قائم اوليور ، ياخود امتزاجاتده اولديغي كبي ، ايكي جسمك ، بر وقاد ايله بر جسم متوقدك اجزاسي بيننده واقع اوليور ، ينه بو اجزا بربريله مصاكت ايديور ، بو صورتله حرارت ، آتش حصوله كليور. ايكي جسم بربرينه اورلديغي وقت ناصل حرارت حاصل اوليورسه بونك كبي حين امتزاجده اجزاى فرديه بيننده كي مصاكتده ده اويله اوليور ؛ بناءً عليه نظريهٔ حاضرهده حرارت و آتشك منشئي بر شيدر، حركتدر. حركت بطي ايسه حرارت، كسب شدت ايدرسه حرارت ايله برلكده ضيا يعني آتش ، حادث اوليور . شو حالده آتش احداث ايلهمك حركت حصوله كتيرمك ايله اوله بيلهجك ، بوده يوقاريدن بري بيان ايتديكمز وجه ايله يا اجزاى فرديهيي مهني بر قوت صرفيله تحريك ايدرك بو قوتي حرارته ، آتشه تحويل ايلهمك ، ويا امتزاج كيميوى ايله حصوله كتيرمك طريقلريله قابلدر ، اقوام وحشيهنك ، احتكاك چاقق طريقيله ، تضييق هوا ايله آتش ياقلرى برنجي طريقك تطبيقاتندندر . كرك مهني كرك كيميوى طريقلر ايله آتش احداث ايتمك ايچون تاقديمدن بري امم مختلفهده برطاقم ادوات و وسائط احداث و ايجاد و اتخاذ اولنمشدركه بونلر علمك كشفياتي ، تجاربك ترقياتيله كيتدكجه كسب مكمليت ايلهمشدر . بونلره آتش افروز تعبير ايدرلر (بومادهيه باق) . اولجهده بحث ايتديكمز وجه ايله كرك مهني وكرك كيميوى بر طريق ايله آتش ايدندكدن صوكره ، بو موجود آتش ايله اجسام متوقدهنك برني ياقق فعل وكيفيتده طبيعيدركه بوده بر جسمدن ديكرينه آتش نقل ايلهمكدن عبارت اولوب ايكنجي جسمده امتزاج كيميوى طريقيله حركت جزء فرديهيي توليد و تشديد ايتمكدن باشقه برشي دكلدر.

آتش — رسم امم { بومادهده قديمدن بري امم عالمك

آتش استحصال ايلهمك ايچون اتخاذ و استعمال ايلدكلري وسائطي، تاريخ صرهسي ايله بيان ايدهجكز. علم حاضرده آتش، يعني حرارت وضيا صورتنده تجلي ايدن بو كيفيت حركت ايله ايضاح ايديليور (يوقاريكي مادهيه باق) . كائناتده موجود اولان آتش منبعلرينك حصوليده بونظريه ايله تفسير اولنيور. فقط بني آدم آتش ياقق ايچون ، حركت جزء فرديهيي آتش صورتنه قلب ايلهمك ايچون نهكبي تدابير بولمشدر.

مادهٔ سابقهده ديديكمز كبي آتشك منابع طبيعيهسندن استفاده ايلهمك، ضيايي ، الكتريقي آتشه تحويل ايلهمك استعمالاً مشكل ؛ بوحالده طوغريدن طوغرييه حركته، ويا امتزاج كيميوى واسطهسي ايله حركته مراجعت لازم .

حركت ايله آتش استحصال ايلهمك ايچون اوچ طريق بولنمشدركه بروجه آتي بيان ايديورز : ايكي اودون پارچهسني بربري اوزرينه سورتمك، يعني احتكاك طريقي . بعض معدنلرك ، احجارك بربرينه ضربي؛ زند ، چاقق طريقي ؛ انضغاط هوا طريقي . بو اوچنجي طريقك استعمالي نادردر . يالكز بورنهاو و بيرمانيا يرليلرنده مشاهده اولنمشدر . بو طريق حكمت طبيعيه قابينهلرنده هوا چاقغي دينن آلت قبيلندن اولوب عيني اساسه مستنددر. (چاقق مادهسنه باق)

اقوام وحشيهده الآن موجود ومستعمل اولان طرق سائره بروجه زير بيان وتفصيل اولنور .

مدنيت قديمهنك ادوار اوليهسنه منسوب اولان اقوام مختلفه اودون پارچهلريني يكديكرى اوزرينه دلك ايدرك آتش استحصال ايدرلردي. قديم هنديلر، يونانيلر ، روماليلر و جرمانلر بر اخشاب چبوغني ديكر بر چبوغه ياخود بر تختهيه وياخود بر تكرلك پورياغنه (دينكيل باشلغنه) صقيجه كچيروب چويرهرك آتش استحصالنه موفق اولورلردي . تهاوفراستك قولنه كوره بو آتش افروز اساساً ايكي پارچه اودوندن عبارت اولوب برينه آخارا ديكرينهده تريپانون (بورغو)

تسمیه اولنور، وبونلردفنه (شجرالغار)، یاخود بر صارماشیق (لبلاب الارض) دیکن وَبرنوع میشه آغاچلرندن اتخاذ ایدیلیرایدی[۱]. ابوالشعرا اومروس‌ك اودیسه نامنده‌کی منظومه‌سنده تصویر اولندیغنه کوره بورغو اولان آغاجی برقایش واسطه‌سیله، وهندیلرده ایکی اودون آره‌سنه صیقیشدیریلان اخشاب چبوغی بر ایپ اعانه‌سیله تدویر ایدرك آتش استحصال اولندیغی آکلاشیلیور. بادیه‌نشین اولان عربان‌دخی احتکاك طریقیله آتش تدارك ایلدکلری کتب تاریخیه‌ده مسطور درکه ایکی پارچه اودون آله‌رق بربرینه سورته‌رك بوصورتله آتش استحصال ایدرلر ایدی. بوپارچه‌لرك برینه زند، دیکرینه زنده دیرلرایدی[۱]. روایت اولندیغنه نظراً بادیه عربلری زندی یعنی بو اغاج چاقماغنی مرخ وعفار دیدکلری اغاجلر پارچه‌لرندن اتخاذ ایدرلر ایدی که مرخ چاقق دمیری، وعفار طاشی منزلنده‌در. قاموس ترجمه‌سنده دینیورکه «مرخ، میمك فتحی وراءك سکونیله برشجردرکه سریع الوری‌در، یعنی چاقق کبی چاقلدقده همان آتش چیقار. بادیهٔ عربده شجر العفار دیرلر برآغاج واردر ومرخ دخی دیرلر بر اغاج واردرکه عربلر آنلردن چاقق اتخاذ ایدرلر. مرخ چاقق دمیری، وعفار طاشی منزلنده‌در. ومنه قوله تعالی (الذی جعل لکم من الشجر الاخضر ناراً) الآیة قال البیضاوی کالمرخ والعفار بان یسحق المرخ علی العفار وهی خضروان یقطر منهما الماء فتقدح النار فسبحان الملك القادر. وآنلردن دوزیلن چاقماغه زند و زنده دیرلر و منه المثل فی کل شجرة نار». شو مشروحاتدن اکلاشیلیورکه بادیه عربلری آتش استحصال ایلمه‌ك ایچون قوللاندقلری آغاجلرك اسملرنی، بونلردن دوزیلن چاقماغك پارچه‌لرینه‌ده ویرمشلر. نته‌کم زند دخی، یوقاریده دیدیکمز وجه ایله احتکاك طریقیله آتش استحصالنده استعمال ایدیلن دفنه اغاجنك عربجه‌ده بر اسمی درکه [۱] آغاجدن چاقماغه انتقال ایتمش. شجر اخضردن نار احمر خلق بیوران جناب حقك عنایت ربانیه‌سی اقوام وحشیه و امم جاهله‌نك مدد رسی اوله‌رق ایشته ابنای آدم، «فی کل شجرة نار» مثلی موجبنجه اشجار و نباتاتده کامن برحالده بولنان آتشی احتکاك طریقیله اظهاره موفق اولمشلردر.

پولینزیالیلر (فلمنك جدید ایله آمریقا آره‌سنده کی جزائر بحرسفیدك برقسمنده، آوستراليا آطه‌لرنده ساکن اهالی)، آمریقای جنوبی وآسیای جنوبی اهالیسی ایله آفریقای شمالی واحیلری، آفریقا وآسیا چوللرینك اورته‌سنده موجود واحه‌لرده یشایان اهالی آتش استحصال ایتمك ایچون اتخاذ اولنان طرق قدیمه‌یی ازمنهٔ جدیده‌یه حتی بوکونه کلنجه‌یه قدرعیناً محافظه ایتمشلردر. آسیای جنوبی‌ده شمدیکی حالده علی الاکثر بامبوس تعبیر ایدیلن برنوع هند قامشی (خیزران، هزارن) استعمال اولنمقده‌در. بوطریق بسیط ایله استحصالی بغایت تعب آور ومشکل اولدیغندن سیو و داقوتا کبی بعض اقوام بورغو مقامنده استعمال اولنان چبوغی ثقیل آغاجدن معمول برچرخ (چیقریق)ه ربط، وبر یای صیریمنك حرکات الاستیقیسی ایله تدویر ایدرك بوصورتله آتش استحصال ایتمك اصولنی ایجاد ایتمشلردرکه بوسایه‌ده عملیات کوکی کبی کسب سهولت ایتمکله برابر شامیسونك قولنجه برقاچ ثانیه ظرفنده آتش استحصالی ممکن اولمقده ایمش.

ینه تکرار ایدهلم، احتراق بر جسم متوقدك مولدالحموضه ایله امتزاجندن عبارت اولان برفعل کیمیوی‌در.

آتش استحصال ایلمه‌ك ایچون ایکنجی طریق ضرب و نقره طریقی‌درکه، حجرالنور، حجر روشنایی، نامری ویریلن طاش (pirite de fer) پارچه‌لرنی بربرینه ضرب ایلمه‌ك ویا بو پارچه‌لردن برینی چاقق طاشیله اورمق صورتیله آتش استحصالی تازمان قدیمدن بری معلوم و جاری ایدی. بونك ایچون درکه کیمیاجه برکبریت حدیددن عبارت اولان مذکور طاشه حجر روشنایی، حجرالنور نامی ویرلمش در. قدیم یونان لسانندده پیریت ینه بومعنایه‌در.

[۱] زند، مرخ و عفار نام شجرلردن اهل بادیه‌نك دوزدکلری چاقماغه دینورکه ایکی دانه اولور اوستنده‌کی کویا ارکك والتنده‌کی دیشی اولور. بری برینه سوره‌رك آتش چیقاریرلر. اوستنده اولانه زند، و آلتده اولانه زنده دیرلر. ایکیسنه بردن زندان دینور. وزند بر دیکنلو آغاج اسمی‌در. مفرداتده شجر غار ایله مبین‌درکه دفنه آغاجی اوله‌جقدر. «قاموس»

زمانمزده بو صورت ایله آتش استحصال ایله‌مك یالکز بعض اقوام وحشیه‌یه منحصر قالمشدر. دمیر کشف اولندقدن صوکره حجر روشنایی یرینه بو قائم اوله‌رق بیلدیکمز اصل چاقمق ایجاد اولندی آسیاده، اوروپاده، بو ایجاد تعمم ایدرك آرتق آتش استحصال ایله‌مك ایچون هپ بو طریق اختیار اولندی، احتکاك طریقی بسبتون متروك اولدی. روایته نظراً چاقمق طاشی واسطه‌سیله آتش استحصال ایتمك اصولنی اشخاص اساطیریه دن الیقسك اوغلی پیرودی ایجاد ایلمش. چاقمق طاشندن حصوله کلن شراره‌یی طوتمق[۱] ایچون پرومه‌توس، فه‌رولا تعبیر اولنان نباتك اوزندن استفاده ایتمش و پلینیوسك قولنجه مادهٔ مزبوره مصرده‌دخی استعمال اولنمشدر. سیبریای شرقی‌ده سیرسیوم دیسقولور نام نباتك قورودلمش پیراقلری و اندلس‌ده ینه عین وجه ایله آربیو-فوروم نباتی پیراقلری قوللانیلیردی. پلینیوس بوبابده نبات پیراغی استعمال اولندیغندن بحث ایتمکله برابر قاوی دخی ذکر ایلمشدر.

مقدما، شبهه‌سز بر امر اتفاقی ایله کشف و ایجاد ایدیلن چاقاقلر حجر روشنایی (Pirite de fer) طاشندن اتخاذ ایدیلیر ایدی؛ یعنی چاقماغك ایکی پارچه‌سی‌ده بوطاشدن عبارت ایدی. دمیرك کشفندن صوکره چاقاغك برپارچه‌سی دمیردن، دیکری چاقاق طاشی دیدیکمز بر نوع صوان (غرانیت) دن اتخاذ اولندی (چاقاق ماده‌سنه باق).

اوروپاده اوزدردنجی و یا اون بشنجی عصردن اعتباراً عصر حاضره کلنجه‌یه قدر استعمال ایدیلن چاقاقلر معلوممز اولان چاقمق طاقندن یعنی چاقمق طاشی ایله چاقمق دمیری [چلیکدن معمول اولوب خاصهٔ مقناطیسیه‌یی دخی حائز اولدیغندن آتش چلیکی و یا ساده‌جه مقناطیس دخی تعبیر اولنور] ایله طوتراق اوله‌رق قاو و یونغه پارچه‌سندن عبارتدر.

فقط اخیراً، علاقهٔ کیمیویه‌دن استفاده ایله مختلف کبریتلر، قاولر ایجاد اولندیغندن آتشك بوطریق جدید ایله استحصالی هریره انتشار ایتدی، چاقمق طریقی‌ده، بعض احوال استثنائیه‌دن باشقه، ترك اولندی. (آتش افروز، قاف، کبریت ماده‌لرینه باق).

فی الحقیقه یارم عصردن بری ایجاد ایدیلن کبریتلر دنیانك هر طرفنه طاغیلمش اولدیغندن آرتق آتش یاقمق اندیشه‌سی مدنیلرك ذهنلرینی اشغال ایتمیور. آتش استحصال ایله‌مك ایچون قدیماً متخذ اولان طرق معلومه معاملات بشریه‌ده کبریتك ایجادندن صوکره، دنیانك هر طرفنده ترك و اهمال ایدلمش اولمغله برابر، بعض ملتلر، حتی الیوم ینه او طریقلره مراجعت ایله‌مکدن فارغ اولمامشدر. ناصل که وقتیله رومالیلرده، وستال معبدینك خادمه‌لری، غفلت وعدم تیقظ اثری اوله‌رق انطفا ایتمش اولان آتشی احیا ایله‌مك خصوصنده ایکی اودون پارچه‌سنی احتکاك ایتدیره‌رك تجدید نار ایدرلر ایدی. بونك کبی الیوم هندستان ده، انکلیز کبریتلری او قدر مبذول ایکن ینه بودی برهمنلری، مراسم دینیه‌ده، احتکاك ایله آتش تدارك ایدرلر. آمریقانك یرلی اهالیسی‌ده، کبریت وار ایکن، اعیاد دینیه‌لرنده، اودون پارچه‌لرینی بربرینه سورته‌رك آتش یاقارلر. حتی اوروپاده، بیوك بریتانیاده، اسوجده، عصر سابقك اوائلنه قدر، برطاقم افکار باطله‌یه خدمت قصدیله (مثلا حیواناتی، ابنای آدمی امراض ساریه‌دن محافظه ایتمك ایچون آتش یاقمق کبی)، یاقیلان آتشلری احتکاك ایله استحصال ایدرلر ایدی. قدیماً آتش استحصال ایله‌مك ایچون اتخاذ ایدیلن طرق معلومه اوزون و صعوبتلی اولدیغندن امم وحشیه تدارك و استحصال ایدیلن آتشی، بر مال قیمتدار کبی، محافظه‌یه پك زیاده اعتنا ایدرلر

---

[۱] معلوم درکه چاقمق ایله استحصال ایدیلن آتش، سریع الزوال یعنی حاصل اولور اولماز زائل اولان برشراره‌دن عبارتدر. بونی یالکز استحصال ایله‌مك کافی دکل، قاچیرمامق یعنی طوتمق‌ده لازم بونك ایچوندرکه انسانلر سهل الاحتراق، وسریع الاتقاد اولان بعض وقودلر (آغاج قاوی، نبات اوزی، یاپراق قوروسی کبی) انتخاب ایدرك شراره‌یی بونلر واسطه‌سی ایله طوتمق طریقنی‌ده بولمشلردر، ایشته بو معنا ایله ترکجه طوتراق کلمه‌سنك اصلی نه کوزل ایضاح ایدیله‌بیلیر.

ایدی . همان هر یرده بو وظیفه قادینلره محول ایدی. آوستراليا وحشيلرنده جاری اولان عاداته نظراً دقتسزلکی ایله آتشك سونمسنه سببیت ویرن قادینلر ، رومادهوستال معبدنده ، اطفای آتشه باعث اولان خادمه‌لر درجه‌سنده دوچار مجازات‌اولور ایدی. نووول کینه‌وحشیلری ، برقاچ فرسخ یر کیده‌رك قبیله قبیله طولاشوب آتش تحری‌ایدرلرده ، یکی‌دن آتش یاقمق کلفتنی اختیار ایتمزلر . یکیدن آتش یاقمقده‌کی کلفت و صعوبته مبنی‌درکه آمریقا یرلیلرندن برقبیله‌ده بوله‌یکیدن آتش یاقلدیغی زمان مراسم دینیه اجرا ایله‌مك معتاد در. بونك ایچون بعض اقوام جاهله آتشه حاشا ثم حاشا الوهیت اسناد ایدرلر. هندستان‌ده ایلك آریلرك منظومات دینیه‌لرنده آغنی (آتش) ایلك کله‌در . قدیم ایران خلقی آتشه طاپارلر ایدی . الآن هندستانده فرسلر ، ایران‌ده‌کی کبرلر آتشپرست‌در . قدیم مکسیقالیلرده هیوتوقتل یعنی اله آتش ، قبطیلر (یعنی قدیم مصریلر) ده فاتاه، یونانیلرده رومالیلرده وولکن، افایستوس، وستا معبودلری هپ مذهب آتشپرستی‌نك بقایای آثارندن‌در . اکثریا شمپرستلك ایله آتشپرستلك بربرینه مزج اولنمش‌در . خلاصه زمان جاهلیتده آتش دنیانك هر طرفنده حرمت و تعظیمه‌شایان کورولمش، مظهر پرستش اولمش‌در. (آتشپرستی ماده‌سنه باق) .

بوکون علم و معرفتك ترقیسی سایه‌سنده آتش ایدنمك ، پك عادی ، غایت اهمیتسز بر ایش‌در، فقط بو وسائط احتراقیه‌نك موجود اولمادیغی بر زمانده ، آتش ایدینه بیلمك حقیقةً مشکل برمسأله ایدی. بوکا مبنی‌درکه اقوام جاهلیه، آتشه اودرجه اهمیت ویرمشلردر .

آتش — فقه { احکام حقوقیه‌سنی تعیین ایچون آتشی ایکی‌یه تفریق ایتملیدر. ۱ - جوهرالحر، ۲- اخکر(قور).جوهر-الحر مباحدر (بوماده‌یه باق) . جمله ناس آنده شرکادر. بومآلده حدیث شریف واردر . (مجله ۱۳۲٤ ماده) . بناءً علیه برکیمسه ملکی اولمیان صحراده آتش یاقسه سائر ناس آنکله انتفاع ایده‌بیلور. شویله‌که ایصینه‌بیلور وضیاسنده برشی دیکه‌بیلور وآندن قندیلنی یاقه‌بیلور . آتشك صاحبی مانع اوله‌ماز. اما یاقدیغی برکندی ملکی ایسه سائرینی لاجل الانتفاع ملکنه دخولدن منع ایده‌بیلور. زیرا ملکنه دخول آنده تصرف دیمکدر. غیرك ملکنده ایسه آنك اذنی اولمادقجه کیمسه‌نك تصرف ایتمسی جائز دکلدر (مجله ۹٦ ماده). قور ، ناس بیننده شرکت اباحه ایله مشترك دکلدر. زیرا قور کمور ویا اودوندن حاصل اولور. بونلر احراز (بوماده‌یه باق) ایله تملك ایدیلور. بناءً علیه آتش صاحبنك اذنی اولمادقجه کمسنه اول آتشدن برقورآله‌ماز. شوقدرکه آلدیغی شیئك کمور حالنه افراغی قابل اولمامق حسبیله قیمتی اولمازسه صاحبنك اذنی اولمسه‌ده آلمسی جائزدر . زیرا انك مانع اولمسی تعنددن بشقه برشیئه حمل اولنه‌ماز (مجله ۱۲٦۱ ماده) .

آتش — فنون عسکریه { عسکرلکده آتش اسلحهٔ ناریه‌یی انداخت ایتمکدر [۱]. آتش زمانمزده الك مهم بر واسطهٔ محاربه‌درکه موفقیتی اعداد واکثر حالاتده نتیجهٔ قطعیه‌یی دخی استحصال ایدر . پیاده صنفنده یایلم آتش وآوجی آتشی نامیله ایکی نوع آتش مستعملدر . هر ایکی نوعده هم طاغنیق وهم بناشیق نظامده استعمال اولنه‌بیلور ایسه‌ده آتشدن الك زیاده طاغنیق نظامده استفاده اولنور . یایلم آتش مافوقك قومانداسیله تتکلر برآنده چکیله‌رك اجرا اولنان آتشدر . آوجی آتشی ایسه آتش ایتمك ایچون ویریلان قوماندایی متعاقب هر نفر کندی اراده‌سیله تتکی چکرك ایدیلان آتشدر. اوجی آتشلری‌ده سرعتلرینه

[۱] اسلحهٔ ناریه‌یی آتمق معناسنه اوله‌رق آتش ایتمك تعبیرینك اتخاذی پك طبیعی بر مسأله‌در . چونکه تفنك ویا طوپ آتمق ،ناملی ایچنده‌کی مواد ناریه‌یی اشعال ایله‌مك دیمك درکه بوده آتش ایله اجرا ایدیلیر ، قدیم چاقماقلی تفنکلرده اولدیغی کبی کرك ضرب و نقره ایله اولسون ، ویا کیمیوی بر طریق ایله اولسون بو حالده آتش ایتمك ، آتشله‌مك دیمك اولورکه اولا او طریقلردن بریله قغلجم حاصل ایتمك وبونی مواد ناریه‌یه نقل ایله‌مکدن عبارت‌در . بو تقدیرده اسلحهٔ ناریه‌یی آتمغه آتش ایتمك تعبیری پك بجادر .

نظراً يواش، شدتلى، چابق آتش نامليله كذلك اوچ نوعه آيريلور.

طوپجى صنفنده بايلم آتشدن بشقه آغير، عادى، سريع ناملريله اوچ نوع آتش دها واردر. آغير وعادى آتشده ايكى آتش بيننده‌كى فاصله‌ده آتيلان مرمينك تأثيرى ترصد اولنه‌بيلير. سريع آتشده ايسه هرطوپ، طولديرلمه‌يى ونشان آلمه‌يى متعاقب آتش ايديلير. هر ايكى نوع آتشده دخى آتش ايتمكه حاضر بولنلق غايت مهم برمسأله اولوب بوحاضرلق ايچون مناسب موضع انتخابى، كافى جبخانه تداركى، دشمنه دقت اولنمسى لازمدر. موضع تبديلى حركت اجراسى آتشك كسلمسنه بادى اولور. آتشك انضباطنك تأثيره پك چوق دخلى واردر. بو انضباط ويريلان اوامر و اشاراته تماميله دقت وسلاحك حسن استعماليله محاربه‌يه دائر اولان قواعده توفيق حركت ايتمكدن عبارت اولوب دشمنه هنوز مقابلهٔ آتش ايدلديكى زمان دخى خصمك آتشى آلتنده سكوتنى محافظه ايتمك، مرمى‌يى اصابت ايتديرمكه غيرت ايتمك، اراضيدن استفاده ايتمك، مافوقلر ايله دشمنه صورت دائمه‌ده نصب دقت ايتمك، دشمن غائب اولدينى ويا آتشك كسيلمسيچون قوماندا ويرلديكى زمان آتشى همان كسمك انضباط آتش ايجاباتندندر. ادارهٔ آتشك كاملاً وياقسماً انقطاعنده نفرات مستقلاً حركت ايتمكه مجبور اوله‌جقلرندن آنلرك بو زمانده دخى انضباط آتش قواعدينه رعايت ايتملرى لازمدر. آتشه باشلامق ايچون جبهه‌يى سرعتله بيوتمك مقتضى اولوب محاصره طوپجيسنك هپ بردن آتشه باشلامسى مناسب وصحرا طوپجيسنك ايسه ممكن مرتبه آكسزين آتشه باشلامسى لازمدر. طوپجى اولجه آتش موضعنك كيريسى يقيننده صف حربه كيره‌رك بر حاضرلق موضعى آلدقدن صكره بورادن طوپلر هپ بردن آتش خطنه سوق اولنه‌رق درحال آتشه باشلانير. بوطرز حركت موضعى ترك ايده‌جك درجه‌ده دشمنى دوچار تلفات ايدر. سوارى صنفى نتيجهٔ قطعيه‌لى آتش محاربه‌سى اجراسنه مقتضى واسطه‌دن محرومدر. تعليملرده

تأثير حقيقيسى مشهود اوله‌ميه‌جغندن بوتأثيرى حكم حربلر حكم ايدرك تبليغ ايدرلر. آتشك سرعتى مقصد محاربه‌يه و هدفك اهميتنه كوره مختلف اولور. طوپجى صنفى سوركلى محاربه‌لرده اوزون ونتيجهٔ قطعيه زماننده ممكن مرتبه قيصه آتش فاصله‌سى ويرير. پياده صنفى بيوك مسافاته پك آز آتش ايدوب يقين مسافاتده آتشك سرعتنى چابق آتش درجه‌سنه قدر تزييد ايدر. نتيجهٔ قطعيه استحصاليچون آتش خطنده چوق سلاح بولنديرمق ويا تعبير ديكرله بوخطه زياده قوت سوق وادخال ايتمك مقصيدر بوصورتله شدت آتش حد غايه‌يه ايصال ونتيجهٔ قطعيه الده ايدلنجيه قدر بو شدت محافظه اولنور. آتشده موفقيتك قسم اعظمى ادارهٔ آتشه تابعدر. آتشك اداره‌سيله صيق‌صيق هدف تبديلنه مانع اولنور. تعبيه‌جه مهم نقاطه قارشى مناسب مقدارده قوت يابيلور. كرك دشمنك طور وحركتى وكرك مرميلرك محل سقوطى ترصد ايديله‌رك آتشك تأثيرينه حكم اولنور. پياده بيوك مافوقلرى يورويش استقامتنى، حركات تعرضيه‌يه باشلامق زماننى تعيين وجبخانه نقصاننك اكمالى تدابيرينه توسل ايدرلر. بلوك قوماندانلرى ايلرى حركت، اخذ موضع، تخمين مسافه، آتشه بدأ وجبخانه‌يى توزيع وتقسيم ايتمك ايچون لزومى اولان اوامر و قوماندالرى اعطا وممكن اولدقجه هدفى تعيين، دشمن وآتشك تأثيرينى ترصد ايدرلر. طاقم ضابطانى طاقمى موضعه يرلشديرير هدفى، نشانكاهى، آتشه باشلانيله‌جق زمانى، آتشك نوعنى، آتشك كسلمسنى امر ودشمنه آتشك تأثيرينى ترصد وجبخانه‌نك تصرفه رعايتله استعماله نظارت و مجاور ديكر طاقملرله متحداً اجراى فعل وتأثيره دقت ايدرلر. ماننغه باشيلر دخى افرادك موضعه يرلشمسنه، نشانكاهك صحتله تنظيمنه، سلاحك حسن استعمالنه، جبخانه صرفياتنه، طاقم ضابطنك اوامرينى نشر وتبليغه و موى‌اليهك دودوك اشارتنى تكراره غيرت ايدرلر. طوپجى صنفنده قوماندان مقصد محاربه ايله هدف حقنده بر معلومات عموميه آلدقدن

صوکره هدفی بطریه‌لره تقسیم، محاربه‌نك نوعی ایله طرز جریانی تعیین ولزومی حالنده هدف تبدیلنی امر ایدر. بلوك قوماندانی انداختك تنظیمنی (تعیین مسافه) آتش نظامنی، مرمینك جنسنی وامر استحصالنه وقت مساعد اولمدیغی زمان لزومنده هدفك تبدیلنی امر ایدر. قلعه ومحاصره طوپچیسنده ادارهٔ آتشدن مقصد دشمن بطریه‌لرینی اهمیتلرینه کوره بربرینی متعاقب تخریب و دیکر بطریه‌لرینی یالکز اشغال ایتمکدر. هرصنف سلاحده ادارهٔ آتش ممکن اولدیغی مدتجه مافوقلرك یدلرنده بولنملیدر.

کرك طاغنیق وکرك یناشیق نظامده اولسون دشمنه اك یقین قطعاتك اشغال ایتدیکی خطه آتش خطی دیرلر. تحکیم واحضار اولنمش مدافعه موضعلرنده جبخانه صندقلری آتش خطنه یرلشدیریلیر وفوق‌العاده احتیاج زمانلرنده جبخانه عربه‌لری‌ده بوخطك کیریسی یقیننه قدر کتیریلیر. آتش خطی استناد قطعاتی طرفندن تقویه ایدیلیر. فن استحکامده شیو داخلینك اوست کنارینه آتش خطی دینلیرکه کرك پیاده وکرك طوپچی قطعاتی بونك اوزرندن آتش ایدرلر. آتش خطی استحکاماتك انشاسنده اساس اولدیغی کبی محافظینك قوتی دخی بوخطه کوره تعیین اولنور. آتش نظامی تعبیه و احوال هوائیه‌یه کوره بطریه قوماندانی طرفندن تعیین اولنور. دانه وشراپنل انداختنده آتشه برجناحدن باشلانوب طوپلر صره ایله وهرطوپ طاقم ضابطنك قومانداسیله آتش ایدر. پیشرو انداختنده طاقم ضابطی صره کوزتمیوب طولدیریله‌رق حاضرلانمش اولان طوپه درحال آتش ایتدیریر. قلعه ومحاصره طوپچیسنده یومیه ویا برساعت ظرفنده انداخت ایدیله‌جك مرمیلرك مقداری هرکون تبلیغ اولنه‌جق آتش نظامی ایله تعیین وتحدید اولنور. طوپچی هرآتیمدن صوکره پیاده احوال محاربه ایجابی اوله‌رق ویا اداره و انتظام آتشی اعاده ایچون ویریلان امر ویا دودوك اشارتنده آتش فاصله‌سی وقوعبولور. چابق وسریع آتشده ایسه بوفاصله رفع اولنور. آتش موضعی اوزرندن آتش ایدیلان موضعدر

طوپچینك صیق صیق تبدیل موضع ایتمسی مضردر. تبدیل موضع طوپچینك ترفیق اولندیغی قطعهٔ عسکریه باش قوماندانی طرفندن امر ویاخود مشارالیهك بوبابده رأی وموافقتی تحصیل اولنور یالکز وقتك طارلغنده لزومنی حس ایتدیکی حالده طوپچی قوماندانی بوبابده صلاحیتدار ایسه‌ده تبدیل موضعی متعاقب درحال باش قوماندانی کیفیتدن خبردار ایدر. منفرد بولنان بطریه بردن تبدیل موضع ایتدیکی حالده متعدد بطریه‌لر قدمه ایله اجرا ایدرلر. یعنی برقسم آتشنه دوام ایدوب بو اثناده دیکر قسم تبدیل موضع ایدر وبو صوکنجی قسم آتشه باشلادقدنصکره اولکی قسم بونی تعقیب ایدر. دشمن طوپچیسنك آتشی کسب ضعف ایدنجه طوپچی تفوق آتشی استحصال ایتمش اولوب پیاده انجق بوندن صکره حرکات تعرضیه‌یه بدأ ایدر. هجومك اجراسندن اول پیاده‌نك دخی تفوق آتشی استحصال ایتمسی لازمدرکه بو صنف اشبو تفوق اك سهل اوله‌رق احاطه حرکتیله قزانیر. دشمنك مقاومتك نره‌لرده منکسر اولدیغی اك ابو آوجی خطی کوره‌جکندن هجومه قیام آننك ورودینی خط مذکور اك طوغری اوله‌رق حکم ایدرك کندیلکندن هجومه قالقار ایسه‌ده قسم هجومندن اجتناباً بو صورت حرکت حالات استثنائیه‌یه حصر اولنوب هجوم عمومینك باش قوماندان طرفندن امر ایدلمسی قاعده‌در.

مدافعه محاربه‌لرنده آتشدن - تمیله استفاده‌یه سعی اولنور. مفرز بولنان سواری قطعاتی دخی قراکلقده نفسنی محافظه ایچون آتشه مراجعت مجبوریتنده در. تأثیر آتشك تزایدینك پیاده تعبیه‌سنه دخل کلیسی واردر. تأثیر آتشدن اك زیاده طاغنیق نظامده استفاده اولنور. تأثیر آتش مسافه تخمیننك درجهٔ صحتنه، هدفك اوصافنه، آتشك انضباط و مدت دوامنه وآتش ایدن قطعه‌نك دشمن طرفندن تعجیز ایدیلوب ایدلمامسنه تابعدر. منفرد آتشده ۲۵۰ مترهیه قدر هدفلرك کافه‌سنه ۳۵۰ مترهیه قدر دیز چوکمش بر دشمنه ۵۰۰ مترهیه قدر لااقل دیز چوکمش یان یانه

طوران ایکی دشمنه ۶۰۰ مترهیه قدر لااقل یان یانه ایاقده طوران ایکی دشمنه ویاخود تك بر سوارییه اصابت مطلقدر. مجتمع آتشده ایسه کوچك هدفلره ۶۰۰ مترهیه قدر یوکسك هدفلره ۱۰۰۰ مترهیه قدر بر تأثیر استحصالی ممکندر. ۱۰۰۰ مترهنك فوقنده عرضاً وارتفاعاً وعمقاً جسیم هدفلره آتش ایدیلورسه بویله بر تأثیر حصوله کلیر.

— آتش اسلحهٔ ناریهیی آتش ایچون مافوق طرفندن ایدیلن بر قوماندادر. طوپجیلقده فوغا کبی که بوده ایتالیانجه، اسپانیولجهده آتش دیمکدر.

آتش (آوجی ـ ی) { آوجی آتشی (Feu à volonté) مافوقك آتش قومانداسی ایله بدأ ایدرکه هر سلاح انداز کندی ارادهسی ایله سلاحنی متصل یعنی بلا فاصله بوشالدر، طولدیرر، مافوق طرفندن آتشی کس قومانداسی ویریلجهیه قدر بوحال ایله دوام ایدر. آوجی آتشی طاغنق (Feu de tirailleur) ویناشیق نظامده استعمال اولنهبیلیر (آتش ـ فنون عسکریه مادهسنه باق).

آتش (چابق) { چابق آتش (Feu rapide) آوجی آتشی کبی اجرا ایدیلیر بوندن فرق شو درکه اسمکده دلالت ایتدیکی وجه ایله سلاح سرعتله طولدیریلیر، بوشالدیلیر ودقیقهده لااقل ۱۲ دفعهیه قدر چیقیلیر.

آتش (رجعت ـ ی) { رجعت آتشی (Feu en retraite) بر بطاریهنك رجعت ایدر ایکن اجرا ایلهدیکی آتشدر.

آتش (مائل ـ) { مائل آتش (Feu oblique) اسکی بر تعبیر درکه بر جندك جبههسنه عمود اولمیهرق اجرا ایلدیکی آتشه دینیر ایدی.

آتش (مقاصواری ـ) { مقاصواری آتش (Feux croisés) برموقع اوزرینه مختلف استقامتلردن اجرا ایدیلن آتشدر.

آتش (مکرر ـ) { مکرر آتش (Feu à répétition) ده آوجی آتشی کبی اجرا ایدیلیر. فقط بونده سلاح انداز خزینهسندهکی ۱۰ فشنك بیتمدکجه سلاحنی طولدیرمز. ۳۰ ثانیهده خزینهیی بوشالتمغه قدر کسب ملکه ایدهبیلیلیدر.

مکرر یایلم آتشی (Feu de salve à répétition) ده کذلك خزینهدهکی فشنکلر بتینجهیه قدر دوام ایدیلیر.

آتش (نوبت ـ ی) { نوبت آتشی (Feu de file) بر بلوك ویا طابورك صافلرندن هربری طرفندن متناوبا یعنی نوبت ایله اجرا ایدیلن آتشدر.

زمانمزده نوبت آتشی همان متروك کبیدر. مقدما محاربهلرده پیاده آلتی ویا دها زیاده صف اوزرینه ترتیب وتشکیل اولنور ایدی. برنجی صف آتش ایتدکدن صوکره سلاحلرینی دولدیرمق ایچون دیکر صفلرك آرقهسنه چکیلیر ایدی. او وقت اوکده قالان ایکنجی صف آتش ایدر، صوکره نوبت آتش اوچنجی صفه کلیر، الی آخره بو ترتیب اوزره حرکت اولنوردی. هرصف بویله متناوباً آتش ایتدیکی ایچون آدینه نوبت آتش دینمشدر. دها صوکره پیاده درت صف اوزرینه ترتیب اولنهرق اوکده بولنان ایکی صف دیز اوستی چوکر ومتناوباً آتش ایدرلر ایدی. نهایت پیاده اوچ صف اتخاذ اولندیغی وقت بعضاً اوچنجی صفدهکی عسکر سلاحلری طولدیرهرق اوکدهکی صفلره ویرر ایدی.

آتش (یایلم ـ) { یایلم آتش (Feu de salve) مافوقك امر ویردیکی واحد حربی (طاقم، بلوك، طابور وسائره) طرفندن قوماندا ویریلیر ویرلمز بردن اجرا ایدیلن آتشدر. هر یایلم آتشده، سلاحلرك طولدیرلمسی، آتلمسی مافوقك امری ایله واقعدر.

آتش — بطره {کی مادهسنه باق.

آتش — صنایع، مهنیات { امورییتیهده، صنایعده،

مهنیات‌ده آتش هوا دروننده‌کی مولدالحموضه‌نك وقودنامنی ویردیکمز اجسام محترقه‌ده بولنان کورك اجزای فردیه‌سی ایله امتزاج ایتدیرله‌رك تدارك و استحصال ایدیلیر . کور صلب ، مایع و یا غاز حالنده بولنان اجسام متوقده‌نك جمله‌سنده واردر . بخار ماکنه‌لرنده بو اوچ حالده بولنان جسم متوقدك اوچی ایله‌ده آتش استحصال ایدیله‌بیلیر . شو حالده مهنیات‌ده آتش قوهٔ محرکه استحصال ایله‌مك ایچون ایقاد و استعمال ایدیلن آتش دیمکدر . بو معنایه کوره آتش ، ماکنه‌جی اصطلاحاتندن اوله‌رق حیزلی آتش (Feu poussè) ، و معتدل آتش (Feu modéré ou retenu) دیه‌رك ایکی‌یه تفریق ایدیلیر .

برنجی نوع آتشده سخانت (Chauffè) بر قزغانده بخارك حصولنی تزیید و تسریع ایله‌مك ایچون ، کافهٔ وسائط ایله تشدید ایدیلیر .

ایکنجی نوع آتشده ایسه سخانت وسطی و آغر اوله‌رق ، ماکنه‌نك ایشله‌مسنه لازم وکافی درجه‌ده بخار حاصل ایده‌جك قدر اداره ایده‌بیلیر .

صنایع معدنیه‌ده قال ، معادن (Meètallurgie) فننده ، دومه دمیر عملیاتکاهلرنده اودون کوری ، قوق ... و سائر محروقات ایله ایقاد ایدیلن آتش اوجاقلرینه ، آتش فرونلرینه دخی ساده‌جه آتش تعبیر ایدیلیر . اوجاق ویا فرون آتشلری ایکی صورتله اجرای تأثیر ایدر : یا بو آتشه معروض اولان اجسامی تحمیض ایدرك تأثیرینی ایقاع ایلر . تاو آتشی (Feu d'Atteinte) ، کوروك آتشی (Fue de force) ، اذابه آتشی (Feu de fusion) کبی ، و یاخود آتشك تأثیرینه عرض ایدیلن اجسامی تحلیل ایدرك اجرای فعل ایلر قال آتشی کبی .

بعضاً ده صنایع‌ده آتش یالکز تسخین ایدر قایناق آتشی ، هاویه آتشی کبی که بونده یالکز حرارت معتبردر .

صنایع‌ده ، معامل حدیدیه‌ده آتشك بو صورتله تقسیم و توصیفی بر امر طبیعیدر . چونکه آتش صنایع‌ده یا تسخین ایچون یعنی بر جسمك درجهٔ حرارتنی تزیید ایله‌مك ایچون استعمال ایدیلیر . (حماجیلق ، کلخان آتشی) ، یا بر جسم صلبی تمتیع ایله‌مك ایچون استعمال اولنور . (اذابه آتشی) ویاخود بر جسم مایعی تبخیر ایتمك ایچون صرف ایدیلیر (ماکنه آتشنده اولدیغی کبی) . بو صورتلرده آتشك تأثیرینه معروض اولان جسمك حرارتی ، حالی یعنی اوصاف حکمیه‌سی تبدل ایدرسه‌ده ترکیبنه ، صفت کیمیویه‌سنه خلل کلمز . آتشك تطبیق واستعمالنده بر صورتده واردرکه تحت تأثیرنده بولنان اجسامك ترکیبنی تبدیل ایدر . بوده یا مزج و ترکیب ویا فرق و تحلیل طریقیله واقع اولور . معادن آتشه عرض اولندیغی وقت احتماض ایدر یعنی هواده بولنان مولدالحموضه ایله امتزاج و ترکب ایدر . دمیر دوکمك ، صیجاق دمیر ایشله‌مك عملیاتنده اولدیغی کبی بوکا تاو آتشی ، کوروك آتشی تعبیر ایدیلیر . بالعکس اکلاس و احجار حرارتك تحت تأثیرنده تحلل ایدر . کرج اوجاقلری آتشی ، فرون (اکمك فرونی ، طوغله کره‌میت ، وسائره فرونی) آتشی کبی .

آتشك بر درلو تطبیقی‌ده صنایع ناریه‌ده ، محاربات‌ده کورلیر . بوده احراق ویا قوهٔ دفع استحصالی ایچوندر . مناسك ، عبادات اعیاد مراسمده‌ده آتش قوللانیلیر (آتش - عادات و اخلاق ماده‌سنه باق) .

امور بیتیه‌ده ، طباخت‌ده ، تسخین بیوت و تنویر خصوصلرنده آتشك صورت استعمالی ، اتقاد ، احتراق ، تسخین ، تنویر ماده‌لرنده ایراد ایدیله‌جکدر .

آتش — علم الارض { ارضك درونده بولنان آتشه ، که زمانمزده بونك وجودی آرتق غیرقابل انکاردر ، آتش مرکزی تعبیر ایدیلیر . بو آتشك منشئی ارضك سیاره حالنه کلمه‌دن اول ، ستاره حالنده ایکن نار سیال حالنده بولنمسیدرکه بدایة ، بر آتش مایع حالنده بولنان ارضك سطحی تصلب ایتمسندن ، یعنی قبوق طوتمسندن ، آتش بو صورتله حاصل اولان قشر ارضك تحتنده قالمش ،

و بو صورتله آتش مركزى اولمشدر . آتش مركزى‌يى اثبات ايدن حادثات ومشاهدات نادر دكلدر. ارضك قشرنده ، اشاغى اينلدكجه درجهٔ حرارتك مطرداً ومنتظماً تزايدى (وسطى اوله‌رق بو تزايدك مقدارى ۳۱ متره ده ۱ درجه قدردر) بركانلر يعنى يانارطاغلر، آتش مركزينك وجودينه دلالت ايدن اك جلى شواهددر. (ارض، بركان، بركانيت ماده‌لرينه باق) .

آتش — اقتصاديات { آتش ادارهٔ بيتيه‌ده تسخين وتنوير ايچون ، يمك طبخ ايتمك ايچون استعمال ايدلديكى كبى ، صنايعده ، مهنياتده قواى محركه استحصال ايله‌مك ايچون ده استعمال ايديلير . شوحالده ، اقتصاد نقطهٔ نظرندن، اك فائده‌لى صورتده آتش استحصال ايله‌مك ، آتشى اك فائده‌لى صورتده صرف ايله‌مك جهتلرى‌ده جاى بحثدر : آتشى نه وجه ايله ياقلى ؟ نه ياقلى ؟ وقودك هانكيسى دها كارليدر ؟. ايشته آتشه تعلق ايدن مسائل اقتصاديه بونلردر(تسخين، تنوير،وقود ماده‌لرينه باق) .

آتش — طب { حرارت غريزيه‌نك حالت اشتدادى‌دركه امراضده واقع اولور، (حمى، آتش پارسى ماده‌لرينه باق).

آتش — ادارهٔ اطفائيه { يانغين ماده‌سنه باق .

آتش — عقوبهٔ عتيقه { آتش امتحانى . اوروپاده، قرون وسطاده آتش امتحانى (Epreuve de feu) بر عادت عدليه ايدى‌كه بينه اوله‌رق اعتبار ايديلير ايدى . بر مظنون ويا متهم، كنديسنه اسناد ايديلن جرمك حقيقةً فاعلى اولوب اولماديغنى تحقيق واثبات ايله‌مك ايچون عدليه مأمورلرى بيچاره‌يه قزيل درجه تسخين اولنمش بر دمير چبوق طوتديريرلر ايدى. اكر بوچبوق مظنونى ياقار ، ياره حاصل ايدر ، ومعين بر قاچ كون مرورنده ياره‌نك اثرى باق قالنيرسه بو حال مجرميت و محكوميت ايچون بر دليل كافى عد اولنورايدى .- او وقت اوروپا رجال عدليه‌سى، مظنون معصوم ايسه الله اونى ياقماز زعم ايدرلر ايدى. كويا عادةالله تبدل ايدر ايمش. جناب حق بو خارقهٔ عادتى يالكز بر كره اظهار بيوردى‌كه اوده حضرت ابراهيم خليل عليه السلامك حق عاليلرنده‌در.

بتون حقوق عتيقه‌ده آتش اشكنجه اوله‌رق، مجازاة اوله‌رقده استعمال اولنور ايدى . (احراق بالنار ماده‌سنه باق) .

آتش — فلسفه { مسائل فلسفه‌دن اوله‌رق آتش ايكى صورت ايله نظر مطالعه‌يه آلنه‌بيلير : برى حكمت قديمه‌ده، عالمى تشكيل ايدن عناصر اربعه‌دن عد اولنمق جهتيله، ديكرى انسانلرك آتشى بدايةً نه وجه ايله ايجاد ايلدكلرينى ملاحظه ايله‌مك اعتباريله .

۱. حكمت قديمه‌ده ، عالمك اصل ومنشئى تحرى اولنديغى وقت عناصر اربعه بولنمش ايدى‌كه ، طبيعيون نامى ويريلن حكماى يونانيه عالمده موجود اولان بالجمله اجسام واشيايى عناصر مذكوره‌دن حاصل اولمش ظن ايتديلر . فقط عناصر عالم حقنده او طاقم حكماى متقدمينك رأيلرى بر دكل ايدى : برقسمى عناصر اربعه‌يى يعنى آتش ، صو ، هوا ترابى طبيعةً بربرندن آيرى، وبرينك ديكرينه توحيد وتنزيلى غير قابل اولديغنى ادعا ايله اجسام عالم بو درت عنصرك ، بو بسائط اربعه‌نك تراكيب وامتزاجاتندن متشكل اولديغنى بيان ايدرلر . حكماى يونانيه‌دن آمپدوقليسك مسلكى ايشته بودر . بر طاقمى‌ده عالمى تشكيل ايدن عناصرى ايكى‌يه حصر ايدرلر: آتش ، صو كه آركه‌لائوس حرارت و برودت تسميه ايدر ايدى . ينه او صنف حكمادن بر فرقه‌سى‌ده عنصر واحد فرض ايلر ايدى‌كه بونلردن هراقليت عناصر اربعه‌دن يالكز آتشى قبول ايتمش ايدى. هراقليتك جملهٔ فلسفه‌سنده آتش، عنصر مولددر . بو عنصر واحدك تلطف (Raréfaction) وتكثف (Condensation) ايله عالمده‌كى كافهٔ اشيا پيدا اوليور. آتش تكثف ايدرك اولا بخار اولور ، بخار دها زياده قوام كسب ايدرك صو اولور ، صو دخى ينه تكثف

ایدرك تراب اولور. بو استحالاته هراقلیت علویدن سفلی‌یه حرکت نامنی ویریر . وبالعکس ، تراب کسب لطافت ایدرك صویه استحاله ایدرکه بونك تبخیری ایله‌ده بخار، وبخارك تلطفی ایله ینه آتش تکون ایلر . بو ایکنجی نوع استحالاته هراقلیت سفلیدن علوی‌یه حرکت تعبیر ایدر . شونیده علاوه ایده‌لم که هراقلیتك قولنده آتش یالکز عنصر محیی دکل، بلکه هم‌ده عنصر ممیت ومخرب‌در. عالم آتشدن حاصل اولدی، ینه آتش ایله محو و خراب اوله‌جقدر دیر ایدی (عناصر اربعه هراقلیت ماده‌لرینه باق .

حکمای طبیعیونك بو مسلکلری باطلدر . چونکه بونلر مبادیء عالمی ینه عالم ایچنده فرض و اعتبار ایدیورلر ایدی‌که بونکله قدم عالم مسأله‌سنه رواج ویرمش اولیورلر .

۲. مشاهده و استقراء ایله ثابتدرکه حیوانات ایچنده آتش یاقمق یالکز انسانه مخصوص‌در . میمونلر انسانلرك اکثر افعال و حرکاتنی تقلید ایتدکلری حالده آتش یاقمق تشبثی بوحیوانلرده هیچ کورولمه‌مش‌در . روایت اولندیغنه نظراً بر اوده بولنان میمون ، یتشه‌مدیکی بر شیئی آلمق ایچون خدمتکارلردن برینك دوشیرمش اولدیغی حولیسنی‌یردن آله‌رق بونکله اوشیئی دوشیروب التقاط ایتمکه موفق اولمش‌ده خدمتکارلر میمونك اوکنده هروقت اوجاغه اودون آتدقلری حالده صوبه‌سوندیکی وقت میمونك خدمتکارلری تقلیداً صوبه‌یه‌اودون آتدیغی قطعاً کورلمه‌مش‌در. دیمك که حیوانانده بو حس یوق . بوکا بناءً درکه بعض حکما انسانلرده آتش یاقمق ماده‌سنی خصوصی بر سوق فطری‌یه اسناد ایلشلردر . چونکه بر ایکی قبیلهٔ وحشیه استثنا اولندیغی حالده ، دنیانك هر طرفنده آتش یاقمغی بیله‌ین هیچ بر قوم کورولمه‌مشدر . بدایةً آتشك صورت تدارکی ایسه بر امر اتفاقی‌اولمق اوزره ایضاح ایدیله‌بیلیر. انسانلر ادوار ابتدائیه‌ده ، ازمنهٔ جاهلیه‌ده حرکت یعنی احتکاك‌وضرب و نقره طریقلریله (آتش - رسم امم ماده‌سنه باق) آتش استحصال ایلمك یوللرینی اتفاقی اوله‌رق بولمش اولملی‌درلر . کندی حرکتلری‌ایله بدنلرنده حرارت‌غریزیه‌نك تزایدی ، بر جسمك دیکر جسم اوزرینه سورتولمسیله قیزمه حادثه‌سنك وقوعی ، حجر روشنانی پارچه‌لرینك بربرینه‌تصادمی ایله شرارهٔ حرارت حصولی کندی بدنلرنده موجود شمسدن کلن حرارت ایله‌توفیق و تمثیل ایدیله‌رك احتکاك ، ضرب و نقره ، چاقمق طریقلری کشف اولنمشدر . انسانده موجود اولان سوق فطری حالاتنك جمله‌سنده اولدیغی کبی آتش یاقمق خصوصنده‌ده هدایت ربانیه‌نك فیضی هر حالده مسلم‌در .

طبیعتده ، کندی‌کندینه‌اشتعال ایدن آتشلرده واردر . (آتش - علم جو ماده‌سنه باق)

آتش — علم الجو { طبیعتده بعضاً آتش کندی کندینه حاصل اولور .

بو نوع آتشه فرانسزجه‌ده (feux-follet) تعبیر ایدیلیرکه آتش جوال دیمکدر. کیجه وقتی بعض یرلرده کوریلن آثار لمعانیه‌دن‌عبارتدرکه یردن یوقاری‌یه طوغری سطوع ایدر کبی کورینور. بوحادثهٔ مبهمه‌یه‌دائر مضبوط‌اولان بعض مشاهدات بروجه آتی نقل ایدیلیر :

۱۸۰۷ سنه‌سی ۱۲ کانون اولنده ، سیسلی بر کیجه‌ده هوا غایت‌ساکن بر حالده ایکن‌موسیو بسسل، فرانسه‌ده برم حوالیسنك بتاقلق اولاق یرلرنده، توربلی، وچامورلق اراضیسنده برطاقم شعله‌لر مشاهده ایلمش‌درکه رنکی ماوی‌یه مائل ، برق‌غایت‌خفیف اولوب برچاریك مدت‌التماع‌ایتمش، افق اوزرنده جولان ایلمش بعده نابدید اولمش. بو حادثه‌یی مشاهده ایتدیکی زمان موسیو بسسل برصندال ایچنده ایمش . قایقجیلر کندیسنه‌بوقبیل حادثاتك او حوالی‌ده صیق صیق واقع اولدیغنی سویلشلر .

۱۸۳۹-سنه‌سی ۲۲ کانون‌اولنده ، فونتنبلوده یاش وکوشك بر هواده کیجه‌لین آلافرانغه‌ساعت بش ایله طقوز آره‌سنده ، بو قصبه‌نك بعض سوقاقلرندن کوچك‌کوچك شعله‌لر جوال اولدیغی مشاهده اولندی‌که بو علائم لمعانیه‌نك ظهور

ایلدیکی صوقاقلرده منتن بتاقلر وار ایدی . بو علائم جویه‌نك وقوعی اثناسنده قوتلی بر فوسفور قوقوسی طویلمش . ینه ۱۸۴۱ سنه‌سی صوك بهارنده بولونیی جوارنده بربرینی متعاقب اوچ دفعه او قبیل بر آتش مشاهده اولنمش که بو آتش عادتا بر دیرکه بکزر ایمش ، عادی آتش کبی دومانی‌ده کورولمش ، حتی حرارتی او درجه‌ده ایمش که اوزون بر صیریغك اوجنه بر اسطبه (استبو) باغلامشلر ، بو آتشه اوزاتمشلر ، اسطبه یانمش . دیمك که بونلر حقیقةً آتش . ینه ۱۸۴۹ سنه‌سی فاماتز ایله قونبرغ بیننده ، پیچیم قربنده موسیو ووکل چامورلی خندقلرك ، اوزرنده شعله‌لر پیدا اوله‌رق یوکسلدیکنی ، ونظردن غائب اوله‌رق صوکره ینه کوروندیکنی بیان ایدیور و دیورکه صانکه هواده شعله‌دن یاپلمش بری آلایی صیچرایوب اوینایورلر ظن ایدیلیر ایدی . بو قبیل حادثات بتاقلق اولان محللرده و سائر بعض یرلرده هر زمان ، و هر مملکتده واقع اولور ، مشاهده ایدیلیر .

بو آتش جوال ، عمومیت اوزره ، هوانك حرکتی ایله ایلری کیری کیدر . بونك ایچون درکه اوزرینه واردیغی جسم انسانك کیدر ایکن تحریك ایلدیکی هوانك تأثیریله آتش اوزاقلاشیر ، عکسی جهته کیدیله‌جك اولورسه او وقتده هوانك حرکتی بو جهته ایقاع ایدیله‌رك بو حرکته تابع اولان آتش هوائی انسانك آرقه‌سندن کلیور ظن ایدیلیرکه بو حال عقول ضعیفه اوزرنده تأثیرات مهیبه اجرا ایله‌مش ، برچوق افسانه‌لرك حدوثنه بادی اولمشدر . بوندن باشقه آتش هوائینك ماهیتی ، سبب حصولی معلوم اولمادیغی زمانلر اوروپاده بو حادثهٔ کیمیویه اسرار ایله احاطه ایدیلیر ، درلو درلو ، غریب غریب معنالر ایله تفسیر اولونوردی . بو شعله (ضیاء سیار) جانلی ، روحلی بر مخلوق عد اولنور ، کویا جانی صیقلدیغی ، متأثر اولدیغی زمان کیجه‌لین کزمکه ، زیارته چیقار دینیلیر ایدی . بو علائم جویه‌دن بری برطرفده کورلدیمی ، حادثه آغزدن آغزه یاییلیر کویلیلری بر دهشت وخشیت استیلا ایدر ایدی . یورونین شعله ایله بر آدمك مجادله‌سنه تعلق ایدن برافسانه‌ده دینورکه بر آدم (افسانه‌نك قهرمانی) کیجه‌لین یولده کیدر ایکن بردن بره برقاچ آدیم ایلریده یولك کنارینی ستر ایدن یوکسك اوتلرك ایچندن ضیادار بر کره حیز ایله چیقمش ، هوایه طوغری یوکسلمش ، ینه اینمش ، طورمش ، هواده ایکی طرفه اوینامغه باشلامش . بونی کورور کورمز بیچاره حریف پك زیاده قورقمش ، قاچمغه باشلامش فقط آتش آرقه‌سندن تعقیب ایدیور . حریف برقاچ دقیقه قدر صوك درجه سرعتله قوشدقدن صوکره ، بردن بره تهور ایدرك توقف ایله‌مش ، آرقه‌سنه دونمش ، باقمش که کندی کبی آتش‌ده درت آدیم اوته طوریور . حریف خشیتندن نه یاپه‌جغنی شاشیره‌رق باغروب چاغرمغه باشلار ، آتشی تهدید ایدر . و اللری ایله حرکات مختلفهٔ تهدیدیه اجرا ایلر . او وقت آتش دها زیاده تقرب ایدر ، حریف هجوم ایدیور ظنیله کوزلرینی یومه‌رق اللریله صاغه صوله یومروق صاللامغه باشلار ، آرتق طاقتی کسیلوب یره دوشنجه‌یه قدر کندی اوزرینی ، اللرینی پارچه پارچه ایدر . بیقلدیغی یردن قالقدیغی وقت باقارکه میدانده نه آتش وار نه برشی .

کویلیلری بو درجه تدهیش ایدن آتشك نه اولدیغی و نه وجه ایله حصوله کلدیکنی ایضاح ایده‌لم :

آتش ، طبیعیات بحثنده ، هوا ایله تماسده بولندیغی کبی آتش آلمغه مستعد بعض جسملر ، وقودلر موجود اولدیغی بیان ایتمش ایدك : ایشته بتاقلقلردن و سائر بعض محللردن ظهور ایدن ، و آتش سیار نامی ویریلن علائم ، اون سکزنجی عصرك نهایتنه طوغری کیمیائی کنکجرك کشف ایتمش اولدیغی فوسفورلی مولدالماء غازینك (Hydrogène phosphorée gazeux) هواده مولدالحموضه ایله امتزاجندن حاصل اولور . برجسمك مولدالحموضه ایله امتزاجندن آتش ظهور ایلدیکی معلومدر (آتش ، طبیعیات ، تاریخیه ماده‌سنه باق) . بو امتزاج طبیعتده کندی کندینه واقع

اولدیغندن آتش سیارده بالطبع ینه اویله حاصل اولیور . هواده مولدالحموضه ایله تماسده بولنور بولنماز شدتلی صورتده امتزاج ایده‌جك، بناءً علیه آتش حاصل اوله‌جق برجسم متوقدده فوسفورلی مولدالماء غازی‌در. بوغازی کیمیا لابوراتوارلرنده کوچك کوچك فوسفور پارچه‌لری، مکثف پوتاس ایچنده تسخین ایدیله‌رك استحصال ایدیلیر . مخرج بوروسنك اوجندن حبه حبه چیقدقجه ، درحال پارلاق برشعله نشر ایدر. چونکه هواده‌کی مولد-الحموضه ایله همان امتزاج ایلر. کذلك صو ایچنه برقاچ پارچه فوسفور قالسیوم آتیله‌جق اولورسه درحال صوبك یوزنده پارلاق شعله‌لر پیدا اولور، کزینیر. شعله‌لر صویك فوسفور قالسیوم اوزرینه تأثیریله تشکل ایدن فوسفور مولدالماءنك هوا ایله تماس ایدرك اشتعالندن عبارتدر (فوسفور ماده‌سنه باق).

شیمدی قدرتدن دوزلمش معظم بر کیمیاخانه اولان ساحهٔ طبیعته نقل مشاهده ایده‌لم . عجبا طبیعتده فوسفورلی مولدالماء نره‌دن حاصل اولیور، ناصل حاصل اولیور ؟

مشاهدات و تجارب ایله تحقیق اولندیغنه نظراً طبیعتده فوسفورلی مولدالماء غازی فوسفورلی مواد آلیه‌نك ، چوروملکه ترکیبلری بوزولمسندن یعنی تحلل انتانیلرندن حصوله کلیر . کیمیائیوندن بول اتاناردك تحقیق واثبات ایلدیکی وجه‌ایله فوسفورلی مولدالمائك هوا ایله تماس ایدر ایتمز درحال آتش آلمق خاصیتی ، بو غازك ایچنده مایع حالنده فوسفورلی مولدالمائك بولنمسندن نشأت ایدیور . چونکه مایع اولان فوسفورلی مولدالماءده فوسفور دها زیاده‌جه‌در . حتی بو ذات قابل انقاد اولان تکمیل غازلره مایع حالنده فوسفورلی مولدالماء بکیره‌رك بونلری کندی کندینه آتش آلان غازات خاصه‌سنه کتیرمش‌در . فوسفورلی مولدالماء قلور ایچنده‌ده کندی کندینه آتش آلیر .

بو علامت جویه یعنی آتش جوال حادثه‌سی بعض کتب کلامیه‌ده شویله تعریف وتفسیر ایدیلیور :

« بعضاً ارض‌ده بر قوهٔ کبریتیه ، و هواده رطوبت حادث اوله‌رق بخار کبریت اجزاء هوا رطب ایله اختلاط ایدر، دهنی طبیعت برشی اوله‌رق بعض کره اشتعال ایلر ، و کیجه‌لین شعل مضیئه صورتنده کورینیر . »

بخار کبریتی ، اخیراً یعنی اون سکزنجی عصرك نهایتلرنده کشف ایدیلان و بر نوع بخار فوسفوری دیمك اولان [١] فوسفورلی مولدالماء غازینه ، اجزاء هوائی ده مولدالحموضه‌یه تمثیل ایده‌جك اولورسه‌ق آتش سیارك کتب کلامیه‌ده صورت تفسیر و ایضاحی بوکون ثابت اولان حقایق کیمیویه‌یه تماماً توافق ایلدیکی اکلاشیلور .

— ینه آثار جویه‌دن اوله‌رق دکزده بعضاً دیرکلرك تپه‌سنده ، چناقلقلرنده ، بر شعاع نورانی کورینورکه بوکا عرب ملاحلری، طائرنوری ، بزم کمیجیلر کمیجی نوری ، فرانسز بحریونی سنت الم آتشی (feu Sint-Elme) تعبیر ایدرلر الکتریقیت هوائیه‌دن منبعث‌در . مسعودی مروج الذهب‌ده بو آتشدن بحث ایدیور، بحر چین‌ده کثیرالمشاهده اولدیغنی بیان ایلیور (طائرنوری ، کمیجی نوری ماده‌لرینه باق) .

آتش — اقوام وعادات { بعض احوال و اعیادده

آتش یاقمق صورتیله علناً اجرای شادمانی ایله‌مك قدیمدن بری جاری اولان عادات و مراسم جمله‌سندن‌در . ازمنهٔ قدیمه‌ده اعیاد عمومیه‌نك همان جمله‌سی مراسم دینیه ایله مشترك ایدی . بونك ایچون تنزه آتشلری دائما اعیاد دینیه ایله برلکده اجرا ایدیلیر ایدی . قدیم یونانیلر، لامپاس (رخشان) تعبیر ایتدکاری راسمهٔ عیدیه‌ده مرکور وولکن نام الهلرك ، پرومته‌نك شرفنه اوله‌رق پك چوق لمعه‌لر یاقارلر ایدی که بو صورت ایله اجرای شادمانی وجنبش ایله‌مك اعتقاد باطللرنجه مینه‌روا الهنك انسانلره یاقمق ایچون زیتون یاغنی ویردیکی حقنده قدیمدن بری تداول وانتقال ایدن برروایتك، برافسانه‌نك ادامهٔ ذکری دیمك ایدی. ینه بو روایته نظراً وولکن

[١] بزم شیمدی غاز دیدیکمز شیلر اصطلاحات متقدمه‌ده بخار نام عمومیسیله تسمیه ایدیلیر ایدی .

لامبه‌لرك موجدی عد اولنور ، رومته سمادن آتش اوغورليه‌رق ، زيتون ياغی لامبه‌لرده اشعاله خدمت ايتمش صايیلير ايدی . بوكا بناءً بو اوچ شخص اساطيری‌يه تعظيماً لامپاس يور. طيسنده حسابسز مشاعل ايقاد ايدیله‌رك، اونلرك شرفنه اجرای شادمانی اولنمق عادتی احداث اولنمش ايدی. چونكه، ديديكمز كبی، او روايات اساطيريه‌يه نظراً بونلردن بری، انسانلره زيتون ياغی كبی انقاده صالح برمتوقد ، اوبری ، بومادهٔ متوقده ايله آتش پيدا ايتمك ايچون ، استعمال ايديلن لامبه‌يی ايجاد ايله‌مش ، اوچنجيسی‌ده لامبه‌ده‌كی زيتی ياقق ايچون سمادن آتش چالوب كتيرمش. لامپاس يورطيسی‌كونی برطاقم اويونلر اجرا ايديلير ايدی‌كه بونلره اشتراك ايدنلر ، الده برمشعله، موضوع بحث اولان مكافاتی احراز ايله‌مكه سعی ومسابقه ايدرلر ايدی. ينه‌قديم يونانستان‌ده ديكر بر يورطی‌ده، باكوس الهنه مخصص اوله‌رق باغ بوزومی متعاقب بر شادمانی دها اجرا ايديلير ايدی‌كه كيجه‌لين پك‌چوق قنديللر، مشعللر ياقيله ـ رق،كانه كجنه بول بول شراب ويرلمك صورتيله جاری ايدی . قديم رومه‌ده ، اجرا قلنان سه‌ز شنلكلرنده‌بيكارجه‌مشعللر ايقادايديليرايدی.رومه‌ده التنجی قرال بولنان سرويليوس‌توللوس‌ك امريله، تخم اكمه موسمنده، ايتاليانك هرشهرنده بركون تعطيل اشغال ايديله‌رك استراحت اولنور ، وبو زمانده عمومی ميدانلرده بيوك بيوك صاپ آتشلری ياقيلير ايدی. روما اساطيرنده سوريلره و چوبانلره نظارت ايتمكه مؤكل اولان الهه‌نك شرفنه اوله‌رق،هرسنه رومانك‌يوم بناسنه‌مصادف اولان كونده، ياقيلان‌صاپ آتشنك اوزرندن اوچ كره آتلامق عادت ايدی (زمانمزده ، روم‌ايلی واناطولی‌نك بعض‌يرلرنده واستانبولده حصر وساٸره ياقه‌رق‌اوزرندن آتلامق‌عادتنك منشئی بو اولسه كرك) بوعادت محافظه ايديله‌رك روماليلردن، و ثنيوندن نصرانيلره ده انتقال ايله‌مش‌در. رومه‌ده اجرا ايديلن اعياد ناريه‌نك ، تنزه آتشلرينك اك مشهوری، روما دولتنك محافظه‌سی ايچون هر يوز اون سنه‌ده بر ترتيب ايديلن وملاعب صدساله (Jeux séculaires) تعبير ايديلن عمومی وعلنی اويونلر مناسبتيله اجرا قلنان شهرآيينلر ايدی . روما دولتنك حفظ وصيانتی ايچون الهلره عرض وتقديم ايديلن قربانلر ميانده عظيم آتشلر ياقه‌رق بو بيوك محرقه‌لرك ايچنه بوغازآتارلر ايدی . بو اويونلرك متمماتندن اولان ظفر مارشی‌ده داٸما قاپيتول‌ده، ينه برتقدمهٔ قربانيه ايله ختام بولور ايدی‌كه بوراده بر جسيم آتش ياقيله‌رق قربان بونك ايچنده احراق اولنور ايدی . وثنيوندن صوكره نصرانيت‌ده بو قديم عادتلری محافظه ايله‌دی.يكی‌برطاقم آتش يورطيلری اتخاذ ايله‌دی. خرستيانلق‌ده‌ترتيب‌واجرا ايديلن آتش‌يورطيلرندن اك زياده مشهور اولانی سن پير ، سن ژان يورطيلری‌در. خرستيانلق مراسم ناريه‌سنده بور وياخود براندون نامی‌ويريلن آتش‌كه‌بيوك پرهيزك (Carême) ايلك پازار كونی اوروپاده كويليلر اللرنده مشعله اولديغی حالده قيرلری طولاشيرلر ايدی، بوده ينه عادات قديمهٔ مشركيندن آلنمش‌در. فی‌الواقع قديماً مشركين ووثنيون دخی ترلالردن شر پريلرينی قوغمق مقصديله بويله بر تنزه اجرا ايدرلر ايدی. خلاصه خرستيانلق بوعادات قديمه‌يی منع ايله‌مكدن باشقه قبول وتصويب ايله‌مش‌در . بعضاً شايان تذكار بر واقعه‌نك ادامهٔ ذكری ايچون‌ده آتش ياقلديغنك امثالی واردر .

آتش — نقش وتصوير { قدمای‌مشركين آتشی وولكن } نامنی ويردكاری شخص اساطيری‌ده تأليه ايتمشلر ايدی (وولكن ماده‌سنه باق). زمانمزده نقاشلر عناصر اربعه‌يی توريه وكنايه ويا رمز طريقيله تصوير ايتدكاری وقت وولكن الهنی مشخص آتش اوله‌رق ابراز ايدرلر . بو يولده وجوده كتيريلن تركيبات مصوره‌نك اك مشهوری مصور آلبانك محصول دست مهارتی اولان عناصر اربعه لوحه‌سی دركه اليوم تورن موزه‌سنده‌در . مصور بو لوحه‌ده اوچ آتش تصوير ايدر : بری آتش سماوی‌كه ژوپيتر صورتنده تشخيص اولنمش

در، ایکنجیسی آتش ارضی‌که وولـکن صورتنده ابراز اولنمش‌در. اوچنجیسی آتش عشق‌که وه‌نوس یعنی زهره صورتنده تخییل ایدلمش‌در . بعض مصوراتده آتشك وستال صورتنده تشخیص اولندیغی‌ده واقع‌در. قرون وسطی رساملری آتشی سمندر شکلنده تصویر ایدرلر ایدی .

آتش — تلمیحات تاریخیه { آتش نمرود نمرودك حضرت ابراهیم خلیل علیه السلامی احراق ایلمك ایچون یاقدیغی آتشدن کنایه‌در .

آتش — تلمیحات ادبیه { آتش بهاسنه پك غالی دیمك‌در. ظن ایدرزکه بوراده آتش فارسی‌ده نرخ معنسنه اولملی‌در. چونکه فارسی‌ده آتش بومعنایه‌ده کلیر بوحالده آتش بهاسنه نرخ بهاسنه دیمك اولور. مع‌مافیه آتش بهاسنه سوزینك منشئی حقنده مسموعمز اولان بر روایت بورایه درج اولندی.

آتش بهاسنه ! ضرب‌مثلی عثمانلیلرکدر ضاری‌ده سلطان سلیمان قانونی حضرتلری اولمق اوزره مروی‌در . استانبولده مثلی‌کورلمدك بر درجه‌ده یاغمورلر یاغمش ، اورته‌لغی صولر قاپلامش . خاقان مشارالیه‌ده معیتی ایله حلقه‌لی‌ده بولنیورلرمش . اوراده بر خانه‌یه کیره‌رك بوکلکی اوزرنده کندیلرینی محافظه ایتمشلر . صاحب خانه اصلانان لباسلری قوروتمق وسائره ایچون آتش تدارك ایتمش . جناب سلیمان ندماسندن بریسنه . « شو آتش بیك آلتون ایدر » بیورمشلر . ایرتسی صباح عزیمت بیوره‌جقلری زمان : « بورجز نه‌قدر ؟ » سوألنه‌جواباً خانه صاحبی : « بیك بر آلتون ! » دیمش . سببی استیضاح بیورلدقده : « آتشه بیك آلتون قیمت تقدیر بیورلمش‌ایدی، بر آلتون‌ده قوناق اجرتی » دینلمش . مکر او صاحبی او سوزی ایشتمش ایمش . طبیعی مع زیادة انعامده نائل بیورلمش . فقط سلیمان قانونی حضرتلری برشیئك بهاسنی غالی کوردکاری زمان او وقعه‌یی تخطرله « آتش بهاسنه ! » دیرلرمش .

عربلر ضرب مثللر ینك مورد و منشئنی ضبط و قید ایتمشلردر . ادبیاتك بوقسمنده ، حکمة‌العوامك شو طرزنده تورکلر عربلرقدر دکلسه‌ده سائر اقوامك همان جمله‌سندن زنکیندرلر . یالکز عثمانلیلر آره‌سنده جاری اولان ضروب امثال قاچ کره طوپلاندیغی حالده هنوز تمامیله بر مجله‌یه کیره‌ممش ، چوغی آچیقده قالمشدر . عثمانلی ضروب امثالنك چوغی سائر اقوام ترکیه‌نککی ایله همان متحددر . بونلر ایشته هپسنك بر اصلدن ، بر ایلدن کلدکلرینی اثبات ایدر. بر طاقی‌ده صوکره‌دن زبانزد اولمغه باشلامشدر. ضروب امثال قدیمه‌مزك چوغی پك‌زیاده اوزاق برقدمی‌حائز اولدقلرندن مورد ومنشألری بیلنه‌میور . یکیلرك‌ده نه‌سببه‌مبنی‌ایراد اولندقلری ضبط ایدیله‌ممش؛ فقط‌بونلردن بز اوتوزقدرینك سببنی‌شوراده بوراده کوره‌رك اوکرندك . ارباب مطالعه‌دن بویله‌لرینه تصادف ایدنلر اونلری بزه تبلیغه همت ایدرلرسه بزده محیطمزده حفظه چالیشورز .

آتش آرابه‌سی { دمیر یوللرنده واغونلری چکن محرك جری‌نك بین العوام وضع‌ایدیلن نامی‌درکه‌بالاخره‌برترنه بردن بونام تعمیم ایدلمشدر. (لوقوموتیف‌ماده‌سنه‌باق).

آتش آطه‌سی — (Ile de feu) —

جغرافیا { فوغوده دیرلرکه بوده آتش‌دیمك‌در. بحر محیط اطلاسی‌ده بر اطه‌درکه ، افریقا قییلرندن تقریباً ۷۰۰ کیلومتره بعیده، اون بشنجی عرض شمالی دائره‌سی‌تحتنده کائن‌در. سانتیاغو جزیره‌سنك غرب طرفنه اصابت ایدر ، ویشیل بورون‌جزائر مجتمعه‌سندن بری‌در. پورتکیز دولتنه تابع‌در. دوری ۶۰ کیلومترو، مساحهٔ سطحیه‌سی ۴۲۲ کیلومتره مربعی‌در : نفوسی ۱۰-۱۲ بیك. ارضی پك‌یوکسك‌در وغایت‌رفیع برقمه (۲٬۹۷۵ متره)سی واردرکه جزائر مجتمعه‌نك اك یوکسك نقطه‌سی‌در. وبوبرقهٔ‌برکانی‌در ، آدینه بیقودیرلر. بونك‌ایچون نامنه آتش آطه‌سی‌دینمش‌در. اقلیمی صاغلام اراضی منبت‌در. فقط چوق زیاده

قوراقلق حکمفرما اولور . پیقو برکانـنك صوك اندفاعی ۹ نیسان ۱۸۲۷ تاریخنده واقع اولمشدر . توتون ، مصر بغـدایی ، اوروپا میوه‌لری ، سبزه زرع ایدیلیر ، یتیشـدیریلیر . بو اطه‌دن چوق کوکرت ، سونکر طاشی ، سوزکی طاشی ، سولفات دو سود (کبریتیت سودا) ، ملح نشادر چیقار . صیغر حیواناتی ، بالقده مبذولدر .

آتش آطه‌لری — (Iles de feu) —

جغرافیا { آتش ارضی ماده‌سنه باق .

آتش ارضی — (Terre de feu) —

جغرافیا { اسپانیولجه‌ده (Terra de fuégo) که آتش ارضی یعنی آذرستان دیمکدر . آمریقـای جنوبی قطعه‌سـنك اقصـای جنوبنی تشکیل ایدن واسع جزائر مجتمعه‌نك هیأت عمومیه‌سنه ویریلن نامدر .

آتش ارضی ٥٢° ٢٧′ ٤٠″ ایله ٥٥° ٨′ ٤٠″ عرض جنـوبی بیننده ، و ٦٧° ٢٥′ ٣٠″ ایله ٧٦° ٩′ ٤٥″ طول غربی آره‌سـنده محصوردر . ماجلان بوغازی بو ارضی برّ جـدیددن فصل وتفریق ایدر ، بحر اوقیـانوس جهات سائره‌سنی احاطه ایلر . جنـوب شرق طرفنده ده لومر بوغازی آتش ارضی یتروپ اطه‌سی ایله استاتن ، واسلاند جزیره‌لرندن تحدید ایلر . آتش ارضنك اك منتها نقطه‌لری شمال شرقیده (ماجلان بوغازینك مدخل شرقیسـنده) رأس قاترین یعـنی قاترین بورنی ، شمال غربیده (ماجلان بوغازینك مخرج غربیسی اوزرنده) پیلار بورنی ، جنوب غربیده ، سـان دیه‌غو رأسی (لومر بوغازی اوزرنده) جنوبده هورن بورنیدر . بعـد اعظمی ، ساحل بوینی دور ایدرك ، پیلار بورنندن لومر بوغازینه قدر ، ۸۵۰ کیلومتره‌در . لومر بوغازی ایله آتش ارضندن آیریلن یتروپ اطه‌سنی (Ile des Etats) بعض جغرافیون آتش اطه‌لرندن عد ایدرلر ایسه‌ده مذکور اطه جغرافیـاجه بو جمله‌دن دکلدر .

۱۸۱۸ سنه‌سنده انکلیزلر بو اطه‌ده بر مؤسسه تشکیل ایلدیلرکه کمور دپوسی خدمتی ایفا ایدر .

آتش ارضی بیوجبك ۱۱ اطه ایله برطاقم کوچك کوچك جزیره‌جکلردن مرکبدر . بربرندن متعدد قنالر ، بوغازلر ایله آیریلیر . بونلرك اك بیوکی اصل آتش ارضی (Terre de désolation) درکه مجتمعه‌نك شمال غربی نهایتنده‌در . صوکره قلورانس ، داوسون ، استیوورت ، لوندون ده‌ری ، غوردون ، هوست ، ناوارین ، وولاستون اطه‌لری کلیر . بو اسملر انکلیز قپـودانلرندن کینغ و فیچ‌روی نام ذاتلرك بو حـوالیی کشف ایتـدکاری وقت ویرلمشدر .

آتش ارضنك اقلیمی پك فنا ودهشتلیدر . طولّ ، قیراغو ، فورتنه هیچ اکسیك اولماز . هوا کثیف بردومان ، منجمد برسیس ایله قاپلیدرکه بو هوای کثیف ومنجمده کونشك شعاعاتی پك نادر اوله‌رق نفوذ ایده‌بیلیر . زمینی ، هرطرفده چیلاق قیادن عبارت ، یا ـود سونکر کبی دلیك دشیك انقاض صخریه ایله ، یوصـونلر ایله مستوردر . صوغوق اوقدر زیاده‌درکه یازین بیله هورن بورنی طرفلرنده میزان الحراره فوق الصفر یدی درجه‌یی تجاوز ایتمز ، کیجه‌لری ۵ ـ ۳ درجـه‌یه قدر اینرکه یاز یوق کبی برشی . ماجلان بوغازی طرفلرنده حرارت براز دها زیاده‌جـه‌در . فقط قیشی بو نسبتده شدید ظن ایدلمسین . نصف کرهٔ شمالیده براق برسما التنده ، برسطح وسیع ارضدن صدور ایدن تشعشعات[۱] و دکزلرده صیجاق جریانلرك فقدانی ، شمال طرفلرنده قیشك پك زیاده شدتلی اولمسـنی ایجاب ایدن احـوال جویه‌دندر . فقط یاز ، بوقطرده قیصه اولمقله برابر پك صیجاقدر . حالبوکه بحار جنوبیـه‌ده قیش دها آز صوغوق ، یاز دهـا آز صیجاق اولور . چونکه بورالرده هوانك سیس ایله قاپلی اولمسـندن شمس بحار محیطه‌یی کرکی کبی تسخین ایده‌مز .

آتش ارضنك نباتاتی کثیر دکلدر . اورمانلری باشلیجه ایکی نوع اشجاردن مرکبدر . اك زیاده بر نوع کودکن ایله دیکر برنوع اغاج بولنورکه بونك

[۱] حرارتك اشعه صورتنده انتشاری .

یاپراقلری دفنه کبی اوزون، بویی غایت یوکسك، ساق مستقیم، قشری املس‌در. بو ایکی نوع اغاجك‌ده قیشین یاپراقلری دوکلمز، فقط بو اغاجلرك بر پرده اجتماعی بزم طرف اورمانلرنده‌کی اشجار ملتفه‌یه بکزه‌مز، اخشابلری، حتی یاقق ایچون بیله اوقدر الویریشلی دکل‌در. یوصون بول‌در. حیواناته کلنجه نه ثدایا نه زواحف، نه ناعمات (بری، آبی) هیچ بری یوق کبی‌در. بر ایکی نوع حشرات، پك آز مقدارده طیور بو مملکتك باشلیجه جملهٔ حیواناتنی تشکیل ایدر. کورکن آغاجلری اوزرنده طفیلی اوله‌رق بتن کوزل صاری رنکلی برنوع مانتار آتش ارضنده یاشایان فقرای خلقك ییه‌جکی اولدیغی ایچون مملکتك نافع نباتاتندندر. بونی کمال دقتله طوپلارلر، وکوزل بر یمك یاپارلر. بودور بر اغاجك یمشی استثنا ایدیلیرسه، مذکور طفیلی نبات آتش ارضلیلرك یکانه غذاسی‌در. آتش ارضی قیلرینه حیوانات بحریه‌دن بالنا، دکز طناسی اوغرار.

طبیعت ارض مقتضاسی اوله‌رق اهالیسی بنیهٔ بدنیه، قوهٔ اخلاقیه‌جه پك دون بر درجه‌ده‌در. انسانك، اوکبی تأثیرات طبیعیه تحتنده تدنی ایده ایده عاقبت کرفتار اوله‌جقلری حالت فجیعهٔ سفالته برنمونه ارائه ایدرلر.

سکز بیك قدر اهالی تقدیر وتخمین اولنور. بونك ایکی بیکی بحر محیط اطلسی جهتنده، اوچ بیکی جنوبی سواحلده، اوچ بیکی شمال غربیده‌در. آتش ارضی، ایلك دفعه دور عالمه تشبث ایدن ماجلان طرفندن ١٥٢٠ده کشف اولنمشدر. بونك ایچوندرکه آتش اطه‌لرینه ماجلان جزائر مجتمعه‌سی‌ده دیرلر.

آتش ارضی جزائرندن اك بیوکی اولان اصل آتش ارضی اطه‌سنده بر برکان یعنی ینار طاغ واردرکه اورایه آتش ارضی نامی بومناسبتله وضع اولنمشدر.

آتش ارضی ماجلاندن صوکره ٧٦٨ ده قپودان دقوق، وبراز صوکره‌ده سیربانق وسولاندر نام سیاحلر طرفندن زیارت اولنمشدر.

یرلیلرك کندیلرنجه نامی (پشره) درکه دوست معناسنه‌در. بویلری غایت قیصه (١,٥ - ١,٦٠ متره)، یوزلری صوك درجه‌ده چرکین، وجودلری پك ضعیف، امرد یعنی تویسز قیلسز آدملردر. ارککلر صقاللرینی یولارلر. دریلرینك رنکی باقر لونی کبی‌در. صاچلرینی اوزون براقیرلر. باشلیجه صنعتلری بالقجیلق‌در. صید ایتدکلری کوپك بالقلرینك دریلرینی البسه اتخاذ ایدرلر، بونلری اوموزلری اوزرینه آتارق اشاغیدن، دیزلرینك اوزرندن باغلرلرکه عادتا چووال کیمش کبی اولور. بوحالده ایکن بیچاره‌لر ینه تزین وتجمله منهمك‌درلر. ناعمه قبوقلرندن بیلزك دوزه‌رك اللرینه، آیاقلرینه کچیریرلر، کوزلرینك اطرافنی حلقه حلقه بیاضه بویارلر. مسکنلری یره چاقلمش قازیقلرك اوزرینه قونمش دال پارچه‌لریله، یاپراق واوت ایله اورتولمش ابتدائی کلبه‌لردن عبارت‌در. یالکز بر منفذی واردرکه هم قپو، هم پنجره، هم باجا خدمتنی کورر. قوللاندقلری صندالرك‌ده طرز اعمالی پك بسیط وابتدائی‌در. آغاج قبوقلرینی، حیوانلردن چیقاردقلری سینیرلر، وترلر ایله بند ورچینه ایله طیشنی طلا ایدرك بوصورتله صندال انشا ایدرلر. یالکز سلاحلرینك اعمالنده براز التزام دقت واعتنا ایدرلر. یایلری، جریدلری، مزراقلری، صید بحری ادواتی ایی اعمال اولنمشدر وبونلری مهارت و حذاقت ایله اداره واستعمال ایدرلر. سلاحلری یا طاشدن، یاخود بالنا کمیکلرندن معمولدر. دینلری کویا اورمانلرده بولنور برطاقم جنلره ایناغمقدن عبارتدر. بونلردن پك قورقارلر.

اوروپالیلر بونلرك نزدینه میسیونرلر کوندرمشلردر. میسیونرلر بونلرك ایچنده یشایه‌رق لسانلرینی اوکره‌نه‌رك انجیلك بعض بابلرینی بولسانه ترجمه بیله ایتمشلردر. هوست اطه‌سنده یرلشمش اولان انکلیز میسیونرخانه‌سنك یاردیمیله یرلیلر حیوان بسلمکی، پاتاتز، هاوج، پانجار، شلغم زرعنی اوکرنمشلر. ینه اوراده (اورانژ) کورفزی قربنده ١٨٨٢ سنه‌سنده فرانسزلر طرفندن قطب کشفیاتنه کیدن هیئته مخصوص برموقعده یاپلمش ایدی.

آتش اسقره‌سی — (Grille) — ماکنه (اوجاق واسقره) ماده‌لرینه باق .

آتش افروز — (Allume - feu) —

زمانمزده آتش استحصال ایتمك ایچون استعمال ایدیلن کیمیوی کبریتلر معلوم‌در . کبریتك ایجاد واحداثندن اول ، آتش استحصال ایله‌مك ایچون مهنی ویا کیمیوی اساسلر اوزرینه مبتنی، نقلی آسان برطاقم ادوات مخصوصه اعمال ایدیلیر ایدی که بونلره علی‌العموم آتش‌افروز نامی ویریلیر [١] . بو ادوات زمانمزده ینه مستعمل‌در. آتش‌افروزلر، آتشك قاعدهٔ استحصالنه نظراً برقاچ درلودر :

(١) احتکاك وضرب اساسنه مستند اولان آتش افروزلر .

(٢) کیمیوی اولان آتش افروزلر .

(٣) الکتریقك آتشه تحویلی اساسنه مبتنی اولان آتش افروزلر .

آتش ماده‌سنده تفصیل ایتدیکمز وجه ایله اقوام وحشیه‌نك احتکاك ایله آتش استحصال ایلدکلری اودون پارچه‌لری برر آتش افروز عد ایدیله‌جکی کبی ضرب ونقره اساسنه مستند اولان مختلف‌نوع چاقمقلرده کذلك آتش افروزدر. مؤخراً بو چاقمقلر اصلاح واکمال و استعماللری تسهیل ایدیله‌رك ینه او اساسه مستند آلتلر ایجاد اولندی. معلوم درکه چاقمق‌ده برآتش‌شراره‌سنی استحصال ایدن چاقمق طاشی ایله دمیر پارچه‌سی، برده بو شراره‌یی القا ایده‌جك ، یعنی بونکله طوتشدیریله‌جق نسنه (که طوتراق) واردر . آلات مذکوره‌ده شراره‌یی استحصال ایده‌جك اساس (ضرب ونقره)هپسنده بردر، یالکز ترتیب ایله‌طوتراق تبدل ایدیور. بناءً علیه آتش‌افروزلر برکره آتش ابتدائینك صورت حصولنه نظراً، برکره‌ده بوآتش ایله اولا اشعال ایدیلن‌طوتراغك نوعنه کوره مختلف شکللرده اعمال ایدیله‌بیلیر.

بو نوع آتش افروزلرك بعضیسنده طوتراق کوکردلی بر ایپنکدن عبارت‌در که شراره اولا بونی اشعال ایدر. تورنینغ آتش افروزی کبی‌که اون‌یدنجی عصر میلادینك نهایتنده کشف‌اولنمش‌در. ینه بو قبیلدن یعنی ضرب و نقره اساسنه مستند بر طاقم آتش افروزلرده واردرکه بونلرده‌طوتراق ویا مشعل ، قدیم چاقمقلی تفنکلرده اولدیغی کبی آغز اوتی‌یتاغنه قونور ، آتش افروزك ینه‌تفنك کبی برتتکی واردرکه جکلدیمی خروسك‌دوشمسیله ضرب و نقره‌دن چیقان شراره طوتراغی اشعال ایدر . اخیراً ایجاد اولنان‌فتیللی آتش افروزلرده ایسه چاقمق طاشی یرینه تراشیده عتیقدن معمول چاقمقلر قائم اولوب خروسك دوشمسندن چیقان شراره قرومیت پوتاسیوم محلولیله ایصلادیله‌رق قورودلمش‌فتیلی (طوتراق) اشعال‌ایدر . ضرب ونقره اساسنه مستند اولان آتش افروزلردن برنوعی ده بودر : چلیکدن معمول کوچك بر تکرلك، متعدد دیشلی چرخ ترتیبیله‌وکمال سرعتله تدویر اولنور وتکرلك دوندکجه اینجه دانه‌لی قومدن معمول بر طاشك (زیمپاره طاشی) یان سطحلرینه تماس ایدرکه بو صورتده ظهور ایدن شراره اتصالنده‌کی فتیلی اشعال ایدر. اشبو آلات جیب ساعتی جسامتنده بر قوطو ایچنده بولنوب بالخاصه آچیق یرلرده آتش یاقمغه مخصوصدر . بین‌العوام پرتاوسز تعبیر اولنان‌عدسه(پرتوسوز)لر دخی بر نوع آتش افروز اولوب اوروپاده اون اوچنجی عصردن بری استعمال اولنمقده بولنمش و اون سکزنجی عصرك صوك ربعنده بالخاصه اوجوزلغندن طولایی بغایت تعمم ایتمشدر. بناءً علیه بو نوع آتش افروزلر، بالآخره اختراع اولنان کیمیوی آتش افروزلرك دها زیاده حائز رغبت اولمسی حسبیله همان بسبتون متروك اولمش‌در .

[١] برهان‌ده آتش افروز شویله تعریف ایدیلیور : « آتش افروز مطلق آتش یاقه‌جق نسنه‌لره دینیر ؛ وبر مجوف باقر ظرفدرکه آدم کله‌سی هیئتنده اولور وسوزکی کبی طاره‌جق دلیکلری واردر ابتدا آتشده کرکی کبی قزدیروب بعده صویه قورلر فی‌الحال صویی کندیسنه چکر، قچن آتش یاقمق ایستدکلرنده اوجاغك کنارینه قورلر ، قیزدقجه کوزلرندن بخار چیقمغه باشلار واول بخارك هواسی ایله آتش طوتشوت ینار . » ایشته بومناسبتله آتش یاقمق ایچون ایجاد ایدیلان ادوات مختلفه‌یه آتش‌افروز تعبیرینی اتخاذ وقبول ایله‌دك .

بر توسوز حرارت، وضیای شمسی آتشه تحویل ایدر بر آلتدر (بو ماده‌یه باق) .

دوموندنه‌نك آتش‌افروز هوائیسی تضییق هوا اساسنه مستنددر. نهایتی قپالی مجوف بر اسطوانه ایله درونده تضییق ایله اشاغی یوقاری حرکته مساعد واسطوانه ایچنه غایت صیق برلشدیرلمش چبوقلی بر پیستوندن عبارتدر . اکر پیستونك چبوغی کمال سرعتله آشاغی‌یه باصیله‌رق بتکرار عین سرعتله یوقاری‌یه طوغری چکیله‌رك حرکت ایتدیریلورسه پیستونك قسم تحتانیسنده‌کی چنکله ربط ایدیلان برقاو پارچه‌سی تضییق سببیله حصوله کلن حرارتدن درحال طوتیشور. بونوع آتش افروزلر اوروپاده هیچ بر زمان استعمال وتعمیم ایدلمه‌مش ایسه‌ده بواله ، بورنه‌ئوده ساکن دایاق اقوامی و بیرمانیاده‌کی سه باستیانلیلر نزدنده آلت مزبوره‌نك استعمال اولندیغی بالذات کوردیکنی دوموندیه ذکر ایتمکده در . (چاقق ، کبریت ماده‌لرینه باق)

آتش افروز — تقویم { سنهٔ یزدجردیه‌ده اون برنجی آیك اسمیدر .

آتش الهی { قدیم آری دیننده آغنی، مجوسیلرده هرمز اهرافن، روما- لیلرده وولکن.

آتش اوقی — (Flèche ardent) — حربیه

ازمنهٔ قدیمه‌ده اخشابدن انشا قلنمش اولان محاصره مواقعنه و مدافعه ادواتنه ایقاع حریق ایچون استعمال اولنمش ، اجزای کیمویه ایله مملو بر نوع آلت احراقدر . آتش اوقلری ، جسامتلری اعتباریله مختلف النوع در . الك بسیطلری سطح مستدیری اوزرنده دائراً مادار دلیکلری اولان بر بورودن عبارتدر . اشبو دلیکلردن آتش فیشقیره‌رق واردیغی یرده ایقاع حریق ایدر . دیکرلری رأسیله قبضه‌سی آره‌سنده معدنی بر قابسول ایله مجهز ، دها بیوکلری ایسه قبضه چنکلنه صیقیجه ربط ایدلمش برکیسه‌یی حاویدر. بو اوقلرك درونلرینه رچینه ، زفت ، زیت وکوکرددن عبارت بر مخلوط ، بر مادهٔ مشتعله و بعضاً آتش رومی دخی وضع و املا اولنور . آتش اوقلری اول امرده اشعال ایدلدکدن صکره یای ویا قاتاپولت تسمیه قلنان مانجنیق واسطه‌سیله و فقط ـ سونمه‌مك ایچون ـ آز قوت ایله انداخت اولنور . آتش‌اوقلری یونان و روماللر زماننده دخی معلوم اولوب حتی روماللر قبل المیلاد ٢٧٥ تاریخنده فیللری اورکوتمك ایچون صحرا محاربانده بیله بو اوقلری کمال موفقیتله استعمال ایتمشلردر . بو اوقلر ایله آتش رومی‌ده رمی ایدیلیرایدی . یونانیلر بعدالمیلاد اوننجی عصره قدر استعماله دوام ایتمشلرسه‌ده طوپ‌ایله آتدقلری معلوم ومثبت دکلدر .

آتشباز { آتش ایله بر پارچه پاموغی یاقوب آغزینك ایچنه آله‌رق آتش‌پوسکورمك صورتیله اجرای شعبذه ایدن حقه‌بازلره‌دیرلور.

آتشباز ولی — تراجم { حضرت مولانا زماننده شهرتی (درویش [یاخود: شیخ] محمد خادم) ایدی. پدر مولانا محمدبهاءالدین حضرتلریله برابر بلخ دن هجرت ایدنلردندر . بونلرك وفاتلرینه قدر خدمتلرنده بولنوب بعده حضرت مولانایه خدمت ایلمشدر . مشارالیهك دائما یاننده بولنور ایدی . خدمتلرندن برآن انفکاك ایلمه‌مشدر . بونك ایچون جملهٔ مقامات وکرامات مولانا مشهود و محفوظی اولمشدر . مناقب مولانایی مشهوداتنه بنا ایدرك یازدیغی جهتله مولویلر عندنده الك صحیح عد اولنان « سپهسالار مناقب) نده کندیسندن بك چوق روایات منقولدر. وفات مولانادن صوکره تربهٔ شریفه‌ی جوارینه بنا اولنان خانقاهه مطبخ کشاد اولنوب مخدوم مولاناحضرت ولد طرفندن اصول وآیین مولوی ترتیب ایدلدیکی صره‌ده درویش محمد خادم (قازانجی) یعنی مطبخ نشین چله‌کش درویشلرك رئیسی تعیین اولنمشدر . لقمه باصیلان [پلاو پیشیریلن] بیوك اوجاقده لقمه‌یه تخصیص ایدیلن کبیر قازغان ایله برچوق اصول و آداب وجهله لقمه پیشیرمك قازغانجی‌یه خاص خدمت اولمغله لقمه پیشیردیکی اثناده آتشدن مبالات ایتمه‌مکله کندیسنه (آتش

باز = آتش ایله اوینایان) لقبی ویرلمشدر . یاخود که او اوجاغی اصول و آدابی و جمله اویاـ ندیرمق [یاقیق] قازانجی یه خاص اولمغله بو لقبی آلمشدر . حضرت ولد زمان مشیختلرنده یوز یاشنه قریب بر پیر فانی اولدیغی حالده وفات ایله ـ مشدرکه آلتیوز سکسان خلالنه مصادف اولور . قبری اوته‌دن بری قونیه‌نك سرام باغنه کیدن (عاشقان یولی) اوزرنده متین بر کنبد اولمق اوزره کوستریلور . الیوم سجاده‌نشین اولان عبدالواحد چلبی افندی حضرتلری طرفندن تعمیر اولنوب تربه دار اقامه ایدلمشدر . آنجق تربه‌نك طرز بناسی ، متانتی ، مزار طاشنده اوقونمایه‌جق بر حالده اولان بعض الناب و تاریخدن استشمام اولندیغنه نظراً او جوارده پك چوق اولان امرای سلجوقیه‌دن برینك قبرینه بکزر . چونکه خادمین مولانا او زمان یا درون تربه‌یه ویا جوارینه دفن اولنوردی . فقط بتون قونیه‌لیلر او تربه‌یه (آتشباز ولی تربه‌سی) دیرلر .

آتشبازی (فن) — (Pyrotechnie) —

صناعیات { عمومیت اعتباریله صنایع ناریه‌دن بحث ایدن فنه بزده اوته‌دنبری فشنکجیلك تسمیه قلنمشدر . فقط بو ، اسم غیرکافی برتعبیردر . زیرا بالخاصه اسلحهٔ ناریهٔ خفیفه‌ده استعمال اولنان مهمات ناریهٔ حربیه‌یه یعنی جبخانه‌یه علی‌العاده فشنك ، فرانسزجه (Car-touche) ، آلمانجه (Patrone) وفشنك اعمال ایدن فابریقه‌لره فشنکخانه یاخود فشنك فابریقه‌سی (Cartoucherie) ، (Patronenfabrik) تسمیه اولندیغی حالده دونمالرده اجرای شهرآیین (Illumination) ایچون استعمال اولنان ، وَطپه ، قاپسول و . . . الخ مثللو مهمات حربیه‌نك برقسم مهمی تشکیل ایدن موادك احوال واصول اعمالندن بحث ایدن فنه‌ده عینی تعبیر ایله ینه فشنکجیلك دیمك البته نامناسب در . هربری باشلی باشنه صنایع ناریه‌نك بیوك برقسمی تشکیل ایدن بو ایکی فنه برنام ویرمك و صفت ایله یکدیکرندن تفریق ایتمك لازمدر . بوکا بناءً السنهٔ اجنبیه‌ده عمومیتله قبول ایدلمش اولان (Pyrotechnie) کلمه‌سی یرینه بز دخی (فن آتشبازی) تعبیرینی تنسیب ایتدك . مع‌مافیه اثنای مطالعه‌ده بادیٔ اختلاف و اشتباه اولمامق ایچون تعبیرات قدیمهٔ موضوعه‌یی‌ده برلکده اوله‌رق ذکر ایده‌جکز .

آز ویا چوق قابل انقاد اولان مالزمه‌دن مختلف شکللرده استحضار قلنمش موادك طرق اعمال واستعمالندن بحث ایدن فنه علی‌العموم فن آتشبازی تسمیه اولنور . مواد مزبوره‌نك تأثیرات ناریه‌سنه ومحل استعمالنه کوره فن آتشبازی اساساً ایکی قسمه آیریلور . برنجیسنه فن آتشبازیٔ حربی (محاربه فشنکجیلکی) ایکنجیسنه‌ده فن آتشبازیٔ هوائی یاخود شهرآیینی (شنلك فشنکجیلکی) تعبیر اولنور .

١ آتشبازیٔ حربی (محاربه فشنکجیلکی) — اردووده یعنی عسکرلکده استعمال اولنان بالجمله مهمات ناریه‌نك طرق اعمال وامر محافظه‌سندن بحث ایدن فن وصنعتدر . طپه ، قاپسول وسائره کبی انواع ناریهٔ ثقیله وخفیفه‌ده مستعمل مهمات حربیه کافهٔ فن آتشبازیٔ حربی‌یه عائد مالزمه‌دن معدوددر . مهمات مزبوره ، مختلف عملیاتلره مخصوص آیری آیری دارالصناعه‌لرده وبالخاصه بر قضا وقوعنده تأثیرات تخریبکارانه‌سی ممکن مرتبه آز اولمق ایچون یکدیکرندن آیری و لزومی قدر اوزاق اوله‌رق انشا ایدلمش منفرد والویریشلی بنالر درونده اعمال واعداد اولنور . بوندن بشقه مهمات ناریه‌نك بعض اقسامنك امر اعمالی بهمه حال بو ایشده مدت مدیده کسب ملکه ومهارت ایتمش ارباب وقوفه ، اوسته‌لره وبالخاصه فابریقه ترتیباتنك من‌کل‌الوجوه مکملیتنه وابسته اولدیغندن اعمالات ناریه یا بوشرائط مکملیت و امنیتی حائز اولان خصوصی معامله‌ده یاخود ـ دولت علیهٔ عثمانیه‌ده اولدیغی کبی ـ طوغریدن طوغری‌یه دولتك وجهت عسکریه‌نك تحت نظارت و اداره‌سنده اولمق اوزره اجرا ایدیلور .

المانيا، فرانسه، انكلتره و سائر حكومات اجنبيه‌ده هم خصوصی هم‌ده دولت فابريقه‌لرنده اعمال اولونور. المانياده اشپانداو (Spandau) ده كائن فشنكخانه‌ده محاربه راكتلری، مختلف اجزای مركبه ايله مملو طپه‌لر، فتيل (Etoupille) لر و . . . الخ اعمال اولنديغی كبی اشپانداو ودانسيغ تفنك فابريقه‌لرنده تفنك قورشونی ايله برابر مرميات ايچون مصادمه طپه‌لری، اشپانداو، نايسه، مچ باروت فابريقه‌لرنده وهام‌ده‌كی ريتتر، روتوايل‌ده‌كی دوتتهوفر باروت فابريقه‌لرنده حرب بارودی ايله طپه اجزای مختلفه‌سی؛ اشپانداو طوپ فابريقه‌سی ودويتس، دانسيغ، استراسبورغ طوپخانه‌لرنده مرميات سائره ايله برابر پشرو اعمال اولنمقده؛ يكی مكرر آتشلی تفنكلره مخصوص پرنجدن معمول فشنك قوانی خصوصی فابريقه‌لردن و قسماً انكلتره‌دن جلب وتدارك ايدلمكده‌در.

علی العموم فشنكخانه‌لر باشی بوزوق عمله و مختلف عملياتخانه‌لره تعيين قلنان اوسته وكهيالر واسطه‌سيله ايشلتديريلير. امر اداره‌لری يعنی مديريت ونظارتی ايله برابر اخذ وتسليم خصوصلری منحصراً جهت عسكريه‌يه وبوخصوصده صاحب وقوف ضابطانه عائد در. المانياده (Feuerwerksoffizier) و (Feuerwerkpersonal) جبخانه ضابطانی وجبخانه‌جی ناميله برصنف عسكری موجود اولوب فشنكخانه‌لرك ايشلتديرلمسی وخصوصات فنيه‌سی بونلره عائد اولديغی كبی دولت عليهٔ عثمانيه‌ده دخی اخيراً سايهٔ ترقيوايهٔ حضرت پادشاهيده مهندسخانهٔ بریٔ همايونده تشكيل قلنان ممتاز صنفلرندن يوزباشيلق رتبه‌سيله نشئت ايتمكده اولان ضابطان بو مثللو خدمات فنيه‌ده استخدام اولنمقده‌درلر. معهذا فن آتشبازيده ساحه آرای حصول اولان ترقيات متواليه نتيجه‌سی اولمق اوزره اوللری اشارت راكتلری، تنوير خمپره‌لری وسائره كبی كمال موفقيتله استعمال ايدلمش اولان مركبات ولوازمهٔ حربيه‌نك برقسم كليسی بوكونكی مقاصد حربيه‌يه توافق ايتمدكلرندن همان كاملاً ترك ايدلمشلردر.

٢ آتشبازیٔ هوائی ياخود شهرآيين و شنلك فشنكجيلكی — اجرای شهرآيين ايچون استعمال اولنان العاب ناريه‌نك طرق اعمال و محافظه‌لرندن بحث ايدن بر فن وصنعتدر. العاب ناريه اعمالنه مخصوص عملياتخانه‌لر طبق فن آتشبازیٔ حربی‌ده ذكر اولنديغی وجهله عينی شرائط احتياطيه تحتنده يكديكرندن متفرق، لزومی قدر بعيد و خفيف اخشاب اولمق اوزره انشا قلنان كوچوك برطاقم باراقه وبنالردن عبارتدر. شنلك فشنكخانه‌لری دخی باشبوزوق عمله، اوسته وكهيالر واسطه‌سيله ايشلتديريلير، آنجق امر اداره ونظارتی ينه جهت عسكريه‌يه عائددر.

العاب ناريه عموميت اعتباريله كيمياده يانيجی ويافيجی ناميله معروف اولان مختلف النوع اجزای مركبه‌نك اختلاطندن حصوله كلير مواد منقده‌دن بشقه برشی دكلدر. اشبو اجزای مركبه يا يكديكرينی متعاقب اوله‌رق برر برر، ياخود برقاچ دانه‌سی بردن مجتمعاً يانارلر. بوكا بناءً اجزای مزبوره‌يی تركيب كيميوی و مقدار اعتباريله مقصده توافق ايده‌جك صورتده انتخاب ايتمك وتأثيرات مطلوبه‌يی استحصال ايچون عمليات هنيه‌يه دخی مراجعت ايتمك لازمدر. العاب ناريه‌ده استعمال اولنان مركبات كيميويه مخلوطنك هيئت مجموعه‌سنه يعنی قابل اشتعال اولمق اوزره تركيب وتشكيل قلنان هر مخلوطه فن آتشبازی‌ده (اجزا) تعبير اولنور: هوائی اجزاسی، مهتاب اجزاسی، چناق وال مهتابی اجزاسی، پسند اجزاسی و . . . الخ كبی.

هر اجزا، كور، كوكرد، اودون توزی و . . . الخ مثللو يانيجی يعنی وقود (Combustible) مواد ايله كهرجله، قلوريت پوتاسيوم و . . . الخ مثللو يافيجی يعنی مولدالحموضه و وقاد (Comburant) اولان موادن مركبدر. اجزالرك‌ده محل استعمال و وجه اشتعاللرينه كوره انواع مختلفه‌سی واردر. غايت پارلاق وعيون‌آرا ضيا وملون آلو حصوله كتيرن اجزالره آلو اجزاسی وشراره‌فشان اولانلرده قيغلجم اجزاسی تعبير اولنور.

آلو اجزالری — ابنیه‌یی، الواح و تصاویری تماثیلی، تیاترو صحنه‌لرینی و سائره‌یی تنویر خصوصنده قوللانیلور. بونلرده کمال سکونتله یانان و الوان مختلفه‌سیله کوزلری قماشدیران تنویر اجزاسی؛ اثنای طیرانده هوانك تأثیریله اشتعال ایدن قندیل اجزاسی کبی بعض اقسامه آیریلور.

قیغلجم اجزاسی — اثنای اشتعالنده نظر ربا بر صورتده اطرافه شراره افشان لطافت اولدیغی کبی عینی زمانده قووانك ارقه‌سندن برقوهٔ دفعیه کبی اجرای تأثیر ایده‌جك درجه‌ده غاز نشر ایتدیکندن فن آتشبازیده قوهٔ دفعیه مقامنده دخی استعمال اولنور. نسبةً بطی اوله‌رق یانان دفع اجزاسی ایچون قاره باروت اساس اولوب توز حالنده استعمال اولنور دفع اجزاسنك مطلوب درجه‌ده بطی ویا سریع اوله‌رق اشتعالی ایچون درونته یا بالذات یانان یاخود تأثیر حرارت ایله قیزاران مواد سائره علاوه اولنور. دفع اجزاسی توزی یرینه مرکبات اصلیه‌سندن معدود اولان کهرچله، کمور و کوکرد توزی مخلوطی دخی اساس اتخاذ ایدیله‌بیلوب بونلر بالخاصه بطیٔ الاشتعال اجزالر ترکیبنده استعمال اولنور. دمیر وچلیك براده‌لری (اکنتی) غایت لطیف قیغلجیملر حصوله کتیردیکی کبی پرنج، باقر، توتیا براده‌لری و پورسان توزی دخی ایکنجی درجه شراره حاصل ایدن موادن معدوددر. پارلاق شراره‌لر استحصال ایتمك ایچون الکدن کچیرلمش ایری دانه‌لی کمور توزی‌ده استعمال اولنور.

اجزالر، صورت مخصوصه‌ده اعمال ایدلمش و اسطوانی الشکل قالبلر درونته کچیرلمش اولان کاغد قووانلر ایچنه اخشاب طوقماق و میل واسطه‌سیله علی السویه دوکیله‌رك منتظماً و صیقیجه املا اولنور. یالکز (Serpenteau) تعبیر ایدیلن و هواده ییلان کبی طولاشه‌رق صعود ایدن فشنك (بر سانتیمتره قطرنده قووانلر ایچنده) ممکن اولدیغی قدر غیر منتظم بر صورتده دوکیلور. قووانلرك نهایتی (اشعال اوله‌جق نهایتی) — قووان چاپنك ثلث ویا ربع قطرنده برفتحهٔ مرکزیه قالنجه‌یه دکین بوزیلوب صیقیجه باغلانیر و اوزینه ورنی طلا اولنور. املا اثناسنده باغلانمش اولان اوجی آلت طرفه کلمك اوزره دستکاهه وضع ایدیلور و بو وجه ایله املا اولنان قووانلرك طبقهٔ فوقانیه‌لری نهایت برکیل طبقه‌سیله ستر ایدیله‌رك اکمال اولنور. شاید بر قاچ قووانك یکدیکرینی متعاقب یانمسی مطلوب ایسه آتشك برندن دیکرینه سرایت و انتقال ایتمسی لازمدر. بونك ایچون کیل طبقه‌سی اجزا طبقه‌سنه منتهی اولنجه‌یه دکین مرکزندن دلینوب قره فتیلك بر اوجی اشبو دلیکه و دیکر اوجی ده ایکنجی قووانك بوزولمش اولان نهایتنده‌کی فتحهٔ مرکزیه‌یه ادخال اولنور و خارجدن قیغلجم تأثیریله قضاً آتش آلمامق ایچون برکاغدله کوزلجه صاریله‌رق محافظه ایدیلور. بو عملیاته فن آتشبازیده طریق اتصال (Communication) تعبیر اولنور. قووانلرك بوزیلان محلی یعنی بوغازی قولایلقله آتش آلمق ایچون باروت توزی و بغدای راقیسندن یاپیلان بر بولاماج ایله ترطیب اولنور. اشعال فتیلی، فتیل بولاماجی ایله ترطیب ایدلمش پاموق ایپلکلرندن عبارتدر. عمله فتیلی، یکدیکرندن بعید و متفرق اولان قووانلرك اتصال و اشتعالنه مخصوص اولوب ٠,٥-٠,٧ سانتیمتره کنیشلکنده کاغد قووانلردن اعمال اولنور. العاب ناریه‌یی طوتشدیرمق خصوصنده استعمال اولنان مشعللر اشعال اجزاسیله املا ایدلمش اینجه کاغد قووانلردن عبارتدر.

فتیل مصری، آزوتیت رصاص محلولیله اشباع ایدلمش و کوکرد، کهرچله یاخود استرونسیان ایله ستر و احاطه اولنمش کنویر ایپندن عبارت اولوب صنعت آتشبازیده ارقام و حروفات مثللو اشاراتك ترتیبنده استعمال اولندیغی کبی دها بطی یانانلری اوللری چکمه فونیه‌لرك تعمم استعمالندن اقدم انواع ناریهٔ ثقیله‌یی آتشلمك خصوصنده دخی قوللانیلیردی. احضار ایدلمش قووانلر مختلف عدده اولمق اوزره علی الاکثر اشکال هندسیه‌یه تطبیقاً تخته‌لر اوستنه ویا چرچیوه‌لره ربط وتثبیت اولنور. اوچ ویا درت قووانلی چرخ فلکلره

١ـ١,٥ متره طولنده مستقیم یاخود (S) شکلنده وبو مماثل اشکالده قیوریلمش قوولردن مشکل بولنوب اطرافه شراره پاش اوله‌رق فوران ایدن غازلرك تأثیریله بر محور اطرافنده دور و حرکت ایلر . چرخ فلکلر و علی العموم العاب ناریه قووانلری مختلف اللون ضیا و شراره نشر ایدن اجزالرله ترکیب و فشنکجینك طبیعت بدایع پرورانه‌سی نسبتنده بادئ ذوق و نشاط اوله‌جق اشکال ایله تزیین وتجهیز قلنه‌رق اعمال اولنور .

چناق مهتابلری ، ثابت یوسکورمه‌لر وبوکا مماثل العاب ناریه دخی مقصده و محل استعماله کوره ممکن اولدیغی قدر یکدیکرینی متعاقب تلون وتبدل ایده‌جك صورتده ترتیب اولنورلر . چاغلایان (شلاله) ، فواره والخ ... دخی هپ بو نوع العاب ناریه‌دن معدود در . داخمه‌لر ، اساساً بر قاب ایچنه موضوع قووانلردن مشکل اولوب نهایت اطرافه مختلف اللون قندیللر صاچه‌رق سونر .

پسندیده ، برهاون واسطه‌سیله انداخت اولنان و درونی اجزای مخصوصه ایله املا ایدیلن فیتللی برطاقم هوائیلردن عبارت اولوب مدور و بعضاً کوشه‌لی اوله‌رق مقوا یاخود اغاجدن اعمال و اطرافی نه‌قدر صیقی باغلانیرسه هواده او درجه شدتلی پاطلار .

آرابجی فشنکی ، قیغلجم اجزاسیله املا ایدلمش کوچك کاغد قووانلردن عبارت اولوب اثنای اشتعالنده ییلان کبی ، ییلانقاوی خطوط اوزرنده اوته‌یه بروبه طولاشه‌رق نهایت پاطلایه‌رق منطفی اولور .

کستانه فشنکی ، درونته بر اشتعال فتیلی چکیرلمش کاغد قوواندن عبارت درکه یکدیکری اوزرینه دفعاتله قاتلانه‌رق صیقیجه باغلانیر اثنای اشتعالنده آتش صیقلمش اولان کوشه‌لره کلدکجه آتشه کومولمش کستانه کبی پاطلایه‌رق اوته‌یه بروبه صیچرار .

هوائی فشنکی ، اساساً محور طولانیسی استقامتجه اورته‌سنده بر بوتلق قاله‌جق صورتده مخروطی بر میل اوزرینه چکیرلمش و هوائی اجزاسیله املا ایدلمش کاغد قووانلردن عبارتدر . اشبو طولانی بوشلقدن مقصد اشتعال غازلریچون ممکن اولدیغی قدر بیوك بر انتشار سطحی استحصال ایتمکدر . اشتعالی متعاقب حصوله کلن غازلرك تأثیریله فشنك کمال سرعتله هوایه طوغری صعود ایدر . بناءً علیه هوائی بی منتظم بر محرك اوزرنده اصعاد ایتمك ایچون دومن مقامنه قائم اولمق اوزره قووانه طولنك ٥ ـ ٦ مثلی طولنده بر دکنك ربط اولنور . قووانك یوقاری طرفه کلن نهایتنه قندیل ویا پسند اجزاسیله مملو و مخروطی سیوری بر کلاه ایله مجهز بر کاغد قووان ربط اولنور . اشبو ترتیب محرکات أوج نقطه‌سنده یعنی غایه ارتفاعنده بالاشتعال هوایه فیرلایه‌رق ملون و ضیادار قندیللر شکلنده آشاغی‌یه طوغری سقوط ایدر .

شمسیه‌لی هوائیلرده بر بز پارچه‌سنه مربوط و تنویر اجزاسیله مملو بر تنکه بورو موجود اولوب فشنکك غایهٔ صعودنده بالاشتعال طیشاری‌یه فیرلایه‌رق و مزبور بز غازلرك تأثیریله آچیله‌رق جو هواده معلق بر شمسیهٔ ضیا افشان کبی یاواش یاواش سقوط ایدر .

هوائی فشنکلرینك اثنای صعود و طیرانلرنده ، غازلرك تأثیریله ، دودوك چالان انواعی دخی واردر . اوطه ایچنده یاقیله‌جق العاب ناریه اجزاسی اثنای اشتعالده تنفسه مضر غازلر نشر ایتمیه‌جك مرکباتدن ترکیب اولنور . فن آتشبازی یعنی یعنی شنلك فشنکجیلکینك آتشبازئ هوائی (هوائی فشنکجیلکی) نامی تحتنده معروف اولان اشبو قسمندن بشقه آتشبازئ مائی (صو فشنکجلکی) نامیله دیکر بر قسمی دخی واردر . العاب ناریهٔ مائیه عمومیت اعتباریله العاب ناریهٔ هوائیه‌یه مشابه ایسه‌ده فشنکلر آیری آیری صو اوزرنده یوزن تخته‌لر اوزرینه ربط ایدیلور . شوقدرکه بونلرك طالنیج وخورلدیجی ... الخ . تعبیر اولنان انواعك کندیلری‌ده صو ایچنده بولنمق لازم کلدیکندن ایصلانوب بوزولمامق ایچون اوزرلری صو نفوذ ایتمیه‌جك بر ماده ایله ستر واحاطه اولنور . دولت علیهٔ عثمانیه‌ده فن آتشبازی‌یه یعنی فشنکجیلك

فن و صنعتنه عائد مهمات حربیه و اجرای شهر آیین خصوصنده مستعمل العاب ناریه کاملاً (قرق آغاج فشنکخانه‌سی) نامیله معروف اولان و طوغریدن طوغری‌یه طوبخانهٔ عامره مشیریت جلیله‌سنك تحت اداره‌سنده بولنان فابریقهٔ همایونده اعمال و احضار اولنور.

قرق آغاج فشنکخانه‌سی ١٢٨٤ تاریخلرنده خلیج درسعادتك منتهاسی قربنده کاغدخانه دره‌سی ساحلنده‌کی صرتلر اوزرنده تأسیس قلنمش بر فابریقه‌در. فابریقهٔ همایون مزبور پادشاهمز خاقان بیهمتای الغازی سلطان عبدالحمید خان ثانی افندمز حضرتلرینك دور مسعود همایونلرنده حقیقةً فوق العاده مظهر ترقی اولمش و معمولاتنك نفاست و متانتی جهتیله اوروپا فابریقه‌لرینك بر چوغنه جداً تفوق ایده‌جك بر حال کماله واصل اولمشدر. اردوی همایون ماهتقرون حضرت پادشاهی‌یه مقتضی لوازمات حربیه‌نك برقسم مهمی بو فابریقه اعمال و احضار ایتدیکی کبی کافهٔ بلاد عثمانیه‌ده اجرای شهر آیین ایچون صرف و استعمال اولنان العاب ناریه کاملاً و منحصراً بو فابریقه معمولاتندندر.

فن آتشبازی حقنده:

طوبجی لواسی محمد جودت پاشانك مهندسخانهٔ بریٔ همایون مطبعه‌سنده طبع اولنان « محاربه فشنکجیلکی » نامیله بر اثر مختصری واردر.

آتش باصمق — طب { لسان عوامده حما نوبتنك

باشلاماسنه دینیر (حما ماده‌سنه باق).

آتش بالغی یاخود ساردله بالغی —

(La Sardine) — حیوانات { جلیه شعبه‌سنك فقریه شعبه‌سنك

اسماك فرقه‌سنك ذات العظام التامه صنفنك مرخو المسابح تحت صنفنك قلوپه‌ئیده فامیلیاسنه منسوب آلوزا جنسنك برنوعنه ویرلمش اسمدر. حیوانات اصطلاحاتنده آلوزا ساردنیا نامیله معروفدر. عربیده طرخوس دینیرکه یونانجه تیرخوس معربی در. آتش بالغنك وجودی اوزونجه، صرتی قالین ومدور، بطنی یاصی وباصیق اولوب خراشنی (پول) کوچك وجلده پك ملاصق دکلدر. یاندن باقلدیغنده صرتی همان خط مستقیم کبی طوغری ایسه‌ده بطنی منحنی بر خط تشکیل ایدر. کوزلری اولدقجه ایری وبرون اوجی سیوریدر. مسبح ظهری بدنك وسط نقطه‌سنك آز اوك طرفنده موضوع اولوب برنوع میزاب (اولوق) درونه مرتکزدر. سکزی بسیط، اون درت اون بشی دالّی بوداقلی شعاعاته (دیکن) مالکدر. مسبح شرجیده ١٧ : ٢١ شعاع واردر. وجودك قسم علویسی یشیلمتراق اولوب فقط اوزرنده مائی برشریطی واردر. قسم سفلیسی بیاضمتراقدر. طولی ١٢، ١٨ وحتی ٢٥ سانتیمتره‌یه واصل اولور.

اوروپانك غرب طرفلرنده، انکلتره‌نك شمالنده فرانسه‌نك غرب سواحلنده اسپانیا و پورتکیز سواحلنده وبحر سفیدده تصادف اولنان بربالقدر. درسعادتده بوغاز ایچنده دخی صید اولنور. بو بالق، مقدما، شمالدن جنوبه طوغری کیتمك اوزره مواسمه کوره تبدیل مکان ایتدیکی معلوم ایدی؛ بعضیلری محل اصلیسی بحر سفید اولوب اورادن بحر محیطه هجرت ایتدیکنی سویلیور وبو وجهله جنوبدن شماله طوغری کیتدیکنی بیان ایدیور. حالبوکه رینغا بالغی کبی بوده علی العاده اعماق بحرده اسکان ایدوب انجق چفتلشمك مقصدینه مبنی موسمنده سواحله یقلاشیر. انکلتره‌نك جنوب ساحلنده کانون ثانی وشباط آیلرنده، آتش بالغی اعماق بحرده اسکان ایدوب مارتده سوری تشکیل ایتمك اوزره برلشیرلر ییه‌جك نره‌ده ایسه بالطبع اوطرفه هجرت ایدرلر. آتش بالغنك بویی کوچك ایسه‌ده زیاده اوبور اولمغله کثیرة الرجیله اولان اسماك سائره‌نك یمورطه‌لرینی اکل ایدر. ازدواج زماننده سواحله ییغنلرله سوریلرله یقلاشدقلری وقتلرده صید ایدیلور. فرانسه واسپانیانك غرب سواحلنده کثرتله آولانیر. ساردنیا بالغی، حال طبیعیسنده یعنی تازه اوله‌رق اکل ایدلدیکی کبی، طوزلانه‌رق فوچی ایچنده ویا زیتون یاغنده محافظه ایدیله‌رك ده صرف واستهلاك اولنور. درسعادت حوالیسنده، آتش بالغی حزیراندن آغستوس نهایتنه قدر

كوچوك آغلر ايله كيجه‌لری مشعله‌لر ياقه‌رق صيد ايدلمكده‌در، وبونك ايچون آتش بالغی دينمشدر.

آتش بنكالی — (Feu de Bengale)

آتش بنكالی دينن فشنك رنكارنك آلولر ايله اشتعال ايدن بر آتشدر كه شنلك كيجه‌لرنده ياقيليرلر. هر رنكده ياپيليرسه فقط اك زياده قرمزی، يشيل، ماوی رنكده اولانلر مرغوبدر. چناق مهتابلری كبيدر (بوماده‌يه باق).

آتش بوجكی — (Ver Luisant) —

حيوانات { ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفنك مرخو الادمه كروهندن برقاچ نوع حشره‌نك اسمی اولوب باشلوجه‌سی علم حيواناتده لانپريس نوقتيلوقا، لانپريس سپلانديدولا، لوسيولا لوزيتانيقا نامی آلان حشره‌لردر.

آتش بوجكی (آمريقا) — (Le cucu-jo) — حيوانات { ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح الاتريده فاميلياسنك پيروفوروس (حامل نار) جنسندن بر حشره‌نك اسميدر. بونلر، قويو اسمر رنكده، پوستی قالين واسمر صارمتراق قيللر ايله مجهزدر. صدری اوزرنده بالموم كبی صاری رنكده ايكی لكه‌سی بولنوب لانپير ولوسيوللرك خلافنه اوله‌رق آتشنی او لكه‌دن نشر ايدر. بونلرك جبهه‌سی مقطوع ويا مدور، كوزلری غايتله ايری، صدری محدب، ارساغی خيطی الشكلدر. آمريقا قطعه‌سنه مخصوص اولوب باشلوجه برەزيليا وآنتيل حواليسنده كثرت اوزره بولنور. بو حشره‌نك سرفه‌سی شكر قاميشيله‌ده تغذی ايتديكندن بو يوزدن چوق خسارات ايقاع ايدرلر. آتش بوجكی معناسنی متضمن اولان كوكوژولر بعض كره آمريقادن اوروپايه نقل ايديلن اودون وكراسته‌لرله اوروپايه دخی كيرمشدر. آمريقا يرليلرندن عادتا بو حشره ايله تجارت ايدنلری واردر. يرليلر، دميردن بر تل اوجنه آتش قويه‌رق بو مغمد الجناحی آتشه طوغری جلب ايدرلر. بووجهله آنلری يقالايه‌رق تخته‌دن معمول ودمير تل ايله اورلمش قفسلر داخلنده بولنديررلر. قفسلر، داخلنه شكر قاميشی پارچه‌لری قويه‌رق آنلری بسلرلر. بويله‌جه خيلی مدت يشارلر؛ حتی اوروپايه (لوندره، پارس) بيله نقل ايديله‌رك فرانسه‌ده لابولبن وشارل روبن كبی مهرهٔ ارباب فنون طرفندن بونلر تفسفر خاصه‌سنی مطالعه ايدلمشدر. ممالكه كوره بو بوجكك قوهٔ تنويريه‌سندن استفاده جهتی تحول ايدر. بعض يرلرده صو قباغنك ايچنی بوشالتدقدن صكره محيطنه كوچك دليكلر آچارلر وبو حشره‌نك برقاچنی درونته براقيرلر ونو ايجاد برفنار مقامنده قوللانيرلر. هله آمريقا زنجيه‌لری بونلری غايت اينجه تولدن كوچك كيسه‌لر درونته قويه‌رق البسه‌لرينك مختلف نقاطنه تعليق ايدرلر. ياخود سينك قوشلرينك تويلرندن اعمال ايتدكلری چيچكلرك آره‌سنه حشره‌يی حاوی كيسه‌لری قويه‌رق صاچلرينی تزيين ايدرلر. بووجهه ايله باشلری والبسه‌لری پرلانته طاشلری كبی پارلار. موم يرينه مساكن درونده دخی بولنديره‌رق كيجه ايشلرينی كوريرلر. ضياسيله بازی يازيلور اوقونور. سيوری سينكلری آولاديغندن اوطه‌ده بولنديرلمسی بو جهتله‌ده استفاده‌يی موجبدر.

آتش بوجكی (لانپريس نوقتيلوقا) — (Lampyris noctiluca) — حيوانات { ذات الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفنك مرخو الادمه كروهندن لانپريده فاميلياسنك لانپريس جنسنه منسوب بر نوعك اسميدر. ارككلرنده قنجه‌لر متبارزدر. بطنك آلتنده فوسفورلی كوچك لكه‌لری كورينير. فقط ارككلر ديشيلری قدر قوتلی ضيا نشر ايده‌مز. طولی انجق ١١ ميلمتره‌در. ديشيلری ١٥ : ١٧,٥ ميلمتره طولنده اولوب ولوكه حالت اثريه‌ده اولسون، اجنحه‌يه مالك اولمدقلرندن سرفه‌منظره‌سنی اكديرره. مع مافيه، صدر ناحيه‌سنك دها متنی، رأسی

دها متبارز وضیاسی زیاده اولمسی جهتلریله سرفه‌لرندن فرق وتمیز اولنور. بونوع آتش بوجکی راطب محللرده، پك صیق اورمانلرده، کولکه‌لك محللرده، صولاق یرلرده تکثر ایدر. موسم صیفك لطیف کیجه‌لرنده، یومشاق وقنادسز اولان دیشیلری چالیلق آره‌سنده اوتلر اوزرنده ضیا نشر ایدر. ارککلری ایسه دیشیلرك اوزرلرنده هواده اوچه‌رق ضیا حاصل ایدر. بوضیاء بطنك صوك حلقه‌لرینك افراز ایتدیکی بر مادهٔ لامعه محصولیدر. یمورطه‌لری مدور وصاری رنکده اولوب آز مدت ظرفنده انفجار ایدر کرك کاهل حالنده، کرك سرفه حالنده کوچوك ناعمه‌لری اکل ایدرك تغذی ایدر. بوحشره‌یه بیوك لانپیر، کیجه پارلایان لانپیر نامی دخی ویریلیر.

آتش بوجکی (لانپیریس سپلاندیدولا)

— (Lampyris splendidula) — حیوانات

حشراتك مغمد الجناح صنفنك مرخو الادمه کروهندن لانپیرده فاملیاسنك لانپیریس جنسنه منسوب برنوع حشره‌نك اسمیدر. بونوعه اولکندن دها چوق تصادف اولنور عادی لانپیر، کوچك لانپیر اسملری ویریلیر. ارککلرنده صدر ناحیه‌سنده زجاجی ایکی لکه واردر؛ دیشیلرده بو لکه‌لر صدرك آرقه‌سنده بولنوب جناح غمدیلری اکدیران ایکی فصیصی بیاضه میال صاریدر. ارککلرده، دیشیلرده فکیجه وتاشیرلر متبارز اولوب اوراق کبی انحنا ایتمشدر. سرفه‌لرینك آلتی آیاغی واردر بربرندن آیریقدر. رأسی کوچوك وحال استراحتده بدن داخلنه کومولمش کبی صاقلیدر. وجودك صوك حلقه‌سنده، غضروفی الطبیعه ایکی قرص ایله تحدید اولنمش و عادتا خونی کبی برعضو مشاهده ایدیلیر. بو ایکی قرص قابل انکماش (چکیلوب طوپلانمغه قابل ومستعد) وقابل امتداد واتساعدر. سرفه‌لر ناعمه‌لرك انواع صغیره‌سیله تغذی ایدر.

آتش بوجکی (لوجیولا لوزیتانیقا) —

(Luciola lusitanica) — حیوانات { ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفندن مرخو الادمه کروهنه منسوب لانپیرده فاملیاسندن لوجیولا (آتش بوجکی) جنسندن برنوعك اسمیدر. لوچیول دینلان آتش بوجکلری لانپیرلردن فرقلی اولدقلرندن آیری بر جنس تشکیل ایتمشلردر. فی الحقیقه لوچیوللرده رأس، مقدم صدر ناحیه‌سیله قسماً ستر ایدلمشدر. ارکك ودیشیلرده جناح غمدیلر ایله، غشائی جناحلر موجوددر. ارککلرنده فوسفورلی اوچ، ودیشیلرنده ایکی حلقهٔ بطنیه واردر. بو حشره اوروپانك جنوب حوالیسنده چوقدر. مایس، حزیران آیلرینك کوزل کیجه‌لرنده هواده بیکارجه اوچشه‌رق شراره صاچارلر. لوچیوللر، سینکلرله فدان بیتلریله تغذی ایدن حشراتدندر.

آتش بوروسی

— ماکنه { بورولی بخار قزغانلرنده صو خزینه‌سنی تسخینه مخصوص بوروله تعبیر اولنور (بخار قزغانی ماده‌سنه باق). بر ده آتشه باشلامق ایچون محاربه‌ده چالینان بورویه دینیر.

آتش پارسی

— طب { بین الناس (یانی قاره، قاره قابارجق) کبی مختلف اسملرله یاد ایدیلن علت منتنه‌که (جمره‌نك) انسانده ظهور ایدن شکلیدر ولسان طبده (بثرهٔ خبیثه) دیه معروفدر. عربده نار فارسی‌ده دیرلر (جمره‌یه باق).

آتشپرستی

— (Pyrolatrie) { آتشپرستی یعنی عبادت آتش قدیم برمذهب باطلدرکه اك زیاده ایرانده جاری ایدی. قدیماً آتشك طبیعت وماهیتی برسر اولدیغی، حرارت وضیای شمس ایله مناسبت وارتباطی، صاعقه دینن حادثهٔ جویه‌ده حائز اولدیغی خدمتك اهمیتی ایلك انسانلرك مخیله‌لری اوزرینه شدت ایله اجرای تأثیر ایله‌مش، وآتشك حیات بشریه‌ده لزوم وفائده‌سی بوعنصر مقیسده قارشی برحس منت و شکران ایقاظنه باعث اولمشدر. ایشته عقول ضعیفه اربابی ایچون قوهٔ

متخیله‌نك اثر اعمالی اوله‌رق آتشه حاشا ثم حاشا الوهیت اسنادی ازمنهٔ جاهلیه آدملرنده كوریلن امور دینیه‌دندر. قدیم آریلر آتشه حرمت وتعظیم ایتدكلری كبی آثارلرنده بوعنصره دائر خیلی روایات واساطیر دخی موجوددركه بو آثارده آتشك منشئی ، مظاهر مختلفه‌سی حقنده غریب افسانه‌لر محكی‌در. فقط آتشی اله ومعبود اتخاذ ایتدكلرینه دائر هنوز معلومات صحیحه یوق‌در. هند آریلری ایسه آغنی نامیله آتشه پرستش ایدرلر ایدی. آغنی آتش معبودك اسمی ایدی . سماده كونش ، صاعقه ، ارض اوزرنده محرقه اوجاق آتشی بو معبودك مظاهرندن عد اولنور ایدی . (آغنی ماده‌سنه باق). زردشتك كتابی اولان آبستاده آغنی مذكور دكل‌در. بوكتابده آذر نامی كوریلیر كه هرمزاد پدر یعنی ابن هرمزاد نامیله ایكنجی صنف الهلردن معدود ایدی یونان وروما معبودین باطله‌سنده اولان و ولكن كذلك آتش الهی اولوب قدیم آریلرك آغنیسندن آیری بر صفتده ایدی. قدیم آریلردن ، بوعقائد ایرانیلره ، یونانیلره ، رومالیلره ، اوروپالیلره انتقال ایتمش ایدی. احتماله نظراً آتشك قدیماً وبدایةً مظهر تعظیم وپرستش اولمسی ، بوعنصرك فوائد و محسناتندن نشأت ایتمش اولسه گرك‌در . اولا كونشده‌كی ، سماده‌كی آتش ، ثانیا اولرده اوجاقلرده یاقیلان آتش ، صوكره‌لری دها یوكسك بر درجه‌ده محرقه وقربان آتشنه تعظیم وعبادت اولنمغه باشلادی. وه‌دالرك آغنی دیدكلری آتش معبود متخیلنك اصل اهمیتی محرقه وقربان آتشندن مقتبس‌در، بوجهتله آغنی محرقه الهی اتخاذ اولندی . بونلر عندنده سماوی الهلر ایله انسانلر بیننده واسطه اولان آغنی ایدی كه انسانلرك قربانلرینی آله‌رق آتش شكلنده سمایه ایصال ایدر ، سمادن انسانلره پیام تبلیغ ایلر اولدیغنه اعتقاد اولنور ایدی . بونك ایچون‌دركه قربان مراسمنده اوقونان الهیلرده ، منظومه‌لرده آغنی نامی چوق مذكوردر . آتش ایله كونش بیننده‌كی مناسبته بناءً آتش پرستلك اكثریا شمسپرستلك ایله التباس ایلمش‌در (شمسپرستی ماده‌سنه باق) . حق هرشیئی پاك وتطهیر ایدن، تسخین وافنا ایدن، كونشدن تجلی ایتمش ظن ایدیلن آتشه پرستش ایله‌مك كواكبه عبادت ایله‌مك مذهبنك بر نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق ده تلقی ایدیله‌بیلیر . ایشته بونك ایچون‌دركه كلدانیلر عقائد باطله‌لرنده اللهی مقدس بر آتش صفتنده تخیل ایدرلر ایدی، وبوكا مجاز واستعاره طریقیله اور ، یاخود اور (نور غیر مخلوق ، نار مبدأ معناسنه) نامنی ویریرلر ایدی. كلدانیلر بوندن غیری دیكر بر مبدأ دها قبول ایدرلر ایدی‌كه بوده نورك عدوی اولان ظلمات ایدی (صابئیه ماده‌سنه باق). كلدانیلره مجاور اولمق حسبیله بو عقائد باطله‌نك برقسمی آنلردن ایرانیلره انتقال ایلدی. ایرانیلر برطرفدن هند آریلرندن آغنی مذهبنی، كلدانیلردن‌ده صابئیه احكامنی آله‌رق بربرینه مزج ایله كندیلرینه مخصوص برآتشپرستلك احداث ایله‌دیلر . تحقیقات تاریخیه‌یه نظراً ده شمسپرستلك دینی آتشپرستلك مذهبندن مقدم‌در، یعنی عبادت‌ده آتش سماوی آتش ارضه تقدیم اولنمش‌در . چونكه انسانلر بدایةً حیات عالمه لزوم و فائده‌سی دركار اولان حرارت وضیایی ، تكمیل اوصاف نافعه و مؤثره‌سیله شمسده كوردیلر، شمسه علیت فائضه اسناد ایدرك عبادت ایلدیلر . ارض اوزرنده اوجاق ، محرقه آتشی تدارك اولندقدن صوكره ، تمثیل طریقیله بوآتش ارض ایله آتش سماوی (شمس) بیننده‌كی مناسباتی، تأثیرات جهتیله آره‌لرنده‌كی مشابهاتی ادراك ایدرك بر اوزرنده بولنان، یاقیلان آتشه‌ده پرستش ایله‌مكه باشلادیلر . ایشته بو جهتله آتشپرستلك مذهبی، شمسپرستلكدن مؤخر اولمق طبیعی‌در. «نحل وادیان باطله‌نك روی ارضده اك قدیمی شمسپرستلكدر. بونك سببی فطرت اولاده نوع بنی آدمك تقدم ازمنه ایله حصول بوله‌جق معارف وكمالاتی قوه‌ده بولنوب رهبریٔ توفیق باری معین اولمدقجه دلالت عقل ضعیف ایله بادیهٔ ضلالتده گمكرده‌راه اولوب بو عالم ظلمانیده قبس كم ضیای شعور ایله فرق حق و باطل ایتمكه شئون وكائنات حیلولت

ایدر . حرارتك وجودیله روی ارضده جمیع اجسام نامیه‌نك نمو وانبساطی امر محسوس اولوب بو دخی اشعهٔ شمسك تعاکسندن حاصل اوله‌رق زمان شتاده اشعه‌نك انحرافیله تعاکسه ضعف کلدکده ارزاق و اقوات مطمورهٔ کونده ظهور حرارته موقوف قالمغله عقل قاصر انسانی مبدع ومربی شمس اولدیغنه ذاهب اولمشدر .

«آتش‌پرستلر دخی بو قبیلدن اوله‌رق مبدع و خالق حرارتدر ظن ایتدیلر ایسه‌ده حضرت خلیل‌الله‌ك بصیرت نبوت وقوهٔ قدسیهٔ رسالتله (لا احب الآفلین) کویان سمت توحید باری‌یه پویان اولدقلری سماء صحف قرآن شریفده لمعان ایدن کواکب دریهٔ آیات بینات ایله شمس وضاح وصبح فلاح کبی ظاهر ونمایاندر.»

ایرانده آتشپرستلك مذهبی ملوك پیشدادیان‌دن ایکنجیسی اولان هوشنگك زمان حکومتنده ظهور ایتمش‌در . نفت ایله مرطوب اولان بر ارضده ، کندی کندینه اشتعال ایدن آتشلر بلکه‌ده اقوام جاهلیهٔ ایرانیه‌یی پرستش آتشه سوق ایله‌مش‌در. ایرانده آتشپرستلك، کواکبه عبادت مذهبی ایله ممتزجاً جاری ایدی. کیانیانك مؤسسی اولان کیخسرو عبادت کواکبی یعنی صابئیه مذهبنی ترجیح ایله برابر آتشپرستلکی‌ده ابقا ایلدی‌که بو مذهب کشتاسب زماننه قدر دوام ایتدی . کشتاسب دورنده زردشت ظهور ایدرك آتشپرستلکی اکمال وتأیید ایتدی. زردشتك احداث ایتدیکی بو دین بوزولمیه‌رق محافظه اولندی . دین زردشته متعلق اولان احکام آبستاده ، وبونك ملخصی اولان صددرده مدوندر. قدیم ایرانیلر طهارتك دلیل سماویسی عد ایتدکلری آتشه اودرجه حرمت وتعظیم ایدرلر ایدی که اغز ایله اوفلیه‌رك آتش سوندیرمك عندلرنده ممنوع ومقدوح ایدی . زردشت‌دن صوکره مجوسی‌لر آتشپرستلکی حفظ وادامه ایله‌دیلر . اسکندر ایرانی استیلا ایتدیکی وقت آتشپرستلکی قالدیرمق ایسته‌دی فقط تماماً موفق اوله‌مادی .

فرس حکومتندن صوکره یکی تشکل ایدن دولت ایرانیه‌نك ، خاندان ساسانینك مؤسسی اولان اردشیر بابك آتشپرستلکی‌ده یکیدن احیا ایدرك دها زیاده تعمیم ایلدی . اسلامیت ایرانه نشر نور هدایت ایتدکدن صوکره آتشپرستلك اورالرده منطفی اولدی. زمانمزده آتشپرستلر پك آز قالمش‌در . هندستانده گجراتده فرسلر، ایرانده ، کرمان طرفلرنده کبرلر بو دین باطلك صوك طرفدارلری‌در .

آتشپرستلك ویا دین مجوسی‌ده آتش معبوده آدر تعبیر ایدیلیرکه آتشکده دینن معبدلرده حفظ وادامه اولنور ایدی (آتشکده ماده‌سنه باق).

آتشپرستلك مذهبی قدیم هندستانده ، ایرانده متخذ وموجود اولدیغی کبی ازمنهٔ قدیمهٔ جاهلیه‌ده بورالردن اقوام قدیمهٔ تورانیه‌یه سرایت وانتشار ایتمش ایدی. اسکی یونانیلره، رومالیلره‌ده انتقال ایله‌مش‌در. یونان قدیم مشرکلرینك آتنه‌ده، دلفی‌ده موجود اولان آپولون معبدلرنده، سه‌رز، مینه‌روه ، ژوپیتر مکهنه‌لرنده عدلرنجه دائما مقدس آتش (Pur abeston) دینن بر نار ایقاد ایدیلیر ایدی‌که بو آتش سونه‌جك اولسه کونشك اشعه‌سی ایله تکرار ایقاد ایله‌مك لازم ایدی . وولکن مذهبی‌ده یونانیلرده آتشپرستلکی آکدیریر (وولکن ماده‌سنه باق) . رومالیلره‌ده بو مذهب یونانیلردن سرایت ایله‌مش‌در . روماده‌کی وستا معبدنده راهبه‌لرك، وستالرك وظیفه‌سی یانان آتشی محافظه ایله‌مکدن عبارت ایدی‌که ایران مجوسیلرینك آذربانلری دیمك‌در. آتشپرستلك مذهبی امریقاده پروليلره‌ده کیرمش‌در (آتش ، اعادات ماده‌سنه باق) .

زمانمزده آتشپرستلك مذهبی ایران کبرلری ایله هند فرسلرینه منحصر قالمش‌در. بونلر مذهبلرینك ایجاباتندن اوله‌رق معاملات حیاتیه‌لرنده‌ده غریب غریب عادتلره بادی اولمش‌در. ازجمله بر کبر ویا فرسی کناهه کیرمه‌مك ایچون نفسیله لامبه سوندیرمز، یلپازه ایله سوندیریر. یانغین سوندیرمك ایچونده صو آتمق عندلرنده کناه‌در. یانغین

آتشنك اوزرینه طوپراق، طاش آته‌رق اطفا ایدرلر.

هندستانده‌کی آتشپرستلرك مرکزی بومبای‌در. بوراده اکثریت خلق تشکیل ایدرلر. کجراتده بومبای‌ك شمالنده کائن اولان داماندا بلده‌سنده برآتشکده‌لری واردرکه، روایتلرینه نظراً بوراده ۱۲۰۰ سنه‌دن بری آتش مقدسی، سوندیرمیه‌رك حفظ ایتمشلر. نور مبین اسلامیتك قطعهٔ ایرانه پرتونثار هدایت اولدیغی زمان اوراده‌کی آتشپرستلرك برقسمی هندستان کجرات قطعه‌سنه هجرت ایتمشلر، بومبای طرفلرنده یرلشمشلر، داماندا برآتشکده بنا ایدرك اووقت اویاندیردقلری آتشی بوزمانه قدر حفظ وادامه ایله‌مشلر (آتشکده، کبر، فرس ماده‌لرینه باق).

روسیه‌ده، قفقاسیه‌ده باکو قربنده کبرلرك‌ده بیوك برآتشکده‌لری واردر (آتشگاه ماده‌سنه باق).

آتش تجربه‌سی — صناعیات { برجسمك خالصیتنی

آتش ایله تجربه ومعاینه ایتمك اصولی.

آتش تعلیمی — (Feux de guerre)

محاربات حقیقیه‌یی ممکن اولدیغی قدر تقلید ایدر صورتده اجرا قلنان نشان تعلیملری‌در (تعلیم، مانوره ماده‌لرینه باق).

آتش جهنم { نار جحیم ماده‌سنه باق.

آتشجی — (Chauffeur) — مهنیات وصنایع

بر دمیرخانه اوجاغنك، بر فرونك، بر واپورك آتشنی یاقمغه، اداره ایلمکه مأمور اولان کمسه‌در. بو خدمت مهم بر ایش‌در. ماکنه‌لرك انتظام و اطراد حرکتی، محروقاتك اقتصاد وحسن استعمالی آتشجی‌نك النده‌در. لوقوموتیفلرده، آتشجی، ماکنیستك معاونی‌در. بونك ایچون دمیریوللرنده مستعمل اولان اشارات معهوده‌یی طانیمق، تهلکه زماننده اتخاذی ایجاب ایدن تدابیری بیلمك ایستر. صنایعده، بالخصوص اذابه وبدلر فرونلرنده آتشی طاونده بولندیرمق، تأثیرینی مطلوب صورتده ایقاع ایتدیرمك آتشجی‌نك مهارتنه موقوف اولدیغی کبی بخار قزغانلرینی اداره ایدن آتشجیلرك خدمتی‌دخی ماکنه‌نك انتظام فعلی، قضا وقوعنه میدان ویرلمامك کبی تقیدات نقطهٔ نظرندن پك اهمیتلی‌در.

دمیرخانه‌لرده، دارالصناعه‌لرده آتشجی اوجاغی ویا فرونی اداره ایدن بر اوسته‌نك برکهیانك معیتنده‌در. بخار قزغانلرنده، لوقوموتیفلرده واپورلرده چرخجینك یعنی ماکنیستك امری تحتنده‌در.

سفن همایونده، آتشجیلر، اول، ثانی، ثالث وکورجی نامیله‌درت صنف‌در. رتبه‌لری نفردن چاووشه قدردر. جمله‌سی چرخجی ضابطانك امری تحتنده بولنورلر. رتبه‌لرینه کوره معاشدن فضله بروظیفهٔ معینه‌لری واردر.

آتش چاموری — ماکنه { مختلف نسبتده سیلیقه، و

آلومینه وصودن مرکبدر. انواعی مختلف‌در. باشلیجه معدن کومورینی حاوی اولان طبقات ارضیه‌ده بولنور. یوکسك درجه آتشه معروض اولان طوغله‌لر ودوکمه‌جیلرك قوللاندیغی پوته‌لر هپ بو چاموردن یاپیلیر. انکلتره‌ده ستوربریج ووورسترشر دینن موقعلرده چیقان آتش چاموری جمله‌سنك اعلاسی‌در. ارکلی معدن همایوننك قوزلو وزونغولداق کبی موقعلرنده دخی موجود اولوب کسمه تعبیر ایدیلیور (آتش طاشی ماده‌سنه باق).

آتش چبانی — طب { چبان ماده‌سنه باق.

آتش چیچکی — (Salvia écarlate) — نباتات

مریمیه یعنی آطه چایی فامیلیاسندندر. بر قاچ نوعی واردرکه جمله‌سی زینت نباتاتندندر. اوروپاده، بزم طرفلرده نباتات سنویه‌دندر. فقط قشلاقلرده بر قاچ سنه یشایه‌بیلیر. بویی بر مترویه قدر وارير.

ساق و اغصانی تویلی در . یاپراقلری بیضی ویورك شکلنده اولوب کنارلری غیر متساوی درجه‌ده دیشلی‌در . یاپراقلرك رنکی آچیق یشیل‌در . چیچکلری غایت قرمزی اولوب سکزر اونر ، حلقهٔ زهرویه صورتنده مجتمع‌در و بو حلقه‌لرك آره‌لری فاصله‌لی اولوب جمله‌سی اوزون بر سنبله ویاعنقود تشکیل ایدر . چیچکلرك کأسی یشیل ، شکلی جرسی یعنی چاك کبی‌در . اوزری تویلی وبش دیشلی‌در . تویجی داخلاً قطیفه تویلی اولوب تقریباً کأسدن ایکی کره دها اوزون‌در . تویجك کناری آچیق اولوب ایکی شفه (دوداق) یه منقسم‌در . آلات تأنیث و تذکیری خارج‌در . یعنی چیچکك خارجنه چیقمش در . آتش چیچکینك منبت اصلیسی آمریقاده ، فلوریدا قطعه‌سی‌در . بوراده نباتات خاله‌دن‌در .

آتش چیچکی (بودور -) — S.écarlate (nain) — **نباتات** { بو نوعه‌نك ، مثال نوعیدن یعنی ماده سابقه‌ده ایراد ایدیلن آتش چیچکندن فرقی چیچکلرك دها زیاده مشعر (قطیفه تویلی) و دها قوی قرمزی اولملرنده‌در . بوندن باشقه ساقده بك زیاده داللی‌در ، استطاله‌لری اوقدر چوق‌درکه هیئت مجموعه‌سی بر ملتفه تشکیل ایدر . بویی ٥٠ - ٦٠ سانتیمتره‌یی تجاوز ایله‌مز بونك ایچون بودور دنیر .

— زراعی . — آتش چیچکی وسائر نوعه‌لرینك تخملری استانبولده مارت آینده یاصدقلره دیکیلیر بعده فیده‌لری یاصدقدن چیقاریله‌رق ایستیلن یره غرس ایدیلیر . فیده‌لرك آره‌سی ٥٠ - ٦٠ سانتیمتره اوللی‌در . چیچکلری ایله طرحلر اوزرنده کوزل بر منظره تشکیل ایدرلر . چیچکلر حزیرانده آچغه باشلار ، تشرین ثانی‌یه قدر تعاقب و دوام ایلر . صیجاقدن بك زیاده خوشلاندیغی ایچون موقع غرسی حرارته معروض اوللی ، طوپراغی خفیف و ایی ایشلنمش اوللی‌در . یازین صیق صیق صولاملی‌در . حرارتی معتدل قشلاقلرده ، لیموناله‌لرده ساقسیلر ایچنده‌ده یتشدیریلیرکه بو حالده دقت و اعتنا ایله ، اصولنه توفیقاً اجرا ایدیلن قرز (نباتات مغروسه‌نك ، طومورجقلرینك حشیشی اولان اوجلرینی طرنق ایله قو پارمق Pincement) عملیه‌سی ایله بر قاچ سنه دوام ایده‌بیلیر .

آتش چیچکی عقله (Bouture) یعنی چلیك طریقیله‌ده تکثیر ایدیله بیلیر .

آتش حقی { اکمك فرونده طبخ اولندیغی وقت بالطبع ثقلی تناقص ایدر . بر قیه اکمك کمال طبخ و نفجنده حقیقی اوله‌رق ضایع ایلدیکی مقدار بالتجربه تحقیق ایدیله‌رك بو مقدار نقصانه آتش حقی ویا حق نار تعبیر ایدلمشدر . بلدیه نظاماتنده آتش حقی کیلوده ٢٥ غرام در . دها زیاده نقصان ظهور ایدن اکمکلر ، بلدیه مأمورلری طرفندن بولندیغی حالده ، مصادره ایدیلیر . بوندن باشقه اکمکجی نظامنامه‌سنه مخالف بر حرکتده بولنسان اکمکجی‌دن بر بشلك دن بش بشلکه قدر جزای نقدی آلنیر .

وزن نقصانته بناءً مصادره ایدیلن اکمکلر فرونجی‌نك یعنی بو اکمکلری اعمال ایدن خبازك حسابنه عائددر . بناءً علیه بلدیه مأمورلری مقیم ویا کزدیریجی اکمك صاتانلردن مصادره ایلدکلری اکمك عدد و مقدارینی مبین اکمکجیلرك یدینه بر علم وخبر ویررلر .

آتشخانه { آتشکده دیمك‌در بو ماده‌یه باق .

آتش خطی { آتش - فنون عسکریه ماده‌سنه باق .

آتش خطی — (Ligne de feu) —
طوپجیلق { طوپك آغزی ایله هدف بیننه وصلی توهم اولنسان یعنی طوپ محورینك استقامت اوزره تمدیدندن عبارت اولان خط مستقیم‌در .

آتش خواجه — **تراجم** { هندستان شعراسندن خواجه علی حیدرك مخلصی‌در . حیدر علی ماده‌سنه باق .

آتشدان لهیب دوار { حکمت طبیعیه‌ده ، روزبر فرونه

وضع اولنمش بر نامدرکه ترکی اولادر (ره‌وربر فرونی ماده‌سنه باق) .

آتش دهقان { اول آتش درکه اکینجیلر حبوباتی حصاددن صوکره آکز تعبیر اولنان خس وخاشاکه اوروورلر. ترلایه قوت‌اولمق‌ملاحظه‌سی ایله . (برهان)

افضل‌الدین خاقانی بیت آتی‌ده ایراد ایله‌مش :

فلك چون آتش دهقانیان کین میکشد بر من
که بر ملك مسیحم هست مساحی و دهقانی

آتش رومی — (Feu Grégeois) —

عربیه { ازمنهٔ مقدمه‌ده وقرون وسطاده محاربات بحریه و بریه‌ده استعمال ایدیلن وسائط ناریه‌دن بری ایدی‌که دشمنه قارشو وبالخاصه قابل اشتعال اولان موادی یاقمق ایچون استعمال اولنوردی .

بو آتشه ، عرب ، عثمانلی ، روس دونمالری علیهنده روملر طرفندن استعمال اولندیغنه نظراً آتش رومی نامی ویرلدیکی کبی اخیراً عربلر طرفندن اوروپالیلره قارشی استعمال اولندیغی ایچون بوکا عرب آتشی دیمشلر ایدی. عربلر کرك آتش کیلرینه (بوماده‌یه باق) کرك بوآتشه کندیلری(حراقه) تعبیر ایدرلر ایدی. روم آتشی، عرب آتشی بونلر مادهٔ مذکوره‌یی استعمال ایدن اقوامه نسبتله وضع ایدیلن تعبیراتدندر . فقط موجده نسبتله اسم ویرلك اقتضا ایدرسه چین آتشی ویا آتش چینی دیمك دها طوغری‌اولور. چونکه اولا روملر ثانیا عربلر بوآتشی چینلیلردن اوکره‌نوب استعمال ایتدکلری تحقیقات تاریخیه ایله آکلاشلمقده‌در .

آتش رومی‌نك ایجادی ، کیمیا علمنك مطالعه‌نده ظهوره کلن کشفیاتك اوائلندندر . روملر بو آتشی اوکرندکدن صوکره ، محاربات بحریه وبریه ده تأثیرات تخریبکارانه‌سنی بالتجربه اللرنده دهشتلی بر سلاح اولدیغندن صورت اعمالنی بیوك بر سر اوله‌رق درت بش یوز سنه محافظه ایتدیلر . بو مدت ظرفنده استعمالی بیزانسلیلره منحصر قالدی. نه‌اولدیغی بیلنمدیکی ایچوندرکه بو آتش او وقتك محاربلرینی فوق‌العاده اورکوتمش‌ایدی . بوخشیت زمانمزه قدر دوام ایلدی .

مورخ لوبو دیورکه :

« آتش رومی صوده یانار ایدی، هرشیئی یاقوب بتیرر ایدی . نه طاش نه دمیر بو آتشك تأثیرینه طیانه‌مزایدی. اوق ، منجنیق قوللانلدیغی وقت کلیتلیجه آتیلیر ایدی‌که برق کبی پارلایه‌رق، رعد کبی کورولده‌یه‌رك هواده کیدر ، واردیغی یرده دهشتلی بر انصدام ایله طابورلری ، بنالری کمیلری کاملاً احراق و امحا ایلر ایدی . حتی بعض روایاته نظراً یالکز آتش رومی دکل ، بونك ایقاع ایلدیکی حریقلر بیله انطفاناپذیر اولمق خاصیتنی حائز ایمش . عربلر معاویه زماننده استانبولی محاصره ایتدکلری وقت (٥١-٦٧٣) که اوچنجی قسطنطینك بشنجی سنهٔ حکومتنه مصادف‌در ، ممالك‌اسلامیه‌دن فرار ایله‌استانبوله التجا ایدن قالنیکوس‌نامنده بری (برروایته‌کوره سوریه‌ده بعلبك‌ده ، روایت اخرایه نظراً مصرده مدینة‌الشمس‌ده‌معمار ایمش) استانبوله التجا ایدرك روملره او آتشی کتیرمش . بوکا مبنی قالنیکوس آتش رومینك خلاف حقیقت اوله‌رق موجدی ظن اولنمش . بو آتش ایله او وقت دولت امویه دونماسی قدیم‌سیزیك (شیمدیکی اردك) پیشکاهنده احراق اولنمش ایدی .

ینه ٣٢٩ تاریخ میلادیسنده‌استانبولی‌محاصره‌یه کلن بر روس‌دونماسی‌ده آتش رومی ایله احراق و امحا اولنمش‌ایدی بو وقعه‌یی تصویر وحکایه‌ایدن روس مورخی نستورك قولیجه یونان آمیرالی قنادلی بر آتش وبر نوع بورو ایله روس‌کمیلری اوزرینه آتش یاغدیرر ایمش . روسلر پك‌زیاده اورکمشلر ، خوف وخشیتلرندن کندیلرینی دکزه آتمشلر ، پك آزی قورتیلوب مملکتنه عودت ایده‌بیلمش. بیزانسلیلر بو آتشی، دشمنه دهازیاده دهشت ویرمك ایچون معدندن دوزلمش حیوانات مهیبه آغزندن رمی ایدرلر ایمش . روم آتشی اولا یالکز محاربات بحریه‌ده استعمال ایدیلیر

ایدی . بعضاً ساحلده بولنان قصبات و اهالی اوزرینه‌ده آتیلیر ایدی .

روم آتشی یالکز بیزانسلیلره منحصر قالمادی آنلر بوسری صاقلایه‌ماقلایه‌اونوتدقدن‌صوکره ، شرق مسلمانلری ، بو آتشك صورت اعمالنی ینه چینلیلردن اوکرەنەرك ، محاربات بحریەدە درلو درلو صور و خدعه ایله استعمال ایلکه باشلادیلر . روم آتشی عرب آتشی اولدی . جنود اسلامیه بو آتشی اك زیاده محاربات بریەدە ، باخصوص دشمن اردولری علیهنده استعمال ایتمشلر ، اوروپا عسکرینه بو صورتلەدە دهشت ویرمشلردر . عربلرك محارباتنه دائر اوروپاده یازیلان تاریخلرك روایتلرینه نظراً بومشهور محاربەلردە اسلام جنکاورلری ، آتش رومی نامی ویریلن برمخلوط محرق استعمال ایدرلر ایدی‌که لوبونك نقل ایتدیکنه باقیلیرسه بو آتش مدهش بر طراقه ایله دشمن طابورلرینی ، مبانی‌یی ، سفائنی یاقار محو ایدر ایمش . میشو دیورکه بو آتش اودرجه اوقدر تهلکه ودهشتلی ایدی‌که دکزك طالغەلری بونی اطفا ایتمکدن باشقه ، شدتنی تزیید ایدر ایدی . خلاصه مورخ سه‌زار قانتوده شویله دیور : بو آتش اخشابه ، انسانلرك اتنه ویا حیواناتك بدننه یاپیشدیمی ، هیچ بر مدار ومعاونت بشریه ایله خلاص اولمق قابل دکل ایدی . صو بو آتشی دها زیاده تشدید ایدر ایدی . آتلر قورقودن قاچارلر ، کمیلر ، ارتق امید خلاص اولمیەرق ، طعمهٔ نار اولورلر ایدی . عربلردن آتش رومی اوروپالیلره انتقال ایله‌مش ، فرانسەدە ، انکلترەدە ، المانیاده محاربات مختلفەدە قوللانلمشدر . قره باروت وطوپك ظهوریله برابر آتش رومی‌دە برمدت عدم‌آباد نسیانده قالدی . دها صوکرەلری عین وجهله آتش رومی نامی تحتنده احراق کله‌لرنده استعمال وهاون واسطه‌سیله انداخت اولنور دیکر بر مادهٔ مشتعله ایجاد اولندیغی کبی مایع حالنده ویکی آتش رومی نامیله برطاقم مرکبات دخی قوللانلمشدر .

آتش رومی حقنده احمد مدحت افندی حضرتلرینك (مفصل) لرنده مندرج اولان معلومات جامع اولمغله بورایه نقل اولندی :

« محاربەلردە باروتدن‌ماعدا و آندن اول آتش استعمالی بزم بو طرفلرده اك اول روملرده کورلمش وبو آتشلر همان هر لسانده روملره نسبتله « فوغره ژوا » دیه و یاخود تلفظ تخالفندن‌ناشی بوکلمه‌یه آزچوق قریب اولان بر لفظ ایله‌تسمیه قلنمش اولدیغندن بز دخی بوراده او لفظك عثمانلیجه‌سی اولەرق بندمزه « آتش رومی » سرنامەسنی تعلیق ایلدك . روملر بو آتشك ایجادی دخی کندیلرینه میسر اولمش بر موفقیت اولدیغنی و حتی باروتك دخی اساسی بو آتش اولمغله‌اصول محاربات‌قدیمه‌یی بالکلیه دکشدیرمش اولان‌باروت اختراع مهمنك‌ده شان و شرفنك کندیلرینه عائد اولەجغنی ادعا ایدرلر ایسەدە ادعانك بودرجەسی واهیدر . واقعا سوریه اهالیسندن معمار قاللینق اسمنده بر روم یدنجی عصر میلادی اواخرنده و قسطنطین پوغاناتك ایمپراطور بولندیغی زمانده آتش رومی استعمالنی‌اورتەیە قویمش وایمپراطور مومی‌الیه او زمانلر دولت‌اسلامیهٔ‌امویه ایله‌ایتدیکی محاربەلردە بو آتشی استعمال دخی ایتمش ایسەدە قاللینق آتش رومی‌یی فی‌الحقیقه کندیسی ایجاد ایتمش اولمیوب بلکه چینلیلردن اوکرنمش اولدیغی مؤخراً تاریخ نظرنده تحقق ایتمشدر . زیرا روملر بو صنعتی اسرار مکتومەدن عد ایدرك مؤخراً بالکلیه غائب دخی اولمش بولندیغی حالده عربلر ینه چینلیلردن‌صنعت مذکورەیی هم‌دە دها مکمل اولەرق اوکرنمش بولندقلری‌جهتله محاربات صلیبیه اثناسنده بو صنعتی محارباته تطبیق خصوصنده او قدر مهارت‌کوسترمشلردرکه صلیبیون او زمانلر صنعت مذکورەیە واقف اولمدقلرندن اوزرلرینه یاغدیریلان باران آتشیندن طولایی دوچار وله وهراس اولمشلردر . سن لوئی ایله محاربهٔ‌صلیبیەیە کیدن ژوان‌ویل‌خرستیانلرك بو خوفنی غایت تحف بر صورتله حکایه و تعریف ایتمکدەدر . پروسیا امرای عسکریەسندن‌موسیو مایرك تدقیقاتنه‌کوره آتش رومی‌یی روملر میاننده بیله ایلك استعماله باشلامش اولان آدم سالف‌الذکر قاللینق‌دکلدر .

بو صنعت بزانتینلرده دها میلادك دردنجی عصری اوائلنده معلوم ایمش . جزویت پاپاسلرندن مدقق مشهور آمیوت چیندن بوصنعتك آناطولی وسوریه طرفلرینه طوغری انتشاری میلادك ایکنجی عصرنده وقوعه کلدیکنی ادعایه قدر وارمقده‌در. فقط بو اختلافات تاریخیه‌نك کافه‌سندن قطع نظرله آتش رومینك اسرار مکتومه‌سی ضایع اولمش بولندیغی حالده یکی کیمیاکرلرك بونی تکرار کشفندن صکره ایمپراطور اوچنجی ناپولیونك یاورلرندن جنرال فاوه پارس کتبخانهٔ کبیرنده غایت اسکی بر عرب خط دستی بولندیغنی اعتراف ایلیورکه قدمانك آتش رومی صنعتی مکملاً بونده مندرج وموضح اولدیغنی سویلیور . آتش رومینك اك بیوك قدرت تخریبیه‌یی دونمالر آره‌سنده‌کی مهاجاتده کورلمشدر. طوپ ایجاد اولنجه‌یه قدر کمیلر حین محاربه‌ده بورده بورده‌یه یناشیرلر ایدی . حتی کمیلرك یکدیکری اوزرینه هجوم ایتملری ازمنهٔ قدیمه‌دنبری کوریله‌کلان احوال بحریه‌دن اولوب بونك ایچون شمدیکی زره‌لیلرده اولدیغی کبی قالیونلرك باش طرفلرینه برر و بعضلرینه ایکیشر اوچر مهمیز دخی ربط اولنور ایدی . ایمدی کمیلر بویله یقیندن محاربه‌یه مجبور اولدقلری حالده آتش رومی استعمالنك نه دهشتلی تأثیراتی اوله‌جغی ایلك خیالده بیله انسانك کوزلری اوکنده تجسم ایدر . حالبوکه آتش رومی‌یی کمیلر اوزرینه مسلط ایتمك ایچون یالکز کمیلرك بورده بورده‌یه کلملری ده لازم اولمیوب بو مهاجمه‌یی برقاتدها دهشتلندیرمك ایچون آتش قایقلری ایجاد اولنمشیدی‌که بورده بورده‌یه کلن کمیلر اوزرندن ال ایله بری‌برینه آتش رومی حواله ایلدکلری حالده اشبو آتش قایقلری بر لیمانده لنکر انداز اولان کمیلر اوزرینه‌ده هجوم ایدرك مقتدر اوله‌بیلدکلری قدرینی و بعض کره کافه‌سنی احراق بالنار ایلدکلری بیلك دفعه کورلمشدر. آتش قایقلری [١] دینلن شی شمدیکی کیك صنداللر بچمنده وفقط دها بیوك وجسامتنه نسبتله غایت خفیف شیلر ایدی‌که بونلر اوزرینه کوروك چکمکده قوتلی و کمیجیلکده مهارتلی وجسارتلی اولان لزومی قدر آدملر بینر و یانلرینه اقتضاسی درجه‌سنده آتش رومی دخی آلوب دشمن سفائنی اوزرینه هجوم ایدرك صوقوله بیلدکلری کمیلر علیهنه آتشلرینی حواله ایدرلر ایدی . قایقلردن بعضلرینك باش طرفلرنده فوارهٔ آتشین صورتنده لاینقطع آتش پوسکورر برر معدنی اسطوانه بولنور ایدی‌که بو حالده او آتش قایغنك دشمن سفینه‌سنه صوقلدیغی زمان سفینه‌یه آتش ویرنجه‌یه قدر اورادن آیرلمیه‌رق آتش پوسکورمه‌سی لازم کاور ایدی . حالبوکه بو مثللو فواره‌لر کمیلرده دخی بولنه‌رق دشمن سفینه‌لرینه تقرب ایلدیکی حالده یاقلدیغندن شو یولده آتش قایقلریله کمیلر آره‌سنده بری‌بری اوزرینه آتش یاغدیرمقدن عبارت بر محارقه پیدا اولور ایدی‌که بعض کره آتش قایغی علولنه‌رك آنك یاندیغی دخی واقع اولور ایدی. بناءً علیه بعض نوع آتش قایقلری دکز ایچنده دخی انطفاسی قابل اولمیان مواد مشتعله‌یی حاملاً دشمن سفائننه صوقولوب بونلری یاقدقدن وسفینه اوزرینه حواله ایلدکدن صکره کندیلری رجعت و فرار ایدرلر ایدی‌که بونك تهلکه‌سی اولکیلردن زیاده اوله‌جغی درکاردر . ینه بو یولده‌کی آتش قایقلرندن بعضلری دشمن کمیلرینك کوکرته‌لری اوزرینه بعض آلات خفیفه ایله عظیم آتش رومی دخمه‌لری فرلاتورلر ایدی . هله قایقلردن بعضلری دخی کندیلری یانمق اوزره ترتیب اولنورلر ایدی‌که بونلرك آرقه‌لری صره بر بشقه صندال دها کیدرك اصل آتش قایغی ایچنده بولنانلر قایغی یاقدقلری زمان دکزه آتلارلر وکیروده‌کی صندال ایچنده بولنانلر بونلری دکزدن دوشیروب قورتاررلر ایدی . براز تأمل ایدیله‌جك اولور ایسه شمدیکی محاربات بحریه‌ده توربیل استعمالی و توربیل استمبوطلریله دشمنك بیوك سفینه‌لری اوزرینه هجوم ایتمك اصولی ایشته اسکی زمانك شو آتش قایقلرندن آلنمش برفکر اولدیغنه شبهه قالمز . زیرا توربیلر ایچنده‌کی مادهٔ مخربه دخی هر حالده اجزای مشتعله‌دن عبارت

[١] آتش کمیسی ماده‌سنه باق .

بولنوب یالکز قدماک اجزاسی آهسته آهسته یاندیغی حالده معاصرینك اجزاسی دفعةً یانه‌رق صدمه‌سیله الک بیوك زرهلیلری دخی غرق ایلیه‌کده بولنیور دیمکدر . عربلرك اهل صلیب اوزرینه آتش رومی استعمال ایتمش اولملرندن ماعدا پك چوق محاربات سائره‌ده دخی بو واسطهٔ تخریبیه‌یه مراجعت اولنمش بولندیغی تواریخده مقید در . اونجی عصر میلادیده ایمپراطور لئون پیاده عسکرینك قالقانلری آرقه‌سنه اوفاجق بر خزینه قویه‌رق درونلرینی مایعات مشتعله ایله طولدیردیغندن تمام ایکی عسکر قارشو قارشویه کلنجه قالقانلری ایلرویه طوغری آتشلر پوسکورمسیله دشمنی یا احراق ایتمك ویاخود بهمه‌حال رجعته مجبور اوله‌جق صورتده شاشیرتمق یولنی بالتصور موقع اجرایه دخی قونمشدر . ۱۰۹۸ سنهٔ میلادیه‌سنده آلکسی قومنك پیزانلره قارشو سوق ایلدیکی دونتمایی تشکیل ایلیان سفینه‌لرده آتش رومی برصورت مکمله‌ده موجود ایدی. کمیلرك باشلریله قیچلرنده بر آتش طولومبه‌سی موجود ایدی‌که باشده بولنان طولومبه‌لر هجوم اولنه‌جق کمی‌یی یاقمق ایچون اولدیغی کبی قیچده بولنان طولومبه‌لر دخی کندیسی اوزرینه هجوم ایده‌جك اولان کمی‌یه قارشو مدافعه ایچون ایدی . فرانسه‌ده ۱۱۴۸ سنهٔ میلادیه‌سنده مونتروی بالله‌ی تحت محاصره‌یه آلندیغی زمان پلانتاژنه دخی آتش رومی استعمال ایتمش اولدیغنی فرانسز تاریخلری یازمقده‌درلر . حتی ینه بو تاریخلر محاربهٔ مذکوره‌ده شو مهارتك کوستریله‌بیلمسی اولجه صلیبیونك عربلر ایله ایتدکلری محارباتده آتش رومینك تأثیراتنه دوچار اوله‌رق بعض سوریه‌لیلردن بو صنعتك اسرارینی اوکرنمش بولنملری ثمراتندن اولدیغنی دخی اعتراف ایدرلر . عکاده ۱۱۹۱ سنهٔ میلادیه‌سنده صلیبیون ایله اسلام آره‌سنده وقوع بولان محاصره و محاربه‌ده استعمال اولنمش بولندیغی کبی ۱۱۹۳ سنه‌سنده انکلیزلر دیه‌پ اوزرینه هجوم ایلدکلری زمان فلیب اوکوست دخی آتش رومی استعمال ایتمش و ۱۲۰۳ سنه‌سنده ابو قیر محاصره‌سنده و ۱۲۱۶ سنه‌سنده ژان هاشت طرفندن مشهور بووه محاصره‌سنده دخی بو واسطهٔ تخریبیه‌یه مراجعت اولنمشدر . بوراده تعیین ایلدیکمز تاریخلره دقت اولنور ایسه کوریلور آکلاشیلورکه اون ایکنجی عصر میلادینك اواخری ایله اون اوچنجی عصر میلادینك اوائلنده یکرمی اوتوز سنه ظرفنده وقوعه کلن برچوق بیوك محاربه و محاصره‌لرده آتش رومی قوهٔ تخریبیه‌سنه مراجعت ایدلمك تعمم ایتمش برموده حکمنی آلمشدر .

ویللاره نام مؤلفك تدقیقاتنه کوره طوپلرك ایلك ایجادی مرمردن و یاخود معدندن کولله انداختیله فعلیات تخریبیه‌سندن استفاده ایچون اولمیوب بلکه آتش رومی‌یی حاوی ظرفلر انداختیله قوهٔ احراقیه‌لرندن استفاده اولنمق مقصدینه مبنیدر . مؤلف مومی الیهك اثبات مدعا ایچون ایراد ایلدیکی دلیل دخی شایان دقتدر . زیرا الیومك اسکی اولمق اوزره موزه‌خانه‌لرده موجود بولنان طوپلرك شمدی بزم زمانمزده صو یوللری ایچون بیله استعماللرینه تنزل اولنه‌میه‌جق درجه‌لرده اینجه و عاجز اسطوانه‌لردن عبارت بولنملری بونلرك قطرلرینه یعنی چاپلرینه مساوی دانه انداختی ایچون اصلا تحمللری اوله‌میه‌جغنی آکلاتدیغندن بو طوپلر اولسه اولسه آتش رومی انداختنه یارایه‌بیله‌جك بر نوع روکت اولمق اوزره تلقی اولنه‌بیلور . مؤلف موی الیه قویاً اعتقاد ایلیورکه اول امرده آتش رومی ظرفلری کبی خفیف مرمیاتی آتمقدن باشلایان طوپجیلق بالتدریج مرمر و معدن دانه‌لر آتمق و بونلردن دخی درونلری تجویف ایدیلان خمپره‌لر وجوده کلمك درجه‌لرنده‌کی ترقی برخیلی زمانلرده حصوله کلمشدر .

تیمورلنكك بعض محاصراتده و ازجمله ازمیر محاصره‌سنده آتش رومی استعمال ایتمش اولدیغی معلوم بولنوب فاتح سلطان محمد حضرتلری استانبولی محاصره ایلدکلری زمان دخی روملر اشبو آتشك قوهٔ تخریبیه‌سیله عثمانلیلرك کمیلرینی یاقمغه چالشمشلر و هله اخشابدن معمول محاصره قله‌لرینی یاقمغه موفق اولمشلردر . معهذا استانبول محاصره‌سندن

صکره آتش رومی مسئله‌سنك آرتق تاریخ عالمنده آدی باتمش اولدیغنه ذاهب اولمامليدر . هنوزوارنك بو بابده‌کی تدقیقاتی زمانمزه قدر دوام ایده‌کلمشدر. ازجمله فرانسه‌ده اون دردنجی اون بشنجی لوئی زمانلرنده بر طاقم هنرورلر صنعت مذکوره‌یی زیاده‌سیله ترقی ایتدیرمك دعواسیله میدانه چیقمشلر در . بونلردن بریسی مشهور مارکی دومونتسکیونك کوزی اوکنده اجرا اولنان تجربه‌ده درونی آتش رومی ایله مملو اولان بر مرمی‌یی صو کسمندن آشاغیسنه اصابت ایتدیردیکی کمی‌یی احراقه موفق اوله‌بیلمشدر . زمانمزه قدر قریب اولان بر وقتده انکلیز جنراللرندن « قونغره‌و » بوصنعتی احیایه پك چوق خدمت ایلدیکی کبی بالخاصه آوستریالیلر دخی بونی صنایع حربیه‌دن عد ایدرك ترقیسنه خدمت ایتمشلردر . بوکون دخی محاربات بحریه‌ده و بر درجه‌یه قدر محاربات بریه‌ده بیله روکت استعمالی موجود درکه روکتلرك اسکی آتش رومیلرك اکمال اولنمش صورتلری دیمك اولدیغی صنایع عسکریه‌یه واقف اولانلر نزدنده محتاج تطویل دکلدر .

آتش زاویه‌سی — (Angle de feu) —

طوپجیلر { بوکا بحریه طوپجیلری « دریسه زاویه‌سی » دیرلر که : بر طوپك موضوع بولندیغی موقعه و طابیه‌یه نظراً دائرهٔ افق اوزرنده آتش ایده‌بیله‌جکی مقدار قوسدر .

آتش سدی (یالازلق) — ماکنه

بخار قزغانلری اوجاقلرینك اسقره‌لری ارقه‌سنده دیواردن اعمال ایدلمش اولان سده آتش سدی یاخود آتشجیلر بیننده (یالازلق) تعبیر اولنور. مزبور سد آتش قنالی طارلاتدیغی جهتله بوراده آتش غازلرینك سرعت جریانی زیاده اولور . بناءً علیه یالازلغك اوته طرفنده قنال تکرار توسع ایتدیکندن آتش غازلری هنوز تماميله یانمامش مواد محترقه‌یی حاوی اولدیغی حالده هوا یعنی مولد الحموضه ایله تماسه کله‌رك تکرار احتراق ایله خیلی حرارت حاصل اولور . بوندن بشقه یالازلق کمور وجروف پارچه‌لرینك قناله دوشمسنه دخی مانع اولور. (دها زیاده تفصیلات آلمق ایچون یالازلق واوجاق ماده‌سنه باق) .

آتش طاشی — (Pierre refractaire) —

کیمیای صناعی { علی العموم یوکسك درجهٔ حرارته قارشو مقاومت ایدن یعنی تأثیر آتش ایله معین بر مقصد ایچون غیر قابل استعمال برحاله کله‌جك صورتده دوچار تحول اولمیان مواده آتش طاشی یاخود آتشه طیانیر مواد ثابته (Matière fixe) تسمیه اولنور. بوکا بناءً مقصد ومحل استعمالنه کوره آتش طاشی تعبیرندن علی العمیا غیر قابل احتراق ، غیر قابل ذوبان وطیران اولان اجسام ثابته آکلاشیلور . اوجاق وفرونلر ایچون (Argile) تسمیه قلنان برنوع چوملکجی چاموروندن یعنی تراب کیلی‌دن معمول آتش طاشلری (آتش طوغله‌لری) مستعمل اولدیغی کبی غرانیت ، پلاتین ، کیرج ، ماغنزیا وبوکا مماثل مالزمهٔ ثابته دخی آتشه طیانیر اذابه پوته‌سی اعمالی خصوصنده قوللانیلور. آتشه طیانیر مطلیاته کلنجه بونلر، اوزرلرینه طلا اولنان اجسامی یالکز بالسهوله یانمقدن وقایه ایدوب یوقسه اجسام مزبوره‌نك اریمك وتفحم ایتمك کبی بالذات حائز اولدقلری خواص متحوله‌یی تعدیل ایده‌مزلر . آتش قاصه‌لری اساساً درونلرنده محافظه اولنان نقود واشیایی یانغین آتشنك تأثیرندن وقایه‌یه مخصوص اولوب ایکی قاتلی و آره‌لری کول، شاب و . . . الخ کبی حرارتی آز نقل ایدن مواد ایله مملو اوله‌رق ترتیب واعمال ایدیلور (بو ماده‌یه باق) .

— آتشه طیانیر مواد ثابته :

١ اوجاق و فرون انشاآتنده مستعمل اولان قابلامه مالزمه‌سی — ١٠ قسم حامض سیلسیوم ایله ٨٣ قسم ماغنزیا و ٧ قسم بالچیق یعنی لوله‌جی چاموروندن (تراب آلومین) دن عبارتدر .

٢ سرت وجلا آتشه طیانیر ماده — ٥٠ قسم آمونیاق (نشادر روحی) ایله ٤٠٠ قسم صوده

اریدلمش ۲۰۰ قسم قازه‌ئین (جبن) محلولی ایچنه ۲۴۰ قسم پوتاس‌کاوی (محرق)، ۱۵۰ خلیت آلومین، ۵۰ شاب، ۱۲۰۰ کبریتیت کاس و ۱۰۰ زیت علاوه ایدوب کوزلجه یوغوردقدق صکره حاده‌ده تضییق ایدیله‌رك لوحه حالنه کتیریلیر. بعده بو پارچه‌لر ۱۰۰ قسم صو ایله ۱۰ قسم حامض فوسفوردن عبارت بر مخلوط ایچنده برمدت یاتیرلدقدن صوکره چیقاریلوب قورودیلور، پرداخت ایدیلیر، و اوزرینه خرشب ورنیق طلا اولنور.

۳ آتش طاشی کاغدی — بر یوزینه اینجه بر طبقه حالنده آتش طاشی توزی یاپشدیرلمش کاغددن عبارتدر.

آتشه طیانمه قابلیتی — آتش طاشی مایه‌سی اساساً (Thon و Argile) تعبیر اولنان بر نوع بالچیقدن یعنی تراب (لوله‌جی چاموری) دن عبارت بولندیغنه نظراً بالچیق مرکباتنك آتشه نه‌درجه‌یه قدر طیانه بیله‌جکنی بیلمك معمولات فخاریه، مصنوعات آوانیء ترابیه‌یه تعلق ایدن صنعتلر نقطهٔ نظرندن غایت اهمیتلی بر مسأله‌در. بیشوفك تدقیقاتنه کوره بالچق و کیل (Argile) ك، من جهة مضاعف سیلیسیت و سیلیسیت آلومین تشکیل ایدرك و دیکر جهتدن بر حامض سیلیسیوم اساسی حصوله کتیره‌رك بو وجه ایله اریمسی ترکیبنده ماغنزیا، کیرج یاخود دمیر ویا سود ویوتاس کبی کیمیوی اساسلر بولنمسندن نشأت ایدر.

خالص سیلیسیت آلومین عادی اوجاق وفرونلرده غیر قابل ذوبان درکه حفظ صلابتی حاوی اولدیغی کیلك یعنی طین مختوجك مقداری نه‌قدر زیاده ایسه او قدر زیاده‌در. درونده مزبور اساسلردن بری بولنورسه بالعکس کیلك ترکیبنده ذوبان قابلیتی او نسبتده تزاید ایدوب حتی عینی زمانده حامض سیلیسیوم محتویاتی دخی زیاده‌لشدکجه (وفقط بر حده قدر) اذابه‌یه قابلیت او درجه تزاید ایدر. بر کیل تحلیل ایدیله‌رك استحصال ایدیلن مفردات ترکیبیه برر برر تدقیق اولنه‌رق بر قسم کیلده نه‌قدر آلومین ترابی بر قسم آلومین ترابی‌یه مقابل نه‌مقدار حامض سیلیسیوم بولندیغی حساب ایدیلور و علی‌الاکثر دها اصغر اوله‌رق ظهور ایدن حامض سیلیسیومك مقداری آلومین ترابی اوزرینه تقسیم اولنورسه بر (م) امثالی استخراج ایدیلیرکه بو امثال آتشه طیانمه قابلیتی ایله مبسوطاً متناسبدر. یعنی م امثالی نه قدر زیاده ایسه آتشه طیانمق قابلیتی‌ده او قدر فضله اولور. بناءً علیه (کیل)ك ترکیب کیمیویسی ایله آتشه طیانمه قابلیتی آره‌سنده جاری اولان مناسبتی صرف فنی و نظری اوله‌رق تعیین ایتمك وبوکا کوره آتشه طیانمه قابلیتی حقنده قطعی بر حکم ویرمك (- احوال حکمیه‌نك تأثیری، ماده‌نك جنسی و نوعی؛ پوتاس، سود، کیرج، و حمیض حدید کبی اساساتدنمی مرکب بولندیغی و بونلرك یکدیکرینه قارشو نسبتی نه‌دن عبارت اولدیغی بعض احوالده قطعیاً بیلنه‌مه‌سی کبی خصوصاتدن طولایی -) ممکن اوله‌ماز ایسه‌ده مرکبات منفرده‌سی اوزرینه مؤسس بولنان قابلیت ذوبان ذوبان قانونی، تطبیقات عملیه‌ده کافی درجه‌ده طوغری بر نتیجه استحصالنه مساعد در.

مع مافیه اوجاق، فرون کبی انشاآتده قوللانیله‌جق مالزمه‌یی بالفعل تجربه ایله‌مك دها امین بر واسطه‌در. بوبابده دەویل فرونی توصیه ایدیله‌جك کوزل بر واسطهٔ تجربه‌در.

آتش طاشی — (Pière à feu) { چاقماق طاشی دیمك‌در. بو ماده‌یه باق.

آتش طلومبه‌سی — (Pompe à Feu) مقدما، بخار ماکنه‌سنه ویریلن نامدر. زمانمزده آتش ایله ایشلدیلن طلومبه‌لرده بو نام ویریلیر. قدیم سفن حربیه‌ده کمینك باش وقیچ طرفنه آتش رومی آتمق ایچون وضع ایدیلن بر نوع طلومبه‌لرده آتش طلومبه‌سی دینیر (آتش رومی ماده‌سنه باق)

آتش طوغله‌سی { اذابه اوجاق وفرونلرینك انشاسنده استعمال ایدلمك اوزره اعمال ایدیلن طوغله‌در (آتش چاموری و آتش طاشی ماده‌لرینه باق).

آتش قانجه‌سی { لوقوموتيف قزغانلرنده، دوكوموخانه‌لرده‌كی اذابه اوجاقلرنده آتشجيلرك استعمال ايتدكلری برنوع آلتدر (قانجه ماده‌سنه باق) .

آتش قايغی { مراكب بحريه‌دن اوچ ويا دورت چفته بيوجك قايقلردركه بازار قايقلری كبی بونلرده امين اوكندن بوغاز ايچنه ايشلرلر. اليوم يوك وآدم طاشيرلر. بازار قايقلرندن دها سرعتلی كيدرلر ، اوته‌كيلردن دها طار وخفيف درلر . بونوع مراكبه آتش قايغی دينلمسنك وجهی، تحقيقات واقعه‌مزه نظراً ، قديمده حريق اولديغی زمان يانغين طلومبه‌لرينی استانبولدن اسكداره، آناطولی يقاسندن روم‌ايلی ساحلنه نقل ايلمك ايچون قوللانلمرندن‌در . آتش قايقلری امين اوكنده نوبت بكلرلر ، اسكدارده ويا او جهتده حريق واقع اولديغی زمان استانبولك يانغين طلومبه‌لری ، طلومبه‌جيلر ايله برابر بو قايقلره تحميل واركاب ايديلير ويانغين نوبتجيسی النده حريقی طوتديغی حالده قيچ اوزرنده اوطورور ايمش .

آتش قنالی { دومان قنالی دخی تسميه اولنور (بخار قزغانی واوجاق ماده‌لرينه باق) .

آتش قوردی { سمندر ماده‌سنه باق .

آتش قوطوسی — (Boite de boule)

— فن اسلحه { (بالاستقه ماده‌سنه باق) .

آتشكار { آتشجی ديمكدر . آتشجی ماده‌سنه باق .

آتشگاه { معبد آتش ديمكدر. آتشكده ماده‌سنه باق .

آتشگاه — (Atech-Gah) — جغرافيا

ياخود آتشكده آب شوران شبه جزيره‌سنك مركزنده برمحل دركه باكونك ١٥ كيلومتره شرقنده كائن‌در . كبرلرك الك بيوك معبدلری

يعنی آتشكده‌لری بورادەدر. آتشكده‌نك يانده برنفت منبعی فشقيريركه آتش مقدسی ايقاد واحيايه خدمت ايدر. بوآتشك يانديغی غوره غيرمنتظم بر بيضی شكلنده‌دركه طولی تخميناً ٤٠ متره‌در . عمقی آنجق اوچ متره‌يی تجاوز ايلمز. غوره‌نك اطرافی هپ قيالردن عبارت‌در . بوراده آتش همان دائما يانار ، آلولرك الك يوكسكی ٦ متره ارتفاعی كچمز . بو حريق دائمی غوره‌نك زمينی حفر ايتمز. كنارينی تشكيل ايدن قيالری ييمز. بو آتشك نه دومانی، نه قوقوسی واردر. آتشكده‌نك ايكی فرسخ مسافه‌يه قدر اطرافنده قابل اشتعال مواد نفتيه مبذول‌در . ير ير پارچه پارچه قازيله‌رق اورايه برآتش طوتلديغی درحال اوراسی آتلوله نير. واوزرينه طوپراق آتيله‌رق سونديريلنجه‌يه قدر يانمغه دوام ايدر .

آتش كبريت { كوكرت پارچه‌لری يانديغی وقت چيقان آتش‌در . كوكرت ايله اعمال ايديلن سريع‌الوری فتيله‌ده‌ديرلر.

آتشكده — (Pyrée) { قديم ايرانده ، آتشپرستلرك عبادتكاهلرينه ويريلن نام‌دركه بورالرده آتش‌مقدس حفظ وادامه‌ايديلير ايدی . آتشپرستلرك ايرانده كشتاسب زمانته‌قدر معابد مخصوصه‌لری يوق‌ايدی. طاغلر اوزرينه چيقارق اجرام سماويه‌يه پرستش ايتدكلری كبی اورالرده‌بيوك آتشلر ياقه‌رق‌اجرای آيين[١] ايلر ايدی. ايرانده اولا آتشكده بنا ايتديرن‌زردشت‌در. بوراده دائمی اوله‌رق آتش ياقيليرايدی، هيچ‌سونديرلمز ايدی. آذربان (محافظ آتش معناسنه) دينن خدمهٔ مخصوصه آتشكده‌لرده حفظ وادامهٔ آتشه مأمور ايديلر. زردشت‌دن صوكره ايرانك هرطرفنده آتشكده‌لر چوغالدی. ايرانده آتشپرست مذهبنك مركزی آذربايجان

[١] آيين لفظنك آتش معناسنه اولان آی (آتش لسانيات ماده‌سنه باق) ايله ادات نسبتدن تشكيل ايدلش بولنمسنه نظراً بوكلمه‌نك قديماً عبادت آتش عادتنه اطلاق اولنديغی وبالاخره بعض مراسمه‌تشميل ايلديكی ظن اولنقده‌در.

ایدی. چونکه بو حوالیده سهل الاتقاد اجسام محترقه‌دن اولان مواد نفتیه و رچینیه مبذول ایدی، حتی کوللری بیله بونلر ایله مخلوطدر. ترکیباتنك مساعده‌سنه مبنی بو یرلردن چیقان مولدالمائی غازلر، کندی کندینه ویا بر قیغلجم ایله آتش آله‌رق (آتش - علم جو ماده‌سنه باق) گیجه‌لین پارلاق بر آلو ایله اشتعال ایدر. بونك ایچوندرکه آذربایجان‌ده چوق آتشکده‌لر یاپلمش ایدی. حتی بو مملکتك نامی‌ده اوندن قالمشدر. چونکه فارسیء قدیم‌ده آتش معبوده آذر دیرلر ایدی. بیکان‌ده کاف فارسی ایله محل ومکان معناسنه‌در. شو حالده آذربیکان مکان آتش یعنی آتشگاه، آتشکده مترادفیدر. بدایة بوراده بنا ایدیلن آتش معبدینه آتشکده معناسنه اوله‌رق آذربیکان دینلدیکی، وبو معبدلر او حوالیده بالاخره چوغالدیغی ایچون آذربیکان تعبیری بو آتشکده‌لرك بولندیغی ولایته‌ده نام اوله‌رق قالمشدر. عربلر کافی جیمه ابدال ایدرك آذربجان یاپمشلردر.

آتشکده‌لرك اك بیوکی کرمان‌ده ایدی. بو آتشکده‌ده دائما مشتعل اولان بر محرقه‌ده باش مجوسی بخور، لبان (گونلك) یاقار ایدی. مازندران طرفلرنده‌ده بیوك آتشکده‌لر وار ایدی. بوراده ساری بلده‌سنده، اون یدنجی عصر میلادی اواسطنده درت جسیم آتشکده کورولدی‌که معماری‌ده روتوند دینن قاعده‌سی مستدیر، سقفی مقبب اولان ابنیه شکلنده ایدی. ذاتاً آتشکده‌لر بو طرزده انشا ایدیلیر ایدی. قدیماً اوستی آچیق ایکن صوکره‌دن قپاندی. روسیه‌ده، باکو وشیروان‌ده دخی آتشکده‌لر بولنورکه بورالرده کذلك نفت مبذولدر. بو آتشکده‌لرك برنده، تحت زمین‌ده انشا ایدیلن قبه‌لی دائره‌لرده، محرقه‌نك یانی باشنده بر بورو نصب اولنمش ایدی‌که بونك اوجندن اسپرطو شعله‌سندن دها صاف وماوی‌سی بر یالین چیقار ایدی. آتشپرستلر بوکا آتش ابدی نظریله باقارلر ایدی. حقیقتده یردن ظهور ایله بورو ایچندن چیقان مولدالماء مفحمك اشتعالندن عبارت اولان بو آلوی، آتشپرستلرك اعتقادنجه بونور ابدی‌یی روسلر سوندیردیلر (آب شوران ماده‌سنه باق).

آتشکده‌لر ایرانك هرطرفنده وار ایدی. آذر ویا آتش معبود دائما مشتعل اولان قندیللر ایله حفظ وادامه ایدیلیر، وهرکس اونده قوللاندیغی آتشی سنه‌دن سنه‌یه آتشکده‌لردن تجدید ایلمکه مجبور ایدی. هند آتشپرستلری ایرانه کله‌رك بو آتشکده‌لری زیارت ایدرلر ایدی.

قدیم ایران‌ده، بختریه قطعه‌سنده سیارهٔ سبعه‌نك عددینه کوره یدی آتشکده وار ایدی. ینه ایران قدیم‌ده مشهور آتشکده‌لرك اسملری وار ایدی. ازجمله تبریزده‌کی آتشکده‌نك نامی آذرآبادکان ایدی. بعض روایته نظراً بانیسی اولان آذرآباده نسبتله تسمیه اولنمش. آذربرزین‌که زردشتك آدملرندن برزین طرفندن بنا اولنمش، آذرآبتین‌که دردنجی آتشکده اولوب پدر فریددن اولان آبتینه منسوب ایمش، آذربهرام یدنجی آتشکده ایمش. آذرخزداد بشنجی آتشکده اولوب خزداد نام موبد طرفندن بنا اولنمش، حکیم فرخی بو آتشکده‌نك نامنی بیت آتی‌ده ذکر ایدر:

همه بیابان زان روشنائی آکه شد
چو جان آذرخزداد را ذرخرداد

آذرخرین آلتنجی آتشکده‌نك اسمی، آذرزردشت‌که یدنجی آتشکده‌نك نامی اولوب زردشته نسبت ایدیلیر. اسملرینی ذکر ایلدیکمز بو یدی آتشکده سیارات سبعه نامنه اوله‌رق بنا ایدیلن آتشکده‌لر ایمش.

زمانمزده ایران‌ده کرمان ولایتنده‌کی کبرلر ایله هندستان‌ده کجرات سمتلرنده ساکن اولان فرسلرك آتشکده‌لرنده موضوع بر طاش اوزرنده نحاس اصفردن معمول بر آنیه بولنورکه بونك ایچنده اودون ایله آتش وبخور یاقیلیر. بو آتشك یانه اغزی بر دلبند ایله اورتولی، اللری ایچنده صاریلی اولدیغی حالده تقرب ایدیلیر، شاید بو آتش سونه‌جك اولورسه احتکاك طریقیله یعنی ایکی اودون پارچه‌سنی بربرینه سورته‌رك ویا ضرب ونقره طریقیله یعنی چاقق ایله تکرار

يافيلير ، ايقـاد ايديلير . زمانمزده كبريت اوقدر مبذول ايكن كرك هندستانده ، كرك ايرانده الآن باقى اولان آتشكده‌لرده ينه طرق ابتدائيه ايله آتش استحصالى آتشپرستلك شرائطندندر . بوحال يالكز او طرف آتشپرستلرينه مخصوص دكلدر . وقتيله روماده آتشپرستلك مذهبنك بقاياسندن اوله‌رق موجود اولان وستال‌معبدلرنده (بونلرده برنوع آتشكده) دخى يكيدن آتش استحصال ايتمك ايچون ينـه اويله ياپيليردى . عندلرنده اصيل وخالص آتش بو اوليور (آتش ـ اخلاق وعادات ماده‌سنه باق) .

هندستانده ، بومباى جوارنده دامان بلده‌سنده هندآتشپرستلرينك يعنى كبرلرك برآتشكده‌سى واردركه بوراده ۱۲۰۰ سنه اول ياقيلان آتش مقـدس (؟) الآن محفوظ ايمش . (آتشپرست، كبر، فرس ماده‌لرينه باق) .

آتشكش { آتش كلبريسى بوماده‌يه باق .

آتش كلبريسى { لوقوموتيف قزغانلرنده و اذابه او جاقلرنده مستعمل برنوع آتشدر (كلبرى ماده‌سنه باق).

آتش كله‌سى (خمبره‌سى) — (Balle à feu) — حربيه { (احراق دانه‌سى ماده‌سنه باق) .

آتش كلى — نباتات { چيچكلرى آتشـين قرميل ، ياپراقلرى كوچك بركلدر (كل ماده‌سنه مراجعت) .

آتش كميسى — (Brûlot) — بحريه

بحرية عتيقـه‌ده، محاربات قديمه‌ده آتش كميلرى ويا قايقلرى كوچك وخفيف بر طاقم مراكبدن عبارت ايدى‌كه بونلره مواد محرقه تحميل ايديله‌رك دشمن سفائن حربيه‌سنى ياقمق ايچـون استعمال ايديليردى. بوقايقلرك ايچنـه مواد مشتعله ايله مملـو فوچيلر (Baril ardent) ، يعنى آتش فوچيلرى ، قاطرانلانمش چرپى دمتلرى، تره‌منق زيتى، آتش قاپلرى براندون دينن وكوكرد خميرله كهرچله وكمور، بزر ياغنده ايصلادلمش كافورىدن تركيب ايديلان بر مادۀ محرقه كه صـو اوزرنده ياتمغـه مخصـوص ايدى واردا فوغا (بو ماده‌يه باق) . بلوت دينن، چام شريطلرى چام صاقزى، كوكرد، كهرچله، قطران، تره‌منق زيتى و باروت حمامنده ايصلادلمه‌رق بر يوماق ويا طوپ حالنـه كتيريلن مادۀ محرقه ، آتش كوملكى ، خمبره (Grenade) كبى دها پك چوق مواد احراقيـه وآلات ناريه وضع وادخار اولنـور ايدى . بو مواد ناريه ومشتعله كمينك انبارى ايچنه قونه‌رق وانبـارك اوسـتى قفسلى برقپاق ايله سـتر اولنور ايدى. ايجابنـده بومواده آتش ويرمك ايچـون ساروخ (Saucisson) دينن بر مشعله‌ده علاوه ايديليردى. آتش قايقلرى اكثريا حرب كميلرينك آرقه‌سنه باغلنه‌رق چكيليردى . سفينۀ حربيـه دشمن كميلرينـه ممكن اولديغى قدر تقرب ايدرك اووقت آتش قايغى مربوط اولديغى سفينۀ حربيه‌دن آيريله‌رق يلـكن ويا كورك ايله ويا آقنتى ايله دشمن كميسى‌اوزرينه سوق ايديليردى، آتش قايغى بو صورتله كلوب دشمن سفائننه‌چاتار، قانجه‌آتيه‌رق آتش قايغى كمى‌يه ربط اولنـور ايدى . آتش كميسى دشمن كميسنه يناشديغى وچنكللرينى آتديغى وقت كمينك قوماندانى طائفه‌يى، كمينك ارقه‌سنده باغلى بولنـان بر صنداله بنديرير . بعده آتش قايغنده بولنان مواد ناريه‌يى احراق ايتمك اوزره ساروخى يعنى حاضرلنمش اولان فتيلى آتشليه‌رك كنديسى‌ده صنداله بنر ، چالا كورك تبـاعد ايدرلر. آتش كميلرينك قوماندانى غايت جسور، ادارۀ سفينه‌ده فوق العاده ماهر اولان رجال بحريه‌يه توديع اولنديغى كبى طائفه‌لرى‌ده جرى ودلير بحريوندن انتخاب اولنـور ايدى . آتش كميسى اشعال اولنديغى كبى يانه‌رق يناشديغى دشمن كميلرى بو صورتله احراق اولنور ايدى .

آتش كميلرينك احداث واستعمالى قديمدر . قرون اولا محاربات بحريه‌سنده بو كميلر استعمال اولنور ايدى. قرون وسطاده دخى آتش كميلرى قوللانيليردى . فقط آتش كميلرى اك زياده،

برليمانده دميرلى بولنان سفائنى احراق ايلمك خدمتنده استعمال اولنوردى ؛ دكزده دشمن سفائنك اوزرينه سوق اولنديغى نادردر . بو حالده روزكارك ، صولرك جريانيله دشمن كميسى اوزرينه دوشمك ايچون مناسب وموافق برموقعده براقيلير ايدى . بناءً عليه بويله احوالده موفقيت اوقدر محقق دكل ايدى . اون يدنجى عصرده آتش قايقلرينك آچيق دكزلرده اهميتى آرتدى . لكن بونلرى چكمك ، اداره ايلمك دونغا ايچون مشكل بر بار اولديغندن بوصورت استعمال ينه ترك ايديلهرك يالكز ساحل محاربهلرينه تخصيص اولندى . ايشته بووجه ايله دركه انكليزلر ، ١٨٠٧ تاريخنده اكى اطهسى مرساسنده دميرلهمش اولان فرانسه دونغاسى آتش قايقلرى ايله احراقه موفق اولديلر .

زرهليلرك ايجادندن صوكره آتش قايقلرى ، برايش كوره ميهجكندن بسبتون ترك اولندى . محاربات بحريهٔ حاضرهده بونلرك يرينه طوربيدولر قائم اولدى . انكلترهده برآرهلق بخار ايله ايشلهين آتش كميلرىده احداث ايتمشلر ايدى . بونلره ژاولو ، ياخود «دكز مكيكى» ديرلر ايدى . فقط بونلرده ترك اولندى .

عربلر آتش كميسنه حراقه تعبير ايدرلر ايدى قاموسده ديْيوركه : « حراقه بصرهده بردرلو كمى اسميدركه ايچنده اعدايه آتيلهجق آتش ايشلرى اولور . آتش كميسى ، آتش قايغى تعبير اولنور » .

آتش كميلرى حقنده « اسفار بحريهٔ عثمانيه » نام اثرده ، بوكميلرك انواعنه و احوال تاريخيهسنه متعلق اولهرق مندرج اولان معلومات مفيده بروجه آتى نقل ايديلير .

بورلوتهلر صورت ترتيب و اعماللرينه نظراً نظراً برقاچ نوع اولوب ، جسامت جهتيله دخى باشليجه ايكى صنفه منقسم ايديلر . بونلرك جسامت و قطعهجه منقسم بولنديغى ايكى صنفدن برىعادتا (اسقونه) جسامتنده بيوجك كميلر اولوب ، فقط متانتلرى مطلوب اولمديغى جهتله صورت اعماللرنجه اول قدر تقيد اقتضا ايلمديكندن غايت خفيف و نارين اولهرق انشا قلنيرلر و قيچ طرفلرينه ايكى عدد جسيم جان قورتاران لومبارلرى دخى كشاد اولنوردى . بوكبى بر سفينهنك تكنه و آرمه و سائرهسى و آنبار داخلى انواع اجزاى ناريه و مشتعله و زفت فوچيلرى و باروت ومواد ملتهبهٔ سائره ايله ترتيب واملا اولنوب ، دشمن دونغاسى اوزرينه سوق اولنور وكيريسنده برده صندالى بولنور وبين تقربنده درونندده اولان ماهر كميجيلر سفينهٔ مذكورهيى مناسب وجهله طوتشديره-دقدن ومطلوب اولان سفينه اوزرينه تسليط ايلدكدن صكره قيچ طرفنده دكزه متناظر كشاده بولنان لومبارلردن كنديلرينى دريايه القا ايدرلر ويوزهرك كيريدهكى صنداله جان آتارلردى ؛ فقط سفينهٔ مذكورهنك بعدالاشتعال استقامت مطلوبهيه سوق وتوجيهى غايتله مشكل ومتعسر اولديغندن آچيق دكزلرده دائما عليهنه اصلا قوللانيلهميوب ، دائما ليماننده لنكر انداز بولنان سفائن اوزرينه سوق ايديلير ونادراً سواحلده دخى استعمال اولنوردى .

بورلوتهلرك ديكر صنفى عادتا شمديكى (كيك) لر بحجمنده وفقط دها بيوك وجسامتنه نسبتله غايت خفيف قايقلر ايدى . صورت استعماللرينه كلنجه : بونلركده بر طاقلرى يوقاريده ذكر ايتديكمز آتش كميلرينك عينى اولهرق كنديلرى يانغق اوزره ترتيب اولنورلر وايچلرينه كورك چكمكده قوتى وكميجيلكده مهارتى اولان افرادك فدائيلرندن انتخاب اولنهرق تعيين اولنوب ، دشمن سفائنى اوزرينه سوق وارسال اولنورلر و آرقهلرندنده بونلرى تخليص ايچون بياغى صندال وقايقلر كوندريلوب ، احراقى مطلوب اولان سفينهيه حين تقربلرنده راكب اولدقلرى قايقلرى طوتشديرهرق كنديلرىده دكزه آتيلير وآرقهلرنده بولنان صندالره چيقهرق اجراسنه موفق اولدقلرى حريق مدهشى آلارغهدن تماشا ايدرلردى . بوقايقلرك بر طاقلرىده يانار نوعندن اولميوب ، فقط درونلرينه لزومى قدر وسائط احراقيهيى

آلدقدن صكره دشمن سفائنى اوزرينه هجوم ايده‌رك يانلرينه صوقوله بيلدكلرى كميلر عليهنه بعض آلات خفيفه ايله آتشلرينى حواله ايدرلردى. بونلردن بعضيلرينك باش طرفلرنده برفوارهٔ آتشين صورتنده لاينقطع آتش پوسكورر برر معدنى اسطوانه بولنور وبويله برآلت مدهشه ايله مسلح اولان برقايق دشمن سفينه‌سنه صوقولديغى زمان كمى‌يه آتش ويرنجه‌يه قدر اورادن آيرلماز ودائما آتش پوسكورر ايدى . حال بوكه ، بومثللى فواره‌لركميلرده دخى بولنه‌رق دشمن سفينه‌لرينه تقرب ايلديكى حالده ياقلديغندن شو يولده آتش قايقلريله كميلر آره‌سنده برى برى اوزرينه آتش ياغديرمقدن عبارت بر محارقه پيدا اولور وبعض كره آتش قايغنك آلولنه‌رك يانديغى‌ده وقوع بولوردى ؛ بناءً عليه ، بعض نوع آتش قايقلرى دكز ايچنده دخى انطفاسى قابل اولميان مواد مشعله‌يى حاملاً دشمن سفائننه صوقولوب، بونلرى ياقدقدن وسفينه اوزرينه سوق ايلدكدن صكره كنديلرى رجعت ايدرلردى‌كه ، بونك تهلكه‌سى ديكرلرندن‌ده زياده اوله‌جغى دركاردر. بوواسطهٔ مهلكه‌نك يقين‌وقتلره كلنجه‌يه قدر محاربات‌بحريه‌ده استعماله دوام اولنه‌رق يوزندن پك چوق دونمالرك محوينه موفقيت حاصل اولمش ايسه‌ده مؤخراً سفائن حربيه‌نك احشابدن اعمال اولنملرى اصولندن صرف نظرله زره وچليك وعادى ساچدن انشا اولنملرينه قرار ويرلديكى واول وجهله امر انشالرينه‌ده باشلانديغى زمان بورلوته‌ لرك‌ده آرتق بر ايشه يارامیه‌جقلرى تحقق ايتمكله استعماللرندن صرف نظر اولنمشدر ؛ مع مافيه ، ارباب فن بونلرى اويله بوسبتون ترك اولنمش بر حالده بولنديرمغى‌ده تجويز ايده‌ميه‌رك قوللانيله بيله‌جك وجهله باشقه بر قالبه افراغه‌ چالشمشلر وصورت استعماللرينى نظر دقت اوكنه آله‌رق بواساسه استناداً وفكر ايجادك ياردميله شمديكى محاربات بحريه‌نك اك مدهش سلاحى حكمنده اولان «طورپيدو» و «طورپيدو استيمبوط» لرينى ايجاده موفق اولمشلردر . فى الحقيقه ، براز تأمل ايديله‌جك اولور ايسه طورپيدولرك ايچنده‌كى مادهٔ مخربه هرحالده اجزاى مشتعله‌دن عبارت اولديغندن شوصورتده صكره‌كى اختراع اولكينك اصلاح واكمال اولنمشى ديمك اولديغنه شبهه ايديله‌مز .

ايمدى ، صحائف تواريخه مراجعت اولنديغى صورتده اك اسكى ملتلر ميانده دخى محاربات بحريه‌ده آتش كميلرينك قوللانلمش وغايت سوزشلى ودهشتلى تأثيرات مخربه ومحرقه‌لرينى اجرا ايلمش اولدقلرى كورلمكده‌در. ازجمله مؤرخين قديمه‌دن « قورتيئوس » (Curtius) ك روايتنه نظراً « اسكندر كبير » فنيكه‌ليلرك پاى تختى اولان تير [صور] شهرينى محاصره ايتديكى زمان محصورين طرفلرندن اشبو واسطهٔ مخربه‌يه مراجعت قلنمش، يعنى برآتش كيمى استعمال ايدلمشدر :

شويله‌كه، تير شهرى برجزيرهٔ صغيره اوزرينه مبنى بولنديغى جهتله‌فنيكه ساحلندن طار بربوغازله آيرلمش اولديغندن اسكندر كبير ساحلدن جزيره يه قدر ممتد بر اخشاب اسكله وجوده كتيره‌رك بوطريق‌ايله شهرى ضبط ايتمك فكرينه دوشوب، بيكلرجه انسانلرى چالشديردقدن و برآ اوزون مدت اوغراشديردقدن صكره مذكور اسكله‌يى جزيره‌يه تقريبه‌موفق اولمش ايسه‌ده تيرليلر دخى بواثناده وجوده كلن‌اسكله‌يى محوه تشبثله يدلرنده بولنان اك جسيم قاليونلردن برينى بالانتخاب قيچ طرفنى طاش وسائر آغرلقلرله طولديروب، باشنى سطح بحردن يوقارى‌يه وبر ارتفاع اعظمى‌يه دكين قالديرمشلر و صويك سطحندن يوقاريده بولنان قسمنى قابل اشتعال ماده‌لردن عبارت قويو ولزوجيتلى برمايع ايله خارجاً طلا وداخلنه‌ ينه قابل اشتعال برطاقم مواد ملتهبه املا ايتدكدن صوكره هجوم ايچون مساعد بر روزكاره منتظر اولمشلردر . دكزدن طوغرى هبوبه باشلايان موافق بر روزكار ايله احضار ايتدكلرى كمينك بتون يلكنلرينى كشاد ايدوب، - سرعت سيرينه مدارى اولسون ايچون - تكميل طائفه‌سى دخى كوركلره اوتوره‌رق اسكندرك كمال مشقتله انشا

ایتدیرمش اولدیغی منـدرکه طوغری هجوم
ایلدیلر. حین تقربلرنده طائفه صندالره کیردکدن
وکمی‌یه آتش ویردکدن صوکره آچیغه چیقه‌رق
وقوعه کتیره‌جکی تخریباتی تماشایه باشلادیلر .
اطرافنه شدید آلولر صاچه‌رق یانمقده اولان
کمینك طوغریجه مذکور اسکله‌یه تصادمی اسکله‌یی
دخی طوتشدیره‌رق بوقدر بیك کشینك سعی
ومکاریله اسکندرك بتون امیدلرینی برآنده محو
وهبا ایلدی ؛ چونکه اوقوجه اسکله پك آز بر
زمان ایچنده کاملاً یانه‌رق صویك یوزنده رمادندن
باشقه بر اثری قالمدی. هرنه‌قدر اسکندر شمدیکی
زمان ایچون همان ممکنسز دینه بیله‌جك برجسیم
عملیاتی‌دها اجرایی کوزه آلدیره‌رق سالف الذکر
بوغازی طولدیرمق طریقیله مقصدینه نائل اولدی
ایسه‌ده صرف ایتدیکی زمان دخی کندیسنه
اوصانج ویره‌جك درجه‌یی بولمش ایدی .

ایشته شووقعهٔ تاریخیه‌دن استدلال اولندیغنه
نظراً آتش کمیسی اختراعیله محاربات بحریه‌ده
استعمال ایتمك تصوری ایلك اولجه تیریلیلرده
کوریلوب ، ایلك نتیجه دخی ینه آنلر طرفندن
کمال موفقیتله استحصال ایدلمشدر. بوندن صوکره ،
یعنی میلاددن ، ۱۹۰ سنه مقدم رادوسلیلر دخی
آتش کمیسی استعمالنه باشلایوب ، قوللاندقلری
کمیلرده خیلی ترقیات وتعدیلات اجراسنه‌ده موفق
اولمش وبالاده تعریف اولنان شکل وصورتلرده
بورلوته‌لر انشا ایله قدرت بحریه‌لرینی کوستر-
مشلردر. ایشته رادوسلیلرك بوبابده‌کی سبق ایدن
خدمتلری عظیم وحائز اهمیت اولدیغنه مبنی بعض
مؤرخلر طرفندن اشبو ایجاد نافعك بونلره اسناد
ایدلدیکی کورلمش ایسه‌ده بالاده ایضاحات لازمه
ایله نقل وحکایه قلندیغی وجه‌اوزره رادوسلیلردن
اول فنیکه‌لیلر طرفندن‌ده آتش کمیلری قوللانلمش ؛
وفقط آنلرك قوللاندقلری بسیط بر درجه‌ده
بولنمشلردر. رادوسلیلردن صوکره آتش‌کمیلرینك
رومالیلر طرفندن دخی قوللانلمش اولدیغنی تاریخلر
خبر ویرمکده‌درلر : — شویله‌که ، « قیصر » ایله
«پومپه‌یوس» میاننده وقوع بولمش اولان محاربات
داخلیه‌ده «پومپه‌یوس» دونماسنه قوماندا ایدن
«قاسیئوس» معیتنده‌کی دونما ایله «مارقوس
پومپونیئوس» قوماندا سنده اوله‌رق مسینا‌ده
یاتمقده‌اولان «قیصر» دونماسی اوزرینه علی‌الغفله
برهجوم اجراسی تصور ایلمشدر . اشبو مصمم
اولان هجومك اجراسی ایچون «قاسیئوس»
معیتی دونماسندن نقلیه وتجارت خصوصلرنده
قوللانیلان برطاقم کمیلری زفت وکندر ودها سائر
قابل اشتعال ماده‌لرله املا ایده‌رك احضار ایتدکدن
صوکره مساعد برروزکار ایله آنسزین مسینا
لیماننه‌سوق وادخال ایدوب ، مذکور لیمانده‌لنکر
اندازبولنان قیصرك دونماسنه تقربلرنده‌درونلرنده
بولنان مواد مشتعله ایقاد ایدیله‌رك بوطریق ایله
۲۰ قطعه‌سی اول زمانك برنجی صنف حرب
کمیلرندن عداولنان جسیم قالیونلردن عبارت اولمق
اوزره ۳۵ قطعه کمیلرینی بردن احراقه موفق
اولمشدر .

«قاسیئوس» بوموفقیت عظیمه‌یه نائل اولدقدن
صوکره « قیصر » دونماسندن (قالابریا) ساحلنده
کائن ویبو لیماننده لنکرانداز بولنان دیکر برفرقه
اوزرینه دخی ایکنجی برهجوم اجراسنه تشبث
ایلدی . بوهجوم اولکندن دها زیاده مدهش
اولوب ، ٤٠ قدر آتش کمیلریله اجرا ایدلمشدر .
«قاسیئوس» اشبو ٤٠ قطعه آتش کمیلریله دشمنی
اولان دونمانك جناحیندن برصورت شدیده‌ده
هجوم ایدوب ، مذکور دونمایی تشکیل ایدن
سفائندن برطاقلرینی احراقه موفق اولدیغی
صره‌ده مذکور دونمانك عساکر شجیعه‌سی ید
محافظه‌لرنده بولنان سفائنك فنابرحالده وناموسلرینی
اخلال ایدر بر طرزده تخریب اولندقلرینی کوره‌رك
هنوز آتش آلمیان کمیلره‌جان آتوب یلکنلرینی کشاد
ایله قاسیئوس دونماسی اوزرینه غایت شدتلی برهجوم
اجرا ایدیلر ؛ واك جسیم قطعه‌ده ٤ عدد غالیلرینی
دخی ضبط واسیر ایتدیلر . اشبو اسیر ایدیلن
سفائندن بریسی بالذات قاسیئوسك ایچنده بولندیغی
کمی اولمغله مرقوم درحال بر فلکه‌یه آتلایه‌رق
کوچ بلا نفسنی قورتاره بیلمش ودونماسنك قسم

باقیسی دخی بویله (٤) جسیم گمینك بردن دشمن یدینه اسیر دوشدیکنی کورنجه قاریشیق بر حالده رجعته مجبور اولمشدر .

روماليلردن صکره‌ده ملل سائره طرفلرندن بونلرك ترقیسنه خدمت ایدلمش وپك چوق محاربانده قوللانلمشدر . ازجمله : — (١٠٨٩) سنهٔ میلادیه‌سنده « آلکسی قومنن » ك پیزانلره قارشی سوق ایلدیکی دونتمایی تشکیل ایدن سفینه‌لر عادتا برر بورلوته اولوب ، مذکور سفینه‌لرده آتش رومی بر صورت مکمله‌ده موجود ایدی . گمیلرك باش وقیچ طرفلرنده برر آتش طولمباسی موجود اولوب ، بونلردن باشده بولنان طولمبالر هجوم اولنه‌جق گمی‌یی یاقمق ایچون اولدیغی کبی قیچده بولنانلر دخی اوزرینه هجوم ایده‌جك اولان گمی‌یه قارشی مدافعه ایچون ایدی .

قرون اخیره‌ده بورلوته استعمال ایدیلن باشلیجه محاربه‌لر بروجه زیر بیان اولنور : — شویله‌که ، (١٥٨٧ م) سنه‌سی انکلیز دونتماسی طرفندن مغلوب اولماز آرماده نامیله مشتهر اولان اسپانیا دونتماسنه قارشی ؛ و(١٦٩٢ م) سنه‌سی فرانسزلر طرفندن انکلیزلرله فلمنکلیلرك متفق دونتماسنه ومذکور متفقلر طرفندن فرانسزلره قارشی ؛ و (١٨٥٧ م) سنه‌سی قانطونده چینلیلر طرفندن انکلیز دونتماسنه قارشی استعمال اولنمش ایسه‌ده یوقاریده دخی ذکراولندیغی وجهله زرهلی سفائن وجسیم طوپلر وطورپیدولرك ظهوری اوزرینه آرتق بونك ده اهمیتی قالمامش اولدیغندن شمدیلرده هردولت طرفندن ترك وابطال ایدلمشدر . »

آتش کوپروسی — (Fire bridge) —

ماکنه { ١ . قزغان اوجاقلرنده اسقره‌لرك کیریده‌کی نهایتده یاپیلان بر سددر بوکا آتش سدی‌ده دیرلر (بوماده‌یه باق) . عرضانی وضع اولنان دمیر کمره‌نك اوزرینه آتش طوغله‌سیله اوریله‌رك یاپیلیر . بوده محضا اوجاقده حاصل اولان آلوی یوقاری‌یه قزغانك سطح نارینه قالدیروب صیجاق غازك سرعتله صعودینی منع ایتمك ایچوندر .

٢ . طوپلری و طورپیدولری آتشله‌مك ایچون استعمال اولنان الکتریق فونیه‌لرنده منفی و مثبت قطبلر بیننه ربط اولنان پیلاتینه تلیدرکه بونك احتراق اطرافنده‌کی باروتی یاقار .

آتش کوملکی — عربیه { بالسهوله قابل اشتعال اولان مواد ایله ایصلادلمش بز پارچه‌لرندن عبارت اولوب ازمنهٔ قدیمه محاربات بحریه‌سنده دشمن گمیسنی احراق ایچون گمینك بر طرفنه ایلیشدیریله‌رك اشعال اولنوردی .

آتش کیجه‌سی — (Fête de la Saint-Jean)

رسم اسم { قاتولیك واورتودوقسلرك اجرا ایتدکاری بر یورطی‌یه ویریلن نامدرکه کیجه‌لین آتش یاقه‌رق ترتیب و اجرا اولنور .

خرستیانلقده قبول و اجرا ایدیلن بو آیین شبابه‌نك اصلی پك قدیمدر . هندستانده ، ایرانده آتشپرستلك عاداتنه قدر واربر . قدیم ایران مجوسیلری سنه‌ده برکره جشن سده ویا مهرکان نامی ایله بر آتش بایرامی اجرا ایدرلر ایدی که روایته نظراً هوشنك زماننده ، آتشپرستی مذهبنك ظهورینی تذکار ایچون اتخاذ اولنمش وهرسنه اجرا ایدیلیر ایمش . فردوسی شاهنامه‌ده آتش بایرامنك هوشنك‌دن قالمه اولدیغنی بیان ایدیور . مهرکان کونش معناسنه اولان مهر ایله کان ادات تشبیهندن مرکب بر تعبیر اولدیغنه نظراً اسم ایله مسما بیننده‌کی مناسبتده پك ظاهردر . چونکه آتشپرستلکك ایلك صورتی ، سماده‌کی آتشه یعنی کونشه طاپمقدن عبارت ایدی (آتشپرستی ماده‌سنه باق) . ایشته آتشپرستلك بایرامی‌ده آتش شمسه تشبیهاً تسمیه اولنمش . عربلر کلمه‌یی تعریب ایله مهرجان دیمشلر ، بوکلمه ماغرازان صورتنده اسپانیوللره‌ده کچمشدرکه الآن آتش کیجه‌سنه اسپانیاده ماغرازان دیرلر (مهرجان ماده‌سنه باق) . یهودیلرده دخی قامش بایرامنك بیتدیکی کون آتش ، چربی یاقمق عادتی وار ایدی . خاخاملرك اسکی اورو به‌لری وکمرلری آلنیر ، پارچه‌لنه‌رق بونلردن قالین بر فتیل اوریلیر ، بوتی وظائف دینیه‌لرنده تعصبی

اولانلر یاقەرق ، و دینی منظومەلر اوقویەرق بو مشعللر اللرنده اولدیغی حالده کزرلر ایدی . خرستیانلرك اللرنده موم اولەرق کزمك آیینی[۱]ده بوندن قالمشدر . بناءً علیه خرستیانلق ، آتش بایرامنی یعنی آتش کیجەسی یورطیسی کندی ایجاد واحداث ایتمدی . هر طرفده ، آسیاده ، اوروپاده مؤسس و موجود بولدی ، (آتش . — عادات و اخلاق مادەسنه باق) قبول وتصویب ایلدی ، حتی آغزەسندن بر بنك نامنه ، حضرت یحیایه نسبت ایدرك آدینه حضرت یحیی یورطیسی « Féte de la Saint-Jean » دینلدی . بونك ایچون خرستیان کلیساسنده حضرت یحیانك کونی اولان ۲۴ حزیرانده اجرا ایدیلیر .

خرستیانلغك قدیمدن بری موجود اولان بر عادتی ، بر بایرامی حضرت یحیایه نسبت ایلەملرندەکی وجهی بولەمدق . عجبا مهر جاندەکی جانی ژانمی ظن ایتدیلر ؟

خرستیانلقده ، قدیمدن بری جاری اولدیغی اوزره حضرت یحیی یورطیسی دیدکاری آتش بایرامنده یوکسك مواضعده ، قصبه و قریەلرك اورتەلرنده ، میدان یرلرنده آتش یاقیلیر ، بونك اطرافنده جنبش و رقص ایدیلیر ؛ بعض یرلرده بو آتشلرك اوزرندن آتلارلر ، و بونی اوغور صایارلر .

استانبولده روملر ، آتش کیجەسنی ۲۴ حزیرانده اجرا ایدرلر ، میدان و آچیق یرلرده ، غازینو حولیلرنده ، میدانلرنده آتش واکثریا کهنه قایق یاقارلر .

آتشکیر (طوتراق) — کیمیا { اودون ، کمور و

ساٸره کبی مواد احتراقیەیی یعنی محروقاتی کبریت ایله طوغریدن طوغرییه یاقمق بك مشکلدر . بونك ایچون کبریت ایله آتش یاقمق ویا آتش طوتشدیرمق ایچون استحصال واستعمال ایدیلن دیکر بر آتش ایله طوتشدیریلەجق محروقات بیننده انتقال آتشه خدمت ایلەمك اوزره واسطه اتخاذ ایدیلن سریع الوری ، سهل الاحتراق اولان وقودلره آتشکیر دیرلرکه ترکجەده طوتراقدر . هر آتش آلان ماده دیکرینی یاقمق ایچون آکا طوتراق اولور مثلا : چاقمق آتشی ایله اصل وقود بیننده قاو (آغاج قاوی) بر طوتراقدر . چاقمقدن چیقان آتشی طوتیور ، ضبط ایدیور ، صوکره بونکله اصل احراقی مطلوب اولان شی یاقیلیر . کبریت چوبی ، قاو کاغدیده بویلەدر . حاصل اولان آتشه کذلك طوتراق اولورلر . بوندن اخذاً اودون ، کمور کبی مواد محترقەیی طوتشدیرمق ایچون ایکنجی درجەده قوللانیلان سریع الوری مواد محترقەیەده آتشکیر ، و طوتراق تعبیر اولنمشدر . مثلا بر کبریت ایله مومی طوغریدن طوغرییه یاقارسکز ، بوراده طوتراق کبریتك چوبیدر . فقط قالین اودون پارچەلری بوصورتله یاقمق نه قدر مشکل . ایشته اووقت ، ایکنجی مرتبەده برطاقم طوتراقلر ، یحاوره ، کاغد پارچەسی ، چیره کبی شیلر استعمال ایدیلیرکه اصل آتشکیر ویا طوتراق دیدیکمز ایشته بوکبی موادر . امور بیتیەده ، صنایعده استعمال ایدیلن آتشکیرلرك انواعی واردرکه آتش یاقمق ایچون استعمال اولنان بو مواده فارسیده آتشکیر ، بین العوام (طوتراق) تعبیر اولنور . قطران ورچینه ایله اشباع ایدیلەرك دمت حالنه کتیرلمش وباغلانمش یونقه پارچەلری ؛ غاز یاغی ایچنه طالدیریلەرق اوزری بر رچینه طبقەسیله احاطه ایدلمش چالی چرپی دمتلری بر طوتراق اولدیغی اولدیغی کبی اودون طالاشی ، وکمور پارچەلری مثلو توز حالنده بولنان وبالخاصه قابلیت اشتعالیه‌لری تزیید اولنمق اوزره کهرجله وبوکا مماثل مرکباتی حاوی اولان تضییق ایدلمش مواد دخی برنوع آتشکیردر . بوندن بشقه یاغلی تراب کیلی ، اودون رندەسی وقوق کموری مخلوطندن یمورطه جسامتنده بووارلاقلر تشکیل ایدوب قورشون قلمی ثخننده بر دمیر تل ایله برچوق یرندن دلنیرسه فوق العاده مساعد بر آتشکیر اعمال

[۱] آیی کلمەسنك آتش معناسنه کلدیکی بیان اولنمش ایدی (آتش — لسانیات مادەسنه باق) احتمال که آیین تعبیری قدیم ایرانده آتش عادتنه نام ویرلمش ، بالآخره آعمیاً طرز ورسم معناسنده قوللانلمشدر .

ایدلمش اولور. اشبو یووارلاقلر آمنیاتی حاوی بر تنكه قوطو ایچنده محافظه اولنوب استعمال ایدیله‌جكی زمان اولا غاز یاغی ایچنه طالدیریله‌رق آتشلنیر؛ یووارلاقلرك مثقوب اولمسی حسبیله غایت قوتلی برصورتده یانارلر. استعمالندن‌صوكره مزبور یووارلاقلر تكرار غاز یاغیله ایصلادیلوب قوللانلمق اوزره تنكه قوطولرنده محافظه اولنور.

كوی چیراغی (Allumettes Sandaisses) تعبیر اولنان برنوع طوتراق، مصر صاپلرینك ٦٠ قسم اریدلمش رچینه ایله ٤٠ قسم قطراندن عبارت بر بانیو ایچنده بر دقیقه قدر مغطوس اوله‌رق بولندیرلمسندن استحصال ایدیلوب قورو. دلدقدن صوكره (١٠٠) درجه‌یه قدر تسخین ایدلمش برمعدنی لوحه اوزرینه یاییلور. غراتونك تركیبكرده‌سی اولان آتشكیر، مناسب طولده كسلمش اغاج چبوقلری غاز یاغی وتره‌منتی ایچنده طالدیروب دمت حالنده باغلایر واوزرینه اودون بیغیلوب مواد طیاره‌نك تبخرینی منع ایچون بر رچینه طبقه‌سیله احاطه اولنور. امنیتلی آتشكیر، ٣٠٠ قسم رچینه یاخود قولفان، ١٥ قسم زیت دهنی ایله اذابه ایدلدكدن صوكره ١٠٠ قسم اوكودلمش منطار دوكونتیسی و ٧٥ قسم اودون طالاشی ایله قارشدیریلوب اینجه شریط حالنده تضییق اولنور. اشبو شریطلر بعض مواد مشعله ایله تباشیر، زیمپاره قومی، صمغ عربی وَ حمض رابع رصاص، سولكن‌دن عبارت كبریت باشی خمیری ایله احاطه ایدیله‌رك قوطوله استیف اولنور. قوطولر طبقی كبریت قوطوسی كبی اولوب دلك سطحلری ١ قسم بلاشكل فوسفور ١ قسم كبریت آنتیمون وَ ١ قسم حجر روشنایی دن عبارت برمخلوط ایله طلا اولنور.

آتشلك — ماكنه لوقوموتیف قزغاننك اوجاغنی یعنی آتش یا. قیلان قسمنی حاوی اولان محله تسمیه اولنور. (بخار قزغانی ولوقوموتیف ماده‌سنه باق).

آتشلی باغه — (La grenouille rousse) —

حیوانات { حبلیه شعبه‌سنك فقریه تحت شعبه‌سنك ضفادع فرقه‌سنك عدیم الذنب صنفنك } رانیده فاملیاسنك رانا جنسنك بر نوعیدر. علم حیواناتجه اسمی «رانا تانپوراریا» در. رنكی، قزیله میال قویوجه صاری اولدیغندن بو قورباغه‌یه آتشلی باغه تسمیه ایدلمشدر. وجودی، یشیل قورباغه‌دن طولغونجه وشیشمانجه‌در. كوزچقورندن بدأ ایله صرتنك صاغنده و صولنده نهایت بدنه قدر امتداد ایدن تحدبات غدویه (بز قبارتیلری) ایله صرتی چبوقلی كبی بر منظره عرض ایدر. یمورطلامه زماننده رجالده ابهام (باش پارمق) بر كوچك سیاه‌فورچه شكلنی آكدیره‌جق صورتده خشونت (عارضه‌لی و قبارتیلی) كسب ایدر. كوز ایله‌اوموز آره‌سنده بولنان ناحیه‌سی (شقاق) قویی اسمر ویا سیاه‌رنكده‌بولنمسی‌ده بوقورباغه‌نك اوصاف ممیزه‌سندن بریدر. حتی علم حیواناتده (Rana temporaria) نامی ویرلمسی‌ده شقاغنك بو وجه ایله تمغالی اولمسندن ایلرو كلسه كركدر. مناخر (برون دلیكاری) دن باشلایوب كوزك اوك كنارندن كچه‌رك برونك اوجنده نهایت‌بولان بر سیاه خطه مالكدر. قوللرك اوك طرفنده دخی بو رنكده بر چیزكیسی واردر. چكه‌لری بیاض ویا صارمتراق اولوب اسمر ویا سیاه لكه‌لر ایله محاطدر. اشخاصك برچوغنده صرتك قزیله میال صاری (قولا) ایسه‌ده بعضلرنده بورنك اوزرنده سیاه لكه‌لر بولنور. بعض اشخاصده صرتك رنكی قولا اوله‌جغی یرده سیاه لكه‌لی ویا لكه‌سز یشلمتراق، صارمتراق ویا پنبه‌در. حدقه (كوز ببكی) سیاه و اوزونجه، طبقهٔ قزحیه (كوزك رنكنی حاوی طبقه‌سی) آلتونی رنكده‌در. آتشلی باغه‌یه ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده تصادف اولندیغی كبی بو حیوان اوروپانك برچوق یرلرنده حتی سبریاده بیله واردر. شباط آینده، صوئوقلر هنوز حكمفرما ایكن، و حتی كول و حوضلرك سطحنی كیجه‌لری بوز طوتدیغی وقتلر یمورطله زمانی ادراك ایدر. یمورطه‌لرینی صویه براقیرلر. یمورطه‌لر بیلدیكمز یشیل قورباغه یمورطه‌لرندن دها ایریجه

اولوب یمورطه‌لار یمورطلامازصویك قعرینه دوشرلر.
نقط قناة مبیضك افرازاتندن اولان برمادۀ زلالیه
ایله ستر ایدلمش بولنملریله صوده انتفاخ ایدرك
یعنی شیشه‌رك ینه صویك سطحنه چیقارلر. بعدالتبیض
اون دردنجی کونه طوغری سرفه آشکار اولمغه
باشلار . هوا مساعد ایسه اوچنجی ویا دردنجی
هفته‌یه طوغری سرفه‌لر یمورطه‌لر (انتفاخ ایتمش
اولان مایع لزوجی) دن چیقاراق براز صوده
طولاشیرلر ، آره‌صره ینه مایع لزوجی‌یه کله‌رك
بسلنیرلر . اوچنجی آی نهایتنده استحاله‌سنی اکمال
ایدرك صودن چیقمغه باشلار . وجوارده اوقدر
چوغالیرکه قوربغه یاغمش دینله‌بیلور . طاغلق
اراضیده یایلالرده تبیض دها صکره‌لری باشلار.
حتی ، صفوق حددن زیاده و علی‌العاده کوریلن
قیشلر کبی اولمزسه حیوان قیشی سرفه حالنده
کچیره‌رك استحاله‌سی تمام اولمز . یشیل قوربغه‌نك
خلافنه اوله‌رق بونلر یمورطلادقدن صکره‌صویی
آرزو ایتمزلر . صولردن اوزاق محلره یایلیرلر .
مع‌مافیه صوك بهار نهایتنده قیشی کچیرمك اوزره
صویك دیبنه ، چامورلر آره‌سنه صوقولورلر .
صوده بولنمدیغی موسمده باغچه‌لرده اورمانلرده ،
قیرلرده براز رطوبتلی محلرده ساکن اولور .
موسم صیفك صیجاق اولان زمانلرنده قیالر آلتنه
صاقلانیر آغاج کوکلری آره‌سنه ، طوپراق چقور.
لرینه‌ده صوقولور . اقشاملری آونی آرامق اوزره
صاقلاندیغی یرلردن چیقار مأکولاتی ، بوجك
قورد طرطیل و قبوقسز سموکلی کبی شیلردر .
بویله برآری کوردیمی همان دیلنی اوزاته‌رق یوتار.
روایتـه نظراً مضر اولانلرینی‌ده تفریق و تمیز
ایدر ایمش . بونك صداسی آزدر . یمورطلامه
زماننده سسی ایشیدیلیر . هله ایلك بهاردن
صکره بتون بتون سکوتی اولور. آتشلی باغه‌نك
قره‌ده صـوده برچوق دشمن طبیعیسی واردر .
آکلةاللحوم ، ییلانلر ، قوشـلرك قسم اعظمی
بونك دشمنی ایسه‌ده یمورطه‌لرینك زیاده‌لکی نوعنك
بقاسنه خدمت ایدر .

آتش موضعی { آتش ـ فنون عسکریه ماده‌سنه باق .

آتش میدانی { آتش ـ فنون عسکریه ماده‌سنه باق.

آتش نمرود — تلمیحات ادبیه { حضرت خلیل علیه السلامی
نمرودك آتدیغی آتش‌درکه بامر الٰهی کلزاره
تحول ایتدی :

تراکر باغبان میدیدکی میداشت این نخوت
کلستان بتیو برمن آتش نمرود میکردد
نعمت خان عالی

بباغ تازه کن آئین دین زرتشتی
کنون‌که لاله برافروخت آتش نمرود
خواجه شیراز

نیست دلکیری ز دنیا بنده تسلیم‌را
آتش نمرود کلزارست ابراهیم‌را
« میرزا صائب »

آتش نو — (Feu nouveau) — مراسم نصرانیه { خریستیان آیننده سبت مقدس (Samedi-saint) دیدکلری کونده
کلیسـاده یاقیلان وتبریك ایدیلن آتش‌درکه قدیم
آتشپرستی عاداتندن بقیه‌در. (آتشپرستی وآتش ـ
عادات واخلاق ماده‌لرینه باق).

آتشی — (Atechi) { قرمزی بوبرك هندستانك بعض محلرنده
بین‌العوام اسمیدر .

آتشی { شـیرازده یتیشن شـعرانك معروف اولانلرندندر . صبوحی ایله دائما
یکدیکرلرینی هجو ایدرلردی. بوبیت جملۀ سنوحات
شعریه‌سندندر:

برشاخ سروقری نالان به بندتست
اورامکش که عاشق سردر کمندست

آتشی — تراجم { بغداد شعراسندندر. ارباب صنایعدن‌ایدی. (٩٩٠)ده
وفات ایتمشدر . اکثر اشـعاری زبان فارسیده
و طرز غزلده اولوب شو بیت آثارندندر :

کل به پیش رخ زیبای تو رعنا نبود
غنچه نزد دهن تنك تو کویا نبود

آتشی — تراجم { عجم شعراسندن در . قندهارلی در. هندستان
حکمدارلرندن محمد ظهیرالدینك نزدینه ٥ کلەرك وقایع نویسلك خدمتنه تعیین اولندی. وفاتی ٩٧٦ تاریخندەدر.

آتی دەکی مطلع مشهوردر :

تاباغم تودست درآغوش کرده ایم
ازهرچه غیر تشت فراموش کرده ایم

آتش یاغی (زیت شیاطی) — (Huile empyreumatique) — کیمیا { لونی صارمطراق طبیعی زیتی، آز
چوق کریه رایحەلی یعنی یانیق قوقوسنی حائز برماده اولوب همان بالجمله مواد عضویەنك تقدیر یابس طریقیله تقطیرندن صوڭی مواد مقطره ایله برلکده اولەرق استحصال قلنور. قطرانه مشابهدر (بو مادەیه باق). زیت مزبور فحم مولدالما مرکباتیله فەنول انواعندن وبعض اساساتدن مرکب اولوب اثنای تقطیرده دها آچیق رنکلی وبدایتده همان بسبتون رنکسز بر مادۀ زیتیەیه منقلب اولەرق رجینی (آسفالت، آتش رجینەسی) وعلی الاکثر فحمی برماده ترك ایدر.

آتش یالدیزی — کیمیای صناعی { بعض معادنك
آتش واسطەسیله یعنی تأثیر حرارت ایله یالدیزلانمسنه (آتش یالدیزی) وبو اصوله (آتش یالدیزجیلغی) تعبیر اولنور.

١ آلتون یالدیزی — یالدیزلانەجق معدنك سطحی اوزرینه جیوه ایله حامض آزوت (تیزاب) دن عبارت بر محلول واسطەسیله برآلتون ملغمەسی سوریلەرك بعده مزبور معدن پارچەسی جیوەسی تبخر وطیران ایتمك اوزره آتشه عرض اولنور که آلتون اینجه بر طبقه حالنده یالدیز سطحی اوزرنده یاپشمش اولەرق قالیر. استعمال اولنان آلتون ملغمەسی ٢ قسم آلتون ایله ١ قسم جیوەدن عبارتدر. اشبو یالدیز یا مصقال واسطەسیله جلالاندیریلەرق پارلاق بر منظره کسب ایدر یاخود طونوق بر حاله ارجاع اولنور شاید آلتون یالدیزینه، باقر خلیطەسی رنکی یعنی کوزل برقرمزی رنك ویرمك مطلوب اولورسه طونج (باقر ایله توتیادن عبارت برخلیطه) لوحەلری یالدیز معجونی (بالومی، Bol تعبیر اولنور برنوع معجون، ژنکار (باقر پاسی Vert-de-gris یعنی اساسی خلیت نحاس) وشابدن مرکب برمخلوط اینجه طالدیریلوب بالومی کور آتشی اوزرنده یاقیلور. بو اثناده ژنکارك حمض نحاسی باقره تجرد وتفرد ایدرك آلتون ایله برلکده، آلتون خلیطەسی حالنده، برلشیر. دمیر وچلیك اولا باقر ایله یالدیزلاندقدن صوکره آلتون یالدیزی عملیاتنه وضع اولنور.

٢ کموش یالدیزی — یالدیزلانەجق معدن، اولا کمال اهتمام ایله تطهیر ایدلدکدن صوکره، سطحی اوزرینه یا برکموش ملغمەسی (کموش ایله جیوەدن عبارت) یاخود ١ قسم ترسیب ایدلمش کموش، ٤ قسم نشادر (قلور ماثیت آمونیوم) و ٤ قسم مطبخ طوزی ایله ¼ قسم قلور ثانی زیبق (سوبلیمات — Bichlorure de mercure) دن مرکب برمخلوط سوریلوب مزبور معدن — جیوه تبخر وطیران ایتمك اوزره — آتشه عرض اولنور. دوکمەلری کموشله یالدیزلامق ایچون ٤٨ قسم مطبخ طوزی، ٤٨ قسم کبریتیت توتیا (Sulfate de Zinc) و ١ قسم قلور ثانی زیبق (سوبلیمات) ایله ٢ قسم قلور فضه (Chlorure d'argent) دن مرکب برمعجون استعمال اولنور (یالدیز، یالدیزجیلق مادەلرینه باق).

آتش یانار آطەلر — جغرافیا { مقدماترك بحریونك
ناپولی ایله سیجلیا مابیننده کائن اولان جزائر برکانیەیه ویردکلری نامدرکه لیپاری و استرومبولی آطەلرندن عبارتدر (بو مادەلره باق).

آتغار — (Athgarh) — جغرافیا { هندستان
شرقیده اوریسا مملکتنده کوچك براجەلقدرکه انکلیز حمایەسندەدر. بو راجەلق بنکاله کورفزینه منصب اولان (ماحانای) نهرینك ساحل یساری

بویغجه امتداد ایدر . مساحهٔ سطحیه‌سی ۴۳۵ کیلومترو نفوسی ۱۸۳۲۶ راده‌سنده‌در. اراضیسی مستوی اولدیغندن دائماً جوارنده‌کی انهارك طغیاننه معروضدر .

آتقا — (Atka) — جغرافیا { هندستان شمالیده واقعدر . انکلتره‌یه تابع اولان (چوتا ناغپور) ولایتی مضافاتندن برقصبه‌در.

آتقا — (Atkha) — جغرافیا { (آله‌وت) جزائرندن طاغلق بر اطه‌در. اهالیسی بالقجیلق ایله، کورکلی حیوانات صیدیله اشتغال ایدر . اطه بوجهتله پك مشهوردر .

آتقارا — (Atkara) — جغرافیا { آوروپای روسیده (ساراتوو) ولایتی داخلنده بر ایرماقدرکه (دون) نهری آیاقلرندن اولان (مه‌ده‌وه دیچا) چاینه منصب اولور .

آتقرسق — (Atkarsk) — جغرافیا
روسیه‌ده ساراتوف ولایتی داخلنده واقع بر شهردر . آتقارا چاینك مه‌ده وه دیچا ایرماغنه ملاقی اولدیغی محلده کائندر. قضامرکزیدر. نفوسی ۸۱۹۰ . چاودار تجارتی ایدر . تکمیل قضانك نفوسی : ۲۶۶۰۰۰ در .

آتقی — (Trame) — صناعیات { منسوجاتده ، عرضانی اوله‌رق بزك برکنارندن دیکرینه وصل اولنان خیوطه یعنی ایپلکره آتقی تعبیر ایدیلیرکه بونلر هر وصله‌ده ، طولانی اوله‌رق اوزادیلان و آرغاج نامی ویریلن ایپلکلر ایله باغلانیر (حیاکت ، چوله، نسج ، طوقومه ماده لرینه باق) .

صنعت خیاطتده، آتقی اتخاذ ایدیله‌جك ایپلکلرك اعمالنده، بو ایپلکره پك آز قوهٔ ابرامیه (Torsion) ویریلیر [۱] که بوسایه‌ده ، آرغاج ایپلکلرینك اعمال مختلفهٔ نسجیه اثناسنده معروض اولدیغی تأثیراته مبنی قوهٔ ابرامیه‌سی زیاده اولمقله برابر قماش ینه‌طوق ، وطولغون کورینیر. آتقی ایپلکی یا چیقریق دستکاهلرنده قلم (canette) لر اوزرینه صاریله‌رق بوحالده چولهه‌نك النه‌کلیر، وبوقلملر اولدیغی کبی مکوکه طاقیله‌رق ایشلمکه باشلانیر . ویا کتان منسوجاتی حرفتکاهلرنده اولدیغی کبی، ایپلك چله (Echevette) ایله تدارك ایدیلیرسه آتقی اول‌امرده قلمه صاریلیر (بوماده‌یه باق) بعده مکوك ایله ایشلنیر .

آتکرسدورف — (Atzgersdorf) —
جغرافیا { آوستریاده طونه نهری آیاقلرندن بری اولان (لیسینغ) اوزرنده واقع ۵۸۰۰ نفوسلی بر شهردر . ایپك وقماش منسوجات فابریقه‌لریله مشهوردر.

آتکنس (ژان) — (Atkins) — تراجم
انکلیز جراحلرندن در . (پلایستوو) ده تولد ایتمشدر . ۱۷۲۱ ده بحریه جراحی مأموریتیله سنه‌غال ، بره‌زیلیا ، هندستان وافریقا سواحلنی طولاشمشدر. اثنای سیاحتنده‌کی شهوداتنی حاوی برسیاحتنامه قلمه آلمشدر (۱۷۳۰) .

آتکنس ریشارد — (Atkins Richard)
— تراجم { انکلیزدر. خرستیانلرجه پك متعصب برآدم اوله‌رق طانمشدر. ۱۵۵۹ ده تولد ایتمش و ۱۵۸۱ سنه‌سی ۲ اغستوس‌ده رومه‌ده آتشه یاقلمشدر . موسی‌الیه پاپایه وقاتولیکلره بت‌پرستلك اسناد ایتدیکی کبی آنلر حقنده تحقیرات علنیه‌ده بولنمسندن طولایی (انکیزیسیون) محکمهٔ دینیه‌سی طرفندن محکوم ایدیله‌رك (سن پیه‌ر) کلیساسنك اوکنده احراق بالنار ایدلمشدر.

آتکنسون — (Atkinson) — تراجم
انکلیز مشاهیر سیاحیندندر. ۱۷۹۹ تاریخنده (یورق) قونتلغی داخلنده طوغمش ۱۸۶۱ده (کنت) ده وفات ایتمشدر . صاحب ترجمه

[۱] بر ایپلکك، برتلك قوهٔ ابرامیه‌سی برجهته بوکلدیکی وقت براقیله‌جق اولورسه عکسی جهته دونه‌رك حال اولنه عودت ایله‌مك سعی ومیلنه قوهٔ ابرامیه تعبیر ایدیلیر .

مانچسترده معمارلق ایدر وبوش زمانلرینی رسم یاپمقله چکیریر ایدی . برآره‌لق سیاحت مراقنه دوشه‌رك وسطی اسیاده وباشلوجه غوبی صحراسنده طولاشه‌رق سیاحات واقعه‌سنی جمع ایله لوندره‌ده طبع ایتدرمشدر .

آتکنسون — (Atkinson Thomas Le-viss) — تراجم { انکلیز قره‌قلم حکاکلرندندر. ۱۸۱۷ سنه‌سنده سالیسبوری ده طوغمشدر . مومی‌الیه قومودور (طوما آتکنسون) ك اوغلیدر. آتکنسون (ساموئل قوزون) ك یانده یدی سنه شاکردلك ایدرك مملکتنك اك برنجی حکاکلرندن اولمشدی . آتکنسون اك مشهور استادلرك آثارینی تقلیداً فرق قدر رسم وتصویر حك وبرچوق (استامپا) لر میدانه کتیرمشدی . صید وشکار عالملرینی وحیوانات منظره‌لرینی تصویرده پك ماهر ایدی.

آتکنسون — (Atkinson Jhon Augus-tus) — تراجم { انکلیز رساملرندندر. ۱۷۷۵ ده لوندره‌ده طوغمش ۱۰۳۱ ده وفات ایتمشدر. ۱۸۷٤ تاریخنده روسیه‌یه عزیمتله ایکنجی (قاترینه) وبرنجی پولك صحابت وحمایه‌سنی استحصال ایتمش ایدی . او صره‌لرده تاریخه عائد بعض تابلولر تصویر ایله‌مشدر. ۱۸۰۱ ده لوندره‌یه عودت ایله‌دی کتب مصوره‌ده داخل خیلی کوزل اثرلری‌ده واردر. واترلو ملحمه سنی مصور اولان یاغلی بویا لوحه‌سی آتکنسونك آثار مشهوره سندندر .

آتکینس روبرت — (Atkyns Robert) — تراجم { انکلیز علمای حقوقندندر . ۱٦۲۱ ده طوغمش ۱۷۰۹ ده وفات ایتمشدر . مومی‌الیه علم حقوقده‌کی وقوف واقتداری سایه‌سنده آووقاتلقده بیوك بر شهرت قزانمش وعوام قماره‌سی اعضالغنده بولندیغی وقت لورد (روسل) ی مدافعه ایتمشدر . عدلیه‌ده ، مناصب سیاسیه‌ده مهم وبیوك مقاملرده بولنمشدر .

آتکینس ریشارد — (Atkyns) { انکلیز ادباسندندر. ۱٦۱۵ ده طوغمش ۱٦۷۷ ده وفات ایتمشدر. انکلتره‌ده طباعتك منشئی وترقیاتی حقنده بر اثری واردرکه باشلیجه آثارندندر .

آتل — جغرافیا { الفك مدی، تانك کسری ایله بر نهر عظیم اسمی در دریای خزره دوکیلورکه وولغا نهری‌در . حکیم خاقانی قطعهٔ آتیه‌ده بو اسمی ذکر ایدر :

کر سوی مژه‌راه نیابد مژراه
ره‌سوی کریه کرا ونیست کزر بکشائید
کرسوی قندز مژکان نرسد آتل اشك
راه قندز سوی آتل بجزر بکشائید

تاتارجه‌ده آدل دیرلر نته‌کیم شو مصرعده واردر.

ادل‌نك آرغی بوینده ایقیب کلیر بر بیدای

معلومات جغرافیه ایچون وولغا ماده‌سنه مراجعت .

آتل — (Atèle) — حیوانات { حلیه شعبه‌سنك، فقریه تحت شعبه‌سنك ، ذات‌الثدایا فرقه‌سنك پریمات صنفنك عریض‌الانف تحت‌صنفنك قردیه فامیلیاسنه منسوب بر جنس حیواندرکه امریقانك اورته بویلی میمونلرینی حاوی‌در . بو حیوانلرك بدنلری واطرافی (اوك وآرد قوللر) اینجه واوزون اولمسیله دیکر میمونلردن آیریلیر . متقدمین بو میمونلره ، منظره‌لرینه اعتباراً اوروجك میمونی نامنی ویرمشلردی. بونلرك رأسی کوچك، جبهه‌لری قیلسز ، اوك قوللرك ابهامی حالت اثریه‌ده اولوب ذنب قابض (بعض حیوانلرك آغاج داللرینه صاروب صلدقلری قویروقلری) لرینك نهایت سفلیه‌سی تویسز وچپلاقدر . آتللر ، امریقای جنوبیه‌ده ۲۵ درجه عرض جغرافی‌یه قدر امتداد ایدن محللرده ساکن‌درلر . آغاجلرك تپه‌لرنده یشارلر ؛ نادراً یره اینرلر . منظره‌لری چرکیندر لکن طبعاً حلیمدرلر . تنبل اولدقلرندن بونلره تصادف ایدن طبیعیون یا خسته اولدقلرینه ویا بر

کدردن طولایی محزون بولندقلرینه ذاهب اولور.

(شکل ٥٢)

تنها اوطوروب دوشو-
نمك معتادلری در .
بطیء الحرکه اولملریله
برابر آیاقلرینی سورو-
کلیه‌رك یورورلر .
انسان ، اونلرك بو
طرزده حرکتینی کور
دیکنده مفصللری بر
برینه قاپانمش اولدیغنه
ذاهب اولور. سیمالری
پك چرکین دکلسه‌ده
دائما یوزلرینی اکشیده‌رك صورت ایتدکارندن پك
چرکین اولورلر .

آتل پانیسکوس — (Atèle paniscus) —

حیوانات { ذات الثدایا فرقه‌سنك پریمات صنفنك عریض الانف تحت صنفنك قردیه
فاملیاسنه منسوب آتل جنسنك انواعندن برینك
اسمیدر . بعض طبیعیون بوکا آته‌ل قواتا نامنی‌ده
ویریور . بوحیوان آتل جنسنده بولنان میمونلرك
اك بیوکیدر . قویروغی داخل اولمدیغی حالده
وجودینك طولی ٦٥ سانتیمتره‌در پوستی قبادر .
اوموزینك تویلری اوزونجه و سیرك ایسه‌ده صرتنده
بولنان تویلر صیقجه‌در . آلتنده‌کی تویلر بر طره
یعنی تپه‌لك تشکیل ایدر . تپه‌لك قرمزی رنکده
ایسه‌ده وجودینك متباقی قسمنده‌کیلر سیاهدر .
اوك قوللرینك (ال) آیه‌لری تماماً سیاهدر .
کوزلری اسمردر . آمریقای جنوبینك شمال شرقی
جهتنده بولنان کویان (غویان) اراضیسنده ساکن
اولورلر .

آتل پنتاداقتلوس (خماسی الاصبع آتل) — (Atèle pentadactylus) —

حیوانات { یعنی بش پارمقلی آتل. ذات الثدایا فرقه سنك پریمات صنفنك عریض الانف
تحت صنفنك قردیه فاملیاسنه منسوب آتل
جنسنك بر نوعیدر . علم حیوانات علماسندن
بعضلری بو نوعه آتل شامق (شبك) نامنی‌ده
ویرمشدر . قویروغی ده داخل اولدیغی حالده
وجودینك طولی ١,٣٥ متره ایسه‌ده نصفندن
زیاده‌سی قویروق پایی‌در . پوستنده بولنان تویلر
اوزون و کاملاً سیاهدر . اللرك ابهامی یعنی باش
پارمغی حالت اثریه‌ده‌در . بونوع آمریقای جنوبیده
پرو حوالیسیله پاناما و کیتو اراضیسنده ساکن اولور.

آتل — (Atèle) —

حیوانات { ذات الارجل مفصلیه شعبه-
سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفنك خماسی
الرسغ کروهندن بر ذیلیایه مخصوص بوجکلرك بر
جنسنه ویرلمش اسمدر . بو بوجکده جناح غمدی
(اوست قنادلر) بومشاقدر .

آتلازیت یاخود آطلاسین (آتلاز جوهری) — (Atlasite) —

کیمیا { فحمیت (Car-bonate) جمله‌سندن بر معدندرکه مالاشیت
(Malachite) یاخود باقر یشیلی دخی تسمیه
قلنور. وحید الهراش اوله‌رق تبلر ایدرسه‌ده
بلورلری خرده‌بین‌ده صفحی اوله‌رق ، پارلاق
طمارلر صورتنده صالقم (عنقودی) وبوبرك شکلنده
کورولدیکی کبی استالاقتیت حالنده ومتحد المرکز
حلقه‌لر صورتنده‌ده اولور . اکثریا طوپراقله
مخلوط (باقر یشیلی) اوله‌رق دخی بولنور .
رنکی زمرد یشیلی و سیاهه مائل قویو یشیل‌در
بعضاً شفاف و بعضاً غیر شفاف اولور. بلورلری
الماس و جام کبی مجلادر . ثقلت اضافیه‌سی
= ٣,٠ — ٤,١ سرتلکی = ٣,٥ — ٤ در .
ترکیبی اساس فحمیت نحاس [$Cu_3 CO_4 + H_2 O = Cu CO_3 + Cu (OH_2)$] دن عبارت ویوزده
٧٥ قسم باقری حاوی‌در . اکثریا سائر باقر
کوکلرله برلکده وطوپراق ایله قاریشیق او-
له‌رق مارن (Marne) تعبیر اولنان (کاس‌دن
مخرف اولمق اوزره بین العوام کیس دینیلان برنوع
کیرچلی بیاض بالچیق) واحجار سائره اوزرنده
ظهور ایدر. (آتلازیت) معادنی، آتلازیت منابعی
اك زیاده اسپانیاده کائن ته‌رول، لیون قربنده‌کی

شمسی موقعنده ، المانیاده قره اورمانده ، دیللنبورغ ، مولداوده ، زیبنبورغنده کائن رزبانیاده ، اسوبجرهده ، تیرولده وبالخاصه سبریاده ، اورال طاغلرنده ینیسی (یکی چای) وتاغیلسك ، واقعنده بولنور . آتلازیت معدنی ، باقر استخراجاتنده وغایت لطیف اولان رنك زمردینندن وَ پرداخته قابلیتندن دولایی زینت طاشی مقامنده ، احجار سائرهیی قاپلامق خصوصنده استعمال اولندیغی کبی موزاییقلرده و رسم بویالرنده دخی قوللانیلور .

آتلاس — (Atlas) { آطلاس مادهسنه باق .

آتلاس — (Atlas) — اساطیر { یاخود آطلاس

اساطیر یونانیهده (زوس) و (قلیمون) ك اوغلی و بعضلرنجه (یاپت) نام معبودك اوغلی اولوب (موریتانیا) حکمداری ایدی . دائرهٔ مسافرتنه مظهر قبول اولهمیان (پرسه) یأس وانفعال ایله مومیالیهی حیاتندن تجرید ایدرك بر جبل حالنه نسخ ایتمش . دیگر خرافاته نظراً (ژوپیتر)ه قارشو قیام ایدن (تیتان) لره التحاق ایتمش وبونك اوزرینه ژوپیترك غضبنه اوغرایهرق بواله مومی الیهی سمایی اوموزلرنده طوتمغه محکوم ایلمش . هرکول (اسپرید) باغچهلرندهکی آلتون المالری آشیرمق ایچون (سمایی) کندی صرتنه آلهرق آتلاسی بو المالری طوپلامغه کوندرمش عودتنده بیچاره آتلاس حمولهٔ طاقتفرساسنی تکرار یوکلنمك ایسته-مامشسهده هرکول برحیله ایله یوکی ینه آکا اعاده ایدرك المالری آلوب کیتمشدر .

آتلاس — (Atlas) — جغرافیا { طاغ معنا-سنه اولان جبل آطلاسی . (آطلاس) مادهسنه باق) .

آتلاس — (Atlas) — آثار عتیقه

روما ویونان معماریاتنده برشخص اساطیریدرکه ازمنهٔ قدیمه معمارلرینك بریسی عد اولنورایدی . کویا آتلاس سما وارضی اوموزلری اوزرینه آلمش فرض اولنور . آتلاسك اك مشهور برتمثال قدیمی ، ایتالیاده ناپولی موزهسندهدر . آتلاس فارنز دنیر .

آتلانت — (Atlantes) — آثار عتیقه

یونان وروما صناعات معماریهسنده ، ستون مقامنده ، صچاقلرك معتمد اولدیغی اشکال آدمیهیه تعبیر ایدیلیر . تلاموزده دیرلر . بو شکللرده صانکه برآدم بنانك صچاغنی باشنه آلمش کبیدر .

آتلانتا — (Atlanta) — جغرافیا

حکومات متفقهٔ آمریقاده (جورجی) حکومتنه تابع (فلتون) قونتلغنك مرکزی اولان برشهر درکه ٦٥٥٠٠ نفوسی حاویدر . بوشهر (جورجی) حکومتی اراضیسندن کچن شمندوفر خطوطنك مرکزیدر . ذخیره ، پموق تجارتی ایدر . سوق الجیش نقطهٔ نظرندده اهمیت مخصوصهٔ عسکریهسی واردر . شهر مذکور ١٨٦٢ سنهسنده تأسیس اولنمشدر . ٥٠٠,٠٠٠ جلد کتابی حاوی بر کتبخانهسی ، غایت زنکین بر طبقات الارض قولکسیونی واردر .

آتلانتید یاخود آطلانتید — (Atlan-tides) — اساطیر { اساطیردن منورا قرالی اطلاس (آتلاس) ك قز-لرینه ویریلان اسم مشترکدر .

آتلانتید { ازمنهٔ قدیمهده مخیل براطهیه ویریلان نامدر . حکمای یونانیهدن افلاطون ایکی اثرنده بواطهدن بحث ایتمش ، بوکا دائر بعض افسانهلر نقل ایلهمشدر . کویا بواطه اسپادن بیوك ایمش ، سبته بوغازندن بعید ، بحرمحیط اطلاسیده کائن ایمش برکون برکیجه ایچنده ناپدید اولمش . بعض کسهلر بونی اسقاندیناویا ویا امریقا ظن ایدرلر ویا دیگر صورتله تأویل ایلرلر .

آتلانتیق — (Atlantique) — جغرافیا

آطلاسی مادهسنه باق .

آتلانتیق — (Atlantique) — جغرافیا

بحر محيط كبيرده خط استوائى جوارنده كائن اولان بر آطه‌نك اسميدر . جزيرهٔ مذكوره خط استوانك براز شمالنده ، (قارولين) جزائرينك منتهاى شرقيسيله (راليق) اطه‌لرينك منتهاى جنوبيسنه وايكيسندن عينى مسافه‌ده‌در .

آتلانتيق — (Atlantic) — جغرافيا

آمريقاده حكومات متحده‌نك شمال غربى طرفلرنده ، نيووژرسه‌ى حكومتى داخلنده بر قونته‌در . اراضيسى منبت ايسه‌ده دكز ساحلنده تكميل قوملقدر . مساحهٔ سطحيه‌سى ١٧٨٥ كيلومتره‌در . اهاليسى ٢٠٠٠٠ .

آتلانتيق { امريقاده حكومات متحده‌دن نيووژرسه‌ى حكومتنده بر شهردر . قامدن‌دن ماى بورونه كيدن شمندوفر خطنك اوزرنده برموقف‌در . نفوسى ١٣٠٠٠ يازين استحمام ايچون پك چوق كمسه كلديكندن نفوسى ٥٠٠٠٠ راده سنه بالغ اولور . شهر ساحل قربنده قوملق بر آطه اوزرنده كائن‌در .

آتلت — (Athlete) — { قديم يونانستان وايتالياده علنى وعمومى اويونلرده مكافاتى احراز ايتمك اوزره مسابقه‌يه اشتراك ايدن زوربازانك اسم عامى‌در .

آتلستان — (Athelstan) — تراجم

آنغلوساقسون قراللرندن‌در . ٨٩٥ ده تولد و ٩٤٠ ده وفات ايتمشدر . بيوك آلفردك حفيديدر . ٩٢٥ تاريخنده موقع قراليه قعود ايتمشدر . دانيمارقه رؤساسنك باشليجه‌لرينى خراجكذار ايتمش ٩٣٣ ده اسقوچيا سواحلنى تخريب ايله بعده اسقوچيا قرالنه‌ده غلبه ايلمشدر . او جهتدن راحت و حضورينى تأمين ايتدكدن صكره رهبانى حمايه ، بر چوق مناستر وكليسالر تأسيس و تجديد وعاقلانه قانونلر وضع ايتمشدر . غرب حكمدارلرينك كافه‌سى كنديسيله عقد اتفاقه هوس ايتمشلردى .

آتلون — (Athlone) — جغرافيا { ايرلاندانك وسطنده (وه‌سميت) و (روسقومون) قونتلقلرى داخلنده بر شهردركه (مولنيغار) ك جنوب و جنوب شرقيسنده و (شه‌نون) نهرى ساحلى اوزرنده كائندر . (آتلون) ايرلانده داخلنده طرق وحيات تجاريه‌نك مركزى و اهميت عسكريه‌يى حائز بر موقعدر . شاتوسى نهرك ساحل غربيسنده مبنيدر .

آتله — (Atlee) — { آمريقالى بر جراح‌در . ١٨٠٨ ده (لانقاست) ده طوغمش ١٨٧٨ ده (فيلادلفيا) ده وفات ايتمشدر . ١٨٢٩ ده طبابت امتحانى ويره‌رك (لانقاست) ده‌كى خسته‌خانه‌نك اداره‌سنى درعهده ايتمش ، ١٨٤٤ ده (فيلادلفيا) دارالفنونى سرپرياتنده بولنمشدى . ١٨٥٢ ده مأموريتندن استعفا ايدرك وقتنى بسبتون جراحلغه حصر ايلدى . موى اليه برنجى درجه‌ده اوپراتورلردن اولوب آمريقاده ايلك دفعه اوله‌رق خزع مبيض عملياتنى اجرا ايتمشدى . وفاتندن اوچ آى اوانه كلنجيه قدر (خزع مبيض) ه دائر سكسان يدى عمليات اجرا ايتمش وعمليات كورن خسته‌لرك يوزده يتمش بشى قورتلمشدر . مسلكنه عائد مهم آثارى واردر .

آتله — (Atlé) — اساطير { دوراساطيرده (قريزون ، هوغون و ساقسونلرك قرالى و (بودله) نك اوغليدر . (فرانق سيفار) و (بورغدان غودرون) دن طول قالان بر قادينله ازدواج ايتمش وزوجه‌سنك ايلك قوجه‌سنك خزائنى ضبط و يغما ايدنلرندن مغصوباتى استرداد ايتمشدر .

آتله بوروغ — (Attleborough) — جغرافيا

انكلتره حكومتى داخلده (نورفولق) قونتلغنده كوچك بر قصبه‌در . (نورويش) ك ٢٣ كيلومترو جنوب غربيسنده‌در . (٢٠٦٥ نفوسى) مقدما (ئه آست آنغليا) نك مقرى ايدى . اون بشنجى عصرده انشا اولنمش عجيب بر كليساسى واردر .

آتله بوروغ — (Attleborough) — جغرافيا { ماساجوزت حكومتى داخلنده واقع بريستول قونتلغنده بر شهردركه

(میل دیور) نام‌چای‌اوزرنده کائندر . ٦٧٧٠ نفوسی واردر. بوراده دوکه ، ساعت ، شابقه اعمالاتخانه‌لری بولنور .

آتلی‌خان { یلنجه خانك اوغلیدر. باباسی یلنجه خاندن صوکره موقع اقتداره گلمش و برقاچ مدت سورن دورهٔ حکومتی رفاه وآسوده‌کی ایچنده گچمشدر .

آتلی قارنجه — (La fourmi fauve) یاخود (La fourmi rousse) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك، حشرات فرقه‌سنك غشائی الجناح صنفنك ، حامل ابره تحت صنفنك ، فورمیده فاملیاسنه منسوب فورمیقا جنسنك برنوعیدر. اسم فنیسی فورمیقاروفادر . بوقرنجه‌نك جبهه‌سی خفیفجه‌ملتوی یعنی بوروشق، ابره‌سی حالت اثریه‌ده ، کوزلرنده کرپك و قیل یوق، ذنب بطنی (صدری بطنه برشدیرن قطعه) یالکز بر حلقه‌دن عبارت . صدری تویلیدر رنکی اسمر قرمزمتراق، وسیاه لکه‌لرله بنکلیدر. ارککلری کاملاً اسمر سیاه ایسه‌ده اشعارك انعکاسندن کول رنکنده ویا سنجابمتراق بر لون‌ده کورینورلر . فورمیسیده فامیلیاسنه عائد سائر انواع کبی بونلرده بری ارکك ، دیکری دیشی و برده عمله ویا خادم اولمق اوزره اوچ شخصدن مرکب کوچك بر سوری ایله یشارلر، ارککلرینك طولی ١١ ، دیشیلرینك ٩,٨٧ و خادملرك ٤,٥ : ٦,٥ میلتره‌در . بو قارنجه، ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده اوروپا وآسیانك اکثر نواحیسنده وآمریقای شمالیده بولنور . سائر قارنجه‌لره نسبتله یووالری دها بیوکدر. چام آغاجی اورمانلقلرنده ٩٤ : ١٢٥ میلتره ارتفاعنده بر آلتنده یووا انشا ایدرلر. یووالرینی یپراق اوجلری، دچینه یومغی ، طوپراق کومه‌لری کبی شیلری برلشدیره‌رك طبقه طبقه ترتیب ایلرلر. بوطبقه‌لره حیزلی بر قاچ ضربه اورولدقده بیکرله عمله‌نك طشره‌یه آتیلوب صاغه صوله دونه‌رك بورویشلری اولدقجه شایان تماشا برمنظره تشکیل ایدر. لکن بووجهله اورکیدیلن حیوانلر، انتقام آلمغه حریص اولدقلرندن ایصرلماغه ویا طرماناماغه دقت ایتملدر. لدغلری (ایصیریش) اولدقجه محرشدر . بونلرك ایکنه‌لری حالت اثریه‌ده اولدیغندن تدافعی وتجاوزی حرکتلری آرقه‌لرندن چیقاردقلری بر مایع ایله‌در بومایعك قوتلی ومؤثر بررایحه‌سی واردر آلتمش سانتیمتره ارتفاعنه قدر فیرلار . برقاچ داملەسی ال ، یوز کبی چپلاق بر ناحیه‌یه تماس ایده‌جك اولور ایسه ایصرغانك تماسیله حاصل اولان اندفاعات وبثورات (قبارجق وسیوولجك) کبی قبارتیلر حاصل ایدر . ایصردقلری ناحیه‌لرده‌ده قرمزی بر لکه پیدا اولور. مواد سکریه ایله، میوه عصاره‌لریله ، چیچکلردن طوپلادیغی مادهٔ سکریه ایله ، فدان بیتلرینك حاصل ایتدکلری مایع ایله تغدی ایدرلر. عمله‌قسمی مواد مذکوره‌یی معده‌لرندن چیقاره‌رق یاورولرك آغزینه دوکرلر بووجهله آنلری بسلرلر سرفه‌لر (یاورو) نشوونمالرینی اکمال ایتمه زماننده حریری بر قوزه ایچنه کیررلر بوقوزه‌لر، غلط اوله‌رق قرنجه یموره‌طه‌سی تسمیه اولنور . قوزه‌نك ایچنده شفیره دورینه استحاله ایدر . حشرهٔ کامله حالنه کیرمك اوزره قوزه‌دن چیقمق راده‌لرنده بولندقلرنده خادملر قوزه‌لری یرتارلر و ایچندن چیقان کنج حشرهٔ کامله هنوز ضعیف اولدیغندن دها برقاچ کون عمله طرفندن بسلنمکه احتیاجلری واردر. کنج سرفه‌لرك کافه‌سی یتشدیکنده مجنح (قنادلی) اولان دیشیلر قارنجه‌لغی ترك ایله هوالانرلر بعضیلری ینه قارنجه حالنه عودت ایدرسه‌ده چوغی طاغیلور. بو وجهله یالکز قالان دیشی طپراقده بر دلیکه کیره‌رك صاقلانیر ، قنادلرینی قوپاریر ویموره‌طلامغه باشلار .

آتلی قره‌جه —(Petits chevaux)—

آغاجدن معمول برطاقم کوچك آتلردرکه برمحور شاقولی اطرافنده تدویر ایدیلیر . تنزه یرلرنده ، بایراملرده چوجقلرك باشلیجه اکلنجه‌لرندن در .

آتلیا — (Athelia) — { برجنس قطره‌یعنی ماناوه وبرلش اسمیدر .

آتلیکسقو — (Atlixco) — جغرافیا

مکسیقاده (پوته بلا) ایالتنك ۳ کیلو مترو جنوب غربیسنده واقع بر قصبه‌در .

آتماجه — (L' épervier) — حیوانات

حبلیه شعبه‌سنك ، فقریه تحت شعبه‌سنك طیور فرقه‌سنك جارحه صنفنك نهاری کروهندن آستوریده فاملیاسنه منسوب بر قوش جنسنك اسمیدر . علم حیواناتده نیزوس نامنی اخذ ایدر . بوجنسك افرادنده وجود مطول ، رأس کوچك ، منقار (غاغا) قاعده‌سندن اعتباراً اکلمش و قانجه منظره‌سنی اخذ ایتمشدر . قنادلری قیصه اولوب آنجق قویروغك وسطنه قدر یتیشیر . رسغ القدم اوزون و ضعیفدر . اظفاری (طرناق) زیاده کسکیندر .

آتماجه عادی — (Nisu communis) —

حیوانات { طیور فرقه‌سنك جارحه صنفنك نهاری کروهندن آستوریده فاملیاسنه منسوب نیزوس جنسنك بر نوعیدر . بو قوشك طولی ۳۵ سانتیمتره ، قنادلرینك یایلیمی ٦٦ سانتیمتره‌در . یاتیق اولان قنادی ۲۱ سانتیمتره ، ذنبی ۱٦ سانتیمتره‌در . دیشیسی براز دها ایریجه اولوب ٤۱ سانتیمتره طولنده و قنادلرینك یایلیمی ۸۰ سانتیمتره طولنده‌در . کاهل سنده بولنانلرك صرتی اسمر کول رنکنده ، سیاهه میال ، علی العموم وجه اسفلی و بطنی بیاض و قزیله میال صاری رنکده خطوط ایله مخططدر . قویروغنده بش آلتی صره سیاه خط واردرکه نهایتلری بیاضدر . غاغاسی ماتمتراق ، غشای شمعی صاری ، طبقهٔ قزحیه (کوزك رنکنی حاوی طبقه) التونی رنکده و آیاقلر صولوق صاری رنکده‌در . کنجلرك صرتی اسمر سنجابیمتراق ، بطنی بیاض و اسمر لکه‌لیدر . اوروپا ، آسیا و آفریقانك هر طرفنده بولنورسه ده ممالك شمالیه‌ده و بالفرض آلمانیاده بوحیوانلره اسپانیادن زیاده تصادف اولنور . موسم شتایه طوغری آفریقانك شمال سواحلنه ، هندستانه کلیر . عادی آتماجه اورمانلق یرلرده و خاصةً طاغلق اولان نواحینك کوچك اورمانلرنده ساکن اولور . آستوریده فاملیاسنه منسوب انواعك ایچنده اك جسوری و اك چویك و سریع الحرکه اولانیدر ، کوندوزلری صاقلانیر . هر نه قدر قنادلری قیصه ایسه‌ده سهولتله اوچار . سیر و حرکتی مهارتسز اولوب صیچرایه صیچرایه یورر . محترز وجسوردر . کندیسندن بیوك قوشلره‌ده صالدیرر . بعضاً آوینك آرقه‌سندن واغونلره آرابه‌لره ، حتی مساکن درونه بیله کیردیکی کورلمشدر . کوچوك قوشلرك اك بیوك و دهشتلی دشمنی آتماجه‌در . ککلکدن چالی قوشنه‌وارنجه‌یه قدر اللدن قورتلمز . خروسلره حتی طوشانلره بیله هجوم ایتدیکی کورلمشدر . بالقجیل قوشنه‌ده تسلط ایدر . حیله‌سی ده‌زیاده‌در . آوینی یقالامق اوزره فرصت بکلر . آوه چیقدیغی زمان همان طوپراق و اوتلر حذاسنده اوچار . اورادن شکارینه هجوم ایدر . شکارینی اوچارکن و یاخود تونکنده یقالار . قوشلر ، آتماجه‌یی سزدکلرنده یووالرینه و یاخود تصادف ایتدکلری دلیکلره صوقولورلر . قرلنغجلری النه قولایلقله کچیره‌مز . بونلرك اوچیشی هوایه چیقارق بردنبره یره اینیشی آتماجه‌لری شاشیردر . آتماجه آوینی نادراً قاچرر حتی بعضاً ایکی دانه‌سنی دفعةً یاقالادیغی ده اولور . شکارینی تنها بر محله کوتورر ، بیوك توکلرینی قوپاردقدن صکره اکل ایدر . تویلرینی قیللرینی وکمیکلرینی براقیر ، قوشلرك یمورطه‌لرینی ده‌یر . آتماجه نادراً صداسنی ایشتدیرر . یوواسنی سطح ارضدن پك یوکسك یره انشا ایتمز . چالی و دیکن ییغنلری آره‌سنه ، اورمانك صیق یرلرینه یووا یپار . مایس نهایتنده یوواسنده اوچ بش یمورطه‌سی بولنور . یمورطه‌نك قبوغی قالین دوز و مجلادر ، شکلی و رنکی متحولدر ، اکثریا بیاض ، اسمر سنجابیمتراق ویا یشلمتراق اولوب آز چوق بیوك قرمزی ویا مائی‌یه میال لکه‌لرله بنکلیدر . قولوچقه زماننده دیشیسی وظیفه‌یی ارککنه ترك ایتمز بالذات کندیسی قولوچقه‌یه یتار

و يمورطه‌لرينى مدافعه ايدر . ياوروله هر ايكيسيده
يه‌جك كثير رسه‌ده آتمجق ديشيسى يه‌جكى ياوروله
ويره‌جك طرزده حاضر ايدر . فى الحقيقه ، آنا
تلف اوله‌جق اولورسه بابا ، يوواىى يه‌جكسز
براقماز ايسه‌ده مناسب وجهله احضار ايده‌
مديكندن ياوروللرك هلاك اولديغى كوريلير .
ياورولر خيلى مدت ابويله يوواده قاله‌رق آنلردن
تعلم ايدر. طيور جارحه‌نك نهاريه كروهندن شواهين
فامليانسنك انواع كبيره‌سى آتماجه‌يى اله كچيررسه همان
اكل ايدر . انسانلر ، آوجيلر بو قوشه تصادف
ايتديكنده اتلاف ايدر . يوواسى بولنه‌جق
اولورسه تخريب ايدلمليدر . مع مافيه عموم
طرفندن بوقوش نظر حقارتله كورولميور ، هركس
طرفندن نفرت وتلعين ايدلميور. آسيانك بعض
محللرنده بيلديرجين آوى ايچون اهالى طرفندن
آتماجه قوللانلمقده‌در . موسم صيف و موسم
خريفده ياورولر تعليم ايديلور. اكثريا بو خدمت
ايچون آتماجه‌نك ديشيسى دها الويريشلى اوليور
هندستانده ، شاهين وطوغان كبى آو قوشلرينى
بسليوب تربيه ايدنلر آتماجه‌يىده آلشديريورلر.
هنوز دها ياورو ايكن يوادن آلنوب بيلديرجين ،
ككلك ، چوللق قوشى ، كوكرجين وسائره كبى
قوشلرك آونده استخدام ايديلورلر . فى الحقيقه
هندستانك قامشلر ، جسيم آغاجلر واوزون اوتلر
ايله مستور محللرنده آتماجه‌نك بو بابده خيلى
خدمتى سبقت ايتمكده اولديغندن تربيه‌سيچون
ايديلان زحمت اونوديلور . مع مافيه وحشى ،
پرتهجيلى طبعه بكده خوش كلمز .

آتمار — (Attmar) جغرافيا { اسوج مملكتنده ، وسط طرفلرنده ، دست‌فورلاند ولايتنده كائن برقصبه‌در .

آتماليق — (Athmallik) — جغرافيا
هندستان شرقيده واقع كوچك بر راجه‌لقدر .
مملكت مذكوره انكليز حمايه‌سنى قبول ايتمشدر.
بنكاله كورفزينه دوكيلان (ماهانادى) نهرينك
ساحل يسارنده‌در . مساحهٔ سطحيه‌سى ١٩٠٠
كيلومتر مربعى ، ١٨٧٢ ده طوتيلان ايستاتيستيقه
نظراً نفوسى ١٦٢٥٠ راده‌سنده‌در. (هونداپا) ده
راجا اقامت ايتمكده‌در. ١٢٧ خانه‌لى (كه‌نتا)
كويى راجه‌لغك الك مشهور بلادندندر.

آتمجه بك { قره‌مان امراسندندر. ٨٧٩ تاريخنده سردار مشهور كدك احمد پاشا
(سلفكه) و (منال) قلعه‌لرينى فتح ايلديكى اثناده
(دوه‌لى قره‌حصار) قلعه‌سنك محافظى ايدى .

آتمجه (حاجى) — تراجم { اخلافى ميانده «حاجى آتمجه»
لقبيله شهرت بولان محى الدين بن محمد بن حاجى
آتمجه طقوزنجى عصر هجرى ده ظهور ايدن
محاسبين عثمانيه‌دندر .
موى اليهك « مجمع القواعد » ناميله تركجه بر
حساب كتابى واردر . كتاب مذكور اوچ شق
اوزره مرتب اولوب شق اول حساب صحاحدن ،
شق ثانى حساب كسوردن باحث و شق ثالثده
« مسائل شتى » عنوانيله قرق عدد مسأله حسابيه‌يى
حاوى‌در . مجمع القواعد ، مأمورين ديوان وكتبهٔ
اقلام ايچون تأليف ايدلمش بركتابدر. حاجى آتمجه
بوكتابى سن شيخوختنده تأليف ايله‌ديكنى ديباجه
سنده بيان ايتمش ، وختامه رسيده‌سى ٨٩٩ سنهٔ
هجريه‌سى آخرينه توافق ايتديكنى نهايت كتابده
ذكر وتصريح ايلمش اولمسنه نظراً صاحب ترجمه‌نك
اونجى عصر هجرى اوائلنده وفات ايلمش اولديغى
آكلاشلمقده‌در . « قاموس رياضيات »

آتمومتره (مقياس تبخر) — (Atmo-mètre) — حكمت طبيعيه { عظم تبخرى يعنى بر مايعك مقدار
تبخرينى تعيين و تقديره مخصوص بر آلتدر .
بر صويك مقدار تبخرينى تعيين ايتمك ايچون
الك بسيط طريق معلوم المقدار صويى حاوى بر
قاب هوانك تحت تأثيرينه ترك ايديله‌رك برمدت
معينه‌دن صوكره لدى التبخر اكسيلمش يعنى قاب
درونده قالمش اولان صو وزن اولنمقدن وبو

صورتله، اره‌ده‌کی فرقدن مقدار تبخری تعیین ایله‌مکدن عبارتدر . بوفرق وزن ایله تقدیر اولنه‌جغی کبی حجماً دخی حساب ایدیله‌بیلیر. بوطریق تقدیر بادیء امرده بسیط وسهل کورینورسه‌ده نتیجه‌ده بیوك برصحت واتثاق مطلوب ایسه ووقت اجرا وتطبیق خیلی مشکلدر . واقعا مایعاتك مقدار تبخری سطحلریله مبسوطاً متناسب اولدیغی غیر قابل انکار بر حقیقت طبیعیه ایسه‌ده کچوك قابلرده هوایه معروض بولنان یان سطحلری ایله صویك عمقی دخی نظر حسابه آلنه‌جق بردرجه‌ده حائز اهمیتدر. شمدی‌یه قدر ایجاد ایدلمش اولان آثمومتره (مقیاس تبخر) لر باشلیجه ایکی قسمه آیریلور. برنجی قسم آثمومتره‌لرده صویك مقدار تبخر وتناقصی حجماً تقدیر وحساب ایدیلیرکه بونلره (حجم مقیاس تبخری) دیرلر؛ ایکنجی قسم آثمومتره‌لرده ایسه مقدار تبخر وزناً تقدیر وقیاس ایدیلیر بونلره‌ده (وزن مقیاس تبخری) دینیر. برنجی قسم مقیاس تبخرلر، موسم شتاده درجهٔ حرارتك تحت الصفر اولدیغی زمانلرده طون ایله آلتك قیرلمسی کبی محذوره مبنی ترك اولنوب قیشین انجق ممالك حارده‌ده قابل استعمالدر. بو قسم آلات تبخردن اك زیاده معلوم و حائز اهمیت اولانلری موری ، پرسل ، لامان ، پیش وموورغن‌اشترن نام ذاتلرك ترتیبکرده‌لری اولان مقیاس تبخرلردر .

دوفورك یاغمور صوینك مقداری ایله مقدار تبخری بیننده‌کی فضلی تعیینه مخصوص اولان سیقسیمتره‌سی دخی بوقسمدن معدوددر (بومادده‌یه باق) . ایکنجی قسمدن معدود بولنان (مقیاس تبخر) لر دخی انواع مختلفه‌سی موجوددرکه بونلردن سوسور وبالخاصه ویلدك مقیاس تبخرلری اك زیاده حائز رغبت اولمشدر. (ویلد) ك مقیاس تبخری شکلده کورلدیکی وجهله اساساً مکتوب ترازیسنه مشابه برمیزانك (ح) کفه‌سی اوزرینه اوطورد‌لمش صحن‌شکلنده بر(ذ) قابندن عبارتدر. اکر بوقاب بوش اوله‌رق کفه اوزرینه قونورسه (د) ابره‌سی(ك) تقسیمات کتابه‌سنده صفرچیزکیسنه منطبق اولور ، بالعکس صو ایله املا ایدیلورسه ابره تقسیمات کتابه‌سی اوزرنده ایلرولیه‌رك یوقاریده بر نقطه‌یه قدر چیقار . مقدار تبخر تعیین اولنه‌جغی زمان (ذ) قابی صو ایله طولدیریله‌رق ترازونك کفه‌سی اوزرینه قونور وابره‌نك کتابه اوزرنده ارائه ایتدیکی تقسیم چیزکیسنك رقمی قرائت وقید اولنور. متعاقباً بوقاب ینه ترازو اوزرندن آلنوب علی‌العاده یکرمی دورت ساعت مدت هوانك تحت تأثیرینه ترك اولنور. بومدتك انقضاسنده تکرار ترازو کفه‌سی اوزرینه وضع ایدیله‌رك کذلك ابره‌نك اشعاراتی قید وضبط اولنور. هر ایکی قید بیننده‌کی فضل، تقسیماتك جنسنه کوره ، یا طوغریدن طوغری‌یه مقدار تبخر وزنی‌یی یاخود مسافه جنسندن میلیمتره اوله‌رق ارتفاعنی ارائه واشعار ایلر. اشبو آلت مجموعه‌سیله (هـ) صندوقچه‌سی ایچنه وضع اولنور . آلتك اقسام معدنیه‌سنی تأثیر رطوبت ایله تحمضدن منع و محافظه ایتمك ایچون صندوقچه‌نك آلت کوزینه جاذب رطوبت اولان قلور قالسیوم‌ی حاوی (ف) قابی وضع اولنور . شمدی‌یه قدر آثمومتره‌لر واسطه‌سیله کمال دقت ایله اجرا ایدیلن

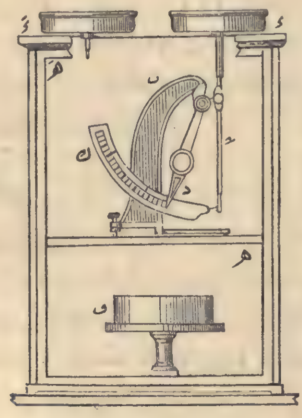

(شکل ٥٣)

تجاربك نتایجنه نظراً بولنان مقادیر تبخر حرارت وحرکات واهتزازات کبی تأثیراتدن دولایی، حقیقی اوله‌رق واقع اولان تبخرات طبیعیه‌یه تماماً تمامنه توافق ایتمدیکی تبین ایلمش درکه بونك ایچون

تقديراتده دها بيوك تبخر حوضلرى ياخود دها جسيم (مقياس تبخر) لر ايجاد واستعمال اولنمق لزومى وجوه عديده ايله ثابت اولمشدر .

آتميدومتره — (Atmidomètre) { آتمو. متره } مادهسنه باق .

آتناه — (Atnah) — جغرافيا { امريقاى شمالى ده } انكلترهٔ جديد و يا دوپنون نامى ويريلن مملكتده ياشار بر طائفهٔ وحشيهدر . غريب برعادتلرى واردركه چوجقلرينك باشلرينى اللريله صيقهرق مخروط شكلنه قويارلار . بو شكل قفا باشليجه علامات فارقهلرندن بريدر . آتناهلر آلاسقه شبه جزيرهسنه قدر انتشار ايدرلر .

آتنتان — (Atintanes) — جغرافياى قديمه { (ثهپير) قطعهسنك ايلليريا حدودنده و (آئوس) واديسنده مسكون اولان } قديم برقومك اسميدر .

آتندورن — (Attendorne) — جغرافيا پروسيهده ، جهت غربيهسنده ، وستفاليه ولايتنده كائن بربلدهدر . نفوسى ٢٧٠٠ آردواز معادنى ، ياغخانهلرى و دوكمخانهلرى واردر . قرون وسطاده هانزه آتيك اتحاد تجاريسنه داخل اولان بلاد مهمهنك برى ايدى .

آتنس — (Athens) — جغرافيا { مجتمعهٔ آمريقا . } ده ، جورجى حكومتنده (قلارق) قونتلغنك مركزى بر شهر اولوب ٨٦٤٠ نفوسى واردر . جورجى دارالفنونى تسميه اولنان مشهور فرانقلن مكتبى بورادهدر . متعدد قالخانهلرى ، ماكنه وايپلك فابريقهلرى واردر .

— نيويورق ايالتى داخلنده هودسون كورفزى ساحلنده ٣٠٠٠ نفوسلى اوفاق برقصبهدر .

— ينه مجتمعهٔ آمريقانك اوهيو ايالتنده بونادده بر ناحيه مركزى واردركه ٥٠٠٠ نفوسى موجوددر .

— مجتمعهٔ آمريقانك پانسيلونيا حكومتى داخلنده برادفورد قونتلغنك مركزى اولوب ٨٠٠٠ نفوسى حاويدر .

— مجتمعهٔ آمريقانك (تنهسه) ايالتنده (ماقمين) قونتلغنك مركزى اولان ٣٠٠٠ نفوسلى بر قصبهدر .

آتنون — (Atnon) — نباتات { دليجهنك اسم مشتركيدر . }

آتنووون — (Athnowon) — جغرافيا ايرلانداده (قورق) ك ١١ كيلومترو غرب و جنوب غربيسنده ١٠٨٠ نفوسى حاوى بر قونتلقدر . (له آ) يه منصب كوچك برچاى اورتهسندن كچمكدهدر . يدنجى عصرده انشا اولنان بر آبهيك آثار باقيهسى كورينور .

آتنه — (Atina) — جغرافيا { ممالك شاهانه } ده ، طربزون ولايتنده لازستان سنجاغنده كائن آتنه قضاسنك مركزى اولان برقصبهدر . مركز ولايت اولان طربزونك ١٢٠ كيلومتره شمالنده وقره دكز ساحلى اوزرنده كائندر . ايكنجى عصر ميلادى يونان مورخلرندن آرينك راهنامهٔ بحر بنطس (Périple de Pont-Euxène) يعنى قرهدكز راهنامهسى ناميله يازديغى اثرده لازستان سواحلنده آتنه (Athénè) ديه بيان ايديلن محل شيمديكى آتنه قصبهسى اولهجقدر .

— آتنه قضاسى . — لازستان سنجاغى داخلنده برقضادركه مركزى آتنه قصبهسيدر . بوقضا ايكى ناحيهيه منقسمدر : همشين ، ويجه ناحيهلرى . ٥٨ قريهسى واردر .

قضانك تكميل اراضيسى تخميناً ٢,٧١٣,٣٣١ دونم تربيعندهدركه بونك انجق نصفى قدرى زرع ايديلير . باشليجه محصولات ارضيه آرپه ، مصر بغدايى ، پرنج ، فندق ، اوزوم ، جوز ، سبزه ، ميوه وسائرهدر . بوقضا كليتلى بال اخراج ايدر .

آتنه — (Athènes) — جغرافيا { تاريخچه دنيانك }

مشهور شهرلرندن بریدر. ازمنهٔ قدیمه‌ده مدنیت یونانیه‌نك مركزی ایدی كه بلدة الحكما تسمیه قلنمش ایدی . بو كونده یونانستانك مقر حكومتیدر . عرب جغرافیونی بوشهره زیتونه‌ده دیرلر ایدی كه اطرافنده زیتون اشجاری مبذول اولمقدن كنایةً در. نفوس حاضره‌سی ١١٤٣٥٥ كشیدر . دارالفنونی مكاتب عسكریه‌سی ، فرانسه انكلتره المانیا ومجتمعهٔ آمریقا دولتلری طرفندن تأسیس و اداره اولنان آثار عتیقه مكتبلری وموزه‌لری واردر . حیات تجاریه‌سی پیره لیمانی واسطه‌سیله جریان ایدر . آتنه شهری (اجینه) كورفزینك شرق طرفنده ، پیره‌دن وفالر كورفزندن سكز كیلو مترو مسافه‌ده و آتیك قطعه‌سنك اك بیوك اوواسی اورته‌سنده كائندر . بو اوواده آقروپولیس ، لیقابت وطور- قو وونو آثار قدیمه‌سی موجوددر . بو كونكی شهر كیتدكجه آقروپولیسك شمالنه و اورادن اولدقجه اوزاق برمحله طوغری توسع ایتمكده‌در. شهرك قدیم محله‌لری ایسه بالعكس آقروپولیسك سطح مائلنه و دها زیاده جنوب و غرب طرفلرینه طوغری اوزانمقده ایدی .

احوال تاریخیه‌سی — روایته كوره آتنه شهر قدیمی (پلاجه‌لیلر) نامی ویریلن بر قوم طرفندن تأسیس اولنوب بونلر اك اول آقروپولیسده یرلشمشلر ایدی. بعده مصردن (كقروپ) نامنده بر آدمك ریاستی تحتنده اولمق اوزره كلن برقبیله آقروپولیسده تأسیس اولنان شهره (كقروپیا) نامی ویرمشلر ومؤخراً فنیكه‌لیلر دخی بوشهرك غربنده برمحله تشكیل ایله اوراسنی (مه‌لیت) تسمیه ایلمشلر ایدی. پلوپونس قطعه‌سندن مطرود اولان یونانیلیلر ده كلوب شهرك بر طرفنده یرلشمش ایدیلر. روایات داستانیه‌یه نظراً بو دورلرده آتنه شهرنده خیلی رؤسا حكومت ایتمشدر كه باشلیجه‌لری كقروپ ، اركته ، پاندیون و اجه‌در. اواثناده آتیك قطعه‌سنده یكدیكرینه رقیب اون ایكی كوچك حكومت وار ایدی كه بونلر صورت دائمه‌ده بربریله حال حربده بولنیورلردی. (تزه) بونلرك بیننی تألیف ایتمش دركه بوندن صكره قطعهٔ مذكوره‌نك مركزدینیسی آقروپولیس اوزرنده مبنی بولنان (آتهنا) معبدی ومركز حكومتی بعدما (آتنه) تسمیه اولنان (كقروپیا) شهری اولمشدر. بو وقعه‌نك خاطره‌سی اولمق اوزره هرسنه آتنه‌ده (پاناتهنه) شنلكلری اجرا قلنوردی . قبل المیلاد ١٠٦٦ سنه‌سنده (قودروس) دن صكره آتنه (آرخونت) نامی ویریلن رؤسا معرفتیله اداره اولنمغه باشلامشدر.

مؤخراً ٥٩٤ سنه‌سنده وضع اولنان (سولون) قانونی آتنه‌لیلری ثروتلرینه كوره درت صنفه تقسیم ایلمشدر. بر آره‌لق (پیسیسترات) موقع اقتداره كچمش (٥٢٧ ـ ٥٦٣) و وفاتندن صكره اوغللرینه ترك حكومت ایلمشدر (٥١٠ ـ ٥٢٧). ٥١٠ سنه‌سنده(هیپیاس) ك موقع اقتداردن سقوطی اوزرینه آتنه‌ده یكی بر دور اداره كشاد اولنمشدر. ٥٠٨ سنه‌سنده امور ادارهٔ ملكیه‌ده اصلاحات اجراسی ، اون نوع تكالیف عمومیه وضعی واخذ عسكر اصولنك اتخاذی سایه‌سنده (قلیستەن) یكی بر اصول اداره تشكیل ایتمش و بو اصول آریستید ، اقیالت وپریقلس زمانلرنده توسیع اولنمشدر . بو زمانده ایرانیلرك ممالك یونانیه‌یه تجاوزلری اوزرینه تحدث ایدن محاربات مشهوره‌ده آتنه شرفلی بر خدمت ایفا ایدرك ماراتون (٤٩٠) ، سالامین (٤٨٠) ، پلاته و میقال (٤٧٩) محاربه‌لرینی قزانمش وبو فرصتدن بالاستفاده دیكر یونان حكومتلرینه قارشی برنجیلك مرتبه‌سنی تأمین ایلمشدر . تمیستوقلیس ، آریستیدیس ، پریقلس كبی ماهر رجال حكومتك حسن اداره‌لری ایله اووقت دنیانك برنجی حكومت بحریه‌سی اولمش وجوارده‌كی متفرق یونان حكو- متلرینه اجرای نفوس ایدرك بو صورتله آق دكزده اوروپای جنوبیده آناطولینك ساحل غربیسی اوزرینه حكم سورمشدر . بو ترقیات اسپارطه‌نك ودها بعض شهرلرك عروق حسدینی تحریك ایلمش اولدیغندن پلوپونس محاربهٔ مشهوره‌سی ظهور ایدرك (٤٣١ ـ ٤٠٤) آتنه‌نك قوت بحریه‌سی محو وزائل اولمغله برابر شهر بسبتون اسپارطه‌لیلرك ید تسخیر وتملكنه

یکمش و حصارلری تخریب اولنمشدر . ۴۰۳
سنه‌سنده (ترازیبول) مملکتی اسپارطه‌لیلردن
قورتارمش و اسکی حکومتی اعاده ایلمشدر . ۳۹۳
ده (قونون) پیره قلعه‌لرینی و اوزون دیوارلر
نامی ویریلن سورلری انشا ایتمشدر . معمافیه
شهر قورنیت محاربه‌سنده و اسپارطه ایله تب آرا‌
سنده‌کی محاربه‌ده آنجق ایکنجی درجه‌ده بر
خدمت کوره بیلمشدر . ۳۷۸ ده تکرار قوت
بحریه‌سنی تأسیس ایتمش و اسکی نفوذ واقتدارینی
قزانمغه باشلامش ایکن ظهور ایدن محاربات
(۳۵۵ـ۳۵۷) ینه قوتی کسلمشدر . بر مدت
ناطقه‌پرداز (ده‌موستن) ك شدتی سایه‌سنده ینه
قوت کوسترمکه باشلامش ، قرال (فیلیپ) ه
قارشی مقاومت کوسترمش و فقط (کرونه) یه
مغلوب اولمشدر . (لیکورغ) ك ادارهٔ ماهرانه‌
سی سایه‌سنده (۳۲۵ ـ ۳۳۸) هیچ اولمزسه
ترقیات مادیه‌سنك حال سابقنی محافظه ایده
بیلمشدر . بیوك اسکندرك وفاتندن صکره
استقلالنی استرداده چالیشمش ایسه‌ده (لامیاق)
محاربه‌سنده ینه مغلوب اولمشدر . (۳۲۲ـ۳۲۳)
آتنه بوندن صکره استقلالیت اداره‌سنی ضایع
ایدرك آرتق سیاستجه هیچ بر اهمیتی قالمامشدر .
۱۴۶ سنه‌سنده رومانك (آخای) ایالتنه الحاق
اولنمش ، بر آرالق قرال میتریدات ایله برلشمش
وبوسببدن روما ایمپراطوری سیللا طرفندن ضبط
و تسخیر اولنمشدر (۸۶) . روما ایمپراطورلغی
زماننده روماليلر بو شهره چوق اعتنا ایتمشلردر .
میلاد عیسانك اوچنجی عصرنده باربارلرك استیلاسی
هنکامنده آتنه غوتلرك (۲۵۳) و مؤخراً
هروللرك (۲۶۸) يد استيلاسنه کچمشدر . دردنجی
و بشنجی عصرلرده بت‌پرستلرك الك برنجی التجاكاهی
اولمش ایسه‌ده ایمپراطور یوستینیه‌نك ۵۲۹ سنه‌سنده
وثنیونك مکتبلرینی قپامش و معبدلرینی کلیسایه
تحویل ایتمشدر . قرون وسطی تاریخنده آتنه‌نك هیچ
بر اهمیتلی خدمتی یوقدر . میلادی ۱۲۰۴ تاریخنده
استانبولك اوروپالیلر طرفندن ضبطی اثناسنده
آتنه‌ده بر فرنك دوقه‌لغی تأسیس اولنه‌رق روش ،
بریه‌ن ، قتالانیا و سیجلیا خاندان قرالیلری اجرای
حکومت ایلمشدر . ۱۴۵۶ سنهٔ میلادیسنده ابو
الفتح والمغازی سلطان محمد خان ثانی حضرتلری
طرفندن ضبط ولنه‌رق ممالك عثمانیه عدادینه الحاق
ایدلمشدر . ۱۶۸۷ ده وندیکلی موروسینی شهری
ضبط ایتمش ایسه‌ده فرداسی سنه ینه غزاة عثمانیه
طرفندن فتح و استرداد اولنمشدر . ۱۸۳۴ تاریخ
میلادیسنده اوروپا دولتلرینك توسطیله تشکل
ایدن یونان حکومتنك مقر اداره‌سی اولمشدر .
۱۸۸۴ سنه‌سنده شهرك چارشیسی محترق اولدقدن
صکره کنیش سوقاقلر و بولوارلر آچلمش وکوندن
کونه بیویه‌رك بسبتون یکی بر شهر حالنی کسب
ایتمشدر . کتبخانه‌لری ، موزه‌لری ، تیاترولری ،
اوتللری ، قلوبلری واردر . پیره یه بر شمندوفر
خطیله مربوط بولندیغی کبی پیره وفالره قدر بخارلی
تراموایلر ، شهر ایچنده وملحقاتنده عادی تراموایلر
ایشلمکده‌در .

علم آثار عتیقه — آتنه‌نك الك زیاده مدار
اشتهار و تمایزی اولان شی اسکی خرابه‌لریدر .
بو خرابه‌لرك اکثریسی یکی محله‌لرك خارجنده
و آقروپولیس حوالیسنده کائندر . اسکی آتنه
شهری آقروپولیس سورلرینك خارجنه چیقمامش
ایدی . یاواش یاواش شهر خارجه‌ده دخی اوزانمشدر .
اسکی سور بر قاچ دفعه‌لر تخریب و مجدداً انشا
قلنمش و تاریخ میلادینك ایکنجی عصرنده شرقه
طوغری توسیع ایدلمشدر . الیوم برچوق محللرده
(ازجمله دیپیلون و پینیقس قربنده) آثاری موجود
بولنان بو سور عتیق آلتی کیلو مترو طولی حائز
ایدی . بو سورك اون ایکی قپوسی موجود اولوب
بونلردن بعضیلری روماليلر زماننده آچلمش ایدی .
بو قپولرك الك مشهورلری شونلردر : شمال غربیده
(دیپیلون) قپوسی که بو قپودن (آغورا) چار‌
شیسنه منتهی اولان یوله کیریلیر ایدی . بونك یاننده
(مقدس قپو) نامی ویریلن و (الفسیس) یولنك مبدائی
اولان دیکر بر قپو وار ایدی . شمالده (آخار‌
نوس) ، شرقده (دیومه‌یا) و (دیوخاریس)،
جنوبده (یونیوس) ، غربده (مه‌لیت) و (پیره)

قپولری موجود ایدی . عتیق بلده نواحیٔ بلدیه نامی‌ویریلن برطاقم محله‌لره منقسم ایدی. جنوبده آقروپولیس ایله ایلیسوس آراسنده‌کی محله‌ده دیونیسوس تیاتروسی ، اسقلاپیوس دینلن مجمع اطبا ، اومنی رواق ، اوده‌ئون ، اولیمپیا ، پیتیون وله‌نه‌ئون دائره‌لری؛ غرب طرفنده مه‌لیت محله‌سنده دیوان‌تمییز، ارینیس‌کلیساسی، پنیقس‌چفته‌سوری، تنزه و آره‌سی‌معبدی ؛ شمال غربیده (سرامیك) محله‌سنده‌آغورا چارشوسی و رواقلری ، آپولون پاتروس معبدی ، پولوتریون ، طولوس ، متروون و آتال قپوسی و هادریه‌نن مکتب عالیسی وار ایدی . آتنه هر دورهٔ تاریخیه‌سنده برچوق مبانیٔ عالیه‌ایله‌تجهیز اولنمشدر . الك اسکی‌دیوارلر، مه‌ردیونلر و آقروپولیس مغاره‌لری پلاسج قومی زماننده انشا قلنمش ایدی . (پیسیستراتید) و اوغللاری شهری شماله طوغری توسیع، اولیمپیانی انشایه بدأ و مباشرت ، آقروپولیس اوزرنده آته‌نا معبدینی انشا ویا تجدید، آغورا چارشیسنی، پولوتریون، طولوس، آپولون معبدینی، لیسه‌یی، پیتیون مکتبنی و اقاده‌می دیوارلرینی انشا ایتدیرمشلردر. بشنجی عصرابتداسنده‌پنیقس‌سوری‌توسیع و دیونیسوس تیاتروسنك سدلری انشا قلنمش‌ایدی. بعده ایرانیلرك خراب ایتدیکی شهری یکیدن انشا ایتمك‌لازم‌کلمش و آقروپولیسك الیوم‌موجود اولان حصارلریله‌شهری پیره‌وفالره‌ربط‌ایدن‌اوزون‌دیوارلر او زماندن قالمشدر. قرال سیمون‌پارته‌نون بناسنك تجدیداً انشاسنه باشلامش ، ته‌سه‌ئون مونومانتی تعمیر ایتمش آغورا چارشیسنده‌کی آبده‌لرك انشا آتنی اکمال ایلمشدر . پریقلس پارته‌نون سراینی یکی بر پلان اوزرینه احیا و اوده‌ئون ایله پروپیله‌یی انشا ایتمشدر . آپته‌ر وارخیون معبدلری قبل‌المیلاد بشنجی عصر مبانیسندندر . دردنجی عصرده دیونیسوس تیاتروسی اکمال ، کینوسارغوس‌مکتبی توسیع وسرامیك محله‌سنده‌کی آبده‌لردن برچوغی انشا اولنمشدر . ایکنجی عصرده بطلیوس‌ژیمناس مکتبی ، دیوژینون ، اومینی و آتال قپولری و برنجی عصرده سوریه‌لی(آندرونیقوس)طرفندن روزکار قله‌سی ، آقروپولیسده روما و اوکوست معبدلری و آته‌نا قپوسی‌انشا قلنمشدر. بعدالمیلاد انشا اولنمش برچوق آبده‌لر دها موجوددر . فرنك دوقه‌لغی زماننده فرنکلر معبد ومکتبلری قلعه و قله حالنه تحویل ایتدیلر . بو مبانی اون بدنجی عصره قدر محافظه‌اولنه‌بیلمشدی . ١٤٥٦ ده ظهور ایدن برحریقده(پروپیله)آبده‌لری قسماً محو اولدی. اون‌یدنجی واون سکزنجی عصرلرده اوروپالی‌سیاحلر خرابه‌لری بالکز زیارت وتصویر ایله‌اکتفا ایدرلردی. اون‌طقوزنجی‌عصرده‌بوخرابه‌لرك محافظه‌لری‌ایچون تدابیرا تخاذاولنمش‌وبونلردن کشفیات تاریخیه‌جه دخی استفاده ایدلمشدر . اوروپا دولتلرینك همان کافه‌سی آتنه‌ده‌کی آثار عتیقه‌نك تتبعاتنه خدمت ایلمش و المانیا انکلتره روسیه و آمریقا طرفلرندن بالخاصه آتنه‌ده آثار عتیقه مکتب و انستیتولری تأسیس اولندیغی کبی بو بابده متعدد هیئتلر دخی تشکل ایلمشدر .

آتمریت — (Atenmerit) — تراجم
مصر قدیم فرعونلرندن دردنجی (آمنوفیس) ك کریمه‌سی‌در .

آتنی — (Athni) — جغرافیا { هندستان جنوبیسنده واقع بربلده‌در. زیارتکاه‌در. نفوسی ١١٢٠٠ تجارتی کوندن کونه ترقی ایتمکده‌در.

آتوئه — (Atouaï) — جغرافیا { (هاوه‌ئی) جزائرندن برینك آدیدر .

آتوبی — (Atubi) — جغرافیا { (فلار. بتاس ژولیا) نام مستعاریله معروف قدیم اسپانیاده واقع بر شهر آدیدر (آسیتجی) جوارنده روما مستعمره‌سندن ایدی . الیوم (ژه‌په‌جو) نامیله یاد اولنمقده‌در (بومادهیه باق).

آتوپو — (Attopeu) — جغرافیا { هند چینیٔ فرانسویه‌ده واقع (آننام) ایالتنده برشهر آدی و (سه‌قونغ) ایرماغنك اسمیدر .

آتوپيت — (Atopite) — معدنيات

طبيعى اوله‌رق بولنان آنتيمونيت نارى، كلس، حديد، مانغانز، سوديوم وَ پوتاسيوم‌دن عبارت بر معدندر. تركيبى :

$$[Ca, Na_2, K_2, Fe, Mn_2] Sb_2 O_7$$

در. بلورلرى قرال رنكلى، نيم شفاف، پارلاق ودسمى (ياغلى، دهنى) در. پك نادر اوله‌رق هه‌ديفان ايله برلكده لانغبان (اسوج) دمير معدنلرنده بولنور. حامضاتده غيرمنحل اولوب كورآتشى اوزرنده كوجلكله اريير وسياه جروف (Scorie) ترك ايدر. حالت ذوبانده ايكن فحميت سوديوم (Carbonate de sodiume) دن پك آز متأثر اولور. صلابتى يعنى سرتلكى = ٥،٥-٦ وثقلت اضافيه‌سى = ٥،٣ اولوب بلورلرى مكعبى‌در.

آتور — (Athor) — هيئت { تلسقوب ايله مشاهده ايديله بيلن سيارات صغيره‌دن دركه ١٨٧٦ تاريخنده دالشون طرفندن كشف اولنمش‌در.

آتوره ياخود ويجيوس ژوليوس — (Vicus julius) — جغرافيا { (آكيتانيا) قطعه‌سنده و (آدور) صو يى اوزرنده واقع بر شهر قديم آديدر. اليوم اسمى (ئه‌ر)در (بومادده‌يه باق).

آتوريا — (Aturia) — جغرافيا { قديم اسيا- نياده واقع بر نهر اولوب اليوم (اوريا) ناميله معروفدر (بومادده‌يه باق).

آتوريوس — (Aturius) { آدور نهرينك لاتينجه اسميدر (بومادده‌يه باق).

آتوس — (Athos) — جغرافيا { آينه. روز ماده‌سنه باق.

آتوس — (Athous) — حيوانات { ذات. الارجل المفصليه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك الاتريده فامليا‌سنه منسوب برجنسك اسميدر يونانجه‌دن مشتق بركلمه اولوب ضررسز، «معصوم» ويا بطئ الحركه معناسنى متضمندر. آتوس جنسنده بولنان حشراتك جسامتى اورته، وجودى تويلى، قرونى (بوينوز) اوزون واون برمفصلدن مكوندر ارساغنده بولنان كلابات (چنكل) بسيطدر. آتوسك بتون دنيايه منتشر ١٢ قدر نوعى بولنيور ايسه‌ده بز انجق بر نوعندن نمونه اولاق اوزره بحث ايله اكتفا ايده‌جكز.

آتوس هيرتوس — (Atous hirtus) — « تويلى آتوس » حيوانات { حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك الاتريده فامليا‌سنه منسوب آتوس جنسنك بر نوعيدر. بونلر چيچك بوجكلرندندر. موسم صيفده ازهار اوزرنده تصادف ايديله بيلور. باشلوجه حيوانيه فصيله‌سى نباتاتيله يول واورمان كنارلرنده چيچكدن چيچكه اوچارق بال طوپلار. اك زياده اوكله وقتندن اقشامه قدر طولاشير. ١٣ ميلمتره طولنده ٤ ½ عرضنده، ضررسز بر حشره‌در. رنكى سياه ويا اسمردر. جبهه‌سنك كنارلرى متبارزدر. وجودك اوزرى غايت رقيق ووقوم كبى سربلمش قبارتيلرله مجهزدر. صدرك طولى عرضنه غالبدر. جناح غمديلر (اوست قناد)ك اوزرنده طقوزر عدد ميزابه (ايز) بولنور. بونلرك آره‌سى‌ده نقطه شكلنده بنكليدر. بو حشره‌نك سرفه (ياورو) لريده كاهل حاللرى كبى ضررسزدر سرفه‌نك صرتى صارى ويا قرمزمتراق رنكده طيانقلى بر زره ايله مستوردر. سرفه حالنده ايكن قرونى اوچ مفصلده يابلشدر. وجودى اون ايكى حلقه‌دن متشكل اولوب برنجى حلقه‌نك طولى ديكرلرينك ايكى مثلنه مساويدر حلقات سائره عينى طولى محافظه ايدرلر. ناحيهٔ ظهريه‌ده درنجه برچزكيدر. صوك حلقه‌نك حافانى مسننددر (يعنى ديشلى) . سرفه‌سى اولمش آغاجلرك كوكلرنده بولنوب حشرات سائره سرفه‌سيله تغذى ايدر.

آتوس — (Athous) — اساطیر {اطلاس جبالی
اوزرنده واقع اولان معبدده (زوس) نام معبوده
یعنی ژوپیتره ویریلان نام مستعاردر .

آتوشوس — (Ateuchus) — حیوانات
یاخود آتوکوس. ذات الارجل المفصلیه شعبه سنك
حشرات فرقه سنك ذوالقرن مصفح کروهندن
اسقارابه ئیده ویا نام آخرله قوپریده فاملیاسنه
منسوب برجنسك اسمی اولوب بوکا اسقارابه جنسی
دخی دیرلر .

آتوق — (Attokc) — جغرافیا {هندستانده (لا-
هور) ك شمال غربیسنده و سند نهری اوزرنده
کائن ٤٢٠٠ نفوسلی بر شهرآدیدر . اسکندر
کبیر، تیمورلنك، نادر شاه شهر مذکورك جبهه-
سنده جریان ایدن سند نهرندن کچمشلردی .

آتول — (Athol) — جغرافیا {آمریقاده حکومات
مجتمعه ده (وورسستر) قونتلی داخلنده برشهردرکه
(قونکتیکوت) نهرینه منصب اولان (بلهر)
چایی اوزرنده کائندر .

آتول — (Athol) — جغرافیا {انکلتره ده اسقوچیا-
نك وسطنده واقع (پهرت) قونتلغنه مضاف بر
بلده درکه (غرامپیان) جبالی ایله تهس طاغلری
ارهسنده کائندر . اطراف وجواری منبت
واپلر ایله محاطدر. وبو بلده ایله کویلری اسقو-
چیانك اك لطیف مواقعندن عد ایدیلیر .

آتوتولنیقو —(Atotolnico)— جغرافیا
مکسیقای غربیده جالیسقو حکومتنه تابع بیوك
برقریه در. قریۀ مذکوره کندی اسمنده طار بر
وادیده در .

آتوماریا — (Atomaria) — حیوانات
ذات الارجل المفصلیه شعبه سنك حشرات فرقه سنك
مغمدالجناح صنفنك قریپتوفاژیده فاملیاسنه منسوب
بر جنسك اسمیدر. بوجنس کوچکلکندن طولانی
ذره یه تشبیه ایدیله رك اونام ایله تشکیل ایدلمشدر.
معروف بر نوعی واردر :

آتوماریالینه آریس (Atomarialinearis)
حیوانات {مغمدالجناح صنفنك قریپتوفاژیده فاملیاسنه منسوب آتوماریا جنسنك
بر نوعیدر . سائر آتوماریالر کبی بوده نباتات
بقایاسنده ، قربنتیلرنده ، کوکلر آرهسنده
یاشارسه ده پانجاره ایراث خسار ایتمی منا-
سبتیله نام آلمشدر . بویی انجق ٢ : ٣ میلمتره
طولنده در . پانجارك انتاشی (فلیزلنمه) زماننده
یکی یتیشان اوراقیله جذرینه عارض اولور انلری
قضم (کمیرر) ایدر. محصولاتك اقتطافی زماننده
قالان پیراقلرله صاپلری حیواناته ویرملی ، یاخود
یاقالیدر بعده تخم اکلیدر. آتوماریالرك یمورطه-
لری اکثریا اوراده بولنور . هرحالده تعاقب
زرع اصولنه ده دقت ایتملیدر. فی الحقیقه متعاقباً
زرع ایتمك ، فاصله و برمامك صورتیله اداره
اولنان ترلالرده خسارات زیاده اولیور .

آتون — (Atton) — تراجم {فرانسزدره اوتنجی عصر
اواسطنه طوغری (ورسه یل) پسقپوسی ایدی .
١٧٦٨ سنه سنده (ورسه یل) ده نشر ایتدیکی
آثاری، بوزمانك وثایق تاریخیه سی اولمق اعتباریله
نادر وقیمتلیدر .

آتون — (Ataun) — جغرافیا {اسپانیانك (غویپوز-
قوا) ایالتنده سن سباستیه ن شهرندن ٣٢ کیلو-
متره مسافه ده و(آتون) ایرمغی اوزرنده اوفاق
بر قصبه در . ٢٨٠٠ نفوسی حاویدر . معدن
صولری، دمیر معدنلری واون دکرمنلری واردر.

آتوتوستلی — (Atotoztli) — تراجم
برنجی (مونته سوما) نك کریمه سیدر مومی الیه
(کولهوآس) لرك ایلك حکمدارینك اوغلی
(اتیسقواتل) ایله ازدواجنده (آقسایاقاتل)
(تیسوق) (اوتیسوتل) نا ملرنده اوچ اولادی

اولادی اولوب بونلر یکدیکرینی متعاقباً اجرای حکومت ایتمشلردر .

آتونيس ـ آنتونيس — (Atonnis ou) (Antounis) — جغرافيا { مصر قطعه‌سنك حوالئ شرقيسنده‌كی چوللرده كشت وكذار ایدن بر عرب قبیله‌سنه اوروپا لسانلرنده ویریلن اسمدر .

آتوواتوقا — (Atuatuca) — جغرافيا (آتواتيق) لرك قديماً ساكن اولدقلری برشهرك اسمی‌در .

آتوواتيق — (Atuatiqus) — تراجم قديماً بلجيقاده مسكون (غاليا) ليلرك اسميدر .

آتوواری یاخود شاسسواری — (Attuarii ou chassuarii) — تراجم { جرما. نياده (ته‌دەر) نهری سواحلی بوینده مسكون امم قديمه‌دن برینك اسميدر .

آتوه‌ل — (Attwel) — تراجم { انكليز آقتور. لرندن اولوب ١٦٢١ ده وفات ایتمشدر . (شكسپير) ايله معاصر اولدیغی حالده بومؤلف ذی اقتدارك آثارینی صحنه‌ده اوينامه‌مشدر . موسى اليه سرای قرالينك اك ايلرو كلان آقتورلرندن ایدی .

آتولف — (Ataulphe) — تراجم { ويزيغوت قرالی (آ. لاریق) ك انشته‌سی وخلفی اولوب ٤١٠ سنه‌سندن ٤١٥ سنه‌سنه قدر اجرای حكومت ایتمشدر . بيوك (تئودور) ك كريمه‌سی (پلاسيدی) ايله ٤١٤ تاریخنده ازدواج ایتمش ایدی . مقصدی ويزيغوتلره روما مدنيتنی قبول ایتديرمك ایدی . فقط بو مقصدینی اجرایه وقت بوله‌میه‌رق ٤١٥ سنه‌سنده بارسلونده وفات ایتمشدر .

آتوود — (Attwood) — تراجم

انكليز رجال سياسيه‌سندن ، وبانكرلرندن اولوب ١٧٧٣ ده (بيرمنغام) ده تولد ایتمش ١٨٥٦ ده وفات ایتمشدر . موسى اليه پدری طرفندن بيرمنغامده تأسيس ایدیلن زنكين بر بانقه‌یی اداره ایتمش وبالآخره انكلتره پارلمنتوسی اعضاسی اولمشدی .

آتوود — (Attwood) — تراجم

انكليز بسته‌كارلرندن اولوب متعدد آلت موسيقيه ايله هوالرچالاردی . ١٧٦٧ ده طوغمش ١٨٣٨ ده لوندره‌ده وفات ایتمشدر . كندیسی بر كور. جينك اوغلی ایكن حاميسی بولنان (پرنس دی غال) موسى اليهی صنعت موسيقی‌یی تحصيل ایتديرمك ايچون ايتاليايه كوندردی . انكلتره‌يه عودتنده خاندان قرالی‌يه مخصوص كليسانك بسته‌كاری اولمق وسائر مأموريتلرده بولنمقله برابر اون بش قدر اوپرا یازمشدر .

آتوود — (Attwood) — تراجم

انكليز علم الطبيعه علماسندن‌در . ١٧٤٥ تاریخنده تولد ایتمش ١٨٠٧ ده وفات ایتمشدر . اولا (قامبريج) دارالفنوننده حكمت طبيعيه معلملكی ایتمش ، بالآخره (پيت) طرفندن لوندره‌يه جلب اولنه‌رق ماليه نظارتنده استخدام اولنمشدی . سقوط قانونلرینی اثبات ایله‌مك ايچون بر ماكينه ایجاد واختراع ایتمشدركه الآن حكمتخانه‌لرده استعمال ایدیلير و آتوود ماكنه‌سی تسميه قلنور . (سقوط ماده سنه باق)

آتوياق — (Atoyac) — جغرافيا { مكسيقا ده (او. جاقا) واديسيله (ريوده‌لابالزاس) ك قسم علياسنی اسقا ایدن ايكی چايه ویریلان اسمدر .

آتويدابرغ — (Atvidaberg) — جغرافيا

اسوچده (لنكوبنغ) شهرینه قريب بر قريه‌دركه او حواليده‌كی باقر معدنلريله معروفدر .

آته — (Até) — اساطير { يونان شاعری اومه‌روس ايله هه‌زيودك روايتنــه نظراً آته اساطير يونانيه‌دن

(ژوپيتر)و(ده‌ريس) لك كريمه‌سيدر . سوء اخلاق وشيطنتله مألوف اولوب اقامت ايتديكى اولمپ طاغى ومساكيننى دائما تعجيز وراحتسز ايدردى . بالاخره(اولمپ) دن طرد وتبعيد ايدلمشدى .

آته‌پومار — (Atépomare) — تراجم

غول قراللرندن بو نامده برذات موجود اولديغى صحتنه عطف اعتماد جائز اوليان روايات قديمهٔ تاريخيه‌دندر . ليون شهرينك ايلك تأسيسى بوكا اسناد اولنمقده‌در. كويا ايتاليايى ضبط ايله رومايى محاصره ايتمش ورومادهكى اسير قيزلرك صداقتى سايه‌سنده ليلاً روماليلر طرفندن دوچار انهزام ايدلمشدر .

آته‌تا — (Ateta) — تراجم { مصر قديم

برنجى سلاله فرعونلرندندر . تاريخى مضبوط و معروف دكلدر .

آته‌توزيا —(Athétoje)— { حركات بدنيه‌نك تشوشى كه

اكثريا يالكز ال وآياقلرده، بعضاً بدنك يالكز بر نصفنده ، نادراً يوز وبويونده وقوعه كلن غير منتظم برطاقم حركات غير اراديه‌دن عبارت برحالت مرضيه اولوب صوك سنه‌لرده اطبانك نظردقتنى جلب ايدرك مكملاً مطالعه اولونمغه باشلامش ، وفرانسه اطباسندن موسيو (پى برمارى)طرفندن مفصلا تعريف اولونمشدر . آته‌توزيا نادر كورولور ودائما دماغده وقوعه كلن كرك محدود كرك منتشر آفات مختلفه‌نك نتيجه‌سيدر . مثلا تلين دماغ ، نزف دماغى ، التهاب دماغ، سحاياى منتشره ، وولادى اولان ضمور وسوء تشكل دماغ وسائره بعضاً (آته‌توزيا) ايله رفاقت ايلر. بدنك نصفنى استيلا ايدرسه (آته‌توزياى نصف طولانى) دينير . وبونكله برابر دائما عين طرفك حسيتنده دخى آزچوق بطلان واردر . وفلج نصف طولانى‌يى تعقيب ايلر . يعنى بر حمله‌يى متعاقب وجودك نصفنه نزول اصابت ايتدكدن بر قاچ آى صوكرا اعضاى مذكوره‌يه حركت اراديه عودت ايتمكه باشلايجه ايشته او اثناده (آته‌توزيا دخى ميدانه چيقار . خلقى اوله‌رق بدلالق يعنى (فدم) ه مبتلا كيمسه‌لرده دخى آته‌توزيا كثيرالوقوعدر . واو وقت وجودك ايكى طرفنده تقرر ايدر . ال وآياقلرك چوق كره يالكز پارماقلرينه منحصر قالير . يكديكرينه تابع اولمقسزين باشلى باشلرينه (تقرب، تباعد، قيوريلمه، بوزوله وسائر) هردرلو حركاتى بطى ودائمى بر طرزده اجرا ايدرلر. بعضاً حالت مرضيهٔ مذكوره بيلكره قدر چيقار و او زمان باشقه ال ويا آياق هيئت عموميه‌سيله متمادياً حركت دوريه‌لر وياجهات مختلفه‌يه حركت ميليه‌لر يايه‌رق هرآن عجيب وغريب وضعيتلر آلير . خسته‌لق نادراً بويون ويوزده دخى كورولور ديمشدك. او زمان اكثريا (تيق) دينيلان حالى آكدير . دها شدتله‌نيرسه شخصك متوالياً كوز قپاقلرى وصورت غير طبيعيه‌ده قرپيلير . دوداقلر چارپيلير ، تكرار دوزه‌لير ، يانه چكيلير ، آلت چكه آچيلوب قاپانه‌رق ككرمه وضعيتى اخذ ايلر . عادتا شخص كوليورمش كبى يناق عضله‌لرى تقلصله، وجه بوروشور قاتمرله‌نير. باش هيئت عموميه‌سيله اوموزلره ويا اوك طرفه تمايل ومختلف ياريم دورلر رسم ايلر . الحاصل اعضاى مذكوره‌ده ارادى اوله‌رق وقوعه كلن حركاتك كافه‌سى غير اختيارى اوله‌رق وقوعه‌كلير، تكرر ودوام ايلر . خسته بونى اجرادن كنديني بر درلو منع ايده‌مز . حتى منع ايچون كنديني صيقدقجه ويا اوفكه ، حدت ، سونچ كبى هيجانك تأثيريله وياخود اعضاى مذكوره‌يى ارادى اوله‌رق حركت ايتديرمك ايسته‌ينجه (آته‌توزيا) برقات دها آرتار وموقت برزمان ايچون شدتله‌نير. سكونت واستراحت ايله اويقو اثناسنده بالعكس بردرجه‌يه قدر آزالوب خفيفلر . بوندن آيرد ايديله‌جك بعض علل عصبيه دها واردر . مثلا اك زياده (داءالرقص) ه بكزه‌ديلوب قاريشديريله بيلير . فقط آزيجق دقتله يكديكرندن تفريق ايتمك قولايدر . (داءالرقص) ده حركات وتقلصات نسبتاً غير محدود وآنى وسرعتليدر. آته‌توزياده بالعكس غايت محدود ، غايت بطى وتدريجى‌در .

صوکرا (فلج متحلل) دینیلن خسته‌لق کلیرکه بونده حرکات همان تتره‌مه‌دن عبارت وغایت منتظمدر ودیکر علائم ذاتیه‌سی واردر. (آته‌توزیا) نك تداویسی وانذاری سبب اصلی اولان آفت دماغیه‌یه کوره دکیشیر. خلقی بدلا یعنی (فدم) لرده دماغ وسحابانك مزمن ومنتشر التهابندن عبارت ایسه شفاسی غیر قابلدر. موته قدر دوام ایدر. نزف دماغیدن ایلری کلن وبدنك یا الکز برنصفنده ظهور ایدن (آته‌توزیای نصف طولانی) دخی غایت معند ایسه‌ده (تداوئ الکتریقی - جریانی دائم - وتداوی بالمبیح) ه اوزون مدت دوام ایله عاماً شفایاب اولمش ویاتخفف ایله‌مش بعض وقعه‌لر موجوددر. هرحالده برکره علت افرنجیه‌دن ایلری کلمش اولمسی احتماله مبنی (تداوئ خصوصی) نك تطبیقنی اونوتمامليدر.

آته‌روزه — (Athersée) — جغرافیا

اوستریاده (سالز قاممرغوت) قطعه‌سنده ١٨ کیلومترو طولنده وایکیدن درت کیلومترو قدر عرضنده ١٧١ مترو درینلکنده برکول اولوب سطح بحردن ٤٦٦ مترو ارتفاعنده‌در. مذکور کول یقیننده بولنان (لونده) (سنت وولف غانغ) (هالشتات) کوللری کبی اوقدر طاغلرله محاط دکلدر. (آته‌روزه) کولی مذکور کوللرك اك واسعی اولوب جهت غربیسنده ١٨٦٣ مترو ارتفاعنده بولنان (هوللنفبیرکه) وجنوبنده ١٧٨٩ مترو ارتفاعنده (شافبرغ) طاغی واردر.

آته‌رورا آفریقانا — (Athérura Africana) — حیوانات { حلیه شعبه‌سنك فقریه تحت شعبه‌سنك ذات الثدایا

فرقه‌سنك قاضمه صنفنك ایستریسیده فامیلیاسنه منسوب آته‌رورا جنسنك بر نوعیدر. بو حیوانك طولی قویروغی ده داخل اولدیغی حالده ٦٦ سانتیمتره‌در. اشواکی اوزرنده اوزونجه برمیزابه (ایز) واردر. بو دیکنلرك اوجی کسکین اولوب برازده، اولطه ایکنه‌سی کبی قانجه لیدر. دیکنلرك قاعده‌سی، جلده صاپلانمش اولان قسملری کبرلی بیاض رنکده ایسه‌ده سربست اولان اوجلری اسمر و بعضلرنده بیاضدر. اشواکك طوللری اوکدن آرقه‌یه طوغری کلدکجه زیاده‌لشیر. اوك آیاقلرك اوست طرفنده کیلرك طولی ٤ سانتیمتره اولدیغی حالده آرد آیاقلرك اوستنده بولنانلرك طولی ٨ سانتیمتره قدر در. قویروغك سربست اولان اوجنده‌کی استطالات بیاض صارمتراق رنکده‌در. بطنده قالنجه و یومشاق عادی قیللر بولنمقده‌درکه رنکی اسمر بیاضمتراقدر. برون اوجنده بولنان بییقلر زیاده اوزون، کوکلری بیاض سربست اولان نهایتلری اسمردر. بو نوع آفریقانك شرق طرفلرینه مخصوصدر. بو حیوانك حال طبیعیده‌کی اخلاقنه، عاداتنه وقوف پیدا ایدیله‌مامش ایسه‌ده طوتیلوب ده قاچه‌مامق اوزره بر یرده تحت محافظه‌ده بولندیغی حالده اخلاق وعاداتی قنفذ دینلن بیوك کیرپی نك عاداتنه مشابه اولدیغی آکلاشلمشدر: کوندوزلری اوتلرك آراسنه کیزلنیر کیجه اولدیغنده اوفق اوفق خطوه‌لرله صاغه صوله سریعاً حرکت ایتدیکی، حولیده بولنان طاش کبی اشیانك اوزرینه طیرمانه‌رق چیقمغه هوس ایتدیکی کوریلیور. علی العاده سیر وحرکتی زماننده قویروغی قالقق و اشواکی متفرق و آیریق بولندیغندن قاعده‌لرینك بیاضمتراق اولدیغی فرق اولنور ایسه‌ده حدتلی زماننده‌دها آشکار کوریلور. حتی او وقت قویروغنده‌کی استطالات ایله بر کورلدی پیدا ایدر. آته‌رورر، کندیسنه باقان آدمه، بکجیسنه آلیشیر، یمك ویره‌جکی زمانده یانه یاقلاشیر و الندن یواشجه ویردیکی ییه‌جکی آلیر. چکنمز. کوندوزلری آته‌رورك ارکك و دیشیسی یان یانه اوتلرك آراسنه صوقیله‌رق برابرجه بولندقلری کبی کیجه‌لری دخی برابر طولاشدقلرندن یکدیکرینه محبتلری زیاده اولدیغی استدلال ایدلمکده‌در. ارکك ودیشیلری دیللریله ویاخود پنجه‌لریله توآلت ایدرلر. معمافیه لذیذ و سودکاری برشی و یربلجك اولورسه اورته‌دن محبت قالقار، حتی بعضاً یتشوب قاپه‌میان دیکرینی یاره‌لر، اتلافه قدر وارمه‌بیلیر. بوفامیلیانك انواع سائره‌سنه نسبتله آته‌رورلر ضیادن پك اوقدر اورکزلر. آته‌رورلر فی الحقیقه صباح و اقشامك

آلاجه قراکلقده میدانه چیقارلر. حالبوکه ایستریسیده فاملیاسنه منسوب اجناس سائره انواعی کیجه‌نك بسبتون قراکلق وقتنده صاقلاندقلری یرلردن چیقارلر.

آته‌رورا — (Atherura) — حیوانات

حبلیه شعبه‌سنك، فقریه تحت شعبه‌سنك، ذات الثدایا فرقه‌سنك قاضمه صنفك ایستریسیده دلدلیه فامیلیاسنه منسوب بر جنسك اسمیدر. قولاقلری قیصه وحمان تویسز، اوك آیاقلرده حالت اثریه‌ده بر ابهام ایله درت اصبعه، آرد آیاقلرده بش اصبعه مالکدر. قویروغی اوزونجه اولوب قسماً خراشفله مستور ایسه‌ده سربست اولان نهایتی اشواك (دیکن)، حریر وقیللره بکزه‌میان قرنی الطبیعه بردمت استطالات ایله مجهزدرکه پارچه پارچه کسلمش کودری‌یه بکزر. شکلی مزراغه مشابه اولوب پارچه‌لرك یکدیکرینه اتحاد ایتدکاری نقطه‌لر بوغملیدر. بدنك صرتنده ویانلرنده بولنان اشواك قیصه ایسه‌ده کسکین‌در اشواکك آره‌سنده حریرطبیعتنده قیللره وبطننده عادی اشعاری واردر. بوجنسك انوع مختلفه‌سی آفریقای غربینك کینه‌کورفزی ایچنده وساحلدن ۳۰ کیلو مترەلك مسافه‌ده اسپانیا دولتنه تابع فرناندوپو آطه‌سنده، آمریقانك سیه‌راله‌ئون سلسلهٔ جبالنده، آسیانك هند چینی شبه جزیرهٔ کبیره‌سنه عائد سیام اراضیسنده، آسیانك جنوبده کائن

(شکل ٥٤)

مالزیا طه‌لرینك اك بیوکی اولان سوماتره اطه‌سنده بحر محیط هندیده واقع سونده جزائرینك اك بیوکی اولان جاوا اطه‌سنده ساکن‌درلر. باشلوجه ایکی نوعی معروف اولوب بری آفریقاده ساکن اولان آته‌رورا آفریقانا دیکری سیامده بولنان آته‌رورا فاسی کولاتادر.

آته‌روسپرمین — (Atherospermine) — کیمیا { آته‌روسپرما موشاتوم تعبیر اولنان نباتك قبوقلرنده مواد عطریه و سائره ایله برلکده اوله‌رق بولنور. ترکیبی غیر معلوم بر شبه قلویدن عبارت اولوب نبات مزبور کوکلرینك صولی بر مطبوخندن خلیت رصاص واسطه‌سیله ترسیب ایدیله‌رك وآمونیاق علاوه‌سیله سوزیله‌رك استحصال اولنور. بو صورتله ترسیب ایدیلن آته‌روسپرمین غیرخالصدر. بوكا بناءً کئول أتیل واسطه‌سیله حل وافراز ایدلدکدن صوکره محلول تبخیر اولنوب حصوله کلن رسوب کبریت فحم ایله معامله وتبخیر ایدیله‌رك صولی حامض قلور مولد الماده حل وآمونیاق واسطه‌سیله بتکرار ترسیب اولنور. آته‌روسپرمین، برآز قیر رنکلی خفیف برتوز حالنده اولوب طعمی غایت آجی‌در. (۱۲۸) درجه‌ده ذوبان اولور. صوده غیرمنحل، أترده آز، اسپرتو وقلوروفورمده تماماً منحلدر. محلول حالنده ایکن خفیف برقلوی تأثیرینی حائز اولدیغندن حامضاتی تعدیل وغیرقابل تبلر املحه حالنه تحویل ایلر. بونلرك محلولاتی ایله برچوق معیارات شبه قلویه ترسیب اولنور.

آته‌رغاتیس — (Atergatis) — اساطیر

فلسطینیلر نزدلرنده معروف برآلهه باطله‌نك لسان یونانیده‌کی اسمی‌در. وجودینك قسم علیاسی قادین شکلنده قسم سفلاسی بالق قویروغی صورتنده ایمش.

آته‌رقلیف — (Attercliffe) — جغرافیا

انکلتره‌نك (ییورق) قونتلغی داخلنده وشفیلدك اوچ کیلومترو شمال شرقیسنده واقع بیوك برقریه آدیدر. دارالصناعه‌لری کثیر اولوب بیچاق وچاقی فابریقه‌لری پك مشهوردر. ۱٦٥٧٤ نفوسی واردر.

آته‌رنو یاخود پسقارا — (Aterno ou Pescara) — جغرافیا { ایتالیانك وسطنده ۱٦۰ کیلومترو طولنده برنهر اولوب (آکیلا) (پوپولی) و (پسقارا) بی سقی

ایدرك آدریاتیك دکزینه منصب اولور.

آته‌رینا — (Atherina) — حیوانات

آتش بالغی ماده‌سنه باق .

آته‌لابوس — (Attelabus) — حیوانات

ذات‌الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك کورکولیونیده فامیلیاسنه منسوب بر جنس حشره‌نك اسمیدر . بونلر قزیل ویا قرمزی رنکده بغدای بیتلرندندر . بونلرك خرطومی عریض واوزون اولوب اسطوانه‌شکلنده‌در. صدر ناحیه‌سی نصف دائروی ومجلادر . جناح غمدیلر (اوست قناد) لك کنارلری ذوار بعةالزوایا اولوب اوسق محدب وصدردن عریضدر. ارساغی ارکك ویا دیشی اولمسنه نظراً بسیط ویا مضاعف چنکللر ایله مجهزدر . بوجنسك طقسان قدر نوعی بولنوب نصف کرهٔ شمالی وجنوبیده تصادف ایدیله بیلورلر .

آته‌لابوس کورکولیو نوئیدس

— (Atélestee curculionnide) — حیوانات

حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك کورکو ـ لیونیده فامیلیاسنه منسوب آته‌لابوس جنسنك بر نوعیدر . شکلاً وطبعاً بونوع ، فندق آغاجی آبودروسی نامی ویریلن ومقدما بحث اولنان حشره‌یه‌مشابهت‌عرض ایدروجودینك دها طویلی اولمسیله ووجه علویسنك (اوست یوزی) نصف کری اولمسیله آبودروسه‌دن تفرق وتمیز ایدر . بومغمدالجناح حشره‌نك قرونی ، صدری وجناح غمدیلری (اوست قناد) قرمزی ایسه‌ده سائر نواحیسی‌پارلاق سیاهدر. جناح غمدینك اوزری رقیقانقطه‌لی وبنکلیدر. بوبوجکه مایس وحزیران آیلرنده میشه‌لکلرده تصادف ایدیلور. دیشلری ، آبودروسه‌لرك یاپدیغی کبی ، میشه یپراقلرینی حلزون‌واری بوکر وبمورطه‌لرینی ایچنه براقیر . یپراق آچیله‌جق اولورسه سرفه‌لر بیننده فرق تظاهر ایدر . آته‌لابوس سرفه‌لرینك حلقاتی

طویلی وبوروزلیدر . رأس خلقهٔ ابتدائیه درونه واسعاً وعمیقاً کیرمشدر . بوخلقه‌نك وجه ظهریسی مربعی‌در بدنك رنکی صاری کیرلی بیاضدر .

آته‌لار — (Athélhard یاخود Athélard) —

موسیقی { « بنه‌دیکته‌ن » مسلك روحانیسنه منسوب رهابیندن اولوب میلادك ۱۲۰۰ تاریخلرنده انکلتره قرالی بولنان برنجی هانری عصرنده برحیات ایدی . او زمانه کوره معلومات واسعه اصحابندن معدود اولان راهب (آته‌لار) اوروپاده و بالخاصه خطهٔ مصریه و عربستانده اجرا ایتدیکی سیاحتلرله معلوماتنی بر قات دها تزیید ایتمش ایدی . او عصرده «فنون سبعه» نامی ویریلن صرف ، بیان ، منطق ، موسیقی ، حساب ، هندسه و هیئت فنلرینی حاوی بر کتاب یازمشدر. مؤخراً لسان عربی‌یی تحصیل ایدرك (اقلید) لك « اصول » (Eléments) عنوانلی کتاب مشهورینی عربجه‌دن لاتینجه‌یه ترجمه ایتمشدر ؛ آثارینك خط دستیله محرر اولان نسخه‌لری (اوقسفورد) شهرنده‌کائن «قریست» و «ترینیته» مکتبلرینك کتبخانه‌لرنده محفوظدر .

آته‌لست — (Attelabus) — حیوانات

ذات‌الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمدالجناح صنفنك مرخوالادمه کروهنك مالا ـ کیده فامیلیاسنه منسوب بر جنسك اسمیدر. انهار ویا ابحار کنارلرنده یشایان وحتی بعضاً صویه بیله دالان کوچك بویده حشرات انواعنی جامعدر . ممالك حاره ویا معتدله‌ده بولنور بر قاچ نوعه مالکدر .

آته‌لستیت — (Atélestite) — معدنیات

اساسی مائیت آرسنیقیت بزموت یعنی ترکیبی :

$$3\ As_2\ O_3 \cdot As_2\ O_5\ ,\ H_2\ O$$

$$ou\ As\ O_4\ (Bi\ O_2)\ Bi\ (OH_2)$$

دن عبارت بر معدن اولوب ساقسونیاده کائن شنه‌برغ موقعنده بولنور . کوکرد صاریسی رنکنده ، شفاف ، پارلاق وکچوك بلور حالنده‌در

قووارتس ایله برلكده بسموت بویاسی (طین بسموت) حالنده یعنی بسموت بلنده‌سی (کبریت آنتیمون) یاخود سیلیسیت بسموت اوزرنده ذو اربعة الوجوه شكلنده توضع وتبلر ایتمش اوله‌رق ظهور ایدر. حامض آزوت (تیزاب) ده قسماً و حامض قلور مولد الما (طوز روحی) ده تماماً منحلدر. بر تجربه بورویی درونده وضع ایله حرارته عرض اولنورسه صو حصوله کتیره‌رك چیتردامغه باشلار. سرتلکی = ٣ - ٤ ثقلت اضافیه‌سی = ٦,٤ در.

آتللا — (Atélla) — جغرافیا {ایتالیاده قاپو ایله} ناپولی آره‌سنده برشهردر. الیوم بوشهره (آورسا) دینلور (بومادده‌یه باق).

آته‌لیت — (Atélite) — کیمیا {اوقزی (حمض)} قلور مائیت نحاس جمله‌سندن برمعدندرکه آتاقامیت دخی تسمیه قلنور (بومادده‌یه باق).

آته‌لین — (Atéline) — معدنیات

ته‌نوریتك (بومادده‌یه باق) حامض قلور مولدالما تأثیریله، طبیعی اوله‌رق استحاله‌سندن حصوله کلمش واوقزی قلور نحاس ($2\,CuO.\,CuCl_2$, $3\,H_2O$) حالنه منقلب اولمش بر جسم درکه (ته‌نوریت) ك بر حالت تحویله‌سندن عبارت وه‌زوو یانار طاغنده ١٨٧٢ تاریخنده (اندفاعات برکانیه) میاننده بولنمشدر.

آته‌مل — (Atémèle) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك حشرات فرقه‌سنك مغمد الجناح صنفنك ستافی لینیده فاملیاسنه منسوب بر جنسك اسمیدر. اوروپای شمالیه مخصوص بر قاچ نوعی جامع اولوب اك معروفی آته‌مل پارا. دوقسوس نامنی اخذ ایدر.

آته‌مسته‌تر — (Attemstetter) — تراجم

اون آلتنجی عصر اواسطنده اوغسبورغده دنیایه کلمش وشهر مذکورده اون یدنجی عصر اوائلنه قدر قیوعجیلق صنعتیله مشغول اولمشدر. مومی الیهك پدری (آندره آته‌مسته‌ت) دخی مشهور قیوعجیلردن اولوب (فدیز) ده دنیایه کلمش و ایتالیاده چوق مدت اقامت ایتدکدنصکره (باویرا) ده یرلشدی ١٥٩١ ده اوغسبورغده وفات ایتمشدر. اوغلی (داوید آته‌مسته‌تر) پدرندن انتقال ایدن بو صنعتی لایق مرتبه‌ده ایلرو کتوره‌رك اوغسبورغ شهرنده بو صنعت نازکه ایله متوغل ارباب اقتدارك ایچنده بیوك بر شهرت تأمین ایتمشدی.

آته‌منوس — (Atymnus) — تراجم

(فونیس) ایله (زوس) ك اوغلی اولوب قدیماً کریدده نامنه اجرا ایدیلان آیین فنیکه‌لیلرك اصول و عادات اصلیه‌سندن مقتبسدر.

آته‌نا — (Athéna) — موسیقی {اسکی یونانلیلرك}

قوللاندقلری بر نوع فلاوطه‌نك اسمیدر. ظن اولندیغنه کوره «آته‌نا» یی ابتدا نیقوفه‌ل نام استاد موسیقی، عقل و حکمت و صنایع پریسی (مینروا) نك شرفنه بسته‌له‌دن منظومه‌یی ترنم ایچون استعمال ایتمشدر. ینه او زمانلرده یونانلیلرك برنوع بوروری دها وار ایدی‌که آکاده «آته‌نا» دینلمکده ایدی.

آته‌نا یاخود آته‌نه — (Athèna ou Athènê) — اساطیر {خرافات باطله‌ٔ یونانیه‌ده وروميه‌ده (مینروه)}

معبودینك نام دیکریدر (مینروه مادده‌سنه باق).

آته‌نا — (Athènê ou Athéna) — اساطیر

یونان قدیم معبودلرندن اولوب بالآخره رومادده (مینروا) نامیله طانمشدر. اك منتشر روایت اساطیریه‌یه کوره (زوس) معبودینك قفاسندن مسلح اولدیغی حالده چیقمش، دیکر بر افسانه‌یه کوره مصرده تولد ایتمشدر. آته‌نا اساطیرده غایت بیوك بر رول اوینامش اولوب هراقله، برسه، بله‌روفون، اولیس وساٮره کبی برچوق قهرمانلری

حمایه ایتمش، زراعت معبودی صفتیله آتیك قطعه‌سنده انجیر و زیتون اغاجلری یتشدیرمش، حرب معبودی صفتیله شجاعتك تمثالی عد اولنمشدر. اومیروسك منظومانده اك جسور قهرمانلره مثلا آشیل، دیومد، منه‌لاس، اولیس و سائره‌یه نظارت وحمایت ایدن هپ بودر . عقل وذكا معبودی صفتیله صنایع بدیعه‌یه، اختراعات مفیده‌یه، فصاحت وبلاغته، ترقیات مدنیته حمایت ایدر. آتهنا یونان ممالکنك کافه‌سنده محترم ایدی . تسالیالیلر، بئوتیالیلر، آتنه‌لیلر کندیسنی بیوك بر معبود صفتنده طانیرلردی. آقروپولیسده‌کی معبدلرك همان کافه‌سی اونك نامنه اضافه اولنمشدی .

علم آثار عتیقه — اسکی هیکلتراشلر آتهنا ایچون یکدیکرندن فرقلی ایکی صورت تصور ایتمشلردی . بعضلری اونی بر سدیر اوزرینه اوطورمش اللرینی دیزلری اوزرنده ویا کوکسی اوستنه طیامش برحالده تصویر ایتمشلردرکه آتنه‌ده اقروپولیسده یونان اسکی هیکلی بویله‌در. بعضلری ایسه معبودی آیاقده، وجودك قسم اسفلی برقین ایچنده، یاخود آیاقلری طیشاریده، النده برمزراق، یورور کبی بروضعده تصویر ایدرلر.

آته نائیس — (Athénaïs) — تراجم

یونان ایمپراطورلرندن ایکنجی (تئودوس) ك زوجه‌سیدر. زیاده تفصیلات ایچون (اودوکسیا) یه باق .

آته ندولو — (Attendolo) — تراجم

اون آلتنجی عصر اواسطنده ایتالیاده یتیشن ادبادن بری اولوب مومی الیه (فائنزا) ایله (فرراره) آره‌سنده واقع (باغناقاواللو) ده ساکن اصیل بر عائله‌دن یتشمش اولوب اولا عسکرسلکنه داخل اوله‌رق (شارل کن) ك پیاده قول اردوسی قوماندانی (پرنس دو ساله‌رن) له (پیه‌مونته) محاربه‌سنده بولنمش بالآخره (وندیك) ه چکیله‌رك اوراده حقوق و ادبیات تحصیلیله مشغول اولمشدر. (وندیك) معاهده‌نامه‌سی نام اثری درت دفعه طبع ایدلمشدی .

آته نوپولیس — (Athénopolis) —

جغرافیا { بحر سفید ساحلنده قدیم (غالیا) ده (ماسیلیلر) طرفندن بنا ایدلمش کوچك بر شهردر. شمدیکی (آغای) اولسه‌کرك (بو ماده‌یه باق).

آته نودور — (Athénodore) — تراجم

قبل المیلاد برنجی عصرده یشایان حکمادن اولوب برغمه کتبخانه‌سی حافظ کتبی ایکن کندی مسلك فلسفیسنه مخالف رواقیون مسلکنه عائد محررات و تألیفات موجوده‌یی محو ایتمکه تشبث ایتمشدی. مومی الیه صوکره رومایه کله‌رك اوتیکلی (قاتون) ك مظهر حمایت و احترامی اولمش ، بقیهٔ عمرینی مومی الیهك نزدنده کچیرمشدی. صاحب ترجمه (پوزیدونیوس) ك اصول فلسفیسنه دائر (چیچرون) ه خطاباً بر اثر قله آلمشدی .

آته نودور — (Athénodore de Rhodes) —

تراجم { یونان قدیم هیکلتراشلرندندر. مومی الیه ردوسلی در . « لاقون » نامیله مشهور قیمت بدیعه‌سی معروف اولان جملهٔ تماثیلك اعمالنده سعی و خدمتی سبق ایله‌مشدر . (آکه‌ساندر) اولوب (آپولینور) ایله مشهور (لااوقون) غروبنده برابر چالشمشدی (قبل المیلاد ۱ عصر) .

آته نودور — (Athénodore) — تراجم

قدیم ایرانده بختریه والیسی واسکندرك قائممقامی ایدی .

آته نودور دی تارس — (Athénodore de tarse) — تراجم { رواقیون حکماسندن طرسوسلی در (آپوللونی) ده تدریسات ایله مشغول اوله‌رق رومه قیصرلرندن (اوقتاو) صاحب ترجمه‌نك شاکردلری میاننده‌در. آته نودور (اوقتاو) ایله رومایه کیدرك مومی الیهك مشاورلرندن اولدی . طقسان یاشنده ایکن

طرسوس‌ده وفات ایتمشدر . آثار متعدده‌سندن یالکز برقاچ پارچه‌سی بدیمزه واصل اولمشدر .

آته‌نودور قله‌ی تور — (Athénodore de cleitor) — تراجم { آرقادیاده (قبل المیلاد ۳۰۰) سنه‌سنده

یتیشن یونان هیکلتراشلرندندر . مومی الیه (بولیقلت)ك شاکردی ایدی .

آته‌نولف (برنجی) — (Aténolphe) —

تراجم { ایکنجی بنه‌ونت پرنسلکنك مؤسسی اولوب ۹۱۰ تاریخنده وفات ایتمشدر . ۸۸۷ سنه‌سنده (قاپو) یی ، ۹۰۰ سنه‌سنده (بنه‌ونت) ی ضبط ایتمش و فقط (غاریلیانو) ده یرلشمش اولان مغربیلری اورادن طرد ایتمك ایستدیکی حالده موفق اوله‌مامشدر . مخدوملری ایکنجی (آته‌نولف) (۹٤۰ ده وفات ایتمشدر.) (ولاندولف) مشارالیهه خلف اوله‌رق اجرای حکومت و مملکتك عمران وثروتنه پك چوق خدمت ایتمشلردر .

آته‌نه — (Attene) — جغرافیای قدیم

عربستانك شرق ساحلنده بحرین اطه‌لرینك قارشوسنده واقع برقطعه‌در. قطعهٔ مذکوره‌نك وجودی (بطلیوس) ایله (پلین) دن منقولدر.

آته‌نه — (Athénée) — تراجم { یونان مؤلفین

عسکریه وریاضیونندن اولوب قبل المیلاد ۲۰۰ تاریخنده دنیایه کلمشدر. آلات حربیه‌یه دائر قلمه آلدیغی بر اثری سیراکوزه‌یی ضبط ایدن (مارچللوس) ه کوندرمشدر .

آته‌نه — (Athénée) — تراجم { یونان طبیبلر-

ندندر مومی الیه کیلیکیاده طوغه‌رق برنجی عصر میلادیده یشامشدر . وظیفهٔ طبابتی رومادە ایفا ایدردی. کیمیاده اجسام هوائیه بحثنك سرآمدان علماسندن ایدی .

آته‌نه — (Athénéé) — تراجم { مشائیون فلسفه‌سنه

منسوب و (استرابون) ك معاصرلرندندر. محل ولادتی (سه‌لوس) شمدی (سلفکه) در . مومی الیه رومایه کیدوب اوراده بعض اسبابدن طولایی تحت توقیفه آلنمش ایسه‌ده بالآخره صالیویرلمشدر .

آته‌نه — (Athénée) — موسیقی

یونان قدیم علم صرف علماسندن اولوب میلاد عیسانك ۱٦۰ نجی سنه‌لرینه طوغری روما ایمپراطوری « مارق - اورل » ك زمان حکومتنده مصرك « نوقراتیس » بلده‌سنده طوغمش و ینه ایمپراطور « آلکساندر - سه‌وه‌ر » ك عصرنده یعنی ۲۲۸ تاریخلرنده برحیات بولنمش ایدی . بو ذاتك ترجمهٔ حالنه دائر الده ایدیلن معلومات بوندن عبارتدر. آته‌نه (Les Deipnosophistes ou le Banquet des Savants) نامیله بر مجموعه وجوده کتیرمشدرکه بونك - ابتداسندن ایکی فصلی مستثنا اولمق اوزره - تکمیل نسخه‌سی زمانمزه قدر واصل اوله‌بیلمشدر ؛ مع‌مافیه باشده‌کی ایکی فصلك محتویاتی نه‌دن عبارت اولدیغی‌ده خلاصةً بیلنمکده‌در . بو کتاب ، ازمنهٔ قدیمه‌یه متعلق بر چوق‌مواد ایله بالخاصه‌یونان موسیقیسنك تاریخی ، یونانیلرده فن موسیقیدن بحث ایدن مؤلفلرك تراجم احوالی ، آلات موسیقیه وبونلرك‌صورت استعمالی ، تغنیاتك انواعی و سائره حقنده غایت قیمتدار معلوماتی شاملدر . اون بش فصله منقسم اولان بو اثرك برنجی ، دردنجی و اون‌دردنجی فصللری موسیقی‌یه متعلق مباحثی حاویدر. برنجی فصل مراسم رسمیه و ضیافتلر اثناسنده اجرا ایدیلن ترنماتدن باحثدر ؛ دردنجی فصلده‌آلات موسیقیه‌دن بعضیلرینه و اون دردنجی فصلده ایسه فلاوطه‌چالانلرله شرقیلره ، موسیقی‌ورقصك فوائدینه و هر نوع آلات موسیقیه‌نك تعریفاتنه متدائر مباحث مندرجدر .

آته‌نه‌نك بو اثرینك نسخه‌لری غایت‌نادراولدیغی کبی مع‌التأسف نسخ موجوده آره‌سنده‌کی اختلافات دخی خیلیجه مهمدر ، بو سببه مبنی اثرمذکورك

صحتی شبهه‌دن وارسته بر نسخهٔ مطبوعه‌سی میدانه
چیقه‌مامشدر؛ موجودلرك ایچنده اك شایان اعتماد
اولانی ۱۸۰۷ - ۱۸۰۱ تاریخنده استرازبورغده
(ژان شیوه‌غوزه‌ر) نام ذات طرفندن اون درت
جلد اوزرینه ترتیب ایدیلن طبعه‌سیدر. مع‌مافیه
موسیو (قازوبون) طرفندن ایکی جلده تقسیم
اولنان طبعه‌دن دخی استفاده ایدیله‌بیلیر. (ژ.
شیوه‌غوزه‌ر) ك باصدیردیغی جلدلرك ایلك بشی
کتابك متن یونانیسی ایله لاتینجه‌یه ترجمه‌سنی حاوی
اولوب صوك طقوز جلدنده دخی بر طاقم علاوات
و فهرستلر بولنمقده‌در. بو علاواتك دردنجی
و اون دردنجی جلده عائد اولانلری تاریخ موسیقی
نقطهٔ نظرندن فائده‌لی بر طاقم مباحثه مالیدر.
۱۶۸۰ تاریخنده راهب (مارول)، آته‌نه‌نك
اثرینی لاتینجه‌دن فرانسزجه‌یه غایت فنا بر طرزده
ترجمه و نشر ایتمش ایدی؛ مؤخراً (لوفه‌بور
دی ویلبرون) نامنده بر ذات دخی عینی اثرك
ترجمهٔ فرانسویه‌سنی بش جلده تقسیم ایله طبع
ایتدیرمش ایسه‌ده بونلر ارباب تتبعك نظر تقدیرینی
جلب ایده‌مامشدر. هله موسیقی‌یه عائد اولان
بحثلری مترجمك متن اصلیسنك معناسنی بیله
آکلایه‌مدیغنی کوسترمکده‌در.

آته‌نیان (پیر) — (Pierre Attaignant) — تراجم { مرتب اولوب ۱۵۵٦ ده پارسده وفات ایتمشدر. متحرك حروفات ایله ایلك دفعه
اوله‌رق موسیقی نوطه‌لرینی طبعه موفق اولنلرك
برنجیلرندن ایدی.

آته‌نیس — (Athénis) — تراجم { ساقز- لی بر
هیکلتراشدر. هیکلتراش (بوپالوس) ك برادری
وشریك مساعیسیدر. روایته کوره شاعر (ایپو-
ناقس) بونلرك ایکیسنده غرض باغلایه‌رق
هجویه‌لر یازمشدر. ساقزده وجوار اطه‌لرده
بولندقلری هیکللر آثار عتیقه اربابی عندنده پك
زیاده مرغوب ایدیلر.

آته‌نیون — (Athénion) — تراجم
یونان قدیم رساملرندندر. میلاد عیسادن درت
عصر اول مه‌رجع وادیسنده بر محلده تولد ایتمشدر.
قورینتده (غلوسیون) ك شاکردی ایدی.

آته‌نیون — (Athénion) — تراجم
قبل المیلاد ۱۰٤ تاریخنده رومالیلر علیهنه قیام
ایدن سیجیلیالی اسرا رئیسلرندن بری اولوب
سیلزیاده تولد ورومالی (آکویلیوس) ایله اولان
بر محاربه‌سنده مقتولاً وفات ایتمشدر.

آته‌نیون — (Atgénion) — تراجم
روما ایمپراطوری اوکوست زمانی صنعتکارلرندن
بر هیکلتراش اولوب ناپولی موزه‌سنده موجود
(ژوپیترك بیلدیرم ایله دیولری اتلاف ایلدیکنی
ابراز ایدن) هیکل مشهور اونك اثریدر.

آتی — (Athy) — جغرافیا { ایرلانده‌ده (له‌ینستر)
ولایتنده (باررو) نهری اوزرنده بر شهردر.
نفوسی ٤٢٠٠. شهر مذکور حبوبات تجارتیله
مشهوردر.

آتی — (Atti) — تراجم { اون بشنجی عصرده یتیشن
ایتالیا شاعره‌لرندن اولوب ۱٤٦۹ سنه‌سنده
وفات ایتمشدر. (ریمنی) سینیوری (سیکیزموند
پاندولف مالاتستا) نك مترهسی بالآخره زوجه‌سی
اولمشدی. زماننده یشایان شعرانك قولنه کوره
مومی‌الیهایه نظم وشعر انشادنده ایکنجی (صافو)
تسمیه ایتمشلردی.

آتی { اویغور اولوسلرندن بریسنك چین تاریخلرنده کوریلن آدیدر. هی-نی،
آته نامله‌یله‌ده یاد اولنیور؛ اصل تورجه‌سی
اوغوزلردن (ادیز) اولملیدر. میلادك ۷۱۵
تاریخنده بونلرك باشلرنده‌کی رئیسك آدی
(سه‌تای) ایدی. بونلر مه-چوئویه تابع ایدیلر.

آتی — (Athies) — جغرافیا { فرانسه‌ده (نه‌مسن)
سنجاغی مضافاتندن بر قریه‌درکه (صوش) نهرینه
ملاق (بارانتون) چایی اوزرنده واقع و ۱۱۳۰

نفوسی حاوی‌در. ١٨١٤ سنه‌سی مارتی طقوزنده دوق (راغوز) ایله مهاجین اره‌سنده وقوع‌بولان محاربهٔ خونریزانه‌ده مغلوب اولان دشمن عسکری قریهٔ مذکوره‌یی احراق ایدرك رجعت ایتمشلردر.

آتی اینه — (Atyinés) — حیوانات

قشریه فرقه‌سنك ، ذات الارجل العشره صنفنك طویل الذنب کروهندن قاریدیده فاملیاسنه منسوب بر تحت فاملیاسنك اسمیدر . آتیا ، قاریدینا ، تروغلوقاریس ... کبی برقاچ جنسی جامعدر . فکچه‌لری قوتلی و حافانی (کنار) کسکین، قرنی اولان ایکی چفت فکوکی (چکه) غایتله متنی‌در. برنجی و ایکنجی چفت ارجللر (آیاق)ك نهایتلری برر ملقط (کریتن) ایله مجهزدر .

آتیا — (Attia) — جغرافیا { هندستان . ده، بنکاله مملکتنده واقع برشهردر. (براماپوترا) نهرینك برقولی اولان (دالاسری) جانبنه آقان متعدد ایاقلردن برینك اوزرنده کائندر .

آتیا — (Attia) — تراجم { جزایرده قونستا- نتن ولایتنه مضاف بر بلده آدیدر ٢٢,٨٤٧ نفوسی واردر ، برچوق معادنی حاویدر .

آتیا (آتی آ) — (Atya) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك قشریه فرقه‌سنك ذات الارجل العشره (غشائی الرجل) صنفنك طویل الذنب کروهندن قاریدیده فاملیاسنك آتی اینه تحت فاملیاسنك بر جنسنه ویرلمش اسمدر . بحر محیط هندی و آطلاسیده ، علی العموم ابحار حاره‌ده یشایان برقاچ نوعه مالکدر .

آتیاد — (Atyades) { قدیم آسیای صغراده، لیدیاده حکومت ایدن سلالهٔ حکمدارانه ویریلان برنام مشترکدر .

آتیبایا — (Atibaia) — جغرافیا { امریقا قطعه- سنده برەزیلیا مملکتنك جهت جنوبیسنده کائن (ساتولوبو) ایالتنده بر بلده‌در . اهالیسی قهوه زرعیله و حیوانات اهلیه یتشدیرمکله مألوفدر . شهر آتیبیا چایی اوزرنده مبنی‌در . بو چای‌ده پارانه نهرینه ملاقی اولور. آتیبایابلده‌سی ١٠,٠٠٠ نفوسی جامع برناحیه مرکزی‌در .

آتیپ — (Atype) — حیوانات

ذات الارجل المفصلیه شعبه‌سنك عنکبوتیه فرقه‌سنك عناکب صنفنك ذوات الربعة الرئات (دردت‌چکرلی) کروهندن بر اوروجکارینی جامع میغالیده ویا نام آخرله ترافوزیده فاملیاسنه منسوب بر جنسك اسمیدر . بونلرده موجود سکز عدد کوز ناحیهٔ صدر دماغی‌نك اوك طرفنده تجمع ایتمش اولمسیله وآغلرینی تشکیل ایده‌جك مایعی افراز ایتمك اوزره اوچ چفت حلیمه‌یه مالك بولنمسیله اوفاملیانك اجناس سائره‌سندن تمیز ایتمشدر .

آتیپ سولزری — (Atype Sulzeri) —

حیوانات { عنکبوتیه فرقه‌سنك عناکب صنفنك ذوات الربعة الرئات کروهندن میغالیده فاملیاسنه منسوب آتیپ جنسنك بر نوعیدر . بو اوروجکك طولی ١٧,٥ میلیمتره‌در. ناحیهٔ صدر و ناحیهٔ دماغی (باش و کوکس قطعه‌لری) ذو. اربعة الزوایا (دردت کوشه‌لی) و فکوکی اوزون مخالب (پنچه) ایله مجهزدر . بطنك نهایتنده ایکی استطالهٔ ذنبیه‌یه مالکدر . اوروپانك وسط وجنوب طرفلرنده ساکن‌در. طوپراغك ایچنده یشارلر . انبوبه شکلنده حریردن معمول برقوزه حاصل ایدرك طوپراغك درونده بومحفظه‌نك ایچنده ساکن اولورلر . محفظهٔ مذکوره‌نك طولی ٢٤ سانتیمتره ، عرضی هرنقطه‌سنده مساوی دکلسه‌ده اك عریض اولان ناحیه‌سنده ٢٢ میلیمتره در . خارجی کیللی وخشونتلی ایسه‌ده داخلی اینجه وبومشاق تویلرله مجهزدر.

آتیتلان — (Atitlan) — جغرافیا { آمریقای وسطاده واقع (غوآته‌مالا) مملکتنده بر شهردرکه ینه بو نامده بیوك برکولك ساحل جنوبیسنده، وهمنامی

اولان بر وولقانك اتكندهدر. نفوسى (٢٠٠٠٠).
امريقانك كشفندن اول بو قطعهده اجراى حكومت
ايدن (زونوكيل) قراللرينك اسكى مقرى ايدى.

آتيتلان — جغرافيا { امريقاى وسطاده ، غواتهمالا مملكتنده
بر كول‌دركه طولى ٢٠ كيلومتره، عرضى وسطياً
٨,٢ كيلومترهدر . اطراف اربعهسى صرپ
ويوكسك قيالقلرله محاطدر. جنوبنده ٣٥٧٢ مترو
ارتفاعنده آتيتلان وولقانى اولوب الآن اشتعال
واندفاع ايتمكدهدر . جنوب غربيسنده ٢٣٠٠
مترو ارتفاعنده (سان پهدرو) اسمنده بر وولقان
دها واردر. دولفوس ايله مونسهرات بو قطعه
حقنده شو يولده ادارهٔ كلام ايديورلر: آتيتلان
كولى (غواتهمالا)نك الڭ شايان تماشا اولان مناظر
طبيعيهسندندر . سواحل شماليهسى ديك وصرپ
قيالقلر و جنوب ساحلى برچوق وولقانلرله محاط
بولنمشدر . بونلرك باشلوجهسى (آتيتلان) ينار
طاغى‌دركه ظل واثمى كولك براق صوينه عكس
ايتمكدهدر. بولطيف كولك اطراف وجنوبنده
موجود اولان متعدد كويلر زيادهسيله مسكون
ومعموردر . نفوسى (٢٠٠٠٠) . (آتيتلان)
شهرندن بشقه (سان پهدرو) شهرى ١٥٠٠٠
نفوسى حاوى وجملهسى امريقاليرليسى اولوب بونلر
فوق‌العاده چاليشقاندرلر. (سان آنطونيو) شهرى
موقعنك غايت صرپ بولنمسندن طولايى دكزدن
شهر مذكوره بناشمق همان غير قابلدر . آتيتلان
كولى غايت درين‌در . اوزرنده صندال، قايق
وسائر كوچك مراكب ايله نقليات اجرا اولنور.
صويى غايت براق وشربه صالحدر. بوكولده آز
مقدارده بالقده آولانور.

آتيد ياخود آتيس — (Atthide ou Atthis) — تراجم { آتيقه‌نك دور داستانيسى قراللرندن (قراناٶس)ك
كريمهسى ايدى . گويا آتنه شهرينك اسمى
بوندن قالمشدر . شهر مذكورك اووقتنه قدر
اسمى آقته ايدى (آتنه - جغرافيا مادهسنه باق).

آتيد — (Attide) — حيوانات { ذات‌الارجل المفصليه شعبه
سنك عنكبوتيه فرقهسنك عناكب صنفنك بر
فاميلياسنه ويرلمش اسمدر . بو فاميلياده بولنان او-
رومجكلرده ، ناحيهٔ صدر و ناحيهٔ دماغينك طولى
عرضنه غالب و اوك طرفى مربعى‌الشكل اولمق
اوزره مقطوعدر . گوزلرى سكز عدد اولوب
يكديكرينه غير مساوى و اوچ صره اوزرينه
موضوعدر . اوك صرهده بولنان درت گوزدن
اورتهده بولنان ايكيسى بيوكدر . جوانبده بولنانلر
كوچوكدر . بونلر صيچرايجى اوروموجكلردندر .
آياقلرى قوتلى اولوب اكثريا اوچنجى چفتى
ديكرلرندن اوزوندر . آياقلرى مخالب ايله
و بر دمت اشعار ايله نهايتلنير . بو فاميليا اكثريا
كوچك اورومجكلردن مركب اولوب هيئت تشكليه
قرنجه‌لره مشابهدر . هر طرفده بولنه‌بيلورسهده
بالخاصه ممالك حارهيه مخصوص اجناس و انواعى
جامعدر . بونلر ، نهارى اولوب آوجيلقده مها-
رتلرى واردر . يردن بره شكارينه هجوم ايدر
و تأثيرلرينى در عقب حيوانك وجودينه باتيرهرق
اتلاف ايدر . آتلديغى يردن دوشممك ايچون
كنديلرينى بر تل ايله بولندقلرى ناحيهيه ربط
ايدرلر و بو وجه ايله سقوطدن متولد مخاذيرك
اوكنى آلمش اولورلر . يووالرينى قيالره ، طاشلر
اوزرينه و نباتات اوزرينه انشا ايدرلر. يووالرى
بيضى‌الشكل وياكروى‌الشكل آغدن معمول بر
طوربهدر. ديشيلرى يمورطهلرينى بوطوربه‌نك ايچنه
براقير. بو فاميليانك اجناس سائرهسى ميواننده آت
ياخود آتا جنسى ايله ساليتيكوس جنسلرى
معروفدر .

آتيديوم — (Attidium) — جغرافيا
قديم ايتالياده آپنين طاغلرنده واقع برشهر آديدر.
اليوم (آتيجيو) ناميله معروفدر (بومادهيه باق).

آتير — (Athyr) — اساطير { مصر قديم الهه‌لرندن كه
يونانيلرك (آفروديت) ويا (وهنوسى) در .

(آتور) دخی دینیلورکه آذر ویا آدردن محرف اولسه کرکدر. آتور کبی .

آتیره — (Attiret) — تراجم { فرانسه هیکلتر- اشلرندن اولوب ۱۷۲۸ده (دول) ده طوغمش ۱۸۰٤ده وفات ایتمشدر. (پیغال) ك تلامیذندن ایدی . پارسده‌کی (سنت لوق) آقاده‌میسنه معلم تعیین اولندقدن بر از صکره مملکتنه چکیله‌رك اختیار اقامت ایتدی. (دول) ده‌کی چشمه باشلوجه آثارندندر . مومی‌الیه (دیژون) ده اثر دست مهارتی اوله‌رق پك چوق هیکل وجوده‌کتیرمشدر. آثارندن (ژوپیتر) ایله (سیبه‌ل) ك هیکلی (بوس) شاتوسنی تزیین ایتمکده‌در.

آتیره — (Attiret) — تراجم { فرانسز رسامی در . مومی‌الیه ۱۷۰۲ تاریخنده (دوول) ده تولد ایتمش ۱۷۱۸ سنه‌سنده پکینده وفات ایتمشدر. پدرینك شاکردی ایدی. چینه کیدن بر هیئت سفریه‌یه داخل اولدی . مومی‌الیه بو واسع قطعه‌ده بیوك بر شهرته نائل اولدی . ایمپراطور (کین لونغ) ك خصوصی رسامی اولدقدن براز صوکره یعنی (۱۷۵۳ - ۱۷٦۰) ده تاتارلره قارشو اجرا ایدیلن حرکات عسکریه و حربیه‌یی تصویر و ترسیمه ایمپراطور طرفندن بالذات مأمور تعیین اولنه‌رق تاریخی اوله‌رق وجوده کتیردیکی آلتی لوحه فرانسه‌ده حك اولنمشدر. عودتنده چیندن ایکی یوز قدر رجال رسملری کتیرمشدر. پکینده بر رسم مکتبی تأسیس ایله‌مش ایدی .

آتیرتیس — (Athyrtis) — تراجم
مورخ (دیودور) ك روایتنه کوره فراعنهٔ مصریه‌دن (سزوستریس) ك قزیدر .

آتیس — (Atis ou Aatys) { فیرژیالی بر چوبان اولوب (سبه‌ل) ك محبتنه نائل اولمش ایسه‌ده بالآخره (سبه‌ل) عاشقنك بو خصوصده‌کی ثباتسزلغندن منفعل اوله‌رق کندیسنی جزایه دوچار ایتمشدی. بو وقعه‌یه دائر نقل اولنان روایات، افسانه‌لر نهایت درجه‌ده یکدیکرینی ناقضدر. (آتیس) ك شرفنه اوله‌رق ترتیب و اجرا اولنان شنلکلر هم حزین همده پك سرورلیدر. (آتیس) ك تصویرنده، هیکلنده دائما النده بر چوبان دکنکی و (فیرژیالی) قیافتی کورینور . کلدانیلرجه معروف اولان (آدونیس) ایله (تاموس) ك رسم وهیکلنده (آتیس) ه برمقارنت ومشابهت تامه واردر .

آتیس — (Atys) { قبل‌المیلاد اون التنجی عصرده و (۱۵۷۹-۱۲۹۲)یه قدر آسیای صغراده لیدیاده اجرای حکومت ایدن قراللردن برنجیسی ایدی .

آتیس — (Athis) — جغرافیا { فرانسه‌ده (اورن) قضاسنه تابع (دومفرون) ك ۳۰ کیلومترو بعدنده ۳۰۵۱ نفوسلی بر ناحیه‌در . ایپلك ومنسوجات مختلفه اعماله مخصوص فابریقه‌لری واردر . (اورن) قضاسنك حاوی اولدیغی ۱٦ ناحیه‌نك نفوس مجتمعه‌سی ۱۲٦۸۸ راده‌سنده‌در.

آتیس-مون — (Athis-Mons) — جغرافیا
فرانسه‌ده (سن‌ئه‌اوواز) سنجاغنه تابع ۲۰۲۷ نفوسلی ایکی قریه‌در. (اورله آن) خاندان قرالیسنه مخصوص برده شاتوسی واردر . بو ایکی قریه (اورژ) صویی ایله سن نهرینك نقطهٔ ملتقاسنده واقع بر تپه‌اوزرنده کائندر. بونلر (نورماندلر) ك زماننده بیله موجود ایدی. (۱۷۱۸-۱۷۳۸) ده دوق (روقلور) ایله مادموازل (اسکوده‌ری) یه مسکن اولمشدی. مومی‌الیها رومانلرینك بعضیسنی اوراده یازمشدر .

آتیسا یاخود دیپانقارا چری اینانا — (Atiça ou Dîpankara Çri Jnâna) — تراجم
تبت مملکتنده بودا مذهبنك موسس ثانیسی درکه اورالرده بو مذهب (لانغدارما) طرفندن امحا ایدلدکدن صکره مومی‌الیه اونی یکیدن احیا ایلمش ایدی . ۹۸۰ تاریخ هجریسنده بنکاله‌ده غور

عائلهٔ قراليسى ايچنده تولد ايتمشدر. ١٠٤٠ تاريخنده (تبيت)ه كلمش واون اوچ سنه بودا مذهبنك احيا و اعاده‌سنه چاليشمشدر. ١٠٥٣ تاريخنده بر صومعه درونده وفات ايتمشدر. تبيت بوديلرى بودايى صاحب ترجمه‌نك شخصنده تمثل ايلمش اعتقاد ايدرلر.

آتينا — (Atina) — جغرافيا { ايتاليادە قاسرتو

ايالتنده ٤٣٧٠ نفوسلى برشهردر. ايكى روماليلر آتينوم ناميله ذكر ايدرلردى. بو بلده ملفا نهرى اوزرنده كائندر. باشليجه صنايعى پول و معدن معمولاتيدر. جوارنده قديم شهرك بعض خرابه‌لرى كوريليركه غايت جسيم طاشلردن يابلمش ديوار بيقنتيلرندن عبارتدر.

آتيش — (Attiches) — جغرافيا

فرانسه‌ده اوواز ايالتنده قوجيه‌ن سنجاغنده برقضا مركزيدر. ٨٤٧ نفوسى واردر. بوراسى پك قديم بربلده‌در. ادوار مختلفه‌يه عائد اسلحهٔ حجريه، آثار عتيقه‌سى بولنور.

آتيشى — (Attichy) — تراجم

الهيات علماسندندر فرانسه‌ليدر. (آتيشى) شاتوسنده ١٥٩٣ ده تولد ايتمش ١٦٦٤ سنه‌سى ٢ تموزنده (اوتون) ده وفات ايتمشدر. موهى اليهك آثار دينيه‌يه متعلق تأليفاتى واردر.

آتيقا — (Attica) — جغرافيا { حكومات مجتمعهٔ

آمريقانك وسطنده واقع (انديانا) حكومتنه ملحق (نوتن) قونتلغنك اك مشهور بلادندن اولوب (واباشى) نهرينك ساحل يسارنده‌در نفوسى ٢٢٧٠. ذخيره تجارتيله مشهوردر.

آتيقه — (Attique) — جغرافياى قديم

يونانستان قديمده واقع بر مملكت ايدى. شمالاً (بەئوثيه) مملكتى وپارناس طاغى ايله كورفزى جنوباً (ميرتوس) دكزى شرقاً (اطه‌لر) دكزيله محاطدر. قطعهٔ مذكوره اوزون بر شبه جزيره اولوب كيت كيده طارلاشه‌رق (سونيونه) ياخود (قولونا) بروننه منتهى اولور. مساحهٔ سطحيه‌سى تخميناً ٢٦٠٠ كيلومترو مربعى وسواحلى ١٨٠ كيلومترو امتدادنده‌در. باشلوجه طاغلرى (ثى‌مه‌ت) ياخود (مارووونو) (پانته‌ليك) نام ديكر (پانده) و (لوربونا) در. آتيقه قطعه‌سنى سقى واروا ايدن ايرماقلرك باشلوجه‌لرى (سه‌فيز) (ايليزوس) (سه‌فيزه‌لوزينين) نامنده‌كى مجاريدر. هواسى قورى وصيجاق اولوب غيرمنبت وطاشلق اولان اراضيسنده زيتون و انجير كمال مبذوليتله يتشمكده‌در. بو قطعه‌نك آتنه‌دن بشقه حاوى اولديغى شهرلرك باشلوجه‌سى (ئه‌لوزيس) (پيره) (آخارن) (فيله) ماراتون (اورونه) وسائره‌در. آتيقه قطعه‌سى تقسيمات اخيره‌ده (بەئوثيه) ايله برلشديريله‌رك (آتيقه - بەئوثيه) ناميله ياد اولنمقده‌در.

آتيقه - بەئوثيه — (Attique et Béotie) — جغرافيا { يونانستانده واقع ٢٥٧٨٠٠ نفوسى حاوى بر ولايتدر.

يونانستانك شيمديكى تقسيمات اداريه‌سنده آتيقه - بەئوثيه ولايتى ٥ اپارخيا يعنى قضايه منقسمدر. آتيكى، أجنيا، تبه، ليواديا و مه‌غاريس. جمله‌سى، اصل آتيقه‌دن باشقه، مركز قضا اولان بلده‌لرك اسملريله معنوندر. آتيقه طاغلق بريردر هيچ نهرى، آقار صويى يوقدر. مركزى، مقرحكومت اولان آتنه شهريدر. بو بلده‌نك ايكى طرفندن كچن ايكى اوفق صو (ايليسوس وسه‌فيس چايلرى) پك اهميتسز مجرالردن در. آتيقه‌ده زراعت پك عادى برمرتبه‌ده‌در. اراضيسى حبوبات زرعندن زياده قويون كچى كبى مواشى بسلمكه مساعددر. فقط حبوبات زراعتنه بدل آتيقه‌نك باغلرى زيتونلكلرى مبذولدر. حاصلاتى مهم برراده‌يه واربر. بوندن باشقه آتيقه، سوينوم رأسى قربنده كائن اولان كوريوم طاغى كوش معدنلرينى، قيمتلى مرمر طاش اوجاقلرينى حاويدر. بەئوثيه‌نك ارضى منبتدر. مرعالرى چوقدر. هم حبوبات زراعتنه، هم صغر حيواناتى يتشديرمكه مساعددر.

آتیكوس — (Atticus) — تراجم

بشنجی عصر میلادی اوائلنه طوغری استانبولده پطریق ایدی . (سنت ژان خریسو وستوم) ك تلامیذندن اولوب خریستیانلغه دائر بعض آثاری واردر .

آتیكوس — (Atticus Hérode) — تراجم

آتنه اهالیسندن و (تهآسید) عائله‌سندن (تاریخ میلادك ایكنجی عصر اوائلی) ایدی . روما ایمپره طوری نه‌روا زماننده قونسولوسلق مأموریتنی ایفا ایدردی. اولجه پك فقیر برآدم ایكن صوكره معاونت طالع ایله كشف ایتدیكی بردفینه سایه‌سنده فقر وسفالتی مبدل رفاه وسعادت اولمشدی. ثروتنی محافظه و تزیید ایدرك وفاتنده آتنه اهالی اصلیه‌سندن بهرینه ۱۰۰ فرانق ویرلمك شرطیله بر معدن ترك و وصیت ایتمشدی .

آتیكوس — (Atticus) — تراجم

یونان خطیبلرندن یوقاریده‌كی آتیكوسك اوغلی اولوب بعدالمیلاد ۱۰۱ تاریخنده (ماراتون) ده تولد ایتمش و۱۷۷ ده وفات ایتمشدر . كنجلكنی آتنه‌ده فلسفه تحصیلیله امرار ایتمش و (افلاطون) مسلك حكمتنك اك غیرتلی طرفدارلرندن بولنمش ایدی. برقاچ سنه رومادە قاله‌رق (مارق اوره‌ل)ه و (وه‌روس) ه درس‌ویردی . ۱۴۳ سنه‌سنده متقی (آنتونین) ك زمان حكومتنده قونسلوسلق مأموریتنی احراز و ایفا ایله‌دی. بعده مملكتنه عودت ایدرك ثروت مكتسبه‌سنی مؤسسات نافعه انشا واحداثنه صرف ایله‌دی. بوجمله‌دن اوله‌رق آتنه‌ده نامنه منسوب اولان « اوده‌ئون » ی انشا ایتدیردی . نهایت آتنه‌ده آرخونت اولدی ، دیكر بیوك خدمتلرده‌ده بولندی . فصاحتده شهرتی وار ایدی .

آتیكوس — (Atticus) — تراجم

۱۰۹ سنه‌سنده رومادە طوغمش وقبل‌المیلاد ۳۲ تاریخنده وفات ایتمشدر . مومی‌الیه (چیچرون) ه قارشو ابراز ایله‌دیكی آثار مودت ایله شهرتیاب اولمشدر . سیلا ایله ماریوسك بینلرنده‌كی رقابت و منافرتك نتیجه‌سی اوله‌رق رومه‌یی تركله آتنه‌یه چكلمش واوراده ثروت موجوده‌سنی تزیید ایله اوقات‌گذار اولمشدر. مومی‌الیه شهر مذكورده بولندیغی مدت ظرفنده یونان لسانی مكملاً تحصیل ایدرك بولسانی فوق‌العاده بلاغت وفصاحت ایله تكلم ایتدیكندن بالجمله آتنه‌لیلرك حیرتنی موجب اولمشدی. اصل اسمی آتیكوس دكل ایدی فقط ظن اولندیغی كبی . صاحب ترجمه‌یه آتیكوس نامی ویرلمسی بو لسانه اولان شدت وقوفندن ناشی اولیوب عموجه‌سی (پومپونیانوس آتیكوس) دن ایلرو كلمشدر. مملكتك رؤساسی واعاظم حكومت نزدنده حیثیت واعتباری وار ایدی. همشیره‌سنی خطیب شهیر (چیچرون) ك برادرینه وكریمه‌سنی‌ده مشهور (آغریپا) یه ویرمشدی. ناقابل تداوی بر خسته‌لغه طوتلمش ، برشی یمیه‌رك آجلقدن وفات ایتمشدر . حیاتنده بانكرلك و محافظلقله اشتغال ایدردی. كندیسنك علم انساب ، مختصر تاریخ عمومی كبی آثارندن بشقه تاریخه عائد یونان لسانی اوزره محرر برده تألیفی واردر . (قورنه‌لیوس نه‌پوس) ، (آتیكوس) ك ترجمهٔ حالی نامیله یازدیغی بر اثرده مومی‌الیهی اخلافه طانتمق ایستمش ایسه‌ده (چیچرون) ك ۶۸ ایله ۴۳ سنه‌لری آره‌سنده یازدیغی مكاتیبده صاحب ترجمه بزه دها واضح بر صورتده تعریف اولنمشدر .

آتیكیزایا — (Atiguizaya) — جغرافیا

آمریقای وسطاده سان سالوادور حكومتنده ناحیه مركزی اولان برقصبه‌دركه ریوبو دوپاز وادیسنده كائن، ۷۷۰۰ نفوسی حاویدر. شكرقامیشی وقهوه یتشدیرر .

آتی‌لوس — (Atylus) — حیوانات

ذات‌الارجل المفصلیه شعبه‌سنك قشریه فرقه‌سنك آتی‌پود گروهندن آتی‌لینه تحت‌فامیلیاسنه منسوب و شمال دكزلرینه مخصوص انواعی جامع برجنسك اسمیدر .

آتیل یاخود آدیل — (Attil ou Adil) —

تراجم ۱ { بونام اسوج داستانلرنده مروی ومتداول اولان ایکی حکمدارك آدی‌در. بونلردن برنجیسی کویا ایکنجی عصرده اجرای حکومت ایدرك دانیمارقه‌یی ضبط واشغال ایتمش ایکنجی آتیل ایسه قرال (اوتار) ك خلفی واوغلی اولوب بین‌الناس متداول روایات ومنقولات داستانیه‌یه نظراً مومی‌الیه آلمانیا ـ احالرندن (اورزا) نامنده حسنی بر چوبان قزینی قاچیره‌رق کندینه زوجه ایتمشدر .

آتیلا

آتیلا { غربی هون (هون کلمه‌سنه باق) حکمدارلرینك اك ایلری کلنلرندندر. میلادك ٤٣٣ تاریخنده وفات ایدن (رو) یاخود (روغلا) نام حکمدارك یرینه یکنلری اولان صاحب ترجمه ایله (بله‌دا) کچمش وایکنجیسنك (٤٤٤) وفاتی ایله‌بریکی حکمدار اولمشدر. مجار مورخلرندن (توورچ) صاحب ترجمه‌نك هونلر آراسنده‌کی آدی (اتل) اولدیغنی بیلدیردکدن صوکره سلسلهٔ نسبنی‌ده شویله‌جه صاییور : اتل بن بندکوچ [۱] ، بن توردا، بن سمن، بن‌اته، بن اوپوس، بن غادیشاه بن برند، بن بولوشو، بن بولدغ، بن زامبور، بن زامور، بن أل، بن لوانته، بن کولش، بن اومپوده بن میسکه، بن میکه، بن بچر، بن رودلی، بن شاناد، بن بوکم، بن بوندوفورد، بن تارخان، بن اوتمار، بن رادار، بن بلر، بن کار، بن کوه، بن کلاد، بن داما، بن بور، بن نمروت، بن شوس، بن خام ایدی . « عنایت‌الٓهیه ایله‌هونلرك ، مدیالیلرك غوتلرك، دانولرك قرالی » عنوانی‌ده حائز ایدی. سانجاغنك اوزرنده (آستور) (آق‌سونقور اوللی) آدلی، باشی تاجلی بر قوش بولنیوردی .

آتیلا کلمه‌سی مجارجه‌ده چلیك معناسنه کلن (آسل) دن آلنه‌رق (آتزل) شکلنه وبورادن‌ده آتیلا صورتنه کیرمشدر .

اسکی چینلیلر کبی قبل‌الاسلام تورکلرده: یر، آغاج، معدن آتش وصودن عبارت بش عصرك بش کیمسه‌ده تجلیسنی قبول ایدرلردی . بو عناصرك اك معتبری سلاح یاپمغه یارایان دمیر ایدی. تورکلرك اصللری حقنده‌کی روایاتك هپسنه دمیر کیرر. احتمال‌که رومالیلرك « مریخ مججی L'épée de mars » دیه یاد ایلدکاری هونلرك بر قلیچ دمیرینه عرض مناجات ایلدکارینی سویله‌لری‌ده اومذهبك تماتندندر . هجرتدن بر عصر اول تورکستانه کیدن بیزانس ایلچیلری « تقدمهٔ حدید » مراسمنده بولنورلردی، یعنی کندیلرینه دمیر تقدیم اولنوردی. تورکلرده‌کی تیمور ، تموداش کبی آدلر اسکی ملی بر مألوفیتك بقیه‌سیدر .

آتیلانك منسوب اولدیغی غرب هونلری رومه ایمپراطورلرندن (والانس) زماننده غربه کلمشلردی. باباسی اولان (موندیوك) یاخود (مونجوق) ده منسوب اولدیغی عائله افرادی میاننده شهامت وجلادتله معروف ایدی. آتیلا ادارهٔ اموری الدقدن‌صکره رومه‌لیلردن تئودور کندیلرینه (پلینتاس) و (اپیژه‌نس) آدلی ایکی ایلچی کوندردی. بونلر (میسیا) ده (مارغ) دنیلن موقعده هون ایلچیلریله برلشه‌رك رومه‌لیلرك بتون ملتجیلری اعاده ایتمسی، هرطوتساق (اسیرخرب) باشنه سکز آلتون دیت ویرمسی ، هونلرك دشمنی اولان سائر قوملرله ایمپراطورك براتحاد عقد ایتمه‌مسی و هر ییل کندیلرینه خراج اوله‌رق ٧٠٠ آلتون اعطا اولنمسی شرطیله بر مصالحه عقد ایلدیلر (٤٣٤ م) .

شو معاهده‌نك عقدندن صوکره هونلر آرتق رومه‌لیلر طرفندن امین اوله‌رق سائر سیت (بو کلمه‌یه باق) اقوامنی کندی اطاعتلری آلتنه آلمغه عزم ایلدیلر . فقط بوتشبثی باشاره‌بیلمك ایچون (جوجن) تاتارلرینك صیق صیق وقوعه کلن تسلطلرندن‌ده امین اوللری کرکدی . بونك ایچون، چین ایمپراطورلرینه مراجعت ایلدکلری مظنوندر. چین تاریخلرندن آکلاشلدیغنه کوره، او زمان هونلر النده بولنان آسیانك (سارماتیا) خلقی چینه ایلچی کوندرمش وبوکا مقابل چیندن کلن ایلچیلری بویله بر مناسبت تأسسندن دلکیر

[۱] فرانسه‌نك یکی آنسیقلوپدیسنده باباسنك آدی (مونجوق) کوستریلیور .

اولان (جوجن) تاتارلری توقیف ایتمش اولدقلرندن شو سببله ایچری آسیاده برحرب ظهور ایتمشدر. ایشته آتیلا ایله بله‌دا بوحرب مناسبتیله اوطرفده‌ده امنیت قزانه‌رق شمال طرفده‌كی اهالینك اكثریسنی اطاعت التنه آلمغه موفق اولدیلر. (روآ) وفات ایتمزدن اول غربی رومه ایمپراطوری اوچنجی والانتین ایله بارش اولمشدی . ایمپراطورك قیز قرداشی اولوب هنوز اون التی اون یدی یاشنده بولنان (هونوریا) قرداشنك كندیسنی تزویج ایتمدیكنه جانی صیقیله‌رق آتیلایه مراجعتله باغلانان صلحی اخلال ایتمسنی وایتالیایه كلمسنی كیزلیجه تكلیف ایتمش وكندیسنه محبتنه وعهدنده وفاسنه نشانه اولمق اوزره‌ده یوزوكنی كوندرمش ایدی. آتیلانك ایلك اوكجه بو تكلیفی قبولده اهمال كوستردیكی وآنجق صوكره‌دن نظردقته آلدیغی آكلاشیلیور چونكه بتون رومه لیلرله بارش اوزره قالمش واو زمان (رن) نهری ساحلنده بولنان (بور-غینیون) لر اوزرینه یورومشدر . ٤٣٧ تاریخ میلادیسنده بورغینیونلرك قراللری اولان (غوندیكر) (آئه‌تیوس) ه مغلوب اوله‌رق صلح ایستمكه مجبور اولمش ایدی هونلر بوقرالی صلحدن استفاده ایتدیرمدیلر . بورغینیونلرك آز زمان صوكره هونلر اوزرینه یورویه‌رك اوجلرینی آلدقلری ادعا اولنیور . فقط هونلرك باشنده (اوتبار) ویا (سوتبار) آدلی برآدم بولنمقده ایدی‌كه برآقشام ات یمكنی افراطه واردرمق حسبیله فوت اولمش ومعیتنده بولنان اون بیك قدر هون اوچ بیك بورغینیونه مغلوب اولمشدر. بورغینیو-نلرله حرب ایدنلر هونلر اولدیغی حالده رئیسلرینك بشقه برآدم كوسترلمسی او زمان بونلرك كندی باشلرینه حركت ایدر برقوم اولمدقلرینی كوستریور حتی رومه ایلرك هونلردن مركب برخیلی سواری آلایلری بولندیغی وایمپراطورك بونلری (غوت)لر علیهنه قوللاندیغی‌ده بورأیی تصدیق ایدر. رومه-لیلرده بولنان هون اردوسنك قوماندانی (لیتوریوس) اسمنده بر رومه‌لی ایدیسه‌ده اصل قوماندە كندی جنسلرندن (غاوسریق) النده ایدی . ایشته او قوماندان برچوق وقت بوشنه غوتلر النده بولنان (بازاس) موقعنی محاصره ایلدی . آتیلا ایله بلداننك اجرا ایلدیكی سفرلر حقنده تاریخجه معلومات ضبط اولنه‌مامشدر ؛ یالكز هر ایكیسنك (صورژه‌ن) لر اوردو-قلری وبر بیوك اردو ایله (ایلیریا) یه كیردكلری (٤٤١ م) معلومدر. بونلر اوسفر ایله اوغرا-شیركن هونلرك بشقه طائفه‌لری رومه ایمپراطورلغی اراضیسنده تجارت ایدییورلردی ؛ فقط بونلر برچوق زمان بویله آلیش ویریشله مشغول اولمقدن بیقدیلر . بر پازارده رومه‌لیلر اوزرینه هجوم ایده‌رك قلعه‌یی تسخیر ایتدیلر. رومه‌لیلر هونلرك اصوله مخالف حركتلرندن ، هونلرده (مارغ) پسقپوسنك كندی خزینه‌لرینی ضبط ایتدیكندن بحثله بربرندن شكایت ایلدیلر. هونلر پسقپوس ایله ملتجیلری رومه‌لیلردن ایستدیلر ؛ رومه‌لیلرده ویرمدیلر: هونلر سلاحه صارلدیلر، طونه‌یی كچه‌رك قارشی یاقه‌ده بولنان مواقعی اشغال ایتدیلر. آتیلا، اك مهمی (مسیاده) كی (ویمنیاق) موقعی اولمق اوزره بتون اوفاق تفك موقعلری اشغال ایلدی. رومه‌لیلر شو حربك سببی، (مارغ) پسقپوسی اولدیغنه قانع اوله‌رق سویلنمكه باشلادی، كندیسی آتیلایه تسلیم ایتمك فكرینه دوشدی : فقط پسقپوس بر ایی اویون اوینامق اوزره قرار ویره‌رك فكرینی رومه‌لیلره سویلدی ، كیتدی هونلره تسلیم اوله‌رق بونلری شهره آلدی. موفقیاتك بویله سرعتله حصولی آتیلانك آراننی شیشردی، ایمپراطور كنج تئودوسه بتون ملتجیلری همان كندیسنه تسلیم ایتمی لازم كله‌جكنی بیلدیردی . آتیلا رومه‌لیلره مطالبی بیلدیرمكله برابر ویركی خصوصنده امهال كوستره‌رك مخصوص ایلچیلرله بو مسئله‌یی مذاكره ایتدیرمكه راضی اولدی : برده امرلری چار چابوق اجرا اولنمزسه ، ظهور ایده‌جك فنالقك مسئولیتنی اوستنه آله‌میه‌جغنی تئودوسه اعلام ایتدی . تئودوس‌ده ملتجیلری اعاده ایده‌میه‌جكنی، هردرلو احواله قارشی حاضر بولندیغنی ، بونكله برابر مسائل معلقه‌یی مذاكره

ايچون مأمورلر كوندره‌جكنى اخبار ايتدى . بو
جوابدن آتيلا طبيعى ممنون اوله‌ميه‌رق همان رومه
ارضيسنه ايلغار ايتدى.

رومه‌ليلرك اميدلرى خلافنه اوله‌رق بويله
محاربه‌نك تازه‌لنمسى حسبيله تئودوس (ژنزه‌ريق)
ايله مصالحه‌يه و سجيليا‌ده‌كى دونانمه‌سنى كتيرتمكه
مجبور اولدى (٤٤٢ م). هونلر يوقارى (مسيا)ده
(ره‌تيه‌ر) ، (سينشريدون) ، نايسه‌يى وصوكره‌ده
(پانونيا) ده سيرميك ى ضبط ايتديلر . ايشته
بو محاربه اثناسنده سيرميك پسقپوسى كندى
نفسنك وسائر اسيرلرك فديه‌سى اولمق اوزره بر
چوق آوانئ مقدسه‌يى آتيلا وبله‌دانك كاتبى
غوللى قونستانسه تسليم ايتديكى مرويدر. قونستانس
پسقپوسه ويرديكى سوزده طورمامش ، آوانى‌يى
(سيلونه) ه ويرمش ، اوده كليسايه تسليم ايتمش؛
ايشته شو وقعه رومه‌ليلرله هونلر آراسنده بر
جدال قپوسى دها آچدى . هونلر آوانينك
كنديلرينه ويرلمسى اقتضا ايده‌جكنى بيان ايله
قونستانسى اله كچيرمشلر وسيلونى‌ده بر خرسزكبى
تلقى ايده‌رك كنديلرينه تسليم ايدلمسى ايچون
رومه‌ليلره مراجعت ايتمشلردر .

بو محاربه‌دن صوكره بله‌دا (٤٤٤ م) ده
فوت اوله‌رق ميدان بوس بتون آتيلايه قالدى .
آتيلا طوغريدن طوغرى‌يه بله‌دايه تابع اولان
اقوامك بر قسمنى ايستكاريله، قالانلرى‌ده زورله
اداره‌سى آلتنه طوپلادى . شو صورتله دائرهٔ
نفوذى اوروپانك شماله قدر كنيشلدى . اوكجه
سيتيا ايله جرمانيه‌يه صاحب ايدى . طونه‌نك
اوته‌سنده قالان غوتلرى ، گپيدلرى ، سوئه‌ولرى،
آلنلرى، هرول‌لرى، سارماتلرى، سماندرلرى،
سكيرلرى ، ساتاغوررلرى ، روژلرى ودها برچوق
شمال اقوامنى اداره‌سنه آلدى .

هرنه ايسه آتيلا ٤٤٨ سنه‌سى اطاعتى آلتنه
آلديغى اقوام مختلفه‌دن مركب بيوك بر اردو ايله
ينه رومه مملكتنه كيردى . تئودوس استانبول
سورلرينى يكيدن تعمير ايتديردى ؛ صوكره‌كى
وقعه‌لرك نتيجه‌سى تئودوس‌ك بويله بر احتياطده
بولنمسنده‌كى فائده‌يى تصديق ايتدى . آتيلا بتون
تراكيايى تاپونت دكز ينه (يعنى قره دكزه)
و چناق قلعه بوغازينه قدر چيكنه‌دى . فلبه ،
آرقاديو پوليس (لوله‌برغوس) وسائر شهرلرى
آلدى، بر چوق غنيمتله قوندى . دها صوكره
سيلورى ايله استانبول آراسنده بولنان چكمجه
(Athyres) حصارينه قدر كلدى . استيلا آلتنه
كيرن بو قدر مواقع آراسنده يالكز ادرنه ايله
هراقله (اركلى) تسخير اولنه‌مدى؛ يتمش قدرشهرك
هونلر النه كچديكى ادعا اولنيور . غربى رومه‌ليلر
طرفندن يالكز باشنه براقيلان تئودوس آتيلايه ضعيف
بر صورتله مقاومت كوستره بيلدى . تئودوسك
اوردو قوماندانلرى ايچنده (آرغاليسقل) ياخود
(آرنغليسقل) نامنده اولان بريى آشاغى‌داكياده
آتيلايه قارشى‌قويمش ، پك زياده شجاعت‌ومتانت
كوستره‌رك برچوق‌ده تلفات ويردرمش ايديسه‌ده
نهايت كنديسى‌ده اتلاف ايديله‌رك مظفريت قطعيه‌يى
آتيلا قازانمشدر . رومه‌ليلر كليبولى جوارنده
ايتدكلرى بر بيوك حربى‌ده غائب ايلدكلرندن
تئودوس (آناطوليقوس) واسطه‌سيله رومه‌ليلر
ملتجيلرى تسليم ايتمك، تأديه‌سى تأخر ايدن ويركى‌يه
بدل آلتى بيك آلتون ويرمك ، سنه‌ده بيك‌ويا
ايكى بيك آلتون‌ويركى‌ويرمكده دوام ايتمك‌فديه‌لرى
ويرله‌دن ايمپراطورلق ممالكنه كيدن اسير باشنه
اون ايكى آلتون فديه ويرلمك ، هون ملتجيلرينى
هيچ بر صورتله قبول ايتمامك كبى آغير شرطلرله
صلح عقد ايتديردى .

تئودوس آتيلانك ايستديكى پاره وملتجيلرى
كوندردى؛ بوملتجيلردن برطاقمى آتيلا نزدينه
كيتمكدن ايسه اولومى ترجيح ايلديلر. شومسئله‌ده
آتيلانك تسخير ايده‌مديكى (آسمونت) شهرى خلقى
بعض مرتبه متانت كوسترديلر؛ ملتجيلرى تسليم ايتمديلر؛
حتى ايكى حكومت آره‌سنده‌كى حدود قطعياً كسيله‌دن
مصالحه‌نك انعقادينه بيله مانع اولديلر. آتيلا ايلك
اوكجه پانونيادن تراكياده‌كى (نووس) و(نايسه) يه
قدر تسخير ايلديكى ممالكى الده طوتمق ايسته‌-
يوردى؛ لكن صوكره‌دن بو ادعادن واز كچدى.

آتيلانك رومه‌ليلره قارشى اولان حركتى اسكى تانژو (بوكله‌يه باق) لرك چينليلره قارشى اولان معامله‌سنى آكديرييور ، اونلرك چين ايمپراطورينه يابدقلرى كبى آتيلاده تئودوسه مختلف وسيله‌لرله ايلچيلر كوندرييوردى . بو ايلچيلرى كندى امراسى ميانده زنكينلشمه‌سنى آرزو ايلدكلرندن آييرردى ، چونكه رومه‌ليلر آتيلانك هجومندن محفوظ قالمق ايچون ايلچيلرينه بول بول اكراملرده بولنورلردى . ايشته بويله فائده‌سز ورومه‌ليلر ايچون مصرفى موجب اولان ايلچى كوندرلمه‌نك بريسنده (٤٤٩ م) (خريزافيوس) آتيلانك كوندرديكى (ادقون) اسمنده‌كى ايلچيسنى كندى عليهنه قاندردى ؛ تئودوس‌ده هركلن ايلچى‌يى پاره ايله طويورمقدن ايسه صوك دفعه اوله‌رق (ادقون) ى قاندرمق مناسب اوله‌جغنى ملاحظه ايله تكليفاتى قبول وبو مهم تشبثك اجراسى ايچون (ويگيله) و (ماخيمين) آدلى ايكى كشى‌يى ايلچيلكله كوندردى . بونلردن ويكيله كيفيتدن خبردار ايدلديكى جهتله (ادقون) ايله برلكده حركت ايده‌جك ، اوته‌كى تئودوسك نامه‌لرينى آتيلايه صونه‌جق ايدى . بومكتوبلر هونلرك عهد نامه خلافنه اوله‌رق ايمپراطورلق اراضيسنه تعرضلرندن طولايى توبيخاتى محتوى ايدى . فضله اوله‌رق اون يدى‌ده ملتجى كوندريليوردى . شو هيئت سفارت طونه‌نك شمالنده بولنان اووه‌لره قدر كيتدكدن صكره (ادقون) ايلچى كلديكنى خبر ويرمك اوزره آتيلانك يانه كيتدى . لازم كلن مساعده‌يى استحصالدن صوكره چادر آلتنده اوطوران آتيلا طرفندن نه ايچون كلدكلرى صورولدى ؛ اونلره آنجق آتيلايه سويله‌يه بيله‌جكلرى بر مأموريتى حائز اولدقلرينى سويلديلر . فقط ادقونك ايلچيلره ويريلان تعليماتى اخبار ايلديكنى رومه سفيرلرى آكلادقلرى كبى نه يابه‌جقلرينى شاشيرديلر ؛ بوتكله برابر ماخيمين مطلقا آتيلانك قارشيسنه چيقه‌جغنى بيلدردى . هونلر رومه‌ليلرك همان چكيلوب كيتملرينى بيلديرديلر ، ويكيله ، ادقونك افشا آتندن خبردار اوله‌مديغى جهتله وظيفهٔ خفيه‌سنى اجرا ايچون بهمه‌حال آتيلا طرفندن قبول ايدلملرى حقنده اصرار لازم كله‌جكنى بيلديردى . هرنه‌حال ايسه رومه‌ليلر چكيلوب اشتانبول يولنى طوته‌جقلرى صره‌ده آتيلا موسمك فنالغندن طولايى قالمه‌لرينى امر وكنديلرينه بر صيغر ايله بر قاچ‌ده بالق اكرام ايتدى . ايرته‌سى كون ايسه « مادامكه بر ديه‌جكلرى يوقمش كيتسونلر » ديه امر ويردى . ويكيله ، كنديلرينك مرخص ايلچى اولدقلرى بيانيله مطلقا قبوللرينى اصرار ايديور ، ماخيمين ايسه ايشدن خبردار اولديغى ايچون كيتمك طرفنى طوتييوردى . او وقت ، شو وقوعاتى اخلافه بيلديرمك اوزره قلمه آلان (پرسيكوس) بر ديلماج بوله‌رق آتيلانك معتبر اركانندن سقوطا نزدينه عزيمتله آتيلانك قارشيسنه چيقه بيلملرى ايچون برخيلى مواعيدده بولندى . سقوطا بونى قبول واجرا ايتدى . ايلچيلر آتيلانك چادرينه كيرديلر ، كنديسنى اغاجدن بر صنداليه اوستنده اوطورمش كورديلر . ماخيمين حامل اولديغى نامه و هديه‌لرى ، آتيلاده اوكا اعاده‌لرينى تكرار طلب ايتديكى ملتجيلرك اساميسنى حاوى دفترى ويردى . بوندن صوكره رومه‌ليلر كندى چادرلرينه چكلديلر . اوآرالق ادقون ، ويكيله‌دن كنديسنه وعد اولنان مبالغى قوپارمغه صاواشيور ، ويكيله‌ده كورديكى طرز قبولدن شبهه‌لنه‌رك ايپه اون سربيوردى . ادقون مرقومى او پاره‌لرى كتيرمكه اجبار ايتدى ، آتيلاده دها شمالده بر قصبه‌يه يكيدن تأهل ايچون چكلدى كيتدى . هونلرده تعدد زوجاته مساعده وار ايدى . شرقى رومه ايلچيلرى برچوق زحمتله كنديسنى تعقيب ايتديلر . اوآرالق غربى رومه‌ليلرك كوندرديكى ايلچيلرده كيديورلردى . ايكى طرف ايلچيلرى‌ده آتيلانك نزدنده بولشديلر . آتيلانك اقامتكاهى اخشابدن جسيم بربنا ويا طوغريسى برچوق محتشم چادرلرى احاطه ايدر كنيش برحولى ايدى . آتيلا اورايه ايلچيلردن اول كلمش وبرالاى قيز طرفندن كندى ديللرنجه بسته‌لنمش مدحيه‌لرله قبول ايدلمش ايدى .

آتيلا شرق رومه ايلچيلرينى قبول ايله ايمپراطورك كنديسنه ايلچيلكله نوميوس ، ياخود آناطوليوس ويا سناتورلردن بريسنى كوندرمسنى طلب ايتدى وكنديلرينه برده ضيافت چكدى . ايلك اوكجه صونيلان آياغى آتيلا نامنه تاوسديلر ؛ صوكره چادرك كنارينه ديزيلن صنداليه‌لره اوطوردلديلر. آتيلا چوجقلريله برابر اورته‌ده اوطوريور ، معيتى اركانى اطرافنده اوچر كشيلك برر سفره‌ده بولنيوردى . آلتون وكوموش طباقلرله درلو يمكلر ويرلدى . يالكز آتيلا تميزلكى واينجه‌لكى ايله نظر دقتى جالب ساده بر لباس كيمش وتخته قابلرده طعام ايتمشدر . يمكدن صوكره ايكى سيت آتيلانك مظفريتنه‌دائر داستانلر اوقودى وبريسى‌ده بر قومديا اوينادى. آتيلا اواثناده وقار وجديتنى محافظه ايتمشدى . بونلردن صوكره ايلچيلره (بريق) ى قاته‌رق ايمپراطوره اعاده ايلدى . (ويكيله) ايسه هونلر نزدينه واصل اولوراولماز همان قيد وبند آلتنه آلندى وآتيلا (اورست) و (اسلا) واسطه‌سيله اوفتنه‌نك محركى اولان خريزافيوسك مجازاته‌دوچار ايدلمسنى ايمپراطوردن طلب ايتدى . ايمپراطورده نوميوس وآناطو. ليوس‌ى آتيلايه كوندره‌رك صلحك اخلال ايدلمه‌سنى رجايه مجبور اولدى. آتيلا صلحى اخلال ايتميه‌جكنى وعدايله برابر (ايستر) نهرينك جنوبنده‌كى اراضى‌يى رومه‌ليلره ترك ايتدى . (ويكيله) يوز آلتون فديه ايله ودها برچوق اسيرلرى‌ده پاره‌سز اطلاق ايلدى . رومه ايلچيلرينه آت وكوركلر اهدا ويانلرينه معاهده‌يى تجديد ايچون (قونستانس)ى ترفيق ايتدى . [١]

ماخيمين هنوز آتيلانك نزدنده ايكن ، آتيلا (اونه‌سيكيوس)ى (آغاج ارى) قبيله‌سى نزدينه كوندره‌رك كندى اوغلنى اونلره حكمدار نصب ايتديردى . او وقت آغاج ارى قبيله‌سى برچوق بكلر طرفندن اداره ايديليوردى ؛ بونلر اواثناده قره دكزك شمالنده بولنيورلردى . ايكنجى تئودوس ، بونلرك رئيسلرينه بر خيلى اكراملرده بولنه‌رق آرالرنده وممكلتنده آسايش محافظه ايتمش ايدى . آغاج قبيله‌سى رؤساسنك اك قدمليسى اولان (قوردياق) شو خصوصده شرق رومه ايمپراطورلرينك اصولاً ، ايلك اوكجه كنديسنه مراجعت ايتمديكنه جانى صيقيله‌رق اوجنى آلمق ايچون آتيلايه مراجعت ايتدى ؛ اوده بر چوق عسكر سوق ايله قوردياقه عائد اراضيدن ماعدا بتون آغاج ارى ايلنى ضبط ايتديردى . بوندن صوكره ، هرنه‌دن ايسه ، قوردياقى يانه چاغردى ؛ اوده كيدوب كيتمه‌مك آراسنده متحير قالدى ؛ نهايت « برآدم كونشه باقه‌مديغى كبى كنديسى‌ده (آتيلانك) يوزينه باقمغه طيانه. ميه‌جغى عذرينى بولدى . شو جواب آتيلانك خوشنه كيتدى ، قوردياقى يرنده براقدى . آتيلانك اوغلى (اللاق) آغاج ارى الكاسنك سائر يرلرينه صاحب اولدى ؛ بوكنج پرنسده بويرلرى آليركن آتدن دوشه‌رك النى سقطلامش ايدى . آتيلانك استانبول ايلچيلكيله كوندرديكى قونستانسه كلنجه مرقوم اكر كنديسنه بك زنكين بر قيز ويريليرسه ايكى حكومت آراسنده‌كى صلحى ادامه‌يه چاليشه‌جغنى وعد ايتمش ، ايمپراطورده او زمان بر قلعه‌ده موقوف بولنان (ساتورنين)ك قيزينى ويره‌جكنه سوز ويرمش ايدى . ديركن بوقيزى شرق سرعسكرى (زنون) قاپه‌رق احبا. سندن (رووفوس) اسمنده بريسنه ويردى . قونستانس بونك اوزرينه آتيلايه شكايت ايتدى ؛ آتيلاده ماخيمين‌ى تقدير ايله ايلچيسنه پاساتورنينك قيزينى ويا اونك كبى بر زنكينك ويرلمه‌سنى سپارش ايتدى. بويله عهدندن دونمه‌سندن ، حتى زنونه‌ده جزا ايتمه‌سندن طولايى بوحركتى تقبيح ايلدى .

شرق ايمپراطورلغى طرفندن كوندريلان ايلچيلرك راست كلدكلرى غرب ايمپراطورلغى ايلچيلرينى (والانتينه‌ن) كوندرمش، سيلونك آلوب آتيلانك كنديسنه عائد اولديغنى ادعا ايلديكى آوانئ مقدسه مسئله‌سنك مذاكره‌سنه مأمور ايتمشدى. رومه‌ليلر بوخصوصده پك زياده متانت كوستره‌رك هم سيلونى هم‌ده آوانئ مقدسه‌يى ويرميه‌جكلرينى

[١] بو قونستانس يوقاريده آدى كچن اولمالى؛ اكر او ايسه تلف اولمسى بوسفارتى ايفادن صوكره اولمق لازم كلير .

بيلديرديلر . آتيلا مطلقا يا آوانينك وياپونلرى آلانك كنديسنه ويرلمسنى ايستهيور ، عكسى تقديرده والانتينيه‌نه اعلان حرب ايده‌جكنى سويليوردى ؛ بونكله برابر ايلچيلره حسن معامله‌ده قصور ايتميوردى .

ميلادك ٤٥٠ نجى سنه‌سى ، يعنى شووقعه‌لر عقبنده ايكنجى تئودوس وفات ايتدى ؛ آتيلا بنه شرق ايله اوغراشمغه مجبوراولدى. تئودوس يرينه كچن (مارسيه‌ن) ه ايلچيلر كوندردى ، ويركينك ويرلمسنى ايستدى . مارسيه‌ن ايلچيلره اكر آتيلا بزم دوستمز ايسه هديه‌مزى قبول ايتسون ، دشمنمز ايسه حربه حاضر اولسون ، ديدى . آتيلا بونك اوزرينه زياده تهديده باشلادى ، تسكينى ايچون (آپولونيوس) آدلى بر ايلچى كوندرلدى . آتيلانك معيتى آپولونيوسك ايمپراطور طرفندن كتيرديكى هديه‌لرى تسليمه زورله‌ديلر ، حقنده حسن قبول كوسترمديلر ؛ اپولونيوس رومه‌ليلردن جبراً بر شى آلنمق ممكن اوله‌ميه‌جغنى ، دوستلقله آلنه بيله‌جكنى سويلدى. آتيلا مارسيه‌ندن بر شى قوپاره‌ميه‌جغنى آكلا-دقدن صوكره غربى رومه عليهنه حرب ايچون وسيله آرامغه باشلادى . وقتيله (والانتينيه‌ن) ك همشيره‌سى (هونوريا) آتيلا ايله تزوجنه نشانه اولمق اوزره يوزوكنى كوندرمش ايدى . آتيلا ايشته‌بوكره قاريسى اولمق صفتيله بوقيزى، اونكله برابر جهازى‌اولمق اوزره‌ده‌غربى رومه الكاسنك بر قسمنى ايستدى . والانتينيه‌ن هونوريانك اولنديكنى ، مملكت اوزرنده بر حق بولنمديغنى جواب ويرديسه‌ده آتيلا يوزوكنى كوستره‌رك طلبنده اصرار كوستردى. نهايت آباً نصرانيه‌دن قاسيودوس ايلچيلكله كيده‌رك آتيلايى بودعوادن واز كچيردى . فى‌الحقيقه آتيلا بر مدت صوكره غاليا (فرانسه) ده بولنان (غوت) لر اوزرينه يوروديكى زمان والانتينيه‌نه كنديسنك ايمپرا-طورلق ايله برآليش ويريشى اولمديغنى مقصدى غوت قرالى تئودوريق ايله قوزينى پاى ايتمك اولديغنى خبر ويردى. حال‌بوكه شو بياناتى حيله‌دن عبارت ايدى . اجرا ايلديكى تجهيزات ايكى طرف عليهنه اولوب بوسوزيله ايكى طرفى بر بربرندن صغوتمق ايستيوردى . غربه طوغرى كيتمكله هونوريايى آله‌بيله‌جكنى اوميوردى . او زمان فرانسه‌قرالى فوت‌اوله‌رق مملكت مذكوره‌احوالى جالب دقت برحالى آلمش ايدى . واندال‌لر قرالى كيزه‌ريق،تئودوريقك همشيره‌سنى آلمش وبوقادين صوكره‌دن وفات ايده‌رك تئودوريق طرفندن بونك‌وفاتى قوجه‌سنك‌فنا معامله‌سندن اولديغى ادعا ايدلمكده بولنمش ايدى ، ايشته بوقورقو ايله كيزه‌ريق‌ده آتيلا طرفنى طوتيوردى .

ايشته شوبهانه‌لر آتيلا كبى بر پرنسه محاربه‌ايچون (غوت) ممالكنه كلمكه‌كافى ايدى. بناءً عليه اوروپا-نك شمال اقوامندن روكه ، كه‌لون ، سوئه‌وكبى بر چوغنى طوپلايه‌رق ، بر روايته كوره بش ، ديكرينه نظراً يدى يوزبيك نفردن مركب بر اردو ايله حركت ايلدى . معيتنده امر وتنبيهنه كوله كبى رام اولمش بر خيلى قرال وپرنسلرده بولنيوردى . بوپرنسلردن بريسنى صداقتندن ، ديكرينى‌ده صفوتندن طولايى تقدير وسائرلرينه تقديم ايلر ايدى . آتيلانك بومحاربه ايچون يايدر-ديغى كميلر عادتا (رن) نهرينى قاپلادى. حاضرلق وحركت اثناسنده‌مقصدى رومه‌ليلر دكل‌ويزيغوتلر اولديغنى اعلاندن كيرى طورميوردى . شو اعلانه آلدانان قلعه‌لرخلقندن برچوغى شهرلرينك قپولرينى كنديسنه آچديلر ؛ فقط آراسى چوق كچمه‌دن مقاصد عظيمه‌سنى هركس آكلادى : (تره‌و ، ستراز بورغ ، سپير ، وورمس ، مانيچ ، بزانسون ، لان ، طول ، لانغر ، مج) ودها سائر بشقه شهرلرى آلدقدن ، حتى پارسه قدر دهشت القا ايلدكدن صوكره كلدى (اورله‌آن)ى محاصره‌يه آلدى . اورله‌آن پسقپوسى بولنان سنت آغنان ، آئه‌تيوس‌دن امداد ايستمكه كلدى . بر رومه جنرالى اولان آئه‌تيوس ، كنديسنه الحاق ايتملرى كندى‌منفعتلرينه‌ده موافق دوشن ويزيغوتلرك ياردمنى بكليوردى ؛ بونلر ايسه يرلرندن قملدانميه‌رق هونلرى كندى يوردلرنده

بكلەمك كبى الك فنا بر تدبيرى قبول ايتديلر . آئەتيوس بوحركتك ويزيغوتلر حقندەدە مضر اولەجغنى كوندرديكى آدملرلە اقناعە چالشدى ، نهايت كوچلكلە تئودوريق رومەليلرلە برلك اولمغە راضى اولدى ؛ شو موافقت رومەليلرە زيادە سوينج ويردى .

بر طاقم مؤرخلرك سوزينە باقيلرسە شو آئە-تيوسك عادتا دساس برآدم اولديغنە ايناتمق لازم كليور . بورومە جنرالى بر طرفدن غول اقليمنك ياريسنى تئودوريقە وعد ايلە كندى طرفنە ميل ايتديرديكى كبى ، عينى وعدى آتيلايەدە ايدەرك غوتلر اوزرينە يورومكە تشويق ايليور ، برطر-فندەدە الدن كلديكى قدر عسكر طوپلايوردى . تئودوريق ايلەاوغللرى (طوريسموند وتئودوريق) ويزيغوت عسكريلە كلديلر . آئەتيوسك اردوسندە بونلردن بشقە فرانسە قرالنك معيتندە اولەرق فرانسزلر ، سارماتلر ، بورغونياليلر ، ساقسونلر ، آرموريكار ، ليزەنلر ، ايبريونلر ودها برچوق كات وجرمانيا اقوامى بولنيوردى (٤٥٢ م) .

رومە جنرالنك معيتندە بوقدر ملتلر طوپلانديغى اثنادە آتيلادە اورلە آن محاصرەسندە شدت كوستريوردى . رومەليلر محصورينك امدادينە يتشمزدن اول شهر تسليم اولمغە مجبور قالمش واو زمانك حكمنجە هردرلو معاملاتە دوچار اولمشدر . فقط چوق زمان شهر آتيلانك الندە قالەمدى . آئەتيوس ايلە تئودوريق سرعتلە آتيلا اوزرينە كلديلر ، شهرى تكرار آلمغە موفق اولديلر . آتيلا (تروا) طرفلرينە چكيلەرك اورادە (مورياق) دنيلن بيوك صحرايە كلدى ؛ مقصدى بورادە برميدان محاربەسى ويرمك ايدى . فى الواقع ايكى اردو قارشولشدى ، محاربە نظامنە كيرديلر ، كيجە ، آئەتيوس طرفندەكى فرانسزلرلە آتيلا اردوسندەكى (كبيد) لر آراسندە وقوعە كلن شدتلى بر مصادمەدە ايكى طرفدن اون بش بيك تلفات ويرلدى . ينە اوزمانك عادتى اقتضا-سندن اولەرق آتيلا فالە ايناتيوردى . هونلردەكى طرز تفئل ، صوكرە مونغوللردە كوريلنك عينى ايدى . فالنە باقيلەجق كيمسەيە قويوندن چيقارلە اوچ كورەك كيكى ويريلير ايدى ، اودە بونى دوشونەرك بوكيكلرە دقتلە باقار ، صوكرە فالجيلرە ويرر ايدى فالجيلر ، بوكيكلرى آتشە آتار كيكلر قاراردقدن صوكرە چيقاربر فال صاحبنەويررلردى؛اودەآتشك تأثيريلە بوكيكلرك نرەسى قيرلديغنە ، نرەلرە ، نە طرفە طوغرى ياريلديغنە باقاردى ، بوندن‌دە بر حكم چيقاردى. (حالا بزدە قصابلرك بوكيكلرى قيرمق عادتلرى اقتضاسندن اوليشى او طرز تفئلە ممانعت ايچون اولمليدر ظن اولنور .) آتيلا فالندە خصم طرفك مغلوب وحتى قوماندانلرينك تلف اولەجغنى وفقط بوموفقيت هونلرەدە بهالى اوطورەجغنى استدلال ايلدى . كندى طرفندەكى تلفاتى آز اولمق ايچون محاربەيە اقشام اوستى باشلامق مناسب اولەجغنە قرار ويردى . عسكرينى محاربە نظامنە قويدى ، كنديسى الك كزيدە عسكرى ايلە قلبە كچدى ، جناح-لرە اوستروغوتلرك رئيسلرى اولان والامير ، تەئودمير ، ويدمير آدلى اوچ قرداشلر ايلە كپيد قرالى آردريق وسائرەيى برلشديردى . رومەليلر طرفندە تئودوريق معيتندە بولنان ويزيغوتلر صاغ جناحدە ، آئەتيوس ايلە رومەليلر صولدە متفقلرە زيانى طوقونەمامق ايچوندە كندى آرالرينە آلدقلرى (آلن) لردە رئيسلرى (سانكيبان) ايلە مركزدە بولنيورلردى .

آتيلا اوفاق برتبەيى اشغال ايتمك بهانەسيلە ايلر-يلريلدى . آئەتيوس ايلە طوريسموند مقابلەايدەرك بوسكورتديلر ، ايشتە بوصورتلەايكى اردو زوالدن اوچ درت ساعت صوكرە حربە طوتشديلر . ايكى طرفى بربرندن فصل ايدن بر ايرماق وار ايدى . حرب پك شدتلە وزيادە قان دوكولمكلە دوام ايديوردى . بر طرفدن آئەتيوس ، وبرتپە-او تندن طوريسموند ، ديكر طرفدندە غوتلر هونلرى صيقيشديريورلردى . غوت قرالى تئودوريق هريانە قوشيور ؛ عسكرينى تشجيع ايديوردى ؛ نصلسە قارغشەلق آراسندە آتندن دوشدى ، آياقلر آلتندە تپەلندى (ايشتە فالك

نتيجه‌سى بو ايمش) . شو قضا غوتلرك نظامنه
خلل ويرمدى ، ثباتلرينى قيرمدى . آتيلا شدتله
پوسكورتيلديكندن اردوكاهنه رجعته مجبور
اولدى . محاربه كيجه‌يه قدر سورمشدى . طو-
ريسموند اردويه التحاق ايتمك اوزره كيدركن
هونلرك آرابه‌لرى ايچنه طالدى ، كوج ايله كيجه‌نك
قرانلغندن استفاده ايده‌رك ياقه‌سنى قورتاره
بيلدى . هنوز حربك نتيجه‌سى بللى اولمامش
ايدى . صباح اولديغى زمان رومه‌ليلر صحرانك
اموات ايله طولديغنى ، هونلرك موقعلرينى تحكيم
ايلدكلرينى كورديلر . آتيلا ، اردوسنك بتون
آغيرلقلرينى اردونك اطرافنه ييغمش ، مانعلر
تشكيل ايتمشدى . اكر بونلرك آرقه‌سندن ايده‌جكى
حربى‌ده غائب ايدرسه ، آغيرلقلرى يانوب ،
آتشلرينك حمايه‌سيله صاويشمغى قورمش ايدى .
رومه‌ليلر بويله بر اردو اوستنه كلمكه جسارت
ايده‌مديلر . بو محاربه‌ده اوچ يوز بيكه قريب
تلفات ويرلديكى مرويدر . غوتلر ، تئودوريقك
جنازه‌سنى قالديرديلر ، يرينه بيوك اوغلى طوريسموند
هونلرى تعقيب ايتمك هوسنه دوشدى ؛ آئه‌تيوس
هونلرك ضعفندن غوتلرك قوتلنه‌جكنى حساب ايله
« هايدى سن غوتلرك مقرى اولان طولوزه
كيت ، ديكر رقيبلره ميدانى بوش براقمه » ديه‌رك
فكرندن جايدردى . آتيلا بوتدبيرلرى بيلميوردى .
ويزيغوتلرك چكلمه‌سنى بر حرب حيله‌سى قياس
ايديوردى . ايشى آكلاديغى كبى مستحكم اردو-
كاهندن چيقدى . لكن آئه‌تيوس اوزرينه وارمغه
جسارت ايده‌مدى ، (رن) نهرينه طوغرى
رجعتله مملكتنه كيره‌رك ، يكى برحربه حاضرلنمق
اوزره ضايعاتنى تماملامغه باشلادى . ميلادك
٤٥٣ ننده آتيلا يكيكيدن اردولرينى حاضرليه‌رق
پانونيادن چيقدى ، ايتاليايه طوغرى يورومكه
باشلادى . بويله برتهلكه اولجه خاطره كلمديكندن
ايتاليالىلر دهشته واردىلر . مملكتده عسكر
يوقدى ، كچيدلر ايى محافظه ايدلمش ايدى ،
ايمپراطور ايله آئه‌تيوس ايتالياده طوتان قوت
حجابلرى ايدى . رومه‌ده ايش مذاكره ايله
چكشديرلمكده ايكن آتيلا متصل ايلريليور ، چكديكى
شهرلرى ، صحرالرى ياغما ايديوردى . نهايت كله كله
(آكيله) اوكنه قدر كلدى . بوراده بر قوتلى
محافظه عسكرى بولنيوردى . محاصره‌دن هونلر
بيقمغه ، آرتق چكيلوب كيتمك ايچون سويلنمكه
باشلامشلردى . برتصادف موفقيته سبب اولدى .
بر طاقم لكلكلرك قلعه ديوارى اوزرنده بولنان
يووالرندن ياوريلرينى چكوب چيقاره‌رق صحرايه
نقل ايلدكلرينى كورن آتيلا شو حالى عسكره
كوستردى ، شو قوشلرك بويله بورادن صاويشمه‌-
لرى شهرك خراب اولمسندندر ، ديه‌رك عسكرينى
قاندردى . شوقه كلن هونلر شدتلرينى آرتيره‌رق
شهرى ضبط و ياغما ايتديلر . بتون وندبك شهر-
لرى‌ده بويله‌جه خراب ايدلدى . وندبك شهرى
آتيلانك بوهجومندن قاچانلر طرفندن تأسيس
اولندى .

آتيلا بوندن صوكره ميلانو ، پاوى ودها
بر چوق شهرلرى خراب ايتدى . حتى رومه‌يه
قدرده كيتمك ايستيوردى . فقط (آلاريق)
كبى كنديسنه‌ده بو سفرك اوغورسز كله‌جكنى ،
سبب موتى اوله‌جغنى سويلدكلرندن قورقدى .
ذاتاً خسته‌لق و قيتلق اردوسنك افرادينى‌ده
ازالتمش ايدى . (مارسيه‌ن) ك كوندرديكى امداد
قوتى ايله آرانيوس هونلردن بر ايكى فرقه‌يه غلبه
ايتمش ايدى . نه يولده حركت ايده‌جكنى تعيينده
متحير ايكن (والانتينيه‌ن) طرفندن مذاكره
ايچون پاپا سن‌لهئون كلدى ، رومه‌يى قورتاردى :
بر نوع متاركه عقد اولندى ، هرييل هونلره بر
ويركى ويريله‌جكى وعد ايدلدى . فقط آتيلا اكر
هونوريا كنديسنه كوندرلمزسه ينه ايتاليايه كله‌جكنى
و شمدى آنجق اوكا عائد اولانلرى براقوب
كيده‌جكنى سويلمكدن چكنمدى .

آتيلا طونه بولنى طوته‌رق مملكتنه دوندى ،
شمديكى پشته جوارنده‌كى مقرينه كلدى . تئودوسك
ويره‌جكنى تعهد ايلديكى ويركى كوندرلمزسه بتون
ايمپراطورلغى تخريب ايده‌جكنه دائر (مارسيه‌ن)ه
ايلچيلر كوندردى . اصل بوندن مقصدى ينه غوتل

ممالكنه كيروب (والانتينوا) طرفلرنده بولنان (آلن) لرى اطاعت آلتنه آلمق ايدوكنى ادعا ايدنلر واردر . آتيلا داكيا وپانونيادن چيقدى طوريسموندده (آلن) لرله برلشه‌رك كنديسنى قارشوليه‌رق مغلوب ورجعته مجبور ايتديلر .

محاربه‌دن عودتده آتيلا بر چوق قاريلرك اوستنه (ايلديقو) ياخود (ايديلقو) آدلى بر قادين دها آلدى دوكونده ايچديكى زياده شرابدن طولايى ايرتسى صباح اغزندن ، بورنندن قان بوشانمش ، كنديسى قانه بويانمش اولديغى حالده بولندى . هونلر ، بويله بر قهرمانه كوزياشيله دكل قان ايله آغلانور ، ديه‌رك صاچلرينى يوزلرينى ياره‌لديلر . قراركاهنك اورته يرينه بر ايپك چادر ديكيله‌رك ميتى ايچنه قويديلر ؛ وجودى بر آلتون تابوته ، بوده بر كوموش ، اوده بر دمير محفظه‌يه قونلمش ايدى . چادرك اطرافنده سواريلر قوشوشديلر ، مدايحنى سويلديلر ، صوكره بر ضيافت ويرلدى . دها صوكره كيجه‌لين كيزلجه كومولدى ؛ سلاحلرى ، سائر قوللانديغى شيلر ايله برلكده كنديسنه خدمت ايدنلرك بر چوغى ذبح ايديله‌رك يانته قونلدى .

آتيلانك وفاتندن صوكره حكومتنك سطوتنه خلل كلدى . بر چوق اولادى قالدى ايسه‌ده يالكز اوچنك آدى معلومدر .

آتيلايه باربار ديه‌نلر يالكز رومه‌ليلردر ، يوقسه هر درلو مزيات انسانيه‌يى تقدير ايتديكنى ، دشمنلرينه قارشى دارات و احتشام كوستره‌رك كبر ايتديكنى ، كندى مملكتنده حليم ومتواضع بولنديغنى ، قادينلره وامرا وضابطانه تزينه مساعده ايدوب كنديسى ساده‌لكنى محافظه ايتديكنى بتون مورخلر تصديق ايديور . تبعه‌سنه زياده شفقت كوسترير ايدى . دشمنلرينه قونلى ، سطوتلى كورنمك ايستردى . محاربه‌ده شجاعتى واردى شيمه‌ثلى برقالموق آكديرييور ايدى .

آتيلا اردوسنده اورال وآلتاى جنسنك همان هر نوعى بولنديغى وكنديسنك فين نسلندن ايدوكى محتملدر .

آتيلانك وفاتندن درت عصر صوكره مقر ايدنديكى يرى كنديسنه قرارگاه اتخاذ ايدن برقوم يعنى مجارلر ، جنسلرندن اولان بو محاربك خاطره‌سنى احيا مقصديله لباس مليلرينه (آتيلا) ديدكلرى كبى قرون وسطانك المان ادبياتنده آتيلانك اوصافنه زياده‌جه تصادف ايديلير .

آتيلا متفقلرينك دائما امنيتنى قازانمش ، حتى كنديسنه قصدى اولانلرى عفو ايتمش ، مغلوبيتلرينى تلافى‌يه مقتدر اولمشدر . شو حالله باقلجه كنديسنه بار بار عنوانى ويرن رومه‌ليلردن زياده ادارهٔ عسكريه‌يه واقف اولديغى تسليم اولنور .

آتيلى ياخود آترى — (Attili ou Atrî) — جغرافيا { هندستان جنوبى‌ده واقع بر شهركه (غوداورى) سنجاغى مضافاتندندر . ٧٠٠٠ نفوسى حاويدر .

آتى لينه — (Atylinés) — حيوانات

قشريه فرقه‌سنك آنفى‌بود كروهندن غامار يده فاملياسنه منسوب بر تحت فامليايه ويرلمش اسمدر . شمال دكزلرينه مخصوص اجناسى جامعدر .

آتينى — (Attigny) — جغرافيا

فرانسه‌ده ووز ولايتنده (ميرقور) سنجاغنه تابع (دارنه‌ى) قصبه‌سنه مضاف ٦٨٩ نفوسلى و (سون) نهرينك منبعنه يقين بر ناحيه مركزيدر بوراده چفتجيلره مخصوص بر مكتب واردر .

آتينيا — (Attignat) — جغرافيا

(سون) نهرينه آقان (ره‌يسوس) چايى اوزرنده كائن برقريه‌در . نفوسى ١٢٦٤ در .

آتينيا — (Attignat) — جغرافيا

فرانسه‌ده (له‌ن) ولايتنده (بورغ) سنجاغنده (مونتروه‌ل) قضاسنه تابع ١٣٢٣ نفوسلى بر ناحيه‌در .

آتینی — (Attigny) — جغرافیا
(ووزیه‌ر) ه ١٤ کیلومترو مسافه‌ده واقع ١٧٩٧ نفوسی حاوی برقریه آدی اولوب یوك، ایپلك فابریقه‌لری، دباغخانه، وطوغله خرمانلری بز وبیسکوی اعمالاتخانه‌لری و معدن کوری اخراجاتیله مشهور ومتعارفدر .

آتیوس واروس —(Attius Varus)—
تراجم { (قیصر) ك قائممقامی ایدی . بعض مورخلرك یازدقلری تعلیقات تاریخیه‌یه باقیلیر ایسه مومی‌الیه (لاتین) شاعرلرندن مشهور (ویرژیل)ك دوستی اولوب (قبل‌المیلاد ٤٠) تاریخنده (غالیه‌جیز آلپینه) ده ضبط اولنان اراضینك تقسیم و توزیعنه مأمور اولدیغی وقت شاعرك اونی ینه کندیسنه اعاده ایتدیکندن طولایی ویرژیل فوق‌العاده ممنون اوله‌رق بر اثرنده مومی‌الیهی مدح ایتمشدر .

آتیوس پریقوس — (Attius Priscus) —
تاریخ میلادك ایلك عصرنده یتشان رساملردن بریدر . پلین تاریخ طبیعی نام اثرنده دیورکه صاحب ترجمه (قورنه‌لیوس پیتوس) نامنده دیکر بر رسام ایله برابر رومه‌ده‌کی « ناموس وفضیلت » معبدی تعمیر و ترمیم ایتدیکی زمان بو معبدك نقوشنی تصویر ایله‌مشدر . اسلوبی آرشایق دینلن طریق عادیی (عاددن) آکدیرر .

آتیوس توللوس —(Allius Tullus)—
تراجم { قدیم (وولسق) قومنك قرالی ایدی. رومه‌دن سبی و اجلا ایدیلن قوماندان (قوریولان) مقدما بو قومی محاربه‌ده مغلوب ایتمش ایکن صاحب ترجمه نزدینه التجا ایدرك بونك معاونتی ایله رومه‌یه قارشو حرب ایتمش ایدی. (قبل‌المیلاد ٤٨٩) (قوریولان ماده‌سنه باق) .

آتیوس واروس — (Attius Varus) —
تراجم { قدیم روما دولتنده آفریقا پروقونسلوسی ایدی. قبل‌المیلاد ٦١ تاریخنده (پومپه) ایله (سزار) اره‌سنده ظهوره کلان محاربه‌ده پومپه طرفنی التزام ایدرك پومپه‌ی اردوسنده بولنان وفوق‌العاده قوت وشجاعت ابراز ایدن ضابطلردن بری‌ایدی. افریقادن ایکی لجیون طوپلادیغی و (ژوبا) ایله اتفاق ایدرك قیصرك عسکرینه مقاومت ومدافعه‌سنی محکم صورتده تأمین ایتدی، نهایت آتیوس معیتنده قالان بر مقدار عسکرله اسپانیایه کچه‌رك (موندا) هزیمتنده وفات ایدنلرك اره‌سنده بولنمش سر مقطوعی (قیصره) تقدیم ایدلمشدر (٤٥).

آتیوم — (Attiom) { قورسیقه اطه‌سنك نقطهٔ منتهاسی اولوب
الیوم (آژاقسیو) نامیله یاد اولنمقده‌در (بو ماده‌یه باق).

آتیه — (Attié) — جغرافیا { فرانسه مستعمره‌
سندن کینه‌ده فیل دیشی سواحلنده واقع هنوز لایقیله کشف ایدیله‌مش برمملکت آدیدر .

آثار — لسانیات — { اثرك جمعیدر . اثر برقاچ معنایه کلیر
اولا قاموس ترجمه‌سنده شویله تعریف ایدیلیور. « ١. برنسنه‌نك یرنده قالان بقیه‌سنه دینور. مثلا تقول رأیت اثرالدار ای بقیتها (یعنی دارك اثرینی کوردم دیمك، بقیه‌سنی کوردم دیمکدر). وشارحك بیانه کوره اصل اثر برنسنه‌نك وجودینه دلالت ایدن نسنه‌یه موضوعدر اول مناسبتله بقیه‌سنه اطلاق اولنوب، وبرو مناسبتله سائر معانی آندن متفرع اولمشدر . » ایشته آثار عتیقه تعبیری اثرك بومعناسندندر .

ثانیاً اثر نشان وعلامت معناسنه‌در. یوللرده مسافه علاماتی اولان اعلام وامیاله آثار اطلاق اولنمسی بوندندر . ینه آثار سماویه ، علم آثارعلو (مه‌ته اورلوجی) ده هب بومعنادندر .

ثالثاً نشان زخم معناسنه‌در .

رابعاً ال وآیاق ایزینه دیرلر . ایشته طبده

آثار اصبعيه بونلردر . بو ايكى معناده الفك كسريله ده جائزدر .

خامساً كلام سلف معناسنه‌دركه آثار ، آثار علميه ، اثارادبيه بونلردر . حضرت رسول‌الله صلى الله تعلى عليه وسلم افندمزك سنت سنيه‌لرينه اطلاق ايديليركه صراح‌ده‌ده بويله‌در . مجمع‌السلوك‌ده‌تعريف اولنديغى وجه ايله حضرت نبى ذيشان صلى الله عليه وسلم افندمزك فعل وقول سعادتلرينه رواية يالكز قول سعادتلرينه خبر اطلاق ، وصحابهٔ كرام رضى‌الله تعالى عنهم حضرتلرينك افعالنه آثار اطلاق ايديلير . « شرح‌المشكوة » ترجمه‌سنك مقدمه‌سنده دينيوركه اثر محدثين عندنده حديث موقوف ومقطوعه تعبير ايديلير ، نته‌كيم آثارده بويله وارد اولمش‌در . بعض محدثين حديث مرفوعه‌ده اثر ديرلر . (خلاصة الخلاصه) ده مندرج دركه فقها حديث موقوفه اثر ، حديث مرفوعه خبر ديرلر ، محدثين ايسه ايكيسنه‌ده اثر ديرلر . جواهرده دينيوركه ، اثر اصطلاح فقهاده كلام سلف‌ده مستعمل‌در . تعريفات سيد جرجانى‌ده كذلك اثرك درت معناسى تعريف ايديلير :

برنجيسى نتيجه معناسنه‌كه بر شى‌دن حاصل اولان‌در . [زادهٔ طبع اولان محصولات فكريه‌يه آثارادبيه ، محصولات صناعيه‌يه آثاربديعيه دينلديكى كبى] . ايكنجيسى علامت معناسنه ، اوچنجيسى خبر معناسنه ، دردنجيسى برشى اوزرينه مرتب اولان دركه عندالفقها حكم تسميه ايديلير .

اثر فلسفه‌ده ، علوم طبيعيه‌ده علت مقابلى‌دركه فرانزجه‌ده effet مرادفى‌در . بر علتك حاصل ايتديكى نتيجه‌يه تعبير ايديلير (اثر فلسفه ماده‌سنه باق) . ايشته طب‌ده آثار متعاقبه ، آثار ملحقه ، فلسفهٔ قديمه‌ده آثار علويه ، حكمت طبيعيه‌ده آثار سخنان ، آثار شعريه ، هيئت ده آثار مهديه اثرك بو معناى اخيرندن مأخوذ در .

آثار (علم) { برعلم‌دركه آنده صحابه و تابعين وسلف صالحين دن علماء راسخين اقوالندن واحردين ودنياده آنلرك سير وافعالندن بحث اولنور . وبونك مباديسى ثقاتدن مسموع اولان امور وفحاوىٔ كلمات پرنورلرى‌در . وغرضى امور مذكوره‌يى معرفت‌در تاكه آنكله اول طائفهٔ عليه‌يه اقتدا وآنلرك نائل اولدقلرى سعادته نيل واهتدا ميسر اوله . وبوعلمه علم مواعظده اشد احتياج واودر . وبونده تصنيف اولنان كتب‌دندر كتاب (سيرالصحابة والتابعين و الزهاد) وكتاب (روض‌الرياحين فى حكايات الصالحين) كه امام يافعينكدر وبونلرك غيرى نيجه كتب احاديث وآثار دخى واردر .

« موضوعات‌العلوم »

آثار ادبيه — (Oevres littéraires) —

ادبيات ماده‌سنه باق .

آثار بديعيه — (Oevres artistiques) —

بديعيات ماده‌سنه باق .

آثار تاليه — (Epiphénomènes) —

فلسفه { علم‌النفس اربابندن بعض حكما حادثات وجدانيه‌يه يعنى انسانك شعورى تحتنده جريان ايدن حادثات نفسانيه‌يه آثار تاليه تعبير ايدرلر . چونكه بونلرك رأى ومسلكلرنده وجدانى اولمياز ، شعوره تعلق ايتمه‌ين حادثات نفسانيه‌ده واردر . حتى تكميل حادثات نفسانيه‌نك ايكى مرتبه‌سى اعتبار ايديلير . برنجى مرتبه حادثات نفسانيه وجدان وشعور تحتنده جارى دكل‌در . يعنى نفسك بوحادثاتك وقوعندن علم‌خبرى‌يوق‌در . فقط بوحادثاته وجدان‌وشعور انضمام ايده‌بيليركه او وقت نفس كندى حالاتنه آكاه اولور ايشته ايكنجى مرتبه عد ايديلن ، وجدان وشعوره تعلق ايدن بوحادثات نفسانيه‌يه مرتبهٔ ثانيه وتاليه‌ده كلديكى ايچون آثار تاليه نامى ويرلمش در . بورأى‌ده بولنان علماى نفسانيون ديورلركه فاعليت نفسيه اوپله بر ماكنه‌يه بكزر كه حركتنى ، ايشله‌ديكنى نفس بيلسين بيلمسين اوماكنه‌نك ماهيتنه حقيقتنه خلل كلمز هرايكى حالده نه ايسه ينه اودر . فقط حركت ايتديكنى وجدان ايله كورديككز

كبی، بو ماكنه‌نك ايشله‌ديكنی، حركت ايله‌ديكنی بيلمه‌مك‌ده اولور . ايشته نفسك كورميه‌رك ، خبر ووقوفی اولميه‌رق حادث اولان آثار نفسيه‌يه امورغير وجدانيه (Faits inconscients) نامی ويرلديكی كبی بو حادثاته وجدان انضمام ايدرك نفسك شعوری تحتنه داخل اولديغی حالده آثار تاليه تعبير ايديلير. حادثات نفسانيه ايچون شعور ووجدان لازم‌در، فقط وجدان حادثات نفسانيه نك صورتنی ماهيتنی، كنهنی تشكيل ايله‌مز. ينه بورأی‌ده بولنان يعنی مهنيهٔ نفسيه (Mécanisme psychologique) طرفداری اولان حكما افاعيل دماغيه‌يی فاعليت نفسيه‌نك منظرهٔ خارجيه‌سی ، معاملات وجدانيه‌يی ينه اوفاعليت نفسيه‌نك منظرهٔ باطنيه‌سی اولمق اوزره تلقی ايدرلر. بورأيلر اساساً صحتدن عاری‌در (وجدان ماده‌سنه باق) .

آثارتاليه — طب { آثارملحقه ماده‌سنه باق .

آثار جويه — (Phénomènes météorloqiques) { علم الجو ماده‌سنه باق .

آثار سخنان — (Caléfaction) —

طبيعيات { علم حكمت طبيعيه‌ده ثابت دركه صو عادةً ١٠٠ درجهٔ حرارتده غليان ايدر . بونك كبی مايعاتدن هربرينك‌ده معين بر درجهٔ حرارت غليانی واردر. ايمدی ١٠٠ درجه دن زياده اولمق اوزره خفيفجه ايصيدلمش برمعدن لوحه‌سی اوزرينه بر قاچ دامله صو آتيله‌جق اولورسه ، قانون غليان موجبنجه بوصو دانه‌لری غليان اتمكه باشلار، وهرحالده سرعتله تبخر ايدرك زائل اولور. فقط بومعدنی لوحه‌لر زياده قيزغين وشديد احار ايسه اووقت آتيلان صو دانه‌لری غليان ايله تبخر ايدرك همان زائل اوله‌جغی يرده طوپلانه‌رق محسوس درجه‌ده كروی برشكل وهيئات آلير وصو نه قدر زياده ايسه بوشكل كروی‌ده اوقدر ياصی اولور. ايشته قانون غليانه مخالف كبی كورينن بوحادثه‌يه فرانسزجه‌ده قاله‌فاقسيون (Caléfaction) ديرلر. فس قالبلرينك، اوتولرك اوزرينه قيزغين ايكن صو دانه‌لری پوسكوريله‌جك اولورسه بو حادثه‌نك واقع اولديغی هركسك معلوم ومشاهدی‌در. قاله‌فاقسيون تعبيری لاتينجه ايصتمق، قزديرمق، تسخين و اسخان ايله‌مك معناسنه كلن قاله‌فاچره كلمه‌سندن مأخوذدر . بوتعبير لسانمزه آثار سخنان ديه ترجمه اولنمش‌در . آثار سخنان ديديكمز بو حادثاتده كريوات مائيه‌نك قيزغين معدن لوحه‌سی ويا ساج اوزرنده هرجهته طوغری سرعتله كيدوب كلديكی ، طولاشديغی مشاهده ايديلير ، وتبخر طريقيله ياواش ياواش كريوه‌لرك حجمی تناقص ايله‌ديكی كوريلير . فقط غليانی توصيف ايدن احوال خصوصيه مشاهده اولنماز . ايشته كوريليوركه آثار سخنانك اوصاف مخصوصه‌سی قيزغين برساج ويا معدن لوحه اوزرنده مايعك طوپلانه‌رق شكل كروی اخذ ايللری، وبوكريوات لوحه اوزرنده اوته‌يه برويه يووارلانه‌رق، غليان حادثه‌سی واقع اولميه‌رق ياواش ياواش بخار حالنه انقلاب ايله‌مسی حالی‌در. معلوم‌دركه صوبخاره منقلب اولمق ايچون غليانه موقوف‌در . آثار سخنان‌ده صوينك بخاره انقلابنده غليان كورولميور. غليان واقع اولمق ايچون قيزغين ساجك ويا معدنی لوحه‌نك حرارتی ١٤٠ درجه‌دن دون اولمق اقتضا ايدر . بو حادثه‌يه يعنی صوينك كافی درجه‌ده قيزغين ساج اوزرنده شكل كروی اخذ ايدرك وغليان ايتميه‌رك ياواش ياواش بخاره انقلاب ايلمسی كيفيتنه حال شبه كروی (Etat Sphéroïdal) دخی تعبير ايديلير. ساج ويا معدنی لوحه نه قدر قيزغين ايسه ، صوينك او درجه سرعتله تبخر ايلمسی ايجاب ايدر ايكن حال بر عكس اوليور يعنی تبخر كيفيتی بطی برصورتده وقوعه كليور؛ صوئوق اولان ويا درجهٔ حرارتی دون اولان لوحه‌لر اوزرنده صو دانه‌لری ياپيلديغی حالده قيزغين ساجلر اوزرنده كره شكلنده طوپلانيور. بوحادثه‌يه ديكر برطاقم حادثات دهاربط ايديليركه زيرده كوره‌جكز، مقدما حقيله تأويل وتفسير ايديله‌مز ايدی. آثار سخنان قدمای طبيعيونك نظر دقتنی جلب ايتمه‌مش ايدی . بو

حادثه‌ ١٧٧٦ تاریخنده ایلك دفعه اوله‌رق المانیا علماسندن هه‌للر طرفندن مشاهده اولندی . زمانمزده بوتینی ، بودریمون ، پوییه ، پرسون ، بللانی ، غوسار و سائره کبی علم حکمت طبیعیه علماسنك همتلریله تحصیل وتدقیق ایدلدی .

غایت قیزغین ، حرارتی صویك نقطهٔ غلیانندن پك افزون اولان ساج ویا معدن لوحه اوزرنده صو یالیور ، غلیان ایتمیور ، طوپلانیب برشکل کروی آلیور ، عجبا آثار سخنان دیدیکمز بوحادثات قوانین غلیانه مخالف بعض احوال شاذه‌می تشکیل ایدیور ؟ خیر بویله دکل . چونکه موسیو بوتانك تجربه ایتدیکی وجه ایله حال سخنان ویا شبه کروی‌ده بولنان صویك ایچنه کوچك برمیزان الحراره‌نك خزینه‌سی طالدیریله‌جق اولورسه ، صویك حرارتنك ١٠٠ درجه دن دون اولدیغی تحقیق ایدیلیر . بناءً علیه صویك حرارتی درجهٔ غلیانه بالغ اولمدیغندن صو بالطبع قاینامه‌مز ؛ یالکز صو قیزغین ساج ویا لوحهٔ معدنیه دن تشعشع [١] ایدن حرارتك تأثیریله یاواش یاواش تبخر ایدیور . حادثهٔ سخنان کمال دقت والتفات ایله مشاهده ایدیله‌جك اولورسه صویك درجهٔ حرارتی نیچون دها زیاده کسب شدت ایتمدیکی ایضاح ایدیله بیلیر . فی الحقیقه بالمشاهده ثابتدر که ساجك ویا معدن لوحه‌نك حرارتی قزیل ویوکسك بر درجه‌یه کلدیکی وقت صو آرتق ساجی ویا معدن لوحه‌یی ایصلاتمز ، یعنی کریوه‌لر لوحه‌یه اتصال ایله‌مز آره‌لرنده بوشلق فاصله واردر . بونی اثبات ایچون تجربهٔ آتیه کافیدر : شویله‌که ساج ویا معدنی لوحه تام افقی بروضعده بولندیریلیر وصویه برآز مرکب قاته‌رق غیرشفاف برحاله کتیریلیر ده او برطرفه دخی برموم قونورسه مرکبلی صویك اخذ ایتدیکی شکل کروی ایله لوحه‌نك آراسندن مومك ضیاسی کچدیکی وبناءً علیه کریوهٔ مائك ساجه ویا معدنی لوحه‌یه ملتصق اولمادیغی کوریلیر (شکل ٥٥) . حتی حکمت طبیعیه علماسندن دوبوسق بو اساس اوزرینه اویله برآلت اختراع وترتیب ایله‌مشدر که حادثهٔ سخنان بوآلت واسطه‌سی ایله بر لوح حائل اوزرینه ارتسام ایتدیریلیر وبر درسخانه‌نك هرنقطه‌سندن حادثه‌نك صورت جریانی ، کریوهٔ ماء ایله لوح حار بیننده بر فاصله بولندیغی کوریلیر . بوکیفیت یعنی کریوهٔ مائك لوحه‌یه عدم اتصالی دیکر بعض تجارب و امثال ایله‌ده تحقیق واثبات ایدیله بیلیر که بوراده برقاچنی دها ذکر وایراد ایدیورز : ساج ویا معدن لوحه مصمت اوله‌رق آلتنه جنبی پرده سوزکچ کبی دلیکلی اوله‌رق اخذ واستعمال ایدیلیرسه بویله برلوحه کافی الاول قیزدیریلوب اوزرینه صو دانه‌لری آتیلدیغی وقت مایع حال شبه کروی‌ده بولندیغی حالده لوحه‌نك دلیکلرندن آشاغی طرفه کچمز . کذلك صو ایله طولو بر بلور قاب درونته قزیل حرارته کتیرلمش بر پلاتنه طوپی ینه پلاتنه برتل ایله غطس ایدیله‌جك اولورسه ، پلاتنه کره‌سنك سطحی ایله صویك سطحی بیننده بر فاصله مشاهده ایدیلیر . بناءً علیه شایان تعجب دکلدر که عادی ودون بردرجهٔ حرارتده اجسامی ایصلادان صو ایله سائر مایعات یوکسك درجهٔ حرارتده بو جسملری ایصلاتمیور . چونکه بو حالده مایع حال سخنانده بولنیور ، لوحه ایله ، جسم صلب ایله آره‌سنده فاصله واردر . موسیو وولف اثبات ایله‌دی که (آثار شعریه بحثنه باق) حرارت یوکسلدکجه عادی درجهٔ حرارتده جامی ایصلادان مایعات آز چوق جیوه‌یه تقرب ایدر وجیوه کبی آرتق جامی ایصلاتمامغه باشلار .

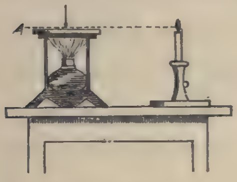

(شکل ٥٥)

حالت سخنان یالکز صویه مخصوص دکلدر . دیکر مایعات دخی قزغین ساج ویا معدن لوحه‌لری اوزرنده شبه کروی شکل وهیئتی اخذ ایدرلر .

ازجمله غاز کبریتی (Gaz sulfureux) آلتوب‌ده تحت الصفر ١٠ درجه حرارتده تمییع ایدیلیر وبرقاچ دامله‌سی قزیل درجهٔ حرارته قدر تسخین اولنمش بر پلاتنه قاپسولی ایچنه دوکیلور ایسه بوقاپسولك ایچنده درحال شبه کروی حالنی آلیر ومایع اوله‌رق قالیر . بو حالده مایعیتی محافظه ایله‌مك

[١] ٤٨٩ نجی صحیفه‌ده‌کی تعلیقه‌یه باق.

هرحالده درجهٔ حرارتی ناقص ۱۰ درجه‌یی کچممکه موقوف اولدیغندن غاز کبریتی بوحالده یعنی حالت سخنانده ایکن پلاتنه قاپسولك ایچنه بر پارچه صو دوکیله‌جك اولورسه بوصو درحال انجماد ایدر وتزیل درجهٔ حرارتده بولنان برقاب ایچنده بوز اعمال ایدلمش اولور .

علمای طبیعیه‌دن بوتینی‌نك اجرا ایله‌دیکی تجارب وتحقیقاته نظراً بلا استثناء کافهٔ مایعات حتی ذیوت ثابته بیله حالت سخنانه ویاحالت شبه کروی‌یه کچه بیلیر. کذلك اجسام صلبهٔ طیاره‌ده بویله‌در . قابلیت طیرانی آز اولان اصلاب بیله آثارسخنان ابراز ایده‌بیلیر بال مومی ، شحمیات‌ده مستثنا دکلدر. قرمزی درجه حرارته کتیرلمش دوز پلاتنه قاپسولی ایچنه بر مقدار اییود آتیلیرسه بو جسم درحال آثار سخنان ارائه ایدر . ایود بخاری، پك آز وشفاف اوله‌رق کریوه‌یی هر جهتدن احاطه ایلر ، منتظم بر صورتده قاپسولدن خارجه ظهور ایذر . پلاتنه قاپسولك آلتنده‌کی لامبه سوندیرلدیکی بر لحظه صوکره ایود مایع حالنه کلیر ، قاپسولك مستوی سطحی اوزرینه یاپیلیر ، قوت وشدتله غلیان ایدر، و منکشه رنکنده بول بول بخار نشر ایدر . بو تجربه‌ده یعنی ایود تجربه سنده حالت سخنانده بولنان بر جسمك تبخری ایله ، ینه بو جسمك غلیان ایله تبخری بیننده‌کی فرق پك کوزل تقدیر ایدیله بیلیر، بو ایکی صورت تبخرك بربرندن قطعیاً فرقلی اولدیغی مشاهده ایدیلیر. تحلل ایلدکلری ، یعنی ترکیبلری بوزولدیغی وقت غاز حاصل ایتمکه قابلیتی اولان جسملردخی آثارسخنان ابراز ایده بیلیر. مثلا آزوتات د آمونیاق کبی که حرارت ایله ترکیبی بوزیله‌رق بوندن پروتوقسیت دآزوت غازی وصو بخاری خروج و ظهور ایدر .

آثار سخنانده حرارتك درجه‌سی . — یوقاریده دیمش ایدك که آثار سخنان حاصل اوله بیلمك ایچون اوزرینه مایع آتیلان جسم سخینك درجهٔ حرارتی زیاده اولملیدر . یوکسك بردرجهٔ حرارت اولمزسه آثار سخنان وقوعه کلمز . بوتینی‌نك تجاربنه نظراً آثار سخنان حصوله کله بیلمك ایچون مقتضی اولان حرارتك درجهٔ صغراسی هر مایع ایچون بردکلدر، مایعدن مایعه تبدل ایدر . بوتینی بوبابده قاعدهٔ عمومیه اولمق اوزره دیورکه مایع انضغاط نسیمی تحتنده نه‌قدر آز حرارت ایله غلیان ایدرسه بو مایعك حالت سخنانی‌ده او قدر آز حرارتده حصوله کلیر . کموشدن معمول و تماماً مجلا بر قاب ۲۰۰ درجه حرارته کتیریله‌رك بونك ایچنده صو حالت سخنانه ایصال اولندقدن صوکره قاب کمال احتیاط ایله ۱۵۰ درجه حرارتی اولان بر زیتون یاغی حمامنه طالدیریله‌جق اولورسه زیتون یاغی حمامنك حرارتی ۱٤۲ درجه‌یه تنزل ایدنجیه قدر صو حالت سخنانده دوام ایدر. حرارت بودرجه‌یه ایندیکی صو پلاتنه قابك سطحنی ایصلادیر ، اوزرنده یاییلیر و بردن بره تبخر ایدر. بوتینی نه‌قدر تجارب اجرا ایتمش ایسه هیچ برنده بودرجهٔ حرارتدن آشاغه ایندیرمه‌مشدر. یعنی صو هرحالده ۱٤۲ درجه‌نك درونده حالت سخنانی‌نی ضایع ایله‌دیکنی تحقیق ایله‌مشدر .

بولدا مخفف بر هوا درونده اجرای تجربه ایدرك ، بودرجهٔ حرارتی تجاوز ایله‌دی : بوشرائط تحتنده صو قطره‌سی پك سهولتله حالت سخنانه کلمشدر. بولدانك اجرا ایله‌دیکی ایکی تجربه‌ده پلاتنه قاپسولك درجهٔ حرارتی بر دفعه‌ده ۹۰ دیکرنده ۸۳ درجه‌ده ایدی . کذلك بو ایکی تجربه‌ده خلا برنده ۱۰ و دیکرنده ۲۵ میلمتره ایدی . بو درجهٔ انضغاط تحتنده اوله‌رق برنجی تجربه‌ده صویك غلیانی ۵۲ درجهٔ حرارتده وایکنجی تجربه‌ده ۲٦ درجهٔ حرارتده واقع اولمشدر. فقط شوراسی شایان دقتدرکه کرك بوحالده، کرك احوال سائره‌ده پلاتنه قاپسولك درجهٔ حرارتی نه‌قدر دون بر مرتبه‌ده بولنسه‌ینه ، هرحالده مایعك درجهٔ غلیانندن محسوساً افزون بر راده‌در. بوتینی صو اوزرنده‌کی تجربه‌لرینی حامض کبریتی کئول و اتر اوزرنده‌ده اجرا و تکرار ایدرك آثار سخنان حصوله کله بیلمك ایچون قاپسولك کئولده لااقل ۱۳٤ و اترده ٦۱ درجهٔ حرارتده بولنمسی اقتضا ایلدیکنی اثبات ایله‌مشدر . حامض کبریتی که -۱۰ درجهٔ حرارتده غلیان ایدر بر مایعدر، حالت سخنانی‌ده غایت دون

برمرتبهٔ حرارتده وجوده کلیر ، فقط بوتینی بونك مقدارینی تعیین ایده‌ممش‌در . صیجاق اوزرنده طائف اولان بر قاپسول ایچنده حامض کبریتی‌یی حالت سخنان‌ده بولندیرمق قابل‌در ، فقط مایع مذکور صو بخارینی بلع ایدرك ، طوندیره‌رق تموی (S'hy drater) ایدر . نهایت قاپسولك ایچندن بر کوچك بوز پارچه ی چیقاریلیر که‌فوق الغایه بارد در . بوتینی‌نك ترتیب و اجرا ایله‌دیکی آتی‌ده‌کی ایکی تجربه حامض کبریتی کبی غایت‌طیار اولان مایعاتك حالت سخنان‌ده بولندقلری زمان آغر آغر تبخر ایله‌دکلرینی اثبات ایدر :

برنجی تجربه — بر قوپل فرونك پوته‌سی بیاض‌اولنجه‌یه قدر تسخین‌ایدیلیر . و فرون‌ایچنده پلاتنه بر قاپسول قرمزی‌درجهٔ حرارته کتیریلیر ، پلاتنه‌قاپسولك‌ایچنه‌ده ١ غرام بلاماء (Anhydre) حامض کبریتی دوکیلور . بعده پلاتنه قاپسول تکرار بوته‌نك درونه ادخال ایدیلیر ؛ و فرونك آغزی قپانه‌رق یالکز حامض کبریتی‌یی مشاهده ایده‌بیلمك و غازك خروجنه منفذ اولمق اوزره قپاق براز آچیق براقیلیر . هوا یابس ایسه‌حامض کبریتی غلیان ایتمیه‌رك یاواش یاواش ، سربست هـواده بولنیورمش کبی تبخر ایدر ، هر نه‌قدر غایت شدتلی بر آتشك تأثیرینه معروض ، و هر طرفدن کلن حرارته متشعمه مایع مذکور اوزرینه معطوف ایسه‌ده . فقط هوا راطب اولدیغی‌وقت هوای رطیب پوته‌نك درونده بولنان حامض کبریتی‌ده انجماد ایدر ، و نهایت تجربه‌ده‌قاپسولك ایچندن غایت بر بارد بر بوز پارچه‌سی چیقاریلیر .

ایکنجی تجربه .— بر محلیة‌الهوانك طبله‌سی اوزرینه برطوغله‌پارچه‌سی قونور ، اوصورتده‌که هوانك کذار و جریانـه مخصوص اولان قناتك فتحه‌سنی قپایه‌ماسین ، وبو طوغله پارچه‌سنك تکمیل اطرافنه غایت یابس بیوقسید دو پلوم (Bioxide de plomb) قونور که بونك خدمتی‌ده حامض کبریتی‌یی بلع ایله‌مك‌در . بوندن صوکره دیکر بر طوغله پارچه‌سی آلنه‌رق بیاض درجهٔ حرارته کلنجه‌یه قدر تسخین ایدیلیر ، بو ایکنجی طوغله پارچه‌سنك اورته‌سنده بر قاپسولی تماماً احتوا ایده‌جك وجه ایله اولجه بر اویوق آچیلمش‌در . بناءً علیه بو قاپسول مذکور اویوغك ایچنه یرلشدیریلیر ، ایچنه‌برقاچ دامله بلا ماء حامض کبریتی قونور ، و صیجاق‌طوغله پارچه‌سی اوزرینه وضع ایدیلیر و درحال ، ممکن اولدیغی قدر سرعتله فانوسك هواسی‌تخلیه اولنور . حامض کبریتی‌غلیان ایتمز ، بیاض درجه‌ده تسخین اولنمش بر قاپسول ایچنده بولنورمش کبی ، قوبللر فرونك پوته‌سی ایچنده ایمش کبی آغر آغر تبخر ایلر ، وشایان دقت‌درکه اکر بو تجربه راطب بر زمانده اجرا ایدیلور ایسه فانوسك ایچنده‌کی هوانك احتوا ایله‌دیکی غایت‌جزئی‌مقدارده‌کی صو ، حامض‌کبریتینك شبه‌کریواتنده‌انجماد ایدرك بو کریوه‌لرك شفافیتنی اخلال ایدر . فارادای حامض کبریتی یرینه مایع حامض‌فحم استعمال ایدرك‌دها مهم نتایج استحصال ایله‌مش ، شبه کروی حالنده مایع حامض فحمی حاوی بولنان ، یعنی حالت سخنـزده بولنان مایع حامض فحمی محتوی اولان‌قرمزی درجهٔ‌حرارتده بر قاپسول ایچنده جیوه‌(ـ ٤٠) یی طوکدیرمغه ، تصلیب‌ایله‌مکه‌موفق‌اولمش‌در . بوتینی حالت‌سخنانده بولنان کریوات مایعه‌نك‌درجهٔ حرارتلرینی‌ده‌تقدیر و قیاس ایله‌مش‌در ، و بو تجربه‌لر ایله‌ده مایعاتك حالت سخنان‌ده‌کی درجات حرارتی عادی درجهٔ غلیانلرندن برقاچ درجه دها دون بولندیغنی‌اثبات ایله‌مش‌در . حالت سخنازده بولنان‌صو قطراتنك درجات‌حرارتی ، بوتینی‌نك تجاربنه‌نظراً قاپسولك درجهٔ حرارتی نه اولورسه اولسون ، ٩٦ ایله ٩٨ درجهٔ‌حرارت‌بیننده‌تحول ایدر . حتی‌کریواتك جسامتی بو حرارتدن زیاده حائز تأثیر اولدیغی کوریلیر . ینه بوتینی کئول قطراتنك حرارت‌سخنانیه‌سنی ٧٥,٥° (غلیانی ٧٩,٧°) اتر کریواتنك حرارت‌سخناسنی ٣٤,٢٥° (غلیانی ـ ١١°) ، حامض کبریتی کریواتنك حرارت سخنانیه‌سنی ١٠,٥° (غلیانی ـ ١٠°) بولمش‌در . بو کریواتك دونیٔ حرارتی‌شویله‌ایضاح ایدیلیر که ، قاپسول سطحندن بونلره کله‌جك اولان حرارت ، کریوه‌یی سطح

حاردن فصل ایدن بخار طبقه‌سندن کچه‌جکدر ، حالبوکه بو طبقهٔ بخار پك آز ناقل حرارت (Aatherman) در . بونك ایچون آز حرارتك کچمسنه مساعده ایدر ، بوده کریوه‌نك تبخر بطیئی ایله صرف اولور کیدر .

یوقاریده بیان ایدیلن تجاربدن مستفاد اولدیغنه نظراً حالت سخنان‌ده بولنان صویك سرعت تبخری بو صویی حاوی اولان قابك شدت حرارتیله متناسب اولدیغی ظن ایدیلیر . بو تبخرك قانونتی کشف ایله توغل ایتمش اولان قلاپورت اویله بولمشدرکه ساج لوحه‌نك حرارتی نه‌قدر آز ایسه تبخر او درجه شدید اولور . حالبوکه بوتینی کندی تجربه‌لریله بالعکس معدن لوحه نه‌قدر صیجاق ایسه تبخر او درجه‌سرعتله وقوعه کلدیکنی بیان ایدیور . بوتینی‌نك استحصال ایله‌دیکی نتیجه دها زیاده معقول و منطقی‌در . بوتینی درجهٔ حرارتی معلوم اولان بر قاب درونته برده‌سیغرام صو وضع ایدرك بونك تبخر ایدرك بسبتون زائل اولدیغی مدتی قید ایتمش در . قاپسولك حرارتی ۲۰۰ درجه اولدیغی زمان صو ۳ دقیقه ۳۰ ثانیه‌ده کاملاً تبخر ایتمشدر . قاپسولك حرارتی ٤۰۰ درجه‌یه بالغ اولدیغی وقت تبخر ۱ دقیقه ۳۱ ثانیه‌ده تمام اولمشدر. طوکوق قزیل حرارتده تبخر ۱ دقیقه ۱۳ ثانیه دوام ایله‌مش ، پارلاق قرمزی درجه‌ده ایسه مدت تبخر آنجق ٥۰ ثانیه امتداد ایده‌بیلمشدر .

دیکر جهتدن قزغین ساج ویا معدن لوحه‌سی برینه تجربه‌ده حرارتی غایت زیاده بر مایع‌ده قوللانیله بیلیر ، بوحالده آثار سخنان ینه واقع اولور . خلاصه آثار سخنان‌ده ساج ویا معدن لوحه‌نك حرارتی ، استعمال ایدیلان جسم مایعك غلیانی نه قدر کوج ایسه اوقدر شدید ویوکسك اوللی‌در . ایشته صو ، کئول ، اتر . بو اوچ مایعدن برنجیسی ۱۰۰ درجه‌ده ، دیکری ۷۷,٥ درجه‌ده ، اوچنجیسی ۳٥ درجه‌ده غلیان ایله‌دیکندن بومایعلر حالت سخنان‌ده بولنمق واو حالده قالمق ایچون لوحه‌نك درجهٔ حرارتی لااقل ۱٤۲ ، ۱۳٤ ، ٥٤ درجه‌دن زیاده اولمق لازمدر.

آثار سخنانده کریوات مایعه‌یی قزغین لوحه‌نك اوزرنده براز یوقاریده طوتان شی لوحه‌دن تشعع ایدن حرارت ایله حاصل اولان صو بخاری‌درکه بو بخارك قوتی کریوات مایعه‌نك لوحه اوزرینه سقوطنه ، اتصالنه مانع اولور . بونك ایچون کریوات ایله سطح لوحه آره‌سنده برفاصله بولنور. برمایعك اجزاسی بیننده‌کی قوهٔ ماسکه (Cohésion) مایع ایله سطح سخین (Surface chaude) بیننده‌کی مسك وعلاقه قوتندن دها زیاده‌در . باخصوص یوقاریده دیدیکمز وآثار شعریه بحثنده برنبذه ایضاح ایله‌دیکمز وجه ایله مایع ایله سطح سخین بیننده‌کی قوهٔ ماسکه سطح سخینك حرارتی زیاده‌لشدیکجه اوقدر سرعتله تناقص ایدرکه حتی مایعك بخاری بیله لوحهٔ معدنیه‌یه ارتباط واعتماد ایده‌مز . برده حالت سخنانك دوام ایده‌بیلمسی ایچون مایعك حرارتی دائما نقطهٔ غلیانندن دون بردرجه‌ده بولنملی‌در . حتی حادثهٔ سخنانك بوشرطندن استفاده ایله قزغین درجهٔ حرارته کتیرلمش برقاب ایچنده صو طوکدیربله - بیلیر ، بوز یاپیلیر . شیمدی بونك برمثالی کچدی . کذا قزیل درجه‌ده تسخین ایدلمش برقاب ایچنده‌کی صویه برقاچ دامله آنیدرید سولفورو (Anydride sulfureux) قاتیله‌جق اولورسه بومایع تحت الصفر ۸۰ درجه‌ده غلیان ایده‌جکندن صویك حرارتنی کاملاً آله‌رق طوکدیرر ، صویی بوزه دوندیرر . مادامکه کریوات مایعه‌یی قزغین لوحهٔ معدنیه اوزرنده ، سطحنه تماس ایتدیرمیه‌رك معلق طوتان مایعك کندی بخاری‌در . شوحالده لوحه نه قدر صیجاق ایسه کریوات اودرجه قوتله توازن ایدر ؛ چونکه بخار زیاده حاصل اولور. بالعکس لوحهٔ معدنیه‌نك حرارتی تناقص ایتدیکی مایعك تبخرینه بالطبع بطائت عارض اولور. حاصلی حرارت بر حده قدر ایندیکی آرتق بخارك قوهٔ تحملی کافی اولماز ، کریوهٔ ماء لوحه اوزرینه دوشر ، یاصی اولور ، غلیان ایتمکه باشلار ، سطحی آرتدیغندن بردن بره بخاره منقلب اولور .

ایضاحات — بواحوالی ایضاح ایله‌مك کوج برشی

دکل‌در: قزغین لوحه ویا ساج اوزرنده قطرات مایعه‌نك درجۀ حرارتی دون بر درجه‌ده بولنمسی یعنی نقطۀ غلیانك تحتنده قالمسی مایعاتك بلع حرارتده‌کی ضعفندن وسطح مایعك تبخری ایله درجۀ حرارتك تناقصندن نشأت‌ایدر. برده‌کریوه ایله سطح سخین آره‌سنده بولنان بخار آز‌ومان یعنی نقل حرارتده قاصردر، بونك‌ایچون لوحه‌دن صویه آز حرارت کایر ، انجق کریوه‌نك یاواش یاواش تبخرینه کافی‌در . صودامله‌سی قیزغین ساج اوزرینه دوشر دوشمز شدت حرارت ایله بر پارچه‌سی درحال تبخر ایدر، کریوه ایله سطح سخین آره‌سنه کیرر، ودیدیکمز کبی حرارتی قصرایدرك کریوه‌نك حالت مایعیتده قالمسنی ، یاواش یاواش تبخرینی ایجاب‌ایدر. بونك ایچون کریوۀمایعه‌حالت مایعیتنی محافظه‌ایدیور، ثانیاً کریوات مایعه‌نك‌لوحۀ سخنیه اوزرنده اوته برویه حرکت وسیرانی بخارك تضییقندن نشأت ایدرکه کریوه‌یی کاه بر جهته کاه دیکر جهته سوق وتحریك ایدرك سطح حار اوزرنده کریوات بو صورتله غیر منتظم حرکات اجرا ایدرلر.

حالت سخنان‌ده بولنان برقطره تمامی تمامنه موازنت حروریه ویا مهنیه‌ده دکل‌در. مع‌مافیه بوقطره‌یی سطح سخین اوزرنده معلق طوتان طبقۀ بخارك قوتی ، سطح مذکورك قطرۀ مایعه اوزرینه اجرا ایله‌دیکی تأثیر شعری‌یه معادل اولدیغی فرض ایدیله‌بیلیر . بوحالده قطرۀ مایعه ایکی قوتك مشترکاً تحت تأثیرنده بولنور دیمك‌در: قوۀ جاذبه ایله توتر سطحانی قوتی (آثار شعریه بحثنه مراجعت) که قطره‌نك هر نقطه‌سنده متساوی‌در . بومصادرات (فرضیات) معطیات تجربیه‌یی دستور ایله افاده ایله‌مك ایچون کافی‌در: بوحالده موازنت معادله‌سی شویله اولور :

$$ج \frac{ر^{2} ى}{٢} = ω\,(١ — جب\,\alpha)$$

ر رقمی قطره‌نك برنقطۀ ارتفاعی‌درکه بوراده مستوئ مماس خط شاقولی ایله بر α زاویه‌سی تشکیل‌ایدر. قطرۀ مایعه‌نك توتر سطحانی قوتی ω کثافتی ایسه ى در ، ج مقدار تعجیل. بومعادله قطره‌نك پروفیلنی تعیینه کفایت ایدرکه بیودلمش برفطوغرافیا لوحه‌سنه مشابه‌در. بوندن خصوصی اوله‌رق قطره‌نك ثخن اعظمیسی

$$ه = ث = \sqrt{\frac{ع\,ω}{ج\,ى}}$$ بولنور

آثار سخنان حقنده غوسارك مهم تجاربی، اختباراتی واردر : بو ذات حرارت و انضغاط شرائطنی تنویع ایدرك تقدیرات وقیاسات عدیده اجرا ایله‌مش‌در . استحصال ایله‌دیکی نتایجك بر قسمی آتی‌ده جدولده مندرج‌در .

مایعات	نقطۀ غلیان	حال غلیانده کثافت	ا	$\frac{ك\ ا}{د\ ت}$
حامض کبریت	٣٢٥°	١,٥١٦	٤٢,٩٨	٠,٠٥٦
غلیسرین	٢٨٠		٥١,٨١	٠,٠٥٦
حامض خل	١٢	٠,٩٤٢	٢٠,٦٤	٠, ٦٩
صو	١٠٠	٠,٩٥٩	٥٨,١٧	٠,٧٦٦
کئول أتیلیك	٧٨	٠,٧٥٤	١٨,٦٧	٠,٠٧٢
قلور فورم	٦٣,٥	١,٤٠٧	٢٣,٩٤	٠, ٦٤
عادی اتر	٣٥	٠,٦٩٣	١٤,٤٨	٠,١٣٧

حادثه‌یی اوکرندك ، ایضاح ایتدك . بناءً علیه حالت سخنانك سببی شویله تلخیص ایدیله‌بیلیر :

اولا بوقاربده بیان ایلدیکمز تجاربه نظراً شوراسی محقق‌درکه، حالت سخنان‌ده بولنان صو کریواتی معدن لوحه‌نك ویا ساجك سطحنه تماس ایتمز ، آره‌لرنده بر فاصله‌واردر . بو کیفیت‌دیکر بر تجربه ایله دها واضح ، دها صریح برصورتده اثبات ایدیله‌بیلیر ، شویله‌که : عناصر عدیده‌دن مرکب بر پیلك ایکی قطبندن بری کریوۀ مایعه داخل اولان بر ساق‌معدنی‌واسطه‌سی ایله‌کریوه‌یه دیکری تسخین ایدیلان قاپسوله ربط و ایصال ایدیلیر. برده بودورۀ متصله‌یه،جریان الکتریقینك بچوب بچمدیکنی خبر ویرمك ایچون برآلت ،مثلا بر غالوانومتره ویا بر الکتریق ذیلی طاقیلیر . صو قطراتی حالت سخنان‌ده بولندقچه غالوانومتره ایشله‌مز ، الکتریق ذیلی سکوت ایدر . دیمك‌که کریوات مایعه ایله سطح حار بیننده قطعیاً اتصال یوق ، فقط شیمدی معدن لوحه ویا ساج تبرید

ایدیله جك اولورسه بر زمان كلیر كه صو حالت سخنانیه سنی ضایع ایدر ، سطح معدنینك اوزرینه یاییلیر بو حالده غالوانومترهنك ابرهسی شدتلی صورتده انحراف ایدر ، ذیل اوتمكه باشلار . پرسون كوچك بر مانومتره واسطهسیله اثبات ایلهدی كه كریوهٔ مایعه تحتنده بولنان صوبخارینك انضغاطی محسوس بر درجهده كریوهٔ مائك ثخنته مساویدر . دیمك صویك ثقلتنه متوازن اولان بو انضغاط بخاریدر . ینه طبیعیوندن وولف حادثهٔ سخنانی شو صورتله ایضاح ایدر كه بو ذاتك مشاهدات وتجاربنه نظراً جامی ایصلادان مایعاتك قابلری یعنی انحنالری حرارت آرتدقجه تناقص ایدر ، نهایت صفره كلیر ، صوكره تحدب ایلر ، آرتق جامی ویا لوحه یی ایصلاتمز اولور . ایشته آثار سخنانك اسبابی بو صورتله ایضاح اولنمشدر : مایع قطرهسی قزغین بر لوحهٔ معدنیه اوزرینه آتیلیر آتیلماز بر قسمی شدت حرارتك تأثیریله درحال بخاره منقلب اولیور . بخار كریوهٔ مایعك آلتنده قالیور ، آشاغیدن یوقاری بونك اوزرینه انضغاط اجرا ایدیور ، كریوه یی اوته یه برویه دفع ایدیور ، اویناديور بخار حرارتی غایت آز ناقل اولدیغی ایچون سطح معدنیدن تشعع ایدن حرارت ، آنجق كریوه یی آغر آغر تبخیر ایدهجك درجهده كریوه یه كله بیلور . بونك ایچوندر كه كریوات مایعه بر مدت او حالده ، یعنی شبه كروی حالنده اوله رق لوحهٔ معدنیه نك اوزرنده معلق بولنورلر . فقط لوحه نك درجهٔ حرارتی تناقص ایتدیكی غازك حصولی تبطی ایدهجكندن آرتق بو قوهٔ بخاریه كریوهٔ مایعه یی تأثیر جاذبه یه رغماً معلقده بولندیرهمز ، كریوه لوحهنك اوزرینه - تأثیر جاذبه ایله - دوشر ، و یاییلیر ، بیلدیكی كبی ، لوحهنك حرارتی ١٠٠ درجهنك فوقنده اوله جغی جهتله غلیان ایدرك محو و زائل اولور ، كریوهٔ مایعهنك حالت سخنانده ایكن اوته یه برویه حركت ایلمسی ، اوینامسی دخی بخارك قوهٔ سوق وتحریكی ایجابیدر . ایشته حادثهٔ سخنان دیدیكمز كیفیت طبیعیه ، علم حكمت طبیعیه ده بو صورتله ایضاح اولنمش ، و بوكا یوقاریده اسملری سبق ایدن ذواتك تجارب و اختباراتی خدمت ایلهمشدر . حالت سخنان نظریهسی علمك حال حاضرنده بوندن عبارتدر .

حادثات سخنانك جملهسنك نتایج عملیهسی واردر: مثلا ال راطب اولدیغی حالده اذابه ایدلمكده اولان بر معدن ایچنه صوقیله بیلیر . بالخصوص الی اتره باتیردقدن صوكره قاینار صویك ایچنه صوقیلورسه اثر حالت سخنانه كه رك صویك حرارتندن ال متأثر اولماز چونكه صویك سطحی ایله حالت سخنانده بولنان اترك سطحی بیننده بر فاصله حاصل اولور . والحاصل بخار قزغانلرنده ، حرارتك نقلنه غیر مساعد ترسبات كلسیه پیدا اولمسندن قزغانلرك قزیل درجه حرارته كلسنه باعث اولور ، و بو طبقهٔ غیرناقلهنك بر پارچهسی بر آرالق اریه جك ویا آریله جق اولورسه صو اولا حالت سخنانه كلیر ، بعده اوقدر بر سرعتله بخاره منقلب اولور كه قزغانلرك پاطلامسنی موجب اولور . بو احوالی ، اهمیتلرینه بناءً دها زیاده ایضاح ایدهلم .

حالت سخنان نظریهسی تأسیس ایتدكدن صوكره مقدما غیر قابل حل عد ایدیلن و بادیٔ حیرت اولان بر طاقم حادثات طبیعیه دخی بو نظریه سایه سنده ایضاح و ادراك ایدیله بیلمشدر . زردشت مذهبنده یعنی دین مجوسیده كرامت صاتان مجوسلر مؤبدلر بیلمیه رك حالت سخنان حادثاتندن استفاده ایله مجوسیلری اغفال ایدرلر ایدی . روایت اولندیغنه نظراً مذهب مجوسی اوچنجی عصر میلادی اواسطنده اعتباردن ساقط اولمغه باشلادیغی ایچون مجوسیلرك قرین تزلزل اولان عقائد باطله لرینی یكیدن جانلندیرمق قوتلندیرمك ایچون بر چاره آرانلدیغی صرهده بر مجوسی پاپاسی آتش امتحانی تجربهسنه عرض نفس ایلهدی . آذرآبادمارازفاند نامنده اولان بو مجوسی پیشواسی چیر چپلاق اولدیغی حالده اوزرینه فرونده اریدلمش اون سكز قیه باقر دوكسنی تكلیف ایلهمش ، تاریخلرك یازدیغی روایاته نظراً بو تجربه او قدر موفقیتلی اولمش كه عقائد باطلهلری متزلزل مجوسیلر یكیدن تحكیم عقائد ایلمشلر . بو روایته یاقین وقته قدر بر افسانه نظریله

باقيليور ايدى . بو كون ايسه سخنان نظريه سنك تأمين ايلديكى حقايقه مستنداً بو افسانه ظن و حتى بلكه حقيقت درجه سنده تلقى ايديله بيلير . نظريهٔ سخنانك باشليجه مؤسسلرندن اولان بوتينى بو فكرده در . فقط بوتينى بو بابده ده تتبعاتده بولنمش ، و دوكمخانه لرنده او قبيل تجربه لر ، امتحانلر اجرا ايديلوب ايدلمديكنى آراشديرمشدر . پك چوق تتبعات غير مثمره اجرا ايتدكدن صوكره احباسندن برى بر عمله بولدى كه بوتينى يه أرين بر معدن درونته پارمغنى ، الني صوقمقدن بسيط و قولاى بر شى اولماديغنى افاده ايله مش وكوزى اوكنده بو تجربه يى اجرا ايتمش ، بونك اوزرينه بوتينى مسأله يه دها زياده اهميت ويره رك تجارب آتيه يى اجرا ايله مشدر . بر اصاغه دايكندن فوران ايدن ، و ٥ ـ ٦ سانتيمتره قطرنده اولان اريمش معدن جريانى الى ايله كسمش ، ايكى يه تقسيم ايله مشدر . صوكره اوبر الى ده بياض درجهٔ حرارتده بولنان انسان باقيرندن اوركن بر معدن مذاب ايچنه طالديردى . بو تجربه لرك بدنه بر ضرر ويرمه سى بدنى ، الى ياقماسى الده كى رطوبتك حالت سخنانه كچمسى ايله ايضاح ايديله بيلير . فى الحقيقه ال ١٠٠ درجه دن زياده بر حرارتده بولنه ماز . حتى تجربه دن اول ال اتر ايله ايصلاديلير ايسه بر سرينلك حس ايديلير كه بوده مذكور مايعك تبخرى ايله حرارت يد دها دون بر درجه يه تنزل ايلديكندندر . ديمك كه ال صو ايله ايصلاديله رق مذاب بر معدنك ايچنه صوقلديغى حالده ال اوزرنده بولنان رطوبت مائيه نك حالت سخنانه كلسيله الك حرارتى ١٠٠ درجه دن هر حالده دون بولنور ، اتر ده ايسه درجهٔ حرارت ، حرارت غريزيه نك مادوننه ايندكندن صيجاقلق يرينه سرينلك حس يديلير . جام فابريقه لرنده اجرا ايدلن بر تجربهٔ غايانه دخى بو صورت ايله ايضاح ايديلير . بو تجربه دخى شوندن عبارتدر : بر قوغه صو ايچنه اريمش بر كتله جام آتمق و بونى هر نه قدر بياض درجهٔ حرارتده ايسه ده ، ال ايله يوغورمق . بو تجربه ده ايكى زمان تفريق ايله ملى در : برنجى زمانده جام كتله سى صو ايچنده تجرد ايدر ، ايكنجى زمانده كتله نك اوزرى صلب و شفاف بر قبوق باغلاركه بونك ايچنده مذاب اولان قسم كتله مشاهده ايديلير . برنجى زمانك امتدادى پك آزدر . كتله يى ال ايله يوغرمق و ال ياقمامق ايكنجى زمانده اوله بيلير . بو تجربه ذكرى منسى بر زماندن برى معلومدر . اولا بالانى مشاهده ايتدى وخبرويردى .

بوتينى بعض قزغان پاطلامه حادثه لرينى ده سخنان نظريه سى ايله ايضاح ايديور . بو بابده كى ملاحظاتى او قدر صائب دكلسه ده جزئى تعديل ايديله رك نتايج صحيحه يه دسترس اولمق امكانى واردر . بوتينى نك ملاحظاتنه نظراً بر قزغان تماماً قپالى اولديغى حالده بخار مأخذى (Prise de vapeur) آچيلير آچيلماز صو قزغانك ديبندن شدت ايله يوقارى فرلار ، مندفع اولور ، بعده بردن بره ينه قزغانك ديبنه دوشر و بوحالده شايد قزغانك ديبنك حرارتى ١٤٢ درجه دن فضله ايسه ، حالت سخنان واقع اولور . فقط بويله احوالده صويك حالت سخنانه كلمسى پك ده ايضاح ايديله مز . بونك ايچون قزغانلرك پاطلامه لرى ديكر بر صورت ايله ايضاح ايدلمكده در . معلومدركه قزغانلرك درونى پك چابوق بر طبقهٔ كلسيه ايله استتار ايدر يعنى بر نوع پاس طوتار . بو طبقهٔ كلسيه قزغانلرك ايچنه اساله ايديلن صولرده منحل بولنان مواد ترابيه دن كلير . بو حال قزغانلره ايراث مضرت ايدر . و طبقهٔ مذكوره حرارتى لايقيله نقل ايده مز ، بناءً عليه اويله داخلا بر طبقهٔ كلسيه ايله محاط و مستولى اولان بر قزغان حاوى اولديغى صويك درجهٔ حرارتندن پك چوق فضله تسخين ايدلملى دركه ايچنده كى صو قايناية بيلسين . بو حالده ايكن طبقهٔ كلسيه نك بر طرفى ، سبباً من الاسباب ، قوپوب آيريله جق اولور ايسه او وقت قزغانده صويك برقسمى كندى درجهٔ غليانندن كافى درجه ده زياده حرارتى اولان بر لوحهٔ معدنيه ايله بردن بره تماس ده بولنه جغندن ، درحال حالت سخنانه داخل اولور . بو حالت سخنان دوام ايله دكجه پك آز تهلكه واردر . فقط قزغان صو ـ ثومغه باشلاديمى بر زمان كليركه حالت سخنان

نهایت بوله‌رق درحال عظیم مقدارده صو بخاری تحدث ایدر ، و بو تقدیرده طبقهٔ کلسیه‌دن خالی اولان سطحك اهمیتنه کوره برقاچ دقیقه ظرفنده بخارك قوهٔ ضغطیه‌سی او درجه‌یه کلیرکه بوکا بعضاً قزغانك جدرانی تحمل ایده‌میه‌رك پاطلار . شونی‌ده اخطار ایده‌لم که قزغان ایچنده صویك حالت سخنانه کلدیکی ، قزغانه نظارت ایدن آتشجیلرك هیچ بر صورتله معلومی دکلدر . چونکه بو حالده انضغاط حد مطلوبی تجاوز ایله‌مزکه بیله‌بیلسینلر . حتی قزغانك حالت سخنانده بولنان قسمی اوزرنده تبخر احوال عادیه‌دن دها بطیء صورتده واقع اولدیغندن آتشجیلر بخار حصولنی تسریع و تزیید ایله‌مك اوزره متصل قزغانك آلتنی یاقارلر ، آتشلرلر . بوتینی بو درلو حادثه‌یی شیمدی مکتب درسخانه‌لرنده حکمت قابینه‌لرنده اجراسی معتاد اولان تجربهٔ آتیه ایله ارائه ایله‌مشدر . شویله که کوچك و معدندن معمول بر قزغان آلنیر ، اویله بر قزغان که شکلی طبق شیشه کبی ، بونك بوغازی بر طپه ایله طیقانه‌بیلیر . اثولبیل لامبه‌سیله بو قزغان قزمزی درجه‌یه قدر تسخین ایدیلیر ، بو حالده قزغانك ایچنه برقاچ سانتیمتره مکعب صو آتیلیرسه درحال حالت سخنانه کلیر ، وبوندن طبیعی پك آز بخار حاصل اولور . بونك اوزرینه قزغانك آغزی طپه ایله قپانیر ، و قزغان صوتومغه براقیلیر ، حرارتی تقریباً ١٥٠ درجه‌نك دوننه ایندیمی بردن بره برانصدام حصوله کلیر ، قزغانك ایچنده زیاده مقدارده حاصل اولان بخارك انضغاطی ایله طپه یوقاری‌یه آتیلیر .

ایشته بویله بر طاقم حادثات دخی سخنان نظریه‌سی ایله حل و ایضاح ایدیله‌بیلکده‌در . کوریلیورکه آثار سخنان علوم طبیعیهٔ حکمیه مباحثنك اك مهملرندندر . فقط حالا اکمال ایدیله‌مامش ، ناقص در . مثلا تجارب واقعه‌ده ساده صو یرینه درونده بر قلوی ویا ملح بولنان صو استعمال ایدیله‌جك اولور و بویله برصو قزیل درجه‌ده تسخین اولنمش بر قاپسول درونه آتیله‌جق اولورسه بو درجه‌یه کلمه‌مش بر قاپسول درونده اولدیغی کبی غلیان ایتمکه باشلار سخنان نظریه‌سی بونی ایضاح ایده‌میور .

آثارسنیه { جلوس سعادت مأنوس حضرت شهریاری یوم میمنت افزاسندن بری منافع مقدسه ولوازم مدنیه‌یه خدمت ایتمك و مملکتمزی هرصورتله احیا و اعمار ایله‌مك مقصد معالیکستربیسی ایله مجرد الطاف وعنایات حضرت شهریاریدن اوله‌رق وجوده کلن مأثر جلیله‌نك ، آثار خیریه و مؤسسات عمرانیه‌نك هیئت مجموعه‌سنه اطلاق ایدیلیر برعنوان ذی شرف‌در .

آثارسود — طب { قاموس اطبا نام ترجمه اثرده آثارسود شویله تعریف ایدیلیور : سیاه اثرلردرکه قرحه‌لر ، وچیچك وغیری مرضلر دفع اولدقدن صوکره بدنده قاره وصاری ، ویشیل وبادنجانی رنکنده یرلری قالیر .

آثار شعریه — (Capillarité) —

حکمت طبیعیه { علم حکمت طبیعیه‌ده بالتجربه تحقیق واثبات ایدیلن موازنت مایعات ویا استوای وزن مایعات قانونی موجبنجه برقابده بولنان مایعك سربست اولان سطحی بر سویه‌ده‌در یعنی بوسطح افقی‌در . ینه موازنت مایعات قانونی موجبنجه اتصاللی قابلرده یعنی ظروف متواصله‌ده ، بوقابلرك ویا ظرفلرك نصف قطرلری بربرینه مساوی ، کرك برنده کوچك دیکرنده بیوك اولسون ، کثافتی متجانس اولان مایعات ، ایکی قولده‌ده برسویه‌ده ، برسطح افقی اوزرنده بولنور . مثلا معلوم اولدیغی وجه ایله اتصاللی قابلر آلوب ده ، ایچنه صو ، اسپرطو ، زیتون یاغی کبی مایعات وضع ایده‌جك اولورسه‌ق قوللرك قطرلری مساوی ویا متفاوت اولسون ، هر حالده مایعات مذکوره‌نك سربست اولان سطحلری افقی بر سویه‌ده مشاهده ایدیلیر ؛ وبویله اولمق ایجاب ایله‌دیکی علوم ریاضیه ایله‌ده اثبات اولنور . موازنت مایعات قانونی علماً ثابت‌در . حالبوکه قابلرده بولنان مایعات حقنده بعض مشاهدات‌ده وارکه موازنت مایعات قانوننه مغایر کورینیور .

بعض قابلرده‌كی مايعاتك سربست سطحی، موازنت مايعات قانونی موجبنجه افقی اوله‌جغی یرده مقبب (قبه‌لی) ويا مقعر بولنيور . ينه بعض ظروف متواصله‌ده مايعك ايكی قولده سويه‌سی ده بر اولميور. مثلا (شكل ٥٦) ده صول طرفده ارائه اولنديغی

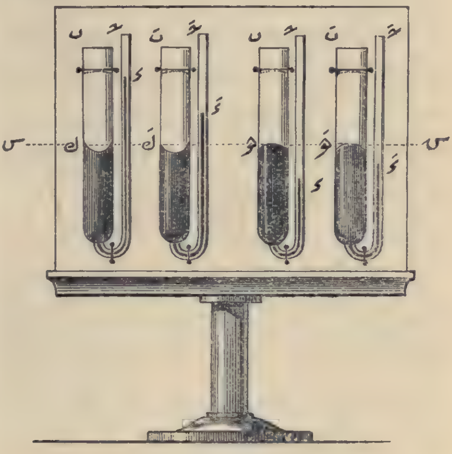

(شكل ٥٦)

وجه ايله، قوللرينك بری غايت اينجه اولان ب ح، ت ح قابلرينه كئول و يا لقمان روحی قويه‌جق اولورسه‌ق بونلرك سويه‌سی بر سطح افقی اوزرنده بولنمز . طار اولان ح و ح بورو لرنده مايعك سويه‌سی دهازياده ارتفاعه واصل اولور. (ی ی ی)، بوندن باشقه ب و ت قوللرنده مايعلرك سطحلری افقی اوله‌جغی يرده مقعر اولور. ديكرجهتدن، صاغ طرفده‌كی ب ح و ت ح ده اولديغی كبی، قابك اينجنه جامی ايصلاته‌ميه‌جق (جيوه كبی) برمايع وضع ايديله‌جك اولورسه بوحالده مايعك سطحی اينجه اولان قولده دها آشاغيده بولنديغی كبی(ی ، ی)، ديكر ايكی قولده‌ده مايعك سطحی محدب ايله‌ديكی كوريلير. مايعك، بوصورتله احديداب و اقعيرارينك مقداری ، مايعك طبيعتنه ، جنسنه تابعدر . ايشته بوقبيل حادثاته حكمت طبيعيه‌ده آثار شعريه (Phénomènes capillaires) تعبير ايديلير . علم حكمت طبيعيه‌نك آثار شعريه‌دن بحث ايدن بابنه‌ده مبحث آثار شعريه (-Capilla rité) ديرلر. قدمای طبيعيون، بر جسم صلب ايله بر مايع تماسده بولنديغی وقت هر زمان حاصل

اولان بو حادثه حقنده مشاهدات ضبط وبيان ايتمديلر. بوبابده‌كی ايلك مشاهدات، «ده‌ل جمنتو» آقاده‌می [١] سنك مؤسسلرندن بری اولان نيقولا اكيانتودن بدء ايديور . زمانمزده مشاهدات جاريه‌دندركه، اينجه بر بورو آلنه‌رق بر مايعه صالديريله‌جق اولورسه، مايع بورويی بل ايتديكی يعنی ايصلاتديغی حالده بورونك ايچنه كيرن مايعك سربست سطحی سويهٔ مايعك فوقنده و بالعكس ايصلاتمديغی تقديرده سويهٔ مايعك تحتنده بولنور. بوحادثه يوقاريده بيان اولنديغی وجه ايله، قوللری مختلف قطرده اولان اتصاللی قابلرده‌ده واقع اولور . وبرنجی حالده بورو ايچنده‌كی مايعك سربست سطحی مقعر، ايكنجی حالده (ايصلاتمديغی حال) محدب اولور . بو احديداب وانعقارده قاب (Ménisque) تعبير ايديلير . حادثات مذكوره بدايةً قيل كبی اينجه بورولرده مشاهده اولنديغی ايچون نامنه آثار شعريه ديمشدر. موازنت مايعات قانوننه مغاير ظن ايديلن بو حادثات، ابعاد غير محسوسه‌ده، كرك بربرينه تماس ايدن اجسام صلبه و مايعه بيننده، كرك بربريله تماسده بولنان اجزای فرديهٔ مايعه بيننده، والحاصل كرك مايعات ايله غازات بيننده ابعاد غير محسوسه‌ده انكشاف ايدن مجاذبانك آثاری دركه توتر سطحانی (Tension superficielle) دينن برقوتك وجودی ايله ايضاح ايديلير .

آثار شعريه‌نك موازنت مايعات ، مبحث قوت مايعات ايله مغايرتی . — مايعات، بونلری احتوا ايدن قابلرك كنارلری قربنده ، موازنت مايعات، مبحث قوت مايعات قانونلرينه مخالفت و مغايرت كوسترر. بو حال شوندن نشأت ايدركه بو ايكی علمك مؤسس و مستند اولديغی فرضيه‌لر (hyhothèse)لر كنار-

[١] ايتاليانده فلورانسه بلده‌سنده تشكيل اولنمش مشهور و قديم بر هيئت علميه‌دركه معناسی‌ده « تجربه آقاده‌ميسی » ديمكدر. ١٦٥٧ تاريخ ميلاديسنده قاردينال لەاوپولد دەمديچی طرفندن تأسيس اولنمشدر . انضغاط نسيمی، صوبك عدم انضغاطيتی، حرارت، ضيا ، صوت، مرميات وسائر مباحث طبيعيه‌يه دائر اجرا ايديلن تجارب آقاده‌می طرفندن ايتاليانجه اولەرق نشر اولنمشدر (١٦٦٧).

له متصل و جوار اولان یرلرده صحیح دکلدر . مثلا موازنت مایعاتده ، معتبر اولان برمبدأ که انضغاط مایعك هر نقطه‌سنده متساویدر ، بو مبدأ کنار (parois)لردن ، یاخود مایعك سویه سطحندن و یا دیکر بر مایع ایله فصل مشترك سطحندن کافی درجه‌ده بعید اولان نقطه‌لرده صحیحدر . چونکه کنارلره سویه ویا فصل مشترك سطحنه قریب اولان نقطه‌لرده مایعك اجزای فردیه‌سی ایله کنارك یعنی جسم صلبك اجزای فردیه‌سی بیننده‌کی مجاذبات موازنت مایعات مبدئنی تغییر ایدیور ، مسأله‌یه دیکر بر قوت دها تأثیر ایدرك ایش کسب اختلاط ایدیور . بناءً علیه بو حادثات کنارلری بربرینه یاقین اولان قابلرده‌یك زیاده محسوس و بالخاصه بونك ایچوندرکه حادثات مذکوره اولا غایت اینجه بورولرده مشاهده اولندی . حتی دیدیکمزکبی بو بورولرك اینجه‌لکی قیلك اینجه‌لکنه تشبیه ایدیله‌رك بو طریق ایله او حادثاته آثار شعریه نامی ویرلدی .

آثارشعریه دینن حادثاتك باشلیجه‌لری بروجه آتی خلاصه ایدیله‌بیلیر: بوبابده ایکی نوع، مایع معتبردر: اجسام صلبیه‌یی بل ایدن یعنی ایصلاتان مایعات ، یاخود اجسام مذکوره‌یی بل ایتمه‌ین مایعات. اجسام صلبه‌یی بل ایدن مایعات بو جسملرك کنارلرینه یاقین اولان یرده بر سطح مقبب تشکیل ایدرك ارتفاع ایدر ، اجسام صلبه‌یی ایصلاتمه‌ین مایعات ایسه کنارلر جوارنده بر سطح مقعر تشکیل ایدرك انحطاط ایلر . اینجه بورولر درونده ، اجسام صلبه‌یی ایصلاتان مایعات ، موازنت مایعات قوانیننك ایجاب ایتدیکی سویه‌دن دها زیاده یوقاری چیقار . اجسام صلبه‌یی ایصلاتمه‌ین مایعات اینجه بورولر درونده ، موازنت مایعات قانوننك تعیین ایلدیکی سویه‌دن دها آشاغیده بولنور . بربرینه موازی اولان ایکی صفحه (lame) آره‌سنده‌ده عینی حادثات وقوعه کلیر . بو بورولرده ، و بربرینه موازی صفحه‌لر آره‌سنده مایعاتده مشاهده ایدیلن سطح منحنی‌یه قاب تعبیر ایدیلیرکه بونلرك شکلی غایت مهمدر . اجسام صلبه‌یی ایصلاتان مایعاتده قابك شکلی محدبدر ، اجسام صلبه‌یی ایصلا تمایان مایعاتده بالعکس مقعردر . بونلرك احدیداب و اقعیرارینك چوق ویا آز اولمسی آنابیب شعریه‌ده یعنی قیل بورولرنده مایعك ارتفاع وانهباطنه تأثیر ایدن عوامل مهمه‌دندر .

اختبارات (Experimentations) . — کافی درجه‌ده طار بر بورو و یا انبوبه آله‌رق بونی قسماً بر مایع ایچنه طالدیردقدن صوکره بورونك یوقاریکی اوجندن استنشاق ایده‌جك اولورسه‌ق کوریرزکه مایع بورونك ایچنده آشاغیدن یوقاری صعود ایدر . بونك اوزرینه استنشاق براقدقی مایع بورونك ایچنده درحال هبوط ایدر ، فقط خارجده‌کی قابك ایچنده‌کی مایعك سویه‌سندن براز یوقاریده توقف ایلر . عینی مایع و بورو ایله بو تجربه‌یی قاچ کره تکرار ایدرسه‌ك ایده‌لم ، مایعك درجهٔ حرارتی بر اولدیغی حالده نقطهٔ توقف دائما بر ارتفاعده بولنور . شیمدی تجربه‌یی برکره دها تکرار ایده‌لم فقط بوسفر استنشاق اولماسین ، بورونده قوری بولنسون ، او وقت کوره‌جکزکه بو تجربهٔ اخیره‌ده مایعك بورو ایچنده ارتفاعی اولکی قدر اولماز ، و سطح منتهاسی تشکیل ایدن قابده او درجه محدب اولماز . بناءً علیه بو حادثه‌ده نظر اعتبار وحسابه آلنه‌جق ایکی عامل واردر: بورو ایچنده مایعك ارتفاعی ، قابك درجهٔ احدیدابی . تجربه‌ده ، اینجه بورویه بدل ، ایکی صفحه آله‌رق بونلری آره‌لری بر میلیمتره اولمق اوزره بربرینه موازی اوله‌رق وضع ایله ینه قسماً مایعك درونه ادخال ایده‌جك اولورسه عینی حادثات وقوعه‌کلدیکی مشاهده ایدیلیر . یعنی صفحه‌لرك آره‌سندن مایع سویه‌نك مافوقنه صعود ایدر . بناءً علیه آثارشعریه یالکز بورولره ، انابیبه مخصوص دکلدر ، اجسام صلبه‌نك کنارلری قربنده‌ده حصوله کلیور . تجربه‌ده استعمال ایتدیکمز ایکی صفحه بربرینه موازی دکلسه مایع بو ایکی صفحه آره‌سنده هربرنده عینی ارتفاعه صعود ایده‌جکی یرده قاب ایله جام صحیفه‌لرینك فصل مشترکلرندن عبارت اولان منحنیلر متساوی الطرفین (eqilater) بر قطع مکافی ویا خط دال

تشکیل ایدر . بو تجربه‌دن قریباً مستبان اولیورکه انابیب شعریه‌ده صعود ایدن مایعك ارتفاعی بو بورولرك قطرینه تابع اولمق اقتضا ایدیور. بورولر نه قدر اینجه ایسه مایعك ارتفاعی ده او قدر زیاده اولمق ایجاب ایدرکه بوده تجربه ایله بالسهوله قابل تحقیق ومیزاندر . انابیب شعریه‌ده مایعك ارتفاعی ایله بورولرك قطرینی ربط ایدن قانونی بر از صوکره کوره‌جکز .

شیمدی مایعی تبدیل ایله ینه اجسام صلبه‌یی ایصلانان دیکر بر مایع آله‌رق بونك ایله تجربه‌یی تکرار ایده‌جك اولورسه‌ق ، یوقاریدن بری مشاهده ایلدیکمز حادثات تکرر ایدر . یالکز شو فرق ایله که مایعك دکیشمسی ایله درجهٔ ارتفاع تبدل ایدر . یعنی عینی بورولرده بعض مایعاتك ارتفاعی ، دیکر بعض مایعاتك ارتفاعندن آز چوق زیاده اولور . مثلا عینی شرائط تحتنده صو کؤلدن اوچ مثلی دها زیاده ارتفاعه صعود ایدر . بناءً علیه شعریت یعنی آثار شعریه خاصیتی مایعك جنس و طبیعتنه تابعدر. عجبا بو خاصیت ایله برابر مایع ایله تماسده بولنان اجسام صلبه‌نك کنارلرینك طبیعتی ده بو بابده حائز تأثیرمیدر؟ تجارب و اختبارات ارائه و اثبات ایدیورکه ، بر درجهٔ معینه‌یه قدر ، کنارلرك طبیعتی شعریته تأثیر ایتمیور ، او صورتده که معین بر مایع قطر داخلیسی مساوی اولان بورولرده ، بونلرك یاپلدیغی معمول اولدیغی ماده نه جنس و طبیعتده اولورسه اولسون ، دائما عینی ارتفاعه قدر صعود ایدر . شو شرط ایله که مایع بورویی ایصلاتملی ، ویا ایصلاتمامليدر . مثلا صو ، جامدن اولسون ، معدندن اولسون قطری بر اولان انابیب شعریه‌ده دائما عینی ارتفاعه قدر صعود ایدر . چونکه صو بورولرك جمله‌سنی بل ایدر ، ایصلادیر . حالبوکه مهر مومندن اعمال ایدیلن بر بوروده حادثه برعکس اولور . صو اویله بر بورو ایچنده صعود ایده‌جکی یرده هبوط و تنزل ایلر ، وقاب محدب اوله‌جغی یرده مقعر اولور. بوده صوبك مهر مومی ماده‌سنی ایصلاده‌مامسندن نشأت ایدر ؛ صو یرینه جیوه آله‌لم .

بو سفرده ، جیوه ایله جام ، دمیر ، پلاتینیه ، بورسلان و سائره‌دن معمول اولان بورولرده ینه عینی حادثات وقوعه کلیر. یعنی جیوه ، بو بورولرك ماده‌لرینی ایصلاتمادیغی ایچون ، مهر مومندن معمول بوروده‌کی صو کبی ، سویهٔ مایعك مافوقنه صعود ایده‌جکی یرده بالعکس هبوط ایلر. لکن جیوه ایله آمالغمه ایدلمش بر کموش بورو درونته وضع ایدیله‌جك اولورسه ، او وقت ، چونکه جیوه بویله بر بورویی بل ایتدیکندن ، انبوبهٔ شعریه ایچنده ، سویه سطحندن یوقاری صعود ایدر ، و اوزری تحدب ایلر .

آثار شعریه اوزرینه اجرای تأثیر ایدن اسباب خارجیه ، بورولرك قطرلرندن صوکره ، درجات حرارتك تخلف و تفاوتیدر . شرائط سائره یعنی مایعك جنسی ، بورونك قطری عینی اولدیغی حالده درجهٔ حرارتك تزایدی ، انابیب شعریه‌ده مایعك ارتفاعنی تنقیص ایدر ، کرچه ، حرارتك تزایدیله مایعك کثافتی تناقص ایلدیکندن ، ارتفاعی معین بر ستون مایعی قالدیرمق ایچون صرف ایدیله‌جك طاقت دها آز ایسه‌ده حادثه دیدیکمز کبی واقع اولور. آثار شعریه‌نك بو وجه ایله تناقصی صفره قدر واره‌بیلیر . مثلا لقمان روحی ۱۹۱ درجهٔ حرارتده ایکن انابیب شعریه‌ده قطعاً صعود ایتمز ، و سطح اعلاسی ده تحنی ایلمز ، مستوی قالیر . ایشته بو راده‌ده ، حادثهٔ شعریه‌نك ایکی عاملی اولان قاب ایله ، قالدیریلان مایعك ارتفاعی بیننده بر مناسبت و ارتباط متلازم واردر . صو ایله اجرا ایدیلن تجربه‌ده آثار شعریتی محو ایده‌بیلك ایچون دها یوکسك ، ۵۰۰ درجه‌یی متجاوز بر حرارتده اجرای تجربه ایتمك اقتضا ایدر . بو یولده‌کی تجربه‌لر طبیعیدرکه ، او درجهٔ حرارتده مایعك غلیاننی منع ایلمك ایچون ، تضییق تحتنده اجرا ایدیلیر ، بناءً علیه تجربه‌ده استحصال ایدیلن نتایج هم درجهٔ حرارتك تأثیرینه ، هم تضییقك تأثیرینه تابعدر . فقط تضییقك تأثیری حسابدن اسقاط ایدیله‌بیلیر ، چونکه هواده یعنی تضییق نسبی تحتنده اجرا ایدیلن تجارب ایله ، خلاده اجرا

ایدیلن تجربه‌لرك نتیجه‌لری بیننده فرق مشاهده و تحقیق ایدیله‌مه‌مشدر .

والحاصل آثار شعریه‌یه دائر صوڭ بر تجربه دها اجرا ایده‌لم : ینه بر بورو اوله‌رق بر مایع درونینه طالدیره‌لم. بورونك یوقاری اوجنی پارمق ایله طیقادقدن صوکره ، صو ایچندن چکوب آله‌لم ، بعده بورونك آغزندن پارمغمزی چکه‌رك براقه‌لم که ایچنده‌کی صو طامله طامله آقسین کیتسین . بر مدت کچه‌رك جریان منقطع اولدقدن صوکره ، بورونك ایچنده‌ ینه بر ستون مایع قالیرکه شعریت خاصه‌سنه بناءً بو ستون مایع بورونك ایچنده معلق بولنور . بورونك ایچنده صویك سطحی بر قاب محدب ، سطح تحتانی‌ده ایسه قاب مقعردر .

اسباب . — آثار شعریه‌نك سببی ، آثار شعریه‌نك سببی اولمق اوزره وجودی تصور ایدیلن قوته توتر سطحانی (tension superficiell) تعبیر ایدیلیر .

توتر سطحانی — بر جسم صلبك ابعاض واجزای صغیره‌سی بیننده قوای مجاذبه اجرای حکم ایدرکه بو قوتلر او جسمك تفرق اتصالنه ، انکسارینه یعنی قیریلوب پارچه‌لنمسنه مقابله ایدر ، قارشی طورور. بو قوتلره قوای ماسکه (Forces de cohésion) ویا قوای ملتئمه تعبیر ایدیلیر .
اجسام مایعه‌ده‌ده بو قوتلر موجوددر، فقط شدت وعظمی دها آزدر. برجام چبوق آلنورده صو ایچنه طالدیریلوب چیقاریلیر ایسه جام چبوغه معلق اوله‌رق بر قطره صو قالیر . ایشته بو تجربه‌دن تحقیق ایدیورکه: برطرفدن صویك اجزای صغیره‌سی بربرینی جذب ایدر ، چونکه بربرینی جذب ایتمیه‌جك اولسه، اجزای مذکوره بر یره طوپلانه‌مز ، قطره تشکل ایده‌مز ایدی . بر قطره صویك اجزای صغیرهٔ کثیره‌دن متشکل اولدیغی بر امر طبیعیدر. دیکر جهتدن جسم صلبك جسم مایعی جذب ایلدیکی تبین ایدیور، چونکه ینه بو جذب کیفیتی اولمسه ، صو قطره‌سی جام چبوغه آصیلوب قالماز ایدی. برجسمك اجزای صغیره‌سی بیننده‌کی مجاذبات غایت کوچك مسافه‌لرده، ابعاد صغیره‌ده جاریدر . یعنی اجزای جسم بیننده مجاذبات متقابله واقع اوله‌بیلمك ایچون بو جزءلرك آره‌لرنده‌کی بعد ومسافه غایت آز اولمق ایجاب ایدر. بر جزء فردك قوهٔ جاذبه‌سنك هرجهتدن اجرای تأثیر ایده‌بیله‌جکی حده اوجزء فردك فلك تأثیری (Sphère d'activité) تعبیر ایدیلیرکه بو حدك اوته‌سنه آرتق اوجزء فردك تأثیر جذبی یوقدر.

شیمدی بر س ع (شکل ۵۷) سطح مایعی تصور

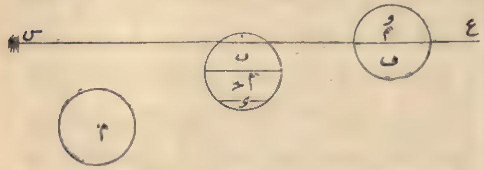

(شکل ۵۷)

وملاحظه ایده‌لم . بو سطحدن بر بعدده اوله‌رق مایع درونده بر م جزء فردی آله‌لم فقط او شرط ایله که بو جزء فردك س ع سطحنه بعدی، جزء فردك فلك تأثیرندن اعظم اولسون . م جزء فردینك اطرافنه فلك تأثیرینی ارائه ایله‌مك اوزره بر دائره رسم ایده‌لم . طبیعیدرکه جاذبه قانونی موجبنجه بو فلك تأثیر داخلنده بولنان اجزای فردیه ایکیشر ایکیشر آلندیغی حالده بونلر م جزء فردی اوزرینه متساوی ومتناقض تأثیرات جذبیه اجرا ایدرلرکه نتیجه‌سی صفردر . چونکه تأثیرات متساوی و متناقض اولدیغی ایچون بربرینی محو ایدر، کتورور.

شاید جزء فرد مَ نقطه‌سنده بولنورسه‌که بو نقطه‌دن س ع سطحنه اولان بعد ، جزء فردك فلك تأثیرندن اصغردر، بو حالده فلك تأثیر سطح مایعی قطع ایتمش اولور، و اووقت بو فلك تأثیری درت قطعه‌یه تقسیم ایده‌بیلیرز :

ا قطعه‌سی‌که سطح مایعك خارجنده ، مثلا هواده بولنور . ب، ح قطعه‌لری بربرینه مساوی اوله‌رق مایعك درونده‌در . د قطعه‌سی‌ده اك آلتده‌در. بربرینه مساوی اولان ب و ح قطعه‌لرینك مَ جزء فردی اوزرینه اجرا ایلدکلری

تأثیرات جذبیه‌ تناظر ایجابی اوله‌رق ، یکدیگرینی
محو ایدر. چونکه ب قطعه‌سنده‌کی برجزء فردك
مَ جزء فردی اوزرینه اجرا ایلدیکی تأثیر جذب،
ح قطعه‌سنده متناظری اولان جزء فردك ینه مَ
جزء فردی اوزرینه اجرا ایله‌دیکی تأثیر جذبه
متساوی ومتناقض‌در . ا و د قطعه‌لرینه کلنجه
واقعا بونلرکده حجملری یکدیگرینه مساوی‌ایسه‌ده،
بوقطعه‌لرك مَ جزء فردی اوزرینه اجرا ایتدکاری
تأثیرات جذبیه متناقض اولمقله برابر متساوی
دکلدر. چونکه مساوی حجم‌ده، مایع اولان
د قطعه‌سنك جوهری (Masse) هوا اولان ا
قطعه‌سنك جوهرندن اعظم‌در . د قطعه‌سی مَ
جزء فردینی یوقاریدن آشاغه، فوقدن تحته جذب
ایدر، ا قطعه‌سی آشاغیدن یوقاری یعنی تحتدن
فوقه جذب ایلر. بوحالده د قطعه‌سنك جذبی،
جوهری زیاده اولمسنه مبنی، ا قطعه‌سنك جذبندن
زیاده بولندیغندن، بوندن استنتاج ایدیلیرکه، مَ
جزء فردی ایچری‌یه طوغری مجذوب‌در .

والحاصل جزء فردی سطح مایع اوزرنده مُ
نقطه‌سنده فرض ایده‌جك اولورسه‌ق بوتقدیرده،
جزء فردك فلك تأثیرنده یکدیگرینه مساوی ایکی
قطعه یعنی نصف کره تفریق ایده‌بیلیرزکه
شکلده ابراز اولنمشدر . طرف اسفلده بولنان
ف نصف کره‌سی مایعدن متشکل اولدیغی ایچون،
هوادن عبارت اولان و نصف کره‌سندن جوهری
زیاده اوله‌جغی ایچون مَ جزء فردی اوزرینه
اجرا ایلدیکی تأثیر جذب غالب اوله‌رق بوسفرده
مَ جزء فردی ینه داخله طوغری مجذوب اولور.
برمایع داخلنده آلنان جزء فردك، سطح مایعه
نسبتله، یوقاریده بیان ایله‌دیکمز اوچ وضعدن
باشقه‌دیکر بروضعده بولنه‌مازه بوتقسیم حصرعقلی
ایله ثابتدر . دردنجی بر وضع انجق جزء فردك
مایعك خارجنده بولنمسیله ممکن اولورکه بوده
فرضه منافی‌در .

بالاده‌کی ملاحظاتدن استدلال و استنتاج
ایدیلیورکه بر مایعك سطحندن اعتباراً ، نهایت
فلك تأثیرك نصف قطرینه مساوی بر بعد
ومسافه‌یه قدر اجزای فردیهٔ مایعه ، سطح مایعه
عمود اولان برقوت ایله، داخله طوغری جذب
اولنیور وبو قوتك عظمی، ملاحظه ایدیلن جزء
فردك موقعنه، وایکی واسطه (بوراده مایع ایله
هوا) نك جنس وطبیعتنه تابع‌در . یعنی جزء
فردی داخله طوغری جذب ایدن قوتك عظمی،
جزء فردك سطح مایعه اولان بعدی ایله، مایعك
وسطح مایعی فصل ایدن دیکر واسطه‌نك (هوا
ویا باشقه بر مایع) طبیعی، کثافتی حسابه داخل
اولور. جزء فرد سطح مایعه نه قدر قریب اولور،
مایعك کثافتی واسطهٔ فاصله‌نك کثافتندن نه قدر
زیاده بولنورسه، جزء فردی داخله طوغری
جذب ایدن قوتده اوقدر عظیم اولور .

بناءً علیه مایعك سطحنه، نه اولورسه اولسون
بر شکل ویریلوبده بعده بو مایع کندی حالنه
ترك ایدیله‌جك اولورسه ، بو قوای جزء فردیه
جمله‌سی مایعك داخلنه ممکن اولدیغی قدر اك
چوق جزء فرد جذب وادخال ایلمکه سعی ایده‌جك،
وبونك ایچون مایعك سطحی، هر جهتدن غایت
رقیق برغشاء الاستیق ایله احاطه وتضییق اولنمش
کبی، اك اصغر برسطح اخذ ایلیه‌جکدر. ملاحظات
نظریه ایله ثابت اولان بو حقیقت اختبار ایله‌ده
تأیید اثبات اولنمشدر . طبیعیوندن پلاتو
(Plateau) نك تجربهٔ آتیه‌سی بوبابده شاهددر .

بو ذات کئول ایله صویی قاریشدیره‌رق اویله
برمخلوطه یاپدیکه بونك کثافت ویا ثقلت اضافیه‌سی
زیتون یاغنك ثقلت اضافیه‌سنه تماماً مساوی
اولدی . صوکره کوچك بر سراقه (Pyrette)
واسطه‌سی ایله بو مخلوطك ایچنه بر پارچه‌جق
زیتون یاغی ایندیردی . بوکتلهٔ زیت جاذبهٔ
ارضیه‌نك تأثیرندن آزاده اعتبار ایدیله‌بیلیر ،
چونکه حکمت طبیعیه‌ده معلوم و مجرب اولان
آرشمید قانونی موجبنجه تحتدن فوقه یعنی آشاغیدن
یوقاری وکندی ثقلتنه معادل اوله‌رق مخلوط
طرفندن دفع ایدیلیر . کتلهٔ زیت اوزرینه
یوقاریدن آشاغه اجرای تأثیر ایدن جاذبهٔ ارضیه
قوتیله، مخلوطك آشاغیدن یوقاری ینه کتلهٔ زیت

اوزرینه اجرا ایلدیکی قوهٔ دفع متساوی ومتنافی‌در، متساوی‌در چونکه آرشمید قانونی موجبنجه بو قوهٔ دفع کتلهٔ زیتیه‌نك حجمنه مساوی حجمده اولان مخلوط کئولینك وزننه مساوی‌در . تجربه‌ده زیت ایله مخلوطك کثافتلری ذاتاً متساوی آلندیغی جهتله ایکی وزنك بربرینه متساوی اولدیغی میدانده‌در، ثانیاً او ایکی قوت متنافی‌در ؛ چونکه هم بربرینه متساوی ، هم جهت تأثیرلری تماماً متعاکس‌در،

زیتون یاغی کتله‌سی اوزرندن جاذبهٔ ارضیه قوتنك تأثیری رفع ایدیلنجه بو کتله‌نك اجزای فردیه‌سی بیننده‌کی قوای مجاذبه بو اجزای فردیه‌یی کتله‌نك ایچنه جذب وادخاله سعی ایدرك کوریلیرکه مخلوط مذکور ایچنده زیتون یاغی کتله‌سی بر شکل کروی آلیر. ذاتاً یوقاری‌ده اثبات اولندیغی وجه ایله زیتون یاغی کتله‌سی مخلوطك درونده، وسطح مایعدن بعیدی ؛ فلك تأثیرینك نصف قطرندن اعظم اولدیغی جهتله کتلهٔ مذکوره اوزرینه مایعك اجزای متناظرهٔ فردیه‌سی طرفندن اجرا ایدیلن تأثیرات جذبیه متساوی و متنافی اولدیغندن، مخلوط طرفندن‌ده کتلهٔ زیتیه‌یه هیچ بر تأثیر جذب واقع دکل‌در اوصورتده‌که کتلهٔ زیتیه هم جاذبهٔ ارضیه‌نك، هم درونده بولندیغی مخلوطك تأثیرات جذبیه‌سندن مصون وآزاده بولنیور وبو حالده کتلهٔ زیتیه اوزرنده منحصراً اجرای تأثیر ایدن قوای جزء فردیه‌که بونلر اولمسه کتله تشکل ایده‌مز؛ فلك تأثیرلری تحتنده بولنان جزء فردلرك جملهٔ کتله‌نك درونـنه جذب و ادخاله سعی ایدرك بو وجه ایله کتلهٔ زیتیه برشکل کروی آلیر، شکل کروی ایسه، هندسه‌ده اثبات اولندیغی کبی عینی حجمده بولنان اشکالك اك آز مساحهٔ سطحیه‌سی اولانی‌در . دیمك که تجربه ایله‌ده مطلوب تحقق ایتدی .

یوقاریده بحث ایتدیکمز غشای الاستیقی‌نك وجودینی تجارب عدیده اثبات ایدیور. بوتجربه‌لردن برقاچنی بوراده ایراد ایدیورز.

پاستورك یاپدیغی کبی ، برجیوه حمامی اوزرینه غایت اینجه دانه‌لی غره قومی غباری سرپه‌لم، بو غبار یعنی طوز جیوه‌نك، غشای مفروضك سطحی اوزرینه ارتکاز واستناد ایدر . شیمدی جیوه‌نك ایچنه عموداً بر جام چبوق ادخال ایده‌لم، کوره‌جکزکه غشا بو چبوق ایله برابر اشاغه طوغری اینر، وچبوغك جیوه ایچنده آچدیغی دلیکك ایچنه غبار حبه‌لرینی‌ده برابر کتورر ؛ بونك اوزرینه جیوه‌نك سطحی ، طوز سرپلمزدن اول اولدیغی کبی ، پارلاقلغنی یکیدن اکتساب ایلر . صانکه سرپیلن غبار حبه‌لری، جیوه سطحنك اوزرنده کرلمش غایت اینجه بر غشا ویا بز اوزرنده ایمش‌ده، جام چبوق جیوه‌یه باترلدیغی وقت جیوه سطحنك اوزرنده‌کی غبارلی غشا ویا بزی جیوه‌نك ایچنه ایندیره‌رك سطحنی غباراتدن تطهیر ایلمش، تجربه دها بتمدی: جام چبوغی جیوه‌نك ایچندن چکوب چیقاره‌لم ، غشانك ، اوزرنده‌کی غبار حبه‌لری ایله برابر ینه سطحه ، یوزه چیقدیغنی مشاهده ایدرسکز بو تجربه صو ایله‌ده اجرا وتکرار ایدیله بیلیر، فقط بونده آرتق قوم غباری استعمال ایدیله‌مز. چونکه صویك دیبنه چوکر، قوم غباری یرینه لیقوپولد طوزی استعمال ایتملی‌در. بوندن باشقه جام چبوغی خفیفجه یاغلامالی‌درکه صو ایله ایصلانماسین .

تجربهٔ دیکر . شکلی مستطیل ، دریناکی آز بر م مه م ن (شکل ٥٨) قابی‌که بونك اوچ

(شکل ٥٨)

کناری ثابت ، دردنجی م ن کناری ویا جداری ق مفصلی (Charnière) اطرافنده متحرك اولسون، اولا بومتحرك کناری مائل اوله‌رق م ن وضعنده تثبیت ایدرز، بونی یاپمق ایچون ، شکلده ابراز اولندیغی وجه ایله مذکور کناره باغلی اولان ف خیطی اوزرینه قه ثقلتنی وضع ایلمك ایجاب ایدرکه بو حالده، م ن کناری ب پاینده‌سی اوزرینه استناد ایدرك برنده ثابت اولور .

بوقابه صو قویه‌لم؛ شـاید مایعك یوزنده حال

ئوترده (Etat de tension) برغشـای الاستیق موجود ایسه بوغشـا م ن کنارینی قابك ایچنه طوغری چکمك ایچون بر طـاقت صرف ایله‌مکه سعی و میل ایده‌جکدر . فقط ف خیطی بوکا مانعدر . اویله ایسـه خیطی یاقالم ، و باقالم توتر سطحانی‌نك تأثیریله م ن کنـاری یوقاری قالقوب طوغریله‌جقمی ؟ أوت توتر سطحـانی‌نك تأثیریله کنـارك طوغرلدیغنی ، ایچری‌یه طوغری میل وحرکت ایلدیکنی مشاهده ایدرسکز .

تجربهٔ دیکر . بر آغاج صفیحه‌سندن ویا چنقو طبقه‌سندن شیمدی تعریف ایده‌جکمز کبی وشکل (٥٩)ده ابراز اولندیغی وجه‌ایله‌عادتا پرکاره بکزر

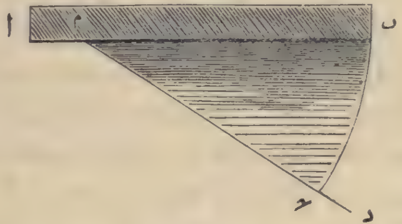

(شکل ٥٩)

برشی‌اعمال‌ایده‌لم؛ شویله‌که: ا ب برجدول تخته‌سی بوکا م د تلی ربط اولنمش اویله که بوتل جدول تخته‌سنك م نقطه‌سنه طاقلمش، وقوس‌دائره تشکیل ایله‌مك اوزره قیورلمش اولان ا ب تلی اوزرینه تماس‌ایتدیریله‌رك ایلری‌کری حرکت ایتدیله‌بیلیر . تجربه‌یه‌ابتدار ایتدیکمز وقت م د تلی ا ب اوزرینه وضع و تطبیق ایدیلیر . و بوحالده آره‌لرینه ، بر فورچه ایله غلیسرین ، صو و کثوللی صـابون محلولندن مرکب بر مایع قونور. بعده م د تلی، پرکار آچیلیر کبی، ا ب دن آغر آغر تبعید ایدیلیر و کوریلیر که آره‌لرنده‌کی مایع پرکارك ایکی قولی آره‌سنده ، غایت رقیق بر صفیحه حالنده امتداد ایدر ، اوزانیر. بونك اوزرینه پرکارك م د قولی علی حاله براقیله‌جق اولورسه غشانك قوهٔ توتری م د قولنی تکرار ا ب قولی اوزرینـه سوق و اعاده ایدر .

علمای طبیعیون‌دن وان‌درمانسبرغك ایلك‌دفعه اوله‌رق اجرا ایلدیکی تجربهٔ آتیه‌ده بو بابده‌شایان دقت‌در. شویله که : برغلیسرین‌مخلوطی (غلیسرین، صو، کثوللی‌صابون‌محلولی) ایچنه‌معدندن‌معمول بر ا أ حلقه‌سی، (شکل ٦٠) غطس ایدیلیرکه بوحلقه ف ، فَ فً کبی اوچ ایپلك ایله معلق‌در. حلقه

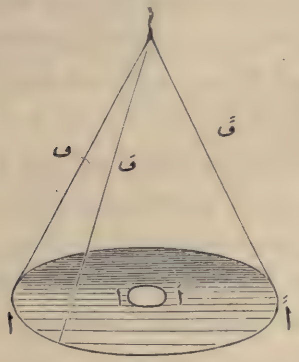

(شکل ٦٠)

مخلوط درونـنـدن چیقارلدیغی وقت اوزرنده بر غشـای مایع امتداد ایله‌دیکی مشاهده ایدیلیر . ثانیاً بونك اوزرینه غایت اینجه پاموق ایپلکندن یاپلمش ، و غلیسرین مخلوطی ایله ایصلادلمش ، بر ا آ حلقه‌سی وضع ایدیلیرسه بوحلقه صفیحه‌اوزرنده کیف‌مااتفق برشکل آلیر. شیمدی غشای‌مایع، حلقه‌نك ایچ طرفنده ، بر ایکنه ایله دلینه‌جك اولورسه ، ایپلك حلقه‌نك بوسفر شکل‌مستدیر آلدیغی کوریلیر. بو حال اثبات ایدرکه حلقه‌نك خارجنده باقی‌قالان غشای مایع ایپلك حلقه‌نك چوره‌سی اوزرینـه ، هر واحد طولده، متساوی قوهٔ توتریه تطبیق و اجرا ایدیوردیمك‌در. برقلم ویا ماصوره‌ایله صابون شیشیره‌لم . اوفله‌مکی کسـدکمی ، بوحالده صابون کره‌سنك فش ایتدیکنی یعنی سیندیکنی، و حاوی اولدیغی‌هوایی نقطهٔ مقابله‌دن خارجه دفع ایلدیکنی کوریرز . کره‌نك بواوجی، برموم آلوینه تقریب ایدیله‌جك اولورسه ، کرهٔ صابوندن چیقان هوا جریانك‌تأثیریله آلوك میل‌ایلدیکی‌مشاهده ایدیلیر.

توتر سطحانی قوتی مایعـك جنس و طبیعتی ایله واسطهٔ محیطیه (milieu ambiant) نك‌جنس و طبیعتنه کوره تحول ایدر . علمای طبیعیون بو قوتی تقدیر و قیـاس ایله‌مك ، اولچمك ایچـون وسائط فنیه بولمشلردر .

آتی‌ده‌كی جدول‌ده بر قاچ جنس مایعاتك ، هوا ایله ، صو ویا جیوه ایله تماسده بولندقلری حالده ، حائز اولدقلری توتر سطحانی قوتلری دینا [١] (dynes) اوله‌رق مندرجدر .

	توتر سطحانی قوتنك دینا اوله‌رق قیمتلری		
	هوا ایله تماسده	صو ایله تماسده	جیوه ایله تماسده
صو	٨١		٤١٨
جیوه	٥٤٠	٤١٨	
كبریت فحم	٣٢,١	٤١,٧٥	٣٧٢,٥
قلوروفورم	٣٠,٦	٢٩,٥	٣٩٩
كئول	٢٥,٥		٣٩٩
زیتون یاغی	٣٦,٩	٢٠,٥٦	٣٣٥
تره‌منتی روحی	٢٩,٧	١١,٥٥	٢٥٠,٥
پترول (٠،٧٩٧٧ كثافتده)	٣١,٧	٢٧,٨	٢٨٤

توتر سطحانی قوتنك وجودی بروجه بالا اثبات اولندقدن صوكره، قولایجه آكلاشیلیركه بر مایعك یوز سطحی مستوی اولدیغی وقت دیمك‌كه غشای مایع مستویسنده اجرای حكم وتأثیر ایدن توتر سطحانی قوتی ، بومستوینك تحتنده بولنان مایع اوزرینه آرتق اجرای تأثیر ایتمیور. بناءً علیه مایعك قوت الاستیقیه‌سی دینن شی موازنت مایعات انضغاطاتنه تابع دكلدر دیمكدر. چونكه بوحالده غشای مستوی آلتنده‌كی مایعه یوقاریدن آشاغی هیچ بر ضغط وتضیق اجرا ایدلمیور. فقط مایعك سطحی منحنی ایسه او وقت مسأله دكیشیر .

مایعك سطحی منحنی اولدیغی فرضنه كوره (شكل ٦١) ده ابراز اولندیغی وجه‌ایله، بوسطح مقبب ویا محدب اولسون ، (شكل‌ده ص صَ حرفلریله اشارت‌اولندیغی كبی) . بوسطح محدبك بالفرض مَ نقطه‌سنی مطالعه ایده‌لم، وبونقطه‌ده نه اولیور تحقیق ایده‌لم : اولا بو نقطه اوزرینه ، تكمیل نقاط مجاوره‌دن برطاقم جرات اجرا ایدیلیركه بوجرات كرلمش اولان غشای الاستیق ده واقع اولور. مثلا مَ ط جره‌لرینك هربرینك مركبلری مَ ب دركه م س نورمالنه موازیدر . شیمدی م

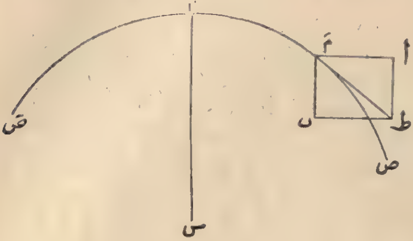

(شكل ٦١)

نقطه‌سی اطرافنده كوچك‌بر سطح ملاحظه‌ایدیلیرسه، بوكوچك سطح م س استقامتنده بر قوته معروض اولور ، و بو قوت ، او كوچك سطحك آلتنده بولنان جزیئات‌مایعه اوزرینه اجرای تضییق ایلر. بوندن انتاج ایدیلیركه اكر بو قوتك هر واحد سطحی‌یه‌اصابت و اجرای تأثیر ایدن مقداری د فرض اولنورسه ، بوحالده مایع، سطحی مستوی اولدیغی حالده یالكز موازنت مایعات تضییقاتندن نشأت ایدرك حائز اولدیغی قوهٔ الاستیقیه‌دن د قدرفضله‌اوله‌رق رد فعل(réaction) اجرا ایدر.

بوراده تمهید وایرادینه‌محل اولمیان استدلالات وتعقلات‌ایله اثبات‌اولنمش‌دركه بوقوهٔ الاستیقیه‌نك، ایكی سائلك سطح فاصلنك محدب جهتندن مقعر جهتنه كچر ایكن، مقدار تزایدی توتر سطحانی ایله، ملاحظه ایدیلن یعنی آلنان نقطه‌ده سطح مایعك انحنای وسطیسنه حاصل ضربنه مساوی‌در . بو انحنای وسطی‌ده $\frac{١}{ر} + \frac{١}{رَ}$ ه مساوی در .

(بوراده ر و رَ حرفلری باشلیجه انحنالرك یعنی ملاحظه ایدیلن سطح فاصلك اك‌كیركین نقطهٔ تماسنه مماس اولان ایكی دائره‌نك نصف قطرلری در، بو نقطهٔ تماس‌ده انحنا یااعظم ویا اصغر اولور) .

بربریله‌تماس‌ده بولنان‌اوچ‌سائلك موازنتی. — برقاب‌ده بولنان‌جیوه مایعی اوزرینه برقطره صو وضع ایده‌جك اولورسه‌ق ، بو حالده اوچ جسم سائل بربریله تماس و اتصال‌ده بولنور : جیوه ، صو ، هوا .

[١] اوچ واحد قیاسی استعمال ایدیله‌رك اجرا ایدیلن قیاساتده (c. g. s.) یعنی آحاد ثلثه‌دن طول واحدی سانتیمتره ، كتله واحدی غرام كتله‌سی ، زمان وسطی‌یه‌كوره ثانیهٔ‌ستینی (یعنی‌دقیقه‌نك آلتمش‌ه‌تقسیمی) واحدزمان اولدیغنه نظراً دینـا برواحد قوت دركه برغرام كتله اوزرینه، برثانیه ظرفنده برسانتیمتره تعجیل اجرا ایدن قوت‌دن عبارت‌در .

بو اوچ سائلك خط تماسنك بر نقطه‌سی م اولسون (شکل ٦٢). بوندن باشقه صويی ١ ،

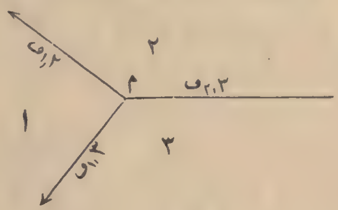

(شکل ٦٢)

هوايی ٢ ، جيوه‌يی ٣ رقملری ايله ابراز واشارت ايده‌لم . م نقطه‌سی اوچ قوتك تحت تأثيرنده بولنمش اوله‌جق : بو اوچ قوتك بری صو ايله هوا سائللرينك تماسندن نشأت ايدن توتر سطحانی قوتی‌درکه ف$_{2,1}$ ايله اشعار ايديورز ، ف قوته ، آلتنده‌کی ٢،١ رقملری‌ده ، بروجه معهود صو، وهوايه دلالت‌در . ايکنجی قوت صو ايله جيوه‌نك تماسندن حاصل اولان توتر سطحانی قوتی‌که بونی‌ده ينه برنجی قوت کبی ، ف ايله ارائه ايدرز . اوچنجی قوت هوا ايله جيوه‌نك تماسندن حاصل اولان توتر سطحانی قوتی درکه بوده ف ايله کوستريله‌بيلير .

شيمدی م نقطه‌سی موازنتده بولنه‌بيلمك ايچون بو قوتلردن ايکيسنك حاصله‌سی اوچنجی قوتله متساوی و متنافی اولملی‌در . چونکه اووقت م نقطه‌سی خط تماس استقامتنده اوله‌رق ايکی جهت‌ده عينی قوت ايله مجذوب اولور بو تساوی وتنافی واقع اوله‌بيلمك ايچون بو اوچ توتر سطحانی قوتلرندن هيچ بری ديکر ايکيسی مجموعندن اعظم اولماملق لازم اولديغی اثبات ايديله‌بيلير . ايشته مثالمزده بوحال واقع اوله‌بيلير : بورادە توتر سطحانی قوتلرينك حقيقی قيمت عدديه‌لری اويله‌درکه صو قطره‌سی جيوه اوزرنده موازنتده قاله‌بيلير .

فقط صو اوزرينه بر قطره زيتون ياغی قورسه‌ق بونده موازنت ممکن دکل‌در . چونکه او حالده اوچ توتر سطحانی قوتلرينك قيمت عدديه‌لری زيتون ياغی قطره‌سنی صو اوزرنده موازنتده بولنديره‌جق وجه ايله دکل‌در .

بو اوچ قوتدن بری واردرکه (صو ايله هوانك تماسندن حاصل اولان توتر سطحانی قوتی) ديکر ايکی قوتك مجموعندن اعظم‌در . بونك ايچون زيتون ياغی قطره‌سی صو اوزرنده موازنتده بولنه‌ماز . الی‌نهايه سطح ماء اوزرنده يايیلير کيدر .

بر جسم صلب ايله تماسده بولنان ايکی سائلك موازنتی . — شيمدی اولا ايکی سائل (صو ١ ، هوا ٢) برجدار صلب (مثلا برجام صفيحه‌سی ٣) ايله تماس‌ده بولنديغی حالی تحصيل و مطالعه ايده‌لم . بوحال م ح جام صفيحه‌سی اوزرينه بر قطره صو وضع ايتمك شقی‌در (شکل ٦٣). اولا صو ايله جامك

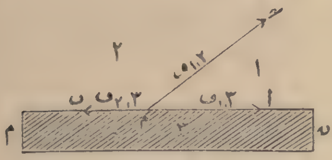

(شکل ٦٣)

تماسنده م ا استقامتنده اوله‌رق بر توتر سطحانی قوتی (ف) ثانياً صو ايله هوانك تماسندن ، م ح استقامتنده بر توتر سطحانی قوتی (ف) . ثالثاً هوا وجامك تماسندن م ب استقامتنده اجرای تأثير ايدن بر توتر سطحانو قوتی (ف) حاصل اوله‌جغی طبيعی‌در . بو تجربه‌ده واسطه (milieu) صلب اولديغندن م جزء فردينك موازنتی حاصل اوله‌بيلمك ايچون اوچ قوتك حاصله‌سی جدار صلبه نورمال اولملی‌در . بو حالده او جزء فرد يرندن قيلداماز . چونکه اکر حاصله يوقاريدن آشاغی طوغری اجرای تأثير ايدرسه ، طبيعی‌درکه جزء فردی جدار صلب اوزرينه استناد ايدر ، اکر حاصله آشاغيدن يوقاری اجرای تأثير ايديورسه بوحالده‌ده جزء فردك کندی ثقليله تنافی ايدر . لکن فرض ايلديکمز وجه ايله اوچ قوتك حاصله‌سی ا ب يه نورمال اولمق ديمك ، بو اوچ قوتك ا ب اوزرينه واقع اولان ارتساملرينك مجموع جبريسی صفر بولنمق ديمك‌در ، فقط ح م ب زاويه‌سی که ف$_{2,1}$ ايله ف$_{1,3}$ دن تشکل ايتمش‌در ، (و بوکا صو ايله جامك زاويه التصاق ديرلر) يعنی ف$_{2,1}$ ايله ف$_{3,1}$ زاويه‌سی α ايله اشعار ايديليرسه بو حالده مجموع جبری :

$$\text{ف}_{\text{٢،١}}\ \text{جتا}\ \alpha + \text{ف}_{\text{٣،١}} - \text{ف}_{\text{٣،٢}} = \text{٠}$$

اولورکه
بوندزده :

$$\text{جتا}\ \alpha = \frac{\text{ف}_{\text{٢،٣}} - \text{ف}_{\text{٣،١}}}{\text{ف}_{\text{١،٢}}} \quad \text{اولور .}$$

علم مثلثات‌ده مثبت‌درکه بر تمام جیب دائما ١ دن اصغر ، ـ ١ دن اعظم اولدیغندن ، موازنت حاصل اوله‌بیلمك ایچون ایکنجی مساوات‌ده ف ــ ف ١ دن اصغر ، ـ ١ دن اعظم اولمق ایجاب ایدر . دیمك‌که تماماً تمیز اولان برجام ایله هوا و صو تماس‌ده بولنجه موازنت حاصل اوله‌ماز ، م جزء فردی جام اوزرنده قایه‌جق و بناءً علیه صو قطره‌سی جام سطحی اوزرنده الی نهایه یاییلوب کیده‌جك‌در . ایشته بوحالده دیورزکه صو جامی ایصلاتماز .

حالبوکه جیوه ، جام و هوا حقنده کیفیت اویله دکل‌در . بونلرك تماسلرنده موازنت حاصل اوله بیلیر ، و بو موازنت تحقق ایتدیکی وقت α زاویه‌سنك مقداری تقریباً ٤٠ درجه‌در . جیوه کوچك ایسه کری‌الشکل بر قطره هیئتنی کسب ایدر ، و جام ایله ٤٠ درجه‌لك بر زاویهٔ التصاق تشکیل ایلر : بوحالده جیوه جامی ایصلاتمازدیرلر . اکر جیوه خالص اولمایوب ، جام‌ده برطبقهٔ دهنیه ایله مستور بولنورسه ، توتر سطحانیلرك قیمتلری تبدل ایدر ، او وقت جیوه قطره‌سی یاییله‌بیلیر . بو حالده جیوه جامی ایصلادیر دیرلر .

درونده برجدار مستوی‌نك مغطوس اولدیغی مایعك یوز سطحی نه هیئات‌ده بولنور ؟

ـــ برمایع درونه (شکل ٦٤) ده ابراز اولندیغی وجه‌ایله بر و وَ جدار مستوبسی غطس ایدیله‌جك اولورسه ، بوجدارمستوی ، براز اوزاقده بولنان قسم‌مایع اوزرینه تأثیرجذب اجرا ایده‌میه‌جکندن ، بورالرده‌مایع بالکزموازنت‌مایعات قانونلرینه تبعیت ایدرك‌سطحی مستوی و افقی اولور . لکن جدار مستوی‌نك قربنده ، مایع هم جدارك تأثیرجذبنه تابع ، هم انضغاطات آب ترازویه تابع اوله‌رق بو انضغاطات ایله توتر سطحانیلرك حاصله‌سنك تأثیر

مشترکی آلتنده سطحی برشکل منحنی اخذ ایدر ، وکندینه مناسب اولان بر زاویه تحتنده جدار

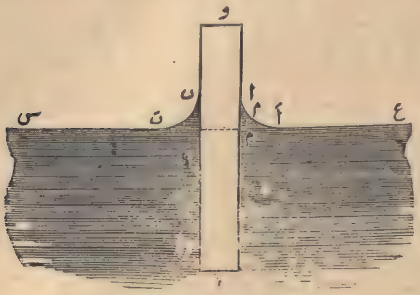

(شکل ٦٤)

ایله التصاق ایلر . بوندن باشقه بو جدار ، مستوی اولدیغندن ، بونك مایع اوزرینه تأثیری ، جدار مذکوره موازی‌اولان خط افقی اوزرنده‌بولنان و بناءً علیه جداردن عینی بعدده بولنان اجزای فردیهٔ مایع ایچون هپ مساوی‌در . بوتقدیرده مایعك سطح منحنیسی اسطوانی اولور . اکرمایع صو ، و جدار مستوی دخی جام ایسه صو جامی ایصلاتدیغی جهتله ، بونلرك بیننده‌کی زاویهٔ التصاق بالطبع صفر اولور ، وصو س ع سطحنك مافوقنه چیقارق جداره استناد ایدر ، اآ ، ت تَ کبی بر سطح منحنی ویا قاب تشکیل ایلرکه یوقاری طرفده مقعردر . قوای شعریه استقامت شاقولیه‌ده انضغاطات آب ترازو ایله موازنت تشکیل‌ایتدیکی وقت سطح مایع‌ده دخی موازنت حاصل اولمش دیمك‌در .

فقط مایع صو اولمایوب‌ده جیوه ایسه ، ٤٠ درجه‌لك بر زاویه تحتنده جام صفیحه ایله التصاق ایدرك (شکل ٦٥) سطح مایع احدیداب پیدا ایلر ،

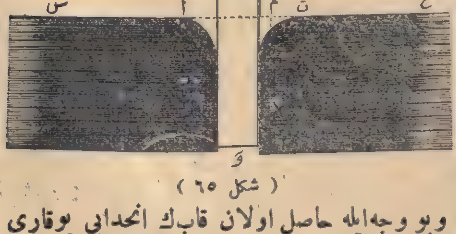

(شکل ٦٥)

وبو وجه‌ایله حاصل اولان قابك انحدابی یوقاری جهته متوجه اولور . قوهٔ شعریه دائما احدیداب‌دن

انعقاره طوغری اجرای تأثیر ایلدیکندن ، مایعی س ع خطی تحتنده تغویر ایدرك ، بو تغور ، قوای شعریه ایله قوای آب ترازونك موازنتی تحقق ایدنجه‌یه قدر دائم اولور ، بو ایکی قوتك توازنی ایله سطح مایع موازنت بولور .

شیمدی ، مایعك انحنا کسب ایدن سطحی اوزرنده لاعلی التعیین اخذ ایدیلان بر م جزء فردی ، س ع مستوی افقیسنه نظراً نه بعدده بولنه‌جق بونی تحقیق وحساب ایده‌لم (شکل ٦٤). م جزء فردینك بولنه‌جغی بعده ع دیه‌جکز . مایعك جدار مستویدن بعید اولان یرلرنده ، س ع مستویی اوزرنده قوت الاستیقیه‌سنه‌ده ن دیه‌لم :

م نقطه‌سندن کچن خط شاقولی اوزرنده آلنان مَ نقطه‌سنه ن قوتی آشاغیدن یوقاری جهته اجرای تأثیر ایدرکه بو قوت نقطهٔ مذکوره‌یه مایع واسطه‌سیله انتقال و انطباق ایلر . یوقاریدن آشاغی جهته طوغری‌ده دیکر برقوت اجرای تأثیر ایلرکه بو ایکنجی قوت‌ده ن قوتندن ، احدیدابدن انعقاره اجرای تأثیر ایدن نَ ضغط شعریسی طرح ایدلدکدن ، وحاصل طرحه ، م مَ ستوننك ك ع (ك مایعك کثافتنی اشعار ایدر) ثقلی ضم ایدیله‌رك حاصل اولمشدر . موازنت تحقق ایتدکدن صوکره ، یوقاریدن آشاغی اجرای تأثیر ایدن قوتلر ، آشاغیدن یوقاری اجرای تأثیر ایدن ن قوتیله تنافی ایدر ، و بو حالده :

ن — نَ + ع ك = ن اولور .

و بوندن :

ع = نَ / ك استخراج ایدیلیر .

مایعك جیوه اولدیغنه نظراً ٦٥ نمره‌لی شکلده ارائه اولندیغی کبی مایع‌ده آلنان بر سَ عَ مستوی افقیسنه نظراً ع قیمتی ینه عینی صورتله استحصال ایدیلیر :

ن + نَ = ن + ع ك

ویاخود :

ع = نَ / ك اولور .

بناءً علیه مایعك انصعاد و انحطاطی ، توتر سطحانی قوتلرینه تابع اولان قوهٔ شعریه ایله مبسوطاً ومایعك ك کثافتی ایله معکوساً متناسب‌در .

بربرینه موازی اولان ایکی صفیحه آره‌سنده بر مایعك انصعاد و انحطاطی . — برمایع درونه ، بربرینه موازی و ضمده ، و بینلرنده‌کی بعد فلك تأثیرك م نصف قطرینك ضعفندن اصغر اولمق اوزره ، ایکی ل ل ، لَ لَ (شکل ٦٦) صفیحه‌لری

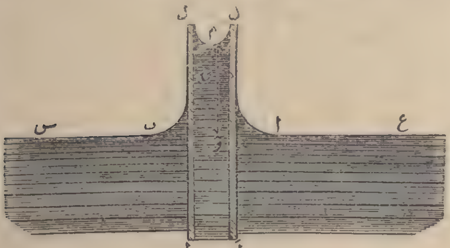

(شکل ٦٦)

طالدیریله‌جق اولورسه ، ینه حادثات متشابهه مشاهده ایدیلیر :

اکر بومایع صو ایسه ، ایکی موازی صفیحه‌نك طیش طرفلرنده ، صو یك ، صفیحه‌لره طیانه‌رق سویه‌دن یوقاری چیقدیغی ، یوکسلدیکی مشاهده ایدیلیر . اکر صو صفیحه‌لرك ماییننده ایسه ، آره‌لرنده‌کی بعد ٢م دن اصغر اولدیغی جهتله ، صفیحه‌لر مابیننده‌کی صو صفیحه‌لرك تأثیر جذبنه تابع اوله‌رق بر مرتبه ارتفاعه قدر یوکسلیر ، چیقار ، و سطح اعلاسنده بر منحنی تشکیل ایدرکه اکر صفیحه‌لر مابیننده‌کی مسافه پك آز ایسه ، نصف دائری (Hemicirculaire) بر اسطوانه سطحی کبی عد و ملاحظه اولنه‌بیلیر . بو اسطوانه‌نك مقطع قائمنك قطری ایکی صفیحه بیننده‌کی ر بعدینه مساوی‌در . بو حالده ، یعنی نصف دائری بر اسطوانه سطحنده انحنا ١ / ر قدر اولدیغی علم هندسه‌ده مثبت‌در . دیکر جهتدن نَ قوهٔ شعریه‌سی ف توتر سطحانیسی و انحنا ایله متناسب اولدیغندن :

نَ = ف / ر . اولور .

بناءً علیه بر م جزء فردینك س ع مستوی

افقیسی فوقنده ارتفاعی ع ایله اشعار ایدیلیرسه ، بوقاریده اولدیغی کبی :

ن — نَ + ع ك = ن

و بوندن :

ع = نَ / ك یاخود

ع = ف / ك × ۱ / ر اولور .

دیمك اولیورکه :

مایع ن ایله مبسوطاً ، ك و ر ایله معکوساً متناسب بر ارتفاعه قدر چیقار .

مایع جیوه ایسه بوحالده حادثه (شکل ٦٧) ده

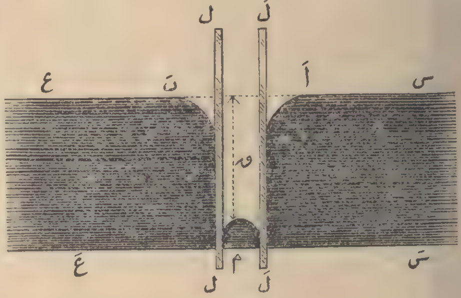

(شکل ٦٧)

ارائه اولندیغی وجه ایله وقوعه کلیر، و س ع مستوی افقیسنك تحتنده ، ح بعدنده کائن سَ عَ مستویسی اوززنده بولنان م جزء فردی حقنده مساوات آتیه صحیح اولور :

ن + نَ + (ح — ع) ك = ن + ح ك

وینه بوندن :

ع = نَ / ك = ف / ك × ۱ / ر اولور .

کوچك بر زاویه ایله بر برینه مائل اولان ایکی صفحهٔ شاقولیه بیننده بر مایعك انصعاد وانحطاطی . — بوحالده اثبات ایدیله‌بیلیرکه مایع ل لَ صفحه‌لری بیننده انصعاد ویا انحطاط ایدر ، و سطح اعلاسی بر انحنا پیدا ایلرکه بونك ، ذو وجهیتك ضلع مجسمندن کچن بر مستوی شاقولی ایله س ع مقطعی بر قطع ناقص متساوی الطرفین (Hyperbole equilatère) تشکیل ایلر . (شکل ٦٨)

— انابیب شعریه ده مایعاتك انصعاد وانحطاطی . — برمایع درونده ، ر نصف قطری ۲ ر دن اصغر و اسطوانی بر انبوبهٔ شعریه یعنی قیل بوروسی طالدیریله‌جق اولورسه ، صفحات متوازیه‌ده واقع اولان حادثات بو بورولی درونندده ینه او وجه ایله حاصل اولور . یعنی

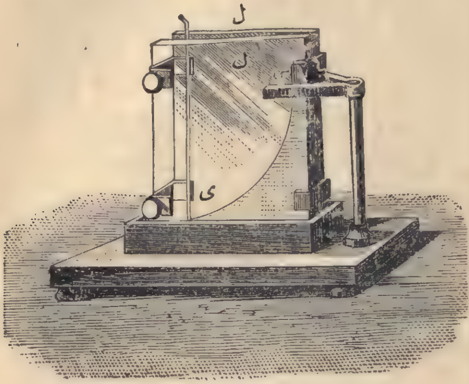

(شکل ٦٨)

مایع ٦٦ نمره‌لی شکل‌ده اولدیغی کبی س ع مستوی افقیسنك فوقنه صعود ایدر ، ویا ٦٧ نمره‌لی شکل‌ده ایضاح اولندیغی وجه‌ایله مذکور مستوینك تحتنده انحطاط ایلرکه مقدار صعود ویا انحطاط ینه ع در .

فی‌الواقع ، انبوب شعرینك قطری کافی درجه‌ده کوچك ایسه ، سطح نهائیسی یعنی سطح منتهاسی ، نصف قطری ر اولان بر کره‌نك سطحی کبی ملاحظه و اعتبار ایدیله‌بیلیر . و اثبات اولنه‌جغی وجه ایله :

ع۱ = ۲ف / (ك × ر) اولور .

بناءً علیه :

مایعك انصعاد و انحطاطی بورونك قطری ایله ، مایعك کثافتی ایله معکوساً و توتر سطحانی قوتی ایله مبسوطاً متناسب‌در . شوکا دقت ایتملی که مایعك بورو درزنده مقدار صعود و هبوطنی اشعار ایدن ع ، آره‌لرنده‌کی بعد ۲ ر اولان ایکی صفحهٔ متوازیه بیننده مایعك مقدار صعود ویا انحطاطنه دلالت ایدن ع کمیتنك ضعفی‌در .

بر مکان شعری‌ده مایعك ارتفاعاتنه متعلق اولان قانونه ژورت قانونی دیرلر .

میزان تجربی . — کرك انابیب شعریه‌ده ،

کرك صفحات متوازیه‌ده ژورت قانوننك تحقیق و میزانی یوقاریدن بری بسط و شرح ایلدیکمز نظریاتی تأییده خدمت ایدر . علم الطبیعه علماسنك چوغی بو میزان ایله اوغراشمشلردر . بز بوراده کلوساق ایله ادوارده‌سنك تجاربندن بحث ایده‌جکز .

کلوساق اجرا ایلدیکی تجربهٔ میزانیه‌ده ممکن اولدیغی قدر، اسطوانی بورولر استعمال ایله‌مشدر . اولا بورونك قطرینی تعیین ایله‌مك ایچون درونه، جیوه (index de mercure) ادخال ایدرك بونك ط طولی ایله، ں ثقلتنی مساحه و وزن ایلمش ایدی . جیوه‌نك کثافتنه د ، بورونك قطرینه ر دیه‌جك اولورسه‌ق ، $ں = \pi ر^{۲} ط د$ اوله‌جغندن ، بومعادله‌دن، چونکه ط ایله ں معلومدر ، ر نك مقداری استخراج ایله‌بیلیر . بوندن صوکره تجربه‌یه ابتدار اولنور : اولا بورولر حامض کبریت ایله ماء مقطر ایله ، والحاصل تجربه ایدیله‌جك مایع ایله ییقاندقدن صوکره ، بورولر باقردن معمول و غایت منتظم و ایی یاپلمش چفته بر، ا ب جدول تخته‌سی ایچنه صیقیشدیریلیر . (شکل ٦٩) بعده بو جدول تخته‌سنی ك كَ محفانك [۱]

(شکل ٦٩)

(Eprouvette) غایت دوز یاپلمش اولان کنارلری اوزرینه وضع ایدیلیر . محفان دخی قانالانت ویده‌لی برسه‌پا اوزرینه مستنددر . بورو محفانك ایچنده‌کی مایعه طالدیرلمش در ؛ و قانالانت ویده‌لری ایله تماماً شاقولی بر وضعیته کتیریله‌بیلیر . کلوساق ابتدای تجربه‌ده مایعی بورونك آغزینه قدر استنشاق ایدرك بو صورتله بورونك داخلنی تماماً بل ایتمشدر . بوحالده بورونك ایچنده مایع برظرف رقیق پیدا اولورکه محفانك ایچنده بولنان مایع بومایع زارك داخلنده انصعاد ایدر . بوشرائط تحتنده زاویهٔ التصاق ۱۸۰ درجه‌در . بعده کلوساق ل دوربینی ایله قاب ك هـ قاعده‌سنی کزلر (visa) بودوربین شاقولی وتقسیماتلی بر جدولی اوزرنده متحرك اولوب، عادتا برقاتوته‌متره (بوماده‌یه باق) تشکیل ایدر . بورو ایچنده مایعك یوکسلن ارتفاعنی اولچمك ایچون ، ایکنجی مرتبه‌ده محفانده‌کی مایعك سطحنی‌ده کزله‌مك ایجاب ایدر . بوحالده جدول اوزرنده دوربین قاچنجی تقسیمه ایندیرلمش ایسه بوکا نظر ایدیله‌رك مطلوب اولان ارتفاع تعیین وتقدیر ایدلمش اولور . آنجق برمایعك سطحنی کزله‌مك قولای اولمادیغندن کلوساق اولا مایعك سطحنه ویده‌لی بر و ساقنك اوجنی طوقندیرر ، بعده مایعك برازینی آله‌رق ساقك اوجنك نهایتنی کزلر ایدی .

سطح مایعدن قابك قاعدهٔ افقیه‌سنه قدر بورو ایچنده‌کی مایعك ثقلتنی تعیین و حساب ایله‌مك ایچون کلوساق ، قابك سطحنی کروی عد ایدر ایدی‌که بوحالده قابك حجمی ، قطری ر ، ارتفاعی ینه ر اولان براسطوانه‌نك حجمی ایله یعنی $\pi ر^{۳}$ ایله نصف کره‌نك $\frac{۲}{۳} \pi ر^{۳}$ حجمی بیننده‌کی فضله مساوی ایدی . بوفضله‌ده $\frac{۱}{۳} \pi ر^{۳}$ در . بوتقدیرده قابك محتوی اولدیغی مایعك ثقلتی $\frac{۱}{۳} \pi ر^{۳} د$ اولور . ایشته کلوساق بو تجربه ایله ژورت قانوننی بر صحت کافیه ایله تحقیق و میزان ایله‌مشدر . ادوار ده سن کلوساقك تجربه‌سنی تکرار اجرا ایله‌مش ، فقط جهازك ترتیبنی براز تعدیل ایله‌مش در . ادوار ده سنك تجربه‌سنده مایع بر طاس ایچنه قونمش (شکل ۷۰) طاسك کنارلری یاغلانمش ایدی . او صورتده‌که طاس کنارلرندن آزیجق یوکسك اوله‌رق طولدیریله‌بیلیر ، و مایع بوکنارلر ایله بر سطح محدب تشکیل ایدرك التصاق ایلر

[۱] ٤٧٣ نجی صحیفه‌ده‌کی تعلیقه‌یه باق .

ایدی . ط بوروسی شاقولاً طاس ایچندهکی مایعه طالدیرلمش ایدی . ب ر ب اوجیده مایعك سطحنه طوقنور ایدی . بورو ایچندهکی مایعك قابنك قاعدهسی ، طاسدهکی مایعك سطحی ، کلوساق تجربهسنده اولدیغی کبی کزلهنیر . ایشته بوطریق ایله ادوار دهسن دخی ژورت قانوننی بالتجربه تحقیق و میزان ایلهمشدر .

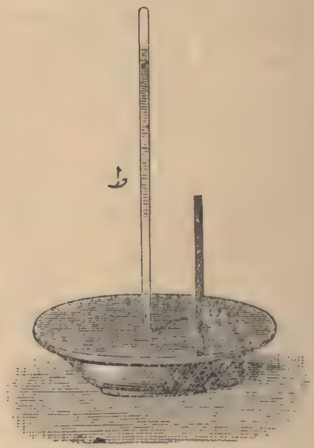

(شکل ٧٠)

آثار شعریه اوزرینه حرارتك تأثیری .— حرارت ، أنابیب شعریهده مایعاتك ارتفاعی اوزرینه اجرای تأثیر ایدر . حرارت تزاید ایتدیمی ، مایعك ارتفاعی تنزل ایلر . بو تنزل ، کثافتك ایجاب ایلدیکی تنزلدن دها سریعدر . علمای طبیعیوندن بعض ذوات ، خصوصیله موسیو رونهر ، موسیو وولف بو مسألهیی تحصیل ایلدیلر . بو بابده اجرا ایدیلن تجاربك تفصیلاتنه کیریشلمیهرك ، یالکز موسیو وولفك کشفه موفق اولدیغی حادثات مهمهیی ایراد ایله اکتفا ایدهجکز : بو ذات قپالی بورولر ایچنده لقمان روحی ، کئول ، کبریت فحم ، زیت ، نفت کبی مایعاتی تسخین ایدرك ، بو مایعات صوؤق ایکن سطح اعلالرنده حاصل اولان قاب مقعرك ، بالتسخین یوکسك بر درجهٔ حرارتده ، سطح مستوی اولدیغنی ، و مایعك طیران تامندن بر قاچ لحظه اول احدیداب پیدا ایلدیکنی مشاهده ایتمشدر . بودیمك اولورکه بر مایع بر جسم صلبی بعض درجهٔ حرارتده ایصلاتدیغی حالده ، بو درجهٔ حرارت دها زیاده یوکسلدیمی آرتق ایصلاتمامغه باشلار . بو کیفیت ، حکمت طبیعیهده آثار سخنان (Caléfoction) نامی ویریلن حادثهنك ایضاحنه یاردم ایدر .

آثار شعریهنك حصوله کتیردیکی حرکات .— ایکی صفیحه آلهرق بونلر ، آرهلرندهکی بعد غایت آز اولمق اوزره ایلك ایله شاقولاً بر مایع درونه آصیلهجق اولورسه بو صفیحهلر ، یا بربرینه تقرب ایدر ، ویا بربرندن تباعد ایلر . اکر صفیحهلرك ایکیسیده مایع ایله مبلول یعنی ایصلانمش اولور ایسه ، بربرینه تقرب ایدرلر ، چونکه او وقت ، یوقاریده ایضاح اولندیغی وجه ایله ، سویهٔ مایعدن اعتباراً صفیحهلر بیننده ارتفاع ایدن جزء مایعك حائز اولدیغی قوهٔ الاستیقیه صفیحهلر اوزرینه خارجدن واقع اولان انضغاط نسیمیدن اصغردر . بو ایکی قوت بیننده کی فضل خارجدن داخله طوغری و صفیحهلره نورمال اولهرق اجرای تأثیر ایله ، صفیحهلری بربرینه یاقلاشدیرر . مایع صفیحهلرك ایکیسنیده بل ایتمز ایسه ینه عینی حال وقوعه کلیر .

اکر مایع صفیحهلردن برینی ایصلادیر ، دیکرینی ایصلاتمزسه ، (شکل ٧١ ده ابراز اولندیغی کبی) او وقت ایکی صفیحه بربرندن قاچار .

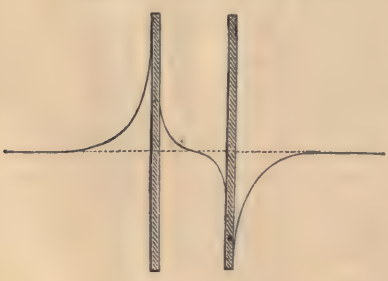

(شکل ٧١)

بوکا بکزر حادثات بر مایعك سطحنده طائف اولان اجسام خفیفهده مشاهده ایدیلیر . صو اوزرینه مانتاردن ایکی کره وضع ایدیلهجك اولورسه ، مایع مانتار کرهلری ایصلادیر ، کرهلرك اوزرینه طوغری چیقار (شکل ٧٢ نمره ١) کرهلرك ایچ طرفندن صو دها زیاده یوکسلیر ، بوندن باشقه کرهلر بربرینه تقرب ایدر .

اکر مانتار کره‌لر ایس ایله ویا دهنی برجسم ایله طلا ایدیله‌جك اولورسه بوحالده صو کره‌لری ایصلاده‌میه‌جکندن ، اووقت عکس حادثه وقوعه کله‌رك صوطیش طرفلرنده، ایچ طرفدن دهازیاده یوکسله‌رك کره‌لری استیلا ایدر. (شکل ۷۲ نمره ۲) وکره‌لر ینه بربرینه تقرب ایلر. فقط صوکره‌نك برینی ایصلادیر، دیکرینی ایصلاتمزسه (شکل ۷۲ نمره ۳) بو حالده مانتار کره‌لر بربرندن تباعد ایدرلر .

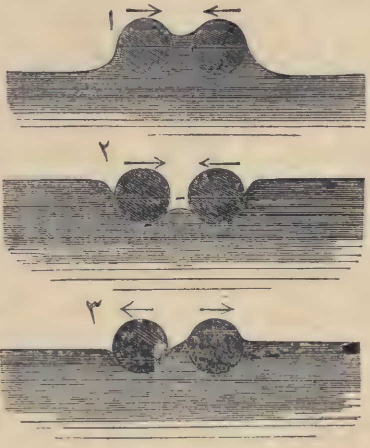

(شکل ۷۲)

اکر (شکل ۷۳)ده ابراز اولندیغی وجه ایله ا ب ح د کبی مخروطی بر انبوب شعرینك یعنی قیل بوروسنك ایچنه ، بونی ایصلاته‌جق بر قطره صو قونورسه ، بورونك ایچنده ایکی قاب مقعر تشکیل ایلر : هـ ، ف قابلری. بو حالده ایکی قوهٔ شعریه انکشاف ایله قطره‌نك خارجنه طوغری اجرای تأثیر ایدر؛ فقط هـ ده‌کی ر نصف قطری دهابیوك،

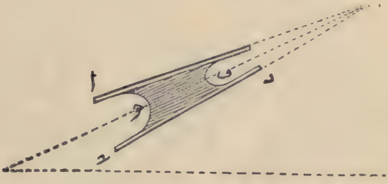

(شکل ۷۳)

و ١/ر انحناسی ف ده‌کی ١/ر انحناسندن دها اصغردر. چونکه ر قطری، ر قطرندن اعظم در . بناءً علیه اکر بورو افقی وضعده ایسه قطره م نقطه‌سنه طوغری ایلرلر، مائل ایسه برلحظهٔ معلومه‌ده توقف ایدر .

مخروطی بورویه‌جامی ایصلاتمیان جوه قطره‌سی قونورسه بوحالده قابلر محدب ، و قطره‌نك حرکتی جهت معکوسه‌ده واقع اولور .

صو اوزرینه خفیفجه یاغـلانمش بر ا ب ح د اکنه‌سی وضع ایدیلیرسه، (شکل ۷٤) بو ایکنه صویك اوزرنده طائف اوله‌بیلیر. چونکه صو اکنه‌نك ایکی طرفنده تقعر ، و اکنه‌دن دها یوقاری‌یه ترفع ایدر . غشـای شعری‌نك توتر و مقاومتی اونی طوتار . فقط اکنه زیاده آغیر ایسه بونك ثقلتی غشایی دلر ، و اکنه صویك دیبنه ایغر .

اکر مایع اکنه‌یی ایصلادیرسه بوحالده مایع اکنه‌نك اوستنه چیقار ، و اکنه‌یی صویك دیبنه دوشیرمك ایچون قوهٔ شعریه دخی، اکنه‌نك ثقلتنه انضمام ایدر .

قوهٔ شعریه‌دن نشـأت ایدن بعض حادثات و آثار .— مساماتلی جسملرده مایعاتك صعودی آثار شعریه‌دن‌در . مثلا بر پارچه شکرك اوجی صو ایچنه باتراديمی ، صو شکرك هر طرفنی استیلا

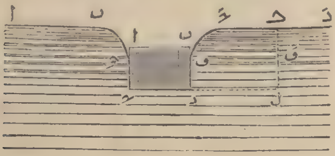

(شکل ۷٤)

ایلدیکی کوریلیرکه مایعك شکرده‌کی انابیب شعریه ایچنده صعودندن باشقه بر شی دکل‌در . نباتاتده سوهق ویا نسغ (Seve) ك صعودی ، قیللرده یاغك صعودی هپ آثار شعریه‌دن‌در . نباتاتك کوکلری ، ساقلری ، اجزاسی قیل کبی اینجه اوعیه ایله مالی‌درکه سوهق ویا نسغ قوهٔ شعریه ایله آشاغیدن یوقاری بو اوعیه ایچنده صعود ایدرك نباتك هر نقطه‌سنه سرایت ایدر . فتیللرده یاغك غازك صعودی ده کذلك بوقبیل آثار شعریه‌دن‌در.

تاریخچه .— آثار شعریه حادثاتنك تاریخ مشاهده‌سی یوقاریده بربنده بیان ایدلمش ایدی بو حادثاتی ایضـاح ایدن نظریه‌نك تاریخنـه کلنجه علمای طبیعیون‌دن سه‌غنر، تا ۱۷۵۲ تاریخنده بر مایعك طبقهٔ سطحیه‌سنی بر غشای الاستیقیه تشبیه ایله‌مش ایدی. ۱۸۰۵ تاریخنده یونغ

آثار شعریه‌یی ایضاح ایده‌بیلمك ایچون سه‌غزل‌ك بو فرضیه‌سندن استفاده ایتمش ایدی. فقط آثار شعریه‌یی دساتیر عمومیه تحتنه ادخال ایدرك بو بابده نظریات حقیقیه تأسیسی، مشاهیر ریاضیوندن لاپلاس ایله، غوس نام ذاتلره میسر اولمشدر. بو نظریه‌ده رأساً (en principe) غیر قابل انضغاط (incompressible) اولان جزیئات (particules) سیاله مجاذبات متقابله‌نك محل ومقامی عد اولنورکه، کرچه بو مجاذبات، غیر معین بر قانون تحتنده جاری‌در، فقط ابعاد صغیره‌ده بربریله تنافی ایدرلر.

بو تقدیرده، بربرینه حلول ایتمش یعنی بری دیکرنده حل اولنمیان ایکی مایعك سطح فاصلنه اقرب قریب اولان بر نقطه‌ده بولنان بر جزء فرد اوزرینه اجرا ایدیلن افعال و تأثیرات تحقیق وتحلیل ایدیله‌جك اولورسه کوریلیرکه بو افعال وتأثیرات بیننده عدم تناظر موجوددر. بناءً علیه اویله بر حالده مجاذبات واقعه تنافی ایله‌مز. بو عدم تناظر دها درین اوله‌رق تدقیق ایدیله‌جك اولورسه، غوس‌ك کشف ایتدیکی وجه ایله، مایعك سربست سطحی اصغر مساحه بر شکل اخذ ایلر: کیفیت اویله جریان ایدرکه یوقاریده بیان ایله‌دیکمز وجه ایله کویا بو سطح غایت رقیق وکرلمش بر غشادن عبارت اولوب مایعك درونینه ممکن اولدیغی قدر چوق اجزای فردیه سوق وادخال ایله‌مکه سعی ایدر. ایشته بو صورتله ایضاحه موفق اولنورکه، یوقاریده ایراد ایله‌دیکمز بر تجربه‌یه نظراً، سطحی غایت اینجه طوز ایله اورتولمش اولان بر جیوه حمامی ایچه‌ره بر جام چبوق صوقولدیغی وقت، بو غشانك درون مایعه کیرن اجزای فردیه‌سی، قرباً بعد قرب دیکر اجزای فردیه‌یی ده ایچری‌یه چکر کتورر.

بویله بر غشای الاستیقیه تشبیه ایدیلن بو توتر سطحانی‌نك وجودینی اثبات ایده‌جك تجارب سائره یوقاریده ایراد وبیان اولنمشدر. غایت ضعیف کورینن توتر سطحانی قوتی غایت مهم اولان بعض آثار وجوده کتیرمکه صالح وکافی‌در.

مثلا بر غرام ثقلتنده بر صو کتله‌سی ۲۰۰۰۰ میلیمتره ثخننده بر طبقه تشکیل ایتمك اوزره یاییلیر ایسه، بو غشای الاستیقی قیرلمیه‌رق، ۳٫۳۰۰ طونه یوکه تحمل ومقاومت ایده‌بیلیر. حالبوکه صویك، توتر سطحانی قوتی، یوقاریده جدول‌ده ارائه اولندیغی وجه ایله، هوا ایله تماس‌ده ۷۱، جیوه ایله تماس‌ده ۴۱۸ دنیادر. بوندن آکلاشیلیرکه بویله، کرلمش بر غشای الاستیقی، منحنی اولدیغی وقت، احاطه ایلدیکی مایع اوزرینه بر ضغط وتضییق اجرا ایده‌جکی طبیعی‌در.

فی‌الحقیقه نظریةً یعنی نظری اوله‌رق حساب اولندی‌که غشای منحنینك محدب جهتندن مقعر جهتنه طوغری اجرای تأثیر ایدن قوۀ الاستیقیه‌سی‌که اکثریا ضغط شعری تسمیه ایدیلیر؛ ایشته بو قوتك قیمتی:

$$ف = ب \left(\frac{1}{ر_1} + \frac{1}{ر_2} \right) \text{ در.}$$

بودستورده ب توتر سطحانی‌نك قیمتنی (هر مایع ایچون بو قیمت حساب اولنمش، جدولی یاپلمشدر. بعض مایعك توتر سطحانی قوتلرینی جیوه و هوا ایله تماس اولندیغنه نظراً اشعار ایدن جدول ۵۷۷ نجی صحیفه‌ده مندرج‌در)، $ر_1$، $ر_2$ غشای الاستیقی اوزرنده النان نقطه‌ده‌کی باشلیجه انحنالری اشعار ایدر. بودستور شویله‌ده افاده ایدیله‌بیلیر:

قوۀ الاستیقیه‌نك ویا ضغط شعری‌نك ف عظمی توتر سطحانی قوتی ایله، النان نقطه‌ده سطح مایعك انحنای وسطیسنك حاصل ضربنه مساوی‌در. بودستوری لاپلاس بولدی. غوس تکمیل وتأیید ایله‌دی. پلاتو غایت مهم تجارب ایله تحقیق ایتدی.

مایعاتك شکلی، سطحلری ویا بونلری احتوا ایدن اجسام صلبه‌نك کنارلری اوزرنده بر دکل‌درکه بوده حادثات جذبیه‌نك بر نتیجه‌سی‌در. بالخاصه مایعاتك سطحلرنده اجزای فردیه جاذبۀ ارضیه‌دن باشقه دیکر ایکی قوته دها تابع‌درکه

بو ایکی قوتك حاصله‌سنه توتر سطحانی نامی ویرلمش‌در .

بو معلومهٔ جدیده‌یی براز تفصیل و ایضاح ایده‌لم . یوقاریده بیان ایله‌دیکمز بر تجربه‌ده ، ایکی اوجی آچیق اولان بر بورووده صویك معلق قالدیغی مشاهده اولنمش ایدی. بو تجربه‌ده معلق قالان صویك محدب اولان سطح اسفلی ، غایت رقیق بر قاوچو ویا قابل تمدد دیکر بر جسم پارچه‌سی کبی عد وتلقی ایدیله‌مزمی‌که بویله بر پارچه شیشیرلدیکی وقت توتری (tension) ضغط متحصله موازن اولسون. تجربه‌ده فرض ایتدیکمز غشای رقیق‌ده ، بورویه معلق اولان صو قطره‌سنی هرطرفدن احاطه ایدن بو غشاده بر قوت، برتوتر واردرکه صو قطره‌سنك ثقلتنه تحمل ایدیور. تشبیه پك بجادر. کویا صو قطره‌سی غایت اینجه ورقیق بر کیسه‌نك ایچنده بورویه تعلیق ایدلمش قالمش، بوکیسه کرلمش، کرلمسندن بر قوت تحصل ایتمش‌که صویك سقوطنه مانع اولیور، ثقلتنه مقاومت ایدیور. بومسأله‌یی دها زیاده ایضاح ایده‌بیلمك ایچون بر وجه‌آتی بر تجربه دها اجرا ایده‌لم . فرانسزجه U حرفی شکلنده بر بورو آله‌رق بونك بر آغزینی غایت رقیق بر قاوچو لوحه‌سی ایله سد ایده‌لم . بورو صو ایله مملو اولسون. قاوچو لوحه‌سی اوزرینه هیچ برتضیق اجرا اولنمادیغی حالده سطحی‌مستوی بولنور . شیمدی بورونك دیکر یعنی آغزی آچیق قالان قولنه بر پستون یرلشدیره‌لم پستون براز باصیله‌جق اولورسه، بورو ایچنده‌کی صو اوزرینه اجرای تضییق ایدیله‌جکندن ، قاوچو لوحه‌سی شیشه‌جك، محدب برقاب شکلنی آلمغه باشلار . او صورتده‌که تضییق نه قدر زیاده‌ایسه قاوچو لوحه‌سی اوقدر قبه‌لی اولور. بوتجربه‌ده پستونی وضع اخیرنده ادامه وابقا ایتمك ایچون اقتضا ایدن قوته مقاوم وموازن اولان شئ قاوچو لوحه‌سنك توتریله بومادده تحصل ایدن بر قوت‌در . بو قوت لوحه‌نك هر نقطه‌سنده، قاوچونك تشکیل ایله‌دیکی سطح منحنی‌یه بونقطه‌ده مماس اولان مستوی‌ده کائن بر خط مستقیم استقامتنده اوله‌رق اجرای تأثیر ایدر . شیمدی پستون اوزرینه صرف وتطبیق ایدیلن طاقتی رفع ایده‌لم. بوحالده قاوچو لوحه صویی وپستونی رفع ایدرك لوحه‌نك شیشکینلکی زائل، وسطحی کالاول ینه مستوی اولور. بونك اوزرینه پستونی یوقاری‌یه قالدیریر ایسه‌ك، ینه عین حادثه حصوله کلیر، فقط جهتی مختلف: قاوچو لوحه بر سطح مقعر تشکیل ایدرك تقور ایدر ، بوکره‌ده بر توتر پیدا ایدرکه یوقاری قالدیریلان پستونی طوتمق ایچون اقتضا ایدن قوت ایله توازن ایلر.

قاوچو لوحه یرینه صودن برغشا فرض ایدر ایسه‌کز ایشته‌غشای‌مایع بودرکه یوقاریکی تجربه‌ده قاوچودن اولان غشانك احکامی تماماً بوغشای مایع‌ده دخی موجوددر .

الکتریق بحثنه عائد بعض عجایب آثار واردرکه انابیب شعریه‌ده قابلرك مایعات‌ایله‌تماسلرنده حصوله کلیر . بو درلو حادثاته آثار شعریهٔ الکتریقیه (Phènomènes électrocapillaires) تعبیر ایدیلیر (بومادده‌یه باق) .

آثار الکتریقیهٔ شعریه — (Phènomènes électrocapillaires) — حکمت طبیعیه

آثار الکتریقیهٔ شعریه نامی ویریلن حادثات ، ۱۸۷۳ تاریخنده موسیو لیپمان طرفندن کشف اولنمش‌در. بو حادثات حد ذاتنده پك مهم‌در. حتی بو حادثاته ابتناً‌ادرکه غایت صحیح التقدیر ، پك زیاده بسیط الانشا برمیزان الکتریقی ایجاد اولنمش‌در. ناقل الکتریق اولان برمایع درونه، بو مایعی تحلیل ایده‌یه‌جك درجه‌ده ضعیف بر جریان الکتریقی ایصال اولنورسه ، الکترود (Électrodes) لر اوزرنده استقطاب (Palarisation) دینن حادثه حصوله کلیر (بومادده‌یه باق) . بو الکترودلردن بری جیوه قابی ایسه، اووقت بوقابك شکلی ، وحائز اولدیغی توتر شعری قوتی استقطاب ایله متأثر اولور (الکتریق بحثنه باق). حکمت طبیعیه‌نك آثار الکتریقیهٔ شعریه‌دن بحث

ایدن بابنه مجث آثار شعریهٔ الکتریقیه (-Élec trocapillarité) نامی ویریلیر .

موسیو لیپمان آثار الکتریقیهٔ شعریه‌دن استفاده ایله کوچك بر آلت محرکه ایجاد ایله‌مشدر : قوتی پك ضعیفدر . بر کردل (Cuve) ایچنده بولنان حامضلی صو ایچنه طالدیرلمش ایکی ظرف یاری‌یه قدر جیوه ایله طولدیرلمش ، وبو جیوه ظرفلرینك هر برینك ایچنه برر انابیب شعریه دمتی طالدیرلمشدر . بو خدمه‌لر بر بالانسیه‌نك ایکی اوجنه برر مفصل ایله ربط اولنمشدر . هر ایکی ظرفده بولنان جیوه درونـنه دمیر تللر براقلمشدرکه بوتللرده برقوموتاتور واسطه‌سی ایله بر دانیه‌ل پیلنه مربوطدر . جریان کچمدیکی وقت انابیب شعریه خدمه‌لری کرك جیوه‌دن ، کرك حامضلی صودن برتأثیر دفع کورورلرکه بوتأثیر دفعلر بربرینه مساویدر . فقط جریان کچدیکی وقت بومساواته خلل کله‌رك ، وترتیب مهنی اشاغی یوقاری حرکت ایدرك برچرخی تدویر ایدر ، وقوموتاتور اوزرینه اجرای تأثیر ایلرکه قوموتاتورده جریانی جهت معکوسه‌یه سوق ایدر ، وبو صورتله ترتیب مهنی جهت معکوسه‌یه حرکت ایلر ، وبوتناوب ایله حرکت دوام ایلر . جهاز ، ثانیه‌ده ایکی دور اجرا ایده‌بیلیر .

آثار الکتریقیهٔ شعریهٔ کیمیویه —

(Électrocapillochimie) { انابیب شعریه‌ده حصوله کلن آثار الکتریقیهٔ کیمیویه‌یه اطلاق ایدیلیر . (الکتریق بحثنه مراجعت) .

آثار عتیقه (علم ـ) — (-Archéo

(logie — علوم { علم آثار عتیقه فرانسزجه آرکه‌اولوجی (-Archéolo gie) تعبیرینك ترجمه‌سیدر . آرکه‌اولوجی کلمه‌سی‌ده یونانجه عتیق معناسنه اولان آرکه‌ئوس (Arkaios) لفظیله علم ، کلام دیمك اولان لوغوس (Logos) لفظندن تشکیل وترکیب ایدلمش بر اصطلاحدر .

بومعنایه نظراً آرکه‌اولوجی ازمنهٔ قدیمه‌یه تعلق ایدن بالجمله خصوصات و معلوماتی احتوا ایله‌مك ایجاب‌ایدر : السنه ، ادیان ، فنون (Arts) وصنایع ، مؤسسات وموضوعات‌مدنیه ، اخلاق‌وعادات هپ او علمه داخل اولورکه بونلر کرك آثار مؤلفه‌ده تحصیل ایدلسین ، کرك آثار مصوره‌ده (منحوتات ، نقوش) مطالعه‌ایدلسین . آرکه‌اولوجی ، آثار فنیه‌نك آثار بدیعه‌نك ویردیکی معلوماتی تاریخه تطبیق ایدر ، آثار ادبیه‌دن اقتباس ایدیلن ایضاحاتی آبداتك تفسیرینه صرف ایلر (بو ماده‌لره باق) . بوتعریفه واسعه کوره آرکه‌اولوجی‌نك مقصد وغایتی ماضی‌یی ، تکمیل صور واشکالی ایله ، کرك اصل تاریخده ، کرك موضوعات و مؤسساتده ، ادبیاتده اخلاقیات وبدیعیاتده احیا واعاده ایله‌مكدن عبارت اولور . ایشته بو معنادندرکه قدیم یونانیلر ، برمملکتك ، صورت عمومیه‌ده اوله‌رق ، اذکار عتیقه‌سنی جمع وتدوین ایدن کسانه آنتیقه‌جی (Antiquaire) ، آرکه‌اولوغ (Archéologue) نامنی ویررلر ایدیلر . یونان مورخلرندن آلیقارناس (شیمدیکی بودروم) لی ده‌نیس رومانك اصول تاریخیه‌سنه عائد اوله‌رق تألیف ایله‌دیکی کتابه آنتیکیتاس (Antiquités) یعنی عتیقیات نامنی ویرمشدرکه بوکتابده رومانك ادوار اولیه‌سندن بدء ایله ، قبل المیلاد ٢٦٦ تاریخنه قدر جریان ایدن احوال تاریخیه‌سنی ، درج ایله‌مش ، رومالیلرك عقائد دینیه‌لری ، مؤسسات مدنیه‌لری حقنده معلومات مهمه جمع ایتمشدر . ینه مورخلردن فلاویوس ژوسف تاریخ یهوده دائر یازدیغی اثره اونامی‌ویرمشدر .

زمانمزده آرکه‌اولوجی تعبیرینك معناسی دها زیاده متصوردر . بوعلم تحدید حاضرینه نظراً ازمنهٔ قدیمه‌دن قالان آبدات مشکله (Monument figurés) نك تفسیر وایضاحنه تخصیص اولنمشدر . بو صفت ایله ، آرکه‌اولوجی علوم تاریخیه‌نك بر شعبه‌سی عد اولنور . اصل علم تاریخ ایله ، فیلولوجی (Philologie) یی کندی موضوعی خارجنده براقه‌رق یالکز صناعات رسمیه‌نك (Arts de dessin) محصولی اولان آثار قدیمه‌یی ایضاح

وافهامه مشغول اولور . مثلا خط وكتابت ايله
بونك تحولاتنى تحصيل وتدقيق ايدن كمسه بر
آركه‌اولوغ‌در . لسانى، لسانك تحولاتنى مطالعه
ايدن بر آدم آركه‌اولوغ دكل‌در. آركه‌اولوجى دينن
علمى، تاريخ فنون (Histoire de l'art) ايله‌ده
لبس ايتمه‌ملى‌در . برى آبداتى تعريف ايدر،
معناسنى ويرر، دورينى تعيين ايدر، وثاقتنى اثبات
ايلر، تاريخه ايده‌جكى خدمت و معاونتى اظهار
وترويج ايدر؛ ديكرى، بتون آبداتى درجه درجه
صفحات متعاقبه‌سنى كوسترمك ايچون هيأت
مجموعه‌لرنده احاطه ومطالعه ايدر ، عصر ابعد
عصر صناعات رسميه‌نك ترقيات وانحطاطاتنى، علم
حكمت بدايع نقطهٔ نظرندن قيمتلرى تقدير ايلر،
هرعصرده، وهر قومده اوصاف فارقه‌لرينى تعيين
ايدر ، والحاصل مختلف مسالك فنى بربرندن تميز
ايدرك بالخاصه بديعه‌كارانك تراجم احوالنه
علاقه‌دار اولور . مع‌مافيه تاريخ فنون آركه‌او-
لوجى‌يه مقتضى برمعرفت‌در.

آركه‌اولوجى آبدات مشكله‌نك معرفتى اولمق
اعتبارى ايله ايكى قسمه تفريق ايديله‌بيلير : برى
آبدات بديعيه‌دن (معمارلرك، نحاتلرك، نقاشلرك
آثارى) ديكرى اسلحه و اوانئ بيتيه‌دن بحث
ايدر .

آركه‌اولوجى موضوعنه عائد اولان تتبعاتده،
ديكر بعض علومك مظاهرتنه محتاج‌در : فنه ،
صنايعه متعلق معلومات عموميه، تاريخ قديم،
تنقيد فنون، تاريخ فنون وصنايع آركه‌اولوجى‌نك
استغنا ايده‌ميه‌جكى معارف جمله‌سندن‌در . فقط
آركه‌اولوجى‌ده بالمقابله بو علوم مختلفه‌يه اعادهٔ
خدمات ايدر. تاريخك ضبط ايده‌مديكى ادوارك
احوال مدنيه‌سنى تأسيسه، اديانك، عادات بيتيه‌نك
حسن تفهمنه، شهادات ادبيه‌نك تنقيد وتفتيشنه
ياردم ايلر .

آركه‌اولوجى‌يه اك زياده خدمت ومظاهرت
ايدن علم تاريخ فنون‌در. علم آثار عتيقه اركاننده‌ن
« شارل لونورمان » بو علمه متعلق نشر ايديلن
رسالهٔ موقوته‌نك برنسخه‌سنده ديوركه : «تاريخ
فنون هرنوع آركه‌اولوجى‌نك اساسى‌در. آثار
عتيقه ساحه‌سى واسع برتقسيمخانه (Casier) يه بكزركه
بونك كوزلرينه، آثار عتيقه‌يى بولندقجه نظر صحيح
وامين ايله توزيع ايله‌ملى‌در. برشخص‌ده اك متين،
اك پارلاق اوصافى جمع ايله‌مك ايچون قريحهٔ
خيالكزى توكتنجه‌يه قدر اوغراشيكز ، اوبله
برشخص تصور ايديورسكزكه بونده تجربهٔ اشيا ،
تجربهٔ كتب بو ايكى بيوك مزيت‌ده واضح ومكمل
برصورتده موجود . مدت مديده‌دن برى
ادبيات مصنفه (Litteratures classique) نك
كتبخانه‌لر طولوسى آثارينى تتبع ايله‌مكه آليشمش،
موزه‌لرى بيليور، قفاسى موزه‌لرك جانلى برفهرسى،
بوقدر ملكه و معلومات هيچ بر ايشه يارامز ،
اكر تاريخ فنون يالكز كتابلرده اوقونمش ،
مؤاخذه مرتبهٔ ثانيه‌ده براقلمش ايسه، سز بويله
برآدمك آركه‌اولوجى‌يه استعدادينى تجربه ايتمك،
آكلامق ايسترسه‌كز اهل‌وقوفدن برقاچ آنتيقه‌جى
حضورنده ، ايسترسه‌كز بونلر جاهل فقط
مجرب اولسون، امتحان ايديكز، آركه اولوغ اولمق
ايسته‌ين نامزده برسورى آثار عتيقه ابراز ايدرك
بو طوپ يكون ايچنده رومى بر اثرى يونانى ويا
قبطى بر اثردن تميز ايتسين. آثار عتيقهٔ هنديه‌يى
آثار عتيقهٔ چينيه‌دن تفريق ايدن اوصاف وعلائمى
تعيين ايله‌سين. اثر آسيانك‌مى‌در؟ ايتاليانك ماليمى‌در
كوسترسين . بويله بر امتحانده موفق اولورسه
او نامزدده آركه‌اولوجى‌يه حقيقى بر استعداد
بولنديغنه حكم ايديله‌بيلير . يوقسه بوقاريده
تصور ايله‌ديكمز، مزياتنى توصيف ايتديكمز آدم
ظريف بر مورخ، دقيقه‌شناس بر فيلولوغ آثار
عتيقه‌نك ماهر برجامعى اوله‌بيلير ؛ فقط قطعياً
آركه‌اولوغ اوله‌مازه.»

ايشته بوصورتله ادراك ايديلن آركه‌اولوجى‌ده،
علوم تاريخيه‌نك جمله‌سندن زياده تلمس (tact)
وذوق (goût) اقتضا ايدر ومنتسبى اولان
كمسه‌ده آثار عتيقه‌دن معنا استخراجنده تام
بر نفوذ نظر لازم در . زمانمزده آنتيقه‌جى
(antiquaire) ياخود آنتيقه شناس ايله ، آركه

اولوغی یعنی آثار عتیقه عالمنی بر برندن تفریق ایدرلر . ینه « شارل لونورمان » دیورکه : « زمانمزده آرکه لوغ دینلذات ، ازمنهٔ قدیمه آنتیقه شناسلردن بریدر شوشرط ایله که ازمنهٔ قدیمه آنتیقه جیلری زمانمزده کی حقیقی وجدی آرکه اولوغلرکبی ایدیسه . الیوم آنتیقه جی ، وآرکه اولوغ تعبیرلری لساننده تداول ایدیور فقط آره‌لرنده معناجه بللی برفرق واردر . بر آنتیقه‌جی آثار عتیقه‌یی فهم ایدن آدمدن زیاده جمع ایله‌ین کمسه‌در. بر آنتیقه‌جی ذوق وتلمس ملکه صاحبی اولدیغی حالده درایتدن مستغنی اوله‌بیلیر : موسیو ا. دوران‌که جمع ایتمش اولدیغی آثارعتیقه قوللکسیوننك ثروتی ، حسن انتخابی ایله معروف برذاتدر. اعلا بر آنتیقه‌جی اوله‌رق تلقی ایدیله‌بیلیر. لکن آرکه‌اولوغ صفت وصلاحیتنه حق یوقدر». آرکه اولوجی‌نك اهمیت علمیه‌سی زمانمزده پك پارلاق بر صورتده ظاهر وثابت اولدی، بیوك بیوك موفقیتلر ایله تأیید ایله‌دی. رسم واثری‌هان سیلینمش اولان مدنیات قدیمه آرکه اولوجی سایه‌سنده احیا، تاریخه اعاده اولندی . ینه علم آثارعتیقه سایه‌سنده درکه تاریخك یاکلش ضبط ایله‌دیکی وقایع ، مرور اعصار ایله تحریف ایدیلن روایات تصحیح وحال حقیقیلرینه ارجاع قلندی . آرکه‌اولوجی، دائرهٔ معرفتنی توسیع ایتدکجه ماضی اولدیغی کبی تعیین ایدیور ، حقایق تاریخیه حجج صحیحه ایله تبین و تحقق ایدیور. بونك ایچوندرکه بوعلمك توسیع وترقیسی ایچون هرطرفده تتبعات اجرا ایدیلیور ، یرك اوستی ، آلتی کمال اهتمام ودقت ایله تحری اولنیور. بویولده میلیونلر خرج ایدیلیور. تاریخك نظرندن پنهان قالمش اولان احوال ماضیه، کواشِ قدیمه یکیدن ساحهٔ تاریخه چیقاریلیور . حقیقت شوصوك زمانلرده علم تاریخك آثارعتیقه علمندن ایتدیکی استفاده کوز اوکونه کتیریله‌جك اولورسه ، بوعلمك اهمیتی نظر تفحص اوکنده پك جلی صورتده تظاهر وتعالی ایدر .

آرکه اولوجی‌نك اهمیت علمیه‌سی کبی ، اهمیت صناعیه و بدیعه‌سی‌ده قابل انکار دکلدر . آثار عتیقه‌نك معرفتی سایه‌سنده‌درکه صنعتده حسن الك قدیم ، الك بسیط اشکالنده مطالعه اولنه‌بیلدی . صنعت بدیع نقطهٔ نظرندن بوآثارك مطالعه‌سی، هردورده، هرقومده حس بدیعی‌نك، معنای حسنك تجلیاتنی اظهار ایدرك زمانمزده تربیهٔ صناعیه‌نك تمیسنه‌ده پك بیوك یاردم ایله‌دی. آثار اولین آثار متأخرینه نمونه اولدی .

آرکه اولوجی یاخود علم آثار عتیقه بر علم جدیددر . بوکون آثار عتیقه‌یه ویریلن معنایه کوره قدما بوآثار ایله توغل ایتمدی . واقعا یونانیلر، رومالیلر، وسائر بعض اقوام آثارعتیقه‌یه مراق ایتدیلر. فقط بونلره تحف وتفارق صناعیه نظریله باقارلر ، یالکز قیمت بدیعه‌لرینی تقدیر ایدرلر ایدی . یوقسه بوآثاردن معلومات تاریخیه استنباط ایلمك ، آثارعتیقه‌دن مدنیات قدیمه‌یی استدلال ایلمك خصوصلری نه یونانیلرك ، نه رومالیلرك ذهنلرینی اشغال ایتمدی. علم آثارعتیقه، اوروپاده تجدد علوم وادبیات دورندن بدء ایدر. ایتالیا مشاهیر شعراسندن دانت ایله پترارق قدیم ال یازیلری آراذقلری صره‌ده برطاقم محکوکات عتیقه الده ایتدیلر . باخصوص پترارق دمادالیا مراقی‌ده وارایدی. بوارالق ایتالیاده فن تصویرك نظریه‌سی تعقل اولندیغی برصره‌ده بعض اسکی رسم وتصویر آثاری بولندی. ١٥٠٦ تاریخنده صنعت قدیمه‌نك قیمتلی منحوتاتندن اولان لائوقون (Laocoon) جمله تماثیلی کشف اولندی. رافائل، میکل آنج منحوتات قدیمه‌یی احجار محکوکه‌یی ، یونان وروما معماریسنك بیوك خرابه‌لرینی تحصیل ومطالعه‌یه باشلادیلر . فقط بوتتبعات ومطالعات هپ صنعت نقطهٔ نظرندن اجرا ایدیلیور ایدی . مدیجلر فلورانسه‌ده ایلك دفعه اوله‌رق عمومی بر آرکه اولوجی درسی احداث ایله‌دیلر . ایشته آرکه اولوجی‌نك برنجی دوری بودر ، ایتالیا بدیعیوننك استادلرینك دوری‌که آثار بدیعهٔ عتیقه‌یی بالخاصه صنعت وفن نقطهٔ نظرندن تدقیق ومطالعه ایله تمیز ایدر . هنوز آرکه اولوجی‌نك خدمت اصلیه‌سی، وظیفهٔ خاصره‌سی تقدیر اولنه‌میور،

آرکه‌اولوجی‌نك ایکنجی دوری ایسه آنتیقه‌جیلق دوری‌در . بودور اون یدنجی عصری ، واون سکزنجی عصرك نصف‌اولنی احتوا ایدر : بودورده فرانسه قرالی «محکوکات‌وادبیات» آقاده‌میسنی تشکیل ایتدی. سیاحین آثارعتیقهٔ یونانیه‌یی نبش ایتمکه یعنی یر آلتندن چیقارمغه باشلادیلر . مشهور آنتیقه‌جیلردن لیون‌لی سپون (١٦٤٧-١٦٨٥) انکلیز سیاحی وه‌له‌ر (١٦٥٥- ١٧٢٤) آلمان علماسندن ارنشی (١٦١١ - ١٦٥٧) فرانسز رهبانندن مونفوقومه (١٦٤٥-١٧٤٢) هپ بودورده علم آثارعتیقه‌یه خدمتلری سبق ایدن ارباب‌معرفت‌درکه بونلر یونانستانه‌، ایتالیایه‌سیاحت وبویرلرده کشت‌وگذار ایدرك برچوق آثارعتیقه جمع و تلفیق ، و خیلی محکوکات استنساخ ایدرك عودت‌ایله‌دیلر، آرکه‌اولوجی‌یه‌مواد کثیره استحضار ایتدیلر. ینه‌بوایکنجی دورده‌درکه وقتك‌معارفشناسانندن غراویوس (Trésor des antiquité d'Italie) یعنی (خزینهٔ آثارعتیقهٔ ایتالیا) نام اثرینی (١٧٠١-١٧٢٣) ، غرونوویوس یونان آثار عتیقه‌سی خزینه‌سی نامیله متعارف اولان مجموعه‌سنی ، غراویوسك اثرینه تتمه اولمق اوزره « آثارعتیقهٔ رومیه خزینه‌سی » عنوانلی کتابنی نشر ایتدی . دیکر بعض مؤلفلر دخی بوقبیلدن خیلی آثار تألیف ایتدیلر. بواثرلرده آثارعتیقه‌نك تکمیل اقسامنه ، باخصوص یونان وروما آثار عتیقه‌سنه متعلق‌معلومات واسعه موجود ومندرج ایدی .

والحاصل آرکه اولوجی‌نك اوچنجی دورکه اصل دورعلمی بودر . المانیا آثارعتیقه علماسندن « ونکلمان » ك مساعی وتدقیقاتی ایله بدء ایدر : بوذاتك دهای‌علمیسی، صنعت وفنك علم آثارعتیقه ایله اتحاد واشتراکنی تختیم ایله‌یه‌رك ، آرتق علم آثارعتیقه خدمت‌وظیفه‌سنی ادراك ایتدی، هدف و غایتنی تعیین ایله‌دی . اویله برهدف وغایت‌که اعصار قدیمه‌ده مدنیتك سیر وحرکتنی، انحای انکشافنی هرصورت ایله تعقیب ایله‌مکدن‌عبارت. آبدات کثیره ، موزه‌لرك تأسیسی ، قوللکسیون مراقی مواد و وسائط تحصیلیه‌یی تزیید ایله‌دی . علم آثار عتیقه منتسبیننده‌ن قونت قایلوس اعصار مختلفه‌نك ملی اولان آبداتی تاریخ صره‌سیله‌ترتیب وتنظیم‌ایله‌دی. مورحایلی تصنیف محکوکات ایچون برقاعدهٔ تکلیف ایله‌دی. اکهل ایله تاش نام ذاتلر مادالیالره متعلق اولان علم آثارعتیقه شعبه‌سنی، قواعد اساسیه‌یه، انحای‌علمیه‌یه توفیقاً تنظیم‌ایتدیلر. یاسه‌ری ایله ، دامپه‌ترا رومانك تأسیسندن مقدم ایتالیاده موجود اولان لحجه‌لری، آبده‌لری بولمغه، احیا ایتمکه‌صرف‌مساعی ایله‌دیلر. بوصره‌ده هرکولانوم بومپه‌ی بلده‌لری بولندی. بونلر علم آثار عتیقه ایچون مهم بر دفینه اولدی. راهب بارته‌له‌می یونانستان قدیم‌ده پریکلس دورینی احیایه چالیشیور ایدی . زوئه‌غا ، مصر قدیم جاده‌لرینی یر آلتندن چیقارمغه باشلادی . بوندن طقسان سنه اول مصره‌کلن بعض علم آثار عتیقه اربابی بو قطعه‌ده مهم تحقیقات اجرا ایتدیلر . قیمتلی کشفیاته موفق اولدیلر؛ علمه مواد جدیده تدارك ایله‌دیلر . شامپولیون خط بربائی‌یی اوقومغه ، منسی بر لسانی دنیاده هیچ کمسه‌نك بیلدیکی یازی‌یی اوقومغه موفق‌اولدی. بنی‌بشرك چوقدن بری اونوتمش اولدیغی احوال و وقایعی یکیدن اوکرتدی . مصر قدیم تاریخی تجدد ایله‌دی؛ قرون خالیه املا اولندی .

علم آثارعتیقه‌نك موادی اعصار قدیمه‌یه‌متعلق اولان آبدات مشکله، آوانی واشیای مصنوعه‌درکه اعصارسالفه‌نك پنجهٔ تخریبندن‌قورتیله‌بیلدیکی قدر، ادوار سالفه‌نك وقتیله مدنیتنه دلیل اولدیغی ممالك واقوامك هردرلو احوال وقایعی بزه نقل وحکایه ایتمك اوزره اوته‌ده بری‌ده ارض اوزرنده پایدار قالمش، یا زیر زمینه باتمش اولان آثار صنعت‌دن عبارت‌در . اوت ادوار قدیمه‌نك مدنیتنه دلیل اولان بو آثار فن و صنعتی ادراك و معنالرینی استخراج ایله‌مك، دلیلدن مدلوله انتقال ایله‌قرون بائده‌یی تکمیل مدنیاتی‌ایله اعاده واحیا ایتمك‌ایشته علم آثارعتیقه‌نك اك‌مهم وظیفه‌سی بودر . فقط بو آثاری اوقومق، معنالرینی چیقارمق، مدلوللرینی

اولدیغی کبی تعیین ایلەمك قولای برایش دکلدر . علم آثار عتیقەنك موادینی تشکیل ایدن بو آثار ایکی وجه ایله معنی داردر : یا صرف شکل وهیئتی اعتباری ایله، یاحاوی اولدیغی خطوط ومسومات اعتباری ایله

برنجی وجهه کوره آثارعتیقەیی اوقومق، شکل وهیئاتلرندن محصولی اولدیغی زمانك منسوب اولدیغی امتك صنعتنه، صنعتدەکی استعداد وحذاقتنه انتقال واستدلال اولنور . شکلده حسنك رتبهٔ تجلیسنه اطلاع ایدیلیر . ایشته آثارعتیقەدن برهیکل نظر تماشایه معروض. بونك شکل وهیئتی معاینه ایدیلەرك، اعمال واجراسنده مشاهدەایدیلن درجهٔ نقص وکمال اووقت صنعت نحتك، بومعرفتك نەحالده بولندیغنی ایما ایدر . بونی نحت ایدن ، دوزن هنرورك بضاعەسنه اوزمان فن نحتك حال وشاننه استدلال ایدیلیر . بوایشدەصانعنك طاقت بدنیەسی، قوللاندیغی ادواتك قوتی تخمین اولنور. فقط بواستدلال وتخمینده اصابت ایدەبیلمك ، اولدقجه صحیح برحکم ویرەبیلمك ایچون نەلازم صنعت اعمال (Technique) ، وقوف وبوصنعتك انحا وقواعدینه اطلاع لازمدر . یوقسه خطا محققدر. بونك ایچوندرکه، فن اعمال (Technique) علم آثار عتیقەنك معاونی اولان علملردن عد اولنمشدر .

ثانیاً ، شکل وهیئات برواسطهٔ عبارتدر. یعنی انسان مرامنی الفاظ ایله، اصوات (Cris) ایله ، حرکات (gestes) ایله اظهار ، باطندن ظاهره اخراج ایلەدیکی کبی اشکال ایلەده تعبیر وافاده ایدەبیلیر . شکل دخی ، وجه کبی افادەده دلائل طبیعیەدندر. هرکسك فهم ایدەبیلەجکی برلسانك الفباسیدر . ایشته هنروران انسانك حرکات وجهیەسنی اوضاع بدنیەسنی شکل ایله تقلید ایدرك، بوحرکات واوضاعك طبیعی اولەرق دلالت ایلەدیکی حالات وجدانیەیی کیفیات نفسانیەیی تعبیر وافادەده قاصر دکلدرلر . ایشته صنعت نحتده ، هیکلتراشلقده عبارت (Expression) بودر . بناءً علیه آثارقدیمهٔ منحوتەنك ایکنجی وجهایله مطالعەسیده زمانك حسیات وافکارینی ، احوال روحانیەسنی معنای حسنك صورت ادراکنی ، استنباط ایلەمك طریقی ایله واقعدر . فقط بونك ایچوندەده فنون بدیعەیه حکمت بدایعه وقوف و انتساب ایستر . بوجهتله فن بدایعده علم آثار عتیقەنك معاونلرندندر .

فنون بدیعەنك علم آثار عتیقەیه تعلق ایدن برنوعیده رسم ونقشدر. بوراده هنرور، نحاتك مادەیه ویردیکی صورت و معنایی الوان ایله ابراز ایدر . منحوتات کبی نقشلرده رسملردەده صورت ومعنی ملاحظه ایدیلەبیلیر : علم آثارعتیقه یالکز بوایکی نوع آثار قدیمەیی نظر مطالعەیه آلیرکه تعبیر واحد ایله جملەسنه آبدات مشکله نامی ویرلمشدر. کرك منحوت اولسون کرك منقوش اولسون .

آبدات مشکلەیی ایکنجی وجه ایله اوقومق بوآبدات اوزرندە محفور ویا منقور اولان حروف وخطوطی قرائت ایدرك دلالت ایلدیکی معانیی استخراج ایلەمك طریقیدر . معلومدرکه خط وکتابتده هم دلائل طبیعیه هم دلائل وضعیه استعمال ایدیلەبیلیر . بوجهتله رسم خطك انوعی واردر . خط طبیعیده افاده ایدیلەجك اشیانك تام ویا ناقص برصورتده رسملری یاپیلیر . ایشته خط صوری بودرکه خط ابتدائی اولمق اوزره قبول ایدیلیور . فقط بو خط اشیای مادیەیه منحصر کبیدر. اشیای مادیه بیننده ادراك ایدیلن نسبتی افاده ایلەمك خارجده مادەسی، بناءً علیه تخییل وترسیمی قابل اولمیان معانیی بوخط ایله یازمق ناصل ممکن اولور. بونك ایچوندرکه خط صوریده معنای نسبت یعنی افعال انسانك بعض حرکات بدنیەسنی اشیانك بعض کیفیاتنی تصویر ایله معانئ مجرده ایسه تشبیه ومجاز وطریقیله ابراز اولنور. فقط بو درلو ابرازاتده دلیل ایله مدلول بیننده‌کی علاقه ظاهر وسهل الادراك اولمادیغی حالده (که اکثریا بویلەدر) خط صورینك بو ایکنجی نوع ابرازاتی دلائل وضعیەیه تقرب ایدر. کوریلیورکه آبدات منحوته اوزرنده

منقوش اولان خط طبیعی‌یی اوقومق خیلی مشکل بر ایش‌در. ایشته مصر قدیمده فراعنه دوری آثارندن اولان آبدات اوزرنده منقوش اولان خطوطی اوقومق ایچون آدمیت زمانمزه قدر انتظار ایله‌مشدر. ذاتاً خط قبطی صرف خط صوری‌دن‌ده عبارت دکلدر، مختلطدر.

آثار قدیمه اوزرنده بولنان خطوط الفبائیه‌نك ایسه قرائتی دها مشکلدر چونکه بو خطك استعمال ایلدیکی دلائل کاملاً وضعی‌دز. ایشته بو خط قدیمکه الفباسی مجهول، بولسانی، بوخطی بیلن قالمامش، انسانیت پك اسکی بر زماندن بری اولسانی، اوخطی اونوتمش بویله بر لسان اوزره یازلش اولان خطوطی، یازیلری اوقومق نه قدر مشکل بلکه غیرممکن فقط علم بویله برمشکلی‌ده اقتحام ایدیور. علم آثار عتیقه‌نك مواد ومنابعندن بری‌ده ایشته وقتیله برحادثهٔ تاریخیه‌نك تأبید خاطره‌سی، ادامهٔ ذکری ایچون ابدان اوزرینه، مادالیالر اوزرینه، طاش پارچه‌لری اوزرینه حك ایدیلن یازیلردرکه بونلره محکوکات ویا موسمات (Inscription). تعبیر ایدیلیر.

کوریلیورکه محکوکات نامی ویریلن بو یازیلر، حقیقتده وثائق تاریخیه‌دن باشقه برشی دکلدر. علم آثار عتیقه‌دن زیاده علم تاریخه عائد اولمق ایجاب ایدر. فقط بونلرك اکثریا آثار عتیقه‌یه داخل اولان آبدات مشکله اوزرنده بولنمسی، بناءً علیه آبدات مذکوره‌یه نسبت وتعلق، وبونلردن معنا استخراجی آرکه‌اولوجی‌یه اضافتی درکار اولان برعلم مخصوصه توقف ایلمه‌سی جهتی ایله علم آثار عتیقه موضوعی میانه ادخال اولنمق طبیعی‌در.

ایشته علم آثارعتیقه‌نك موادی ابدات مشکله‌دن، محکوکاتدن عبارت اولور: آبدات مشکله‌ده آثار معماریه (مبانی ومنحوتات معماریه)، تماثیل وهیاکل، آوانیٔ بیتیه، مادالیالر ایله نقوش وتصاویردن عبارتدر.

محکوکات آبدات مشکله اوزرنده موجود او- لان آثار خطیه‌در.

فقط علم آثار عتیقه‌نك موادینی لایقیله تعیین وتجدید ایلمك ایچون درجهٔ قدمی‌ده نظر اعتباره آلمق ایجاب ایدر. آبدات مشکله آثار عتیقه‌دن عد اولنه‌بیلمك ایچون قدمی نه قدر اولمالی‌در. طبیعی درکه بزه یاقین اولان بر دورك اوقبیل اثرلری بزم ایچون آبداتدن اولسه‌ده، بالطبع آثار عتیقه عد ایدیله‌مز. آبده (بومادەیه باق) طول زمان قائم ودائم اولان آثاردرکه برشیئك تأبید ذکری ایچون رکز و اعمال ایدیلیر. اسکی بر زماندن قالمش اولان آبداتك بزه یعنی زمان حاضره نسبت ایله آثارعتیقه‌دن عد اولنه‌بیلمسی ایچون بوآبداتك منسوب اولدیغی زمان قدر قدیم اولمق ایجاب ایدر. مثلا ایکی اوچ عصرلق بر آبده آثار قدیمه‌دن معدود اوله‌رق آرکه اولوجی‌نك موضوعنی تشکیل ایدن موادن صاییله‌بیلیرمی؟ احتمالکه زمان حاضرده احداث ونصب ایدیلن آبدات، آتی‌ده بر زمان ایچون، فقط بوزمانده آثار عتیقه‌دن اوله‌بیلیر. شوحالده مسأله بزم ایچون بو زمانده علم آثار عتیقه نه زمان باشلاملی، نه وقته قدر حکمی جاری اولملی؟ ایشته بودر. علم آثار عتیقه‌یه قدم زمانی جهتی ایله مبدأ تعیین ایلمکه حاجت یوقدر. بر یوزنده ایلك آثار بشریه‌نك وجود بولمغه باشلادیغی زمانه قدر نظرینی سوق ایده‌بیلیر، تاریخك واصل اوله‌مدیغی ازمنهٔ اولانك احوال تاریخیه‌سنی، امور مدنیه‌سنی بولوب چیقارمق علم آثار عتیقه‌نك اك بیوك املی‌در. ایشته قبل التاریخ اولان ادوار آدمیتك برعلم آثار عتیقه‌سی واردرکه بوکا علم آثار قبل‌التاریخ (Archéologie préhistorique) عنوانی ویریلیر. علم تاریخك ظهوری ایله علم آثارعتیقه‌نك وظیفه‌سی ینه دوام ایدر. تاریخك ضبط ونقل ایده‌مدیکی، اونوتدیغی اخباری کشف وتصحیحه خدمت ایدر. علم آثار عتیقه‌نك علم تاریخ ایله مشترك اولان نوعی، بزه دها طوغریسی زمانمزه نسبت ایله، ادوار تاریخیه‌یه قیاساً تقسیم ایدرلر: قرون اولایه مخصوص اولان علم آثار عتیقه (Archéologie des temps anciens) قرون وسطایه متعلق

اولان علم آثار عتیقه (Archéologie de moyen âge). ایشته بوصورتله علم آثار عتیقه‌نك زمانمزه نسبت ایله دور اخیری، انجام معرفتی تعین ایدیورکه قرون وسطانك نهایتی. دیمك علم آثار عتیقه‌ده بالخاصه موضوع بحث و معرفت اولان آبدات مشکله قرون اولی وقرون وسطانك مالی اولان آثار قدیمه اولمق ایجاب ایدیور.

علم آثار عتیقه‌نك طریق تأسیس. — هر علمك بر طریق تأسیسی وتشکیلی واردرکه بوکا مراعات ایله او علم، علم اوله‌رق تدوین ایدیلیر. علم آثار عتیقه‌نك طریق تأسیسی نه در؟

علم آثار عتیقه‌یه تطبیق ایدیلن طریق (Méthode) علوم مشاهده‌نك جمله‌سنده اتخاذ و رعایت ایدیلن نحو تحصیلدن عبارتدر. علم آثار عتیقه اربابی برآبده‌یی اولا مشاهده ایله اوصاف فارقه‌سنی تقدیر وتحقیق ایدر. ثانیاً بو آبده‌یی همجنسی اولان دیکر آبدات ایله مواجهه ومقایسه ایدرك تحصیل ایله‌دیکی آبده‌نك یاپلدیغی دوری، اعمال اولندیغی اسلوب صنعتی تعیین ایلر. بوندن باشقه آثار ادبیه‌ده، آثار عتیقه‌دن برشیئك ایضاح وتفسیرینه یارایه‌جق اولان متونی تحری ایله‌مك، وبو صورت ایله ماضیٔ قدیمك معرفتی ایچون او شیئك اعطا ایله‌دیکی معلومات جدیده‌یی تجسم ایتدیرمك اقتضا ایدر. یالکز آثار عتیقه‌یی مفرداً مشاهده وتصویر ایله‌مك، بربرینه مقایسه ایله آره‌لرنده اسلوب صنعت، زمان اعمال کبی مناسبات متقابله‌یی تعیین ایتمك کفایت ایتمز؛ آبدات مشکله‌یی آثار ادبیه ایله‌ده تفسیر وایضاح ایله‌مك ایجاب ایدرکه بو ایکی علم یعنی علم آثار عتیقه ایله علم تاریخ بربریله همدست وفاق اوله‌رق ماضی‌نك اولدیغی، کچدیکی کبی احیا و اعاده‌سنه موفقیت حاصل اوله‌بیلسین. بناءً علیه آثار عتیقه‌یی آثار ادبیه ایله‌ده مواجهه ومقایسه ایله‌مك، آثار ادبیه‌ده کوریلن معلوماتی آثار عتیقه ایله تصحیح وتکمیل ایتمك، آثار عتیقه‌یی مطالعه ایله استدلال اولان معلوماتی تفسیر و تأیید ایده‌جك متون ادبیه تحری ایله‌مك آثار عتیقه علماسنك سلوك ایدیله‌جکلری موفقیتلی بر طریق تحصیل در: مشاهده، تصویر، تصنیف (اسلوب، زمان اعتباری ایله) مقایسه ایشته بوعلمك طریق تحصیلی. بو طریق ایله استحصال ایدیلن معلوماتك موثوقیتنه اعتماد ایدیله‌بیلیر.

حقیقت بوطریق تحصیل، بونحو علی سایه‌سنده‌درکه آرکه‌اولوجی عصر اخیرده علم تاریخك تجدیدینه موفق اولدی. آدمیتك قبل التاریخ دینن احوال اولیه‌سی، تروو ا محاربه‌سندن اول یونانستانك تاریخی، یونان ورومالیلرك ورودندن مقدم غالیا (شیمدیکی فرانسه واسپانیا) قطعه‌سنك تکمیل تاریخی دیکر بعض امم ماضیهٔ بعیده‌لرینه متعلق اولان کشفیات تاریخیه هپ علم آثار عتیقه‌نك همتی دکلی؟

بوندن باشقه اوله‌نه قدر متون وار ایدی‌که بونلردن یا هیچ استنباط ایدیله‌مز ویا مندرجاتی یاکاش برصورتله تفسیر ایدیلیر ایدی. بونلر آبدات مشکله ایله مقایسه ایدیله‌رك ظلمت وابهامدن قورتارلدی. تاریخ وقوم ومملکت اعتباری ایله کوزل بر طرزده تصنیف ایدیلن تمثالرك، صورتلرك مشاهده‌سی؛ امم ماضیه‌نك، اقوام قدیمه‌نك بعض عادات واحواله دائر اك مفصل وموضح یازلمش اولان آثار ادبیه‌دن زیاده ومکمل معلومات ویره‌دیکنی کیم انکار ایده‌بیلیر. نحو تحصیلی سایه‌سنده‌درکه علم آثار عتیقه تاریخه پك لزوملی بر علم اولدی؛ اوقدر لزوملی که بو علمدن استغنا ایدن بر مورخ ماضی حقنده استحصال معلومات ایده‌جك فیضلی برمنبعدن محروم اولور. باخصوص آدمیتك حیاتنده بعض ادواره دائر شهادات محرره، آثار تاریخیه بسبتون مفقوددر. بودورلرك مدنیتنی یکیدن تشکیل، تاریخه ضم ایله‌مك ایچون او دورلرك بزه براقدیغی آثار مادیه‌یه مراجعت ایله‌مکدن باشقه چاره واری‌در. هله نقلیات تاریخیه‌یی هردورك براقدیغی آثار مادیه ایله تأیید وتصحیح ایله‌مك نه‌قدر مهم برمسأله‌درکه بونی بزه طریق تحصیلی ایله ینه علم آثار عتیقه تأمین ایدیور. چونکه آثار افعالی تصویر ایدر، کتب تاریخیه اقوالی

احتوا ایلر، بو طریق علمی‌نك مقتضاسی اوله‌رق علم آثار عتیقه‌یه انتساب ایده‌جك کسان اول امرده برصورت مخصوصه‌ده اوله‌رق کندیلرینی حاضرله‌ملی‌در. محال حفریات ومراکز کشفیات اولان مواقعه والا ن برچوق آبدات قدیمه ایله مشهور اولان ممالکه سیاحتلر ایله‌مك لازمدر. بوندن‌باشقه باشلیجه ومشهور موزه‌لر ایله مألوف بولنمق وبوموزه‌لرك محتویاتنه‌دائر اسلاف آثاریونك نشر ایله‌دکاری مجامیعی مطالعه‌ایتمك اقتضا ایدر. دیکرجهتدن علم آثارعتیقه منتسبینی اثباته حاجت یوق‌درکه بوآثارك متعلق اولدیغی قومك عاداتنی، مؤسسات وموضوعات مدنیه‌سنی،تاریخ‌سیاسیسنی بیلمز ایسه بر بنانك براثر معماری‌نك برمنحوته‌نك اوصافنی تقدیر ایده‌مز؛ چونکه آثار اوزرینه محیطك بیوك برتأثیری واردر . بر آرکه‌ارلوغ خرافاتدکی موهوم الهلرك، قهرمانلرك تمثاللرینی، صورتلرینی ایضاح ایده‌جك اولدیغی وقت علم اساطیردن استغنا ایده‌بیلیرمی؟ علم تشریح بدیعی‌یه وقوفی اولمازسه برتمثالك قیمت بدیعیه‌سنی ناصل تقدیر ایده‌بیله‌جك؟ فن وصنعتك اجراسنه متعلق اولان معلومات احترافیه‌ده آز لازم دکلدر. تب معبدلرندن پارته‌نون ، قولیزه‌دن بحث ایله‌مك ایچون برازده معمار اولمق‌اقتضا ایتمزمی؟ ینه‌بونك کبی‌معادندن معمول اولان حلیات‌دن بحث‌ایله‌مك ایچون براز قیومجیلق فننه ، طوپراقدن معمول اولان آوانی‌دن بحث ایده‌بیلك ایچونده بونلرك اعمالنه‌متعلق اولان اصول صناعیه‌یه وقوف‌ایجاب ایتمزمی ؟ مسکوکاتی تقدیر ایده‌بیلك ایچون دخی آرکه‌اولوجی‌ده، جغرافیا، تاریخ کبی علملره حتی ضربخانه‌لرك صورت تنظیم واداره‌سنه، سکه‌نك خدمت‌اقتصادیه‌سنه‌دائر معلوماته‌ده احتیاج‌واردر. احجار ثمینه و نفیسه‌یی حك ایتمك فننه دائر هیچ معلوماتی اولمیان برکمسه نظرنده احجار محکوکه کوجك‌مودلده اجرا اولنمش منحوتاتدن عبارت ظن ایدیلیر. والحاصل برآرکه‌اولوغ متون ادبیه‌یی ایکنجی الدن ، اکثریا قلیل الصراحه ترجمه‌لری اوزرندن تدقیق ایده‌جك اولورسه فاحش‌خطاره دوشمك احتمالی پك غالب‌در . ایشته بوقدر مشکلاتك لزوم اقتحامنه اقتضا ایدن معلوماتك اودرجه تنوعنه بناءً درکه، حقیقی وجدی آثار عتیقه علماسنك یعنی بر عصرك ترقیاتنده تأثیرلری اولان بوطاقم ذواتك عددی پك قلیل‌در. ینه بونك ایچون درکه طریق علمی وقیاسی ـ که علم آثارعتیقه‌نك اسباب وجودی‌در ـ آبدات مشکله‌نك تحصیله آغیرآغیر وپك کچ تطبیق اولنه‌بیلمش‌در. بناءً علیه آرکه‌اولوجی بر علم جدیددرکه تاریخ تأسیسی پك قریب‌در ؛ قسم تاریخی‌ده کورولدیکی وجه ایله بوعلمك مبدأ ترقیاتی اون‌سکزنجی عصری اوته‌یه کچمز. نه قرون عتیقه، نه قرون وسطی بو علمی بیلمدیلر.

اون‌بشنجی‌عصرمیلادی اواسطندن اون یدنجی عصرك اواسطنه قدر معتبر اولان دور تاریخی‌ده ظهور ایدن وآثار عتیقه ایله اشتغال ایدن علمای عتیقیون ایسه کرچه مصر قدیمك، یونانك، رومانك ترك ایتمش اولدیغی آثار واوابدی جمع وتصنیف ایله‌مك خصوصلرنده ذوق وحذاقت‌کوستردیلر ؛ فقط بونلرآثار مذکوره‌یی برعلم مهمه موضوع قیله‌جق صورتده انحای علمیه ، طرق قیاسیه بوله‌مدقلری جهتله حقیقتده آثار عتیقه علماسی اولقدن زیاده آثار عتیقه مهوسلری، قوللکسیون مراقلیلری ایدی. برعلمك وضع وتأسیسی،کشف وتدوینی انحای حکمیه‌یه ، مبادیٔ فلسفیه‌یه موقوف‌در. بناءً علیه‌آثار عتیقه‌نك جمع وتصنیفده انحای علمیه‌یه رعایت اولنمز ؛ مبادیٔ حکمیه کوزه‌دلمز ایسه اوآثار بیننده‌کی روابط حقیقیه اظهار ایدیله‌مز . بونلری بیلمك کلیشی کوزل جمع وتصنیف ایله‌مك برمعرفت‌در ؛ فقط علم دکلدر . علم آثار عتیقه‌نك تأسیس وتدوینی ایچون اول باول بوعلمك موادینی تشکیل ایله‌مك لازم ایدی . بر علم علم اوله‌بیلمك ایچون اولا بحث‌ایده‌جك موضوعنی، اشیا وموادینی بوله‌لی، کندینه اختصاص ایله‌ملی‌در. یوقاریده ویردیکمز معلوماته نظراً بوعلمك موادی اولان آثارعتیقه کوندن کونه تکثیر ایدیله‌رك حقیقةً برعلمه مواد

اوله بيله جك درجه و مرتبه يه كلمش ايدى . فقط بونلرى يعنى بو موادى بولمق ، تدارك ايتمك ، طوپلامق ، جمع ايلەمك ، صره لامق تصنيف ايلەمك ، هر برينك هانكى عصره ، هانكى امته منسوب اولديغنى تحقيق ايلەمك كافى دكل . هر علمك موضوعى اولديغى كبى برده غايتى واردر . علت ماديه (Cause matèrielle) سى اولديغى كبى علت غائيه سى (Cause finale) ده واردر . علمك موادينى ، نەدن ياپلديغنى ، تعبير واحد ايله ماده- سنى بيلمك كافى دكل ، علمك نيچون ياپلديغنى ، غايت ومقصدينى تعيين ايلەمكده مقتضيدر . حتى مواد علم غايت علمه كوره ترتيب و مطالعه ، تحصيل و ملاحظه اولنه جغى ايچون علمك تعيين غايتى بر مسألهٔ اوليدر . آثار عتيقه يى جمع و تصنيف ايلەمكدن نه چيقار اكركه بو آثارك تحصيل ومطا- لعه سندن بر غايت ملاحظه ايدلمزسه . بر علمك غايتى تعيين ايلدكدن صوكره اكا بر صورت ويرمك وموادندن غايته انتقال ايلەمك ايچونده بر طاقم طرق وانحايه مراجعت لازمدركه بو سايه ده مطلوب علمى تحقق ايده بيلسين . طبيعى دركه بو بابده اختيار ومراجعت ايديله جك انحاى علميه نك ماهيتى بر طرفدن مشاهد وتحصيل ايديلن مواد علمه ، ديكر جهتدن تعقيب اولنان غايته نظراً تعيين ايدر .

ايشته هر علمده اولديغى كبى ، علم آثار عتيقه ده دخى مشاهده وتحصيل ايديله جك مواد يعنى موضوع ، غايت ، طرق وانحاى علميه بولمق لازم ايدى . علم آثار عتيقه نك موادى قديمدن برى موجود ومبذول كه بوده آثار عتيقه نامنى ويرديكمز اوابدن عبارتدر . فقط بو مواد بريرده ، موجود بر محلده مجتمع دكل . بنى آدمك ايدى صنعتندن چيقان بو آثارك برقسمى سطح زمينده استاده ويا سرنكون برقسمى زير زمينده مدفون ، اعصار سالفه نك ، ادوار غابره نك مدنيت ماضيه سنه برر دليل ، برر علامت اوله رق دوريور . بونلرى اولديغى يرده مشاهده ايتمك ، حفريات اجرا ايدرك نبش (مدفون برشئ يردن چيقارمق) ايلەمك ، ممكن اولديغى قدر بر يره جمع ايلەمك ، جمع ايديلن آثارى تصنيف ايلەمك ايشنه طريق مشاهده نك علم آثار عتيقه يه تطبيقى . صوك زمانلره قدر آثار عتيقه يه تعلق ايدن علم بوندن عبارت ايدى . چونكه بو آثار بر غايت علميه ايچون دلائل و وسائط اوله رق تلقى ومطالعه ايدلمز ، بالذات غايت اوله رق تحصيل ايدلير ايدى . بو علم غايتنى بكەمز ؛ حتى بلكه ده اوحد كماله واصل اوله ماز . بناءً عليه علم آثار عتيقه يى اوكرنمك ، نه وقت ياپلديغنى ، كيمك ياپديغنى بيلمك ايشته غايت . فقط وقوفك بو مرتبه سى علم دكل ، ديديكمز كبى معرفتدر . شيمدى بو آثارى غايت اوله رق دكل ، باشقه برغايته واسطه ، باشقه برمعرفته دليل اتخاذ ايدەلم يعنى علم آثار عتيقه يه بر مقصد حقيقى تعيين ايدەلم كه بوده او آثار واسطه سى ايله مدنيت ماضيه يى احيا ، زمان غابرى بعث واعاده ايلەمك كبى بر تصور جدى اتخاذ ايدەلم اووقت آثار عتيقه انظار حقايق بين اوكنده بر محشر دلى تشكيل ايدركه آراديغمز غايته ايشته بويله وجوه حقيقت ايله نائل اولورز .

علم آثار عتيقه يه بويله بر غايت تصور ايدنه ، آثار عتيقه يى بو غايته كوره تحصيل وتدقيق ايلەمك ، غايت متصوره يه موصل انحاى مشاهده وتدقيق اتخاذى لزومنى درك ايلەمك مزيتى علماى مستشرقيندن آلمانيالى وينكلمانه ميسر اولمشدر . بوذات ١٧٦ تاريخنده نشر ايلەديكى بر اثرده [١] علم آثار عتيقه نك مباديسنى صورت قطعيه ده تسليم وتأسيس ايلەدى . وينكلمانك بو اثرده اتخاذ وتطبيق ايلەديكى انحاى تحصيليه اولا آثار عتيقهٔ صنفيه (Archéologie classique) نامى ويريلان يونان قديم وروما آثار عتيقه سنك تحصيل وتدقيقنه تطبيق اولندى . علماى افرنجيه نك آثار عتيقهٔ قبطيه يه دائر نشر ايتمش اولديغى اثر جسيم «شامپوليون» ك كشفيات وموفقياتنه يول آچدى ، علم آثار عتيقهٔ مصريه يه اساس اولدى . بوندن صوكره علماى مستشرقيندن بوشه ويه رت نام ذاتلرك آثار عتيقهٔ قبل التاريخه دائر اولان

---

[١] Histoire de l'art chez les anciens
يعنى ازمنهٔ قديمه ده فنك تاريخى.

تتبعات ومساعیلری انضمام ایتدی . ینه علمای مستشرقیندن فرانسز بوتا قدیم نینیوه بلده‌سنی کشف ایلدی وبونك اوزرینه علم آثارعتیقهٔ آثوریه تأسس ایتدی. علم آثار عتیقه اربابندن «کدر- پورتر»ك ، «تکسیه»نك ، «قوست»ك ، «فلاندن»ك سیاحات وکشفیاتی ایله آثار عتیقهٔ ایرانیه میدانه کتیرلدی. دها صوکره هامیلتون، فللووس، تکسیه، پهرووکیلیوم، رامسه‌ی وسائره کبی انکلیز و فرانسز سیاحلری علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن آسیای صغراده رحله‌لر، تتبعلر اجرا ایلدیلر. ١٨٦٠ تاریخنده فرانسه حکما وعلماسندن رەنان سوریه طرفلرنده قدیم فنیکیه حوالیسنده حفریات اجرا ایدرك بوکوچك امت قدیمهٔ تاجره‌نك صنعتنه دائر همان نه بیلنور ایسه مجرد بو سایه‌ده او معلومات الده ایدینلدی. ینه علمای عتیقیوندن سولسی، ووکه، قلرمون غانو نام ذاتلرك مساعی وتتبعاتی سایه‌سنده علم آثار عبرانیه وکنعانیه وجوده کتیرلدی . لوتفوس و سارزك نام ذاتلرك اجرا ایلدکلری حفریات وتتبعات ایله آثار عتیقهٔ کلدانیه، موسیو ومادام دیالوفوانك همتلری ایله ایرانده بلاد سوس آثار عتیقه‌سی بولندی. «قامبوج» ده، مکسیقایه کوندریلن هیئات علمیه معرفتیله بودیارك علم آثارعتیقه‌سی ده اورته‌یه چیقدی.

حقیقت بر کره علمك مقصدی تعیین ایتدکدن صوکره یارم عصردن بری جهان معرفتده علم آثار عتیقه تحریاتی اوقدر بر شوق وغیرت وکرمی واهمیتله تعقیب ایدلمکده، بتون امم ماضیه وقرون خالیه‌نك آثار عتیقه‌سی عمومی بر همت معرفتپرورانه ایله هرطرفده تحری وتتبع اولنقده درکه بو سایه‌ده اسکی زمانلرك، اسکی قوملرك احوال تاریخیه‌لری، خصوصیات مدنیه‌لری کوندن کونه وضوح وحقیقت ایله معلوم اولمقده، ساحهٔ تاریخ، توسع ایلمکده‌در ؛ علم آثار عتیقه تاریخ ماضی‌یی تکمیل وتصحیحه سعی وهمت ایدیور.

علم آثار عتیقه‌نك تاریخ آدمیته اوقدر لزومی اولان بویله بر علمك تأسیس وترقیسی حقنده شو صوك زمانلرده مصروف اولان همم عالیه ، مساعی جمیله میاننده ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك علم آثارعتیقه‌سنی تأیید واحیایه خدمت، و علم نامنه بتون جهان معرفتی منتدار شکران ایدن اك بیوك ، اك کزیده بر اثرده جملهٔ آثار معرفت نثار حضرت شهریاریدن اولان موزهٔ همایوندرکه بونك یکی باشدن تأسیسی، علمه جداً خادم برمؤسسهٔ علمیه درجه‌سنده ارتقاسی بابنده منظور عیون ابتهاج اولان عاطفت جلیلهٔ شاهانه حقیقةً احیای علوم امر پرخیرنده تجلی ایدن الطاف جلیلهٔ حضرت شهریاری‌نك اك رنکین بر نمونهٔ بدایعی‌در . سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌نك ظل قدرت و رأفتی ایله سایه‌دار اقبال اولمه‌دن اول مملکتمز وبالخصوص آسیای صغری، سوریه، عراق قطعه- لری ایله مصر تا ازمنهٔ قدیمه‌دن بری برینی ولی ایدن مدنیات عدیده‌یه جلوه‌کاه اولمش؛ بناءً علیه علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن‌ده اهمیتی آرتمش‌در. عصر جلیل ترقیات دلیل حضرت سلطان عبدالحمید خان غازی افندمزه، بودور مسعود همایونه کلنجه‌یه قدر مملکتمزك حاوی اولدیغی آثارقیمتدارك اهمیت علمیه‌سی تقدیر ایدلمیه‌رك یا استفاده اولنمیه‌جق بر صورتده براقیلیر ویا ایدیٔ اجانبه کچمسنه مسامحه اولنور ایدی . صد هزار شکر فراوان اولنورکه جلوس همایون مسعدت مقرون حضرت شهریاریدن صوکره علوم سائره کبی علم آثار عتیقه‌ده‌خی نظر کیمیا اثر حضرت پادشاهیده مظهر فیض والتفات اوله‌رق بو علمك ترقیسی ایچون ممالك شاهانه‌ده اوروپا علمای عتیقیونی طرفلرندن حفریات و تتبعات اجراسنه مساعده بیورولدیغی کبی بوندن علمه ، یالکز فائدهٔ معنویه بخش اولنه‌رق آثار عتیقه‌نك ینه مملکتمزده محافظه‌سی خصوصنه اعتنا ایله مکمل بر موزهٔ همایون تشکیل بیورلمشدرکه اوروپانك بو قبیل مؤسسات علمیه‌سی میاننده بحق خائز فخر وشرف‌در. علم عمومك‌در بونك ایچون‌درکه منابع علمی هرقومك علماسنه کشاده بولندیرمق بیوك برمزیت معرفتپروری درکه ولی نعمت بیننتمز شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلری بوجمیلهٔ علوم

کستریی بك کوزل تقدیر بیوره‌رق آثار عتیقه
تتبعاتنه مساعدات سنیه‌لری ارزانی بیورولمش
درکه بو مساعدات سنیه‌یه جهان معرفت الحق
مدیون شکران ومنتدر. فقط اومنابع معرفت ،
اوآثار ذی‌قیمت نره‌ده ایسه اوراده قالمق‌ده‌لازم
ایشته‌بونك ایچوندرکه ذات‌حضرت‌پادشاهی موزهٔ
همایونك فوق‌العاده توسیع ویك مکمل بر حاله
ایصالنی فرمان بیوره‌رق ممالك شاهانه‌لرنده بولنان
وحفریات ایله میدانه چیقاریلان آثار قیمتدار هپ
موزهٔ همایونده حفظ وتشهیر ایدلمکده‌در.

موزهٔ همایونده وتکمیل ممالکتمزده علم آثار
عتیقه‌نك تأسیس وتدوینی امرنده رضای عالی‌یه
توفیقاً خدمات مبروره‌سی سبق ایدن موزهٔ همایون
مدیری حمدی بك‌افندینك بوبابده‌کی مساعیسی دخی
بالوجوه شایان تحسین‌در.

آثار عتیقه علمی ممالکتمزده ایلك دفعه‌اوله‌رق
آثار سنیهٔ حضرت پادشاهیدن اولان دارالفنون
شاهانه‌ده تدریس اولنمقده‌در.

عصر اخیرده علم آثار عتیقه دائرهٔ وقوفنی
توسیع ایدرك برصنعت خصوصیه واصلیه‌یه مالك
اولان هرقومك، هر مدنیتك احاطه‌سنه سعی
ایله‌مك ایله برابر بوعلم موضوعنی دها قطعی ومعین
بر صورتده تحدید ایله‌مك لزومنی حس ایتمش
اولدیغندن فلسفه‌یه ، علم تاریخه عائد اولان بعض
شعبات معرفتی کندی دائرهٔ وقوفندن طی واخراج
ایله‌مشدر . مثلا پاله‌اوغرافی (Paléographie)
یعنی رسم عتیقیات‌که آثار مکتوبهٔ قدیمه‌دن بحث
ایدر. کرك کاغد والواح اوزرینه ال ایله یازلمش
اولسون، کرك اوابد اوزرنده منقوش ومحکوك
اولسون‌که بو آثار مکتوبه قرائتیده او علمك
وظیفه‌سی‌در؛ أپیغرافی (Epigraphie) یعنی رسم
محکوکات‌که بالخاصه طونج، مرمر، طاش اوزرینه
منقار (Burin) ایله ومنقاش (Ciseau) ایله حك
اولنان مکتوباتدن بحث ایدر؛ طاش اوزرینه
طین ویا آغاج اوزرینه تصویر ایدیلان نقوش
بونك خارجنده قالیر. أپیغرافینك بحث ایتدیکی
متون ومکتوبات مسکوکات ومدالیه‌لر ایله، پا-
پیروس وجلود اوزرینه مکتوب اولان آثار
محرره‌در . دیپلوماتیك (Diplomatique) که
محررات قدیمهٔ رسمیه‌نك ومتون قدیمهٔ دولیه‌نك
تدقیقندن بحث ایدر، بونلر بالذات علم آثارعتیقه‌دن
عد ایدلمز چونکه بوعلملر تاریخك تنقید متون
دینن مباحثنه تعلق ایدر . زیرا آثار محرره
کرك الواح (جلود و اوراق) کرك احجار
ومعادن اوزرنده بولنسون، یعنی یازی قلمیله ویا
حکاك قلمی ایله یازلمش اولسون، آثار محرره‌دن
اولدیغی ایچون بونلر هپ طوغریدن طوغری‌یه
علم تاریخه عائد اولان متون ووثائقدندر. فقط
علم تاریخ بونلرك طریق تنقید ایله صحت ویا
وقتلرینی تحری وتأمین ایدر . ایشته پاله‌اوغرافی
ویا رسم مکتوبات الواح اوزرینه یازیلی اوله‌رق
ادوار قدیمه‌دن کلوب انتقال ایدن متون وثائق
اوقور، تنقید ایدر، رسم محکوکات احجار ومعادن
اوزرینه یازیلی وموسمات (Inscription) تعبیر
ایدیلن یازیلری قرائت ایدر، تنقید ایلر، صحیحنی
تقلیدندن تفریق ایدر . دیپلوماتیك ایسه
رسمی اولان یعنی بر حکومت ودائرهٔ رسمیه
طرفندن اصدار ایدیلن محررات عتیقه‌یی تدقیق
ایلر . کوریلیورکه بونلر طوغریدن طوغری‌یه
علم تاریخه تعلق ایدیور . کرچه بوکبی آثار
قدیمه‌دن علم آثار عتیقه‌ده دخی تعیین صنعت
ومدنیت نقطهٔ نظرندن استفاده ایدیله‌بیلیر. فقط
تاریخك حقیقی وموثوق اوله‌رق بیلدیکنی، ضبط
ایله‌دیکنی تاریخه خبر ویرمك فضله و زائد بر
مشغله‌در. دیمك‌که ایپغرافی، پاله‌اوغرافی، دیپلو-
ماتیك علوم تاریخیه‌دندر . علم آثار عتیقه‌نك
شعباتی عد ایدیله‌مز .

فلسفه یعنی حکمت علمیه ، تقسیم علوم نقطهٔ
نظرندن علم آثار عتیقه ایکی شعبه‌یه تفریق ایدیله-
بیلیر : ۱. علم آثار عتیقهٔ صنعت (Archéologie
de l'art) . علم آثار عتیقه‌نك بو شعبه‌سی فن
تمثیل (Art plastique) یعنی مواد جسمیه واسطه-
سی ایله صور واشکال خارجیه وجوده کتیرمك
صنایعنه تعلق ایدرکه بو صنعتلرده شونلردر:

صنعت معماریه، نقش (Peinture)، نحت وهیکلتراشی (Sculpture) که بونلرکده تحتنده انواع عدیده‌سی واردر: علم تصاویر (Iconographie) که آدم تصویرلرندن بحث ایدر؛ رسم مسکوکات (Numismatique) که مسکوکات ومدالیه‌لردن بحث ایدر، علم خاتم (Syllographie) که خاتملردن، مهرلردن بحث ایدر وسائره کبی. ۲. علم آثار عتیقهٔ اوانی که بونده اسلحه، آلات وادوات حربیه، البسه، لامبه، یوزوك، بلزیك، کوپه کبی اینجه وکوچك شیلر، والحاصل حلیات وتحف نامی تحتنده جمع ایدیلن و قدمانك، رجال قدیمه‌نك صورت معیشتلرینه، طرز جریان حیاتلرینه تعلق ایدن اشیا واثاث بیتی احتوا ایدر.

علم آثار عتیقه‌نك زمانه، امم واقوامه نسبتله انواع وشعباتی واردرکه هربری برزمانك ویا برقوم قدیمك مدنیت زمانیه و ماضیه‌سنك درجه‌سنه مقیاس اولور علم تاریخ کبی، ناصیل علم تاریخك قرونه، امم واقوامه کوره تقسیمی واردر. بونك کبی علم آثار عتیقه‌نك‌ده اویله تقسیماتی واردر. آدمیتك بر دوری وارکه قبل التاریخ تسمیه ایدیلیر علم آثارعتیقه‌نك بودوره تعلق ایدن نوعنه علم آثار عتیقهٔ قبل التاریخ (Archéologie préhistorique) دیرلر. قدیم مصریلرك، عبرانیلرك، آثوریلرك، یونانیلرك ورومالیلرك تاریخی اولدیغی کبی علم آثار عتیقه‌لری‌ده واردرکه باشلیجه قوملك آثارعتیقه‌لری بومقاله‌ده صره‌سی ایله ذکر وبیان ایدیله‌جکدر. اولا قبل التاریخ اولان آثارعتیقه‌دن بدء ایده‌جکز.

۱. علم آثارعتیقهٔ قبل التاریخ — علم آثارعتیقه اول باول ایکی‌یه تقسیم ایدیله‌بیلیر: بری تاریخدن مقدم اولان آثار عتیقه‌نك علمی، دیکری تاریخ ایله برابر اولان آثار عتیقه‌نك علمی. معلومدرکه آدمیت تاریخ ایله همسن دکلدر. آدمیتك بردوری برزمانی کچمش درکه اووقت تاریخ یوق ایدی، تاریخ طوتلمز، تاریخ یازلمزایدی. بودور پك چوق امتداد ایله‌مشدر. مدنیتك صنعت ایله ابتدا ایدن ایلك لمعهٔ انکشافی پارلاینجه‌یه قدر دوام ایتمشدر. بودوره دور قبل التاریخ نامی ویریلیرکه تاریخك نفوذ نظرندن آزاده قالمشدر. بناءً علیه علم آثار عتیقه‌نك تاریخه معاونت، صنعت بشرك مبادیسی بولمق خصوصنده الك بیوك خدمتی بودوره تعلق ایدر. بونك ایچوندرکه علم آثار عتیقهٔ قبل التاریخ غایت مهم برشعبهٔ معرفتدر. فرانسه آقاده‌میسی لغتنده علم آثار عتیقه شویله تعریف ایدیلیور: «علم آثارعتیقه ازمنهٔ قدیمه اوابدینك معرفتیدر.» مشهور لغت صاحبی لیتره دخی بوعلمی «ازمنهٔ قدیمه‌نك تحصیل ومعرفتیدر» دیه تعریف ایدر. فقط لسان جاری‌ده ازمنهٔ قدیمه دیدیکمز وقت هیچ کمسه‌نك ذهننده بو تعبیردن مطلوب اولان معنا ماورای تاریخ اولان اعصاره اطلاق ایدلمز ازمنهٔ قدیمه‌نك حدماضیسی نه‌قدر تحدید ایدیلیرسه ایدلسین فکرلرده بوحد دور تاریخیی تجاوز ایتمز، اوته‌یه کچمز بو حالده علم آثار عتیقه‌نك موضوع خاصی اولان ازمنهٔ قدیمه اوابدی، آبدات قدیمه‌دخی ادوار قدیمهٔ تاریخیه‌ده وجوده کتیریلن آثار عتیقه دیمك اولور. دیمك علم آثارعتیقه بر وصف تقییدی (Épithète) ایله اتصاف ایتمیه‌رك ساذجاً ایراد ایدیلیرسه بوندن نه‌قدر قدیم اولورسه اولسون هرحالده ادوار تاریخیه‌یه عائد اولان آثار عتیقه‌نك علمی مقصود اولور. فقط شمدی علم آثار عتیقه‌یه قبل التاریخ صفت تقییدیه‌سنی قوشارسه‌ق اووقت بو ترکیب وتعبیردن نه معنا مستفاد اوله‌جق؟ قبل التاریخ اویله برصنعتدرکه فرانسزجه پره هیستوریك (Préhistorique) تعبیرینك مقابلیدر. فرانسزجه‌ده دخی بوکلمه محدثدر. آقاده‌می دیکسیونرنده یوق ایدی. لیتره‌نك لغتنده بولورسکزکه شویله تعریف ایدیلیر: «تاریخدن مقدم اولان دیمکدر.» شوحالده علم آثار عتیقهٔ قبل التاریخ، اك قدیم ادوار تاریخیه‌دن مقدم، تاریخدن اول بر دور آدمیتك محصولی اولان، قرون قبل التاریخك نشانهٔ مدنیتی اولان آثار عتیقه‌دن بحث ایدر بر علم دیمك اولور. بویله بر علم واریمیدر؟ اوله بیلیرمی؟ بو اویله بر مسأله‌درکه حل ایدیله بیلمك ایچون اولا ادوار

تاریخیه ایله قرون قبل التاریخك حد فاصلنی تعیین ایله مك اقتضا ایدر تا که آثار عتیقه دن قرون قدیمه یه عائد اولنلرك هانکیسی اصل علم آثار عتیقه یه هانکیسی علم آثار عتیقهٔ قبل التاریخه منسوب در بیلنه بیلسین. یالکز بو صورت ایله علم آثار عتیقهٔ قبل التاریخك موضوعی تحقیق و تعیین ایدلمش اولور. موضوع بولنجه علمك تأسیسی بالطبع تیسر ایدر. بناءً علیه قبل التاریخ وصفی محتاج ایضاح کورینور. تاریخك حدودی ممالکه، اقوامه کوره معتبر اولور. و بو حدلر هر مملکته، هر قومه نظراً معلومات بشریه نك نهایاتیله تعیین ایدر. معلومات تاریخیه نره یه قدر وار یورسه بر مملکتك، بر قومك تاریخی ده اوراده نهایت بولور. دیمك که کشفیات علمیه یه اطلاعات تاریخیه نك ماضی یه دوغری توسع و امتدادینه نظر، حدود تاریخیه تبدل ایدر. بوندن باشقه دیدیکمز کبی حدود تاریخ مملکته قومه کوره ده دکیشیر. مثلا روما تاریخنك حدودی ایله ایران تاریخنك حدودی بر دکلدر. کذلك قبط تاریخیله یونان تاریخنك حدودی ده اویله در. بوندن باشقه تاریخ موثوقك اوبر طرفنده هر مملکتك هر قومك بر تاریخی باشلار که اساطیر و خرافات ایله ممتزج در. فقط تاریخك بو نوعی ده بیانه آتیه لم. لسانیونك، اساطیر شناسانك (Mythographes) همم و مساعیسی ایله افسانه قبیلندن اولان او روایات بروندیکی پوشیدهٔ ظلمتدن صیر یله رق وضوح صورتنه کلمکده در. بونك ایچون در که زمانمزده؛ لجاند (Legendes) یعنی داستان یا باستان نامی ویریلن بو روایاتك هپ مصال قبیلندن اویدورمه، دوزمه شیلر اولمادیغی تسلیم ایدیلیور. لجاندلر تاریخك صورت اولاسی در که هر مملکتده، هر قومده بدایت تشکلده، ولادت مدنیه ده ظهوره کلیر. لجاندلرك لسانی مبهم و عادتا مظلم در. فقط اکلاشیلمز، تفسیر اولنمزده دکل در. هر قومك تاریخ اولی لجاندلردن عبارت در، دیمك که لجاند ایله ابتدا ایدیور، دیمك که لجاند بر مملکتك، بر قومك تاریخندن بر جزء در. واقعا هنوز تاریخ دکل در، فقط معد تاریخ در. بالفعل تاریخ دکل، بالقوه تاریخ در. منخسف بر تاریخ در. فقط بو انخساف زائل اوله بیلیر، او وقت لجاند کثافت ظلمتدن قورتیله رق حال وضوحه کلیر، تاریخ اولور. بناءً علیه لجاندلر آدمیتك ادوار تاریخیه سندن معدود در، چونکه تاریخك مبدئی، جزء اولی در. اویله ایسه قبل التاریخ وصفی لجاند دورینه تعلق ایده من بو دوری ده آثار. خلاصه لجاندلر هر قومك، هر مملکتك دورهٔ ابتدائیه سنه عائد اولان، صورت ظهور و تشکلی، احوال اولیه سنی، حیات متقدمه سنی حکایه ایدن منقولات در که بالاخره یازینك ایجادندن صوکره برقسمی ضبط و تحریر اولنمش در. فقط بو روایات مرور زمان ایله آز چوق تحریفاته اوغرامش در. بونکله برابر دیدیکمز کبی تاریخ اولمغه مستعد در. بناءً علیه لجاندلر حقنده قبل التاریخ وصفی تطبیق و استعمال ایدیله من مکرکه منازعات معنائیه و قولیه یه باعث اوله. مثلا آرتید لجاندینی (Legende des Artides) اله آلالم: لجاندلره صرف مصال (Fable) نظریله باقان کسان عندنده بیله بو لجاند ازمنهٔ قبل التاریخه نسبت ایدیله بیلیرمی؟ ایدیله جك اولورسه باقکز نه قدر بیوك التباس لازمکلیر: بو لجانده تعلق ایدن آبدات موجود در: آتره خزینه سی (Trésor d'Atrée) میسه ن بلده سنده کی پلازلردن قالمه دیوارلر، کمرلر کبی. بو آثار عتیقه بونلره مماثل اولان و آسیا قطعه سنده بولنان دیکر بر طاقم آثار عتیقه ایله هم قرن، هم عصر در. فقط بو ایکنجی طاقم آثار عتیقه حقیقی و موثوق اولان ادوار تاریخیه یه عائد در. بر عصرك، بر زمانك مالی اولان آثار عتیقه دن برقسمی تاریخی اولسون برقسمی قبل التاریخ اولسون بویله شی اولورمی؟ پرسه و پلازغ لجاندلری حقنده ده عینی ملاحظه وارد در. نظرمزی مصر قدیمده فرعون منس زماننه، بیوك اهراملر دورینه ارجاع ایده لم (میلاد عیسی دن تقریباً ٤٠٠٠ سنه اول) شیمدی دیه بیله جکمیز که بتون مورخینك اتفاقیله بر حکمدار تاریخی طانیلان منس دن اول بر دورهٔ قبل التاریخه کیریورز. هیچ بر وقت. چونکه

موسيو ماسيه‌رونك اميد ايله‌دیکی وجه ايله حفريانده مأمول ايديلن موفقيات حاصل اولديغى اودورك احوال تاريخيه‌سی کرک کبی منکشف اوله‌جنی کبی ، اهراملر کبی قدرت وصنعته توقف ايدن آبداتی ميدانه کتيرن حکمدارلرك اسلافی هيچ بروجه ايله ماوراء تاريخ، قرون قبل‌التاريخه نسبت اولنه‌مز . مصر قديم يعنی قبط تاريخنده فرعون منس دوری بو مملکتك تاريخ قديمی حقنده‌کی بزم معلوماتمزك نهايت وغايتی‌در . ايشته ميلاددن ٤٠٠٠ سنه مقدم مصر قديمده تاماً تاريخی بردور بوليورز. کلدانستانده اخيراً واقع اولان کشفياته نظراً ينه او دورده آسيای عليا مدنيت وحرفت اعتباريله مصر قديمدن دون بردرجه‌ده دکل ايدی. ايشته هپ بو مملکتلرده ميلاددن مقدم قرقنجی عصره قدر دورهٔ تاريخيه حکمفرمادر . او وقت پيشينه قدر بو مملکتلرك محقق، مصحح برتاريخی وار .

ايشته بونقطهٔ نظردن باقيلنجه ، قبل‌التاريخ وصفی بر قومك احوال تاريخيه‌سی مجهول اولان ادوارينه يعنی اوقوم حقنده معلومات تاريخيه‌نك حالا واصل اوله‌بيلديکی غايتك ماوراسنه تطبيق اولنمق جهتی اختيار ايديله‌جك اولورسه، اووصف اويله برلغت محدثه ومولده اولورکه حقيقی هيچ بر اعتباری يوق‌در. چونکه يکی برکشف اوقوم ويا مملکت حقنده‌کی معلومات تاريخيه‌مزك حدودينی دها ايلری‌يه ايصال ايده‌جك اولورسه اوحالده قبل‌التاريخ ديه توصيف ايتمش اولديغمز بردور بالطبع ومطلقاً ادوار تاريخيه‌يه کيرمش اولور آرتق او دوره ناصل قبل‌التاريخ ديه‌بيليرز ؟ چونکه حقيقتده قبل‌التاريخ دکل‌در. بزم نقدان علممز ، حدود معرفتمز بزی آلداتمش اولور. واقعا تاريخی اولميان مملکتلرده يوق دکل‌در مثلا اسکيمولرك ، اوستراليا يرليلرينك تاريخلری يوق‌در. فقط اذکار ماضی‌يه متعلق اوله‌رق بومملکتلرك حفظ واحتوا ايله‌دیکی شيلری قبل‌التاريخ وصفی ايله توصيف ايده‌بيله‌جکمیز ؟

مادامکه تاريخه حقيقی برحد تعيين ايده‌ميورز ديمك ازمنهٔ تاريخيه ايله قرون قبل‌التاريخ بيننده برحد فاصل يوق ، اويله ايسه قبل‌التاريخ وصفنه محل تطبيق واطلاق بوله‌ميورز . بناءً عليه علم آثار عتيقهٔ قبل‌التاريخ ناميله بر شعبهٔ معرفتك وجودی مشکوك کورنيور . خير مسأله اويله‌ده دکل. علم آثار عتيقهٔ قبل‌التاريخ موجوددر فقط بونی اثبات ايده‌بيلمك ايچون قبل‌التاريخ وصفنك معنای حقيقيسنی ، مدلول علميسنی تعيين وتصحيح ايله‌مك لازم‌در. بومعناده دخی ليتره‌نك تعريفی کبی تاريخدن مقدم ديمك‌در. ايشته قبل‌التاريخ تعبيرينی بومعنايه آلنجه، تاريخی معنای حقيقيسنه صرف ايدنجه مسأله کندی کندينه اتضاح ايدر. تاريخ عروق بشريه‌نك هيأت متشکله حالنده کسب ارتباط وانتظام ايله‌دیکی زماندن بدأ ايدر. فقط آدميتك ايلك شکلی شيمدی بولنديغمز ، کورديکمز کبی اقوام صورتنده تشکل ايتمش ، روابط سياسيه ومدنيه ايله تحت انتظامه کيرمش هيأتلردن عبارت دکل ايدی. بوحاله کلمك ايچون آدميت پك چوق زمان کچرمش‌درکه بوزمان علم تاريخه دکل تاريخ طبيعی‌يه عائددر . بو ادوار اوليه‌ده، انسانلر حيوانات عاديه کبی سوری اوله‌رق يشارلر ايدی . بويله يشايان انسانلرك ارهلرنده روابط مدنيه تأسيس ايدرك هيأت منتظمه حالنه کلمك مديد بر زمانك کاری‌در . ايشته تاريخ بشر اقوامك دائرهٔ مدنيت وانتظامه کيرديکی کوندن بدأ ايدر . بوندن صوکره ، نه ياپمش ايسه هپ تاريخه عائد در ، بزم معلومات تاريخيه‌مز او بدائی زمانلره‌قدر واصل اولسون اولماسين، آرتق اوکوندن صوکره ادوار تاريخيه دوام ايدر . بلکه توالیٔ کشفيات ايله معلومات تاريخيه‌مزك حدود ماضيه‌سی ايلری‌يه طوغری اوزانه اوزانه حدود حقيقيهٔ تاريخيه تقرر ايدر . فقط بودورلر، شمديکی حالده معلوم اولسون ، مجهول اولسون هرحالده تاريخی‌در. اويله ايسه قبل‌التاريخ وصفی انسانلرك مدنيت وانتظام کسب وتشکيل ايدنجه‌يه قدرسوری حالده‌يشادقلری ادوار اوليه‌يه دلالت ايدر. زمانمزده علم تاريخ ميلاد عيسادن ٤٠٠٠

سنه اولندن اعتباراً هيأت مدنيه ومنتظمه‌نك احوال و حركاتنى تحقيق وتدقيق ايله اوغراشيور اوحددن ايلرى يه تجاوز ايده‌ميور. بوحددن مقدم، بوزماندن اول، حتى ارض اوزرنده انسانك خلقت و ظهورندن اقدم كرهٔ ارضك كچرديكى ادوار تاريخيه‌يى علم طبقات الارض كشف واحيا ايديور. علم آثار عتيقهٔ قبل التاريخ ايسه، ادوار طبقيه‌نك نهايتنده ظهور ايدن آدمك هيأت منتظمه ومدنيه تشكيل ايتديكى زمانه قدر كچرديكى ادوار متوسطه‌يى موضوع بحث اتخاذ ايدر. ديمك قبل التاريخ آثار عتيقه علمى طبقات الارض ايله اصل علم تاريخ بيننده متوسط در. برينك براقديغى يردن آليور، ديكرينك باشلاديغى يره قدر كتيريور. انسانك خلقى ادوار طبقيه‌نك نهايتنى ارائه ايديور، هيأت منتظمه‌نك تشكله باشلامسى حيات تاريخيه‌نك مقدمه‌سنى تشكيل ايديور. انسانك خلقندن، تاريخك باشلاديغى وقته قدر كچن زمانلر ازمنهٔ قبل التاريخ‌در. دها اولى ازمنهٔ طبقيه‌در. ازمنهٔ تاريخيه اك نهايت كليور. ايشته قبل التاريخ وصفنك معناى حقيقيسى، محل تطبيقى تعين ايلديكى كبى علم آثار عتيقه قبل التاريخك موضوع خصوصيسى‌ده تحقق ايله‌دى. اوبله ايسه بونام‌ده بر شعبهٔ معرفت موجوددر، اهميتى ايسه مستغنئ تعريفدر.

علم آثار عتيقهٔ قبل التاريخك صورت ظهور وتأسيسى نظر مطالعه‌يه آلنه‌جق اولورسه بوشعبهٔ علمك صفت فارقه‌سى دها واضح برصورتده تظاهر ايدر.

فى الحقيقه علوم آثار عتيقه‌نك برشعبهٔ مخصوصه‌سى اولمق اوزره تأسيس وتدوين ايديلان علم آثار عتيقهٔ قبل التاريخ علماى طبيعيوندن بوشه وپه‌رت نام ذاتلرك فرانسه‌ده سوم نهرينك وحوالنده (Alluvions)، ولارته ايله قريستى‌نك بهريفور كهوفنده نائل اولدقلرى كشفيات و «ليه‌ل» نام عالمك (Antiquité de l'homme) يعنى انسانك اسكيلكى ناميله يازديغى اثر مشهورك مندرجاتى اوزرينه ازمنهٔ ابتدائيه‌نك تحقيق و تدقيقنه

بر نظر اعتنا عطف اولنمسندن نشأت ايله‌مش در. اووقت بر طاقم مسأله اورته‌يه قونلدى، مناقشه ايدلدى كه اوزمانه قدر يا كيمسه‌نك خاطرينه كلمه‌مش ويا غير قابل حل بر صفتده تلقى اولنمش ايدى. حكماى طبيعيوندن وعلم حيوانات علماسندن مشهور كوويه كرهٔ ارضده انسانك پك اسكى بر مخلوق اولديغنى انكار ايتمه‌كله برابر، قديم انسانلرك انقاض وبقاياسى بحار حاضره‌نك قعرنده مدفون اولديغنى، بر اوزرنده انقاض آدميه‌دن هيچ بر اثر ونشان بولنه‌ميه‌جغنه ذاهب وقانع ايدى. كشفيات اخيره ايله انسانك اوروپا قطعه‌سنده انواعى منطفى ومنقرض اولان بعض حيوانات ايله تا دورهٔ رابعيه‌ده ياشامش اولديغى تحقق ايله‌دى. حتى وحول رابعيه‌نك تحتنده، ارضات ثالثيه طبقاتنده برطاقم سيلكسلر بولندى كه بونلرك اوزرنده انسان الدن چيقمه اثرلر، نشانلر كورولدى. بونكله دورهٔ ثالثيه طبقاتنده بيله انسانك يشاديغى استدلال اولندى. بو يولده‌كى تتبعات حسن نتيجه‌يه مقرون اوله‌بيلمك ايچون طبيعى‌دركه خصوصى بعض معلومات مختلفه‌يه، علم الادم (Anthropologie)، علم طبقات الارض، علم مستحاثات (حيوانى ونباتى) علم معادن، علم الامم (Ethnologie) كبى علملره عرض احتياج ايدر. بو ايسه يالكز علم آثار عتيقه ايله اشتغال ايدن علمانك كارى دكلدر. بناءً عليه اوعلملره واقف اولان رجال معرفت تحريات لازمه و تتبعات مقتضيه اجراسندن كيرو طورمديلر؛ بوصورتله برعلم جديد ميدانه كلدى.

علم الادم، علم آثار عتيقهٔ قبل التاريخ قونغره‌لرى ناميله علمى هيئتلر تشكيل ايديله‌رك بو بابده مباحثات نافعه اجرا اولندى، انظار علمايه يكى‌يكى برطاقم مسأله‌لر وضع وعرض ايدلدى. ازجمله: انسانك اسكيلكى، كرهٔ ارض اوزرنده عروق بشرك انقسام وتوزعى؛ آدميت ابتدائيه‌نك قوانين ترقيسى، انسان خلق بيورولديغى زمان ارضك شرائط طبيعيه واقليميه‌سى كبى مسائل مهمه مباحث علميه‌يه زمين اولدى. ١٨٦٧ تاريخنده پارسده

منعقد اولان قونغرەنك بوم كشادنده ، قونغره رئيسى لون پريه (Lingperier) نك ايراد ايلديكى نطقده هنوز طوغمق اوزره اولان بو علمك صفت مخصوصەسى ، علامت كاشفەسى پك واضح بر صورتده تعيين اولندى .

عجبا بومسائل موضوعه نەدن عبارت ايدى. قونغرەده موضوع بحث اتخاذ ايديلن بو مسألەلر علم آثار عتيقهٔ قبل‌التاريخك صفت وماهيتى ايضاحه مدار اولديغى ايچون بورايه نقل ايديورز :

١. ناصل شرائط علم ارضيه تحتنده ، نەكبى حيوانات ونباتات ايچنده ، كرهٔ ارضك نقاط مختلفەسنده انسانك وجودينه دلالت ايدن آثار ورسوم كشف وتحقيق اولندى؟ او وقتدن برى كرهٔ ارض اوزرنده ، قرەلرك ودكزلرك انقسام واتزاعى خصوصلرنده وقوعه كلن تغيرات وتبدلات نەدن عبارتدر.

٢. كهوف يعنى طاغ قوئوفلرى ايچنده اسكان ايلەمك آدميتده عمومى برحالمى‌در؟ بوقسه عروق بشردن يالكز برينه ، ادوار آدميتدن يالكز بر دورەمى خاص‌در ؟

٣. ازمنهٔ قبل‌التاريخده انسانك صفت تشريحيه‌سنه متعلق اولان معلومات مكتسبه نەدن عبارتدر. اوروپا قطعەسنده وبالخصوص اوروپاى غربى‌ده عروق متعددەنك تعاقب وتواليسى وبوعرقلردن هربرينك اوصاف مخصوصه ومميزەسى تحقيق ايديله بيليرمى؟ - بو مسألەلره نوع بشرك وحدت وتنوعى، وحدت خلقت واحوال خلقت كبى غايت دقيق وغايت مهم برطاقم مسائل ربط والحاق ايديله بيليركه بونلرك تدقيق ومطالعەسى علم جديد منتسبلرينه بر ساحهٔ وسيعه تهيه ايدر. چاليشه‌بيلدكلرى قدر چاليشسونلر .

كوريليوركه بوطاقم مسائلك اهميت وجديتنه نظراً آثار عتيقهٔ قبل‌التاريخ علمنك موضوعى ، وجودى مسلم‌در انكار ايديلەمز . فقط بوعلمك حدودينى پاك وواضح بر صورتده تعيين ايلەمك، علم آثار عتيقهٔ تاريخيه‌يه واقع اولەجق تعديات وتجاوزاتى منع ايتمك لازمدر. شوصوك زمانلرده قبل‌التاريخ وصفى اكثريا تاريخك خبر ويرەمديكى قرونه تطبيق اولنمق ايستنلدى . بوقرنلر بزه نه قدر ياقين اولورسه اولسون تاريخى مجهول اولديغى بويله اولان دورلر هپ قبل‌التاريخ وصفى آلتنده جمع ايدلمك كبى تصورلر كورولدى. حتى مطلب قبل‌التاريخ ايله اوغراشان بعض متأخرين اومعنايى برقول علمى صورتنده مدافعه ايلديلر. ازجمله موسيو آورسه‌اين نام‌ذات غالياده قرن ذهبه دائر نشرايلديكى بر رساله‌ده ديوركه «مطلق صورتده قبل‌التاريخ يوقدر . اقوامه قياساً بو تعبيرك تطبيق ترك ايدلديكى آنده قبل‌التاريخ دها كرى كيدر ويادهازياده تقرب ايلر بو تباعد وتقرب اونسبتده اولوركه اعصار ايله تقدير وقياس ايديله‌بيلير. برقومك دور قبل‌التاريخى، ديكر مدنيتلرك اك مكمل كشايش زمانلريله معاصر اولەبيلير . »

بز بوقاريده قبل‌التاريخك معناى حقيقيسى، مدلول علميسى نەدن عبارت اولديغنى تعيين ايتدك. ازمنهٔ تاريخيه ايله ازمنهٔ قبل‌التاريخ بيننده برحد فاصل تقدير ايلدك . قبل‌التاريخى اضافى صورتده استعمال ايدنلر حقيقت حالده علمه بيكانه اولان ، علم آثار عتيقهٔ قبل‌التاريخك روحنه واقف اولميانلردر. ناصل اولەبيليركه ازمنهٔ قبل‌التاريخ مطلق ومعين اولماسين، اضافى اولسون، زمان زمان دكيشسين ، بوكون قبل‌التاريخ ديديكمز برشى يارين تاريخى اولسون علمده بويله شى اولەماز بونك ايچون اوتعبيرك معناسنى اطلاق ايلەمك، صورت مطلقەده تعيين ايتمك منافع علميه ايجابندن‌در. حتى اوروپاده بعض موزەلرده آثار عتيقهٔ قبل‌التاريخ سالونلرنده حضرت موسى وحضرت سليمان عليهما السلام زمانلرينك آثارى مشاهده اولنديغى كبى بزه دها ياقين اولان زمانلره عائد آثارعتيقه نمونەلرى كورلمكده‌در. بوحال زوراك ذهنلرنده التباسى موجب اولور . خلاصه قبل‌التاريخ تعبير و ضعيفى ويا وصف تركيبيسى هر حالده علمده معناى مطلقنه كوره آلنملى‌در .

٢. آثار عتيقهٔ قبطيه — امم قديمەدن قبطيلر ،

يونانيلردن صوكره فنون تمثيليه (Arts plastiques) يی اك زياده حد كماله ايصال ايدنلردر . فقط پك ياقين بر زمانه قدر آثار عتيقهٔ قبطيه علم نقطهٔ نظرندن تدقيق ايدلمامش ، يالكز بو آثاره تحف صناعيه نظريله باقلمقده بولنمش ايدی .

بوندن برعصر مقدم علما و مستشرقين مصرك آثار عتيقه جهتيله حاوی اولديغی بدايعی ، عجايبی نظر تدقيقدن كچيرديلركه ايشته آثار عتيقهٔ قبطيه نك علما اهميتی بو صورتله بدأ ايتمش در . قبط هيئت علميه سنك بولديغی ، الده ايتديكی اوابد ايچنده اوچ متنلی يعنی اوچ لسان اوزره يازلمش بر محكوكه ويا موسمه بولندی : بواوچ لساندن بری خط كهانی (Hiérog lyphe) ديكری ينه خطوط قبطيه دن خط ملكی (Démotique) اوچنجيسی خط يونانی ايدی . بواوچ خط ايله ده محرر اولان عبارهلر بطليوس ايپقانك شرفنه اوله رق قبط كاهنلرينك اصدار ايله ديكی بر امرنامه نك عينی ايدی . ايشته بومحكوكه بلاد مصريه دن رشيد (Rosette) ده بولندی ، بونك ايچوندركه رشيد محكوكه سی ديه متعارف ومشهور در . خط كهانی نك حرف هجاسی بولمق ، بو خطی تهجی و قرائت ايلهمك ايچون اولا اكربلاد ، ثانيا شامپوليون بومحكوكه اوزرنده اجرای تتبعات ايله ديلر . شامپوليونك الی الابد شهرت علميه سنی محافظه ايده جك اولان كشفی اوزرينه (شامپوليون رشيد محكوكه سی اوزرنده اوغراشه اوغراشه نهايت خط قبطی نك الفباسنی اصول تهجی و قرائتنی كشف ايله ين ذاتدر) خيلی علما بيوك بر همت ايله آثار عتيقهٔ قبطيه نك تحصيل و تدقيقنه قويولديلر ، صرف مساعی ايله ديلر . بر قسمی لسان قبطی اوكرنمكه ، اوقومغه چالشديلر ، همت ايتديلر ، ديكر طاقی آبدات قبطيه يی تصنيف وتنظيم ايلهمكه ، تفسير وتأويل ايتمكه صرف غيرت ايله ديلر . بو بابده كی مساعیٔ علميه نك تاريخنی بوراده بيان ايلهمكه لزوم يوق . فقط شونی بيان ايدهلم كه آثار قبطيه نك صورت معروضه وجه ايله تحصيل وتدقيق امرنده مساعيسی مسبوق اولان ذوات ايچنده فرانسه ده شارل لونورمان ايله نستورلوت ، ايتاليا ده سالووليني ، روزه لليني ، اونفاردللی ، هوللانداده لهمانتی ، انكلتره ده اوسبورن ، بيرس وهينكس ، المانياده ليپسيوس نام علمانك اساميسی بالخاصه ذكره شايان دركه بونلر علم آثار قبطيه (Egyptologie) نك مؤسسلری ، ايلك خادملری در . بونلردن صوكره امانوئل دو روژه علم آثار قبطيه نك محيسی عد ايديله بيلير ، اوكوست ماريهت ، خرابات قبطيه يی ده تتبعات واكتشافات اجرا سيله ، بولاق موزه سنك تشكيليله اكتساب نام ايتمش در ، و بونك آچديغی اثر اوزرنده دوام ايدن سائر برچوق علما علم آثار قبطيه نك ترقيسنه پك چوق خدمت ايله مش در . زمانمزده علم آثار قبطيه بين العلما علم آثار سريانيه (Assyriologie) دن دها زياده مرغوب و مقبول در .

كوريليوركه علم آثار قبطيه نك اهميتی شامپوليونك كشف مهمندن باشلار . حقيقت ارض اوزرندن بتون بتون زائل اولمش ، كلياً اونودلمش اولان بر لسانی احيا ايلهمك نه قدر مهم برخدمت در . ايشته رشيد محكوكه سنك تدقيقی ايله بو خدمته شامپوليون موفق اولدی ، بو وجه ايله علم آثار مصريه نك تأسسی تأمين ايله دی . آرتق خط قبطی ، خط كهانی اوقونمغه ضامن اولدقلری حقايق تاريخيه چيقارلمغه باشلادی . بونجه عصردن بری انظار تماشاده بی معنا رسملردن ، صامت نقشلردن عبارت تحف رسميه كبی تلقی ايديلن او چيزكيلرك حقيقتده تشكيل ايله ديكی تاريخ صحيفه لری اوقونمغه باشلادی .

فن معماری ، قبطيلرك ايلری كتوردكلری ، ترقی ايتديردكلری فنون تمثيليه نك برنجيسی در . ارض مصرده غايت اعلا بنا طاشلری مبذول ايدی بونك ايچوندركه معمارلق قطر مصری ده پك زياده ترقی ونمی بولدی . مصره سياحت ايدنلر ، نيل واديسنده باشلرينی سمايه طوغری مرتفعانه قالديرمش اولان آبدات قديمه ومبانئ دينيه نك تماشاسندن او درجه مبهوت و حيران

قالیرلرکه مشاهداتلرینی ، انطباعاتلرینی ، توصیف و تصویر ایده ایده بتیره‌مزلر . جیزه بلده‌سنده‌کی اوچ معظم اهرام ایله ، ابوالهول (Sphixs) ، سقاره (Saqqara) ده‌کی قدمه‌لی هرم ، لابرینت ، قوص ویا الاقصر (Louqsor) قارناق معبدلری ، دنیاده آدم موجود اولدقجه انظار تماشا و اعتباری ممنون ایده‌جك آثارعجیبه‌دن در . مصر قدیمك بو معظم و دیو هیکل اولان آبدات معماریه‌سی یاننده ، جیزه‌نك جنوب شرقنده کائن اولان زاویة العریان و بوصیر قریه‌لرنده‌کی آبده‌لر ایله ، دهشور و جوار سائر قریه‌لرده بولنان آبدات دخی شایان ذکردر .

جیزه‌ده‌کی مشهور اوچ هرم جهات صعیدیه طوغری ممتد اولان سلسلهٔ جبالك دامنلرنده انشا ایدلمش اولان هرملرك اك بیوکلریدر .

بر اثرده منظورمز اولدیغی وجه ایله بو اوچ هرمك اك بیوکنك قاعده‌سنك درت ضلعی جهات اربعه‌یی اشارت ایتمسنه وبوضلعلرك سطحلرنده میلك بر نسبت ثابته اوزرنده بولنمسنه و درون هرم‌ده تابوت مقامنده اجسام منحوته‌یی محتوی صندوقه‌لر موجود اولمسنه نظراً بونلرك استنارات اجرامیه وسماویه‌مقصد دینیسی ایله تربه اولمق اوزره یاپیلدیغی ظن اولنمقده‌در . حتی بر وقت مصر معارف امورنده بولنمش و علم هیئتده وقوف کلیسنه نظراً فلکی مخلصیله تلقیب ایدلمش اولان محمود پاشا بو هرم اوزرنده درت کون درت کیجه رصد اجرا ایدرك بواجرام سماویه‌نك پارلاقلرندن شعرای یمانی ارتفاع غایه‌سنه وارنجه خطوط شعاعیه‌سی اهرامك جنوبی سطحلرینه عموداً اصابت ایلدیکنی مشاهده ایله‌مشدر . بو هرم کبیرك قاعدهٔ تحتانیه‌سنك اضلاع اربعه‌سندن هربری ایکی یوز اوتوز بر مترو اون سانتیم‌در قاپلامسنك تحتی بر بچق متره و ارتفاع کاملی یوز قرق التی بچق متره و ارتفاع میلی یاخود جبهه مثلثلرینك ارتفاعی یوز سکسان التی بچق متره‌در .

بعض ارباب مراق حساب ایدرك بوهرم کبیرك طاشلری ایله آلتی متره ارتفاعنده بیك فرسخ دیوار یاپیله‌بیله‌جکنی بولمشلردر . چونکه بوهرمك ایکی ملیون بشیوز التمش ایکی بیك بشیوز یتمش التی متره مکعبی طاشی واردر . هرم کبیرك داخلنده اوچ اوطه واردر ، بریسی بر آلتنده‌در هنوز ایچنه کیریله‌مه‌مشدر . چونکه یولی بیوك برصوماکی ایله قپادلمشدر . دیکری همان سطح ارض ایله برابردر . اوچنجی اوطه هرمك مرکزنده‌در . اوچ قات دیمك . ایکنجی اوطه‌نك یاننده براز ایشاغیجه بر قوبوبه واریلیر .

جیزه هرملرینك اك بیوکی اولان بو هرمی دردنجی سلالهٔ فراعنه‌دن خفو نامنده برفرعون انشا ایتدیرمش ، بنه ذکر ایلدیکمز اثرده کو- رولدیکنه نظراً هرم کبیری خلفای عباسیه‌دن مأمون آچدیرمغه مراق ایتمش و بك چوق چالیشوب نهایت الحالة هذه کورولمکده بولنان ثلمه‌یی آتشله کوچ حال ایله فتح ایتدیرمش ، و ایچنه کیرلدکده مقابر اولدیغی آکلاشلمشدر .

جیزه اهرام ثلثه‌سندن ایکنجی کفرز (Kephren) هرمی دینن آبده‌در که بونك ده ارتفاعی ١٣٥ ، قاعده‌سنك ضلعی ٢١٠ متره‌در . اوچنجیسی میسه- رینوس هرمی‌درکه ارتفاعی ٦٦ ، قاعده‌سنك ١٠٧ متره ٧٥ سانتیمتره‌در . ابوالهول هیکلی ایکنجی هرمك بشیوز متره شرق طرفنده‌در .

ممفیس و تب شهرلری جوارلرنده‌کی کهوف قبریه و خصوصیله مصر وسطاده بنی حسن‌ده کائن اولنلری‌ده ذکره شایان اولان آبدات قبطیه‌دن در . تب‌ده‌کی حکمدار مقابری تحت الارض انشا ایدیلن بر طاقم مبانی‌دن عبارت‌درکه بونلرك یانی باشلرنده ارتفاع ایدن معابد قدر شایان حیرت‌در . ١٨٨٦ تاریخنده بومقابردن برنده موسیو ماسپه‌رو فراعنهٔ قبطیه‌دن ایکنجی رامسس‌ك -که یونان تاریخلرنده مشهور سازوستریس در - هیچ بوزولمیه‌رق محافظه ایدیلن مومیاسنی بولمشدر. تب جوارنده‌کی مقابرك اك قدیملری اون برنجی سلالهٔ فراعنه دوری آثارندندر . بو عصرده یالکز صندوقه تزیین و تمیق ایدیلیر ایدی. فقط آز زمان صوکره مقابرك انشاسنده‌ده تکلفات

صناعیه اجراسی معتاد اولدی . ارواحك بقاسیله تجدید ابدان ایتمسنه قائل ؛ حیات آتیه ایله پك زیاده متوغل اولان بر خلقك مقابره بو درجه اهمیت ویرملری ، جسدلرینی چورومكدن محافظه ایچون مومیا حالنه قویملری اسبابی پك قولای آكلاشیله بیلیر . تبه‌دكی مبانیٔ تحت‌الارضك اك شایان تذكار اوللری بیبان‌الملوك مقابری‌درکه یونانیلر بونلره سیرینغ (Syringus) نامنی ویرر، و عجایب‌عالمدن عد ایلرلر ایدی . بو آثارمعماریه اون طقوزنجی و یكرمنجی فراعنهٔ مصریه دوری محدثاتندن‌در . بونلر ایچنده بشنجی رامسسك قبری كه بو نوع آثار معماریه‌نك نمونهٔ حقیقیسی عد ایدیلیر ، بر طاقم محتویات و نقوش ایله مزین در، برندن دیگرینه گچیلیر بتمز توكنمز سالونلردن، مطوقلردن (Galeries) گچیله‌رك نهایت صندوقه‌نك بولندیغی غاره واریلیر . بوراده شمسك سیر و حركتی ، حیات اخرویه‌ده روحك مظهر اوله‌جغی مكافات و عقوبات تصویر اولنمش در . دیگر غارلرده حیاتك صورت جریاننه متعلق اولان الواح كوریلیر : نیلك، مصرك مشخص خیاللری، معبود وموهومره تقدیم ایدیلن قرابین ، كتاب امواتدن بعض فقرات دیوارلرده كوزه چارپار . آبدات قبریه‌نك تحت‌الارض‌انشاسی قدیم‌مصرلیلرك عقائد دینیه‌لرنده مزارلرك دوام و بقاسنه ، خرابیتدن‌مصونیتنه نه درجه اهمیت ویردكلری آكلاشیلیور . مزارلرك بقاسی ، جسدك بقاسی ایشته قبط‌قومنك ایكی‌عقیدهٔ اعتقادی : اولونك‌جسدینی ادامه ایتمك، بوجسدی حاوی‌اولان مسكنی تأبید ایلمك. خراب اولمیه‌جق، تأثیرات مخربهٔ‌طبیعتدن محفوظ قاله‌جق بر بنا ناصل یاپیلیر؟ قبط‌معمارلری بو مسأله‌یی حل ایتدیلر . طبیعی‌در كه ییقلمیه‌جق بر بنانك قاعده‌سی كنش اولملی ، صولرطورمامق ایچری ترشح ایتمه‌مك ایچون شولی یاپلملی ، دیوارلر قالین طبقه‌لردن مركب ، و چوق كنش اولملی ، بیلپایه‌لر ، ستونلر غایت جسیم ، یوغون و آلچق بولنمالی ، ایشته بویله بر بنانك اك موافق شكل هندسیسی اهرام‌در ، وبالخاصه ارتفاعی عرضندن دون اولان اهرام‌در. مصرقدیم‌ده ایسه اولرك، سكنالرك انشاسنده بویله بر اعتنایه اصلا تصادف ایدلمز. بونك‌ایچون‌دركه‌مصر قدیم ارض‌معموریتی جابجا شنلدیرن مبانیٔ خصوصیه و عمومیه‌دن بوكون اثر قالمدیغی حالده امواتك اقامتگاهلری اكثریت اوزره محفوظ ، و مصون قالمش‌در ؛ مقابرك انشاسنده مراعاة ایدین عقیدهٔ دینیه‌نك اثری معابدك انشالرنده‌ده كوریلیر . سیاحینك ، زوارك اك زیاده نظر حیرت و عبرتنی جلب ایدن معابد مصریه‌دن اك زیاده شایان ذكر اولنلردن بری بیوك ابوالهول هیكلنه قریب بر محلده بولنان و ماریون طرفندن كشف ایدیلن معبددركه ایلك حكومت فرعونیه آثارندن‌در ، آبدات مغالیتیه (Monuments mègalithiques) ایله اصل آثارمعماریه بیننده برحد فاصل تشكیل ایدر. دیگری ابوالهول‌هیكلی‌تحتنده حفر ایدلمش اولان‌معبد دركه اخیرا درونی تخلیه ایدلمش‌در . تبه‌دكی بیوك معبدلر بو نوع مبانینك مكملرندن در . قارناق‌ده آمون معبدی دنیانك اك واسع بر بناسی‌در . قوص ویا الاقصرده‌كی آمون‌معبدی ده بالخاصه‌شایان ذكر و بیان‌در . بونلردن‌باشقه قورنه ، دیرالبهاری ، رامه‌سه‌ئوم ، آمه‌نوفیس، آبو، دیرالمدنیه ، سایس،تانیس، ممفیس (سرایه ئوم ، فات معبدلری) ده‌كی معابد ایله واحه‌لرده، نوبه‌ده ، برنجی ایله ایكنجی شلاله بیننده طاش ایچنده اویولمش بیوك كهوفدن عبارت اولان معبدلر كلیر كه بونلرده معماریتده مهم اولان مبانیٔ‌دینیه‌دن‌در. بوبنالرك رسم و تعریفی‌بوراده ایراد و اكمال ایدیله‌مز. یالكز بو مبانیٔ‌جسیمه‌نك اوصاف عمومیه‌سنی ذكر و بیان ایله اكتفا ایده‌جكز .

بو مبانینك بالجمله عناصر انشائیه‌سی ، حتی تبه‌دكی معابد كبی ارتفاعلری پك مفرط‌درجه‌ده اولنلر بیله او قدر متانت و رصانته مالكدركه تجربهٔ اعصاره مقاومت ایتمكده‌درلر. مصر معمارلری ، بنالری كمر و قبه‌یی بیلیرلر ایدیسه‌ده قبولرك اوزرینی ، ستون آره‌لرینی قپامق ایچون

كمر و قبه استعمال ايتمديلر . دائما دوزكمر (Plante-band) اصولنی ترجیح ایدرلر ایدی . بونك ايچون پيلپايه لرك ستونلرك آره لری پك آز اولور ایدی . زیرا چوق آچیق اولسه ، مادامکه كمر ويا قبه یاپلیه جق بوحالده او قدر جسیم برقپاق طاشی بولمق مشکل ایدی . فقط پیلپایه لرك ، ستونلرك آره لری آز اولور ایسه صیحاق طاشی اوزرلرینه متین و محکم بر صورتده استناد ایدر . معبدك جبهه سنده قپو اورته یرده آچیلیر ایدی . قپونك ايكى طرفنده جسيم ايكى قله انشا ايديليرايدىكه بونلرك دیوارلریده شولی یاپیلیر ایدی . بو درلو انشایه یونانیلر پیلون نامنی ویررلرایدی . معابد قبطیه یی یونان قدیم ، وخرستیان معبدلرینه تشبیه ایلەمکده خطا واردر . معابد یونانیه ده ، معابد خرستیانیه ده تجانس ، و حدت صورت واردر . یعنی بو بنالردن هیچ بر شی طی ایدیلەمز ، هیچ بر شی ضم و علاوه ایدیلەمز مکرکه بنانك ، معبدك صورتی بوزیلیر . حالبوکه معابد قبطیه بویله دکلدر . تعاقب اعصار ایله لزوم کورولدکجه بو بنالرك الی نهایه ترتیبات انشائیه سنی ، وسعت وجسامتنی تبدیل ایلەمك قابلدر . مثلا الاقصرده قارناق ده کی معبدلر مختلف زمانلرده بنا اولنمش ، بربرینه اکلنمش اقسام معبدیه دن مرکبدر .

معابد قبطیه نك تزیینات و تمیقاتنه کلنجه ، بو بابده مصر قدیم معبدلری پك ساده در . خارجاً ، قپونك ايكى طرفنده يكپاره طاشدن ياپلمش بر مسله [١] (Obèislque) اقامه ایدیلیرکه اوزرلری محکوکات ایله طولودر ، دیوارلر اوزرنده ، معبدی انشا ایتدیرن پرنسك شرف عسکریسنی تشهیر و تصویر ایدن یارم قبارتمه (bas-relief) یعنی نقوش ناتیه ایله محکوکات کوریلیر . بوصورتلرده بو نقشلرده بانئ معبد اولان پرنس یا محاربه میدانتك ، معرکه نك اورته سنده بولنور ، ویا اسرای حربیه یی چکوب کتیریور کبی بر هیئتده ابراز ایدیلیر . داخلاً دیوارلر اوزرنده پیلپایه لر اوزرنده ، ستونلر اوزرنده یوقاریدن آشاغی منحوتات منقوشه ، الواح محکوکه یان یانه ، بر بربنك اوستنده اوضاع متناظره ده اوله رق مشاهده ایدیلیر : هر یرده پرنسك ، الهلرك صورتلرینه تصادف اولنور . پرنس الهلره قربان تقدیم ایدر وصنملرده تصویر و ابراز اولنمش الهلرده پرنسك دعاسنی قبول ایله مطلوبنی اسعاف ایدیور کبی ارائه ایدلمشدر ؛ خلاصه معبدلرك دیوارلرینی ، پیلپایه لرینی ، ستونلرینی تزیین و تمیق ایدن صور منحوته ، اشکال منقوشه هپ پرستش مناظرینی ارائه ایدر .

فن نحتده ، فن هیکلتراشیده قبطیون آثار برکزیده ، رؤوس آثار اطلاق ایدیله بیله جك بدایع وجوده کتیرمشلردر که بو فن و صنعت مصرده پك قدیمدن بری معتبر و مترقی اولدیغی اکلاشیلیور . مصر قدیمك بو نوع آثاری لایقیله تدقیق وتفتیش ایدیله جك اولورسه کوریلیرکه بتون حکومت فراعنه مدتجه صنعت هیکلتراشینك حال وقوفده قالدیغی هیچ تحول و ترقی ایتمدیکی حقنده التزام ایدیلن فکرلر غلط و غیر صحیحدر . مصرده حکومت فراعنه نك امتداد ایله دیکی قرق عصر ظرفنده صنعت هیکلتراشی مختلف ومتنوع دورلر کچرمشدر ، کاه آثار فیض و ترقی ، کاه تدنی یوزی کوسترمشدر .

ابتدالری صنعت قبطیه کنهاً عینیه (realiste) مسلکنه ذاهب ایدی ، طبیعتی اولدیغی کبی تقلیده سعی ایدیور ایدی ، ١٢ نجی سلالهٔ فراعنه زمانته قدر بو مسلکده دوام و ثبات ایله دی . بوزمانده صنعت هیکلتراشی یه کهنوتی (hièratique) ولایتبدل بر قانون تناسب نفوذ ایتدی . اسلوب کهنوتی نقطهٔ اوجنه ١٨ نجی و ١٩ نجی سلالهٔ فراعنه دورلرنده نائل اولمشدر ، فرعون رامسسك آوان اخیرهٔ حکومتنه طوغری بو مسلك دخی انحطاطه یوز طوتدی . بو زماندن صوکره ینه صنعت قبطیه ده ادوار ترقی ، ادوار انحطاط کو - رلدی فقط صنعت قبطیه مزیت اصلیه سنی ، هویتنی طبعیلکنی غائب ایتمش ایدی . حتی ١٩ نجی سلالهٔ فراعنه دن صوکره کلن عصرلرده آرتق

[١] ٤٢٨ نجی صحیفه ده کی نوطه یه مراجعت .

صنعت قبطیه‌نك اك پارلاق آثارنده بیله فكر ایجاد، روح ابداع كورولمیور، آثار مذكوره‌ده تقلید و استنساخ مشاهده ایدیلیور .

فن هیكلتراشئ قبطینك اك مشهور آبداتی ایچنده آتیده‌كیلر ذكره شایاندر :

اكمك‌یوغوریجی یعنی خمیركار (Le petrisseur de pain) كه كرچ طاشندن معمول اولوب مصرده بولاق موزه‌سنده محفوظدر . ینه بو موزه‌ده بولنان شافره (Scrib-Chaphré) هیكلی ایله « راهوتپ» ك ، « نه‌فر » ك تمثاللری . بو آبدات حكومت قدیمهٔ مصریه آثاریدندر . كذلك پارسده لوور موزه‌سنده‌كی عدول (Scrib) كه چوملمش اوله‌رق ابراز اولنمشدر (بو تمثالی ماریه‌ت سرایه-ئوم معبدنده بولمشدر) ، دور مذكوره عائددر . لوور موزه‌سنده بولنان دام‌نای آغاجدن معمول برقادین تمثالی واردركه رامسسلر زماندن قالمه‌در . ینه بو موزه‌ده ، غرانیت یعنی صواندن معمول اولان اوآه آبرا (Ouah-abra) اون ایكنجی سلاله دوری آثاریدندر . كفرم نام محلده بولنان و دیوریت (Diorite) دینن حجر بركانیدن معمول اولان تمثال ایله تب بلدهٔ قدیمه‌سنده بولنان اوچنجی آمنوفیس هیكللری [١] (Coloss) قرالیچه ته‌آ (Taia) نك باشی و تانیس بلدهٔ قدیمه‌سی خراباتنده بولنوب بولاق موزه‌سنده محفوظ اولان غرانیت طاشندن معمول ابوالهول (Sphinxe) تمثالی ، اوچنجی طوطمس‌ك غرانیتدن مصنوع اولان قفاسی (بریتانیا موزه‌سنده‌در) ، ینه غرانیتدن معمول رامسس‌ك تمثالی (تورن موزه سنده در) ده آثار عتیقهٔ قبطیه میاننده شایان ذكر و بیاندر. برنجدن معمول اولان تمثالات صغیرهٔ قبطیه دنیانك اك قدیم برنج مصنوعاتندن در . آثار عتیقهٔ قبطیه‌دن اولان برنجدن مصنوع تمثالات صغیره‌دن قبط الهه‌لرینی تصویر ایدن اثرلر پك چوقدر ، همان هر موزه‌ده بولنور . بونلر اسلوب كهنوتیده یاپلمشدر . تأثیرات صناعیه‌لری یوقدر . قساوت منظر مصنوعه‌لردر .

[١] ٤٣ نجی صحیفه‌ده‌كی ٣ نمره‌لی نوطه‌یه مراجعت .

پشرمش طوپراقدن مصنوع اولان ، كوچك قطعه‌ده بولنان تمثالات قبریه‌یه گلنجه بونلر اوقدر چوقدركه فخار قبطیه (Faïences egyphiennes) نامیله هر طرفده معروفدر . بونلر ، یاننده بولندیغی مومیالره بكزرلر . اوزرلرنده بر طاقم محكوكات كوریلیر كه قبط جنازه كتابلرندن مستخرج اولان فقراتدن عبارتدر . كرك بو تماثیل قبریه وكرك قانوب (بو ماده‌یه باق) دینن ، و انسان ویا حیوان باشی صورتنده بر قباغی اولان طوپراق دستیلرك علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن هیچ بر اهمیتی یوقدر . عقیق احجار ثمینه اوزرینه حك صنعتی (Glyptique) دخی مصر قدیمده خیلی ترقی ایتمش ایدی. بوفنه متعلق اوله‌رق زمانمزه‌قدر انتقال ایدن آثار عتیقهٔ قبطیه‌ك زیاده اوزرینه خنفسا رسملری حفر ایدلمش ، و محكوكات قبریه ایله طولدیرلمش اولان احجار ثمینه‌دركه بونلردخی پك چوقدر . والحاصل غیر شفاف جام و بلور اعمالی، حسن خط دخی مصرقدیمده پك زیاده نمو وكشایش بولمش ایدی. پاپیرو (پپرس) اوراق اوزرینه یازلمش اولان مسوداتك كتابه‌لری ، نقوش تز-یینه‌سی بعضاً او قدر رنكیندر كه آثار بركزیده دن عد اولنمغه شایاندر . كتاب امواتك الده بولنان بر قاچ نسخه‌سی رنكارنك كوچك كوچك نقشلر ، رسملر ایله تزیین اولنمشدر كه بوكون بیله ارباب صنعتك نظر حیرتنی جلب ایدیور . امم قدیمه‌دن هیچ برنده صنعت نقش قبطیلرده اولدیغی درجهٔ ترقی‌یه واصل اولمامشدر . چونكه بوقوم معابدك دیوارلرینی ستونلرینی یوقاریدن آشاغی الوان كوناكون ایله نقش و تصویر المكه پك زیاده اعتنا ایدرلر ایدی . بومراق یالكز معابده منحصر دكل ، اوطوردقلری خانه‌لرك ، سكنالرك دیوارلرینی خارجاً و داخلاً بویارلر ، تحت الارض انشا ایتدكاری یرالتی مقبرلرینی ، موتالرك خوابكاه ابدیلری اولان صندوقه‌لری‌ده تلوین ایدرلر ایدی . بو الوان او قدر رنكین ، اوقدر زنده‌دركه زمانمز نقاشلرینك نظر حسدلرینی جلب ایده‌جك درجه‌ده طراوت و نفاستلرینی بوكونه قدر حفظ

اتمشلر ، هيچ صولمامشلردر .

مصر قديمك آبدات معماريه‌سنه وسائر آثار قديمه‌سنه متعلق اولان تفصيلات بلاد مصريه‌نك احوال جغرافيه‌سى يازيليركن، بلاد اساميسى تحتنده ويا آثار مذكوره‌نك اسم خاصلرى تحتنده ايراد ايديله‌جكدر .

آثار عتيقهٔ آثوريه . — آثورى وكلدانى مدنيتى‌كه فرات ودجله نهرلرينك تشكيل ايله‌ديكى منبت واديلرده تزهر ايله‌مشدر ، اوقدر آثار وخرابات براقمش دركه بونلرك عظمت وكثرتى بو قومك قدرت قديمه‌سنه ، درجهٔ مدنيتنه برهان وشاهددر. بو اثرلر، بو خرابه‌لر اثبات وارائه ايديوركه آثوريلرك مدنيت ومعرفتى قبطيلرك مدنيت ومعرفتنه محاذى وموازى اوله‌رق ترقى ايله‌مشدر. فقط بو مدنيت قديمه‌نك اهميتى پك آز برزماندن برى تقدير اولنمغه باشلاندى . چونكه يونانيلرك مساپوتاميا يعنى بين‌النهرين نامنى ويره‌دكلرى قطعهٔ عراقك علم آثار عتيقه نقطهٔ نظرندن تتبع واستكشافنه تشبث ايديله‌لى هنوز يارم عصر گچمشدر . حق ديه بيليرزكه بوتتبع واستكشاف بوگون بيله هنوز باشلامشدر . سايهٔ عمرانوايهٔ حضرت شهرياريده موفقيات جليلهٔ عصريه‌نك باشليجه‌لرندن برى اولان بغداد شمندوفرى خطى اكمال اولندقدن صوكره بو بابده‌كى تشبثات وتتبعات مطلوب اولان درجه‌يه واصل اوله‌بيله‌جكدر. آنجق او وقت آثار عتيقهٔ آثوريه لايق اولديغى وجه ايله تحصيل وتدقيق اوله‌بيلير .

بين‌النهرينده‌كى خرابه‌لر تل نامى ويريلان قوم تپه‌لرى تحتنده مدفوندر. قويونجق ونبى يونس نام تللر موصل قربنده نينوه بلدهٔ قديمه‌سنك موقعنى ارائه ايدرلر. موصلك درت فرسخ شمالنده كائن اولان خرساباد قريه‌سى آثوريه حكمدارلرندن سارغون بوراده كشف ايديلن سرايى ايله مشهوردر. موسيو بوتا بوقريه‌ده حفريات اجرا ايتمشدر. حاذر چاينك منبعلرينه طوغرى باويان قياسى دينن برصخره واردركه بونك اوزرنده سنناشريبك شرف ونامنه اوله‌رق اوزون، طويل لذيل برمحكوكه مشاهده ايديلير. نينوه بلده‌سنك آشاغى طرفنده سلاميه قريه‌سنده ، بلاد توراتيه‌دن يعنى توراتده اسمى ذكر ايديلن شهرلردن رسن بلده‌سنك خرابه‌لرى كوريلير. ينه نينوه بلده‌سنك يان طرفنده تل غروز واردركه بوراسى قديم كالح (Kalah) شهرينك موقعى اولمق اوزره تخمين ايديليور. ينه بوحوالى‌ده الآن آثور ياخود الاسار خرابه‌لرى موجوددركه بو بلدهٔ قديمهٔ آثوريه حكومتنك برنجى مقرحكومتى ايدى. قلعهٔ شرقات دينن تل جسيم بوموقعده‌در. اربل شهر قديمنك عظمتبخش انظار اولان خرابه‌لرى دجله نهرينك شرق طرفنده‌در، تا اوزاقدن كوريلير. ينه بونهرك غرب جهتنده دخى، نام چول ايچنده آترا (Atra) قلعه‌سنك ييقق ديوارلرى مشاهده اولنور. نهر بوينجه شمال شرقه طوغرى كيدلدكجه خرابات قديمه‌يه تصادف ايديلن محللر صره‌سى ايله تل جيل، سنجار، نصيبين، ماردين، حران، اورفه، دياربكر (اميدا ، آمد) نام محللر، بلده‌لردر. ينه فرات نهرى بوينجه آشاغه كيدلدكجه بوحوالينك علم آثار عتيقه خريطه‌سنده قيد وذكره شايان اوله‌رق قديم زوغما (Zeugma)، دها صوكره بيره‌جك، خرابلس كليركه بوراسى قديم ومشهور قاركه‌ميس (Ksrkémis) قلعه‌سنك خرابه‌كاهيدر. دها آشاغيده سوريش (Surich، Thapsams)، رقه (Nicéphorium)، رأس‌العين (Resaina)، تل آبان (Tul-abnê) ، قاركيا (Encesium) ، كذلك قديم بلاد آثوريه‌دن ايدى‌كه بونلر هنوز تتبع واستكشاف اولنمامشدر . آثوريلردن صوكره بو بلده‌لره فرس (Parth) و روما مدنيتلرى‌ده بعض فعاليت بخش ايله‌مش ايدى . بو ميانده لبقارا (Lebkarra)، زافتاء عنا (Anatho)، زبا (Zibba) خرابه‌لرى ايله فرات نهرى ساحلنده كائن هيت بلده‌سى جوارنده وينه دجله نهرى بوينده واقع سامارا قصبه‌سى اطرافنده كوريلان تللر دخى علم آثار عتيقه نقطهٔ نظرندن بالخاصه شايان ذكر وبياندر .

كلدانيه‌ده، علم ايچون قيمتلى آثار عتيقه مكنون اولان صنعى تپه‌لر، تللر آثوريه‌دن دها زياده‌در،

بونلر صاقلادقلری خزائن معرفتی اظهار ایتمك ایچون حافرلرك قازمه‌لرینه انتظار ایدوب طوریور. سلفکهٔ عراق، المداین (قته‌زیفون)، بغداد، حله شهرلرینك مواد بناییه‌سی یکرمی عصردن بری ایشلنه ایشلنه توکتیله‌مین بابل خرابه‌لرندن تدارك اولنمشدر. بو حوالی دجله‌دن قورنه‌یه قدر امتداد ایدن و بطایح نامی ویریلن صولی بتاق یرلرده، نهرینك یعنی دجله ایله فراتك وحولی آلتنده کیزله‌نن انقاض عتیقه بیغینلری ایله مالامالدر. سپاره (صفر وایم) نام ایکی شهر قدیمك خرابه‌لری ابوحبه وصلاحیه قریه‌لری جوارنده بولنمشدر. نصاریه‌لر هوریه، واقاره، دیوانیه، مللون، تل الاد، تل حام نام محللرده هنوز آچیلمش اویوکلر (Tumulus) واردر. بلاد قدیمهٔ کلدانیه‌دن نیپور (نیفر، کلنه) اوروك یاخود اورخوئه (ورك)، اریدو (ابو سارین‌ده)، لارسا (سنکره) حضرت ابراهیم علیه السلامك مسقط رأسی اولان اور (مقیّر) سیوتللا یاخود سیرپللا (تل لوح) کبی بعض شهرلرك موقعلری معلوم ایسه‌ده بورالرده اجرا ایدیلن حفریات ناقص اولدیغی کبی برثمره دخی ویرمدی. بابلون شهر قدیمی بیله قالین بر طبقهٔ وحول آلتنده مدفون اولوب بوکونه قدر استکشافنه موفقیت حاصل اوله‌مادی. بو شهرلرك مدفون اولدیغی طبقهٔ وحولك، اراضیٔ بطیحیه‌نك اوزرنده برس نمرود، بورسیپا (Borsippa)، بابل تپه‌لری بولنورکه آثار عتیقه ایله مملودر. ایشته بونك ایچوندرکه آثوری وکلدانی علم آثار عتیقه‌سی هنوز پك ناقص وناتمامدر، هنوز دورهٔ تشکلنده‌در.

۱۸۶۲ تاریخنده فرانسه حکومتنك موصل قونسلوسی بولنان وعلم آثار عتیقهٔ شرقیه‌یه مراق اولان امیل بوتا نام ذات، علمای عتیقیوندن ر. موهلك دلالتی ایله قدیم نینوه شهرینك موقعنی بولمق ایچون تشبثاتده بولندی. بونك ایچون موصل قربنده کائن اولان قویونجق تپه‌سنده حفریات اجرا ایتدیردی. بوراده الچی‌دن برایکی وازو ایله خط میخی ایله یازیلی طوغله‌لر بولمش ایدی. بو اثناده برکویلی اورادن کچر ایکن بولنان شیلری کوره‌رك ساکن اولدیغی قریه‌ده، یعنی خرساباد کوینده بوکبی تحف وآثارك پك مبذول اولدیغنی سویله‌دی. موسیو بوتا قویونجق حفریاتنی همان ترك ایدرك خرساباده قوشدی. بوراده اجرا ایتدیردیکی حفریات ایله ایکی متره قدر طولنده نقوش ناتیه (Bas-relief) یعنی آز قبارتمه مجسم رسملر ومحکوکات ایله مستور دیوارلر بولدی. بو دیوارلر آثوریه حکمدارلرندن سارغونك نینوه جوارنده انشا ایتدیرمش اولدیغی شاتوسنك بقایای آثارندن ایدی (قبل المیلاد ۷۲۱-۷۰۵). موسیو بوتانك معاونی بولنان ه. فلاندن بوقبارتمه رسملرك اورنکلرینی چیقاردی، مبانینك پلانی آلدی و ۱۸٤٤ تاریخنده قریهٔ مذکوره‌ده بولنان آثار عتیقه‌نك قسم اعظمی کلکلره یوکلدیله‌رك بصره‌یه کتیرلدی وبورادن قورموران سفینه‌سی ایله فرانسه‌یه نقل اولندی. بو آثار عتیقه الیوم پاریسده لوور موزه‌سنده‌در. جمله‌سی برصنعت اصلیه‌یه دلالت ایدر. بی نهایه محکوکه‌لر، انسان باشلی، قنادلی غایت جسیم بوغا تمثاللری، براسد ایله مجادله ایدن بر دیوی تصویر ایدن منحوتات، صید وحرب منظره‌لری، قلعه ومواقع مستحکمه محاصره‌لری، موهوم الهه‌یه قربان تقدیماتی، اسرای حربیه وسائر دها برطاقم تصویرلر آثار مذکوره‌ده مشاهده ایدیلیر. موسیو بوتانك حفریاتنده حاضر بولنان لایار اسمنده بر انکلیز سیاحی دخی، بوتایه شاتوسی تل نمروده اجرای حفریات ایتدی، بوراده‌ده خرس آباده‌کی شاتویه مشابه بر آثوری بولندی. مؤخراً لینار انکلتره حکومتی نامنه اوله‌رق، فرانسز قونسلوسی موسیو بوتانك موقتاً ترك ایتمش اولدیغی قویونجق حفریاتنه دوام ایله‌دی. ایشته بو وجهه ایله‌درکه نینوه بلدهٔ قدیمه‌سنك موضع حقیقیسی بولنمق شرفی انکلیزلره نصیب اولندی. قویونجق‌ده، تل نمروده کشف ایدیلن نیم قبارتمه‌لر انکلتره‌یه کوندرلدی. موزه بریتانیکده نمرود وقویونجق آثار عتیقه‌لرینی

حاوی اولان سالونلرکه حقیقةً تماشایه شایاندر، بوصورتله تشکیل اولندی. موسیو کننت‌لوفتوس، هورموز دراشسام کبی ماهر و عالم عتیقیون موسیو لینارداك رفاقتنه کوندرلدی، ١٨٥٢ تاریخنه قدر قویونجق ونمرود تپه‌ده حفریاته دوام اولندی. دیکر طرفدن بوتادن صوکره موصل فرانسز قونسلوسی تعیین ایدیلن ویقتور پلاچ دخی خرساباد شاتوسنك تخلیه واظهاری ایله مشغول اولیور ایدی.

نینوه بلده‌سی بولندقدن، قسماً کشف واظهار ایدلدکدن صوکره بابل شهر قدیمی ده میدانه چیقارمق غیرتی اویاندی. فرانسه حکومتی بونك ایچون ٧٠,٠٠٠ فرانق تخصیصات آچدی. محلنه بر هیئت فنیه کوندردی که بونك ریاستی سابق جده قونسلوسی بولنان فوانزانس قرستل نام ذاته تودیع اولندی. علمای عتیقیوندن ژول اوپه‌ر ایله معمار فلیکس طوماس دخی بوهیئتك اعضا. سندن ایدی. برس نمروده اجرا ایدیلن عملیات سبریه‌یه [١] یعنی منقب دینن ادوات ایله تحت الارض اجرا قلنان معاینه واستقادیل عملیاتی اوقدر مثمر اولمادی فقط قدیم بابلونیانك طوپوغرافیا خریطه‌سی آلندی. هیئت علمیه ١٨٥٤ تاریخنده عودت ایدرك پك آز آثار عتیقه کتیردیلر. فقط ژول اوپه‌ر بین النهرینده رحلهٔ علمیه (Expedition seinti-fique en Messopatamie) نامیله مهم بر اثر نشر ایتدی که بونده آثوریه خط مسماریسنك تهجی وقرائتنه متعلق قواعد اساسیه وضع و درج اولندی. انکلیز مستکشفلری ده بو طرفدن حفریات وتتبعاته دوام ایدیورلر ایدی. ١٨٥٥ تاریخندن بری سیر هاری پرونسون پوزسیبا خرابه‌لرینك استکشافنه مواظبت ایلیور وسنین آتیه‌ده سیر ورق لوفتوس سوس جوارنده، کلدانیهٔ سفلانك اکثری خرابه‌کاهلرنده وبالخاصه قدیم ارك بلده. سنك خرابه‌کاهی اولان اوارنده عملیات سبریه‌یه اجرا ایلدی. اوآرقه ده قدیم بر قبرستانك همان نصفنی حفر وتتبع ایلدی که بوقبرستان علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن پك زیاده حائز اهمیتدر. براز صوکره سیر ژون تایلور دخی موکه‌یر، آبوشارین، تل اللحم تپه‌لرینی استکشافه تشبث ایلدی.

بوندن صوکره یعنی ١٨٥٥ تاریخندن اعتباراً بین النهرین قطعه‌سنده علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن استکشافات جدیده اجرا اولنمادی. یالکز ١٨٧٢ تاریخنده لونده‌ره‌ده نشر ایدیلن دیلی تلغراف غزته‌سی صاحبلری نمرود تپه وقویونجق خرابه‌لرینی یکیدن استکشاف ایتمك وتتبعات علمیه اجرا ایله‌مك اوزره ژ. اسمیت نامنده برعالمی اورالره کوندردیلر. اسمیتك تحریات وتتبعاتی اوقدر نتایج مهمه حاصل ایله‌دی که انکلتره حکومتی ١٨٧٤ تاریخنده مومی الیهی رسماً اجرای تحریاته مأمور ایله‌دی. اووقت اسمیت قویونجق‌ده محکوکات مسماریه ایله مسطور بر طاقم طوغله‌لر بولدی که مقدما لینارداك کشف ایتمش اولدیغی حکمدار آثور بانیپالك کتبخانه‌سنك تتمه‌سندن ایدی. موسیو اسمیت بو طوغله قوللکسیونی انکلتره‌یه کتیردی. بونلرده موزه بریتانیك سالونلرنده تشهیر اولندی. اسمیت عودت ایدر ایکن یولده وفات ایله‌دیکندن، بوندن صوکره موزه بریتانیك حسابنه اوله‌رق بین النهرینده اجرای تتبعات واستکشافاته برقاچ کره هورموزدرسام مأمور اولندی. بوذات برقاچ دفعه قطعهٔ مذکوره‌ده استکشافات علمیه اجرا ایله‌دی. آثوریه حکمدار. لرندن سالماناسارك شاتوسنك قپولرینی بولدی که بونلرك اوزرنده بوحکمدارك تکمیل ترجمهٔ حالی برنج نیم قبارتمه‌لر ایله مرسومدر. فرانسه حکومتی بر مدت آثوریه‌ده علم آثار عتیقه استکشافاتنه بیکانه بولندی، بوخدمتی همان انکلیزلره براقدی ایسه‌ده ١٨٧٧ تاریخنده بصره قونسلوس وکیلی (ارنست دوسارزك) ك دلالت ومأموریتی ایله، قدیماً دجله نهرینی فراته ایصال ایدن شط الحی جدولی اوزرنده کائن تل نوحده حفریات وتتبعات اجرا ایتدیردی. مهم مهم اثرلر کشف اولندی که کلدانی حکمداری غوده آنك زمانه یعنی کلدانستانك

[١] ١٠٤ نجی صحیفه‌ده‌کی استطراده مراجعت.

اڭ قدیم ادوار تاریخیه‌سنه عائد تمثاللردن ، اسطوانه‌لردن ، نیم قبارتمه‌لردن ، محکوکاتدن عبارتدر . جمله‌سی پارس‌ده لوور موزه‌سنده معروض‌در .

الیوم برس نمرود طرفلرنده هیئات علمیه معرفتیله حفریات واستکشافات اجرا ایدلمکده‌در .

بین النهرین‌ده علم آثار عتیقه‌یه عائد اولان تتبعاتك ، نیل وادیسنده اجرا ایدیلان بو نوع استکشافاته نظراً دها صعب ، دها مشکل اولمسی بوسبب ایله ایضاح ایدیلیرکه فرعونلر آبدات قبطیه‌یی طاش ایله ، غرانیت طاشی ایله انشا ایتدیریرلر ایدی . حالبوکه آثوریه‌ده ، کلدانستان‌ده بنا طاشی بولنمادیغندن بتون مبانی طوغله ایله انشا ایدیلیر ایدی . بوطوغله‌لرده یا کونشده قورودلمش ویا فرون‌ده پیشیرلمش مواد ترابیه‌دن عبارت ایدی که [١] بین النهرینك حسب الاقلیم معروض اولدیغی سیللی یاغمورلری ایله سوروکانه‌رك ، چوکه‌رك قالین بر طبقهٔ غبار آلتنده کیزلنمش قالمش‌در . آثوریه معماریاتنده شاتولر برر صیف تشکیل ایتمك اوزره یاپیلان تراسه‌لر اوزرینه ابتنا ایدر ایدی . دیوارلری غایت قالین اوله‌رق انشا ایدیلیر و دیوارلرده پنجره آچیلماز ، قپولر غایت کنیش یاپیلیر ، هرنوع کمرلر ، طاقلر استعمال ایدیلیر ایدی : تختپوش طاق ، تام کمر ، سپد قولپی کمری ، مبرد مثلث (Tiers-point) ، دیمك کمر جمله‌سی انشاآت مذکوره ده تصادف ایدیلیر . بابلك مشهور هوائی بغچه‌لری ، آصمه حدیقه‌لری ، فرون‌ده پیشمش طوغله‌لر ایله یاپلمش ، غایت ایی خراسان ایله ایشلنمش ، صولرك ترشحنی منع ایله‌مك ایچون زفت وقورشون ایله قاپلانمش غایت جسیم بر کمر اوزرنده تأسیس ایدیلن واسع بر تراچه‌دن عبارت ایدی . معماریات آثوریه‌نك باشلیجه انواع اصلیه‌سندن بری‌ده قات قات بنا ایدلمش قله‌لر ایدی‌که هر قات رنکلی ومینالی طوغله‌لر ایله ایشله‌نیر ایدی ، و بونلرده طوغله‌لرك لونی قاتدن قاته تبدل وتنوع ایدر ایدی .

[١] آجر ماده‌سنه باق .

صنعت تحت وفن هیکلتراشی‌یه کلنجه ، موسیو (سارزه‌ك)ك شط الحی جدول قدیمی اوزرنده کاشف اولان تل نوح ده بولدیغی ولوور موزه‌سنه کوندردیکی برنجدن مصنوع تمثالات صغیره ایله اوزرنده ملحمه (Carnage) ، جنازه صحنه‌لری مصور اولان ومنصوبهٔ عقاب (Stèl des vautours) نامی ویریلان مرمر بردیکیلی طاش اڭ قدیم صنعت کلدانیه‌نك محصولی اولان آثاردندرکه تاریخ میلاددن درت بیك سنه مقدم برزمانك کاری‌در . کلدانی حکمدارلرندن غوده آنك تمثاللری اوقدر اسکی دکل‌در . بونلرك اسلوب وانشالرنده طبیعت ذی حیاتك دها دقتلیجه ، حقیقته دها قریب بر صورتده تحصیل و تدقیق اولندیغنه ، انشاآت صناعیه‌ده صحت و حقیقت آراندیغنه دلالت واشارت واردر . بوتمثاللرك کوده‌لری پك کوزل مشکل‌در ، قوللرك ، آیاقلرك عضلاتی بارزدر . قفا پك یووارلاق ، تماماً تراش ایدلمش ، سیماده بر بیوك اثر حقیقت ونشانهٔ همت کورینور . البسه‌نك مفرداتی ، ال و آیاقلرك پارمقلری ، بوغوملری حتی طرنقلری غایت دقت و اعتنا ایله تحتیت اولنمش در . کوریلیورکه صنعت کلدانیه‌ده ده بدایةً حقیقی ، طبیعی اولدیغی کبی تقلیددن عبارت اولان عینیه مسلکی حکم سوریور . ذاتاً هربرده صنعت بویله باشلامش‌در . فقط تقلید ایله‌مك یالکز بکزتمك دکل‌در . مسلك عینیون ده تقلید بر شیئك ، برموضوعك ممکن اولدیغی قدر حقیقته قریب اوله‌رق ـ چونکه تقلید تام ممکن دکل‌در ـ عینیی آلمق‌در . بو ایسه مقلدی لایق ایله تحصیل و تدقیق ایله‌مکه موقوف‌در . ایشته صنعت کلدانیه‌ده بدایةً تقلید طبیعته اعتنا ، و بونك ایچون‌ده طبیعتی تحصیلده ازدیاد وقوف کوریلیور . زیرا دیدیکمز کبی غوده آنك تمثاللرنده بو اعتنا و اهتمام اڭ کوچك تفصیلات و مفرداتنه وارنجه‌یه قدر کوریلیور . تماثیل کلدانیه‌دن ، بابل حکمداری « مردوق ـ نادن ـ آکی » نك تمثالی تاریخ میلاددن مقدم ١١ نجی عصره عائددر . بو تمثال‌ده حکمدار کلدانی قیصه و قبوبرجق بر

صقال ايله ابراز اولنمشدر. باشنده بر اكليلى واركه غايت مكلف صورتده ايشلنمش ، تويلر ايله تزيين اولنمش . البسه سنك ايشله لرى ، طرازلرى پك ظريف وبديع رسملردن عبارت ، خنجرلرى غايت كوزل ، صاپلرى صوم فيل ديشى . خلاصه صنعت نحت وهيكلتراشى ده اك كوچك تفصيلات ومفرداته قدر بو درجه اعتنا كورولمامش كبى در .

صنعت هيكلتراشى نقطهٔ نظرندن نينوه بلده سى قدم تاريخيه اعتباريله ، بابل شهرينى چكمز ، بلكه صنعت نحت نينوه يه ، بابلدن انتقال ايله مشدر . بوندن باشقه فن هيكلتراشى ارض كلدانيه ده مترقى اولديغى حالده نينوه تمثاللرندن الده ايديلن ، بولنان اثرلر اوقدر آز ، و بونلرك قيمت صناعيه لرى اوقدر دوندركه نينوه ارباب صنعتنك فن هيكلتراشى يه مراق واعتنا ايله مدكارى آكلاشيليور . حقيقت نينوه خرابه - لرنده بولنمش اولان الهه بو ، و حكمدار آسور - ناسور - آبال (آثور - ناتور - عبال) تمثاللرى پك قبا ، پك عادى شيلردر . فقط بوكا مقابل نينوه رجال صنعتى قابليت بديعه لرينى ، دهاى صناعيلرينى شاتولرك ، مبانئ عاليه نك ديوارلرينى طاشدن ايشلنمش برقاليچه كبى ، تزيين ايدن نيم قبارتمه لره حصر وصرف ايتمشلردر . بو نوع اثرلر مسلارك ياخود تذكار ظفر ايچون نصب ايديلن ديكلى طاشلرك تزييناتنده جالب حيرتدر . بو منحوتات ايچنده ، انسان يوزلى ، غايت بيوك ودبو هيكل اولان بوغالر بالخاصه شايان ذكر و بياندر . بو منحوته لر قپولرك كوشه لرينه موضوعدر . بناءً عليه ايكى وجهلرى ده ايشلنمشدر . عضله لرى پك مبالغه لى اوله رق ابراز اولنمشدر . صقاللرى ، قيللرى جعلى بر صورتده ياپلمشدر . فقط نحات الندهكى منحاتك ، ايشله ديكى ماده نك حاكمى اولديغى حس ايديليور . حتى اللرك ، آياقلرك تفصيلات و تفرعاتنى صوك درجه يه قدر ابراز و ارائه ده التزام افراط ايله ديكى ، تمثاللره حصر اوركيلرى كبى بربرينه موازى اوله رق فتيل فتيل اورولمش جعلى صقاللر ياپشديرديغى حالده استادك مهارت و حذاقتى ينه هر نقطه ده نظردن اختفا ايده ميور .

نينوه نحاتلرى ، استادان صنعتى اشكال مخيله نك تمثيلنده پك زياده ترقى كوسترمشلردر . موهوم الهلرك موجودات مافوق الطبيعه نك تصويراتنده ايلرى كتمش در . بونلرك اطراف يعنى اللرى آياقلرى هم انسان هم ارسلان ، هم بوغا ، هم نسر اطرافندن ياپلمشدر . صنعت آثوريه بهايمك تصوير وتمثيلنده ده تفوق و رجحان كوسترمشدر . موزه بريتانيكده آثار عتيقهٔ آثوريه دن بر اسد صورتى واردركه بر ضربهٔ سهم ايله عمود فقاريسى قيرلمش اولديغى حالده ، صيادلرك آرقه سندن صيحه زن اولمق ايچون ، اغر اغر وكمال مشتقله اوك آياقلرينك اوزرنده طوغرولمغه سعى ايديور ؛ فوق العاده شايان تماشا بر اثردر .

بابلده ، نيم قبارتمه لر باشقه زمين اوزرنده در . نينوه ده اولديغى كبى ، بيوك آلچى لوحه لرى اوزرنده منحوت دكل ، بوياتمش ، ياننه قونمش طوغله لر ايله وجوده كتيرلمشدر . بو طوغله لر مينالى در ، مختلف الوانه بوياتمشدر ، اوصورتده كه هيئت مجموعه لرى ، موزاييق مربعاتى كبى ، ذوى الروح صورتلرى تشكيل ايدر ، هر طوغله نك بناده يرى ، فرونده پشمه دن اول اوزرينه اشارت ايديلير ، و بعده عمله او اشارتلر دلالتى ايله طوغله لرى جمع وتركيب ايدرلر ايدى .

بابل و نينوه شاتولرينك تزيينات و تنيقاتنده نقش پك مهم برخدمت ايفا ايدر . فقط آثار عتيقهٔ آثوريه و كلدانيه دن صنعت نقشه متعلق قالان بقايا كثيرالالوان شكل وصورتلر ابراز ايدر برطاقم انقاضدن عبارتدر . محكوكات آثوريه وكلدانيه دن آكلاشلديغنه نظراً اوطه لرك ، سالونلرك اكثريسى اخشاب منحوته ايله قابلى ايدى ، و بونلر بوياتمش ايدى . حتى اخشاب منحوته يه فيل ديشى لوحه لرى ، غير شفاف جام پارچه لرى ، آلتون و كموش تللرى ، پوللى قمع اولنمش ايدى . آثوريلر كوچك اوبمه و نحت ايشلرنده ، فنون حرفيه ده ده خيلى ترقى ايتمشلر ايدى . جواهرجيلق ، قيوجيلق ، خالى وكلم نسجى ، قماش طوقومه سى ، تزيينات و اسراف اشياسى پك مقبول و معتبر ايدى .

بو قبیل آثاردن زمانمزه قدر قالمش اولنلر ، اسد ، آند ، بوغا ، پانتر یعنی فهد پنچه‌لری ویا باشلری ایله ، چیچکلر و کتنکشلر (Feston) ایله مزین ایدی که بونلر غایت ماهرانه و بدیعانه اوله‌رق نحت اولنمشدر . آثوریلر پرنجی اریتمك چکیچ ایله ایشله‌مك صنعتنده‌ده واقف ایدیلر ، هم بو وقوفلری پك قدیم ایدی . پرنج مصنوعاتندن اولان آثار عتیقهٔ آثوریه ایچنده موزه‌لرده پك کوزللری ، شایان تقدیر اولنلری واردر . صنعت فخار یعنی اوانیٔ ترابیه اعمال ایله‌مك صنعتی کرك بابلده ، کرك نینووه‌ده دائما بدائی بر حالده پك قبا بر صورتده بولنمشدر . بونك‌ده سببی بین‌النهرینك کیلی طوغله اعماله پك صالح اولدیغی حالده ، حبه‌لری رقیق و اینجه وقوهٔ ماسکه‌سی ، التأمی مطلوب درجه‌ده بولنمادیغی ایچون اینجه و نازك کنارلی ظریف آوانی اعماله مساعد دکلدر . فقط بوکا مقابل ارض کلدانیه‌ده سرت احجار اوزرینه حفر و نقش صورتیله اجرا ایدیلن فن حك پك زیاده ترقی ایتمش ایدی ؛ بو فنك محصولی اوله‌رق بویدن بویه طولانی اوله‌رق دلینمش و بووجه ایله بر کردانلغه طاقلمق اوزره یاپلمش اولان اسطوانه‌لر واردرکه بونلرك محیطلری اوزرنده ، نقر و حفر طریقیله یازیلر ، وبعضاً مناظر دینیه حك اولنور ایدی . ایچلرنده پك نفیس حك ایدیلنلری واردر . بو اسطوانه‌لر ، هم مهر ، هم حرز (Amulette) یعنی حمایلی اوله‌رق استعمال ایدیلیر ایدی .

خلاصه آثوریه وکلدانیه صنعتی مرتبهٔ تکمله نائل و واصل اوله‌بیلمك ایچون برطاقت صعب بر اندازانه قنحام ایله‌دیله‌دیکی آکلاشیلیور اساساً اصیل و متجانسدر . صنعت قبطیه کبی بوده کندی کندینه طوغمش ، کندی کندینه بیومشدر . صنعت قبطیه‌دن هیچ بر شی استعاره و استفاده ایتمه‌مشدر .

آثار عتیقهٔ ایرانیه . — ۱۶۲۱ تاریخنده رومالی پترودللاواللا نامنده بر سیاح ایرانده قدیم اسطخر یعنی پرسه‌پولیس بلده‌سی خراباتنی زیارت و تماشا ایدر ایکن بوراده خط مسماری حروفی نظر دقتنه اصابت ایله‌دی . بو یازیلری درحال استنساخ ایدرك جزویت پاپاسلرندن (پرتیرشه‌ر) ه کوندردی . ایشته بو یازیلر اوروپایه ایلك دفعه اوله‌رق کلن خطوط مسماریه‌در . بو زماندن اعتباراً ایرانك احوال قدیمهٔ تاریخیه‌سی ، آثار عتیقه‌سی تتبع وتصویر ایدلمکدن خالی قالمادی . فقط بو تتبعات وتدقیقات علم آثار عتیقه‌یه بیکانه اولان نقاط نظردن اجرا ایدیلیور ایدی . ۱۶۵۸ تاریخنده (تاورنیه) ۱۸۵۵ تاریخنده (تەوەنو) اسطخر بلده‌سنی سطحی بر صورتده یعنی ظاهر قسمنی تدقیق وتصویر ایله‌دیلر . ۱۶۵۵ دن ۱۶۸۱ تاریخنه قدر ایرانده قالمش اولان (شاردن) مهم و غایت مفید بر رحله براقدیکه بوراده متعدد خرابه‌لر شاعرانه بر صورتده تصویر اولنمشدر . دها صوکره دیکر بر طاقم سیاحلر اشه‌ریوس ، فلووەر ، وانبرون ، کمپفر ، هید نامذاتلر ایرانی کشت وکذار ایدرك اکثر آبداتنی معاینه ایله‌دیلر . ۱۷۶۵ تاریخنده ایرانه سیاحت ایدن نیه‌بور بوخط مسماری‌یی اوقومغه چالیشدی فقط موفق اوله‌مدی . بوندن صوکره دیکر بعض علماده الفبای مسماری‌یی تهجی ایلمکه اوغراشدیلر فقط بونلرده بر شی یاپاره‌مادیلر . آنجق ۱۸۰۲ هانوورلی عالم شهیر غروتفاند خط مسماری‌نك تهجیسی ایچون اساس اولان قواعد علمیه‌یی وضع ایله‌دی ، واسطخر محکوکاتنده کیروس ، هیستاسب دارا ، سرخس نامرینی بولدی ، اوقودی . ۱۸۳۶ تاریخنده اوژن بونوف همدان محکوکاتنه دائر یازدیغی بر اثرده ، مقدما غروتفاندك بعض حروفنی تعیین ایله‌دیکی الفبای قدیم ایرانی‌یی یعنی الفبای مسماری‌یی صورت قطعیه‌ده استکمال ایله‌دی . ینه بو زمانده (هانری راولنسون) اوچ خط اوزرینه (ایرانی ، آثوری ، مدی) یازیلی مشهور محکوکه‌نك متننی ترجمه ایله‌دی . بو محکوکه‌یی دارا بیستونده بر قیا اوزرینه حك ایتدیرمش ایدی . بو وثیقهٔ حجریه‌دن استخراج ایدیلن معلومات تاریخیه‌نك یکیلکی رقابتی تولید ایله‌دی . بونك

اوزرینه آثار عتیقهٔ ایرانیه‌نك تتبع و استکشافنه
یکیدن بر مراق و غیرت اویاندی‌که بو زمان
نینوه‌ده حفریات وتحریات‌اجراسی تصور اولندیغی
وقته مقارندر . ١٨٤٠ تاریخنده تکسیه ،
١٨٤١ ده اوژن‌فلاندن و پاسقال‌قوست ، آبدات
ایرانیه‌یی جسیم‌وغایت‌مکلف مصنفاتده رسم‌وتصویر
ایله‌دیلر . لوفتوس ١٨٥٠ تاریخنده سوس‌ده
تحریات و حفریاته باشلادی ، آره‌یه آثوریه و
کلدانیه قطعه‌لرینك استکشافاتی کیرمش اولسیدی
شو اوتوز سنه ظرفنده ایران قطعه‌سی علم آثار
عتیقه نقطهٔ نظرندن کاملا تحری ایدلمش‌اولوردی .
فقط اوصره‌ده اوروپانك انظار تحریات فنیه‌سی
بتون آثار عتیقهٔ آثوریه وکلدانیه‌یه منحصر
اولدیغی ایچون ایران جهتلرنده آثار عتیقه تحریاتنه
خلل کلدی .

یاقین بر زمانده المانیا حکومتی ایرانه برهیئت
علمیه مأمور ایله‌دی . فقط منتظر اولان نتایج
اقتطاف ایدیله‌مدی . بو هیئت علمیه‌نك جمع ایده
بیلدیکی‌وقائق ١٨٨٣ تاریخنده برلین اقاده‌میسنك
حمایه‌سی تحتنده نشر اولندی . فرانسه حکومتی
طرفندن ایران‌ده آثار عتیقه استکشافنه مأمور
ایدیلن موسیو دیولافوی زوجه‌سی ایله برلکده
اوله‌رق ایران‌ولایاتندن فارسستان‌ده پك‌مدققانه
و واقفانه بر صورتده تتبعات وکشفیات اجرا
ایله‌دی ، وبوسایه‌ده جغرافیای قدیمه متعلق بعض
مسائل مهمه‌نك صورت حللرینی بولدی . فقط موسیو
دیولافوی‌نك اك مهم خدمت وکشفی بو اولدی‌که
خرابانك منشأ حقیقیلرینی بولدی ، بلاد قدیمه‌دن
هانکیلرینك خرابه‌لری اولدیغنی بالصحه تعیین ایله‌دی ،
ایران‌ده ادوار مختلفه‌یه عائد اولان صنعتك اوصاف
مخصوصه‌سنی تقدیر و تمییز ایتدی . علی الخصوص
سوس‌ده اجرا ایله‌دیکی حفریاتده کیانیان
حکمدارلرینك قصرلرینی بولدی ، بر آلتندن
چیقاردی . موسیو دیولافوی‌نك بوراده بولدیغی
و لوور موزه‌سنه کوندردیکی آثار عتیقهٔ ایرانیه
میاننده ایکی باشلی بر دیرك باشلغی واردرکه غایت
کوزل براثر اولوب‌مینالی طوغله‌لردن یاپلمش‌در ؛
ینه مینالی طوغله‌لردن تصنیع اولنمش ، تیرانداز
و شیر رسملرینی تصویر و ابراز ایدن نیم
قبارتمه‌لر ، زنده و طری رنکلی ظریف بچملی
تزیینات ، طاش اوزرینه حك اولنمش مهرلرکه
کیانیان حکمدارلرینك خاتملری‌در ، اسطوانه‌لر ،
مسکوکات بولندی‌که جمله‌سی لوور موزه‌سنده
معروض‌در . موسیو دیولافوی‌نك فارسستان‌ده
اجرا ایتدیکی تتبعات و حفریاتك نتایجی ، اهمیتجه ،
سوس‌ده‌کی حفریاتك ثمراتندن دون دکل‌در . بو
نتایجی موسیو دیولافوی ایران‌ده صنعت قدیمه
نامیله یازدیغی اثرده بیان ایدیور . مشهد مرغاب
ده ، مادر سلیمان‌ده بولنان وکیانیان حکومتی
دورینه عائد اولان آبدات پرسه‌پولیس یعنی اسطخر
سرایلرینك انشاسندن مقدم‌در . آبدات مذکوره
دن برطاقمی خصوصیله بروج قبریه انشا آتلیکیه
ویا یونانیه‌یی آکدیریر . فقط بو آبداتك هیچ
برنده مصر قدیم ویا آثوریه‌نك تأثیراتی مشاهده
ایدلمز ، علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن آبدات
قدیمهٔ ایرانیه آثار اصیله‌دن‌در . حالبوکه آثار
منحوته‌ده ، هیکلتراشلق‌ده صنعت قدیمهٔ ایرانیه کلدانی
ویا آثوری صنعتلرینك تحت تأثیرنده کوریلیور ،
مثلا کیروسی درت قنادلی اوله‌رق تصویر و
تمثیل ایدن نیم قبارتمه آثوری وکلدانی معبود
موهوملرینك تمثیلاتنه مشابه‌در . آسیای مقدمك ،
مصرك فتحندن صوکره اسطخرك انشا آت ومبانیسنده
بو مملکتلرك تأثیراتی مشاهده قلندی . شاتولر ،
مبانئ عالیه ، بین النهرین‌ده اولدیغی کبی صنعی تراچه‌لر
اوزرنده انشا ایدلمکه باشلادی . ینه مصرلیلرك
نفوذ و تأثیرینه مبنی‌درکه داریوس زمانندن
صوکره ایرانیلر اصلا لیکیادن اقتباس ایله‌دکاری
بروج قبریه‌یی ترك ایتدیلر ، و قیا ایچلرنده مقابر
حفر ایله‌مکه باشلادیلرکه بونلرده‌ده یونان ویونی
معماریسی مصر قدیم اسلوبیله مزج اولنمش‌در .
شاتولرك ستونلرنده‌کی باشلقلرکه ، آرقه آرقه‌یه
قونمش ایکی بوغا باشندن عبارت‌در ، مصردن
آلنمش‌در ، ستونلرك بنیه‌لری ایسه یونانی وایونی
اسلوبلرنده‌در . سرخسك شاتوسنده‌کی یوزستونلی

آبدات مصرك هيپوستيل يعنى ذو اسطاطين دينن قاعه‌لرينك ياد و تقليدى‌در . نقش رستم‌ده قيالر ايچنده نحت ايديلن، اوبولان مقابرك جبهه‌لرينى تزيين ايدن منحوتات آثورى اسلوبنده اولديغى حالده، بوموتا مسكنلرينك درونى طرز قبطى اوزره مرتب‌در. آثار عتيقهٔ ايرانيه‌نك مخصوصات دينيه‌سندن برينى تشكيل ايدن آتشكاه ويا آتشكده‌لر (بو ماده‌يه باق) يونان و يونى صنعتلرندن اقتباس ايديلن اسباب تزيينيه ايله تميق اولنمش‌در. ايران آثارعتيقه‌سى حقنده بروجه بالا ايراد ايله‌ديكمز معلومات عموميه و مجمله‌يى اكمال ايلمك ايچون شونى‌ده بيان ايده‌لم كه بو آثاره دائر موسيو ديولافوى‌نك اجرا ايله ديكى تدقيقات علميه‌يه نظراً بلاد ايرانيه‌دن سروستان، فيروز آباد، فراشاباد ده بولنان كرلى و قبه‌لى آبدات كيانيان دورينه قدر ايصال ايديلير. قبه‌لى بنانك مبدء اولى بو مبانى اولمق ظن ايديلير .

آثارعتيقهٔ خطيه.—Archéoglogie héttéene سوريه قطعه‌سنك شمال طرفلرنده وقديم قپادوقياده ساكن اولان و خيت تسميه ايديلن امم قديمه‌يه منسوب اولان آثار عتيقه‌يه بونام ويريليركه علم آثار عتيقهٔ شرقيه‌نك جديد بر شعبه‌سنى تشكيل ايدر . فقط بو بابده‌كى معلومات پك آز، پك ناقص‌در؛ بوشعبهٔ علمك موادى هنوز تدقيق واستحضار ايديليور . آبدات عتيقهٔ خطيه‌يه فرات نهرندن، دمشق‌دن قزل ايرماق مجراسنه قدر، قره دكز بوينه قدر تصادف ايديليور . مستثنا و نادر اوله‌رق آسياى صغرانك ديكر بعض جهتلرنده‌ده بولنور . ١٨١٢ تاريخنده انكليز سياحى بركارت ايلك دفعه اوله‌رق عاصى نهرى اوزرنده مبنى اولان حما بلده‌سنده برطاقم منحوتات كشف ايله‌دى كه بونلر اووقته قدر معلوم اولان صنعتلرك هيچ برينه بكزه‌ميور ايدى، ينه اوراده بر طاقم هيه‌روغليفلر بولدى كه بونلرده كذلك خط قديم قبطى‌يه مشابه دكل ايدى . بو آثار عتيقه يكى بر شى اولمغله برابر جدى بر مراق، برفكر تتبع اويانديرمادى . آنجق ١٨٧١ سنه‌سنده ارض فلسطين‌ده استكشافات علميه اجرا ايلمك اوزره تشكيل ايديلن هيئات فنيه حما ايله بتون سوريهٔ شماليه‌يى حلب، طرابلس ياخود قاركه‌ميس روم قلعه طرفلرنده تتبعات اجرا ايله‌دى، خيلى آثارعتيقهٔ خطيه كشف ايتدى كه بونلر غايت قوى برمدنيت قديمه‌يه دلالت ايديورايدى. بوآثار ميانده اكثريا قيالر اوزرنده ايشلنمش منحوتات ايله نيم قبارتمه‌لر بولندى. ازجمله ليقا اونى طرفلرنده، ازمير قربنده نيف‌ده، قپادوقياده بوغاز كوى و اويوك فريجياده قالايا، كاور كليسا موقعلرنده، ايدياده قارابل‌ده، و آسياى صغرانك دها ديكر بعض طرفلرنده او قبيل آثاره تصادف اولندى. ينه بو تدقيقات صره‌سنده مدنيت خطيه‌يه متعلق آبدات مختلفه التقاط ايدلدى: پرنجدن مصنوع كوچك تمثاللر، حليات (Bijoue) احجار محكوكه، وبالخاصه غريب شكللر ايله موشح طين مطبوخدن معمول خاتملر كه بونلرك اوزرنده‌كى يازيلر زمانمزه قدر قدر هنوز اوقونه‌مدى، حل ايديله‌مدى، يرلرى كشف اولنه‌مدى. مع‌مافيه بو خاتملردن برى اوزرنده هم خط خطى هم خط مسمارى ايله يازلمش، يعنى ذوخطين بر حكمدار اسمى كورولدى كه فن مسمارى‌يه نظراً بو اسم تاركوديام (Tarcud-iamme) اوقونيور، و ميلاد عيسادن ١٢ عصر مقدم بر زمانه عطف و اسناد ايديليور. علماى مستشرقين‌دن سايسه‌نك تتبعاتنه نظراً خطيلرك هيه‌روغليفلرى بوستروفه‌دن (Boustrophédone) اصولنده‌در. بوستروفه‌دون ديمك يازيلرى صاغدن صوله طوغرى متبادلاً ترتيب ايلمك وبرسطرى كسمه‌يه‌رك اشاغه قيوره‌رق سطر آتى‌يه وصل ايلمك وبو صورتله سطرلرى ترتيب ايلمك طريقى در (بو كلمه‌يه باق). ينه سايسه‌نك تحرياتنه نظراً خط قديم قبريسى، خط قديم فنيكى خط خطى نك تنوعاتندن نشأت ايله‌مشدر. بو حالده الفبالرك منشئى خط قبطى وخط فنيكى اولمق خصوصنده‌كى نظريه كسب ضعف ايديور. صنعت خطيه‌نك اوصاف كليه‌سنه كلنجه بونلرى تعيين و تقدير ايلمك اليوم پك صعب و مشكل‌در. ـ ونكه الده ايديلان آثار و آبدات خطيه هنوز پك آز در، بونلرك‌ده

منسوب اولدقلری زمانلر بیننده عظیم فاصله‌لر اولدیغی آکلاشیلیور. مدنیت خطیه آسیای صغری یونانیلرینك، آثوریلرك تعدیات واستیلالری آلتنده ازیلوب محو اولمشدر. مدنیت خطیه آنجق طقوز ویا اون عصرقدر دوام ایده‌بیلمشدر. صنعت خطیه درشت و قبا ایدی . بونکله برابر او وقت‌باربار حالنده بولنان اسیا یونانیلری اوزرینه بوصنعتك اجرای تأثیر ایله‌دیکی ظن ایدیلیور . چونکه او وقت بویونانیلر ایله خطیلر بیننده تماس‌ومناسبت وار ایدی . شیمدیکی حالده اك قوی احتماله ؛ آثار و آبدات خطیه‌دن ایدیلن استدلاله نظراً بو قومك میلاددن تقریباً اون آلتی عصر مقدم سوریه‌ده ، عاصی نهری بوینده تشکیل حکومت ایله‌دیکی و بورادن آسیای صغرایه یایلدیغی ظن اولنمقده‌در. خلاصه خطیلره‌عطف ونسبت ایدیلن آبدات معماریه و آثار نحتیه‌ده کلدانی و آثوری صنعتنك نفوذ وتأثیری کوریلیر،صنعت قبطیه‌نك‌ده تأثیری یوق‌دکلدر ، فقط دها دون بردرجه‌ده‌در.

آثار عتیقهٔ یهودیه . — (Archéologie judaïque) صنعت یهودیه منحصراً صنعت فنیکیه دن مأخوذ ومقتبس‌در . آثار عتیقهٔ یهودیه‌دن بزه پك آزشی انتقال ایله‌مشدر. آثارعتیقهٔ‌یهودیه نك بر خصوصیتی‌ده واردرکه آثار مذکوره‌نك اثاثه‌سی ایله قدس معبدینه انحصاری کیفیتی‌در . حقیقت‌بوبنا معبدنامنه‌مستحق‌اوله‌رق یهودیلرك‌انشا وتزیین وتمیة‌ه‌اعتنا ایله‌دیکی یکانه بنادر. سامریلر غاریزم جبلی اوزرینه برمعبد انشا ایله‌مك ایچون اسکندرك ظهورینه قدر بکله‌دیلر ؛ فقط نه قدس‌ده‌کی معبددن، نه سامریلرك انشا ایله‌دیکی بومعبددن برطاش بیله قالمادی. وتأثقك بودرجه فقدانی ایله برابر ، خرابه‌لرك کلیاً ضیاعیله برابر علم آثار عتیقه‌نك هیچ بر شعبه‌سی آثار عتیقهٔ یهودیه مرتبه‌سنده علمای عتیقیونك غیرت وهمتلرینی جلب ایتمه‌مشدر . بوده قوم یهودك تاریخ عالمده حائز اولدقلری موقعك اهمیتندن نشأت ایله‌مشدر . اون آلتنجی عصر میلادیدن بری بیت مقدسك، آثار تاریخیه وادبیه‌یه نظراً صورت معماریه‌سنی اعاده ایله‌مك ایچون اوغرا- شیلیور ، علم تنقیدك مقتضیاتنه موافق اوله‌رق بومسأله‌یی حل ایده‌بیلمك ایچون دها خیلی زمان اوغراشیله‌جقدر . بونکله برابر بیت مقدس استثنا ایدیلیرسه بونك خارجنده اوله‌رق آثار عتیقهٔ یهودیه ایله پك آز توغل اولنمشدر. شمدی‌یه قدر اجرا ایدیلن تتبعات و تحریاته نظراً اسحونی خاندان قدیمی زماننده قالمه مسکوکات ایله، حضرت هاروننك کأسی ایله عصاسی، سامری خطی ایله یازلمش بر داستان ایله عنقود عنب ، دراهم (Sicle بومادیه باق) استثنا ایدیلیرسه پك آز آثار عتیقهٔ یهودیه واردر. یهودیلرده تمثالکرلك، هیکلتراشلق صنعتی یوق ایدی . صور منحوته اعمالی اوامر عشره‌ده ممنوع ایدی. قدیم یهودی شمائلی ، یدی قوللی شمعدان کبی بعض آثار اسرائیلیه ، آثوریه و قبطی منحوتاتنده و مثلا تیتوسك طاق ظفرنده کوریله‌رك مطالعه اولنه- بیلدی . بیت مقدسده موجود اولان مشهور برنج ستون یالکز آثار ادبیه‌ده کوریلن تعریف وتصویریله معلومدر . معبدك حولیسنده بولنان وبحر نحاس (Mer d'airain) تعبیر ایدیلن‌حوض‌که اوچر اوچر طاقم اولمش اون ایکی بوغانك باشلری اوزرنده ایدی ، بوآنیه دخی پارسده لوور موزه‌سنده بولنان آماتونت (Amathonte) آنیه‌سنه مشابه ایدی . آثار عیقهٔ قبریه‌یه کلنجه بو قبیل آثار عتیقهٔ یهودیه یکپاره طاشدن عبارت ، فنیکیه اسلوبنده یاپلمش برمزاردن عبارت‌درکه تلوان قریه‌سنك مدخلنده بولنمشدر . بو مزار قبل‌المیلاد دردنجی ویا بشنجی عصره عطف واسناد ایدیلیور. قدس شریف قربنده‌کی حکمدار مزار- لری دها قدیم برزمانك آثاریدر. ارض یهودده بولنان چناق چوملك (آثار فخاریه) بقایای، انقاضی پك ابتدائی برشکلده وغایت قبا طوپراقدن یاپلمشدر . بونلر فنیکیه‌ده بولنان آوانیدن فرقلی دکلدر . خاتملره، مهرلره، حك ایدلمش طاشلره کلنجه بونلردن یهودی آثاری اولملرینی یالکز اوزرلرنده یازیلی اولان اسمك شکلی خبر ویرر

باشقه جهتلرنده فرق یوقدر. بو یاقینلرده ارض یهوده مجاور اولان محللرده‌ده آثار عتیقه تتبعاتی اجرا قلندی و بورالرده پك مهم اثرلر كشف اولندی‌كه بونلرده آثار صابئیه (Sabéens)، آثار نبطیه و آثار حمیریه‌دن عبارتدر. بو آثارك ایچندن علم مسكوكاته، اپیغرافی‌یه عائد اولان جهتلردن صرف نظر ایدیله‌رك بالخاصه تیما دیكیلی طاشی (Stel) ذكره حقیقة شایاندر. تیما مداین صالحك شمال شرقنده كائن كوچك بر بلده‌در. بو دیكیلی طاشده باشنده سیوری بر طرپوش آرقه‌سنده براذار اولدیغی حالده بر آدم تصویر اولنمشدر. لباسی آثوریه البسه‌سنه بكزیور. تمثالك التنده كرهٔ شمس قنادلی اوله‌رق مصوردر. بوده آثار قبطیه تقلیدیدر.

آثار عتیقهٔ تركیه. — (Archéologie Turque)
تورك آثار عتیقه‌سی حقنده هنوز مكمل تدقیقات اجرا اولنه‌مدی. اقصای شرقدن اعتباراً غربده روم ایلی، آناطولی، سوریه، مصر و هندستانده (Tumlus) دینلن بر طاقم اویوكلر موجوددر كه بونلرك تا توركلرجه جد اعلالری بیلنن اوغوز خانك غرب جهتلرینه قدر اجرا ایلدیكی آقین زمانندن قالمه مزار اولدقلری ظن اولنیور؛ اوغوز خانك آدی ذكر اولنمقسزین یونانیلرجه (سیت ـ اسكیت) دیه طانیلان بر قومك بو طرفلره كلدیكنی ابوالمورخین هرودوت ده تصدیق ایدر. شو حالده تورك اساطیری ایله یونان مورخیننك روایتی بربرینی تأیید ایدیور. ینه آسیانك اكثری یرلرنده یازیلری (اورخون) وادیسنده كشف اولنان كتابه‌یی آكدیران بر طاقم سكه‌لر بولنیور؛ ونقاد بونجه (سیت) و (هندسیتی) دیه آكیلان بو سكه‌لرك‌ده كافه‌سی دكلسه‌ده اكثریسی توركلره عائد اولدیغی آكلاشیلیور (سیت، اویوك كلمه‌لرینه باق).

توركلرك بوكون محقق اوله‌رق معلوم اولان اك قدیم اثرلری اورخون؛ یكیسی (یكی چای) وادیلرنده بولنان وقوپنهاغلی ویلهلم تومش معرفتیله حل و قرائت اولنان كول تكین كتابه و آبده‌سیدر. (كول تكین كلمه‌سنه باق).

كول تكین [۱] آبده‌سی اوزرنده‌كی یازیلرك مكملیتنه، كتابه‌سنده قوللانیلان لسانك اولدقجه مترقی بر طرز ادیبانه‌ده بولنیشنه باقیلیرسه، تورك قومنك ظن اولندیغندن دها چوق اول ترقیاته مظهر اولدیغنه، دها بر خیلی آثار عتیقه‌سی‌ده بولنه‌جغنه حكم ایتمك لازم كلیر.

ایكنجی عصر هجری اورته‌لرنده وجوده كتیریلن كول تكین آبده‌لرینك ركز و انشاسندن آز زمان صوكره توركلر آرتق دائرهٔ منجیهٔ اسلامیه‌یه كیردیلر. برچوق یرلرده بر چوق آثار خیریه و مبانئ عالیهٔ اسلامیه وجوده كتیردیلر.

هجرتك ۳۸۰ تاریخندن صوكره‌جه غزنویه حكومتنی تأسیس ایدن توركلر بر طرفدن خراسان افغان و ایران و هندستانی قسماً اله كچیردكلری كبی اورالرده مدنیت اسلامیه تمامی‌ده آتمشلردر.

محمود سبكتكین (سوك تكین)ك كابل و غزنه‌ده انشا ایتدیردیكی مبانئ عالیه‌نك بقایاسی هنوز موجود اولدیغی كبی تربه‌سنك مصنع قپوسی‌ده لوندره موزه‌سی تزیین ایلكده‌در.

غزنویلره خلف اولان و توركمان نسلندن بولنان غوریلرده اسلام و مدنیته بیوك بیوك خدمتلر ایفا ایلمشلردر. هله دهله غورلرینك مؤسسی قطب الدین ایبك (آی بك) «جامع مسجد» نامیله بنا اولان بر بتخانه‌یی جامعه تحویل و تزیین ایله «قوة الاسلام» تسمیه ایلدی (بونی صوكره شمس الدین ایلتمش ایله علاالدین خلجی توسیع ایلدیلر). آی بكك بر خیلی آثار خیریه‌سی حالا دهلیده انظار حیرته چارپار. بونلردن قطب منار ۵۸۷ تاریخنده انشا اولنمشدر. دهله جوارنده‌كی مناره شكلنده اولان بو قله اوزون بر مخروط اولوب اوزرنده‌كی نقوش و كتابه‌لری و شرفه‌سی نقوش عربیه ایله اسلوب هندینك امتزاجندن حاصل اولمش غایت قیمتدار بر اثر بدیعدر. بو مناره‌نك منسوب اولدیغی جامعك انقاضی‌ده حالا انظار حیرته چارپیور.

[۱] كول، على الاطلاق چیچك دیمكدر. فارسیده‌كی كل‌دن فرق كافنك عربی اولیشیدر.

ینه بو خاندان افرادندن علاءالدینك وجوده كتیردیكی بر آبدهٔ مكمله ایله مقایسه ایدیله جك اثر معماری آنجق اسپانیاده كی (الحمرا) در . بو اثره هند ایران و عرب طرز معماریسی عقله حیرت ویره جك بر صورتنده امتزاج ایتدیرلمشدر . جامع قطب جوارنده كی ایلتمشك مزاری ده پك نفیس آثار عتیقه دندر .

خوارزمشاهان سمرقند ، بخارا ، بلخ ، هرات و اصفهان كبی بلاد عظیمه ده بر خیلی آثار جسیمه براقدقلری كبی ، سلجوقیلرده بویرلرده بر چوق كوزل بنالر وجوده كتیرمشلردی .

تیمورلنكك سمرقندی نه درجه ده تزیین ایتدیكی و حالا مزاری اك مكمل بر آبده تشكیل ایلدیكی معلومدر . بونك اولاد و احفادی ده اللرینه كچیردكلری یرلری برخیلی تزیین ایلمشلردر. هراتده مشهدده حسین بایقرا ، بلخده اوزبیك ، هندده بابر شاه نه كوزل اثرلر براقدیلر .

هندده ینه بو سلاله دن اكبر شاهك دهلی جوارنده مزاری شایان حیرتدر .

اكبر شاه ۹۷۷ تاریخنده اكره جوارنده (فتحپور) تسمیه ایتدیكی بر یری تأسیس و احیا ایچون اون ییل امك وپاره صرفندن چكنمدی ، بر مكمل شهر وجوده كتیردی « مدنیت عربیه » آدلی بر اثر یازان فرانسه لی كوستاو لوبون بورای ایچون (Ctte magnifique cité,que de grandes États europeens s'honoreraiet d'avrir pour capitale) « ... اوروپا بیوك حكومتلری ایچون مقر اتخاذی موجب شرف اوله جق اولان بو محتشم شهر » دییور. اون ییل بورایی تزییندن صوكره بیته رق ، حالی اوزره براقمشدر .

اكبر شاهك یاریم براقدیغی تربه سنی اتمام ایدن شاه جهان (اكره) ده تاج محل نامیله غایت مصنع بر جامع شریف وجوده كتیردی . حالا موجود اولان بو اثر نفیسی تصویر ایچون بر جلد یازی یه احتیاج واردر . بتون شرق معمارلرینك مسابقه سی و هر طرفدن كتیریلن درلو قیمتدار مالزمهٔ انشائیه نك حسن استعمالی ایله ۱۰۴۰ تاریخلرنده یاپیلان بو جامعه عمله اجرتی داخل اولدیغی حالده اوچ میلیون لیرا مصرف كیتمش و یكرمی بیك عمله ده یكرمی ایكی ییل بادهوا چالشمشدر. بوكون فن و صنعتك حال حاضرنده بویله بر اثرك اون میلیون لیرایه چیقه میه جغنی ارباب وقوف تسلیم ایدییور. (هندده بولنان آثارك بر چوغنی انكلیزلر تخریب ایتدیلر. حتی تاج محلك ده بر فائدهٔ مادیه سی اولمدیغندن بحث ایله لورد بنتینق بونی ییقوب انقاضنی صاتمغی منسوب اولدیغی حكومته توصیه ایتمشدی) .

فرنكلرجه (Grands mongols) دینلن وهندده بابر شاهك تأسیس كرده سی اولان تورك حكومت اسلامیه سنك آثاری صایمقله بیتمز . بونلر میاننده شاه جهان اكره ده كی جامع معطیسی پك نفیس بر اثر عالیدر .

دهلیده ۱۰۶۰ تاریخنده انشا اولنان جمعه مسجدینك جبهه سی قره وآق مرمرك پك ظریف بر صورتده امتزاجندن وجوده كتیرلمشدر .

حكمدارك دهلیده ۱۰۵۸ ده ختامه ایرن اقامتكاهنك بر چوق یرلرینی انكلیزلر ییقدیره رق انقاضنی قشله یاپمقده قوللانمشلر، یالكز سالونلرینی براقمشلردر. بتون موزاییق ایشله لی دائره لی انكلیز سواریسنه آخور اتخاذ اولنمشدر .

توركستان، خراسان وایران وآناطولیده برخیلی آثار سلجوقیه موجوددر. قونیه، سیواس، قیصری، ملاطیه، البستان، حلب وسائره ده نیجه كوزل جامعلر ، عمارتلر ، مدرسه و مسجدلر عثمانلولرك سایه سنده محافظه اولنمقده در. موزهٔ همایونده آثار اسلامیه یه مخصوص كوزل سالونده سلجوقیه آثارینك كوزل نمونه لری كوریلور .

مصر ۱۶۲ تاریخندن بری تورك نفوذی آلتنده در . بو تاریخده ابو صالح یحیی بن داود نیشابوری مصر والیسی اولدی. بوندن صوكره دها برچوق تورك والیلر بو خطه یه كوندرلدی . ۲۵۴ ده (ابن طولون) [۱] مصر متسلمی اولدی.

[۱] طولون، چغتای املاسنجه تولون (طولو) دیمكدر. (طولون آی) بدر تام معناسنه در.

بوذاتك حالا نامنه منسوب وموجود اولان جامع شريفى شمدى ويران برحالده‌در. طرز معماريسى عربيدن زياده بيزانسى‌در. ابن طولونك اقامتكاهنى تاريخلر تصوير ايتمكله بتيره‌مزلر.

موغول هجومنده اله دوشن ووندبك تاجرلرى معرفتيله طوپلانيلوب مصره صاتيلان قبچاق توركلرينك اوراده تأسيس ايلدكلرى مماليك تركيه‌ده برخيلى آثار نفيسه وجوده كتيرمشلردر.

٦٨٣ تاريخنده قلاوونك ياپدرديغى جامع شريف آثار اسلاميه‌نك اك انفسندن معدوددر. بونك اك زياده نظر دقتى چارپان حالى بناسنك جبهه‌سى ايله مؤسسنك تربه‌سى غوتيك طرزينه فوق العاده مشابهتيدر.

ينه مماليكدن ملك ناصرحسنك (جامع حسن) ناميله معروف اولان و٧٥٧ده بناسى ختامه ايرن جامع شريفى صنعت معمارى نقطهٔ نظرنجه حقيقةً پك ايلريده‌در. پك واسع بر معبد اولان بو جامع شريفك قبه‌سى ٥٥ ومناره‌لرى ٧٦، جامعك طولى ١٤٠ عرضى ٧٥، ديوارلرينك قالينلغى ٨ متردر؛ انشاسنده مرمر يرينه يونتمه طاش قوللانلمشدر.

٨١٠ده ملك مؤيد ابوالنصر شيخك ياپدرديغى جامع مؤيد طرز معماريجه بو تاريخدن اول ياپيلانلردن براز دها كيريجه ايسه‌ده تزييناتى جهتيله قاهره‌نك اك كوزل جامعى صره‌سنده بولنيور. مشاراليهك ٨٢٢ده ختامه ايرن برده كوزل مدرسه‌سى واردر.

الجزيره‌ده، ايرانده، توارنده دها بر چوق آثار عتيقهٔ تركيه موجود ايسه‌ده هنوز بونلر فعلاً تدقيق ايديله‌مدكلرندن دائرهٔ اطلاعمز داخلنه كيره‌ميور. پك مختصر ذكر ايلديكمز شو آثار عتيقه توركلرك‌ده مدنيت عالم تاريخنده مسلم بر وظيفه ايفا ايلدكلرينى كوستريور. بو وظيفه‌نك اك بيوك واك مهمنى ايسه عثمانلولر ايفا ايلمشلردر. سلاجقه‌يه وبونلرك انقاضندن عبارت ديكر اون قدر طوائف ملوك وسائر حكومتلره خلف اولان دولت ابد مدت عثمانيه‌نك تاريخى پك پارلاق مآثر مدنيه‌يى محتوى اولديغى كبى خاك پاك عثمانى اوزرنده پك چوق آثار مدنيه وجوده كتيرمشدر.

سلاطين عظام عثمانيه حضراتى، وانلرك اثر جليللرينه توفيقاً وزرا، اكابر واغنيا مملكتك بيوك شهرلرنده دكل عادتا كويلرنده واك هجرى يرلرنده پك مهم، لزوملى، مصنع و عادتا شايان حيرت اثرلر ابداع ايتمشلردر.

بروسه‌ده ييلديرم بايزيد خان حضرتلرينك ييلديرم اولو و امير سلطان معبدلرى، جنتمكان چلبى سلطان محمد خان حضرتلرينك يشيل جامعى، ديكر جامعى حالا موجود در. سلاطين عظام حضراتيله وسائر خاندان جليل العنوان سلطنتك غنودهٔ خاك غفران اولدقلرى آبده‌لر حرمت وحيرتله كوريله‌جك مبانئ عاليه وظريفه‌دندر. معمارى تزييناتنده چينى ودرلو نقوش ايله يازيلرى مزج ايتديرمك عثمانلولره خاصدر. ادرنه‌نك ايكى شرفه‌لى جامعى، استانبولك بايزيد جامعى جداً آثار جسيمه‌دندر.

معمارئ عثمانيه‌نك اك پارلاق دورى جنتمكان قانونى سلطان سليمان حضرتلرينك عهد همايونيدر. سليمانيه جامع شريفى هردرلو مزيتى ايله بر مثلى دها بولنه‌ميان بر بناى عاليدر. خاقان مشاراليه حضرتلرينك يالكز بر معمارى، معمارسنان، بش يوز قدر آثار جسيمه وجوده كتيرديكى حسابه قاتيليرسه شو پارلاقلغك درجهٔ علويتى انسانه وله كتيرير. شهزاده، سلطان سليم، چكمجه كوپريلرى، صو بندلرى، چشمه‌لر، رستم پاشا، مهركاه جامعلرى درلو آلات و ادوات هپ بو دورده وجوده كتيرلمشدر.

باب همايون اوكنده صناعت عثمانيه‌نك بر كوهرى (Bijou de l'art Ottoman) اولان چشمه، سلطان احمد جامع شريفى، بدستان، چارشوى كبير، نور عثمانيه، استانبول يكى جامعى، لاله‌لى، اسكدار آيازمه، اسكى يكى والده جامعلرى، سليميه جامعى، نصرتيه جامعى، عزب قپوسى، طوبخانه چشمه‌لرى، قونيه‌ده‌كى خانقاه مولوى، شامده سلطان سليم جامعى، حلبده عثمانيه جامعى؛

کلیسده جانبولاد اوغلی جامعی خلاصه یوز بیکلرجه آثار نافعه وخیریه وجوده کتیرلمشدر .

طوپلر، تفنکلر، هردرلو سلاحلر سلاحخانه‌ده، ترسانه وطوپخانه‌ده بولنیور. کتبخانه‌لرده مصور، مذهب یوز بیکلرجه جلدلر صنایع نفیسه وآثار قدیمه نقطهٔ نظرنجه تدقیقه شایان کوریلیور.

سایهٔ ترقیوایهٔ حضرت پادشاهیده کوندن کونه تکمل ایتمکده بولنان موزهٔ همایونده آثار عتیقهٔ عثمانیه وترکیه‌نك هنوز پك آزی طوپلانه‌بیلمشدر. یالکز مسکوکات قسمی مکملدر دیه ادعا اولنه‌بیلیر.

آثار عتیقهٔ ترکیه وعثمانیه جداً تدقیقه شایان شیلر اولمق حسبیله بونلرك جمع ومحافظه‌سنه وصوکره‌ده تدقیقنه صرف اولنه‌جق امکلر بیهوده دکل بالعکس جالب شرف اولور.

آثار عتیقهٔ اسلاو . — (Archéologie Slave) علم آثار عتیقهٔ اسلاو نسبةً پك یکی بر علمدر . اسلاو آثار عتیقه‌سی حقنده انحای علمه توفیقاً تتبعات و استکشافات اجراسنه روسیه‌ده عصر سابقده باشلانمش در . دها اوللری روسلرده دخی آثار عتیقه قوللکسیون مهوسلری وار ایدیسه‌ده آثار عتیقه علماسی یوق ایدی . تاریخك محرر ومضبوط اولان منابعی تحصیل وتدقیق اولندیغی صره‌ده آبدات وآثار عتیقه‌نك تتبع وتحصیلنه میل وانهماك اولنمسی بر امر طبیعیدر . ایشته بوکا مبنیدرکه روسیه‌ده بیوك قاترینه قدیم مناسترلرده بولنان صورتلرك، رسملرك نسخهٔ صحیحه‌لرینی آلدیردی. ١٨٠٤ تاریخنده موسقوه‌ده تاریخ وآثار عتیقه ایچون بر هیئت علمیه تأسیس اولندی. ١٨٠٧ تاریخنده ینه موسقوه‌ده اسلحهٔ قدیمه دپوبنده‌کی روس آثار عتیقه‌سنك تعریفات وتصویراتنی حاوی بر مجموعه نشر اولندی . کیت کیده مهم مهم قوللکسیونلر تشکیل اولندی. بکه‌تووو نامنده‌کی ایکی آدمك قوللکسیونلری ایله پرنس رومیانچووك قوللکسیونی اخیراً موسقوه‌نك الك زنکین موزه‌سی اولدی . دوانفا شودقووسکی نام مستعاری ایله دها زیاده طانمش اولان لهلی چارتوکی اویوك (Tumulus) تعبیر ایدیلن صنعی طوپراق تپه‌لرینی وطوپراقدن یاپلمش اولان قدیم قلعه واستحکاملری استکشاف ایدرك او وقته قدر تحصیلی اهمال ایدیلن، نظر اعتنادن دور طوتیلان بوقبیل آثارك تابعی علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن غایت مهم ومفید اولدیغنی بیان ایدرك بو نوع تتبعاته روسلرك، لهلیلرك انظار دقت و التفاتنی جلب ایله‌دی . کوپن، کروق، فرهن کبی دیکر علمای عتیقیون‌ده روس مسکوکات قدیمه‌سنی تحصیل وتصویر ایدیورلر ایدی . روس تاریخی نقطهٔ نظرندن بوبابده‌کی مسعینك اهمیتی تقدیر ایدیله‌رك اسلاو آثار عتیقه‌سی حقنده‌کی تتبعات وتدقیقاته کرمی ویرمك اوزره آثار عتیقه قومسیونلری نامیله برطاقم هیئات علمیه احداث وتأسیس اولندی. نهایت پتروسبورغ آثار عتیقه هیئتی تشکیل اولندی (١٨٤٦). دورهٔ ابتدائیه‌سنده بوهیئات حکومتك مظهر حمایه‌سی اوله‌رق معاونت نقدیه‌یه نائل اولدی. ١٨٥٢ تاریخندن اعتباراً اولا فرانسزجه لسانی اوزرینه، ثانیاً روسجه اوله‌رق تدقیقات وتحقیقات واقعه‌یی مبین اثرلر ، مجموعه‌لر نشر ایلمکه باشلادی . بوندن باشقه منفرد اوله‌رق آثار عتیقهٔ اسلاوه متعلق خیلی کتابلر نشر ایتدی . ١٨٦٦ تاریخنده بویله بر قومسیون‌ده موسقوه‌ده تأسیس اولندی. بو قومسیون دخی پك مفید اثرلر نشر ایتدی. بوقومسیونك تأسیسنه دلالت ایتمش اولان قونت اوواروف که ١٥ بیكدن زیاده اویوك ویا روسجه قورغات استکشاف ایلمکله افتخار ایدیور، روسیه‌یی باشدن، هرطرفنی کزدی، دور ایتدی وروسیه‌ده‌کی آثار عتیقه اوزرینه انظار دقت وهمتی دعوت ایدیور ایدی. ولایتلرده ده برطاقم موزه‌لر تشکیل ایدلدی ، خصوصیله دارالفنونی اولان مرکزلرده . ینه قونت اوواروف موقوت فن قونفره‌لری تأسیسی فکرینی‌ده اورته‌یه قویدی . بو قونفره‌لردن برنجیسی ١٨٦٩ تاریخنده موسقوه‌ده، ایکنجیسی ١٨٧٧ تاریخنده پترسبورغده تأسیس اولندی، ینه اوچنجی قونفره ١٨٧٤ تاریخنده کیفده،

دردنجیسی ۱۸۷۷ تاریخنده قزان‌ده، التنجیسی ۱۸۸۰ تاریخنده اوده‌ساده تأسیس وتشکیل اولندی . بو قونغره‌لر حفریات اجرا ایله‌دیلر ، کشفیات اجرا ایتدیلر ، موقت سرکیلر قوردیلر وکراراً اوروپا علماسنك زیارتگاهی اولدیلر . روسیه‌ده علم آثار عتیقه‌نك تأسیس وتدوینته الك زیاده قونت اوواروف خدمت ایله‌مش در . ۱۸۸۰ده وفاتنده روسیه‌ده آثار عتیقه‌یه دائر مکمل بر اثر براقمش‌در.

بونكله برابر قونت اوواروفك نامی یاننده روس علمای عتیقیونندن آنتونوویچ ، برون ، قونداقوف، فیلونوف وسائره کبی ذواتك اسملری دخی شایان ذکردر . بونلرده روسیه آثار عتیقه سنك تأسیس وتدوینته خدمت ایتمشلردر .

آثار عتیقهٔ جرمانیه .— (Archéologie Germaine) جرمانیه ماده‌سنه باق .

آثار عتیقهٔ فنیکیه و قارتاجیه .— (Archéologie Phénicienne et Cartaginoise) — مصرك اصیل و خودآفرین اولان صنعتی بحر سفیدك دوکدیکی سواحل اوزرنده آثوریه وکلدانیه صنعتی ایله تصادف ایله‌دی وبونلرك صهریتندن صنعت فنیکیه وصنعت قبریسیه تولد ایتدی . صنعت بابنده فنیکه هیچ برشی ایجاد ایتمدی ؛ حتی بعض روایات تاریخیه‌ده ایجادی بو امت ساحلیه‌یه عطف و اسناد ایدیلن زجاج اعمالی حرفتی بیله فنیکه‌لیلرك دکل‌در. صور وصیدا زجاج فابریقه‌لرینك، شیشه‌خانه‌لرینك تأسیسندن چوق زمان اول شیشه‌جیلك ، جامجیاق صنعتی مصرده،کلدانیه‌ده موجود ایدی. الفبا خصوصنه کلنجه بوبابده‌ده فنیکه‌لیلر موجد دکل‌در . فنیکه‌لیلر یالکز امتعه دنکلرینی ، بالیه‌لرینی اشارت ایله‌مك، نشانلامق ایچون مصر قدیم یعنی قبطی خطنده، بلکه . خط خطی‌ده بعض تعدیلات وتغییرات اقتطاعیه اجرا ایله‌دیلر. یعنی مصر قدیم خطی وحروفنی ، اختصار ایدرك نشان وعلامت مقامنده استعمال ایلدیلر ، حروف الفبائیه خصوصنده خدمتلری‌ده بوندن عبارتدر ، بونكله برابر صور وصیدا تاجرلری علم آثار عتیقهٔ شرقیه‌ده مهم بروظیفه وخدمت ایفا ایله‌مشلردر. چونکه فنیکه تجاری واسطه‌سی ایله درکه مصرلیلرك ، آثوریلرك ایجاد ایله‌دیکی پلاستیق اورنکلری ، مودللری ، طرق صناعیه یونانیلره انتقال ایده‌بیلدی . اون سکزنجی عصر میلادی نهایتنده آبه « بارته‌له‌می » الفبای فنیکی‌یی تهجی ایله‌مش وفنیکیه مسکوکاتنی تصنیف ایتمش‌ایدی‌که بومسکوکاتك اوزرنده فنیکیه‌یه عائد روایات‌یازیلی ایدی. برطرفدن ده « ژه‌زه‌نوس » « دوسولس» و دیکر بعض علما متون فنیکیه‌یی اوقومغه چالشیورلر ایدی . فقط بو مساعی حقیقی معناسنه کوره آلنیرسه‌علم‌آثار عتیقه‌یه تعلق ایدن مسائل اصلیه یعنی آبدات فنیکیه‌نك ادراك وایضاحی جدی برترقی ابراز ایده‌میور ایدی . حقیقتده فنیکیه آثار عتیقه‌سی علمی ۱۸۶۰ تاریخنده سوریه طرفلرینه کوندریلن فرانسز هیأت علمیه‌سنده تتبعات وتدقیقاتیله بدء ایله‌مش‌در دینیله‌بیلیر. بو هنکامده موسیو ره‌نان فنیکه‌ده آثار عتیقه تتبعات و استکشافاتنه مأمور ایدلدی و قدیماً فنیکیه مملکتنی تشکیل ایدن ، اراد (رواد) ، مارات (آمریت)، جبال (بیبلوس)، بریت (بیروت)، تیر (صور)، آقو (عکه)، ژوبه (یافه) بلده‌لرینك اعتمار ایله‌دیکی بر جبل بوینده حفریات اجرا ایله‌دی. بوحفریاتك نتیجی، کشف‌ایدیلن، بولنان آثار عتیقه‌نك قیمت بدیعیه وصنعیه‌لری نقطهٔ نظرندن حائز اهمیت دکل‌در؛ فقط علم، علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن بر حقیقت اظهار واثباتنه مدار اولدی‌که بو سایه‌ده آثار عتیقهٔ فنیکیه‌نك جمله‌سی بربرینه مخالف ایکی منبعدن نشأت ایله‌دیکی (قبطی وآثوری منبعلری) آکلاشیلدی. فنیکیه‌لیلرك براقدیغی آثار ورسوم یالکز فنیکیه قطعه‌سنده تتبع اولنمقله اکتفا ایدلمه‌دی . بحر سفید حوضه‌سنده ، قبریس‌ده ، قارتاجیه‌ده ، مالطه‌ده، سیجیلیاده، ساردنیاده وآفریقا واسپانیا

سواحلی ارزرنده والحاصل فنيكيه‌ليلرك، بو قديم تجار امتك آياق باصديغی، كشت وگذار ايله‌ديكی، اعمار ايتديكی هربرده تجربات اجرا اولندی . اصل فنيكيه‌ده يعنی سوريه سواحلی اوزرنده اجرا ايديلن تتبعات علميه‌دن آكلاشيلديغنه نظراً فنيكيه‌ليلر اولا سكنالرینی ، اولرینی قيالر ايچنده ، اويارلر ايدی. مؤخراً يالكز مزارلرینی قيالرده حفر ايتديلر و اكثريا خانه‌لرینی طاغدن آييردقلری غايت جسيم كرج طاشی پارچه‌لری ايچنده نحت ايله‌ديلر : بو جسيم طاش پارچه‌سنك قباق اويار كبی ايچنی بوشالديرلر، ديوار مقامنده كنارلرینی براقيرلر وايچنده اينجه جدارلر براقه‌رق بوصورتله خانهٔ يكپاره‌یی اوطه‌لره تقسيم ايدرلر ايدی . ايشته بو قبيل مبانیٔ متحركه آمريت‌ده، صيداده ، مارات‌ده وآراد آطه‌سنده « ره‌نان » ك منظوری اولمشدر. بو طريق بنا طاغده قيا ايچنده او اويمق طريقنك بر درجه ايلريسی ديمكدر. برنجی حالده سكنالری مطقا طاغ وقيالق اولان يرلرده انشا ايله‌مك وقصبه‌لری‌ده بورالرده تشكيل ايله‌مك ضرورتی واردر. فقط طريق ثانی‌ده طاغدن جسيم بر قيا پارچه‌سی تفريق ايديله‌رك بويكپاره طاشلرك ايچنه او يايپيلير كه آغاج بدنلرینی اويه‌رق او اتخاذ ايله‌مك قبيلندن بر صنعت . يالكز بوراده اويولان اغاج دكل ، دها زياده كلفت عمله، مهارت صنعته محتاج اولان طاش در. نوع بشرك سكنايه اولان احتياجاتنك ايفاسی بابنده هرشی طريق تحليل ايله باشلار، تركيب صوكره كليره چونكه تحليل دها قولای‌در. طريق تركيب‌ده ايسه اولا اجزايی بولمق، بواجزايی وضع و تركيب ايدرك بر واحد تام ، بر كل ميدانه كتيرمك خصوصنه چاليشيليركه بالطبع تحليلدن مؤخر بر فعل ذهنی در . ايشته طوغله، آغاج، طاش اخشاب پارچه‌لری ، موافق ومناسب اولان وجوه تحتنده اتخاذ واعمال ايديله‌رك يرلی يرينه وضع وترتيب وجمله‌سی وسائط كافيه ايله بربرينه ربطوبند ايتمك طريقيله او انشا ايله‌مك نوع بشرده دها مؤخر كوريلن بر نهج بنادركه بونك مؤخريتی بر امر طبيعی در ؛ بناءً عليه فنيكيه معمارلری يالكز يكپاره خانه انشاسنه حصر مساعی ايتمديلر، ايكنجی طريق ايله‌ده خانه انشاسنی تصور واجرا ايله‌ديلر، بيوك بيوك طاش پارچه‌لرینی ، خرجسز اوله‌رق ، بربری اوزرينه قويه‌رق بووجه ايله‌ده مساكن انشا ايتديلركه توزتوزده، جبال‌ده آثار فنيكيه‌دن اوله‌رق كوريلن ديوارلر بونی اثبات ايدر. كذلك برج البراقه دينن مارات‌ده‌كی مشهور قبرده بوحقيقتی تأييد ايلر. مالطه‌ده، غوزژوده‌كی مبانیٔ فنيكيه بربری اوزرينه قونمش وقبا صورتده يونلمش بيوك قطعه‌ده طاش ييغنلرندن عبارتدر . قارتاجه‌ده، بوله‌نك كشف ايله‌ديكی ديوارلر بالعكس كوزل يونتلمش ، غايت منتظم اوله‌رق بربرينك اوزرينه وضع وترتيب ايدلمش، شايان تحسين بر صورتده تنضيد (Ageneée) اولنمشدر . فقط بو ديوارلرك ، روماليلرك او دياری استيلا ايتمه‌دن اول انشا اولندقلری شبهه‌لی‌در، امين دكل‌در، هرحالده يونان قديمك تأثيرات معماريه‌سندن ازاده اولدقلری قبول ايديله‌مز .

فنيكيه‌لرك قديم معمارياتنده قبه و ستون يوقدر. بونلر فنيكيه معمارلرينك معلومی دكل ايدی. سقوف مبانی بيوك بلاطه (Dalle) لر، بلاقه طاشلری ايله فرش ايديلير، اورتيلير ايدی. فنيكيه آثار معماريه‌سندن اوله‌رق قبرس‌ده بولنان كوچك ستونلر ، ستون باشلقلری قبطی اسلوبنده‌در. امريت‌ده‌كی مظله (Tabernacle) نك صچاق سيلمه‌سی (Architrave) وام العواميدده باقی قالان ينه بويله بربنانك صچاق سيلمه‌سی مجنح اوله‌رق كرهٔ شمس ايله مزيندركه آبدات قبطيه تقليدی در . بلكه ده بو آثار معماريه قبطی صنعتكارانك ايشلری‌در. ام العواميدده، اراد اطه‌سنده بولنان ابوالهول (Sphine) تمثاللری‌ده كذلك آثار قبطيه تقليدلری در . شوقدركه بو تمثاللرك قنادلری آبدات آثوريه‌دن تقليد اولنمشدر. يارم قبارتمه‌لری ، نقوش ناتشه‌یی احاطه ايدن تزيينات منحوته وكتابه‌لره كلنجه بونلرده نينوه

آثارندن قوپيه ايدلمشدر. فنيكيه مبانى وانشاآتنده
نقش بلرنك (Polychrome) پك زياده استعمال
ايديليركه بوده كذلك آثوريه وقبطى تقليديدر .
قبطيلر ، آثوريلر كبى فنيكيه‌ليلرده لايموتيت
نفسه قائل و معتقد ايديلر ، امواته پك زياده تعظم
و حرمت ايدرلر ايدى . بونك ايچوندركه فنيكه‌ده
مشاهده ايديلن آبدانك اك مهملرى مقابردن ،
مزارلردن عبارتدر . فنيكه‌ليلرك بتون مزارلرى
قيالر ايچنده ، صخره‌لر سينه‌سنده حفر و انشا
اولنمشدر . بونلر اويله ظرفلردركه تكميل بر
عائله‌نك صندوقه‌لرى كاملا بورالره قونه‌بيلير .
يالكز برج البراقه‌ده‌كى مقبر مستثنادركه برستناى
متحرك كبى طاغدن تفريق ايدلمشدر . بومزارك
ارتفاعى ١٦ مترهدر . آمريت بلدهٔ امواتى
(Necroropole) كه فنيكه‌نك اك قديم قبرستانيدر
و بر درجه‌يه قدر مطلوب وجه ايله استكشاف
و تحرى اولنمشدر ، بونك ايچنده اويله مزارلر
واردركه درونه يا بر مردبون ايله ، يا مصرقديم
مزارلرنده اولديغى كبى ، شاقولى برقويو ايله اينيليير
قويونك ديبنده آلچق قپولر واردركه بورالردن
كچيله‌رك مستطيل شكلنده اوطه‌لره كيريليير ، بو
اوطه‌لر متعدددر، بعضلرنده آز ، بعضلرنده چوق
در . بعض قبرلر ايكى قات مخزندن عبارتدر ،
اوستنده‌كى مخزنك مركزنده آچيلان بر دليكدن
آلتنده‌كى مخزنه اينيله بيلير. هر اوطه‌يه ، كنارلرى
بونجه صندوقه‌لر قونور ، و بونلرك ايچنده‌ده اولولر
ياتيريليير ايدى . خارجده ، يرك اوستنده طاش
ايله اوريله‌رك ياپلمش مخروط شكلنده كوچك بر
بنا ياپيليير ايدى كه زمانمزده بونلره مغازل ديرلر
(مغزل شكلنده اولديغى ايچون) . بو بنا قبرك
موقعنه نشان وعلامت اولمق اوزره انشا اولنوردى .
فقط بعضاً او قدر كلفت ايدلميه‌رك علامت قبر
اولمق اوزره يالكز بر طاش نصب اولنمقله اكتفا
اولنور ايدى . صيدا بلدهٔ امواتنده حكمدار
اشموانزارك صندوقه‌سى بولندى كه بونى دوق
دولوين لوور موزه‌سنه اهدا ايله‌مشدر . بو
صندوقه اسكندردن صوكره ياپلمشدر . ذاتاً فنيكه
ده بولنان صندوقه‌لرك اكثريسى هپ اسكندردن
مؤخردر . بو تابوتلرك شكلى قبطى تابوتلرينك
شكلنى آكديرر ، آنلرك تقليديدر . اك مكلف
و مزين اولنلرى صوان (غرانيت) ويا كرج
طاشندن مصنوعدر . قورشوندن ، پشمش
طوپراقدن ، حتى ازر آغاجندن اعمال ايديلنلرى
ده واردركه اوزرلرى معدن الواح ايله قاپلانمش ،
و بونلرك سطحلرينه‌ده اسد يوزى (Muflee
de lion) رسملرى تصوير اولنمشدر . بوصندو
قه‌لرك اكثريسى شكل انسانه مشابه بر صورتده
دركه موميالرك قليفى ، محفظه‌سى كبيدر ، بوبچم
صندوقه‌لرده متوفانك قفاسى قبارتمه اوله‌رق نحت
اولنمشدر ، اوصورتده كه اولو صاحبنى ، صقاللى
يولاركبى كورينور ، هپ بو تفصيلات ومفردات
آثوريه آثارندن اخذ و اقتباس اولنمشدر . بو
هيئاتده جنازه كوپلرى يالكز فنيكه‌ده دكل ،
بوقوم تاجرك مستعمره تشكيل ايله‌ديكى بحر سفيد
سواحلنك هر يرنده بولنمشدر . قارتاجه بلدهٔ
امواتى يعنى قبرستانى تا ازمنهٔ قديمه‌ده يغما
ايدلديكندن كشافين متأخرين بوراده برشى بوله
ماديلر . فقط مخزنلر عينى فنيكه‌ده اولديغى كبى
انشا اولنمش ، عينى صورتده تميق وتزيين ايدلمش
اولديغنه باقيلير ايسه بورالرده‌ده وقتيله صندوقه‌لر
محفوظ اولديغى آكلاشيليور . والحاصل قبطى يعنى
مصر قديم مزارلرنده اولديغى كبى ، فنيكه قبرستانلرنده
بيوت امواتنده‌ده خبازديه متعلق اثاثلر ، لوازم
بيتيه بولنور : زجاجدن ويا طوپراقدن معمول
و آلاباستورن (Alabastrons) نامى ويريلن (بو
كله‌يه باق) دستى به شبيه قابلر ، بس معبودينك
كوچك قطعه‌ده تمثاللرى كه بونلرك اصلى مصردن
در ، كذلك پيغمه ، آستارته معبودلرينك كوچك
تمثاللرى ، قنديللر ، آمفور (Amphores) تسميه
ايديلن (بو كله‌يه باق) بيضى الشكل ايكى قولپلى
چوملكلر و سائره . فنيكه مقابرينك هيچ برنده
سلاح بولنمامشدر .

مقابردن باشقه اوله‌رق ، فنيكه ممالكنده ،
بلادنده استكشافات ايله اظهار و اخراج ايديلن

آثار سائره أبیغرافی یه یعنی رسم محکوکاته متعلق متون ایله ، یونان تقلیدی مسکوکات و دراهمدن عبارتدرکه بونلرك علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن او قدر اهمیتی، فنیکه تاریخ صنعتنده یرلری یوقدر. معمافیه قارتاجه ، صور، صیدا ، آزوت ، مالته و جزائر باله آر کبی فنیکه بلاد و مستملکاتنك بعض مسکوکاتی اوزرنده‌کی تانیت الهه‌سنك سیماسی اویله اساریر ایله تصویر و ابراز اولنمشدرکه شرق مخصوصاتندن اولدیغی تسلیم ایدیله‌بیلیر بونك ایچون یعنی فنیکه‌لیلره خصوصیتنه بناءً اومسکوکات آثار فنیکیه‌دن عد ایدیله‌بیلیر . فنیکه‌لیلرك آثار معماریه‌لری کاملاً مندرس اولمش ، هیچ قالمامشدر. بونك ایچون فنیکه‌نك آبدات معماریه‌سندن بحث ایله‌مکه محل یوق . شو قدرکه فنیکه‌لیلر کندی معبدلرینك صورت معماریه‌لرینی قبطیلردن اخذ و اقتباس ایلدکلرینه شبهه یوقدر . آثار معماریه نامنه لایق اوله‌رق سوریه ساحلی اوزرنده فنیکه‌لیلردن قاله یالکز بر بنا واردرکه بوده مصر معبدلرینك کوچك بر نمونه‌سیدر. بو معبدده آمریت‌ده شکلی یکپاره بر مظله (Tabernacle) یی آکدیرور ، بونك ایچنده صنم محفوظ ایمش قاعده‌سی مربع ، یالکز اوچ طرفی قپالیدر . ارتفاعی ۷ متره‌در. اوك طرفنده بیوك برحولی واردر . غوززه‌ده ، مالطه دخی بعض فنیکه معابدی طلولنه تصادف اولنمش ایسه‌ده بونلر اوقدر مندرسدرکه هیأت حاضره‌لرندن آنجق پلانلری استدلال وکشف ایدیله‌بیلیر . معمافیه بو معابددن غوززه‌ده‌کی غانته‌ژا (Giantéja) معبدی ، علم آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن شایان ذکردر. بو معبد مجاور ایکی دائره‌دن عبارتدر. دائره‌لرك شکلی بیضی ومتطاولدر . دار بر دهلیز ایله برندن دیکرینه کچیریلیر . کذلك مالطه جزیره‌سنده‌کی حاجیارکیم (Hagiar-kim) عینی شکل وترتیبده بش آلتی دائره‌دن مرکبدر. بو بنالر، سطحلری دوزلنمه‌مش بیوك طاش پارچه‌لرندن یاپلمش ، و لایقیله وضع و ترتیب ایدلمه‌مشدر . قارتاجه معبدلرینه کلنجه ، بونلرك خرابه‌لری ده قالمامش ، انقاضی‌ده فنا بولمشدر . بونك ایچون زمانمزده قارتاجه بلدهٔ قدیمه‌سنده ، روما وبیزانسن مبانیسندن باشقه آثار معماریه بولنه‌مامشدر .

فنیکه‌لیلر مستعمره تشکیل ایله‌دیکی ، تجارتکاه اتخاذ ایله‌دیکی هر یرده ، خصوصیله قارتاجه‌ده زمین اوزرنده نصب اولنمش یوزلرجه طاشلر بولنمشدرکه عمومیت اوزره بونلرك قسم اعلالری بشیك اورتوسی چاتی کبی ایکی سطح مائل ایله منتهیدر. بونلر نذر ایچون نصب ایدیلن برطاقم طاشلر ایدیکه یره کمولی اولان قسمك خارجنده یعنی طوپراقدن یوقاری بولنان طرفنده موهوم الهلردن برینك نام و شرفنه اوله‌رق بر محکوکه‌یی حاویدر . قارتاجه‌ده بولنان بونوع علامت ونذر طاشلرینك اوزرنده بو بلدهٔ قدیمه‌نك باشلیجه معبودلرندن اولان رابان تانیت و بعل‌هامون ناملری کوریلیر. ینه بو دیکیلی طاشلرده ، عمومیت اوزره محکوکه نك آلتنده نیم قبارتمه برصورت کوریلیرکه چیزکی ایله حك ایدلمش اوله‌رق برشی نذرایدیلن موهوم الهی وبوکا عبادت ایدن شخصی ابراز واراءه ایدرناصیلکه جبال‌ده بویله بردیکیلی طاش بولنمش ،کورولمشدر. دیکر بعض طاشلرده معبود تمثیل ایدلمز یالکز نقشی ابراز ایدیلیر ؛ بونك یاننده آت ، قویون ، قادوچه (ایکی ییلان صارلمش عصا) کبی دمیری، دومن، کل رسمی، نیلوفر (Lotus) چیچکی، خرما آغاجی، قیصه وکوچك ستونلر وباخصوص تثلیث فنیکی‌نك علامت مخصوصه‌سی اولان مثلث کبی سمات و رموز تصویر ایدیلیر. بورسملرك اوستنده آچیلمش و یوقاری‌یه قالدیرلمش ال کوریلیرکه بوده موهوم اله سماوی‌یه عرض مناجاتی تخییل ایدر بررمزدر. فنیکیه صنعتنك اسلوبنجه صنعت قبطیه‌یه مشابهت وتقلیدی ، ایتالیاده پالسترنیاده ، کوریوم وابد الیوم‌ده ، قبریس جزیره‌سنده بولنان وکنارلری ایچ طرفدن غایت عجیب مناظر رسملریله مزین اولان معدن قبه‌لرده دها زیاده ظاهردر . بو قبه‌لرده رسملر یالکز صنعت اعتباریله دکل ، موضوع اعتباریله‌ده نینوه نیم قبارتمه منحوتاتنده مصور اولان مناظر اساطیریه‌یی یاخود آبدات

مصریه‌ده تمثیل ایدیلن صید حالملرینی، دینی قربان مراسمنی اکدیرر. فنیکیه آثار عتیقه‌سنده‌کی قنادلی خنفسا (Scarabés) لر، طین‌دن معمول اولان فخار (چناق چوملك) ملونه ومیناکاری بوقبیل آبدات قبطیه وآثوریه‌یه اوقدر مشابه وموافق درکه اوزرلرنده محکوکات اولمسه فنیکیه اصحاب صنعتنك محصول دستی اولان بوآثاری آبدات قبطیه وآثوریه‌دن تفریق ایده‌بیلمك همان ممکن اولماز. فنیکه بلده‌لرینی احاطه ایدن سور دیوارلری حقنده برشی دیمك قابل دکلدر. چونکه صیدا، صور، قارتاجه کبی شهرك وسائر بیوك بلاد فنیکیه‌نك سورلری تملرینه وارنجیه قدر خراب ومحو اولمشدر. یالکز بانیاس (که قدیم بالانه بلده‌سیدر وروآدك شمال طرفنده کائن در) فنیکیه دورندن قالمه استحکاماتی، قلعه دیوارلرینی محافظه ایده‌بیلمشدر. بو دیوارلرك ارتفاعی برقاچ متره‌یه چیقار. جسیم جسیم طاشلرك خراسانسز، خرجسز، بربری اوزرینه قونمه‌سندن، ییغلمه‌سندن تشکل ایتمشدرکه مبانیٔ کیکلوپیه (Constructions cyclopéens) دینن انشاآت قبیلندن (بو ماده‌یه باق) بیله دکلدر. سیجلیاده أریکس وموتیا بلده‌لرنده، آفریقاده قارتاجه وتاپسوس خرابه‌لرنده برطاقم قلعه واستحکام دیوارلری بولندیکه، بالعکس بونلرك انتظام وضع وترتیبی اعلا وکوزلدر. صنعت فنیکیه‌نك اك زیاده اصالتنی محافظه ایلدیکی مبانی لیمان انشاآتنده وشهرلرده صولری محافظه ایچون اجرا ایدیلن صو یولجیلق عملیاتنده کوریلیر. قارتاجه لیمانلرینك حوضلری الیوم موجود اولدیغی کبی، زاغوان منبعلرینك صولرینی شهره ایصال ایدن جسیم صهرنجلر دخی الآن باقیدر. بو صو یوللرینك، بوکمرلی صهرنجلرك ایچنده آرابه ایله کزیله‌بیلیر. فقط بونلر رومالیلر زماننده ترمیم وتعمیر کورمشدر.

خلاصه، دون دولوین، ووکه، ره‌نان، لودویغ مولله‌ر، ف. دوسولس، قلرمون غانو وسائره کبی علما ومستشرقینك تتبعات وتحقیقات واقفانه‌لریله ثابت اولمشدرکه فنیکیه‌لیلرك صنعتی صفت اصیلیتدن مهجوردر. قبطیلر آثوریلر کبی امم متجاوره‌نك صنعتلرینی تقلیددن عبارتدر، صنعتلرنده فکر ایجاد مفقوددر. بوکوچك قوم سجیهٔ مدنیه‌لرینی تجارتده، بازرکانلقده کوستردیلر. فقط طوغریدن طوغری‌یه دکلسه‌ده اقوام مختلفه‌نك محصولات صناعیه ومعمولات حرفیه‌لرینی مبادله‌یه دلالت ووساطت ایدرك بو صورتله صنایعك‌ده انتشارینه خدمت ایتدیلر. صنعتدن زیاده تجارته، صنایع تجاریه‌یه صارلدیلر. صنعت خصوصنده فنیکه‌لیلرك اك بیوك خدمتی قبطیلرك آثوریلرك آثار صناعیه‌لرینی یونانستانه ادخال ایدرك قدیم یونانیلرك تربیهٔ صناعیه‌لرینه معاونت ایله‌مك خصوصنده‌در. تجارت مناسبات بین الاممی توسیع وتشیید ایدرك صنایعك، طرق صناعیه‌نك‌ده بین الامم تداول وانتشارینه خدمت ایدرکی بوتاریخ ایله ثابت بر حقیقتدر.

آثار عتیقهٔ فنیکیه حقنده آخیراً اك مکمل تدقیقات واستکشافات اجرا ایدن موزه مدیری حمدی بك افندی حضرتلری درکه کشفیات واقعه‌لرینی فرانسزجه مهم براثرده انظار علمایه وضع ایله‌مشدر.

آثار عتیقهٔ یونانیه و رومیه —

— (Archéologie greque et romain) اوروپالی اصطلاحنده علم آثار عتیقهٔ صنفیه (Archéologie classique) نامی ویریلن یونان قدیم و روما آثار عتیقه علمی لایق وجه ایله تعریف ایده‌بیلمك ایچون بوشعبهٔ معرفتك مختصراً تاریخنی ایراد ایله‌مك اك فائده‌لی بر طریقدر. بو وجه ایله علم آثار عتیقهٔ مصنفه‌نك موضوعی نه صورتله تعین وتمیز ایله‌دیکی وبوعلم تدریجاً ترقیدن صوکره تأمین وثوق وصحت ایده‌بیله‌جك برطریق تحصیله ناصل نائل اولدیغنی کوره‌جکزکه ایشته او وقت یونان قدیم و روما آثار عتیقه‌سنه متعلق اولان علمك ماهیت حقیقیه‌سی نه‌دن عبارت اولدیغی حقیله ادراك اولنه‌جغی کبی بو بابده تحقق

ایده‌جك وضوح معنا عمومیت اوزره علم آثار عتیقه‌نك تعیین وتقدیر ماهیته‌ده خدمت ایدر.

علم تاریخك اوروپاجه معتبر اولان تقسیماتنه نظراً قرون اولی‌نامی ویریلان عالم‌قدیمك نه‌صورتله ختامه ایردیکی‌معلوم‌در . روما ایمپراطوری‌برنجی قسطنطین ، خرستیانلغی قبول ایدرك ۳۱۳ تاریخنده میلان‌ده نشر ایله‌دیکی بر امرنامه‌ده دین عیسوی‌یی روما ایمپراطورلغنك دین رسمیسی اوله‌رق اعلان ایله‌دی. بونك اوزرینه نصرانیت رسماً‌ده‌وثنیته‌غالب اولدی. او وقته‌قدر روما ایمپره طورلغی‌حکمنده بولنان خرستیانلر وثنیونك تعدیات و تجاوزاتندن ، قورتیله‌میور ایدی . علوم وثنیه، صنعت وثنیه نظر اعتبارده ایدی. میلان امرنامه‌سنك اعلانی ایله خرستیانلق روما ایمپره طورلغنك دین رسمیسی اولدی ، خرستیانلر قوت و رجحان بولدی . بونك ایچون درکه میلان امرنامه‌سی یونان و روما صنعتنی بتیردی . آرتق خرستیانلر معارف وثنیه‌علیهنه تجاوزه باشلادیلر نوبت تعدی اونلره کلمش ایدی . یونان و روما حکمتنی، علومنی رواجدن منع ایتدکلری کبی آثار وثنیوندن اولان آبداتی‌ده تخریب وهدم الملکه باشلادیلر . بر طرفدن‌ده روما ایمپره طورلغنه نهایت ویرن باربارلرك‌تخریبات ویغما کرلکلری‌ده صنعت قدیمه‌نك آثارینی بتیریور ایدی. آلاریقك قوماندامی تحتنده ویزیغوتلر ، کنزه‌ریکك قوماندامی آلتنده واندللر رومانك تخریبنه پك زیاده اشتراك ایله‌دیلر . فقط آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن بونلرك ضرری دها آزدر . چونکه بو باربارلر هدم الملکدن زیاده غارت ایله‌مکه‌منهمك ایدیلر. موسیو دوروی‌نك نشر ایله‌مش اولدیغی برخریطه‌که قدیم روما شهرینك شارلمان زماننده بولندیغی‌حالی ، مناظرینی ارائه ایدر، بونده مبانیٔ قدیمه‌نك جمله‌سی قائم اوله‌رق کوریلیر. آبدات ینه یرلرنده قالمش‌ایدی. فقط‌باربارلرك براقدیغی‌مدنی رومالیلر محو ایتدی. قرون وسطی روما بلده‌سی، قرون قدیمه روما بلده‌سنك انقاضیله تجدید ایدلدی: قدیم تماثیل، نیم قبارتمه منحوتات، بتون بو آثار خانه ومسکن انشاسنه صرف اولندی . مبانیٔ قدیمه طاش اوجاقلری کبی ایشلندی ، انشاآت جدیده‌یه مواد ولوازم اورالردن تدارك ایدلدی . ایمپراطور (سپتیم سور) ك انشا ایتدیرمش اولدیغی طاق ظفر بوحاله شاهددر . اون بشنجی عصر میلادی‌ده پاپا بولنان بشنجی نیقولا (۱۴۴۷ ـ ۱۴۵۵) قولیزه خرابه . کاهندن ۲۶۰۰ اوکوز آرابه‌سی تراورته دینن برنوع سرت بنا طاشی چیقارتدی. قدیم رومانك قلع آثارینه ، امحای رسوم وطلولنه مسارعت ایدیلیور ایدی. بوحاله باقیلنجه ۱۴ نجی‌عصرمیلادی ده ایتالیالی (پتراق)ك افادهٔ آتیه‌سی پك محق‌در : «رومابلده‌سی‌طانیله‌میه‌جق بریر وارایسه‌اوده‌رومه در». روما صنعت‌قدیمه‌سی حقنده بر فکر ایدنمك آثار ماضیه‌دن باقی قالانلرینی تفسیر ایله‌مك آرزو ایدیلیرسه ، او وقتلر بو آثارك تفسیری حقنده سویلنمش اولان سوزلرده آثار مذکوره ایچون کوستریلان حرمت و اعتبار درجه‌سنده کوریلیر . حقیقت‌بو سوزلر جهل ایله آلوده‌درکه او زمان رجالنك آثار عتیقه حقنده‌کی نادانیلرینی ارائه و اثبات ایدر . قرون وسطاده ، خرابات عتیقه‌یی تفسیر و ایضاح ایله‌مك ایچون واقع اولان ایلك تشبث ، رومایی زیارت ایدنلره رهبر اولمق اوزره تألیف ایدیلن ، و دلیل نامه قبیلندن اولان بر ایکی اثرده کوریلیر . فقط بو کتابلرده ، او وقت مندرس اولمامش بولنان آغریپاپانته‌ئونی ، قولیزه [۱] کبی مستثنا اوله‌رق ایدیٔ تخریبدن آزاده قالمش مبانی ، مونتوقاواللو جلهٔ تماثیلی کبی آبدات حقنده پك غریب و خرافات آلود شیلر محکی‌درکه روایات تاریخیه‌دن زیاده افسانه ، قبیلندندر ؛ روما بلده‌سنی کویا حضرت نوح تأسیس ایله‌مش ، قولینده بر معبد شمس ایمش ، مذکور کتابلرك

[۱] قدیم رومه‌بلده‌سنده غایت‌جسیم وپك‌زیبا برآمفیتأتره ایدی‌که بونك بنا و انشاسنه ایمپره‌طور و سپاسین بدء ایله‌مش ایدی، تیتوس (طیطس) طرفندن اکمال اولندی. سکسان صره مرتبه‌سی وار ایدی و سکسان بیك سیرجی‌یی استیعاب ایدر ایدی . غلادیاتور اویونلری بوراده اجرا ایدیلور ایدی .

مندرجاتی هپ بویله افسانه‌لردن عبارت .

یونان وروما آثار عتیقه‌سنك ایضاح وتفسیری امرنده عقل ومنطقه دها قرین بر مراق معرفت حاصل اولدیغی وقت، كه بونك ظهوری ١٤ نجی عصرده باشلیور، ینه اصول علمیه‌یه بدل عوام خلق بیننده تداول ایدن روایات وافسانه‌لر بو بابده‌كی تتبعات عتیقه‌یه زمین تشكیل ایدیور. بو روایته، احتماله نظراً دها قسطنطین زماننده تألیف اولنمش بر وثیقه‌نك محرف تفسیراتندن عبارت اولان بر اثرده كوریلان معلومات ارضیه یعنی روما شهرینك طوپوغرافیاسنه، رسم ارضنه متعلق اولان معلومات ضم ایدیلیرسه، ایشته ینه اووقت پتراق و دانت كبی بعض كمسه‌لرك آثار عتیقهٔ یونانیه و رومیه حقنده نائل اوله‌بیلدكلری منابع و وسائط بو روایات و منقولات محرفه‌دن عبارت ایدی .

بونك ایچوندر كه یونان قدیم وروما علم آثار عتیقه‌سی هنوز طوغمامش صاییله‌بیلیر. هرنه قدر ١٣ نجی عصر میلادی‌ده معمار نیقولا (پیزلی) قریحهٔ معماریه‌سنی آبدات قدیمه مطالعه‌سی ایله تشكیل و توسیع ایلمش ایسه‌ده بو برحال شاذ اولدیغی كبی نیقولانك مساعی و مطالعاتی محدود قالمشدر . یونان قدیم وروما آثار عتیقه و آبدات قدیمه‌سندن باقی قالان انقاض و رسومی استنطاق ایدرك ضامن اولدقلری مآل صنعتی استخراج ایلمك ، تاریخ نقطهٔ نظرندن بو آبده‌لری تفسیر ایلمك فكری ایتالیان علماسندن قولادوریئنزی‌یه وارد اولمشدر . بو ذات علم آثار عتیقه ایله رومانك ماضیسنی ، ادوار سابقه‌سنی كشف ایلمك خصوصنی تصور ایتدی، رومالیلری بو معرفته تشویق ایلمك ایچون پاپا پدنجی بونیفاس‌ك لاتران كلیساسنه قویدیردیغی، واوزرنده «لكس براجیا» محكوك اولان برپرنج لوحه‌یی تفسیر ایتدی . ینه بو آدم لاتین محكوكاتنی جمع ایدرك ١٣٤٤ سنه‌سنه طوغری قدیم روما بلده‌سی حقنده بر اثر یازدی. ینه بوزمانده آثار عتیقه‌یی جمع ایلمك ، قوللیكسیون یاپمق تشبثلری كورولدی. ترهویز اهالیسندن اولیویه فورزا نامنده بری ١٢٣٥ تاریخلرینه طوغری ایلك آثار عتیقه قوللیكسیونی وجوده كتیردی .

ایشته بوصورتله یعنی قولا دوریئنزی ومعاصرلرینك همتلریله علم آثار عتیقه یكیدن ترقی‌یه باشلادی. بونلرك غیرت و تشویقلریله اسلافك آثار عتیقه حقنده‌كی نظر بیقیدیلری جدی بر مراق علمی‌یه مبدل اولدی ، روما بلدهٔ قدیمه‌سنك هدم وتخریبی حقنده‌كی تأسفلر بر قاتدها آرتدی . تمثاللری جمع و التقاط ایتمك ، مادالیه‌لری ، پرنج مصنوعه‌لری محكوك طاشلری طوپلامق خصوصنده بر مسارعت كورولدی . اون بشنجی و اون التنجی عصرلر ظرفنده بیوك بیوك آثار عتیقه قوللیكسیونلری میدانه كتیرلدی . فقط علم آثار عتیقه‌نك اصل موضوعی ینه هپ انتیقه مراقنك خارجنده قالیور ایدی . بونلر صنعت قدمانك محصول هنری اولان مرمرلرده كوریلن شكللرك ظرافتنه، تناسبك حسننه مفتون اولورلر ، آثار عتیقه‌یی تخریب و امحا یوق ، جمع ومحافظه‌یه اهتمام چوق . فقط علم آثار عتیقه‌نك مقصودی محاسن اشكالی آرامق دكل ، بو اشكال آلتنده متواری اولان معانی‌یی اظهار ایلمكدر . بو نقطهٔ نظردن باقیلنجه اوروپاده اوزمانده‌كی رجال عتیقیون علمای آثار عتیقه‌دن زیاده ، ارباب صنعتدن در ، بدیعیوندر .

١٤٧٨ تاریخ میلادیسنده ، (بومپونیوس لاتوس) كرینال‌ده انتیقه‌جی آقادمیسی تشكیل ایلدی . بوزمانده آنتیقه‌جی (عتیقه‌كر ، عتیقه شناس) نامی اون التنجی عصردن اعتباراً اون سكزنجی عصرك اواسطنه قدر ، آثار عتیقه‌یی موضوع تحصیل اتخاذ ایدن علمایه دلالت ایدر بر تعبیر ایدی. عینی زمانده آدمیون (Humanistes) نامی ویریلان متون اوزرنده او عظیم مساعیٔ تنقیدیه‌یی اجرایه باشلامشلر ایدی ، تدقیق متونك آبدات ایله توضیح و تفسیری مسأله‌سی موضوع بحث اولدی . ایكی طرف غیرت ایدرك بر طرفدن متونك تنقید و ایضاحنده آثار عتیقه تحقیقاتندن استفاده اولنمغه ، دیكر طرفده آثار عتیقه‌نك تفسیر و ایضاحی

خصوصلرنده‌ده متوزدن استعانه ايدلمكه همت و غيرت ايديليور ايدى . حقيقى انحناى عليه‌يه كيرلمك، سلوك ايدلمك اوزره بولينليور. اوعصرده آثار عتيقه تحصيلات وتتبعاتى ايكى نقطهٔ نظردن اجرا ايديليور ايدى : (١) طوبوغرافيا يعنى رسم ارض، (٢) ايقونو غرافيا يعنى رسم صورت نقطهٔ نظردن ، رسم ارض ايله آثار عتيقه‌نك بولنديغى محللرك طبيعت جغرافيه‌سى اوكره‌نيليور، مسكوكات و مداليه‌لر ، كبى آثار عتيقه نظر اعتباره آلنيور ايدى .

١٦ نجى عصرده اجرا ايديلن آثار عتيقه تحصيلات و تدقيقاتنك بر صفت فارقه ومزيتى‌ده بونلره اهميت ويرلمسى خصوصى‌در . بو قدر همم ومساعى ايله برابر اون بشنجى، اون التنجى عصرلره علم آثارعتيقه تحصيلات و تدقيقاتنى مثمر قيله‌جق برنحو، برطريق هنوز بولنه‌مامش ايدى. بوزمانك علماسى نظرنده آبدات مشكله متون محرره‌نك تفسيراتندن عبارت عد ايديليور ايدى . بوندن باشقه ازمنهٔ قديمه‌نك ادوار مختلفه‌سى ايى طانيلمامش ايدى. مدنيت يونانيه‌نك ايلك حالندن روما ايمپرا طورلغنك ايام اخيره‌سنه قدر بو ايكى قومك كافهٔ صفحات حياتيه‌سى عينى بر ساحه اوزرنده تقدير اولندى . خلاصه اوعصرده كرك روماليلرك كرك يونانيلرك حقيقى اوله‌رق علم آثار عتيقه‌لرى تأسيس وتدوين ايديله‌مدى . چونكه بوقاريده ديديكمز كبى بو علمى تشكيل ايتمك ايچون طريق علمى بولنه‌مامش ايدى .

اون يدنجى واون سكزنجى عصرلر ظرفنده آبدات قديمه‌نك مقدارى فوق‌العاده تكثر وتزايد ايله‌دى . علم آثار عتيقه‌نك نظريه‌سى ، پك آغر ترقى ايتديكى حالده ساحهٔ تتبع پك زياده آرتيور ايدى . ايتاليانك هر طرفنده موزه‌لر تأسيس ايدلدى. آبدات‌عتيقه ذوقى هريرده حاصل اولدى. لور داروندە‌ل يونان مرمرلرينى كمال كرمى و خواهش ايله آريور ايدى . ده‌لوس وپاروس بلده‌لرندن اخذ و التقاط ايديلن تماثيل ايله يوكلى كميلر انكلتره‌يه طوغرى بادبانكشاى عزيمت اولمش؛

فقط يولده تكميل حموله‌لرى ايله برابر قعر ناياب دريايه ايتمش ايدى. لور دآروندە‌ل دها ١٦١٣ تاريخنده يونانستان قديمى انكلتره حاكنه نقل ايتمك فكرينى تصور ايله‌مش ايدى . فرانسه دخى انكلتره‌يه قارسى كرى‌ده قالمق ايسته‌مدى. ١٦٧٠ تاريخنده شرقه سفير كوندريلن ماركى دونوان‌تل‌لك سفارتى عادتا برهيأت عليه صفتنى حائز ايدى. او وقت بو سفارت معيتنده بولنان رسام ژاق قاررەى آتنه‌ده‌كى پانته‌ئوزك رسملرينى اوقدر كوزل آلدى‌كه بو وثائق اليوم معبد مذكورك علم آثار عتيقه نقطهٔ نظرندن تحصيل وتدقيقى ايچون قيمتلى شيلردر. نوواستلك كتيرديكى محكوكات يونانيه لوور موزه‌سنك رسم محكوكات سالونلرينى تجهيز ايدن آثار مهمه‌دندر. ١٦٠٥-١٦٧٦ سنه‌لرى ظرفنده ليوزلى طبيب سپون ايله انكليز وه‌لر يونانستانه ، ايتاليايه سياحت ايتديلر، علم آثار عتيقه‌يه دائر غايت مهم تتبعات واستكشافات اجرا ايله‌ديلر. بو استكشافات فنيه‌يه‌دائر سپون براثر يازدى‌كه‌اوروپاده بيوك بر رغبتى موجب اولدى. ايشته بوصورتله كوندن كونه مراق علمى دائره‌سى توسيع ايديور ايدى . اون سكزنجى عصرك اواسطنده يعنى علم آثار عتيقه تدقيقاتنك جدى وقطعى بر ترقى كوستردكى بر زمان‌ده پك چوق مواد جمع وتصنيف اولندى. متون تاريخيه‌نك حاوى اولديغى معلومات جمله استنباط ايدلدى. فقط بوقدر مساعى ايله برابرينه علم آثار عتيقه‌يى حقيقى برصورتده تأسيس ايتمك ايله‌مك ايچون دها بعض عناصرك فاقد اولديغى بالسهوله آكلاشيله‌بيلير . واقعا مواد بول ، فقط بومواد قارمه قاريشيق، ملتبس برحالده ، هنوز نظام علمى تأثير فيضى انفاذ ايله بو اختلاطدن علمه لايق بر اطراد تأمين ايده‌مامش . صنعت قديمه‌يى برموجود ذى‌حيانيه كبى انكشافات آليه‌سنده تحصيل ومطالعه ايله‌مك فكرى هنوز دستور حركت دكل ايدى. كرچه قايلوس بويله برفكرى مبهم اوله‌رق كوردى، فقط علم آثار عتيقه ماده‌سنده تفصيل ايتديكمز وجه ايله بوفكرى تعيين

وتعريف ايدن ، ماضيسنى توصيف ايله‌ين وبو طريق تحصيلى علم آثار عتيقه تتبعاتنه تطبيق ايدن ونكلماندر (علم آثار عتيقه ماده‌سنه باق).

ايشته علم آثار عتيقه‌نك نحو تحصيلى ، طريق تأسيسى وتدوينى آنجق صوك زمانلرده بوننه بيلدى. فقط بولندقدن صوكره علم ترقى‌ده دوام ايله‌دى. ونكلماندن صوكره ژونه‌ى، ويسقونتى كبى علماى عتيقيون ونكلمانك اثرينه توفيقاً علم آثارعتيقه‌نك ترقيسنه پك چوق خدمت ايتديلر. كشفيات آرتدى، قديم يونانستان، وقتيله قرون قديمه‌ده يونان مدنيتنك مستولى اولديغى ممالك ، ايتاليا متعاقباً زيارت ايديله‌رك آثار عتيقه حقنده تتبعات كثيره اجرا قلندى . ايشته يونان قديم وروما آثار عتيقه‌سى علمنك ادوار تاريخيه‌سى زبدةً بوندن عبارتدر. بوممالكتلرك آثار عتيقه‌لرينك تعريفات وتفصيلاتى يونانستان، ايتاليا روما ماده‌لرنده ايراد ايديله‌جكدر. بوراده بحث يونان وروما آثار عتيقه‌سنك كنديلرى دكل، علمى‌در . [١]

آثار لمعان — (Phosphènes) —

علم النفس { احساس ، لوامع ، برسام ماده لرينه باق .

آثار متعاقبه — (Deutergie) —

علم امراض { برخسته‌لغك ظهور و وقوعندن اوزون ويا قيصه برفاصله كچدكدن صوكره ميدانه چيقان واو علته مربوط واوندن متولد بولنان حالات وعلائم مرضيه بوصورتله تعبير ايديلير (مراجعت تعاقب مرضيه) . برعلاجك حصوله كتيرديكى تأثير اساس ورأسانى‌يى متعاقب ظهور ايدن تأثير ثانوى‌يه‌ده اطلاق ايديلير .

آثار ملحقه —(Epiphénomènes)—

امراض { برخسته‌لغك امراض وعلائم ذاتيه و اصليه‌سندن فضله اوله‌رق وقوعه

كلن فقط دائمى و منتظم اولمديغى ايچون علتك اوصاف مخصوصه‌سندن عد و اعتبار اولنميان احوال و حالات مرضيه‌يه بو اسم ويرلمشدر . (مراجعت امراض) .

آثار منطبعه — (Impressions) — ت

علم تشريح { انطباع برجسمك ديكر جسم اوزرينه فعل وتأثيرينه دينيركه جسم مؤثرك شكل واثرى جسم ثانى اوزرنده محفوظ قالير. ايشته بوكبى اثرلره آثار منطبعه ديمك ايجاب ايدر .

علم تشريحده آثار منطبعه (Impressions) ديه بدنده بعض كميكلرك اوزرنده مشاهده ايديلان چوقور كبى يرلره تعبير ايديليركه ، بونلر چامور ويا خمير كبى يومشاق برماده اوزرينه پارمق ايله خفيفجه باصيلديغى حالده حصوله كلن ايزلره ، نشانه‌لره مشابه‌در . بوجهتله آثار مذكوره‌يه پارمق ايزى معناسنه اوله‌رق آثار اصبعيه‌ده ديرلر . بناءً عليه عظام رأسده ، تعاريج دماغيه‌يه محاذى وموافق اوله‌رق موجود اولان و يومشاق برماده اوزرينه پارمق ايله باصيلان ايزلره مشابه بولنان چوقورلره آثار اصبعية جمجمه تعبير ايديلير . (عظم ، كميك ماده‌سنه باق) .

آثار مهديه — (Nutation) — لسانيات

آثار مهديه تعبيرى اصطلاحات علميه‌دن فرانسزجه‌ده نوتاسيون (Nutation) كلمه‌سنك مرادفى اولمق اوزره قبول اولنمشدر . بوكلمۀ فرانسويه‌ده لاتينجه باشنى حركت ايتمك ، صاللاق معناسنه اولان نوتاسيو (Nutatio) و نوتوس (Nutus) لفظلرندن تشكيل اولنمشدر . معناى لغويسى يوقاريدن آشاغه باشى حركت ايتديرمك و بو حركتى تكرار ايله‌مك ديمك اولور . آتلرك باشلرينى صاللادقلرى كبى انسانلرده اشارت ايله برينى چاغرمق ايسته‌دكلرى وقت اويله بر حركت رأسيه اجرا ايدرلر . بوندن تعميماً حركت رقصيه‌يه‌دخى او نام ويرلمشدر . علم هيئتده بو معناى لغويدن اخذ و اقتباس ايله برجرم سماوى‌نك محورينك مركز

---

[١] امم واقوام عالمك آثار عتيقه‌لرى هر امت وقومك نامى كلدكجه اوصره‌ده ايراد ايديله‌جكدر. بو ماده‌ده مقصد علم آثار عتيقه ايله بونك شعباتى‌در.

نقطه‌سی اطرافنده خفیف بر سعه ایله اجرا ایلدیکی حرکت رقصیه‌یه نوتاسیون تسمیه قلنمش‌در. چونکه اجرامده بویله بر حرکت کشف اولنمش‌در . ینه او معناده‌در که علم نباتات‌ده ساقلرك ، یاپراقلرك چیچکلرك صانکه شمسك حرکتنه تبعیت ایدرکبی مشاهده ایدیلن حرکاتنه‌ده کذلك بونام و یرلمش در . کذلك علم طب‌ده انسانك باشی صاغدن صوله ویا آشاغیدن یوقاری اوله‌رق اجرا ایله‌دیکی حرکات دائمه‌یه‌ده نوتاسیون تعبیر ایدرلر .

علم هیئت اصطلاحی اولمق اوزره نوتاسیون تعبیری لسانمزه آثار مهدیه دیه ترجمه اولنمش‌در. واقعا بشیکك حرکتی‌ده اویله بر حرکت‌در . عرب مترجملری بو معنایه اوله‌رق نوتاسیونی انسدال ایله ایله افاده‌ایدرلر سدل‌میل معناسنه‌در. علم طب‌ده نوتاسیونه تمایل دینمش و بو اصطلاح لغات طبیه‌یه درج وقبول اولنمش‌در .

آثارمهدیه — (Nutation) — علم هیئت

محور ارضك حرکت مهدیه‌سی . — محور ارضك ویا قطبین ارض خطنك حرکت مهدیه‌سی بو محورك مدار ارض ویاتعبیر دیکرله دائرهٔ خسوف محوری اطرافنده حرکت دوریه اجرا ایله‌دیکی زمان دوچار اولدیغی صالانمه‌دن عبارت در . یونان ریاضیون و هیئیوننده هیپارق زماننده (قبل‌المیلاد ایکنجی عصر) ارضك خط قطبینی یعنی قطبلری بیننه وصل اولنان خط مستقیم که محور ارضدن عبارت‌در ، بو خطك سماده استقامتی لایتغیر اولمادیغی دائرهٔ خسوفك محوری اطرافنده بطی بر حرکت‌دوریه اجرا ایله‌دیکی معلوم ایدی‌که حرکت‌رجعیه حادثهٔ سماویه‌سی بوندن نشأت‌ایدر. اووقتدن پك چوق زمان‌صکره‌یه قدر محور ارضك بوحرکتی برحرکت‌متساویه اولدیغی ظن‌ایدیلیر وبو حرکت‌تقریباً ۲٦,۰۰۰ سنه‌ده تمام اولور قیاس ایدیلیر ایدی ، اویله بر حرکت که زاویهٔ رأسیه‌سنك نصفی مدار ارضك میلندن عبارت اولان بر مخروط دوری‌بك‌سطحی اوزرنده جریان ایدر فرض اولنمش ایدی . هیپارقك مشاهداتی بونی ایجاب‌ایدیور ایدی. ینه آلمانیا هیئیوننده رژیو-

نوس‌ك زماننده (۱۵ نجی‌عصر میلادی) هیپارقك مشاهدات ورصداتندن بووقته قدر میل‌مدارینك علی‌الدوام تناقص ایله‌دیکی‌ده معلوم ایدی . فقط مستوی مدارارضك کواکبه نسبتله تبدیل‌وضع ایدوب‌ایتمدیکی‌هنوز بیلنمیور ایدی . بومسأله‌یی‌ده ینه آلمانیا هیئیوننده تیخوبراحو حل ایتدی . بو ذات بعض کواکبك عرضلرینی رصد وتقدیر ایدرك بولدیغی‌نتایجی‌یونانیلر زماننده ، اسکندریه مکتب هیئتی زماننده مشاهده و قیاس ایدیلن عرض درجانیله قارشیلاشدیردی ، وکوردی‌که بو عرضلر برثلث درجه‌قدر اختلاف ایله‌مش ، بونك اوزرینه او وقت محور ارضك‌محور دائرهٔ خسوف اوزرنده رسم ایله‌دیکی مخروط ، دور مخروطی دکل ، رأسده‌کی نصف زاویه‌سی عصرده ٤۸ ثانیه‌تناقص‌ایتمك اوزره خط‌موجی برخط‌حلزونی دن عبارت اولمق‌اوزره فرض اولندی ، کویاکه محور ارض حرکت دوریه‌سنده ینه‌کندی‌اوزرینه عودت‌ایدیور ، ایچری کلیور ایدی. حالبو که‌حادثهٔ مذکوره مخروطك اویله فرض ایدلدیکی وجه ایله اولمسندن‌دکل ، آثارمهدیه‌دن یعنی‌محور ارضك‌محور مدار ارض اطرافنده تمایلندن و صالانمسندن نشأت‌ایدیور ایدی. فقط بو حقیقت‌هیئیه آنجق اون سکزنجی عصرك اواسطنده کشف ایدیله بیلدی. وبو کشف‌ده انکلیزهیئیوننده برادله‌ی نام ذاته نصب و میسر اوله‌رق شهرتنی شایع ایله دی. بوبیوك‌هیئت عالمی دهااول‌انحراف‌ضیاحادثهٔ سماویه‌سنی کشف ایله‌مش ، و بوحادثه‌نك‌نظریه‌سنی تأسیس ایله‌مش ایدی . برادله‌ی کواکبك‌نواظم استوائیه‌لرینی (Corrdonnées équatoriales) انحراف ضیا نظریه‌سی ایله تصحیح ایتدیکی صره‌ده کمال حیرت ایله کوردی‌که بو ناظملر ثابت دکل ایدی. بو کیفیت انحراف ضیا نظریه‌سنده فرض ایله‌دیکی کبی حرکت صغیرهٔ سنویه‌ایله قابل تألیف وجمع دکل‌ایدی. مشاهده ایله‌دیکی حرکت‌ثانویه‌نك دوری‌ده تام سنه‌دن‌عبارت دکل ایدی . بو حال برادله‌یه‌انحراف‌ضیانظریه‌سنده‌اصرار ایتمسنه‌مساعد اوله‌رق‌او حادثه‌نك‌دیکر برسببی‌اولدیغنی‌اظهارایله‌دی

بونك اوزرینه صورت بدیهیه‌ده و قطعیه‌ده اوله‌رق قطبك كوچك بر حركت تردیدیه‌سی اولدیغی اثبات اولندی. ۱۷۲۷ تاریخندن ۱۷۳٦ سنه‌سنه قدر قطب لاینقطع تنین (Dragon) صورتنك بر كوكبنه تقرب ایتمش ایدی . ۱۷۳٦ سنه‌سندن صوكره بالعكس مذكور كوكبدن تباعد ایدیور ایدی . بونك اوزرینه برادله‌ی بو حركت واقعه‌نك یعنی قطبك تقرب و تباعد ایله حركتنك ۱۸ سنه ظرفنده (۷۲۷ دن ۷۳٦) سنه‌سنه قدر تقرب ۹ سنه تباعدده ۹=۱۸) واقع اوله‌جغنی فرض ایدرك و فرضیه‌سنی معاصری لومونیه‌یه اشعار ایدرك ایكنجی دورده (۷۳٦) دن صوكره‌كی سنه‌لرده قطبك حركتنی دقتله رصد و قید ایلمسنی رجا ایتدی . برادله‌نك فرضیه‌سی یعنی مصادره‌سی تماماً تحقق ایتدی ؛ شویله كه ۱۷٤٥ سنه‌سنده (یعنی ۱۷۳٦ دن ۹ سنه صوكره) قطب ارض، حركت رجعیه مقتضاسی اوله‌رق عودت ایله‌مك ایجاب ایدن نقطه‌یه كلدیكی بالرصد ثابت اولدی . بو حركتك دوری، دیكر جهتدن، اماً قمرك حركت رجعیه‌سی (Revolution desn œuds) توافق ایله‌دیكی كورولدی. بو مشاهدات اوزرینه برادله‌ی بو ایكی حادثه‌نك یعنی ارضك حركت رجعیه‌سی ایله قمرك حركت رجعیه‌سی بیننده بر ارتباط واتصال بولندیغنی فرض ایلدی . مؤخراً نوتونك تدوین ایتدیكی مجاذبهٔ كلیه نظریه‌سی برادله‌ی‌ك بو فرضیه سنی‌ده تصدیق ایلدی ، بر نظریهٔ علمیه حالنه قویدی . ایشته بو كشف ایله ارضك آثار مهدیه حادثه‌سی قمرك قاب ارض اوزرینه اجرا ایله‌دیكی تأثیردن نشأت ایله‌دیكی آكلاشلدی . ارض تام كروی دكلدر . بناءً علیه ارضی تام بر كره ایچنه صیقشدرسه‌ق بو كرهٔ تام ایله كرهٔ ارض بیننده‌كی فرقه كه بونی ارضه اكلسه‌ك تام كرداولور ایشته بو قطعهٔ متممه‌یه قاب (Ménisque) دیرلر .

برادله‌ی‌ك، لومونیه‌نك مشاهدات و رصداتی آثار مهدیه حادثه‌سنك قوانین هندسیه‌سنی تماماً وصحیحاً تأسیس ایله‌مكه كافی كلدی . بو قوانین هندسیه شونلردن عبارتدر: محور ارض ۱۸ ۲/۳ سنه‌ده (٦،۷۹۳ كون ۳۹) وضع وسطیسی اطرافنده كوچك بر مخروط رسم ایدركه قاعده‌سی قطع ناقصدر (محور ارضك وضع و طبیسی قاعده‌سی همان مستدیر، محوری مستوی مدار ارضه عمود اولان بر خط، رأسده‌كی نصف زاویه‌سی موازی‌یه مساوی اولان بر مخروط اوزرنده‌كی وضعیدر) او صورتده‌كه محور ارضك حركتنی آكلامق، تقدیر ایله‌مك ایچون اولا آثار مهدیه مخروطنك محوری مخروط رجعی‌یی رسم ایتمش اولدیغی وعینی زمانده محور ارض آثار مهدیه مخروطنی رسم ایلمش اولدیغنی فرض و اعتبار ایله‌مك اقتضا ایدر. مخروط مهدینك قطع ناقصدن عبارت اولان قاعده‌سنك ایكی محوری نظیر نظیره ۱۹،۳ و ۱٤،٤ درجه‌لك زوایای رأسیه‌یه معادلدر. محور اعظم دائما هم مخروط مهدینك هم مخروط رجعی‌نك ایكی محورینی حاوی اولان مستوی اوزرنده بولنور. او صورتده‌كه قطبك اك زیاده تحول موقعی عرض (Lattitude) جهتنده واقع اولور . مخروط مهدی اوزرنده جاری اولان حركت مخروط رجعی اوزرنده واقع اولان حركتك جهتنه طوغریدر ، یعنی حركت یومیه‌نك جهت استقامتنده‌در. قطب ارض قطب مدار ارضدن بعد اعظمده بولنور یعنی مخروط مهدینك قاعده‌سنك محور اعظمی‌نك نهایت اسفلنده بولنور؛ هرنه زمانكه قمرك رجعت صاعده‌سی (Nœud ascendant) موسم بهارك نقطهٔ استوائیه‌سنه یعنی بهارده تساوی لیل ونهار واقع اولدیغی نقطه‌یه كلیرسه . والحاصل مخروط مهدی اوزرنده قطب ارضك حركتی بروجه آتی متقندر : اكر مخروط مهدی‌نك محور اعظمی قطر اتخاذ ایدیله‌رك بو محور اوزرینه بر دائره رسمی تخیل ایدیلیر وبو دائره‌نك محیطی اوزرنده دائره‌یه عموداً حركت ایتمك اوزره بر متحرك فرض اولنه‌رق بو متحرك محیط اوزرنده دورینی قطب ارضك دوری مدتنده یعنی ۱۸ ۲/۳ سنه ظرفنده اكمال ایلر ایسه قطب ارض هرآنده

محرکی ایله بو محرکك محور اعظمنه عمود اوله‌رق بوقاریده فرض ایله‌دیکمز متحرکك اثنای دور وحرکتنده بولندیغی هر وضعیتدن وصل ایدیلن دائرهٔ عظیمه‌نك فصل مشترك نقطه‌سنده بولنیور.

محور ارضك حرکت مهدیه‌سی مستویٔ مدار ارض ایله، مستویٔ خط استوانك میل متقابللری اوزرینه اجرای تأثیر ایله‌دیکی کبی (بو حرکت مهدیه ایجابی اوله‌رق میل ۹½ سنه‌ده ۱۹۰۳ بیننده واختلاف ایدر) خط تساویٔ لیل ونهار اوزرینه‌ده تأثیر ایدر . فی‌الحقیقه هیپارقك فرضیه‌سنده بو خطك حرکت رجعیه‌سی کبی متساوی یعنی سیاق واحد ارززه جریان ایله‌مك ایجاب ایدر. فقط حرکت مهدیه اوحرکت رجعیه‌نك انتظام واطراد جریانتی اخلال ایلر .

محرك قمرك حرکت مهدیه‌سی . — قمرك مستویٔ محرکی ، مدار ارضك محوری اطرافنده او صورتله دوران ایدرکه بو ایکی مستوی‌نك فصل مشترکی پیك ارضك یعنی قمرك خط عقدیتنی (Ligne des nœuds) کندی کندینه بر حرکت رجعیه ایله مدار ارضی ۱۸⅔ سنه‌ده دور ورسم ایدر. ایشته بوحرکته رجعت خط عقدتین (Retrogradation de ligne des nœuds) تعبیر ایدیلیر. فقط مدار قمرك مستویسنده دیکر برحرکت دها مشاهده ایدیلیر ، بو حرکت‌ده خط عقدتین اطرافنده تمایلدز، صاللانمق‌دن عبارتدر . ایشته بو ایکنجی حرکته مدار قمرك حرکت مهدیه‌سی ویا آثار مهدیهٔ قمر دیرلر: محرك قمر مستویسنك مدار ارض مستویسی اوزرینه میل وسطیسی ۸ ٤٨ ٥٠,٨″ در فقط دوراً بعد دور بومقدار تزاید ویا تناقص ایدر. بو اختلافك حد غایه‌سی ۳٤″ ۱۷′ در. شمس عقده‌لردن برندن بکدیکی وقت بو میل حد اعظمه واصل اولور ، کونش عقده نقطه‌لرندن ۹۰ درجه متباعد اولدیغی زمان میل مذکور حد اصلیسنه تنزل ایلر .

بوندن باشقه خط عقدتینك حرکت رجعیه‌سی‌ده متساویه یعنی سیاق واحده دکلدر.

محرك قمر مستویسنك حرکت مهدیه‌سنی کشف ایدن و مستویٔ مزبورك ایکی درلو حرکتنی ایضاحه خادم اولان نظریهٔ هندسیه‌یی وضع ایتمك شرفنه نائل اولان آلمانیا مشاهیر هیئیوننه‌دن تیخوبراخو نام عالمدر . برادله‌ی آثار مهدیهٔ قمر حقنده تیخوبراخونك کشف وتأسیس ایتمش اولدیغی نظریه‌یی محور ارضك حرکت مهدیه‌سنه تطبیق ایله‌مش‌در . بو ایکی نظریه یعنی تیخوبراخو ایله برادله‌ی‌نك نظریه‌لری بیننده‌کی فرق شوندن عبارتدرکه مدار قمر مستویسنك مخروط مهدیسیٔ رجعت عقدتین مخروطی کبی برمخروط دوری‌در. مدار قمرك محوری برکوچك مخروط رسم ایدرکه بونك نصف زاویهٔ رأسیه‌سی (demi ouverture) ۸ ٤٧″ در. وبو مخروطی محور مذکور بر خط موهومك اطرافنده رسم ایدرکه بوخط موهوم دخی مدار ارضك قطبلرینی وصل ایدن خطك اطرافنده اوله‌رق نصف زاویهٔ رأسیه‌سی ۸ ٤٨″ ٥٠,٥ مقدارنده دیکر بر مخروط رسم ایدر . بو ایکی حرکت‌ده متساوی‌در. (حرکت متساویه دیمك مساوی زمانلر ظرفنده مساوی مسافه‌لر قطع ایدن حرکت دیمك‌در) مخروط مهدی اوزرنده واقع اولان حرکتك دوری ۱۷۳ کوندرکه بوده شمسك برعقده‌دن دیکر عقده‌یه کیتمك ایچون صرف ایلدیکی زمانه مساوی‌در . مخروط رجعی اوزرنده حرکتك دوری ایسه ۱۸⅔ سنه‌در .

آثار مهدیه‌نك مجاذبهٔ کلیه نظریه‌سی ایله ایضاحی. — اکر قمر یالکز کرهٔ ارضك تأثیر جذبنه تابع اولسه‌یدی، مدار قمرك مستویسی ثابت قالیر و-رکتی کپلرك برنجی قوانینی موجبجه جریان ایدر ایدی . فقط قمر اوزرینه شمس‌ده اجرای تأثیر ایدرك انتظام وضع وحرکتنی اخلال ایلر. شمسك قمر اوزرینه اجرا ایله‌دیکی بوتأثیری تقدیر وتخمین ایده‌بیلك ایچون شوکا دقت ایده‌لم که شمسك کرك قمره، کرك عائد اولان کتله‌لر اوزرینه تأثیرات جذبیه‌سی دائما متساوی وبربرینه موازی اولسیدی، بو ایکی جرم سماوی (ارض ایله قمر) برمدت صوکره بربرینه مساوی وموازی اوله‌رق تبدیل موقع ایدرلر ایدی‌که آره‌لرنده‌کی وضعیت

اضافیه‌یه تأثیرات شمسیه جهتیله قطعاً خلل کلمز ایدی. فقط بو ایکی قوت یعنی شمسك ارض وقمر اوزرینه اجرا ایلدیکی تأثیرلر نه مساوی نه موازی‌در. چونکه اولا بوقوتلر بربرینه مساوی اوله‌بیلمك ایچون ارض ایله قمر شمس‌دن ایکیسی‌ده بر مسافه‌ده، بر بعدده بولنمق اقتضا ایدرکه بونك ایچون پیك ارض دائما حال تربیع‌ده بولنمق لازمکلیر. ینه او ایکی قوت بربرینه موازی اولمق ایچون شمس ایله قمر وارضك اوچی‌ده حد واحد مستقیم اوزرنده بولنمسی ایجاب ایلر. بو ایسه یالکز قران (Syzigie) زمانلرنده واقع اولور. اکر شمسك ارض اوزرینه جاری اولان تأثیر جذبنی داخل حساب ایتمه‌مك ایستر ایسه‌ك، بو حالده عینی زمانده، بالتصادف کرهٔ ارضه وکرهٔ قمر بربرینه مساوی وجوهرلرینك نظیر نظیره کتلهٔ ارض واحدی اوزرینه جاری اولان تأثیرات جذبیه ایله حاصل ضربلری بربرینه متناقض ومقابل اولمق لازمکلیر، بناءً علیه واحد کتلهٔ قمر اوزرینه شمسك اجرا ایله‌دیکی تأثیر بوواحد کتله اوزرینه طوغریدن طوغری‌یه شمسك ایقاع ایتدیکی تأثیر ایله ینه شمسك واحد کتلهٔ ارض اوزرینه اجرا ایتدیکی قوته مساوی و متناقص برقوتك حاصله‌سندن عبارت‌در.

بونظریه معلوم اولدقدن صوکره شیمدی قمر دوران اقترانده (Cnjonction) تقرب ایتدیکی وقت ارضدن زیاده کونشه یاقین بولنور؛ بناءً علیه قمرك هر واحد کتله‌سی اوزرینه دوچار اولدیغی تأثیر جذب ارضك واحد کتله‌سنه اصابت ایدن تأثیر جذب‌دن زیاده اولور. دیمك اولورکه شمسك قمر اوزرینه اجرا ایله‌دیکی تأثیر قمرك کونشه متوجه اولان جهتنده اولور ومدار قمرمستویسی مدار ارض‌مستویسی‌اوزرینه‌انطباق‌ایتمکه،دوشمکه ویا بوندن بوسبتون تباعد ایله‌مکه سعی ایدر؛ بوده مدار قمر مستویسنه نظراً شمسك بولندیغی جهته تابع در. بالعکس قمر مقابله نقطه‌سی (Opposition) قربنده بولندیغی وقت معروض اولدیغی قوهٔ جاذبه ارضك تابع اولدیغی قوهٔ جاذبه‌دن داها دون اولور (طبیعی واحد کتله اعتباریله) بناءً علیه قمر شمس‌دن کوردیکی تأثیر شمسه مقابل اولان جهت سمایه متوجه‌در. فقط بوحالده قمر مدار ارضك اقتران دورنده‌کی وضعنه نسبتله، دیکر طرفنده بولنه‌جغندن نتیجه ینه بردر: یعنی مدار قمر مستویسی، بومستوی‌یه نظراً شمسك وضعی تحول ایتمه‌مش ایسه، مدار ارض مستویسی اوزرینه انطباق ایلمکه دوشمکه ویا بومستویدن تباعد وانحراف ایتمکه سعی ومیل ایلر.

شمس قمرك عقده نقطه‌لرندن برنده ایسه حاصله‌سی قوهٔ تأثیریه‌یی تشکیل ایدن ایکی قوت مدار قمر مستویسی اوزرنده بولنور. بناءً علیه بوحالده مستویٔ مزبور وضعندن انحراف ایتمکه میل وسعی ایتمز. ایشته کوریلیورکه مدار قمرك مدار ارضه نظراً میلندن وقت وقت مشاهده ایدیلن تحولات خط عقدتینه نظراً شمسك سماده وضعنه ربط وتعلیق ایدلمك اقتضا ایدیور. خط عقدتینك حرکت رجعیه‌سنه کلنجه بوده ینه عین قوتك تأثیریله پك قولای ایضاح ایدیله‌بیلیر. زیراقران زماننده محرك قمرك معروض اولدیغی انعطاف، ظاهردرکه قمرك رسم ایله‌دیکی قوس مستویسی‌نك مدار ارض مستویسی ایله فصل مشترکنك آرقه جهتنه کتیرمك دیمك‌در. اعتدالین نقطه‌لرینك حرکت رجعیه‌سی (بوماده‌یه باق) ومحور ارضك حرکت مهدیه‌سی‌ده ینه بو نظریه‌یه، بو مبادی‌یه توفیقاً ایضاح ایدیله‌بیلیر. خط استوادن قطبلره قدر اینجه بر سمید تشکیل ایدن قاب ارض،ارض اوزرینه بیغلمش بر پیك مجتمعه‌سی کبی تلقی ایدیله‌بیلیر. بو پیك مفروضلردن هربری منفرداً اجرام سماویه‌دن بری طرفندن، حرکت اطرادینی تغییر ایده‌جك برقوت ویا تأثیره معروض اولور: ارضك ارضدن آیری بر پیکی اولان قمر حقنده اولدیغی کبی بوحرکات غیر اطرادیه ایسه قمر حقنده، خط عقدتینك حرکت رجعیه‌سی، ومدار مستویسنك دور بدور حرکت مهدیه‌سی کبی عینی آثار عینی سبب وقوتك تأثیریله ارض اوزرینه یاپشمش عد ایدیلان پیك پیغینلری حقنده‌ده واقع

اولور یعنی بونلرده خط عقدتینی رجعت ایدر. مستوی مداریلری حرکات موقوتهٔ رقصیه اجرا ایلر. فقط مادامکه بو پیکار ارضه مربوط ومتصلدر، هربری برجزء ارضدر، بوحالده پیکارك حرکات رجعیه وحرکات مهدیه‌لری کرهٔ ارضك حرکت رجعیه وحرکت مهدیه‌سندن عبارت اولور. ارضك بو حرکات واقعه‌سنی ایجاب ایدن اجرام سماویه شمس ایله قمردر. شمس ارضك حرکت رجعیه‌سنی (بو ماده‌یه باق) ایجاب ایدر ، قمر ایسه حرکت مهدیه‌سنی اقتضا ایلر .

نوتون حرکت رجعیه حادثهٔ معلومه‌سنك ارضك خط استوا جوارنده‌کی قبارتی وچیقنتیسی اوزرینه شمس ایله ارضك اجرای تأثیر ایله‌مسندن نشأت ایتدیکنی بیان ایله‌مش ایدی . دالامبر بو بابده دها ایلری‌یه کیتدی وبالحساب اثبات ایله‌دی‌که قمرك تأثیر جذبی ایله محور ارضك وضع وسطیسی اطرافنده کوچك برحرکت رقصیه اجرا ایله‌مك لازم ایدی وینه دالامبرك حسابنه نظراً بو حرکت رقصیه‌نك دوری عقدتین (جوزهر) قمرك دور نجومیسی مدتنه متساوی اولمق ایجاب ایدیور ایدی. حقیقت فنیه بوندن عبارتدر .

خلاصه ارض تام برکره اولمادیغی ایچون اجرام سماویه‌دن اخذ ایله‌دیکی تأثیرات جذبیه مطرد دکلدر. بونك ایچوندرکه حرکتنه دور دور براطرادسزلق عارض اولور. بو اطرادسزلق ده ایکی درلودر: یا خط استوانك مدار ارض ایله فصل مشترك خطی (که قاب ارضی تشکیل ایدن موهوم پیکارك مدارلرینك مستوی وسطیسیدر) کری‌یه رجعت ایلمك صورتیله واقع اولور، یاخود بوخطك وضع وسطیسی اطرافنده صالالانماسی ایله حرکت مهدیه اجرا ایلمسی صورتیله جاریدر . ایشته برنجی حرکتنه حرکت رجعیه ، ایکنجی وجه حرکته‌ده حرکت مهدیه تعبیر ایدیلیر . حرکت رجعیه‌نك سببی شمسدر، ارضك تام کره اولمادیغی ایچون ؛ خط استوا اوزرندن قطبه قدر اولان چیقنتیسی یعنی قابی اوزرینه جاذبهٔ شمس تأثیر ایدرك حرکت رجعیه‌یی ایجاب ایدر. حرکت مهدیه‌نك سببی قمردر. بو پیك کذلك قاب ارض اوزرینه اجرای تأثیر ایدرك ارضك محوری اطرافنده صالالانمسنی ایجاب ایدر یاخود محور عالمك وضع وسطیسی اطرافنده حرکت رقصیه‌سنی اقتضا ایلر. محور عالم بوحرکت رقصیه‌یی ایله غایت کوچك وجهت رجعیه‌یه طوغری، قاعده‌سی قطع ناقص بر مخروط رسم ایدرکه غایت کوچکدر. بوقطع ناقصك محورلری‌که بوکوچك مخروطه او قطع ناقص قاعده اولور ، تقریباً بری ١٩″ ، دیکری ١٤″ زاویه‌یه تقابل ایدر . بو قطع ناقصك بیوك محوری مخروط رجعی‌نك محوری جهتنه متوجه اولدیغی حالده . مخروط رجعی (Cône de precession) محور ارضك جهت رجعیه‌یه طوغری، رسم ایله‌دیکی بر مخروطدرکه بونك محوری مدار ارض مستویسنه عمود ورأسده‌کی زاویه‌نك نصفی ٢٣° ٢٧′ ٣٢″ در. دور تام ٢٦٠٠٠ سنه‌ده واقع اولورکه آثار مهدیه مدنیدر . بوده ١٨ ٣/٤ سنه امتداد ایدر. بو حادثه‌یی دیدیکمز ١٧٣٦ تاریخنده انکلیز هیئتشناسی برادله‌ی کشف ایله‌مشدر .

آثاری { شعرای عثمانیه‌دن وتاریخ کولقده مهارت نامه اصحابندندر . وفاتی (١٠٣٠) حدودنده در . مواقع متعدده‌ده تاریخلری محرر ومنقوشدر. جمله‌دن دارالسعادة الشریفه آغاسی مرحوم الحاج محمد اغانك معمار شهیر داود اغا معرفتیله انشا ایتدردیکی جامع شریفك طاق درکاهنه شوتاریخی محرردر :

عبد داعیٔ پادشاه جهان
اول محمد اغای خوش خصلت
اعنی دارالسعاده اغاسی
بوجه خیراته صرف ایدوب همت
قیلدی بو جامع شریفی بنا
اولدی مجموعه جامع رحمت
اولدی معمار کاملی داود
یایدی جان ایله درج ایدوب صنعت
دیدی تاریخن آنك آثاری
بیت هادی و جامع امت
٩٩٣

آثور — (Athour) — علم هیئت
آثور ماده‌سنه باق .

آثور — (Assour) — تاریخ { قدیم آثوریه‌
ده نینوه‌لیلرك اله اعظمی . بابلده بو الهه «ایلو» دیرلر ایدی . (آثوریه ـ دین ماده‌سنه باق)

آثور — (Assour) — تاریخ { قدیم ده نینوه
حکمدارلرینه ویریلن بر نام مشترکدر . نینوه حکومتنه ، قومه‌ده علم اولمشدر .

آثورآخه‌ایدین — (Assour-Akhé-idin) تراجم { قدیم آثوریه حکمدارلرندندر . سناخریب دن صوکره حکمداره
اولدی . برچوق محارباتده احراز غالبیت ایله آثوریه حدودینی قره دکز ساحلنه ، قفقاس دامننه قدر توسیع ایله‌دی . بو محاربه‌لر درت سنه دوام ایله‌مشدر (٦٨٠-٦٧٦) . جنوب طرفنده کلدانیلری تسکین ایله دکدن صوکره سوریه طرفلرینه‌ده توجیه حرکت ایتدی . بوقطعه‌ده صیدا ملکی عبد ملکوت (Abdimilkuht) دخی قره‌ده مغلوب اوله‌رق قبریس اطه‌سنه التجا ایله‌دی . آثورآخه‌ایدین بالق کبی دکزی یاره‌رق قبریسه کچدی ، بعده فنیکه‌نك طاغلق طرفلرینه توجیه عزیمت ایدرك بورالرینی تخریب وغارت ایله‌دی . صیدا بلده‌سی هدم اولندی ، اهالیسی آثوریه‌یه نقل ایدرك بونلرك یرلرینه کلدانیلردن وبلادسوس‌دن مستعمره‌لر کتیردی . آثورآخه ایدین سلاح استیلاسنی ممالك جدیده‌یه طوغری توجیه ایدرك اجدادی اولان ملوکك کیرمدیکی مملکتلره سفر ایتدی .

آثورآخه‌ایدینك سلفی اولان سنناخریب عرب جغرافیونـنك دومات نامنی ویردکاری بلادی وبحرین قطرنده کائن اولان بلاد هجری ضبط ایتمش ایدی . آثورآخه‌ایدین بوجهتدنده توسیع دائرۀ حکومته تشبث ایتدی . اول امرده حرکات عسکریه‌سنه اس استناد اولمق اوزره پدرینك ضبط ایتمش اولدیغی مذکور بلادده تأیید حکومته مسارعت ایله‌دی وموفق اولدی . اس حرکاتی بو صورتله تشیید وتأمین ایله‌دکدن صوکره جنوبه طوغری یوریدی فقط عربستان شبه جزیره‌سنك مرکزینی ستر ایدن چوللر دوام حرکتنه مانع اولدی . فقط بوچوللره قدر اولان برلری ، مملکتلری تحت اطاعتنه آلدی . آثورآخه‌ایدین عربستان شبه جزیره‌سنی تأمین ایله‌دکدن صوکره نظرینی افریقایه دوندردی . بوراده حبش سلالۀ حکومتنك کیتدکجه تزاید ایدن قوتی آثوریه حکمدارینی بیحضور ایدیور ایدی . آثور آخه‌ایدین مصر اوزرینه حرکت ایله پلوس (شیمدیکی سویش) برزخندن بو مملکته داخل اولدی ، او وقت ارض قبطه حاکم اولان حبشیلری کاملاً پریشان ایتدی . ممفیس دشمن النه دوشدی ، تب شهری یغما اولندی ، بتون اله والهه تمثاللری ، قسیس و قسیسه‌لرك بتون حلیات ذهبیه‌لری ، معابدده استعمال ایدیلن آلات ولوازم آیین کاملاً آثوریه‌یه کوندرلدی ، غنیمت اوله‌رق معبدلره قوندی . آثور آخه‌ایدین آثوریه اصول حکومتنه توفیقاً مصری تنظیم ایتمکه مشغول اولدی . بوندن صوکره آثور آخه‌ایدین مصر قطعه‌سنه حبشیلرك تعرضلرینی منع ایله‌مك ایچون سرحد قلعه‌لرینه سام نسلندن عساکر محافظه اقامه ایلدی . کندیسی‌ده نینوه‌نك یولنی طوتدی . مملکتنه عودتنده نهر الکلب جوارنده‌کی قیالر اوزرینه ومصر فرعونی اوچنجی رامسیسك فتوحات ومظفریاتنه دلیل اولان دیکیلی طاشك یانی باشنده کندی فتوحاتنی یازدیردی‌که بو محکوکاتده کندیسی مصر ، تب وحبش حکمداری عنواننی آلیور (٦٧٢) .

اوچ سنه دوام ایدن صلح ومسالمت زمانی (٦٧١ ـ ٦٦٩) بدایت حکومتنده بدء ایتمش اولدیغی مبانی وانشاآتك اکمالنه صرف ایله‌دی . آثور واکادده صفایح ذهب وفضه ایله قابلی ١٦ معبد انشا ایتدیردی . قدیم برخزینه‌نك خرابه‌سی اوزرینه نینوه‌ده انشا ایتدیردیکی شاتوسی احتشام

وزينتده اوزمانه قدر انشا ايديلن مبانیٔ عاليه‌نك
جمله سنه فائق ايدی. بوشاتونك سقفی ارز آغاجندن
ياپلمش و سقفی طوتان ستونلر كموش و دمير
چنبرلر كچيرلمش سروی اخشابندن اعمال اولنمش
ايدی. رواقلرك ايكی طرفنده طاشدن مصنوع
شير و بوغا هيكللری قائم ايدی. قپولر
آبانوسدن معمول دمير، كموش و فيل ديشی قاقالرله
مزين ايدی. آثور آخه ايدينك بابلده‌كی شاتوسی
كاملا مندرس اولمشدر. مصردن كتيرديكی غنايم
ايله كالحده انشايه باشلاديغی شاتوسی ايسه ختامه
ايرمه‌مشدر. بوشاتونك تميق وتزيينه باشلانديغی
صره‌ده آثور آخه ايدين وخيم بر صورتده خسته
ايدی (٦٦٩). حبش حكمداری تاراق مصری
استيلا ايله‌دی، مامفيس پيشكاهنده آثوريلری
منهزم ايتدی وخونريزانه بر محاصره‌دن صوكره
شهری آلدی. آثور آخه ايدين سفره اوغلی
مأمور ايتدی و برآز صوكره كنديسی بابلده
وفات ايله‌دی (٦٦٧).

آثور بان حابال — (Assour banhabal) —

تراجم { آثوربان حابال مادهٔ سابقه‌ده ترجمه‌سی كچن آثور آخه ايدينك اوغلی وخلفيدر.
پدرينك صوك زماننده نائل حكومت اوله‌رق،
مصری حبشيلردن تخليص ايتمك اوزره پدرينك
امری ايله مصر سفرينه حركت ايله‌دی (يوقاريكی
ماده‌يه باق). يولده كيدر ايكن سوريه عساكرينی
ده اردوسنه الحاق ايله‌دی، و بلا مانع ومزاحم
دلتايه داخل اولدی. قاربانيت قربنده حبش
اردوسنه راست كلدی. ايديلن محاربه‌ده تاراق
(حبش حكمداری) مغلوب اوله‌رق اولا ممفيس
و صوكره تب بلده‌لرينی غلبه‌يه مجبور اولدی.
آثوريا عسكری بو شهرلره كيرديلر. آثوربان
حابال پدرينك بش سنه اول مصرده تأسيس
ايله‌ديكی اصول حكومتی اعاده ايله‌دی. بعده
مملكتنه دوندی. فقط مقر حكومتنه كلير كلمز
مصرده‌كی حكومات صغيره‌نك دعوت ومعاونتی
اوزرينه حبش قرالی تارخاق ينه مصره استيلا ايله‌دی.
آثوربان حابال ينه مصره بر اردو كوندردی.
حبش حكمداری تارخان ده بو صره‌ده وفات ايله‌مش
ايدی. آثوريلر بلا مشكلات ممفيسی ضبط ايتديلر
فقط جنوبه طوغری ايلريله‌مكه جسارت ايده‌ميورلر
ايدی. تارخاقك قاينی اوردامق تبده كلی عساكر
جمع و تحشيد ايتمش ايدی. آثوريلر ايكنجی دفعه
اوله‌رق بوسفرده ممفيسی پيشكاهنده مغلوب اولديلر،
شهره قپانديلر و اوزون بر محاصره‌دن صوكره
تسليمه مجبور اولديلر. نهايت آثور حابال حبشلرينك
تعديات وتعرضاتنه بر خاتمه ويرمك ايسته‌دی.
اوردآق دلتاده آثوريلره مغلوب اوله‌رق تبه
رجعت وفرار ايله‌دی. بوراده دخی طوتونميه‌رق
بلا مقاومت شهری ترك ايله حبشستانده كيب
كيبه قدر قاچدی. تب شهری آثوريلر طرفندن
ايكنجی دفعه ينه يغما و غارت ايدلدی. شهرك
بتون اهاليسی، اركك قاری چوجق جمله‌سی اسير
ايديله‌رك آثوريه‌يه كوتورلدی. معبدلرده،
شاتولرده، خزينه‌لرده بولنان آلتون كموش،
معادن نفيسه، احجار ثمينه، اقمشهٔ ملونه جمله‌سی
اخذ و اغتنام اولندی. بر معبدك قپوسنده منصوب
اولان ايكی يوز تالان ثقلتنده ايكی مسله نينوه‌يه
نقل ايدلدی. مصر مملكتی ينه آثوريه اصول
حكومتی اوزره تنظيم اولندی، آلتی يدی سنه
ظرفنده اوچنجی دفعه اوله‌رق يكرمی حكمدار
ينه موقعلرينه كچيرلدی.

اورداقك مصره استيلا صره‌ده آثوريه
عليهنه فنيكه‌ليلر، وكيليكياليلر قيام ايتمش ايدی.
آثوربال حابال بوشورشلری ده كمال سرعتله تسكينه
موفق اولدی. ٦٦٥ تاريخنده بو ايشلرك جمله‌سی
بتمش و آثوربال حابالك شهرتی آسيايه، آفريقايه
ياپلمش ايدی. آثوريه ايمپراطورلغی آطه‌لر دكزينه
قدر اتساع ايله‌مش ايدی. آثوربال حابالك اقبالی
ياور اوله‌رق دشمنلری كلياً منهزم وپريشان اولدی،
آره‌لرينه نفاق كيردی. بونلردن ساثول ماراد يوكه
ارتق ظفردن نوميد اوله‌رق بابل شهرنده صوك
درجه‌يه قدر داياندی. محاصره او قدر شدتلی
دوام ايله‌مش كه محصورين آچلقدن چوجقلرينك
قيزلرينك اتلرينی يمكه مجبور اولمشلر. بابل شهری
تخريب و يغما اولنمش.

بابل دن صوكره آثوربال حابال علام (Elame) حكومتی اوزرینه یوریدی . بو حكومتك مقری اولان بیت امبی بلدهٔ مستحكمه سنی ضبط وتسخیر ایتدی . و بالآخره بو حكومتی طوغریدن طوغری یه آثوریه یه الحاق ایله‌دی .

آثوربال حابال نبطیون ، و فرات ایله اردن نهری بیننده مسكون اولان عربلر ایله‌ده محاربه ایدرك غالب اولدی ، چول اوزرنده آثوریه‌نك حدودینی تأمین ایله‌دی . فعالیت شجاعت وقوتده اعتساف ده اسلافنه قات قات فائق ایدی .

آثوربل قالا — (Asssurbel-kala)

آثوریه حكمدارلرینك اون التنجیسی در (٩٠ ١). بنه آثوریه حكمداری توغلات حابال آثارك اوغلی ایدی . باباسنك زمان حكومتنده‌كی مصائبی تلافی ایتدی (توغلات حابال آثار ماده‌سنه باق). باغداد (بغداد)ی آلدی ، بابلون جوارینی تخریب ایله‌دی و بابل حكمداری (نابوزاپیك اسقوم) ی طلب صلحه مجبور ایتدی . آثوربل قالانك پدری بر چوق مظفریات و موفقیاته نائل اولمش ایدی . بابلون حكمداری (ماردوق اتدین اكه) آثوریلری دفع ایتدكدن صوكره آثوریه كیره‌رك هه‌قالی بلده‌سنی ضبط ایله‌مش ایدی . آثوربل آثار بو فلاكتلری تعمیر و تلافی ایتدی .

آثوربل نی سی - سو — (Assour-bel, nisi-seu) — تراجم { آثوریه‌نك ایكنجی حكمدا ری در (١٤٠٠). آثور نارارا ایله نابوداغاذ دن صوكره اجرای حكومت ایتمش در كه اوچنك ده زمان حكومتی قبل المیلاد اون بشنجی عصره مصادف و مقارندر . آثوریه حكومتنك كسب قوت ایتمسنه ، همجوار اولان حكومتلر ایله تساوی شانته خدمت ایله‌مش در. حتی اوغلی بوثور آثور كلدانیه حكمداری بورنا بوریاسك كریمه‌سنی تزویج ایله‌مش در .

آثور دانیل اول — (Assour dan-il) — تراجم { آثوریه‌نك ایكنجی سلاله حكمدارلرندن بری در . قبل المیلاد ٩٣٠ تاریخلرنده حكومت ایله‌مش در . اعمار مملكته خدمتی سبق ایدنلردن در .

آثور دانیل ثانی — (Assonr dan-il) —

تراجم { آثوریه‌نك ایكنجی سلاله حكمدارلرندن در . قبل المیلاد ٧٧-٧٥٢ تاریخلرینه طوغری اجرای حكومت ایله‌مش در . زماننده سكز سنه ظرفنده وقوع بولان محاربه لرك ایكیسی مقر حكومتدن برقاچ مسافه‌ده كائن اولان ناءری مملكتی علیهنده واقع اولمش در . روایات مصنفه‌یه یعنی یونان و روما تاریخلرنده مسطور اولان حكایاته نظراً نینوه بلده‌سنك برنجی بناسنی بوكا قدر اسناد ایدرلر .

آثوردانیل حابال — (Assour danil-ha-bal) — تراجم { آثوریه‌نك ایكنجی سلاله حكمدار لرندن در . قبل المیلاد ٧٢٩-٨٢٢ سنه حكومت ایله‌مش در . سای ناسارك اوغلی در . اوتوز سنه دوام ایدن محاربانده بیتاب قالان پدری محاربه میدانی، معسكرینی ترك ایله اردونك قوماندا سنی جنراللرینه ترك ایله‌مش ایدی.

آثور دایان — (Assour dayan) — تراجم

آثوریه حكمداری در . آدار حابال آثارك اوغلی در . قبل المیلاد ١١٩٠ تاریخلرنده حكومت ایله مش در . اسلافنك جمله‌سنه تفوق ایتدی . بابل حكمداری زامان دكر ایدن اوزرینه مهم غلبات احراز ایله‌دی . ، زابا ، اریقا ، آغارسال بلده لرینی آلدی ، غنائم وافره ایله مملكتنه عودت ایتدی .

آثورراب آمار — (Assour rab-A-mar) — تراجم { آثوریه حكمداری در . قبل المیلاد ١٠٦٠ تاریخلرینه طوغری اجرای حكومت ایله‌مش در . آثوریه حكمدارلرندن سامسی بینك اوغلی در . كركمیش قربنده خطیله مغلوب اولدی .

A 13

I